Dyll

Wir sollen alzeit woll betrachten vnnd achten
Das wir mit rechter begierd dem kunfftigen nachtrachten
Wann ainigen glauben erhalten alls grosse port
Darnach wir den weg kurzer rüsten möchten hinfort
Hoffen an vngezwifelt vermutung mit guetten werckhen
Vnnsers leben in tugenten vnnd gerechtigkait bewertten
Göttliche lieb in inbrunstigen flammen vnsers hertzen halten
So wurd in vnns ain [illegible] erstenlich nicht erkalten
Auch vnnserm nächsten erzaigen hertzlich lieb vnd trew
In hilff mitlayden vnnd allen anligend nott an rew
So wurdt sich der almechtig gnädigklich zu vnns keren
In aller nott sein guett vnnd gnad vnns reychlich meren
Das möchten wir haben gantz grosse zuuersicht zu ym
Wie wir woll erkennen durch aus seiner göttlichen wortt stym
Der vnns vnnser [illegible] sorgen auff in sollen lassen
Aller [illegible] vnns alzeyt von seinen wegen [illegible]
Wollen wir sein [illegible] in werck werden gefund
Vnnd geniesslich werden seines leidens vnnd wund
Warumb sy [illegible] mit [illegible] hertzen verhelten
So vermaynen an gutte werckh vnnd arbaytt in himel zu tretten
Mit [illegible] kirchfart vnnd mangerlay [illegible]
Glaubt sy zu selig mit [illegible] zwang
Darumb sie werdt bedingt vnnd [illegible] seytt
Vnnd versprechen sich von gott vnnd dem guetten zu weyt
Vnnd komen zu letzt da hin mit jemerlichen layd
Wie sy der [illegible] vnnd [illegible] hin haben belaydt
Da von vnns der almechtig [illegible] gnädigklich sey bewarn
Vnnd [illegible] vnnd [illegible] klufftlichen [illegible] sparn
[illegible]

De Virginitate Longolius fol. 155

2 Hom 377.

Vuolffgangus Klauss est possessor illius libri
emptus ... 3 ... 20 ...

Deus Refugium meum.

Anno 1 · 5 · 7 · 4 ·

Octo Beatitudines heroico versu comprehensae.

Paupertas Coelos capiet, solatia lugens
Mitis habet terras, sitiens satiabitur undis,
Qui miseretur idem sentit, splendentia Numdus
Ora Dei cernet, qui gaudent pace vocantur
Diuorum nati, Tribulatus ad aethera scandet.

Digitized by Google

Bibliae christianorum . . . [illegible]

. . . [illegible]

. . . [illegible]

Moyses Veteris libros scripsit . . . quinque libros

Pentateuchum libros

Iosue Naue . . .

Iesus filius . . .

Sophtim

Duo libri Samuel scripsit

Et duo Malachias scripsit

. . .	50
. . .	40
. . .	27
. . .	36
Deuteronomium	34
Iosue	24
Iudicum	21
Ruth	4
Regum primo	31
Regum secundo	24
Regum tertio	22
Regum quarto	25
Paralipomenon primo	29
Paralipomenon secundo	36
Esdre primo	10
Esdre secundo	13
Esdre tertio	25
Esdre quarto	16
Tobias	14
Iudith	16
Hester	16
Iob	42
Psalterium	150
Proverbia	31
Ecclesiastes	12
Cantica	8
Sapientia	19
Ecclesiasticus	51
Esaias	66
Ieremias	52
. . .	5
. . .	6
Ezechiel	48
Daniel	14
. . .	14
. . .	3
. . .	9
. . .	1
. . .	4
. . .	7
. . .	3
. . .	3
. . .	3
. . .	2
. . .	14
. . .	4
Machabeorum primo	16
. . . secundo	15

Capitula

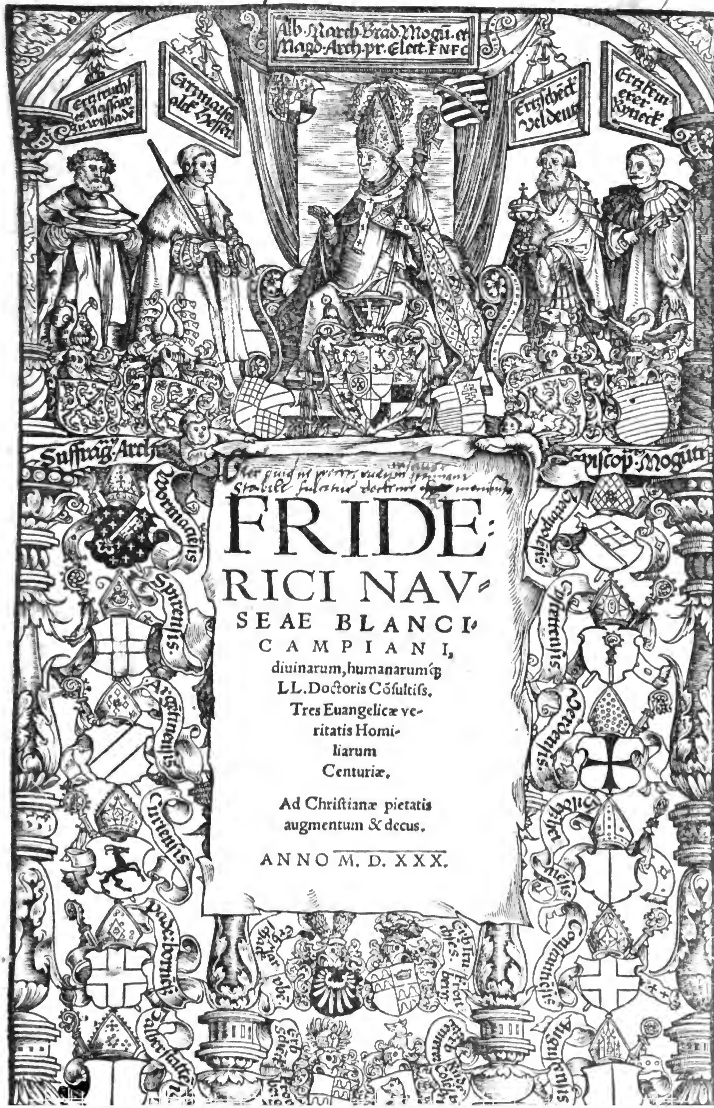
philo . . . iudeus

1	Mattheus	28
2	Marcus	16
3	Lucas	24
4	Iohannes	21
5	Romanos	16
6	Corinthios primo	16
7	Corinthios secundo	13
8	Galathas	6
9	Ephesios	6
10	Philippenses	4
11	Collosenses	4
12	Thessalonicenses	5
13	Thimotheum primo	6
14	Thimotheum secundo	4
15	Titum	3
16	Philemonem	1
17	Hebreos	13
18	Actus apostolorum	28
19	Iacobi	5
20	Petri primo	5
21	Petri secundo	3
22	Iohannis primo	5
23	Iohannis secundo	1
24	Iohannis tertio	1
25	Iude	1
26	Apocalipsis	22

Capitula

2° Hom. 377

Digitized by Google

FRIDE-
RICI NAV-
SEAE BLANCI-
CAMPIANI,

diuinarum, humanarumq́;
LL. Doctoris Cõſultiſs.
Tres Euangelicæ ve-
ritatis Homi-
liarum
Centuriæ.

Ad Chriſtianæ pietatis
augmentum & decus.

ANNO M. D. XXX.

Digitized by Google

ENCOMION MOGVNTINAE CIVITATIS
Authore F. N. B.

Aurea Romanæ Moguntia filia matris
Hæc habet Eccleſiæ pulchra decora ſuæ
Aurea Germanis hæc olim dicta Colonis,
Quòd ſuperat multis vrbs generoſa bonis
Maius vt eſt aurum cunctis toto orbe metallis,
Sic maior reliquis vrbibus illa nitet.
Hæc Baccho Thebas,Epheſum tẽplo,ære Mycænas,
Lariſſam campo ,ſole nitente Rhodon.
Memphim ædificijs ,Baias thermis,ditione
Imperij Romam,relligione Paphum.
Theſſaliam cœlo,doctrina Palladis vrbem,
Oraclis Delphos vincit Apollineos.
Cuius in auguſta legit Archiepiſcopus aula
Ceu rex ſubiectis iura verenda ſuis.
Et ſacris operatur ibi ter Maximus ille
Antiſtes,clero ſorte ſequente ſacro.
Cuius in æternũ maneat,manſuraq; ſemper
Sit laus,nomen,honos,gloria,fama,decus.

τέλος.

Digitized by Google

Bayerische Staatsbibliothek München

AD REVERENDISS.

IN CHRISTO PATREM, ILLVSTRISS. PRINCIPEM AC DOMINVM, D. ALBERTVM, S. ROMA. ECCLESIAE. TT. S. PETRI AD VINcula preſbyterum Cardinalem, Moguntineñ. & Magdeburgeñ. Archiepiſcopum, principem electorem, primatem, ſacri Rom. Imp. Archicãcellarium. Halberſtadienſis eccleſiæ adminiſtratorem, Marchionem Brandeburgeñ. Stetineñ. Pomeraniæ Ducem, Sclauorum, Caſſuborumq́ꝫ, Rhugiæ principẽ, dominum ſuũ clementiſſimũ, Friderici Nauſeæ Blancicãpiani, in tres ſuas euangelicæ veritatis Homiliarum Centurias

Præfatio.

I(QVOD ABVNDE SATIS conſtat, Alberte Cardinalis, princeps ter maxime) ſeruator ille noſter, Ieſus Chriſtus opt. æquè ſuorum uerborum futuros eſſe cẽſuit interpretes atqꝫ ſcriptores (quos rectè tam Euangeliſtas quàm Euangeliographos vulgo nuncupamus) ut illi paulo fuſius pro loco tempore, perſona declararent, quod hi diuinitus inſpirati, non abſqꝫ memorabili cauſa ſuccinctius prodiderunt: ſiquidem declaratio uerborũ domini illuminet) profectò tantum abeſt, ut male de repub. Chriſtiana mereri debeant cenſeri, qui à temporibus Apoſtolorum ad hunc uſqꝫ diem ſuas in ſacroſanctum Ieſu Opt. Euangelium operas ſyncera fide collocarunt, ut plane ſummam illos piis tem apud tam præſentes quàm poſteros inire gratiam, deq́ꝫ eadem repub. plus quàm bene meritos iudicari oportere: utpote quòd eos ille, quum eſſet omnium longe grauiſſima & ſanctiſſima per patrem iniuncta legatione functus cœlum conſcendens ſecundum Apoſtolos, prophetas, Euangeliſtas, paſtoresq́ꝫ ad inſtaurationem ſanctorum in opus adminiſtrationis in ædificationem corporis Chriſti doctores, & dederit, & ſerio conſtituerit. Proinde poſt Irenæum Lugdunenſem, Gregorium Nazianzenum, Baſilium magnum, Dionyſium Areopagitam, Athanaſium Alexandrinũ, Chriſoſtomum Conſtantinopolitanum, Theophylactum Bulgareñ. Cyrillum Dydimũ, Euſebium Cæſarienſem, Origenem Adamantium, Io. Damaſcænum, Tertullianum, Cæcilium Cyprianum, Lactantium Firmianum, Leonem. P P. Gregorium. P P. Hylarium Gallicum, Hieronymũ Stridonenſem, Auguſtinum Aphricanum, Ambroſium Mediolaneñ. Bedam venerabilẽ, Bernardum Burgundum, Albertum Magnum Germanũ, Thomam Aquinatem, Nicolaum Lyranum, Bonauenturam, Hugonem Card. Richardum, Schotum, Iohan. Gerſonem Pariſieñ. Gabrielem Bielem, Iohãnem Capnionem Germ. atque poſt id genus, inquam, alios tam uetuſtioris quàm paulo ſuperioris ætatis diuinæ ſcripturæ interpretes, non minus eruditione q̃ ſanctimonia ſpectatos, non poſſum non plurimi facere, in primis ex Italia neotericos, Thomã Caietanum Card. Alloyſium Mediolanẽſem Epiſcopũ, Marcellũ Epiſcopum Corcyren. Sylueſtrum à Prierio S.P. magiſtrũ. Ambroſium,

Optime mereri eos, q̃ ſcripſerunt in euangelia

Expoſitores euãgelij a Chriſto conſtitutos eſſe.

Qui inter antiquiores pro veritate euãgelica ſcripſerunt.

Qui inter recẽtiores

pro verita te Euāgelica ſcripſerunt.

ſium Catharinum, Thomā Rhadinum. Ex Hyſpania præter alios Iacobum Stunicam. Ex Anglia regem ſereniſſ. Heinricum VIII. Io. Epiſcopū Roffenſem, Thomā Morum, Rhoſæum, Io. Pouelum, Guilielmum Meltonum. Ex Gallia Iacobum Fabrum Stapuleñ, Iodocum Chlichtouæum, Chriſtophorum Longolium. Ex Germania Io. Fabrum Conſtantieñ. polihyſtora epiſcopum Vieneñ. Io. epiſcopū Conſtantieñ, Andream Cricium epiſcopum Premisliēñ, Simonem Abbatem Peganeñ, Iohannem Zackium, Eraſmum Roterodamum, Iohannem Cochlæum, Iohannem Eccium, Hieronymum Embſerū, Gaſparem Satzgerum, Io. Dietenbergiū, Iacobū Latomū, Tuberinum, Iacobum Hochſtratum, Thomam Marnerium, Auguſtinū Aluedium, Mihaelem Vehium, Bartholomæū Vſingeñ. Auguſtinum Marium, Nicolaum Herbornium, Conradum Tregarium, Othmar Luſcinium, Ambroſium Pelargium, Georgiū Haueriū, Danielem Zanggenriedū, Iohannem Wimpinam, Iohannem Meſingum, Iohannem Haſenbergium, Andream Placum, Anſhelmum Buchturnium, Euſtachium à Richenis, Antonium Modeſtum, Iohannem Camertem, Georgium, Kniſchium, Conradū Koellium, Bernardum Lutzelburgium hocq́ genus, inquā, alios noſtræ tempeſtatis haud parum multos & quidē paulo recentiores, ob doctrinam & pietatem memoria ſeculoꝝ digniſſimos, gloriamq́ ætatis noſtræ exornantes, laudis ſuæ tempus habentes, ac olim (quoniam ad poſteros durabit virtus, haud perueniet inuidia) ſuis non abſq́ laude titulis nominandos, non poſſum non plurimi facere, qui ſine cōtrouerſia non minus grauiter q̄ eruditè pro eo ipſo ſacroſancto Euangelio purgando contra eiuſdem corruptores, ſed ita tamen ſcripſere & ſcripta ędidere, vt interim adeò nō omnia, nec ſuo quæq́ ordine ſe complexos eſſe ſua quidem ſponte fateantur, vt pleriq́ eorum quotidianis penè conuitiis hortati ſint, vnáq́ magnoperè præcati, vt quæ in idem ſanctiſſ. Euāgelium pro fide & religione Chriſtiana tā tuenda q̄ conſeruanda pro concione ad populū Moguntinum hactenus nec ſine fructu dixiſſem, non diutius intra parietes premerem, ſed iam tandem emittere inciperem: Fore quidem adſirmantes, vt ſic, quæ ipſi fuſius & ſingula dumtaxat ſinguli, & vt incidiſſent, citra quoq́ ordinem, nec vnicuiq́ obuia tractaſſent, ego non modo vniuerſa & ſuo cuncta loco & ordine ſupplerem, ſed & tam præſentibus q̄ futuris, & nedum Moguntinis verumetiam toti Chriſtiano orbi in Ieſu Chriſti gloriā proficerem.

Prīa cauſa, cur authoꝛ ſuas Homiliās ędiderit.

Ipſe propterea non tam illorum authoritate (quæ profectò non mihi debuit eſſe non maxima) quàm re ipſa (quæ ſic propemodum, vt adſirmabant, pleriſq́ omnibus habere videbatur) coactus æditionem, non tamen ſine tuo grauiſſimo atq́ tuorum à conſiliis & aliorum doctiſſimorum piiſſimorumq́ virorum, quo & uſus ſum, iudicio meditari cœpi.

Secunda cā, cur authoꝛ ſuas Homiliās ędiderit.

Acceſſit etiamnum facundæ nimirum illorum perſuaſioni, quod non ſine dolendo animi mei dolore cum S. Iohanne olim Euangeliſta ſic in agro paſſim dominico hominē iſtum inimicum ſuper ſyncero tritico ſeminare lolia, ſicquè pernitioſam in bona ſegete zizaniam per nouos Cerinthianos, Ebionitas & hoc genus Hiebuſæos alios ſuppullulare, imò inualeſcere perſpicerem, vt niſi pro virili mea & ipſe ex officio huic ampliſſimo Eccleſiæ tuæ ſuccurrerem, certò fore, ut triticum ſimul cum zizaniis deperiret. Quod ne fieret, ſedulam & continuam in noſtris ad frequentiſſimū populū declamationibus operam dedimus.

Tertia cā cur autoꝛ Homiliās ſuas ędiderit.

Inſuper haud defuere ex noſtris in Euangelio coadiutoribus, qui & eandem æditionem ſupra quàm dici poteſt efflagitarunt, quod ſe per illam contra Pſeudoapoſtolos non parum adiutum iri ſperarent: quos utcunque mei iam olim ſtudioſiſſ. pleniore poſſem obſequio demereri. Quorum ſanè petitioni non facile poteram reluctari, quum & plurimum æquitatis & multum cum neceſſitate pietatis habere videbatur.

Quar. cā, cur autoꝛ ſuas Homilias ędiderit.

Poſtremo non parum vrgebat q̄ Sanctū Lucam Euangeliſtam ſuo tempore permouiſſe nimirum, vt quos ſine ſcriptis memoriter ex publica cathedra erudiuiſſem, maiorem mihi fidem haberent, qui adeo de iis, quæ non ſcripta docui confiderem, vt etiam ſcripturis prodere non formidarem. Siquidem de veritate & fide eius nemo iure dubitet, qui etiā ſcribit quæ loquitur: quæ proculdubio nō ſcripſiſſet, niſi vera ſe dicere confideret.

Quin. cā, cur autoꝛ ſuas Homilias æⁱdiderit.

Multas tráſiit ob breuitatē cās cur authoꝛ ſuas homilias ædiderit.

Quum proinde ſecundum id genus alia, quæ tranſeo, tot accedentibus cauſis tantopere quæ docueram efflagitarentur, vela tandem ventis, deo auſpice, permiſimus, & oram ſoluētibus bene præcati ſumus. Atque nimirum veſtigia Maiorum noſtrorum, quorum nonnulli (ſpiritu impellente) Homiliis, nonnulli commentariis ſua tempora illuſtrarunt, & nōnulli alios ſcribendi modos in Euāgeliis enucleandis tentarunt, nō ſecus atq́ Saul inter Prophetas ægrè ſequutus, iuſtam eorum, quæ hactenus in aliquod inſigniores Euangeliorum locos ex publico ad populum ſuggeſtu dixi, partem & in primis ad dei Optimi Maximi

Extenua autoris ropia.

gloriam,

Digitized by Google

gloriam, deinde ad Euangelicæ ueritatis cognitionem, poſtremo ad omnium utilitatem, ut omnes ad Euangelij intelligentiam proueherem, in tres Centurias diductam curaui ædi= tum iri: nihil addubitans, quin non vulgarem initurus ſim gratiam apud optimos quoſq; & apud eos præſertim, qui huius noſtri laboris ſubſidio multas ob cauſas egent, ijdemq; eun dem penitus ac uere intelligunt. Cur enim id minus ſperem, qui nulla ductus ambitione tam bene de omnibus, nec ſine diſpendio rei pecuniariæ, nec ſine iactura uoluptatum, nec ſine ſummo ualetudinis ac uitæ meæ periculo & detrimento mereri ſtudui? Sumus autem hoc in opere, nullo nec ordine nec modo nec ſtilo dicendi fortuito uſi, ſed quem loci, tem= poriſq; ratio propter uarias cauſas exegit plane ſequuti. Primo quidem loco ex Eccleſiaſti= ca nec illaudata inſtitutione ſemper de uerbo (ut ſic dixerimus) ad uerbum recenſendum duximus Euangelium Ieſu Chriſti, nempe, ut ita ſuas illud partes (.ſ. primas) ubiq; teneret, ceu quo nihil ſecundum deum prius eſſe poſſit ac debeat, utpote, quod nobis æternam ex bello perpetuo pacem, iucundiſſimam ex duriſſima ſeruitute libertatem, lætabundam ex in= deficiente luctu lætitiam, optatiſſimam ex ſumma perditione ſalutem, deſideratiſſimam ex miſerrima captiuitate redemptionem, & denique ex intermina morte uitam nullo tempore finituram pronuntiarit, ſimulq; pepererit, ac inde cœptum dici Euangelium, adeoq; uer= bum dei uiuificum, quod ſit eiuſmodi & infinitorum in ſupernis nos manentium bono= rum nuntium, & uerum illud è cœlo Manna delatum, quo (nec in ſolo pane) uiuit homo, proinde ſuo quidem iure à nobis inibi longè præferendum: tum quoque, ut ſubſequens in ipſum declaratio efficatior eſſet in animis auditorum & intelligibilior, quum hi memoria re= peterent, quæ paulo ante audijſſent ex Euangelio in primis deprompta, quò omnis noſtra reſpiceret interpretatio. Quam ob rem non facile probauerim, qui contrarium in ſuis ad po= pulum concionibus ordinem obſeruant: poſtremum uel medium Euangelio locum dãtes. Quum enim omnis noſtra ſit de Euangelio ad populum concio, certè non poteſt in rem non eſſe, primum ab eo ſumi exordium, quo de ſumitur concio ipſa, ut accipiatur quid ſit id, de quo concionamur. Ipſi itaque prorſus ab illis hac in re alieni primo ſemper loco (quod primum eſt) pronuntiauimus. Deinceps uel in idipſum Euangelium uel plerunque ſemper in aliquem locum ex illo communem pro loco & tempore deſumptum & declaratione indigentem præfati ſumus. Haud ſane, quia in omnibus uerboſior eſſe uelim, uerum quia ſic opus facto, idemq; percommodum fore uidebatur. Si enim (quod Caius iuriſconſultus olim non ineleganter dixit) in foro cauſas dicentibus nephas uideri ſoleat, nulla præfatione facta iudici rem exponere, quanto magis interpretationem in rem multo grauiſſimam & ſanctiſſimam promittentibus inconueniens fuerit, obmiſſis initijs atque originibus non re petitis, & ſic illotis (uti dicitur) manibus protinus materiam interpretationis tractare? Addiderim, quod & ipſæ præfationes (veluti per experientiam docemur) & libentius nos ad auditionem & lectionem propoſitæ rei perducunt, & cum eo venerimus, eius e= uidentiorem præſtant intellectum. Qua motus ratione præmiſſa ſuo loco præfatione, ſen= ſim & opera perinde non data (vt videre eſt) ad Sacroſancti, quod pro tempore in Eccle= ſia lectum eſt, Euangelij uel argumenti, quod thema uulgo appellant, à nobis inde ſum= pti expoſitionem ueni: quod deo duce pro uirili parte ſic nunc quæſtionibus & in eas reſ= ponſis, nunc doctrinis ſacrarum literarum præſidio fideliter & diligenter cõmunitis, nunc alijs hoc genus iuxta propoſitæ rei rationem modis exponendum ſuſcepi, ſuſceptumquè expoſui, non ſemper verbo verbum reddens, ut illic (ne quid uel humilius vel arrogan= tius dicam) me poſſis agnoſcere iuxta interpretem atque dogmatiſten: quippe qui nihil æquè inter eas maximè, quas Theologicas uocant, virtutes, atque fidem, ſpem charita= temquè, & ita quidẽ docuerim, ut hoc magis charitatem extulerim, quo cæteris illa lon= ge præſtat, ut quæ in alijs tantum polleat, ut ea ſublata non poſſit uirtus homini conſta= re alia, quemadmodum tam uerè quàm piè prodidit Paulus Tarſenſis. Cuius pariformi= ter admonitione non alia (quoad fieri vel potuit uel oportuit) ad noſtra obfirmanda uſus ſum ſcriptura, quàm ea, quæ diuinitus inſpirata utilis eſt ad doctrinam, ad correctionem, ad inſtitutionem, quæ eſt in iuſtitia, vt integer ſit dei homo, ad omne opus bonum ap= paratus.

Ad quod ita ſum plerumque ſemper ex animo conatus, ut eiuſdem Apoſtoli quoque hortatu, ſicubi uidebatur, pro eo conatu optinendo in gloriam dei maximi, adeoquè in omnium ſalutẽ (utcumque non ſine Vatiniano contra me odio) inſteterim tempeſtiue

[Margin notes:] Autorem no propt priuata, ſed ob publicã utilitatem ſuas ædidiſſe [illegible]. — Quę autor in hoc opere ſuo ordine ſeruauerit. Lectura ſit euãgelij [illegible] et [illegible]. — Euãgelio primas deberi partes in concionibus. — Quã conducãt pfationes in cõcionibꝰ. — Argumẽtũ Thema. — Ratio docendi. — Quid autor potiſſimũ docuerit in hoc opere ſuo. — Charitas virtutum maxima. — Sacras literas i docẽdo prodeſſe. — Veritatẽ

autorū ſine culpa pepe riſſe inuidi am.

Autorē ſ in opē a cō uitijs eſſe alienum.

& intempeſtiue: interim nihilominus cum omni lenitate & zelo Chriſtiano ſine acceptio-ne perſonarum arguens, increpans, exhortansquè, atque eos præſertim, qui ſanam doctri-nam, quæ ueritatis eſt & iuſtitiæ, non ſuſtinent, ſed iuxta concupiſcentias coaceruant ſibi doctores, quibus pruriunt aures, & ad fabulas conuerſi à ueritate declinarunt. Nec tamen in eos more quorundam fronte perfricta uel dicterijs vel ſalibus uel cachinnis uel cauillis uel ſannis uel ſtrophis uel conuitijs uel hoc genus iniurijs ludere collibuit, ſed illos qua po-tui abſque ſiniſtra contra me ſuſpitione grauitate & modeſtia à malo declinando & ad bonum perſiciundum cohortatus ſum, atque uſqueadeò ab omni humano abſtinui af-fectu, ut eorum adhuc (quod equidem ſciam) neminem vel quamlibet hæreſeos conui-ctum male cognominauerim, imò quos, ut oportuit, ſilentio tranſierim, neminem perſtrin-gens, qui omnibus bene uolo, nec cuiquam adblandiēs, qui à nullo quicquam ambio.

Autorem nō ſuo ca-piti imiti Maiores nr̄os ab a-poſtolis di-dicisse per ſucceſſio-nem.

Quos uerò in hæc uſque tempora tot ſeculorum conſenſus præter admirabilem ſacra-rum literarum peritiam ob vitæ pietatem approbauit haud ſubticeo. Etſi enim eam dum-taxat, quam à deo expectaui, ſequutus ſim gratiam & ſic aliorum laboribus incubuerim, vt inops magis à deo & eius uerbo penderem, ſicubi tamen mihi ipſi uidebar relinqui, eius quod perdocere conabar intelligentiam & ueritatem non ex propria præſumptione ſed uel ex ſacroſanctis Catholicæ Eccleſiæ decretis uel ex eorꝫ ſcriptis & authoritate maiorum deſumpſi, quos non poteſt ex Apoſtolica ſucceſſione intelligendi regulam ſuſcepiſſe non conſtare. Quorum præcipuè in Prophetas & Euangeliſtas commentarios anxiè diſcu-tiens theſauros ſapientiæ & ſcientiæ diuinæ in uaſis fictilibus perquiſiui & perquiſitos ita noſtris & dictis & ſcriptis adieci, ut de eis non facile ſit ſententiam laturus, niſi qui hu-ius loci & temporis rationem habuerit, & qui poſt ſacra Biblia etiamnum vigilantiſſimis oculis ueterum penè omnium, quos ipſi legimus, commentarios excuſſerit, ut qui ab il-lis adeò (ſicubi opus fuit) non abſtinuerim, ut eorum etiam aliquando nomina non illau-datis titulis prætexuerim, ſiue quia ſic deceat Chriſtianum, ſiue quia ſic veritatem certius inuentum benigniuſquè ſuſceptum iri crediderim: plenum ratus ingenui pudoris, fate-ri per quos profecerim, quiquè ſuis me ſcriptis magnoperè iuuerint, contra non parum multos & maximè Schiſmaticos. Qui tametſi nō nullorum dogmata ad uerbum (quod conſtat) tranſcripſerint, tam maluerunt tamen in furto depræhendi quàm mutuum red-dere, ut illos non modo non dignati ſint nominare, ſed quos etiam vulgo turpiter tradu-cere ſtuduerunt: nimirum infelices, non aliter atque Laruæ cum mortuis colluctantes, famamq́ ſibi obtrectatione alienæ ſciētiæ occupantes.

Aliorꝫ bo nori nō eē detrahen-dum.

Quàm verò ab iſtis alieni ſimus, iudicium eſto aliorꝫ, qui nos uel audierunt uel noſtra le-gerunt puro quidem adfectu.

Vafre di-ctū de De moſthene oratore Magnā eſſe viuæ vocis ve-hemētiā. Geſtus in oratore plurimum valere.

Quàmuis interim futuros haud ignorem, qui rem de me multo ſecius habere vociſe-rabunt, utpote, qui uerbis è publico ad populum ſuggeſtu, ut ipſi aiunt, longè alius: ni-mirum uehementior & acrior quàm ſcriptis appaream. At (ut paucis occurram) fugit illos, in Demoſthene magnam demoſthenis partem abeſſe, quod legitur potius quàm au-ditur. Id quod non dixerim, quia mihi uel tantillum uſpiam cum Demoſthene conue-niat, uerum quo iſti reſciant, habere nō parum latentis Energiæ uiuæ uocis actum, quan-do illa non tam dicere uideatur quàm oſtendere, atque inibi efficaciſſimi ſint corporis mo-tus: quemadmodum Aeſchines in Demoſthene ita acrem oculorum uigorem, terribile uultus pondus, accomodatum ſingulis uerbis ſonum uocis olim expertus eſt, ut admiran-tibus Rhodijs orationem Demoſthenis, reſpōdiſſe fertur.

Actionē in orando dominari. Cōciona-torē ex ze-lo decere auſterita-tem.

Quid ſi audiſſetis beluam ipſam ſua Lyra reſonantem? Sic ſane non inficias eo, quin fortaſſis dicendo tam longè alium quàm ſcribendo propter pronuntiationem, quæ inibi dominantur, præſtare nonnunquàm uidear, ut aliquoties Satyrico cuipiam ſimillimus ab eis iudicer, in quorum vitia (generatim tamen & in uniuerſum) domino per prophetam iubente, vel quàmlibet manſuetus & modeſtus inuehor, quum nihilominus interim Peri-cles Athenienſis citra alicuius detrimentum fando fulgurare & tonitrua ciere dicatur. Cæterum, quid multa? quum in hiſce noſtris lucubrationibus nihil præter improbum laborem cum ſumma fide & ſynceritate & coacti quidem iactitemus: nec interim dubi-tantes futurum, vt candidiſſimi quiq́ lectores inde plus in receſſu ſint deportaturi q̄ prima ſtatim fronte præ ſe ferant illę.

Atq

Atq; nimirum nullis neque verbis neque ſcriptis conſequuturus ſum vnquam quantum propter hoc opus in quærendo, in inueniendo, in collocando, in memorando, in abijciendo, in adijciendo, in diſcernendo, in declamandoquè laboris & ſudoris exanclaui & effudi: in tam iniqua præſertim mortalium & temporum conditione. Sileo quantus mihi fuerit labor, dum interim ſola diuinarum ſcripturarum authoritate fretus, tot ex alijs mendarum portenta ſubſtulerim, tot craſſiſſ. tenebras diſpulerim, tot ſenſus præpoſterè non ſolum ambiguè redditos ſuæ integritati reſtituerim: quandoquidem probè mihi conſcius meæ functionis diſcuſſis & exploratis, quantũ per alia licuit negocia, receptiſſ. authoribus haud oſcitanter nec per tranſennam obſeruauerim qd illi citauerint, qd legerint, quid emendauerint, qd interpretati ſint.

Quãtum laboris autor in hoc ope ſuſtinuerit.

Nec vacat hoc quidem loco vel ſummatim narrare, quãto ſudore nõ mõ nonnullos ob indigna Chriſtiano dogmata ſanctis dumtaxat ſcripturis confutauerim, ſed & eorum deteſtandam diſſenſionem & inconſtantiam in docendo refellerim, vtpote ab ipſis omnino alienus. Qui enim rectam fidem ſuſcepi & ſeruo, ad vnam illam Eccleſiam reſpicio, cuius iudicio in ijs, quæ ad neceſſariam fidem & religionem pertinent, fidelis perſto, id animo gero, id & verbis profero, atque etiam ſcriptis teſtatum relinquo, etſi quando acciderit, ut uel linguæ vel calami lapſu uel (quod hominis, quem & ipſe ago, proprium eſt) ignoratione ab ipſius fidei regulis aberrarem, id actutum & ante omnia reuocatum & exploſum velim: idque in hoc præſertim opere, in quo, teſte deo, non aliò magis ſpectauerim, nec aliquid æquè optauerim, quàm ut maximè prodeſſem, vel certè vt prodeſſe tantundem poſſem ut uellem: qui pariterq; non niſi ſimplici pioq; iuuandi ſtudio quicquid hoc eſt laboris & ex meo perinde officio coactus ſuſcepi, victusquè difficultate vtilitatem iuuandi gratiæ placendi ſic prætuli, vt hoc ipſum opus nullo prorſus rhetorico munere exornauerim, non calamiſtris, non phucis orationis, non floridis verbis, non eloquij concinnis, ſermoniſq; pigmentis, non eximijs tropis, non egregijs ſchematibus, varijsq; coloribus, non illuſtribus luminibus, delectiſq; characteribus, non deniq; oratorijs telis uſus.

Chriſtiana et legitima autoris proteſtatio.

Autorẽ in h opere ſuo ſolã publicã ſpectaſſe vtilitatem.

Autorẽ hoc in ope ſtilum ob certas rõnes nõ adfectaſſe.

Neque enim hoc, ſi vel maximè voluiſſem, debui, quoniam eo erat dicendi ſtilo vtendum, qui iuxta doctis & indoctis probari poſſet, ac utriſque intellectu non eſſet difficilis, qui utriſque ex æquo & in commune inſudaret, quo & me uti oportuit, qui non ex compoſito, ſed prout ſpiritus ille ſanctus ſcribere dedit & eloqui, loquutus ſum & ſcripſi. Atq; ſanè tantum abeſt, vt me huius rei quoquo modo pœniteat, ut etiam deo maximo gratias ex animo agam, qui hoc me uelut auſpicio docet à gloriolæ ſtudio deſperandum eſſe, ſimulq; omnia ſimplici nimirum fide proferenda, ut quo ſint à cultu faſtuque artificij alieniora, hoc ſint ad illius gloriam amplificandam potentiora, ut ſic omnibus conſtet, arma noſtra non carne, ſed deo eſſe potentia. Atque in hoc me prorſus, vtcumque impariter, excuſatum iri confido cum Apoſtolis, ut qui nec ipſi in ſuaſorijs humanæ ſapientiæ verbis confidentes, ſummam prædicationis dominice collocarunt, ſed in oſtenſione ſpiritus & in virtute, per quam mirabilibus conſumatis & fide ſuorum verborum facta, vniuerſo orbi cœlorum regni ſcientiam tradiderunt: paruiducẽtes munditiam ſermonis phaleratam, quia huiuſcemodi prædicationis adſertio, non argumento humanæ eloquentiæ ſed adſtipulatione diuinæ virtutis indigeat.

Aplos ſpirito ſimplicique vſos eẽ ſermone.

Fidẽ chriſtianã nõ indigere rhetorico ſermone.

Sed quid uſqueadeò multis noſtrum in hoc opere dicendi characterem protrepticum excuſare ſatago? quum ſi vel maximè idipſum rhetorico mundo uenuſtare voluiſſem, minus permiſiſſent inter cætera (quibus cum priuatim tum publicè plus æquo diſtineor) negocia, quotidianæ noſtræ lectiones, frequẽtiſſimæq; in tam periculoſis præſertim diebus cõciones, quas æquè ad populum protrito penè ſermone habui atq; ſcripſi.

Et hoc eſt, quod hac in parte inprimis Euſebium, Baſiliũ, Gregorium Nazianzenũ, Antiochũ, Origenẽ, Cyrillũ, Hilariũ, Maximũ, Gregoriũ, Hieronymũ, Ambroſiũ, Auguſtinũ, Bedã, Leonẽ, Aſclopiũ Aphrũ, Muſæũ, Saluianũ, Fulgentiũ, Auitũ, Radbodũ, Petrũ Damianũ, Odonẽ & id genus penè ſexcẽtos tã ueteres q̃ recẽtiores uenerãda ſimplicitate & humilitate Theologos, zelo non impio æmulatus, haſce noſtras laborioſiſſimas lucubrationes & uigilias non alio quàm Homiliarum titulo, utpote nequaquàm feſtiuo, ſed planè

Qui ſcripſerint inter veteres et neotericos in Euãgelia Homilias.

Authores op⁹ ſuũ nec ſine exẽplo nec ſine rõne homiliãs inſcripſiſſe. Homilia quid ſit. Quid centuria ſit.

humillimo & modeſtiſſimo, nec tamen operi diſſentaneo dignatus ſim: quoniam minus exquiſito, ſed mediocri & plane Homiliatico dicendi gñe populo inibi loq̃r & ſermocinor. Siquidem ὁμιλία triuialis ſit ad populum ſermo, & ὁμιλῶ triuialiter ad populum ſermonem habeo. Id quod ipſe poſt eos, quos recenſui, facio in ĳs noſtris Euangelicæ ueritatis Homilĳs. Quas ideò per nomenclaturam tribus incluſi Centurĳs, quoniam ſingulæ operis partes, quarum tres ſunt, Homilias complectantur centum, non aliud præterquàm (ut palàm uidere eſt) Euangelicam docentes ex ſacris Biblĳs ueritatem, quæ uel ipſa iure ſuo Homiliaticam, id eſt, ſimplicem inſcriptionem ſibi uendicat, ut quam deceat æquè nihil atque ſimplicitas, & locus ſit adagio ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Simplex ueritatis fabula. Quod uera dicentes, ſimplici ſermone utantur. Iam quid Euangelica ueritate uerius & ueracius? Vtique non aliud quicquam: nempe quæ manſura ſit in æternum, cœlo & terra interim tranſeuntibus. Hæc unica tituli operis ratio, quam optimis quibuſq; probatum iri ſperauerim, uelut rei propoſitæ non incongruam.

Veritatẽ fuco nõ indigere.

Multos ſuis libris feſtiuos indidiſſe titulos. Paraphraſis. Gloſſemata. Adnotamenta. Declarationes. Enchiridion. Diatribæ. Pandectę. Paradoxa.

Nec enim libuit imitari feſtiuitates inſcriptionum, quas haud parum multi in id genus libris fecerunt. Sunt enim, qui ſuas lucubrationes (nec quidem perperam) commentarios inſcripſerunt, quod in eis multas & uarias opiniones adferunt in medium, quo liberum ſit lectori, quam mauult eligere. Alĳ ſua Paraphraſes inſcripſerunt, quia eoſdem ſenſus æmulentur, quadam addendi demendiqúe licentia. Alĳ gloſſemata, quòd uocabula tantum interpretentur. Alĳ adnotamenta, quoniam non omnia, ſed quæpiam remotiora patefaciunt. Alĳ declarationes, quia ſimpliciter exponant. Alĳ ἐγχειρίδιον, quòd rem reddant tam ſuccinctè, ut penes ſe quiſpiam ferre illa ualeat, quaſi pugionem uel tabellam. Alĳ διατριβὰς, id eſt, exercitationes & ſtudia, quibus res ipſa exercendi gratia paulo modeſtius inibi diſputetur. Alĳ πανδέκτας, id eſt libros, promiſcua & omnimoda cõtinentes, tãquàm omne rerum atque doctrinarum genus complectentes, ἀπὸ τοῦ πᾶν totum, & δέχομαι capio, quod omnia intra ſe comprehendant. Alĳ Paradoxa, quoniam quæ ſunt præter opinionem, contineant & doceãt. Alĳ denique (quos haud uacat omnes enumerare) alios ſuis operibus titulos indiderunt, & tam quidem felices, tam feſtiuos, tam exquiſitos, ut propter eos uadimonium (ut ille ait) deſeri poſſit. Ipſe autem ex re ipſa hoſce meos labores inſcripſi uulgato admodum titulo Homiliarum, uſqueadeo cæteris omnibus in ipſius quoq; inſcriptionis laudẽ cedens, quantũ ceſſi in cura & elegantia ſcriptionis, nolens inter alios (ut dixi) quàm Saul inter Prophetas haberi pluris: tam meo nimirũ iudicio ad alios omnino nullus, ut nihil maliſſem, quã cum Propheta abiectus eſſe in domo dei.

Alia autoris extenuatio.

Quare libri pricipib⁹ dedicari ſoleant.

IAM VERO CLEMENTISSIME PRINCEPS, quum uiderem quaſi loco legis obſeruari laudatum paſſim & morem ſatis antiquatum, quo plærique omnes quod ædunt principibus uiris nuncupent, quoniam uel literarum dignitas hoc ipſum depoſcat, uel quod ĳ potentatu eorum, quibus dedicant, ab inuidis tutelam ſibi præparent, uel inuiolatam ſuis laboribus apud omnes authoritatem nanciſci contendant (ſolent enim multa ualde pretioſa uideri, quia ſunt tẽplis dicata) & ego iamdudũ decreuiſſem, hoc quicquid noſtri eſt laboris ſummis illis apud ſuos omnium uirtutum ac literarum Mœcenatibus & Antiſtibus, omnibus ornamentis Epiſcopalibus abſolutiſſ. Reuerendiſſ. L. Campegio Cardinali & Thomæ Campegio Feltrenſi Epiſcopo digniſſimo, fratribus germanis, meis patronis &. D D. inter pauciſſimos unicè colen. & obſeruan. dedicare, ut quibus meipſm quoque quantus quantus ſum debeo, non modo uniuerſum ſtudĳ mei prouentum: quia tamen ĳſdem meam in Euangeliſtam Iohannem Methaphraſim, paulòpoſt, ſuperis bene fauentibus, prodituram dicauerim, opus (ut ſpero) haud quaquàm contemnendum: uerſa ob hanc cauſam ſententia, tu ſolus & unicus interim, quoquo me uerterem, occurriſti, cui hoc noſtrarum Homiliarum opus multis admodum nominibus conſecraturus eſſem: & quidem maximè, ne (ut fit) præter cæteras ſemper ſubeat cura, an quæ dicamus, digna ſint eis, quibus dicantur.

Methaphraſis Ioan.

Alia autoris extenuatio.

Celſitudo Albẽti marchionis ex brãdebur. archiepi Mog.

Sanè non ſum neſcius, ubi me, huius laboris authorem, reſpexeris, haud undecunq; dedicationem quadrare, quoniam maior ſis & habearis, q̃ ut abs me, qui minimus ſum & infimæ nimirum ſortis homuncio, ſuſcipias, quem ſic Deus Opti. Max. in excelſo humani generis faſtigio poſuit, ut omnium poſt. pp. dignitatem ſine controuerſia ſis longe maximus. nempe nõ modo princeps, ſed ſummus etiam, non Epiſcopus tantũ, ſed & Archiepus, id eſt, Epõꝝ

princeps

Digitized by Google

princeps,& Cardinalis,id eſt,è paucis ,in quibus tanquam neceſſarijs quibuſdã cardinibus Romana vertitur eccleſia:imò non Cardinalis ſolum ſed & Germaniæ ampliſſ. Primas,id eſt,qui non ſecus atq; alter illic Papa omnium Germanicarum Eccleſiarum,quaſi Apoſtolus olim omnium Græciæ Eccleſiarum, curam geris multo maximam: Et quidem ad tam celſæ dignitatis altitudinem non tam hominũ ſuffragijs quàm mirando diuini numinis calculo delectus,adſcitus & euectus, imò perinde natus : vtpote corpus haud ſine pectore. Id quod ipſa nimirum fronte totoq; corporis habitu ſumma cum admiratione præ te fers. Quæ enim,obſecro, ſunt vel naturæ dotes vel ornamenta fortunæ ? Quid etiam diuinitus à deo dari poſſit mortalibus quod in te non ſit eximium & cumulatiſſimum? Quam enim inprimis Heroica tibi corporis proceritas? quanta formæ cum dignitas tum gratia? Quis oculorum vigor? Quàm fœlix ingeniũ? Quæ membrorũ firmitas? Qui ſtatus ? Quæ habitudo? Quid multis ? Nonnè te nobis Poeta graphicè depinxit, ita canẽs.

Cardinalis. Archiepiſcopus. Primas.

Laus D. Alb. Archiepiſcopi Mog. a dignitate corporis.

Vergil. 1. Aeneid.

Os, humeroſq; deo ſimilis, nanq; ipſa decorã
Caniciem nato genitrix, lumenq; iuuentæ
Purpureũ, & lætos oculis adflauit honores.
Quale manus addunt Ebori decus, aut vbi flauo
Argentũ, Pariusue lapis circundatur auro.

Nunquid falſo concinuit ille? Haudquaquã. Nam quis hanc generoſam illã venerandi tui capitis caniciem, hanc grauem diuini oris maieſtatem, illam cœleſtem faciem, ſydereos illos oculos, hanc denique compoſitiſſimam corporis tui, omni ex parte formam paulò diligentius perſpiciens, non illud ex animo dixerit? Digna imperio ſpecies priami. Illam equidem tui corporis intuens proculdubio formam & habitudinem, diuinam quidem, & ipſam honeſti faciem ſic ſpeculari videor, vt ſimul in te agnoſcam raræ & peruetuſtæ cuiuſdam nobilitatis & omnigenæ virtutis domiciliũ longè magnificentiſſ. vt qui utriuſq; laude inter vniuerſos principes viros nõ aliter micas atq; inter ignes luna minores.

Alb. Archiepiſcopũ Mog. ipſa q̃dem fronte p̄ſeferre rarã quãdã nobilitatem.

De illuſtriſſimo quidem Natalium tuorum ſplendore quid attinet dicere? vnde plures quàm ex equo Troiano proceres, domi foriſquè & inprimis belli gloria ſpectatiſſimi prodierunt. In quibus etiamnum tot regum, tot Imperatorum, tot Heroum adſinitatem & neceſſitudinem accipimus, vt ne fingi quidem poſſit quicquam vel illuſtrius vel amplius vel luculentius. Qui & proinde in illis tuis inclytiſſimis maioribus Marchionũ à Brandeburg quouis habeare & ſis ἐλευθεριώτης σπάρτης. Vnde factum, ut vix ſimus tam generoſam inuenturi proſapiam, quæ eſſe poſſit tuo inclytiſſimo ſtemmate vel antiquior vel famigeratior vel honore cumulatior. Cuius hoc unum ex inſinitis, quæ tranſeo, argumentum eſt longè maximũ, quod inclytiſſ. Marchiones Brandeburgẽſes inter eos, q orbi ex electione Cæſarem dare habent (quo nihil maius)partes meriti ſint non extremas ſed facile primas. Siluerim reliqua ſpecioſiſſima decora, maximarum uirtutum teſtimonia, quibus & illi tam vndique imaginibus & honoribus clari ſunt & toto terrarũ orbe ſuſpiciendi, vt nemo ſit, qui non æquè de illo nobiliſſimo ſtẽmate tuo dicere poſſit atq; q̃d olim de genere regis Aeneæ & urbis Troiæ in hęc verba Carthagineñ. illa regina.

Laus principis a natalibus.

Brandeburg.

Electio Cæſaris magna dignitas.

Quis genus Aeneadum? quis Troiæ neſciat urbem?
Virtuteſq; uiroſq;, & tãtæ nomina ſtirpis?

Quàm verò ab illo tuo genere inclytiſſ. non degeneres, ſat ſuperquè teſtantur glorioſa illa tua inſignia, quibus certo diſcimus documento, te ab eo non ſolum non degenerare, uerum quod maiorum tuorum gloriam uerius ſuperes quàm æques præluſtri diuinarum uirtutum ſpecimine, quod uera eſt nobilitas. Quæ nimirum tuæ uirtutes tot ac tantæ ſunt, ut totidem ac tantas Cyro ad effingendam optimam principis effigiem à Xenophonte præſcriptas eſſe non crediderimus. Ac inde fieri ſolet Præſul optime idemquẽ princeps eminentiſſime, ut tametſi mos ſit ſcriptoribus, pleriſque omnibus ut eorum laudibus, quibus ſuas conſecrant lucubrationes, bonam præfationis partem occupent, atque hoc uere uirtuti premium deberi uideatur : ego tamen de illarum ampliſſimarum tuarum uirtutum laudibus plane ſilere cogor, partim, dico, quod & mea ſimplicitas tibi non ignota, non ab adulatione modo ſed & ab omni blandiloquentiæ ſpecie uehementer æquè abhorret atq; tua ſingularis modeſtia nihil minus ferre ſoleat, quàm laudes etiam moderatiſſimas : partim, quia non minus illorum obruor magnitudine, quàm multi-

Virtutẽ eẽ verã nobilitatem.

Laus principis a clariſſimarũ virtutũ p̄conijs.

multitudine, utpote, quæ tam ſunt magnæ ſimulq́; multæ, ut hiſtoriæ magis perpetuitatem
quàm oratõis compendiũ exigant. Fitq; propterea, ut in eis recenſendis, qui uitæ tuæ formu
lã obſeruant & actionibus tuis interſunt, me uehementer ſint dãnaturi, quòd in cõmemoran-
dis laudibus tuis parcus fuerim & cõſciſus, & orationẽ ad uirtutes tuas lõge imparẽ attulerim
Quis enĩ, oro, inter alias præclariſſimas uirtutes tuas, uel ex parte ſaltẽ, eruditam illam tuam
pietatẽ? Quis animũ ad utranq; fortunam infractum? Quis ſimplicem illã, & a Chriſto lau-
datam in rebus agendis prudentiam? Quis ſanctam in aduerſis tolerantiam? Quis dignam
cœlo ſanctimoniam? Quis regiam in probos & eruditos liberalitatem? Quis piam in ege-
nos miſericordiam? Quis ſplẽdidam in portubus, ædibus, uijs, ſtratis, & hoc genus publicis,
& ualde neceſſarijs, ædificijs, & munitionibus inſtaurandis, & reparandis magnificentiam?
Quis ſæueritatem erga omẽs cũ comitate coniunctã? Quis conſtantẽ in rebus arduis confi-
ciundis & agrediundis fortitudinẽ? Quis temperatam in dictis factisq; manſuetudinẽ? Quis
æquã in uindicandis iniurijs ac iniquitatibus iuſtitiã? Quis humaniſſimã in admittendo faci-
litatẽ? Quis effuſam in omẽs benignitatẽ? Quis deuotiſſimã & pijſſimã illã tuã erga ſuperos
religionẽ? Quis (ut ſemel finiã) hoc genus reliquas uirtutes tuas æque infinitas atq; incõpara
biles enarrare ſufficiat? Non ipſe equidem. Quum prius omnes oratores, & hiſtorici ſcri-
bendo, prius omnes ſcriptores cogitando defatigarẽtur, quàm tu laude digna faciendo

Catalogus generalis virtutũ D. Alberti Archiepiſcopi Moguntinẽ.

Admirandũ D. Alberti archiepĩ apud omnes eſſe fauorem Moguntinẽ archiepĩ Moguntini autoritatẽ

Hinc ex tantarum tuarum uirtutũ claritate & magnitudine uis quædã archana & plane admi-
randa procedit, qua ſuperata inuidia, nõ ſecus atq; magnes quidã regũ, Impp. gentiũ, tuorum,
externorum, ſummatim omniũ mortaliũ animos in tui ſic rapias amore, ut non ſolũ aſpectus cõ
greſſusq;, ſed uel auditũ modo Alberti cardinalis Brandeburgeñ. nomen, miram quãdã exci
tet beneuolentiã & uenerationẽ. Atq; hinc felix illa tua apud omẽs authoritas, ob quam &
propter eximiam tot a deo dotiũ tuarum mirabiliũ maieſtatẽ tam factus es uniuerſis excelſus,
ut religioſe etiamnũ pene a ſalutantibus adiri ſoleas. Qua & ipſe tua celſitudine aliquoties
perinde ſuſpenſus, etſi te maiorẽ putauerim q̃ ut huc deſcenderes, partim tamen ſingularis
quædam naturæ tuæ bonitas, & incredibilis humanitas, non ſolũ publica totius orbis uoce
prædicata, uerum etiam ipſa (quod dici ſolet) fronte totoq́; corporis habitu relucens, partim hu-
ius operis noſtri materia præcelſæ tuæ amplitudini non incongrua dedicationi fiduciam
præbuit plane audacem.

Imperatores olim & reges etiã minima ſibi dicata non reſpuiſſe

Si enim de architectura Victruuius Imp. Auguſto, Iulius Pollux de grammmatica Com
modo Cæſari, Oppianus de piſcibus Imp. Antonino, Diophanes de agricultura Deiotero
regi librũ ſuũ dicauit, quanto rectius & iuſtius tibi opus de ueritate Euangelica, qua nihil ex
cellentius, cõſecrauerim, atq; nũc idẽ ſupplex dedico & conſecro? Qñ quidẽ pulchre admo
dũ quadret, ut opus Euangelicũ ei cõſecretur, cuius euãgeliũ peculiare eſſe debet, ac eſt, cuiuſ-
modi te plærique omẽs corã palamq́; experimur, ut qui in hoc ipſum unctus ſis Archiepũs, &
paſtor Euangelicus appellari cœptus, ut ex largiſſimo ueritatis Euangelicæ penu, populum
alas & ſuſtentes. Quàm ſanè prouinciam & eam quidẽ longe ſanctiſſimã uſqueadeo nõ ſo-
lum facis, ſed & perficis, ut oues tibi cum Petro concreditas, non tantũ ex uerbo Euangelico
nutrire curas, uerũetiam ut illud recte tradatur & doceatur ſatagis, atq; ipſe interim tam non
modo illud diligenti crebráq; lectione uerſas, ſed & uerbo uitæq; exemplo præſtas, ut facile
ſis unicum & hoc apud nos æuo pietatis Euangelicæ dici poſſis exemplar, utpote, qui illam
ipſam pietatem ſic modis omĩbus tutari, ſarcire, & propagare ſtudes, ut non immerito illius
dici ualeas doctor & propugnator.

Officium veri epĩ

Quare autor opus homiliarum ſuarum D. Alberto Archiepõ dicauerit. Librĩs dũtaxat æternitatẽ cõſeruari.

Haud debui proinde haſce meas de ueritate Euangelica Homilias alteri quàm tibi tot
Euangelicis undecunq; dotibus ſpectato dedicare, nec modo, quia tam pulchre ratio rei huc
uocet, uerum, quòd tantus etiamnum in te ſit Euangelicæ pietatis odor, ut eum nulla meri-
to debeat abolere uetuſtas. Cuius quoq; hoc præclarum de te præbes exemplum, quod po-
ſteritas ſpectet, & imitetur. Illud uero quomodo ad poſteros uſq; eſt perduraturum, niſi ſit,
quod uenientibus ſeculis commendet? Porro quibus poſſit hoc ipſum monimentis recti-
us & certius præſtari q̃ libris, & eis quidẽ maxime, qui de ueritate ſunt Euangelica, cuſuſmo
di non dubitauerim tibi & alijs per te probatum iri hoſce meos labores haud æſtimandos?

Authores hac operis ſui dedica-

Si enim Appion ille immortalitate donari a ſe ſcripſit, ad quos aliquid de grammatica
præſertim (nam grammaticus erat ipſe non incelebris, ſed glorioſus) componebat, quan-
to certius tibi perſuaſeris de eo, quod ad poſteros æditur de ueritate Euangelica? quæ quum
ſit in æternum permanſura facile præſtabit, ut eius & ipſe præſidio efficiaris, cuius memo-

Digitized by Google

ria immortalis ſit futura: quippe apud deum & homines nota. Quod equidem vel vnicū in decus & ornamentum tuum & in lucidiſſimum tam præſentis q̃ futuri ſeculi exemplum conatus ſum magnopere hac ſupplici dedicatione noſtri de ueritate Euangelica operis.

tione conari pro immortalitate noīs D. Alberti archiep. ſeo. Mogūt.

Nec eſt, quod metuerim, ne munus hoc meū uel quàmlibet puſillum & exiguum ſis adſpernaturus, qui illum uſq; adeò referas, qui duo minucila pauperculæ uiduæ tam non ſpreuit, ut ea etiam opimis diuitum donarijs longè prætulerit.

Ego ſanè, pater ac princeps colendiſſime, nō aliud in præſentia æquè ſupplex orauerim, atq; ut declares huiuſmodi meos labores ampliſſimæ celſitudini tuæ nō fuiſſe ingratos, ut ſic, quæ maxima eſt, tua authoritate publicū poſſint mereri fauorem, unde ſua deinde utilitas ad multos ſit itura. Nec enim, teſte conſcientia, ex tantis meis ſudoribus alium expecto fructū, quàm ut per eos Euangelica ueritas magis ac magis eluceſcat in laudē & gloriam dei Optimi Maximi, qui eandem tuam nobis & toti reip. Chriſtianæ celſitudinem perquàm diutiſſimè ſeruat incolumem, ſemperq; beatiſſimis incrementis in maius prouehat.

Autorem hac rā dedicatione ſua nil aliud q̃ animi gratitudinem peroptare.

Nunc uerò, ut occupationibus tuis & publico bono, cui (ut addecet) præ cæteris ſummopere inuigilas, parcam, quid ſingulis contineatur Centurijs & Homilijs per Elenchū paulopoſt adiunctum ſic oſtendo, vt cum candidiſſimo quoque lectore non difficile ſis inuenturus, quod uel ſigillatim inuenire uel ſcire deſideraueris. Capita enim rerum inſigniorum, quæ cuiq; Homiliæ inſunt, argumentis perinde quibuſdam præmiſi, declarans quo quid loco quæri & citra difficultatem inueniri poſſit.

AD LECTOREM PIVM.

IN primis, candide lector, te rogatum magnoperè tua uelimus cauſa, ut haſce noſtras ſubſequentes in Ieſu Opt. Euangelium Homilias pro Euāgelica ueritate ſyncero ſuſcipias adfectu ideóq; puro legas iudicio, utpote, poſt dei Max. decus & gloriam à nobis in tuam utilitatem planè nec aliundè quàm ex ſacris literis, nec ijs quoquo modo retortis, & ſtilo quidem protreptico congeſtas, comparataſq; & poſt continuas multorum preces tandem (ut uides) haud ineleganter excuſas & æditas. Quas ubi animo, quo ipſi ſcripſimus, perlegeris, non dubitamus eas tibi ſic probatum iri, ut illas non Homilias, ſed theſauros eſſe ſis adfirmaturus, unde poſſis & noua & uetera depromere. Inibi enim qua debuimus & potuimus fide & diligentia ſcripturas ſcrutati ſumus, in quibus iuſtam uitæ æternæ partem nobis repoſitam fateamur neceſſum eſt. Quia uerò in ijſce noſtris laboribus poſt dei Maximi laudem nihil æquè cupiamus atque tibi prodeſſe tantundem ut uellemus, profectò nos huic noſtro uoto operæq; huic noſtræ pretium non pœnitendum facturos rati ſumus, ſi quo modo in maiorem utilitatem uti poſſes eiuſmodi noſtris pro ueritate Euangelica Homilijs, mox ab earum frontiſpicio paucis oſtenderemus. Siquidem omnia breuiora & faciliora reddat ordo & ratio & modus. Te propterea nolimus fugiat, ſubſequentes noſtras Euangelicæ ueritatis Homilias in treis eſſe partes diſcretas, atque eas à numero Homiliarum titulo Centuriarum inſcriptas: quoniam ſingulæ partes centum Homilias cum illarum Paragraphis, partim de tempore, q̃d aiunt, partim de diuis contineant. Homilias autem ipſas (quarum nonnullæ totum pro tēpore occurrente Euangelium, nonnullæ locos dumtaxat aliquot inſigniores, qui calamitoſis noſtris temporibus in controuerſiam uenerunt, præcipuè declarant,) conſcriptas plerunque ſemper à præfationibus, uel ideo orſi ſumus, ut per eas non modo auditor adeóq; lector redderetur attentior & docilior, uerumetiam ut ſequens in Euangelij locos efficatior eſſet declaratio. Quibus ſane præfationibus & ipſe, qui diuini uerbi præco es pro nutu ſis uſurus aut non. Deinde uerba Euangelij, modis, quibus potuimus omnibus ſic expoſuimus, ut triticum cum zizanijs nequaquàm euelleremus. Atq; tandem pro loco & tēpore nihil æque ex animo conati ſumus atq; ut populū ſic inſtitueremus, ut iuxta prophetam à malo declinaret bonumq; faceret: nimirū, quò fides Chriſtiana uocat tota. Id deniq; ipſum pinde ſemper efficere ſtuduimus doctrinis quibuſdā: quas pro loci tēporiſq; ratione ſacris ad lōgum literis ita obfirmauimus, vt interim earum & capita & loca ſignantes. etiamnum addiderimus ex ordine diſtinctiones dogmatum, ut eorum, que doceremus facilior eſſet memoria & cum fide intellectus: à uocabulis Primo, ſecundo, tertio, &c̃. non abſtinentes, quod qui per ea (F. Quintiliano teſte) recte diuiſerit nunquàm poterit in rerū ordine errare. Certa enim ipſa ſunt, non ſolum in digerendis, ſed etiam in exequendis quæſtionibus & documinibus ut in noſtro cōcionandi Methodo multis oſtēdimus. Inibi uerò ſicubi tua fortaſſis ſententia

Autorē a lectore ſui operis ſynceꝝ deſiderare iudicium.

Quē autor ordinē ſeruauerit in hoc opere & quo idipſum diſcreuerit.

Quid oporteat p̄cipue docere concionatorem.

Autorē p doctrinas pias ꝯgredi.

Quin. li. ii ca. 2.

method° cōcionādi Nauſeæ.

ſententia paulò fuſiores fuimus, non eſt, quod male feras: quandoquidem ſic res & tempora hominumq́ mores tulerunt. Poteris quæ mauis in uſum tuum & quod eò profuturum duxeris ſumere, & more Apum ſeligere ac ita eſſe breuior. Siquidem nec ſemper nec ubique una eſt dicendi ratio, quam locus, tempus & perſona plerumq́ rectius inſtruunt. Alioqui non probauerimus, ut uelis inſtar Anaxagoreæ confuſionis quolibet loco & tempore, quælibet, ne dicam omnia, coaceruare atque congerere. Id quod nobis hac tempeſtuoſa tempeſtate inter tot non modo externos, ſed & internos domeſticosq́ aduerſarios facto ſummè opus fuit, ceu nemo non (nobis etiam ſilentibus) intelligit. Atq; utinam minus futura ſint tēpora, quibus & ipſe cogaris idem, quod nos, facere: nollemus certè nollemus.

Cōſiliū ex loco & tge, capiendū eſſe.

Iam uerò ut tuo prorſus commodo conſuleremus, in rem fore duximus, ſubijcere Elenchum, quo quæras tantum quod deſideras, & ſcias, quo non ſolum loco inueniatur, ſed quēadmodum facilius intelligi queat. Siquidem rerum capita non ſecus atque argumenta quædam breuiuſcula adiunximus: nec hoc quidem ſine exemplo ſed inter alios Valerium Soranum in libris quos ἐποπτίδων ſcripſit. Plinium quoque in eo, quod naturalis hiſtoriæ inſcripſit, opere ac A. Gellium in noctibus Atticis, & ex noſtris Lactantium Firmianum in libris inſtitutionum diuinarum, atque hoc genus ſcriptores ſequuti fecimus. Inſuper quaſi aliud agentes perindeq́ obiter ad finem collegimus, quæ uel incuria Chalcographorum ex Archetypo non undequaq́ legibili uel natura parum cauente obrepſerunt inter imprimendum erratula: quæ etſi eiuſmodi ſint, quæ te legentem fortaſſis obturbare queant, ſatis tamen cognobilia & ignoſcibilia, ut quæ uix unquàm caueri poſſint, quum litera una uel altera modo deſit, modo ſuperſit, modo præpoſtera ſit: quas tamen mendas ex collectis poſt Regeſtum, ſicubi opus fuerit, citra laborem repurgabis, & interea non illubenter (ut ſperamus) ignoſces, in eo præſertim opere, in quo bonus ille Homerus ſine culpa poſſet dormitare, & ubi phas ſit obrepere ſomnium: maximè, quod hactenus non fuerit aliquis ab omni parte beatus, nec ſine uitijs natus quiſquàm, at optimus ille, qui minimis urgetur. Proinde, lector optime, tuum erit, ut quæ nulla dedimus ambitione, legas, cognoſcas, ac deinde iudices: nec interim obfuerit, ut & hæc noſtra aliorum in hoc ſcriptionis genere libris conferas & expendas. Quo ſanè pacto nihil planè ueremur, hoc quicquid noſtri eſt laboris tibi in domino Ieſu probatum iri: quandoquidem idipſum ſimplici pioq́ iuuandi ſtudio ſuſceperimus. Etenim conſcij nobis ſumus, uniuerſa hoc in opere deprompta nos candidè & ſimpliciter protuliſſe, nihil à te mercedis aliud efflagitantes, niſi ut quicquid toto opere boni inuenies, Deo noſtro Opt. Max. à quo omne bonum, non mihi acceptum feras. Nec enim uel Pancratiaſtes uel Periodo uictores haberi uelimus aut diſiectis mœnibus excipi cupiamus, aut Megarenſi lapide celebrari, qui nec interim ijſce & reliquis noſtris lucubrationibus inuidiam à quopiam deprecamur, id quod fruſtra ſumus facturi: quando rarenter uel nunquàm eiuſmodi labores eam ſentiant uiui, quæ poſt fata præſtari magis ſolet uenerationem. Siquidem liuor in uiuis paſcatur, nec niſi poſt fata quieſcat. Tunc ſuus ex merito (ut Poeta ſenſit) quenque tuetur honos. Qui qualis qualis eſt futurus in Dei Optimi Maximi gloriam, & in tuam eſto ſalutem, quam tibi, candide lector, perennem optauerimus. Iam autem cuiuſmodi ſit, de quo hactenus ad te præfati ſumus, ſubſequentē inſpice Elenchum, unde (ni fallimur) poſſis ἐκτῶν ὀνύχων τὸν λέοντα γινώσκειν.

Veteres ſic cōſueſſe ſuis libris facere iudices.

Erratula ſi in ope eē rā pauca & minuta, vt vix pcaueri potuerit.

Horatius in arte poetica.

Virtutes eſſe nō poſſe ſine inuidia.

FINIS.

Digitized by Google

Elenchus Homiliarum prime Centurie.

¶Primus numerus Homiliam, ſecundus vero ſolium tibi deſignabit.

I.	Benedictus qui venit, &c.	1.
II.	His autem fieri incipientib. &c.	2
III.	Et beatus eſt qui, &c.	4
IIII.	Medius veſtrum ſtetit, &c.	5
V.	Tranſeamus vſq; Bethlehem.	6
VI.	Et hæc vidua erat, &c.	8
VII.	Quod vocatum eſt, &c.	10
VIII.	Et procidẽtes adorauerunt eum.	12
IX.	Surge & accipe puerum.	13
X.	Neſciebatis, quia in ijs.	15
XI.	Implete hydrias aqua.	16
XII.	Domine puer meus iacet.	17
XIII.	Quid timidi eſtis.	18
XIIII.	Cum autem creuiſſet herba.	20
XV.	Quod autem in bonam terram.	21
XVI.	Ipſe vero multo magis clamabat.	22
XVII.	Attendite, ne iuſtitiã veſtram, &c.	23
XVIII.	Non in ſolo pane viuit homo.	24
XIX.	Viri Niniuitæ ſurgẽt in iudicio.	26
XX.	Surge, tolle grabatum tuum.	27
XXI.	O mulier, magna eſt fides tua.	28
XXII.	Neſcitis, quid petatis.	29
XXIII.	Ideo dico vobis, quia auferetur.	29
XXIIII.	Beati qui audiunt verbum dei.	30
XXV.	Honora patrem tuum, &c.	31
XXVI.	Spiritus eſt deus, & eos, qui, &c.	32
XXVII.	Illi ergo hoĩes, quum vidiſſent, &c.	33
XXVIII.	Rabbi, quis peccauit?	35
XXIX.	Infirmitas hæc nõ eſt ad mortem.	35
XXX.	Si veritatem dico vobis, &c.	36
XXXI.	Et non poteſt ſolui ſcriptura.	38
XXXII.	Quid facimus, quia hic homo.	39
XXXIII.	Plurima aũt turba ſtrauerunt.	40
XXXIIII.	Memoriam fecit memorabilium.	41
XXXV.	Quum dilexit ſuos, dilexit, &c.	43
XXXVI.	De paſſione dñi Ieſu Chriſti.	45
XXXVII.	Egreſſus eſt cum diſcipulis.	46
XXXVIII.	In concluſionem paſſionis.	50
XXXIX.	Hæc eſt dies, quam fecit dominus.	51
XL.	Mane nobiſcum, quoniam, &c.	52
XLI.	Quoniam ſic ſcriptum eſt.	53
XLII.	Hęc autem ſcripta ſunt, vt	54
XLIII.	Et fecit vnum ouile, &c.	56
XLIIII.	Quid eſt, quod dicit nobis, &c.	58
XLV.	Et cum venerit ille, &c.	59
XLVI.	Petite & accipietis, &c.	60
XLVII.	Qui crediderit & baptizatus, &c.	61
XLVIII.	Hæc locutus ſum vobis, vt &c.	62
XLIX.	Pacem relinquo vobis	64
L.	Hoc eſt autem iudicium, &c.	65
LI.	Qui autem intrat per oſtium.	65
LII.	Si terrena dixi vobis, &c.	66
LIII.	Caro mea vere eſt cibus.	68
LIIII.	Pater Abraham miſerere mei.	70
LV.	Dico aũt vobis, quod nemo, &c.	71
LVI.	Quia hic peccatores recipit, &c.	72
LVII.	Duc in altum.	73
LVIII.	Niſi abundauerit iuſtitia veſtra.	75
LVIIII.	Miſereor ſuper turbam.	77
LX.	Attendite à falſis prophetis	78
LXI.	Quid faciã, quia dominus, &c.	80
LXII.	Eo quod non cognoueris.	81
LXIII.	Omnis qui ſe exaltat.	83
LXIIII.	Bene omnia fecit, &c.	84
LXV.	Vade & tu fac ſimiliter.	86
LXVI.	Quia fides tua te ſaluum.	87
LXVII.	Quærite primum regnum dei.	89
LXVIII.	Noli flere, &c.	90
LXIX.	Si licet ſabbato curare?	91
LXX.	In ijs duobus mandatis, &c.	93
LXXI.	Confide fili, remittuntur.	94
LXXII.	Multi enim ſunt vocati, &c.	96
LXXIII.	Domine deſcende, priusq̃	97
LXXIIII.	Patientiam habe in me.	100
LXXV.	Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris	101
LXXVI.	Erit enim tunc tribulatio, &c.	102
LXXVII.	Facite homines diſcumbere.	105
LXXVIII.	Quia hodie ſalus huic domui.	106

De ſanctis Homilie.

LXXIX.	Venite poſt me, & faciã.	108
LXXX.	Salue regina miſericordię.	109
LXXXI.	Sicut lilium inter ſpinas.	110
LXXXII.	Lumen ad reuelationẽ gentiũ.	111
LXXXIII.	Benedixit te dñs in virtute ſua.	113
LXXXIIII.	Qũo fiet iſtud, quoniã virum.	114
LXXXV.	Protegam vrbem hanc.	117
LXXXVI.	Et ſcitote, quoniã mirificauit.	119
LXXXVII.	Qui amat animã ſuã, &c.	121
LXXXVIII.	Quiſputas puer iſte erit.	122
LXXXIX.	Et ego dico tibi, q̃a tu es Petrus.	124
XC.	Et beata quæ credidiſti, &c.	128
XCI.	Exurgens autem Maria, &c.	129
XCII.	Vt hæc ſit exemplum virtutis.	130
XCIII.	Scio hominem in Chriſto, &c.	131
XCIIII.	Noua lux oriri viſa eſt.	132
XCV.	Hodie nata eſt virgo Maria	133
XCVI.	Nos vero pugnabimus, &c.	134
XCVII.	Dico enĩ vobis, quia angeli, &c.	136
XCVIII.	Gaudete & exultate, quoniam	138
XCIX.	Et vos eſtote parati.	140
C.	Recolamus virginis primordia.	142

Elenchus Homiliarum ſecunde Centurie.

I.	¶Dicite filiæ Sion, Ecce rex, &c.	143
II.	Et tunc videbũt filium hominis.	145
III.	Tu es, qui venturus es, &c.	146
IIII.	Dirigite viam domini.	148
V.	Nolite timere, ecce ei euãgelizo.	149
VI.	Poſtq̃ cõſumati ſunt dies octo.	151
VII.	Vbi eſt, qui natus eſt rex Iudæorũ.	153

Elenchus Homiliarum ſecunde Centurie.

VIII. Hæc proceſſerat in diebus multis. 154
IX. Et erat ſubditus illis, &c. 157
X. Vocatus eſt autẽ & Ieſus. 158
XI. Dñe, ſi vis, potes me mundare. 161
XII. Ipſe vero dormiebat. 163
XIII. Sinite vtraq; creſcere, &c. 164
XIIII. Iugum meum ſuaue eſt. 166
XV. Amice non facio tibi iniuriam 168
XVI. Vobis datũ eſt noſſe myſterium. 170
XVII. Domine, vt videam, &c. 171
XVIII. Nonne & æthnici hoc faciunt? Ibidẽ
XIX. Ductus eſt Ieſus in deſertum. 173
XX. Generatio mala & adultera. 174
XXI. Ecce ſanus factus es, noli peccare. 175
XXII. Miſerere mei dñe, fili Dauid. 176
XXIII. Non ita erit inter vos. 177
XXIIII. Malos male perdet. 178
XXV. Omne regnum in ſe diuiſum, &c. 179
XXVI. Quare & vos tranſgredimini 180
XXVII. Qui autem biberit ex aqua, &c. 181
XXVIII. Ipſe enĩ ſciebat, qd eſſet facturus. 182
XXIX. Da gloriam deo, &c. 183
XXX. Nonne duodecim ſunt horę diei. 184
XXXI. Domine ſi fuiſſes hic, &c. 186
XXXII. Qui ex deo eſt, verba dei, &c. 187
XXXIII. Ego & pater vnum ſumus. 188
XXXIIII. Hoc autem à ſemetipſo nõ dixit. 189
XXXV. Oſianna filio Dauid. 190
XXXVI. Hoc facite ĩ meã cõmemorationẽ. 191
XXXVII. O vos oẽs, q trãſitis p viam. 192
XXXVIII. In paſſionẽ dñicæ paſſionis. 195
XXXIX. Etenim paſcha noſtrum, &c. 198
XL. Nonne ſic oportuit pati Chriſtũ. 199
XLI. Et ſic oportebat prædicari, &c. 200
XLII. Beati qui nõ viderũt, & cred. 201
XLIII. Bonus paſtor animã ſuam. 202
XLIIII. Et gaudiũ veſtrũ nemo tollet. 203
XLV. Expedit vobis, vt ego vadam 204
XLVI. In illo die in noĩe meo petetis. 205
XLVII. Adſumptus eſt Ieſus in cœlum. 206
XLVIII. Et abſq; ſynagogis facient vos. 207
XLIX. Ille vos docebit omnia, &c. 208
L. Qui autem non credit, iam iudicatus eſt. 210
LI. Per me ſi quis introierit &c. 211
LII. Tu es magiſter in Iſrael, &c. Ibidem
LIII. Et Dauid, & oĩs domus Iſrael. 212
LIIII. Nunc aũt conſolat, tu vero, &c. 213
LV. Et cœperunt ſimul ſe excuſare. 215
LVI. Congratulamini mihi, &c. 216
LVII. Eſtote miſericordes. Ibidem
LVIII. In verbo autem tuo 218
LIX. Vade prius reconciliari fratri tuo. 219
LX. Quidã ex eis de longe venerunt. 220
LXI. A fructibus eorũ cognoſcetis eos. 221
LXII. Facite vobis amicos de Mãmona. 222
LXIII. Quia ſi cognouiſſes & tu, &c. 223
LXIIII. Deus propitius eſto mihi pctõi. 224
LXV. Et ſuſpitiens in cœlũ, ingemuit. 225
LXVI. Et viſo illo, pręterijt, &c. 226
LXVII. Ite, oſtendite vos ſacerdotib. 229
LXVIII. Adoleſcens, tibi dico, ſurge. 230
LXIX Ipſe vero apprehenſum ſanauit eũ. 231
LXX. Si ergo Dauid vocat eũ dñm, quõ. 232
LXXI. Videns autem Ieſus fidem illorũ. 234
LXXII. Amice, quõ intraſti, non habens. 236
LXXIII. Niſi ſigna & prodigia videritis. 238
LXXIIII. Sic & pater meus cœleſtis faciet. 240
LXXV. Cuius eſt imago hęc & ſupſcrip. 241
LXXVI. Si tetigero tantũ veſtimẽtũ eius. 242
LXXVII. Zachæe feſtinans deſcende, &c. 243

De ſanctis Homilie.

LXXVIII. At illi cõtinuo relictis rhetibus. 244
LXXIX. Necdũ erant abyſſi, & ego, &c. 245
LXXX. Hieruſalẽ, Hieruſalẽ q̃ occid. 246
LXXXI. Si eũ volo manere, donec veniã. 247
LXXXII. Filię Hierlm, qd me admiramini. 249
LXXXIII. Aue gratia plena. 250
LXXXIIII. Filioli mei, q̃s iterũ parturio. 250
LXXXV. Poſuitq; eos in laterib9 ſup hum. 252
LXXXVI. Iohannes eſt nomen eius. 255
LXXXVII. Et tu aliqñ cõuerſus, cõfirma fra. 255
LXXXVIII. Et miſericordia eius à progenie. 256
LXXXIX. Surge dñe in requiem tuam. 258
XC. Regali ex progenie Maria exorta. 259
XCI. De pſentatione deiparę virginis. 260
XCII. Qui percuſſus adſpexerit eum. 262
XCIII. Miſericordiã volo, & nõ ſacriſi. 264
XCIIII. Veruntamen væ hoĩ illi, p quem. 265
XCV. Beati, qui lugent, &c. 267
XCVI. Vt cũ venerit & pulſauerit. 268
XCVII. Aſcendẽte Ieſu in nauiculam. 270
XCVIII. In mundo preſſurã habebitis. 271
XCIX. Surgens Ieſus de ſynagoga. 272
C. Quoniã oportet ſemper orare. 275

Elenchus Homiliarum tertie Centurie.

I. ¶Cum appropinquaſſet Hieroſo. 278
II. Erunt ſigna in ſole & luna. 279
III. Cum audiſſet Iohannes. 279
IIII. Miſerunt Iudæi ab Hieroſoly 280
V. Exijt edictũ à Cæſare Auguſto. 281
VI. Poſtq̃ conſumati ſunt dies octo. 282
VII. Erat Ioſeph & Maria mr̃ Ieſu. 283
VIII. Cũ natus eſſet Ieſus in Bethlehẽ. 284
IX. Cũ factus eſſet Ieſus annorũ. xij. 286
X. Nuptiæ factæ ſunt in Chana Ga. 286
XI. Cũ deſcendiſſet Ieſus de monte. 287
XII. Aſcendẽte Ieſu in nauiculã 287
XIII. Simile factũ eſt regnũ cœlorum. 288
XIIII. Simile eſt reg. cœl. homini patrif. 288
XV. Cum turba plurima 289
XVI. Adſumpſit Ieſus duodecim diſc. 290
XVII. Audiſtis, quia dictũ eſt antiquis. 290
XVIII. Ductus eſt Ieſus in deſertum. 291

Digitized by Google

Elenchus Homiliarum tertie Centurie.

XX.	Acceſſerūt ad Ieſum ſcribæ & ph.	292
XXI.	Erat dies feſtus Iudæorum.	Ibidem
XXII.	Egreſſus Ieſus receſſit, &c.	293
XXIII.	Aſcendēs Ieſus Hieroſolyma.	294
XXIIII.	Homo quidā erat paterfamilias.	Ibi.
XXV.	Erat Ieſus eijciens dæmonium.	295
XXVI.	Acceſſerunt ad Ieſum, &c.	295
XXVII.	Abijt Ieſus trans mare Galilææ.	295
XXVIII.	Præteriens Ieſus, &c.	295
XXIX.	Erat quidā languens Lazarus	297
XXX.	Quis ex vobis arguet me de pctō.	297
XXXI.	Facta ſunt encænia in Hieroſoly.	298
XXXII.	Collegerunt pontifices, &c.	299
XXXIII.	Cum appropinquaſſet Ieſus.	300
XXXIIII.	Ante diem feſtū paſchæ, &c.	301
XXXV.	In die paraſceues ante paſſ. dñi.	302
XXXVI.	In concluſionem paſſionis.	302
XXXVII.	Maria Mag. & Maria Iacobi.	302
XXXVIII.	Duo ex diſcipulis Ieſu ibāt ipſa die.	303
XXXIX.	Stetit Ieſus in medio diſcipulorꝫ.	304
XL.	Cū eſſet ſerò die illa vna ſabbat.	305
XLI.	Ego ſum paſtor bonus.	305
XLII.	Modicū & iam nō videbitis me.	306
XLIII.	Vado ad eū, qui miſit me, &c.	307
XLIIII.	Amē amē dico vobis, ſi qd petie.	308
XLV.	Recumbentib. vndecim diſcip.	309
XLVI.	Cum venerit paracletus, &c.	310
XLVII.	Si quis diligit me, ſermonem, &c.	310
XLVIII.	Sic deus dilexit mundum, &c.	311
XLIX.	Erat homo ex phariſæis, &c	311
L.	Caro mea vere eſt cibus.	312
LI.	Homo quidam erat diues.	313
LII.	Homo quidā fecit cœnā magnā.	314
LIII.	Erāt appropinquantes ad Ieſum.	314
LIIII.	Eſtote miſericordes, ſicut & pat.	315
LV.	Cum turbæ irruerent, &c.	316
LVI.	Amē dico vobis, niſi abūdauerit.	316
LVII.	Cū turba plurima eſſet cū Ieſu.	317
LVIII.	Attendite à falſis prophetis, &c.	317
LVIIII.	Homo quidam erat diues	317
LX.	Cū appropinquaret Ieſus Hieroſ.	318
LXI.	Dixit Ieſus ad quoſdā, q in ſe, &c.	319
LXII.	Exiens Ieſus de finibus Tyri, &c.	320
LXIII.	Beati oculi q vident q̄ vos videtis.	321
LXIIII.	Cum iret Ieſus in Hieruſalem	321
LXV.	Nemo pt duobus dñs ſeruire.	321
LXVI.	Ibat Ieſus in ciuitatem, quæ vocat.	323
LXVII.	Cum intraret Ieſus in domū, &c.	323
LXVIII.	Phariſæi audientes, ꝙ Ieſus.	324
LXIX.	Aſcendens Ieſus in naui culam.	325
LXX.	Simile factū eſt regnū cœlorum.	326
LXXI.	Erat quidam regulus.	327
LXXII.	Simile eſt regnum cœlorum.	327
LXXIII.	Abeuntes phari. cōciliū inierunt.	327
LXXIIII.	Loquente Ieſu ad turbas.	330
LXXV.	Cum ſubleuaſſet ieſus, &c.	330
LXXVI.	Vere dominus eſt in loco iſto.	331

De ſanctis Homilie.

LXXVII.	Ambulans ieſus iuxta mare.	332
LXXVIII	Ecce ego mitto ad vos prophetas.	333
LXXIX.	Dixit ieſus Petro, ſequere me.	334
LXXX	Hoc eſt pceptū meū, vt diligatis.	334
LXXXI.	Videns ieſus turbas.	336
LXXXII.	Eliſabeth īpletū eſt tēpus parien.	337
LXXXIII.	Venit Ieſus in partes Cæſariæ.	338
LXXXIIII.	Acceſſit ad Ieſum mr filiorꝫ Zeb.	340
LXXXV.	Cum tranſiret, &c.	341
LXXXVI.	Acceſſerūt diſcipuli ad Ieſum.	342
LXXXVII.	Videns Ieſus turbas	343
LXXXVIII.	Sint lumbi veſtri præcincti.	344
LXXXIX.	Sint lumbi veſtri præcincti.	345
XC.	Ambulans Ieſus	346
XCI.	Ecce ego mitto ad vos &c.	347
XCII.	Dixit Ieſus Petro.	348
XCIII.	Dico em̄ vobis nō me videbitis.	348
XCIIII.	Hic eſt diſcip. ille, qui teſtimon.	350
XCV.	Et q̄ paratæ erāt, intrauerūt cū eo.	351
XCVI.	Si aūt mortuū fuerit, multū fructū.	351
XCVII.	Si qs mihi miniſtrauerit, honorif.	352
XCVIII.	Poteſtis bibere calicē, quē ego.	353
XCIX.	Nōne ſunt oēs adminiſtratorij ſp.	354
C.	Quorꝫ intuentes exitū cōuerſationis imitamini fidem.	355

Finis Elenchi Homiliarum.

Digitized by Google

SYLLABVS RERVM

MEMORABILIORVM TRIBVS SVBSEQVENTIBVS F. NAVSEAE veritatis Euangelicæ Homiliarum Centurijs, contentarum, iuxta Homiliarum earundemq; paragraphorum ſeriem.

ABrahã quando ſuũ nomen, & quomodo obtinuerit. Fo.10.c
Abijtionem Chriſti ex hoc mundo diſcipulis profuiſſe. 205
Abutendum non eſſe bonis noſtris temporalibus 214.e
Abuſus ſic tollendos ex eccleſia, vt vſus bonus maneat. 34.i
Abijcere & addicere verbo dei, quid ſit. 56.x
Abire nos debere in montana. 130
Acceptionem perſonarũ nõ eſſe in euãgelio. 228.n
Accuſantem debere eſſe immunem à vitijs. 181.i
Actionem Chriſti noſtram eſſe inſtructionẽ. 173.a
¶ Aduentum Chriſti tempus omnibus eſſe notum ſed eius rationem paucis conſtare. 1.a
Aduentus Chr̃i rationẽ ſcire, plurimũ prodeſſe. 1.a
Adueniſſe Chriſtum quo & quomodo, & ad quid, & quando. 1.b
Adueniſſe Chriſtum è longinquo, quia à cœlo, non quia cœlum dimiſerit. 1.e.f
Adueniſſe Chriſtum ex cœlo propter nos hoĩes. 1.f
Aduentum domini ſecundum fore terribilem malis, in quo reddetur ratio de omnibus. 2.b
Aduentus Chriſti eſſe duos. 141.b
Aduentum Chriſti eſſe duplicem 143.b
Aduentum domini à patribus fuiſſe maxime deſideratum 143.d. g. 278.a
Aduentum domini multis ante annis fuiſſe prædictum, & quare. 143.f
Aduentus domini duos multum à ſe diſtare. 145 146.2.210.c
Aduentum dñi futuꝝ præcedere ſigna certa. 145.c
Aduentus domini tempus neminem ſcire, quando venturus ſit ad iudicium 146.K
Aduentus domini, quur fuerit tanto tempore tardatus 147.b
Aduentum domini vltimum certò futurum eſſe, vtcunq; tardiorem. Ibidem
Aduentum domini quendam eſſe ſpiritualẽ. 149.e
Adueniſſe Chriſtum in ſalutem omnium populorum. 150.c
Aduentum domini vltimum nos latere. 269.h
Aduentum domini nos æque vt olim patres deſiderare debere 278.c
Aduentus domini quomodo ſit deſiderandus. 278.e
Aduentum domini luctu eſſe agendum, quare. 279.a
¶ Adamum vnà cum Eua primum dediſſe cauſam morti. 1.h
Addentibus verbo domini, magnam imminere pœnam. 68.f
Adorare quid ſit. 261.n
Adorationis eſſe tres ſpecies. Ibidem.
Aduerſis nos haud deberi turbari. 271.g
Adoleſcentiam nunc eſſe corruptiſſimam & vitioſiſſimam. 323.c
Adulari quid ſit. 292.a 307.329.e
Adulatoribus non eſſe æque credendum neq; fidendum. 329.c
Adulterium morte eſſe plectendum. 161.b
¶ Altiora nobis non licere perſcrutari. 26.c 212.g.67.h.136.a.312.i
Alemannos dici inte ſe fratres 117.e
Albanum martyrem multa feciſſe miracula. 120.h
Albanum magni eſſe meriti apud deum. 121.
Albani vitam fuiſſe Chriſtianiſſimam. Ibidem.
Alleluia quid ſit. 199.f
¶ Amare eſſe ſignum bonum. 311.i
Amorem ſponſi ad ſponſam eſſe maximum. 44.g
Amicis ſingulariter eſſe ſubueniendum cæteris paribus. 87.l
Amare animam vere quid ſit 121.c
Aman figuram fuiſſe diaboli 132.d
Ambulare in luce quid ſit 169.i
Amicorum lætitiam & triſtitiam debere eſſe communem 206.b
Ambienda non eſſe hæc temporalia 294.c
Amari prælatum à ſubditis eſſe optimum. Ibidem
¶ Annam nomen eẽ rei congruum. 8.c
Annam propheciſſam commendari à bonis operibus. 284.i
Animas in alio ſeculo noſtri habere memoriam. 70.d
Animas purgatas mox in cœlum ingredi. 70.e 206.e
Animas in cœlo implorari poſſe 70.f
Animam hic perdere & amare quid ſit. 121.c
Animas poſt mortem corporis viuere 246.b
Andream apoſtolum prompte Chriſtum fuiſſe ſequutum. 108.a.244.c.332.a
Andream apoſtolum certam feciſſe ſuam vocationem. 245.e
Ante & prius quam habeant ſignificationem. 115.o
Antichriſti miram fore ſeductionem. 145.i
Antichriſto aduerſaturos Heliam & Enoch. Ibidẽ
Anglicum ſudorem eſſe morbum horribilem. 273.b
Antiſtites qui ſint. 142.n
Angularem lapidem fuiſſe Chriſtum, quare. 145.b
Angelum eſſe creaturam nobiliſsimam. 114.a 157.c.265.b
Angelus quid & qualis ſit 157.c.265.b
Angelum eſſe creaturam nobis miniſtram. 157.c

Digitized by Google

Angelos numero eſſe infinitos 157.d
Angelos habere ordines & hierarchias. Ibid.
Angelum ſemper eſſe ſpiritum & nuntium 157.e
Angeli in quibus ſint nobis miniſtri 157.f
Angelos eſſe dei quoq; miniſtros 265.b
Angelos omnino eſſe à nobis venerandos. Ibidem
¶ Apparuiſſe Chriſtũ apoſtolis ſæpenumero poſt ſuam reſurrectionem. 319.e
Apoſtolos multa docuiſſe, quæ ſcripta non ſunt. 55.m
Apoſtolos multa quaſi per manus ad nos tranſmiſiſſe, quæ ipſi proculdubio didicere à Chriſto. 55.p.
Apoſtolos aliqua ſtatuiſſe, quæ videntur Euangelio contraria. 55.k.
Apoſtolos fuiſſe conſtantiſſimos. 62.a
Apoſtolos & reliquos ſanctos hic ſuas perdidiſſe animas, vt alibi ſaluarent eas. 121.e
Apoſtolos rite ouile ingreſſos fuiſſe. 66.i
Apoſtolos mirabiliter omnes conueniſſe in obitu diuæ virginis. 132.f
Apoſtolos ſingulariter eſſe à deo electos, & eẽ digniſsimos honorari. 338.b
Apologum Menenij oratoris ex T. Liuio fuiſse mirabilem. 152.q
Apoſtatas male diuortia facere contrà eccleſiam. 158.g
¶ Aquam in hydrijs eſse ſpiritualem. 17.p
Aqua viua quæ ſit. 181.a
Aquæ in vinum mutationem, maximum eẽ miraculum à Chriſto factum. 286.a
¶ Archam olim ſignificaſse pixiden Euchariſtiæ. 213.c
Archam eſse ac dici poſse homines. 259.p
Argumentum ab humanis ad diuina valere. 18.i 240.b
Arguere quid ſit. 59.a
Argui mundum à ſpiritu ſancto, & non à Chriſto, quare. 59.d
Arbitrium liberum non poſse cogi per aſtrũ. 185.i
Arrium impie negaſse vnitatem in trinitate. 188.d 312.e
Arrium cum Sabellio eſse damnatum propter incredulitatem de ſancta trinitate. 211.b 312.e
¶ Aſſumptionem Mariæ rectius, quàm vel obitum vel depoſitionem appellari. 258.
Aſer quid ſit. 8.c
Aſcenſionem domini cœleſtibus, terreſtribus, & infernalibus fuiſſe lætam 61.a.206.a
Aſcenſionem domini noſtrã perfeciſſe ſalutẽ. 61.c
Aſcenſionis domini diem fuiſse cauſam donorum ſpiritus ſancti. 206.c
Aſcenſionem domini nobis plurimum profuiſſe. 309.d
Aſcenſio domini qualis fuerit. Ibi.
Aſcenſuros cœlum concernentia. 309
Aſuerum formam dei quodammodo habuiſſe. 132.f
Aſtra à deo gubernari & mutari. 185.e
Aſtra an inclinent vel neceſsitent 184.e
¶ Auditores eſse aliquando in culpa, quo minus diſcant. 21.g
Auditionem verbi dei non ſufficere, ſed & hoc ipſum facere. 21.i
Audientium culpa quandoque verbum dei non proficere. 170.b
Audiendum eẽ verbum dei, & quomodo. 187
Auditum eẽ triplicem. 170.b
Auarum nunquam impleri 232.e
Auari qui ſint 314.d
Authorem Centuriarum odio à nonnullis haberi ob veritatem, quam ſemper prædicauerit. 120.b

Babyloniam figurare hunc mundum. 168. b.232.e
Baptiſmum ſucceſſiſse in locum circunciſionis. 10.c
Baptizatus cur ſit Chriſtus. 13.h
Baptizatus Chriſtus quare in tanta fuerit ætate. 13.o
Baptizatis quid agendum ſit 24.b
Baptiſmo opus eſse ad fidem 62.g
Baptiſmum dici ac eſse terrenum. 66.d
Baptiſmus quid ſit. 234.b
Baptiſmo cunctis eſse maxime opus. 234.b
Baptiſmo innouari hominem. 234.c
Baptiſmi materiam eſse aquam 235.d
Baptiſmum quotannis conſecrari in eccleſia. Ibidẽ
Baptiſmo deleri omnia peccata. Ibidem
Baptiſmum plurifariam fuiſse præfiguratum. Ibidem.
Baptiſmi formam eſse trinitatis inuocationem. 235.e
Baptiſmum in primordio eccleſiæ, nomine Chriſti fuiſse datum Ibidem
Baptiſmum ſignificari per mare rubrum. 173.b
Baptizandi conſuetudo quæ ſit. 235.f
Baptizatis quæ ſtatim hoc in mundo obueniunt. 173.b
¶ Beatitudinem cœleſtem tam eſse magnam, vt ſit ineffabilis. 343.d
Beatitudinem cœnæ vltimæ comparari. 314.a
Beatitudinem veram paucos intelligere, 139.c
Beatitudinem, diuinam eſse in cœlo viſionem. 568.h.314.a
Beatum eſse aliquem hic & alibi non poſse. 214.h
Beati qui ſint. 343.i
¶ Bellare incipientibus, male cædere. 46.v
Bellum aliquando malis & iniuſte bellantibus proſpere cedere. 136.n
Belligerandum eſse, quare & quomodo. 300.d
¶ Benedicendum eſse Chriſto, quòd e cœlo ad nos venerit. 2.k
Benedicere quid ſit. 114.c.191.d
Benedictum eſse, qui venit in nomine domini. 191.e
Benedictum fuiſse & eſse Chriſtum. 191.d

Digitized by Google

Benefaciendum eſſe omnibus ſine diſcrimine. 87.c.228.n
Benignitatem Chriſti erga nos eſſe maximã.201.a
¶Bethlehem quid ſit. 8.l
Bethlehem tranſire quid ſit. 7.150.f
Bethlehem quomodo interpretetur 154.b
Bethlehem quare Chriſtus fuerit natus. 281
Bibliorum libros eſſe varios & multos. 38.d
Biblijs non omnium nomina exprimi,nec inibi omnia expreſſe contineri. 75.v
¶Boni cur frequentius hoc in mundo tribulentur. 63.h.288.i
Bonis oĩa,etiã peſſima,in bonũ à deo coopari.84.h
Bona eſſe bene agenda,alioqui nõ prodeſſe ea.84.i
Bona huius mundi inæqualiter eſſe diuiſa,q̃re.223.k
Bona opera Chriſtum & apoſtolos vbique docuiſſe. 87.a
Bona opera æquã cũ fide habere laudem. 88.p.q
Bonorum temporalium cupidinem maxime beatitudinem veram impedire. 121.b
Bonitatem dei optimi eſſe maximam & ineffabilem. 224.e
Bonifacium comparari Dauidi regi. 118.d
Bonifacij nominis interpretatio qualis ſit. 118.f
Bonifacium inſtar apoſtoli Germaniã ſuam prædicatione liberaſſe ab hæreſi Arriana. 118.f.336.b
Bonifacium fuiſſe Archiepiſcopum Moguntinum. 118.g
Bonifacium recte relatum eſſe in numerum diuorum. 118.f
Bonifacius qualis fuerit. 118.h.336.b
Bonifacium ex Anglia natum,bene gubernaſſe eccleſiam Moguntinam 118.K
Bonifacium multa magnificentiſſima templa conſtruxiſſe. Ibidem
Bonifacium deo fuiſſe gratiſſimum. 118.n
Bonifacio multa debere Moguntiam. 336.b
Bonifacium non minorem eſſe meritis Dauide. 118.o
Bonifacij interceſſione Moguntiam ſaluari ab inimicis. 119.p.336.b
Bonifacium à papa Gregorio fuiſſe legatum in Germaniam. 251.b
Bonifacium ex re ipſa adeptum eſſe nomen ſuum. 251.b.337.c
Bonifacium multa millia Germanorum ad fidem conuertiſſe. 251.b
Bonifacium omnia reliquiſſe propter Germanos. 252.b
¶Budam crudeliter eſſe à Turcis expugnatam. 155.i
Brauium beatitudinis eſſe maximum. 105.a.b

CAput vnum eſſe in eccleſia oportere,& quare. 126.q.337.b
Capita noſtra debere nos ad deum leuare ob imminentem nouiſſimũ diẽ.4.m
Chaos in Euangelio quid ſignificet. 70.r
¶Canonem miſſæ non recte improbari ab hæreticis. 171.b
Chana quid ſignificet 160.y
Chananæam mulierẽ fuiſſe admirandam multis ex cauſis 176.b
Chananæam mulierem,ſignificari animam immundam. 177.n
¶Charitatem ſummam oſtendiſſe Chriſtũ, quod è cœlo ad nos venerit. 2.i
Charitas quid ſit. 232.a
Carnẽ & carnale multiphariam accipi in ſcriptura. 42.f
Carnales & animales hoĩes qui ſint. 42.t
Caro Chriſti quomodo proſit 69.r
Carnẽ ſemp pugnare cõtra ſpm̃, & ediuerſo.78.d
Carnẽ nobis ſemper aduerſari 135.e
Caroli quinti Imp. victoriã contra Gallos fuiſſe maximam. 135.f
Carolũ Imp.V.honorare crucẽ ſanctã. 264.g
¶Cathabaptiſtas erroris conuinci. 13.l
Catharinam virginẽ fuiſſe ex quinq; virginibus prudentibus. 105.l
¶Cœleſtia terrenis eſſe longe præferenda. 26.z
¶Cauſa præcedente omnia à deo ſapienter fieri. 63.K
Cauſam non eſſe curioſius quærendam, quur boni plerumq; ſint malis infortunatiores & magis ſæpe patiantur q̃ improbi. 63.q
Cauſa dãnationis peccatoꝝ quæ ſit 64.b
¶Cæcum eſſe genus humanũ. 22.a.171.a
Cæcos eſſe peccatores. 171.b
Centurio in Euãgelio quis ſit. 17.a.18.k
Cerimonias pias in eccleſia eſſe ſeruandas. 40.K.225.a.262.r.59.h
Cerimonias circa funera non eſſe impias. 90.r
Cerimonias eccleſiæ plurimũ eſſe vtiles. Ibidẽ.
Cerimonias foris oſtendere quid intus ſit agẽdum. 181.i. 295.e
Cerimonias in eccleſia nõ eſſe abrogandas. 144.m
Cerimonias in feſto corporis Chriſti eſſe pias. 213.e.
Cerimonias in templo eſſe pias & pietatis monitorias. 244.
Cerdones de ſcripturis non debere diſputare.58.e
¶Cœna in Euãgelio quæ ſit. 71.b.215.a
Cœnam illam Euangelicã eſſe triplicẽ 71.b
Cenſus quid ſit. 102.e
¶Cæſari & ſuis eſſe dandum,quod eorũ eſt. 101.c
Cæſari quæ ſunt danda. Ibidem
¶Ciconiæ conditiones quales ſint. 153.b
Cibaria aliqua prohiberi non vt per ſe mala, ſed vt inducentia malum. 295.d
Circuncidere quid ſit. 283
Circuncíſio quare,& quando cœpta ſit. 10.c.11.K.282.b
Circuncidi quare Chriſtus voluerit. 11.m.151.d
Circunciſionem domini fuiſſe vtiliſſimam. 10.a.b. 282.b
Circunciſionem in nouo teſt.eſſe inutilem 11.o
Circuncidere ſpiritualiter quid ſit. Ibidem

Digitized by Google

Circumciſionis diem eſſe maximam multas ob cau (ſas, 151.a.
Circūciſionis dn̄i diem incipere nouū annum, quare 151,e.
Ciuitates ampliſſimas eē deſiiſſe 232.e
¶Cogi poſſe aliquē, vt in fide ſuſcepta perſtet. 20.g
Compaſſionē eē naturalem 45.h
Compati nos debere cum Chriſto patiente ob multas cauſas, 194.d
Conciliū aliquod eē malignantium, 39.a
Concilio eē ſtandum, 55.s
Conciliū repræſentare Eccleſiam & neceſſario haberi. ibidē
Concilia cur ſint inſtituta. 126.r
Concilia ſpernētes maximè peccare, 209.f
Conductorem indiligentem è re conducta pelli poſſe, 30.c.
Concupiſcētia carnalis quid ſit, 110.c
Conceptio quid ſit, 245.c
Conceptionem eē duplicem ibidē
Conceptionis Mariæ diem nobis eſſe debere lætiſſimam, ibidem. a
Confeſſionē peccatorū eē neceſſariam, 17.i.
Confeſſionē quoq; in veteri teſta. fuiſſe, 77.h.
Confeſſionem eē ſalutarem 177.q.287.e.321.c
Confeſſionē eē neceſſariam 229. b.
Confeſſionē eē mentalem & verbalem ibid.d
Confeſſionalē auricularē eē vtiliſſimam, ibidē.f
Confitendū eē ſacerdotibus ibid.e
Cōmuniter nos à Deo gubernari, quare 172.d
Colorē pallatū ſignificare mœrorem, 144.m
Concordia quid ſit, 152.g.
Concordiā multa ſuadere 152.h.219.d
Concordiam eē vtiliſſimam 152.o.180.i
Concordiā Aethnicos pro dea coluiſſe 152.p.153.b
Concordiam concernentia patere ex literis & ſyllabis dictionis concordiæ, 152.s.180.k
Concordiā ad tres pſonas ptinere. 153.t
Conuenire quid ſit, 115.o
Confugiendum primo eē ad Deum in aduerſis. 270.b.271.i.274.n.275.b
Coniugis appellatione venire etiā ſponſam 116.p
¶Corpus Chriſti eē ſub ſpecie panis, re, noīe, effectu. 68.d
Corpus Chriſti quare tradatur ſub ſpecie panis 69.K
Corpus male valere ob animā male valentē 27.b
Corpa ſanctorū rectè & piè honorari poſſe 106.c
Corripere nos debere alios citra infamiā 148.r
¶Confidere Deo, & in Deum quid ſit 272.g
Conuerti nos debere ad deū, alioqui nos malè ſtare (272.h
Conſciam optimam eē teſtem. 37.g
Conſultori malo nocere conſilium 39.d
Conſuetudinē approbatā ſeruandā eē, 55.p.82.f
Conſuetudinē nuptiarū ſeruari deberi 161.z
Cōſuetudinē peccandi eē pniciosiſſimā. 292.b.323.d
Conſortiū malū à bonis eē vitandum, 71.a
Cōſiliū aliqn̄ debere capi à deſpectis p ſupiores. 77.(b.
Conſiliū Dei eē mirabile, & nos latere. 319.h,
Cōſiliū Iudęorū de Ieſu interficiēdo, q̄le fuerit. 299.e
Contraria contrarijs expugnanda, 291.d
Conſiliarij principū quales eē debeant, 299.c
¶Cultū diuinū ſummè neceſſariū eē 32.a
Cultū diuinū, qualem eē oporteat ibidē.b
Currendū in omnibus eē, primo ad Chriſtū 171.c
Culpā peccati deleri reatu peccati manente. 28.g.
¶Clangor campanarū & tintinnabulorū, (75.s.
quid ſignificet, 90.r
Contēdere in iudicio licere 328.p
Clerici vnde nomen acceperint 225.f
Clericos ſemp, quoad ſtatū, Deo fuiſſe charos, 226.e
Clericos haud debere offendi ibid.f
Clericos nunc luxurioſe viuere 214.e
¶Credere Deo & eius verbo deberi citò, 202.d
Creſcite & multiplicamini quid ſit, 10.a
Credendum non ilicò eſſe apparentibus aliquid eſſe 41.h
Credēdum quomodo ſit 62.f. 233.e
Credēda etiamnum eē, quæ ſcripta non ſint, & qualis inibi ſit ſeruandus ordo 55.261. d
Credi non ilicò deberi, quæ ſcripturis ſanctis probari non poſſunt, 131.b
Credenda nos debere potius admirari quàm quærere 24.250
Credenti omnia eē poſſibilia 129.K
Craſtinandū non eē ad bene viuendū 289.i
¶Chriſtus quare è cęlo ad terrā venerit 143.d
Chriſtus quare tam tarde docuerit, 12.f.
Chriſtus quare dici cœperit Ieſus 10.e
Chriſtus quare tā ignominioſe paſſus ſit 45.b
Chriſtus quomodo abſtulerit peccata mundi, & quomodo pro ipſis ſatisfecerit 75.d
Chriſtus quare paſſus, nunquid potuiſſet nos aliter redimere 199.h
Chriſtus nuperrimè natus qualis fuerit, 150.h
Chriſtus quare fuerit circumciſus, 151.d
Chriſtus quare fuerit obediēs parētibus 157.b
Chriſtus quare ſe nobis in eſcam dederit, 191.c
Chriſtus quomodo ſedeat ad dextram patris cum ſit in Euchariſtia 206.g
Chr̄us qūo ſit Dei & hoīm mediator, 281.b
Chriſti cū Belial nullam eē comparationē 30.c
Chriſtū terræ mariſq; eē dn̄m 18.a.270.c
Chriſtū Deo patri ad om̄ia eē parem 1.c.293.c
Chriſtū ſola motū bonitate ſua ad nōs veniſse 2.i
Chriſtū multis ſeculis fuiſse p prophetas prænunciatum 4.a
Chriſtū eē Meſsiam multis modis probari, 4.b.280.e.282.c
Chriſtum eē verum Dei filium multiphariam probari, 8.a.280.f.283.a
Chriſtū eē veraciſsimū & potentiſsimū 41.c
Chriſtū verum eē ſaluatorē, 40.f. 167.g
Chriſtum fuiſse pacificū & victorē 40.d
Chriſtū eē regē clementiſs. & fortiſs. 40.a.
Chriſtū opibus ſe declaraſse Deū 38.b.298.a.321.a
Chriſtū nos verbo & facto docuiſſe. 24.a.162.f.238.a
Chriſtū ppter aīas pręcipuè è cœlo veniſse 27.a
Chriſtū paſsione ſua nos in exēplo præceſsiſse. 29.a
Chriſtum fuiſſe ſubditū humillimè parētibus. 156.a.
Chriſtum ſe multis efficaciſſimis rationibus oſtendere Meſſiam, 31.b.324.a
Chriſtum prophetam fuiſſe & plusq̄ prophetā. 33.a
Chriſtum fuiſſe in omnibus innocētiſſimū, 36.b

Digitized by Google

Chriſtum multa dixiſſe & feciſſe, quæ ſcriptis non ſunt tradita, 56
Chriſtũ ſecundũ carnẽ Dauidis eẽ filium 324.b
Chriſtũ ſemp benigniſſimũ fuiſſe 38.a.314.a
Chriſtũ eẽ regem Nazarenum, 49.d
Chriſtum paſcha legale cum ſuis in fine vitæ ſummo amore manducaſſe 44.c
Chriſtum prædixiſſe Iudæis pœnam credulitatis ipſorum, 45.e
Chriſtum pauiſſe in olиueto, & quare ibi.v
Chriſtũ voluntariè paſſum eẽ 46.x
Chriſtũ ſub ſpecie paupeꝝ recipi, 52.a.
Chriſtũ oportuiſſe die tertia reſurgere, 53.a
Chriſtũ eẽ Deum teſtari amicos & inimicos 54.c
Chriſtum multis argumentis poſt reſurrectionem fuiſſe cognitum 54.a.b
Chriſtum eẽ veram iuſtitiam, 59.n
Chriſtum veniſſe propter pacem 64.c
Chriſtum eſſe lucem, 65.c
Chriſtum nobis in Euchariſtiam maximè eẽ propinquũ & præſentem 313.d
Chriſtum nihil vnquàm latuiſſe 241.b
Chriſtũ corpus ſuũ veꝝ non fictũ, non tropicũ, non figurale ſuis diſcipulis tradidiſſe 68.d
Chriſtum omnia cautè præuidiſſe in Euchariſtia contra hæreticos 68.d.e
Chriſtum abiiſſe in cœlum, atq; interim verè eẽ in Euchariſtia, 69.a
Chriſtum cum ſuſpectis perſonis aliquando vixiſſe, & rationẽ perſonæ habuiſſe, 72.d
Chriſtũ non potuiſſe à quopiã contaminari, ibidẽ
Chriſtum non fruſtra paſſum eſſe, quia ſit purgatorium, ſed ſua paſſione nobis multa communicaſſe bona 75.c
Chriſtum nobis haud veniſſe in præiudicium, quia ſit purgatorium 76.h
Chriſtum eſſe adclamatum pro Deo à tota turba, 84.a
Chriſtũ oĩa bene feciſſe 84.c
Chriſtum eẽ proximũ noſtrum, 86.b
Chriſtũ oĩa vel ſecretiſſima nouiſſe 91.a
Chriſtum ſummè humilem non ſpernere aliquem, 94.a.314.a.325.b,
Chriſtum vbiq; nobiſcum agere more boni patris, 96.a.140.a.204.a.275.a,
Chriſtum eẽ veꝝ lumen 112.a
Chriſtũ non ſolũ Iudæis, ſed & nobis, qui Gentiles fuimus veniſſe 112.c
Chriſtũ aliquibus in ſalutẽ, aliquibus in damnationẽ (non ſimpliciter tamen) veniſſe, 113.d
Chriſtum eẽ conceptũ ſine virili ſemine 115.o
Chriſtum eẽ ac dici primogenitum & vnigenitum, 116.s.
Chriſti noĩe trinitatẽ intelligi 235.e
Chriſtum ſolum nos potuiſſe redimere & ſaluare 238.c.
Chriſtũ eſſe proximũ noſtrum, 86.b.
Chriſtũ ſecundũ carnẽ eẽ natũ de ſtirpe Dauid medio virginis Mariæ 260.e
Chriſtũ omnẽ carnalem nobilitatem recepiſſe à Maria, 260.f
Chriſtũ aliquando diuerſa ad diuerſos dixiſſe 323.a
Chriſtũ non ſemper ſua vſum fuiſſe diuina potentia, 325.a
Chriſtum eẽ verum Deum multis apertò probari, 233 g.
Chriſtũ oportuiſſe pati pro nobis 200.c
Chriſtũ orantẽ ſuſpicere, & ſurſum videre, 156.d
Chriſtũ ſolũ potuiſſe genus humanũ redimere. 143.(e
Chriſtũ verũ fuiſſe Meſsiã multis pbari. 147.m
Chriſtum Iudæis ſingulariter ex promiſſo veniſſe, 150.d.
Chriſtũ dici paſcha noſtrũ, & quare 198.e
Chriſtum à nobis vti agnum paſchalem manducari, 199.a.
Chriſtũ oĩa cõpleſſe quæ dixit 199.a
Chriſtũ innocẽtiſſimè fuiſſe paſſum 195.p
Chriſtũ fuiſſe victorioſum & mitẽ in die palmaꝝ oſtenſum, 190.a.
Chriſtũ leoni cõparari, 19.o.
Chriſtũ fuiſſe filiũ Dauid, 190.c.233.g
Chriſtum fuiſſe paſſum pro oĩbus omnium peccatis, 200.b
Chriſtum natura vnicum paſtorem alios dediſſe ſubpaſtores, 202.a
Chriſtũ eẽ noſtrũ mediatorẽ apud patrẽ 206.f
Chriſtũ dici oſtium, 211.b
Chriſtũ oĩa benefeciſſe, 87.c
Chriſtũ ſignificari p mulierẽ. ſ. ſapientiã 216.b
Chriſtũ eẽ miſericordẽ 220.c
Chriſtum nobis æquè oĩa vt ſuis diſcipulis dixiſſe, 310.a
Chriſtum in ſe docuiſſe, quæ ad omnia pertinent, 286.a.
Chriſtũ à nobis eẽ timendũ 286.t
Chriſtũ pro nobis factũ eẽ peccatũ 283.g
Chriſtũ in nobis formari quid ſit 241.e
Chriſtum nobis omnia, quæ nunc imminent, prædixiſſe 275.e
Chriſtũ in oĩbus veriſſima dicere 275.e
Chriſto contradici ceu ſigno per multos 28.c
Chriſtũ vbiq; pauperẽ fuiſſe 252.k
Chriſtum aliquando ceſſiſſe Iudæis furioſis, & quare 298.k
Chriſtum à diſcipulis ſuis vltra modum fuiſſe adamatum, 307.a
Crucis ſignũ in proceſsione quid ſignificet 61.k
Chriſtiani quando cœperint hoc dici nomine, 270.d.275.a
Chriſtianos malos damnatum iri. 257.l.294.d.97.m.290.a.
Chriſtianos à Chriſmate quoq; eẽ dictos, 235.f.
Chriſtianos eẽ debere meliores æthnicis, 173.m.
Chriſtianos non debere contrahere matrimonia cũ infidelibus & hæreticis, 158.h
Chriſtiani vnde hoc noĩe dici cœperint, 169.e
¶Crucis ſignum quid ſignificet in proceſsionibus circumlatum 61.k
Crucem baiulare quid ſit 122.g.245
Crucem portare quid ſit, 171.e

Digitized by Google

Crux quid,& quàm ſit multiplex, 193.a
Crucis mortẽ fuiſſe olim turpiſſimam ibidẽ
Crucis Chriſti inimicos eẽ hæreticos, ibidẽ
Crucis Chriſti ligneã quoq; eẽ honorandã,ibidẽ. b
Crux Chriſti lignea quõ ſit inuẽta, ibidẽ.d
Crucis ſigni maximam eſſe virtutem ibidẽ
Crucis ſciam eſſe maximam, ibidem
Crucis ſignaculum à maioribus noſtris in ſummo fuiſſe honore 264.e
Crucifixum eẽ Ieſum à Iudæis multipharià, 297.a
DAuid qualis fuerit, 118.h
Dauid quomodo interp̃tet, 118.e
Dauid quis,& qualis rex fuerit, 190.e
Damnatos Deum non laudare 74.f
¶Damnationis hominis non deũ,ſed ipſum hominem eſſe cauſam 97.K
Damnandorum duo eſſe genera, 97.l
Damnari omnes malos, ſiue ſint Chriſtiani, ſiue alij, 210.d
Damnatos nunquàm redemptum iri 214.m
¶Decima quid ſit, 101.i
Decimæ quibus ſint dandæ 101.c
Decimas deberi ſacerdotibus, 102.h.242.g
Decimæ quare ſint dandæ, 102.i.232.b
Decimis haud debere abuti ſacerdotes 102.k
Decimas perſoluentibus benedictionem,non pſoluentibus maledictionẽ adeſſe, 103.l
Decimas nõ eẽ abrogatas in noua lege, 103.m
¶Dedicatio quid ſit 106.e
Dedicare quid ſit, 331.e
Dedicatio templi quare fiat, 106.f.331.c
Dedicationis templi diem, ſignificare diem, qua nos in baptiſmo per fidem Deo dicauimus, 107.m.
Dedicationis origo vnde? ibidẽ.n
Dedicationis diem nobis maximè deberi eſſe venerabilem & lætam 108.z.331.a
Dedicationis diem eſſe venerabiliſſimam 273.
Dedicationem templi pias habere cærimonias,& quidem ſignificatiuas 244.K
Denarius Euangelicus quis ſit, 169.g.
¶Deſperatio quid ſit 314.f
Deſperationem eſſe peccatum in ſpiritum ſanctum (229.f.
Deſperandum non eſſe in aduerſis.287.b
Deus eſt ſpiritus 32.c
¶Deus quid ſit 112.d
Deus vt à nobis diligatur multa cohortari, 93.d.324.c
Deus quare ſolus peccata remittat 200.a
Dei appellationem in hominem quoq; cadere, 110.f.234.i.189.
Dei mandatorum rationem non eſſe requirendam, 287.d
Deo inuito nihil à nobis fœliciter geri poſſe, 183.0.39.c
Deo nulla re quenquàm poſſe reſiſtere, 299.b. 241.b
Deum præ omnibus & ſuper omnia eſſe diligẽdum 17. g.232.e.232.a
Deum eſſe patientiſſimum, 19.c
Deum pro gratia eſſe rogandum 22.p
Deum negantes eſſe, ſummè eſſe impios, 32.c
Deum eſſe vbiq;, 33.d.332.f
Deum vbiq; adorari poſſe 33.e.
Deum loco non eſſe circumſcriptum 33.f.332.i
Deum eſſe in ſpiritu & veritate adorandum eſſe, 33.h
Deum poſſe aliquem nominari ſine blaſphemia 38.c. 298.c
Deum aliquando tardò ſed grauiter peccantes punire 43.y.220.f.221.c
Deum patienter ferre iniurias ſibi & ſuis illatas 42.v.
Deum loqui per prædicatores 59.c
Deum appellari hominem 71.b. 80.a
Deum nemini ſuam gratiam negare. 73.l. 240.d. 255.a.
Deum dici hominem diuitem 80.a.222.a
Deum omnia ſapienter & bene gubernare, quãuis aliter nobis videatur 84.248.i
Deum verè diligere quid ſit, 93.c.232.b
Deum peccata ſolum remittere, 95.c. 200.g. 321. d.
Deum ſapienter vti ſecundis cauſis pro inſtrumentis, 95.g
Deum eſſe noſtrum & omnium bonorum noſtrorum dominum 321.b
Deum eſſe immutabilem & quomodo 98.h.276.z
Deum nos velle ſed non ſine nobis iuuare 99.l
Deum nihil poſſe cælari, 100.g.241.b
Deum laudari maximè in MARIA virgine, 132.a.
Deum velle rogari, & ſe deinceps rogata dare, 163.b.308.f
Deum aliquando quaſi neſcientem ad noſtra peccata conniuere, 163. c.
Deum ex cauſa ſtatim quandoque malos punire, 164.d
Deum eſſe tam bonum, vt ex malo poſſit elicere bonum, 166.g
Deum eſſe ineffabilis erga nos bonitatis, 169.l.
Deum eſſe verè iuſtum & miſericordẽm, (326.b. 169.n.255.a.326.a
Deum nihil aliud, quàm gloriam à nobis cupere, (171.c
Deum eſſentia eſſe vnum, proprietate verò trinum 188.b.204. c
Deum punire temporalia æternaliter, quare 214.n
Deum ſuos permittere tribulari, 270.d
Deum laudari in ſanctis ſuis, 252.l.358.a
Deum nobis fieri propitium interceſſione ſanctorum, 252.n
Deum æquè eſſe iuſtum atque miſericordem, 257.d.326.a
Deum eſſe ſolum adorandum & præ omnibus diligendum 261.0
Deum nobis cõfidẽtibus certò omnia dare vtilia & neceſſaria 265.a
Deum conſulto nobis aliquando ſubtrahere 265.b
Deum æquè potuiſſe nos damnare atque ſaluare, 311.b, 326.h

Digitized by Google

Deum ignorare peſſimum eſſe 51.b
Deum aliquo modo poſſe ſciri & cognoſci, 312.c
Dæmonē iam eē æternaliter damnatum, 60.p
Diabolo eē & viriliter reſiſtēdum, 25.l.
Diabolum p ſe & ſuos callidiſſimē hominem decipere, 25.z
Diaboli verſutiam eē nequiſſimam 47.n
Diabolum nobis ſemp aduerſari 134.e
Dies quando incipit 51.b
Dies eē diuerſos ibidē
Diē nouiſſimum (qui terribiliſſimus erit) abbreuiatum iri propter electos, maximè propter virginem Mariam, 3,c.279.c
Diem eē diciq́ Chriſtum, 52.d
Diem extremi iudicij eſſe propinquam. 146.a.191.a.
Diem corporis Chriſti nobis eē deberi celeberrimum (279.g 213.b
Diē ſupmi iudicij foreq terribilē peccatorib⁹. 279.d
Diffidendum non eē de nutrimentis à Deo dandis (89.a
Digamum ſacris non eſſe iniciandum. 9.e
Diligere quid ſit 93.b.232.a.324.d
Diligere noſmetipſos quid ſit 94.e.324.c
Diligi deberi pſonam, ſed vitium odio haberi. 217.c
Dilectio vera quæ ſit. 95.c.
Dilectionē proximi eē maximam 94.g.233.c.315.a
Diligēdum eē verbo, ope, & animo 172.K
Dilectos à Deo magis in hoc mundo tribulari 203.c.
Diluuio nunc deum nolle perdere mundum, quàmuis, fortaſſis hoc ſit tempore peior, q̄ tempore Noê, 169.f
Difficilia exemplis deberi à prædicatoribus declarari 212.l
Diuina poſſe humanis exemplis contra hæreticos doceri, quemadmodum & Chriſtus fecit 212.ll
Diues in Euangelio, quo in loco alibi ſit, & quidem non eē illum in purgatorio. 70.g
Diues Epulo propter quæ peccata damnatus ſit.
Diuitem Epulonem æternaliter eſſe damnatum (7.b 70.q
Diuitē non poſſe impleri 222.d
Diuites raro aſſbi fore beatos 222.g
Diuites poſſe aliquot ſaluos fieri, 264.a
Diuitias appellari mammonam 222.c
Diſcere prius oportere antequā docere 231.a.231.a
Diſcedētium mos qualis ſit 43.a
Diſputationes litigioſas in Eccleſia non valere 110.a.
Diſcordiam eſſe cauſam multorum malorum. 152.e 179.b
Diſcordiam his annis plurimum nocuiſſe Germanis. 152.f
Diſcordiam facientes inter principes malè agere.
Dormire dominū Deum, quomodo (53.y. 19.e.270.d.163.b.270.d
Dormire mortuos, quid ſit 246.c.330.k
Doctorē facere debere quæ docet 254.i
Doctrina prædicatoris qualis eē debeat, 149.h
Doceri deberi ea quæ ædificant 110.a
Donec dictio quid ſignificet 116.q.324.b
Dominica dies, quare fuerit dici cœpta, dies ſolis 51.a
Dñicam eē aliorum dierum primum 51.a
Duobus dñis neminē poſſe ſeruire, 89.a.322.c
Dubitandum non eſſe de miraculis diuinis, ſed admirandum 114.b
Duriorē aliquando Deum nobis videri, 28.b
Duriora in principio, lætiora in fine pdicari deberi, (207.c
Draco in Apocalypſi quis ſit. 137.c.
Eccleſia quid ſit. 125.f.207.d.228.o
Eccleſia quare dici cœperit catholica, 218.f
Eccleſiam agere nobiſcum vti matrem piiſſimam 2.a
Eccleſiam comparari nauiculæ 19.b.165.a.218.c
Eccleſiam ſemp impeti ab hæreticis, & quare 19.g
Eccleſiam & eius fidem nunquàm ſuccumbere. 19.i.
Eccleſiam prohibere aliqua, non vt per ſe mala, ſed quod malè ſumpta noceant, 26.v.295.d
Eccleſiam eē cymbam, 73.b.270.d
Eccleſiam eē bonoꝝ & maloꝝ, 125.f.288.c.
Eccleſiam Chriſti & eius fidem per ſimplices & pauperes homines fuiſſe cœptā & auctam. 108.e
Eccleſiæ in omnibus vti columnæ veritatis eſſe ſtādum 120.d.261.c.82.f
Eccleſiam ſuper Petrum eſſe ædificatam quid ſit.
Eccleſiam Petri hactenus ſtetiſſe, quum aliorum defecerint, (125.g 125.g
Eccleſiam fuiſſe olim per totum orbem, nūc autem factam eē anguſtam, 125.h
Eccleſiam Chriſti adeoq́ Petri nunquàm vincendā
Eccleſiam monſtruoſam poni ab hæreticis, (125.i.228.o 126.n.237.f
Eccleſiam in rebus fidei non errare, 133.c
Eccleſiam parē cum Chriſto habere authoritatem,
Eccleſiam eē cœptam à mundi initio, (142.a 207.d.226.e
Eccleſiam eē contra hæreticos imitandam, 212.n
Eccleſiam eſſe prudentem diſpenſatricem myſteriorum Dei 213.a
Eccleſiam paruis inicijs creuiſſe, 218.f
Eccleſiam eē militantē & triumphantē, 343.a
Eccleſiam eē ac dici viduam 230.c.276.m
Eccleſiam eē Chriſti ſponſam, ideoq́ matrimoniū eē ſacramētum magnū 159.n.163.a
Eccleſiam hr̄e æquam vl forte maiorē cum Euangelio authoritatē & fidē, 261.c
Eccleſiam prohibere aliqñ p ſe licita, qūo 266.g
Eccleſiam vbiq́ ad bñ opandū cohortari. 279.a
Eccleſiam eē vt matrēfamilias, 296.a
Eccleſiam doctorum dogmata poſſe probare vel reprobare, 316.b.
Ecce homo vocē eē lamētatōe dignam, 48.b
Ecce dictio, quid ſignificet 176
Eccleſiaſticus ſtatus, quid ſit 226.c.d.
Eccleſiaſtici q ſint, & quare hoc vocent noīe. 226.c
Eccleſiaſticus ſtatus quando inceperit 226.e
Eccleſiaſticum ſtatum non deſinere, niſi ad finem mundi. 228.p
Euangelium quid ſit, & quod dici poſſit, 54.i
Euangelium quid potiſſimum nunciauerit 41.d

Digitized by Google

Euangelio non omnia contineri, nec inibi cuncta eſſe ſcripta, aduerſum eos, qui nihil recipiunt, niſi quod Euangelio continetur expſſe, 54.g.h
Euangeliũ tã Chriſtianorum q̃ hæreticorum qd doceat
Euangelio non credẽtes maximam manere pœnam, (28.f 129.i.292.f
Euangelium dici myſterium 317.
Euangelicos nouos eẽ impatiẽtiſſimos, 37.i
Euangelicos noues non oportuné veritatẽ, nec ſine ſcandalo protuliſſe 38.t
Euchariſtia quid ſit 313.e
Euchariſtiam in memoriam paſſionis Ieſu Chriſti eſſe inſtitutam 43.a
Euchariſtię ſacramẽtum defendi ab omnibus aduerſariorum obiectis 42.s
Euchariſtiam indignè ſumẽtes vel tractantes certò punitum iri à deo 42.x
Euchariſtiæ vſum & conſecrationem rectè fieri ab Eccleſia, 43.&
Euchariſtia quõo ſit ſumẽda, 43.a.192.l
Euchariſtia qbus ex cauſis ſit inſtituta à Chro. 43.a
Euchariſtiam à Chriſto ſub decẽtiſſima forma eſſe inſtitutam, 44.h
Euchariſtiam fuiſſe multis olim modis prę ſignatam
Euchariſtiam fuiſſe p manna deſignatam (68.b.191.c 68.b.312.b
Euchariſtiam rectè adorari 69.t
Euchariſtiam rectè canticis circumferri, 69.x
Euchariſtiam eſſe ſacramẽtum charitatis 192.e
Euchariſtiam malè à nobis tractari eſſe cauſam totius hoc tẽpore calamitatis 192.l
Euchariſtiam fortiſſimè firmari verbo dñi, 193.p
Euchariſtiæ comunionẽ nos vnum reddere 193.d
Euchariſtiã rectè ĩ pixide ſeruari & honorari. 213.d
Euchariſtia quare ſit à nobis ſumẽda 301.c
Euchariſtię maximam eẽ dignitatẽ ibidẽ
Euchariſtiã ſumere eẽ valde neceſſarium ibidẽ.e
Euchariſtiã ſumi à multis ſed inæqualiter ibidẽ.f
Euchariſtiã ſumẽtibus quæ ſunt neceſſaria ibidẽ.g
Euchariſtiæ Chriſti corpus verè contineri, 313.e
Euchariſtiæ quare dicatur communio 313.f
Aegyptum ſignificare mundum, 14.i
Aegritudinis corporalis varias eẽ cauſas, 95.e
Aegritudinem corporis venire quandoq; propter peccatum, 95.e.175.c.296.b.325.d
Aegritudinẽ & cętera damni mala nobis à Deo in pœnam infligi, 96.h.i.
Aegritudo an ſit medicinis propellẽda, ne quis moriatur 98.g
Aegritudinẽ poſſe medicinis propelli, 99.o p q
Aegrotanti quid primo ſit agẽdum 99.s.326.e
Aegrotantes tempore peſtis à nobis non eſſe propellendos 325.f
Aegrotantẽ vſq; ad vltimum ſpiritum debere ſperare 274.k.297.d
Eleemoſyna quid ſit 23.c
Eleemoſynã eẽ opus fructuoſiſſimum 17.K
Eleemoſynas eẽ largiẽdas donec viuimus 223.a
Elemẽta omnia cum Chriſto fuiſſe cõpaſſa in morte & paſſione, 45.b
Epiphania quid ſit 12.a
Epiphaniam eẽ apparitionẽ, quia tum Chriſtus ter apparuerit 12
Eliſabetha quomodo interpretetur 130.i
Eliſabetham prophetaſſe de præterito, præſente & futuro, 128.a.b
Epiſcopi vnde dicantur 142.m
Epiphania vnde dici cœperit 153.a
Epiphaniæ nobis deberi eẽ lętiſſimam, qa tum cœperint primitię gẽtium in Chriſto, 153.a
Eſt verbum multa ſignificare 42.p
Exules nos eẽ in hoc mundo 77.e
Exequias rectè fieri pro mortuis 90.n
Exorciſmis eẽ vtẽdum in baptizatione 235.f
Excommunicare quid ſit? 207.187.a
Excommunicatio quare ſit inſtituta 20.7
Ecommunicatõe non facile vtẽdum eſſe, 208.f
Excõicatum multis incommodis ſubiacere ibidẽ
Excõicationẽ à nullo deberi contemni, 208.l
Ex Deo eſſe quid ſit? 187.a
Excuſatio vocatorum in Euãgelio quid ſit, 215.e
Excuſantes ſe à cœna qui ſint 215.d
FAcere per ſe qui facit p alium, 18.h
Falſa nobis ſuadere carnem, mundum & diabolum 78.d
Falſum quid ſit 78.d
Falſi Prophetæ qui ſint 317.b.78.c.221.d
Fallentẽ falli plerumq; 241.b
Fatò Chrm non fuiſſe ſubiectum, 186.q
Feriæ cur ſint inſtitutæ ab Eccleſia. 92.f.129.a.130.a 324.c.331.a.332.a.
Ferias eſſe ſanctificandas, 92.f.323.c
Ferijs à pctis maximè eẽ abſtinẽdum, 92.g.231.a
Ferias non eẽ indiſcriminatas abrogãdas. 92.h.231.a
Ferijs poſſe laborari manualiter ob cauſas legitimas, 93.n.323.c
Feriarum quæ ſint præcipuæ, 231.a
Fides Chriſti quare ſit per Idiotas primo prædicari cœpta 108.c
Fides quomodo ſit populo tradẽda 67.K
Fides qd & quàm multiplex ſit 87.d.233.d
Fides iuſtificatõis quæ ſit. 87.i. & quæ ſit vera fides, 62.f.283.a.324.a.
Fidei omnia eẽ poſſibilia 67.i.87.c
Fidei orõnẽ debere eẽ deuotam, 88.&.287.h.
Fidei ſummam à Deo eẽ mercedem 129.h
Fidei myſteria niſi à credẽte intelligi poſſe 212.i
Fidẽ ſine opibus eſſe mortuam 23.b.167.i
Fidẽ veram eſſe ſummè neceſſariam 32.a.310.c
Fidem ſine operibus non valere, nec eſſe veram fidem, 62.i.289.g.326.i.330.h
Fidem veram dare vitam æternam 54.f
Fidem Chriſtianam multis videri ſtultam 69.m
Fidem primo & deinde opera eiuſdem doceri deberi, (243.b 70.a
Fide opus eſſe, in qua ſunt omnia poſſibilia. 41.d 327.c.
Fidem ſolam iuſtificare ſit ne male vel bene dictum
Fidem nonnullos hucuſq; male tractaſſe & docuiſſe, (87.a 87.l

Digitized by Google

Fidem iuſtificare non eſſe, vel certè omnino cautè dicendum 87.k
Fidem eē ſingulare dei donum 87.o,243.c,320.c
Fidem veram venire ex humilitate, 88.t
Fidē rōnibus & ſyllogiſmis haud ꝓbari, 212.i,205.e
Fidem veram non eſſe ſine bonis operibus, nec hæc ſine illa, 232.a,304.i
Fidē eē formatam & informē 237.i,317.K
Fidē nō indigere phalerato ſermone, 238.d
Fidē primitus indiguiſſe miraculis 239.d,330.a
Fidem Chriſtianam nunc non indigere miraculis, 239.f,327.a,174.c
Fide opus eſſe ad iuſtificationem 163.c
Fidem & cognitionem Dei eē donũ Dei 182.d
Fidem ſine pœnīa non valere 200.e
Fide nos deo nec aliter copulari poſſe 287.b
Fidē deberi eē voluntariam 202.d
Fidē Chriſtianam hoc in ſeculo nō ceſſaturā, 219.
Fidē concernētia ſunt intellectui impoſſibilia. 229.a
Fidem præceſſiſſe Euangelium, 261.b
Fidē noſtrā nūc ſpūalibus ſignis eē ꝓbandā, 309.h
Filios in pueritia eē pijs virtutibus inſtituēdos. 15.k
Filios oportere parētibus obedire, 15.f
Filios Dei dici ac eē non vno modo, 234.k
Filios eē tam ſacris quàm prophanis lr̄is inſtituendos, 162.g
Filios mox à pueritia eē flectēdos 162.g
Filios habere bonos non eē omnino in poteſtate parentum 162.g
Filios Dei nos eē, vbi ipſius præcepta ſeruauerimus 172.g.333.e
Filios ad exteras natōes mitti deberi 204.a,207.c
Filios bñ à parētibus eē inſtituēdos 162.f
Filioꝝ naturas eē explorandas 162.f
Figuras in veteri teſtamēto pręfiguraſſe veritatē in nouo teſtamēto 134.f
Figuras præterijſſe, & veritatē adueniſſe 212.a
Finem mundi propè adeſſe 168.c
Fornicatōem ſemp eē damnabilē 160.z
Forenſia iudicia eſſe licita 328.h
Forū rōnis reddendæ non eē vnum 240.c
Furori inimicoꝝ eē aliqñ cædēdum 14.k,57.k
Fugiēdum eē aliqñ ꝑlato ꝓpter inimicos 14.K
Fugiendum in primis eē ad Chriſtum in aduerſis 22.b.288.c.308.b
Fletum nobis eſſe à natura 89.a
Fundamētum eē ac dici primũ & ſcđm, 125.m
Fratris appellatione quid veniat 116.g
GAudium non eſſe aliquod conſtans in hoc mundo 203.b
Gabrielē dici fortitudinē 114.a
Gētiles etiam potuiſſe Chriſtum cognoſcere, 59.i
Gētilibus prædicaſſe Apoſtolos 59.K
Germaniam hactenus deficere in præceptoribus pijs & idoneis 162.g
Germaniā nūc carere ſtudijs lr̄arijs ob hęreſiꝫ. 162.g
Germaniam nunc pati tot calamitates ob indignā ſacramēti tractationem 192.l
Germa. pricipes falſo īfamari p ſchiſmaticos. 165.e
Guloſos maximè reprehendendos & damnabiles eſſe, 26.t
Gloriā vanā oīno debere vitari 23.d,148.o,c
Gloriandū eē in cruce dñi cum Paulo 50.x
Gloriam Ieſu Chr̄i fuiſſe mirabilem mox à pueritia 284.b
Gloriam ſoli Deo dandam. 183.a,330.i
Gloriam à nobis Deum velle, 321.b
Gloriam à nobis noſtram non vanè quærendam eſſe, 298.g,330.m
Gloriandum non eſſe in vanum 319.h
Gladium doloris aīam Mariæ ptranſijſſe 284.f
Gratias Deo agēdas ꝓ paſſione Ieſu Chriſti 50.p
Gratias Deo agēdas ante & poſt prandium, ante & poſt cœnam 45.a,296.i
Gratiam conferri in ſacramēto, 160.s
Gratiam multiplicē dari in matrimonio 160.t
Gratitudinē eē gratiſſimam virtutum 1.a,321.f
Gratos oportere nos eē Deo ꝓ oībus 1.a,321.f
Gratos nos Deo eē debere in primis ob cuſtodiam angelorum, 137.f
Græcos patres purgatorium credere 75.z
HAereſis quid ſit 247.h
Hæreticos conuinci falſitatis, finem mundi negantes 3.l
Hæreticos conuinci falſitatis & impietatis negantes Chr̄m de ſpū ſancto conceptum, & ex virgine natum, 7.h
Hæreticos conuinci falſitatis, negantes vllo modo continētiam ſeruari poſſe 9.l.
Hęreticos conuinci falſitatis negantes interceſſionē ſanctoꝝ coram Deo 16.f,18.h
Hæreticos ſemper eſſe contra Eccleſiam ſed aduerſus hanc non præualituros 19.d.
Hæreticoꝝ dogmata eē à diabolo, 20.c,316.c
Hæreſim in Germania eſſe pnicioſiſſimam 19.g
Hæreticos male tollere tēploꝝ vſum 33.g
Hæreticos errare, qui diuerſam fore ꝓhibēt hominum reſurrectionem 27,d
Hęreticos ſemp obeſſe moliri 20.d
Hæreticos ſua dogmata ſpecie boni fucare, & miſcere. 20.e
Hæreticos notorios p magiſtratus eſſe mulctandos 20.f.
Hæreticos nō ſtatim ſine iudicio dānādos eē 20.g
Hæreſes cur ꝑmittant 21.i,
Hæreticos conuinci falſitatis, adſerētes ſolam fidē ad ſalutē ſufficere 23.b
Hæreticos errare, qui nihil deferunt neq; orationi neq; ieiunio 23.c
Hæreticos malefacere, qm̄ altiora ſe ſcrutent 26.c
Hæreticos errare, quod gloriant de Euangelio, qđ non ſeruant 31.c
Hæreticos errare, qui dicunt ſufficere peccatori, vt ceſſet à peccando 28.i.
Hæreticos falsò puerti ſenſum verboꝝ Chriſti. hoc eſt corpus meum 41.b
Hęreticos pperam à ſeipſis diſſidere, 42.m
Hæreticos nonnullos ſolo odio cleri fuiſſe inuectos in Euchariſtiam 69.l
Hæreticos eſſe impios, dicentes: Deum præcepiſſe impoſſibilia 325.e,168.m,172.e

Digitized by Google

Hæreticos phalerato plerũq; ſermone vti. 138.d
Hęreticos male negare maioritatem in ſtatu.178.g
Hæreticos male agere, qui Chriſti paſſionem negant audiendam cũ compaſſione. 45.c
Hæreticos impietatis conuinci, qui negant Chriſtum eſſe deum. 44.c.324.c
Hæreticos dici ac eſſe lupos. 56.b
Hæreticos damnari, qui negant vllam hominis eẽ iuſtitiam. 74.b
Hæreticos ſemp ad ſuã libidinẽ puertiſſe ſcripturas, de quibus gloriati ſunt. 77.p.261.n
Hæreticos perperam loqui de Chriſti pro peccatis noſtris ſatisfactione. 76.d
Hæreticos eſſe ac dici falſos prophetas. 78.e
Hæreticos eſſe magnopere cauendos, Chriſtum & apoſtolos monuiſſe. 79.e
Hæreticos mox cœpiſſe poſt Chri aſcẽſionẽ. 78.e
Hæreticos nõ ordinatim baptizare contra eccleſiæ conſuetudinem. 235.f
Hæreticos erga proximum non veram habere charitatem. 232.d
Hæreticos de fide male docuiſſe. 87.f
Hæreticos errare, negantes non eſſe omnino deplangendos mortuos. 90.c
Hęreticos errare, negãtes recte fieri exequias. 90.n
Hæreticos errare, negãtes Chriſtianum malũ non damnari. 97.n
Hæreticos impie cauillare laudes diuæ virginis Mariæ. 155.b
Hęreticos male ſpernere reliquias ſanctorũ. 106.c
Hæreticos male facere, q tollũt orãdi vſum ex tem(plis.106.g
Hęreticos male abrogare dies dedicationis templorum. 107.p
Hęreticos male tollere ſalutationem virginis, cuius initium eſt, Salue regina. 109.a
Hæreticos eſſe infenſiſſimos hoſtes diuæ virginis Marię, quare. 109.b
Hęreticos veritati parcere, ꝙ aiũt diuã virginẽ plures habuiſſe filios q̃ vnum. ſ. Ieſum. 115.i
Hęreticos errare, negantes perpetuã virginitatem diuæ virginis. 116.i.q
Hęreticos perperã negare merita ſanctorum.119.p
Hęreticos impie ſubſannare miracula ſctõꝝ.120.e
Hęreticos oẽs ſibi Baſim ex ſcript. ſuſcepiſſe.124.c
Hęreticos errare, reijciẽtes cõfeſſ. auricularẽ. 229.e
Hęreticos male deridere ſepulturas hoĩm. 337.m
Hęreticos maxĩe errare, negligẽtes bona opa.154.a
Hæreticos improbari negantes virginitatem vllo modo ſeruari poſſe 155.n
Hęreticos plerunq; eſſe induratos. 158.i.247.c
Hęreticos falſo negare matrimoniũ eẽ ſacrm.159.n
Hæreticos eſſe inſtabiles. 159.n
Hæretici indurati an ſint morte plectẽdi. 165.c.d
Hæreticos eẽ reip. pernicioſiſſimos. 165.d
Hæreticos ſedicioſos omnino eſſe puniendos per ptãtes. 166.k
Hæreticos ſemper ſpreuiſſe leues pœnas. Ibidẽ
Hæreſes eſſe neceſſarias, & eas prodeſſe, qũo.166.g
Hæreticos male ſupprimere omnem virtutem & honeſtatem. 173.m
Hæreticos pie plerũq; loq, ſed ĩpie ſentire. 184.m
Hæreticos rebaptizare baptizatos. 362.m
Hæreticos eſſe impijſſimos qui negant Chriſtum eſſe deum. 234.h
Hæreticos male abrogare ferias ſanctorum. 231.a
Hæreticos grauiter peccare, qui volunt ſtatum eccleſiaſticum extinctum 227.g
Hæreticos errare, qui dicunt, damnatos aliquando redemptum iri. 215.v
Hæreticos peruerſe docere. 207
Hęreticos peruerſe errare, negantes Chriſtum ſub ſpecie Euchariſtiæ. 193.o
Hæreticos aliqt parꝫ vl nihil de Chr̃o credere.193.o
Hæreticos errare, qui nolũt paſſionẽ dñi in die paraſceues prædicari populo. 193.a
Hæreticos improbari, negantes, nos manducare Chriſtum, paſchalẽ agnum. 199.h
Hæreticos male diſputare de pœnitẽtia. 201.f
Hæreticos errare, negantes animas mox poſt obitum cœlo deferri. 206.e
Hæreticos ſeduci & ſeducere, docentes molliter nos in cœlum poſſe venire. 207.b
Hæreticos pperã diſſerere de excõicatione. 208.h
Hæreticos malè damnare cerimonias in feſto corporis Chriſti 213.f
Hæreticos peſſimè facere, trahẽtes populum à timore domini. 213.d
Hæreticos malè tractare ſcripturam. 231.a
Hæreticos errare, negantes aliquod eẽ ſacrificium in chriſtianiſmo. 265.b
Hęreticos malè negligere lignũ ſanctę crucis.263.b
Hæreticos puerſe docere, feſta recẽter inſtituta nõ eẽ celebranda 261.g
Hæreticos immerito à nobis ſigna poſtulare fidei noſtrę. 239.f
Hæreticos impie errare, negantes poſt mortẽ animas in cœlo viuere beatas. 246.c
Hæreticos eẽ veros homicidas. 247.f
Hæreticos deprauare ſcripturas Ibidẽ.f
Hæreticos non eẽ Chriſti martyres, etiam ſi duriſſma patiẽtes. 248.e
Hæretici ſunt catabaptiſtæ. 349.d
Hæreticos maligne Chriſti verba puertere. Ibid.n
Hæreticos improbe obfuſcare memoriam ſanctorum. 252.a
Hæreticos memoria carere & carituros. Ibidẽ.
Hæreticos & eorum libros eẽ damnatos à.L.imp. Ibidẽ.b
Hæreticos noſtri tẽporis nonnullos eẽ leuiſſimos. Ibidẽ.
Hæreticos ſcandalizare, cibis pro tẽpore prohibitis, veſcẽtes 266.f
Hęreticos quur viuere tantiſp patiant. 288.b
Hæreticos errare, dicentes in eccleſia dumtaxat eẽ bonos. Ibi.c.g
Hęreticorum dogmata ſemp falſitatis eẽ ſuſpecta. 316.b
Hęreticos omni malo dediſſe anſam, qui negarunt licita eẽ iudicia forẽſia & ſecularia. 327
Hiericho ſignificare mundum 22.a

Hieroſolymitanam deſolationem falſo ab hæreticis in nos retorqueri. 82.e
Hieronymum fuiſſe virum ſanctum, & omnia propter deum ſpreuiſſe. 95.c
Hieroſolymitanã fuiſſe cladem lõge horribiliſſimã 104.h
Herodiani qui fuerint. 101.a
Heliam adhuc eſſe in tempore moriturum. 131.d
Heſter quæ fuerit ac fecerit. 132.g
Heſter fuiſſe figurã diuæ virginis Mariæ. Ibidẽ.b
Hieremiæ prohibitũ fuiſſe, ne vxorẽ duceret. 155.m
Hieroboã regem aſtute egiſſe. 166.a
Hieroſolymitanæ ciuitatis deſtructionẽ merito eẽ deplorandam. 224.c
¶Hypocriſim periculoſam eſſe. 317.a
Hypocrita quid ſit. 241.b
Hydrias in nuptijs Chanę Galilææ ſignificaſſe ſpirituales hydrias. 17.h
¶Hominẽ debere eſſe humilem, quia ex humo factus eſt. 83.c
Hominẽ ſibi nõ ſuffeciſſe pro redẽptione. 1.h
Hominẽ dici arborem. 221.b
Hominẽ ſuorum bonorum dumtaxat eſſe procuratorem 80.a.222.a
Hominem eſſe ac dici regulum. 327.b
Homerũ poetã ſeptẽ vrbes ſibi vſurpaſſe. 344.a
Hoſpitalitatẽ magnam eſſe virtutẽ. 357.l.52.a
Hominẽ, qualis ſit aliquo mõ poſſe cognoſci. 222.i
Homo Hiericho de Hieruſalẽ deſcendẽs quis fuerit 227.m
Hoſte familiari nihil eẽ pernicioſius. 78
Hortum fuiſſe locum primæ tranſgreſſionis & redemptionis. 45.c
¶Humilitas quid ſit. 44.e.84.f
Humilitatẽ ſummam oſtẽdiſſe Chriſtum, φ e cœlo ad nos venerit. 2.i
Humilitatẽ eſſe omnẽ iuſtitiam. 13.k.l
Humilitatẽ virtutẽ eſſe longe maximam. 83.a
Humilitatis mira eẽ inſignia. Ibidẽ.
Humilitatẽ hic & alibi exaltare. 83.b 225.c.232.g.324.f
Humilitatẽ multa ſuadere nobis 83.d
Humilitatis multas & maximas eẽ vtilitates. Ibidẽ.
Humilẽ vbiq; & in oĩbus fuiſſe Chriſtum. Ibidẽ.e
Humilitatẽ concernẽtia. 84.g.324.d.340.k
Humilibus & nõ pſumptuoſis dari gratiam. 183.d
Humanæ traditiones, q̃ ſint, an ſint ſeruãdę. 180.b
Humanas cõſtitutiones poſſe ſeruari cum Euangelio. Ibidẽ.c
Humanæ traditiones quatenus ſint ſeruãdæ. 181.f
Humanæ cõſtitutiones quales eẽ debeant. Ibidẽ.g
Hungarorum & Auſtralium cladem à Turcis acceptam eſſe ab omnibus Chriſtianis merito deplangendam. 104.g

IAcobus quare frater dñi dici cœperit. 117.t
Iacobum fuiſſe excellentiſſimum apoſtolum, patere ex nomine eius. 340.a
Ianum eẽ Chriſtum verum. 151.e
Iannã fuiſſe clauſam quinq; virginib. 169.K
¶Ieſus eẽ nomẽ lõge excellẽtiſſimum. 10.d.283.c
Ieſus eẽ nomẽ nouum & antiquum. 10.g.283.e
Ieſum puerum à parẽtibus miſere in Aegyptum fuiſſe portatum. 14.b
Ieſus q̃re fugerit in Aegyptũ propter Herodẽ. 14.e
Ieſus eẽ nomẽ ſalutis. 28.b.60.c.151.b.205.f.283.d
Ieſus eẽ nomẽ ſumme glorioſum. 282.b
Ieſus hoc nomine non modo Chriſtum, ſed & alios fuiſſe vocatos. 283.e
Ieiunium quid ſit. 23.c
Ieiunium eſſe duplex. 24.c
Ieiuniũ eẽ valde neceſſariũ & vtiliſſimum. Ibidẽ.d
Ieiunio multa dare anſam. Ibidẽ.e
Ieiunaſſe Chriſtum, & quare. 25.i
Ieiunare vere quid ſit. 173.c
¶Impiorũ pœnas non finiri 349.l
¶Innocẽtes etiã fuiſſe martyres. 348.c
¶Iohannem Baptiſtam cognouiſſe Chriſtũ, vtcũq; q̃ſierit, an tu es, q venturus eſt 4.a.147.f
Iohannẽ Baptiſtam pro Chriſto fuiſſe pene habitũ à Iudæis. 5.a.148.a
Iohannis quale teſtimoniũ de Chr̃o fuerit. 5.b
Iohãnẽ Bap. Chr̃o fuiſſe teſtẽ maximũ. 148.b.280.c
Iohã. Bap. fuiſſe dictũ à Chriſto Heliam, q̃re. 120.l
Iohannis Bapt. annuntiationem conceptionis fuiſſe mirabilem. 122.a.254.b.
Iohan. Bap. in vtero fuiſſe ſanctificatum. 122.b
Iohan. Bap. habere nomen gratiæ. 122.254.b
Iohannem Baptiſtam fuiſſe magnum multas ob cauſas 122.d.224.d
Iohan. Bapt. ſuæ magnitudinis habere teſtem deũ & hominem 122.e
Iohan. Bap. fuiſſe pdicatorẽ excellentiſſimũ. 338.h
Iohan. Bapt. natiuitatẽ fuiſſe lætiſſimã. 357.a
Iohan. Bapt. virũ fuiſſe laudatiſſimum. 327.d
Iohannem Bapt. in ſe monſtraſſe formam pœnitentiæ 123.f.254.i
Iohan. Bapt. multa mala patienter ſuſtinuiſſe, quare. 123.g
Iohan. Bap. participare in omni ſtatu cœleſtis hierarchiæ. 254.e
Iohannẽ Bap. fuiſſe lucernam Ibid.f
Iohannẽ Bap. luxiſſe multifariam Ibidẽ.i
Iohannẽ Bap. in multis fuiſſe magnum. 338.e
Iohannem Euangeliſtam fuiſſe ſingulariter à Chriſto dilectum 334.a.247.a
Iohannẽ Euang. cæteris altius ſcripſiſſe 334.d
Iohannem Euang. fuiſſe legatariũ in teſtamento Ieſu. Ibidẽ.i
Iohannẽ Euangeliſtam mirabiliter fuiſſe paſſum & obijſſe 334.g.248.v
Iohannem Euang. in exilio Pathmos ſcripſiſſe Apocalypſim. 334.g
Ioh. Euãg. fuiſſe ſingularib. gratijs donatũ. 247.a
Iohannẽ Euãg. non violẽta morte interijſſe. 348.d
Ioh. Euang. eſſe aquilam 350.h
¶Iob fuiſſe valde miſericordem 357.h
Ioſaphat regis orationem fuiſſe piam. 270.a
Ionam fuiſſe ſignum Chriſti. 292.b
¶Iudæos errare, putantes poſt reſurrectionẽ in no

Digitized by Google

uiſſimo die adhuc adſore aliquod tempus in hoc mundo. 271.e
Iudæos & maxime primores bñ cognouiſſe Chriſtum eſſe Meſſiam & dei filium. 30.a
Iud. bñ potuiſſe Chr̃i viſitationẽ cognoſcere. 80.c
Iudas Machabęus, q̃lis fuerit, & quid fecerit. 134.g
Iudęos vnũ credere tm̃ Meſſię aduẽtũ, ſʒ falſo. 145.a
Iudęos recte ac iuſte dãnari ĩcredulitatis eoꝝ. 292.d
Iudæos Chriſtum bene cognouiſſe ceu deum ex operibus ipſius. 298.d
¶Iudices non debere eſſe præcipites in iudicando, nec affectuoſos. 48.K
Iudicandũ non eſſe hominẽ iuxta fortunium vel infortunium in hoc mundo 63.g
Iudicia forenſia ſacris literis nõ prohiberi. 327.e.
Iudicari mundũ à Chriſto quid ſit 210.c
Iudiciũ dei multũ diſtare ab hoĩs iudicio. 214.g
Iudices debere eſſe ſynceros, & non corruptibiles. 217.t
Iudiciũ nouiſſ. fore tremendum. 211.
Iudicium nouiſſ. eſſe duplex 269.g
Iudiciũ puerti p auaritiã & inuidiã. 299.c
Iudicare quid ſit, & non eſſe cito iudicandũ de hominibus 315.d
Iugum dñi eſſe ſuaue & leue. 168.n
Iuſtitia quid ſit 74.a.316.b.322.h
Iuſtitiã hoĩs eẽ, bñ operari 23.b.224.a.316.b
Iuſtos dici, qui ſeruant mandata dei 74.a
Iuſtitiam hominis eſſe aliquam. Ibidem.b
Iuſtitiam hominis eſſe ex ſe nullam Ibidem.c
Iuſtitiam dei quærere quid ſit 89.g
Iuſtitiã eſuriẽtes, qui ſint. 139.g.344.m
Iuſtitia phariſæoꝝ qualis fuerit 316.b
Iuſtitiæ & miſericordiæ magnã fuiſſe altercationẽ de homine liberando 143.
Iuſtitiam etiam à deo iudicatum iri 214.g
Iuſtitia noſtra quid ſit 219.b
Iuſtus eſſe quis dicatur. Ibidem
Iuriſconſultos non eſſe ex ſe improbos. 328.g
Idolatras eſſe impijſſimos 32.c
Idolũ abominatiõis in Daniele qd & q̃le ſit. 103.c
¶Imperiũ à deo translatũ eẽ ad Chr̃ianos. 330.o
Imperatorem veꝝ eſſe Carolũ. V. Ro. Imp. atq; illi per omnia eſſe obediendum. 330.o
Imperium Ro. apud Germanos eſſe 179.d
Imperiũ vbi & quando cœperit. 329.m
Imperatorẽ eſſe totius orbis dñm loco dei. Ibi.
Imperator & Cæſar quid ſit. Ibid.
Impunitum nullũ manere malum. 179.c
¶Ingratos eſſe nos haud oportere Chriſto, quoniã noſtri cauſa è cœlo venerit. 2.K
Inobedientes ſuperioritati ſemper fuiſſe à deo horribiliter punitos. 12.z
Interiora ſcripturarum eſſe exterioribus iucundiora & mirabiliora. 16.c
Infirmos primo ad deum, qui eſt verus medicus, debere confugere. 17.c
Iniurias eſſe patienter ferendas. 36.f.217.g.295.e
Inclinatam eſſe diem, quid ſit. 53.e
Interpretẽ opt. ſuorum eſſe authorem ipſum. 65.e
Intrare in ouile, vt Chr̃s intrauit, quid ſit 64.g
Intrudere ſe debere neminem in officium vel dignitatem. Ibidem
Ingreſſos perperam in ouile, parum vel nihil prodeſſe ouibus 66.k
Incorrigibiles eſſe omnino relinquendos. 75.i
Infirmos eſſe conſolandos. 95.a
Infirmis vſq; ad vltimũ ſpm̃ eẽ ſperandum. 99.i
Iniurias à nobis deberi remitti 100.h.290.b
Inuidiam eſſe comitem virtutum & ſemper vituperare laudanda. 109.c
Interceſſionem ſanctoꝝ valere plurimum. 120.k
Incarnationẽ dñi ſingulare eẽ myſteriũ. 249.c
Infideliũ contra Chriſtianos duo eſſe genera. 135.g
Infidelis quis dicatur. 210.d
Infideles ſe nõ poſse excuſare ĩfidelitatis. 257.d.240 (b
Infidelitatem eſse peccatum maximum. 307.t
Increduli qui ſint 311.c
Ingratitudo quid ſit. 292.b.321.g
Ingratitudinem eſse vitiũ longe peſsimum. 321.g
Inimici quare ſint diligendi 290.c
Inimicos eſse à nobis diligendos varias ob cauſas. 291.f
Inimicos eſse diligendos, quomodo 172.c
Inimicos poſse diligi & odio haberi. Ibidẽ.e
Inimicis ſuis aliquot ſanctos mala fuiſse imprecatos. Ibidem.f
Infantes recte baptizari, nec eſse rebaptizandos 236.g.h
Infantes poſse dici ac eſse fideles 226.i
Imagines erexiſse Romanos poſt mortem, vt iuniores eas adſpicientes prouocarentur ad virtutes 267.a
Innocentes fuiſse martyres veros 248.c
Intentionẽ ipſam mereri vel pœnã vel p̃miũ. 267.i
Intentione opus aliquod eſse vel bonum vel malũ. 299.f.316.c
Ingreſsum Chr̃i in Hier̃lm fuiſse humillimũ. 300.h
Intercales dies. i. dies embolyſmales, q ſint. 330.a
Indulgẽtiam parẽtum filijs nocere 204.b
Indumenta clerum mutare in aduentu domini, quare 144.i
LAus & gloria quid ſit 339.b
Laudare quid ſit Ibid
Laborãdũ eẽ oĩbus in ſuo ſtatu 322.i
Laborem requirere requiẽ 177.b
Laicos nõ eſse ſacerdotes. 189.e. mõ q̃ ſunt clerici. (227.h
Lapidare Chriſtũ quid ſit 298.h
Latronẽ in cruce dare ſpem oĩbus pc̃tõribus. 49
Lazarus quomodo interp̃tetur 187.g
¶Legẽ non obligare principem 10.i
Legem & veram conſuetudinem habere parum vel nihil diſcriminis. 55.p
Lex Euangelica quid ſit 329.f
Lex ciuilis quid ſit Ibid.g
Legationem angelicam ad B. virginem fuiſs excellentiſsimam 114
¶Lætanias ad exaudiendum eſse vtiles. 61.h.205.h
Lætanias ſuum habere tempus certum 61
Lætanias pie inſtitutas ſeruari oportere. Ibid.e

Lætandum eſſe feſtis diebus ſpiritualiter ſine peccato. 52.f
¶Liberatos nos eſſe per Chriſtum magno pretio .ſ. ſanguinis 22.c.d
Liberos non eſſe nos à iugo ſuperioritatis. 329.e
Libertatem Chriſtianã eſſe triplicem. Ibidem.f
Libertas hæreticorum quæ ſit 166.b
Libertas vera & Chriſtiana quæ ſit. 167.d.219.c
Liberum arbitrium eſſe in homine 256.m
Liberum arbitrium in homine valere aliquid. 100.e 175.d
Lymbum fuiſſe olim locum ſaluãdorũ. 76.h.144.o
Lymbo num fuerint olim omnes detenti. 144.o
Literam mortificare, ſpiritum vero viuificare. 231.a.35.b
Licere multa, ſed non expedire 110.a
Lilium concernentia. 12.f
Lilium nos debere eſſe. Ibidem.g
¶Loca in ſcripturis aliqua poſſe referri in eos, de q bus originaliter dicta non ſunt. 113.a
Longe nos olim fuiſſe à deo. 153.a
Loqui recte quid ſit 85.n
Loquendum ſemper eſſe de Chriſto 304.g
Locũ nos hic non habere manentem 168.b
¶Luciferi aſtutiam in paradiſo fuiſſe magnam contra protoplaſtum 143.d
Luciferum primo peccaſſe in cœlo, & genus humanum ad peccandum ſeduxiſſe. 1.h
Lumbi continent virtutẽ generatiuã. 345.e.346.k
Lugentes qui ſint 268.h.139.f.344.l
Lugere quid ſit 268.i
Lutheranos cum ſuo Euangelio omnem pacẽ & concordiam diſturbaſſe 64.c

MAgi qui & quales fuerint 28.c.d
Magos Chriſtum muneribus fuiſſe deum teſtatos 154.b
Magorum de Chriſto fidem fuiſſe maximam. 13.v.154.b.285.n
Magdalenam reliquiſſe mundum & omnia mundi amore Ieſu Chriſti. 78.e
¶Malum pro malo non eſſe reddendum. 46.s
Mali cur ſunt fortunati 63.h
Maioritatẽ oportere eſſe in omni ſtatu. 29.c.178.f
Malos quoq; poſſe benedicere, ſpiritu ſancto impellente. 31.c
Mala conſortia eẽ vitanda, qũo & quare 315.f
Mala huius mundi libenter eẽ tolerãda 294.a
Malum officialem æque vt bonum poſſe exercere, quod ſui eſt officij 189.b
Malos homines in ſeipſis puniri. 164.h
Mala huius mundi patienter lata alibi verti in optima. 204.d
Mala oĩa nũc adeſſe, q̃ portendãt finẽ mũdi 275.g
Mandari à ſuperioribus deberi quæ iuſta ſunt ſine dolo. 31.b
Manducaſſe Chriſtum poſt ſuam reſurrectionem, quare. 304.c
Magiſtratus bene mereri damnãtes hæreticos & eorum libros. 252.b
¶Mammona quid ſit 321.b
Manna eſſe duplex, terreſtre & cœleſte 301.b
Manna figuraſſe corpus Chriſti 213.c.191.c
¶Machabæorũ libros ab eccleſia eſſe receptos. 75.x
Mahometi fides qũo inceperit 108.e
Mahometus quis & qualis fuerit, & quando cœperit. 155.l
Manus domini quid ſit 273.a
¶Maria cur tantopere odio habeatur ab hæreticis. 109.b.c
¶Maria quare ſemper ſit à nobis bñdicenda. 114.d
Mariæ parentes qui & quales fuerint 262.r
Mariæ cũ Heſter per omnia conuenire. 132.c
Mariæ fidem & humilitatem fuiſſe maximã. 128.g
¶Mariæ nos debere eſſe gratos propter ipſius in nos merita. 114.e
Mariam fuiſſe conſtantiſs. in paſſionibus & tribulationibus Ieſu Chriſti 49.e
Mariã cũ apoſtolis iudicaturã tribus Iſrael. 3.c
Mariã eẽ laudatiſſimam & beatiſs. 31.c
Mariã & Euã duo fuiſſe principia ſeculorum. 226.c
Mariã non habere vllã dignitate parem. 249.a
Mariã fuiſſe domũ à ſapientia ædificatam 259.b
Mariam ex regia, inclytiſſimaq; ſtirpe eſſe natam. 259.d.134.i
Mariam fuiſſe ſpecioſiſſimam. 109.b
Mariã ſua fide omnes hæreticos viciſſe. Ibidem.c
Mariã dehonorãtes, deũ dehoneſtare 115.l
Mariã poſse appellari deam 110.g
Mariã recte dici ſpem, vitã, dulcedineq; noſtrã. ib.
Mariam orans, neceſsum eſse, vt ſimul, imò primo oret deum Ibidem.h
Mariã eẽ noſtrã aduocatã coram dño noſtro Ieſu Chriſto 111.i
Mariam eſse conceptam ab omni originali peccato ob multas rationes. 110.c.d.245.c
Mariã poſse dici Iudith ſanctã veris ex cauſis. 113.b
Mariam fuiſse perpetuam virginem, nec habuiſse alios filios, contra hæreticos. 115.c
Mariã vouiſse caſtitatem. Ibidẽ.c
Mariã fuiſse primã ꝑpetuã virginẽ mltas ob cauſas (115.f
Mariã recte virginẽ virginũ appellari. 115.f
Mariã eẽ fõtẽ cõſignatũ, hortũ cõclu. portã ſe. 115.h
Mariã merito bñdici inter oẽs mulieres 128.c
Mariam uere fuiſse ac eẽ beatam. Ibidẽ.d
Mariam vere angelo credidiſse Ibid.
Mariã ſapiẽter q̃ſiiſse modũ cõceptiõis ab angelo. (128.f
Mariã ſatis laudari non poſse. 129.b.260.k
Mariã habuiſse oĩa dona ſpũs ſancti. 129.c
Mariã eẽ Ideã oĩm virtutum. 129.c.133.g.142
Mariã fuiſse ſimilẽ Ruth virtutibus. 131.e
Mariã fuiſse exẽplar virtutis in Effrata. Ibidẽ.f
Mariam fuiſse defunctam corpore. Ibid.d
Mariam mox fuiſse à deo reſuſcitatam & anima ſimul & corpore in cœlũ adſumptam. Ibidem.e
Mariam eſse archam & cum iubilo in cœlum adſumptam 132.f.259.n
Mariam eſse caſtellum, in quod Chriſtus intrauit. 132.g.259.n
Mariã noſtræ ſalutis fuiſse exordium. 133.f

Digitized by Google

Mariam fuiſſe virgam 153.d
Mariam fuiſſe ſapientiſſimam 142.a
Mariam ſplendere ceu aſtrum, 260.i
Mariam fuiſſe martyrem 248.d
Mariam quare legem purificationis ſeruauerit, 249. d
Mariam dici ac eſſe plenam gratia, titulum eſſe longè maximum, 250.c
Mariam accepiſſe à Deo magnam miſericordiam, 257.e.
Mariam meritò fuiſſe mortuam 258.f
Mariam deſideraſſe mori, & eſſe cum Chriſto, 258.i
Mariam meritò fuiſſe in triduo reſuſcitatam, & in cœlum adſumptam 259
Mariam eſſe ſtirpe nobiliorem vniuerſis regibus & Imperatoribus 260.f
Mariam præ omnibus ſanctis eſſe venerandam, 262.z
Mariam eſſe mulierem, de qua Geneſeos 3.4.a
¶ Mauricium & Iudam Machabæum valde inter ſe concordare 134.b
Mauricium fide fuiſſe conſtantiſſimum, 134.c
¶ Matris officia erga filios educandos qualia eſſe oporteat 2.a
Matrimonialem amorem debere eſſe caſtum, 161.b
Matrimonium ab Hæreticis immerito vilipendi, 158.a
Matrimonium quid ſit 158.b
Matrimonium etiam fieri conſenſu ſine copula, 158.e
Matrimonium debere eẽ indiuiduum 158.f
Matrimonium vbi & quare fuerit inſtitutum 159.l
Matrimonio quomodo terra fuerit impleta ibi.
Matrimonium eſſe ſacramentum 159.n.o
Matrimonium eſſe ſacramentum magnum, & ita extollendum, vt interim prior ſit locus virginitati, 160.v.286.d
Matrimonium cautè contrahendum, & ſanctè eſſe incipiendum, 160.x
Matrimonij conditiones, & quæ inibi ſint ſeruanda vbi inchoatur, 160.y.286.b.
¶ Martinum Epiſcopum maxima feciſſe miracula, 269.c.
Martinum ſingulari fuiſſe ſanctitate 269.e.
Martinum valde virtutibus alijs exemplo fulſiſſe. 141.h.
Martinum fuiſſe ſpeculum omnibus prælatis 141.h
Martinum oriundum fuiſſe ex Hungaria 141.i
Martinum Epiſcopum ſibi varias vrbes vſurpare, 344.a
Martinum fuiſſe virtutibus & miraculis admirandum 344
Martinum fuiſſe Chriſto parẽ in miraculis, cui etiã elementa ceſſerunt 344.b
Martini vitam & laudes à ſanctiſſimis & eruditiſſimis viris deſcribi 334.b.
¶ Martyrium quid ſit 248.b.
Martyres varij 348.e.f.
Martyrium opus eſſe vnicuiq; ad vitam æternam. 248.b
Martyrium eſſe triplex. ibid.c.f
Martyres in genere, qui ſint. ibid.d
¶ Medium ſtare Chriſtũ in nobis, quem multi ignorent 5.b.6.c.304.a.304.b
Media in bonã eẽ vertẽda partem. 36.e
Media omnia eẽ à Deo relicta iuſto arbitrio ſuperioritatis 11.c.31.a
Medicum fuiſſe Chriſtum. 314.d
Medicinas reales & ſpirituales eſſe duplices, 273.e.
Medicinis realibus nos rectè vti poſſe 274.e
Medicinæ contra Anglicum ſudorem quæ ſint, ibidem. f
Melchiſedech narratur fuiſſe ſine genealogia 33.d
¶ Memoriam ſanctorum rectiſſimè ab Eccleſia inſtitutam. 253.
Memoriam ſanctorum etiam Iudæos habuiſſe ibidem .d.
Memoriam ſanctorum eſſe valde vtilem ibi.e
¶ Merces quid ſit 119.f
Mercedem releuare laborem. 295.a
Mercedem in cœlis eſſe copioſam bonis 140.p
Merces ſanctorum in cœlis quæ ſit 343.d
Mereri ſanctos apud Deum, & eorum merita non eſſe neganda 119.p
Merita ſanctorum quomodo intelligi debeant, ibidem. q
Meſſiam fuiſſe Chriſtum potuiſſe multis modis patere 188.e
¶ Michaelem eſſe archangelum 138.h
Mirificare quid ſit 120.d
Miracula Chriſti ſemper aliquid intrinſecus notare 34.K.175.a.295.a
Miraculum de multiplicatione panum, quare fuerit maximum 35.b
Miracula Deum non ſemper facere, quare 26.a
Miracula cur tot & tanta Chriſtus fecerit circa finem vitæ ſuæ 35. e
Miraculis Deum glorificari 34.e.120.f
Miracula feciſſe Chriſtum propter fidem apud nos habendam 34.g.
Miracula Dei paruipendentes vel negantes eſſe peſſimos ibidẽ.
Miracula maiora fuiſſe à diſcipulis quàm à Chriſto facta ibidem.
Miracula omnino non eſſe deridenda 34.h.
Miracula die hodierna fieri à ſanctis virtute Ieſu Chriſti 120.e
Miraculis eſſe opus ijs, qui nobis intrudere volunt nouam fidem 12.a.g.239.f.
Miracula fieri propter fidem confirmandam, 174.i.239.g
¶ Miſericordia quid ſit 217.c.357.d
Miſericordiam præcedere ſacrificium 32.i.
Miſericordiam dei eſſe ineffabilem erga peccatores 100.f.255.f.77.a
Miſericordiam quur Deus homini. 221.g.
Miſericordia, quæ, qualiſq́, & quomodo debet exerceri 217.g.256.a

Digitized by Google

Miſericordiam deberi omnibus impendi, 217.d
Miſericordiam Dei non eſſe vertendam in peccandi indulgentiam, 257.i.
Miſericordiæ diuinæ non præſumptuoſe fidendũ eſſe 328.c
Miſericordiam Dei eſſe in omnes Gentes, 257.f
Miſericordiam dei dumtaxat dari timentibus eum ibidem. g.
Miſericordias Dei eſſe multas ibidem.d
Miſericordem eſſe Deum, & quõ. 256.a
Miſericordes dumtaxat conſequi miſericordiam 214.K.337.f
Miſericordes qui ſint 139.h
Miſericors quis dicatur 337.d.344.n
Miſericordia opus eẽ ad btĩtudinẽ 337.e
Miſericordiæ opa eẽ duplicia, ibid.d
¶Myſteriũ incarnationis Ieſu Chriſti cunctis fuiſſe & eẽ abſconditum 114.b
Myſteria ſacra non eſſe vnicuiq; reuelanda. 67.g 330.m
Myſteria cęlari deberi indignos, quare 140.f
Myſticum ſenſum ſub litera diligẽter eẽ requirendum, 293.a
Mixta eẽ in hoc mundo omnia 58.f
Mites qui ſint, 344.k.139.e
¶Modicum videri, nõ videri, quid ſit 58.f
Moguntia cur dici cœperit aurea, 335.b
Moguntiã à diuo Bonifacio factam eſſe Metropolim, 251.c.336.a
Moguntiam à diuo Bonifacio multis fuiſſe priuilegijs ornatam 252.K.
Moguntiam habere patronum ſanctum Martinũ, quare 269.c
Moguntinenſe tẽplum eẽ magnificẽtiſſimũ 118.l
Monachum Sergium iuuaſſe iniquitate Mahometum, 135.l
Monarchiam Chriſti in Papam & Cæſarem eſſe à Chriſto partitã 101.c
Moneri eum fruſtra, qui ſe intus non monet, 295.c
¶Mors quid ſit 97.b
Mortẽ ſpiritualẽ eẽ bonam & malam 36.l
Mortẽ meditari eẽ vtiliſſimum ibid.
Mortẽ eẽ duplicẽ, 35.e.97.b.141.e.230.a
Mortuos dici dormiẽtes 35.e
Mortis horã nobis eẽ incertam, 80.d
Mortẽ naturalẽ, ſi in domino fuerit, multa nobis bona ferre 90.d
Mors quãdo ſit timẽda 97.b
Mortis timorẽ rõne eẽ ſuperandum 98.c
Mortẽ quę crudelẽ faciant 97.b
Mortẽ nobis deberi eẽ lętam ob aliquot cauſas. 98.c
Morte nos liberari à multis malis ibi.e
Morte bona nihil nobis mali contingere 334.c
Mortis horã eẽ incertiſſimam 141.d
Morti nos debere pręparare, & quomodo ibid.f
Mortẽ eẽ bonam & vtilem 275.a
Morte nihil certius, & tempore mortis nihil incertius eſſe 292
Mori nos debere ꝑ Chro cum Magis 285.p
Moriẽdum nobis eẽ libẽter, 275.o
Mortuos rectè ſed tamẽ parciter eẽ deplorandos 90.b.d.
¶Mundi corde qui ſint 139.i.344.o
Mundi gaudium eẽ vanum 60.c.m
Mundum hunc certò periturũ & finitũ 3.K
Mundum eẽ vanum, & in eo omnia, 306.c
Mundi tribulationes nos libẽter ferre debere. ibi.d
Mundum dici ac eẽ deſertum 317.b
Mundum ſemp nobis aduerſari, 135
Mundum variè accipi in ſcripturis 272.b
Mundum vniuerſum eſſe nunc maximè in maligno poſitum 273.b
Mundum mari comparari, 19.b
Munera Magorum Chriſtum teſtari Deum, hominem, regemq;, & ſacerdotem 286.v
¶Multos adhuc eẽ in Germania, qui nondum defecerunt ab Eccſia, 270.a
Mulierum erga nobis officia 161.e
Mulieris appellatione quid veniat 117.v
Mulierem Chananæam fuiſſe prudentem, deuotã, & fidelem, 293.g
Murmurare accipi plęrumq; in malam partem, 72.b.
Muti qui ſint, 320.b
NAtalitia Ieſu Chriſti eſſe gaudio plena, 6.a.
Natalem Chriſti cunctis attuliſſe gaudium, ibidem
Natum omnibus eẽ Chriſtum ſed nõ omnibus ſua natiuitate profeciſſe, 7.d
Nato Chriſto nos omnes debere laudes. 8.c
Natalicij Chriſti diem, eſſe diem lætitiæ plenum 281.a.
Natiuitatis Chriſti hiſtoriam ritè eſſe deſcriptam ibidem.c.
Natum eſſe Chriſtum ſub Auguſto maximo Imperatore, quare ibidem
Natum eẽ Chriſtum in nocte & hyeme, ibi.h
Natiuitatem Chriſti fuiſſe admirabiliſsimam, 284.a.
Natiuitatem Chriſti fuiſse glorioſiſsimam in omnibus, ibidem
Natiuitatem Mariæ Deiparæ nobis æquè debere eẽ lætam atq; natiuitatẽ Ieſu Chriſti, 259.a
Naturam paucis eẽ contẽtam 296.h
¶Negare Chriſtum quid ſit, 47.g
Negantes nunc fieri miracula, ẽ negare Dei potentiam 120.f
Neglectum ſemp eẽ pcm̃ 181.f
Neceſſaria aliquando ſubtrahi à Deo, quare 89.e
Neſcire Deum, quid ſit, & qui illum neſciunt, 6.e
Neminẽ à nobis ſperni deberi 73.h
Nicanorem à Iuda Machabæo fuiſſe ſolo Dei adiutorio ſuperatum, 269.a
Nigræ veſtes, quid ſignificent in funere 91.r
Noctem propter requiem humanam eſſe creatam, 185.e
Neminẽ à Chriſtiana fide excludi, 8.c.
¶Noua nõ omnia eſſe reijciẽda, 310.e

Digitized by Google

Nouitatē non ſemp eē negligendam, 231.g
Noua feſta non eē vilipēdenda, ibidē.l
Nouata fuiſſe omnia Chriſti natiuitate 144.k
Nouos non eē oportere 151.f
Nouum quod Chriſtus in circumciſione fecit quale ſit.152.g.
Nominis impoſitionem habere aliquid rōnis 254.b
Nomina quædam poſſe Deo & homini conuenire diuerſa tamen ratione 110.125.m
¶Nunc aliàs eē particulā æternitatis 70.z
Nuptias eē licitas,easq́ eē debere caſtas, 16.b.286.b
Nuptias aliquot eē ac dici ſpūales 16.c
Nuptias ſecundas eē licitas 9.e.158,d
Nuptias ingredi dn̄m 237.l
Nuptialē veſtē eē charitatē 237.i
Nuptias concernētia quę ſint, 60.y
Nuptias decētius in ꝓfeſtis q̄ feſtis diebus celebrari, (287.h.
Nuptiaꝝ conditiones,cuiuſmodi eē debeant 286.c
Nullum bonum manere irremuneratū, nec malum impunitum, 214.i.313.b
Obediētia quid ſit 11.p.332.b
Obediēdum quibus ſit 11.q
Obediētiā quæ ſuadeant, 12.v
Obediēdum in quibus ſit, 11.t.15.g
Obediētiā victia meliorē. 11.t.17.n.262.v.287.d.333.
Obediētiam concernētia, 332.c.333.f. (l
Obedire ſubditos oportere ſupioribus 153.a
Obediētiā parētibus multa ſuadere.157.f (281.d
Obedire parētibus vtiliſſimū eē, ibidē.g
Obediētia filioꝝ quibus cōſtet, ibidē.h
Obediētiſs. fuiſſe diuum Andreā Apl̄m, 333.e
¶Ocium,eē fugiēdum 156.x
Occaſiōes maloꝝ eē vitandas 293.d
¶Offerēdū eē in tēplis realr & ſpiritualr, 106.h
Officia & dignitates deberi iuxta merita cōferri,177 (b
Officiū vtriuſq́ coniugum quale ſit 40.b
¶Oliuā ſignificare pacē 161.d
Oliuā olim in ſignū pacis à Deo miſſam, 143.d
¶Operandū eē in vinea dn̄i,nec ſolū de Eccl̄ia gloriādū.30.b
Opa bona ꝑpter Deū eē faciēda.23.d
Opa bona nō eē fruſtratoria 146.t.284.i
Opa miraculoſa aptō Chr̄m ꝓbaſſe Deū, 147.h.
Opa nequaq̄ eē negligēda, 154.a.207.a
Opa bona q̄ ſint,& q̄ō verè fieri debeāt.171.a.222.l
Opibus bonis eē gloriandum 225.e
Opa p ſe bona ī pc̄tis fc̄tā nō oīo eē fruſtratoria. 316. (d.
Opibus bonis eē opus ad btitudinē.15.a
Opprobria Chr̄i noīe patiēter eē ferēda, 48.e
¶Oracula ꝓphetaꝝ de chr̄i aduētu fuiſſe varia.143.f
Orandū eē à deo,q̄d ē ſalutis, 23.k.171.d.308.g
Orādū eē ſp nec ceſſandū 23.l.28.b.205.b.293.i
Orādū eē,nō vt nō tētemur ſed ne itremus in tētatiōem.45.e
Orandum eē in ſecreto. 46.g
Orādū eē hoc tpe nouiſſimo cū Daniele, 104.i
Orandum eē in tēplis,quoniā Deus ſit inibi q̄ aliàs gratioſius 106.g.332.h
Orandum eē à Deo patre interceſſione Ieſu Chriſti, 205.e.308.c
Oandum eē deuotè ad Deum 225.d
Orandum contra tribulationes,quomodo. 271.p.
Orandum pro victoria contra inimicos (272.d. 136.y
Oraſſe Ezechiam 117.b
Orare & nos debere cum Ezechia ibidē
Orandum eē in tribulationibus 164.d
Orandū eē in pricipio actōis noſtræ, 285.
Oratoris officium quale, 289.a
¶Orationes deuotiſſimas effudiſſe patres propter Chriſti aduētum 1.h
Orationē ad Deum d fe eē breuē 17.d
Orationem Centurionis in Euangelio eſſe artificioſam 17.b
Orationē exaudibilē conſtare fide & humilitate, 17.f.28.b.61.f.225.d.271.K.
Oratio quid ſit 308.a
Orationem & fidem alienam plurimū valere apud Deum 95.b.234.a
Orationes plurimum valere, 95,b
Orationē plurimum quàm ſingulorum eē efficaciorem 205.e.g.320.c
¶Ordinem ſingularē ſeruaſſe Chriſtum exeūtē ex deſerto 173.a
Ordine dari gratiam ſacerdotibus,quæ cæteris non datur 189.e
Ordines quatuor fore in extremo iudicio 210.e
Ordinem ſingularem ſeruaſſe Chriſtum in Euchariſtiæ inſtitutione 44.l
Ordine vbiq́ eē opus 101.c
¶Oues appellari homines, 56.b.211.a
Ouile dici Eccleſiam, 56.b
¶Originale peccatum ſemp ſuas habuiſſe expiationes in veteri teſtamēto, 11.m.n
Originale pc̄m quid ſit 110.c.245.c
Originalis iuſtitia quæ ſit, 110.c
¶Oſianna quid ſignificet, 40.c.190.b
Ozam à Deo percuſſum,quia archam tetigerit, 213.b
Oſtiū in ouile qui ingrediuntur, 211.c
Oſtium biphariā ſumi in Euāgelio, 65.c
Pacis authorē eē Chriſtum, 64.a.305.c
Pacē eē rem longè optimam 64.b
Pace omnia conſtare, ibidē
Pacem ſeruaſſe Chriſtum & Apoſtolos, & vitaſſe tumultus ibidē.d
Pacē eē bonam & malam ibidē g
Pacem iniquam eſſe bello iniquiſſimo meliorem, 65.i
Pacifici qui ſint 139.K
Pacem maximam fuiſſe Chriſto nato, 281.c
Pacem eſſe triplicem, cuius author ſit ſpiritus ſanctus, 311.l
Pharaonē ſignificaſſe diabolum 198.e
¶Phariſæus in Euangelio qualis fuerit cum operibus ſuis, 225.c
Phariſæoꝝ puerſam eē naturam 72.c
Phariſæos haud fuiſſe iuſtos, & quare 74.d
Patiētiam Chriſti nūc eē maximam qui ſic ſuſtinet nunc adfici iniurijs, 192.l
Patiēdum eē cum Chriſtò patiēte, 302.a

Digitized by Google

¶Panes eẽ aliquot ſpirituales, 34.h
Panẽ in ſcripturis ſignificare oĩe eſibile, 69.p
Panes eẽ aliquot, qbus hic peregrini ad cœleſtẽ patriã ſumus reficiẽdi. 105.c
Panem Chriſti eẽ optimũ 296.c
Palmã ſignificare victoriam. 40.b
Palmarũ die cęrimonias eẽ pias in Eccliã 190.a
¶Parabolis Chr̃m ſæpe vſum fuiſſe 21.b
Parabolas plurimũ valere ad docendũ ibidẽ.c
Paraſceues die eẽ mœrendum, 302.a.b
Papã dictionẽ fuiſſe olĩ abbreuiatẽ ſcribi ſolitã. 127.s
Papã nõ eẽ abomĩatiõnẽ deſolatõis de q̃ Dani. 103.b
Paradoxa eẽ q̃ Chr̃us de btĩtudine dixit 343.h
Parẽtes debere filios ſuos offerre Deo in tẽplo 113.i
Parẽtes debere hortari filios ad caſtitatẽ 157.l
Parẽtes morituros debere filijs de ĳs, quæ ſunt ad ſalutẽ prouidere 147.g
Parentes eẽ carnales & ſpirituales 241.d
Parẽtes ſpũales maximẽ eẽ honorãdos 252
Parẽtibus non poſſe reddi æquiualẽs 252.i
Parẽtes oẽm debere opam vt filĳ bñ inſtituanť. 161.f
Paruulos nõ eẽ rebaptizandos 236.g.
Paſchã futurũ quale ſit, 296.b
Paſchę diẽ nobis debere eẽ lętiſſimũ, & quare. 198.c.
Paſcha nr̃m cõuenire cũ Iudęorũ paſchate, vt veritatem cum vmbra ibidẽ.d
Paſcha quid ſit, & vnde dicať, ibidẽ.e
Paſci & nutriri nos à ſolo dñ̃o 77.a
Partiales in ciuitate eẽ pnicioſiſſimos 326.b
Paſſioni Chr̃i nos debere compati 49.m
Paſſionẽ Chr̃i fuiſſe tantã, quantã nemo poſſit exprimere, nec totã fuiſſe ſcriptã ab Euãgeliſtis. 50.x.a
Paſſum eẽ Chr̃m ſemp & vbiq;, 50.y
Paſſionẽ Chr̃i nobis fuiſſe vtiliſſimã 50.a.123.k
Paſſum Chr̃m pcipuè docuiſſe humilitatẽ, continẽtiam & moderationem 50.d
Paſſionẽ Chr̃i fuiſſe maximã multas ob cauſas 51.e
Paſſionẽ Chr̃i ſũma cõpaſſiõe eẽ audiẽdã 45.c.193.a
Paſſionẽ Chr̃i pretioſiſſimũ fuiſſe theſaurũ 177.a
Paſſiõis Chr̃i meditationẽ eẽ vtiliſſimã. 194.k.302.b
Paſſio dñ̃i quanta fuerit 194.l
Paſſionẽ Chr̃i fieri ĩefficacẽ p iterata pc̃tã, 238.c
Paſſionis Chr̃i quæ fuerint cauſæ. 298.b
Paſſionẽ Chr̃i nobis eatenus, pdeſſe q̃tenus volum⁹ (123.k
Paſtores nos eẽ debere & ire vſq; ad Bethleem 7.e.8.l
Paſtores Bethleem euntes ſuperaſſe oĩes mundi ſapientes. 7.h
Paſtores nihil de Chr̃o fucaſſe nec finxiſſe, 7.h
Paſtorẽ fuiſſe chr̃m & ĩ ſcripturis pdictũ. 56.g.202.a
Paſtores eẽ multos vicarios, quorũ Chr̃us ſit archipaſtor. 57.h
Paſtores .i. ſacerdotes debere Chriſtum in paſtoratu ſequi ibidem
Paſtores non debere eẽ mercenarios ibi.m
Paſtorẽ concernentia 56.c
Paſtoris vocabulo qui veniat, 65.e
Paſtor qũo & qbus cõditõibus ſit eligẽdus ibid.n
Paſtorẽ p ordinariũ eẽ vocãdũ & inſtituẽdũ. 108.b.
Paſtores nunc malẽ paſcere oues, 203.b
Paſtor quid ſit, & quale eius officium 305.a.b
Paſtorũ quale ſit officium 281.p
¶Patres in veteri teſtamento magnopere deſideraſſe Chriſti aduẽtum 1.h
Patronos Eccleſiarũ habere licet, 269.c
¶Pauperes qui ſint 139.d
Pauperes ſpiritu qui ſint 344
Paupibus eẽ añ mortẽ largiendum, 318.h
Paupibus etiã de pauciſſimis eẽ dandum, 296.K
Paulũ & Petrũ fuiſſe cõſecutos maximã grãm. 156.d
Paulũ fuiſſe grandẽ pc̃õrem 255.b
Paulũ ſemp fuiſſe meditatũ de paſſione Chr̃i 193.c
Paulũ ceſſiſſe loco, ne pacẽ diſturbare pdicãdo 64.e
¶Peccare ſpiritualiter quid ſit 74.e
Pc̃m̃ quodlibet in ſe duo claudere, 28.f
Pc̃m̃ infidelitatis eẽ maximũ, 59.f
Pc̃m̃ remitti à ſolo Deo, & qũo 327.b
Pc̃ã aliqua eẽ in Deũ, aliqua in hominẽ ibid.c
Peccato carere quid ſit 257.g
Pc̃m̃ non feciſſe Chriſtum 183 b
Pc̃ã redire propter ingratitudinẽ 240.d
Pc̃m̃ eẽ aliquando cauſam ægritudinis 37.f
Peccatorem eẽ peccati ſeruum 18.m
Peccator qũo debeat ſurgere, 27.d
Peccatori non eẽ deſperãdum de venia. 46.b.216.d 256.K.289.h.314.e. 73.g.240.d.264.a
Pc̃õrem debere erubeſcere de pc̃is ſuis 330.g
Pc̃õres eẽ cæcos pc̃õ, & qũo illuminenť 290.d
Pc̃õres à Deo non exaudiri 297.f
Peccatores longè eẽ à Deo, 220.d
Pedes lauiſſe Chriſtum ſuis diſcipulis fuiſſe ſignum maximæ humilitatis 44.d
Pẽtecoſten eẽ diẽ longẽ lætiſſimã 208.a.310.a
Pœnitere quid ſit 27.K
Pœnĩa opus eẽ ad ſalutẽ 123.i.179.e
Pœnĩa qd ſit & qbus cõſtet, 27.i.149.K.201.f
Pœnĩæ fructus & opa cuiuſmodi ſint 27.i
Pœnitentẽ quid oporteat facere 201.f
Pœnĩa qũo pdiceť in noĩe Ieſu ibidẽ
Pœnĩam non eẽ differẽdam 242.c
Pœnĩam concernẽtia, quę ſint 291.b
Pęnĩam eẽ maximè neceſſariã & vtiliſſ. 292.c.297.e
Pœnĩam ſuadẽtia, quæ ſint 292.d
Pœnĩam in hoc mundo eẽ breuem 296.d
Pœnitẽtes quid facere debeant 293.d
Penuria & chariſtia rerũ vnde veniat, 322.o
Perſonalẽ malitiã nõ obſtare officio. 299.K
Peregrinos in hac valle lachrymarũ nos eẽ 304
Peregrinos nos hic oẽs eẽ 32.e.315.a
Perire omnia in hoc mundo, 232.b
Perpetuum nihil eẽ in hoc ſeculo, ibidẽ
Perdere animam quid ſit, 121.c
Perſecutionẽ patiẽtes qui ſint 140.l
Perſeuerãtia opus eẽ in oĩ̃i bono ope 177.c
Peſtilẽtia vnde veniat 95.g
Peſtilentiã medĳs qbuſdã poſſe pcaueri, 99.v
¶Petẽda eẽ in noĩe Ieſu .i. ſalutaria, 29.d
Petendum cur ſit à Deo 60.b
Petendum quid ſit à Deo, 60.c.61.f.g
Petere quid oportet nos neſcire 177.b.
Petẽda nõ eẽ tpalia niſi ſub conditiõe, 178.d

Digitized by Google

Petenda recte poni in voluntate diuina. 287.c
¶Petrū apoſtolū quare dñs peccare pmiſerit. 46.a
Petrum merito principem fuiſſe apoſtolorum, & Chriſti in loco ſucceſſorem 73.a
Petrum præ cæteris dilectione, fide, prudentiaq; ſplenduiſſe. 74.d
Petrū magnifice Chriſtū fuiſſe profeſſum. 124.b
Petrum eē fundamentum eccleſiæ Chri. Ibidem.c
Petrum à petra dictum eē, & quare 125.h
Petra quid ſit Ibidem. m
Petro præualuiſſe portas inferorum. 126.n
Petrus quare aliorum apoſtolorum princeps fuerit 127.t
Petro multa fuiſſe priuilegia Ibidē
Petrum poſt Chriſti aſcenſionem præ cæteris valuiſſe. Ibidem.v
Petrum fuiſſe primatem apoſtolorum. Ibidē.x
Petrum fuiſſe grandem peccatorem. 255.c
Petrū & Paulū alijs apoſtolis pēminere 338.a
Petrum & Paulum ſingulariter à deo fuiſſe glorificatos 339.c
Petrū & Paulū à deo eruditos fuiſſe. Ibi.
Petrū & Paulū fuiſſe pdicatores excellētes. Ibidē.d
Petrum & Paulum ſingularia habuiſſe in eccleſia officia. Ibidem.e
Petrū & Paulū ſingulariter fuiſſe māſuetos. Ibidē.f
Paulū antea dictū fuiſſe Saulum Ibid.
Petrum & Paulum ſciuiſſe horā ſuę mortis. 340.g
Petrum & Paulum vno tempore & loco coronatos fuiſſe martyrio. Ibidem.h
Petrum & Paulum nos imitari debere Ibi.i
¶Pilatum non poſſe excuſari ſuę contra Chriſtum ſententiæ. 48.i
Pilatum fuiſſe conſtantem & Chriſto compatientem, quare. 49.r
Pios plerūq; tribulari, ſed non ſine cauſa. 184.b
¶Potentes quoq; aliquot & doctos ſuſcepiſſe fidē Chriſti, & quare 108.e
Pontifices qui ſint. 142.l
Poſſibilia eē dei præcepta 317.g
¶Pueri in quibus ſunt inſtituendi. 286.b
Puſilli qui ſint, & dicantur 158.h.265.d
Pueros nos debere imitari in ambienda dei miſericordia. 6.c
Puniri aliquem temporaliter propter peccata alterius. 35.a.297.c
Purificationis diem Mariæ tribus appellari nominibus. 12.a
Purificationis Mariæ diem pulchras & pias habere in eccleſia cerimonias Ibidem
Purificatio mulierum quid fuerit 249.d
Publicanus in Euangelio, quare iuſtificatus fuerit. 225.c
Purgatorium probari multis ſcripturis & rationibus 74.f
Purgatorium credi à Græcis patribus 75.z
Purgatoriū fuiſſe & creditū in vet. teſtamēto. 76.h
Purgatorij fidē eſſe hominū vtiliſſimā. Ibidē.o
¶Præceptoris erga diſcipulos officium 65.a
Prædicatores neminem debere nominatim taxare in publico. 11.e
Prædicandum quid ſit. 61.e
Prædicatorē non debere ſuis verbis cōfidere. 109.f
Prædicatores & prælatos eſſe piſcatores hominum Ibidem. h
Prædicator verbi dei qualis eē debeat 149.l
Prædicatores loqui in perſona Chriſti 170.a
Prædicatores male habere, indigne prædicātes verbum domini Ibidem.b
Prædicatores concernentia, quæ ſint 219.k
Prædicatorem excellentem concernentia 338.h
Prælatum nō debere eſſe, niſi benemeritum. 29.e
Prælatum non eſſe iuxta ſanguinem eligēdū, nec ſecundum alium humanum adfectū. Ibidem.f
Prælatis definientibus eſſe ſtandum 55.q
Prælatos poſſe in vtilitatem eccleſiæ ſtatuere, etiā q̄ ſcripta non ſunt. Ibidem.K
Prælatum non debere præliari 46.t
Prælatos horrenda audituros à domino de reddenda ratione 80.g
Prælatos malos male diffamari apud deum 80.i
Prælatos quoq; ſeculares male diffamari apud deū, quem & duriter loquentem audient 81.k
Prælaturas haud eē petēdas ſine pūio labore. 294.a
Prælatos debere eſſe miſericordes erga ſubditos. 77.c.325.b.
Prælatos quō oporteat populū docere. 77.d
Prælatos debere alijs lucere bono exemplo. 142.l
Prælatos facere illud bebere, quod præcipiunt 148.p.323.a
Prælati qui ſint & dicantur 148.q
Prælatos haud debere eſſe tyrannos. 178.e
Prælatus vnde dici cœptus. Ibidē
Prælatum decere, vt ſit manſuetus 181.a
Prælatorū deſidiā dediſſe hæreticis anſam. 20.h
Prælatorum tam bonorum q̄ malorum mandata eſſe ſeruanda 189.d
Prælatū debere adeſſe ſubditis ſuis 330.e
Prælatum bonum concernentia. 305.b
Prælatorū officium, quale ſit. 288.e.305.a.c
Prælatos malos eē cauſam mali populi 288.d
Prælatum debere eſſe benignum. 256.h
Prælatum ob populum ſuum tribulatum, debere & ipſum tribulari 268.l
Prælatos ſe nullo modo debere in prælaturas intrudere. 335.d
Prælatos idoneos eſſe ſeligendos Ibidē.e
Prælatū eē eligendum iuxta idoneitatem 336.o
¶Præcepta dei non eē impoſſibilia 7.h.325.e
Præſules qui ſint. 142.o.168.m
Preſbyteri, cur hoc appellentur nomine. 226.c
Præſſuram mundi contra nos hoc tempore eē maximam 272.d
Principū erga ſuos officiū quale ſit 102.e
Principio ſæpe exitum reſpondere 153.b
Primogenitus quis dicatur 116.r
Princeps bellaturus quid faciat. 30.b
Princeps quales debeat habere conſiliarios. 335.e
Præſumptionem vbiq; eſſe vitandam 46.K
¶Propheta quid ſit 53.a

Digitized by Google

Prophetias de Chriſto varias & multas fuiſſe 4.a
Prophetam & Meſſiam ſimul eſſe & dici poſſe. 33.a
Proceſſum iuris eſſe ſeruandum 37.k
Proceſſiones quare ſint inſtitutæ. 61.m
Proceſſiones & lætanias eſſe exaudibiles, quare 61.l.308.K
Probatica piſcina quid ſit 175.a
¶Proximi appellatione quid veniat 94.g
Proximus noſter quis ſit. 86.b. 321.b
Proximum eſſe à nobis iuuandum, & quibus. 87.f
Proximi dilectionem multa ſuadere. 94.h
Proximum quatenus diligi oporteat. Ibi.i
Pſeudoapoſtolos ſe transfigurare in bonos, vti Satanas. 109.g
Pſeudoapoſtoli qui ſint. 104.d
QVadrageſima quare ſit iſtituta ante paſſionem domini. 173.c.290.a
Quadrageſimam ſalutariter eſſe inſtitutam 25.k.173.c
Quatuor eſſe portatores, qui peccatorem ad inferos portant. 231.g
¶Quærendum eſſe de ijs quæ neſcimus. 58.b
Quærendum non eſſe de ijs, quæ noſtra non interſunt. Ibidem.c
Quærendum eſſe non ſubdole. Ibi.d
Quærere oportere præceptorem 182.c
Quærere Chriſtum aliquoties à diſcipulis ſuis, quare. 124.a.182.b
Quærendum eſſe non curioſius de ijs, quæ ad nos haud pertinent 249.o
RAtione non capi quæ fidei ſunt 67.i
Rationem eſſe reddendam de omnib. bonis & malis 80.b.100.a
Rationem eſſe reddendam de omnibus, etiam venialibus peccatis. 66.i
Rationem villicationis nobis ſemp adnũtiari. 80
Rationem reddere villicationis, eſſe verbum horrendum. 81.m
Rationẽ maiorem incumbere prælatis q̃ alijs. 80.g
Rationem perſonarum non eſſe habendam à prædicatoribus in concionando. 109.g.119.a
Rationem perſonæ prædicatoris habendam non eſſe 109.g
Rationem nobis à deo datam eẽ ceu reginam quandam contra ſenſualitatem. 11.r
Rationẽ repugnare ſenſui & hũc illi, quare. 112
¶Redemptionem noſtram fore duplicem in nouiſſimo die à domino. 4.n.o
Recidiuã in peccata ſummè eẽ vitandam 295.K
Recidiuantem peccatorem peius à deo puniri. 176.g.326.g
Rebaptizandum non eſſe aliquem 236.g
Rebaptizatos & rebaptizãtes errare 234.a
Refectionẽ cœleſtẽ cõcernentia, q̃ ſint, 296.f.331.b.c
Recõciliatio Chriſtiana quomodo fiat. 219.d
¶Reges ſolere inungi. 282.r
Regnum dei quid ſit 265.a
Regnum eſſe triplex 179.a
Regni cœlorũ appellatione quid veniat. 96.d
Religio quid ſit. 226.d
Remittendum eſſe proximo ex corde. 101.i
Reliquias ſanctorũ religioſe venerandas eſſe. 106.e
¶Remiſſa pc̃tã redire propter ingratitudinẽ. 101.K
Remiſſionem peccatorum ex Chriſti paſſione omnibus eſſe prædicandam 201.b
Remiſſio peccatorum quid ſit 200.d
Remiſſionem peccatorum fieri per pœnitentiam, virtute paſſionis Ieſu Chriſti. Ibidem
Remiſſionem peccatorum à pœnitẽtia incipere & fieri. Ibidem.e
Renati qui dicantur, & quare ſic appellentur. 66.d
¶Reſurgenti Chriſto & nobis varias ob cauſas eſſe lætandum.
Reſurgentem Chriſtum habuiſſe verum corpus & animam. 54.d.e
Reſurgẽtẽ Chriſtum videre & cognoſcere, qd ſit. 304.d
Reſurrectionem omnium eſſe vnam & certo futuram. 17.d.304.b
Reſurrectiõis Chri dicẽ eẽ ſingularẽ 51.b.303.c
Reſurrectio Chriſti ſit ne potius diei an noctĩ adſcribenda. 51.c
Reſurrectionẽ Chri triplicẽ viciſſe mortem. 52.h
Reſurrexiſſe Chriſtũ ſummo diei mane 51.a
Reſurrectionẽ Chri fuiſſe ſumme neceſſariam. 53.a
Reſurrexiſſe Chriſtum tertia die, non poſt tres dies contra hereticos nonnullos 53.b
Reſurrexiſſe Chriſtum tertia die quomodo 53.c
Reſurrectionẽ Chriſti tribus diebus celebrari. 54.d
Reſurrectionis articulum olim fuiſſe creditu difficillimum. Ibidem.a
Reſurrectionẽ Chriſti nobis fuiſſe vtiliſſimã. 20.a
Reſurrectionẽ Chri eẽ ac fuiſſe noſtrã reſurrectionem. 200.d
Reſurrectionẽ noſtrã fore glorioſiſſimã. 303.b
Reſurrectionis Chriſti hiſtoriam habere quoque ſenſum ſpiritualem Ibidem.d
Reſurrectionis fides vnde nobis veniat 304.b
Reſurrectionẽ ſuã pbaſſe Chriſtũ modis oĩb. Ibi.d
Reſurrexiſſe nos iã cũ Chriſto in ſpe. 303.a
Reſurrecturos nos oẽs corpalr in nouiſ. die. 297.e.h
¶Redamare eum qui nos amat 334.g
Reſpondendũ eẽ circũſpecte adulatoribus. 329.d
Repudiũ nõ eẽ pmiſſum, niſi in cã fornicatõis. 290.e
Reſiſtendum eẽ diabolo, carni & mundo per ſpiritum. 291.f.25.r
Res malè q̃ſitas non prodeſſe in ſalutem 222.i
¶Rhomam eẽ caput mundi 340.h
Rhomanorum conſuetudinem de ſtatuendis imaginibus optimam fuiſſe 267.a
¶Ruth in oĩbus pfignaſſe Mariã virginẽ 130.b.c
Ruth qualis fuerit. Ibid.d
SAbbatum quid ſit 10.a.92.e
Sabellium impie negaſſe perſonas in diuinis. 188.d.312.e
Sacrificare quid ſit 22.e
Sacrificiũ miſſæ eſſe ac recte dici. 226.e
Sacrificari Chrm vere ĩ altari, ceu paſcha nr̃m. 199.i

Digitized by Google

¶Sacerdotes debere eſſe ſenes. 13.o
Sacerdotes remittere peccata delegata poteſtate. 95.d
Sacerdotes omnino debere cauere à crapula & auaritia. 102.k
Sacerdotes ſe non debere ſecularibus rebus implicare. Ibidem
Sacerdotem dumtaxat ſoluere peccatorem confitentem. 229.e
Sacerdotes debere eſſe ſpirituales, non carnales. 228.r
Sacerdotes eſſe ſal terræ, quare Ibidem
Sacerdotes non eſſe tollēdos propter aliquot malos inter eos. 227.k.
Sacerdotes nunc eſſe multos & paucos Ibidē.i
Sacerdotes non omnes eſſe Ibid.h
Sacerdotem ſummum eſſe Chriſtum. 226.f
Sacerdotes præcipue Chriſtos appellari. Ibidem.
Sacerdotes eſſe per ordinē conſtituendos. 189.e
Sacerdotiū quando ordinatim cœperit 226.e
Sacerdotes quare hoc nomine appellentur. Ibid.c
Sacerdotes mox cœpiſſe ab initio mūdi. Ibidem.e
Sacerdotes non eſſe extirpandos 227.h
Sacerdotes eſſe reges 225.f
Sacerdotium graue eſſe officium 227.h
Sacerdotes dignos in prælatos ſumi debere. 319.q
¶Sacramentum quid ſit. 159.m
Sacramentum & myſterium aliquando idem ſignificare Ibidem.o
Sacramenta & ſacra pene omnia eſſe prophanata ab apoſtatis 161.z
Sacramentum matrimonij quid ſit Ibidē.c
Sacramēta eccleſiæ fuiſſe præfigurata. 159.q
Saluos nos fieri per fidei ſtultitiam 5.e.13.z
Saluum per fidem eſſe ac fieri 62.f
Salue regina, canticum recte ac pie in eccleſia cani ſolitum 110.e
Salutare quid ſit 146.a
Salutationem Mariæ ad Eliſabeth fuiſſe mirabilem. 129.c
¶Sanctos debere nos imitari, in quibus Chriſtum imitamur 138.b
Sanctorum feriæ cur ſint inſtitutæ. 138.a.267.a
Sanctos eſſe venerandos. 138.a 252.k.261.m.267.d
Sanctos à nobis implorari poſſe atq; eos orare pro nobis 206.253.e
Sancti qui ſint ac dici poſſint. 275.o
Sanctos eſſe imitandos vt exempla. 252.m
Sanctos quadamtenus adorari, & quomodo. 261.n
Sancti cur ſint venerandi 262.a
Sanctorum deum habere rationem 268.f
Sanctorum implorationem eſſe antiquitus receptā 269.c,
Sanctorum vitas eſſe nobis diſcendas & ſequendas 340.c
Sanctorum omnium feſtiuitatem nobis deberi eſſe venerabiliſſimam 345.a
Sanctos vere pro nobis intercedere 18.h
Satanā cū ſuis imponere ſub ſpecie boni 41.i
¶Samaritanos fuiſſe olim Iudæis odibiles. 35.c
Samaritanum fuiſſe Chriſtum. 36.e.86.b
Sarraceni qui ſint 135.g
¶Satisfactio quō fiat pro peccatis. 28.h
Satisfacere oportere pro peccatis & quō.75.b.77.i
Satisfeciſſe Chriſtū pro peccatis nr̄is, & quō.97.n
Satisfacere neminē poſſe facere p ſe pro pc̄tis. 100
¶Seculū noſtrū propter ſcelera peſſimū eē, in quo nullius virtutis habeatur ratio 5.k
Sedere ad dextram patris quid ſit 206.g
Sententiā eē ferendā ex ordine iuris. 48.k
Sentētiā olim in nouiſſimo iudicio fore diuerſam. 146.q
Sentētiæ contra Chriſtum conſideratio. 190
¶Seruitutem à peccato venire 167.d
Seruos debere dominis ſuis obedire 11.t
Seruos eē humaniter tractādos, à ſuis dn̄is. 17.e
Sepeliēdos eſſe mortuos religioſe 90.o
Sepulturas in ſcripturis commendari. Ibidem
Septuaginta plerunq; annis vitam noſtram conſtare 168.b.289.c
Septuageſima, quid ſignificet, & quare ſit inſtituta. 168.b
Septuageſimā tēpus eſſe mœroris 288.a
¶Signa diem nouiſſimum præcedentia fore varia, multa & horrenda. 3.e.279.c.146.m
Signa fieri & propter quid, & quare non ſemper fiant. 26.a.214.l.239.f
Signa varia & multa feciſſe Chriſtum 39.K
Signa pſeudoapoſtolorum & Antichriſti qualia erunt. 104.d
Signa cur deus nunc non faciat contra ſchiſmaticos, vt olim. 174.c
Signa eſſe duplicia 239.g
Signa nuper in Germania ad confirmandā veterē religionē multa eſse facta Ibi.h
Signa non ſemp à deo deberi peti Ibidē.m
Signa varia & multa fecisſe Chriſtum 39.g
¶Simpliciter dictū nō eē in dubiū vocandū. 248.m
Simplici verbo ſtandū eē dubijs in ſcripturis. Ibidē
Similitudinario plerunq; ſermone Chriſtum vti fuisſe ſolitum 211.a
Symoniam fuiſse cauſam deſtructionis Hieruſalē 319.q
Symoniaci qui ſint & q̄ pernitioſi 318.l
Symeonē ſenē vere fuiſse beatum. 112.b
Sitis aquæ viuæ quid ſit 182.d
Sydera nihil certi poſse portēdere 185.e
Sydera non eſse à Chriſtianis conſideranda, vt omine certa. 185.l
Synagogam olim vnū habuiſse caput 126.q
¶Sol quare fuerit obſcuratus in morte Chri. 49.l
Soluenda eſse aliqua ſingularia deo 30.f
Solicitudinem nimiam pro rebus neceſsarijs reprehendi 265.a.322.d
¶Sors quid ſit 335.g
Sortis materiam dubie tractari à Theologis. Ibidē
Sortiri quid ſit. Ibidē
Sortium eſse varia genera Ibidem
Sors cur ſit inuenta. Ibidem.h.

Sorte quõ ſit vtendum licitè. 335.l
Sorte poſſe vti eligẽtes prælatum 336.m
Sortem olim fuiſſe licitam & frequentem. ibidẽ.q
Sorte apoſtolos eſſe vſos. ibid.ſ
¶Suffragia ſanctorum valere, in quæ & Dauid ſecundũ deũ confidit. 110.i.123.f.206.k
Supererogare quid ſit. 87.i
Superioritate in rep. æquè eſſe opus atq; capite in corpore. 66.l
Superiores haud cogi deberi ab inferioribus. 10.i,
Superioribus etiam malis in licitis eſſe obediendũ. 11.t,295.c
Superiores quõ debeant regere inferiores. 153.z
Superioritati vnicuiq; eẽ parendum. 242.d,350.o
¶Supflua nõ omnia & omnino eẽ abijciẽda. 110.e
Supbiam eſſe peſſimum vitium. 319.a
Superbia quid ſit 319.c
Superbi qui ſint. 314.c,319.d
Superbia nihil ſceleſtius eſſe 232.f
Suſpitiones à viro bono eſſe fugiendas 116.p
Surgendum eſſe à torpore. 130.d
Surgendum eſſe à peccatis, quomodo 323.g,
¶Scandala neceſſario fieri. 267.i
Scandalizare quid ſit. 4.c,5.e.62.b,138.g,266.e
Scandalum quid ſit 265.d
Scandalizãtem in Chriſto infelicem eſſe, nõ ſcandalizantem vero beatum, 4.c
Scandalizatos non eſſe ſanctos dei in Chriſto, ſed malignos quidem Iudæos 5.d
Scandalizare nũc eos, q Euchariſtiæ detrahũt. 5.d
Scandalizantes & ſcandalizatos peccare, non tamen ſemp æqualiter. 63.c
Scandalizãtes etiã bono exitu aliqñ peccare. 63.f
Scãdalizantes actiuè horribiliter peccare. 266.e
Scandalizare eum, qui facit cõtra præceptum Eccleſiæ. 66.h
Scandalizãtes magnope eſſe fugiendos. 267.K
¶Scriptum eſſe nihil ocioſe de Chriſto 8.a
Scriptura qd, & quãtæ ſit authoritatis, 38.d
Scripturis ſacris oĩno eſſe credendũ. 35.e,305.i
Scripturas oportere impleri, quia à ſpiritu ſancto inſpiratæ. 53.a
Scripta non eſſe omnia 55.m.
Scripturas rectè magno mari comparari. 328.a
Scripturis eſſe vtendum in prædicationibus. 109.f
Scripturas rectè aliquoties in duas vel plures partes referri 120.d
Scripturas non eſſe vbiq; adeo claras, vti Hæretici cauillant 124.d
Scripta eſſe pauca in libris canonicis de vita virginis deiparæ, 131.a
Scripturas non poſſe nec deberi quidem ab vnoquoq; tractari. 231.a
Scripturas ab Hæreticis deprauari 224.a
¶ Schiſmaticos male damnare cæremonias. 91.f. 144.m
Schiſmaticos male abrogare ferias. 92.K.l
Schiſmaticos errare, nolẽtes vnũ eſſe caput in Eccleſia ſpiritualium, 126.q
Schiſmaticos haberi, qui à Roma. Eccleſia deficiunt. 127.&
Schiſmaticos plerũq; grauiter à deo puniri. 165.d.
Schiſmaticos ꝑperã ſtat⁹, hoim cõfundere. 154.b
Schiſmaticos cur deus nunc, vt olim, non puniat 174.b,
Schiſmaticos errare, negantes poſſe ſeruari humanas conſtitutiones 181.d
Schiſmaticos prorſus falſo loqui de libertate Chriſtiana 329.i.
¶Spiritus ſancti virtutẽ eſſe maximam 189.f
Spiritus ſanctus quid ſit, 209.d
Spiritus ſanctus vñ dici cœperit ibidem
Spiritus ſancti ſpirationẽ & proceſſionẽ à nemine comprehendi poſſe. ibidem
Spiritũ ſanctũ apoſtolis difficilia ſuggeſſiſſe. ibi.e
Spiritum ſanctũ adhuc Eccleſiam docere ea, quæ ſcriptis p apoſtolos haud ſunt tradita, ibid.f
Spiritũ ſanctũ eſſe amorẽ. 210.a
Spiritum ſanctum eſſe ignem 311.f
Spiritus ſanctus quõ poſſit haberi 307
Spiritus ſancti præſentia vnicuiq; opus eſſe. 307.h 310.d
Spiritu ſancto nobis eẽ opus maximẽ ibid.c
Spiritus ſanctus quomodo acquirat. 311.f
Spiritualem poteſtatem à deo eſſe & dei loco, & deum appellari, quoniã præſit eis, quæ dei ſunt. 102.f.
Spiritualibus quid dandum ſit ibidẽ
Spirituali poteſtati æque eſſe parẽdum vt ſeculari 102.f,218.d
Spiritualibus quatenus ſit dandũ. 101.g.h
Spiritualia eſſe præponenda corporalibus. 89.b, 322.d
Sponſum Eccleſiæ & animę eſſe Chriſtum 16.e
¶Status, quoad ſe, omnes eſſe à deo quaſi bonos approbatos 8.c
Status nũc vniuerſos eſſe corruptos & malos. 3.K
Status hominum eſſe in triplici differentia 154.b
Statum coniugum in nonnullis eſſe inferiorem cęteris 153.b
Stella qualis fuerit Chriſto nato 285.f
Stephanũ in nouo teſtamento fuiſſe protomartyrem. i. primũ martyrem, 247.e,333.b
Stephanũ cõparari Abelo in vetreri teſt. 333.c
Stephanum fuiſſe pauperem, humilẽ & patiẽtem. Ibidem f
¶T. Signum eſſe crucis S. ſignũ 61.K
Templa viſitare eſt pium opus 16.k
Templorum vſum nullibi in ſcripturis tolli 33.g
Templa Chrm & apoſtolos ſua præſentia honoraſſe, 33.g,332.l
Templũ eſſe locũ ad docẽdũ, 107.l
Templum quid ſit 106.b
Templum eſſe triplex, ibidem
Templũ aliquod eſſe ſpirituale 106.c,332.n
Templorũ violatores ſemper fuiſſe punitos à deo. 106.f
Templorum ornamenta non eſſe neq; mala neq; fruſtratoria. ibidem

Digitized by Google

Templa ſingula ſanctis ſingulis rectè dicari. 269.e
Templum quale eſſe oporteat, 318.g
Templa à nobis deberi honorari & quõ. 332.n
¶Tempus vltimum huius ſeculi eſſe oĩbus incertum 3.d
Tempus huius ſeculi vltimum certo nunc imminere propter varia & multa ſigna, quæ nũc præſto ſunt ibid.k
Tempus hoc præſens eẽ valde periculoſum. 53.e
Tempus hic noſtrum eẽ breuiſſimum & inſtabile. 58.g
Tempus & locũ ſuũ omnia habere 65.a
Tempus præſens eſſe tempus merendi non recipiendi 169.h
Tempora male ſeruamus 22.g
Temporalia quõ à deo peti poſſint, 60.d
Temporalia bona aliqñ eẽ cauſam dãnatõis. 70.b
Temporalibus bonis bene eſſe vtendum. ibidẽ.c
Temporalibus bonis eſſe vtendum non abutendum. 227.e, 317.a
Tempora pręſentia eſſe turbulẽta, ſed fore ob pctã noſtra longè turbulentiora 30.h
Temporalia debere à nobis negligi 322.c
¶Tentari iuſtos duntaxat 25.m
Tentationes à deo ob varias pmitti cauſas. ibid.o
Tentationes eſſe vtiliſſimas, ibidem.q
Tenebras eẽ peccata 65.c
Tentationibus eſſe reſiſtendum, 174.e
Terrena deberi ſperni. 26.f.
Terrena quæ ſint, & dici ſoleant. 66.a
¶Teſtimoniũ reddere Chriſto qd ſit 310.e
Teſtimonium Iohannis Baptiſtę de Chriſto quale fuerit 148.c
Teſtem domeſticum & vacillantem eſſe reijciendum 124.d
Teſtatũ nobis Chriſtũ eẽ pacẽ, rẽ. ſ. lõge opt. 64.a
Teſtatorem non præſumi loquutum eſſe obſcurè, qualis fuit Chriſtus ĩ inſtitutõe Euchariſtię. 68.d
Teſtamentum feciſſe Chriſtũ in cruce. 49.g
Tertia die Chriſtum reſurrexiſſe à morte, & quare. 54.d
Titum Veſpaſianum Imp. Hieroſolyma deſtruxiſſe. 103.a
Timere & colere deũ eſſe primũ ad ſalutem. 15.d
Timorem domini eſſe baculum contra omnia mala. 30.d
Timorem eẽ duplicem 142.b
Timorem dñi eſſe initiũ ſapientiæ. ibid.c
Timore dñi nil melius. ibidẽ.d
Timorem domini parentes debere filios docere. ibidem.
Timor domini quid ſit ibid.b
Timorem domini vbiq; & ſemper eẽ hominibus incutiendum 213.d
Titulum S. crucis fuiſſe ſcriptum tribus idiomatibus quare 49.y
Thomam magnum fuiſſe Theologum in Chriſto tacto 202.d
Thomæ incredulitatem nobis profuiſſe contra hęreticos, 202.h. 305.g
Tobiam eſſe exemplum domeſticis pſonis. 161.f
¶Turtur quid ſignificet 113.h
Turcas fuiſſe crudeles in Hungaros 104.g
Turcæ qui & quales ſint, 155.g
Turcas eſſe peſſimos & imminere Germanis. 155.h
Turcas Mahometum peſſimum venerari. ibidẽ.l
Turcas eſſe effœminatos 156.o 135
Turcæ noui, qui ſint ibi.q
Turcis iuſtè bellum inferri à Chriſtianis. ibi.ſ
Turcas haud ſemper fuiſſe victores contra Chriſtianos ibidẽ.t
Turcam eſſe verum Antichriſtum & Eccleſię aduerſarium 276.n, 276.o
Turcarum inſanias & crudelitates eſſe maximas. 276.n
Turcarum fides & religio, qualis ſit ibid.n
Turcas eſſe impijſſimos & crudeliſſimos ibid.n
Turcæ quando & quomodo cœperint ibi.o
Turcas omnia pia turbare, terrasq́ue deuaſtare. ibidem.p
Turcæ quomodo ſint vincẽdi à Chriſtianis. 277.f
Turbæ appellatione quid veniat. 171.c
¶Trãslatitio ſermone Chriſtum ſæpe vſum fuiſſe. 56.b
Transferri multa de ſenſu ad ſenſum 133.e, 134.a
Trahi per deum ad deum quid ſit 182.d
¶Tres nobis eſſe tribulationes in vtilitatem noſtram. 174.e
Tres continuos nos habere inimicos 317.c
Tres dies dominum eſſe expectandum. 220.e
Tres eſſe aduerſarios Chriſtianorum. 135.e, 137.f
¶Triſtitiam aliquam eſſe ſalutarem 75.h
Triſtitiam huius mundi alibi verſum iri in lætitiã ſummam 59.h
Triſtitiam eſſe bonam & malam 246.a
Tria peccata nos præcipuè trahere à cœna Euangelica 72.e, 231.c
Triduum eſſe dominum à nobis ſuſtinendum. 77.g
Tributum quid ſit 102.e
Trinitas in diuinis quid ſit, 67.l, 311.a
Trinitatem à nullo ſciri & ſcrutari poſſe ſatis. 67.l 312.f
Trinitatem ſcripturis, figuris, creaturisq́; probari & oſtendi 67.p, 312.e
Trinitatis fidem duntaxat Chriſtianos habere. 211.a
Trinitatem in diuinis multis probari. 211.c 188.e
Trinitatis fides qualis ſit, 212.n
¶Tribulari plerunq; bonos in hoc mundo. 272.e
Tribulationes non omnino eſſe deprecãdos à deo 272.e
Tribulari eos, quos deus amat 297.b
Tribulatos conſtanter deũ inuocantes oĩno exauditum iri 271.h
Tropum non inueniri in verbis domini de inſtitutione Euchariſtiæ 68.g

V Alentinianum Imperatorem Romanum fuiſſe primum Imperatorē Chriſtianum, 330.o
¶Verbum eſſe lętiſſimum & gaudio plenum. Natus eſt nobis ſaluator 7.b
Verbum domini quid ſit, ac illud videre 7.e
Verbum domini quare ſit dictus filius dei. 7.f. 209.d
Verbum eē carnē factum quid ſit 7.g
Verbum carnem nobis eſſe oſtenſum, & quō 7.h
Verbum carnem quomodo videre debemus, 8.K
Verbum Dei dici ſemen 21.f. 26.y
Verbum Dei quomodo ſit verè audiendum 21.K
Verbo Dei viuere, quid ſit, & quomodo, 26.x
Verbo Dei hominem etiam corporaliter ſuſtentari poſſe ibidē.y
Verbum Dei multiphariam dici, 31.c
Verbum Dei verè audientes eſſe verè beatos ibid.
Verbum domini ſemp manere, 68.o
Verbum domini quare maneat in æternum 68.a
Verbum Dei in templis eſſe prædicandum & audiendum 107.K
Verbum Dei maximæ eſſe dignitatis & vtilitatis 289.a.
Verbum domini quale ſit, 149.a
Verbum domini quibus conditionibus ſit prædicandum & audiendum ad ſalutem. 170.d. 187.l 289.b. 298.e
Verbum Dei quomodo fructificet in homine, 170.d. 289.c.
Verbum Dei non modo auditum, ſed & opus exigere, 170.d, 290.g
Verba Dei quæ ſint, 187.l
Verbi Dei magnam eſſe vim & potentiam 218.b
Verbum Dei non ab omnibus audiri cum fructu, 289.b.
¶Væ dictio quid ſignificet, 250.a
Veritas quid ſit, cui nemo debet repugnare, 37.l. 118.d.
Veritatem ſemper vincere, 16.a
Veritatē eſſe triplicem 37.l
Veritatem eſſe diligendam multas ob cauſas 37.m
Veritatem non quocunq; tempore & loco proferēdam, non tamē tacēdam eē 37.o
Veritatem non indigere fucata huius mundi oratione & ſapiētia 42.l
Veritatē à prędicatore non eē tacendam 226.a
Veritatē ſcire eſſe maximam ſciētiam 310.d
¶Venerationem ſanctorum eſſe ſalutarem multis modis 268.e
Venerationē ſanctorum eē licitam 261.m. 262.s
Verecundiam & rariloquium decere virgines, 129.c.
Veſtimenta Chriſto ſubſternere quid ſit, 320.a
Vexilla Ieſu Chriſti quę ſint 297.a
Veſperum quid ſignificet, 52.b
¶Vidua quid ſit, 9.d
Viduitatem eſſe laudabilem, & multas fuiſſe viduas Deo gratiſſimas 9.d
Viduitatē ſanctè ſeruari debere & optari à deo. 9.e.
Viduas quales oporteat eſſe, 9.f
Videre Deum quid ſit, 320.a
Videri ab hominibus quid ſit, 24.e
Vias eē duas poſt mortem 75.e
Viam latam eſſe ad perditionem, arctam verō ad beatitudinem 79.140.n.207
Viam domino venturo eſſe præparandam, 280.e 149.g
Villicum quid facere oporteat, ne pereat 80.a
Vindictam à Deo peti poſſe ſub conditione. 277.x
Vindictam pro malo illatam tripliciter fieri 328.l
Vindictam aliquando de malis optari poſſe à Deo, ibidem.
Victoriam à Deo venire, 135.f.
Victoriam aliquando non ſequi propter ducis vel militum peccata, 136.v.x.
Vinum eē naturale & ſpirituale 16.c
Vino deficiēte, quo ſit fugiēdum 16.d
Viri appellatione non mox venire ſuſpicionē de actu vxorio 115.n
Vnigenitus quid ſit 116.r
¶Virginis appellatione peculiariter venire Mariam 142.a
Virginitas quid ſit 155.e
Virginitatem eſſe virtutem longē maximam multis probari, 155.e, 247.a
Virginitatē coniugio eē prępnonēdam 154.c
Virginitatem à mundo condito non fuiſſe reprobatam, 155.g.
Virginum fore maius in cœlis præmium quàm aliorum 155.K, 165.b
Virginitatem per ſingularem Dei gratiam ſeruari poſſe 155.m
Virgo quē ſequi debet 155.n
Virgo quid facere debet, vt continere poſſit 155.o
Virgo qualis eſſe debeat 155.p
Virginitatē eē virtutē generoſiſſimam. 156.a.
¶Virtutis ęmulam ſemper eē inuidiam 333.b
Virtutē deberi à parētibus doceri filios 78.b
Virtute nihil eſſe pulchrius, quæ proinde ſemp eſt amplectenda 78.a
Virtutē hominem exaltare hic & alibi 78.b
Virtus Chriſtiana quid ſit 78.b
Viuere poſſe hominē rectiſſimè ſine cibo terreno maximè delicato 26.a
Viſitationē noſtram debere nos ſuſcipere 318.e
Viſitationē Chriſti eē variam, 82.c. 223.a
Viſitationē Chriſti myſticam in nos quadrare 80
Viſitari nos variè à Deo, 80.g
Viſionem Chriſti eſſe alibi vitam æternam & gloriam. 307.f. 310.a
¶Vitæ æternæ conſequēdę cauſa nos omnia debere libēter ſufferre 303.a
Vitam præſentem potius eſſe mortem quàm vitam appellandam 258.a
Vitam ęternam eē beatitudinē veram 121.l
¶Vocatos nos eē ad nuptias quid ſit 96.f
Vocari ad cœnam magnam quid ſit 71.c
Vocari ad Chriſtum quid ſit, 244.a
Vocari variè ad pœnitentiam 269.h

Digitized by Google

Vocationem Chriſti eſſe quadruplicem. 244.b.
Voluntatem noſtram deberi diuinæ voluntati conformari 46.h
Votum continentiæ ſeruari debere 9.l.
Votum virginitatis diuæ virginis elici poſſe ex verbis ipſius 115.e
¶Vxore bona & proba nil melius, mala nil peius eſſe. 161.e
Vxorem non licet dimittere, & ea viuente aliam ſubducere 165.a
Vxores plures ſimul & ſemel habere non licere 158.d
Vt dictiunculam variam habere ſignificationem. 55.f.
Vulneratus apud Hiericho quis ſit 87.i.
Zachariam angelo non credidiſſe 118.e
Zacharias quomo interpretetur 30.h
Zachæus quis ſit. 243.a
Zedechiæ peccatum fuiſſe punitum 168.a
Zedechias quem figuret. ibidē.b.
Zelandum eſſe pro Deo & eius iuſtitia. 295.f. 298.f.

F I N I S.

EMENDATIO ERRATORVM PRAEFATIONIS, CVius titulus non inſcribitur Epiſtola nuncupatoria, ſed Præfatio.

Facie prima circa finem lege, Bedam Hiſpanum. Facie.2.linea 9.lege, Durnerium. Ibidē linea. 37. omniſſimæ. Ibidē linea penultima aliquot per e. Folio.4.facie.1.linea.50.veræ virtuti. Fol. vltio, fac.1.li.5. minutula Ibidē linea.13.ſeruet Ibidē linea vltia, in noſtra con. Facie vltia, linea.24 obrepere ſomnum.

Emendatio mendorum totius operis.

¶Primus numerus deſignat tibi folium, Secundus faciem, Tertius lineam: deinde ſequitur vera lectio. Item Ablatiuus eodem ſignificat foliū ſolū, Aduerbium vero Ibidem, folium & faciem ſimul.

Folio.10.facie.2.linea.49.lege mortalis. Folio.13 fa.1.linea.37.lege cauit Ibidem.50.ſeruandam Folio.14.fa.2. linea.12.ignorabant.15.1.35.eundum.17.1.20.facite 20.1.8.fuiſſe, Ibidem.11. At quam.22.1.5.appoſite.30.1.59.volunt.32.2.16.deo. Ibidē.39.viuens.34.1.56.Chriſti.36.2.48.ſciret. Ibidem vocabulum, Ibidem.59.eoſdem.41 2.8.aptata.42.1.6.arborem.40.2 26.tam.43.1.34 quibus.44 1.9 pertinuiſſe.49.1.1.oremus 53.1 52.ſui diuini.55, 2.50.ſuggeritur.61.2.16.diei.64.1.11.coniunctis.66.1.12.aliunde.69.1.11.credulitas. Ibidem.59 diſcipulos.70.2 60 iudicia 72.1.34.nobiſſipſis.74.1.55.gloriandum 80.2.9.examinandi.83.2.11.boitatæ ſunt.84.1.27. delectationem, 107.2.25v.ſumme.113.1.8.dicens.122.2.5.mori.124.1.23.excindamur.130.1.6.ne.132.1.24. Chriſti.140 2,54.patientiā 145.1.22.adde, pater.147.2.5.reſurgentem.149.1.15.mundū illuminat, 150.2.7.magis, Ibidem.11. Eccleſiam.152.1 .9, annum. 154.2.30.conſimilia loca, adde, aliter tonat.156.1.47. Bonum 158 1.10.verum.160.1.35. fornicatores, adde fidem, Ibidem.48.coniugum.164.2 13. Si 167.2.18.oneratos.168.2 35.exteriorum 170.1.11.referri, Ibidem velle, adde, diſcipulum.171.2.11 vana.172.1.41.teſtatum, Ibidem nullam.173.2,56.remotis.174 1.24 Qui, Eodem 240.nullis.175.2.39.quidem 180.2.35.non, Ibidē.46 errant, Ibidem nullam, Ibidem.59.poſſet.185.1.5.viui Eodem.2 24.inuehitur.192 1.58quum 198.1.53 gaudere.199 1.24.recordabant 203.2.31.abſentia 212.1.14.increpaſſe, 216,1,32 proinde Eodem 2,26, Iſam, Ibidē.30.veros,218,1,55,quo,223,1,56,ſe 224.2 36 damnatum.226,1 5.ora 206. Eodem 2,11 boim. Ibidem 16,citra.229,1 42 ſacerdotis.231.1 58, nos Eodem, 2,57,ipſe.239,1,19,quibus, 243,2,4,fontibus.245.1,58,cauſa.ccxlvi.1.36 Dura, Eodem 2 55,ſomnū inertē,ccxlvii ii,liii,cōuocātis.ccxlviii,1 xlviii.cuiuſcūq.ccxlix,1,20.corporis.250,2.17,conceptæ, Ibidē xlviii,ipſam.253.1 xlii,legatis abundat. 255 1 12, poti9.cclx 2,12,et,13,habitur9.262,1,3.illi.cclxv,1,13, veriſq.266,2,22,ceſſabat.268,1.30,patiētiā, Eodē,2,xlix 9 artos, Ibidē,liiii,redditurā.269,2 lix,ipſo.270,2,16,plurimi, Ibidem,lvii,neminem abundat.271,2,13,concitarunt 273,2,xlv.nōne.266,1,xll,colonibus.28iiii,1,liiii.adeoq.288,2,liii,me.289.2,36,iudicem9, Ibidē,lvi ſtiliæ,29iiii ii.lvi.veri,296,2,23 fructuoſi Ibidē,lvii, Prima,297,1,13,faciēs, Eodē.2,1,proſperitatū.298,2,11,ſim. 299 1 v dicentes 306 1 6 Canonizaturæ Ibidē xlvii quiſpiam princeps aut rex Eodem 2 3 ac Ibidem xlii vllam,301 1 21 is Ibidem liii morte 306 1 57 omne Eodem 29 videbimus Ibidem xliii vertentur 307 1 li mœſtos 308 2 1 ſalutem adde petere 309 1 11 Germaniæ 310 2 lvi quem 312 2 v ſupbenedicta Ibidem 6 intelligemus 315 1 v perornauit cccxiiii 1 60 ſit poſſeſſurus 316 2 6 religionis 317 2 23 boni 318 2 1 mittentes Ibidem liiii ſcriptura 320 2 7 perficit 321 1 23 proſit cccxxiiii 2 12 monuit Ibidem vt 327 2 li nonnullos 328 1 liii poteſtatē 330 1 10 gratia Ibidem xlvi reſuſcitauit 336 1 34 Apoſtolis Folio ccxlix ii 1 inuiolata &c.

¶Has emendationes, ſtudioſis minimè neceſſarias, vel ideò adiecimus, vt extremam hic factam eſſe diligentiam, nemo ſit qui ignoret.

Digitized by Google

CAROLVS. ROMA. IMPE. QVINTVS.

SOLI DEO OPT. MAX.

LAVS ET GLORIA IN NOMINE IESV CHRISTI OPT. MAX. REGNANTE INVICTISSIMO ET GLORIOSISS. RHOM. IMP. CAROLO V. P. F. AVG. PATRE PATRIAE LIBERTATISQVE CHRISTIANAE ADSERTORE. CHRISTIANISSIMO SVB CLEMENTE VII. PONT. MAX. ANNO SALVTIS HVMANAE, M. D. XXX. CALENDAS XVII. AVGVSTI. MOGVNTIAE SVB TEMPVS COMITIORVM IMP. IN AVGVSTA VINDELICIA.

Digitized by Google

FRIDERICI NAVSEAE BLANCICAMPIANI PRIMA EVANGELICAE VERITATIS HOMILIARVM CENTVRIA,

atq;(vt ſequitur)eiuſdem Homilia prima, de eo quod ſcriptum eſt Matthæi.21
Marci.11.Lucæ.19.Iohannis.12. Benedictus qui venit in noīe dn̄i,&c.

Dominica prima Aduentus.

A SACROSANCTI NIMIRVM TEMPORIS INI-
tium,fratres in dn̄o chariſſimi,hodie agimus,cui vulgo nomē Ad-
uentus. De quo eccleſia ex verbis Apoſtoli nos ſolicitè admonet,in Roma.13
quiens:Iam fratres hora eſt,nos à ſomno expergiſci. Quare? Quan
doquidē propius(inquit)adeſt nobis ſalus,q̄ tū, quū credebamus.
Nox progreſſa eſt,dies aūt appropinquat.Hoc vero frēs dilectiſſi-
mi,vnde intelligemus? Vtiq; vocabulo huius tēporis,ſcilicet aduē-
tus.Igitur maximè vellē,tā huius ſacratiſſimi tēporis & nominis ra
tionē eſſe cognobilē omnibus,q̄ ipſum eſt nomen Aduentus,toto
perinde terraꝝ orbe notū & celebre.Equidē non putauerim eſſe(qui modo Chriſtianæ ſit,
vel nomine ipſo,profeſſionis)quē fugiat hoc ipſum ſacroſanctū tēpus,vulgo nusq̄ non appel
lari Aduentū,at pauciſſimos è contrario eſſe ſuſpicor,qui vel eius rationē vere calleāt,vel ex
animo inueſtigēt,& ſcire ſatagant.Id q̊d tamē magnopere velle,idēq; facere debuerint: quū
inibi ſumma ſit noſtræ ſalutis repoſita,atq; ineffabilis Dei Opt. Max.erga nos miſericordia,
& clemētia cōtineatur,quā neſcire tā ſit malū,q̄ ſit & vtilis & neceſſaria,eadēq; grata deo pro
huiuſmodi ſua in nos pietate gratitudo & gratiaꝝ actio,quā vel ſolā deus à nobis perinde at-
q; rē modis oībus debitā diu noctuq; & quidē ſerio exigit.Inde nimiꝝ eſt,quod Paulus ait:
Pſallētes in cordibus noſtris dn̄o,gratias agētes ſemper pro oīmibus in noīe dn̄i noſtri Ieſu Ephes.5
Chriſti deo & patri.Et rurſus:Sine intermiſſione orate,in oīmibus gratias agite.Hæc eſt enim
volūtas dei in Chriſto Ieſu in oīnibus vobis.Vnde facile cōijcimus q̄ deū male habeat ingra- 1.Theſſ.5
titudo,quæ proculdubio omniū eſt vitioꝝ longe peſſimū & pernitioſiſſimū. Siquidē quod
inde nullum nō peccatū deriuetur.Quia eñ deo pro eius erga nos beneficijs ingrati ſumus,
ideo peccamus,& peccare nō erubeſcimus.Abſit aūt fratres,poſthac tāti nos ſceleris obno-
xios faciamus,veꝝ ex animo cogitemus ſummā in nos dei noſtri Opt.bonitatē & beneficē-
tiam,eidē deinde gratias ex animo agētes,ſimulq; humiliter. ¶Cæteꝝ,quomodo grati ſi-
B mus,niſi quātum nobis beneficioꝝ cōtulerit,ſciuerimus? Sciemus aūt vel ex parte, vbi quid
ſibi velit hoc tempus ſacrū,huiusq; peculiaris appellatio & inſcriptio ſtudioſius cōſideraue-
rimus. Atq; eius rationē plane perſcrutabimur,vbi acceperimus,quis ſit qui aduenit,atq; vn-
de is,& quo,& quomodo,& ad quid,& quādo aduenit? Laudabilis hauddubie curioſitas eſt
illa & admodū ſalutaris.Neq; eñ credi par eſt,ipſam catholicā eccleſiā tanta deuotiōe Aduē
tum celebrari inſtituiſſe,niſi in eo aliquod magnū,idemq; prorſus ſalutare lateret ſacramen-
tū.Si proinde,ceu propheta canit,beati ſunt,qui teſtimonia dn̄i ſcrutantur,ſcrutemur & nos,
quod inter illa nequaq̄ eſt infimū,ſed omniū tam facile ſupremū,q̄ ſit primū noſtræ redem- Pſal.118
ptionis.Cum igitur aduentus dici cœperit,quia quis venerit.
C ¶Quis modo venit,interrogo? Filius,reſpondet archangelus,altiſſimi ſcilicet regis regum,
& domini dominātium,dei ſcilicet Max.cœli ac terræ creatoris,quiq; omnia,quæ inibi ſunt,
gubernat.Si altiſſimi regis,domini ac dei Maximi,& cœli & terræ creatoris filius,ergo & q Lucæ.1.
venit rex eſt,idemq; dominus dominantium,ac deus coaltiſſimus.Neq; enim phas eſt dei fi- 1.Timo.6
lium degenerem ſuſpicari,ſed æqualem fateri neceſſum eſt ad omnia & in omnibus.Nam & Apoca.19
filios principum,principes,& filios regum,reges eſſe quis neſciat? At quis eſt filius ille excel-
lentiſſimus,qui venit? Eſt,inquam,Ieſus Chriſtus,dominus & redemptor noſter.Ille eñ eſt
qui(teſte apoſtolo)in dei patris eſt gloria,cuius gloriam quaſi vnigeniti à patre ſe cum cæ- Philip.2
teris apoſtolis vidiſſe Iohannes ſcribit:Ille quidem(ait idem apoſtolus)non arbitratus eſt ra- Iohan.1.
pinam,ſe eſſe æqualem deo,quum ſit ſplendor gloriæ patris,& figura ſubſtantiæ eius.Cuius Hebræ.1.
nomen,inquit propheta,quo vocabunt eum,eſt dominus iuſtus noſter. De huius aduentu,
cuius hodie frontiſpicium agimus,propheta Zacharias,ſpiritu ſancto adflatus,prędicēs ait: Zacha.9
Dicite filiæ Sion,Ecce rex tuus venit tibi manſuetus, iuſtus & ſaluator. Ille ergo filius altiſſi-
D mi venit.¶Sed vnde & quomodo? A ſummo vtiq; cœlo:ex altiſſimo,inquam,dei patris ſi-
nu,per ineffabilem diuæ virginis Mariæ partum. A ſummo cœlo(inquit regius propheta) Pſalm.18

Johan.16 egreſſio eius,& occurſus eius vſq; ad ſummum eius. Et ipſe aliàs:Exiui(inquit)à patre, & ve-
Eſaiæ.30 ni in mundū. Grandis planè patuit via,ſecundum eius teſtimonium,qui prophetico actus ſpi
ritu:Ecce,ait,nomen domini venit à longinquo. Quid,obſecro,diſtãtius & remotius,q̃ hinc
Johan.16 cœlum? ¶Sed quo venit? Exiui,reſpondet ipſe,à patre & veni in mundum. Sic Martha ve- E
Johan.11. rè reſpondebat:Ego(inquiens)credidi,quia tu es Chriſtus,filius dei,qui in hunc mundum
Hiere.23 veniſti. ¶At quomodo,inquis,venit de cœlis in terrã,qui deus vbiq; eſt? De ſe ipſo dicens: F
Ego cœlum & terram impleo. Reſponderim, Deſcendiſſe de cœlis dei filium,non quidem,
Pſal.138 quod per incarnationem cœlos dimiſerit,aut ante incarnationem in terris nõ fuerit,qui vbi-
q; eſt. Ad quē propheta proinde exclamat:Quo ibo à ſpiritu tuo,& quo à facie tua fugiam?
Si aſcendero in cœlū,tu illic es,Si deſcendero in infernum,ades. Si ſumpſero pennas meas di-
Johan.3 luculo,& habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me,& tenebit me de
xtera tua. Qui & ipſe in terra degens,inquit: Nemo aſcendit in cœlum,niſi qui deſcendit de
cœlo,filius hominis,qui eſt in cœlo. Verum,inquam,dei filium de cœlo deſcendiſſe, quia per
ſuſceptionem noſtræ naturæ,nouo exiſtendi modo in terra eſſe cœperit,ſcilicet per vnionē
hypoſtaticam,diuinitatiſq; cum humanitate in vna perſona coniunctionem, quo nimirum
modo antea non fuerit in terris. Ad eum vero modum deſcendiſſe,ſuo loco,quum de eius ſa
croſancta incarnatiōe verba habebimus,ex Euangeliſtis aperte ſumus edocturi. Venit igitur
dei Maxi. altiſſimiq; filius è ſummo cœlo in haſce inferiores terræ partes. ¶Porrò,quam ob G
cauſam,& quando venit? Propter nos,reſpondeo,& quidem opportuno venit tempore &
gratioſo. Sed quomodo propter nos? Vtiq; vt nos illuminaret & dirigeret,ſimulq; redime-
Galat.4 ret propter peccata cæcos,& æterna olim morte captos. Hinc Apoſtolus: At vbi,inq̃t,ple-
nitudo venit temporis,miſit deus filium ſuum,factum ex muliere,factum ſub lege, vt eos qui
1.Timo.1 ſub lege erant,redimeret,vt adoptionem filiorum reciperemus. Idemq; iterum ait: Fidelis
ſermo,& omni acceptione dignus, q̃a Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum, peccatores
ſaluos facere,q̃rum primus ego ſum. Id quod ipſemet dei filius approbat,dicens: Venit enim
Lucæ.19 filius hominis,quærere & ſaluum facere,q̃d perierat. Quid perierat? Vtiq; ouis illa centeſi-
Lucæ.15 ma decrrans. Humanum,inquam,genus omnino perierat. Sane nulla fuit Chriſto veniendi
cauſa,niſi vt peccatores illuminaret & ſaluos faceret,qui vel ideo dictus eſt Ieſus,quia popu-
lum à peccatis eorum ſaluum faciat. Morbum enī ſi ſuſtuleris & vulnera,nullum habebis me
dicinæ cauſam. Siquidem venit de cœlo magnus medicus,quia magnus per totum terræ or-
bem ægrotus iacebat. Ipſe ægrotus vtiq; nemo erat,niſi genus humanum,quod prorſus pe-
Eſaiæ.53 rierat,ex quo vnus peccarat,in quo illud erat totum. Sed venit vnus ſine peccato, vt ſaluos
1.Petri.2 faceret omnes à peccato. Cæterum,q̃,quæris,perierat? Res,dico,ſic habet. ¶Quum iam luci- H
Eſaiæ.14 fer ille vnà cum ſuis complicibus ſuperbia ductus,& ingratitudine è cœlo cecidiſſet,eſſetq;
Gene.2.3 in locū eius homo ſola pietate creatus,vt paradiſi voluptate perfrueretur, idemq; mox dæ-
monis perſuaſione,q̃ eam illi beatitudinem & voluptatem inuidit,& ingrate & ſuperbe con
tra deū peccaſſet,nimirū & ipſe deo ſimilis eſſe cupiens,e veſtigio & ipſe à deo Max. indigna-
bundo è paradiſo in terram ea proſcriptus eſt conditione,vt hic ſuū in deū Opt. peccatū &
temporaliter lueret & aliàs æternæ pœnæ obnoxius foret,niſi redemptorem inueniret,pœ-
Geneſ.6 nitētiamq; vere ageret. Cæterū,tantum abfuit,vt is pro peccato ſatisfaceret,aut ſatisfacere
poſſet,aut verè pœniteret,vt etiam peccato peccatū adderet: vtpote à deo creatore ſuo vſq;
Roma.1. adeo alienatus,in illiuſq; voluntatis agnitione tam omnino obcæcatus,vt dei ſui, eiuſq; be-
Roma 4 neficiorū prorſus obliuiſceretur,& obſcurato ipſius corde,gloriam incorruptibilis dei in ſi-
militudinem imaginis corruptibilis hominis & volucrum & quadrupedū mutaret, ipſamq;
creaturam pro creatore adoraret. Interim tamen peccati & ruinæ,adeoq; pœnæ & cæcitatis
memor pars ad deum obnixis lachrymis & gemitibus clamare in hæc verba non ceſſauit.
Eſaiæ.16 Emitte agnū domine,daminatorē terræ de petra deſerti ad montē filiæ Sion. Vtinam diſrū-
Eſaiæ.64 peres cœlum & deſcēderes. Rorate cœli deſuper,& nubes pluant iuſtū,aperiatur terra & ger
Eſaiæ.45
Pſal.79 minet ſaluatorē. Domine deus virtutū conuerte nos,& oſtēde faciē tuam,& ſalui erimus,ob-
ſecramus æterne deus,ideóq; creator noſter,ſis memor noſtri,creaturarū tuarū miſerarum. O
complaceat tibi,vt eruas nos,quoniam infirmi ſumus,cæci ac perditi,quoniam de terra no-
ſtra furtim ſublati ſumus,& huc innocētes in exiliū miſſi ſumus,non tamē penitus innocētes,
ſed quatenus ad eum,q̃ nos ſeduxit innocētes, aliquatenus mēdacium nobis perſuaſum eſt
domine,veniat veritas,vt poſſit ſalſitas deprehēdi,vt cognoſcamus veritatem,& veritas li-
Johan.8 beret nos,quum alioqui nemo ſit,qui nos de hac miſeria redimere valeat. Omnes quidē pec
Roma.3 cauimus,tuaq; gratia egemus:declinauimus omnes,& facti ſumus inutiles. Ah domine,ah do
Pſalm.13 mine,ne perdas nos,ne iraſcaris in æternum,ſed exhibe ijs miſericordiam tuam,quos ad bea
titudinem tua pietate ſola creaſti. Ah domine ah,ne memineris iniquitatum noſtrarum an-
Pſal.78 tiquarū,cito anticipēt nos miſericordiæ tuæ,q̃a pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos deus
ſaluta-

Digitized by Google

ſalutaris noſter,& propter gloriam nominis tui libera nos,& propitius eſto peccatis noſtris
propter nomen tuum,ne forte dicant in gentibus,vbi eſt deus eorum.O deus noſter clemē- Eccle.4
tiſſime,redime nos.O domine mitte ad nos,qui mittendus eſt, qui eſt expectatio gentiū,ad
illuminandum ijs,qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent,ad dirigendos pedes noſtros in Lucæ.1.
viam pacis.Ad faciendam miſericordiam cum patribus noſtris,& memorari teſtamenti ſui
ſancti.Et iuriſiurandi quod iuraſti Abrahamo patri noſtro,inquiens, benedicentur in ipſo Pſalm.71
omnes tribus terræ.Hiſce tandem,hocq́ genus alijs precibus & lachrymoſis clamoribus Gen.12 15
poſt aliquot millia annorum deus pater ad miſericordiam motus(qui & vice labentis homi-
nis nullam,ſicut poſt angeli lapſum,aliam creaturam condiderat,innuens hominem aliquā-
do ſua redemptum iri pietate,cui etiamnum,quia & ipſum aliena nequitia ſupplantarat,alie- Iohan.3
na charitas ſuccurrere deberet)adeo dilexit mundū,vt ſuum vnigenitum daret,nec ei,pro- Roma.8
prio filio ſuo parceret,quin eū pro nobis omnibus traderet,illum adueniente temporis ple- Galat.4
nitudine per mirabilem virginis partum,ſpiritu ſancto cooperante ad nos in hanc lachry-
marum vallem mittens,vt ſuo nos exemplo & dogmate perdoceret,deindeq́ ſua morte no Oſee.13
ſtram mortem deſtrueret:qui etſi patri ad omnia æqualis,ſe tamen metipſum exinaniuit,for Philip.2
mam ſerui accipiens,in ſimilitudinem factus,& habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemet-
ipſum,factus obediens vſq; ad mortem,mortem autem crucis.Tunc enī(canente propheta) Pſal.111.
exortum eſt in tenebris lumen rectis,miſericors ſcilicet & miſerator & iuſtus dominus.

I ¶Hæc eſt,fratres dilectiſſimi,huius temporis aduentus ratio.Ex ijs modo intelligitis,eapro-
pter dici aduentum,quia in plenitudine temporis,Ieſus Chriſtus,filius altiſſimi è ſummo cœ
lo per incarnationem propter noſtram redemptionem in hunc mundū venerit:nimirum,vt
voluntatem patris exequeretur,ſua nos humanitate à captiuitate diabolica redempturus,eo
ipſo aliàs dicente:Deſcēdi de cœlo,non vt faciam voluntatem meam,ſed voluntatem eius, Iohan.6
qui miſit me,patris.Ad hæc autē quis non cum Apoſtolo exclamet:O altitudo diuitiarū ſa-
pientiæ & ſcientiæ dei,q̃ incomprehēſibilia ſunt iudicia eius,& inueſtigabiles viæ eius.Quid Roma.11.
ni fratres ita vnuſquiſq; exclamet:Sane ſi aduenientis perſonam intueor,non capio immen-
ſæ maieſtatis excellētiam.Venit enim ille,qui ſua maieſtate cœlū & terram implet,ſolus do
minus,ſolus ſanctus,ſolus altiſſimus,dominus noſter Ieſus Chriſtus.Si attendo ad quos ve-
nit,dignationis magnitudinē expaueſco,venit ſiquidem creator ad creaturam, dominus ad
ſeruum,optimus ad perditiſſimum.De quo indubie nouo & ipſi ſtupeſcunt angeli, videntes
infra ſe,quē ſupra ſe ſemper adorant,manifeſte iam & deſcendētes & aſcendētes ad filiū ho-
minis.Si conſidero propter quid venerit,accipio ſanè ineloquibilē,inæſtimabilemq́ chari-
tatē.Venit enim,q noſtri cauſa immortalis factus eſt mortalis,impaſſibilis paſſibilis,glorio-
ſus factus eſt deſpectus,diues & factus eſt pauper,& demum,qui ſuam pro nobis vitam po-
ſuit,qua charitate non eſt maior alia.Si autem cogito modum aduentus,agnoſco glorioſam
humanæ conditionis exaltationem.Venit enim vt qui hominem ad ſui imaginem crearat, Ioh.10.15
homo natus innoteſceret,vt ita patris voluntatem,& diuina impenderet,vterū virginis haud
eſt dedignatus,vt virginea,humanaq́ ſua natiuitate hominem à morte redimeret.Quo qui-
dem honore non dignatus eſt angelum,ita nimirum,vt non poſſum cum propheta non ex- Pſalm.8
clamare.Quid eſt homo,quod memor es eius,aut filius hominis, quia viſitas eum? Domine Hebræ.2
quid eſt homo,quia innotuiſti ei,aut quid apponis erga eum cor tuum?O mira dei quæren- Pſal.143
tis dignatio.O magna hominis dignitas,ſic quæſiti.In qua ſi gloriari voluerit,haud erit inſi- Iob.7
piens,non quia videatur aliquid eē,qui puluis ſit & cinis,tanq̄ à ſeipſo,verum quod tāti eum
fecerit,qui eum fecit.Ipſę enim omnes diuitiæ,omnis gloria mundi,& quicquid in eo con-
cupiſcitur,minus eſt ad hanc gloriam,imò nec eſt aliquid in eius comparatione.O æterne de
us,nonne & iuſtius & rectius,vt non ipſe ad nos,ſed creatura ad creatorem,ſeruus ad domi-
num,& homo ad deum te Maxi.veniſſet?Vtiq; iuxta viam naturæ iuſtius,ſed impediti non
potuimus,quia caligabant oculi noſtri,quum ipſe lucem inhabites inacceſſibilē,& iacentes 1.Timo.6
in lecto paralytici diuinam illam tuam celſitudinē attingere non valebamus. Propterea ipſe Matt.9
clementiſſimus ſaluator & medicus animarum deſcendiſti ab altitudine tua,claritatēq́ tuam
infirmis oculis tēperaſti ad nos oppertuno tēpore venire dignatus,vtpote in fine tēporum, Eſaiæ.2
quum iam adueſperaſceret,& inclinata erat dies,receſſiſſetq́; paulo minus,ſol iuſtitiæ veni- 1.Iohan.2
ſti,nimirum congrue & ſapiēter,vt cum magis eſſet neceſſarium,tum primo ferres auxiliū, 1.Cor.10
pronos ad ingratitudinē filios Adæ non ignorans. Gala.4

k ¶Nos vero chariſſimi fratres,huius aduētus tantæ maieſtatis,tantæ humilitatis,tantæ chari- Pſalm.15
tatis,tantæ etiam glorificationis noſtræ memores,quid faciemus,quomodo celebremus,ne
ingrati deo pro eius ineffabili erga nos dilectione ſimus?Non neq; aurum,neq; argētum de- Pſalm.115
bemus,quia deus noſtrorum bonorum non eget.Vtiq; & ipſi cum Dauide per ſpiritū olim Pſal.117
ſanctum vidente,tanquam præſentem eſſe aduentum ex animo,adeoq́ cū tota Iudaica olim

 ſynago

Digitized by Google

ſynagoga dicamus,canamus,exclamemus.Benedictus.i.inclytus,laudatus,& ad omnia glo-
Johan.6 rioſus ſit,dominus noſter Ieſus Chriſtus,qui venit in nomine domini,ſcilicet patris ſui.Quo-
modo in nomine domini venit? Quia in nomine,id eſt iuſſu,decreto,conſilioq́; patris venit,
vt patris impleret voluntatẽ,quæ erat,vt ſua nos natiuitate & morte ex hoc miſerrimo redi-
Eccle.15 meret exilio.Benedictus igitur hodie & æternaliter,dominus noſter Ieſus Chriſtus,qui tan-
ta in nos charitate venit in nomine domini.Quia autem non eſt ſpecioſa laus in ore peccato-
ris,ſupereſt,vt deo præſtemus nos.Id quod vnicè nec aliud cupit,qui propter nos dumtaxat
venit.Quomodo vero idipſum præſtabimus? Quando memores tanti aduentus cogitemus,
& alium myſticum eſſe domini aduentum , quo ſua ad nos gratia venit,de quo ipſe aliìs: Et
Johan.14 nos,inquit,veniemus,& apud eum faciemus manſionem.Atqui in maleuolam animam de-
Sapiẽ.1. us non intrat,nec niſi in mundo corde habitare dignatur.
¶Supereſt proinde,vt hodie ex apoſtoli admonitione,abiĳciamus opera tenebrarum,& in- L
Roma.13 duamur arma lucis,ſic vt in die,qua dominus,tum in morte noſtra,tum in nouiſſimo iudicio
venturus eſt,honeſtè ambulemus,non in comeſſationibus,ebrietatibus, cubilibus,impudici-
tĳs,contentione & æmulatione,ſed induamur Ieſum Chriſtum,ad nos ſua gratia venientem
dicentes:Benedictus,qui venit in nomine domini . Quantæ enim , obſecro, inſaniæ eſſet ac
deteſtandæ ingratitudinis,vt poſt tanti regis aduentum, alĳs quibuslibet negotĳs,quiſpiã
velit ſeu audeat occupari,& non magis,obmiſſis omnibus,ſoli eius cultui vacans,non minus
ore q̃ animo hoc verbum prophetæ bonum eructare,Benedictus qui venit in noïe dñi?

¶HOMILIA SECVNDA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Matthæi.24.Marci.13.Lucæ.21.His autem fieri incipientibus,reſpicite & leua-
te capita veſtra,quoniam appropinquabit redemptio veſtra.

Dominica ſecunda Aduentus.

ATHOLICA eccleſia Chriſtũ caput ſuum,in quo omnes ſunt, A
& ſapientiæ & ſcientiæ theſauri,ſequens,nunquam non nobiſcum
agit,quod pia mater cum filĳs,ſibi ex animo charis.Illa quidem,na
turali ad hoc adfectu compellente,filios ſuos ad bene,beateq́; viuẽ-
dum ducere ſatagens,vt & ipſa ab eis diligi poſſit,& ſic dilectione
eos potius q̃ rigore ſub honeſtate tenere laborans,eis plerunq; ſem
per ſua in illos beneficia & merita, præmiaq́; proponit,arbitrans
eos iſtorum commemoratione permotũ iri,& ad optimam vitam
iri ductũ.Porrò,ſentiens ſe nihil eo inibi pacto efficere,minatur illis
deinde ſupplicia & pœnas,ita tamen,vt ſi vel ſupplicĳs moueantur, ſe eos in gratiam deniq;
recepturam.Idq; agit ne ſuppliciorũ grauitate deterriti,deſperent.Ita nimirũ mater eccleſia,
quũ ante octiduum nobis primum Ieſu Chriſti,domini noſtri aduentum,vel ideo propoſuit,
vt immenſam illius in nos charitatem,& ex charitate beneficentiam agnoſceremus, vtpote,
quod is ſuo nos aduentu à peccato redemit,& ad omnẽ virtutem capeſſendam,& ad vitã de-
niq; æternam poſſidendam,in hiſce mundi tenebris illuminauit,credens per hæc ipſa nos illi
noſtro pientiſſimo redemptori gratos fore,& ad eius,dũ viuimus,voluntatẽ omnia acturos.
Verum enĩ verò videns illa ipſa mater perq̃ pauciſſimos eo ſe aduentu dignos reddere,ſed eo
perinde neglecto,iſtos lucẽ magis q̃ tenebras diligere,& ſecuros ſe huius mundi delicĳs,atq;
carnis voluptatibus tradere,quaſi parũ vel nihil referat bene vel male viuere,mox ideoq́; ho
dierna die aliũ nobis domini aduentũ proponit:nimirũ eo nos terrere cupiens,vt vel ita me-
tu boni euadamus,qui benignitate nolumus,ita tamen,vt ſi vel formidine pœnæ reuerſi fue-
rimus,gratiam ſimus proculdubio reacquiſituri.
¶Sanè in eo ſecundo domini noſtri aduentu,q futurus eſt,nullum prorſus bonum manebit B
Roma.2 irremuneratum,neq; malũ aliquod impunitũ:quandoquidem tũ ſit(apoſtolo teſte)dies iræ,
2.Tim.4 & reuelationis iuſti iudicĳ dei,Ieſu Chriſti, filĳ hominis,q,eo ipſo hodie teſtante, venturus
Matt.16 eſt in nube cũ poteſtate magna & maieſtate,& iudicaturus viuos & mortuos,& reddet vni-
Actorũ.17 cuiq; ſecundũ opera eius,his quidẽ,qui ſecundũ patientiam boni operis gloriam & honorẽ,
& incorruptionẽ,quærentibus vitam æternã,his vero,qui ſunt ex contentione,& qui nõ ac-
quieſcunt veritati,credunt autẽ iniquitati,ira, indignatio,tribulatio,& anguſtia,in omnem
Johan.5 animam hominis,malũ operantis,tum enĩ,ait veritas,erit hora,in qua omnes,qui in moni-
mentis ſunt,audient vocẽ filĳ dei,& procedent,qui bona fecerunt,in reſurrectionẽ vitæ,qui
Eſaiæ.3 vero mala egerunt,in reſurrectionem iudicĳ. Tunc enim(inquit propheta) veniet dominus
Zacha.14 in ſanctis millibus ſuis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de omni-
Judæ.1. bus operibus impietatis eorũ,quibus impie egerunt,& de omnibus duris,quæ loquuti ſunt
contra

contra deum peccatores impij. Ad quos iudex iuſtiſſimus, lata ſententia, dicturus eſt: Diſce- Mat. 25
dite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius, & ibunt ij in Iohan. 5.
ſupplicium æternũ. Et deſperati præ nimio horrore pœnæ infinitæ, quam palàm, coràmq́
videbunt, horribiliter proclamantes, mutuóq́ inter ſe eiulatu de ſaluatis præ anguſtia ſpiri-
tu gementes. Hi ſunt, quos habuimus aliquando in deriſum & ſimilitudinem improperij, nos Sapiẽ. 5.
inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam, & finem illorum ſine honore. Ecce quomo-
do ſunt computati inter filios dei, & inter ſanctos ſors illorũ eſt. Proh quid nobis in via ini-
quitatũ laſſis profuit ſuperbia, aut diuitiarũ iactantia quid attulit nobis? Tranſierunt omnia Apo. 6. 9.
illa tanquã vmbra, & tanq̃ nuntius præcurrens, &c. Et dicent montibus & petris: Cadite ſu- Eſaiæ. 2.
per nos, & abſcondite nos à facie ſedentis ſuper thronũ, & ab ira agni, quoniam venit dies ma Lucæ. 23
gnus. Et quis poterit ſtare? Sane erit dies illa eius aduentus domini, dies iuſti iudicij, in quo Iohelis. 2
nullũ miſericordia locũ ſuper æternaliter damnatos eſt habitura, quoniam dies ſit iræ, dies
tribulationis & anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies magna & amara valde. Tam (in-
quit dominus) terribilis erit illa dies, q̃ non fuit ab initio mundi, nec vnquã futura. Cuius q-
dem horribilitatẽ facile arguunt horrenda & tremenda ſigna & prodigia, quæ ſunt illã præ- Mat. 24
ceſſura, præ quorum timore, ait hodie dominus, & expectatione, quæ ſuperuenient vniuerſo Marc. 13
mundo, homines areſcent, qui & præ timore illorum & futuri mali (Apocalypſi teſte) mortem Lucæ. 21.
quærent, & non inuenient eã, & deſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. Et niſi (inquit ve- Apoca. 9
ritas) dies illi abbreuiarentur, nõ fieret ſalua omnis caro. Sed propter electos breuiabunt dies Mat. 24
C illi. ¶ In quorum numero hauddubie præcipua erit, diua virgo Maria, cuius hodie conceptio- Matt. 19
nis diem agimus, conſeſſura cũ apoſtolis ſuper duodecim ſedes, iudicatura & approbatura
Chriſti ſententiã ſuper duodecim tribus Iſrael. Quid ni? Si eñ regina auſtri ſurget in iudicio Matt. 12
contra generationẽ incredulam Iudæorum & condemnabit eam, quid ni factura ſit regina cœ- Luc. 11
li, & domina mundi, ac mater iudicis, cum itidẽ promiſerit apoſtolis iudex? Et apoſtolus q̃q 1. Cor. 6.
doceat angelos à ſanctis iudicatũ iri, qui & (Sapientia teſte) nationes ſunt iudicaturi. Cur nõ Sapiẽ. 3
idem diua virgo Maria, deipara, quæ tanto illis omni modo eſt excellentior, illoſq́ tam ſupe
rat, q̃ diſtat ſolis ſplendor à radio lunæ, & q̃ excedunt minora ſydera ſol & luna: quandoqui- Apoca. 12
dem quæ illa ſit mulier, quæ (vt eſt in Apocalypſi) amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, in ca-
pite ſuo habeat coronam ſtellarũ duodecim. Nonne illa vocata, carni infirmæ, id eſt, homi-
ni peccatori à iudice ſedente veniam eſt & gratiam impetratura? Vtiq; filius, Solomon ve- 3. Reg. 2
rus matri ſuæ nihil negabit, quũ alius in figura Solomon matri ſuæ dixit: Pete mater mea, ne
q; eñ phas eſt, vt auertã faciem meam. Certe honorabit in re tam pia filius matrem, qui pa-
rentes tantopere honorandos voluit, idemq́ præcepit. Propter illam igitur electiſſimã ma-
trem ſuam deus Opt. tempus illud tribulationis & anguſtiæ abbreuiabit.
D ¶ Cæterum, quæris, quando futurum ſit hoc temporis ipſum? Incertum, reſpondeo, fore, nec Actorum. 1.
eſſe hominis, noſſe tempora vel momenta, quæ in ſua poſuit poteſtate pater, imò quod nec Marc. 13
homini conſtare queat, dicente ipſo domino: De die autẽ illa vel hora nemo ſcit, neq; angeli 1. Theſſ. 5
in cœlo, neq; filius, niſi pater: quandoquidem ait Apoſtolus: Dies domini ſicut fur in nocte
ita veniet. Cum eñ dixerint pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperueniet interitus, ſicut
dolor in vtero habẽtis, & non effugient. Et hoc eſt, quod dominus ait: Videte igitur, & vigi- Mat. 24
late & orate. Neſcitis eñ quãdo tempus ſit. Vigilate ergo inquam. Neſcitis eñ, quãdo do- Marc. 13
minus domus veniat, ſerò, an media nocte, an gallicantu, an mane, ne cũ venerit repẽtinè, in- Lucæ. 21.
E ueniat vos dormiẽtes. ¶ Verum rurſus interrogas. Erũt ne ſigna, quibus apparebit propin-
quam eſſe eam diẽ iudicij? Erũt, inquam, aliquot certiſſima eius diei ſigna, & quidẽ tam pro-
pinqua, vt ipſa e veſtigiò dies ſit ſubſequutura, de quibus hodie Euãgelium, quæ breuitatis
cauſa nunc prætermittemus. Erũt & aliquot ſigna & ipſa eum diẽ antecedẽtia, ſed paulò re-
motiora, at quidẽ certiſſima, ita vt quaſi omni momẽto perinde in foribus ſit ipſa dies. Quo-
F rum quaſi præcipua recẽſet dominus quatuor in Euangelio. ¶ Primum eſt, q͂ appropinquã-
te nouiſſimo die, multi ſuborientur pſeudoprophetæ & magiſtri mendaces, atq; multos ad
viam iniquitatis ſeducent. Sint ne iſti hac tempeſtate, non eſt vt multis arguam.
G ¶ Secundum eſt, q͂ ſint & audientur prælia & opiniones præliorum. Age quãdo frequẽtiora
& terribiliora q̃ nunc in Chriſtiano orbe, & cõtra eundem prælia & bella fuere?
H ¶ Tertium eſt, q͂ futura ſit fames vnà cum peſtilentia. Et hoc quoq; ipſum late patet, adeo, vt
I opus probatione haud cenſuerim. ¶ Quartum eſt, q͂ tum frigeſcet charitas multorum, ſicq́ ab- Mat. 24
undatura ſit iniquitas, vt eam pene homines non putabunt eſſe iniquitatem, cui indulgebunt Lucæ. 17
iſti, donec præ foribus ſit dies domini. Sicut eñ (inquit veritas) in diebus Noe, ita erit & aduẽ- 2. Petri. 3
tus filij hominis. Sicut eñ erãt in diebus ante diluuiũ, comedẽtes & bibẽtes, nubẽtes & nuptui
tradẽtes, vſq; ad eum diem, quo intrauit Noe in arcam, & nõ cognouerunt, donec venit dilu- Geneſ. 7.
uium, & tulit omnes, ita erit & aduẽtus filij hominis. Nonne, obſecro, hoc nũc factitãt homi-

Digitized by Google

nes, quod illi quondã? Nec interim admonitiõibus horrẽdi iudicij acquieſcũt, & quidẽ adeo,
Eſaiæ 53 Roma. 10 vt pijſſimi q́ꝫ diuini verbi ꝑcones, recte cũ ꝓpheta dicere poſſint: Dñe, qs credit auditui nr̃o?
¶ Iam vero, agite frẽs chariſſimi, videamus an ne iniquitas hac miſera, calamitoſáꝫ tẽpeſtate k
Pſalm. 13 abundet, inchoantes à ſupremo vſqꝫ ad infimũ. Et ſane inuenietis, nullã ſub ſole cõditionem
eſſe rectã, & ita quidẽ, vt vix ſit, q faciat bonũ, poſſitꝫ modo vere propheta dicere, imò dñs
de cœlo proſpiciens. Omnes declinauerũt ſimul, inutiles facti ſunt, nõ eſt, q faciat bonũ. Qñ,
quæro, dei Opt. Max. mãdata magis q̃ hiſce tẽporibus fuere neglecta? Quando Ieſu Chriſti
mẽbra turpius dehoneſtata? Vbi nunc virtuti locus? Vbi integritas, quæ nulli prorſus eſt cu
ræ? Charitas oĩno mortua, veritas prorſus perdita, pax ad ſummũ ægrotat, iuſtitiã nuſquam
reperies, lex pariformiter obcæcata. Honor plane in nullo nõ loco euaneſcit. Quis modo ex
Matt. 5 animo rempub. curat? quũ quiſqꝫ ſuũ, non quod alterius eſt, quærit. Ecquid? Principes ac re-
ctores non parũ multi pueraſcunt, Epiſcopi per tranſennã conſpiciunt, Conſules & prælati
populo pleriqꝫ duces ſunt ad vitia quæqꝫ peſſima, quũ verbo & facto eſſe exẽplo debuerint,
religioſis, quos appellant, nihil pene irreligioſius, Monialibus quoqꝫ nihil irregularius. Nobi-
les pleriqꝫ rapinis ſtudẽt magis, q̃ rebus bene gerendis. Inter mercatores & artifices nulla pla
ne fides. Paſtores deglubunt, non paſcunt, ouiũ nulla, neqꝫ obedientia, neqꝫ de mulctis cura.
Clerici vita & habitu laici eſſe volunt, & hi ediuerſo clerici, canonici, atqꝫ id genus ſacerdotes,
die noctúqꝫ nepotanſ voluptuanturq́ꝫ, Symoniæ obnoxij, iudices nõ iure, ſed fauore & adfe
ctu iudicant. Nequitia nunc prudentiæ ſibi nomen vſurpat, ſcelere plus contaminanſ, quos
inde ſuppliciũ ſumere oportuit. Nec eſt in communitate concordia, fieríqꝫ inde adſolet, vt
peſſum ſit itura vbiqꝫ reſpub. Adulterium opprobrio non vertitur, vſura nuſquam non im-
pune adcreſcit. A ſuperbia nemo alienus, libido inter vitia ne æſtimatur quidem, gula toto
æſtuat orbe & crapula, fides omnino defuncta iacet, falſitas palàm protrita. Tranſeo interim
filiorũ in parentes inobedientiam, ſubditorum rebellionem, patriæ & ſuorum proditionem
ſeruorum perfidiam, ſenectutis neglectum, & hoc genus peccata tam numero infinita, q̃ rela
tu indigna, quibus nunc orbis ita abundat, vt ne curentur ipſa quidem, verum quæ propemo
Geneſ. 6 dum apud non paucos commendentur. An non, quum vſqꝫ adeo malitia mortalium adcreue
rit in terra, ipſáqꝫ terra vſqueadeo ſit corrupta coram domino, & iniquitate ſic differta, ſuáqꝫ
omnis caro viam prophanauerit, ipſe dominus omnipotens iam tandem patientiam pertæ-
ſus in indignatione ſit dicturus. Finis vniuerſæ carnis venit coram me, repleta eſt terra iniq-
Geneſ. 18 tate, & ego diſperdam eos cum terra? An arbitremur latere dominum ſcelera noſtra, & hæc
non clamare ad ipſum, quando clamor Sodomorũ & Gomorrhæorũ multiplicatus ad cœ-
Lucæ. 13 lum peruenerit? Hauddubie & peccata noſtra eo clamant, quibus dñs indignatus, dicet ſe nos
cũ terra deleturũ. Siquidem veritas dixerit, Si non pœnitentiam habueritis, ſimul peribitis.
¶ Num dubitamus de mundi interitu, adeóqꝫ de nouiſſimo eius die? Nequaquam. Hodie eñ L
Mat. 24 Chriſtus dicit: Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt. Et Iohannes:
1. Iohã. 2 Nolite, inquit, diligere mundum, neqꝫ ea quæ in mundo ſunt, mundus quidem tranſit, & con
Eccle. 3 cupiſcentia eius. Cuncta (ſcribit Eccleſiaſtes) ſubiacent vanitati, & omnia pergunt ad vnum
Saluſ. in locum. De terra facta ſunt, & in terram pariter reuertentur. Quid enim dubitemus ipſum mũ
bel. Iug. dum aliquando periturum, quando videmus omnia quæ creſcere cœpere, rurſus decreſcere,
& omnia aucta diminui, & tandem mori ac finiri? Quam ſane mundi alterationem facile in-
telligemus & eius diminutionẽ, quũ dies illos antiquos cogitauerimus, recollegerimuſqꝫ q̃t
intra aliquot annos terræ, regiones, inſulæqꝫ, defecerint ac interierint, & quam deniqꝫ omnia
elementa à primæua ſua natura degenerarint, & ipſa quoqꝫ omni tempore plurimũ ſint im-
mutata, nec ſuã nũc (teſtes ſunt ſeniores) ſeruãt, vt olim debito perinde tẽpore prorſus cõdi-
tionem, nec ipſa terra, priſtinam modo retinet vbertatem, vtcunqꝫ laborioſius q̃ antea ex-
Heſio. li. 1 colatur. Hinc poetæ & ſcriptores nonnulli non contemnendæ authoritatis ſcribunt, primã
Georg. ſeculi ætatem fuiſſe auream, atqꝫ ſecundam argenteam &c. & tam quamlibet ab altera pro-
Uer. ægl. 4 li. 1. Ge. pter vitiorũ incrementum defeciſſe, vt vltima nunc ætas, in qua ipſi ſumus, in quos fines ſecu-
Iuuenal lorũ deuenerũt facta ſit prorſus ferrea, quæ & in lutũ finaliter ſit exitura. Quibus profecto res
ſaty. 6 ipſa ſubſcribit, apertiſqꝫ exemplis fidẽ facit. Non igitur ſunt audiẽdi, ſed vt impij refutãdi, qui
1. Corĩ. 10 (vt Petrus ſcribit) venientes in nouiſſimis diebus in deceptione, illuſores iuxta proprias con-
2. Petri. 3 ſcientias ambulantes, & dicentes, vbi eſt promiſſio aut aduẽtus eius? Ex quo enim patres dor
mierũt, omnia ſic perſeuerãt ab initio creaturæ &c. Non vtiqꝫ, reſpondet idẽ, tardat domi-
nus promiſſionem ſuam, ſicut quidam exiſtimant, ſed patienter agit propter vos, nolens ali-
quos perire, ſed oẽs ad pœnitentiam reuerti. Aduenlet autem dies domini, vti fur, in quo cœ
li magno impetu tranſient, elemẽta vero calore ſoluentur, terra autẽ & quæ in ipſa ſunt ope-
Eſaiç. 65 Eſaiç. 66 ra exurẽtur. Nouos vero cœlos & nouam terram, & promiſſa ipſius expectamus, in quibus
Apoca. 21 iuſtitia habitat. ¶ Cum proinde dilectiſſimi fratres, coram, palámqꝫ videmus ea, quæ tam tre M

mẽdam

Digitized by Google

mendam diem præcedere debent, ſigna prorſus adeſſe, eamq́ terribilē calamitatē circa mūdi
finē plane portendere, eaq́ non modo fieri incipere, ſed nūc præſto eſſe, qd agemus, vt effuge
re poſſimus iram dei noſtri propter peccata noſtra indignantis? Nihil aliud, q̄ vt reſpicia-
mus, capitaq́ noſtra leuemus, qm̄ hoc agentibus appropinquabit redēptio. At quō reſpicia-
mus & leuemus capita noſtra? Nimirū ad cœlos, vbi dn̄s noſter, iudex iuſtus & fortis ſedet in
gloria patris, ab eo humiliter noſtrorū peccatorū veniā deprecantes, pœnitentiā agentes. Ad
quod Apoſtolus hortatur, dicens: Mortificate mēbra veſtra, quæ ſunt ſuper terrā, fornicatio- Coloſſ.3
nem, libidinē, auaritiā, & quæ ſurſum ſunt, quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quę
ſurſum ſunt, ſapite, non quæ ſuper terrā. Et rurſus: Adeamus, inqt, cū fiducia ad thronū gratię Heb.4
eius vt miſericordiā cōſequamur, & gratiā inueniamus in auxilio opportuno. Hoc fratres pu-
to reſpicere & leuare capita eſſe. Ita leuauit caput ſuū Propheta, qn̄ ait: Leuaui oculos meos in Pſal.120
montes, vnde veniet auxiliū mihi. Auxiliū meū à dn̄o, q fecit cœlū & terrā. Quia igitur ille leua-
uit caput ſuū, redēptionis auxiliū inuenit. Sic & ipſi leuātes capita nr̄a inueniemus redēptionē.
N ¶Primo aūt qm̄ ſimul à peccato liberabimur, & ex hoc mūdo, q totus in maligno poſitus eſt, 1.Iohā.5
p ſolutionē ab anima corporis eripiemur, ſcientes (authore Apoſtolo) qm̄ ſi terreſtris domus 2.Cor.5.
noſtra huius habitationis diſſoluatur qd ædificationē ex deo habemus, domū non manufactam,
ſed in cœlis æternā. Quod ſanè & ipſe Apoſtolus vtrūq; deſiderauit, inquiens: Infelix ego ho- Roma.7
mo, qs me liberabit de corpore mortis huius. Gratia dei p Ieſum Chr̄m, dn̄m noſtrū. Et rur- Philip.1
ſus habens, inqt, deſideriū diſſolui & eſſe cū Chriſto. ſ. anima mea. ¶Secūdo, qm̄ caro noſtra
O poſt mortē in ſupremo iudicio animæ adiungetur & cū eā immortalitatis dote conglorificabitur Phil.3
iuxta fidē noſtrā ex Apoſtolo dicente: Noſtra vero conuerſatio in cœlis eſt. Vnde etiā ſalua-
torē expectamus, dominū noſtrū Ieſum Chriſtum, q reformabit corpus humilitatis noſtræ,
configuratum corpori claritatis ſuæ ſecundum operationem virtutis ſuæ, qua etiam poſſit
ſubijcere ſibi omnia. Et hoc eſt, quod Chriſtus hodie ait: His autem fieri incipientibus reſpi-
cite & leuate capita veſtra, quoniam appropinquabit redemptio veſtra. Qua de ſuo loco plu-
ra, ſi deus annuerit, dicemus.

HOMILIA TERTIA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matthæi.11. Lucæ.7. Et beatus eſt, q non fuerit ſcandalizatus in me.

Dominica tertia Aduentus.

A TRIA POTISSIMVM EX HODIERNO EVANGE
lio, quod in vniuerſum paucis à nobis tractabitur, colligimus. ¶Pri-
mū ſcilicet, quando Iohannes quærit per ſuos diſcipulos à Chriſto:
Tu es q venturus eſt, an aliū expectamus? Chriſtū multis annis, imò
aliquot ſeculis fuiſſe & qdem multipharia prænuntiatū, alioqui quō
dixiſſet: Tu es, q venturus eſt, niſi illū ſciſſet propheticis oraculis fu-
turū? Sanè deus pater pro immenſa ſua bonitate, & clementia con-
ſtituit ſe aliquando lapſum hoīem redempturū, poſt quem vel ideo Eſa.14
nullam aliā creaturā, ſicut poſt ruinā angelorū crearat, quæ in homi
nis lapſi vicē eſſet ſucceſſura, verū miſericordia & bonitate ſua ineffa-
bili illectus ſtatuit illi ſuo tpe ſuccurrere: nimirū, per admirabilē vnigeniti filij ſui ex virgine
Maria incarnationē. Cuius qdem argumento ne protoplaſti de eius ſtatim ac prorſus gratia
deſperarent, ſed veniæ ſpem colligerent, ad ſerpentē ſeductorē, præſentibus ꝓtoplaſtis, ait:
Inimicitias ponā inter te & mulierē, & ſemen tuū, & ſemen illius. Ipſa conteret caput tuū, & tu Gene.3
inſidiaberis calcaneo eius. Indubie ſignificans mulierē aliquando futurā, ſcilicet, virginē Ma- Iohā.2.19
riam (quam & ſcriptura ratione ſexus ſæpenumero mulierē appellat) cuius ſemen, id eſt, filius Galat.4.
Ieſus, q naturalis fuit filius Mariæ, in ea, ſpiritu ſancto authore conceptus, indeq́ ſine dolore Luc.1
partus, conteret caput, id eſt, ſuperbā potentiā ſerpentis, & eius ſeminis, id ē, aliorū eiuſdē ma- Matt.1
litiæ dæmonū, qd vtiq; dn̄s noſter ſua effecit natiuitate atq; morte, qua nos gratuito à captiui Oſee.13.
tate diabolica redemit, adeoq́ à morte æterna, quō nos ſatanas ſeduxerat. Iuxta illud ꝓphetę: Gala 4
Ero mors tua ò mors, morſus tuus ero inferne. Et hoc eſt, qd Apl's inqt: At vbi venit plenitu-
do tēporis, miſit deus filiū ſuū factū ex muliere, factū ſub lege, vt eos q ſub lege erant, redime-
ret. Qui deinde, eodem teſte Apoſtolo: Aſcendēs in altū. i. cœlū, captiuam duxit captiuitatē. Ephe.4
Quod qdem totū, vtcūq; obſcurius, ex verbis Dei Opt. ad ſerpentem aliqn̄ fore primi paren-
tes & q ab ijs prognati ſunt, conceperunt. Atqui ſuum deinde conſilium longe clarius idem Gene.49.
in conſolationem humanæ conditionis expreſſit, inquiens per Iacob: Non auferetur ſceptrum
de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat, q mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentium.
Id qd vtiq; Iacob, authore deo, vere dixit futurū, qui ſciebat illum naſciturū ex ſemine Abrahæ

Digitized by Google

Gene.12 adeoq; ex virgine Maria, quæ propter propagationem filia eſt Abrahæ. Ad quem ille antea
dixerat. Atq; in te, id eſt, per eum, q de tua naſciturus eſt progenie, ſcilicet filius meus Ieſus, be
nedicent vniuerſæ cognatões terræ. Quod poſtea Dauid multo dilucidius pinde interpreta-
Pſal.7 tus eſt, canẽs de Chriſto, q ex Abrahæ deq; eius ſemine ex Maria natus eſt. Sit nomen eius ſc3
venturi Chriſti ſaluatoris, benedictũ in ſecula, ante ſolẽ permanet nomẽ eius. Et benedicent
in ipſo oẽs tribus terræ, oẽs gẽtes magnificabunt eũ, hoc vtiq; per ſolũ Ieſum Chriſtũ factum
Roma.5 eſt, quandoqdẽ (ait Apoſtolus) ſicut vnius delicto multi mortui ſunt, multo magis gratia dei
& donũ in gratia vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abundauit. Igit ſicut per vnius delictũ
in oẽs homines in condemnationẽ ſic & p vnius iuſtitiã in oẽs homines in iuſtificationẽ vitę.
Gene.17 Id qd qa ſibi ex ſuo ſemine futurum Abraham credidit, ei non ſolum ſed & omnibus ad iuſtiti-
Roma.4 am reputatum eſt. Siqdem ſicut nos per fidem de Chriſto nato iuſtificamur, ita veteres per fi
Gala.3 dem de Chriſto naſcituro, & redẽpturo, iuſtificati ſunt, Apoſtolo teſtante, quum ait: Priusq̃
aũt veniret fides, ſub lege cuſtodiebamur, concluſi in eam fidẽ, quæ reuelanda erat. Eſt enim
eadẽ in nouo & veteri teſtamento fides, ſed quæ erat in veteri teſtamento figuris velata, in no
uo teſtamẽto Chriſto nato reuelata eſt, ſuumq; deniq; effectũ, ſcilicet præſentiſſimæ ab infe-
ris redemptõis adepta, nempe, quòd lex ipſa vmbram bonorum futurorum habuerit. Nemo ſanè
Hebre.10 ante aduentũ Ieſu Chriſti cœlũ ingredi potuit, quũ Ieſus, Dñs noſter, primus eò viam fecerit.
Hinc omnis populus fidelis, Chriſti Ieſu aduẽtus cupidus, in figura p Moyſen à deo patre ſup
Exo.4 pliciter rogauit, inquiẽs: Obſecro domine, mitte quẽ miſſurus es .ſ. Ieſum Chrm. Hunc itaq;
lex & prophetæ in conſolationẽ fideliũ prædixerunt oẽs, Chriſto, ſumma veritate, dicente:
Omnes eñ prophetæ & lex vſq; ad Iohannẽ prophetauerunt .ſ. de Chriſto. Id qd Iohannes
Matth.11 hodie ſubindicat, dicẽs: Tu es .ſ. ille q venturus es .ſ. ſcdm prophetarum oracula &c. Vtiq; Iohã-
nes non ignorans quæ fuit, quando qdem ipſe ſciuerit, Ieſum eẽ, quẽ deus pater redẽptorẽ p-
Lucæ.1 miſiſſet, & pphetæ deinde in conſolationẽ & cõfirmationẽ prædixiſſent. Ipſe quidẽ ignora-
Mat.3 re haud valuit, q adhuc in vtero, Chriſti præſentiã præſentiſcẽs exultarat. Qui deinde ad ba-
Marc.1 ptiſmũ veniẽti dixerat: Et tu venis ad me &c. Quẽ & poſtea Iudæis palàm teſtificatus ẽ, inqui-
Eſa.40 ens: Ecce agnus dei, quẽ vñi mittẽdũ clamarũt, q tollit pctã mundi. Qui deniq; pfide Chriſti,
Iohan.1
Marci.6 eiuſq; iuſtitia incarceratus, mortẽ ſubire nõ dubitauit, quã & ſubijt. Quæ fuit itaq;, vt oſtẽde-
ret Ieſum verè eũ eẽ, quẽ prophetæ prædixerant, & ipſi expectarẽt: deindeq; vt expleret offi-
ciũ boni pręceptoris atq; fideliſſimi patris, q moriturus filios ſuos cõſignat fideli tutori. Iohan
nes eñ viuus plenã videre fidẽ diſcipulorum ſuorum deſiderabat, & ſine dubitatõe aliqua creden-
tiũ Chro. Sicut pater moriẽs ſi viderit filios ſuos bonis moribus ornatos, & omi ſapiã pfectos
quaſi ſecurus morit, nihil de cætero timẽs de illis &c. Et qdẽ Iohannes quaſi pædagogus alie-
nos filios, quos ad tps accepit, vt erudiret, eruditos volebat Chro reddere, quaſi pprio pri ipſo
rum. Ideo ipſe interrogabat p diſcipulos, non vt accipiẽs rñſum à Chro, audiret & diſceret, ſed
vt miſſi diſcipuli oculis ſuis viderẽt opera eius & crederent.
¶Hinc Scdm eſt, quod ex hoc colligimus Euangelio, Chrm Ieſum ſatis fuiſſe approbatũ, verum B
eũ eſſe Meſſiam in lege promiſſum, qa corã palamq; diuina ſua virtute fecerit miracula quę fa
cere futurus debebat ex vaticinio Meſſias, indeq; verus credi dei filius, q fuit, eſt, & erit in æter
nũ. Proinde rogatus, an ipſe eẽt Meſſias, rñdet: Euntes nũtiate Iohanni q̃ audiſtis & vidiſtis.
Cæci vidẽt, claudi ambulãt &c. qñquidẽ ea miracula pdixerant pphetæ futurum facere Meſſiã.
Eſaiæ.37 Eſaias qdẽ dudũ antea pdixerat. Puſillanimes cõfortamini, & nolite timere. Ecce deus noſter
vltiõnẽ adducet retributõis, deus ipſe veniet, & ſaluabit nos, tũc aperient oculi cæcorum, & aures
ſurdorum patebũt, & tũc ſaliet ſicut ceruus claudus, & apta erit lingua mutorum &c. Et inde ẽ, qd
dñs ait: Et btũs, q in me ſcandalizatus nõ fuerit &c. Ex quo colligimus.
¶Tertium ſcilicet eũ, q in Chriſto non ſcandalizatur beatũ eẽ, qui vero ſcandalizat, nequaq̃ C
eẽ beatum. Scandalizat aũt in Chro, q ſua iniqtate propria ductus in eo, vel ideo accipit pec-
candi & ipſum contemnendi occaſionem, & in eum hoc minus credit, & in verba ipſius quia
videt, & in eo infirma iſta, & (vt ita dixerim) humana, perinde ridiculum ſit, eum credi deum,
qui & ipſe tot ſit infirmæ carnis conditionibus circundatus. Et ſic ſcandalizat in Chriſto, qui
propter ipſius infirmitatem, quam ex humana natura contraxit, eum non credit eſſe Meſſiam
proptereaq; non eſſe tanti facienda, quæ vel dixit vel præcepit. Sic quid aliud Dominus ſibi
hodie vult dicere, inquiens: Beatus, qui non fuerit ſcandalizatus in me, quàm aperta voce ab-
iectionem humanitatis adeoq; mortis ſuę humilitatem ſignare, ac ſi palàm diceret: Beatus, qui
in me ſcandalizatus non fuerit, id eſt, me propterea non minorem aut deſpectiorem fecerit,
vtpote dubitans propter infirmitatem & humanitatem meam de deitate & diuina potentia,
credẽs me purum hoĩem eẽ, quia me videt in paſſibili carne. Beatus, inquã, qui me pati viderit &
ſufferre, quæ alius homo quoq; ſuffert, & tamen interim me non negabit, cuius fidei nihil tẽ-
tamẽti adfert crux, mors & ſepultura. Mirabilia ſanè facio, ſed abiecta perpeti nõ dedignor,
quia

Digitized by Google

quia ergo ploro, eſurio, algeo, frigeo, ſitio, perſequor, idemq́; morior, cauendũ eſt valde ho-
minibus, ne in me hmõi humanæ calamitatis conditões deſpiciant, q ſigna venerant. Sic aliàs
ne diſcipuli & qq; Chriſtiani ſcandalizarent ex eius paſſione & morte turpiſſima, prędicens Johan. 16
illam, inqt. Hæc locutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini. Beati igit fuere Apli, ad qs dñs ait: Luc. 22
Vos aũt eſtis, q permanſiſtis mecũ in tentatiõibus. Infelices in ea nocte, quando aufugere, reli Mar. 14
cto Ieſu, iuxta ipſius prædictionẽ. Beatiſſima igit virgo Maria vnà cũ alijs Marijs quæ fideliſſi Johan. 19
ma aufugientibus diſcipulis, iuxta crucẽ ſtetit, gladio doloris iuxta vaticiniũ Symeonis tranſ- Luce. 2
fixa, filiũ ſuũ ex alta cruce ad ſe dicere audiens: Mulier, ecce filius tuus, & cætera. Beatus quoq; Luce. 23
fuit latro, inquiens, in cruce: Domine, memento mei, cum veneris in regnũ tuũ. Sed quare hi
om̃es beati? Quia in Chriſto non fuerunt ſcandalizati, id eſt, & ſi viderint ea in Chriſto fieri,
quę dedecent deũ, nihilominus ipſum minoris non æſtimarunt, ſed vt in verũ deũ ac dñm cre
diderunt, vtpote miraculis præcedentibus abundè inſtructi & roborati.

D ¶At infelices fuere Iudæi, q inuidia permoti, q̃uis viderent Chriſtũ facere miracula. Dixe-
runt: Nónne hic eſt faber, filius Mariæ, frater Iacobi & Ioſeph & Iudæ & Symonis? Nónne &
ſorores eius hic nobiſcũ ſunt? Et (inqt Euangeliſta) ſcandalizabant in illo, id eſt, increduli ipm Mar. 6
ppterea negligebant, q̃d eum ex Maria genitũ, vti hominẽ cõuerſari videbant. Sic & infeli-
ces fuere Iudæi, vt cũq; tum diſcipuli, q audito verbo per Chriſtũ: Caro mea vere eſt cibus, & Johan. 6.
ſanguis meus vere eſt potus, &c. murmurarũt, atq; retro abierũt, & iam non cum illo ambula- Matt. 27
bant: ſiqdem qa Chrm hic vti purũ hominẽ ſtare videbant, arbitrabant in eo nõ eſſe tantam Marc. 15
virtutẽ, qua poſſet & eſſe in cœlo, ſimulq́; in terra cibus eſſe fidelibus. Infelices quoq; fuere Iu- Luce. 23.
dæi, q eidem dño noſtro in cruce illudentes, pclamauerunt: Alios ſaluos fecit, ſe ſaluũ faciat, ſi Johan. 19
hic eſt Chriſtus dei electus. Sic infelices Athenienſes fuere, qñ Apoſtolũ, quia Ieſum & eius Acto. 17
reſurrectionem denuntiabat, ſemiuerbiũ, nouorumq; dæmoniorũ annuntiatorẽ nuncupaue
runt, vtpote ſcandalizati in Chriſto, id eſt, non credentes eum virtute ſua potuiſſe reſurgere,
nec vllam in eo fuiſſe deitatẽ, quoniam fuiſſet homo natus, & habitu, vt homo inuentus, vlti-
mo deniq; ſupplicio adfectus. Sic hodierno tẽpore infelices ſunt, q & ſi infinitis obfirmati mi
raculis, ſuam tamen in multis Chriſto, eius ſacroſanctis myſterijs & ſacramentis, eiuſq́; diuis
& cœlitibus virtutẽ & derogant & abrogant perinde ridiculã: nimirũ in eodẽ ſcandalizati, q̃d
ideo ei detrahunt eiuſmodi virtutẽ & potentiam, qa fuerit ipſe paſſibili humanitate prędi̇tus.
Et ſanè oſtendunt ſe aperte de numero eẽ iſtorũ, q (teſte Chriſto) circa fines ſeculorũ, ingruẽ- Mat. 24.
tibus pſeudoprophetis, exortiſq́; contra fideles tribulatiõibus ſcandalizabant, id ẽ, minus re-
cte de Chriſto ſentiẽtes ab eodẽ deficientes, quaſi minus fuerit verus dei filius, q̃d vti homo ijs
fuerit obnoxius calamitatibus.

E ¶Porrò, fratres dilectiſſimi, vbi eiuſmodi ſuboriri videbitis, ſcandalizari nolite in Chriſto,
id eſt, non ppterea minus in ipſum, vti verum deum, credere debetis, memores Chriſtum no
bis talia mala prædixiſſe, ne ſcandalizaremur, illiq́; placuiſſe in ſuo diuino ineloquibiliq́; con-
ſilio ſe per ſcandalum & ſtultitiam prædicationis ſaluos facere credentes. Ipſe quidem Chri-
ſtus damnandis eſt ſcandalum & ſtultitia, non aũt ſaluandis. Et hoc eſt, quod Apoſtolus ait: 1. Cor. 1
Nos aũt prædicamus Chriſtũ crucifixum, Iudæis qdem ſcandalum, gentibus aũt ſtultitiam.
Ipſis autem vocatis Iudæis atq; Græcis Chriſti dei virtutem, & dei ſapiam. Verbum qdem
crucis, pereuntibus qdem ſtultitia eſt, his autẽ, qui ſalui fiunt, id ẽ, nobis, dei virtus eſt. Et ſanè
omnia quæ vel de Chriſto eiuſq́; fide, adeoq́; de ad beatitudinẽ pertinentibus dicuntur, videñ-
tur mũdanis hominibus ſcandaloſa, ſtulta, ridiculaq́;, nõ quia hæc talia ſint, aut q Chriſtus ex
ſe alios ſcandalizat, verũ, qa illi ſapientiæ diuinæ, adeoq́; diuinorũ & cœleſtiũ ignari, minuſq́;
capaces ex ſua propria iniqtate, & malitia ſe inibi ſcãdalizant, id eſt, malos reddũt, vtpote in-
creduli. Sic de Iudæis alibi ex verbo ipſius propria iniqtate ſcandalizatis ait: Sinite illos, cæci Matt. 15
ſunt, & duces cæcorũ. Sanè Chrus dñs nulli vnquã fuit cã ſcandali actiuè, ſed pinde materia ſcã Eſai. 8
dali & occaſio paſſiuè, nec niſi ſua propria malitia ſe ſcandalizantibus. Vnde & à ppheta quo-
q; petra ſcandali appellatur, quũ ait: Dominũ exercituũ ipſum ſanctificate, ipſe pauor veſter,
& ipſe terror veſter, & erit vobis in ſanctificationẽ, in lapidẽ autẽ offenſionis, & petra ſcanda
li duabus domibus Iſrahel, & in laqueum & ruinã habitantibus Hieruſalẽ. Et offendent ex eis
plurimi, & cadẽt, & conterent, & irretientur, & capient. Quare petra ſcandali & offenſionis?
Nimirũ, quòd vt petra, nullũ ſcandalizat, quũ naturæ ſuæ debitũ facit, ſed de petra cæcus vel
incautus ſcandalizatur, q læditur. Et hoc eſt, quòd & Petrus ait: Vobis igit ſcilicet Chriſtus 1. Petri. 2
honor credẽtibus, non credentibus aũt lapis, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt Matt. 21
in caput anguli, & lapis offenſionis, & petra ſcandali, his, qui offenderunt, verbo nec credunt, Marc. 12
in quo poſiti ſunt. Hinc dominus hodie ait: Beatus, qui non fuerit ſcandalizatus in me. Non à Luce. 20 Acto. 4

F me, quoniam ipſe ex ſe neminem ſcandalizat. ¶Quo etenim dicto ille internuntios Iohan-
nis, q eũ Chriſtũ non credebant, pcutit, & à perfidiæ ſcandalo caſtigat, hoc vtiq; inducens, vt
Iohan-

Digitized by Google

Iohannis diſcipulos ad ſe traheret, q in eo videbant ſcandalizari, id eſt, ei minus tribuere, &
credere, q̃ Iohannes vitæ auſteritate, & genere maior clareſceret, ſimulq́ꝫ ſecretiore viuendi
cõuerſatiõe. Et iterũ: Videte, ne ſcandalizemini in me, & ne in aliq̃ minus de me ſentiatis, q̃ in
me ad faciem videtis, verũ cogitate diuina, quæ operor, miracula, quæ nemo niſi verus Meſſi-
as perficere queat. Sic nimirũ Chriſtus modeſte inuidiam diſcipulorũ Iohãnis ſubtaxauit, ita
vt nec ad turbam pudeſcerent, ſed taciti ſecũ agnoſcerent vitiũ ſuũ, temperato modis omni-
bus reſpõſo, vt illorũ adfectiõi potius mederet̃ q̃ traduceret, nobis vtiq́ꝫ exemplo, vt homines
Mat.18 Luc.17 citra infamiæ notam corripiamus, eos nõ publicè traducentes. Sic Chriſtus ait: Si aũt pecca-
Eccl.19 uerit in te frater tuus, corripe eũ, inter te & ipſum ſolũ. Et ſapiens: Corripe proximũ, anteq̃ cõ
Gala.6 mineris. Et Paulus: Fratres, & ſi præoccupatus fuerit homo in aliq̃ delicto, vos q ſpirituales
eſtis, hũc inſtruite in ſpũ lenitatis, cõſiderans teipſm, ne & tu tenteris. Et hoc eſt verũ, vbi pec-
1.Timo.6 cantes admonitiõi acqeuerint. Nam alioq in cõſpectu duorũ aut trium ſunt caſtigandi. Hinc
Apl'us: Peccantes, inqt, coram omnibus argue, vt & cæteri timorẽ habeant, ſine tñ præiudi-
cio hæc cuſtodias, nihil faciens, in alteram deſtinãdo partẽ. Id q̃d Chriſtus, ſumma ſapĩa, ho-
die perpulchre ſeruauit, inqens: Btũs q in me nõ fuerit ſcandalizatus, vtpote modeſte corri-
gens, & à ſcandalo admonens, ne videlicet ꝓpter humanã in ſe infirmitatẽ min' crederẽt, q mi
raculũ videbant. Sic & ipſi chariſſimi fratres, quũ paulopoſt audierimus Chrm in diuerſorio
natũ, pannis inuolutũ, reclinatũq́ꝫ præſepio vagire, moreq́ꝫ humano agere, nõ ideo ſcandali-
zemur, quaſi nõ ſit tantus, quantũ ſcilicet filiũ altiſſimi ſcripturæ prædicant, ſed animaduerta-
mus, q̃ diuina deinde opera fecerit, qbus ſuam æquè deitatem adſeruit, inquiens: Beatus q in
me non fuerit ſcandalizatus.

HOMILIA QVARTA DE EO QVOD SCRIPTVM EST IOhannis primo: Medius veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis.

Dominica quarta Aduentus.

SATAGIT CATHOLICA ECCLESIA PER HO- A
diernũ euangeliũ, q̃d & agit, & ſatagit toto hoc aduentus tẽpore in
ſuis canticis. Sicut enĩ illa in ĳs ſuis canticis, per varia & veriſſima ꝓ-
phetarũ oracula de mittẽdo ſaluatore ſonantia nobis planè arguit &
perſuadet, dñm Ieſum, cuius paulopoſt, eo ipſo volente, nãtalitia ſu-
mus acturi, eſſe verũ Meſſiã in lege & ꝓphetis olim ꝓmiſſum, adeoq́ꝫ
verũ totius mũdi ſaluatorem, quẽ ab initio ſeculi pater cœleſtis mun
Mat.11. do deſignauit in figuris, & multipharíã in ꝓphetis ꝓmiſit, veluti pro
Luc.16 ximis ex hoc ad vos loco homilĳs oſtendimus. Sic, inquã, hæc ipſa ca
tholica eccleſia, idẽ hodie in euãgelio agit teſtimonio Iohannis, oĩm
ꝓphetarũ termini & limitis. Et teſtis, inquã, oĩ exceptione maioris, quẽ adeò Iudæi nõ po-
tuerũt reĳcere, vt minus idoneũ, vt eundẽ, ſi is ꝓmiſiſſet, Chrm habuiſſent atq́ꝫ crediidiſſent:
Luce.4 quandoqdem vel ideoq́ꝫ nõ cõtemnendus, q̃ mirabiliter cõceptus, mirabiliter natus, mirabi
liter ſupraq́ꝫ penè hominẽ cõuerſatus, fama ꝓpterea per omnes fines Iudææ diuulgatus. Vn-
de etiamnũ permoti iſti hodie ad eũ, nõ plebeos, nõ indoctos, ſed ſacerdotes & leuitas ex pha
riſæis, legis & ꝓphetarũ nõ ineruditos mittũt rogatũ. An ſit Meſſias? Qui è cõtrario ne huma
na opinione raperet̃ inaniter ſupra ſe, vt veritatẽ loquens, membrũ veritatis fieret, cuius no-
Iohan.3. men nõ fallaciter vſurparet, eligens ſolide ſubſiſtere in ſe, ꝓfeſſus eſt ſe nõ eſſe Chrm, eccleſię
ſpõſum, ſed amicũ ſponſi, præcurſorem dñi, vocem verbi. Ego ſum, dicens, vox clamantis in
deſerto, & cætera. ¶Sed q̃d & quale dedit illi teſtimoniũ, cuius ſe vocẽ, amicũ & præcurſo- B
rem eſſe adſerit? Nimirũ, Medius veſtrũ ſtetit, quẽ vos neſcitis, q nõ in aqua tantũ, ſed in ſpiri-
tu ſancto baptizans, peccata remittit. Hic eſt, q poſt me venturus ẽ, à ꝓphetis prædictus, & q
venturus eſt paucis poſt me diebus ad prædicandũ, baptizandũ, moriendũq́ꝫ &c. q ante me fa
ctus eſt, prælatiõe ſcilicet & dignitate, &c. Verũ quõ, inqs, medius ſtetit inter Iudæos, & illũ iſti
neſcierũt? Stetit, reſpõdeo, Ieſus inter Iudæos medius. Primo, ſua diuinitate, qua vbiq́ꝫ præ-
ſens eſt & inuiſibilis, q̃ ſane pacto medius eſt omnibus rebus creatis, interimq́ꝫ incomprehen-
Hiere.23 ſibilis, q̃ mõ (vt proximè declarauimus) ait ſe implere cœlũ & terrã, eſſeq́ꝫ vbiq́ꝫ q̃ſi (verbi grã)
animam in oĩbus partibus corporis, q̃d viuificat. Sic quoq́ꝫ nobiſcũ medius erit oĩbus die
Mat.vlt. bus, ipſo teſtante, vſq́ꝫ ad conſummationẽ ſeculi. Secundo, medius fuit ac ſtetit inter Iudæos
Luce.2 Phil.2. ſua humanitate ſingulariter: q̃ inter eos, quaſi vnus ex eis, homo conuerſatus eſt, & in homi-
num habitu inuentus, illis peculiariter ad ſalutem datus, de quorum etiam radice corporali-
Mat.15 ter naſci voluit, alibi inquiens: Non ſum miſſus, niſi ad oues quæ perierunt domus Iſrahel.
Pſal.73 Stetit proinde medius ipſorum & in medio, vt in medio terræ, iuxta Prophetæ eloquium,
ſalutẽ

Digitized by Google

ſalutem operaretur. Ipſi aũt inuidia obcæcati, neſcierunt, hoc eſt, ſcire noluerunt, qui neq̧
prophetarum, neq̧ ſcripturarum teſtimonijs, neq̧ operibus, neq̧ miraculis, credere voluerunt, Iohan.5.
dño ad eos dicẽte: Si crederetis Moyſi, forſitan crederetis & mihi. Ille enim de me ſcripſit. Lucæ.19.
Idemq̧ rurſus: Scrutamini ſcripturas, quia vos putatis in ipſis vitã æternã habere. Illæ q-
dem ſunt, quæ teſtimoniũ phibẽt de me, & nõ vultis venire ad me, vt vitã habeatis. Ideoq̧ Eſa.1.4.5
quia eũ neſcierunt, id eſt, ſcire & cognoſcere noluerũt, puniti ſunt, & tẽporaliter & æterna
liter, qm̃ tẽpus viſitationis ſuæ nõ cognouerũt. Id quod & dñs dudũ per prophetã fuerat
lamentatus: Propterea captiuus ductus eſt populus meus, qa nõ habuit ſciẽtiam, & ideo di
C latauit infernus animã ſuã, & aperuit os ſuũ ſine termino vllo. ¶Sed qd hæc commemo-
ro fratres? An propter Iudæos tantũ, quaſi inter ipſos dũtaxat Ieſus ſtetiſſet medius, & quẽ
iſti neſcierũt? Nõ vtiq̧, imò & propter nos, nã & illa nobis dicta ſimul crediderim, quum Marc.13
apud Marcum dñs dixerit: Quod vobis dico, oĩbus dico. Et apoſtolus: Quæcũq̧ ſcripta
ſunt, inquit, ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt, vt p patiẽtiam & cõſolationem ſcripturarum Roma.15.
ſpem habeamus. Subſequẽs igit̃ eſt, vt & dñs Ieſus redẽptor noſter, nõ ſolũ vẽturus eſt, ſci
licet p gratiæ augmẽtum ad eos, qui ſe in paulo poſt futura feſtiuitate Chriſtiani natalicij p
pœnitẽtiam ad manſionẽ deo præparãt, ſed & nũc medius & pſens ſtat inter nos. Primo,
ſua diuina maieſtate oĩbus indiſtans, iuxta q̃d Dauid ait: Si aſcẽdero in cœlũ, tu illic es. Si Pſal.138
deſcẽdero ad infernũ, tu illic ades &c. de q̃ nuper multa. Secũdo, In medio ſtat noſtrum,
ſua intima oĩm rerum viſibiliũ & inuiſibiliũ viſione & cognitione. Nimirum, cuius in deitate Eccle.23
oculi (vt ait ſcriptura) multo ſunt lucidiores ſup ſolẽ, circumſpiciẽtes omnes vias hominũ,
& hominũ corda intuẽtes in abſcõditas partes. Qui p prophetã dicit: Ego è vicino ſum, & Hiere.23
non deus de longe. Si occultabit̃ vir in abſconditis, & ego nõ videbo eũ? De q̃ etiam nuper
multa diximus. Quibus hoc addimus loco, Nihil eius cognitionẽ prǽterire, nihil in obli-
uionẽ tranſire. Id q̃d claret ex bñficijs hmõi ſine intermiſſione exhibitis, ex cõmiſſorum faci-
norũ flagellis, ex certiſſimo ac infallibili ordine rerum, tanq̃ ſignis euidẽtibus eius pſentia ma-
nifeſtat̃, ſicut ſplẽdore & calore ſol hauddũ viſus deprehẽditur. Tertio, ſtat in medio no-
ſtrum ſua ineffabili bonitate, qua æquè oẽs, tã bonos ac malos fouet ac nutrit & ad pœnitẽ- Matt.5
tiam prouocat, q facit ſolẽ ſuũ oriri ſup iuſtos & iniuſtos, bonos & malos, atq̧ oĩes volũ- 1.Tim.2
tate ſua antecedẽte, ſaluos vult fieri. Hinc apoſtolus: Ignoras, inquit, qm̃ benignitas dei ad Roma.2
pœnitẽtiam te adducit. Cæterum vereor fratres, ne ſint q neſciunt dñm eſſe inter ſe mediũ
& pręſentẽ. Et neſciũt, id eſt, ſcire nolunt. Primo, qui hui9 mundi adeoq̧ fortunę ac cor- Iacobi.1
poris bona, huiuſq̧ præſentis temporis bñficia, non à deo (à quo vtiq̧ omne eſt datũ opti
mum & omne donũ pfectum) ſed perinde neceſſaria eſſe, & ſint vel facto vel induſtria ſibi
acquiſita, qui pinde eis abutuntur pro ſua cõtra deum & honeſtatẽ voluntate. Iſti profectò
nec deum præſentẽ, nec ſui curam habentẽ, ſed perinde longe abſentẽ, & hæc inferiora nõ
conſiderantẽ cognoſcũt. Impiè cũ impijs alibi dicẽtes: Circa cardines cœli ambulat, & no- Iob.22
ſtra nõ cõſiderat. Atqui iſti deũ hoc pacto neſciẽtes, eũdẽ iudicẽ ignorare nõ poterũt cõdẽ
nantẽ, cuius tum iram (vt nup probauimus) pterfugere nequibũt. Secũdo, neſciũt deum
in medio, & coram ſtantẽ, qui hæc præſentia & tẽporaria mala & flagella & ſupplicia, non
quaſi à deo patre oĩa videtẽ, & ſic eorum exceſſus in melius reducẽte ſuſcipiunt, ſed ijs af-
flicti quaſi ignorante deo & abſente cõtingant, ſuã interim vitã nõ emẽdantes, cõtra ſcri-
pturam alibi dicentẽ (quam & apoſtolus repetit): Fili mi, noli negligere diſciplinã domini, Hebr.12.
neq̧ fatigeris dũ ab eo argueris. Quẽ eñ diligit dominus, caſtigat, flagellat aũt omnẽ filiũ, Prouer.3
quẽ recipit. In diſciplina pſeuerate. Tanq̃ filijs vobis offert ſe deus. Quis enim filius, quem
nõ corripit pater? Quod ſi extra diſciplinã eſtis, cuius participes facti ſunt oẽs, ergo adulte-
ri, & nõ filij eſtis. Sanè vti bona omnia, ita & pœnæ à deo Max. eueniũt, qui p prophetam Eſaię.45
inquit: Ego dominus, faciens pacẽ, & creans malũ, ſcilicet pœnæ. Hinc Amos propheta: Amos.3
Si erit, inquit, malũ in ciuitate, q̃d dñs nõ fecit Ideoq̧, quũ & hęc flagella huiuſq̧ temporis
mala nobis à deo in ſalutẽ proculdubio omnia pro ſapiẽti ipſius diſpoſitione eueniunt, re-
murmurare non debemus, pœnæ impatiẽtes & correctionis. Sed vel cũ diuo Iob dicere: Si Iob.2.
bona ſuſcepimus ſcilicet à dño, mala quare nõ ſuſtineamus? Vel cũ Iudith: Et nos ergo nõ Iudith.8
vlciſcamur nos pro ijs, quæ patimur, ſed reputãtes peccatis noſtris, hæc ipſa ſupplicia mi-
nora eſſe, flagella dñi, quaſi ſerui, qui corripimur ad emẽdationẽ, & nõ ad pditionẽ noſtrã
eueniſſe credamus, ne & ipſi cũ illis, qui tẽtationes non ſuſceperũt cum timore dñi, & impa 1.Cor.10
tiẽtiam ſuã & improperium murmurationis cõtra dñm protulerunt, exterminati ſunt, ab
exterminatore, extermine mur. Tertio, neſciũt deũ in medio ſtare, qui deũ iniquũ vel adeo
putant, quod vident plerunq̧ bonos atq̧ probos homines rebus aduerſis, malos vero pro-
ſperis adfici, dicẽtes cum Iob in perſona impiorum: Quare ergo impij viuunt, lætanturq̧, Iob.21
ſubleuati ſunt confortatiq̧ diuitijs? Si propter peccata hæc mea patior, cur impij viuunt?

Certe

Luc.16. Certe ijs primo ſatisfacere debuerit illa euangelij parabola de diuite epulone, purpura & byſſo induto, quotidieq́ꝫ ſplendide epulante, & Lazaro mendico ęgrotante, &c. quorꝫ hic in alio ſeculo requieuit in ſinu Abrahæ. Ille vero in flāmis inferorꝫ cruciabat. Secundo, quod deus ille om̄ia ex altiſſima ſua ſapientia, & bonitate agit, bonos quidē tentationibus à malo cuſtodire, & in virtute corroborare ſatagens, vt præmiū inde ſit excellentius futurꝫ, malos vero vel hic ſua bonitate & munificentia ad ſe prouocare ſtudet, vel hic ſuā illis dare felicitatē, quā vel per alios forte impetrarunt, & alibi æternā pœnam retribuere, quemadmodū ſuo loco & tēpore multa diximus, hic incaſſum repetenda. Si itaqꝫ chariſſimi fratres, Chriſtus dn̄s, deus noſter, vſqꝫadeo medius eſt, & inter nos præſens, quē tamen vereor, pleriqꝫ noſtrū eſſe præſentē nolumus ſcire & intelligere, quid aliud rectius hoc & om̄i tēpore facturi ſumus, q̄ vt toties ad eius ſcientiā prouocati, tandē ipſum vt creatorē noſtrū creaturæ ſcire, cognoſcereq́ꝫ incipiamus, & cuius iudiciū pertimeſcimus, ad eius miſericordiā fugiamus, ſupplices imitantes puerulum, qui deprehenſus in aliquo ſibi vetito, nullū vidēs fugæ refugiū proijcit, quæ male tenuit, ad patrē currit, virgā præoccupat, amplectit iratū, ſpondet emendā, vt tandē habeat placatū. Sic & ipſi proijciamus, quæ male contra deū tenuimus, occurramus, paterna imploremus viſcera, miſericordiā appellemus, proponamus emendationē. Et hoc eſt qđ Apoſtolus ait. Adeamus ergo cū fiducia ad thronū gratiæ eius, vt miſericordiā conſequamur, & gratiā inueniamus in auxilio opportuno. Quod ſi fecerimus, erit ipſe haud dubie ſingulari ſua gratia medius & præſens inter nos, quō & gratia illuſtrati ſciemus & cognoſcemus, quū ipſe dixerit. Reuertere ad me, & ego non auertam faciem meam abs te.

Heb.4 Hier.3.4

HOMILIA QVINTA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.2. Tranſeamus vſqꝫ Bethlehem, & videamus hoc verbū quod factū eſt, quod fecit dominus, & oſtendit nobis.

In ferijs dominicæ natiuitatis.

IN HAC IN PRIMIS FESTA DIE EADEMQVE SVPRA modū ſolenni lætandū eſſe, & quare non vni modo nationi, ſed toti terrarꝫ orbi, & quidē eatenus eſſe gaudendū, quatenus nemo hominū vel quamlibet eloquens, ideq́ꝫ facundus vnq̄ poſſit verbis conſequi, nullus facile eſt, opinor, qui angeli verba hodie audiens, ignoret. Sane, Nolite, inquit angelus, timere. Ecce em̄ euangelizo vobis gaudiū magnū, quod erit om̄i populo, quia natus eſt hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus dn̄s. En audiuimus angelū nuntiare gaudiū, & gaudere quaſi præcipere. Quare? Vtiqꝫ, quia gaudiū, quod fidelibus æterni verbi tēporalis natiuitas attulit enarrare nemo ſufficiat hominū, nec vnus quidē angelus, niſi & cœleſtis multitudo militiæ iocundis vocibus gloriā deo decātarēt. Quare gaudendū? Quia, inquit natus eſt hodie ſaluator, Chriſtus dn̄s, q ſcilicet ideo vocatus eſt Ieſus, qm̄ populū ſuū à peccatis ſaluū faciet, ſiqdem hodie, ait Apoſtolus, benignitas & humanitas apparuit ſaluatoris, noſtri dei, non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundū miſericordiā ſuā ſaluos nos fecit. Non, inqt, ſecundū opera noſtra, ſed ſecundum propoſitū ſuū, & gratiā, quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu ante tēpora ſecularia. Manifeſtata eſt aūt nunc per illuminationē ſaluatoris Ieſu Chriſti, q deſtruxit qdem mortem, illuminauit aūt vitam & incorruptionem. Gaudete, inqt, gaudete ſcilicet vos, q in puluere eſtis, & q laboratis & onerati eſtis. Quare? Quia natus eſt nobis Chriſtus dn̄s, ſaluator. Quid hoc eſt dicere? Vtiqꝫ annuntio vobis gaudiū magnū, quia natus eſt nobis hodie medicus ęgrotis, redēptor venditis, errantibus via, mortuis vita. Quis? Chriſtus inqt, ſcilicet, qui de ſeipſo ait. Ego ſum via, vita, & veritas, q ægrotos verbo ſanauit, venditos morte redemit, errantes reduxit ſuo lumine vitæ & doctrinæ, mortuos reſuſcitauit, à morte ſcilicet æterna & tēporali, q proijcit in profundū maris omnia peccata noſtra, q ſanat om̄es infirmitates noſtras, qui nos proprijs humeris ad propriæ dignitatis reportat originem. Cui gaudendū? Non inquit angelus, vni homini ſolum, non vni domui, non vni ciuitati, non vni modo regioni atqꝫ terræ modo, verꝫ toti terrarꝫ orbi, omniq́ꝫ populo, inquit, gaudendū. Quare? Quia communis eſt natus ſaluator, quū & omnes ea indiguere ſaluatione. Cauſati enim, ait Apoſtolus, ſumus Iudæos & Græcos omnes ſub peccato eſſe. Omnes enim peccauerūt, & egent gloria dei. Et om̄es, inqt Propheta, declinauerūt ſimul, inutiles facti ſunt. Itaqꝫ cū omnis populus peccato ægrotus fuit, & communem om̄ibus Chriſtus natus attulit ſalutem, ergo oībus gaudendū eſt, quū nullius etiamnū perſonæ apud deum ſit acceptio, ſed æque omnes amet, q (vt Paulus ſcribit) omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Et hoc eſt, quod lætabundus dixit ad Ieſum nuperrimè natū Symeon venerandus. Nunc dimittis ſeruū tuū domine, ſecundū verbū tuū in pace. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuū. Quod paraſti ante faciem omniū populorꝫ.

Marginal notes: Lucæ.2 · Mat.1 · Tit.3 · 2.Tim.1. · Matt.11. · Eſa.61 · Coloſ.2 · Iohā.14. · Eſaiæ.35 · Roma.3. · Pſal.13 · Act.10 · 1.Timo.2 · Lucæ.2

Digitized by Google

pulorum: Lumen ad reuelationem gentiũ, & gloriam plebis tuæ Iſrael. Et hoc eſt, quod hodie
angelus inquit: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnũ, quod erit omni populo, quia
natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chriſtus dñs, in ciuitate Dauid. O vere fidelis & lætus ſer 1. Tim. 1.
B mo, & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus, natus eſt in hunc mundũ, peccatores ſal-
uos facere, quales omnes fuimus, ſaluteq́; vniuerſi maximè indigi. ¶Cuius obſecro anima
in hoc ſermone nõ liqueſieret? Cuius ſpũs non in præcordijs ſumma iocunditate æſtuaret &
exultaret, audiens ſermonem, hodie natum eſſe Ieſum, id eſt, ſaluatorẽ? Nullius, opinor, certè.
Quid enim obſecro nobis olim perditis tam neceſſariũ, qd miſeris tam optabile, qd deſperatis
tam vtile q̃ naſci Ieſum, id eſt, omniũ ſaluatorem? Alioqui vnde ſalus? vnde vel tenuis aliqua
ſpes ſalutis eſſe poterat in lege peccati, in corpore mortis, in hac malitia huius diei præſentis,
qua in mundũ nati ſumus, & in hoc loco afflictionis, niſi ille nobis nouus ſaluator ac redẽptor
natus fuiſſet, quem hodie nobis angelus annũtiauit, ſummũq́; propter ipſum & de eo gaudiũ.
Ecce, inquiens, euangelizo vobis gaudiũ magnum, qa natus eſt vobis hodie ſaluator Chriſtus
dñs, & cætera. Lætemur itaq; & nos, fratres chariſſimi, ac exultemus, hoc ipſum de nato no-
bis ſaluatore gaudiũ intimis cordiũ pręcordijs ſuſcipiamus, ſpũalibus, inquam, canticis & hy-
mnis iugiter cũ paſtoribus hodie deũ laudemus, cũ angelis canamus, choreasq́; læti ducamus.
C Quod eſt hodie nobis ſeruator natus, deus ac dñs noſter Ieſus Chriſtus. ¶Quis aũt obſecro
fratres, tam animo ignauus, ferreus, itemq́; induratus, q hodie non læte?, non exultet, non prę Iohan. 8
ſentis huius diei ſolennitatem omni animi hilaritate ſuſcipiat, quam & Abraham, vel Chriſto
teſte, tantopere videre deſiderauit? In qua & cœleſtia tripudiarũt. Aſtra è cœlo mota ſunt,
Magi ex gentibus, & à longinquis terris properarũt, terra in ſpelũca lætitiã recepit. In qua de-
niq; die nihil ſine lætitia, nihil ſine officio fuit. Vnde & ipſi & quidem meritò ac neceſſario ad
ſummã animi lætitiã admonemur & prouocamur. Noſtra em̃ peculiaris eſt hæc ſanctiſſima
& lætiſſima dies, in qua Adami maledictio ſoluta eſt. Haud ſanè eſt, q̊d vltro dicamus. Terra
es, & in terram reuerteris, ſed cœleſti, ſcilicet, Chriſto coniũctus in cœlũ adſumeris. Non eſt di Gene. 3.
cere in doloribus paries filios. Beata enim, quæ Emanuel peperit, & vbera quæ lac præbuerũt.
Qñqdem natus eſt nobis Ieſus cuius imperiũ ſuper humerorum eius. Eapropter meritò & neceſſa-
rio hodie lætemur, & exultemus neceſſitate perpulſi, & cõmuni tam cœleſtiũ q̃ terreſtriũ ex-
emplo admoniti. Hinc nemo eſt, q ab hoc tanto gaudio ſecludi poſſit, vel q ſibi ſummopere
D eſſe lætandũ ignoret. ¶Cæterum, inqs, nequeo ſanè ignorare, hoc omnibus debere eſſe gaudi
um cõmune, ſed timeo ipſum non eſſe omnibus æque efficax: quando Chriſtus omnibus eſt
cõmunis ſaluator, q & ad omnes & propter omnes venit, ſed q nõ apud om̃es profecit, quum
nec om̃es ſalui ſint facti neq; fiẽt: quandoqdem om̃es ſint vocati, ſed pauci electi, omnibus ve Matt. 22
nit gaudiũ, ſed nõ omnibus id gaudij fuit, aut eſt ſaluti. Vereor qdem hodie multos gaudere,
ſed nõ æque multos ſaluari. Recte, inquam, dicis ac vereris, ſed rectius intelliges, om̃es æque ad
ſalutẽ hoc gaudiũ participare, q æque agunt, q̊d gaudij virtutẽ adfert. Cęterum qd agamus, vt re
E ipſa de tanto gaudio participemus? ¶Tranſeamus, inquam, & ipſi paſtores vſq; Bethleem,
& videamus hoc verbum, q̊d factũ eſt, q̊d fecit dominus, & oſtendit nobis. Quomodo ſimus
paſtores? Quando erimus ſimplices atq; pauperes, idemq́; puri vti paſtores à qbus vel ſolis
verbũ ipſum videri põt. Hinc gratias patri ſuo agit Chriſtus, dicens: Confiteor tibi pater, do- Matth. 11
mine cœli & terræ, qa abſcõdiſti hæc à ſapientibus & prudẽtibus, & reuelaſti ea paruulis, ſiq Iaco. 4.
dem deus ſuperbis reſiſtit, humilibus aũt dat gratiam. Paſtores ergo videamus verbũ. Sed qd 1. Pet. 5.
rurſum ais, videamus, & quomodo videamus verbũ, quod auriũ eſt obiectum, quũ ſit ſonus ex
ore prolatus, q vtiq; audiri, non videri poteſt? Cuius argumento in Hieremia dicitur: Audite Hier. 2.
verbum domini, domus Iacob, & omnes cognationes domus Iſrael. En, ait, audite, non vi-
dete, verbũ domini. Quid igit? Sciendũ duxerim, verbũ domini bifariam in ſcripturis eſſe,
ac dici. Vnũ, q̊d eſt perinde ſonus per os prophetarum, domino ſuggerente, prolatus, de q̊ apud Deuter. 8
Heremiam: In qua qdem ſignificatione Chriſtus ex ſcriptura vſus eſt, inquiens: Non in ſolo Mat. 4
pane viuit hõ, ſed in omni verbo, q̊d procedit de ore dei, ſcilicet per os eius ſanctorum. Sic Apo- 2. Cor. 2.
ſtolus ait: Non enim ſumus ſicut plurimi adulterantes verbum dei, ſed ex ſynceritate, ſicut ex
deo in Chriſto loqmur. Atq huiuſmodi dei verbum propriè audimus, non autem niſi impro-
priè & metaphoricè, & per tranſlationem videmus. De eo igitur haud vident hodie paſtores
dicere. Et videamus hoc verbum, & cætera. Alterum eſt domini verbum, quod dei eſt filius,
In principio apud deum exiſtens, quo & eodem verbo & deo & per ipſum omnia ſunt facta, Iohã. 1
& ſine eo qdem nihil eſt factum, quod quidem hodie caro eſt factum. Et hoc eſt illud ipſum
verbum, quod Eſaias in æternum adfirmat manſurum. Et Dauid quoq; cœleſtem patrem in Eſa. 40.
ſpiritu adloquens, inquit: In æternum domine, verbum tuum permanet in cœlo. Id quod ple- Pſal. 118.
riq; hac calamitoſa tempeſtate non ſatis adanimaduertunt. In quorum impudente ore eſt.
Verbum domini manet in æternum, qui tamen plane arguunt ſe neſcire, quid aut quod ſit

Digitized by Google

verbum domini, quod in æternum maneat, ſed de hoc ſuo loco multa diximus.

¶Iam vero rogas, quur æternus dei æterni filius, verbum appelletur? Reſpondeo, ipſum F
dei filium vocari verbum. Primo, quod ex mente illa diuina, eademq́ꝫ intellectuali dei pa-
tris ab æterno æque propemodum emanet ac verbum, id eſt, conceptus rei ex mẽte noſtra
procedit, nõ tamen, inquam, ad ſimilitudinẽ verbi, large dicti, quod eſt ipſa vox ſignificati-
ua vel cõceptus ipſe rei imperfectus, quandoquidem deus vnico actu intelligendi ſeipſum
& omnia alia concipit perfecte, quũ verbũ noſtrũ in mente multiplicetur. Quod eñ ſunt
inibi conceptus perfecti vel formati, totidẽ etiam inibi ſunt verba. In deo aũt vnicũ ẽ ver-
bum, qa poteſt ibi nõ niſi vnicus conceptus eſſe perfectiſſimus. In nobis verbũ eſt tranſiẽs
& accedens, quũ non ſemꝑ actu intelligimus, ſed in deo idem eſt, quod ſubſtãtia diuina ni-
hil plane alieni admittẽs, & ſemper actu ꝑmanens & æternum. Quod vero res ad hunc fer
Pſal. 44 me modũ habeat, deus ipſe pater de filio ſuo teſtatur. Eructauit cor meũ verbũ bonũ, ſcili-
Pſal. 109 cet filiũ ab eo æterno vnigenitũ. Et rurſus ad filiũ: Ex vtero, inquit, añ luciferũ genui te. Et
Eccle. 24 filius ipſe patris vnigenitus, aliàs patris æterni ſapiẽtia dictus, de ſeipſo ait: Ego ex ore al-
tiſſimi prodiui, primogenita añ omnẽ creaturã. Nec eſt quod quis profundius de huius ver
Eſaiæ. 52 bi diuina cõceptione & gñatione quærat, quũ nemo hominum eam ſatis poſſit intelligere
propheta dicẽte: Gñationẽ, ſcilicet diuinã, eius quis enarrabit? quaſi diceret, nullus planè.
Enimuero mens humana, quæ ſunt natura indeprehenſibilia attingere nequit. ¶Secun G
do dei filius verbũ eſt dictus hac gratia, quod ꝑ hũc deus ipſe, qui in ſuapte natura, nulla ra-
tione comprehẽdi põt, verbum ſuũ, id eſt, diuinam ſuam mẽtem & voluntatem, hoc vel il
lud à nobis agendi vel dimittẽdi verbo humano loqueretur & innoteſceret. Et hoc eſt q̊d
Heb. 1 Paulus ait: Multiphariam multiſq́ꝫ modis olim deus loquẽs patribus in prophetis, nouiſſi-
mis diebus illis loquutus eſt nobis in filio, de quo aliàs deus pater per vocẽ in nube. Hic eſt,
Matt. 17 inq̄t, filius meus dilectus, in quo mihi bñ cõplacui, ipſum audite. Locutus eſt & ille quon-
Lucæ. 1 dam per os propheta℞, ſed quod caro infirma ſine verbo, carne intelligere haud valuit. Vn
Lucæ. 24 de alibi hoc ipſum verbum, ſcilicet dñs Ieſus, diſcipulis in Emautem euntibus, incipiens à
Moyſe & omnibus prophetis, interpretabaꝉ illis in omnibus ſcripturis, quæ de ipſo erant
Iohã. 1 Sanè, inquam, verbũ illud dei Maxi. ſcilicet dñs Ieſus, caro factũ eſt, dũ eſſet, vt Iohannes
1. Tim. 6. ſcribit, In principio apud deũ, lucem (teſte apoſtolo) inhabitans inacceſſibilẽ, & non erat,
Roma. 11. qui caperet illud. Quis eñ inueſtigauit ſenſum dñi, aut q̄s cõſiliarius eius fuit? Carnalis q̄dẽ
1 Cor. 2. 3 homo, quæ ſunt ſpũs dei, non ꝑcipit, ſed nunc carnalis etiam homo capit, quia verbũ caro
eſt factum. Si proinde nihil præter carnẽ nouit audire, Ecce verbũ caro factũ eſt, audiat il-
lud vel in carne, quod prius haud potuit. O homo in carne tibi exhibetur ſapiẽtia illa, quõ-
dam prorſus occulta. Ecce iam trahitur de occultis, & ipſe ſeſe ingerit ſenſibus carnis tuæ.
Tranſeamus igitur hodie paſtores vſq́ꝫ Bethlehem, & videamus hoc verbũ, id eſt dei filiũ,
quod factũ eſt. Quid, aut quando factũ eſt? Caro factũ eſt, reſpondet Iohãnes, id eſt homo
Galat. 4. carnalis, quando (inq̄t apoſtolus) aduenĩẽte tẽporis plenitudine, deus pater ipſum miſit, fa
ctum ex muliere, factũ ſub lege, vt eos, q̄ ſub lege erãt, redimeret, vt adoptionẽ filio℞ reci-
Pſal. 106 peremus. Et hoc eſt, quod propheta ait. Et clamauerũt ad dñm, quũ tribularẽtur, &c. Mi-
ſit verbũ ſuũ, & ſanauit eos, & eripuit eos de internitionibus eo℞. Et quis fecit hoc verbũ?
Reſpondẽt paſtores, Dominus fecit. O mira & profunda, prorſuſq́ꝫ diuina ſimpliciũ pa-
Eſaiæ. 19 ſtorũ ſciẽtia, q̄ ſciuerũt, q̊d doctus Plato neſciuit, q̊d Demoſthenes ignorauit. Nec mirum
1. Cor. 1 æterne deus, quũ ipſe dixiſti, Perdã ſapiẽtiam ſapiẽtium, & prudẽtiam prudentiũ reproba-
Mat. 11 bo. Recte laudaſti dñe mi Ieſu patrẽ, inquiens: Cõfiteor tibi pater, dñe cœli & terræ, ꝙ reue
laſti ea paruulis, & abſcondiſti ea à ſapientibus. Vnde eñ, Dñe deus, niſi à te diuinitus edo
cti hodie aiunt paruuli, ĳdemq́ꝫ ſimplices paſtores. Trãſeamus vſq́ꝫ Bethlehẽ, & videamus
verbũ, q̊d factũ eſt, q̊d fecit dñs. Bñ ac vere dicũt, ꝙ dñs deus fecit verbũ, ſcilicet carnẽ, quã-
doquidẽ indiuidua ipſa trinitas verbũ fecerit incarnari, q̊d non factũ eſt ex virili ſemine, in
vtero inuiolatæ virginis, ante, in & poſt partũ, ſed q̊d deus ipſe ſua virtute ſupra & præter
naturã fecit fieri carnẽ, Archangelo paſtoribus ſubſcribẽte, quũ ait ad Mariam: Spũs ſan-
Luc. 1 ctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq́ꝫ & q̊d naſceꝉ ex te, ſanctũ
Mat. 1 vocabitur, filius dei. Et alibi, ad Ioſeph: Quod in ea natũ eſt, de ſpũ ſancto eſt. Videte, q̄ſo,
fratres dilectiſſimi, q̄ cum Archangelo per omnia conueniunt hodie paſtores, dicẽtes: Et
videamus verbũ, quod factũ eſt, q̊d dñs fecit, ſcilicet non natura, neq́ꝫ virtus virilis ſeminis,
quia ſpũ ſancto autore conceptũ & caro factũ. ¶Valeant igitur & erubeſcant æternali- H
ter impĳ, q̄ impiè in ſymbolo apoſtolico obmittunt hanc clauſulam, q̄ cõceptus eſt de ſpũ
ſancto, natus ex Maria virgine, vtpote impiè & quidẽ obſcurius negantes, verbum à deo
ſpũ ſancto factũ cõtra ſpiritum ſanctũ, qui hodie loquutus eſt ꝑ paſtores, quũ non niſi ſim-
pliciter dicũt, à ſpũ ſancto acti. Videamus verbũ, quod factũ eſt, quod dñs fecit, Q. d. nõ na
tura, nec

Digitized by Google

tura,nec genitura ſeminis.Audiant,inquã,hodie impij hæretici,ijdemq; Iudæi non medio-
cre fidei à paſtoribus exemplũ & teſtimoniũ,nõ vilis perſona paſtorũ.Profectò,quo vilior ad
prudentiam,eo pretioſior ad fidem.Non gymnaſia choris referta ſapientium,ſed plebẽ do-
minus ſimplicẽ requiſiuit,quæ phalerare audita,& fucare neſciret. Simplicitas enĩ quæritur,
non ambitio deſideratur.Nec contemnenda putamus perinde verba vilia paſtorũ.A paſto
ribus etiam Maria fidem colligit.A paſtoribus populus dei ad reuerentiam congregatur.Sa
ne ait magnus ille Paulus:Quæ ſtulta ſunt mundi,elegit deus,vt confundat ſapientes,& infir- 1.Cor.1.
ma mundi elegit deus,vt confundat fortia,& ignobilia mundi & contemptibilia elegit deus,
& ea quæ nõ ſunt,vt ea quæ ſunt,deſtrueret,vt nõ glorietur omnis caro in cõſpectu eius.Nõ
igitur,chariſſimi fratres,tranſeamus cũ iſtis impijs hæreticis,quoniã verbũ,quod factum eſt,
nõ vident,quod dominus fecit,quos dñs deus per prophetã falſo dicit prophetare in nomi- Hiere.23
ne ſuo,quũ eos nõ miſerit:ſed trãſeamus cũ paſtoribus,& videamus verbũ,quod factum eſt, Johan.1.
quod fecit dñs,& nobis oſtẽdit? ¶Et quãdo & quomodo oſtẽdit? Quãdo(reſpondet Euan-
geliſta)habitauit in nobis,id eſt,in carne noſtra ex Maria virgine ſumpta, ſeq; nobis in noua
humanitatis forma per altiſſimũ incarnationis ſacramentũ inſinuauit,atq; trigintatribus an- Philip.2
nis manifeſtauit.Quãdo,inquam,(teſte apoſtolo)quũ in dei forma fuit,nõ rapinã arbitratus
eſt,eſſe ſe æqualẽ deo,ſed ſemetipſum exinaniuit,formã ſerui accipiens,in ſimilitudinẽ homi
num factus,& habitu inuentus vt homo,humiliauit ſemetipſum,factus obediens vſq; ad mor
tem,mortẽ autem crucis,qui hodie infans & homo paruulus natus eſt,in præſepio poſitus &
pannis inuolutus,vt homo vagiuit & alſit,ac friguit.Et hoc eſt,quod paſtores dicũt,& quod
oſtendit nobis.Quamobrẽ & nos hodie cũ paſtoribus paſtores tranſeamus. Quomodo? To
to mẽtis deſiderio abiectis carnalibus concupiſcentijs.Quò tranſeamus? Vſq; Bethlehem.
Sed quis,inquis,ex pauperibus ac inopibus eò perueniet,quũ Bethlehem Iudææ caſtellũ pro-
cul ſit hinc,& quidẽ trans mare & inter Antichriſtos? Tranſeamus(inquã)vſq; Bethlehem.
Non dico in Bethlehẽ,quod in Iudæa eſt,ſed quod nos ſumus.Bethlehẽ quidem domus eſt
panis,qualis nos,in qbus dominus Ieſus,panis ille viuus,q de cœlo deſcendit,ſe habitare pro- Miche.5
miſit,inquiens:Si quis diligit me,ſermones meos ſeruabit,& nos veniemus & faciemus man Matth.2
ſionẽ cum eo.Sic apoſtolus ait:Neſcitis,qa templũ dei eſtis,& ſpũs dei habitat in vobis.Sic & Johan.6 Johan.14
Iohãnes inqt,ſe de cœlo audijſſe vocẽ:Ecce tabernaculũ dei cũ hominibus,& habitauit cum 1.Cor.3
eis,id eſt,in cordibus eorũ.Vſq; ad hanc Bethlehẽ tranſeamus,vtiq; nõ remotã hinc,ſed om- Apoca.21
nino propinquã,prope enĩ eſt verbũ dñi,nec vltra mare quærendũ,quũ in eo ſit loco,q̊ nul-
li volẽti negatur acceſſus vel quãlibet claudo.Hinc Moyſes alibi:Nõ eſt ſupra te,inquit,neq; Deute.30
procul poſitũ,nec in cœlo ſitũ,vt poſſis dicere,qs noſtrũ valet ad cœlũ conſcendere,vt defe-
rat illud ad nos,neq; trans mare poſitũ,vt dicas,qs noſtrũ poterit transfretare mare,& illud
ad nos iuxta deferre.Sed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo & corde tuo. Tranſeamus igitur
vſq; ad noſipſos,pedibus cõuerſionis,nõ corporis.Quid inibi agemus? Vt videamus hoc ver
bũ,quod fecit dñs,id eſt,Chriſtũ Ieſum.At,inquis,qũo videamus ipſum,quũ glorificatus in Actor.1.
cœlo reſideat,quò glorioſus aſcendit? Videamus,inquam,nõ carneis oculis,ſed mentis,id eſt Galat.5
vera fide,quæ per charitatem operatur,quo pacto verbum in nobis vult habitare,pro quo Epheſ.3
Apoſtolus,vt ipſum habitaret apud nos modo deuotè orauit.Ita quidẽ Abrahã fide hoc ver Johan.8
bum,quod factũ eſt caro,vidit,quũ hauddũ caro eſſet factũ,Chriſto dicente:Abrahã pater ve 1.Cor.13
ſter exultauit,vt videret diem meũ,vidit & gauiſus eſt.Quo quidẽ pacto,vt ex apoſtolo acci
pimus,videmus nunc per ſpeculũ in ænigmate,tunc aũt facie ad faciem,& ſicuti eſt,quando Job.19
.ſ.noſtrũ eius virtute corpus illi cõfigurabitur:ſiquidẽ,ait Iob:Et in carne mea videbo deum, Johan.15
K ſaluatorẽ meũ.¶At quid aũt,qũo ipſum verbũ in hac proqinqua Bethlehem videamus,Ni- Actor.1.
mirum fide deuota,& corde ſyncero ipſum contẽplantes,qũo & qua in forma ſe nobis oſtẽ- 2.Cor.5
dit,vt & ipſum ſequamur,quod nos verbo & exemplo docere venit:vtiq; contemplemur
ipſum,qui cœli,terræ creator eſt,& rector ideq; oĩm dñs iaceat in diuerſorio,argumẽto,no-
bis hic non eſſe firmã manſionem,ſed aliã in cœlis,non manufactã.Et iaceat in præſepio par-
uulus,exemplo,vt & ipſi ſimus paruuli,neq; nos magnificantes,qui ſumus vermis,puluis,&
cinis,quũ ipſa maieſtas adeo ſe hũiliauit in ꝑſepio,vt nõ ſupbiamus de domibus ſupbis.Nec ẽ 1.Timo.1.
frẽs,ꝙ ad illũ trãſire timeamus,qa dñs venit.Siqdẽ venit ad ſaluãdũ,nõ iudicãdũ,q nil ſecũ ha
bet,q̊d tyrannidẽ præ ſe ferre poſſit.Nã puerulus infans,pãnis inuolutus,in ꝑſepio diuerſorij
vagiens iacet:argumẽto,ꝙ ſua nos humili paſſione liberare,nõ aũt ligare,venerit,in lutea do Pſal.112
L mo iacens,ꝙ ſit ille,q de ſtercore erigit pauperẽ.¶Supeſt ꝓinde frẽs chariſſimi,vt feſtinan-
ter hodie paſtores ſimplices fide & charitate trãſeamus vſq; Bethlehẽ,& videamus hoc verbũ
q̊d caro factũ eſt,q̊d dñs fecit,& oſtẽdit nobis,vtpote oĩno abbreuiatũ,hũile & ſumme exina
nitũ,nõ vtiq; propter ſe,ſed propter nos,q̊ꝝ grã factũ eſt caro,in ꝑſepio diuerſorij paruulus
infans,exẽplo ad nos clamãs,q̊d deĩde ꝑdicaturus ẽ verbo,inquiẽs:Diſcite à me,qa mitis ſum Matt.11.

 & hu-

Digitized by Google

Acto.1 & humilis corde, vt verax inueniat, q dicit: Cœpit Ieſus facere & docere. Nolite, obſecro
frẽs ſine cauſa tã pretioſum exẽplar vobis exhibitũ eẽ, ſed cõformamini illi & renouamini
ſpũ mẽtis vr̃æ. Eſtote humilitate vera vt paſtores rudes, vt paruuli infantes. Et trãſite ho-
die & q̃tidie feſtinãter, ſine deſidia vſq; Bethlehem ſpũalem, ibiq́; verbũ, q̃d carnẽ dñs fecit,
vera fide videte, q̃d oſtẽdit nobis, vt & deinde ad illã ſuperiorẽ Bethlehem, q̃ nõ eſt manu-
facta, & cœleſtẽ trãſire poſſitis, q̃ ipſum verbũ caro in carne aſcẽdit, vbi ſedet in dextris pa
tris, ita nimirũ, vt q̃d hoc in ſeculo fide recta dilectioneq́; vera in præſepio poſitũ & plorãs
vidiſtis, illic in patris ſolio videre regnãs de facie ad faciem videre valeatis, illius in om̃i vir-
tutum gñe vſq; in illã ipſam cœleſtem Bethlehem veſtigia ſequuturi.

HOMILIA SEXTA DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ.2, Et hæc vidua vſq; ad annos octoginta quatuor, q̃ non diſcedebat de tẽplo ieiunijs & obſecratõibus, ſeruiẽs deo nocte ac die.

Dominica infra octa. dñice natiuitatis.

QVVM QVAE HACTENVS EVANGELISTAE A
diligenti conatu ſynceraq́; fide de puero Ieſu nuper nato memo-
Johan.15 riæ prodiderũt, deuotiore animo & lego & relego, ac iterum atq;
iterum voluo, idemq́; reuoluo, nõ debeo nõ fateri ea om̃ia eſſe ab
illis ſpũ ſancto autore, qui ſpiritus eſt veritatis, tradita, quandoqui
dem vniuerſa videam nõ otioſe eſſe ſcripta, ſed ſuas rationes gra-
uiſſimas & rectiſſimas complecti. Quur, obſecro, tam mirabiliter
oẽs ſexus & ætates, vtpote viri, mulieres, iuuenes, & ſenes in aduẽ-
tu Chr̃i Ieſu, adeoq́; diuino ſpũ, etiã in matris vtero infantes, ꝓ-
phetarũt? Non vtiq; aliã ob rationẽ quam vt. ¶ Primo, oĩm te- B
Luc.1 ſtimonio approbaret eſſe ille quẽ lex & prophetæ dudũ fore ꝑdixerant, planeq́; adſtrueret
de ipſo verbũ Gabrielis, ad Mariã dicẽtis: Ecce cõcipies in vtero & paries filiũ, & vocabis
nomen eius Ieſus. Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabit. Et dabit illi dñs deus ſedẽ Da-
uid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternũ, & regni eius nõ erit finis. Id q̃d & du-
dum prophetarat Eſaias, inquiẽs: Paruulus em̃ natus eſt nobis, & filius datus eſt nobis. Et
Eſaiæ.6 factus eſt principatus ſup humerũ eius, & vocabit nomẽ eius admirabilis, cõſiliarius, deus
fortis, pr̃ futuri ſeculi, princeps pacis. Multiplicabit em̃ imperiũ, & eius pacis non erit finis,
ſup ſoliũ Dauid, & regnũ eius vſq; in ſempiternũ. Iã vero qs dñm Ieſum nõ eum eſſe ex aĩo
credat, cuius gñatio nõ ſolũ ab angelis & ꝓphetis, à paſtoribus & parẽtibus, ſed etiã & ſeni
oribus, à iuſtis teſtimoniũ accepit. Quid ꝙ oĩs ætas & vterq; ſexus euẽtorũq́; miracula fidẽ
Luc.1 adſtruũt. Siquidẽ in dño naſcituro, Iohannes in vtero clauſus exultat, Eliſabeth prophetat
eadẽq́; ſterilis parit, mutus Zacharias loquit, virgo Maria generat, tres Magi adorãt, iuſtus
Matth.2 expectat, vidua cõfitet. Prophetauit itaq; Symeon, ꝓphetarat copulata cõiugio Eliſabeth
prophetarat virgo Maria, debuit etiã Anna vidua prophetare, ne qua aut profeſſio deeſſet
aut ſexus in Chriſti Ieſu diuinitate, & humanitate adſtruẽda. ¶ Secundo neminẽ eſſe fo- C
req́; debere cuiuſcũq; vel ſexus vel ætatis, qui nõ Chriſto nato, perinde redẽptori noſtro,
Pſal.148 dño & deo laudes decantet. Ad q̃d propheta alibi hortat, dicens: Iuuenes & virgines, ſenes
cum iunioribus, laudẽt nomen domini, quia exaltatum eſt nomen eius ſolius, vt & puer il
Apoc.1 le vere nouus, quia Alpha & ω, principium & finis omnium rerum ſubindicaret. ¶ Ter-
Acto.10 tio, neminẽ à deo & à fide ſancta repulſum iri, nec ſe pſonarum eſſe acceptorem, qui venit
Roma.2. 1.Timo.1 omnes facere ſaluos, nec eſſe ſtatũ hominis, quẽ ipſe nõ approbet, vbi is pro ſua mẽſura ſer
uetur. Id quod ipſe non obſcure eſt teſtatus, q(quũ tres ſunt ſtatus, ſcilicet virginitatis, cõ
iugij, viduitatis, in quorũ quolibet vitã agere licet) virginitatẽ, vti excellentiorem. In Ma-
ria ſua matre caſtiſſima, cõiugiũ in Eliſabetha, vti virginitati proximiorẽ ſtatũ, & viduita-
tem hodie in Anna vidua, & quidẽ non ſolum approbauit, ſed quid vel in virginitate, qd
in coniugio, quid in viduitate ſeruandũ ſit, in ſingulis pſonis prædictis inſinuauit. Cæterũ
quia multæ occurrũt cauſæ, quæ me ad viduitatis tractatũ cohortãtur, tum quod, quũ vir-
ginitatis & coniugij ſtatũ anno ſuperiore tractabam, me ſuo tẽpore de viduali ſtatu tracta
turum promiſerim, tũ q̃d hic Euangelij locus expoſtulet, & demũ ille ipſe viduitatis ſtatus
hoc ipſum cõtra ſuos hoſtes vel maxime deſideret, animus eſt paucis agere in præſentia de
viduis, quarum perinde ſingularẽ typum hodie Euangeliſta proponit Annam prophetiſ-
ſam, Phanuelis filiã. Erat ſanè Anna (vt Euangeliſta ſcribit) ex re nomen habẽs, nimirum
à gratia (qppe ſpũ prophetico ꝑdita) filia Phanuelis, viri laudati de tribu Aſer, q̃ inter duo-
decim tribus octaua, tacito quodam typo deſignat reſurrectionis beatitudinẽ, quã Iudæo-
rum

rum ſabbatiſmo adiecit euãgelica doctrina. Nã Aſer Hebræis beatũ ſonat. Hæc cũ eēt admo
dũ prouectæ ætatis, nõ in aliud videbat dilata, niſi ꝙ ardẽtiſſimis optarat votis, anus videret
promiſſum infantẽ, qui ſalutẽ eſſet allaturus populo Iſraelitico. Suggeſſerat eñ hoc illi ſpũs
ſanctus, iã eſſe natũ. Et eiuſdẽ ſpũs admonitu, quo fuerat afflatus Symeon, ſuperuenit, quũ hęc
quæ hactenus ab Euãgeliſta ſunt dicta, agerẽtur in tẽplo. Hæc quũ nondũ eſſet apud Iudæos
gloriosa virginitas vixerat cũ marito ſeptẽ annis à virginitate ſua. Quod quidẽ tẽporis mari-
D to & ſoboli datũ eſt, quod vero vitæ reliquũ fuit, pietati cõſecratũ. ¶ Porrò, quũ hic, deo fauẽ- C. vidua
te, de ſtatu viduali ſumus dicturi, ſciendũ velimus, viduã propie dici perſonã, quæ nupta eſſe 34 diſtin.
deſiit, quæꝗ cõiuge per mortẽ eſt priuata, quaſi à coniuge, vel viro, vel à dualitate diuiſa, ſecũ malũ. 6. vi
ſtatuens, ſola deinde perpetuo viuere. Eiuſmodi vero viduitatẽ eſſe nõ modu licitã, ſed deo duã ſemp
vel maxime gratã, arguit apl'us, dicens: Dico aũt nõ nuptis & viduis bonũ eſt illis ſi ſic permã de ꝓb. ſig.
ſerint, ſicut & ego. Et paulo poſt: Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionẽ. Solutus es ab vx 1. Cor. 7
re, noli quærere vxorẽ. Cuius ſanè doctrinã & conſiliũ approbãt exẽpla ſanctiſſimarũ perſo-
narũ, q̃ viduæ manſerunt, qbus propterea Deus Opt. ſingularẽ præ cæteris gratiã cõtulit. Vi-
dua quidẽ erat Iudith, quæ & Holophernem interfecit, populũ ſuũ liberans, proindeꝗ ab om Iudith. 8
nibus habita fuit inclyta & glorioſa. Similiter & illa, quæ in Sarepta Sidoniorũ Heliam virum
dei pauit, cuius & ab illo, filius à morte fuit reſuſcitatus. Itẽꝗ & illa, cuius Heliſæus fecit mira- 3. Reg. 17
culoſe multiplicari oleũ, vt de eius pretio filios liberaret à creditoribus. Qualis fuit & illa, de q̃ 4. Reg. 4
hodierna Euangelij lectio, cuius magnopere nobilitas extollit, cõtinentia laudat, ætas cõmẽ-
datur, religio ꝑdicatur, idonea & digna, quæ dei filio incarnato teſtimoniũ perhiberet. Com
mẽdatur quidẽ præcipue ꝙ perſeuerauerit in viduitate annos circiter octogintaquatuor, q̃
& ſemel experta coniugium, quanq̃ eſſet adhuc ætate vigente, non cogitauit de repetẽdo ma
E trimonio. ¶ Attendite, quæſo, mulieres poſt ꝑdictas viduas vel vnicæ huius viduæ Annæ te-
ſtimoniũ, & imitamini illud, ſi qñ vobis euenerit, vt ꝑdatis viros, quãdoqdẽ nõ vt libet ac for-
tuito ſpũs ſanctus habitauit in ea. Bonũ eſt & primũ, ſi qua poteſt, apl'o teſte, virginitatis gra
tiã poſſidere. Si autẽ hoc nõ potuerit, ſed euenerit ei, vt perdat virũ, vidua perſeueret. Quod
quidẽ (vt excellẽs ille doctor Origenes ait) nõ ſolũ poſt mortẽ viri, ſed etiã cũ ille viuit, debet
habere in animo, vt etiã ſi nõ venerit voluntas ipſius, & propoſitum à dño coronet, & dicat:
Hæc voueo atꝗ promitto, ſi mihi humanũ aliqd, q̇d nõ opto cõtigerit, nihil aliud faciã q̃ in-
cõtaminata viduaꝗ perſeuerẽ. Sed video (prohdolor) hoc ipſum huius nobiliſſimæ viduę ex-
emplũ hac quidẽ tẽpeſtate (Apoſtatis forte, Cacodæmone duce, inſtigãtibus) perq̃ pauciſſi- L. 1. ff. de
mas imitari viduas, ſed pleraſꝗ vix expectare diẽ viri defuncti ſeptimũ, & eueſtigio ad ſecun his q. no
das nuptias, nõ habito pro more luctu, properare: Immemores ſanè ſanctarũ olim legũ, quæ tant.
quondã infamẽ definiunt mulierẽ, quæ vidua infra luctus tẽpus, quod annale erat, alteri viro L. 1. C. de
nuberet. Id q̇d non ideo dixerim, qa ſecundas nuptias damnem, quas ſcio eſſe licitas, & à ſcri- ſcdis nup.
pturis ſanctis nequaq̃ prohibitas, verum quod bono melius ante tulerim, & Chriſtianæ ho- 1. Cor. 7
neſtati ex animo conſuluerim. Siquidẽ ait Paulus: Mulier alligata eſt legi, quanto tẽpore vir
eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt à lege. Cui autẽ vult, nubat, tantum in do-
mino, id eſt, vel prolis creandę gratia, vel fornicationis vitandæ. Beatior autem erit, ſi ſic ꝑ-
manſerit ſecundum meum conſilium, id eſt, vt in viduali continẽtia perſeueret, quod melius
eſt, tum qa ſic permanẽs, liberius deo ſeruire poſſit, tum ꝙ ſecundæ nuptiæ plerunꝗ (non ac-
cedẽte cauſa) ſignum ſunt incontinentiæ, quod vel ipſum eſt vitandum, quandoquidẽ ab om
ni ſpecie mali abſtinẽdum docuerit Paulus. Hinc & Canones ad dignitatẽ ſacerdotij non ad- 33. diſt. c.
mittunt digamum, vel qui digamam vxorẽ habuit, &c. Optimè igitur faciunt, quæ viris pri- maritum.
mis priuatæ viduæ perſeuerẽt. Id quod eas admonet Apoſtolus, & deinde ſanctarum perſo- 1. Theſſ. 5
narum exempla. Adde quod & deus ille optimus maximus illas præ cæteris in ſignum grati De biga.
amoris fouet, ac defendi præcipit. In Eſaia inquiẽs: Iudicate pupillo & defendite viduam. Et nõ ordi. c.
in Zacharia inquit: Viduam nolite calumniari. Qui in Hieremia dicit eos ſe viſitaturum indi Sane de
gnatione, qui cauſam viduæ non iudicarunt. Argumẽto nimirũ, viduas deo eſſe gratas, noſꝗ cler. con.
illis omnẽ debere operam, & defenſionẽ, & cõſolationem, quando & dominus ipſe, vidu- L. Qñ ij
am flẽtem vnicum filium defunctum ita eſt conſolatus, vt ei illum reddiderit reuiuiſcentem. p. int. pup.
Et hoc eſt, quod tantopere nobis commẽdat Apoſtolus viduas, dicẽs: Si quis fidelis habet vi- & vi. li. 1.
duas, ſubminiſtret illis. Et rurſus: Viduas honora, quæ veræ ſunt viduæ. Quo quidem verbo Eſaiæ. 1.
F non minus nobis commẽdat viduas, quam admonet, vt viduæ conentur eſſe veræ, id eſt, ſan Zach. vij
ctæ viduæ. ¶ Quales ſi eſſe, vt debuerint; voluerint. ¶ Primo, neceſſum eſt, vt deo in primis Hiere. 5
deuotæ ac ſemꝑ pijs operibus inſeruiant. Hinc Paulus: Quæ, inquit, vere vidua eſt & deſola- Lucæ. vij
ta ſperet in deum: & inſtet obſecrationibus & orationibus nocte & die. Sic nimirum ſategit 1. Tim. 5
hodie Anna filia Phanuelis, quæ non diſceſſit de templo, ieiunijs & obſecrationibus, ſeruiens
nocte ac die, nempe mundo mortua, & deo dicata, die noctuꝗ ſe totam immolauit, hoſtiam

viuam,& rationabilem,& acceptam contra nonnullos noſtra tempeſtate,qui & tēpli ingreſſum,orationes crebras,& ieiunia nedū ludibrio habēt,ſed & planè neglıgūt,& execrātur,propter quæ tamē hodie Anna meruit Chriſtū bn̄dicere, videre & amplecti atq; adeo
Judith. 8 omnibus bonis in tēplo p̄dicare. Talis erat & ſancta Iudith,quæ (vt dicit ſcriptura) famigeratiſſima ob virtutes,de qua nemo loqueretur malū,in ſupioribus domus ſuæ partibus fecerat ſibi ſecretū cubiculū ,in quo cū puellis ſuis clauſa morabaẗ,habebatq́; ſuper lumbos ſuos cilicium,& ieiunabat omnibus diebus vitæ ſuæ.Quæ vel ideo meruerit Olophernem in-
Marc.12 terficere,typū Cacodæmonis. ¶Secūdo ,vt ſint miſericordes in largiēdis eleemoſynis. G
Luc.21 Cuiuſmodi fuit,quam tantopere commēdat dominus,quoniā paupercula duo minuta æra,id ē,totum quod ex diurno victu habuit,in tēpli gazophilaciū miſerat. Talis fuit & illa
Actorū.9 Thabita,à Petro in Ioppe reſuſcitata,q̄ ſcribitur fuiſſe plena operibus bonis & eleemoſynis,quas faciebat.Nō eſt itaq; quod timent,ne propterea,quū forte filios habent,pauperes euadant,verum memores ſint,ideoq́; dn̄m earum bona facere magis abundare,qui mirabi
3.Reg.17 4.Reg.4 liter prouidit filijs eius mulieris viduæ tēpore famis,quæ Heliam pauit, & eius quoq; filijs, quæ Heliſęum ſuſtinuit,cuius oleū propterea in ſalutē filiorum fuit auctum, argumēto deum viduas earumq́; filios,ſi bn̄ ſperauerint,nequaquàm deſerere. ¶Tertio , vt filios ſuos H
1.Tim.5 in timore inſtruant,& ad omnē pietatē atq; virtutē erudiant.Sic apoſtolus ait: Vidua eligatur non minus ſexaginta annoꝝ,quæ fuerit vnius viri vxor,in operibus bonis teſtimoum habēs,ſi filios educauit,ſi hoſpitio recepit,ſi ſanctoꝝ pedes lauit,ſi tribulationē patientibus miniſtrauit,ſi omne opus bonum exequuta eſt. Talis fuit vidua illa mulier Machabęa
2.Mac.7 quæ,vt tradunt canonicæ ſcripturæ,ſeptem ſuos filios,q̊s habebat, fortiter & cōſtāter hortabatur ad martyrium potius,q̄ vt derelinquerent legē dei, & traditiones maioꝝ. Mulier certè cōmendatione digna,ſed quā fortaſſis nūc pauciſſimę eo in negotio imitātur, quum plęræq́; nūc (proh dedecus æternū) filios ab antiqua religione,maiorūq́; laudato more dehortātur in manifeſtos & impudētiſſimos errores, ſed q̄ proculdubio ſuā luent aliqñ pœnā
1.Tim.5 ſcelere dignā. ¶Quarto, vt domibus ſuis bn̄ præſint,inibiq́; maneāt,pauciloquę & pudi- I
De Dina vide geneſis.34 cæ. Et hoc eſt,q̊d Paulus eas viduas iuniores,q̄ otioſæ domos circūeunt,& q̄ verboſę & curioſe loquuntur, quæ nō decet,potius vult nubere,filios procreare,& matresfamilias eſſe q̄ vllam dare occaſionē aduerſario maledicti gr̄a. ¶Hinc ſequiẗ:quinto vt vitēt huius mū- K
Psal.118 1.Tim.5 di delicias,& q̄ aliquo modo ipſas ad libidinē prouocare alliciereq́; poſſunt,ſemp memores eius verſiculi Dauidici: Auerte oculos meos,ne videāt vanitatē.Quæ em̄, ait apoſtolus, viduæ in delicijs ſunt,viuētes mortuæ ſunt,& quidē maximæ,quæ vidualē cōtinentiā,vt ſæpenumero & ſancte fieri adſolet,vouerūt,quādoquidē eæ quū luxuriatę fuerint,in Chriſto nubere volunt,habētes dānationē,quia primā fidē irritā fecerūt. ¶Audiant hic, qui falſo L
1.Cor.12 ogganniūt votū cōtinentię nō eſſe ſeruandū & eū,qui infringat nequaq̄ peccare, quum hic doctor gentiū,q ſuā à dn̄o Ieſu ex tertio cœlo,q̊ raptus fuit, ſcientiā & doctrinā habuit, nō modo eas,quæ,quū continēter viuere vouerūt,nubent ſolū,ſed quæ volunt nubere dānationi adſerit eſſe obnoxias. Nec eſt,q̊d impie garriūt ſimpliciter impoſſibile eſſe,ut qs continēter viuat,alioqui nec Chriſtus,qui virgo:alioqui nec Iohānes,q virgo:alioqui nec Maria,q̄ virgo:alioqui nec Iudith,quæ vidua:alioqui nec Anna prophetiſſa: quæ vidua vixit, nec hoc genus aliæ,& quidē plures ſanctiſſimæ pſonæ nō potuiſſent cōtinere:quas tn̄ cōti-
Deut.30 nuiſſe apoſtolica dogmata teſtātur. Præterea neq; Chriſtus neq; Apoſtolus tantopere virginitatem & viduitatē commēdaſſent & conſuluiſſent, quū vtiq; de impoſſibilibus nō eſſe
Mat.11 queat conſilium,nec obligatio. Atqui Chriſtus nihil impoſſibilium neq; præcepit,neq; cōſuluit. Alibi dicens: Tollite iugū meum ſup vos, & diſcite à me,quia mitis ſum & humilis
Sapiæ.8 corde,& inuenietis requiē animabus veſtris. Iugum em̄ meum ſuaue eſt,& onus meū leue. Nec profuerit allegare ſapientē,qui vtiq; bn̄ ait:Qūo poſſum eſſe continēs niſi deus dede-
Johan.15 Phil.4 rit: ſiquidē nihil planè credimus nos facere poſſe boni meriti ſine eo,qui dicit: Sine me nihil poteſtis facere,at Paulus inquit: In eo ſcilicet domino,qui me cōfortat, omnia poſſum, cui & clamāti & vexato,dn̄s dicebat ſuam ſufficere gratiā ,quam vtiq; petenti non negat,
Eccle.18 Galath.5 per quam & qui voluerit,continere valet,alioqui & fruſtra deus præcepiſſet nobis, ne iremus poſt concupiſcētias,& ne perficeremus eas. ¶Abſit igitur, ſorores in domino chariſſimæ,vt quæ vel voluntate ſola vel ſimul & nutu eſtis aut virgines,aut viduæ,īpios iſtos Apoſtatas,impudentiſſimosq́; hæreticos,vel tantillum ſequamini,vt velletis ad ſecundas, niſi vrgente vera legitimaq́; cauſa,redire nuptias. Verū declinabitis obſecro omnia, q̄ eo poſſint vel allicere,vel hortari,cuiuſmodi ſunt carnales voluptates, pompæ, choreæ, ſpectacula,hocq́; genus aliæ delitiæ,memores quod hæc omnia cū viris veſtris demortuis ſe- M
Vergil.4 Aeneid. pulta ſunt,quibuſcū & ipſæ adeoq; toti mūdo eſſe debetis mortuę. Si em̄ obſecro illa apud Maronē Aethnica Carthaginēſis regina dixerit: Ille meos primus, qui me ſibi iunxit amores. Et

Digitized by Google

res. Et alia apud Propertiū: Abſtulit ille, tulit ſecū, ſeruet'ꝗ ſepulchro. Quid vos? Si ſic cō-
muni lege naturæ dānant oēs gentiles viduæ voluptates, q̄d à vobis chriſtianis viduis ex-
pectandū eſt, q̃ pudicitiā veſtrā non ſolū eis debetis, qui defuncti ſunt, ſed dn̄o veſtro, q cū Gen.1.2.8
aliqñ vos in ęternū regnare ſperatis? Quid? Etſi olim añ & poſt diluuiū hoc dictū viguerit. 1.Cor.10
Creſcite & multiplicamini, & replete terrā? Nonne apud nos, in q̄s fines ſeculoꝝ deuene- 1.Cor.7
runt, plurimū vigere debet hoc Apoſtoli dicētis: Hoc itaꝗ dico fratres: Tempus breue eſt.
Reliquū eſt, vt & qui habent vxores, ſint tanq̃ non habētes. Id q̄d fit, vbi vel reddunt debi-
tum, non tñ exigunt, velut vterꝗ coniugū de cōmuni conſenſu cōtinet propter maius bo
num adipiſcendū. Exiſtimo eñ, inquit Paulus, hoc bonū eſſe propter inſtantē neceſſitatē,
quoniā bonū eſt homini ſic eſſe. Qui eñ ſine vxore eſt, ſolicitus eſt, quæ dñi ſunt, qūo place
at deo. Et reuera, cogitate vos q̄tidie morituras, & nunquā de ſecūdis nuptijs cogitabitis,
om̄i tēpore memores huius nobiliſſimæ Annæ viduæ Phanuelis viduæ, quæ vtcūꝗ iuuē-
cula & nobilis, defuncto marito, de repetēdo matrimonio nō cogitauit, q̃ & ideo prophe-
tiſſa Chriſtū dñm redemptorē mūdi hic à facie ad faciē videre vt hominē meruit, alibi vti
verum deum, ſicuti eſt, æternaliter videns.

HOMILIA SEPTIMA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ vndecimo. Quod vocatū eſt ab angelo priuſquā in vtero cōciperet.

In ferijs Circumciſionis dominice.

A SI ALIQVOD NOBIS EST SABBATVM, ID Exod.20.
eſt, dies feſta (vt certe eſt) ex dei præcepto ſanctificandū, id eſt, bo-
nis pijs'ꝗ actionibus (hoc eñ verè eſt ſanctificare) deo agendū cō-
celebrandū'ꝗ, hæc profecto octaua natalis Ieſu Chr̄i dies nobis p̄-
cipuè eſt ſanctificāda, vtpote in qua Chriſtus dñs, idem'ꝗ deus no
ſter, puerulus adhuc & idē iuxta humanitatē octiduanus noſtram
ex ſe ſalutē tam nomine arguit quā re ipſa teſtatus eſt, haud dubiè
vt ſperātes eum plane agnoſceremus eſſe nec aliū vēturum, q in-
ter nos & patrē cęleſtem mediator nos à peccatis noſtris, & à mor
te æterna, cui propter peccata obnoxij eramus, ſaluaturus, nos'ꝗ
mox ab ipſo natiuitatis ſuæ exordio homines deo, & infimos ſummo ſociaturus eēt. Quid
enim illum nō omnino crediſſemus verum eſſe Meſſiam & ſaluatorē in lege & prophe-
tis tot añ ſeculis promiſſum, q tot tam'ꝗ firmis teſtimonijs ſe nobis eundē facit teſtatum?
Naſcit ille vti'ꝗ ex muliere, ſed cui fecūditatis fructus ſic accedit, vt nō decidat flos virgini- Gal.4
tatis, iuxta Eſaiam, dicentē. Ecce virgo cōcipiet & pariet filiū. Pannis obuoluit, ſed panni Eſaiæ vij
ipſi angelicis laudibus honorant. Gloria in excelſis deo & pax hominibus bonæ volūtatis. Luc.2
Abſconditur in præſepio, ſed prodit radiāte ſtella de cœlo, quā Magi viderāt in oriente, vt
paulopoſt, deo volēte dicemus. Argumēto, quod is eēt altiſſimi filius, ſine macula, angeloꝝ
dñs, atꝗ rex regū & dñs dominantiū, qui & hodierna die circūciditur tanquā verus Abra-
hæ hominis filius. Ieſus quoꝗ vocat, tāquā filius dei, Ille eñ ſolus eſt ſaluator, q de ſe dicit.
Ante me nō eſt formatus deus, & poſt me nō erit. Ego ſum ego ſum dñs, & nō eſt abſꝗ me Eſaiæ.43
B ſaluator. Ego ſum ego ſum ipſe, ego ſum qui deleo iniq̄tates tuas propter me. ¶In q̄ ho-
die duo deuotione ſumma ſunt cōſideranda. Et hoꝝ primū amandū ex animo'ꝗ gratū eſt
habēdum, Alteꝝ & mirandū & exoſculandū & ſemp̄ vt ſalutare exemplū ſequēdum. In cir
cumciſione quidē hodierna luce habemus, frēs chariſſimi, q̄d amemus, habemus q̄d & ad-
miremur ſimul'ꝗ q̄d imitemur. Quandoquidē in ea magnum dignationis bñficium patet,
vnde gratias agamus, latet aliquid clauſum, quod in nobis implere debeamus. Siquidē do- 2.Petri.2
minus noſter venerit non ſolum propter nos redimendos ſanguinis ſui effuſione à priori-
bus delictis, ſed & docendos verbis & exemplis, ne recaſuri eſſemus in priora vel forte ma-
iora delicta, ne fierent nouiſſima prioribus peiora & damnabiliora. Atꝗ vtrumꝗ horum
nobis hodie exhibuit, Euangelij verbis idipſum teſtantibus in hanc literam. Poſtquā con-
ſumati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomē eius Ieſus. Quod voca-
tum eſt ab angelo priuſquam in vtero conciperetur. Eſt autem (vt non obmittam parua,
ſine quibus magna nequeunt intelligi) circumcidere ex genitali membro, per quod ſuc- Ro.2.3.4
ceſſio humani generis & carnalis propago miniſtratur, amputare aliquam partem, quam 1.Cor.vij
C præputiū appellāt, cuius ſæpe fit apud Apoſtolū mētio. ¶Eſt autē circūciſio primum à Gal.2.5.6
deo data & p̄cepta Abrahamo & ſemini eius ī remediū originalis criminis, & in ſignū fęde Ephesi.2
ris, magnę q̄ꝗ fidei, q̃ credidit diuinæ ꝓmiſſioni pollicēti, q̄d in ſemine eius bn̄dicēdę eēnt Col.2.3
omnes tribus, quod'ꝗ futurus eſſet pater multarum gentium, oīm. ſ. credētiū, q & propter Gene.17
b 4 eam fidē

Digitized by Google

eam fidem ſui nominis meruit conuerſionem, vt qui primum ducebatur Abram, id eſt, pater
excelſus vel exaltatus, ſimul cum circumciſione diceretur Abraham, id eſt, pater multarũ gen-
tium. Inde populus ille ſumpſit conſuetudinem in circumciſione nomina imponendi, quem
Coloſſ. 2 deinde morem amplexati ſunt Chriſtiani in baptiſmo, qui Paulo ſcribente, in locum circum-
Lucæ. 2 ciſionis ſucceſſit. Nec male, inquam, hunc ipſum morem ſequuntur Chriſtiani quum & illum
dux noſter Chriſtus hodie ſeruare non dubitauit, Euangeliſta dicente: Poſt quàm conſum-
mati ſunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus. Quod vocatum
eſt ab angelo priuſquàm in vtero cõciperetur.

¶ Hoc eſt, fratres, quod hac circumciſionis die amemus, nomen ſcilicet Ieſus: nomen vtpote D
tam glorioſum tãq; omni adoratu cultuq́; dignum, vt non ab hominibus neq; primum appel
lari, neq; ab eis efferri in mũdũ, ſed ab excellentiore quadam maioriq́; natura, ſcilicet angelica
Lucæ. 1. debuerit. Siquidem ad Mariam angelus dicebat: Ecce cõcipies in vtero & paries filium, & vo
Matth. 1. cabis nomen eius Ieſus. Idem ad Ioſeph: Pariet autem, ait, filium, & vocabis nomen eius Ieſus,
Phil. 2. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum. En Ieſus eſt ſaluator, ideoq́; illud pla
nè nomen, quod eſt, teſte Apoſtolo, ſuper omne nomen, ita vt in eo omne genu flectatur, cœ
leſtium, terreſtrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur: quia dominus Ieſus Chri-
ſtus in gloria eſt dei patris, Sanè ſicut circumciſio in Chriſto vnitatem ſuſceptæ probat huma
nitatis, ita nomen Ieſus, quod eſt ſuper omne nomen, gloriam indicat maieſtatis. Circumcidi
tur ille (vt dixi) quaſi verus Abrahæ filius, vocatur Ieſus, quaſi vnigenitus dei filius. Neq; enim
inſtar priorum dominus noſter nomen ſuum Ieſus ceu vacuum & inane portauit & obtinuit,
quod nec eſt in eo magni nominis vmbra, ſed veritas. Et licet quidem hoc nomen Ieſus alijs
antea fuerit impoſitum, tamen fuit nouum in Chriſto, quum illi fuerit innatum, & à proprie-
tate quia ſaluator omnium, ab angelo impoſitum, quæ vtiq; vniuerſalis proprietas in alijs
non fuit, quàmuis ſalutem in facto aliquo particulari, & quidem non propria virtute fecerint.
Siquidem Chriſtus appellari debuerat Ieſus, id eſt, ſaluator.
Eſa. 43 ¶ Primo, à potentia ſaluandi, & ſic ei id nominis ab æterno fuit, vti vero æternoq́; deo, qui ſo- E
lus (vt diximus) ſua virtute ſaluare poteſt, & peccata remittere.
Lucæ. 1 ¶ Secundo, à ſaluandi habitu, quo modo fuit illi impoſitum ab angelo, eiq́; conuenit à conce F
Mat. 1 ptionis ſuæ principio, quia futurus erat, qui populum ſuum à peccatis eorum ſaluaret.
¶ Tertio, ab actu ſaluandi, & ſic fuit vocatum nomen in circumciſione, & conuenit ei ratione G
paſſionis, quam hodie incepit, ſuum pro nobis ſanguinem effundens. Et hoc eſt quod Euan-
geliſta ait: Quod vocatum eſt ab angelo priuſquàm in vtero conciperetur, id eſt, cœlitus in-
ditum eſt nomen. Hoc igitur nomen dei, quod Ieſus ex vtero virginis nuncupatur, non no-
uum eſt ei, ſed antiquum, quia Ieſus vocatus eſt ſecundum carnem, qui erat ſaluator ſecũdum
diuinitatem. Saluator (inquam) & hominis ab incarnatione, angeli ab initio creaturæ. Hinc
Euangeliſta ait: Poſt quàm natus eſt Ieſus, Ieſus vocatur ab hominibus, ſcilicet, Ioſeph, quod
Acto. 4 vocatum eſt ab angelo priuſquàm in vtero conciperetur. Sit ergo hoc nobis nomen amabile,
Iohel. 2 tum quod ipſum ſit ſolum ſub cœlo datum nomen, in quo oporteat nos ſaluos fieri, tum qui-
cunq; hoc nomen domini inuocauerit, ſaluus erit, nec quis in alio niſi in hoc nomine ſalutem
obtinere poterit. Siquidem quod Chriſtus dominus ſolus ſit ſaluator, qui populum à peccatis
ſaluũ facit. Amãdus igiť ille ꝓpter nomen eius, q̃ nobis ſuam ex charitate impartitus eſt ſalutẽ.
¶ Sed quid eſt ô Ieſu pientiſſime ſaluator, quod in te non poſſum minus mirari quàm amare. H
Equidem non poſſum te non ex omnibus viribus meis amare, quod tu ſolus es, qui me creaſti,
pauiſti, ſeruaſti, atq; ſaluaſti, qui & propterea Ieſus vocaris. Econtrario non debeo non mira-
ri, quod qui alios ſaluas, hodie cicumcideris, quum circumciſio in remedium adeoq́; in pœnam
Gene. 17 peccati ſit data, ac olim inſtituta. ¶ Nónne clementiſſime domine Ieſu, ſaluator optime, cir- I
cumciſio magis ſaluandi, quàm ſaluatoris eſſe videtur, & ſaluatorem circumcidere non circũci
Phil. 2 di decet? Audiui, bone Ieſu, in tuo natali glorioſiſſimo quomodo tunc minoratus ſis ab ange-
Heb. 2 lis. ſ. caro factus paſſibilis & imortalis, & habitu inuẽtus vt homo, hodie vero mirabilius aliq̃d
audio, quia puer octiduanus circũcideris, quaſi timens legem, dicentem. Infans octo dierum
Gene. 17 circumcidetur in vobis. Maſculus, cuius præputij caro circumciſa nõ fuerit, delebitur anima
de populo. Ah quid eſt, dulciſſime Ieſu, quod hodie circumcideris? Doce, obſecro, cauſam, ne
Eſa. 8 quis in te ſcãdalizetur, ſitq́; ideo infelix. Ah noli (quęſo) nobis eſſe lapis offenſionis, neq; petra ſ
Luc. 2 candali, neq; ruina, neq; in ſignum contradictõis, ſed reſurrectio potius. Dic oro cur circũci-
L. Prin- deris? Nõne hodie multomagis ab angelis minoraris, q̃ non ſolũ formã hoĩs, ſed formã habes
ceps. ff. de peccatoris, & inſigeris velut quodam cauterio latronis? Quid ad te ſi lex puerum octiduanum
legibus iubeat circumcidi, quum ipſe ſis rex regum, dominus dominantium, & princeps principum.
L. nã ma- Nónne vel leges ſeculi principem à legibus ſoluunt? Vtiq;. Nunquid magiſtratus ſuperiores
giſtrat⁹. ff cogi poſſunt, quum nec pares imperio cogantur?
de arbit.

¶ Sed

Digitized by Google

K ¶Sed quid etiam ad te, lex iniuſtis eſt poſita, nō iuſtis? At mi domine Ieſu, tu es ſolus ſan- 1. Timo. 1
ctus, ſolus bonus, ſolus optimus, & ſanctiſſimus, qui, ſcriptura teſtante, iniquitatem non fe- L. aut facta ff. de penis.
ciſti, nec dolus in ore tuo fuit. Quid etiam infantulus adhuc potueris committere, propter
quod eſſes, vt alij, circumcidendus? Cum verò circumciſio nihil aliud ſit, niſi ſuperfluitatis
& peccati indicium, quid eſt, domine Ieſu, in te ſuperfluum, quod circumcidetur? Nonne Eſaiæ. 53
tu, omnium ſcripturarum teſtimonio, verus deus es de deo patre, homo verus ſine omni Eſaiæ. 7
peccato de virgine matre? Quid, obſecro, facitis hodie circumcidētes puerum Ieſum? Pu-
tatis, ne fiat obnoxius ſententiæ, Maſculus cuius præpucij caro non fuerit circumciſa, peri- Gene. 17
bit anima de populo ipſius. Poteſt autem pater obliuiſci filij vteri ſui, vnde ante luciferum Pſal. 109
ortus eſt, & vnde ab æterno prodijt? Aut non cognoſceret eum, niſi ſignum circumciſiōis
haberet? Imò verò, inquam, ſi quo modo poſſet non agnoſcere filium ſuum dilectū, in quo Matt. 3
ſibi bene complacuit, ex hoc maxime ſigno poterat ignorare eum, inuenta in eo circumci- Marc. 1
ſione, quam peccatoribus ipſe prouiderat, ob purgationē vtiq; delictorum. Luc. 3

L ¶Sed quid, fratres dilectiſſimi, paulo vehementius miramur, quare Chriſtus hodie cir-
cumciſus ſit, dominus ipſe noſter & caput noſtrum verum & vnicum, cuius ſumus mēbra? Ephe. 1. 4 5.
Quid modo mirum, ſi caput pro mēbris accepit curationē, quam tamē in ſeipſo nō habet
neceſſariam? Nonne & in mēbris noſtris ſæpe pro vnius infirmitate alteri adhibetur cura- Coloſſ. 1
tio? Sanè dolet caput, fit coctura in brachio, dolent renes, & fit in tibia, ita hodie circumci-
ſum eſt præcipuum membrum noſtrum procuratione noſtra, eius membris, & pro toti-
us corporis putredine, cauterium quoddam infixum eſt in capite. Quid deniq; mirum, ſi
pro nobis ille dignatus eſt circumcidi, pro quibus dignatus eſt mori? Adeo enim deus dile- Iohan. 3
xit mundum, vt proprio filio ſuo non pepercerit, ſed pro nobis omnibus illum tradiderit Roma. 8.
vſq; ad turpiſſimam crucis mortem. Ille nimirum totus nobis eſt datus, & totus in noſtros
vſus eſt expēſus. Non eſt igitur hodie nobis quaſi ignaris ſed vt gratis mirandum & quæ-
rendum, cur ſit & voluerit dominus Ieſus circumcidi. Propter enim hoc mox ille reſpon-
M debit. ¶Primo, circumciſus ſum propter quod natus, propter quod paſſus, nihil horum Eſaiæ. 53
feci propter me ſed omnia propter vos. Nec enim in peccato genitus, nec à peccato circū-
ciſus, nec mortuus eſt pro peccato ſuo, magis autē propter delicta noſtra, vt ait apoſtolus, Roma. 4
cuius & hodie dictum eſt verificatum & intellectum, quo inquit. Eum qui nō nouerat pec- 2. Cor. 5
catum, pro nobis peccatum fecit, id eſt, peccator eſt in circumciſione viſus, vt nos efficere-
mur iuſtitia dei in ipſo, in ſimilitudinem hominum ſcilicet peccatorum factus, & in habi- Philip. 2
tu inuentus hodie vt homo peccator. Et hoc eſt, quod ille nobis vnicus ſaluator hodie cir-
cumciditur, vt eum noſtrum inter deum patrem & nos intelligeremus mediatorem, qui
mox ab ipſo natiuitatis ſuæ exordio noſtram voluit inchoare ſalutem & operari, ſuum il-
lum immaculatum ſanguinem pro nobis fundēs, per ſe innocentiſſimus. Ipſe enim, ait E- Eſaiæ. 53
ſaias, verè languores noſtros tulit, & dolores noſtros ipſe portauit. Et nos reputauimus eū
quaſi leproſum, & percuſſum à deo & humilitatum. Ipſe autē vulneratus eſt propter iniq-
tates noſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. Qui & propterea hodie circumciſus eſt. Apoc. 1

N ¶Secundo vt in ipſo tanquam in eo, qui eſt Alpha & ω, principiū & finis, carnali circum-
ciſiōi finem imponeret, & ſpirituali exordium faceret. Non enim poteſt vmbra ſubſiſtere Roma. 5
veritate præſente. Erat quidē ſignum circumciſionis ſignaculum fidei iuſtitiæ, quæ cum
iam emicare cœperat, ſignaculo, quo præfiguraretur, opus non erat. Sanè conſtat originale
peccatum quod à primis parētibus in totam huius gñis ſucceſſionem fluxit, omni tempore
remedijs aliquibus oportuiſſe expiari, vt intelligeretur immutabile dei iudicium & decre-
tum contra idipſum peccatum ab Adam vſq; ad Abraham, Nam tunc temporibus fidei de
Chriſto appropinquantibus, imperata eſt circumciſio & pars illa corporis, in qua eſt volu-
ptatum ſeminarium & libidinis officina, iuſſa etiam in paruulis amputari, vt proprij pri-
mitias ſanguinis, ei, qui totum ſanguinem ſuum hodie & in cruce oblaturus erat, offerrēt,
& communia ſingulorum ſacrificia, ſingulare præcederet holocauſtū. Vbi vero Chriſtus Iohan. 5
dominus venit, de quo in capite libri ſcriptum erat, vt in morte ſua patris voluntatem im-
pleret, ceſſarunt ſacrificia, nec iam truncationem præpucij Euangelium imperauit, ſed cir-
cumciſionem cordis, & omnem tam mēbrorum, quàm affectionum petulantiam gladio
ſpiritus reſecari, immutabili decreto mandauit. Et hoc eſt, quod propheta ait. Omnis alie-
O nigena incircumciſus corde, & incircumciſus carne, non intrabit in ſancta mea. ¶At q̄- Ezec. 44
modo quis circūciditur? Quādo quis abſcindit & abijcit mala, quæ, vt dñs ait, de corde ex- Matt. 15
eunt, veluti ſunt malæ cogitatiōes & cōcupiſcētiæ de homicidio, adulterio, fornicatiōe, fur-
to, blaſphemia, hocq; genus pctis alijs, à qbus circūcidimur, vbi ea repellimus ex aīo nr̄o & Matt. 5
ſum⁹ mūdo corde, vt deū videre mereamur. Circūcidimur verò carne, qñ mēbris nr̄is ipſis Pſal. 133
caueam⁹ facere aliq̄d malū, vtpote circūcidit labijs aliqs, qñ abſtinet à blaſphemia, obloquio,
mēda-

Digitized by Google

mendacio, ſtultiloquio. Circumciditur auribus, quando quis dedignatur audire vocem de-
Pſal.118 trectantis, maledici, nugantis, & criminantis. Circumciditur quis viſu, quando iuxta Daui-
dem, auertit oculos, ne videat vanitatem. Circumciditur pedibus, quando iuxta eundem, eos
1.Theſſ.4 prohibet à malo ne ſequantur viam operantium iniquitatem. Circumciditur præputio car-
nis, quando quis (iuxta Apoſtolum) abſtinet à fornicatione, & vas ſuum, id eſt, vxorem, ſi ha
bet, in ſanctificatione & honore, non in paſſione deſiderij poſſidet. Circumciditur itaq; qui
vel cœlebs viuit, vel qui vxoratus erga motus venereos non importunus exiſtit, nec ſtatutos
legibus terminos ſuperat, nec aliam fœminam, quàm coniugem legitimam nouerit, & in ea
quoq; ipſa poſteritatis tantummodo cauſa certis & legitimis temporibus agit. Vos itaq; fra-
tres: quia eſtis populus Dei, & populus in acquiſitionem electus ad narrandas virtutes domi-
ni, ſuſcipite dignam circumciſionem verbi dei in omnibus membris veſtris, in illis ab omni
re illicita abſtinentes. Hæc enim vera eſt illa circumciſio, quam hodie dominus noſter ſubin-
dicare voluit, non autem illa carnalis præputij præciſio, quæ nunc, vt inutilis, locum non ha
Coloſſ.2. bet. In Chriſto enim (inquit Apoſtolus) circumciſi eſtis circumciſione non manufacta in ex-
poliatione corporis carnis, ſed in circumciſione Chriſti conſepulti ei in baptiſmo. Nos enim
ſumus circumciſio, qui ſpiritu deo ſeruimus, & non in carne fiduciam habemus. Non enim
qui in manifeſto Iudæus eſt, neq; manifeſte in carne eſt circumciſio, ſed qui in occulto Iudæ-
us circumciſione cordis, in ſpiritu, non litera. Et hoc eſt, quod Chriſtus hodie ſua circumciſio
ne nos fore ſpiritaliter circumcidendo demonſtrauit.

Matth.5 ¶Tertio vt nobis obedientiam, virtutem maximam, ſuo exemplo commendaret, ſeq; inibi P
prorſus ſequeremur. Eſt autem obedientia concordiæ, qua omnia continent & creſcunt, ma
ter quam equidem hodie vobis, vti anno ſuperiore concordiam, vel ideo vice Strenæ, quam
noſtri vocant nouum annum, largior & cōmunico, quoniam & Chriſtus dominus noſter no
uiter natus eam nobis atq; omnibus hominibus perinde ad circumciſionem neceſſariam lar-
gitus eſt, nobiſq; vnice eſſe voluit commendatam. Eſt autem obedientia voluntaria in alteri-
us vel ſuperioris vel paris voluntatem itio vel conceſſio. Obedimus enim, quū noſtram relin
quentes voluntatem alterius voluntati & imperio acquieſcimus. Eſt autem obediendum.

¶Primo, ſuperioritati diuinæ, quæ deus eſt met, deus quidem nobis eſt ſuperior, quia creator Q
quia nutritor, quia conſeruator, & rector noſter, ipſe enim fecit nos, & non nos ipſum. Obe-
diendum eſt illi in omnibus, quæ nos facere iuſſit, nō q̄ facere prohibuit paſſim in ſcripturis,
Pſal.36 qui ait: Declina à malo, & fac bonum. Sic alibi ſcriptura: Elige ergo vitam, vt & tu viuas, &
Deute.30 ſemen tuum, & diligas dominum deum tuum atq; obedias voci eius, & illi adhæreas, ipſe eſt
enim vita tua, & longitudo dierum tuorum.

¶Secundo, ſuperioritati rationali, id eſt, ipſi rationi, quæ nobis vt ſuperior regina ad guber- R
Gala.5 nandos motus noſtri appetitus & ſenſus, qui ſemper ad malum eſt pronus, qui tamen debet
obedire rationi, ad bona mouenti. Et hoc eſt, quod deus ad hominem rationalem perinde
Gen.4 ait: Sed ſub te erit appetitus eius, & tu dominaberis illius. Si bene egeris, recipies: ſin male, ſta
tim in foribus peccatum tuum aderit. Debet igitur homo non ſenſualitati, ſed rationi, quæ ad
Dei imaginem eſt facta, tanquàm ſpiritui bono părere, quàmuis in exercitium virtutis com-
Gala.5 paratum ſit, ut Apoſtolo ſcribente: caro, id eſt, ſenſualitas ſemper concupiſcit aduerſus ſpiri-
tum, id eſt, rationem, ſpiritus autem aduerſus carnem. Hæc enim ſibi inuicem aduerſantur,
vt non quæcunq; vultis, illa faciatis: Spiritu ambulate, & deſideria carnis non perficietis.

¶Tertio, obediendum quoq; ſuperioritati humanæ, quæ eſt vel propter ſenectutem, vt eſt S
omnis paternitas, vel ob dignitatem, vel maioritatem officij, vt eſt omnis poteſtas. Ait ergo
Roma 13. Apoſtolus: Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.

¶Sed in quibus quæris? In ijs (inquam) quæ media ſunt, & boni maliq; nomen adſumunt T
ad alterutrum ſe habentia, cuiuſmodi ſunt ambulare, ſedere, loqui, tacere, comedere, ieiuna-
re, vigilare, dormire, & ſi qua ſunt hoc genus, quæ ſi (vt ait diuus Bernardus) paſtoris fiant li-
centia ſummam expectant retributionem. In ijs igitur omnibus filij parentibus, ſerui domi
nis, ſubditi ſuperioribus obedire debent, ad nutum parentum, dominorum, ſuperiorum, ni-
hil interrogantes propter conſcientiam, quia in ijs nullum præfixit opus deus, ſed prælato-
rum reliquit imperio diſponenda. Non autem te moueat præpoſitus imperitus, vel in-
diſcreta poteſtas: ſed memento, quia non eſt poteſtas, niſi à Deo, & q reſiſtit poteſtati, re-
Roma.13. ſiſtit DEI ordinationi. Hæc ſanè eſt propria hominis obedientia, quam homini debe-
mus, qui homini ſubditi ſumus. Communis eſt etiam iſta inter Deum & hominem, quia
quicquid obedientiæ prælatis exhibetur, ei exhibetur qui dicit: Qui vos audit, me au-
Matt.10. dit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Et hoc eſt, quod Petrus ait: Subditi eſtote omni huma-
Luc.10. næ creaturæ propter Deum, ſiue regi quaſi præcellenti, ſiue ducibus, tanquàm ab eo miſſis,
1.Pet.2 ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia ſic eſt voluntas Dei. Serui ſubditi
eſtote

Digitized by Google

eſtote in omni timore dominis, nō tantū bonis & modeſtis, ſed etiam diſcholis. Et rurſus, Similiter adoleſcētes ſubditi eſtote ſenioribus. Et apl'us. Filij obedite parētibus v̄ris in domino, hoc eñ iuſtū eſt. Et ſerui obedite dominis carnalib⁹ cū timore & tremore, in ſimplicitate cordis veſtri ſicut Chriſto, nō ad oculū ſeruiētes, quaſi hominibus placentes, ſed vt ſerui Chri, faciētes volūtatē dei ex aīo cū bona volūtate, ſeruiētes ſicut dn̄o, & nō hoībus, ſcientes, q̄m vnuſquiſq;, quodcunq; fecerit bonū, hoc recipiet à dn̄o, ſiue ſeruus, ſiue liber. Nec eſt, quod deterremini à tā ardua virtute, ſcilicet obedientia, ſed magis eam ample&emini vti hoc excellentiorē, quo eſt difficilior. Sanè quæ videt eſſe quaſi contra naturā, quę libertatē in primis appetit, attamen cunctis preſtantior, ſine qua deo placere poteſt nemo, vtpote, quæ eſt omni victima melior, & quæ ei ſolū eſt, qui Chriſti ſequitur crucem, quū reliqua, vtpote, relinquere diuitias, continentiam & caſtitatē ſeruare, & alia, etiam multis philoſophis ſint data, ſe autē propriumq; arbitriū negare, & ex libero ſeruum facere, nemi- 1. Petri. 2 Ephes. 6. Eccle. 4

V ni, niſi Chriſti crucē ſequenti. ¶Ad hm̄i vero obedientiam, tam difficillimam q̄ nobiliſ-

X ſimam & maxime neceſſariam virtutē, nos cohortari & prouocare debuerit. ¶Primo, ſcriptura dicēs. Obedite præpoſitis veſtris & ſubiacete eis, ipſi eñ puigilant quaſi rationē Heb. xiii.

Y pro animabus veſtris reddituri. ¶Secūdo, ratio naturalis, qua videm⁹, om̄e inferius ſuo ſuperiori, etiam in īanimatis, obedire, argumēto, quod eo obedientiæ ordine deus totum mundū voluerit regere & in ſuo eſſe cōſeruare, quū alioqui omne regnū in ſe diuiſum deſoletur. Sic videmus planetas minores obedire ſupioribus, Animaliaq; bruta ſuum ſequi ducem, Auem quoq; vnam cūctas ducere, Apes in miniſterio regi obedire, in corporibus q̄q; animalium caput tueri ac reuereri mēbra, & in partibus animæ, rationi appetitū ſubijci, q Matt. 12 Luc. 11.

Z alioqui ab ea deciſcens in præceps nō ſolum animam ſed etiam corpus trahat. ¶Tertio, creatura vniuerſalis, quæ legi, ſibi à deo datæ obtemperat, propheta canēte, Præceptū poſuit, & non præteribit. Sic ſol ex obediētia ſemp it de oriente in occidentem ſplendeſcens per diem, & luna per noctem. Sic mare non progreditur terminos ſuos. Sic terra producit fructus ſuos. Sic aues canunt & reliqua quoq; animantia, ſtatuto tēpore & loco, deo & hominibus deſeruiunt. Sic alias Chriſto imperanti, mare & vēti obediebant. Nonne igiť pu- Psal. 148 Matt. 8

& dor, ſi homines nō obediūt, ſi imperio dei elemēta inſenſibilia parent? ¶Quarto pœna horrenda eoꝝ, qui nō obediunt. Siquidem quia, teſte apoſtolo, Adam inobediens fuit, ſibi perpetuum exilium, adeoq; omni ſuæ poſteritati mortem peperit temporalem, pariturus & æternam, niſi redemptorem ex miſericordia Ieſum inueniſſet. Cur terra vſq; ad inferna Cohoren & Abironē cum omnibus eoꝝ complicibus miſerè & horribiliter deglutiuit, niſi quia inobedientes contra Moyſen & Aaronem murmurabant. Sanè conſtat ex rerum hiſtorijs, nunquam inobediētibus feliciter ceſſiſſe, ſed eos ſemp fuiſſe à deo punitos, qui aliàs per Moyſen dicit. Peribitis vos, ſi inobediētes fueritis. Sic aliàs rex Aſuerus, voluit inobedientes gladio & igne occidendos, vt non ſolū hominibus, ſed etiam in via beſtijs in ſempiternum pro exemplo eſſent contemptus & inobedientiæ. Si modo, inquit Paulus, omnis præuaricatio accepit iuſtam mercedis retributionem, quomodo nos effugiemus, ſi tantā Roma. 5 Nume. 16 Deut. 8 Heſ. viii. Heb. 2

A neglexerimus ſalutem? ¶Quinto obedientiæ fructus: Siquidem obediēs hic & alibi exaltatur, Si enim, inquit ſcriptura, audieris vocem domini dei tui, faciet te excelſiorem cunctis gentibus & bn̄diceris in agro. Ipſaq; obedientia facit hominem prælatione dignum, hinc deus Simonē obedientē, cæteris præfecit. Simon, inquiens, ſcio, quod vir conſilij eſt, ipſum audite ſemper, & ipſe erit vobis pater, &c. Quomodo enim ille habebit ab alijs obedientiam, qui nunquam obediuit? Sic, quia (vt apoſtolus teſtatur) Chriſtus fuerit patri obediens, exaltatus accepit à deo patre nomen, quod eſt ſuper omne nomen vt in nomine Ie- Deut. 28. 1. Mac. 2 Philip. 2

B ſu omne genu flectatur, cœleſtium, terreſtrium & infernorum, Sic nimirum. ¶Sexto & vltimo ad obedientiam nos debuerit prouocare Ieſu Chriſti exemplum, quod nobis hodie in circumciſione reliquit, qui propterea hodie quoq; circumciſus eſt, vt legi obediret, cui non erat obnoxius, exemplum relinquēs, vt nemo non etiam magnus quamlibet ſtatutis & legibus, vel etiam à ſe ipſo datis vna cum inferioribus obediret, vt & in legibus Cęſarum cauetur. Quis autem hodie prouocatus tot ſcripturis & rationibus & vtilitatibus nō ex animo ſuis maioribus obedire obtemperareq; ſataget? quum audit ipſe ſeruus & creatura hodie ſuum dominum & creatorē, immò dominantium dominum, & regem regum, & verum æternumq; legiſlatorē, ſtatuto & legi obedijſſe, vnde natura ſolutus erat, qui & aliàs duodecim natus annos parentibus erat ſubditus, vtiq;, vt nos ſuo exemplo inſtrueret eā ipſam virtutem quæ omnium maxima eſt, ex humilitate naſcens. Nos itaq;, fratres chariſſimi, Chriſti noui pueri domini noſtri exemplo, incipiamus hodie obedire, hortante Petro, propter deum & dulce nomen Ieſu, & ſub ipſius potēti manu humiliemur, vt ipſe nos exaltet in tempore viſitationis, Amen. L. digna. C. de legibus. L. 1. ff. de iuſt. & iuris Luc. 2 1. Pet. 2. 5

HOMILIA OCTAVA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matth. vndecimo. Et procidentes adorauerunt eum, & apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera, &c.

In ferijs Epiphanie dominice.

VT ET HANC DIEM VEL IN PRIMIS FEſtã vere vt debemus, ſanctificemus eius eſt in principio aperiẽda ſolẽnitas, quæ quãta ſit in ipſius q̃ appellat, nomine pateſcit. Sanè huius diei nomen eſt, Epiphania domini, id eſt, apparitio domini noſtri ſaluatoris hodie agitur, vnde & hæc appellari cȩpit, haud q̃dem ab vna apparitione tãtum ſed trina: quandoquidem, vt à maioribus noſtris, qui nos præceſſerunt, accepimus, hodie tres aguntur domini apparitiones, vna quidẽ die, ſed non vno tñ tempore factæ, quibus mundo huic Chriſtus, dei Maximi filius, idẽq; vnicus noſter apud illũ mediator apparuit, veruſq; deus innotuit, & quidẽ valde mirabiliter. A

¶Hodie nanq; (vt pauloante ex Euangelica lectione auditum eſt) paruulus rex noſter paucis à natiuitate, vtpote tredecim, diebus (nã alioqui exacto anno nõ in præſepio ſed in Aegypto fuiſſet repertus) tranſactis, ſtella declarante primitijs gentiũ apparuit, qua de apparitione ſermo noſter præcipuè futurus eſt. Hodie q̃q; quum iam triginta fermè in diſpenſatione carnis egiſſet annos, qui ſecũdum diuinitatem B
Pſal. 101. idem ipſe eſt, & anni eius nõ deficiunt, inter populares turbas abſconditus, ad Iordanẽ baptizandus aduenit, ſed teſtimonio dei patris innotuit, de q̃ & paulopoſt pauca dicemus. Hodie pariter cũ diſcipulis ſuis ad nuptias vocatus, deficiẽte vino, admirabili ſigno ſuæ potentiȩ aquas in vinũ mutauit, de quo poſt dies octo diſputabimus, deo fauẽte.

¶Cæteꝝ, de altera quæ baptiſmo fuit, apparitione diſputaturi paucis, interrogamus qũo inibi nobis C
Iohan. 1 apparuerit innotueritq́; Vtiq; triplici teſtimonio. ¶Primo Iohannis ſcilicet qui de Ieſu ad ſe veniẽte ad baptizandum hodie dixit. Ecce agnus dei, Ecce qui tollit peccata mũdi. Hic eſt, de quo dixi. Poſt me venit vir, qui ante me factus eſt, quia prior me erat, & ego neſciebam eum, ſed vt manifeſtetur in Iſrael, veni ego in aqua baptizans: D

Matt. 3. Lucæ. 3 ¶Secũdo, teſtimonio ſpirius ſancti, qui hodie, euangelio teſte, apertis cœlis ſicut columba ſup Chriſtũ in baptiſmo deſcẽderit, Cuius deſcenſus dudum Iohannes præcurſor admonitus fuerat, de ſeipſo dicẽs. Quia vidi ſpm̃ deſcendẽtem quaſi columbam de cœlo, & manſit ſup eum, & ego neſciebam eum, ſed qui miſit me baptizare in aqua, ille mihi dixit. Super quẽ videris ſpiritum deſcendentẽ & manentẽ ſup eum, hic eſt, qui baptizat in ſpiritu ſancto, & ego vidi, & teſtimonium phibui, quia eſt hic filius dei. E

¶Tertio, teſtimonio vocis patris cœleſtis, qui de Ieſu Chriſto, dño noſtro ad om̃es dicere auditus eſt. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipſum audite. Sanè verum eſt hodie factum patris dei teſtimoniũ,
Pſal. 28 quod dudum à propheta prædictum eſt. Vox domini ſup aquas, deus maieſtatis intonuit. Quid intonuit: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui. O veriſſima vox patris de filio ſuo Ieſu, in quo nimirum nõ eſt quod patri diſpliceat, quod oculos maieſtats offendat, qui vſq; adeo patris ait ſe volũtatẽ facere, de ſeipſo alias inquiẽs. Quia quæ placita ſunt
Iohan. 8 ei, facio ſemp, quod vtinam omnes filij ſuis probis præſtarẽt parẽtibus. F

¶Porrò audio hic à ſimplicioribus quæri, quur dominus noſter tantiſper ſcilicet vſque ad annum triceſimum loqui & docere noluerit: Quandoquidẽ de infantia domini, parũ aliquid audimus ex tunc iam vſq; ad hunc triceſimũ annum nihil pene inuenimus, niſi q̃d heri audiuimus, eum annos natum duodecim, inter doctores ſediſſe & interrogaſſe. Reſpondeo: Idipſum
Iohan. 13 feciſſe, tantiſperq́; tacuiſſe, vt nos inſtrueret, qui ait, Exẽplum dedi vobis, vt quẽadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Nobis vtiq; ille tantiſper ore tacuit, qui nihilominus opere inſtruit, admonens, vt & ipſi ex humilitate tardi ſimus ad loquendũ, & niſi docti ad docendum prompti: nec alijs pſint, qui non ætatẽ habent, vel illam morum & ſcientiarum grauitate compenſent. Et hoc eſt, quod idem in Apoſtolo Iacobo nos hortatur. Sit autem om̃is
Iacob. 1 homo velox ad audiẽdum, tardus ad loquẽdum. At quid opus de eo quærere, quod omnibus patet: Certe conſtat omnem Ieſu Chriſti operationẽ, ſalutarem fuiſſe noſtrã inſtructionem: Quanto iuſtius quis hodie Chriſtum audiens baptizatum ſciſcitabitur ex corde dicens. ¶Veniſti hodie ad baptizandũ & baptizaris domine, vt quid enim aut quid tibi
Eſaiæ. 53 Matt. 3 Marc. 1 Lucæ. 3 opus fuit baptiſmate: Nonne ipſe es, de quo Eſaias ait: Ipſe eſt qui iniquitatem non fecit, neq; dolus fuit in ore eius: Nunquid ſano opus eſt medicina, aut mundatione mundo: Aut cur lauaris domine, quũ nulla ſit in te neq; macula originalis peccati, propter q̃d nos voluiſti lauari: Vnde ergo tibi peccatũ, vt baptiſma ſit neceſſarium: Nunquid à pr̃e: At patrẽ G

Digitized by Google

quidē habes,ſed deū,& æqualis es illi deus de deo,lumen de lumine,quū in deū cadere pecca-
tū nō poſſit. An vero de matre? Nā & matrē habes,ſed virgo eſt. Quod ergo peccatum ex ea
trahere potuiſti,q̄ te ſine iniquitate cōcepit,& ſalua integritate peperit,quā maculā habere
poteſt agnus ſine macula? Quid tibi opus renaſci baptiſmate? Nū qa deinde dixiſti, Niſi qs
renatus fuerit,nō poteſt intrare regnum dei? Nūquid hoc te dicto potes obligare,q in regno Hiere. 23
tuo diuino æternus es,q & cœlū imples & terrā,tuaq́; vbiq; es maieſtate,ſimul & ſemel hic & Johan. 3
in regno dei? Te ipſo aliàs dicēte: Nemo aſcēdit in cœlū,niſi q deſcendit de cœlo,filius homi
H nis,q eſt in cœlo. ¶ Cæteꝝ,qd quæro,fratres chariſſimi,quū & ipſe cū Iohāne quærēte, Ego Matt. 3
debeo à te baptizari,& tu venis ad me? Capio reſpōſum à Chriſto dicēte: Sine modo,ſic eñ
decet nos omnē implere iuſtitiā. Quaſi diceret, Qua eñ de cauſa circuncifus ſum,hac de cau-
ſa baptizor: Nimirū,nō propter me,ſed propter eos quoꝝ cauſa in hunc mundū veni,vt ho
I die meo baptiſmate pro te impleā omnē iuſtitiā,quā impleo quidē. ¶ Primo,vt q naturam
pro alijs peccatricē ſuſcepi,eandē pro alijs quoq; naturā lauari ſinā in me,q vtiq; vt deus à te
baptizari prohibeor,in me tñ vt in hoīe fieri oportere doceo,nō vt mihi munditiā acquiram
ſed vt fluenta vobis mūdem,& ſanctificē,illiſq́; gratiæ virtutem mea diuinitate partiar. Et ſi
eñ peccator nō ſum,quia tñ humanā ſuſcepi naturā,totū humanæ naturæ inueniar impleſſe
K myſteriū. ¶ Secūdo,ita impleo meo baptiſmate omnē iuſtitiā,qa oſtēdo exemplū oīs implē
L dæ iuſtitiæ in baptiſmo,ſine quo non aperit aditus regni cœleſtis. ¶ Tertio,vt qui formā ſer- Lucæ. 18
ui adſumpſi,expleā quoq; meo baptiſmate ſerui humilitatē,ad baptiſmū in primis neceſſariā
ſine qua nemo in cœlū exaltabitur. Et ſic ſane diſcāt ſuperbi exēplū humilitatis, vt nō dedi-
gnent baptizari ab humilibus mēbris meis,dū viderint me caput baptizatū à te Iohāne ſer-
uo meo. ¶ Illa aūt eſt vera humilitas,quā comes ſequit obediētia. Sic itaq; facere volo, quod
faciendū oībus impero,vti bonus magiſter,q ſuā doctrinā,tā verbis inſinuare,q̄ actibus ex-
M ercere debet. ¶ Sed occurrūt modo Catabaptiſtæ dicētes: Quia ergo Chriſtus ſuū nos factū
voluit imitari,& ipſe ſenior baptizatus eſt,ergo & nos pueri adhuc infantes,& nondū ratio-
nis capaces,male ſumus,cōtra exēplū Chriſti,tūc baptizati,ergo nūc maiores natu ſumus re
N baptizandi? Quibus equidē: ¶ Primo reſpondendū velim, Chriſtus baptizatus eſt tricenari-
us,ergo & ipſi nō niſi tricenarij ſumus baptizandi? Chriſtus in Iordane baptizatus eſt & à Io
hanne,ergo & ipſi in eodē flumine,& à Iohāne ſumus baptizādi: Id q̄d plane nō modo mul-
tīs difficillimū eſſet,ſed & prorſus impoſſibile. Nō eſt ita arguendū à Chriſti factis,quę nō vt Eſaiæ. 14
homo ſolus,ſed vt idē & deus fecit & operatus eſt,quo modo & lucifer ipſe cū ſuis,& proto- Geneſ. 2
plaſti,deū ſequi tentarūt. Quod vero Chrūs iā vir,vtpote,tricenarius baptizari voluerit,ra-
O tionibus aliquot factū accipimus. Quaꝝ ¶ Prima eſt,vt doceret vel ſacerdotē vel p̄dicatorē
in pfecta ætate debere inſtitui: Nec quēpiā docēdo ſeniores lanuginē pueniré. Ita traditur Io
ſeph tricenarius regimē Aegypti ſuſcepiſſe, Dauid in ea ætate regnū ſuſcepiſſe, Ezechiel ſub Gene. 41
eodē tēpore prophetiā meruiſſe. Atq; vtinā idipſum hactenus quoq; in eccleſia eſſet obſer- 2. Regū. 5
uatū,quo ſeruato,fortaſſis eccleſia nō eatenus fuiſſet deformata,q̄ olim rectiſſime canit,vt ni- Ezech. 1.
ſi à vigeſimoquinto anno ſuæ ætatis leuitæ cōſecrarent,& à triceſimo presbyteri ordinarent
Recte quidē,vtpote,legē veterē imitata,q̄ niſi leuitas tabernaculo deſeruire patiebat ab anno diſt. 77. c. in veteri.
vigeſimoquinto. Sic & Chriſtus in anno triceſimo baptizari voluit,vt deinde presbyterum Nume. 8
ageret & doceret,vt circiter eā ætatē ſui ſacerdotes officio fungerent,& nō in ætate imperfe
ctiore. Iā vero obijcient Danielē & ſimiles vtcūq; pauciſſimos, vtpote, & Timotheū,quem Danie. 1
adoleſcentē Paulus appellat,q iuniores functi ſunt officio. Quibus ego reſponderim, Nō eſſe 1. Tim. 4
legē eccleſiæ,quod raro cōtingit,quū nec vnica hirundo ver faciat: Inſuper (vt leges habent) L. Nā ad
iura ad ea q̄ perraro cōtingunt nō aptant,nec ab ijs q̄ ſpecialiter fiunt aut cōcedunt,argumen ea ff. de le
tū ad alia trahit. Præterea attendant,quam paternè & ſolicitè apſus dicat Timotheo. Nemo gibus. L.
adoleſcentiā tuā cōtemnat,id aūt quis iunior ſacerdos vel p̄dicator p̄ſtat,quādo,vel apſo ibi- 1. ff. de con
dē teſte,fideliū eſt exēplo in verbo,in cōuerſatine,in charitate,in fide,& caſtitate, dūq; atten ſtitutiōibꝰ
dit lectioni,exhortationi,& doctrinæ. Sed quā nō hoc ipſum pleriq; noſtrū faciūt, dolenter
audio,nedū refero. Hinc velim plane ſeruandū ætatē Chriſti,qua baptizatus eſt anno trige-
P ſimo. Vel. ¶ Secūda,vt in ea ætate,q̄ cuncta peccata recipit,totā legē perficeret,ne qs diceret
Ideo legē ſoluit,qa eā cōſummare haud potuit,id q̄d lege ſeruata de eo,qui nō venerat ſolue- Matt. 5
Q re legē,dici deinde nō potuit. ¶ Tertia,vt oſtēderet ſpiritalē regenerationē viros parere per-
fectos ſecundū ſpiritalē ætatē (Euāgeliſta teſtāte) nō ex ſanguinibus,neq; ex volūtate carnis
R neq; ex volūtate viri,ſed ex deo naſcuntur. ¶ Quarta,vt intimaret myſteriū propter fidem. ſ. Johan. 1.
trinitatis,cuius noīe vnuſqſq; poſt ſe baptizandus foret,eo ipſo deinde dicente: Euntes er-
S go docete oēs gentes,baptizātes eos in noīe patris,& filij,& ſpūs ſancti. ¶ Quinta, ſenex ba Mat. 28
ptizari voluit,ne ſi iunior baptizaret,ſui gratia,id eſt,ob peccatū originale,quo nō erat con-
taminatus,baptizatus neceſſario crederet: q cū vtiq; nō erat properādū ſicuti nobiſcū, q vel

Digitized by Google

Pſal. 50 quālibet paruuli & infantes, ſumus baptizādi, ne in pctō originali, in q̄ (Dauide teſte) cōceptū
Johan. 3 & ex vtero nati ſumus, morientes regnū dei ingredi nō valeremus, Ipſe vero dn̄s Ieſus, quum
eſſet deus & hō ſine pctō cōceptus, nō propter ſe indigebat purgamine, cui nec differēti aliq̄d
periculū imminebat, q̄d vtiq; nobis p̄ſtō foret natis in corruptiōe, ſi incorruptiōis veſte in ba
ptiſmo nō eſſemus veſtiti ac induti, deinde trāſmigraturi. Id q̄d niſi cōfeſſi fuerimus, Chriſtū
Pſal. lxxi. Ieſum eē & verū deū & hominē negabimus, quē tn̄ (& recte & vere) hodie cōfeſſi ſunt, eiuſmo
Eſaiæ. 60 di eē, tres Magi ijdēq; reges. ¶ Qui procidētes adorauerūt eū, & aptis theſauris (iuxta prophe T
tæ oraculū) ei munera obtulerūt, aurū, thus, & myrrhā. Nō vtiq; caſu, ſed in magno myſterio
& teſtimonio fidei hæc & talia munera offerūt. Quid enī aliud ſignificabāt, q̄ Chriſtū eſſe ve
re ſapientē regē ipſo auro, q̄d regē decet, Deū aūt notabāt thure, q̄d in dei ſacrificiū olim po-
nebat, & nūc eodē ille venerat: Myrrha hominē arguebāt, ea quidē condiunt hoīes mortui,
quū & Chrūs puerulus moriturus eſſet pro ſalute hoīm. Recte igit tres illi Magi, ijdēq; reges,
procidētes adorarūt eū, & munera offerētes, ipſum deū eē & hominē, eundēq; regem cōfeſſi
ſunt. Sed qs illos hodie nō toto pectore obſtupeſcēs, appellet? V n̄ vobis hoc, o viri alienige
Lucæ. 23 næ? ¶ Vnde vobis tāta fides, quantā nō inuenio in Iſrael? Latro in cruce dicēs: Dn̄e cū vene- V
Mat. 27 ris in regnū tuū, memēto mei, Chriſtū regē, Centurio illū dei filiū & hominē ſimul cognouit,
Marc. 15 inquiēs poſt mortē illius: Verè filius dei erat iſte. Nec quidē adeo mirū, qm̄ tunc antea Chrūs
Lucæ. 23 miracula multa fecerat, à multis prædicatus, à multis adoratus fuerat. Vos vero Magi om-
Pſal. lxxi. nino alienigenæ de Saba & à finibus terræ veniētes, nullo adhuc edocti miraculo prociditis &
adoratis, munera offertis, q̄bus illū planè regē, deū & hominē cōfitemini. ¶ Quid igit o Ma- X
gi, q̄d facitis? Lactentē puerū adoratis in tuguriolo, in p̄ſepio poſitū, in vilibus pannis? Si deū
Pſalmo 10 adoratis, ergo illius (ſecundū prophetā) ſedes in cœlo. Quid eū vos q̄ritis in vili ſtabulo, ī ma
Pſal. 102 tris gremio? Quid aurū offertis, ergo rex eſt ille puerulus? Et vbi aula regia, vbi thronus, vbi
curia regalis, & aulicorū frequētia? Nunq̄d aula eſt ſtabulū, thronus p̄ſepe, curiæ frequētia Io
ſeph & Maria? Quæ vtiq; nō diademate fuerat coronata, nec in aureo lecto recumbens, q̄ vix
vnā habuit, nō ad ornamētū corporis, ſed ad tegumētū nuditatis tunicā: qualē habere potuit
carpētarij vxor peregre conſtituta. ¶ O mira, o ſtupēda fides. Nōne frēs timēdū erat, ne ſcā- Y
dalizarent viri iſti, & illuſos ſe crederēt, cū tāta indigna viderēt? Quādoq̄dē à regia ciuitate,
vbi regē q̄rendū cōiectabant, ad Bethlehē villā paruulā dirigunt. Ingrediunt ſtabulū, non ca-
ſtrū excelſum, inueniūt paruulū, inuolutū pannis, non vel ſericis vel aureis veſtibus, tantū tn̄
abeſt, vt illis ſordeat ſtabulū, vt pannis offendant, vt ſcādalizent lactētis infantia, vt etiā pro-
cidētes puerulū venerant muneribus vt verū regē, adorātq; vt verū deū. ¶ Nōne inſipiētes ho Z
die facti ſunt viri ſapiētes, vt adorēt paruulū deſpicabilē, tā ſua ætate, q̄ paupertate ſuorū? Vti-
1. Cor. 3 q; facti ſunt inſipiētes mūdo, vt fierēt ſapiētes deo, q̄s p̄docuit ſpūs, q̄d p̄dicauit deinde aplus:
Qui vult ſapiēs eē, ſtultus fiat, vt fiat ſapiēs: Qn̄quidem mūdus in ſapiētia ſua deū cognoſcere
nō poterat. Placuit enī deo p ſtultitiā ſaluos facere credētes. Quis autē hodie tantū eſſe pueru
Num. 24 lū docuit Magos? Hauddubie, q illos adduxit, ipſe & inſtruxit, & qui p ſtellā foris admonuit,
ipſe in occulto cordis edocuit. Sane qa illi regē cœleſtē, nō terrenū q̄rebāt, etſi nihil regale vi
debāt in eo, tn̄ ſolius ſtellæ teſtimonio cōtenti, gaudebāt oculi eorū cōtēptibilē puerū adſpice
re, qa ſpūs in cordibus eorū terribilē eū mōſtrabat. Vnde procidētes adorauerūt eū: Vidētes
hominē, agnoſcunt deū. O vera fides, eadēq; mirabilis. ¶ Atq; vtinā ea oībus ſit fides, & deus &
1. Tim. 6 aliquorū fidē adaugeat, quā vtiq; augebit, vbi cū Magis ab oriēte nō mō ſtellā ſequētes, ſed &
Pſal. 140 ſolē iuſtitiæ requirētes ad Bethlehē. i. in cor noſtrū deuotiōe ſyncera venerimus, ibiq; corā Ie
Galat. 5 ſu dn̄o nr̄o procidētes obtulerimus. Primo aurū. i. eius noīe abiecerimus huius mūdi ſubſtan
tiā, contēti q̄bus tegimur & nutrimur. Secūdo thus, q̄d offerimus, vbi oratiōes ex corde, quaſi
incēſum redolēs in cōſpectu dei deuote effuderimus. Tertio myrrhā, qn̄ carnis vitia p abſtinē
tiā mortificauerimus. Quicūq; enī ſunt Chri, inq̄t aplus, carnē ſuā cū vitijs & cōcupiſcentijs
crucifixerūt. Hæc enī noſtra oblatio hodie deſignata eſt in myſterio per Magos.

¶ HOMILIA. IX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matthæi. 2 Surge & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Iſrael, defuncti ſunt enim qui quærebant animam pueri. &c.

1. Cor. 12 SI (FRATRES CHARISSIMI) QVOD VERE PAVLVS A
Epheſi. 4. ſcribit, & ipm̄ quoq; natura p̄docet, atq; experiētia quotidiana, quū patit vnū
mēbrū, cōpatiunt oīa mēbra, & maxime ægrotante capite, cætera q̄q; mēbra
1. Cor. 4 recte omnia ægrotant, illi, perinde ei, vnde accipiunt ſuas vires omnes, condo
lentia & cōpatientia Quis non hodie ex animo condoleat dn̄o Ieſu Chriſto
capiti ſuo, vnde quicquid eſt & habet, deſcēdit, audiens quam ipſe tenellus adhuc puer, & nu-
perrime natus, mox ab exordio ſuæ natiuitatis tot, tātiſq; miſerijs & calamitatibus diuexat?

Ferreæ

Digitized by Google

Ferreæ nimis ſit oportet atq; lapideæ naturæ, q nō doleat audiens, qūo recedētibus Magis (de qbus cras aliqua dabimus) angelus dñi apparuerit in ſomnis Ioſeph, dicēs: Surge & accipe puer, & matrē eius, & fuge in Aegyptū, & eſto ibi vſquedū dicā tibi, futurū eſt em, vt Herodes qrat puer ad perdendū eū. Qui cōſurgēs, accepit puer & matrē eius nocte, & ſeceſſit in Aegyptū, & erat ibi vſq; ad obitū Herodis circiter ſeptē annos. Quo deinceps defuncto, Matt. 2

B rurſum angelus dñi apparuit in ſomnis Ioſeph in Aegypto, dicēs: Surge, & accipe puer, & matrē eius, & vade in terrā Iſrael, defuncti ſunt em̄ qui qrebāt animā pueri, &c. ¶Cogita hodie Chriſtiana aīa, an nō planè in hoc ipſo puerulo Ieſu ſit impletū, qd ipſe olim p prophetā dixit, inquiēs: Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuētute mea. Hoc profecto verū eſſe inuenies, vbi hodie tecū pœnitius cogitaueris, quāta fuerit Ioſeph tribulatio, & Mariæ anguſtia, quū viderūt puer Ieſum ad occiſionē qri. Proptereaq; admoniti, vt irent ex patria in Aegyptū, in terrā, dico, & longinquā & horridā, quā & ignorabāt, qs & ire p aſperas vias oportebat, vtpote, minus ad peregrinationē idoneos. Siquidē inabilis Maria propter iuuentutē, Ioſeph propter ſenectutē, puer, quē habebāt, portare propter teneritudinē. Et quidē maxime, quū eſſent profecturi p horrendū illud deſertū, quo filij Iſrael trāſierunt, in eoq; quadraginta Psal. 87

C annis pſeuerarunt. Regio oīm inopia laborās, plenū ſerpētibus & vermibus venenoſis. ¶Cogita hodie quātus & patri & matri adeoq; puero ipſi labor eē potuerit atq; timor: Quæ cōſolatio matri, quū puella adhuc delicata, q & nuper de partu ſurrexerat, in terrā longinquā per vias aſperas, & incognitas, & latronibus, & inimicis plenas, cogebat fugere, qn puer tenellū ſic per vias longas circūferre ppellebat, & inter Idolatras Aegyptiacos circiter ſeptē annos manere: Et hoc eſt qd & Euāgeliſta ait, eos de nocte diſceſſiſſe: vtiq; vt & Herodis furorem & Exod. 16 Nume. 14 Deut. 29 Plin. lib. 5 ca. 9 Esaie. 19 Iuuenal saty. 15

D proditorū inſidias tutius declinarēt. ¶Nec eſt, qd quiſpiā neget illos nō potuiſſe propterea fuiſſe mœſtos aut tribulatos, quū diuinā habuerint reuelationē. Quādoquidē dixerim, illos pro

E pter hoc nō debuiſſe obmittere, quod poterāt facere ſecundū naturā humanā. ¶At demirās hauddubie qris, quū teſtimonio oīm ſcripturarū & miraculorū, q deinde operatus eſt, hic puer Ieſus dei Max. filius, ideoq; verus deus & hō fuerit, quur tātopere tyrānū Herodē cæterosq; inimicos ſuos timuerit, vt & aufugerit peregrinus & quidē in Aegyptū. Qūo filius dei an hominē fugit: Aut qs liberet de inimicis, ſi & ipſe inimicos timet: Quur itaq; timet, quur pere-

F grinus fugit, quur in Aegyptū: ¶Ad primū reſpōdeo, Timuit Chrs vt hō, nō vt deus. Qui em̄ naturā humanā ſuſceperat, neceſſum habebat, vt regulā humanæ naturæ, quā ſuſceperat, conſeruaret in oībus, & quidē hac in parte, qa & humanæ naturæ puerilitati cōuenit, timere poteſtatē minantē. Et hoc eſt qd de illo apſus ſcribit, inquiēs: Qui æqualis deo ſemetipſum exinaniuit, formā ſerui accipiēs, in ſimilitudinē hominū factus, & habitu inuētus vt hō. ¶Ad ſe- Philip. 2

G cundū reſpōdeo. ¶Primo Chriſtū ideo peregrinatū eē, & quidē mox à principio vitæ ſuæ fugiſſe, vt impleret ſcripturā, q eū fore peregrinū oſtēderat, inquiēs: Tibi peccauimus, expectatio Iſrael in tpe tribulatiōis, qre futurus es ſicut colonus in terra, & qſi viator declinās ad manēdū. Et rurſus ipſe p ſcripturā: Extraneus factus ſum fratribus meis, & peregrinus filijs matris Hiere. 14 Psal. 68

H meæ. ¶Secundo fugit vt peregrinus propter nos: nimirū, vt hac ſua in terris māſionū irrequieta mutabilitate, nos filios Adā exules & vagos, extraneos à cœli ciuibus factos, & peregrinos à filijs cœleſtis Hieruſalē, q ſurſum eſt, matris nřæ, eò rurſus reduceret, & in cœleſtiū manſionū ſtabilitate firmaret. Hinc Paulus: Scitis em̄ (inqt) grām dñi nři Ieſu Chriſti, qm̄ propter nos egenus factus eſt, cū eſſet diues, vt illius inopia vos diuites eſſetis. Id qd & ipſe cōqueritur aliàs: Vulpes (inquiēs) foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autē hoīs nō habet, vbi ca- Genes. 3 Galat. 4 2. Cor. 8 Matt. 8

I put ſuū reclinet. ¶Tertio peregrinatus eſt, fugiē, vt nos admoneret nři exilij, nřæq; peregrinationis in hac terra, & admoniti eſſemus patiētes in aduerſis, q iuxta atq; proſpera æquo aīo ſuſtineremus, & ipſe ex hac Aegypto (q eſt locus tenebrarū & anguſtiæ atq; tribulatiōis, &c. qua pſens mundus, q eiuſmodi eſt, ſignificat) cū eo, adeoq; cū Ioſeph & Maria redire poſſemus ad illā verā terrā Iſrael, q eſt ſupna Hieruſalē. Et hoc eſt qd iterū ait apſus: Exeamus igit ad eū extra caſtra, improperiū eius portātes. Nō em̄ habemus hic manētē ciuitatē, ſed futurā inquirimus. Et alibi: Habemus quidē domū nō manufactā, ſed æternā in cœlis. Audiētes igit & ſciētes, qm̄ dū ſumus in hoc corpore, peregrinamur à dño. Audiemus autē & bonā voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, & pſentes eē ad dñm. Igit fratres chariſſimi, nō grauabimur peregrini in hac Aegypto tenebrarū & tribulatiōis ſufferre aduerſa, quū & Chrūs cum ſua ſanctiſſima matre hæc ipſa ſuſtinuerit, imò ſimus memores, q hic ſemp aduerſa proſperis & proſpera aduerſis miſceant, finitq; deus ſemp ſuos pſecutionibus, q pie inibi viuere volunt, vexari: Qui tamē illos vbiq; & ſemp dignatur conſolari, vt ipſe per angelum eſt cōſolatus: argumēto vtiq;, ne in conſolationibus & proſperis extollamur, nec in tribulationibus frangamur: qui quidē pius & miſericors nobis dat conſolationē ad ſpem ſubleuandam ne deficiamus, & tribulationē ad humilitatem conſeruādam, vt cognoſcentes noſtram miſeriā, ſemp in Luce. 9 Galat. 4 Hebre. 13 2. Cor. 5 Iob. 14 2. Tim. 3

Digitized by Google

eius timore ſtemus, minime impatientes & turbati, quum tribulati fuerimus in hac Aegypto
quaſi nobis debeat largiri priuilegium, quod ille nec ſibi nec matri tribuit, qui propterea pe-
regrinus factus eſt, & tribulatus, vt nobis exemplo eſſet, quod imitaremur indeficientes. Qui
& ideo. ¶ Quarto fugit, nõ vt deus, ſed vt homo Herodẽ miſeꝝ, qui refugiũ eſt omniũ, & illi- K
Matt. 4 us cedit furori, non quod timeat deus faciem perſequutoris, cui angeli miniſtrant, & qui ho-
Mat. 26 ſtẽ nutu perdere poterat, ſed vt bonus magiſter nos ſuos diſcipulos inſtruat, nobis exemplũ
relinquens, vt & aduerſantibus vel perſequentibus nõ reſiſteremus, nec de ipſis vindictã ex-
peteremus, ſed patienter expectaremus, furoriq́; ipſoꝝ cederemus, futuꝝ quidem, defunctis,
qui quærerẽt animã noſtrã, illis rediremus. Et hoc eſt, quod idẽ puer poſtea vir factus docu-
Matt. 10 it, dicens: Cum autẽ perſequentur vos in ciuitate iſta, fugite in aliam. Id quod ipſe vir deinde
aliquoties fecit, Iudæoꝝ furori cedens, quẽ & inter cæteros apoſtolos ſequutus eſt Paulus, qui
Actoꝝ. 13 cũ propter ſeipſum videret Iudæos concitare religioſas mulieres & primos ciuitatis in ſe, ex-
cuſſo puluere pedũ, diſceſſit Iconium. Idemq́; alibi, ne eſſet ſeditionis propter Euangeliũ ex-
Actoꝝ. 19 citandæ obnoxius, ab Epheſo diuertit aliò. ¶ Et vtinam hac in parte ſaltem pſeudoapoſtoli L
noſtri tẽporis, ſequerentur Chriſti exemplum, qui nunc non aliam ob cauſam demorantur,
quã vt tumultus excitent, impatientiſſimi & ſuperbiſſimi, minime Chriſtũ ſequentes, qui (vt-
2. Coꝛ. 6 cunq; nulla poſſit eſſe Belial cũ Chriſto comparatio) hodie fugit Herodem, verũ eccleſiæ ho-
ſtem, vt daret exemplũ ſuis, vt & ipſi vel boni paſtores fugerent, maxime cum fuga videretur M
prodeſſe eccleſiæ. ¶ Sane quod dominus, ne occideretur, ſublatus eſt in Aegyptũ, ſignificat
electos ſæpe maloꝝ improbitate ſuis è ſedibus effugandos, vel etiam exilio damnãdos, quos
ad patientiã & ſpem hortatur in hoc, quoniã futurum ſit aliquando, vt ipſi ſurgant cũ Ioſeph
& Maria, & veniant ad terrã Iſrael, vtpote defunctis ijs, qui eos ſunt perſequuti, eorumq́; ani-
mam quæſierũt. Quòd eñ occiſis pro dño pueris, Herodes & alij aduerſarij non longe poſt
obierint, & ideoq; Ioſeph dominũ cum matre reduxerit, arguit omnes perſequutiones, quæ
contra eccleſiam erant mouendæ, perſequutoꝝ morte vindicandas, & pacẽ eccleſiæ denuo
reddendam, & ſanctos qui latuerant, ad ſua loca reuerſuros, & qui prius cũ Herode propter
Mala. 4 Chriſtũ erant quaſi cũ omni Hieruſalem inuidia turbati & permoti, ſopita inuidiæ flãma fidẽ
eſſent veritatis accepturi. Sic nimirum Enoch & Helia prædicantibus Iudæi olim, depoſita
Joſe. lib. 2 cap. 8 inuidia, fidẽ veritatis ſuſcipient. Sic etiamnũ Moyſes, quũ iam poſt Aethiopicam victoriam
per ſucceſſionẽ regni indipiſcẽdi futurus crederetur dux atq; rex, repente fit ex duce exul, &
ex ſucceſſore infeſtiſſimus, ſoceriq́; ouiũ paſtor. Qui tamen nuper ſeruiebat, qui oues verſa-
bat, prouidentia deinde diuina ſexcentis hominum millibus præficitur. Et qui vni Raguelĩ
erat notus apud oẽs, omnibus fit gentibus illuſtris, & demũ qui ſuæ libertatis erat indigens fit
2. Reg. 13 & deinde. alienæ adſertor. Sic quoq; Dauid rex ab exilio in regnũ vocatus eſt. Idemq́; regio deturbatus
ſolio, iteꝝ fit exul. Eiecto & extorri, ac ſibiipſi diffidenti, eadẽ diuina prouidentia diadema
reſtituit. Sic ſane ſperauerim eos, quos impius Herodes (talem autẽ iudico vnamquãq; impiã
poteſtatẽ cum ſubiectis ei, vt ſit, in impietate adhærẽtibus, quæ Chriſti religionẽ nititur ſup-
primere, eaq́; de cauſa illos qui eius ſunt, vel proſcribit vel opprimit) in Aegyptũ, id eſt, in ex
iliũ propulit, aliquando cũ Ieſu atq; matre eius & Ioſeph in proprias ſedes reuerſuros, vtiq; de
functis illis, qui animas eoꝝ quæſierunt. ¶ Quod tũ certo futuꝝ cõfido, vbi illi expulſi in Ae- N
gypto patiẽter degerint, pœnitentiã pro delictis, quoꝝ forte cauſa in Aegyptũ, deo permit-
tente, coacti ſunt, agẽtes, quam à Chriſto inibi obtinere indulgentiã nõ diffidãt, quandoqui-
dẽ ille, cuius pſtabilis eſt ſup malitiã miſericordia, recordatus ſit (qui non in finẽ iraſcitur) q̃ta
Jobel. 2 mala fecerit ſup Aegyptũ, ideo miſit filiũ ſuũ in eã, & dedit illi magnæ reconciliationis ſignũ
Pſal. 102 vt decẽ plagas Aegypti, vna medicina ſanaret, vt populus q antea fuerat pſequutor populĩ
Eſaiæ. 57 primogeniti, cuſtos fieret filij vnigeniti, vt q illi violẽter dominati ſunt, iſti cũ deuotione ſer-
uirent, vt iã non irent ad mare rubrũ demergendi, ſed vocarẽtur ad aquas baptiſmatis. ¶ Cæ- O
terũ, fratres in dño dilectiſſimi, qa nos oẽs à ſuperna Hieruſalẽ in hanc mundi tenebroſi pecca
tis Aegyptũ, coacti ſumus, operã, obſecro, demus, vt defunctis, qui nos pdere conabant, cum
Ieſu atq; Maria redeamus ad eã Hieruſalẽ, ad verã terram Iſrael. Id quod fiet, quando (vt di-
ximus) Chriſti exẽplo, huius mundi tribulationes & anguſtias noĩe Ieſu conſtanter & patien
ter ſuſtinuerimus, memores, hmõi pturbationes eſſe inſeparabiles virtutum comites, nec nos
aliter q̃ per illas ad terrã Iſrael poſſe reuerti cũ Ieſu, quũ & ipſe p paſſionem amaram in gloriã
intrauerit ſuam, vtiq;, vt nobis exemplum relinqueret, quod ſequeremur, qui & nobis in exẽ-
plum ante faciẽ Herodis fugit, non quia mortẽ timeret, ſed vt tempore congruo ſuſtineret.
Lucæ. 24 Haud quidẽ fugit mortẽ, qui mori venerat, nec inſidias expauit, qui inſidias & verſutias diabo
boli aperire venerat. Atq; vtinam ille domini angelus ad vnumquẽq; noſtrum ſit dicturus,
Surge, accipe puerum & matrẽ eius, & vade in terram Iſrael, defuncti enim ſunt, qui quære-
bant animam pueri.

Homilia

Digitized by Google

¶HOMILIA. X. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ.2.
Neſciebatis, quia in ijs, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe, &c.

Dominica infra octauas Epiphanie.

A QVI SIMPLICITER HACTENVS DIXERVNT,
ſufficere ad ſalutē æternam conſequendā, vt credamus Chriſtum
pro peccatis noſtris mortuū, proꝗ illis tam præteritis & præſenti-
bus q̄ & futuris ita eū ſatisfeciſſe, vt penitus nihil à nobis bonarum
operationū ipſe exigat, nec opus eſſe pro ijs, quæ poſt baptiſmum
quotidie peccauimus, aliqua pœnitentia, in deū ipſum optimum,
adeoꝗ in eius iuſtitiam plane ſunt impij atꝗ iniurij & blaſphemi
quiꝗ illius ineffabilē miſericordiam & bonitatē plane peruertunt
in quandā iniquā licentiā peccandi, contra omnē omniū ſcriptura-
rum veritatē. Qui (proculdubio) de numero ſunt iſtoꝝ, qui (aplo te Titum.1.
ſte) confitētur ſe noſſe deū. ſ. verbis inanibus ipſum confitendo, factis aūt negant, cū ſint abo
minabiles, incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi. Vtiꝗ ſi crederēt in Chriſtū, in eoꝗ 1.Johan.2
manerent, deberēt (vt Iohannes ſcribit) ſicut ille ambulauit, & ipſi ambulare. Quos (ſi modo
doceri à nobis paruulis non dedignātur) ſcire velim, nos peccato primoꝝ parentū ita (Aplo Roma.5
teſte) oēs peccaſſe, vt, iuſtitia dei Max. cenſente, per eos & ipſi omnes facti ſumus morti æter
næ obnoxij, nec ab aliquo hoīe vnq̄ redimendi, quū qui aliū debuerat à morte redimere, ne-
ceſſum fuerit, vt is à peccato eſſet liber, cuiuſmodi non erat reperibilis: quandoquidē oēs decli Pſalm.13
narant, factiꝗ erant inutiles, nec erat qui faceret bonū: vtpote quū oīs caro ita viam ſuā ſuper Roma.3
terrā corruperat, vt iam oīno in vanitate ſenſus ſui ambularet, tenebriſꝗ obſcuratū haberet Geneſ.6
intellectū, vt à dei veritate alienatus, propter denſas ipſius tenebras, deum neꝗ agnoſcere de- Ephes.4
nuo poſſet, nec ſine diuino lumine ad illius veritatē peruenire. Quos cū pater ille omnipotens
oculis ſuæ diuinæ bonitatis atꝗ miſericordiæ in tenebris & in vmbra mortis ſedētes adſpexit
motus ineffabili ſua pietate ſuū illū vnigenitū ab æterno filiū incarnari ſine virili ſemine, & ſic
abſꝗ omni macula ꝓcurauit, vt natus deīde ſua hūanitate illos exēplo vitæ ac doctrinis ſan-
ctioribus in via ſalutis & felicitatis æternæ cōſequēdę illuminaret, & illuminatos patriꝗ recō
ciliatos ſuaꝗ tandē innocentiſſima morte redemptos à morte æterna, ad vitā æternā perdu-
ceret. Igitur adueniente tēpore plenitudinis, de quo hactenus multa diximus, hoc ipſum to- Galat.4
tū, q̄tum ad ſe Chriſtus dn̄s implere ſtuduit, qui nos, adhibita baptiſmatis arra, à prioribus de
lictis, q̄bus ante baptiſmū detinebamur, liberauit, deindeꝗ ſua ſanctiſſima vita, quæ lux erat Johan.1.
hominū, & ſalutari eruditione, è tenebris peccatoꝝ, ad ſemitam veræ vitæ reduxit, & q̄uo &
quo ſit eundē quaſi ſplendiſſimo lumine cōmonſtrauit, inquiēs: Exemplū dedi vobis, vt quē- Johan.13
admodū ego feci, ita & vos faciatis. Ego em̄ q̄diu ſum in mundo, lux ſum mūdi, qui ſequitur
me. ſ. bonis virtutibus & moribus, non ambulat in tenebris, ſed habebit lumen vitæ ſcilicet, & Johan.8
huius & futuræ. Et hoc eſt, quod dudū propheta de ſalutari illius natiuitate ꝓconcinuit, di-
B cens: Populus gentiū, qui ambulauit in tenebris, vidit lucē magnā, habitātibus in regione vm Eſaiæ.9
bræ mortis, lux orta eſt eis. ¶Vnde ſubſequitur, qui vitā æternā ingredi voluerit, eſſeꝗ ꝑpe-
tuo felix, neceſſum eſt credat, primo Chriſtū dei æterni ab æterno filiū eſſe naturalē, propter-
ꝗ nos veniſſe, vt nos ſua humanitate à prioribus delictis redimeret, idēꝗ ꝑdoceret quomo-
do deinde peccata declinaremus, ne eſſemus rurſum in eandē pœnā, qua prius detinebamur,
caſuri. Secundo nos nō aliter ſaluatū iri, niſi ea, quæ nos facere docuit, ſeruaremus, id eſt, ſi nō Matt.19
peccaremus denuo, q̄bus alioqui poſteriora eſſent prioribus peiora, eo ipſo aliàs dicente. Si Lucæ.10
vis ingredi vitā, ſerua mandata. Et rurſus: Hoc fac & viues. Quē ſubſequitur Petrus, inquiens 2.Petri.1.
Cui em̄ nō præſtò ſunt hæc, ſcilicet bona opera, vtpote, virtus, ſcientia, patientia, pietas, abſti
nētia, charitas, hocꝗ genus alia, cæcus eſt, & manu tentans, obliuionē accipiens purgationis
veteꝝ ſuoꝝ delictoꝝ. Quapropter fratres magis ſatagite, vt per bona opa certā veſtrā voca-
tionē & electionē faciatis. Idē iteꝝ. Si em̄ refugientes coinquinatiōes mūdi in cognitiōe dn̄i 2.Petri.2
nr̄i ſaluatoris Ieſu Chr̄i, his rurſus implicati, facta ſunt eis poſteriora prioribus deteriora. Me
lius em̄ erat illis non agnoſcere viā iuſtitiæ, q̄ poſt agnitionē retrorſum conuerti ab eo, quod
illis traditū eſt, ſancto mandato. Conemur itaꝗ fratres chariſſimi, ſi ſalui ꝑpetuo eſſe volue-
rimus nō modo q̄ nos docuit audire, ſed & ſeruare, nec ipſum verbis cōfiteri, ſed factis imita-
C ri pariter, & ita vt ipſe ambulare, ne reprobi ſimus. ¶Cæteꝝ, q̄d poſt fidē ipſam in primis chri
ſtiano ſit faciendū, & quidē mox à principio adeptæ rationis & intelligētiæ, ipſe idē Chriſtus
Ieſus, dn̄s & vnicus magiſter noſter, adhuc puer duodecim natus annos hodie primo ſuo, q̊d
literis mandatum eſt, verbo, euidenter arguit, ad matrem ſuam atꝗ patrem dicens. Neſcieba
tis, quia in ijs quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe. Quo quidem verbo vſqueadeo profundo

 & diuino,

& diuino, vt illi nõ intelligerẽt, qd ſibi vellẽt, docet ¶Primo opus eẽ ad æternã ſalutẽ, vt pri- D
Deute. 6 mo deũ colamus & timeamus, haud ſecus atq; vnicũ noſtrũ creatorẽ, patrẽ & ſaluatorem, ita
enĩ fiet, vt nihil nobis deficiet. Sic alibi Moyſes ait: Præcepit nobis dñs, vt faciam⁹ oĩa legiti-
ma hæc, & timeam⁹ dñm deũ noſtrũ, vt bene ſit nobis cũctis diebus vitę nřæ. Timere aũt deũ
Tobię. 4 illũq; colere, eſt illius amore, & ne in eius ĩdignationẽ ĩcidamus, pctã declinare, & eius mãdatis
inhærere. Hinc Tobias ille venerãdus ſenex, paulopoſt mori ſe arbitrãs in teſtimẽto ad To-
biã filiũ ait. Oĩbus aũt diebus vitæ tuæ, in mẽte habeto deũ, & caue ne aliqñ pctõ cõſentias, &
ꝑtermittas ꝑcepta dei nři. Et noli timere, fili mi, pauperẽ quidẽ vitã gerimus, ſed multa bona
Eſaiæ. 56 habebimus, ſi timuerimus deũ, & receſſerimus ab omni pctõ, & fecerimus bñ. ¶ Secũdo do- E
Matt. 21 cet ad cultũ dei & ad eius pertinere timorẽ, ipſius domũ, qđ oratiõis eſt tẽplũ, cõgruo ꝑſertim
Johan. 2 tẽpore viſitare, ibiq; inter alia q̃ dei ſunt, cũ puero Ieſu diligẽter audire. Sic deus alibi ad Moy
ſen: Cõgrega (inqt) ad me populũ, vt audiãt ſermões meos, & diſcãt timere me omni tpe quo
Deute. 4 viuũt in terra, doceãtq; filios ſuos. Id ꝑceptũ Maria & Ioſeph ſequẽtes, ſecũdũ cõſuetudinem
dieꝝ feſtoꝝ, q annuatim agebanť, Hieroſolymis tẽplũ petebãt, & cũ ĳs hodie Ieſus adhuc pu
erulus eſt profectus, pueris vtiq; oĩbus ad bene beateq; viuendũ exẽplo: quippe, cuius vita eſt
abſolutiſſima virtutis idea. Nec fuit vnq̃ in illo, nec potuit eſſe tãta indoles, vt ſtudio ſapiẽtiæ
& cœleſtiũ reꝝ cura, puer parẽtes reliquerit, matre, cui chariſſimus fuit, propinquoꝝq; comi
tatu relicto, triduo requiſitus, nõ in pueroꝝ cœtibus, ſed in ſapientũ viroꝝ cõſeſſu, nõ puerili
intẽtus luſui, ſed diuinaꝝ reꝝ diſceptationi, nõ in prophano, ſed auguſtimo eſt tẽplo repertus
teſtatus oportere ſe nõ in ĳs eſſe, quæ hominũ ſint, ſed q̃ ſui (qui ſe in terrã miſit) patris. Atque
vtinã hoc ſanctiſſimũ Ieſu ſeruatoris nři exẽplũ veſtri pueri imitarenť, vel ipſi eos perinde ad
Geneſ. 8 malũ proniores pĳs admonitionibus & caſtigationibus eò (vt parẽtes decet) mox à pueritia
Proue 22 cogeretis, memores, ſenſum hoĩm & cogitationẽ humani cordis ab adoleſcẽtia prona eſſe ad
Thren. 3 malũ. Et adoleſcentẽ (Salomone teſte) ire à via ſua, & cũ ſenuerit, nõ recedere ab ea: Proinde
Eccleſi. 7 q; bonũ eſſe viro, cũ portauerit iugũ dñi ab adoleſcentia q alioqui à malo duriter & difficul-
ter retrahi poterit. Ad quod hortatur ſcriptura, dicens: Filĳ tibi ſunt, erudi illos, & curua il
Proue. 23 los à pueritia eoꝝ. Et rurſus: Noli ſubtrahere à puero diſciplinã. Si ꝑcuſſeris eũ virga nõ mo
Lucæ. 23 rietur, tu virga percutis eũ, & animã eius de inferno liberabis, Imò nõ modo ipſum, ſed ſe q̃q;
parentes ab inferis liberant, quò aliàs vnà cum filĳs ſint certo peruenturi, dño quaſi in figura
aliàs dicente: Filiæ Hieruſalẽ nolite flere ſuper me, ſed ſuper vos & filios veſtros, vtpote qui
1. Regũ. 4 temporales patior pœnas, ipſi vero, qui nunc inílioꝝ correctione negligenter agitis, vnà
cum filĳs veſtris in perpetuis tormẽtis lugebitis. Sic aliàs, quia Heli, vir alioqui nõ malus, fi-
lios ſuos in timore dñi non tenuerat: & quos nouerat indigne agere, nõ corripuerat, illis pri-
mo mortuis, cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtiũ, & fractis ceruicibus, mortuus eſt. Argumẽ
to nimiꝝ, vt in primis parentes retrahant filios à malo ad bonum. ¶Et ſic tertio hodie docet
Chriſtus, vt filĳ parentibus humiliter obediant, quum ipſe deus, rex, & dominus ſuis parenti- F
Coloſſ. 3 bus obedierit. Et quare? Quia præceptum eſt pœnæ & promiſſionis pariter. Hinc apoſto-
Epheſ. 5 lus: Filĳ obedite parentibus per omnia, hoc enĩ placitum eſt in dño, & iuſtum eſt. Honora pa
trem tuũ & matrem tuam, quod eſt mandatum primũ in promiſſione, vt bene ſit tibi, & ſis lõ
gæuus ſuper terram. De inobediente autẽ filio aliàs dicit ſcriptura: Si genuerit homo filium
Exod. 20 contumacẽ & proteruum, qui non audierit patris ac matris imperiũ, & coercitus obedire cõ
Deute. 21 tempſerit, apprehẽdent eum, & ducẽt eum ad ſeniores ciuitatis illius, & ad portã iudicĳ, di-
centq; ad eos. Filius noſter iſte proteruus & contumax eſt, monita noſtra audire contẽnit, co
meſſationibus vacat & luxuriæ atq; conuiuĳs, lapidibus eũ obruet populus ciuitatis, & mo-
rietur, vt auferatis malũ de medio veſtri, vt vniuerſus Iſael audiẽs pertimeſcat. Ex ĳs attẽdãt
Tit. 1. pſeudoapoſtoli & apoſtatæ noſtri tpis quã male mereanť, quoꝝ impĳs ꝑdicatiõibus filĳ nũc
L. 16. pſua pleriq; oẽs ſuis parẽtibus redduntinobedientes, q (vt ſunt olim ab aplo notati) certe præ filĳs
dere. ff. de lapidãdi eſſent, quũ vel legibus imperatoꝝ caueatur, eũ, qui malũ perſuadet, cũ malũ faciente
ſeruo cor. plectendũ. Atqui iuſto dei iudicio crediderim nunc magiſtratus pleroſq; obcæcari, qui non,
L. conſilĳ quod rationi aduerſatur, animaduertunt. ¶Quare docet Chriſtus hodie eatenus eſſe obedien G
ff. de reg. dum parentibus, quatenus interim propter hoĩes parẽtes nõ obmittunť, quæ dei ſunt, q̃ vtiq;
iur. oĩbus ſunt humanis longe ꝑponẽda rebus. Siquidẽ (Petro teſte) deo magis oporteat obedire
Actoꝝ. 5 q̃ hoĩbus. Ne ille, quod olim Adamo, dicat. Pro eo, ꝙ obediſti voci tuæ vxoris plus q̃ meæ,
Geneſ. 3 maledicta terra in opere tuo. Debẽt enĩ filĳ ita parẽtes amare, vt præ illis deũ amẽt, illumq;
ſemp præferãt vti ſummũ parentẽ. Qui enĩ (inquit Chriſtus) amat patrem aut matrem plus q̃
Matt. 10 me, non eſt me dignus. Sic ad eum qui alibi prius volebat ſepelire patrẽ, deinde ſequuturus,
Marci. 8 dictum eſt. Sine mortuos ſepelire mortuos, tu me ſequere. Sic quoties filius à diuino cultu à
parẽtibus, vt fieri aliqñ ſolet, retrahitur, cũ Ieſu hodie reſpondeat. Neſcitis, ꝙ oporteat me eẽ
in ĳs quæ patris mei ſunt? Quo quidem verbo perinde firmiſſimo ſcuto & gladio recte quis

vtetur

Digitized by Google

vtetur contra quemcunq; qui ipſum à virtutibus ad vitia ſolicitat, vtpote dicat aliquis, vel
etiam ipſe Cacodæmon vel mundus vel caro ſuggerat malũ, inquiens: Veni fruamur bonis,
quæ ſunt, ædamus, bibamus, poſt mortem nulla voluptas. Reſpondeat: Neſcis, quia in ijs &
cætera. Quod ſi forte adhuc perſiſtat tentator adeò, vt poſſis cum Apl'o ter dñm rogare, vt 2. Cor. 12
diſcedat à te angelus ſatanæ, te colaphizans. Adde demũ Chriſti in cruce verbũ, dicens: In ma Lucæ. 23
nus tuas commendo ſpiritũ meũ. Quaſi diceret: Licet ſciam me in negotijs patris mei eſſe de-
bere, infirmus tamen ſum ad reſiſtendum impugnatoribus, ideo in manus tuæ potentiæ, cui
reſiſtere nihil poteſt, commendo ſpiritũ meũ, vt tuo iuuamine, tua gratia, tua defenſione mu-
nitus, vicere poſſim aduerſa, & in ijs, quæ tua ſunt, ſemper manere. Quod ſi dat mihi aliqñ vin
cere, nõ mihi dñe, ſed nomini tuo ſit gloria, & ne ſpũs meus in ſuperbiam efferat, etiam modo
& ſemper in manus tuas commendo ſpiritum meum.

HOMILIA VNDECIMA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohannis. 2. Implete hydrias aqua, & cætera.

Dominica pꝛima poſt octauas Epyphanie.

A QVIBVS ET QVANTIS SCRIPTVRARVM LO-
cis & rationibus anno ſuperiore ſacroſanctum huius diei euangeliũ
tractant antes, matrimonimoniũ eſſe eccleſię ſacramentũ adſtruxeri
mus, non eſt, vt hodie repetamus, & quidem maximè (deo gratias)
quod q̃ tũ diximus, ita veritate ſuffulta fuiſſe intelligimus, vt nullus
hæreticoꝝ vel tantillum hactenus ex eis infringere potuerit: nec mi
rum qdem, quando ſcripturæ veritatem continuerint, cui non eſt
contradicendũ: Imò cui fortiſſimæ perinde rei nemo queat reſiſtere
iuxta ſcripturam, dicentem: Super oĩa aũt vincit veritas. Ea igit de Eccle. 4
B re in præſentia ſilentes. ¶Primo, duxerimus admonendos ſimpli- 2. Eſdre. 3
ciores. Ideo Chriſtũ dñm humanas hodie nuptias honorare voluiſſe ſua & matris præſentia Mat. 9
& illic initiũ ſignoꝝ facere, vt ſe veꝝ & ſpũalem eccleſiæ ſuæ ſponſum oſtenderet, nuptiasq́ Mar. 2.
bonas eſſe ſimul monſtraret, qbus alioqui non interfuiſſet, vtpote quas à principio etiam de-
us voluerit in paradyſo inſtituere, nimiꝝ ad prolis procreationẽ, dicens: Creſcite & multipli- Gene. 2
camini. Oſtendens (inquam) aperto, nuptias eſſe ad legitimam generis humani propagatio-
nem à ſe inſtitutas, easq́ eſſe legitimas, quũ non voluptas virum & mulierem coniungit, ſed
deus. Deus vero coniũgit, quando trahunt deſiderio voluntatis dei, legisq́ diuinæ implendæ
poſitæ ad ſuſcipiendam prolem, quæ ſubinde deũ agnoſcat, cuius ordinatõe ſuſcepta fuerat,
legemq́ & voluntatem eius ſimiliter obſeruet, & cuſtodiat. Nec debent nuptiæ eẽ luxurioſæ
illecebroſæ, ac voluptuoſæ, nec libidinoſum illic matrimonij opus eſſe debet, ſed puꝝ & caſtũ
Cuius qdẽ argumẽto hodie nuptijs adfuit virginitas, q̃ ẽ mr̃ Ieſu, ad illas vocata, & ipſe Ieſus, q
eſt ĩmaculatus totius naturę nr̃æ ſpõſus, q (teſte ſcriptura) tanq̃ ſpõſus ꝓceſſit de thalamo ſuo. Pſal. 18
Adfuerũt & ideo illic poſitæ ſex hydriæ lapideæ ſcd̃m purificationẽ Iudæoꝝ, qb' illi ad nuptias
vocati lauabant. Nõ enim Iudæi niſi loti & purificati in nuptijs diſcũbere ſolebãt. Vtiq; in ſpi
rituale argumentũ, oportere matrimoniũ, q̃d legitimis contrahit nuptijs, eſſe caſtũ, & à car-
nali libidine alienũ. Et hoc eſt, quod Aplus ait: Hæc eſt enĩ voluntas dei, ſanctificatio veſtra, 1. Theſ. 4.
vt abſtineatis vos à fornicatõe, vt ſciat vnuſquiſq; veſtrũ vas ſuũ poſſidere in ſanctificatione, Ephe. 5.
& honore, non in paſſione deſiderij, ſicut & gentes quæ ignorant deũ. Vindex eſt de omnibus
ijs deus, q non vocauit nos in immunditiam, ſed in ſanctificationẽ. Et rurſus: Honorabile con Hebr. 13
nubiũ in omnibus, & thorus immaculatus. Et hæc breuiter prælibauimus in ædificarionem
eorum, qui minus norunt, quibus matrimonium legibus atq; terminis contineatur, & contra
eos, qui tot næuis atq; exceſſibus hoc ipſum ſanctum eccleſiæ ſacramentum defœdare haud
erubeſcunt, quos anno ſuperiore ſat, vt oportuit, redarguimus.
C ¶Cæteꝝ qa ſancti euangelij lectio ad literam ſatis perſpicua eſt, nec ſuperuacanea indigeat
expoſitõe, in rem eſſe putamus, vt ſpm̃ ſub litera diligentius quęramus. Sanè, in operibus dñi
minus capaces (vt & Paulus alibi ſubindicat) animos exterior conſideratio poſcit, q vero ma- Heb. 5
gis habent exercitatos ſenſus ſolidiorẽ intus cibũ inueniũt & ſuauiorẽ, tanq̃ adipẽ medullamq́
frumẽti. Sũt enĩ & exteriora ſpecie delectabilia, & ĩteriore virtute multo delectabiliora: quẽ-
admodũ & ipſe exterius qdem ſpecioſus erat forma præ filijs hoĩm, interius aũt tanq̃ cãdor lu Pſal. 44
cis æternę: etiam ipſis ſupeminens vultibus angeloꝝ. Quorſum hęc, dilectiſſimi fratres. Huc. Sap. 7
Audiſtis pauloante factum in nuptijs miraculum, vtiq; initiũ ſignoꝝ dñi, cuius & hiſtoria ſa-
tis ẽ admirabilis & ſignificatio delectabilior. Ingẽs ꝓfectò diuię maieſtatis indiciũ fuit, ad nutũ
dñi, aquã in vinũ cõuerti, ſed & illa multo melior mutatio dextrę excelſi, quã in iſta ꝓfigurauit Pſal. 76

Etenim ſi ſpiritum & myſterium inſpexerimus, quid aliud in Chana Galilææ ſignificant nu-
Oſee.2 Matt.22 ptiæ, quàm eas nuptias, q̃bus Chriſtus ſibi nos, iuxta ipſius in Propheta dictum, in fide diſpē-
ſauit, & ſic ipſe cum eccleſia nuptias fecit? Ad quos (vt aliàs ex Euangelio claret) nos om̃es vo-
Iohã.4 cati ſumus, in quibus vtiq; ſponſus eſt Chriſtus, alibi de ſe dicens: Qui habet ſponſam, ſponſus
Pſal.18 eſt, vtpote tanquàm ſponſus de thalamo ꝓcedens. Sponſa vero noſipſi quoq; ſumus omnes
vna, & animæ ſingulorum quaſi ſingulæ ſpōſæ. Et hoc eſt, q̃d aliàs perinde cōparatiuè (vt ita di-
Ephe.5 xerim) Ap̃lus inquit: Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſeipſ̃m
tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret. Et paulopoſt: Sacramentū hoc. ſ. matrimonij, magnum
Iohã.10 eſt, ego aūt dico in Chriſto & Eccleſia. Nec em̃ ille minus nos diligit quàm ſpōſus ſpōſam ſuā
Pſal.103 ſed longè magis, quum pro ea animam ſuam tradiderit. Nobis itaq; in ijs exiſtentibus nuptijs
Ephe.5 hoc vtiq; in ſeculo per fidem, ſed aliàs in ſpecie, nequaq̃ deficit vinum. Sed quale? Spirituale. ſ.
vinum deuotōis & gratiæ, q̃d ſp̄ualiter lætificat cor hominis. Quia em̃ haud dum ꝑuenit Ec-
cleſiam ad ꝑfecta purificationē, donec eam ſibi Chriſtus exhibebit glorioſam non habentem
Roma.5 maculā neq; rugam aut aliq̃d hm̄oi interim purificationibus opus habet: quatenus ſicut abun
dauit peccata, eatenus abundet indulgentia, ſicut multiplicat̃ miſeria, ſic & miſericordia, niſi
q̃d non ſicut delictū, ita & donū. Gratia em̃ nō ſolum peccata lauat, ſed & merita donat. Sex
igit̃ hydriæ ſunt poſitæ ijs, q̃ poſt baptiſmū in nuptijs fidei in peccata labunt̃, inde purificandi
De ijs em̃ loquimur, q̃a de ijs ſumus. Exuimus vtiq; lauacro regeneratōis veterē tunicam, ſed
1.Ioh.1 heu peius reinduimus eam. Lauimus pedes noſtros, ſed peius inquinauimus eos. Nam ſi dixe
rimus quia peccatū non habemus, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis nō eſt. Ideoq; nobis
opus eſt hoc tempore, vt lauemur, vt purificemur. At vinum deficit. ſ. gratiæ & deuotōis, quo
lauari & purificari debemus? ¶ Quo igitur? Vtiq; confugiendū nobis eſt ad dn̄m Ieſum, vnà D
cum eius matre Maria, dicentes: Dn̄e nos inuitati tui ad nuptias æternæ gloriæ, vocati q̃dem
ſumus, ſed pauci electi, quandoq̃dem vinum non habemus. ſ. gratiæ & deuotōis. Haud dubie
Maria fideliter interpellabit nobiſcū pro nobis, dicens: Vinum non habent dn̄e. Non em̃ po
terit illa nō & nobiſcū inuitata eſſe ſolicita mediatrix, quæ hodie tam miſericors, tamq; beni-
gna eſt cōpaſſa verecundiæ eorum, q̃ in nuptijs fuere, dicens: præueniendo confuſionem: Domi
ne, vinum non habent. Quid (obſecro) de fonte pietatis procederet, niſi pietas? Exorabimus
igit̃ & ipſam Mariam matrē miſericordiæ, vt ſuggerat ſuo pientiſſimo filio, q̃m vinum nō ha
bemus. Et ipſa proculdubio à nobis pulſata, nō deerit neceſſitati noſtræ, quoniam miſericors
eſt, & mater miſericordiæ. Si em̃ compaſſa eſt verecundiæ illorum à q̃bus fuit inuitata, multo-
magis compatiet̃ nobis, ſi piè fuerit inuocata? Placent em̃ illi nuptiæ noſtræ, & pertinent ad
Pſal.18 eam multo amplius illi: nimirum de cuius vtero tanq̃ è thalamo ſuo cœleſtis ſpōſus ꝓceſſit.
¶ Sed q̃d eſt: O Dn̄e Ieſu Chriſte, q̃d hodie tuæ benigniſſimæ atq; ſanctiſſimæ matri paulò du E
rius videris reſpōdere, quū ais ad petentē. Quid tibi & mihi eſt mulier? En Dn̄e ex hoc tuo ver
bo hæretici ſcandalizati, adſerunt nihil apud te neq; matris tuæ neq; tuorum ſanctorum aliq̃d va-
lere interceſſionē, quæ & impia ſit, quum ipſe matrē hodie tuam duriter à petitione repuleris,
Luce.1. inquiēs: Quid mihi & tibi mulier? Id eſt: Quid mihi tecū eſt mulier? Nihil tibi cū illa eſt? Vtiq;
Matth.1. eſt: Nónne q̃d filio & matri? Quid ad illam pertines, quæris? quū tu ſis benedictus fructus ven
Eſa.7. tris eius immaculati? Nónne dn̄e ipſa eſt, quæ ſaluo pudore te concepit, & ſine corruptōe te
peperit? Nónne ipſa eſt, in cuius vtero nouē menſibus delituiſti? Cuius virgineis vberibus la-
Luce.2 ctatus es? Cū qua iam duodecim annorum factus de Hieruſalē deſcendiſti, & eras ſubditus illi?
Matth.8 Num minus apud te valet mater tua, quæ te peperit, lactauit, nutriuit, quàm Centurio cum ſe
nioribus, quorum interceſſione illius ſeruū ſanaſti? Tu eam matrē orantē dedignaris exaudire?
3.Reg.2 quū ipſe verus Solomon, imò, te teſte, plus quàm Solomon alibi dixeris perinde in figura, Pete
Mat.12 mater mea, neq; em̃ fas eſt, vt auertam faciē tuam. Non vis Dn̄e vt ꝓ alijs ſuiſq; confratribus
Luc.11. Iacob.5 oret? q̃ per Ap̃lm tuū dixiſti, & præcepiſti, inquiens: Orate ꝓ inuicē vt ſaluemini. Abſit Dn̄e,
Iohan.14 tibi ſis contrarius & mutabilis, q̃ ſis vita & veritas. Abſit verba tua mutent̃, quū dixeris: Cœ-
Mat.24. lum & terra tranſibūt, verba aūt mea nō tranſibunt. Iam igit̃ dn̄e, q̃d ais: Quid tibi & mihi mu
lier? Multum profectò per omnia.
¶ Atqui dn̄e, tua gr̃a adiutus intelligo, hæreticos falſo tuū intentū & ſenſum peruertere, q̃ vi- F
deo, q̃d haud perinde indignans aut confundere volēs virginis matris teneram verecūdiam,
dixeris: Quid mihi & tibi, cū venientibus ad te iuxta matris præceptū miniſtris, nihil cūctatus
facias q̃d illa ſuggeſſit, tū q̃d & ipſa mater intellexerit rn̄ſum tuū nō eſſe, vel repulſionis, vel in-
dignatōis, quæ planè de tua benignitate ꝓſumpſit certa, dicēs miniſtris: Quæcūq; præceperit
vobis, facite. Quaſi diceret: Pro vobis interceſſi apud filiū meū oı̄potentē, quē ſcio mihi matri
Coloſſ.2 ſuæ nihil negaturum, & cui etiā grata eſt mutua ſuorum interceſſio apud ſeipſ̃m. Hæc fratres ab eo,
in quo ſunt om̃es theſauri ſciæ & ſapiæ quæſiui, vt ſolutōes melius accipiatis. Quid igit̃ fratres,
dn̄s hodie paulò durius videtur reſpondiſſe, dicens: Quid mihi & tibi?

¶ Pri-

Digitized by Google

G ¶Primo, vt doceret, ne ad dominum conuerſi cura carnaliũ parentum ſolicitemur, neq; il
loꝝ neceſſitudinibus ab exercitio ſpirituali impediamur. Quãdiu eñi ſumus de hoc mũdo, de
bitores nos cõſtat eſſe parentibus, at poſtq̃ reliqmus noſmetipſos, multomagis ab eoꝝ ſolici
tudine liberi ſumus. Et hoc eſt, qđ ipſe dñs alibi ad eum, q dicebat. Sed permitte mihi primũ Luc. 9
renuntiare ijs, q domi ſunt, ait: Nemo mittens manũ ſuam ad aratrũ, & adſpiciens retro, aptus
eſt regno dei. Itaq; ꝓpter nos hodie dicit: Quid mihi & tibi mulier? Secundo, vt ijs verbis,
miraculoꝝ authoritatẽ ab humanis adfectibus adſereret, ac diuinæ virtuti totã gloriã vindi-
caret: illi eñi ſoli debet miraculoꝝ gloria, q ſolus mirabilia facit. Hinc Dauides ait: Non nobis Pſal. 113
dñe, nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Sic & Chriſtus nõ in hoc gerebat miracula, vt ſuoꝝ Mat. 6
cognatoꝝ adfectibus ſeruiret, ſed vt apud incredulam nationẽ ſignis corporalibus ſpirituali
doctrinæ fidẽ præſtrueret. Id qđ hominũ ſaluti expediebat, quàm vnicè quæſiuit & ſitiebat.
Itaq; nõ abnegans matrẽ, ſed ab huius negotij, qđ gerendũ erat, authoritate declarans alienã,
reſpondit: Quid mihi rei tecum eſt mulier? Quaſi diceret: Eſt mihi tẽpus præſcriptũ à patre,
quando & qbus modis agere debeam negotiũ humanæ ſalutis, id nondũ venit. Atqui quoti-
es dei patris gloriæ erit inſeruiendũ, nihil opus erit tua interpellatõe. Vltrò faciam, qđ res po-
ſtulabit, habeo tempus à patre præſcriptũ. Sic & antea matrem admonuerat, adhuc puer, qđ Lucæ. 2
in templo diſputantem interpellaſſet. Sic rurſus admonuit, quũ apud populum concionantẽ Mat. 12 Mar. 3
euocari iuſſiſſet. Hinc Maria mater hodie reſponſum intelligens, nõ offenſa eſt duriore reſpõ Luc. 8
ſo filij, nec diffidens de illius bonitate pariter ac virtute, & ſi nihil ipſe qdem reſpondit. Cæte-
rum accitis miniſtris clàm in aurẽ dicit. Quicquid vos facere iuſſerit, facile nõ dubitantes, quin
daturus ſit vinũ gratiæ, deuotionis, & charitatis. Relinquit itaq; mater pia & prudẽs, tẽporis,
ac rei gerendæ arbitriũ filio. Et ſanè dñs ipſe nõ fortuito, ſed conſultò diſtulit miraculum, quo
magis oĩbus innoteſceret vini defectus, & neceſſitati nõ oſtentationi datũ videret: quando-
quidẽ ſic ille omnia ſua miracula geſſit, vt nõ ad laudẽ humanam affectata, ſed ſubleuandis ho
minũ malis ĩpẽſa viderenſ, ita tẽperato reꝝ ordine, vt maiore certioreq; fide geri nõ poſſent.
Qui itaq; etiam ſi dixerit hodie, nihil deo cum mortali eſſe, & nondum venire horam ſuarum
nuptiarum ad manifeſtandam tamen ſuam eximiam bonitatem, & ſupereminentem gloriam
& propter orantium fidutiam paratus eſt dare vinum, quòd mater alijs petit, modo faciant,
quod ipſe iubeat. Quid iubet? Vt ſex hydrias ad purgationem poſitas aqua impleant.

H ¶Sed quæ ſunt in ſpiritu illæ hydriæ, & quæ aqua? Proculdubio eſt in myſterio. Prima hy-
dria, quæ ad purgationẽ delictoꝝ pro vino gratiæ & deuotõis impetrando poni debet, eſt ꝓ
peccatis cõpunctio, de q̃ ſcriptura: In quacunq; ĩgemuerit pctõr oĩm iniquitatẽ eius nõ recor Ezech. 18
I dabor. ¶Secunda eſt peccatoꝝ cõfeſſio: Ad quã hortaſ Propheta, inquiens: Venite adoremus Pſal. 94
& ꝓcidamus añ dñm, q fecit nos, qa ipſe eſt dñs deus noſter. Præoccupemus faciem eius in con
feſſione. Qui & alio in loco inqt: Dixi confitebor aduerſus me iniuſtitiam meam dño, & tu re- Pſal. 31
miſiſti impietatẽ peccati mei. Et ſcriptura alibi: Non cõfundaris cõfiteri peccata tua. Et rur- Eccle. 4
ſus: Non demoreris in errore impioꝝ, ante mortẽ confiteri. Reuertere ad dñm, & auertere ab Eccle. 17
iniuſtitia tua: quoniam magna miſericordia dñi, & ꝓpitiatio illius conuertentibus ad ſe. Ideo
Iohannes ait: Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata no 1. Iohã. 1
ſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. Atqui hæc tam de mentali quàm auriculari (quam fal
K ſo hæretici abijciunt) intelliguntſ, vt euidenter verboꝝ ſenſus exprimit. ¶Tertia, Eleemo-
ſynaꝝ largitio. Sic Dñs ait: Date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Et Tobias: Luc. 11
Eleemoſyna ab omni peccato liberat, & à morte, & non patieſ animam ire in tenebras. Tobie. 4
L ¶Quarta, Remiſſio iniuriarum. Hinc Dominus. Remittite, & remittetur vobis. Qui & ideo Mat. 6
nos orare iuſſit. Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.
M ¶Quinta, Adflictio corporis. Sic Dauid ait: Flagellatus fui tota die, & caſtigatio mea in matu Pſal. 72
tinis. Sic Paulus dixit: ſe corpus ſuũ caſtigare, & in ſeruitẽ redigere, qđ fit mortificatiõe vi- 1. Cor. 9
tioꝝ ꝑ abſtinentiã eoꝝ, quæ carni & ſenſui applaudẽt, à qbus vbiq; monemur abſtinere per
N Chriſtũ & eius Apl'os. ¶Sexta, Obediẽtia præceptoꝝ, quæ (ſcriptura teſtante) plus eſt q̃ vi- Eccle. 4
ctima, ſicut audierũt diſcipuli, qđ vtinam & nos audire mereamur. Vos mundi eſtis ꝓpter ſer
O monem, quẽ locutus ſum vobis. ¶Hæ ſunt (fratres dilectiſſimi) ſex hydriæ à nobis ponẽdæ, Iohan. 15
& quidẽ lapideæ, non tam propter duritiam quàm ſtabilitatẽ: quæ cum vacuæ adhuc ſunt vi-
no & plenæ vẽto, cum Maria dicẽdum eſt ad dñm: Ah dñe, vinũ nõ habemus .ſ. gratiæ & de-
uotionis, qua indigemus ad purificationem peccatoꝝ noſtroꝝ, quæ vtiq; ſine Dei gratia non
remittunſ, nec emundanſ. Quid proinde agendum? Indubie qđ dñs iuſſerit. Quid iubet? Im-
P plete, iubet, hydrias aqua. ¶Quæ eſt illa aqua? Vtiq; timor dñi, qui (teſte ſcriptura) eſt fons Prouer. 14
vitæ, vtcũq; minus ſapidus, refrigerans tamẽ animam noxijs deſiderijs eſtuantem. Sed quan-
tum aquæ eſt infundendum? Vtiq; duarum vel ternaꝝ metretaꝝ. Id eſt triplicem timorem.
Quoꝝ primus eſt, ne cruciemur in gehenna, quam & dominus alibi dicit timendam eſſe. Secũ
dus: Ne

Matt.25 dus: Ne excluſi à viſione dei priuemur tam ineſtimabili gloria, de qua aliâs ſaluator. Tertius:
Eccl.9 Neforte deſeramur à gratia, quo modo, ait Eccleſiaſtes: Et iuſtus ſemper debet timere: Niſi
1. Petri.4 enim hydriæ prædictæ impleant hmői aqua timoris, id eſt, ꝓpterea fiant, nihil ꝓderunt. Qua
1. Johã.4. re dñs hortatur, dicens: Implete hydrias aqua, quam ipſe in vinum cõuertit, quando charitas omnem timorem foras emittit. Siqdem iubemur implere hydrias aqua, vt obſeruent mandata domini, quæ tunc mutantur in vinum, cum timor expellitur à charitate, & implent omnia ſpiritus feruore & iocunda deuotione.

HOMILIA DVODECIMA, DE EO QVOD SCRIPTVM eſt. Matthæi.8. Lucæ.7. Domine puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur, & cætera.

Dominica ſecũda poſt octauas Epyphanie.

DE DVOBVS OMNIPOTENTIAE CHRISTI MIraculis hodierni euangelij lectio nos admonet. Siqdem recenſet leproſum ab illo mirabiliter ſanatũ, & Centurionis puer paralyticum priſtinæ ſanitati ab eodẽ diuinitus eſſe reſtitutũ, quo de nobis ſermo, duce dño, futurus eſt, quũ quæ de leproſi ſaluatiõe dici queunt, anno ſuperiore ſatis abundè tractauimus. Quis igit Centurio, de quo hodierni euangelij lectio? Nimirum alienigena generatõe, vtpote gentilis ſed domeſticus corde, alienus natione, ſed proximus fide, princeps militũ, ſed ſocius angelorum, in quo inuenies, quæ iuxta poſſis demirari atq; diſcere. ¶ Sanè miracula. ¶ Primo, in eo eſt orationis cõpoſitio, B quum ait: Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquet. Tribus qdem verbis, dñm ſibi beneuolum reddit, petitionemq; ſuam breuiter & efficaciter demõſtrat, ſimulq; dñm ad miſericordiam flectit, inquiens: Dñe: Quaſi diceret. Et ad te & non ad alium cõfugio,

1. Regű.2. in cuius poteſtate eſſe ſcio morbũ & ſanitatem, mortem & vitam. Rectè qdem, quũ iuxta ſcri-
pturam dñs ſit, q mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit, humiliat & ſubleuat. Et
Sap.16. rurſus ait ſcriptura: Tu es dñe, q vitæ & mortis habes ptãtem, & deducis vſq; ad portas mortis & reducis. Puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. Quaſi diceret: Accipe animæ meæ anguſtias, & ad miſericordiã flectaris, tu ſcis qd mihi deſit, qd velim. Et infirmitatem ſerui mei tibi expono, ſed remediũ ipſius ſanitatis in ptãte miæ tuæ dimitto & repono, tu eñ ſanare noſti. Et rectiſſimè, ſe atq; ſua oĩa dei miæ cõmendat, nõ multiloquio inſiſtens.
Matt.11. In quo: ¶ Primo diſcamus, vt infirmi in primis ad dominum deum curramus, ab illo ſanitatẽ C
Sap.16 petentes quandoqdem ille ait: Venite ad me omnes, q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos. Sic eũ alloquit ſcriptura, dicens: Tu es dñe, q vitæ & mortis habes ptãtẽ, eteñ neq; herba
2. Par.16 neq; malagma ſanauit eos, ſed tuus dñe ſermo, q ſanat omnia. Hinc Aſa correptus eſt, quoniã in infirmitate ſua dñm nõ quæſierit, ſed magis in medicorum arte confiſus fuerit. De quo multa anno ſuperiore, quũ de remedijs cõtra peſtilentiam ageremus. ¶ Secũdo, hodie diſcamus, nos D debere paucis quo prẽmimur, deo dño nño oſtendere illiusq; totũ miſericordię cõmittere, vt
Mat.6 iuxta ſuam voluntatẽ nobiſcũ agat. Id qd Chriſtus planè voluit, inquiens: Orantes aũt nolite
Lucæ.11 multũ loqui, ſicut Aethnici faciũt. Putant eñ, qd in multiloquio ſuo exaudiant. Nolite ergo aſſimilari eis. Scit eñ pater veſter, qd opus ſit vobis, anteq̃ petatis eũ. Sic hodie Centurio breuiſſimis verbis, ſui ſerui infirmitatẽ expoſuit, ſimulq; mente petijt, dicens: Dñe, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquet. In quo: ¶ Tertio diſcamus, æque nos de ſalute ſeruo E
Ephe.6 rum noſtrorum, atq; de noſtra debere eſſe ſolicitos. Hinc Apľs cũ iam præcepiſſet ſeruis, vt fide
1. Tim.6. liter & nõ ad oculũ dñis ſuis carnalibus inſeruirent, ſiqdem idipſum corã deo eſſet iuſtũ, ab illoq; vnũquenq; ſui operis reciperet mercedẽ, ſtatim ſubiunxit: Et vos dñi, eadẽ facite illis re
Acto.10 mittẽtes minas: ſcientes, qa & illorum & veſter eſt dñs in cœlis, & pſonarum acceptio nõ eſt apud
Coloſſ.3 eum. Et ad Coloſſenſes: Dñi (inqt) qd iuſtũ eſt, & ęquũ ſeruis pręſtate, ſciẽtes, qm & vos dñm habetis in cœlo. Et ſi hoc ſemp ſeruis dñi pręſtare debent, maximè tamẽ tẽpore ægritudinis, quos tunc minimè debent negligere, ſed de eorum ſanitate eſſe anxij, & eos nequaquàm è domibus, quod pleriq; faciunt, ſine miſericordia & ꝓuiſione expellere, ſed illis ex pietate omnẽ miſericordiam impendere, imitantes hodiernum Centurionem qui propter ſeruum ſuum ſolicite ad dñm pro ſanitate impetranda mittit, illum domi iacere ait: miſereq; torqueri.

¶ In quo etiamnum licet admirari eius humilitatem, qui ſe indignum duxit Chriſti præſen- F tia, vtpote ipſum eſſe deum agnoſcens, ſe vero peccatorẽ. Ita et Petrus humillimè alibi ad ge-
Luc.5 nua procidens, clamabat: Exi à me dñe, qa homo peccator ſum. Sic Centurio hodie: Dñe, nõ ſum dignus (inqt) vt intres ſub tectũ meũ &c. Ad maiorẽ ſui humiliationẽ adiecit, inquiens:

Propter

Digitized by Google

Propter quod & meipſum arbitratus non ſum dignum, vt venirem ad te, ſed internuntios
ſubmiſi pro me. Siquidem ſcribit Lucas, quod cum Ieſus hodie intraſſet Capharnaum, Cen- Luc. vij.
turionis cuiuſdã ſeruũ male habuiſſe, & perinde moriturũ, illiq́ʒ pretioſũ fuiſſe. Et illum, quũ
audiſſet de Ieſu, miſiſſe ad eum ſeniores Iudæorũ, & rogaſſe vt veniret, & ſeruaret ſeruũ eius.
At illos, cum veniſſent ad Ieſum ſolicite rogaſſe, dicentes: Quia dignus eſt, vt hoc illi præſtes,
diligit enim gentem noſtram, & ſynagogam ipſe ædificauit nobis. Deinde Ieſum cum illis
iuiſſe. Et cum ipſe non longè à domo fuiſſet, miſiſſe ad eum Centurionem amicos, dicentem:
Domine, noli vexari: Non enim ſum dignus vt ſub tectum meũ intres, propter quod & me-
ipſum non ſum dignum arbitratus, vt venirem ad te. Sed dic verbo, & ſanabitur puer meus.
Mox quoqʒ deinde à minore ad maius argumentaſſe in hæc verba. Nam & ego ſum homo,
&c. Quaſi diceret: Potius debet fieri verbũ dei, quàm hominis ſubiecti. Sed verbũ meũ fit, qui
ſum homo & non deus, ſubiectus & non dñs ſummus, ergo & tuum ipſius, qui es deus & ſum-
mus dñs. Quaſi diceret: Qui vbiqʒ es præſens, & potens ſuper omnes poteſtates, & omniũ de-
us, cui omnes poteſtates ſeruiunt, cui angeli & oĩa obediũt, poteris ſolo verbo & ſine præ-
ſentia corpali ſeruũ meũ curare. En q̃ magna humilitas q̀ ad ſe dñm ire paratũ noluerit ſubin-
trare. En magna fides, vt qui cũ eſſet gentilis, crediderit ſolo qdẽ verbo, deũ puero ſuo redde- Pſal. 148
re ſanitatẽ poſſe. Et rectè qdẽ, quum ille ſit, cuius dicere eſt facere: Dixit enim & facta ſunt, ait Heb. a
Propheta: Cuius quoqʒ verbo oĩa creãtur, reguntur, & ſanãtur. Quibus ſanè duobus, ſcilicet
humilitate & fide ad vniuſcuiuſqʒ orationis exauditionem opus eſt, ſine quibus nec aliqs ſani
tatem habiturus ſit, p quæ hodie Centurio quod voluit etiam per internuntios, impetrauit.
G ¶ Qua in parte biphariam & quidem euidenter redarguuntur noſtræ tempeſtatis hæretici.
H ¶ Primo, negantes quempiam poſſe pro alio orare, idq́ʒ ipſum agentes, vt diuina in templo
officia ſupprimant, ſiqdem inutiles ſint ſacerdotũ pro alijs preces & orationes. Atqʒ iſti ho-
die audiũt ſeniores pro Centurione oraſſe, ſimulq́ʒ impetraſſe, q̃d optauit ille. Itemq́ʒ domi-
num pro ſeruo petijſſe, petitiq́ʒ factũ eẽ cõpotem. Inde catholica eccleſia rectiſſime ſuũ vſum
accepit, pro alijs orans. Indeq́ʒ fieri ſolet, vt recte qs, peccatorũ ſuorum conſcientia ductus &
humilitate, confugiat ad patronum qui pro ſe deum oret. Id quod vtiqʒ non eſt diffidentiæ in
deum, & inuerſi ordinis, ſed meræ humilitatis, firmæq́ʒ fidei, qua ſolum credit ſuum petitum
à deo impetrari poſſe, ſed ſe indignum, vt ſolus petat. Alioqui hodie non vſqʒ adeo fuiſſet à do
mino fidei cõmendatus ipſe Centurio, qui per interceſſores orans p̃iſſimè exauditus eſt. Sic Lucæ. 4
etiã vt dñs ſocrum Symonis grauì detentam febri ſanaret, rogarunt amici, & familiares eius Mat. 15
pro ea. Et pro filia ſua rectè orauit, mulier Chananæa. Et pro Lazaro defuncto reſuſcitando Iohã. 11
ſorores ambæ nõ inefficaciter orarunt. Sic Apoſtolus: Obſecro (inqt) vos fratres per domi- Roma. 15
num noſtrũ Ieſum Chriſtum, & per charitatem ſancti ſpiritus, vt adiuuetis me in orationibus
veſtris pro me ad deum, vt liberer ab infidelibus qui ſunt in Iudæa. Sic Heſter regina ſancta ait Heſter. 4
Mardochæo: Vade & congrega omnes Iudæos, quos in Suſis repereris, & orate p me. Nun-
quid hi omnes impij, quod (quantũ ad temporis ordinem) prius ad ſanctos quàm ad deũ ſe cõ
uerterint? Abſit, quũ eos piè feciſſe ſcriptura teſtet, ipſaq́ʒ petitorum impetratio approbet. Il-
li enim & ſi tempore prius ad ſanctos videnť currere, non tamen fide & animo, quũ vtiqʒ pri-
us mentem & fidem ad deũ habeant, quàmuis humilitate præuenti temporis prioritate ad ſan
ctos confugerit. Quem qdem modũ deus ipſe approbat, perinde per ipſum facilius velit pla- Iob. 42
cari in orando, quũ amicos ipſius Iob miſerit ad impetrandam beati Iob orationem. Et Abi- Gene. 20.
melech regem Geraræ ad expoſcendam Abrahæ viri ſancti precem. Sed quid multis ea in re
quæ ſole clarior eſt? Quũ huiuſmodi petendi modus vſqʒ adeo hodie in Centurione per alios
orante pbetur, vt & ipſe dominum quaſi coram palamq́ʒ orarit à Matthæo euangeliſta pro-
hibeatur, qui reſponſa, quæ dominus dedit miſſis à Centurione, ponit facta Centurioni: quan
doqdem ea, quæ per alios alicui fiũt, eidẽ quoqʒ facta dici ſoleant, & reuera orat, q cũ & per-
alios orat, imò pp̃ter humilitatẽ cũ interceſſoribus orans, magis orat q̃ ſine illis. Vnde & leges L. i. de ſecis
imperatorũ ſibi regulã definierũt. Qui per aliũ facit, eſt, ac ſi ipſe feciſſet. Id q̃d ſumma veritas ſe. ff. de vi,
hodie approbat in centurione, cuius quoqʒ interceſſio, humilitas, & fides, alieno. ſ. ſeruo eius z vi armat
pfuit. Sed hac de re aliàs multa. Sanè qcq̃d hic de interceſſiõe viuẽtiũ dicitť, idẽ de defunctorũ L. utrũ. ff.
q̃qʒ interceſſiõe dici ſolet, vtpote q vere dicunť viuere, & iuxta pphetã, eẽ in regiõe viuentiũ, ad. l. Cor. de falſis
I id q̃d videbanť inficiari hæretici. Qui & hodie. ¶ Scd̃o redarguunť, quũ argutizantes ipſi (vt Pſal. 114
ita dixerim) oẽm velint humanã argumentationẽ reijciendã, maximè, quæ arguit ab humanis
ad diuina, quã tñ dñs hodie in Centurione maxime & vſqʒ adeo cõmẽdarit, vt eius fidẽ ſumme
inibi extulerit. Illius ãt argumẽtũ tale ẽ. Si eñi ego q hõ ſum ideq́ʒ alijs ſubiect⁹, ſolo verbo meo
p miniſtros meos operor q̃d volo, cur nõ & ipſe q de⁹ es & ſol⁹ dñs, nulli ſubiectus, tuo ſolo ver
bo vl̃ p ãgelos tuos idẽ facere poſſis? Vides q̃ ſapiẽter cõparet arguẽdo fcm̃ hoĩs fctõ dei, idq́ʒ
dñs approbet. Qui ipſe aliàs penè oĩa diuĩa nos doceat p hæc hũana, q̃ ſili pinde mõ fieri oñdit.
Nõne

Nónne inter infinita pene exempla idem docet nobis à deo dimitti peccata, quemadmodum
Mat. 6. Lucæ. 11 homini homo debita dimittit? quando orare docuerit: Et dimitte nobis debita noſtra ſicut &
nos dimittimus debitoribus noſtris. ¶ Iam vero, vt aliquando finiamus, quærimus, qs ſigni-
Matt. 8. ficet in myſterio per hunc centurionẽ? Vtiqꝫ gentiles vocandi. In hoc eñ qđ dñs ait: Amẽ di-
co vobis, non inueni tantam fidẽ in Iſrahel, & quod multi venient ab oriente & occidente, &
recũbent cũ Abraham, Iſaac, & Iacob, in regno cœloꝝ, filij aũt regni eijcient: certè ſignificat,
fore, vt Iudæi increduli, à regno cœloꝝ excludant, gentiles vero per humilitatem & fidẽ ad-
ſumant, per duas qdem orbis partes ſcilicet orientem, & occidentẽ totus orbis deſignat, q in
Roma. 10 Chriſtũ ſit crediturus ex parte, non totus: qa non omnes credunt euangelio. Hoc vero totũ
Matt. 21 Chriſtus alibi notat, dicens: Malos male perdet, & vineã ſuã locabit alijs agricolis, q reddãt ei
fructũ tẽporibus ſuis. Ideo dico vobis, qa auferet à vobis regnũ dei, & dabit genti facienti fru
Acto. 13. ctus eius. Hinc & aliàs Paulus & Bernabas dixerũt: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei,
ſed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ. Ecce conuertimur ad gẽ-
tes. Sic eñ nobis præcepit dñs: Et crediderunt, qtqt erant præordinati ad vitã æternam.
¶ Sed qs moraliter eſt Centurio? Eſt homo peccator, cuius ſeruus eſt anima eius peccatrix. L
Johan. 8. Quæ dicit & eſt. ¶ Primo, ſerua, qa peccato ſeruit, dicente dño: Oĩs q facit peccatũ, ſeruus M
2. Petri. 2 eſt peccati. Et Petrus quoqꝫ ait: A quo qs ſuperatus eſt, huius & ſeruus eſt. Siqdem peccator
tot dñoꝝ eſt ſeruus, quot vitioꝝ. Sic Superbus Luciferi, Auarus mammone, Luxurioſus Aſ-
modei ſeruus eſt. ¶ Secundo, anima peccatrix iacet, quippe quę nihil operatur, nec operari N
poſſit boni meritorij, quum ſit vel detenta ſuperbia, vel iracundiæ, vel luxuriæ luto, vel ſpinis
auaritiæ. Et ſic in perſona peccatoris ait Apoſtolus: Ego aũt carnalis ſum, vęnũdatus ſub pec
Roma. 7 cato. Non eñ quod volo bonũ, hoc ago: ſed qđ odio malũ, illud facio. Nunc aũt non ego ope
ror illud, ſed qđ habitat in me peccatũ. Nam velle adiacet mihi, perficere aũt bonũ non inue-
nio. Non eñ qđ volo, bonũ, hoc facio: ſed qđ nolo malũ, hoc ago. Si aũt qđ nolo, illud facio,
iam non ego operor illud, ſed qđ habitat in me peccatũ. ¶ Tertio iacet aĩa peccatrix paraly O
Psal. 13 tica, id eſt, trepida & timida ſcilicet inutili timore, de q Propheta: Non eſt timor dei ante ocu-
los eoꝝ, illic trepidauerũt timore, vbi nõ erat timor. Sic cũ ſuadet peccatori, vt largiat eleemo
ſynas, vł male acquiſita reſtituat, timet, ne deficiat. Si vt ieiunet, timet, ne eſuriat. Si vt peccata
confiteatur, timet de verecundia. Si vt pœniteat, timet, de adflictione, & cætera.
¶ Quarto, male torquet, id eſt, adfligit in ſpũ & cõſcientia, ſanè torquet oĩs peccator, & pun- P
git, ac rodit vermi cõſcientiæ, vt ſemper in ſe, deo ordinante, habeat pœnam. Semper eñ, in-
Sap. 17 quit ſcriptura: præſumit ſæua perturbata cõſcientia. Torquet eñ anima peccatrix, quando an
xia cogitat, quomodo acquirat honores, diuitias mundi, oblectamenta corporis. Tomquet in-
ter proſpera per curam ſuperfluam, & inter aduerſa per impatientiam. Itemq́ꝫ torquet, quan-
Sap. 16 do cõſiderat turpitudinẽ vitioꝝ, in qbus iacet, & pœnas infernales, qbus æternaliter ſubiace-
bit. Nec tamen miſera per pœnitentiam reſilit. Cum itaqꝫ Centurio ſeruũ habeat, vtpote ani-
mam peccatricem, quid faciat vt huius acquirat valetudinẽ & ſalutẽ? Vtiqꝫ ex animo ſumma
humilitate, & integra fide cogitet ad dñm vitæ & mortis potentẽ, mittatq́ꝫ ſecũ ad illum in-
terceſſores amicos & fratres, rogatũ ab illo ſanitatẽ moriturae animæ, dicentes: Domine, puer
meus iacet in domo paralyticus, & male torquet. At dignus non ſum proter fragilitatem na-
turæ, propter fœditatẽ culpæ, & multiplicitatẽ miſeriæ, vt intres ſub tectũ meũ, tam anguſtũ,
tagn immundũ, tam ruinoſum, ſed tantũ dic verbo, & ſanabit ad tuũ imperiũ. Quod vbi Cen-
Ezech. 18 turio fecerit, dubiũ non erit, quin & dñs, q non vult mortẽ peccatoris, ſed vt viuat & cõuerta-
tur, ad eum dicturus ſit: Vade & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſanabit ſeruus illius ex illa hora, &
ſanatus vitam habiturus eſt æternam.

HOMILIA DECIMATERTIA, DE EO QVOD SCRIPTVM eſt Matthæi. 8. Marci. 4. Lucę. 8. Quid timidi eſtis modicæ fidei &c.

Dominica tertia poſt octauas Epyphanie.

QVOD HISTORIA HODIERNI EVANGELII SEMEL A
factũ cõmemorat, hoc ipſum aliquoties futuꝝ arguit eius rei myſterium. Nec
eſt, quod multis hiſtoriam tractemus, quæ per ſe plus q̃ clara eſt, non ita my-
ſteriũ. Admonet aũt hiſtoria paucis, Chriſtũ eſſe veꝝ deũ & hominẽ, ac terræ
mariſq́ꝫ dominũ: vtpote qui, quum multa & magna & miranda oſtendiſſet in
terra, tranſierit ad mare, vt & ibi excellentia opera demonſtraret, & ſic, vt erat
& eſt, futurusq́ꝫ ſemp, terræ mariſq́ꝫ dñs crederet. Nimiꝝ ventis & mari imperans, cuius nutui
illa paruerũt. Nec immeritò tota illi mundi machina obedit, q totius eſt mundi creator. Hinc
Judith. 9. ad illum oratura Iudith ait: O deus cœloꝝ, creator aquaꝝ, & dominus totius creaturæ. Quem
hodie

Digitized by Google

hodie homines admirati ſunt, vel ideo, quod quaſi homo nauem aſcenderit, & quaſi deus ma- Pſal. 64
re conturbarit, quaſi hō in naui dormierit, & quaſi deus ventis & mari imperarit, eorūq; furo
rē verdo coercuerit, q̄ tunc, vtcunq; inſenſibilia, domino obedire dicuntur, quando ille ſolo
verbo de ijs facit quod vult. Et hoc eſt quod hodie aiunt. Qualis, id eſt, q̄ magnus & potēs eſt
hic, quia venti & mare obediunt ei? Hæc (vt rem plane geſtā hiſtoria vere tradit) longe ma-
ius aliud intus ſubindicans in myſterio. Id quod tunc intelligimus, vbi ſingula Euāgelij ver-
B ba excuſſerimus in hunc mundū. ¶ Mare eſt hic mundus, qui vt mare ſemper amarus, incon-
ſtans eſt & periculoſus, & (vt Iohannes ſcribit) totus in maligno poſitus. Nauicula eſt eccleſia 1. Iohā. 5
proculdubio ſignificata per nauim, in qua ap̄lus nauigabat, in qua qui non erat, fieri & mane- Acto. 27
re ſaluus nō poterat. Sic neq; ſaluatur, qui eſt extra eccleſiā, Cuius nauta, id eſt caput, eſt Chri
ſtus, vnicū eccleſiæ refugiū & ſalus. Diſcipuli ſunt Chriſti fideles, qui vtiq; in principio eccle- Epheſ. 5
ſiæ omnes ſunt vocati diſcipuli, ſed primū Antiochiæ Chriſtiani appellari cœpti, ij vti mē- Actorū. 11
bra ſimul ſunt cū Chriſto capite in nauicula, id eſt, in eccleſia. Venti ſunt maloꝝ ſpirituū fla-
tus & ſuggeſtiones. Fluctus in hoc mari ſunt maloꝝ & peruerſorum hominū atq; hæretico- Sapiē. 11
rum inſultus à ventis, id eſt, inſtigantibus dæmonū ita exorti & cōmoti, vt per eos aliquo-
ties ipſa eccleſia videatur operiri, non tamē ſubmergi. Dormit Chriſtus, quando diſſimulat
hæreticoꝝ conatus & peccata hominū, ad vlciſcendum paulo tardior. Accedunt diſcipuli &
Chriſtiani, quando orationibus diuinā aurem pulſant. Excitatur ille, quando ad ſubuenien-
dum cōtra malignos mouetur. Imperat ventis & mari, quando dat eccleſiæ ſuæ pacē. Incre-
pat modicæ fidei, quando p̄tendit hm̄oi inſultus propter noſtrā paruā fidē fieri. Et ſic (vt pau
C lo vtiliora quæramus) docet Euangeliū hodie. ¶ Primo eccleſiā ſemp in hoc mundo, non ſe-
cus atq; in mari cymbam, tribulari, diuexariq; eos, qui in ea ſunt eccleſia. Et hoc eſt, quod idē Iohan. 16
alibi dicit. In me pacem habebitis, in mundo autē preſſuram. Ita quidē à deo comparatū eſt
vt qui velint ingredi regnū dei, quo ſolum veniunt, qui in eccleſia ſunt, non ingredi poſſint, Acto. 14
niſi per multas tribulationes, vti nemo ex naui venit trans mare ad portum, niſi per tribulati- 2. Tim. 3
D ones & anxietates. ¶ Secundo, vltra communē Chriſtifidelium tribulationē ſemp illis pari-
ter fore hæreticoꝝ inſultationes & inſidias, & quidē tam frequētes & vehemētes, vt aliquo-
ties videatur eccleſia velle ceſſare & perire, multis interim deficientibus. Id quod ipſe palam Mat. 24
futuꝝ p̄dixit, inquiens: Et multi pſeudoprophetæ ſurgēt, & ſeducēt multos, & ſcandalizabū-
tur multi, & inuicem tradent, & odio habebunt inuicem. Et quoniā abundabit iniquitas, re-
frigeſcet charitas multoꝝ. Hinc ap̄lus diſceſſurus ait: Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in q̄ Acto. 20
ſpūs ſc̄tūs poſuit Epiſcopos regere eccleſiā dei, quā acquiſiuit ſanguine ſuo. Ego ſcio, qm̄ in-
trabunt poſt diſceſſionē meam lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi. Et ex vobis ipſis exur 2. Petri. 2
gent viri, loquētes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. Sic & alij apoſtoli paſſim futuros 1. Iohā. 2
E prædixerunt hæreticoꝝ fluctus. ¶ Tertio, Chriſtū non latere huiuſmodi hominū ſcelera & Iudæ. 1.
peruerſa conſulta, ſed diſſimulare patiēter, ſuo tempore & loco iuſte vlturum. Sic ad eū dicit Sapiē. 11
ſcriptura: Parcis omnibus, quoniā tua ſunt domine, qui amas animas. Et miſereris omnium,
quia omnia potes, & diſſimulas peccata hominū propter pœnitētiam. Ille em̄ etſi hodie cor-
porali humanitate dormiebat, deitate tamē vere vigilabat. Vnde ipſe in Canticis: Ego, inq̄t, Canti. 5
dormio, & cor meū vigilat. Ita ille dormiuit, id eſt, diſſimulauit iniquitatē eoꝝ, qui vixerunt
tēpore Noe, ſed euigilans inq̄t, finis vniuerſæ carnis venit corā me. Repleta eſt terra iniquita Geneſ. 6
te à facie eoꝝ, & ego diſperdam eos cū terra. Sic etiam dormiuit tēpore Sodomitaꝝ, de q̄bus Geneſ. 18
tandē euigilans ait: Deſcendā & videbo, vtrū clamorē qui venit ad me, opere cōpleuerint, an
eſt ita vt ſciā? Iſti nimiꝝ putabāt ſua pc̄tā deū cælare, quū ille diſſimulauit propter pœniten-
tiā, donec euigilās, id eſt, indignatus miſit diluuiū, & ignē è cœlo. Hinc nō eſt, q̄ impij pecca-
tores & hæretici exiſtimēt dn̄m dormire, quū de eo Dauid dicat ad eccleſiā: Nō det in cōmo Pſal. 120
tionē pedē tuum, neq; dormiet qui cuſtodit te. Ecce nō dormitabit neq; dormiet q̄ cuſtodit
Iſrael. Hinc ad nos omnes Petrus ait: Et erunt in vobis magiſtri mēdaces, qui introducēt ſe- 2. Pet. 2 3
ctas perditionis, ſuperinducētes ſibi celerē perditionē. Et multi ſequētur eorum luxurias, per
quos via veritatis blaſphemabitur, & in auaritia fictis verbis de rebus negotiabuntur. Quibus
iudiciū iā olim nō ceſſat, & perditio eoꝝ nō dormitat. Si em̄ deus angelis peccātibus non pe-
percit, nec originali mūdo, q̄ ciuitates Sodomoꝝ & Gomorrhæoꝝ in cinerē redigens, euer-
ſione dānauit, exemplū eoꝝ, q̄ impie acturi ſunt, ponēs. Et Noe præconē iuſtitiæ cuſtodiuit,
& Loth iuſtū eripuit. Sic nouit deus pios de tētatione eripere, iniquos vero in die iudicij ſer-
uare cruciandos, magis autē eos, qui poſt carnē in cōcupiſcētia immunditiæ ambulant, do-
minationemq; cōtemnunt, audaces, ſibi placētes, ſectas nō metuūt introducere, blaſpheman
tes. Sane non tardabit dn̄s promiſſionē ſuā, ſicut quidā exiſtimāt, ſed patienter agit propter
vos nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Quod vtinā animaduertant
omnes hæretici & ad pœnitentiam & ipſi aliquando redirēt, ſat enim ſuperq; peccauerunt,

Digitized by Google

domino diu multumq; eorum ſcelera diſſimulante. ¶Quarto Nauiculam, ſcilicet Eccle- F
ſiam vticunq; hæreticorum inſultibus agitatam nullo tamen tẽpore prorſus obrutum iri,
nec perituram: quandoquidẽ pro eius fide Chriſtus orauit, alibi ad Petrum loco Eccleſiæ
Lucæ.22. dicens. Simon, ecce Sathanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, Ego autẽ oraui pro
Matt.16 te, vt non deficiat fides tua. Et alibi. Aduerſus quidem eam .ſ. Eccleſiam, portæ inferi, ſcili-
cet hæreticorum inſidiæ & machinæ, non præualebunt. Quod eſſe verum arguit multitu-
do hæreticorum, quorum vſq; huc vltra trecenti fuere autores (ſileo quos ſeduxerunt, eo-
rum complices) qui totis viribus Eccleſiam impetere conati, miſerè tamen omnes vna cũ
Prouer.29 nominis memoria periere: Quorum ruinam dudum ſcriptura prædixit. In multiplicatõe,
inquiens, impiorum multiplicabuntur ſcelera, & ruinas eorum iuſti videbunt. De quibus
Pſal.1 & Dauid. Non ſic impij, inquit, non ſic, ſed tanquam puluis, quem proijcit ventus à facie
Pſal.36 terræ, & iter impiorum peribit. Et rurſus. Inimici domini, mox vt honorificati fuerint &
exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient. Vidi impium ſuperexaltatum, & ele
uatum ſicut cedros libani, & tranſiui, & ecce nõ erat, & quæſiui eum, & non eſt inuẽtus lo-
cus eius. ¶Quinto, propter nos fieri huiuſmodi inſultus contra Eccleſiam, motus & flu-
ctus: nimirum, vt vel imbecilles in fide vna cum apoſtolis ad Chriſtum pro ſubſidio curra G
1.Cor.11 mus, vel fide firmi probemur. Hinc apoſtolus ait. Oportet & hereſes eſſe, vt & qui probati
ſunt, manifeſti fiant in vobis. Id quod in hæreſi apud Germanos nuper ſuborta ſat patuit:
Niſi enĩ hæc hæreſis exorta fuiſſet, & per deũ contra Eccleſiam Germanicam permiſſa, qs
alioqui crediſdiſſet tantam fuiſſe in nobis leuitatẽ & inconſtantiam, nõ vtiq; tantam, ſi vel
Turca cum omni ſua poteſtate veniſſet, qui nõ adeo longe nos à fide, religione, deuotione,
& ſcripturarum veritate cogere potuiſſet. Nunc autem, deo volente, per hanc hereſim ma
nifeſti facti ſunt, qui à deo probati ſunt, & qui in fide imbecilles, vtcunq; ſciuerint fidẽ no-
ſtram ſcripturis, rationibus & miraculis, magna ſeculorum ſerie probatã, qui de ea & Ec-
cleſia, quæ in fide eſt, ita dubitarunt vt partim defecerint, partim defecturi, dicentes. Do-
mine ſalua nos quia perimus. Quibus dominus reſpondet. Quid timidi eſtis vos modicæ
fidei? ¶O veraces diſcipuli, quid timetis, ſaluatorem vobiſcum habetis, & periculum ti- H
Pſal.126. metis? Vita vobiſcũ eſt, & de morte ſoliciti eſtis? eum dormire putatis & reſuſcitatis, qui
populum ſuum æterna vigilia cuſtodit. Et niſi ille cuſtodierit ciuitatẽ, fruſtra vigilant, qui
cuſtodiunt illam. Atqui vtiq; fiduciæ eſt, quod dicitis, domine ſalua nos, ſed puſilla nimita-
1.Petri 1 tis, quia dicitis, perimus, quod ſuſcitatis, infidelitatis. Si enĩ fidem haberetis, nõ timeretis,
ſed faceretis, quod velletis, & ventos & mare placaretis. Sanè timorem non facit tẽtatio-
num inductio, ſed imbecillitas mentis, fides enĩ in tentationibus probatur, ſicut aurum in
igne. Quid igitur timidi eſtis, modicę fidei? In quo quidẽ verbo Chriſtus. ¶Vltimo do- I
cet, nos nequaquam debere diffidere de ſua vel Eccleſiæ fide, quum viderimus eam tã ve-
hemẽter ab hereticis, & hoc genus inimicis impugnari, verũ firma fide ad ſe clamare. Ad-
iuua nos domine, quia ſcilicet ſine tuo iuuamine, perimus: Siquidẽ fide maxime opus eſſe
in periculis huius mũdi, maris, qua vel ſola dominum habebimus adiutorem, & vincemus.
1.Joh.5. Hæc enim (inquit Iohannes, eſt victoria, quæ vincit mũdum, fides noſtra. Non eſt igitur,
fratres dilectiſſimi, quod dubitemus, ne propter tantam nũc hæreticorũ preſſuram perea-
mus, ne & ipſi propter paruitatẽ fidei periclitemur, & à domino hodie redarguamur hiſce
Mat.14 verbis. Quid timidi eſtis modicæ fidei? Qui & alias Petrum increpat propterea, dicẽs. Mo
dicæ fidei cur dubitaſti? Qui vtiq; non debebat timere, qui venire erat iuſſus ab eo, quem vi
derat tot miracula facere, & cui qui adheret, perire non poteſt. Qui certè erat modicę fidei,
quum in aduerſitate timebat, preſſuræ perinde impatiens dicit. Quid timidi eſtis, modicæ
fidei? Quaſi diceret, quia diffiditis mihi & potentiæ meæ, ideo periclitamini.

¶Sic fratres chariſſimi, quia nos ſumus Chriſti diſcipuli in ea nauicula ſuper mare con- K
ſtituti, aduerſus quos inſurgũt vſq; adeo fluctus & hæreticorum inſultus, vt pleriſq; videat
penè nauicula velle perire, & ipſum Chriſtũ nonnulli dormire putent, quaſi neq; videat,
neq; nos velit adiuuare, nos tamen, inquam, non dubitemus de Chriſto nec de eius Eccle-
ſia, ſed firmiter credamus illam ex Chriſti verbis malorum ventis agitandam, ſed nũquàm
ſubmergendam, imò debito tempore adiutum iri à Chriſto, vbi in fide firmi orauerimus.
O domine, q ſolus es noſtrũ refugium & virtus, adiuua nos, quia ſine te perimus. Semper,
Lucæ.22 inquam, ſimus memores, in ea nos eſſe Eccleſia, pro cuius fide, vt nunquam deficiat, idem
Mat.16 orauit. Contra quam portę inferi nunquam ſint præualituræ. Recordemur, & hanc nobis
Johan.16 ipſam ab illo prædictam fuiſſe maris preſſuram, dicente. Hæc loquutus ſum vobis, vt ĩ me
pacem habeatis, in mũdo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum. Sic hodie
vult, vt ex diffidentia in tantis hæreticorũ preſſuris haud timeamus, ſed ad eum in vera fide
& deuotione clamemus, Domine, adiuua nos, qui tum ventis & mari, id eſt, mũdo & eius

adſeclis

Digitized by Google

adſeclis hæreticis ſit imperaturus ita, vt in eius virtute futuram habeamus pacem & tranquil-
litatem, mirantibus interim hominibus, q̄ vnicum Chriſti verbum eos ſedauerit, qui totam
nauiculam obruere moliebantur.

¶HOMILIA XIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matthæi. iij
Cum autem creuiſſet herba, & fructū feciſſet, tunc apparuerunt & zizania, &c.

Dominica quarta poſt octauas Epyphanie

A MAXIME VELLEM, FRATRES, HODIERNVM
Euangeliū à nōnullis, & diligentius, & penitius fuiſſet lectū & intelle
ctū, vtpote, qui obfaſcinati & hæreticoꝝ dolis atq; phalaris obcæca
ti, plane adſirmabāt iſtoꝝ dogma è cœlo eſſe, vt & ij, vtcunq; falſo,
gloriari ſolebant. Ad quā inibi errarint, aliosq́; errare coegerint, &
quam miſere infelicē popellum ruinæ dediderint, & quid ea in re fu
iſſet aut faciundū aut dimittendū, hodierni Euangelij lectio euiden
ter arguit, cuius initio clauſulas breuiter enodamus, deinde ad eiuſdē
B nucleum veritatis ituri. ¶Regnū cœloꝝ eſt ipſe dei filius, adeoq́; re-
gnū ipſius. ſ. eccleſia in hoc ſeculo ad finē vſq; mundi currēs. Ille eſt
homo, quia filius Mariæ, ſeminauit, p̄dicauit, Semen, id eſt, verbū ſalutis vitæq́; æternæ. In
agro ſuo, id eſt, in mundo, inimicus eſt diabolus. Superſeminare eſt deinde ſuperinſerere. Zi
zania, ſunt hoīes corrupti, vtpote hæretici, omniſq́; eoꝝ corruptio & hæreſis, impietas. Tri-
ticū eſt homo pius & bonus, adeoq́; pia & bona doctrina. Herbā creuiſſe & fructū feciſſe, eſt
mundū, tā in bonis q̄ in malis ad finē vſq; tēpore proceſſiſſe. Serui patriſfamilias, ſunt cœle-
ſtes poteſtates. Paterfamilias deus. Bonū ſemen, verbū eſt Chriſti. Malū ſemen, eſt verbū dia
boli, & dogma peruerſum. Meſſis, homines qui colliguntur, ij ad vitā, illi ad combuſtionem
æternā. Tempus meſſis, finis mundi. Meſſores, angeli dei, &c. Iam ſubinde colligimus. Johan. 6
C ¶Primo hæreticos adeoq́; eoꝝ dogma non eſſe à deo, ſed ab ipſo inimico diabolo. Hinc de
ijs Iohannes: Ex nobis, inquit, prodierūt, ſed nō erant ex nobis, Nā ſi fuiſſent ex nobis, p̄man
ſiſſent vtiq; nobiſcū. Et de ijs ap̄lus: Multi em̄ ambulant, quos ſæpe dicebā vobis, nunc aūt & 1. Johā. 2
flens dico, inimicos Chriſti, quoꝝ finis interitus, quoꝝ deus venter eſt, & gloria in cōfuſio- Philip. 3
ne ipſoꝝ, qui terrena ſapiunt. De quoꝝ doctrina ait Iacobus. Non enim iſta ſapientia de ſur- Jacobi. 3
ſum, deſcendens à patre luminum, ſed terrena, animalis, diabolica. Hinc falſo ſe hæretici ſub
titulo Chriſti, apoſtoloꝝ, & eccleſiaſtaꝝ vendiderunt, qui & ſuū hæreſiarchā primitus ima-
gine columbæ deſignabant, in non vtiq; vulgarem dei blaſphemiam. Qui & impie plebi im-
poſuerunt, dicentes: Sed licet nos aut angelus de cœlo euangelizet vobis præter q̄ quod euan
gelizauimus vobis, anathema ſit. Id quod Paulus de ſuo euangelio veriſſime, iſti vero nō niſi Galat. 1
D falſiſſime de ſuo dicere potuerunt, quū haud Chriſti, ſed diaboli verbum ſeminauerit. ¶Secū-
do colligimus diabolum, adeoq́; vnumquēq; hęreticum dici ac eſſe inimicum hominem, qui
dei gloriæ, hominiſq́; ſaluti ſua propria iniquitate & malitia officere molitur, ſempq́; ſuo do-
gmate peruerſo obeſſe, & nunq̄ non hominibus iacturā infert inuidia in nos accenſus. Hinc
de eo Petrus: Sobrij eſtote & vigilate, q̄a aduerſarius veſter diabolus, tanq̄ leo rugiens circūit, 1. Petri. 5
quærens quem deuoret. De hæreticis Ap̄lus inquit: Mali autē homines & ſeductores, p̄fi- 2. Tim. 3
cient in peius, errantes, & in errorē mittētes. Tu vero p̄mane in ijs, q̄ didiciſti, & credita ſunt
tibi, ſciēs à quo didiceris: quoꝝ ſermo vt cācer ſerpit. ſ. inficiēdo & nocēdo. Quare eos ap̄lus
appellat lupos, inquiēs: Ego ſcio, q̄m intrabūt poſt meā diſceſſionē lupi rapaces in vos, non 2. Tim. 2
parcētes gregi. Etenim iſti homicidæ ſunt, vti diabolus p̄r & dn̄s eoꝝ, quū & hoīm corpora Acto. 20
E & aīas occidant, Veluti hactenus (prohdolor) in multis millibus experti ſumus. ¶Tertio col-
ligimus, hæreticos primū eorūq; ſermones ita eſſe in principio ſpecie bonitatis & veritatis
p̄mixtos & fucatos, vt eos difficile quis agnoſcat, eos tn̄ agnoſci, vbi fructificari cœperint.
Hinc de iſtis Chrūs in euangelio: Attendite, inquit, à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in Matt. 7
veſtimentis ouiū, intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces, à fructibus eoꝝ cognoſcetis eos. Et ap̄lus
Hoc autē ſcio, q̄ in nouiſſimis diebus inſtabunt tēpora periculoſa, & erunt homines ſeipſos 2. Tim. 3
amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parētibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affe
ctione, ſine pace, criminatores, incōtinentes, immites, ſine benignitate, proditores, proterui,
tumidi, & voluptatū amatores magis q̄ dei, habentes ſpeciē quidē pietatis, virtutē aūt eius ab
negātes. Quis te, o Paule, tā vera aliq̄n futura p̄dicere docuit? Nōne deus in cœlo, q̄ raptus fu- 2. Cor. 12
iſti? Ah, ah Paule, nimiū nobis vera prædixiſti, & pluſq̄ eleganter nobis hęreticos depinxiſti,
qui nimirū in principio obumbrant ſeipſos, qui vero cum multā accepiſſent libertatē, totum
ſermone & nihil aliud q̄ letale venenum effuderunt, & ita quidem vt fructificantibus illis

Digitized by Google

2.Tim.3 zizania planè apparuerũt,& iuxta tuum dictũ,Inſipiẽtia,& peruerſa volũtas illorũ, manifeſta eſt omnibus,ſicut olim Iamnis & Mambris,qui vt ipſi Moyſi reſtiterunt,ita & ij reſiſtunt veritati:homines quidẽ corrupti mẽte,reprobi circa fidẽ,& omnino ex fructibus demum cogniti,quũ planè non videmus aliud eos in hanc vſq; diem fructificaſſe, quàm dei eiuſq; genitricis glorioſæ Mariæ,omniumq; ſanctorũ neglectũ,bonarum actionũ & virtutum oppreſſionẽ,ſtudiorum ignauiam, parẽtum & omniũ ſuperiorũ tam in ſubditis q̃ in filijs,inobedientiam,fratrum diſcordiam,charitatis proximorũ extinctionẽ, proditionem,immunditiam,impudicitiam,hocq; genus bis mille viciorũ anſam & originẽ. Hinc, quum adeo zizania,id eſt,pu̇erſa & pernitioſa iſtorũ dogmata,ex fructificatione facta ſint omnibus nota,vt ea ſine periculo tritici,id eſt, ſanæ doctrinæ & piorũ hoĩm eradicari poſſint,colligimus. ¶Quarto mgr̃atus debere & obligari ad extirpationẽ hæreticorũ,eoſq; F
1.Cor.5 de medio tollere,ne boni p̃ iſtos,vt triticũ p̃ zizania,prorſus ſupprimant. Siquidẽ ait apoſtolus. Modicũ fermentũ totã maſſam corrũpit. Auferte malũ ex vobiſipſis. Ideoq; ille voluit hmõi hominẽ Sathanæ in interitũ carnis tardi,vt ſpũs ſaluus eſſet in die dñi noſtri Ieſu
Nume.16 Chriſti. Huius argumẽto olim dñs curauit ſchiſmaticos, Chore, Dathan & Abiron viuos in infernũ detruſum iri,q̃nquidẽ terra ſub pedibus eorũ dirupta aperuit os ſuũ & deuorauit illos cũ tabernaculis & vniuerſa eorũ ſubſtãtia,deſcenderũtq; viui in infernũ operti humo,& perierũt de medio multitudinis. In q̃s & cõſimiles ſchiſmaticos & hæreticos clamat
Psal.118 propheta. Exurgat,inquiẽs,deus,& diſſipent inimici eius, q̃a diſſipauerunt legẽ tuã. Sic in veteri teſtamẽto,Helias p̄phetas Baal interemit. Et Matathias filios ſuperbiæ pſequutus eſt. Quos & imitari oĩno debẽt mgr̃atus chriſtiani,& in hæreticos ſeductores & induratos ſerio animaduertere,ne ſi in opere dñi negligẽtes fuerint,eorũq; negligẽtia cæteri perierit,
Ezech.3. deus ipſorũ ſanguinẽ à manu ipſorũ,iuxta eius verbũ,ſerio requirat. Nec eſt q̃d ſe tueri conẽtur hoc dñi dicto. ¶Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. &c. Quia reſpõdeo hoc ipſum G
intelligi de ijs,q adeo ſpecie pietatis,& qdẽ apud ſe tm̃ nõ alios temere ſeducẽtes obũbrati fuerint,& tritico.i.veris chr̃ianis p̃mixti,vt penè cognoſci nequeãt,vel ſine periculo non eradicari. Siqdẽ in hoc caſu monemur,ne cito amputemus fr̃es,q̃a fieri p̃t,vt q hodie noxio deprauatus ẽ dogmate,cras reſipiſcat,& defendere incipiat veritatẽ. Sic ap̃lus ait. Infir
Roma.14 mũ aũt in fide adſumite,nõ in diſceptatõibus cogitationũ. Præterea in hoc quidẽ caſu monemur,ne eius.q̃d ambiguũ eſt,cito ſententiã p̄feramus,ſed deo iudici reſeruemus,vt cum dies iudicij aduenerit,ille nõ ſuſpitionẽ criminis,ſed manifeſtũ reatũ,de ſanctorũ cætu reijciat. Ad hũc modũ inq̃t Paulus. Nolite iudicare añ tẽpus q̃aduſq; veniat dñs,q & illumina
1.Cor.4 bit abſcondita tñbrarũ,& manifeſtabit cõſilia cordiũ, & tunc laus eius erit vnicuiq; à deo. Atqui idẽ nõ ita cẽſuit de notorio fornicario,quẽ Sathanæ dandũ voluit,nec ita de hæretico,quẽ poſt vnã & ſecundã correptionẽ p̃cipit deuitandũ,q̃a ſubuerſus ſit,qui eiuſmodi ẽ, & delinquit,quũ ſit proprio iudicio condemnatus: vtiq; de tali hæretico indurato & aliorũ ſeductore loquimur,quẽ vti malefactorẽ & aliorũ ſeductorẽ conuenit noxæ tradi, quẽ dñs
Titum.3 hodie nõ prohibet eradicari:q̃nquidẽ cuius crimen ex fructu adeo ſit notũ & manifeſtũ,vt citra periculũ tritici bñ poſſit colligi & eradicari,tũc nimirũ nõ debuerit dormire ſeueritas diſciplinæ,in qua tãto eſt efficacior emẽdatio prauitatis,quãto diligẽtior fuerit obſeruatio charitatis. Quis p̃terea non vellet p̄ dei gloria hæreticũ ferire vel aliq̃d p̃dere,quũ aliter (vt ait Auguſtinus) nõ meruerit habere pacem domus Dauid,niſi Abſolon filius eius,in bello, quod cõtra patrẽ gerebat,fuiſſet extinctus? Quãuis magna cura mãdauerit ſuis, vt eũ quantum poſſent,,viuũ ſaluumq; ſeruarent,& eſſet,cui pænitẽti, paternus affectus ignoſceret. Quid aũt ei reſtitit,niſi perditũ flere,& ſui regni pace acquiſita ſuã meſtitiã conſolari? Sic ergo catholica mater eccleſia,ſi aliquorũ perditione tã multos cæteros colligit, dolorẽ materni cordis lenit,& ſanat tantorũ liberatõe populorũ. Nec eſt q̃d aliq̃s leuitate quadã perci
Actor.9. tus dicat. Liberũ eſt credere vel nõ credere. Cui vim Chr̃s intulit? Quem coegit? En habet Paulum,in q̃ prius agnoſcant cogentẽ Chriſtũ,& poſtea docentẽ,prius ferientẽ,& poſtea conſolantem. Qui vtiq; pœna corporis ad Euangeliũ coactus plus illis oĩbus,q ſolo verbo vocati ſunt,in Euangelio laborauit. Cur ergo nõ cogeret Eccleſia perditos filios vt redirent,ſi perditi filij coegerũt aliq̃s vt perirent? Vt (proch dolor) hactenus vidimus, q̃tidieq; nõ ſine gemitu fieri videmus. Quid aũt vlterius agendũ, niſi quod colligimus.

¶Quinto ex hodierno Euangelio,ne dormiãt in poſterũ homines,id eſt,eccleſiæ prælati & prepoſiti epiſcopiq;,interimq; dormiẽtes nõ ſinant zizania in triticũ ſupſeminare. Sanè palam Chriſtus hodie innuit,hæreſes irrepſiſſe propter hoĩm, id eſt, p̄latorũ ſomnũ & H
Actor.20 deſidiã. Et quidem veriſſime. Hinc ap̃lus alibi monet. Attẽdite, inquiẽs,vobis & vniuerſo gregi,in q̃ vos ſpũs ſanctus poſuit ep̃os,regere eccleſiã dei,quã acquiſiuit ſanguine ſuo. Ego ſcio,q̃m intrabũt poſt diſceſſionẽ meã,lupi rapaces in vos,nõ parcẽtes gregi. Et ex vobiſipſis

Digitized by Google

bis ipſis exurgēt viri loquētes peruerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe, propterea vigilate. Vigilabūt aūt eccleſiæ plati, vbi diligēter in ea, q̄ Chriſti ſunt, intēderint, ſcripturaſq́ꝫ, ſemotis vanis rebus, lectitauerint. Vnde ex hoc paſſim Euangelio ſubtiliter elicimus, deū planè nullū malū permittere, niſi ex ſua ineffabili bonitate inde aliq̄d bonū (& quidē, vt ita dixe- 1. Cor. 11.
I rim, per accidēs) elicere poſſet, & fortaſſis hæreſes pmittere. ¶Primo, vt qui, Paulo ſcribente, probati ſint manifeſti fiant, manifeſtata interim hæreticorꝫ prauitate & inſipientia
K quæ prius videbat eſſe pietas. ¶Secūdo, vt veritas ex pugna contra hæreticos magis elu-
L ceſcat, quæ q̄ magis inquirit hoc magis luceſcit. ¶Tertio, vt Eccleſiaſtes hoc magis ſtudeant ſcripturas iuxta Germanū ſenſum tradere & docere, quo frequētiores ſunt hæretici,
M cōtra quos voluerint ſuā interpretationē approbare, vt nūc videmus. ¶Quarto, vt excitentur prælati & pbri quiq; ad ſacrarꝫ literarꝫ frequentē lectionē, obmiſſis vanarꝫ rerꝫ ſtudijs, aut otijs depoſitis, vt edocti & vigilantes, caueant ab hoīe inimico, ne in medio tritici ſuperſeminet zizania, vel (deo ita pmittēte hæreſes) herba ſuccreſcēte & fructificāte mox videāt apparere zizania, vt ſine iactura tritici illa eradicēt. Quēadmodum anno ſuperiore latiſſimè, & quidem de hæreticorum animaduerſione, citra inuidiā, diſputauimus.

HOMILIA DECIMAQVINTA, DE EO QVOD SCRIPTVM eſt, Mat. 13. Lucæ. 8. Marci. 4. Quod aūt in bonā terrā, ij ſunt, qui in corde bono & optimo audiētes verbū retinēt, & fructū afferunt in patientia. &c.

Dominica quinta infra octauas Epiphanie.

A QVIA IN PROXIMA DOMINICA IN VINEAM domini, id eſt, in Eccleſiam & fidē ideo vocati ſumus, vt inibi fructus, id eſt, opera bona producamus: cōſequenti nūc ordine ſub oculos ponitur Euangeliū, quod recenſet, vnde fructus proueniant. Quū itaq; fructus naſciturus ſemen prærequirit & terrā, ideo de ſemine & terra ſuū Chriſtus ſermonem hodie incipit: denuo (more ſuo) ſimilitudinis inuolucro vtens.

B ¶Primo, vt planè impleret, quod olim per prophetam dixit. Aperiā in parabolis os me- Pſal. 77
um, loquar propoſitiones ab initio. Ille nimirum (ait Marcus) ſine parabola illis non loque- Marc. 4
batur, quas tamen ſeorſum diſcipulis ſuis diſſerebat oīes. Cuius ipſe rationē in Euangelio hodie reddens ait. Vt vidētes non videant, & audientes non intelligant. ſ. indigni. Quem-
C admodum diffuſe anno præcedenti demonſtrauimus. ¶Secundo, quod hoc genus orationis familiare ſit & accōmodatiſſimum ad docendū & ad flectēdos animos populi, quod collatio, ſumpta à rebus, oīm etiā idiotarꝫ ſenſibus notiſſimis, ſtatim permoueat vnūquē-
libet. Sic Solomon pene oīa parabolis docuit, & ipſe quoq; Eccleſiaſtes populū parabolis in- 3. Reg. 4.
D ſtruere conatus eſt. ¶Tertio, ꝙ ea (vt ita dixerim) illecebra & iucundius irrepunt in animos hoīm, q̄ dicuntur, & hærēt tenacius, quādoquidē parabolæ propter obſcuritatē in audientibus diſcēdi ſtudiū excitent. Hinc & hodie diſcipuli percupide pquirunt parabolę ſen- Eccle. 12
E ſum. ¶Quarto, quoniā parabolica admonitio nullū traducat, ſed tacite p imaginē taxat & cuiuſq; conſciētiam minus offendat. Id quod plerunq; ſemp dn̄s obſeruauit, quē & hoc quidē loco diuini verbi pdicatores omnino ſequi debuerint, quoad fieri poſſit. Quia enim Chriſtus aliquando vidit nondum ſatis omnes ſe præbere idoneos, quibus aperiretur veritas, qua non ſolū aliqui non fierēt meliores, verumetiā irritati redderētur ſceleſtiores. Ideo quales illi attulerunt animos ad audiendū, tales illis propoſuit ſermones, vtpote obſcuros, quū aliquoties vel manifeſtiſſimos intelligere nollēt. Sic hodie turbis in parabola loquitur, quā deinde ſeorſum diſcipulis, intelligere illam ſatagētibus exponit, vt admodum clare in contextu relucet. Nimirꝫ inter cætera per ſemē intelligēs verbum dei, per terram vero hominē, adeoq; cor eius. Et ſic idem hodie duo ſummatim proponit, largam. ſ. ſeminis iacta-
F tionē, & variam eiuſdē receptionē. ¶Et rectè nimirum, dei verbum eſt ſemē dici à do-
mino cœptū, quod in ipſo principiū ſit totius ſpiritualis vitæ. Et fructus beatitudinis æter- Abacuc. 2
næ, ſitq; ipſum, vñ pmanet fides, fundamētū q̄q; & ſubſtātia rerꝫ ſperādarꝫ, quod eſt fides. Roma. 1.
Sanè p ipſum dei verbū haberi ſolet actualis fides, p quā habetur & cætera. Et hoc eſt quod Hebre. 10
apſus ait: Fides ex auditu, auditus aūt p verbū dei. Et iterꝫ: Oīs q inuocat nomē dn̄i, ſaluus Roma. 10
erit. Quomodo aūt inuocabūt, in quē non crediderūt? Quomō credēt ei, quē nō audierūt? Quomodo audient ſine pdicante? Poſtea, qui ſeminare exijt, & q ſeminat, eodē teſte, filius
eſt hoīs, dn̄s Ieſus, qui à patre exiens, venit in hunc mundū, non vt agricolas pderet, aut ter- Iohan. 3
ram combureret, ſed vt ſator omnium ſeminaret ac euangelizaret noua ſemina. ſ. myſteria regni cœlorꝫ in terram ipſam, id eſt, in homines ipſos, aliquādo fructificaturos. Quos quadripharium hodie diſtinguit, vtpote ſub figura viæ, petræ, ſpinarum, & terræ bonæ.

Digitized by Google

¶Primo quidem ſubindicans, multos quidem vndecunqꝫ confluere ad prædicationẽ euan- G
gelij, ſed tamen non in omnibus gigni fructum, nec id accidere docentis culpa ſed audientiũ
vitio. Audientes em̃ nonnullos haud fructificare ex audito verbo dei, q̃a illud negligenter au-
diunt. Nonnullos, quod tentati ipſum ſubito relinquunt. Nonnullos ſolicitudinibus, diuitijs,
voluptatibusq́ꝫ irretitos, fructũ ferre haud poſſe. Siquidẽ quod ita ſuffocet. Et ſic ſolummodo
quartum eſſe hominum genus, quod ex verbo dei fructificat, & adſimilať terræ bonæ, quæ no
tat eos, qui in corde bono & optimo audientes verbum, retinent, & fructũ adferunt in patien-
tia. Ita nimirꝝ. ¶Secundo docet Ieſus, quo ſtudio ſit accipiendus ſermo doctrinæ cœleſtis, H
ſi cupiamus ex eo fructũ exoriri, docetq́ꝫ. ¶Tertio, vt omnes auidis animis accipiamus ſer- I
monem euangelicum, nec ſatis habere illum audijſſe, niſi diſcamus & audiamus & ad vſum pie
tatis conferamus. Dñs em̃ noſter Ieſus Chriſtus, vt è cordibus noſtris omnes errores amoue-
ret, nõ ſolum verbis ſed exemplis ad veritatẽ atqꝫ fidẽ magis facientibus nos planè docet, vt
non tam mala quæ damnat vitare, ſed quæ præcipue bona omnino facere debeamus. Ait em̃
Mat. 5 alibi: Si non abundauerit iuſtitia veſtra plus quàm ſcribarꝝ & phariſæorꝝ, non intrabitis in re-
Mat. 7 gnum cœlorꝝ. Item, omnis q̃ audiuerit ſermones meos, & non fecerit eos, ſimilis erit homini
ſtulto, q̃ ædificauit domũ ſuam ſupra arenam, & deſcendit pluuia, & venerũt flumina, & irrue
Luc. 13 runt venti in eam, & cecidit domus illa, & fuit ruina eius magna. Et rurſus: Arborẽ plantauit
aliq̃s in vinea ſua, & venit quærens fructũ eius, & non inuenit, & ait ad vinitorẽ. Iam tres an-
ni ſunt, q̃bus venio quæſitũ in ea fructũ, & non inuenio, excide illam, ne terram occupet. En
vides, quod inibi non aliquid eorꝝ quæ prohibenť, ſed eorꝝ quæ ſunt imperata, negligentiam
atqꝫ obmiſſionem infert. Et ſic planè innuit, haud ſolum, q̃ malefaciunt, dignos eſſe morte, ac
igne extinguibili excruciatũ iri, ſed etiam q̃ officium deſerunt, ac benefacere nequaquàm cu-
rant, cum ijs vnà damnatum iri. Nec item ſolum eos, ſed & qui quod boni agunt, negligenter
Hiere. 48 agunt, pœnas omnino daturos: ſiquidem ſcriptum ſit. Maledictus homo, qui opera domini
negligenter fecerit. Ex quorum numero eſt perinde præcipuum audire verbum, & ij qui ipm̃
audiunt, quando duntaxat ij in ſalutem audiunt, qui ipſum in corde bono & optimo audien-
tes retinent, & fructum adferunt in patientia. Vnde colligimus.

¶Primo eos, q̃ volunt ſalutiferè audire verbum dei, debent ipſum audire bono & optimo K
animo, id eſt, ea intentõe, vt per hoc deus glorificetur, & ipſi ſaluenť. Sic proculdubio audiuit
Luc. 10 Maria Magdalene, de qua Lucas ait: Quæ etiam ſedens ſecus pedes dñi, audiebat verbũ illius.
Luc. 7. 8 Quæ ob id meruit à ſeptem dæmonijs liberari, quæ & ideo optimam partem elegiſſe, quę ab
Acto. 8 ea non erat auferenda, à dño dicebatur. Sic quoqꝫ audiuit Eunuchus ille magnus à Philippo, à
Acto. 17 quo vel ideo baptizari meruit. Non ita audierũt primitus Athenienſes à Paulo, q̃ illum ad ni
hil aliud vocabant, niſi vt aliq̃d noui audirent ab eo, quorꝝ (vereor) & nũc pleriqꝫ reperiuntur
perquàm ſimillimi. Nec bono animo audierũt phariſæi, q̃ aliàs (teſte Euangeliſta) abeuntes
Matt. 22 conſilium iniebant, vt caperent Ieſum in ſermone. Vti & nunc pleriqꝫ faciunt & audiunt ſer-
Mat. 7 monem dei, quibus noluit dominus proijciendum margaritũ, inquiens: Nolite ſanctũ dare ca
nibus, neqꝫ mittatis margaritas veſtras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus ſuis, &
canes conuerſi dirumpant vos. Id quod iam nuper aperto facere nonnullos didicimus.

¶Secũdo, vt non modo verbũ dei bono animo audiant, ſed & retineant in memoria tena- L
Joh. 12. citer. Quandoq̃dem ipſum propterea comparet ſemini, quod niſi ſubtus terram condať, ſi-
1. Cor. 15 ne fructu manet, ſic & dei verbũ, q̃d audiť, niſi in profundo memoriæ ſerueť, omnino perditur.
Luc. 11 Hinc dñs: Beatus (inq̃t) q̃ audiunt verbum dei, & cuſtodiunt illud. Ex quorꝝ numero fuit Pro-
Pſal. 118 pheta, q̃ de ſe dicit: In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et diua Virgo fuit
quoq; ex eorum catalogo, quæ omnia de deo verba in corde ſuo contulit.

Luc. 2 ¶Tertio, vt non modo audiant bono animo, & ipſum memoria teneant, ſed & vt inde & M
Roma. 2 per ipm̃ adferũt fructũ in patientia, id eſt, iuxta illud operenť. Non em̃ (inq̃t Apoſtolus) audi-
tores legis iuſti ſunt apud deũ, ſed factores legis iuſtificabunť. Hinc Iacobus hortatur, dicens.
Jaco. 1. Eſtote aũt factores verbi, & non auditores tantũ, fallentes voſmetipſos. Quia ſi q̃s auditor eſt
verbi, & non factor, hic comparabiť viro conſideranti vultũ natiuitatis ſuæ in ſpeculo. Conſi
Mat. 23 derauit em̃ ſe, & abijt, & ſtatim oblitus eſt, qualis fuerit. Ideo dñs alibi: Quæcũqꝫ (inq̃t) vobis
Mat. vlt. dixerint, ex lege, ſ. prędicatores, ſeruate & facite. Qui ꝓpterea hinc abiturus ad diſcipulos ait:
Euntes ergo docete om̃es gẽtes, baptizãtes eos in noĩe patris &c. docentes eos ſeruare om̃ia
Mat. 7. quæcũqꝫ mandaui vobis. Siq̃dem oĩs, q̃ audit verba mea hęc, & facit ea, adſimilabť viro ſapiẽ
ti, q̃ ædificauit domũ ſuã ſupra petrã, & deſcendit pluuia, & venerũt flumina, & flauerũt venti,
& irruerũt in domũ illam, & non cecidit. Fundata em̃ erat ſupra petrã. Sic haud dubie verbũ
dei audierũt, & iuxta illud fecerũt Apľi, & quicqꝫ martyres & cõfeſſores ſanctiſſimi: longè alie-
ni ab hominibus nonnullis noſtri temporis, q̃ cum quotidie verbum dei, q̃d eſt euangeliũ, vt
ipſi dicũt, audiũt, nihil minus ſunt quàm Euangelici, quãdo vtiqꝫ nõ ſunt de ijs, de q̃bus hodie
dñs ait:

Digitized by Google

dominus ait. Qui in corde bono & optimo audiētes verbū retinēt, & fructū adferūt in pati-
N entia. ¶Adferunt aūt fructus in patiētia, q vſq; ad finem bonis operibus inſiſtētes pmia 1. Cor. 13
expectant: quandoquidē dum (vt ait Gregorius) æquanimiter proximoꝝ mala tolerāt, &
humiliter flagella ſuſcipiunt, poſtmodū ad requiē ſublimiter ſuſcipiuntur.
O ¶Et vide, quā oppoſitē bona terra habeat conditiones omnino oppoſitas alijs, in qbus
ſemen cecidit. Quàm eñi ij audiētes verbū retinēt, contra eos eſt, qui ſunt ſecus viā, & ve-
nit diabolus, & tollit verbum de corde eoꝝ. Quàm aūt fructū adferūt ſanctaꝝ, ſcilicet ope-
rationū, eſt contra eos, qui ſunt ſpinæ ſuffocantes dei verbū. Quod verò idipſum in patiē-
tia, eſt cōtra eos, qui ſupra petram, qui ad tēpus credūt, & in tēpore tentationis recedunt.
Quamuis enim ſemen diuini verbi de ſe ſit fęcundum, ſit tamen (vt intelligimus) infęcun-
dū vitio male audientium. Et ſanè dolendum eſt tot eſſe malos ac tam paucos ſaluari, quū
quarta duntaxat pars ſeminis ſaluata inueniatur. Nec tamen interim exemplo Chriſti ec-
P cleſiaſtes à prædicatione ceſſare debet, paucos inde fructificare videns, qui enim cum facit
quantum in ſe eſt, ſuum meritum non eſt pditurus. ¶Faxit aūt deus optimus vt omnes
ſimus terra bona, & de numero illoꝝ, qui in corde bono & optimo audiētes verbum dei, re
tinent & fructum adferunt in patientia. Cuiuſmodi erimus vbi pro ſalutifera verbi dei au
ditione gratiā à deo orauerimus, exēplo Moyſi, qui verba dei loquuturus orabat. Concreſ-
cat in pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meū, quaſi imber ſup herbam, & quaſi ſtil Deute. 32
læ ſuper gramina. Et Dauid deū laudaturus orabat. Domine labia mea aperias, & os meū Psal. 50
annuntiabit laudem tuam. Deus in adiutorium meum intende. Quem quidē morē pror- Psal. 69
ſus ſalutarem eccleſia in omnibus ſuis officijs, obſeruat, ſemper deum laudatura in primis
gratiam deprecatur.

HOMILIA DECIMASEXTA DE EO QVOD SCRIPTVM
eſt, Lucæ. 18. Ipſe vero multo magis clamabat, fili Dauid miſere-
re mei. &c.

Dominica Quinquageſime.

DVO NOBIS hodie ſancta mater Eccleſia proponit, quæ magnā & me-
rito doloroſam hoc maximè tempore in nobis deuotionem prouocare &
excitare debuerint, ad noſtram quidem ſalutem omnino neceſſaria.
A ¶Primo quidem in perſona cæci hodierni nobis ſub oculos ponit miſe-
rabilem illam humani generis in vno Adamo protoplaſto ex paradyſo ex-
pulſionē & deflendā æternæ tum felicitatis amiſſionem. Quem eñi hodie a-
lium (Gregorio teſte) per cæcum mendicantem intelligere quimus, quàm genus humanū,
quod vtique in primo parente propter peccatum, ſupernæ lucis claritatem ignorans, dam Gene. 3
nationis ſuæ tenebras patitur, in hac Hiericho mendicans, id eſt, in hoc mūdo inops & pau
per, quo iuſtitia definiente, pertruſum eſt? Per Hiericho autem intelligi hunc mundum,
vanum & labilem, argumento eſt, ipſa dictionis Hiericho ſignificatio, quæ idem notat q̃d
luna. Sicut modo luna eſt mutabilis & variabilis creſcendo & decreſcendo, ita & mundus,
in quo nihil plane ſtabile eſt, ſed vana ſunt & tranſitoria omnia. De quo Eccleſiaſtes. Vidi, Eccle. 1. 2.
quæ fiunt cuncta ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas & afflictio ſpiritus. Cuncta ſubiacēt va-
nitati, & omnia pergunt ad vnum locum. Et hoc eſt quod Iohannes hortatur, dicens. No-
lite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt. Tranſit mundus & concupiſcentia e- 1. Joh. 2
ius. In hoc itaq; mundo iacuit humanum genus, mendicum & inops, atq; cæcum ex ma-
ledictione, quam habuit ex peccato primus parens, quando ad ipſum deus dixit. Quia au- Gene. 3
diſti vocem vxoris tuæ, & comediſti de ligno ex quo præceperam tibi ne comederes, ma-
ledicta terra in opere tuo. In laboribus comedes ex ea, cūctis diebus tuæ vitæ. Spinas & tri-
bulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ, In ſudore vultus tui veſceris pane tuo, do-
nec reuertaris in terrā de qua ſumptus es, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Hoc ve-
rò genus humanum in hoc Hiericho vſq; adeo cæcum iacuit & mendicans, & adeo mente Roma. 1
obcæcatum fuit, vt ſui quoq; creatoris ſit oblitum: quippe, quod (vt apoſtolus ſcribit) cum-
cognouiſſet deum, non ſicut deum glorificauit, nec gratias egit, ſed euanuit in cogitationi
bus ſuis, & obſcuratū eſt inſipiens cor ipſius: quod & cōmutauit veritatē in mendaciū, &
coluit & ſeruiuit creaturæ potius quàm creatori. Quod cū prorſus ſe obcæcatū ſciēs ſolum
Ieſum eē dñm, q (Dauide teſte) cæcos illuminaret, ad eū duntaxat clamauit, dicens. Dñe, vt Psal. 145
videam. Et (vt eſt in Pſalmo) deus meus illumina tenebras meas. Hinc ¶Secūdo Eccleſia Psal. 17
B nobis hodie in Euangelio proponit miſericordem illū tranſitum Ieſu Chriſti, q̃s Hieri-
cho appropinquauit, id eſt, ſua natiuitate in hunc mundum venit, ſua ſanctiſſima vita
& ſaluta-

Johan.3 & ſalutari doctrina non modo cæcum genus humanum illuminaturus, ſed & idipſum ab
omni miſeria, paupertate, mendicitate, redẽpturus ſua innocentiſſima & amariſſima paſſio
Johã.1 ne. Erat eñ ait Euangeliſta: Lux vera quæ illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ
Johã.12 Et Chriſtus de ſe: Ego (inqt) lux veni in mundũ, vt oĩs q credit in me, in tenebris nõ maneat
Johã.3 Et idẽ aliàs: Sic deus dilexit mundũ, vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret, vt oĩs q credit in ipſum, nõ
pereat, ſed habeat vitã æternã. Et hoc eſt, q̃d hæc ipſa Eccleſia nobis hodie ante oculos collo-
Luc.18 cat verba Ieſu Chriſti, quæ de ſua ille paſſione ad diſcipulos dixit, inquiens: Ecce aſcendimus
Hieroſolymã, & cõſummabunt oĩa, q̃ ſcripta ſunt per ꝓphetas de filio hois. Tradet eñ gẽti
bus, & illudet, & flagellabit, & conſpuet. Et poſtq̃ flagellauerint, occident eum & cætera.
¶Hæc igit duo, miſerabilem .ſ. humani generis olim cõditionẽ & perditionẽ, & laborioſam il C
lam ex ea conditõe redemptionẽ, eccleſia ſingulariter nobis hodie ꝓponit, vt ex deuota illo
rum meditatõe ponderemus. ¶Primo, quàm miſeri olim fuerimus ꝓpter peccata noſtra, vt- D
Ephe.2 pote natura filij iræ, & planè excęcati & damnati, Aplo dicente: Memores eſtote, quod aliqñ
vos, q eratis gentes, eratis in illo tpe ſine Chriſto, alienati à conuerſatõe Iſrael, & hoſpites te-
ſtamentorum ꝓmiſſionis ſpem nõ habentes, & ſine deo in hoc mundo, natura filij iræ.
1. Pet.1 ¶Secundo, vt & ponderemus quam cũ ſummo labore, & magno precio ab hmõi dura noſtra E
ꝓpter peccata amiſſione liberati ſimus. Vnde Petrus ait: Scientes, q̃d nõ corruptibilibus auro
Roma.8 vel argento redempti eſtis, de vana veſtra conuerſatõe paternæ traditõis, ſed pretioſo ſangui
ne, quaſi agni immaculati Chriſti & incontaminati. Adeò eñ deus nos dilexit, vt (teſte Aplo)
Ephe.2 nõ pepercerit ꝓprio filio ſuo, ſed ꝓ nobis oĩbus tradidit illũ. Qui (inqt Idem) diues in miſe-
ricordia ꝓpter nimiam charitatẽ, qua dilexit nos, & cũ eſſemus mortui peccatis, cõuiuificauit
nos in Chriſto, cuius gratia ſumus ſaluati. ¶Tertio, vt meditatõe hoꝝ duoꝝ ꝓuocaremur ad F
abſtinentiam peccatoꝝ, & ad deuotã gratiaꝝ actionẽ Chriſto Ieſu pro tam pretioſa, laborio
ſa, miſericordiq; redemptõe, ſinguli apud ſe cũ Dauide dicentes: Quid retribuam dño, ꝓ oĩ-
Pſal.115 bus quæ retribuit mihi? Calicẽ ſalutaris accipiam, & nomẽ dñi inuocabo. O dñe dirupiſti vin
cula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis. Hoc modo aũt ſacrificare quid aliud eſt, q̃ à peccatis
abſtinere, deoq; ꝓ eius tanto in nos beneficio gratias agere, q nihil à nobis præter animi gra-
2. Cor.6. titudinẽ expoſcit? Et hoc eſt, q̃d hoc tpe ad nos ait Apls, & in eius perſona catholica eccleſiæ:
Ecce nunc tẽpus acceptabile, Ecce nunc dies ſalutis. Nemini dantes vllam offenſionẽ, vt nõ vi
tuperet miniſteriũ noſtrũ Sed in oĩbus exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros: In mul
ta patientia, in tribulatõibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in laboribus, in vigilijs, &
ieiunijs. ¶Sed heu q̃ male & impiè peruertimus hoc tẽpus mœroris & recõciliatõis, in tẽpus G
vani gaudij & offenſionis, q nunc ingratiſſimi plus alio qdem tẽpore vacamus riſui, voluptati,
crapulæ, cõmeſſationi, & ebrietati, potius ſummè eſſet dolendũ & plangendũ. An nõ de no-
Job.17 bis verè Iob locutus ẽ, dicens: Noctẽ verterunt in diem. An nõ ad nos iuſtè dñs dicere queat.
Matth.11 Lamentauimus & nõ planxiſtis. Sanè iam eſt tẽpus, in quo melius eſt ire, iuxta verbũ Eccle-
ſiaſtæ, ad domũ luctus, q̃ ad domũ conuiuij. In illa eñ finis cunctoꝝ admonet hominũ, & vi-
Eccle.7 uens cogitat, qd futuꝝ ſit. Melior eſt ira riſu, quia ꝑ triſtitiam vultus corrigit animus deliquẽ-
2. Pet.1.2 tis. At nos iam in tanto omniũ rerum luxu & vano gaudio viuentes, qd aliud agimus, q̃ quod
(Petro ſcribente) cęcutimus, & manu tentantes obliuionẽ accipimus purgatões veteꝝ deli-
ctoꝝ? Et refugientes mundi coinquinatões in cognitõe dñi noſtri & ſaluatoris Ieſu Chriſti, &
iterum rurſus implicati ſuperamur, nobiſq; poſteriora facimus peiora prioribus, qbus haud dubie
melius eſſet nõ cognouiſſe viam iuſtitiæ, quàm poſt agnitionẽ retrorſum conuerti ab eo, qd
nobis traditũ eſt, ſancto mandato. Siqdem nunc nõ natura ſed voluntate cæci ſumus, iacen-
Johã.3 tes in hac Hiericho prorſus derelicti, mendicantes & inopes. Sumus eñ omnes, q in deũ pec-
Sap.2 camus, mente cæci, tenebras quàm lucẽ magis diligentes, quos (teſte Sapientia) malitia excæ-
Sopho.1. cauit. Ambulabũt eñ (inqt Propheta) vt cæci, quia dño peccauerunt. Quid igit agamus, fra-
tres dilectiſſimi, niſi q̃d ipſi cæci in via vitæ hodie cum cæco. ¶Primo, Ad Chriſtũ ſolũ cur- H
Johã.1 ramus, q ſolus cæcos illuminat, quũ ſolus ſit, q lux in mundũ veniens omnẽ hominẽ illuminat
Pſal.33 & à cæcitate peccati redemit. Hinc Propheta: Accedite (inqt) ad eum, & illuminamini, & fa-
1. Johan.2 cies veſtræ non confundent. Et Iohannes: Filioli mei. Hæc ſcribo vobis, vt nõ peccetis. Sed
& ſi quis peccauerit, aduocatũ habemus apud patrẽ Ieſum Chriſtum. Et ipſe eſt ꝓpitiatio pro
Mat.11. peccatis noſtris. Propterea ipſe nos ad ſe hortat, dicens: Venite ad me omnes, qui laboratis, &
Heb.4 onerati eſtis, & ego reficiam vos. Adeamus ergo (inqt Aplus) cum fiducia ad thronum gratiæ
eius, vt miſericordiam conſequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. ¶Secũdo, I
Ipſum dñm Ieſum vera fide deum & hominem confitentes, inuocemus & oremus, dicentes:
Hiere.29 O Ieſu, fili Dauid, miſerere mei. Vnde ipſe ait: Inuocabitis me, & viuetis: & orabitis me, & ego
exaudiam vos: quæretis me, & inuenietis. Cum quæſieritis me in toto corde veſtro, inueniar à
vobis. Et ſi eñ dñs nouit, qd nobis opus ſit anteq̃ petamus, ipſe tñ à nobis, vti ſubditis creaturis

ceu crea

ceu creator peti vult hoc, quod & nos petere & ſe concedere p̃noſcit. Pius em̃ dñs ſua dona
gratuita, noſtra vult eſſe merita, nec vult bonũ noſtrũ inuitũ & coactũ, ſed ſpontaneũ & vo
luntariũ, & quod nobis ſponte largitur, vult noſtris petitionibus tribuere. Hinc aliàs inquit: Matt. 7.
Petite & accipietis. Et hodie quærit à cæco quid cupiat, nõ vt ignorans, ſed vt illũ ad petẽdũ Luc. 11.
K excitet. ¶ Tertio, Petamus cũ cæco vt videamus, id eſt, petamus quod ſaluti eſt, id eſt, vide
re ipſum verũ lumen, Ieſum, qui illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ. Ad quod Iohã 1
lumen videndũ fides ipſa eſt via, qua ſaluamur. Hinc dñs alibi. Quærite primũ regnũ dei, & Matt. 6.
iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Sic Solomon, quia ſibi ſapientiã à deo, qua po 3. Reg. 3
pulum ſuũ regere poſſet, rogauit, nõ modo ſapientiã maximã, ſed & diuitias & honores hoc Matt 20
cq̃ genus omnia, obtinere meruit. Cæterũ, Mater filiorum Zebedei repulſam paſſa eſt, q̃a va-
nam gloriam & regnum petierat. Non igitur petamus neq; aurũ neq; argentum neq; fugiti-
uos honores, nec longam vitam, nec vindictam inimicorum aut hoc genus temporaliũ quic
quam. Qui em̃, ait Paulus, proprio filio ſuo nõ pepercit, ſed pro nobis om̃ibus tradidit illum, Roma. 8
L quomodo, non etiã cum illo omnia nobis donauit? ¶ Quarto, Vt ſedulo petamus nõ ceſ-
ſantes ſed maxime inſtantes. Multum enim, ait Iacobus, aſſidua iuſti deprecatio valet. Et dñs Iacobi. 5
ait. Pulſate & aperietur vobis. Et ille ſi p̃ſeuerauerit pulſans dico vobis, & ſi non dabit illi ſur- Luc. 11.
gens, eo q̃d amicus eius ſit, propter improbitatẽ tamen eius ſurget, & dabit illi, quotq̃t habet
M neceſſarios panes. Et rurſus. Oportet ſemper orare & nõ deficere. ¶ Debemus itaq; cõſtan- Lucæ. 18
ter petere, nec ceſſare, nec propter turbam prę euntẽ à clamando deſiſtere. Turba aũt præeũs
eſt ipſa caro, & carnalis ſeu diabolica ſuggeſtio, à diuinis nos retrahere moliens. De qua apl's:
Caro cõcupiſcit aduerſus ſpm̃ & ſpũs aduerſus carnẽ. Hæc em̃ ſibi inuicẽ aduerſanť, Vt nõ q̃- Roma. 7
cũq; vultis illa faciatis. Sanè carnalia, Petro teſte, militãt aduerſus aĩam, retrahuntq; à vero lu 1. Petri. 2
mine, ac increpant, ne clamando exaudiamur pro ſalute noſtra. Eſt & turba præcedens con- Gal. 5.
ſuetudo ipſa peccãdi, quæ durius incipit rebellare, cum ſenſerit poſt adſueta mala ad virtutem
hominem redire velle. Eſt & turba increpans, omnis chriſtianus nomine tantũ, nõ opere &
veritate, qui factis Chriſtũ minime ſequiť, ſed qui ſua volũtate nõ Chriſti p̃ceptis dirigitur, Titum. 1.
ſibiipſi p̃ambulans, regulã cõſtituens, voluntatẽ ſuã dño p̃ferens, ac verbis & operibus bonos
chriſtianos à Chriſto prohibere ſtudẽs, vtpote vidẽs ad Chriſtum quempiam vel ſpernendo
mundũ, vel largiendo ſua pauperibus, vel ieiunãdo, vel vigilãdo, reipſa clamare, increpat di-
cens. Quid inſanis? Nimius es. Iſtud dementia eſt. Nunq̃d alij nõ ſunt chr̃iani? Quid conaris
tã duris op̃ibus? Nõne Chr̃s pro te paſſus eſt, & p̃ te ſatisfecit, adeo, q̃d nõ cogeris vltra bene
agere? Veni ergo fruamur bonis, q̃ ſunt, & vtamur creatura tãq̃ in iuuẽtute celeriter. Et hoc Sapiæ. 2
genus reliq̃ obijciẽs, q̃ alias ſcriptura recẽſet. Cæterũ, nos hm̃oi turbã malã & Chriſtũ p̃cedẽ-
tem nõ vero ſequentẽ nequaquã audiamus, nequaquam à clamãdo ore & opere ceſſemus, ſed
exẽplo hodierni cæci magis atq; magis clamemus, dicentes. Dñe, vt videã: Memores, inquã,
ſimus ſcripturę, dicẽtis. Ne ſeq̃ris turbã ad faciẽdũ malũ, nec in iudicio plurimorũ acquieſcas Exodi. 23
ſnĩæ, vt à verbo deuies. Imò magis ac magis clamemus, memores, iuxta p̃phetã, Lõge à pc̃tõ
ribus eẽ ſalutẽ, & magna munera multis & magnis largiri p̃cibus. Interim minime de nobis Pſal. 118
neq; de meritis nr̃is p̃ſumamus, ſed in illius mĩa cõfidamus. Siquidem ita (teſte p̃pheta) in deo Pſal. 59
N faciemus virtutẽ, & ipſe ad nihilũ deducet inimicos nr̃os. ¶ Hæc ſi exẽplo hodierni cæci fe
cerimus, nõ dubitemus & nos à dño p̃ eius mĩam & gratiã illuminatũ iri. Quãtã em̃ ille mĩam
pęnitẽtibus exhibeat, q̃le auxiliũ pugnãtibus cõtra pc̃m̃ p̃beat, hyſtoria hodie de cæco euĩ-
dẽter arguit. Ille em̃ qui prius trãſibat p̃pter tentationes, q̃s in oratione patimur, ſi in orãdo
p̃ſeuerauerimus, q̃ſi ſtans nos ad ſe adduci iubet. Siquidẽ p̃pe eſt dñs om̃ibus inuocãtibus eũ,
omnibus inuocãtibus eũ in veritate. Quo quidẽ modo cæcus hodie inuocauit eũ dicẽs. O Ie- Pſal. 144
ſu fili Dauid miſerere mei. Dñe, ut videã, quẽ neq; turba increpans à clamore p̃hibere potuit,
quippe q̃ ſemp̃ multo magis clamarit, inquiens. O Ieſu fili Dauid, miſerere mei.

HOMILIA DECIMASEPTIMA, DE EO QVOD SCRIPTVM eſt. Matth. ſexto. Attendite, ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. &c.

Feria ſexta poſt cinerum.

A DVAS HABET HODIERNI EVANGEILII LECTIO
partes. In quarum prima dominus oſtendit, quibus rebus oporteat nos excelle
re iuſtitiam ſcribarum & phariſæorũ, & quatenus eſſe Aethnicis meliores. Si-
mulq; inibi docuit, quomodo lex quo ad præcepta ſecundum ſpiritum adim-
plenda ſit, & nequaquam ſoluẽda ſed ad perfectum ferenda: qua de re anno q̃-
dem ſuperiore plurima diximus, quando primam partem Euangelij tractaba

 mus, quam

mus, quam nunc ideoq; ſilẽtio ſumus tranſituri, & ſecundam ſuſcepturi partẽ. In qua perdocet dominus, quid circa eandem iuſtitiam noſtram ſit vitandum, quoq; modo illa ipſa legis iuſtitia in noua lege ſit implenda, vt per ipſam coram deo iuſtificemur, inquiens. Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. In quibus quidem verbis colligimus. ¶ Primo, Iuſtitiam noſtram eſſe & dici operationẽ & actionem bonorũ operũ, quibus deus ipſe merito paſſionis dilecti filij ſui dñi noſtri Ieſu Chriſti nos iuſtificat, & iuſtos, id eſt, ſua iuſtificatione. ſ. ad vitam æternam dignos facit. Sine em̃ mandatis bonisq; operibus ille neminem adultum vult iuſtificare, Apoſtolo ſcribẽte, Non em̃ auditores legis iuſti ſunt apud deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Sic hortatur Iacobus, dicens. Eſtote autẽ factores verbi, & nõ auditores tantũ, fallentes voſmetipſos. Errarunt igitur plurimum, & pernitioſiſſimè alios ſeduxerũt dicentes, Solam fidem nudam ſine operibus ſaluare: quum nulla ſit vera fides ſine operibus, quandoquidẽ hæc ſit fides, quæ, Apoſtolo teſte, per charitatem operatur. ſ. bona opera, ſine quibus illa (vt Iacobus ſcribit) non aliter mortua eſt, ac corpus ſine ſpiritu mortuũ eſt. Eapropter Apoſtolus ſcribit, nos eſſe creatos in Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præparauit deus, vt in illis ambulemus. Et niſi quis ambulet, id eſt, operetur in illis, nõ poteſt dici eſſe Chriſti, Iohanne dicẽte. Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Accepimus ſanè ab Apoſtolo, habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Vnde ſequi neceſſum eſt, tam diu Chriſtum in nobis viuere, q̃ diu viuit fides. At poſtquam fides mortua eſt, quomodo Chriſtus viuus eſt in nobis? Porrò fidei vitam opera atteſtant. Chriſto dicẽte. Opera, quæ dedit mihi pater, ipſa teſtimoniũ perhibẽt de me. Sicut em̃ corporis huius vitã ex motu cidnoſcimus, ita & fidei vitam ex operibus bonis. Itaq; vita quidem corporis eſt anima, per quam mouetur & ſentit, Vita verò fidei charitas eſt, quia per illã fides, Apoſtolo teſte, operatur. Et ſic dicit ſcriptura, iuſtum viuere ex fide. ſ. vera, quæ operatur per charitatem, nec alius ex fide viuit niſi iuſtus. Cæterum, inquit Iohannes, Iuſtus eſt qui iuſtitiam facit. Iuſtitia ſunt per ſe omnia bona opera, quibus Chriſtus ſuos iuſtificat, & ſua per crucẽ iuſtificatione dignos reddit. Vnde colligimus. ¶ Secundo, tria potiſſimũ in primis eſſe opera bona, quibus, quæ iuſtitia ſunt dicta. Chriſtus nos vult iuſtificare, non minus ipſi grata quam nobis ad ſalutem neceſſaria. Oratio. ſ. & eleemoſyna, & ieiunium, quæ Chriſtus hodie ſingulariter recẽſet, perinde atq; contra tria peccata, quibus peccamus, omnino neceſſaria. Sanè oratio contra peccatũ in deum Maximum, Eleemoſyna cõtra peccatum in proximũ, Ieiuniũ cõtra peccatũ in ſemetipſum. Sicut etiam tria ſunt præcipua in mundo vitia, q̃bus maxime dãnamur. ſ. Auaritia, Supbia, Luxuria, ſic tria ſunt illa pdicta bona opa cõtra hæc. Siquidẽ oratio eſt cõtra ſupbiã vitæ, Eleemoſyna contra auaritiam, Ieiuniũ cõtra cõcupiſcentiam carnis. Eſt autem oratio proprie petitio decentium à deo. Sic Chriſtus orauit qñ ad deũ patrẽ dixit. Pater mi, ſi nõ poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illũ, fiat voluntas tua. Sic idem nos orare docuit, inquiẽs. Pater noſter. &c. Vbi quõ & qd orandũ ſit demonſtrauit. Quo de loco ſuo plura diximus, dicturi & ſuo tempore aliqua. Eleemoſyna vero eſt, q̃ indigenti ſubuenimus, vt dare eſuriẽti panẽ, mœſto conſolationẽ. Ad quam hortatur ſcriptura dicens. Facere Eleemoſynã ne deſpicias. Eleemoſynã fecit Tobias, de quo ſcribitur, quod eſuriẽtes aluerit, nudis veſtimenta præbuerit, mortuiſq; ſepulturam exhibuerit. De Eleemoſyna ſuo quoq; loco, duce deo, plurima diſputabimus. Ieiunium vero eſt à peccatis & ab ijs, quæ ad peccatum prouocant, abſtinentia. Sic abſtinere à multo vino eſt ieiunare, quandoquidẽ inde veniat luxuria, Apoſtolo dicente, Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. Eſt aũt ad depulſionẽ dæmonũ maxime opus oratione & ieiunio, quũ dñs alibi dixerit. Hoc aũt genus. ſ. dæmonũ nõ eijcit, niſi p orationẽ & ieiuniũ. Delirant ideoq;, q nihil neq; oratõi neq; ieiunio deferũt, carni vbiq; & ſemper inſeruientes. Atqui ſatis euidenter hodie intelligimus dñm nos adhortari ad hæc tria iuſtitiæ opera. ſ. orationẽ, eleemoſynã, Ieiunium, de quo (deo volẽte) dñica proxime futura nõnihil dicem⁹. Colligimus. ¶ Tertio, Nõ ſufficere, vt hæc & hoc genus alia opa iuſtitiæ per ſe bona faciamus, niſi ea recta & vera intentione. i. pure propter deũ faciamus, Nõ vt inde vanã gloriã q̃ramus, aut qd cõmodi ambiamus. Et ſic docet Chrs, nos dei pcepta pro cœleſti duntaxat mercede facere debere, nõ pro terrenis, q̃ olim promittebat. Quæ quidẽ terrena ad duo potiſſima reduci videntur. ſ. ad humanã gloriã, & ad terrenorũ affluentiã, quorũ vtrũq; in lege promiſſum eſſe videtur. De gloria quidẽ in Deuteronomio. Faciet te dñs excelſiorẽ cũctis gẽtibus, quæ verſant in terra. De affluentia aũt temporaliũ ibidem quoq;. Abundare te faciet dñs in om̃ibus bonis. Et ideo hæc duo dominus ab intentione fideliũ excludit. ſ. gloriã & terrenorũ affluentiam. Quia vero appetitus gloriæ vel maxime inſidiatur virtuti, & ſæpe etiamnum irrepit natura probis. Et qa em̃ omnia mala ſeruos diaboli vexent, concupiſcentia vanæ gloriæ magis

Marginalia: Roma. 2 — Iacobi. 1 — Gal. 5 — Iacobi. 2 — Eph. 2 — 1. Iohan. 2 — Eph. 3 — Iohan. 5 — Eph. 3 — Abacuc. 2 — Rom. 1 — 1. Iohan. 3 — 1. Iohan. 2 — Mat. 26 — Marc 14 — Matt. 6 — Matt. 25 — Eccle. 7 — Tobiæ. 1 — Eph. 5 — Mat. 17 — Marc. 9 — Deute. 26 — B — C — D

Digitized by Google

vtrum ſeruos dei q̃ diaboli,ideo dominus intentionem gloriæ primo excludit, dicens:Atten
dite,id eſt,diligenter cauete.Quaſi diceret,Cupido inanis gloriæ hoſtis eſt callidus,qui etiã
perinde ſanctis irrepere ſtudet.Nec eſt,qui ſentit,quas vires nocendi habeat humanæ glorię
amor,niſi q ei bellũ indixit:qa etſi facile eſt cuiq̃ laudem non cupere dum negatur, difficile
tamen eſt,ea non delectari,cum offertur.Eam ob rem ſummo ſtudio dominus admonet,in-
quiens:Attendite,id eſt,diligenter conſiderate,& attenti & cauti eſtote, ſcilicet contra inſi-
dias ſuperbiæ,quia etiam bonis operibus inſidiatur,vt faciat ea perire,quando fiunt propter
vanam gloriam,quæ vtiq; datur glorianti pro æterna mercede,quæ eſt apud deum vera glo
ria,cuius amore omnis noſtra iuſtitia fieri debet.Sane ille debet mercedẽ dare,cuius manda-
to moueatur operarius vel amore.Niſi ergo deus ſingulariter ſit in cauſa,non operis merce-
dem,ſed fallaciæ ſuppliciũ apud deũ habebunt,qui hic ab humano ore mercedem.ſ.leuẽ au-
ram fauoris recipere voluerunt.Ab ijs quidẽ acceperunt,à quibus concupiuerunt. Quia eñ
intentio ad homines tantum fertur,non eſt aliquid iuſte à deo expectandũ, quia non virtus,
ſed cauſa virtutis mercedem habet apud deum:Hoc igitur eis pro mercede deputatur, cuius
amore fecerunt.ſ.laus humana,quam quæſierunt.Quemadmodũ pulchre & grauiter domi-
nus exemplo orationis,eleemoſynæ,& ieiunij declarat.

E ¶Sed inquis,Quomodo poteſt fieri vt nõ coram hominibus eleemoſynam faciamus, aut nõ
in eccleſia oremus? aut ſi fiat,quomodo non ſentiemus? Si eñ præſente aliquo occurrerit pau
per,quomodo dabitur ei in abſcondito,ſed eum deducendo in ſecreto videtur, quia datur.
Reſpondeo,dominum prohibere ſolummodo ne propterea aliquod bonum opus faciamus,
vt ab hominibus videamur,vanæ gloriæ cauſa,& ne inibi finẽ noſtri propoſiti collocemus.
Quẽadmodum fecit phariſæus ille,ſtans apud ſe & orans.Deus gratias ago tibi,qa non ſum Lucæ.18
ſicut cæteri hominũ,raptores,iniuſti,&c.Non autẽ prohibet nos bene operari hominibus vi
dentibus,imò ad hoc & in primis pfectos admonet,inquiens:Sic luceat lux veſtra corã homi Matt. 5
nibus,vt videant opera veſtra bona,& glorificẽt patrẽ veſtrum qui in cœlis eſt.Qui igiẽ ſuã
iuſtitiam non ideo palàm coràmq; fecit,vt ab hominibus videatur,etſi coram hominibus fe
cerit,non tamen corã hominibus feciſſe videtur.Qui eñ aliquid fecit propter deũ, neminem
videt in corde ſuo,niſi deum propter quẽ facit,ſicut artifex eum ſemper habet prę oculis,qui
ſibi opus faciendũ commiſit.Sic etſi apoſtolus alibi aliter dixerit:Si adhuc hominibus placerẽ Galat.1.
Chriſti ſeruus non eſſem, nihilominus alio in loco dicit:Ego omnibus per omnia placeo.
Quod vtiq; nõ ideo facit,vt placeret hominibus,ſed deo,ad cuius amorẽ corda hominũ vole- 1.Cor.10
bat conuertere ex eo,quod eis placebat.Sic Chriſtus hodie ait:Attendite ne iuſtitiã veſtram
faciatis corã hominibus,vt videamini ab eis.Sunt eñ,qui ſic ſuam iuſtitiam faciunt corã ho-
minibus,vt non videantur ab eis,ſed vt ipſa opera videantur,& glorificetur pater,qui in cœ
lis eſt.Non eñ ſuam iuſtitiam deputant,ſed eius cuius fide viuunt.Et ſic dominus nihil aliud
demonſtrat,niſi illud nos cauere oportere, ne humanam laudem pro noſtrorũ operum mer-
F cede quæramus. ¶Vehemẽter itaq; errant qui ex hoc loco refellunt omnẽ in tẽplo oratio-
nẽ,& eos,qui inibi orant vel canunt phariſæos appellant,contra præceptũ domini iudican-
tes etiam de occultis,quorũ iudex ſolus eſt dominus,qui ſcrutator eſt renũ & cordium,cuius Hebr. iiij
oculis omnia nuda ſunt & aperta.Sileo quod omnia media charitas ipſa,Paulo teſte,in meli- 1.Cor.13
orem partẽ,quæ malum non cogitat,ſed omnia ſperat,vertit.Non eſt igitur,quod iſtorũ im
pudentia ab eo,quod per ſe bonũ eſt,diſtrahamur,nihil boni coram hominibus facientes, id
qđ dominus nequaquam prohibuit,imò præcepit,inquiens:Sic luceat,&c.Adde & apoſto-
lum dicentẽ:Prouidentes bona non tantum coram deo,ſed etiam coram omnibus homini-
dus.Et aliàs:Vt honeſte,inquit,ambuletis ad eos,qui foris ſunt.Sic & Petrus voluit, noſtram Roma.12
eſſe conuerſationem bonam,vt in eo,qđ infideles detraherent de nobis,confunderentur,qui 1.Theſ.iiij
calumniarentur noſtrã bonam in Chriſto conuerſationem.Ita & Chriſtus plane voluit, ho- 1. Petri,2
die dicens:Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt ab eis videamini, ni- 1.Petri,3
hil prohibens,niſi vanam gloriam.At præcipiens omnia bona opera ſui ipſius cauſa nos de-
bere facere,ſi æternam in cœlis mercedem cuperemus. Si tamen per alicuius cor cogitatio
vana aſcendit,deſiderans hominibus apparere,ânima autem intelligens contradicit, ille non
propter hominem feciſſe videtur, quia quod cogitauit,paſſio carnis eſt,quod eligit,iudici-
um animæ.

¶HOMILIA XVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Deut.8.Matth.4.Mar.1.Lucæ.4.Non in ſolo pane viuit homo,ſed
in omni verbo,quod procedit de ore dei,&c.

Dominica prima quadrageſime.

c 2 Non

Digitized by Google

NON DVBIVM EST, QVOD HISTORIA HO- A
dierni Euangelij recenſet, Chriſtū feciſſe, ſed nō propter ſe Chrs,
Actor. 1 ſed propter nos fecerit, quū omnē ſuam, iuxta humanitatē, actio-
Iohā. 13 nem noſtram eſſe voluit inſtructionē: qui, Luca teſte, facere cœpit
idemq; docere, de ſeipſo dicens. Exemplū dedi vobis, quēadmodū
ego feci, ita & vos faciatis. Porrò tradunt Euangeliſtæ ipſum dn̄m
à ſpiritu ſancto, quo plenus erat, à Iordane regreſſum & baptizatū,
actum eſſe à ſpiritu in deſertum, ibiq; quadraginta diebus & nocti
bus ieiunaſſe, & deniq; fuiſſe à diabolo, eo volente, tentatum, ac ſu-
peraſſe. At hoc totum quur ipſe fecit? Proculdubio, vt doceret qd
chriſtiano poſt baptiſmū mox vſq; in finē vitæ ſit agendū, & ſanè admonet. ¶Primo, vt B
baptizatus mox poſt baptiſmum in ſpū, id eſt, in veritate & non hypocriſi exire debeat in
deſertum. i. ad opus bonū in iuſtitia vacans. Relictis em̄ mundi illecebris, carniſq; oblecta-
mentis, atq; ſocietate maloꝝ, diuinis per om̄ia mādatis debeat inſeruire. Hinc ad Colloſ-
Collo. 2. 3 ſenſes baptizatos ait apſus. Si ergo mortui eſtis. ſ. per baptiſmū cū Chriſto ab elemētis hu-
ius mundi, quid adhuc tanquā viuentes mūdo decernitis? Si cōſurrexiſtis quoq; cū Chr̄o,
Roma. 6 quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſunt ſapite, nō
1. Petri. 3 quæ ſuper terrā. Et Petrus. Chriſto igitur, inquit, paſſo in carne, & vos eadē cogitatione
armamini, qa qui paſſus eſt in carne, deſiit à peccatis, vt nō iam in deſiderijs hominum, ſed
voluntate dei, quod reliquū eſt in carne viuat tēporis. ¶Secundo, vt & ipſe cū Chriſto C
1. Pet. 2 ieiunet, id eſt, ſe in omnibus membris ſuis à luxu & voluptate abſtineat, Chariſſimi, ait Pe-
trus, obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinere vos à carnalibus deſiderijs, q̄
militant aduerſus animam. Eſt autē ieiunium aliquod corporale, quo abſtinemus à cibarijs
Heſte. 14 corporalibus ob dei reuerentiam ad maceratione carnis inſtitutum. Sic ſcribit de Heſter,
Exodi. 24 quod humiliarit corpus ſuū ieiunijs, & cinere & ſtercore implerit caput. Ita Moyſes qua-
Exod. 34 draginta diebus ab omnibus comeſtibilibus abſtinuit. Sic quoq; Helias totidem dies à ci-
3. Reg. 19
Dan. 6. 14 bo abſtinuit. Et Daniel quoq; iam ætate prouectiore, triū etiam hebdomadarum ieiunio
ſe adflixiſſe legitur. Sic multi viri alij ſanctiſſimi abſtinuerunt, quoꝝ princeps Chriſtus, q
& ipſe quadraginta dies & noctes ieiunauit. Quare vero tantiſper, & nec minus neq; plus
ieiunarit, anno ſuperiore oſtendimus. Aliquod eſt ieiunium ſpūale, quo abſtinemus à vi-
Eſaiæ. 58 tijs & peccatis, de quo Eſaias. Hoc eſt enim ieiunium, quod elegi, diſſolue colligationes im
pietatis, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos, qui confracti ſunt, liberos, & om̄e opus
dirumpe. Sine hoc quidem ieiunio, ipſum corporale, quod propter ſpūale fit, ieiunium co
ram deo nihil planè meretur, quemadmodū inibi per Eſaiam dominus ſatis arguit. Ita ali-
Eccle. 34 bi ſapiens. Sic homo, inquit, qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, qd profi-
cit humiliando ſe? Orationē illius quis exaudiet? Itaq; chariſſimi fratres, eſſe vos velim ad-
monitos, vt nō modo tēpore ieiunij abſtineatis ab eſcis, ſed & ab omnibus illecebris carnis
& vniuerſa corporis voluptate. Imò vero ieiunandum longe amplius à vitijs quam à cibis
eſt, quandoquidem hoc ſit propter illud re ipſa inſtitutū. ¶Quàm autem corporale ieiu D
nium ſit vtile & neceſſarium, quanq; ad ipſum adſtringimur & prouocari debuerimus fa-
cit. ¶Primo, contraria recompenſatio, vtpote quemadmodum primo per gulam pro- E
toplaſti ad viam damnationis peruenimus, ita conuenit vt per abſtinentiam, eius contra-
rium, ad viam ſalutis redeamus. Et hoc eſt, quod Apoſtolus ait. Sicut em̄ exhibuiſtis mem-
Roma. 6 bra. &c. ¶Secūdo, quia nō modo eccleſiæ præceptū ſit, ſed & Ieſu Chriſti dicentis. Ve- F
Matt. 9 nient aūt dies cū auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabūt. ¶Tertio, quod ſumma & pe G
Eccle. 37 nè infinita ſit ieiunij vtilitas. Ieiunium qdem confert ſanitati, ſcriptura dicēte. In multis eſ-
cis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vſq; ad choleram. Propter crapulam multi
obierunt, qui autem abſtinens eſt, adijciet vitam. Ieiunium reddit hominem liberū, vt ex-
1. Cor. 9 peditius deo & ſapientiæ ſtudio inſeruire poſſit. Hinc Paulus. Caſtigo, inquit, corpus me-
Luc. 21 um, & in ſeruitutem redigo. Et hoc eſt, quod dominus ait. Videte ne grauentur corda ve-
ſtra crapula & ebrietate. Ieiunium prohibet à vitijs & peccatis futuris, vti abſtractio ligno-
rum, ab igne & incēdio. Sic eſt in Prouerbijs. Cū defecerint ligna, extinguetur ignis. Inde
Prou. 26 canitur. Qui corporali ieiunio vitia comprimis. Qui enim ſeruum ſuū delicatè nutrit, ſen-
Proue. 29 tiet eū contumacem. Sic itaq; homo ſi ieiunat, corpus ſuū humiliat, ne ad peccata inclinet
Matt. 17
Marci. 9 & rebellet. Ieiunium quoq; dæmonia expellit, domino alias dicēte. Hoc genus dæmonij in
Exod. 24 nullo poteſt exire & eijci, niſi in oratione & ieiunio. Ieiunium confert gratiam cōtra om̄ia
3. Reg. 19 mala & aduerſa. Sic Moyſes ieiunādo meruit fieri idoneus ad recipiendā legē. Helias ieiu-
Daniel 6
Iudith 13 nando ambulauit vſq; ad montē dei Oreb, qui & deinde in cœlum raptus eſt curru igneo.
Daniel ieiunādo factus eſt archanoꝝ interpres. Iudith ſctā ieiunādo meruit vincere Olo-
phernē,

Digitized by Google

pherne͂,typũ diaboli,Heſter q̄q ieiunãdo meruit populũ Iſraeliticũ ab internitiõe,q̄ illi apud Aſſuerũ iminebat,liberare,& Aman ꝑditore͂ extinguere.Hinc q̄ties apl'i qd magni cõſultabãt aut impoſitiõe manuũ ſpm̄ ſanctum dare vellẽt, ieiunijs indulgebãt.Id quod & in multis hactenus eccleſia factitare ſolita eſt,atq; vtinã pleriq; nõ vſq; adeo illi repugnarẽt. Ieiuniũ quoq;,maxime adiunctis deuotis orationibus,quæ deuotione͂ ex ieiunio acquirunt,à peccato liberat,à furoreq; diuino eripit.Tobia dicente:Bona eſt oratio cũ ieiunio & eleemoſyna, q̄m à peccato liberat.Sic ieiunãdo Niniuitæ per triduũ veniã ſuorũ peccatorũ meruerunt. Et ſic liquet,pro eo,quod ab ipſis quoq; licitis abſtineamus,ea nobis,quæ prius commiſimus illicita condonari,id eſt,ieiunio breui,ieiunia redimi ſempiterna, Gehennã quide͂ meruimus,vbi nullus vnq̄ cibus eſt,& cõſolatio nulla,terminus nullus,Vbi guttã aquæ diues poſtulat,& accipere nõ meretur.Bonũ ergo & ſalutare ieiuniũ,quo redimunt æterna ſupplicia,dũ remittũtur hoc modo peccata,Id quod non ſolum abolet peccata,ſed & extirpat vitia. Nec modo veniam obtinet,ſed & promeretur gratiã.Nec ſolũ delet præterita quæ commiſimus peccata,ſed & repellit futura quæ cõmittere poteramus. ¶Cum igitur,fratres chariſſimi,ieiuniũ nobis ſit à Chriſto præceptũ,& à neceſſitate conſtitutũ,ſimulq; tantis vtilitatibus diſſertum, quis non(ſi modo rationis eſt compos)pro tantis fructibus conſequendis frequenter ieiunare ſataget,quandoquidem recta perſuadeat ratio,propter alias ſpeciales cauſas,vtpote corporis ſanitatem,aut alia aliqua corporalia expeditius exequenda,cibum parcius ſumendum eſſe quanto magis propter tot bona ſpiritualia acquirenda & mala cauenda ieiunare ſuadeat ratio recta,etiã dum nõ concurrit præceptũ,maxime quo d ad illud prouocari debuerimus.

Heſter.4 Actor.13 14.& 6.27 Tobiæ.12 Ionæ.3 Lucæ.16

H

I ¶Tertio,propter Chriſti exemplũ,quod vtiq; imitandum nobis eſt ſemper,& hoc quide͂ deuotius hac in parte,quo certius ſit illũ propter nos,non propter ſeipſum ieiunaſſe.Quãta,obſecro,deuotione ſuſcipiendũ eſt nobis,qđ à ſancto Moyſe tanq̄ hæreditario iure tradit, cui ſpeciali præ cæteris prophetis ꝓrogatiua facie ad facie͂ dñs eſt loquutus? Quanto feruore amplectendũ,quod Helias ille cõmendat,igneo curru raptus in cœlũ? Iã vero fratres,ſi cõmendant ieiunium præſens Moyſes & Helias,quãuis magni,tamen conſerui noſtri. Quantũ cõmendat illud Ieſus dñs noſter,qui & ipſe diebus totidem ieiunauit? Qualis ille eſt, qui minus deuotè ieiunium ſuſcipit,quod ei tradidit ipſe Chriſtus? Quod ſi aliquis in opere ſalutis ſuæ ei collaborare pigebit,in quo deinceps ſe coadiutore͂ exhibebit illi? Et quid magnũ eſt,ſi ieiunet cũ Chriſto,q̄ ſeſſurus eſt ad me͂ſam patris cũ Chriſto? Non eſt magnũ,ſi compatitur me͂brum,cũ quo eſt glorificandũ.Felix membrum,quod huic adhæſerit per oĩa capiti & ſequit illud quocunq; ierit.

Iohan.13 Exod.24 Exo.34 3.Reg.19 Lucæ.22

K ¶Ieiunemus ergo chariſſimi,& deuote ieiunemus, ſancto præſertim hoc quadrageſimæ te͂pore,ita ſane vt nouerimus,quadrageſimã noſtrã non ſolum quadraginta dies habere.Continuanda em̄ nobis eſt quadrageſima cunctis diebus miſeræ huius vitæ dum per auxiliũ gratiæ,quæ in quatuor Euangelijs cõme͂datur, neceſſe eſt nobis decalogum legis implere.Errant plane qui pauciſſimos dies iſtos ad pœnite͂tiam ſufficere credunt,cũ totũ huius vitæ te͂pus conſtat ad nihil aliud inſtitutum,vbi omnis vita noſtra ſuper terram debet eſſe militia.Veruntame͂ præſenti quadrageſima maiore nobis ieiunio eſt deus quære͂dus, & verbis,cibis,potibus,iocis,parcius & arctius vte͂dum,quoniam non ſolum pars,ſed & ſacrame͂tum ſit totius temporis huius.Propterea ſi forte diebus cæteris ſtudia noſtra aliquatenus intepuerant,dignum eſt,vt nunc feruore ſpiritus recaleſcant,ieiunentq; in nobis membra,quæ peccarunt omnia.Ieiunet palatus cum ventre,quoniam gula peccauit.Ieiunet oculus à curioſis aſpectibus,& omni petulantia,vt bene humiliatus coerceatur in pœnitentia, qui male liber vagabatur in culpa.Ieiunet auris nequiter pruriens à fabulis & rumoribus, & ab omnibus quæ ocioſa ſunt,& ad ſalutem minime pertine͂tia.Ieiunet lingua à detractione & murmuratione,ab inutilibus & vanis atq; ſcurrilibus verbis.Ieiunet manus ab ocioſis ſignis,& ab operibus omnibus malis.Sed & multo magis anima ipſa ieiunet à vitijs & propria voluntate ſua.Etenim ſine ieiunio hoc(vt dixi)cætera à domino reprobantur,ſicut ſcriptum eſt:Quia in diebus ieiuniorum veſtrorum voluntates veſtræ inueniuntur.

Iob.7

L ¶Nec ſinamus nos fratres,ab huiuſmodi ſancto ieiunio abſtrahi vllis diaboli tentationibus, ſed illi eiuſq; tentationibus fortiter reſiſtamus, memores Chriſtum docuiſſe. Eſaie.58

M ¶Quarto,poſt baptiſmum nos debere præparatos eẽ ad te͂tationes,quum & ipſe hodie te͂tatus viriliter reſtiterit.Hinc ſcriptura:Fili accedens ad ſeruitutem dei,ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad te͂tationem,deprime cor tuum & ſuſtine. Væ his, qui perdiderunt ſuſtine͂tiam,& qui dereliquerunt vias rectas,& diuerterunt in vias prauas.Beatus autem (inquit Iacobus)vir,qui ſuffert te͂tationem,quoniam cum probatus fuerit,accipiet coronam vitæ,quam repromiſit deus dilige͂tibus ſe:Memores ſimus fratres,oẽs qui volunt pie in Chriſto viuere,pati ꝑſequutiones & te͂tationes.Soli enim filij dei & ſancti exeunt in deſertũ,vt te͂tentur,qui & ſoli,non autem diaboli patiuntur tentationes.Quur enim diabolus eum tentet

Eccleſi.2 Iacobi.1 2.Tim.3

Digitized by Google

Judith.8 qui eius eſt? Vtpote quo à libidine tentetur, q cum vxore eſt? Sic certe dicit ſcriptura. Oẽs qui placuerunt deo per multas tribulatões & tentationes tranſierunt fideles. Hos aũt tentari permittit deus. ¶Primo, vt corã palamq́ probentur & inde coronam vere recipiant, N
Judith.8 quemadmodũ monachus de obedientia & caſtitate, miles de cõſtantia probari ſolet. Hinc Iudith. Memores, inqt, quo tentati ſunt patres noſtri, vt probarẽtur, ſi vere colerẽt deum.
Job.1.2. Sic à Sathana tentatus eſt Iob, diſſipante oẽm eius ſubſtantiã. ¶Secundo, vt ꝑ eas tentationes, O ſi reſtiterint, ab omibus etiã minimis pctis corrigant & purgẽtur. Vñ ſancti mar-
Psal.65 tyres de ſe in diuino pſalterio dicũt. Poſuiſti tribulatões in dorſo nr̃o, trãſiuimus ꝑ ignem & aquã, & eduxiſti nos in refrigeriũ. Sic filij Iſrael ducti ꝑ quadraginta annos per deſertũ,
Exodi.16 Nume.20 magnis tentatiõibus & tribulatiõibus purgati ſunt. ¶Tertio, vt ad humilitatẽ euidenter P erudiantur, vt minus de ſe ſentiant, quũ in tentatõibus ſuã agnoſcunt fragilitatẽ. Qui enim
Eccle.34 inquit ſcriptura, nõ eſt tentatus, qd & qualia ſcit? Quaſi dicat, nihil. Sic & Chr̃us ſuis in hu-
Hebre.4 manitate tentatõibus infirmitatẽ noſtrã didicit, nobiſq́ compati. Apoſtolo ſcribẽte, Non ẽm habemus pontificẽ, qui nõ poſſit cõpati infirmitatibus noſtris, tentatum aũt per omĩa
2.Cor.12 pro ſimilitudine, abſq́ peccato. Sic & ipſe Aplus Paulus, etſi vas eſſet electiõis, tentatus tñ eſt, ne magnitudo reuelationũ extolleret eũ, id eſt, vt ex ea colaphizatione ſe cognoſceret.
ꝑ moraliũ cap.36. Et ſanè, inqt Gregorius, ſuperna diſpenſatio, idcirco nos tota ſibi intentõe feruientes, carnis noſtræ ꝑmittit tentatõibus concuti, ne mens noſtra audeat in ſuperbã ꝑſumptionẽ ſecuritatis eleuari, vt dũ pulſata trepidat, in ſolius creatoris adiutorio fidẽ ponat robuſtius. Q

¶Quarto & vltimo, vt ab hmõi tentatõibus demũ perinde ex certamine victores coronam gloriæ habere mereantur, & vitam deniq́ regni cœlorum, quo nemo niſi per multas
Actor.14 tribulatões peruenire debet neq́ poteſt. Siquidẽ comparatũ ſit, vt homo in deſerto huius mundi multis diaboli tentatõibus ſubiaceat, vt vincens coronetur, & victus deiciat. Vult ẽni & ſinit deus res proprios motus agere, q & ideo tam hominem q̃ diabolum in liberta-
Eccle.15. te arbitrij cõſtituit, & in manu cõſilij ſui reliquit, & vtrũq́ ꝑmiſit agere q̃d voluit, ſiue hunc in tentando ſiue iſtum in conſentiendo, vt appareat virtus & laus ꝑ oppoſitũ. Nec etiã homini eſſet laudabile, ſi ideo bñ viuere poſſet, quia nemo male viuere ſuaderet. Si quoq́ ꝑ naturã homo haberet non poſſe peccare, nulla laus vel gloria eſſet homini non peccare & tentationi reſiſtere, qa vero is peccare, vincere, & vinci tentatõibus poteſt, ideo gloria per triumphum, & vituperium per caſum acquirit, qui vbi fortiter reſtiterit tentatõibus & vice-
2.Tim.2 rit, maiorem inde habiturus eſt gloriam. Nã & qui certat, ait Apoſtolus, in agone, nõ coro-
2.Tim.4 nabitur niſi legitime certauerit. Idẽ de ſe paulopoſt, inquit. Bonum certamen certaui, curſum cõſumaui, fidẽ ſeruaui. In reliq̃ repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quã reddet mihi dñs, in illa die iuſtus iudex. ¶Eapropter, frẽs chariſſimi, incipiamus hodie baptizati in deſer- R tũ ire, ac inibi ieiunare & tẽtari, & à tentatõibus minime ſuperemur, diabolo viriliter reſi-
1.Cor.10 ſtentes, memores deũ eſſe, Paulo teſte, fidelẽ & iuſtũ, ideoq́ nos vltra id, q̃d poſſumus, nos tẽtari nõ ſinere, ſed facere etiã cũ tentatione ꝓuentũ, vt poſſimus ſuſtinere. Reſiſtamus igitur, inquã, diabolo ſiue ſuggeſtiõe, ſiue delectatione, ſiue cõſenſu, nos q̃libet etiã pctõ tentãti. At q̃ modo? Nõ vindicta, nõ ferro, nõ gladio materiali ſed ſpũali, q eſt verbum dei, ſed
Hebre.4 verbo dei, & diuino eloquio, ſequẽtes Chriſtũ dñm nr̃m, q etſi tentatorẽ ſuũ mergere in abyſſum poterat, virtutẽ ſuæ potentiæ nõ oſtendit, ſed teſtimonijs legis ac ſcripturæ illũ vicit, inqens. Nõ in ſolo pane, &c. Vtiq́ nos ꝑdocẽs, vt q̃ties per ipm à prauis hominibus aliquid patimur ad doctrinã excitemur potius q̃ ad vindictã. Si itaq́ hoc ſacratiſſimo ieiunij tẽpore diabolus nos tentauerit, à ieiunio ad gulã ꝑnitioſam nos retrahere molitus fuerit, dicens. Si filius dei es. &c. Quaſi dicat, ſuggerẽdo alicui noſtrũ ꝑ ieiuniũ eſurienti & fatigato atq́ macerato. Dic vt lapides iſti, id eſt, illa dura opera & virtutes (vnde aĩa reficit ſicut caro pane) panes fiant, id eſt mitiora, &, quaſi diceret. Quid te vſq́ adeo maceras debilitaſq́? Nimiũ eſt, q̃tidie ieiunare, habes caput debile, ſtomachũ nõ idoneũ oleo, ſenio deficis. Fac
2.ethicor. ergo tẽperatã refectionẽ & abſtinentiã, quã natura dictat Ariſtotile teſte. Iteq́ Paulus te
Roma.12 hortatur ad rationabile obſequiũ, q̃d tu irrationabile facis, minus ſumẽs q̃ natura appetit. Quid præterea, ſubdole ſuggerit? Abſtines ab ijs q̃ in tuã ſuſtentationẽ deus creauit. Vult ẽm tuus Paulus, non eſſe abſtinendũ à cibis, q̃s deus creauit ad ꝑcipiendũ cũ gratiarũ acti-
1.Tim.4 1.Cor.10 one fidelibus, & ijs qui cognouerũt veritatẽ. Quia omĩs dei creatura bona eſt, & nihil reijciendum, q̃d cum gratiarũ actione percipitur. Qui & alias dixit. Omne quod in macellum venit manducate, nihil interrogantes propter cõſcientiã. Omne, quod vobis apponitur,
Matt.15 manducate, nihil interrogantes propter cõſcientiam. Quid? Quod dñs tuus dixerit? Non quod intrat, in os, coinquinat hominem, ſed quod procedit ex ore coinquinat hominem. Quid præterea tu Chriſtiane, qui liber es, iudaizas, ciborũ differentiam faciens? Hęc & hoc genus alia tentatori ſubdole & ideo alleganti, vt nos de ſalutari ieiunio, ad damnoſam gulã

ꝓuocare

Digitized by Google

prouocare poſſit. Nihil aliud reſpondeamus q̃. Non in ſolo pane uiuit homo, ſed in omni
verbo, quod procedit de ore dei. &c. Q. d. Tua ſanè perſuaſio eſt tentatio, quũ mentionem
faciat & mihi tm̃ de cibo corporis nõ mentis ſuadeat. Quũ conſtet ex ſcriptura, ex Deute- Deut. 8
ronomio deſumpta, hoĩem nõ ſolũ viuere & ſuſtentari pane corporali, ſed etiã ſpũali. ſ. ver
bi dei, de ore dei procedente, q̃ ſcilicet voluntatẽ ſuã per ſcripturas nobis reuelat. Et licet
eſuriam nõ tñ opus eſt, vt mox guloſe veſcar pane terreno, quũ dñs me eſurientẽ ſolo ſer-
mone ſuo ſuſtentare poſſit. Ex qua q̃dem ſcriptura collige cõtra diabolũ, & aduerſus quẽ-
S libet guloſum & luxurioſum. ¶Primo hominẽ vel ſolo pane naturaliter & corporaliter
ſine aliquo cõdimento vel p̃tioſo cibario ſuſtentari poſſe. Hinc in hac parte ſolũ panis non
carnis vel alterius cibarij fit mentio. Sic à principio deus homini cõſtituit pro cibo natu-
rali herbam & panem, inquiens. In laboribus comedes ex ea cũctis diebus vitæ tuæ, & co- Gene. 3
medes herbas terræ. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Hinc alio in loco ſcriptura. In- Eccle. 29
itiũ, inquit, vitæ hominis, aqua & panis & veſtimentũ. Reliqua vero dñs ad moderatã de-
dit recreationẽ, q̃ hoĩm luxus, relictis naturæ legibus, p̃uertit in p̃nitioſam crapulã, q̃ mul- Eccle. 37
tos & corporaliter & ſpũaliter perdit, nec hoĩes nunc vt olim parciter viuẽtes, diu viuere p̃-
mittit. Et ve ideoq́ꝫ (ait Eccleſiaſtes) tibi terra, cuius rex puer eſt, & cuius pricipes mane co- Eccle. 10
medũt. Beata terra, cuius rex nobilis ẽ, & cuius principes veſcunt̃ in tp̃e ſuo, ad reficiendũ,
& nõ ad luxuriandũ. Sic Ap̃lus inq̃t. Non eſt regnum dei eſca & potus, ſed iuſtitia & pax & Roma. 14
T gaudiũ. ¶Quid ad hæc vos guloſi & luxurioſi, q̃ꝝ deus vẽter eſt, q̃ꝝ om̃is vſus aut in ven
tre aut ſub ventre eſt, q (vt ait Iacobus) in luxurijs enutriſtis corda & corpa veſtra? Nonne Philip. 3
deus & ventrẽ & eſcas deſtruet? Ve vobis q dormitis in lectis eburneis, & laſciuitis in ſtra- Iacobi. 5.
tis vris, qui comeditis vitulũ de armento, & bibitis vinũ defecatum. Neſcitis q̃d pinguedo 1. Cor. 6
carnis, delitiæ corporis, ſaturitas ventris, aut añ mortem vos deſerent, aut vos in morte illa
relinquetis? Vos ſanè eſtis, q̃s mors depaſcit, q̃a ſemp̃ moriamini ad vitam & ſemp̃ viuitis
ad mortẽ. Quandoquidẽ hic caro vermibus, illic anima ignibus deputat̃, donec rurſus inſe
lici collegio colligati tormẽtis pœnalibus ſocient̃, q ſocij fuere in vitijs. Quid ergo facitis,
vos delicati, confuſionẽ expectatis & mortẽ? Neſcitis q̃a regnũ dei nõ eſt eſca & potus? Nõ Roma. 14
purpura & byſſus: quia diues ille vtroq; circũfluus, in puncto ad inferna deſcẽdit.
¶Nec eſt, q̃d hodie vobiſcũ diabolus falſo alleget ex Paulo & ex Euãgelio de cibis, quos Lucæ. 16
V vtiq; Eccleſia nõ prohibet, vt male creatos, aut in ſua natura malos, & ad ſalutẽ p̃nitioſos,
vt plærịq; hæretici, & maximè Iudæi, cenſebãt, ſed vti ad luxuriam immoderatè ſumptos
magnopere prouocantes. Nõ eoꝝ naturã ſed abuſum & quidem ad tempus & pro loco &
tempore prohibet, q̃ vtiq; hoĩem non p̃ ſe coinquinãt intrãtes, ſed quæ ex illoꝝ luxu pro-
ueniunt, & inde exeunt coinquinãt, ideoq́; decuerit & cauſam vitare, qui effectũ habere no
lit. Valeant igitur, q hiſce falſis cũ diabolo ſcripturaꝝ allegatiõibus ſacratiſſimã à cibis vo-
luptuoſis abſtinentiã cõtra Eccleſiæ ſtatutũ refellunt, aduerſus Chriſti, Pauliq́; Et ſcriptu-
rarũ mentem, quã iſti vel non acipiunt vel accipere nolunt. q̃a carnales ſunt, & carni adhę-
rent, q vtiq; hodie ex ſcriptura Deuteronomij per Ieſum allegata debuerant colligere.
¶Secũdo, hoĩem, qui ſecundũ deſideriũ carnis viuit, haud viuere ſed mori. Ap̃lo dicẽte. Roma. 8
X Si ſcd̃m carnẽ vixeritis moriemini, Spũs q̃dẽ eſt, q viuificat. ¶Tertio, hoĩem nõ poſſe ni Iohan. 6.
ſi verbo dei vitã in ſe habere ſpũalem, qua verè dicitur viuere. Si quidẽ ſcriptura teſte. Iu-
ſtus ex fide viuit. Fides aũt per auditũ, auditus aũt (Apoſtolo ſcribẽte) per verbũ dei. Sic &̃ Abacuc. 2
as dñs ait. Amen amen dico vobis, q̃a qui verbũ meum audit, & credit ei, qui miſit me, ha- Gal. 3.
bet vitam æternã, & in iudiciũ non venit, ſed tranſiet à morte ad vitã. Et diſcipuli ad dñm Roma. 10
dicunt. Domine ad quẽ ibimus? verba vitæ æternæ habes. Hinc diabolo hodie reſpondit. Iohan. 5
Non in ſolo pane. &c. Q. d. Qui cupit viuere vita, q̃ nõ labitur nec deficit, q̃rere illam debet Iohan. 6
Y & habere per verbũ dei nõ in terreno pane. ¶Quarto tantã eſſe verbo dei virtutẽ & effi-
catiam, vt p̃ ipſum homo, illi credẽs & deuotè audiẽs, non ſolum ſpũaliter viuat, ſed etiam
abſq; terreno pane aliquãdiu ſuſtẽtari queat, vt hauddubiè aliq̃n deuoti ipſi⁹ auditores ſen
ſerũt ſine fame illi auſcultãtes, vti cũ dño in ipſis audiẽtibus verbũ eius accidiſſe nõ dubita-
mus. Inde putamus & ipſum à dño ſemini fuiſſe collatũ, q̃d vti ſemen, ita illud q̃q; corpus Matt. 13
reficere poſſit. Ita nimiꝝ paſtus ẽ Iſraeliticus populus, colligẽs annis quadraginta, & gau- Marci. 4
dens volatiliũ præda. Ad quẽ Moyſes ait. Afflixit te penuria, & dedit tibi cibũ Manna, q̃d Lucæ. 8.
ignorabas tu & patres tui, vt oſtẽderet tibi, q̃d non in ſolo pane viuit homo, ſed in om̃i ver Deute. 8
bo, q̃d egreditur de ore dñi. Sic Moyſes q̃q; dei colloquio ſuſtentatus tradit̃. Sic diuino q̃q; Exod. 20
conſilio Helias conuiuas habuit coruos. Helizeus herbis agreſtibus ſocios nutriuit. Et ba- 3. Reg. 17
p̃tiſta locuſtis eſt paſtus. Et profectò experientia docemur, vt diuino pabulo lectionis in- 3. Reg. 19
tentus famem corporis negligat, alimentum verbi acquirat. Non eñ poteſt, qui verbũ ſe- 4. Reg. 4
quitur, panem deſiderare terrenum. Vnde colligimus. Matt. 3

 Mar. 1

Digitized by Google

¶Quinto, humanis multo diuina præſtare noſq́ʒ quàm de pane terreno magis oportere ſo- Z
licitos eſſe de pane cœleſti, quod dei eſt verbum, quo anima, corpore longè pręſtantior, ſuſtẽ
Matt. 6 tať & viuit. Hinc Chriſtus: Quęrite (inqt) primũ regnum dei, & iuſtitiam eius, & hæc oĩa adij-
Mat. 16 cienť vobis. Et alibi: Qui voluerit animam ſuam ſaluam facere perdet eam. ſ. à corpore abſtra
hat, quæ corpori placent. Quid eñ prodeſt homini, ſi vniuerſum lucrareť mundũ, animæ ve-
ro ſuæ detrimentũ patiatur? Aut quã dabit homo commutationem pro anima ſua? Si igitur
anima omnibus eſt rebus, & non ſolum corpore pretioſior, certè primo illi de ſuo victu, q eſt
verbum quod procedit de ore dei, prouidendum eſt. Vnde hodie dominus: Non in ſolo &c.
Q. d. filius dei non corpori primũ ſed animæ alimentum quærit, vti rei pretioſiori, qua vtiqʒ
viuente, & corpus viuet, quando hoc per illam ſuſtentetur.

HOMILIA DECIMANONA DE EO QVOD SCRIPTVM
eſt: Matth. 12. Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio cũ generatõe iſta & condem
nabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ, &c.

Feria qrta poſt primã dñicã quadrageſime.

HAVD SANE EST, QVOD PLVRIBVS PRIMAM HODI- A
erni Euangelij partem agamus, quam anno ſuperiore (ni fallor) abundè tracta-
uimus, inibiqʒ inter cętera, quę nunc conſulto tranſimus, rationes adduximus,
cur aliquando deus nobis ad voluntatẽ ſigna non facit? Vtiqʒ quod indigni ſi-
mus videre ſigna ad votum noſtrum, quando quæ ille in noſtram ſalutẽ dudũ
& quidem plurima fecit, quibus nobis ſuam voluntatem & maieſtatem non ob-
ſcurè declarauit, nos ingrati & indurati vel non curauimus vel parui reputauimus vel non ſpi
ritali affectu ſuſcepimus. Id quod planè feciſſe videntur perfidi Iudæi, hodie ad dominum di-
Mat. 11 centes: Magiſter, volumus à te ſignum videre. Etenim reputabant iſti miracula Chriſti par-
Lucę. 7 ua, quod fortaſſe vt plerunqʒ erant circa inferiora, vtpote circa ſanitates corporum, & hoc ge
Mat. 12 nus alia. Nónne enim viderant cæcum & mutum à dæmonio vexatum, nuper à domino ſa-
Lucæ. 11. natum? Erat né hoc ſignum? Erat ſanè, & tale quidem quod turbas in ſtuporem & admiratio
Marci. 8 nem conuertebat, ſed erat ſignũ in terra, & ſalutare atqʒ vtile. Sed iſti (ſcribente Marco) pete-
bant ſignũ è cœlo aliquod fieri cœleſte curioſumq́ʒ. Cuiuſmodi fuit, quod olim manna tem-
Exo. 16 pore Moyſi in deſerto plüerit, quod tempore Samuelis ſonuerint tonitrua, quod magnum
1. Reg. 12 erat in palæſtina tempore ęſtatis propter defectum materiæ, & potentiam agentis ſcilicet ſo-
3. Reg. 18 lis, omnes vapores conſumẽtis. Quod ignis de cœlo tempore Heliæ deſcenderit, quod tẽpore
Joſue. 10 Ioſue ſol ſteterit, quod idem ſol tempore Ezechiæ retroceſſerit, vel hoc genus ſimilia. Quibus
4. Reg. 20 Chriſtus reſpondet: Generatio mala & cętera. Quaſi diceret: Vos ſcribæ & phariſæi mala &
adultera generatio, mala ob legis tranſgreſſionem, adultera ob veſtram traditionẽ ab ea, quæ
Dei eſt deficientem, vultis ſignũ è cœlo videre. At non pro veſtra voluntate dabitur vobis ſi-
gnum è cœlo, ſed dabiť vobis ex oppoſito contra veſtram voluntatem ſignũ in inferno. Siq-
Jonę. 3 dem dabitur vobis impletio, & veritas ſigni Ionæ prophetæ.

¶Et rectè qdem in præſentia ad voluntatem ſigna iſtis negauit, quæ ſciebat eos æque atqʒ B
priora paruifacturos, quæ vtiqʒ iſti, vtcunqʒ cœleſtia & maxima calumniari poterant ſimulq́ʒ
dicere, ea ex occultis & varijs aeris paſſionibus accidere. Qui enim calumniantur ea, quæ ocu-
lis vident, manu tenent, vtilitate ſentiũt, qd facturi eſſent in ijs, quę de cœlo veniunt, vtiqʒ re-
Exo. 8 ſponderent & magos in Aegypto multa ſigna de cœlo feciſſe.

¶Et ſic dominus in ſuo reſponſo non modo innuit ſigna nobis ex voluntate noſtrã nega- C
ri propter incredulitatem & indignitatem noſtram, ſed & quaſi ſub imagine taxat eos vti p-
uerſos, qui curioſe & ſuperbè ſupra vires rimari conantur cœleſtia ſcrutariq́ʒ diuina, de cœlo
ac cęleſtibus & diuinis diſputantes, interimq́ʒ ſalutaria dei præcepta & conſilia, qbus ad illa p-
uenitur obmittentes, quum facerent in dei gloriam & populi ſalutem. Contra quos ſcriptura
Eccl. 3 Altiora (inquit) te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcruteris, ſed quæ pręcepit tibi deus, illa cogi-
ta ſemper, & in pluribus opibus eius, ne fueris curioſus. Non enim eſt tibi neceſſarium ea, quæ
abſcondita ſunt, videre oculis tuis. Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illoꝝ, & in vanitate de-
Puerbi. 25 tinuit ſenſus illoꝝ. Qui enim (inquit alia ſcriptura) ſcrutator eſt maieſtatis, opprimeť à glo-
Pſal. 130. ria. Hinc Propheta imprecatur ſibi retributionem in animam ſuam, ſi vel cor ſuũ fuerit exal-
tatum, vel oculi elati, vel ambulauerit in magnis, vel in mirabilibus ſuper ſe. Atqʒ vtinam hæ
retici ſuperbi illum quoqʒ imitati fuiſſent, qui vtcũqʒ diuiniſſima & ſuper cœleſtia ſcrutari vo-
luerunt, viderunt qʒ in literis ſacris, & quotidie adhuc pro fide noſtra & religione ſigna, petũt
tamen & alia ſigna, quæ meritò ad iſtoꝝ voluntatem ipſis deus negat, quando ex ipſius tot &
tam multis antea ſignis nondum neqʒ credunt, neqʒ ſe emendant. De quibus, deq́ʒ omnibus
e 4 infideli

infidelibus & male chriſtianis dñs hodie ait. Viri Niniuitæ ſurgēt in iudicio cum gñatione
iſta, ſ. Iudæorum, hæreticorum, hocq́ genus malorum hominū, & cōdemnabūt eam, qa pœniten
D tiam egerūt in pdicatione Ionæ. In quibus qdem verbis. ¶Primo colligimus, vnam eſſe
omniū & futurā malorum & bonorum reſurrectionē. Inde Apłus. Ecce myſteriū vobis dico. 1. Cor. 15
Omnes, quidē reſurgemus, ſed nō oēs immutabimur. In momēto, in ictu oculi, in nouiſſi-
ma tuba. Canet enī tuba, & mortui reſurgēt incorrupti, & nos immutabimur. ſ. de ſtatu a-
nimalitatis ad ſtatū ſpūalitatis & gloriæ, nō etiā mali. Errarūt ergo hæretici, qui dixerunt, Johan. 5
vnā eſſe reſurrectionē bonorum, & alterā malorum. Id qd contra dictū eſt Chriſti. Venit hora,
in qua oēs, qui in monumētis ſunt audiēt vocē filij dei, & procedēt. &c.
E ¶Secūdo colligimus. Illico reſurrectione facta, fieri & de mortuis iudiciū ſine aliq inter- Johan. 5
uallo. Venit enī, inquit dñs, hora, in qua omēs q in monumētis ſunt, audiēt vocē filij dei, &
procedēt q bona fecerūt in reſurrectionē vitæ, qui vero mala egerūt in reſurrectionē iudi- Mat. 25
cij. Et alias. Cū aūt venerit, inqt, filius hominis in maieſtate ſua, & oēs angeli cū eo, tunc ſe
debit ſuper ſedē maieſtatis ſuæ, & cōgregabūtur añ eum oēs gētes, & ſeparabit eos abinui-
cē, ſicut paſtor ſegregat oues ab hædis. Et ſtatuet oues qdē à dextris, hædos aūt à ſiniſtris.
Et paulopoſt. Et ibūt ij in ſuppliciū æternū, iuſti aūt in vitam æternā. Falſo igitur fabulan-
tur Iudæi, dicētes, Ante iudiciū mille annis celebrari reſurrectionē: quum clare dicat hodie
Chriſtus. Viri niniuitæ ſurgent in iudicio & cōdemnabūt eam, oſtendēs, qd mox vbi cele
F brabit reſurrectio, celebrabit & iudiciū. ¶Tertio colligimus, Cōdemnationē in extremo
iudicio eorum, q ex Chri verbis, doctrinis, ſignisq́ nō cōuerſi ſe emēdarūt & pœnituerūt, iu-
ſtiſſimā planē oſtēſum iri exēplo cōparationis eorum, q ex verbis & doctrinis longe mino-
ris. ſ. Ionæ cōuerſi pęnituerūt, cuiuſmodi fuiſſe dñs arguit Niniuitas, q ex pdicatōe Ionę cō
uerſi pœnituerūt, iuxta hiſtoriā, q ita habet. Et crediderūt viri Niniuitæ in dño, & pdicaue
rūt ieiuniū, & veſtiti ſunt ſaccis à maiore vſq; ad minorē. Et puenit verbū ad regē Niniue,
G & ſurrexit de ſolio ſuo, & abiecit veſtimentū ſuū à ſe, & indutus eſt ſacco, & ſedit in cinere.
&c. ¶Si ergo, dilectiſſimi frēs (nā & nos tāgit hiſtoria) Niniuitæ verbis Ionæ credētes à
pctis cōuerſi ſunt & pœnituerūt de illis, qd mali faciēt in iudicio, qñ videbūt aſtātes Niniui Jone. 3
tas, argumētū iudici cōdēnationis eorum reddētes? Nunqd vllā habebūt excuſationē de ſua
inpęnitētia? Neqquā. Quur enī nō crediderūt Chro, quū illi Ionæ crediderīt? Quū Niniui
tæ fuerīt Aſſyrij & qdē gētiles, Nos vero chriſtiani. Ionas ppheta, purus hō, Chrs vero dñs
prophetarum, idēq́ deus & hō. Ionas peregrinus, Chrs vero incola. Ionas tm̄ tribus pdicauit
diebus, Ieſus vero mille & quingētis annis & vltra nobis pdicat. Ionas nullū, Chrs infinita
effecit ſigna. Niniuitæ pniam egerūt ex pdicatōe Ionæ, Mali vero Chrm adhuc pctis blaſ
phemāt. Illi pphetā ſuſceperūt, iſti dnm ipm repellūt. Illi neq; in lege inſtructi, neq; in p-
phetis admoniti, ad dñm cōuerſi ſunt, cognoſcētes ſuū pcm, Iſti tot pceptis & legis & euā-
gelij edocti, à dño recedūt. Abſit frēs abſit, ex nūero induratorum Iudæorum ſimus, ne id nobis
dictur⁹ ſit dñs. Viri Niniuitę, &c. Et fortaſſis qd alibi dixit. Ve tibi Corozaim, Ve tibi Beth Mat. 11
ſaida, qa ſi in Tyro & Sydone factę fuiſſent virtutes, q factę ſunt in vobis, olim in cilicio & Luce. 10
cinere ſedētes pęniterēt. Verūtn̄ Tyro & Sydoni remiſſius erit in iudicio quā vobis. Et tu
Capharnaū vſq; ad cęlū exaltata, vſq; ad infernū demergeris. Nolite frēs vobis oblādiri
quaſi ad Iudęos dūtaxat, & nō ad nos loquutus fuiſſet, quū ille æquè nos cēſuit alibi inquiēs.
Qd vobis dico, oībus dico. Vereor enī vereor Iudęis olim nos nūc multo peiores factos, q, Marc. 13
iuxta verbū Petri, refugiētes coinqnatōes mūdi in cognitōe dñi nri, & ſaluatoris Ieſu Chri 2. Petri. 2
his rurſum īplicati ſupati ſumus, ſuntq́ nobis poſteriora fctā prioribus peiora: Quibus (vt
idē ait) melius fuiſſet, viā iuſtitiæ nō cognouiſſe, quā qd retrorſum defecim⁹ ab eo, qd nobis
traditū eſt, ſctō mādato, Quibus qtidie Chrs nūc ī ſcripturis, nūc in pdicatoribus, nūc in ſi-
gnis, nūc in creaturis, & rebus alijs pdicat. Videamus, inquā, & pęniteamus de pctis nris ex
H pdicatōe tāti Eccleſiaſtis, Ieſu, dei & hoīs, nri ſaluatoris vnici. ¶Sed qritis quā agem⁹ pę
I nitētiā? Rñdeo, ex verbis Chri. Viri Niniuitę. &c. nos colligere. ¶Quarto, pniam eē qn
dā dolētis vindictā, puniētē in ſe, qd dolet ſe cōmiſiſſe, tribus cōſtātē ptibus. ſ. cōfeſſiōe cō-
miſſorum, cōtritione p eiſdē, & ſatisfactiōe humana & poſſibili, q fit pluriphariā: Vtpote ni-
mio planctu, caſtigatōe corpis acerba, piaq́ eleemoſynarum largitōe, & hoc genus rebus a-
lijs, vt facillime qs colliget ex pnia Niniuitarum, qs in exemplo hodie dñs allegat. Et lꝫ nemo
ſua, quā vocāt, caſtigatōe p ſe ſatisfacere poſſit p culpa & reatu, ſatisfacit tñ dño ipſam caſti
gationē miſericorditer ſuſcipiēte. Ita ſuſcepit ſatisfactionē Niniuitarum, q pęnituere ī ſacco, Luce. 10
cilicio, ieiunio, & cinere, &c. & ſatis cōprobat dñs ī Luca, vt ſupra, quū ait. In cilicio & cine Psalm. 6.
re pęniterēt. Sic & Dauidis, q de ſe dicit. Lauabo p ſingulas noctes lectū meū lachrymis me Luce. 7
is ſtratū meū rigabo. Sic Mariæ Mag. q lachrymis pnię pedes dñi lauit, & deinde ī hęremo Mat. 26
pęnituit. Sic & Petri, q exijt foras & amare cępit flere, q & deinde pęnituiſſe ſp traditur. Marc. 14 Luce. 22

¶Errāt

Digitized by Google

¶Errant ergo vehemēter, & iniurij ſunt iuſtitiæ dei, q̃ dicūt pœnīam nihil aliud eſſe q̃ reſipiſcentiā, quā Græci dicūt μετάνοιαν, vel tranſmētationē, & nouā vitā, & à vitijs ceſſationem. Quandoq̃dē virtus vocabuli pœniæ refragaẗ. Eſt em̄ pœnitere pœnā tenere, vt ſemp puniat in ſe vlciſcēdo, qđ cōmiſit peccādo. Et pœna ꝓpriè eſt læſio, qđ punit & vindicat, qđ commiſiſſe dolet. Refragaẗ quoq; ſacra vndiq; ſcriptura: Si em̄ (vt iſti ſomniāt) pœnīa nihil aliud eſſet q̃ reſipiſcētia, qđ Niniuitæ tam doluiſſent? Quur Petrus adeò & Maria fleuiſſent? Quid ſcriptura diceret: Quantū glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tantū date ei tormentū? Et alibi: Pro menſura delicti, erit & plagaꝝ modus? Cur dixiſſet Baptiſta: Agite pœnīam, & facite fructus pœnīa dignos? Et quare Paulus adfirmaret, ſe gētibus annuntiaſſe, quatenus pœnīam agerēt, & conuerterenẗ ad deū, digna pœnīa opera facientes? Et idem cur monet eos, q iam per gratiam ſanctificati ſunt, quatenus exhibeant deinceps ſua membra tanta ſedulitate ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem, quanta prius exhibuerunt eadem immunditiæ & iniquitati ſeruire ad iniquitatem? Quis modo ambigere poſſit, qui Euangelium audit, de dignis pœnitentiæ fructibus loqui, ſimul & Paulum ad opera digna pœnitentiæ cohortari, quin aliud ſit pœnitere, aliud digne pœnitere, aliud reſipiſcere, & aliud opera reſipiſcentiæ digna producere? K

Aug. li. de vera & falſa pœnia. capite 19 — Apoca. 18 — Deut. 25 — Matth. 3 — Roma. 6

¶Sed de hoc in præſentia ſatis, q̃d in proxima & ſequēti Homilia ex parte ſumus repetituri. L
Iam vtiq; vltra oīa maximè in rem faciūt verba Chriſti. Viri Niniuitæ ſurgēt in iudicio cū generatōe iſta, & condemnabūt eam, q̃a pœnīam egerūt in prædicatōe Ionæ. Certè vult & Iudæos & nos male Chriſtianos ſeq debere Niniuitas, ſi ab eis condēnari nolumus. Q̃uo ſequiẗ? Id eſt, agere pœnīam vt illi. Q̃uo? Reſipiſcere quidem à peccatis noſtris, & illa deplangere ex corde. Proīq; ijs deo, quoad poſſumus ſatisfacere, vtpote ieiunando, & veſtiēdo ſaccis, & hoc genus corporis caſtigationē ſuſcipiēdo, &c. Hæc ſi fecerimus, q̃s ſcit, ſi conuertaẗ & ignoſcat deus, & reuertaẗ à furore iræ ſuæ, & non peribimus?

Jone. 3

HOMILIA VICESIMA DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Iohannis. . Surge, tolle grabatum tuum & ambula, &c.

Feria ſexta poſt primā dn̄icā quadrageſime.

QVVM MEMINERIMVS, VT CERTE SEMPER meminiſſe debemus, quod Chriſtus dominus noſter in carnem venit (ſiquidem deus ſit homo factus verbumq; caro factum) profectò intelligemus ipſum non propter carnem præcipue, ſed propter animam veniſſe: quandoquidem venerit ſaluare, quod perierat. Perierat autem propter peccatum anima, & per animam deniq; corpus, quod & ſimul in reparanda anima reparandum erat. Hinc ſanè conſtat, quod cum ille beneficia miraculoſe corporibus exhibuit, maiora ijs contulit animabus. Parum quidem fuiſſet ſummo & largiſſimo principi, viſibiliū & inuiſibiliū factori, corpoꝝ & animaꝝ medico, propter male habentes venienti, ſolis morituris corporibus temporaneam præſtare valetudinem, niſi etiamnum curaſſet & curaret animas immortales, ad ipſius quondam imaginem creatas, ne dum tunc præſentes, ſed etiam vſq; in finem ſeculi poſt futuras. A

Johan. 1 — Luc. 19 — 1. Timo. 1 — Mat. 9 — Marc. 2 — Luce. 5

¶Vnde frēs dilectiſſimi, magnopere nobis eſt curandū, vt in animabus nr̄is ſanitatē conſequamur, quoties audimus, quoſdā à dn̄o curatos in corporibus. Et qdē maximè qđ animæ tāto præſtāt corporibus, quæ (dn̄o teſte) nullā poſſunt hr̄e cōmutationē, & q̃bus languētibus plerūq; & corpa languere ſoleāt, quemadmodū euidēter hodie patet ex hoīe iſto circiter triginta & octo annis valetudinario, ad quē pauloante curatū dn̄s ait: Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliq̃d contingat. Nimiꝝ apertè arguēs, illū ob infirmitatē animæ, & corpore pariter laboraſſe. Iā vero q̃s dubitat ſpū ſancto inſtructore, ab ipſo Euāgeliſta ideo nobis tā diligēter huius hoīs valetudinarij, valetudinē & curationē, eē deſcriptā, vt qđ is ob adipiſcēdā valetudinē ſcđam iuſſus ē facere, idē nos faceremus, deſideraturi corpis ſit atq; aīæ ſanitatē. B

Matt. 16

¶Nobis aūt rem, vt debemus pœnitiſſimè (vt ita dixerim) intuētibus ſuccurrit, planè p eūdē valetudinariū ſignari pctōrem inueteratū, q vtiq; interrogatus, an curari velit, rn̄dere pōt: Dn̄e, hoīem nō habeo, vt cū turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinā &c. Certè pctōr inueteratus hoīem nō habet, vtpote q omni humano conſilio deſtituiẗ per pctm̄ quo illi tolliẗ cōio ſanctoꝝ, per quā deberet hr̄e adiutoriū ab alio. Cuius quoq; natura per pctm̄ vulneratur, per quā deberet habere auxiliū in ſeipſo, quum ſit mortuus. Anima enim, ait ſcriptura, quæ peccauerit ipſa morietur. Quid igitur illi agendum eſt, vt ſaluari poſſit à morte tam animæ q̃ corporis? Debet, rn̄deo, ꝓcepto Chriſti nō ſolū timore, ſed etiā amore. ¶Primo qdē ſurgere. ſ. à pctīs deq; ijs pęnitere. Hortāte Aplō: Surge q dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chrūs. C D

Ezech. 18 — Ephe. 5

Debet

Debet, inquā, ſurgere à terrenis & trāſitorijs ad cœleſtiū meditationē, Item Apl'o hortāte. Colloſſ.3
Quæ ſurſum ſunt, q̄rite, vbi Chr's eſt in dextera dei ſedēs, q̄ ſurſum ſunt ſapite, nō quæ ſup
E terrā. ¶Secundo, debet tollere lectū. ſ. ſatisfaciendo. Debet em̄ in corpore ſuſcipere pœ-
nitentiā & laborē ieiunādo, orādo, vigilādo, vt ſatisfaciat pœnæ debitæ. Et hoc eſt q̄d A-
poſtolus ait. Sicut em̄ exhibuiſtis mēbra vr̄a ſeruire immunditiæ & iniq̄tati ad iniquitatē, Roma. 6
ita nūc exhibete mēbra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationē. Licet em̄ deus opti. tantæ
ſit miſericordię & clemētiæ, q̄d actutū peccatori relaxet p̄ cōtritionē maculā & culpā, non
tā tollit pœnā, nec dimittit, niſi peccator tollat lectū. ſ. laborē ſatisfaciendo. Sanè in com-
F miſſione peccati duo inueniunt. ¶Primū, eſt culpa, q̄. ſ. cōtra dei p̄ceptū q̄s fecit: quā de
us pro ſua ineffabili pietate ex ſola, eaq̄ tā vera cordis cōtritione peccatori cōdonat, iuxta
prophetā dicentē. Cor cōtritū & humiliatū de' nō deſpicies. Et rurſus. Dixi cōfitebor ad- Pſal. 50.
uerſum me, iniuſtitiā meā dn̄o, & tu remiſiſti impietatē peccati mei. Eſt aūt cōtritio, mo- Pſal. 31
tus quidā animi charitate formatus, q̄ dolet q̄s ſe cōtra deū peccaſſe, & gratiā ipſius amiſiſ-
ſe. Cuius formā p̄bet tibi filius ille in Euāgelio p̄digus, qui pœnitentia punctus, & reuerſus Lucæ. 15.
ait. Pater peccaui in cœlū & corā te, iam nō ſum dignus vocari filius tuus, fac me ſicut vnū
G de mercenarijs tuis. &c. ¶Secundū eſt pœna p̄ pc̄ō debita, quā deus non tam eueſtigio
dimittit, vtpote niſi facta aliq̄ pœna equiualēte in acceptōe diuina. Scriptū em̄ eſt, Quantū Apoca. 18
in delitijs fuit, tantū date ei tormentū. Et alibi. Pro menſura delicti, erit & plagarū modus. Deute. 25
Cuius vtrūq̄ habes typū in ſcriptura de Dauide, dicēte alias. Peccaui dn̄o. Dixit Nathan.
Dn̄s quoq̄ tranſtulit pc̄m̄ tuū. Non morieris. Veruntā q̄m̄ blaſphemare feciſti inimicos 2. Reg. 12
nomen dn̄i propter verbū hoc, filius, qui natus eſt tibi, morieẗ. &c. Quod ita factū eſt. Sic
idem alias poſtquā intellexerat remiſſam peccati ſui culpā, nō deſtitit, reliquias eius multis Pſal. 31
lachrymis & acerba p̄ſequi pœnitudine. Dixi, inquiēs, cōfitebor aduerſum me iniuſtitiam
meā dn̄o, & tu remiſiſti ip̄ietatē peccati mei. Quid aūt eſt aliud impietas peccati, quā reatus
& culpa peccati, q̄ ſimul atq̄ cōdonata fuerat, māſit nihilominus nōnihil, q̄d tametſi culpa
non erat, iuſto tn̄ erat vindicandū & expiandū ſupplicio. Propter haſce vtriq̄ reliquias ab-
olendas Dauid gemitibus & lachrymis, ieiunijs & vigilijs, variaq̄ id genus maceratōe car-
nem adflixit ſuā. Et hoc eſt, q̄d olim Baptiſta p̄monuit plebē, & ad quod Paulus hortabaẗ. 1. Cor. 11
Iſte de operibus, ille de fructibus pœnitētiæ dignis loquens. Hinc idē Apl'us ait. Si noſmet-
ipſos iudicauerimus, nō vtiq̄ iudicaremur à dn̄o, cum aūt iudicamur à dn̄o, corripimur, vt
nō cū hoc mūdo dānemur: ſanè ſubindicās iudiciū noſtrū, q̄ noſipſos iudicamus, præueni-
H re iudicium dei, & ſatisfactionem pœnæ, cui per peccatum obnoxij ſumus, poſſe diui-
nam à nobis auertere correptionē. ¶Hæc aūt emenda ſeu ſatisfactio, fieri p̄t vel feruenti 1. Petri. 4
charitatis inflāmatione, quæ, vt aurū ignis, pc̄m̄ purgat: ſiquidē pc̄ōꝝ multitudinē ope- Luc. 7.
riens. Sic Magdalenā & Petrū flēdo ex charitate ſatisfeciſſe credimus. Vel corp̄is macera- Mar. 16
tione & caſtigatōe, quēadmodū ijdē Petrus & Magdalena ſatisfeciſſe credi poſſunt. Et A- Marc 14
poſtolus q̄dē, inquiēs. Caſtigo corpus meū, & in ſeruitutē redigo. Vel re corporali, vtpote Lucæ. 22
eleemoſyna: ſiq̄dem beati ſint miſericordes, q̄m̄ miām cōſequenẗ. Q̄m̄, inq̄t Tobias, elee- 1. Cor. 9
I moſyna ab om̄i pc̄ō, & à morte liberat, & nō patieẗ animā ire in tn̄bras. Hinc Daniel ad re Mat. 5.
gem Nabuchodonoſor dixit. Pc̄ā tua eleemoſynis redime. ¶Ex ijs proinde liquet, errare Tobiæ. 4 Daniel. 4
eos, q̄ dicūt ſufficere p̄ pœna peccati μετάνοιαν, id ē, reſipiſcentiā, m̄tis mutationē, cōuerſio-
nē, reuerſionēq̄ ad deū, Nō vero carnis afflictionē, nō macerationē, nō mactationē, ſed vi-
tam ſolūmodo & creaturā nouā, q̄ certe eſſe neq̄t ſufficiēs niſi in eo, quē veteris pœnitet, & Actoꝝ. 8
qui p̄ noxis prioribus in ſe ſeuerius vlciſcitur. Alioqui ſi ſufficeret noua vita & reſipiſcētia,
q̄d vltra tot à nobis ex ſcripturis citata teſtimonia, Petrus Simoni Mago dixiſſet. Pœnitē-
K tiam age ab hac neq̄tia tua, & roga deū, ſi forte remittaẗ tibi hæc cogitatio cordis tui? Nō-
ne ſuffeciſſet alioq̄ dicere. Ceſſa ab hac nequitia tua? ¶Tertio, debet peccator ambulare. Pſal. 83
Q̄uo? De virtute in virtutē, iuxta prophetā, dicentē. Etem̄ bn̄dictionem dabit legiſlator,
ibūt de virtute in virtutē, videbiẗ deus deoꝝ in Syon. Sanè debet peccator ambulare ī vir- Ephe. 2
tutibus boniſq̄ operibus, q̄, Apl'o teſte, deus p̄parauit, vt in illis ambularemus. Sic p̄ eas virtu Roma. 6
tes & bona op̄a idē alias monet nos debere ambulare in nouitate vitæ. Sūt em̄ bona opera 2. Pet. 1
vel ſola, p̄ quæ, Petro ſcribēte, noſtrā vocationē & electionē facere certā poſſimus & debe-
mus. Sic igiẗ ambulet peccator ſurſum p̄ viā charitatis, deorſum per viā pietatis, itrorſum
per viā humilitatis. Et hoc eſt, quod Chriſtus ait. Surge, &c.

HOMILIA VICESIMAPRIMA DE EO QVOD SCRIPTVM eſt. Matth. decimoquinto. Marci 7. O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.

Dominica ſecunda Quadrage. Reminiſcere

In noīe

IN NOMINE IESV CHRISTI OPTIMI MAXIMI A
hodiernam meam,ad vos fratres in dño chariſſimi,concionē & au-
ſpicor,& breuiter pro tenaciori eiuſdē memoria in tres diduco par
tes.In quarũ prima,ſacroſanctũ,quod hodie ex inſtitutione eccleſię
catholicæ legit Euangeliũ ſemotis planè ambagibus annuntiabo.
In ſecunda pro themate Homiliæ meæ declarando: O mulier ma-
gna eſt fides tua,fiat tibi ſicut vis, arduam & hoc tēpore à pleriſq;
omnibus agitatā quæſtionē,per ſanctas ſcripturas pro virili in oĩm
vtilitatē diſſoluā.Deniq; breuē ſimplici imperitæq́; plebeculę ꝑ ve-
ra in Chr̃m fide orōnē ipartiar.Audiat igr̃ primo loco euãgeliũ &c.

¶Ex hodierno ſacroſancto euangelio iam pauloante à nobis ad literā denuntiato,tria po- B
tiſſimũ occurrunt.Primũ,cum Chriſtus dñs tam vbiq; ſe miſericordem exhibuerit,ſeq́; omi-
bus obuiũ adeo,& verbis,& factis expoſuerit,vt ipſe dixerit,palamq́; clamarit: Venite ad me
Matt.11 omnes q laboratis & onerati eſtis,&ego reficiam vos.Tollite iugum meũ ſuper vos,& diſci-
Iohã.7 te à me,quia mitis & humilis ſum corde,& inuenietis requiem animabus vr̃is.Et aliàs:Si qs ſi
tit,veniat ad me & bibat.Quur Chananęæ mulieri tam fuerit durus q illi primũ ne verbũ qdē
reſponderit?Secundo,eam non eſſe de ouibus Iſrael,ſed perinde diaboli ſignificarit,demũ ca
nem vocarit,ęque vti indignam pane.Reſpondendũ ſanè exiſtimo,Chriſtũ proinde ſe durio
rem videri voluiſſe,quo mulieris eò pacto ex perſeuerantia in petēdo firmitas,adeoq́; fidei cō
ſtantia ac deuotio palàm oſtenderet.Siquidē fides in deum noſtra conſtans eſſe debuerit,nec
aliquo modo vel quãlibet vehemēti deficere,ne & ipſi merito modicæ fidei arguamur.Hinc
alibi ad Paulũ ait dñs:Conſtans eſto.Sicut eñ teſtificatus es de me in Hieruſalem,ſic te opor-
Mat.16 tet & Romæ teſtificari,& ſcriptura quoq; dicit iuſtos ſtetiſſe in magna conſtantia.ſ.fidei.Vn
Mat.14 de etiamnũ Apoſtolus complures eorũ,ad quos ſcribit,admonet,vt in fide ſint cōſtantes,nō-
Act.23.27 nullos,quoniam defecerint,coarguit,& maxime Galathas.Nec ſanè citra cauſam,quandoq-
Sap 5 dem,qui(vt Chriſtus ait)perſeuerauerit in finem,hic ſaluus erit. Idquod planè in hac muliere
Matt.10 Chananæa oſtenditur,quæ quum in fide conſtans fuerit & firma,voti ſui compos eſt facta.
et.24 Quæ & ideo Chriſtum paulò duriorem habere viſa eſt,vt diſceremus orantes,non ſtatim de-
ficere nos debere non illicò exauditi,ſed inſiſtere donec reciperemus.Quod euidenter veritas
ipſa aliàs commonſtrans:Pulſate(inquit)& dabitur vobis.Quod idem exemplo alibi amici de
Matt.7. nocte panes ab amico petentis,atteſtatus tandem ait:Et ille ſi perſeuerauerit pulſans,dico vo
Lucę.11 bis,& ſi non dabit illi ſurgens,eò quòd amicus eius ſit,propter improbitatē tamē eius ſurget,
Luc.18 & dabit illi,quotquot neceſſarios habet.Hinc &idem alio in loco inqt:Oportere ſemꝑ orare,
1.Theſſ.5 & non deficere,quē doctor gentiũ imitatus ait:Sine intermiſſione orate.Non eſt proinde ab
orando ceſſandum,tametſi ob aliàs quoq; cauſas ſuo tempore & loco dicendas non exaudia-
mur.Eſt enim nobis apud deum patrem interceſſor & aduocatus Ieſus Chriſtus,Deus mitis &
multũ miſericors,ad quē Propheta in hæc verba exclamat.Multę miæ oĩbus inuocantibus te
Pſalm.85 & aliàs:Miſericordia dñi plena ē terra.Et iterũ:Magnificata eſt vſq; ad cęlos mĩa tua,nec eſt tã
Pſal.32 pctōr magnus,q ex corde grãm poſtulãs,nō ſit maiorē à deo ĩpetraturus mĩam,cuius ſanè gra
Pſal.56 tia(Aplo teſte)nulli deerit,ne modo qs ſibĩpſi deſit.Et utiq; pr̃ nobis eſt daturus qcqd in no-
Heb.12 mine filij petiuerimus,id qd Euãgeliſta ſciēs:Et hæc ē(inqt)fiducia quã habemus ad deũ,quia
Iohan.16 quodcũq; petierimus ſcd̃m volũtatē eius,audit nos.Et ſcimus qa audit nos,qcqd petierimus.
Ioh.1.et 5 Qualis aũt ſit petitio ad voluntatē dei,fortaſſis ex muliere Chananęa facile eſt colligere.Nimi
Iac 1.et.5 rum orō exaudibilis primũ fiat in fide ſirma,de qua Iacobus:Poſtulat aũt in fide nihil hæſitãs.
Et deinde:Et fidei ſaluabit infirmũ.Et Chrũs ait:Omnia quæcunq; petieritis in nomine meo
Matt 21 credētes accipietis.Scd̃o in patiētia,de qua Paulus:Patiētia(inqt)vobis neceſſaria eſt,vt volũ
Heb.10 tatē dei faciētes,reportetis promiſſionē.Et Iacobus:Multum eñ valet aſſidua iuſti deꝑcatio.
Iaco.5 Tertio in humilitate,de qua Iudith:Nec ſupbi ab initio placuerũt tibi,ſed humiliũ & manſue-
Iudith 9. torũ ſempꝑ tibi placuit deꝑcatio.Et Propheta:Reſpexit in orationē humiliũ,& nō ſpreuit ꝑcē
Pſal 101 eorũ.Et ſcriptura alibi:Oratio humiliantis ſe,nubes penetrat.Demũ oportet,vt oratio ſit de
Eccle.35 re ſalutari,quod planè notaſ,quũ ſit petendũ in noĩe Chriſti,qd eſt Ieſus,qd eſt petere ſalutē,ſi
Mat.1 quidē Ieſus eſt ſaluator,teſte Angelo,q ad Ioſeph ait: Vocabis nomē eius Ieſus.Ipſe eñ ſaluũ
faciet populũ ſuũ à peccatis eorũ,qppe ꝑ quē toti humano generi ſalus fuit futura.

¶Modo ſubſequiſ ſcd̃m,qd ex hodierno Euangelio occurrit,& nō data quidē opa,ſed deo C
haud dubie diſponēte,& oblata ꝑ Euangeliũ occaſione diſcutiendũ.Quũ aliqt nunc annis tã
ſit varie tamq́; indiſcriminatim à pleriſq; oĩbus de iuſtificatiōe hoĩs,vel per fidem,vel per bo-
na opera magis digladiatum quàm diſputatum,vt non apud paucos fides cum operibus,vel
amiſſa ſit,vel propediem(quod deus auertat)amittenda,vel vtraq; minoris quàm ante pendē
da,neceſſarium prorſus videtur,vt deo authore,breuibus explicem quid ea in re Chriſtiano
hominí

hominí ſit ſentiendũ & credendum. Quia vero tempus nunc me deficit, quod reliquũ eſt, alio & ſuo quidem loco, fauente deo, redditurus ſum.

¶HOMILIA XXII DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matthæi. 20 Marci. 10: Neſcitis quid petatis.

Feria quarta poſt ſecũdã dñicam quadrageſime.

A TTES partes lectio hodierni Euangelij cõplectitur. in quaꝝ pri-
ma nobis vel ideo hodie paſſio Chriſti amariſſima & innocentiſſi-
ma proponitur, vt ĩde, qui pugna ſpirituali modo laſſati, laboribus
Chriſti roborentur & exacuantur ad patientiam & ad voluntariã
laborum tolerantiam. Quis eñ tam impatiens, qui, & quidẽ pro-
pter ſalutem æternam conſequendã, nolit vel ad finem in ſuis tenta
tionibus ſuſtinere? Quũ audit Chriſtũ dominum ſuum pro ſe tanta
pertuliſſe? Voluit nimirum Chriſtus, verus legislator, nobis ꝑ ama
riſſimã ſuam & paſſionẽ & mortẽ præcedere, vt viſa eius amaritu-
dine, aduerſitatẽ noſtram & tribulationem conſtanter tolerare ſtu
deremus. Et hoc eſt quod Petrus ait: In hoc eñ vocati eſtis, qa & Chrũs paſſus eſt pro nobis, 1. Petri. 2
vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſequamini veſtigia eius. Ea aũt non modo ſequemur, teſte Hiero-
nymo, ſi eius noĩe gladio ab eccleſiæ hoſtibus ꝑſequuti fuerimus, ſed & cũ patiemur omnem
B violentiã, cõtra peccata decertãtes. ¶Non eſt igitur, frẽs dilectiſſimi, quod nos afflictionis
amaritudo à piæ mentis propoſito debeat coercere, q ſcimus, q̃ta pro abſolutiõe nr̃a & libe-
ratione creator dominuſq; redẽptor nr̃ ꝑtulerit, qbuſve ſe cõtumelijs adficiendũ pro nobis
tradiderit, vt nos à vinculo poteſtatis diabolicæ liberaret. Memores itaq; ſimus, q̃ hac in re
apl's ſcribit: Recogitate, inquiẽs, eũ, q talẽ ſuſtinuit à pc̃toribus aduerſus ſemetipm̃ cõtradicti- Hebræ. 12
onẽ, vt ne fatigemini, animis vr̃is deficiẽtes. Nondũ eñ vſq; ad ſanguinẽ reſtitiſtis, aduerſus
peccatũ repugnantes: & obliti eſtis cõſolationis, q̃ vobis, tanq̃ filijs loquit, dicẽs: Fili mi, noli Prouer. 3
negligere diſciplinã dñi, ne fatigeris, dũ ab eo argueris: quẽ eñ diligit dñs, caſtigat, flagellat
aũt omẽ filiũ, quẽ recipit. In diſciplina perſeuerate. Tanq̃ filijs offert ſe deus. Quis eñ filius
C quẽ non corripit pater? Sed de hoc poſt aliquot dies (deo fauente) multa. ¶In altera huius
Euangelij parte de maioritate, deq; ijs, quæ penes illã ſeruari debent, dominus diſſerit, de qua
anno ſuperiore pluribus egimus: quã inter alia inconuincibilibus ſcripturaꝝ teſtimonijs eſſe
oporteꝛe oſtendimus, tã in Eccleſiaſtico q̃ in ciuili ſtatu, ita quidẽ, vt hæc ipſa vtrobiq; maio- Eccleſ. 3
ritas, nõ tam ſit dñij q̃ miniſterij: quũ vtiq; hoc debet quis eſſe humilior, quo ſit gradu dignita
tis & officij altior. Id quod Chriſtus obſeruauit, quẽ recte ſequentur optimi quiq; magiſtratus
D ¶In alia vero huius Euangelij parte, docemur, quomodo à deo petituri caute, ſapienterq; pe
tere debemus, ſiquidẽ ſæpe neſciamus quid vtiliter petamus, aplo dicente: Nam quid oremus Roma. 8
ſicut oportet, neſcimus. Qui aũt ſcrutat corda, ſcit, quid deſideret ſpũs, qui ſecundũ deum po-
ſtulat pro ſanctis. Hinc Chriſtus alibi nos in ſuo dũtaxat nomine petere voluit, quod eſt Ieſus Jo. 14. 15
id eſt, ſalus. Petere quidẽ debemus vnico verbo, quod noſtræ eſt ſalutis, id q̃d totũ ſua orati-
one dominica expreſſit. Quia proinde mater filioꝝ Zebedæi in contrarium petijt à domino Matt. 6
paſſa eſt repulſam: nempe, cui ille reſpondit: Neſcitis quid petatis. ſ. vos mater & filij. Quia Lucæ. 11.
eñ ille aliàs dixerat. Cũ ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſe- Matt. 19
des duodecim, iudicãtes duodecim tribus Iſrael, &c. Et rurſus: Et ego diſpono vobis, ſicut di-
ſpoſuit mihi pater meus regnũ, vt & bibatis & edatis ſup menſam meã, in regno meo, & ſede- Lucæ. 22.
atis ſup thronos, iudicãtes duodecim tribus Iſrael. Qui & alibi multa tradit locutus de regno Actoꝝ. 1
dei. Et qm̃ Iudæi pleriq; putabãt Chriſtũ ꝑ prophetas ſibi promiſſum aliqñ tẽporaliter in Hie
ruſalẽ regnatuꝝ, credebãt (ſcripturas tẽporaliter de Chr̃o exponẽtes) regnũ Iudæis ꝑ Roma- Actoꝝ. 1
nos ablatũ, ꝑ Chriſtũ reſtituendũ. Cuius cã diſcipuli aliàs q̃runt. Si in tẽpore hoc reſtitues re-
gnũ Iſrael? Et hoc quidẽ mõ Iohãnes & Iacobus, filij Zebedæi fortaſſis hauddũ ꝑfecte illumi-
nati crediderũt. Audiẽtes ideoq; hodie Chriſtũ morituꝝ, tertiaq; die reſurrectuꝝ, putarunt
eũ ilicò poſt reſurrectionẽ in Hieruſalẽ regnare: cupientes propterea, humano ducti affectu,
ratione cõſanguinitatis illi præ cæteris eſſe collaterales, ſubmiſerũt matrẽ ab illo pro ſe peti-
turã. At Chrũs eoꝝ poſtulationẽ perinde inutilẽ minuſq; ſalutarẽ reprobãs, reſpondit. Neſ-
citis qd petatis. Quod qdẽ verbũ, vnuſquiſq; magiſtratus & prælatus ſuo cõſanguineo, in pri
mis hauddũ idoneo & merito, ꝑlaturã & officiũ poſtulãti reſpõdere debuerit. Quãdoquidẽ
ſub eo verbo, adiectis, quæ illud præcedunt & ſequuntur, dominus docet.
E ¶Primo, Eos debere ad dignitates & officia promoueri, qui ſuis & laboribus & ſudoribus bñ-
meriti ſunt. Non enim decet quemq̃ requies, niſi poſt laborem, nec merces, niſi poſt ſudorẽ. 2. Tim. 2
Et hoc eſt, quod ad Timotheum Apoſtolus ait: Labora ſicut bonus miles Ieſu Chriſti. Nam

Digitized by Google

& qui certat in agone non coronabitur,niſi legitime certauerit.Si ſuſtinebimus,& conregna
bimus.Ideoq; prohibemur eos eligere in prælatos & magiſtratus, qui laboribus ſe nondum
Exodi. 3 ſuis exercuere,quandoquidē in prælaturis & officijs futuri ſint deſides, ocioſi, ignaui, immi-
teſq;,Vnde peritura eſt reſpub.cui præeſſe deberent.Hinc Moyſes non niſi poſt multos &
Deute.31. varios etiam in terra aliena labores & ſudores,populi Iſraelitici ex Aegypto liberandi dux eli
Ioſue.1. gitur,& illi fit nō niſi poſt multos quoq; labores ſucceſſor Ioſue filius Nun.Nec clam,quàm
Geneſ.41 poſt multos labores & ſudores,Ioſeph factus ſit à rege Pharaone præpoſitus vniuerſæ terræ
1.Timo.3 Aegypti.Sic apoſtolus noluit eſſe epiſcopum,niſi eum,qui haberet teſtimoniū ab ijs,qui fo-
ris ſunt.Quanta vero de hoc antiquis patribus cura fuerit,ſatis notatur ſub titulo decretalium
de electione.C.Nihil.In quo dicitur,Nihil magis eccleſiæ dei nocere,q̄ quod indigni.ſ.ſcien
L.ff gra tia vel ætate vel vita vel meritis,aſſumantur prælati.Et vult Canon, Indigne promotū deij-
datim.ff. ciendum.Sed de ijs alibi multa.Et leges quoq; ciuiles inibi non ſilent,quibus cauetur,vt edi-
de bo. et cto honores gradatim deferantur,& honores atq; munera non ordinationibus,ſed potiori-
mu.L.ho bus quibuſq; iniungenda ſunt.Sic aliàs imperator ait:Iubeo quiſquis docere nō vult,non re-
nores.ff. pente,nec temere proſiliat ad hoc munus,ſed iudicio ordinis probatus, decretum decurialiū
de curioni mereretur,optimorū conſenſu adſpirante.Atq; vtinam id noſtri electores vndiq; ſeruarēt,nec
bus l.ma tam inabiles eligerent,& minime eos,qui nunquam laboraſſent,nec vere didiciſſent:memo-
giſtros C. res Chriſti,hodie dicentis:Poteſtis bibere,&c.Prius em̄ de labore,poſtea de honore quæren
de profeſ dum exiſtimat,idemq; docet. ¶Secundo,Non eſſe quēpiam ad dignitatē,iuxta conſangui F
ſorib li.10
Tit.de ele nitatē,idoneis interim poſthabitis,eligendum,vnde alioqui reſpub.fit ruitura.Id quod ple-
ct.in Aut. runq; in eccleſiaſticis perſonis fieri videmus,quemadmodū videre eſt in pontificijs decretali-
8.q.1.c.apo bus,quæ & ipſæ prohibuerunt fieri,electionē iuxta ſanguinis affectum,& iuxta ſucceſſionē
ſtolica. ſanguinis.Sic & iure diuino,etſi Moyſes filios habuerit & fratres,nec indiſpoſitos,qui & tan-
Exodi.4 tus fuerit dei amicus,vt ei ille facie ad faciem loquutus ſit,& idem vtiq; potuerat ſucceſſores
Deut.vlt. principatus filios ſuos facere,& poſteris propriam relinquere dignitatem,de alia tamen tri-
7.q.1.c.de nig. bu.ſ.Ephraim(quum ipſe eſſet de tribu Leui)Ioſue eligitur,vt ſciremus principatū in populo
Actor.10 non ſanguini deferendū eſſe,ſed vitæ,inibiq; deum eſſe imitandum,qui nō eſt perſonarū ac-
ceptor.Sed nunc(inquit barbatus noſter Hieronymus)cernimus plurimos hanc rem benefi-
cio facere,vt nō quærant eos in eccleſiaſticas columnas erigere,quos plus cognoſcant eccleſiæ
prodeſſe,ſed quos vel ipſi amant vel quorū ſunt obſequijs deliniti vel pro quibus maiorū quiſ-
piam orarit,& vt deteriora taceam,qui vt clerici fierent,muneribus impetrant.Quod ne fiat,
L.vnica Chriſtus hodie totum prohibuit,qui ſibi conſanguineos noluit præ cęteris,& maxime haud
C.vt oēs dū idoneos præferre.Vnde & leges ciuiles cauent,Ne ſit in ſecularibus poteſtatibus ſucceſſio
tā ciuiles quæ maxime obeſſe poſſit,quū ſucceſſor plerūq; in natura anteceſſoris malitiam ſequat. Nec
q̄ milit.iud
1.Reg.1. obſtat quod Dauid in vita Solomonem,& Petrus Clementē inſtituerit ſucceſſorem:quādo-
8 q.1.c.Si quidē idipſum inſtinctu ſpūs ſancti euenerit,& quidem maxime,quod vterq; in ſucceſſione
Petrus morū & virtutum fuerit cōmendatiſſimus,& in conſpectu populi approbatus.

¶HOMILIA XXIII DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.21.Mar.12.Luc.20.Ideo dico vobis,quia auferet à vobis regnū dei & dabitur genti facienti fructus eius,&c.

Feria ſexta poſt ſecūdam dñicam quadrageſime

HAVD ſane mei moris hactenus fuit,vt pluribus agerem, quæ per A
ſe & ad literam plane nota ſunt,verum explorare plerunq; ſemper
libuit,quæ ſub litera ſpūs perinde grandiora perdocet.Sic nec ho-
die multis inhæſerim Euangelij hiſtoriæ literariæ,quæ apertò ad
Iudæos refertur parabola ſatis intelligibili.Quis em̄ non videt per
patremfamilias intelligi deum patrem,qui cœlum & terram perin-
de vt paterfamilias domum regit.Per vineam vero domum Iſrael.
Eſaiæ.5 De qua propheta:Vinea domini exercituum domus Iſrael eſt.Per
ſepem autem,clauſuram legis & mandatorū.Per torcular itidē do-
Mich.4 ctrinam prophetarum.Per turrim deniq;,templum in Hieruſalem
quod inſtar turris erat ædificatum.Per agricolas,ſacerdotes & Iudæorum principes,qui ha-
bebant officium obſeruandi cultum diuinum & iuſtitiam in omnibus. Per dominum pere-
gre profectū vtiq; deum,quaſi patientia abſentem,vt intelligatur ſemper homini liberū eſſe
arbitrium,ſiquidem deus ab initio conſtituit hominem,& reliquit eum in manu conſilij ſui.
Eccle.15 Per tēpus,fructus,legis ſuſceptæ tempus,quo illi debebant fructus reddere.Per ſeruos intelli
gi prophetas & ſacerdotes,qui prædicationibus ſuis,eos ad fructum bonorum operum eſſent
Mat.23 reducturi,quos illi interfecerunt.Per filium vero,Chriſtū Ieſum,quem & ipſi,odio perciti,oc
ciderūt

Digitized by Google

ciderunt, à quibus propterea eſt ablatũ dei regnum & traditũ gentibus, per fidẽ fructum affe Lucæ. 13
rentibus, Apl'o alibi dicente: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei, ſed quoniã repellitis il- 3 Reg. 21
lud, & indignos vos iudicatis vitæ æternæ: ecce conuertimur ad gentes. Sic em̃ nobis præce- Hebr. 13 Actor. 4
pit dominus. Audientes autẽ gentes, gauiſæ ſunt, & glorificabant verbũ domini, & credide- Actor. 13
B runt quotquot erant præordinati ad vitã æternã. ¶Hæc aũt hiſtoria vere facta, vtcũq; lo-
co parabolę recitata, nos ſerio admonet, vt in vinea dñi fructũ faciamus, deoq́; reddamus, mi
nime ocioſe de fide nr̃a & eccleſia gloriãtes, q̃s alioqui, vt iſtos, vineæ dñs pditurus ſit, vineãq́;
vel prioribus vel aliȷs locaturus, Apl'o alibi in hæc verba ſcribẽte: Q̃d ſi aliqui ex ramis fracti Roma. 11
ſunt, tu aũt cũ oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis & pinguedinis oliuæ factus es.
Noli gloriari aduerſum ramos. Quod ſi gloriaris, nõ tu radicẽ portas, ſed radix te. Di[illegible] ergo
Fracti ſunt rami vt ego inſerar. Bene propter incredulitatẽ fracti ſunt. Tu aũt fide ſtas. Noli
altũ ſapere, ſed time. Si em̃ deus naturalibus ramis nõ pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide
ergo bonitatem & ſeueritatẽ, in te autẽ bonitatem dei, ſi permanſeris in bonitate, alioqui &
tu excideris. Sed & illi, ſi non permãſerint in incredulitate, inſerentur. Potens eſt em̃ deus ite
rũ inſerere illos. Nã etſi tu ex naturali exciſus es oleaſter & contra naturã inſertus es in bonã Matt. 3
oliuam, quanto magis ij, qui ſecundũ naturam inſerentur ſuæ oliuæ? Hæc ille. Cui conſonat Lucæ. 3
diuus Baptiſta alibi dicens: Facite ergo fructum dignũ pœnitentiæ. Et ne velitis dicere intra
vos: Patrem habemus Abraham, dico em̃ vobis, quoniam potens eſt deus de lapidibus iſtis
C ſuſcitare filios Abrahæ. ¶Et hoc eſt, quod & ipſe dominus hodie ait. Ideo dico vobis, quia
auferetur à vobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructum. Et hæc quoad omnes & vni-
uerſos, quæ ſpũs haud obſcure dictat referri poſſe ad vnumquemq; ſigillatim, ita nimirum, vt
per vineam ſeu regnum intelligas animã vnicuiq; à deo mundam & integre traditam, Et per
gentẽ fructũ facientẽ accipias diabolũ q de illa deo ſit daturus debitã penſionẽ cruciationis &
vindictæ in tẽpore ſuo. ſ. poſt hanc vitã. De hac vinea in Canticis Solomonis ait deus: Videa Canti. 7
mus ſi vinea noſtra floruerit: Siquidem florere debet bonis odoribus & fructibus, alioqui em̃
ſicut omnis arbor, quæ fructum bonum non facit, excidetur, & in ignem mittetur, vt inde dæ Matt. 3
mon, iuſtitia cogente, fructum pœnæ ſit daturus. Sic vtiq; tradita eſt diabolo anima diuitis,
ad quem deus dicebat: Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te. Quæ autem paraſti, cuius Lucæ. 12
erunt? Iam vero quum vinea excolenda, ſit anima noſtra à deo locata, vt excolatur pro fru- Deute. 4
ctibus afferendis, clam eſſe nequeat, quin nos illam diligenti cultura, ne deterior fiat aut pe- L. ſi mer
reat, ſeruare debemus. Hinc deus per Moyſen: Cuſtodi igitur, ait, teipſum, & animam tuã ſo- ces. §. qui
licite. Quando iure cautum ſcimus, conductorẽ domus vel vineæ vel alterius rei, ad rẽ condu columnam.
ctam talẽ debere diligẽtiã qualẽ diligentiſſimus paterfamilias ſuis rebus adhibet, alioqui illũ ff. de locat. et cõduct.
D inde poſſe pelli, poſſeſſioneq́; priuari, ac alteri locari. Ita proculdubio deus de aĩa nr̃a facere Inſtit. de
poteſt. Ea igitur bñ excolenda, & in diligenti cultura ſeruanda eſt. ¶Primo, Vt à dãno pec loc. §. qui
cati ſeruetur. Religio em̃, inquit Iacobus, munda & immaculata apud deũ hæc eſt, &c. imma- pro vſu.
culatũ ſe cuſtodire ab hoc ſeculo. Si em̃, quod iure cauet, inquilinus iuſte ex vinea pelli poteſt Iacobi. 1
quando ſua culpa illi à nouo cœpit incõmodari, vtpote riuis vel fluminibus. Sic multo magis L. Si qd
deus hominẽ aĩa & vita priuare queat, qñ illã defectuoſam, vtpote ſtillicidio peccatorũ, repe domũ. ff.
rit. Hæc aũt diligẽs cura pro aĩa habet, qñ hõ in timore dei ſe cõtinet, ſine quo neceſſum eſt, vt locati.
ipſa ruinã ſuſtineat. Inde ſcriptũ eſt: Si nõ in timore dñi tenueris te inſtãter, ſubuertet domus Eccle. 7
tua: Siquidẽ, vt alius ait, timor dñi expellit peccatũ in te. Hinc Tobias ſenior filiũ ſuũ ab infan- Eccl. 1
tia timere deũ docuit, & abſtinere à peccatis. Siquidẽ in timore domini declinat oĩs homo à Tobiæ, 1
malo. Proinde anima exiens per ſenſus ſuos quinq;, aliquid per eos actura, ſemper perinde vt
baculo carnales hoſtes vel mundanos coercere debet timore domini. ſ. de æterna morte, di- Geneſ. 3
uino iudicio, inferno, purgatorio, &c. Hunc em̃ præcurſorẽ vel baculum timoris ſi Eua in pa Gene, 34
radiſo habuiſſet, non decepta decidiſſet in delectationem, perpetuo damnoſam. Quẽ ſi Dina
E filia Iacob habuiſſet, à Sychen filio Emor nõ fuiſſet oppreſſa. ¶Secundo, vt anima ab immũ 2. Cor. 7
dis ſordibus purget. Ideo apl'us: Has ergo, inquit, habentes promiſſiones chariſſimi, munde-
mus nos ab omni inquinamẽto carnis & ſpũs, perficiẽtes ſanctificationẽ in timore dei. Quã- In Aut. de lenoni
doquidem iure quoq; cautũ reperiatur, vt qui immunde, vtpote tenẽdo ſcorta & lenones &c. bus, §. ſta
inibi viuit, inde expelli poſſit. ſ. ex domo locata: Sic & deus animã, qñ ſordibus ſe nõ purgat. tuimus
Vñ in figura olim homo tangẽs iumẽtũ vel hominẽ mortuũ efficiebat immundus, & ilicò à tẽ Leuiti, 5
plo & à cõmunione hoĩm excludebat. Sunt aũt tria à qbus aĩa eſt purgãda, quæ illam defœ- Nume, 19
dant. ſ. concupiſcẽtia carnis, concupiſcẽtia oculorũ, & cupiditas terrenorũ, quæ purgãda ſunt 1. Iohã, 2
F oblatione agni. ſ. paſſionis Chriſti. Itẽ pari turturum, id eſt, oblatione oculorũ gemẽtiũ, ſimu
la puriſſima. i. confeſſione clara. ¶Tertio debet anima à iuſtis debitis liberari & exonerari, Matt. 22
pẽſioneq́; annuã reddere: Siquidẽ quilibet tenet ad ea, q̃ debet, deo reddere. Sic ſcriptura dicit Roma. 13
Deo dignas oblatiões offer. Si em̃ leges imperatorũ voluit eũ ex re locata vel conducta pelli Eccle, 14
poſſe, ſi leges cõductiõis nõ ſeruat, vtpote q tẽpore debito arbores nõ incidit, terrã nõ colit, L. nec vectigalia. ff

de public. iudicijs vel fiſco non ſoluit, vel alia opera obmittit, longe profecto magis, homo priuatur anima &
locat dæmonibus, ſi leges deo ex aïo nõ reddit, quas debet. Quæ aũt deo quiſq; de aïa ſua de-
bet, & qd à nobis ille expoſcat, propheta hiſce verbis arguit. Indicabo tibi o hõ, qd ſit bonũ,
& qd dñs requirat à te: Vtiq; facere iudiciũ & diligere miſericordiã, & ſolicite ambulare cum
Mich. 6 deo tuo. Quaſi dicat, Primo debes facere iudiciũ de teipſo, vt ſicut caro tua delectata eſt ĩ pec
catis, ſic etiã puniat in lamẽtis: Nec alteri miſericordiã facias, niſi tibi ipſi prius feceris, Alioqui
Eccle. 14 q ſibi neq̃ eſt, cui bonus erit? Sic nec tibi ſufficit, ambulare corã deo exteriori apparẽtia, ſed ĩ-
teriori deuotione & pſentia ſtudeas animã mũdã ſeruare à peccatis, qd eſt maximũ obſequiũ
deo reddendũ: qd oẽs illi debemus ex cõmuni oĩm voto, qd vouemus ei in baptiſmo, renun-
tiantes inibi diabolo & pompis eius. Quod vbi ſeruauerimus, nõ dicet ad nos dñs. Ideo dico
vobis, quia auferetur à vobis regnum dei, &c.

¶HOMILIA XXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ. 11.
Matthæi. 12. Beati qui audiunt verbum dei, & cuſtodiunt illud.

Dominica tertia quadrageſime. Oculi.

QVONIAM hodiernũ Euangelium, tam ſubtilibus argumentis, A
q̃ ardua rerum difficultate ſcateat, in rem arbitror futurum, ſi paucis
2. Cor. 3 idipſum explanaro, altius quędã repetiturus, quo cũ litera quæ oc-
cidit, ſpũs & ipſe accipiatur. Principio igitur ſciendum duxerim,
Mat. 2 Iudæos vel maxime ſcribas, legumq́; peritos ex ſcripturis, prophe-
Mich. 5 tarumq́; vaticinijs ſciuiſſe Chriſtũ ex ſemine Dauidis prognatũ, ali-
Hiere. 33 quando & quidem perpetuo regnaturũ, nempe de cuius natali ſolo
Bethleem ſcriptum legerãt, Ex te enĩ exiet dux qui reget populum
meum Iſrael. Itẽ & illud Hieremiæ: Ecce dies veniunt dicit domi-
nus, & ſuſcitabo verbum bonum, quod loquutus ſum ad domũ Iſra
hel & Iuda, in diebus illis germinare faciam Dauid germen iuſtũ, & faciet iudiciũ & iuſtitiam
Eſaiæ. 9 in terra, & hoc eſt nomen quod vocabunt eum, dominus iuſtus noſter. Et illud Eſaiæ: Paruu-
lus natus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & vocabitur nomen eius ad
mirablis conſiliarius, deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Quæ vel cuncta ſe cogno-
Matt. 21 uiſſe & ſciuiſſe teſtantur vel ipſi Iudæi in perſona Chriſti apud Matthæũ: Nouiſſime autẽ mi
Marc. 12 ſit ad eos filium ſuum, dicens: Verebuntur filium meum, agricolæ autem videntes filium, di-
xerunt intra ſe, Hic eſt hæres, venite occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius. Et ap-
prehenſum eum eiecerũt extra vineam, & occiderunt. Cæterũ, quia illi hoc ipſum de regno
Mat. 20 plerunq; temporali intelligebant (id quod mater filiorum Zebedæi aliàs innuit) qui Chriſtũ
Marc. 10 falſo accuſantes dixerunt, quia ſe regem vocauit. Verum ille de regno cœleſti hoc intellexe-
Iohan. 18 rat, ad Pilatum palàm, inquiens, regnum ſuum non eſſe de hoc mundo, quod enim ſi eſſet de
hoc mundo, ſui vtiq; miniſtri decertarent, ne Iudæis traderetur, ideo verebantur, ne ille, ſi in
eum omnis populus apertiſſimis eius miraculis, diuiniſq́; doctrinis permotus, perinde atque
in verum deum. ſ. in Meſſiam in lege promiſſum, & in regẽ æternum crederet, & ſuum ille ali
Matt. 2 quando regnum occuparet, vel per gẽtes (vt tandem factum eſt) peſſum iret (quod & Hero-
des ſucceſſorem nouum pertimeſcẽs, planè ſignificans Chriſto perinde Iudæorum rege na-
to cum omni Hieroſolyma perturbatus eſt) inuidia ſanè ac timore, imò & furore, quoniam
is ipſorum ſcelera acriter reprehẽderet ſupra quàm dici poteſt, miraculis eius manifeſtiſſimis,
vbiq; & quidem maximè in hodierno Euangelio (ne populus in eum crederet) partim quod
inuidorum eſt, detraxerunt, quoniam ea non diuina, ſed diabolica virtute faceret, partim q
ea quæ faceret, non eſſent magna, ſed parua, vtpote circa hæc inferiora, & perinde quotidia-
na circa corporum curationes, non etiam cœleſtia (cuiuſmodi in veteri teſtamẽto facta fu-
iſſent) verſantia. Proinde nonnulli, quoniam negare haud potuerint miraculum, tam coràm
palàmq́; ab ipſo in eijciendo dæmonio factum, murmurantes aiebant, eum non dei, ſed virtu
te dæmonis dæmonẽ eijcere, nonnulli vero hoc ipſum, vt vile quoddam miraculum (quam-
Matt. 12 uis in vno eodẽq; homine tria miracula, eaq́; maxima fecerat, nimirũ qui hominẽ obſeſſum,
Ioſue. 10 cæcum, mutum, à dæmonio cæcitateq́; vindicarat, loquẽtẽq; reddiderat) ſuſq; deq; habẽtes,
Eſaiæ. 38 de cœlo aliquod ſignum ab illo videre ſatagebant. Cuiuſmodi fortè fuerat, quum tẽpore Io-
ſue ſol vnius diei ſpatio immobilis ſteterat, aut quando idẽ ſol tẽpore Ezechiæ decẽ gradi-
bus retroceſſerat. Chriſtus itaq; patris ſui gloriam, quam iſti blaſphemando offendebãt, vni-
cè quærẽs ac vidẽs, id eſt cognoſcẽs (is enim deus ſcrutator cordium ſolus eſt & renum) puer-
Hiere. 17 ſas iſtorum cogitationes, alteram æmulationũ qua miracula ſua paruipẽdebant, aliàs confu-
Ionæ. 2 tauit, ſignũ aliud non dans illis q̃ Ionæ, filiũ quidẽ hominis in corde terræ tribus diebus, & tri
bus noctibus futurũ, vt Ionas tribus diebus & noctibus in vẽtre ceti fuiſſet, alteram vero qua-
tuor

Digitized by Google

tuor ſane rationibus non ex ſcripturis, quas iſti falſo exponentes non attēdebant, ſed ex com muniter accidentibus mirè & grauiter refellit, ſimulq́ʒ aperto demonſtrat regnū dei, id eſt ſe Chriſtum ex lege promiſſum veniſſe, nec alium plane expectandum.

B ¶Quarū prima deſumitur ex naturali dæmonū in malo concordia, qui ſanè ſibiipſis nō repugnant, nec ſuis ſatellitibus nocent, at potius ſuū ſtatuunt regnum, ideoq́ʒ vnus alterū non expellit, ſed potius ſatagit, vt vterq́ʒ poſſideat. Secunda ex legitima blaſphemantiū atteſtatione, qui filios ſuos (ſiue hos intelligas eſſe Apoſtolos de ſtirpe Iudaica natos, ſiue alios Iudæos Chriſtū non ſequētes, quoniam vtriq́ʒ virtute nominis Ieſu dæmonia deijciebant, vt alibi te- Matt.7
ſtis eſt ſcriptura) Chriſtū nomine, virtuteq́ʒ diuina dæmones eijcere adfirmabant, quod & à Lucæ.11
ſimili de Chriſto ipſo eius poteſtatis authore nimirū negare non debuerant. Subſequēs ideo- Marc.9
q́ʒ erat Iudæos optime potuiſſe ex claris miraculis intelligere, quod regnū dei, id eſt Chriſtus ad eos iamdudum venerat, nec alius venturus. Chriſto vel ipſo ad Iohannē Bapt. teſte, q̄ ro-
garat per ſuos diſcipulos, an ipſe Chriſtus eſſet, an alius expectandus, reſpondente: Euntes, Lucæ.7
renunciate Iohanni, quæ audiſtis & vidiſtis, Quia cæci vidēt, claudi ambulant, leproſi mundantur, ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes euangelizantur. Beatus quicunq́ʒ non fuerit ſcandalizatus in me. Q.d. illa em̄ nemo, præter eū qui miſſus eſt, facere poteſt. Id quod &
Iudæi ex ijs, quæ Chriſtus faciebat, facile & ex ſcripturis apud Danielē, vbi de aduētu Chri de Danie.9
finito tradebaē, & ex alijs quoq́ʒ cognoſcere potuiſſent, niſi odio cōtra Chriſtū ſemetipſos obcæcaſſent, omnia, eaq́ʒ optima Chriſti facta ſiniſtre (vt adſolēt maleuoli) interpretantes.

C ¶Tertia ratio per exēplū à domini potētia ſumitur, ſiquidē conſtabat, Chriſtum perinde for- Pſalm.23
tem & potētem (vt de eo ſcribitur) in prælio dæmonis tanquā impotentes vniuerſaliter eijcere, qui tamē ante Chriſti aduētum potuere plurimum, ſubſequēs fuit, vt & ipſo diabolo for-
tior, non diaboli, ſed dei virtute dæmones eijceret. Quarta ex triplici operum diuerſitate. Nō 1.Cor.6
em̄ queunt ſibi cooperari, qui facto ſunt & voluntate ipſa à ſe contrarij. Atqui Chriſtus vult
omnes homines ſaluos fieri, quos omnes vult perire diabolus, quoniā eius inuidia mors intra- 1.Tim.2
uit in orbem terrarum. Præterea Chriſtus moriturus erat, vt filios qui diſperſi erant, congre- Sapiēt.2
garet. At diabolus eſt, qui rapit & diſpergit oues, ſiquidē diabolus omnis veræ pacis inimicus Johan.10
diuerſas ſectas & hæreſes, & ſchiſmata (quantum in ipſo eſt) introducit. Inſuper Chriſtus pol-
luta mūdat, quippe qui agnus dei peccata mundi abſtulit. Diabolus vero mundata turpio- Johan.1
ribus ſordibus cōtaminare ſtudet, q̄ (vt Euangeliſta ait) ab initio peccati fuit pater, qui tanq̄ Apoca.4.
leo rugiens circumit, vt tētationibus aliquē deuorare poſſit, & à Chriſto diſtrahere. Tametſi 1.Johā.3
pleriq́ʒ in hac vltima ratione varient, eam aliter & aliter exponētes, à nobis tamē nequaquam 1.Petri.5
alieni, quoniam facile inter nos conueniat. Accedit modò vltima mulieris (quā nōnulli Marcellam fuiſſe contendunt) de Chriſto, quia verus ſit dei filius, teſtificatio, quæ adfirmat beatam
quæ Chriſtū vtpote verum dei filium, in vtero ſuo portarit, nimirū tanti filij mater in nō vul- Matt.12
garem, tam Iudæorum, q̄ hæreticorum Mariæ virginitati, ac laudibus eiuſdē detrahentiū confuſionē. Chriſtus vero perſonarum minime acceptator, qui (vt aliàs eos ſibi fratres & ſorores & matres eſſe adfirmat, qui eius qui in cœlis eſt, patris voluntatē faciunt) hoc ſane loco mulieris exclamantis fidē commēdans, non eam modo quæ dei verbum, id eſt Chriſtum corporaliter portauit, ſed & beatos qui idipſum audiunt & cuſtodiūt, eſſe adfirmans, adeoq́ʒ benedictā virginē Mariam, non tam beatam aſſerēs, quia Chriſtum corpore per carnis aſſumptio-
nē, quam q̄ mēte per fidē ſuſceperit, quod Eliſabetha probās: Beata, inquit, quæ credidiſti, q̄- Lucæ.1
niam in te perficiētur, q̄ tibi dicta ſunt à dño. Quo equidē loco, vt noſtro proloquio ex parte
ſatis fiat, rogantibus quod ſit dei verbū breuiuſcule reſponderim. Verbum dei & eſſe ipſum Johan.1
Chriſtū, dei filiū, quo de ſcribiē, In principio erat verbū, & verbū erat apud deū, & deus erat
verbū, & verbū caro factū eſt. Et alibi: Tres ſunt, qui in cœlo teſtimoniū dant, pater, & ver- 1.Johā.5
bū, & ſpūs ſanctus, quod qui ſequunē. ſ. crucem eius tollentes, patris mandata per bona opera Matt.16
ſeruantes, hauddubie beati ſunt, hæredes em̄ ſunt Chriſti, & ſic æternæ beatitudinis, q̄ patris exequūtur volūtatē, ipſum verbū, id eſt Chriſtū fide per opera cuſtodientes. Eſt & dei verbū, quod non modo ab ore dei proceſſit, de quo aliàs: Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni
verbo quod procedit ab ore dei, & ſic q̄d in Euangelio continetur, verūetiam q̄d vel à Chri- Deute.8
ſto vel eius diſcipulis, eorūq́ʒ ſucceſſoribus recte riteq́ʒ dictū ad nos poſteros vſq́ʒ vel ſcriptis, Matt.3
vel ſermonibus, perinde atq́ʒ per manus longa annorum ſerie emanauit. Parum enim aut nihil Matt 4
refert, quid à Chriſto, vel ab alio ſuggerēte ſpū ſancto ad dei gloriam, eiuſq́ʒ eccleſiæ ſalutem
eſſe dictum. Quandoquidē omnia Chriſtus voluiſſe exiſtimetur, & dixiſſe, q̄ alibi ad diſcipu- Matt.10
los dixerit. Non vos eſtis q̄ loquimini, ſed ſpūs patris veſtri, q̄ loquitur in vobis. Hinc & Paulus ad Corinthios: An experimentū eius quæritis, q̄ in me loquitur Chriſtus. Quare Chriſtus 2.Cor.13
Opt. de phariſæis ait: Omnia quæ cūq́ʒ dixerint vobis, ſeruate, & facite. Nec inibi excipit, q̄d Matt.23
vel à quālibet malis aliquando benedictū ſit. Nam & illi aliquoties ſpū ſancto reuelante veri- Matt.10
tatē vel ex officio locuti ſunt. Id q̄d de Iuda proditore apud Matth. Et de Balaam in libro Nu- Num.24

Johan.11. 1.Petri.1. 2.Petri.4 Lucæ.10 me. Et Caipha apud Iohannē ſatis perſpicuū euadit. Quandoquidē(ait Petrus)ſpū ſancto reuelante non ſibiipſis,ſed nobis miniſtrauerint prophetæ. Nam & hi ſi loquuti ſunt, quaſi ſermones dei loquuti ſunt. Eapropter Chriſtus ad eoſdem inquit:Qui vos audit,me audit: & q vos ſpernit,me ſpernit. Id quoniam ſuo loco locupletātēr proſequuti ſumus,hic latius diſſerere ſuperſedemus. Hoc vnū per Coronidē addentes,beatos eſſe, qui dei verbū,&c. vtpote q̄d

Lucæ.8 vel à Chriſto,vel ab eius ſucceſſoribus ad nos relictū eſt,audiunt & cuſtodiunt. Quod ſane faciūt,qui(teſte Chriſto)dei verbū in corde bono & optimo audientes retinent,& fructū afferunt in patientia,id eſt qui ipſum corde credunt,& opere implent. Quod certe haud agunt, qui calamitoſis his temporibus paſſim oretenus Euangelium clamitant, à cuius ſunt operibus & documentis prorſus alieni,nimirū agentes, quæ ab Euangelicis præceptis ex diametro diſtant,qui deniq; fidē in ore habētes,opera,vel quamlibet bona reſpuunt,nempe fide ſo-

Esaię.29 la(quam neſcio an vere habeant)ſine quidem operibus ſe iuſtificari affirmantes. In quos recte nec minus ſerio deus ille Max. cordiū perſcrutator per Eſaiam inuehitur. Populus,inquiens, hic labiis me honorat,cor autē eorum longe eſt à me. Aberrant ſane plurimū,non ſolum

Galat.5 iſti fiduciarii,qui ſuā iuſtificationē ſoli fidei,& ei qui ſine operibus mortua eſt,ſed & qui fidei, quæ per dilectionem(vt Paulus ſcribit)id eſt per bona opera operatur,attribuunt. Siquidem

1.Regū.2 omnia ſint dei omnipotentis,qui ſolus(vti in regnorū libro traditur)viuificat & mortificat, deducit ad inferos & reducit. Huic profecto totam iuſtificationē ſoli & iuſtiſſime acceptam feremus,qui ſua miſericordia,fide in ſe vera,quæ operibus bonis non vacat,nos iuſtificat,vni

Matt.10 cuiq; ſecundū opera eius redditurus,malis pro ſua iuſtitia mortem æternam, bonis autē pro ſua miſericordia immenſa vitā æternā. Et ſane,vt alias ſcribitur,procedēt,q bona fecerunt in reſurrectionē vitæ:qui vero mala egerūt,in reſurrectionē iudicii.

¶HOMILIA XXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matthæi.15. Honora patrem tuum,& matrem tuam, & qui maledixerit patri vel matri,morte moriatur,&c.

Feria quarta poſt tertiā dñicam quadrageſime.

QVAE SVNT humanæ(quas vocant)conſtitutiones & traditiones,& quatenus obſeruādæ,anno pariter ſuperiore multis oſtēdimus,nihil hodie inde repetētes,præterq̄ quod ſciendū pro intellectu eoꝝ,quæ in præſentia ſunt dicēda, omnino dixerimus,quæ ſunt per ſe bona,à deo prorſus vt fiant eſſe pcepta, quæ verō mala, ne fiant prohibita. Vnde propheta:Declina à malo & fac bonum. Quæ vero per ſe ſunt,neq; bona,neq; mala,eſſe à deo relicta arbi- A

Psal.36 trio ſuperioꝝ,vt pro loco,tpe,pſona,cauſaq; hæc ipſa diſpenſent, vt vel fieri(ſi viſum fuerit)vel nō fieri iubeāt:q non iuſſa inculpatim fieri poſſint,aut non fieri,iuſſa aūt citra culpā non negligi,ſine crimine non cōtemn. i Siquidē ſemper & vbiq; neglectus culpæ & contemptus damnationi obnoxius ſit,qm̄ inde abſit charitas,quā ſinguli ſingulis debemus. ¶In pdictis vero rebus, B

Roma.13 quæ. ſ. indifferētes hauddū iuſſæ ſunt,ſtatuentes omnino attendant,ne ſtatuant vel cōtra ius

1.Iohā.3 diuinū,vel naturale,vel rationē:ſiquidem q alioqui non merito eoꝝ obedientiam ſint exacturi:quū ſcriptum ſit. Deo magis oportet obedire q̄ hominibus. Et à deo quoq; Adæ dictū ſit: Pro eo q obedisti voci vxoris tuæ plus q̄ meæ,maledicta terra in opere tuo. Præterea atten-

Actoꝝ.5 Genes.3 dant & caueāt,ne(quod prohdolor ſæpenumero fieri videmus)quæſtus gratia noua dogmata,noua pcepta,nouaſq; traditiones inuehāt:quippe q eo pacto cōtra legē faciant, cum proximis faciant,quod ſibi nollent fieri,itemq; circūueniunt fratrem,falſumq; teſtimonium di-

Matt.7 Lucæ.6 Tobiæ.7 cunt,adſerentes id eſſe verum,quod falſum eſt. Furtum faciunt,& tranſgrediuntur id. Non concupiſces,interim tamen dicentes,ſe eiuſmodi propter deum eiuſq; reipublicæ cauſa facere & ſtatuere,quum eorum animus tam longe inde abſit,vt recte Chriſtus in ipſos hoc prophetæ vſurpauerit. Populus hic me labiis honorat,cor autem eorum longe eſt à me. Contra quos idem propheta exclamat:Væ,inquiens,qui condunt leges iniquas,& ſcribentes iniuſti-

Esaiæ.10 tiam ſcripſerunt,vt opprimerent in iudicio pauperē,vt vim facerent cauſæ humilium populi mei. Quid facietis in die viſitationis & calamitatis de longe venientis? Ad cuius fugietis auxilium,& vbi derelinquetis gloriam veſtram? Cauete igitur ne incuruemini ſub vinculo,&

Esaiæ.10 cum interfectis,id eſt,dæmonibus,cadatis. Debent igitur ſuperiores de rebus ſub diſpenſatione à deo relictis ad bonum finem,id eſt,propter bonū commune,iuſte,& nō propter quæſtū ſtatuere,ſequētes philargyriā,q̄ ad hæc ingenioſe excogitāda magiſtra ē vel ſolertiſſima.

¶Cuiuſmodi hodie dn̄s acriter nec minus iuſte arguit,dicēs. Quare & vos trāſgredimini mādatū dei,propter traditionē veſtrā? Nimiꝝ,q vt ſuā auaritiā,gulā,pompamq; fouerēt,& ſuas C

explerēt

Digitized by Google

explerent concupiſcentias tradiderunt, qui manus non lauiſſet manducaturus panem, delatus
reprehenderet vt tranſgreſſor, & purificatione aliqua redimeret offenſam, cũ tamen de hoc in
lege nihil eſſet cautũ. Itemq; tradiderunt, id videlicet, ꝙ qui obtuliſſet templo de bonis ſuis,
proteſtando ſe velle parentes ſuos huiuſmodi oblationis eſſe participes, non amplius obliga-
retur honorare, id eſt, ſubuenire neceſſitatibus parentum, quaſi vero melius eſſet offerre tem-
plo, quàm parentum neceſſitatibus ſubuenire, quod eſt honorare parentes. Quod quidem dei
mandatũ ſuis traditionibus iniquè obliterabant & ſupprimebant, quas ꝗ diuinas arctius cu-
ſtodiri voluerũt, interim fraudẽ diuinæ legi facientes, qua cauet, honorãdos eſſe parentes.
I ¶Ad quam hortat ſcriptura, dicens: Honora patrem tuũ & matrem. Natura qua fit, vt etiã Exodi. 20
bruta, vtpote pulli Ciconiarum ſuos parentes beneficijs ſubleuant. Vtilitas promiſſa, vt longæui Deuter. 5 Plini. li. 10
ſint atq; benedicti, q ſuos honorant parentes. Vnde: Honora patrem tuũ & matrem tuam, ſi- cap. 23
cut præcepit tibi dominus deus tuus, vt longo viuas tempore, & bene ſit tibi in terra. Et rur- Exodi. 20
ſus: Qui honorat patrem ſuum iocundabitur in filijs, & in die orationis exaudiet, & vita viuet Deuter. 5
longiore. Et paulopoſt: Honora patrem tuũ vt ſuperueniat tibi benedictio à deo, & benedi- Eccl. 3
ctio illius manet in nouiſſimo. Et hoc eſt, ꝙ Apoſtolus ait: Honora patrẽ tuũ & matrẽ, ꝙ Ephe. 5
eſt mandatum primũ in promiſſione, vt bene ſit tibi, & ſis longæuus ſuper terram. Pœna ſi nõ Coloſſ. 3
honorauerimus: Scriptũ enim eſt: Qui maledixerit patri ſuo vel matri, morte moriat, ſitq; ſan Exo. 21
guis ſuper eũ, qui alterutri maledixerit. Et rurſus: Qui maledicit patri ſuo, & matri, extinguet Leui. 20
lumen eius in medijs tenebris, hæreditas, ad quam feſtinat, in principio, in nouiſſimo carebit Puerb. 20
benedictione. Hinc aliàs filius cõtumax, proteruus & inobediẽs corã omni populo in terrorẽ Deute. 21
alijs iubet lapidari. Atq; ideo ſenior Tobias: paulopoſt moriturus pinde in teſtamẽto ad filiũ Tobiæ. 4
ait: Honorẽ habebis matri tuę omnibus diebus vitæ eius: memor enim eẽ debes, quæ & quanta
pericula paſſa ſit ꝓpter te in vtero ſuo. At inq; in qbus oportet honorari parẽtes. Reſpõdeo.
¶Primo, honore reuerentiæ, quam illis debemus propter eſſe, quod nos ab eis accepimus.
Vnde ſcriptura: Honora patrẽ tuũ, & gemitus matris tuæ non obliuiſcaris, memento niſi per Eccl. 7
illos genitus fuiſſes, natus non eſſes. Atqui hæc reuerentia conſtat affectu, quo eos diligamus,
& effectu, quo offenſam illorum ex amore timeamus, illis aſſurgamus & inclinemus.
¶Secundo, honore beneficẽtiæ ꝓpter nutrimentũ neceſſitatis, ꝙ ab eis accepimus. Et qui
dem: Primo ſolatio verborum, vt illos blandè alloquamur, loquẽtes quod eos delectet, non ex-
aſperet, ꝙ vereor nũc paucos facere: quũ tamen morte moriat, qui alterutri maledixerit. Se- Deuter. 5
cundo, honore ſeruitij, vt & corui, & elephantes ſuis faciũt in ſenectute parentibus. Hinc ſcri- Eccl. 3
ptura: Fili ſuſcipe ſenectutem patris tui, & ne contriſtes eum in vita tua. Sic iunior Tobias, vt Tobiæ. 11
paternæ cæcitati remediũ quæreret, puer adhuc, omniumq; rerum ignarus, domo peregrè pro-
fectus eſt, cœleſtem meruit ducem ſortiri. At vereor nũc pleroſq; vt ſpurios expellere & ver- In Aut.
berare ſuos parentes, quos leges imperatorum permittunt exhęreditari. Tertio, exhibitione ne- vt cũ de ap
ceſſariorum victus & veſtitus. Vnde. Honora patrem & matrem, & ſuperueniet tibi benedictio pel. cogno.
tua. Hinc pulli ciconiarum ſuos in ſenio parẽtes nutriũt, à qbus ſunt ipſi in iuuentute nutriti. Sic §. cauſas col. 8
aliàs filij Iſrael patrem & matrem ſuam fouebant in ſenectute. Id ꝙ etiam dñs hodie in ſcri- Eccl. 3
ptura allegata non obſcurè ſubindicat, quam illi ſubuertebant, & falſiſſimè qdem, quandoqui Gene. 42
dem prætexuantes pietatem, potius impij fuere erga parentes, quos vtiq; deus ſua cauſa non
vult fame perire, & ſubſidio carere, quoniam ait: Euntes aũt diſcite qd eſt: Miſericordiam vo- Mat. 9
lo & nõ ſacrificiũ. Qui etiam iuxta Dauidis dictũ, noſtrorum bonorum non eget: q quoq; nõ vult, Pſal. 15
niſi obſequiũ nr̃m rationabile, ꝙ certe nõ eẽt, ſi derelictis parẽtibus inopia, tẽplo offerremus Roma. 12
¶Tertio, honore obediẽtię, ꝓpter nutrimentũ ꝓbitatis, vt illis humiliter obediamus. Hinc Ephe. 6
Apl'us: Filij (inqt) obedite parẽtibus veſtris in dño, hoc enim iuſtũ eſt & placitũ in dño: Siqui- Coloſ. 3
dem illi nos educarint in diſciplina & correctiõe. Sic nimirum Iſaac humillimè paratus fuit obe- Gene. 22
dire patri ſuo Abrahę vſq; ad mortẽ, ligna holocauſti humeris ſuis adferẽs. Et ſic hac qdẽ par
te appellatiõe quoq; parẽtũ veniũt ſuperiores, ſenes atq; ꝓceptores, q vtiq; (Quintiliano teſte) Quin. li. 2 cap. 10
parẽtes ſunt, nõ corporum ſed mentiũ, quas ſuis ꝓceptis & doctrinis exornãt & exornare debẽt, Iuue ſa. 7
quos ideo debemus honorare, quo ſane pacto, oĩs anima eſſe debet ſubdita poteſtatibus ſubli
mioribus. De ſenibus ait ſcriptura: Coram cano capite aſſurge, & honora pſonã ſenis. Et aliàs: Roma. 13
In medio magnatorum loqui nõ præſumas, & vbi ſunt ſenes, nõ multũ loquaris. Sed heu pueri, 1. Pet. 4
nũc noſtri, peiores in hoc ſunt Aethnicis, de qbus Iuuenalis: Credebãt hoc grãde nefas, & mor Leui. 19
te piandũ, ſi iuuenis vetulo nõ aſſurrexerat. Et ſi, barbato cuicũq; puer licet ipſe videret, plura Eccl. 32
domi farra & maioris glandis aceruos. tam venerabile erat precedere quatuor annis Iuuena ſa- tyra. 13

HOMILIA VICESIMASEXTA DE EO QVOD SCRIPTVM
eſt: Iohannis. 4. Spiritus eſt deus, & eos, qui adorant eum, in ſpiritu &
veritate oportet adorare, & cętera.

Feria ſexta poſt tertiã dñicã quadrageſime.

CONTINETVR HODIERNO EVANGELIO VTI A
liſſima ſimul & admiranda Ieſu Chriſti cũ muliere Samaritana tam
de vera fide quàm de vero diuinóq; cultu diſputatio, non inferior,
Johan.3 nec minus mirabilior ea, quàm alibi dominus cum Nicodemo ha-
Heb.11 buit diſputatione. Quid enim fide vera, vel ſalubrius, vel magis ne-
Mar.vl. ceſſarium, vtpote ſine qua nemo poſſit nec placere Deo, nec vnquã
ſaluari & iuſtificari? Quid ãt vero cultu diuinóq; homini pio vel ma
gis neceſſarium vel Deo optimo maximo gratius & acceptius, vtpo
pote citra quem ſuus Deo honor eſſe nequeat: nimirum qui ſolus &
Gene.2 vnicus à nobis vult coli. Hinc exemplo memorabili docuit proto-
plaſtus, quæ omniũ prima ſit liberis diſciplina inculcanda: Nam quũ duorũ pater eſſet, vterq;
ab eo edoctus eſt cœli numen venerari, quod hæc primaria ſit ſapientia. A quo nimirũ vero
Heb.11 Dei cultu antequàm deſcirent pij illi homines in Chriſtiana religione, plerique eorum omnes
mortem ſubire non dubitarunt. Quorũ aliqui ſerra ſunt dimidiati, altis alij voraginibus merſi,
ignibus conſumpti, præcipitati, truncati, lapidibus obruti, beſtijs obiecti, qbus tamen omni-
bus vna fuit curæ res, vnũ propoſitũ ne à pietate, ne à fide, ne à vero dei deflecterent. Vnde
quam ſit ardua Chriſti cũ muliere Samaritana diſputatio, clàm eſſe nequit, vtpote quæ prima
ria eademq; maximè ad ſalutẽ neceſſaria complectit, fidei ſcilicet & cultus diuini rationẽ, quæ
ideóq; bimembris eſt: ſiqdem quæ primũ contineat tractatũ aquæ viuæ, quæ eſt fides. In ſe-
cundo aũt membro diuini cultus. Cæterũ, qa ſuperiore anno de aqua viua multis, quæ hac in
parte neceſſaria videbant, egimus, nunc de ea diſſerere ſuperſedeamus, de diuino cultu acturi
paucis, q cuiuſmodi eſſe debuerit, Chriſtus hodie hiſce paucis verbis nihil obſcurè declarauit,
inquiens: Spiritus eſt deus, & eos q adorant eũ, in ſpiritu & veritate oportet adorare &c.

¶Sanè muliercula ipſa Samaritana obmiſſo de rebus humilioribus ſermone, cupiẽs è Pro- B
pheta ſublimiora quædam diſcere, pponit quæſtionẽ velut inexplicabilẽ de ratione adoran-
di deũ, qd hic longè diuerſum ſentirent Iudæi & Samaritani. Quũ enim vtraq; gens deũ eun-
dem adoraret, tñ Iudæi contẽdebant deũ nuſquã adorandũ, niſi Hieroſolymis in tẽplo, quaſi
deus alibi nõ audiret vota precãtiũ. Cõtra Samaritani filij, ſed diuerſa, ſuperſtitione negabant
Deũ vſquam adorandũ, niſi in mõte Sarizim, qd is locus à Moyſe decretus eẽt, vbi pr̃iarchæ
benedicerent populo, ſeruanti præcepta Dei. Quũ aũt vtraq; gens ſuis ritibus delectata, alteri
us religionẽ contẽneret, mulier velut è propheta, taliũ rerũ non ignaro, cupit diſcere, vtrius na
tionis ſanctior eſſet cultus, q̃ſi ſecutura qd melius cognouiſſet. Ait itaq;: Maiores noſtri in hoc
mõte ſoliti ſunt adorare, nec alibi fas eſſe putant deũ colere, quũ vos Iudæi contra ducaſis ab-
ominandũ in excelſis & lucis immolare, nec alibi fas eſſe adorare deũ, quã Hieroſolymis in tẽ-
plo, quo gloriant illi, quaſi deus ędificio manufacto concludat. Hæc mulieris interrogatio, q̃-
niam ad veram pietatẽ diſcẽdam ptinebat, Ieſus aperit illi veritatẽ, inter cętera dicẽs: Spũs eſt
deus, & eos q adorant eũ, in ſpũ & veritate oportet adorare. Ex qbus verbis collige.

¶Primo, deũ eſſe ſpiritũ, id eſt, ſubſtantiã ſpiritualẽ, quæ (vt dñs alibi exponit) neq; carnem C
Luc.24 neq; oſſa habet. Veniẽs tamẽ, qa ſpirans, nec ſolũ quo ille ſpirat, id eſt, viuit, ſed quo omnia ſpi
Acto.17 rant & viuũt, & ſuſtentant: quanqdẽ cũ ipſe (vt Paulus dixit) det oĩbus vitam & inſpirationẽ,
in quo & viuimus & mouemur & ſumus. Hinc & philoſophi ijdẽq; Aethnici deũ definiere mẽ
tem eſſe vniuerſi, p immenſas mũdi partes oẽmq; naturã cõmeantẽ atq; diffuſam, ex qua oĩa,
Vergili⁹ ſexto Aeneidos quæ naſcunt animalia vitam capiunt. De qua re in hæc verba concinuit Poeta:

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes
Lucentemq; globum lunæ, Titania aſtraq;
Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet
Inde hominum pecudumq; genus, vitæq; volantum
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus
Igneus eſt ollis vigor, & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Impij ergo fuere & ſunt q rerũ ſimulachra pro deo, adeóq; inanimata coluerunt & adorarunt.
Acto.xvij quũ eñi (vt Apl̃us ait) genus dei ſimus, non debuerint æſtimare auro & argẽto & lapidi, ſcul-
Pſalm.113 pturæ & artis, & cogitatiõis hominis diuinũ eſſe ſimile, de qbus Propheta: Deus noſter in cœ
lo, oĩa quæcũq; voluit, fecit. Simulachra gentiũ, argentũ, & aurũ, opa manuũ hominum. Os
Iuuenal. Saty.15. habent & non loquent, & cę. In quos qdem adeò impios idololatras etiam Aethnicus Poeta
inuehit ſcribẽs: Quis neſcit Voluſi Bythinice q̃lia demẽs Aegyptus portẽta colat? Crocodylõ
adorat &c. Oppida tota canẽ venerant, nemo Dianã: Porrũ & cępe nefas violare ac frangere
Romañ.1. morſu. O ſctãs gẽtes, qbus hęc naſcunt in hortis Numina. Iſti nimirũ ſunt, q (autore apl̃o) inex
cuſabiles ſunt, q mutauerũt gloriã ĩcorruptibilis dei in ſĩlitudinẽ imaginis corruptibil', hoĩm

&volu-

& volucrum, & quadrupedum, & ſerpentum qui commutauerunt veritatem Dei in menda-
ciũ, & coluerũt & ſeruierũt creaturæ potius quàm creatori, q eſt benedictus in ſecula, Amen.
Qui cũ iuſtitiam dei cognouiſſent, non intellexerũt, quoniam qui talia agunt, digni ſunt mor-
te, non ſolum qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus.

D ¶Secundo, collige, deũ eſſe vbiqꝫ, & nullo planè loco circũſcriptũ. Quod adfirmans Pro-
pheta ait: Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? Si aſcendero in cœlũ tu illic es, ſi Pſal. 138
deſcendero ad infernũ ades. Si ſumpſero pēnas meas diluculo, & habitauero in extremis ma-
ris. Etenĩ illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua & cętera. Et hoc eſt, q̄d Pau-
lus inquit: Deus q fecit mundũ, & oĩa quæ in eo ſunt, hic cœli & terræ cum ſit dominus, non Acto. 17
in manufactis templis habitat, ſcilicet quaſi ibi contẽtus & non alibi, q magis continet omnia
tanq̃ cauſa dans eis eſſe & conſeruans. Hinc collige.

E ¶Tertio, deũ, quia is vbiqꝫ eſt, vbiqꝫ poſſe adorari & coli. Siqdem dñs (Propheta canente) Pſal. 144
propè ſit omnibus eũ inuocantibus. Et Apoſtolo teſte: Non longè ſit ab vnoquoqꝫ noſtrũ. Acto. 17
Sic Daniel ex cœnaculo feneſtris ea parte patẽtibus, qua Hieroſolymis erat obuerſum, ter q̄- Daniel. 6
tidie ſtatutis horis genua demittẽs, cœli numẽ adorauit. Et Sarra quoqꝫ Rhaguelis filia cœna- Tobie. 11
culo incluſa ad deũ orare ſolita fuit. Et Iudith ſancta in ſuperioribus domus ſuæ partibus ſibi Iudith. 8
ſecretũ fecerat cubiculũ, inibiqꝫ cũ puellis ſuis clauſa indies ieiunijs & orationibus inſeruire ſo-
lebat. Proinde erroris conuincunt tam Iudæi q̃ Samaritani, illi, q̄d contẽderint, deũ nuſquàm
adorandũ, niſi Hieroſolymis in tẽplo, quaſi Deus alibi non audiret vota precantiũ. Contra, Sa
maritani, q̄d negarint deũ vſquàm adorandũ, niſi in monte Sarizim: quos Chriſtus propterea
apud mulierẽ arguit, dicens: Mulier, crede mihi, quia venit hora, quando neqꝫ in monte hoc,
neqꝫ in Hieroſolymis adorabitis patrem. Quaſi diceret: Futuꝝ eſt, q̄d reuelata Euangelij ve-
ritate, poſthac homines patrẽ non in hoc monte ſolũ, vtpote q non ſolũ huius eſt montis de-
us, ſed totius orbis. Neqꝫ Hieroſolymis tantũ, ſed vbicũqꝫ piè fuerint congregati, adorabũt &
adorare poterũt, & erit Hieroſolyma vbicũqꝫ fuerit pioꝝ hominum congregatio.

F ¶Quibus qdem verbis Chriſtus auferre conat̃ ſuperſtitionẽ eoꝝ, q exiſtimant deũ eſſe par
ticularem, & vni perinde loco alligatũ, nec vbiqꝫ poſſe coli & adorari, errantes vtiqꝫ quũ de-
us ipſe (allegante diuo Stephano) per Prophetam dicat: Cœlũ mihi ſedes eſt, terra aũt ſcabel- Act. 7
lum pedum meoꝝ. Quam domũ ædificabitis mihi dicit dñs, aut quis locus requietionis meæ Eſa. 66
eſt? Nónne manus mea fecit hæc omnia? Sic Solomon, quũ deo templũ conſtrui curaſſet, ad
illum ait: Domine deus Iſrael, non eſt ſimilis tui, deus in cœlo deſuper, & ſup terram deorſum
& cętera. Et paulopoſt: Ergoné putandũ eſt, q̄d verè deus habitet ſup terram? Si enim cœlum 3. Reg. 8
& cœli cœloꝝ te capere non poſſunt, quanto magis domus hæc, quam ædificaui tibi? Et ita
nimiꝝ dñs hodie vult deũ non modo in tẽplo Hieroſolymitano, ſed vbiqꝫ, ſed in omni q̄qꝫ tẽ

G plo, vbi pia ſit cõgregatio, adorare poſſe. ¶Non aũt (q̄d falſo oggãniũt hæretici) hiſce verbis
tollit vſum temploꝝ, ſed potius corroborat. Alioqui, qũo ipſius verbũ maneret veꝝ, de tẽplo Eſai. 66
quolibet loquẽs: Domus mea domus eſt oronis? In quo ſane loco ſpũs vehemẽtius ad deũ ele Matt. 21
uat̃, ꝓpter pias inibi cęremonias fieri ſolitas, vbi ꝓinde in peculiari loco, deo ſacra, noſtras q̄qꝫ Hiere. 7
orones facilius exauditũ iri ſperamus. Iuxta Solomonẽ, pro eo loco orantẽ. Exaudias oratio- Mar. 11
nem Dñe, quã orat in loco iſto ad te ſeruus tuus, vt exaudias deprecationẽ ſerui tui, & populi Luce. 16.
tui Iſrael, quodcũqꝫ orauerit in loco iſto, & exaudies in loco habitaculi tui in cœlo, & cũ exau- Iohã. 2
dieris, ꝓpitius eris. Si enĩ hiſce tũ verbis dñs tẽploꝝ ſubſtuliſſet vſum, malè ipſe ſua præſentia 3. Reg. 8
per doctrinas & orationes templum toties honoraſſet: Male deinde eius Apoſtoli poſt ipſius
aſcenſionẽ tẽpla orandi cauſa frequẽtaſſent, q eo tpe q̄tidie tradunt̃ in tẽplo vnanimiter ꝑdu- Acto. 2
raſſe, ibiqꝫ deũ laudaſſe. Quid etiam alioqui Petrus & Iohannes in templum aſcendiſſent ad ho
ram orationis nonam? Sed hac de re aliàs paſſim plurima. Iam collige. Acto. 3

H ¶Quarto, deũ debere & oportere in ſpũ & veritate coli adorariqꝫ, q̃nquidẽ ipſe ſpũs ſit &
verax. Ipſum aũt eo qdẽ modò adorant, q non mõ labijs & ore, ſed & corde, nõ vti localẽ vel Eſa. 29
particularẽ, ſed vt omnipotentẽ & in om̃i loco exiſtentẽ adorãt. Sic illũ Paulus adorauit dicẽs
Teſtis eſt mihi deus, cui ſeruio in ſpũ meo. Ad quẽ cultũ ille idem hortat̃, inquiẽs: Impleamini Roma. 1
ſpũ ſancto, loquẽtes vobiſmetipſis in pſalmis, hymnis, & canticis ſpũalibus, cantantes & pſal- Ephe. 5
lentes in cordibus veſtris dño, gratias agẽtes ſemꝑ pro omnibus in noĩe dñi noſtri Ieſu Chri-
ſti deo & patri. Sic adorauit Dauid, dicẽs: Deꝑcatus ſum faciẽ tuam in toto corde meo. Et ſanè Pſalm. 118
inceptus eſt verus dei cultus Chr̃o Ieſu euãgelizãte, q & Gẽtiliũ idololatriã deſtruxit & onus
cęremoniaꝝ legaliũ ſubmouit, & ablata om̃i vmbra figuraꝝ, pura veritate atqꝫ luce mẽtes cre
dentiũ ad diuinũ cultũ illuſtrauit, eoſqꝫ veros dei cultores eẽ docuit, q loco dei culturam nõ cir
cumcludunt, ſed deũ in ſpiritu & veritate colunt, quibus propè eſt dominus. Pſal. 144

HOMILIA XXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST MATthæi. 13. Marci. 6. Iohan. 6. Illi ergo homines, quum vidiſſent, quod feciſſet ſignũ Ieſus, dicebãt: Quia hic eſt verè ꝓpheta q venturus ẽ in mundũ.

Dñica

Prima Centuria Homiliarum Nauſee
Dñica quarta quadrageſime Letare.

A D ERVENDVM VERVM HVIVS HODIERNI ſacroſancti Euangelij intellectum, verba noſtri thematis planè videntur diſcutiẽda. Vnde & Euangelij ſenſus perſpicuus ſit euaſurus.

¶Primum igitur videamus: Vtrum vere Chriſtus fuerit, & nuncupatus à turba hic & aliàs ſępenumero Propheta? Et ſanè videt à nõnullis negandum. Primo qdem quod Propheta ſit, q procul, id eſt, (Numer 12) obſcurè videt & fatur, perinde atq; procul fans. Vnde Moyſes dicebatur excellentior propheta, quoniam deum palàm & non per ænigmata, ſomnos, viſioneſq́; (vt prophetæ) viderat, ſed Chriſtus quia (Johã. 21, Luc. 11) deus omnia nouit, & cogitationes etiam videt. Secũdo quod aliàs ſe (Matt. 16) videatur negaſſe eẽ prophetam, ſed eſſe qdem ſe Chriſtũ filium Dei viui: ideo Petri confeſſionem vſqueadeò confirmaſſe, vt dixerit: Beatus es Symon Bar Iona, quia caro & ſanguis non (Luc. 11) reuelauit tibi, ſed pater meus q in cœlis eſt. Siqdem alij eundem eſſe putarint Iohannem Baptiſtam, alij Heliam, alij vero Hieremiam, ant vnũ ex prophetis, q itaq; vnum videtur affirmare, (Matt. 22, Pſal. 109) alium negat. Quandoqdem Chriſtus Dauidis filius eſſe non poterat, cum eius eſſet dominus, inquiens: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis. Deinceps prophetæ dũtaxat vſq; (Matth. 11) ad tempora Iohãnis Baptiſtæ vltimi in tẽpore prophetæ prophetarunt, teſtãte Chriſto, quũ ait: Omnes prophetæ & lex vſq; ad Iohannem prophetarunt. Præterea quum eſſet Nazare- (Johan.) nus, & ita qdem Galilæus. A Galilæa autẽ, vt eſt apud Euangeliſtam, propheta non ſurrexit. Attamen his non obſtantibus reſpondendũ eſt, Chriſtum verè prophetam fuiſſe, & rectè hic aliàſq́; prophetam eſſe vocatum. Siqdem & prophetæ illum forè prophetam vaticinati ſint. (Deut 18) In Deuteronomio quidem ſcriptum erat: Prophetam ſuſcitabit dominus Deus de fratribus veſtris, & de gente tua. Inſuper quia actu reuelante ſuo ſpiritu ſancto occulta, eaq́; futura hominibus prophetauit, quod in Euangelijs vbiq; liquet, qui ideo procul fatus eſt vti cæteri, qa ea quæ ab hominũ cognitioue longinqua, & perinde obſcura ſunt, dixerit. Nec ſe apud Petrũ negauit eſſe Prophetam, ſed Petri fidẽ adeò diuinam commẽdauit, ſiquidem ſimul ſtant propheta, & Meſſias filius Dei viui, qa Meſſias non modo propheta, ſed & pphetarũ caput fuerit. (Acto. 10) De quo omnes pphetæ ſcripſerũt. Et qm̃ is fuit propheta, q venit ad ſaluandũ mundũ, cæteri vero vſq; ad Iohannem, ad iſtius aduentum denuntiandũ venẽre. Et qdem Chriſtus & Iohannes prophetæ excellentiores, Chriſtũ veniſſe, cæteri aũt illum dixere venturum. Inſuper tẽpore Iohãnis Baptiſtæ prophetiæ non ceſſarũt, ſed euſq; durarũt legis prophetiæ, qm̃ euãgelica pfectio prædicari cęperit. Et quidẽ falſo dixerũt Iudæi, q ex Galilæa ppheta non eſſet (Luc, 16) aliqs futurus. Si eñi intellexerimus de generalioribus prophetis, certè de Galilæa natos offen- (Eſa. 11) dimus Heliſæum, Tobiam, & Delboram, &c. Sin de ppheta miſſo ad ſalutem populi, qui eſt Meſſias, ſcriptura dicit eundẽ ex Nazareth, Galilææ oppido naſcitur. Eſaias quidẽ ait: Egredie virga de radice Ieſſe, & Nazaræus de radice eius condeſcẽdet, ideoq́; veriſſimę turba hodie dixit: Quia hic eſt verè Propheta, qui venturus eſt in mundum.

¶Poſt hæc aũt in quæſtionem venit, quare miraculũ in hodierno Euangelio tanti fuerit, vt propter ipſum Chriſtus verè propheta affirmatus ſit. Reſponderim in primis huius miraculi magnitudinem ex certitudine apparuiſſe, quoniam diuina virtute factũ eſſet, quia in eo faciendo dominus gratias egerit. Item quia non fictũ ſeu phantaſticũ, quia impleti ſunt vere manducantes. Itẽ q̃d magni & maximi fuerit, quia ibi fuerit non creatio, ſed multiplicatio, qm̃ quinq; (Mat. 14) panibus quinq; millia viroꝝ, exceptis pueris & fœminis, fuerũt ſaturati. Id q̃d reſpectu miraculi Heliſæi fuit maximi, qui viginti panibus multiplicatis centum miraculoſe viros cibarit. Magni quoq; fuit habitum idem miraculum propter populi multitudinem, & pecuniæ indigentiam, qui vltra ducentos denarios non habuerint, & cibi paucitatẽ, quia dicit vix ſufficere vt vnuſquiſq; modicum quid accipiat. B

¶Demũ rectè à quopiam quęri ſolet. Quare Chriſtus ſeruator paſſim & quidem in primis circa vitæ eius finem tot fecerit miracula? Reſpondendũ putauerim, quoniam Iudæi odio cęci & inuidia manifeſtis de Chriſto ſcripturis & varijs prophetijs ac oraculis credere noluerint (1. Cor. 1) verum peculiariter (vt Apoſtolus ait) ſigna pro fide facienda petierint, eamq́; ob cauſam aliàs agnoſcituri, an Chriſtus eſſet dei filius, & ab eodem in mundũ miſſus, ab ipſo interrogarunt. (Johã. 6) Quod ergo tu facis ſignum, vt videamus & credamus tibi? Et alibi: Quod ſignum oſtendis no- (Johã. 2) bis? quia hæc facis, id eſt, quod vt deus & ſacerdotũ emendator, tam potenter ex templo emẽ- (Mat. 9) tes & vendentes protrudis, nimirum quod nulla re magis q̃ miraculis diuina maieſtas atq; vir- (Mar. 2) tus oſtendatur, id quod vel Chriſtus teſtatur. Vt aũt inquiens, ſciatis, quoniam filius hominis habet poteſtatem in terra, dimittendi (vti Deus) peccata, tunc ait paralytico: Surge tolle lectũ (Johan. 5.) tuum, & vade in domum tuam. Et ſurrexit, & abijt in domum ſuam. Et iterum alio in loco: C

Ipſa opa

Digitized by Google

Ipſa opera quæ ego facio, teſtimonium perhibent de me, quia pater miſit me. Et rurſus: Non Joh.14
creditis, quia ego in patre, & pater in me eſt, alioqui propter opera ipſa credite. Et alibi idem
blaſphemiæ à Iudæis accuſatus, qa homo ipſe ſe deũ feciſſet, reſpondit. Si non facio opera pa- Johã.10
tris mei, nolite credere mihi. Et ſi mihi non vultis credere, operibus credite. Hinc & dæmonia
alibi expulſa propter miracula, Chriſtũ eſſe veꝝ Meſſiam crediderunt clamantia, quia tu es fi
lius dei. Et cæcus aliàs à natiuitate, à Chriſto illuminatus. A ſeculo (inqt) non eſt auditũ, qa Johã.9
quis aperuit oculos cæci nati. Niſi eſſet hic à Deo, non poterat facere qcq̃. Chriſtus igit Deus
clemens & miſericors q principaliter ad Iudæos perinde, atq; ad oues quæ perierunt domus
Iſrael, quos haud ſecus ac gallina pullos ſuos ſub alas fouere & congregare ſatagit, miſſus à pa- Mat.23
tre vnigenitus in mundum, vt omnis q in eum crederet, non periret, ſed vitã æternã haberet,
D ¶Primo, ne quod ad eoꝝ attinebat credulitatẽ adipiſcendã obmit- (qa miracula fecit. Johã.5
teret, & vt credentes in ſe vitam æternam haberent, & increduli de peccato incredulitatis ali- Johã.15
quando excuſationem non haberent vltra, de ſe ſcripturas miracula facere non eſt dedignatus
& ſi non ignoraret, malos cum Pharaone magis induratum iri, bonos tamen in ſe credituros, Exo.14
vt patet de Lazari reſurrectione, & hodie de hominibus, qui miraculoſa panum multiplica-
tione crediderunt adeò, vt dixerint: Quia hic eſt verè Propheta. Johã.12
E ¶Secũdo, Chriſtus ideo miracula fecit, vt per ea in ipſo patris eius gloria pateret, quando-
quidem nuſquàm dei omnipotentiæ maieſtas quàm miraculoꝝ virtute clarius arguit. Id qd Johã.6
& ipſe Chriſtus alibi apud diſcipulos ſuos (q' videntes à natiuitate cæcũ quæ fierunt ab eo. Rab
bi, qs peccauit? hic aut parentes eius, vt cæcus naſceret) dilucide oſtendens. Neq; eñ hic, inqt,
peccauit, neq; parentes eius, ſed vt manifeſtent opera Dei in illo. Quod itidem paulopoſt de
Lazaro ad mortẽ vſq; ægrotante oſtendit. Infirmitas, dicens, hæc non ad mortem, ſed vt glo Johã.11
rificetur filius dei per eam. Idem paulopoſt in eodem capite: Lazarus, ait, ad diſcipulos, mor-
tuus eſt, & gaudeo propter vos vt credatis, qñiã non eramus ibi, ſed eamus. Et ſanè re ipſa paſ-
ſim perſpicuum vadit ex miraculoꝝ viſione pleroſq; & Chriſtum, & eius patrem glorificaſſe.
Videntes eñ (ait Matthæus) turbæ paralyticum ex verbo Chriſti tollere lectũ ſuũ & ambula- Matth.9
re, timuerunt & glorificauerũt deum, qui dedit talem poteſtatem hominibus. Et rurſus apud
eundem. Turbæ qdem cum viderent Chriſti virtute mutos loquentes, claudos ambulantes, Mat.15
cæcos videntes, magnificabant Deũ Iſrael. Idq; ipſum maximè in die Palmaꝝ claret. Quo q-
dem die quũ turba quæ pauloante Lazaꝝ quatriduanũ virtute Chriſti à morte viderat reſuſci
tatũ, audiſſet, quoniã Ieſus Hieroſolymã venit, acceperũt ramos palmaꝝ, & proceſſerũt obui-
am, & glorificantes, clamabant: O ſanna benedictus q venit in nomine domini rex Iſrael. Vi- Johã.12
des igitur quam per Chriſtum miracula ad Deum glorificandum fecerunt.
F ¶Tertio, vt partes ſuas ageret, vt q medicus eſſet ſingularis miraculoꝝ virtute malè habẽ-
tibus, tam corporis, q̃ animæ medelã præberet: nẽpe q corpus ſimul & animam à morbo pec Matt.9
cati, quod infirmitatis aliquãdo cauſa eſt iuxta Apoſtolũ, curaret. Id qđ ipſe idem arguit, cum Mar.2
ad eum, q triginta & octo annis valetudinarius fuerat, & à ſe ſanatus in templo, dixit: Ecce ſa- Luce.15.
nus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. 1.Cor.11
Johã.5
G ¶Quarto, & propter nos poſteros idem miracula fecit, ad quoꝝ vtilitatem & fidem retinẽ-
dam, quæcũq; (teſte Paulo) ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt p patiẽtiam & Roma.15
conſolationem ſcripturaꝝ ſpem habeamus. Et alibi: Scripta autem ad correptionẽ noſtram, 1.Cor.10
in quos ſeculoꝝ fines deuenerunt. Quod & Euangeliſta atteſtans: Multa qdem (inqt) & alia ſi Joh 20
gna fecit Ieſus in conſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc, hæc aũt ſcri-
pta ſunt, vt credatis: quia Ieſus eſt filius Dei, & vt credentes vitam habeatis in nomine eius. Væ
itaq; his, q noſtra qdem tempeſtate ſeditioſa penè nihil miraculis, quoꝝ Deus tamen author
eſt, tribuũt, temerè ſuperbeq; negantes, quod à naſcẽte Eccleſia, vel p Apoſtolos, vel eoꝝ pro
xime ſucceſſores inſtitutũ, toto terrarum Chriſtianaꝝ orbe, à tam multis & vita & doctrina
probatis tam infime, q̃ ſupremæ conditionis hominibus hactenus fuit, & pacifice & ſalutariter
obſeruatũ & approbatũ, & in hunc vſq; diem apud cæteras vniuerſas nationes & regias, ex-
cepto exiguo Germaniæ ſuperioris angulo, religioſe cuſtoditur, olim multoꝝ ſanguine &
martyrio confirmatum: qui (inquam) illoꝝ nec in vita, nec poſt mortẽ miraculis, perinde vt
falſis aliqd deferunt, quũ tamen Chriſtus & ſuis & adeò ſua virtute per ſuos ſignis multiphari
am fidẽ nobis de omnibus perſuadere ſategit, q ſe nobis omnia dicere affirmat, quæ diſcipu-
lis dixit. Noſq; beatos eẽ, q non vidimus & credimus. In eũ aũt & ei credemus, cũ miraculis fi- Joh.20
dem adhibuerimus, quæ comprehẽſa ſunt ſcriptis, de eo eñ omnia ſcripta ſunt, q bus ſi credi- Mar.15
derimus, & Chriſtum verbis credemus. Qui autem (quæſo) negant & noſtris temporibus per
dei electos tanquàm poteſtatem non habentes, prodigia in dei gloriam & hominum, tam cor Johã.5
poris q̃ animæ ſalutẽ fieri? quando Chriſtus miraculoꝝ author nõ mõ ad diſcipulos, ſed qſq;
fideles vere credẽtes dixerit: Amẽ amẽ dico vobis, q credit in me, opa quæ ego facio & ipſe fa Johan.14
ciet, & maiora hoꝝ faciet: nimiꝝ, vt glorificetur pater. Quod vſq; adeò veꝝ eſt, vt diſcipuli
Chriſtũ

Chriſtum plures ad fidē, q̄ Chriſtus conuerterunt. Magni ſanè fuit reputatum, infirmos ad ta
Marc. 6 Acto. 5 ctum fimbriæ veſtimentorum Chriſti eſſe curatos. Vtiq; tamen maioris, eoſdem infirmos ex
4. Reg. 13 tactu vmbræ Petri conualuiſſe. Legimus quoq;, cadauer mortui hominis proiectum in ſepul
chrum Heliſæi prophetæ attactu ſacri corporis reuixiſſe. Nimirum vt deus ad hoc ſignum in
Matt. 17 omnipotentia ſua glorificaretur, qui apud Matthæum, inquit: Amen dico vobis, ſi habueri-
tis fidem ſicut granum ſynapis, dicetis monti huic tranſi hinc, & tranſibit, & nihil impoſſibile
Luc. 17 erit vobis. Apud Lucam: Si haberetis fidē ſicut granum ſynapis diceretis huic arbori moro.
Eradicare & tranſplātare in mare, & obediret vobis. Quàm ergo impij ſunt, qui vel noſtris
tpibus deum ob præclaram præteritæ vitæ ſanctimoniam ad ſanctorum iam defunctorum corpo
ra, opari ſigna inficias eunt? Quid obſecro aliud agunt, q̄ q perinde aliq Iudæi neq; de Chro
Mich. 2 Eſa. 59 ſcripturis, neq; miraculis, quæ ſolo authore deo fiūt, vt nō credūt, vel eundē mendacē nugant
vel manū dn̄i contra dei Max. gloriā atq; oīpotentiā eſſe abbreuiatā falſo phibēt, vel Chriſtū
Mat. 10 ſuorum aut obliuiſci, vel illis iuxta opa nō reddere, q tamē adeò ſe ſuorum fore memorē & honori-
Mat. 10 ficū teſtatus eſt, vt etiam eorum capillos habeat numeratos: nimirum de quorum capite ne capillus q
Lucæ. 21 dem eſſet periturus. Quid, inquam hi agunt, q̄ vt à tota Chriſtiana, quę fidei eſt filia, religione
deficiunt? A qua tan q̄ vetere eaq; vera & approbata tam præſertim leuiter vnius, aut alterius
2. Par. 26 4. Reg. 5 ſuaſu deficere, quàm ſit periculo plenum ſatis ſuperq; demonſtrat quod de Zoa Ochoziæ fi-
Heb. 10 lio, & de Ozia quoq; rege tradunt hiſtoriæ.

¶ Caueamus igit caueamus, ne in horrēdas dei viuētis manus incidamus, à quo Apl̄us tam pie dehortat, ne fidē ipſam & religionē priſtinam Chriſtianam relinquētes ſimulq; Chriſtū H
Mat. 11 negantes, ab ipſo Chriſto hanc horrēdam & planè tremēdam vocē audiamus. Væ tibi Coro
Lucæ. 10 zaim, væ tibi Bethzaida, qa ſi in Tyro & Sydone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis
olim in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent. Veruntamē dico vobis: Tyro & Sydoni remiſſius
erit in die iudicij, q̄ vobis. Et tu Capharnaum nunqd vſq; in cœlū exaltaberis? vſq; in infernū
deſcendes. Quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, fortè māſiſſent vſq;
in hūc diē. Veruntamē dico vobis, qa terræ Sodomorum remiſſius erit in die iudicij, q̄ tibi.

¶ Caueamus inquam caueamus, ne eiuſmodi vocē ſimus à iudice audituri, quam certe audi- I
remus, ſi aduerſus tot per Chriſtū eiuſq; ſanctos miracula aduerſuſq; ſanctiſſima noſtrorum ma
iorum inſtituta tam leuiter & temerè à priſtina, eaq; vera religiōe vniuerſaliq; eccleſię ritu ad
licentioſam quandam nouitatē in nulla re adhuc probatam deficeremus. Nec interim eſt, qd̄
abuſus, q fortaſſis non pauci ſunt in Chriſtianiſmo, probem, verum quod eos vellem p ſuperio-
Mat. 13 res oblata occaſione, ſine tumultu tollendos, vti Chriſtus ex tritico p ipſos meſſores loliū ex-
tirpandū cenſuit, ita qdem, vt in eradicando lolio, triticum non vnà eradicaret, & ſic cum ma
lo bonū, quod pernicioſum ſit, imò ita eradicandum, vt manente adhuc lolio tritici præſtan-
tia cognoſcat. Voluit qdem Deus & zizania, & triticum creſcere vſq; ad meſſem. Et hæreſes
1. Cor. 11 Mat. 18 quidē eſſe oportet, Apoſtolo teſte, vt q probati ſunt, manifeſti fiant in vobis. Et ſcandala qui
Mar. 9 dem euenire neceſſum ait Chriſtus, væ aūt illi per quē fiunt ſcandala. Non tamē eſt, vt nobis
Lucę. 9 in malitia noſtra blandiamur, quaſi deus in nos vindictā non ſit facturus. Si eīm iudex ille in
Luc. 18 Euangelio, inquam, viduam pauperculam vindicauit, certè faciet & deus ille iudex, iudex iu-
ſtiſſimus vindictam electorum ſuorum, clamantiū ad eum die ac nocte, & patiētiam habebit in il-
pſal. cxliij lis. Et certè (vt ipſe iudex ait) cito faciet vindictā eorum. Quandoqdem deus patiens & multum
miſericors ſolem ſuū facit oriri ſup bonum & malum, q pro altitudine ſuæ ſapīæ diuitiarum bo-
Roma. 2 noſq; atq; malos vſq; ad meſſem ſuſtinet. Eapropter videamus ne diuitias bonitatis eius,
& patiētiæ, & lōganimitatis contēnamus, ſed ex benignitate ad pœnitentiam adducamur, quod ſa
nè fiet, vbi de eo ſcriptis, & p ipſum miraculis fidē habuerimus & p ea ipm glorificauerimus.

¶ Quinto fecit Chriſtus ideo miracula, vt in ipſum per illa crederemus, & ex ijs doceremur K
Acto. 1 Cępit nimirum ille facere & docere, qm̄ credi conuenit ea à Chriſto reipſa eſſe facta, ita qdem
vt nihilominus aliquid ſecretius ſignificent. Similiter quod ſingula per Chriſtum ſigna perſpi
cienti facile apparet. Et in primis in hodierno Euangelio, vbi prorſus conſtat per panes illos
quinq; reales, intelligi quinq; panes cœleſtes ſeu ſpirituales, quibus ſaturabunt viri duntaxat,
Ephe. 4 non quidem ſexu, ſed iudicij, ætatis, ſtaturæq; perfectione. De cuiuſmodi viro ait Apoſto-
lus: Donec omnes occurramus in vnitate fidei & agnitionis filij Dei, in virum perfectum,
in menſura ætatis plenitudinis Chriſti, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes. Si inquā, ijs qnq;
Hebrę. 10 panibus veſcentur, & æternaliter ſaturabunt. Primus eſt panis fidei, de quo ſcriptura dicit: Iu-
ſtus ex fide viuit. Secundus eſt venerabiliſſimi ſacramenti Euchariſtiæ, ſanctiſſimum, inquam
Iohā. 6 Chriſti Ieſu corpus, de quo, ego, ſum inquit Chriſtus, panis viuus, qui de cœlo deſcendit, q mā
ducat ex hoc pane, viuet in æternum. Quo de ſuo loco (ſi deus voluerit) plura dicemus. Terti-
Eccl. 15 us mirabilium dei contemplationis, de quo: Cibauit illum pane vitæ & intellectus. Quartus ē,
1. Reg. 9 certæ obtinendæ beatitudinis æternæ ſpei, quo ipſa memoria reficit, de quo in figura: Tu co-
medes panem in menſa mea ſemper Dauid ad Mephiboſed; Quintus panis eſt frumentorum ſan

ctiſſimæ

Digitized by Google

ctiſſimæ trinitatis in æterna patria, quo æternaliter ſaturabimur. De quo propheta: Satia- Pſalm.16
bor cum apparet gloria tua. Et aliàs ſcriptura: Abſqꝫ vlla penuria comedes panẽ tuũ, & rerũ Deute.8
omnium abundantia perfruere. Inibi quidem nullius plane rei erit penuria, ſed in deo Opti.
omnium bonorum copia. ¶Adduntur autem & hic duo piſces fluminis, vtpote dulcedinis
veri erga deũ & proximum amoris. Et maris quoqꝫ amaritudinis .ſ. patientiæ in tribulati- Matt.19
onibus & aduerſitatibus pro Ieſu Chriſto. Illis profecto duobus piſcibus opus ẽ. Nã (vt Chri-
ſtus ait) ſi vitã ingredi voluerimus, & verũ beatitudinis panem manducare oportet, mandata Acto.14
ſeruemus, & proximos noſtros ſicut nos ipſos diligamus. Et ſane per multas tribulationes
(vt aiunt Apoſtoli) oportet nos intrare in regnũ dei? Ad quas ſalutariter ferendas (teſte Pau Hebræ.6
lo) patientia neceſſaria eſt, modo ſi reportare voluerimus in Chriſto promiſſionem, quæ eſt
æterna vita, qua dignos nos reddat eiuſdẽ promiſſor, deus Opt. Max. cui ſit gloria p oĩa ſcl'a.

¶HOMILIA XXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohannis.9. Rabbi, quis peccauit, hic, aut parentes eius, vt cæcus naſceretur, &c.

Feria quarta poſt dñicam quartã quadrageſime.

A INCREPAT aliàs dominus Ieſus Nicodemũ, quærentẽ quo- Iohan.3
modo poſſit homo naſci denuo, dicens: Tu es magiſter in Iſra-
hel, & hæc ignoras? Nẽpe oſtendẽs eũ, qui alios ex officio vult do-
cere, prius oportere didiciſſe, ſcriptura dicẽte. Anteq̃ loquaris, diſ- Eccleſ.18
ce. Sic Paulus ait: Ego eñ à dño accepi, puod & tradidi vobis. Qui 1.Cor.11
& ideo Timotheũ laudat, inquiens: Tu vero permane in ijs, quæ di 2.Tim.3
diciſti, & credita ſunt tibi, ſciens à quo didiceris. Et quia ab infan-
tia ſacras literas noſti, quæ te poſſunt inſtruere ad ſalutẽ per fidẽ, q̃
eſt in Chr'o Ieſu. Igitur dñs hodie quàm cũ Nicodemo, mitius agit
cũ apl'is, q recte ab illo q̃runt, vtpote diſcipuli diſcẽdi cupidi ab eo
magiſtro, q ſolus & vnicus erat, in quo oẽs erãt theſauri ſapiẽtiæ & ſciẽtię, quẽ nihil latuit, ſed Coloſſ.2
q oĩa vt verus magiſter nouit, alibi de ſe ad eoſdẽ diſcipulos dicẽs: Vos vocatis me magiſter Iohan.13
& dñe, & bñ dicitis, ſum etenim. Quærũt aũt illi quæſtionẽ ſane difficilẽ, & à tanto magiſtro
plane ſolui dignam. Siquidem videntes cæcum à natiuitate interrogant, à cuius peccato illi
obueniſſet cæcitas? Mori ad quærendum, quia nihil ſub ſole, cuius cauſa non præcedat, quod
verentur peccatũ eſſe cæcitatis cauſam, eſt, quod dñs ſupra ad paralyticum dixerat: Ecce
ſanus factus es, non vltra pecces, Idẽqꝫ ad valetudinariũ trigintaocto annis: Ecce ſanus factus Lucæ.18
es, noli vltra peccare, ne tibi deterius quid eueniat. Illi igitur cogitantes, quia propter peccata
fuerat iſte paralyſi reſolutus, quærũt. Si hic peccauit, quod non eſt dicere, à natiuitate eñ cæ-
cus eſt. Aut parentes eius, ſed neqꝫ hoc, filius quidem pro patre non ſuſtinet pœnam. Ideoqꝫ
quæſtio non eſt ſimplex, ſed obſtruſa, & merito à ſummo magiſtro Chriſto diſſoluenda, qui
reſpondet rogantibus. Neqꝫ hic peccauit, neqꝫ parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera dei
in illo. Id q̊d vt totum plene percipiatur in quæſtionem reuoco. An quiſpiam rite poſſit pro
alterius peccato puniri? Reſpondeo non poſſe aliquẽ pro peccato alterius recte puniri pœna
.ſ. ſpirituali ſeu animæ, ſecundum quam quilibet liber eſt. Et ſic ait ſcriptura: Filius non por- Exodi.20
tabit iniquitatem patris. Cæterũ, poſſe vero temporali pœna puniri non negauerim, ſcriptu-
ra teſtante, quæ in perſona dei dicit: Ego ſum dominus deus tuus, zelotes, q viſito peccata pa-
B trum in furore. Et quidem fortaſſe id fieri adſolet. ¶Primo, ꝙ homo videtur perinde res
eſſe temporaliter alterius: veluti filius ſecundum corpus eſt res patris, & ſeruus domini ſui res
Sic propter peccatũ patris aliquando filius punitur. Quo modo filius Dauid, quem genuit ex 2.Reg.12
Berſabee vxore Vriæ, propter peccatum adulterij & homicidij patris, eſt mortuus. Sic etiam 2.Reg.vl.
num propter regis ac domini Dauidis ſuperbiam & elationem, qua ductus populũ recenſere
C curarat, populus ipſe crudeliter peſtilẽtia punitus eſt. ¶Secundo, ꝙ aliquando peccatum
vnius in alterũ deriuatur, vel per imitationem, vel per modum meriti, vt plerunqꝫ filij & ſerui
ſequuntur peccata patrum & dominorum. Inde aliquoties populus propter peccata in pœ-
nam habet malum prælatũ. Vt eſt apud Iob: Regnare facit hypocritam propter peccata po- Iob,34
puli ſui. Vel per conſenſum & diſſimulationẽ, quo modo boni aliquando puniuntur, qa perin
de diſſimulatores nõ arguerint. Sic Heli ſacerdos, q filijs peccãtibus paulo indulgẽtior fuerat, 1.Reg.4
cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtiũ, & fractis ceruicibus mortuus ẽ. Nec immerito, q̃nquidẽ
leges q̊qꝫ Imp. æque puniũt cõſentiẽtẽ atqꝫ faciẽtẽ. Et apl'us q̊qꝫ ait: Qm̃ q talia agũt .ſ. pecca- Roma.1.
ta, digni ſunt morte. Nõ ſolũ q ea faciunt, ſed etiã q cõſentiũt facientibus. Hinc admonet idẽ: Epheſ.5
Et nolite, inqens, cõmunicare operibus infructuoſis tenebrarũ, magis aũt redarguite. Et ad Ti 1.Tim.5
motheũ ait: Peccãtes corã oĩbus argue, vt cæteri timorẽ habeãt, neqꝫ cõicaueris pc'tis alienis,

¶Tertio,quod ad eum modum commendetur humanæ ſocietatis vnitas, vt vnus pro al D
tero,ne peccet ſit ſolicitus,de quo & illi deus mandauit,& ad deteſtationē peccati, dũ ſcili-
Ioſu. 6. 7 cet pœna vnius redundat in omnes. Velut de peccato Achor alias ſcriptũ legitur. Sanè de-
us Iſrael promiſit tradere Hiericho,ita,quod nihil inde tollerent,nec aurum nec argentũ,
nec eorum vaſa,quia vero Achor peccarat ſumens de anathemate pallium coccineum ,du
centos ſiclos,& regulam auream & ſubtus terram abſconderat,dominus iratus tradidit fi-
lios Iſrael in manus Hiericho,& corruerunt ex eis trigintaſex homines. Et ſic pœna vnius
redundauit in alios in deteſtationem peccati. ¶Cæterum, cæcitas hodierni cæci ,nõ in- E
flicta eſt(vt ait dominus)neq; propter ipſius neq; aliorum peccata,ſed vt manifeſtarentur
opera dei in illo,vt per ipſum deus miraculoſe agens glorificaretur , vbi omnipotentia &
maieſtas ipſius populo ſidem faciat , vt is deinde deum,vt ſæpenumero factum didicimus
glorificet. ¶At inquis, Nõne ideo cæcus iniuſte paſſus eſt cæcitatis infirmitatē? Reſpon- F
deo,vt voculam,non eſſe hic cauſatiuam,ſed ſignificatiuam euentus. Vt & illud Apoſtoli.
Roma. 5 Lex ſubintrauit,vt abundaret delictum,ſicut hic ſubſequutum eſt,vt dominus oculos clau
ſos aperiēs,& alia naturalis infirmitatis nocumenta corrigens,ſuam demonſtrarit virtutē.
Haud ſanè quoq; iniuſte ille cæcus paſſus eſt,quum per cæcitatem ſuam cœperit bñficium,
qui per eam interioribus reſpexit oculis. Inſuper,quomodo deus illi vel alŋ iniuriam facere
potuerit,qui eum ex non ente ad eſſe deduxit,poteſtatem habuit abſq; iniuria, & ita eũ re-
Roma. 9 linquere & dimittere? Nunquid enim(ſcribit Apoſtolus)dicit figmentum ei,qui ſe finxit,
quid me feciſti ſic? An non habeat poteſtatem figulus luti,ex eadem materia & maſſa , fa-
cere aliud quidem vas in honorem,aliud vero in cõtumeliam? Et quidem maxime,quod
nonnunquam bonus artifex opus ſuum deſtruit,vt in renouatione melioris glorificetur,
quemadmodum,& deus,artificum maximus,quoſdam caſtigat ægritudinibus,vt curatõe
eorundem cognoſcatur & collaudetur,vti Chriſtus hodie diſcipulis rogantibus,quis nam
peccarit,hic,an parentes eius.&c.reſpondet. Neq; hic neq; parentes peccauerunt, ſed vt
in illo manifeſtentur opera dei.

HOMILIA VICESIMANONA DE EO QVOD SCRIPTVM eſt.Iohannis.11. Infirmitas hæc non eſt ad mortem.&c.

Feria ſexta poſt quartã dñicam Quadrageſime.

ADMIRATIONE HAVD SANE INDIGNA A
reſponſio , qua Chriſtus dominus nuntio de Lazari infirmitate
reſpondet . Infirmitas hæc non eſt ad mortem , quandoquidē ille
lætaliter ægrotarit,quum eadem die,qua nuntius inde receſſerat,
Matt. 9 Lazarus obierit. Mirum eſt,inquis, Chriſtum ita reſpondiſſe, q̃ſi
Lucę.6.11 ille moriturum eum ignorarit,qui toties hominum cogitationes
Luc. 5 & cordium archana cognorat,alibi ad Iudæos dicēs. Quid cogita
Heb. 4 tis mala in cordibus veſtris? vtpote ,qui is ſit,qui, Apoſtolo teſte,
diſcretor eſt cogitationum & cordis intentionum, in cuius con-
ſpectu non eſt vlla creatura inuiſibilis,ſed cuius ſunt oculis omnia
nuda & aperta. Quid igitur,ais,reſpondet. Infirmitas hæc non eſt ad mortem,quæ tamen
ad mortem fuit,eam ideo futuram ignorauit? ¶Reſpondeo,iam tandē, vt alias, ſæpe p- B
bari,quod aliquoties dixi,vtpote plærumq; Chriſti verba & facta malle iuxta ſpiritum &
2. Cor. 3 myſterium ſpiritus quàm ad literalem ſenſum exponi:quandoquidem litera, Apoſtolo te-
ſte,occidit,ſpiritus autem viuificat: Id quod ſanè ex reſponſo Chriſti hodie patet, quod ſi
ad literam ſimpliciter expoſueris,morieris , qui malè Chriſto dei filio omnium rerum vel
abditiſſimarum cognitori ,ignorantiam imputas,neceſſum igitur eſt,vt intellectum ſpiri-
tus & myſterŋ ſequamur,qui partim eſt in dictione,infirmitas,partim in vocula,mortem
& Lazaro. ¶Lazarus vero eſt in ſpũ omnis homo pius, idemq; bonus & à deo auditus. C
Roma. 8 ¶Infirmitas vero,aduerſitas & tribulatio,quæ vtiq; viro bono non eſt ad mortē. Siqui- D
dem diligentibus deum omnia cooperantur in bonum,ŋs,qui ſecundũ propoſitum voca-
ti ſunt ſancti. Sic etenim aduerſitas iuſtorum non eſt ſignũ reprobationis aut mortis . Qua
in parte ſciendum eſt. ¶Mortem eſſe vel corporalem vel ſpiritualem vel gehennalem. E
Corporalis,eſt animæ à corpore ſeparatio,ad quam aliquando eſſe poteſt infirmitas, quo
Heb. 9 quidem pacto Chriſtus hodie non dixit, Lazari infirmitatem non eſſe ad mortē,quę vtiq;
fuit ad mortem,quam & dominus certo futuram præſciuit Lazaro, dicens: Lazarus mor-
tuus eſt,& gaudeo propter vos,vt credatis,quoniam non eram ibi. De quo & paulo ante
alŋs ſub verbis ait. Lazarus amicus noſter dormit,ſed vado vt à ſomno excitem eũ: loquēs
de eius morte,quæ paſſim in ſcripturis ſomno comparatur,& ſomnus appellari cõſueuit,
quod

quod ea corporis eſt, non animæ, nec ſemper durans, ſed vti ſomnus ſuo tempore ceſſet, cor- 1. Cor. 11.
pore in vitam ſub tēpus reſurrectionis reuocato: Hinc Lazarus dicitur dormiens. Hinc dor- 1. Theſ. 4
mientes vocat defunctos apoſtolus, quod ĳ hominibus ſunt mortui, ſed dormientes domino
qui eos ex morte ea ſuſcitabit facilitate, quâ è ſomno nos dormientē quempiam excitamus,
in qua quidem morte, quoniā ſolum moritur corpus, nequaquā contriſtari debemus, ſed gau Hebræ. 6
dere potius, tum quod ipſum mori natura ſtatutum eſt & neceſſitati, cui refragari nemo de-
bet, tum quod ipſum certo ſit reſurrecturum, nec aliter cœlos ingreſſurum, domino dicente. Nō Lucæ. 24
ne hæc oportuit pati Chriſtū, & ita intrare in gloriā ſuam? Et hoc eſt, quod apoſtolus horta 1. Theſ. 4
tur, dicens: Nolumus autē vos ignorare fratres de dormientibus, vt nō contriſtemini ſicut &
cæteri, qui ſpem nō habent. Si em̄ credimus, ꝙ Ieſus mortuus eſt & reſurrexit, ita & deus eos
qui dormierunt per Ieſum adducet cū eo. Hinc idem apoſtolus tātopere mortem anhelabat, Roma. 5
inquiens. Quis liberabit me de carcere mortis huius, Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto. Atq; Philip. 1.
vtinam vnuſquiſq; noſtrū idipſum cum Paulo dicere poſſet, poterit autem, vbi cum eodem 2. Tim. 4
ex animo dicere poterit. Bonum certamen certaui, curſum cōſummaui, fidē ſeruaui. In reli-
quo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi dominus, in illa die iuſtus iudex: Nō
ſolum autē mihi, ſed & ĳs, qui diligunt aduentum eius. Ah vtinam omnes de eo numero dili-
gentium ſimus. Hæc igitur mors nō eſt rationabiliter timenda & fugienda, ſed.

F ¶Primo eſt meditanda, ꝙ eius meditatio mundi contemptū parit: ſiquidē tranſeat mundus,
& concupiſcētia eius, & morte ceſſat omnis delectatio mundi. Sicuti em̄ poma matura in ar- 1. Iohā. 2
boribus decidunt, immatura vi auelluntur, ſic mors adoleſcentibus violenta vitā, ſenibus ma-
G turitas aufert. Eſt autē homini malo mortis memoria, iuxta ſcripturā, amariſſima. ¶Secun Eccle. 41
do, quia eius memoria inducit humilitatē. Hinc cinere conſpergimur, vt memores ſimus, nos Iudith. 5
eſſe mortales, quod homini dictū eſt. Memento, quia cinis es, & in cinerē reuerteris. Et rur- Heſter. 4 Geneſ. 3
H ſum: Quid ſuperbis terra & cinis? ¶Tertio, ꝙ operatur fugam peccati. Hinc ſcriptura: Me- Eccle. 10
morare nouiſſima tua, & non peccabis. Siquidē peccatum ſit cauſa mortis, deo dicēte: Qua- Eccle. vij Geneſ. 3
I cunq; em̄ die comederitis, morte moriemini. ¶Quarto valet ad pœnitentiam agendam. Eſaiæ. 38
Sic rex Ezechias audiens ſe mori, cœpit amarè flere. Et rex Niniue, audita cōminatione Io- Ionæ. 2
næ, indutus ſacco pœnituit: quandoquidē nullus eſt poſt mortem neq; pœnitentiæ, neq; gra Iohan. 9
K tiæ, neq; indulgentiæ locus, eſt em̄ tunc hora, quando nemo poteſt operari. ¶Quinto, di-
minuit timorē mortis, qm̄ ipſam ſequit vita æterna. Vnde Paulus tantopere deſiderauit diſſol Philip. 1.
ui, vt eſſet cū Chriſto in vita ęterna, & multi viri ſancti propterea ſpōte mortē ſubierūt, de q- Hebræ. 11.
bus ad Hebræos. Ideoq; Chriſtus de hac corporali morte nō eſt loquutus, ad quā vtiq; fuit La
L zari infirmitas, ſed minime plangēda, quū ad ſalutē ipſius & dei gloriā fuerit. ¶Eſt & mors Ezech. 18
ſpiritualis, & quidē aliqua bona, quū. ſ. peccato morimur, ſpū viuentes. At mala quædā, quan
do anima propter peccatū moritur, gratiā dei amittens, qua illa vel ſola viuit, & ſuſtentatur. Hiere. 31.
Vnde: Anima quæ peccauerit, ipſa morietur. Et in Hieremia: Vnuſquiſq; in ſua iniquitate
morietur. Et alias. Homo per malitiam occidit animā ſuā. Et Iacobus: Peccatū, inquit, cū con Iacobi. 1.
ſummatū fuerit, mortē generat. Ad hanc vtiq; mortē Lazari infirmitas nō fuit, ſicut nec ali-
cuius aduerſitas, quū in infirmitate potius (apl̄o teſte) virtus perficitur: quæ à deo ſæpe dimit- 2. Cor. 12
titur, vt per ipſam in virtute ſtemus & exerceamur, vt patet in Iob & Tobia. Et Paulo quo- Tobiæ. 2
q; dabatur ſtimulus, angelus Satanæ ad colaphiſandū, ne magnitudo reuelationū extolleret 2. Cor. 12
ipſum. Eſt itaq; mors ſpiritualis maxime fugienda, quæ fugatur mortificatione carnis pec-
M cati. ¶Gehēnalis mors eſt animæ atq; corporis æternalis à deo ſeparatio, in tormētis æter
nis deputatorum. Et hæc qdē peccatorum, peſſima eſt, & nunq̄ ſatis deploranda, & eſt (Paulo te Pſalm. 33
ſte) ſtipendiū peccati. De qua quidē morte dn̄s ad diſcipulos. Nolite, inquit, timere eos, q oc- Roma. 6
cidunt corpus, animam aūt non poſſunt occidere, ſed potius timete eum q poteſt & animam
& corpus perdere in gehennā. Quàm vero ſit luctuoſa hæc ipſa mors gehennalis apud infe- Matt. 10
ros, arguit miſerrima diuitis epulonis vox ex inferis ad Abraham. Pater Abraham miſerere Lucæ. 12 Lucæ. 16
mei, & mitte Lazarum, vt intinguat extremum digiti ſui in aquam, vt refrigeret linguā meā,
quia crucior in hac flamma. De hac igitur duplici morte verba thematis noſtri ſunt. Cæterū,
nec ad hanc mortem Lazari infirmitas fuit, ſed ad vitam vt Lazari alterius, ad eam ſola eſt
animæ infirmitas, quæ eſt peccatum. A qua ſane morte dignetur nos cuſtodire miſericordi-
ter ille qui hodie dixit. Hæc infirmitas non eſt ad mortem. ſ. ſpiritaulem & gehennalē, ſed ad Acto. 14
vitam potius æternam, quo nemo, niſi per tribulationes venire poteſt.

¶HOMILIA XXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 8
Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi.

Dominica quinta quadrageſime. Iudica.

QVONIAM HODIERNA DIE DOMINICA MATER A
catholica eccleſia Ieſu Chriſti paſſionem vel maxime recolere incipit, proin
de ille eorum ſe oſtendit immunem, ob quæ ipſum mortis reum aliqui opi-
narentur, veluti falſo Iudęi apud Euangeliſtam inclamarunt, Si non eſſet hic
Johan. 18 maleſactor non tibi tradidiſſemus eum. Et apud Matthæum, Ecce nunc au-
Mat. 26 Mar. 14 diſtis blaſphemiã, quid vobis videt? At illi reſpondẽtes dixerũt. Reus ẽ mor
Johan. 10 tis. Et apud Iohannem, De bono opere nõ lapidamus te, ſed de blaſphemia, & qa tu homo
cum ſis, facis te ipſum deũ. Igitur id totum eſt falſum.

¶ Primo hic Chriſti innocentia à peccato oſtenditur qui innocens merito peccãtes in- B
Johan. 14 crepare auſus fuit, nimirum qui alias vel ſolus dicere potuit, venit eñi princeps huius mũ-
di, & in me non habet quicquam. Cuius ſanè innocentiã teſtati ſunt viri ſancti & peccato-
Eſaie. 53 1 Petri. 2 res. Eſaias quidẽ ait, Ipſe vulneratus eſt, propter iniqtates noſtras. Qui vt Petrus inqt, pec
Lucæ. 23 catum nõ fecit, nec inuẽtus eſt dolus in ore eius. Et Centurio vere, inqt, hic homo iuſtus e-
Mat. 27 rat. Iudas ꝗꝙ traditor, peccaui, clamabat, tradẽs ſanguinẽ iuſtũ. Et Pilatus ait, Innocẽs ego
Lucæ. 23 ſum à ſanguine huius iuſti, vos videritis. Qui & alias cõfeſſus eſt ſe nullam mortis cãm in eo
inuenire. Quanquã qd opus de Chriſti innocẽtia teſtimonijs, q deus & hõ ex innata man-
1. Reg. 2 ſuetudine nõ dignatur ex ratione oſtendere ſe peccatorẽ nõ eſſe, q virtute diuinitatis pec-
catores iuſtificare poterat? Ille igit potius nobis ſuo facto exẽplũ reliquit, nos oportere vel
à vitijs eſſe alienos vel ab ijs ſaltẽ nos purgare, q alios vitiorũ reprehendere conamur. Quo-
Johan. 8 rũ primũ figurate dñs docet, Qui, inqens, ſine peccato eſt veſtrũ, primus in illã lapidẽ mit-
Mat. vij Luc. 6 tat, Secũdum alio in loco innuit, Hypocrita, dicẽs, eijce primũ trabem de oculo tuo, & tũc
perſpicies, vt educas feſtucã de oculo fratris tui. Caute ergo ad corripiendum alios accede-
Johan. 1 mus, quũ vel omnes peccatores ſimus, Iohanne teſtante. Si dixerimus, qm̃ peccatũ non ha
bemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.

¶ Secũdo hinc manſueta Chriſti colligitur obiecti refutatio declinatioꝗ aduerſus Iu- C
dæos. Qui (vt perpetuus eſt inſanientiũ malorumꝗ hominũ mos) vbi quod rationabiliter
reſponderent non haberẽt, ſe ad cõuicia conuerterũt, ac duo ſiniſtro nimirũ animo reſpõ-
derũt. Se vtiꝗ bñdicere, quod eum & Samaritanũ dixiſſent (quamuis quod eũ talem dixe-
rint nuſquam reperiatur. argumẽto ſanè, plurima paſſim à Chriſto diſcipulis fuiſſe & Iudę-
is dicta, quæ ſcripta non ſunt, id quod alias abũde commonſtrauimus) & quia dæmonium
haberet. ¶ Samaritanum vero vocabant perinde atꝗ probroſo nomine, quoniam Iu- D
dæi Samaritanos habebant odibiles & abominabantur, cum quia bello magnam terræ, eo-
4. Re. 17 rum partẽ occuparãt, tum qa multas moleſtias eis fecerant in reedificatione tẽpli & ciuita
Eſdræ. 4 tis vti hiſtoriæ habẽt. Peculiare igitur erat Iudæis, malos hoĩes, cuiuſmodi reputabãt Chri
ſtum, vocare Samaritanos. Nõ etiã, ꝗd illi nec de reſurrectione, nec de vita futura ſentirẽt
quam Chriſtus toties eſſe prædicauit.

¶ Habentẽ aũt dæmonium ideo cauillabãtur, quoniam quæ Chriſtus diuina virtute mi- E
racula faciebat iſti dæmoniacis & magicis artibus imputabãt, & quod aliqties ipſis ſecreta,
alta, ſubtiliaꝗ loquebat, quæ iſti non intelligebant. Seuerò negat habere dæmoniũ, qui ſua
Luc. 11. virtute diuina dæmoniorũ erat expulſor. Id quod alias adfatim teſtatus eſt, hic autẽ palam
Matt. 12 Marci. 3 innuens ea, quæ in deum impia audimus pro virili nos debere vindicare, & ad ea reſpõde-
re, in qbus noſtra infamia cũ multorũ periculo cõiuncta eſt, impij quidẽ Iudęi dæmoni ne-
quiter adſcribebãt, ꝗd dei Max. erat. Nõ aũt ſe eſſe Samaritanum refellit pel primo nos in-
1. Cor. 13 ſtruens, vt ancipitia iuxta charitatem in meliorem ſemper partem interpretemur, nimirũ
charitas malũ (teſte Apoſtolo) nõ cogitat verũ, quæ vel p ſe mala ſunt aut fiunt, ſemp in me
liorem vertit partem, id quod maleuoli & inuidioſi nequaquã agũt: nimirũ qui vti in flori-
bus araneus optima etiã quæꝗ in deteriorẽ partem accipiũt. At ab Euãgelio longe alieni,
& diſcreti à Chriſto, qui cũ ſcirent Samaritani vocabuli pariter cuſtodẽ ſignificari, eum ſe
eſſe non inficias iuit. quippe, qui noſtrum omnium adeo fuit & eſt cuſtos, vt de eo prophe-
Pſal. 120 ta dixerit, Nõ dormitabit neꝗ dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Et niſi dominus cuſtodierit ci-
Pſal. 126 uitatẽ fruſtra vigilat, qui cuſtodit eã. Et qui deniꝗ Samaritanus ille eſt Euãgelicus? qui mi
Luc. 10 ſericordia motus è cœlo deſcẽdit ad cuſtodiendũ & fouendum, quẽ à Hieruſalem in Hieri-
cho deſcendentẽ latrones, id eſt, angeli tñbrarum ſauciarunt, id eſt, peccatis læſerunt, quẽ
Chriſtus Samaritanus ac cuſtos oleo conſolationis vnctum, & iumento impoſitum in ſta-
bulum duxit, & curam eius atꝗ cuſtodiam egit. Hinc tacendo cõfeſſus eſt potius quàm ne-
gauit, vocem vtiꝗ ambiguam in meliorem interpretatus partem, vtcũꝗ ſecus haud dubie
intellexerint Iudæi, quorum vel ideo malitiæ noluit reſpondere dominus, vt.

¶ Secundo, nobis exemplum relinqueret, vt eo quidem tẽpore, quum à proximis ex fal F
ſitate contumelias accipimus, eorum etiam vera taceamus mala ne miniſteriũ iuſtæ corre-
ptionis in arma vertatur furoris, magis autem falſa malorum in nos conuitia adeo vſꝗ de-
ſpiciamus,

Digitized by Google

ſpiciamus, vt ne verbo quidem ea dignemur, memores, deo Max. vindictam conuenire, qui vindicabit ac retribuet, memor fandi atq; nefandi. Iuuabit potius, vt, ſi quũ in nos immerentes rabioſa petulantia debacchatur maledicus, ſic noſtro cum animo loquamur, Quid ſi deus hoc voluit, vt per hunc dein pœnas, olim male deuoratæ laudum, & auide ab adulatoribus deuoratæ gloriæ, quam ſpretã oportuit. Dicamus propterea potius cũ Dauide, Sine maledicat, ſi forte dominus miſereatur mei. Quid multis? non pigeat hoc facere nos humiles vernas nec omnino culpa vacantes, quod hodie noſter dominus fecit, & pro nobis omnibus paſſus eſt, qui cũ conuicijs inceſſeretur, non regerebat conuicia, quum pateretur innocuus, non comminabatur, ſed omnẽ vltionem tradebat patri iuſte iudicanti, adeo nimirũ iniuriarũ patiens, vt vel ipſe per prophetam dixerit, Ego aũt tanquam ſurdus non audiebam, & ſicut mutus nõ aperiens os ſuũ. Et factus ſum ſicut homo non audiens, & non habẽs in ore ſuo redargutiões. Deute. 32 Roma. 12 1. Petri. 2 Lucæ. 24 Psalm. 37

G ¶Nec itaq; eſt, quod metuamus contumeliam, ſi ſynceram Chriſto præſtiterimus conſcientiam, ſiquidem Petrus inquit, Quis eſt qui vobis noceat, ſi boni æmulatores fueritis, conſcientiam habentes bonam, vt in eo quod detrahunt de vobis confundantur, qui calumniantur veſtram bonam in Chriſto conuerſationem. Et ſane tantum abeſt, vt ad conuitia ſilentes nocumentum habeamus, vt etiam nobis ex eo ſilentio multum ſit vtilitatis futurum. Si enim quod abiectum eſt, vitium fuerit, quod corrigere in manu noſtra non ſit, vtpote natum ex pudenda parentela, aut hoc genus aliud, certe ex maledici hominis conuitio admoniti, benefactis, ac virtutum eminentia fortunæ labem abolere ſtudebimus. Sin vitium noſtra ſit culpa, recte & vtiliter inimici exprobratio ad vitam corrigendam conducet, quoniam aliquoties hoſtis exprobratio ad vitæ correctionẽ plus habet calcaris, quàm moderata amici monitio. Sin falſum, quod obijcitur, eſt, circumſpiciemus, ne vnquam ei calumniæ occaſionem dederimus & obiectum patienter Chriſti nomine feremus. 1. Petri. 3

H ¶Cæterum inquis, calumniatori reſpondendum vel ideo putauerim, ne tacendo famam negligamus, vti alias ſcriptum eſt. Reſpondeo, eum ſatis reſpondere, qui factis, dictiſq; declarat apud omneis conuitium in ſeſe non competere, & qui modis omnibus cauit, ne quid in merentem male dici poſſit. Quo nimirum pacto fiet, vt infamia recidat in calumniatorem, & ipſe verius talis reputabitur, qualem nos calumniatur. Quandoquidem Chriſto dicente, Ex cordis abundantia os loquitur, nec poteſt malus niſi mala & ſcribere & dicere. Arbor quidem mala malos gignit fructus. Adde & in Euangelio cautum, ne iniurijs laceſſiti amare reſpondeamus, quum Chriſtus etiam pro crucifigentibus, pro ſubſannantibus & inſultantibus orarit. Quem primus omnium ſequutus eſt Stephanus, & poſt hunc magnus ille Paulus. Conuitijs, inquit, afficimur, & benedicimus, perſequutionem patientes, ſuſtinemus, maledictis inceſſimur & obſecramus. Docuit vtiq; quod præſtitit, & præſtitit quod docuit. Benedicite, inquit, perſequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Si fieri poteſt, quod in vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes, non voſmetipſos vlciſcentes fratres chariſſimi, ſed date locum iræ. Matt. 12 Lucæ. 6 Matt. 7 Lucæ. 24 Actor. 7 1. Cor. 4 Roma. 12

I ¶Quod vtinam vel hoc tempore noui iſti Euangelici præſtarent, qui hactenus contra Euangelium, quod ore referunt, vel in ſuæ profeſſionis homines, vel non æque prouocati in quoduis genus hominum, nulla re magis, quàm & verbis, & ſcriptis conuitioſis, & contumelioſis inuecti ſunt, & reſponſuri, ſi quod rationabiliter reſpondendum erat, non haberent, mox ad conuitia conuerſi, nihil non iniuriarum regeſſerunt, oriſq; amaritudine pleni nefandiſſima quæq; indiſcriminatim effuderunt: Interim ſe ſpiritum vtpote bonum (atqui falſo) iactitantes, quum ſpiritus ille ſanctus, vt ſcribitur, manſuetudinis ſit ac benignitatis, Et rurſus: Quàm bonus & ſuauis eſt domine ſpiritus tuus in omnibus, ideoq; hos, qui errant ex parte corripis, & de quibus peccant admones, vt relicta malitia, credant in te domine. Hunc, inquam, ſpiritum niſi præſtare ſategerint, non eſt quod vllo vnquam rhetorices fuco perſuadeant ſe vel Euangelium Chriſti apud bonos, vereq; Chriſtianos, vel ſua eſſe à deo dogmata, quando quiq; optimi Chriſtiani ſciant Euangelium in primis monere charitatem dei & proximi, & ne conuitijs agamus, ne iniurijs quempiam adficiamus, & ne laceſſiti quidem retaliamus, malum pro malo reddentes. Sciunt, inquam, optimi quiq; Chriſtiani ex Iacobo eam, vel ſolam doctrinam eſſe piam ac diuinam, quæ eſt pudica, pacifica, modeſta, ſuadibilis. bonis conſentiens, plena miſericordia, boniſq; fructibus, iudicans ſine ſimulatione, at eſſe terrenam, animalem, diabolicamq;, quæ zelum habet amarum, & cordium contentiones, id quod & hodie facile animaduertimus. Sapié. 12 Sapié. 12 Roma. 12 Iacobi. 3

K ¶Tertio circa finẽ tam demens, friuoluſq; Iudæorũ apparet conatus, q̃ innocentem dilapidaturi erant, q̃ prudens Ieſu Chriſti abſconſio. In lege nimirũ cautũ erat, vt in blaſphemi lapidatione legitimus iudicij proceſſus ſeruaret, quippe corã iudice accuſatio, teſtiũ depoſitio, iudicis ſñia, & vt demũ reus mortis extra ciuitatem dilapidaretur. Iudæi aũt relicta omni iuſti- Leuit. 24

Digitized by Google

tiæ ordine,liuore inuidiaq́ꝫ cæci innocentẽ in loco etiã ſacro Chriſtum lapidare ſatagerũt,
loco,inquam,interdicto,vnde etiamnũ Zorada pontifex curarat Athaliam trahi extra tẽ-
pli ſepta antequàm occideretur.Ieſus vero Chriſtus virtute diuina ſe abſcondit,cũ ꝗa cru-
cifigẽdus hora eius haud dũ venerat,q offerri ſponte voluit,tũ,vt nos inſtrueret, vt aliquã-
Luc.10 Luc.4 do ſuperbientiũ ira tyrannorũq́ꝫ furorẽ fuga humiliter declinaremus.Id q̊d & hoc quidem
Matt.10 loco Chriſtus & alias fecit,quum de manibus illoꝝ inuiſibilis euadebat,hoc & ipſe docens.
Actoꝝ.9 Si vos,inquit,perſequuti fuerint in vna ciuitate,fugite in aliam,qui & ipſe præcipitandus à
Iudæis per mediũ illoꝝ abiuit.Quem Paulus vti veꝝ ſequutus magiſtrũ,à Damaſco ab in-
ſidiatoribus clam aufugit. ¶Quarto,credẽdum eſſe veritati dominus hoc loco admonet, L
Eccle.4 & alias ſcriptura,Non,inquit,contradicas verbo veritatis vllo modo,cum.ſ.de errore re-
2.Coꝛ.13 Johan.14 prehenderis.Et Paulus quoqꝫ ait,Non poſſumus aliquid contra veritatem,ſed pro verita-
te.Et recte quidem,quoniam nõ credit Chriſto,qui veritati nõ credit. Chriſtus eñ eo ipſo
teſtante,veritas eſt prima,via & vita,vnde oĩs veritas.Chriſto aũt qui non credit planè
Johan.3 perit.Qui alias ait,qui credit in filiũ,habet vitam æternam,qui aũt incredulus eſt filio,non
videbit vitam,ſed ira dei manet ſuper eum.Modo autem,quum prima ſit veritas Chriſtus
Johan.18 homo & deus,merito quid veritas ſit inde deriuans,quam alibi apud Pilatũ reliquit inde-
finitam,hic vel ideo deſcribatur,cenſeo,vt ſciatur,quo de diſputatur. Vidẽdum igitur ne,
quũ Chriſtus prima ſit veritas,ab eo nata ſit veritas,per quam immutata quæ ſint , aut fu-
Malac.3 erunt,aut futura ſunt dicũtur.Siquidem Chriſtus quia deus,immutabilis ſit, qui alias ego,
Nume.23 inquit,dominus & non immutor,& rurſus ſcriptura,Non eſt deus , vt homo,vt mentiaꝛ,
nec quaſi filius hominis vt mutetur.Ad veritatem autem vt homo certius & cõfidẽtius am
Johan.18 bularet,Chriſtus prima veritas,dei filius,homine adſumpto,deo non cõſumpto veniens,
fundauit & ſtabiliuit fidẽ.Ego,inquiens , ad Pilatum, in hoc natus ſum , & ad hoc veni in
mundum,vt teſtimoniũ perhibeam veritati . Quæ triplex ſanè reperitur, vitæ,doctrinæ,
Matt.22 iuſtitiæ,quas vel oĩes notaſſe vidẽtur Iudæi in Chriſto,cum inquiũt, Magiſter ſcimus ꝗa
Johan.16 verax es,vitæ,& viã dei in veritate doces,doctrinæ,nec eſt tibi cura de aliq̃,iuſtitiæ, ideoq́ꝫ
omnis à deo veritas eſt,recteq́ꝫ à Chriſto dictũ de ſpũ ſancto,ille docebit vos oẽm veritatẽ
vtpote vitæ,doctrinæ,iuſtitiæq́ꝫ.Eſt autem vitæ veritas(quæ & alias duas ſemper cõple-
Eſaiæ.38 ctitur)recta cõuerſationis iuxta legẽ diuinã norma,ſynceraq́ꝫ in omnibus operatio & iuſta
rerũ extimatio.De qua,Memento dñe, inq̄t Ezechias,q̊modo ambulauerim corã te in ve
ritate & in corde ꝑfecto,& q̊d rectũ eſt,in cõſpectu tuo fecerim.Veritas doctrinæ eſt,iuſta
in docendo,cõſulendo,prædicãdo,exhortando eius,q̊d loquens cognoſcit, verbo aut q̊uis
Johan.17 alio modo manifeſtatio.Ea autẽ inprimis eſt in ſacra ſcriptura, quæ nullã habet admixtã
falſitatẽ,nimirũ quæ ſermo dei eſt,qui mentiri non poteſt.De quo,Sermo tuus veritas eſt.
Pſal.118 Et propheta ait,oĩa mandata tua veritas.Ea fidelis Eccleſiaſtes ſemꝑ ad poplũ vti debet,
ne,quod ad ſalutẽ ſit neceſſariũ quoquo modo obmittatur. Veritas aũt iuſtitiæ eſt legis in
iudicãdo inter diuerſos rectitudo,quã ſeruat,qui ſine perſonaꝝ,munerũ & affectuũ reſpe-
Deute.1 Leuit.19 ctu q̊d vel lex iubet vel recta cõſcientia ſuadet,iudicat.De qua ,Nolite inq̄t ſcriptura iudica
Zacha.8 re ſecundũ faciẽ,ſed iuſtũ iudicate iudiciũ. Et alibi,Diſcerne,q̊d iuſtũ eſt ,& vindica inopẽ
& pauperẽ.Ad quarũ quãlibet veritatẽ ſimul & ſigillatim hortatur deus Max.Pacem , in-
Johan.8 quiens,& veritatẽ diligite. ¶Et hoc quidem ob veritatis dignitatẽ,qm̃ ipſa à deo,ob vti M
litatem,quia habẽti veritatẽ miſericordia eſt apud deũ,quæ & à malo liberat.Si,inq̄t Chri
ſtus,manſeritis in ſermone meo,vere diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatẽ,& veri-
tas liberabit vos.ſ.à damnatione.Ea propter recte hodie idẽ ait,Si quis ſermonẽ meũ ſer-
uabit,mortẽ non videbit in æternũ.Si ergo veritatem dico vobis, quare nõ creditis mihi?
Q.d.quũ per hoc oẽm miſeriã euaderetis.Item ob eiuſdẽ remunerationẽ,ipſa eñ habenti
Johã.3 eam lucẽ acquirit,id eſt Chriſti gloriã & gratiã,vnde virtutes procedũt & merita.Chriſto
Pſalm.88 teſtante,Qui facit veritatẽ,id eſt,agens,ſecundũ eam,hic venit ad lucẽ.ſ.gloriæ.Hæc vero
tria veritatis inſignia Dauid in ꝑſona dei opt.de q̊libet viro ſancto grauiter vno carmine
cõplexus eſt.Veritas mea ecce dignitas,ꝗa dei eſt veritas,& miſericordia mea cũ ipſo eſt,
ecce vtilitas.Q.d.qm̃ in eo veritas fuit & in illo quoqꝫ mea erit miſericordia,id eſt , faciã ei
miſericordiã.Et in noĩe meo exaltabitur cornu eius.Ecce remuneratio,ſiquidẽ cornua iu-
ſti ſunt munera Chriſti,quia eminẽt,cuiuſmodi eſt gratia,vnde virtutes naſcũtur,& quęq́ꝫ
merita. ¶Poſtremo,ne quod opere videtur pretiũ ſilentio inuoluatur, diſſoluemus(qua N
plæriqꝫ nuꝑ magnopere diſcruciabantur)quęſtionẽ, qua quæſitũ eſt,an veritatẽ ſemper &
vbiqꝫ proferre expediat? ſanè reſponderim Chriſti exẽplo & Apoſtoloꝝ veritatẽ nõ ſem-
per nec vbiqꝫ proferendã,at magni quidẽ referre quomodo ipſa proferaꝛ, eam vtiqꝫ tacẽ-
Lucæ.22 dam ad tempus. ¶Primo,Quando eius prolatio condemnationis cauſam potius quàm O
aliquid profectus ſit allatura.Hinc Chriſtus apud ſceleratũ concilium, quod coierat in do-
mo Annæ & Caiphæ,Si dixero,inq̄t,vobis,nõ credetis mihi.Veritatẽ vtiqꝫ dicturus erat,
quam ſi-

Digitized by Google

P quam ſiluit, perinde nulla inde foret vtilitas, præcipue quod hi non quærebant veritatem,
ſed calumniam præparabant. ¶Secundo, vbi ea leuiter interrogata nobis forte vanam
gloriam, aut nullam interrogantibus de peruerſitate emendationẽ eſſe paritura. Sic quidẽ Lucæ.23
Ieſus apud Herodem multa ab ipſo quærentẽ obticuit, nimirum magis eligens apertè à ſu-
perbientibus deſpici, quàm à non credentibus vacua voce laudari.
Q ¶Tertio, quando indigni ſunt audire eam, apud quos loquimur, aut qui auditam peruerſe
tractarent. Ita ſanè Chriſtus dare ſanctũ canibus, & margaritas porcis obijcere prohibet. Matt.7
Et alias apoſtolos emigrare è ciuitate, quæ ſe prebeat indigno Euangelico ſermone iubet. Luc.10
R Nec alibi Pilato roganti veritatem definiuit. ¶Quarto, Quoties auditores veritatis ob Marc.16
difficultatem non ſunt capaces. Sic Apoſtolus ſapientiã vtiq; veram inter perfectos loquu- 1.Cor.2
tus eſt, inter imbecilles igitur ſilens, quod verum fuit. Hinc cathecuminis non ſtatim om̃ia
Chriſtianæ philoſophiæ myſteria aperiebantur, quoniam nondum erant capaces.
S ¶Quinto, quum veritas apud auditores vel ſcandalum eſſet impium, vel tumultum, quo
veritas aliquando magis opprimitur quàm accreſcat, vel indignationem furioſam excita-
tura, tunc etenim, ſi veritas ſine magno orbis tumultu proferri non poſſet, expediret profe
cto eam ad tempus & locum ſilere, quàm proferre. Hinc Petrus in ſuis primis illis cõtioni- Actor.3
bus, Chriſtum duntaxat virum appellauit, atqui deum, qui tamẽ in veritate erat tacuit, ſci-
ens haud dubio tum dei nomenclaturam rudibus illis hominibus, & ad credẽdum Chriſti
diuinitatem duris & difficilibus pariturã ſuſpitionem ſiniſtram. Sic quoq; Paulus cauſam Act.24 et 25
ſuam apud Felicem, Feſtum, Agrippam agens nonnihil veri tacuit, qui deniq; ſumma co-
mitate, quod verum eſt, proloquitur. Nimirum ne illos ad ſupprimendam veritatem ma-
gis quàm amplectendam, vel per indignationem, vel tumultum permoueret.
T ¶Ac ſanè peruelim, haſce in dicenda veritate cõditiones & ſciſſe & ſeruaſſe, nouos iſtos
(vt ſe opinantur, oretenusq; profitentur) Eccleſiaſtes, ſeditioſosq; Euangelicos, quas vtiq;
ſcire oportuiſſet, quum Euangelij, quales ſe eſſe gloriabantur, diſpenſatores fuiſſent. Si enĩ
Paulus Apoſtolos & prædicatores vocat myſteriorum dei diſpenſatores, certè q̃ diſpẽſat, 1.Cor.4
quædam promit, quædam recondit, vtcunq; poſcit vel res vel tempus, vel locus, vel eorum
quibus diſpenſat profectus, Nimirum, vt ita ſint ſerui fideles ac prudentes, quos conſtituit Matt.24
dominus ſuper familiam ſuam, vt dent illis cibum in tempore, ſcilicet debito. Eas autẽ cõ- Luc.12
ditiones Chriſti exemplo edoctas adeo iſti neſcierunt, vt eos myſteriorum potius dixerim
diſſipatores, quàm diſpenſatores. Quippe qui omnem nobis ordinem, quo conſtat pax &
tranquillitas, diſſiparunt, ita quidem vniuerſa confundentes, vt ſcandalis plena ſint om̃ia, 1.Cor.9
neglecta quoq; interim honeſtate publica, & diabolica illa licentia peſſimos quoſq; magis
ac magis exagitante. At hoc quid aliud eſt, quàm Euangelio dare ſcandalum? quod ne vllo Johan.3
modo Paulus daret omnia potius ſuſtinere voluit. Nempe ſciens veritatem ipſam Euan-
gelicam diſſipatum iri magis quàm prouectum indebite prolatam, quæ ritè diſpenſata ad
veram æternæ gloriæ lucem conducit.

HOMILIA TRICESIMAPRIMA DE EO QVOD SCRIPTVM eſt. Iohannis. 10. Et non poteſt ſolui ſcriptura. &c.

A
Feria quarta poſt dominicam paſſionis.

MAGNA NIMIRVM IESV CHRISTI FILII
dei bonitas & inexcogitabilis planè benignitas, qui lapidatores &
blaſphematores ſuos omnibus vijs ad ſalutem adducere conatur,
& nihil lapidationem ſuam & blaſphemias eorum attendit, dum-
modo quacunque ratione, ſiue verborum perſuaſione, ſiue operum
contemplatione veniant ad ſalutem: eum ſanè ſe eſſe arguens, qui,
teſte Apoſtolo, omnes homines vult ſaluos fieri, & ad cognitionẽ 1.Timo.2
veritatis peruenire, de ſe alias dicens. Nolo mortem peccatoris ſed Ezech.18
vt magis viuat & conuertatur. Et idem in Euangelio. Sic deus di- Johan.3
lexit mundum vt ſuum filium vnigenitum daret, vt omnis qui cre-
dit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Non enim miſit deus filium ſuũ in mũ-
dum, vt iudicet mũdum, ſed vt ſaluetur mũdus per ipſum. Id quod ipſe hodie ſupra quàm
dici quæat euidenter exhibet in ſuis inimicis plus quàm infenſis & odioſis, eos nullo nõ mo
do ad fidei ſalutem ducere ſatagens, & quidem adeo, vt in eos alibi conquæratur, inquiens. Matt.23
Hieruſalem Hieruſalem, quæ occidis prophetas & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt, quoties Lucæ.13
volui congregare filios tuos, queadmodũ gallina cõgregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti.

Digitized by Google

Johā.5 Et aliàs: Ego (inquit) veni in nomine patris mei, & non accepiſtis me, ſi alius venerit in nomine ſuo, illū accipietis. Quod vſqueadeò verè de ipſis dixit, vt hodie etiamnū blaſphemiæ incuſent dominum Ieſum, quod cum homo eēt, faceret ſeipſum deum. At Chriſtus eum, qui erat, ſe eſſe haud negat, ſub blaſphemiam rectè à ſe diſmouet duobus ſanè argumentis.

¶Primo, qdem à teſtimonio opeꝶ, q̃d tale eſt: Qui facit opa, quę nemo niſi deus facere pt, non blaſphemat, dicendo ſe eſſe deū: quādoqdem blaſphemare ſit, aliqd dicere vel negare, q̃d diuīo honori derogat. Sed ego talis ſum opator. Ergo de me poteſtis cognoſcere qualis ſum, B
Johā.15 vtpote verus dei filius, nec blaſphemus, quū mihi nomē dei vſurpo. Vnde ipſe aliàs; Si (inqt)
Pſalm.118 opa non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, pctm̄ nō haberēt. Nunc aūt & viderūt & oderūt,
Johan.3 & me & patrem meū. Sed vt adimpleaſ ſermo, q in lege eoꝶ ſcriptus eſt: Quia odio habuerūt me gratis. Eoꝶ vero opeꝶ Nicodemus princeps teſtimoniū dedit, dicēs: Rabbi, ſcimus, qa à deo veniſti magiſter. Nemo eñi pōt hæc ſigna facere quę tu facis, niſi fuerit deus cum eo.

¶Secundo, per ſcripturā, & eſt locus à minore ad maius. Nónne eſt in lege veſtra ſcriptum C
Pſal.81 Dij eſtis, q̃d eſt dictū & de ſanctis omnibus & prophetis participatiuè, & de iudicibus etiā iniquis ob iudicij poteſtatē, & nō (vt ita dicam) eſſentialiter, & ſi illos hoīes ſcriptura deos appellat, ꝓpter vel participationē vel poteſtatē, ad quos ſermo dei factus eſt: & tamē non blaſphemat, ergo minus ego, quē pater miſit in mundū & ſanctificauit, nō blaſphemo, dicēs me dei filium. Q.d. Quid ad hoc dicitis? Nunqd ſcripturā ſoluetis vt erroneam & mēdacē? Nequaq̄. Quo nimiꝶ argumento ipſos omnino conuincit ac verè confutat. Siqdem falſam nō potuerint cauillari ſcripturā, quæ ſolui nequit. ¶Qua in parte ſciendū velim, qd ſit ſcriptura, aut quid nomine ſcripturæ veniat. Deinde cur ſcriptura tantæ ſit fidei, & authoritatis, q̃d ſolui nequeat. Scias igiſ, & ſi ſcriptura ſit, omne q̃d vel ſcribiſ, vel ſcriptū eſt, in Chriſtianiſmo autē appellatōe ſcripturæ dūtaxat venire ſacram ſcripturam. Sicuti & ſi Biblia ſint omnes libri qbus ſcripturæ continenſ, in Chriſtianiſmo tamē vocabulo Biblioꝶ ſolummodo intelligimus D
Aeglog.1. libros, qbus vetus & nouum teſtamentū continenſ, & id ſanè per excellentiam, vt appellatiōe vrbis Romā, Poetę Gręci Homerum, Latini Vergiliū intelligūt, quod hęc, Vergilio canente, tantū alias inter caput extulit vrbes. Quantū lenta ſolent inter viburna cupreſſi, ac illi cæteris poetis omnibus præſtent in ſuo artificio. Ita & biblia ſacra omnes alios libros, & ſacra ſcriptura, omnes alias ſcripturas, ſua multiplici maieſtate (de qua paulopoſt) plurimum excellit.

¶Eſt aūt apud Chriſtianos ſcriptura .ſ. ſancta, totū quod veteri atq; nouo teſtamēto intercludiſ, quod .ſ. deus in veteri teſtamēto p ꝓphetas & alios viros ſanctos, vl' in nouo teſtamēto p ſe incarnatū & Apl'os ſuos tradidit. Et qs de hoc ipo dubitare poſſit? Eiuſmodi .ſ. eſſe idipſum,
1.Timo.3 ſuccurrit catholica Eccleſia. Veritatis columna & firmamentū ſuo canone, quē cōſtituit in cōcilio Carthaginēſi tertio (Cui & diuus Auguſtinus interfuit, & ſe cū cęteris ſanctis & doctis pa
Capit.39 tribus ſubſcripſit) quæ ſuo decreto & canone cōfirmās ait: Itē placuit, vt præter ſcripturas canonicas nihil legaſ in Eccleſia ſub noīe diuinaꝶ ſcripturaꝶ. Sunt aūt canonicæ ſcripturæ hæ. Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiū, Ieſu Naue, Iudicū, Ruth, Regū libri quatuor, Paralypomenon libri duo, Iob, Pſalteriū, Solomonis libri qnq;, Libri duodecim ꝓphetaꝶ, Eſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Heſter, Eſdrę libri duo, Machabęoꝶ libri duo. Noui teſtamēti, euāgelioꝶ libri quatuor, Actoꝶ Apl'oꝶ liber vnus, Epl'æ Pauli q̃tuordecim, Petri apl'i duæ, Iohānis apl'i tres, Iacobi apl'i vna, Iudæ apl'i vna, Apocalypſis Iohānis
Lucę.24 liber vnus. Scripturā vero veteris teſtamēti libros appellari Chriſtus teſtaſ, q eos noīe ſcripturæ appellat alibi, dicēs: Hæc ſunt verba, quæ locutus ſum ad vos, cū adhuc eſſem vobiſcū, qm̄ neceſſe eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi & ꝓphetis & pſalmis de me. Et paulo ante ait Euangeliſta: Et incipiēs à Moyſe & oībus prophetis, interꝑtabaſ illis in omnibus ſcripturis quæ de ipo erant. Et ſic rectè quæ in veteri teſtamēto ſcripta ſunt, ſcripturam .ſ. ſanctam appellamus, ſicuti & quæ in nouo teſtamēto concluduntſ, Petro de epiſtolis Pauli dicēte:
2.Pet.3 Sicut & chariſſimus frater noſter Paulus, ſcd'm datā ſibi ſapiām ſcripſit vobis. Sicut & in omnibus epiſtolis, loquens in eis de his, in quibus ſunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſoꝶ perditionem. Vides Petrū epiſtolas Pauli appellare ſcripturas? Ergo & ea quæ per alios Apl'os tradita ſunt, ſcripturam vnà cum omni eo quod vetus teſtamentum continet, ſcripturam rectè vocamus.

¶Cuius tanta eſt authoritas, vt Chriſtus Iudæos refutaturus nullo cenſuit fortiore cōtra eos E
Johan.5. vti, q̄ ſcripturæ argumēto, vtpote quæ nequeat ſolui, vt hodie ait. Et aliàs: Scrutamini ſcriptu
Matt.4 ras, in qua & c. Qui & p ſcripturam aliàs diabolū reuicit, cui quoq; ſcripturæ deferendū cenſuit
Mar.1 diabolus, è contrario ſcripturam ſed truncatā pro ſe cōtra Chr'm allegās & dicēs. Scriptū eſt:
Deuter.8 Angelis ſuis & c. Sic & Paulus vnà cū cęteris Apl'is ꝓ cōfirmanda fide, nullo ſunt alio quā ſcri
Pſal.90 pturæ argumēto vſi, cui vel vſqueadeò etiā gētiles detulerūt, vt allegatis per Paulum ſcriptu
Acto.xvij ris alibi Theſſalonicenſes cum auiditate quotidie ſcrutabanſ ſcripturas, ſi hęc ita ſe haberent.
et.xviij. ¶Sed inquis: Vnde tanta ſcripturæ authoritas, & quare ſolui nequit? A veritate (inquam), F

Digitized by Google

quæ illi ſine falſitate aliqua ineſt: quandoquidem hæc ipſa à deo ſit infuſa & reuelata, Petro dicente. Non eñ voluntate humana allata eſt aliquando prophetia, ſed ſpũ ſancto inſpirati, loquuti ſunt ſancti dei homines. Et Paulus ait. Multipharie multiſq; modis olim deus loquens patribus in pphetis, nouiſſimis diebus iſtis, loquutus eſt nobis in filio, quẽ conſtituit hæredẽ vniuerſoꝝ, per quẽ fecit & ſecula. Et idẽ. An cupitis, inqt, experimentum eius, q in me loquit̃ Chriſtus? Et Chriſtus adfirmãs ait. Nõ eñ vos eſtis, q loquimini, ſed ſpũs patris veſtri, qui loquit̃ in vobis. Si igit̃ ſcriptura à deo eſt reuelata & ipſam per os prophetaꝝ & Apoſtoloꝝ loquutus eſt, ſatis cõſtat ei debere eſſe maximã autoritatẽ ꝑpter ſecuriſſimam inibi veritatẽ ſine oĩ falſitate, q̃ aliquoties mixta reperit̃ in hoĩm ſcripturis, ſiquidẽ, teſte Apl'o, de⁹ mẽtiri neqt: Qui, vt Dauid canit, verax ẽ, oĩs aũt hõ mẽdax. Et hoc eſt, q̃d Chrs alibi dicit. Sermo tuus veritas ẽ. Et hodie ait. Et ſcriptura ſolui neqt, vtpote veriſſima, q̃ a à deo, prima veritate progreſſa. Hinc de ea Auguſtinus, ſummus ille pſul, dicebat. Quis neſciat ſacrã ſcripturã canonicã, tam veteris q̃ noui teſtamenti, certis terminis ſuis cõtineri, eamq; poſterioribus oĩm Epiſcopoꝝ literis ita præponi, vt de illa dubitari aut diſceptari non poſſit, vtrũ verũ vel rectũ ſit, quicqd in ea conſtiterit? Idẽ ad Hieronymũ. Ego ſolis eis ſcriptoꝝ, qui iam canonici appellãtur, didici hũc timorem, tremorẽ, honoremq; referre, vt nullũ eoꝝ ſcribendo erraſſe audeã credere, aut ſi aliquid in eis inuenero, q̃d videatur cõtrariũ veritati, nihil aliud exiſtimo q̃ vel mẽdoſum eſſe codicẽ, vel nõ eſſe adſequutũ interpretem, q̃d dictũ eſt, vel me minime intellexiſſe non ambigã. Si hoc ipſum vere ſecũ ſenſit atq; ad aliũ ſcripſit vir tantus, quid nos faciemus? Certe illi nos libẽter oportet omnem obſtringamus noſtrã cũ oĩ reuerẽtia fidẽ. Et ſane ſicut ſacerdos, inqt Chryſoſtomus, ẽ debitor, vt veritatẽ, quã audiuit à deo. ſ. in ſcripturis, liberè pdicet. Ita & Laicus eſt debitor, vt veritatẽ, quã audiuit à ſacerdote probatã in ſcripturis, accipiat & defendat fiducialiter, q̃d ſi nõ fecerit, proditurus eſt veritatẽ, incredulus q̃q; deo, & de illis erit, ad q̃s Chriſtus ait. Si aũt illis nõ creditis, quõ verbis meis credetis? Nos itaq; ſcripturã religioſiſſime veneremur, non ſolum ob ſummam in ea veritatem, ſed & vtilitatem, quia à deo inſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiẽdum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo dei, ad omne opus bonum inſtructus.

Margin: 2 Petri. 1 — Hebræ. 1 — 2. Cor. 13 — Matt. 10 — Marc. 13 — Luc. 12 — Titu. pri. — Hebræ. 6 — Pſal. 115 — Iohã. 17 — lib. 2. de vnico bap — Epiſto. 9 — Iohan. 5 — 2. Tim. 3

HOMILIA XXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Iohan. 11. Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?

Feria ſexta poſt dominicam Paſſionis.

A QVO TANDEM PONTIFICES ET PHARIſæi vna cũ toto maligno populo ſuę aduerſus Chriſtum iuſtum & innocentem inuidiæ ſatisfacerent hodie collegerunt conciliũ, vt inde illũ, vel oĩ iuſtitia refragante, morti traderẽt: Nimirum vt ſemel re ipſa perficerent, q̃d ſe olim in ſcriptura facturos polliciti ſunt dicentes. Circũueniamus ergo iuſtũ, qm̃ inutilis eſt nobis, & cõtrarius eſt opibus noſtris, & ĩproperat nobis pctã legis, & diffamat in nos pctã diſciplinæ nr̃æ. Promittit ſe ſciẽtiam dei habere, & filiũ dei ſe nominat. Videamus ergo ſi ſermones illi⁹ veri ſint. Cõtumelia & tormẽto interrogemus eũ, vt ſciamus reuerentiam eius, & probemus patientiã illius. Morte turpiſſima cõdemnemus eũ. Hæc iſti iã olim, quæ hodie pficere moliũtur, colligentes conciliũ, dicũt. Quid facimus, q̃ a hic homo multa ſigna facit? &c. Sapiæ. 2

B ¶O verè malignantiũ cõciliũ, de quo ipſe dñs innocentiſſimus in pſalmo ait. Cõciliũ malignantiũ obſedit me. In q̃ ſanè deus nõ fuit, vt ipſe inqt in pſalmo. Non ſedi in cõcilio vanitatis. Et reuera cõciliũ fuit vanitatis & ſine deo, quũ q̃ in eo fuerint, dixerũt deo recede à nobis, ſciam viaꝝ tuaꝝ nolumus. In q̃ etem̃ cõcilio populi, iuxta pphetã, meditati ſunt inania, & aſtiterũt reges terræ & principes cõuenerũt in vnũ, aduerſus dñm, & aduerſus Chr̃m eius. Arguũt aũt iſti hoc in cõcilio. Pſalm. 21 — Pſalm. 25 — Tobie. 21 — Pſal. 2

C ¶Primo, q̃ omnino nihil proſit ac poſſit cõtra deũ, & quã vanẽ laboret̃ ſine deo pſente. Siquidem ait ſcriptura. Nõ eſt ſapiẽtia, nõ eſt prudẽtia, nõ eſt cõciliũ cõtra dñm. Equus paratur ad diẽ belli, dñs aũt ſalutẽ tribuet. Hinc ad ſine deo cõſulentes ipſe deus ait. Væ filij deſertores, vt faceretis cõſiliũ nõ ex me, & ordiremini telã, & nõ per ſpm̃ meũ, vt addẽtes pctm̃ ſuper pctm̃. Prouer. 21 — Eſaiæ. 30

D ¶Secũdo, q̃ noceat conſultori malum & pũerſum cõſiliũ. Porrò iſti in hoc ſuo peſſimo cõcilio, cõſuluerũt ne pderent tẽporalia, dicẽtes. Et venient Romani, & tollent noſtrũ locũ & gentẽ. Et profectò perdiderunt deniq; æterna cũ tẽporalibus, & inſup corporis & aĩæ iacturã fecerũt, ſuæq; infelicitatis cõtra ſe veriſſimi vates fuere, qñquidẽ, q Chr̃m iniuſte occiderũt, venerunt, iuxta Danielis & dñi Ieſu pphetiã, Romani aliqt poſt annis, & tulerũt ac igni ſuccẽderũt locũ illoꝝ, & gentẽ Daniel. 9 — Lucæ. 19 — Lucæ. 23

Eccl. xvij & gentē in omes natões ventilauerunt. Et hoc eſt quod ait ſcriptura: Facienti nequiſſimū cō-
ſiliū, ſup illū deuoluet, & nō agnoſcet, vnde adueniet illi. Laqueo peribūt, q oblectant caſu iu-
ſti, dolor aūt cōſumet illos, anteq̄ moriant. Vide an nō iſtud veriſſimè acciderit Iudæis in ho-
diernū vſq; diem. ¶ Tertio, q̄ ſint prorſus in hoc cōcilio obcæcati & inſipiētes qd teſtificabā- E
Johā.10 tur, illū & multa peregiſſe miracula, & tñ æſtimabāt ſe poſſe aduerſus eū æmulari, & illū nō poſ
Matt.21 ſe, p ſe aduerſus eoꝝ æmulatões, q habebat ptātem animā ſuā ponēdi & tollendi, q toties illis
Mar.11 volētibus apertò reſtitit, cōtra quē nec tantillū potuerūt & tñ hodie ſtultè dicunt. Quia hic hō
Luce.19 Johā.2 multa ſigna facit. Si dimittimus eū, quaſi in eoꝝ ſit ptāte illū occidere, q ad Pilatū deinde dice
Johan.19 bat: Non haberes ſup me ptātem, niſi deſurſum tibi traderet. Vide q̄ verè de ijs prophetauerit
Eſai.29 Eſaias, inquiēs: Peribit ſapiā à ſapiētibus populi huius, & intellectus prudentiū eius abſconde
tur. ¶ Quarto, q̄ ſint Iudæi ingrati, & q̄ ob iniuſtā cauſam moliunt in hoc concilio Chriſtū F
iuſtiſſimū occidere & cōprehendere: Nimiꝝ, qa multa ſigna faceret, ppter quæ debuerant il-
li fuiſſe grati, eumq; vti pphetam, imò vti veꝝ dei filiū, qualis erat, venerari. At qd etiam ne-
quiſſimi cōſultores finxerūt, quaſi ſi illū dimitteret, Romani de ipſis tyrannidē & quaſi rebellio
Johā.6 nem ſuſpicarent. Vbi em (quæſo) tale monſtrabat. Num armigeros circūferebat, & equitatū
Johā.18 trahebat, q nudo capite & pede, ſine gladio ambulabat, & ne rex fieret, deſerta petebat, & ſuū
regnū de hoc mundo nō eſſe adſerebat. Iniuſtiſſime igit illū erant occiſuri, qa multa ſigna fa-
Matth.1 ciebat. Id qd ex ſufficienti enumeratione ſignoꝝ, quæ fecit Chrūs, apertò patet. Siquidem do
Luce.1 minus. ¶ Primo, ſignū fecit ſalutis, vtpote quando in noſtrā ſalutē deus homo factus eſt, vt G
Johan.1 nos ad æternā natiuitatē reduceret, antea pditos iræq; natura filios. De quo ſigno Eſaias: Ipſe
Ephe. (inqt) dabit vobis ſignū. Ecce virgo concipiet & pariet filiū, & vocabit nomen eius Emanuel,
Eſa.7 quod eſt nobiſcū deus. Et hoc ſanè ſignū quotidie nobiſcū oſtendit, quando deus nobiſcū eſt
Gene.9 miſericorditer, quū nō vt olim cito & ſeueriter in nos animaduertat: In cuius ſignū arcum po-
ſuit in nubibus, vt eēt ſignū fœderis. Sic & dñs īcarnatus ſignū nobis fecit clemētię: hoc indies
adhuc oſtendēs, tum qd peccata diſſimulet, & patienter nos expectet. Hinc ad eum ſcriptura:
Sap.11 Et miſereris omniū, qa potes omnia, & diſſimulas peccata hominū propter pœnitentiā. Tum
Ezech.18 quia nos ppterea reuertentes recipit, dicēs: Quacūq; hora ingemuerit peccator, & fecerit iu-
diciū & iuſtitiam, iniquitatū eius vltra nō recordabor, q nolo mortē pctōris, ſed vt magis cō-
uertat & viuat, vt nos de numero illoꝝ ſimus. Beati quoꝝ remiſſæ ſunt iniqtates, & quoꝝ te-
Pſalm.31 Johan.3 cta ſunt peccata. ¶ Secūdo, fecit ſignum omnipotētiæ & ſalutis ſimul, de quo Nicodemus: H
Matt.11 Nemo em (inquiēs) pōt hæc ſigna facere, quæ tu facis, niſi fuerit deus cum eo. De qbus ſignis
ipſe dñs ad diſcipulos Iohannis: Euntes (inqt) annunciate Iohanni, quæ audiſtis & vidiſtis: Cæ
ci vidēt, claudi ambulant, leproſi mundant. Surdi audiūt, mortui reſurgūt, pauperes euāgeli-
Eſa.35,61 zant, de qbus dudū antea pphetarat Vates: Nōne ppter eiuſmodi ſigna dñs fuerat potius ma
gnope laudandus, q̄ ſuæ erant potētiæ diuinæ & bonitatis erga hoies figuræ. ¶ Tertio, fecit I
ſignū ſummę charitatis, qñ pro nobis in cruce exaltatus ē, atq; idē pro ſalute noſtra mortuus.
Eſa.49 De quo qdē ſigno deus p Prophetā: Exaltabo (ait) ad populū ſignū meū. Quo ſanè charitatis
ſigno aliud maius eē neqt, Chriſto dicente: Maiorē hac dilectiōe nemo habet, q̄ vt animā ſuā
Johan.15 ponat qs p amicis ſuis. Et reuera Chriſtus ſignū in cruce fuit, nō ſolū charitatis ſed & ſaluatōis
quod pie adſpiciēs animo, nō ſecus ſanat atq; olim ſerpentē in deſerto exaltatum conſpiciens.
Johan.3 ¶ Illum enim in cruce pendentē vidēs, agnoſcis eū tibi eſſe ſignū viæ & omniū ſanctaꝝ vir- K
Rome.21 Ma. xxvij tutū, veritatis ſpeculū, vitæ librū. Nempe ipſum deuotè adſpiciēs, vides ſignū, quo dirigeris in
Mar.15 viam paupertatis, qa nudus pendit. In viam humilitatis, qa voluntariè ſe obtulit. In viam be-
Luce.23 nignitatis, qa p crucifigētibus orauit. In viam innocētię, qa peccatū non fecit. Obediētiæ, qa
Johan.19 patri obtēperauit. Patiētiæ, qa paſſus obmutuit. Perſeuerantiæ, qa de cruce deſcēdere noluit.
Eſa.53 Phil.2 ¶ Tu ergo: O fidelis anima, fac hoc tibi ſemp ſit ſignū, omniaq; fac ſcđm exemplar, quod tibi L
Eſa.53 monſtratū eſt in monte ſcilicet Caluariæ. Cogita quoq; q̄ ingratè, q̄ iniquè & iniuſtè hodie
Hebre.8 Iudæi prætendunt dominū interficere, qa multa ſigna, & quidē non alia q̄ ſalutis, q̄ potentiæ,
Exod.25 Sap.16 q̄ charitatis fecerit. Propter quæ illi potius debuerant vitam fauere, q vitæ ac mortis habet po
Luce.2 teſtatem. Sed ſanè, quē propter ſigna ſalutis interfecere, ipſis iuxta Symeonis verbū, in ruinā
Mat.24 factus eſt ſignū: quod quidē ſignū aliquando in cœlo apparens videntes videbunt, vt Prophe
Zach.12 ta ait: In quem transfixerunt. Signum ſanè crucis in cœlo erit, quū dñs ad iudicandū venerit.
Johan.19 Eſaie.11 De quo & Eſaias: Leuabit (inqt) ſignum in nationibus, & congregabit diſperſos Iſrael.

¶ Nos igit fratres, nequaq̄ dominum noſtrum, quia magna ſigna facit, occidamus, ſed gra- M
ti illū ppterea laudemus. Non āt illi vti ſigno cū Iudæis hodie cōtradicamus. Auari ipſius pau
pertati, Sup̄bi illius humilitati. Inuidi charitati. Luxuriātes innocētiæ. Cōtumaces obediētię,
Iracūdi patiētiæ. Impœnitētes pſeuerātiæ cōtradicētes. Imò eū adſpiciamus, qūo in cruce ca-
put declinet. Nempe vt recipiat pœnitētes ad pacis oſculū. Extēdit brachia, vt infixos in lim-
bo pfundi trahat, & veniētes ad amplexum recipiat. Ah caueamus ne de nobis ingratis dicat.
Prouerb.1 Vocaui & renuiſtis, extendi manus meas, & non fuit, qui adſpiceret.

Digitized by Google

HOMILIA XXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Plurima autem turba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via. Matthęi. 21. Marci. 11. Lucæ. 19. Iohan. 12.

Dominica Palmarum.

A QVO PLANE IMPLERETVR, QVOD PER ESA- Eſaiæ. 53
iam dictum legimus, oblatus eſt, quia ipſe voluit. Chriſtus Ieſus dei virtus & 1. Cor. 1
ſapiētia ſanè mirabili turbarum plauſu & gaudio hac die, vel potiſſimū mō-
ſtrauit ſe ad crucis tormenta pro nobis non coactum, ſed ſponte accedere.
Qui etiamnum, ne vnquam vere Iudæi ſe poſſent ab incredulitate excuſare,
perinde ac deum illum non cognouiſſent, hodie ſe à triplici turbarum ordi-
ne clementiſſimum, ac fortiſſimum magni illius Dauid filium & plane ſaluatorem honore
myſtico tractari & coli voluit. Erat quidem turba ſtantium in via, & alia antecedentium,
quæ (vt Euangeliſta ſcribit) bipartito honoris gře iter hoc domini celebrauit. Quoniā ali-
qui veſtimenta propria loco aulearum ad viæ plateæq́ ornatum (vti mos eſt in plęriſq́ lo-
cis, aduentāte aliquo principe magno) depoſuerunt. Alij de eadē turba, quibus veſtes non
ſuppetebant, ramos de arboribus palmarum & oliuarum in viarum marginibus iuxta quo
rundam morem ornatus gratia ſternebant & componebant. Turba vero antecedentiū &
ſubſequentium clamabat & alta voce glorioſe decātabat, Oſanna filio Dauid, Benedictus
B qui venit in nomine domini. ¶ Et ſane quid per ramos oliuarū aliud ſignificarūt, quàm
Chriſtum eſſe regem mitiſſimum & clementiſſimum, ac vere pacificum. Siquidem ex oli-
uis exprimatur oleum, quo vulnera perfuſa & vncta leniuntur, mitigantur, & demum cu Lucæ. 10
rantur. Quod teſtatur Euangeliſta per miſericordem illum Samaritanum, qui vulneribus
leniendis percuſſi & vulnerati à latronibus, quum à Hieruſalem in Hiericho deſcenderet, Gene. 8
infudit. Signat & pacem oliua, à legatis olim ferri ſolita. Hinc columba illa per Noe ex ar-
cha miſſa, oliuam portauit virentibus folijs, in ſignum pacis à diluuio vniuerſali. Palmæ ve
ro, quas & turba ſtrauit, nonne victoriam ex agone ſignificant? Vtiq;. Cuius natura eſt, vt A. Gelli
ſemper ponderi iniecto fortiter reſiſtat. Hinc Iohannes turbam martyrū ait ſe vidiſſe ante us li. 3. c. 6
thronum dei palmas in manibus habentem, in argumentum, eos nunc à paſſionibus huius Apoca. 7
C mundi ex agone ad vitam æternam victores euaſiſſe. ¶ Canticū vero, quod tā læta voce
hodie tam præcedentes, quàm ſubſequentes decantarunt, quid ſibi aliud vult, quàm ſalua-
re? Quoniā Oſanna quaſi Oſianna, dictio eſt coadunata, ex oſi, quod eſt imperatorij modi,
idem quod ſalua. Et Anna dolentis interiectio, perinde atq; nobiſcum, Ho oho, vel ah ni-
mirum ardentiſſimum ex animo hominis deprecantis affectum, & planè plus quàm vel no
men, vel verbum ipſum ſignificat oſtenditq́. Modo autem quæſo, quis magis oliuæ miti
& pacificæ, quis magis palmæ victorioſę, quis magis voci ſeu cātui ſaluatorio quàm Chri-
ſtus Ieſus comparari poſſit? Nemo ſanè, qui ex abundanti ſua manſuetudine, lenitate & mi
ſericordia ad nos vulneratos & aggrauatos peccatores ſemper clamat, Venite ad me omēs Matt. 11
qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos, qui deniq; tāquam ouis mitiſſima pro no-
bis ad occiſionem ductus eſt, non aperiens os ſuū.
D ¶ An autem pacificus fuerit, inter multa argumento eſt, quod pacis ſeruandæ gratia Iu- Eſaiæ. 53
dæis ex tēplo & aliunde loco ceſſit, qui ne diſſidio & tumultui anſam præberet, in die feſto Iohan. 10
capi noluit, qui deniq; teſtante Eſaia, pacis factor & creator vſque adeo & tam ſemper ſu- Luc. 4
os ad pacem habendam ex animo hortatus eſt, vt vel ſolos pacificos, dixerit dei filios voca- Eſaiæ. 15 Matt. 5
ri. Et ſanè pacificus fuit Chriſtus, qui & in pace naſci, viuere, & mori voluit, ac cuius in pa- Pſal. 75
ce locus, teſte Dauide, factus eſt.
E ¶ Ipſe autem an victor fuerit, non eſt quod quæratur. De quo ſcribitur, Vicit leo de tri- Apoca. 5
bu Iuda, qui per mortem ſuam innocuam & vincentem à deuicto hoſte diabolo victor à Pſal. 67
morte ad vitam redijt, & (vt Apoſtolus ait) captiuam duxit ſecum captiuitatem, vtpote a- Ephe. 4
nimas ab inferis in reſurrectione redemptas. Cæterum de eius victorioſa victoria prope-
F diem (deo volente) plura dicemus. ¶ Num vero Chriſtus ſit ſaluator, prorſus in dubium
non venit, qui vel re ipſa, quoniam per mortem ſuam nos ab æterna morte ſaluauit, con-
ſenſu prophetarum, angelorum, & Apoſtolorum & omnium hominum ſaluator peculia-
ri nomine dici ceptus eſt. Hinc Eſaias ad populum Iſraeliticum inquit, Ecce ſaluator tuus Eſaiæ. 62
venit. Et Zacharias, Ecce rex tuus & ſaluator tuus venit manſuetus. Et Angelus quoq; in Zacha. 9
nocte Chriſti Ieſu natiuitatis dixit ad paſtores, Nolite timere, ecce enī Euangelizo vobis Lucę. 2
gaudium magnum quod erit omni populo, quia natus eſt vobis hodie ſaluator, q eſt Chri
ſtus dominus in ciuitate Dauid. Et Apoſtolus ait, Chriſtus caput eccleſiæ, ipſe eſt ſaluator 1. Iohā. 4
corporis. Et Iohannes inquit, Pater miſit filium ſuum ſaluatorem mundi.
G ¶ Merito igitur hodie recteq; ante & poſt, id eſt in omni loco ad Chriſtū tam ad oīa in
omni

Digitized by Google

omni miſericordia, tam ſcripturis, q̃ exemplis per tribulationẽ & proſperitatẽ ad nos venientem, vti verꝫ miſericordiæ, victoriæ, pacis, ſeditióisq; deũ & authorẽ ramis palmaꝫ & oliuaꝫ & veſtibus ad gloriã ipſius exutis & ꝓſtratis deuoto corde obuiã euntes excipiemus, decãtantes vera fide, Oſianna filio Dauid, Benedictus q venit in nomine dñi. Excipiemus, inquã, illũ tam ſpiritualiter, q̃ reipſa. Spiritualiter qdem ꝑ lenitatẽ & miſericordiam, pauperes fructibus oliuaꝫ, & hoc genus fructuũ cibemus, ipſosq; veſtimẽtis veſtiemus, quo & victores & ſaluati in verã illam ſupernã Hieruſalem ire poſſimus. Illud ſanè eſt ſpiritualiter Chriſto ſubijcere, & eundẽ palmis ac veſtimẽtis decorare, & honorificè ſuſcipere. Hoc nimiꝫ eſt Chrm eſurire te cibare, & Chrm nudũ veſtire, & infirmũ viſitare, eius eñi ſunt pauperes. Eo ipſo apud Matthę-
Mat. 25 um atteſtante: Amen dico vobis, q̃ diu feciſtis vni de his fratribus minimis, mihi feciſtis. Qui vtiq; hodie & alio tpe Chrm in pauperibus eius viſitauerint, cibauerint, cooperuerint, illi nimirũ eundẽ ramis palmaꝫ, & veſtimentis ſuis honorificè excipiunt & laudant, q deniq; per hoc laudis præconiũ præconij effectũ, id eſt, ſaluationem merebunt, nempe q audient vocem Chriſti: Venite benedicti patris mei, poſſidete paratũ vobis regnũ à conſtitutione mũdi. Eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare: nudus eram, & cooperuiſtis me, infirmus eram, & viſitaſtis me, &c. Quia vero ad Ieſu Chriſti gloriam, & in pauperes noĩe eius miſericordiã ſemꝑ debemus, ne ipſa quoq; à memoria noſtra excidat, & vt tenacius Chriſti hodierna die humilitas, manſuetudo, & voluntaria eius pro nobis mortis voluntas animiq; prõptitudo, ſimulq; eius victoria apud nos inhæreat. ¶ Sancta mater Eccleſia religioſe hunc diem habendũ inſtituit, quo Chriſti ad patiendũ Hieruſalem aduentum magna ratione cõmemorat, ſolenniq; pompa reprę ſentat, dum oliuaꝫ & palmaꝫ ramos benedicit, ac populis fideliũ circumgeſtandos, & à pueris ſternendos vnà cũ veſtimentis (prout vidiſtis) ante miſſaꝫ ſolennia deuote diſtribuit. Quo & nos paſſuro dño Ieſu Chriſto, piaꝫ inſtar turbaꝫ, vbi obuiam cũ plauſu proceſſerimus pœnaꝫ & doloꝫ ac mortis eius ſeriem pio corde audiamus, & mente indefeſſa teneamus. H

¶ Nec dubitabimus hæc exteriora opera, ſi mõ dei amore & in eius gloriam fece- I
1. Para. 5 rimus, deo optimo gratiſſima eſſe, q hodierna olim die iam piè & miſericorditer, tãq; gratanter Iudæoꝫ eadem exteriora opera ſuſcepit, q & gratum habuit, qđ vniuerſus quondam Iſrael deduxerit arcam fœderis dñi in iubilo, ſono buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & cithaPſal 150. ris cõcrepans. Ipſeq; rex Dauid potẽtiſſimus & ſanctus ante arcam ſaltarit, & luſerit. Qui idẽ
vltimo. rex ſpiritu ſancto adflatus alibi hortat, vt dñm deum tubis, pſalterijs, citharis, tympanis, choris, chordis, organis, & cymbalis, hocq; genus muſices inſtrumentis ſyncero corde laudemus.

¶ Faceſſant igit procul, q ad diminuendũ diuinũ cultũ, religionemq; ipſam Chriſtianã obſcurandam citra oẽm rationem ſcripturæ ſublatũ iri cõtendunt omnia opera exteriora ad dei laudem maximè inſtituta, quũ vel ipſa ſemper, ſi rectè fuere animo facta, deus grata habuerit, quæ nec vnq̃ à deo, ne ſibi fierẽt, ꝓhibita legunt, quãuis aliàs hypocriſim circa ea damnarit. K

¶ Abſit igit eas in Chriſtianiſmo cęremonias abijciamus, quæ tam aperte populũ, præſertim indoctũ & rudem, vel eoꝫ quæ Chriſtus egit, vel quæ ad ſalutem eius, vel pietatẽ & deuotionem fouendam faciunt, à ſanctiſſimis olim, patribus ſunt inſtitutæ, & tanto tempore in tota vniuerſali eccleſia citra ſcandalum obſeruatæ. L

¶ Quas vero qui tam leuiter tamq; temerè pro libito & licentia, vel ſunt damnaturi, vel abiecturi, qd aliud moliunt q̃ quod veterem illam & Chriſtianam religionem vnà cũ toto diui- M
2. Para. 21 no cultu ſupprimant & abijciant, nouitatẽ quandam temerè incepturi. Id quod ne ab aliquo
2. Par. 26 fiat, ſerio & terribiliter dehortatur de Zoa Ochoziæ filio, & de Ozia quoq; rege hiſtoria, qua
4. Reg. 5 vterq; miſerè à deo tradit mulctatus, q̃d maioꝫ religionem aſpernatus, extrariã temerè eſt amplexatus. A cuius pœna nos in religiõe adhuc veteri ſtantes cuſtodiat, ille quẽ Iſraeliticus populus ramis palmaꝫ, & oliuaꝫ, & veſtimentis ſaluatorẽ aduenientẽ excepit, quẽ & ipſi ex veteri Chriſtianæ religionis inſtituto hodie iiſdem palmis, oliuis, & hoc genus alijs pro eius gloria ornamẽtis tam myſticè, q̃ re ipſa excipiemus, decantãtes vnanimiter, Oſianna filio Dauid, Benedictus q venit in nomine dñi &c. Caueamus aũt omni modo, ne tam miſericordem Chriſti ad nos aduentũ omni laude & laudũ pręconio excipere negligamus, alioqui audituri terribilem Ieſu Chriſti de Hieroſolymitanis futuris calamitatibus ꝓphetiã, qua hodierna die
Lucę 19. cuncta, vt deus, futura præſciens, vſus eſt. Nimiꝫ, q appropinquans, ciuitatẽ videns fleuit ſuꝑ eam, dicens. Quia ſi cognouiſſes & tu, & quidem in hac die tua, quę ad pacem tibi, nunc autem abſcondita ſunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circundabunt te inimici tui vallo, & circundabunt te & coanguſtabunt te vndiq;, & ad terram proſternent te, & filios tuos, qui in te ſunt. Et non relinquetur in te lapis ſupra lapidem, eò quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ. Videamus (inquam) ne & Chriſtus ſeruator noſter iuſte ad nos aliquando ſit dictu-
Mat. 23 rus, O Hieruſalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat
Lucæ 13 pullos ſuos ſub alas, & noluiſti, ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.

FINIS.

¶ Homilia

Digitized by Google

¶HOMILIA XXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Pſalmo.110. Memoriam fecit mirabilium ſuorum, miſericors & miſerator
dominus, eſcam dedit timentibus ſe.

In ferijs cene Dominice.

A INDOLEO, fratres chariſſimi, ſupra ꝗ dici poteſt, quod audie-
rim eò nonnullos veſaniæ impietatiſq́; coactos, vt eũ perinde au-
deant, & impotentẽ arguere & mẽdacẽ, per quẽ (vt ſcribitur) facta Johan. 1.
ſunt oĩa, & ſine quo factũ eſt nihil. Cuius omnipotẽtia verbi cœlũ
& terra, & quicqd vtroq; cõtinetur, creata ſunt, apud quẽ (vt Euan Lucæ. 1.
geliſta ait) nõ eſt impoſſibile omne verbũ; quippe, cuius dicere, eſt
facere. Quandoquidẽ (propheta teſte) ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe Pſal. 148
mandauit, & creata ſunt. At quis, oro, eſt tantus? Ieſus Chriſtus, in-
quã, dei Opt. Max. eiuſdẽq́; patris omnipotentis filius vnigenitus,
idem ad omnia ſecundum diuinitatẽ cũ patre, qui & verus deus propter nos hoĩes homo fa-
ctus, idẽq́; deus verbo omnipotentiæ cũ in terris homo verſatus eſt, fecit, qđ nemo homo, vt Johan. 5
ſcriptura teſtatur, facere potuit: fecit itẽ quod natura obſtupuit, quoniã ipſa ſuas ſibi vires per
illũ vidit longiſſime ſuperari, qui (teſte Dauide) mirabilis ſolus mirabilia, ſolus ſupra naturã Pſalm. 71
fecit, naturæ leges plurimũ excedens. Hic eſt, inquam, ad quem dictum eſt apud Euangeliſtã
Rabbi ſcimus, quia à deo veniſti magiſter. Nemo enim poteſt hæc ſigna facere, quæ tu facis, Johan. 3
niſi fuerit deus cũ eo. Rectiſſime nimirũ & veriſſime dictum, ſiquidẽ ille vnus ſit idemq́; ſolus, Johan. 2
qui ſolo omnipotentiæ verbo ex aqua vinũ fecit, qui claudis greſſum, paralyticis ſoliditatem,
ſurdis auditum, mutis loquelam, leproſis mundam carnẽ & integram cutem, cæcis natis vi-
ſum, oppreſſis à dæmone liberam mentẽ & ſanam, mortuis vitam contulit, ac mirabilia hoc
genus tot ac tanta operatus eſt, vt ſi ea ſint cuncta libris complectenda, eos non poſſet, q ſcri- Johan. 21.
bendi eſſent, teſte Iohanne, mundus capere. Scripta tamen ex illis aliquot, vt credamus, quia
Ieſus eſt filius dei, natura quidẽ & potentia illi æqualis, & ſolus deniq; idemq́; vnus.

B ¶In cuius nomine (vt ait Petrus) homines fieri oportet ſaluos. Etenim quod is ſit ille, qui ex Actor. 4
dilectiõne à patre æterno propter nos in mundũ venit, ac natus eſt in hoc, vt veritati teſtimo
nium perhiberet, vt ei, q veritas eſt ipſa, crederemus, & credentes vitam haberemus, vt, in- Johan. 5
quã, eius verbo, quod (vt ſcriptura ait) veritas eſt, firmam fidem haberemus, haud ſecus atq; Johã. 14
illi, q verax viam dei in veritate docuit, & in cuius ore dolus & mendacium non eſt inuentum Johan. 18
& q à deo miſſus, dei vtiq; (q mentiri non poteſt) verba loquutus eſt. Cui q non credit, vitam Job. xvij
non videbit. Non autem credit, qui eius verbo non credit, verbo autẽ non credit, qui omni- 1. Petri. 2
potentiam illi aufert. Aufert autem, q minuit, vel natiuam illi vim ſignificati, vel retorquet Titum. 1.
vel inuertit, vel (vt Petrus ait) deprauat, literæ mortificanti, vt inquit Paulus, inhærẽs. Illius au Hebræ. 6
tem dei filij Ieſu Chriſti verbum eſt, quo in vltima ſua cum diſcipulis cœna duriſſimam & tur 2. Petr. 3
piſſimam crucis mortẽ paulopoſt pro nobis ſubiturus, panẽ accipiens, benedicens, frangẽſq́; 2. Cor. 3
dixit: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum, quo inquam verbo vere citraq; pietatis Matt. 26
dubium, ſuam nobis carnẽ dedit ad veſcendum, & ſanguinem ad potandum. Quod ſane ver- Marc. 14
bum, veritatis ipſiſſimæ verbum, & eius, qui verbo fecit, quod natura nequit, vſq; adeo verum Lucæ. 22
eſt, adeoq́; per Chriſtũ re ipſa olim futurum, vt vel contra impios regius ille vates ſpũ ſancto Johan. 6
adflatus, & in dñi noſtri mirabilibus perinde ſtupeſcens, dudũ antea de illo cibo proclamarit 1. Cor. 11.
& cecinerit: Memoriam fecit mirabilium ſuorũ clemens & miſericors dñs, eſcam dedit timen
tibus ſe. Quo ſane oraculo ad teſtificandã veritatẽ, veritatis veridicus ille vates certo futurũ
adeoq́; præſens eſſe prædixit, vt Chriſtus Ieſus clemens & miſericors dñs ſeipſum nobis ver-
bo ad manducandũ daturus eſſet, Accipite & manducate, hoc eſt corpus meum.

C ¶Hoc profecto verbũ eius eſt, q verbo ſecula aptauit, vt ex inuiſibilibus viſibilia, & ex nihilo Geneſ. 1.
aliquid, vtpote cœlũ & terra fierent. Hoc verbũ eſt eius, q (teſte Paulo) verbo virtutis ſuę om Hebr. 11.
nia portat. Eius, inquam, in trinitate hoc eſt verbũ, cuius fuit & illud: Fiat lux, & facta eſt lux. Hebræ. 1.
Eius hoc eſt verbũ, cuius fuit & illud, Fiat firmamentũ, & factũ eſt ita. Eius eſt hoc verbũ, cuius Geneſ. 1.
fuit & illud, Congregentur aquæ, q̃ ſub cœlo ſunt in locũ vnum & appareat arida, & factum
eſt ita. Eius eſt hoc verbũ, cuius fuit & illud ad ſurdũ, eundemq́; mutum, Effeta, id eſt, adape- Marc. 7
rire. Et ſtatim apertæ ſunt aures eius, & ſolutum eſt vinculum linguæ eius, & loquebatur re-
cte. Eius eſt hoc verbũ, cuius fuit & illud ad cæcum, Reſpice, & cæcus confeſtim vidit. Eius Lucæ. 8
eſt hoc verbum, cuius fuit & illud ad Centurionem, Vade, & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſana- Matt. 8
tus eſt puer ex illa hora. Eius, inquam, eſt hoc verbũ, cuius fuit & illud ad paralyticũ, Tibi dico
ſurge, tolle grabatũ tuum, & vade in domum tuam. Et ſtatim ille ſurrexit, & ſublato grabato, Marci. 2
abijt inde coram omnibus. Eius eſt & hoc verbum, cuius fuit & illud ad leproſum, Volo, mun
dare, & confeſtim mũdata eſt lepra eius. Quid multis? cuius eſt hoc verbũ, qui (vt propheta Matt. 8
Pſal. 113

 dicit)

dicit)omnia quæcũq; voluit fecit. ¶Tu ergo,o miſer homo,hoc verbũ,hoc eſt corpus me- D
um(habito iam & tento in manu pane)credis eius fuiſſe,cuius fuere quæ ex ordine pauloan
te recenſui? Credo,inquis,& tu,inquam,credis deinde eius verbo eſſe vere facta,quæ inibi fa
cta eſſe perhibentur? Credo,inquis,& tu,inquam,non credis fieri ac eſſe verũ Chriſti corpus
verbo hoc,Hoc eſt corpus meum? Abſit tam incredulus deo ſis,Chriſto Ieſu,ipſiſſimæ veri-
tati repugnans. Verbo,inquam,veritatis quoquo modo reluctêris, cui ſcriptura contradicẽ
dum nolit. Cæterum inquis,Quomodo id credam? Fide,inquam,qua credimus omnipotẽ-
Hebr. 11. tem,qua etiam(vt Paulus ait)intelligimus aperta eſſe ſecula verbo dei,vt ex inuiſibilibus vi-
ſibilia fierent. Fidẽ,ſi vel ſynapis(vt Chriſtus inquit)habueris,non modo panem iam verbo
Lucæ 17 dei conſecratũ verum fieri Chriſti corpus habebis,ſed & ſi dixeris ratione exiſtente huic ar-
bori moro,eradicare & tranſplantare in mare,& obediet tibi. Et ſi dixeris huic monti, tranſi
hinc,& tranſibit,& nihil impoſſibile tibi erit. Quam vbi apoſtoli dæmoniũ electuri non ha-
Matt. 17 berent,illud eijcere nequierunt. Ea igitur pia & firma fide ad capienda diuinæ maieſtatis ope
ra opus eſt,quã nobis adaugeri à deo precemur,velut & apoſtoli precati ſunt,nec eius vel diſ-
Luc. xvij putationibus eſt vel argumentis experimentum à quopiam quærendum,quod q molitur,nõ
Marci 9. Euangelio credit,cui indubie credendũ eſt,vnde & hoc verbum,hoc eſt corpus meum, huc
adduximus. ¶Caueamus,inquam,fidei experimentũ quæramus,ne in nos non quadrẽt Ie-
Johan. 20 ſu Chriſti verba,Beati,dicentis,qui non viderunt & crediderunt. Adde fidem non eſſe,vbi ra E
tio capit,quũ(vt ſcribit Paulus)ipſa ſit argumentum rerum non apparentiũ. Qua de re aliàs
Hebr. 11. diffuſius. Eapropter ſemota eminus omni incredulitate pie credamus Chriſto domino no-
ſtro,q ipſa eſt veritas hoc veritatis verbo,Accipite & manducate,hoc eſt corpus meum. Et,
Hic calix eſt noui teſtamenti,bibite ex hoc,& plane verbo credamus, Chriſti corpus nobis
eſſe verum cibum & eius ſanguinem verum potum. Verbo,inquam,veritatis credamus,quo
Johan. 6 veritas Chriſtus apud Iohannẽ dicit,Caro mea vere eſt cibus & ſanguis meus vere eſt potus.
Qui manducat meam carnem,& bibit meum ſanguinem,habet vitam æternam,& ego reſu-
ſcitabo eum in nouiſſimo die. Huic,inquam,verbo,credas,ne inde à quopiam vel per quam-
libet argutam argutiam auoceris. ¶Sciſcitanti,cur tantum tribuas verbo, Hoc eſt corpus F
meum,vt virtute eius putas panem fieri corpus Chriſti? Reſponde,quoniam is dixit,q omni
potens vel breuiori verbo cœlũ & terram,& quæ in illis ſunt vniuerſa creauit, quemadmodũ
pauloante recenſuimus,cui vel tota catholica eccleſia pie à cœna domini vſq; ad hanc diem
per vniuerſum terrarũ orbem pie credidit. ¶At,inquis,ſunt qui me nolentem faciunt va- G
cillantem,q(vt mihi videtur)viri & ſancti,& ſapientes,hi deniq; altiloqui & ſpũ vtentes, in-
conuincibilibus pene argumentis negant iam demũ hoc verbo Chriſti, Hoc eſt corpus meũ
ex pane fieri corpus Chriſti,nec idipſum habere verbum.

¶Cui primum reſpondeo,Hanc rem,quam credimus,eſſe multo grauiorẽ,q̃ vt ipſa conie- H
cturis fulciatur,& rhetoricis coloribus impugnetur,nempe vbi diſpendio gloriæ Chriſti,&
animarum fallitur. ¶Deinceps reſpondeo non ilicò credendum ob id aliquid eſſe verũ, vel I
Pſal. 118 maxime verbo Chriſti tam aperto reluctante(quod in æternum eſt manſurum)quoniam ab
his effluat,qui vel ſancti,vel ſapientes,vel altiloqui,vel ſpirituales videntur,nõ quod deſpici-
am,qui eiuſmodi ſunt,ſed quia in dubio ſit, an eiuſmodi ſint. Nonne & Ieſus ſaluator noſter
futurorum vt deus omnium præſcius præmonuit fore,vt venirent in nomine ſuo multi,qui
Mat. 24 ſe eſſe Chriſtos dicerent,& multos ſeducerent. Verum ſi quis nobis diceret,Ecce hic eſt Chri
Marc. 13 ſtus,ecce illic,non credatis. Exurgent enim,inquit Pſeudochriſti,& pſeudoprophetæ,& da-
Lucæ 21 bunt ſigna & portenta ad ſeducendos,ſi fieri poteſt,etiam electos. Et Paulus quoq; tales alio
1. Tim. 4 in loco futuros adſerit. Id ſi nunc non verum redditur, neſcio quando aliàs magis verificari
poſſit,quum tam ad omnia huius temporis conditio Chriſti verbis iſtic quadret. Haud ſane
dubitamus,vel in hac re potiſſimum nobis tam ſalutari,ſæpe Satanam,qui mille artifex dici-
2. Cor. 11. tur,vt ait apoſtolus,in angelum lucis transfigurari,& quidem ea transfiguratione longe ali-
ud à fronte fingere,q̃ in receſſu prodere: A fronte ſua diabolica prætextu ſe veriſſima & ſan-
ctiſſima dicere & agere,in receſſu vero non niſi peſſima quæq; tradere. Id quod aliàs ſæpe, nu
per tamen in miſera illa populari ſeditione non ſine magno ſuperioris Germaniæ incommo
do experti ſumus,qua malignus ille ſpũs per ſeditioſos iſtos præcones initio ſe fingebat Euã
gelicæ veritati ac charitati,ſimulq; Chriſtianæ libertati adfuturum,ac pauperes idiotas one-
ribus leuaturum,qui tamen ex odio primum motus,ex humanis adfectibus priuatoq; ductus
commodo ,interim nihil niſi periuria,rapinas,homicidia,licentiam,inobedientiam,libidinẽ
crapulam,& plane omne illud meditabatur,quod adeo erat ab Euangelio alienum,vt eo nũc
Euãgelica veritas plus q̃ vnquam aliàs apud alios periclitetur. Qui & idem cacodæmon nũc
in Euchariſtia,re Euangelij multo maxima,nequiter per aliquos molitur,quos fuco ſuo dia-
bolico ſanctos quidem fingit,alioqui omnibus carnalibus deſiderijs deditos æque vt erant,
qui tempore Apoſtolorum pſeudoapoſtoli & ſubdoli operarij ſe in apoſtolos Chriſti tranſ-
figurabãt,

Digitized by Google

ſigurabant,ſigna etiam more apoſtolorum diabolico animo,Deo interim in probationē permittēte,falſo operantes,ceu Paulus ex animo conqueritur. Quales etiamnum fuere,qui & mi- 1. Cor.11.
raculis apparentibus tanquam prophetæ ſancti,aduerſus Moyſen virum ſanctum corā Pha- Actor. 8
raone decertabant,ſed merito iuxta factum exitu. Hinc nō omnes ſancti qui videntur, quales Exodi. 7
tamen,neſcio quid iudices,quum in pleriſque vita quam agunt,ſanctitati repugnet prorſus,& Matt. 7
fructus adeo belle ſuam ardorem ſignificet.
k ¶Sic nec ſapientes quidē omnes apud deum,qui nobiſcū ſunt ſapientes,verū(vt Paulus ait) Roma. 1.
ſtulti,quorū cor inſipiens ſuis cogitationibus obſcuratur,nimirū dominus nouit eorū cogi- 1. Cor. 3
tationes vanas,ideo ipſe eos in aſtutia eorū comprehendit,qui perdet per ſuam veram ſapiē- Pſalm 93
tiam,ſapientum huius mundi ſapientiam,& prouidentiam eorū reprobabit. Eſaie.29
L ¶Sic nec ilicò credendū ei,qui vel alte,vel eleganter,vel loquitur docte. Nam res non ideo
vera eſt,quoniā ab huiuſmodi homine docto quopiam proficiſcitur,ſed quia homo cādidus,
idemque verax protulerit. Sane Paulus ſcribit ſe non veniſſe ad docendū in ſublimitate ſermo- 1. Cor. 2.
nis aut ſapientiæ,nec in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis,q nec ea quæ à deo habe-
bat,loquutus eſt in doctis humanæ ſapientiæ verbis,ſed in doctrina ſpūs qui humilium eſt & Pſalm.18
paruulorū,quibus vel ſolis(vt ſcriptū eſt) ſapientia datur & intellectus. Quare, dic Paule: vt Iacobi. 4
fides,inquit,veſtra,nō ſit in ſapientia hominū,ſed in virtute dei,quæ verbo dei cōtinetur per 1. Petri.4
omnipotentiā ipſius. Hinc(vt idē ait)placuit deo per ſtultitiā prædicationis ſaluos facere cre
dentes,idque adeo vſque vt ſane non multos ſapientes & potētes,& nobiles ſecundum carnem
ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit deus,vt non glorietur omnis caro in conſpectu eius. Nonne 1. Cor. 1.
Petrus & Iohannes illiterati piſcatores: quos ideo Iudæi admirabantur, quia homines eſſent Actor. 4
ſine literis & idiotæ,at habuerunt,quo verā & piam ſcientiam plene ſunt edocti. Vides ergo
nihil facere ad negationem,corpus Chriſti non eſſe ſub ſpecie panis conſecrati,quoniā ple-
rique perinde atque ſancti & excellenter ſapientes & docti iam denique negant.
M ¶Quos etiā ne ſpiritū quidem ſanctū quo verbo tenus ſuperbiunt,illos habere facile pſua-
debis,quē vnitatis non diſſidij ſpiritū Apoſtolus nominat,qui in vinculo pacis continetur. Ephe. 4
Quàm vero hoſtes iſti impietatis & falſitatis ſint ſuſpecti,argumento eſt,quod non modo in-
ter ſe,ſed à ſibijpſis diſſideant,id quod ex multis eſſet liquido videre. Verūtamen tēpori par-
centes vnum aut alterum argumentum refutationis eorū adducemus,quibus reliqua deinde
oīa q̄ ſint vana & friuola,ne dicā īpia,vel puer intelliget,& itelliget plane veriſſimū eē,qd pro Pſal. 118
pheta dicit,Verbū domini in æternū manere. Et quod Chriſtus ait,Cœlū & terrā tranſitura, Mat. 24.
non etiam verba ſua. Id quod non dubitamus & dixiſſe de hoc verbo,Hoc eſt corpus meum, Marc.13.
N quia etiam eius eſt. ¶Id quod temere nōnulli fateri conati ſunt mendaciū,& non eſſe panē Luce . 21
virtute verbi corpus Chriſti,quoniam Chriſtus hoc verbo,hoc eſt corpus meū,ſuum corpus,
quo præſens in cœna erat,intellexerit,& quod vellet panem quem porrigebat diſcipulis,ſuū
eſſe corpus:verum quia vel grammatices primordia & ex præcedentibus & ſquentibus ver-
bis relationem ad panem,non ad viſibile tum Chriſti corpus dirigunt. Ideoque cauillatoria
iſtorum opinatio perinde atque domus in arena conſtructa funditus corruit,vel apud ipſos. Matt. 7
O ¶Quibus iam nuper collapſis venerunt alij non minus temerarij, dicentes, Chriſtum hoc
verbo non ſuum proprium corpus,ſed figuram corporis nobis reliquiſſe,ſui memoriam,vti
ſignum dumtaxat quoddam,atque hoc ipſum verbo,
P ¶Eſt,probari,quod aliquando pro denotat, ſignificat, repreſentat, figuratque accipi con-
ſueuit. Ah q̄ bella dialectice,& q̄ argutum cauillū, Eſt aliquando pro ſignificat capitur,ergo
ſemp. Modo etiā ſequeret,ſi dixeris deū eſſe oīpotentē,deū non vere dicas oīpotentē, qm
ſignificet dūtaxat omnipotentē. Sic quoque cū diceres coruū eſſe nigrum,ſequi & cygnū eſſe
nigrū,vl coruū nō eē nigrū,ſed rēpſentare nigrū. Itē,ſequeret,qd vbi Petrus dicit Chriſtū eē Matt.16
filium dei,adeoque Meſſiam in lege promiſſum,Chriſtum non fuiſſe(vt Iudæi nunc ab ijs ani-
mati,vt antea,impie gloriantur)verum Meſſiam & dei filium,ſed repreſentaſſe ſolummodo
quod abſit,ne cogitemus quidē. Quo ſane pacto iuxta iſtorū interpretationem tota ſcriptu-
ra,imò tota fides Chriſtiana cum omnibus ſuis articulis corrueret,id quod nunquam fiet.
Quare & horū opinionem dices merito falſiſſimam. Sumitur autem,eſt,pro ſignificat,quan-
do à natiuo ſuo ſignificatu in tranſlatitium transfertur,quod vel in parabolis,ſomnijſque expo
nendis,vel vbi qd obſcurius exponitur fieri ſolet,quorū neutrū hic fit,veluti aliàs ſcribitur. Se Geneſ.41
ptem boues pulchri,ſunt ſeptem anni vbertatis,ager eſt mundus,Chriſtus eſt vitis,vbi certo Matt.13
ſermonis proprietas expoſcit tropū in tranſlatione,q in hoc verbo,hoc eſt corpus meū, non Iohan.15
reperitur,quū,eſt,inibi ponitur in proprio ſignificatu,qd vel vnica clauſula conſequens,qd
Q pro vobis tradetur,ſole clarius demonſtrat. ¶Alij vero & ipſi videntes,q iſtis male ſua ceſ-
ſerit interpretatio non minus falſi,falſiſſimum addunt ſine vllo ſcripturæ teſtimonio, corpus
pro figura corporis accipi adfirmantes. Id qd nunq̄,vel apud Ethnicos rectæ linguæ autho-
res eſt lectū. Sileant igitur impij cū tanta abſurditate,vel apud fatuos.

Digitized by Google

¶Quibus & ipſis pudore confuſis, accedunt & alij non minus q̃ præcedentes ignaui, addentes, videri ſuperſtitionem eſſe & multis videri, vbi credimus panem eſſe Chriſti corpus. A quibus quæro, propterea Chriſtus non erat Chriſtus, quia ſuprà mare ambulans turbæ & diſcipulis phantaſma viſus ſit? Aut quod ob impietatem viſus ſit Iudæis dæmoniũ habere. Nõne dudum Chriſtus crucifixus Iudæis quidem ſcandalũ, & (vt dicit Paulus) gentibus fuit ſtultitia? Et propterea nos ſumus ſuperſtitioſi quod credimus dei filium carnem eſſe factũ & crucifixum, & reſurrexiſſe? Nequaq̃ eſt nobis pie credentibus, ſacramentum altaris ſuperſtitio quod aliquot eſt impijs, quoniam cor eorum ſit obcæcatum. R

Mat. 14 Marc. 6 Iohan. 8 1. Cor. 1.

¶Adoriuntur modo alij, ad quos demũ deuicti ex dictis perinde transfugæ, ceu ad anchoram confluunt dicentes, Non eſſe panis ſpecie carnẽ Chriſti, quandoquidẽ ea ſit inutilis & ridicula, quoniam Chriſtus ipſe dixerit, Carnem non prodeſſe quicquã, ſpiritũ vero eſſe, qui viuificet. Si igitur caro nihil proſit, certe non erit caro in ſacramento. Quibus puto vt Iudæis olim Chriſtus, inter cætera reſpondendum, erratis, neſcitis ſcripturas neq; virtutẽ dei. Credendum quippe eſt, carnem Chriſti virtute verbi ex pane fieri, quæ nimirum profuit, quia à peccatis nos redemit, quoniã in ara crucis pro mundi vita ſit data, quam proinde in fide edẽs, vitam habet æternam, teſte Chriſto, qui ipſa eſt veritas. Quod vero inibi dicitur, carnem nõ prodeſſe quicquam, intellige ſine fide manducanti, imò magis obeſt, ut Iudæ, quales erant Iudæi, qui & ipſi increduli, & virtutem dei non attendentes, arbitrabãtur carne veſcendũ qualis in cadauere dilaniaretur, aut in macello uenderetur, non quomodo ſpiritu vegetatur. Sic dicimus, ſcientiam inflare, vtpote ſine charitate, Aedificare vero cum charitate. Ita & hoc loco, Caro ſine ſpiritu, quæ eſt fides, nihil, cũ ſpiritu autem plurimũ per fidem prodeſt. Sic etenĩ & Chriſtus eo in loco, non modo qui caro ſua vere ſit manducanda, docet, ſed, & adiutores carnales, quia omnia ſecundũ carnem, id eſt ſenſualitatem intelligebant, carnis, id eſt, carnalis ruditatis, quæ per carnem in ſcripturis intelligitur, perinde vt incredulos arguit, in quo ſignificatu aliàs capitur. Spũs quidem promptus eſt, caro autem infirma. Sic aliàs: Caro & ſanguis non reuelauit tibi. Sic ſane carnem accipimus pro rudi illa ſenſualitate, & carnales, q carnales ſunt & ſenſuales, & ſine ratione rudes. S

Iohan. 6 Matt. 22 Iohan. 6 1. Cor. 2 Mat. 26 Marc. 14 Matt. 16

¶Quo modo ait apoſtolus, Qui ſecundũ carnem ſunt, quæ carnis ſunt ſapiunt: qui vero ſecundũ ſpiritum ſunt, quæ ſunt ſpiritus ſentiunt. Sic aliàs idem ad Corinthios adhuc rudes: Et ego fratres, inq̃t, non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Nondum eñ poteratis, ſed ne nunc quidem poteſtis, adhuc eñ carnales eſtis. Animalis eñ homo non percipit quæ ſunt ſpiritus dei. Huiuſmodi fortaſſis homo carnalis fuit Nicodemus apud Chriſtum de homine renaſcendo diſſerens, cui nimirum caro primũ, id eſt, intellectus carnalis & rudis nihil profuit, donec ſpiritus virtute & Chriſti expoſitione intellexit. Tales quoq; ſunt, & quidem magis carnales, qui vtcunq; dei verbũ ſole clarius ante oculis vident, legunt'q; hodie, tamen credere & intelligere nolũt ſub panis ſpecie virtute verbi corpus Chriſti cõtineri. T

1. Cor. 2.3 Roma. 8 Iohan. 3

¶Cuiuſmodi ſunt, qui vel ideo panem eſſe Chriſti carnem negant, quoniam nũc paſſim in aliquot finitimis Germaniæ ſuperioris ciuitatibus impunes turpiſſime altaris ſacramentum tractant. Si eñ inquiunt tam eſſet ſanctum, tamq; venerabile euchariſtiæ ſacramentũ, vtpote verũ Chriſti corpus, nequaquam ſineret deus impunitos, q in id tam turpia ridicula agunt, vel maxime, quando olim Oza morte à domino repentina percuſſus fuerit, quoniam auſu temerario manus in arcam inieciſſet, quam ex officio illi contingere haud licuit. Quid ais? forte es inſipiens, de quo Dauid, q in corde ſuo dixit non eſſe deum, q̃a impij lætarentur? Et quare, obſecro, Chriſtus, q deus erat & homo, nõ e veſtigio pœna affecit Iudæos, q ipſum & alapis, & flagellis, verberibuſq; cædebant, & in cruce quidem in duriſſima paſſione verbis & factis ſubſannarũt? An q̃a tum non erat deus, q̃a patiens vt ouis obmutuit? Quare Pharaonem & huius magos non confeſtim mulctauit, q (vt tyranni olim in martyres) in ſuos, Moyſe vtcũq; diuina miracula faciente, plurimũ ſæuiebat? An q̃a Moyſes non erat ſanctus, aut deus non erat deus? Abſit hoc ſentiamus. V

2. Reg. 6 Psal. 13 Eſaie. 53 Exodi. 7

¶Sed ſcias deũ pro ſapientia & iuſtitia & miſericordia ſua ineloquibili, malis ſuam pœnam ad ſuũ tempus vel temporale vel æternale plerunq; reſeruare, & ad vindicandũ eſſe tardum, ſed ſupplicij tarditatem grauitate compenſare. Id quod in diluuio vniuerſali, id quod in ſubmerſo Pharaone, & in deſtructione Hieruſalem ſatis aperto & in alijs quoq; conſtat. Nõ eſt igitur vt peccator ſibi per impunitatem blandiatur, diuitias bonitatis (vt ait Apoſtolus) bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis contemnens. Imò ſciat per huiuſmodi benignitatem dei, ſe vel ad pœnitentiam adduci, vel ſibi hic aut alibi maiorem pœnam futuram, q̃ aliàs ſecundum duritiam ſuam, & impœnitens cor theſaurizat ſibi iram in die iræ, & reuelatione iuſti iudicij dei, qui reddit vnicuiq; ſecundũ opera eius. vt ſacra vndiq; ſcriptura teſtatur. Cuius certe iudicium (quod in veritate eſt) eos affirmat Paulus manducaturos & bibituros, qui indigne bibũt, rei corporis atq; ſanguinis domini, in primis, qui corpus domini nõ dijudicãt X

Geneſ. 6 Lucæ. 19 Exodi. 10 Roma. 2 Matt. 16 Roma. 2 1. Cor. 11.

qui

Digitized by Google

Y qui ipſum nihil dicunt à pane materiali differre. ¶Magis itaq; Paulo doctiſſimo gentium
doctori credas ꝙ illis tam impie aduerſus Chriſti verbum colluctantibus, nec dubites de pœ
na in eos, qui vel male tractant Euchariſtiã, vel male de ea ſentiunt, quaſi impune id faciant.
Videbunt ſane ipſi in tẽpore, quamuis vel ideo ignorem, qui poſſint durius puniri, qui cũ Pha Exodi. 10
raone adeo ſunt contra fidem indurati, vt obcæcati plane ſint, in reprobũ ſenſum dati, ꝗ ini Roma. 1.
quitate repleti, neſciunt ob cæcitatem videre ꝙ peſſime omnia aduerſus veritatis verbũ agũt
& quidẽ contra hoc quoq; verbum Chriſti, Hoc eſt corpus meũ. Nolint velim iſti tam ſibi de
impunitate ſua blandiri, nec nos quaſi bene agerent male ſeduci, quod videmus eos non for
midare ſibi futura, quæ alibi miſere & miraculoſe cõtra religionẽ præliantes, authoribus ꝑ Mat. 24
Z conibus, facta ſunt. ¶Nimirũ ſimiles ſunt eorũ, qui (vt ait Euangelium) in diebus Noe ante Luce. 14
diluuium comedentes & bibentes, nubentes, & nuptui tradentes vſq; ad eũ diem, quo intra- 2. Petri. 2
uit Noe in arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuiũ, & tulit omnes. Sic nimirũ agunt Genes. 6
qui nunc minus ſui erroris memores ſua agunt, quaſi deus nec videat nec puniat, donec repẽ
tinum veniat à deo ſuppliciũ, nec eſt quod alio miraculo moueantur, quando nec Moyſi nec Luce. 16
prophetis, nec Chriſto in ſcripturis credunt ad morem fratꝝ in Euangelio diuitis.
& ¶Vos itaq; illorũ diſſimiles credite verbo, Hoc eſt corpus meum, quod vobis ſit cõtra om-
nia omnium argumenta, quæ vel quamlibet fortia (qualia iſti iactitant) vidiſtis eſſe prorſus
vana, friuola, planeq; falſa: vnde facile colligetis ꝙ nulla ſint, quæ adducunt reliqua, quũ, quæ
audiſtis maxima iudicent, vnde pendeant, alia perinde leuiora. Nos, inquam, firma fide cre-
dentes, verbo credamus, nos ſub ſpecie panis conſecrati verbo veram Chriſti carnem & ſan-
guinem verũ ſumere. Et interrogati ab alijs quare id fiat? Reſpondeamus, quia verbum dicit Nume. 22
hoc, quo omnia ſunt facta, & quod ne Balaam propheta (vt ſcribitur) vel in minimo immu-
tare potuit, deo prohibente, quod ne iſti immutabunt, ſiquidem in æternũ manſurum, & cœ Psal. 118
lum citius, ac terram tranſitura ꝙ ipſum prætereat. Præterea nec eſt, vt æquo ſolicitiores plu Mat. 24
ra de hoc venerabiliſſimo euchariſtiæ ſacramento inueſtigemus, de quo Apoſtolus tam cir- Marc. 13
cũciſe ſcribit, vtiq; quaſi veritus, nequid de tanto myſterio ſecus diceret ꝙ oporteat, nunc au- 1. Cor. 11
tem nõnulli nihil nõ vel peſſimũ ſcribunt, obloquuntur, aguntq;, in dubiũ vel ideo vertentes
à quibus, quo tempore, quo cultu, quo ritu, ꝗbus verbis conſecrari ſoleat panis ille myſticus,
ac ſacroſanctum dñici ſanguinis poculũ, quia Apoſtolus de ijs nihil ſcriptum reliquerit. Nos
certe nequaꝗ dubitamus, verũ hactenus à tempore Apoſtolorũ in eccleſia horũ omnium &
rectum fuiſſe conſecrandi vſum, & vel ideo ab Apoſtolis (qui ipſum à Chriſto hauddubie di-
dicerunt) literis non eſſe traditum, ne diuulgatis multitudine libris, rei tam ſacroſanctæ vſus
apud aliquot peruerſos (vt nunc prohdolor fit) verteretur, viſum vtiq; (quoniam pauci tunc
eſſent, qui erat conſecrandi facultas) magis cõducere, vt tam ſanctæ rei vſus viua voce, & qua-
ſi ſingulare quoddam myſterium de vno ad alium ex officio idoneum quaſi per manus ſine
ſcriptis deuolueretur, qui tandem increſcente conſecrantium multitudine, ſcriptis cum rati-
one commendatus eſt, quem aliqui (vt cætera vel quamlibet ſancta) nunc temere improbãt,
ſed viderint ipſi. Quæ autem pio homini de eo auguſtiſſimo Euchariſtiæ ſacramento ſunt
ſcienda, facile deo docẽte, ex hoc Dauidis oraculo, quo vice thematis vſi ſumus, oſtẽdemus.
A ¶Memoriam fecit mirabiliũ ſuorũ miſericors & miſerator dominus, eſcam dedit timen- Psal. 110
tibus ſe. Sancte nimirũ & breuiter propheta regius idemq; ſancto ſpiritu adflatus, totũ, quod
Chriſtiano homini de Euchariſtiæ ſacramento credere oportet, concinuit. Cuius quidẽ in-
ſtitutorem innuit, Chriſtum dominum, quando inquit, miſericors & miſerator dominus, de-
dit ſeipſum eſcam. Nimirũ Chriſtus Ieſus ne nos tanquam orphanos hinc ad mortem tranſi-
turus ſine ſe relinqueret, & ipſe nõ modo per gratiam & omnipotentiam ſuam nobiſcum (vt Matt. 28
aliàs dixi) ſed & corporaliter in ſacramento vſq; ad conſummationẽ ſeculi eſſet, ac vt poſt ſuũ
diſceſſum haberemus pignus ſui erga nos amoris ſimulq; monimentum, miſertus noſtri inſti-
tuit hunc auguſtum & ſuperuenerandum Euchariſtiæ ritum, ſeipſum eſcam. ſ. vitæ æternæ
ſpiritus vtpote & animæ, inquiens, deſiderio deſideraui hoc paſcha mãducare vobiſcum an- Matt. 26
tequam patiar. Et accepto pane, gratias egit & fregit, benedicens, dedit eis dicens, Accipite Marc. 14
& manducate, hoc eſt corpus meum, ꝗd pro vobis datur. Vides ergo clare (ꝗd & Paulus teſta Luce. 22
tur) ipſum ſub panis ſpecie illud ipſum corpus ſuũ diſcipulis dediſſe, ꝗd paulopoſt erat cruci- 1. Cor. 11.
figendum. Similiter & calicem poſtꝗ cœnauit dicens, Bibite ex hoc omnes, hic calix nouum
teſtamentũ in ſanguine meo, ꝗ pro vobis effundetur. Quibus, inquam, dedit? Euangelium
ait diſcipulis cœnantibus. Dauid in ſpiritu inquit dedit timentibus ſe, qui timent ipſum. Qui
reuerentia timoreq; pleni per humilitatem, ſuorum peccatorum cõfeſſi, ac apud ſe memores
ꝙ ſanctum ſit & terribile nomẽ eius (quia ſanctus ſanctorum & omni maieſtate & reuerẽtia Dani. 9
plenus, in cuius nomine omne genu flectitur) ad quem ſint acceſſuri, & quem ſunt ſumpturi, Philip. 2
diiudicantes ꝙ longe diſtet hic cibus, qui Chriſtus eſt, ab alijs cibis, cum Centurione humili-
ter vt indigni acclamant, Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectũ meũ, ſed tantum dic Matt. 8

Digitized by Google

verbo ſanabitur anima mea. Illis nimirū ita timentibus, Chriſtus ſeipſum dedit eſcam in ſalu-
1. Cor. 11. tem & vitam æternā. Cæteri vero (inquit Paulus) non conſiderantes quāto cū tremore ſumē-
dum ſit corpus domini, nec ſeipſos, antequā accedunt, probantes, iudicij pœnas ob propha-
natum myſteriū dabunt, veluti qui tunc irreuerenter ſuſceperant, partim male valebant, par-
tim infirmabantur, partim moriebantur: nimirū eo pacto ob indignam acceptionē corpo-
ris Chriſti perinde tēporaliter à domino caſtigati, ne in æternū cū mundo damnarentur. Vn
de certiſſimū argumentū habes ſub ſacramento Euchariſtiæ longe aliud q̄ panem eſſe: ſiqui-
dem verū Chriſti corpus, cuius rei alioqui nō eſſent æterni iudicij, qui tanto timore nō ſume-
Pſal. 110 rent. Quare dedit? reſpondet propheta, in memoriā, id eſt, monumentum ſuorū mirabiliū.
Sane Chriſtus Ieſus noſtri miſertus, paſſionis ſuæ tēpore redemptionem (vt ait Dauides) po
pulo ſuo, id eſt, in ſe credituris ab æterna morte tranſſumpſit, & tunc in perpetuū memoriale
ac monumentū & recordationem ſaluifici tranſitus, & immolationis ſuæ & redemptionis &
admirandorum, quæ pro nobis geſſit, operū ijs, qui eū in timore venerantur, amant, coluntq́;
hoc ſacramentū ſacroſanctum & auguſtiſſimū inſtituit, ac fieri in ſui memoriam mortiſq́; ſuę
annuntiationem cū laude & gratiarum actione (vnde etiam hoc ſacramentum dici cœptum
eſt Euchariſtia) præcepit. Et ſane quod Chriſtus ait, in ſui memoriam à nobis fieri David di-
cit, in memorabilium ſuorū memoriam, id quod plane idem ſibi vult. Quandoquidē Chriſti
mirabilia apud nos deuotius commemorantes non poſſumus non Chriſti eſſe memores, quo-
Mat. 11. niam ipſa vel ſola Chriſtum, verum Meſſiam arguunt. Id quod vel ipſe Chriſtus ſe verū eſſe
Lucæ. 7 Chriſtū oſtenſurus oſtendit, ad Iohannis Baptiſtæ diſcipulos, qui ad Chriſtum miſſi erant, vt
reſcirent, an ipſe eſſet ille Meſſias, qui eſſet venturus, reſpondet, Euntes, renuntiate Iohanni,
quæ audiſtis & vidiſtis, q͂a cæci vident, claudi ambulant, leproſi mundātur, ſurdi audiūt, mor
tui reſurgunt, pauperes euangelizant, & beatus eſt, quicūq; nō fuerit in me ſcandalizatus. His
ſane verbis recenſione miraculorū, quæ nemo, niſi verus Meſſias facere potuit, & non alia no
menclatura Chriſtus ſe eſſe Chriſtū demonſtrauit. Recte igitur propheta vaticinatus eſt, mi-
ſericordē & miſeratorem dominū ſe dediſſe eſcam timentibus ſe in memoriam ſuorum mira
bilium, quæ vniuerſa vnà cum illius duriſſima & voluntaria pro nobis paſſione, & in crucis
immolatione in hoc ſacroſancto ſacramento cōmemorantur. Faxit idem Chriſtus, qui vere
ſub ſpecie panis continetur, ſui digni efficiamur, iudicium effugituri.

¶HOMILIA XXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Iohan. 13. Quū dilexiſſet ſuos, qui erāt in mundo, in finē dilexit eos, &c.

In ferijs cene Dominice.

SOLENT, qui ſunt aliò diſceſſuri, & qui peregre proficiſcuntur, A
cum eis quos ex animo diligunt, tum demum & finaliter in charita
te non ficta conuiuare, inibiq́; quæ eximie ſunt familiaritatis & ami
2. Cor. 6 citiæ loqui & agere, deindeq́; diſcedentes eiſdem, quos vere ſynce-
riterq́; amant, munus aliquod, quod chariſſimū habent, donare, vt
ipſum ſit mutui ac veri amoris tam teſtificatio q̄ frequens memo-
Gene. 24 ria. Sic ſeruus ille Abrahami, ſanctus, idemq́; benedictus diſceſſurus
poſt habitum conuiuium fratribus & matri Rebeccæ dona obtu-
liſſe, deindeq́; domum perrexiſſe traditur: Nimirum, ſuæ in illos cha
ritatis atq; memoriæ teſtimonium & ſignum. Ita ſane & Chriſtus
dominus, Euāgeliſta teſte, ante diem feſtū paſchæ, ſiue, vt Græcè habetur. πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ
πάσχα, Ante feſtiuitatem autem paſchæ, id eſt, nocte præcedente lucem celebritatis paſcha-
Hebr. 6 lis, ſciens, quem nihil latuit: ſciens, inquam, ab æterno, quod venit eius hora. ſ. paſſionis. ſ. in
die paraſceues ſequenti: ſiquidem in nocte paraſceues manducauerit dominus agnum paſcha
Mat. 26 lem cū diſcipulis ſuis. Sciens, inquam, quia venit hora eius, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrē
Mar. 14 & . ſ. ſibi inſtaret nouum paſcha, id eſt, nouus tranſitus, vtpote de paſſione ad crucem, de vita
Lucæ. 12 ad mortem, de morte per reſurrectionem ad vitam deniq; ſecundam, eandemq́; glorioſam,
quum dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos. Quam vero ille dilexerit ſuos
. ſ. diſcipulos in mundo exiſtentes. (Sui em̄ quoq; erāt defuncti, Abraham, Iſaac, Iacob, hocq́;
genus alij ſancti, ſed tum, quia mortui, in mundo non erant) paſſim ex Euangelio conſtat.
Quod autem eoſdem in finem vſq; dilexerit, inde patet, quod ipſe eos relicturus, maiorem eis
demonſtrauit amorem, nihil eorū derelinquens, quæ eum qui valde ex animoq́; amat, decet
facere, neq; hoc ſolū à principio ſtatim fecit, ſed maiora poſtea adiecit, vt eorū augeat fami-
liaritatem, & multam eis præparet conſolationē, ad ea, quæ ſuperuentura erant. ¶Eius au- B
tē amoris argumenta fuere. ¶Primo, quod diſceſſurus vltimo, vt veri amici faciūt, cū eis cœ- C
Exod. 12 natus eſt agnū, more Iudaico paſchalē. Ait em̄ Lucas. Et cū facta eſſet hora, diſcubuit, & duo
Lucæ. 22 decim

Digitized by Google

decim Apoſtoli cum eo. Et ait illis: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum anteq̃ patiar. Dico eñ vobis, q̃a ex hoc non manducabo illud, donec impleat̃ in regno dei. O amantiſſima & plena charitatis verba. Quid eñ hoc eſt aliud dicere, q̃ vltima mihi vobiſcũ eſt cœna. Propter q̃d & amabilis eſt mihi, inſtat eñ crux & paſſio mea multis ad ſalutẽ quam ſitio, futura? Sanè ipe dñs deſiderauit primo typicũ paſcha cũ diſcipulis mãducare, & ſic paſſionis ſuæ mũdo myſteria declarare, & q̃a ſciebat cõem ſalutẽ omniũ, tradere deſiderabat myſteriũ, q̃d non Iudæis & in Hier̃lm ſolũ, ſed toti mũdo ac vbiq; cõpeteret, inquiẽs & ſubdẽs: Dico eñ vobis &c. Quo q̃dem verbo arguit ſe legalis paſchæ approbatorẽ, & hoc ad ſuæ diſpẽſationis figuram docendo pertimuiſſe, vetare ideoq; idipm̃ vltra in figura carnaliter exhiberi. Siqdem ait Apoſtolus: Hæc omnia in figuram contingebant illis. 1. Cor. 10

D ¶ Secũdo, q̃d ille non mõ cũ ſuis vltimo cœnarit, ſed & eoꝝ pedes lauarit, ſuam inibi nõ mõ magnã charitatẽ, ſed & excellentẽ humilitatẽ oſtẽdens, re ipa ꝓbans, q̃d verbo docuerat, vtpote filiũ hoĩs nõ veniſſe, vt illi adminiſtraret̃, ſed vt ipe miniſtraret. Surgit (ait Iohãnes) à cœna & ponit veſtimẽta ſua, & cũ accepiſſet lintheũ, ꝓcinxit ſe. Deinde miſit aquã in peluim, & cœpit lauare pedes diſcipuloꝝ, & extergere lintheo, q̃ erat ꝓcinctus. O mira & inaudita humilitas, q̃d q̃ rex eſt regũ, dñs dominantiũ idemq; æterni dei filius in hoc ineffabilis humilitatis ſigno, hoĩs fit miniſter ac ſeruus humillimus. Quàm ergo piè & verè tantã filij dei celſitudinẽ ſimulq; humilitatẽ cõſiderauit Petrus, dicẽs: Dñe, tu mihi lauas pedes? Et iteꝝ: Nõ lauabis mihi pedes in æternũ. Siqdem ex conſideratõe diuinitatis & maieſtatis Chriſti territus & ſtupefactus. Q. d. Petrus. Non decet, nõ cõuenit, quũ tu ſis dñs, ego ſeruus, tu deus, ego homo, tu creator, ego creatura, q̃d tu mihi miſero, pauperrimo, humillimo piſcatori laues pedes ſordidos, & infimũ in corpe membrũ tuis manibus tangas, q̃bus cæcis oculos aperuiſti, leproſos mũdaſti, mortuoſq; ſuſcitaſti. Nec ſanè decet, mi dñe & magiſter, q̃d tu lauando pedes meos, ante me miſeꝝ hoĩem & pctõrem corrueris, q̃ deus es deoꝝ, rex angeloꝝ, filius altiſſimi, ſpeculũ ſine macula maieſtatis dei. Tu (inquam) quẽ adorant angeli & tremũt cœli cœloꝝ adeoq; ipſæ poteſtates, ante quẽ cõcidit om̃is cœleſtis hierarchia, ante quẽ curuant̃, q̃ portant orbem. Tu (inquam) dñe ante me flecteris, ante quẽ flectet̃ omne genus cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernoꝝ? Matt. 20 Mar. 10 Apoca. 19 1. Timo. 6 Mat. 11 Luc. 7. Sap. 7 Apoca. 19

E ¶ Ah Petre, Petre, q̃d agis? Piè haud dubiè ſed indiſcretè loqueris, ignorans diſcipulũ nõ debere indiſcretè loq̃ de facto ſui ſuperioris, cuius nondũ nouit cauſam & rõnem. Non eñ errat magiſter ille tuus, in q̃ oẽs ſunt theſauri ſapiæ & ſciæ, q̃ omnia bene fecit, q̃ vita, via eſt, & veritas, ſed ſua humilitate nos docet veram ipam humilitatẽ, quæ eſt, vt nos q̃ alijs volumus eẽ dignitate & officio maiores, nos agnoſcamus, nõ ſimus ſupbi, ſed cæteris humiliores, Iuxta ſcripturã dicentẽ: Quanto gradu es altior, tãto ſis humilior. Hinc ipe ait: Exemplũ dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita & vos faciatis &c. ſ. vt q̃cũq; voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter. Et q̃ voluerit inter vos primus eẽ, erit veſter ſeruus. Sic filius hoĩs venit, nõ miniſtrari ſed miniſtrare. Atq; vtinã illũ ſequerent̃ oẽs, q̃ officio cæteris ꝑeſſe cõtendũt. Sed heu video tñ adhuc poſt tantã Chri humilitatẽ, ꝑq̃ plurimos vicarios & ſucceſſores Chri, cũ Lucifero ſupbire, q̃ Chro celſitudine potius q̃ vitę humilitate ac virtute eẽ pares malũt. Hæc itaq; mirabilis & humilis pedũ lotio ſcd̃m fuit argumentũ, q̃ Chrus ſuã in ſuos charitatem teſtatus eſt. Eſai. 6 Dani. 7 Phil. 2 Col. 2 Mar. 9 Iohan. 14 Eccl. 3 Mat. 20 Mar. 10 Eſa. 14

F ¶ Tertio & poſtremo, q̃d poſt factam cœnã & pedũ lotionẽ, hoc q̃d chariſſimũ habuit, ſuis paulopoſt hinc ad patrẽ iturus. ſ. Corpus ſuũ ſanctiſſimũ pro cibo & viatico tradidit manducandum. Accepto enim (aiunt vnanimiter Euangeliſtæ) pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Accipite & manducate, hoc eſt corpus meũ, q̃d ꝓ vobis tradet̃, hoc facite in meã cõmemorationẽ &c. Sanè arguens hoc ipm̃ ſuũ corpus, quod ſe antea datuꝝ promiſerat, in ſignũ ſui erga ſuos amoris, & in ſuæ paſſionis memoriam tradere, Apoſtolo hortante & ſcribente. Hoc facite (ait Dominus) quotienſcunq; bibetis in meam commemorationem. Quotienſcunq; enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem domini annuntiabitis, donec veniat. Etenim Chriſtus (inquit Chryſoſtomus) hoc fecit, ducens nos ad maius amicitiæ fœdus, ſuamq; charitatem declarans erga nos, præſtans ſe non ſolum videri deſiderantibus, ſed & palpari, & comedi, & amplecti, & totũ adfectum expleri. Mat. 26 Mar. 14 Lucæ. 22 Iohan. 6 1. Cor. 11

G ¶ Is nimiꝝ & tãtus ẽ veri ſpõſi & mariti in ſpõſam & cõiugẽ ſuã affectus, vt ſi ab ea ſit diſceſſurus, xeniũ q̃ddã meditãs, ſi fieri poſſet, ſeipm̃ in ipo xenio relinq̃ret. Nã & principes, q̃ curant imagines efficaciſſimè ſui repſentatrices depingi vel donãdas vel mittẽdas amicis, eadẽ facilitate, ſi pſtari p eos poſſet, ſeipos donarẽt ſub imaginibus illis. Animus certè pſtãdi iſtud nõ deeſt, tãetſi potẽtia & arte careãt, q̃ minus illud valeãt exequi. Cæteꝝ, q̃a Chrus ſuæ ẽ eccleſię dilectæ tã charus & beneuolus ſpõſus vt ꝓ ea nõ recuſarit corpus ſuũ oĩbus ęrũnis & cruciatibus mortis exponere, pariter & vniuerſum ſanguinẽ effundere, cur alienũ ab huius amoris immẽſitate putari debet, vt nobis eadẽ tribuat in memoriam ſui? Vt & ipe de ſe, & Paulus de ipo teſtat̃: maxĩe q̃d illi potẽtia nõ defuerit q̃ & ĩperio ſuo cũcta fecit ex nihilo, q̃ & verbo virtutis ſuę oĩa portat, cuius etiã verbo p fidẽ intelligimus aptata eẽ ſecula, vt ex inuiſibilibus viſibilia fierẽt. Cant. 4 Iohan. 3 Apoca. 1 Ma. xxvij Mar. 15 Lucæ. 23. Iohan. 19 Gene. 1 Heb. 1. 11

Digitized by Google

1. Cor. 1 Neq; illi demũ defuit ſapientia, qua tam commodè præſtet hoc ipſum, vt & citra quãuis iniuriã
Mar. 16 ſui corporis, & citra crudelitatem & horrorem ędentiũ, ſuam carnẽ nobis ędendã impendat.
Actor. 1 ¶ Si enim nobis adeóq; ſuis omnibus corpus ſuũ in ea ſpecie, qua nũc reſidet ad patris de- H
xtram in ſumma gloria dediſſet, qs ferre poſſet fulgorẽ tantæ maieſtatis? Vel ſi dediſſet in mor
talis cuiuſdam hominis effigie, qs tam crudelis eſt, vt dentibus carnẽ tam prętioſam lacerans
tantã iniuriã Chriſto faceret? Si deniq; portiũculam aliquã carnis crudæ nobis exhibuiſſet, qs
Sap. 9 nõ abhorreret, ſub eo ſimulachro cibũ eiuſmodi manducare? Modũ igit aliũ excogitauit ſum
ma illa dei ſapientia, quo nobis ſuam carnẽ donaret ędendã in ſui memoriam. Nimirũ impaſſi
Roma. 11 bilem & ſub ſpecie panis, ita vt nec ipſe vllam pateret iniuriam, neq; nos horrorem aliquem ex
ipſius eſu caperemus. Imò cũ Paulo exclamaremus: O altitudo diuitiarũ ſapientiæ & ſciæ dei.
Conſentaneũ igit fuit tam ardenti, tam potenti, tam ſapienti amatori & ſponſo, vt cũ per cor
Mar. vlt. poralem præſentiam eſſet à chariſſima ſua ſponſa, ſcilicet Eccleſia diſceſſurus, ſeipſum in monu
mento quoddam relinqueret in cibũ, ſpiritualiter nutrientem & interim integrè manentẽ. Vti ſol
ſe omnibus exhibet & infundit, omniáq; penetrat, & nutrit, interim in ſuo eſſe perſeuerans, ni-
hilo minor neq; maior quàm antea. Pauperculũ ſanè munuſculũ fuiſſet, & prorſus indignũ tanto
Mat. 20. principe & ſponſo, pro monumento ſui, fruſtulũ donaſſe panis, vel figurã quandam, & nudam
Mar. 14 repræſentationem ſui tribuiſſe. Id quod ipſe multo aliter ſuis arguit verbis, quæ nunquã ſunt tranſi-
Luc. 22 tura, inquiens: Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum. Nec eſt, niſi plane impius, qui ne
get verũ Chriſti corpus poſt tam potens verbũ ſub ſpecie panis contineri. Sanè panis ante cõ-
ſecrationẽ, panis eſt communis. Sed vbi verbo Chriſti conſecrat, myſterio fit & dicit corpus
Chri veꝝ, nõ typicũ, non myſticũ, nõ figurale. ¶ Nec dubites (ait Cyrillus) an hoc veꝝ ſit I
eo coram palámq; ſine tropo aliquid dicente: Hoc eſt corpus meũ. Sed potius ſuſcipe verba ſalua
Johan. 14 toris in fide. Cum enim ipſe ſit veritas, non mentit, in eo præſertim, quod ipſe facere debuit, ab
eóq; fieri oportuit, vt non obſcurè perpulchra euangeliſtarũ in ſcribẽdo ſeries huius facti ſal-
uatoris arguit, nequaquã inſinuans, hic ſolũmodo eſſe ſimplicem panem, ſed quidem longè ma
ius, vtpote nouũ & veꝝ, non vetus & figurale paſcha. Anteq̃ enim nouũ incipit paſcha domi
Matt. 5 nus, ſuũ corpus deinde traditurus. ¶ Primo, Cum diſcipulis cœnat, qua in cœna ipſe domi K
Luc. 22 nus legis obſeruator nõ ſolutor, vetus celebrat paſcha, agnũ accipiens typicũ, vtpote figuram
Johã. 1 quandam corporis Chriſti argumẽto, quod inibi figura finiret, & veritas ſequeret, & pro legali
agno, ſubſequẽs eſſet verus ille agnus innocens & immaculatus, quandoquidem ipſe Dominus
finitis paſchæ veteris ſolennijs, tranſiturus erat ad nouũ paſcha, quod in ſuæ redemptiõis memo-
Gene. 17 riam Eccleſiam frequẽtare deſiderabat, pro carne agni & ſanguine, ſuæ carnis ſanguinisq; ſacra-
Pſal. 109. mentũ in panis ac vini figura ſubſtituens, Sacerdos in æternũ factus ſecundum ordinem Melchiſe-
Heb. 7 dech, & ita quidem, vt tum deinde agnus typicus locum nõ haberet, ſed verus ipſe agnus, ſcilicet
1. Cor. 5. Chriſtus noſtrum eſſet paſcha, Apoſtolo dicente: Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.
¶ Secũdo, ante nouũ paſcha atq; ſui corporis traditionẽ, ſuis diſcipulis ſumma humilitate L
lauit pedes, docens & ſignificans, quàm eſſet ſanctũ paſcha Euchariſtiæ, quod ipſe paulopoſt erat
traditurus: nempe ante cuius ſuſceptionẽ & comeſtionẽ opus eſſet lotione pedũ, id eſt, ſpiri-
tuali mundatiõe omniũ adfectuũ, qui per pedes deſignant. Siquidem ſuſcepturus tam ſacroſanctũ
Euchariſtiæ ſacramentum, debet omnes ſuos ſenſus & adfectus ab omni peccato mũdare, vt
1. Cor. 11 idipſum digne ſuſcipere ad vitam (puto æternam) poſſit. Et hoc eſt, quod Paulus ait: Probet autẽ
1. Reg. 12 ſeipſum homo & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Nec mirũ, quũ Abimelech olim ex con-
ſtituto noluerit, neq; Dauidi perſecutionẽ Saul fugienti, nec eius famulis impartiri panẽ propoſi
Johan. 6. tiõis & ſanctificatũ, vtpote typũ panis huius ſanctiſſimi & viui, de cœlo deſcendẽtis, niſi eẽnt
mundi, & maximè à mulieribus nõ coinquinati. Quãto magis opus eſt mũditia cordis in eſu
corporis Chriſti veri, agni paſchalis ſanctiſſimi, cuiuſmodi ſe daturum planè dominus arguit
tam ſolicita pedum lotione, vt puriores eſſent diſcipuli ſui ad eſum tanti ſacramenti.
¶ Adde quod & promiſerit ille, ſe magno deſiderio deſideraſſe nouũ iſtud paſcha, in quo verus ipſe M
agnus cõtinebat, vnà cum diſcipulis mãducare. Id quod ante typicũ agnũ in cœna nequaquã fecit.
¶ Abſit igit fratres chariſſimi, abſit, audientes hodie Chriſtũ dicere: Accipite & manducate N
Johan. 6 hoc eſt corpus meũ, Vel caro mea vere eſt cibus. Cũ perfidis Iudæis dicamus: Quomodo poteſt hic
ſuam nobis carnẽ dare ad manducandũ? Durus eſt hic ſermo, & qs poteſt eũ audire? Nauſeat
nobis ſuper cibo iſto. At potius in fide ſtemus, Chriſti potentiſſimi & veraciſſimi credẽtes ver-
bo: Caro mea verè eſt cibus. Hoc eſt corpus meũ. Et dicamus cũ diſcipulis manentibus. Dñe,
ad quẽ ibimus, verba vitæ æternæ habes? Sinamus nobis cũ Petro lauari pedes per Chriſtũ, cõ
feſſione & contritiõe peccatorũ humillima, ne indignè tantũ ſacramentũ ſuſcipiamus, memo-
1. Cor. 11 res horrendi verbi ipſius Apoſtoli: Quicũq; manducauerit panẽ, & biberit calicẽ domini in-
dignè, reus erit corporis & ſanguinis domini, & ſibi iudiciũ manducat, vtpote indignũ ſe fa-
ciens tam pretioſo munere, quo ſuum Chriſtus erga nos amorem planè oſtendit, quo ſuos in
finem vſq; dilexit.

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA TRICESIMA SEXTA DE EO quod præfari poteſt in ſacroſanctam Ieſu Chriſti paſſionem.

In ferijs dominice paraſceues.

A HODIE FRATRES IN DOMINO CHARISSIMI,
dies eſt illa toto terrarū orbe decantatiſſima, qua pro nobis & ꝓpter
peccata noſtra dominus noſter Ieſus Chriſtus, idemq́ʒ ſaluator no- Eſa. 53
ſter paſſus eſt innocētiſſimè citra aliquam ſuā culpā, quam prorſus Sap. 2
nullam habuit, mortem longè & amariſſimā & turpiſſimam, vt po- 1. Pe. 2
te mortem crucis, quę tam fuit olim ignominioſa, vt maledictus pla Deut. 21
ne haberet, qui in ligno penderet. Quia igit̃ Chriſtus ipſe pro nobis Gala. 3
vt Paulus ſcribit, factus eſt maledictum, vt nos de maledictiōe, cuius
obnoxij eramus, redimeret, quis erit tam duro, tam lapideo, tam in-
humano, tā deniqʒ corde ingrato & animo, q̄ non ſumma deuotōe,
Chriſto dn̄o ſuo & ſaluatori piiſſimo nō ſit cōpaſſurus, qn̄ eidē omnia in mundo creata, quaſi
B ſingulari dolore, cōpaſſa ſint? ¶ Hodie q̄dem illo creatore ſuo patiēte & moriēte, Sol mira-
biliter obſcuratus eſt, nō potēs adſpicere tam probroſas & nefandas iniurias q̄bus perfidi Iu-
dæi ſemoto omni pudore Chr̄m adfecerunt. Terra eſt mota, quaſi non potens tolerare, quæ
Chr̄o inſerebant. Petræ ſciſſæ ſunt, ꝓinde præ dolore cōmotæ, vt filię cū vidēt patrē ſuū dile-
ctum ſup̄ma pati infirmitate. Velum tēpli ſciſſum eſt, oſ̄dens nullū eſſe nec fore ſimilem do- Thre. 1
lorē, dolori, quē Chr̄us hodie paſſus eſt, de ſe alioq̄ quęrulus, dicēs: O vos oēs, q̄ trāſitis p̄ viam
attendite, ſi eſt ſimilis dolor, ſicut dolor meus. Hodie etiā ſepulchra ſunt aperta, ex q̄bus mor-
tui prodire viſi ſunt, & ingredi ſanctā ciuitatē, quaſi deplangētes innocētiſſimā mortē ſui crea
toris. Si ideoq́ʒ hodierna die inanimata ip̄a Chr̄o dn̄o ꝓinde cū gemitu & dolore cōpaſſa ſunt,
cur ipſi hoīes eidē nō cōpatiamur & cōdoleamus, quū nō propter inaniāta ip̄e, ſed ꝓpter nos
& pc̄tā noſtra paſſus ſit, ſoluēs ea, teſte Propheta, quæ nō rapuit. Siq̄dem captus eſt, vt nos ab Pſal. 68
æterna captiuitate, qua ad q̄nqʒ milia annorū detinebamur, liberaret, ductus ē ad falſos iudices
vt nos ab ęterno iudicio cōſeruaret. Velatus ē, vt velamē culpę à cordibus nr̄is auferet. In capi
te ꝑcuſſus ē, vt caput nr̄m Adā ſanitati reſtitueret. Et in cruce deniqʒ mortuus ē, vt (Ap̄lo ſcri- Hebre. 2.
bēte) p̄ mortē ſuā deſtrueret eū, q̄ habebat mortis imperiū, id ē, diabolū, & liberaret nos, q̄ ti- Oſee. 13.
C more mortis p̄ totā vitā obnoxij eramus ſeruituti. ¶ At (inquiūt) mō hæretici iſti indurati,
& bis inhumani & ingratiſſimi, ab om̄i deuotōe & charitate prorſus alieni, q̄bus nihil nō ludi
brio eſt (inquiūt, dico.) Quid ergo patiamur, doleamus, & ploremus hodierna die paſſiōis Ieſu
Chr̄i, quinimò potius rideamus & collętemur: qm̄ nihil nobis mali, ſed om̄e bonū ex Ieſu paſ
ſione obortū ſit, quēadmodū ex ordine iam partim audiuimus? Maximè q̄d hodie Chr̄us ad Luce. 23
montē Caluariæ, ſua cruce exiēs, ꝓhibuerit flere matres plorātes, dicēs: Filię Hier̄lm, nolite fle
re ſup̄ me, ſed ſup̄ voſipſas flete, & ſup̄ filios vr̄os. Nō eſt ergo, dicūt ipſi, vt doleamus & plore
mus, verū bn̄ habeamus & rideamus. At dn̄s ip̄e horrēda voce ipſis rn̄dit, inquiēs: Væ vobis, q̄ Luce. 6
ridetis nūc, q̄a lugebitis & flebitis: qn̄quidē lamētauimus & nō planxiſtis, veſter riſus in luctū Matt. 11
vertet: qn̄quidē iſti eſtis pc̄tōres, quorū (vt ait Scriptura) narratio eſt odioſa, & riſus illorū in Luce 7
delictis peccati. Lugendum proinde eſt hodie & condolendum Chriſto paſſo. Iaco. 5
D ¶ Nec interim obſtabit, q̄d Chriſtus prohibere viſus ſit mulieribus, ne plorarēt: ſiq̄dem re-
ſponderim, nō ſimpliciter ꝓhibuiſſe. Sed quare nūc pij flere debuerint, & quare impij, q̄ nūc
nō flent, olim ſint ploraturi ſubindicat. Sanè plorabant mulieres more humano illi cōpatien-
tes, quaſi cum q̄d magni mali inde ſequeret, quū tamen nō modo noſtram in ſua paſſione ope
ratus ſit ſalutē, ſed & p̄ eam ſibi meruit claritudinē æternæ gloriæ, & introitū cœleſtis patriæ,
ad quā vti hō ſine paſſione alioqui ingredi nō potuiſſet, eo dicēte: Nónne hæc oportuit pati- Luce. 24
Chr̄m, & ita intrare in gloriam ſuam? Ipſe em̄ (ſcribit Ap̄lus) ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit cru Hebr. 12
cem, cōfuſione cōtempta, atqʒ in dextera dei ſedet. Cæterū debuiſſent mulieres vnà cū Iudæis
ploraſſe, quoniam tantam paſſionē, nō ob ipſius, quàm nō habuit, ſed ob ſuam & noſtri oīm
culpam ſuſtineret, charitate erga nos maxima ductus, cui eſſent ingratæ, q̄d nec recognoſce-
rent, nec gratæ eſſent, quū nec interim veniā precantes ab incredulitate deſiſterēt, q̄d debebāt
meritò deplangere, qm̄ propter incredulitatē, & q̄a Iudæi ſola iniq̄tate ducti Chr̄m crucifixe
runt, ſup̄ eas in ſuppliciū ventura erat tanta clades, quanta à ſeculo audita nō fuit, quæ conſum
mata eſt, quū pro vindicta, deo ordinante, Romani Hieroſolymam funditus bello deleuerūt,
interimq́ʒ partim miſerè citra oēm miām trucidātes, partim turpiter in ignominioſum laborē
vendentes, reliq̄s peſtilentia & alio mō crudeliter conſumptis. Quam ſanè cladē Chr̄us dn̄s in
E admonitionē aliàs flēdo, vt cōuerterent, crederēt, & pœniterēt. ¶ Primo, illis p̄dixit in die
Palmarū Hieroſolyma ingrediēs, dicēs: Quia ſi cognouiſſes & tu. Et q̄dē in hac die tua, quę ad Luce. 19
pacē tibi, nūc āt abſcōdita ſunt ab oculis tuis. Quia veniēt dies in te, & coangūſtabūt te vndiq̄,
& ad

& ad terram proſternēt te,& filios tuos,qui in te ſunt.Et nō relinquēt in te lapidē ſup lapidē,
eo ꝙ nō cognoueris tēpus viſitatōis tuæ. ¶Secundo,hodie queq; prædixit,inquiēs ad mu F
lieres plorātes:Filiæ Hierl'm,nolite flere ſup me, id eſt, quaſi aliqd mali ex hac paſſiōe mihi ſit
futurū,ſed ſup voſipſas flete,& ſup filios veſtros.ſ.q̄d in me nō creditis,nec pœnitetis, & im-
pœnitētes me ex ſola inuidia & malitia occiditis,id q̄d planè vobis ē deplorandū nō in ſalutē,
ſed in æternā pditionē,qm̄ p vr̄a incredulitate nō mō æternā cladē,ſi nō conuerſi fueritis,ſed
& temporalē ruinā vos & filij &ſucceſſores veſtri patiemini.Qm̄ ecce veniēt dies,in qbus di-
cēt:Beatę ſteriles,& vētres q non genuerunt,&vbera quæ nō lactauerūt.Hinc incipiēt dicere
mōtibus,cadite ſup nos,& collibus operite nos. Verū frēs chariſſimi,nos hodie nō eā ob cau-
Mat.26. ſam ploremus,ob quā iſtæ mulieres,quas Chr̄us adfat, ſed ob eā,qua lachrymatus eſt Petrus,
Lucę.7 qua lachrymata ē Magdalena,nimirū ex vera cōpaſſiōe,q̄d Chr̄us tā innocēter &tā crudeliter
Heb. 6 & volūtariè paſſus ſit ppter pc̄tā nr̄a,cui ſum' tā ingrati,q̄d necdū à pc̄tis deſiſtimus,imò ipm
nr̄is iniqtatibus adhuc q̄tidie crucifigimus,oſtētui habētes.Hæc nimirū lachrymatio &triſti
tia,eſt illa triſtitia,q̄ deo grata ē & ſalutaris. ¶Primo,q̄d eſt ſcd̄m deū,pœniam (vt ait Pau- G
2.Cor,vij lus)in ſalutē ſtabilē operās.Illa aūt fuit ſeculi,& operaſ mortē. ¶Scd̄o, qm̄ ex vera & natu- H
rali dilectōe pcedit,q̄ñquidē natura fieri ſolet,vt ſi patiaſ vnū mēbrū,cōpatiant &reliqua,mō
1.Cor.12 Chr̄us eſt membrū nr̄m.ſ.caput,qa & ipſe hodie paſſus ē, & ei cōpatiemur ex vera dilectiōe.
Siquidē ita Chr̄us nos dilexit,vt p nobis pati & mori nō renuerit,ergo & ei cōpatiētes redili-
1.Joh.4 gamus dicēte Iohāne:Nos ergo diligamus deū,qm̄ deus prior dilexit nos.Eā vero dilectionē
q̄uo aptius oñdemus,niſi vbi pœnitētes ei cōpatiemur,dolētes & flentes,qm̄ nō ppter ſe, ſed
ppter pc̄tā vſqueadeò paſſus ſit,ad quē modū vbi hodie fleuerimus, ſi nō oculo exteriore ſaltē
Johan.16 interiore,nō dubitabimus,Chr̄m minimè ad nos dictur̄.Nolite flere ſup me,ſed ſup vos &c.
Matt.5. Imò audiemus eū ad nos dicturū:Amē amē dico vobis,q a plorabitis & flebitis vos, mūdus āt
Lucæ.6. gaudebit,vos aūt cōtriſtabimini,ſed triſtitia vr̄a verteſ in gaudiū. Qm̄ Beati q lugēt, qm̄ ipſi
cōſolabunſ. ¶Lugebimus igiſ hodie frēs dilectiſſimi,ex vera in Chr̄m charitate,q & ipſe eā K
in nos habuit charitatē,qua maiorē habuit nemo, vtpote qui ſuā hodie animā nō pro amicis,
Johan.15 ſed inimicis poſuit,nihil obmittēs,quo nō ſuū in nos amorē oſtēderet,veluti ex euangelica hi
ſtoria eius amariſſimæ paſſionis, ipſo fauente intelligemus.

HOMILIA TRICESIMASEPTIMA DE EO QVOD SCRIPTVM
eſt:Matth.26.&.27.Marci.14.&.15. Lucæ.22.&.23.Iohan.18.&.19. Hæc quū di
xiſſet Ieſus,Egreſſus eſt cū diſcipulis ſuis trans torrentē Cedron &c.

In ferijs dominice paraſceues in ſacroſan-ctam Ieſu Chriſti optimi maximi paſſionem.

ET HYMNO DICTO, EGRESSVS EST IESVS A
cum diſcipulis ſuis trans torrentem Cedron , ſcd̄m conſuetudinem „
in mōtē oliuarū,venit in villam Gethſemani,vbi erat hortus,in quē „
introiuit ipſe & diſcipuli eius.Sciebat āt & Iudas,q tradebat eū locū, „
quia frequenter Ieſus conuenerat illuc tum diſcipulis ſuis. Tunc di- „
xit diſcipulis ſuis.Sedete hic,donec vadam illuc & orem.Et adſum- „
pto Petro & duobus filijs Zebedæi,cœpit contriſtari &mœſtus eē, „
pauere & tædere.Et ait illis : Triſtis eſt anima mea vſq; ad mortem. „
Suſtinete hic,&vigilate mecum,&orate,ne intretis in tentationē. „
¶Primo,lector auditorq́; Chriſtianæ collige ex huiuſmodi Chri- B
Actor.1 ſti operatione(quę noſtra eſſe debuerit inſtructio,quū facere cœperit &docere) decere facta
refectōe & animæ & corporis,Deo Opt. gratias ante omnia agere de acceptis beneficijs. Sic
Chriſtus gratias egit,anteq̄ ſacra myſteria diſcipulis daret,vt & nos gratias agamus: Hymnū
dixit poſtq̄ dedit,vt & nos hoc ipm faciamus:quādoquidē deceat menſam hymnū incipere
1.Tim.4. & finire.Hinc Apl'us:Quia oīs creatura dei bona eſt,& nihil reijciendū,q̄d cū grār̄ actione p-
Gene.3 cipiſ.Sanctificaſ em̄ per verbū dei & orōnem.¶Scd̄o collige,Chr̄m incepiſſe noſtrā in horto C
Eſa.53 ſalutē,qa illā in horto.ſ.paradyſi deliciarū,amiſerimus:argumento vtiq;, vt ſciremus illū pati
ppter pc̄tā nr̄a,q̄ in horto incęperūt. ¶Tertio collige,cępiſſe pauere & tędere &c. Nō timo D
re patiēdi,qui ad hoc venerat vt pateret,ſed ppter īfideliſſimū Iudā,& ſcādalū oīm Apl'orū,&
Luc.19 reprobationē ppl'i Iudęorū,& euerſionē miſerę Hierl'm,ſup quā &aliàs fleuerat.Et ſane hęc &
Heb 4 alia paſſus ē dei filius verè ſcd̄m illud ſcd̄m q̄d pati poterat.i.ſubſtantiā adſumptā. Ipſe em̄ ait
Phil.2 Paulus,nr̄ pōtifex,q pōt cōpati infirmitatibus noſtris, tētatus āt p oīa p ſilitudine abſq; pc̄tō
Matt.6 Ipſe qdē ſemetipm exinaniuit,formā ſerui accipiēs,in ſilitudinē hoim fact',& habitu īuētus vt
Luc.11 hō.¶Quarto,nos debemus orare,ne ītremus(vt dn̄s aliàs docuit)in tētationē.i.ne ab ipa ſupe E
remur,nō aūt ne tētemur.Impoſſibile quidē eſt humanā aīam nō tētari,nec poteſt quiſquam
ſine

ſine tentatõe, nec ſibijpſi nec alij eẽ ꝓbatus. Eſt aũt (ait Apls) deus fidelis, q nos orãtes, eius ſuf 1.Cor.10
fragiũ, non patieť tẽtari ſupra id q̃d poſſumus, ſed faciet etiã cũ tentatiõe ꝓuentũ, vt poſſimus
F ſuſtinere. Vñ ait: Orate, ne intretis in tẽtationẽ. L ¶ Et ipſe ꝓgreſſus puſillũ, auulſus eſt ab eis
" quantũ iactus ẽ lapidis, & poſitis genibus, ꝓcidit ſup terrã in faciẽ ſuã, orabat, vt ſi fieri poſſet,
" trãſiret ab eo hora. Et dixit: Abba pater, oĩa tibi poſſibilia ſunt, ſi vis trãſfer calicẽ hunc à me.
" Sed nõ q̃d ego volo, ſed q̃d tu. ⌋ ¶ Primo collige, anio debere attẽto & corde quieto colloq
G cũ deo ſublimi. Nõ vt videamur, ſed ſecreto in corde nr̃o. Vñ Chr̃us à loco diſcipuloꝝ ſemo
tus orauit. Et hoc ẽ, q̃d idẽ aliàs docet, inquiẽs: Tu ãt cũ oraueris ĩtra in cubiculũ tuũ, & clauſo
H oſtio tuo, ora patrẽ tuũ in abſcõdito, & pr̃ tuus q videt in abſcõdito, reddet tibi. ¶ Scd̃o, nos
oẽm debere nr̃am voluntatẽ reꝝ nr̃aꝝ ſiue ꝓſperaꝝ, ſiue triſtiũ, oẽmq; nr̃am petitionẽ cõfor
mare voluntati diuinæ: quãdoq̃dẽ q̃uo oremus, & q̃d oportet orare (Aplo teſte) ignoramus, Roma.8.
& ſepe malè petimus, ideoq; nõ exaudimur. Deus ãt q ſcrutať corda nouit, q̃d dare expedit, ſcit Mat.20
etiã q̃ nobis ẽ opus anteq̃ petamus. Et hoc ẽ, q̃d nobis in exẽplo Chr̃us ob carnis fragilitatẽ vt Mat.6.
hõ videť recuſare paſſionẽ, ſcd̃m vero adfectũ diuinũ adfectãter eã ſubijt, ſe totũ pr̃is volũtati
I ſubijciẽs ac dicẽs: Verũtñ nõ mea voluntas, ſed tua fiat. L ¶ Et venit ad diſcipulos ſuos, & in-
" uenit eos dormiẽtes. Et dicit Petro: Symon, dormis? Sic nõ potuiſti vna hora vigilare mecũ?
" Vigilate & orate, vt nõ intretis in tẽtationẽ. Spũs q̃dẽ prõptus eſt, caro ãt infirma. Iteꝝ ſcd̃o
" abijt, & orauit, dicẽs: Pater mi, ſi nõ põt hic calix trãſire, niſi bibã illũ, fiat volũtas tua. Et venit
" iteꝝ, & inuenit eos dormiẽtes. Erãt em̃ oculi eoꝝ grauati, & ignorabãt q̃d rñderent ei. Et re-
" lictis illis, abijt iteꝝ & orauit tertio, eundẽ ſermonẽ, dicẽs: Apparuit ãt illi angelus de cęlo, cõ-
" fortãs eũ. Et factus in agonia ꝓlixius orabat. Et factus ẽ ſudor eius ſicut guttę ſanguĩs, decurrẽ
" tis in terrã. Et cũ ſurrexiſſet ab orone, & veniſſet ad diſcipulos ſuos tertio, inuenit eos dormiẽ
" tes p̃ triſtitia. Et ait illis: Quid dormitis? Dormite & requeſcite, ſufficit. Ecce appropinq̃bit ho
" ra, & filius hoĩs tradeť in manus pctõꝝ. Surgite eamus. Ecce appropinq̃bit, q me tradet. Ecce
" q me tradet ꝓpè ẽ. ⌋ ¶ Primo collige, Nos nõ ita eẽ debere temerarios vt q̃cq̃d crediderimus
K putemus nos cõſequi poſſe, ſed q̃tũ ex mẽtis ardore cõfidimus, tm̃ nos debere ex fragilitate car Phil.4
nis timere. Hinc dñs ait: Spũs q̃dẽ prõptus ẽ, caro ãt infirma. Semp itaq; dñs ẽ orãdus, in q̃ oĩa Sap.10.
poſſumus. Qui hodie vt hõ ab angelo cõfortatus ẽ, fortè ad eũ dicẽte: Dñe tua ẽ virtus, tu nãq; 1.Reg.2
potes cõtra mortẽ, & infernũ genus humanũ liberare: triſtis tñ ꝓpter pſecutores, q̃s ſciebat in
malis ſacrilegij pęnas daturos. ¶ Scd̃o collige, dñm hodie, appropinq̃nte morte, nr̃æ mẽtis in
ſe certamẽ expꝛeſſiſſe q vim terroris ac formidis patimur, cũ p ſolutionẽ carnis ęterno iudicio ap
propinq̃mus, Nec ĩmeritò q̃m aĩa poſt puſillũ hoc ĩuenit, q̃d in ęternũ mutare nõ põt, vt ſatis pʒ
L ex diuite Epulone apd̃ Lucã. L Et adhuc eo loq̃nte: Ecce Iudas Scariotis vnꝰ de duodeci, & cũ Luc.16
" accepiſſet cohortẽ, & à põtificibus & phariſęis miſtros, venit, & cũ eo turba multa, miſſi à prin
" cipibus ſacerdotũ, & ſcribis & ſenioribus, cũ gladijs & lignis & fuſtibus, cũ laternis, facibus, &
" armis. Qui ãt tradidit eũ dedit eis ſignũ, dicẽs: Quẽcũq; oſculatus fuero ipſe ẽ, tenete eũ & duci
" te eũ caute. Et ãncedebat eos, & appropinq̃uit Ieſu, vt oſclareť eũ. Et cõfeſtim cũ veniſſet, acce
" dẽs ad eũ ait. Aue rabbi. Et oſculatus ẽ eũ. Dicit illi Ieſus: Amice ad q̃d veniſti? Iuda oſclo filiũ
" hoĩs tradis? ⌋ ¶ O Iuda pfidiſſime nequã, ſceleſtiſſime & ĩgratiſſime hõ, q̃d ppetras? O peſſime
M inimicoꝝ, q melle venenũ ꝓpinas, panẽ manu mõſtras, gladio ĩterficis altera: nimiꝝ amoris
pignore vulnus iſligis, pacis iſtrumẽto mortẽ irrogas. Seruus dñm, diſcipulus mgr̃m, electus
authorẽ, ĩmeritus ꝓdis bñfactorẽ tuũ, ſʒ filiũ hoĩs, hoc ẽ, mãſuetũ & mitẽ, q ſi nõ eẽt mgr̃ & dñs
tuus, q̃a tñ ſuauiter ſe erga te geſſit, ſuũ te fecit diſcipulũ ex duodecĩ, nũmulariũ & diſpẽſatorẽ.
N Nõ eẽt à te ꝓdẽdus. An nõ, quia deſperatus es & odio ĩduratus, cũ Caymo poſſis ĩclamare q̃uis Gene.4
falſo. Maior ẽ iniq̃tas mea, q̃ vt veniã merear. Oĩs q ĩuenerit me, occidet me. ¶ Sed ad te venio
dulciſſime & mitiſſime dñe Ieſu, q amicũ appellas & ꝓprio noĩe, qui inimiciſſimus erat, vtiq; Sap.11
O oñdens q̃ ſis erga pctõres patiẽs & miſericors, oĩq; die & hora paratus eos ad grãm tuã recipe, Ezech.18
mõ velint ac cupiãt. Id q̃d cõſiderẽt pctõres q̃q; ĩueteratiſſimi. ¶ Pręterea doces q̃ nõ ſit ceſſan
dũ à fratrũ etiã maloꝝ admonitiõe, etiã ſi ſtatim nõ pſuaſerimus: ſiq̃dẽ fortè aliq̃n contẽti face-
re, q̃d nr̃a intereſt. Clama em̃ (ais in Eſaia) ne ceſſes q̃ſi tuba exalta vocẽ tuã, & annuntia pp̃lo Eſa.58
meo ſcelera eoꝝ, & domui Iacob pc̃tã eoꝝ. Sic ipſe & ſi ſcies Iudã nõ cõuertendũ, nõ tñ deſti-
tiſti facere, quæ ipſius intererant, inquiẽs. Amice ad quid veniſti, oſculo filium hoĩs prodis?
P L ¶ Ieſus ãt ſciẽs oĩa, q̃ vẽtura erãt ſup eũ, ꝓceſſit, & dixit eis. Quẽ quęritis? Rñderunt ei. Ieſum
" Nazarenũ. Dicit eis Ieſus. Ego ſum. Stabat ãt Iudas, q tradidit eũ cũ ipſis Vt ergo dixit eis, ego
" ſum, abierũt retrorſum, & cecideꝛt in terrã. Iteꝝ ergo interrogauit eos. Quẽ quęritis? Illi autẽ
" dixerunt. Ieſum Nazarenum. Reſpõdit Ieſus. Dixi vobis, quia ego ſum. Si ergo me quæritis,
" ſinite hos abire, vt impleret ſermo, quẽ dixit. Quia quos dediſti mihi, nõ pdidi ex eis queñq̃. ⌋
Q Q. d. Si me q̃ritis nihil voƀ ad hos cõe. Ecce meipm̃ trado vſq; ad vltimã horã ad ſuos dilectõis
cõſeruãtiã demõſtrãs, quũ em̃ ſuos dilexiſſet, in finẽ eos dilexit. oblatuſq; ẽ, q̃a ipſe voluit. Quia Johan.13
vero tenere volẽtibꝰ & nõ valẽtibꝰ ſuã diuinã oñdit ptãtẽ. Vbi nũc militũ cohors, vbi terror & Eſa.53
munimẽ

Digitized by Google

munimen armoꝝ:quando vnica Chriſti vox turbam odijs ferocem,armiſq; terribilē ſine tæ
Heb.4 lo vllo pcuſſit,repulit,ſtrauit:Deus etenī(ait Auguſtinus)latebat in carnē,& ſempiternus de-
Eccl.15 us ita membris occultabať humanis,vt cū laternis & facibus quærebať occidēdus à tenebris.
O qd iudicaturus faciet,q iudicādus hoc fecit? Sanè eſt,quē nihil latet, ſed cui aperta ſunt oīa. R
¶ Tunc acceſſerunt,& manus iniecerūt in Ieſum,& tenuerunt eum. Videntes aūt hi,q circa »
ipm erant.qd futuꝝ erat,dixerūt:Dñe,ſi pcutimus in gladio? Rñdens aūt Ieſus,ait:Sinite vſq; »
huc.Symon ergo Petrus vnus ex his,q erant cū Ieſu,habēs gladiū,extendēs manū,eduxit eū, »
& pcuſſit pontificis ſeruū,& abſcidit auriculā eius dextrā.Erat aūt nomē ſeruo Malchus.Dicit »
ergo Ieſus Petro:Mitte gladiū tuū in vaginam.Calicē, quē dedit mihi pater,nō vis vt bibam »
illū? Omnes q acceperint gladiū,gladio peribunt.An putas qa nō poſſum rogare patrē meū, »
& exhibebit mihi plus q̄ duodecim legiones angeloꝝ? Qūo ergo implebunť ſcripturæ? Quia »
ſic oportet fieri.Et cū tetigiſſet auriculam eius,ſanauit eū.In illa hora dixit Ieſus turbis, ad eos »
q venerant ad ſe principes ſacerdotū & magiſtratus tēpli,& ſeniores.Tanq̄ ad latronē exiſtis »
cū gladijs & fuſtibus cōprehēdere me,quū quotidie fuerim vobiſcū in tēplo docēs,nō extēdi- »
ſtis manus in me,& nō me tenuiſtis.Sed hęc ē hora vr̄a,& ptās tenebraꝝ. Hoc āt totū factū ē, »
vt implerenť ſcripturę pphetaꝝ.Tūc diſcipuli oēs relicto eo,fugierūt. Adoleſcēs aūt qdam ſe »
q̄bať eū,amictus ſindone ſup nudo,& tenuerūt eū. At ille relicta ſindone, nudus pfugit ab eis, »
Matt.5 ¶ Primo,ex his collige,qa ſeruū dn̄s ſanarit,nos nō debere malū p bono, ſed bonū p malo S
Luce.6 reddere. Et vt ipſe alias docet,benefacere his, qui nobis malefaciunt, imitariq; patrem cœle-
Roma.12 ſtem,qui ſolem ſuum facit oriri ſuper bonos & malos.
Exo.17 ¶ Scd̄o,qa Petrus iubeť gladiū ponere in vaginā,nō debere epm,eccl'iaſticūq; platū bellige T
rare,ſʒ orare cęteris bellātibus,vt Moyſes faciebat.Sed de ijs ſuo loco fortaſſis opportuniore.
¶ Tertio,male his cædere,qui nulla ſuperioritate aut legitima poteſtate vel iubente vel cō- V
cedente in ſanguinem alicuius armantur,quo etiam verbo dominus deterret nos ab inceptio-
ne præliorum & bellorum,ſiquidem incipientibus malè cædat.
¶ Quarto,Chr̄m noluiſſe defendi ab aliquo,vt oſtēderet ſe pro nobis voluntarie paſſuꝝ & X
Phil.2 pati,eſſeq; patri ad mortē vſq; obediētem. Et hoc eſt, quod Apoſtolus ait:Proprio filio nō pe
Roma.8 percit deus,ſed pro nobis omnibus tradidit illum. Verum,author calicis huius, eſt etiam ipſe
qui bibit. Vnde & idē Apoſtolus:Chriſtus(inqt)qui dilexit nos, & tradidit ſeipm pro nobis:
Eſa.53 quēadmodū ſcripturæ,quæ erant implēdæ,dicunt:Sicut ouis ad victimam ductus eſt. Et alias:
Ab iniqtatibus populi mei ductus eſt ad mortē. Et hactenus de primo .ſ.à cœna ad hortū Ieſu
Chriſti egreſſio,in quo captus eſt & ligatus, dicente Euangeliſta. Y
¶ Cohors aūt & tribunus,& miniſtri Iudæoꝝ,cōprehēderūt Ieſum,& ligauerūt eum,& ad- »
duxerunt eum ad Annā primū. Erat enim ſocer Cayphæ,q erat pontifex anni illius. Erat aūt »
Cayphas qui cōſiliū dedit Iudæis,qa expedit vnū hominē mori pro populo. Sequebať autē »
Ieſum Symon Petrus,& alius diſcipulus. Diſcipulus aūt ille erat notus pōtifici, & introiuit cū »
Ieſu in atriū pontificis. Petrus aūt ſtabat ad oſtiū foris. Exiuit ergo diſcipulus,q erat notus pon »
tifici,& dixit oſtiariæ,& introduxit Petrū. Dixit ergo Petro ancilla oſtiaria: Nunqd & tu ex »
diſcipulis es hoīs iſtius? Dicit ille:Nō ſum. Stabāt aūt ſerui & miniſtri ad prunas,qa frigus erat »
& calefaciebāt ſe. Erat aūt cū eis & Petrus,ſtans & calefaciēs ſe. Quē cū vidiſſet ancilla quædā, »
ſedentē ad lumē,& eū fuiſſet intuita,dixit:Et hic cū illo erat. At ille negauit eū coram oībus,di »
cēs:Mulier nō noui illū,neq; ſcio neq; noui,qd dicas. Et exijt foras an atriū, & gallus cātauit. »
¶ Quid dicis ô Petre? Ah q̄ tuæ es promiſſiōis immemor? Nōne dixiſti:Etſi oportuerit me Z
tecū mori,ego te nō negabo? Vbi animoſitas, vbi fortitudo, vbi conſtantia tua? Quē times?
Nunqd te miles armatus,nunquid tyrānus te aliquis cōpellit? Nequaq̄: Sed vilis oſtiaria,& q-
dem amicioribus & dulcioribus verbis. Non enim ait:Seductoris diſcipulus es,ſed hominis il-
lius,qd miſerentis erat. Sed quid miꝝ,fratres,ſi deus vera prædixit,hō aūt falſa pdixit,& quidē
nō ſine myſterio. ¶ Sanè pmiſit dn̄s Petrū primò labi,quo erga peccātes duriorē ſnīam p- A
Heb.5 prij caſus intuitu tēperaret,qui orbis terraꝝ doctor & magiſter peccauit,& veniā impetrauit,
vt hæc indulgētiæ norma & regula iudicātibus prębereť. Siquidē homo paſſibilis ſupra hoīes
ordinať,vt dum ipſe in alijs ſuas recolit paſſiones,mitē ſe præbeat & benignum. Et hoc eſt,q̄d
ad ipm aliàs ait Chriſtus:Ego āt rogaui pro te Petre,vt nō deficiat fides tua,& tu aliqn̄ conuer
Luc.22 ſus,cōfirma fratres tuos. ¶ Non eſt igiť,vt quiſpiā vel quamlibet inueteratus peccator veni B
Mat.18 am adipiſcēdi deſperet,maximè,quod idē dn̄s alibi ad Petrum dixerit: Non tibi dico vſq; ſe-
Lucæ.17 pties,ſed vſq; ſeptuagies ſepties. Diſcamus quoq; interea noſtram cognoſcere fragilitatem,&
quàm omnino nihil ſumus ſine dei auxilio, quam non debuerimus noſtris confidere viribus,
1.Cor.4. quæ prorſus ex ſe nihil ſunt. Hinc Apl'us: Vt(inquit)diſcatis,ne ſupra q̄ ſcriptum eſt, vnus ad-
1.Cor.10 uerſus alterum inflētur pro alio. Et rurſus:Qui ſe exiſtimat ſtare,videat ne cadat. C
¶ Pontifex ergo interrogabat Ieſum,de diſcipulis ſuis,& de doctrina eius. Reſpōdit ei Ieſus »
Ego palàm locutus ſum mundo,ego ſemper docui in ſynagoga & in tēplo, quo omnes Iudæi »
conue

Digitized by Google

cõueniũt,& in occulto locutus ſum nihil.Quid me interrogas?Interroga eos,q audierũt,qd
locutus ſum ipſis.Ecce ĩj ſciũt,qd dixerim ego.Hæc aũt cũ dixiſſet,vn⁹ adſiſtẽs miniſtroꝝ de
dit alapã Ieſu,dicẽs:Sic rñdes põtifici?Reſpõdit ei Ieſus:Si male locutus ſum,teſtimoniũ phi-
D be de malo,Si aũt bñ,qd me cædis?⌋ ¶O q̃ ſe hic eũ eẽ probat Chr̃s,quẽ Paulus dicit,vt po Coloſſ. 2
te in q̃ oẽs ſciæ & ſapiẽtiæ theſauri ſunt abſcõditi.Nimiꝝ interrogatus à põtifice ſubdole,vt
eũ accuſaret,ita rñdit,vt tẽperãdo nec veritatẽ taceret,nec ſe defendere videret,iquiẽs.Quid
me ĩterrogas.Quid me cædis?&c.Quo ſane reſpõſo oĩm dolos retudit & calumnias fruſtra-
tus ẽ.Nihil aũt de diſcipulis,de qbus paꝝ boni ſciebat,rñdit,Nos ĩſtruẽs,nihil mali de eo debẽ
re loq,de q̃ nihil boni ſciremus aut loq vellemus.Et hacten⁹ de ſecũdo.ſ.de Anna egreſſu ad
E Caiphã,de q̃ nũc dr̃. ¶⌊Et miſit eũ Annas ligatũ ad Caiphã põtificẽ,pricipẽ ſacerdotũ,vbi
cõuenerũt oẽs ſacerdotes & ſcribæ,& phariſæi & ſeniores.Petr⁹ aũt à lõge ſecutus eſt eũ,vſq
intro ĩ atriũ ſummi ſacerdotis.Et acceſo igne ĩ medio atrĳ,& circũſedẽtibus illis,erat Petrus
in medio eoꝝ.Exeũte aũt illo ianuã,vidit eũ alia ancilla,& ait ĩjs,q erãt ibi.Et hic erat cũ Ieſu
Nazareno.Et poſt puſillũ,alius vidẽs eũ,dixit:Et tu de illis es.Petrus vero ait.O hõ nõ ſum.
Et iteꝝ negauit eũ cũ iuramẽto,qa nõ noui hominẽ.Et poſt puſillũ,interuallo facto q̃ſi horę
vnius,acceſſerũt,q adſtabãt,& dixerũt Petro.Vere & tu ex illis es,nã & loqla manifeſtũ te fa
cit,Nã & Galilæus es.Dicit ei vnus ex ſeruis põtificis,cognat⁹ eius cuius abſcidit auriculã.Nõ
ne ego te vidi ĩ horto cũ illo?Iteꝝ ergo negauit Petrus,incipiẽs anathematizare,deteſtari,&
iurare,qa nõ nouiſſet hoĩem iſtũ quẽ dicitis.Et cõtinuo,adhuc eo loquẽte,ſtatim gallus iterũ Matt. 26
cãtauit.Et cõuerſus dñs,reſpexit Petrũ.Et recordatus ẽ Petrus verbi dñi Ieſu,q̃d dixerat,pri- Mar. 14
F uſq̃ cãtet gallus bis,ter me negabis.Et egreſſus Petrus foras,fleuit amarè.⌋ ¶O beati oculi Lucæ. 22
tui dulciſſime dñe Ieſu,q ita calefaciũt cor frigidũ,& accẽdũt in amorẽ tuũ,& illuminãt,vt vi
deat hõ creatorẽ,& errorẽ ſuũ.Quã eĩ pĳs oculis,q̃ miſericorditer,q̃ efficaciter tertio negã-
tẽ reſpexiſti.ſ.oculis tuis ĩterioribus,q corporal̃r intus eras ligatus,Petrũ foris ſtãtẽ,qñ ille cõ
uerſus & in ſe reuerſus fleuit amarè.O felices,Petre apl̃e,lachrymæ tuæ,q̃ ad diluendã culpã
negationis,virttutẽ ſacri habuere baptiſmatis,q alioqui lachrymas tuas lego,ſatisfactionem
G aliã nõ inuenio. ¶Diſcant igiſ peccatores & hodie Petrũ imitari,egrediant ex atrio mali-
gnantiũ,in locũ lachrymis aptũ,doleãt,lachrymenſ,flent cum Petro amarè,diluãt lachrymis
culpã,gemina quidẽ amaritudine.ſ.cõtritionis pro ipſis,& cõpaſſionis ad Chriſtũ.Flebat ſa-
ne Petrus nõ propter pœnã,ſed qa dilectiſſ.magiſtrũ ſuũ & dñm negarat,q̃ ſibi quolibet erat
ſupplicio moleſtius.Negat aũt qs Chriſtũ peccato mortali,ſiquidẽ cõſentiẽs diabolo recedit
à Chr̃o.Ille igiſ à Chr̃o reſpectus,q̃d fit admonitione pc̃toꝝ,lachrymis ſaltẽ cordis cũ Petro
defleat,dicẽs:O Ieſu ſaluator mi,& dñe mitiſſime,q à Petro,apl̃oꝝ tuoꝝ principe,ter negari
te ꝑtuliſti,quĩq ad eũ miſericorditer reſpiciẽs,reatũ ſuũ amarè flere feciſti:reſpice,quæſo,me
oculo clementiæ tuæ,cõcede me verbis & factis te nunq̃ negare,& pc̃tã mea digne deflere.
H ¶⌊Principes aũt,ſacerdotes,& omne cõciliũ q̃rebãt teſtimoniũ contra Ieſum,vt eũ morti
traderẽt,& nõ inuenerũt,cũ multi falſi teſtes acceſſiſſent,& cõueniẽtia teſtimonia nõ erãt.No
uiſſime aũt venerũt duo falſi teſtes,& dixerũt:Hic dixit,Ego diſſoluã tẽplũ hoc manufactũ,
& poſt triduũ aliud nõ manufactũ ædificabo.Et nõ erat cõueniẽs teſtimoniũ illoꝝ.Exurgẽs Johan. 2
aũt ſummus ſacerdos ĩ mediũ,ĩterrogauit Ieſum,dicẽs:Nõ rñdes quicq̃ ad ea,q̃ tibi obĳciunt
ab ĩjs?Ieſus ãt tacebat,& nihil rñdit.Et pñceps ſacerdotũ ait illi.Adiuro te ꝑ deũ viuũ,vt dicas
nobis,ſi tu es filius dei bñdicti.Dicit illi Ieſus:Tu dixiſti,Ego ſum.Verũtamẽ dico vobis,am-
modo videbitis filiũ hoĩs ſedẽtẽ à dextris virtutis dei,& veniẽtẽ in nubibus cœli.Tũc prin-
ceps ſacerdotũ ſcidit veſtimẽta ſua,dicẽs:Blaſphemauit.Quid adhuc egemus teſtibus?Ecce
nũc audiſtis blaſphemiã.Quid vobis videſ?Qui oẽs cõdẽnauerũt eũ,reũ eſſe mortis.Et viri q
tenebant eũ,illudebant ei,cædẽtes.Tunc cœperũt quidã conſpuere in faciem eius,& velaue-
runt eum,& percutiebãt faciẽ eius,& colaphis eũ cædebãt,dicentes:Prophetiza nobis Chri
I ſte,Quis eſt q te percuſſit?Et alia multa plaſphemantes dicebant in eũ. ¶Mane aũt facto,
conſiliũ inierunt omnes principes ſacerdotũ & ſeniores populi & ſcribæ aduerſus Ieſum,vt
eũ morti traderent.Et duxerunt eũ in conſilium ſuũ,dicentes:Si tu es Chriſtus,dic nobis.Et
ait illis,Si vobis dixero,non creditis mihi.Si autẽ interrogauero,nõ reſpõdebitis mihi,neq; di
mittetis.Ex hoc aũt erit filius hoĩs,ſedẽs à dextris virtutis dei.Dixerũt aũt oẽs,Tu ergo es fi-
lius dei?Qui ait:Vos dicitis,quia ego ſum.At illi dixerũt.Quid adhuc deſideramus teſtimo-
K niũ?Ipſi eĩ audiuimus ex ore eius.⌋ ¶O peruerſiſſimi,o nequiſſimi Iudæi,Si ergo tantum
vnico verbo Chriſti Ieſu defertis,& eũ creditis veꝝ dixiſſe,q̃d ſubindicarit ſe dei eſſe filiũ,vti
vere eſt,quur illum blaſphemũ dicitis,& ipſum blaſphematis?Quid ò inſana cæcitas,& cæca
inſania,O inquã,infeliciſſimi Iudæi,quur ſciẽtes tã horribiliter,tã inceſſanter,tãq; execrabil̃r
expuitis ſimul & vnã,in tam amabilem,in tam gratioſam,in tã ſpecioſam & cœleſtem faciẽ
Ieſu Chriſti?Quur tam maligne peruertitis naturam,conſpuentes,& fœdo aliquo centone
ignominioſe & turpiter velatis faciẽ eius,in quã tãtopere proſpicere deſiderãt angeli, quam

 venturã

Digitized by Google

Matt. 13 venturam ſummo deſiderio multi ſancti patres, reges, atq; prophetæ, videre deſiderarunt,
Lucæ. 10 nec tamen videre potuerunt? Sed ita contra vos impletis ſcripturam dicẽtem. Faciem me
Eſaiæ. 50 am non auerti à confuſione ſputorũ. ¶O chriſtiane homo, cõſidera, quæſo, quàm turpi- L
ter pro te hodie, pro ſalute tua Ieſus Chriſtus, ſol iuſtitiæ velatur, lumen veritatis abſcon-
ditur. Conſidera, inquam, quãtas pro te hodie amaritudines & turpitudines ſuſceperit rex
cœlorum, princeps angelorum, ſaluator mundi, precium ſeculi. Hæc inquam, omnia igno
minioſa pro te ſuſtinuit, vt ipſe te de manibus crudelium inimicorum tuorum eriperet, vt
imaginẽ tuæ faciei, ad imaginẽ dei creatæ illuminaret, teq́; demum ad lucẽ illam diuinam
in æterna felicitate ꝑduceret, Conſidera, obſecro, & caue, ne aliquo modo faciem domini
tui, ideſt, animam tuam ad imaginẽ ipſius creatã, ſputo peccati deturpes & male veles, q̃ſi,
1. Petri. 2 vt Petrus ait, velamen habens malitię libertatẽ. At orã Chriſtum, vt det tibi, ne illam tuam
2. Cor. 3. faciem vnquam ſordidis actibus & cogitationibus coinquines: quod (vt ſcribit apoſtolus)
impetrabis, & velamen peccati abijcies, vbi ad deum conuerſus fueris.
¶L Et ſurgens omnis multitudo eorum, duxerunt illum vinctum à Caypha in prætorium M
& tradiderunt eum Pontio Pilato præſidi. Et ipſi non introierunt in prætoriũ, vt nõ con- "
taminarentur, ſed vt manducarent Paſcha. Exiuit ergo Pilatus foras ad eos. Tunc videns "
Iudas, qui eum tradidit, quod damnatus eſſet, pœnitẽtia ductus, retulit triginta argenteos, "
principibus ſacerdotum & ſenioribus dicens. Peccaui, tradẽs ſanguinem iuſtum. At illi di- "
xerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et proiectis argenteis in templo receſſit, & abiens laqueo "
ſe ſuſpendit. ⌋ ¶O infelix Iudas, proditor maledicte, & frater Caim. Falſa nimirum eſt pœ- N
Gene. 4. nitentia, qua te maluiſti quàm denarios perdere, teipſum diabolo tradẽs. Cur deſperas, &
Ezech. 18 locum pœnitẽtiæ non requiris, nec tempus pœnitentiæ obſeruas? Nam alioqui certè au-
diſſes eum, qui dixit. Nolo mortẽ peccatoris, cuius vtiq; miſericordiã flexiſſes, ſi eius omni-
potentiam non negaſſes. ¶Sed iſthæc eſt maligna diaboli natura, qui non ꝑmittit, eum, O
qui non vigilat, videre malum, quod ſuggeſſit, antequam perficiat. De q̃ deniq; ꝓfecto ita
exagerat triſtitiam, vt ducat ad deſperationẽ, non ad ſpem, quę eſſe debet de indulgẽtia im
petranda vel quamlibet graui peccatori. Suſpẽdit aũt ſe Iudas, quoniam cœlum & terram
peroſus ſit, qui cœli terræq́; dominum & creatorem tradidit.
¶L Principes aũt ſacerdotũ acceptis argẽteis, dixerũt. Nõ licet eos mittere in carbonam, P
quia pretium ſanguinis eſt. Conſilio aũt inito, emerunt ex ipſis agrum figuli in ſepulturam "
peregrinorum, propter hoc vocatus eſt ager ille lingua eorum Acheldemach, hoc eſt ager ſan- "
Zacha. 11. guinis vſq; in hodiernum diem. Tũc adimpletum eſt, quod dictum eſt per Zachariã pro- "
phetam dicẽtem. Et acceperunt triginta argenteos pretium appreciati, quẽ appreciauerũt "
à filijs Iſrael, & dederunt eos in agrum figuli, ſicut cõſtituit mihi dominus. Ieſus autẽ ſtetit "
ante præſidem. Qui dixit. Quam accuſationẽ adfertis aduerſus hominem hunc? Reſpõde- "
runt & dixerunt, Si non eſſet hic malefactor, non tibi tradidiſſemus eum. ⌋ "
¶O execrabile Iudæorum mẽdacium, O quam ſibi mentitur iniquitas, dicẽs. Ieſum male- Q
Marci. 9 factorem, de quo nuper tota turba dicebat cũ veritate & admiratione. Bene omnia fecit,
Matt. 11. & ſurdos fecit audire & mutos loqui. Tu itaq; interroga eos Pilate, qui ſunt à Chriſto cæci
Luc. 7 illuminati, claudi ambulantes, muti loquẽtes, ſurdi audientes, leproſi mundi facti, & reliqui
à ſpiritibus malis, & à cæteris infirmitatibus miraculoſe & miſericorditer liberati & ſalua-
Eſaiæ, 53 ti. Illi dicent tibi Chriſtum non eſſe malefactorẽ, ſed qui omnia benefecit. Interroga deni-
q; Eſaiam, qui tibi dicet, quod Ieſus iniquitatẽ non fecerit, nec dolus in ore eius fuerit. Sed
Pſal. 34. ita nimirum ꝑ Iudæos impletur ſcriptura, in ꝑſona domini dicẽs. Retribuebant mihi ma- R
la pro bonis. ¶L Dicit ergo Pilatus eis. Accipite eũ vos, & ſecũdum legẽ veſtram iu di-
Mat. 20. cate. Dixerunt ei Iudæi. Nobis non licet interficere quenq̃. Vt ſermo Ieſu impleretur, quẽ "
Marc. 10 dixit, ſignificans, qua morte eſſet moriturus. Cœperunt autẽ illum accuſare dicẽtes. Hunc "
Luc. 18 inuenimus inuertere gẽtem noſtram, & prohibentem tributa dare Cæſari, Et dicentem ſe S
Chriſtum regẽ eſſe. ⌋ ¶At manifeſtiſſima falſitas eſt & calumnia, quum Chriſtus pie ſem
Matt. 22 per & inermis docuerit, obedireq́; vbiq; præceperit, Cæſari, quod eius eſt, reddi iuſſerit, fu
Marc. 12 giens alibi, ne rex à turba fieret, vt ſupra. L ¶Introiuit ergo iterum Pilatus in prætoriũ, T
Iohan. 6 & vocauit Ieſum, & dixit ei. Tu es rex Iudæorum? Rñdit Ieſus. A temetipſo hoc dicis, an
alij tibi dixerunt de me? Rñdit Pilatus. Nunquid Iudæus ſum ego? Gens tua & pontifices "
tui, tradiderunt te mihi, Quid feciſti? Rñdit Ieſus. Regnum meum non eſt de hoc mundo, "
ſi ex hoc mundo eſſet regnum meum, miniſtri mei vtiq; decertarẽt vt non traderer Iudæ- "
is. Nunc aũt regnum meum non eſt hinc. Dixit itaq; ei Pilatus. Ergo rex tu es? Reſpondit "
Ieſus. Tu dicis, quia rex ſum ego. Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in hũc mundum, vt "
teſtimonium perhibeam veritati. Omnis, qui eſt ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei "
Pilatus. Quid eſt veritas? Et cum hoc dixiſſet, iterum exiuit ad Iudæos, & dixit eis. Ego nul "
lam inuenio cauſam in hoc homine. At illi inualeſcebant dicẽtes, Commouit populũ, do- "
cens per

Digitized by Google

“ cens p vniuerſam Iudæã,incipiens à Galilæa vſq; huc.⌋ ¶At illis verbis nõ Chriſtũ, ſed ſe
V accuſant,docuiſſe eñ populũ,& à priſtini tpis ignauia docẽdo cõmouiſſe , taliq; actu totam
X terrã ptranſiiſſe,nõ criminis,ſed virtutis eſt indiciũ. ¶L Pilatus aũt audiẽs Galilçã, interro
“ gauit,ſi hõ Galilæus eẽt. Et vt cognouit,ꝙ deHerodis ptãte eẽt,remiſit eũ ad Herodẽ,q & ipſe
“ Hieroſolymis erat illis diebus. Herodes aũt viſo Ieſu,gauiſus eſt valde. Erat eñ cupiẽs ex mul
“ to tpe videre eũ,eo ꝙ audierat multa de eo,& ſperabat ſignũ aliq̃d videre ab eo fieri. Interro-
“ gabat eũ multis ſermonibus. At ille nihil illi reſpõdebat. Stabãt aũt principes ſacerdotũ & ſcri
Y bæ cõſtanter accuſantes eũ.⌋ ¶Tacuit Chrs,malens à ſuperbiẽtibus deſpici,q̃ ab incredu-
lis vacua voce laudari,nos. ¶Primo admonẽs,vt & ipſi nihil faciamus propter vanã glo- Matth. 6
Z riã & iactantiã. ¶Secundo,ne proferamus ei ſermonẽ,cui certo nihil illi proficere ſcimus,
ſed potius obeſſe,fieriq; cõdẽnationis cauſam:qñ quidẽ quũ ſua pũerſa oĩno nõ mutet. Signi-
ficant aũt in Herode oẽs impij,q ſi legi & prophetis nõ crediderint, mirabilia Chri opera in Lucæ. 16
& Euãgelio videre nequeũt, ſicut Abrahã ad diuitẽ epulonẽ dixit. ¶L Spreuit aũt illũ Hero-
“ des cũ exercitu ſuo,& illuſit,indutũ veſte alba,& remiſit ad Pilatũ. Et facti ſunt amici Herodes
“ & Pilatus in ipſa die. Nã antea inimici erãt ad inuicẽ. Pilatus aũt vocatis principibus ſacerdo
“ tũ,& magiſtratibus,& plebe,dixit ad illos: Obtuliſtis mihi hunc hominẽ q̃ſi auertẽtẽ populũ
“ & ecce ego corã vobis interrogãs nullã cauſam inuenio in hoĩe iſto ex ijs,in qbus accuſaſtis
“ eũ. Sed neq; Herodes. Nã remiſi vos ad illũ,& ecce nihil dignũ morte actũ eſt ei. Emendatũ
A ergo illũ dimittã. ¶Neceſſum aũt habebat dimittere eis p diẽ feſtũ vnũ vinctũ,quẽ voluiſ-
“ ſent. Et dicit eis: Eſt cõſuetudo vobis,vt vnũ dimittã in paſcha. Habebãt tũc inſignẽ,q dice-
“ bat Barrabas. Erat autẽ Barrabas latro,q propter ſeditionẽ quandã factã in ciuitate,& homi-
“ cidiũ,miſſus eſt in carcerẽ. Cõgregatis ergo illis,dixit Pilatus: Quẽ vultis dimittã vobis, Bar-
“ rabã,an Ieſum,q dicit Chrs? Vultis ergo dimittã vobis regẽ Iudæorum? Sciebat eñ,ꝙ p inuidiã
“ tradidiſſent eũ. Exclamauit autẽ ſimul & vniuerſa turba, dicẽs: Tolle hunc,& dimitte nobis
“ Barrabam. Iterum autẽ Pilatus loquutus eſt ad eos,volens dimittere Ieſum. At illi ſucclama-
“ bant dicentes: Crucifige,crucifige eũ. Ille autẽ tertio dixit ad illos. Quid eñ mali fecit? Nullã
“ cauſam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo eum & dimittam. Tunc apprehendit Pilatus
“ Ieſum & flagellauit. Et milites præſidis congregauerunt vniuerſam cohortem, exuentes eũ
“ chlamydem coccineam,veſte purpurea circumdederunt eum, plectentes coronã de ſpinis,
“ impoſuerunt capiti eius,& arundinẽ in dextera eius,& veniebant ad eum,& genu flexo ante
“ eum,adorabant eum,illudentes & dicentes. Aue rex Iudæorum. Et dabant ei alapas. Et expu-
“ entes conſpuerunt in eum,& acceperunt arundinẽ percutiebant caput eius. Exiuit iterum Pi
“ latus foras,& dixit eis. Ecce adduco eum vobis foras,vt cognoſcatis,quia nullã inuenio in eo
“ cauſam. Exiuit ergo Ieſus,portans ſpineã coronã,& purpureum veſtimentũ. Et dicit eis. Ec
B ce homo.⌋ ¶O lamentatione & vox compaſſione digna. Ecce homo. Quaſi d. Videte &
adſpicite, qualis ſit homo iſte miſer? Num hõ videri & æſtimari poteſt? Cõmiſeremini ei tan
dẽ,maxime innocẽti. Et ſi in aliquo male egiſſet,tamen vltra cõdignũ punitus eſt,& ideo ſuf-
ficere vobis deberet. Si regi inuidetis,iã parcite,q eum deiectum videtis,flagellatus eſt,ſpinis
coronatus eſt,ludibrioſa veſte amictus eſt,amaris cõuitijs illuſus eſt,Alapis cæſus eſt,& ita vn
diq; deturpatus & ſupplicijs adfectus,vt à planta pedis vſq; ad capitis verticẽ non ſit in eo ſa
nitas. Quis tam durus,tã lapideus,tã ferreus,qui tã miſero homini nõ cõpati velit? Præſertim Eſaiæ 1.
in quo tantorum ſuppliciorum nullã in eo cauſum inuenio. Ah q̃ lamentabile ſpectaculum,quis
C à lachrymis temperare poſſit? ¶Ah Chriſte dulciſſime,agnus manſuetiſſime,iam denuo vi
demus impletum,quod de te dixit propheta: Vidimus eũ deſpectum,& nouiſſimum virorũ, Eſaiæ. 53
virum dolorum. Et nos reputauimus eum quaſi leproſum,& percuſſum à deo & humiliatũ. Nõ
eſt ſpecies ei neq; decor. Ah dñe Ieſu mitiſſime, O rex gloriæ q̃ vere hodie dicere potuiſti,q̃d Pſalm. 21
olim per prophetã dicturus eras. Ego autẽ ſum vermis & nõ homo, opprobrium hominum
& abiectio plebis. Omnes videntes me,deriſerunt me,loquuti ſunt labijs & mouerunt caput.
D ¶Aſpice Chriſtiane homo,qũo rex & dux tuus cõfuſione replet,& humiliter ſuſtinet,vt te
E ab æterna cõfuſione eriperet,& à ſuperbiæ peſte liberaret. ¶Monemur itaq; hodie,vt op-
probria oĩa pro noĩe Ieſu Chriſti ſuſtinere parati ſimus,& in omnibus humiliari ſtudeamus, Philip. 2
Et hoc eſt,q̃d apl'us ait. Hoc ſentite in vobis,quod & in Chriſto Ieſu,q cũ in forma,&c. Ideq; Philip. 1.
pauloante. Quia vobis,inquit,donatũ eſt pro Chro,non ſolũ vt in eũ credatis,ſed vt etiã pro
illo patiamini. Et Petrus ait: In hoc eñ vocati eſtis,qa Chriſtus paſſus eſt pro nobis,vobis re- 1. Petri. 2
linquens exemplum,vt ſequamini veſtigia eius.
F ¶L Cũ ergo vidiſſent eũ pontifices & miniſtri,clamauerũt,dicẽtes: Crucifige,crucifige eum.
“ Dicit eis Pilatus: Accipite eũ vos,& crucifigite. Ego eñ nõ inuenio in eo cauſam. Reſponde-
“ runt eis Iudæi. Nos legẽ habemus,& ſecundũ legẽ debet mori,qa filium dei ſe fecit. Cum er-
“ go audiſſet Pilatus hunc ſermonem,magis timuit. Et ingreſſus prætorium iterum, dixit ad
“ Ieſum. Vnde es tu? Ieſus autem non dedit ei reſponſum. Dicit ergo ei Pilatus. Mihi non

Digitized by Google

loqueris? Neſcis, quia ptãtem habeo crucifigere te, & poteſtatẽ habeo dimittere te? Rñdit »
Ieſus. Nõ haberes poteſtatẽ aduerſus me vllã, niſi tibi datũ eſſet deſup. Propterea, qui tradi »
dit tibi maius peccatũ habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi aũt clama- »
bant dicẽtes. Si hunc dimittis, nõ es amicus Cæſaris. Omnis eñ, qui ſe regẽ facit, contradi »
cit Cæſari. Pilatus aũt cũ audiſſet hos ſermones, adduxit foras Ieſum, & ſedit pro tribuna »
li, in loco, qui dicitur, λιθόστρωτον. Hebraicæ autem, Gabbatha. Erat aũt paraſceue, hora quaſi »
ſexta, hora quaſi tertia. Et dicit Iudæis. Ecce rex veſter. Illi aũt clamabaut. Tolle tolle, Cru »
cifige eũ. Dicit eis Pilatus. Regẽ veſtrum crucifigã? Reſpõderũt pontifices. Nõ habemus »
regem, niſi Cæſarem. Et accuſabant eum ſummi ſacerdotes in multis. Et cũ accuſaretur à »
principibus ſacerdotũ & ſenioribus populi, nihil reſpondit, nec verbũ vllũ. Pilatus rurſus »
interrogauit eum. Nõ reſpondes quicq̃, Vides in quantis te accuſant? Et non reſpondit ei »
ad vllũ verbum, ita vt præſes vehementer miraretur. Sedente autẽ illo pro tribunali, miſit »
ad eum vxor eius dicens. Nihil tibi & iuſto illi. Multa eñ paſſa ſum hodie p viſum propter »
eum.⌋ ¶Nunc demum intelligẽs diabolus per Chriſtũ ſe ſpolia ſua amiſſurum, ſicut pri G
Geneſ. 3 mum per mulierẽ mortẽ intulerat, ita per mulierẽ vult Chriſtum de manibus Iudæorum
Hebræ. 2 liberare, ne p eius mortẽ, mortis amittat imperiũ. Per mortem eñ, ait Apl̃us, Chriſtus de-
Oſee. 13 ſtruxit eũ, qui mortis imperiũ habebat, eo ipſo alias dicẽte. O mors tua ero mors.

¶⌊Et cũ aſcẽdiſſet turba cœpit rogare ſicut ſemp faciebat illis. Principes aũt ſacerdotũ H
& ſeniores pſuaſerũt & cõcitauerunt turbã, vt peterẽt Barrabã, Ieſum vero perderẽt. Reſ- »
pondit aũt Pręſes, & ait illis. Quẽ vultis vobis dimitti? At illi dixerũt Barrabam. Dicit illis »
Pilatus. Quid ergo faciã de Ieſu, qui dicit Chriſtus? Dicũt omnes. Crucifigat. Ait illis Præ- »
ſes. Quid eñ mali fecit? At illi magis inſtabant dicẽtes. Crucifigatur. Et inualeſcebant vo- »
ces eoꝝ. Vidẽs aũt Præſes, quod nihil proficeret, ſed magis tumultus fieret, accepta aqua, »
lauit manus coram populo dicẽs. Innocẽs ego ſum à ſanguine huius iuſti, vos videritis. Et »
reſpondẽs vniuerſus populus dixit. Sanguis eius ſup nos, & ſup filios noſtros. Pilatus autẽ »
volẽs populo ſatisfacere, adiudicauit fieri petitionẽ eoꝝ. Dimiſit aũt illis eũ, q propter ſe- »
ditionẽ miſſus fuit in carcerẽ, Barrabam, quẽ petebãt: Ieſum vero flagellis cæſum, tradidit »
volũtati eoꝝ vt crucifigeretur.⌋ ¶O Pilate qd agis? Lauas manus, vt ſis innocẽs à ſan- I
c. nemo de guine toties iuſto per te & alios approbato? Nõ eñ te lotio aquæ iuuat, etiamſi toto mari
reg. iur. perfundaris. Quũ tu Romanoꝝ Præſes ſis, iuxta q̃ꝝ leges debueris iudicare, q̃re morti cõ
demnas eũ, qui etiã, te teſte, eſt ſine culpa? Qui neq; eſt ſponte cõfeſſus, neq; teſtibus legiti-
L. 1. §. Si me cõuictus, qualiter fieri debuerat iuxta leges: Quid agis Pilate, qui eũ damnas, qui à te iu
qs vltro. dice ex officio poterat ſaluus manere, quũ añ dixeris, te habere poteſtatẽ dimittẽdi ipſum?
ff. de queſt. Ex verbis etenĩ tuis cõdemnaberis. Etſi eñ quantũ potuiſti inſteteris, vt Ieſum innocentẽ
Matt. 12 ex eoꝝ manibus liberares, à ſanguine tamẽ huius iuſti innocens eſſe nequis, quũ iudex ipſe
tenebaris ex officio ſeruare iuſtitiam, nec timori cædere: maximè, q̃a te leges tuæ docent,
L. abſen/ Sãctius eẽ impunitũ relinqui facinus nocẽtes, quã innocentẽ damnare? Nec te lacet, te non
tẽ ff. de pe ex metu debere, nec ex aliq̃ hũano adfectu id ſequi oportere, q̃d cõuenit ſequi ex fide eoꝝ,
nis. L. illi/ quæ probabũtur. At nihil planè probatũ eſt, quũ oĩa teſtimonia fuerint falſa & inconue-
ctras. §. ve nientia. Malè ergo & iniquè tradis ſanguinẽ iuſtum volũtati Iudæoꝝ, vt ĳs ſatisfacias, qui
ritas. ff. de legum æquitatẽ & iuſtitiã, non humanos adfectus ſequi debueras. ¶Attẽdant ergo hic
off. pſid. iudices. ¶Primo, vt ipſi cũ Pilato nõ importunè & immaturè ad iudicandũ procedant, K
ſed omnia prius diligẽter conſiderẽt explorentq́, nec in accuſatũ quenpiã ferant ſentẽtiã,
L. teſtiũ ff niſi is ſit prius probis inſtrumẽtis conuictus, aut facti euidẽtia, aut teſtibus innocẽtibus, aut
de teſtib. ſponte ſine tormentis confeſſus, vel ſi poſt tormenta in confeſſione pſeueret, Sic etſi deus
L. 1. §. Si ſciret peccatum Sodomitarum, dignatus tamẽ eſt per ſe inquirere, non vt ignorãs, vtrum
qs vltro. clamor Sodomorum opere eſſet completus, ſed vt iudicibus exemplum daret ne præcipi-
ff. de queſt tes in iudicandis & diſcutiendis eſſent negotĳs. Siquidem ſciant iudices, ſe non magis iudi
2. q. 1. Nos caturos alios quàm ſe non iudicandos, cum etiam ipſis magis quàm partibus iudicium ter-
in quẽquã ribile immineat. Siquidem litigatores cum hominibus. Ipſi autem deo inſpectore adhibi-
L. Rẽ nõ to cauſas proferunt trutinandas. ¶Secundo caueant iudices ne cũ Pilato ſequãtur in iu- L
nouam. C dicando humanos adſectus: Et ſic Chriſtum ſanguinẽ iuſtũ inique iudicent & effundant,
de iudi. quandocunq; enim vel conſanguinitate vel amicitia, vel odio vel inimicitia ducti iudicãt,
11. q. 3. c. q/ peruertunt iudicium Chriſti, qui eſt iuſtitia, & fructum eius vertunt in amaritudinẽ dam-
cunq; L. 2 nationis. ¶Tertio hic conſiderẽt deuoti Chriſtiani, quantę paſſiones & anguſtię fuerint M
C. de pœ/ Chriſti amicis, vtpote glorioſæ virgini Mariæ, cęteriſq; religioſis mulieribus atq; eius diſ-
na iudi. q cipulis, vbi audierunt ſententiam mortis diffinitiuam contra Chriſtum, cunctis Iudæis in
male iudi/ eum ignominioſe inſultantibus, eſſe latam? Quis dicere ſufficiat.
cant.

¶Conſidera igitur, chriſtiana anima, qũo innocẽtiſſimus agnus, vt te à iudicio & lamẽ N
Pſal. 68 to iuſtæ & æternæ dãnationis eriperet, iniuſte pro te iudicio dãnari voluit, & ſoluere, quæ
non ra-

Digitized by Google

non rapuit. Nremus igitur ne vnq̃ iuſtã mortis ſententiã animæ vel corporis mereamur, di-
N centes. ¶Domine Ieſu, q ſententiã condẽnationis ad mortẽ, mortem autẽ crucis, innocen-
ter ſubire voluiſti, fac me iuſtam mortis ſententiam, ſiue in corpore, ſiue in anima non mere-
ri, & tui amore nunq̃ hoïm iudicia timere. Sane ſicut ſaluator nr̃, ſuſtinuit pro nobis iniquam
ab homine contra ſe ſententiã, ſic & nos dei amore curare non debemus iniqua hominũ iu-
dicia. Sicut de ſe apoſtolus. Mihi, inqt, pro minimo ẽ, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. 1. Cor. 4
O ¶L Tunc milites ſuſcipientes Ieſum in prætorio, & poſtquam illuſerunt, & exuerunt eum
" chlamyde coccinea, & induerunt veſtimentis ſuis, & eduxerunt eum. Et baiulans ſibi crucẽ,
" exiuit in eum, qui dicitur Caluaria, locum, Hebraicè autem Golgotha, vt crucifigeretur. Et
" cum ducerent eum, apprehenderunt hominẽ Cyrenæum, nomine Symonẽ, venientẽ de vil-
" la, patrem Alexandri & Ruſi, hunc angariauerunt, vt tolleret crucem eius, & impoſuerunt il-
" li crucem portare poſt Ieſum. Sequebatur autẽ illum multa turba populi & mulierum, quæ
" plangebant & lamentabantur eum. Conuerſus autem ad illas Ieſus, dixit: Filiæ Hieruſalẽ no-
" lite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros. Quoniam ecce venient dies,
" in quibus dicent: Beatæ ſteriles & ventres, q non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt.
" Tunc incipient dicere montibus, cadite ſuper nos: & collibus, operite nos. Quia ſi in viridi li-
gno hæc faciunt, in arida quid fiet? ⅃
P ¶Quaſi d. Si ego qui peccatum non feci, & ſum vitæ lignum ſine igne paſſionis non exeo,
quid putas eis manere tormenti, qui ſunt fructibus vacui?
Q ¶L Ducebanł aũt duo nequã cũ eo, vt interficerenł. Et venerũt in locũ, q dicił Golgotha,
" q̃d eſt Caluariæ locus, & dederũt ei vinũ myrrhatũ bibere cũ felle mixtũ, & cũ guſtaſſet, no-
" luit bibere. Ibi crucifixerũt eũ, & duos latrones, hinc & hinc, vnũ à dextris, aliũ à ſiniſtris, me-
" diũ aũt Ieſum. Et impleta eſt ſcriptura, q̃ dicit: Et cũ iniquis reputatus eſt. Ieſus aũt dicebat. Pa Eſaie. 53
" ter dimitte illis, Nõ em̃ ſciũt q d faciũt. Scripſit aũt & titulũ Pilatus, & poſuit ſup crucẽ & ca-
" put eius, cauſam ipſius ſcriptã. Erat aũt ſcriptũ, Hic eſt Ieſus Nazarenus rex Iudæorũ. Hunc er
" go titulũ multi Iudæorũ legerunt, q a prope ciuitatẽ erat locus, vbi crucifixus eſt Ieſus. Et erat
" ſcriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæorũ. Noli ſcribe-
" re, rex Iudæorũ: ſed, q a ipſe dixit, rex ſum Iudæorũ. Reſpõdit Pilatus: Quod ſcripſi, ſcripſi. ⅃
R ¶Vnde, quæſo, tãta Pilato cõſtantia, qua nec Iudæis inſtantibus tituli inſcriptionẽ dignał
mutare? Nunq d à Pilato? Nequaq̃, Sed à ſpũ ſancto, ſpũ veritatis, q, vt nihil niſi verũ ſuggerit Iohã. 14
ſuam in pſalmis vocẽ hanc. Ne corrumpas tituli inſcriptionem, ait Pilato occulta q̃dã voce
perſonare dedit, adeo quidẽ vis diuinæ eſt operatiõis efficax, etiã in cordibus ignorantiũ. Vt
em̃ Caiphæ ſuggeſſit, vt diceret de Ieſu. Melius ẽ, vt vnus moriatur pro toto populo, ne tota
gens pereat, ita & hodie Pilato ſuggeſſit dicere, Quod ſcripſi, ſcripſi. Non vero illud Cai-
phas, ſed ſpũs veritatis p ipſum dici coegit, q a veritas erat. Chrũs em̃ (ait Euãgeliſta) nõ tantũ Iohan. 11.
pro gente: ſed, vt filios dei, qui erant diſperſi, congregaret, moriturus erat. Sic & hoc non Pi
S latus, ſed per ipſum ſpũs veritatis dixit, quod ſcripſi, ſcripſi. ¶Iam vero quur nõ ita diceret
Pilatus, quod ſcripſi, ſcripſi, quũ ad Balac dixerit Balaam. Nũ aliud poſſum loqui, niſi q̃d iuſſe- Nume. 22
rit dominus? Quandoquidẽ non eſt in poteſtate hoïs prohibere ſpm̃. Ego em̃ (ait Petrus) q s Eccle. 8
eram, qui poſſem prohibere deum? Quomodo igitur reſiſteret Pilatus ſpũi veritatis, adeoq; Actorũ. 11.
veritati ipſi, quũ nec Paulus aliquid potuerit contra veritatẽ, vt nec voluit, ſiquidẽ veritas de 2. Cor. 13
mum vincat, quæ in æternum eſt manſura? Atqui veritas erat, Chriſtũ eſſe Nazarenum re- 3. Eſdr. 3
gem Iudæorũ, ideo diuinitus ſcribi procuratum, Ieſus Nazarenus rex Iudæorũ, nec immutã- Pſal. 116
T dum, q a veriſſimum. Sane Chriſtus erat Ieſus, id eſt, ¶Saluator, quia populum ſuũ ſaluat à Matt. 1.
peccatis eorũ, vnde & nomen obtinuit, Samaritanis alibi teſtibus dicentibus. Audiuimus & Iohan. 4
V ſcimus, quia hic eſt vere ſaluator mundi. ¶Erat & Nazarenus, tum q a à Nazareth (Euange
liſta ſcribente) fuerit. Et veniens habitauit in ciuitate, quę vocał Nazareth, vt adimpleretur
quod dictũ eſt p prophetas, Quoniã Nazarẹus vocabitur. Tum q a Nazarẹus interpretał flo- Matt. 2
X ridus, cuiuſmodi fuit Ieſus, qui flos ille eſt candidus, qui de radice Ieſſe aſcendit. ¶Rex quoq;
erat Iudæorũ. i. oïm ipſum cõfitentiũ, ſiquidẽ Iudæi ſunt cõfitẽtes, ſiue ſecundũ carnẽ ſint He-
bræi ſiue Gentiles. Ille quidẽ regnabit in domo Iacob in æternũ, & regni eius nõ erit finis. Ipſe
Y em̃ ẽ ille dñs fortis & potẽs i p̄lio, q dicił rex gloriæ. ¶Recte igił Pilate ais, Q̃d ſcripſi, ſcripſi, Eſaiæ. 11.
. i. ſcriptũ mutare nequeo, q a veriſſimũ in decus Chr̃i, ſed in Iudæorũ ignominiã cedit, q mũdi
ſaluatorẽ & florẽ innocẽtẽ crucifixerũt. Recteq; titulũ hũc ſupra crucẽ ponis, q a nõ humani Lucæ. 1.
corpis, ſed diuinę p̄tãtis eſt regnũ, q̃d habet Chr̃s. Recte ideõq; ſcribis tribus capitalibꝰ orbis to Pſalm̃. 23
tius linguis & idiomatibus, vt (teſte ap̃lo) oïs lingua cõfiteał, q a dñs Ieſus Chr̃s in gloria ẽ dei
patris, rex regũ, dñs dominãtiũ, & vt p̄fidi Iudęi intelligãt illũ pati pro pp̃lo oïs linguæ, & eis Philip. 2
dñari in p̄petuũ, cõtra noſtri tp̄is nõnullos, q diuina myſteria in lingua tantũmodo vernacu-
Z la agi volũt, de q̃ aliàs multa diximus in nr̃a Criſi. ¶L Milites ergo cũ crucifixiſſent eũ acce-
" perũt veſtimẽta eius, & fecerũt q̃tuor partes, vnicuiq; militi partẽ, & tunicã. Erat aũt tunica

inconſutilis deſup cōtexta ꝑ totū. Dixerūt ergo adinuicē. Nō ſcindamus eā, ſed ſortiamur »
de illa cuius ſit, vt ſcriptura īpleret, dicēs. Partiti ſunt veſtimēta mea ſibi, & in veſtem meā »
Pſal. 21 miſerūt ſortē. Et milites qdem hęc fecerūt. Et ſedētes ſeruabāt eū. Et ꝓtereūtes blaſphema »
bāt eū, mouētes capita ſua & dicētes. Vah, q deſtruis tēplū dei, & ī triduo illud reedificas. ſal »
uū fac teipm. Si filius dei es, deſcēde de cruce. Simil'r & principes ſacerdotū illudētes ad alte »
rutrū cū ſcribis & phariſæis dicebāt. Alios ſaluos fecit, ſeipm nō pōt ſaluū facere. Chriſtus ſi »
rex Iſrael eſt, deſcēdat nūc de cruce, vt videamus & credamus ei. Cōfidit in deo, liberet eū »
nunc, ſi vult. Dixit eñ, qa filius dei ſum. Et ſtabat populus expectās, & deridebāt eū princi- »
pes cū eis, dicētes. Alios ſaluos fecit, ſe ſaluū faciat, ſi hic eſt Chr's dei electus. Illudebāt aūt ei »
& milites accedentes & acetū offerentes ei & dicētes. Si tu es rex Iudæorꝝ, ſaluū te fac. »

¶ O pfidiſſimi Iudæi, O impiiſſimi & ſumme blaſphemi Iudæi, eſtis ne memores, quod A
Iohan. 2 aliqt veſtrū milia ex tēplo inermis eiecerit? Nū meminiſtis, qd vnico ipſius verbo, retro in
terrā cecidiſtis, nō niſi eius volūtate reſurrecturi? Quid nūc ipm quaſi inopē deridetis? Sed
aliū audietis die poſt mortē eius tertia, qñ vicerit leo de tribu Iuda. ¶ Idipſum aūt & la-
trones q crucifixi erāt cū eo īproperabāt ei. Vnus aūt de ijs blaſphemabat eū dicēs. Si tu es B
Chr's ſaluū fac teipm & nos. Reſpōdens aūt alter increpabat eū dicens. Neqꝫ tu times deum »
qui in eadem dānatione es. Et nos qdem iuſtè. Nā digna factis recipimus, hic vero nil mali »
geſſit. Et dicebat ad Ieſum. Dñe, memēto mei, dū veneris in regnū tuum. Et dixit illi Ieſus. »
Amē dico tibi, hodie mecū eris in paradyſo. ¶ Attēde o peccator, ne deſperes, dic Chr'o C
ex toto corde humilime. Dñe memēto mei, in regno tuo. Vides eñ quāta Ieſu clemētia &
mīa, q latronē ſolo verbo nudo, ſola fide in paradyſum retulit, ne tu poſt errores introitū
deſperes? De q ſuo plura loco ¶ Stabat āt iuxta crucē Ieſu mr' ei', & ſoror matris ei' Ma D
ria Cleophę, & Maria Mag. Cū ergo vidiſſet Ieſus matrē, & diſcipulū ſtātē, quē diligebat, »
dicit matri ſuę. Mulier, ecce filius tu'. Deinde dicit diſcipulo. Ecce mr' tua. Et ex illa hora, »
accepit eā diſcipulus in ſuā. ¶ O cōſtātiſſima mr' Maria, q viris aufugiētibus ipſa mulier E
fragilis & ībecillis, ſola iuxta crucē cōſtās ſtetiſti, documētū ꝑbēs, quāto ſtudio ſuorꝝ matres
liberorꝝ ſalutē expectare debēt, quū pia mr' Maria pijs oculis in vulnera dilectiſſimi filij vi-
dēs, mūdi ſalutē & redēptionē expectabas. Hāc imitamini pię matronę, q in vnico filio di
lectiſſimo tm̄ mrīnę virtutis exēplū dedit, neqꝫ eī vos dulciores liberos habetis, neqꝫ illud vir
go qrebat ſolatiū, vt aliū poſſet gnare filiū. O męſtiſſima mr', qs tuū hodie ꝓ filio tuo inno-
cētiſſimo mœrorē, luctū & lamētū ſufficiēter poſſit exprimere, qñ illū ī publico tā deſpectū,
nudū, deriſum, extēſum, pforatū, ſanguinolētū vndiqꝫ & ſupra q dici pt anguſtiatū, & pin
de ab oībus tā amicis q inimicis derelictū, cui nec ipſa ſubſidiū ferre potueris? O męſtiſſima
o doloroſiſſima mr' Maria, Nōne dic obſecro, hodie ꝓrſus īpletū eſt dictū ad te Simeonis
Lucę. 2 in tēplo, dicētis. Et tuā ipſius aīam ptrāſibit gladius? Nimiꝝ hodie gladius īmenſi doloris
tuā animā ptrāſiit, qñ vidiſti eū mori q ex te miraculoſe ꝓcreatus erat. Hoc ſanè aīaduertēs
filius tuus, nō te matrē, ſed mulierē appellat, ne virgineū cor nimio dolore eodēqꝫ materno
diſſileat & diſrūpat. O męſtiſſima, o pturbatiſſima mr', quāta paſſio, q amara tibi cogitatio,
quū tibi dicit filius chariſſimus. Mulier, ecce filius tuus? Ah q diſſimilis cōmutatio, dat tibi
matri Iohānē, vtpote ſeruū ꝓ dño, diſcipulū ꝓ mgro, hoīem ꝓ vero deo, filiū Zebedei pro
filio dei, nepotē ꝓ filio, ſed tñ dilectū Iohānē, ſed lōge diſſimilē. ¶ O beate vereqꝫ felix Io F
hānes, q tm̄ tāqꝫ nobile legatū. ſ. digniſſimā Ieſu matrē merueris recipere ex teſtamēto Ieſu
vltimo. ¶ O fideliſſime teſtator, dñe Ieſu, publicū nō mō ex cruce, ſed & domeſticū con- G
dēs teſtamētū, matrē tuā Iohāni, in ſummo etiā mortis agone, legās: Nēpe ex eo ligno, vbi
erāt fixa mēbra moriētis cathedrā mgri docētis fctō & verbo faciēs, q pdocuiſti, qnta debet
ꝓ oībus filiorꝝ in parētes eſſe pietas. Diſcāt hic à ſummo ꝓceptore filij, vt ſuis adflictis paren
tibus cōpatiant, neceſſitatib' eorꝝ ſubueniāt & ꝓuideāt, qcūqꝫ ſint ꝓfecturi, vt Chr's ꝓ cęte
ris oībus matrē ſuā ſingulariter ꝓcuratōe Iohānis hinc ꝑ mortē diſceſſurus ꝓuidit ipam ad
mortē vſqꝫ diligēs. ¶ A ſexta aūt hora tñbræ factæ ſunt, ſup vniuerſam terrā vſqꝫ ad ho H
rā nonā, & obſcuratus eſt ſol. ¶ En quā obligamur ad cōpatiendū paſſioni & morti Ie- I
Mala. 4 ſu Chr'i, quū illi etiā (vt deinceps latius audiemus) inſenſibilia cōpatiunt. Sanè ſol obſcurat. K
¶ Primo, vt oſtenderet verum iuſtitiæ ſolem pati, vnde oēs illuminantur. L
Matt. 11 ¶ Secūdo, qd nequierit īiurias ſui creatoris adſpicere. ¶ Tertio, vt oſtēderet à pfidis Iu M
Luc. 10 dęis ſolē iuſtitiæ merito ſubtractū & ſubtrahēdū, quū ab ipo noluerūt illuminari. ¶ Quarto N
vt ſol creatura īſenſibilis, Chr'o tñ cōpatiēs, corda etiā vel quālibet dura ad cōpatiēdū ꝓuo
Plin. lib. 2 ca. 10 caret, qnq dē nō fuerit illa naturalis eclypſis, tū qd tātiſp. ſ. tres horas durarit, tū qa fuerit in
Exodi. 10 oppoſitōe ſolis & lunę. ſ. è regione ad ſolē, tū qd vniuerſalis fuerit, quā et vidiſſe phibēt Dio
nyſiū apud Heliopolim, q ea viſa ſtupefactus dixiſſe fert. Aut natura, aut deus naturę patit,
aut mūdi machina diſſoluet. Adde & eas tñbras, vt tradūt, fuiſſe palpabiles, & nigras, cuiuſ
modi in Aegypto fuiſſe ſub Pharaone cōmemorāt, quū cęteræ ſint ferrugineę & aereæ &
aliquā-

Digitized by Google

O aliquãtulũ clare. ¶Et circa horã nonã exclamauit Ieſus voce magna, Eloi, eloi, lamaſa-
" bachthani, hoc ẽ, deus meꝰ, deus meꝰ, vt qd dereliqſti me. Quidã aũt illic ſtãtes & audiẽtes
" dicebãt. Heliã vocat iſte. Cęteri vero dicebãt. Sine videamus, ſi venit Helias, liberãs eũ, ad
" deponẽdũ eũ. Poſtea ſciens Ieſus, qa oĩa cõſumata ſunt, vt cõſumaret ſcriptura, dicit. Sitio.
" Vas aũt poſitũ erat aceto plenũ, Et cõtinuo vnus ex eis acceptã ſpõgiã ĩpleuit aceto, hyſo-
" po circũponẽs, ĩpoſuit arũdini, obtulit ori eiꝰ, & dabat ei bibere, & nõ accepit, noluit bibe-
" re. Cũ ergo accepiſſet Ieſus acetũ, dixit. Cõſumatũ ẽ. Ieſus ãt clamãs iteꝝ voce magna ait.
" Pr̃, ĩ manꝰ tuas cõmẽdo ſpm̃ meũ. Et hęc dicẽs, ĩclinato capite expirauit, & tradidit ſpm̃.⌋
P ¶Et vos igit̃ frẽs chariſſi. inclinate capite vr̃a, toto ſupplicicꝙ corde cõpatientes, tam ꝓ
Q morte ipſius, q̃ ꝓ ſalute vr̃a, gr̃as agite dño nr̃o Ieſu Chr̃o, vnico redẽptori, dicẽtes. ¶O
Ieſu, dñe miſericors, q ĩ cruce moriẽs aĩam tuã pr̃i cõmẽdaſti, gr̃as ago tibi humilimas, pro
paſſiõe tua & morte innocẽtiſſima & amariſſima. Deꝑcor, da mihi in hac vita tibi ſpũaliter
cõmori, q̃tenus tu in hora mortis meę digneris aĩam meã miſerã hr̃e cõmẽdatã, & ex te au
R dire illud dulciſſimũ verbũ. Hodie mecũ eris in paradyſo. Amẽ. Pr̃ nr̃. &c. ¶Et ecce ve
" lũ tẽpli ſciſſum ẽ in duas ꝑtes, à ſummo vſqꝫ deorſum. Et terra mota ẽ, & petrę ſciſſæ ſunt,
" Et monumenta apta ſunt. Et multa corpa ſanctoꝝ, q̃ dormierãt, ſurrexerũt: & exeũtes de
" monumẽtis poſt reſurrectionẽ eiꝰ, venerũt in ſanctã ciuitatẽ, & apparuerũt multis. Centu-
" rio ãt, & q cũ eo erãt cuſtodientes Ieſum, viſo terrę motu, & his, q̃ facta fuerãt, & q̃d ſic cla-
" mãs expiraſſet, timuerũt valde, dicẽtes. Vere, filiꝰ dei erat iſte. Et Cẽturio glorificabat deũ,
" dicẽs. Verè, filius dei erat iſte. Et oĩs turba eoꝝ, q̃ ſimul aderat ad ſpectaculũ iſtud, & vide-
S bãt, q̃ fiebãt, ꝑcutiẽtes pectora ſua reuertebant. ¶Stabãt ãt oẽs noti eius, & mulieres multę
" à longe, q̃ ſequute erãt Ieſum à Galilęa miniſtrãtes ei, de lõge adſpiciẽtes & vidẽtes hęc. In-
" ter q̃s erãt Maria Magdalenę, & Maria Iacobi minoris, & Ioſeph mr̃, & Salome, & mr̃ fi-
" lioꝝ Zebedęi, Et aliæ multæ, q̃ ſimul cũ eo aſcẽderãt Hieroſolymã. Iudęi ergo, qm̃ paraſce
" ue erat, vt nõ remanerẽt corpa in cruce Sabbato (erat em̃ magnus dies ille Sabbati) rogaue
" rũt Pilatũ, vt frãgerent eoꝝ crura, & tollerent. Venerũt ergo milites & primi qdem frege
" rũt crura, & alteriꝰ q crucifixus eſt cũ eo. Ad Ieſum aũt cũ veniſſent, vt viderũt eũ iã mortu
" um, nõ fregerũt eius crura, Sed vnus militũ lãcea latus eiꝰ aperuit, & cõtinuo exiuit ſanguis
" & aqua. Et q vidit teſtimoniũ ꝑhibuit, & veꝝ eſt teſtimoniũ eius. Et ille ſcit qa vera dicit,
" vt & vos credatis. Facta em̃ ſunt hæc, vt ſcriptura ĩpleret. Os nõ cõminuetis ex eo. Et iteꝝ
T alia ſcriptura dicit. Videbũt in quẽ trãſfixerũt. ¶Cũ ſero aũt factũ eẽt, ecce vir qdã noĩe — Exodi. 12
" Ioſeph diues, q erat nobilis Decurio, vir bonus & iuſtꝰ. Hic nõ cõſenſerat cõſilio & actibus — Hume. 9.
" eoꝝ ab Arimathia ciuitate Iudææ, q & ipſe expectabat regnũ dei, eo q̃d eẽt diſcipulus Ieſu, — Zacha. 12
" occultus ãt ꝓpter metũ Iudęoꝝ. Hic audacter ĩtroiuit ad Pilatũ & petijt, vt tolleret corpus
" Ieſu. Pilatus ãt mirabat̃ ſi iã obijſſet. Et accerſito Cẽturione ĩterrogauit eũ, ſi iã mortuꝰ eẽt.
" Et cũ cognouiſſet à Cẽturione, donauit corpꝰ & reddi iuſſit Ioſeph. Ioſeph ãt mercatus eſt
" ſindonẽ, & deponẽs eũ, inuoluit ſindone Ieſu corpꝰ. Venit ãt Nicodemus, q venerat ad Ie
" ſum nocte primũ, ferẽs mixturã myrrhę & aloes q̃ſi libras cẽtũ, Acceperũt ergo Ieſum, & li
V gauerũt eũ lintheis cũ aromatibus, ſicut mos ẽ Iudęis ſepelire. ¶Erat ãt in loco, vbi cruci-
" fixus ẽ, hortꝰ, & in horto monumẽtũ nouũ, q̃d erat exciſum de petra, in q̃ nõdũ qſquã poſi
" tus erat, ibi ergo ꝓpter paraſceuen Iudęoꝝ, qa iuxta erat monumentum, poſuerũt Ieſum.
" Et aduoluit ſaxũ magnũ ad oſtiũ monumẽti, & abijt. Et dies erat paraſceues, & ſabbatũ illu
" ceſcebat. Subſecutę ãt mulieres, q̃ cũ eo venerãt de Galilęa, viderũt monumẽtũ, & quẽad-
" modũ erat poſitũ corpꝰ eius. Erat ãt ibi Maria Mag. & altera Maria Ioſeph, ſedẽtes cõtra
" ſepulchrũ. Et reuertẽtes parauerũt aromata & vnguẽta, & ſabbato qdẽ ſiluerũt ſcd̃m mãda
" tũ. Altera ãt die, q̃ eſt poſt paraſceuẽ, cõuenerũt principes ſacerdotũ & Phariſęi ad Pilatũ,
" dicẽtes. Dñe recordati ſumꝰ, qa ſeductor iſte dixit achuc viuẽs, pꝰ tres dies reſurgã. Iube er
" go cuſtodire ſepulchrũ vſqꝫ in diẽ tertiũ, ne forte veniãt diſcipuli eiꝰ & furent eũ, & dicant
" plebi, Surrexit à mortuis. Et erit nouiſſimꝰ error peior priore. Ait illis Pilatꝰ. Habetis cuſto
" diã. Ite cuſtodite, ſicut ſcitis. Illi ãt abeũtes munierũt ſepulchrũ, ſignãtes lapidẽ cũ cuſtodi-
X bus.⌋ ¶Hæc eſt fratres dilectiſſimi ſumma amariſſimę Ieſu Chr̃i pro nr̃a ſalute paſſiõis
& mortis crucis. Sũma, inquã, eſt, nõ vniuerſalis, qppe q̃ tãta fuit, vt nulla plane nec ange-
loꝝ nec hoĩm lingua vnquã ſit enarratura, nec tota alicui niſi vſqꝫ ad extremũ diẽ reuelãda
dño ipſo ꝑ prophetã dicẽte. O vos oẽs, q trãſitis ꝑ viã, attẽdite, an eſt ſimilis dolor vt meꝰ.
Y ¶Quid igit̃ agemus hodie & ſemꝑ pro tãta ꝓ nobis Ieſu Chr̃i paſſione & morte? Grati — Treno. 1.
cõdoleamus Chriſto, capiti nr̃o, ſiquidẽ qui amor ſit noſter, dulcedo nr̃a, ſpes noſtra, Bea-
titudo noſtra, conſolatio noſtra, paſſus in omni tꝑe vitę eius, in toto corpore. Quando-
quidẽ tꝑe infantiæ paſſus ẽ anguſtias vteri, pauꝑtatẽ, aſperitatẽ, & hũilitatẽ ꝑſepij ꝑſequu-
tionẽ aduerſarij, fugã Aegypti. Tẽpore adoleſcentiæ, diſputationẽ & ꝑcipitationẽ. Tꝑe iu
uentutis amariſſimã & turpiſſimã mortem & paſſionem. Paſſus eſt, inquam, toto corpore,

Digitized by Google

In capite duris ſpinis, in oculis effuſionẽ lachrymarũ, in auribus auditũ cõtumeliarũ & blaſphe
miarũ, in genis moleſtiam alaparũ, in naribus fœtorẽ ſputi, in ore amaritudinẽ aceti & fellis, in
Pſalm.21. manibus vincula, & in pedibus adflictionẽ plagarũ, & in toto corpore flagellationẽ, & quidem
Eſa.53 tantã inibi extenſionẽ, vt oĩa eius oſſa & nerui potuerint numerari. Condoleamus (inquã) gra
to animo, quoniam hæc omnia propter nos paſſus eſt. Vulneratus quippe eſt, ait Eſaias, propter
peccata noſtra, attritus eſt propter ſcelera noſtra, vt plagæ ipſius ſint vulnerũ nrõrũ medicina.
¶ Conſiderate vt & ideo doluerũt hodie pſonæ ſanctiſſimæ, & inſenſibiles creaturæ. Siquidem Z
mulieres lachrymant, lachrymat piſcator, lachrymant inſenſibilia, ſuãq; demõſtrant, natura
ſtupẽte, cõpaſſionẽ. Sol obſcurat, terra tremit, lapides diſcindunt, mortui reſurgũt, monumẽ
ta aperiunt, velũ templi ſcindit. ¶ Lachrymamini ideo & vos, & dño Ieſu pro tanta paſſione &
Pſal.21 grãs agite, vt veſpertinus veſter fletus in matutinũ, ſcilicet reſurrectiõis gaudium vertat.
Gala.6 ¶ Abſit deniq; vt gloriemur niſi cũ ap̃lo in cruce dñi nři Ieſu Chri, p quẽ nobis mũdus cruci ※
Heb.12 fixus eſt, & nos mũdo, in quo nřa eſt ſalus, vita, & redẽptio. Deponamus igit frẽs, omne pon-
dus, & circũſtans nos pctm̃, p potentiã curramus ad propoſitũ nobis certamẽ, adſpiciẽtes in au
thorẽ fidei & cõſummatorẽ Ieſum, q propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ, cõfuſione contẽpta,
atq; in dextera ſedis dei ſedet. Recogitate (inquã) eũ, q talem ſuſtinuit à pctõribus cõtradictio
nem aduerſus ſemetipm̃, vt nõ fatigemini animis veſtris deficiẽtes, ſed vt hic à peccatis ad vir
tutes, & in nouiſſimo die in gloria reſurgatis, ſeſſuri cũ Chro in cœlis in gaudio, q hodie cũ eo
dem mœſti lachrymamini. Id qd nobis idẽ dñs & redemptor noſter miſericorditer donet.
Cui ſit laus & gratiarum actio, Amen.

HOMILIA TRICESIMAOCTAVA, IN CONCLVSIONEM ſacroſanctæ Ieſu Chriſti paſſionis, vice Epilogi.

HAEC EST, CHARISSIMI FRATRES, PASSIO- A
nis & crucis domini noſtri Ieſu Chriſti ſumma & nõ omnis de ea hi
ſtoria, vtpote quia Chriſtum tot & tanta paſſum credimus, quot &
Zach.12 quanta ſcribi nequiuerint, nec niſi ſciri poſſe omnes iniurias & con-
Johan.3 tumelias, quibus Chriſtum Iudæi adfecerunt, donec in extremo iu-
Roma.8 dicio ipſum viſuri ſunt, in quem tranſfixerunt. Hæc autem ſcri-
Gala.6 pta ſunt vt credamus, quia Ieſus eſt filius dei, quem ipſe pater nimio
in nos amore motus pro nobis tradidit. Eſt autem hæc ipſa Ieſu Chri
ſti paſſio & crux ſola, in qua (vt Paulus fecit) nobis gloriandum eſt.
¶ Primo, quod nobis per eam crucifixus eſt dominus noſter Ieſus B
Chrus, q ſolus ſua nos paſſione & cruce, ab æterna morte redemit, prĩcip ſuo olim indignabun
Ephe.2 do recõciliauit gratis, Ap̃lo dicente: Deus q diues eſt in miſericordia, propter nimiã charitatẽ,
1.Pet.1 qua dilexit nos, cũ eſſemus mortui pctĩs, cõuiuificauit nos in Chro. Et Petrus ait: Sciẽs, q nõ
corruptibilibus auro vel argẽto redẽpti eſtis de vana vřa cõuerſatõe prñæ traditõis, ſed ptioſo
ſanguine, quaſi agni immaculati Chri & incõtaminati. ¶ Secundo, quia in ea paſſione oĩis C
noſtra ad ſalutẽ ſcia repoſita eſt, qua diſcimus cõſeruare ſalutẽ, quàm ille nobis acquiſiuit per
1.Cor.2 paſſionẽ. Et hoc eſt, qd Ap̃ſus inqt: Et ego cũ veniſſem ad vos frẽs, veni in ſublimitate ſermo-
nis, aut ſapiæ annũtians vobis teſtimoniũ Chri. Non enim iudicaui me ſcire aliqd inter vos,
Coloſſ.2 niſi Ieſum Chrm̃, & hũc crucifixũ, vtpote in quo ſunt oẽs theſauri ſapiæ & ſciæ abſconditi.
Etianè quẽadmodũ Iohannes recẽſet tria pctã pcipua, qbus hic mũdus dãnat. ſ. Supbiam, cõ-
cupiſcẽtiam carnalẽ, & auaritiam. Sic ediuerſo tres ſunt virtutes, qbus hic ſaluat mũdus, quas
Eſa.53 Chriſtus in ſua nos paſſione perdocet. ſ. humilitatem, continentiam, & moderatiõem.
1.Pet.2 ¶ Primo, Cum hodie Chri paſſionem ex animo meditabimur humilitatẽ docemur, vbi co- D
Pſal.144 gitauerimus eũ, q innocens eſt manibus & mundo corde, q peccatum nõ fecit, nec inuẽtus eſt
dolus in ore eius, q fecit cœlum & terram & omnia quæ in eis ſunt, imò q & cuncta fecit, tenet,
regit, ptegit, q & dei filius, verus deus, ſumme potẽs, ſapiẽs & bonus, tam mitis & humilis in
ſua fuerit paſſione, vt ad quãlibet maximas blaſphemias, & ad falſiſſima, quæ ſibi obijciebant,
Pſal.37 crimina, ne qdem verbũ rñderit, de ſe p Prophetam dicẽs: Ego aũt tanq̃ ſurdus nõ audiebam,
& ſicut mutus non aperiẽs os ſuum. Et factus ſicut homo non audiẽs, & non habens in ore ſuo
redargutiões. Quantis vero contumelijs & opprobrijs & deriſionibus fuerit adfectus, innuit
Eſa.53 propheta in pſona oĩm de ipſo, dicẽs: Vidimus eũ, & nõ erat ei adſpectus, nõ ſpecioſum forma p̃
filijs hoĩm, ſed tanq̃ leproſum, nouiſſimũ virorũ, planè virũ dolorũ, à deo pcuſſum & humiliatũ
ita vt nulla eſſet ei ſpecies, neq; decor. O nouiſſimũ & altiſſimũ, O humilẽ & ſublimẽ, O oppro
brijs hoĩm & gloriã angelorũ. Nemo illo ſublimior, nemo humilior. Deniq; ſputis illitus ẽ, op
probriũ ſaturat⁹ eſt, morte turpiſſima cõdẽnatus ẽ, cũ ſceleratis deputatus ẽ. Quare tm̃ humi
liatus ẽ & ſe humiliauit rex tãtus? Vt & nobis deſpectis hoĩbus exemplũ daret, vt ipſi nõ ſupbi
remus, ſed in oĩbus ad omnes eſſemus humiles & patientes, qa patientia, humilitatis ſoror eſt.
Et hoc

Digitized by Google

Et hoc eſt, q̃d idem ad nos clamat. Venite ad me om̃es, qui laboratis & onerati eſtis, & ego Matt. 11
reficiã vos. Tollite iugũ meũ ſup̃ vos, & diſcite à me, q̃a mitis ſum & humilis corde. Id q̃d
vere hodie ĩ ſua paſſiõe teſtatus ẽ. Et hoc ẽ q̃d & ap̃ſus ait ad nos. Hoc em̃ ſentite ẽ vobis, q̃d Philip. 2
in Chr̃o Ieſu. Qui cũ in forma dei eẽt, nõ rapinã arbitratus eſt, eẽ ſe equalẽ deo, ſed ſemet-
E ip̃m exinaniuit, formã ſerui accipiẽs, in ſimilitudinẽ hoĩm factus, & habitu inuentus vt hõ,
humiliauit ſemetip̃m, factus obediẽs vſq; ad mortẽ, mortẽ aũt crucis. ¶ Secũdo, eius ex
paſſiõe docemur cõtinentiã, & cõtinere ab om̃i carnali cõcupiſcẽtia & voluptate, vbi ama-
riſſimã eius paſſionẽ p̃ totũ corpus recogitauerimus, q̃ tãto paſſibilior extitit ad tormẽta,
quãto fuit oĩbus natura purior & ſubtilior, & ab omni labe pc̃ti ſyncerior. Et maximè, q̃d
nulla in eius corp̃e pars fuerit, q̃ nõ acerbiſſime fuiſſet læſa, adeo, q̃d vere de eo dixerit pro-
pheta. A planta pedis vſq; ad verticẽ, nõ eſt in eo ſanitas: quippe, quẽ hodie videmus paſ- Eſaie. 1
ſum, in capite duriſſimis ſpinis, in oculis lachrymarũ effuſiõe, in ore & maxillis p̃cuſſiõe ala-
parũ, in lingua fellis amaritudine, in auribus cõtumelijs, in naribus fætore ſputi, ĩ manibus
& pedibus cathenis & ligaturis adeoq; vulneribus, & in latere, & deniq; p̃ totũ corpus fla-
gellatõe tã acerbe & crudeliter paſſum, vt ipſe ad nos oẽs clamet. O vos oẽs, q̃ trãſitis p̃ viã, Treno. 1
attẽdite & videte, an ẽ dolor, ſicut ẽ dolor meus. Foderũt manus meas & pedes meos, dinu- Pſalm. 21
merauerũt oĩa oſſa mea. Accedit in argumẽtũ doloris & paſſionis, q̃d ſuſtinuerit hęc oĩa &
hoc genus irriſiõis, verecũdię, cõfuſiõis & ignominię, inter cognatos & notos in Hieruſalẽ
ciuitate regia & famoſa & populoſa, extra portã, ĩ loco caluarię, loco punitõis ſceleratorũ,
fætido & immundo, vbi occidebant homicidę & latrones, in medio ſuſpẽſus latronũ, ĩ cruce
q̃ſi ad ſpectaculũ eleuat⁹, flẽtibus amicis & inſultãtibus inimicis, in p̃cipua paſchæ ſolẽnita
te Iudęorũ, ad q̃ p̃pter reuerẽtiã tẽpli & pulchritudinẽ & p̃pter ipſam feſtiuitatẽ, cõfluebat
nõ ſolũ ex Iudæa, verũetiã ex diuerſis gẽtiũ natõibus maxima multitudo, & q̃ maxime illa
die ad tãtũ ſpectaculũ cõcurrebat, corã q̃bus ipſe dñs ludibrio exponebat & habebat, vt q̃
plęriq; oẽs eũ verbis & factis deridebãt, veluti de ſeip̃o dicit. Ego aũt ſum vermis & nõ hõ,
opprobriũ hoĩm & abiectio plebis. Oẽs vidẽtes me, deriſerũt me, loquuti ſunt labijs & mo Pſal. 21
uerũt caput. Paulopoſt iterũ. Et, inq̃t, fct̃us ſum illis in parabolã. Aduerſum me loq̃bant, q̃ Pſal. 68.
ſedebãt in porta, & in me pſallebãt, q̃ bibebãt vinũ. Hæc & alia tã verba q̃ facta p̃broſa &
amarulẽta paſſus ẽ Chr̃s in aĩo & corp̃e, ab om̃i carnis ac aĩ voluptate alienus, vt & ipſi no-
ſtrũ corpus caſtigaremus, minime voluptati dediti. Nõ ergo, inq̃t Paulus, regnet pct̃m in Roma. 6
vr̃o mortali corp̃e, vt obediatis cõcupiſcẽtijs eius. Sicut exhibuiſtis mẽbra vr̃a ſeruire ĩmũ
ditię & iniq̃tati ad iniq̃tatẽ, ita nũc exhibete mẽbra vr̃a ſeruire iuſtitię in ſanctificationem.
F ¶ Tertio docemur, moderationẽ. i. cõtinẽtiã q̃ paucis cõtẽti ſim⁹ & nõ auari, quũ hodie
videmus Chr̃m in eius paſſiõe p̃rſus oĩbus ſuis veſtimẽtis eẽ à crucifixoribus nudatũ, & oĩ-
bus rebus vſq; adeo, vt vere nõ habuerit, q̃ ſe velaret, aut caput ſuũ reclinaret, id q̃d nulli vn
quã fct̃m legimus latroni vel malefactori. Sic q̃dẽ nudã crucẽ nud⁹ aſcẽdit, vt ſi p̃ ſepulchrũ
illius terrã matrẽ oĩm corporũ velimus ĩtelligere, recte poſſit ei ad literã conuenire, q̃d Iob Iob. 1
ait. Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, nudus reuertor illuc. Et q̃re tã paup̃, tã nud⁹
inde abijt dñs? Nimirũ, vt & ipſi paup̃es nõ ſolũ ſpũ eẽmus ſed & re ipſa, contẽti q̃bus ali &
veſtiri poſſim⁹, miniẽ diuitijs inhiãtes, memores, queadmodũ nihil in hũc mũdũ tulimus, 1. Tim. 6.
ita etiã nihil poſſe nos hinc auferre, nec poſſe nos ſeq̃ aliud p̃ter bona opa, q̃ hic fecimus in Apoca. 14
hũilitate, in cõtinẽtia, in moderatõe, q̃s in ſua nos paſſiõe Chr̃s docuit, quẽ & in eis ſeq̃ de-
bemus cõpaciẽtes. Petro ad nos dicẽte. In hoc em̃ vocati eſtis, q̃a Chr̃us paſſus eſt p̃ nobis 1. Petri. 2
vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſeq̃mini veſtigia eius. Nec em̃ poſſum⁹ cũ Chr̃o ipſo cũ gaudio,
neq; reſurger neq; aſcẽdere neq; regnare, niſi & ip̃m in cruce nr̃a ſeq̃mur. Ipſo ad oẽs dicẽ- Matt. 16
te. Si q̃s vult venire p⁹ me, abneget ſemetip̃m, & tollat crucẽ ſuã, & ſequat me. ſ. ad æternã
beatitudinẽ, qua niſi p̃ paſſionis imitationem peruenire valemus. Ad quàm perducat nos
ſua paſſione dominus noſter Ieſus Chriſtus. Amen.

HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Pſalmo. 117. Hæc eſt dies quam fecit dñs, exultemus & lætemur in ea.

In ferijs dominicæ eiuſdemque victorioſiſſimæ reſurrectionis.

A HYMNVS EST REGII PROPHETAE, QVO ILLE IN
ſpiritu ſancto fidelẽ populũ ad laudem & gratiarũ actionem dño noſtro (q̃d
vere eſt exultare & lætari) ĩducit. Hymnus inquam, & pſalmus plane lætitia
& tripudio differtus, quo catholica eccleſia rectiſſime hac die paſchatos ite-
rum atq; iterum lætabunda decantat, eoq; hanc dñicæ reſurrectiõis diẽ præ
cæteris innuit feciſſe dñm, q̃n ipſam admirabili reſurrectiõis Chr̃i gloria in-
inſigniuit,

Digitized by Google

ſigniuit,ac prorſus decorauit.Siquidem Euangeliſta hodie Chriſtum à mortuis prima ſabba
ti,id eſt,prima die poſt ſabbatū,id eſt,die dominica(quæ & dieꝝ, q̄bus mundus eſt conditus
Gene.1 fuit primus)reſurrexiſſe adſirmet.Quam vel ideo diem in ip̄o ꝓtinus eccleſiæ initio ex die ſab
bato Iudæoꝝ fuiſſe ab Apoſtolis ſancitam & cūmutatā, hebdomada datim ſolenniter ꝓpter
ſacratiſſima dominicæ reſurrectionis & aduentus ſp̄ūs in Chriſti diſcipulos myſteria Iohan-
Apoc.1 nes Euangeliſta ſub his verbis admonet:Ego Iohannes frater veſter & particepsin tribulatio
ne & regno,& patiētia,in Ieſu Chriſto ſui in inſula,quæ appellaſ Pathmos ꝓpter verbū dei &
Malac.4 teſtimoniū Ieſu Chriſti ſui in ſp̄ū in dn̄ica die,quam forte non immeritò diem ſolis appellant,
quia in ea tenebris ſol iuſtitiæ,veritatis & intelligentiæ illuxit.

Gene.1.2 ¶Ex q̄bus planè omnibus perſpicuū euadit, redarguendos, q̄ diem aliquam altera conten- B
dunt maioris non habendam.Id q̄d prima omniū reꝝ creatione,qua omnia fuere bona,facile
Ioh.5.27 conceſſerim,non etiam ob memoriam eoꝝ, quæ ſua die per totū terraꝝ orbem celebrantur
Iohan.13. myſterioꝝ.Vnde & Chriſtū dies feſtos vti cæteris inſigniores obſeruaſſe intelligimus, quan-
do & diebus feſtis Iudæoꝝ Hieruſalem aſcenderit.Et aliàs quoq; quæ opus eſſent ad diem fe-
ſtum emi iuſſerit.Hinc ritè vereq́; ſanctus Propheta diem hanc reſurrectionis,ꝓinde atq; p̄ci-
puam feciſſe dn̄m concinuit,vtiq; q̄ eam ſingulari admirabiliq́; ſuę reſurrectōis glorioſiſſimę
Gene.1 decore exornandam duxerit, quanq̄ is,vt ſcriptura refert,omnes dies crearit

Iudicū.6 ¶Cæteꝝ audio hic glorioſam Chriſti reſurrectionem nocti potius dicandam quàm diei, C
quandoq̄dem Chriſtus media nocte de ſepulchro reſurrexerit ex Sampſone Chriſti typo, q̄
in tempeſtæ noctis ſilentio vrbis Gazæ portas cū poſtibus & ſeris euulſit, poſitis ibidē ne q̄cq̄
Luc.34 cuſtodibus,q̄ illum vrbe egredi volentem obſeruarent & caperent. Accedit, q̄d diſcipuli qui
Emautem ꝑfecti ſunt,referūt mulieres ante lucem ip̄am apud monumentū fuiſſe, & iam tum
Iohan.20 non inueniſſe corpus.Præterea Iohannes ait Mariam Magdalenam ad monumentū veniſſe,
quū adhuc eſſent tenebræ,& lapidē à monumēto tum vidiſſe ſublatū. Quæ ſane Sampſonico
typo nō paꝝ videnſ accedere,quo innuiſ Chriſtum media nocte ſurrexiſſe.

Mat.12 ¶At hoc ip̄m neq; ſcripturæ,neq; Chriſti ꝓmiſſo, nec fidei videſ admodū eſſe conſentane D
Ionę.2 um.Siq̄dem ſcriptura dicat: Sicut fuit Ionas in ventre cœti tribus diebus, & tribus noctibus,
ſic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.Certe ſi media nocte,ter
Gene.1 tia die nondū luceſcente,ſurrexiſſet,tribus diebus in ſepulchro non fuiſſet,maximè q̄d & apud
Luc.24 Iudæos veſpere & mane vnū conſtituerint diem,vt eſt in libro Geneſeos. Et Chriſtus quoq;
Mat.16 ait:Sic ſcriptū eſt,& ſic oportebat Chriſtū pati,& reſurgere die tertia à mortuis. Et idē etiā-
et.20 num apud Euāgeliſtas,quū iam retuliſſet ſuam p̄ Iudæos paſſionē.Dicit ſe tandē deuicta mor
Marc.9, et 10, te tertia die reſurrectuꝝ.Deniq; articulus fidei habet:Deſcendit ad inferna,die tertia reſurre-
Lucæ.13 xit à mortuis.Id q̄d Apoſtolus præcipuū noſtræ fidei ꝓinde cenſet. Vnde ſatis patere puta-
et.18 uerim non media nocte,ſed die potius ſurrexiſſe.Ductus item & vltra hæc Dauidis oraculo,q̄
Pſalm.56 vox patris eſt ad filiū. Exurge gloria mea:Cui reſpondēs filius: Exurgā(inquit)& ſuſcitabor
Pſal.29 diluculo,id eſt,primo mane.Et idē ait:Ad veſperam demorabiſ fletus,& ad matutinū lætitia
quandoq̄dem veſpere paſſo iam & ſepulto dn̄o, Apoſtoli & mulieres in fletu & gemitu mora
Mar.16 banſ,quæ mane venientes ad ſepulchrū gloriam reſurrectionis ab angelis cū gaudio accepe-
runt,ſic q̄q; Marcus Chriſtū mane prima ſabbati ſurrexiſſe ſcribit.Eapropter credi æquū erit,
Chriſtū mane diei reſurrexiſſe,id q̄d & apprimè cōuenit: nempe,vt qui depulſis ſp̄ūalibus te-
nebris clarā veritatis ac grãæ lucē ſuę reſurrectōis gloria inuexit mūdo,voluerit etiā nocturna
abeūte caligine & claritate diei ex oriēte īmortalitatis ſuæ decus & ſplēdorē nobis exhibere. E

Iudicū.16 ¶Quantum vero ad typum Sampſonis reſponderim,veritatem ip̄am non omnibus debe-
re ad ſuam figuram habere reſponſum,hinc non validum ſumi argumentum, Chriſtū mediæ
quoq; noctis articulo à mortuis reſurrexiſſe.Poſſit tamē & non abſurdè dici nocte idē ſurre-
xiſſe,q̄d in ipſius noctis extremitate & termino atq; ſub aurorā rediuiuꝰ de ſepulchro ꝓdierit
Lucę.24 quod tēpus appellari ſolet diluculū quod eſt inter tenebras noctis & diei claritatē, quo etiam
Marc.16 tēpore Lucas ait dn̄m ſurrexiſſe,q̄d Marcus valde mane,& Iohannes adeò mane, vt adhuc te
Iohan.20 nebræ fuerint,ſole nondū plenè exorto,nūcupauit:iuxta quos & accipiēdus eſt ſermo duoꝝ
Lucæ.24 diſcipuloꝝ Emautē euntiū,q̄ dicunt mulieres añ lucē apud monumētum fuiſſe, quando tunc
dominus reſurrexerit intellige ante lucem ſolis,non etiam luciferi ſiue auroræ, anteq̄ adfuiſſe
Mar.16 non intelligunſ.Nec obſtat,quod Marcus dicat:orto iam ſole:nimirum,q̄d accipiendum ſit,
quū cœlum ab orientis parte albeſceret,quod fit vtiq; oriente ſolis vicinitate. Id q̄d vel Mar-
cus ip̄e teſtaſ,inquiēs pauloante eas veniſſe valde mane,q̄d vtiq; pars ē diei,auroræq́; finitima
quando die iam ſurgente aliquæ tenebrarum reliquiæ tanto minus ſunt, quanto magis oritur
lux,nec intelligendū eſt,ꝓinde ſol ip̄e viſus eſſet ſuper terram,ſed quando cœlum ortu ſuo illu
minare cœpit.Hinc diuerſa iſtarum mulieꝝ in Euangelio tēpora nullū dant mēdacio locū,vt
impij deblaterant:verum ſedulæ viſitationis officia arguunt,dum crebro abeunt & redeunt,
nec patiunſ diu vel longius à ſepulchro dn̄i abeſſe.Et ſanè reconciliatis ad cōcordiā ſcripturis
nihil de-

Digitized by Google

nihil deinde apud pios controuerſiæ relinquitur, ſed fatendum erit, Chriſtū die, & q̄dem
tertia, nō vero nocte reſurrexiſſe, eamq́ diem præcipue dici à domino factam, quoniā ipſa
Chriſti Ieſu glorioſa reſurrectione inter alios choruſcet, eamq́ ob rē nos merito à Dauide Pſal. 117
moneri, vt in ea tanquam ſingulari die exultemus & lætemur.

F ¶Quomodo? Non vtiq́ inhoneſtis vel crapulis, vel bibitionibus, vel ludis vel ſpectacu-
lis, verum ſpūali gaudio & ſancta lætitia tripudiamus & hilareſcamus in ea, quanq̄ & cor-
poraliter gaudere nō prorſus prohibemur, modo ſimus (vt Paulus ait) tanquā non gaudē- 1. Cor. 7
tes, cogitātes, q̄d gaudiū propter tēporalem aliquam felicitatē non ſibi conſtet, ſed vt plu-
rimum plus fellis q̄ mellis habeat, & in mœrorē plærumq́ vertatur. Quare in hac die reſur Exodi. 15
rectiōis magis ſpūaliter lætemur, cū Moyſe & filijs Iſrael, glorioſe decantātes, cœleſte hoc Apoca. 19
G in Apocalypſi canticū, Laus & gloria & virtus deo nr̄o Alleluia. ¶Quare adeo in hac re-
ſurrectionis die lætemur? in dn̄i, inquam, noſtri ſeruatoris Ieſu Chriſti gloriā inprimis, & 1. Cor. 5
propter nos quoq́. Quandoquidē ipſe immolatus paſcha noſtrū hodie vere, vtcūq́ & ali-
as dn̄s omnipotens, rex gloriæ ac victorioſæ victoriæ princeps toti mundo approbatus ſit,
qui hodie glorioſa reſurrectione ſua à ſepulchro, è morte ad vitā, & ſubinde ad inferos trā-
ſiens (Paſcha em̄ tranſitus eſt) om̄ipotētia ſua magnificatus, verū Pharaonē, id eſt, diabolū Exod. 14
& eius virtutē vicit & proſtrauit, leoq́ ipſe de tribu Iuda fortiſſimus in victoria oēm mor- Pſal. 113
tem abſorpſit. Quē animas ab inferis redempturū & voce maieſtatis ſuæ inferoꝝ tyrānos Pſal. 135
adclamantē, Attolite portas, principes veſtras, & eleuamini portæ æternales, vt introeat Apoca. 5.
rex gloriæ, inferni duces interrogarūt. Quibus interrogantibus vere reſponſum eſt, Do- Oſeæ. 13
minus fortis & potens, Dominus potens in prælio. Dominus, inquit, virtutum ipſe eſt rex 1. Cor. 15
gloriæ. Et vere quidem, quoniam ipſe princeps ſit in Euangelio fortior, qui hodie ſuperue Pſalm. 23
niens diabolum minus fortem, qui crudeliſſimus hoſtis dudum paradiſo nos priuarat, alli- Matt. 12
gauit, ac vniuerſa eius arma, in quibus confidit abſtulit, ſpoliaq́ eius diſtribuit. Ille nimiꝝ Marc. 3
hodierna die triumphator per reſurrectionem ſuam glorioſam ad inferos iuxta prophetæ Luc. 11
dictum deſcendens, vinctos inde diu multumq́ ipſius aduentum ex animo & cum largis la Zacha. 9
chrymis deſiderantes potenter redemit, ſecumq́ (vti Paulus ſcribit) redemptos à captiui- Ephes. 4
tate victor reduxit, noſq́ pariter antea diaboli inſidijs irretitos, libertati priſtinæ reſtituit. Pſal. 64.
Quo ſanè facto glorioſiſſimo ſe & inferorum, vt Apoſtolus vult, & regreſſus per reſurre-
ctionem ad hanc mediam noſtræ habitationis regionē ſe terreſtrium quoq́, & p̄ aſcēſio-
nem ad cœlos cœleſtiū pariter ſe eſſe principē demonſtrauit. Ita ſanè, vt hac die vere ille fu
erit cui (vt ipſe adfirmat) rediuiuo data à deo ſit oīs poteſtas in cœlo & terra, tātusq́ dn̄s ac Matt. 28
princeps, vt recte, Apoſtolo ſcribēte, in nomine eius Ieſu omne genu flectitur cœleſtium, Philip. 2
terreſtrium & infernoꝝ, & omnis linga confiteatur, quia dn̄s Ieſus in gloria eſt dei patris,
nunc & deinceps immortalis, impaſſibilis & ad omnia glorificatus & magnificatus. Pro-
pter eius igitur tam immenſam gloriā, cuius vere hodie poſſeſſor factus eſt, hac die & ideo
exultemus & lætemur, qua ille ſe vniuerſo orbi verum deū & principē, ac gloriæ virtutūq́
H regem aperto declarauit. ¶Qua etiā die & propter nos obq́ noſtrā ſalutē lætemur, q̄niā
in ea ille idē dominus noſter Ieſus Chriſtus glorioſa ſua reſurrectione, noſtram, vt Paulus Roma. 4
ait, iuſtificationē plene operatus eſt, qui (vt idem inquit) ſemel mortuus vltra nō moritur, Roma. 6
ſed in æternum viuit, & quod viuit, deo ad gloriā & iuſtificationē noſtrā viuit. Et recte q̄-
dem, q̄niam mirabilis eius reſurrectio oīm pro nobis myſterioꝝ, cōſumatrix fuerit. Quid
em̄ vel illius ad ſalutē efficacem nobis profuiſſet vel natiuitas vel paſſio vel mors, niſi earun
dē conſumatoria reſurrectio ſubſequuta fuiſſet, quā vel ipſe Chriſtus alibi fieri oportuiſſe
ſcd̄m ſcripturas adfirmat. Tanta profecto pro noſtra ſalute pariter huius reſurrectiōis fuit Lu. 24
victoria, vt p̄ ipſam vel mors ipſa, quæ p̄ pctm̄ intrauit (teſtibus propheta & Paulo) fuerit Oſeæ. 13
deuicta & abſorpta, vitaq́ æterna reparata, quā nr̄a culpa p̄dideramus. Chriſti em̄, q̄ pri- 1. Cor. 15
ma oīm fuit ad immortalitatē primitiæ, vt Apl̄us ſcribit, reſurrectio, noſtrā ḡnalē reſurre-
ctionē op̄ata eſt, & adeo quidē vita ipſius p̄ reſurrectionē tertia die recepta, & mortē natu 1. Cor. 15
ræ in ipſo & in nobis q̄q́ geminā mortē deſtruxit. Spūs inquā & carnis. Spūs quidē, quia
cōuiuificauit nos Chriſto, & ſuſcitauit à pctō. Carnis vero, quoniā illa Chriſti vita, viā no
bis & exēplum reditus, & immortalē vitam p̄ futurā reſurrectionē præbuit. Quare in eo cō
flictu vita longe valētior apparuit, & inſigni potita eſt victoria, q̄nquidē Chriſti vita tripli
cem profligauit mortē, ſimplā ſcꝫ & vnicā in ipſo, & duplicē in nobis, & vitā dedit nullo ſi
ne caſurā. Si Chr̄i imitatores effici ſtuduerimus, q̄les erimus, ſi crucē eius ſuſceperimus, &
hodie deincepsq́ ſemp̄ teſtati fuerimus & exultauerimus, gratias agētes, q̄d adeo nobis ho
die propitius idēq́ verus cōtra diabolicā tyrannidē potēs deus & redēptor factus ſit, hācq́
diem ſua glorioſa reſurrectione, præ cæteris ita adornare & inſignire voluerit, vt eā præ-
cipue feciſſe p̄hibeatur, & merito in ea ſingulariter lætari exultareq́ poſſimus.

FINIS.

Homilia

HOMILIA QVADRAGESIMA DE EO QVOD SCRIPTVM eſt: Lucæ.24. Mane nobiſcum, qm̃ aduesperaſcit, & inclinata eſt iam dies.

In ſecundis ferijs paſchatos.

PROBI ADMODVM ET DISCIPVLI BENE INſtituti, q Emautem euntes peregrinũ, q Chriſtus erat, hoſpitio ardẽter recipiũt, memores doctrinæ præceptoris, à quo nuꝑ ad hoſpitalitatem ꝑinde atq; rem cœlo maximè dignam tam fuerãt ſerio ad- A
Matt.25 moniti. Nimiꝝ q aliàs ab illo, incognito nũc peregrino, adhuc pauloante in humanis agente audierant, eos q ſe, id eſt, nomine ſuo pauperẽ colligerẽt hoſpitẽ, poſſeſſuros regnũ à mundi conſtitutõe paratũ. Porrò Chriſtum ſpecie peregrini hoſpitio recipiũt, q Chr̄i no
Mat.22 mine vł quamlibet egenũ peregrinúmue hoſpitant, id q̊d ex frater-
Mar.12 na charitate, qua proximũ æque atq; nos diligere debemus obliga-
Gala.5 mur. Vnde & Apl̄us frequẽter hoc ipm̄ miſericordiæ genus nobis & apprimè commendat, q
Heb.13 ad Hebræos ſcribẽs: Hoſpitalitatẽ (inqt) nolite obliuiſci, & Romanos quoq; hortat, vt hoſpi-
Roma.12 talitatẽ ſectent. Et Petrus itidẽ hoſpitalitatis charitatẽ ſine murmuratõe amplectendã monet
1.Petri.4 quippe quæ multitudinẽ peccatoꝝ cooperiat, & Paulo teſte, adeò deũ nobis promeret, vt ꝑ
Jaco.4 eam nõnulli angelis hoſpitio receptis ꝑplacuerint. Quũ em̃ Abrahã angelos, q tamẽ hominis
Heb.13 ſpeciẽ præ ſe ferebant, collegit, filiũ ipſe ſenio confectus ex ſterili ꝑpter ſenectutẽ cõiuge ſuſce-
Gene.18 pit. Et Loth ſimiliter, q duos angelos, in ſpecie tamẽ duoꝝ iuuenũ hoſpitatus eſt à ſubuerſio
Gene.19 ne vrbiũ, in qbus habitarat, liberari meruit. Hinc ex duoꝝ hodie diſcipuloꝝ ad Chriſtũ ꝑinde peregrinũ, & pauperẽ verbis oppidò euidẽter ĩſtruimur, vt vel beneficiũ maximę hoſpitalitatis egẽti proximo & ingeramus & obtrudamus, hoſpitióq; receptis tam menſam ꝓ tenuitate noſtra, quàm vultũ hilarẽ & animũ ſynceꝝ exhibeamus colloquio amico & puro vtentes. Id quoniam diſcipuli ſatagerunt, ſecum habere meruerunt Chriſtum, qui eorum oculos lumine gratiæ ita aperuit, vt eum cognorint, alioquin propter noctem oberraturi.

¶Quod vbi altius repetiuero, neſcio qd altius ꝑ veſperam & diem inclinatam accipiendũ B
arbitrer, ꝑpter quam chriſtũ vt ſecũ maneat tantopere obſecrant diſcipuli, q tamen cũ illis ſe
Mat.28 vſq; ad ſeculi conſummationem aliàs manſuꝝ pollicitus eſt. Quid ſi ꝑ veſperã & diẽ inclinatã
1.Johan.2 ritè intelligeremus poſtremũ huius vitæ ſpaciũ, q̊d nouiſſimã horam Iohannes, & Paulus ſe-
1.Cor.10 culoꝝ fines, q in nos deuenere appellat? Et certè nõ poſſumus aliud q̃ extremam huius ſeculi partem intelligere, quia alibi Chriſtus per diem vitam hanc p̄ſentem totam inſinuans inquit:
Johã.9 Me oportet oꝑari oꝑa eius, q miſit me, donec dies eſt, venit nox (quæ veſperam proximè ſub-
Mat.20 ſequit) quando nemo p̄t oꝑari. Et alio in loco horam vndecimam ꝑinde atq; veſpertinam, nẽpè diei penultimã intelligit, qua vel vnica laborantes pares illis fecit, q diei, id eſt, totius vitæ pondus & æſtus portarant, in cuius vitæ vltimi ſpacij prima parte Chriſtus ꝓ nobis & homo
Mat.28 natus, in terris vt homo conuerſatus, idémq; paſſus ac mortuus ſe tum in ſacramento Euchariſtiæ, tum ſpiritu ſuo auxiliatuꝝ ꝑ gratiam & potentiam nobiſcũ omnibus diebus vſq; ad conſummationẽ ſeculi futuꝝ ꝓmiſit. Ille aũt à nobis ſe longius ire fingit, vbi noſtris peccatis ira-
Pſalm.37 tus ſuam nobis gratiam ſubtrahere, & ꝑinde induratos relinquere videt. Vnde Dauid gratiam & adiutoriũ à deo poſtulans: Ne derelinquas (inqt) me dñe deus, ne diſceſſeris à me. Quod cũ ſit, humillimo corde ipm̄ & rogemus & obteſtemur, quo nobiſcũ maneat, ſuam grãm nobis largiri dignet, & qdem maximè, q̊d adueſperaſcit & inclinata ſit dies, nocte appropinquãte, in qua & tute ambulandũ lumine ſit ĩpẽdio opus. Chr̄o vel ipſo teſtãte, q dicit: Ambulate dũ lucẽ
Joh.12 habetis, vt vos tenebræ nõ cõprehẽdant. In nocte em̃ (inqt) qui ambulat ſe offendit.

¶Rectè igit duo illi Euangelici diſcipuli inclinãte iã die, nocteq; aduentãte Ieſum obnixi- C
Johan.1 us orant, vt ſecũ maneat. Lux vtpote vera, quæ illuminat omnẽ hoĩem venientẽ in hũc mundum, fide ſcilicet ꝑ grãm. Orant (inquã) vt ſe lumine ſuo illuſtret, ad habendam fidem de vera Chriſti reſurrectione, ſcripturas ex ordine elucidaturus. Ritè nimirum nec ſine myſterio diſcipuli illi, fidei dubitatione vacillantes, & cæcutientes, Chriſtum orant vt ſecum pernoctet, ab eo haud dubie illuſtrandi:

¶Quandoqdem q habituri Chriſtũ, haberẽt veꝝ diem, & clariſſimũ diei ſplendorẽ, imò ra- D
Malac.4 diantiſſimũ ſolem, vt ſcribit, iuſtitiæ, veritatis, atq; intelligẽtiæ. Siqdem Chriſtus dies ſit ſpi-
Sap.5 ritualis & myſticus, q̊d ille depulſa nocte veteris inſtrumẽti, & figuraꝝ nouum ſalutis iubar, & ſplendorẽ veritatis ſuo ſalutifero aduẽtu mundo intulit, idipm̄q; maximè hic reſurrectionis ſuæ die, q idémq; noctis tenebras detegit, quoniã mẽtis tenebroſæ peccatis opacitatẽ lumine
Heb.1 ſuæ grãæ ꝑ fidẽ illuſtrat, q & paternę lucis lumẽ q̊d de ęterna luce pr̄is ꝓdierit, cuius ideoq; ſplẽ-
Sap.7 dor dicit & cãdor lucis æternæ, q primus beatũ lumẽ nobis p̄dicauit, Euangelicã legẽ mundo
Pſal.18 prædicans iuxta Dauidem: Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.

¶Quũ

E ¶Quũ proinde qui Chriſtũ habet, vitæ lucẽ & ſemitæ habet, qua duce, vt ipſe ait, in tene- Johan. 8
bris nõ ambulat. Cur fratres in Chriſto chariſſimi, adeo ſumus ſtulti & tardi ad ea credendum
& agendũ, quæ Chriſtus verbo docuit, & ſcriptis ad nos poſteros reliquit, idq; ipſum facto
præſtitit, eaq; incredulitate obcæcati, & tot ac tantis malis deũ offendimus, vt vel ipſum per- Pſal. 118
inde vt peregrinũ incognitũ in huius vitæ peregrinatione (peregrini em̃ ſumus in hoc mun- Hebr. 13
do, nec firma nobis eſt mãſio) p ſcripturas nobis loquentẽ, apud nos habemus, ſcripturas no 1. Petri. 2
bis ſanctas toties adducentẽ, (Chrũs em̃ in ſcripturis loquit) Cur, inquã, & ipſi nõ humili alta-
q; voce clamemus, rogemusq; ad dñm illũ peregrinũ, Mane nobiſcũ, qm̃ adueſperaſcit, & in
clinata eſt iam dies? Adeo, inquimus, inclinata, vt veremur ob mentis noſtræ propter pecca
ta cæcitatem, nox illa ſit proxima, qua dies illa domini tremenda, vt ſcribit apoſtolus, ſit ven 1. Theſſ. 5
tura, & conſummatio huius ſeculi horrenda. Nox, inquã, illa, qua (vt Chriſtus ait) ex duobus Mat. 24
in vno lecto, vnus aſſumetur, id eſt, ad felicitatem ſuſcipietur, alter ad exitiũ: nec tũ tẽpus erit Lucæ. 17
emere oleum ad parandũ contra tenebras lucernã & lampadẽ, ad obuiandũ ſponſo Chriſto, Mat. 25
qui hodie tam benignus peregrini ſpecie diſcipulis apparuit. Certe certe clamandũ eſt, & cũ
diſcipulis ardenter orandũ, vt dñs nobiſcũ maneat, adeouſq; adueſperaſcente, & nocte ita in-
clinante, vt tenebræ mentem noſtrã ad omne maloꝝ genus excæcent, & verendũ ne noctis
obſcuritate prorſus obruamur, qui pene nunc nihil non videmus, aut adeſſe, aut (quod clemẽs
dominus auertat) propediem futuꝝ, quod Chriſtus dudũ prædixit fore. Videmus em̃ modo Marc. 13
non ſine grandi dolore animi multos paſſim ſuboriri ad ſeducendũ etiam electos vaſerrime
paratos: videmus, inquã, prælia, & prælioꝝ opiniones, gentem contra gentẽ, regnũ cõtra re Mat. 24
gnũ, ſanguinem contra ſanguinem conſurgere, & ſuo nihil ordine apud nos geri. Audimus Marc. 13
itidem per varia loca ſubnaſci peſtilentias, famẽq;, & alicubi terræ motus, & horrendas aqua- Lucæ. 24
rũ inundationes, & lernam deniq; hoc genus maloꝝ vbiq; imminere, nec reſtare aliud, q̃ (de-
us tamen auertat) eam tribulationẽ, quanta à mundi initio (vt Chriſtus ait) haud fuit. Quum Mat. 24
igitur tã adueſperaſcit, & dies adeo ſit inclinata, vt tenebris opaciſſimis pene ſimus obcæcati,
ipſeq; dominus noſtris offenſus peccatis nõ modo ſingat ſe longius à nobis abire, ſed & emi-
nus diſceſſurus ſit, grãm ſuã nobis vti olim Pharaoni propter cordis noſtri duritiã ſubtractu- Exodi. 10
rus, Ah ah precibus inſtemus humillimis, corde deuoto obſecrantes, vt nobiſcũ lumine diui-
næ ſuæ gratiæ ac miſericordiæ nobiſcũ maneat, ne nox peccati & æternæ noctis tenebræ nos
cõprehendant. Ille autẽ ſyncero pectore rogatus non dedignabitur pro ſua, qua eſt, miſeri-
cordia non modo ſe nobis tam duri in hoc mundo itineris comitẽ adiungere, verũetiã ipſe &
hoſpes nobiſcũ & intrabit, & p grãm ſuæ diuinæ luminis manebit, ſeq; nobis vera fidei cogni
tione cognobilẽ exhibebit, quẽ vbi cognouerimus, vitã æternã (teſte Iohãne) habebimus. Co Johan. 17
gnoſcemus aũt eundẽ, qñ deuoto pectore de ipſo & cogitabimus & loquemur, ſiquidẽ & no-
bis in itinere apparebit, viã veritatis adapturus, manebitq; hauddubie nobiſcũ, ſi ſyncera mẽ
te & pia humilitate orabimus cũ duobus diſcipulis, Mane nobiſcũ, qm̃ adueſperaſcit, & incli-
nata eſt iam dies.

¶HOMILIA XLI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 24. Quoniam ſic ſcriptum eſt, & ſic oportebat Chriſtũ pati, & reſurgere à mortuis tertia die.

In tertijs ferijs paſchatos.

A CHRISTI Ieſu à morte reſurgẽtis ad diſcipulos verba ſunt, qbus il
los pinde adhuc ad rem mirabilẽ & à ſeculo nunquã auditã incredu-
los & corripit & inſtruit, vtpote Chriſtũ vel ideo à mortuis reſur-
rexiſſe, quoniam ſic ſcriptũ ſit, & quidem tertia die: Neceſſum qui-
dem, quæ de ſe vel in lege Moyſi, vel in prophetis ſcripta eſſent vni
uerſa impleri: Quũ (vt Petrus ſcribit) non voluntate humana allata 1. Petri. 2
ſit aliquando prophetia, ſed ſpũ ſancto inſpirati loquuti ſunt ſancti Lucæ. 1
dei homines, & per os prophetaꝝ loquutus eſt deus, qui mẽtiri ne- Tit. 1.
quit. Cuius ſane verba de filio vnigenito, vt aliàs q̃q;, verificari opor Hebr. 6
tuit. Quãdoquidẽ verbũ dei, q̃d loquuti ſunt prophetæ, veritas ſit, Pſal. 118
quæ in æternũ manet. Et quidẽ (vt Chrs ait) cœlũ & terra trãſibũt, nõ etiam dñi. Eapropter Mat. 24
Chriſtũ tertia die reſurgere oportuit; qm̃ ſic ſcriptũ p prophetas fuerat, q̃d neceſſum fuit ad-
impleri. In pſalmo em̃ ſpũs ſanctus loquit. Nõ derelinques animã meã i inferno, nec dabis ſan Pſalm. 15
ctũ tuũ videre corruptionẽ. Et figura q̃q; ſignificabat, Chriſtũ è latebris terræ tertio reſurre- Actoꝝ. 2
ctuꝝ, vti Ionas die tertio pter oĩm expectationẽ è ventre ceti redditus ẽ. Et apud Oſiã q̃q; Ionæ. 2
ſcriptũ legebatur, Viuificabit nos poſt duos dies, in tertio die ſuſcitabit nos. Et ſane Chriſtus Matt. 12
quoq; ſæpenumero diſcipulis ſuis inculcarat ſe iuxta prophetaꝝ vaticinia morituꝝ ac die Oſee. 6

Digitized by Google

tertia reſurrecturum,& ſic plane prima ratio,qua Chrūs reſurrexit,eſt,qm̄ quod ſcriptura prę-
dixerat,neceſſum erat tū adimpleri.Cui ſecunda accedit,& eſt præordinatio patris,à quo ip-
Iohan.3 ſe in hunc mundū miſſus fuit vt hominē redimeret, id quod plene citra reſurrectionem fieri
Ro.4.6 haud potuit,nēpe quæ cæterorum myſteriorum pro nobis cōſummatrix fuerit,&(vt Paulus ait)
Pſal.56 ad iuſtificationem noſtrā facta.Chriſtum vero ordinatione patris reſurrexiſſe patet ex pſal-
Hebræ.1. mo,Exurge gloria mea.ſ.fili mi,qui dei patris(iuxta Pauli verbū)eſt gloria & ſplendor,cui
filius reſpondit:Exurgā diluculo.Tertia additur ratio,quæ eſt pfectæ redēptionis humanæ,
Roma 4 ſiquidē Chriſtus(vt pauloante diximus)ſua tandē reſurrectione noſtrā iuſtificationē plene
operatus eſt.Id quod duo diſcipuli ex Hieruſalē ad Emaus euntes facile inſinuāt. Nos,inqui-
Lucæ.24 unt,autē ſperabamus,q ipſe eſſet redempturus Iſrael.ſ.per reſurrectionē,quā fore tertia die
pollicitus eſt.Et accedit deniq; quarta ratio,gloriæ.ſ.Chriſti p reſurrectionē & indipiſcēdæ
Lucæ.24 & amplificandæ,quādo & ipſe ait,ſe oportuiſſe pati,& ſic p reſurrectionē ſuā ingredi in glo-
riā.Id quod dominica reſurrectionis die ſatis oſtenſum eſt.Inibi quoq; nobis exemplū relin
Acto.14 quit,nos ad vitæ æternæ reſurrectionē præcedēte paſſione peruenturos,qm̄(vt ſcribitur)per
multas tribulationes oportet nos ingredi cœlum.

Oſee.6 ¶Quod vero hic dicit ſe oportuiſſe die tertia reſurgere,adeo eſt verū, vt vel propheta du- B
dū prædixerat,Viuificabit nos poſt duos dies,in tertio die ſuſcitabit nos.Id quod paſſim fo-
Actorum.13 re certo futurū tertie & non vlteriore die tam Chriſtus q̄ apoſtoli clariſſime adſeruerunt,ad-
firmant'q;.Ideoq; vehementer poſt antiquiores illos & doctrina & ſanctimonia ſpectabiles
interpretes,& noſtri recentiores hallucinati ſunt,q nuper nō modo in dubiū reuocarūt,num
Chriſtus tertia die reſurrexerit,ſed & pene contra eccleſiā,cōtra articulos fidei,cōtra omnē
veritatē adſeuerarunt illū poſt tres dies,& ſic plane quarto die reſurrexiſſe.Freti,vt arbitror,
hoc græco μετὰ ἡμέρας,minus tamen tuto,qm̄ inibi Synechdoche ſit,difficultatē ita extricās
vt ſurrexerit poſt tres dies,id eſt,poſt tertiū diē inceptū. Atqui freti eo,q alias dicunt Iudæi
Mat.27 perfidi,qđ Chrūs,quē ſeductorē falſo appellāt,viuēs adhuc dixerit,poſt tres dies reſurgā,fru
ſtra prorſus cōtendunt & incaſſum plane laborāt,figurate quidē ſatis intelligi ipſum poſt tres
Iohan.2 dies reſurrexiſſe,quū qđ Chrūs nusq̄ dixiſſe legit,qđ hic falſo Iudæi allegant.In Iohāne quidē
dixit vel ipſis nō intelligentibus,Soluite templū hoc.ſ.corpis,& in tribus diebus excitabo il-
Mat.26 lud,in quo & Euangeliſta illos ibi falſos deinde teſtes adfirmat.Nouiſſime,inquiens,venerūt
duo falſi teſtes,& dixerunt,Hic dixit,Poſſum deſtruere tēplū,& poſt triduū reædificare illud
Falſi,inquā,erant,cū quod Chrūs de tēplo corporis ſui loquutus fuerat. Vſus verbo conſen-
taneo,excitabo.Illi aūt nequiter narrant,reædificare,Chriſtus quoq; hoc ſui corporis tēplū
non poſt triduū,vt iſti mentiuntur,ſed in triduo,id eſt,in tribus diebus ſe excitaturū ait.Sed
qđ multa?Nō erat hic modo videndū,qđ ſcriptū eſſet,ſed & qui ſcriptū eſſent loquuti?Iudæi
vtpote mendaces,q plerunq; ſemp vel falſo repetiuere Chriſti verba,vel perperā interpreta
ti ſunt.Id qđ & hic mēdaciſſime moliunt,illū nugantes dixiſſe,ſe poſt tres dies reſurrecturū,
q teſtimonio omniū ſcripturarum tertia die reſurrexit.Nō eſt propterea,vt deinde aliqui tam
male bonas horas collocet,in dubiū iam demum reuocātes,qđ firmiter nunq̄ nō ab oībus ſit
creditū,& idipſum quoq; ſcriptura vere habeat. ¶Quod vero nōnulli plus æquo anxij ſcire C
velint,quomodo tertia die ſurrexerit,qm̄ id non admodū euidenter colligatur ex Euangelio
vnde tres dies eius mortis integri non eliciantur,quū neq; primum,neq; tertiū plene in ſepul
chro fuerit.Quos hoc vel vnū latere nolim, nullā ſcripturam perhibere,Chriſtum oportere
tres integros dies in monumento,vel mortuum manere,ſed tertia die iuxta tempus reſurge-
re,ad hoc autem ſufficere quod de tribus diebus in ſingulis aliquā partem fuerit in ſepulchro
& ſic à prima die ſepulturæ tertiam deinde diem in parte tetigiſſe cū reſurrectione.Cuius te-
ſtimonio eſt ſcripturæ ſtilus,q vbiq; habet tempus reſurrectionis,id eſt,diē tertiū in ablatiuo
caſu,q ſane caſus,vt in noſtris ſcholijs abunde docuimus,tēpus non integrū,& continuum ſi-
gnificat,ſed de tēpore quod eſt in ſermone aliquas partes.Et ſic habes,aliud eſſe,dicere tribus
diebus,q̄ tres dies.Si eñ hiſtoricus tres dies ſcripſiſſet,integras dies oporteret intelligi.Si trī
bus diebus,ſat eſt trium dierum partes aliquas attigiſſe.Euangeliſtæ igitur ſpatiū ſemp dantes
ablatiuo,non dies integros,ſed de tribus diebus intelligi voluerunt.Et ſic qdem mortis Chri-
ſti ſpatium durauit horas circiter quadraginta,de tribus diebus accipientes.Paſſus eſt nanq;
Chrs circa vernale æquinoctium,hora vero meridiei emiſit ſpm̄.Ita ſex horas ante ſolis oc-
caſum vita functus fuit,tot eñ horas in æquinoctio vernali à meridie ſunt ad ſolis vſq; occa-
ſum.Sepultus eſt hora Cōpletorij,id eſt,prope ſolis occaſum. Manſit in ſepulchro integrā
noctē,ſabbatū diem antecedētē,& ipſam ſabbati integram lucē,quæ horas.XXIIII.tpis in ſe
concludunt.In aurora dñicam diē præeunte,quæ tertia erat à die mortis,reſurrexit.Aurora
autē ferè duas horas antecedit radiorum ſolis effuſionē.Et ſic ſanè fatendum erit decē horas hac
die tertia corpus in ſepulchro ſtetiſſe,modo ſex horæ diei mortis,&.XXIIII.integræ diei ſab
bati,triginta conſtituunt.Additæ decem horæ noctis præcedentis lucem tertiā quadraginta
i ſumma-

ſummatim conficiunt. Quadraginta horas, ex Euangelijs cõſtat, mãſiſſe animã Chriſti à cor
pore ſeparatã .ſ. ante ſepulturã circiter ſex, ſepulto deinde corpore, trigintaquatuor
D ¶Et ſic euidẽter colligitur ad hunc modũ ſubſequutã in aurora tertiam diẽ, qua teſtimo-
nio omniũ ſcripturaꝝ, vel ideo etiam ſurrexiſſe traditur, quo primũ ſcripturæ, quæ hanc diẽ
prædixerunt, implerẽtur. Deinde, vt hoc numero ternario perinde perfectiſſimo Chriſti q̃ꝫ
reſurrectio perfectiſſima, tam quo ad gloriam ipſius, q̃ ad iuſtificationẽ noſtrã eſſet. Præterea
vt oſtẽderetur triplex gaudiũ ex ea tertiæ diei reſurrectione exortum. Siquidẽ apud inferos
gaudiũ fuit, vnde captiui patres ſunt ꝑ Chriſtum redẽpti. Apud terras, quũ homines & illos
adhuc præſidẽtes, in integrum reſtituerit. Apud ſuperos cœleſtes, quãdo illi ſui regis triũphũ Ephes. 4
cognorunt impletum. Et deniꝗ tertia die ſurrexit, quo ſe & inferoꝝ & terraꝝ & cœloꝝ po-
tentẽ dñm oſtẽderet, in cuius etiam nomine (vt pridie intelleximus) triũ, id eſt, cœleſtiũ, in- Philip. 2
fernoꝝ, terreſtriumq́ꝫ genua flectuntur. Et demũ, inquam, tertia die reſurrexit, quo ꝑ dierũ
numeꝝ faceret teſtimonium ſufficiẽs, quod in ore duoꝝ vel triũ teſtiũ ſtat, vt Chriſtus alibi Deute. 17
dixit. Hinc ſacroſancta eccleſia Chriſti tres potiſſimũ dies pro Chriſti reſurrectionis gloria Matt. 18
celebrandos toto terraꝝ orbe inſtituit, q̃bus ꝓmemorata glorioſe recẽſet.

¶HOMILIA XLII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Iohan. 20. Hæc autẽ ſcripta ſunt, vt credatis, quia Ieſus eſt filius dei, &
vt credẽtes vitam habeatis in nomine eius.

Dominica octaue paſchatos.

A QVAM fuerit fidei noſtræ articulus, quo Chriſtum à morte reſur-
rexiſſe credimus, pleriſꝗ omnibus, vel diſcipulis creditu difficilis,
argumẽto eſt in primis, quod in cœlum aſcẽſurus Chriſtus, illis in- Marc. 16
credulitatẽ illoꝝ & cordis ad credendum duritiam exprobrarit.
Idemq́ꝫ deinde articulus q̃ fuerit aliorum hominũ poſt illos menti-
bus ſero difficileq́ꝫ receptus & perſuaſus, ex apl'oꝝ actis eſt cogno-
ſcere. Nimirũ quibus proditum legimus, Athenienſes audita mor- Actoꝝ. 17
tuoꝝ reſurrectione à diuo Paulo, cũ ſtans in medio Areopagi, ver
ba vitæ & ſalutis æternæ ipſis annuntiaret, irriſiſſe eũ, Alios quidẽ
ipſum ſemiuerbiũ, alios quidẽ eundẽ nouoꝝ dæmonioꝝ annunti-
B atorem vocaſſe, quia Ieſum & reſurrectionẽ nũtiaret eis. ¶Eapropter Chr̃s ſeruator eoꝝ, q̃
futurꝫ erãt, prouidus, vt ſua q̃ vera fuit, reſurrectio prorſus & ſine ambiguitate & crederet, &
paſſim reciperet, eã teſtatus eſt, vti in ſcripturis ꝑ prophetas ꝓnuntiatã, ita in ſe factã eẽ. Id q̃d
& animaduertẽtes apoſtoli eoꝝq́ꝫ in cõcilio Nicæno ſucceſſores paſſim, reſurrectiõis articulo
ad tollẽdã omnẽ dubitatiõis occaſionẽ adiecerũt particulã, Reſurrexit, ſecũdum ſcripturas. i.
quẽadmodũ ſcripturæ prophetaꝝ dudũ ꝓnuntiarant Chr̃i reſurrectionẽ fore, ita eſſe cõple-
tã. Scripturis autẽ, quoniã eas deus Opt. Max. qui (vt Paulus ait) mẽtiri nequit, ꝑ os prophe- Tit. 1.
taꝝ loquutus eſt, indubie credendũ eſt. Hinc Paulus ad Corinthios inquit, Tradidi vobis in Hebræ. 6
primis, quod & accepi, quoniã Chr̃s mortuus eſt pro peccatis noſtris ſcundũ ſcripturas, & q̃a Luce. 1.
ſepultus eſt, & q̃a reſurrexit tertia die ſecundũ ſcripturas. Et ſane nobis nõ modo veteris te- 1. Cor. 15
ſtamẽti ſcripturæ olim ꝓnuntiatrices Chr̃i reſurrectionis de ea teſtimonium fidei ꝓbẽt, nimi-
rum quod ita ſit facta, vti illæ futurã ꝓdixerunt, veꝝ etiam noui inſtrumẽti, vtpote Euãgelio-
rum ſcripta eam ipſam vere credẽdam arguunt, veluti Euangeliſta ſub verbis noſtri prolo-
C quij apertius innuit. Hæc autẽ, inquiẽs, ſcripta ſunt, vt credatis, q̃m Ieſus ſit filius dei, & vt cre-
dẽtes vitam habeatis in noĩe eius. In q̃bus ſane verbis. ¶Primo colligitur, ſignoꝝ & eoꝝ
quæ Chr̃s fecit, & maxime de reſurrectione ſcripta, nobis potiſſimum fidẽ aſtruere, ꝙ Chrũs
ſit dei filius, id eſt perfectus deus, idẽq́ꝫ homo. Et recte quidẽ. Nam & Chrũs ipſe paſſim Iu-
dæis incredulis ſignoꝝ atꝗ miraculoꝝ magnitudine ſe dei eſſe filium ſategit. Etenim q, quũ
à Iudæis accuſaretur, quod homo ipſe ſe deum feciſſet, reſpondens, inquit, Si non facio opera
patris mei, nolite credere. Et ſi mihi non vultis credere, operibus credite, vt cognoſcatis & Iohan. 10
credatis. Q. d. quæ nimirum opera certo me eſſe dei filium adfirmant. Cuius ſermonẽ & ho-
mines & dæmones ꝑinde veriſſimum approbarunt. Nicodemus enim princeps Iudæorum, Iohan. 3
Rabbi, inquit, ſcimus quia à deo veniſti magiſter. Nemo eñi poteſt hæc ſigna facere quæ tu fa
cis, niſi fuerit deus cum eo. Et cæcus alibi à Chr̃o nuper illuminatus, A ſeculo, inquit, non eſt Iohan. 9
auditum, q̃a quis aperuit oculos cæci nati. Niſi eſſet hic à deo, non poſſet facere quicquam. ſ.
hoꝝ: Et dæmonia quoꝗ, quę ſe videbant miraculoſe ꝑ Chr̃m exire coacta, ad Chriſtum cla-
mabant, dicẽtia, Quia tu es filius dei, nec abſꝗ cauſa. Sciebant quidem ſolum eẽ deum, qui (vt Luce. 14
propheta ſcripſerat, ſolus faceret mirabilia. Ad verè autẽ credendum eẽ Chriſtum dei filium Psalm. 71
ſigna facere, clarius ipſe Chr̃s Reguli filium curaturus arguit, Niſi, inquiẽs, ſigna & prodigia vi Iohan. 4

Digitized by Google

deritis, nõ creditis. Quod & verũ eſſe & ita factũ demonſtrat Euãgeliſta: Cũ autẽ, dicẽs, eſſet Hieroſolymis in paſcha, in die feſto, multi crediderunt in noĩe eius, videntes ſigna q̃ faciebat. Hinc profecto Euangeliſta Iohannes inter alios potiſſimũ Chriſti Ieſu ſaluatoris diuinitatẽ aduerſus Cherintum, Ebionẽ, hocq; genus hæreticos alios, qui negabãt Chriſtũ in carne veniſſe & eſſe deũ, oſtenſurus probaturusq;, ſignis & miraculis à Chriſto factis deſcribẽdis magnopere innititur. At qa huius diuinitatẽ vel inprimis arguit glorioſa ipſius reſurrectio, qm̃ ſolus deus ſit qui primus reſurgere potuit, aliorũ poſt ſe primitiæ (vt ait Paulus) perinde atq; prſus ſupra naturæ leges ſit & iura. Ideoq; inqt, idẽ Euãgeliſta, Chr̃m poſt reſurrectionẽ ſuã multa quidẽ & alia ſigna in conſpectu diſcipulorũ ſuorũ feciſſe, & ea ideo ſcripta, vt credamus Ieſum dei eſſe filiũ. Ea demum ratione idẽ ſuis diſcipulis, vti ſcribit Lucas, ſe ipſum viuũ poſt paſſionẽ ſuã, in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis, & loquẽs de regno dei, præbuit. ¶ Quo igitur, inquã, Ieſus Chriſtus ſuis diſcipulis adeo duris & incredulis, nobisq; poſt illos omnibus glorioſam ſuã reſurrectionẽ & verã & perfectam, id eſt, quod eſſet reditus eiuſdẽ hominis in numero, de morte corporali ad vitã glorioſam, tam ex parte corporis q̃ aĩæ, & primo ſe poſt reſurrectionẽ verũ & ſolidũ, non imaginariũ vel rarũ vel aereũ habere corpus oſtenderet, voluit ſe à ſuis diſcipulis palpari, qm̃ ſpũs carnẽ & oſſa non habeat, quę ipſe habuit. Deinde quod haberet corpus humanũ, oſtendit verã effigiem humanã ab alijs effigiebus diſtinguibilem, duobus diſcipulis Emaus eũtibus, vti peregrinus, Magdalenæ velut Hortulanus apparuit, poſtremo, quod idem haberet corpus numero, quod ante mortem habuit, oſtendit cicatrices vulnerũ, Videte, inquiens, manus meas & pedes meos, quia ego ſum. Et hodie apud Iohannẽ, infer, inquit Thomæ, digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meũ, & noli eſſe incredulus ſed fidelis, hæc quo ad corpus verum humanũ, idemq; numero exhibuit. ¶ Quantum vero ad partem animæ reſuſcitato corpori vnitæ verificandam, Primo oſtendit per opus vitæ nutritiuę, cũ diſcipulis ſuis manducans de parte piſcis & aſſi & fauo mellis. Secũdo per opus vitę ſenſitiuæ, ad interrogata diſcipulis reſpondens, eosq; ſalutans, ſe audire & videre probans, pax, inquit, vobis, ego ſum. Tertio, per opus vitæ intellectiuæ, cũ diſcipulis de ſcripturis diſſerens, easq; illis exponẽs. Quod vero ad vitam glorioſam reſurrexerit, oſtendit, intrans hodie ad diſcipulos ianuis clauſis, dote nimirum ſubtilitatis, arguens ſe habere corpus ſuũ eiuſdem naturæ, & alterius glorię. Illis itaq; argumentis & ſignis ſat patuit apoſtolis, Chr̃m vere reſurrexiſſe à mortuis, & ob ea eundẽ eſſe deũ, vnde & ad nos, qui non vidimus, ſcripturis ſanctis tranſmiſſus eſt fidei articulus, quo credimus, Chriſtũ deũ & hominem à mortuis reſurrexiſſe.

¶ Vnde & hoc ſecũdo loco colligitur, Chriſtũ propterea ſe tot argumentis, tot poſt reſurrectionem dies ſe viuũ oſtẽdiſſe, vt omnino crederemus, ipm̃ eſſe filiũ dei vnigenitũ, & hunc credentes vitã haberemus. Id q̃d & ipſe apud Iohannẽ teſtatur. Sic eñ, inquiens, deus dilexit mundũ, vt filiũ ſuum vnigenitũ dederit, vt omnis, qui crederet in eũ nõ periret, ſed vitã haberet æternã. Peribit aũt qui non credit in noĩe vnigeniti filij dei, ſiquidẽ in cuius ſolius nomine vt ait Petrus, oportet nos ſaluos fieri, alibi, inquã, re ipſa vſuri ea vita, hic vero in Chriſtũ fide formata charitate, qua deũ cognoſcimus perinde ænigmate. Hinc alias Chriſtus ait. Hęc eſt aũt vita æterna, vt cognoſcant te ſolũ deum verũ, & quem miſiſti Ieſum Chriſtũ. Siquidẽ ipſe ſit nobis reſurrectio & vita. Quare alibi Iohannes inqt. Qui habet filiũ dei, habet vitã, qui nõ habet filiũ dei, vitam non habet. Hęc ſcribo vobis, vt ſciatis, qm̃ vitam habetis æternã, qui creditis in noĩe filij dei, rectiſſime igiẽ ab Euangeliſta dicitur. Hęc aũt ſcripta ſunt, vt credatis quia Ieſus eſt filius dei, & vt credẽtes vitam habeatis in noĩe eius, ex quibus etiã verbis.

¶ Poſtremo colligitur, Nõ omnia quę Chr̃s vel dixit vel fecit, verũ quæ potiſſimũ ad ipm̃ dei filium agnoſcendũ & credendũ faciũt, Euangelico codice cõtineri. Quod idẽ Euãgeliſta ſequẽti capite denuo teſtatur. Sũt, autẽ, inquiẽs, & alia multa, quæ fecit Ieſus, q̃ ſi ſcribanẽ per ſingula, nec ipm̃ arbitror mundũ capere poſſe eos, qui ſcribẽdi ſunt, libros.

¶ Vñ planè errãt & hallucinanẽ, qui nihil adferunt à Chr̃iano q̃piam ſuſcipiendũ, niſi q̃d in Euangelijs ſcriptũ ſit, freti opinor, hoc Moyſis dicto, Nõ addetis ad verbũ, quod loquor vobis, nec auferetis ex eo. Nimirũ offendes perquã plurima, eaq; inprimis, quę ad futurã eccleſiæ gubernationẽ, vel cultũ diuinũ, vel ad cõſeruandũ inibi ordinẽ, vel q̃ ad hoc genus religionis cõſeruãdæ reliq̃ attinẽt à Chriſto dicta nec etiã ſcripta, vel non dicta, ſed Apoſtolis eorumq; ſucceſſoribus reſeruata, ab illis pro loco & tpe, vti ſpiritui ſancto melius videreẽ, Chr̃iano populo diſpẽſanda, & ea tñ nec oĩa ſcriptis prodita, ſed eſſe tacita ac myſtica traditõe tradita à patribus, ijſdemq; apoſtolis, eccleſiaſtico more ac reuerẽtiori diligẽtia in miniſterijs obſeruata magis ſilẽtio quã ſcripto publicata. ¶ Ad cuius rei fidẽ habẽdã etſi Euãgeliſtæ Iohannis teſtimoniũ ſatis ſuperq; faceret, quo habes clare non omnia eſſe ſcripta, quæ Chr̃s fecit, infirmis tñ ijſdemq; moroſioribus non pigebit oſtẽdere vno aut altero argumẽto Euangelium non omnia complecti, ſiue id duntaxat dici cẽſueris Euangelium, quod à quatuor traditum eſt Euan-

Margin notes (left): Iohan. 2. — Roma. 10 — Acto. 1 — Iohan. 3. — Actor. 4 — Iohan. 17 — Iohan. 11 — 1. Iohã. 5 — Iohan. 21 — Deu. 4. 12
Margin letters (right): D — E — F — G — H — I

Digitized by Google

K eſt Euangeliſtis. ¶Primo quidē ſi Euangelijs omnia cōtinerent, quid opus fuiſſet Apoſto-
los, poſt Chriſtum tot ſcribere & ſtatuere? Deinde conſtat, Chriſtū dixiſſe aliqua, q̄ tamen in
Euangelijs nō inueniūtur. Etenim vbi in Euangelio ſcriptū oſtēdes, Beatius eſſe dare, quàm Acto. 20.
accipere? quod tñ Paulus ex Chriſti verbis citat. Et vbi in Euangelio ſcriptū reperies, quod Iohan. 8.
Iudæi Chriſtū nuncuparint Samaritanū? quē tñ appellaſſe Iudæi ipſi adfirmant dicētes, Nō-
ne benedicimus nos, quia Samaritanus es tu? Et vbi inuenitur ſcriptū, qđ Chriſtus docuerit
oleo ſancto languidos à diſcipulis vnctū iri ad incolumitatē recuperādam? quod tñ Marcus Marci. 6
apoſtolos factitaſſe, perindeq́; à Chriſto ꝓceptum meminit. Et vbi ſcriptū eſt in Euangelio,
quid Ieſus de regno dei loquutus fuerit? de q̄ tamen diſcipulis poſt reſurrectionē Chriſtū fu- Actoꝝ. 1
iſſe locutū Lucas ſcribit. Aut vbi q̄ſo ſcripta ſunt in Euangelio, q̄rum adhuc multa dicebat ſe Iohan. 16
Chriſtus habere dicere diſcipulis, q̄ illi tunc portare haud poterāt? Quid multis? Patet nimi-
rum ex ijs, & hoc genus alijs, nūc ob tpis breuitatē ſilentio inuoluenda, Chriſtum multa feciſ-
ſe & docuiſſe, q̄ literis nō ſunt tradita, ſed ſine ſcripto plurima ad nos ꝑ prędeceſſores noſtros
eſſe perinde ac ꝑ manus deuoluta. Liquet & errare vehemēter qui cōtendunt nihil ſuſcipiē-
dum, niſi quod Euangelio cōtinetur, q̄d eo om̄ia cōprehendantur ſcripta, q̄ Ieſus fecit. Quod
L falſum eſſe paucis pro tēpore audiſtis. ¶Et hoc quidē nō modo eſſe falſum, ſed & multis er-
roribus dare anſam. Nempe q̄ pacto cōſequeretur, nec Paulū, nec Matthiā, aut ꝑdicandi, aut ba
ptizandi habuiſſe facultatē, qm̄ nō ſcriptum ſit, eis à Chriſto vti alijs mandatum, Ite in mun-
dum vniuerſum, & prædicate Euangeliū omni creaturæ. Quippe q tū in apoſtoloꝝ nūero Marc 16
haud dū fuerint. Adde & eo pacto nec apoſtoloꝝ ſcripta eſſe recipiēda, qm̄ ea in Euangelio Matt. 28
M ſcripta nō reperiunt. ¶Sed inquiunt ipſi, Euangelij nomine intelligimus totum noui teſta
menti codicē, libros omnes noue legis, vtpote epiſtolas apoſtolicas, & hoc genus cętera vo-
lumina complectentem. Eſto, ad hunc modum accipi Euangelium illi contendant, quamuis
idipſum infrequens ſit apud autores, tamen adhuc in Euangelio non omnia reperies ſcripta.
Cuius argumento eſt Paulus. Ergo, inquiens fratres, ſtate & tenete traditiones noſtras, quas
edocti eſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam noſtram. Idem alias, Laudo autem vos fra
tres, quia per omnia mei meminiſtis, & ſicut tradidi vobis traditiones tenetis, cum venero cę
tera diſponam. Quis modo non vidit apoſtolum hic innuere ſe Theſſalonicēſes & Corinthi 2. Theſ. 2
os aliqua ſermone tm̄ docuiſſe, nō aūt ſcriptis demandata, nec in epiſtola ad eos cōtenta? Qđ 1. Coꝛ. 11
ſi Paulus (qui præ cæteris apoſtolis tot reliquit epiſtolas) traditiones etiam à ſe nō ſcriptas cō
tulerit, obſeruariq́; voluerit, quid de cæteris apoſtolis arbitramur? qui quo pauciora ſcripſe-
runt, hoc fortaſſis plura tradiderunt verbi miniſterio. Quid enim ex Petro (qui poſt Chriſtū
ſuperuixit in eccleſia circiter annos. XXXVII.) habemus ſcriptū, præter duas breues epiſto-
las? Quid à Iacobo, quid à Iuda? præter ſingulas ſinguloꝝ epiſtolas, De cęteris vero (ſi ſubdu-
xeris Euangeliſtas) nihil, ne verbū quidem habemus ſcriptū, & tamen ſingulos pleraq́; ſalu-
taria dogmata tradidiſſe, literis autē non commēdaſſe nequaquam ambigimus.

N ¶Vere igitur Euāgeliſta dicit, multa & alia Chriſtū feciſſe, q̄ non ſcripta ſunt, nēpe q̄ nec
vniuerſus mūdus caperet, tam ob eoꝝ magnitudinem, q̄ multitudinem, ideoq́; indies plura
ſcribi, vel ad mundi vſq; finē. Quo fit, vt non falſo dixerit Eccleſiaſtes, Faciendi inquiens, plu Eccle. vl.
res libros, nullus eſt finis, nimirum ea docentes quibus eccleſia & pacifice poſſit & commode
pro loco & tempore gubernari, religioq́; ipſa & cultus diuinus, & quæ eo attinent rectius, in
conſono ordine conſeruari. Atq; ideo plus q̄ aperto conſtat, plurimum & toto quidem (q̄d
dici ſolet) cœlo errare, qui nihil putant à Chriſtiano ſeruandum, præter quod literis ſanctis
euidenter ſit expreſſum, imo contrarium eſſe veriſſimum, ſcilicet multa pro eccleſiæ regimi-
ne hominumq́; concordia & pace obſeruanda, quæ ſcriptis haud ſunt prodita. Cæterum q
ſciamus aiunt, quæ vltra Euangelium ſalutariter ſunt homini chriſtiano tenenda?

O ¶Reſpondeo, in primis Euangelij ſcripta à q̄uis petenda, iuxta illud, Scrutamini ſcripturas Iohan. 5.
quia vos putatis in ipſis vitam habere. Verum, quia vidimus multa inibi non cōtineri, puta-
rim ſecundo loco ad eccleſiæ conſuetudinem, qua deficiēte ad ſummos, qui apoſtolis vere ſuc
ceſſerunt pontifices & doctores, tertio quibus deficientibus, quarto & vltimo ad plenaria cō
cilia ſuaſerim ſuffugiendum, & deniq; quod inibi vel docetur, vel vnanimiter non contra E-
uangelium diffinitur, & ſalutariter & ſerio perinde vti Euangeliū eſſe amplectendum, q̄niam
P idipſum ſpiritu ſancto ſuggeſtore ſit, aut receptū, aut concluſum. ¶Cōſuetudini autem ec-
cleſiæ tot annorum ſerie totoq; hominum vſu vnanimiter approbatæ non ſecus atq; ſcriptu- 1. Coꝛ. 11
ræ, aut legi ſcriptæ eſſe ſtandum Paulus euidenter arguit, qui vbi Corinthios docuerat, vt mu
lieres non niſi velato capite, viri autem aperto in eccleſiis orarent, nihil præter eccleſiæ con-
ſuetudinem aduerſus contentioſum allegat, tanquam maximū pondus & momentum ad a-
liquid in ijs, q̄ ad mores ſpectant, habentē, & vere quidē, quū ea legi ſcriptæ vel ideo equiuale
at. Quia vis legis ex cōſenſu reſultat. Cōſenſus aūt minor nō eſt cōſuetudini q̄ legi cōſcriptæ.
Nā & cōſuetudinē longus & approbatus vſus inducit, q̄ proinde diuino magis q̄ humano vi

Digitized by Google

.l. diuturna .l. Sedita ff. de legib. deri debuerit recepta cõſilio. Eã ob rẽ legiſlatores nõ minus plectẽdũ cẽſent vetuſtæ cõſuetudinis, q̃ ſcriptæ legis ꝑuaricatorẽ, q̃d vtraq; videat æque à ſpũ ſancto authore procedere, q̃q̃
q̃ cõſuetudinis ſunt, ſcripta nõ ſint, à deo tñ nihilominus allata, ideo'q; ſalutariter & ſerio tenenda. Cuiuſmodi eſſe nõ ambigimus, q̃d ſanctæ crucis ſignaculo bñdicimus & ſignamur. Quod ad oriẽtẽ verſus adoramus. Quod ter oleo inungunt, q baptizant, q; verbis abrenũtiare Satanæ & angelis eius informamur. Et huius generis reliqua, q̃ in cõſuetudinẽ in ſacramẽtorũ adminiſtrationibus, & diuino cultu eccleſia minime recepiſſet, niſi vel ab apoſtolis, vel ab eorũ ſucceſſoribus fuiſſet iſtructa, & apſi talia rituũ ac obſeruãtiarũ gña nõ attẽtaſſent ordiare, niſi à
Johan. 4 Chriſto, aut à ſpũ ſancto fuiſſent ad ea faciendũ edocti, q̃s vtiq; vſq; ad nos errare ꝑmiſiſſet, q ideo miſſus eſt, vt nos omnẽ veritatem doceret, qui eccleſiæ adhæremus.

¶ Deficiente vero cõſuetudine currendũ duxerim ad ſupremos eccleſiæ ꝑſides, q̃s in apſorũ in primis'q; Petri locũ cõceſſiſſe conſtat, quod illi religioſe ꝑſcripſerint, perinde autumãt, atq; ab apoſtolis præſcriptũ eſſe habendũ, quũ idẽ ſit iuris ſucceſſoribus, quod anteceſſoribus & ꝑ Q
Ephes. 4 fecto vere, alioqui quur deus ille Max. quoſdã (vt ait Paulus) prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios aũt paſtores & doctores inſtituit? Certe, vt ibi inquit Paulus, in opus miniſterij, in ædificationẽ corporis Chriſti, vt ijs fidẽ habeamus, vere'q; eos credamus in ſpũ ſancto loqui,
Lucæ. 10 ad quos indubie oẽs dixiſſe Chriſtus approbat, Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me
Matt. 23 ſpernit. Et rurſus: Omnia quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite. Qui omnia dicit, nihil excludit. Ad eos aũt talia dici oportere intelligi teſtat Paulus ad ſeniores eccleſiæ, inquiẽs, At-
Actorũ. 20 tendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos ſpũs ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiã dei, quã acquiſiuit ſanguine ſuo. Hinc motus turbæ dicit ac plebi promiſcuæ, Obedite ꝑpoſitis ve-
Hebræ. 13 ſtris, & ſubiacete eis. Ipſi eñ peruigilãt, quaſi rationẽ de aĩabus veſtris reddituri. Id quod dudũ deus per os Moyſi futurũ prouidit. Si eñ, inquiens, difficile & ambiguũ apud te iudicium
Deut. xvij eſſe proſpexẽris, & iudiciũ intra portas tuas videris verba variari, ſurge & aſcẽde ad locũ quẽ elegerit dñs deus tuus, venies'q; ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicẽ, qui fuerit illo tẽpore, quæres'q; ab eis, qui iudicabunt tibi iudicij veritatẽ. Et facies quodcũq; dixerint, q præſunt loco, quẽ elegerit dñs, & docuerint te iuxta legẽ eius. Hæc ibi. Nec dubitatur, Chriſtũ eccleſiæ ſuæ (quã proprio ſanguine redemit) prouidiſſe, vt Moyſen ſynagogæ, quũ vtriuſq; deus ſit author. Non aũt docet ad eos in dubio currendũ, qui iuxta capita ſua quæq; contraria
Titum. 3 eccleſiæ docent, & à Chriſti vita, aliena, qui plebi imponunt, eam'q; in errore circũueniunt, q̃s
2. Tim. 3 vti Apoſtolus futuros ita maxime vitandos vbiq; permonet. Poſſunt itaq; & eccleſiarũ præſides ad ædificationem earundem decernere, quæ in literis ſanctis ſcripta nondũ reperiuntur, nimirum ſuccedẽtes apoſtolis, qui poſt Chriſtũ non modo quædã ad totius eccleſiæ moderationẽ cõſona Euangelio inſtituere & decreuere, verũ quæ ab Euãgelio pene diſcreparunt.

Matt. 28 ¶ Nonne Chriſtus in cœlum aſcenſurus, præcepit ſuis diſcipulis, vt docerent oẽs gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & ſpũs ſancti. Apoſtoli vero à ſpũ ſancto edocti, circa primæuæ eccleſiæ tẽpora baptizarunt credentes in Chriſtũ, in nomine Ieſu Chriſti, vt in R
Acto. 8. 10 et. 19 Actis apoſtolorũ eſt videre ratione permoti, vt nomen ipſum domini ſeruatoris noſtri auguſtiſſimũ & ſanctiſſimum, quod Iudæis & gentibus tũ erat odioſum ac inuiſum, eo ipſo redderetur celebrius & honoratius. Si igitur apoſtoli quod à Chriſto palã erat ꝑceptũ ad tẽpus ex ratione permutare potuerũt, & ipſum ſpũ ſancto ſuggerente factitarunt, nonne potiore iure valuerunt & aliud quippiam agendum conſtituere, quod in ipſo Euangelio non continetur, neq; inibi cõtentis refragatur? In primis eccleſiæ quopiã cõmodo vel ratione quapiã, aut neceſſitate ſuadente. Sin aũt res, qua de agitur aut dubitatur, nec literis ſit ſanctis expreſſa, nec in vniuerſalẽ eccleſiæ conſuetudinẽ recepta, quæ item ob ſui magnitudinẽ à ſingulis quoq; antiſtibus explicari non poſſit. ¶ Poſtremo locus erit arbitror concilio generali, à quo ſi quid S
vnanimi conſenſu fuerit deciſum aut finitum, æque cũ Euangelio conſcripto duxerim, ab omnibus ſub mortalis peccati pœna ſeruandũ, in eius'q; temerariũ præuaricatorẽ ſerio animaduertendũ. Quandoquidẽ parũ aut nihil referat, quid vel à Chriſto viuente in terris adhuc inſtitutũ, vel à ſpũ deinde ſancto authore ſuggeſtũ eſſe. Ab illo autẽ ſuggeriremur, quicq̃d ex publica vtilitate concorditer in eo concilio fuerit cõſtitutũ, ſiquidẽ concilio generali ſpũs ſan-
Matt. 18 ctus præſideat, ipſum'q; dirigat. Si eñ (vt Chrũs teſtat) vbi ſunt duo vel tres in nomine Chriſti cõgregati, ibidẽ in medio ſit Chriſtus, quanto magis in medio eſt totius eccleſiæ, ſimul ad-
Lucæ. 22 unatæ in generali concilio, quam repreſentat concilium, pro cuius fide Chrũs orauit, ne illa deficiat. Ego, inquiens ad Petrũ, rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua. A qua eccleſia ſua protegẽda, tuẽda, defenſanda'q; Chrũs ſe ſubtrahere nũq̃ pollicitus ẽ, q in cœlũ aſcẽſurus ad apſos
Matt. 28 ſuos, q tunc eccleſia cũ ſuis erãt, Ecce, inq̃t, ego vobiſcũ ſum oĩbus diebus vſq; ad cõſummationẽ ſeculi, q proinde præſens creditur ſuã eccleſiã, quã concilium refert, in nullis fidei adeo'q; religionis cauſis, errare permittere, verum illud agi & definiri, quod in ſuam gloriam, eccleſiæ'q; ſuæ pacem & ſalutem ſit ceſſurum. Ad eccleſiam vero quæ in ſcriptura definita non-

dum

Digitized by Google

dum ſunt referenda eſſe innuit Chrus. Quod ſi, inquit, non audierit. ſ. frater incorrigibilis eos Mat. 18
dic eccleſiæ. Si aũt eccleſiã nõ audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus.

T ¶ Eccleſiam aũt concilio generali repræſentari, & ad conciliũ referendũ, qđ antea nõ ſit de- Actor. 15
finitũ, patet in actis Apoſtolorũ. Quandoqdem quũ agitaref controuerſia, eſſent ne conuerſis
ex gentilitio ritu ad Chriſtũ imponenda veteris legis onera, decreuerunt conuocato ſuper ea
quæſtione concilio Apoſtoli, tale iugũ nequaq̃ imponi debere humeris fratrũ in Chriſto re-
natorũ, ſed præſcribendam eis tantũ eſſe legem, vt abſtinerent ab immolatis ſimulachrorũ &
ſanguine & ſuffocato. Et nemini dubiũ eſſe putamus, eam conſtitutionem à ſpiritu ſancto ſan
citam, obſtrinxiſſe ſingulos ad ipſam integrè obſeruandã, quũ & ipſi Apoſtoli aiunt ſic viſum
ſpiritui ſancto, & ideo conciliũ repræſentare, vtcũq; paucis perſonis præſentibus totam fide-
liũ congregationẽ, qđ difficile ſit & confuſioni proximũ totam conuocari eccleſiam, ſufficere
quod præſentes ex tota eccleſia aliquot definierũt æque ſeruandũ, ac ſi à tota præſenti eccle-
ſia eſſet decretũ. Ideoq; Apoſtoli, tum, qđ vltro citroq; rationibus auditis, vnanimi conſenſu
definierũt cæteris, q aberant, gentibus decretũ ſuũ per Paulum & Barnabam miſerũt, adſirmã
tes id ſpiritui ſancto, ſimul & ſibi fuiſſe viſum, tametſi ſpũs ille nullo ſenſibili ſigno ſe præſen-
tem exhibuit. Et ipſi quoq; Apoſtoli tum de nõ ſuffocato edendo & ſanguine legem à Chro 1. Tim. 4.
nunq̃ traditã gentibus impoſuerũt, quam & Paulus tandem immutare nõ dubitauit. Omnis,
inquiẽs, dei creatura bona eſt, & nihil reijciendũ, quod cũ gratiarũ actione percipitur.

V ¶ Hinc deniq; concludendũ puto, aut illos omnino Apoſtolos (qđ nephas eſt) cõdẽnandos
cũ ſuis cõcilijs, aut quũ eodem ſpiritu iam regaf eccleſia, cuius inſtinctu docti ſunt Apoſtoli p̃-
dicta facere cõfitendũ poſt ſacras literas quicqđ vel approbata conſuetudine obſeruaf, vel ab
eccleſiæ rectoribus diſcutif, vel per generale cõcilium decernif æque cũ Euangelio amplectẽ
dũ, qđ totũ pariter à ſpũ ſancto deriuari credaf. Et ita q̃ nõ abſurdũ videri, qđ vltra Euãgeliũ
aliqđ ab eccleſia ſtatuaf, vel ab ijs q eccl'iæ p̃ſunt, definiaf, quũ euãgelijs vniuerſa nõ cõtineanf.

X ¶ Nec obſtat, qđ iſti ex Deuteronomio perperam allegant. Non addetis ad verbũ, qđ lo- Deute. 4 et 12,
quor vobis, nec auferetis ex eo, quoniã primo addere ſit (vt latini & iuriſcõſulti dicunt autho- Lectura ca.
res) & auferre aliud ſit quàm iſti opinanf. Porrò, in omnibus negotijs, quæ inter homines agũ- de edendo
tur, quædã verbis per dei qdem mandatũ in diuinis ſcripturis diſtingui, quædã vero, vt dixi-
mus reticeri videmus. In ijs quę ſcripta ſunt, nulli prorſus licere, aut permitti cuiquã, vt vel ad-
mittat qđ prohibitũ eſt, vel obmittat qđ præceptũ eſt. Et ſic ſanè addunt verbo dei, q qđ in eo
p̄hibitũ eſt, admittũt, atq; auferunt à dei verbo, q illud facere negligunt. De ijs vero, de qbus
ſcriptura reticuit Apoſtolus regulam nobis præſcribit multo maximã. Omnia, inquiẽs, licẽt 1. Cor. 6 et 10
ſed nõ omnia ædificãt, omnia licent, ſed nõ omnia expediũt, nemo qđ ſuũ eſt, quærat, ſed qđ
alterius. Haud dubiè innuens extra euangelium, ratione ſuadente, eas poſſe condi leges, qbus
ſubditi ędificenf. Quũ vero iſti adijcere & auferre putãt intelligendũ, nihil prorſus poſt ea ver
ba eſſe ſcribendũ, certò falſum erit ac ridiculũ. Quoniã citra quã priorẽ enuntiaſſet Moyſes le-
gem, multa ſunt adiecta, multa quinetiã adempta ſunt. Præterea, ſi iſtorũ opinatio haberet lo-
cum, ſequeref vti ſuperflua nõ obligare Chriſtianos, quæ Chriſtus eatenus adiecit, vt iuſtitia
Chrianorũ fieret q̃ Iudæorũ cumulatior. Adde qđ apoſtoli poſt Chriſtũ & Moſen multa adie
cerint & mutarint. Inſup illorũ verborũ dei nõ fuit tranſgreſſor Moyſes, quando diffuſius ex-
plicuit legem populo quàm à deo acceperat, ſic & Paulus ait: Se nõ iudicare aliqđ inter Corin
thios ſcire, niſi Ieſum Chrm & hũc crucifixum. Quũ tamen veriſimile ſit, ipm alia Chri myſte 1. Cor. 2
ria quã crucẽ Corinthijs annuntiaſſe, nõ tamen ſacro viuificæ crucis aduerſantia. Sic & nõ in-
currit pœnã interminatõis apud Iohannẽ, q ad ſcripta in ſacroſancta Apocalypſi aliqđ ſcri-
pſerit, ſed q contraria illis adiecerit, quũ in Apocalypſim pleriq; viri tam ſancti q̃ eruditi præ- Apoc. vlt.
clare & diffuſe cõmentati ſint. Ad quæ vel vniuerſa corroboranda haud ſanè parũ faciũt ver-
ba Euãgeliſtæ, q inquit multa & qdem alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipulorũ ſuorũ, quę
nõ ſunt ſcripta in libro hoc. Quaſi diceret: ſed vel ab alijs partim ſcripta, partim adhuc vel vſq;
ad ſeculi conſummationem ſcribenda.

HOMILIA QVADRAGESIMATERTIA DE EO QVOD SCRIptum eſt. Iohan. 10. Et fiet vnum ouile, & vnus paſtor.

Dñica prima poſt octauã paſchatos.

A CATHOLICA ECCLESIA HACTENVS, QVAE AD GLO
rioſę Ieſu Chriſti reſurrectionis hiſtoriam attinuere, lætabunda commemora-
uit, verum quia paucis poſt diebus ad cœlum Chriſtus aſcenſurus & perinde at-
q; paterfamilias ſuę domus ſolicitus de paſtore vicario, quem abſens ſuo eſſet lo
co præfecturus (non enim decebat, vt oues ſine paſtore errarent) cogitaret, ad
Petrũ, paſce, inquiẽs, q.d. poſt meam in cœlũ aſcenſionẽ, oues meas. Hinc rite Iohan. 21.

Digitized by Google

hęc ipſa ſacroſancta eccleſia in hodierna ante Aſcenſionis diem recenſendū duxit Euangeliū, quo Chriſtus in humanis adhuc agens, quę ad verum eundemq́ bonū paſtorem pertinent ſuo perdocet exemplo: Ego (inquiens) ſum paſtor bonus.

¶In quo qdem Euangelio Chriſtus tranſlatitio ſermoneq́ ſimilitudinario vtitur: nimirum hoc B
Johan. 15 dicendi genere pinde iocūdiore altius ad ſe omnes inuitans: ſicut & aliàs ego ſum (inqt) vitis, & vos palmites. Ita & hoc ſanè loco ſe dicit paſtorem ex rōne, quā mox ſubijciemus. Ita pariter appellatōe ouiū intelligit homines ad fidem vel conuerſos vel cōuertendos, qs & ęque ap
Pſal. 94 pellauit Propheta: Nos aūt (inquiens) populus eius, & oues paſcuę eius. Sic & Chriſtus: Non
Matt. 15 ſum (inqt) miſſus niſi ad oues, quę perierunt domus Iſrael, nec qdem citra rōnem. Quandoqdem
Pſalm. 118 dem oues natura erroribus ſint & luporum inſidijs obnoxię, & paſtu admodū indigę. Hinc Da
1. Pet. 2 uid: Erraui ſicut ouis quę perijt. Et Petrus ait: Erratis eñ ſicut oues errantes. Inſidiant & lupi
Johā. 10 ouibus, id q̄d hoc qdem loco dn̄s innuit: Lupus (inquiens) rapit & diſpergit oues. Sic ſane ho
Gene. 8 mines ad errandū, id eſt, peccandū natura proni diabolorum, q loco ſunt luporum īſidijs maximè
Eſa. 53 infeſtanſ. Quare ſcriptura aliàs ait: Senſus & cogitatōes humani cordis prona ſunt ad malū. Et Eſaias: Oēs nos (inqt) quaſi oues errauimus, vnuſqſq; in viam ſuam declinauit. Pſalmographus
Pſalm. 13 item: Omnes declinauerūt ſimul inutiles facti ſunt, nō eſt, q faciat bonū, nō eſt vſq; ad vnum.
1. Petri. 5 Nec qdem mirum: Quandoqdem quos (teſte Petro) aduerſarius diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit quęrens quē deuoret. Hinc meritò ouibus cōparati ſunt homines, & hoīm fideliū cōgregatio
Abac. 3 id eſt, eccleſia, ouili, de quo ſcriptura: Abſcindeſ (inqt) de ouili pecus. Per lupos vero haud dubie dn̄s hic diabolos intelligit eiuſq; adhęrentes, vtpote tyrannos, ad peccandū ſubditos pertrahentes. Item & hęreticos, erronea ſua doctrina in deuia ſeducentes. De tyrannis Ezechiel:
Ezech. 22 Principes in medio eius, quaſi lupi rapientes prędam. De hęreticis: Paulus ad eccleſię paſto
Acto. 20 res ait: Ego ſcio, qm̄ intrabūt poſt diſceſſionē meam lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi, & ex vobiſipſis exurgent viri loquentes puerſa, vt abducant diſcipulos poſt ſe. A qbus Chri
Matt. 7 ſtus ait cauendū eſſe: Attendite (inquiens) à falſis pphetis, q veniunt ad vos in veſtimētis ouiū intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoſcetis eos.

¶Aduerſum qs in hodierno Euangelio Chr̄us ſe bonū eundemq́ verum dicit eſſe paſtorē, cu C
1 Regū. 17 iuſmodi ne fuerit videamus. Et ſanè ad verum, qualis ppheta idemq́ rex Dauid fuit, eūdemq́ bo
Acto. 1
Johan. 13 nū paſtorē primo requirit vox, quę eſt bona exempla, qbus oues, quo eant, paſtor dirigit. Et rectè qdem, qm̄ is & fecit & docuit adeò, vt dixerit: Exēplū dedi vobis, vt queādmodū ego fe ci, ita & vos faciatis. ¶Scdo, requirit item pera paſtoralis, qua ferat p ſe ouibuſq́ ſuis vitę D
Matt. 11 neceſſaria, vnde ille deprompſit cibaria & potabilia, clamās: Venite ad me oēs, q laboratis &
Johan. 7 onerati eſtis, & ego reficiā vos. Et alibi: Si qs ſitit, veniat ad me & bibat. Quid (inquā) aut cibi
Johan 6 aut potus deprompſit? Panē (inquā) vitę qualis ipſe erat, q mūdo dedit vitā. Quid deprompſit?
Johan. 4 Fontē illū aquę ſalietis in vitā ęternā, nempe q illū bibit, nō ſitit in ęternū. Ille nimirum fuit pa
Mar. 12 ſtor, q ſuū gregē ſuę cœleſtis doctrinę verbis quaſi pabulo nutriuit, viā dei in veritate docēs,
Mat. 22 fidem vtpote cum charitate coniunctam, & quicquid tandem eſt in Euangelio.

1. Pet. 4 ¶Tertio, requirit palliū cōtra ventos, pluuias grandines, hocq́ genus tēpeſtates. Quod (in E
quam) palliū? charitas, quę & à Petro aliàs cooperimētum vocat, qua p ouibus vtit paſtor cō tra hoſtiū cōuicia, cōtumelias, ignominias hocq́ genus iniurias hoſtiles, qua ductus cauſa oim
1. Cor. 13 (q̄d eſt charitatis vt ait Paulus) non quę ſua ſunt quęrit, patiens & benigne omnia p ouibus ſuffert mala, omneſq́ tribulationes. Hoc certè pallio charitatis amictus fuit paſtor Chriſtus, q pro nobis tempore paſſionis ſuę adeò omnium inimicorum in ſe cōuiciorum patiens fuit, vt cū ſibi in amariſſima paſſione inimici mala loquerentur, ipſe prorſus tacuit, de ſeipſo per Prophe
Pſalm. 73 tam inquiens: Ego autem tanq̄ ſurdus nō audiebam, & ſicut mutus nō aperiens os ſuum. Et factus ſum ſicut homo non audiens, & non habens in ore ſuo redargutiones.

Leuiti. 27 ¶Quarto quoq; baculus ſeu virga requirit, quo ab hoſtibus oues cuſtodiat, redimatq́ vſq; F
adeò, vt etiā animā ſuam p ouibus exponere non dubitet. Hinc in Leuitico dictū eſt, oues ſub
Pſalm. 50 paſtoris virga trāſire. Fuit aūt Chriſti baculus crux ſancta, in qua ſuā & humanitatē & deitatē
Luc. 23 aduerſus oēs hęreticos arguit, alterutrā negātes, in qua verus vtiq; paſtor ſuā p nobis ouibus
Hiere. 12 animā poſuit, in manus pr̄is ſui ſpm̄ ſuū cōmendās. Qui & apud Hieremiā: reliq (inqt) domū meā, dimiſi hęreditatē meā, ī manus inimicorum meorum dedi, dilectā animā meā. Adeò inquā ve
Eſa. 53 rus & bonus paſtor lupo veniēte nō fugit, vt etiā ſe p ouibus voluntariè (vt ait Eſaias) obtule
Gene. 3
Pſal 95 rit. Sic baculo ligneo deuicit diabolū, q & ligno humanū genus in paradiſo deuicerat, ita vt vi ta inde reſurgeret, vn̄ mors fuerat orta, regnauit & eo pacto iuxta pphetică oraculū à ligno de us.

Zach. 13 ¶Eſt igit verè bonus paſtor Chr̄us Ieſus, de q̄ & olim Zacharias: Percute paſtorē, & G
Mat. 26 diſpergenſ oues gregis, id q̄d in eius factū eſt captiuitate & paſſiōe. Quē ſanè retulit p figuram
Gene. 37 in veteri lege Ioſeph prius paſcens gregē patris ſui: & poſtea totā ſaluās Aegyptū. Moyſes itē
Exo. 3
1. Regū. 16 poſt greges ſoceri ſui, totā Hebręorum ſynagogā in deſerto regēs. Demū Dauid prius oues paternas, & deinde totū regnū Iſrael gubernās. Hi nimirum paſtores, fuere typus veri paſtoris Ieſu

Chri,

Digitized by Google

Chriſti,qui,vt auditum eſt,paſtorali habitu inſtructus gregem ſuum, id eſt,multitudinem fi-
deliũ ſuo ſanguine ꝑtioſo redemit,& ſuæ cœleſtis doctrinæ verbis quaſi pabulo nutriuit, atq;
vitę ſuę integerrimę exẽplis atq; mãdatoꝝ ſemitis & calle adeò diligẽter fideliter'q; direxit, vt
nequaq̃ dici poſſit mercenarius,ſed verus idem'q; vnus paſtor, q noſtræ ſolummodo publicæ
ſalutis,non aũt alicuius priuati commodi memor,aut alicuius mercedis & priuatæ lanæ detõ
dendæ rationem habẽs,vnum fecit ouile vnus paſtor,adeo'q; verè futuꝝ prędixit. Et fiet vnũ
ouile & vnus paſtor prout prolocuti ſumus.

H ¶In qbus ſanè verbis video mihi ab aliqbus bipharlam opponi. Porrò ſunt q ex hoc,quod
dominus ſe hic vnũ paſtorem nominauit,arguant, non ritè alios poſt ipm dici paſtores,nec
item alios pontifices,alios ſacerdotes,in q̃ nimiꝝ longè errant,ſenſus ſcripturę ignari. Nónne
Paulus dicit:Sicut enim corpus vnum eſt,& membra habet multa,omnia aũt membra corpo 1.Cor.12
ris cũ ſint multa,vnum tamen corpus ſunt,ita & Chriſtus. Sic nimiꝝ, quia ſunt Chriſti vnius
paſtoris membra multi, ideò q paſtor eſt, membris ſuis, paſtores vt eſſent,dedit:non qdem
primarios,ſed ꝑinde vicarios. Quare Apoſtolus Chriſtũ aliàs nominat magnũ paſtorem oui- Hebræ.13
um. Et quem Petrus q̃q; noĩat principem paſtoꝝ,argumento indubiè, & alios adhuc eſſe pa- 1.Pet 5
ſtores,illi ꝑinde vicarios, quoꝝ ipſe ſit dux & caput. Qui ſunt illi? Sunt(inquam) Apoſtoli &
eoꝝ ſucceſſores,ſacerdotes,qui'q; vel minimi vel maximi, inprimis pręlati & Eccleſiaſtes, q̃s
ſe aliquando datuꝝ pollicitus eſt deus maximus ꝑ ꝓphetam: Dabo(inquiens)vobis paſtores Hier.3
iuxta cor meũ,& paſcent vos ſcientia & doctrina. Et alio in loco: Ego ſuſcitabo ſup eos paſto Hie 23
res,& paſcent eos Quandoqdem Chriſtus Ieſus verus idem'q; vnicus paſtor eam pollicitatio- Mat.9
nem executus,quando turbis miſertus, vidit eas vexatas & iacentes, ſicut oues nõ habẽtes pa-
ſtorem,ad diſcipulos ſuos dicẽs: Meſſis qdem multa,operarij aũt pauci. Rogate ergo dominũ Mat.10
meſſis,vt mittat operarios in meſſem ſuam. Quos itaq; conuocatos in mundũ miſit, vt regnũ
cœloꝝ denũtiarent,& verbis fidẽ facerent ꝑ miracula,quoꝝ omnibus copiam cõtulit. Habes
igif vbi & qũo,& quare Chr̃us alios ꝑter ſe dederit paſtores,q̃s ipſe cœlũ aliquando aſcenſurus,
tanq̃ ſuos,vel vicarios,vel cooperatores,vel coadiutores ad cuſtodiam gregis ſui elegit, & vt
eidem gregi ſuo paſtores præeſſent,ordinauit,& ſanciuit. Eapropter rectè(inqt Paulus)& de Ephe.4
um dediſſe,alios qdem Apoſtolos,alios vero ꝓphetas,alios aũt Euangeliſtas,alios aũt paſto-
res ac doctores,nimiꝝ ad inſtaurationẽ ſanctoꝝ,in opus adminiſtratõis, in ædificationẽ cor
poris Chr̃i, donec ꝑueniamus oẽs in vnitatẽ fidei,agnitiõis filij dei,in viꝝ pfectũ,in menſurã Mat.28
ætatis plene adultę Chr̃i. Id q̃d fiet in cõſummatõe ſeculi. Ideo'q; Chr̃us ſe pollicitus eſt Apl̃is
adfutuꝝ oĩbus diebus vſq; ad ſeculi cõſummationẽ. Quod ꝓculdubio nõ ſolũ ꝓmiſit ſolis illis
q tum aderant,ſed cunctis eoꝝ etiam poſteris,ꝑ q̃s ætas ipſa q; generatio ꝑpetuaf.

I ¶Cõſtat igif ꝑ hęc & oẽs eccleſiaꝝ ꝓlatos ac ꝓpoſitos,& hoc genus ſacerdotes ad finẽ ſeculi
mãſuros,gregi'q; Chr̃iano ſub Chriſto primario paſtore eſſe paſtores vicarios, & coadiuto-
res. Accedente ad hoc Pauli teſtimonio,qui ait ad ſacerdotes,eos'q; eccleſiaꝝ ſeniores: Atten- Actoꝝ.20
dite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos ſpiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere eccleſiam
dei quam acquiſiuit ſanguine ſuo. Illi nimiꝝ ſi à capite noluerint deficere,boni'q;, vti Chriſtus
eſſe paſtores, debent & ipſi habere.

K ¶Primo,vocem,qua oues,id ẽ,Chr̃i fideles ſubditos ad ouile,ad paſcua'q; dirigant. Ad quã
vocẽ? integrę vitę,bonoꝝ'q; moꝝ & virtutũ exempla, quæ ſubditi viſa vſq; ad veꝝ Chr̃i oui
le,& ad vitę paſcua ſequanf. Vnde Chr̃us ait: Sic luceat lux ṽra coram hominibus vt videant Mat.5
opa veſtra bona,& glorificent patrem ṽm q in cœlis eſt. Et Apl̃us quoq;: Prudentes(inquit) Roma.12
bona non tantum coram deo, ſed etiam coram omnibus hominibus.

L ¶Secũdo,habeant peram paſtoralem,vnde ad ſe bonis exemplis oues ꝓuocatas, & ad illas
paſcendas depromant cibaria. Quæ cibaria? Sciam(inquam)& doctrinã qua oues ſpirituales
ſpũaliter paſcẽt. Oportet enim illas doctrina euangelicę veritatis paſci,& verbis æternæ vitæ Hier.3
ſolicita annũtiatõe enutriri. Siqdem dñs ꝑ ꝓphetam olim dixerit: Dabo vobis paſtores,& pa
ſcent vos ſcia & doctrina. Sic idem aliàs. Qui miſericordiã habet,docet ac erudit,quaſi paſtor Mat 13
gregem ſuũ. Et rectè qdem,eſt enĩ ſacerdos ſcriba ille doctus in regno cœloꝝ,id eſt,in eccle-
ſia,ſimilis patrifamilias,de theſauro ſuo noua & vetera,id eſt,doctrinam noui & veteris inſtru
menti, ꝓferens. Eſt(inquam)ſeruus ille,ac diſpenſator Euangelicus,quẽ cõſtituit dñs ſupra fa- Mat.24
miliam ſuam,vt det illis cibũ in tpe,cibũ vtiq; ſalutis,id eſt,verbũ dei,quo & ipſe homo & non Lucæ.12
in ſolo,vt aliàs ſcriptum eſt, pane viuit. Mat 4 Deute.8

M ¶Caueãt hic ſacerdotes & qui'q; ſpũales & ſeculares q̃q; paſtores, ne fiant mercẽnarij, ne lu
crum ſuum & quęſtũ priuatũ'q; commodũ, ipſam'q; lanã magis ac lac q̃ ouiũ ſalutem quærant,
ſe, & non oues, vt plerum q; fieri adſolet,pingues reddere ſatagentes,& pinguefacti, ouibus
relictis ieiunis,aufugiãt. Certè quales ſi fuerint, ſeriã hãc dñi vocem audiẽt. Væ paſtoribus,q Hierę.23
diſpergunt & dilacerant gregem paſcuæ meæ. Ecce ego viſitabo ſup vos malitiam ſtudioꝝ
veſtrorum. Et rurſus per aliam Prophetam: Væ paſtoribus Iſrael,qui paſcebant ſemetipſos. Ezech.34
Nónne

Nónne greges à paſtoribus paſcuntur: quia ꝓ eo, ꝙ greges mei facti ſunt in rapinam & oues
meæ in deuorationem beſtiaꝝ omnium, eò quod non eſſet paſtor, neq; enim quæſierunt pa-
ſtores gregem meũ, ſed paſcebant paſtores ſemetipſos, & greges meos non paſcebant, ꝓpte-
rea requiram gregẽ meũ de manu eoꝝ, & ceſſare faciam, vt vltra non paſcant gregẽ meũ, nec
paſcant amplius paſtores ſemetipſos, & reliqua vt ibi. Quas ſanè minas dñi non audiẽt paſto-
res, vbi habuerint, quæ paſtores hr̃e oportet, & illis, vt admonuimus, vtanſ.

¶ Tertio habeant, & ipſi palliũ. ſ. charitatis, q̃ coerceant oẽs à ſe ꝓpter oues, ventos & plu- N
uias, & quaſcũq; aëris tẽpeſtates, nimiꝝ ex dilectione illecti, in quæ ouiũ ſunt, non ſua quæ-
Mat. 5 rant, omnia mala & quaſcũq; tribulationes, & iniurias adeò ſuſtineant, vt ne laceſſiti qdem re-
Lucæ. 6 ſpodeant, ſed vt Paulus cũ Chr̃o docet, non malum ꝓ malo, ſed bonum ꝓ malo reddentes, vt
1. Theſſ. 5 hoc pacto ouiũ communem vtilitatem amoris ſolius, non quęſtus alicuius vel gloriæ, vel pri-
uatæ vtilitatis gratia promoueant.

¶ Quarto habeant & baculũ contra lupos, id eſt, hæreticos, & peſſimos quoſq; tyrannos & O
ſchiſmaticos, quo illos ab ouili, ab ouibus ipſis ꝓpellant & coerceant, & ſimul eas cuſtodiant,
& congregatas in vnitate conſeruent, ne diſperſæ ipſis aufugientibus in deuia diſcurrant. At
1. Reg. 17 quem baculum? Baculum inquam Dauidis illũ, quo is Goliã Philiſtæũ iſtũ incircũciſum, quo
Ephe. 6 hæreticus ſupbiens notaſ, pcuſſit & præualens interfecit. Habeant (inquam) baculũ illum fer-
Hebræ. 4 reũ, quem Apoſtolus gladiũ ſpũs nominauit, q̃d eſt verbum dei, & viuus Chriſti ſermo q effi
cax eſt & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vſq; ad diuiſionem animæ ac ſpiri-
tus, cõpagũ quoq; ac medullaꝝ. Eo (inquam) baculo ab ouibus inſidias lupoꝝ coerceant, ad-
Lucæ 44 uerſus pricipes & poteſtates, aduerſus mũdi rectores tenebraꝝ contra ſpiritalia neqtiæ collu
ctenſ. Habeant (inquam baculũ dñi crucis, id eſt, patiẽtiæ & fortitudiuis, qua fortiter pſtantes,
1. Cor. 5 diabolo, & huius adhærẽtibus hæreticis ita reſiſtant, vt eos deuincãt, & deuictos ouili reſtitu-
ant, ac denuo rebelles, q aliter pficere nolunt, Satanæ in interitũ carnis (vt Paulus fecit) tradãt
vt ſpũs in die domini nr̃i Ieſu Chriſti ſit ſaluus. Tali (inquam) baculo aduerſus hoſtes ꝓ ouibus
vtanſ, & amore illarum ita fortiter perſtent, vt Chr̃m imitati, potius velint animam, hoc
eſt, vitam perdere, quàm profugi, oues, vel timore, vel aliquo priuato commodo in errore
Roma. 9 deſerere, ꝓut Mercẽnarij, ad quos non ptinent oues, agunt. Memores & Apoſtolum ꝓ oui-
bus ſuis, id eſt, ꝓ fratribus ſuis eſſe anathema à Chr̃o optaſſe. Quod ſi & nos Chr̃i exemplo
fecerimus, veri erimus paſtores, & nõ mercẽnarij, ac erimus veri coadiutores cũ Chriſto pa-
ſtores, qui primus idemq; vnus paſtor, vnum fecit ouile.

¶ Quõ aut quando? Sũt enim q hiſce Chr̃i verbis conanſ adſerere ante finẽ mũdi oẽs gẽtes P
ad vnam fidem Chr̃ianam conuerſum iri, & tunc tandẽ fieri veꝝ, q̃d hoc loco Chr̃us dicit.

¶ Et fiet vnũ ouile & vnus paſtor. Id q̃d eqdem hinc elici poſſe haud viderim, q hoc ipſum Q
Ioh. 12 iam dudũ veritati locũ feciſſe adſirmarim. Quando? Quũ Chriſtus dominus mortuus eſt, non
ſolum ꝓ gentibus, ſed vt filios dei, q erant diſperſi, congregaret, quum inquam, p Apoſtoli-
cã euangelizationẽ oues illas, quæ nõ erãt ex ouili dominico, adduxit ad caululam gregis ſui
Hiere. 23 iuxta prophetiam: Et congregabo reliquias gregis mei de omnibus terris, ad quas iecero eos
illuc, & conuertam eos ad rura ſua, & creſcẽt, & multiplicabunſ. Creuerunt aũt & multiplica-
Pſalm. 18 ti ſunt greges domini, q̃niam circa Apoſtoloꝝ tempora, & paulopoſt totam adeò impleue-
Matt. 15 rũt terram, vt vera ſit facta vox Prophetæ: In omnẽ terram exiuit ſonus eoꝝ, & in fines orbis
terræ verba eoꝝ. Chriſtus qdem Iudæoꝝ ꝓprius paſtor. Primo, ad caulam Chr̃ianæ ſidei
Mat. 10 oues Iſrahel quæ perierant duxit, q̃d & faciundũ fuerat Apoſtolis, niſi Iudæi Chriſtũ idurati
Mar. 6 ſuſcipere contẽpſiſſent. Eapropter excuſſis è pedibus pulueribus, ſe ad Gentiles conuerterũt,
Lucæ 9 eos, ad Iudæos (quoꝝ aliq iam Chriſti fidẽ ſuſceperant) vocaturi. Quos hic Chriſtus dicit, &
oues pinde alienas ad ſe adducturꝝ, eaſq; vocem ſuam audituras, quæ ſcilicet non erant de hoc
ouili, id eſt, de ſynagoga Iudæoꝝ, ſed de populo gentili, q̃niam Iudæis (vt dixit) fidem Chri-
ſti repellentibus, Gentiles eam deuotè receperũt ad prædicationem Apoſtoloꝝ. Id q̃d adfir-
Acto. 13. mant Paulus & Barnabas, q ex Iudæa àbituri dixerũt Iudæis. Vobis oportebat primũ loqui
verbũ dei, ſed qm̃ repellitis illud, & indignos vos iudicatis vitę ęternę, ecce cõuertimur ad gẽ-
tes. Sic em̃ nobis p̃cepit dñs. Et ſeqtur: Audientes ergo Gentes, gauiſæ ſunt, & glorificabant
verbum domini. Habuit itaq; locum hoc Chriſti verbum.

Pſalm. 117 ¶ Et fiet vnũ ouile, & vnus paſtor q̃ndo lapis quẽ reprobauerũt ædificantes, factus ẽ in ca- R
Mar. 12 put anguli, q ſanè lapis Chr̃us eſt nexus cõpage iũcturaq; ſpũali in vtroq; parietũ, id eſt, duoꝝ
1. Petri. 2 populoꝝ, tam Iudæoꝝ, q̃ Gentiliũ. Nempe Chr̃us duos iſtos pp̃los coniũxit in vnũ eccleſiæ
catholicæ ædificiũ. Et ip̃e, inquã, petra iuſtitiæ, quã abiecerũt tanq̃ inutilẽ ſcribæ & phariſæi,
Iudæoꝝq; doctores, facta eſt in coniunctionẽ vtriuſq; parietis, in concordiã vtriuſq; legis &
teſtamenti, adeò quod Chriſtus vtriuſq; vnus ſit factus paſtor, q & vtrũq; populum fidei vni-
tate in vnum duxit ouile, id eſt, in eccleſiam ſuam Chr̃ianam, quæ vna phibeſ, quoniam eius
vnum eſt caput Chr̃us, vna fides, & vnũ baptiſma. Erant enim olim à ſe longè diſcreti Iudæi
& Gen

Digitized by Google

& Gentiles, ſed vt Paulus ſcribit, in ſanguine Chriſti, & per fundamentum Apoſtolorum & prophetarum ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, nō mō propè facti, ſed & vnū, & vnius ouilis ſub vno paſtore Chriſto, q eſt pax noſtra, q fecit vtraq; vnū, & mediū parietē maceriæ ſoluēs inimicitias in carne ſua, legē mandatorum decretis euacuans, vt duos condat in ſemetipſo, in vnū nouū hoīem faciens pacē, vt reconciliet ambos in vno corpore deo, p crucē interficiens inimicitias in ſemetipſo, & veniēs euangelizauit pacē ijs q propè, qm̄ per ipſum habemus acceſſum ambo in vno ſpū ad patrē. Ita nimirum qd veriſſimè ipſe bonus & vnus paſtor, vnū fecit ouile, diuerſas aliundè oues congregans, quod eius dudum & Apoſtolorum prædicatione factum eſt, id quod futurum adfirmauit in themate noſtro. Ephe. 2.4

S ¶Et fiet vnum ouile, & vnus paſtor, quo certè non probatur, vt tandem omnes ſub cœlo ſint deuenturi in vnam fidem. Sed quid hac de re & opinione ſit tenendum ſuo loco & tempore, deo bene fauente, diſputabimus.

HOMILIA QVADRAGESIMAQVARTA DE EO QVOD SCRIptum eſt: Iohan. 16. Quid eſt hoc quod dicit nobis modicū? neſcimus qd loquitur.

Dn̄ica ſecunda poſt octauā paſchatos.

A TAMETSI HVIVS EVANGELII HISTORIA ANte diem Chriſti paſſionis, vtpote cœnante iam Ieſu cū diſcipulis ſuis, facta ſit, qa tn̄ inibi Chr̄us meminerit gaudij, qd futurum erat diſcipulis quadraginta diebus ex dn̄ica reſurrectiōe, de quo & idē Euāgeliſta inquit: Gauīſi ſunt diſcipuli, viſo dn̄o. Ideo & ī hac die dn̄ica poſt reſurrectionē tertia hanc eiuſdē Euangelij hiſtoriā eccleſia ſancta legendā inſtituit, vt tēpori res cōueniret. Etenim hic explicat ſaluator quàm ſint diſcipuli breuē ex ſua p mortē abſentia mœrorē, ſed diuturnius deinde gaudiū habituri, id qm̄ ille verbis paulò obſcurioribus videbatur eloqui. Diſcipuli mutuo inter ſe rogarunt, quid hæc Ieſu verba ſibi vellent? Modicū & iam nō videbitis me: & iterum modicū, & videbitis me, qa vado ad patrē. Iohan. 20

B Ex qbus ſanè verbis colligitur. ¶Primo, de obſcuris & cognitu tamē vel vtilibus, vel neceſſarijs eſſe à peritis interrogandū, nec de his pro capite ſuo à quopiā pronuntiandū. Qd & in Deuteronomio cautū eſt, quo continetur, interroga patrē tuū, & annuntiabit tibi & ſeniores tuos, & dicēt tibi. Et aliàs dicit dn̄s: Interroga legē ſacerdotes. Et alio in loco præcipitur, vt ſi qd difficilis vel ambigui iudicij ſuboriatur, à ſacerdotibus Leuitici generis, & à iudice, q illo fuerit tpe, queratur. Hinc ſanctus ille Eunuchus cū legeret ex Eſaia locū nō ſatis intelligibilē quæſitus à Philippo, an eundē intelligeret? reſpondiſſe ſcribitur. Qūo poſſum, niſi aliqs me docuerit? Sic aliàs Nicodemus, qūo (quærit) pōt homo renaſci, quū ſit ſenex? ſic aliàs diſcipuli de intellectu parabolæ de multiplici ſemine rogāt. Sic hodie de intellectu ſermonis obſcurioris ijdē quærūt ſermonis inquā, obſcuri, intellectu tn̄ vtilis & neceſſarij: nimirum q ad conſolationē eorum in tribulatōibus proferebatur. Deute. 32 Agge. 2 Deute. 17 Acto. 8 Eſa. 53 Iohan. 3 Mat. 4

C ¶Quo facile innuitur, haud ſanè quenq̄ de rebus vel paulò altioribus vel ad ipm̄ nō ptinentibus rogaturum, alioqui illū non ex animo habiturum reſponſum, verum arguēdum potius. Petrus enī à Chriſto interrogans, qd aūt Iohānes eēt acturus, quū ipſe ab alio eēt cingēdus & ducēdus, quo nollet, rn̄ſum ſatis durum accepit: Sic eum volo manere, donec veniā, qd ad te? ſic & aliàs diſcipuli de regno reſtituēdo, quo de fortaſſis multa fuerat locutus ſaluator, quærentes durius obtine rn̄ſum. Non eſt veſtrum noſſe tpa vel momenta, quæ pater poſuit in ſua ptāte, argumēto nimirum, vt altiora nō inueſtigarent, admiratōe potius digna, quæ nec vnumquēq; ſapere aliquoties pſit. Quod Apoſtolus ſciēs, diuitibus (inqt ad Timotheū) huius ſeculi pcipe non ſublime ſapere. Qui & aliàs ait: Noli altum ſapere, ſed time. Et rurſus: Non plus ſapere quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem, & vnicuiq; ſicut deus diuiſit menſuram fidei. Iohā. vlt. Acto. 1 1. Timo. 6 Ro. 11. 12

D ¶Cæterum nemo deprehēſurus interroget, alioqui vix ex animo reſponſum habiturus eſt. Iudæi qdem malo animo & Chriſtū comprehēſuri interrogabant. Num Cæſari cenſum dare liceret, ſapienter à Chriſto p contrariū rn̄ſum ſunt repulſi. Quærēda igitur ſunt & agnoſcenda, quæ tam ſunt vtilia, quàm neceſſaria, & quæ noſtra interſunt. ſ. conditioni noſtræ conſona. Quēadmodū & Eccleſiaſticus hortatur: Altiora (inquiēs) te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ præcepit tibi deus, illa cogita ſemp, & in pluribus opibus eius ne fueris curioſus. Non eſt tibi neceſſariū ea, quæ abſcondita ſunt, videre oculis tuis, in ſuperuacuis rebus noli ſcrutari multipliciter, & in pluribus eius opibus haud eris curioſus, plurima enim ſupra ſenſum hominum oſtenſa ſunt tibi. Multos enim ſupplantauit ſuſpitio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum. Cuius etenī cognoſcēdi modi Dauid olim non ignarus, læto pinde corde inqt ad dn̄m. Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus ſupra me. q. d. neq; videri magnus volui, neq; admirabilis in his, quæ ſunt ſupra me, & quæ non ſunt in mea poteſtate. Mat. 22 Mar. 12 Lucæ. 20 Eccl. 3 Pſal. 130

¶Hæc

Digitized by Google

¶Hæc vtinam percipiant corde noſtro tempore importuni iſti diſputatores theologaſtri E
ijdemq́ idiotæ iuxta atq; literatores laniones, textores, ſutores, cęmentarij, hocq́ genus cer-
Abdię.1 dones, q quæ ad ſe attinēt, ſtultè negligūt, ſcripturaꝝ adeoq́ dei ꝓfunda in nō exiguam ſuam
Eſa.29 & orbis Chriſtiani pniciem curioſius pſcrutantes. Vnde factū videmus, vt iuxta Prophetā in
ſua ſapiā ſunt pditi, & in ſua prudētia reprobati, ſuntq́ ſibi ſapientes adeò facti demū rudes &
inſipiētes, vt quæ nec ante pedes ſunt, videant, q quæ in cœlo ſunt videre admodū temerè &
pſumptuoſe ſategerunt, & iam tandē (qđ dolendū eſt) à fide alienati ſunt, cuius ſe illuſtratores
forè iactitabant, atq; inde ex diametro diſtantes. Nec ſane nouū, quū qui & antea in magnis &
mirabilibus ſupra ſe ambulare voluerūt, vani omnino facti ſunt, nimia qdem curioſitate dece
pti, rerumq́ nouaꝝ cupidi poſt tot deliramēta plus æquo ſibi ſapiētes circa fidē naufragaue-
1.Timo.1 runt, ſudicioq́ diuino facti ſunt obnoxij. Sectatores haud dubie Hyminæi & Alexandri, de qbus Paulus, Ebionis, & Cherinti, Arrij, & Pelagij, idq́ genus nō paꝝ multoꝝ hæreſeos ab Ec-
cleſia damnatoꝝ. Quoꝝ ne ſimiles futuri ſimus, ſcire quæremus, quæ ad noſtram ptinent ſalu
tem, pfundior à demirantes, & pinde negligētes. Chriſti Ieſu diſcipuloꝝ imitatores interro
gemus qđ noſtra intereſt. Quid interrogemus? qđ eſt, qđ dicit nobis modicū. Et ꝓculdubio
Chřus vtiliter & cādidè quærētibus, piè & paternæ ad hūc modū reſpondebit.

¶Quod dixi modicū & iam me nō viſum iri, & iteꝝ modicum & me viſum iri, qm̄ vado ad F
pātrē. Primo qdem dictū eſt diſcipulis meis duodecim mecū cœnantibus, q modico tēpore
illo triduano, quo defunctus in ſepulchro requieui, ꝓpter mortē meam triſtes ac lachryman-
Actoꝝ.1 tes, mūdo interim, id eſt, Iudæo gaudēte (is em̄ me prorſus extinctū putauit) me nō viderunt.
Et iteꝝ tamē illi me videre, modico etiamnū tēpore poſt reſurrectionē quadraginta dieꝝ,
qbus aliquoties eis apparui, de regno dei locutus ipſis gaudio magnopere affectis, q me mor
talitate donatū cognoſcebant, qđ ſane gaudiū illis in cœleſti patria eſt perpetuum, & in angu
ſtijs haud paruæ fuit conſolationi, mœſto interea mundo.

¶Nimiꝝ ea eſt reꝝ viciſſitudo, vt q hic nomine Chriſti mœrēt, alibi certò gaudeant, bre- G
uiq́ dolore quieſcōparet diuturna. Deinde & hæc, inqt, verba mea ad vos velim referēda, q
& ipſi poſt meam Aſcenſionē in hac valle lachrymaꝝ vitam degētes, me modico tpe corpo
rali viſione non videtis, breueq́ tps mœremini, atqui deinde me in cœ lis beata viſione illa ita
viſuri, vt ex parua huius mundi triſtitia gaudium vobis ſit perpetuum, mundanis econtra-
rio ex breui hic gaudio triſtitia ſit alibi æternalis. Siqdem vos latere nolim, hoc totū, quod
Pſal.89 viuimus, vitæ ſpaciū valde qdem eſt eſſe modicū, ſi qđ futuꝝ eſt, conſideraueritis. Quandoq-
dem Propheta cecinerit: qm̄ mille annos ante oculos tuos tanq̄ dies heſterna, quæ prætērijt.
2.Petri.3 Et Petrus quoq; ait: vnū vero hoc nō lateat vos chariſſimi, qa vnus dies apud dn̄m ſicut mille
Iob.vij
Iob.14 anni, & mille anni ſicut dies vnus. Hinc Iob: Memēto (inqt) qa ventus eſt vita mea. Et rurſus:
Homo natus de muliere breui viuēs tēpore, quaſi flos egredit & conterit, & fugit velut vmbra
Pſal.89 & nunq̄ in eodē ſtatu pmanet. Et ſane breues dies hoīs ſunt, numerus menſiū eius apud te eſt.
Conſtituiſti terminos eius q præteriri non poterūt. Et Dauid quoq; ait: Fragilia ſunt & citò
deficiētia annoꝝ noſtroꝝ curricula ceu araneoꝝ fila, dies decurſus ætatis in filijs hominū ſe-
ptuagenarius annoꝝ. Si aūt in filijs hoīm robuſtiores fuerint & viuaciores, ætas eoꝝ octoge-
Pſalm̄.101 narius annoꝝ, & qđ vitæ ſuperaddit, eſt morbus, angor, labor, dolorq́. Et rurſus: Dies mei ſi-
Sap.2 cut vmbra declinauerūt, & ſicut fumus defecerūt, & ego ſicut fœnū arui. Et alibi dicit: Tempus
noſtrum eſſe vmbræ tranſitū. At non ſic de altero ſeculo, quod viuit deus cū omnibus ſanctis
ſuis, qui idem in æternum permanet, cuius anni non deficient.

Iob.vij ¶Eapropter qm̄ nobis ſit non tam modo breue viuēdi ſpaciū, ſed & (vt Iob conquerit) vi- H
ta noſtra ſit ſupra terram militia multiſq́ miſerijs repleta, & nos quoq; hoc breui tpe præſen-
tia Chriſti viſibili deſtituimur, recte ille idē optimus & clemētiſſimus pr̄ ac dn̄s noſter nos pin
de pupillos & orphanos ſuos hodie ſcđm Apoſtolos ſuos conſolat, ne deficiamus ꝓpter mul-
tas in hoc mūdo triſtitias, tribulatōes, anguſtias, & calamitates, qm̄ quicqd hoc eſt triſtitiæ ac
Iob.xvij tribulatōis alibi in gaudiū vertet, & erit ſerenus poſt triſtia nubila phœbus. Vnde & Iob ſe cō I
Pſal.125
Pſalm̄.29 ſolans. Et rurſus (inquit) poſt tenebras ſpero lucē. Quandoquidē (Propheta teſte) qui ſemināt
Hebre.12 in lachrymis, in exultatōe metēt. Cōuertiſti planctū meū in gaudiū mihi, concidiſti ſaccū me
um & circūdediſti me lætitia. Admonemur (inquā) vt vel tribulati, Apoſtolo monēte, adſpi-
ciamus in authorē fidei, & conſummatorē Ieſum, qui ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē, cō-
fuſione cōtempta, atq; in dextera ſedis dei ſedet, ita & nos modicas illas modici huius tpis tri-
bulatōes & patiēter & cōſtanter feramus hac defuncti vita longe diuturnius gaudiū acceptu-
Hebre.12 ri: nimiꝝ, quibus & ſi (vt Apoſtolus ait) diſciplina in pn̄ti qdē videat nō eſſe gaudij, ſed mœro
ris, poſtea tamē fructus pacatiſſimus exercitatis p eam reddit iuſtitiæ. Admonemur (inquam)
cor noſtrū ſubeat mulier grauida quæ & ipa in partu plurimū diſcrutiata ingētes dolores ma-
gno tolerat animo, quia ſciat nō fore diuturnos, mox conſecutura ex ædita prole voluptatē,
qđ mater ſit facta nouæ prolis, vt nō meminerit doloris, quē in nixu ꝓpeſſa eſt, imò gaudet lon
gam læ

Digitized by Google

gam lætitiã,emptã ſibi dolore breui.Sic,inquã,& nos,qui hoc modico tẽpore, Chriſto per-
inde abſente iuſte tribulati(ita em̃ omnes credant)patientes ſimus,ſiquidẽ quos maneat per-
enne gaudiũ in cœleſti patria,morte quidẽ tranſeunte,im mortalitate manente,vbi lætitia be Roma. 8
atitudinis longe ſit ſuperatura vel quãlibet acerbas tribulationes. Et ſane adeo ſuperatura,vt
Apoſtolus exiſtimauerit,nõ eſſe cõdignas paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriã,quæ reue Apoca. 21
labitur in nobis. Inibi em̃(vt ſcribitur)deus omnẽ lachrymã in hoc mundo prius triſtium ab Eſaiæ. 25
oculis abſterget,neq; vltra erit mors,neq; luctus,neq; clamor,neq; dolor. Quid multa? dili- Hiere. 31.
gẽtibus em̃ deũ(quales ſunt,qui amore dei in tribulationibus haud deficiũt)ille idẽ,apl'o ad-
firmãte,parauit,quod oculus nõ vidit,nec auris audiuit,nec in cor hoĩs aſcẽdit. Vere igitur Roma. 8
Chrũs hodie dicit,Amẽ amen dico vobis,q̃a plorabitis & flebitis vos,Mundus aũt,id eſt ho-
mo mũdanus,q̃a hic voluptuoſe ad nutũ ſuũ viuit,gaudebit. Vos,inquit,contriſtabimini,ſed
triſtitia veſtra vertetur in gaudiũ adeo firmũ,vt nemo id à vobis tollat. Quibus ſane verbis
ille ſuos diſcipulos,noſq́; cũ ipſis pariter eſt cõſolatus,vt ſi nobis propter tribulationes quo-
dãmodo videret abſens modicũ,nõ ideo cõtriſtati pinde derelicti deficiamus,ſed nobis nun-
q̃ nõ occurrat. Hoc modicũ in Euangelio,id eſt,hoc modicũ triſtitiæ tẽpus,idemq́; breue,q̃d
alibi futurum ſit perpetuum gaudium,quod nemo à vobis tollet.

¶HOMILIA XLV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Iohan. 16. Et cum venerit ille,arguet mundum de peccato,& de iu-
ſtitia,& de iudicio.

Dominica tertia poſt octauas paſchatos

A NON miremur nonnullos plurimum in huſce Chriſti verbis olei &
operę,vtcũq; non cũ tanto,quantũ expectarunt,fructu inſumpſiſſe.
Quandoquidẽ in illis,inquã,verbis Chriſtus plane omnia repoſue-
rit,quæ aliq̃n ſpũs ſanctus ſuggeſturus erat pijs præconibus,quæ il-
li populo vel ad fidẽ ducendo,vel in ea cõſeruando denuntiaturi eſ-
ſent,nimirũ qui de ijs tribus vel ſolũ diſputant. Quæ vtinã noſtri tẽ-
poris præcones noui iſti vel rectius intelligerent, vel intellecta re-
ctius agerent,nẽpe quos tum poſſemus nõ ſancto ſpũ,quo, ſed neſ-
cio q̃ vere,gloriantur, inſpirari & duci non exiſtimare.

B ¶Pollicetur aũt Chriſtus,tertia in deitate perſona,ſe miſſurũ, vel
ideo p̃cipue paracletũ,q mũdũ arguat de pctõ,& de iuſtitia,& de iudicio. Arguet,inquã,id ẽ,
rationibus illũ erroris obnoxiũ,adeoq́; cõdẽnandũ & reprehẽſibilẽ tã oſtẽdet,q̃ increpabit, Iohan. 8
C Velut aliàs illud vocabulũ à Chr̃o vſurpat. Quis veſtrũ arguet me de pctõ? ¶Sic & hoc lo-
co arguet paracletus.i.fortificator & cõſolator,cõdẽnandũ oſtẽdet. Qũo arguet,quũ ſpũs ſit Iohan. 4
(vt inq̃t alibi Chr̃s)& nõ caro,ad arguẽdũ,q̃d vtiq; loquẽdo ſit,haud aptus? Arguet, inquã, Matt. 10
p apl'os,& q hoſce ſequunt,eos hilares,fortes,animoſoſq́; gr̃a ſua reddens,in q̃bus ille arguit
& docet. Quod Chr̃s adfirmãs,Nõ em̃,inq̃t,vos eſtis q loquimini,ſed ſpũs patris veſtri,q lo- Iohan. 3
quitur in vobis. Sic nimirũ intelligitur aliud Chriſti verbũ,Spũs vbi vult ſpirat,& vocẽ eius 2. Petri. 1.
audis,id eſt,in ſcripturis & prophetis. Sic quoq; Petrus ait,ſpũ ſancto inſpiratos,loquutos eſ-
ſe ſanctos dei hoĩes. Sic aliàs Paulus dicit. An experimentũ quæritis eius,q in me loquit Chri- 2. Cor. 13
ſtus? Sic ſane per apl'os ille paracletus ſicut Chriſtus p eos loquitur. Sic Zacharias & Petrus Lucæ. 1.
dicũt deum eſſe loquutũ per os ſanctorũ prophetarũ. Recte igitur Chriſtus paracletũ ſe abeun Actorũ. 3
te in cœlũ arguere dicit. Nimirum & per ſcripturas & apoſtolorum prædicationes.

D ¶Cæterum obijcis,Quur Chriſtus in viuis adhuc mundũ nõ arguerit? Partim ſane quæris
abſurde. Siquidẽ Chriſtus in vita ſua tota quid aliud egerit,q̃ Iudæos adeoq́; oẽs docuerit dei Marci. 1.
mãdata,& ſcelerũ peccatorũ arguerit? Cuius inter alia argumentũ eſt hæc ſalutaris vox,Pœ- Lucæ. 11.
nitemini & credite Euangelio,verũ non tantũ tunc efficere potuit,quantũ ſpiritus,non quod
non eadem fuerit illi potentia,ſed quia ſic expediebat humani generis ſaluti negotij partes in
tempora partiri. Ipſe quidẽ mundum arguit,at plenius ille & euidentius paracletus. Sic em̃ il
le mundũ conuicit,vt niſi reſipiſceret,credens Euangelio,nullã eſſet prorſus excuſationẽ ha-
biturus. In Chriſto em̃ videbãt mundani,quod vtcunq; poterat offendere ipſos,vtpote car-
nis infirmitatem. Ipſum quidẽ laſſum videbant,eſurientem & ſitientẽ,& humilẽ,& contem-
ptũ,& afflictũ,captũ,cæſum,ac mortuũ deniq;. Quorũ fortaſſis aliquid incredulitati ſuæ tunc Eſaiæ. 28
prætexere potuerũt,qui vel ſua ſponte indurati offendebãt in lapidẽ offenſionis,& petrã ſcã- Roma. 9
dali dicentes,Nõne hic fabri filius? Si hic homo eſſet ſanctus,cum peccatoribus haud diſcum- Matt. 13 Marci. 6
E beret. Salua temetipſum,ſi filius dei es, deſcende de cruce. ¶Cæterum,quia deinde Mat. 27
illum perfectis omnibus,quæ ad carnis diſpenſationem pertinent,viderunt reuixiſſe, in cœ-
los ſublatum,Apoſtolos miſſo ſpiritu factos ſubito intrepidos,virtutes admirandas emicare,

ad nomẽ Chriſti inuocatũ exilire dæmones,reſtitui claudos,ſanari ægros,reuiuiſcere mor
tuos,deniqꝫ nihil nõ eueniſſe, quod à prophetis de vero Meſſia erat prædictum,nihil plane
eſſe poterat reliquum excuſationis impijs & incredulis,ideoqꝫ tum mittendus erat in apo-
ſtolorum corda ſpiritus ſanctus,qui efficaciter eſſet mundum ſine aliq̃ excuſationis præte-
xtu arguturus. ¶Sed quẽ,inquam,arguet? Mundũ,id eſt,homines mundanos & incre- F
dulos,non modo Iudæos,ſed & Gentiles.De quo arguet? de peccato,primũ maximo oĩm
vtpote infidelitatis,q̃d(fides etenim peccatũ excludit)cætera peccata oĩa cõplectitur, quo
Johan. 11. manẽte cætera detinent,& hoc diſcedẽte cætera dimittũtur,hinc Chriſtus,Qui credit, ait,
Geneſ. 3 in me,etiã ſi mortuus fuerit carne,viuet ſpiritu.Et ex incredulitate q̃qꝫ primorũ parentũ,
Roma. 11 qui diabolo magis,q̃ deo crediderũt,om̃is iniquitas gñis humani nata eſt, vnde & apoſto-
lus inquit,oĩa ĩ incredulitate cõcluſa.Arguet ideo mũdũ,id eſt,erroris & peccati cõuincet,
oſtendetq́ꝫ damnabilẽ,quod in Chriſtũ iã demũ nõ credidit.In Chriſtũ aũt nõ credũt, qui
Johan. 5 ipſum fuiſſe Meſſiã in lege olim promiſſum,& deũ ipſum eſſe hoĩem ex virgine natũ,ſuaq́ꝫ
morte nos à diabolica captiuitate redemiſſe,& q̃ eo attinent reliqua,negãt. Et iuſte mũdũ
arguet eius peccati,qm̃ is viderit cũ Chr̃o oĩa prophetarũ oracula,q̃ de Chriſto erãt,& ꝓr-
ſus cũ euentis cõuenire,& tot etiãnum ꝑ apoſtolos in noĩe Chriſti ſpũ ſancto repletos mi-
racula fieri,& nihil demũ eſſe intermiſſum, q̃d mũdus ſuæ obſtinatæ incredulitati ꝓtexere
Johan. 15 poſſit. ¶Quod alias ſaluator haud obſcure denunciat.Si,inquens,nõ veniſſem,& eis fuiſ- G
ſem loquutus,pc̃m nõ haberent.Nunc autem & viderunt & oderũt & me,& patrẽ meũ.
¶Sed quur,inquis,mundum.i.tã & Iudæos,q̃ & Gentiles de peccato arguet incredulita- H
Matt. 15 tatis? quum Iudæis tm̃ à patre miſſus,ſe Iudæis tãtummodo Chriſtum eſſe ꝓdicarit,& ope
re & ſermone exhibuerit,eo vel ipſo dicente,Nõ ſum miſſus niſi ad oues,q̃ perierũt domus
Roma. 15 Iſrael.Reſpõdendum cenſuerim,Chriſtũ ꝑcipue quidẽ Iudæis promiſſum,& eis (vt Pau-
lus ſcribit)circũciſionis fuiſſe magiſtrũ,ꝓpter veritatẽ dei ad cõfirmandas ꝓmiſſiones pa-
trum.ſ.Abrahæ & Dauid,quibus ꝓmiſſus fuit. Cæterũ nõ ideo cõſequens eſt,q̃d paracle-
tus non potuerit Gentiles arguere incredulitatis,pinde eos,q in eum credere nequiuerint.
Geneſ. 17 Nam quõ,vt eſt apud apoſtolum,credent ei quẽ nõ audierunt? Q̃o audient ſine ꝓdicãte?
et 22. Porrò fides ex auditu auditus autẽ eſt ꝑ Chriſti verbum. ¶Atqui Gentiles primo for- I
Deute. 18 taſſis olim Meſſiã futurum vna cum antiquis patribus Iudæis credere potuerunt, quum enĩ
Roma. 10 vtriqꝫ facti ſint increduli in primæuis parẽtibus(id poſſit colligi ex tribus Magis qui Genti
Heb. 11 les Chriſtum adorare venerunt)qui magis ſerpenti q̃ deo crediderunt, proindeqꝫ filij iræ
Mat. 2 per originale pc̃m,pro eo peccato receperunt conſolationem per promiſſionẽ de Meſſia
Geneſ. 3 aliquãdo à virgine naſcituro,ne deſperarent in peccato poſt lapſum. Cuius cauſa deus ad
Geneſ. 3 ſerpentem dicit de muliere,ipſa conteret caput tuum.ſ.pariendo filium, qui poteſtatẽ tuã
tollet.Quam vtriqꝫ fidem ſuſcipientes,& de peccato dolẽtes,conſequuti ſunt gratiã,q̃ deus
Geneſ. 17 eis remiſit peccata,& recepit eos in ſuam amicitiam.At eam fidem gẽtes,facta deinde ſepa
ratione humani gñis,reliquerunt. Ideoqꝫ & ipſos vna cum Iudæis incredulis ſpiritus ſan-
ctus arguit. ¶Secundo,legimus & caſu Chriſtum Samaritanis(vt claret de muliere vna
Matt. 15 Samaritana,altera Chananæa)qui Gentiles erant,eum deuote recipientibus prædicaſſe.
Johan. 4 Sed eſto id ad rem parum faciat,reſponderim. ¶Tertio,quanquã Chriſtus corã, palãq́ꝫ K
Pſal. 118 Gentilibus non ꝓdicarit,eis tñ Chriſti iuſſu ꝓdicarunt apoſtoli, q̃rum ſonus(vt canit pro-
Roma. 10 pheta,quem repetit Paulus)in omnem terrã adeo exiuit & in fines orbis terræ verba eorũ, L
vt plane Gentiles non queunt ſe nõ audiſſe Chriſtũ negare. Vnde Dauid, Viderũt oẽs fi-
Pſal. 97 nes terræ ſalutare dei noſtri. Hinc Paulus & Barnabas Iudæis Euangeliũ adſpernẽtibus di-
Acto. 13 xerunt. Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei,ſed qm̃ repellitis illud,& indignos vos iu-
dicatis æternæ vitæ,ecce cõuertimur ad Gẽtes,ſicut enĩ nobis præcepit dñs. Nã ille ait per
Eſaie. 49 Eſaiam,Poſui te in lucẽ gentiũ,vt ſis in ſalutẽ vſqꝫ ad extremũ terræ. Et Chriſtus ad apo-
Acto. 1 ſtolos inqt,Eritis mihi teſtes in Hieruſalẽ,& in omĩ Iudæa & Samaria,& vſqꝫ ad vltimum
Mar. vl. terræ. Et in Marco Euãgeliſta,Eũtes in mundũ vniuerſum. ¶Recte igit̃ paracletus per M
apoſtolos & eorũ ſucceſſores mũdum.i.oẽs & Iudæos,& Gentes,q in Chriſtũ nõ credide-
runt,vel mox Chriſto in cœlũ eleuato arguere potuerit,& arguet q̃ſcunqꝫ in hãc diẽ & finẽ
ſeculi incredulos, vt vel nõ credẽtes dãnent, vel cõuertendi ſaluent. Quibus autẽ verbis il-
le per apoſtolos mundum,& ꝑcipue Iudæos arguerit,videre eſt paſſim in Apoſtolorũ actis
Acto. 2. 13 & Epiſtolis,quibus palã arguit,qualis & quãtus fuerit Chriſtus,& quãta fecerit,eundemq́ꝫ
ſolum eẽ,in cuius nomine omnes oportet fieri ſaluos,credentesq́ꝫ in remiſſionem pecca-
torum baptizandos. ¶Secundo inquit Chriſtus arguet paracletus mundũ de iuſtitia.ſ.
falſa,eademq́ꝫ humana,quã illi ſibi eſſe gloriati ſunt,ſe vtpote non aliunde quàm ex obſer- N
uatione.id eſt,operibus legis,ex obſeruatis maiorũ conſtitutionibus,quæ videbãtur habe-
re ſpeciem iuſtitiæ,iuſtificari. Et ita nimirũ veram iuſtitiam reiecerunt.ſ.Ieſum Chriſtum
per quem vnum vera contigit iuſtitia vita æterna,digna nempe ijs,qui in fide vera, quam

Digitized by Google

non poſſunt nō opera bona propter charitatē, quā operaſ fides, ſequi in Ieſum Chriſtū, vti veꝝ Meſſiā, deū & hominē, dei & hominū mediatorē, propiciatoreq; credūt. Siquidē apl'us Galat. 5
arbitreſ iuſtificari hominē per fidē ſine operibus legis & cerimonijs. Et iuſtitia dei ſit, per fidē Ieſu Chriſti in oēs & ſuper oēs, qui credūt in eū. Et ita gratis ſunt iuſtificati oēs credentes Roma. 3
per grām ipſius dei, per redemptionē, quæ eſt in Chriſto Ieſu, quē poſuit deus propiciatorē per fidē in ſanguine ipſius ad oſtenſionē iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionē præcedentiū delictoꝝ in ſuſtētatione dei, ad oſtenſionē iuſtitiæ eius in tēpore hoc, vt ſit ipſe iuſtus & iuſtificās eū, qui ex fide eſt Ieſu Chriſti. Id autē palam eſt factū, quando ſpūs ille declarauit Chriſtū nō eſſe mortuū, quē in cruce affixerant, & inibi ſepelierāt, ſed rediſſe ad patrem, vnde venerat, apud illum viuere, & iā inuiſibilē ac ſublatū ab oculis humanis maiora ꝑſtare per apl'os, ſuo
O ſpū afflatos, ꝗ præſens in terris præſtiterat. ¶ Quare recte dicit, ille arguet mundū de iuſtitia. ſ. vera, non acceptata, quia vado ad patrē. Ita nimiꝝ fiet rebus prædictis, vt illoꝝ iuſtitia arguatur, q alibi ſibi iuſtitiæ ſpem poſuerunt, ꝗ in Chriſtū, & dei iuſtitia fiat illuſtris, quæ bona fide præſtitit humano generi, quod olim ꝑ prophetas ſuos erat pollicitus. Quod mox fore dn̄s teſtatur, inquiens: Quia vado ad patrē per mortē, neq; diu vobiſcū hoc viſibili corpore cōuerſaturus ſum, & tn̄ ſentietis me viuū ac potentē, nihilq; non præſtantē eoꝝ, quæ ſum
pollicitus. Et ſane de iuſtitia, ſpūs ille mundū poſt Chriſti reſurrectionē arguit, quæ poſtea Roma. 4
demū fuit & declarata & cōſummata. Quoniā (vt Paulus ait) Chriſtus traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit propter iuſtificationē noſtrā. Qui etiānum (vt idē inquit) aſcendit Epheſ. 4
ſuper oēs cœlos, vt adimpleret omnia. ſ. de ſe ſcripta, ꝗ ad hoīs iuſtificationē eſſent. Sic quidē (vt dixi) ſpūs arguit mundū de iuſtitia. ſ. eoꝝ falſa, quā iactitantes dei iuſtitiā nō acceptarunt hoīes mundani. Quæ tū declarata eſt, qn̄ ille ad patrē rediens, reſurrexit, & ad cœlū aſcendit.
Quēadmodū facile apparet ex arguitione diui Petri in actis apoſtolicis. Et declarauit, inquā, Acto. 2, 3
Chriſtus iuſtitiam ſuā cœlū ingreſſurus, quippe quod iuſti dumtaxat intrēt, Vnde propheta:
Hæc porta dn̄i, iuſti intrabunt in eā. Quo etenim introitu idē ſe oīno iuſtū eſſe demonſtrauit Pſal. 117
q adeo irreprehēſibilis ſit vitæ, vt Iudæi amplius dicere nequeant, qm̄ hic homo peccator eſt Iohan. 9
& nō eſt ex deo, ſiue quod dæmoniū habuerit, ſiue ſeductor fuerit, ſed q plane iuſtus fuerit ſo- Iohan. 8
lus incōparabiliter, qui oēs iuſtificet, & propter nos iuſtificādos homo ſit natus, & quicqd eo mat. xxvij
attinuit, effecerit. Qui em̄ ad patrē regreſſus eſt, probauit ſe inde veniſſe. Quoniā (eodē teſte)
nemo aſcēdit in cœlum, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hominis, qui eſt in cœlo. Iohan. 3
P ¶ Demum ſpūs ille, inquit Chriſtus, arguet mundū de iudicio. De quo: nimiꝝ de contempto iudicio, quod ipſum fore nō timuit, quaſi Chriſtus iudicandi & cōdemnādi copiā aliquā-
do nō haberet vel habuiſſet, nimiꝝ homo purus, & quidē (vt Iudæi dicebant) peccator, idēq; Iohan. 9
fabri filius & vini potator, At de eo iudicio recte arguet ſpūs ſanctus mundū, qm̄ viderit dæ- Matt. 13
mones paſſim ē tēplis ejci, ad ſignū crucis eiulare, & ad nomē ipſius relinquere corpora ob- Marci. 6
ſeſſa, & animas quoq; à dæmonibus ante cōſtrictas ab inferis ad cœlos ire, vt apud Paulū & Matt. 11.
Euangeliſtā legere eſt, & plane amittere diabolū, ꝗ prius tenuit, quippe ꝙ Chr̄s fortior prin- Ephef. 4
ceps eum vicerit, arma eius, in qbus cōfidit ita abſtulerit & ſpolia diſtribuerit, vt ab inferis ani- Mat. 27
mæ liberæ cum Chr̄o redierint, & ſancti q̊q; nō modo viri, ſed & mulieres & puellæ marty- Lucæ. 11.
res diabolum virtute Chr̄i deuicerint, quē & oēs in Chr̄m credētes vincere poſſunt, ſiquidem Matt. 16
cōtra fidē Chr̄i ne portæ quidē inferi valeāt. Quum, inquā, mundus hæc & hoc genus alia, vl' mox Chr̄o paſſo fieri ſenſit, & poſt Chr̄i aſcenſionē vidit, iuſte nō credēs nec timēs iudicium, à paracleto per ꝓdicationes apl'oꝝ arguitur, qm̄ viderit vere huius mundi principē, id eſt dæmonē, diuina vtiq; ſnīa, obſtinatum eſſe iudicatum, argumēto & ipſum mundum eſſe iudicādum & dānandum, qui dānatum illum ac victum ſequi maluerit in mortē æternā ꝗ Chriſtum quē deus veluti victorē in regni ſui cōſortium ſubuexerit, oīs innocētiæ vitæq; authorē. Sane quum ait de iudicio, arguet, quia princeps huius mundi iā iudicatus eſt, cōſequentē eoꝝ damnationē, qui adhuc illi adhærēt, terribiliter expreſſit, quia videlicet iudicato capite, mēbra q̊q;
pariter ꝓcipitāda creduntur, dicēte iudice, Ite maledicti in ignē æternum, qui ꝑparatus eſt dia- Matt. 25.
bolo & angelis eius. Arguit itaq; & hodierno tēpore ꝑ os prioꝝ Eccleſiaſtum paracletus mūdum, vrgere nō deſinēs, inſtās opportune & īportune, vt in Chr̄m ſaluatorē vnicum credēdo veterē hoīem cum actibus exuat, & nouum in iuſtitia vere induat, ſpem in deum vel ſolū collocās, iudicij q̊q; futuri timidus. Arguit, inquā, ſpūs ꝑ pios ꝓdicatores mundum in vera chari-
tate citra ſiniſtꝝ affectum, ſine ſeditiōe primū de pc̄tō vniuerſo, vt in Chr̄m credat, & iuſtitiā 2. Tim. 4
dei acceptet, in opa ſua nō ſine fide cōfidat, & caueat horribile futuꝝ iudicium, ne cum mundi principe iudicetur, quem iudicatum adhuc imitatur. Atqui ſi deus angelis, vt ſcribit Petrus,
peccantibus non pepercit, ſed iudicio æterno damnauit, & modo iniquos in diem iudicij re- 2. Petri. 2
ſeruare cruciandos non dubitabit.

HOMILIA XLVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.16. Petite & accipietis, vt gaudium veſtrum ſit plenum.

Dominica quarta poſt octauas Paſche.

QVAM ſit pius & benignuus dn̄s noſter Ieſus Chriſtus, quamq; A
ad omnem noſtrā ſalutē propenſus & paratus apud patrē ſuum
& noſtrū patronus idemq; mediator & aduocatus, vel hinc facile
inter alia perquā plurima eſt dinoſcere, q̄d ad nobis neceſſaria pe-
tendū obnixe in hodierno Euāgelio hortat̃. Petite, inquiēs, & ac-
Matt. 7. cipietis, vt gaudiū veſtrū ſit plenū. Et alias. Petite & dabitur vobis
Luc. 11. quærite & inuenietis, pulſate & aperiet̃ vobis. Hinc & Iohannes
1. Iohā. 5 ait. Et hæc eſt fiducia, quā habemus ad deū, q̄a q̄dcūq; petierimus
ſecundū voluntatē eius, audit nos. Et ſcimus, quia audit nos, quic-
quid petierimus. ¶ Et ſanè duæ in Chr̄i verbis occurrūt q̄ſtiōes. B
In quarū vna quærit̃. Quur petendū ſit à deo, quū videat̃ p̄inde ſuperfluū, q̄n quidem p̄r cœ-
leſtis ſciat, q̄ nobis opus eſt añq̄uā petimus? Quo de nec nos vult eē ſolicitos. Inſup q̄m q̄d
Matt. 6 dare ſtatuerit, certo ſit datur⁹, q̄dq; dare nolit, datur⁹ nō ſit, nimirū in ſua volūtate, imutabi
1. Reg. 15. lis, q nō inſtar hoīs p̄nīaꝫ agit. R̄ndeo, nō ideo petēdū à deo, q̄ſi illi quē nihil ab æterno latet
Job. 42 aliq̄d notificemus, verū q̄d petitio ſit ex diuina ordinatiōe modus, q̄ cōſequi oportet, q̄d is
Heb. 4 ab æterno nobis dare cōſtituit. Veluti (vt ex Paulo eſt intelligere) q aliquē ad æternā beati-
Roma. 8. tudinē p̄deſtinauit, ita dedit modū. ſ. orōnes & bona op̄a, ad eandē cōſequendā. Eſt em̄ p̄-
deſtinatio diuina p̄paratio, gratiæ in ſenti & in futuro gloriæ. Nec deerit hæc ipſa nobis
Heb 12. gr̄a, ſi nos gratiæ p̄ negligentiam & pc̄t̄m̄, teſte apoſtolo, nō defuerimus, quā ille vnicuiq;
Actorū. 13 dare paratus eſt. Sic dicunt̃ in actis Apoſtolorū credidiſſe in Chriſtū, quotq̄t erant p̄ordina
ti ad vitā æternā. Sicut em̄, inquā, præuidit & præordinauit hæc aut illa in tēpore ſe daturū
præuidit & p̄ordinauit etiā media, vti orationes & bona opera, q̄bus p̄miſſa cōſequamur.
Actorū. 7. Hinc deus ipſe orōnis interuētu S. Stephani Paulū ſaluauit, ac interceſſiōe diui Petri Cor-
Actorū. 10 neliū ad fidē illuminauit. Et idē ſacrificio Iobi amicis ipſius pepercit.
Iob. vlti. ¶ In altera q̄ſtione quæſitū eſt. Quid à deo ſit petendū? Quādoquidē, vt ait Paulus, Neſci C
Roma. 8 mus q̄d orare vt opteт. Et Iacobus ſcribit, aliq̄t petētes ideo nō accipere, q̄a male petūt: ſi-
Iacob. 4. quidē (vt eſt in Euāgelio) mr̄ filiorū Zebedæi vna cū filijs petitionis paſſa ſit repulſam, quia
Matt. 20 male petebāt. Quid ergo petendū? Reſpōdet hic Chr̄us, petendū vt gaudiū nr̄m ſit plenū.
Nā ita cōtextū puto cōſtruendū. Petite, vt gaudiū veſtrū ſit plenū, & accipietis. Quod autē
plenū eſt gaudiū, niſi ſalus noſtra, cœleſtis patriæ beatitudo? Vbi gaudio oēs ſatiemur, di-
Pſalm. 16 cente propheta. Satiabor cū apparuerit gloria tua. Nimirū, huius mūdi gaudiū plane nihil
1. Iohan. 2 eſt, ſed vanum ac tranſitorium, q̄m & ipſe mundus trāſibit & cōcupiſcentia eius. Et habet
Prouer. 14 (vt plurimū) huius tēporis gaudiū plus fellis q̄ mellis. Eius em̄ riſus (vt eſt in prouerbijs) do-
Eccle. 1 lore miſcetur, & extrema plærumq; luctus occupat. Hinc vidi (inq̄t Eccleſiaſtes) quæ fiunt
cuncta ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas, & afflictio ſp̄ūs. Nō igitur petendū eſt huius mūdi
gaudium, q̄d imperfectiſſimū eſt, ſed vt plenū nobis ſit gaudium, quale eſt ſalus ipſa vera in
Iacobi 1. vita æterna, vbi nulla eſt trāſmutatio, nec viciſſitudinis obūbratio. Itē neq; dolor neq; lu-
Apoca. 21 ctus. Petendū proinde ſolū quo ad eā nobis opus eſt ſalutē. Id q̄d etiānum ſignificauit Ieſus
Chr̄s, admonēs, vt patrē ſuū noīe ſuo petamus: Nimirū, q̄d eſt ſalutē petere. Ieſus em̄ ſalua-
tor interpretat̃, vel angelo ipſo Gabriele interpretāte, ac interp̄tationis rationē reddente.
Matt. 1 Qui in Matthæo ad Ioſeph dicit. Vocabis nomē eius Ieſus. Ipſe em̄ ſaluū faciet populū ſuū
à peccatis eorū. Per eum quidē toti humano gen̄i ſalus fuit futura. Proinde angelus dixit ad
Luc. 2 paſtores. Nolite timere, ecce em̄ Euāgelizo vobis gaudiū magnum, q̄d erit omni populo,
Iohan. 3 Quia natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chr̄s dn̄s in ciuitate Dauid. Et ſanè ipſe à patre
miſſus eſt, vt p̄ ipſum mundus ſaluaret̃. Petendū igit̃ eſt à deo patre noīe Ieſu, q̄d eſt ſalutē,
id eſt, remiſſionē peccatorū & gratiam, & ſic vt plenum ſit gaudium, petere.
¶ Nec quidē aliud eſt petendū, q̄ quod ad eā ſalutē ſit cōducturū. Quo vel pacto tēpora- D
lia quoq; peti poſſunt: nimirū nobis ad eā ſalutē deiq; gloriā adminiculantia. Quēadmodū
2. Para. 1 Solomon à deo ſapiētiam & intelligētiam petitam, vt populū ſibi cōmiſſum recte guber-
Matt. 6 naret gratioſe impetrauit, & longe quidē plura obtinuit. Rectiſſimā aūt petēdi formā de-
Luc. 11 dit Chr̄s in oratione ſua dn̄ica. Pater noſter, &c. Qua de ſuo loco. In qua & ipſe dn̄s ſatis e-
uidenter oſtēdit, poſſe in ſalutē peti tēporalia dicēs. Panē noſtrū quotidianum da nobis ho
die. &c. Ita tn̄, vt omnia in gloriā dei cędant, quæ primo petēda eſt. Quod accipit̃ ex clau-
Matt. 26 ſula, ſanctificet̃ nomē tuū. Et ſanè in ijs om̄ibus forte nō erit abſonū facere, q̄d Chr̄s fecit, q
Luc. 22 calicē à patre, trāſferri à ſe poſtulās, fieri voluit patris voluntatē. Ita & nos tēporalia peta-
Iohan. 16 mus, vbi futura ſint in noſtrā ſalutē, deo p̄inde illa cōmittētes, q ſcit an hęc nobis profint.
Mar. 14
¶ Quem

E ¶Quē rogādi modū vti ſemp, ita maxime velim ſeruandū ab oībus in hebdomada ſequēti,
quæ pcipue ad deū rogatiōibus, imperāte Zenone, à diuo Mamerto, Vienēſi Epō, pro depel
lēdis in hoīes beſtijs, inſtituta, ab eccleſia tandē pie eſt cōfirmata, & ad noſtra vſq; tpa in toto
Chriſtiano orbe ſalutariter obſeruata. Quam ſane Lætaniā, neſcio cur ſchiſmatici nūc abro-
gādā cōtendunt, quū nihil inibi cōſtitutū offendat, qꝫ p ſe deū offendat? Cæteꝝ, qd qro? Quū Pſalm. 1.
videā p iſtos totā perinde religionē pditū iri. Sed nō ſic impij nō ſic, &c. Certe non eſt, ob qd
recte tolli debuerit hæc illa publica Lætania, adeo ſcripturis cōſona, in qua nec petendū tra-
ditur, quod à pietate abhorret. Imò in qua videnť & aguntur, quæ attentius cōſiderata pietatē
& cordiū ad deū deuotionē magnopere promouent. Eſt eñ in primis, aut profecto eſſe de-
buerit hæc lætania publica ex collectione oīm eccleſiæ ſtatuū, cum vtraq; eccleſia tā trium-
F phante q̄ militāte ad deū orātiū inſtituta. ¶Primo, vt propter nomē ſuū ſanctū, propterq́; Pſalm. 13
paſſionē & mortē ſuā nos ſuos fideles & addictos, exaudire digneť, qui adeo peccauimus oēs
& iniqua egimus, factiq́; ſumus inutiles oēs, gloriæ ipſius negligētes & immemores, vt meri-
to ad omne ſuppliciū nobis iraſcať, vndeq́; nobis oīa mala & aduerſa obueniūt. Exēplo Be- Judith. 7
thulieſiū ab Holopherne crudeľr obſeſſoꝝ, q & ipſi ad modū proceſſionis (quā vocāt) collecti
cilitio induti ac ieiunio macilēti ad deū ita orabāt. Peccauimus cū p̄ribus nr̄is, iniuſte egimus,
iniqtatē fecimꝰ. Tu q pius es miſerere nr̄i, & in tuo flagello vindica iniqtates nr̄as, & noli tra-
G dere cōfitētes te, pplo q ignorat te, vt nō dicāt inter gētes, Vbi eſt deus eoꝝ? ¶Secūdo, vt
nobis oībus, vel maxīe rectoribus, q in aliqua ſunt ſublimitate cōſtituti, bona & ſalutaria præ- 1. Reg 12
ſtet, vtpote remiſſionē pctōꝝ, ac mētis, corpiſq́; ſanitatē, cōcordiā & pacē, & hoc genꝰ reliq. 4. Re. 20
Sic p pluuijs petijt Samuel. Sic Ezechias p vita ſua proroganda, & īpetrauit. Sic Paulus pcipit 1. Timo 2
H orari pacē & vitā trāquillā in oī pietate & caſtitate. ¶Tertio, vt à nobis ī ſalutē oīa aduerſa
tā pſentia q̄ imminētia, & corpoꝝ & reꝝ, vtpote peſtilētiā, famē, bellū, morbos, aquaꝝ inun
datiōes, grādinūq́; pericula, & ſi q̄ ſunt ſilia, auertat. Sic aplus ſe cupit oratiōibus Corinthioꝝ 2. Cor. 12
à periculis & tribulatiōibus liberari. Sic pro Petro in carcerē miſſo ſine intermiſſiōe ab eccle- Actoꝝ. 12
ſia fiebat oratio. Sic Moyſes orat, vt tonitrua & grādines deſināt. Sic idē, vt ſoror Maria à le- Exodi. 9
pra, q̄ ob cōtra Moyſen murmur infecta erat, mūdeť, orat. Sic Dauid rogauit, vt ceſſaret peſti Nume. 12
I lentia. ¶Quarto, vt oēs grās deo agamus pro ipſius in nos miſcdia, illi benedicamus, illi oīa 2. Re. 24
cōmittentes. Et hic ſane petitionū ordo, ex verbo Pauli ad Timotheū eſt receptus, quū is ait. 1. Timo. 2
Obſecro igiť primū oīm fieri obſecratiōes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro
oībus hoībus, & oībus qui in ſublimitate ſunt cōſtituti, vt quietā & tranquillā vitā agamus in
omni pietate & caſtitate. Hoc eñ bonū eſt, & acceptū corā ſaluatore nr̄o deo, qui oēs hoīes
vult ſaluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Quod aūt hæc lætania ad modū (vt loquunť)
proceſſiōis & multitudinis collectæ fieri cōſueuit, nec rōne, nec inſtitutiōis imitatione caret. Matt 28
Si eñ Chrs ſe pſto eſſe pollicitus eſt, vbi duo aut tres in noīe ſuo fuerint cōgregati, q̄to magis Jacobi. 5
vbi plures, inter q̄s nō dubitať eſſe, q deo grati ſunt, quū mutuo pro ſe oēs orāt. Hinc Iacobus
ait: Orate pro inuicē, vt ſaluemini, multum eñ valet depcatio iuſti aſſidua. Maxime, qa hmōi
proceſſio ſit excellentis fidei & humilitatis, q̄ apparere ſolet ex tā obedienti & vnanimi colle Jacobi. 1.
ctione. Quàm aūt fide & humilitate ad exauditionē opus ſit, ex hoc Iacobi patet: Poſtulet aūt
nihil hæſitās in fide. Et Chriſtus q̄q; ait: Oīa quæcunq; petieritis in noīe meo, credētes acci- Matt. 21
K pietis. ¶Eā vero humilitatem pariter & obedientiam atq; fidē, facile argui putamus ex tri- Crux in Proceſſione
umphali crucis ſigno, quod in omni proceſſione antefertur: Nimiꝝ, quo teſtamur nos eē ad-
iuratos milites eius, qui in eo ſigno mundū & eius principē vicit, ac nos à captiuitate diaboli-
ca redemit: quo etiā nō dubitamus, nō modo nos eundē diabolū vincere, ſed & procul à no-
bis p fidem fugare. Quādoquidem qui olim habebāt ſignū Thau. T. (quod figurabat ſignum Ezech. 9
ſanctæ crucis) in frontibus, nō occidebātur, ſed illæſi ſeruabanť. Significaťq́; eo ſigno triūphus
Chriſti cōtra diabolū per mortē, quēadmodum vexillo alicuius belli imperatoris victoria no
H tatur. ¶Sileo reliquas huius ordinis & lætaniæ cerimonias ad pietatē in populo & deuoti-
onē prouocandā maxīe profuturas: nimiꝝ re ipſa aliquid ſacri ſignificātes, q̄ & ex ſcripturis Johel. 2
originē traxiſſe oīno dignoſcunť, in qbus diciť Canite tuba, ſanctificate ieiuniū, vocate cœtū,
cōgregate pplm, ſanctificate eccleſiā, coadunate ſenes, congregate paruulos, & ſugētes vbera 2. Par. 20
matris, dicētes. Parce dñe, parce pplo tuo, & ne des hæreditatē tuā in pditionē. Sic Ioſaphat
rex Iuda, cū cognoſceret maximā multitudinē filioꝝ Moab & Ammonitaꝝ ac habitatorum
mōtis Sayr cōtra ſe venire, cui reſiſtere haud potuit, proceſſionē īſtituit, & ieiuniū īdixit ad ro
gādū dñm. Cōgregatoq́; Iuda de vrbibus ſuis veniētibus ad pcandū dñm, Ioſaphat in medio
ſtās, orauit: Dñe deus patꝝ nr̄oꝝ, tu es deus in cœlo & dñaberis cūctis regnis gētium, in manu
tua fortitudo & potētia, nec quiſq̄ pt reſiſtere, nec eſt ad quē cōfugiamus, niſi ad te, q vincere
M poteris. ¶Ecce pceſſionū & lætaniaꝝ origo: Nā inde & religioſe apud nos cœptæ ſunt hr̄i
hmōi pceſſiōes, deo plerūq; ſemp acceptę & hoībus ſalutares, mō fiāt ſuo ordine & affectu ex 1. Cor. 16
multiplici hoīm ſtatu cōſtitutę: q̄s & apľus videť approbaſſe: quū ait ad Corint. Quoniā & ad

hac eripiet nos de tribulatiõe, adiuuãtibus & vobis in oratiõe ꝓ nobis, vt ex multarum facierum
pſonis, eius, q̃ in nobis eſt, donatiõis, gratię agant pro nobis. Vides ex multitudine virorum
& mulierum orantiũ, cõfidentiã Paulũ hauſiſſe ereptiõis, vt ſic exaudita multitudine, tota mul
titudo ad gratiarũ actiones deo rependẽdas obligaret. Hęc & hoc genus alia velim vos non
Matt. 6 mõ attẽdere, ſed & imitari, vnanimesq́; oẽs deũ petere, vt gaudiũ vr̃m ſit plenũ. Id q̃d cer-
Luc. 11 tõ fiet, vbi petierimus eius ſanctificari nomẽ, vt & nobis remittat pc̃tã nr̃a, daturus q̃ ſalu-
taria ſunt: q̃ aũt aduerſa ſunt ad voluntatẽ ſuã auerſurus. Idq́; ipm̃ vel hac maximè anni tẽ-
peſtate, qua (vt plurimum) bella suboriri incipiũt, & peſtilẽtia, atq; fames, fructibus deniq;
terræ pericula vel maxima imminere. Quorum cauſa hoc potiſſimũ tempore letaniæ ſunt
inſtitutæ, tum etiam vt per eas humiliati & extenuati Chriſtum cœlos aſcendentem, ſequi
poſſimus, vbi certè gaudium noſtrum erit plenum.

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Marci 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. &c.

In ferijs dominicæ glorioſeque Aſcẽſionis.

QVANTA ſit huius die Aſcenſionis in cœlũ Ieſu Chriſti ſolẽni- A
tas, inde patere putamus: q̃d in ea tã qui in cœlis ſunt, & apud in-
Eſaiæ 14 feros olim detẽti, & hoĩes in terra agentes, gaudij ſingularis facti
ſint participes. In ea nãq; angeli ſunt gauiſi, q̃d ſuã ipſorum ruinã de
Luc. 15 pc̃tõ Luciferi inibi viderũt reſtaurari: ſiquidẽ per Chr̃m dñm ſuũ
nõ vnã tm̃ ouem de centũ in deſerto pditã, ſed multa milia & in-
Ephe. 4 uenta & de pc̃tis & pęnis liberata, cũ eo in cœlũ aſcendere cõſpe-
xerint. Chr̃s em̃ hodie, apl̃o teſte, in altũ aſcendẽs, captiuam duxit
captiuitatẽ, dedit dona hoĩbus. Quẽ vti verum triumphatorẽ veni-
entẽ ipſi angeli vidẽtes, haud dubiè ꝑ hoc ꝓphetæ verbũ alterna-
Eſaie. 63 tim interrogarũt. Quis eſt iſte, qui venit de Edom, tinctis veſtibus de Boſra? ¶ Gauiſi q̃q; B
ſunt apud inferos, iuxta Zachariã, in tñbris ſedẽtes, qui ob originale pc̃m̃ inibi, vel q̃libet
Luce. 1 alioqui iuſti, diu detẽti, hodie ſpoliatis inferis cũ Chr̃o cœlũ aſcenderũt. Id q̃d aplus paulo
Coloſſ. 2 añ & alias teſtat. Qm̃ inquiẽs, expoliãs principatus & ptãtes, traduxit cõfidenter, palã illos
Miche. 2 triumphans in ſe ipſo. Q̃d & propheta arguit. Et trãſibit, inquiẽs, rex eorum corã eis, & dñs
in capite eorum. ¶ Gauiſi & in hac ſunt die, & gaudere debẽt hoĩes in terra agẽtes, q̃d vide- C
Ephe. 4 rint hodie oĩa, quę ad humanã ſalutẽ pertinẽt, eſſe cõpleta. Q̃d Paulus atteſtãs. Aſcẽdit, in-
quit, Chr̃s ſup oẽs cęlos, vt adimpleret oĩa. Qui q̃q; cognorũt hodie primũ eſſe iter pateſa-
Miche. 2 ctum, vnde ꝑ pc̃m̃ inobediẽtiæ aberrarũt, vtpote ad cęleſtia regna, Chr̃o iſthuc añcedẽte.
Quod ꝓpheta itidẽ cõmonſtrãs ait. Aſcẽdit em̃ pandens iter añ eos. Vñ ſe verè & incõpa-
Pſal. 117. rabiliter iuſtũ, & à ſe ſolo verã iuſtitiã emanare oſtẽdit, qui ꝑ eã portã, qua, vt Dauid adfir-
mat, iuſti intrãt, ingreſſus eſt. Gaudeãt, inquã, & lætentur hodie quiq; afflicti & anguſtiati
Pſal. 46. hoĩes, q̃d hodie agnoſcũt, quia Chr̃s poſt paſſionẽ ſuã cęlos cũ iubilo aſcẽdit, qm̃ poſt triſti
2. Tim. 2 tiam ſequat gaudiũ, poſt laborẽ requies, poſt ignominiã gloria, poſt certamẽ corona, poſt
Matt. 5 victoriã triumphus, Et ſanè copioſa de omnibus bonis operibus merces in cęlo. Id q̃d & in
4 Reg. 2 Helia, apud Iudæos dei nomen pdicãte, & Chr̃m patientẽ & aſcendentẽ in figura referẽte
euidenter teſtatũ eſt: nẽpe, qui varijs hic agitatus pſecutionibus, fuga, mortis cõminatione
& opprobrijs ꝓ iuſtitia & æquitate, & demũ oĩbus exanclatis laboribus, curru igneo & e-
quis igneis in cœlũ raptus eſt. ¶ Deniq; in hac die gaudeant ac toto corde tripudiẽt chri- D
ani hoĩes de tã ſacroſancto huius diei Euãgelio, nulli nõ toto pectore amplectendo, q̃ nihil
eſt grã & ſalute plenius. Quo ſane quicq̃d fuit veteris inſtrumẽti ac legis onerũ ac vinculo-
rũ, adeoq; eius operum externorum & cęrimoniarum diſrumpit, & duobus dũtaxat ad beatitudi-
Actor. 15 nẽ medijs dono datis fide. ſ. & baptiſmo, proncit: Nimirum, q̃d (vt Petrus ait) neq; apl̃i neq;
ipſi antiqui patres portare potuerint. O igit ſanctũ Euangeliũ, imẽſa animi lætitia differ-
tũ, quo oĩs continet gratiæ & miræ liberalitas, adeoq; peccati cõdonatio, & multo maximũ
dei Opt. erga nos bñuolentiæ teſtimoniũ: quo quicquid hũano gñi factũ eſt ꝓmiſſionũ in
ſalutẽ æquè vti in ſcopũ refert. Veneranda igit hæc eſt dies vel ob tã venerandũ & ſalutare
Euangeliũ: certè oĩbus modis extollendũ decantandũq;, q̃ omnibus omnis ſalus certò pro-
mittit. Quod, obſecro, hoc eſt Euãgeliũ? ¶ Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus e- E
rit. Hoc ſanè Euãgeliũ, vniuerſis hoĩbus neceſſariũ, ne quẽ lateret Chr̃s eius author omni
Marc. 16 creaturæ. i. omni homini (q̃ cũ vniuſcuiuſq; creaturæ natura participat) apl̃os pdicare iuſſit.
Heb. 10 Eũtes, inquiẽs, in mũdũ vniuerſum, pdicate Euãgeliũ omni creaturę. Nõ inq̃t, pdicate Phi-
Coloſſ. 2 loſophorum dogmata, poetarum figmẽta, Moſaicę legis cęrimonias (q̃s nũc velut vmbras ad lu
cẽ Euãgelicę veritatis euaneſcere optet) phariſęorum cõſtitutiunculas, ſed ea, q̃ ſola pſtãt ve-
rã & innocẽtiã ac pietatẽ, q̃q; ſola vos deo charos reddũt, vereq́; felices. Prędicate inq̃t, fidẽ
& baptiſ-

Digitized by Google

& baptiſmū,q̄ vel duo in hoc q̄d om̄i creaturæ denuntiādū eſt,Euāgelio cōtinenſ. Siquidē
qui crediderit & baptizatus fuerit ſaluus erit. Euāgeliū hoc eſt Ieſu Chr̄i, redēptoris, ſalu-
tiſq; oīs autoris,q̄ ipē arguit ad ſalutē fide eē opus & baptiſmo,idq; ipm om̄i homini denū-
tiatū iri,q iuſtificari velit,qm̄ nō credēs cōdēneſ.Qd̄ pfecto eius apl̄i tā diligenter q̄ fideli- Pſal. & Roma.10
ter nuſq̄ nō docuerunt,veluti paſſim in illoꝝ eſt actis atq; ſcriptis videre:qbus haud ſemel Heb.11.
F admonēt,fide ad ſalutē opus eē,oportereq; accedētē ad deū credere. ¶Qd̄ vtiq; nr̄i noui
pcones nō tā recte q̄ crebro inculcarūt:fidē verbalē nō etiā realē(vt ita dixerim) gloriātes,
qui adſeruerūt,ad hoīs iuſtificationē ſufficere,vt credaſ,interim bona opa miſero popello
paruipendētes,vñ nihil nō negligētię ſubnatū videmus.Pręterea,qd āt & q̄uo credaſ,ne-
mo ipoꝝ hactenus errāti plebi declarauit.Quā eqdē ne diutius ſuſpēdā latere nolim,Eum
fore ſaluū,q(vt apl̄us teſtaſ)credit,qa de⁹ eſt,& inquirētibus ſe remunerator ſit. Sanè quia Heb.11
deus ſit credens,vnū eſſe deū,eūdēq; pſonis trinū & eſſentia vnū,vtpote,patrē,filiū,& ſpm̄
ſanctū deū credit:Nimiꝝ,vnitatē in trinitate,& trinitatē in vnitate.In q̄ quidē trinitate ni
hil ſit prius aut poſterius,nihil maius aut min⁹,ſed totas tres pſonas ſibi eē coeternas & co-
equales.Cuius teſtimoniū affert Iohānes.Qm̄ tres,inquiēs ſunt,q teſtimoniū dāt in cœlo,
Pr̄,verbū,& ſpūs ſanctus,& ij tres vnū ſunt.Deniq; q credit,quia de⁹ ſit inquirētibus ſe re-
munerator,is indubiè credit Chr̄i Ieſu hūanitatis myſteria & diſpēſationē:q̄ñqdē credēs
vnū deū remuneratorē inquirentiū ipm,credit ipm hr̄e puidētiā de ſalute humana.Mod⁹
aūt eius puidētię,q̄ ille humanę ſaluti puidit,incarnatōis eſt myſteriū,q̄ creduntſ oīa, qbus
Chr̄s humanū genus deo pr̄i recōciliauit,idq; ipm à pctīs vel ſolus iuſtificauit ſine aliq̄ nr̄o
merito,q̄d nō fuit,quum p fidē gr̄a Chr̄i ſaluati ſimus.Quibus aūt nos ille deo recōciliauit, Titum 3
ſunt,quæ de eo in apl̄oꝝ ſymbolo apertius cōtinenſ. Ita em̄ credēs,credit q̄d Petrus credi Roma.3.
dit.Tu es,inquiens ad Ieſum,Chr̄s filius dei viui:Super q̄ idē ſe eccleſiā ſuā ædificatuꝝ ad- Matt.16
firmat.Similiterq; credit,q̄d Martha credidit,q̄ dixit.Ego credidi,qa tu es Chr̄s,filius dei, Iohā.11
qui in hunc mundū veniſti.ſ.ob ſalutē hoīm factus hō,& q̄ hoīs ſunt paſſus. Quod ipſemet Luc.19
affirmās.Venit filius,inquit,hoīs q̄rere & ſaluum facere q̄d perierat. Et Paulus ait.Fidelis 1.Tim.1
ſermo,& oī acceptōe dignus,qa Chr̄s Ieſus venit in hūc mūdū,pctōres ſaluos facere.Cui⁹
& Petrus nos admonet.Sciētes,inquiēs,q̄d nō corruptibilibus auro vel argento redempti 1.Petri.1
eſtis,ſed ptioſo ſanguine q̄ſi agni imaculati Chr̄i & incōtaminati.Et Iohānes q̄q;. Filioli, 1.Iohan.2
ait,mei,Hęc ſcribo vobis,vt nō peccetis.Sed ſi qs peccarit, aduocatū habem⁹ apud patrē,
Ieſum Chr̄m iuſtū.Et ipē eſt ppitiatio pro pctīs nr̄is,nō pro nr̄is tm̄,ſed p totius mundi.
Iuſtitia em̄ dei,vt teſtaſ apl̄us,p fidē eſt Ieſu Chr̄i,in oēs & ſup oēs,qui credūt in eū. Ideo q Roma.3.
in illū credit,ac vere firmiterq; haud ſecus atq; in vnicū ſuū redēptorē cōfidit, nihil ſuis viri
bus tribuēs,eundēq; adfirmat fore ſaluū Euāgeliū hodiernū:Nō vero credentē iri dānatū.
Qd̄ & alibi veritas ipſa teſtata,Sic,inquit,deus dilexit mundū,vt filiū ſuū vnigenitū daret, Iohan.3
vt oīs qui credit in eū nō pereat ſed habeat vitā ęternā:Miſſus em̄ eſt,vt mundus p ipm ſal-
ueſ.Qui credit in eū,nō iudicaſ.Qui aūt nō credit,iā iudicatus eſt,qa nō credit in noīe vni-
geniti filij dei,i.q̄d Chr̄s ſit dei filius,à q̄ vel ſolo nr̄a eſt ſalus & oīs iuſtificatio.Qd̄ in multis
Euāgelioꝝ locis Chr̄s,maxime tū hodie,adfirmat,inquiēs,Qui crediderit & baptizat⁹ fu-
G erit ſaluus erit. ¶Q̄uo ſaluus erit credēdo?Qm̄,Rn̄deo,fide mūdum.i.mūdi cōcupiſcen-
tias & delitias vincit.Tn̄ Iohānes.Hęc eſt victoria,q̄ vincit mundū,fides nr̄a.Saluus erit,qa 1.Iohā.5.
fide tentatōes diaboli vincimus.Vñ Paulus.In oībus ſumētes ſcutū fidei,in q̄ poſſitis oīa te
la inimici ignea extinguere.Salu⁹ erit,quia fide placebit deo,ſine q̄,teſte apl̄o, placere deo Ephe.6
nullus p̄t.Saluus erit,q̄d fide multa mala ſuperare p̄t.Siquidē per fidē ſancti extinxerūt ipē Heb.11
tū ignis,& regna vicerūt & bella.Saluus erit,qm̄ dignior fiat fide:Nimiꝝ,qua aīa ſit deifi- Oſee.2
lia.Vñ propheta.Deſpōſabo te mihi in fide.Saluus erit,qa fide cor ipſius(vt ait Petrus)pu Actoꝝ.15
rificaſ.Saluus erit,qa fide,Paulo teſte,iuſtificaſ.Saluus erit,quia exaudiſ in oronibus ſuis. Roma.3.
Vñ dn̄s ait.Oīa q̄cunq; orātes petitis credite,qa accipietis,& fiet vobis.Et Iacobus. Poſtu Marci.11
lat aūt in fide,nihil hęſitās.Saluus erit,qm̄,neceſſitate poſtulāte,miracula opabiſ.Vñ pro- Iacobi.1
pheta.Oīa opa eius in fide.Et hodie Chr̄s ait.Signa āt eos,qui crediderint hęc ſequenſ.Sal Mar.vl.
uus erit,quia ęterna vita & ſalute viuet p fidē.Vñ propheta.Iuſtus meus ex fide viuit.Et a- Roma.1
poſtolus.Qd̄ nūc viuo,in fide viuo filij dei,vita.ſ.gratię,poſtea glorię.Et alias Euāgeliſta. Abacuc.2
Qui credit in eū,habet vitā æternā.Et ita intelligiſ hodiernū Euangeliū.Qui crediderit,& Galath.2
baptizatus fuerit,ſaluus erit. ¶Lętiſſimū eſt Euāgeliū igiſ,q̄ ad æternā ſalutē opus dūta- 1.Iohā.5.
xat eē fide & baptiſmo inſtruimur:Nimiꝝ,pinde atq; ſacro gratiæ,q̄ inibi credētibus cō-
ferſ,ſymbolo efficiēte inſtrumētali,q̄ baptizati æquè ac ſignati ſeſe ab oībus ſuoꝝ pctōꝝ
ſordibus gratuito bn̄ficio mortis Chr̄i liberatos,eoq; in numeꝝ filioꝝ dei coaptatos cōfi-
dāt.Atqui neceſſariū eſt vltra fidē,vt quis ex aqua & ſpū ſancto.i.ſacro baptiſmi fonte,re- 1.Iohan.1
naſcaſ,alioqui nō poſſit introire in regnū dei.Hinc cōiunctim hodie dixit Chr̄s. Qui credi
derit & baptizatus fuerit,ſaluus erit,nec opus eſt re ad vitam æternam alia. Iohan.3

¶Cæterū,obijciunt nonnulli:Non proinde neceſſarium eſt , vt operemur opera bona,etiā H
mortali peccato morientes,quoniam eam ad iuſtificationem neceſſaria eſſe non videnť:ſiqui
Iohā.3 dem increduli tantūmodo damnanť,nō etiam credētes,vel quālibet pctōres.Id q̄d latius alibi
1.Cor.3. corroborat Chrūs. V t omnis(inquiēs)q credit in eū.ſ.Chrm,nō pereat,ſed habeat vitā æter-
nam.Accedit Aplī dictū:Fundamentū eñ nemo aliud ponere p̄t.Et paulopoſt:Si cuius opus
arſerit,detrimētum patieť.Ipſe āt ſaluus erit,ſic tñ quaſi p ignē.Per ſundamentū āt intelligiť fi
des,&ideò ſi ſup hoc fundamēto ponanť opa cōbuſtione digna,ꝓpter illa hō punieť ad tp̄s,tñ I
ſaluabiť finaliter.Hęc iſti. ¶Equidē hoc erroneū adſeruerim,& à veritate alienū.Siqdē ho-
Gala.5 mines ꝓpter pctā mortalia dānanť,vel Aplo teſte,q ait:Manifeſta ſunt opa carnis,quæ ſunt,
fornicatio,immūditia,īpudicitia &c.q talia agunt,regnū dei cōſequenť minimè.Ad quē aliàs
Gala.5.6 rñdeť,qd intelligiť de pctis venialibus,p qbus homines tp̄aliter igne purgatorij puniunť. Ad
Chrm vero rñdeo,eū loqui de his,q fide formata credūt,id ē,quæ opať,vt aplus ait,p dilectio
Mat.vlt. nē,quā neceſſario ſequunť haud ſecus atq; bonæ veræq; fidei teſtimonia,bona opa. Quē ſanè
intellectū ipſemet Chrs innuit aliàs,inquiēs:Eūtes ergo docete oēs gētes, baptizātes eos in no
mine pr̄is & filij & ſpūs ſancti,docētes eos ſeruare oīa,q̄cūq; mādaui vobis. At q̄ mādauit ſer
Matt.19 uāda Chrus?V tiq; dei mandata,eoipſo dicēte:Si vis ad vitā ęternā ingredi,ſerua mādata.Quæ
Mar.10 ſunt?Nō homicidiū facere,nō adulterare,nō facere furtū,& reliq̄ : honorare parētes , ꝓximū
Lucæ.18 vt ſeipſm diligere,ī ſumma.i.nō peccare ſed opari bonū.Qd Petr⁹ declarās ait:Qui vult videre
1.Pet.3
1.Petri.2, dies bonos,declinet à malo & faciat bonū.Qui & pauloañ credētes admonet ad bona facta,vt
p ea ab īfidelibus cōſidereť,vt & ipſi deū inde glorificēt.Et nimirū qd aliud toto doceť euāge
lio,q̄ vt bñ opemur & malū vitem⁹?Id q̄d faciūt vere credētes,qm̄ fides pctm̄ excludit,vt nup
Iaco.2. diximus.Quā fidē Iacobus ſine opibus oñdi poſſe nō putat. Nō eſt igiť,q̄d de fide ſine opibus
p̄ſumam⁹,q̄ ſine opib⁹ ſicut corp⁹ ſine ſpū mortua ē:ſiqdē vera fides ſit,q̄ in eo q̄d verbis dicit
moribus nō cōtradicit,& credit ille,q exercet operādo q̄d credit. Ille ergo ē,q ſaluus erit. Illū,
inquā,verè notat Chri euāgelium,quo dr̄:Qui crediderit & baptizatus fuerit,ſaluus erit.

HOMILIA QVADRAGESIMAOCTAVA DE EO, QVOD ſcriptum eſt:Iohannis.15.16. Hæc locutus ſum vobis vt non ſcandalizemini.

Dñica poſt Aſcenſionis.

IESVS CHRISTVS, quia deus & hō, futurorū præſcius,ſciens A
Aplos ſuos ob Euangelicā veritatē,& multa & horrēda mala paſſu-
ros,vel ideò eos p̄monuit,quo ad hmōi mala ſuſtinēda , animos ſuos
& præpararēt(qm̄ minus offendunt,quę p̄uidimus,& ad quę obfir-
mauimus animū,anteq̄ incurrāt)& ne ſcādalizarenť,& ne animo ꝓ
pterea cōſternati,vel ab euāgelio deficerēt,vel Chrm negarēt,vl mi
nus rectè ac piè de ipſo ſentirēt.Id q̄d facere pleriq; ſolēt,qbus aduer
ſitates & tribulatōes p̄ter expectationē obueniūt,vel q fide ſunt atq;
aīo infirmi imbecillesq;,quales fortè fuiſſent futuri Apli, à dño eorū
malorū,quę ipſis forè ſciebat,antea nō p̄moniti,q certiores,mala,quę
inciderūt,fortiter & infractis animis ꝑtulerunt,adeoq; nō fuere ſcādalizati,vtpote ab euāge-
Actor.5, licā ꝓfeſſione nō deficiētes,vt etiā(teſte Euāgeliſta)gaudētes iuerint à cōſpectu cōcilij,qm̄ di-
Roma.8, gni habiti eēnt,ꝓ noīe Chri cōtumeliā pati.Et hoc ſanè Paulinū ꝓculdubio exclamaſt:Quis
ergo nos ſeparabit à charitate Chri? tribulatio? an anguſtia? an fames? an nuditas? an piculū?
Pſalm.43 an pſecutio? an gladius? Sicut ſcriptū ē:Quia ꝓpter te mortificamur tota die,ęſtimati ſumus ſi
cut oues occiſiōis.Sed in ijs oībus ſuperamus ꝓpter eū q dilexit nos.Certus ſum,qa neq; mors
neq; vita,neq; angeli,neq; pricipatus,neq; virtutes,neq; inſtātia,neq; futura, neq; fortitudo,
neq; altitudo,neq; ꝓfundū,neq; creatura alia poterit nos ſepare à charitate dei,q̄ ē i Chro Ie
ſu dño nr̄o.Tantū ſane potuit apud illos firma in Chrm fides,& pr̄na malorū p̄monitio, q re-
1.Pet.2 cordabanť eiuſmodi ſibi mala à dño ſuo fuiſſe p̄dicta:nō neſcij,q̄d & ipſe dn̄s talia paſſus eēt, q
& eius cā paterenť,cui⁹ veſtigia in paſſiōibus ſequi oporteret.Recte igr̄ Chrus hodie ad illos &
ad nos oēs ait:Hęc.ſ.de vr̄is futuris ꝓpter nomē meū tribulatōibus & aduerſitatibus,ideò vo-
bis locut⁹ ſum,ne ſcādalizemini.¶Scādalizanť āt(vt dicam⁹,q̄d potiſſimū dicere cōſtituim⁹) B
qui ſibi à recto deficiēdi vl p impatiētiā vl p ſuſpitionē vl q̄uis alio mō anſam arripiūt, vl qui
à bono ꝓpoſito p alicuius occaſiōis offendiculū retrorſum cōuertunť,veluti q temerario alicu
ius exēplo ad ſpernēdā receptā eccliæ cōſuetudinē maiorūq; authoritatē ſextis ferijs carnibus
1.Cor. veſcereť,qui ſane peccaret,vtiq; pctō cōtemptus,inobediētię,temeritatis,& ſeditiōis , & qdē
adeò,vt Paulus dixit:Si eſca ſcādalizat frēm meū,nō māducabo carnes in ęternū,ne frēm meū
Mat.18 ſcādalizem.Et nimirū ſcādalizare ꝓhibemur,Chrus eñ dn̄s & princeps nr̄:Væ mūdo,inquit
à ſcandalis. Et væ illi per quem veniunt ſcādala.Siquidē illi qui vnū de puſillis, qui in ipſum
credūt

Digitized by Google

credũt, ſcãdalizat, expediat, vt in collo eius ſuſpendat mola aſinaria, & demergat in ꝓfun-
dũ maris. Hinc ne ipſe quẽquã ſcandalizaret. i. ad peccandũ occaſionẽ daret, tributũ, ad ꝙd
C nõ aſtringebat, ſoluit. ¶Illud tñ ſciẽdũ velim, eos, ꝗ ſcãdalizant, ſemp, grauius tñ & leui matt. xviij.
us peccare: nẽpe ꝙd à bono ꝓpoſito deflectentes ſciũt ſe pctm̃ facere, à ꝗ, iuxta ꝓphetã & a-
poſtolũ, ſemp ſit declinãdũ & ad bonũ tẽdendũ. Hinc dñs iubet vitãdos, ꝗ nos ſcãdalizant, Pſalm. 36
qñ pcipit mẽbra abſcindere, ꝗ nos ad peccãdũ ꝓuocãt. Qñquidẽ oculus dexter. i. cõſangui 1. Petri. 3
neus vel maxime ſocius, ſcãdalizãs eruẽdus ſit & abijciẽdus, qa expediat, vt vnum mẽbrorũ Matt. 5
pereat, ꝗ totũ corpus in iehennã ignis mittat: Nimirũ ſcãdalizãtes vel quãlibet amici (qui Matt. 18
per mẽbra intelligunt) vitãdi ſunt, ne ſi cũ pditis in hac vita partẽ hr̃e volumus, ſimul cũ illis Marci. 9
in futura pereamus, qm̃ melius ſit, ſolũ fieri ſaluũ, ꝗ cũ pluribus perire. A ſcãdalizãtibus igit Luc. 17
ſocijs fugiendũ eſt, ne ſcãdalizati dãnemur. At fugimus, à qbus vel loco ſeparamur, vel cũ
D ipſis mala ſuadẽtibus nõ cõſentim⁹. Habes igit quõ ſcãdalizati ſemp peccãt (leuius tñ igno
rãtes) doctrina Chr̃i & ratõe, qa norũt ſe male agere. ¶Scandalizãtes vero nõ itidẽ, nẽpe
qui peccãt, ꝗties ex ſua culpa, ſuoq; pctõ, alijs ſunt occaſio ad peccãdũ, vt ꝗ temerè die vene
ris veſceret carnibus, nõ proximũ ſuũ de ſua vel neceſſitate vel ꝗlibet alia cauſa pmonẽs, cõ-
tra veterẽ. Eccleſiæ cõſuetudinẽ alios infirmiores ad veſcendũ, & ita ad contẽnendã maio-
rũ autoritatẽ pelliceret, de ꝗ Chr̃s & apl̃us ſupra loquuti ſunt: Vel ꝓceres ꝗ male viuendo
ſubditis malũ exẽplũ prębẽt, qbus bonis opibus ceu lucerna quadã plucere deberẽt. Et p-
fecto ſemp peccãt, ꝗ ſcãdalizãt ex re p ſe mala ſiue negligẽdo ꝙd pceptũ eſt, ſiue agẽdo ꝙd Matt. 5
prohibet: quippe, ꝙd vel alioqui erat vitãdũ, etiã ſi nullũ hoĩem offendiſſet: ſiquidẽ dei ocu
E los offendat. ¶Nõ aũt peccãt ſcãdalizãtes, qñ nõ ex ſua ſed ex ſcãdalizatorũ malitia ſcã-
dalũ attrahit, ꝙd fit in dicẽdo ritè veritatẽ vitæ, iuſtitię & doctrinæ. Sic quidem Chr̃s adeo Matt. 15
nõ ꝓprie ſcãdalizauit Iudæos, ſcribas & phariſæos, qñ aduerſum illos de eſcis, de in ſabba- Matt. 12
to ſanãdo, de carne ſua veſcẽda diſputauit, vt etiã monitus de offenſis phariſæis, ſerio rñde- Johan. 6
rit. Sinite illos, cęci ſunt, & duces cęcorũ, ſed mẽs illorũ puerſa & malitia eos ſcãdalizabat, ꝗ
in verbis veritatis Chr̃i, & in opibus diuinitatis ſcãdalizabant, & qdẽ nõ ignorãtes. Nõ igi
tur ꝙd vel ad fidẽ vel iuſtitiã vel veritatẽ attinet, dimittẽdũ eſt ꝓpter ſcãdalũ aliorũ: vtcũq;
F inibi exẽplo Chr̃i putarim piè & cautè agendũ. ¶Qñquidẽ (ꝙd ppetuo notandũ velim)
etiã dãnandi ſint, ꝗ vtiliter ſcandalizãt: nimirũ, ꝗs deus nõ ſcd̃m vtilitatẽ, ꝗ inde prouenit,
ſed ſcd̃m ſcandalizãtis intentionẽ. i. ſcd̃m exitũ, quẽ qui ſcãdalizat intẽdit. Bona nimirũ fu Johan. 11
it Chr̃i crucifixio nõ tñ bñfecerũt, qui eũ crucifixerũt, qm̃ nõ crucifixerũt, vt bñfacerẽt. Sic
deus Opt. ſemp iudicat opus ex intẽtione peccãtiũ, nõ ex euẽtu cõmodorũ inde ꝓuenien-
tiũ, ꝗ ipſe ſolus facit, & vtiliter diſponit, ꝗ tã eſt bonus, vt ex malo etiã bonũ eliciat. Sic pla-
ne vereor, nõ oẽs bñmeritos, qui ijs annis adeo tumultuoſe pdicarũt Euãgeliũ, veluti olim Philip. 1
aduerſus Paulũ pſeudoapl̃i ex cõtentione denuntiãtes. Sed de ſcãdalo ad hunc modũ alias
multa, & ſuo loco plura dicemus: Hinc ſufficiat ſcire, eũ nõ peccare, vñ quis ex ſua malitia
ſcãdalizat, quũ ipſe nõ egerit, cur alius merito ſcãdalizari poſſit. Sic etenĩ etſi diſcipuli poſt
mortẽ Chr̃i in ſuis tribulatõibus & paſſionibus ſcãdalizati fuiſſent, vt ꝗ forte à fide defeciſ-
ſent vel p impatientiã vel ſiniſtrã ſuſpitionẽ, vtpote rati, Chr̃m non eſſe deũ, alioqui illũ ſe
adiutare, vel illũ de ſuis nõ hr̃e curã, vel iniquũ, ꝙd in ſe credẽtes, etiã probos, tãtis pmitte-
ret aduerſitatibus diuexari. Sic, inquã, ſi vel ad cõſimilẽ modũ diſcipuli fuiſſent ſcãdalizati,
certe Chr̃s ꝓprie eos nõ ſcãdalizaſſet, ꝗ ex nulla re p ſe mala, ſcãdalo occaſionẽ ſed ſua illis
G infirmitas & ĩpatiẽtia dediſſet. ¶Quo in loco in mẽtẽ veniũt duę tã veteres ꝗ arduę & nõ
ſatis explicatę hactenus ꝗſtiões. Quarũ prima eſt ꝗſitũ, Vtrũ ex rerũ fortunio & infortunio
poſſit hõ apud deũ ab hoĩe vere ꝓbus & ĩprobus adiudicari? Rñderi, Inde certũ nõ poſſe tra Matt. 5.
hi argumẽtũ: qm̃ deus ille Opt. ex ſua incõparabili bonitate oĩbus ęque in hac vita bñfacit, Luc. 6
ꝗ ſolẽ ſuũ facit oriri ſup bonos & malos, pluit ſup iuſtos & iniuſtos, ſuppliciũq; aliqñ æque Eccle. 8
oĩbus ĩmittit, Hinc Eccleſiaſtes ait neſciri, vtrũ hõ dign⁹ ſit amore vel odio, ideoq; oĩa in fu
turũ ſeruari incerta: qñquidẽ vniuerſa æque eueniãt iuſto & ĩpio, bono & malo, mundo &
immũdo, imolanti victimas & ſacrificia contẽnenti. Nõ põt igit diſtingui acceptus deo ab
eo, ꝗ nõ eſt ei acceptus p aliꝗd, ꝙd cõtingit hoĩbus: qm̃ in pñti vita aliꝗt iuſti ꝓſperantur &
H iniuſti ꝗq;. Simil'r & aliqñ iuſti & iniuſti tribulant. ¶Cæterũ hinc potius ſcd̃o ꝗſitum eſt,
nõ mõ à pñtibus hui⁹ ſeculi hoĩbus, ſed & olĩ à ſctiſſimis viris, Dauide vtpote & Iobo & So
lomone. Cur ꝗs ex opibus cognouim⁹ iuſtos, tã hic tribulant, iniꝗ vero lętant? De Iob qdẽ Job. 1. 2
ait ſcriptura. Erat vir in terra Hus noĩe Iob, & vir ille ſimplex & rect⁹ ac timẽs deũ, & rece Pſal. 88.
dẽs à malo. De Dauide vero iqt de⁹. Inueni Dauid ſeruũ meũ, oleo ſctõ meo vnxi eũ. Et ve
ritas mea, & mĩa mea cũ ipo, Et ĩ noĩe meo exaltabit cornu eius. De apl̃is vero qd? quũ illos
ſibi Chr̃s apl̃os elegerit & nõ ſeruos ſed amicos vocarit, ꝗ deniq; ſpũ ſctõ repleti fuerint. Et Johan. 15
hi tñ oẽs ꝗtũ tribulatõis, ſicut & multi alij iuſti, ptulerũt in hoc mũdo De Iob vide, eiuſdem Actorũ. 2
1. cap. De Dauide p oẽs eiuſdẽ pſalmos. De apl̃is in hodierno Euãgelio & in eorundẽ actis. Iob. 2.
Imò (vt Acto. 5. 13

2.Timo.3 Imò (vt Paulus ait) omnes qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutiones patient. Et rur
ſus mali & impij ſunt quieti & ita plerũq; ſecuri, & in oĩm reꝝ fortuna voluptuoſe viuũt, quaſi
Exo.5 iuſtoꝝ facta habeãt, interim nec deũ, nec hoĩem curãtes, & qdem impunè luxuriãtes, vt ſunt
multi tyranni, velut Pharao, q dicebat: Neſcio dñm, & Iſrael nõ dimittã. Cur querit, ergo im-
pij lætant, & pij plerũq; tribulant? Cur deus idipſm pmittit? Vnde videmus aliqt ſcandalizari
Pſal.13 adeò, vt vel deũ negent, vel iniquũ remuneratorẽ putent, vel ſuos nõ curare, vt apud Prophe-
4 Reg.18 tam ait inſipiens: Non eſt deus. Et Pharao, Et Sẽnacherib dicebãt: Deũ nõ poſſe liberare Eze
Judith.3 chiam, & pplm ſuũ de manu eius, vt q mali ſunt in tanto fortunio peccare magis aſueſcãt, ſicut
Daniel.3 Nabuchodonoſor, q pręcepit Olopherni exterminare omnes deos terræ, vt ipſe ſolus deus di
Joſephus libro ſcdo, ceret. Et Caius quoq; imperator miſit ſtatuã ſuã, vt in ea adoraret tanq̃ deus ab vniuerſis. Vel
Euſebius q hactenus boni fuere, quũ vidẽt ĩpunè malos viuere hic, & fortunate, mouent & ipſi ad ſequẽ
libro ſcdo, dũ iniuſtos trãſgrediẽdo mãdata dei, vt prorſus à rectitudine deficiũt. Cur ergo qrit, tollerat
Eccliã. hiſtoř. hoc deus? ¶Atq; ne boni inde ad hũc modũ ſcãdalizent, quũ ipſis qd hoꝝ cõtingat. Quod I
Chrus hodie plocutus eſt ſuis diſcipulis, oĩbus nobis eſt locutus. Nã nos alioq noſmetipſos ex
infirmitate fidei ſcãdalizaremus, Chro ad hoc nullã cauſam pbente. At inquiũt qd cauſæ tãtæ
Eccle.8 in vita diſparitatis ac iniqtatis? ¶Rñdet generatim ſcriptura: Id cognitõis ptinere ad iuſta K
dei iudicia, nobis occulta. Sufficere qdem ſcire p fidẽ & ſacrã ſcripturã, ea hic accidere nõ ſine
dei ſapiã, quę oĩa ad ſuã & electoꝝ gloriã ordinat, ppter qd in oĩbus eſt glorificandus, illiuſq;
Job.1 obediendũ mãdatis, dicendumq; cũ Iob: Dñs dedit, dñs abſtulit, ſicut dño placuit ita factũ eſt.
Sit nomẽ dñi benedictũ. Certũ qdem deũ eẽ iuſtũ, ſapientẽ, & miſericordẽ, q æquiſſimus, nul
Daniel.4 li iniuriã facit. Et item cũ Nabuchodonoſor. Nunc igit laudo & magnifico & glorifico regẽ
cœli, qa oĩa opa eius vera, & oẽs viæ eius iudicia. ¶Scdo rñdet ſpeciatim Petrus, hoc à deo L
1.Petri.1 non pmitti ad malũ ſuoꝝ, ſed ad bonũ. Sicut auꝝ in fornace piectũ, nõ deteriorat, ſed purius
Roma.5 & melius efficit: ſiqdem (teſte Paulo) tribulatio patientiã operat, patientia pbationẽ, pbatio
Jaco.1. ſpem. Spes aũt nõ cõfundit. Et ſanè (Iacobo teſtante) Beatus q ſuffert tentationẽ, qm cũ pba-
Pſalm.72 tus fuerit, accipiet coronã vitæ, quã repromiſit deus diligẽtibus ſe. ¶Tertio, rñdet ppheta, M
Roma.8 hoc fieri ad magnitudinẽ præmij aliàs cõſequẽdi: qm tm eſt inibi mercedis atq; gaudij bonis
Actoꝝ.14 paratũ, vt planè nõ ſint cõdignæ ad illud hic paſſiones: quũ oẽs eò oporteat ire p multas tribu
Heb.12 latiões. ¶Quarto, vt oñdat dei erga bonos dilectio: Nã quos deus diligit, hos caſtigat, & ne
Apo.3. ſi fortunate viuerẽt in pctm inciderẽt. Vnde aliàs ſcribit: Oẽs q placuerũt deo, p multas tri-
Judith.8 bulatões tranſierũt fideles: qm in infirmitate virtus pficit. ¶Quinto, rñdet Euangelica hi-
2.Cor.12 ſtoria de Lazaro, qd pptera bonis deus Opt. vult dare æternalẽ felicitatem loco temporalis
Lucæ.16 proſperitatis. Lazarus enim ille pauper mendicus, quia hic mala ſuſtinuerat, in ſinu Abrahæ
diues in bonis requieuit. Quæ vel ſola Euangelij parabola, omnibus ſatisfacere debuerat.

¶Nec interim boni vel quãlibet hic infortunati (ſi mõ boni ſint) egeni, mœſti, luctuoſi, vt cõ N
iugũ vel liberoꝝ amiſſione triſtes cõquerant, qd ipſi quaſi immerẽtes vel ſoli ſint infortunati,
quũ mali oĩbus rebus abundent, epulent ſplendidè, ocient delicioſe & ad oĩa ſecuri viuãt, quaſi
citra puidentiã deus hæc pmittat. ¶Recordent (inquã) inprimis, dñm nrm Ieſum, vel du- O
1.Pet.2 dum maiora eſſe perpeſſum, vt nobis exẽplũ conſtantiæ adeoq; ſpei relinqueret. Nec hanc in
mundo diuerſitatẽ ſine cauſa illũ admittere. ¶Sanè fortunat ille aliquoties impios, vt p tan- P
Roma.2, tam indulgentiam bonoꝝ, eius bonitatis admoniti conuertant, vt Paulus ſentit. ¶Vel forte
quorũdam bona opa in ipſis temporaliter cõpenſat, q oĩno nullũ bonũ ſinit irremuneratum.
Lucæ.16, ¶Vel ſi abutant tanta dei Opt. bonitate & patientia & longanimitate. Non mõ, vt diues ille, Q
qui qtidie ſplendidè epulabat, p temporali illa fortuna, aliàs æternale infortuniũ & ſuppliciũ
ſumant, ſed vt pœna ipſis hoc magis ob peccata augeat, quo minus ſe excuſare queunt, qd bo
na opa nõ egerint, quum nulla re eguerint. Id qd de Iuda pditore facile colligit, qui ne videret
Johan.12 vel ob egeſtatẽ vel contẽptũ tanq̃ inglorius pdidiſſe dñm, & peccati hr̃e excuſationẽ, electus
et.13 eſt à Chro nõ tm Aplus inter duodecim ſed & theſaurarius ab eodẽ cõſtitutus. Nimiꝝ quo dñs
in eo iuſtificaret: vt ipſe nõ quaſi iniuria exaſperatus, ſed qſi puaricatus grãm, maioris eẽt offen
ſæ obnoxius. Sic (vt ait ſcriptura) deus ad fortunatũ in hoc ſeculo olim ſerio loquet, vtpote ad
Eccl.4 potentẽ. Cur intuliſti violentiã? Nõnne te potentẽ ideò feci, vt eã repelleres à pauperibus? Itẽ
Pſalm.81 ad diuitẽ: Cur egenũ de manu pctõris nõ liberaſti? Nõnne te diuitẽ feci, vt pauperẽ eriperes?
Ad doctorẽ: Cur pplm meum viam veritatis nõ docuiſti, quando ideò tibi ſciam & doctrinã
contulerim? Et ſic ad ſingulos quoquo modo hic felices, & qdem finaliter dicet: Redde ratio-
Lucæ.16 nem villicationis tuæ: quia deinde villicus meus nõ eris. Et qd tandẽ rñdendum? Nihil planè.
Torquebit conſcientia plus q̃ mille teſtes cum omni confuſione. Haud eſt pinde, qd ſimpli-
ces vel quãlibet iuſti & tribulati, exiſtimẽt deum ſui nõ hr̃e rationẽ, aut iniquũ eẽ, quaſi tribula
tões nõ remuneret, nec mala puniat, quũ videãt ſe hic in oĩbus anguſtijs diuexari, malos vero
Eccl.8 pſperari. Nec admodũ cãm huius diſparitatis ſcire ſatagẽt. ¶Veꝝ cum Solomõe poti⁹ & Da R
Pſalm.72 uide ſciat, eius rei oẽm veritatẽ ſolummodo p diuinã reuelationẽ, nõ autem prorſus p humã-

nam

Digitized by Google

nam inueſtigationem haberi, quia de pmiatione bonoꝝ & punitõe maloꝝ in vita futura, nõ haberi hic aliquã certitudinẽ, quã quãto qs magis inuenire laboret, tãto minus inuenit,
S ſcripturã tñ ſacrã ex parte idipm docere. ¶Hinc ſufficiat illud Danielis. Multi de ijs, qui dormiũt in puluere terrę, euigilabũt, alij in vitã ęternã, alij in opprobriũ, vt videãt ſemper. Et hoc Chri. Ibũt ij in ſuppliciũ æternũ, iuſti ãt in vitã æternã. Succurrat q̃q; illud Iob ad in hoc mundo infortunatũ dicẽtis, eundẽq; pium. Eſto cõſtans, iuſtus eſt deus, nõ ſine cauſa patiaris. Hoꝝ ẽm pro delitijs his mũdanis req̃es eſt in inferno, tua vero in cęlo. Qđ & parabola de diuite & Lazaro ſatis aperit. Et Dauid q̃q; ait. Sũt illi ipſi fortunati ex iuſtitia tua ſic elati, in pcipitiũ dediti, perierũt propter iniquitatẽ, repente ſublati ſunt, æternæ morti
T adiudicati. ¶Et ſanè impij hic ad oĩa proſperi nõ modo alibi æterna morte in ſe puniunt ſicut boni æterna vita pmiantur, ſed & in hac vita in ſe & in ſuis cõuictis aliq̃ties caſtigant, q̃s (vt inqt Iob) hic aliqñ videmus ſubito cũ magna cõfuſione vel infortunatos reddi, & in multis ita calamitoſos fieri, vt veꝝ ſit, q̃d ille dixit. Infeliciſſimũ infortunij & miſerie genꝰ, meminiſſe ſe fuiſſe felicẽ, quẽadmodũ patet de Nabuchodonozor. Sic & plæriq; in ſuis & filijs & nepotibus aliq̃ties acerbe puniunt, qui in turpẽ aliqñ paupertatẽ cadũt, abſumptis oĩbus, q̃ parẽtes reliquerunt. Interim ipſis inhonoratis in mũdo redditis, q̃ꝝ maiores oĩ-
V bus fuere cõſpiciendi: vtiq; exẽplo alijs. ¶Caueãt igit & boni infortunati, & ipſi fortunati, ne vel ppter tribulationẽ vel fortunã ſcãdalizent, ne in cœlũ os ponẽtes dicãt (vt ẽ apud pphetã). Nõ eſt deus. ſ. neq; eſt q̃ſquã, q res curet vniuerſas. Qũo nouit deus, etſi eſt ſcia in excelſo? Ecce ipſi pc̃tores & abundãtes in ſeculo obtinuerũt diuitias? Cur opamur bonũ? quũ adeo deꝰ ſit iniquus? Caueãt, inq̃, ne ita loquẽtes in deo ſcãdalizentur, & à rectitudine deficiãt. Alioqn audiẽt reſpõſum. Intelligite nũc inſipiẽtes in populo, & ſtulti aliqñ ſapite. Qui plãtauit aurẽ, nõ audiet? Qui finxit oculũ nõ cõſiderat? Ignorat q̃d fecit? Põt opus ſuũ ignorare deus? Caueãt, inquã, ſcãdalizent, dicẽtes. Quur deus hoc pmittit? Alioqui audiẽt Chr̃m, dicentẽ. Amice nõ facio tibi iniuriã. Nõne licet mihi, q̃d volo, facere? Nunqd dicit figmẽtũ ei, q ſe finxit, quid me feciſti ſic? Si habet ptãtem figulus luti ex eadẽ maſſa facere aliud quidẽ vas in honorẽ, aliud vero in cõtumeliã, quur ego creator, deus tuus, non potuerim iuxta libitũ meũ diuinã meã exercere iuſtitiã, ad meã vtiq; gloriã & ſalutẽ tuã? Noli tu in hoc ſcãdalizari, q̃d aliquam in hac vita vides diſparitatẽ: ſiqdem ita mihi viſum ſit, ita ab æterno cõplacuit. Id q̃d ne te ſcãdalizaret, tibi paſſim in ſcripturis loquutus ſum, vt cum vſu veniret, recordareris & cõſolareris. nẽpe, hoc me nõ fruſtra agere, nec qdẽ improuide nec iique: In q̃ ſi ſcãdalizaberis & peccabis & tibi irã in die irę & reuelatõis iuſti iudicij theſaurizabis, in q̃ redditurꝰ ſum vnicuiq; ſcd̃m opa eius. Fideli & cõſtãti dabo ſcd̃m patiẽtiã boni opis gloriã & honorẽ & icorruptionẽ in vita ęterna: ſiqdẽ iudicaturus ſum de ſingulis ſcd̃m opa ipoꝝ, q̃ ipos pꝰ mortẽ ſequunt. Et hęc qdẽ varie locutꝰ ſũ vob, ne ſcãdalizemini.

Daniel.12. Mat. 25 Iob.21 Luc.16 Psal. 72. Daniel.4 Psalm.13. Psal. 72. Psalm.93 Matt.20 Roma.9 Roma.2 Matt.16 Apoca.14 et 20.

HOMILIA XLIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Iohan.14. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, &c.

In ferijs ſacroſancte Penthecoſtes.

A VERE pius & bonus pater, Chriſtus Ieſus, redẽptor ac dñs noſter: qui ppediẽ moriturus teſtamẽto ſuo cõſumatiſſimo, q̃d morte eiꝰ cõſignatũ & firmatũ eſt, filijs ſuis. i. diſcipulis, fratribus & ſororibus. i. omnibus qui eius, qui in cœlo eſt, patris voluntatẽ faciunt. i. qui in ſe Chr̃m credunt, reliqt & dedit, q̃d optimũ habuit, & oĩm longe vtiliſſimũ, in noſtri oĩm ſalutẽ ſuiq; verã memoriã eandẽq; prorſus ppetuam. Quid, inquã nobis teſtatus eſt? Pacẽ, adeoq; ſeipſum: ſiquidẽ ipſe Chr̃us, Paulo teſte, deus pacis idẽq; pax ſit noſtra, qui fecit vtraq; vnũ: ſine q̃ nulla pax eſt pfecta, quũ ipſe ſolus ſit lapis ille angularis, qui duos parietes ſimul iungit, & clauis teſtudinis, q̃ oẽs lapides ædificij in vnũ colligit, conſtringitq;: Qui deniq; ſolus eſt, q illuminat eos, qui in tñbris ſedent, ad dirigẽdos pedes eoꝝ in viã pacis: adeo, q̃d rite dixit aplſus. Pacẽ habete, & deus pacis erit vobiſcũ. Nimiꝝ, q̃d vbi ſit pax, ibidẽ ſit & deus, & ecõtrario. Vbi vero nõ ſit pax, ibi ſit diabolus, qui diſcordat, rapit, ac diſpgit. Ea ppter nobis renatis filijs ſuis hĩc abiturꝰ, Pacẽ, inqt, relinq̃ vobis, pacẽ do vobis, Peculiaribꝰ ad legationẽ & teſtationẽ vocabulis vſus, q̃ ſe verũ teſtatorẽ oñderet, q eis q̃s amaret, q̃d optimũ ẽ moriturꝰ relin-
B queret, legaret, daret q̃q;. Quid inquã legauit? Optimũ dico. ¶Quale id optimũ? Pacẽ dico, adeo bonã, adeo optabilẽ, tãq; oĩbꝰ neceſſariã, vt q eã habeãt vl ſoli filij dei vocẽt, ſine q̃. Oẽ regnũ deſolabit. Oĩs gẽs & populus deficit, diſſipabit, nec aliq̃ poſſit gubernari familia. q̃re nõ imerito Iob dicit. Acqeſce ergo ei & habeto pacẽ, & p hãc habebis fructꝰ optimos. Hinc

2. Cor.13 Ephe.2 Psal. 117. Esaie.28 Luc.1 2. Cor.13 Iohan.16 Matt.5 Matt.12 Luc.11 Iob.22

Zach.8 Matt.9 Hinc ſcriptura paſſim nos ad eam pacẽ hortat: Veritatem (inquiens) & pacẽ diligite. Et Chrus
Lucæ.14 alibi: Habete pacem inter vos. Paulus: Solicite, inqt, ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis. Et
Ephe.4 Chrus quoq; poſt reſurrectionẽ nil aliud Apl̃os optaſſe tradit quàm pacem, q ad eos ter dixit.
Johan.20 Matt.10 Pax vobis. Qui & illis iniunxit, vt in quãcũq; domũ ingrederent, huic pacem optarent, dicen
Roma.12 tes: Pax huic domui. Et ſanè tam bona, tamq; ſalutaris eſt pax, vt Apl̃us miro zelo admonuit.
Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.

¶Coarguendi itaq; ſunt pſeudo Euangeliſtæ, q hactenus ſuo Euãgelio cõtra omnẽ pacẽ & vnitatẽ, cõcordiam & tranquillitatẽ, nullum nõ genus hoĩm cõcitarũt, adeoq; vniuerſa ſic indiſcriminatim cõmiſcuerũt, vt plane nobis ex inclyta Germania Babyloniã illam reddiderũt, & in eius captiuitatẽ nõ pau multos deduxerũt: cõfundentes adeò oẽm in eccleſia ordinẽ, citra quẽ nulla põt eſſe concordia. Nec eſt q̃d puerſe obijciũt, hanc ſibi naturã habere euãgeliũ, q̃d prælia nõ pacem velit, nec vllum ſibi cũ pace eſſe locũ, q̃d tum vere prædicet, quando eo prę- C
Mat.10 dicato, diſcordia oriat. Id q̃d & Chrus ſit teſtatus. Non veni (inquiẽs) pacẽ mittere in terrã,
Act.18.19 et.20 ſed gladiũ. Sic nimirũ, aiũt, & Apl̃i excitabãt tumultus, vti in Apl̃orũ actis de Paulo ſcribit. Et
Acto.24 ita refert, inquiũt, rẽ euãgelicã armis & tumultibus turbari & liberè pdicari euãgeliũ. Hęc iſti.

¶Atqui partim deprauant ſiniſtræq; ſcripturas intelligũt, partim mentiunt. Siqdem nullibi legit Paulũ cõcitaſſe tumultus, verũ illũ ſe modeſtius excuſare, nullam à ſe factã ſeditionem D
Act.20.21 apud præſidem Felicem, q̃d adeò verũ dixit, vt cũ videret ab infidelibus ob euangelicã verita-
1.Cor.1. et.12 tem ſubortũ iri factionẽ, fratribus valedicens loco eminus ceſſerit. Qui vel ideò aliàs Corinthios monuit, ne eſſent inter ipos ſchiſmata, ſed idipm & vnũ omnes dicerent & ſaperent: Minimè vero aliqs eorũ diceret: Ego quidem Pauli ſum, ego ãt Apollo, ego Cephæ, ego aũt Chri. Imò omnes dicerent: Chriſti ſe eſſe, qui ſolus pro ipſis crucifixus, non eſſet diuiſus.

¶Imitatus vtiq; ille verũ ſuũ magiſtũ Ieſum Chrm, q adeò pacis amator & ſeditionũ diſcordiarumq; fuit oſor, vt mundũ ingrediens per angelicã militiã pacẽ nuntiarit. Et in terra pax E
Lucæ.2 Pſal.71 hominibus bonæ voluntatis. Cuius & natiuitatẽ & vitam vel pphetæ dudũ pacificã forẽ pdixerant. Dauid qdem concinuit. Orief in diebus eius iuſtitia & abũdantia pacis. Et Eſaias: Nõ
Eſa.2 leuabit gens cõtra gentẽ gladiũ, ſed cõflabũt gladios ſuos in vomeres, & lanceas ſuas in falces. Id q̃d Romani, tũc orbis dñi, apertò ſenſerũt, quando orbem & imperiũ ſub Auguſto Cæſare pacatũ tenuerũt. Sic q in pace naſci voluit, in terris pacificè viuẽs, & populo pdicans pacẽ habe
Marc.9 re docuit. Pacem, inquiens, habete inter vos. Et Paulus ait: Veniẽs euãgelizauit pacẽ vobis, q
Ephe.2 Mat.10 longè fuiſtis, & ijs q propè. Ille quoq; mittens Apl̃os ad prædicandũ, pacẽ offerre hominibus demandauit. In quãcũq; domũ intraueritis dicite: Pax huic domui, & exirent, vbi nollent pacem. Ille quoq; abiturus pacẽ ſuis reliquit. In prædicãdo quoq; adeò vitauit tumultum, vt ceſſe-
Mat.26 rit è templo. Qui nec in die feſto capi voluit, ne orirel tumultus. Qui & ĩ captiuitate ſua pacẽ
Mar.14 obſeruãs Malcho reſtituit auriculã, quàm Petrus amputarat. Herodem ac Pilatũ redegit in cõ
Lucæ.22 cordiã. In cruce pendẽs ſeruauit alterũ è latronibus. Moriens pacem pditam reformauit, ſol-
Johan.18 uens inimicitias in carne ſua. Qui & in ſeipõ pacificauit omnia, ſiue quæ in terra, ſiue quæ in cę
Ephe.2. Joh.20 lis, p ſanguinẽ crucis ſuæ. Reſurgens pacem diſcipulis dedit, cũ in eorũ ſtans medio ait: Pax vobis. Spiritũ ſanctũ hodie poſt Aſcenſionẽ mittens pacem in eis cõfirmauit. Eant nũc iſti noui præcones ac deblaterent, Chriſtum quoq; concitaſſe tumultum & Apoſtolos. Et referre, vt Euangelium tumultuoſe prædicet. At confuſi ſileant.

¶Nec obſtat, q̃d ille ſe veniſſe ait: Non vt pacem mittat ſed gladiũ. Quandoqdem primo idipm tum fuerit verificatũ, quãdo increduli euãgelio ex ſua malitia ſeditioſe reſiſtebant, Chri F
Eſai.8 ſtum eſſe deũ negãtes, q ppterea illis factus eſt lapis offenſionis & ruinæ, & ſignũ, cui cõtradi-
Roma.9 1.Pet.2 cebat. Et ſanè tum fuere vel in vna domo, q relicta incredulitate, Chrm & eius Apl̃os, contra etiã voluntatẽ domeſticorũ, patris.ſ. & matris voluntatẽ, ſequebant. Alij vero increduli, indurati Antichriſtũ & pſeudoapoſtolos ſecuti ſunt quo modo rectè Chrus dixit. Se nõ veniſſe pacem mittere in terrã, ſed gladiũ, imò ſeparare hoĩem aduerſus patrem ſuũ, vtpote incredulum, & filiã aduerſus matrem, vtpote incredulã. Non qa Chrus eam fecerit ſeparationẽ, ſed illorũ malitia, ſicut ſcriptura etiã dicit: dedit eis oculos deus vt nõ videãt. Id q̃d apd̃ nos nũc hře locũ nõ põt, qui dei gr̃a ad fidem dudũ Chri ſumus cõuerſi, quẽ vtinã tã ope referamus q̃ nomine.

¶Præterea Chrus hoc ſuo & in hodierno qdem dicto duplicem eſſe pacẽ ſignificauit. Malam & bonã. Malã cũ diabolo, cũ carne & corpore, cũ mũdo & pctõrũ cõſortio. De prima euã G
Lucæ.11 geliũ: Cum fortis armatus cuſtodit atriũ ſuũ, in pace ſunt omnia, quę poſſidet. De ſcd̃a Apl̃us:
Roma.8 Qui ſcd̃m carnem ſunt, quæ carnis ſunt, ſapiũt. De tertia ppheta: Zelatus ſum ſup iniquos pa
Pſalm.72 cẽ pctõrum videns. Quæ ſanè pax mala, quid aliud eſt q̃ pnicioſa quædam cũ diabolo, cũ carne, cũ peccantibus in oĩbus neqtijs & deſiderijs cõcordia & cõſenſio. Ad hanc quidẽ pacẽ Chrs
Ephe.6 Hebr.4 nõ venit, ſed potius ad eã tollendã miſit gladiũ, id eſt, verbũ ſuũ euangelicũ, q̃ quicquid vitiorũ eſt reſcindat, quũ ſit omni ancipiti gladio acutius. Hanc pacem hodie Chrus non dicit ſe dare,
Sap.2 qppe quã mundus, id eſt, homo mũdanus dat. Quomõ dat. His quidem verbis: Venite & frua

mur

Digitized by Google

mur bonis,q̃ ſunt,& vtamur creatura tanq̃ in iuuentute celeriter, vino & vnguento nos im- Sapien. 2
pleamus,& nõ prętereat nos flos tẽporis. Atqui hæc pax,nõ eſt pax,qa magis pugna eſt,q̃ ſecũ
certat,ſi hoſtẽ nõ habet. Eſt aũt impiorũ hmõi pax,q pacem verbo ꝓdicantes,pacem diſtur- Hier. 6.8
bare ſub prætextu Euangelico conantur. De qbus Hieremias & Ezechiel. Quia dicebãt,pax, Ezech. 13
pax,& nõ erat pax,quia vere illi, quanq̃ exterius pacẽ habere videantur, intus tamen multas
diſcordias patiũtur,de qbus propheta: Viam pacis nõ cognouerunt,nõ ẽ timor dei ante ocu-
G los eorũ. Illi autẽ non ſecus atq; venenũ ſub melle vitandi ſunt,qui foris ouinis veſtibus ami- Mat. vij
H ci,intus ſunt lupi rapaces:nuper pleriſq; q̃ mihi notiores facti. ¶Bona vero pax, eſt tran- Acto. 20.
quillitas ordinis,id eſt,quieta & ſuauis concordia,debitũ ordinem ad deũ in fide ſub æterna Matt. 22
lege,& ad ſeipſum & proximum conſeruans,quæ ſua vnicuiq; loca diſtribuit. Nam vbi or- Mar. 12
do non eſt,ibi confuſio. Vbi confuſio,ibi pacis perturbatio. Vbi nõ ẽ pax,ibi diabolus,om- Lucæ. 10
niũ bonorũ inimicus. De q̃ pace,in principio,quã hodie Chrs teſtamẽto nobis reliquit, q̃ in Iohan. 16
alia vita tandẽ ꝑfecta erit,Chro dicẽte:In mũdo preſſurã habebitis,in me aũt pacẽ. Hæc autẽ
pax ad deũ eſt,quũ eius mãdatis cõſentimus:Ad noſmetipſos,cũ ratio nobis cõtra carnẽ con
ſtat. Ad proximũ,cũ nobis cũ illo in omni bono eſt cõſenſus,& cũ ipſos ac noſmetipſos can-
I dide diligimus. ¶Ad quã,inquã,pacẽ aplus vnã cũ Chro hortat. Si fieri,inquiẽs,poteſt,qd Roma. 12
ex vobis eſt,cũ oĩbus hoĩbus pacẽ habẽtes. Cui prouerbiũ accedit. Iniquã pacẽ eẽ æquiſſimo
bello meliorẽ. Id qd vtinã tã principes q̃ infimi corde ꝑciperẽt. Certe tũ ſibi longe melius cõ
ſulerẽt:q ſane viderẽt ſibi Chriſtum.i.eius grãm ſe lucrari,& res oẽs creſcere,q̃ diſcordia vel Roma. 12
K maxime dilabunt. ¶Continget aũt hæc pax,quũ ſubditi recordabunt ſe omni ꝑtãti,tanq̃ à Hebr. 13
deo datæ,ad obediendũ eẽ obligatos,& in ſuo ordine manere. Superiores vero ad defenſio- Ephes. 6
nẽ,nõ offenſionẽ ſe eẽ datos meminerint. Nimirũ,Eccleſiaſtici recordent ſe ſuũ à deo habere Coloſſ. 3
gladiũ.i.verbũ diuinũ,quo iugulẽt vitia & cupiditates hũanas. Habẽt & ſeculares gladiũ ſuũ 1. Petri. 2
ferreũ ad terrẽdũ malos,vbi Eccleſiaſticis parere noluerint,& ad honorãdũ bonos. Quia ve
ro ſuo fortaſſis gladio vtriq; abutunt,fit,vt neutri ſuã dignitatẽ & trãquillitatẽ tueant. Non
autem abutentur,vbi hodierni dicti Euangelici meminerint. Pacẽ relinquo vobis,pacẽ meã
do vobis.

¶HOMILIA L, DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 3
Hoc eſt autem iudicium, quia lux venit in mundum,& dilexerunt homines magis tenebras quàm lucem,&c.

Feria ſecunda pentecoſtes.

A S OLENT plerunq; recte nõnulla ad ſuũ tẽpus & locũ vel ideo ſer
uari & remitti,quod aptius quędã vno tpe & loco,q̃ alio,& quidem
vtilius tam dici & doceri,q̃ & audiri & intelligi cõſueuerint. Quod
quũ nuper locũ iſtũ Euangelij tractarẽ. Et cũ venerit ille,arguet mũ Iohan. 16
dum de peccato,de iuſtitia,& de iudicio,animaduertẽtes,partẽ dũ-
taxat thematis exponendã putaui,quomodo. ſ.paracletus mũdum
de pctõ arguat & de iuſtitia,reliquã vero partẽ ad hodierni Euan-
gelij locũ vtiliter reſeruãdã cenſui:quippe in quo & de iudicio pari
modo dñs diſſerit,rationẽ reddẽs,quare in hominẽ mundanũ pro-
nuntietur iudiciũ.i.quæ ſit cauſa iudicij dãnationis ipſius,vt dein-
B ceps rite de iudicio poſſit argui. ¶Reſpondet aũt hoc eſſe iudiciũ.i.dãnationis cauſam,qa
lux venerit in mundũ,& dilexerũt hoĩes magis tenebras q̃ lucẽ. Et ſic q nõ credit in noĩe vni-
geniti filij dei,iã iudicatus eſt.i.habet in ſe cauſam manifeſtã ſuæ condẽnationis:æque vt ille
mortuus dicit,q iã habet cauſam manifeſtã mortis,vt qui hominem occidit. Sic Adam mor- Geneſ. 3
tuus dicebatur,quando peccauit. Quæ tamen cauſa damnationis dabitur executioni in ſecun
do Chriſti aduẽtu. Siquidẽ mortuo ob cauſam dãnationis manifeſtã inter tẽpus executionis
plerũq; fit interpellatiõis locus,adeo vt poſſit aliquo mõ à ſupplicio ſuꝑmo redimi. Sic & is,
q nũc nõ credit,iudicatus eſt.i.cauſam dãnationis habet,locũ itidẽ pœnitẽtiæ habẽs vſq; ad
extremũ punctũ vitæ ſuæ tpis,intra qd ad fidẽ ſe poterit cõuertere,quẽ deus nequaq̃ ſit abie-
cturus,q paratus eſt hominẽ(pro cuius ſalute filiũ ſuũ vnigenitũ morti tradẽdũ nõ dubitauit)
C omni hora acceptare vſq; ad vltimũ pctõris momẽtũ. ¶Qui vel ideo p paracletũ vult mun
dũ argui,q̃ ſuũ peccatũ,videlicet incredulitatis,agnoſcat,iuxtaq; cõuertat,aut nõ cõuerſus iu-
dicet,quũ iã tũ propterea ſciuerit eſſe iudicatũ principẽ huius mũdi,ad cuius ſimilitudinẽ & ſe
quaces iudicent nõ cõuerſi,vtpote,q in incredulitate ꝑſeuerãtes tenebras magis q̃ lucẽ diligũt
Hoc aũt qd aliud eſt,q̃ neglecto Chro & eo,quo iã iudicatus eſt mũdi princeps,iudicio,ſequi
eundẽ principẽ in peccatis? Quandoquidẽ p tenebras intelligant pctã. Sicut & apud Euan-
geliſtã. Qui odit fratrẽ ſuũ ambulat in tenebris,& neſcit vnde veniat,aut quo vadat. Sane pec 1. Iohan. 2

Joban.12. cata, veluti tenebræ, lumen veritatis obſcurãt ac repellunt, ac grãæ lucẽ amouẽt, oculoſq́ intellectus obnubilãt, ne videãt, q̃ ad ſalutẽ ptinent. Ita quidẽ, vt q ambulat in tenebris.i.pecca
Joban. 12 tis, offendit ſe, q a lux.i.dei grã, in eo non eſt: ſiquidẽ lux ſit Chrs, q de ſeipſo ait. Ego lux ſum
Johã. 8.9 mundi. Et aliàs: Ego lux in mundũ veni. Et alibi: Quandiu ſum in mundo, lux ſum mũdi, De
Lucæ. 2 quo Euãgeliſta: Ipſe erat lux vera, q̃ illuminat omnẽ hoiem venientẽ in hunc mundũ. Etenĩ
Matth. 2 Chrs natiuitate, vti lux ortus, cõuerſatione virtutũ, vti lux progreſſus, morte vti lux obtene-
Joban. 1. bratus eſt, reſurrectiõe vti lux rediſt depulſis tenebris. ¶Hæc nimirũ lux in tenebris.i.pec- D
Pſal. 111. catoribus illuxit, at tenebræ ſuo proprio impedimẽto eã nõ cõprehẽderũt, qm magis pctã, q
Lucæ. 1. hic tenebræ nuncupant, & authorẽ pctõrũ.i.diabolũ mundi principẽ, q̃ ipſam lucẽ dilexerũt
Eſaiæ. 15 Cuius gratia iudiciũ ſibi acquiſierunt.i.cauſam dãnationis. De quo ſpũs ſanctus ipſos mũda-
Lucæ. 23 nos hoies arguit p ſcripturas & pdicantiũ ora. Q̃uo vero arguat, videre eſt in nuper dictis.
Joban. 1.
Sapien. 2
Joban. 3

¶HOMILIA LI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 10
Qui autẽ intrat per oſtiũ, paſtor eſt ouium, &c.

Feria tertia pentecoſtes.

Matt. 23 EGIT nullo non tẽpore Ieſus redẽptor noſter, quod & doctiſſimi, A
Joban. 13 & fidiſſimi agere ſolẽt pceptores: nẽpe, qui ſolus idẽq́ vnicus à deo
1. Cor. 1. magiſter, dei patris ſapiẽtia, in qua oim ſcientiarũ theſaurus, oẽs in-
Coloſſ. 2 ſtruendi ad doctrinas veras alliciendi modos q̃ſierit, quo apud au-
Matt. 10 ditores diſcipulos proficeret, ſuiq́ illos in omni bono ſimiles redde
2. Tim. 4 ret: q̃ri ſufficiat, vt diſcipulus ſit ſicut eius magiſter, q modo (vt Pau
lus admonet) in omni vel patiẽtia & doctrina increpãdo, modo vl
opportune inſtãdo, modo vel importune arguẽdo, obſecrandoq́
diſcipulũ ad diſcendũ allicere ſatagit, quiq́ illũ aliquoties etiã verbis
blandis, & ſermone plerũq; aliũde recepto mollire ſolicitius conat.

¶Id q̃d inter oẽs vel maxime ſummus ille magiſter, Ieſus Chrs apud ſuos & diſcipulos & B
apud induratos q̃q; Iudæos factitaſſe videmus q̃s (vt plurimũ) tranſlatitio & parabolico ſer-
Joban. 4 mone ſibi adiungere paterne ſtuduit: Nunc aquã viuã ſe vocãs, vnde q biberet, cõciperet i ſe-
Jo. 8. 9. 12 ſe fontẽ aquæ ſaliẽtis in vitã æternã. Nunc lucẽ mundi, q̃ illuminat oim mentes. Nunc filiũ ac
Joban. 3 legatũ dei patris, cui q crederet, ſalutẽ cõſequeret æternã. Sic & hoc quidẽ loco idẽ agit, quo
Matt. 15 magis & altius inſideat animis oim ouiũ, q̃d eſt totius ſalutis humanæ caput.ſ. neminẽ eẽ poſ
ſe ducẽ ac paſtorẽ, niſi prius ipſe ſit ouis Chri, veri paſtoris oim ouium, q̃ collocãdæ ſunt à de
Mat. 25 xtris in die ſupremo. ¶Ita nimirũ mihi collibet huius Euãgelij verba interpretari, q̃uis non C
ignorẽ vel maximos autores aliter expoſuiſſe, q p oſtiũ ſcripturã ipſam intellexerũt, freti hoc
Coloſſ. 4 exẽplo Pauli, dicẽtis: Orantes ſimul pro nobis, vt deus aperiat nobis oſtiũ ſermonis ad loquẽ
dũ myſteriũ Chri. Quod illi nõ inepte deducunt: nimirũ, q a Chrs dixerit Iudæos eſſe cæcos in
intellectu ſcripturarũ, qui vtiq; Chri aduentũ ex teſtimonio ſcripturarũ, quas habebãt, cõſide
rare debuerãt, q̃d quia neglexerunt, paſtores eſſe nequierunt, q̃s ſe eſſe gloriabant, verũ fures
& latrones. Quoniã vero Chrs venit p determinationẽ ſacræ ſcripturæ (q̃ & tẽpus & locũ &
modũ veniẽdi determinat, vt aliàs docuimus) ideo verus paſtor ſit, quũ & p oſtiũ.i.ſacrã ſcri
pturã ingreſſus ſit. ¶Atqui vt hũc ego intellectũ, pinde ſubtilẽ dixerim, ita minus hoc loco D
Coloſſ. 4 idoneũ probarim: tũ q̃d apud Paulũ malim oſtiũ pro aptura oris ſeu loquẽdi libertate, q̃ pro
ſcriptura accipiendũ. Paulus eñi ſcripturã edoctus vel ideo eã docere haud potuit, qm carce-
re detineret, tum q a nunq̃ velim eſſe interpres, cuius ipſe author ſit interpres, q nemo ſuũ ſen
ſum melius intelligat, q̃ qui loquit ipſe. Quũ proinde Chrs hic ſeipſum interpretat, nõ eſt, q̃d
ſecus exponã. Inquit vero Chrs ſe dici & eẽ oſtiũ ouiũ. Et illũ eſſe paſtorẽ ouiũ, qui p oſtiũ.i.p
ipſum ingredit in ouile, qui vero aliunde ingredit, fur ſit & latro. Debẽt vtiq;, qui volunt eſſe
paſtores (q̃ vocabulo intelligẽdos duxerim, reges, principes, epos, plàtos, pſides, & demũ oẽs,
Joban. 10 qui alijs, vel quãlibet paucis, pſunt) In primis ingredi ouile p oſtiũ.i.p Chrm. ¶Porrò quid E
eſt intrare p Chrm? niſi intrãdo imitari Chrm, q paſtor eſt bonus, idemq́ oſtium. At q̃uo in
trauit Chrs in ouile.i.in hunc mundũ, vnde eccleſiã inſtituit? Nõ vtiq; à ſeipſo intrauit ac ve
Joban. 3 nit, ſed cum humilitate, cum bona intẽtione: Nimirũ vt ſaluaret, paſceretq́ oues cum oĩ ſubie
ctione obediẽtiæ. Chrs eñi nõ ipſe ſibi paſtoris nomẽ aut officiũ aut poſſeſſionẽ ouiũ vſurpa-
Lucæ. 15 uit, ſed à patre iuſſus & miſſus curã requirẽdæ ouis cẽteſimæ, q̃ perierat, obediẽter ſuſcepit. q̃d
Joban. 8 vel ipſe atteſtatus eſt, Neq; eñi, inqt, à me ipſo veni, ſed ille me miſit. Qui & non ſemetipſum
Hebr. 5 clarificauit, vt põtifex fieret, ſed qui locutus eſt ad eum, dicẽs: Filius meus es tu, ego hodie ge-
Pſalm. 2 nui te. Et alio in loco: Tu es ſacerdos in æternũ, ſcdm ordinẽ Melchiſedech. Qui adeo gradũ
Pſal. 109 ſibi nullũ vſurpauit, vt etiã alibi, regiã dignitatẽ prſus fugerit, qñ Iudæi i panũ multiplicatiõe
Mat. 14 miraculũ videtes eũ facere regẽ ſatagerunt. Nimirũ exẽplo nobis, ne ad honores noſtropte

adſpira

Digitized by Google

adſpiraremus, verum oblatos pro humilitate reſpueremus. Id q̃d propheta Hieremias vſq; adeo Hiere. j.
obſeruauit, vt à deo p̄dicatũ mittẽdus, dixerit. A, à, à, dñe deus, Ecce neſcio loqui, q̃a puer ego
F ſum. ¶Hunc igit vt diſcipulũ, illũ vti magiſtrum ſequi debemus, ingrediẽdo ouile, q̃d vbi fece
rimus, dicemur p oſtiũ intraſſe. Quo nõ ingredi intelligunt, q vel violẽtia, vel p̄ce, vel fauore,
vel p̄tio, vel aliquo priuato cõmodo, vel hoc genus mõ alio, ingrediunt, Qui nec poſſunt eſſe 1.Cor.10
paſtores, ſed mercenarij, quũ lanã dũtaxat & lac ouiũ. i. ſua tm̃ cõmoda, contra Chri & Pauli Mat. vij
doctrinã, q̃runt, ideoq; fures ſunt & latrones, & plane pro paſtoribus lupi rapaces intus, vtcũ-
q; foris ouium veſtimẽtis amicti, quo pietatis & probitatis p̄textu oues ipſas facilius decipere
poſſint, & à deceptis lucra melius furari, q̃ ſua nõ ſunt, & demũ oues ipſas in aĩa plerũq; & cor-
pore mactare, q̃d latronũ eſt, q ab ouibus plerũq; ſemp, rebus oĩbus ſubtractis, aufugiũt, oues
G ipſas lupis & hoſtibus mactãdas relinquẽtes. ¶Id q̃d haud dubie faciunt, qcunq; p oſtiũ nõ
ſunt ingreſſi in ouile, ſed Annæ & Caiphæ ſ[illegible]es, q reuera abunde aſcẽderãt, ideoq; non mirum q;
furabant & mactabãt & p̄debãt, quũ fures & latrones fuerint, vtpote q cõtendẽdo irruentes,
H alter ſup alterum, venale ſacerdotiũ in partes annuas ſciderunt. ¶Cæterum, q̃a Chrs æterni pa- 1.Cor.1.
tris ſapiẽtia ad eũ modũ phariſæos facere reſciuerit, q tñ paſtores videri voluerunt, reſciretq;
ille pleroſq; fore, q ſibi ad eũ modũ, vel in hypocriſi eſſent occupaturi ouile, ne ouiculæ ipſæ
in illis eo pacto ingreſſis deciperent, mactarent, p̄derẽturq;, argumẽtũ reliquit, q̃ cognoſcerẽ-
tur veri paſtores à furibus & latronibus, ſubindicãs, eos vel ſolũ dici ac eſſe paſtores, q in oui-
le p oſtiũ intrarẽt, quo intrarẽt, qui p ipm̃ intrarẽt. Per ſe intrarẽt, q ipm̃ intrãdo imitarent. i.
qui nõ propria authoritate in caulas irruerẽt, ſed (vt Paulus docet) vocati à deo, ſicut Aaron, Hebre. 5
eũ ſibi honorẽ haberẽt, qui nõ à ſeipſis venirẽt, nec ſeipſos cõmendarẽt, verum qui vel à Chriſto 1. Petri. 5
ſummo miſſi paſtore, vti Aaron, q & ipſe miſſus intrauit, vel miſſi ab ijs, qbus à deo hæc tra-
dita eſt authoritas, legitime primũ vocarent, deinde ordinarent, q vel eorum, q foris ſunt, teſti- 1.Timo.3
I monio probati tandẽ, ceu idonei mitterent. ¶Quẽ ſane intrãdi ad dignitatẽ vel paſtorale
officiũ, ritũ & modũ, Chrs primũ exẽplo & obſeruauit & docuit obſeruare, qui eũ dicit paſto
rẽ ouium, qui intrat ouile p oſtium. Hunc ſequuti ſunt apoſtoli, de quibus Euãgeliſta ſcribit. Marci. 3
Aſcẽdit in montẽ Ieſus, & vocauit ad ſe, q̃s voluit ipſe. Et fecit duodecim, vt eſſent ſecũ, & vt Lucæ. 6
mitteret eos ad p̄dicandũ. Quod & apl̄i deinde factitaſſe & ſeruaſſe ſat ſupq; intelligunt in ip- Matt. 10
ſo in primis Paulo & Barnaba, qui p apl̄os, ſpũ ſancto monẽte, in opus, ad q̃d accerſiuit ille eos Actorum. 13
ſunt ſegregati, vocati, ordinati, & miſſi. Ad quorum ſimilitudinẽ vocati & miſſi ad verbi miniſte-
riũ fuiſſe cæteri nõ dubitant: nimirum Chri exẽplo & doctrĩa ad ouile p oſtiũ palã igreſſi, ideo-
q; hoc ordine digni. Quibus oſtiarius. i. ſpũs ſanctus ideẽq; Chrs aperuit, vt ipſorum ſtudiũ oui-
K bus p̄ſit, auditorum corda p grãm p̄ueniens. ¶Hi, inquã, digni habent, p quos ſpũs ſanctus
ad dei gloriã, auditorumq; ſalutẽ fructus euãgelicos, ſalutiferos operet & nõ p alios: ſiquidẽ oẽs
quotq̃t p eccleſiæ p̄ſides ad ea munia legitime vocati fuerint & iſtituti, nõ aliter q̃ ab ipſo ſpũ
qui ppetuo reſidet in eccleſia, cõſtituti credant. Cæteri vero, q hoc mõ p eccleſiæ p̄ſides rite Mat. 28
nec vocant, nec ordinant, nec mittunt, ſed ſua temeritate vel alioq intrudunt, plane fures ſunt
& latrones, neq; fructifere p̄dicare poſſunt, q̃m (vt apl̄us ait) miſſi nõ ſunt. Qui p oſtiũ legiti- Roma. 10
me nõ ingreſſi, oſtiariũ propitiũ nõ habet, nec oues eorum voces ad ſalutẽ audire queunt. Id q̃d
etſi teſtimonio ſcripturarum pluſq̃ notũ & verum ſit, oĩno tñ ipſofacto (q̃d dici ſolet) verum eſſe di-
gnoſcit: ſiquidẽ cõſtet, q̃d qui hactenus apoſtatæ & plane nullius frugi hoĩes fidefragi, ſedu-
ctores ad p̄dicandũ ſua ſe potius temeritate q̃ authoritate paſtores & p̄cones intruſerũt, nihil
prorſus ædificarũt, Verum ad omne malũ plebẽ ipſam & prouocarũt & imbuerunt: Qui pperã
Euãgelicis verbis vſi, pperã etiã profecerunt. In quo tã ipſi peccarunt, q̃ qui eos cõtra eccle-
ſiæ normã admiſerunt, haud ſane neſcij, eos nõ fore paſtores, ſed fures & latrones, q aliunde q̃
p oſtiũ aſcẽderẽt. Sed ita fit, vt in Oſea ſcribit, vt nobis ex furore dat dñs regẽ, quẽ nobis nõ p Oſeæ. 13
ipm̃ fecimus, nec p eius cõſiliũ, ſed nr̃a potius temeritate: aſpernati omnẽ Chri & eius apl̄orum
doctrinã, qua cõſtat ſolũ eẽ & dici paſtorẽ, qui p oſtiũ, vti Chrs. i. vocatiõe, inſtitutiõe, miſſio-
L neq;, ouile ingredit. ¶Quia vero nihil adeo in rep. ſit curandũ, q̃ habere idoneũ ſuperiorẽ. i.
paſtorẽ: ſiquidẽ prouidendũ ſit, vt mẽbra corporis rite collocent, q̃to magis elaborãdum eſt,
vt rectũ cõſtituat caput: q̃m totũ reip. corpus, deprauat & perit, ſi q̃d requirit in corpore, nõ
inueniat in capite. Ideoq; magnopere curandũ eſt in electiõe eiuſdẽ, vt ipm̃ ſit idoneũ, in quo
vt oĩm eſt ſalus, ita & omne inde pẽdet periculũ: quippe, q; capite lãguente, & mẽbra languẽt
M ¶In tãta igit re prouidenda ſanctiſſime monuit apl̄us: Manus, inquiens, nemini cito im- 1.Tim. 5
poſueris. Ideo in eligẽdo p̄poſito plane ſequẽdæ ſunt cõditiões, q̃s hodiernũ Euãgeliũ in pa-
ſtore bono exigit, q̃ in vno Aarone ſunt repertæ. Quas facile oẽs in virga, q̃ ille à deo vocatus Nume. 17
N & electus ſignificabat, eſt inuenire. Siquidẽ ea virga. ¶Primo ex cõmunitate cõmunis acci-
piebat: argumento eligendũ reip. & cõmunitati, qui aliorum nõ ſua cõmoda q̃rat, nec ſibi ma-
gis proſit q̃ alteri. Vnde Paulus ait: Oĩbus oĩa factus ſum, vt oẽs lucrifacerem. Nõ q̃rens quod 1. Cor. 9
mihi vtile eſt, ſed quod multorum. ¶Secũdo erat in ea virga germinatio, delinquentiũ corre- 1. Cor. 10

Eſaiæ. 11. Sapien. 1. ctionẽ in charitate notãs. Vnde Eſaias: Egrediet virga de radice Ieſſe, ꝙd interpretat zelus.
Roma. 12 Siquidẽ probata virtus corrigit inſipientẽ. Vnde ad terrendũ malos, inqt ap̄ſus, gladiũ portat poteſtas. ¶ Tertio erãt in ea flores, qbus notant eligẽdi bona opera, exẽpla virtutũ & vi P
Eccleſ. 4 tæ: Quãdoquidẽ flores mei (inquit ille) fructus honoris & honeſtatis. Hinc ad Timot. Paulus
1. Tim. 4 Exẽplo eſto fideliũ in verbo, in cõuerſatiõe, in charitate, in fide, in caſtitate. ¶ Quarto, in ea Q
Pſalm. 1. erant frondes & folia, quibus eligendi notant piæ & paternæ admonitiões ad populum an-
1. Theſ. 5 teq̃ puniat, cuius foliũ non defluat. Hinc ap̄ſus ait: Rogamus vos fratres, Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad oẽs. ¶ Quinto, erant in ea R
amigdala ſignificãtia miſericordiã & amorẽ veꝝ in eligẽdo ad populum, qui ita debet regi à p̄lato, vt magis amet q̃ metuat, & rector malit amari q̃ metui. Id ꝙd fit lenitate ſermonum &
Hebræ. 5 moꝝ, Siquidẽ pium verbũ irã ſedat. Hinc Paulus eũ dicit veꝝ ep̄m, qui ſuis cõdolere poſſit.
Nume. 17 Qui ergo p̄latus ad hunc modũ virgæ Aaron vocatus eſt, ille ſumpſit à Chriſto honorẽ, tanq̃ à dño vocatus, & per oſtium ingreſſus, bene ouile gubernabit.

¶ HOMILIA LII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 3
Si terrena dixi vobis & non creditis, quõ, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis? &c.
In feriis ſanctiſſimę indiuiduęq; Trinitatis.

IESV Chriſti piiſſimi ſeruatoris noſtri ad Nicodemum ſunt verba, quibus. A
¶ Primo, redarguit perfidam Iudæorum incredulitatem, quia illi indurati B
adeo in Chriſtum & Chriſto non crediderunt, vt ne crederent quidem, quæ terrena ſunt, ſi ueri̅m cœleſtia. Terrena autem ſunt, quæ terra quaſi craſſiore elemento conſtant, vtiq; quæ aliquoties carnalia ſunt & animalia, quæ ſenſibus vtcunq; comprehenduntur, rationi in primis obuia, expoſitaq́;. Hinc ſcri-
Sapiẽ. 7 ptura: Sum quidem & ego mortalis homo, ſimilis omnibus, & ex genere terreno illius, qui prior factus eſt, & in ventre matris figuratus ſum caro. Et paulo poſt. Corpus em̄ quod corrum
Sapiẽ. 9 pitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum, multa cogitantem. Inde terrena appellant, quæ rudia ſunt, eademq́; prorſus aperta, & vnicuiq; obuia. Et gloria, inqt apo
Philip. 3 ſtolus, in confuſione ipſoꝝ, qui terrena ſapiunt. Sic etiãnum hoc loco Chriſtus ait, Iudæos ea non credere, quæ terrena ſunt, id eſt, quæ perinde in terra fiunt, eaq́; craſſiora, omninoq́; cre
Johan. 2 dibilia. ¶ Quæ erant illa terrena, quæ iſti nõ credebant, ab ipſo tamen dicta certo futura? C
Nimiꝝ, quod is dixerat, tẽplum aliquando ſoluendũ, ſeq́; illud tribus diebus reædificaturum:
Johan. 19 nẽpe, quod illoꝝ ſenſu terrenũ erat, quũ ipſi de tẽplo factũ manu intelligebant, ille vero de tẽplo ſui ſentiret corporis, quod vtiq; iſti dei permiſſu per violentiã paſſionis & crucis ſoluturi erant, eiuſq; latus lancea patefacturi. Quorum hauddubie neutrum fore crediderunt, etſi primum illi, non ſecundũ intellexerunt: quẽadmodum & aliàs plerunq; factitarunt. Modo, inquit dñs, ſi terrena dixi vobis, id eſt, quæ ſenſui veſtro ſunt terrena (& reuera ſunt terrena, q̄modo verba foris ſonant) vltra quæ ſenſus veſter terrenus nõ aſcendit: Et non creditis, vtpote tẽplum manufactũ (vt vos intelligitis) à me tam breui temporis ſpacio poſſe fieri: nimirum longiore ædificatum ſpacio. ſ. quadraginta & ſex annis, proinde ab hominibus factum opus
Gene. 1. 2 eſt terrenum: Atqui ignorantes, me eſſe verbum, quo mundus, & quæ in illo ſunt, ſex diebus condita ſunt. Si hæc, inquã, tam terrena, tãq; intellectu facilia, à me dicta, me facere poſſe non creditis, quomodo credetis, ſi cœleſtia dixero: vtpote, quomodo corpus illud meum cœleſte cœlitus ædificatũ, non manufactũ, ſed à deo cõditũ, à vobis per paſſionẽ ſolutum, ego à morte reſurrecturus reædificarem, id eſt, reſuſcitarẽ, vnde demum hoĩes renaſcerentur, à peccatis reſurgentes? Quomodo, inquam, hæc cœleſtia ſi dixero credetis, qui leuiora & terrena nõ creditis? ¶ Quid ſi etiam terrenũ dixiſſet baptiſmum, de quo hic diſputatur? vt qui vel ideo ter D
renus dicitur, quoniã in terra ſub elemento ſenſibili. ſ. aqua, efficiatur. Vel ideo terrenus, ꝙ ipſum Chriſtus ſenſibili exemplo, vtpote de vento flante in terra deſumpto declararit. Quaſi em̄ dicat Chriſtus. Quum itaq; alia ſit naſcendi ratio, non eſt, quod mireris, homini ſecũdum carnem nato, vt ſit filius hominis, eidem ſecundum ſpiritum eſſe renaſcendum, vt poſſit eſſe filius dei, qui ſpũs eſt, & aptus regno cœlorũ, quod ſpirituale eſt, non carnale. Quod ſi nondum animo conſequeris, ſume tibi imaginem ab iis rebus, quæ cum ſpiritualibus nonnihil habent congruitatis, & tamen corporeis ſenſibus percipiunt. Deus ſimpliciſſimus eſt ſpũs, proculq́; ſemotus ab omnibus ſenſibus corporeis, ſed hic aer, quo vegetamur, & cuius tantã vim & vtilitatem ſentimus, quoniã ad noſtra corpora collatus, ſubtilior eſt, ſpũs dicitur. Atq; hic ſpũs non cohibetur hominũ arbitrio, ſed impetu ſuo fertur, quo viſum eſt, per omnia ſeſe diffundens, mirificam vim inferens rebus corporalibus, aliquando vitã adferens, aliquãdo mortẽ: Nunc trãquillus ac tacitus, nunc rurſus violentior. Interim ab oriente ſpirãs, interim ab occidente, interim ab aliis atq; aliis mundi partibus, & effectu ſe prodit, ac vocẽ illius audis, quũ

nullum

Digitized by Google

nullum corpus videas,nec ſit,quod poſſis manibus apprehendere.Sentis præſentẽ,nec vides
veniẽtẽ,nec vides quo ſe proripiat abiens.Tale quiddam habet hæc ſpũalis natiuitas.Arca-
nis afflatibus mentes hoĩm à dei ſpũ rapiuntur ac transformanť.Vis ex effectu ineffabilis ſen-
titur,nec tñ oculis cerniť,Id quod agiť.Et qui ſic renati ſunt,nõ iam aguntť humano,carnaliq́;
ſpũ,ſed ſpũ dei,qui viuificat ac moderať oĩa:Sic renati,ex deo nati dicunť,nõ ex ſanguinibus,
nec ex volũtate viri.Ob hæc,inquã,fortaſſis baptiſmũ dixit terrenũ,veluti nõ infimi autho- Iohan.i.
E res ſenſerunt. ¶Quãuis equidẽ vel ideo terrenũ dici putem,ſermonẽ de tẽplo reædifican-
do,qm̃ de ipſo nõ ad vnũ ipſum Nicodemũ dũtaxat,ſed plurimos Iudæos Chrũs erat loquu-
tus:quẽadmodũ hic nõ vnitatis,ſed multitudinis nũero vſus.Si,inquit,terrena dixi vobis &
nõ creditis,qũo ſi dixero vobis cœleſtia credetis? Nõ vtiq; ſolũ Nicodemũ,ſed & ſcribas po-
tius ac phariſæos intelligẽs,cõtra quos paulo ſupra diſputarat.Niſi diceres, Nicodemũ nõ ſo
F lũ ad Ieſum veniſſe,ſed cũ comitatu,vt eſt principis. ¶Sed qd ſi adhuc baptiſmũ Chrũs di-
xiſſet terrenũ? Qui nimiꝝ nihil aliud q̃ natiuitas ſpũalis.i.ex aqua & ſpũ regeneratio plane ſit
terrena,vtpote cõparata ſtupẽdæ illi natiuitati,q̃ eſt ex ſubſtãtia patris,quã & illi q̃rentes &
deniq; à Chriſto auditã nõ credidiſſent:Nẽpe ſecundũ quã Chr̃s à patre diuinitus eſt ab æter
no generatus,cũ ab vtroq; ſpũs ſanctus procedat,quo tandẽ modo trinitas ꝑſonaꝝ in vnita- Eſaiæ.53 Actorũ.8
te eſſentiæ diuinæ oĩno cõſtituiť,& ſic diuina illa natiuitas eluceſcit adeo admirãda,vt de ea
nõ immerito propheta exclamarit.Generationẽ eius quis enarrabit? Qui locus tanq̃ ſtupen-
dus & difficillimus à diuo Philippo eſt Eunucho illi explanatus.Ea propter Chrũs ſolus idẽ-
q́; mitiſſimus,doctiſſimusq́; magiſter,Quũ vobis,ait,hactenus dixerim de tẽplo materiali,vt
ipſi intelligitis,& de baptiſmo.i.regeneratiõe ſpũali,quæ tñ pene terrena ſunt,& tñ nõ credi-
tis:Qũo credetis,ſi dixero vobis cœleſtia:Nimiꝝ nullo ſenſu nec captu hũano ꝑceptibilia?
G ¶Secũdo proinde documentũ hic dedit Chr̃s,ea q̃ difficiliora ſunt,myſteriaq́; ſecretiora,
infirmioribus vel ſiniſtre q̃rentibus minime detegi oportere:Nimiꝝ,ꝙ illi propterea ſe ali-
qñ magis ſcandalizant q̃ ædificãt.Hinc aliàs Chriſtus inquit:Nolite ſanctũ dare canibus,ne- Mat.vij
q; mittatis margaritas vr̃as ante porcos,ne forte cõculcent eas pedibus ſuis,&canes cõuerſi di
rumpãt vos.Hinc Paulus ait,ſe ſapientiã inter ꝑfectos tantũdocuiſſe.Quod vtinã hactenus à i.Cor.2
noſtris fuiſſet cuſtoditũ,profecto tãtus ſacramẽto eccleſiæ & fidei catholicæ,eiuſdẽq́; mini-
ſtroꝝ deſpectus nõ eſſet ſubſequutus.Tutius igiť Chriſtũ hodie in hoc genus fidei myſterijs
& difficilioribus rebus imitabimur,dicẽtes,ad ſimpliciores & carnales q̊q; hoĩes,vbi altiora
curioſius interrogauerint.Si terrena dixerimus vobis,& nõ creditis,Qũo,ſi dixerimus vobis
H cœleſtia,credetis? In q̃bus etiã verbis. ¶Tertio Chrũs monet,ne nimis alta quis inueſtiga-
re coneť.Id q̊d admodũ ſapiẽter q̊q; admonet ap̃lus:Diuitibus,inquiẽs ad Timotheũ,huius i.Tim.6
ſeculi ꝑcipe,nõ ſublime ſapere.Et aliàs:Noli altũ ſapere,ſed time.Et rurſus:Nõ plus ſapere q̃ Ro.11.12
oportet,ſed ſapere ad ſobrietatẽ.Quod & Eccleſiaſticus monet: Altiora te ne q̃ſieris. Pluri- Eccleſi.3
ma quidẽ ſupra ſenſum homini oſtẽſa ſunt tibi,q̊ꝝ ſuſpitio multos ſupplãtauit.& in vanitate
ſenſus eoꝝ detinuit.Hinc recte cũ Chr̃o hodie dicemus ad eos,qui tã ſubtilia ſupra captũ quę
runt.Si eñ terrena dixerimus vobis,& nõ creditis,qũo ſi dixerimus vobis cœleſtia,credetis?
I Quibus & ille verbis innuit. ¶Quarto,ea q̃ ſunt cœleſtis vel miraculoſæ doctrinæ,non hu- Marci.9
manis percipi rõnibus,ſed fide potius cõprehẽdi.Hinc aliàs dñs ait:Si potes credere,oĩa poſſi Matt.9
bilia ſunt credẽti.Et alibi ad duos cæcos clamãtes:Miſerere noſtri,fili Dauid,ait.Creditis,q̃a
poſſum hęc facere vobis? ſecundũ fidẽ veſtrã fiat vobis,& aperti ſunt oculi eoꝝ:Et iteꝝ apud Marci.5
Marcũ:Noli timere,tantũmodo crede.Et vere quidẽ,q̃a nõ eſt impoſſibile apud deũ omne
verbũ,quũ(vel Paulo teſte)nihil vnq̃ ſit tã arduum,quod fide credentiũ nõ fieri poſſit.Hinc Lucæ.1. Hebræ.11.
Eliſabetha ad deiparã Mariã:Et beata q̃ credidiſti,qm̃ ꝑficienť ea,q̃ dicta ſunt tibi à dño.Igi Lucæ.1.
tur ſi ſunt,q̃ illa q̃ altioris ſunt & fidei & intellectus credere nolẽtes altius q̃ſierint,ad eos recte
dicemus cũ Chr̃o hodie.Si terrena diximus vobis,& nõ creditis,qũo,ſi dixerimus vobis cœ-
K leſtia,credetis? In q̃bus verbis. ¶Poſtremo occultũ admonet,Ea q̃ fidei ſunt,qm̃ vltra ca-
ptũ ſunt humanũ & vltra naturã & omnẽ rationẽ,hũanis rõnibus nec poſſe probari nec oſtẽ
di(dicit eñ ap̃lus,fidẽ nõ eſſe in ſapiẽtia hoĩm)ſed quidẽ argumẽtis æque atq; exẽplis ꝑſuaſi- i.Cor.2
bilibus debere à nobis tantũmodo doceri.Id q̊d primũ Chrũs hodie fecit,qui excelſa dogma
ta tangẽs,propter audientis infirmitatẽ ſe detinet,nec illis ſua magnitudine dignis immorať,
ſed magis ad exẽpla q̃ condeſcenſionẽ habẽt,accedit,qui ſciebat illis altiora & cœleſtia mini-
me credibilia,qui q̃ ante oculos & tanq̃ terrena erant,nõ credebant.Sic ab angelo diuæ Ma-
riæ,viri nõ conſciæ,& tñ filiũ pariturae,ideoq́; roganti,quomodo idipſum fieret,quũ virum
nõ cognoſceret,Nihil aliud eſt reſponſum(ſiquidẽ fidei erat de incarnatione Ieſu Chriſti ne- Lucæ.1.
gotiũ)q̃ ſpũs ſanctus ſuperueniet in te,& virtus altiſſimi obumbrabit tibi.Ideoq́; & q̊d naſceť
ex te ſanctũ,vocabitur filius dei.Et mox miraculo in Eliſabetha tantũ myſteriũ certo futuꝝ
ꝑſuadere ſatagit.Sic Paulus alibi fidẽ reſurrectiõis mortuoꝝ oñdere volẽs,q̃ vtiť argumento i.Cor.15
dialectico? Nullo nimiꝝ,niſi vnico ꝑſuaſibili exẽplo de grano,q̊d ſeminatũ nõ viuificať,niſi

Digitized by Google

prius moriatur: Nudũ vtiq; granũ ſeminatur, vtpote tritici, quod prorſus mortuũ reuiuiſcit
2. Cor. 12 deniq;, ſic & hõ reſurgẽs. Si id in cauſa fidei reſurrectiõis Paulus, quippe tãtus ad oĩa apl'us, qui
in tertiũ raptus cœlum, vel incõprehenſibilia audiuit? Qui vtiq; incredulis & vltra q̃rentibus
reſpondiſſet. Si terrena dixi vobis & nõ creditis, q̃uo, ſi dixero vobis cœleſtia, credetis?
¶ Quid noſipſi hodierna die diſputemus de ſumma eadẽq; glorioſiſſima diuinæ vnitatis L
trinitate, cui hæc dies eſt dicata? vtpote altiſſimo fidei articulo, qui nullo poteſt ingenio, nec
aliqua via cõprehendi, quod ſummæ trinitatis myſteriũ, nõ niſi diuina reuelatiõe capit: de q̃
tantũ credere debemus, quantũ ipſa, noſtrũ ſciens imbecillũ captũ, referare nobis & patefacere
dignata eſt. Verũ, qd aut quantũ illa nobis de ſe reuelauit? Reuelauit, inquã, nobis de bñdi-
ctiſſima trinitate ſpũs ſanctus in Cõcilio Nicæno, ſymboloq; Athanaſiano Epo Alexãdrino,
fortiſſimo cõtra Arrianã impietatẽ athleta, Eccleſia deniq; vnanimiter accedẽte. Fidẽ catho
Mar. vl. / Iohan. 3 licã, ſine qua nemo ſaluat, hãc eſſe, vt vnũ deũ in trinitate, & trinitatem in vnitate cõfiteamur,
Hebræ. 11 veneremurq;. Neq; cõfundẽtes pſonas, neq; ſubſtantiã ſeparantes. Sic trinitatẽ in diuinis ni-
hil aliud eſſe definimus, q̃ vnã ad oĩa in trinitate pſonarũ, patris, filij, ſpũsq; ſancti deitatẽ. Sũ-
ma eñ & superſancta trinitas, vnus eſt deus. Et ſane in cõfeſſione veræ ſempiternæq; deitatis
in pſonis adorãda eſt & profitẽda proprietas: q̃nquidẽ cuiq; pſonarũ ſua eſt ſingularis ꝓprie-
tas, ꝑ quã habet diſcretionẽ ab alijs. Vt patris proprietas eſt, eẽ ingenitũ. Filij, eẽ genitũ. Spũs
vero ſancti, procedere. In eſſentia vero deitatis, adorãda eſt vnitas. Nã patris & filij & ſpirit'
ſancti, vna eſt eſſentia, ſubſtãtia & natura. Deniq; in maieſtate deitatis, adoranda eſt æqualis
ad oĩa. Nã æqualis eſt maieſtas patris, filij & ſpũs ſancti: vt nõ ſit maior patris virtus & pote-
ſtas, q̃ cæterarũ pſonarũ, aut minor filij, aut ſpũs ſancti, q̃ patris, ſed ſunt ipſæ tres pſonæ, maie
ſtate, ſapientia, bonitate, pfectione, coæquales, virtuteq; pares. Hæc nimirũ vnà cũ myſterio
Chriſti humanitatis, catholica eſt fides, quã niſi quiſq; integrã inuiolatãq; ſeruauerit, abſq; du
bio in æternũ peribit. Hæc, inquã, profitenda ſunt & credẽda de ſanctiſſima in diuinis trinita
te, quam nullũ vnq̃ alicuius ingeniũ adeo excogitare, q̃ pacto res haberet, & diſcutere potuit,
vt quo quis altius eo tendere ꝑ rationẽ ſategit, hoc depreſſius ceciderit, & quo qs propinqui-
us eo adſpirarit, hoc remotius diſceſſerit. Id q̃d in infelici hæreſiarcha Arrio, eiuſq; ſeq̃cib' ſu-
pra modũ eſt notũ. ¶ Ad quos, qa eã ipſam ſanctã trinitatẽ rationibus vel negare vel inue- M
nire moliti ſunt, recte dici potuiſſet à quopiam Chriſtiano. Si terrena dixi vobis, vtpote in
Euãgelio protrita, & nõ creditis, q̃uo credetis, ſi dixero cœleſtia? Abſit igit, vt qs tã arduũ, tã
ꝓfundũ, tã cęleſte ex oĩ parte glorioſę trinitatis myſteriũ, aliq̃ dialectica eaq; hũana rõne pue
ſtigare tentet, ꝙ ſit nephas & adeo ſtultũ, vt fortaſſis tã nõ ſit ſtultitiæ arguẽdus, q cochlari in
paruiuſculã foueã oceanũ effundere velit. Quid ergo in negotio tã arduo faciundũ? Quo con
Lucæ. 1. fugiẽt infirmi? Vtiq; ad fidẽ, q̃ pie oĩa credunt cũ merito. Siqdẽ diua Maria ideo fuerit dicta
beata, q̃m angelo, q̃d apud hoĩes impoſſibile eſt, crediderit. Sic à Chr̃o beati tradunt, q cre-
Iohan. 20 dunt & nõ viderũt. ſ. nec carnali oculo, nec intellectuali. Quũ vero quis ad fidẽ tãtæ rei ſe ſen-
Marc. 9 tit paulo imbecilliorẽ, is exclamet cũ illo de turba, cuius filius erat mutus à maligno ſpũ. Cre-
Lucæ 17 do, inquiẽs, dñe, adiuua incredulitatẽ meã. Exclamet, inquã, is cũ apoſtolis: Dñe adauge no-
bis fidẽ. Quod ſi fecerit, futurũ eſt, vt q videbat fide infirmus, erit vel maxime fidelis, q̃d totũ
Ephef. 2 deo attribuit, ſe crediturũ innuens, q̃tenus in ſua ſit facultate. Verũ, fides dei donũ eſt, aplo ad-
firmãte. Ita nimirũ habes meũ cõſiliũ circa negotiũ ſanctiſſimæ trinitatis, quã puto tutius ado
rãdã in vera eſſentiæ vnitate, quã pſcrutandã rõne, q̃ nulla eſt in ea re, q̃ fidei eſt. Cæterũ, q̃-
modo ſatisfaciemus craſſo illi, rudiq;, adeoq; inſtãter percõtanti Nicodemo. i. vnicuiq; in fi-
de de ſancta trinitate imbecillo, infirmoq; ad credendũ Chriſtiano, ne rei difficultate & ad-
miratiõe cõpunctus ſcandalizet, retroq; cedat? Qui vtiq; à doctore vere Chriſtiano vtcunq;
1. Petri. 3 eſt adiutãdus. ¶ Equidẽ Chriſtũ ſummũ noſtrũ doctorẽ ſequuturus in tã ardua cauſa, tã ex- N
celſorũ dgmatũ ad ea, quæ cõdeſcenſionẽ habent, cõfugiã, more Pauli, exẽplis perſuaſiuis, ſeu
1. Cor. 5 (vt appellant) inductiuis ad credendã trinitatẽ perſonarũ in ſimplicitate vnitatis, vſurus.
1. Iohã. 5. ¶ Et ſane deũ eſſe trinũ in perſonis, & vnum in eſſentia, perſuaderi poteſt ſcripturis, figuris, O
creaturis. ¶ Scripturis, apud Iohannẽ: Tres ſunt, qui teſtimoniũ dant in cœlo, pater, verbũ, P
Mat. 28 & ſpũs ſanctus, & hi tres vnum ſunt. Chriſtus apud Matthæũ: Euntes baptizate omnes gen-
tes, in nomine patris, & filij, & ſpũs ſancti. Et Paulus: Quoniã autẽ eſtis filij dei, miſit deus ſpi-
Galat. 4 ritũ filij ſui in corda veſtra clamantẽ, Abba, pater. Et idẽ: Gratia dñi noſtri Ieſu Chriſti, & cha
2. Cor. 13 ritas dei, & cõmunicatio ſancti ſpũs, ſit ſemper cum oĩbus vobis. Idẽ: Quoniã ex ipſo, & per
Roma. 11. ipſum, & in ipſo ſunt oĩa. Ipſi honor & gloria in ſecula ſeculorũ. Sic in hodierno Euangelio
trinitas perſonarũ exprimitur. Perſona quidẽ filij loquitur, Perſona patris exprimitur, quãdo
dicitur: Scimus qa à deo veniſti magiſter. Perſona ſpũs ſancti, quũ dicitur: Niſi quis renatus
fuerit ex aqua & ſpũ. Hinc etiã filius vel ſolus loquens pluraliter inquit. Quia quod ſcimus, lo-
Iohan. 10 quimur, & quod vidimus teſtamur, & teſtimoniũ noſtrũ nõ accipitis. Et hoc quidẽ cõiũctim,
Iohan. 17 deinde diſcretim. De patre Chr̃us: Ego & pr̃ vnũ ſumus. Pater clarifica filiũ tuũ. Iterũ Pſaltes:
Dñs

Digitized by Google

Dñs dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. De ſpũ ſctõ: Pſal. Emitte ſpm̃ tuũ & crea Pſal.2
bunt. Et quãlibet ex ijs tribus pſonis eẽ æque deũ oñdit ꝓpheta, inquiẽs: Benedicat nos deus, Pſal 103
. ſ. pater, deus noſter. ſ. filius, benedicat nos deus. ſ. ſpũs ſanctus. Et vt intelligaſ vnitas eſſentiæ Pſal.66
ſubiũgit. Et metuãt eũ oẽs fines terræ. Accedit Euãgeliſtæ teſtimoniũ, vt ſupra. Itẽ notata ẽ.

Q ¶In figuris Trinitas in vnitate deitatis. Quãdo Abrahæ ſtanti in meridie in cõualle Mam-
bræ occurrerẽt tres viri. ſ. Angeli in figura humana, q tres videñs, vnũ adorauit. Vidit & Eſaias Gene.18,
dñm ſedentẽ &c. & Seraphin clamãtia: Sanctus, ſanctus, ſanctus, dñs deus Sabaoth. Itẽ Iohan Eſa.6
nes Baptiſta vidit filium dei baptizatum in carne, Patrẽ audiuit in voce loquentẽ: Hic eſt filius Mat.3
meus dilectus. Spiritum ſanctum in forma columbæ. Et Trinitas quoque.

R ¶In creaturis notaſ, qñquidẽ vniuerſum ſit vnũ à deo totũ creatũ, diſtinctũ in triplex genus
creaturarũ, qñ vnũ eſt ſubſtãtiarũ ſpũaliũ, id ẽ, angelorũ. Aliud genus ſubſtãtiarũ, partim ſpũali
um, partim corporaliũ, vt hoĩm. Tertium eſt ſubſtãtiarũ oĩno corporalium. Et in hoĩe quoq;
Trinitas repſentaſ. Nimirũ vna eſt hoĩs anima, tres habẽs potẽtias, quarũ vna non eſt altera. ſ.
memoria, intellectus, & voluntas. Et vna ſcd̃m actũ ab alia ꝓcedit. Intellectus eñ nõ intelligit
niſi memoriæ illud occurat. Et voluntas nõ vult, niſi q̊d mẽs recolit, & intellectus aliq̊ mõ in-
telligit. Sic pater & filius, & ſpũs ſanctus tres pſonæ, vna ſubſtãtia, vna eſſentia. Et filius qdem

S naſciſ de pr̃e. Spũs ſanctus ꝓcedit ab vtroq;. ¶Cui nimirũ ſummæ trinitati, ſimplici deo, vna
eſt diuinitas, æqualis gloria, & coæterna maieſtas. Siqdem pr̃ cũ vnigenito filio ſuo & ſpũ ſan
cto, vnus eſt deus, vnus eſt dñs. Non in vnius ſingularitate pſonę, ſed in vnius trinitatę ſubſtã
tiæ. Quod eñ de patre (ipſo reuelante) credimus, hoc de filio eius, hoc de ſpũ ſancto, ſine diffe
rentia diſcretõis ſentimus. Ita qdem (vt diximus) in cõfeſſione veræ ſempiternæq; deitatis, &
in pſonis ꝓprietas, & in eſſentia vnitas, & in maieſtate adoreſ æqualitas. Et hæc de ſanctiſſimę
trinitatis in vnitate, & vnitatis in trinitate, pſonarũ myſterio, q̊d ſecus inueſtigare temeritas ẽ,
credere pietas, noſſe vita ęterna, quã certè habituri ſũt, q & terrena iuxta atq; cœleſtia credũt,
& hãc de trinitate catholicã fidẽ tenẽt, Chr̃o teſte, q ait: Hæc eſt vita ęterna, vt cognoſcãt te Iohan.17
patrẽ, ad quẽ loquebaſ, & Ieſum Chr̃m, q eſt filius eius, quẽ miſiſti, id ẽ, incarnari feciſti, quod Lucæ.1
opus eſt ſpũs ſancti, quo operante, idem in vtero Mariæ conceptus eſt.

HOMILIA QVINQVAGESIMATERTIA DE EO QVOD ſcriptum eſt: Iohannis. 6. Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus, & cætera.

In ferijs ſacroſancti corporis Ieſu Chriſti.

A VERBVM EST CHRISTI IESV IPSISSIMAE VE- Mat.24
ritatis adeóq; verũ, vt ipm̃ nõ trãſeat, cœlum vero & terra ſint trãſitu Mar.13
ra. Adeò (inquã) verũ, vt vel ꝓpheta ipm̃ ꝑmanere in æternũ dixerit, Luc.21,
quippe q̊d (vt Scriptura teſtaſ) immutari non poſſit. Quod & Petrus Pſalm 118
adeò viuũ nuncupauit vt planè in æternũ ſit ꝑmanſurũ. Nec qdem Nume.22
mirum, quum ab eo ſit dictum, qui & ipſe ab æterno ſit verbũ, ipſaq; 1. Pet.1
veritas & vita, quę iuxta Prophetam, à generatione in generationẽ Iohã.1
eſt ꝑmanſura. Cui (vt Scriptura dicit) cõtradicendũ non eſt, quoniã Iohan.14
ab eo proceſſit, q verus deus eſt idemq; homo, qui (teſte Apoſtolo) Pſal.118,
mentiri nequit. Qui ſolus potens, ſolus verax, ſolusq; ad omnia mira Eccl.4
bilis. Verbum hoc, inquam, eſt, in multarum poſitum ruinam, & lapis factũ eſt ſcandali, in quo Titum.1
perſidi & Iudæi exq; domini diſcipulis, adeò ſunt ſcandalizati, haud ſanè pauci, vt incõparabi Eſa.8
lem magiſtrum deſeruerint, ab eoq; defecerint, & retro abierint. 1. Petri.2,

B ¶Hoc (inquã) eſt verbũ eius verbi, cuius verbi oĩpotẽtia, quicqd in cœlo ẽ ac in terra, factũ ẽ Gene.1
cui nihil eſt ĩpoſſibile, cuius dicere eſt facere, qm̃ (vt ait ꝓpheta) Dixit & facta ſunt. ſ. vniuerſa. Pſal.148,
Hoc ẽ (inquã) verbũ adfirmãs, q̊d alio in loco (vt ẽ apud tres Euãgeliſtas & Apl̃m) eſt cõfirma Matt.26
tũ & impletũ, vtpote qñ Chr̃us Ieſus verbũ illud, ꝑ q̊d oĩa facta ſunt, in qua nocte tradebaſ, ac- Mar.14
cepit panẽ, & grãs agẽs, fregit, & dixit: Accipite & mãducate: Hoc eſt corpus meũ, q̊d ꝓ vobis Lucæ.22
tradeſ. Silr̃ & calicẽ poſtq̃ cœnauit, dicẽs: Hic calix nouũ teſtamẽtum ẽ in meo ſanguine. Hoc 1. Corin.11
igiſ verbo cõfirmaſ ac cõpleſ, q̊d illo adfirmaſ. Id q̊d dictio futuri tpis dabo, q̃ contextus vtiſ
planè cõmonſtrat. Erat haud dubiè, veritate loq̃nte: caro tũc reipſa cibus, q̃ paulopoſt vſu q̊q;
ipſo diſcipulis in cęna cibus erat futura. ¶Hic ſanè cibus vt apertum haberet veritatis teſtimo
nium, ſanctis dudum figuris eſt præſignatus. Cum Iſaac immolabaſ, agnus paſchæ deputabaſ
manna patribus dabaſ. Sanè immolatio ipſius Iſaac deſtinata & propoſita ab Abrahã pr̃e ſuo
typum geſſit ĩmolatõis in cruce, à deo pr̃e nobis & in cœna exhibitæ. Sic pariter agni paſcha- Gene.22
lis ĩmolatio, facta à ppl̃o Iſrahelitico Aegyptum egreſſuro, figura fuit oblatõis ipſius Chr̃i in Exodi.12
cruce, cuius memoria (Chr̃o & apl̃o eius teſtibus) potiſſimũ ꝑ hoc recoliſ myſteriũ. Figura fuit

Exo.16 Manna de cœlo pariter populo Iſrael quadraginta annis datum, quàm diu, ſcilicet demorati ſunt in deſerto. Et rectè q̃dem huius ſanctiſſimi cibi figura fuit manna, q nobis in hac vita pe grināti bus datus eſt, ceu ſup cœleſte manna, vt ipſo quaſi viatico, præſentis vitæ curſum trāſi
Johan.6 gamus, & terrā promiſſionis deniq; ſubeamus. Id q̃d ſanè dignis & dignè ſumētibus præſtat
1.Cor.11 caro Chriſti nobiliſſima, vel Chriſto adfirmāte: Qui māducat meam carnem, & bibit meū ſanguinem habet vitam æternam. Malis vero & irreuerēter ſumentibus iudiciū præbet. Siquidē Paulus dicit: Qui manducat & bibit indignè, iudiciū ſibi manducat & bibit. Et planè idem cibus ritè præparatis ad eum ſuſcipiendū eſt ſalutifer, minus verò diſpoſitis exitialis & mortifer. Nimiꝝ indignè ſumentes rei ſunt corporis & ſanguinis dñi, quandoq̃dem in filiū dei Ieſum Chr̃m, in dñm & deum ſuum peccent, qui hic eſt verè cū ſuo corpore, q̃d pro nobis in ara crucis crucifixum eſt. Et cū ſuo ſanguine, q inibi effuſus eſt. Verè (inquam) ſub ſpecie panis ac vini. Nec eſt interrogandū quo pacto? Quū ſuccurrat eius verbum, quo cœli ſunt firmati, quo
Luce.1 omnia ſunt creata & q̃dem ex nihilo, cui nihil vnq̃ eſt impoſſibile. Cui ſuccedat fides, & q̃d impoſſibile nobis fuit viſum, planè erit poſſibile. Et piè tandem fide intelligemus, q̃d oculis non videmus. Id q̃d certò certius arguit ille: Dabo (inquiēs) vincēti. ſ. immūditiā cordis & corpis,
Apoca.2 māna abſcōditū. Q̃d māna? Chr̃o teſte, carnē Chr̃i veram, ſub ſpecie panis ac vini latentem.

¶ Et vt paucis doceamus, q̃d Chr̃iano hoī de hoc ſc̃tiſſimo Eucha. ſacr̃o ſit credēdū, Scire velim oēs, Chr̃i Ieſu corp⁹ hic eē tā noīe q̃ re & effectu, ſpē tñ differre ¶ Noīe (inquā) ē, qm̃ ſum C
Joh.14 mus ille cœloꝝ pōtifex, q cū ſit ipſa veritas, noīa nō vana rebus īponere ſolet, adeò fortiter no D mē hoc ipreſſit, vt nō ſaltē diceret. Hoc vocet corpus meū, hoc vocet ſanguis me⁹ ſed hoc ē inq̃t corp⁹ meū hic ē ſanguis meus. Non (inq̃t) figurat ſignat notat, queadmodū nōnulli (q̃d nup
Deu.4.12 latius oñdimus) cauillati ſunt, ſed iniquiter mentiētes, q verbo dñi, cui nihil omnino addendū ad ſuā libidinē adijcere tentarunt, & ſic obruere veritatē, cuius vmbra tranſijt, contra quā ne portæ q̃dem inferi præualebunt. Nec poſſunt illi aliquē hic oſtendere tropū, q nullus hic eſt, vtpote inutilis, q̃d hoc Chr̃i verbum nullo tropo indigeat. Cæteꝝ quia Chr̃us forè ſciebat, q ſuū eſſent adulteraturi verbum, & hoc ipm̃ contra ſuam voluntatē expoſituri, q̃d ipſemet exponit, adiecit hodie: Caro mea (inquiens) vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Vere (inquam) adiecit, id eſt, nō falſo, nō phantaſtice, nō ęnigmatice, nō typice, nō figuratiuè. Quo
L.errore. nimiꝝ verbo adfirmandi & verificandi prudētiſſimus magiſter omnē figuratiuā ſup hoc ver
c.de teſta. bo locutionē & interp̃tationē excluſit, qui & ipe potuiſſet & debuiſſet (ſi opus fuiſſet) clarius
L.iter ſti/ exponere, quū eēt teſtator, qui nullo modo p̃ſumit obſcure loqui & teſtari. Taceo Chr̃m veꝝ
pu.ff.de v/ & fideliſſimū teſtatorē, in eo quidē teſtamenti articulo, in quo ſciebat tot impiós ſcandalizabo
bo obliga. tum iri. In quo vel ipſo præſente, multi adeò ſunt ſcādalizati, quū audirent eius carnē eſſe ci
Johā.6 bum, vt increduli planè Apoſtatæ retro abiuerint. Quos vtiq; ille debuiſſet tanq̃ miſericors redēptor ſaluos cōſeruare clariore quopiā verbo, ſi q̃d adſuiſſet, aut ſi aliud q̃ verā ſuā carnē intellexiſſet. At certe Ap̃lis poſt Aſcenſionē ſpū ſancto repletis interp̃tandū relinq̃re debuiſſet.

Ephe.1 ¶ Qui & ipe ne foret, q alio in loco voculā corpus p̃ eccl̃ia, quā apud Paulū habet ſignifica E
Coloſſ.1 tionē exponerēt, ſapiēter & caute adiūxit, q̃d p̃ vobis tradet. Sane eccl̃ia p̃ nobis nō eſt tradita ſed p̃ eccl̃ia. i. fideliū cōgregatiōe (quę Chr̃i corpus myſticū eſt) traditū eſt Chr̃i corpus. Præterea ne in aliū modū exponeret dictio corpus, ipſemet hoc hodie exponit, corpus meū, inqui
Pſal.118 ens. i. caro mea ē vere & nō figuratiue cibus. Erubeſcāt igit, imò cōtremiſcāt, q ore tenus nunq̃ nō, & q̃dem vere clamitāt, verbo dñi (q̃d ſit veꝝ æternalr̃ manſuꝝ) nihil eē neq; addēdum nihilq; adimēdum, & huic tñ dñi verbo cōtra oēm ſenſum addūt tot falſas, ieptas, excogitatas, & plane impias interp̃tatōes, q̃bus os ſuū in cœlū ponētes Chr̃m moliunt docere, eundē tā ignauiæ q̃ impotētiæ & mēdacij arguētes. ¶ Quid q̃ſo illis putemus mercedis à deo futuꝝ ob tā F
Apo.vltio tam & temeritatē & ipietatē? Certe nihil aliud q̃ horrendā illā in Apocalypſi maledictionē in eos, q verbis dñi addūt. Si q̃s appoſuerit ad hæc, apponat ſup illū deus plagas ſcriptas in libro iſto. Et ſi q̃s diminuerit de verbis p̃phetiæ huius, auferat deus partē eius de libro vitę, & de ciuitate ſc̃tā. An nō ſunt verba dñi: Caro mea vere eſt cibus? Hoc eſt corpus meū? An nō ſimul adijciūt & detrahūt, q tam praua demētatōe ſenſum inducere conant, de q̃ tantus author, deus, & hō, nuſquā eſt locutus, qui neq; de eo ſenſit, q neq; aſcēdit vnq̃ in cor eius. Id q̃d apud oēs euāgeliſtas tā ex p̃cedētibus q̃ ſeq̃ntibus verbis, & ijs q̃dē ſignāter p̃latis, ē ſole clarius videre.

Johan.15 ¶ Nec obſtat, ab eodē pariter dictū. Ego ſum vitis. i. ſum figura vitis & habeo ſīlitudinē vitis: G qm̃ nō ſignāter dicit: Ego ſum hęc vitis. Preterea Chr̃s inibi manifeſte cogit ītelligi tropū, qñ dicit ſubſeq̃ndo. Sicus palmes nō p̃t fructū ferre à ſemetipſo, niſi māſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me māſeritis. Nec hoc obſtat, Petra āt erat Chr̃s. i. ſignificabat Chr̃m, qñquidē figuralr̃ id eē
1.Cor.10 dictū Paulus clariſſime oñdit. Hęc āt, inquiēs, oīa in figurā cōtingebāt ill̃. Quid multa? Nullus eſt plane locus, in q̃ de venerabili euchariſtia aliquē poſſis īuenire tropū, qppe q nō mō hic ſit inutil̃ & mīme neceſſari⁹, veꝝ plane p̃nicioſus, q vniuerſas deſtrueret ſcripturas, queadmodū aliàs copioſe oñdimus. Eſt itaq; in hoc ſanctiſſimo euchariſtiæ ſacr̃o Corpus Chr̃i vero noīe, nec eſt quod repugnet. ¶ Eſt & re

Digitized by Google

H ¶Eſt & re ipſa: Nimirũ quia ſcĩm ſctõꝝ eſt, qm̃ verè in illa ſpecie, qua traditus & lanceatus ẽ Daniel. 9
ipſe ſanctus ſctõꝝ eſt, quũ vl' ipſe dicat: Hic ẽ panis, q de cœlo deſcẽdit. Quis ãt niſi filius hoĩs Iohan. 6 Iohan. 3
I de cœlo deſcẽdit? Qui & in cruce exaltatus ẽ, ſicut à Moyſe q̃ndã ſerpẽs ille æneus. ¶Eſt & Numer. 21
effectu ipſo, quia quã verè in ſpecie, q̃ pepẽdit in cruce, remiſſionẽ pctõꝝ opatus eſt oĩbus, q Apo. 13
illũ expectauerĩt ab origine mundi cũ fide, à iuſto Abel vſq; ad latronẽ, quẽ in cruce cõfitentẽ Luc. 23
ſuſcepit, tã verè ſub iſtis ſpeciebus panis & vini eandẽ opaẽ remiſſionẽ pctõꝝ oĩbus, q ingreſſi
ſunt, vl' ingrediunẽ ad eandẽ fidẽ, poſtq̃ illa ſpẽs hinc trãſiuit, & ſeſe in cęlũ recepit: quũ & ipſe
Chrũs dixerit: Panis quẽ ego dabo, caro mea eſt ꝓ mũdi vita. Et paulopoſt: Qui mãducat me
am carnẽ, & bibit meũ ſanguinẽ, habet vitã æternã. Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.
K ¶Differt ãt hoc corpus ſpecie, q̃d & plurimũ ꝓdeſt, nõ mõ ne color aut ſapor ſãguis humani,
horrorẽ ſumẽtibus vllũ faciat, ſed vt cõpetẽti antidoto, nimia parẽtum nrõꝝ curet credulitas. Beda
Crediderẽt em̃ deceptori diabolo, in eo q nõ videbãt. ſ. q̃d illi ligno cõſeq̃ndæ diuitatis effecti
ua virtus ieſſet & comedẽtes mortui ſunt. Ita credam' ediuerſo fideli ſaluatori deo, in eo q̃d nõ
videmus. ſ. panẽ & vinũ in verã corpis & ſanguis trãſijſſe ſubſtãtiã, & comedẽtes atq; bibẽtes
viuamus in æternũ, idq; ipm ſupra naturã ſola ptãte verbifieri, q̃ etiã ex nihilo oĩa creata ſunt. Gene. 1
L ¶Hoc nobis verbũ ſit cõtra oĩa inimicoꝝ obiecta tela, ſcutũ vnicũ, q̃d nihil queat iſringere, Heb. 4
quũ gladius ſit omĩ gladio ancipiti acutior & efficacior. Hoc, pfectò verbũ: Caro mea verè eſt Ephe. 6
cibus: Hoc ẽ corpus meũ. Vt eſt clariſſimũ, ita in effectu manet, & manebit inuitis oĩbus por
tis inferoꝝ. Ad q̃d ſane verbum, qñ ſcãdalizati & infatuati ſint tot heretici & colliſi, & collidẽ
tur tandẽ & alij, ſuãq; aliqñ dabũt pœnã. Qui vl' ſolo eccłiaſtici ſtatus, quẽ inuito deo deſtruere
moliunẽ, odio & nimia licẽtioſi temeritate, in hoc ſanctiſſimũ ſacrm iã denuo ſuis ad nos ſcri
M ptis, inſurgunt, dicẽtes: ¶Primo, planè ſibi & multis ſtultũ, planeq; ſupſtitioſum videri, q̃d
credimus Chrm ſub panis ſpecie trãſmutari, ſub eaq; ſpecie cõtineri. Quibus rñderim: Ad hũc
eoꝝ modum totã fidẽ noſtrã in Chrm eſſe & haberi ſtultã & ſupſtitioſam, quũ proinde Aplus 1. Cor. 1
dixerit: Nos autẽ prædicamus Chrm crucifixum, Iudæis q̃dem ſcandalum, Gẽtibus ãt ſtulti
tiã. Placuit ſanè deo p ſtultitiã prædicatõis, ſaluos facere credẽtes. Verbum ſanè crucis, adeoq;
Euchariſtiæ, pereuntibus ſtultitia eſt, his ãt q ſalui fiunt, id ẽ, credẽtibus, dei eſt virtus & ſapĩa,
N authore Aplo. ¶Scdo aiunt Fruſtra Chrm ad hunc modũ vitã æternã nobis dare ꝓmiſiſſe.
Reſpõdeo & ipſoꝝ opinione Chrm fruſtra eẽ incarnatũ. Atqui q̃d aliud hoc eſt loco agẽdum Roma. 11
q̃ cum Aplo exclamandũ: O altitudo diuitiaꝝ ſapiæ & ſciæ dei, quã incõprehẽſibilia ſunt iu Pſal. 71
dicia eius, & inueſtigabiles viæ eius. Quis em̃ cognouit ſenſum dñi? Aut qs cõſiliarius eius fuit? Pſal. 135
Qui ſolus eſt mirabilis, & ſolus mirabilia fecit. Voluit ille filiũ ſuũ ꝓ ſalute noſtra & incarnati,
& mori, q haud dubiẽ & alium potuiſſet habere redemptõis modum. Igiẽ (inq̃t Paulus) ò ho Roma. 9
mo, tu q es, q reſpõdeas deo? Ille tantæ q̃dẽ eſt authoritatis & ptãtis, vt (authore Solomone) Eccl. 8
in eius factis nemo debuerit nec poſſit dicere: quare ita facis? Qm̃ ille oĩa, vt ꝓphera teſtaẽ, in Pſal. 103
O ſapĩa & rõne ſumma fecit, nec eſt in illis quod culpari poſſit. ¶Tertio obijciunt, ex hac nrã fi
de de Euchariſtia ſequi, panẽ pro nobis eẽ crucifixũ & traditũ, hoc q̃dẽ pacto argumẽtantes.
Corpus Chri eſt q̃d ꝓ nobis moriẽ. Panis eſt corpus Chri, ergo panis pro nobis mortuus eſt.
Cæteꝝ minimẽ adſtipulamur aſſumptioni, quã ꝓpoſitionẽ minorẽ appellãt: qñquidẽ panis,
ſubſecuta verboꝝ ꝓlatiõe in corpus Chri tranſeat, & prorſus muteẽ, manẽtibus hic ſine ſubie
cto accidẽtibus, ſub quoꝝ ſpecie veꝝ Chri corpus cõtineẽ. Hoc nimiꝝ teſtaẽ verbi cõtextus.
P ¶Hoc eſt corpus meũ. Nec obſtat, hoc ipm Chri corpus à Paulo aliquoties panẽ vocari: 1. Corint.
qm̃ ſcripturæ modũ ſit ſecutus, quæ aliqñ ſolet vocari q̃ppiã, nõ id q̃d eſt, ſed q̃d antea fuerat,
vt cum ſerpẽs in Exodo, in quẽ cõuerſa virga fuerat, adhuc virga vocabaẽ, neq; tñ ſimul virga Exo. 7
fuerat & ſerpẽs. Sic pariter in hoc ſacro Chri corpus, eo q̃d in ipm cõuerſus ſit panis, panis item
à Paulo dictũ eſt: Qui & forte motus fuit, vt ſacrm hoc nomĩe appellarit, qm̃ ſpecie adhuc pa 1. Cor. 11
nem præ ſe ferat. Satis em̃ habuit Paulus (vt alibi dicit) rudẽ adhuc in fide pplm lacte paſcere, Heb. 5
nec initio quicq; aliud ab eis exigere ſtuduit magis, q̃ vt quocũq; modo crederẽt in hoc ſacro
contineri corpus Chri. De ſubſtãtia vero panis, an manſerit, nec ne, nihil adhuc aperte docuit
tantum panẽ vocauit, ꝓpter ipſius panis ſimilitudinẽ. Nam aliquo noĩe vocari debuit, neq; ali
ud quoduis, quo vocareẽ, erat cõmodius, tum quia veꝝ panẽ cœleſtẽ in ſe cõtinebat, tum q̃a
panis etiã antea fuerat, & eiuſdẽ adhuc forinſecus referebat ſpeciẽ. Preterea, Scriptura Chriſti
corpus panẽ vocat, neq; triticeũ ſane ſed ſpũalem. Venite (inq̃t Hieremias in pſona Iudæoꝝ) Hiere. 11
mittamus lignũ in panẽ eius. Siquidẽ Tertulianus & Lactãtius interptenẽ & reliqui: Lignũ ſi
gnificare crucẽ, & panẽ corpus eius: q̃a ipſe eſt cibus & vita hoĩm, q credunt in carnẽ quã por
tauit, & in crucẽ in qua pepẽdit. Iuſup in ſcripturis panis vocabulo dici ſolet, quicq̃d eſibile ẽ.
Hinc in ędictũ, quo cauebaẽ ne quis citra veſperã panẽ ederet, Ionathas cecidit, quia mel dũta
xat guſtaret. Et alias: magna ciboꝝ apparatio fuit dicta panis apud Heliſæũ. Sic quoq; apud 1. Reg. 14 4. Reg. 4
Matthæũ phariſæi diſcipulis calumnianẽ, q̃d nõ antea lauerint manus, quum ipſi panẽ eſſent Mat. 15
mãducaturi. Palã eſt, ibi panẽ indiſcriminatim intelligi pro quouis cibo.

¶Sic &

Digitized by Google

¶Sic & perſpicuum eſt, nomen panis, omnem vocari cibũ, maximeq́ Euchariſtiam ex cõ- Q
muni loquẽdi vſu, quo & ouum in carnem & ſuſtantiam pulli verſum, vocetur ouum, quum
vtiq; iam pullus ſit & non ouum. Ruit itaq; & hæc friuola puerilisq́ argumẽtatio, quæ illis vi-
ſa eſt inexpugnabilis, qualia ſunt hæreticorum omnia.

¶Quarto, obijciũt vel ideo in hoc ſacramẽto veram Chriſti carnẽ nõ eſſe, quoniã Chriſtus R
carnem non intellexerit realem, quippe quæ nihil ꝓſit, quũ ſpũs viuificet. Reſpõderim: Vtiq;
carnẽ ſine ſpiritu, vtpote mortuam, dilaniatã vti animaliũ, qualem Iudęi, vt ſatis elicit ex Chri
ſti verbis, intelligebant, nihil ꝓdeſſe. Atqui cũ ſpiritu ꝓficere plurimũ, nempè quæ pro nobis
data, nos redemerit, & edenti vitam det æternam. Præterea his verbis Chriſtus Iudæorũ car-
naliũ carnalẽ intellectũ reprobat, q nihil facit niſi addat ſpiritualis intellectus & fides. Id quod
Eſa.29 nupèr latius ſumus proſecuti. Corruit igitur & hoc fundamentũ, quod iſti arbitrati ſunt omni
ſaxo durius, omniq́ petra immobilius. Sed ita deus ille pdere ſolet ſapientum huius mundi ſa
pientiam, eamq́ prorſus ſtultam reddere, vt ſciant ſuũ ſcire nihil eſſe, quod pietate careat.

Johan.16. ¶Quinto obijciũt, quaſi irrefragabile. Nequaq̃ hic eẽ Chriſtũ ſub ſpecie panis in terra, q cę- S
lum aſcenderit terramq́ reliquerit, q dixit. Iterũ relinquo mundũ, & vado ad patrẽ. Papę, quã
perbellũ iſthuc fundamentũ? Chriſtus abijt ad patrẽ, ergo nõ reliquit nobis p corpus ſuũ de ſe
commemorationẽ fieri, aut vt carnem eius manducemus & ſanguinẽ bibamus? A quibus ego
Mat.28 rurſus interrogo. Quõ abijt à nobis, q ſe nobiſcũ forè promiſit vſq; ad conſummationẽ ſecu-
li? Quõ (inquam) filius hominis, qui vtiq; de fœmina conceptus & in terra natus eſt, de cœlo
deſcenderit. Vel quõ anteq̃ in cœlum aſcenderet, iam in cœlo eſſe potuerit, iuxta veritatẽ ipſi
Johan.3 us dicentis: Et nemo aſcendit in cœlum, niſi q deſcendit de cœlo, filius hominis, q eſt in cœ-
lo. En q̃ ſua iſtorũ improbitas eos in reprobũ dedit ſenſum? Ignorant iſti aut nõ credũt Chri-
ſtum Ieſum dei Max. viuẽtis æterniq́ patris eſſe filiũ, & ſic eundem eſſe hominẽ & deũ, qui ꝓ-
2. Par.3 pter vnitionẽ vtriuſq; naturæ vti deus ꝓ ſua immenſa maieſtate vbiq; eſt, quippe quẽ nullus
Pſal.139 locus cõcludit, qa circũſcripta eſt natura diuinitatis, cõcinente ꝓpheta: Quo ibo à ſpũ tuo, &
q̃ à facie tua fugiã? Si aſcẽdero in cęlũ tu illic es, ſi deſcẽdero ad īfernũ ades. Si ſumpſero pẽnas
meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenĩ illuc manus tua deducet me, & tenebit
me dextera tua. In qua nimirũ fide ſibi, vel aethnici poetæ cõſtiterũt, quũ Iouis plena eſſe oĩa
1.Tim.1. ꝓhibuerint: ſiqdem nec eẽ locũ, quò nõ dei Max. maieſtas tẽderet. Verecundent igit mali iſti
& ꝑuerſi ſchiſmatici, q ſua planè cordis duritia & temeritate ſcãdalizati à Chr̃o prorſus retro
abierũt, & bona relicta cõſcia circa fidẽ naufragauert, ideoq́ etiã in reprobũ ſenſum dati. Nos
Eſa.7 vero dei gr̃a cõſolati, hoc tam nobile tamq́ ſalutiferũ Euchariſtiæ ſacr̃m credendo intelligẽ-
tes (niſi em̃ inquit Eſaias, credideritis nõ intelligetis) hodierna die, quæ illi dicata eſt, hoc ipm
deuoto corde in Chriſti Ieſu gloriam & memoriam recolamus dignisq́ laudibus veneremur.

Mat.2 ¶Nec obſtabit quorundam obiectio. Qm̃ hoc ipm ſacr̃m nec venerari nec adorari debeat, T
Matt.14 quũ in eũ vſum nõ ſit inſtitutũ. Equidẽ nec Chr̃us potiſſimũ in terrã venerat, vt adoraret, quẽ
Mat.28 tñ plerũq́ fuiſſe adoratũ cõſtat, cur ipſi idipm hic nõ faceremus? qui ſub ſpecie panis Chriſtũ
viuentẽ adeoq́ hominẽ & deũ verè cõtineri credimus & fatemur, hocq́ dũtaxat virtute & po
tentia verbi ipſius, q̃ oĩa etiã ex nihilo ſunt creata, cui libenter noſtram obſtringimus fidem.

¶Nec iterũ obſtabũt dicẽtes, hanc ipam, vel quãlibet ſanctã Euchariſtiã nõ debere adeò cũ V
tanto apparatu ornamentorũ & cãticorũ circũferri, quũ potius idipm expenſarũ in vſum pau
Mat.26 perũ expẽdi debuerit. Bella nimirũ obiectio Iudæ ꝓditoris. Ad quid pditio hæc? Ptuiſſet hoc
Mar.14 vngentũ trecẽtis denarijs vęnundari, & dari pauperibus. Certè Chr̃i gloriæ inuidẽs, nõ pau-
peres, ſed quæſtũ ſuũ curauit. Quẽ planè ſequunt, qui nũc dei honori & cultui detrahendũ di-
Mar.12 uino clamitãt, dari pauperibus, qs tñ nec ipſi adiuuãt, interim diuino cultu neglecto. Cum tã
Lucæ.21 malũ eſt diuino ornatui quicq̃ addi, ac potius pauperes eſſe adiutãdos, cur Chr̃us viduæ illius
pauperculæ opus adeò cõmendat, q̃ duo, quæ ſola habuit, æra in tẽpli ſtructurã elargita eſt?
Matt.23 Quid aliud r̃nderim, q̃ hic anguẽ (vt dr̃) latere ſub herba? Chr̃us dei ſapia dixit: Hęc oportuit fa
cere, & illa nõ omittere. Sũt quidẽ adiuuãdi pauperes, ita, ne diuinus interim cultus negligat.

¶Poſtremo nõ eſt, qđ reꝑhendũt, Euchariſtiã ad eſum inſtitutã, cũ cãticis circũferri. Siqui- X
Heb.9 dẽ r̃ndeant iſti, cur Dauid ipe, ꝓpheta ſanctus, ideq́ à deo Vates illuſtratus, Arcã ipam, cui ap
poſita erat vrna affabrè auro vndequaq́, vt Apl̃us teſtat, redimita, quæ mãna cõtinebat, oĩbus
Para.15 ſuis cõmẽdauit honorandã? Coram qua (cum iam circumferret cum om̃i põpa) ipe præcedẽs
Exodi.26 ſaltauit, citharaq́ cum omni iubilo concinuit, interim quoq; cantantibus Muſicis in iubilo,
& ſonitu buccinæ, & tubis, & cymbalis & Nablis & citharis cõcrepãtibus. Id quod ſanè ex eo
ſcripturę loco cõſtat, deo max. gratũ fuiſſe. Atq; vtinã nr̃i nunc Chr̃iani tã ſummæ quã ĩfimæ
ſortis hoĩes, tã pclarũ tãq; ſanctũ ꝓphetã, pinde atq; ſpeculũ q̃ddã & exẽplar, cũ ſuis imitarent
dignisq́ laudibus hanc ſanctiſſimã vrnam venerarent, in qua verũ illud manna, cuius illud fi-
Joh ã.6 gura (vt Chriſtus eſt teſtis) continet, quod de cœlo deſcendit, quod vl' ſolum in ſe habet om̃is
ſuauitatis odorem, & omne quidẽ nutrimentum, quo enutriti vitam ſunt habituri æternam?
Veritate hodie dicente: Qui manducat hunc panem, viuet in æternum. ¶Homilia

Digitized by Google

HOMILIA QVINQVAGESIMAQVARTA DE EO, QVOD ſcriptum eſt: Lucæ. 16. Pater Abraham miſerere mei &c.

Dñica prima poſt octauã pentecoſtes

A SANCTA MATER ECCLESIA HACTENVS A DOMI- Mat. 16
ni penè aduentu uſq; huc, ea nobis recenſenda duxit Euangelia, quę ad fidẽ no Iohan. 3
ſtrę ſaluationis baſym & fontẽ, ſine qua nullus planè ſaluari põt, inſtruunt: Mo Iaco. 2
do, quia fides ſine operibus mortua eſt, & ne verbis Chr̃m (vt Apoſtolus ait) cõ Titum. 1
fiteamur, factis vero negemus, incipit ea porrò mater ob oculos ponere Euan-
gelia, quæ fidei opera perdocent, vitæ morumq́; honeſtatem liquido demon-
ſtrantia, qbus tandem vita fit, & in hoc ſeculo beata, alibiq́; beatiſſima ſubſecutura. Vnde ho-
dierni diei Euangeliũ de diuite, & mendico Lazaro, in primis hortať ad charitatẽ & miſericor
diam erga proximũ, Ad liberalitatem, parſimoniam, temperãtiam, humilitatemq́;. Præterea
dehortať ab immiſericordia, illiberalitate, luxu, auaritia, intemperantia, horrendo nimiꝝ ex-
emplo diuitis, hocq́; potiſſimũ proinde agit, quod Chriſtus pauloante monuit Iudęos vnà no
biſcũ, vt facerent ſibi amicos de mammona iniqtatis, id eſt, vt largirenť eleemoſynas, qbus in
cœlũ proueherenť. Illis autẽ deridentibus perinde atq; alibi nihil eſſet diſcriminis inter paupe
rem & diuitem, & quaſi noſtroꝝ operꝝ non eſſet memor, nec pauperꝝ haberet reſpectũ, nar-
ratur à Chriſto Ieſu hiſtoria de Lazaro & diuite epulone admodum horrenda.

B. ¶Sanè dñs Ieſus conſolať ſuos diſcipulos, q propter amorẽ regni cœleſtis multas afflictio- Matt. 24
nes ꝑpeſſuri erant in hoc mũdo, reliquos vero vtpote phariſæos, primores, diuites, elatos, fe Mar. 13
roces, ac ſibi viuẽtes territat, vt vel metu ſupplicij vitã impiam corrigant, alioq futurꝝ, vt illic Luc. 21
viciſſim rideanť, q hic Ieſum ad meliora vocantẽ irridebant. Euangeliũ quoq; eos monet, ſi q
ſe non amore paſſionis Chriſti emendarint, ſaltem hodie ad emendationem moueanť horro-
re diuitis, miſerè in tormentis ad patrem Abrahã exclamantis.

C ¶Pater Abrahã, miſerere mei: ſiqdem miſerè in hac flamma excrucior. Ad patrem Abrahã Gene. 17
vel ideò clamantis, quoniam is fuerit multarum gentium pater, qui ad imitandum fidei prin-
D cipatum præpoſitus eſt. Vnde planè Chriſtus hic teſtať. ¶Primo, animas ex corpore hinc
aliò euectas, nõ eſſe citra memoriã & intellectũ, ceu nõnulli hallucinanť, quandoqdem hic di-
E ues ſuoꝝ fratrũ recordeť. ¶Secũdo, qđ animæ à corpore exutæ, & hic à peccatis ꝑ pœni-
tentiam purgatæ, ad cœlũ eueſtigio euolent: quippe Lazarus defunctus mox fuerit ꝑ angelos
in ſinũ Abrahæ ad ſecretam quietis ſedẽ delatus, in qua tũc. ſ. ante Chriſti paſſionẽ detinebanť
redimendi, vtpote Abrahã, Lazarus, hocq́; genus alij, quos indubiè cũ Chriſto tandem aſcen
F diſſe, & nũc cũ angelis in regione cœli lætari credimus: ¶Tertio, animas in cœlo beatas im- Ephe. 4
plorari poſſe, quæ modo noſtras intelligũt imploratões, ſed & bonũ optãt & ꝓcanť. Id q̃d hic
diues feciſſe tradiť, vel quãlibet impœnitẽs, multomagis hoc facere animæ beatæ credunť er-
ga eos, quoꝝ hic vita fuit talis, vt ſubuentionẽ mereanť. Sed de ijs ſuo loco & tempore plura.

G ¶Hic vero duo, potiſſimũ quęrenda occurrũt. ¶Primo, quo in loco hic diues, an in aliq̃ ex-
piationũ loco, quẽ purgatoriũ vocãt, vnde aliqua fit ꝑ ſatisfactionẽ redemptio, an in inferno
vbi ꝑpetuo dãnati detinenť, fuerit cõſtitutus? Et ſanè ſunt nõ triuialiter eruditi, & nr̃a qdẽ tẽ-
peſtate, q eundẽ in loco expiationũ velint fuiſſe detentum, & ex huius euãgelij loco purgato-
H rium probari. ¶Siqdem animas damnatas bonũ non poſſe optare, quod tamen ille diues fe
I cit, argumento, qđ erat aliquando liberandus. ¶Et rurſus: Quia ex populo erat Hebraico,
qui ſatiſfaciebat pro peccato ſine reatu & culpa non etiam pœna ſacrificijs & purgationibus,
Quod ex eo populo fuerit, notat appellatio: Fili recordare, quia pro pœna non ſatiſfeciſti, quæ
iſthic (quoniam deus nullum malum relinquit inultum) eſt ſufferenda in flamma purgatoria.

K ¶Deniq; qđ in litera græca poſt clauſulã, & ſepultus eſt, periodus quaſi incipit, vt ita legať.
Et ſepultus eſt. Et cum in inferno eleuaſſet oculos ſuos, & eſſet in tormentis, videt Abraham à
longe. Cæteꝝ dicunt, quoniam in pompa, vt diuites ſolent, ſepultus fuerit, & ſic in inferno,
L non ad præcedẽs ſepultus eſt, referať, ſed ad ſequens eleuans. ¶Præterea, quoniam reſpõdet
Abraham: Fili recordare, verbo conſolationis eũ alloquẽs, reddẽs inſup cauſam præſentis ſup
M plicij, tanq̃ eum ad tollerantiã adhortareť. ¶Et qa dicit: Tu nũc cruciaris, ſignificat nõ ꝑpe
N tuo damnatũ. ¶Et qniam dicit, miſerere mei, quod certe inquiũt, nõ eſt ꝑpetuo dãnatoꝝ.
O ¶Equidem negarim hoc loco probari purgandorum locum, qui purgatorium appellari ſo
let, qui ſanè iſtum diuitem puto damnatum perpetuo, & ꝑpetuo eſſe in infernali tormẽto.
P ¶Primo quidem, quod impœnitẽs in ſuperbia, gula, auaritiaq́; defunctus fuerit, cuiuſmodi 1. Corin. 5
(teſte Ap̃lo) regnum dei poſſidere nequeunt. Impœnitẽs oñdiť, quod fratres velit pœnitere.
Q ¶Scđo, quũ ille opa miſericordiæ nõ exercuerit, hac Chr̃i Ieſu voce damnať: Diſcedite à me Mat. 25
maledicti in ignẽ æternũ, q paratus ẽ diabolo & angelꝭ eius. Eſuriui eñ & nõ dediſtis mihi mã Lucæ. 13
ducare, ſitiẽtem nõ potaſtis, hoſpitẽ nõ collegiſtis, nudũ nõ cooperuiſtis, īfirmũ nõ viſitaſtis.

Hoc ãt

Digitized by Google

Hoc aũt non fecerunt,qui vni de minoribus Chriſti non fecerunt.Cuiuſmodi ſunt pauperes, q uoꝝ ex numero fuit Lazarus,quem nudũ diues nõ veſtiuit,eſuriẽtem nõ pauit,ſitientem nõ potauit,iacentem pro foribus in domũ ſuam non collegit,vlceroſum non curauit.

¶Demũ,quia chaos ſit inter Abraham & diuitem adeò firmatũ, vt neuter poſſit mutuo redire & tranſire,q̃d aliud ſignat,q̃ in eo loco eẽ diuitem, vnde nõ poſſit redire:qualis eſt, vt Iob ait,infernus,damnatoꝝ ꝑpetuò locus. Qui enim(inq̃t)deſcenderit ad inferos nõ aſcendet. Et paulopoſt in pſona damnati ait:Vadam & nõ reuertar ad terram tenebroſam, & opertã mortis caligine,vbi nullus ordo,ſed ſempiternus horror inhabitat. R

Job.7.15.

¶Poſtremo,quũ ille diues ꝑ bona tp̃alia hic ſuã mercedẽ receperit,vt hodiernũ dicit euãgeliũ,cõſequens vt in cœlo nullã recipiat mercedẽ.Id q̃d Chr̃us alibi ſatis apertè declarat.Quod & Iob ſenſit:Quia(inquiens)in diem perditõis ſeruat malus,& ad diem furoris ducet. Et Dauid quoq; ait,eos q̃ hic bona receperũt,vt ille diues,factos eſſe in deſolationẽ, ſubito defeciſſe, periſſe ꝓpter iniquitatẽ ſuã,quoꝝ deus imagines ad nihilũ in ciuitate ſua ſit redacturus. Igit ex ijs liq̃do patet,hũc diuitem eſſe perpetuò damnatũ, & ex hoc loco nõ ꝓbari purgatorium, quod tamen per alias ſcripturas,ſuo loco & tempore recenſendas,non negarim. S

Matt.6 Job.21 Pſalm.72

¶Nec obſtat,q̃d ille diues bonũ ſit precatus ſeu oportarit,nempe,q̃d nõ ſit ad actũ boni meritorij,& diſplicentiã mali culpæ,ſed q̃dem ad actũ pœnæ, quã ſibi ille auctũ iri timuit ex aduentu ſuoꝝ fratrũ,vnde & ijs nõ in vera charitate pœnam optauit. Id vel totum intelligi põt ex vltimo capite Eſaiç:Vermis eoꝝ nõ morietur,q̃ eſt remorſus conſciẽ,q̃ cauſatur ex ſindereſi remurmurante à malo rõne pœnæ,quæ q̃dem ſindereſis cũ ſit naturalis in anima vel ad bonũ, quod naturaliter omnes appetimus,in damnatis nõ extinguit,quãuis ad malũ in beatis extinguit,q̃d natura fugimus.Sic aliàs dæmoniũ illud immundũ rogauit Ieſum, ne ſe ante tempus cruciaret.Et legio aliàs dęmoniaca rogat Ieſum, ne ſe expellat extra regionẽ ſed in porcos. T

Eſa.vltio Luc.4 Matth.8 Mar.5 Lucæ.8

¶Diuitẽ vero fuiſſe ex pp̃lo hebraico, nõ tm̃ q̃a filius fuerit ab Abrahamo vocatus cõceſſerim,ſed & q̃a Moyſen & ꝓphetas habuerit,quos ſoli habuerũt Iudæi. Neç negarim,apud eos peccatum ſacrificijs potuiſſe deleri,ſed nego diuitem hoc feciſſe,quoniam impœnitens obierit in peccatis,quod hiſtoria Euangelica euidenter innuit. V

¶Quantũ vero ad periodi ſuſpenſionẽ nihil refert,cũ quia textus inibi ſint varij,tum etiam ſi ita legeret,tolleret argumentũ per alia,quæ ſuperius reddidi. Præterea penè idem eſt,illũ fuiſſe ſepultum in inferno,& clamare ex inferno:maximè, q̃d hiſtoria referat Lazaꝝ ab angelis in Abrahæ ſinũ portatũ,ſequit conſequenti ordine diuitem à diabolis ad locũ diaboli delatũ. X

¶Nec obſtat,q̃d filius appellet ab Abrahã, quũ vel hoc vocatus ſit nomine ꝓpter nationis affinitatẽ,quia vterq; Hebræus,vel q̃a eundem natura vł ætate filiũ vocarit,& ſanè in augmẽtum pœnæ,vt feruentius cognoſceret ſe fuiſſe felicem, q̃d infeliciſſimũ genus eſt infelicitatis. Præterea filius nõ ſemper charitatis eſt filius & beatitudinis,ſed & perditõis,vt eſt in Threnis: Facti ſunt filij mei ꝑditi.Sic aliàs nec amicus ſemp eſt charitatis appellatio.Sic ad Iudam ꝓditorem ait Chriſtus:Amice,ad q̃d veniſti? vtpote ſigno amicus,corde hoſtis.Sic & alio in loco ad eum,q̃ nõ habebat veſtem nuptialẽ,& ꝓpterea ad exteriores tenebras eijciendũ inq̃t:Amice,q̃ũo huc intraſti,nõ habens veſtẽ nuptialem? Inſup rectè reſpondet Abrahã. Fili,quãdo & iſte eũ patrẽ vocarit,cuius filius nõ erat ſed diaboli,quũ Abrahã,vt ait Chr̃us,opa non fecerit. Y

Thre.1 Mat.26 Mat.22 Johan.8

¶Nec etiam obſtat,quod dixerit nunc cruciaris,quaſi ad breue aliquod tempus,quãdo cõſtat dictionem,nunc,in alio ſeculo notam eſſe æternitatis,vt hic eſt minimi momenti:ſiq̃dem vnus alibi dies,ſunt quaſi nobiſcum mille anni.Sic aliàs ſcribitur.Nunc ergo domine mi,viuit dominus,quoniam iſte viuit & durat in æternum,& vt perpetuò lætantur beati, ita damnati æternaliter cruciantur, hinc ignis inferni à domino dicitur æternus. Z

1.Reg.25. 2.Pet.3 Matt.25

¶Nec obſtat hic,Miſerere mei,quod (vt ſupra notatum eſt)ex amore non procedit,ſed timore pœnæ augendæ. A

¶Secũdo,ob quæ potiſſimũ peccata hic diues fuerit damnatus, queri adſolet? Sanè reſpondet Abrahã,quia bona in hac vita receperit. Nimiꝝ diuina iuſtitia hoc ip̃m dictat, vt q̃ bona receperit,mala quoq; ſuſtineat. Vnde Iob: Si bona ſuſcepimus de manu dñi,mala quare non ſuſtineamus? Et ſi hoc in aliũ locũ ſciam eſſe dictũ,rectè tamẽ huc attinere negari nõ põt,quũ & hoc ip̃m q̃ ob temporalia bona ſunt damnati apud inferos,iuſtitia cogente,dicere poſſunt. Quod ex Apocalypſi prorſus elicit. Quantũ glorificauit ſe, & in delicijs fuit, tm̃ date illi tormentũ & luctũ. Vnde & in Euangelio dñs:Væ vobis,qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Et væ vobis diuitibus,qui habetis cõſolationẽ veſtrã. Et ſic riſum quoq; Petrus cõuerſum iri dicit in luctũ. Sic quę hic ſunt bona tẽporalia,alibi nobis ſunt mala æternalia. Sic aliàs Chr̃s paternè à ſollicitudine diuitiaꝝ dehortat,quoniã nemo poſſit ſimul ſeruire deo & mammonæ. Hinc ſanè cõſideremus,quæſo,totoq; pectore diſcutiamus, ſi tota eſt cauſa tormentoꝝ diuitis in inferno,quod in hac vita temporalia bona receperit, q̃ ea minimè ſint cõcupiſcenda, quæ perditõis ſunt cauſa? Quæ quaſi certiſſima ſunt iudicia cõdemnatõis. Quid obſecro,vt ait B

Job.2 Apo.18 Lucæ.6 1.Pet.4 Mat.6 Mat.16

Chr̃us

Chriſtus,prodeſt homini,ſi mundū vniuerſum lucreť,aīæ vero ſuæ detrimentū patiať? Caua Matt.16
mus igiť ne eiuſmodi bona ſolicitemus,bonis ipſis æternalibus cōtemptis,q̃ vtiq; negligūtur
illis deſideratis,quū ſimul ſtare nequeant. Diuina em̄ illa animaduerſio nos nō ideo à volu-
ptatis paradiſo eieciſſe videť,vt hic alterā nobis humana adinuētione paradiſum pararemus.
C ſed vt in cinere & cilitio miſeriā nr̄æ ſubuerſionis deploraremus. ¶Sic ergo,inqs, oporte-
bit nos exēplo Lazari oēs eſſe mendicos,q proinde ſaluus ſit factus,ꝙ bonis hic tēporalibus
caruerit,diues vero dānatus,ꝙ bona hic receperit? Porrò, nolo quempiā curioſiorē hic ſcan
dalizari. Quandoquidē ex principio Euangelij ſatis intellexerimus,diuitē illū nō ideo ſimpli
citer dānatum fuiſſe,qa hic bona receperit,verū quia illis abuſus ſit,ꝙ ea in auaritiā, luxū ve-
ſtiū,voluptatis gulā,& ad intēperantiā expoſuerit. Id quod ſane prohibitū eſt,quum deus in Titum,3
eos vſus nō cōtulerit,ſed in vitæ neceſſitatē. Quod Paulus ad Titū indicat:Diſcāt, inquiens,&
veſtri bonis opibus p̄eſſe ad vſus neceſſarios:nēpe cogenť oēs tandē de bonis ſibi à deo largi- Lucæ,16
tis rationē reddere,in quē vitæ vſum ea expoſuerint. Quod alibi Chr̄s innuēs,inqt:Redde ra
tionē villicatiōis tuæ.i.de diſpēſatione tuorū bonorū tēporaliū,& oīm eorū,q̃ tibi deus dedit.
Nō ergo diuites dānanť tanq̃ mali,q ſuis bonis in rectum vſum vtunť. Cuiuſmodi fuere A- Geneſ,13
brahā,Loth,Ezechias,& alij,cuiuſmodi ſcriptura dicit beatū eē eū diuitē,q inuentus eſt ſine 2.Par.32
macula.i.diues,q ſuis bonis hic nō eſt vſus ad voluptuoſam cōſolationē,q̃ mō vſus nō eſt ille Eccleſ.31
diues epulo,ſed ī faſtū,auaritiā,gulā,proptereaq; dānatus. Et potiſſimū dānatꝰ,ꝙ ī eorū fuerit Matt.25
numero,q opera miſericordiæ non exercent,quos dn̄s alibi ait maledictos,& ideo ituros in
D ignē æternū. ¶Et iuſte quidē,ille nō cōſequiť miſericordiā,qui proximo miſericordiā non Matt.5
exhibuit,quū dicanť beati à dn̄o miſericordes,qm̄ ideo miſericordiā cōſequenť. Iuſte ergo nō
miſericordiā cōſequiť,q miſericors nō fuit. Siquidē diues ille petit,vt ſui miſereať,qui nec ſui Iacobi.2
nec Lazari in vita miſertus eſt. Quare(ait Iacobus)iudiciū ſine miſcd̄ia ei,qui hic nō facit mi- Matt,7
ſericordiā. Solet em̄ nobis remetiri eadē mēſura,q̃ ipſi mēſi ſumus,Chr̄o vel ipſo minitāte. Iu Lucæ,6
ſte igiť Abrahā,vel deus ipſe potius,quē hic refert Abrahā,negauit miſericordiā,quā ille iniu
ſte & ſtulte petijt,ac quidē nimiū ſero,quū iā miſericordiæ & pœnitētiæ amplius nullus eſſet
locus. Quo vel vno exēplo admodū ſerio admonemur ad bn̄,miſericorditerq; in hac p̄ſenti Apoca.14
E vita op̄andū,q aliàs nō poterimꝰ mereri q̃cq̃,q̃s(vt eſt ī Apoc.)op̄a ſequunť. ¶Eapropter Galat.6
pie ac paterne ap̄lus monēs,inqt: Tēpore ſuo metemus nō deficiētes,q̃ hic ſeminauerimus.
Ergo dū tēpus habemus,operemur bonū ad oēs,maxime aūt ad domeſticos fidei:ſiquidem Iohan.9
operādū iubet Chr̄s,donec eſt dies.i.vita, qm̄ veniet nox,qn̄ nemo poteſt operari. Quod
profecto miſere expertus eſt miſerrimus ille in Euāgelio diues epulo,ad patrē Abrahā,ſerò
nimiū exclamās,miſerere mei,qđ hic fuerat faciundū. In vita em̄ tēpus eſt mutuis officijs ſub
leuare proximū,& viciſſim ab eo ſubleuari. Serū aūt eſt illic velle,quod fieri nō poteſt. Idcirco
chariſſimi fratres,ſtudeamus,vt nr̄is operibus vel quālibet exiguis egentiū neceſſitatē ſuble-
uemus,nō ad carnis voluptatē,ſed animi pietatē.i.ad piū vſum,ob quē datæ ſunt,fideles vil-
lici diuitias nr̄as diſpēſemus,nec amenus,q̃ ad tēpus delectant in vita,ſed q̃ pariant requiem
æternā. Quid em̄ illū miſerū epulonē diuitē ſua iuuarunt byſſus & purpura? Quid pecuniæ?
Quid vnguēta? Quid cōuiuia? Quid choreæ? Quid reliquæ hoc genus ambitioſæ voluptates?
Nihil plane,qm̄ cuncta eū deſeruerunt,ſicut & nos inde nudos abituros vniuerſa derelinquēt
exceptis operibus,q̃ vel bona vel mala vſq; ad iudicis tribunal,Paulo teſte,ſequenť,quæ mala 2.Cor.5
mortē æternā,bona vitā immortalē,deo propitio,præſtabunt.

¶HOMILIA LV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.14

Dico aūt vobis,ꝙ nemo virorū illorū,qui vocati ſunt, guſtabunt cœnam meam.

Dominica ſecunda poſt octauas pentecoſtes.

A TAM eſt terribilis hæc Ieſu Chr̄i in eos,qui ab hoīe patrefamilias
vocati,venire renuerūt,ſn̄ia,q̃ plane iuſta. Quid enim,obſecro,ter-
ribilius,q̃ ab ea cœna excludi,q̃ æternalr̄ in omni verarū deliciarum
genere viuiť? Et quid etiā iuſtius,q̃ priuari cœna illos,qui ſua ſe cul-
pa priuant,ſuoq; malo nō modo venire recuſantes,ſed & malū ipm̄
adeo pernicioſe excuſantes,vt de ijs dudū dixiſſe dignoſcať prophe Pſal.140
ta:nēpe,qui ſuas excuſationes in peccatis excuſant,qui tn̄ de cœnę
neglectu nullā(vt Chr̄s ait)excuſationē habebūt, vtpote proprio Iohan.15
ore cōdēnati,qui adeo vocatiōi nō obtēperarūt. Recte igiť ſimulq; Lucæ,19
iuſte ꝑpetuo excludenť à cœna illa magna ꝑ hoīem illū patrēfamili
as. Quā aūt ſimilitudinē,vt rectius intelligamus,q̃tuor nobis ſunt neceſſario ſciēda. Primum,
quis ille ſit hō,qui cœnā fecit. Secundū,q̃lis fuerit cœna. Tertiū,q̃lis ad inuitandū ſeruus fuerit
miſſus. Quartū,qui ſunt,qui vocati,venire recuſarunt. Quibus plane cognitis,Euāgelij huius

procul dubio intellectus fiet omnibus & intelligibilior & vtilior.

¶ Et ſanè hominem, qui cœnam præparauit, patrem cœleſtem, deum Opt. Max. accipi B
Matt. 22 mus, alibi hominem regem (vt eſt in Matthæo) vocatum, qui filio ſuo .ſ. Ieſu Chriſto fecit
nuptias, ad quas multos inuitauit, qui venire renuerunt. Quam dedit vxorem? Vtiq; eccle-
ſiam fide ſanctam copulatam, de qua Apoca. Appellat autem ſcriptura deum patrē homi-
Apoca. 19 nem, quoties illius vult oſtendere miſericordiam, ſicut, quando oſtendit illum iratum, vel
vrſum vel pardum vel leonem nominat: quamuis nihil in eo ſit horum adfectuum, nobis
tamen infirmis ita ſolet pro intellectu loqui ſcriptura. Ille ergo homo, cōditor omniū atq;
gloriæ pater cœnam magnā in Chriſto filio ſuo vnigenito peractam, in nouiſſimis illis ſe-
culorum diebus & finibus, qui in nos, teſte apoſtolo, venere, & quaſi in occaſu noſtri ſeculi
1. Cor. 10 nobis nato & mortem pro nobis ſuſtinente, triplicem, inquam, nobis cœnam præparauit:
quanq̄ non admodum morer, & Chriſtum eſſe illum hominē, modo interpres ſingula ritè
commodet ſingulis. Atq; cœnam, dico, præparauit deus pater fidei, qua de qui cœnat, in-
æternum viuit, Chriſto dicente. Qui credit in me, non morietur inæternū. De qua & idē
Johã. 11 in Apocalypſi. Cœnabo, inquit, cum ipſo .ſ. credente, hic per gratiam, & ipſe mecū .ſ. alias
Apoc. 3 in gloria æterna. Siquidem fide viuat iuſtus. Per hanc cœnam, quoniam fide per gratiam
Abacuc. 2 Roma. 1 iuſtificati, vitam æternā ſumus habituri. Præparauit & cœnam Euchariſtiæ, in qua credē-
tibus vera Ieſu Chriſti caro cum ſanguine apponitur, De qua ipſe. Caro, inquit, mea verè
Johan. 6 eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus. Qui mãducat meam carnem, & bibit meum ſan-
guinem, in me manet & ego in eo. In qua quidem cœna panis iſte apponitur, qui de cœlo
Johan. 3 deſcendit, panis vitæ, qui dat mundo vitam, de quo, qui manducat, vitam æternam habe-
bit, credendo, ſcilicet in eum, & ſacramentaliter veſcendo: nimirum, de quo nulli infideli-
1. Cor. 11 um manducare licet. Iam enim, ait Paulus, non eſt dominicam cœnam mãducare. Quia .ſ.
ſi indignus acceſſerit, iudicium ſibi manducat ac bibit. Sic quidem ait Euangeliſta. Cœna
Johan. 13 Matt. 26 facta diabolus introierat in cor eius. Quam quidem cœnam, longe magnificentiſſimā, de-
Marc. 14 ſcribunt tres vnanimiter Euangeliſtæ vna cum Paulo. Eſt & cœna tertia, quæ vocatur cœ
Lucæ. 22. Heſter. 1 na gloriæ & æternæ beatitudinis, olim fortaſſis per conuiuium potētiſſimi regis Aſueri no
tata. Ideo nimirum cœna vere nuncupata, quoniam in fine ſit, & in nouiſſima reſurrectiōe
futura, quā deus omnibus ſanctis animabus ab æterno præparauit, dandam per dīem præ-
ſentis vitæ, vbi nihil erit aliud expectandum, in qua omīa erunt & ſunt præparata, quæ ad
incomparabile gaudium conducunt, ſiquidem vbi nullus plane erit defectus, quæ in beata
1. Cor. 2 diuinarū perſonarum viſione, in ſocietate angelorum, in cōſortio ſanctorum omnium cō-
Eſaiç. 64 ſtabit. Tanta, inquam, tanq̄ magna cœna, vt apoſtolo dicēte, qui prophetæ ſubſcribit, tā-
tam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis vnquam aſcēdit: qua om̄es tan-
dem vere copioſeq́; ſine tamen faſtidio, ſaturabimur. In qua nihil prorſus deſiderabitur.
Apoca. 9 De qua ſane, cœna paſſim in ſcriptura fit mētio. Siquidem beatos ait eos Euāgeliſta, qui ad
1. Petri. 3 cœnam nuptiarū vocati ſunt. In qua, vt Petrus ſcribit, vocati ſumus, vt benedictam hære-
1. Petri. 5 Heb. 9 ditatem poſſideamus: nempe in qua (vt Paulus ſcribit) repromiſſionē accipiunt, qui voca-
ti ſunt. O vere magna cœna, in qua requieſcet omnis prædeſtinatorum numerus, & in qua
omnia erunt parata, vtpote peccatorum amotio, ſpūs ſancti participatio, adoptionis ſplē-
dor, quæ vel cuncta pater per Chriſtum in hoc mundo Euangelicis documētis præpara-
Psal. 35 uit, ita, vt electi, omni plane voluptatū deſiderio implebūtur. Vnde propheta cecinit. In-
ebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Nec vnquam
Psalm̄. 16 quis totaliter vereq́; niſi in ea cœna implebitur, quare & idem propheta dicit. Saturabor, C
1. Timo. 2 cū apparuerit gloria tua. ¶ Hæc ē illa magna cœna, quam homo quidam fecit, & multos
inuitauit. Reuera multos. Nimirum omnes homines, quos deus, teſte apoſtolo, vult ſaluos
fieri, quantum in ipſo eſt, & voluntate quidem, quam dicūt, antecedente. Et ad hanc cœnā
inuitatos vocare miſit ſeruum ſuum: ¶ Nempe Chriſtum Ieſum, filium ſuum vnigenitū.
Qui cum eſſet naturaliter deus, & verus dei filius, exinaniuit ſeipſum formam ſerui accipi-
Philip. 2 Galat. 4 ens: Siquidem miſſus in nouiſſimo tempore, & in eius plenitudine, ad inuitatos exclamat.
Matth. 11 Venite ad cœnam, quia omnia ſunt parata. Venite, inquit, ad me omnes, qui laboratis &
Apoca. 7 onerati eſtis, & ego in cœna magna reficiam vos, in qua neq; eſurietis neq; ſitietis ampli-
us. Vocauit & ille inuitatos per apoſtolos ſuos, & vocat adhuc per fideles ſuos Eccleſiaſtes
dicens. Venite ad cœnam, quia parata ſunt omnia, ad cœnam neceſſaria: ſiquidem in cruce
Johan 19 omnia ſunt conſumata. Venite, inquit, venite. Pœnitemini & conuertimini, vt deleantur
Actor. 3 peccata veſtra, vt poſſitis eſſe digni hac cœna magna. Vocat idem deus adhuc omnes tam
Iudæos q̄ gentiles & hæreticos & ſimul malos chriſtianos. Vocat, inquam, eos omnes par-
tim diuinis ſcripturis, partim inſpiratiōibus internis, partim beneficijs & proſperitatibus,
partim flagellis & aduerſitatibus. ¶ Cæterum ex multis pauci quidem electi veniunt, ſe
Matt. 22 omnes excuſantes. Non enī veniunt, neq; æthnici, neq; Iudæi, neq; hæretici. Illi q̄dem q̄d D

In nuntium non credunt, alium expectantes, hi, quod extra cõmunionem cœnæ, de qua Pau
lus, id eſt, extra eccleſiam, ſuperbe ſe ſtatuunt, indigni cœna, quum per ſchiſmata agnum cœ 1. Cor. 11.
næ prorſus reijciunt, vt vel hoc miſerrimo tempore eſt videre: Et recte ad hanc cœnam nul-
li vnquam peruenient peccatores: Nimirum, ſe per tria peccatorum genera in peccatis, Iu-
xta prophetam, excuſantes, id eſt, ſe cœna indignos facientes. Pſal. 140

E ¶Sunt ſane tria peccata, quæ potiſſimũ alienant homines inuitatos ab hac cœna, regnoq́ꝫ
cœleſti indignos conſtituunt, vnde & reliqua emanant peccata. Sunt autem, ſuperbia, auari- 1. Iohã. 2
tia, luxuria. Id quod Euangeliſta teſtatur: Omne, inquiens, quod eſt in mundo, concupiſcen-
tia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. His nimirum tribus peccatis dia- Geneſ. 3
bo lus primos parentes decepit. Superbia, quoniã eos dicebat fieri dijs ſimiles. Auaritia, quod
& de medio ligno comederent, non contenti alijs. Luxuria, quoniam id pulchrũ eſſet & de- Matt. 4
lectabile. His tribus etiãnum peccatis Chriſtum idem diabolus tentauit in deſerto. In auari- Marci. 1
tia, cum dicebat ſe Chriſto daturũ omnia mundi regna, quæ videret, ſi procidens ſe adoraret. Lucæ, 3
In luxuria & gula, vt diceret lapides fieri panes. In vana gloria, vt ſe de pinaculo deorſum mit
F teret. ¶Sic & idem hodiernis temporibus ab illa magna cœna homines vel per ſuperbiam
retrahit, qui ſunt villam ementes: nempe, mundi amatores, dominandi cupidi, dignitatumq́ꝫ
ambicioſi. Vel per auaritiam & cupiditatẽ, & ſunt boues ementes: nimirũ, terram, id eſt, ter-
rena verſantes, rebus mundanis atqꝫ temporalibus nimium intẽti. Vel per luxuriam, & ſunt
notati per eos, qui vxorem duxerunt: quippe carnales, delicijs carnis voluptuoſis irretiti, hi
nimirum omnes ad cœnam æternæ beatitudinis & inuitati & vocati, iterum atqꝫ iterũ, mul-
tiphariamq́ꝫ ſe excuſantes, dicunt, non poſſumus venire.

G ¶Et reuera non poſſunt venire ad eam cœnam, quæ eſt in cœleſti tabernaculo, quod ne- Pſalm. 14
mo, iuxta prophetam, ingreditur, niſi qui eſt ſine macula. Qui vero tales ſunt, vtpote vel ſu-
perbi vel auari vel luxurioſi, minime ſunt ſine macula: & quidem illecebris huius mundi oc-
cupati & debiles facti, ad cœleſtia nequaquã adſpirare poſſunt: qui plane de illis ſunt, qui (vt Iohan. 3
Chrũs ait) magis tenebras, id eſt, terrena, q̃ lucem, id eſt, cœleſtia, diligunt, ideoq́ꝫ agni cœna
H indigni. ¶Caueamus igi, fratres chariſſimi, ne & ipſi ad tã magnã, tam ſplendidam, tamq́ꝫ
pretioſam cœnã venire negligamus, ne excuſati, cum vellemus, intrare nõ poſſemus: qui alio-
qui hic à refectione cœnæ per gratiam, & in futuro per gloriam ſimus excludendi. Quo ni-
hil ſit triſtius, amarius, nihil deniqꝫ magis deflendum. Conſideremus igitur diligentiſſime, ad
quam ſumus cœnã vocati, & præſentia deſpicientes, ad futura nos præparemus. Permanea-
mus, inquam, cuſtodientes, quã initio ſuſcepimus dignitatem, & futura quotidie regna quæ-
ramus, omniaq́ꝫ præſentia vmbras eſſe prorſus ac ſomnia iudicemꝰ. Quod ſi fecerimus, haud
ſane dubitamus, nos ad tam magnificam, tamq́ꝫ magnã cœnam venturos: Videamus ne no-
biſcum ſimus impedimento, ne ipſi nos excludamus, in peccatis nos excuſantes, qui tantope-
re, toties q́ꝫ inuitati vocamur: Verum demus omnẽ operam, vt ſuppreſſis vitijs, & acceptatis
virtutibus, cum tota angelica turba in ea ſimus cœnaturi cœna, in qua perpetuo & cum gau-
dio inexplebili viuitur. Et ita quidẽ non ſimus ex numero eorum, de quibus hodie Chriſtus
ait: Dico autem vobis, quod nemo virorum illorum, qui vocati ſunt, guſtabit cœnam meam
quæ eſt æternæ beatitudinis.

¶HOMILIA LVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 15
Matth. 18. Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

Dominica tertia poſt octauas pentecoſtes.

A POTERAT hoc phariſæorum & ſcribarum murmur vel ideo di- Iohan. 3
gnum excuſatione videri, ꝙ ij fuiſſent admirati Ieſum Chriſtum, Matt. 22
quẽ à deo magiſtrum, omnia in veritate docentẽ, nec perſonarum
eſſe acceptorem, profeſſi erant, & magnũ in populo eſſe prophetã
non negarant, vita, moribusq́ꝫ purum & innocentẽ hactenus agno
rant, eos ſibi adiungere cõmanducones, ſuaq́ꝫ conſuetudine digna-
ri, qui ab omni bonorũ conſortio procul eſſent vel ex lege adeoq́ꝫ
Chriſti ipſius aliàs præcepto haud ſane minus fugiendi q̃ omnino
fugiendi. Siquidem cautũ erat, ne filij Iſrael cum incolis terræ ido-
latriæ habitarent, ne forte & eos peccare facerent, & ne vnquã (vt Exodi. 23
Paulo poſt cauebatur) cum habitatoribus terræ illius amicitias iungerent, quæ ſibi eſſent in Exod. 34
ruinam: Nimirũ, ne & ipſi mala iſtorum conſuetudine peccandi deteriorati à deo vnà pœnã
eſſent expectaturi. Hinc & apoſtolus admonuit Theſſalonicenſes, vt ſe ſubtraherent ab om- 2. Theſ. 3
ni fratre, inordinate viuente & ambulante: Nimirum ne ipſi per eum ſeducerentur & à bono

 deficerẽt:

deficerent: quandoquidẽ (vt idẽ alias ait) modicũ fermentũ totã maſſam corrũpat. i. vnus
Galath.5 1.Cor.5 peccator facile ſua cõuerſatione mala vel bonos inficit, perinde atq; vna ouis morbida plæ
runq; totũ corrũpit ouile, & vua q̃q; à liuore alterius vuæ ſæpenumero liuorẽ attrahit. Sic
Eccle.13 & à malo cõſortio, quo nihil pnitioſius, boni aliq̃ties mali efficiũtur. Id q̃d ſapiens alibi per-
belle innuit. Qui, inquiẽs, tetigerit picẽ, inquinabit ab ea, Et qui cõmunicauerit ſupbo, in-
Pſal.17 duet ſuperbiã. Quod & propheta palã atteſtatus canit. Cũ ſancto ſanctus eris, & cũ viro in-
cente innocẽs eris. Et cũ electo electus eris, & cũ peruerſo puerteris. Addiderim & bonos
ex cõſuetudine maloꝝ, vel ſaltẽ malitię ſuſpitionẽ attrahere, à q̃ & bono viro vtiq; cauen-
1.Theſſ.5 dum eſt: qm̃ apl'us quoq; mandet, nõ modo à malo, ſed ab om̃i mali ſpecie abſtinendũ, qp
pe ad deuitãdum apud infirmos ſcãdalum: qui aliq̃ties vel ferè ſemp tales putãt nos eſſe, q̃-
les ſunt, qbus cũ cõuerſamur: maximè q̃d ſapiens dixerit. Omnẽ hominẽ ſibi ſimilẽ ſocia-
Eccle.13 re. Sic inquã, fortaſſis videri voluerũt phariſæi nõ immerito de Chr̃o, & quidẽ ſine calũnia
quærẽtes. Cur iſte cũ peccatoribus ageret, illoſq; reciperet, q vir eẽt propheta, idemq; ſine
1.Cor.13 cõtrouerſia ſanctus. Cæteꝝ vt charitatis eſt, om̃ia in meliorẽ partẽ vertere, ita putarim ve-
ritatẽ ſemp tuendã, huicq; ad om̃ia eſſe inhærẽdũ. ¶Quia ſanè phariſæi & ſcribæ hoc lo B
co malignitatis, ſiniſtræq; in Chr̃m opinionis cõuincũtur, q̃d haud dubie illũ crediderunt
vitæ culpabilis & peccatricis, q̃d ſe publicanis & peccatoribus adiũgeret. Id q̃d alius iſtoꝝ
Johan.9. alibi ſermo declarat. Nos ſcim⁹, q̃ hic hõ pc̃õr eſt. Verba ſunt Iudæoꝝ ad cęcũ à Chriſto
illuminatũ, q nuper cõſpirarãt, cũ ex ſynagoga eiectũ iri, qui Ieſum cõfiteret eſſe Chriſtum
Luc.7 Qui p̃terea hoc loco malitiæ & puerſæ i Chr̃m opinionis cõuincunt ex hoc alias ſermone.
Hic. ſ. Chr̃s, à muliere peccatrice tactus, ſi eſſet propheta, ſciret vtiq; q̃ & qualis eſt mulier,
quę tãgit eũ, q̃ peccatrix eſt. Sũt aũt verba phariſæi, q Ieſum inuitarat. Mulier vero fuiſſe
credit Maria Magdalena. Inſup & Chr̃s ipſe phariſæos iſtos malignitatis arguit alibi, quũ
Luc.7 ad eos inq̃t. Venit filius hominis mãducans & bibens, & dicitis. Ecce homo deuorator &
Matt.11 bibens vinũ, amicus publicanoꝝ & peccatoꝝ. Adde & hoc ip̃m ſubiudicare voculã mur-
murare, q̃d paſſim nõ modo apud prophanos, verũetiã catholicos ſcriptores in malã acci-
Exodi.15 et 17 pitur partẽ. Vnde in Exodo. Sitiuit populus, & murmurauit cõtra Moyſen.

¶Quid multa? Nõ poſſunt illi vti cãdidi erga Chr̃m exiſtimari, qui eũ ſemp extinctũ vo C
Johan.7. 8.et 9 luerunt, quiq; eius factis (vt alias oſtẽdimus) vel quãlibet bonis derogare moliti ſunt, qui &
illũ habere dæmoniũ nugabãtur. Ea propter, veritate patrona, dicemus phariſæos & ſcri-
bas vel ideo in themate meo murmuraſſe, q̃d Chr̃s pc̃õres receperit, & cũ illis mãducarit,
qm̃ ip̃m eiuſdẽ. i. malæ vitæ cũ pc̃õribus notare ſtuduerũt, odioſe fortaſſis innixi ſcriptura
rũ memorataꝝ autoritati. Item q̃q; murmurarũt, vt ſibi iuſti ex legis opibus cæteros ſua i-
Matt.23 dignos cõuerſatione iudicarent, q̃d verè eſt phariſæoꝝ, qui cũ ſint intus pleni faſtu, liuore,
odio, auaritia, ſuperbia, inani gloria, hocq; genus infinitis pœnæ malis obruti, ſibi tñ vide-
ri volũt & alijs iuſti, boni & ſancti. Quo pmoti faſtu alios ęquè atq; abiectiſſimos deſpectui
habẽt. Quod & ij in Euãgelio factitaſſe cõſpiciunt, dicẽtes. Hic, q nouã quãdã ſanctimoniã
profitet, tñ nõ vitat maloꝝ conſortia, ſed notos etiã pc̃õres admittit ad colloquiũ, & adeo
nõ fugit cõgreſſum, vt cibũ etiã cũ illis capiat, nõ cogitãs, q̃d maloꝝ cõtubernio contami-
nẽtur boni. Ieſus vero vt hũc faſtũ inclementẽ, & ſiniſtrã iſtoꝝ in ſe ſuſpitionẽ penitus ex-
imeret ex animis ſuoꝝ, tres parabolas p̄ponit, diuerſis argumẽtis eodẽ adhortãtes: nimiꝝ
ad ſummã clemẽtiã erga peccatorẽ reſipiſcẽtẽ, q nõ ſolũ nõ repellẽdus ẽ, qm̃ redit ad mẽtẽ
meliorẽ, verũetiã oĩbus modis inuitãdus eſt, vt reſipiſcat. ¶Hinc ſcripturę allegatæ, qb⁹ D
prohibemur cõuerſari cũ malis hoĩbus, phariſæis murmurãtibus nihil ſuffragãtur: nempe,
quæ p̄hibẽt infirmis & iperfectis cõuerſationẽ cũ pc̃õribus, & quidẽ cũ ijs, q cõuerti nolũt
& qui laborãt eos facere ſimiles ſibi, vel cũ quibus viderent cõuiuere tanquã & de pc̃tis ſuſ-
pecti. Quoꝝ ſanè nullũ in Chr̃o eſt reperire, Qui p̄fectiſſim⁹, pc̃m̃ facere nõ potuit, q̃ de⁹
Eſaiæ.53 & hõ, nec de pc̃õ ſuſpectus, qui ab oĩbus habebat propheta, ſanctitate clarus, ſignis admi-
1.Petri.2 rãdus, q vel Petro & Iohãne apl'is teſtibus, poſt Eſaiã, pc̃m̃ nõ fecit, nec inuẽtus eſt dolus
1.Johan.3 in ore eius. Nec cõtaminari p̄fectiſſimus poterat à pc̃õribus, quũ eſſet clariſſimus: queãd-
Malac.4 modũ ſol radiãs nõ coinq̃nat ſup terrã & frequẽter ſupueniẽs imundis corporibus, ſic nec
ſol iuſtitię ledi potuit, cõuerſatõe prauoꝝ, & maxime eoꝝ, q nõ perniciei ſed ſalutis ſuę cã
ei adiungebant. Id q̃d cõtextus ſatis innuit. Erãt appropinquantes ad Ieſum publicani &
pc̃õres, vt audirẽt illũ: proculdubio vt emendarent, q̃s clemẽtiſſimus dñs vel ideo recepit,
Matt.9 vt eos p̄inde deplorator redimeret. Non vt eoꝝ pc̃ã approbaret, aut illis redderet ſimilis,
Marci.2 Luc.5 veluti homines forte ĩbecilliores agerẽt. Quod & idẽ alias ſæpe, & hoc p̄ſertim loco ſubin-
1.Petri.2 dicat, ſe in terrã veniſſe (q̃d & Petrus teſtat) vt pc̃õres ſaluaret, eorũq; peccata tolleret, ſe
quidẽ nõ vocare iuſtos ſed pc̃õres, qm̃ benehabẽtibus nõ ſit medico opus, ſed male valẽti-
bus. Sic Chriſtus cũ amicis familiaribus vixit, vt eoꝝ deuotionẽ nutriret, vt eſt apud Iohã-
Johan.12 nem de Martha & Magdalena. Sic cũ cognatis paupibus, vt eoꝝ inopiam ſuppleret, vt eſt
c apud

Digitized by Google

apud eundē Euangeliſtā de nuptijs, quādo deficiēte vino, ille aquā vertit in vinū. Sic cū pha- Johan. 2
riſæis ſuperbientibus, vt eorū ſuperbiā cōfutaret, vt patet ex Luca. Sic idē aliquoties eſt con- Lucæ. 7
uerſatus & mādu cauit, cū publicanis & peccatoribus, vtpote cū Matthæo, Magdalena, Za- Matt. 9
chæo, hocq́ genus alijs, vt. ſ. eos ad pœnitentiā prouocaret, prouocatos ſuſciperet, & iuſtos Lucæ. 7
dimitteret: nimirū, quos in cōuiuijs peccatorū leuiter arguit, moresq́ inſtruxit, & deniq́ ad Lucæ. 19
E verā beatāq́ vitā reducere ſatagit. ¶Nō ſunt igit̃ phariſæi ſui faſtuoſi murmuris excuſandi
p inde atq́ fuiſſent coacti ſuſpicari de vita Chri, qm & mādu caret & biberet cū pctōribus, &
q iuxta Paulū oībus oīa fieret, vt oēs lucraret̃, quos oēs voluit ſaluari: quippe, q calūniatores 1. Cor. 9
vel ſine hoc nihil illi tribuiſſent ſanctitatis & virtutis. Qui & diuū Iohannē, vel quālibet à ci-
bo & potu abſtinentē, habere dicebāt dæmoniū. Quod & Chrs atteſtās ait: Cui ergo ſiles di- Lucæ. vij
cā hoīes gñationis huius, & cui ſiles ſunt? ſ. phariſæi & ſcribæ: nimirū, qbus nihil placeat. Ve
nit Iohānes Baptiſta, neq́ mādu cās panē, neq́ bibēs vinū, & dicitis, Dæmoniū habet. Venit Matt. 11
filius hoīs mādu cās & bibēs, & dicitis, Ecce hō deuorator, & bibēs vinū, amicus publicanorū
& peccatorū. Hæc ille. Sed qūo potuerūt Chrm dicere voratorē, q vbiq́ immoderātiam re-
preſſit, ad ſobrietatē ducēs? Cōuerſabat̃ quidē cū pctōribus, nō vt eorū ſimilis efficeret̃, qualis
eſſe haud potuit, ſed vt eos cōuerteret ac ſanaret, q̃ ſalutis cauſa è cœlo venit. Venit eñ (in- Matt. 15
quit idē) filius hoīs q̃rere & ſaluū facere, q̃d perierat. Cuiuſmodi erāt hoīes pctōres, q̃s ſumma Lucæ. 19
certe fide & diligētia in hodierno Euāgelio q̃rit: argumēto duarū parabolarū. Quis eñ in pri-
ma parabola eſt hō, q perdidit ouē? Nōne Chrs? Nonagintanouē nō pditæ quæ? Nōne no-
uē angelorū chori? Quæ ouis pdita? Vtiq́ hō pctōr, q vel oīs in vno Adamo peccās pditus fu 1. Cor. 15
it, & p Chriſtū tandē ad ouile reductus. Sic q̃ eſt mulier, q̃ habet decē dragmas? Certe diuina 1. Cor. 1.
ſapientia. i. Chrūs dei filius. Quæ dragma? Nimirū, hō pditus & repertus p Chriſtū, mortuus,
F idēq́ p illū reſuſcitatus. ¶Sic proinde clemētiſſimus ſaluator, quū nuper negligētiā repre-
henderit, arrogantiā vitare docuerit, auaritiā declinare, luxuriāq́ deteſtari, nec ſecularibus
occupatiōibus teneri, nec caduca perpetuis præferre monuerit, hodie cōſiderās, qa fragilitas
hūana firmū veſtigiū in tāto ſeculi lubrico tenere vix poſſit, idē medicus doctiſſimus ſua ſpō-
te & ſolo ductus amore, quo proſequit̃, q̃d cōdidit & redemit, aduerſus errorē & peccatū, in
quod hoīes carnales incidūt, remedia demōſtrat, iudex miſericors veniā offert, pctōres ſe ſe-
quētes & audituros audit, reuerſos benigniſſime ſuſcipit. Interim nobis doctrinas & ſalutares
G & cōſolatorias exhibēs. ¶Quarū prima eſt, vt nemo vel quālibet magnus pctōr de miſeri-
cordia Chri deſperet, verū cōuerſus & de pctō pœnitēs Chro appropinquet, & ipſe cū gau-
dio ab illo vel q̃libet ante mortē momēto recipiet̃. Ipſe eñ eſt, q dixit in cruce: Sitio. ſ. huma- Johan. 19
nā ſalutē. Ipſe eſt, q dicit: Miſericordiā volo & nō ſacrificiū. Ipſe eſt, q dixit: Nolo mortē pec Matt. 9
catoris: ſed magis, vt cōuertat̃ & viuat. Ipſe eſt, q ſine acceptiōe pſonarū oēs vult ſaluos fieri, q Ezech. 18
nullū vnq̃ peccatorē grām petentē abſq́ gratia dimiſit, q in noſtrā cōſolationē hodie, etiam Actor. 10
murmurātibus phariſæis, peccatores & publicanos ſuſcepit, excuſauit, iuſtis ptulit, parabolas 1. Timo. 2
cōpoſuit, qbus ſe pctōres cōuertētes libēter accipere arguit, propter eos ſe veniſſe & mortem Matth. 3
paſſurū, & miracula feciſſe teſtatus, q cū à pœnitētia (velut & Iohānes & apoſtoli) pdicationē Lucæ. 15
incepit, nos q̃q́ hodie admonemus, dicētes: Pœnitētiā agite, & appropinquabit regnū cœlo Acto. 25
rū, delebunt̃ eñ pctā veſtra. Si igit̃ ſunt vulnerati aliqui, Chriſtū accedāt, qa male valentibus Matt. 9
eſt medicus. Accedāt ad eū febricitātes, qa ipſe fons eſt ſcaturiens in vitā æternam. Accedāt Lucæ. 5
iniquitate grauati, qa iuſtitia eſt. Accedant infirmi & indigi, qa ipſe virtus eſt. Accedāt mor- Johan. 4
tē timētes, qa ipſe vita eſt. Qui cœlū deſiderāt, accedāt, qa ipſe via eſt. Accedant tenebras fu- 1. Cor. 1.
gientes, qa lux eſt. Accedant, qui cibū q̃runt, qa ipſe eſt vere cibus, panis qui de cœlo deſcen- Lucæ. 6
dit, vnde qui mādu cat, nunq̃ eſuriet. Accedāt, inquā, oēs publicani & pctōres, eo quidē aio, vt Johan 14
pro emēdatione vitæ, verba illius audiāt, Et reuera gratioſe recipient. Vnde eſt doctrina. Johan. 5
Johan. 6
H ¶Secūda, vt oēs, vel quālibet peccatores, erudiri & cōuerti cupiētes benigne & ſine cōtēptu
ſuſcipiamus, eos de peccato arguētes, & ad bonū ducētes. Hinc aplus ait: Propter q̃d ſuſcipite
inuicē, ſicut & Chrs ſuſcepit vos in honorē dei. Debemus eñ nos firmiores imbecillitates in- Roma. 15
firmorū ſuſtinere, & nō nobis placere. Idē aliàs: Rogamus vos frēs, corripite inquietos, cōſo-
lamini puſillanimes, ſuſcipite īfirmos, patiētes eſtote ad oēs, ædificate alterutrū. Sic & Chrūs 1. Theſſ. 5
alibi ait, fratrē ī nos peccātē ſuſcipi & corrigi ſecreto debere, q nos vult audire. Sin minus ē re Matt. 18
I linquēd9, & ſic ſeqt̃. ¶Tertia doctrīa, eos, de qb9 emēdatōis nulla ē ſpes, ſꝫ q ſp ī pei9 pficiūt,
oīno eē, etiā pfectis, vitādos. Sic Paul9 Timotheo mādat vitādos, q mali ſūt hoīes & ſeducto-
res, q pficiūt ī peius, errātes, & ī errorē mittētes, q̃s Chrs alibi ait hñdos vti æthnicos. Et rur- 2. Timo. 3
ſum Paul9 ait, deuitādū eē hæreticū hoīem poſt vnā & ſecūdā correptionē, q ſubuerſus ſit, q Matt. 18
K eiuſmodi ē, & delinqt, pprio iudicio cōdēnatus. Vñ ſubſequit̃ doctrina. ¶Quarta, conſortia Titum. 3
oīa malorū hoīm, q̃rū emēdatio nō videt̃, vel maxīe ſimplicibus, eē tanq̃ venenū mellitū fugiē
da, ne ipſi p illos ſeducant̃, aut ſaltē ſuſpecti, p inde atq́ in peccatis conſentiētes fiant aut habe-
antur. Debemus enim non modo à malo, ſed & à mali ſuſpitione longe abeſſe, per ſcripturas 1. Theſſ. 5

Digitized by Google

paulo ante allegatas. Vnde doctrina. ¶Quinta, nulli peccatori, vel quãlibet grãdi, modo
ſe cõuerti volẽti, deũ negare ſuã gratiã: nẽpe, q in hodierno Euãgelio publicanos, non mõ
benigne ſuſcepit, ſed & cũ gaudio domũ reduxit: nimirũ, ſuã mĩam & gratiam accedẽtibus
Matt. xi Hebr. 12 Ezech. 18 pinde obuiã impartitus. Hinc Chr̃s. Venite, inq̃t, ad me oẽs, q laboratis & onerati eſtis, &
ego reficiã vos. Ille eñ, inq̃t apl̃us, ſe nobis tanq̃ filijs offert. Cauẽdum ea ꝓpter, ne qs deſit
gratiæ dei, quã ille toties, & tã ꝓpicius offert, inquiẽs. Si ĩpius egerit pęnĩam ab oĩbus pc̃tis
quę opatus eſt, & fecerit iudiciũ & iuſtitiã, oĩm iniquitatũ eius, q̃s opatus ẽ, nõ recordabor.
Sic ſanè hodie fecit, tã gratioſe publicanos & pc̃tõres ad ſe auditũ veniẽtes ſuſcipiẽs, nec in-
terim curãs murmurãtes phariſæos, dicẽtes. Quia hic pc̃tõres recipit, & cũ illis manducat.

HOMILIA LVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Lucæ. 5. Duc in altum. &c.

Dominica quinta poſt octauas penteçoſtes.

QVVR ſuſpicer, fratres chariſſimi, pinde atq; nuper plus q̃ decu- A
erit Petro tribuerim, qui illũ eã adfirmaui fuiſſe petrã, ſup quã ſuã
Matt. 16 eccleſiã Chr̃s erat ædificaturus, illũq; ip̃m eius futurũ eccleſiæ pri-
Iohan. vl matem, & Chr̃i Ieſu vicariũ paſtorẽ: quippe, qui ſe bonũ paſtorẽ
vocans, eã poſtea functionẽ paſtoralẽ vni Petro poſt ſuã reſurre-
ctionẽ, p̃ſentibus reliquis, commiſerit, dicẽs ter. Paſce oues meas.
Reſciẽs nimirũ ſapiẽtiſſimus dñs, idẽq; nr̃ piẽtiſſimus ſeruator, ma
lam eſſe in om̃i multitudine principũ pluralitatẽ, vnoq; opus eſſe
paſtore ſuarũ ouiũ. Quur, inquã, ſuſpicer, q̃ſi æquo plus Petro tri-
buerim, video illi tot ſanctiſſimas ſcripturas p̃ cæteris ſingularem
autoritatẽ deferre? Inter quas vel hoc Chr̃i verbũ mei proloquij haud ſanè ẽ minima. Duc,
inquit Chr̃s, in altũ. Quo etem̃ verbo planè ille Petrũ ex alijs omnibus videt eligere eũ, qui
ſuã nauẽ in altũ vel ſolus aliq̃n ſit recturus. Nonne mirũ, quũ duę ſecus ſtagnũ eſſent naues,
in eam tñ ſolã, quæ Simonis erat, dñs intrat, q̃m is ſpecialẽ aliq̃n vellet in naui ſua .i. eccle-
Acto. 27 ſia (nauis vtiq; eccleſia intelligit ſancta, in qua, vt eſt in actis Apoſtolorũ, qui nõ mãſerint,
ſaluari nequeunt) Petrũ habere coadiutorẽ & vicariũ, qui parẽ ſecũ eſſet retenturus autori-
Matt. 4 tatẽ: quippe regni cœlorũ claues habiturus, qui & poſſet ligare & ſoluere, q̃d & ipſe ratum
Marci. 1. habere vellet, argumẽto cuius & paulo poſt. Noli, inquit, timere, ex hoc, iã eris hoĩes capi-
Actorũ. 2 ens: ei ſoli loquẽs, quũ & Andreas frater eius, & alij Matthęo teſte (q̃d & Marcus nõ diſſi-
Actorũ. 4 mulat) adeſſent. Cępit vtiq; primus inter apl̃os vno ſermone hoĩes circiter tria millia, alte-
Matt. 8. roq; deide (poſt Chr̃i tñ aſcẽſionẽ) qnq; millia. ¶Secretũ & hoc magnũ innuit, quũ plures B
adeſſent, ad ſolũ Petrũ dicit. Duc in altũ. Quid in altũ duc? Nauim, in q̃ Ieſus ob multitudi-
nẽ populi verbi eius audiẽdi cupidã, coactus, vt cõmodius p̃dicaret idemq; facilius audiret,
cõſcẽderat. Nauim, inquã, quę ſcd̃m Matthęũ adhuc fluctuat, ſcd̃m vero Lucã piſcibus re
plet. Certè nauicula Petri, q̃ Chr̃i eſt eccleſia, in q̃ Chr̃s eſt, licet in huius mũdi pelago hęre
ticorũ paſſim turbinibus & fluctibus ita agitet, vt aliq̃ties penè videat obrui, Chr̃o tñ è ſom
no expergiſcẽte, qui plęrũq; ob pc̃tã nr̃a obdormire putat, rurſus emergit, piſces aliq̃n plu
res q̃ ãtea cõtinẽs, adeoq; nũquã obruit nauicula, q̃ anchorã habet firmiſſimã petrã. Nec p̃t
obrui, vtcũq; iactata in ſtagno ea nauis, in q̃ prudentia nauigat, abeſt pfidia, fides adſpirat.
Qui em̃ poſſit obrui cymba, cui p̃eſt, in q̃ eccleſiæ firmamentũ eſt? Quũ illa potius ſubmer-
gatur, in q̃ eſt modica fides, nõ ea, in qua pfecta eſt dilectio. In q̃ autem maior dilectio, q̃ in
Matt. 26 Petro, q ardore feruẽtiſſimo quidẽ dicere nõ dubitauit. Et ſi me tecũ mori oportuerit, ego
Marc. 14 te nõ negabo? Qui & ob ardentẽ amorẽ haud veritus eſt Chr̃m ip̃m p̃ceptorẽ atq; ſummũ
Matt. 16 magiſtrũ increpare. Abſit à te dñe, iquiẽs, nõ erit tibi hoc, Tãta certè in Petro erga Chr̃m
Marci. 8 fuit dilectio, vt eã tribus interrogatõibus, totidẽq; reſpõſionibus, ex ipſo dñs ſat ſupq; elicu
Iohan. vl erit. Simon Iohãnis, inquiẽs, amas me? Qui tertio reſpõdens ait. Dñe tu oĩa noſti, tu ſcis qa
amo te. Amãtiſſimus igit Chr̃i fuit Petrus, idẽq; illi fideliſſimus. Quis em̃ vnquã tanta fide,
Matt. 16 Chr̃m palam eſt ꝓfeſſus p̃ter Petrũ? Qui loco oĩm (quia & hoc eminẽtioris autoritatis erat
argumẽtum, q̃d penè ſemp Chr̃o ſolus reſpõderit, quãuis ab om̃ibus eſſet rogatũ) dixit. Tu
es Chriſtus filius dei viui. Ob cuius mirificã adeoq; magnã fidei ꝓfeſſionẽ beatus dici meru
erit à Chr̃o, idẽq; recipere claues regni cœlorũ, & hoc genus alia perquã multa priuilegia,
& hoc in primis, q̃d ipſe ſolus eſſet, ſup quẽ dñs vellet ædificare ſuã eccleſiã, aduerſus quam
nec inferorũ portæ eſſent p̃ualituræ. Nõne fidelis, imò fideliſſimus, Petrus? Qui etſi totam
noctẽ laborans nihil cæpiſſet, ſolo tñ Chr̃i iuſſui cõfiſus, inquit. Præceptor p totã noctẽ la-
borantes nihil cæpimus, in verbo aũt tuo laxabo rete. O magna fides, q vel iã primũ vocã-
Matt. 8 dus Chr̃i vnico verbo tm̃ credidit, nec illud tñ ineptè, quũ eidẽ verbo, venti & maria obe-
direnę

dirent,& ſedata cõquieſcerent. Vnde populus demiratus ait. Quis putas hic eſt, quia vẽtis Marc.4
C & mari imperat,& obediunt ei: Erat quidẽ hoc verbũ, quo omnia ſunt creata. Ob tantam Luc. 8
proinde fidẽ. ¶ Dignus indubie Petrus,ad quẽ Chr̃us diceret. Duc in altũ.ſ.nauim, Di- Iohan.1
gnus,inquã,vt &, deo patre reuelante,maiorẽ fidẽ ſit cõfeſſus,tandẽ. Quid em̃ hoc eſt dice Matt.19
re ſoli Petro,duc ĩ altũ,niſi in ꝓfundũ diſputationũ: Quid em̃,obſecro,tã altum, q̃ altitudi
nem diuitiarum videre: In quã apl̃us exſtupeſcẽs proclamat. O altitudo diuitiarum ſapientiæ & Roma.11
ſcientiæ dei,quã incõprehenſibilia ſunt iudicia eius,& inperueſtigabiles viæ eius. Hãc pro-
fecto altitudinem vidit,ſimulq; deo patre inſpirante Petrus vel ſolus inter viuos cognouit
ideoq; beatus dici cæptus. Quid inquã, tam altũ, q̃ ſcire dei filiũ,& ꝓfeſſionẽ diuinæ gñra-
D tionis aſſumere: Qd certe Petrus, dño teſte, fecit. ¶ Merito igiẗ Chr̃s illũ primariũ ſuæ ec
cleſiæ cõſtituit piſcatorẽ,q tãta dilectione,tãta fide, tãtaq; prudẽtia p̃ cæteris polluit,q vel
vnus ſolo eius verbo rete.i.orationẽ ita laxauit,vt vel rupto rete adeo,vtrãq; nauiculã im-
plerit piſcibus,q̃ iã penè obruerent,piſcibus tñ inde nequaq̃ elabẽtibus: Nimirum,formã &
imaginẽ euãgelici doctoris gerẽs,q laxare debet rete.i.ſermonẽ ad populũ nõ ẽ phariſæorum
laqueis,nõ ẽ philoſophorum argutijs,ſed ẽ voluminũ ſacrorum p̃ceptis,ẽ Chr̃i factis dictiſq; ſic
cõtextũ,vt quãplurimos inuoluat,ne inuolutos ſinat elabi ab hæreticis(q rete doctrinæ euã Ephe.6
gelicæ rũpere ac ſcĩdere ſæpenũero conanẗ)magnopere cauẽs, q̃s admixtos bonis (vt ſolẽt Hebræ.4
mali piſces in ſagena aliqñ cõmiſceri bonis) vel dei verbo, q̃d vt anceps gladius vel intima 2 Petri.2
penetrat,bonos reddere ſatagat,vel ꝓpellat, ne vitijs ac ſordibus iſtorum nauis onerata mer
gaẗ. Id q̃d idẽ Petrus alibi p̃inde aliorum caput fideliter mouet. Et in vobis,inquiẽs,erũt mgr̃i
mẽdaces,q introducẽt ſectas pditõis,& deũ negãt,ſupducẽtes celerẽ ſibi pditionẽ. Et mul
ti ſequenẗ eorum luxurias,p q̃s via veritatis blaſphemabiẗ,& in auaritia fictis verbis de vobis
negotiabunẗ. Hæc ille vti vere prudẽs eccl̃iæ catholicæ rector,ideoq; dign⁹,q prim⁹ in terra
vicarius Chr̃i fuerit cõſtitutus,tot inter alios priuilegijs dotatus. Qui inter oẽs hodie iubeẗ
nauim ſuã ducere in altũ,p̃inde vt futurus totius eccleſiæ,q̃ p nauim ſignificaẗ,gnarus vtiq;
gubernator.

HOMILIA LVIII, DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Matthæi 5. Niſi abundauerit iuſtitia veſtra pluſq̃ ſcribarum & phariſæorum
non intrabitis in regnũ cœlorum.&c.

Dominica ſexta poſt octauas penthecoſtes.

A REFELLVNTVR hoc Ieſu Chriſti dicto, qui hactenus vllã
hominis eſſe iuſtitiã negarũt,aut eã,ſi ſit,eſſe nihil aliud q̃ peccatũ,
indeq; ſequi hominẽ vel quãlibet bonũ in omni opere, vel quãlibet Eſaiæ.64
bono,mortaliter peccare: nimirum,hãc opinationem probari dicto Eccle.7
Eſaiæ. Facti ſumus omes velut immũdi,& omes iuſtitiæ nr̃æ ſicut
pannus menſtruatæ. Et dicto quoq; ſapientis. Nõ eſt ſup terram
qui faciat bonũ & nõ peccet. Cæterum,ne,vt plæriq; hactenus, inua
num laboremus de iuſtitia loquuturi,primũ quid iuſtitia ſit aperia
mus. Iuſtitiã definimus(ſaluo ſemp eccleſiæ iudicio) eſſe qua vni- Roma.13
cuiq;,q̃d ſuũ eſt tribuimus: vtpote qñ, vt Paulus ait, ſua omnibus
debita reddimus. Cui tributũ,tributum. Cui vectigal,vectigal, Cui timorẽ,timorem, Cui
honorẽ,honorẽ. Idip̃m vero haud dubie faciemus, vbi dei mãdata ſeruauerimus. Hinc ſcri
ptura Zachariã & Eliſabetã iuſtos fuiſſe adfirmat añ deũ,q̃m in omibus mãdatis & iuſtifi-
cationibus dñi ſine q̃rela inceſſerint. Accedit Matthæus hodie,in q̃ Chr̃s de iuſtitia nos in- Luc.1
ſtruẽda exemplificat de mãdatis dei,q̃rum vnũ eſt. Dilige proximũ tuum ſicut teip̃m, & neq; Matt.22
occidas. Quare declarata iuſtitia eſt dei mandatorum conſeruatio,quã qui habet & facit,iu- Marc.12
ſtus eſt,vt ſcribit Iohannes, Nõ aũt qui credit ſolũ,ſed qui ſcd̃m fidẽ operaẗ. Cuiuſmodi ſu Deute.5
iſſe ſcriptura cõmemorat Zachariã & Elizabetã, Enoch, Noe, Abrahã, Iob,hocq; genus Luc.10
alios,qui dei mãdata cuſtodierũt,n̄ quidẽ,quia iuſti ſunt.i.à pc̃õ(q̃d nihil aliud eſt,q̃ man- Galath.5
dati diuini transgreſſio)alieni,regnũ cœlorum intrãt, Chr̃o etiã alias dicente. Si aũt vis ad vi 1.Ioha.5
tam ingredi ſerua mãdata: q̃ vel ſingula in Deuteronomio in decalogũ ſunt relata. Luce.1
Geneſ.5.
6.et.7.
B ¶ Habes igiẗ aliquã eẽ hoĩs iuſtitiã, ſiquidẽ is illã opereẗ,quæ hoĩs ẽ,vti reliq̃ dei dona,quẽ- Iob.1
admodũ & fides & ſpes: ſiq̃dẽ oĩa à deo ſint ex eius tñ benignitate,p̃inde dici cæpta nr̃a. E- Mat.19
tem̃,Paulo teſte,nihil ẽ q̃d nõ accepim⁹,ideoq; nobis de nullo ẽ glorificãdũ, q ne cogitare Marc.10
q̃dẽ ex nobis aliq̃d poſſimus. Hoc tñ de⁹ h₃,vt ſi hũiliter ea,q̃ nobis mãdata ſunt facim⁹, be- Luc.18
nignitate ſingulari iubet eẽ nr̃a,q̃ vere ſua ſunt. Sic & iuſtitiam dicit eſſe nr̃as,qa ei⁹ p̃cepta Deute.5
ſeruam⁹. Falſum igiẗ eſt,nullã hoĩs eẽ iuſtitiã,aut eã,ſi q̃s h₃,eẽ pc̃m,p̃indeq; hoĩem in omi Iacobi.1
ope bono peccare,q̃d nephas ſit vel cogitare. ¶ Nec facit ad rẽ Eſaias,cũ,qa loquiẗ de tp̃e le 1.Para.19
gis añ chr̃m,& ſic nõ de chr̃ianorum iuſtitia,ad cui⁹ cõpationẽ iuſtitia,q̃ ĩ lege ẽ,recte ĩmũditia 1.Cor.4.
1.Cor.5
Eſaiæ.64

Digitized by Google

nominatur, tum quod Eſaias illa verba locutus ſit in perſona populi Iudaici, qui tunc grauiſſimè peccauit, & ita dicta deploratio pro tempore eſt accipienda.

Eccl. 7 ¶Nec obſtat Sapiens, q ſuũ dictũ ad alterius rei probationem introducit: nempè, q̊d ſapiã C
3. Regũ. 8 (quæ Chrũs eſt) confortaret ſapientẽ ſup decem principes ciuitatis: q̃quidem non ſit homo iuſtus in terra, q faciat bonũ & non peccet, niſi ſapiæ ſeu gratiæ illius, quæ Chrũs eſt adiutus, qm̃ nemo vel quãlibet iuſtus, ſuis viribus cauere pctm̃ poteſt. Adde q̊d in Hebræo verbũ pec-
Eſa. 53 cat, in futuro tp̃e ponit, vt, Non eſt iuſtus, q nunq̃ peccabit. Præterea nulla planè noſtra ẽ iu-
1. Pet. 2 ſtitia, quũ comparata fuerit diuinæ iuſtitiæ, quæ ſua natura dici vl' ſola meret iuſtitia, quũ oĩno
Mat. 5 nihil vnquã habet, nec iniq̃tatis nec peccati, quo modo deus ſolus eſt iuſtus, q non peccat, nec peccare poſſit. Dicimus igr̃ hoĩs eſſe iuſtitiã, ſicut & lucẽ & bonitatẽ: nimirũ cõicatõe. Addiderim & tum prorſus nullam eſſe hoĩs iuſtitiam, nec valere quicq̃ ad cœlorũ regni ingreſſum, ſi ea non attribuat deo eiuſq; grãæ, id ẽ, ſi non abundet plus q̃ phariſæorũ & ſcribarũ iuſtitia, id ẽ tũc nulla eſt hoĩs iuſtitia, ſed potius iniuſtitia, quũ non fiat in Chriana Eccleſia, quũ nõ ſequatur mandatorũ & lrãm & ſpm̃, quũ non dei gratiæ aſcribat. Cuiuſmodi Iudæi phariſæi habuerunt iuſtitiam, ideoq; ad vitam æternam minimè ſufficientem.

¶Siq̃dem iſtis ad ſalutẽ neceſſaria deſiderabat. Primo, q̃a cũ nõ reciperẽt mandata Chri, q̃ D
Roma. 4 ſunt mãdata nouę legis, eẽ nõ poterãt de regno celorũ, q̊d ẽ eccleſia, & regnũ Chri. Scd̃o, q̃a iu-
Iaco. 2 ſtitiã ſuã ſibi & opibus ſuis tribuebãt, ſe iuſtos opibus legis (vt & Paul⁹ & Iacob⁹ declarãt) exiſti-
1. Cor. 15 mantes: Fideles ãt, & q ſunt legis grãæ, operant q̃dem vel q̃ diligẽtiſſimè, ſed nihil ſibi opibuſq; ſuis, ſed oẽm iuſtitiã ſuã grãæ tribuũt. Apud illos, in meritò operũ totũ conſiſtit, apud iſtos in grã. Illi ſeipſos & ſua opa bonitatẽq; ſuã reſpiciũt, & in illa delectant. Iſti nõ ſe, ſed nouã grãm dei, & eius bonitatẽ admirant, quæ eſt eis ſumma voluptas. Tertio, q̃a ſpm̃ non ſequebant, q̊d
Exodi. 20 maximè eſt legis Chri. Siq̃dem antiq̃ præcepta decalogi ſeruabant ad ſenſum lrãæ, quæ lex no-
Deuter. 5 ua nõ tollit, ſed pficit ad ſpm̃, vti, Non occidas, ſolũ intelligebant de exteriore occiſione, putabantq; dũtaxat eũ in hoc præceptũ cõmiſiſſe, q quempiã corporalr̃ occidiſſet, eundemq; ſolũmõ pœnã expectare. Verũ lex noua, quę euãgeliũ Chri ſpm̃ quoq; ſequens, nõ mõ eũ q corpaliter, ſed & q ſpũaliter occidit, pœnã ſuã mereri dicit: Occidit ãt ſpũaliter, vt patet ex euãgelio hodierno, q vl' fratri ſuo iraſcit, vl' illi cõtumelioſus fuerit, ſiq̃dẽ inde plerũq; homicidiũ oriat.

¶Peccat ꝑinde homo ſpũaliter ſcd̃m euangeliũ triphariã, cõtra hoc mandatũ. Nõ occidas E
vnde & triplicẽ pœnã idẽ adſignat euangeliũ iuxta peccati menſurã: nẽpè vnã altera leuiorẽ, qm̃ nõ oĩa pctã æquiualeãt, quare nec pœna oĩbus eẽ vna debet eadẽq;. Et eſt ſenſus euãgelij Oĩs q ita iraſcit fratri, vt huic vl' oĩno velit mortẽ, eoq; pſtat cõſenſum haud ſecus atq; q re ipſa eundẽ occidit, τῇ κρίσει, id ẽ, iudicio, hoc ẽ, cõdẽnationi obnixius ẽ. Qui vero eius mortẽ nolit, ob irã tñ ipſm offenderit verbo grauiter, obnoxius erit, τῷ συνεδρίῳ, id ẽ, cõcilio, cõſeſſui & iudicũ ad hoc cõſidẽtiũ arbitrarię, aut mulctę, aut pęnę. Qui vero ob irã frĩ dixerit cõtumelię verbũ, ſʒ ꝑ q̊ vocari nõ ſolẽt ad iudicũ cõſeſſum, obnoxius erit gehẽnę ignis. Hic em̃ neq; ad mor-
Mat. 9 tẽ pñtẽ neq; futurã, neq; ad pęnã arbitrio iudicũ in hoc mũdo ſubeundã cõdẽnabit. Sed ſi nõ aliũdè purgabit in mũdo, fratri recõciliatus, igne mulctabit gehẽnæ, q hic nõ ignẽ ęternũ, vt ẽ aliàs, ſed tẽporariũ potius ſignat, quũ ſit eorũ q in hoc mũdo neq; morte plecterent, neq; in ius traherent. ¶Ceterũ q̃a hic locus euãgelicus tria ponit pctõrũ ſpũaliũ gña, eaq; dicit tribus di- F
ſtinctim ſupplicibus puniri argumẽtũ eſt lõgè euidẽtiſſimũ, eẽ locũ quendã, in q̊ aĩæ poſt huius vitę functionẽ expiant, quę hactenus purgatoriũ ignẽ appellart, quẽ nũc pleriq; negãt, ſiq̃dẽ q nullis ſcripturis ꝓbari poſſit. Eq̃dem (inquã) eos plurimũ aberrare, falſoq; hac in re cõtrarios eẽ ecclię, q̃ purgatoriũ eẽ credẽdũ cẽſuit. Itẽq; ſunt iſti aduerſum doctiſſimos & maxĩos ſacrę ſcripturę interp̃tes tã latinos q̃ gręcos, q purgatoriũ eẽ adſeruerũt. Repugnãt etiãnũ rõni, qua habemus, quũ multę ſint aĩæ, q̃ nec ab hoc ſeculo vſq; adeò purę migrarũt, vt in cœlũ ꝓtinus recipiant, nec tã ĩpurę, vt mereant igni ęterno tradi, nec demũ vnà cũ corpibus extinctæ ſint, cõſeq̃ns eſt, vt ſuas iterea p̃paratões patiant, q̃bus idoneę fiãt, vt cœleſti ciuitate aliq̃n donent.
Phil. 2 Probat hic triplex ordo à diuo Paulo q triplicẽ eorũ facit ordinẽ, q cũ deo vident aliq̃d poſſe. In noĩe (inquiẽs) Ieſu omne genu flectat, cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernorũ. Et Iohãnes:
Apo. 5 Nemo inuẽtus ẽ in cęlo, nec in terra, nec ſubtus terrã, q dignus eẽt aperire librũ. Modo palã ẽ eos, q ſubtus terrã ſunt, ęterno ſupplicio adiudicatos, neq; genua flectere nomĩ Ieſu, neq; librũ
Eſa. 8 aperire, de purgãdis ꝓpterea vtrũq; ẽ intelligẽdũ, nõ de ijs, q in veris ſunt ĩferis. Q̃nquidẽ hi
Pſalm. 6 deo laudes nõ exhibeãt, Dauide dicẽte: In inferno ãt q̃s cõfitebit tibi? Et rurſus: Nõ mortui lau-
Pſal. 113
Eſa. 38 dabũt te dñe, neq; oẽs q deſcendũt in ĩfernũ. Et in Eſaia: Nõ infernus cõfitebit tibi, neq; mors laudabit te, nõ expectabũt, q deſcendunt in lacũ, veritatẽ tuã. Inſup, q purgatoriũ locũ negãt, ſcripturis ſctĩs reluctant, ſi mõ eas vnq̃ aut viderĩt, aut legerĩt, aut ĩtellexerĩt. Nimirũ qui nullas eẽ dixerũt, q̃ purgatoriũ ꝓbarẽt. ¶Quia vero nuꝑ, quũ de diuite Epulone nobis cõtio eẽt, dixi- G
m⁹ nos ſcripturis alijs, quã eiuſdẽ Epulonis exẽplo, q̊d certè purgatoriũ nõ ꝓbat, purgatoriũ ꝓbaturos, nr̃amq; ſñiaʒ ſuo loco & tp̃e cãdidè declaraturos, iõ hac pte purgatoriũ dicim⁹ ꝓbari.

¶Primo,

Digitized by Google

H ¶Primo per hodiernū Euāgeliū, in q̄ triplices pctōꝝ tripliciū pœnæ ponūtur. Siquidē Matt. 5
ſuppliciū æternū debeat ijs, qui ſunt rei iudicio, ſuppliciū tēporale ijs, qui ſunt rei concilio,
&(vt ita dixerim) cōſiſtorio atq; cōſeſſorio, Et ignis purgatorius ijs, q in hoc mundo, neq;
I morte plectunt, neq; in ius trahunt. ¶Secūdo p parabolā paulopoſt in hoc capite ſequē- Matt. 5
tem, in qua pcipit, vt aduerſario nr̄o cito conſentiamus, ne q̄d reluctati fuerimus grāæ dei, Luc. 12
nos deo accuſet, & tradamur pęnis gehennę, neq; inde exeamus, donec ad integrū ſatisfe-
cerimus, aut ſi vltimū debitū exoluere neqamus, nunquā etiā exeamus. At niſi eſſent, q vlti
mū debitū exoluere poſſent, & dei miſeratōe ad plenū purgari, expiari, ac ſatiſfacere iuſti-
tię diuinę, nō dixiſſet dn̄s, Nō exiet inde donec reddat nouiſſimū quadrātē. Vn̄ intelligim⁹
K eē quēdā poſt mortē locū expiationū, ſiue illū voces purgatoriū, ſiue infernū, ſiue gehennā, Matt. 12
ſiue lacū, carcerē, abyſſum, aut alio quis noīe, q̄d in ſacris reperiat lr̄is. ¶Tertio, ait Chr̄s,
pctm̄ in ſpm̄ ſctm̄, q̄lecūq; ſit idipm̄, neq; in hoc ſeculo neq; in futuro remitti, vn̄ colligit, eē
L pctm̄, q̄d in futuro ſeculo remittat. Quę remiſſio certē quū purgationē talē exigit, q̄lis nec
in ęterno ſupplicio ſit, nec in cęlo, purgatorij oīno ſubinfert neceſſitatē. ¶Quarto, inqt 1. Iohā. 5
Iohānes. Eſt pctm̄ vſq; ad mortē, nō dico, vt p eo roget qs. Q. d. Pro eo, quē cōſtat hinc e-
migraſſe cū deſperatōe clementię dei, nullus oret. Q̄d ſi p cęteris pfutura ſit orō, iā palā eſt Eſaię. 66
eos alicubi detineri in cruciatibus, vn̄ p oratōes eripi valeāt. At hoc nec ē in veris īferis, qm̄ Matt. 25
inde nulla eſt redēptio: Nec in cœlo, qm̄ illuc nihil intrat purgādū, neq; coinquinatū. Erit Marci. 9
M ergo tertius aliqs locus, in q̄ crucient & expurgent à pctōꝝ impuritatibus. ¶Quinto di- Luc. 3
cit Iohānes ſe audijſſe, oēm creaturā quę in cœlo ē, & ſup terrā, & ſub terra, & q̄ ſunt in ma Apoca. 21
ri, & q̄ in eis oēs, dicētes ſedēti in throno & agno. Bn̄dictio & honor, gloria & ptās in ſecu Iob. 7. 15
la ſeculoꝝ. At q̄ ſunt ſub terra laudātia deū & agnū. i. filiū dei, p oīm ſalute imolatū, niſi de- Apoca. 5
functoꝝ animę etiā fideliū? Nō eṁ ille eē poſſunt, q̄ ſunt ppetuæ dānationi obnoxię.
N ¶Sexto, quia Petrus ait de Chr̄o dn̄o. Quē deus ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni. At Actoꝝ. 2
quibus doloribus? Nō ipſius ſanè, qui venerat ſoluere vinctos, ſed eoꝝ, q pœnis detinebā-
O tur inferni. Sed qs hic infernus, niſi expiationū carcer? ¶Septimo, inqt pſaltes ille diui-
nus. Eruiſti animā meā ex inferno inferiori. Quū mō ſit infernus inferior, neceſſum eſt, vt Pſal. 85
P ſit ſupior. Hoc eṁ mutuus relatiuoꝝ rn̄ſus poſtulat. ¶Octauo, facit Paulus, quū ait. Vni-
uſcuiuſq; opus manifeſtū erit, dies eṁ dn̄i declarabit. Dies dn̄i cuiuſq; particularis. dies eſt 1. Cor. 3
egreſſus ei⁹ ex hoc limite vitę, at vniuerſalis, in q̄ ille oēs iudicabit, de q̄ nos admonet. Vigi
late, inquiēs, qa neſcitis diē neq; horā. Et ſubdit Paulus. Si cuius op⁹ arſerit, detrimētū pati Mat. 24
et. Ipſe vero ſaluus erit, ſic tn̄ q̄ſi p ignē. Quid ē, cuius op⁹ arſerit, niſi cuius malū male viuē Luc. 12
do cōtractū, expiatū, purgatūue fuerit? Quid detrimētū patiet, niſi cruciatū? Quid āt ſaluus
Q erit, niſi ęterno nō ſubiacebit ſupplicio? Saluus itē erit, ſic tn̄ quaſi p ignē, ~~quia~~ pbatōe, pur 1. Reg. 2
R gatione, & expiatione ignis? ¶Nono, dn̄s mortificat & viuificat, deducit ad inferos &
reducit. Qui inferi, vnde reducit dn̄s, niſi expiatorij loci? ¶Decimo, Q̄d narrat Ioſeph⁹, 2. maca. 12
Iudā miſiſſe Hieroſolymā duodecies mille drachmas argenti, p pctīs mortuoꝝ ſacrificiū.
S Quibus vtiq; verbis ſuā Hebręorūq; ſn̄iam fuiſſe innuit, mortuoꝝ pctā etiā poſt mortē ſol-
ui poſſe, expiari, purgari, ipſoſq; tādē à pęnis eē ſoluēdos. ¶Poſtremo, qm̄ cōſtet aliqbus
à deo pctm̄ dimitti, & pęnā, & eos ex morte trāſire ad vitā ęternā. Alijs nō remitti pctm̄, q̄re
neq; pęnā, & eos trāſire de morte prima ad mortē ſecūdā, Alijs remitti pctm̄. i. culpā, reſer
uata pęna, & eos cū moriunt, trāſire ad expiatorias pęnas. Si ergo cōceſſeris interdū remitti
pctm̄, & nō pęnā, pctm̄q; trāſferri, neceſſariū erit eē expiationū locū. Modo pone quēpiā
facientē pœniam. i. ſatiſfactionē pœnę, interire ſatiſfactione nōdum īpleta, q̄d aliud teſtat,
niſi eā apud inferos īplendā, q ijdē ſint expiationū loci? Pctm̄ vero dimitti, & pęnā punitio 2. Reg. 12
neq; reſeruari, argumēto eſt Dauid, q dimiſſo pctō, pęnas facinoris admiſſi poſtea luit. Illi
eṁ poſt admiſſum pctm̄ mortis Vrię, & raptus Bathſabę, dn̄s p Nathā dixit. Ecce ego ſuſ-
citabo ſup te malū de domo tua, & tollā vxores tuas ī oculis tuis, & dabo pximo tuo & dor
miet cū vxoribus tuis in oculis ſolis huius. Tu eṁ feciſti abſcōdere, ego āt faciā verbū iſtud
in cōſpectu oīs Iſrael, & in cōſpectu ſolis huius. Et dixit Dauid ad Nathā. Peccaui dn̄o. Di-
xitq; Nathā ad Dauid. Dn̄s q̄q; trāſtulit pctm̄ tuū nō morieris. Ecce pctm̄ trāſlatū. Et cū di
cit, Nō morieris, culpā dimiſſam. At pęnā reſeruatā innuit, q̄d ſeqtur. Veruntn̄, qa blaſphe
mare feciſti inimicos nomē dn̄i, ppter verbū hoc, filius, q natus eſt tibi, morte moriet. Et 2. Reg. 15
ſubdit. Percuſſitq; dn̄s paruulū, quē peperit vxor Vrię Dauid. Sed & paulopoſt. Suſcitauit
illi dn̄s malū de domo ſua. Nā vniuerſus Iſrael ſecutus ē Abſolon tāquam regē, dimiſſo ipō
Dauide rege, quū ait Dauid ſeruis ſuis, q erant in Hieruſalē. Surgite fugiamus. Neq; eṁ erit
nobis effugiū à facie Abſolon. Et ſubiungit. Egreſſus ē ergo rex, & vniuerſa domus eius pe
dibus ſuis. Sed & ingreſſus ē Abſalon ad cōcubinas Dauid in cōſpectu ſolis hui⁹, iuxta cōſi- 2. Reg 16
liū Achitophel, q̄d illi cōſuluit dicēs. Ingredere ad cōcubinas pr̄is tui, q̄s dimiſit ad cuſtodi-
endā domū, vt cū audierit oīs Iſrael q̄d fędaueris patrē tuū, roborēt tecū man⁹ eoꝝ. Tetēde
runt er-

Digitized by Google

runt ergo Abſolon tabernaculũ in ſolario, ingreſſuſq; ẽ ad cõcubinas pr̃is corã vniuerſo Iſrael. Quis ergo non videt dimiſſo trãſlato ve peccato, pœnam reſeruatam, poſtea ſecutã? Et ex ĩis planè ſequi (quod ſuperius dixi) animas aliquot ab hoc ſeculo non vſq; adeò migrare puras, vt in cœlum ꝓtinus recipi poſſint. Nec tam impuras, vt mereanť æternali ſupplicio tradi, nec demum vnà cum corporibus extingui. Conſequẽs igiť eẽ, vt ſuas interea præparatões patianť, quibus idoneæ fiant, vt cœleſti ciuitate aliqñ donenť. ¶Nec valet dicere, quæ fuere purganda, vtpote venialia, ꝑ mortẽ deleri: qñ quidẽ Chr̃us dixerit de om̃i verbo ocioſo reddendã eẽ rõnem. Id q̃d nequaq̃ fieret, ſi ꝑ mortẽ eſſent penitus cõdemnata vel abolita funditus, ideoq; purgãda adhuc remanẽt. ¶Nec obſtabit dicere: Quod purgatorij nomẽ Biblijs ſit incognitum, qñ pleraq; ſint, quæ ſuo noĩe nõ appellanť inibi, vtpote S. Trinitatis, conſubſtãtialitatis, vtpote Homouſios, quo noĩe filius nuncupať, aut ingenitus vti pater dr̃, hocq; genus alia noĩa quorum vice plerũq; alia ſuccedunt. Nec de vocabulo ẽ altercandũ, quũ aliq̃ mõ de re ipſa cõſtet.

¶Nec obſtabit: Negare libros Machabæorum ꝓinde atq; in Canonẽ nõ receptos. Quũ minime vni aut alteri temerario eoq; indocto ſchiſmatico credendũ ſit contra catholicã eccleſiã, quæ illos libros ꝓ canonicis lõgiſſima nunc ſeculorum ſerie habet, quã & (nec immeritò) Chriſtianiſſimi quiq; tam græci q̃ latini ſequunť doctores, q̃bus cum ſalutarius eſt bene ſentire, q̃ cum paucis à veritate aberrare. ¶Nec obſtabit, aliter intelligi verba Pauli ad Corinthios, ꝓinde ac Ap̃lus ibi de igne cõflagratõis fuiſſet locutus, quo in die dñi oĩa exurenť, vt aliàs Paulus & Petrus docuerũt, qñ nullam planè Paulus ad Corinthios de die dñi mentionem fecerit.

¶Nec itẽ obſtabit grecã eccleſiã nõ credere purgatoriũ. Quia hoc ipſum forte ẽ de vulgo ſchiſmatico, quũ certè eiuſdẽ eccleſię p̃res purgatoriũ eẽ adfirmarint. Inter q̃s ſunt, Origenes, Athanaſius, Dionyſius, Chryſoſtomus. Adde & libellũ quendã grece ſcriptũ, t̃pe Baſilieñs cõcilij ęditũ, in quo ꝓter hos, & alij cõplures græcorum authores, aduerſus hũc errorẽ citanť, quorum teſtimonijs aiunt grecos in cõcilio Florẽtino ceſſiſſe, & à ꝑtinacia ſua reſipuiſſe. Preterea, Locus ab authoritate negatiuus nihil habet ꝓbatõis, & in primis in articulo fidei & religiõis, à q̃ nequaq̃ vł plurimorum ſuaſiõe vł tãtillũ eſt deflectendũ. ¶Nec obſtat (q̃d ſchiſmatici tñ maximi pendẽt & fundamentũ prorſus h̃nt inexpugnabile) duos tm̃ poſt mortẽ in euãgelio receſſi locos, q̃ aĩæ ſunt ituræ, ſ. locũ ſupplicij ęterni, q̃ ibũt mali. Et ſunt q̃ nõ credũt. Locũ itẽ vitæ ęternę, q̃ ibũt iuſti & boni, cuiuſmodi ſunt q̃ credũt, dicẽte veritate ipſa apud Iohannem: Amen amẽ dico vobis, q̃a q̃ verbũ meũ audit, & credit ei, q̃ miſit me, habet vitã æternã. Et in iudiciũ nõ venit, ſed trãſiet à morte in vitã. Reſpõdeo Chr̃m hoc loco minimè excludere animas, q̃ defunctæ & adhuc ꝓpter pœnã aliquã reſeruatã alibi purgãdæ, qm̃ & hę nõ veniẽt in iudicium. ſ. condẽnatõis, ſed diſcuſſionis & approbatõis, quo etiã quæ nihil habẽt purgare, veniẽt. Purgãdæ autẽ animæ in numero ſunt credentiũ, haud ſecus atq; hæ, quę credulæ vł hic ſatiſfaciunt ꝓ peccatis ſuis. Sunt eteñ purgãdæ anĩæ de ſua ſalute certæ, quũ in vera fide obierint. Alioq̃ incredulæ prorſus eẽnt, & ęternałr damnatæ, qm̃ qui nõ credit iam iudicatus eſt. Anĩæ itaq; quę hinc diſcedũt purgãdę aliàs ob maculas vł exiguas, in numero ſunt earum, quæ credũt. Ideoq; non opus fuit, & à Chr̃o illis ſpecialẽ deputare locũ beatitudinis, quàm ilicò beatis, qñ eas certò ſciuerit in numero eſſe credẽtium, quamuis ab eis pœnam debitam expiari velit.

¶Nec itẽ obſtat: Qm̃ Chr̃us alioq̃ fruſtra ſit ꝓ nobis mortuus, quũ ipſi obligemur ſatiſfacere ꝓ peccatis n̄ris. R̃nderim prorſus cõſtare, neceſſariũ eẽ, vt ꝓ pc̃tis n̄ris pœniteamus, id q̃d & ſatiſfactõis eſt pars. Quid alioq̃ monuiſſet Chr̃us hoc tam horribili verbo. Sed ſi nõ pœniam habueritis, om̃es ſiłr peribibitis? Quid etiam dixiſſet: Redde rõnem villicatõis tuæ? Et q̃d: De omni verbo ocioſo q̃d hoĩes locuti fuerit, de eo rõnem? Quid deniq; parabola apud Lucam? Cum aũt vadis cum aduerſario tuo ad principẽ in via, da opam liberari ab illo, ne fortè trahat te ad iudicẽ, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te in carcerẽ. Dico tibi nõ exies inde, donec etiã nouiſſimũ minutũ reddas? Quid (inquã) aliud hæc parabola nobis innuit, niſi ꝓ pc̃tis eẽ ſatiſfaciẽdũ? Id q̃ euidẽter Paulus innuit: Si, inquiẽs, noſmetipſos iudicaremus, nõ vtiq; iudicaremur à dño, cum aũt iudicamur à dño, corripimur, vt nõ cum hoc mundo dãnemur? Siqdem iudiciũ n̄m, quo noſipſos iudicamus, præuenit iudiciũ dei, & ſatiſfactionẽ pœnę (cui ꝑ pc̃m̃ obnoxij ſumus) & poſſit diuinã à nobis auertere correptionẽ. Sic certè in ſacris lr̃is inuenimus Niniuitas, Achabitẽ, & Manaſſen reges, alioſq; complures, ita ꝓ peccatis ſuis pœnituiſſe, tantamq; afflictionem ſua ſponte ſuſcepiſſe, vt clementia dei eas pœnĩas & adflictiones ꝓinde atq; iuſtam pœnæ (quæ ſceleribus eorum debebať) ſatiſfactionẽ admiſit, cohibuitq; flagellum, q̃d illis inferre meditabať. Cæterum: Quid pluribus moror de ſatiſfactõe ꝓbanda, quum ea nuſquàm nõ in ſacris ſit lr̃is prodita? de qua & ſuo loco &c. ¶Modo q̃d dicemus ad Paulum, ad Galathas ſcribentẽ? Gratia vobis & pax à deo patre noſtro & dño Ieſu Chr̃o, q̃ dedit ſemetip̃m ꝓ pc̃tis n̄ris, vt eriperet nos de p̃nti ſeculo nequã? Et rurſus ad Romanos: Qui ſuſcitauit Ieſum Chr̃m dñm n̄m à mortuis, q̃ traditus eſt ꝓpter delicta n̄ra, & reſurrexit ꝓpter iuſtificationem n̄ram? Sanè r̃ndendum eſt, Chr̃m ꝓpterea nõ fruſtra eẽ mortuum, quia ipſi pro

Mat. 12
2. Tim. 2
1. Cor. 3
2. Pet. 3
Eſa. 66
2. Theſſ. 1
Mat. 25
Iohan. 5
Iohã. 3
Gala. 1
Roma. 4
Lucæ. 13
Lucæ. 16
Mat. 12
1. Cor. 11
Ione. 3
3. Regũ 21
2. Par. 33
Gala. 1
Roma. 4

T V X Y Z A B C

pecca-

Digitized by Google

peccatis noſtris ſatisfacere vel hic vl̄ alias obligamur, imò plurimū profuit. Primo, Qm̄ is ſua morte pctm̄ originale, propter q̄d om̄es eramus ꝑpetuæ pœnæ obnoxij, auferens, qui antea, iuxta Paulū, filij iræ eramus, gratiæ filios effecit. Secūdo, nobis cœlū (q̄d locus eſt bea torū) primū aperuit, vt eo eſſemus ingreſſuri, quod antea ob peccatū primorū parentū fuit clauſum om̄ibus, vel quālibet hic ſancte viuētibus & bn̄ moriētibus, ſiquidē tūc bona opa nō erant meritoria, quæ p Chri morte & meritū deinceps facta ſunt meritoria & accepta bilia. Tertio, primū Chrs ſua nobis paſſione gratiā meruit, quā cōſequimur in baptiſmate qua pctm̄ nobis remittit, & q̄ in filios dei adoptamur. Nā (vt Paul⁹ ait) ipſe ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi nr̄o, q̄d ſumus filij dei. Si aūt filij, & hęredes, Hæredes quidē dei, cohæredes aūt Chriſti. Si tn̄ cōpatimur, vt & glorificemur. Hinc idē paulopoſt. Exiſtimo, inquit, q̄d non ſunt cōdignæ paſſiones huius tp̄is ad futurā gloriā, quæ reuelabit in nobis. Quarto, Chrūs ſua morte pœnā æternā pctis nr̄is debitā ſuſtulit, eāq; in tēporalē tm̄ cōmutari obtinuit, Id q̄d ſanè maximū eſt, quum antea nullus vnq̄ pro peccatis ſuis ſatisfacere potuiſſet, ne nunc quidē, niſi ꝑpter meritū Chri paſſionis. ¶Eapropter caute eſt intelligēdū & dicendum. Chrs eſt agnus dei, q tulit pctā mūdi, & ꝑ om̄ibus pctis & oīm ſatisfecit, igit à nobis nulla debet fieri ꝑ pctis nr̄is ſatisfactio. Siquidē ſi ita tāq; abſurde qs ſentiat, longe quidē abſurdius ſequeret, vtpote, nō eſſe neceſſariū vt homo bn̄ ageret, imò impune peccare poſſet, qm̄ Chrs ad hūc modū, peccādi licētiā dediſſet, falſoq; peteremus in oratōe dn̄ica. Et dimitte nobis debita nr̄a. &c. Et libera nos à malo. Itē fruſtra q̄q; tā vetus q̄ nouū teſtamētū hortaret toties ad pœniam, ꝑ pctis & ad ſatisfactionē, quū adeo Chrs ſatisfecit pro pctis noſtris Caute, inquā, eſt dicere, Chrs pro om̄ibus pctis mortuus eſt, q & pro om̄ibus pctis ſatisfecit morte ſua. Fatendū vtiq; eſt ex multis ſcripturis, Chriſtū quidē doloroſa ſua paſſione ſatisfeciſſe pro om̄ibus & ſingulis mundi pctis, ſed certo quodā ſatisfactionis modo, q̄ pœnā æternā pctis nr̄is debitā ſubſtulit, eāq; in tēporalē tm̄ cōmutauit. Proinde q̄ties fit homini à deo pctorū remiſſio & condonatio, tū virtute efficaciç paſſionis Chri, ignis æterni pœna (cui peccator erat antea obnoxius) cōmutat in tēporariā, aut in hoc ſeculo aut in altero ꝑferendā. ¶Supereſt igit, poſt acceptā à deo pctorū remiſſionē adhuc aliq̄ pœna tēporalis ex diuinę iuſtitiæ rectitudine debita illis pctis, pro q̄ exoluēda, debet fieri ſatisfactio ad integrā pœniam agendā. Quāuis nō iuerim inficias, poſſe fortaſſis tantā eē in aliq̄ pctōre fidē, ſpem, charitatē, cōtritionē & dolorē, vt is vel ſine reliq̄ ſatisfactione pœnā pro pctis ſuis relaxare poſſet: quēadmodū de latrone in cruce plærīq; ſentiūt. Sed idipm̄ nō ſatis tutum eſt quū neſciat, an quiſpiā tātum habitur⁹ ſit in fine vitæ ſuç rationē, aut à deo gratiā, maxime q̄d ignoramus certitudinē horæ mortis, q̄ aliq̄ties nō mō repētina ſed ſubitanea eſt. Inſup & ſi latro cōtritus dn̄m inuocarit, ſatisfactionē tn̄ credit cruci affixus poſt cōfeſſionē compleſſe. Eſt itaq; Chro & eius miſericordiæ adeoq; ꝑ nobis ſatisfactioni fidendū, ita tn̄, vt & nos ſatagemus ſatisfacere læſo deo vel homini, & operemur, q̄ iuſſa ſunt nobis, qa de⁹ dabit vnicuiq; iuxta opa ſua. Et nō ſecūdum opa vel ſatisfactionē Chriſti, per cuius tn̄ miām noſtra ſunt opa meritoria. Sed etiā noſipſi miæ opera impleamus, vt nobis mīa fiat, dicēte dn̄o: Beati miſericordes, qm̄ ipſi miam conſequentur. Quia deficiētibus ijs operibus, Ieſus pro nobis crucifixus, & miſericordiſſim⁹ & iudex iuſtiſſimus, dictur⁹ ē. Diſcedite à me maledicti in ignē æternū, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Incaſſum quidem innititur ſatisfactioni & miç Chriſti, quiſqs ſine gratia & ſine charitate fuerit ac ſine opibus bonis, qm̄ Chrs eiuſmodi reijciet, nec ſuā ſatisfactionē nec opa nec miam cōmunicabit eidem. Sane Chrs ſic nobis meruit, vt opus ſit & nos mereri. Nō q̄d ſuū meritū nō ſufficiat, ſed quia voluerit ſuo merito, efficatia reddere merita nr̄a, quę ſine eius merito eſſent inſufficiētia & nulla: Siquidē, Petro teſte, Chrs paſſus ſit ꝑ nobis, nobis relinquēs exēplū, vt ſequamur veſtigia ei⁹. Sic ergo merita nr̄a nō ꝑficiūt nec implent meritū Chri, ſed ꝑficiunt eo, & ſequūtur exemplū Chriſti, q̄ & ex merito Chri reddūtur efficatia. ¶Inſup nequaq̄ nobis plus æquo blandiemur ꝑpter Chri pro pctis noſtris ſatisfactionē, q pro nobis mortuus ſit, ideoq; nobis nō eſſe aliq̄ modo ſatisfaciendū. Qm̄ quidē Chrs ſeipſum obtulit nō mō pro noſtris ſed & pro totius mundi pctis, pro q̄bus vel om̄ibus ſuffecit eius paſſio, ſed pro electis tantū effecit ſeu efficax fuit. Hinc multi ſunt vocati, pauci vero electi: quoniam multi obicem oponunt, Sic & Chriſtus pro peccatoribus tantum verè pœnitentibus apud patrem interpellat, quum æque iuſtus ſit atq; miſericors. Id quod Iohānes in ſua epiſtola admodum clare teſtatur. Filioli mei, inquiens. Hæc ſcribo vobis, vt non peccetis. Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt propiciatio pro peccatis noſtrris, Non pro noſtris autem tantum, ſed etiam pro totius mundi. Et in hoc ſcimus, quoniam cognouimus eum, ſi mandata eius obſeruamus. Qui dicit ſe noſſe eum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt, & in hoc veritas nō eſt. Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet, ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare.

Marginal notes: Ephe. 2; Miche. 2; Pſal. 117; Roma. 8; 1. Cor. 12; 2. Cor. 5; Galath. 6; Roma. 8; D; Iohan. 1; Iohan. 1; 1. Iohā. 2; Eſaie. 53; 1. Petri. 2; E; Luc. 23; Luc. 12; 1. Theſſ. 5; Pſal. 61; Apoca. 22; 1. Cor. 3; Matt. 5; Mat. 25; 1. Petri. 2; F; Matth. 22; 1. Iohā. 2

¶Ex ijs ri-

¶Ex his ritè intelligendũ venit, in quem modũ Chriſtus pro nobis mortuus ſit, proq́ nr̃is G
peccatis ſatisfecit. Conſtat ꝓinde Chr̃m nõ fruſtra eſſe paſſum, ſed plurimũ vtilitatis ſua nobis
paſſione & morte attuliſſe, etiã ſi ipſi ꝓ peccatis poſt baptiſmũ cõtractis, vel hic vel alibi, iuxta
dei mĩam & iuſtitiã, ſatisfacere obligamur. Eſt igiť purgatorium, hoc obice nõ obſtante.

¶Nec deniq; obſtat, q̃d aliqui deblaterant. Si tandē ꝓ relictis peccatis in purgatorio eſſet H
luendũ, certò ſequereť Chr̃m veniſſe nobis in magnũ præiudiciũ & detrimētum, quum ante
Chriſti aduentũ defuncti in fide, quæ erat de Meſſia, Chr̃o aliqñ venturo, requiem habuiſſent
Lucæ.16 atq; gaudiũ in ſinu Abrahæ. Non coacti ſua peccata igne purgatorio, ſed ſola fide in Chriſtũ
exoluere, & ſic nõ habuere aliquã pœnã poſt mortē. Si modo purgatoriũ poſt Chriſti aduentum
eiuſq́ redemptionē eſſet vel inuentũ vľ ordinatũ, certè Chriſtus nobis ſua redēptiõe plurimũ
(vt aiunt) præiudicaſſet. Reſpondeo: Falſiſſimũ eſſe tum demũ in Chriſti aduētu cõditum
eſſe purgatoriũ, & animas ante Chriſti aduētum in fide defunctas omnes in Abrahæ ſinũ veniſſe.
Quandoq̃dem & ante Chriſti aduētum tria fuiſſe loca defunctorũ conſtet, vtpote, ſinus
Abrahæ, q̃ tunc fuit vice cœli, q̃d adhuc ante Chr̃i paſſionē, ꝓpter pctm̃ ꝓtoplaſti, erat clauſum,
in quo fuit Abrahã, Iacob, Lazarus, item & oẽs alij, q̃ pie & verè à ſuis hic peccatis expurgati
erant defuncti, illuc eueſtigio deferebanť. Erat ſecũdus locus damnatorũ, cõi vocabulo infernus,
quo detrudebanť, qui ſine omni fide & cõtritiõe mortui fuerant. In quo fuit eritq́ ſemp
Lucæ.16 diues ille Epulo, de quo Lucas, vnde (vt eſt apud eundē) nulla eſt redēptio in quo eſt ignis ille
Mat.24. æternus, paratus ab æterno, diabolo & angelis eius. Erat & tunc locus tertius, q̃ vel carcer, vel
purgatorius, vel expiatorius, vel alio etiamnũ noĩe appellari pt̃. In quē deueniebãt, q̃ licet in
fide moriebanť, tñ nõ ab omni pctõ ꝑ ſatisfactionē hic emundati, ideò in eo loco tandē legitime
Pſal.67 purgãdi, q̃s itaq; purgatos Chr̃us à morte reſurgēs cœlum aſcendēs, vnà cũ alijs ſecũ duxit.
Ephe.4 Id q̃d euidēter ex ſacris lr̃is eliciť. Scriptũ q̃dem eſt: Aſcēdit Chr̃us in altũ, captiuã duxit ca
Zach.9 ptiuitatē. Et Zacharias ait de Chr̃o: Tu quoq; in ſanguine teſtamēti tui, emiſiſti vinctos tuos
de lacu, in quo nõ eſt aqua. At q̃ fuerũt illi capti & vincti, in loco vbi nõ eſt aqua. i. vbi nõ eſt refrigeriũ?
Non vtiq; ꝑpetuo damnati in iferno, vnde nunq̃ eſt redēptio. Neq; fuerũt, q̃ detinebanť
in ſinu Abrahæ, q̃a neq; illi vincti erãt, ſed cõſolatio eis aderat, teſtãte Abrahã ad diuitē,
qui erat in inferno, dicēte: Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſilr̃ mala.
Lucæ.16. Nunc autem hic conſolať. Ideo aliud Abrahæ ſinus, & lacus, & infernus.

Mat.12 ¶Nec poſtremũ purgatorio obſtat dicere, pctã vel venialia adhuc purgãda ꝑ mortē ipſam I
deleri: ſiquidem reſponderim in contrarium eſſe ſcripturam, quæ dicit: Omne verbum ocioſum,
quodcunq; dixerint homines, reddent de eo rationem. Si de verbis ocioſis ratio reddenda
ſit, certè ſequiť per mortem ea non eſſe prorſus neq; deleta, neq; abolita.

¶Diſſolutis igiť oĩbus & ſingulis obiectis, quę vnq̃ ab oĩbus vel in hãc vſq; diē aduerſus pur k
gatoriũ obijci potuerũt, q̃s mõ ē tã durus, tã difficilis, tã ꝓteruus, tãq; hęreticus, qui deinceps vľ
tãtillũ ſit negaturus purgatorij locũ & reluctaturus tot ſctĩſſimis ꝓ purgatorio ſcripturis, q̃bus
nõ põt nõ certiſſima fide purgatoriũ aſtrui: & maxiē quũ grauiſſimę illis accedãt rõnes, accedē
te & catholica eccl̃ia, q̃ tot iã antea ſeculis hoc ipm̃ purgatoriũ eē tenuit, & credēdũ decreuit.
Accedētibus deniq; tot excellētiſſimis pr̃ibus tã græcis q̃ latinis q̃ oẽs purgatoriũ eē adfirmãt.

¶Sileo quod & hoc in non exiguum argumentum accedit, quoniam vtile admodum ſit, L
eſſe purgatorium, eiuſq́ cognitio plurimũ proficua. ¶Primo, q̃d ꝓpterea ex charitate fra M
terna ſtudemus aĩabus illic detētis ſubuenire. ¶Scđo, quia ꝓpter illud nobis metus incutiť, N
ne leuiores culpas facile admittamus, quũ certò nobis cõſtiterit, nos ob eas, in illis ignibus graues
luituros pœnas, nec añ nobis in cœlũ patere aditũ, quàm illis ꝑ acerbos purgatorij cruciatus
fuerimus purgatiſſimi. ¶Tertio, vt inde nobis ſit ſpes, cõtra deſperationē, ne ꝓtinus, vt O
morbus aliquis grauis & lætiferus nos inopinatos (vt heu dolor nũc fieri videmus) oppreſſerit
deſperemus, putãtes oĩa vel leuiſſima, de quibus hic nõ ſatisfecimus, in ęterno igne debere puniri.
Sperare quidē poſſumus admiſſa leuiora, quæ nõ ſatis in hac vita fleuimus, ſic in purgatorijs
ignibus clemēter expiari poſſe, vt nihil neceſſum fuerit, eorũ vltionē ad gehennã reſeruari,
Gene.23, imò ꝓ nobis illic patiētibus ſuffragari fortaſſis ꝑ viuentiũ orõnes. eleemoſynas, aliaq́ hoc ge-
2.25.et.35 nus ſuffragia. Qua rõne nõ dubitamus, ſanctos olim patres & antiq̃s, vtpote Abrahamũ, Iſaa-
Eccle.9 cum, Iacob, & huius generis alios, inſtituiſſe exequias ꝓ mortuis. Nimirũ, neſcij an illi in odio
vel gratia dei eſſent, vel in lymbo, vel in inferno detenti, ꝓinde arbitrantes eiuſmodi exequias
ipſis ꝓfuturas. De quibus tñ quid ſentiã ſuo etiã loco (fauēte deo) dicã Nunc ꝓ aſtruēdo purga
torio paucula hæc ſufficere putauerim, daturus, ſicubi opus fuerit, longè plura: & ſi arbitrer nemi
nē piũ tot repugnaturũ ſcripturis ſanctis, & fucatis dũtaxat hæreticorũ impugnatoĩbus acceſſurũ:
quippe qui cũ nihil aiunt recipiendũ, niſi q̃d ſit literis ſacris expreſſum, certè debuerit
recipere purgatorij adſtructionē, vtpote ſcripturis clarē fundatam. Sin illud eſſe negãt, debe
rent vel vnicũ exhibere iotã, quo negareť purgatoriũ, aut quo deus illud credi nollet. Nemo
eñ dubitet, deũ illũ Max. aptõ fuiſſe ꝓhibiturũ ſacris lr̃is, q̃d cõtra ſuã ſit maieſtatē vel ſuæ ec-
cleſiæ,

Digitized by Google

P rleſiæ, aut fidei noſtrę quouis pacto repugnet. Sed quid in re clariſſima demoror? ¶Viſum certe eſt, quantum conueniat rationibus pijs & ſcripturis, & q̃ neceſſario ſit credere & noſſe Chriſtianis eſſe purgatoriũ locũ, in quo pro minutis delictis, animæ corporibus exutæ, velut aurũ in fornace, purgationẽ accipiant, priusq̃ in cœlũ admittantur. Quia vero ſcriptura ſacra conclaue quoddã eſt omniũ veritatũ; quæ Chriſtianis ſcitu neceſſariæ ſunt, nemini poteſt ambiguũ eſſe, quin purgatorij veritas omnino pateat ex p̃dictis tot ſcripturis. In quibus ſi alicui diſſidiũ de vero ſenſu fortaſſis viſum fuerit (quod nõ opinor) nõ recuſabo eũ habere ſenſum verũ, quẽ iudex eccleſiæ catholicæ interpretabit. Nõ eũ, quẽ hæreticus quiſq; prauiſſimus iuxta ſenſum ſuũ peruerſum extorſerit. Quandoquidẽ cõſtet, hæreticũ ſæpenumero aliũ de ſcripturis ſenſum q̃ orthodoxũ collegiſſe. Nõne eñ Arrius huius ſcripturæ ſenſum, Pater maior me eſt, aduerſus pſonarũ æqualitatẽ expoſuit? Eluidius etiã hãc, Et nõ cognouit eã, donec peperit filiũ ſuũ primogenitũ, cõtra beatæ virginis perpetuã integritatẽ intellexit? Marcion hãc Lex aũt ſubintrauit, vt abundaret delictum, ſic contorſit, vt malã eſſe Moſeos legẽ, & à malo principio, iuxta Manichæũ, originẽ ſumpſiſſe, nõ dubitauerit adſirmare? Baſilides itẽ abuſus hac eſt ſcriptura, qua dixit Paulus: Ego autẽ ſine lege viuebã aliqñ, quippe, qui docuit Pauli animã in alio prius vixiſſe corpore? Nonne & Eunomius inſuper illud Dauidicũ, Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi oẽs, cũ verbo Chriſti cõmittens, quo Iudæis adſirmabat ſe filiũ eſſe dei, credidit haud aliter Chriſtũ eſſe filiũ dei, ac aliquẽ è diuis, quos in eccleſia veneramur? Nonne & Manichæi demũ illud nõ recte ſunt interpretati, Quotquot ante me venerũt, fures ſunt & latrones, de prophetis oĩbus & lege male ſentiebant? Profecto pleriq; oẽs hæretici, non paruo ſane numero, ſemper anſam ex ſcripturis male intellectis, acceperunt. Vnde optimi quiq; ſciant, nõ ſcripturæ ſenſum, quẽ hæretici, ſed quẽ orthodoxi concipiunt, eſſe ſequendũ: maxime quod diuus Petrus, eos, hæreticos indoctos & inſtabiles eſſe perhibuerit, qui non modo difficilia intellectu in epiſtolis Pauli, ſed cæteras quoq; ſcripturas, ad ſuã ipſorũ perditionẽ, deprauent. Id quod hauddubie & ſatagunt in pro purgatorio ſcripturis, quæ tamen clariores ſunt & faciliores, quàm vt ab aliquo debuerint aut inuerti poſſint, in quibus veritas eſt, cui nemo feliciter reluctatur.

Sapien.3 Johan.14 Matt.1. Roma.5 Roma.7 Psalm.81. Johan.10 Johan.10 2.Petri.3

HOMILIA LIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.15. Marci.8. Miſeor ſuper turbam, &c.

Dominica ſeptima poſt octauas pentecoſtes.

A VERBVM eſt mitiſſimi dñi noſtri Ieſu Chriſti, miræ quidẽ dulcedinis & veri amoris ex penitiſſimis cordis medullis progrediẽs, ſuo vigore vſq; ad intima noſtra pertingẽs. Non eñ eſt alius, q noſtri ſic miſerator ſit, queadmodũ pijſſimus conditor noſter. Cuius ſane miſericordia, propheta teſte, plena eſt terra, eiusq; miſerationes ſuper oĩa opera eius. Qui certe vt verus homo nobis compatitur, nos paſcit vt verus deus. Hinc apl'us ait: Nõ eñ habemus pontificẽ, qui nõ poſſit cõpati infirmitatibus nr̃is, Ieſum filiũ dei. Adeamus ergo cũ fiducia ad thronũ gratiæ eius, vt miſericordiã cõſequamur, & gratiã inueniamus in auxilio opportuno. Ille ergo, vt hõ miſericors, cõpatit, nos vti deus paſcit: Nẽpe, q (vt Dauid ait) dat eſcã omni carni. Et quidẽ (vt idẽ canit) in tẽpore opportuno. Paſcit, inquã, tã corpus, q̃ animã, ſuo vtrinq; cibo. Corpus eſca corporali: Nimirũ, qui (vt idẽ propheta cecinit) producit in montibus fœnũ & herbã ſeruituti hoim, q dat iumentis eſcã ipſorũ. Nutrit & ſua animã eſca ſpirituali. Suo nimirũ ſanctiſſimo verbo in primis. Quoniã (vt ipſe ait) Non in ſolo pane viuit hõ, ſed in omni verbo dei, quo fides gignitur, ſine qua nulli eſt ſalus (ex fide eñ iuſtus viuit) & fides eſt ex auditu, auditus p verbũ Chriſti. Quo quidẽ duplici cibo, ille idẽ Chriſtus dñs noſter, in hodierno Euãgelio, turbã miſericorditer pauit: Sane corpus nutriuit ſeptẽ panibus & paucis piſciculis. Animam vero turbæ dulciſſimo ſuo verbo & ſua diuina doctrina. Cuius illa adeo fuit auida, vt propterea dñm ipſum triduo ſuſtinuerit & ieiuna quidẽ. Vnde duplex Ieſu Chriſti ſup turbã miſerationis cauſa elicitur, longanimitatis vtpote & neceſſitatis, quũ non adeſſet, quod ipſa manducaret.

Psalm.32 Psal.144 Hebræ.4 Psal.13 Psal.144 Psal.146 Matt.4. Marci.8 Abacuc.2 Roma.1. Roma.10

B ¶Chriſtus vero dñs, miſericordiã ſuã miraculoſe oſtenſurus, cõuocat ſuos diſcipulos. ¶Primo, vt daret magiſtris, adeoq; oĩbus maioribus exemplũ, vt aliquoties nõ dedignent in conſilium recipere minores ſeu ſubditos, verũ illos aliquãdo de rebus agendis cõſulant. Poteſt eñ ſæpenumero euenire, vt vel abiecti prudenter poſſint cõſulere, qm̃ (vt propheta ait) deus ſapientiã paruulis & humilibus p̃ſtat. Hinc Chrũs patri ſuo cœleſti gratias agit, quod ſuis diſcipulis perinde paruulis archana illa cœleſtia reuelarit, & nõ potentibus. Cõfiteor tibi, inquiẽs, pater domine, cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudẽtibus & reuelaſti ea

Psalm.18 Matt.11. Lucæ.10

Digitized by Google

1. Cor. 14 paruulis. Sic Paulus ait: Quod ſi alij reuelatũ fuerit ſedenti, prior taceat. Quanq̃ non ignorem
hoc ipſum in aliũ quoq; ſenſum accipi poſſe. ¶ Secũdo, ideo cõuocat Chrũs ſuos diſcipulos, C
vt ſuæ miſericordiæ magnitudinẽ oſtenſurus, ſimul eos adeóq; oẽs prælatos & ſuperiores ad
miſericordiã erga ſuos prouocaret, in neceſſitatis præſertim tempore. Sic apoſtolus horta-
Ephes. 4 tur Epheſios, vt ſint inuicẽ benigni, miſericordes, donantes inuicem, ſicut & deus in Chriſto
Lucæ. 22 donauit eis. Hinc diuo Petro, tanq̃ aliorum ſuperiori à Chriſto dicitur. Ego autem oraui pro
Matt. 18 te, vt non deficiat fides tua. Et tu aliquando cõuerſus confirma fratres tuos. Et aliàs illi dictũ
eſt à domino: Non dico tibi vſq; ſepties, ſed vſq; ſeptuagies ſepties. ſ. dimittas fratri tuo, qui
in te peccauit: Nimirũ, ſignificans illũ & quemcunq; prælatum debere ſemper in ſuos eſſe cle-
mentẽ. ¶ Tertio, vt oſtenderet prælatis modum docendi populum: Siquidẽ Chrũs prius D
infirmorum infirmitâtes abſtulerat, poſtea ſanatis cibum oblaturus, argumento, vt boni pa-
ſtores primũ à populo ſibi cõmiſſo peccata pie remoueant, ac deinde illum verbo dei enutri-
Sapiẽ. 1. ant, quoniã alioqui idipſum verbũ, quod eſt verbũ ſpũs ſancti, nõ igreditur, qa ſpũs ſanctus in
animã maleuolã nõ intrat. Sic & Chrũs & eius apoſtoli, quoties voluerũt ſalutariter populũ
Actoꝝ. 3 inſtruere viam beatitudinis, primo ipſum hortati ſunt ad pœnitentiã pro peccatis, Dicentes:
Matt. 4 Pœnitemini igitur & cõuertimini, vt deleanť peccata veſtra. Et aliàs Chrũs: Pœnitentiã agi-
te, appropinquabit eñi regnũ cœloꝝ. ¶ Quarto, vt doceret, quare populus eſſet à ſuis præ- E
latis paſcendus: Nimirũ, ne in via deficeret anteq̃ domũ peruenturus ſit. Sumus autem omnes
2. Cor. 5 hic in hac lachrymaꝝ valle in via ad cœleſtem domũ, vnde ſumus propter peccatũ facti exu-
les, quam hic rigore vitæ nos redimere oportet. Quare aplꝰs ait: Audientes igitur ſemper &
ſcientes, quoniã dũ ſumus in hoc corpore, peregrinamur à dño. Audemus aũt & bonã volun
tatẽ habemus, magis peregrinari à corpore, & pſentes eſſe ad dñm. Eſt igitur populus diuino
verbo fidei & operum paſcendus, vt non deficiat in via ieiunus, ſed perueniat ad altitudinẽ
3. Reg. 19 cœli eius refectione, vt Helias cibo panis ſubcinericij corroboratus vſq; ad montẽ dei Oreb
incolumis peruenit. ¶ Quinto dñs ſuos diſcipulos conuocauit, vt oſtẽderet, quando turba F
ſalubriter ſua gratia eſſet reficienda: ſiquidẽ quando Chriſtũ triduo ſuſtinuiſſet, id eſt, tres di-
es cũ eo perſeueraſſet. At quod eſt illud triduũ, quo debemus dominũ ſuſtinere pro ſalutari re
Pſalm̃ 50 fectione & gratioſa? Nimirum, ¶ Primus eſt dies, dolor contritionis, de quo Dauid: Cor cõ G
Actorũ. 3 tritum & humiliatum deus non deſpicies. Sic apoſtoli aiunt. Pœnitemini & conuertimini,
Pſalm̃. 6 vt deleantur peccata veſtra. Sane ita eſſet nobis pro peccatis contriſtandũ, vt cũ Dauide dice-
re poſſimus. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis
Leuiti. 5 ſtratũ meũ rigabo. ¶ Secundus dies, eſt pudor confeſſionis, de qua ſcriptura: Anima, inquit, H
quæ iurauerit, & protulerit labijs ſuis, vt vel male quid faceret vel bene & nõ fecerit, oblitaq;
Numer. 5 poſtea intellexerit delictũ, pronuntiet peccatũ, quod peccauit. Et rurſus alio in loco. Vir ſiue
mulier, ſi per negligentiã transgreſſi fuerint mandatũ domini, atq; deliquerint, confitebũtur
peccatũ ſuũ, vtpote ſacerdoti, de quo totus iſte eſt locus. Sic in Euangelio ſcriptũ eſt, quod Io
hanni Baptiſtæ populi fuerint cõfeſſi peccata ſua. Et in actis quoq; apoſtoloꝝ. Apoſtolis cõ-
Matt. 5 fitebantur, qui baptizabanť. ¶ Tertius dies, eſt labor ſatisfactionis pro peccatis. Satisfacien I
Actoꝝ. 19 dũ ſane eſt vel hic vel aliàs pro pœna peccatoꝝ. Sic cum Dauid numerando populũ peccaſ-
2. Re. vlt. ſet, corde cõpunctus ait ad dominũ. Peccaui valde in hoc facto, ſed precor dñe, vt transferas
iniquitatẽ ſerui tui, q ſtulte egi nimis. Poſt talẽ contritionẽ & confeſſionẽ, impoſita eſt illi ſa-
tisfactio, quoniã ad ipſum dñs per Nathan dixit. Trium datur tibi optio. Aut ſeptem annis
veniet tibi fames in terra tua, aut tribus menſibus fugies aduerſarios tuos, & illi te perſequenť.
Aut certe tribus diebus erit peſtilentia in terra tua. Qui ait: Coartor vndiq; nimis. Certe va-
nũ eſt ſatisfactionẽ tollere à pœnitente. Quia & ſi admittatur, talem in fine vitæ vere pœni-
tere, & à dño remiſſionẽ peccatoꝝ recipere, nõ tamen ilicò cõſequitur, deũ illi peccatoꝝ ſa-
2. Reg. 12 tisfactionẽ etiã remittere: Quẽadmodũ ad longũ nuper docuimus, exẽplo Dauidis. Is eñi li-
cet obtinuiſſet à dño peccati ſui tranſlationẽ, vt non moreretur propterea, Filius tamẽ, qui
illi natus erat, pro ſatisfactione mortuus eſt. Hinc quũ peccatores nõ æque pariter de peccatis
doleant, neceſſum eſt, vt deus, qui eos miſericorditer recipit, vnũ plus alio iuſte puniat, vel in
hoc vel in altero ſeculo, in loco vtpote expiationũ, de quo quid vere Chriſtiano homini ſit
credendum, edocet ſermo proxime p̃cedens. Hic demus operam, vt dñm triduo ſuſtineamus
vt ab eo reficiamur pane vitæ & verbi, ne deficiamus in via ad cœleſtẽ domũ. Id q̃d fiet vbi
& dñs ad nos dicet. Miſereor ſuper turbam. Sola eñi dei Opt. miſericordia per fidem ſalui ſu-
mus futuri in æterna patria.

HOMILIA LX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 7. Lucæ. 6. Attendite à falſis prophetis, &c.

Dominica octaua poſt octauas pentecoſtes.

Nemo

Digitized by Google

A NEMO veſtrũ demiretur,fratres chariſſimi,quur toties tãtopereq̃
ad virtutẽ,ſanctãq́ vitæ honeſtatẽ horter,& eã moneam à parenti-
bus filios,à magiſtris diſcipulos edoceri.Quandoquidẽ nihil videã
virtute,honeſtateq́ ipſa eſſe aut nobilius,aut melius:quam vel ideo
adamatã offendimus ab ijs, qui alterius q̃ Chriſtianæ profeſſionis fu
erint,vtpote à prophanis gẽtilibus,qui(& vere quidẽ)ſe nulla re alia
à reliquis animãtibus putauerũt differre,q̃ ipſa virtute,in qua & ſum
mũ bonũ poſuerũt,quod pleriq; oẽs,qui ratione vtunt, expeterent.
Cuius cauſa etiamnũ illi vitã cũ morte permutare nõ dubitarunt,ci-
tra quã,vtpote ea amiſſa,ſe perinde ac mortuos & vita eſſe indignos
arbitrabantur.Id q̃d & ij,qui verũ deũ ſequuti ſunt longe q̃ illi rectius factitarũt: nimirũ,q illi
ſolũmodo virtutis amore,& propter huius mundi gloriã,ij vero propter deũ & virtutis pul- Iudit.12.13
chritudinẽ,virtutẽ adeo ſunt amplexati.Sic ſane legimus nobiliſſimã Iudith fœminã ſe peri-
clitari de vita maluiſſe,q̃ virtutẽ,honeſtatẽq́ deſerere.Quæ non formidauit mortis periculũ,
nec pudoris,q̃d eſt grauius bonis fœminis,nõ vnius ictũ carnificis,ſed nec totius exercitus te
la trepidauit.Adeo apud imbecillẽ fœminã ratio fuit honeſtatis & virtutis.Vtiq; honeſtatis
erat,prohibere ne populus dei ſe prophanis dederet,ne ritus patrios & ſacramenta proderet,
ne ſacras virgines,viduas graues,pudicas matronas,barbaricæ ſubijceret impuritati,ne obſi- Heſter.5
dionẽ deditione ſolueret:Quid Heſter regina? Nõne,vt populũ ſuũ periculo exueret(q̃d erat
decorũ atq; honeſtũ)morti ſe obtulit,immitis regis trepidauit furorẽ? Ita Ionathas pro pieta 1.Reg.20
tis virtute,nec offenſam patris,nec ſalutis periculũ refugiebat. Sic Abimelech pro hoſpitalis
gratiæ officijs necẽ potius ſui,q̃ proditionẽ fugientis amici ſubeundã arbitrabat.Quid mul-
tis? Certe infinitus eſſet labor,oĩa in ſacris literis exẽpla huc cõgerere,q̃bus aptò ſit videre,à
ſanctiſſimis hoĩbus virtutẽ adeoq́; ipſam honeſtatẽ propriæ ſaluti fuiſſe p̃latã:Nec ſine cauſa
quũ vera ſalus & gloria citra virtutẽ haberi nequeat,& amiſſa virtute,neceſſum ſit & ſalutem
B amitti.Sola em̃ inclyta virtute beatitudinẽ ipſam adipiſci poterimus. ¶Quæ ſane virtus a-
pud Chriſtianos nihil aliud eſt,q̃ quædã mentis diſpoſitio,qua mens rationi conſentit,deoq́;
cõſonat & obedit,id eſt,diligens dei mandatorũ obſeruatio, quæ tandẽ iuſtos nos dei gratia
reddit.Hæc,inquã,virtus ſola eſt,q̃(vt Sapiens ait)cor exaltat,vt q eã habent,poſt mortẽ ve- Eccle.40
re viuant,deũq́ facie ad faciẽ videant,adeoq́;,vt benedixerit propheta.Et ibũt de virtute in Pſalm 83
virtutẽ,videbitur deus deorũ in Sion.Hæc eſt,inquã,vel ſola,quæ non modo Moyſen & Sa- Eccle.45
muelẽ,ſed & vnũquẽq; virtuoſum hominẽ,deo & hoĩbus dilectũ reddidit.Hinc eſt,quod in 1.Regũ.2
ſacris ſcripturis,Chrũs Ieſus doctor doctorũ,poſt fidẽ in ſe nihil aliud q̃ veras virtutes.i.dei
mandata ſuos diſcipulos,noſq́ oẽs docuerit,Nec apoſtoli aliud poſt fidẽ,q̃ virtutes docue-
rint.Et nõ modo docuerint,ſed & quoſq; patres,magiſtroſq́ optimos monuerĩt eas pariter
docere filios atq; miniſtros,tanq̃ vnica itinera ad verã gloriã & ſempiternã felicitatẽ. Quàm
vero ad hmõi doctrinã parentes obligent,ſintq́ obligati ad docendũ filios,vel per ſe vel per
alios,virtutẽ ipſam & honeſtatẽ,horrẽdo exemplo Heli viri ſacerdotis alioqui nõ improbi.
Ad quẽ,quia ipſe filios ſuos.ſ.Ofnen & Phineen de peccato & iniquitate nõ corripuerat,nec 1.Reg.4
vitæ ſanctimoniã,virtutũq́ candorẽ inſtruxerat,deus oĩpotens indignatus,p̃ prophetã Sa-
muelẽ dici curauit.In die illa ſuſcitabo aduerſum Heli oĩa,quæ loquutus ſum ſup̃ domũ eius,
incipiã & cõplebo.Prædixi em̃ ei,q iudicaturus eſſem domũ eius in æternũ propter iniquita-
tẽ,eò q nouerat indigne agere filios ſuos,& nõ corripuerit eos.Idcirco iuraui domui Heli,q
nõ expietur iniquitas domus eius victimis & muneribus vſq; in æternum.Cuius domus pars
magna morieẽ,cũ ad virilẽ ætatẽ venerit,& non exiet de domo eius ſenex omnibus diebus.
Filijq́ eius duo Ofni & Phinees vno die morientur.Quæ vel vniuerſa non modo facta ſunt,
ſed & ipſe Heli,vir ſenex & grandæuus,q iudicarat Iſrael quadraginta annis,cecidit de ſella re
trorſum iuxta oſtiũ,& fractis ceruicibus mortuus eſt,q tamẽ iã ſenex filios iã corrigere nõ po
tuerit,quãuis olim potuiſſet,etſi bonis & amicis verbis illos correxerat.Seria vtiq; pro vniuer
ſis parentibus,vt ſuos filios virtutem inſtruant,& de vitijs corrigant,admonitio:Imò maior
Chriſti Ieſu monitio,q non modo oẽs ſanctiſſimas virtutes docuit,ſed & vitare paternè mo
nuit,quæ à virtutibus,deiq́ mandatis retrahere poſſunt. Siquidẽ peius ſit virtutẽ deſerere,q̃
eam non habuiſſe.Id quod diuus Petrus apertò ſignificauit.Melius em̃ erat,inquiens,illis non 2.Petri.2
cognoſcere viam iuſtitiæ,q̃ poſt agnitionem retrorſum conuerti ab eo,quod illis traditũ eſt,
ſancto mandato.Contingit em̃ eis illud veri prouerbij.Canis reuerſus ad ſuum vomitum,& Prou.26
ſus lota in volutabro luti.Et Chriſtus quoq; dixit,horũ nouiſſima peiora fieri prioribus. Lucæ.11.
C ¶Eapropter cum hactenus & in ſe fidẽ & bona opera,quæ virtutes ſunt,& ad vitam æter-
nam ſolummodo ducunt,docuerit,in hodierno nunc monet Euangelio,vt diligenter cauea
mus ab ijs,qui ab illis virtutibus & bonis operibus,& ſic conſequenti ordine,à vita æterna ſe-
ducere ſtudent.At qui ſunt,à quibus monet cauendum? Sunt, inquam, hoſtes pernicioſiſſi-

mi, quos difficile ſit cauere perinde atq; domeſtici & familiares, quibus nihil eſt pernicioſius, quoniã quũ ſint fallaciſſimi hoſtes, videri tamen volunt amici. Qui ſunt inquã? Sunt falſi prophetæ, à quibus dñs monet attendendũ, id eſt, diligenter cauendum, id eſt, quos nemo facile noſcat, q̃ pernicioſe & furtiue noceãt, quũ nõ incautius hominem interimant, q̃ mel veneno
Matt. 7 admixtum. Qui autem ſunt iſti falſi prophetæ? Reſpondet Chriſtus, Qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, quos à fructibus eorum cognoſcere licet. Illi eñ cum ſua ſint natura mali, fructus bonos & vita æterna dignos facere nequeunt. Et quanquã non me fugiat, q̃ pleriq; hodierna die hæc Chriſti verba. ſ. veriſſima & maxime ſalutaria, iuxta ſuam libidinem in eos vtiq;, quos odio perſequuntur, contra omnem Chriſtianã pietatem, retorqueant: Et nonnulli quoq; ex veteribus varie eadem exponentes quæſierint, qui nam ſint falſi iſti prophetæ, à quibus attendendũ Chriſtus admonet? Equidem tamẽ (deus ſit mihi teſtis) ſola ductus veritate, quam & tueri ſemper conabor, breuiter reſpondeo ex
Matt. 7 præcedenti verborum huius hodierni Euangelij contextu, facile inueniri eos oẽs hic à Chriſto dici falſos prophetas & cauendos, qui ſuis ouinis veſtibus, id eſt, ficta dulcedine & voluptate ducunt & alliciunt nos ad latam illã portã, quæ ad perditionẽ ducit, vbi tandẽ eo ducti rapiuntur & pereunt, qui deniq; nobis blandiuntur, præ ſe ferentes nõ opus eſſe arduis virtutibus & bonis operibus, id eſt, caſtigatione corporis, ieiunio, vigilijs, abſtinentia, hocq; genus alia vita auſteriore ad vitã æternã. ¶ Cæterũ, qui ſunt iſti prophetæ, qui ad hãc apparẽ D
1. Johã. 2 tẽ ſpeciem nobis imponũt? Tres, inquã, colliguntur falſi prophetæ ex diui Iohãnis epiſtola, vtpote, diabolus, caro, mundus, ij eñ falſi, id eſt, ficti ſunt prophetæ: Quandoquidẽ vnũ promittunt, vnũq; prædicunt, & aliud eueniens ſoluũt, ſicq; hoĩes decipiũt & fallũt. Sic ſane caro, id eſt, cõcupiſcentia carnalis promittit delectationẽ, & ſoluit æternã afflictionẽ. Hinc Pe-
2. Petri. 2 trus ait, deũ eos in diẽ iudicij reſeruare cruciandos, qui poſt carnẽ in concupiſcentia immun-
Matt. 26 ditiæ ambulant. Caro eñ, quũ (vt Chrũs ait) infirma ſit, durũ iter virtutum refugit, ſemper
Mar. 14 mollia ſuadet, perinde atq; meliora, vtcunq; ſua nos voluptate in errorem ducat. Et ipſa caro
Galat. 5 ſemp (Paulo teſte) aduerſus ſpiritũ, id eſt, rationẽ, quæ ad optima quæq; ſemp tẽdit, concu-
Roma. 8 piſcit. Eapropter idẽ monet, ne deſideria carnis pficiamus q̃m (eodẽ teſte) ſi ſecundũ carnem vixerimus, moriemur. Si aũt ſpũ facta carnis mortificauerimus, viuemus. Ab hoc igit tã blandicioſo, eoq; falſo propheta attendendũ eſt, ne ei cõſentiamus, & ſeducamur p eundẽ. Similr & attendendũ eſt ab altero falſo propheta. ſ. mũdo. i. à mũdana cupiditate. Nã & ipſa aliud p
Lucæ. 16 ſe fert, & aliud reddit. Promittit eñ ſufficientiã, & ſoluit finalẽ inopiã. Id quod nuper de diui-
Lucæ. 12 te epulone latius oſtendimus, & de altero q̃q; diuite deduximus. Qui cũ rebus & oĩbus fructibus abũdaret, & ĩ eos pinde cõfideret, ĩtra ſe cogitãs dixit. Quid faciã, q nõ habeo, q̃ cõgregẽ fructus meos? Et dixit. Hoc faciã, deſtruã horrea mea, & maiora faciã, & illuc cõgregabo oĩa quæ nata ſunt mihi, & bona mea, & dicã animæ meæ. Anima mea, habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit aũt illi deus: Stulte hac nocte animã tuam repetunt à te. Quæ autem paraſti, cuius erunt? Sic eſt, qui ſibi theſaurizat, & non eſt in deum diues. Quid autem ſibi his verbis vult Chriſtus, niſi ne fidamus mundo, id eſt, illis quæ ſunt mũdi, vtpote diuitijs, põpæ, potẽtię, & hoc genus reliqs, q̃ certe nullã poſſunt dare felicitatẽ aliquãto duraturã, ſed relinquũt in altero ſeculo miſerã egeſtatẽ? Vbi eñ, obſecro, diuitis illius epulõis alibi fuit byſſus & purpura? Vbi vnguenta? Vbi cõuiua? Vbi tot ambitioſę voluptates? Vbi ipſius pompa? Opulẽtia? Potentia? Seruorum clientela? Amicorum copia? Nihil plane horũ comparuit, quin ipſe diues adeo pauper, adeo inops, adeo miſer & egenus, & apud inferos omni ope deſtitutus fuit, vt ne guttulam aquæ haberet, quo linguã refrigeraſſet nec erat, qui dediſſet. Ah miſer homo, quid igitur tãtopere mundo tam falſo prophetæ confidis, qui tã pernicioſe ſeducit, perpetua & optima bona fraudulenter promittens. Quod admo
1. Johã. 2 dum vere animaduertit diuus Iohannes. Nolite, inquiens, diligere mundum, neq; ea, quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundum, non eſt charitas patris in eo: Et mundus tranſit & cõcu-
Sapiẽ. 2 piſcentia eius: ſiquidem vmbræ tranſitus eſt tẽpus noſtrũ. Et vidi (inquit Eccleſiaſtes) quæ fi-
Eccle. 2. 3 unt cuncta ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas, & afflictio ſpũs. Et cognoui q non eſſet melius q̃
1. Cor. 7 lætari, & facere bene in hac vita. Hinc & apſus ait. Hoc itaq; dico fratres, tẽpus breue eſt. Reliquũ eſt, vt ij qui habent vxores tanq̃ non habentes ſint, & qui flent, tanq̃ non flentes, & qui gaudent tanq̃ nõ gaudentes, & qui emunt tanq̃ non poſſidentes, & qui vtunt hoc mundo, tãquã non vtentes, pterit eñ figura huius mundi. Sic Chrũs, licet ſuos apſos de mundo accepe-
Johan. 15 rit, d emundo tamẽ vltra eſſe noluit, ſed relinquere mundũ, vti & oẽs qui Chriſtum vere ſunt imitati. ¶ Quorũ ex numero fuiſſe memorat diua Maria Magdalena, cui hodierna dies dicata eſt, q̃ certe (vt ex Euangelio colligimus, regnũ mũdi, & omnẽ ornatũ ſeculi contẽpſit pro E
Lucæ. 7 pter amorẽ dñi Ieſu Chri, quẽ vidit, quẽ amauit, in quẽ credidit, quẽ dilexit. Hæc ſanẽ ſenſit q̃ falſus eẽt propheta mundus, in quo omnia eſſent vana & fallibilia. Huius itaq; exẽplo & ipſi mundum caueamus, ne nos ſuo mellito veneno decipiat. Attẽdamus & nobis à tertio, ppheta falſo

Digitized by Google

ta falſo,id eſt,à diabolo,id eſt,ab omni eo,per quē diabolus tanꝗ per ſuū nuntiū & inſtrumen
tū ad ſeducendū homines operatur,id eſt,omnē eū qui falſis ſuis & voluptuoſis doctrinis &
verbis hoïes ad viā latā,quā(qa carnalis eſt & delicioſa) plurimi ambulāt, prouocat,docens
D callide,ꝙ homini carnali,alioqui natura ad mala procliuo,ꝓplacent. ¶Quis eſt talis ꝓphe
ta? Sunt de quibus hodie Chriſtus proprie admonet,quos docet agnoſcere diligēter,quoniā
alij ſunt ꝙ apparent.Nimirū bona ſpecietenus præ ſe ferētes,& intus ſunt ad perditionē ſedu
ctores.Volunt eſſe Chriſtiani,ſiquidē ouinis pellibus amicti,& ſunt lupi rapaces.Sane q ſuū 2. Cor. 11.
patrē Cacodæmonē imitātes,ſe in angelos lucis(vt iuſtos decipiāt)vt ait Paulus,transferētes Matt. 7.
Qui aliud habitu,aliud ſermone promittūt,aliud opere demōſtrant.Qui fidē Chri ore præ-
dicāt,facto negāt.Qui dicūt,Dñe,dñe,id eſt,verbis Chriſtū fictis denūtiant,corde ipſo ne-
quaꝗ cōfitētes.Et quo nūcupant noïe? Nimirū hæretici,vereꝗ falſi prophetæ,Et qui nō mō
ſunt ſacerdotes,vt nōnulli,neſcio ꝗ ſpū ducti,oïa ſcripturis retortis in illos iaciūt,ſed & oēs
cuiuſcūꝗ ſint cōditionis atꝗ ſtatus,qui aliter ꝗ Chrūs verbo & opere docuit,docēt.Qui non
modo nuper apud nos(vt quidam falſo deblaterant)haberi cœperunt,ſed & Chriſto adhuc
in terra viuente adeoque mox poſt CHRISTI aſcenſionem fuere , qui eccleſiam falſis
doctrinis ꝑturbare multipharia moliti ſunt,qui(vti nūc euidētiſſime videmus) oretenus au- Iacobi. 1.
ditores fuere verbi,nō aūt factores,quos apl'us negat iuſtificatū iri apud deū.Et Chrūs hodie Roma. 2
negat illos in regnū cœlorū ituros:Nēpe,ꝙ nō ſufficiat Chriſtū labijs & canticis proclamare, Mat. vij
niſi & ꝑ fidē ipſum opere ſequamur.i.niſi fecerimus voluntatē patris,qui in cœlis eſt. Seruan Matt. 15
da eñ ſunt dei mādata,ſi ad vitā ingredi voluerimus. Quod iſti plane vident aut negare,aut Eſaie. 29
certe oïa in licentiā ꝑnicioſam vertere,quo hoïes ſibi cōciliāt,eoꝗ pacto ad latā viā ꝑditionis Matt. 19
ſeducāt.A quibus,quū ſint ſpecie virtutis & pietatis induti & ficti,difficile cognoſci poſſunt,
Chrūs & hodie & aliàs monet nobis attendendū,ſciens,ꝙ & quāta iſti mala ſuæ eccleſiæ eēnt
paulo poſt ſuā aſcenſionē vel ad finē ſeculi,ſuo mellito veneno ſtructuri.Quare & alio in loco Mat. 24
inquit idē:Videte ne quis vos ſeducat:Multi eñ venient in noïe meo,dicētes:Ego ſum Chri Marc. 13
ſtus,& multos ſeducent.Surgent eñ Pſeudochriſti,& pſeudoprophetæ,& dabunt ſigna ma Lucæ. 21
gna & prodigia,ita vt in errorē inducantur,ſi fieri poteſt,etiā electi.Ecce prædixi vobis.Si er
go dixerint vobis.Ecce in deſerto eſt,nolite exire.Ecce in penetralibus,nolite credere.De ijs 1. Iohā. 4
quoꝗ paſſim conquerunt apoſtoli,qui & nos,vt ab iſtis caueremus, monuerūt. Iohānes eñ
inquit.Chariſſimi,nolite omni ſpūi credere,ſed probate ſpūs,ſi ex deo ſint,qm̄ multi pſeudo 2. Pet. 2. 3
prophetæ exierunt in mundū.Et Petrus ait:Hoc primū ſcientes,ꝙ venient in nouiſſimis die
bus in deceptionē illuſores,iuxta proprias cōcupiſcētias ambulantes.Fuerunt eñ & pſeudo
E prophetæ,ſicut & in vobis erunt magiſtri mēdaces,qui introducēt ſectas ꝑditionis,ſuperdu-
cētes ſibi celerē perditionē.Et multi ſequent eorū luxurias,ꝑ quos via veritatis blaſphemabit,
& in auaritia fictis verbis de vobis negotiabunt.Quibus iudiciū iā olim nō ceſſat, & perditio
eorū non dormitat.Et Paulus ad Timotheū.Spūs,inquit, manifeſte dicit, quia in nouiſſimis 1. Timo. 4
tēporibus diſcedent quidā à fide,attendētes ſpiritibus erroris,& doctrinis dæmoniorū in hy 2. Timo. 3
pocriſi,loquētes mendaciū,& cauteriatā habentes conſcientiā. Et rurſus idē in alia epiſtola:
Hoc aūt ſcio,ꝙ in nouiſſimis diebus inſtabunt tēpora pericuſoſa,& erunt hoïes ſeipſos aman
tes,cupidi,elati,ſuperbi,blaſphemi,parētibus non obedientes,ingrati, ſceleſti, ſine affectiōe
ſine pace,criminatores,incōtinētes,imites,ſine benignitate, ꝓditores,proterui,tumidi,& vo
luptatū amatores magis ꝙ dei,habentes ſpeciē quidē pietatis,virtutē autem eius abnegantes.
Et hos deuita.Quēadmodū autē Iamnes & Mābres,reſtiterunt Moyſi,ita & ij reſiſtunt veri-
tati,homines corrupti mente,reprobi circa fidē,ſed vltra non proficient.Inſipientia eñ eo-
rū manifeſta erit omnibus ,ſicut & illorum fuit.Mali autem homines & ſeductores profici-
unt in peius,errantes,& in errorē mittentes.Tu vero permane in ijs,quæ didiciſti,& credita
ſunt tibi,ſciens à quo didiceris? ¶Quis vnquā Paulo clarius expreſſit pſeudoprophetas? Et
F quis Chriſto propinquius in iſtis depingendis acceſſit,& cū illo fidelius admonuit eos deui- Actorū. 20
tandos? Qui & aliàs ex Epheſo diſceſſurus paterne cōmonens,inquit:Attendite vobis & vni
uerſo gregi,in quo vos ſpūs ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam dei,quam acquiſiuit
ſanguine ſuo.Ego ſcio quoniā intrabunt poſt diſceſſionē meā lupi rapaces in vos,non parcē
tes gregi.Et ex vobis ipſis exurgent viri,loquentes peruerſa,vt abducant diſcipulos poſt ſe.
Propter quod vigilāte,memoria retinentes,Hinc Iudas Tadheus in epiſtola ſua ſequens ait. Iudæ. 1.
Vos autem chariſſimi,memores eſtote verborum, quæ prædicta ſunt ab apoſtolis domini
noſtri Ieſu Chriſti,qui dicebant vobis.Quoniam in nouiſſimis temporibus venient illuſores,
ſecundum deſideria ſua ambulantes in impietatibus. Hi ſunt,qui ſegregant ſemetipſos, ani-
males,ſpiritum non habentes.Vide modo,Chriſtiane auditor,qui ſint falſi prophetæ,à qui-
bus Chriſtus vult nobis attendendum? Certe non ij,qui eccleſiam catholicam ſequuntur,apo
ſtolorum & eorū ſucceſſorum doctrinas,inſtitutiones vel in hanc vſꝗ diem ſeruantes.Non
poſſunt eſſe alij,ꝙ quos ſuo vocabulo vel hæreticos vel ſchiſmaticos vocamus,& quidē oēs

Digitized by Google

qui carnem & eius deſideria ſequentes, ſuis licentioſis & carnalibus verbis ac factis ad latam
viam trahunt, docentes ſufficere ad vitam æternã conſequendam clamare. Domine, domine
interim fiduciarij fidem ore iactantes, eandem opere abnegant. Id quod palam dominus ho-
die innuit. ¶ Vos igitur optimi quiq; patres ac fratres, obſecro in Ieſu domino noſtro, vt & G
ipſi moneatis veſtros diſcipulos & filios, quo ſibi à tam pernicioſis hominibus caueant, ne p
eos æque atq; per mel veneno mixtum inficiantur. A qbus certe ſibi attendere nequeunt, ni-
ſi animaduerterint eorum fructus: quoniam arbor, id eſt, homo, ex fructu ſuo, id eſt, ex opere,
Matt. 12 Luce. 6 & verbo, plerunq; ſemper dignoſcitur, quum ex ſuperabundantia cordis os loquitur, & ſpe-
culum mentis, plerunq; in verbis refulget. Quamuis enim falſi prophetæ aliud verbis loquan
tur, aliud mente cogitent, neceſſum tamen eſt, vt aliquando ſe prodant, quum nihil ſit ſimu-
latum perpetuum. Sic Chriſtus hodie dicit, ex operibus eos oportere cognoſcere.

¶ Vtitur etenim Chriſtus hoc loco verbis, more ſuo, translatitijs. Adeo quod per falſos p H
phetas intelligit hypocrytas, ſanctimoniæ ſimulatores, & deniq; omnes, qui molli ſua do-
ctrina & ſuaſione ducunt ad viam latam perditionis, quam multi ambulant, qa voluptatum
mundanaq; differta ſit, Quæ vero ducit ad vitam, anguſta eſt, qa pauci eam ambulant: Eſt eñ
Matthe. 7 ardua & dura virtutum via, quam nemo niſi per labores, tribulationes, anguſtias, hocq; ge-
nus aliàs anxietates habebit. Nihil eñ ardui haberi poteſt ſine arduo labore. Hinc ne regnum
Acto. 14 cœleſte quiſq̃ ſine labore anxio haberi putet, de quo ſcriptum eſt. Quoniam per multas tri-
bulationes oportet nos intrare regnum dei, paterne monet Chriſtus, vt vitemus eos, qui falſi
prophetæ ad mundi huius delicias, voluptates, illecebras, idq; blandimenta genus prouocant
nos, dicentes, Nõ opus eſſe tanto labore pro indipiſcendo cœlorũ regno, quo etiam pacto ad
omne malũ mellitis verbis alliciunt, proinde ab ijs attendendũ eſſe, ne videlicet cũ ipſis ituri ſi
mus ad viam perditionis. Cognoſcemus aũt eos ex operibus, quoniam quum ipſi ſpinæ ſint
& tribuli, id eſt, iniquitate pleni intus, certe non poſſunt proferre & producere vuas & ficus,
Galat. 5 Ezec. 47 Apoca. 22 id eſt, fructus euangelicos, cuiuſmodi ſunt ſecundum Paulum, fructus ſpũs, charitas, gaudiũ,
pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fides, modeſtia, continentia, ca
ſtitas. Hoſce, inquam, fructus boni & veri prophetæ pariunt, non autem falſi, ſed hoſce qdem
iuxta eundem Paulum. ſ. fructus, id eſt, opera carnis, fornicationem, immunditiam, impudi-
Galat. 5 citiam, luxuriam, idolorum ſeruitutem, veneficia, inimicitias, cõtentiones, æmulation, eiras,
rixas, & ijs ſimilia, qualia qui agunt, ait idem, regnum dei non conſequentur, etiam ſi clama-
rint, Domine, domine, id eſt, qui verbis ſanctis & euangelicis deum prædicant, & operibus
malis à deo, àq; eius Euangelica inſtitutione, prorſus recedunt.

¶ Ab ijs igitur moneatis attendere filios veſtros, ne per eos quaſi delectabilia docẽtes ſe- I
ducantur, & latam portam & ſpacioſam viam euntes condemnentur. At hortamini eos, vt
illos ſequantur, q dirigunt ad anguſtam portam & arctam viam, vtcunq; pauci eam ambu-
lẽt, quæ ad vitam ducit. Hoc eſt, cohortamini filios veſtros, vt prorſus caueant ab ijs, qui ſe-
quuntur carnis, mundiq; delectabilia, & quæ corpus diligit. Verum eos imitentur, q amãt
labores, vigiliasq;, quibus peruenitur ad virtutes ſanctas, & deinde ad regnum cœlorum,
quò certe non crapulando, non bibendo, non otiando, non ludendo, non luxuriando perue-
nitur, nec ijs, qbus caro delectatur. Cuiuſmodi docent falſi prophetæ, à qbus attendendũ eſt,
& ſequẽdũ eos, q vere ſunt prophetæ. Quos vel vtroſq; ex operibus cognoſcemus. Hæc itaq;
hocq; genus alia, plerſq; ſunt à pñbus filijs inculcãda, vt om̃i mõ filios, ſua culpa nõ negligãt.
Meminerint, plurimũ ſibi in filijs poſitum: ſiquidem ſe non habere clinodiũ maius, pulchrius
Prouer. 10 nobiliusq;, q̃ virtuoſos & bonos filios, q (vt ſcriptura inquit) patrẽ lætificant. Stulti vero atq;
mali matrem mœrore afficiunt. Veſtros ideo conuenit filios ab omni malo prohibere, eoſq;
Prou. 29 iuxta ſcripturam, erudire, vt vos aliquando refrigerent, dentq; delicias animabus veſtris &
2. Cor. 12 gloriam. Eapropter illis vult Paulus vos theſaurizare, non vtiq; ſolummodo bona iſta tem-
poralia, ſed bonas etiamnũ virtutes, quæ illa conſeruant, magiſq; ac magis ornant. Solicita,
inquam, pro filijs eſt habenda cura, ne p falſos prophetas. i. per carnẽ, mundũ, atq; diabolum
ſeducant. In tanta igitur ſolicitudine & cura, plurimũ profuerit, vt illi bonis probatiſq; magi
ſtris & pædagogis iungantur, vt ij claros & ſapientes viros ſequantur, qm̃ qui cõgreditur ſa-
Pſalm. pientibus, ſapiens erit, qui autẽ cohæret imprudentibus, agnoſcitur imprudens. Et ſane iun-
gi bonis, valde prodeſt ad inſtructionẽ, & ad probitatis teſtimonium. Oſtendũt eñ adoleſ-
centes eorũ ſe imitatores eſſe, qbus adhæſerint, & ea coaleſcit opinio, quod ab ijs viuendi ac-
Exod. 24 ceperint ſimilitudinem, cũ qbus conuerſandi hauſerint cupiditatẽ. Sic Ieſus Naue Moyſi ad-
Deute. 31. iunctus, factus eſt ſanctus, eruditus, ideoq; miraculis clarus, & deo gratus. Sic Loth Abrahę ad
Geneſ. 12 hærens, deũ promeruit ad omnia habere propiciũ. Sic Heliæ comes iunior Heliſæus prophe
4. Reg. 2 ta factus eſt admirabilis. Sic à Barnaba Marcus, A Paulo Silan, Timotheus, Titus adoleſcens
Actor. 12 13. 15. 16 tanq̃ à ſeniore, ſanctiſſimoq; magiſtro & comite, ad omnẽ pietatẽ eruditus eſt. Sic, & à Petro
Iohannes Euangeliſta moribus inſtructus eſt ſanctiſſimis, quãuis idem ipſe meritis alioqui &

ſapiẽtia

Digitized by Google

ſapia nulli prorſus ſenior fuerit ſecūdus. Vnde profectò conſtat plurimum pficere ad ſanctitatem omnemq́ꝫ virtutem conſequendo, quum filij ſanctis & virtuoſis comitibus adſociantur, quorum inſtructione & exemplo docentur & cognoſcere falſos Prophetas, à quibus tantopere dominus hortatur eſſe attendendum.

HOMILIA SEXAGESIMAPRIMA DE EO, QVOD SCRIptũ eſt: Luc. 16. Quid faciam, qa dn̄s meus aufert à me villicationē.

Dn̄ica. ix. poſt octauā penthecoſtes

A VERBA SVNT VILLICI PER DOMINVM A VILlicatione amouendi. Verba (inquam) lamentatōe & anxietate plena & nulli non maximi habenda, quum ad vnumquemq́ꝫ mortalium referri ſoleant: ſiquidem à Chr̄o, more ſuo, in parabolis recitata. Quæ, vt ſuam operent in aīo audientiū ſalutem & vtilitatem, breuiter ea ad moralem myſticumq́ꝫ ſenſum, in quo & ipſa Chriſtus accipienda cenſuit, reducemus, euangelij deinde, totius intellectum (deo authore) communicaturi. Quis igit homo ille diues eſt, q villicum ſeu Economum habuit? Eſt Deus Maxi. q pro ſolita ſua in nos pietate & miſericordia plerumq́ꝫ ſe in ſcripturis hominem nominat. Sic aliàs nominat ſe hoīem regem, q voluit rationē ponere cum ſeruis ſuis. Et aliàs nominat homo pater familias, q exijt primo mane conducere operarios in vineam ſuam. Sic & alijs in locis idē homo ex ratōe appellat. Qui & hodie homo diues vocat. Quare diues: Quia (ſcd̄m Prophetam) eius eſt terra, & omnis plenitudo eius, orbis terraꝝ, & vniuerſi q habitant in eo. Qui & aliàs ad Deū loquēs, ait: Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbem terræ & plenitudinē eius tu fundaſti, aquilonem & mare tu creaſti. Et rurſus: Gloria & diuitiæ in domo eius. Qui & Dominus eſt totius creaturæ, q omnia ex nihilo creauit. Ille ergo homo diues, hoc eſt, Deus Max. villicum habet, id eſt, Economū & diſpenſatorem. Quem? Hominē: Quaꝝ reꝝ ſeu villaꝝ habet villicatiorem? Omniū (inquam) reꝝ quas à dn̄o Deo habet. Omnia eīn quæ homo hic poſſidet, propria non ſunt, ſed Dei Max. Vnde Paulus: Quid aūt (inquit) habes, quod non accepiſti? Si aūt accepiſti, qd gloriaris quaſi non acceperis? Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſterioꝝ Dei. In oībus exhibeamus noſmetipſos, ſicut Dei miniſtros. Hūc igit hominem villicum habet Deus omnipotēs. Sed non vnicū villicū hominē, ſed triplicem. Sanè in rebus ſpiritualibus prælatū habet diſpenſatorē pro populo. In tēporalibus principē terrenū. In vtriſq́ꝫ quemlibet Chr̄ianum. Quoꝝ cuilibet tres villas procurandas, & eaꝝ rerum diſpenſatorem dedit. Villam animæ, eiuſq́ꝫ reꝝ. ſ. animæ dotiū. Cuiuſmodi ſunt ſapia, prudētia, ſcia, conſilium, hocq́ꝫ genus reliquas dotes. Villam corporis, huiuſq́ꝫ reꝝ, vtpote roboris, valetudinis, pulchritudinis, & huius generis aliaꝝ corporis dotium. Villam fortunæ, eiuſq́ꝫ rerum. ſ. diuitiaꝝ, poteſtatum, amicitiaꝝ, & quæ huc attinent reliquarum.

Matt. 18
Mat. 20
Mat. 21. 25
Psal 23
Psal. 88
Psal. 111
Judith. 9
Gene. 1
1. Cor. 4
2. Cor. 6

B ¶De qbus vtiq́ꝫ omnibus & ſingulis eſt, vel ideò reddēda ratio, vt ſinguli villici iuxta diſpenſationē mercedē recipiant. Quoniam ego (inqt Dn̄s) ſum Dn̄s ſcrutans corda & probans renes, q do vnicuiq́ꝫ iuxta opa ſua, & iuxta viam ſuam, & iuxta fructū. Sic & Paulus ait: Omnes eīn nos oportet, manifeſtari ante tribunal Chr̄i, vt referat vnuſquiſq́ꝫ propria corporis, put geſſit, ſiue bonū ſiue malū. Quandoqdē vnuſqſq́ꝫ tenebit reddere rationē vel de minima re, & vſq́ꝫ ad vltimū quadrantē, vtpote quo pacto, & in quē vſum, quamlibet rem ſibi commiſſam, collocarit. Hinc Chr̄us inqt: Dico aūt vobis, quoniam omne verbū ocioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationē de eo in die iudicij. Hinc & idem paulopoſt apud aliū Euangeliſtam: Dico tibi (inqt) non exies inde, donec etiam nouiſſimū minutum reddas.

Hiere. 17
2. Cor. 5
Mat 12
Luc. 12

C ¶Et quando eſt reddenda talis ratio? Vtiq́ꝫ in nouiſſima die, quæ iudicij eſt dies, in qua villicare amplius non licebit, id eſt, non erit vltra tempus bene vel male merendi, vel operandi, vel diſpenſandi. Erit enim dies noctis, in qua (vt Chriſtus ait) nemo poterit operari. In ea (inquam) die & nocte reddenda eſt ratio.

Johan. 9.

D ¶At quando villicis fiet denuntiatio ad eam rationem? Omni (inquam) momento temporis. Quoniam ſit certum, nos omnes morituros, & poſt mortem reddituros rationem, hora autem eſt, & tempus mortis omnibus incertum (teſte Chriſto) qui dicit: Neſcitis enim quando tempus ſit. Sicut homo qui peregrè pfectus, reliquit domū ſuam, & dedit ſeruis ſuis poteſtatem cuiuſq́ꝫ operis, & ianitori præcepit, vt vigilet. Vigilate ergo: Neſcitis enim, quando dominus domus veniat, ſero an media nocte, an gallicantu, an mane, ne cum venerit, repente inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico. Vigilate. Omni igitur tempore denūtiatur villicis ratio, hoc terribili Domini verbo: Redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare.

Hebre. 9
Mat. 25
Mar. 13
Luc. 12

Digitized by Google

¶Hoc autem verbum denuntiatur à Deo villicis multiphariam. Modo inſpiratione inte- E
riore, modo prædicatione exteriore, modo euidentiſſimis beneficijs, modo multiplicibus fla
gellis, modo amara recordatione mortis, & temporalis, & æternalis. Et ſic ſanè, quoties villi-
cus per aliquem huiuſmodi modum, vocem illam audit à Deo: Redde rõnem villicatõis tuæ,
id eſt, de oĩbus factis, verbis, cogitatõibus, de oĩbus tibi à deo cõmiſſis tanq̃ diſpenſatori da ra
tionẽ, q̃uo ea expoſueris, qm̃ iam amplius villicare non poteris, qa male te geſſeris, & tibi am-
plius in hoc officio manendi tempus non det, toties vocat ad rationem.

Acto.10 ¶Vocabit aũt vnuſqſq; villicus, tam prælatus q̃ ſubditus: ſiqdem apud deũ nulla ſit pſona- F
Ephe. 6 rum acceptio, & morti atq; iudicio examinationẽ oẽs & ſinguli præſentabimur. Vnde inqt:
Roma.2 Sapiẽs. Cuncta, quę fiunt ſub ſole, adducet dñs in iudicio, & p omni errato, ſiue bonũ, ſiue ma
Eccl' vlti. lum ſit. Et Paulus: Itaq; vnuſqſq; noſtrũ (inqt) pro ſe rõnem reddet deo. Dñs em̃ iudex iuſtus
Roma 14 eſt, faciẽs iuſtitiam pauperi & inopi, apudq; ipm non eſt reſpectus potẽtis vel diuitis, imò di-
Pſalm. vij uitibus & potẽtibus villicis, qbus ingẽtia & multa bona ſunt tradita, maior & ſtrictior curio-
1. Petr. 4 ſiorq; reddẽda erit rõ. Reddent em̃ vniuerſi (vt ſcribit Petrus) rõnem ei, q paratus eſt iudicare
Mat. 25 viuos & mortuos. Vnuſqſq; ſicut accepit grãm, in alterutrũ illam adminiſtrãtes, ſicut boni di-
ſpenſatores multiformis gratiæ dei. Id q̃d euidẽter innuit dñs Ieſus. Sicut em̃, inquiẽs: Homo
peregrè proficiſcẽs vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua. Et vni dedit quinq; talenta,
Lucæ.12 alijs aũt duo, alij vero vnũ, vnicuiq; ſcd̃m propriam virtutẽ, & profectus ẽ ſtatim. Quod apud
Mat.24 aliũ Euangeliſtam exponẽs: Omni autem (inqt) cui multum datum eſt, multum quæret ab eo
Et cui commendarunt multum, plus petent ab eo.

¶Vnde certè conſtat, quũ & prælati quiq;, tam ſeculares q̃ ſpũales, ſpeciatim ſint dei in hoc G
mũdo villici, eos cæteris maiorẽ oportere rõnem reddere, nõ modo p ſeipſis, ſed p toto pplo
Hebræ.13 cuius habẽt commiſſionẽ, cuius & rõnem reddere cogent (vl' Paulo teſte) q vult nos ppterea
debere obedire, & ſubiacere præpoſitis noſtris, qm̃ ipſi puigilent, rõnem pro animabus nr̃is
reddituri. Quorũ certè vnuſquiſq; debuerit, vl' hoc in primis tpe, tam ppinquo tempori red
dendæ rõnis, audiſſe dñi vocem: Redde rationẽ villicatõis tuæ & cętera. Et ſibijpſi fuiſſe con-
queſtus, cũ ſummo animi dolore ac tremore. Quid faciam, qa dñs meus aufert à me villicatio
nem. Hoc (inquam) verbũ vnuſqſq; prælatus ingẽti cruciatu dicere deberet, quũ videret ſe in
nouiſſimis diebus tam magnis periculis, tam horrẽdis flagellis vocatum, vt rationẽ reddat de
ſua villicatõe, id ẽ, de diſpẽſatõe bonorũ, & eorũ, quę ad ſtatũ ſuũ pertinẽt: cui haud dubiè dictũ
Iob.42 eſt. Quia iã amplius non villificabis, apud me em̃ diffamatus es. Per quẽ? Per me, quẽ nihil la
Roman.2 tere poteſt. Per remorſum tuæ conſciæ, p euidentiam tui mali regiminis. Per clamorẽ pecca-
Gen.18.19 torũ, vt Sodomorũ, per clamorem tuorũ ſubditorũ, non ſecus atq; iuſti Abel à Caymo inter-
Genes.4 fecti, ad me aſcendentẽ. Redde ergo rationẽ tuæ villicatõis, ſolue p diſſipatis bonis debitã pœ
nam, quia nolo te in poſterum habere villicum

¶O rigidũ, ò ſtrictũ, ò durum, ò tremẽdum verbũ. Vnde meritò vnuſquiſq; prælatus toto H
corpore extremiſcere debuerit. Q̃uo em̃ vel Eccleſiaſticus prælatus non extremiſcat auditu-
rus ad ſe dicere dñm: Redde rationẽ villicatõis tuæ, id ẽ, tuę prælaturæ, qm̃ diffamatus es apud
me, quęrelis tuæ eccleſiæ, quod bona tibi à me tradita, non in eius vſum, vt debebas, expoſue
Hiere.3. ris, ſed male diſſipaueris, vitã à vero prælato longe alienam, duxeris. Ego equidẽ te paſtorem
Mat.24. populi mei conſtitui. Et tibi pabula doctrinarũ Euãgelij propterea largitus ſum, vt illũ paſce-
Luc.12 res, in tempore cibũ diſtribueres, illiq; vt paſtor bonus intenderes, adeoq; neceſſitate poſtulã-
Iohã.10 te, pro ipſo mortẽ ſubire nõ dubitares. Id q̃d ex meis meorũq; Aplorũ verbis facile didiciſti.
Mat.26 Præterea & tibi tẽporalia beneficia contuli, vt inde haberes, quo neceſſario ad cõmodiorẽ vi-
Iohã.18 tam te cõſeruares, & à mũdo eẽs alienus, itẽ pacificus, & quietus, ſpiritui attẽderes, & non car-
ni, & ſi quid bonorũ tibi ſupeſſet tẽporaliũ, id in pauperũ conferret vſum. Piſcator deniq; eẽs
Lucæ.11 non piſciũ, id ẽ, vanarũ rerũ & poſſeſſionum, ſed hominũ, quos mihi, vt mei Apoſtoli factitarũt
Lucæ.5. bonis diſciplinis, operibus, ac exemplis lucrifaceres.
Acto. 2.4

¶Sed hei longe ſecus de te audio. Apud me quidẽ diffamatus es, quod te, tuumq; ſtatum, I
meaq; tibi tradita bona, turpiter diſſipaueris. Audio em̃ quod parũ aut nihil paueris populum
Hiere.23. meũ, ſed potius ipſum mactaueris, perdideris, lanamq; ab eo & lac exuxeris, tuũ priuatũ ma-
Ezech.34 gis quàm ipſius commodũ, contra præceptum meũ, quæſiueris, ipm ſæpe ieiunum ſine doctri
narũ pabulo, perindeq; ſine paſtore deſerueris, nec ingruẽtibus hoſtibus reſtiteris. Nec contẽ
1. Cor.10 tus beneficijs, quæ & neceſſitati & dignitati ſufficere poſſint, plura atq; plura per phas & ne-
Ezech.34 phas comparaueris, auaritiæ deditus & queſtui, parum aut nihil ab emptore & venditore nũ-
mularioq; diſcriminis habens, quiq; adeò non ſis ſpiritualis, vt te nec mundanus, aut ſecularis
quiſpiam, fuerit mundanior & ſecularior, Eccleſiæ tuæ pecunijs extortis quaſi tyrannus bel-
lum geris, carni deditus & non ſpiritui, longe à nomine tuo alienus. Qui clericus cum ſis, id ẽ,
domini partem habẽs, alteri non deberes eſſe addictus. Qui deniq; parum curæ habueris, q̃uo
vitæ ſanctimonia, morum candore, doctrinarũq; retiaculo hoĩes piſcareris ad vitã beatã, ſed
potius

Digitized by Google

potius intenderis amplificandæ ditioni tuæ terrenæ, vt dominus ſis & non pater, qui frequentius ferro quàm gladio ſpiritus (qui vnicus tibi erat idemq́ ſolus) bellũ geſſeris, ſanguinis auidior q̃ animaꝝ. Neſcis quia Petro gladiũ ademerim, cui gladiũ eſſe volui Euangelicum, q eſt ſermo cœleſtis, q (vt Apoſtolus meus docuit) viuidus eſt & efficax, ac penetrantior quouis gladio, vtrinq; incidente & ptingens vſq; ad diuiſionem animæ ac ſpũs. Cur putas, quod recondi iuſſerim à Petro gladiũ? Nimirũ ne bellet niſi extrema coactus neceſſitate paſtor euangelicus. Habuiſti igiſ gladium, ſcilicet verbũ meũ, quo iugulare debueras vitia, reſecare humanas cupiditates, habuiſti & bombardas atq; tela ſagittasq́, lachrymas & orõnes, qbus ad me orãs populum tibi commiſſum defendere poteras, quem tu inſanis & bellicis armis maluiſti pdere & exactionibus pauperem reddere, quàm pro neceſſitate illi ſubuenire, quũ tamen haberes vnde ſuccurrere poteras. Redde igiſ rõnem de bonis ex ſacerdotio collectis. Cui theſaurizaſti q cœlebs hæredes non habuiſti? Cuius ſunt diuitiæ poſt mortem? Si non collegiſti, quo pfudiſti? Nónne in bellum? In ſcorta? In pompam? In equos? In canes? In crapulam? & in hoc genus luxum? huiusq́ mundi pnicioſas voluptates? Quũ interim tot pauperes vel ad mortẽ vſq; eguerint? Redde proinde rõnem villicatõis tuæ, qa amplius iam non villicabis? Epiſcopatũ tuũ ac ſacerdotiũ accipiet alter. A te recipio talentũ, alteri traditurus. Hæc nimirũ horũq́ ſimilia indubiè dicturus eſt deus ad vnũquemq́ prælatum, q malè hic functus eſt ſua prælatura. Quid aũt hic aliud reſpondebit, quàm verbũ hoc durum & anxiũ, doloreq́ plenũ. Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem? — Ephe.6 / Matt.26 / Iohan.18 / Hebre.4 / Psal.108 / Acto.1, / Mat.25

K ¶Quid aũt putemus & dñm dicturũ ad ſecularem prælatũ, vtpote Cæſarem, regem, principem, ducem, comitem, baronem? Vtiq; redde & tu rõnem villicatiõis tuæ, qa diffamatus & ipſe es apud me, quod bona mea malè diſſipaueris, tuoq́ ſtatu perperam functus ſis. Redde rõnem. Tibi etenĩ tradidi villas meas terrenas, & populũ in illis, tradidiq́ poteſtatẽ ſecularẽ cũ gladio, vt eo vtereris perinde atq; meus miniſter & vindex in iram ei, q malum ageret, vt princeps eẽs timori mali opis ad vltionẽ nocentiũ, & laudem rectè agentiũ. Et ſane curares, vt villæ meæ pacatè & quietè viuerent malis hoĩbus carerent, quos ipſe conquirreres coercereſq́, legibusq́ tibi per me traditis efficeres, vt honeſtè viueret, nemo læderet, ius ſuũ vnicuiq; redderet. Facienda imperares, non faciẽda vetares. Concedenda permitteres, mala punires, & qui bonos non ſolum metu pœnaꝝ verũ prçmioꝝ quoq; exhortatione efficeres, & deniq; quatenus fieri poſſet, cũ omnibus pacẽ haberes, meæ eccleſię magis q̃ priuatũ commodũ quęreres, & deniq; villas meas adiectione potius hoĩm q̃ terraꝝ augeres. — Roma.13, / 1.Petr.2 / L.pſcs l.d licitas.6. ne potẽtio res ff.de of ficio pſidis / L.iuſtitia.ff de iuſtitia, / l.nam et ff. de legib.

L ¶Sed heu: Quid audio de te: ſiqdem qd diffamatus mea bona malè diſſipaueris: quũ gladio tuo pro libidine vſus ſis, nec aliquam boni vel improbi rõnem habueris, plura indignatiõe q̃ rõne permotus feceris, malos foueris, bonos ſuppreſſeris, bellũ perpetuũ pro augendis nullo iure territorijs, pro vana gloria ſupbè geſſeris, vnde pplm ſemp nouis tributis, cenſibus, redditibus, hocq́ genus oneroſis exactiõibus ſpoliaueris, nec ita contẽtus, in tuos, hoc eſt, Chrĩanos ſæpenumero bella duxeris, q neq; ius neq; leges curaueris, nullamq́ neq; virtutis neq; honeſtatis neq; religionis rõnem habueris, neq; (vt te decuiſſet) in iudicijs ſedẽs ius dictaueris, nec iniurias coercueris, lites dirimueris, oppreſſos ſubleuaueris, nec reipublicæ commodis in conſilijs ſedẽs proſpexeris, tantũq; abfuerit, vt villas meas auxiſſes hoĩbus, vt inſanis tumultibus, & prælijs penè oẽs villas & hoĩes inhabitantes amiſeris, quũ certò ſcires, vel ideo maximè bella eẽ deteſtanda, quoniam ea maxime redundẽt in capita tenuiũ & humiliũ, velut agricolarũ, opificũ & viatoꝝ, q interim non dubitaſti tui commodi rõne Eccleſiam meã infeſtare, eiusq́ miniſtros vltro citroq́ moleſtare, quoꝝ te patronum & aduocatũ, non aũt tyrannũ agere opportuit. En pro tam iniquo tuo gubernamine, proq́ tot pauperculis aĩabus occiſis te iudicio ſtatuerim, quaꝝ ad me ſanguis proclamauit. Sane iuxta Prophetam, ſanguinem eaꝝ de manu tua requiram, qm̃ illas à peccato non prohibueris, quũ potuiſſes, gladiumq́ tuum à ſanguine abſtinueris. De tua igiſ villicatõe in primisq́ de populo tibi tanq̃ villico commiſſo redde rationem, quia iam vltra non villicaberis. — Ezech.3

M ¶Quid aũt: O homo, reſpondebit, niſi mei thematis verbũ, dolore plenum & curæ? Quid faciam, qa dñs meus aufert à me villicationem? Et ſane ad hunc modũ deus ab omni ſuperioritate exiget rationem villicationis de ſubditis, qui & deniq; ab eadem & ab vnoquoq; Chriſtiano poſtulabit rõnem trium villaꝝ. ſ. animæ, corporis, fortunæq́ reꝝ, quandoqdem res fortunæ in vſum illicitum & ſuperfluum expenderit, Corporis res illecebris & voluptatibus dederit, animam immundis cogitatõibus impleuerit, qui deniq; nihil eaꝝ vel parũ (inquam) in dei gloriam, in ſuipſius ſalutem, & proximi vtilitatem, applicauerit. Quis igitur non terrebitur? Non totus expaueſcet cum ante iuſtiſſimum, ſeueriſſimumq́ dominum ſteterit, audieritq́ hoc tremendum verbum ante mortem corripiens & monens. Quid hoc audio de te, bonoꝝ diſpenſatore? Ah verbũ magnę anguſtię & anxietatis.

N ¶Primo qdem rigidę repħẽſionis dicẽs: Quid hoc audio de te, ſic ditato graꝝ mũeribus, ſic pueto bñdictõibus, diſſipatore reꝝ

meaꝝ

mearum tibi commiſſarum? Quid audio clamorem de terra reſonantem tam horribilia ſcelera, tam antiqua vitia, qui tanta bona diſſipaſti, quoniam temporalia male expendiſti, corpus inquinaſti, animam peccatis inueteraſti?

Sap. 1. ¶Secundo, verbū eſt anxij timoris: Redde rōnem villicatōis tuæ, O verbū ſtrictū, O verbū O
Matt. 25 anxium, ò verbū durū, diſcuſſionis ſtrictæ tūc faciendæ, quādo exiget à nobis de occultis cor-
Apoc. 20 dium cogitatōibus, de ocioſis ſermonibus, de noſtris operibus, tunc aperti erunt libri cœleſtes, tunc apertus erit liber conſciæ, in quo leget memoria quicqd homo cogitauit, dixit, ac fecit, tum examinabunt omnia, & tum diſcutietur de tota vita noſtra.

Iohā. 9 ¶Tertio, verbum eſt amari doloris. Iam non poteris villicare. In futura quidem vita tollit P
(vt diximus) omis villicatio hominum, ita vt vlterius nec male nec bene operari poſſit. Quid ergo reſpondebit pauper villicus idemꝗ peccator aliud quàm verbum mei thematis? Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem.

¶Certe non erit melius conſiliū atqꝫ remediū, quàm vt faciat, quod villicus ille Euangeli- Q
Roma 2 cus fecit, quū non poſſit fodere, id eſt, ꝓprio labore ſatisfacere, & mendicare erubeſcat, anteꝗ
Ezech. 18 amoueat (eſt eñ deus Opt. miſericors & longanimis idemꝗ patiens, mortē peccatoris nolēs) ſecum efficaciter cogitet & ſtatuat, vt & ipſe anteꝗ amoueat à villicatōe ſuumꝗ exitū percipiens leuet beneficio ſarcinam peccatorū, vel relaxādo debita debitori, vel tribuens inopibus copiam, ea quæ dñi ſunt largiens, multos amicos conciliat, præbituros ſibi coram iudice teſtimonium veritatis. Non vocibus, ſed bonorū operū oſtenſione, quin etiam paraturos per teſti
Eccl. 10 moniū refrigerij manſionem. Præterea ſataget, vt bona ſibi à deo commiſſa, quouſqꝫ futurus
Gene. 1 ſit villicus melius diſpenſet. Id qđ faciet circa animæ bona, quando illi (iuxta ſcripturam) ſuū
Sapie. 2 dederit honorem, q datur, quū ipſa anima eius, cuius ē imago per memoriā, intelligentiā, vo
Psal. 102 luntatēꝗ memor fuerit, ad eam inquiēs: Benedic anima mea dño, & noli obliuiſci omnes re-
Roma. 6 tributōes eius. Et deniqꝫ ipſius bona in dei laudem, proximi vtilitatem, ſuamꝗ ſalutem diſpēſet. Corporis vero bona tum rectè diſtribuet, quū (vt Paulus docet) ſicut exhibuit mēbra ſua ſeruire immunditiæ ad iniquitatem, ita demū exhibeat quoqꝫ ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Fortunæ autē bona tum erunt bene diſpenſata, vbi ea in pauperū neceſſitatem commu-
Psalm. 111 nicata fuerint. Quod (vt Propheta cecinit) à iuſto fieri adſolet q bona diſperſit & dedit paupe
Tobie. 4 ribus. Sanè ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatū, quum & (vt Tobias dixit) ele-
Lucæ 11 emoſyna ab omni peccato, & à morte liberet, & non patieſ aīam ire in tenebras. Quod Chriſtus approbans. Veruntamen (inqt) quod ſupeſt date eleemoſynam, & ecce omnia mūda ſunt vobis. Sic & Chrus hoc loco ſuadet, vt faciamus nobis de mammona iniqtatis, id eſt, de diui-
Lucæ 6. tijs (quæ vel raro ſine iniqtate acquiruntur, vel communiter ad iniqtatem ꝓuocant) amicos, qui pauperes ſunt, vt recipiant nos in tabernacula ſua, id ē, in regnū cœlorū, quod (Chriſto teſte) pauperū eſt. Hæc igiſ ſunt conſilia, quæ penes ſe diffamatus villicus excogitauit, anxiè apud ſe quærens. Quid faciam? quia dñs meus aufert à me villicationem.

HOMILIA SEXAGESIMASECVNDA DE EO, QVOD SCRIptum eſt: Lucę. 19. Eo quod non cognoueris tempus viſitationis tuæ &c.

Dñica. x. poſt octauā pentecoſtes

NEMO EST PIVS, ARBITROR, QVI LEGIT, NESCIO A
quem, noui iſtius hæreſiarchæ in hodiernum euangelium ſermonem, anno (ni fallor) ab hinc altero habitum, quem latere poſſit, quàm iſte ſuperbè, ſubdolè, falſo, itemꝗ hoc Chriſti Opt. in Euangelio tempus viſitationis in ſe tranſtulerit, & minas in Hieroſolymam tum deſolādam, in eos perperam reiecerit, qui ſe ſuumꝗ neſcio quod euangelium non ſunt recepturi. Quid, oro, hoc aliud eſt, quàm vt velit ſe nobis nouum quendam haberi Meſſiam, Ieſu Chriſto dei viui, æterniꝗ filio negato & eminus profligato? Id quod abſit, aliquis vnquàm faciat. Sanè Chriſtus Ieſus, deus & homo, redemptor noſter, totum quod habet Euangelica hiſtoria, in ipſam olim Hieroſolymam prędicit, in eam meritò futurum, nempe quod ipſa tempus ſuę viſitationis, ſcilicet per gratiam & perſonæ præſentiam non cognouerit, & ſuapte malitia & inuidia obcæcata Chriſtum Ieſum ex lege Meſſiam promiſſum & toties ad ſe venientem non receperit. Rectè quidem ac iuſtē, qui non intellexerunt pacem dei, quam Chriſtus ſuo aduentu attulit, prædixit eis bellum mūdi, quod illis erat ſuperuenturum, & vltionem, qua nunquàm pertulerunt grauiorem, vt vł ſic timore pœnæ reſipiſcerent, qui non poterant ſignis, virtutibus, beneficijs, & tandem miſerationibus eius emolliri. Sed ne terrore quidem pœnarum moti ſunt, & ita ſuo malo, ſua ipſorum voluntate, contra dei voluntatem tandem perierunt. ¶Cuius rei etiam aliàs admo- B
nuit, & deplorando exterminium eorum prędixit, apud Lucam inquiēs: Hierl'm, Hieruſalē, q
Lucæ 13 occidis ꝓphetas, & lapidas eos, q ad te mittunſ. Quoties volui cōgregare filios tuos, quemad-
modū

Digitized by Google

modum auis nidum ſuum ſub pennis & noluiſti. Ecce relinquet vobis domus veſtra deſerta. Matt. 23
Quod & à Matthæo proditū eſt. Cum itaq; Iudæi toties tamq; piè, tam gratioſe, tam paterne à Chriſto viſitati eam viſitationem non cognouerint, id eſt, cognoſcere noluerint, meritò Iohā. 3
ſuppliciū tantū erāt aliquando ſubituri. Loqtur itaq; Chriſtus de tempore ſuæ vt viſitatōis, Luce. 1
quo incarnatus in mundū venit, mundum ſaluaturus, & prædicatōis tempore, de quo ait Zacharias: Benedictus dñs deus Iſrael, quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Et idem: Per viſcera miſericordiæ dei noſtri, in qbus viſitauit nos oriens ex alto. De qua etiamnum viſitatōe aliàs q Chriſtum viderunt viduæ filium vnicum à Chřo reſuſcitatum dixerunt. Quia Luc. 7.
Propheta magnus ſurrexit in nobis, & quia deus viſitauit plebem ſuam.

C ¶Huius vero gratioſiſſimæ viſitationis tempus, vel ideo Hieroſolymitani non cognouiſſe dicunt, quoniam inuidia odioq; veritatis permoti credere noluerunt idipſum eſſe tempus, quo verus Meſſias ad eos veniſſet, & quod Ieſum eundem eſſe Meſſiam credere recuſarint, quem tamen per diuina miracula credere debuerant, & per ſcripturas quibus id temporis & totum, quod à Chriſto gerebat, vndecunq; conueniebat. Sic Chriſtus alibi dixit: Si non facio Iohan. 10
opera patris mei, nolite credere mihi. Et ſi mihi non vultis credere, operibus credite. Sic (inquam) Iudæi, maximè primores, vtpote ſcribæ legumq; periti Chřm eſſe verum Meſſiam à deo promiſſum & miſſum ſcire potuerunt ex ſcripturis, de tempore ipſius aduentus loquentibus apud Danielem in hebdomadibus illis abbreuiatis. Et de ſignis eius aduentus, ſicuti fuit Daniel. 9. Gene. 49
translatio regni. Et de modo veniendi eius in paupertate & humilitate, vt eſt apud Zachariam: Et de eius diuinitate, de qua Hieremias ait: Ecce dies veniunt, dicit dñs, & ſuſcitabo verbum bonū, quod locutus ſum ad domū Iſrael & Iuda: In diebus illis germinare faciam Dauid Zach. 9 Hiere. 33.
germen iuſtum, & faciet iudicium & iuſtitiam in terra, & hoc ē nomen quo vocabunt eū dñs iuſtus noſter. Et Eſaias: Paruulus (inquit) natus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, conſiliarius, deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Potuerunt igitur tempus viſitationis cognoſcere, ſignis, virtutibus, atq; ſcripturis, quæ ad omnia Chriſto reſpondebant, etiam quo ad eius diuinitatem. Eſa. 9

D ¶Hic tamen velim conſiderari, aliqd cognoſci in habitu, cuius tamen cognitio actualis impedit propter aliquam paſſionem vel habitū impedientē. Quo ſanè modo dici poteſt Iudæos habuiſſe veram æſtimationem de Chřo tam in habitu q̄ in actu in principio, ſed quū incepit contra eos p̄dicare, iſti paſſiōibus iræ, rancoris, & inuidiæ, qbus impediebant, excitati ab actu conſideratōis p̄habitæ de Chřo, vſq; adeò Chřm cognoſcere vt deū dedignati ſunt, vt in eius etiam mortē nunq̄ nō machinati fuerint. Eapropter Chřus Ieſus, redēptor miſericors, idemq; iuſtus hodie Hieroſolymis affectu ſaluandi appropinquans, ſup ciuitatē ipſam, id eſt, ſup habitatores ipſos maleuolentia ab eo elongantes ideo fleuit, vt idicaret nō eē ſuę voluntatis, vt cęci eſſent, vt perirent (ſiqdem iuxta Dauidem) vita & ſaluatio in voluntate eius: Mors vero & Pſalm. 29
p̄ditio in indignatōe, id eſt, contra voluntatē eius, q omnes hoīes vult ſaluos fieri, mortē pctōris nolens, ſed malitiā, odiū & inuidiam obcæcaſſe eos, & odium qdem ſine cauſa, ſicut ſcriptū eſt: Oderūt me gratis. Inde tam iniqs adfectibus ducti, nec Chřm nec ſalutaris eius viſitatōis 1. Timo. 2 Ezech. 18
tempus cognoſcere voluerūt. Quorum proinde domus meritò deſerta vl ad hunc diem eſt relicta, qm̄ tp̄s viſitatōis ſuæ nō cognouerunt, i. cognoſcere noluerūt, quē nos iam olim cū oībus maioribus noſtris cognouimus, & in pignus baptizati ſumus, q credimus & confitemur. Pſal 34

E ¶Modo videat auditor candidus & pius, quàm elatè & doloſe Hæreſiarches iſte haſce euangelij minas, vl iam dudū impletas etiā (teſte Ioſepho) in Germanos, inde vt infideles Iudæos vel ideo retorquet futuras, qa tempus ſuæ viſitationis acceptare noluerimus. Hoc aūt, quæſo, quid aliud eſt, quàm vt ſe nobis quaſi illum Meſſiam, & Chřm in lege promiſſum noua fide, & quidem ſine miraculis obtrudat, ſuumq; neſcio cuiuſmodi euangelium recipiamus. Sèd ipſi hoc & illud facere ſerio à Ieſu noſtro ſeruatore eiuſq; Apoſtolis prohibemur. Qui em̄ illū recipiamus iam deniq; Chřm? Quādo Ieſus noſter deus & ſaluator vnicus, in humanis olim adhuc admonuerit. Videte (inquiēs) ne qs vos ſeducat. Multi em̄ venient in noīe meo, dicētes: Ego ſum Chřus, & multos ſeducēt. Tunc ſi qs vobis dixerit: Ecce hic eſt Chřus aut illic, nolite credere. Surgēt em̄ pſeudochriſti, & in errorē ducēt, ſi fieri pōt, etiam electos. Ecce prędixi vobis. Si ergo dixerint vobis. Ecce in deſerto eſt, nolite exire. Ecce in penetralibus, nolite credere. Sic & Paulus magnus ille apl̄us hortat, ne aliud quā Chři Euāgeliū, q̄le nos hactenus ab eccleſia, veritatis colūna, cui deus ſemp præſto eſt, receptū tenuimus & tenemus, vllo pacto ſuſcipiamus. Sed licet, inquiēs, nos aut angelus de cœlo Euangelizet vobis p̄ter quā, q̄d euangelizauimus vobis, anathema ſit. Sicut prædixi & item nunc dico. Si quis vobis Euangelizauerit præter id, quod accepiſtis, anathema ſit. Quid ergo dicet Hæreſiarches iſte vna cū ſuis cōplicibus? Nonne idem Paulus ad hos, quod ad Galathas, modo vere dicere poſſit. Miror q̄d ſic tam cito transferimini ab eo, qui vos vocauit in gratiam Chriſti, in aliud Euangelium, quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, qui vos conturbant, & volunt conuertere Euangelium
Iosephus lib. 6. et. 7
Mat. 24 Mar. 13
1. Timo. 3 Mat. 28 Gala. 1

Chriſti. At chariſſimi fratres, de quo loquitur euangelio ſeruando Paulus? Vtiq; de eo, quod
catholica eccleſia mille & aliq̃t centenis annis habuit, nobiſq; habendũ fideliter tradidit. Nos
2. Cor. 6, ergo cum illo ſchiſmatico malimus quàm cum ſanctiſſimo Apoſtolo ſtandũ. Abſit, à Chr̃o
ad Belial deficiamus. ¶Cæterũ inq̃t fortaſſis iſte: Eqdem doceo, q̃uo Chr̃i euangeliũ ſit in- F
telligendũ, & qd rectè ſcd̃m illud ſit agendũ. Quid iſthuc eſt inquam? Rurſus ille: Vt vnuſqſq;
Chr̃ianus libere ad nutũ viuat, nec orare, nec canere, nec ieiunare ſatagat, nec rigidè, vt antea
factũ eſt, vitam degat, carni exhibendo q̃d ipſa concupiſcit. Sancti item nõ venerent, templa
nõ decorent, nullæ deinde cerimoniæ admittant, nihil ſit inter laicos & presbyteros diſcrimi
nis, qm̃ ex æquo oẽs ſint ſacerdotes. Itẽ vt hoĩes omni die, q antea fuit ieiunio addictus, carne
veſcant. Principes eccleſiaſtici ſolummodo doceant, nõ etiam regant, oẽs ſine ordine prædi-
cent. Concilijs nihil deferendũ, decimas nõ eſſe ſoluendas. Non confitendũ, non pœnitendũ,
nõ curandũ ſatisfacere ꝓ peccatis, ſua ſacerdotibus diripienda, & hoc genus alia penè ſexcen-
ta iuxta euangeliũ, (inq̃t iſte) perdoceo & ſuadeo. Atqui, obſecro, iuxta cuius euangeliũ? Cer-
tè non Chr̃i. Equidem herbam daturus ſum, ſi vel vnicũ horũ ex euãgelio docueris. Abſit igi-
te tuũq; euangeliũ recipiamus, poſthabentes tot, tam longa annorũ ſeriè viros, tam eruditos,
1. Timo 3 tam ſanctos, tot item ꝓbatos pontifices, tot ſcholas, tot concilia, tam longo neglecto vſu to-
Iohan. 15 tius eccleſiæ catholicæ, quam Paulus veritatis firmamentũ atq; calumnam dixit, cui ſpm̃ ve-
et 16 ritatis dñs ſe miſſurũ ꝓmiſit, cum qua pollicitus eſt ſe ꝑpetuo manſurũ, quam errare in rebus fi
Matt. 28 dei ac religionis nephas ſit credere. Cuius certè cõſuetudini vel carnibus veſcendis, vel in hoc
Lucæ. 22, genus rebus conſimilibus haud ſecus atq; legi præſcriptæ Paulus innuit parendũ, qñ Corin-
1. Cor. 11 thios docens, vt mulieres non niſi velato capite, viri aũt apertò in eccleſijs precarent, nihil ꝓ-
L. diuturn
na. ff. de le ter eccleſiæ conſuetudinem aduerſus cõtẽtioſum allegarit. Sileo vbi cõſuetudo, veluti eſt de
gibus veſcẽdis carnibus in quadrageſima vel die veneris aut ſabbati nõ ſine ſcandalo proximi poſſet
1. Cor. 8, infringi, qa tum Paulus in æternũ malit carnibus abſtinere q̃ fr̃em offendere. Nec ſufficit alle
Roma. 14 gare, hoc vel ip̃m in euangelio nõ eſſe ꝓhibitũ, quũ inibi ꝓhibeat quicq̃d eſt cõtra proximũ,
Roma 14 aut vnde pc̃tm̃ aliquo modo ſit emanaturũ. Sic idem Apoſtolus hortat, quæ pacis ſunt ſecte-
mur, quæ ædificatõis ſunt in inuicem cuſtodiamus nec eſſe ꝓpter eſcam opus dei deſtruendũ,
malumq; eẽ homini, q per offendiculũ manducat. Bonũ eſſe nõ manducare carnẽ, & nõ bibere
vinũ, neq; in quo frater tuus offendat, aut ſcãdalizet, aut infirmet. Sed qd in re cuilibet homi-
ni pio quàm dici poſſit notiore? Modo demus iſtos Apoſtatas rebus pauloante vel aduerſus
oẽm eccleſiæ cõſuetudinẽ vti, num ꝓpterea melius ſunt Chriſtiani? Minimè. Quid tandẽ in-
de putamus futurũ, niſi quandam omnis luxuriæ carnalis voraginem atq; ſentinam, vnde fu-
tura eſt à Chriſtiana religione & fide ad Mahometicam libidinem defectio?
¶Abſit igit fr̃es in dño chariſſimi, vt iſtis accedamus, aut ipſorũ euangeliũ recipiamus. Nec G
timeamus, cum iſtorũ viſitatõis tp̃s nõ cognoſcimus, quorũ non eſt, vt nos quaſi alius Meſſias,
viſitent, ſed Chr̃i Ieſu Op. Max. noſtri redemptoris, q Iudæis ideo ſupplicium minatus eſt, q̃d
ſuæ gratioſæ eiuſdemq; ꝑſonalis viſitatõis tp̃s vera fide nõ cognouerint, id eſt, ꝑ fidẽ in ſe reci
pere noluerint. Nobis autẽ ꝓpter idip̃m tp̃s nihil pœnæ minat, qui hoc ip̃m vera fide recepi-
mus, baptiſmi ſignaculo comprobauimus, ip̃m Ieſum Chr̃m, dei maximi filiũ credimus & cõfi
temur, & hunc ꝓpter nos hoĩes, & ꝓpter noſtram ſalutẽ deſcẽdiſſe de cœlis, & conceptũ eſſe
de ſpũ ſancto, natũ ex Maria virgine, hoĩemq; factũ eſſe &c. Cæterũ, quia Hieruſalem ꝓipſa
1. Macha am fideli in ſcriptura ponit. Hier̃m ſit ſc̃tã & libera, ideo minat ille haud dubiè vel maiora etiã
beor. 10 ſupplicia his, q myſticæ ſuæ viſitatõis tp̃s nolunt agnoſcere. Quale eſt iſthuc tp̃s? Vtiq; quo-
ties aut à fide vera deficientes aut peccatis inuoluti Chr̃m ſua gr̃a, vt à peccatis reſurgamus,
Iohã. 3 nos viſitantem reijcimus, tenebras magis q̃ lucem diligentes. At q̃uo nos viſitat myſtice? Quo
1. Cor. 10, ties (inq̃) audimus & legimus ſcripturas, q̃bus deus hoĩm pc̃tã vltus eſt, ſiqdem oĩa, Paulo te-
Roma. 15 ſte, quę ſcripta ſunt ad noſtrã doctrinã & correptionẽ ſcripta ſint, & in figura noſtri facta ſint
oĩa, vt inde admoniti à peccatis diſcedamus, Chr̃m ſua nos miſericordi viſitatõe ad ſe trahere
nitentẽ recipiamus: q & nos ſpũali aliq̃n ſcĩa & reuelatõe viſitat, quã viſitationẽ Dauid peti-
Pſal. 79 uit. Reſpice (inq̃t) de cœlo & vide & viſita vineam iſtam. Et ꝑfice eam, quam plantauit dexte-
Pſalm̃. 16 ra tua. Viſitat & nos in tribulatõibus, adiuuans conſolatõe, de qua idẽ Propheta: Probaſti cor
meũ, & viſitaſti nocte. Viſitat quoq; nos, corporalr̃ affligẽs, haud aliter atq; paſtor oues in pa-
ſcuis viſitare ſolet, errantes virga ꝑcutere, & ad domũ reducere, & à luporũ inſidijs & periculis
liberare ſatagẽs. Sic (inquam) deus virga tẽporaliũ ſuppliciorũ & afflictionũ perinde atq; oues
ſuas viſitat nos, à peccatis tandem ad ſalutem reducere ſtudens, de qua viſitatiõe ipſe ait alias:
Pſalm̃. 88 Viſitabo in virga iniq̃tates eorũ, & in verberibus peccata eorũ, miſericordiam &c. Quo modo
Nume. 14 (vt ſcribit) deus viſitat peccata patrũ in filios. ¶Quam eqdem viſitationẽ pleriq; omes his H
annis multiphariam vidimus, timendumq; ne ſęueriorẽ viſuri ſimus, quam certè videbimus,
ſi priorũ tot viſitationũ, quarũ aliqua ſit pręcepto, aliqua flagello, aliqua miraculo, aliqua alio
modo, tp̃s nõ cognouerimus, id ẽ, ſi deũ nos ad ſe trahere tot modis, tamq; piè gratioſeq; ni-
tentem

Digitized by Google

tentem, non receperimus, peccata iam tandē deſerentes. Videamus, inquā, ne tēpus noſtræ viſitationis in hoc mundo negligamus, ne diuitias bonitatis & patientiæ eius & longanimitatis (vt Paulus ſcribit) contemnamus, periculis cauti alienis, qui alioqui crudeliſſimā, iuſtiſſimam tamen, viſitationem ſumus expectaturi, qua deus æternaliter eſt puniturus peccatores, quemadmodum rex, qui audit multos in ſua ciuitate eſſe malefactores, eam viſitet, & ſceleratos punit & occidit, quod & deus faciet nouiſſimo iudicio. De qua viſitatione ſcriptura dicit: Væ genti inſurgenti contra genus meum, dominus omnipotens vindicabit in eis, in die iudicij viſitabit illos. Et propheta quoq; de ea ſcribit: Dominus egredietur de loco ſancto ſuo, vt viſitet iniquitates habitatorum terræ. Quæ certe viſitatio longe erit, q̄ Hieroſolymorum calamitoſior, qua domin⁹ viſitabit nos, vel ideo, quod hic eius verbis increduli, tot ſalutarium per ipſum noſtrarū viſitationum tempus non cognouerimus. Dabimus igitur operam, vt cū Chriſto hodie pro peccatis noſtris flentes, & humilitati, adhortante Petro, ſub potenti manu dei, ipſe nos exaltet in die viſitationis illius vltimæ, quod conſequemur, vbi Chriſtum hic modo præceptis, modo beneficijs, modo flagellis nos viſitantem, & ad ſe vocantem, relictis peccatis, vera fide & charitate non ficta receperimus. Per Hieruſalem itaq; hic intellige animam prauam, quam deus aſſiduo viſitat præcepto, aliquando flagello, aliquando miraculo, vt vera, quæ neſciebat, audiat, & dolore compuncta redeat, aut beneficijs deuicta à malo, qđ fecit, erubeſcat. Sed quia viſitationis ſuæ tempus non cognoſcit, in extremo vitæ tradetur ſuis inimicis ad vltionem ſuam, de qua dominus. Ego autem, inquit, in die vltionis viſitabo & hoc peccatum.

(Margin: Roma. 2 — Iudic. 16 — Eſaiæ. 26 — 1. Petri. 5 — Exodi. 32)

¶HOMILIA LXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 18 Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur, &c.

Dñica undecima poſt octauas penthecoſtes.

A SANCTA & plane diuina hoćq; ſanctior eſt ſentētia, quo à ſanctiore, vtpote à Chriſto Ieſu, ſancto ſanctoꝝ, eſt prolata: Sentētia, inquā, literis aureis in nullo nō loco depingenda: Nimiꝝ, quæ vtilitatem atq; fructū eius arguit virtutis, quæ nō modo omniū virtutū mater eſt & origo, radix́q;, verumetiā, quæ humanæ ſalutis principiū fuit longe auſpicatiſſimū, quæ deniq; tanta eſt, vt nemo citra ipſam iuſtificari poſſit. Nec vel in hoc mundo recte honorificari. At q̄ eſt ea virtus? Humilitas eſt, q̄ deus ille Opt. Max. vnice dignā reddidit diuā virginē Mariā, vt ſui ſit filij vnigeniti Ieſu Chriſti. i. patris mater, creatura creatorē pareret, vnde eā beatā dicent omnes generationes, ea vel ipſa apud Lucā teſtificante. Quia reſpexit humilitatē ancillæ ſuæ, ecce em̄ ex hoc beatā me dicent oēs generationes. O vera humilitas, quæ deū hominibus peperit, vitam mortalibus ædidit, cœlos innouauit, mundū purificauit, paradiſum aperuit, & hominū animas liberauit. Hæc eſt illa inſignis virtus humilitas, qua & Chriſtus ſaluator noſter exaltari meruit & nomē ſuper omne nomē habere. Quandoquidem inquit Paulus. Hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu. Qui cū in forma dei eſſet, non arbitratus eſt eſſe rapinā, ſe æqualē deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formā ſerui accipiens in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen. Hanc vero humilitatem, quia non habuit lucifer angelorum pulcherrimus, quippe qui ſupra deū ſuperbire cogitarat, detruſus eſt ex ſummo cœlo ad ima inferorum. De quo Eſaias: Quomodò cecidiſti de cœlo lucifer, qui mane oriebaris? Corruiſti in terrā, qui vulnerabas gentes, qui dicebas in corde tuo: In cœlū conſcendam, ſupra aſtra dei exaltabo ſolium meū, ſedebo in monte teſtamenti, in lateribus aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubiū, ſimilis ero altiſſimo. Verūtamen ad infernum detraheris, in profundum laci. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Sic etiānum quia eam humilitatem primi noſtri parentes non habuerūt: quippe, qui ſua ſorte non contenti, ſcientes vti dij fieri ſategerint è paradiſo voluptatis ad terram, valleḿq; miſeriæ huius humillimam cum nunquā ſatis deploranda noſtra calamitate ſunt expulſi, eſt́q; inde oīno verificata Chriſti in hodierno Euangelio ſententia. Oīs q ſe exaltat, humiliabitur. ſ. mala humilitate, q ſe humiliat, exaltabitur. Quod & in ſeipſa teſtatur diua virgo Maria. Depoſuit potētes, id eſt, ſuperbos, inquiens, de ſede, & exaltauit humiles. Et propheta. Qm̄ tu humilē ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis. Et Iacobus in ep̄la ſua.
B Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. ¶Ipſa vero humilitas hunc fructum exaltationis. ſ. ad gloriam, non modo habet quo ad futurum ſeculū, in q̄ illos, q humiles hic fuero, ad thronū gloriæ cœleſtis, vti hodie publicanū, exaltat, ſed & in hoc ſeculo idē piter facit

(Margin: Daniel. 3 — Lucæ. 1 — Philip. 2 — Ezech. 28 — Eſaiæ. 14 — Geneſ. 3 — Lucæ. 1 — Pſal. xvij — Iacobi. 4)

Digitized by Google

in quo humiles ſua ſponte vel ipſis inuitis,&(vt humiles adſolent) nō deſiderantibus ad hu-
ius etiam mundi gloriam & honorem dignitatem prouehit & exaltat. Id quod Chriſtus a-
Marc. 12 lias aperto innuit de eo, qui inuitatus nouiſſimo loco in menſa præ humilitate ſederat, ad e-
Luc. 14 um'q; deniq; dictum fuerat à domino. Amice aſcende ſuperius, cui acceſſit gloria coram ſi-
mul diſcumbentibus. Sanè q̄niam, inquit ibi Chriſtus, omnis qui ſe exaltat humiliabitur,
& qui ſe humiliat exaltabitur. Quod Chriſti dictum rectè arguit eos, qui ſuis hactenus para
doxis omnem penè politicā virtutem extinxerunt, quæ tamen cœleſtis eadem eſt & diui-
na, vbi ea ad dei Max. gloriam refertur. Et ſanè ſine virtutibus nemo beatus erit, quarum
maxima eſt & nobiliſſima humilitas, ſine qua cæteræ non ſunt, cum qua reliquæ ſunt oēs.
Hæc deo & homini grata, vnicuiq; ſexui & ætati decora, omni ſtatui ornamento, & nulli
non vſq; adeo ad ſalutem æternam & temporalem neceſſaria, vt ad eam amplectendā ſe-
rio hortarunt ſcripturæ, natura inducit, figura admonet.

Math. 11 ¶ Siquidem Chriſtus, diſcite, inquit, à me, quia mitis ſum, & humilis corde. Et Eccleſia- C
Eccle. vij. ſtes. Humilia valde ſpiritum tuū, quia vindicta carnis impij ignis & vermis. Et ſane natura
inducit ad humilitatem. Vnde em̄ dici homo cæpit quam ab humo, id eſt, putrida tellure
Geneſ. 2 & puluere? Vnde homo creatus eſt? Qui & tandem in puluerem & terram reuertetur. Vn̄
Sap. 10 ſcriptura. Formauit igitur deus hominem de limo terræ. Et rurſus. Et eduxit eum, q for-
Iob. vij Eccle. xvij matus eſt à deo pater orbis terrarū, de limo terræ. Et Iob. Induta eſt caro mea putredine,
& ſordibus pulueris. Et ſapiens, Et omnes homines terra & cinis. Hinc homo quaſi ex hu-
Michee. 6 mo natus, & humilis perinde atq; humi accliuis, quia de humo fit & eo tendat. Vnde ſcri-
Eccle. vij ptura alias. Humiliatio tua in medio tui, id eſt, cauſa humilitatis tuæ. Quare ſapiens ad ho-
minem ſuperbum ait. Quid ſuperbis terra & cinis? Et recte quidem. Quid eſt em̄ limo atq;
humo, vnde homo creatus eſt, vilius atq; deterius? Cuius certe ſi homo recordaref, de ſua
deberet remittere ſuperbia, nō ſecus atq; pauo pulcherrimus, quū pedes turpes adſpicit, a-
las ad terram ex ſui conſideratione mox demittit. Sic & homo peccator, quoties in ſe deſ-
cendit, facere deberet. Quod fiat ſaltem eo tempore, quo pœnitentiæ locū inſtituit eccle-
Iudith. 5 ſia, quæ itidem ordinauit, vt in die cinerum hominum capitibus cinis adſpergatur, exem-
Ionæ. 3 plo Iudith, & Niniuitarū, quādo humiles deum vellent & miſericordiam orare. Ad quam
Eſaie. 40 etiam humilitatem monet figura in Eſaia. Omnis mons & collis humiliabitur, & erūt pra-
ua in directa, & aſpera in vias planas. Figura eſt ad hoc, vt prauitas vitiorū vertaf in directū
virtutum, & ad hoc, vt aſperitas tribulationū, vertatur in planitiem conſolationū, neceſſe
eſt, vt omnis mons & collis, id eſt, om̄is tumor & elatio ſuperbiæ humilietur.

¶ Ad tantam igitur virtutē, ad quam omnia cohortātur, quis nō feſtinet, maximè vnde D
tot fructus & commoda emanāt? Primo quidem deo & hominibus placet ac redolet. Hinc
Cant. 1 in Canticis. Cum eſſet rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. Nardus, quia
parua, ſignificat humilitatem. Secundo, facit orationes deo acceptas. Vnde Dauid. Reſpe-
Pſal. 101 xit in orationem humilium. Et Iudith. Humiliū & manſuetorum ſemper tibi placuit de-
Iudith. 9 precatio. Sic & hodie in publicano. Tertio facit hominem liberari à malo culpæ. Dauid:
Pſal. 114 Humiliatus ſum, & liberauit me. Et alias: Nonne vidiſti Achaab humiliatum coram me?
3. Reg. 21 Quarto hominē (vt diximus) temporaliter exaltat. Vnde ſcriptura. Nonne cum eſſes par-
Marc. 12 uulus in oculis tuis, caput in tribubus Iſrael conſtitui te? dictum fuit ad Saulem, qui electus
Luce. 14 in regem abſcondit ſe. Sic per humilitatē, Moyſes eūdo ad Pharaonem, factus eſt dux po-
1. Reg. 15, et 16 puli. Hieremias conſtitutus eſt ſuper gentes & regna. Dauid minimus inter fratres vngitur
Exodi. 3 in regem. Quinto, ſapientiam infundit & acquirit. Prouerbiorū: Vbi humilitas, ibi eſt ſapi-
Hiere. 1 2. Reg. 2 entia. Math. Reuelaſti ea paruulis. Sexto, pacem nutrit atq; dilectionē & obedientiā. Hinc
Prouer. 11 Matt. 11 Paulus: In humilitate, inquit, ſuperiores ſibi inuicem arbitrātes. Inter enim ſuperbos non
Philip. 2 poteſt pax eſſe neq; dilectio, quū ſemper vnus alteri vult præferri, quod inter humiles non
eſt. Septimo, hominem coram deo iuſtificat, vt patet hodie in publicano. Octauo, regnū
Matt. 18 cœlorū largitur. Vnde Chriſtus. Amen dico vobis, niſi conuerſi fueritis, & efficiamini ſicut
paruuli, nō intrabitis in regnū cœlorū. Quicūq; ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic
maior eſt in regno cœlorū. ¶ Hinc, quia ſine humilitate nemo poſſit ſaluari, & tantæ ſint E
eius virtutis vtilitates, Chr̄s ſummus ille, idem'q; vnicus magiſter, qui cæpit facere & doce-
Actorū. 1 re, ad eam virtutem facto & verbo docuit, qui vbiq; & in om̄ibus humilis fuit, qui naſci vo
Luce. 2 luit de humili virgine, in domo humili. ſ. diuerſorio, quieſcere in humili lecto preſepi, hu-
Matt. 3 mili veſte veſtitus, quia pannis inuolutus, paſtoribus ſe nuntiari dignatus eſt, humilis cir-
Marci. 1 Matt. 18 cumciſione & baptiſmo, parētibus humiliter ſubditus. Paruulū amplexatur, paruulos non
Marc. 9 vult prohiberi à diſcipulis ad ſe venire. In prędicando & docendo dixit. Ego gloriā meam
Matt. 10 non quæro. Item: Doctrina mea non eſt mea. In miraculis operandis humilis fuit, dicens
Iohan. 8 leproſo. Vide nemini dixeris. Et alias præcepit eis, ne cuiquā dicerent. ſ. de ſanatione ſur-
Matth. 8 Mar. vij di & muti. Item in cenſus ſolutione, in pedum ablutione, in itinerando ſuper aſellum. In
Matt. 17

paſſione

Digitized by Google

paſſione humiliauit ſeipſum, humiles piſcatores ſibi diſcipulos elegit. Quis ergo tã ab omni Johan. 13
ratione alienus, qui nõ magnopere tantã virtutẽ velit amplecti & deoſculari, q̃ tot in ſe habet Matt. 21.
vtilitates, quã adeo habuit, dilexit, docuitq; dñs & ſaluator nr̃? Nemo certe. ¶Quare vt Philip. 2
F eã vnuſquiſq; facilius & rectius indipiſci queat, videbimus tandẽ (quod fortaſſis hic tã recte q̃ Marc. 11.
in principio fieri poteſt) quid ſit humilitas, & quæ ac quot ad eam habendam vere neceſſaria Lucæ. 19
ſunt. Et ſane vtrunq; præſtabit publicanus in hodierno Euangelio, orans ſupplex. Dñe, pro- Matt 4
picius eſto mihi peccatori. In quo offendimus humilitatẽ eſſe, quandã animi ac ſpũs mode- Marc. 1.
rationẽ, qua ita animus refrenaſ, ne immoderate tendat in excelſa, & quæ ſunt ſupra ſe, q̃ tũ
ſit, quando quis veriſſima ſui ipſius cognitione ſibi vileſcit, ſuũ ita in ſe defectũ conſiderãs, vt Genes. 18
oĩbus videatur merito ſua ſententia inferior ſecundũ modũ ſuũ. Vt Abraham, cum dixit: Lo-
quar ad dominũ meum, cum ſim puluis & cinis? Nihil ſibi omnino, ſed omnia deo aſcribẽs.
Et ſic homo vere humilis habet duo in ſe conſiderare. Primo, id quod eſt dei, vtpote, omne
quod pertinet ad ſalutis perfectionẽ. Et quod ſuũ, id eſt, quod hominis eſt, & eſt quicqd per-
tinet ad defectũ. Hinc Oſee. Perditio tua ex te Iſrael tantũ, ex me auxilium tuum. Et ſic humi- Osee. 13
lis homo ſe reuerenter deo ſubiicit, ac proximo propter deum.

G ¶Vnde tandẽ ex publicano humili colligimus, requiri ad verã humilitatẽ (Nã quæ fingitur hypocriſis eſt & deteſtanda ſuperbia, quæ & ex inſtigatione diabolica plerunq; etiã ſanctiſſimis & humillimis viris molitur ſe obtrudere, quare deus orandus eſt, ne diabolus ex humilitate tam pernicioſam faciat hypocriſim) Primo dei timorẽ, Quoniã quaſi indignus à longe ſtetit. Secundo pudorẽ, qa oculos ad cœlum eleuare noluit. Tertio dolorẽ de peccatis commiſſis, quoniã pectus ſuũ percuſſit. Quarto verã & purã confeſſionẽ de peccatis, quando clamauit: O deus, propitius eſto mihi peccatori. Quæ etiamnũ quatuor ſufficiunt ad remiſſionẽ
H peccatorũ. ¶Vnde demũ ſequitur veræ humilitatis ſignũ exterius eſſe. Primũ, verecundiã cordis & corporis, defixũ in terrã aſpectũ. Secundũ, rariloquiũ & in loquendo modeſtiam & manſuetudinẽ. Tertiũ, raritatẽ ridendi. Quartũ, morã loquẽdi vſq; ad interrogationẽ. Quintũ, credere & pronũtiare ſe eſſe cæteris viliorẽ, & ad oĩa indignũ. Sextũ, in duris & aſperis rebus patientiã & obedientiã. Septimũ, nõ adimpletionis propriæ volũtatis delectionẽ. Hęc autẽ ſigna in ſupbo nõ inuenies, niſi fortaſſis ficte, vti ſuperbi & ſubdoli hypocritæ faciũt. Id qd facile eſt videre in hodierno phariſæo ſupbo, q ſe iactauit & iuſtificauit, Alios accuſauit, & ſe eis ꝓtulit: deũ hoc pacto negans & cõtemnẽs, quũ nõ deo, ſed ſibi adſcripſerit bona, q̃ fecerat. Et ſic iuſtitia, quæ alioqui hominem approximat deo, accedente hypocriſi & ſuperbia, ad infimum deiicit hominem, & ad omnia cum detrimento humiliat. Vnde veriſſima ſubſequitur Chriſti ſententia. Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur. Quo etiam pacto quotquot vtilitates & laudes commemoratæ ſunt de humilitate, totidẽ incõmoda & vitia ſuperbia fouet. Contraria eñ ſemper oppoſita operantur.

¶HOMILIA LXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Marci. 7. Bene omnia fecit, & ſurdos fecit audire & mutos loqui, &c.

Dñica duodecima poſt octauas pentecoſtes.

QVIS non credat in hoc verborũ contextu, Bene omnia fecit, &c.
A turbam, quæ & ſurdum & mutum adduxit, curatumq; vidit, ſpiritu
ſancto inſtructam Chriſto plauſibiliter acclamaſſe? Quandoquidẽ
intellexerit eandem, tam vere, tam profunde, tamq; rationabiliter
B acclamaſſe. Sane tria expreſſerit ea ipſa turba omnibus magnopere
notanda & credenda. ¶Primo, quia acclamauit Chriſtum omnia
feciſſe, ipſum perinde confitetur eum eſſe, de quo ſcriptum eſt: Om- Johan. 1.
nia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil. Et aliàs. Quo- Roma. 11
niam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt omnia. Deum ergo hiſce
verbis Chriſtum eſſe confeſſa eſt, à quo omnia facta ſunt & per ip-
ſum, teſtantibus hoc paſſim ſcripturis. In libro enim Geneſeos ſcribitur. In principio creauit Genes. 1.
deus cœlũ & terram. Et Dauid: Initio tu domine terram fundaſti, & opera manuũ tuarũ ſunt Psal. 101.
cœli. Et paulo ante. Verbo domini cœli firmati ſunt, & ſpũ oris eius omnis virtus eorum. Et Psalm. 32
idem rurſus: Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, ſpes eius in domino deo ipſius, qui fecit cœ- Psal. 145
lum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt. Et Paulus. In ipſo, inquit, condita ſunt vniuer- Coloss. 1.
ſa in cœlis & in terra, viſibilia & inuiſibilia. Inde, inquam, patet ſine Chriſto deo nihil plane
eſſe factum, & eundẽ cũ patre omnia fuiſſe operatũ. Id quod ipſemet teſtatur. Vſq; modo, in-
C quiens, pater meus operatur & ego operor. ¶Secundo, eadẽ turba Chriſtũ nõ modo fateť Johan. 5
vti deũ verũ omnia feciſſe, ſed bene feciſſe oĩa, Quod certe ad neminem mortaliũ, ſed ſolum-
modo in deum cõpetit. Id quod ſcriptura adfirmat. Viditq; deus cuncta, quæ fecerat, & erant Genes. 1.

valde bona. Hinc rectè ait & alia ſcriptura ad deum. Oĩa in mẽſura, & numero, & ponde
Sapiæ.11 Pſal.103. re diſpoſuiſti. Et propheta. Quã magnificata ſunt opera tua dñe, oĩa in ſapiẽtia feciſti. Et
Sapiæ.11 rurſus alia ſcriptura. Diligis oĩa q̃ ſunt, & nihil eoꝝ odiſti, quæ feciſti, Nec eñ odiẽs aliq̃d
cõſtituiſti aut feciſti. Et ſanè nõ potuit nõ oĩa bene & ſapiẽter facere, qui optimus eſt, ideoq́
Coloſſ.2. ſapiẽtiſſimus: nempe, in quo (vt apl̃us ſcribit) ſunt omẽs theſauri ſapientiæ & ſciæ atq; bo-
nitatis. Igitur verè & iuxta ſcripturaꝝ teſtimonia, rectè de Chriſto hodie clamauit & p̃di-
cauit populus, Oĩa bñ fecit. ¶ Nec obſtat dicere, Nõ rectè omnia & bñ à deo facta neq; D
nũc fieri, quũ videmus tã in oĩbus omnia cõfuſa, & adeo nihil ſibi cõſtare, vt & Eccleſia-
Eccl.8.9 ſtes hoc ipſum oĩm, quæ ſub ſole fiunt, eſſe peſſimũ dixerit, q̃a eadẽ cũctis eueniãt, ſiquidẽ
vniuerſa æquè eueniãt iuſto & impio, bono & malo, mũdo & immundo, immolãti victimas
& ſacrificia cõtẽnenti. Sic bonus ſic & pc̃tor, vt periurus ita q̃ verũ deierat. Vñ & corda filio-
rũ oĩm implent malitia & cõtemptu in vita ſua, & poſt hæc ad inferos deducentur.

¶ Equidẽ quatenus humana ratio patit̃ reſpõdendũ arbitror. Nihil eoꝝ neq; male neq; E
inſipiẽter neq; irrationabiliter fieri, ſed oĩa apud deũ in gloriã ſuã & propter aliquã fieri
rationẽ, quæ tñ nos iuſte latet, nec aliq̃ modo nobis p̃ſcrutãda, q̃ ſoli deo pateat. Vñ Eccle-
Eccle.8 ſiaſtes inq̃t. Omne q̃d voluerit. ſ. deus, faciet, & ſermo illius poteſtate plenus eſt. Nec ei di-
cere quiſquã põt, quare ita facis? Et idẽ paulopoſt. Et intellexi, q̃d oĩm operꝝ dei, nullã poſ
ſit homo inuenire rationẽ eoꝝ, quæ fiunt ſub ſole, & quãto plus laborauerit ad quærendũ,
tãto minus inueniat. Hoc eſt inter alia nõ minimũ, q̃d apoſtolum ad Romanos exclamare
Roma.11. coegit. O altitudo diuitiaꝝ ſapientiæ & ſcientiæ dei, quã incõprehenſibilia ſunt iudicia e-
ius, & inueſtigabiles viæ eius. Quis eñ cognouit ſenſum dñi, aut q̃s conſiliarius eius fuit?
1.Cor.2 Et ad Corinthios idẽ. Quis eñ cognouit ſenſum dñi, aut q̃s inſtruxit eũ? Qui igit̃ talia vi-
dent & cõſiderant p̃inde atq; male & inordinate euenire, nunq̃ dicãt cũ inſipiẽtibus apd̃
prophetã. Nõ videbit dñs, nec intelliget deus Iacob: Nimiꝝ, q̃bus reſpõdet propheta. In-
Pſal.93 telligite inſipiẽtes in populo, & ſtulti aliqñ ſapite. Qui plantauit aurẽ non audiet, aut q̃ fin-
xit oculũ nõ cõſiderat? Qui corripit gẽtes nõ arguet, aut q̃ docet hominẽ ſciẽtiam? Dñs ſcit
cogitatões hoĩm, q̃m vanæ ſunt. ¶ Cæteꝝ q̃a paucis añ diebus plura hoc de negotio, di- F
ſputamus, nõ eſt q̃d hic aliud addã, quã credi oportere deũ, oĩa bñ & ſapienter feciſſe, Nec
obſtare, q̃d tãta ſint in mũdo mala, tãta cõfuſio: ſiquidẽ accreſcẽte & iperante nequitia, vir
tus nõ ſolũ præmiis careat, ſed ſceleratoꝝ pedibus calcat̃ & pœnas luit. Sanè puto vel

¶ Primo reſpõdendũ, procedere fortaſſis rationẽ, ſi Chr̃m ad p̃ſentis tẽporis bonũ coli- G
mus, ſed hic tẽpus laboris, ibi p̃miationis, vbi nullũ malũ manebit ipunitũ, nec aliq̃d bonũ
Roma.2. irremuneratũ. Deus eñ (vt Paulus teſtat̃) in die iræ & reuelatõis iuſti iudicii reddet vnicui-
1.Cor.5. q; ſc̃dm op̃a eius. Et alias, eodẽ teſte, Oẽs eñ nos manifeſtari oportet añ tribunal Chr̃i,
Apoca.22 vt referat vnuſq; propria corporis prout geſſit, ſiue bonũ ſiue malũ. Et deus ait in Apoca
lypſi. Ecce venio cito, & merces mea mecũ ẽ, reddere vnicuiq; ſc̃dm opera ſua.

Roma.8 ¶ Secũdo, inquã, Nihil planè in veritate bonis euenire mali, nec malis boni: Qñq̃dẽ diligẽ- H
tibus deũ, oĩa in bonũ cooperẽtur, q̃s nihil ſeparat à deo, nec fames, nec nuditas, nec gladi-
us. Hinc oĩa ſunt deo cõmittẽda, qui in ſuã gloriã, noſtrãq; ſalutẽ, pro ſua iuſtitia & ſapiẽtia
diſponere põt oĩa, etiã ex malo elicere bonũ. In oĩbus igit̃ noſtris tã proſperis q̃ aduerſis,
cũ Iob dicẽdũ eſt. Dñs dedit, dñs abſtulit, ſicut dño placuit, ita factũ eſt, ſit nomẽ dñi bñdi-
ctum. In oĩbus iis nõ peccauit Iob labiis ſuis, neq; ſtultũ quid cõtra deũ loquutus eſt. Si hoc
Iob.1 ip̃m Iob, quẽ tñ ſcriptura fuiſſe teſtat̃ ſimplicẽ & rectũ, deũq; timentẽ, & à malo recedẽtem
q̃d ipſi faciemus? Hinc cõcludẽdũ erit, deũ oĩa bñ feciſſe. Quo etiã verbo vel ¶ Tertio I
innuit nõ ſufficere bona p̃ ſe facere, vtpote op̃a moraliter & ſc̃dm naturã bona, cuiuſmodi
ſunt ieiunare, orare, legere, prædicare, hocq; genus alia, ſed & neceſſum eſt, vt bene. i. recta
piaq; intẽtione fiant, q̃ ſanè modo fiũt, qñ dei adiutoriũ poſtulat̃, & qñ humana gloria ne-
gligit̃. Sic Chr̃s hodie nobis in exẽplũ in cœlũ ſuſpexit, ſuũq; opus bonũ, q̃a mutũ eundẽq;
Coloſſ.3. ſurdũ curarat enarrari p̃hibuit. Quapropter apl̃us inq̃t. Om̃e q̃dcumq; facitis in verbo aut
in opere, oĩa in noĩe dñi noſtri Ieſu Chr̃i facite, gratias agẽtes deo & p̃ri p̃ ipſum. Sic q̃ ſi-
niſtra intẽtione dei verbũ vel ſanctiſſimũ prædicãt, bonũ vtiq; faciũt ſed nõ bñ, quia faciunt
in pc̃tõ, ſibi in p̃ditionẽ & aliis in errorẽ magis, queadmodũ pleriq; hactenus factitarunt, q̃s
aperto Paulus taxat. Quidã, inquiẽs, & p̃pter inuidiã & cõtentionẽ, q̃dam aũt & p̃pter bo
Philip.1 nã voluntatẽ, Chr̃m p̃dicãt. Quidã ex charitate, ſciẽtes, q̃m in defenſione Euãgelii poſitus
ſum. Quidã aũt ex cõtentõe Chr̃m annuntiãt nõ ſyncere, exiſtimantes preſſurã ſe ſuſcitare
vinculis meis. Qui talia agũt, vel ſanctiſſimis verbis vtẽtes, male faciũt, q̃s Chr̃s noĩat ope-
Math.7 rarios iniquitatis, qui etſi aliqñ ad Chr̃m dicẽt. Dñe domine, nonne in noĩe tuo propheta-
uimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo virtutes multas fecimus? Atta-
men Chr̃s reſpõdebit. Quia nunq̃ noui vos. Diſcedite à me oẽs, qui operamini iniquitatẽ.
Sic etiamnũ male faciũt, qui optima dei verba nõ pio aĩo audiunt, ſed inſidioſe, cuiuſmodi
ſuſpicor

Digitized by Google

ſuſpicor multos fuiſſe hactenus: Nimirũ, quod Chriſtus ait: Per terram bonã, in quã ſemẽ ce- Matt. 5
cidit, ſignificari eos, q in corde bono & optimo audientes, verbũ retinent, & fructũ afferunt
in patientia. Ita nimirũ & hypocritæ vtcunq; bona faciunt, tamẽ male faciũt, q nihil merẽtur Matt. 6
qui ſuã in vana gloria mercedem recipiunt. Phariſæus enĩ licet ieiunarat, decimasq; de oĩbus, Lucæ. 18
quæ poſſederat (quod vtiq; bonũ erat) dederat, iuſtificatus tñ nõ fuit. Sic profecto q vel odio
vel inſidijs vel propter cõtentionẽ, vel propter hypocriſim, vel propter quæſtũ, vel propter
aliũ hoc genus adfectũ, aut dei verbũ (quod optimũ eſt) audiunt, aut pdicant, aut ieiunant, aut
alia bona per ſe operanť, malefaciũt, & ſe damnant: quandoquidẽ nihil boni bene factũ ſit, ni-
K ſi quod in dei gloriã, & cõmunẽ vtilitatem factũ eſt, adeoq; vero, rectoq; corde. ¶Nec in-
terim nos mouẽt verba ſancta, qbus illi oretenus perinde atq; ſancti vtuntur: quippe, q hiſce
verbis ſuis nequitijs & iniquitatibus, quas occulto corde ad tẽpus fouẽt, ptextũ faciũt & colo- Vergil.
rẽ, pverſe rhetoricãtes, q nugis vera, vti Vergilianus ille Synon, miſcẽt, vt veriſimilia inſidio- 2. Aene.
ſius ſtruant. Sic alias dæmoniũ, in Chriſtũ ſacras allegat ſcripturas. Sic Caiphas prophetizat: Matt. 4
Melius eſt, vt vnus moriať, q̃ tota gens pereat. Sic Iudas: Quid (exclamat) pditio hæc? Potuiſ- Marci. 3
ſet enĩ hoc vngentũ venũdari, & dari pauperibus. Sic multi hoc genus alij aliquãdo ſanctis ac Iohan. ii.
pulchris verbis, loquuti ſunt & ſuaſerũt, q a tñ ſiniſtro adfectu, nõ modo nihil profuerunt, ſed Mat. 26
& ſibi æternã perditionẽ acquiſiuerũt: Quandoquidẽ nõ omnis (ait Chrũs) qui dicit mihi, do Mar. 14
mine, dñe, intrabit in regnũ cœlorum, ſed qui facit voluntatẽ patris mei, qui in cœlis ẽ. Qua- Matt. 7
re Paulus monet, vt quodcunq; facimus, ex animo. ſ. bono operemur, ſicut dño & nõ hoĩbus Coloſſ. 3
ſciẽtes q à dño accepturi ſumus retributionẽ hæreditatis. Hoĩbus aũt operať, q nõ in primis
in dei Opt. Max. gloriã, neq; in oĩm dũtaxat, ſed in ſuã operať vtilitatẽ, & q ſiniſtro agit.

L ¶Id quod Chrũs hodie ſerio prohibet, docẽs. ¶Primo, vt & ipſi cõfiteamur, deũ omnia
feciſſe. ¶Secundo, omnia bene feciſſe. ¶Tertio, vt in virtutibus nõ gloriemur, ſed in cru Galat. 6
ce & humiliatione, ſicut Paulus inquit: Mihi abſit gloriari, niſi in cruce dñi. ¶Quarto, vt no
ſtras virtutes, nolimus manifeſtari alijs, niſi qñ eas agnouerimus ſine ſupbia noſtra, in dei glo
M riã, proximorũq; vtilitatẽ ceſſuras. ¶Quinto, ne deſideremus applauſus & laudes ab ijs, q-
bus benefacimus. ¶Sexto, ne ſimus ingrati ijs, q nobis benefecerunt, verũ, vt q̃ nobis cõtu-
lerunt beneficia, ipſis etiã inuitis pdicemus. Si enĩ hoc ipſum fecerũt, qbus pceptũ erat ne face
rent, quãto magis ipſi illud facere debemus, qbus pceptũ eſt, vt dei gloriã & proximorũ ĩ nos
beneficia annuntiemus? ¶Septimo, vt nõ modo curemus facere bona opa, & dicere bona
verba, ſed & ea bona opera & verba operari & dicere ſolũmodo in dei gloriã, nihil inde pro-
priæ, vanæq; gloriæ atq; vtilitatis expoſtulãtes. Id q̃d hodie Chrũs exẽplo nos pdocuit, ac in
muto, quẽ loqui fecit, aperte cõmonſtrauit. Dicit enĩ Euãgeliſta, illũ apertis auribus & ſoluto
N linguæ vinculo, recte deinceps fuiſſe loquutũ. ¶Recte aũt loquitur, q per ſermonẽ à cordis
ſimplicitate nõ deuiat aut obliquat, veluti cũ quis lingua vtitur ad orationẽ, ad proximi ædi-
ficationẽ & informationẽ, ad dei laudẽ, & deniq; nõ aliter q̃ rei veritas expoſtulat, nõ vnum Eſaię. 29
proferẽs, aliud corde gerẽs, de quo dñs. Populus hic labijs me honorat, cor autẽ eorũ longe eſt Matt. 15
à me: Ita nimirũ Satanas in angelũ lucis ſe aliquoties transformare ſolet. Sic tñ non fecit mu- 2. Cor. 11
tus, à domino Chriſto curatus, qui recte loquutus eſt, nec idem ſurdus, qui & recte audiuit, vn
de ſequuta eſt vox turbæ applauſibilis. Bene omnia fecit, & ſurdos fecit audire, & mutos lo-
qui. O vtinam (licet enĩ nunc ſpiritualem ſequi ſenſum) & ſurdi nunc ac muti iam demũ au-
dientes & loquentes, recte audirent & loquerentur. At qui fuerunt ſurdi? Qui aures dei ver-
ba audiendi non habuerunt nec audire voluerunt, qui dicebant ſe nunquam antea in eccleſia Pſal. lviij
dei verbum audijſſe. De quibus propheta: Furor illis ſecundũ ſimilitudinem ſerpentis, ſicut
aſpidis ſurdæ, & obturantis aures ſuas. Qui vero muti? Qui ſe aiunt nuper prohibitos fuiſſe,
nec potuiſſe loqui dei verbũ, nec ſciuiſſe, quanq̃ ex dei mãdato loqui debuerint, de qbus pro- Eſaię. 56
pheta: Speculatores eius cæci oẽs, neſcierunt vniuerſi, canes muti nõ valẽtes latrare. Cuiuſmo
di hauddubie fuere pleriq; principes & plati tam eccleſiaſtici, q̃ ſeculares, multiq; prædicato-
res, q vel ob peccata vel delicta vel proprio aliquo cõmodo aut vano timore ducti, veritatem Eſaię. 58
ſubticuerũt, nec clamarũt, populo ſcelera denũtiantes. Illi aũt oẽs, qui ſe iã demũ per ſpiritũ ia
ctant illuſtratos, ſeq; tandẽ factos eſſe audiẽtes & loquẽtes, vtinã oſtenderẽt, teſtarẽturq; ſe à
Chriſto factos eſſe audientes & loquẽtes, quales vtiq; ſe arguerẽt, vbi recte audirẽt, loqueren
turq;, nec aliud dicerent, & aliud corde occultarẽt, aliorum non quæ ſua ſunt, & in primis dei 1. Cor. 10
honorem quærerẽt, verbum dei in corde bono & optimo audirent, retinerent, ac fructum Mat. 15
afferrent in patientia, Et qui prædicarent, loquerentur recte, non aliter q̃ rei veritas in ſe ha- Philip. 1.
bet, non prædicarent, vt apoſtolus conqueritur, ad contentionẽ, ad quæſtũ, ad vanã gloriam
ad auaritiã, in iram, vindictam & odium, ad complacentiam hominũ, & hoc genus modo
alio. Quo modo vereor nuper & in hunc vſq; diem multos dei verbũ audire & loqui: nimirũ, 2. Cor. 11
eo ipſo dei verbo ad oẽs inſidias, iniquitatesq; nequiter abutẽtes. Haud ſane dæmonũ diſſiles,
q ſe ĩ angelos lucis trãsformãt, venenũ miſero popello ſub mellis ſpecie ppinãtes: ij certe ſunt

Iacobi.1 muti & ſurdi, nõ recte loquẽtes nec recte audiẽtes, qui auditores verbi ſunt nõ operatores, omnia in puerſam partẽ ex ira & ſuperbia interpretãtes & audiẽtes, adeoq́ nõ recte loquẽtes, vt ſi quiſpiam putet Chriſtũ ita loquutũ fuiſſe aut docuiſſe, Chriſtum adfirmem nõ modo male ſed peſſime loquutũ & docuiſſe: nempe, qui nobis ad oẽm malitiã & inobedientiã nõ obſcure anſam & viam dediſſet. Id q̃d nephas ſit cõtra ſanctiſſimum noſtrum ſaluatorẽ vel tantillum cogitare, qui hodie totius populi & eoꝝ, qui ab eo curati ſunt, teſtimonio approbatur recte omnia feciſſe. Qui vtinã & ipſe nos omnes faciat recte ſuũ verbum audire & loqui, vt & ipſe, inquã, nos propter peccata nr̃a mutos & ſurdos viſitare dignetur, qui tãgit & ſanat, & verbo poteſt omnia, vt audientes & loquentes, nunq̃ ab obedientia & laude diuina ceſſemus, magnalia eius indies magis atq́ magis prædicemus, dicentes. Omnia bñ fecit. Qui & nos ſurdos & mutos audire & loqui fecit.

HOMILIA LXV, DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Lucæ decimo. Vade & tu fac ſimiliter. &c.

Dominica. xiij. poſt octauas penthecoſtes.

VERBA ſunt præceptiua Chri Ieſu ad legiſperitũ, quis ſuus eſſet proximus interrogantẽ, quibus illi p̃cepit, vt citra morã & nõ tantum verbo ſed facto ipſo iiſdẽ rebus ſuccurrat proximo, quibus ipſe Samaritanus vulnerato à latronibus ſubuenit. Quæ quidẽ verba, vt ſalutariter intelligant, videndum erit hic, quis noſter ſit proximus, & quibus ille Samaritanus remedijs vulnerato ſuppetias tulit. A

¶ Et ſanè quũ Samaritanus cuſtodẽ ſignificet ac ſonet, in neminẽ id vocula rectius cõpetit, q̃ in Chriſtũ, in quem & tota inſignis illa Euãgelij huius parabola quadrat. Ille eñ vere is eſt cuſtos peruigil ac fidelis, de quo propheta. Ecce non dormitabit neq; dormiet, qui cuſtodit Iſrael. Et niſi ille cuſtodierit ciuitatem, fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. Hic, inquam, cuſtos noſter, de excelſo ſancto ſuo, de cœlo in terrã adſpiciens, vidit hominẽ, id eſt, Adam, & in eo totum genus humanũ à Hieruſalẽ, id eſt, à paradyſo. i. à ciuitate pacis & lætitiæ, vbi prius homo erat, deſcendere, miſeꝝ per peccatũ ſuperbiæ & inobediẽtiæ, in Hiericho, id ẽ, ad Lunã, id eſt, in hunc mundũ caducũ & mortalem, qui certe ſeneſcit & occidit, vt luna, & tranſibit, & omnis cũ eo cõcupiſcẽtia. Hic, inquã, cuſtos videns hoiem ex paradyſo in hanc lachrymaꝝ vallem ꝓpter peccata deſcẽdere, & incidere in latrones, id eſt, in angelos noctis & tenebraꝝ, & in inſidias diaboloꝝ, ab eiſq́ deſpoliatũ, id eſt, dignitate ſuæ cõditiõis exutũ, & creatoris ſui non quidẽ imagine, ſed ſola ſimilitudine nudatũ, & plagis impoſitis ſemiuiuum relictũ (Homo eñ ſemiuiuus, motũ habet vitalem, id eſt arbitriũ liberũ vulneratũ: nẽpe, qui ad æternã vitam, quã perdiderat, redire nõ ſufficiebat, ideoq́ iacebat, quia vires ſibi propriæ ad reſurgendũ nõ ſufficiebãt, vt ſe ſanandũ medicum. i. deũ, requireret) Et p̃terire eadem via ſacerdotem, id eſt, Aaronẽ, ſimiliterq́ Leuitam, id eſt Moyſen, Et neutrũ, nec illum ſacrificio, nec hũc lege veteri homini vulnerato ſuccurrere potuiſſe. Itẽq́ neq; ſacerdotẽ, id eſt, legẽ, qua ſacerdotiũ & ſacrificia ſunt inſtituta, Neq; leuitam, id eſt prophetaꝝ vaticinia humano gñi auxilium deferre poſſe. Ipſe, inquã, Samaritanus Chriſtus, videns hominẽ vſq; ad mortẽ vulneratũ, appropinquauit ſua gratia, motus miſericordia alligauit vulnera eius. i. baptiſmo peccata remittẽs, infundẽs oleum, ſpem pœnitẽtię, & vinũ, id ẽ, terrorem mortis æternæ ac inferoꝝ doloris, & ĩponens illũ in iumentũ ſuũ, id eſt, ſup carnẽ ſuã, iuxta Eſaiã, q̃ñ ipſe verè labores noſtros portauit, & duxit illũ in ſtabulũ, id ẽ, in p̃ſentem eccleſiam, & curã eius egit, ſicut bonus & fidelis medicus. Et altera die. ſ. reſurrectionis, protulit duos denarios, id ẽ, duo teſtamẽta, & dedit ſtabulario. i. diuo Petro & alijs ap̃lis & eoꝝ ſucceſſoribus, q̃bus aperuit ſenſum, vt intelligerẽt ſcripturas veteris ac noui teſtamenti. Et ait. Curã illius habe. ſ. corpis & animę. Paſce, inquiẽs ad Petrũ, oues meas. Et q̃dcunq́ ſuperogaueris. ſ. p̃ceptis meis. ſ. cõſilia ſuperaddendo & cũ ſubditis & fidelibus laborãdo, reddã tibi: nempe q̃d deus reddet vnicuiq́ ſc̃dm opera eius, q̃ñ venturus eſt in nouiſſimo iudicio, veniet eñ, queadmodũ viderũt eũ aſcendere cœlũ. Vnde licet colligere Chr̃m Ieſum ſeruatorẽ nr̃m, proximũ eſſe noſtrũ tã gratia q̃ natura. Gratia quidẽ, q̃ñ ipſe humanũ genus, q̃d à latronibus. i. dæmonibus fuit ſauciatũ, curauit, ergaq́ ip̃m miſericordiã exhibuit, medicinã ſacramentoꝝ præſtitit, & in paradiſi ſtabulũ tranſportauit: quippe, q ouem perditam ex centũ in deſerto vagantẽ ad ouile retulit, Fuit & ſanè Chriſtus nobis proximus natura penè quũ abſq; peccato factus ſit nobis ſimilis, ex homine natus, vti homo educatus, ſemetipſum exinaniuit, formã ſerui accipiens, in ſimilitudinẽ hominũ factus, & habitu inuẽtus vt homo Qui aũt hodie magis noſter eſſe proximus probat gratia quã natura, quũ & alias dixerit, eã ſibi eſſe

Marginal references: Pſal.120. Pſal.126. Pſal.101. Geneſ.3. 1.Iohan.2. Leuit.1.2. Heb.5. Exod.2.3 per totũ. Luce.24. Actor.2.3. Eſaiæ 53. Matt.9. Marci.2. Luce.24. Iohan.21. Roma.2. Apoca.22. Actoꝝ.1. Lucæ.15. Philip.2. B

ſibi eſſe matrẽ, eoſq́; ſibi eſſe fratres, qui facerẽt voluntatẽ dei, qui deniq; verbum dei audi- Matt. 12
unt & faciunt. Sic & in hodierno Euangelio nobis eũ ſignificat eſſe proximũ, non quem co Marci. 3
gnatio ſed quẽ miſericordia facit proximũ, quia miſericordia eſt ſecundũ naturam, nec eſt Lucæ. 8
quicquam magis ſecundũ naturã, ꝗ̃ naturæ cõſortem iuuare.

C ¶ Et ſanè ex Chriſti verbis intelligimus eũ eſſe proximũ, cui vel exhibendũ eſt miſericor
diæ officiũ ſi indiget, & exhibendũ eẽt ſi indigeret. Vnde ſequit̃, illũ ꝙ̊q; noſtrũ eẽ proximũ
à quo nobis viciſſim eſt exhibẽdũ miſericordiæ officiũ. Proximi em̃ nomẽ ad aliq̊d ẽſt, nec
quiſquã eẽ proximus, niſi proximo, ꝓt. Nullũ aũt exceptũ eſſe, cui miſericordiæ deneget̃ of-
ficiũ, quis nõ videat, quũ hodie Samaritanus Iudæo longe alieno cõditione & ꝓfeſſiõe mi-
ſericordiã exhibuerit? Quãdo & Chr̃s dixerit. Bñfacite ĳs, qui vos oderũt. Et Paulus. Ergo Matt. 5
dũ tempus habemus, operemur bonũ ad oẽs, maximè ad domeſticos fidei. Nec immerito, Galath. 6
quũ idipm Chr̃s hodie legiſperito & vnicuiq; mortaliũ hiſce verbis p̃ceperit, inquiens.

D ¶ Vade & tu fac ſimiliter, id eſt, bñfac ꝓximo & dilige eũ ſicut teip̃m, quẽadmodũ ille Sa
E maritanus vulnerato Iudæo fecit. ¶ Primo, inq̃t, Vade & tu, Imperat quidẽ in p̃ſenti tẽ-
pore, ad inſtruendũ nos, ne ſimus tardi ad bñfaciendũ, ſed cito bñfaciamus. Id q̊d alias dñs Iohan. 9.
ſatis aperto demõſtrat. Me, inquiẽs, oportet operari opa eius, qui miſit me, donec dies eſt.
Venit nox qñ nemo poterit operari. Ita & Paulus ait. Dũ tẽpus habemus operemur bonũ Galath. 6
F ad oẽs, maximè aũt ad domeſticos fidei. ¶ Secũdo, vt proximũ facto ipſo iuuemus & di-
ligamus, dicit em̃, fac. Id q̊d affirmat Iohãnes. Filioli mei, inquiẽs, nõ diligamus verbo, neq; 1. Iohã. 3.
lingua, ſed opere & veritate. Diligere aũt proximũ ſicut nos, qd aliud eſt ꝗ̃ qđ alibi à Chr̃o Matt. 7
dictũ eſt, vt oĩa ꝗ̃ nobis fieri ab alĳs volumus, idẽ & ipſis nos faciamus? Hinc & Tobias di Lucæ. 6
xit, ad filiũ ſuũ. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquãdo alteri facias. Quid vero no Tobiæ. 4
bis alĳs & proximo fieri debemus velle, & qd nos ipſis facere debemus, hodie Chr̃s docet

G ¶ Tertio, quũ præcipit, nos proximo debere facere, q̊d Samaritanus fecit. i. à nobis ſubue
niendũ eſſe ꝓximo, ĳſdẽ rebus & modis, q̄bus Samaritanus ſubuenit. Quibus, inquã, rebus?
Vino, inquã, & oleo, iumẽto, adductione in ſtabulũ curioſa, duobus ad ſtabulariũ denarĳs,
H vt hũc bñ curet. ¶ Certe ſi ꝓximus nr̃ humana paupertate & infirmitare eſt vulneratus, Roma. 12
iubemus huius pauptati vinũ infundere. i. largiri cibũ & potũ, iuxta illud Pauli. Si eſurierit Matt. 25
inimicus tuus, ciba illũ, ſi ſitit, potũ da illi. Sic Chr̃us dicet ad nos. Eſuriui, & dediſtis mihi
mãducare, ſitiui, & dediſtis mihi potũ. Infundere debemus & oleũ. i. mitem quãdã in pie-
tate cõſolationẽ, quę oleo ſignificat̃, qm̃ mollire oleũ ſolet. Hinc Dauid. Molliti ſunt ſermo Pſal. 54
nes eius ſup oleũ. Cõſolandi ſunt ergo proximi nr̃i pauperes, vt pauptatẽ & infirmitatem
in patiẽtia ſufferãt. Sic etem̃ bonus ille Tobias q̊tidie pergebat p cognationẽ ſuã, & cõſola- Tobiæ 1
batur eos, diuidebatq́; vnicuiq; prout poterat de facultatibus ſuis. Eſuriẽtes alebat, nudiſq́;
veſtimẽta p̃bebat, & mortuis atq; occiſis ſepulturã ſolicitus exhibebat. Eſt & idẽ proximus
ſup iumẽtum ſuſcipiẽdus. i. in humilitate, ꝗ̃ in iumẽto notat̃. Id q̊d ſapiẽs teſtat̃, inquiens.
Igitur humiliemur cũ patientia vt iumentũ. Illumq́; iubemur ducere in ſtabulũ. i. domum Eccle. 3
noſtrã, vt inibi hoſpitetur cõmendeturq́; ſtabulario. i. familiæ domeſticæ, vt aliqñ Chr̃us
dicat. Hoſpes erã, & collegiſtis me. Quod certè Iob ſanctus fecit, inquiẽs. Foris non manſit Mat. 25
peregrinus, oſtiũ meum viatori patuit. Denturq́; ſtabulario duo denarĳ. i. duo charitatis Iob. 31
pręcepta, vt ſic habeat promiſſionẽ vitæ tam p̃ſentis ꝗ̃ futuræ, quã deus miſericordibus ꝓ-
miſit, inquiẽs. Beati miſericordes, qm̃ ipſi miſericordiã conſequent̃. Et alias ſcriptura inq̃t. Matt. 5
Qui pronus eſt ad miſericordiã bñdicetur. Prouer. 22

I ¶ Habet & aliã myſticã parabola hodierna expoſitionẽ, vt vulneratus à latronibus ſit q-
libet pctõr, qui plagis. i. peccatis vulnerari dicitur, qm̃ ĳs naturæ humanæ integritas viola Rom. 5. 8
tur, quum p peccatũ (Paulo teſte) mors intrarit, & corpus propter peccatũ ſit mortuũ. Eſt
ergo ille peccator, proximus nr̃ ſuſcipiendus per miſericordiã, illiq́; infundendum vinum
cũ oleo, id eſt, adhibenda correctio cũ ſeueritate & pietate, vt ſit aliquod temperamentum,
ita, vt neq; multa aſperitate exulceret̃, neq; nimia benignitate ſoluatur, iuxta illud Chr̃i. Si Matt. 18
peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eũ inter te, & ip̃m ſolũ. Et ſi pœnitentiã egerit, Luc. xvij.
dimitte illi. Sic & apl̃us ait. Fratres ſi p̃occupatus fuerit homo aliq̊ delicto, vos, qui ſpirita- Galath. 6
les eſtis, hunc inſtruite in ſpũ lenitatis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Eſt & is tan-
dem ad ſtabulum, id eſt, eccleſiam reducendus ad ſtabularium, id eſt, doctorem, duoq́; dan
di denarĳ, id eſt, ſcripturæ duoꝝ teſtamentorum, quæ imaginem in ſe habent æterni regis
expreſſam, quorum prætio vulnera noſtra curantur, inde & prophetæ pendent & lex vbi
hæc eſt vnica ſcriptura, quæ (vt Paulus ait) diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendum, ad 2. Tim. 3
arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo dei, ad
omne opus bonum inſtructus. Horum igitur teſtamentorum doctrinæ peccatori, pro-
ximo ſunt tradendę, & ſi quid illis fuerit ſupererogatum, dominus reditur[9] retribuet. Quid
autem ſupererogatur? Quicquid doctor ille in ea teſtamenta interpretanda contulerit 1. Cor. 7.

Digitized by Google

veluti Paulus, qui cum præceptum de virginitate non habuit, conſiliũ dedit. Reddet vtiq; dñs qđ debet vnicuiq; beato, cui eſt debitor: q̃niam ipſe eſt & eẽ debet fidelis & prudẽs diſpẽſator, quẽ cõſtituit dñs ſup familiã ſuã, vt det illi in tpe tritici menſurã. O verè beatus ille ſeruus, quẽ
Mat.24. cũ venerit dñs, inueniet ſic facientẽ. Verè dico vobis, q̃niã ſupra oĩa q̃ poſſidet, conſtituet eũ.
Lucæ.12. ¶Ille ergo eſt, q vnà cum Samaritano proximus eſt, q mĩam facit proximo, quo vocabulo k
venit omnis, qui exhibet nobis aliquam mĩam ſeu beneficentiam, & qui poteſt aliq̃d miſericordię opus exhibere. ¶Vnde diu multum'q; eſt quęſitũ: An magis obligemur proximo ex L
ſanguine, vtpote neceſſario alicui, q̃ alieno natura ſubuenire, quũ eadem & vna in vtroq; appareat ſuccurrẽdi ratio? Reſpondendũ puto ex rõnibus in Euangelio, oẽs nobis diligẽdos, illiſq; oĩbus eſſe beneficia impendenda, ſed inde nõ haberi, quo nõ plus vni, vtpote cõſanguineo q̃ alteri, vtpote alieno beneficiũ & citius ſit impendendũ. Succurrendũ igiť citius eſt cõſanguineo
Gala.6 pauperi q̃ extraneo inopi, q̃niam natura ſanguinis ipa illi quàm huic maiorẽ dilectiõis adfectũ tribuit, vnde beneficentia maior ſuboriť. Id qđ vnico verbo teſtať Apl'us, inquiens: Ergo dũ
Prouerb.27. tẽpus habemus, operemur bonũ ad omnes, maximè ad domeſticos fidei. Hinc prouerbiũ monet, amicum noſtrum, & patris noſtri amicum non eſſe dimittendũ. Propterea proximos noſtri ſeminis nõ deſpiciamus, ſi eos egere cognoſcimus, vt noſtris ſubueniamus, qbus pudor ẽ, ab aliis ſumptũ depoſcere, aut alicui ſubſidium poſtulare neceſſitati, nõ tamẽ vt illi ditiores eo fieri velint, q̃d nos poſſemus cõferre inopibus. Cauſa eñ præſtat, nõ gr̃a. Neq; eñ propterea nos dño dicauimus, vt noſtros diuites faciamus, ſed vt vitam nobis ppetuam fructu boni opis acqramus, & pcio miſeratõis peccata noſtra redimamus. Eapropter mĩa oĩbus eſt exhibenda ſcd̃m tamen fidem, cauſam, locũ, tempus, ritè diſtribuenda, ita vt primũ operemur circa domeſticos fidei. Grandis qdem culpa, ſi ſcientibus nobis fidelis egeat, ſi ſcimus eũ ſine ſumptu eſſe, fame laborare, ærumnam perpeti, q præſertim egere erubeſcit, ſi in cauſam ceciderit, aut captiuitatis ſuorum, aut calumniæ, & non adiuuemus, ſi ſit in carcere & pœnis & ſuppliciis propter debitum aliq̃d excruciet. ¶Ideoq; Samaritanus hodie mĩa motus vulnerato & M
ſpoliato remediis qbus debet, ſuccurrit, quem vt ſequamur Chr̃us admonet: Vade (inquiẽs) & tu fac ſi̾r. A cuius hortatu nemo excludiť, vl' quãliber pauper. Hinc ne qs cauſari poſſet, ſe paupertate prohiberi, vt hoſpitalis eſſe nõ poſſit, dñs alibi leuiſſimo exemplo occurrit, vt cali-
Mat.10 cem aquæ frigidæ toto aĩo porrigat, dicẽs: Et qcunq; potũ dederit vni ex minimis iſtis aquæ
Mar.9 Matt.21 frigidæ calicẽ tm̃ in noĩe diſcipuli. Amen dico vobis, non perdet mercedẽ ſuã. Frigidæ (inqt)
Marci.12 nõ calidæ, ne in calida pauptatis & penuriæ lignorũ occaſio q̃rereť. Sic alibi Chr̃us duo æra viduæ illius diuitũ muneribus prætulit, quia totũ illa q̃d habuit, cõtulit. Illi aũt ex abũdantia partem exiguam cõtulerunt. Adde & dñm nõ ad quãtitatem rei exhibitę, ſed ad piũ affectũ dantis reſpicere, imò apud eũ ſufficere in pauperibus bonã promptã'q; voluntatẽ, ſi defuerit facultas.
1.Cor.8. Non aũt in diuitibus in quibus (teſte Apoſtolo) ſi voluntas prompta eſt ſcd̃m id quod habet, non ſecundum id quod non habet, accepta eſt.

HOMILIA LXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. LVcæ.17. Surge, vade, Quia fides tua te ſaluum fecit. &c.

Dñica.xiiij. poſt octauas pentecoſtes.

QVAM MISERE PLERIQVE OMNES HOC SVO A
paradoxo: Fides ſola iuſtificat, imperitam multitudinem circũuenerint, pnicioſe'q; pdiderint, inde eſt euidẽter colligere, quod hæc ipſa multitudo (quæ vti ventus & aura inſtabilis eſt) eo paradoxo in tam deteſtandũ alicubi errorẽ deuenerit, vt tandẽ crediderit, nullis planè ad vitã æternã cõſequendã, aut ad deũ placandũ, opus eẽ neq; bonis per ſe opibus neq; virtutibus, at ſolã verbalẽ fidẽ, quã tamẽ fortaſſis vel neſciuit vel nõ habuit, ad ſalutẽ ſufficere: quũ tamẽ interim Chriſtus & Apoſtoli eius in ſexcẽtis penè locis ac millies moneãt ad bona opa & ad dei mandatorũ, quæ ſunt bona opa, obſeruantiã cohorteñť
Matt.19. Iaco.2 non quia iuſtificent, ſed quæ fidei ita debeant eẽ coniuncta, vt ſine ipſis fides perhibeatur eſſe mortua, id eſt, plane nulla: nempè, quæ ſi eſſet, p dilectionem opareť. Equidem cum viderẽ eo
Gala.5.6 errore inopem plebeculam ad tam animæ q̃ corpis & fortunæ interitũ peruẽturam imò deue-
Roma.13. niſſe, quippe quæ ſe ab omni bona virtuoſa'q; operatione ſolutam credẽs, non modo contra
Matt.22 omnem poteſtatem, quæ à Deo eſt, contra'q; proximũ, quem vt ſeipſum deberet diligere, licentioſior & ad omnẽ carnalem libertatem prona auida'q; redderet, ſed & deo ſuam authoritatem prorſus & quod dei eſſet ſolius auferret ſibi'q; totum adſcriberet, quo nullum maius ad vitã æternã conſequẽdam ſit impedimentũ. Iterũ atq; iterũ dixi vtrunq; male dicere, & eum, qui dicit, quod fides ſola iuſtificet, & eum qui dicit quod opera iuſtificent. Id quod tum pro

loco &

Digitized by Google

loco & tēpore ita oſtendi, vt plæriq; magis candori q̄ ingenio meo in ea re cōceſſerint: nē-
pe, qui proinde eā rem ad ſuū tps & locū à nobis latius diffuſiusq; declaratū iri viſi ſint, deſi
B derare. ¶Ego igit̃ ex hodierno Euāgelio nactus occaſionē vel ex themate meo.
C ¶Surge, vade, Quia fides tua te ſaluū fecit. Nihil plane grauabor illoꝝ deſiderio cōdeſcē-
dere, nec vel tantillū negauerim, q̄d ſemel adſirmaui, q didici à ſummo p̄ceptore nr̄o, ſer- Matt. 5
monē noſtrū debere eſſe, eſt eſt, & nō nō. Dico itaq; iterūq; altius repeto. Male quidē dici
à quopiam, fides mea me iuſtificat, bn̄ vero & recte, Sine fide nō iuſtificor. Nec recte dici.
Opera bona me iuſtificant, ſed recte quidem, adultus ſine bonis opibus nō iuſtificor. Ne-
go fidē & opera vel cōiuncta vel ſeorſum ſegregata iuſtificare, nō aūt negarim, vtriſq; eē
opus ad iuſtificationē. Siquidē ap̄lus dixerit. Sine fide ī poſſibile eſt placere deo. Et Chrūs Hebræ. 11
inter alia, Hoc fac, ait ad legiſperitum, & viues. Et paulopoſt. Vade & tu fac ſimiliter. Quo Luc. 10
certe verbo innuit nō ſufficere ad ſalutē ſolā fidē, nec itē fidē. Ipſe aūt dico nec vtraq; con-
iunctim ſufficere citra dei gratiā adeoq; ſine deo ipſo, & ſic vera etiā fides ſuopte nō iuſtifi-
cat: q̄ paradoxo cōtra ſupbos fiduciarios vtor, q adfirmo multū intereē in hoc ſermone in-
ter fides nos iuſtificat, & fide iuſtificamur, tm̄ ꝓfecto, quātū in hoc ſermone, Calamꝰ librū
ſcribit, & liber calamo ſcribit. Illud ꝓprie negauerim, hoc vero cōceſſerim, Et ſic vtriq;, q̄d
ſuū eſt, tribuo. Id q̄d vt planius fiat om̄ibus vel rudiuſculis, forte ꝓfuerit, qd fides ſit paucis
ſubijcere. Qd̄ qa multi vel errore vel ignorātia neglexerūt, ſecū alias in errorē & in ignorā-
tiam traxerūt, q tot & tāta de fide diſceptarūt digladiatiq; ſunt, quū interim nō docuerint,
D qd fides ſit, aut q̄ fides (eſt fides ſane multiplex) iuſtificet. ¶Principio igit̃ ſciendū velim,
fidei vocabulū ex Ethimologia recte Ciceronē definijſſe, eius q̄d dicit̃, veritatē: nēpe, quū
credimus, qa fiat, q̄d dictū eſt, fidē appellari. Hinc fidē (quā & ipſe iuſtitię fundamentū eſſe Cicero li. 1. off et li.
affirmat) eē dictoꝝ cōuentorūq; cōſtantiā & veritatē, Et cōſequēti mō fidē dici hoīs firmā 4. de repu.
eius, q̄d vel p̄terijſſe vel eē vel fore dicit̃, aſſenſionē, Hinc fidem accipere & fidē hr̄e, ē credi,
E quēadmodū à Theologis accipi ſolet, & in hodierno Euāgelio. ¶Fides tua te ſaluū fecit.
Ad quē ferme modū puto apoſtolū fidē breuiter & ſcite admodū definire, Sperandaꝝ reꝝ Hebræ. 11
ſubſtātiā, argumētū nō apparentiū: qn̄quidē fides hoc modo accipit̃ eſſe firma veritatis
nō viſæ, reiq; nō apparētis, nō ex rei euidētia, ſed ex autoritate diuina, adheſio, q̄ nō modo
rei eſt ſp̄ūalis, ſed & corporalis, quæ vel quālibet apud hoīem ardua & īpoſſibilis p fidē fieri
ſolet, Chr̄o vel ipſo teſte. Si, dicēte, potes credere, om̄ia poſſibilia ſunt credēti. Sic ap̄lus ait
antiq̄s patres, veteris teſtamēti p fidē teſtimoniū fuiſſe cōſequutos. Siqdē fide Enoch trāſ- Marci, 9
latū eē, ne videret mortē, & nō inuētus ſit, quia trāſtulerit eū dn̄s. Sic fide Noe, reſponſo ac Hebræ 11
cepto de ijs, q̄ adhuc nō videbātur, metuens aptauit Arcā in ſalutē domus ſuæ, & iuſtitiæ q̄ Geneſ. 5
per fidē eſt, hæres ē inſtitutus. Fide & ipſa Sara ſterilis virtutē in conceptōe ſeminis accepit Sapiæ. 4
etiam præter tēpus ætatis, qm̄ fidelē credidit eē eū, qui repromiſerat. Fide populus Iſraeli- Geneſ. 6
ticus tranſit mare rubrum, tanquam p aridam terrā, quod experti Aegyptij deuorati ſunt. Geneſ. 21
Sic fide diua virgo Maria, virginitate illeſa, Ieſum Chriſtū dei Max. filium mūdi redem- Exodi, 15
ptorē cōcepit & peperit, & ſunt in ea pfecta, quæ illi à domino p angelū ſunt dicta. Sic mu Lucæ. 1
lier alias à fluxu ſanguinis, quo duodecim annis laborarat, ſalua fuit facta à Chr̄o. Sic cæcis Matt. 9
duodecim fide p Chriſtum datus eſt viſus. Sic fide alibi mutus & à ſpiritu obſeſſus, fuit libe Marc. 5
ratus. Sic hodie leproſus à lepra fide eſt p Chriſtum curatus. Sic innumeri alij fide, id eſt, Lucæ. 8
firma & indubitata dei verbo, de re vel aſſequenda vel promiſſa, aſſenſione (Quid enim ali- Matt. 9
ud fides? niſi cōſtanter omni verbo dei adſentire?) nihil non eorum, quod ſe adepturos crē Marci, 7
diderunt, adepti ſunt. Adeo, quòd veriſſimè Chriſtus veritas ipſa dixerit. Propterea dico Marci, 9
vobis, omnia qua cunq; orantes petitis, credite, quia accipietis, & euenient vobis. Et ſi qs
crediderit, quia quodcunq; dixerit fiat, fiet ei. Quem ſequutus Iacobus. Si quis, inq̄t veſtrū Marci, 11
indiget ſapientia, poſtulet à deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabi- Iacobi, 1
tur ei. Poſtulet autem in fide nihil hæſitans. Sic nos omnes, qui credimus & in eius veræ fi-
dei ſignum & teſtimonium baptizati (teſte veritate) ſaluabimur. Non, inquā, tantum cor- Marc. 16
poraliter, ſed ſp̄ūaliter. i. iuſtificati vitam æternam habebimus.
F ¶De qua fide, qua ſaluabimur æternaliter, hactenus non parum multi variè & pnitioſe
& ita quidē confuſe diſputarunt, vt ne ipſi, quid hoc pacto fides ſit, intellexerunt, ſileo, q̄d
imperitam multitudinem, quam ſeducere non dubitarunt, pdocuiſſent. Quotus em̄ qsq;
ſit putas, qui plenè ſciat, qua fide ipſe iuſtificetur, id eſt, ita iuſtus fiat, vt vita æterna dignus
habeatur? At quæris, cuiuſmodi eſt ea fides? Eſt, inquam, firma in diuinam miſericordi-
am in Chriſto promiſſam, confidentia, id eſt, firma & indubitata, promiſſorio dei verbo,
aſſenſio: quemadmodum facile eſt colligere ex Petri verbis. Sed per gratiam domini Ieſu
Chriſti credimus ſaluari, quēadmodum & illi. Sed quæ ē illa, inquis, promiſſio & miſericor Actoꝝ 15
dia ꝓmiſſa? Qua nimiꝝ deus æternus promiſit, ſe velle eos oēs ſaluos & iuſtificatos. i. vita mart. 3. 17
æterna dignos, qui in ſuū credunt filiū vnigenitū Ieſum Chr̄m, in q̄ ſibi dilecto cōplacuit Marci. 1
Luc. 3. 5

Chriſto

Iohã.3 Chriſto apud Iohannem teſtante: Sic Deus dilexit mundũ, vt filium ſuum vnigenitũ daret, vt
1.Iohã.5 oĩs q credit in eũ non pereat, ſed habeat vitam æternam. Et Iohannes ait: Hęc ſcribo vobis, vt
1.Cor.2 ſciatis, qm̃ vitam habetis ęternam, q creditis in noĩe filij Dei. Vitam (inquam) ęternam habe-
Eſaię.64 ant in Chr̃m credentes, in qua (vt Apoſtolus poſt Prophetam ſcribit) hoc eſt, gaudij & boni,
Apo.7.21 qđ oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcendit, & vbi non eſt eſuries, neq; ſitis
Eſaiæ.25 amplius, neq; ſol, neq; ęſtus, neq; lachryma, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor vltra futurus. G

¶Hanc igiť ac tantam de vita ęterna ꝓmiſſionẽ, in Chr̃m Ieſum credẽtibus fide formata,
2.Petr 3 Deus (vt ait Petrus) dare non tardat, ſicut qdam arbitranť, ſed patienter agit ꝓpter nos, nolẽs
Roma.3 aliq̃s perire, ſed oẽs ad pœniam reuerti. Deus em̃ (inqt Paulus) fidelis & potẽs eſt, quæcũq; ꝓ-
Roma 1. miſit reddere, queadmodum qđ antea ꝑ Prophetas ſuos in filio ſuo ꝓmiſerat, reddidit ac ſer-
Lucæ.24 uauit. Miſit em̃ filiũ, quem in Propheta promiſerat: Miſit ſp̃m ſanctũ, quẽ promiſerat (vt ipſe
Acto.1 ait) Mitto promiſſum patris in vos: Reddidit munera gratiæ, quæ promiſerat. Hinc Petrus
2.Petr.1 ait: Pretioſa nobis promiſſa donauit. Sic etiamnũ non dubitemus, hanc ipſam de vita æterna promiſſionẽ, eum nobis ſeruaturũ. Nobis (inquam) q firma fide & fiducia credimus: nimirũ ꝑ eam fidem iuſtificati, id eſt, vita æterna digni.

¶Sed vltra quæris, cuiuſmodi eſt illa in Chr̃m fides, aut q̃modo in illum eſt credẽdum, vt ſit H
Gala.3 nobis iuſtificatoĩs fides, quam ab alijs toties ac tantoperè iactatam audiuimus. Nunq̃ vero intelleximus? quũ tamen (vt ex Paulo docuiſti) pollicitationẽ ſp̃us ꝑ fidem ipſam recipimus, & ipſa promiſſio ſolummodo ex fide Ieſu Chriſti deť credẽtibus. Obſecro igiť, quæ eſt iſta fides qua digni efficimur credentes tanta Dei Max. promiſſione?

¶Ea eſt (inquam) qua credimus Deũ patrẽ æternũ ſola miſericordia motũ propter nos, q I
propter peccata protoplaſti æternæ iræ eramus filij, in terram miſiſſe Ieſum Chriſtum filium
Ephe.2 ſuum vnigenitum, ſecum ad omnia eundem. Et quia ille ſua humanitate & paſſione agnus
Iohan.1 immaculatus pro nobis ſe tradiderit, ſineq; noſtris meritis peccata totius mundi tulerit & qui (inquam) traditus ſit propter delicta noſtra, & reſurrexit, aſcenditq; cœlos, vnde venerat, propter iuſtificationem noſtram. Hæc eſt illa vera fides, qua iuſtificamur, qua ſaluamur, qua vita
Iohã.3 æterna digni & Dei promiſſione efficimur, quàm qui non habet, peribit, & iam iudicatus eſt.
Roma.4 Hanc fidem Chriſtus in Euangelio vbiq; docuit, vnaq; cum eo Paulus, & alij eius Apoſtoli
Iohan.6 docuerunt, q aliàs, quũ Chr̃us hac de fide locutus multa fuiſſet, dixerũt. Et nos credimus, & co
Iohan.11 gnouimus, q͂a tu es Chr̃us, filius Dei. Et Martha hanc habuit fidẽ, exclamans. Vtiq; dñe: Ego
Mat.26 credidi, q͂a tu es Chr̃us, filius dei viui, q in hunc mundũ veniſti. Quam fidẽ & Petrus antea cõfeſſus ſupra modũ à Chr̃o fuit probatus & priuilegiatus. Hæc eſt illa Chr̃iana fides, quam eccleſia piè & vnanimiter atq; catholicè paucis verbis in ſymbolo ceu deinde pluribus in ſymbolo Nicæno, & tandẽ paulopluribus inſtar expoſitorijs verbis confiteť in ſymbolo Athanaſiano. Sine qua (inquam) fide, nemo vnq̃ vitam æternam habebit vľ quàmlibet moraliter bonus Nempè quæ illa ſit fides, qua & in qua, ex qua & ꝑ quam ſolam Deus ipſe ſolus Max. nos iuſtificat pinde atq; inſtrumẽto ad iuſtificationẽ in primis neceſſario, bona opa ſecũ neceſſario afferente. Hæc eſt illa (inquam) fides, ꝑ quã & qua (vti Paulus vbiq; teſtať) Deus hoĩem iuſtificat ſua interueniente gratia atq; miſericordia, non autẽ quæ iuſtificat, quo ſermonis contextu vti erroneo nolim quempiam vti, ſed dicẽdum velim, qua. ſ. fide, & in qua, & ex qua. ſ. fide, aut per quam fidẽ iuſtificamur. ſ. à Deo iuſtificatore ſolo & vnico.

¶Minimè autem dicendũ noſtra fides ſola iuſtificat, vel etiã ſine nota excluſionis, fides no- K
ſtra eſt, q̃ iuſtificat, qm̃ neuter contextus ſit ædificatorius aut verus.

¶Primo, qđ neutro horũ verborũ contextu ſancta ſcriptura (quatenus meminiſſe datur) & L
qdem non ſine cauſa, vtať, verũ quæ ſemp vtiť caſu inſtrumẽtali, non autem effectiuo, vtpote nominatiuo. Abſit igitur ſcripturam aliter vſurpemus quàm ab apoſtolis, ſp̃u ſancto doctore ſcripta ſit: maximè, quando ex ea vſurpatione, vt hic error apud rudiores irrepere poſſit. Id quod vtiq; ſanctæ literæ prouiderunt.

¶Scđo qđ nihil aliud q̃ deus miſericors iuſtificet, fide. ſ. ipã. Vnde ſcriptura: Dñs mortificat M
1.Reg.2 & viuificat, deducit ad inferos ac reducit. Et Aplus: Quoniamq dẽ (inqt) vnus eſt deus, q iuſti-
Roman.3 ficat circũciſionẽ ex fide, & pręputiũ ꝑ fidẽ. Et ꝓpheta: Iuxta eſt (ait) q iuſtificat me. Et paulò-
Eſaiæ.50 poſt: In ſciã ſua iuſtificabit ipẽ iuſtus, ſeruus meus multos, & iniq̃tates eorum ipſe portabit. Et
Eſaiæ 53 rurſum Apoſtolus. Prouidens autem ſcriptura, quia ex fide iuſtificat gentes deus.
Gala.3

¶Tertio, q͂a auferreť creatori & dareť creaturæ. ſ. fidei. Id qđ eſt contra euangeliũ, quo caue N
Mat.22 tur: Date deo, quæ ſunt dei. Et contra Paulũ, q ait: Reddite ergo oĩbus debita. Cui tributũ, tri-
Marci.12 butũ. Cui vectigal, vectigal. Cui timorem, timorem. Cui honorem, honorem. Sic & cui iuſti-
Lucæ.20 ficationem, iuſtificationem, quo certè alioqui modo ex fide nouum efficeretur idolum.
Roma.13

¶Quarto: Quoniam eo pacto contra iuſtitiam nobis aſcribimus quod noſtrum non eſt, O
ſed dei, quandoqdem fides noſtra non ſit omnino propria, quum omne datũ optimũ, & oĩe
Iaco.1. donum perfectum, à patre luminum deſcendat: Imò quũ non ſufficimus aliquid à nobis quaſi

ex no-

Digitized by Google

ex nobis cogitare,ſed ſufficiētia noſtra à deo ſit,certe neq; fides,q̄ donū dei eſt, noſtra eſt. 2. Cor.3
Quā ſi etiā accepimus,cur gloriamur,quaſi nō acceperimus? Deinde ſi fidē ex nobis nō ha Ephe. 2
bemus,q̄ in nobis eſt,qūo iuſtitia,q̄ dei ipſius eſt,ex nobis erit? Fidem aūt dei eſſe & ex deo 2. Cor. 5
ſingulariter arguūt apoſtoli orantes. Adauge nobis fidē. Et pater alias pueri cū lachrymis Luc 17
ad Ieſum exclamat. Credo dn̄e,adiuua incredulitatē meā. Hinc Chriſtus ad Iudæos de cre Marc.9
dendo in ſe adeoq; de fide loquens, ait, Propterea dixi vobis, quia nemo poteſt venire ad Iohan. 6
me,niſi fuerit ei datum à patre meo. Nec obſtat,dicere. Si res ita habet, fidē neq; habemus,
neq; habere poſſumus? Id quod negarim. Fidem em̄ gratia dei Opt. largitrice habemus,vt
quis habet,q̄d vel plantat vel rigat, q̄ ſanè pacto,neq;(vt ait ap̄lus)qui plantat neq; q rigat 1. Cor.3
P aliquid eſt,ſed qui dat incrementum deus. ¶Quinto ſermo,quo diceremus, fides noſtra
nos iuſtificat,loquenti ſuperbiam & hypocriſim ſuggerit,ſimiles nos reddens phariſæo in Luc.18
Euangelio qui etſi credidit & bona opera fecerat,quia tn̄ ſibi ſuiſq; viribus confidit operi-
buſq; ſuis,quaſi à ſe haberet & ipſam iuſtificationem factus ſuperbus minime fuit iuſtifica-
tus. Sic ſane faciunt,qui ſuperbius dicunt,fides noſtra nos iuſtificat:nimirū deo Opt. nihil
amplius ad ſuam iuſtificationē relinquentes,odio etiānū perſequētes, quos vidēt operibus
ſtudere,ludibrio quicquid operū externorū habētes,aliorum corda & conſcientias contra
Chriſti & eius apoſtolorum præceptum,veluti in cœleſtibus regnantes,iudicantes: Nimi Luc. 6
rum,apud ſemetipſos ſublimes,qui tn̄ interim peiores hypocritæ in ſpm̄ dei facti,q̄ ſunt ij 1. Cor. 4
qui iudicarūt ex opere. Faciunt em̄ & ipſi ex fide ſua opus, confidentes ſe nullius indigere, Eſaiæ. 14
ſed credendo ſuopte iure iuſtificari,adeoq; nihil deo attribuentes. Porro ſi (vt Paulus vere 1. Cor. 4
dicit)nō ſufficimus aliquid à nobis quaſi ex nobis cogitare,ſed ſufficientia noſtra à deo ſit, 2. Cor. 3
certe fatendum erit,nec fidem nec opera ſolum nobis ſed deo,qui ſemper adiutat conatus
nec ſuam negat poſtulanti humiliter gratiam,adſcribi ſimul oportere. Quum proinde ver
bales iſti Paulini & fiduciarij toties inclamitant,ſola fides nos iuſtificat, q̄d, obſecro,aliud
dicunt,q̄ ex ſeipſis ſuam eſſe iuſtificationem,nec re alia q̄ fide eſſe opus, habere quidē ſe in
ſua poteſtate,quo iuſti ſint,nimirū,omnem deo Max. poteſtatē auferentes, ſibi quæq; ven
dicantes,ad illud Luciferi adſpirātes: Ponam thronū meū in nubibus cœli, & ſimilis ero al Eſaie. 14
tiſſimo. Quo fit, vt etſi iuſtitia hominē approximet deo,ſi tn̄ adſumat ſuperbiam ad infimū
deijcit hominē. Id quod euidenter in phariſæo apud Lucam humiliato oſtenditur,qui ſibi Luc.18
non deo om̄ia adſcribebat,quo etiā pacto deum negabat: quod facere pariter arguunt,qui
tam glorioſe iactitant,fides noſtra non iuſtificat. Qui deniq; ſermo vel ideo intolerabilis
Q eſt. ¶Sexto,quod inde oīm bonorum operum ſuboriatur neglectus,quę tn̄ æquam per-
inde laudem merentur cū fide,quæ,quum per dilectionē operetur, ſine operibus eſt nulla Galath.5
planeq;(teſte Iacobo)mortua. Modo vide ſi bona opera ab homine ex iactantia fidei ver- Iacobi.2
balis negligant,quantus inde malorū cumulus? quādo certū ſit,propterea oēm negligi vir-
tutem,honeſtatem,ciuilitatemq;,deleri deniq; omnem ordinē & obedientiam,q̄d hacte-
nus ſatis ſuperq; ſumus experti. Quū præterea cōſtet omnino nō ſufficere ad ſalutē credere
ſolū,ſed credere & facere, Id quod Chriſtus vnico verbo probat apud legiſperitū. Hoc fac
R inquiens,& viues,qui vtiq; creditur crediſſe. ¶Septimo hic verborum cōtextus eſt er Luc.10
roneus. Fides noſtra nos iuſtificat,q̄niā adimit deo gratiam,ac innuit(ſed falſiſſime) iuſtifi
cationē noſtram ſine dei fieri miſericordia,ſed perinde illam in noſtra ſitam eſſe poteſtate
adeoq; in viribus noſtris & meritis. Id quod eſt contra apoſtolū ad Romanos ſcribentem.
Non volentis neque currentis,ſed miſerentis eſt dei;q alias dixit. Miſerebor cui miſer Roma. 9
tus ſum,& miſericordiam præſtabo,cui miſerebor. Adde & Chr̄m dixiſſe, Samaritanum Exodi.33
illum Euangelicū,quo Chr̄us ſignificatur,miſericordia motū hominē à latronibus deſpo- Luc.10
liatum curaſſe,id eſt,ſaluaſſe,nō vero,quod homo iſte meruiſſet aut fides ipſius. Vnde ſub-
S ſequens eſt. ¶Octauo hunc verborū contextum & propterea eē ſeductoriū, fides noſtra
nos iuſtificat,qm̄ quā nominat fidē,ea vel ideo nulla ſit,quia dei mīam(vt oſtenſum eſt)ex-
cludit,ſine qua fides eſſe non poteſt,quippe quando fides per miſericordiam perinde atq;
potiorem articulum definiatur,veluti antea aperuimus. Hinc cōſtat nullius vnquam homi
nis à Chriſto niſi eius fidem fuiſſe commēdatam & vti veram probatā,qui ſe ſuaq; omnia
cum humilitate diuinæ miſericordiæ credidit,quiq; credidit ſuā ſaluationem ex mera mi-
T ſericordia non ex fide ſua ſeu meritis habere. ¶Vnde clariſſime factū,vt qui tanta humi-
litate fidei omnia Chriſto adſcripſerunt,adeoq; ipſam ſaluationē, Chriſtus permotus illis
non ſolū reddidit,q̄d ipſorū eſſe videbat,verumetiā q̄d ſuū fuit,iuſſit & dixit eē illorū: quod
tn̄ illi,vt patet ex rationibus præfatis,vere & humiliter dicere nō potuerūt. Sic(vt ad oculū
omnia ædātur)quia humiliter mulier,quæ fluxū ſanguinis patiebat,dixit intra ſe. Si tetige Matt.9.
ro tm̄ veſtimētū eius,ſalua ero,à Chr̄o viciſſim meruit audire. Cōfide filia,fides tua te ſal- Marc.5
uam fecit. Sic,qa cæcus,q ſedebat ſecus viā,clamauit. Fili Dauid miſerere mei,meruit iten- Luc.7. Mat.20.
tidem à Chriſto audire. Fides tua te ſaluum fecit. Sic quia Maria Magdalena cum humili Marc.10
dilectio-

Digitized by Google

Lucæ.7 dilectione in Chri miſericordiam confidit,& ipſa meruit à Chro audire:Fides tua te ſaluam fe-
Lucæ.18 cit. Vade in pace.Sic quia publicanus ſolummodo in dei miſericordiam confiſus,dixit humi-
liter: Deus propitius eſto mihi pctõri (Chro teſte) domũ iuſtificatus abijt. Sic quũ in hodier-
no Euangelio mundatus ille ex decẽ leproſis,magna voce deũ magnificauit,& humiliter ce-
cidit in faciẽ ante pedes eius,grãs agens,id eſt,totam ſuam mundationem Chri miſericordiæ
Lucæ.7 aſcribens,& ipſe à Chro meruit audire.Surge vade,quia fides tua te ſaluum fecit.
¶Quo nimirũ ad oẽs verbo vnico Chrus ex ſua humilitate illud qđ ſuũ eſt, aliorũ eſſe dixit, V
& alijs adſcripſit, vtpote fides(inquiẽs)tua,quæ tñ hoĩs propriè non eſt,eam tñ illorũ eſſe di-
xit,& ſic p conſequens iuſtificationẽ,quæ ex fide manauit,quũ propriè tñ iuſtificatio eius fuit
Potuit(inquam) Chrus ad illos ſaluatos verè ex ſua innata clemẽtia dicere: Fides tua te ſaluũ
fecit,qđ tm̃ eſt dicere,qa credidiſti te abs me ſaluari poſſe,teq; tuã ſaluationẽ per meam miſe-
ricordiam certò impetraturũ:ideò te ſaluũ feci,& ſaluus à me factus es:nimirũ, tua fides in me
am omnipotẽtiam & miſericordiam cauſa fuit,&apud me pinde tuæ ſaluatõis inſtrumẽtum:
nemo tñ ex illis p Chrm ſaluatis, & ſine dei miſericordia & grã diuinæ derogatõe verè ac hu
militer dicere potuit:Fides mea me ſaluum faciet vel fecit, propter rõnes pauloante recitatas:
nec lectum eſt, eo ſermonis contextu vnquàm aliquem fuiſſe vſum.
1. Cor.15. ¶Imò in argumẽtum irrefragabile non ita eẽ dicẽdum. Paulus ait:Gratia ãt dei ſum id, qđ X
ſum.Et grã eius in me vacua non fuit,ſed abũdantius illis oĩbus laboraui,Non ego aũt, ſed grã
Ephe.2 dei mecũ.Non ſanè aſcribit fidei,qđ dei fuit eiuſq; gratiæ, nec ſibi, qđ dei erat. Ad qđ confir-
mandũ aliàs inqt:Gratia eñ ſaluati eſtis p fidẽ,& hoc non ex vobis. Dei eñ donũ eſt, non ex
opibus,vt ne qs glorieſ.Quid obſecro Paulus doctor ille gẽtium hoc irrefragabili dicto aliud
agit,q̃ qđ paradoxum adfirmat,non eẽ dicẽdum:Fides mea me ſaluũ fecit,ſed grã dei p fidem
me ſaluũ fecit.Nec itẽ eẽ dicẽdum,fides noſtra nos iuſtificat,aut ſaluat:qppe qđ inde oriaſ nõ
modo pnicioſa gloriatio,ſed falſo dicimus eẽ noſtrũ,qđ Dei eſt donũ? Sic ſane aptò Apoſto-
lus meas rõnes ſupra recẽſitas approbat,qbus adfirmauerim,nõ eẽ dicẽdum:Fides noſtra nos
iuſtificat:ſed quidẽ eẽ dicẽdum.Deus ſua grã & miſericordia nos,vł in fide, vł ex fide, vł fide,
vel p fidẽ(oẽs eñ hi locutiõis modi in vnũ coeunt ſenſum)iuſtificat & ſaluat:qñquidẽ illa pri-
or locutio à ſcripturis ſanctis ſit aliena,hæc poſterior vero ſcripturis ſit peculiaris & trita.Il-
la ſit falſa,hæc vera.Illa qđ creatoris eſt,creaturæ attribuit,hæc vero qđ ſuũ vniuſcuiuſq; ẽ,lar
giſ vnicuiq;.Illa contra iuſtitiam alteri rapit & nobis dat,hæc qđ alterius alteri,& qđ nr̃m eſt
nobis dat,illa ſupbię,hęc humilitatis plena.Illa oĩm bonarũ virtutũ & actionũ deſtructiua,hęc
earundẽ inſtauratiua,illa grę diuinæ & miſericordiæ iuſtificationẽ prorſus adimit,hæc vero
eandẽ rectè adijcit.Illa fidẽ,nullam noĩat fidẽ,hæc fidẽ,quæ eſt adſtruit,ne in nos iuſtè torq-
Titum.1. ri poſſit hoc Pauli dictum:Confitenſ noſſe Deum,factis autem negãt,cum ſint abominati in-
credibiles,& ad omne opus bonum reprobi.
¶Modo qs deinceps futurus ſit adeò rudis adeoq; puicax,q nolit noſtræ ſnię prorſus acce Y
dere,vtpote ad oĩa veridicis ſcripturis,naturæ,rõniq; oĩno conſonæ,alteramq; vti prorſus fal
ſam,erroneam,impiamq; reijcere? Et ad eos,q tam indoctè tamq; impiè,pnicioſeq; ad plebẽ
illam paupculam nunq̃ non inclamitarũt:Fides noſtra ſola nos iuſtificat. Et ex alia claſſe, opa
Mat.22 nos iuſtificant cũ Chro dicere? Nõnne ideo erratis,neſciẽtes ſcripturas neq; virtutẽ dei? Quos
Mar.12 vere diuus Petrus appellat indoctos & inſtabiles,q non modo quædam intellectu difficilia in
2.Pet.3 Eplis Pauli,ſed & cæteras ſcripturas ad ſuã ipſorũ pditionẽ deprauant. Id qđ hic manifeſte fa-
ctitarũt,Paulo adſcribẽtes,qđ Paulus nunq̃ dixit,ſed falſum eẽ ſatis vbiq; innuit.
¶Eapropter abſit,eo abutamur ſermone contra omnes ſcripturas contraq; omnem veri- Z
tatem,q hactenus oĩs fuit erroris,litigij,impietatiſq; fons & origo. Verum ſequamur qđ verũ
eſt Deo,qđ Dei eſt dantes,qđ fidei,fidei,& potius oĩa(vti decet)Deo Max.adſcribamus,in ne
gotio præſertim tam pericoloſo,& vnuſquiſq; noſtrum dicat.
¶Ego(oĩpotẽs Deus)opa in fidẽ,quam precor adiuues,in tuo cõſpectu faciam, iuſtus ſim &
nec ne,tuæ maieſtati cõmitto,ſiue p fidẽ ſiue p opa iuſtificare me volueris aut ſine illis,qđ vtrũ
q; potes,ſuſq; deq; facio.Potẽs nimirũ es,tuũ ẽ donũ & grã.Scio qdẽ me meis nihil viribus p̃-
ſtare poſſe,qđ pri⁹ nõ debeã & nihil habeã qđ nõ acceperĩ,dñs etẽ̃ es,potes qcqd vis, & qm̃
natura optimus es,nõ p̃t nõ eẽ optimũ,qcqd mecũ volueris aut feceris.Hęc certè orõ fidei ple
na,nõ poteſt eẽ non pia & fauorabilis,quæ tibi omnẽ adimit arrogantiã,& in Chrm transfert
omnẽ gloriam,ſimulq; fidutiam omnẽ,qua haud dubie vł in mẽte ſaltẽ vſus, quicũq; à Chro
ſaluatus eſt,ſibi dici audiuit.Surge,vade,fides tua te ſaluũ fecit,id eſt,quia tantam in me fidem
habuiſti,& firmiter in meam ſolius potẽtiam credidiſti,motus te ſaluũ feci. Nec ſane dubium
eſt,quin oĩs qui hac humili ad Deũ orõne vteſ,audiet ſibi demũ ab eodem dici.
¶Surge,vade,quia fides tua te ſaluũ fecit,quãuis ille humilitati innixus, neq; ſibi neq; fidei, ℞
ſed puræ Dei grã atq; miſericordiæ ſuam ſaluationẽ adſcribere debet. Et hoc quia feciſſe pu-
taſ hodie leproſus ille mundatus p fidẽ ſuam in humilitate ſaluatus eſt,reliqui vero quia à fide,
qua à

Digitized by Google

quæ à domino ſalutem & miſericordiam petierunt relapſi, & honorem deo non dederunt,
ſalutem indubie perdiderunt: nempe, qui ſuam mundationem non deo, ſed legi attribuerũt,
quorum proculdubio ſimiles fuere, qui hactenus iactabundi apud omnes clamitarunt. Fides
noſtra ſola nos iuſtificat, in quo quatenus errarunt ex ſupradictis eſt euidenter intelligere,
quibus velim additum iri, quæ aliàs diximus, quibus pro loco & tempore, alia, ſi hæc non ſuf-
fecerint, & quidem plura adijcere non grauabimur. Iſtis vero, qui ſibi velint per nos reſpon-
deri ad ea loca ſcripturarum, quibus dicitur, quod fides noſtra nos iuſtificat, reſpondeo. Me
nondum inuenire locum ſcripturæ, qui tale quid dicat, cæterum inuenire quidem, qui velit ſi
de nos iuſtificari.

HOMILIA LXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 6. Quærite primum regnum dei, & iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis, &c.

Dñica decimaquinta poſt octa. pentecoſtes.

A CONCLVSIO eſt eorum, quæ dicta ſunt, cõſumatiſſima, qua pri
mũ concludi intelligimus, duobus quempiã dominis ſeruire nõ de-
bere, quoniã nemo id cõmode facere poſſit. Cuius ratio ex contex-
tu colligitur, quũ certum ſit vel vnum ideo diligi, alterum vero con
tẽni. Sic apoſtolus alibi dicit: An quæro hominibus placere? Si ad-
huc hominibus placerẽ, Chriſti ſeruus non eſſem. Qui & aliàs ait: Gala. I.
Eũ qui cũ vxore eſt, eorũ eſſe ſolicitũ, quæ mundi ſunt, quomõ pla- I. Cor. 7
ceat vxori, ideoq́; eſſe diuiſum. Sic nemo (teſte eodẽ) militans deo,
implicat ſe negotijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe probauit. Hinc 2. Tim. 2
colligimus, de ijs Ieſum eſſe loquutũ, qbus ſimul ſeruiri nõ queat, quę
à ſe ſunt contraria, cuiuſmodi ſunt, deus & mammona: quo vocabulo Syriaco intelligunt di-
uitiæ vel diabolus, q vel propterea peſſe dicit diuitijs, quoniam per eas fallit hoĩes, non qa eas
B largiatur. ¶Secundo cõcluditur, ſuperfluã dũtaxat rerũ tẽporaliũ ſolicitudinẽ, & quidẽ ea-
tenus prohiberi, quatenus per eã conatus ad æternalia impeditur, id eſt, ne cura tẽporali ab
æternis retrahamur: Hinc Chriſtus ait: Primũ quærite regnũ dei. Et pinde dicere velit. Poſt-
ea vero & ea, q̃ corporis ſunt, nõ quidẽ tpe, ſed dignitate. Et ſic eſt primũ q̃rendũ ſpũale, tanq̃
bonũ, & poſterius tẽporale, tanq̃ neceſſariũ propter illud bonũ, ita vt ideo q̃ramus tẽporale,
vt habeamus regnũ dei, nõ econuerſo. Sic quidẽ nõnulli male ratiocinant ex hoc Euãgelio, om
nẽ vel ordinatã de rebus ad vitã neceſſarijs curã improbãtes, pinde atq; nemo laborare manu
debuerit, nec aliquo modo de corpore ſuſtẽtãdo eſſe ſolicitus. Id q̃d alioqui aduerſus Chriſtũ
eſſet, q & curã ſuis habere de neceſſarijs pmiſit, qñ Iudæ loculũ cõmiſit, vnde emeret, qbus vel Iohan. 13
ad diẽ feſtũ opus eſſet, vel q̃ egenis darent. Eſſet etiã nõ cõtra illud. In ſudore vultus tui, veſce-
ris pane tuo, donec reuertaris in terrã. Hinc Adã è paradiſo emiſſus eſt, vt terrã (de qua aſſum Geneſ. 3
ptus erat) operaret. Sic apſus ait, ſe laboraſſe & manibus eſſe operatũ: q & inquit. Si quis non
vult operari, non manducet. Quare & Martha à Chriſto, quoniã circa frequens miniſterium I. Cor. 4
C ſolicita plurimum eſſet, culpata non fuit. ¶Datur ergo intelligi ex noſtro themate, exq; to 2. Theſſ. 3
to Euangelio, in primis dei regnũ eſſe quærendũ, id eſt, ipſum Chriſtũ, qui aliàs dixit. Regnũ Lucæ. 10
dei intra vos venit. Quærẽda eſt, id eſt, vera ſalus inueſtigãda, quæ Chriſtus eſt, quoniã Ieſus Matt. 12
ſit ſaluator: quẽ tunc primũ quærimus, quum in ipſum (vt Petrus docet) omnẽ ſolicitudinem I. Petri. 5
proijcimus, cui de nobis cura eſt: quũ, inquã, omne quodcunq; fecerimus in verbo & opere
(ſecundũ Paulũ) omnia in eius nomine fecerimus, gratias agentes deo & patri p ipſum. Siue
ergo mãducemus, ſiue bibamus, ſiue aliud q̃d faciemus, omnia ad gloriã dei faciamus: & iure Coloſſ. 3
quidẽ, quoniã (eodẽ teſte) nemo noſtrũ ſibi viuit, & nemo ſibi morit, ſiue viuimus, dño viui- I. Cor. 10
mus, ſiue morimur, dñi ſumus. Et ſic toti ſimus in deo, q̃rentes tẽporalia ſimus, quaſi nõ quæ- Roma. 14
rentes, & vtentes hoc mundo ſimus, quaſi nõ vtentes, & poſſidentes, q̃ſi non poſſidentes. Ita I. Cor. 7
q̃dem vt prima cura ſit de deo & eius iuſtitia, deinde poſterior de rebus ad vitam hãc neceſſa-
D rijs, quas facile habebimus, vbi primũ dei regnũ quæſiuerimus. ¶Cæterũ, inq̃s, hoc ipſum
nõ dubito, Paulũ ſedulo feciſſe, q tñ ſe fame & ſiti laboraſſe cõqueritur, quomõ ergo dei pro-
miſſum inibi titubauit? Reſpõdeo, quũ legim⁹ apoſtolũ fame & ſiti laboraſſe, tñ dei promiſſa
E non titubaſſe, quandoquidem iſta ſint adiutoria. Medicus eñi ille, cui nos commiſimus, nouit 2. Cor. II.
quando apponat, & quando detrahat, ſicut nobis iudicat expedire. ¶Solent autem nobis Pſal. 144
deeſſe neceſſaria. Primo, vt exerceamur, & à deo per patientiam & conſtantiam examinati
confirmemur: ſiqdem (Paulo teſte) virtus in infirmitate perficitur. Ita apoſtoli ſiti aliquando 2. Cor. 12
& fame laborarunt. Secundo, q̃ propter pctã nr̃a demeremur: Siqdem (vt ſcriptura ait) ignis Eccle. 39
grando, fames & mors, oĩa hæc ad vindictã creata ſunt. Sic legimus in veteri teſtamento ple- Deute. 28

q runq;

Digitized by Google

runcꝙ peccata hoīm fame ſeriò punita fuiſſe. Hinc ſcriptura aliàs p Moyſen ei, q dei mandata
Hiere. 11 nō ſeruat, minat, inquiēs: Mittet dñs ſup te famē & eſuriē. Et p prophetā in eos, q peccarant,
deus ait: Iuuenes morient in gladio, filij & filiæ eoꝝ morient fame. Tertio, prouenit ex auari-
Eccleſi. 5 tia nſa, vt nobis ſolicitis, ne deficiāt neceſſaria, aliqñ ea deficiūt: quādoquidem inqt Eccleſia-
ſtes: Auarus nō implebit pecunia, & q ex diuitijs fructum nō capiet, cuius filius in ſumma erit
egeſtate. Quarto, qm̄ qui ſuperflua q̄rimus, recte aliqñ neceſſarijs caremus. Hinc Paulus ad Ti
1. Tim. 6 motheū: Habētes aūt alimēta & q̄bus tegamur, his cōtenti ſimus. Nā q volunt diuites fieri,
Hebræ. 13 incidunt in tentationē & laqueū diaboli. Idē ad Hebræos: Sint mores ſine auaritia, cōtenti p̄-
ſentibus. Hæc ille: Vnde videm⁹ pleroſcꝙ amiſiſſe, q̄ habebāt, quū ſuperflue alia q̄rebāt. Quin
Lucæ 15 to, qm̄ plerūꝙ tēporalibus rebus abutimur, iuſtū eſt vt hæ nobis aliqñ ad neceſſitatē tollantur
Ephes. 5 Sic filius prodigus, qm̄ paternā ſubſtantiā male dilapidarat, adeo egere cœpit, vt nutriri deſi
1. The. 2. 5 deraret ex ſiliquis porcoꝝ. Sexto, qm̄ deo pro collatis bñficijs ingrati ſumus. Hinc apl's vbi-
Pſalm. 115 cꝙ & ſemp monet gr̄as agere pro oībus. Et propheta ait. Quid retribuā dño pro oībus, q̄ retri
Eſaiæ. 14 buit mihi? Et ſane ingratitudo inuiſa deo, ſemp eſt à deo vindicata. Id quod patet in lucifero
Gene. 3 & Adamo, & Iuda Iſcariothe. Septimo, q̄a deo diffidimus, & in eū nō firmā ponimus fiduciā:
opinantes, bona ipſa tēporalia nobis à deo quaſi ex debito tribui. Id falſum eſſe, ipſe aliquoti-
es oſtendit, ſe eſſe eoꝝ dominū ea nobis ſubtrahens. ¶ Prohibet ideoꝙ dñs maxime hic ſo- F
licitudinē diffidentiæ, cū ait. Quāto magis vos modicæ fidei? Siquidē ſuperflua ſolicitudo ne
ceſſarioꝝ ex defectu fidei procedat, quā quidem fidē ſi firmā haberemus, regnū dei & iuſtitiā
eius, his rebus terrenis ita anteponeremus, vt eas propter illas q̄reremus, certe hæ pro loco &
tempore omnes adijcerent ſine vllo impedimēto, quū nuperrime oſtendimus, nihil eoꝝ no-
bis deū negatuꝝ, quæ promiſit: Promiſit aūt nobis ſe datuꝝ corporis quoꝙ nutrimenta, ſi ei
firmiter confidamus: nimirum per prophetam inquiens. Iacta cogitatum tuū in domino, &
Pſal. 54 ipſe te enutriet. Et aliàs: Non vidi iuſtū derelictum, nec ſemen eius quærens panem. Quam fi-
Pſal. 36 dem, vt facilius habeamus, Christus hodie multiphariam perſuadere conatur. Non eīm dicit:
Quia nouit deus veſter, ſed, quia nouit pater veſter, vt in maiorem ſpem adducat nos. Si eīm
pater eſt, non claudet filijs miſericordiæ viſcera, & largiri vult, & quia cœleſtis, poteſt. Si au-
tem poteſt & vult, ſine dubio donabit, quod ad ſalutē expedit, modo vere ſimus in ipſum fir-
miter credentes, illiꝙ omnia attribuentes, qui non modo nos, ſi hoc fecerimus, per fidem no
ſtram temporalibus neceſſarijs certo eſt, ſed & æternis iuſtificaturus, animaduertens ſibi à no
bis omnia, non autē, neꝙ fidei, neꝙ virtuti noſtræ adſcribi. Id quod eſt vere credere, crede-
re, nihil nobis ex meritis noſtris, ſed ex illius ſola in nos pietate & miſericordia totum quod
datur, communicari. Hinc (vt proxime multis oſtendimus) male credunt, qui ſuperbius dicūt
Fides noſtra nos iuſtificat, Sed recte credunt, humiliter dicentes. Deus miſericors, per fidem
noſtram, ſua nos gratia & miſericordia iuſtificat: quanq̄ apud eruditiores huiuſmodi ſermo
fortaſſis poſſet ſuſtineri, vt ſit. Fides noſtra iuſtificat .ſ. inſtrumentaliter, non autem effecti-
ue. Sed quid iſthuc? Tutius igitur dixeris, ſecundū ea, quæ nuper retulimus, ſolū eſſe deum, q
per fidem ſua nos gratia & miſericordia iuſtificat. Quærendū igitur primum eſt regnum dei
& iuſtitia eius, &c. ¶ Regnū quidē dei, regnū Chriſti, adeoꝙ ipſe Chriſtus, iuſtitia eius, Iu- G
ſtitia nouæ legis (quæ duplex eſt) operum vna, quam imitando Chriſtū, & mandata eius im-
plendo, adſequimur, qua opus eſt perinde atꝙ via ad quærēdum regnum dei. Sane ille dei iu-
ſtitiam quærit, qui in omnibus agendis vel dimittendis ſolicite requirit, vtrū ſic agere vel di-
mittere ſit conforme vel difforme Chriſti doctrinæ, & ſecundū hoc agit vel ab actione deſi-
Matth 5 ſtit. De qua iuſtitia Chrūs ait. Amen dico vobis, niſi abundauerit iuſtitia veſtra plus q̄ ſcriba-
rū & phariſæoꝝ, non intrabitis in regnū cœloꝝ. Et alibi: Si vis ingredi vitam, ſerua manda-
Matt. 19 ta. Et aliàs: Hoc fac & viues. Altera eſt fidei, qua à deo iuſtificamur, de qua nuper ad longum
Lucæ. 10 diſputauimus, & eſt iuſtitia hæc gratiæ, quæ fidem conſummatā ſequitur, vt bona opera vir-
tus. Hæc, inquam, chariſſimi illa habitus. Hæc vt lux de ſurſum adueniens, omnia purificans
omnia pandens & ornans: Illa vt pulcher thalamus luci ſuſcipiendæ paratus, vt pulchrior fi-
at, vt decor eius appareat, & omnis eius perficiatur ornatus. Hæc igitur conſumens & perfi-
ciens, illa præparans & incipiens. Porrò regni dei & iuſtitiæ eius ſolicitudo nō torquet, ſed ſo
latur, Non excæcat, ſed illuminat, Non corrūpit, ſed viuificat, credit, ſperat, amat. Qua qui te
1. Petri. 5 netur, nihil prorſus de terrenis rebus ſolicitus eſt, ſed iuxta Petri præceptum, humilians ſe ſub
potenti dei manu, omnē ſolicitudinē ſuam proijcit in eū, qm̄ ipſi cura de eo eſt, qui dat abun-
de, hanc ſolam habentibus curā, quæcunꝙ ſunt neceſſaria, tum corpori, tum animæ.

¶ HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ. 7. Noli flere, &c.

Dñica decimaſexta poſt octa. penteceſtes.

Hiſce

A HISCE duobus Ieſu Chriſti verbis duo plane Chriſtus arguit. Pri-
mo, ſe verũ eſſe deum, naturæq; dominum atq; creatorem, qui, vt Matt. 8
aliàs, vẽtis, hic fletui, q homini naturalis eſt, ĩperat, vt deſinat. Noli, Marc. 4
inquiẽs ad viduam pauperculam, flere, Non quia vt flere deſinas in Lucæ. 8
tua ſit poteſtate, verum, quia deſinas impero. Et hoc quidem non
ſine cauſa, quoniam cito conſolaberis, ſic deſine flere eũ quaſi mor- Iohan. xi.
tuum, quem mox viuum reſurgere videbis. Qui eñ in me credit,
etiam ſi mortuus fuerit, viuet, quoniã reſurrectio ſum & vita. Ideo
noli flere, perinde omni ſpe reſuſcitationis deſtituta, ſed bene ha-
beas, & noli flere de filij tui morte, paulopoſt reſuſcitandi. Non, in-
quam, noli flere, quaſi idipſum impium ſit, & naturæ contrarium, deflere mortuum. Sane non
aliud (vt ait Plinius) tam naturæ ſpontaneum, quàm flere, quum vni animantium luctus ſit da- Pli. lib. 17
tus: quandoquidem natus iaceat manibus, pedibusq; deuinctus, flens, qui nudus in nuda hu- in prologo
mo natali die abijcitur ad vagitus ſtatim & ploratum. Sic & multo magis deflere mortem al-
terius, maximeq; amici, natura humani eſt affectus, qui liber eſt, nec ab vllo cogi poteſt. Illeq;
ipſe affectus, tam non eſt reprehendendus, vt in ipſo vera ad defunctos arguatur pietas, me-
rus amor, & ante actæ vitæ teſtimoniũ, in quo non ſpectatur quid velit is, qui defletur, & cui
honos exhibetur, ſed quid meritus ſit, non quid alij dandum putent, ſed quid quiſq; datum ve
lit. Nihil eñ efficatius eſt aut aptius ad colendam defunctorum memoriam, quàm is in fletu
humani animi affectus: Nimirum, à ſanctiſſimis hominibus minime alienus.

B ¶Hinc ſciptura quoq; ait. Fili in mortuũ produc lachrymas, & quaſi dira paſſus incipe plo- Eccle. 38
rare, & fac luctũ ſecundum meritum eius. Sic Moyſen vita defunctum vniuerſa multitudo Deut. vl.
tricenos luxit dies, diutius luctura (vt credere eſt) niſi mos gentis obſtitiſſet, & quem ſepeli-
uit in valle terræ Moab contra Phegor, & non cognouit homo ſepulchrũ eius vſq; in præ- Gene. vl.
ſentem diem. Sic Ioſeph cernens patrẽ ſuum Iacob, ruit ſuper faciẽ patris, flens & deoſculans
eũ, præcepitq; ſeruis ſuis medicis, vt aromatibus condirent patrẽ. Quibus iuſſa explentibus,
tranſierunt quadraginta dies: quandoquidẽ is mos erat cadauerum conditorum, fleuitq; eum
Aegyptus ſeptuaginta diebus, finitoq; planctu, ſepeliuit corpus in ſpelunca duplici, quã eme
rat Abrahã cũ agro in poſſeſſionẽ ſepulchri, celebrauitq; exequias planctu vehemẽti dies ſe-
ptẽ. Sic & oĩs multitudo videns occubuiſſe Aaronẽ, fleuit ſuper eo triginta diebus per cũctas Nume. 20
familias ſuas. Sic Dauid cũ omni populo, ſciſſis veſtimẽtis, ſaccis indutus ante exequias Ab- 2 Regũ. 3
ner planxit. Sic idẽ Dauid, cũ oĩbus ſuis ſeruis filiũ ſuũ Amon multis diebus luxit. Sic & Sa- 2. Reg. 13
muelẽ omnis Iſrael planxit. Sic etiãnum Iudæi quondã Saulis cadauer publico luctu in parte
Galaaditanæ terræ, ieiunio ſeptẽ dierũ omnis ſexus & ætatis indicto, planxit. Sic in nouo q̃q; 1. Reg. vl.
teſtamẽto Martha & Maria fratrẽ ſuũ defunctũ fleuerunt. Idẽ quoq; fecerunt Maria Magda Iohan. xi.
lene & altera Maria, defuncto Ieſu Chriſto, ſedentes cõtra ſepulchrũ, quum illius corpus Io- Matt. 27
ſeph ab Arimathia in ſyndone munda inuoluiſſet, illudq; poſuiſſet in monumento ſuo nouo Marc. 15
C quod exciderat in petra. Sic hodie vidua filiũ defunctũ deflet. ¶Vnde primũ erroris cõuin- Lucæ. 23
cunt & mendacij, q aiunt mortuos nullo pacto eſſe plangẽdos, nec aliquo proinde mœrore Iohan. 19
adfici: Nimirũ freti (vt adlegant) authoritate Hieremiæ dicẽtis: Nolite flere mortuũ, neq; lu- Hiere. 22
geatis ſuper eũ fletu. Itẽq; p̃cipua authoritate Pauli, ſcribẽtis. Nolumus aũt vos ignorare fra- 1. Theſſ. 4
tres de dormientibus, vt nõ cõtriſtemini, ſicut & cæteri q ſpem nõ habent. Sane ſciendũ, Hie-
remiã nequaq̃ prohibere, ne vllũ mortuũ defleamus in vniuerſum, ſed noluit immoderatius
fleri mortuũ Ioacham Ioſiæ filiũ in Aegypto defunctũ: Nẽpe, quod eius mors non tã eſſet Iu-
dæis lamẽtabilis q̃ aliorũ triũ ſequentiũ regũ: Loquitur eñ de multis regibus, quorũ mors fuit
ſatis ſuperq; calamitoſa, inter quos Sedechias, q exoculatus in Babylonẽ ductus fuit, ibiq; de-
functus. Cuius etiã tẽpore captiuitatis, templũ fuit cõbuſtũ cũ ciuitate, populusq; partim oc
ciſus, partim captiuatus, ideoq; eundẽ regẽ Sedechiã propter immenſam calamitatẽ præci-
pit deflendum. Plangite, inquiens, eum, qui egreditur, quia nõ reuertetur vltra, nec videbit
terrã natiuitatis ſuæ. Sic conſtat prophetã minime prohibere, ne mortẽ alterius defleamus,
ſed monere, eũ parcius deflendũ, cuius mors fuerit facilior & honeſtior, & magis ſecundũ na
turã, ſicuti amarius eſſe de eius morte dolendũ, qui maioris doloris cauſam habuit, vti hodie
in filio defuncto viduæ, q mater vidua erat filio vnico orbata. Ad Paulũ recte reſpondebis, 1. Theſ. 4
ipſum prohibere Theſſalonicenſibus, ne ipſi mortuos perinde atq; nunq̃ ſurrecturos deflerẽt
queadmodũ gentes, q̃, cũ ſint infideles, reſurrectionẽ nõ credũt, ideoq; ſupra modũ, & quidẽ
deſperatè mortuos ſuos deflent. Sic aũt Chriſtiani nõ dolent de mortuis, ſed pietatis tantum-
modo adfectu permoti plangẽt. Id q̃d & ſcripturis & naturæ cõſonũ eſt, vti paulo ſupra oſtẽ
dimus. Quod & Paulus ad Corinthios apertò ſcribit. Debemus vtiq; iuxta ap̃lm de mortuis 1. Cor. 15
D eſſe flentes, tanq̃ non flentes, id eſt, eos mòderate deflere. ¶Et hoc primo, quod qui mo- 1. Cor. 7
ritur, diuinam ſequitur voluntatem, cui non eſt reluctandum, qua fortaſſis ille mortuus eſt,

Iob.1. ne malus in hoc mundo redderet. Sic iuſte quis dicet pro cõſolatione cũ Iob. Dñs dedit, dñs
Pſal. 94 abſtulit, ſicut dño placuit, ita factũ eſt, ſit nomẽ dñi bñdictũ. ¶Secũdo, quod iuſtũ eſt, vt de- E
us repetat, quod ſuum eſt. Ipſius aũt ſumus omnes, quoniam ipſe fecit nos, & non ipſi nos.
Geneſ. 2 ¶Tertio, quod ad mortem omnes tenemur, & ſic neceſſum eſt mortis debitum ſoluere. F
Hebræ. 9 Hinc ſcriptura. Quacunq; die comederitis ex eo, morte moriemini. Hinc Paulus. Statutũ eſt
omnibus hominibus ſemel mori. ¶Quarto, quod dñs nouit, an magis expedierit viuere q̃ G
Philip. 1. mori, ideoq; illius voluntati eſt cõmittendum. Sic ille Paulum (licet is mori vellet) diutius vi-
Tobiæ. 3 uere voluit, in profectum Philippenſium. Sic Tobias moriturus dixit. Et nunc dñe ſecũdum
voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi ſpiritum meum, Expedit enim mihi
Iob. 14 mori magis q̃ viuere. ¶Quinto, quod qui mortuus eſt, ab huius mundi aduerſitatibus, labo H
ribusq; liberatus eſt, in ſpe futuræ requiei. Homo eñ (inquit Iob) natus de muliere, breui vi-
Eccleſ. 2 uens tempore, repletur multis miſerijs, & nunq̃ in eodem ſtatu permanet. Sic & Eccleſiaſtes
ait: Cuncti dies eius ærumnis & doloribus pleni ſunt, nec per noctem mente requieſcit.

¶Sexto, quod fruſtra immoderate dolemus mortẽ, quum reuocari nequeat. Sic Dauid, au I
2. Reg. 12 dita morte filij ſui, ſurrexit ab afflictione & luctu, dicens: Cum adhuc viueret puer, ieiunaui,
& fleui, Dicebam enim. Quis ſcit, ſi forte donet mihi eum deus, & viuat: Nunc autem, qa mor
tuus eſt, quare ieiuno? Nunquid potero eum reuocare amplius? Ego vadam magis ad eum.

¶Septimo, quod immoderata pro defuncto triſtitia ex nimio planctu manans, vitæ noce- K
Eccleſ. 30 at. Multos enim (teſte ſcriptura) occidit triſtitia, & non eſt vtilitas in ea. Et ſicut tinea veſti-
Prouer. 15 mento, vermis ligno, ita triſtitia nocet cordi. Hinc rurſus. Conſolare propter triſtitiam, nec
Eccle. 38 dederis in triſtitia cor tuum, ſed repelle eam à te.

¶Octauo, ne videamur mortuo inuidere nimio fletu æternã beatitudinẽ, quã non niſi per L
Philip. 1. mortẽ ingredi poterit. Hinc Paulus ait: Et quid eligã, ignoro, coartor autẽ è duobus, deſide-
riũ habens diſſolui & eſſe cum Chriſto multo magis melius. ¶Nono, quoniã per mortem M
Iohan. 12 certa mortuo ſit in nouiſſimo die, vnà cum corpore reſurrectio. Sic Chriſtus inquit. Niſi gra
num frumenti cadens in terram mortuũ fuerit, ipſum ſolum manet. Et apoſtolus. Quod ſe-
1. Cor. 15 minas non viuificatur, niſi prius moriatur. Hinc Martha. Scio (inquit ad Ieſum) quia reſurget
Iohan. 11. in reſurrectione in nouiſſimo die. Sic etenim hæc ipſa reſurctio de planctu pro mortuo hoïe
1. Theſ. 4 maxima eſſe debuerit conſolatio, etiamnum apoſtolus ſolatur Theſſalonicenſes. Nolumus,
inquiens, vos ignorare fratres de dormientibus, vt non cõtriſtemini, ſicut & cæteri, qui ſpem
non habent. Si eñ credimus, q Ieſus mortuus eſt & reſurrexit, ita & deus eos, qui dormierũt
per Ieſum adducent cum eo. Itaq; conſolamini inuicem in verbis iſtis.

¶Ex ijs proinde inter alia colligimus, ſancte ac iuſte à nobis mortuos poſſe defleri, mode- N
rate tamen, propter cauſas memoratas. Plangendos, inquam eſſe, non modo vnum diem, ſed
& ſeptem, ſed & triginta, imò in die anniuerſario, vt pauloante ex ſcripturis patuit. Vnde ec-
cleſia catholica inducta rite inſtituit, de mortuis primum diem mortis, itemq; ſeptimũ & tri-
geſimum, imò & anniuerſarium ſuo more celebrari, contra eos, qui contentioſe idipſum re-
cte fieri inficiantur. ¶Qui & deinceps perperam negant, honorifice ſepeliri mortuos, cu- O
rari de ſepultura, nec referri quo quis loco ſepeliatur: quum plane refragetur ipſis hodiernũ
Euangelium, & ſcripturæ ſuperius adcitæ, quibus vel pompoſior ſepulturæ ratio admittitur:
Eccleſ. 38 Addiderim & maxime commendari officium ſepulturæ. Dicit quidem ſcriptura. Incipe plo
rare, & ſecundum iudicium contege corpus illius, & non deſpicias ſepulturam illius. Sic & ea-
Tobiæ. 1. dem ſcriptura commendat Tobiam, quod is vel contra edictum tyranni mortuos ſepelierit
qui & adeo de ſepultura curioſus, vt moriturus ad filium dixerit. Cum autem acceperit deus
Tobiæ. 4 animam meam, corpus meũ ſepeli. Cum autem & ipſa mater tua compleuerit tempus vitæ
ſuæ, ſepelias eam circa me. Tranſeo ſexcenta alia ſcripturæ loca, quibus maxima ſepulturæ ra
tio habetur. ¶Secundo ex hodierno Euangelio oſtenditur, magna Chriſti Ieſu in eam, quę P
mortuum filiũ, vnà cum tota hominum multitudine, defleuit, miſericordia & compaſſio.

¶Vnde primo colligitur, piè & iuſtè eos facere qui condolẽtes ordinatim cum de mortuo Q
ſepeliendo (vt moris eſt) eunt. Id quod etiam ex ſcripturis ſuperius arguit, contra ſchiſmati-
cos, q idipſum male negãt. ¶Secũdo, adeo etiam in funere deducẽdo non vituperari à ſcri- R
pturis, & cerimonias & pompas licitas, vt etiã inibi rectiſſimè agi poſſunt, quæ veræ ſunt pie
tatis, charitatis, lamẽtationisq; ſigna, vtpote veſtes lugubres, pulſus campanaꝝ, næniæ, cãde
læ ardẽtes, aqua bñdicta, qua funus aſpergitur, & thus, quo ipſum thurificat, hocq; genus alia,
quæ cuiuſdam ſunt pietatis atq; rei ſacræ argumẽta. Clãgor tintinabuloꝝ primũ inducit me-
moriam & certitudinẽ ipſius, q defunctus eſt, ab audiẽtibus cupiẽs ſubleuari pia pro ſe orati-
one apud deũ, ita vt dicãt. Deus ſis ei propitius. Deinde ſignificat ipſum in ea fide mortuum,
qua credit corpus ſuũ vere reſuſcitatũ iri, & animæ iteꝝ coniungi per clangorẽ tubæ, qua ar-
1. Theſ. 4 changelus mortuos ad iudicium tremẽda voce euocabit, qua audita, qui mortui ſunt in Chri
2. Reg. 14 ſto, reſurgẽt, teſte apoſtolo. Sic alias inſtruitur mulier, perinde mortuum luctura, quæ induit
veſte

veſte lugubri. Fuit em̃ & eſt hodie vulgaris apud omnes mos, vt tempore luctus nigris veſtibus induimur, ad oſtendendũ animi noſtri mœrorem, cui hic aptus traditur color. Sic & tempore deducendi alicuius funeris, in quo & nænijs antiqui vſi ſunt ad vehementem animi dolorem arguendum. Sic apud Ezechielem ſcribitur ſuper Tyro interitura. Et plorabunt te in amaritudine animæ ploratu amariſſimo, Et adſument ſuper te carmen lugubre, & plangent Ezec. 27
te. Et rurſus: Fili hominis, cane carmen lugubre ſuper multitudinẽ Aegypti. Sic & hodierno 32
tempore in deducendis funeribus canticis vtimur lugubribus, quibus & mortuum hominem dolemus, & pro eius, noſtraq́ꝫ ſalute deum oramus, eidemq́ꝫ gratias agimus. Cuius tum funeri antefertur ſignũ triumphalis Chriſti crucis, quo ſignificatur, eum, qui defunctus eſt, hoc ſanctiſſimum vexillum adeo non fugiſſe, vt etiam ab eo vſq; ad cineres vltimos miles non defecerit: nempe, quo ſit à morte liberatus, cuius etiam ductu in altero ſeculo inimicos crucis vſq; ad paradiſum fugare ſperarit, & cum eo omnes, qui funus, ſequuntur, hoc ipſum firmiter, ſperant, in cruce Ieſu Chriſti, per quem nobis mundus eſt crucifixus, cũ apoſtolo gloriantes. In- Galat. 6
ſuper & candelæ ardentes aſportantur, ea nimirũ fide & ſignificatione, qua defunctus & cum eo omnes, qui ſumus, ſequuntur, credidit ſe ex ijs mundi tenebris per mortem, quam deuicit, iterum in illam ſummam æternamq́ꝫ cœleſtis patriæ claritatem iturũ vbi ea eſt ciuitas, quæ non eget, neq; ſole, neq; luna, vt luceant in ea, quoniam nox illic non eſt, ſed claritas dei illu- Eſaie. 60
minat eam, & lucerna eius eſt. Cuius claritatis eximiæ argumentum dedit dominus in mõte Apoca. 21
Thabor, quando coram tribus diſcipulis transfiguratus eſt, adeoq́ꝫ reſplenduit ſingulari luce, Matt. 17
vt facies eius ſicut ſol reſplenduerit, & veſtimenta eius facta ſint alba vti nix. Deinde & ipſum Marci. 9
funus aqua benedicta ſpargitur, in ſignum quod defunctus in fide baptiſmi mortuus ſit, & in Lucæ. 9
ea ſolum ſaluus fieri crediderit, quamuis & eandem aquam aliud quoq; inibi operari non du- Mar. 16
bitauerim: Nimirũ, noxia ab eo loco virtute Chriſti, eiuſq́ꝫ verbi benedicti repellere. Thure demũ thurificatur, in ſignum, quod defunctus crediderit ſe per mortem hanc temporalem ire ad veram immortalitatem, qua futurus ſit perinde dei Max. participatione diuinus. Thu- Leuiti. 2
re em̃ ſingulariter deus olim eſt honoratus, illiq́ꝫ thus oblatũ, ad eius immortalitatem diuinitatemq́ꝫ oſtendẽdam, quod tres magi myſtice clarius innuerunt, thus, myrrham, aurũ Chri- Matt. 2
ſto offerentes. Ipſum deniq; funus plerunq; ſemper in cæmiterio, loco, templo confini, ſepelitur, & non alibi, quod defunctus deo per fidem dicatus crediderit ſe cum tota eccleſia in ex- Iohan. 5
tremo die vnà cum corpore reſurrecturum, quod corpus interim hic requieſcit, vti anima in cœlo. Vides ergo q̃ non ſint impiæ cerimoniæ, quæ de mortuis exhibentur, quæ non modo ſcripturis non prohibentur, ſed per illas approbantur, adeo, vt etiam magnificentiora quædam monumenta apud ſepulturas erigi non prohibeantur, exemplo Simonis Machabæi, q̃ 1. Mac. 13
ſuper ſepulchrum patris ſui & fratrum ſuorum ædificium viſu altum conſtruxit, & circumpoſuit columnas magnas, & ſuper columnas arma in memoriam ſempiternam, quod pater & fratres ſui pro legibus ſanctis, patrumq́ꝫ teſtamento armis vſq; ad mortem bella geſſiſſent, Idq́ꝫ ipſum propterea poſteros recte facturos, quibus hæc eſſent monumenta perinde in exemplum erecta. Addiderim & haſce cerimonias plurimum admonere hominem pietatis, Hebræ. 8
itemq́ꝫ rerũ cœleſtium & æternalium, & ideo tam (ſimplicioribus præſertim) neceſſarias, vt Roma. 3
apoſtolus dixerit, per ea, quæ exteriora ſunt & mundi viſibilia, conſpici & intelligi poſſe inuiſibilia & æterna, adeoq́ꝫ dei virtutem & diuinitatem.

S ¶ Valeant igitur ſchiſmatici, qui, vt cætera veræ religionis omnia, plane nihil velint admittendum cerimoniarum penes mortuos: quũ tamen, qui huiuſmodi myſteria vel ſigna eccleſiæ fideliter & pie frequentant, quanq̃ cauſas eorũ ſcire non potuerint, non tamen ſine fructu ſunt: Nimirũ inſtituta, vt miro modo ſecreta dei, quæ à paucis poſſunt intelligi, pene ab omnibus poſſint agi. Sic quia in operando ſoli vident oculi, cætera membra, quæ non vident, & tamen operantur, non ſunt ſine fructu, ſingula ſuam habent dignitatem. Præeminent autem
T oculi, qui cætera ducunt & dirigunt. ¶ Hæc pro tuenda veritate priſtinaq́ꝫ religione conſeruanda contra ſchiſmaticos dicta ſunto, qui non modo circa funera pias cerimonias, ſed & ſepulturæ demortuorũq́ꝫ licitam alioqui rationem deplangendorũ dãnant, aduerſum quos tot memoratæ ſcripturæ militant, militat & hodiernũ Euangelium, in quo traditur, viduam defleſſe defunctũ, & cum ea totam multitudinem deduxiſſe ad ſepeliendum, & Chriſtũ ſimul miſericordia permotũ. Sicut & alias ſcribitur, ob filiã defunctam archiſynagogi fuiſſe tumul- Matt. 9
tũ, omnes fleuiſſe, ploraſſe & eiulaſſe, & tibicines adfuiſſe, qui ad ploratũ reliquos prouocarẽt, Marc. 5
ac Chriſtum tũc dixiſſe, Quid turbamini & ploratis? Quam deinde à morte ſuſcitauit.

V ¶ Nec interim profuerit adlegare, quod Chriſtus alibi ait ad diſcipulũ, dicentem: Domine, Matt. 8
permitte me primũ ire & ſepelire patrem meum, dixerit, Sequere me, & dimitte mortuos, ſe- Lucæ. 9
pelire mortuos ſuos. Similiter & alibi illũ dixiſſe, Væ vobis, q̃ ædificatis monumẽta ꝓpheta-
rum. Quorũ altero videtur dominus prohibuiſſe deductionẽ funeris ad ſepulchrũ, altero au- Lucæ. 11
tem ſepulturæ ſtructuram, Atqui vtrobiq; erratur, quoniam primo ſaluator, innuit, humana

diuinis poſthabenda, priusq̧ obeunda, quæ maxima, ſicut apoſtoli ne occuparentur ſtudio
Actor. 6 verbi diuini diſpenſandi, miniſtros pauperibus ordinarũt, ſic etenim decet, præferre ſpũalia
cunctis neceſſarijs. Diabolus eñ inſiſtit attentus, volens aliquẽ aditũ inuenire, & ſi modicam
ſumat negligentiã, magnã operatur puſillanimitatem. Et ſane præferenda eſt pietas, qua deo
tenemur, amori parentum, qbus reuerentiã exhibemus, quod per eos geniti ſumus, & mini-
Matt. 10 ſtri facti ſunt introitus noſtri ad eſſe, Ipſe vero deus, cũ nõ eſſemus, ad eſſe nos produxit. Hinc
Chriſtus alibi ait. Qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃ me, non eſt me dignus. Et qui amat filium
aut filiam ſuper me, nõ eſt me dignus. Sic etiamnũ intellige illũ diſcipulũ ad Euangelicũ my-
ſteriũ vocatũ, quæ fuiſſe inducias, quæ ſufficere poſſent ad decrepiti patris ſuſtentationẽ, per-
inde acturũ & obſeruaturũ debitam ex lege parenti pietatẽ, non aũt vt poſſet ſepelire ſimpli-
citer defunctũ patrẽ rogaſſe, quod Chrũs non impediuiſſet, ſed rogaſſe ſepelire, id eſt, ſuſten-
tare in ſenectute vſq̧ ad mortẽ. Addiderim & forte illũ patrem de numero fuiſſe infidelium,
ideóq̧ mortuorũ, cũ quibus nulla nobis eſſe debeat futura communio. Hinc dñs inquit. Sine
mortuos, &c. Erant eñ & alij curatores linea parentela adſtricti, ſed mortui, quoniã Chriſto
nondũ crediderant. Ita habes primũ rite diſſolutũ. Altero aũt Chrũs nihil aliud agit, q̃ quod
perfidorum Iudæorũ perfidiam reprehendit, qui ædificando ſepulchra prophetarũ, patrum
ſuorũ facta damnabant, æmulando aũt paterna ſcelera in ſeipſos ſententiã retorquebant. Si-
mulabant eñ ſe (ob fauorẽ vulgi captandũ) patrũ ſuorũ perfidiam horrere, memorias pro-
phetarũ, qui ab eis occiſi ſunt, magnifice ornãdo, ſed ipſo ore teſtificabantur, quatenus pater-
næ nequitiæ conſentiebant, iniurijs agendo, dominũ à prophetis denuntiatũ. Non proinde
inibi ſepulchrorũ ædificatio, ſed æmulatio loco criminis æſtimatur. Id quod ibi p̄cedentia &
ſequentia verba arguũt. Manebit igitur ritus in defunctis honorandis ab eccleſia catholica ex
ſcripturis vere inſtitutus & hactenus pie obſeruatus, cui & hodiernũ Euangeliũ fortiter ſuffra
gat, in quo defunctus defletur, à multitudine ad ſepulturam deductus, in quo & Chriſtus miſe
ricordia motus, inquit: Noli flere, &c.

¶HOMILIA LXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 14. Si licet ſabbato curare?

Dñica decimaſeptima poſt oct. penthecoſtes.

MIRE quidẽ reſpondet Chriſtus, idẽq̧ vno eodemq̧ verborũ con- A
textu ſapienter quærit. Si, inquiens, licet ſabbato curare? Mire, in-
quã, reſpondet, non ad verba, ſed cogitatus Sed ſane non mirũ vide-
Psalm. 7 ri debet de eo, qui reſpondet, quũ ſit ille, quo de propheta: Scrutans
Hiere. 17 corda & renes deus. Idem de ſeipſo aliàs: Ego dominus ſcrutãs cor,
Sapiẽ. 6 & probans renes. Sic & Sapientia ait ad mundi huius rectores. Quo-
niã data eſt vobis à dño poteſtas, & virtus ab altiſſimo, qui interroga
bit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur. Et ſane ille hodie reſpõ
Hebre. 4 det, qui (apoſtolo teſte) diſcretor eſt cogitationũ & intentionũ cor-
dis, & non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius. Omnia autẽ
Lucæ. 5 nuda & aperta ſunt oculis eius. Sic alibi teſtatur Euangeliſta, inquiens: Sciebat eñ Ieſus cogi-
Matt. 9 tationes eorũ. Id quod hodie & alio in loco probauit. Quid cogitatis mala in cordibus ve-
Lucæ. vi ſtris? Sciebat eñ quod mala cogitarent. ¶Hinc male loquuntur peccatores apud prophe- B
Psal. 93 tam. Non videbit dominus, nec intelliget deus Iacob. Ad quos econtrario ait propheta. In-
telligite nunc inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurẽ, nõ audiet?
Aut qui finxit oculũ, non conſiderat? Dñs ſcit cogitatiões hominũ, quoniã vanæ ſunt. Poteſt
opus ſuũ ignorare artifex, quũ homo in opere ſuo latẽtia deprehẽdit, & deus opus ſuũ neſcit?
Eccleſ. 23 Male ergo pctõr q̧ aliàs dicit: Quis videt me, & tenebræ cooperiũt me & parietes? Quãuis
in lecto poſitus hæc cogitet, vbi nõ putauerit, cõprehenditur. Et erit illi dedecus, quod non
intellexerit timorẽ dei. Quid mõ tã ſtolidũ, q̃ putare deũ quicq̃ latere, cũ ſol, q miniſter lumi-
nis eſt, etiã abſcondita penetret, & in fundamẽta domus vel ſecreta cõclauia vis caloris eius ir
rũpit? Ita nobis nõ debet videri mirũ, q Chrũs dñs noſter nõ ad interrogata, ſed cogitat⁹ reſ-
põderit, q hõ, idẽq̧ deus reſciuerit, qd cogitabãt & qd eſſent interrogaturi. ¶Proinde reſ- C
pondẽs vnà ſapiẽter q̃ſiuit, Si liceat ſabbato curare? Ideo quidẽ, vt veritati apertius locũ face-
Matt. 12 ret, de eo, qd aliàs dixit. Ex verbis tuis iuſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Recte
eñ, q doloſe videbantur interrogare, ad cõfuſionẽ eorũ rogant, qui malicioſe obſeruãtes reſ-
Psalm. vii põdere prorſus nõ potuerũt, quũ certo cõfuſi eſſent, quocũq̧ modo reſpõdiſſent. Incidũt igit
iuſte in foueã quã ſibi fecerũt. Quandoquidẽ Iudæi Chriſtũ obſeruarint dolo, vt inuenirent
in eius vel opere vel ſermone, qd accuſarẽt. Obſeruabant, inquã, an ipſe in ſabbato eſſet cura
turus, vt. ſ. ſi nõ curaret, crudelitatis vel imbecillitatis, ſi curaret trãſgreſſiõis vitio eũ arguerẽt

Cæterum

Digitized by Google

Cæterū: Chrſus doctor verus, idemq́ ſolus ac vnicus magiſter, in quo omnes fuere ſciarū & ſa- Coloſſ.2
piẽtiæ theſauri, ſapiẽtiſſimè occurrit interrogãs, ipſos præueniẽdo, q ſibi malè conſcij obſtu-
puerunt, qm viderũt qcqd diceret, hoc ipm cõtra ſe dicẽdum. Si em̃ licet ſabbato curare, qua-
re ſaluatorẽ an curet, obſeruãt? Si nõ licet, q̃re ipſi ſabbato pecora curãt? Sic cũ aliàs Phariſæi
conſiliũ inierãt, vt caperẽt Chrm in ſermone, miſerũt ad eũ diſcipulos ſuos cũ Herodianis, di- Mat.22
cẽtes blandè: Magiſter, ſcimus qa verax es, & viam dei in veritate doces, & nõ eſt tibi cura de Mar.12,
aliq. Nõ em̃ reſpicis pſonã hoĩs. Dic ergo nob, qd tibi videt? Licet cẽſum dari Cæſari, an nõ? Luce.20,
Apparebat, ſi ad ea quæ rogabat, ritè rñdiſſet, euenire oportere, vt aut impietatis reus fieret,
aut maieſtatis. Vt ſi diceret: nõ eſſe licitũ, Cæſari dare cenſum, ſtatim caperet tanq̃ contrarius
Imperatori. Si aũt diceret, eſſe licitũ, videret eẽ cõtrarius libertati ppli, & diuino honori, & ſic
incurreret maleuolentiã. Chrſus aũt doctor ille ſummus, cognita eorũ nequitia. Dicite (inquit)
mihi, cuius inſcriptio eſt hæc? Cæſaris aiunt: Reddite (inqt) quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ
Dei Deo. Quaſi diceret: O vos hypocritæ, qa aliud prætẽditis, & aliud intẽditis, qm nõ quæri
tis veritatem addiſcere ſed me in verbis capere &c. Quo nimirũ & hodierno dicto monemur,
qũo ſit iuſtè illis occurrẽdũ, q nos iſidioſe vl audiunt, vl quærunt, arguit, etiãnũ male cædere
iſtis, qui doloſe quærũt vel ad accuſandũ loquentem obſeruant, in eoq́ grauiter peccare.

D ¶Cæterũ qa hoc tpe plerıq́ de ferijs adeoq́ de ſabbato variãt. Fortaſſis nõ incongruũ neq́
inutitile fuerit paucis explicare, cur ſabbatũ, quod nos diem dñicum appellamus, ſit inſtitutũ,
E & qd in eo ſit agendũ aut dimittẽdum, & qũo deniq́ in ipo diſpenſandũ. ¶Igit ſciẽdũ di-
ci ſabbatũ hebraica lingua, diem quietis. Sabath qdem græce, latine eſt quies. Et eſt ſepti-
mus dies, quo requieuit deus ab opibus ſuis: qui propterea à Iudæis iubebat ſanctificari ada-
muſſim, ſicuti & nobiſcum in pręcepto eſt, & ſi alia q̃ apud Iudęos rõne. Hinc in Exodo dicit:
Memẽto vt diem ſabbati ſanctifices. Sex diebus operaberis, & facies oĩa opa tua. Septimo au Exo.20
tem die ſabbatũ dñi Dei tui eſt. Non facies omne opus in eo tu & filius tuus & ancilla tua, iumẽ
tũ tuũ & aduena, q ẽ intra portas tuas. Sex em̃ diebus fecit deus cœlũ, & terrã, & mare & oĩa q̃
in eis ſunt, requieuit die ſeptimo. Idcirco benedixit dñs diei ſabbati, & ſanctificauit eum. Gene.2

F ¶Quibus ex verbis colligit: Sabbatũ eſſe inſtitutũ & ſanctificandũ. Primo, vt memores ſi-
mus eorũ, quæ Deus eo die fecit. Scdo vt à laboribus, qbus per hebdomadã fuimus occupati, Leui.23
ſubleuemur, quieti dediti. Tertio, vt maximè eo die à pctõ abſtineamus, Deo deuoti: quan- Io.8
doqdem ſcriptura prohibeat, eo die opus exerceri ſeruile, cuiuſmodi eſt pctũ (teſte dño q ait)
Omnis q facit pctm, peccati eſt ſeruus. Quarto, vt ſpecialr in eo diuinis rebus, maximeq́ diui-
no verbo vacet. Hinc Chrſus annũ natus duodecimũ cũ parẽtibus Hieroſolymã aſcẽdit, ſcdm Lucæ.2
conſuetudinẽ diei feſti, certe ad nihil aliud q̃ ad adorandũ Deum & rebus diuinis vacandum. Luce.8
Qui etiã frequẽtius in ſabbato curauit & docuit, cũ vt inſinuaret ſpũale ſabbatũ, tum qa in eo
celebrior erat ppli conuẽtus. Qd certe optime ipm decuit, q erat illa lucerna euãgelica, q̃ non Mat.5.
vni domui ſed toti mũdo lucẽ exhibuit, q̃ ſub modio minime ſed ſup cãdelabrũ erat ponẽda:
qppe q erat lumẽ, oẽm illuminãs hoiem, in mundũ veniẽtẽ, gra.ſ. vt deus, virtute vt hõ & do- Iohan.1
ctrina. Optime ergo in oculis oĩm lucẽ operũ ſuorũ ppalare debebat, hñ in ſynagogis & in tẽ-
plo, q̃ oẽs Iudæi cõueniebãt, opari & docere illũ decebat. At illi nõ qualicũq́ die ſed ſabbatis.
Neomenijs, alijſq́ feſtiuitatibus, celebres conuẽtus agebãt. Oportebat ergo vt ſabbatis doce- Iob.1,
ret, qñ domus plena erat, qñ ingrediebant oẽs feriati, ad q̃s lucerna hęc miſſa fuerat. Sic Iob ſu Tobiæ.2
os filios dr ſctificaſſe.i. emẽdaſſe, boniſq́ doctrinis & opibus iſtruxiſſe in ſabbato. Sic Tobias
die feſto ad prãdiũ pauperes iuitabat, mortuoſq́ ſepeliuit. Quito, vt i ſabbato prorſus ab ope
G manuali & ſeruili ceſſet, vt opibus, q̃ ad diuinũ ſeruitiũ ptinẽt, eo melius intẽdi queat. ¶His
igit qnq; rõnibus ſabbata ſunt iſtituta, qbus & ipa ſctificari ſolẽt. Sic & nos Chriani in ſabba-
to nrõ. i. die dñica, cęteriſq́ diebus diuorũ feſtis ab eccleſia catholica, ſpũ ſctõ authore iſtitutus
iiſdẽ qnq; modis ipm ſabbatũ debemus ſctificare. Primo, in ipo deuoto corde eẽ memores eo
rũ, quę deus opatus ẽ in eo, & quid diui q̃q; Chri noĩe nobis exẽplo ſint opati, q̃s ſedulo imita-
ri oportet, Deumq́ in illis ſuis mirabilibus opibus magnificare, gr̃aſq́ agere, iuxta illud Daui
dis: Generatio & gñatio laudabũt opa tua, & potẽtiã tuã pnuntiabũt. Magnificẽtiã gliæ ſan- Pſal.144
ctitatis tuæ loquent, & mirabilia tua narrabũt. Debemus & ipſi in ſabbato à pctis maxĩe abſti
nere, & diuinis vacare ſtudioſius. Sic de Chrõ Euãgeliſta ait: Poſt hęc erat dies feſtus Iudęorũ, Iohã.5
& aſcẽdit Ieſus Hieroſolymã. Et rurſus: Vt ãt aſcẽderũt frẽs eius, tũc & ipe aſcẽdit ad diẽ feſtũ. Iohan.7,
Vereor ãt ne in ſabbato plerıq́ oẽs q̃ alijs diebus ad peccãdũ ſint pcliuiores, vtpote ludis illibe
ralibus, crapulis, choręis, libidinibus, negotiatõibus, vanis voluptatibus ac moribus, mal exẽ
plis, rixis, bell. homicidijs, comeſſatõib⁹, bibitõibus, & hoc genus alijs pctis dediti. Hic verẽdũ,
ne tũ diſſolutiſſimis morib⁹ deũ maxĩe irritam⁹, quũ deo ſeruẽti⁹ atq; diligẽtius obſequiũ exhi
bere deberem⁹, & cũ potiore ſunt iure phibita, q̃ nõ niſi cũ pctõ & graui offenſiõe dei cõmitti
queunt, quũ tñ (Cyrillo teſte) eò grauius ſit pctm, q̃ ſanctiore tpe cõmittit. Caueamus igit ma-
gnopere, ne noſtrorũ feſtorũ ſolennitatem abominabilem deoq́ ingratã, cum iniqua voluntate

Digitized by Google

Iohan.vij cum cruenta mente, cum ſanguinolentis manibus faciamus, veluti impij Iudæi factitarũt, qui
(vt eſt ſcriptura ab euangeliſta) in die feſto, quẽ ab omni ope ſeruili iubebant ſeruandũ Ieſum
Chr̃m, vt eũ interficerẽt, q̃rebant, & in paſcha ei inſidias tendebãt, diemq́ ſolennitatis in cæ
dẽ cõuertebant. Ita ſane, prohdolor, video nũc eò rediſſe Chr̃ianorũ mores, vt quàm olim cõ
ducebat ad pietatẽ feſta inſtituere, tam nũc penè cõducibile videat, eadẽ antiquare. Quàm in
rem, vtinã aliq̃n diligẽtius intẽdant principes Eccleſiaſtici, pontifices, theologi, cõcionatores
quorũ animos Chr̃us aliq̃n excitet ad ea, q̃ veræ ſunt pietatis, plebemq́ ipſam imperitam ſo-
briè placideq́, quæ Chriſto digna ſunt, doceant & inculcent. ¶ Non ſanè, q̃d velim dies fe H
ſtos ab Eccleſia inſtitutos abrogatũ iri, vt aliàs ſine eorũ, quorũ intererat, authoritate nonnulli
fecerũt, q̃a illis multi abutant: nempè q̃d alioqui res maximè neceſſarias, vtpote vinũ, ignem,
& aquam, abrogari oporteret, q̃niam ijs maximè pleriq́ abutunt, imò om̃es dies eſſent vl̃ ideò
abrogandi, q̃d in ijs adeò omnia mala ꝑpetrant, vt ſimpliciter mali cœperunt dici. Hinc Apo-
Ephe.5. ſtolus ait: Videte itaq; fratres, quõ cautè ambuletis, non quaſi inſipiẽtes, ſed vt ſapiẽtes, redi-
mentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Nec etiamnũ abrogari velim: q̃a ab hom̃ibus ſint in-
ſtituti, alioqui nullus nobis eſſet dies feſtus: q̃a in nouo teſtamento omnes dies feſti, vnà cũ die
dñica ab hominibus, id eſt, ab eccleſia ſunt inſtituti, Deo tamen inſpiratore. Nullus aũt à Deo
coram palamq́, vt ita dicam. Et ſanè nõ refert quicq̃ à Deo pſonaliter vel eo ſuggerente per
Eccleſiam fieri. Nec propterea abrogari, q̃a retrahunt à manuali labore, quo opus eſt ad quæ-
Pſal.54 renda vitæ neceſſaria. Sed herclè hoc eſt, eẽ modicæ fidei, qua diffidimus Deo, qui ſcit nos il-
Pſal.103. lis indigere, quæ ſe nobis daturũ promiſit p Prophetam hiſce verbis. Iacta cogitatũ tuũ in dño
& ip̃e enutriet te. Deus eſt, q dat eſcam in tpe opportuno, q volatilia cœli ſine labore fou et
Matt. 6 qui & lilia citra laborem veſtit. Certè noſter labor non nutriet, niſi Deus ip̃e nutriat, q primũ
Pſal.126 diebus feſtis eſt quærendus: & deinde oĩa adijcient. Niſi eñ (teſte Propheta) dñs cuſtodierit ci
uitatẽ, fruſtra vigilat, q cuſtodit eam. ¶ Eſt itaq; proceribus Eccleſiæ alia adhibenda cura I
pro conſeruatõe feriarũ. In q̃bus & abſtinendũ eſt ab omni ope manuali ſeruiliq́, cum q̃d eæ-
dem, vt olim, à Deo ſint inſtitutæ, vt alijs diebus. ſ. operarijs laſſi & defeſſi in ipſis regeſcamus
ad melius deinde laborandũ magis diſpoſiti futuri, tum vt magis apti reddamur ad diuina p-
Luc 10 agenda, aptioresq́ ad contemplationẽ. Vnde q̃a frequenti miniſterio Martha erat occupata
ſed non Maria, ſibi optimam partẽ Maria ſelegerat. Argumẽto nimirũ, nos magis fore ad di-
uina capeſſenda habiles, vbi à laboribus exercitijsq́ manualibus fuerimus feriati. Eſt eapro-
pter Chriſtianis, cum ex vtilitate & ſalute, tum ex mandato diebus feſtis abſtinendũ à corpo
rali labore. ¶ Cæterũ, audio hac in parte mihi à ſchiſmaticis obiectari. Nobis q̃dem Chri- K
ſtianis, nullũ prorſus diem feſtũ ſpecialiter, ſed generatim omnes eſſe dies feſtos, nec vnũ eſſe
alio meliorem, nec in aliquo iſtorũ ab opere corporali ceſſandũ, quũ dies feſti nobiſcũ ceſſare
Amos.5 intelligant. Primo, authoritate Prophetarũ, ſanè Amos ait: Odi & proieci feſtiuitates veſtras.
Eſa.1. Et Eſaias: Sabbata vr̃a (inq̃t) & Neomenias vr̃as, odiuit anima mea. Scđo authoritate Apoſto
Coloſſ. 2. li, q ait: Nemo vos iudicet in cibo aut potu, aut in parte diei feſti, aut Neomeniæ, aut Sabbato-
Gala.4. rum. Qui & alias obiurgat Galatas, quod obſeruent dies & menſes & tẽpora & annos. Tertio,
Marci.2 Chriſti in hodierno euangelio, aliàsq́ authoritate, qui hydropicũ in ſabbato curans, quod in
Luce.6 lege prohibitũ erat, oſtẽdit ſe legẽ de Sabbato & die feſto prorſus ſoluere, ideoq́ ex æquo oẽs
eſſe dies habẽdos, & in omnibus laborandũ. ¶ Equidẽ ad primũ rñderim, oẽs dies eẽ æqua L
Geneſ.1. les, cũ quia oẽs à Deo boni ſint creati, tum quatenus in oĩbus ſit bene agendũ. Cæterũ, ad reli-
qua, quæ in vno q̃ in alio ſunt diligẽtius tenẽda & memoranda, non eſſe pares, ſed aliq̃s feſtos,
alios non. Alioqui Deus male Iudæis ſabbatũ mandaſſet & alias ferias. Nec obſtant ꝓphetarũ
dicta, quæ non tam de noſtris q̃ de Iudæorũ feſtis diebus accipiunt, & q̃dem de illis. quæ nr̃is
pc̃tis contaminamus, quæ vl̃ inde maximè abeſſe deberẽt, alioqui nõ ſunt verè dies feſti, ad
Malac. 2 quos ait ſe dñs non aſcenſurũ, q eò nõ venit, vbi peccat. Quẽ ſi vẽturũ cupimus, rectè. ſ. tam ſpũ
q̃ carne feriamur. ¶ Nec obſtãt Ap̃li verba, q̃nquidẽ quæ loquunt de feſtis Iudæorũ, quæ alia M
apud eos rõne erant ex lege celebria & legalia, ſine quorũ ſolẽnitate nõ putabãt ſe ſalutẽ habi-
turos, proinde neceſſaria. Cuiuſmodi erat decima dies primi mẽſis ad manducandũ agnũ pa-
ſchalem, ſicut & ſemp in principio menſiũ Neomenia erat. Sicut & mẽſe primo, tp̃s egreſſio-
nis de Aegypto. Tempus liberatõis Iſaac mẽſe ſeptimo, & q̃nquageſimo anno Iubileum reco
Coloſſ 2 lebãt, & q̃dem ea oĩa feſta (Ap̃lo teſte) inſtar eorũ, quæ vmbra fuerũt futurorũ ſignificabant ea
Hebr.10 feſta, quæ nobis in Chr̃o, in quo oĩs ceſſauit vmbra, ſunt vera facta, quæ hoc magis nobis ſunt
celebria, q̃ vmbra veritas ẽ maior. Quũ itaq; cerimonialia Iudaica ceſſant in noua lege, nimirũ
peccaret, q nũc diem ſabbati obſeruaret, quia in lege Moſaica mandatũ, q̃nquidẽ ſignaret tẽ-
pus creatõis mundi, non aũt peccat obſeruãs ideò, q̃a ſignificet ceſſationẽ ab omni actu pc̃ti, &
quietẽ mẽtis in die, & fruitõis in patria futuræ. Quæ vl̃ ſingula, vnà cum reſurrectõe dñica, de-
bẽt cõmemorari ĩ die dñica, ab eccl̃ia ritè ex ſabbato iudaico cõmutata in octauã hebdomadæ
diẽ, Cuius ꝑfectò maior ſc̃tificatio ex cõparatõe cauſarũ vl̃ tẽporũ vtriuſq; ſignificatõis pat et.
Cauſa

Digitized by Google

Cauſa eñ benedictionis Sabaoth: Iudæorum fuit, quia deus in illo ab omni opere, quod patra- Gene. 2
rat, ceſſarit. Noſtri aũt qa in eo deus homo factus à mortuis reſurrexerit, ſpiritumq́ꝫ ſuũ miſe-
rit. Si mõ dei requies, cauſa ſanctificatõis diei fuit, cõſequens, vbi maior & verior eius requies,
illic ſanctificatio copioſior ẽ. Accedit & maior labor in noſtra dñica ſanctificãda: ſiqdem cõ-
ſtet, deũ ſuo verbo, fiat, totũ mundũ & in eo oĩa ſine fatigatõe creaſſe, at eundẽ, vt mundũ re-
dimeret, hominẽ factũ, vnũ eundemq́ꝫ Chrm̃, deũ & hominẽ paſſum, & crucifixum, & ſepul-
tum eſſe, non parua proculdubio fatigatõe fatigatũ. Iure autẽ (inquam) ſeptima dies ſabbati
ad octauam eſt tranſlata, qm̃ de alio ope, quàm de creatõe mundi, nr̃m gaudiũ ſumit. Duplex
eñ operatio dei eſt. Prima eſt creatio mundi. Secunda ſaluatio mundi. De creatõe ſabbatizãt
dilectores mundi: nobis autẽ de ſaluatõe mundi gaudẽdum eſt, quorum vita & requies in deo
cũ Chr̃o abſcondita ẽ. Nec obſtat hodierna Chr̃i in hydropico curatio, qua ſanè Chr̃us nõ ſol Coloſſ. 3
uit ſabbati legẽ, qui non ad ſoluendam, ſed ad implẽdam legẽ venerat. Inſup mirum videri ſo Matth. 5
let, cur Iudæi Chr̃m arguerint, quia in ſabbato curarat quũ in ſuis traditõibus circiter. lxx. ſint
N operum genera determinata, à qbus vacandũ eſt in ſabbato. Inter q̃ non eſt curatio, maximè, q̃
ſolo fit verbo, ſicut dñs ſæpe curaſſe legit. ¶Hinc ſciendũ operæpretiũ duxerim, Chr̃m nõ
ſoluiſſe ſabbatũ, ſed eius ſanctificandi modũ præſcripſiſſe, & pinde aliquam exhibuiſſe diſpen-
ſationẽ & mitigationẽ. Manualiter eñ in ſabbato vel die aliquo dñico laborare conceditur. Mat. 12.
O ¶Primo, vbi labor principalr̃ foret in dei cultum & honorem. Sic qa aliàs ſacerdotes in tem Iohan. 7.
plo victimas immolarunt, thauros mactarũt, non ſoluerũt ſabbatũ. Nec qa in eo homines cir Ioſue. 6
cũcidebant. Nec quando ſacerdotes arcam dñi circa Hiericho circũtulerunt ſeptem diebus,
ſabbatũ tranſgreſſi ſunt. Sic accipiẽdũ eſt de omni exercitio ſpũalis actus, veluti docere verbo
P vel ſcripto. ¶Secundo, quando labor attinet ad opus pietatis & miſericordiæ ad proximũ
adeoq́ꝫ ad animæ ſalutem. Sic Chr̃us non peccauit, qa in ſabbato hydropicũ ſanarit. Si eñ lex Exo. 20
iuſſit feriari in ſabbato, vt & iumẽta à labore quieſcant, & ſic in ea exerceat miſericordia, cur
nõ miſerebit hominis graui morbo pplexi? Sic alibi Chr̃us ad cõfirmationẽ quærit à Iudæis. Luc. 6
Q Interrogo vos, ſi licet ſabbato benefacere an male? Animã ſaluã facere an pdere? ¶Tertio, 1 Mac. 2
qñ damnũ aliqd in pſonã nr̃am neceſſario vitandũ eſt. Sic nõ peccarũt Machabæi, qñ pugna 3. Reg. 19
R runt pro ſui defenſione in ſabbato. Nec Helias fugiẽs à facie Iezabel in die ſabbati. ¶Quarto,
vbi labor ordinat ad imminẽs periculũ ſeu damnũ rei exterioris vitandũ. Sic Chr̃s inqt: Quis Mat. 12
ex vobis q habet vnam ouem, & ſi ceciderit in foueam die ſabbati, nõnne tenebit & leuabit eã?
S ¶Quinto, ſi ad iſtũ laborẽ coegerit neceſſitas rerum neceſſariarum. Cuiuſmodi ſunt, qbus ad vi
tam ſuſtinendã maximè indigemus, cuiuſmõi ſunt victus & amictus, qbus oĩbus pater noſter Mat. 6.
ſcit nos indigere. Sic nõ peccarũt diſcipuli, q die ſabbati p ſata euntes & eſuriẽtes ſpicas euulſe Mat. 12
runt & manducarunt. Solet eñ plerũq́ꝫ vera neceſſitas à pctõ excuſare. Ita Dauid nõ pecca- Mar. 2
uit, qñ domũ dei ingreſſus panes propoſitõis comedit, qs ei edere non licuit, neq́ꝫ ĩis q cum eo Luce. 6
erant, niſi ſolis ſacerdotibus, qa tñ Dauidẽ neceſſitas famis coegerit, ſine pctõ de eis panibus 1. Regũ. 21
T manducauit. ¶Vnde colligit ex ĩis rõnibus, ſine pctõ in die ſabbati nõnunq̃ poſſe laborari.
Modo inde excludat quæſtus & auaritia q̃ hodie in Iudæis à Chr̃o p aſinũ & boue extrahendũ
notat, qbus maior cura, ppter auaritiã fuit de rebus tpalibus cõſeruandis q̃ aĩabus ſaluãdis. Vi-
dendũ etiã, vt inde abſit ſcandalũ oĩsq́ꝫ temeritas, quæ pctm̃ facit, qd fortè alioq pctm̃ nõ erat.
Ad quã euitandã fortaſſis pfuerit, nihil eorum agere citra conſenſum & cõſiliũ eius, cuius inter-
eſt. Qua in re conſcia ẽ mille teſtes, quã oportet inibi grauare, in quã mẽtiri horrendũ eſt. Hæc
eñ eſt (Paulo teſte) q̃ de oĩbus reddet teſtimoniũ, in die cũ iudicabit deus occulta hoĩm. Ad Roma. 2
quã ſanè conſciam purè recteq́ꝫ & ſine offendiculo conſeruandam Apl̃us paſſim nos ſeduloq́ꝫ
hortatur. Quam igit tuebimur & in ſanctificatiõe ſabbati, vbi Ieſu Chriſti verba diligentius
penſiculati fuerimus. Si licet ſabbato curare?

HOMILIA SEPTVAGESIMA DE EO, QVOD SCRIPTVM eſt: Matthæi. 22. In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet & prophetæ & cætera.

Dñica. xviij. poſt octauas pentecoſtes.

A QVID EST LEX AC PROPHETAE? Nihil aliud, q̃ totũ quod lex
& Prophetæ tradunt & præcipiunt. Sicut aliàs, inqt Chr̃us: Habẽt Moyſen & Luce. 16
Prophetas, audiant illos, id eſt, habeant ea quæ ſcripſit Moyſes & Prophetæ:
quandoquidem in humanis tum non erat Moyſes neq́ꝫ Prophetæ. Hic nimirum
mos eſt loquendi adeoq́ꝫ ſcripturarum. Qui autẽ ſeruat, quæ lex & prophetæ ſer
uãda pcipiũt, vitã habet ęternã & ęternalr̃ viuet. Siqdẽ factores legis (ait Apl̃s) iuſtificabunt. Roma. 2
Quod Chr̃s adfirmãs inqt: Si ãt vis ad vitã ingredi, ſerua mãdata. Et ſcriptura alibi: Serua mã Mat. 19
data mea, & viues, & legẽ meam. Quæ autẽ & quot ſunt mandata, quę lex mandat & pphetę? Prouer. 7
Duo

Digitized by Google

Deutero. 6 Duo ſunt, in quibus & reliqua ſunt omnia. Quæ duo? Diliges deũ perfectè, diligesq́; proximũ.
Leui 19 Hæc enĩ & in Deuteronomio & Leuitico præcipiunt: Plenitudo em̃ legis (Ap̃lo teſte) eſt dile
Roma. 13 ctio. Sane q deũ diligit rectè & proximũ, vitam habet, dño alias dicẽte: Rectè r̃ndiſti. Hoc fac
Lucæ. 10 & viues. Sanè q ſeruat, q̃ deus mandat, hic dei voluntatẽ exeq̃tur: q aũt hoc ipſum agit, viuet.
Mat. 7 Chr̃o etiamnũ adſirmante. Qui facit voluntatem patris mei q in cœlis ẽ, ipſe intrabit in regnũ
Lucæ. 6 cœlo℞. Qui & alio in loco ait: Qui habet mãdata mea, & ſeruat ea, ille ẽ, q diligit me. Qui aũt
Johan. 14 diligit me, diliget à patre meo, & ego diligã eũ, & manifeſtabo ei meipm̃. ¶ Si mõ vnica nr̃a B
ſalus, adeoq́; vera æternaq́; vita cõſiſtit in duobus tm̃modo mãdatis, q̃ ſunt vt diligamus deũ &
proximũ, qs mõ nõ ardenter cupiat ſcire, qd ſit diligere primũ, & qd ſcd̃o diligere deũ & pxi
mũ, q̃ tandẽ ſeruare poſſit verè mãdata prędicta: Diligi em̃ nõ põt qd ignoraſ. Et ſanè diligere
eſt ei, cui intẽdiſ, verè velle bene, vt ſit dilectio nihil aliud, q̃ vera in aliquẽ beneuolẽtia, ꝓpter
ve℞ bonũ. Hinc nõ facio diſcrimen inter amorẽ, amicitiã, charitatẽ, dilectionẽ, beneuolentiã
q̃ ad reliq̃ perinde eſt atq; genus. Non aũt diffinierim hic dilectionẽ, qua quẽpiã diligimus ꝓ
pter vl' carnalem mundanamq́; pulchritudinẽ vl' voluptatẽ vel quæſtũ vl' cognationem, vel
1. Cor. 13 quouis ho℞ ſimili modo, ſed purè propter ſummũ bonũ, id eſt, propter deũ. Hæc dilectio eſt
1. Timo. 1 illa ſola & vnica charitas, quæ (teſte Ap̃lo) omnes virtutes excellit, cũ ait: Maior aũt ho℞ chari
Roma. 13 tas. Hæc ẽ (eodẽ teſte) finis oĩs præcepti, & legis plenitudo & adimpletio. Sine qdem charita
1. Cor. 13 te nulla valet virtus vel quàmlibet ardua: quandoqdem inqt Ap̃lus: Si charitatem aũt non ha
buero, nihil ſum. Hæc eſt illa dilectio, de qua vel ſola omne eſt mandatũ, & oĩa vnum præce-
ptum ſunt. Multa per diuerſitatẽ opis, vnum in radice dilectõis. Hæc eſt illa dilectio, q̃ debe-
mus & iubemur deũ & nos & proximos, id eſt, oẽs hoĩes diligere. ¶ Sed q̃tenus deũ diliga- C
mus. Reſpondet Chr̃us: Ex toto corde tuo, ex tota aĩa tua, in tota mente tua. i. toto corde, vt
oẽs cogitatões in deũ reflectamus. In tota aĩa, vt oẽs affectões in deũ cõuertamus. In tota mẽte
Coloſſ. 3 vt omnes qnq; ſenſus illi vacẽt, id eſt, vt (iuxta Ap̃lm) omne, q̃dcũq; fecerimus in verbo aut in
Pſalm̃ 41 ope, oĩa in noĩe dñi noſtri Ieſu Chr̃i, gr̃as agentes deo & patri p ip̃m, adeò ex oĩbus viribus de
um diligamus, vt cũ Propheta ardenti animo dicamus: Quẽadmodũ deſiderat ceruus fontes
1. Johã. 4 aqua℞, ita deſiderat anima mea ad te deus. Et tunc (inquam) deũ verè diligemus, quũ (vt Iohã
Phil. 3 nes ſcribit) ipſum non ſolum lingua diligimus, ſed & ope & veritate. Id q̃d fiet, vbi cum Apo
ſtolo oĩa huius mundi bona, ſed & quæ in nobis ſunt, propter deũ detrimẽta & vt ſtercora ar-
bitrabimur, vt ipſum ſolum lucrifaciamus, & in ip̃o inueniamur: quemadmodũ diuus & bar-
batus Hieronymus, cui hæc dies ſacra ẽ, vnà cum cæteris dei ſanctis factitaſſe tradiſ, qui (vt ex
veridica de eo hiſtoria claret) regnũ mũdi, & omnẽ ornatũ ſeculi cõtempſit, ꝓpter amorẽ dñi
nr̃i Ieſu Chr̃i, quẽ vidit, quẽ amauit, in quẽ credidit, quẽ dilexit. Sic etem̃ deũ toto corde dilige
mus, vbi volumus deo Opt. omne bonũ, omnẽ perfectionẽ, & hoc magis volumus q̃ q̃dcũq;
aliud. Et potius q̃dcũq; aliud nõ velle eſſe, q̃ velle deũ nõ eſſe, vl' aliq̃d bonũ ſeu pfectionẽ Deo
nõ ineſſe. Et quidẽ tota aĩa, vt voluntate noſtra imperemus ſingulis ſenſibus, in nullũ obiectũ
tendere cõtra dei voluntatẽ præceptiuã, nec aliquẽ ſuũ actũ obmittere cõtra. Et etiã tota mẽ-
te, noſtra voluntate præcipere intellectui, nihil cogitare, ſtudere, imaginari, contẽplari cõtra
dei præceptũ, ſed omni deſiderio oĩa credere, ingrere, diſcere, q̃ deus pcepit, iuxta illud: Quæ
Eccl. 3 tibi præcepit deus cogita ſemp. Et in ſumma vult Chr̃us, vt deũ oĩbus viribus diligamus, id ẽ,
vt oẽs vires redigamus, & regamus ſub obediẽtia mandato℞, & oẽs virtutes corpis motiuas,
ita vt quicq̃d aliud diligendũ in aĩm venerit, illuc rapiaſ, q̃ totius dilectõis impetus currit. Et
ſic habes, legẽ præcipere, vt deũ diligamus præ oĩbus, & ſup oĩa. Id q̃d Chr̃us, ſumma veritas,
Mat. 10 teſtaſ, inquiens: Qui amat patrem aut matrẽ plus q̃ me, nõ eſt me dignus. Et qui amat filiũ aut
Lucæ. 14 filiam ſuper me, nõ eſt me dignus. Et poſtea: Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, &
Mat. 16 tollat crucem ſuam, & ſeq̃tur me. Qui em̃ voluerit aĩam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Siqui
dem vult, vt propter ſe, qui ip̃m eſt ſummũ bonũ, nos & oẽs noſtros & noſtra deſpiciamus, &
Deut. 6. 11 eapropter ſe dũtaxat amemus. ¶ Ad quem tantopere amandũ ſcriptura inuitat in Deutero D
Eccl. 13 nomio: Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. Et aliàs: Omni vita tua diliges deũ. Natura q̃
cogimur diligere eũ, qui nos fecit, & cui oĩa debemus. Hinc filius amat patrẽ. Hinc alibi ſcribi
Eccl. vij tur: In tota aĩa tuã dilige eum, qui te fecit. Qui (inquam) te fecit tam nobilem facturam, vtpote
ad ſui imaginem ſcd̃m aĩam, rõne inſignẽ, beatitudinis capacẽ. Ratio hortaſ, q̃ impellimur dili
1. Johan. 3 gere eũ, qui nos diligit. Hinc Iohãnes ait: Diligamus deũ, quia ipſe prior dilexit nos. Gr̃a inſti-
Gala. 2 gat, q̃ nos redemit à morte. Ideo Paulus ait: Dilexit me, & tradidit ſemetip̃m pro me, nõ ſum
Johan. 10 ingratus dei gratiæ. Et Chr̃us alibi: Ego ſum paſtor bonus, quoniam pro ouibus meis aĩam
Johan. 15 meam pono: qua dilectõe (inquit aliàs) maiorem nemo habet, vt aĩam ſuam ponat quis ꝓ ami
Pſalm. 5 cis ſuis. Poſtremo, gloria ab ip̃o nobis promiſſa prouocat. Vnde Dauid: Gloriabunſ in te oẽs,
Jaco. 1 qui diligunt nomen tuũ. Et Iacobus: Beatus vir qui ſuffert tentationẽ, quoniam cum probatus
fuerit, accipiet coronam vitæ, quã repromiſit deus diligẽtibus ſe. Dabit em̃ & ꝓmiſit, quæ ocu
lus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcenderũt, q̃ præparauit deus diligentibus ſe.
Proin-

Digitized by Google

Proinde qs tam ingratus, tam durus, tam ferreus, q non toto adſectu dicet: O miſericors æter neq deus, quare te nõ oĩbus modis diligam q me creaſti, cũ non eſſem, redemiſti, cũ perieram proſcriptũ de exilio eduxiſti, captiuũ de ſeruitute manumiſiſti, meq à te alienatũ lætitiæ oleo vnxiſti, & à tuo nomine Chr̃us, Chr̃ianum appellari voluiſti, quo immenſi tui in me beneficij Acto. 11
E ſignum haberem perpetuũ. Et hactenus de amore dei. ¶ Seqtur de dilectõe noſtri. Qd ve-
I ro nos amare debemus, & mox ſcdm Deum, demonſtrat ſcriptura, inquiẽs: Diliges proximũ tuum ſicut teipſum. Vult em̃ proximũ à nobis diligi vti nos. Hinc anteq̃ diligamus proximũ ſcire profuerit, q̃modo nos oporteat diligere. Vbi primo ſciendũ velim, hoiem conſtitutũ eẽ duabus partibus, Corpore. ſ. & anima. Et aiam rurſus contineri duabus partibus, rõne. ſ. & ſenſualitate. Quaꝝ primã Ap̃ſus vocat hoiem interiorẽ, vltimã hoiem exteriorem. Sed licet (in- 2. Cor. 4
quiens) is, q foris eſt noſter homo, corrumpaẽ, tamen is, q intus eſt, renouaẽ de die in diem. Idẽ Roma. 7
aliàs: Condelector em̃ legi Dei ſcdm interiorẽ hoiem. Et homo iam diligit ſeip̃m verè, quando ſibi primũ gaudet, ſe eſſe Dei Opt. creaturam, ad imaginem eius creatam: deinde qñ ſe diligit ſcdm principalem partem in ſe, quæ eſt pars rõnalis, id eſt, homo interior. Diligit autẽ ſe ſcdm hanc partem, qñ ei bene vult in quinq rebus, amicitiæ proprijs. Primo vult amicum ſuum eſſe & viuere. Secundo, vult ei bona ad ip̃m. Tertio, operaẽ bona. Quarto, viuit ei delectabiliter. Quinto, concordat cũ eo, quaſi eiſdem delectatõibus & contriſtatõibus. Sic homo diligit ſeip̃m, quando vult hoiem ſuũ interiorem conſeruari in ſua integritate. Et optat ei bona, quæ ſp̃ualia ſunt. Impendit operam ad ea bona ſp̃ualia conſequenda. Delectabiliter ad cor ꝓpriũ redit, qa ibi inuenit, & bonas cogitatões in præſenti, & memoriam præteritoꝝ bonoꝝ, & ſpem futuroꝝ bonoꝝ, ex qbus delectatio cauſaẽ. Poſtremũ, quando non patiẽ in ſeipſo vo-
F luntatis diſſenſionẽ, qua anima ipſius tendit in vnũ. ¶ Nec interim obſtat, qd Paulus videẽ arguere eos, q ſeip̃os amant, inquiens ad Timotheũ. Hoc autẽ ſcio, qd in nouiſſimis diebus inſtabunt tempora periculoſa, & erunt hoĩes ſeipſos amantes. Quandoqdem Apoſtolus loqtur de his, q ſe amant quantũ ad partem hoĩs ſenſitiuam, quæ eſt exterior homo, quem amamus, qñ ſeqmur carnis delectabilia, & ad hæc conſeq̃nda omnibus modis ſatagimus, ĩmemores interim eius hoĩs, q interior dr̃. Sed ſanè nemo ſe diligere debet ſcdm eam partem ſenſitiuam, quam potius odio habere debet, tanq̃ veræ ſaluti aduerſantem, quemadmodum Chriſtus ait: Qui voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam. Corpus tamẽ noſtrũ, quatenus noſtri pars eſt, nobis diligendum eſt, vt ſaluti eius, & fragilitati naturali conſulamus, & agamus, quatenus ſpiritui ordinatẽ ſubiectum, ad æternam ſalutem, accepta immortalitate & incorruptõe, ꝑueniat. Quo etiam modo vti eo poſſumus ad ſeruitiũ Dei. Vnde Apoſtolus inqt: Exhibete membra veſtra, arma, iuſtitiæ dei. Licet em̃ corpus noſtrũ Deo frui non poſſit cognoſcendo & amando, in qua fruitõe ſumiẽ amicitia charitatis, ex fruitõe tamen diuina animę redundat quædam beatitudo ad corpus, id eſt, ſanitatis & incorruptõis vigor, & ſic eſt corpus capax beatitudinis. Sin aũt conſiderauerimus in corpore infectionẽ culpæ & corruptionẽ pœnæ, non debet ip̃m diligi, ſed potius ad eius remotionẽ anhelare deſiderio charitatis. Sic Apoſtolus exclamauit: Infelix ego homo, qs me liberabit de corpore mortis huius? Hactenus de 2. Tim. 3. Matt. 16 Mar. 8. Lucæ. 17 Iohan. 12. Roma. 6 Roma. 7
G dilectõe Dei & noſtri. ¶ Seqtur de dilectione proximi noſtri. Circa quam in primis ſciẽdum eſt, tanti eſſe dilectionẽ proximi adeouſq valere apud deũ, quod ea in proximũ dilectio ab Apoſtolo ſit dicta legis plenitudo, & q diligit proximũ, perhibeaẽ legẽ impleſſe. Nempè, qua & ſuiipſius & Dei Max. dilectio contineẽ, nec diligit Deũ, q proximũ non diligit (teſte Io- Roma. 13.
hanne) q ait: Si qs dixerit, quoniam diligo Deũ, & fratrem ſuũ oderit, mendax eſt. Qui non di- 1. Iohã. 4
ligit, non nouit Deũ, quoniam Deus charitas eſt. Et appellatõe proximi (vt nuper docuimus) venit omnis, cui miſericordiam, id eſt, bonũ aliq̃d impendere poſſumus, & q nobis bonũ impendere poteſt. Et ſic oĩs creatura nobiſcũ beatitudinis particeps dici queat proximus, & ſic qlibet peccator in quantum homo à Deo creatus, nõ vt peccator, q ſemp eſt odio habendus, Lucæ. 14
H etiam pater & mater, vt accipiẽ ex verbis Chr̃i apud Lucam. ¶ Ad proximũ diligendũ hortaẽ ſacra ſcriptura in Leuitico: Diliges amicũ tuũ ſicut teip̃m. Id qd repetiẽ apud Euangeliſtas. Et Chr̃us ait: Hoc eſt præceptũ meũ, vt diligatis inuicem. Et Iohannes inqt: Chariſſimi, diligamus inuicẽ, qa charitas ex deo ẽ. Et aliàs paſſim: Hortaẽ rõ naturalis, q̃ ſi ſe amat ſui ſiſe. Hortaẽ fraternitas naturalis, qm̃ omnes ſumus ex vno patre Adam fratres. Hortaẽ germanitas ſp̃ualis qm̃ vnũ omnes deũ habemus patrẽ. Hinc Chr̃us: Patrẽ nolite vobis vocare ſup terram. Vnus eſt em̃ pater veſter, qui in cœlis eſt. Omnes aũt vos fratres eſtis. Hortaẽ Chr̃i exẽplũ, qui amore ductus pro nobis proximis mortuus eſt. Hinc in Apocalypſi: Dilexit nos, & lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Quare Euangeliſta inqt: Chariſſimi, ſi deus dilexit nos, & nos debemus alterutrũ diligere. Hortanẽ iſinita cõmoda, q̃ ex ea dilectõe ꝑueniũt, nũc ſilẽtio vſq ad locũ ſuũ trãſeũda. Ex quibus hoc vl̃ primũ ẽ, qd ꝑximi dilectio ẽ radix & cõſeruatio pacis atq vnitatis. Siquidẽ dilectio ꝑximi malũ nõ opaẽ. Et charitas patiẽs ẽ, benigna ẽ, nõ ęmulaẽ, nõ agit ꝑperam, nõ inflaẽ, nõ eſt ambitioſa, nõ q̃rit q̃ ſua ſunt, nõ irritatur, nõ cogitat malum, nõ Leuit. 19 Mat. 22. Luc. 10 Iohan. 15 1. Iohã. 4. Eccl. 13 Malac. 2 Mat. 23 Apoca. 1 1. Iohã. 4. Roma. 12. 1. Cor. 13.

gaudet

Digitized by Google

gaudet ſuper iniquitate, cõgaudet aũt veritati. Oĩa ſuffert, oĩa credit, oĩa ſperat, omnia
ſuſtinet. Hæc aũt oĩa pacis ſunt, quæ ſectari iubet apl'us: Et qui pacẽ habẽt, filij dei vocã-
Roma.14 2.Cor.14 tur, ſic & q diligũt mutuo. Hinc apl'us ait: Pacẽ habete, & deus pacis & dilectionis erit vo-
Johan.13 biſcum. Sic dñs alibi. Mandatũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos, vt &
vos diligatis inuicẽ. In hoc cognoſcẽt oĩes, qa diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionẽ habueritis
ad inuicẽ. ¶ At inquis, Qũo diligã proximũ meũ, & quatenus? Reſpõdet hodie Chrs. Si- I
cut teipſm. Id qui fiat, ſupra oſtẽdimus. Siquidẽ diligat ipſm ꝑpter deũ, vt ſit dilectio proxi-
mi ſancta. Secũdo, vt nõ condeſcẽdat ꝓximo in aliq malo ſed ſolũ in bonis: quẽadmodum
& voluntati ſuę ſatisfacere debet homo ſolũ in bonis, vt ſit dilectio proximi iuſta. Tertio,
vt ipſm nõ propter vtilitatẽ vel delectationẽ, ſed ea tm̃ ratione diligat, q̇d velit ꝓximo bo-
1.Johan.3 num, vt vult bonũ ſibiipſi, vt ſit proximi dilectio vera: Quãdoquidẽ Iohãnes inquit, Filioli
mei, nõ diligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate. Sic fiet, vt eũ ad bonos mores,
& ad vitam æternã conſequendam hortemur, & ſicut nobis, ſaluti ipſius conſulamus, & ꝓ
ipſius periculis & pctis cogitemus, & illi ſicut nobis ſubueniri optemus, aut ſi facultas de-
erit, volũtas adſit. Quarto, debemus proximũ diligere, ſicut Chrũs nos dilexit, hoc eo ipſo
teſtãte. Hoc eſt ꝑceptum meũ, vt diligatis inuicẽ, ſicut dilexi vos. Sed qũo dilexit nos Chri
Joban.13 ſtus? Gratis, & nõ meritis nr̃is præcedẽtibus. Hinc Iohãnes ait: In hoc eſt charitas dei, non
quaſi nos dilexerimus eũ, ſed qm̃ ipſe prior dilexit nos. Itẽ dilexit Chrũs nos vehementer:
1.Johã.4 Johan.10 Nempe, qui animã ſuã pro nobis poſuit in ſalutẽ noſtram. Sic & ipſi gratis proximũ debe-
et.15 mus diligere, nõ expectare, donec ab eo amemur, vt quidã faciũt. Ait em̃ Chrs. Si diligitis
Matt.5 tantũ eos, qui vos diligũt, quid amplius facitis? Nõne & æthnici hoc faciũt? Itẽq; & nos ita
diligamus proximũ, vt cũ expediat, mortẽ eius cauſa ſubire nõ dubitemus, dicẽte Euãgeli-
1.Johan.3 ſta. In hoc cognouimus charitatẽ dei, qm̃ ipſe aĩam. i. vitã ſuã pro nobis poſuit, ſic & nos
debemus pro fratribus animas ponere. Sic apl'us anathema eſſe optabat à Chr̃o pro fratri-
Roma.9 bus ſuis. ¶ Quinto & vltimo ita diligamus proximũ, vt illud Chr̃i dictũ verificetur, quaſi K
Matt.7. oĩm concluſio. Omnia ergo quæcũq; vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis. Et
Lucę.6 Tobias ſenior inqt. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliqñ alteri facias. Sanè in hoc
Tobię.4 dicto duo hæc dilectionis mãdata cõtinẽtur. Nã & ipſum (Chriſto adfirmãte) lex eſt & ꝓ-
phetæ. Qui em̃ diligit hoc pacto proximum, diligit & ipſam dilectionem, quæ deus eſt, Et
ſic hoc vno mãdato, duo hoc in loco mandata continentur, qbus vniuerſa lex & prophetę
pendent. Quæcũq; em̃ lex & prophetæ ſparſim in oĩbus ꝑceperũt ſcripturis, in hoc com
pendioſo continẽtur mandato, quaſi innumerabiles arboꝝ rami in vna radice. Qui aũt di
Rom.14. ligit proximũ hoc modo, quo ex ſcripturis oſtendimus, profecto (teſte apl'o) legẽ adimple
uit: Is em̃ non adulterabit, nõ occidet, nõ furabitur, nõ falſum teſtimoniũ dicet, non concu
piſcet, & ſi quod eſt aliud mandatũ in hoc verbo inſtaurabit & ſeruabit, qm̃ dilectio proxi-
mi malũ nõ operatur. Atq; vtinã vere diligeremus proximũ, certe ſecus res nobiſcũ habe-
ret, ſed prohdolor, audio ab oĩbus & paſſim verbotenus vſurpare fraternã adeoq; pro-
ximi charitatẽ, ſed pauciſſimos video, qui in veritate diligãt, quũ tota nunc charitas, fides,
virtusq; exulat, & quiq; fermé oẽs odio laborãt, & agunt, quicqd irritat, laceſſit, infamat-
q;. Faxit deus vere mutuo diligamus, vt filij ſimus dilectionis, adeoq; ipſius pacis.

HOMILIA LXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Matthęi.9. Marci.2. Lucæ.5. Confide fili, remittuntur tibi
peccata tua. &c.

Dominica. xix. poſt octauas pentecoſtes.

EX his verbis adeoq; ex toto hodierno Euangelio, cuius noſtrum A
thema perinde eſt atq; concluſio, quatuor tam notanda q̃ admirã
da colliguntur. Primũ ſanè eſt, immẽſa Ieſu Chriſti humilitas atq;
miſericordia, qua compunctus hominẽ non modo deſpectum &
debilem, ac totis membroꝝ compagibus diſſolutũ, ſed & pecca-
torem, nõ ſine magna conſolatione & mãſuetudine filium vocat:
Ezech.18 Argumento nimirum, ſe illum eſſe, qui dixit. Nolo mortẽ pecca-
toris, ſed vt conuertatur & viuat. Quia nolo mortẽ morientis di-
cit dominus deus. Reuertimini. Qui etiãnũ non vult aliquem pec
catorem deſperare debere, vel quocunq; etiam morbo & quamli
bet grauatum, Nempe, qui apud eundem prophetam dicit. Si autem impius egerit pœni-
tentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea,
& fecerit iudicium & iuſtitiam, vita viuet & nõ morietur. Omnium iniqtatum eius, quas
1.Timo.2 operatus eſt, non recordabor. Siquidem qui omnes homines vult ſaluos fieri. Id quod do-
eminus

minus ipſe tã verbis proloquutus eſt, q̃ re ipſa operatus, qui nunq̃ non peccatores miſericor- Matt.26
diter recepit. Petrũ em̃, qui ipſum iureiurando negarat, ſuſcepit gratioſe, & in priſtinũ ſtatũ Mar.14
reſtituit, dicens ter ad eũ: Paſce oues meas. Et Mariã quoq; Magdalenã ſumma pietate, vtcũ- Lucæ.22
q; publicã peccatricẽ, reacceptauit inquiens: Fides tua te ſaluã fecit, vade in pace. Itẽq; Paulũ Joban.18
mira benignitate ſuſcepit, de quo ad Ananiam dixit, Vade, qm̃ vas electionis eſt mihi iſte, vt Joban.21
portet nomen meũ corã gentibus & regibus & filijs Iſrael. Qui tñ tantus fuerat peccator, vt Lucæ.7
de eo reſponderit Chriſto Ananias. Dñe audiui à multis de viro hoc, quãta mala fecerit ſan- Actoꝝ.9
ctis tuis in Hieruſalẽ: Nẽpe, qui de ſeipſo alibi dicit: Ego ſum minimus apl'oꝝ, q nõ ſum dign⁹ 1.Coꝝ.15
apl'us vocari, qm̃ perſequutus ſum eccleſiã dei. Sic pariter dñs in cruce latronẽ, nõ modo cle- Lucæ.23
mẽter ſe humiliantẽ ſuſcepit, ſed plus promiſit q̃ ijs petijt inquiens. Hodie mecũ eris in para-
diſo. Nõ eſt itaq;, vt quis à miſericordia dei deſperet cũ Iuda, qui deſperatus, laqueo vitam fi- Matt.27
niuit, In quo creditur plus Chriſtũ offendiſſe, q̃ quia ipſum detulerit. Nec cũ Caimo fratris ſui Geneſ.4
Abelis parricida, qui exclamauit, Maior eſt iniquitas mea, q̃ vt veniã merear. Qui tñ mentitus Epheſ.2
eſt in deũ, qui (vt Paulus ait) diues eſt in miſericordia. Et q̃dem adeo diues, vt (teſte Dauide) Pſalm.32 56
eius miſericordia plena eſt terra, & ſuper cœlos eleuata. Hinc idẽ aliàs dixit: Melius eſt, vt in- 2.Reg.24
cidã in manus domini, multæ em̃ miſericordiæ eius. Sunt igitur hoc loco obiter monendi tã
ſpũales q̃ ſeculares medici, vt & ipſi Chriſtũ verũ medicũ imitantes, benigne & miſericordi-
ter infirmos, ſiue peccatis, ſiue corporis egritudinibus laborãtes, & ſuſcipiant & cordate con-
ſolentur. Hoc em̃ ipſum eſt miſericordiæ opus, & plerũq; egris optimũ releuamẽ & medica-
men. ¶Secundũ quod ex hoc colligitur Euangelio eſt, Fidẽ etiam alienam, adeóq; aliorum

B pro aliquo apud deũ interceſſionẽ magnopere ſuffragari. Siquidem accipimus hoc loco pa-
ralyticũ nõ prorſus credidiſſe, quũ ad confidentiã Chr̃us ipſum hortatus ſit, inquiens: Confi-
de fili, q.d. non dubites, ſed credas in me cũ ijs, q te mihi abſtulerũt: quoꝝ Chr̃s fidẽ videns,
& miſericordia propter illos motus, ait. Confide fili, &c. Cũ igitur fides aliena tantũ profece
rit, vt paralyticus ille corpore ſit & anima ſaluatus, quis dubitet & poſſe quẽpiã à deo gratiam
& gratiæ augmentum impetrare alterius interceſſione & oratione? Sic certe Paulus creditur
oratione diui Stephani cõuerſus: qui proinde toties orat eos, ad quos ſcribit, vt pro ſe orẽt de- Actor.vij
um. Ait em̃ ad Theſſalo. De cætero fratres orate pro nobis, vt ſermo dei currat & clarificetur, 2.Theſ.3
ſicut apud vos, & vt liberemur ab importunis & malis hoĩbus. Et ad Romanos. Obſecro ergo Roma.15
(inq̃t) vos per dñm noſtrũ Ieſum Chriſtũ, & per charitatẽ ſancti ſpũs, vt adiuuetis me in ora- 1.Timo.2
tionibus veſtris pro me ad deũ, vt liberer ab infidelibus, qui ſunt in Iudæa, vt veniam ad vos in
gaudio per voluntatẽ dei, vt refrigerer vobiſcum. Sic idẽ monet Timotheũ, vt inſtituat pri- Actoꝝ.12
mũ omniũ orationes, obſecrationes, poſtulationes, gratiaꝝ actiones, pro hominibus omnib⁹
pro regibus, & oĩbus q in ſublimitate conſtituti ſunt, vt quietam & tranquillam vitã agant in
om̃i pietate & caſtitate. Sic aliàs ꝓ Petro incarcerato, ſine intermiſſiõe fiebat oratio ab eccle-
ſia ad deũ. Vñ etiam adiutus ab angelo ex carcere nocte mirabiliter fuit eductus. Nec ſane mi-
rum, quoniam (vt ſcribit Iacobus) multum valet deprecatio iuſti aſſidua. Hinc admonet, vt Jacobi.5
oremus inuicem, ac mutuo, quò ſaluemur. Sic quidẽ Moyſes orando, vnus multis millibus Exodi.32
pugnatorum veniam impetrauit. Sic Helias orando cœlum clauſit, ne plueret ſuper terram 3.Re.xvij 18
annis tribus & menſibus ſex. Et rurſus orando impetrauit, & largiſſimam imbrem effudit. 2.Reg.24
Sic Dauid orando impetrauit, vt peſtilentia à populo ceſſarit. Sic hodie fidelium deuotio at-
q; fides, paralytico ſalutem procurauit à domino. Eapropter monemur, vt ipſi, vbi indigue-
rimus, aliorum quoq; orationibus commendemur: quandoquidem aliquando vnus, qui pro
alio orat, exaudiatur, qui non exaudiretur pro ſeipſo orans, vtpote in peccato fortaſſis mor-
tali conſtitutus, cum is, pro quo orat, forte ſit in charitate. Tum etiam; quod tam ſit grata
deo fraterna & mutua charitas, ad quam toties & paſſim cohortatur, quemadmodũ præce-
denti Homilia ad longum deduximus. Recte itaq; & in hac parte putarim facturos medicos,
tam animæ q̃ corporis, vt curaturi, qui cũ infirmis ſunt, hortẽtur, vt deũ pro infirmis orent.

C ¶Sequitur modo tertiũ, quod ex themate colligitur, Neminem. ſ. niſi ſolum deum peccata
poſſe remittere. Hinc Iudæi, quia Chriſtus dixit. Confide fili, remittuntur tua tibi peccata;
ipſum blaſphemiæ (eſt autem blaſphemia, quoties ſibi aſcribit homo, quod eſt dei) reum cogi
tando cenſuerunt, ipſum purũ hominem arbitrantes, apud Marcũ dicẽtes, intra ſe & in cordi Marci.2
bus ſuis. Quid hic ſic loquitur, blaſphemat? Quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus deus? Et Lucæ.5
recte quidẽ dixerunt ſolum deum remittere peccata, ſed falſo, quod Chriſtus blaſphemaret,
quum fuerit deus & homo. Id quod manifeſte monſtrauit miraculo, quo in momento para-
lyticũ prorſus ſaluauit, & ad ipſoꝝ cogitationes reſpondit, quod ita ſolius eſt dei, ſicut remit-
tere pctã, quæ nõ remiſiſſet niſi deus fuiſſet, qui in ꝓpheta inq̃t: Ego ſum: Ego ſum ipſe q de-
leo iniquitates tuas propter me, & peccatoꝝ tuorum non recordabor. Hinc Moyſes ait. Do Eſaie.43
minator domine deus, miſericors & clemens & multæ miſerationis ac verax, q cuſtodis mi- Exodi.34
ſericordiam in millia, qui aufers iniquitatem & ſcelera atq; peccata, nulluſq; apud te per ſe in-

nocens eſt. Hic certe cõfitet̃ ſolũ eſſe deũ, qui auferat pctã & remittat, vel ideo, qm̃ ſolus de-
Pſal. 50 us ſit, cui peccet̃, propheta dicente. Tibi ſoli peccaui, & malũ corã te feci. Q. d. tu ſolus es, in
quẽ peccaui, ideo ſolus es, q remittere põt, quãuis Vriæ mortẽ intulerat. ¶ Nec obſtat di D
Johã. 20. cere, q̃d & apl̃i & eoꝝ ſucceſſores, ſacerdotes pctã remittãt, Chr̃o adſirmãte, q dixit. Acci-
pite ſpm̃ ſanctũ, q̃ꝝ remiſeritis pctã, remittunt̃ eis, & quoꝝ retinueritis, retenta ſunt. Reſ-
pondendũ eſt. Diſcipulis atq; ſacerdotibus peccatoꝝ remiſſionẽ nõ eſſe propria ptãte, ſed
Chriſti virtute datã, eoſq; eſſe tanq̃ inſtrumentũ dei, q̃ deus illa ſua ptãte remittendi pecca
ta vtitur. Id q̃d claret ex verbo. Accipite ſpm̃ ſanctũ. &c. Sanè ſolus deus principaliter & p
ſe peccata dimittit, miniſtri vero eccleſiæ p virtutẽ clauium à Chriſto præſtitam, qua de re
ſuo loco & tẽpore fortaſſis plura. ¶ Iã vero ſciendũ vltimo, miꝝ videri nõ debere, quod E
Chr̃s illoꝝ fidẽ videns dixerit. Cõfide fili, qm̃ remittunt̃. &c. quũ paralyticus fortaſſis non
peccata ſed corporalẽ morbũ optarit ſibi ablatũ iri: ſiquidẽ Chr̃s innuerit ægritudinis cau-
ſam, quã more boni medici ablatã voluit, vt & inde effectus. i. morbus aufertur, vt & cauſis
debilitatis ablatis ſanitas reſtitueret̃. Quo in loco notãdũ putauerim, varias eẽ cauſas corpo
raliũ infirmitatũ: q̃nquidẽ corpalis ægritudo aliq̃n eueniat, ppter alicuius pbationẽ & pa-
Job. 2 tiẽtiæ declarationẽ, vti liquet in ſctõ Iob, q alioqui in ſcriptura fuiſſe dr̃ ſimplex & rectus ac
Tobiæ. 2 timẽs deũ, & recedens à malo. Sic & Tobias, q excæcatus fuit. Aliq̃n ppter alicuius humilia
tionẽ, ne is alioqui in ſupbiã ſit caſurus, veluti apl̃us, q de ſeipſo inquit. Ne magnitudo reue
2. Cor. 12 latiõis extollat me, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus Satanę, q me colaphizet. A-
Johã 9 liq̃n ppter dei gloriã oſtendendã, q̃ miraculo inde futuro oĩbus patuit, vt in cæco nato, &
Johan. 11. in Lazaro defuncto. Aliq̃n propter pctm̃, & ob peccati nõ purgationẽ ſed punitionẽ, pin-
de puiã pœnę gehennę, quẽadmodũ fuit in Herode, qui cũ honorẽ deo nõ dediſſet, cõſum-
Actor. 12 ptus à vermib⁹ expirauit. Sic etiãnũ Antiocho fctm̃ eſt in veteri teſtamẽto. Aliq̃n propter
2. Mac. 9 pctm̃ & eius purgationẽ, vt patet in Nabuchodonoſor amẽtia ſeptẽ annoꝝ. Sic & Maria
Daniel. 4 Magdalęna diuexata fuit à dęmonibus. Sic & Maria ſoror Moyſi lepra fuit pcuſſa, qm̃ cõ-
Lucæ. 7 tra Moyſen murmurauerit. Sic illi apud apoſtolũ, q̃ꝝ aliq mortui fuere, aliqui infirmi facti
Marc. 16 qm̃ indigne Euchariſtiæ ſacr̃m ſumpſerãt, ipm̃ à cibo corpali nõ diiudicarãt. Sic ille apud
Nume. 12 Iohãnẽ, q triginta & octo annis morbo laborarat ppter pctm̃, ad quẽ ſanatũ ait Chr̃s. Ecce
1. Cor. 11. ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid cõtingat. Sic hodie paralyticus, cui
Johan. 5. Chr̃s dicit. Cõfide fili remittunt̃ tibi pctã, oſtẽdens paralyſim ipſi ob pctã inflictam.

¶ Ex q̃bus ſanè cauſis, facile monemur, ne quis aliquẽ perinde vt malũ & à deo alienũ vel F
ideo iudicet, qm̃ variæ laboret & corpali morbo ægre diuexet̃: q̃nquidẽ, quũ hoc ipſum nõ
ſemp propter pctm̃ eueniat, vtcũq; vnuſqſq; morbus ſemp à deo, ppter varias tñ cauſas, i-
fligi ſoleat: etſi frequẽtius ppter pctm̃, quẽadmodũ deus multis in locis ſuoꝝ mandatorum
trãsgreſſoribus peſtilentiã cõminat̃, quã pinde pœnã certo credimus venire à deo & nõ ali
unde. ¶ Nec obſtat, q̃d ſimpliciores allegãt: ſe nõ credere peſtilentiã (de qua libet nũc po G
Amos. 3 tius dicere, qm̃ paſſim graſſari cępit) à deo (vel etiã alios morbos) veꝝ ab aeris potius corru-
ptione, vel à re hoc genus alia, & ſic fortaſſis etiãnũ nõ eẽ loco à deo flagelli p peccatis. Reſ-
pondendũ, erroneã hãc eſſe opinationẽ, nec conſonã rationi: Cõſtare quidẽ frequẽter pe-
ſtilentiã emanare ex imẽſo frigore, & immẽſo calore, ex infectione animaliũ, aquaꝝ, ex
corruptione aeris, ſicut & aliæ ęgritudines pueniũt, ſæpenumero aliunde, vtpote ab vtero
matris vti hæreditario, cõditione vel cõplexione corpis, malo regimine vitę, diſpoſitiõe lo-
ci & terræ, cœli, fructuũ & frumentoꝝ, hocq; genus reꝝ aliaꝝ. Dubitari tñ non põt ægritu
dines ipſas, ab iſtis rebus tanq̃ à cauſis ſecũdis procedere, à deo vero, pinde à prima & prin-
cipali cauſa. Deus eñi creator oĩm, iſtis ſecũdis cauſis atq; creaturis ſuis, nõ ſecus atq; inſtru
mentis à ſe factis in ægritudinibus & plagis inſligẽdis vtit̃, ipſe tñ principaliter operat̃. Sic
ſanè inueniemus oẽs plagas à deo p miniſteriũ creaturaꝝ inflictas, haud q̃a ipſe hm̃oi mi-
2. Mac. 8 niſterio indiguerit, q vno nutu delere põt vniuerſum mundũ, ſed q̃a eis vti voluerit. Id q̃d
Gene. vij. intelligere eſt ex diluuio Noetico, in plagis Aegyptiacis, in multiplici punitiõe in deſerto
Exod. vij et 8. rebelliũ. Sicut & Sodomã & alias ciuitates & oĩa in ipſis igni de cœlo cõſumpſit. In perſe-
Geneſ. 19 quutione filioꝝ Iſrael per regẽ Salmanazar Nabuchodonoſor. Sic & hoc anno nobilitarẽ
4. Re. 14 ſacerdotaleq; ordinẽ miniſterio ruſticoꝝ, & ruſticos è regione miniſterio eorundẽ corri-
puit, q̃s tñ ſolo alioqui nutu perdere poterat: quẽadmodũ exercitũ regis Pharaonis vna in
Exod. 14 mari rubro ſubmerſit. Et Dathan atq; Abiron reliq̃ſq; ſchiſmaticos, vna cũ domibus & ta-
Deute. 11 bernaculis, & vniuerſa eoꝝ ſubſtãtia, quã habebãt, abſorbi curauit. Itẽq; per angelũ ſuũ q
4. Re. 19 in vna nocte in caſtris Aſſyriorum ſubito, centum octoginta quinq; hoĩm millia percuſſit.
Sic perſpicuum eſt, deũ Max. pro ineloquibili ſua ſapiẽtia, plarunq; ſemp in puniẽdo, na-
tura per eũ condita, vti, ſicq; res prudenter adminiſtrari, vt ſuas naturas agere ſinat, adeò,
vt ipſe ſit verus autor omnium, ex quo, per quem, & in quo ſunt omnia: adeoq; ipſa mala,
Roma. 10 id eſt, pœnę morborum, quas varijs ex cauſis iuſtè & ſapienter immittit per medias cauſas,
quibus

Digitized by Google

H quibus tanꝙ inſtrumentis vtitur ad puniendū. ¶Non eſt itaqꝫ dicendum vel peſtilentiam
vel aliam infirmitatē aliunde & non à deo in flagellū venire, quū ipſe adeo etiā mali .ſ. pœnæ
verus & primus ſit author, vel ipſo teſte, qui apud Eſaiā dicit. Ego dn̄s & nō eſt alter, formās Eſaię.45
lucem, & creans tenebras, faciens pacē, & creans malū. Ego dn̄s faciens oīa hæc. Hinc Amos Amos.6.
propheta. Si erit malū in ciuitate, quod dominus non fecerit? q.d. nullum. Sic & Iob à Satana Iob.2
vlcere peſſimo pecuſſus, à planta pedis vſqꝫ ad verticem, & hoc ipſum in humilitate deo ad-
ſcripſit, inquiens. Si bona ſuſcepimus à manu domini, mala quare non ſuſtineamus? Quem re
ɔte nos miſeri peccatores hiſce periculoſis temporibus imitabimur, confitentes & haſce om-
nes calamitates tam bellorum ꝙ ægritudinum ꝙ rerum aliarum nobis à deo, omniū, quæ ſub
cœlo contingunt, authore, per medias cauſas, id eſt, per creaturas earum, & vtiliter & iuſte &
ſapienter propter vel peccata noſtra vel probationem conſtantiæ noſtræ euenire, eamq́ꝫ ob
I rem merito nos cum Iobo dicere. ¶Si bona ſuſcepimus à manu domini, mala quare nō ſu
ſtineamus? Imò recte dicemus cū ſancta Iudith. Et nos ergo non vlciſcamur nos pro ijs, quæ Iudith.8
patimur, ſed reputātes peccatis noſtris, hæc ipſa ſupplicia, minora eſſe flagella dn̄i, quaſi ſerui
corripimur ad emendationem, & non ad perditionem noſtram, eueniſſe credamus. Eapro-
pter humiliter ante deum procidentes oremus. Peccauimus domine cū patribus noſtris, iniu
ſte egimus iniquitatē fecimus. Tu qui pius es miſerere noſtri, & in tuo flagello vindica iniqui-
tates noſtras, & noli perdere nos te cōfitentes, ſed tua nos miſericordia propicius reſpice. Id
quod ſi vera confeſſione in pia humilitate dixerimus, Nō dubitemus, & ipſum deū Opti. pro
ſua immēſa miſericordia ad vnumquēqꝫ dictuꝝ. Cōfide fili, remittūtur tibi peccata tua. Qui-
bus tanꝙ cauſis morboꝝ remiſſis, abibūt & morbi tanꝙ effectus ex pc̄tis exorti. Quanꝙ, deo
bene volēte, paucis poſt diebus, oblata per Euangeliū occaſione, multis acturi ſumus, an li-
ceat huiuſmodi morbis occurrere, & ſi fuerit occurrēdū, qbus nā remedijs? Qui interim ac de-
inde ſemper ſpem noſtrā in deū efficaciter ponemus, in cuius poteſtate ſumus, & nr̄a omnia 1.Regū.2
qui viuificat & mortificat, ſaluat & ſolus ſanat.

¶HOMILIA LXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matth.22. Multi enim ſunt vocati, pauci vero electi, &c.

Dn̄ica vigeſima poſt octa. penteroſtes.

ITERVM atqꝫ iterū Chriſtus Ieſus vnigenitus dei Max. agit mo
A re fidelis, boniq́ꝫ patris, q filios ſuos ad vitā ſalutarē, candēq́ꝫ bonā,
nūc paternis & blandis verbis, nūc promiſſis, nūc muneribus, nunc
minis pœnaꝝ & exhæreditationis allicit, ducit, trahitq́ꝫ. Idē ſane,
inquā, agit Chrūs, & quidē ad multo meliorē vitā, vtpote ad ſeipm Iohan.14
qui eſt vita vera & æterna in cœleſti patria nos ſuos filios à ſe crea-
B tos, & redēptos hortaꝛ atqꝫ trahit. ¶Primo blādis verbis. Venite Matt.11.
inquiēs, ad me oēs, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos Matt.19
& inuenietis requiē animabus veſtris. Secundo promiſſis. Et om̄is, Marc.10
inquiēs, qui reliquerit domum vel fratres, aut ſorores, aut patrem, Lucæ.18
aut matrē, aut vxorē, aut filios, aut agros, propter nomē meū, centuplū accipiet, & vitā æter-
nā poſſidebit. Tertio muneribus. Ipſe em̄ nobis vitā & vitæ neceſſaria p cœleſtē patrē quoti Matt.6
die adminiſtrat, tā quidē paterne & vltro, vt recte à nobis perinde atqꝫ olim à diſcipulis in-
terrogare poſſit. Quando miſi vos ſine ſacculo & pera & calciamētis, nunquid aliquid defuit Lucæ.22
vobis? At illi dixerunt. Nihil. Quarto, minis exhæreditationis, per parabolā, in qua dicitur Marc.12
de homine, qui vineam paſtinauit, in eo verbo, quo dicitur. Veniet & perdet colonos & da-
bit vineam ſuam alijs. ¶Poſtremo hodie in hodierno Euangelio, ſicut & alias ſæpenume-
C ro admonet minis ſimul æternæ exhæreditationis atqꝫ æternalium, immēſorumq́ꝫ tormen-
torum: dicit enim eum, qui intrauit conuiuium ſine veſte nuptiali fore eijciendū, & quidem
manibus & pedibus ligatum in tenebras exteriores, vbi erit fletus & ſtridor dentiū. Et quod
magnopere nos terrere debeat, innuit per ꝙ plurimos eſſe & futuros, qui veſte nuptiali non
induti, ſint in eas tenebras proijciēdi, eoq́ꝫ pacto æternaliter damnādi. Et, quod plus eſt, ſub-
innuit non eos ſolum, qui nec verbo nec facto ſunt Chriſtiani, vtpote Iudæi & gētiles quiqꝫ
peſſimi, verumetiam malos Chriſtianos, qui baptizati fidē verbo ſequuntur, non autē facto
eſſe damnandos. Quanꝙ ſint, qui (heu) nimium ſibi in ſuam perniciem blandiētes negent, cē-
ſeantq́ꝫ neminē Chriſtianum, vel quamlibet malum, perdēdum, modo credat in Chriſtum,
vel quacunqꝫ fide, Nec thema noſtrum de Chriſtianis eē, ſed de infidelibus tantummodo in-
telligēdum. Id quod ꝙ à veritate deuiat, videre eſt, ita tamē, vt parabola huius Euangelij pri-
D us per ſingula verba exponatur. ¶In primis igitur, ſciēdum, hic appellatione regni cœlo-
rum, venire eccleſiam militantem, alioqui regnum Chriſti hic in terra, cuius rex eſt Chriſtus,

Matt.28 vſq; ad conſumationē ſeculi in ea manens,& per gratiā potentiamq́;, alioquinq́; multipha
riam regnans. Hinc & chriſtianos appellat Petrus, genus electū & regale ſacerdotiū. Homo
1.Petri.2, vero rex in hodierno Euangelio eſt deus pater, de q̄ Paulus. Quē ſuis temporibus oſtendet
1.Tim.6, beatus & ſolus potens, rex regū & dn̄s dominātiū, qui ſolus habet immortalitatē, & lucem
inhabitat inacceſſibilē, quē nullus hoīm vidit, ſed nec videre p̄t. Cuius etiā ad eū modū me-
Apoca.19 minit Apocalypſis. Filius eſt Chr̄s dn̄s, q eſt vnigenitus æterni regis patris, ad quē alias in-
1.Iohā.4 quit. Hic eſt filius meus dilectus, in q̄ mihi cōplacui. Et rurſus. Hic eſt filius meus dilectus, in
Iohan.1, quo mihi bene cōplacui, ip̄m audite. Huic pater rex nuptias fecit, q̄ñ noſtri cauſa ob origi-
Matt.3 nale peccatū illū ex immaculata virgine Maria, ſpiritu ſancto cooperāte, naſci curauit, vn-
Matt,17 de (vt canit propheta) ipſe tanq̄ ſponſus de thalamo ſuo proceſſit, ſibi deinde fide & charita
Marci.1 te eccleſiā ſuā cōiungens quaſi quibuſdā nuptijs. Quæ quidē nuptiæ quātū ad totum genus
Lucæ.1. humanū iniciatæ ſunt p ſponſalia in principio creationis hoīs, dū hoīem deus ad ſui cogni-
Psal.18 tionē & amorē creauit. Dedit ſanè tūc arrā, iuſtitiā originalē, qua ſe negaret diabolo, cōſer-
Geneſ.1, uaret ſponſo, ſed ſolutæ ſunt fraude diabolica, redintegratæ incarnatōe Chr̄i, cōfirmatę &
ratificatæ morte, in gloria cōſumādæ: Quantū vero ad ſingulos hoīes initiant per fidem &
Oſee.2 baptiſma. Vñ propheta. Sponſabo, inquit, te mihi in ſempiternū, & ſponſabo te mihi in iu
ſtitia & iudicio, & in miſericordia & miſeratōibus, & ſponſabo te mihi in fide. Ratificant
Hiere.2 per charitatē. Vñ alius p̄pheta ait. Recordatus ſum tui, miſerās adoleſcētiam tuā, & chari-
Apoca.19 tatem deſponſatōis tuæ. Cōſumātur p gloriā. Vnde Apocalypſis inquit. Beati q ad cænam
nuptiarꝫ agni vocati ſunt. ¶Ad haſce igit̄ nuptias fidei & eccleſiæ p incarnationē redem E
ptionis inuitandū nos rex pater miſit. ¶Primo p̄phetas veteris legis ad Chr̄m vocātes, F
Mat.23 verꝫ vocati. ſ. Iudæi noluerūt venire, adeò q̄d Chr̄s ad eos ait: O Hieruſalē Hieruſalē, q̄ oc-
Lucæ.13 cidis p̄phetas & lapidas eos, q ad te miſſi ſunt. Idē & alias. Lux venit, inquiēs, in mundū &
Iohan.3. dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucē. Hinc & Eſaias cōqueſtus eſt de negligētibus, ad q̄s e-
Eſaię.53 rat miſſus p Chr̄o vēturo denūtiādo. Quis credidit auditui nr̄o? Id q̄d ap̄lus ad Ro. repetit
Roma.10 ¶Secūdo miſit alios ſeruos. ſ. ap̄los ad eoſdē. ſ. Iudęos, tanq̄ ad populū tūc electū, vtpote q̄ñ G
Lucæ.10 Chr̄s miſit eos in oēm ciuitatē & locū, q̄ ipſe vēturus erat, q̄s iſti neglexerūt. Et miſſi ab in-
Matt.23 uitatis cōtumelia primū affecti ſunt occiſi, teſtimonio dn̄i dicentis. Ecce ego mitto ad vos
prophetas, & ſapientes & ſcribas, & ex illis occidetis & crucifigetis, & ex eis flagellabitis in
ſynagogis vr̄is, & perſequimini de ciuitate in ciuitatē. Id vero ip̄m patet de diuo Stepha-
Mar.13 no, quē lapidarūt. Interemerūt & Iohannē Baptiſtam, itēq; idē Hærodes occidit gladio Ia
Actor.7 cobum fratrē Iohannis, occiſurus & diuū Petrū, niſi è carcere fuiſſet per angelū dn̄i libera-
Marci.6 tus. Affecerunt & alios apoſtolos cōtumelia & morte, quēadmodū de ijs teſtat̄ Euāgeliſta.
Actor.12 Et illi, inquiēs, ibāt gaudentes à cōſpectu cōcilij, q̄m digni habiti ſunt pro noīe Ieſu cōtume
Actor.5, liam pati. Quod ipſis antea p̄dixerat Ieſus, dicens. Abſq; ſynagogis faciēt vos. Sed venit ho
Iohan.16 ra, vt oīs, qui interficit vos, arbitret̄ obſequiū ſe p̄ſtare deo. Quod ſanè multipharia eue-
2.Cor.11 nit diuo apoſtolo Paulo, teſte ipſomet. ¶Illi ergo apoſtoli iuſſi ſunt dicere. Ecce prādiū H
meū paraui, tauri mei, & altilia occiſa ſunt, & oīa parata, venite ad nuptias. Sanè tauri & al
tilia ociſa, ſunt corpus & ſanguis Chr̄i, pro nobis imolata, ſp̄ualis cibus & potus, anīas alen
Iohan.6 tia. Sed ea neglexerunt & nō curarūt inuitati, qa terrena ſp̄ualibus alimonijs p̄poſuerūt, q̄d
Iohan.3, deſignat id. Et abierūt, alius in villā ſuā, alius vero ad negociationē ſuā: Dilexerūt eīm (inq̄t
Chr̄s) magis tenebras q̄ lucē. Quia ergo illi ſpreuerūt & regē & eius miniſtros, ideo poſtre-
mum miſit exercitus ſuos ad inuitatos negligentes p̄dendos. Exercitus miſſi fuere Romani
Ioſephus lib.vij. de bello iuda ducibus Veſpaſiano & Tito, qui ob Iudæorꝫ in Chr̄m & eius ap̄los pc̄tā, Hieruſalē ſuccēde
runt (& autore Ioſepho) propemodū decies centena millia occiderunt, demptis pueris &
fœminabus, itēq; captiuis. Cuius p̄ditōis & Chr̄s alibi meminit, q̄ñ ſuper ciuitatē Hieruſa-
Luc.19 lem fleuit. ¶Quia ergo nullus iſtorꝫ, qui vocati ſunt ad prandiū, (cui⁹ cæna erit in nouiſſi I
Lucæ.14. mo tempore, & cōplebit̄ in regno cœleſti, impleto ſaluādorꝫ numero, vt ex Luca nō obſcu
re colligit̄) venit, iuſſit dn̄s rex ire miniſtros ad exitus viarꝫ, & adducere q̄ſcunq; tam bonos
q̄ malos. Exitus viarꝫ, egreſſio eſt ad gentes, q̄d & factū eſſe in actis Apoſtolicis perhibetur.
Vobis (aiunt) oportebat primū loqui verbū dei, ſed q̄m repellitis illud, & indignos vos iudi
Actor.13 catis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Ex ijs igitur collegerunt ad prandium tam
bonos q̄ malos, ſiq̄dē in eccleſia militāte admixti ſunt boni cū malis. Quod vl̄ Chriſtus ali
bi arguit per parabolā, qua ſubinnuit regnū cœlorꝫ eſſe factum ſimile ſagenæ miſſe in mare
& ex oīni gn̄e piſcium congreganti. Quam, quum impleta eſſet, educētes & ſecus littus ſe-
dentes, elegerunt bonos in vaſa, malos autem foras miſerunt. Hinc ſanè eſt, quod nuptiæ,
id eſt, eccleſia tam ex bonis q̄ ex malis conuiuis, id eſt, chriſtianis ſint impletæ. Quod certe
malis nō bñ ceſſit, q̄m, quū rex videret cōuiuā nō veſtitū nuptiali veſte (qua mali cōuiuæ ſi-
gnant̄) increpauit ip̄m, q̄d male veſtitus ſe cęteris īmiſcuiſſet, p̄indeq; ip̄m iuſſit ligatū p̄ijci
in exteriores tenebras, i. in æternalē inferorꝫ pœnā. Intrat autē rex ad conuiuū ſpecialiter
in mor

in morte vniuſcuiuſq; hoīs, deinde in extremo iudicio, qñ vnicuiq; redditurus eſt iuxta ope- Apoca.22
ra: tūc eñ nō veſte nuptiali amictos iubebit foras mitti. Sic eñ erit (ait Chrs) in cōſummatiōe Marc.13
ſeculi. Exibūt angeli & ſeparabūt malos de medio iuſtoꝝ, & mittēt eos in caminū ignis. Ibi Matt.25
erit fletus & ſtridor dentium. Eſt aūt veſtis nuptialis ipſa charitas, q̄ (vt ſcribit Petrus) operit 1.Petri.4
multitudinē pctōꝝ. Hanc aūt veſtē .ſ. charitatē habēt, q ſeruant ꝓcepta decalogi, q̄ in ſola &
vnica charitate cōtinentur. Prima quidē tria ad dei, reliqua ſeptem ad proximi amorem faci-
unt. In amore autē dei & proximi, pendet lex & prophetæ, id eſt, oīa dei mandata, quæ q ſer- math. 22
uant, ſunt ad nuptias vocati & electi, ideoq; nuptijs in cœleſti patria perfruentur, reliqui ve-
I ro minime, quorū tamen, qui perfruentur, pauci erunt. ¶Quandoquidē Chrūs hodie inqt.
Multi ſunt vocati .ſ. ad fidē, pauci vero ſunt electi, id eſt, qui ſe dignos p charitatē facerent, q
propterea ſunt proijciēdi in tenebras exteriores. Sane multi ſunt vocati ad nuptias, id eſt, ad
fidē, quoniā (vt ait Paulus poſt prophetā) in omnē terrā exiuit ſonus eoꝝ, & in fines orbis ter Roma.10
ræ verba eoꝝ. Nec miꝝ, quū (teſte eodē) deus volūtate antecedente vult oēs hoīes ſaluos fie- Pſalm.18
ri, & ad cœnā vltimā .ſ. æternæ beatitudinis peruēturos. Quod vero nō oēs ſalui fiunt, nec ea 1.Timo.2
cœna perfruuntur, culpa nō eſt in deo, ſed in ijs, q ſe ea vel p infidelitatē vt Iudæi & gētes, vel
per mala opera, fide ſuſcepta, vt mali Chriſtiani, indignos faciūt, rege ipſo clare hodie teſtāte,
cū ait. Nuptiæ quidē paratæ ſunt, ſed q inuitati erant, nō fuerūt digni. Hinc nō eſt multis agē-
dum de electione, qualis ea ſit. Sane hic electos videmus exponi pro ijs, qui vera fide ſunt in
K eccleſia, & ſe ea eccleſia & fide per bona opera dignos reddunt. ¶Non eſt enim deus cauſa Sapie.11
alicuius damnationis, qui nihil eoꝝ odit, quæ creauit, maxime hominē, quē vel ideo condi-
dit, vt regnū à conſtitutione mundi paratū ſuſciperet. Sin eū dixeris tuæ perditionis eſſe cau-
ſam, certe non alia erit, q̄ ſolis, qui ideo non poteſt aliquando domū illuſtrare, quoniam feneſ-
ſtræ ſeruntur & clauduntur. Tunc profecto nemo ſolem iuſte culpauerit, ſed iuſtiſſime eum,
qui clauſit feneſtras. Sic ſane nos culpabimur reiecti à beatitudine, qm̄ gratiæ, quam deus nū- Hebre.12
quam negat vere petentibus ipſimet defuimus, vocationēq;, qua quotidie nos & quidē varie Apocal.3
vocat, nō admiſimus. Deus eñ (inquit Apoca.) ait ad nos. Ecce ego ſto ad oſtiū foris, & pulſo
.ſ. per internam inſpirationem, per prædicationem, per proſpera mundi, per infortunia, &c.
Et ait per Iob. Vocaui ſeruū meū, & nō reſpondit mihi. Quare merito deus demū ait p ꝓphe Iob 19
tā. Perditio tua ex te Iſrael, ex me aūt auxiliū tuū. Hinc & ſancta ſcriptura dicit. Deus ab ini- Oſee.13
tio cōſtituit hominē, & reliquit illū in manu cōſilij ſui, adiecit mādata & ꝓcepta ſua. Si volue- Eccleſ.15
ris mādata cōſeruare, cōſeruabunt te, & in perpetuū fidē placidā ſeruare. Appoſuit tibi aquā
& ignē, ad quod volueris porrige manū tuā. Ante hominē vita & mors, bonū & malū, quod
placuerit ei, dabitur illi, quoniā multa ſapiētia dei, & fortis in potētia, videns omnes ſine in-
termiſſione. Oculi domini ad timentes eū, & ipſe agnoſcit omnia opera hoīs. Nemini man-
dauit impie agere, & nemini dedit ſpaciū peccandi. Nō eñ cōcupiſcit multitudinē filioꝝ infi
deliū & inutiliū. Vñ certius certo (quāuis etiā ex multis alijs) eſt intelligere, deū Opt. oēs vel-
le ſaluos fieri, & ad veræ æternas beatitudinis nuptias peruēturos. Quod vero nō eo oēs ve-
niunt, culpa eſt eoꝝ, qui ſua ſponte ſe indignos faciunt. Illi igitur ad cœnā beatā in gloria nō
ſūnt venturi. ¶Quoꝝ duo genera in hodierno Euangelio notantur.
L ¶Primū eſt eoꝝ, q venire prorſus neglexerūt & nō curarunt, & ſunt Iudæi, & oēs q fidem
Chri ad vocationē nō receperūt, q ſane propter incredulitatē ſuā ſimpliciter dānant, qm̄ (vt Iohan.3
ait dñs) qui nō credit iā iudicatus eſt, & ideo nullus iſtoꝝ, q vocati ſunt & noluerūt venire, gu- Lucæ.14
ſtabit cœnā æternæ felicitatis (vt ait aliàs Chrūs) fuerunt eñ ſua ſponte indigni, qui tenebras Iohan.3
M luci ꝓpoſuerunt. ¶Secundū genus eſt eoꝝ, qui vocati .ſ. ad fidē eccleſiæ intrarunt, ſed fidei
opera, quæ charitatis ſunt & dei ꝓcepta, nō ſunt operati, ideoq; perpetuo dānandi: Nimiꝝ q̄s
illa fides verbalis nequaq̄ iuuabit. Eos vero Chrūs hodie notat per eū, qui veſtē nuptialē non
habuit, ideoq; in exteriores tenebras eiectus. Damnanſ ergo perpetuo mali Chriſtiani, nō qa
nunq̄ crediderunt, verū quia male crediderunt: vtpote qui (iuxta Paulum) confitentur deum Titum.1
noſſe, factis autē negant, ad omne opus bonū reprobi. Iſti quidē nomine Chriſtiani ſunt, ope
aūt longe alieni: qui quū Chriſto iniuriam per malā vitā faciunt, æternæ ſunt obnoxij pœnæ
Nō eñ ex verbali fide ſaluamur, teſte dño, qui ait. Non oīs qui dicit mihi, dñe, domine, intrat Matt.7
in regnū cœloꝝ, Qui aūt clamat, domine, domine, certū eſt ꝙ credit .ſ. informi fide. Adde, ꝙ
vel plus alijs puniuntur, qui fidē receperūt, & fidē opere nō ſeruāt. Siquidē ſi (ingt Petrus) re-
fugientes coinquinationes mundi in cognitione dñi noſtri & ſaluatoris Ieſu Chri, his rurſus 2.Petri.2
implicati ſuperanſ, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius eñ erat illis nō cog-
noſcere viā iuſtitiæ, q̄ poſt agnitionē retrorſum cōuerti ab eo, quod illis traditū eſt, ſancto mā
N dato. Sane per recidiuū ingratitudo diuini beneficij ꝓcepti aggrauat peccatū. ¶Proinde
valeant, qui velint neminē eoꝝ, qui vel verbo fidē receperūt, & opibus vel quālibet mali ſint,
poſſe damnari. Quod ſi veꝝ eſſet, qd aliud Chriſti fides, niſi peccandi licentiam & impunita-
tem attuliſſet? Quod autem minime phas eſt credendum, ſed impium, Alioqui qd Chrūs ſuos

 diſcipu-

Digitized by Google

diſcipulos & alios, qui in eũ vere crediderũt, toties & tãtopere à peccatis dehortatus fuiſſet?
Johan. 5. Johan. 8. Quid fruſtra alioqui dixiſſet ad eũ, quẽ ſanarat. Ecce ſanus factus es, iã noli peccare, ne dete
rius tibi aliquid cõtingat? Quid etiã ad adulterã dixiſſet, cui remiſerat pctã. Vade & iã am-
1. Cor. 15 plius noli peccare? Quid etiã apli ſuis ſcriptis & epiſtolis eos, qui iã credebãt, adeò vſq; à pec
catis retraxiſſent? Maxime, cũ Paulus dicat. Euigilate iuſti. ſ. per fidẽ, & nolite peccare? Ig
norantiã eñ dei quidã habẽt. Sed qui ſunt, q gñatim dei ignorantiã habẽt? Sũt, inquã, q di-
cunt. Nõ opus eſt bonũ facere, aut vt timeamus ne dãnemur pro pctis, quæ q̃tidie facimus,
qñ pro ipſis Chrs mortuus eſt. Recte quidẽ. Chrũs eñ pro pctis totius mũdi, etiã infideliũ
mortuus eſt, & cuius etiã paſſio, quãtũ in ſe, pro oĩbus eſt ſufficiẽs, ſed nõ pro oĩbus efficax,
Galatt. 5 quia ꝓ illis tñ, qui ea ſe dignos ꝑ verã fidẽ, quę ſine bonis opibus non eſt, faciunt. Paſſus eſt
Chrs pro pctõ originali, & pro ꝓcedẽtibus pctis, vt eius cã, qui credũt & baptizãtur deinde
1. Johã. 2. nõ dãnent: Deniq; paſſus, vt ſit nobis apud deũ propitiatio ꝓ pctis, q̃ nũc facimus, qñ ꝑ pœ
nitẽtiã, gratiã & miſericordiã petiuerimus. Ea ꝓpter male blandiunt ſibi qui dicũt. Nos ſu
mus à deo ad fidẽ vere vocati, & nihilominus interim peccãt, illi potius conari deberent, vt
nõ ſolũmodo eẽnt de numero vocatoꝝ, ſed etiã electoꝝ. i. de ĳs, q fidẽ recte ꝑ opa charita-
tis faciũt. ¶ Cuiuſmodi ſunt q oĩbus modis ſtudẽt, vt ſint digni ea cęna hodierna. Hinc non O
2. Petri 1 ſine cã monet Petrus, inquiẽs. Quapropter fratres magis ſatagite, vt ꝑ bona opa, certã ve-
ſtrã vocationẽ & electionẽ faciatis. Hęc eñ faciẽtes, nõ peccabitis aliqñ. Et aplus ait. Obſe-
Ephe. 4. cro itaq; vos ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatõe, q̃ vocati eſtis, cũ om̃i humili-
tate & mãſuetudine, cũ patiẽtia, ſupportãtes inuicẽ in charitate. ¶ Ex ĳs igit omnibus & P
alĳs hoc genus pluribus, q̃ nunc ob tpis anguſtiã ꝑtereo, liquido patet, Chrm ſubſinuaſſe in
themate. Multi ſunt vocati, pauci electi: itã infideles, qui ideoq; cęna beatitudinis nõ pfru-
entur, q vocati neglexerũt ſimpliciter venire: q̃ chrĩanos, qui fidẽ veris opibus nõ exornãt.
Illi pœnã infidelitatis, hi recidiuitatis fictæq; fidei luent. Et ſic certũ eſt, multos, qa omnes,
Matt. 7. vocatos, paucos vero electos. i. dignos. Indigni eñ ſunt oẽs infideles, & deniq; om̃es pctõ-
res, vel q̃libet noĩe chriſtiani, qui latã poſt fidẽ receptã, ambulãt viã, q̃ ducit ad ꝑditionem.
Cõtendamus igit (fratres amãtiſſimi) eſſe de numero paucoꝝ, qui electi ſunt. De eoꝝ autẽ
numero erimus, qñ bonis operibus ieiunio, tribulationibus, anguſtĳs, eleemoſynis, hocq;
Luc. 13 genus alĳs diuinis virtutibus cõtendamus ingredi ꝑ anguſtã portã, quã multi quærent in-
trare, ſed nõ poterunt: Siquidẽ & ĳ hodie vellent, ſi poſſent, qui neglexerũt intrare. Stultæ
Matt. 25 eñ quinq; virgines intrare voluerunt, ſed nõ potuerunt, quia eaꝝ lampades erãt extinctæ,
id eſt, nõ habebãt opera charitatis, Et ſic nõ erãt veſtite veſte nuptiali.

¶ Nos proinde, fratres chariſſimi, hodiernas Chri & eccleſiæ nuptias, tota mente diliga- Q
mus, ne ad eas per fidẽ vocati & ingreſſi, audiamus dñm dicere. Amice, q̃uo huc intraſti, nõ
habens veſtẽ nuptialẽ? Q. d. Vt quid chriſtianus es effectus, cũ opera tua nõ ſint chriſtiana?
Chriſtianũ te vocãs & aliena à Chro faciens, ei iniuriã facis. Ex actu eñ nomẽ eſt, Si Chri-
1. Johã. 2. ſtianũ te eſſe delectat, q̃ chriſtianitatis ſunt debebas feciſſe. Quandoquidẽ ſcriptũ ſit. Qui di
Johan. 9. Galatt. 6 cit ſeſe in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare, id eſt, bonũ operari,
dum tẽpus eſt, quod Chriſtus fecit agendo & docendo. Sic nomen chriſtiani, haberi cœ-
pit nomen iuſtitiæ, bonitatis, integritatis, patiẽtiæ, caſtitatis, pudicitiæ, pietatis, humilita-
tis & innocentiæ, &c. Quæ nomina vel ſingula habebimus, ſi vocati ad nuptias Chriſti, id
eſt, eius fidei, curabimus habere veſtem nuptialẽ, id eſt charitatem dei & proximi. Quam
vbi habuerimus, nõ proĳciemur ĩ tenebras exteriores, nec erit nobis hic in vita terrori ver
bum Chriſti, quo ait. Multi ſunt vocati, pauci vero electi.

HOMILIA LXXIII DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Iohan. 4. Domine deſcende priuſquam moriatur filius meus.

Dominica. xxi. poſt octauas pentecoſtes.

QVANQVAM ex hoc Euangelio tam multa q̃ ſalutaria colligi A
poſſent, ipſi tñ ex om̃ibus tria tantũmodo hodie, ꝑ perſonã Regu-
li, de q̃ Euãgeliũ, pro loco & tempore ſumus diſcuſſuri, interim ve
ri Euangelĳ intellectus, qui ex ĳs tribus dicẽdis facile patebit, haud
ſanè immemores. Primo igit diſcutiemus, deo adiuuante, Vtrum
mors ipſa corporalis vel nr̃a vel noſtroꝝ, ex ęgritudine manans,
pie nobis ſit timenda? Secũdo, An corporalis ægritudo, vtpote pe
ſtilentia ſit amouenda iuſte? Tertio, Vtrũ hæc ipſa ægritudo her-
baria vel hoc genus aliqua medicina, ſit expellenda, aut quid inibi
ſit ſeruandum? ¶ Quo ad primũ proinde ſcias, timorẽ mortis bi- B
phariã, tum q̃ ad ſenſum, tũ q̃ ad rectã rationẽ, cõſiderari poſſe. Quãtũ ad hominis ſenſum
mors

Digitized by Google

mors ipſa nihil aliud eſt, q̃ aĩæ à corpe ſeparatio. Et hoc pacto mors dr̃ naturalis & ſenſu-
alis, Vñ orit̃ naturalis etiã timor mortis, q eſt quidã horror, q̃ natura hoĩs horret ſeparatio-
nẽ aĩæ à corpe: queãdmodum q̃libet res naturaliter appetit ꝑmanere, & reſugit & reſiſtit
q̃tũ põt ſuo cõtrario, ipſam corruptiuo. Cęteꝝ qa nulla eſt reꝝ maior & dilectior coniun-
ctio q̃ aĩæ & corpis, non poterit ideo difficilior & natura amarior anguſtiorq;, q̃ aĩæ &
corpis, eẽ ſeparatio, Et inde nec timor naturalis aliqs eſſe p̃t horribilior. Quo factũ, vt A-
reſtotiles dixerit. Terribiliũ oĩm terribiliſſimũ eſt mors. Hic certè nemo ẽ à natura (ſileo e-
nim grãm, q̃ illã ipm̃ excludere timorẽ p̃t, ſicut à multis ſanctis hoĩbus excluſit) q ad hunc
modũ nõ timeat mortẽ. i. amarã aĩæ à corpe, tanq̃ dilecte à dilectiſſimo, ſepationẽ. A quo
quidẽ timore, nec viri ſancti fuere alieni. Sic Ezechias (quũ ad ipm̃, ad mortẽ vſq; ęgrotãtẽ, Eſaię. 38
Eſaias diceret. Diſpone domui tuæ, qa morieris tu & nõ viues) cõuertit faciem ſuã ad pari-
etẽ, & orauit ad dñm, & dixit. Obſecro dñe, memẽto q̃ſo, qũo ambulauerim corã te in veri
tate, & in corde pfecto, & q̃d bonũ eſt in oculis tuis fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno Iudicũ. 6
Sic Gędeon, qa timebat mori, q̃d angelũ vidiſſet, cõſolatus eſt à dño dicẽte. Pax tecũ, ne ti- Matt, 10
meas, nõ morieris. Sic & apl̃i, ne mortẽ iſtã naturalẽ plus iuſto timerẽt, p Chr̃m fuere cõſo
lati ijs verbis. Nolite timere eos, q occidũt corpus. Et ita nimiꝝ nõ põt nõ eſſe timori mors
ipſa, maxime apud ĩbecilles, qbus plęrũq; alia etiã, morte appropinquãte, occurrũt, q̃ timo Miche. 7
rẽ ſuggerũt, vtpote domeſtici, q̃s nõ libẽter deſerãt, de qbus ꝓpheta. Inimici hoĩs domeſti
ci eius. i. cõſanguinei. Itẽ dęmones, q oĩui mõ conant̃ hoĩem morientẽ inducere ad deſpera
tionẽ, numerãdo eius pc̃tã & aggrauãdo. De qbus Dauid. Inimici mei, animã meã circũde Pſal. 16
derũt. Cõtra q̃s ſolat̃ Apocalypſis. Eſto fidelis vſq; ad mortẽ, & dabo tibi coronã vitę. Item Apoca. 2.
ſunt qnq; ſenſus, q adeò vſq; in organis ſuis laborãt, vt infirm⁹, ſeu moriẽs vix p̃ dolore poſ
ſit de ſua ſalute cogitare. Hinc ſcriptura. Oculus meus depdatus ẽ animã meã. Dauid: Non Thren. 3. Pſal. 6
eſt ĩ morte, q memor ſit tui. Itẽ poſtremo, diuitię & reliq̃ huius mũdi bona, q̃ imbecilli ho- Eccle. 41
mini pœnã & timorẽ aggrauant. Vñ ſcriptura. O mors quã amara ẽ memoria tua, homini
pacẽ habẽti in ſubſtãtijs ſuis, viro quieto. Cũ igit̃ timor ille ꝓpter ſeparationẽ eoꝝ, q̃ in di-
lectione ſunt cõiuncta, vtcũq; ſit naturalis & ſenſui horribilis, ꝓindeq; hoc minus reprehẽ-
dendus, eſt tñ magnopere fugiẽdus & fugãdus p rectã & deliberatã rationẽ, ſcd̃m quã mors
eſt potius appetẽda q̃ timẽda: queãdmodũ amarã medicinã infirmũ ſanantẽ licet guſtus. i.
C ſenſus infirmi nauſeat, tñ ratio ſanari cupiẽtis ſpontè acceptat. Sic Chr̃us dixit. Spũs quidẽ Matt. 26
promptus ẽ, caro aũt infirma. ¶ Ita ſane timor mortis naturalis ſuperãdus ẽ ratione, q̃ ſcit Mar. 14
mortẽ nihil aliud eẽ, q̃ neceſſariã ex hoc mũdo ad cœleſtẽ patriã emigrationẽ, teſte apl̃o, q 2. Cor. 5.
dicit. Scimus eñ qm̃ ſi terreſtris domus nr̃a huius habitatõis diſſoluat̃, q̃d ędificationem ex
deo habem⁹, domũ nõ manufactã, ſed ęternã in cœlis. Nã & in hoc ingemiſcimus habita-
tionẽ noſtrã, quę de cœlo ẽ ſuꝑindui cupiẽtes, ſi tñ veſtiti & nõ nudi inueniamur, Nã & qui
ſumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati, eo q̃d nolumus expoliari, ſed ſuꝑueſtiri,
vt ſorbeat̃ q̃d mortale ẽ à vita. Audiẽtes igit̃ ſemꝑ & ſciẽtes, qm̃ dũ ſum⁹ in hoc corpe, per-
D egrinamur à dño. Ex hac ſanè mortis definitõe, monemur. ¶ Primo, vel ideo non debere
nos timere mortẽ, q̃d p eã ab hoc mũdo liberamur, & deuehimur ad cęleſtem patriam. Sic Philip. 1
Paulus ardẽter cupiebat diſſolui ab hoc corpe & eẽ cũ Chr̃o, à q̃ hic ꝑegrinamur exules à pa
radiſo ꝓpter delictũ originale. Sciebat vtiq; Paulus, ꝓinde reꝝ ſecretaꝝ cõſci⁹, eũ q ab hoc
mũdo p mortẽ liberaret̃, liberari à ſex malis huius mũdi, & puehi ad ſex bona patriæ cœle-
E ſtis. ¶ Primo, A malignitate hui⁹ mũdi, in q̃ totus poſitus ẽ, teſte Iohãne, vtpote maligno
auaritię, ſuꝑbię, luxurię, & reliq̃ hoc genus maligno. Hinc pſalmiſta inqt. Exite de medio e 1. Iohã. 5
ius. ſ. babilonis vl̃ mũdi. Quo? Ad terrã ꝓmiſſiõis. ſ. æternę btitudinis, vbi (Apoca. dicẽte) Pſal. 52
nihil eſt pc̃ti, quũ eo nihil intret coinqnati aut abominatõis, nec is q facit mẽdaciũ, niſi qui Apoca. 21
ſcripti ſunt in libro vitę agni: ſiquidẽ quo qui ꝑueniũt, (teſte Chr̃o, erũt ſicut angeli. ſ. im- Matt. 22 Marc. 12
mortales & caſti ab oĩni labe. Secũdo, A mũdi mutabilitate & vanitate, q̃ in mũdo oĩa ſunt Pſal. 38
plena. Siquidẽ ait Dauid. Vniuerſa vanitas oĩs hõ viuẽs. Et Eccl̃es inqt. Ego Eccleſiaſtes Eccle. 1
fui rex in Hieruſalẽ, & ꝓpoſui in aĩo meo q̃rere & inueſtigare de oĩbus ſapiẽter, q̃ fiũt ſub
ſole. Vidi q̃ cuncta ſunt ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas. Et hõ (inquit Iob) natus de muli- Iob. 13.
ere, breui viuẽs tpe, replet̃ multis miſerijs: Fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodẽ ſtatu perma
net: qm̃, ait Iohãnes, mũdus trãſit & cõcupiſcẽtia ei⁹. Hinc apl̃us monet, vt vtamur hoc mũ 1. Iohan. 2
do tanq̃ non vtentes. i. vt in eo vel in rebus mundanis, finem non conſtituamus, quia mobi 1. Cor. 7
les ſunt & momentaneæ. Potius igitur ex eo ad cœlum eſt per mortẽ feſtinandũ. Vbi (vt
ſcribit Iacobus) nõ eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Tertio, Ab huius mun Iacob. 1
di irrequietudine & miſeria, qua frequentiſſime plenus eſt mũdus, & nunq̃ verã habet pa-
cem. Vnde Iob. Homo natus de muliere, multis replet̃ miſerijs. Et Eccleſiaſtes: Quid ergo, Iob. 13
inquit, prodeſt ei, q̃d laborauerit in ventum? Cũctis diebus ſuis comedet in tenebris, & in Eccle. 5
curis multis, & erũna atq; triſtitia, Et nihil ſit quàm labor & afflictio ſpiritus. Hinc fugien-

 dum eſt

Digitized by Google

Iob.14. dum eſt p̄ mortē ab hac irrequietudine mũdi ad deũ, vbi vera eſt requies & pax, dicēte Chr̄o:
Apoca. 21 In mundo p̄ſſurā habebitis, in me ãt pacē. In cœlo eñ (ſcribit Iohãnes) nõ erit mors vltra, neq;
luctus, neq; clamor, neq; dolor erit vltra. Quarto: A defectu veritatis ad verã ſciam, qm̃ (vt ſcri
1. Cor.3, bit Paulus) ſtultã fecit Deus ſapiam huius mundi, quæ tñ vix multo labore, ſudore, periculoq;
1. Cor.13 acquirit. Ex parte eñ hic cognoſcimus, & ex parte pphetamus. Cum ãt venerit quod perfe-
Iaco.1 ctum ē, euacuabit qd̄ ex parte ē. Videmus nunc p̄ ſpeculũ in ænigmate, tunc ãt facie ad faciē.
Coloſſ.2 Nunc (ait Ap̄ſus) cognoſco ex parte, tunc ãt cognoſcã ſicut & cognitus ſum. Apud Deũ eñ
eſt omne datũ optimũ, & oĩe donũ pfectũ, in q̄ oĩs ſcia & ſapia, imò q ipſa eſt ſapia, vnde oẽs
btĩ participãt. Quinto, A mũdi ĩfinitis periculis, qbus hoĩes adeò oĩni momẽto ſunt obnoxij,
vt & ſctiſſimi viri ab ijs vix tuti eẽ potuere, vt facile ex Ap̄li ſcriptis ē colligere. Adeò q̄d & in
Matt.8. figurã alibi Ap̄li in piculo nauigatõis ad Chr̄m deuotè clamarint. Dñe ſalua nos, pimus. Sic &
Tobiæ.2 Tobias à luto vl̄ ſtercore hirũdis ĩ viſu cępit piclitari, exẽplo vt nemo à picul' ſit tut' ĩ hoc mũ
Eſaiæ.32 do, vñ p̄ mortē ē feſtinãdũ ad cęlũ. Vbi, inqt Eſaias, ē ſecuritas in ſempiternũ. Et ait apud eũdē
deus. Sedebit pp̄ls meus in pulchritudine pacis, & in tabernacul' fiducię, & in reqe opulẽta. Se-
xto: A ſeruitute corruptibilitatis, q̄ pulcher & ſan' corrũpit ab ęgritudie. Fortis & iuuenis à ſe-
Roma.8 nectute, diues & ſperãs vitã à morte. Ab hmõi (inquã) corruptõe liberat hõ p̄ mortē in cęleſti
p̄ria. Vñ Paulus: Quia (inqt) & ipſa creatura liberabit à ſeruitute corruptõis, in libertatē gl̄iæ fi
Heb.9 liorũ dei. ¶ Adde demũ, vt iõ nõ eẽ timẽdã mortē, q̄d is ſit timor inutil', quũ mors ſit neceſſaria, F
Philip.1 q̄ vitari nequeat. Statutũ eñ ē (ait Ap̄ls) oĩbus hoĩbus ſemel mori. Itẽ ē & nociuus, qm̃ facit vt
illicitè plus nos amamus, q̄ deũ, ad quē morte venire nõ curamus, ſicut Paulus deſiderabat eẽ
cũ Chr̄o. Itẽ ē & à chr̄iano alienus, q̄d p̄ mortē finē ſuum optimũ nõ magnope deſiderat, quē
Eccle.30, certè ex aĩo, & pp̄ter rõnes p̄dictas, mortē maxĩe cõcupiſcere deberet. Sic etenĩ Solomõ dicit:
Eccl.7 Melior ē mors q̄ vita amara. Et alibi: Melior ē dies mortis, q̄ natiuitatis. Et rurſus: O mors bo
Eccl.41 num ē iudiciũ tuum hoĩ indigẽti, & q moriat viribus, defecta ętate. Noli timere iudiciũ mor-
tis. Sic & ipſi vel q̄libet ęgrotãtes mortis naturalē timorē explodere debemus rõnibus iã enu
Mat.10 meratis. Et potius, vt Tobias & ap̄li, q mori gaudebãt, mori q̄ viuere eligere. Imò (inq̄) nõ hu
ius vitę ſed ęternę vitę, q̄ ē aĩæ, mortē timere debemus, Chr̄o admonẽte: Nolite timere eos, q
occidũt corpus, aĩam ãt nõ pñt occidere. Sed potius timete eũ, q p̄t & aĩam & corpus pdere in
Pſal.33. gehẽnã. At inqs, hęc ē mors, q̄ me cogit timere hãc tpalē mortē, q̄ vereor ne pueniã ad mortē
illã ęternã, q̄ quũ ſit pctõrũ, ē peſſima. Cui rñdeo: Ad eam euitandã, timor mortis nõ valet, ſed
deuitatio pctõrũ, & gr̄æ diuinæ p̄ humilē petitionē acquiſitio. Id q̄d ĩpetrabimus, vbi mortis
Eccle.7 aduẽtus deuotè meminerimus. Hinc Sapiẽs: In oĩbus, ait, opibus tuis mẽorare nouiſſima tua,
Eccle.12 & in ęternũ nõ peccabis. Siqdē (vt Idem deinde ait) melius ē ire ad domũ luctus q̄ ad domũ cõ
Iob.1 uiuij. In illa eñ finis cunctorũ admonet hoĩm & viuẽs cogitat qd futurũ ſit. Nõ eſt igit mors ti
mẽda, ſed dãda opa, vt in gr̄a moriamur. Nec debẽt obſtare huius mũdi bona, quũ alibi longè
futura ſint meliora. Itaq; debemus eẽ memores dicti Iob: Nudus egreſſus ſum de vtero matris
meæ, & nudus reuertar illuc. Sic ſolutũ putamus primũ, q̄ quæſitũ ē. An mors ſit timẽda. ¶ Vn G
de ſcd̃m eſt, q̄ quęrit: An corpalis ægritudo, vt ē peſtilẽtia, ſit amouẽda? Quidã arbitrant diſſo
num, q vl' ideò nõ ſit amouẽda, qm̃ mors, quũ ſit tã pſpicua, nõ ſit timẽda, ad quã deuenimus p̄
ægritudinē. Sicut ergo timor mortis ē expellẽdus tanq̄ vitioſus, ſic cõtra mortē nõ quærendũ
eſt remedium. Scd̃o, q ęgritudo vel quęlibet, ſp̄ à Deo vel eius voluntate venit ob aliquã cãm
ex illius ſapĩa illatã, ſed dei volũtati nec debemus nec poſſumus reſiſtere, vt ſcriptura inqt: Nũ
Gene.50 dei poſſum' reſiſtere voluntati? Tertio q̄d cũ à deo ĩfirmitas ſit ordĩata, certè mutari neqt, qm̃
Malac.3 deus ĩmutabil' eſt, q de ſe ait: Ego dñs & nõ mutor. Sic Mardochęus dicit: Dñe deus rex oĩpo-
Heſter.13 tens, in ditione eñ tua cũcta ſunt poſita, & nõ eſt, q tuæ poſſit reſiſtere voluntati, ſi decreueris
ſaluare Iſrael. ¶ Atqui reſpõdendũ cẽſeo ad primũ, nõ idē eſſe, nõ timere mortē, & nõ quæ- H
rere mortis dilationē. Qui eñ ſimpliciter mortē timet, ſimpliciter male facit ex cauſis p̄dictis
Nõ ãt q dilationē cupit pp̄ter aliquas cauſas iuſtas, q vtiq; mortē nõ timet, ſed diutius petit
Eſaiæ.38 viuere, vt patet de Ezechia. Ad ſcd̃m vero dixerĩ, vtiq; nos debere nihil velle, q̄d de' nõ velit,
Roma.12 quõ (vt Paulus ſcribit) eius volũtas ſp̄ ſit bona, iuſta & pfecta, verũ eẽ, quũ cõſtaret de volũtate
diuina circa ĩfirmitatē, q̄ ex varijs cauſis ē, vtpote pp̄ter monitionē à pctĩs. Sin minus de eius
volũtate circa infirmitatē cõſtaret, peti p̄t, ita tñ vt humiliter nr̄a voluntas diuinæ voluntati
Mat.26 ſubijciat. Huius rei exẽplũ Chr̄s nobis reliqt in mõte oliueti orãs ad patrē. Pr̄ mi, ſi poſſibile ē
trãſeat à me calix iſte. Sic & Paulus carnis tribulatõem & ĩfirmitatē à ſe ſubmoueri petijt. Et
2. Cor.12 ne magnitudo reuelationũ extollat me, dat' ē mihi ſtimulus carnis meę ſatanę, q me colaphi-
zet, pp̄ter q̄d ter dñm rogaui, vt diſcederet à me, & dixit mihi. Sufficit tibi gr̄a mea. Quid ſi de
us forte, vti Paulo, ęgritudinē tibi ĩmiſiſſet, vt ad diuinũ auxiliũ p̄ cõfidẽtiã recurreres? Sic pa
tet, medijs nõ prohibitis, & medicinis recte eſſe vtendũ, velut deinde latius oſtendemus. Ad
tertiũ reſpondeo. Sanè deum & eius volũtatē eſſe ĩmutabilē in ſeipſo, & q̄ ad diuinã p̄ſciẽtiã
& prædeſtinationē. Eſt autē in effectibus ſuis mutatio ſcd̃m merita & demerita hominũ, vt
eſt in

Digitized by Google

eſt in Malachia. Ita fit, vt qui male vtit̃ vita ſua, meret̃ ea priuari. Sic dñs dicit cultori infru- Luc. 13
ctuoſæ ficulneæ. Succide eã, vt q̃d etiã terrã occupat? Ita inq̃t Eccleſiaſtes? Ne impiè agas Eccle. 7.
multũ, ne moriaris in tẽpore nõ tuo. Ita in libro Geneſeos hoĩbus ꝓmittebant̃ .c.xx. anni Geneſ. 6.
pro vita, ſed viginti fuere ablati tãdem ꝓpter eoꝝ ſcelera. Sic Ezechiæ fuerũt additi quin- Eſaie. 38
I decim anni. ¶ Preterea (q̃d rei ẽ ſumma) ſi de⁹ ex volũtate ſua & ꝓdeſtinatiõe aliq̃d, vtiq̃
infallibiliter ordinat & ſtatuit, ita certo fieri vel futuꝝ eẽ, etiã ſtatuit & ꝓordinat cauſas ſe-
cũdas tanq̃ media eius, q̃d p eas fieri debet, q̃ diſpoſitio ex vtraq; pte certè apud deũ mutabi
lis haud ẽ, etſi nobis videt̃ mutabilis, nec interim inibi aliq̃ eſt neceſſitas. Et vt terminus vi-
tę à deo ſtatutus & ꝓuiſus, certus ſit & infallibilis (Ait eñ Dauid. Terminũ poſuiſti, quẽ non Pſal. 103.
trãſgredient̃. Et Iob. Poſuiſti terminos eius. ſ. vitę, q̃ preteriri nõ poterũt) ita vniuerſa futu Iob. 14
ra deo tanq̃ pñtia ĩfallibiliter & certiſſime ſunt cognita, Nõ tñ ideo ſunt neceſſaria. Sic quẽ-
admodũ de⁹ ſtatuit & ꝓuidit terminũ vitę & mortẽ, ita etiã media p quę & nõ alia hõ quili
bet ad terminũ ꝑuenit. Siquidẽ q̃ hũc hoĩem mori velit in momento, peſtilẽtię medio, aliũ
vero in peſtilẽtiæ tp̃e ſeruari fuga locoꝝ infectoꝝ, aliũ medicinis, alios itẽq; aliter, ſic indu-
bie, ſi de⁹ aliquẽ fuga à morte ꝓſeruari velit, ſi ille nõ fugeret, nõ ꝓſeruaret̃. Nouit aũt de⁹ illũ
fugituꝝ, q̃uis hęc diuina ꝓnotio, nullã neceſſitatẽ fugiẽdi ĩponat. Inſup (q̃d magnopere no
tandũ eſt) etſi deus ad rationẽ ſecũdaꝝ cauſaꝝ quicq̃ ꝑinde incõmutabiliter fieri ꝓordina-
rit, locus tñ adhuc apud ip̃m remanet diuinę ptãti, q̃ ſine mutatõe ſuipſius, miraculoſe agit
q̃d iuxta naturalẽ curſum cauſaꝝ agere noluit: Idq; ip̃m facit, vel vt gl̃ia ipſi⁹ manifeſtet̃, vl'
vt fidẽ hoĩbus ſuę potẽtię faciat, vel ꝓpter cauſas alias: queadmodũ ꝓculdubio credẽdũ eſt
hodie de filio Reguli, cui à deo fuit iuxta cauſas cões mors ordinata, q̃ppe, q̃ iã inciperet mo
ri, nihilomin⁹ tñ miraculo fuit à morte ꝓfixa p ſecũdas cauſas, p Chr̃m erept⁹. Vñ cõſequẽs
eſt, obiecta ꝓmiſſa nõ eſſe ĩpedimẽto, q̃ min⁹ ęgritudo vl' peſtis q̃quo mõ à corpe ſit ſubmo-
K uenda. ¶ Imò plura ſunt, q̃ monẽt currendum eſſe ad valetudinem recuperandam.
L ¶ Scriptura. Fili, inquiẽs, in ĩfirmitate tua ne deſpicias teip̃m. Vult eñ vt curemus curari. Eccle. 38
Nec ẽ dicẽdũ, Si de⁹ me vult ſanari, ſanabor abſq; oĩ cura: q̃nquidẽ multa ſint ꝓdeſtinata, q̃
niſi ꝑcibus vl' alĳs medĳs obtinent̃. Cũ ipſa q̃q; ꝑennis regni ꝓdeſtinatio ita ſit ab oĩpotẽti
deo diſpoſita, vt ad hoc electi ex labore ꝑueniãt, q̃tenus poſtulãdo mereant̃ accipere, q̃d eis
oĩpotẽs deus añ ſecula diſpoſuit donare. Sic & hoc loco, etſi de⁹ tibi velit reſtituere ſanitatẽ,
nõ tñ vult ſine tua cura & ĩduſtria, iuxta ꝓuerbiũ. Hõ iuua te, & ip̃e te coadiuuabo. Siquidẽ Vergili⁹.
deus cooperet̃, nõ operet̃ nobis oĩa. Hinc Poeta. Hulceris os, alit̃ vitiũ, viuitq; tegẽdo Dũ 3. Georgi.
medicas adhibere man⁹ ad vulnera paſtor Abnegat, aut meliora deos ſedet oĩa poſcẽs. Seq Saluſti⁹.
tur hiſtoricus. Nõ votis, neq; ſupplicĳs mulieribus auxilia deoꝝ parant̃, vigilãdo, agendo, in Cat.
bñ cõſulẽdo ꝓſpera oĩa cędũt. Vbi ſocordię tete atq; ignauię tradideris, nequicq̃ deos ĩplo
M res, irati infeſtiq; ſunt. Añ quẽ & Varro dixit. Dĳ faciẽtes adiuuãt. ¶ Natura q̃q; monet, Varro li. 1. de re ru.
N q̃ (vt ap̃lus ait) nemo carnẽ ſuã vnq̃ odio habuit, ſed fouet ac nutrit. ¶ Lex charitatis, q̃ mo Ephe. 5
nemur, etiã corp⁹ nr̃m diligere, ipſi cõſulẽdo, vt facilius rõni & ſp̃ui ad diuina ſeruiat, q̃d nu
O per latiſſime oſtẽdim⁹. ¶ Ratio, q̃ habet, alioq deũ fruſtra creaſſe ex terra medicinas, vt ẽ in Eccle. 38.
P ſcripturis. Altiſſim⁹ creauit de terra medicinã, & vir prudẽs nõ abhorrebit eã. ¶ Exemplũ Eſaie. 38
eoꝝ, q̃ curari laborarũt, vt patet de Ezechia, de Maria Moyſis ſorore, & hodie de filio Re- Nume. 12.
guli, q̃ illi ſanitatẽ petiuit, nec Chr̃s dñs ęgrè tulit, nec de aliq̃, quẽ ip̃e curauit. Vltra hęc non
eſt, vt quiſq̃ petat & laboret ꝓſeruari ab ĩfirmitate, vel ab ea liberari, vl' à morte futura tueri
quaſi cõtra dei volũtatẽ circa eã infirmitatẽ vel mortẽ agẽs: q̃nquidẽ, quũ ignoramus, q̃d ſit
de ꝓordinatõe dei de termino vitę nr̃æ, nec eius nobis bñplaciti volũtas cõſtat circa mortẽ
vel ĩfirmitatẽ, cõſtat ãt (iuxta apoſtolũ) ip̃m velle ex ſua miſericordi patiẽtia nos cõſeruare, Roma. 2.
velleq; nos ſeruare ad vitã noſtrã, ſcđm bñplacitũ ſuũ, ideoq; ad cõſeruandã vitã noſtrã in
dei honorẽ noſtrãq; ſalutẽ vti debemus & poſſumus cõtra ęgritudinẽ vl' peſtilẽtiã licitis &
nõ ꝓhibitis (vt ſunt incãtationes) remedĳs circa ſecũdas cauſas, & ſi ſciamus vnicuiq; à deo
Q terminũ vitæ ꝓfixũ. Eſt igit̃ & ſecũda q̃ſtio diſſoluta. ¶ Cui ſuccedit tertia, Quibus medĳs
amouẽda ſit peſtis vl' q̃uo ipſi ꝓueniẽdũ? An herbarĳs aut potiõibus, aut hoc genus alĳs? Et
videt̃ dicẽdũ, nõ eſſe hmõi medĳs obuiãdũ morbo. Primo, q̃m ſc̃tã ſcriptura ꝓhibeat Aſam 2. Par. 16
à dño morte correptũ fuiſſe, q̃m medicos (vtiq; pigmẽtarios) q̃ſierit. Secũdo, q̃m ſi oẽ ma
lũ pœnæ à deo authore venit (vt ſupra & alias deduximus) videri ſolet à nõ alio, q̃ à deo id-
ip̃m malũ repellendũ: maxime, q̃d ipſemet dicat. Ego occidã, & ego viuere faciã, percutiã Deute. 32
& ego ſanabo, & nõ eſt qui de manu mea poſſit eruere. Nõ eſt igit̃ curandũ herbis & potio-
R nibus. ¶ Verũ ip̃e reſpõderim, Et nos fateri oẽ malum pœnæ à deo, perinde atq; à pri
ma cã eſſe: à creaturis vero ipſis, vti à ſecũdis cauſis, q̃bus ꝓ ſua ſapiẽtia deus, hãud ſecus atq;
inſtrumẽtis ad puniẽdũ vtitur: Mõ queadmodũ deus vtit̃ illis ĩſtrumẽtaliter in puniẽdo, ſic
& vti eis ſolet in ſanãdo. ¶ Nec obſtat, q̃d de Aſa allegat̃. Siquidẽ ſcriptura referat, ipſum
propter pc̃tã eius correptũ fuiſſe ideoq; mortuũ, q̃d in ĩfirmitate ſua (q̃ erat dolor vehemẽ-
tiſſimus

Digitized by Google

tiſſimus pedū)deū adiutorē nō q̄ſierit,ſed magis in medicoꝝ arte cōfiſus ſit.Id q̄d & rectè q̄dē
iuſteq́ꝫ factū ꝓbamus:q̄nquidē nemo īfirmus vł ægrotās rectè in creaturā,vtpote in medi ci-
nā cōfidat,ſed potius in deū,q̄ ſolus ē,q̄ ſanat p̄ medicinā,cui tm̄ eſt virtutis,q̄ntū deus tribuit.
Proinde q̄m pleroſq; videā errare in mō curādi morbos,hoc breuiter cōſiliū vnicuiq; ęgrotā-
ti vł q̄libet ęgritudine,maxīe hoc tp̄e afflictōis,ſęuiēte paſſim ꝓpter pc̄tā nr̄a,obq́ꝫ fidei vacil-
lationē,flagello peſtilētię cōicauerim. ¶Primo:Vt vitā ſuā ęgrotās(vł etiā anteaq̄ incipiat S
male valere)diligēter à pc̄tis purget p̄ pœniam & miæ poſtulationē,dicēs humilr̄ cū Dauide:
Pſal.50 Miſerere mei deus,ſcd̄m magnā mīam tuā.Et ſcd̄m multitudinē miſerationū tuaꝝ,dele iniq
tatē meā.Amplius laua me ab iniqtate mea,& à pc̄tō meo mūda me.Q̄m iniqtatē meā ego co
Pſal. 40. gnoſco,& pc̄tm̄ meū cōtra me ē ſemp.Tibi ſoli peccaui,& malū corā te feci. Ah dñe miſerere
mei,ſana aīam meā qa peccaui tibi.Itē dicat hodie cū regulo:Dñe deſcēde anteq̄ moriaſ filius
meus. ¶Scd̄o,ęgrotās humili corde & obediēter ſe ſuāq́ꝫ vitā offerat,ſibiq́ꝫ firmiter ꝓponat T
Matt.26 ſi conſtaret,q̄d dñs ipm̄ mori decreuiſſet,nulla ſe velle vti medicina,etiāſi p̄ eā(q̄d fieri neqt)in
Marc.14 vita cōſeruari poſſet,dicat ideoq́ꝫ:O oīpotēs deus,ī cuius ſolius manu poſita ē oīm mors & vi
Lucę.22 ta,q̄ ſolus viuificas & mortificas,obſecro p̄ immēſam mīam tuā,ſi poſſibile ē,trāſeat à me ca-
lix iſte.Verūtñ nō ſicut ego volo,ſed ſicut tu.¶Tertio,ijs(vt diximus)humilr̄ obſeruatis,ęgro
tus cū timore dñi,q̄rat medicamina cōſeruatiua vł q̄liacūq;,ſperās om̄ino deo authore vnico
ſe p̄ virtutē,q̄ à ſolo deo ſit,illoꝝ medicaminū(ſi ſibi in ſalutē deiq́ꝫ ſit gloriam)à ſua īfirmitate
ſanatū iri,virtutēq́ꝫ ſanādi nequaq̄ reali medicinę,ſed deo ſoli attribuēs,q̄ ſuis creaturis inſtru-
Eccl.38 mētalr̄, tam in infirmādo q̄ ſanādo vtiſ:q̄(vt ſcriptura dicit)ꝓpterea ex terra medicinas crea
uit,vt īde hoīm ſalus eēt futura,quā vir prudēs nō abhorrebit.Hāc vero ſeriē curādi ſcriptura
inibi pulchrè recēſet.Fili(inquiēs)in tua īfirmitate nō deſpicias teipm̄,ſed ora dñm,& ipe cu-
rabit te.Auertere à delicto,mūda cor tuū.Da ſuauitatē & memoriā ſimilaginis,& īpingua ob-
lationē & da locū medico.Etenī dñs illū creauit.Vides igiſ q̄ pacto Chrīanus hō rectè vti poſ-
Tobiæ.11 ſit ac ſalutariter medicinis,eiſq; vti adeò nō ſit ꝓhibitū, vt etiā ſcriptura ad eas horteſ,imò q̄-
Tobiæ.6 bus vti licet exēplo ſctōꝝ viroꝝ,adeoq́ꝫ Chrī Ieſu dñi nr̄i.Siqdē filius Tobię p̄rem ipm̄ à cęci
tate medicamine liberauit:q̄m de felle piſcis(Id q̄d Angelus docuerat) p̄ri ſuo oculos linierit.
Suſtinuit is q̄ſi dimidiā ferè horā,& cępit albugo ex oculis eius q̄ſi mēbrana oui egredi,& rece
4.Reg.20 pit viſum p̄r.Sic q̄q; Eſaias maſſa ficoꝝ ſuper hulcus Ezechię regis poſita,Ezechiā ex vulnere
mortis ſanauit.In hmōi curationē approbādā Chrs deus & hō verus medicus,q̄ ſolo nutu cura
Iohā.9 re potuit & curauit,aliq̄ties voluit ad ſanādū infirmos vti p̄inde medicamine.Q̄nquidē ille cę
cum à natura p̄ lutū ex ſputo,q̄ liniuit oculos eius ſanauit,illūq́ꝫ videre fecit.Pręterea & Chrīa
4.Reg.4 nis orōnibus q̄s bñdictōes vocāt,in vera fide curare poſſe īfirmos arguit deus p̄ Heliſæū, q̄ mu
lieris ingreſſus domū,clauſit oſtiū ſup ſe & ſup pueꝝ mortuū, & orauit ad dñm, & aſcendit &
Acto.19 incubuit ſup pueꝝ,poſuitq́ꝫ os ſuū ſup os eius, & oculos ſuos ſup oculos eius.Et manus ſuas ſu
per manus eius,& īcuruauit ſe ſup eū,& calefacta ē caro pueri.Sic aliàs exorciſtę cęperūt orō-
nibus expellere dęmonia in noīe Ieſu,p̄ Paulū p̄dicati,q̄uis ipſis vł ideo male ceſſerit,q̄m in eū
nō credebāt,cuius virtute miracula facere tētarūt.Hinc cōſtat ægrotātes varijs modis & variè
poſſe p̄ medicamīa & q̄dē rectè curari,mō adſit firma humiliſq́ꝫ fides,q̄ credaſ virtute oīpotē
tiaq́ꝫ dei oīno morbū abituꝝ,medio hui⁹ vł iſti⁹ medelę. ¶Nūc in q̄ſtionē venit,ſi q̄ dicta ſunt V
obſeruanſ,quib⁹ tādē medicinis ſeu medijs peſtilētia ſit vł p̄cauēda vł ꝓpellēda poſt q̄ īſederit:
Rñdeo:Primū oppido referre in ęgrotis curādis,q̄ ęgrotus ſit loco,tp̄e,cęlo,itēq́ꝫ q̄li ſit ille cō
ditōe ſeu cōplexiōe,de q̄bus nr̄m nō ē ſed medicoꝝ diſputare.Hoc tñ vnū latere volo neminē
eē veꝝ canonē,morbū aliquē poſſe & p̄cauerí & ꝓpelli plerūq́ꝫ fuga eoꝝ, vñ morbus naſci ſo
let.Sic īgruēte peſte alicūde ꝓfuerit cauere à nimio tū calore tū frigore.Itēq́ꝫ ab aere cęloq́ꝫ īfe
cto.Itēq́ꝫ ab aīalibus īfectis,vtpote volucribus,piſcibus,porcis,ouibus,bobus,hocq́ꝫ gen⁹ alijs
beſtijs,q̄s ſępenūero videmus īfectas peſte mori.Vñ & aq̄ deiñ hoīeſq́ꝫ īficiunſ.Itēq́ꝫ ꝓfuerit,
abſtinere tp̄e peſtis,ab oī potu ciboq́ꝫ cōpoſito & cōdito,vł eo certe moderate vti,q̄ vł libidi-
nē,coitū,calorē,ſomnū,torporē,vł aliqd ſile īducit,veluti ſunt vina plena,carnes ſuillę,anſeri
nę,ouinę,& reliq̄,q̄ ſunt in delitijs ac voluptatib⁹,ideoq́ꝫ nihil tū melius iudicaſ q̄ ſobrie mode
rateq́ꝫ domi viuere,cauere à crapulis & potatōib⁹,itēq́ꝫ à cōuiuijs,ab oīq́ꝫ actu ſudorē calorēq́ꝫ
cōmouēte.Cauēdum etiā eſt à loco paludinoſo vł fœtido,ſicq́ꝫ cōducet locū,in q̄ habitaſ,mū
dum tenere à ſordibus & fętoribus,vñ ſol meridian⁹ & occidētalis coerceaſ.Profuerit etiānū
vti herbis aut rebus alijs odoriferis vł portādis,vł ſuccēdēdis,q̄ tñ fętores ac nebulas ꝓpellant
nō attrahāt.Interimq́ꝫ nō ꝓhibeſ cauere loca p̄iculoſa,pſonaſq́ꝫ ſuſpectas,q̄tenus Chrīana di
lectio nō offendaſ,ſiqdē maioris ſit p̄fectōis,nihilo eoꝝ cōtra peſtem vti,& ſine ijs ſe ſoli deo,
eiuſq; miæ oīpotētiæq́ꝫ cōmittere. ¶Deniq; à peſte fugiendū aliq̄ties eſt in locū ſalubriorē, X
ſed certe fugiendū eſt cito & eminus,tardiuſq́ꝫ redeundū.Si vero peſte q̄ſpiā correptus ē,huic
cenſent q̄ primū,anteq̄ ſomnus irrepat violētia,medendū vł potōibus vł emplaſtris, q̄ frigus
vł calorē,vnde cœpit homo male habere,temperēt,vł minutōe ſanguinis,quæ fieri conuenit

Y à parte oppoſita dolori. Atq; interim maxime ſeruanda erunt, q̄ paulo ante narrata p̄ſunt
p̄cauendæ peſti, & ſi qua ſunt alia, q̄ aliunde ſunt repetēda. ¶Interea nō oberit ſigna cō-
ſueta reſcire, q̄ peſtē arguūt, pinde vel p̄ſentē vel futurā citius eſſe. Sic itaq; peſtilētia iā pri-
mo hoīem adoriēte ſeu occupāte, homo (vt plurimū) incipit male palleſcere, capite inſue-
te dolere, multū ac difficile ſpirare, ilibus & paſſim ī grauēſcere & langueſcere, ſudore vtpo
te frigido ac ſanguine mutari, aliq̄ties è naribus ſanguinē mirè emittere, ſubitoq; lingua du
reſcere ac ſordeſcere, tuſſire difficulter, auribus tinnire, rauceſcere, & planè in nulla nō cor-
poris pte dolere. Et (q̄d certius eſt ſignū) incipit tū hō velit nolit vel ſemp dormire, vel ſem
per inſomnis vigilare. Et (q̄d certiſſimū eſt ſignū) vſq; adeo rationē amittere, vt aliq̄n vix ſi
bi ſuū cōſtet nomē. Hæc aūt ipſa horrēda peſtis nō homini tm̄, ſed & reliq̄s animātibus eſt
obnoxia, q̄ paſſim & diuerſas in corpore ptes occupat, nec vno (vt auditū eſt) curāda me-
Z dicamine. ¶Certiſſimū tn̄ eſt medicamē, à pc̄tis propter deū cauere, illūq; ip̄m humiliter
ac ſedulo, vt ſubueniat, inuocare, illiq; firmiter cōfidere, nos nr̄aq; oīa eius volūtati cōmit-
tere, ac clamare cū regulo hodierno. Dn̄e deſcēde anteq̄ filius meus moriat̄. Quis em̄ ē regu
lus iſte, niſi hō pc̄tor? Cuius filius. i. portio rationis inferior, q̄ ſuperiori tanq̄ patri filius ob-
tēperare debet, infirmat̄ febri. i. carnis & mūdi illecebris, ſenſualitate, delectationeq; inflā-
mat̄, & ſic ad peccandū trahit̄, vt p plenū cōſenſum cōſumat̄. Quod cū ratione ſuperiore ho
mo ſentit humillime debet ad deū clamare. Dn̄e deſcende anteq̄ filius meus moriat̄. Morit̄
aūt, q, quū in pc̄tis exh ūanis abit. Q̄d anteq̄ fiat, Opto prius Chr̄m ad quēlibet pc̄tōrē dice
re, q̄d ad regulū dixit. Vade filius tuus viuit. Certe pc̄tor hanc cōſolatoriā vocē à Chr̄o Ieſu Matt. 9.
audiet, vbi à pc̄tis ſuis auerſus in illius miām adeò confidat, vt nō dubitet eā ſe certo impe- Luc. 19 Matt. 9
traturū: ſiquidē qui vnicus ſit animę ac corporis ſaluator, qui ob id in mundum venit, vt q̄d Marci. 2
perierat, quæreret ac ſanaret: vtpote male valentibus præſentiſſimus medicus. Luc. 5

HOMILIA LXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Math. 18. Patientiā habe in me, & omnia reddā tibi. &c.

Dominica. xxii. poſt octauas penteroſtes.

A NE crambis iterū cocta mors ſit, repetitioq; repetita faſtidiat potius
q̄ delectet, ex hoc ſacroſancto Euāgelio aliqua chriſtiano homini
ſcitu tā digna q̄ neceſſaria colligemus, Vn̄ & parabola Euangelica,
vna cū themate nr̄o, prorſus ſit euaſura intelligibilis. Hinc notan-
B dū velim. ¶Primo deū oīpotentē ſuo tpe rationē exacturum de
oībus rebus ab hominibus, pinde atq; regē à ſuis ſeruis de cōmiſſis:
Siquidē p regē intelligat̄ deus oīpotens autore Chr̄o, qui circa finē
ait. Sic & pr̄ meus cœleſtis. &c. Ille em̄ (Paulo & Iohanne teſtibus) 1. Tim. 6.
rex regū eſt, & dn̄s dominātiū. Serui āt ſunt hoīes à deo creati. A- Apoca. 19
poſtolus quidē ait. Formā ſerui accipiēs, in ſimilitudinē hoīm fact⁹ Philip. 2
& habitu inuētus vt homo. Hinc ſcriptura inq̄t. Oēs ſumus ſerui dn̄i nr̄i. Ad ſeruiendum Gene. 44
em̄ deo conditi ſumus, atq; huius domus eius diſpēſatores, ad diſpenſandū talenta, & de ijs,
q̄uo ea expoſuimus rationē reddere. Intelligunt̄ aūt hic abſq; dubio p decē millia talēta, de-
cem p̄cepta Cathalogi, nobis à deo in ſcripturis ad diſpenſandū. i. recte ſeruandū ſcrio mā Mat. 25
data, per q̄ non rite ſeruata vtriq; oīa pc̄tā cōmittunt̄. Quæ, inquā, cōmittūtur tā malis co Deute. 6.
gitatōibus & verbis q̄ operibus. De ijs aūt homo rationē facit, q̄n ſua pc̄tā apud ſe p pœni- Leuiti. 19
tentiā receſet ac examinat, petēs deinde eo2 à deo p eius miſericordiā remiſſionē deſiſtēdo Matt. 22
à pc̄tis. Id q̄d fieri pōt ac debet hoc in ſeculo, vbi locus eſt & fo2 gratiæ & tēpus bn̄ merēdi.
Q̄d dn̄s oſtēdit. Me oportet, inquiens, operari opa eius, qui miſit me, donec dies eſt. Venit Iohan. 9.
nox q̄n nemo p̄t operari. Hinc paulopoſt hortat̄. Ambulate, inquiēs, dū lucē habetis, vt nō Iohan. 12.
vos tn̄bræ cōprehēdant. Et Paulus ait. Ergo dū tēpus habemus operemur bonū ad oēs. Eſt Galath. 6
aliud fo2 iuſtitiæ in alio ſeculo, vbi oēs optet facere rationē de oībus actibus nō ad gratiam
ſed ad pęnā, qa nō erit amplius gr̄æ locus. Tūc āt (ſcribit Paulus) vnuſq́ſq; nr̄m p ſe rationē
reddet deo. Et rurſus. Oēs em̄ nos manifeſtari optet aū tribunal Chr̄i, vt referat vnuſq́ſq; Roma. 14
C p̄pria corpis p vt geſſit, ſiue bonū ſiue malū. ¶Secūdo collige, hoīem obligari ſatisfacere 2. Co2. 5.
p pc̄tis. Id q̄d notat, q̄n dn̄s ait, Oīa reddi, q̄ debebat. Tunc em̄ debitū pc̄i reddit̄, cū pro eo
pęnæ p̄cium ſoluit̄, ſi hic p miām nō eſt remiſſum. Siq̄dē ait Chr̄s. Venit hora, in q̄ oēs, q in Matt. 25
monumētis ſunt, audiēt vocē filij dei, & p̄cedēt q bona fecerūt ī reſurrectionē vitę, q vero Iohan 5.
D mala egerūt, in reſurrectionē iudicij. ¶Tertio collige, quū dr̄. Cū aūt nō haberet vn̄ red-
deret &c. pc̄tōrē ſuis virib⁹ ſatisfacere nō poſſe p pc̄tis: nēpe q p ſe ruere q̄at, nō aūt reſurge
re, p ſe offendere & peccare, pq; hoc debitū cōtrahere, ſed nō p ſe ſatisfacere, niſi gr̄a dei ac- Philip. 2.
cedēte. Sanè ait ap̄lus, De⁹ em̄ opat̄ in nobis & velle & pficere p bona voluntate. Idē alias. 2. Co2. 3

Non

Digitized by Google

Iohan.14 Nō q̄d ſufficiētes ſim⁹ cogitare aliq̄d à nobis, q̄ſi ex nobis, ſed oīs nr̄a ſufficiētia ex deo ē. Sic &
Iohan.6 Chriſtus: Nemo venit ad patrem niſi per me. Et rurſus: Nemo poteſt venire ad me, niſi pater E
Iohan.15 meus traxerit eum. Et ſine me nihil poteſtis facere ¶ Atq; tñ inibi liberꝫ arbitriū non tollit.
Sed innuit, vt nihil nobis arrogemus, ſed oīa referamus accepta grę dei, q nos auerſos voca-
uit, q per fidē purificauit, q hoc ipm donauit, vt noſtra voluntas poſſit eē ſimul operās ſuę grę.
Siquidem humana opa nihil efficiat, niſi acceſſerit fauor diuinus, hinc ſumma tribuit diuino be-
neficio. Deus em̄ ſuam nobis grām quaſi brauiū q̄ddam exponit, exhibet vt ad eam curramus
1.Cor.15 allicit: Quam vt adipiſcamur, opus eſt & noſtra volūtate & opa, ſimulq; eius miſericordia, vt
Roma.8 1.Timo.2 hæc duo ſimul cooperent. Hinc Paulus: Non aūt (inqt) ego, ſed gr̄a dei, quæ mecū eſt. Ea autē
Mat.11 gr̄a ſemp vult, nobis volentibus cooperari. Quod Paulus notat. Silr̄ aūt, dicens, & ſpūs adiu-
Heb.12 uat infirmitatē noſtram. Nec pōt ille nobis nō præſto velle ſuam grām, q omnes hoīes, quā-
tum in ſe eſt, ſaluos vult fieri, q ſemp clamat. Venite ad me omnes &c. Quare idem Paulus ait:
Heb.4 Contēplantes, ne qs deſit gratiæ dei. Vult igiť Dei grām nulli deeſſe, quam deus paratus ē da-
re. Deeſt aūt gr̄æ homo, qñ ſe ab ea ſubtrahit peccando, & nolendo ipſam. Hinc admoniti to-
ties tamq; variè (iuxta diui Pauli doctrinā) adeamus cū fiducia ad thronū gr̄æ eius, vt miſeri-
cordiam conſequamur, & grām inueniamus in auxilio oportuno. Quod niſi fecerimus, vēde-
mur & ipſi vxor noſtra, & filij noſtri, & omnis ſubſtantia in ſeruitutem pœnæ. Venditi em̄
huius pretiū, ē dānati ſuppliciū. Significať aūt per vxorē concupiſcentia, ex qua concipiunť fi-
lij mali, id eſt, mala opa. Venundari ergo vxorē & filios & oīa, eſt ſoluere pęnā pro cōcupiſcē-
tijs interioribus, & malis opibus, & oīa cędere in pœnam pro peccatis. Reddiť em̄ debitū pec-
cati, cū pro eo pœnæ pretium exoluiť. Cæterꝫ: Anteq̄ idipm̄ fiat, procidentes & ipſi vnà cum
ſeruo Euangelico, dicemus: Patiētiā habe &c. id ē, dona mihi vitæ & pœniæ ſpaciū, condona
delictū, relaxa ſuppliciū. Et oīa reddam tibi, id eſt, tua patiētia expectatus, tua gr̄a præuentus,
tua miſericordia adiutus, bona opa faciam me vitamq; meam emēdaturus. ¶ Quarto colli- F
ge. Diuini amoris abundantiā erga pctōres cōuerſos. Et Dei (inquam) immēſam miſericordiā
in eos, q à peccando deſiſtūt: quū em̄ ſeruus pctōr ſolius tpis dilationē petit, ipſe autē maius q̄
petijt dedit, & remiſſionē & cōceſſionē totius debiti. Volebat āt & à principio dare, ſed nole-
Mat.6 bat ſolū ſuū eſſe donū, ſed & ſupplicatōis illius, vt nō incoronatus diſcederet. Id q̄d ſuper de re-
medijs cōtra ægritudines animæ & corporis abunde docuimus. Etſi em̄ regnū cœleſte nobis
ꝓmiſſum eſt, ipm̄ tamē à nobis eſt petendo laborandoq; ꝓinde acquirendū. Quod facile fiet
Eccl.2 ex miſericordia Dei, q tam eſt miſericors, vt de eo Sapiēs, inqt: Reſpicite filij hoīm & ſcitote,
quia nullus ſperauit in dn̄o, & confuſus eſt. Quis em̄ ꝑmanſit in mandatis eius, & derelictus eſt.
Eſa.58 Aut qs iuocauit eum, & deſpexit illum? Qm̄ pius & miſericors eſt Deus, & remittit in die tri-
bulatōis pctā, & ꝓtector eſt oībus, exquirētibus ſe in veritate. Hinc Propheta ait: Tunc inuo-
Iohel.2 cabis, & dn̄s exaudiet, clamabis, & dicet: Ecce adſum. Quia miſericors ſum dn̄s Deus tuus. Et
Lucæ.7 alius Propheta inqt: Conuertimini ad dn̄m Deū vr̄m, q a benignus & miſericors eſt, patiēs, &
Matt.26 multæ miſericordiæ, & pręſtabilis ſup malitia. Id q̄d in veteri teſtamēto in multis. In nouo te-
Lucæ.23 Acto.9 ſtamēto in Maria Mag. in diuo Petro, in latrone, in diuo Paulo, & alijs abundè patet. Qui &
Romañ.2 q̄tidie ineffabilem eius experimur miſericordiam, qua (vt Paulus ſcribit) nos ad pœniam addu-
cit, mō videamus ne bonitatis eius patiētiæ & longanimitatis diuitiās cōtemnamus, ſuper q̄s
alioqui eſſet vētura ipſius ira & indignatio, tribulatio, & anguſtia. ¶ Quinto collige: Nos ni- G
hil poſſe Deū cęlare, quin oīa vł intima cordis ad eum deferanť per Angelos, q hic intelliguntť
Lucæ.15 ꝑ conſeruos, q vtiq; ad culpam nr̄am dolēt, & ad pœniam lætanť, qbus gaudium eſt ſup vno
pctōre pœniam agente &c. Sic ſanè Ap̄ſus ait: Non eſt vlla creatura iuiſibilis in cōſpectu eius.
Heb.4 Omnia āt nuda & aperta ſunt oculis eius. Sic aliàs ſcriptura: Oculi dn̄i ad timētes eum, & ipſe
Eccl.15 agnoſcit omnē opam hoīs. Quod & Dauid alibi diffuſe proſeqtur. Quāmuis diciť Deus audi-
Pſalm.33 re, quæ facta ſunt ab angelis, q̄d eſt propter eius maieſtatē denotandā. Quod vero angeli ſerui
Apoca.22 ſunt, teſtis eſt in Apocaly. dicēs: Conſeruus tuus ſum, & fratrū tuoꝝ. ¶ Sexto collige: Ne- H
ceſſariū eſſe, vt & ipſi noſtris debitoribus iniurias & cōtumelias, & hoc genus alia donemus, ſi
volumus vt nobis Deus, quæ in ipm̄ peccauimus, donet: Dicit em̄ hodie Chr̄us: Sic & pater
meus &c. Id q̄d Chr̄us alibi clariſſimè oſtēdit, inquiēs: Si em̄ dimiſeritis hoībus pctā eoꝝ, di-
Mat.6 mittet & vobis pater veſter cœleſtis delicta veſtra. Si āt non dimiſeritis hoībus pctā eoꝝ, nec
pr̄ veſter dimittet vobis pctā vr̄a. Hinc docuit orare: Et dimitte nobis debita nr̄a, ſicut & nos
Mar.11 dimittimus debitoribus noſtris. Quod & apud Marcū præcipit, inquiēs: Et cū ſtabitis ad oran-
Ephe.4 dum, dimittite ſi qd habetis aduerſus aliquē, vt & pr̄ veſter, q in cœlis eſt, dimittet vobis pctā
Coloſſ.3 vr̄a, Sic Ap̄ſus ait: Supportātes inuicē, & donantes vobiſmetipſis, ſi qs aduerſus aliquē habet q̄-
Matt.7 Lucæ.6 relā, ſicut & dn̄s donauit vobis, ita & vos. Ad hoc certe monemur lege naturali, quæ habet.
Tobiæ.4 Quæcūq; vultis, vt faciant vobis hoīes, & vos facite illis. Et q̄d ab altero oderis tibi fieri, vide
ne tu aliqñ alteri facias. Quia vero nolumus noſtra pctā reſeruari ad pœnā, ſed cupimus ea no-
bis miſericorditer remitti, eadem lege iuſtū eſt, & nos proximis remittere: qm̄ eadē menſura
ſit men

Digitized by Google

fit menſuratio. Quoniã (vt ait Iacobus) iudiciũ ſine miſericordia illi, qui nõ facit miſericordiã Iacob. 2
I ¶ Septimo collige. Ad verã Chriſtianã𝛙, quoad proximũ, remiſſionẽ requiri, vt remiſſio
illa fiat ex corde. Id quod in verbo. De cordibus veſtris. Remittere aũt ex corde, eſt cõtra ini-
micũ, qui in nos peccauit, omne odiũ, omnẽ cancorẽ, omnẽ irã, omnẽ deniq𝛙 malã volũtatẽ, Roma. 12
prorſus deponere, nec vindictã repoſcere, ſed eius recordari. Mihi vindictã, & ego retribuã. Deute. 32
Siquidẽ inimicũ noſtrũ diligere debemus, id eſt, ei bene velle. Debemus aũt (vt Iohannes ſcri- Matt. 5
bit) diligere non tantũ verbo, neq𝛙 lingua, ſed opere & veritate. Sic ap'lus ait. Quodcũq𝛙 faci- Lucæ. 6
tis ex animo operamini. Debent em̃ natura quidẽ inibi peccata remitti, vbi generanſ & oriun 1. Iohan. 3
tur. ſ. in cordibus. Vnde Chrũs inquit. Non quod intrat in os coinquinat hominẽ, ſed q̃d pro Coloſſ. 3
cedit ex ore. Membra em̃ exteriora ſunt perinde atq𝛙 inſtrumẽta, q̄bus peccata actuala perfi- Matt. 15
ciuntur, quæ aliàs à voluntate ſunt. Peccatũ em̃ eſt voluntas contra dei mandatũ. Ideoq𝛙 in re-
K miſſione peccato℞, voluntas mala debet mutari in bonã. ¶ Octauo collige. Peccata à deo
remiſſa redire propter peccata ſequentia, quæ hoĩes ingrati priſtinæ remiſſionis cõmittunt.
Patet, q̄a rex iuſſit ſolui vniuerſum debitũ prius dimiſſum. Et hoc ſane propter ingratitudinẽ Matt. 12
qua recidiuat, quæ deo eſt odioſiſſima & homini quoq𝛙. Id quod & Chrũs alibi demonſtrans Lucæ. 11.
inquit. Et fiunt nouiſſima hoĩs illius peiora prioribus. Et Petrus. Si em̃, inquit, refugientes co 2. Petri. 2
inquinationes mundi in cognitione dñi noſtri, & ſaluatoris Ieſu Chriſti, his rurſus implicati
ſuperantur, facta ſunt eis poſteriora prioribus deteriora. Hinc verificaſ illud Iacobi. Qui in Iacob. 2
vno offendit, factus eſt omniũ reus. De reditu vero peccato℞, etſi multi multa ſcriptitarũt, q̃
tamen ipſi nos hoc loco trãſeuntes arbitramur breuiter peccata redire, q̃n recidiuãti eadẽ pœ
na debetur genere, q̃ prius, licet maior ob ingratitudinẽ: qua hodie ſeruus obnoxius incidit in
ſummã crudelitatẽ contra conſeruũ ſuũ, quũ rex tã miſericors fuerit. Hic em̃ pro decẽ millib⁹
talentis, ille pro centũ denarijs, hic conſeruũ, ille aũt dominũ rogabat. Hic quidẽ totalẽ abſolu
tionẽ conceſſit, ille aũt ne dilationẽ quidẽ dedit. Hinc q̄a vero beneficio nõ factus eſt melior,
relinquitur vt pœna corrigaſ: nẽpe, quẽ iratus dñs tradidit tortoribus, id eſt, dæmonibus, q
ſemp̃ ad hoc parati ſunt, vt perditas animas ſuſcipiãt, & in pœna æternæ dãnationis torque-
ant. Et ſane iſte ſeruus nequã, non legitur reſpondiſſe, quẽadmodũ nec ille in cœna nõ veſti- Matt. 22
tus veſte nuptiali, argumẽto, quod in die iudicij, & ſtatim poſt hanc vitã, nullus ſit locus excu
ſationi. Nos itaq𝛙 fratres dilectiſſimi, procidẽtes in cõſpectu Ieſu Chriſti dei miſericordiſſimi,
humili corde clamemus. Patientiam habe in me, & omnia reddã tibi. Et hauddubie dñs, quia
infinitæ eſt miſericordiæ, miſerebitur noſtri, & dimittet omnia peccata. Quod cũ fiet, cauea-
mus diligenter, ne ingrati recidiuemus, fruſtraturi diuina beneficia, à quo nos præſeruet deus
ille Maximus & miſericors.

HOMILIA LXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 22. Marci. 12. Lucæ. 20. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt dei, deo, &c.

Dñica. xxiii. poſt octa. penteroſtes.

A QVVM Iudæa iam cœpiſſet eſſe tributaria Romanis, p̃fectus eſt ab
Auguſto cenſui colligẽdo rex Herodes Antipatris filius, atq𝛙 hac de
re nõ erat oĩm eadẽ ſentẽtia. Quibuſdã em̃ indignũ videbaſ, populũ
deo ſacrũ, pendere tributũ principibus prophanis. Atq𝛙 in hac ſnĩa
erant, q pharisæis adhærebãt: Rurſus erãt, qui Cæſari fauẽtes, dice-
rent oportere ſolui tributũ, & huius opinionis defenſores, Herodia
ni dicti ſunt, q̄ Herodes tributi colligẽdi p̃fectus eſſet. Extiterãt aũt
paulo ante duo quidã, Theudas & Iudas, qui dũ palã defenderẽt Iu-
dæos, populũ deo dicatũ, nõ debere tributũ cuiq̃ prophano princi-
pi, veluti ſeditioſi, ſupplicio ſunt affecti. Sperabãt aũt phariſæi Chri
ſtum religioni fauentẽ, magis q̃ Cæſari prophano & impio, ſolita libertate pronuntiaturũ
contra Herodianos, Nõ eſſe pendendũ Cæſari tributũ, mox'q𝛙 deferendũ per illos Herodi, da
tu℞ pœnas, quas ante Theudas & Iudas dederant. Siquidem eſſet pronuntiaturus reddendũ
tributũ, iam calũniarentur illum adulari principibus impijs, minus fauentẽ religioni diuinæ.
Subornarũt proinde aliquot è ſuis diſcipulis, qui præſentibus Herodianis, ac frequẽti homi-
nũ multitudine, ne res careret teſtibus, fucatè blanda oratione in naſſam illicerent. Qui impu
dentiſſimi & inconſtantiſſimi, vt illũ facilius mollirent, imò deciperent, blanda admodum &
fraudulẽta voce q̃ſierũt ab eo inter alia. Dic nobis, q̄d tibi videtur, Eſt nefas vt Iudæo℞ popu
lus diuinæ religioni deditus, pendat Cæſari cenſum, an non? Et dabimus poſthac, an nõ da-
bimus? Ieſus Chr̃s vero, vt oſtenderet, ſe nõ fallere illo℞ inſidioſam blandiloquentiã, & admi
rabili ſua ſapientia reſponſum tẽperauit, vt neutri ſe factioni redderet obnoxiũ, ſed vtramq𝛙

monerent, quod magis ad illorum ſalutē attineret: quippe, qui viſo numo oblato, illiuſq́ conſpecta imagine, reſpondit. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & deo quæ ſunt dei. Quo quidem reſponſo, neutri etiā partiū quicq̄ obfuit, ſed ius ſuū vnicuiq; dedit, interim ſciſcitātes ſilere cogens. ¶ Quod vtinā hodie pſtare poſſim illis, q hac rebelli tēpeſtate, eademq́ infelici, B
nimis pertinaci quæſtione in dubiū reuocarunt, an clericis, adeoq́ principibus ipſis & cēſum & decimas perſolui iuſtitia velit? Quandoquidē par nunc ſit apud oēs ſchiſmaticos de decimis perſoluendis controuerſia, quæ Iudæis olim de preſtando tributo Cæſari: quæ controuerſia vtinā omnibus tam feliciter ceſſiſſet, aut deinceps eſſet ceſſura, q̄ cœpta fuit & infeliciter & friuole: Atq; vtinā hodie iſti tā æquo aīo meū ſint laturi reſpōſum, q̄ æque in oīm ſalutē reſpondere ſatago: memor eius, quē pdico, qui verus & vnicus magiſter, idemq́ verax, imò veritas ipſa viam dei in veritate docens, nullius perſonā reſpexit, vtpote qui oībus æquo animo in mundū venerat. Equidē ſpero hac in re me Chriſti auxilio pſtaturū, quod Chrs pſtitit, in ſolius Chri Ieſu, nō alterius addictus iurare verba magiſtri. Quo me cūq; rapit veritas, deferar. Nimirū ex me toties tantopere rogantibus, V trū iuſte decimæ pendant, nō aliud q̄ qd Chrs Iudæis, ſum reſponſurus, Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & q̄ ſunt dei, deo. Quo nimirū dicto ſumma ſapientia, & ſi ſciret oīa eſſe dei, vti creatoris, datoris, cōſeruatoris, iuxta prophetā. Dñi eſt terra & plenitudo eius, quædā tamen ex dei bonitate, ad cōſeruandum in orbe ſuo ordinē, aliqua perinde voluit, peculiaria & debita eſſe Cæſari, aliqua deo, & proinde vtriq; ſua pſtanda: Nimirū, vt qui iuſtiſſimus eſt, iuſtitiā doceret, qua vnicuiq; quod ſuum eſt, tribuitur. Hinc reddite (inquit apoſtolus) omnibus debita. Intelligimus igitur duobus nos eſſe debitores, deo vtpote & Cæſari, quorū vtriq; dandū eſt, qd ſuū eſt. Quod ſi vtriq; datū fuerit, & deo ſuū intelligimus datū, quū dei intuitu totū datur. Id qd vt apertius fiat, aliqua perinde altius ſunt repetenda, & quidē ad hunc modū. ¶ Quū Chriſtus deus & homo, in cuius ditione omnia ſunt, in vna eadēq; pſona rex atq; ſacerdos: nēpe ſecundū ordinē Melchiſedech (qui rex fuit & ſacerdos) per genealogiā tā ex patriarchis q̄ regibus enatus fuerit, cuius vt regis ſunt tēporalia, eadēq; corporalia, vt ſacerdotis ſunt & ipſa ſpiritualia. In quibus ſane duobus, tam animarū q̄ corporū conditiones intelligunt, ne poſt ſuā in cœlo aſcenſionē in regno ſuo, quod eſt eccleſia (ſumus eñ nos Chriſto facti ſacerdotes & regnū, Apoca. teſte, ſumusq́, Petro teſte, genus electum, & regale ſacerdotium) ordo ipſe diſturbaretur, ſine quo nihil boni eſſe poteſt, ſed totum in confuſione citra pacē, vtrumq; ſuū in ſeipſo officium, duobus perinde atq; vicarijs & quaſi miniſtris cōmiſit & iniunxit: Nimirū, tēporale regnum & totum qd eſt rerū temporalium & ſecularium cōmiſit imperatori, qui eius eſſet eccleſiæ in tēporalibus & dñs & miniſter, Sacerdotium vero ipſum, & totum qd eſt animarū & rerū ſpiritualium, Sacerdoti primo. ſ. Petro & eius ſucceſſori cōmendauit. Paſce, inquiens, oues meas. Quia vero ipſe vtrunq;, tam Cæſarē, q̄ pontificem nobis nomine ſuo eſſe voluit iuxta ſuperiorem atque miniſtrū, idq́ ipſum ſignificans alibi ait. Sed quicunq; voluerit inter vos maior fieri, ſit veſter miniſter. Et q voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſeruus: ita ſane voluit & cenſuit vtriq; à nobis tanq̄ ſubiectis perſoluendū, quod vtriuſq; eſſet, ſecundū vtrāq; in vtroq; conditionē, & ſuo quidē nomine vtriq;, quod deberetur, exhibendū. Id qd hodie euidenter ſubinnuit inquiens. Reddite quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ ſunt dei, deo: Nimirū noīe Cæſaris intelligens omnē ſecularem poteſtatē, quæ Cæſaris eſt tanq̄ ſubminiſtra, ſiquidē quum Cæſar etſi A
loco dñi vicarius & dominus ſit in temporalibus totius eccleſiæ, adeoq́ totius orbis, vel ſcriptura teſte. Exijt edictū à Ceſare Auguſto, vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Cuius argumēto Chrs pro ſe & Petro tributū dedit: Alludētibus ad hoc imperialibus & pōtificijs legibus, vnica tñ ſit & hūana pſona, nec poſſit ſimul & ſemel oībus in locis adeſſe, neceſſum eſt, vt & ſuos paſſim habeat miniſtros, iuxta impij & regiminis opportunitatē, vtpote reges, principes, duces, barones, comites & reliqs hoc genus miniſtros & vicarios, quēadmodū ille Cēturio ſubindicat in Euāgelio dicēs. Nā & ego hō ſum ſub ptāte cōſtitutus, habēs ſub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alij, veni, & venit: & ſeruo meo, fac hoc, &c. Sic etenim quicqd Cæſari exhibēdū eſt, illis q̄q; pſtandū eſt, q Cæſaris tanq̄ ſupremi loco Chri in tēporalibus vicē ſupplent, q illi ſubinde rationē debēt. ¶ Modo videdū, q a Cæſari reddēda ſunt, q̄ Cæſaris ſunt D
q̄ ſint Cæſari reddēda à nobis: Et inſpiciētes numū ab ipſo excuſum & ſignū, videmus in illo Cæſaris, ſeu principis ſub illo, imaginē ſiue inſcriptionē, qua plane cōfitemur, nos illi eſſe ſubiectos, ipſumq́ eē pinde dñm, eundēq́ (quia pro ſalute nrā rerū ſolicitus eſt) miniſtrū eē noſtrū adfirmamus. Illi ergo tanq̄ ſupiori nro debemus obediētiā, q̄ debito timore cōſtat & reuerētia, quā illi pſtabimus, docēte aptius Paulo, dicēte. Oīs aīa poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Nō eñ eſt poteſtas niſi à deo. Quæ aūt ſunt à deo, ordinata à deo ſunt. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, dei ordinationi reſiſtit. Qui aūt reſiſtunt, ipſi ſibi dānationē acquirunt. Et Petr9 ait, Subiecti igit eſtote omni hūanæ creaturæ propter deū. Siue regi quaſi pcellēti, ſiue ducibus tanq̄ ab eo miſſis. Illi vero Cæſari prout miniſtro noſtro, mercedem debemus, quoniam (domino

Johan. 3
Johan. 14
Psal. 23
Roma. 13
Psal. 109
Geneſ. 14
Hebræ. 7
Matt. 1
Apoca. 5
1. Petri. 2
Johā. vlt.
Matt. 20
Marc. 10
Lucæ. 22
Lucæ. 2
Matt. 17
L. deprecatio. ff. de ad legem Rho. de iactu. diſ. 63 c. Hadrianus. 7. q. 1. c. In apibus.
Matt. 8
Lucæ. vij
Roma. 13
1. Petri. 2

mino teſte) dignus eſt operarius mercede ſua. Illud aũt eſſe ad ſuperiores nr̃os referẽdũ teſtaſ mat. 10. 20 Lucæ. 10
Paulus, inquiens. Ideo em̃ & tributa p̃ſtatis. ſ. principibus, quoniã dei ſunt miniſtri. ſ. nobis, Roma. 13
in hoc ipſum ſeruientes. Reddite ergo oĩbus debita, Cui tributũ, tributũ, Cui vectigal, vecti-
gal, Cui timorẽ, timorẽ, Cui honorẽ, honorẽ. Id quod & Cæſareis conſtitutiõibus, ſub. T T.
E de cenſibus eſt cautũ. ¶ Sed inquis. Quid dandũ eſt Cæſari, vel ei q eius eſt loco? Reſpondet
Paulus, Tributũ, quod eſt pecunia q̃ ſoluitur pro tota patria in ſignũ ſubiectionis & ſuperio-
ritatis. Sed q̃uo eſt ſoluendũ? Pro rata vniuſcuiuſq; p̃ſonæ, Vnde & tributũ dici cœpit cẽſus,
id eſt, pecunia exacta ſecundũ hominũ facultates ærario ſoluẽda. Cẽſus quidẽ dicebaſ, æſti-
matio rerũ ac bonorũ facta, ſecũdũ quã tributa pendebanſ. Vnde cẽſum agere, eſt recẽſere ho
minũ facultates. Eſt igitur principi loco Cæſaris, ſoluẽdũ tributũ iuxta ſingularũ p̃ſonarũ ex
vniuerſo cœtu facultatẽ, q̃d vtiq; tributũ (qm̃ teſte Paulo, ſoluiſ in principis neceſſitatẽ) prin Roma. 13
cipis neceſſitati, reſpõdere debet, ita vt tantũ ſit tributũ, q̃to opus habet princeps. Quæ quidẽ
neceſſitas facile ex ſtatu, familia, principatus amplitudine, ex hocq; genus alĳs rebus eſt adno
tãda. Hinc cauẽdũ eſt principibus, ne ſtudeãt luxui, pompæ, bello, vel hoc genus rei alteri tur
pi & ſumptuoſæ, vnde coacti tãdẽ ſubiectis in ſuũ & illorũ detrimentũ tributũ adaugeant, q̃d
nõ, niſi iuſta ratione occurrẽte, fieri debet, qm̃ apl̃us ſimpliciter dicat, neceſſitate poteſtati eẽ
ſubueniendum. Vnde ipſæ poteſtates noĩe Cæſaris, & propter eiuſmodi tributa, tenenſ nul-
lo nõ tẽpore nos in ĳs, q̃ tẽporalia ſunt, cõſeruare: ſiquidẽ bonos tueri vt meliores fiant, ma-
los à bonis coercere, vt boni fiant, & bonis mala nõ inferant. Id q̃d apl̃us innuit, dicens. Nam
principes nõ ſunt timori boni operis, ſed mali. Vis autẽ non timere poteſtatẽ? Bonum fac, & Roma. 13
habebis laudẽ ex illa, Dei em̃ miniſter eſt, & tibi in bonũ. Si autẽ male feceris, time. Nõ em̃ ſi-
ne cauſa gladiũ portat. Dei em̃ miniſter eſt, vindex in irã ei, q male agit. Et Petrus ĩquit. Sub- 1. Petri. 2
iecti eſtote omni humanæ creaturæ propter deũ. Siue regi quaſi p̃cellenti, ſiue ducibus tanq̃
ab eo miſſis, ad vindictã malefactorũ, laudem vero bonorũ. Ad quod obligantur illi ex conſti- L. 3. L.
tutione Cæſarea, qua cautũ eſt, vt illi ſolicite agãt, vt malis hominibus prouincia careat, eoſq; Cõgruit.
conquirant, & prout quiſq; deliquerit, in eum animaduertant, Et prorſus ſatagant, vt paca- ff. de offi
ta & quieta ſit prouincia, quam regunt. In hoc quidem omnibus ſine diſcrimine tam diuitibꝰ cio præſi.
q̃ pauperibus ſine reſpectu obligantur, quoniam ab omnibus iuxta ratam tributum accipitur Deute. 1.
& colligitur. Vnde ſcriptura ad illos pro pauperibus ait. Audite illos. ſ. pauperes, & quod iu-
ſtum eſt, iudicate. Siue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum, ita paruũ L. ſolẽt. 6
audietis vt magnum, nec accipietis cuiuſq̃ perſonam, quia dei iudicium eſt. Et lex imperialis nõ ſolẽt. ff
idipſum aliàs mandat. Hæc hactenus de officio ſecularis poteſtatis in inferiores, Et inferiorũ de officio
in ſuperiorem ſecularem, quam Chriſtus hodie intelligit vocabulo Cæſaris. procon. Exodi. 22
F ¶ Conſequens eſt, vt dicamus de ſpirituali poteſtate, quã Chriſtus ſpeciali modo hodie vo
cabulo dei notat, aliàs à ſcripturis deũ dici cœptũ, qm̃ ſpeciatim dei vicẽ ſuppleat in oĩbus, q̃
vel deum vel fidem vel religionem vel ſpiritum vel animas vel ſcripturas, vel hoc genus alia,
vtpote cultũ diuinum, tangunt, Cui vtpote Max. Pont. quæ dei ſunt dicit dãda. Quæ autem
ea ſunt, quæris? Sane illi anima pura eſt exhibenda, vt eam deo ſummo, ſuo dño offerat, &c.
Quod vt rite fiat, illi quoq; vt ſuperiori in rebus ſpiritualibus danda eſt obebientia, quæ &
timore & honore conſtat, & ſic eadẽ illi præſtanda eſt obedientia, quæ ſeculari poteſtati, de Roma. 13
qua apoſtolus, qui dicit omnẽ poteſtatẽ eſſe à deo, &c. Hinc Chriſtus ad diſcipulos, q̃rũ nunc Lucæ. 10
loco ſucceſſerũt p̃lati ſpũales, ait. Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Et ite Matt. 23
rum. Omnia quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite. Et Paulus ſubſequutus tanq̃ Chriſti Hebræ. 13
verborũ interpres, inquit. Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi em̃ peruigilant, ra-
tionẽ pro aĩabus veſtris reddituri, vt cũ gaudio hoc faciant, & nõ gemẽtes: loquitur autem de
præpoſitis clericis, quũ paulo ante dicit. Memẽtote p̃poſitorũ veſtrorũ q vobis loquuti ſunt
verbũ dei, quorũ intuentes exitum cõuerſationis, imitamini fidẽ. Qui ideoq; illis inobediens
eſt, nõ minus pœnæ luet, q̃ qui rebellis eſt poteſtati ſeculari, imò magis, qa ſimpliciter videſ
repugnare deo, cuius ille loco eſt. Qui aũt ſuperbierit, nolẽs obedire ſacerdotis imperio, q eo
tẽpore miniſtrat dño deo tuo, ex decreto iudicis morieſ homo ille, & auferes malũ de Iſrael, Deute. 17
G cunctuſq; populus audiẽs timebit, vt nullus deinde intumeſcat ſuperbia. ¶ Illi proinde dan
da debita eſt obediẽtia, qa in rebus diuinis & ſpũalibus ſuo loco & noĩe deus illũ voluit nobis
eſſe ſuperiorẽ. Cui deinde vti dei noĩe nr̃o miniſtro & famulo, vtpote in rebus fidei & religio
nis, hocq; genꝰ rebus alĳs, merces q̃q; minime eſt negãda, ipſo Chr̃o teſte, proprie de ſacerdo Matt. 10
te ſeu diuini verbi p̃dicatore ſermonẽ faciente. Dignus eſt em̃ operarius mercede ſua. Et Pau Lucæ. 10
lus, proprie loquens de ſacerdotibus, ait. Quis militat ſuis ſtipendĳs vnquam? Si nos ſpiritua 1. Cor. 9
lia vobis ſeminauimus, magnum eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus? Neſcitis quoniam qui in
ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt? Et qui altari deſeruiũt, cum altario partici-
H pant? ¶ At quæ aut quanta ſunt reddenda presbytero vice mercedis? Quæ, inquam, & quã-
ta neceſſitati eius (vt ex Paulo accipimus) ſufficiunt, ſicuti tributa ſeculari principi, Et certe ea,

Digitized by Google

2.Tim,2 quibus contentus tantum diuino ſeruitio,cui addictus eſt,inſeruire commode poſſit,nec cogi ad negotia ſecularia,à quibus omnino eſſe debet alienus,dicente apoſtolo. Nemo militãs deo,implicat ſe negotijs ſecularibus,vt ei placeat,cui ſe probauit.Sed quæ erunt illa,aut quomodo ſoluenda? Certe ea,quæ dei ſunt,quoniam ille ſacerdos loco dei ſit.Sane dei ſunt,quæcunq; eius gratia inſtituta ſunt.Quæ ſunt illa? Quum vtiq; de corporalibus perinde debitis Iudæi hodie quæſierunt,de'q; ijs procul dubio dominus reſponderit.Quæ igitur ſunt dei? Reſpondeo(vel diuo Hieronymo doctore)decimæ vel oblationes vel res aliæ,ſi decimæ non adfuerint vel non ſuffecerint,de quibus anteq̃ vltra ſumus loquuturi.

¶Primo videamus,quid ſit decima,quis,& quare,& cui,& ſub qua pœna inſtituerit & præſtari inſtituta ſit.Decima(vt à vi vocabuli incipiamus)eſt vna portio ex decẽ partibus.Plautus,Vt decimam ſolueret Herculi.Hinc decimare,eſt decimã partẽ detrahere,Hinc decima,(vt hic de ea loquimur)eſt decima pars prouentuũ,ex terra vel arboribus naſcentium,vel ex animalibus venientium,in quo tamẽ plerunq; probata loci conſuetudo attẽditur.Hanc deus I

Leuit.27 omnipotẽs p Moyſen inſtituit dandã & ſoluendã,veluti in Leuitico ait.Oẽs decimæ terræ,ſiue de frugis,ſiue de pomis arboꝶ,dñi ſunt.Inſtituit aũt deus pro ſe,& ſuis miniſtris.i.ſacerdotibus,q diuino cultui inſeruiũt,& populo in fide & religione cõſeruãdo.Pro ſe,inquã,qa decima pars ex nũero eſt pfectiſſima,qa eſt primus limes numeroꝶ,cũ vltra nõ procedat,niſi replicãdo nũeros pteritos)deus inſtituit decimas,vt oſtenderet ſibi omnium reꝶ perfectionẽ,nõ aũt homini vel alicui creaturæ,debere,& ſicut tributũ ſibi princeps ſecularis,ita deus in ſignum vniuerſalis dominij,perinde atq; ſpeciali titulo ſibi decimas reſeruauit,quas qui illi dare rennuat,deum eſſe dominum vniuerſalẽ plane negat.Pro ſuis autem.i.diuini cultus miniſtris inſtituit,vt,quoniã is noſtris bonis nõ niſi in ſignũ honoris egeat,illi ex eis decimis ſuſtẽtari cõmode poſſent,quæ à ſupremo Epiſcopo iuxta loci & perſonaꝶ rationẽ eſſent diſpenſandæ.Hinc ipſe ait.Filijs Leui dedi omnes decimas.Et alias.Inferte omnẽ decimam in horreum meũ,vt ſit cibus meus in domo mea.Et hoc vt ipſi ſine onere populi(qui qualiſcũq; ſit,tenetur decimas pendere)cõmodius quantũ ad fortuniũ & infortunium,iuxta aleã terræ & tẽporis,in diuini cultus frequentia,ſuſtentarentur:vtpote,hiſce decimis contenti nihil aliud,niſi quòd decimaꝶ loco cederet,poſſeſſionis haberẽt,deo dicente.Nihil aliud poſſidebũt,decimaꝶ oblatione cõtenti. ¶Vbi caueant ſacerdotes,ne vel luxui,vel pompæ,vel auaritiæ,vel negotio ſeculari ſtudeant,& inde à populo quicq̃ maioris mercedis exigãt:qñquidẽ populus p decimas,vel rebus alijs loco decimaꝶ,ipſoꝶ dũtaxat debẽt ſubuenire neceſſitati,quæ æſtimanda venit,iuxta ſacerdotis,qui decimas percipit,amplitudinẽ,conditionẽ,ſtatũ,familiam,hocq; genus alia.Quo in loco,neſcio q̃ vel male vel bñ eccleſiaſtici prælati rebus ſecularibus præſunt,in quibus profecto,ſi ſtandum eſt,diuo Paulo(vt certe ſtandum eſt)implicari non deberent,quamuis & illi,quia loco Chriſti ſunt,reges ſint & duces,eorum tamẽ regnũ ſicuti Chriſti,de hoc mundo non eſt,ſed de cœlo,& in rebus ſpiritualibus:nempe,quibus ſua regia,& ea quidem ſpiritualia,ſunt inſignia,ſicuti temporalia regibus ſunt ſecularibus.Habẽt enĩ & ſuum gladium ſacerdotes & regnum.Regnum eſt ipſoꝶ eccleſia Chriſtiana,cui pſunt ſicuti reges gladio,quod eſt Euangelicus gladius,qui eſt ſermo cœleſtis,qui(vt docet apoſtolus)viuidus eſt & efficax,ac penetrantior quouis gladio vtrinq; incidente,ac pertingẽs vſq; ad diuiſionem animæ ac ſpiritus,quo illi debent iugulare vitia,reſecare humanas cupiditates ac coercere à ſe ſuiſq; populis hoſtes peſſimos.ſ.carnẽ,mundum,diabolum,qui & pro diadematibus & galeis habent mitras,pro ſceptro pedum,habent & loricam,baltheum,deniq; totam panopliam illam,quam illis non vno in loco ſtrenuus ille bellator Paulus deſcribit.Non etenim ſacerdotes eſſe debẽt,auari,domini,tyranni,exactores,caupones,& hoc genus alio modo vitioſi,ſed iuxta regulam,quam illis Paulus,& cũ eo Petrus,pſcribit,inquiens.Seniores ergo,qui in vobis ſunt obſecro,Paſcite,qui in vobis eſt,gregem dei,prouidentes non coactè,ſed ſpontaneè,ſecundum deum,neq; turpis lucri gratia,ſed voluntariè,neq; vt dominantes in cleris,ſed forma facti gregis ex animo,& cum apparuerit princeps paſtorum,percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam.Hæc ille.Quæ ſi noſtri ſacerdotes,quantum in ipſis eſt ſeruare ſtuduerint,iuſte admodum perfruentur decimis,quæ tamẽ vel malis vnà cum obediẽtia debẽtur:quandoquidẽ Petrus ait.Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis,nõ tantum bonis & modeſtis,ſed etiam diſcholis.Memores ſane eẽ debemus,huiuſmodi illis debere nõ modo ipſorũ laborum,ſed intuitu etiã de Max.q ea ſibi ſelegit.Ideoq; illoꝶ neceſſitati ſubditi ſimus(vt docet Paulus)non ſolũ propter iram,ſed etiã propter cõſcientiã,qua obligamur ex iuſtitia reddere vnicuiq;,q̃d ſuũ eſt.Quod ſi ad hunc modũ feceritis,nõ aberit,quin liberi ſitis,& quidem magis q̃ illi:quũ cõſcientia veſtra redditur immunis,quũ ex pcepto q̃d debebatis reddidiſtis,illis loco mercedis pro illoꝶ,quã vobis debent,ſeruitute,vſuri deinde citra detrimẽtũ,veſtris poſſeſſionibus atq; fortunis ad corporis,animæq; ſalutẽ ex voto,nulli interim quicq̃ debẽtes q̃ dilectionẽ,qua obligamini alijs facere,qd' vobis fieri velitis.Quod,inquã,ſi feceritis,

Margin notes: c.cũ nõ ſit extra de deci. · Nume.18 · Malac.3 · Nume.18 · 2.Tim,2 · Johan.18 · Hebr.4 · Ephes,6 · 1.Petri.5 · 1.Petri.5 · Roma.13 · Matt.7 · K

feceritis,nõ aberit,quin ſitis liberi,& quidẽ magis q̃ illi,qui veſtri(prout audiſtis) potius ſunt
ſerui q̃ domini,obligati,ſi ſeculares ſunt,in rebus veſtris temporalibus vos tueri,ſi ſpirituales
ſunt,vobis ea communicare,quæ veſtrarum animarum ſunt, cultuiq́ꝫ diuino vice veſtra,vbi rebus
alijs occupati fueritis,in vera cõſcientia inſeruire. Væ illis,ſi perperam q̃d inibi egerint,ſuam
L hauddubie pœnã à deo ſuſcepturi. ¶ Vos itaqꝫ etiã atqꝫ etiã orauerim frẽs dilectiſſimi,Red-
dite quæ Cæſaris ſunt,Cæſari,& quæ dei ſunt,deo,vnuſquiſqꝫ ex eo quod habet,in bona vo- Exod. 20
luntate,q̃ à deo grãm meret̃.Secularibus poteſtatibus ſua tributa,Spiritualibus decimas red- Leui. vlt.
dite,q̃s illi iure tã diuino q̃ hũano,& naturali penè debetis,quũ & æthnici quondã de rebus q- Nume. 18
buſdã decimauerint,vt eſt apud Pliniũ & Solinũ videre.Eapropter deus oĩpotens ſe eos, qui Deut. 14
decimas dare neglexerũt,q̃ſi maxime peccãtes fame & penuria,terræq́ꝫ ſterilitate puniturum Pli. lib. 12 cap. 15
adiurat,dãtibus vero pollicet̃ ſe daturum pluuias & bñdictionẽ in abundãtia,fructuſq́ꝫ à pericu-
lo & vineã à ſterilitate cuſtoditurum,& facturum q̃ ſunt reliqua apud prophetã.Sic impator Lo- Malac. 3
douicus eũ,q poſt trinam monitionẽ decimas dare negligit,excõmunicari iuſſit,vti patet in
Lõbardia de decimis.L.vlt.Quis igit̃ tã male Chriſtianus,tãq́ꝫ durus & ptinax,q decimas re-
tentãs deo ſatagit eẽ ingratus,idẽq́ꝫ pœnæ æternæ obnoxius? Qui deniqꝫ nolit magis bñdi-
ctionẽ q̃ maledictionẽ,quũ dãdo cœleſtia & terrena promereri poſſit,& pro auaritia ſua du-
plici bñdictione minime fraudari? quũ pſertim ſciat iuſtiſſimi dñi eſſe conſuetudinẽ,vt ſi tu il- 16. q. 1. c. decimas
li decimã non dederis,tu ad decimã reuoceris,dabis impio militi,quod nõ vis dare ſacerdoti.
Sane deus noſter nõ poſtulat præmiũ,ſed honorẽ,& qui dignatus eſt nobis totũ dare,decimã
dignat̃ à nobis recipere,nõ ſibi,ſed nobis procul dubio profuturã.Quod quũ antiqui cõſide-
rãtes darẽt decimã,oĩbus bonis abũdabãt:Nũc vero(vt videmus)q̃d Chrs nõ accipit,Fiſcus
recipit,vel aliàs,deo permittente,in nihilũ ſine vtilitate abit. Argumento nimirum,reddenda
eſſe,quæ Cæſaris ſunt,Cæſari,& quæ dei ſunt,deo. Tributa principibus,decimas ſacerdotibus
M loco famulicij. ¶ Nec interim obſtat,quod ſedicioſi ſchiſmatici obganniunt,dicẽtes.In no
ua lege decimas eſſe abrogatas.Quibus reſponderim,Nihil in noua lege ex veteri teſt.eſſe ab Matt. 5
rogatũ,præter q̃d Chriſti Ieſu authoritati derogat.Præterea decimas vel ideo non eſſe abro
gatas,q̃m cauſæ ob quas illæ ſunt inſtitutæ,adhuc remaneant,ergo & effectus.Siquidẽ deus ſi
bi dari voluit decimas in ſignũ vniuerſalis dñij & ſuæ perfectionis,& ſacerdotibus in laborem
in cultu diuino exhibẽdũ.Atqui deus adhuc oĩm rerum vniuerſalis eſt dñs,cuiuſmodi Chriſtia- Pſalm. 23
nũ fateri oportet,& ſacerdotes q̃qꝫ ĩ hãc diẽ cultui diuino ſunt mãcipati.Nec obſtat,ꝙ obij-
ciũt,nõ eſſe alios ſacerdotes in nouo teſt.præter pdicatores diuini verbi.Reſpõdeo.Sibi inibi
mẽtiri iniquitatẽ,quũ & alij pter pdicatores ſint ſacerdotes,ex verbo apoſtoli,dicẽtis.Qui bñ 1. Timo. 5
pſunt pſbyteri,duplici honore digni habeant̃,maxĩe q laborãt in verbo & doctrĩa.Vbi aplo
docet,hoc ipm,q̃d in veteri teſt.ſacerdotibus debebat̃,idẽ & ſacerdotibus in nouo teſt.debe
ri,& maxime decimas,q̃ illis loco ſuſtẽtationis debent̃,ait quidẽ Paulus.Dicit eñ ſcriptura. Deut. 25
Nõ alligabis os boui triturãti,& dignus eſt oparius mercede ſua.Id q̃d alio etiã loco facit,idẽ- 1. Cor. 9
q́ꝫ aliàs pbat noui teſt.ſacerdotes tãto veteris teſt.eẽ meliores,q̃to veritas ſit vmbra melior. 2. Cor. 3
Nec obſtat dicere,q̃m nihil de decimis in nouo teſt.pceptũ reperiat̃:Quia rñderim,ſatis de
ijs Chriſtũ pcipere,quũ ſcribas & phariſæos nõ corripiat,ꝙ mentã & anethũ & ciminũ,hocq́ꝫ Matt. 23
genus res vel quãlibet exiguas decimarint,verum eos corripit,dicẽdo.Væ vobis,q̃m interim q̃- Lucæ. 11
ſtus auidi,iudiciũ & miſericordiã,& fidẽ,q̃ grauiora ſunt legis,reliquiſtis.Quod vero iſte Ra
bula opponit,qa Chrs vtat̃ verbo pteriti tpis,oportuit,q̃ oſtẽdat pterijſſe tẽpus decimãdi,tũ
nõ intelligit ſermonis,neqꝫ opportunitatẽ,neqꝫ elegãtiã,nec q̃d ſi ita intelligat,ſequi etiã,q̃d
nũc liceat relinquere,iudiciũ,miſericordiã,& fidẽ,& q̃ ſunt legis nouæ reliq̃.Nec obſtat dice-
re,ſacerdotes ex labore atqꝫ ſudore oportere viuere,q̃m & ij laborãt & ſudãt,q vel pdicant, Geneſ. 3
vel orãt,vel canũt,vel cætera,q̃ ſui ſunt ſtatus faciũt,alioqui & mercatores & multos alios,q̃rum 2. Theſſ. 3
labor nõ ſemp manualis eſt,aliò retorquebit.Quod vero Barrabas iſte ptextu pietatis ſuadeat
vt hoĩes ex oĩbus,quæ à deo recipiunt decimã cõgregent,& in ſui ſimiles ſacerdotes & æge-
nos diſtribuãt,Iudæ inuidi proditoris ſimilẽ ſe reddit,inquiẽs,quũ videt ſuũ deo tribui ius &
honorẽ.Ad quid pditio hæc? Poterat hoc vngẽtũ venũdari,& dari pauperibus:Cui equidẽ Mat. 26
modeſtius reſpõderim.Oportere quidẽ ali,tã diuini verbi cõcionatores q̃ & pauperes,ſed ĩte Mar. 14
rim q̃d ſingulariter in dei honorẽ,eiuſq́ꝫ diuinũ cultũ eſt inſtitutũ,nequaq̃ obmitti.Cuius ex-
emplo Chrs in iſtũ Barrabã ſedicioſum ait.Hæc.ſ.decimare mentã & anethũ,oportuit facere
.ſ.qa licet iure,& illa.ſ.iudiciũ,fidẽ,& charitatẽ nõ obmittere.Sic certe debemus pauperibus
oĩno ſubuenire,ita tñ,ne interim dei honoris in alijs ſimus ĩmemores,& quũ vnũ putamus nos
implere,ipm q̃dẽ cũ alijs negligamus.Id q̃d pfecto iſte Farragonarius admodũ ſedicioſe, im
pudẽterq́ꝫ,ſed rhetor male feriatus ſuadet.Cui vtiqꝫ ad reliqua reſpõderemus,niſi eſſent nul-
li non,vel quãlibet imperito,notiſſima,& tanta falſitate,inſcitia,impudẽtiaq́ꝫ paſſim ſcaterẽt
vt longe magis pium ſit ac conſultum, vt horas noſtras in operam meliorẽ collocemus, de-
mum magnopere obſecrantes,vt quiqꝫ dilectiſſimi iuxta Chriſti præceptum ſatagant red-

 dere

dere, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ dei ſunt, deo, vnde vera ſit futura libertas ſine velami-
1. Petri. 2 ne(vt Petrus ſcribit) malitiæ. De decimis alibi, & maxime in Tobia non parum multa recto
quoq; iudicio diſputauimus, ijs cõſtromia.

HOMILIA LXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matth. 24. Marci. 14. Lucæ. 21. Erit eñ tunc tribulatio magna, qualis
non fuit ab initio mundi vſq; modo, neq; fiet, &c.

Dñica. xxiiij. poſt octa. penteceſtes.

AD verũ horum Chriſti verborum, adeoq; totius hodierni Euan- A
gelij intellectũ vndecunq; accipiendũ, ſcire velim, Tempore, quo
Chriſtus mei thematis verba ad diſcipulos habuit, paulo ante ipm
Matt. 13 Chriſtũ dominũ eiſdẽ ſuis diſcipulis duo pdixiſſe(vt nõ modo ipſi,
ſed & oẽs hoĩes recte ſancteq; & quidẽ caute ac in timore dñi am-
bularent, ſeq; in omni vitæ ſanctimonia ppararent) deſtructionem
.ſ. illã Hieroſolimitanæ ciuitatis, qua nõ erat lapis ſup lapidẽ relin-
quẽdus, q nõ deſtrueret. Et .ſ. filiũ hoĩs eſſe venturũ in gloria patris
Matt. 16 ſui cũ angelis ſuis, & redditurũ vnicuiq; ſecundũ opera eius: de quo
Lucæ. 19 & antea in parabola ſagenæ dixerat, ſic futurũ in cõſummatiõe ſecu
Matt. 13 li. ſ. exituros angelos, ſeparaturoſq; malos de medio iuſtorũ. Proinde diſcipulos, futurorũ cu
pidos & quaſi timore ſtupefactos, de vtroq; interrogaſſe, tã .ſ. de Hieroſolymorũ deuaſtatiõe
q̃ de ipſius aduẽtu, Chriſtũ vero pro immenſa ſua ſapientia ad primũ certo reſpondiſſe, q̃ erat
petitũ, qñ deberet fieri tã calamitoſa ciuitatis Hieruſalẽ deuaſtatio? Et qdẽ reſpõdiſſe, hoc ip-
Daniel. 9 ſum deuaſtatiõis intelligendũ eſſe ex eo, q̃d Daniel propheta pdixit: ſiquidẽ q nono cap. my-
ſteria de Chr̃o, & q̃ poſt eius mortẽ ventura erãt, enuntiauerit. Sane q̃ deuaſtatio (vt nuper
alio in loco oſtẽdimus) facta eſt anno poſt Chr̃i paſſionẽ quadrageſimoſecũdo die mẽſis Se-
ptẽbris octauo, p Titũ Veſpaſianũ, q hic & à Daniele intelligitur p abominationẽ, qm̃ idola
coluerit, & proinde abominatio fuerit. Id q̃d ex cõtextu apud Danielẽ eſt intelligere, quo le-
gitur. Et q ſup alam abominationũ, deſolabit, idq; donec cõſummatio & deciſio effundat ſu-
per ſtupentẽ. Certe hic nõ poteſt nõ intelligi, q̃ Titus impe. Roma. q in ſublimitate eleuatus
erat ſup cultores idolorũ: q, in quã(vt ex Ioſepho cõſtat) ciuitatẽ ſanctã & tẽplũ ſanctũ, gẽteq;
Iudæorũ deſtruxit, pdidit, diſſipauit, Donec venit cõſummatio & finis tpm ſup pplm Iſraeliti
cũ, tãto tpe ſtupefactũ & attonitũ, de tã longa ſua captiuitate, & irrita ſibi facta Meſſiæ ſui(q B
iã venerat) expectatiõe. ¶ Abominatio ergo deſolationis, q̃ ſtetit in loco ſancto, fuit Titus,
quẽ quũ viderent iã loco imminere cito debebant & longe inde aufugere propter repentinã
& crudelẽ eiuſdẽ Titi hoſtis tribulationẽ. Id quod dñs hodie pdicẽs monet, vt qui tunc in Iu-
dæa ſint, ad montes fugiant, nec q in tecto ſint, deſcẽdant aliqd tollere de domo, nec q in agro
ſint, reuertant tollere tunicã ſuã: ſiquidẽ ne hoſtium velocitate intercepti, vnà cũ rebus aufe-
rendis pereant. Malũ itaq; futurũ pregnantibus & nutrientibus, q̃ grauidæ & puerorũ ſarcina
atq; amore ppeditæ, nõ poſſint, neq; cito, neq; longe fugere: maxime ſi ſit in hyeme, vbi cito
nullus, neq; ambulare, neq; aufugere poſſit, tum etiã in ſabbato, quo non liceat Iudæis ex lege
¶ longius q̃ præceptũ ſit ambulare. Fugiendũ itaq; ante hyemẽ & ante ſabbatũ. i. cito & longe
Lucæ. 19 propter repentinã, latam, immẽſamq; ab hoſtibus in Iudæos(quoniã dñi viſitationem non
ſuſceperint) tribulationẽ & calamitatẽ, quæ oĩm maxima eſſet futura. Et vere quidẽ à domĩo
prædictũ. Quæ eñ à Veſpaſiano & Tito inducta eſt Iudæis tribulatio, tanta, tamq; horribilis
fuit, quãta & qualis nõ eſt ab orbe condito intellecta, q̃d licet deprehẽdere ex hiſtorijs ad eam
q̃ de hoc excidio facta eſt, collatis. Quis eñ vnq̃ in obſidione vrbis cuiuſcunq; legit vndecies
cẽtena millia fame & gladio perijſſe? Et vrbe capta ſexcẽta millia virorũ interfici iuſſa, capti-
Ioſephus libro ſexto uorũ aũt publice venũdata centũ millia, & hoc quidẽ in ſolẽnitate paſchæ, qua dñm glorię ſup
plicio Iudęi adfecerãt, q̃d in Hieruſalẽ factũ Ioſephus tradit. Vides igitur q̃ vere Chriſtus prę-
dixerit, tunc etenim tã vehementẽ fore afflictionẽ, qualis à condito mundo nũquam fuerit,
neq; futura ſit: quemadmodum noſtræ Homiliæ thema præ ſe fert, quo nimirũ cõſtat, & prio
re hodierni Euangelij parte, Chriſtũ reſpondiſſe partim apoſtolis ad eã q̃ſtionẽ, q̃ quæſierãt,
quando hæc eſſent futura, quæ dixerat de calamitate & excidio Hieruſalẽ. Quo cõſtat etiam-
num vehementer peccaſſe, qui ſiniſtro ſpũ permoti, eã abominationẽ, de qua Daniel, in papã
retorſerunt, tum q̃ ille Chriſtũ, eiuſq; Euangelium profiteat & quadãtenus colat, tũ quodli-
bet ex dudũ tranſactis eã in Hieruſalẽ, & nõ in Romã fuiſſe dictã. Sed qua de re aliàs cõmodius
(deo authore) ſumus diſputaturi. ¶ Interim ſubindicãtes Chriſtũ themate nr̃o rñdiſſe q̃q; ad C
alterã apl̃orũ quæſtionẽ, qua rogarãt, quando filius hoĩs eſſet venturus, & ſic conſummatio
ſeculi? Siquidẽ ante mundi finem eadem & ſimilis futura ſit hominibus calamitas, tãta & tam
horribilis

Digitized by Google

horribilis, qualis non fuit ab initio mundi vſq; modo, neq; fiet. Nimirum quæ in Hieroſoly-
mitano excidio pinde incepta veritas vmbram ſecuta ſit, ita qdem vt rectè Apoſtolus ſcripſe 1. Cor. 10
rit. Hæc aũt oĩa in figura contingebant illis. Scripta aũt ſunt ad correptionẽ noſtram, in quos fines ſeculoꝝ deuenerũt. Erit em̃ & tunc alius Titus, alia abominatio, id eſt, idolũ, & ipm ſubobſcurè à Daniele notatum, adeò quod Chriſtus dicit: Qui legit intelligat, quaſi diceret: Illud qđ prædicit Daniel ſatis inuolutũ & obſcuꝝ eſt. Id qđ etiam duplici futuꝝ eſt tẽpore diuq; durabit, quũ & interim iuſti multa patienſ. Cæteꝝ quũ abominatio, id eſt, idolũ inſtar Titi ante diem iudicij ſit futura, ea eſſe non poterit alia, q̃ vulgo Antichriſtus appellata, quoniam contra Chrm ſit, q Chrm & q eius ſunt, adeoq; totam Euangelicam religionem funditus ſubuertere conabiſ, ad omne alioquin ſcelus vel q̃libet grande pronus: quẽ propterea Paulus peccati ho-
minẽ appellat, quã in finibus ſeculoꝝ in quos ipſi deuenimus, ventuꝝ affirmat, inquiens: Ne 1. Cor. 10 2. Theſ. 2
quis ſeducat vos vllo modo. Quoniam niſi venerit diſceſſio primũ, & reuelatus fuerit homo peccati filius perditõis, q aduerſaſ, & extolliſ ſupra omne qđ diciſ Deus, aut qđ colitur, ita vt in templo dei ſedeat, oſtendẽs ſe tanq̃ ſit Deus. Siqdem iſte q idolũ ſe ſit facturus, deſolabit loca ſancta, & auferet ſacrificia, & quicqd eſt à Chriſto vel Chriſtianis longo tempore inſtitutum & obſeruatum delebit, nihilq; in Chriſtianos crudelitatis obmittet, haud ſecus atq; alter Titus ſęuiturus, adeò qđ par ſit futura in Chriſtiana loca calamitas, quæ in Hieruſalem olim,
vnde demũ propinqua cognoſceſ extrema ſeculi dies mũdiq; conſummatio. Cuius tamẽ cer Mat. 24.
tum tempus nemo nouit, dicente Chro: De die aũt illa & hora nemo ſcit, neq; angeli cœloꝝ, Luc. 17
niſi pater ſolus, quandoquidem non ſit hominum, noſſe tempora vel momenta, quæ pater Acto. 1
poſuit in ſua poteſtate.

D ¶Hinc Chriſtus deus & homo, doctor ſapientiſſimus, quo redderet ſuos vigilãtiores, ita temperauit ſermonem, vt nollet eos ſcire tempus extremi aduentus, & tamen commemorãdis malis efficeret illos ſollicitos, & ad malorum incurſionem paratos: Rogantibus magis reſpondit ea, quæ pararent animos illorum ad perpetuam vigilantiam Euangelij. Quod ne incauti vel deterriti deſerant, incipit narrare, aliquas & quidem minores calamitates, quæ ſupremum diem, adeoq; horribiliora ſigna extremi iudicij diẽ ſunt præceſſuræ. Siquidem ait. Videte, ne quis vos ſeducat. Multi enim venient in nomine meo, dicentes, Ego ſum Chriſtus. Surgent enim pſeudo Chriſti & pſeudoprophetæ, & dabunt ſigna magna & prodigia, ita vt & electos, ſi fieri poſſet, ſeducent. Sanè multi ſcandalizabũtur, cadentes à rectà fide, proditores & accuſatores alterutrum propter diſſenſionem dogmatũ veritatis, quæ cauſa fiet, vt odiant ſe inuicem. Siquidem multi erũt non rectè tradentes de futuris ſermonẽ & qũo non oportet interpretãtes prophetas, ſeducentes multos & feruentẽ dilectionẽ quæ prius fuerat in ſimplicitate fidei refrigeſcere facient, abundãte interim iniqtate hoim. Id qđ inter alios apoſto-
los Paulus exanio cõqueriſ. Interea hoibus de dogmate veritatis diſſentiẽtibus audiẽtur pre 1. Tim. 4.
lia & opiniones ꝓlioꝝ: ſiquidẽ conſurget gens in gentẽ & regnũ in regnũ & erũt peſtilentię & 2. Tim. 3
fames & terremotus p loca. Cæteꝝ ne turbemini. Optet em̃ hæc fieri ſed nondũ ſtatim ẽ fi- 2. Petri. 3
nis. quũ hæc ſint dũtaxat initia doloꝝ, q̃s tandẽ ſuccedẽte tẽpore ea ſequeſ tribulatio, quanta
nõ fuit nec poſtea eſt futura. Hinc & Paulus ait. Rogamus aũt vos frẽs p aduentũ dñi nři Ieſu 2. Theſ. 2
Chriſti & nřę cõgregatõis in ipm, vt nõ cito moueamini à vřo conſenſu, neq; terreamini neq; p ſpm neq; p ſermonẽ neq; p epiſtolã, tanq̃ per nos miſſam q̃ſi inſtet dies dñi, etſi hõ ille peccati filiusq; pditionis (quẽ dñs Ieſus interficiet ſpũ oris ſui) ſecundũ operationẽ ſatanæ in oĩ virtute & ſignis & prodigijs mẽdacibus, & in om̃i ſeductione iniqtatis, ijs, q pereunt, eo quod charitatẽ veritatis nõ receperũt vt ſalui fierent ſit ſæuiturus, ideo mittet illis deus operationẽ erroris vt credant mendacio, vt iudicẽtur om̃es, qui nõ crediderũt veritati ſed cõſenſerũt iniquitati. ¶Vides igitur ex Paulo, etſi homo ille peccati cũ ſuis cõplicibus in plæriſq; ſignis ſit Chrm ſequuturus, vt Chriſtus videri poſſit, erit tamen ſimilis magoꝝ Pharaonis & alioꝝ quorum ſigna non ſunt vera & efficatia: nimirum inter quæ vnicum illud erit pindeq; maximũ, quod iſti tum minis & terroribus tũ mendacijs voluptuoſiſq; ac carnalibus doctrinis, & qdem ꝑtextu morum & verboꝝ Ieſu Chriſti infinita penè hoim millia à vera fide ad ſuam ſectam ſunt pueſuri, adeoq; vehementer ſeducturi, vt vel electi in errorem (ſi fieri poſſit) inducentur. Habes igitur q̃lia ſunt iſtoꝝ pſeudo prophetaꝝ ſigna, nimiꝝ vana.

F ¶Sed qui ſunt iſti pſeudo prophetæ & Chriſti? Sunt (definitore apſo) homines ſeipſos a- 1. Tim. 4.
mantes, cupidi, elati, ſuperbi, ſine pace, ſedicioſi, criminatores, voluptatũ magis q̃ dei amato- 2. Tim. 3.
res: habentes quidẽ ſpeciẽ pietatis, virtutẽ aũt eius abnegantes, confitentes ſe deũ noſſe, factis Titum. 1.
aũt negantes, abominabiles, ad om̃e opus bonũ reprobi. Sunt itẽ (autore Petro qui in ijs no- 2. Pet. 2. 3
uiſſimis diebus in deceptione illuſores iuxta proprias cõcupiſcẽtias ambulãt, magiſtri mẽdaces, qui introducẽt ſectas perditionis, quoꝝ luxurias multi ſequenſ. p quos via veritatis blaſphemabitur, & in auaritia fictis verbis & hoibus negociant. Ea propter inqt Iohãnes. Nolite
om̃i ſpũi credere, ſed ꝓbate ſpũs, ſi ex deo ſint, qm̃ multi pſeudo prophetę exierũt in mũdũ. 1. Iohã. 4

Digitized by Google

Et ſanè ante oēs prouidentiſſimus dn̄s noſter Ieſus Chr̄us hodie monet, ne in iſtos credamus.

Matt.7. Luc.6. ¶Cui vtinam iam olim nonnulli obedientes fuiſſent ac eſſent nunc & deinde, qui vtiq; cauiſſent à pſeudoprophetis, cuiuſmõi (ſi ex fructibus cõuenit cognoſcere arborē) fuerunt duo iſti Bencozebæ, quoꝝ vltimus periſt ſub Adriano in Bethura, vt libri tradunt Hebræorum & vterq; ſe mētiebať Chr̄m. Et multi Iudæoꝝ illa opinione ſeducti illos ſeq̄ntes cum ipſis in æternum perierunt, q nequaq̄ periſſent, ſi hic audiſſent Chr̄m eiuſq; ſecuti fuiſſent conſiliū. Pencozebaꝝ filiis fuit Mahumetes, beſtia, homo pcti, & filius pditōis, de q̄ nup aliqua diximus, vñ eius ſectatores, q̄s nunc Turcas vocamus, & q eos in omni voluptate carnis ſequunť. An vero minus hodie Chr̄us eos intellexerit p Pſeudoprophetas, facile eſt pio homini intelligere, ex vita & illoꝝ pniciosa ſecta, tum q̄d iis exortis paſſim in Chr̄iano orbe, non mõ audiuimus prælia & opiniones prælioꝝ, veꝝ vť nup prælia ſenſimus ab iſtis in Hūgaros aliosq; Chriſtianos tā crudelia tamq; cruenta vt meminiſſe horreo, quoꝝ non tam ſilia vereor deinde futura, ſed earum calamitatū quæ in excidenda Hieroſolyma fuere, vel paria, vel multo horribiliora. Quæ aūt tunc geſta ſunt, q̄s ſine gemitu, ſine dolore, ſine lachrymis, vel dicet, vel audiet? Quid dictu vel auditu horribilius, q̄ q̄d in tam pulchra tamq; ampla ciuitate ſolo æquanda, tot millia hominū nece crudeliſſima fuerit interfecta? Tot millia fame (quū interim parētes filios ac ſeipſos

Ioſephus libro ſepti. alii fimū, alii humanū ſtercus, alii coriū, alii clypeos, ſcuta, alii fœni veteris lacer amēta, (autho re Ioſepho) comederēt, perierint, tot millia obierint peſtilētia, multi viui ad ad ſepulchra pperarint, multi ſeipſos interfecerint, tot millia venierint? Siqdem victa ciuitate, oēs occidi iubebanť, q bellare poterant, cæteris ex mandato Cæſaris ſaluis. Et cum iam Cæſar Frontonem cōſtituiſſet, vt ſepararet Vegetos & Minorennes à ſenibus & debilibus, vt quilibet ſcd̄m ſua reciperet merita, interim duodecim millia fame perierūt, reſiduis maioris ætatis ad decē & ſeptem millia vinctis ad Aegyptum tranſmiſſis opibus deputandis. Plurimis per Titum ad ſpectacula ferro & beſtiis deputatis. Cæteris q in anno ætatis ſuæ ſedecimo fuere, venditis. Ita nimirum vt captiuoꝝ omnium, qui toto bello comprehenſi ſunt, nonagintaſeptē milliū comprehenſus ſit numerus, occiſoꝝ vero p omne tempus obſidionis decies centena millia. G

Lucæ.19 ¶Sed quæ (obſecro) cauſa tantæ calamitatis? Quia Iudæi dn̄m viſitantē non receperint, vtpote q nec Prophetaꝝ vaticiniis, nec Chr̄i doctrinæ, nec miraculis crediderint, aures ſuas ad omnē monitionē obdurauerint. Quum igiť fratres chariſſimi, hæc oīa ſcripta ſint ad correptionē noſtram, in quos fines ſeculoꝝ deuenerunt, in q̄bus prædicta eſt vētura à Chr̄o talis, & q̄dem maior ea (de qua diximus) calamitas, vt maior non fuerit nec futura ſit, videmuſq; nunc oīa eius calamitatis præludia paſſim imminere, q̄d aliud agamus q̄ parati (iuxta Chriſti præceptū) vigilemus, & non (vt Paulus ſcribit) Chr̄m tentemus vt olim q̄dam & perierūt, ſed credamus futuꝝ, quod dn̄s prædixit, ne nobis (quod Deus auertat) eueniat q̄d olim contigit illis, q infideles in diebus Noe ante diluuiū bibebant, comedebant, nubebant, & non cognouerunt, donec venit diluuiū, & tulit oēs. Ne (inquam) eueniat nobis, q̄d hominibus euenit in diebus Loth, q edebant & bibebant, emebant, vendebant, & reliqua ſua increduli agebant, donec pluit ignē & ſulphur de cœlo, & omnes pdidit. Certè (inquit Petrus) Deus nobis non parcet, quum originali mundo non pepercerit, ciuitateſq; Sodomoꝝ & Gomorrhæoꝝ in cinerem redegerit, in exemplū & terrorem eoꝝ, qui impie agunt. Vigilemus (inquam) vigilemus, quoniam neſcimus diem neq; horam, quando dn̄s ſit venturus, quū ipſe (vt Apoſtolus ſcribit) ſicut fur in nocte veniet: ſiquidē homines dixerint. Pax & ſecuritas, tunc repētinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor in vtero habētis, & non effugient. Modo adblandiemur diuinæ patiētiæ & longanimitati, qua Deus ad pœnitentiam nos (vt Paulus ſcribit) adducit, qua neglecta tarditatē ſupplicii grauitate compenſat: quemadmodū iis, qui tēpore Noe, & tēpore Loth fuerunt, fecit. Vbi ſi decē iuſtos inueniſſet, quinq; ciuitatibus pepercıſſet. Quos quia non inuenit, minimè pepercit. Quid nobiſcū ageret, de q̄bus Propheta Dauid ait: Omnes declinauerunt ſimul inutiles facti ſunt. Non dubitamus quin hactenus Deus pro ſolita ſua clementia nobis pepercerit, compulſus etiamnum amore electorum, propter quos (vt facile ex Euangelio accipimus) ipſe nonnunquam ſuam auertit indignationem & ad miſericordiam mouetur. H

1.Cor.10. 1.Cor.10. Mat.24. Lucæ.17. 1.Petri.3. Gene.6. Gene.19. 2.Petri.2. 1.Theſſ.5. Apoca.3. 2.Petri.3. Roma.2. Geneſ.18. Pſalm.13. Roma.3.

¶Videamus (inquā) ne dies calamitatis in nos veniat, quæ in Iudæos olim venit. Aut ſi (q̄d ille auertat) veniat, Dei ſumus electi, propter quos & ipſe tempus tantæ tribulatōis, ſit abbreuiaturus. Eiuſmodi autem erimus, ſi (iuxta Paulum) memores fuerimus nos eſſe eos, qui in ſeculorum fines deuenimus, quibus dicta in figura perinde contigerunt, ſcripta ad noſtram correptionem: nimirum vt non ſimus, vt illi fuere, concupiſcentes malorum, Idololatræ, fornicatores, vſurarii, tentatores, fures, homicidæ, murmuratores, blaſphemi, & hoc genus peccatores alii. Verum noſmetipſos diiudicemus, vt non à domino iudicemur, & cum hoc mundo damnemur. ¶Sanè genubus ad terram prouoluti, manibus ad cœlum eleuatis cum ſancto Daniele, pro excidio Hieruſalē orante, humiliter orantes, dicamus: Obſecramus domine Deus magnæ & terribilis, cuſtodiens pactum & miſericordiam diligentibus te, & cuſtodientibus manda- I

1.Cor.10. 1.Cor.11. Daniel.9.

Digitized by Google

mandata tua, peccauimus, iniqtatē fecimus, impiè egimus, & receſſimus & declinauimus à mā
datis tuis. Nō obediuim⁹ ſeruis tuis pphetis q locuti ſunt in noīe tuo regibus nr̄is, pricipib⁹, pa
tribusq̀ nr̄is, omniq̀ pp̄lo terræ. Tibi dn̄o deo nr̄o mīa & ppitiatio, quia receſſimus à te, &
non audiuimus vocem dn̄i Dei nr̄i, vt ambularemus in lege eius, quā poſuit nobis p ſeruos ſu
os pphetas &c. Om̄e malū venit ſup nos. Et nō rogauimus faciē tuā dn̄e deus nr̄, vt reuerteremur ab iniqtatibus nr̄is, & cogitaremus veritatē tuā &c. Auertat̄ obſecro ira tua & furor tuus à
ciuitate tua Hierl̄m &c. Propter pc̄tā em̄ nr̄a, & iniqtates pr̄m nr̄oꝝ, Hierl̄m & pp̄ls tuus in op
probriū ſunt oībus p circuitū nr̄m. Nūc ergo exaudi Deus nr̄ oronem nr̄am, ppter temetip̄m
inclina deus meus aurē tuā & audi, aperi oculos tuos & vide deſolationē noſtrā &c. Neq̀ em̄
in iuſtificatōibus nr̄is pſternimus p̄ces an̄ faciē tuā, ſed in miſeratōibus tuis multis. Exaudi dn̄e
placare dn̄e, attende & fac. Ne moreris ppter temetip̄m deus nr̄, tui em̄ ſumus, & in tua ſolius
ptāte cōſtituti, q̄s potes p tua iuſtitia pdere, p mīa ſaluare. Non eſt nobis alio q̄ ad te refugiū.
Ignoſce pc̄tis nr̄is, qbus te ad iuſtā irā puocauimus. Et ppitius auerte hāc tantā tribulationē,
& calamitatē, daq̀ eam fugere in opportuno tp̄e, ſine terrore, cuſtodi nos ab ijs qui à via tua
nos ſeducere moliunt̄. Da in firma fide tuū expectare & videre aduentū, noſq̀ aquilas pœnīa
renouatas ad te corpus & cadauer. i. ad te Chriſtum Ieſum in cruce olim paſſum & ſepultum,
nunc glorificatum, aduolare, tecumq̀ cum gaudio in ſupremo die cōgregari.

HOMILIA LXXVII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, IOHANnis. 6. Matth. 14. Mar. 6. Facite homines diſcumbere &c.

Dn̄ica. xxv. poſt octa. penteceſtes.

A QVONIAM Deus Max. Opt. nos ppter pc̄tm̄ nr̄oꝝ parētū primoꝝ in hāc la Gene. 3
chrymaꝝ vallē detruſit, vt hic ſimus peregrini, & ſtatus amiſſi, p Chr̄m recupe 2. Cor. 5
rati, coopatores teſte apl̄o dicēte: Audiētes igr̄ ſp & ſciētes, qm̄ dū ſum⁹ in hoc Heb. 13
corpe, pegrinamur à dn̄o. Et alio in loco: Nō em̄ habem⁹ hic manentē ciuitatē
ſed futurā inqrimus. Ideoq̀ hactenus à prima die dn̄ica poſt octauā Penteco-
ſtes, Ecclesia ſc̄tā admodū fideliter ac prudēter, ſciteq̀ ea nobis Euāgelia curauit legēda denū
ciādaq̀, qbus pinde atq̀ ſubdubij peregrini, viæq̀ ignari ad locū. ſ. btitudinis, vnde ſumus de-
pulſi, viā inſtrueremur doceremurq̀. Veꝝ enimuero, qa hæc ip̄a via, ad eundē æternæ btitu-
dinis locū (q̄tenus ex auditis hucuſq̀ Euāgelijs intelleximus) planè dura eſt atq̀ arcta ſimulq̀
horrida, dicēte ip̄o dn̄o (q vera eſt via & btitudo) Intrate p anguſtā portā, qa lata porta & ſpa Iohan. 14
tioſa via eſt, q̄ ducit ad pditionē & multi ſunt, q intrāt p eā. Quā anguſta porta & arcta via ē, q̄ Mat. vij.
ducit ad vitā, & pauci ſunt, q inueniūt eā. Siquidē ea q̄ ducūt ad vitā, cuiuſmōi ſunt octo btitu- Luce. 13
dines, de qbus nup, penè oīa ſunt paradoxa, & multū aliena ab opinione hoīm, oēſq̀ (vt aiunt
Apl̄i) p multas tribulatōes oportet intrare regnū Dei, & in patiētia poſſidere aīas, ne viſis audi Mat. 5,
tiſq̀ tā horribilibus vijs & duris ad æternā vitā cōditōibus in itinere q̄ſi deſperati deficeremus Luce. 6
ip̄a ſc̄tā eccl̄ia poſt tot Euāgelia de tā dura peregrinatōe, hodierna vltia peregrinatōis dn̄ica, Acto. 14
nobis exhibet pponitq̀ ſacroſc̄tm̄ Euāgeliū, q̄ ponit̄ nobis tanq̄ in ænigmate, magnitudo Luce. 21
mercedis poſt labores, poſtq̀ eſuriē refectōis p̄cioſitas, & planè ipſius curſus atq̀ ſtadij brauiū
ad qd̄ oēs currere debemus, admonitore Paulo, vt ip̄m apphēdere poſſim⁹. Nimiꝝ q̄d tm̄ erit
de quanto auris nō audiuit humana, nec oculus vidit, nec in cor hoīs aſcēdit. Et tm̄ (inquā) eſt Matt. 10
hoc ip̄m brauiū, vt ad ip̄m Apl̄s nō cēſuerit cōdignas huius tp̄is paſſiōes. Igit̄ eius brauij merce 1. Cor. 9
diſq̀ magnitudinis recordatōe atq̀ eius adipiſcēdi ſpe aīati ſine deſperatōe, fineq̀ remurmu- 1. Cor. 2
B ratōe, euſq̀ peregrini ambulare debemus. ¶ Ad qd̄ obſecro, brauiū feſtinare debemus, q̄d Eſa. 64,
adeò ē p̄cioſum? Ad brauiū (inquā) æternæ refectōis, q̄ hodie q̄ſi typo q̄dā p refectionē quinq̀ Roma. 8,
milliū viroꝝ deſignat̄, q̄ futura ē oībus in hoc mūdo iuſtitiā eſuriētibus in cœleſti pr̄ia, vbi qui
ſunt (teſte Iohāne poſt pphetā) nō eſuriēt neq̀ ſitiēt amplius: q̄nquidē vbi ea cōicat̄ eſca, de q̄ Apoca. 7
qui comederit (Chr̄o affirmāte) viuet, in æternūq̀ ſaturabit̄. Nimiꝝ q̄ quinq̀ ſaturabilibus ſa Eſa. 49
pidiſſimiſq̀ panib⁹ cōfecta ē, q̄s huius hodierni Euāgelij panes qnq̀ figurāt, ad q̄s ſuſpiramus Iohan. 6,
& ex qbus reficiemur in æternū, qbus vl̄ oībus refectis panes nō deficiūt, ſed in ſuo eē manent.
C Quoꝝ ſanè. ¶ Primus, ē pn̄tia Dei, qd̄ qui in cælo ſunt Deū vidēt cū Chr̄o pn̄tes. Hinc Chr̄us 1. Theſſ. 4
ait: Bti mūdo corde, qm̄ ipſi deū videbūt. Et aliàs: Dico em̄ vobis, qd̄ angeli eoꝝ ſp vidēt faciē Mat. 5
pr̄is mei, q in cœlis ē. Quē nūc (inqt Paulus) videmus p ſpeculū in ænigmate, tūc āt facie ad fa Mat. 18
D ciē. Sic Iohānes ait: Scimus qm̄ cū apparuerit ſil̄es ei erimus, qm̄ videbimus eū ſicuti ē. ¶ Sc̄dus 1. Cor. 13.
eſt pulchritudo viſiōis faciei dei, quæ q̄nta q̄liſq̀ ſit ex trāſfiguratōe dn̄i ītelligit̄, in q̄ facies dn̄i 1. Iohan. 3
reſplēduit ſicut ſol, veſtimēta āt eius facta ſunt alba ſicut nix. Certè tā pulchra & clara, vt mor Mat. 17
talis homo eā inſpicere nequeat, exēplo Moyſis, qui (vt ſcriptura tradit) & ſi facie ad faciē dn̄o Mar. 9,
loqueret̄, dn̄i tn̄ faciē videre nō potuit. ſ. ad quē dn̄s ait. Nō poteris videre faciē meā. Non em̄ Luce. 9
videbit me homo, & viuet. Eo igit̄ ac maiore ſplendore participes erunt beati in cœlo. Exo. 33

¶ Tertius

Digitized by Google

Mat.22 Marci.12 ¶ Tertius eſt ſocietas angelorũ, inter quorũ ſortes, ẽ ſors nr̃æ beatitudinis. Hinc Chr̃us ait: Cũ E
Lucæ.20 em̃ à mortuis reſurrexerint, neq; nubẽt neq; nubenſ, ſed ſunt ſicut angeli dei in cęlis. Si tales q̃
les angeli, ergo angelorũ erimus cõſortes, de q̃rũ natura & cõditiõe nup plura diximus. ¶ Quar F
Coloſſ.1 tus ẽ cõſortiũ ſctõrũ in cęlo, q cũ Chr̃o inibi regnãt. Hinc Apl̃s: Grãs (inqt) agẽtes deo & pr̃i, q
dignos nos fecit in ptẽ ſortis ſctõrũ in lumĩe. ¶ Quĩtus ẽ dulcedo ęternę btĩtudinis, quã aplĩ figu G
Mat.xvij Mar.9 ralr̃ & q̃damtenus expti ſunt, qñ dixit ad Ieſum Petrus: Dñe bonũ ẽ nos hic eẽ, ſi vis, faciamus
Lucæ.9 hic tria tabernacula, tibi vnũ, Moyſi vnũ & Helię vnũ. Tãta nimirũ ẽ ea btĩtudinis dulcedo, vt
2.Pet.3 mille anni inibi in ęternitate p̃ nimio gaudio btĩtudinis ſint pinde vnus dies. ¶ Quis ergo tam H
ab oĩ rõne alienus, q nõ huius mũdi, vt q̃libet durã peregrinationẽ ſpe tãtę refectõis poſt labo
res, tãtę mercedis, tãti brauij expectatõe, ſuſcꝗ deꝗ ſit laturus? Quum Iacob ſeruitutẽ q̃tuorde
Gene.29 cim annorũ facillimã duxit ob magnitudinẽ amoris in Rachel, p qua tot annis ſeruiuit. Quũ et
militẽ animare ſoleat mercedis amatę q̃liſcũq; pguſtatio, & p animi deſiderio q̃ntulacũq; re-
muneratio. ¶ Nec iterim diſſipiat, q̃d in ijs panibus hordeũ ẽ, vtpote dilatio ſuſpirãtis eò, quẽ- I
Phil.1 admodũ Apl̃us, q ait: Et q̃d eligã ignoro, coartor ãt è duobus deſideriũ hñs diſſolui & eẽ cum
Chr̃o. Cæterũ hoc ipm̃ hordeũ vel q̃libet amarũ, dulcoraſ interea dulcedĩe duorũ piſciũ cõſo-
lantiũ. Quorũ primus ẽ ſpes certitudinis ad eos panes pueniẽdi, qua pinde hic btĩ viuimus &
Roma.5 in recreatõe ſuſpẽdimur, qa (teſte Apl̃o) ſpes non cõfundit. Qui & rurſus ait: Scimus ãt q̃d oĩs
Roma.8 creatura ĩgemiſcit & parturit vſq; adhuc. Nõ ſolũ aũt illa, ſed & noſipſi primitias ſpũs hñtes,
& ipſi intra nos gemim⁹ adoptionẽ filiorũ dei expectãtes redẽptionẽ corpis nr̃i. Spe em̃ ſalui
Roma.8.11 facti ſumus. Sic q̃d nõ videmus, ſperamus, p patiẽtiã expectamus. Hinc idẽ hortaſ, vt ſpe gau-
Titum.3 deamus, q hęredes ſumus dei ſc̃dm ſpem vitæ æternæ, ſumuſq; cohæredes Chr̃i, ſi fiduciã &
Heb.3 gloriã ſpei vſq; ad finẽ firmã retinuerimus. Sic Dauid cecinit: Inſup & caro mea requieſcet in ſpe
Pſalm.15 qm̃ nõ derelinques aĩam meã in inferno, nec dabis ſctm̃ tuũ videre corruptionẽ. Quare rurſus
Heb.6 ingt apl̃s: Fortiſſimũ ſolatiũ habeamus, q cõfugimus ad tenẽdã ppoſitã ſpem, quã ſicut ancho
rã habemus aĩæ tutã ac firmã & icedentẽ vſq; ad iteriora velamĩs, vbi pcurſor p nobis itroiuit
Heb.6 Ieſus. Scd̃us piſcis cõſolatõis ẽ, certitudo diuię fidelitatis, qñquidẽ deus nõ mẽtit: q (teſte apl̃o)
Roma.4 1.Theſſ.5 q̃cũq; q̃ pmiſit, potẽs ẽ & facere. Et iterũ: Fidelis ẽ, q vocauit vos, q etiã faciet. Et Petr⁹ ait: Nõ
2.Pet.3 tardat dñs pmiſſionẽ ſuã, ſicut q̃dã exiſtimãt, ſed patiẽter agit ppter vos, nolẽs aliq̃s perire, ſʒ
Pſalm.26 oẽs ad pęniam reuerti. Sic Dauid ppheta, certus de dei pmiſſiõe inqt: Credo videre bona dñi
in terra viuẽtiũ. q. d. Certus ſum me viſurũ delicias dñi in paradiſo dei mei, in regiõe btõrũ. Vñ
idẽ pmotus alloquiſ aĩam ſuã. Expecta (inquiẽs) dñm, viriliter age, & cõforteſ cor tuũ, & ſuſti
ne dñm. q. d. ad ſeipm̃ & mẽbra ſua: Fortiter afflictiões & dolorẽ paſſionũ pfer, cõſoleſ in Deo
aĩa tua, & pſtolare dñm, qa cito liberator adierit, & videbis bona eius in terra viuentiũ, ſatura- K
bor, quũ apparuerit gl̃ia eius. ¶ His ſanè duob⁹ piſcibus, quiq; ſctĩſſimi hoĩes & martyres ama-
ritudinẽ illã dilatõis ęternę refectõis, pcioſæq; mercedis, hordeũ, ſpe. ſ. & fide ita dulcorarunt,
vt p Chr̃i noĩe & ad idipiſcẽdã pfatã refectionẽ, tormẽta q̃q; crudeliſſima ptulerũt, vt ſolũmo
do ex nũero iſtorũ eẽnt, q cũ Chr̃o in cœlis eẽnt cœnaturi. ¶ Ex q̃bus pculdubio fuit diua vir L
go Catharina, martyr cõſtãtiſſima, cuius memoria hodie agiſ, q̃ vt pdictæ refectõis in cœleſti
pr̃ia particeps foret, neq; rotas horridas, neq; crudelẽ gladiũ, neq; deniq; tremendã mortẽ ti-
muit, imò q̃ lętabũda ſubire feſtinauit ſpõteq; ſubiuit, q̃ pterea nihil gñis mortis ſuſcipere nõ
Acto.14 paratiſſima fuit, ppter em̃ regnũ cœlorũ, ardẽtemq; in Chr̃m ſpõſum ſuũ amorẽ, oẽs paſſiões
2.Timo.3 ſibi ſuſcipiẽdas ſtatuit. Nimirũ memor & cõſcia, durã eẽ ad cœlũ viã, q̃ p mł̃tas tribulatões eũ-
Roma.8 dum foret: memorq;, oẽs, q volũt viuere in Chr̃o Ieſu, pſecutionẽ pati. Nec q̃dem huius mũdi
Lucæ.24 paſſiões eẽ dignas futura gl̃ia, q̃ reuelabiſ in nobis, quã nec Chr̃s q̃dẽ dñs, vtcũq; ab omi pctõ
1.Pet.2 immunis ſine paſſiõe & tribulatõe ĩgreſſus eẽt: argumẽto & nos idẽ facere oportere (teſte Pe-
tro) q ait: In hoc em̃ vocati eſtis, qa & Chr̃us paſſus ẽ p nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſequa
mini veſtigia eius. Prętera memor fuit hodierni euãgelij, q̃ habeſ, eos ſolũ ex quinq; panibus
comediſſe, q ex ciuitatibus in deſertũ exierũt. i. q oĩa reliquerunt Chr̃m ſecuti: exẽplo, nos tũc
prãſuros de quinq; pdictis panibus, qñ huius mũdi vanis & trãſitorijs bonis ex aĩo renũtiaue-
Lucæ.12 rimus, & peregrinãdo Chr̃m ſecuti fuerimus, & eius crucẽ, q hic ſpe & fide quinq; panibus il-
lis ſaturabimur, in cœleſti vero pr̃ia in effectu, vbi Chr̃us (eo ipſo teſte) pcinget ſe, & faciet nos
diſcũbere, & tranſiens miniſtrabit nobis. i. ſua claritate nos ſaturabit, adeò q̃d verba thematis
nr̃i nõ fruſtra ſumus audituri, quæ reipſa dudũ audijt diua Catharina, quę haud dubiè vna ex
Mat.25 quinq; virginibus prudẽtibus nunc in cęlo Chriſto ſuo ſponſo adiuncta, in cœleſtibus illis nu
ptijs quinq; panibus cum gaudio æternaliter veſcitur.

HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. LVCAE 16. Quia hodie ſalus huic domui facta eſt, eo q̃d & ipſe ſit filius Abrahæ, &c.

Dominica dedicationis templi.

De Dei

DE DEI Opt. Max. eius adeoq́ꝫ diuorū templi dedicatiõe verba, deo auſpice,
habiturus planè ignoro, vñ vl' exordiar vl' finiã, tãta ſe paſſim eius rei tã amplæ
mihi copia offerẽte. Siquidẽ tẽploꝝ dedicatio res ſit nõ recẽs nec nuꝑ inuẽta. Ni
miꝝ, quæ cũ religione ipſa primũ naſci cœperit, q̃ & ſacris ſit lr̃is abundè obfir
mata, & adeò non negleċtui hñda, vt ea vel q̃libet magna laude, q̃libet deuota
piaq́ꝫ veneratiõe cenſeat̃ proſeq̃nda. Nempe quã & Chr̃o Opt. noſtro ſeruatori fuiſſe cordi &
venerabilẽ legerimus. Id q̃d (q̃tenus diuina gratia adfulſerit) paulopoſt ſumus oñſuri. Equidẽ
initiò ſcire ꝑſpicuũ arbitror, q̃d tẽplũ, & q̃d dedicatio ſit eiuſdẽ, & q̃lis inde ad nos emanet vtili
B tas & q̃d huc attinet reliquũ. ¶ Eſt igit̃ tẽplũ, locus oĩs peculiariter deo eiusq́ꝫ vſui deputatus
Quod in ſanctis lr̃is in triplici diſcrimine offendimus. Nam & tẽplum eſt cœleſte, in q̃ Deus
ꝑinde atqꝫ naturali ſede æternal'r quieſcit, & rex regũ, dñsq́ꝫ dñantiũ in ſuo throno dñat̃ humi
lia reſpiciẽs, & alta à longe (iuxta Prophetã) cognoſcẽs, à ſuis & angelis & ſanctis ſine fine ſuꝑ Pſalm. 37
oĩa laudandus, colẽdus, adorãdusq́ꝫ. De q̃ ipſe Deus in pſalmis: Hæc requies mea in ſeculũ ſecu
li, hic habitabo, q̃m elegi eam. Et Dauid q̃qꝫ de eo canit: Dñs dilexit decorẽ domus tuæ, & lo- Pſal. 131
cum habitatiõis gloriæ tuæ. Idẽ: Dñs (inq̃t) in tẽplo ſancto ſuo, dñs in cœlo ſedes eius. De q̃ etiã Pſalm. 25 Pſalm. 10
templo Paulus ſcribit: Scimus eñ, q̃m ſi terreſtris domus nr̃a huius habitatiõis diſſoluat̃, q̃d ędi 2. Cor. 5
ficationẽ ex Deo habemus, domũ nõ manufactã, ſed æternã in cœlis. De hoc ſil'r Iohannes ait:
Et ecce ſedes poſita erat in cœlo, & ſupra ſedẽ ſedẽs, cui acclamabat̃ ab omni cœleſti hierar- Apoca. 4
chia die ac nocte ſine intermiſſione: Sãctus, Sãctus, Sãctus, dñs Deus oĩpotẽs, q̃ erat, & q̃ eſt, & Apoca. 15
q̃ venturus ẽ. Et paulopoſt: Dignus es dñe Deus noſter accipere gloriã & honorẽ, & virtutẽ,
quia tu creaſti oĩa, & propter voluntatẽ tuã erãt & creata ſunt. Addit Eſaias: Pleni ſunt cœli & Eſa. 6
terra gloria tua. De hoc tẽplo, q̃d aliud magis dicere expedit, q̃ vt q̃ hic peregrini ſumus ore- 2. Cor. 5
mus, vt & Paulus deſiderabat, hac terreſtri habitatiõe exuti eo ſimus euolaturi, vbi deus illis, q̃ Eſa. 64.
eum diligunt, pręparauit, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor homĩs aſcendit. 1. Cor. 2
C ¶ Eſt mõ huic cęleſti tẽplo ſcd̃m penè proximũ, q̃d ſpũale eſt, quũ ſit cordis adeoq́ꝫ ꝑ ſeque
lam corporis: ſiquidẽ in corpe ſit cor. Et ſic q̃libet homo tẽplum eſt. De q̃: Templũ (inq̃t Paulus)
Dei ſctm̃ eſt, quod eſtis vos. Neſcitis q̃a tẽplum Dei eſtis, & ſpũs Dei habitat in vobis? Si q̃s ãt 1. Cor. 3
templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. Et paulopoſt: Neſcitis quia membra veſtra tẽ 2. Cor. 6.
plum ſunt ſpũs ſancti, q̃ in vobis eſt? Sic & hoc de tẽplo aliàs ad Iudæos dixit Chr̃us. Soluite Iobã. 2
templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud, quod ſanè (ait Euangeliſta) de tẽplo corporis
ſui dixit. Quod deinde Iudæi in paſſione falſo obiecerunt Chr̃o, ꝑinde atqꝫ is dixiſſet de tem- Matt. 26
plo Solomonis, q̃d quadraginta & ſex annis ſummis fuerat expẽſis conſtructũ. Hic obiter piè Marc. 14
admonuerim corpa defunctoꝝ, in primisq́ꝫ eoꝝ, quos diuoꝝ cathalogo relatos conſtat, ne-
quaq̃ eſſe irreligioſe tractanda. Veꝝ vl' ideò honoranda, q̃d in ijs quondã ſpũs ſanctus (vt Pau 2. Cor. 6.
lus ait) requieuerit, quę & proinde Deus Max. vel demortua miraculis in ſuoꝝ gloriam nr̃amq́ꝫ
ſalutẽ, illuſtrare haud dedignatus eſt. Id q̃d de Heliſæo ꝑſpicuũ euadit. Perperã deniqꝫ agunt, 4. Reg. 13
qui ea corpa ſepulchro ſacro cõtra catholicæ Eccleſiæ cõſuetudinẽ, adeoq́ꝫ approbatiſſimas Mat. 27.
ſcripturas dedignant̃, quũ & Chr̃us ipſe in ſuo, & eo q̃dẽ affabrè extructo ſepulchro collocari Mar. 15.
voluerit, & pij oẽs tã veteris q̃ noui teſt. hoĩes. Q̃d & de Lazaro patet. Qua de re fortaſſis ſuo Luc. 23.
D loco diffuſius. ¶ Eſt deniqꝫ & tẽplũ materiale, manu vtpote factũ, lignis lapidibusq́ꝫ extructũ. Iohan. 11.
Cuiuſmõi lõgè magnificẽtiſſimũ & ampliſſimũ dei iuſſu ſcriptura tradit extruxiſſe Solomonẽ 3. Reg. 6
ab ei⁹ pr̃e Dauide icęptũ. De eiuſmõi tẽplo nõ manufacto, vtpote ex lapidib⁹ & lignis extru- 2. Para. 5.
cto, deq́ꝫ eius dedicatiõe, q̃ & cõſecratio appellat̃, poſthac nr̃ ſpecial'r erit ſermo. Q̃ñquidẽ q̃d ho
dierna dies vl' ideò nobis ẽ ſolẽnis & venerabil', q̃m in ea hui⁹ tẽpli, in q̃ nũc ſum⁹ magnifici cer
tè & modis oĩb⁹ ampliſſimi, facta ſit dedicatio. ¶ Eſt ãt (vt aiũt latini, ijdẽq́ꝫ receptiſſimi autho
E res) dedicare nihil aliud q̃ rẽ quãpiã alicui nõ mõ peculiarẽ ſꝫ & planè ꝓpriã facere, eiusq́ꝫ dein
vſum dũtaxat ĩ illi⁹ cui facta ẽ dedicatio, gloriã vtilitatẽq́ꝫ referre. Id q̃d aliàs ẽ cõſecrare, deuo 1. Para. 25
uere, dicare, dedicare. Vñ cõſecratio, deuotio, dicatio, dedicatio. Et certè dedicatio nihil aliđ ẽ 1. Mac. 4
q̃ rei alicuius cuipiã deputatio. Hic dedicatio tẽpli, q̃ñ ipſm pri⁹ ꝓphanũ vſuiq́ꝫ terreno huma
noq́ꝫ deputatũ, nũc de Opt. Max. vl' ei⁹ diuis peculiariter & ita q̃dẽ appropriat̃, vt deinceps nil
in eo aliđ agat̃, q̃ q̃d dei ẽ & illi⁹ diuoꝝ, ꝙ cũ deo idipſm materiale tpĩs dedicat̃ vnà & ipſi eidẽ cõ
ſecramur deuouemur, dicamur, dedicamur. Et (vt oĩa rectius itelligant̃) ſciẽdũ veli deo Max.
F eiusq́ꝫ diuis tẽplũ q̃dpiã dedicari. ¶ Prio, vt locus ſit ſacer idẽq́ꝫ deo ꝓprius in q̃ ad dei laudẽ
nr̃amq́ꝫ ſalutẽ & deuotionẽ venerãda ſacra tractent̃, quæ partim à Chr̃o, partim ab Apl'is in-
ſtituta, ad poſteros vſqꝫ ſunt relata. Hinc Paulus ſacroſanctã euchariſtiã in domo Dei. i. in tẽ- 1. Cor. 11
plo cõicari ſanctis voluit; domi vero cœnam, quæ nõ eẽt dñica, manducandã vtiqꝫ cõtra eos
qui nunc eã omni irriſione & ſubſannatiõe, etiã eccleſiæ cõſuetudine repugnante, & q̃dẽ citra
neceſſitatem & cum multoꝝ ſcandalo irreuerenter ſumunt. Sileo quæ circa eam aguntur reli-
qua relatu indigna. Quod & de ſanctiſſimo ſacramento baptiſmi, contra omne eccleſiæ inſti-
tutum audio à plerisque parum pijs factitari. Propter quos non falſo ſed veriſſime dixit idem

Digitized by Google

Apoſtolus, multos eſſe infirmos & imbecilles, & dormire multos, quandoquidem dñi corpus
minimè dijudicet q̃ ſit p̃cioſum & q̃ ſanctũ. Propter hęc (inquam) & alia hoc genus ſacra
Pſal.10 peculiariter deo tẽplum eſt dedicatũ, ideoq; oĩbus ſctm̃ & venerabile eẽ debuerit, quũ & ideo
Gene.28 deus in illo (teſte Propheta) moret. In cuius locũ, tẽplo nondũ ędificato, Iacob in ſomnis p̃ ſca
lam de cœlo angelos deſcẽdere, & inde aſcẽdere vidẽs, experrectus acclamauit. Verè dñs ẽ in
loco iſto, & ego neſciebã. Pauẽsq; inq̃t: Terribilis ẽ locus iſte. Nõ ẽ hic aliud niſi domus dei, &
porta cœli. Eapropter hic locus iure diuino, gentiũ, & humano ab oĩbus debet eẽ imunis. Nec
1.Mac 2. legimus, q̃ hũc offendiſſet temere, quẽ nõ vltio diuina fuiſſet ſeuerior ſecuta. Nónne eĩn Deus
tẽpli ſui violatorẽ Antiochũ, regẽ illũ potẽtiſſimũ, p̃ Mathatiã Iohãnis filij Symeonis filiũ ſe-
ueriter vltus ẽ? Quũ is cũ mltã exercitus ſui parte trucidatus fuerit, reliq̃s ignominioſe aufugiẽ
4.Reg.19 tibus. Et quid de Sennacherib potentiſſimo Aſſyrioꝝ rege? Nónne q̃a is coegerit bello regẽ
2.Par.32. Ezechiã vſq; ad tẽpli ſpoliationẽ dep̃dationẽq;, in tantã dei Max. indignationẽ venit, vt vna
nocte, Angelo cladẽ immittẽte, de ſuo exercitu, centũ octoginta quinq; milia amiſit, ipſeq;
difficulter cũ paucis aufugit? Sed q̃d attinet in re notiſſima plurib⁹ agere? Monuerim hic oẽs
tam principes q̃ reliq̃s hoĩes, vt prorſus ſibi, quatenus fieri poterit, à dei diuoꝝq; tẽplis violan
dis caueãt. Veꝝ ea ipa oĩbus modis in dei honorẽ decorare ſtudeant, nec ægre ferant, illa auro
Mar.12 & omni ornatu pretioſo eſſe redimita, id q̃d nec deus ipẽ rep̃hendendũ duxit, q̃ vel paup̃culã
Lucæ.21 illã viduã magnopere cõmendauit, q̃m totã ſuã ſubſtantiã, quę fortaſſis erãt duo æra, in tẽpli
Solomonis ſtructurã & decorẽ largita fuerat. Et ſi alioq̃n vſq; adeò erat magnificũ & opulen
3.Regũ.6 Mat.24 tum vt nihil in eo eſſet, q̃d nõ auro tegeret, ideò vbiq; terraꝝ famigeratũ. Id q̃d vel ob eius ex-
Marci.13 cellentiã Chr̃i diſcipuli ſunt demirati. Magiſter (dicẽtes) aſpice, q̃les lapides, & q̃les ſtructurę?
Quanq̃ illud poſtea ob Iudæoꝝ in Chr̃m pc̃m̃ ita fuerit deſtructũ & demolitũ, vt lapis ſupra
Lucæ.19 lapidẽ (Chr̃o prophetante) haud remanſerit. Sit itaq; oĩbus dei tẽplum ſctm̃: quia in eo Deus
Iohan.2. eſt, & ſacra ibi tractant. Vnde & Chr̃us ex templo, ne q̃d prophani in eo ageret, emẽtes & vẽ-
dentes cum ſumma indignatõe eiecit. Quod velim cordi conferedũ iſtis, q̃ hac tempeſtate ni-
hil non turpitudinis perpetrare in templis audent, ſed videbunt & ipſi aliquando, quos nulla
Iere.7 hactenus vel quãlibet pia monitio à tanto ſcelere dehortari quiuerit.

Eſa.56 ¶ Scd̃o dedicat Deo tẽplum vt illic ad Deũ ob cerimonias inibi pias deuotius ardentiusq; G
Lucæ.19 oret. Siqdem ipm, vt Chr̃o teſte, domus ſit orõnis, & in hoc extructũ. Hinc apl̃us ſpeciatim tã
Iohã.2 viris q̃ mulieribus, qũo in tẽplo orandũ ſit, præceptũ præbuit. Hinc & publicanus in templo
1.Cor.11 Lucæ.18 orans, domũ iuſtificatus redijt. Hinc & Anna illa vidua propheteſſa filia Phanuel, q̃ in tẽplo
Lucę 2 orans, & inde non diſceſſerit, Chr̃m videre meruit, deq; illo vaticinari. Quare & Apl̃i tradunt
Acto.2 poſt Chr̃i Aſcenſionẽ vnanimiter in tẽplo quotidie p̃duraſſe. Et ſingulariter Petrus & Iohã-
Acto.3 nes ad horam orõnis nonam in tẽplum aſcẽdiſſe memorant. In argumentũ proculdubio tem
pla ſingulariter à Deo in vſum orandi, p̃inde loca cõmodiora eẽ ordinata, quanq̃ vbiq;, nõ tñ
adeò cõmodè, Deus orari poſſit. Hinc Pſeudoapoſtoli iſti, q̃ nihil nõn vt quãlibet ab Eccle
ſia rectè iſtitutũ infringere moliunt, planè ſunt vt ſacrilegi rep̃hendẽdi, q̃d imperitã plebeculã
ex tẽplis auocẽt, eamq; alibi q̃ in illis orare malint. Nimiꝝ p̃uerſe allegantes dictũ Ieſu, ad mu-
Iohan.4. lierẽ Samaritanã dicẽtis: Mulier, crede mihi, q̃a veniet hora, q̃n neq; in mõte hoc, neq; in Hie-
roſolymis adorabitis patrẽ. Sed venit hora & nunc eſt, q̃n veri adoratores adorabunt patrẽ
in ſpũ & veritate. Sed q̃rſum iſthuc? Miror q̃d ad propoſitũ? Nunq̃d Chr̃us eo dicto cenſuit
tẽpli vſum in orando ceſſare? Nequaq̃. Imò docuit queadmodũ cultus gẽtiliũ, qui in mõtibus
fiebat Idolis, p̃ nouam legẽ, quæ erat Euangeliũ ceſſaret, & ſilr̃ vmbratiles Iudæoꝝ figuræ de-
ſinerẽt, & q̃ deinde eſſent Deũ adoraturi, non labijs tm̃, ſed & corde & ſpũ, q̃m Deus ſpũs eſt,
adoraturi eſſent. Id q̃d approbat Chr̃i verbũ, quo ait: Vos adoratis. ſ. Gentiles quod neſcitis.
Quo certè pacto adorant oẽs, q̃ ſine ſpũ adorant, ſint etiam quocũq; loco adorantes. Corde
1.Cor.14 igit vbiq;. i. ſpũ orandum ẽ. Quare Apl̃us inquit: Orabo ſpũ & mente, pſallam ſpũ, pſallam &
mente. Faceſſant igit tam ignaui ſcripturaꝝ deprauatores, qui adeò vbiq; diuinũ cultum oẽm
velint extinctum, & oẽm in hoĩm mẽtibus deuotionẽ erga Deũ, & erga homines charitatem
deleri, quũ alioquin multoꝝ (proh dolor) nimis charitas frigeſcit, cœpitq; decreſcere oĩs vir-
Mat 6 tus vnà cum religione, quum & publica negligat honeſtas. Ita quoq; intelligẽdum eſt Chriſti
aliàs dictum. Tu ãt cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora p̃rem tuum in
abſcõdito. Et p̃r tuus qui videt in abſcõdito reddet tibi. Certe nõ p̃hibet tẽpli igreſſum, ſed p̃-
hibet hypocriſim in orãdo, & monet corde eẽ orãdum, nõ cogitatõibus vanis vagandum.

Gene.28. ¶ Tertio, dedicat tẽplum, vt inibi Deo fiãt oblatões, tam ſpũales q̃ reales, vt ita dixerim: Si- H
quidẽ Iacob in eo loco, quò de cœlo angelos deſcẽdere viderat, p̃miſerit ſe extructuꝝ Dei do
Pſal.67. mũ, ibiq; decimas Deo oblatuꝝ. Vnde & Dauid inquit: A tẽplo tuo in Hier̃m, tibi offerẽt re-
Lucę.2 ges munera. Sic & Maria ex lege, quum ſiſteret dño filium ſuum vnigenitum in tẽplo, par tur
tuꝝ aut duos pullos columbaꝝ offerre tenebat. At inquis: hoc erat in veteri lege, non ita in
noua, q̃ eſt Euangelij lex, qua nihil offerre obligamur p̃ter cor bonum & immaculatum, teſte
Apl̃o,

Digitized by Google

Apoſtolo,qui inquit.Obſecro vos fratres per miſericordiā dei,vt exhibeatis mēbra veſtra Roma. 12
hoſtiā viuentē,ſanctā,deo placentē, rationabile obſequiū veſtrū. Idē aliàs.Ideo ingrediens Philip. 4
mundū dicit.Hoſtiā & oblationē noluiſti. Et Chrūs alibi. Miſericordiā volo & nō ſacrificiū. Hebre. 10
Sane Paulus nō prohibet etiā corporalē hoſtiā offerre,ſed cenſet eā non prodeſſe ſine ſpūali Matt. 9
& corde mundo.Chriſtus quoq corporale holocauſtū nō negat offerri,ſed ſuū eſſe,vt gratis
infirmis miſericordiā peccatoribus,quorū gratia in mundū venerat,exhiberet,q pro gr̄a ſua
& miſcdia neceſſario nullū cuperet ſacrificiū.De quo ſuo q̄q loco latius diximus.Id q̄d & ipſi
fatemur.Nō aūt cōceſſerim' in nouo teſt.nō eē vel in primis in tēplo offerēdū,quū apto in cō
trariū Chrs dicat.Si offers munus tuū ad altare,& ibi recordatus fueris,ꝙ frater tuus habet ali- Matt. 5
quid aduerſum te,relinque ibi munus tuum ante altare,& vade prius recōciliari fratri tuo,&
tunc veniens offeres munus tuū.Certe hoc ipſum ad quoſcunq cuiuſcūq tpis eſſe dictū con-
ſtat.Hinc deus alibi mādat.Nō apparebis,inquit,in cōſpectu meo vacuus.Cōſtat igit in vtro Exodi. 23
q teſt.offerendū tā ſacrificiū mundi cordis q̄ rei alterius corporalis:Nec obſtare ꝙ ſcriptura
aliquoties videat excludere corporale holocauſtū, quæ niſi innuit idipſum non valere,citra
ſpirituale ſacrificiū,at vtrunq vnà coniunctum procul dubio plurimū valere, quod vtiq in
dei honorē datur loco eleemoſynæ. Alioqui eīm nec in veteri lege fuiſſet offerendum,ſi aliter
ſcripturas intellexeris:Quandoquidē in veteri teſt.propheta ſcripſit,Miſericordiam volo&
non ſacrificium. Et Dauid,Vtiq holocauſtis non delectaberis.Hoc vero non negauerim,ſa-
crificia in eum vſum & modum,quo in veteri teſt.patres vtebantur,nobiſcū minime ſeruari
I debere,qui vnā habemus pro oībus peccatis hoſtiā Ieſum Chriſtū. ¶Quarto,Tēplum ideo Hebre. 10
dicatur deo,vt in eo ipſe deus peculiari loco frequētius laudet. Vnde propheta,In tēplo eius 1.Cor. 14
K oēs dicēt gloriā.Hinc & apl'us docet in tēplo eſſe ſpū pſallēdū. ¶Quinto deo dicat tēplum
vt ſacroſanctū eius verbū in eo doceat & audiat,quo nihil à deo nobis pretioſius,nihil ſaluta-
rius,nihil vtilius,nihil deniq conſolatione plenius,nec melius homini datum eſt,quo vel ſo-
lo hic quietè,& alibi beatè viuere poſſumus.Hoc itaq tam ꝑtioſum,tamq vtile ſemen in dei
tēplo ad populū pacifice & pie,& modeſte ſpargendū eſt,& ab auditoribus bono & optimo Matt. 13
animo,nō modo audiendū,ſed ita retinendū,vt in patientia fructū afferat. Quod tum facilius Lucæ. 8
ꝑſtabit,vbi eccleſiaſtes vir fuerit vere pius,ideq candidus & integer,qui nullo ſiniſtro moue-
atur adfectu,ſed ſolo Chri,adeoq eius ouiū,quarum ipſe(vt ita dixerim)ſubpaſtor eſt,amo- Iohan. 10
re ducatur, qui Chriſtum(vt apl'us alibi conquæritur)Nō propter inuidiam & contentionē, Philip. 1
vt pleriq nunc adſolent,ſed ex charitate,& propter charitatem prædicet. Dei,inquam, ver-
bum eſt in templo denuntiandum,nō ſcommata,nō ludicra,non conuitia,non hoc genus vi- Iacobi. 3
tiorum reliqua in populum iaculanda,id quod nō eſt pij præconis,ſiquidē Euangelicus do-
ctor eſſe debuerit prudens,pudicus,pacificus,modeſtus,ſuadibilis,bonis conſentiens, miſeri-
cordia plenus & bonis fructibus citra ſimulationē iudicans:nimirū vt ex charitate aliorū defe-
ctus emēdare ſatagat,nō etiā correctionē ex odio ꝓcedenti ſub charitatis oſtēſione coerceat.
Id quod ſuo loco,vbi de verbo dei diſputatio erit,latius(deo fauente) tractabimus.Hic iterū
atq iterū dico dei verbū in dei templo eſſe prædicandum,quo continetur,ſermo ille viuus & Hebre. 4
efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti,& pertingens vſq ad diuiſionē animæ ac ſpūs,
compagine quoq & medullarū,& diſcretor cogitationū & intentionū cordis. In quo,inquā, 2.Tim. 3
dei q̄q verbo continet ſcriptura illa,quæ diuinitus inſpirata,vtilis eſt ad docendū,ad arguen
dum,ad corripiendum,ad erudiendū in iuſtitia,vt perfectus ſit homo dei ad omne opus bo-
num inſtructus, Vnde facile quis dijudicat q̄ hactenus ſcripturā & quo modo prædicarint no
ui iſti præcones,quorū hypocritico Euangelio nihil non virtutū & bonorum operū atq mo-
rum apud nōnullos negligitur,interim nec fide ipſa,quā iactant,ſuos ꝑ charitatē fructus ope-
rante.Debet ſane vel ideo dei verbum in templo ſyncere & candide prædicari, quòd ad hoc
L opus præcipue deo tēpla ſint dedicata. ¶Cuius argumēto & teſtimonio, Chriſtus adhuc Lucæ. 2
puer docens in tēplo eſt repertus,docens,inquā, tā ſancte,tā virtuoſe,tāq excellēter,vt qui
illum audierunt & interrogarunt doctores ſuper prudentia & reſponſis eius obſtupuerint.
Sic Lucas quoq alio in loco ſcribit, ipſum diebus in templo docuiſſe,nocte vero exijſſe & Lucæ. 21
moratum in monte,& omnem pariter populum mane iuiſſe ad eum in templo audiendum.
Sic & ipſemet inquit. Cum quotidie vobiſcum fuerim in templo docens,non extendiſtis ma Mat. 26
nus in me. Sic idem in alio Euangeliſta ait. Ego ſemper docui in ſynagoga,& in templo ,quo Marc. 14
omnes Iudæi conueniunt,& in occulto loquutus ſum nihil. Quid me interrogas? Interroga Lucæ. 22 Iohan. 18
eos qui audierunt, quid loquutus ſum ipſis. Ecce hi ſciunt quæ dixerim ego. Sane exem-
plum nobis dedit, vt verbum diuinum propter eius ſanctitatem & propter commodum
populi in vno loco conuenientis in templo dei prædicetur. Quod & apoſtoli Chriſtū magi- Actor. 2
ſtrum ſequuti factitarunt,qui(vt Lucas ſcribit)quotidie vnanimiter in templo perdurarūt.
Sic idem paulo poſt ait. Adueniens autem quidam nuntiauit eis,quia ecce viri,quos poſui- Actor. 5
ſtis in carcerem,ſunt in templo ſtantes & docentes populum. Sic & aliàs Paulus traditur in

Digitized by Google

Actor.21 templo omnem populum docuiſſe,inſuper & gentiles in templum induxiſſe.Argumento
vtiq;,vt & ipſi in templo diceremus dei verbum ,nec alias niſi vera interueniente cauſa vel
neceſſitate. ¶ Sexto & poſtremo deo potiſſimũ templum dicatur,& eius eſt dedicationis M
(quod magnopere velim notandũ)nobis eſt cogitandum,quomodo in ea,locus in quo tẽ-
plum eſt extructum,ab omni prophano vſu vindicatus,& in diuinũ vſum prorſus ſit depu-
tatus & dedicatus.Ita nimirũ conuenit ſupplici corde meminiſſe,hanc domum & hoc tem
plum eſſe firmiſſimum teſtimonium,adeoq; certiſſimum titulũ & ſignũ eius feliciſſimæ di-
ei,qua nos relicto Idolorũ cultu,poſthabitaq; infidelitate,tum primũ deo Max.diuinoq; e-
ius cultui,dedicati,deuoti,cõſecratiq; fuimus,& primũ in eum,vtpote cœli terræq; creato-
rem & dñm,adeoq; in eius vnigenitum filium Ieſum Chriſtũ mundi ſeruatorem, credidi-
mus,cœpimusq; eundem in fide vera ſequi,quemadmodũ diuus ille,cui & templum ſecũ-
dum deum eſt inſcriptum. ¶ Eius autẽ rei & dedicationis veræ orignis & ratiõis tibi locũ N
Geneſ.28 pletiſſimum præbet teſtimonium ſanctiſſimus ille patriarcha Iacob,qui in eo loco, vbi an-
gelos de cœlo deſcendere & aſcendere in cœlũ viderat,lapidẽ,cui dedit nomen domus dei
ad futurum deo templum condendũ erexit , deſuperq; oleum fudit , in votũ & ſignum,q̃d
in eo loco,& tempore verè ac rectè deũ cognouiſſet,eiq; ſe in vero religioſoq; cultu man-
cipaſſet. Vides ergo quam pulchra quamq; diuina fuerit templorũ dedicatiõis cauſa & ori-
Nume.7 go,& ratio minime cõtemnẽda? Quam & ſequutus Moyſes ille mitiſſimus , poſt egreſſum
Aegypti deo tabernaculũ erexit,illudq; vnxit & ſanctificauit,cum omnibus vaſis ſuis, ini-
3.Reg 8 biq; altare dedicauit. Sic & Solomon ille ſapientiſſimus & doctiſſimus templum quod ipſe
2.Para.5 à patre Dauide incæptum,perfecerat deo Max.cũ ſumma ſolennitate & deuotiſſima ora-
1.Mac.4 tione dicauit. Sic Iudas quoq; Machabæus ille ſeueriſſimus & iuſtiſſimus, quũ potitus eſſet
aduerſum inimicos ſuos victoria,nouum templum,itemq; altare nouũ deo dedicauit , di-
1.Mac.4 ẽq; illum dedicationis ſpatio ſemper octo dierũ,iuxta legem Iudæorũ,voluit eſſe anniuerſa
rium, ſumere ſolennem.Quandoquidẽ inquit ſcriptura. Fecerunt filij Iſrael dedicationem
altaris diebus octo,& ornauerunt faciem templi coronis aureis,&(vt alias in nonnullis re-
gionibus vidimus)ſcutulis. Et facta eſt lętitia valde magna in populo,& auerſum eſt oppro
Nuñ.vij, brium gentium. Et ſtatuit Iudas & fratres eius,& vniuerſa eccleſia Iſrael,vt agatur dies de-
dicationis altaris in temporibus ſuis ab anno in annum per octo dies,& quinta & viceſima
die menſis Caſleu.i.apud Romanos penè Decembris cũ lętitia & gaudio. Et alias in eo die
principes ac duces & populi primores,cũ ſumma ſolennitate munera obtulerũt ,tẽplumq;
in dei laudem honorarunt. ¶ Igitur faceſſant procul hinc & erubeſcant ſchiſmatici, q cõ- O
tra tot ſacratiſſimas ſcripturas,quas(vt ſunt voluptatibus dediti atq; illecebris) vel non vi-
derunt,vel mente obcęcati non intellexerunt,non erubuerunt hactenus & templa popinis
& lupanaribus adſimilare,eaq; nullo non luto deſædare ac prophanare , eorumq; dedica-
tionibus vel ſanctè à ſpũ ſancto inſtitutis malignè nihil nõ exprobrare, quas vident ſtatu-
iſſe,ſeruaſſe,coluiſſe annuatim viros tam mites,tam ſapientes,tamq; iuſtos. Et nobis adeò
omnia,quæ ſanctiſſime ſunt iuſtamq; ob cauſam inſtituta, & à maioribus noſtris honori-
fice & religioſe ad tot tempora ,fide ſyncera firmiterq; obſeruata obolẽt, quemadmodum
iſtis ſchiſmaticis? Abſit. Imò ad ea cuſtodienda venerandaq; hoc ſimus propenſiores, q̃ ſu-
mus quàm veteres illi à deo magis miſericorditer exauditi. Sed inquiunt illi . Amice bone,
Quæ hactenus pro tuenda templorũ dedicatione adduxiſti,in veteri teſtamẽto locũ habu-
erunt,ſed ſunt nobiſcum abolita. Quibus ego. Et cultus proinde diuinus nobiſcum, quod
ipſi molimini,abolendus eſt. Et cur, quæſo,connubia,quæ & nobis maximi habentur,tan-
topere extollitis? Nonne ante nouam legem,quæ eſt Euangelium,primitus cœpta? Cœpta
Johã.2 fatemur,ſed ea in nouo ſunt teſtamẽto p Chriſti præſentiã in nuptijs Chanæ Galileæ ſanci
ta & approbata,nõ ſic de templorum dedicatione. O cæci,inquam,aduerſus vos ait Chrs.
Marc.12 Nonne ideo erratis,nõ ſcientes ſcripturas,neq; virtutem dei? Scrutamini ſcripturas & in-
Johan.10 uenietis me nõ minus diligenter in Encænijs fuiſſe in templo Hieruſalem,quàm in nuptijs
in Chana Galileæ,nimirum exemplo omnibus,qui me ſequuntur,vt & ipſi Encænia non
negligant. Encænia vero,quid,quæſo,aliud,quàm dies ſolennitatis dedicationis tẽpli, qui
nono menſe celebrabantur,nonus autem menſis,noſtro fermè Nouembri reſpondet , ſed
magis ad brumã deuergit . Nam primus menſis eorum incipit ab æquinoctio verno,quar-
tus à ſolſtitio,æſtiuo,ſeptimus ab æquinoctio Autumnali,& nonus ſolſtitiũ brumale pro-
Pſal.118 xime antecedit. ¶ Maneat ergo verbum dñi in æternum,quia ipſum veritas eſt,quę ma- P
nebit in generatione & gñationem,id eſt,æternaliter. Et reiectis ſchiſmaticorũ nugis, eo-
rumq; refutatis erroribus,dei templum nobis ſit vel ideo ſanctiſſimum & maximè vene-
randum,quod locus eſt in quo deus peculiariter inhabitet,in quo deus adoreť deuotius, in
quo deo rite offeratur,in quo ſanctiſſimũ dei verbũ prædiceť, in quo deniq; votum nobis
adeoq; certiſſimũ monumentũ eus diei,qua nos relicta idololatria & infidelitate,vni vero,
c viuo,

Digitized by Google

viuo, æternoq́ꝫ deo, cœli, terræq́ꝫ creatori atqꝫ domino ſumus dedicati, & quod iam deinde
Q minime in diabolicū vſum, eundēq́ꝫ prophanū conuertendi, poſitū eſt. ¶In hac igitur dedicationis die corde & animo iubilemus, exultemus, lætemur, exultātes tripudiemus, deoq́ꝫ Max. laudes ac gratiarum̄ actiones, voce viua, ſaltu tripudianti, nulloq́ꝫ nō muſico inſtrumento canamus, dicentes: Gloria, decus, honorq́ꝫ deo noſtro. Quid ni? Quandoquidē hæc ſit illa lætiſſima dies, & candido (quod aiunt) lapillo notāda, in qua primū Zachæi domui vel ideo facta eſt ſalus, qm̄ & ipſe filius ſit Abrahæ. Quis erat Zachæus? Princeps (inquit Euāgeliſta) publicanorum̄, ideq́ꝫ ſtatura puſillus, Abrahæq́ꝫ filius. Quis, inquā, fuit Zachæus, niſi nos olim publicanorum̄ principes, ob magnitudinē peccati, q̄a idolatriæ, dei Opt. Max. neſcij, iræ filij, diabolo conſecrati? Statura eramus parui. i. in gratia dei plane minimi, quia tñ aſcendentes arborē, facti ſumus filij Abrahæ. i. fidei & operum̄ (Abrahā em̄ credidit deo, & reputatū eſt illi ad iuſtitiā) Ita em̄ intelligendū eſſe Zachæū Abrahæ fuiſſe filiū, argumēto eſt, quod ille nō fuerit Iudæus, ſed q̄a Abrahamū fide & operibus imitatus eſt, Et vt Abrahā reliquit domū paternā peregrinus factus, Sic & Zachæus bona ſua pauperibus impartiēdo reliquit. Hinc filius Abrahæ, quales & ipſi fuimus, qñ relictis prophanis rebus & malorum̄ deſiderijs p̄ fidē Chriſtū hoſpitio ſuſcepimus, & nō vni aut alteri tantū, ſed toti huic domui. i. toti familiæ huius eccleſiæ,
R facta eſt ſalus in hac die. ¶O vere feſta dies, totoq́ꝫ venerabilis æuo, & nunq̄ ſatis laudanda in qua ī dei Max. gratiā primū ſumus recepti, eidē primo reconciliati, ſiquidē fide in Chriſtū illuminati. Hæc eſt illa dies, in qua primū p̄ nuptias illas Euāgelicas filio regis illius, ſpōſo videlicet Ieſu Chr̄o dicati & deſponſati ſumus, nuptiarum̄ facti participes. O vere lęta dies, in qua noſtra cū meretrice. i. diabolica pſuaſiōe, ſubſtātia p̄ luxuriā deuorata, filij anteā indigni vt filij vocaremur (ſiquidē corā deo patre noſtro in cœlū peccātes) & perinde mortui reuiximus, perditi ſumus inuēti. O feliciſſima & lætiſſima dies, in qua (vt ap̄ſus ſcribit) quū antea eſſemus filij iræ, facti ſumus filij gratiæ, quūq́ꝫ eſſemus mortui peccatis, cōuiuificati ſumus in Chr̄o, cuius ſumus gratia ſaluati, q̄ nos correſuſcitauit & cōſedere fecit in cœleſtibus. Sumus em̄ hodie gratia p̄ fidē ſaluati. O igit̄ vere felicē & vere lætā diē, in qua nos Chriſtus ſuam ſibi acceptauit eccleſiā, pro qua ipſe ſeipſum tradidit vt illā ſanctificaret, mundans eā lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiā, nō habentē maculā, aut rugā, aut aliquid hmōi, ſed vt eſſet ſancta & immaculata. Et ita nimirum̄ hac in die facti ſumus illa noua ciuitas Hieruſalē & ſancta, de cœlo deſcēdens, à deo parata, ſicut ſponſa viro ſuo ornata. Quēadmodū em̄ ſpōſa ſuo appropriat̄ ſponſo, eidēq́ꝫ prorſus dicat̄, vt deinceps nō ſit alterius, ita & nos
S hodie ſponſo Chr̄o ſumus dedicati, eius ppetuo futuri, diabolo renuntiantes. ¶Vnde ſequitur vnica illis ex infinitis concluſio, hodie hāc illā eſſe vere lætiſſimā & feliciſſimā diē, in qua (deo propitio) Chriſtū dei Max. vnigenitū recepimus, & in noīe eius primū credidimus, vnde & nobis (vt ait Euangeliſta) poteſtatē dedit nos dei filios fieri, q̄ nō ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neqꝫ ex volūtate viri, ſed ex deo nati ſumus. Et ſic plane relicto idolorū, mundi, carniſq́ꝫ deſideriorum̄ abuſu, nos hac die totos deo Opt. Max. dicauimus, cōſecrauimus deuouimuſq́ꝫ. Et ſic recte hæc dies dicta eſt dies dedicationis, in qua nobis & toti domui, id eſt, cōgregationi nr̄æ facta eſt ſalus, qm̄ filij ſumus Abrahæ, fideiq́ꝫ, qua per gratiam iuſtificamur. Merito igitur hæc dies nobis eſſe debet omnibus modis læta & tripudio plena & gratiarū actione in hymnis & canticis referta, in qua deus ille Opt. tantā nobis gratiam contulit, vt nos eſſe ſuos voluerit, ſeq́ꝫ hodie (quoniā vnus eſt dies, vita noſtra) in domo noſtra, id eſt, eccleſia ſeu congregatione noſtra manere promiſerit, quā quæſitā inuenit, & perditam ſaluā fecit. Hinc non abſurdū à nobis puto eſſe dictū, hanc nobis eſſe diem debere omnibus & lætiorem, & gratiarum̄ actione pleniorem: quippe, in qua deus Opt. hoc nobis gratioſe contulit, ſine quo nihil nobis totum eius humanitatis myſteriū profuiſſet. In qua quidē die, non ipſi tantum debemus eſſe in deo Opti. gaudentes, qui, vt ouis illa ex centum perdita, perditi ſumus inuenti, ſed & omnes vicini, qui ex alia ſunt eccleſia, lætari debent & congratulari, quoniam amici & vicini, cū eo ſunt congratulati, qui ouem, quę perierat, inuenerat, quū in hac die, huic noſtræ domui, id eſt, eccleſiæ noſtræ Moguntinæ primum facta eſt ſalus, quia fidem recipiētes, & filij Abrahæ facti, deo nos totaliter dedicauimus. In cuius perpetuum rei monumentū huius templi dies nobis dedicationis eſt anniuerſaria, ſolennis & celebris, quæ & notat veri templi, id eſt, cordis noſtri deo dedicationem, qua per fidē dedicati, hac dedicatione ſola vitā æternam habere poſſimus.

[Margin references: Lucæ. 19 · Geneſ. 15 · Roma. 4 · Iacobi. 2 · Matt. 22 · Lucæ. 15 · Ephe. 2 · Ephe. 5 · Apoca. 21 · Iohan. 1 · Iohan. 3 · Roma. 8 · Galat. 2 · Lucæ. 15 · Mat. 18]

¶Finis Homiliarum de tempore primæ Centuriæ.

Sequuntur homiliæ de ſanctis Centuriæ eiuſdem.

Digitized by Google

HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matt.4. Venite poſt me,& faciam vos fieri piſcatores hominum.&c

In ferijs diui Andree.

HISCE verbis admirabilē diui Andreæ,cui hæc dies dicata eſt & A
Luc.5. Simonis fratris ad apoſtolatū vocationē recolimus,q prius audito
Iohan.1 Iohanne,eius hortatu ſequi cœperāt Ieſum. Sed vtroq; relicto re-
dierāt ad artē,qua ſoliti ſunt ſibi parare cibū. Iāq; ſatagebāt in ſuo
negocio,mittētes rete in lacu. Ominis erat boni,primū iuuentus
nouæ doctrinæ capacior,deinde fratrū concordia ſeſe mutuo ſtu-
dio iuuantiū: Ad hæc ars innoxia è publico lacu tenuē victū parās,
deniq; piſcatio ipſa nouę piſcatōis admonebat. Nō quę lineis tex-
tis captaret piſces in cibū vētris, ſed ꝙ rheti ſermonis Euāgelici ca
ptaret hoīes īmerſos terrenis curis ad deſideriū vitę cœleſtis. Itaq;
corpis intētos neceſſitati Ieſus interpellās, Me,inquit,ſequamini,& à me diſcetis artē,cer-
te meliorē ꝙ à patre didiciſtis. Nec artē tñ deſeretis, ſed in melius cōmutabitis. Qñquidem
efficiā poſthac,vt ſitis piſcatores hoim,vt q nunc piſciculis inſidiamini in ꝑniciē,hoīes ca-
piatis in ſalutē æternā. Agnouerūt vocē eius,cui aliqñ crediderāt,& cuius humanitatē do-
meſtico colloquio fuerāt experti,ſed addita voci Energia ꝑfecit,vt ꝓtinus ad vocē vocan-
tis,nō ſolū obliuiſcerent̃ piſcium,verū etiā rhetia, vt erāt,reliquerūt inibi,ac ne domeſticis
quidē ſalutatis,Ieſum(vt illic ambulabat)ſequerent̃. Nihil adhuc ꝓclari viderāt in Ieſu,& tñ
nihil cōtati, nec ſoliciti vñ victus in poſterū ſuppeteret,ſimplici verbo vocanti ſeſe adiun-
gūt comites,ne morte quidē diuellēdi. Vox erat hęc. Venite poſt me, & faciā vos fieri piſ-
catores hoim. Vñ tria ſcitu nō inutilia occurrūt diſcutiēda. ¶ Primū,Oportere paſtorem B
prędicatoremq; eccleſiæ,ꝑ eccleſiæ ꝓſides vocari,ordinari,demūq; ad ꝓdicandū paſcendūve
mitti. Sic hodie Chrūs Petrū & Andreā frēs,& Iacobū & Iohannē frēs ad apoſtolatū voca
uit,& apl̃os.i.ꝓdicatores fecit,& demū cū alijs ad ꝓdicandū perinde ſua autoritate appro-
Marci.3 batos miſit. Id ꝗd Marcus euidēter arguit,inquiēs. Et aſcendens in montē vocauit ad ſe ꝗs
voluit ipſe,& venerūt ad eū. Et fecit vt eſſent duodecim cū ipſo,& vt mitteret eos ꝓdicare.
Heb.5 Sanè ait Paulus. Nemo ſibi vſurpet honorē,ſed q vocat̃ à deo, quēadmodū & Aaron,de ꝗ
Marci.1, alias locupletāter tractauimus. Sic & Chr̃s nō ſemetipm̃ glorificauit,vt fieret pontifex,ſed
Matt.3, is q dixerat illi. Filius meus es tu,ego hodie genui te. Tu es ſacerdos in ęternū, ſcd̃m ordi-
Pſal.2 Pſal.109, nem Melchiſedech. Si Chr̃us primus paſtor,& ꝓdicator nō eē voluit, niſi vocatus & miſ-
Luc.19 ſus,qūo alij erūt nō vocati? Quū & Chr̃s ſua dona nō impartit,niſi vocatis,quēadmodū Lu
cas ait. Vocatis decē ſeruis ſuis,dedit illis decē mnas. Sic Paulus ſe gloriat̃ apl̃m eē vocatiōe
Galat.1 Ieſu Chr̃i,q & ſuos,ſicut alij apl̃i,ad ꝓdicādū miſit:q optime norat, ſalutariter & ad ſalutē
populi nequaꝗ̃ niſi rite vocatos,ordinatos,miſſoſq; ꝓdicare. Ea propter neminē paſtorat⁹
officiū vſurpare debere,niſi rite vocatū atq; ordinatū à Chr̃o vel ab eo poſitis. Huius argu-
Matt.8, mēto,repulſam à Chr̃o paſſus ē ſcriba,q ſeipm̃ ingeſſerat. Sic Matthias nō ſemetipm̃ ingeſ
Luc.9, ſit,ſed ꝓcatōibus apl̃orū & ſorte fuit electus,atq; ita coaptatus in eorū numerū. Hinc q aliter
Actor.1, ſe intrudūt in paſtorale officiū,ꝑ oſtiū nō intrant,ſed fures ſunt & latrones,qm̃ ante Chr̃m
venerūt per tectū ingreſſi.ſ.ſua autoritate vel eorū,qui autoritatē nō habent. Quod quia fa-
ctum eſt & fit nr̃o tēpore,nō parū attulit perniciei cōmuni populo,imò om̃i ſtatui,&c.

¶ Secūdo,Chr̃m ad eccleſiā ſuā in fide & virtute inſtituendā hoīes ſimplices & indoctos C
inſtituiſſe,vtpote piſcatores paupculos,nō reges,nō ſenatores,nō philoſophos,nō orato-
Hiere.16, res,ſed plebeios,piſcatores indoctos,ꝗs deus dudū ꝑ Hieremiā promiſerat,dicēs. Mittā in
1.Cor.1, vos piſcatores meos,& piſcabunt̃ vos. Hinc apl̃us ait. Videte vocationē veſtrā frēs,ꝗa non
multi ſapiētes ſcd̃m carnē,nō multi potētes,nō multi nobiles,ſed ꝙ ſtulta ſunt mūdi elegit
Luc.10, deus & infirma. Sic & Chr̃s inqt. Cōfiteor tibi dn̄e pr̃ cœli & terrę,ꝗd abſcōdiſti hæc à ſapi
entibus & prudētibus & reuelaſti ea paruulis. Dn̄s em̃ Ieſus Chr̃s nō quęſiuit ꝑ oratorē (vt
vtar verbo diui Auguſtini) piſcatore,ſed ꝑ piſcatorē lucratus eſt imperatorē. Vñ & alias Iu
dæi vidētes Petri conſtantiā & Iohannis,cōperto ꝙ hoīes eſſent ſine literis & idiotæ, admi
Actor.4 rabātur,& cognoſcebāt eos,qm̃ cū Ieſu fuerant. ¶ At quare iſtud? Nimirū,ne fides,huma D
1.Cor.1 næ attribueret̃ induſtriæ vel potentiæ. Quod & Paulus teſtat̃,inquiēs: Vt confundat fortia
& ignobilia mundi & cōtemptibilia elegit deus & ea,ꝙ nō ſunt,vt ea, quæ ſunt deſtrueret,
vt nō gloriaretur om̃is caro in cōſpectu eius. Sic ſanè placuit deo ꝑ ſtultitiā prædicationis
ſaluos facere credentes: ſiquidē apoſtoli ꝓdicarunt Chriſtum crucifixum Iudæis quidē ſcā-
Eſaie.29 dalum,gentibus autem ſtultitiam. Sic iuxta prophetam,deus perdidit ſapientiam ſapien-
tium,& prudentiam prudentium reprobauit,vt eius exemplo nemo quicꝗ̃ humanis viri-
bus aſcriberet,ſed qui gloriaretur,in deo gloriaretur. ¶ Dicit autem apoſtolus,Quia nō E
multi

Digitized by Google

multi ſapientes,&c.Quãdoquidẽ aliquot,q̃uis paꝝ multi potẽtes,nobiles,literatiq́,vt Nico- Iohan.3
demus,Gamaliel, Manahẽ Tetrarchæ collectaneus,Aethiops Eunuchus potẽs Candacis re- Acto.5.9
ginæ Aethiopũ,itẽq́ & Paulus,hocq́ genus alij in Chriſtũ crediderũt,& fidẽ p̃dicarũt, dicẽ- Actoꝝ.22
te Euãgeliſta.Verũtamẽ & ex principibus multi crediderũt in eũ,ſed propter phariſæos nõ Actoꝝ.13
cõfitebant,vt de ſynagoga nõ eijcerent.Sed q̃re? Ne,inquã,fides aſcriberet ignorãtiæ & ru- Actoꝝ.9
ditati,quẽadmodũ cõſtat de lege Machometi,quã nullus ſapiẽs & literatus à principio rece- Iohan.12
pit,ſed tantũ hoĩes rudes & carnales,q̃bus propoſuit carnalia,q̃bus hoĩes facile cõſentiũt, qui
multitudine fretus,cæteros ad ſuæ legis receptionẽ coegit,dicens ſe miſſum à deo in armoꝝ
potẽtia,& nõ in miraculis,ſed q̃d eſt cõtra Euãgeliũ,quo nemo eſt cogẽdus,vel hũana poten Mat.10
tia vel ſapiẽtia.Hinc Paulus & ſi doctor eſſet potẽs,& ſapiẽtia ſeculari p̃clarus,fidẽ tñ nõ rheto Marci.6
ricis phaleris(vt nup̃ pſeudoapoſtoli factitare cœperũt) propter p̃dictã rationẽ p̃dicauit,eo Lucæ.9
ipſo teſte.Et ego,dicẽte,cũ veniſſem ad vos frẽs veni nõ in ſublimitate ſermonis aut ſapiẽtiæ, 1.Coꝛ.2
annuntiãs vobis teſtimoniũ Chri,& fuit ſermo meus & p̃dicatio mea nõ in ꝑſuaſibilibus hu-
manæ ſapiẽtiæ verbis,ſed in oſtẽſione ſpũs & virtutis,vt fides veſtra,nõ ſit in ſapiẽtia hoĩm,
F ſed in virtute dei. ¶Hinc colligẽdũ eſt,neminẽ p̃dicatorẽ debere in ſuã oratoriã cõfidere ar
tẽ,aut ſibi quicq̃ aſcribere,ſed totũ diuinæ ſcripturæ,q̃ diuinitus inſpirata,dei virtute, vtilis ẽ 2.Tim.3
ad docẽdũ,ad arguẽdũ,ad corripiẽdũ,ad erudiẽdũ in iuſtitia,vt ꝑfectus ſit hõ ad oẽ opus bo-
nũ inſtructus.Eſt aũt ea ſcriptura & ſapiẽtia(teſte Iacobo)diuina,q̃ eſt pudica, pacifica, mo- Iacobi.3
deſta,ſuadibilis,bonis cõſentiẽs,plena miſc̃diæ & fructibus bonis,iudicãs ſine ſimulatiõe,Cu-
G iuſmodi eſt totũ Euãgeliũ,& quicq̃d ſcriptũ eſt ab aplĩs,mõ nõ ſiniſtre tradat,prout hactenus
pſeudoapoſtoli factitarũt. ¶Secũdo colligẽdũ,nõ eẽ ꝑſonæ rationẽ habẽdã à pp̃lo ipſius
p̃dicatoris,vtpote eius vel arrogãtiæ vel hũilitatis,vel hũilis,vel ornati ſermonis,ſed virtutis Matt.10
eius,cuius ille loco poſitus ẽ,vtpote Chri dei,q ipſe dei verbũ p̃ p̃dicatorẽ,p̃inde atq; p̃ inſtru Marc.13
mẽtũ docet,ipſo adfirmãte.Nõ eñ vos eſtis,q loq̃mini,ſed ſpũs pr̃is vr̃i,q loquit in vobis.Sic Lucæ.12
& Paulus ait.An experimẽtũ q̃ritis eius,q in me loquit Chrs? Eſt igit ſolũ verbũ cũ eius q̃lita 2.Coꝛ.13
te attẽdendũ,nõ vero ꝑſonæ q̃litas,quũ alioqui facile hõ deciperet blandicijs ꝑſonæ fucato-
rũq́ verboꝝ,quæ parte veritatis aliquãdo grandia mendacia tegunt.Id quod & aliàs dæmo Matt.4
nẽ apud Chriſtũ factitaſſe audiuimus,quo etiã pacto,adfirmãte Paulo,ipſe Satanas trãſfigu 1.Coꝛ.11
rat ſe in aplĩos Chriſti,nõ ideo magnũ eſt(ait idem)ſi miniſtri eius transfigurentur, velut mi- Actoꝝ.20
niſtri iuſtitiæ.Cuiuſmodi ſunt pſeudoapoſtoli.ſ.operarij ſubdoli,transfigurantes ſe in aplĩos 1.Petri.2
Chriſti,teſtimonio etiã alioꝝ aplĩoꝝ,qui idẽ ſcribunt de pſeudoapoſtolis,Quos & alibi Chri Mat.24
ſtus pulchre depinxit.Et ſi eñ illi dicãt,ſe habere ſpm̃,debemus potius attẽdere hæc verba Io
hãnis:Chariſſimi,nolite omni ſpũi credere,ſed probate ſpũs,ſi ex deo ſint,qm̃ multi pſeudo- 1.Iohan.4
prophetæ exierunt in mundũ.Probãdi aũt ſunt tã opere q̃ verbo:ſiquidem(Chr̃o teſte)mala Matt.7
arbor nõ poteſt bonos fructus ferre,& ex abundãtia cordis os loquit. ¶Vnde ſequit ter- Lucæ.6
H tiũ,prælatos & p̃dicatores eſſe,& dici à Chr̃o piſcatores, quoniã oportet ipſos facere,quod Matt.12
eſt piſcatoꝝ.Habent autẽ piſcatores rhete,id eſt,texturã ex lino,aptã ad capiendũ piſces in
cibũ ventris ex pelago.Sic & p̃dicatores debent habere rhete,quod eſt ſermo euangelicus,q̃
nõ debent capere piſces pro ſacianda gula ventris, ſed ſancta p̃dicatione, eoq́ verbo capere
debent hoĩes de profundo pelagi huius mundi,id eſt,infidelitatis ad lucẽ fidei trahere,homi-
neſq́ immerſos terrenis curis atq́ pc̃tis,ad deſideriũ vitæ cœleſtis,adeoq́ omnis veræ virtu
tis,q̃ ad cœlũ per Chriſtũ eſt via,attrahere.Id q̃d apertò Chrs innuit,inquiẽs ad Petrũ & An
dreã,Venite poſt me,faciã vos piſcatores hominũ,Nõ præbendaꝝ,nõ cenſuũ,nõ pompaꝝ,
nõ terrenoꝝ theſauroꝝ, non ciuitatũ,neq; hoc genus reꝝ mũdanaꝝ,ſed hoĩm.O mira & ve
re noua piſcatio,qua qui capiunt,non moriunt,vti piſces,ſed potius viuificantur.Nã in ver- Deute.8
I bo quoq́ dei viuit homo. ¶Atq́ vtinã hodie tales eſſent piſcatores,qui nõ potius quæſtui, Matt.4
q̃ hominũ ſaluti ſtuderent.Quales vtiq́ erũt,ſi Paulũ illũ magnum piſcatorem ſequentur,qui 2.Coꝛ.12
dicit.Non eñ quæro,quæ veſtra ſunt,ſed vos,id eſt,animarum veſtrarum ſalutem.Non eñ
debent filij parentibus theſaurizare,ſed parentes filijs. Sic & veri prælati atq́ prædicatores,
(iuxta Paulum aliàs)non quod ſuum eſt quærere debẽt,id eſt,propriam vtilitatem,ſed quod 1.Coꝛ.10
alterius,id eſt,rempublicam.Et ediuerſo homines, quos hic piſces nominat Ieſus,ſubuenire Philip.4
K debent eiuſmodi piſcatoribus,ſicut & Paulo & alijs apoſtolis datum eſt. ¶Erunt aũt & no
ſtro tẽpore,inquã,tales piſcatores,ſi hodie diuũ Andreã ſequent,perinde vt exẽplũ,q relictis
omnibus,id eſt,rebus mundanis & omnibus occupatiõibus propter Chriſtũ, Chr̃m ſequutus
eſt,poſtq́ ipſum venit,id eſt,vt ipſe ambulauit,nõ tam ſequutus eſt pedũ inceſſu,q̃ obedien-
tia & affectu,adeoq́ re ipſa,qui ſemetipſum abnegans,crucẽ ſuam tulit,tam paſſione q̃ mor-
te ipſa:Nimirum q primus apoſtoloꝝ vocatione & piſcatoꝝ,poſt dñi aſcenſionem , verbũ
dei conſtantiſſime prædicauit,ſuaq́ noua piſcatione totam penè Achaiam expiſcatus & do 1.Iohã.1
mino lucratus eſt,adeoq́ fidelis ex præcepto domini piſcator,vt in cruce etiã ad quam (vt ve Mat.10.16
ra perhibet hiſtoria)affixus fuit,mirabiliter plus q̃ viginti millia hominum fideli,amabiliq́ Marci.8
Lucæ.14

ſua piſcatione expiſcatus eſt, animam ſuam deinde propter fideles in Chriſto labores deo cõmẽdauit inquiẽs. O bona crux, quę decorẽ de membris dñi ſuſcepiſti, diu deſiderata, ſollicite amata, ſine intermiſſione qͦſita, & iã concupiſcẽti animo præparata, accipe me ab hominibus, & redde me mgr̃o meo, vt ꝑ te me recipiat, q per te me redemit. Quo ſanè modo, nõ alios homines tantũ, ſed & ſeipſum Chriſto fideliter piſcatus eſt. Ita nimirũ in eo veriſſime dominus effecit, quod dixit. Venite poſt me, faciam vos fieri piſcatores hominum.

HOMILIA LXXX. DE EO, QVOD ECCLESIA ORAT. Salue regina miſericordiæ, vita, dulcedo, & ſpes noſtra ſalue.

In vigilia Cõceptiõis deiparæ virginis Mariæ.

HAEC eſt illa humilis, diſertaq́ꝫ deuotiſſimus q̃relis ſalutatio & oratio, qua iam dudũ catholica eccleſia vnanimi oĩm cõſenſu vſa ẽ, & hodie ad diuã eãq́ꝫ vere benedictã à deo virginẽ Mariã, illã demiſſo corde obſecrãs, vt nr̃a dignet̃ eẽ aduocata apud vnigenitũ filiũ ſuũ dñm Ieſum Chr̃m, dñm deũ noſtrũ, eũdẽq́ꝫ redẽptorẽ nr̃m longè clementiſſimũ: Quã etſi noui iſti ſchiſmatici tã friuole q̃ impudẽter inpugnẽt, nemo pius miret̃, qñquidẽ illi verbo & ope ſe eſſe huius virginis impios hoſtes arguãt, proindeq́ꝫ odio inuidiaq́ꝫ excæcati A
Sapię. 2 nõ poſſunt non aliter agere, nẽpe inuidia ꝑpediente, q̃ vnà cũ malicia illos errare facit prorſuſq́ꝫ excæcat, nõ ſecus atq́ꝫ olim Iudęos, q ſola inuidia (quæ indiuidua eſt virtutũ bonarũ comes) Chr̃m ad mortẽ, & quidẽ turpiſſimã
Matt.27 Marc.15 perſequuti ſunt, teſte Pilato, iudice alioqui in Chr̃m iniq̃. Sciebat em̃ (inq̃t Euangeliſta, ꝙ
Gene.37 per inuidiã tradidiſſent eũ. Queadmodũ & Ioſyppum illũ innocentẽ & iuſtũ, ſui frẽs vẽdi-
Gene.50 derũt, ſola moti inuidia, quã iſti cõceperãt, ꝙ is ipſis virtute & ſanctitate adeò deberet ꝑferri, vt (veluti ſomnum prætendebat) futurus eſſet aut rex, aut magnus Aethnarcha, cui ſuo loco & tp̃e eſſent ſupplicaturi. Quanq̃ abſit illos frẽs (qui ad id factũ volũtate pinde diuina, & in figurã veritatis, qua Chr̃s erat à ſuis vendẽdus, inuidioſe deuenerũt) cõparẽ vel pfidis Iudæis vel ſchiſmaticis, q Chr̃m eiuſq́ꝫ innocẽtiſſimã matrẽ (vt traditur) iniq̃ odio oderũt.
Pſal. 118 ¶ At quæ, inquis, tanti odij cauſa ſchiſmaticorũ in tantã virginẽ, quã credimus nr̃æ ſalutis partẽ habere & fuiſſe nõ minimã? Eſt inquã, quæ ẽ lucis, q̃ ipſa odio habet à lippiẽtibus: B
Luc.19 nimirũ ꝙ nimiũ clara. Eſt inquã, quę fuit Iudæorũ in Chr̃m, odioſe clamãtiũ. Nolum' hũc
Gene.3. regnare ſup nos. Eſt, inquã, quę fuit diaboli in ꝓtoplaſtũ, nimirũ, vt ex ſua inuidia poſſit ſua quadantenus ſaturari malicia. Qñquidẽ norint malicioſi iſti ꝑcones, Mariã tãtis præ omnibus fuiſſe redimitã virtutibus, vt ea vel vnica ex humilitate gratioſe ſit à dño electa, q̃ vnigeniti eius Ieſu Chriſti eſſet mater, proindeq́ꝫ dicẽda ab om̃ibus gñationibus beata: Nempe, à
Lucę.1 deo Max. ab angelo, ab hoĩe deniq́ꝫ inter oẽs benedicta, q̃ adeo pulchra fuit, & ab om̃i labe etiam in materno vtero ĩmaculata, vt de ea ſcriptura cecinit. Tota pulchra es amica mea, &
Cant.4 macula nõ eſt in te. Adeo, inquã, pulchra, vt catholica eccleſia pio cõſenſu credat, illã non ꝑ naturã ſed per gratiã, etiã abſq́ꝫ pctõ originali cõceptã: veluti cras (Chr̃o fauẽte) diſputabimus. Habet ãt inuidia hoc ſibi ſemꝑ cõparatũ, vt q̃d laudãdũ eſt, ipſa vituperet & inceſſat. Id q̃d hoc loco Hæretici iſti glorioſæ virgini deiparæ nequiter faciũt, quũ iuxta eccleſię cãticũ, fœlix ſit & om̃i laude digniſſima. Hinc odij cauſa ex malicia venit odientiũ, diuã virginẽ ob eximiã virtutẽ & ſanctitatẽ, haud ſecus atq́ꝫ Lippi odiunt ſolem propter ſplendorẽ.
Lucę.1. ¶ Preterea iſtos nõ latet, diuã virginẽ eẽ ſolã, cui' fides firma, ĩtegra, incõcuſſa, & ſolida, oli C ab Eliſabetha, ſpũ ſancto ĩpleta, mirifice cõmẽdata, oẽs hęreticorũ inſanias & peſtiferas oblatrationes prorſus attriuit. Quę & ideo oẽm hęreſeos ĩpietatẽ, ſiue cõtra diuinitatis myſte-
Pſal 84. Iohã.14 ria, ſiue cõtra ſacrã fidei doctrinã, interimere ſoleat, qm̃ Chr̃m Ieſum, viã, vitã, veritatẽq́ꝫ genuerit: qua quidẽ veritate, nõ aliter oĩs propellitur hæreſeos falſitas, q̃ luce clariſſima cæcæ noctis tenebræ, q̃ ſole aduenĩete nocturna caligo, q̃ lucida cęli facie, vmbra terrę. Timẽt igit̃ & iſti futurũ (vt certe futurũ ẽ, qm̃ nullus vnq̃ fuit, qui eãdẽ diuã deiparã Mariã, vel iniurijs vel cõtumelijs vel oppobrijs adfeciſſet, qui induratus pœnã euaſiſſet, ingloriuſq́ꝫ nõ perijſſet) vt ab illa omnino conuincantur peruerſæ mentis, nolentes eam ſup ſe regnare, quæ
Matt.12 profecto regnat, regnabitq́ꝫ ſuper eos nolentes, volentes. Si em̃ Chriſti teſtimonio, regina
Lucę.11 Auſtri ſurrectura ſit in iudicio & iudicatura Iudaicã illam incredulam generationẽ, cur nõ virgo Maria, vera cœli regina, q̃ mater ſummi regis eſt, regnatura ſit in hoſtes ſuos, adeoq́ꝫ
Mat.25 ipſius Chriſti? Cõſtat enim ex Euangelio fieri Chriſto, q̃d minimis ſit, qui eius ſunt, ſic ſanè fieri nequit, vt is honoret filiũ, qui matrẽ dehonorat, q̃d iſti faciunt. Qui deniq́ꝫ ob ſolam malitiã in illam debacchant̃, vt ſua impleãtur ĩuidia, leuitate, atq́ꝫ nequitia. Id etſi alias vnq̃ perpetrarint, maximè perpetrarunt in hoc ſancto eccleſiaſtico cantico ſupprimẽdo, extirpandoq́ꝫ,

Digitized by Google

D pandoq́;,nulla ad hoc ipſos cauſa permouente, præter eas, quas recenſuimus.
¶At quæris quo pacto,aut quibus coloribus tantã leuitatẽ, temeritatẽ, iniquitatemq́; in
hoc cantico ſupprimẽdo texuerint,quũ ex veteri adagio,nihil ſit ſub ſole, cuius cauſa non
præcedat? Reſponderim(ne videar fingere,alioqui puderet tam impudentia dicta atq; mẽ
dacia in pietiſſimo veſtro cõſpectu referre) illos quidẽ tribus(ſed nõ minus frigidis, quàm
puerilibus & erroneis)cauſis eſſe prouocatos,vt idipſm reſonãtiſſimũ canticũ,& adhuc(ſed
durum,imò impoſſibile erit,contra ſtimulũ calcitrare)extinctum velint.
E ¶Prima ,malę inſtitutõis eius cãtici,ſiquidẽ ꝙ ſine neceſſitate ſalutis ſit,& ꝑinde ſuꝑfluẽ Actorũ.9
inſtitutũ,nec vbiq; terrarũ cãtari ſoleat,nec quadringẽtis annis durarit. Ad primũ reſpon- Acto.22
deo,etſi ſine eo cãtico quiſpiã ſaluari poſſit, nõ tamen ſuperfluũ atq; inutile,quũ per ipſum
dñs cum ſua matre collaudet,alioqui multa ex ſacris literis, adeoq́; ex eccleſia,eſſent reijci-
enda,quæ canũtur in laudẽ dei,ſine quorũ tamen cantu homo poſſit ſaluari , quum ad ſalu-
tem noſtram ꝑcepta nõ reperiantur. Cuiuſmodi ſunt lectiones ex veteri teſtamẽto. Itemq́;
in nouo teſtamẽto canticũ Zachariæ,Benedictus,Symeonis,Nunc dimittis,Mariæ,Ma- Lucę.1
gnificat,totũq́; penè Dauidis pſalteriũ. Quid? Totus ordo chriſtianæ religionis(ꝗd iſti co-
nantur)eſſet reijciendus & cõfundendus. Maneat ergo totũ,quo deus vel in ſe,vel in ijs,qui
eius ſunt,quoq̃ modo laudari queat,quodq́; eſt bona intentione inſtitutũ,dicẽte ſcriptura.
Multa dicimus,& deficimus verbis,glorificantes dñm,quãtumcũq; potuerimus,ſuperua- Eccle.43
lebit adhuc. Benedicẽtes dñm,exaltate illũ quantũ poteſtis,maior eſt eñ om̃i laude. Sic &
Paulus ait. Loquentes vobiſmetipſis in pſalmis,hymnis & canticis ſpiritalibus , cantantes Ephe.5.
& pſallẽtes in cordibus veſtris,gratias agentes ſemꝑ pro om̃ibus in nomine dñi Ieſu Chri
deo & patri . Idem rurſus. Siue ergo manducatis ſiue bibitis,vel aliud quid facitis,omnia in 1.Cori.10
gloriam dei facite,ſine offenſione eſtote. Om̃e ꝗdcũq; facitis,in verbo aut in opere,om̃ia in Coloſſ.3.
nomine dñi noſtri Ieſu Chriſti facite,gratias agẽtes deo & patri ꝑ ipſum. Quod & hoc can-
tico,agite faciamus. Ad ſecundũ reſpondeo: Ridiculũ eſſe & prorſus ſtultũ, aliqd propter-
ea cõtemnendũ ꝑinde atq; impiũ,quia nõ vbiq; ſeruet,alioqui impij fuiſſent,q(vtpote Io-
ſeph ab Arimathia)corpus Ieſu ligarũt linteis & aromatibus,qm̃(ait Euãgeliſta)hic mos ẽ Iohan.19
Iudæis ſepeliẽdi:nimirũ nõ alijs nec vbiq;. Fuiſſet & ipius Laban,auunculus ſancti patriar-
chæ Iacob,cũ om̃ibus,qui habitarũt in terra orientali,qui habebãt cõſuetudinem, nõ vbiq;
tritam nec ſeruabilẽ,vt minores filias ante natu maiores nõ tradebãt nuptui. Sed quid me- Gene.29
as horas in tã ridiculas nugas fruſtra collocauerim? Quãdo iuxta iſtos ratiocinatores eſſent
nõ modo om̃ia & oĩm ciuitatũ,vel quãlibet bona & æqua ſtatuta tollenda, qm̃ non ſingula
in om̃ibus locis ſeruent,ſed & tollendũ foret(quod nunq̃ fiet)Euãgeliũ, quod teſte Paulo , Roma.10
nõ vbiq; credit & ſeruat. Quid dico? Tollenda eſſet(ꝗd certe fiet)hæc tota hæreſis,q̃ vtique
falſiſſima,vix in minimo angulo Germaniæ ſuperioris,nec quidẽ concorditer ſeruatur,ali-
quando funditus delenda. Ad tertiũ reſpondeo: Primum qdem eſſe impudentiſſimũ men-
dacium,Salue regina,nõ duraſſe quadringentis annis,quum cõſtet id canticũ,cani cęptum
& cõpoſitũ,à vere venerabili ſanctoq́; viro Hermãno cõtracto,regnãte tum Cæſare Hein-
rico,huius nominis ſecundo,Anno poſt Chriſtum natum Milleſimo quadrageſimoq́; . Id
quod facile ex veriſſimis cronicis eſſet ſupputandum,quæ Babenbergæ,quæ mihi penè pa
tria eſt ciuitas ,habent,quum iſtic Heinricus Imp. in dño obierit,in numerũ ſanctorum re-
cte ob ſanctimoniã vitæ relatus. Secũdo,nihil propterea eſt reijciendũ , quia vel vetus vel
nouum vel nouiter inſtitutũ ſit,alioqui multa vel laudatiſſima inſtituta eſſent abolẽda,quæ
quadringentis annis nõ duraſſent,imò omnia dudum fuiſſent extirpãda, quia omnia fuere
primũ noua:fuiſſet & totum,ꝗd Chriſtus poſt ſuã natiuitatem egit,omnino negligendum
quia totũ fuit nouũ,ipſo dño teſte. Omnia noua facio.ſ.per meam humanitatẽ. Sic etenim Apoca. 21
infideles,nõ multũ ab ijs,de quibus loquimur alieni, Euangeliũ Pauli propterea,quia nouũ Actor.17.
ipſis eſſet,abolendum cenſuere,dicẽtes. Poſſumus ne ſcire,q̃ ſit noua,quæ à te refert, doctri
na? Noua eñ quædã ingeris auribus noſtris. Sed quis rectius ſuo telo cõfoditur,quã iſti bla
cterones? Quid magis nouũ ipſorũ dogmate, quod nunq̃ antea, & nuſq̃ in hãc vſq; diẽ eſt
F ſeruatũ? Merito prorſus explodendum? ¶Ex ſecunda cauſa cauillant ideo abrogandum
idem canticũ,qa proinde in ipſum deũ blaſphemet,qm̃ in eo diua virgo noĩetur vocabulis,
deo ſoli cõgruis,vtpote vocabulo vitæ,atq; ſpei nr̃æ,&c. Reſpõdeo, mẽtiri ſibi iniquitatẽ: Pſal.26
quandoquidẽ nullibi in ſanctis literis cautũ reperiat,neminẽ appellandũ noĩe,quo deũ no-
minamus,nec inueniri,ꝙ ſolus deus ſit dicẽdꝰ vita,rex,dulcedoq́;,imo ſcripturam,adeoq́;
ipſum dñm,ſummã veritatẽ docere,vnũ & idẽ nomẽ iuxta deo atq; homini & creatori,di-
uerſa quidẽ ratione,attribui poſſe. Deo nimirũ ex propria natura,&(vt ita dixerim)princi Iohã.8.9
paliter,homini vero participatione & accidẽtali cõmunicatõe. In cuius rei argumẽtũ,licet Mat.5.
ipſe,ex ſuo etiã teſtimonio,ſit lux mũdi,ſuos tñ quoq; apoſtolos vere noĩat mundi lucem.
Ipſe quidem vera lux,illi participatiua & cõicatione. Sic idẽ approbat ſcripturã, quæ etiã

 deos

Deuter.6 Johan.10 Deos appellat homines, quum tamen vnus duntaxat ſit deus ſcilicet natura, illi autẽ adoptiõ-
Pſalm.81 ne ſint dei filij q per fidem ex deo nati ſunt, ad quos ſermo dei factus ẽ, quomodo liceret & di-
Johan.1 uam virginẽ Mariam appellare deam, qđ iſti impiè dici palàm clamitarent. Sic aliàs Chriſtus
Matt.19 ait, ad principem quendam. Quid me dicis bonũ? Nemo bonus, niſi ſolus deus, q̃ppe ille natu
Marc.10 ra, homo vero per grãm. Hinc idem alibi hoĩem bonũ appellat, inquiens: Bonus homo de bo
Lucæ 18 Matt.12 no theſauro profert bona. Sic aliàs Euangeliſta: Spũ ſancto indubiè afflatus, Barnabam appel
Acto.11 lat bonũ, dicens: Quia erat vir bonus, & plenus ſpũ ſancto & fide. Sic pariter Scriptura dicit
Job.1 de Iob: Vir erat in terra Huſs, nomine Iob. Et erat vir ille ſimplex & rectus, at timens deum &
Gene.6 recedens à malo. Sic etiamnũ de Noe inqt: Noe vir iuſtus atq; pfectus fuit in generationibus
Eccl.7 ſuis: quũ tamen alio in loco ſcriptura dicat: Non eſt homo iuſtus in terra, quũ vtiq; magis ſit
quempiam dicere iuſtũ, q̃ vel dulcem vel ſpem. Quid multa? Eſſemus ad puerſam iſtorũ opina
tionẽ oẽs ipſi, q eios, q genitores noſtri ſunt, patres vocamus: maxiè q; Chriſtus inhibuerit ne
Mat.23 nobis aliquem vocaremus in terra patrẽ vel magiſtrũ, quoniam vnus ſit nobis pater in cœlo
ipſeq; vnicus noſter ſit magiſter. Et ſanè (qđ abſit cogitare) tota hoc pacto ſcriptura impia eẽt
quæ in nullo non loco vel homines nominat patres: nimirũ ea, quam dixi, diſtinctione obfir-
mata. Aliud eñi eſt natura eſſe patrem vel magiſtrũ, aliud indulgentia. Nos ſi hoĩem patrẽ vo
camus (authore Hieronymo) honorem (vt præceptũ eſt) ætati deferimus, non authorẽ oſten-
Exodi.20 dimus noſtrę vitę. Quõ enim vnus per naturam deus, & vnus filius non prẹiudicat cæteris, ne
Roma.8 per adoptionem dij vocẽtur, & filij, ita & vnus pater & magiſter non præiudicat alijs, vt ab-
Galat.4 Ephe.1 uſiue vocentur patres & magiſtri. Sic ſimili quidem modo Eccleſia, diuam virginem vitam,
dulcedinemq; noſtram appellat, etiamſi deus ipſe idemq; Ieſus Chriſtus pariformiter iiſdẽ vo
cabulis appellet. ¶Et vt ſummatim dicam, quod velim: Impiũ non eſt, hominem beneme G
rentem ea appellatione vocari, qua Deus vocat, vt ex dictis accipit: Impiũ vero ex homine fa
Johan.10 cere deũ, aut homini aſcribere, quod Dei eſt, vti ex Euangelio claret: De bono opere non lapi
Matt.9 damus te, ſed de blaſphemia, quia tu homo cum ſis, facis teipſum Deũ. Sic Iudæi aliàs dicũt in-
Luc.5 tra ſe. Hic blaſphemat. Quare? Audierant Chriſtum (quem ipſi hominem purũ exiſtimabãt)
dicere ad paralyticũ: Confide fili, remittunt tibi peccata tua &c. Habes ergo tum Eccleſiam
dici poſſe impiam, quum Mariam natura deam faceret, non etiam appellaret, aut ſi illi natura-
liter aſcriberet, quod Dei eſſet, non etiam participatione, & per gratiam,

¶Sic Eccleſia (vt ſemel intelligas rem exemplo & interpretatione) dicit Mariam noſtram H
eſſe vitam, quia eius interceſſione putamus nos viuere in & cũ Ieſu Chriſto, qui eſt vera vita,
Deute.30 Johan.14 quo pacto aliquandò dicimus eum eſſe vitam noſtram, quoniam eius adminiculo ex vitæ pe-
1.Theſ.3 riculo fortè liberati ſumus, per deũ tamen vti primũ authorem. Sic Paulus dicit ad Theſſalo.
Quoniam nunc viuimus, ſi vos ſtatis in domino. Ergo & illi vita Pauli dici potuerunt. Sic Sa-
Prouer.4 piens dicit ad filium: Cuſtodi illam, ſcilicet diſciplinam, quia illa eſt vita tua. Eſt ergo diua vir
go Maria, per gratiam Dei, vita noſtra, quia per ipſam veram vitam habuimus Ieſum Chri-
ſtum, cuius etiam medio peccatores eandẽ vitam, peccatis nuper amiſſam, recipere ſperamus,
Inde & ſpes noſtra dicitur, dulcedo noſtra, quoniam illũ nobis ſuo virgineo partu protulit, q
noſtra eſt ſpes & dulcedo vera, ad quam vel facilius eiuſdem virginis interuentu nos peruen-
turos confidimus. Nec interim ſumus propterea impij, alioqui non modo Paulus, ſed & Chri
ſtus ipſe, qui in Paulo locutus eſt (quod nephas ſit ac impium vel cogitare quidem) impius fu-
Phil.4 iſſet. qui tam ad Philippenſes q̃ Theſſalonicenſes ſcribens, inqt: Itaq; fratres mei chariſſimi &
1.Theſ.2 deſideratiſſimi, gaudium meum & corona mea, ſic ſtate in domino. Et rurſus: Quæ eſt eñi no
ſtra ſpes, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nónne vos ante dominum noſtrũ Ieſum Chriſtũ,
in aduentu eius? Vos enim eſtis gloria noſtra & gaudiũ. En quàm longè diuinioribus titulis
Apoſtolus eos appellat, qui diua virgine multo minores fuerunt, qui vtique non omnes erant
ſine labe, quemadmodum Maria, quæ ſtellis eſt purior, in qua nulla fuit macula? Ad hunc mo
dum etiam quælibet pia matrona, appellare poterit filium ſuum benemorigeratum. O ſpes
Ruth.4 mea, conſolatio, nutritioq; mea. Sicut mulieres vicinę ad Noemi dicebant: Benedictus domi
nus, qui non eſt paſſus, vt deficeret ſucceſſor familiæ tuæ, & vocaret nomen eius in Iſrael, & ha
beas, qui conſoletur animam tuam, & enutriat ſenectutem tuam. Sic vxor Tobiæ, diſcedente
Tobiæ.5 filio Tobia, flens dixit ad maritum: Baculum ſenectutis noſtræ tuliſti, tranſmiſiſtiq; à nobis.
Verum, ſufficiant hæc pro loco & tempore, quum & dudum non pauca in hanc rem contu-
lerimus. ¶Ex tertia cauſa idipſum, de quo loquimur, canticum, Schiſmatici opinantur ab- I
iiciendum, quia multi ad Mariam non ad deũ clamamus, ad quem & non ad illam ſit claman-
dum. Reſponderim: Neminem pro ſalute impetranda verè poſſe implorare Mariam vel aliũ
quemlibet diuorũ, q & idem interea non clamet ad Deũ Opt. Nimirum ob peccata ſua ſe indi
gnum reputans, vt ſolus imploret, credens ſe facilius cum competente exauditũ iri. Et rectè q
dem ex doctrina Pauli, qui ſcribens ad Corinthios, ait: Qui de tantis periculis nos eripuit, &
2.Cor.1 eruit, in quẽ ſperamus, quoniam & adhuc eripiet, adiuuantibus vobis in orõne pro nobis,
vt ex

Digitized by Google

vt ex multaꝝ perſonis facierum, eius, quæ in nobis eſt, donationis per multos gratiæ agun 2. Theſ. 3
tur pro nobis. Sic idem petit à Theſſ. vt pro ſe orent, inquiens. De cætero fratres orate pro Iacobi. 5
nobis, vt ſermo dei currat & clarificetur, ſicut & apud vos, & vt liberemur ab importunis &
malis hominibus. Hinc Iacobus monet. Orate pro inuicem, vt ſaluemini. Infirmatur quis
in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum. Num Paulus deum negauit, vel
ad ipſum minus clamauit, quia petierit tam Corinthios quàm Theſſalonicenſes, vt pro ſe
orent? Minime. Sic neq; nos, eccleſiæ conſuetudinem ſequentes, deum negamus, Mariam
implorantes, quam vel ideo nõ perperam vocamus noſtrã aduocatã, quippe quã vt nobis
à Chriſto deo ſalutẽ impetret, qui vnicus verus eſt idemq; primarius hoĩm & dei mediator 1. Tim. 2.
& aduocatus, obſecramus: Cur etiã eadẽ nõ poſſet dici aduocata vnà cũ Chriſto filio, q no- 1. Iohã. 2
ſtrum adeoq; totius eccleſiæ eſt caput, principaleq; membrũ, imò noſter pater idemq; fra-
ter? Eſt ſanè Chriſtus aduocatus ſiue mediator recõciliatiõis apud deũ, Maria verò eſt ad- Heb. 7
uocata q̃tidianæ interceſſionis apud Chr̃m Opt. quo nõ neget ſuã redemptionẽ hoĩbus, q
fortaſſis propter pc̃tã à gratia ceciderũt & male merent. Quẽadmodũ eñ deus illos ad bea-
titudinẽ præſciuit ſeu ꝓdeſtinauit, ſic etiã illis hmõi impetrationum medijs prouidit. Deus
eñ ipſam beatitudinẽ, non ſolũ propter ſemetipſum, ſed & propter ſuos electos quibuſdã 2. Petri. 1
largitur. Id q̃d Chriſtus teſtatus eſt, quũ ait, propter electos dies illos magnæ illius tribula- 1. Cor. 9, Mat. 24
tionis, q̃ in excidio Hieroſolymitano incepta, tẽpore extremi iudicij finiet, abbreuiatos fu-
iſſe. Hinc & Dauid propheta ſanctus, haud paꝝ cõfidit in ſanctoꝝ ſuffragia, inquiẽs. Parti Pſal. 118
ceps ego ſum oĩm timentiũ te, & cuſtodientiũ mandata tua.

K ¶ Cũ itaq; deus Opt. tribulationẽ illã terribilẽ eſt abbreuiaturus amore electoꝝ, Dauidq;
ipſe lætetur ſibi cõmunicatũ iri ꝓſidia bonoꝝ, quid dubitamus adhuc, deũ nobis fore clemẽ
tiorem ꝓcibus electoꝝ pro nobis, & nobiſcũ apud eũ intercedẽtium? Quid, inquã, dubita-
mus nos fore ſimul participes interceſſionis diuæ virginis, cui omnino filius nihil negare 3. Reg. 2
poſſit, quũ illa ſciat, quid nobis impetrare oporteat? Et ſanè totum, q̃d hactenus docuimus,
locum nõ modo habet de ſanctis, qui vita adhuc fungũtur, ſed & qui vita defuncti cœlo ꝑ- Exodi. 30
fruunt, quũ nulla vtrinq; ſit diuerſitatis ratio. Sic etem Moyſes deũ quondam implorabat 2. Para. 6
intuitu patrũ Abraham, Iſaac, & Iacob. Sic Solomon, propter Dauid patrẽ ſuũ, à deo exau
diri efflagitauit. Id quod ſuo loco diffuſe oſtendimus. Quapropter (vt ad calcem aliq̃n ve-
niamus) fratres in domino chariſſimi, ſinamus impia ſchiſmaticorum mendacia aure ſurda
preterfluere, haud dubitãtes, quin glorioſiſſima illa virgo deipara, & iſtos ꝑfidos hæreticos
ſit eliſſura, quũ oẽs, qui hactenus fuere, vel ſola interemerit. Sit, inquã, longè pluris apud
nos tot ſcripturaꝝ teſtimonium, tanti temporis (in quo perq̃plurimi viri tã eruditi, quàm
pij floruerunt) conſuetudo, totius deniq; eccleſiæ (quæ veritatis eſt columna & firmamen-
tum) autoritas, quàm perditiſſimoꝝ quorũdum Hæreticoꝝ excogitata cõmenta, paucoꝝ 1. Tim. 3.
annorum nouitas, & diabolici conciliabuli falſa opinatio. Abſit obſecro, eam vel in mini-
mo dehoneſtemus aut cõtaminemus, quam deus ſibi ante ſecula elegit, & nõ modo ab oĩ Prouer. 8
actuali, ſed & originali peccato immunem præſeruauit. Quæ ideoq; nullo nõ tempore, in
laudem dei Max. à nobis ſalutari meretur, hac inprimis deuotiſſima oratione & ſalutatõe:
Salue regina miſericordiæ.

HOMILIA LXXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Canticoꝝ. 2. Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.

In ferijs glorioſiſſime deipare virginis

Mariæ Conceptionis

A LICET parũ aut nihil eos improbemus, q vel quacũq; cauſa, no-
bis nõ ſatis cognita, moti, tãtopere hac die, q̃ cõceptioni diuæ Ma
riæ virginis ſacra eſt, diſputarũt de eiuſdẽ glorioſæ virginis in vte-
ro diuæ Annæ cõceptione, vt ea ipſa in eã deuenerit litem, quæ nõ
potuit, niſi catholicæ eccleſiæ iudicio definiri. Ego tamẽ in ijs, quæ
malũt pie credi, q̃ pompoſa diſputatione diſcuti (vtpote paꝝ diffe
rente ab altercatione, qua aliquoties veritas amittatur) malo ſequi 1. Cor. 6,
apoſtolũ, doctorẽ illũ gentiũ verè incomparabilem: qui eñ etſi ſci et. 10,
ret ſibi oĩa licere, q Euangelio nõ aduerſabant, à multis tamẽ ab- 1. Tim. 4
ſtinuit, nõ perinde illicitis, ſed proximo nõ expedientibus. Pote-
rat is carne etiã Idolothitica veſci, q̃m omnis creatura dei bona eſt, abſtinuit tñ propter im
becilles, qui licere nõ putabant, ne illos ſcãdalizaret, imò, qui ꝑpetuo nollet veſci carnibus,
anteq; proximũ vel eius cõſcientiã ſcandalizãdo offenderet, id q̃d fieret, vbi quis ex hmõi
facto peior redderetur. Ille etiam idem, quãquàm ſapientiam illam diuinam liberè docere Roma. 14
poterat,

Digitized by Google

1. Corin.2 Hebræ.5 poterat inter perfectos tamen duntaxat docendam cenſuit, qui apud imperfectos ſimpliciter
Chrm Ieſum docuit, eundémq; crucifixũ: quippe q ſciebat, non omnes cibos oibus conuenire
perfectorũ qdem ſolidũ eſſe cibũ, eorũ q pro ipſa conſuetudine exercitatos habent ſenſus, ad
diſcretionem boni ac mali. Ille (inquam) tandem oibus doctoribus hanc Chrianam præſcri-
bit regulam, doctorẽ Eccleſiæ illud ſemp debere docere magis, quod ædificet & expediat, q̃
Ecci.3 quod ex ſe liceat. In ĳs vero in quæ Deus noluit nos altius penetrare, & ſi penetrare conemur
quo fuerimus altius ingreſſi, hoc magis ac magis caligamus, quo vel ſic cognoſceremus & di-
Roma.11, uinæ ſapiæ maieſtatem imperueſtigabilem, & humanæ mentis imbecillitatẽ. In his (inquam)
cenſet conſultius ac religioſius ſecũ eſſe clamandũ: O altitudo diuitiarũ ſapientiæ & ſciæ Dei,
quàm incomprehenſibilia ſunt iudicia eius, & imperueſtigabiles viæ eius, q̃ definire, quod hu
1. Cor.13 Eſa.40, manæ mentis excedit modũ, multa em̃ ſeruanda eſſe ei tempori, quũ iam non videbimus per
ſpeculũ, & in ænigmate, ſed reuelata facie dñi, gloriam cõtemplabimur. Iam (quæſo) qd olim
in orbe digladiatio de conceptõe θεοτόκου virginis, & rerũ quoq; aliarũ pertinax altercatio at-
tulit? Nihil ſanè (niſi fallor) quàm quod nunc magno concordiæ diſpendio minus diligimus,
minus credimus, dum quiſq; plus ſatis vult ſcire.

Hebræ.5 ¶Equidem quum videam vos propter tempus eò redactos, vt denuo indigeatis, vt docea B
mini, qui deberetis (vt verbo Pauli vtar) eſſe magiſtri, quæ ſint elemẽta exordĳ ſermonũ Dei,
Pſal.130, & facti eſtis, quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo, non eſt, quod hodie in diſpendium veſtrũ,
in mirabilibus ſupra nos ſumus ambulaturi, verũ cum Dauide & Paulo humilia ſenſuri, & in
Deute.17 re apud authores olim varia, ad ipſam ſanctam Eccleſiam (vt olim Iudæi ad ſynagogæ ſenio-
Acto 15, res) curremus q̃rẽtes ab ipſa, veritatis colũna, q̃ pacto diua virgo Maria ſit concepta, an vel cũ
1. Timo.3 vel ſine peccato originali? Certè quum charitas in re pia omnia credit. Reſpondet: Sicut lili-
1 Cor.3, Roma 6, um inter ſpinas, ſic amica mea inter filias, id eſt, & ſi ex lege naturæ omnes filiæ humanæ ſpi-
Ephe.2 noſę, id eſt, in peccato conceptæ ſint, Maria tamen ſanctiſſima virgo, per legem gratiæ imma
culata manſit, haud ſecus atq; lilium inter ſpinas, quæ & ſi ſint vel quàmlibet horridæ, aſperæ,
rigidǽq;, atq; tumidæ, creſcit tamen ſubter ipſas ſine macula lilium ipſum ſpecioſiſſimum, ni-
hil ſuæ virtutis amittens.

¶Conſtat etem̃ peccatũ originale eſſe quendam habitũ innatũ per vitiatã originẽ, ſeu quẽ- C
dam inordinatam naturæ diſpoſitionẽ, culpæ rõnẽ habentẽ, quatenus à primo procedit pa-
rente, habentẽ (inquam) aliqd priuatõis, & aliqd poſitõis, vti ægritudo habet. Siqdem q for-
maliter nihil aliud ſit, quàm defectus ſeu priuatio iuſtitię originalis. Quæ nihil eſt aliud, quàm
originalis illa iuſtitia & rectitudo, in qua fuit creatus primus homo, q̃ mens & ratio deo ſub-
dita erat, & vires inferiores rationi, & corpus ſpiritui, quæ amiſſa eſt peccato primorum pa-
rentum (vt nuper dictũ eſt) quod qdem ſolũ peccatũ per propagationẽ tranſmittit in poſte-
ros cum natura, traducitúrq; à primo parẽte per virtutem generatõis actiuam: quippe quod
ſolum ſublatum eſt bonum naturæ, quod erat per originem naturæ traductum. Per alia vero
peccata ſubtrahitur bonum gratiæ perſonalis, quod ad poſteros haud tranſit. Quemadmo-
dum nec pœnitentia primi parentis, nec eius ſcientia, nec aliorum hominum traducunt, quũ
pertineant ad actiones perſonales, ceu ſunt accidentia indiuidualia. Et in ſumma, peccatũ ori
ginale materialiter eſt concupiſcentia, quæ (teſte Auguſtino) paruulos facit habiles ad concu-
piſcendũ, & adultos actu concupiſcentes. Quæ concupiſcentia nihil aliud eſt, q̃ inordinatio
potentiarũ animæ, quæ tum attendit, quando illæ inordinatę ferunt in bonum commutabile.
Quod (vt ſemel finiam) peccatũ à primo parente traductũ per actiuam generationem in ho-
Roma.5, Pſalm.13 mines (teſte Apoſtolo) Per vnũ hominem tranſiuit in mundũ, & per peccatum mors, in quo
Pſal.50, omnes peccauimus. In quo (vt Propheta inqt) omnes facti ſumus inutiles. Sic Dauid ait: Ecce
em̃ in iniquitatibus conceptus ſum, & in peccatis concepit me mater mea. Id q̊d totum lege
naturæ eſt intelligendũ. Per gratiam em̃ Dei omnipotẽtis, immunis fuit virgo Maria, tam ab
Cã.2 et 4 eo, q̃ ab actuali peccato: nimirũ quæ tota pulchra (vt canit Eccleſia) & macula in ea non fuit.
Et ſanè ſicut lilium inter ſpinas, ſic ipſa inter filias reliquas, in peccato conceptas, fuit. Id quod
Lucæ.1, piè cum Eccleſia credendum eſt, tum quod apud Deum non eſt impoſſibile omne verbum,
tum quemadmodum donũ originalis iuſtitiæ erat, vt accidens humanæ ſpeciei, non ex prin-
cipĳs naturæ natum, ſed primo parenti diuino munere collatum, & poſtea transfundendum
in poſteros cum natura humana, quæ poſtea in multis communicata tota erat in ipſo, ſi non
fuiſſet prima tranſgreſſione ſublatum. Sic Deus ipſe omnipotens rectè potuit diuæ virgini do
nare denuo idipſum iuſtitiæ donum, eámq; ab eo peccato originali mirabiliter præſeruare.

Hebræ.2 ¶Præſertim quum ex multis rationibus ſuccurrat. Prima: Si angeli à peccato fuerunt D
Ephe.2 præſeruati, ergo longè Maria, quæ ſuper angelos erat exaltanda. Secunda, abſurdum eſ-
Pſalm.14 ſet credere, MARIAM fuiſſe aliquando in indignatione DEI, quales fuimus nos, quæ
Pſal.45 DEI mater fuit chariſſima. Tertia, quum ipſa fuerit ſpeciale DEI tabernaculum, ergo
ſpecialiter præparandum, quale non fuiſſet, ſi ipſa in peccato originali extitiſſet.

Digitized by Google

Quarta, quod deus facere potuit & ipſum decuit, fecit: Sed deus potuit ꝑſeruare virginem Pſal. 45
Mariam & decuit, ideoq́ fecit. Quinta, nulla dignitas erat ab ea auferenda, Virgini conſo-
E na, qualis fuit à peccato originali ꝑſeruatio. ¶ Quod vero ex aduerſo obijci queat, diſſol-
uitur reſpondendo, verum eſſe lege ordinata & naturali. Nec obſtat, quod habuerit pœnas
originalis peccati, q̃ñ & Chriſtus habuit nõ etiã peccatũ. Nec obſtat, ꝙ mortua deſcẽdiſſet Hier. 1
ad lymbũ, q̃ñ eo deſcenderit Iohan. Bap. qui peccatũ non habuit, ſiquidẽ in vtero ſanctifi- Lucæ. 1
catus. Nec obſtat, quia indiguerit redemptore: Nimirũ quæ redemptore ꝑſeruationis non Ephe. 1
peccati indiguerit. Ea propter piè credamus & dicamus cũ eccleſia, Baſileæ olim in ſpiritu Gal. 4
ſancto legitimo concilio cõgregata, glorioſam virginẽ Mariã, præueniẽte & operante di-
uini muneris gratia ſingulari, nunq̃ actualiter ſubiacuiſſe originali pctõ, ſed immunẽ ſemp
fuiſſe ab om̃i originali & actuali pctõ, ſanctãq́ & immaculatã. Hancq́ ſententiã tanq̃ piam
& cõſonã cultui Eccleſiaſtico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & ſacræ ſcripturæ, ac omnibus
catholicis approbãdam fore, tenendã & amplectendã, proindeq́ rectè de ea dici. Sicut lili- Canti. 2
um inter ſpinas, ſic amica mea inter filias, id eſt, queãdmodum ſpecioſum lilium inter ſpi-
nas aculeatas, ſine labe & offendiculo naſcitur & creſcit, ſic amica mea, inquit ſpũs ſanctus,
virgo Maria inter filias, pctõ originali vel etiã actuali defœdatas, dono gratiæ meæ ſine la-
be concepta & nata eſt, ſimulq́ vitam puram egit.

F ¶ Id quod cũ cęteris hominibus, vel quo ad actuale pctm̃ ſit difficillimũ in hoc mũdo, qui 1. Iohã. 5
totus in maligno poſitus eſt, nõ abſq́ cauſa Mariã appellat eccleſia lilium: documẽto nimi
rum, & eos poſſe caſtas degere inter ſpinas, id eſt, mundanos homines, qui ſemen bonũ (vt
eſt apud Euãgeliſtã) ſuffocãt ſi habuerint q̃d liliũ habet, vtpote radicẽ in terra, culmũ æqua- Matt. 13.
lem, foliorum inclinationem ad ima, & in altitudinẽ ſurſum erectionem, candorem ſimul Marci. 4
& odorem, firmitatẽ & perſeuerantiam aduerſus ſpinas ſuffocantes. Lucę. 8

G ¶ Lilium igit̃ eris, ſi radicem, id eſt, cor tuum affixeris in terram, id eſt, in Chriſtum, quẽ Pſal. 84.
propheta canit ortum eſſe de terra, id eſt, de virgine Maria, quę vti nos ex terra fuit creata. Pſal. 124.
Qui autem (inquit propheta) in domino confidunt ſicut mons Syon, non commouebitur
in æternum, qui habitat in Hieruſalem. Hinc ſapiens. Quia nullus ſperauit in domino, qui Eccle. 2.
confuſus eſt. Et alias. Habe fiduciam in domino toto corde tuo, & in omnibus vijs cogita Prouer. 3.
illum, & ipſe diriget greſſus tuos. Culmus verò ille in lilio æqualis, eſt animi æquanimitas,
qua iuxta proſpera atq́ aduerſa tolerantur, quæ fuit in Iob dicente. Si bona ſuſcepimus de Iob. 2.
manu domini, mala quare non ſuſtineamus? Qualis etiam memoratur fuiſſe Tobias. In li- Tobiæ. 2
lio vero inclinatio & erectio ſurſum, eſt humilitas qua inclinamur, nihil nos exiſtimantes,
verum cor ad deum ſemper erectum habentes, argumento quicquid ſumus, ab illo eſſe, di-
centes. Non nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Sic dixit Paulus. Gratia Pſal. 113
autem dei ſum id, quod ſum, qui minimus ſum apoſtolorum, qui non ſum dignus vocari 1. Cor. 15.
apoſtolus. Candor autem lilij & odor, quid aliud eſt, quàm mentis corporiſq́ caſtitas, quæ
& foris, q̃ ad hoĩes de ſe bonũ odorẽ. i. exiſtimationẽ & exẽplũ ꝓbeat bonę conuerſationis.
Sic ſcriptura ait: Florete flores, q̃ſi liliũ date odorẽ. Hinc apl's inq̃t. Vt honeſte ambuletis Eccle. 39.
ad eos, q foris ſunt. Et alibi, In ſapiĩa ãbulate ad eos q foris ſunt, tẽpus redimẽtes. Sermo vr 1. Theſ. 4
ſemper in gratia ſale ſit conditus, vt ſciatis, quomodo oporteat vos vnicuiq́ reſpondere. Coloſſ. 4
Firmitas vero lilij aduerſus ſpinas eſt perſeuerantia & reſiſtentia contra malos homines, 2. Cor. 8.
qui ad iniquitatem nos pellicere conantur, quibus omni modo eſt reſiſtendum. Sic Tobi-
as ad filium ait. Omnibus diebus vitæ tuæ, in mente habeto deum, & caue ne aliquando Tobię. 4
peccato conſentias. Siquidem contra iſtos durandum ſit. Qui enim (ait dominus) perſeue- mat. 10. 24
rauerit in finem, hic ſaluus erit. Sic etenim quoniã diua virgo Maria, quæ ab originali pec-
cato præſeruata, ab actuali cuſtodita, gratiæq́ plena fuit, haſce lilij conditiones abunde (vt
ex Euangelio paſſim colligitur) habuit, merito in hoc, iniquo alias ſeculo, lilium dici cępit:
nempe, quod ipſa ſanctiſſima & caſtiſſima inter aculeatas filias, id eſt contaminatas, mãſit,
haud aliter atq́ lilium ſpecioſiſſimum, inter ſpinas horridas manet candidum & odoriferũ.
Quale proculdubio, gratia diuina iuuante, lilium erit, qui eius exẽplo prædictas conditões
liliorum ſtudioſe ſibi comparauerit, de cuius anima & aliquãdo à ſpiritu ſancto dici poſſit.
Sicut lilium inter ſpinas, ſic amica mea inter filias.

HOMILIA LXXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Lucæ ſecundo. Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſrael.

In ferijs Purificationis diue virginis Mariæ.

Singula-

Digitized by Google

SINGVLARIS DIEI HVIVS Hodiernæ ſolennitas ex tri- A
plici eius nomenclatura nobis demonſtrat. Sane, Primo dici ab actu
Lucæ. 2 ipſo cœpta eſt dies purificatiõis virginis Mariæ, q̃m hodie diuæ virgi-
nis dies à partu purificatiõis impleti fuerint vt Euangeliſta ait: Et ipſa
hodie ſancta & immaculata virginis Mariæ virginitas pro ſuæ fœ-
cunditatis fructu legē purificatiõis impleuit. Scđo: Ieſu Chr̃i præſen-
tatiõis hęc dies appellari ſolet, q̃a puer Ieſus quadrageſimũ diem agēs
Mat. 5, noſtræ mortalitatis (q ſibi inter hoĩes quintus eſt actus) ad legis ob-
Exod. 34 ſeruantiã, in tēplo præſentatus eſt: hocq; pacto, q legē ſoluere haud
Matt. 2. venerat, ſed ĩplere, duas leges à Deo traditas, & à Moyſe ꝓmulgatas
alteram in ſua matre, alteram in ſeipſo compleuit, & q nuꝑ per Magoꝝ adorationē ac cœloꝝ
obſequia verus Deus, ꝑ circũciſionē aũt verus homo oſtēſus eſt, hac ſolēni die idem Deus ve-
rus ſimul & homo confirmatus eſt. Vnde & huius diei ſuccedit tertia nomenclatura, qua hæc
ipſa feſta dies in toto Chr̃iano orbe appellari cœpit, dies luminis, ſacrificij́q; luminarij dies.
Nimiꝝ (vt arbitror) à veteri valdéq; laudabili cõſuetudine, vnde introductũ eſt: q̃d ꝑijſſimus
quiſq; Chr̃ianus in ſuis manibus hodie ĩ tēplo dñi, lumē incēſum defert. Cõſuetudine (inquã)
non ſine ſancta rõne à veteribus ijſdeḿq; ſanctiſſimis patribus ad nos delata. Siq̃dem q̃d eo cę
reo lumine ſignificet, quáſi non vulgari myſterio, hodie primũ in templũ dñi fuiſſe præſenta-
tum Ieſum dñm noſtrũ, q veꝝ eſt lumē, q̃d hoĩbus in hoc mundo prorſus cæcis, hodierna die
Malac. 3 primũ in tēplo apparuit, iuxta Prophetam dicentē: Et ſtatim veniet ad templũ ſc̃tm̃ ſuũ, do-
minator, quē vos quæritis, & angelus teſtamēti, quē vos vultis. Ipſum vero eſſe lumē, teſtatur
Johan. 1, Euangeliſta inquiēs: Erat lux vera, quæ illuminat omnē hoĩem, venientē in hũc mundũ. Hoc
itaq; lumē hodie primũ in tēplo apparuit, adeò vt veriſſime Eſaias ſit vaticinatus. Populus gē
Eſaiæ. 9, tiũ, q ambulabat in tenebris, vidit lucē magnã, habitantibus in regione vmbræ mortis, lux or-
ta eſt eis. Cuius luminis ſplendorē, quã ardēter videre optauerit Symeon iuſtus ille ſenexq;
venerandus, ipſemet in hodierno Euangelio indicat: Qui em̃ ſuis deuotis dudum or̃onibus, à
ſpũ ſancto reſponſum acceperat, vt non eſſet moriturus, niſi prius videret Chr̃m dñi, lumē il-
lud luciſſimũ, quo oẽs hoĩes eſſent illuminandi, hodie viſo eo, ardētiſſimo deſiderio cupit ſe
à Deo corporeis abſolui clauſtris, & placida pace obdormire cũ patribus ſuis, q̃m mundi ſalua
torē. ſ. Chr̃m Ieſum (quē videre ante mortē ſuam tantoperè deſiderarat) ſuis oculis corporeis
Lucæ. 2 conſpexerit, deuḿq; veꝝ cognouerit, dicēs: Nunc dimittis ſeruũ tuũ dñe, ſc̃dm verbũ tuum
in pace. Quia viderũt oculi mei, ſalutare tuũ. Quod paraſti ante faciē oĩm ppl'oꝝ. Lumē ad re-
uelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſrael. ¶ O beate ſenex Symeon, q in eoꝝ fui- B
ſti numero, quos Chr̃us ipſe beatos adſeruit, dicēs ad diſcipulos: Beati oculi q vident, quæ vos
Lucæ. 10 videtis. O beate Symeon, q hoc ipſm meruiſti ſalutare videre, quod diu multuḿq; expetiuerũt
antiqui patres, ſuſpirabũdi & clamantes: Oſtēde nobis dñe miam tuam, & ſalutare tuũ da no-
Pſal. 84, bis. Et iteꝝ: Viſita nos in ſalutari tuo. O beate Symeon, q in eoꝝ fuiſti numero, q apud ꝓphe
Pſal. 105, tam dicũt. Et in lumine tuo videbimus lumen. Vidiſti nimiꝝ in lumine. ſ. gratia dñi, ipſm Ie-
Pſal. 35 ſum Chr̃m, veꝝ lumē, à Deo te locupletiſſimo teſte, ad reuelationē. i. illuminationē gentium
paratum, & ad gloriam plebis Iſrael: hæc em̃ tua ſunt verba, quæ hodie, ſpũ ſancto authore, in
non paruam noſtram conſolationē dicta ſunt. ¶ Cum em̃ quondam Iudæi Meſſiam ipſum C
ſcilicet Chr̃m Ieſum ſibi ipſis ſolũ in lege eē promiſſum, adq; dũtaxat ſuam ſalutē in orbē ven-
Eſaiæ. 4 tuꝝ adſeuerarēt. (Nimiꝝ hac freti ſcriptura, quæ dicit: In die illa. ſ. natiuitatis Meſſiæ, erit ger
men dñi in magnificētia & gloria, & fructus terræ ſublimis, & exultatio ijs, q fuerint ſaluandi
de Iſrael) Arbitrati ſunt non nobis, q de Gentilibus ſumus, ſed ſibi tm̃ Iudęis, q ſunt ab origine
de Iſrael, promiſſum Meſſiam veniſſe. Veꝝ tu hodie totũ in noſtrã cõſolationē refellis, dicēs.
Quia viderũt oculi mei ſalutare tuũ, q̊d paraſti ante faciem oĩm populoꝝ. i. non tm̃ Iudæoꝝ,
ſed paraſti (inquam) hoc ſalutare tuũ, lumē ad reuelationē gentiũ, & gloriam plebis tuæ Iſrael.
Oñdiſti ſanè adijciēs voculam tuæ, Iſraelitas eſſe tam ſanguine q̃ ſpũ. Sanguine. ſ. Iudæos, ſpũ
eos, q Ieſum vera fide & charitate ſequunt, ſiue ſint ex natiuitate carnali vel Iudæi vel Gētileſ:
Leuit. 19 qñquidē Deus acceptor pſonaꝝ non eſt. Quam q̃dem ſn̄iam Chr̃us doctor ſummus, palã ap
Roma. 2, probat in Zachæo Gentili, ad illũ inquiēs: Quia hodie ſalus huic domui facta eſt, eo q̊d & ipſe
Acto. 10, filius ſit Abrahæ. ſ. non ſtirpe, ſed fide & opatione. Sic etem̃ quũ ais hodie. Et gloriã plebis tuę
Lucæ. 19, Iſrael, arguis, non omnē Iſraelitam eſſe dei, ſed eũ Dei eſſe veram Iſraelitam, q ſpũs circũciſione
Galatt. 6 Iſraelita eſt. Id q̊d Ap'l'us inſinuans inq̃t: Quicũq; hanc regulam ſecuti fuerint, pax ſup illos, &
Romañ. 2 Iſrael Dei. Sic & aliàs: Non em̃ q in aperto circũciſus tm̃, & qui vocis profeſſiõe Iudæus, iuſtus
eſt, ſed qui in corde circũciſionē tenet. Quo modo & natõe & ſanguine Gētilis, eē poteſt (. ſ. fi
Matt. 3, de & operatõe bona) Iſraelita. Nec mirũ, quũ id ſanctiſſimus ille preco Iohannes Baptiſta ad-
Lucę. 3 firmet dicens: Potēs eſt Deus de lapidibus ijs, id eſt, de hominibus obſtinatis & obduratis, qua
Johan. 4 les fuere Gentiles, Abrahæ filios ſuſcitare, qũo & gr̃a potētiáq; ſua, illos quoq; Iſraelitas fecit.

¶ Ex q-

Digitized by Google

D ¶Ex quibus modo facile eſt videre,q̃ graphicæ,q̃ꝙ rationabiliter Simeon venerabilis ille
ſenex,iuſtus,& timoratus,hodie ſpũ ſancto inſtructus,dicit,ſe Chriſtũ Ieſum vidiſſe,dei pa-
tris ſalutare,quod parauit lumen ad reuelationẽ gentium,& gloriam plebis ſuæ Iſrael.Quod
eñi dixit,gentiũ,intelligit Chriſtũ,non ſolũ in ſalutem Hebræoꝝ,ſed omniũ gentiũ veniſſe. Gene.49
Quod & teſtatur Iacob,primus,qui de Chriſto venturo eſt vaticinatus,dicens.Donec veniat Ezech.2
qui mittendus eſt,qui eſt expectatio gentiũ.Et Ezechiel.Et congregabuntur,inquit,gentes Eſaiæ.9
multæ in die illa,& erunt mihi in populũ.Et Eſaias.Dedi te,ait,in lucẽ gentiũ,vt ſit ſalus mea
vſꝙ ad extremũ terræ.Cui accedit hodie Simeon,decẽs.Lumẽ ad reuelationẽ gentium,&c.
Quod vero inquit,Et gloriã plebis tuæ Iſrael,intelligit,etſi dñs Ieſus ſufficienter venerit ad ſa
lutẽ omniũ gentiũ,non tamen oẽs illũ ſaluos facere,nec veniſſe ad oĩm gloriam felicitatis,ſed
tantũmodo in gloriã plebis ſuæ Iſrael,qui ſolũ vere Iſraelitis(id eſt,qui ſide per charitatẽ ſunt
Iſraelitæ)gloriã ſalutis efficienter operatus ſit,non autẽ eis,qui dumtaxat noĩe & ſpecie ſunt
Iſraelitæ,qbus in ignominiã potius venit,& lumen in dãnationẽ reuelauit.Quod idẽ paulo-
poſt oſtendens Simeon,ait.Poſitus eſt hic in ruinã,& in reſurrectionẽ multoꝝ in Iſrael,non
tuoꝝ,adiecit,ſed Iſrael tantũ dixit,vt indicaret apud deũ non eſſe perſonaꝝ acceptionẽ,ſed Roma.10
diuitẽ in oẽs,qui inuocant illũ.Venit igitur Chriſtus lumen gentibus,& Iſraelitis in gloriam,
ſed nõ omnibus,ſed illis tantũ,qui ſide ſunt & opere veræ Iſraelitæ,reliquis autẽ in ruinam &
ignominiã.Et hoc quidẽ non luminis culpa,ſed eoꝝ malitia,q aberrantes,bono eius lumine Joban.3
abutunt,& eius beneficiũ recuſant,dicẽte dño.Hoc eſt aũt iudiciũ,qa lux venit in mundũ,&
dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃ lucẽ.Erãt eñi opera eoꝝ mala.Oĩs eñi q male agit,odit lu
cẽ,& non venit ad lucẽ,vt non arguant opera eius.Hinc & alias inquit.Si nõ veniſſem & eis lo Joban.15
quutus fuiſſem,peccatũ non haberent.Nunc autẽ excuſationẽ nõ habent de pctõ ſuo,qm̃ me
viderunt & oderũt,& gratis.i.nulla cauſa,ſed ſpontanea iniquitate,me odio habuerunt.

E ¶Ideo recte ijs in ruinã,cæteris in reſurrectionẽ ſalutis eſt poſitus. ¶Si igit(fratres in dño
chariſſimi)deus ille miſericordiaꝝ & conſolationis,ſuũ nobis oĩbus ſalutare.ſ.Chriſtũ Ieſum
miſit,lumen ad reuelationẽ & gloriã noſtrã,quantum in ſe eſt,qui omnes vult ſaluos fieri. 1.Timo.2

F ¶Primo,gratias ſupplici corde illi pro tanta in nos abiectiſſimos pctõres gratia & miſcdia
agamus,dicente aplo:Gratias agentes ſemper pro oĩbus in nomĩe dñi noſtri Ieſu Chri deo Ephes.5
G & patri. ¶Secundo,oremus vt ſinat nos eſſe in numero eoꝝ,qbus parauit illud ſuũ ſalutare,
lumen ad reuelationẽ & gloriã,& nõ ad ruinã:ſiquidẽ nemo venit ad filiũ,niſi pater traxerit il Joban.6
lum.Id q̃d fiet,vbi memores eius vocatiõis,qua ad iſtud ſalutare & lumẽ vocati ſumus,eandẽ
noſtrã vocationẽ ſatagerimus,ſimulꝙ illã electionẽ noſtrã,p bona opa certã facere.Quod fa 2.Petri.1
ciemus,vbi curauerimus efficere ſpũ,quod agundũ re ipſa quondã lex purgatiõis & p̃ſenta-
tionis cẽſuit,ſequiꝙ ſtuduerimus lumẽ ipſum,q̃d corporalr nro lumine hodie deſignamus.i. 1.Joban 2
H ſi vt Chriſtus ambulauit,ita & nos ambulauerimus,ſic. ¶Tertio,impletis quadraginta die-
bus purgationis(quæ fieri debet ieiunio,fletu,oratione,pœnitentiaꝗ)templũ ingrediamur,
offerẽtes deo hoſtiã.ſ.turturẽ.i.mentẽ(q̃ in turture caſta,non admitente ſecundas nuptias, Roma.12
ſignificatur)fidelẽ & caſtã.Ad quã oblationẽ hortat aplus,inquiens.Obſecro itaꝗ vos fratres
per miſericordiã dei,vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiã viuentẽ,ſanctã,deo placentẽ,ratio- Hebre.13
nabile obſequiũ veſtꝝ.Et idẽ alias.Per ipſum ergo offeramus hoſtiã laudis ſemp deo.i.fru-
ctum labioꝝ confitentium nomini eius.Et Petrus.Offerentes ſpiritales hoſtias,acceptabiles 1.Petri.2
deo per Ieſum Chriſtũ.Hæc eſt hoſtia de qua Dauid.Sacrificium deo,ſpũs contribulatus,cor Psal.50
contritũ & humiliatum,deus nõ deſpicies.Offerẽtes & columbã.i.cor ſine felle erga proxi-
mũ,ſine quo nulla hoſtia eſt deo accepta,arguẽte dño,quũ ait.Si ergo offers munus tuũ ad al- Matt.5
I tare,& ibi recordatus fueris,qa frater tuus habet aliqd aduerſum te,relinque ibi munus tuũ añ
altare,& vade prius recõciliari fratri tuo,& tunc veniẽs,offeres munus tuũ. ¶Hæc ſi ſpiri-
tualiter detulerimus,nõ dubiũ erit,quin ipſo lumine vero illuminati & accenſi,ipſum Chri-
ſtum,pueꝝ manſuetiſſimum,in vlnas noſtri cordis ſuſcipiemus,ad quẽ ſuſceptũ deuote dice-
mus.Nunc dimittis,&c.Et hæc quo ad nos oẽs,quæ ſingulariter attingunt coniugatos parẽ-
tes.Quos magnopere rogatos velim,vt & ipſi Mariã & Ioſeph parẽtes hodie imitãtes,& cõ-
tritione & cõfeſſiõe à pctis expurgati,filios ſuos in tẽplo deo offerãt,eius diuinæ cuſtodiæ cõ-
mendẽt,grãs deo Opt.agãt,à quo illos acceperũt,rogãtes,vt illos ad ſuã laudẽ incolumes ſer
uet.Quod procul dubio impetrabũt,vbi pariter turturẽ pudicitiæ ſempiternæ,vbi colũbã
mãſuetudinis,comitatiſꝙ obtulerint.Hoc ſane quondã ſibi voluit oblatio turturis,vt ſi quid
parẽtes libidinoſe cõcipiẽdo,parturiẽdo,pariẽdo,vl ĩ puerperio admiſiſſent,aut obmiſiſſent
citra tñ nuptiarũ iniuriã,faterent ſe p turturẽ oblatũ,in turturina fide deinde pſeueraturos.
Oblatio vero colũbæ oſtendebat,vt ſi quid pro infantulo ſeruando minus diligenter egiſſent
ſe munere columbæ emendaturos.Sic,inquã,oro vt & ipſi,ſi quid inibi deliquerunt,à deo ve
niam precentur,domũ deinde redeuntes,mutuo turturinã in matrimonio fidẽ,& columbinã
ſecum ac vniuerſa familia conuerſationem habeant, in charitate dei ſemper manſuri,vt & ſin

guli tandẽ ætate cũ Simeone grandæui,ſpirituq́ſancto repleti,ad deũ clamare poſſint. Nũc dimittis ſeruũ tuũ dñe,ſecundũ verbum tuũ in pace.Quia,&c. Siquidẽ non min⁹ beati q̃ Simeon,qui corporeis oculis,Chriſtum dei ſalutare vidit,quum ipſi eundem fide & charitate
Johan.10 adeoq́ſpũ per eius ſanctiſſimũ verbum vident,quos Chriſtus beatos affirmat,dicens: Beati
Johan.8 qui non viderunt.ſ.corporaliter,& crediderunt.Siquidem fide Chriſtũ aliquis vidiſſe probatur,Chriſto dicente.Abraham pater veſter exultauit,vt videret diem meum,vidit & gaui-
1.Cor.13 ſus eſt.Vidit vtiq́ Chriſtũ.ſ.venturum,non corporeis oculis,ſed fide & ſpũ.Sic & nos,qui fideles ſumus(teſte apoſtolo)videmus nunc per ſpeculum in ænigmate,tunc autem facie ad faciẽ.ſ.Chriſtum Ieſum dei Max.ſalutare,quod ſua ille humanitate parauit ante faciem omnium populorum,Lumen ad reuelationem gentium,& gloriam plebis ſuæ Iſrael,id eſt,om-
Gene.28 nium vere videntiũ,id eſt,vere credentium.Siquidem Iſrael interpretetur videns deum,quẽ & Iacob vidit,de Chriſto vaticinans,angeloſq́ de cœlo deſcẽdere videns,deumq́ ad ſe dicere audiens.Ego ſum dñs deus patris tui Abraham,& deus Iſaac.

¶HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iudith.13.Benedixit te dominus in virtute ſua,Quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros,&c.

In vigilia annunciationis glorioſiſſime deiparæ virginis Mariæ.

DVDVM varijs rationibus,ex ſcriptura ſancta deſumptis,probauimus,recte aliqñ,q̃d de vno dictũ eſt ſctõꝝ,in aliũ,cur cũ illo cõuenit, A
transferri poſſe,hocq́ ipſm adeo recte fieri,vt & nõ abſurde nomen ipſm alicuius propriũ,propter ſimilitudinẽ virtutũ & moꝝ vtrobiq́
Coloſſ.2 repertã,alteri adſcribi poſſit,& vterq́ vno eodẽq́ noĩe,& diuerſis q̃
Matt.11 dẽ tpibus appellari,Chro dño(in quo oĩs ſciẽtiæ & ſapiẽtiæ theſauri ſunt)locupletiſſimo teſte,q̃ Iohãnẽ Bapt.pcurſorẽ ſuũ appellare Heliã nõ dubitauit.Oẽs em̃,inquiẽs,prophetæ & lex,vſq́ ad Iohãnem prophetauerũt,& ſi vultis recipere,ipſe eſt Helias,q̃ venturus eſt: Nõ vtiq́ ipm vocat Heliã,q̃d re ipſa adeoq́ corporalr & q̃ſi reditu aĩæ
Lucæ.1. (vt hæretici nõnulli ignaui putauerũt)in Iohãnẽ Bapt.Io.Bapt.fuiſſet Helias,ſed q̃a idẽ penẽ erat vita & cõditione,adeoq́ ipſo ſpũ cũ Helia.Id quod antea ad Zachariã angelus oſtẽdit,dicens.Erit em̃ magnus coram dño,& vinum & ſicerã non bibet,& ſpũ ſancto replebitur,adhuc ex vtero matris ſuæ,& multos filioꝝ Iſrael conuertet ad dñm deũ ipſoꝝ,& ipſe præcedet ante illũ in ſpũ & virtute Heliæ,vt conuertat corda patrũ in filios,& incredulos ad prudẽtiã iuſtoꝝ,parare domino plebem perfectã.Sic ſane habemus,Iohannẽ Bapt.à dño dictũ fu-
4.Reg.1. iſſe Heliam,propter ſimilitudinem & conformitatẽ ipſius,quia & ipſe fuit auſteræ vitæ vt
Matt.3 Helias,de quo ſcriptura dicit,q̃ fuerit vir piloſus,zonaq́ pellicea circa renes accinctus,qualis
3.Reg.18 & traditur fuiſſe Iohãnes.Reprehendit duriter Helias Achab,ſic Herodẽ Iohannes.Iohannes
Marci.6
Eſaię.13 fuit præcurſor primi aduentus,ſic Helias erit pręcurſor ſecundi aduentus dñi.Sic quia Iohannes vitã & moribus Heliæ ſimilis fuit,proptereaq́ Helias à dño appellari cœptus,ideo & de Helia verba ad Iohannẽ recte transferuntur.Ita quoq́ nimirũ,quoniam anno proxime elapſo multis oſtendimus,deiparam virginem Mariam virtutũ ſplendore,non modo ad oĩa Iudith ſanctam,mulierem viduam annis tribus & menſibus ſex in Bethulia,ciuitate Iſraelitica,viri Manaſſes defuncti relictam,adæquaſſe,ſed & vſq́ adeo bonoꝝ morum candore,vitæq́ ſanctitate ſuperaſſe,vt non modo,quæ de ſancta Iudith ſcripta ſunt verba,in diuam virginem referri iure debuerint ac poſſint,verumetiam,quæ & ipſa Iudith rectiſſime nominari poſſit perinde atq́ in ſpiritu per illam veram Iudith,nõ ſecus atq́ Iohannes per Heliam,prę-figurata & præſignificata. ¶Hinc eſt,quod dubium nõ ſit,quin iuſte in deiparam virginem Mariam,quiſq́ pius homo referre valeat verba thematis noſtri,quæ alioquin ex origine de B
Iudith dicta ſunt ab vniuerſis Bethulienſibus.Quum em̃ Iudit ſanctiſſima mulier diuino nutu & conſilio,truculentiſſimum hoſtem Holophernem,copiarum Nabuchodonoſor regis potentiſſimi(qui vniuerſum populum Iſrael à vero vnius dei cultu,ad ſe adorandum,cogere voluit,ipſumq́ vnà cum tota patria Iſrael in cinerem,niſi conſentiret idololatriæ,redigere)ducem & imperatorem,abſciſo in eius tentorijs capite,deuiciſſet,populumq́ Iſraelicum ea victoria ab hoc hoſte perpetuo liberaſſet,& victrix reuerſa dixiſſet:Laudate dominum deũ noſtrum,qui non deſeruit ſperantes in ſe,& in me ancilla ſua adimpleuit miſericordiam ſuam,quam promiſit domui Iſrael,& interfecit in manu mea hoſtem populi ſui in hac nocte,proferens de pera caput Holophernis,oſtendit illis dicens.Ecce caput Holophernis,principis militiæ Aſſyriorum,&c.Cõfitemini illi.ſ.deo noſtro,omnes,quoniam bonus,quoniã in ſeculũ

miſericor

Digitized by Google

C miſericordia eius. Mox vniuerſi adorantes dominum, dixerunt ad eam. Benedixit te dominus in virtute ſua, quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros. ¶ Ad quid eſt bñdicere hoc loco? Nimirũ hac in parte nihil aliud eſt, q̄ deum alicui homini ſuam diuinā gratiā infundere, ſua beneficia conferre, æterna præmia promittere. Sicut em̄ ros cœleſtis herbas germinare facit & virere, ſic diuina gratia, animā facit germinare in p̄ſenti, & fructificare per gloriā in futuro. Sic aliàs dicitur. Viduā eius benedicens benedicā, pauperes eius ſaturabo panibus. Pſal. 48
Et iterũ. Anima eius in vita benedicetur. Et rurſus. Hic accipiet benedictionē à dño, & miſericordiā à deo ſalutari ſuo. Sic illi dixerunt ad Iudith. Benedixit te deus. Quare? Quia eam tibi gratiam & fortitudinē, adeoq́; beneficium contulerit, quod perpetuũ hoſtem Holophernem
D interfeceris, populumq́; Iſrael per te liberarit, præmia ideo largiturus, &c. ¶ Iam vero, dilectiſſimi fratres, q̄ritur, an nõ recte vnanimiterq́; dixerim⁹ ad glorioſam figuratãq́; illã Iudith, virginem Mariā. Benedixit te dñs in virtutē ſuā? &c. Vtiq; rectiſſime, quũ & Gabriel angelus è cœlo miſſus, in craſtina angelicæ annuntiationis die, ad illā dixerit. Aue Maria, gratia plena, dñs tecũ, benedicta tu in mulieribus, &c. Benedicta, inquit, à domino, in eius virtute: q̄niam ſpũs ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Cuius verbis & paulo poſt ſubſcribit ſancta Elizabetha cognata. Benedicta, inquiens, tu inter mulieres, & bñdictus fructus ventri tui. Subſequuta quoq; eſt deuota quædā mulier de turba, de qua hodie audiuimus in Euangelio exclamans ad Ieſum. Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti. Lucæ. 1. Lucæ. 11.
Sed quare, o Maria, benedixit te deus in virtute ſua? Etenim, q̄a illius gratia, fortitudine, bñficioq́;, capite Holophernis, quo diabolus (teſte eccleſia) præfiguratus eſt, id eſt, eius robore amputato, ipſum Holophernē, qui nos à vero dei cultu cogere, & in perditionē æternā trahere, vnà cũ primis parentibus conabatur, interfeciſti. In qua propterea impletũ, q̄d de te deus ad ſerpentē olim, qui diabolus erat, dixit. Inimicitias ponā inter te & mulierē, & ſemen tuũ & ſemen illius, & tu inſidiaberis calcaneo eius. Cui terribilis facta es (vti ſcribit) vt acies caſtrorũ ordinata. O Maria igitur, Iudith ſanctiſſima, te benedixit deus in virtute ſua, qui per te ad nihilũ redegit inimicos noſtros. Quomodo? Tu em̄ inſtrumentũ fuiſti ab æterno ſelectũ, quo deus Holophernem, & qui eius fuere & ſunt complices, ad nihilum. ſ. diabolum, q nos æternaliter perditos eſſe voluit, redegit. Tu, inquam, ea es Iudith, ea (dico) Maria, quæ (angelo teſte) inueniſti tantam apud deum gratiam, quantam nulla vnq̄ inuenit mulier, nec vnquam aliqua ſit inuentura. Tu enim ſola es, quæ ſine exemplo placuiſti domino: nimirum ea Maria (ſcribente Euangeliſta) ex qua, ſpiritu ſancto cooperante ſine ſemine, adeoq́; citra partus dolorem, natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus, noſter dominus & deus, idemq́; redemptor noſter, qui ſaluum fecit populum ſuũ à peccatis eorum. Ille, inquā, per te matrem ſuam ſelectiſſimam, redegit inimicos noſtros. ſ. dæmones, in nihilũ: ſiquidē vnus ſit (vt apoſtolus teſtatur) deus, vnus & dei & hominũ mediator, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit ſemetipſum redemptionem pro nobis. In quo (vt idem ait) habemus redemptionem, per ſanguinem eius in remiſſionem peccatorũ. Ipſe em̄ eſt ille fortior, de quo Euangelium, qui fortē armatum. ſ. diabolicum Holophernem ſuperueniens vicit, vniuerſa eius arma abſtulit, in quibus confidebat, & ſpolia eius diſtribuit. Sic ſane, o Chriſtiane auditor, vide q̄ recte cum Iudith hodie ad nos Bethulienſes, dicere queat. Laudate dominũ deum noſtrum, qui non deſeruit ſperantes in ſe, & in me ancilla ſua, adimpleuit miſericordiam ſuā, quam promiſit domui Iſrael? Quum & illa (teſte Euangeliſta) dixerit poſt conceptum Chriſtum. Magnificat anima mea dominũ, &c. Quia reſpexit humilitatē ancillæ ſuæ, ecce em̄ ex hoc, beatā me dicent oẽs generationes. Suſcepit Iſrael puerũ ſuum, recordatus eſt miſericordiæ ſuæ, &c. Et non permiſit me dñs ancillā ſuā coinquinari, ſed ſine pollutione peccati reuocauit me vobis, gaudentem in victoria ſua. Confitemini illi oẽs, quoniam bonus, quoniā in æternum miſericordia eius. Rurſus, q̄ recte & ipſi ad eā hoc pacto loquentē dicemus, adorantes dominũ. Benedixit te dñs in virtute ſua, q̄a per te ad nihilum redegit inimicos noſtros? Imò & cum Achior principe Holophernis dicemus ad Mariā virginem. Benedicta tu à deo tuo in omni tabernaculo Iacob, quoniā in omni
Geneſ. 3 Cant. 6. Matth. 1 1. Timo. 2 Ephef. 1. Lucæ. 11. Lucæ. 1
E gente, quæ audiet nomen tuum, magnificabitur ſuper te deus Iſrael. ¶ Abſit igitur, fratres chariſſimi, vt cũ perfidis Mariæmaſticibus, diuæ virgini Mariæ ingrati ſimus propter redēptionem nobis per illam, vti inſtrumentũ, exhibitam, ei vel tantillũ derogemus, quæ omni laude eſt digniſſima. Caueamus ne derogātes honori illius ei maledicamus, quæ à deo benedicta eſt ſuper oẽs mulieres ſine exēplo, memores, ne homo maledicat, quod deus benedixit. Si em̄ deus per Balaam ad populũ ſuum Iſrael dixit. Qui benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus, qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur, quanto magis ad Mariā matrē ſuā, ex omnibus electiſſimam, dicit ab æterno. Qui benedixerit tibi, erit & ipſe benedictus, qui maledixerit tibi, in maledictione reputabitur? Nimirũ, quod quam ipſe (annuntiante angelo) benedixerit, nolit ab aliquo maledici, niſi maledicens velit eſſe perpetuo maledictus. Nos igitur ſanctam illā Iudith, matrem tam Ieſu Chriſti q̄ noſtri omnium, hodie ſemperq́; humiliter deum ado- Nume. 24

Digitized by Google

rantes,benedicamus,dicentes.Benedixit te dominus in virtute ſua,quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros.Igitur,Aue Maria,gratia plena,dominus tecum,benedicta tu in mulieribus,& benedictus fructus ventris tui,Ieſus Chriſtus.

HOMILIA LXXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.1.Quomodo fiet iſtud,quoniam virum non cognoſco?

In ferijs annunciationis glorioſe deipare virginis Mariæ.

QVàm fuerit excellens eadẽq́; magnifica illa ad virginẽ Mariã annũ- A
tiatio ſimulq́; legatio,cui hæc eſt dicata dies,priore anno pro virili
quantũ deus dedit receſuimus.Primo quidẽ excellẽtiſſima & maxi
ma fuit maieſtate principis legãtis,q eſt deus ille Opt.Max. cœli &
Coloſſ.1. terræ creator,dñs dominãtiũ,rex regũ,princeps principũ, ad cuius
nutũ oĩa,q̃ cœlo & terra cõtinent,fiunt & regunt.Secundo,dignita
Iob.38 te nuntij,q angelus fuit,vtpote creaturaꝝ nobiliſſima, in ſcripturis
luci & aſtro propterea recte cõparata.Deus quidẽ per Iob ait:Vbi
eras dũ me laudarẽt aſtra matutina.i.angeli.Hinc & ille ſuꝑbus an-
Eſaię.14 gelus dici cœperat,heſperus & lucifer,de quo propheta:Qũo ceci-
diſti de cœlo lucifer,q mane oriebaris? Sed de angeloꝝ natura & dignitate multa diximus in
ferijs diui Michaelis.At hic nuntius hodiernus,nõ vulgaris aliquis fuit angelus,ſed quidẽ an-
Pſalm.23 gelus Gabriel,q fortitudo dei interpretaẗ,& recte,quũ illũ ꝑdicarit naſcituꝝ,q(propheta di-
cẽte)dñs eſt fortis & potẽs,dñs potens in ꝑlio. Tertio,dignitate eius,ad quã facta eſt legatio.
Matt.19 Ad quã? Virginẽ.ſ.Mariã,vtpote creaturã in carne potius angelicã q̃ humanã.Cuius tanta
Marc.10 eſt raritas & ſublimitas,vt eius.ſ.virginitatis verbũ(teſte dño)oẽs capere nõ poſſunt, de quo
1.Cor.7 & apl'us ſe nõ habere ait ꝓceptũ,ſed dare conſiliũ.Virginẽ non ſimplicẽ,ſed Mariã,id eſt,illu-
minatam.ſ.radio omnium gratiaꝝ,donationũ,virtutumq́; decore, quã ideo angelus hodie
appellat gratia plenã.Quarto,propter excellẽtiam cauſæ,ob quã fit legatio,q̃ certe maxima
& vtiliſſima fuit:nimirũ,vnde ſalus totius humani generis pendebat,quod ſine illa ſaluari ab
Eſaię.45 æterna morte non potuiſſet.Cauſa,inquã,eſt Ieſu Chriſti in carne natiuitas & generatio,quã
ideo tantopere deſiderarunt antiqui in lymbo patres,clamãtes.Rorate cœli deſuꝑ, & nubes
Eſaię.64 pluant iuſtũ,aperiaẗ terra,& germinet ſaluatorẽ.Et rurſus.Vtinã rumperes cœlos & deſcen
Eſaiæ.53 deres.Fuit & hæc cauſa admirabiliſſima, quam admirans propheta,exclamat.Generationẽ
eius,quis enarrabit? Quid enim mirabilius,q̃ deum immortalem,fieri mortalem per humanã
Eſaiæ.7 generationem,ſine virili ſemine,incorrupta virginitate? Id quod idem propheta dudũ pro-
Hiere.31. phetarat,dicens.Ecce virgo cõcipiet,& pariet filium,& vocabitur nomen eius Emanuel.Id
quod pariter admiratus alius propheta,inquit.Quia creauit dñs nouum ſuper terram, fœmi-
na circumdabit virum.Vnde & glorioſa virgo Maria, quum ab angelo Gabriele audiſſet,ſe
concepturam & pariturã filium dei,mundi ſaluatorẽ,deum veꝝ,atq; in domo Iacob ꝑpetuo
regnatuꝝ,ſciretq́; ſe virginitatẽ perpetuo vouiſſe,nec velle virũ cognoſcere,admirans, pru-
denter ſimul atq; modeſte tanti nuntiati myſterij modũ,quo cõplendũ eſſet, percontata eſt,
dicẽs.Quomodo fiet iſtud? Quoniã viꝝ non cognoſco. ¶Ex quibus verbis collige. B
Iohan.20 ¶Primo,nos diuina,miraculoſaq́; dei opera,pie poſſe admirari,admirandoq́; de eoꝝ modo
Eccl.3 quærere,non autẽ dubitare.Vnde ad Thomã Chrũs,Noli eſſe incredulus,ſed fidelis. *Sic Sa-*
piens ait.Quæ præcepit tibi deus,illa cogita ſemper,& in pluribus operibus eius,ne fueris cu-
Pſal.130 rioſus.Hinc Dauid gloriatur,dicens.Dñe non eſt exaltatũ cor meũ,neq; elati ſunt oculi mei:
Pſal.118 Neq; ambulaui in magnis,neq; in mirabilibus ſuper me.Idem paulo ante.Viam iuſtificatio-
num tuaꝝ inſtrue me,& exercebor in mirabilibus tuis.Quid eñ aliud ſibi vult propheta,q̃ ſe
nõ velle de mirabilibus dñi dubitare,ſed ſe in illis exercere,vtpote quærendo admirari,quod
potius deũ eſt laudare,nõ de eius potentia dubitare? Quẽadmodũ diua virgo hodie facit,di-
cens.Quomodo fiet iſtud? Modũ tam archani myſterij inquirẽs,nõ(vt nõnulli ĩdoctiores ra
ti ſunt)dubitantes,quæ prius angelo crediderat, Elizabetha,ſpũ ſancto repleta, dicente.Et
Lucæ.1. beata quæ credidiſti,quoniam perficientur ea,quæ dicta ſunt tibi à domino.Non enim cum
Zacharia incredulo quærendo dixit.Vnde hoc ſciam? Nempe,qui facti denuntiati mirabili-
Gene.18 ter ſignum petijt,vnde ad fidem facti poſſet induci & inſtrui.Non autem Maria ſignum pe-
tijt,ſed facti modũ.Neq; riſit,vt Sara,dicens.Poſtq̃ conſenui, & dominus meus vetulus eſt,
voluptati operam dabo? Nimirũ incredula.Cui reſpondit dominus. Nunquid deo quicquã
Lucę.1 eſt difficile? At Maria diuinitus ab initio indubie illuminata,ſciens nõ eſſe impoſſibile apud
deum omne verbum, quærit de modo tanti facti,inquiens.Quomodo fiet iſtud? Quoniam
virum

Digitized by Google

virum non cognoſco. Q. d. Qua nã ratione fiet, vt pariam filium, quandoquidẽ ita deſponſa-
ta ſum viro, qui cũ nunc viuo, vt mihi tamen cũ eo non ſit conſuetudo cõnubialis? Placet enĩ
vtriq́ꝫ caſtitas, & hanc felicitatem nobis, ſi liceret, cuperemus eſſe perpetuam. Exponit igitur
modum angelus, & de virginitate ſcrupulum eximit virgini. Nihil hic, inquit, o virgo, gere-
tur iuxta communem naturæ curſum. Cœleſtis erit partus, ac cœleſti peragetur opifice. Ca-
ſtum ſponſum tuum, amore caſto perges proſequi. Continget tibi feliciſſima fœcunditas,
abſq́ꝫ vllo virginitatis detrimento. Non enĩ tibi in hoc additus eſt ſponſus, vt is te matrem fa-
ciat, aut tu illum patrem, ſed hac ratione diuina prouidentia, tuæ incolumitati, tuæ famæ, ac
virginitati, & debitæ tranquillitati conſultum eſſe voluit. Voluit eſſe certiſſimum teſtem no-
ui partus. Noluit deeſſe, qui caſto conuictu, qui fidis obſequijs, tibi, pueroq́ꝫ, qui naſcetur, in-
ſeruiret. Deniq́ꝫ hoc conſilio voluit hoc myſterium celatum eſſe incredulis, celatum eſſe im-
pijs ſpiritibus. Sanctus hic diuinæ naturæ cum humana coitus, non violabit pudicitiam tuã,
ſed conſecrabit. Decreuit pater cœleſtis nouo modo filium ex te gignere. Nec erit opus ad
diuinum conceptum vllo viri mortalis ſemine, ſed ſpiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus
C altiſſimi obumbrabit tibi, &c. Vnde collige. ¶Secundo, diuam virginem Mariam, perpe-
tuam fuiſſe virginem, nec alios peperiſſe filios, quemadmodum Mariæmaſtices, perfidiſſimi
ſimulq́ꝫ perditiſſimi hæretici, garriunt, falſoq́ꝫ blaterant, atq́ꝫ etiam impudentiſſime nugãtur.
D Contra quos. ¶Primo eſt teſtimonium ipſius virginis glorioſæ Mariæ ad angelum dicen-
tis. Quomodo fiet iſtud, quoniam virum nõ cognoſco? Q. d. Quomodo filium paritura ſum,
quæ virum non cognoſco, id eſt, me non cognituram propoſui? Non cognoſco, id eſt, non
cognoſcam. Siquidẽ virgo Maria Hebræa, more Hebræorũ reſponderit, tum ad certitudinẽ,
tum ad perpetuæ virginitatis inſinuandũ propoſitũ loquens: Quia & Hebræi eadem voce p̃-
ſens, futurumq́ꝫ deſignant. Sic & beata Maria Hebræa, præſentis forma certitudinem, futuri
vero intelligentia propoſiti decretum monſtrat. Hoc igitur quæſtionis verbo, Maria plane
indicauit, ſe concepiſſe animo propoſitũ perpetuæ virginitatis ſeruandæ, adeoq́ꝫ vouiſſe vo-
tum, quod ex lege prorſus norat implendũ. Haud quidem id interrogans præſentis tantum Deute. 23
tẽporis habuit rationẽ. Nã ea tum erat ætate, qua potuiſſet ſecundũ naturæ legẽ ex viro ſuo, Eccle. 5
(cui iam ante legitimo erat coniugaliq́ꝫ fœdere iuncta) prolem cõcipere & parere: Et ita fuiſ- Pſal. 75
ſet illa interrogatio eius ad angelum facta præter rectã rationem, ac nullius momenti. Sed ad Eſaiæ, 19
futurũ etiã tẽpus, ipſa prudentiſſima virgo & ſpũ ſancto plena, oculos ſuæ mentis & verba in-
flexit, quo apud ſe firmarat animo atq́ꝫ conſtituerat, ab omni viri conſortio perpetuo abſti-
nere, integrãq́ꝫ deo cõſeruare candidiſſimã ſuam virginitatẽ, quoad vita ſibi foret ſuperſtes.
E ¶Nec obſtat, ꝙ non expreſſe ſcriptũ ſit in Euangelio, ſacroſanctã dei matrẽ tale ædidiſſe
votum. Quia reſponderim, ſufficere id oĩno colligi ex verbis diuæ virginis, q̃ & ea p̃cedunt,
& ſequunt̃, quod & iure quidẽ ciuili recte decernit̃, quo cauet̃, in nõ clare apparẽtibus nego- L. Si ſer
tijs, inſpici oportere conſuetudinẽ regionis & loquẽtis, itẽq́ꝫ mentẽ, dignitatẽ, neceſſitudinẽ. uꝰ pluriũ
Itẽ ea quæ p̃cedunt, vel q̃ ſequunt̃ ſcripta, &c. Præterea ſi dubiũ eſt, an votũ fecerit, quur non § ſi. ff. de
iuris diſpoſitionẽ inſpicimus, q̃ cauet, vt eius ſpectemus ſentẽtiã, q loqutus eſt? Aut cur nõ be leg. 1. L. he
nigniora in dubijs proferimus? Aut cur ex decreto iuris nõ ſinamus q̃ æquipollent, idẽ ſignifi redes, §
care & eſſe? Certe ſi hoc (vt debemus) fecerimus, inueniemus diuã Mariam ex mente vouiſſe Sed & ſi.
virginitatẽ, & ex eius verbis haberi, eiuſq́ꝫ fuiſſe ſniam. Et quidẽ benignius eſt, vt intelligamꝰ ff. de teſta
eã in laudẽ dei Max. cuius filiũ genuit, manſiſſe perpetuã virginẽ, q̃ vt voluiſſet clauſtrũ pu- L. nõ aliť
doris corrũpi, quod in Chriſti partu mãſit illæſum, hocq́ꝫ ex verbo accipi, nõ cognoſco, quod ff de leg 3
F idẽ valet ac voui, ſi mentẽ & medullã ipſius facti inſpexeris. ¶Secundo, facit ad eius perpe- L. iambi.
tuã virginitatẽ ratio, qua iuſtũ & decẽs probat̃, ipſam manſiſſe perpetuã virginẽ. Quia ſicut ff. de re. iu.
Chrũs Ieſus dei filius oĩm primus in nouo teſt. quaſi primicærius & primipilus fuit eorũ, qui L. in dubijs, ff, de
virginitatẽ quaſi rẽ deo digniſſimã erant ſeruaturi, vt eũ haberent perinde exemplũ. Sic ſane re, iu, L,
beatiſſima virgo Maria, nitidæ virginitatis perpetuo ſeruandæ in nouo teſt. primicæria & ea q̃, §, in
primipila fuit, quæ in eccleſia dei candidũ illud perpetuæ caſtitatis vexillum & niueum erexit re dubia ff
in ſublime, coegitq́ꝫ ſub eo numeroſum agmen ſacrarũ virginũ, quæ eiuſdẽ militiæ ſacramen- eo, L, ſiďq́
to ſe obſtrinxerũt, ijſdẽq́ꝫ copijs militaribus ſunt aſcriptæ, veluti fuere diuæ virgines, Agnes, cũq́ꝫ, §, nõ
Agatha, Barbara, Cecilia, Lucia, Margaretha, Vrſula, Dorothea, Catharina, Tecla, Apollo- ſolũ, ff, de
nia, hocq́ꝫ genus aliæ, q̃ ad imitationẽ ſuper ſanctæ dei matris, ſuã ſponſo cœleſti virginitatẽ verb, ob,
in tenella ætate conſecrarunt, & pro ea conſeruanda, ſpretis nuptijs, vſq́ꝫ ad mortem animo-
ſe decertarunt, vt poſſent ſuam primipilam ſequi Mariam, q̃ proinde ab eccleſia virgo virgi-
nũ dici cœpit. Quæ vel ideo vere plena fuit gratiæ, cui diuino munere collatũ eſt, vt prima Luc. 1.
inter fœminas glorioſiſſimũ deo virginitatis munus offerret. Vnde etiã iure angelico aſpe- Matth. 1
ctu ſimul & affatu meruit perfrui, quæ angelicã ſtudebat vitã imitari: Nimirũ viuere in carne
G p̃ter carnẽ, angelorũ videt̃ eſſe, nõ hominũ. ¶Tertio, accedit ſcripturæ figura, q̃ ipſa noiat̃
à deo p Solomonẽ Hortus cõcluſus, ſoror mea, ſponſa, fons ſignatus. Hortus cõcluſus, nimirũ Cant. 4

Coloſſ. 2 & fons ſignatus diuino pſidio, virtutumq́; munitionibus, ne in illū alius pter Chriſtū dei filiū verum omnis ſcientiæ & ſapientiæ hortū & fontem, & omnis gratiæ authorem, ingrederet.

Ezec. 44 ¶Quarto, vt impleretur, verificareturq́; (vt debuit) figuralis viſio Ezechielis de Maria virgine in perſona domini. Quandoquidem Ezechiel in myſtica viſione conſpexit portam ſanctuarij exterioris, vergētem ad orientē, & clauſam, de qua dixit ad eum dominus. Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir nō tranſiet per eam, quoniam dominus deus Iſrael ingreſſus eſt per eam, eritq́; clauſa principi. Princeps iſte ſedebit in ea, vt comedat panem coram domino. Per viam portæ veſtibuli ingredietur, & per viam eius egredietur. Enimuero hæc porta prophetæ oſtenſa, omniū confeſſione, ſacram inſinuat virginem Mariā, quam Chriſtus rex Iſrael, & princeps regū terræ ingreſſus eſt, cum in ea conciperetur hodie. Requieuit in ea nouē menſium ſpacio, & demum eā eſt egreſſus in partu, ſine læſione virginalis eius integritatis: quæ deinde ob diuinū decretū, eiusq́; reuerentiā, nulli viro facta eſt peruia, quā deus ſua gratia cūctis hoībus occluſit, vt ſibi ſoli fieret peruia, & tamē ſemp clauſa. ¶Quinto, certiſſima pſumptio vel coniectura, quæ etiā in iure nō parū habet ponderis, vt vices plerunq; teſtis vſurpat. Et prima eſt. Si em̄ Maria alios habuiſſet filios, vtpote (vti contendunt) Iacobū, vel alios, vtiq; illis eā rectius & decentius, in cruce pendens Chriſtus cōmendaſſet, q̄ Iohanni dicēs. Ecce mater tua. Et ex illa hora, accepit eā diſcipulus in ſuā. ſ. vel matrē vel curā vel pcurationē. Secunda, φ nō ſit iota in tota ſcriptura, vel tantillū referens, ex quo viro Maria vnq̄ concepiſſet filios, aut qui nā eſſent filij, quos habuiſſe Mariam cauillātur, Vnde accedit.

(Margin: L. ſi. ff. de probatiōib. & pſumpt. L. ob carmen. §. fin. ff. de teſti. Iohan. 19) H I

¶Sexto contra illos concors ex ſpū ſancto catholicæ eccleſiæ ſententia, quæ illā perpetuā virginē fuiſſe & eſſe, & quidē veriſſime definiuit, dudumq́; in rem iudicatam ea ipſa ſententia tranſiit, cui qui reluctaſ, ſpiritui ſancto palā refragatur, qui à dño miſſus, illam omnē veritatē docuit, quæ ab aplo proinde veritatis dicitur columna atq; firmamentū. ¶Abſit igiſ abſit, chariſſimi fratres, in hac re, pſertim tā pia q̄ æqua, veritatē impugnemus, vnde nihil ſubſequi neceſſum ſit aliud, q̄ Ieſu Chriſti domini noſtri ac redemptoris, dei Max. filij dehoneſtamentū, in matre ipſius honeſtiſſima, quā qui vilipendit, quis ignoret eū prorſus etiānum vilipēdere & filiū. Chriſto em̄ fieri oportet, quod illis, qui eius ſunt, fit. Sic nimirum perfidi Iudæi, vt Ieſum Meſſiam populo traducerent, illiusq́; authoritatem obnubilarent, probroſe dictitabāt Vnde huic ſapientia hæc & virtutes? Nonne hic eſt fabri filius? Nonne mater eius dicif Maria? Nonne hic eſt filius Ioſeph? Cuius nos nouimus patrē & matrē? Nimirū, ipſi dño noſtro Ieſu Chriſto ignobilitatē, obſcuritatēq́; generis exprobrantes, quēadmodū veſani hæretici faciunt: Peccantes primū contra ipſam veritatē, & ſic in ſpiritū ſanctū, deumq́; adeo Max. q ipſa eſt veritas. Secundo, in eam, vnde noſtra ſalus initiū cœpit. Tertio in ſuā ipſorū propriā ſalutē: nempe omnē à Maria charitatem ſubmouentes, plane odioſi in illam fiunt. Qui q̄ vel ideo iure ſint ipſo ciuili reprehenſibiles atq; maligni, hinc patet, quod decreto illius cauef, non admittēdā actionē, quæ actori nō proſit, & reo noceat. Quàm igitur peruerſum putas in iſtis inſanis hæreticis, qui perpetuā virginitatē Mariæ impugnātes, diuæ Mariæ adeoq́; ipſi Chriſto nocere, apud indoctā, imbecilleq́; plebeculam, moliuntur, quum ſibi interim non modo non proſint, ſed maxime noceant, quia ſalutē perdūt, cuius ſe, vti Chriſti oſores, indignos reddunt, q & mero odio, atq; impudēti leuitate, improbitateq́; laborare prorſus dignoſcuntur? Abſit igitur cōtra tā ſelectā virginē Mariā deiparā, tot reluctātibus teſtimonijs, vel in minimo ſtemus cū iſtis deploratis nebulonibus, q nec deū nec hoīem verenſ, nati pdere ſe & alios.

(Margin: Iohan. 16; 1. Timo. 3; Mat. 10. 25; Matt. 12; Marci. 6; Iohan. 6; Iohan. 4; L. 1. §. idē q. et § idē aiūt. ff. de aqua plu. L. ſcies. ff de ſeruitu.) K L

¶Nec vos moueat, φ iſti fortaſſis loca ſcripturarū aliqua, q̄ſi inſinuantiū, Mariā alios habuiſſe pter Chriſtū filios, perperam allegent. ¶Primo, φ Matthæus Ioſeph appellet virū Mariæ. Quandoquidē reſpondeas, voculā, vir, nō ſuſpicari nuptias, ſed innuere cōſuetudinē ſcripturarū, qua ſponſi vocantur viri, & ſponſæ vxores. Hinc Adā vir dictus eſt priusq̄ Euam cognoſceret, ſcriptura dicēte. Deditq́; viro ſuo: q̄ & dicta fuit virago, quoniam de viro ſumpta erat. Vnde leges imp. eū, qui ſponſam violauit, adulterij reū cenſuere, ſponſumq́; ipm poſſe violatorē, vti adulterū iure vindicare. Sic nimirū Ioſeph Mariæ fuit vir, qa illa ſpōſa eius, non qa illā cognouerit, id q̄d erroneū & impiū ſit, vnde ſequeretur Chriſtū ex ſemine Ioſeph natū Euāgelio ita cōtradicente. Ideoq́; & q̄d naſceſ ex te ſanctum, vocabiſ filius dei. Et angelus ad Ioſeph, ne ſuſpicareſ, de impregnante, inquit: Quod em̄ in ea natū eſt, de ſpū ſancto eſt.

(Margin: Matth. 1; Gene. 1. 2; L. ſi vxor § diuus. ff ad leg. Iul. de adul. L. propſ. C. eodem. Luce. 1) M N

¶Secundo, quia Euangeliſta dicit. Cum eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph, anteq̄ conuenirent, inuenta eſt, in vtero habens de ſpiritu ſancto. Ergo deinde conuenerunt, &c. Reſpondeas Etſi ante, & priusq̄, ſæpe & ſequentia indicet, nonnunquā tamen ea tantum, quę prius cogitabantur, arguit, nec neceſſe ſit vt cogitata fiant. Non igitur conſequitur, φ poſtea conuenerint, ſed ſcriptura quod factum non ſit, oſtendit. Sic Chriſtus ait. Antequàm Abraham fieret, ego ſum. Inſuper & verbum quoq;, conuenerit, non ipſum concubitum, ſed tempus poteſt ſignificare nuptiarum, id eſt, quando ea, quæ fuerat ſponſa, vxor eſſe cœperit. Et erit ſenſus. Antequam conuenirent, id eſt, antequam ritè ſolennia nuptiarum celebrarent. De quo

(Margin: Matth. 1; Iohan. 8) O

Digitized by Google

P quo in noſtris Paratitlis multa diximus. ¶Tertio, quòd Maria ab angelo nominatur con-
iunx Ioſeph. Fili Dauid, dicente: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Et Euange- Mat. 1
liſta deinde ait: Exurgens autem Ioſeph à ſomno, fecit ſicut præceperat ei Angelus domini,
& accepit Mariam coniugem ſuam & cętera. Si coniunx, ergo cognita à viro & cętera. Re-
ſpondeas: Non propterea Mariam deſijſſe eſſe virginem, quoniam vxor vel coniunx appelle
tur, quoniam ſupra oſtendimus ſcripturæ conſuetudinem, appellare ſponſos viros & ſponſas Deute. 22
vxores ac coniuges, dicente Scriptura: Si q̃s inuenerit virginẽ deſponſatam viro in campo, & L. Si vxo
vim faciens dormierit cum ea morieť: quia humiliauit vxorem proximi ſui. Ita nimirum dixi or § diuus
mus, iure quoq; Cęſareo caueri, vt ſponſus & ſponſa iure, quo vir & vxor vel coniunx, vtanť. ff. de adul.
Præterea q̃d attinet allegare voculam, coniugem, quum ab Euangeliſta, non virginitatis ere- L. habeo,
ptio, quæ à ſpũ ſancto non auferebať cooperatore, ſed coniugij teſtificatio, ſed nuptiarum cele- § 2 generl
bratio, ad famoſam ſuſpitionem tollendam, celebretur? Quàm ob rem & ſcriptura Mariam ff. de gra. af
appellat deſponſatam & virginẽ, virginẽ, vt expertẽ virilis conſortij ſignaret, deſponſatam, fini. L. in
ne illa temeratę virginitatis adurereť infamia, cui grauis alius corruptelæ videreť inſigne pre- ambiguus.
ferre. Maluit q̃dem dñs aliquos ſuo de ortu, quàm de matris pudore dubitare. Nimirum ſciẽs ff. de re. iu.
teneram eẽ verecundiã virginis, & lubricam famã pudoris, nec putans ortus fidẽ matris iniu C. intelli.
ria aſtruendam. Seruať itaq; diuæ virgini ſicut pudore integra, ita inuiolabilis opinione virgi- 1. Timo. 3
nitas: quandoq̃dem oporteat (Apoſtolo teſte) ſanctos & ab ijs, q̃ foris ſunt, teſtimonium ha- 1. Theſſ. 5
bere, & non modo à malo, ſed à ſpecie mali abſtinere. Sic ſanè non decuit, ſiniſtra virginibus
opinione viuentibus, velamen excuſationis relinqui, quòd infamata quoq; mater domini vi-
deretur. Nam quid Iudæis, quid Herodi imputandum foret, ſi natum viderentur ex adulterio
perſecuti? Et qui poſſet Chriſtus dicere. Non veni legem ſoluere, ſed adimplere, ſi videretur Matth. 5
cœpiſſe legis iniuria, quum partus innuptæ, lege damnetur? Sic etiamnum ipſe dominus non Deute. 22
ægrè tulit, ſibi à Iudæis aſcribi fratres vel vterinos, quos vtiq; non habebat, qui Mariæ erat Leuiti. 20
vnigenitus & cætera. Sit itaq; Maria coniunx & vxor Ioſeph propter ſuſpitionem, interim Matth. 1
Q perpetua virgo re ipſa verè appellata. ¶Quarto, q̃ Matthæus dicit: Et non cognoſcebat eã,
donec peperit filiũ ſuũ primogenitũ. Ergo deinde cognouit: Reſpondeas: Et ſi Gręcus inter-
pres itapinde paulò obſcurius reddiderit. Et non cognoſcebat eam, donec peperit filiũ ſuum
primogenitũ Euangeliſta tamẽ nihil aliud intendit, q̃ exprimere oraculũ prophetæ impletũ
fuiſſe: hoc eſt, quod virgo concepit, & virgo peperit. Id q̃d clarius Græcus interpres expreſ- Eſa. 7.
ſiſſet (vti potuiſſet) per aduerbia dum aut quũ loco aduerbiorum priuſquàm & donec, apud Græ
cos idem quod dum aut quum ſignificantium, vel certè æquipollentiũ. Nam quod non con-
uenerant, dum reperta eſt in vtero habens ex ſpũ ſancto, ideò virgo concepit, & quòd non co
gnorat eam Ioſeph, dum filium ſuum vnigenitum peperit, ideò virgo peperit, vnde liquet
eam perpetuo virginem manſiſſe. Ideóq; ſi Græcus interpres ad hæc verba (vt inculpate po-
tuiſſet) vertiſſet. Cum eſſet deſponſata mater eius Maria Ioſeph, non conuenerant, dum reper
ta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto &c. Et non cognouerat eam, dum peperit filium ſuum
primogenitum & cętera. Vicinius vtiq; Euangeliſtæ ſenſui & prophetæ intentui acceſſiſſet,
& ſi non per prius & donec, ſed per dum & quum reddidiſſet, ſerpenti antiquo non præbuiſ-
ſet anſam per impuros Eluidianos & infames Antidicomaritas ſibilandi poſt virgineũ par-
tum, virginem Deiparam matrem, nouis indulſiſſe nuptijs. Quanquàm in rei veritate & in-
terpres ſuo ſermone nihil aliud vult, licet paulò anticipioribus verbis, minuſq; decentibus
vſus ſit. Et ita nimirum Euangeliſta conatus eſt hiſce verbis oſtendere: Mariam illæſa virgi-
nitate, juxta Vatis oraculum, concepiſſe & peperiſſe filium ſuum: non autem quod poſtea nu-
pſiſſet, quod ille nunquam intẽdebat, nec tum fuit ad propoſitum ſcribere. Accedit, intelligen
tiam dictorum ex cauſis eſſe adſumendam: quia non ſermoni, ſed rei eſt ſermo ſubiectus. Ac- L. ſi. vno
cedit quoq; quòd dictio, donec, etiam non ſemper finitum & certum ſignificať tempus, vt po amo. ff. lo
te vſq; ad & cętera, quo completo fiat aliquid, quod vſq; ad illud tempus non fiebat. Vt Chri cati
ſtus ait: Nemini dixeritis viſionem, donec filius à mortuis reſurgat, ſed & tempus infinitum, Matt. 17
vt ſcriptura: Donec conſeneſcatis ego ſum, ſcilicet deus, qui vtiq; illis etiam conſeneſcentibus Mat. 7
non deſijt neq; definet, quum ęternus ſit. Item, ecce ego vobiſcum ſum, vſq; ad conſummatio Matt. 28
nem ſeculi, q̃ tamen poſt conſummationem huius ſeculi à ſuis non eſt diſceſſurus. Vbi eñ ipſe
erit, erũt & ſui. Itẽ Aplus: Oportet illũ regnare, donec ponat inimicos ſub pedibus eius &c. q 1. Cor. 15
tamẽ etiam deinde, poſitis inimicis, regnabit in domo Iacob in æternum. Itẽ Dauid: Sede à de Pſal. 109.
xtris meis, donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum: qui tamẽ & poſito ſcabello,
ſedebit à dextris patris. Et qui dixit: Donec ille vixit, non eſt hoc locutus: nunquid ſignificauit
illum poſt mortem fuiſſe locutum? Minimè, quum non potuerit. Inſuper & id οὐκ ἐγίνωσκεν,
id eſt, non cognoſcebat, ad cognitionem qualitatis virginis, non conditionis maritalis, re-
ferri poteſt, vt ſit ſenſus. Non cognoſcebat eam Ioſeph, qualis quantaúe eſſet, quod ma-
ter Meſſiæ, quod mater Dei, donec peperit filium ſuum primogenitum. Tunc enim co-

3. Regū. 8 gnouit peperiſſe Meſſiam, angelis & paſtoribus nuntijs, & qualis non eſſet illa virgo: vtpote
maior, ſpecioſior, dignior toto mundo, qui illum capere non potuit, quem virgo Maria in an
guſto vteri ſui cubiculo ſola ſuſcepit. Et vere credi poteſt, re ipſa propter eius glorificationē,
Exodi. 34 à Ioſeph eam cognoſci non potuiſſe, donec ea peperit. Dominū eñ gloriæ habens in vtero,
quomodo cognoſceretur, ſi Moyſi cum domino colloquentis glorificata fuerit facies, vt non
poſſent intendere in eum filij Iſrael, quanto magis virgo Maria agnoſci vel intueri non po-
tuit, quæ dominum potentiæ in vtero habebat? Poſt partum quidem à Ioſeph, non libidinis
tactu, ſed ſpecie faciei & dignitatis agnita. Hic omnino ſenſus eſt pius & Catholicus, ſed (ni fal
Eſaiæ. 7 lor) prior oraculo Eſaiæ, quod tunc impletū eſt, conuenientior, proindeq́ȝ veriſimilior. Quo-
rum tamen vterqȝ abundè conuincit hæreticos perfidiæ.

¶Quinto, quòd vterqȝ Euangeliſta dicit: Mariam peperiſſe filium ſuum primogenitum, R
ideo non primogenitū, niſi & ſequentem &c. Reſpondeas: Ex ſcripturæ conſuetudine non di
Nu. 3. et. 8 ci aliquem primogenitū, quia habeat fratres ſequentes ipſum: ſed quia primus ſit natus, & an-
te quem nullus eſt. Alioquin ſi non eſt primogenitus, niſi quem & ſequunt & fratres, tam diu
ſacerdotibus primogenita non debent, quàmdiu & alij fuerint ꝓcreati, ne forte partu poſtea
non ſequente, vnigenitus ſit & non primogenitus. Atqui non ita eſt. Omnis qdem vnigeni-
L. primus tus eſt primogenitus, ſed non oīs primogenitus eſt vnigenitus. Vnigenitus qdem eſt, quē
L. primi. I nullus præcedit & ſequitur. Primogenitus, quem nullus præceſſit, quod arguit primus, q eſſe
illa verba, poteſt etiam ſolus & vnus, quem nullus ſit ſecutus, hocq́ȝ ipſum etiam patet irrefragabili teſti
L. in vulg. monio iuris legalis, quo decernitur appellatione proximi, ſupremi, maximi etiam contineri
ff. de verb. eum, q ſolus eſt. Sic & primi appellatione eum, ante quem nullus, ſiue qs vel nullus ſequatur.
ſig. L. q du Sic & circa æ dictū prætoris, ſupremæ etiam tabulæ habent ſolæ, & in vulgari ſubſtitutōe, qua
os. 6. N ſ ei q ſupremus morief, hęres ſubſtituif rectè ſubſtitutus, etiam vnico intelligif, exemplo. L. 12.
et q vnicū tab. ex qbus proximus agnatus, etiam ſolus habet. Sic itaqȝ Chrūs dominus nr̄ ex vi etiam vo
ff. de re. du. cabuli (teſtibus latiniſſimis Iuriſcon.) primogenitus Mariæ dicif, non quia eum ſecuti ſint in
carne fratres, ſed quia nullus fuit ante ipſum. Eſt & ratione myſtica vnigenitus in ſubſtātia di-
uinitatis, primogenitus ſuſceptōe humanitatis. Primogenitus in gratia, vnigenitus in natura.
Siqdem primogenitus in omnes electus per grām, propriè vero vnigenitus & pr̄is & Mariæ.
Roma 8. Qđ Apoſtolus arguens ait: Nam quos præſciuit & prædeſtinauit, conformes fieri imaginis
Coloſſ. 1 filij ſui, vt ſit ipē primogenitus in multis fratribus. Et rurſum: Qui eſt imago dei inuiſibilis, pri
Hebræ. 1. mogenitus omnis creaturæ. Et iterum: Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filiū, & cum
iterum introducit primogenitum in orbem terræ & cætera.

¶Sexto, ꝙ toties in Euangelijs dicif, & fratres eius. ſ. Ieſu Chriſti, & quaſi aſſerif, eum ha- S
Lucæ. 8. buiſſe alios fratres, & ſic Mariam filios peperiſſe alios. Apud Lucam eñ dicūt: Ecce mater tua,
Matt. 12 & fratres tui ſtant foris, quęrentes te. Et apud Matthæum: Fratres tui ſtant foris, quærentes ti
Iohan. 6 bi loqui. Et apud Iohannem: Neqȝ eñ fratres eius, tunc credebant in eum. Et apud Marcum
Marc. 6. dicit turba. Nónne hic eſt faber ille, filius Ioſeph, & frater Iacobi & Ioſeph, Iudæ & Symonis?
Nónne & ſorores eius hic nobiſcum ſunt, &c. Reſpondeas: Primo, Iudæos vtiqȝ exprobraſſe
Chriſto, tanq̄ ignobilitatem generis, non autem quod haberet prędictos fratres vterinos, ſed
ex more ſuo, illos Ieſu Chriſti fratres, id eſt, conſanguineos appellaſſe, haud tamē ſequi, ꝙ fue-
rint propterea Ieſu Chriſti fratres vterini: deindeq́ȝ filij carnales diuæ virginis, quod nuſquā
legitur: quum ſcriptura nullos appellet filios Mariæ. Imò & falſiſſimū & impudentiſſimū ſe-
queref. ſ. duos fratres Iacobū & Iohannem, filios. ſ. Zebedæi, fuiſſe ſimul & ſemel duorū patrū
Matt. 4 duarumq́ȝ matrū. ſ. Ioſeph & Zebedæi, Mariæ Deiparæ & Mariæ Cleophæ: quod vtiqȝ nul-
Marci. 1 la ſcriptura dicit, ſed dicit eos fuiſſe filios Zebedæi, fratres dn̄i. Sed quare fratres dn̄i, & filios
nequaq̄ Mariæ? Profectò, vt apertò intelligeremus, non ideò ſequi, Ille dicif frater illius, ergo
eſt frater eius germanus. Verū fratres dici, natura & ſanguine, veluti Eſau & Iacob, de quibus
Scriptura: Iam tempus pariendi aduenerat, & ecce gemini in vtero eius reperti ſunt, ſcilicet
Gene. 25 Eſau & Iacob ſupplantator, ex vno patre Iſaac, & matre Rebecca. Gente, qua oēs Iudæi fra
tres vocantur ex ſcriptura, dicente: Non poteris ſuper te conſtituere hominem alienum, qui
Deute. 23 non eſt frater tuus. Et rurſus: Non fœneraberis fratri tuo. Affectu, quo communiter omnes
L. nemo. quotqt ſumus frēs dicimur, qua omnes ex vno patre nati ſumus, & vna matre Eua. Vnde Scri
6. Qui ff. ptura: Dicite ijs, qui oderunt vos, fratres noſtri vos eſtis. Et ſpecialiter, quo omnes Chriſtiani
ff. de hęre. fratres dicimur, non adeò inter nos ſolū, ſed & fratres Ieſu Chr̄i, q humanitate nobis & gr̄a par
ſur.
Iohan. 20 ticipauit. Vnde Scriptura: Vade dic fratribus meis, & vade ad fratres meos & dic eis: Et alibi:
Matt. 25 Quàmdiu feciſtis vni de ijs fratribus minimis, mihi feciſtis. Id quod ipſe dominus probat, di-
Matt. 12 cens: Quicunqȝ eñ fecerit voluntatē patris mei, q in cœlis ē, ipē meus frater, ſoror, & mater ē.
Quo etiā mō Chr̄us oēs ſuos diſcipulos appellare potuit frēs, ſicut & appellauit, dicēs: Ite, nun
Matt. 28 tiate fratribus meis, vt eant in Galilæam, ibi me videbunt. Cognatōe quoqȝ fratres dicuntur,
qui ex vna ſunt familia nati, quemadmodum & appellatione filiorum & natorum, veniunt
etiam

Digitized by Google

etiam nepotes & pronepotes in iure ciuili, ſic non mirũ eſt, vt & fratrũ appellatione, veniunt & cognati ex eadem familia. Sic Abraham dixit ad Loth cognatum ſuũ. Non ſit rixa inter te & me, fratres enĩ ſumus. Hoc modo non dubitaṫ, imò certũ eſt, Iudæos Chriſti Ieſu diſcipulos eius appellaſſe fratres, & qdem illi exprobrantes ignobilitatem generis, quæ tamen re vera apud Deum nulli eſt opprobrio, vbi non eſt neq; Græcus neq; Iudæus, ſed omnis eius eſt, qui ipſius facit voluntatem. Hinc non vos moueat.

L. natorũ. L. liberorũ ff. de verb. ſigni. Gene. 13. Deute. 22

T ¶Quod ſeptimo ait Paulus: Nunqd non habemus poteſtatem ſororẽ mulierculam circũducendi, ſicut & cæteri Apoſtoli, & fratres dñi & Cæphas? Et alibi: Aliũ vero (inqt) Apoſtolorũ vidi neminẽ, niſi Iacobũ fratrem dñi &c. Vides ergo (cauillanṫ hæretici) Paulus dicit frẽs dñi: & maximè Iacobũ &c. Reſpondeas ex dictis, aliquos qdem Apoſtolos .ſ. q erant ex duabus Marijs ſororibus .ſ. Deiparæ Mariæ ex Zebedæo & Cleopha nati, vtiq; Chriſti fuiſſe fratres, id eſt, cognatos & conſobrinos: cuiuſmodi fuerũt Iohannes, Ioſeph, Symon Taddæus, & quidem Iacobus. Siqdem conſtet Mariam iſtam (Sancto Hieronymo barbato teſte) quæ in Marco & Matthæo, Iacobi & Ioſeph mater diciṫ, fuiſſe vxorem Alphæi, & ſororem Mariæ Chriſtiparæ, quam Iohannes Mariam Cleophæ à patre ſiue à Gentilitate familiæ cognominat, aut quãcunq; ob aliam cauſam nomen imponens. Hinc fruſtra dubitant vel ideò quod alibi dicaṫ: Maria Iacobi minoris frater, & hic Maria Cleophæ: quandoqdem ſcripturæ conſuetudo, eundem hoĩem diuerſis nominibus appellare ſoleat. Quanq̃ proculdubio Paulus illum Iacobũ, q minor cognominari conſueuit, quia tardius in apoſtolatũ vocatus ſit, non ideò appellet fratrem dñi, quia eius fuerit conſobrinus, quũ & eius fuerit conſobrinus alter Iacobus, q maior filius Zebedæi fuit, ideoq; & ipſe dñi frater dici potuit, ſed ideò potius Paulus illũ minorem, dñi fratrem appellarit ad drñam alterius, quoniam eſſet tam vitæ ſanctimonia, quàm lineamentis à facie tam ſimilis dño Chriſto, vt parum inter eos diſcriminis eſſet, proindeq; dici cœptus frater domini. Id quod euidẽter innuit diuus Ignatius, in epiſtola ad ſuum præceptorem Iohannem euangeliſtam, dicens: Si licitũ eſt mihi apud te, ad Hieroſolymæ partes volo aſcendere, vt videam illum venerabilem Iacobum, q cognominatur iuſtus, quem referunt Chriſto Ieſu ſimillimũ facie, vita, & modo conuerſatõis, ac ſi eiuſdem vteri frater eſſet gemellus. Quẽ dicũt ſi video, video & ipſum Ieſum, ſecundũ oĩa corporis eius lineamenta. Et eius eſt non parua coniectura, quod Iudæi perinde ſolicite, ne in monte olíueti Iacobum hũc pro Chriſto Ieſu, ob miram vtriuſq; in facie ſimilitudinem, caperent, conſtituerunt Iudam proditorem quaſi intimũ Chriſti familiarem, qui rectè vtrumq; noſceret. Quare & ipſe proditor dedit eis ſignum, dicens: Quemcunq; oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eum, & quidem cautè. Eſt ergo à Paulo Iacobus ille frater domini dictus, tum quod à duabus Marijs ſororibus deſcenderant, qui & crediti ſint à duobus fratribus, ſcilicet Ioſeph & Cleopha deſcendere, ſiquidem cognati & conſobrini fratres, vel maximè apud Iudæos, cognominati ſint, tum qa vterq; fuerit alterutri ſimillimus. Sic ſanè (Strabone teſte libro ſeptimo) Alemanni fratres dicunṫ, quia proceritate corporũ, & colore flauo, & forma, & moribus, & viuendi ritibus pares ſint. Nec vos moueat, quod obijciunt perfidi homines. Quia.

1 Cor. 9. Gala. 1. Matt. 27 Mar. 15 Iohan. 19 Mat. 26. Mar. 14.

V ¶Octauo & poſtremo ſcriptura, imò & Chriſtus & Euangeliſta: Mariam Deiparam, paſſim mulierem appellent. Ergo ſi mulier (dicunt) non virgo, ſed corrupta per virum. Reſpondeas. Et ſi Chriſtus dixerit: Quid mihi & tibi eſt mulier? Et rurſus, dicit matri ſuæ: Mulier, ecce filius tuus & cætera. Non ideo ſequitur, Mariam habuiſſe filios alios præter Chriſtũ, perindeq; virili ſemine corruptam, quod falſiſſimũ eſt: Verum eò cœptam dici mulierem, qa non ſit vir ſiue maſculus. Quandoqdem mulier, vocula, ſexum propriè, non corruptionẽ ſignificet dicente Scriptura: Et creauit deus hominem ad imaginẽ & ſimilitudinẽ ſuam, ad imaginẽ dei creauit illũ, maſculũ & fœminam creauit eos. Et rectè qdem, quũ & propterea apud Iuriſconſultos (penes quos eſt latinitas) appellatione mulieris virgo viripotẽs contineaṫ. Sic muliebri veſte legata, & infantilem continere & puellarũ, & virginum. Pomponius libro viceſimoſecũdo ad Sabinum rectè ſcribit Mulieres enim omnes dici, quæcũq; ſexus fœmini ſunt. Ita nimirum ſcripturis ſanctis hic eſt mos, vt non eæ tantũ, quę virum paſſę ſunt, ſed omnino etiam fœminæ intactæ atq; integrę, mulieres appellanṫ, ſicut de ipſa Eua ſcriptum eſt: Formauit eam in mulierẽ. Et qdem Eua priuſquàm ab Adamo fuerat cognita, imò dũ eſſet integerrima virgo dici cœpit mulier, ſcriptura dicẽte: Et ędificauit dñs deus coſtam, quã tulerat de Adam, in mulierẽ, & eduxit eã ad Adam. Erat aũt vterq; nudus .ſ. Adam & vxor eius, & non erubeſcebant. Et poſtea: Dixit aũt ſerpens ad mulierẽ, &c. Et dixit dñs deus ad mulierem.

Iohan. 2 Iohan. 19 Gene. 1 L. mulierũ ff de verb. ſigni. inſti. de imp in pri. ꝫ Qui me. tut. ſi nitur ꝫc. L. argumento. §. muliebri. ff de auro ꝫc. Gene. 2. 3

X ¶Quid multis? Piaculũ eſt grãde, & igne prorſus piandũ, ſi ex ijs, vł hoc genus alijs technis velimus credere, Mariã non fuiſſe virginẽ ꝑpetuam, ſed vł ex Ioſeph, vel ex alio viro, alios genuiſſe filios. Nimirũ, qđ inde non modo conſequereṫ diuã virginẽ fuiſſe aliqñ fœminã, ſed Ieſum Chriſtum dominum noſtrum dei æterni filium, ex nuptiali conſortio ipſius Ioſeph eſſe progenitum, maximè qđ Apoſtolus dixerit: At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus filium ſuũ

Gala. 4

um ſuũ factũ ex muliere, factũ ſub lege, & cętera. Id q̃d impij iſti hæretici clanculũ hauddubiè conanť, adeoq́; impijſſimę Iudæorũ veſaniæ condemnatæ adſentientes, qua contendiť, Chriſtum ex Ioſeph ſemine eſſe natũ. Id q̃d palàm eſt contra veritatem ſacroſancti Euangelij, di-
Luc. 1. Eſa. 7. centes: Spũs ſanctus ſuperueniet in te, & virtuus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq́; & q̃d naſceť ex te ſanctũ vocabiť & filius dei. Et Eſaias dixit: Ecce virgo concipiet & pariet filium.

¶Eapropter dilectiſſimi fratres, q̃m multis irrefragabilibus teſtimonijs ſcripturarum & ra- Y
tionum audiſtis perfidam hæreſim refutatam iſtorum, qui nulla prorſus ratione ſed ſolum improbitate ducti, hactenus impugnarunt virginitatem perpetuam diuæ virginis, derogantes & virginali puritati, & diuinitus factæ Chriſti conceptioni, interimq́; nequiter & impiè demoliri conantes, totam fidem & religionem Chriſtianam. Non eſt q̃d iſtos vel tantillum audiatis: Quippe qui contra quos non modo ſcripturæ, ſed & leges & arma vindictã, vti in perfidiſſimos Chriſtianæ fidei hoſtes & proditores, expoſtulant. In quos & magiſtratus ſæuerè debuerint animaduertere, nec vllam contra tam apertam veritatem, in re præſertim tam magni momenti, vnde noſtra pendet vita atq; ſalus, aliquod cauilli admittere, ſed iuxta Eccleſiæ decretum, prorſus ſtare inter reliqua paulò ſupra teſtimonia, verbis glorioſæ Deiparæ virgi-
Luc. 1. nis, dicentis: Quomodo fiet iſtud? Quia virum non cognoſco. Quibus ipſa virgo Maria teſtis omni exceptione maior, clare ex voto (vt auditum eſt) ſuam perpetuam virginitatem teſtať. Cui qui adſtipulati (vt debent) fuerint, proq́; virili tueri conabunť, haud obſcurè ſciant ſe Ieſu Chriſti domini noſtri, adeoq́; Dei Opt. Max. eiusq́; filiæ ac matris perpetuæq́; virginis, tutari gloriam, interimq́; fidem ipſam Chriſtianam (pro qua nemo pius non mori, ſicubi opus fuerit, debet in totius Chriſtianæ Reipublicæ decus & ſalutem) tam propugnare quàm augere. Nec dubitent ſibi Deũ Max. forè contra huiuſmodi impios hoſtes propitiũ, quũ certè illius cauſa pro noſtri oĩm ſalute agať. Cui ſoli laus ſit & gloria, q ex oĩbus ſibi ſoli Mariam perpetuam ſelegit virginẽ, quę ſine exemplo mater eſſet & filia, virgo & genitrix, ſpõſa & innupta, ea ipſa hodie teſtante & dicente: Q̃uo fiet iſtud? Quoniam virum non cognoſco.

HOMILIA LXXXV. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, 4. Regum. 16. Et. 2. Para. 32. Protegam vrbem hanc, & ſaluabo eam, propter me, & propter Dauid ſeruum meum &c.

In ferijs diui Bonifacij martyris.

VERBA SVNT EX VERIDICA DE MIRABILI A
eaq́; terribili Ezechię regis Iſraelitici liberatiõe hiſtoria, huc vel ideò deſumpta, quod ea à domino deo in hiſce periculoſis ac plane miſeris temporum hominumq́; conditionibus (quibus huic vrbi ęquè vt Hieroſolymitanę olim ciuitati, propter cultum veri æterniq́; ibidem dei, diu noctuq́; ab inimicis tam viſibilibus quàm inuiſibilibus inſidię ponuntur) ad nos dictum iri, non ſecus ac olim ad Ezechiam ipſosq́; Hieroſolymitanos omnino ſperauimus, tum ſanè, quum hoſtium minis, contumelijs, ſubſannationibus, omnisq́; generis iniurijs irretiti, & ab iſtis obſidione hoſtili paſſim vel eminus obſeſſi, ad deum Maximum, cum inclyto rege, ſacco propter humilitatem operti exclamauerimus.

¶Domine deus Iſrael, qui ſedes ſuper Cherubin, tu es deus ſolus, regum omnium terræ, tu B
feciſti cœlum & terram, inclina aurem tuam & audi, aperi oculos tuos & vide, & audi omnia verba Sennacherib, id eſt, tyranni ſchiſmatici, quæ miſit, vt exprobraret nobis deum viuentem, id eſt, veram eandemq́; veterem religionem, per famulum Apoſtolumq́; tuum Bonifacium nobis pie traditam, & eius ſanguine in tuam gloriam ac morte dura teſtatam. Vere domine diſſipauerunt reges Aſſyriorum, id eſt, tyranni ſchiſmaticorum, gentes & circumfinitimas terras omnium, id eſt, pene totius Germaniæ, & in omnem diſcordiam erroremq́; deuaſtatis templis, domibus, ipſisq́; adeò campis & agris ſeduxerunt, & miſerunt deos, id eſt, ſigna & ſimulachra tuorum ſanctorum fideliumq́; in ignẽ, imò ſacramenta tua, quæ proprio ſanguine teſtator confirmaſti, & primum omni contumelia ſubſannarunt: deinde in tuum religionisq́; tuæ Chriſtianæ dedecus, nulla planè cauſa, niſi temeritate & odio permoti, pedibus conculcarunt. Nunc igitur: Domine deus noſter ſaluos nos fac de manu eorum, vt ſciant omnia regna terræ: quia tu es domine deus ſolus, & fidem ac religionem, quam nobis p Apoſtolũ tuum Bonifacium (qui primus noſter fuit archiepũs, idemq́; noſter contra inimicos Philiſtæos Dauid), tradidiſti, eſſe tibi gratam. Hæc (inquam) vbi cum Ezechia (paucis tamen verbis cum tatione mutatis) vera humilitate exclamauerimus, non dubitamus dñm nobis zelo erga nos, ſuas creaturas, indignas vtiq; ob peccata noſtra, quę & ipſi fecimus, dictuꝝ de rege Aſſyrioꝝ, id eſt, de tyranno ſchiſmaticoꝝ. Non ingredieť vrbẽ hanc, nec mittet in eam ſagittam, nec occupabit
eam

Digitized by Google

eam clypeus, nec circũdabit eam munitio. Per viam qua venit, reuertet, & ciuitatem hanc nõ ingredietur, dicit dñs: Protegamq́ vrbem hanc, & ſaluabo eam propter me, & propter Dauid ſeruum meum, id eſt, propter Bonifacium Epiſcopum meum.

C ¶Sanè non dubitarim rectè vereq́ hæc verba hodierno tẽpore huc transferri, nec etiam dubitarim Deũ Max. propter gloriam noîs ſui demonſtrandam, propterq́ Bonifaciũ ſeruum ſuũ, nobis fore propitiũ, quũ & nũc & in æternũ miſericors ſit, nec ſua ope ſuos vnq̃ deſtituit, ſed & auxilio ſuo potẽti omnes ad ſe confugientes adiuuit, quũ eius (vt Scriptura ait) manus nondum ſit abbreuiata, vt ſaluare, vt antea, haud poſſit, & hoc quidem propter gloriam nominis ſui, & propter ſeruum ſuum Bonifacium. Pſal. 9 Eſaie. 59 Num. 11

D ¶Quippe q nec noîe, nec re, nec meritis à Dauide diſcrepet. Hinc vtrũq; à Deo æque diligi, & tantũ propter illũ, quantũ propter hũc facere eundẽ prorſus credimus. De Dauide neminẽ puto dubitare, quũ ſanctę Bibliæ eius penè ſint plenę. De Bonifacio dubitant ſcio, qbus nunc omnia pinde ſuſpecta, vſq; adeò in dubiũ reuocant, vt impię quærẽt. Vtrũ Ieſus Chriſtus, Dei Opt. vnigenitus fuerit filius idemq́ verus Meſſias? Illis igit, vtcũq; puicacibus, à me (veritate patrona) vł ex parte arbitror ſatisfactũ iri, vbi probaro diuũ præſulẽ eundemq́ fortẽ Chri Athletam Bonifaciũ, Dauidi fuiſſe iuxta ſupra dicta non diſſimilẽ, quo ad veritatẽ reor illos & mihi conceſſuros, deũ propter diuũ Bonifaciũ planè factuꝝ, q̃d propter Dauidem fecit Quod niſi admiſerint, non mihi, ſed veritati, cui à nemine (iuxta Scripturas) eſt reſiſtendum, imò Chriſto Ieſu, q veritas eſt, q (Paulo teſte) mentiri non poteſt, repugnabunt, qui tamen & ſi repugnabunt, ipſa tamen veritas (Propheta affirmante) à generatione in generationem adeoq́ domini verbum in æternum manebit. Eccl. 4 Iohan. 14 Tit. 1 Pſal. 118

E ¶Proinde (vt ſemel exordiar) interpretat nomen Dauid, id eſt, fortis & vultu deſiderabilis. Fortis nimiꝝ manu & animo, q non renuit contra Philiſtæos hoſtes atrociſſimos, imò cõtra ſupbum ipſoꝝ tyrannũ armatũ Goliam, vł inermis baculo tandẽ & qnq; lapidibus bello, non tantũ congredi, verũ quẽ & vicit. Vultu tam deſiderabilis, vt regis Saulis filij Ionathæ, id eſt, colũbæ (ita interptat Ionathas) id eſt, bonaꝝ & ſimpliciũ pſonaꝝ amicitiam & grãm adeò nactus eſt, vt ille ipſum perinde atq; animam dilexerit, fueritq́ aliquoties apud patrem pro Dauidẽ, quem ille ad mortem perſequebatur, incomparabilis interceſſor. 1. Reg. 17. 1. Reg. 18.

F ¶Num modo fortis etiamnũ fuit diuus Bonifacius? Fortis vtiq;, q̃d vel nomẽ arguit. Non eñ poteſt non eſſe fortis, q bona facit. Non qdem bene agit, q non fortiter agit. Fortiter autẽ vti Dauid egit ille, qñ fortitudine adiutus diuina, accepto baculo crucis, acceptisq́ qnq; limpidiſſimis lapidibus, id eſt, qnq; ĩtelligibilibus verbis, de qbus Aplus: Ego venio ad te in nomie dñi (qbus etiam Dauid aduerſus Goliam proceſſit) ex Roma legatus à laudatiſſimo viro Gregorio tum Romano pontifice Max. ad tuendam & inſtruendam Germaniam noſtram, quæ tũ impia hæreſi Arriana laborauit, vł ad internitionẽ, miſſus contra incircũciſum Goliam gigantẽ Philiſtæũ, hęreſiarcham Arriũ, vno illoꝝ lapidũ, id eſt, noîe dñi, ita potẽter inualuerit vt gloriam dei, populumq́ Germaniæ, Francones, Thuringos, Saxones, à Philiſtinoꝝ armis, id eſt, ab impietatibus Arrianoꝝ, q tũc Iſrael, id eſt, gloriam adeoq́ virtutẽ noîs ſanctiſſimæ Trinitatis expugnare ſupbius cœperant, intrepidus & morte qdem ſua defenderit. Qui & ob vultus ipſius & virtutũ maieſtatẽ vitæq́ ſanctimoniam, adeoq́ deſiderabilis & dilectus eſt factus Ionathæ, id eſt, colũbæ Eccleſiæ (quæ vnica, eademq́ immaculata, ſimplex colũba à ſcripturis vocat) vt huius inclytæ Eccleſiæ Moguntinæ, vł inuitus ſit conſenſu oîm Epiſcopus creatus, & vere fidelis ac ſanctus præſul, angelis vita non diſpar, pro eadẽ ſua Eccleſia ſanguinẽ effundere non recuſauit, q ideoq́ pro noîe Ieſu, eiusq́ teſtamenti, ſtolam ſuam proprio ſanguine lauans, in eoꝝ numero martyriũ referri meruit, de qbus Apocalypſis. Hi ſunt, q venerũt de tribulatiõe magna, & lauerũt ſtolas ſuas, & dealbauerũt eas in ſanguine agni, q propter verbum dei ſunt interfecti. Ideo ſunt ante thronũ dei, & ſeruient ei die ac nocte in templo eius, & qui ſedet in throno, habitat ſup illos. Non eſuriẽt neq; ſitient amplius, neq; cadet ſup illos ſol, neq; vllus æſtus, quoniam agnus, q in medio throni eſt, reget illos, & deducet eos ad vitę fontes aquarum, & abſterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. 1. Cor. 14 Cant. 6 Apoca. 7.

G ¶Vides igit quàm verè accommodetur diuo Bonifacio nomen Dauid qui tam cum illo ad omnia conuenit, quod & is morte ſua penè certius quàm Dauid ipſe teſtatus ſit? Hinc arbitror tantũ & re ipſa illum Dauide inclyto conuenire, quantũ nomine fuerit ab eo alienus.

H ¶Quis igit (obſecro) & qualis fuit Dauid? Rex erat ſapiens, q in cathedra ſedit ſapientiſſimus princeps: ſeruus erat Dei Max. à quo & vinctus fuit, cũ quo Dei fuit veritas & gratia, templum eidem altiſſimo deo in ſeruitutẽ iuſſus conſtruere, quod deinceps filius ipſius Solomon cũ oî magnificentia & amplitudine, opulentiſſimiſq́ opibus conſummauit. Dauid quoq; paſtor erat, q pauit oues patris ſui Iſai, quem propterea dñs tulerat, cũ in paſcuis ſequeret gregem vt eſſet dux populi Iſrael, & fuit cũ eo quocũq; perrexerit, & interfecit omnes inimicos eius coram eo, fecitq́ illi ſui nomen, quaſi vnius magnoꝝ, qui celebrantur in terra. 2. Reg. 23 Pſalm. 88 1. Para. 17 3. Regũ. 5 1. Regum 16. et. 17

¶Fuit

Digitized by Google

¶Fuit & rex diuus Bonifacius, ex nobiliſſima Anglorum familia prognatus, duorum vtiq; re- I
Eſa.32 gnorum: Eccleſiæ (inquam) Moguntinæ, quam (vt regẽ decet) tam in omni rexit iuſtitia, ſapia,
innocẽtia, benignitate, concordia, atq; pſeuerantia, vt id à Deo ſibi dici planè meruerit. Gran
3.Re.12 dis authoritatis es, & bene regis regnũ Iſrael. Nempè cui qdem regno non tam præfici vo-
Luce.17 luerit vt præeſſet, ꝗ vt prodeſſet, quo modo qſq; prælatus, q in ſua Eccleſia rex eſt, cõcupiſcat
Luce.13 Fuit quoq; rex, regni .ſ. potẽtiarum animæ, de quo Chrũs: Regnũ Dei intra vos eſt. In quo Ia-
cob aliquando videndũ, idem dñs ꝓhibuit. Quem Iacob? Luctatorẽ (inquam) & ſupplantato-
rem. Is em̃ Iacob interpretat, id eſt, q per rõnem & ſpm̃ appetitibus imperet, & deſiderijs car
Roma.14 nalibus reluctet. Siqdem (vt Paulus ait) non eſt regnũ Dei eſca & potus. In hoc vtiq; regno,
regaliter rexit diuus Bonifacius, q non eſcis & potibus, neq; carnis delectationbus indulſit, ſed
vitia freno ſobrietatis preſſit, & ita animũ ritè gubernauit, vt corpus nunꝗ non obtemperarit
Apoc.1 Merito ergo rex, qui in vtroq; regno tam egregiè rexit, qui propterea, vti quilibet vir iuſtus,
2.Cor.6 Deo factus eſt rex, & regnum. ¶Qui & ipſe Dei Max. fuit ſeruus, in quo & veritas fuit tam k
1.Cor.15 vitæ ꝗ doctrinæ & iuſtitiæ. Cui & adeò Dei gratia in omnibus eius operibus non defuit, vt
haud iniuria cum Apoſtolo gloriari queat. Gratia autẽ Dei ſum id quod ſum, & gratia eius in
me vacua non fuit, ſed abundantius illis oĩbus laboraui. Non ego aũt, ſed gr̃a Dei mecũ. Quip
pe q vel ſolus Dei gratia ſaluberrimis doctrinis, ſanctiſſimiſq; virtutibus, tot magnæ Germa-
niæ populos, natura alioqui ferociſſimos, minimeq; flexibiles & placabiles, partim in vera fi-
de continuit, partim inde lapſos feliciter ad eandẽ reduxit, vt locupletiſſima illi teſtis eſt hiſto
ria. Qua demũ gratia adiutus, non vnũ, vti Dauid, Deo altiſſimo, ſed plura conſtruxit in Dei
Max. gloriam & decus templa, lapidibus & lignis precioſioribus affabrè ornata. De qbus oĩ
bus vt dicam, nec tẽpus, nec locus patit, nec qdem res expoſtulat, vobis penè ꝗ mihi notior.
¶Interim tamen nolim à quopiam contemplatõe prætéritũ iri, templũ hoc Moguntinẽ- L
ſe, vel ad naturam vſq; admirandũ, ſi vel opum copias, ſi vel ſtructurę magnificẽtiam, ſimulq;
pulchritudinẽ & amplitudinẽ, ſi vel in eo cultũ diuinũ multiplicem conſiderauerimus: & ſa-
nè neſcierim, an facile huic ad oĩa par inuenturus ſit qſpiam aliud, quod nec templo Mediola
nenſi, qđ diuo Ambroſio, nec Veneto, qđ diuo Marco, nec Romano, qđ Apoſtolis Petro &
Paulo dicatũ eſt, ceſſurum ſit. Quod vel ideò nobis præ cæteris eſſe debuerit venerabilius, quo-
niam rex Bonifacius in eo pro tribunali & cathedra, non minor rege Dauide, pinde atq; ſapiẽ
tiſſimus princeps, tam regiè ſederit, vt & interim aliud templũ longè maius illi ædificarit.
1.Cor.3 ¶Quod (inquam) templũ aliud? Corporis. De quo Apoſtolus: Neſcitis, qa templum Dei M
2.Cor.6 eſtis, & ſpũs Dei habitat in vobis? Idemq; aliãs: Vos em̃ eſtis templũ Dei viui. Illud (inquam)
corporis ſui templum, quod ipſum eſt cor, quod vel ille à puero Deo Opt. Max. prorſus dica
rat, conſecrarat, vouerat, & adeò excellenter auro puriſſimo, pretioſiſq; margaritis exornauit,
Pſal.131 expoliuitq;, vt & ipſum Deus ille Opt. indubiè dixiſſe præſumit. Hæc requies mea in ſeculũ
ſeculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. Quo (inquam) auro, & qbus margaritis, rex noſter
Bonifacius, hoc ipm̃ ſpũale templũ ſuũ ornauit? Virtutibus (inquam) & ſanctis operibus adeò
Eccl.45 conſpicuũ, adeò illuſtre, adeoq; indies magis atq; magis amabile deſiderabileq; reddidit, vt to
to terrarum orbe hoc ſanctæ ſcripturæ dici cœpit. Bonifacius dilectus Deo & hominibus, cuius
memoria in benedictiõe eſt. Silem illum fecit in gloria ſanctorum, & magnificauit eum in timo-
re inimicorum .ſ. Arrianorum, & in verbis ſuis monſtra placauit, id eſt, Barbaros, Hæreticos, popu
loſq; feroces, in fide & lenitate mitigauit. ¶Certè Deo fuit dilectus noſter Bonifacius, quẽ N
ille haud ſecus atq; Dauidẽ ſuũ, eſſe paſtorẽ ouiũ ſuarum conſtituit, quem ex paſcuis, id eſt, litera
rijs ſcholis acceptũ, deinde populi ſui Iſrael, id eſt, Germanici, in primuſq; Moguntini ducem
eſſe voluit, ac ſtatuit ei teſtamentũ æternũ, & dedit illi ſacerdotiũ gentis .ſ. Moguntinæ, ac bea
Johan.10 tificauit illum in gloria. Verus (inquam) paſtor fuit diuus Bonifacius, q iuxta Euangelicam re
gulam, in ouile, id eſt, Eccleſiam ſuam Moguntinam, non aliũde, id eſt, non p Symoniam, vel
per ambitionẽ, ſed per oſtium, id eſt, per Chriſtum, q oſtiũ eſt, hoc eſt, per humilitatem inui-
Hiere.1 tus, vti ad prædicandũ Hieremias, & ſanè à Deo tanꝗ Aaron vocatus, ordinatus, electus, legiti
Heb.5 mè ingreſſus eſt. Porrò Bonifacius tam verus paſtor ꝗ idẽ bonus, q irruentibus ſęuientibuſq;,
lupis, id eſt, hæreticis Arrianis, vt oues raperẽt, furarent, diſpergerẽt, mactarentq;, tantũ ab-
ſuit, vt vel latũ vnguem loco cæderet, vt etiam aĩam ſuam pro ouibus ponere non dubitauit.
Nimirum q Chrm̃ regem ſuũ, Archipaſtorẽ ſecutus, pro ipſius gloria, ouiumq; ſalute, mortem
duriſſimam oppetijt, ideoq; ritè in numerum Chri martyrum relatus, & miraculorum deniq; teſti-
monio probatus eſt. Cuius proinde gloria & apud deũ & apud hoĩes immortalis eſt.
¶Viſum itaq; eſt, quam fuerit omni ex parte Dauidi ſilis Bonifacius, nomĩe (inquam) & re O
ipſa nequaꝗ impar. Quàm vero meritis eidem ad oĩa conferri poſſit, ex pauloante memora-
tis neminem eſſe arbitror, q non videat, quũ in vtroq; adeò oĩa ex æquo conueniãt. Etſi non
3.Regũ.2 putem nephas, videri vel in hoc Bonifaciũ Dauide maiorem, quod hic cũ patribus ſuis, placi-
da, eaq; naturali morte, requieuerit, ille vero Deũ Opt. Max. ſanguine ſuo proprio, violenter
ad fidei

à fidei inimicis effuſo, adeoq́ truculentiſſima morte, & ſic quidẽ (authore Paulo) corde ad iu- Roma. 10
ſtitiã, oreq́ ad ſalutẽ confeſſus ſit ac viriliter teſtatus. Quid igitur deinde ſupererit, niſi vt ſup
pliciter rogitantes plane credamus, deũ Opt. Max. ad nos, pro ſalute noſtræ vrbis Mogun-
tinæ, ab inimicis paſſim viſibilibus & inuiſibilibus diuexatæ, hoc ſcripturæ gratioſe ſerioq́ di
ctuꝝ. Protegam vrbẽ hanc, & ſaluabo eam propter me, & propter Dauid ſeruum meum?
P ¶Protegã (inquã) propter me, id eſt, gloriam meã, cuius cauſa potiſſimũ agitur, & propter
famulũ meũ Dauid, id eſt, Bonifaciũ, hoc eſt, propter Bonifacij famuli mei merita, q̃bus hoc à
me bonũ ſaluationis & protectionis meruit. Cæteꝝ, inſurgunt, q oĩa nunc, reiecto omni ordi
ne, cõfundunt, dicẽtes. Quid merita? Falſo inquis, deũ quicq̃ vel minimũ facere propter me-
rita diui Bonifacij, qui nihil vnq̃ à deo meruit, nec potuit quidẽ, quũ & ipſe homo fuerit no-
ſtri ſimilis: homines vero, vel quamlibet boni, nihil plane merentur: nẽpe, qui etſi (vel Chriſto Lucæ. 17
teſte) quæcunq; q̃ ſibi ꝑcepta ſunt, fecerint, dicere tñ cogunt. Serui inutiles ſumus, quod face- Eſaiæ. 64 Roma. 8
re debuimus, fecimus: nimiꝝ, quorum vniuerſæ iuſtitiæ ſunt, quaſi pannus menſtruatæ quo-
rum etiã huius temporis paſſiones, non ſunt cõdignæ ad futuram gloriã, quæ reuelabitur in
nobis. Quid ergo (inquiũt) dicis deũ propter merita Bonifacij, aliquid nobis facere, cuius nul
la ſunt? Equidẽ non ignorauerim hactenus ſimplici plebeculæ multipharia̋ eſſe impoſitũ, &
hoc vno articulo magis q̃ alijs omnibus nocitum: quo vel vno mendacio, ſeu (vt iſti garriũt)
paradoxo, factum ſcio, vt hactenus penè pleriq; omnes facti ſint, adeo infirmi & imbecilles,
vt omnino facti ſint inutiles: nimirum perinde deſperati, nec ſuæ ſalutis, nec in ſe à deo bene-
ficij memores, qui vel ideo facere bonum deſtiterunt, quod vel facere bonũ in ſua eſſe poteſta
te non putarunt, vel ſibi nihil prodeſſe rati ſunt, quoniã omnia vel quãlibet moraliter bona,
ſint pctã vel plane nihil mereant. Ego, vt paucis agã, inquã, qui talia blaterant, oſores eſſe dei 2. Cor. 4
Max. & hoſtes tã eius miſericordiæ q̃ iuſtitiæ, & quidẽ (teſte Paulo) dei verbi adulteros. Si enĩ
(primũ quæro) oĩa vel moraliter bona, ſunt peccata, quid cum illis, qui longe ante Chriſti na-
tiuitatem apud æthnicos vixerunt, & quidẽ ſine lege Euangelica, ſola ratione ducti? Nonne Roma. 2
(teſte apl'o) quicunq; ſine lege peccarunt, ſine lege peribunt? Et quicunq; in lege peccarunt,
per legem iudicabuntur? Nonne cũ gentes, quæ legẽ non habent, naturaliter, quæ legis ſunt,
faciunt, eiuſmodi legem nõ habentes, ipſi ſibi ſunt lex, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in
cordibus ſuis, teſtimonium illis reddente cõſcientia ipſorum, ſecundum quã vel peribunt vel
ſaluabuntur? Qua de re aliàs. Qui vero perperã nugant, eos etiã, q in fide ſunt Chriſtiana, ni-
Q hil plane pro ſua vel alioꝝ ſalute mereri, quin oĩa dudũ debuerint, reſpõderim. ¶Si meritũ
attendat ex ſola humanoꝝ operũ dignitate ac natura, nulla habita ratione diuinæ gratiæ ad-
iutricis, aut bonitatis eius immenſæ, promittentis pro bonis operibus præmia, nullũ ſane po-
nendũ erit meritũ, quod. ſ. ex ſola opeꝝ noſtroꝝ qualitate ac cõditione ſit ad reddendã no-
bis mercedẽ obligatoriũ. Nã cũ fecerimus oĩa, quæ ꝑcepta ſunt nobis, adhuc dicere debemus, Lucæ. 17
ſecundũ veritatis ſententiã, Serui inutiles ſumus, q̃d debuimus facere, fecimus. Et cũ Eſaia inge Eſaiæ. 64
nue fateri, oẽs iuſtitias noſtras eſſe, quaſi pannus menſtruatæ. Quicq̃d enĩ ad eũ modum bo- Roma. 6
ni fecerimus, dei (iuxta Paulum) donũ eſt, non ex operibus noſtris, ne quis glorief: Nimirum, Roma. 11.
quicquid hoc pacto fecerimus, non eſt eo dignũ, quod deus nobis gratioſe cõtulit. Quo ſane Ephe. 2
R modo nihil potuit deus, neq; propter Dauidẽ, neq; propter Bonifaciũ facere. ¶Sin vero at Roma. 8
tendatur meritũ ex diuina promiſſione, gratuito & liberalr nobis facta, quod cuſtodiẽtes mã
data dei, ingrediemur æternã requiẽ, & ex ipſius itidẽ promittẽtis veritate, quenq̃ fallere ne- Mat. 19
ſcia, ex adiutricis etiã gratiæ dei ad bene operandũ ꝓſidio, & demũ ex opeꝝ noſtroꝝ cõditi-
one ac qualitate, poſtremo cõſtituenda loco: certe tunc nemo pius inficiabit, eſſe meritum in
humanis operibus erga deũ, cui ſuũ reſpondeat ſecundũ diuinã ordinatiõnẽ ꝓmium in cœlo à Lucæ. 10
deo repromiſſum, & perinde debitũ, ſicut merces pro labore, vel Chriſto teſte, oĩs mercenari⁹ 1. Tim. 5
ſua mercede dignus eſt. Sane iuſtũ eſt, vt ſeruet promiſſum, quæ quidẽ iuſtitia nõ eſt ex natura
actus, ſed ex liberaliſſima dei promiſſione, qui volens ſe debitorẽ conſtituit, & ſua voluntate
ſe obligauit tali operi tantũ reddere præmiũ, & ita ſurgit ibi meritũ ex veritate pollicentis, q Pſal. 109
iurauit, & nõ pœnitebit. Qua ſane pollicitatione dñi ſtante, iuſtũ eſt reddere, & iniuſtũ non
reddere, quamuis hæc ipſa iuſtitia, ex ſola voluntate dei liberaliſſima pendeat, tanta præmia
pollicentis, qui ex ſua incomparabili miſericordia, proq́ noſtra erga ipſum humilitate, non
ſolũ promittit ſe reddituꝝ nobis, quod noſtrũ eſſe videt, verũetiã quod ipſius eſt, ſe quaſi no-
ſtrũ nobis datuꝝ, dicens. Tolle quod tuũ eſt, & vade: Nempe, quod aliàs pollicitus eſt, dicens. Mat. 20
Erit merces operibus veſtris. Reddã mercedẽ laboribus ſanctoꝝ meorum. Et merces veſtra 2. para. 15
in cœlis eſt copioſa: Siquidem (Paulo authore) vnuſquiſq; propriam mercedem accipiet ſe- Sapiẽ. 10 Matt. 5
cundum ſuũ laborẽ. Mercedem autẽ ſicuti & præmium, referri ad meritũ, opuſq; bonum cõ- 1. Cor. 3
ſtat. Vnde patet, admittendum eſſe tale meritum, pendẽs ex gratuita liberalitate dei promit
tentis, & adiutorio diuinæ gratiæ, ac demũ ex opis ipſius q̃litate, ſcd̃m quã diſtribuit & ꝓmiũ
deus, iuxta prophetæ ſententiam. Reddet vnicuiq; iuxta opera ſua. Id vero quod redditurus Pſalm. 61

Digitized by Google

eſt,tam ex ſua liberalitate putat eſſe noſtrum, vt etiam velit nobis ſe pro eo reddendo ob-
Matt.11, ligatum. Vnde alias dixit. A diebus autem Iohannis Baptiſtę, vſq; nunc regnũ cœloꝝ vim
patitur,& violenti rapiunt illud. Quomodo rapiunt? Certè quod deus illud ex inenarrabi-
li miſericordia ſua illis,qui eius ſeruant mandata,& quæ eius ſunt voluntatis faciũt , ſe dare
adeo obligare videatur,vt vel perinde ipſo volente ex eo promiſſo ſibi rapere poſſint. Vn-
2.Tim.4 de apoſtolus nõ veritus eſt dicere. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,quam reddet mihi dñs
in illa die iuſtus iudex. Sanè ꝙ reddi debet ſecundum iuſtũ iudicium, videtur eſſe merces&
Jacobi.1, pro labore & merito præmium. Reddet autem(inqt Iacobus) non ſolum Paulo deus , ſed
& omnibus eum diligentibus.i.qui præcepta eius ſeruant: Quorum ex numero fuiſſe Daui
dem,huiuſq; æqualem diuum Bonifacium ex dictis nemo piæ mentis inficias eſt iturus.

¶ Igitur nobis pro liberatione ab obſidione & inſidijs inimicorum exclamantibus , non S
dubitabimus deum & dicturum & facturum.

¶ Protegam vrbem hanc,& ſaluabo eam,propter me,& Bonifaciũ ſeruũ meum: quippe, T
cui ob eius in me charitatem liberaliter debeo,& ſubueniam vobis propter ipſum,& parcã
vobis,vtcunq; aliquando in me peccantibus ,qui aliquando peperci populo Iudaico pro-
Hiere.15 pter Moyſen & Samuelem,Ezechiæ propter Dauidem,qui & hoc genus alijs alioꝝ inter-
ceſſione plurimis auxiliatus ſum . Eapropter (fratres in domino chariſſimi)nos qui vnde-
cunq; ab inimicis,tam mundi q̃ carnis & inferorum,diuexamur , oremus Ieſum Opt.per-
inde peccatis noſtris indigni eius miſericordia, clamantes. Memento domine Bonifacij fa
muli tui,& omnis manſuetudinis eius: Nos qdem in te peccauimus,iniquitatem fecimus,
indigni quicq̃ abs te petere,tua tamen miſericordia confiſi,obſecramus, vt vel propter fa-
mulum tuum Bonifacium nos exaudias,cuius hodie in tuam gloriã feſta tempora celebra-
mus,haud ſanè dubitantes,eum nos recte vel tuo nomine honorare venerariq;, quem ipſe
vſq; adeo,& dilexiſti & veneratus es,vt illũ tibi ſeruum elegeris,& in eoꝝ numeꝝ ex omni
Acto.5 carne ſelegeris,qui habiti fuerint digni pro nomine tuo cõtumeliam vnà cum morte pati,
quem vel hodie veneramur,ꝙ nõ dubitamus in te dñm plane conferri,quod in famulũ tuũ
Mat.25 & à te traditum noſtræ ciuitatis patronũ & tutelarem,eundemq; apoſtolum, conferimus:
nempe,qui dixeris,hoc totũ tibi à nobis fieri,q̃d vel minimo tuoꝝ fecerimus.

HOMILIA LXXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Pſal.4. Et ſcitote quoniam mirificauit dominus ſanctum ſuum,dñs exau-
diet me cum clamauero ad eum.&c.

In vigilia diui Albani martyris.

DOLEO equidẽ ex animo vel propter infirmos & imbecilles hoc A
mihi toties hac tempeſtate pro contionibus meis occurri, quod di-
cturus apud plæroſq;,male Euangelicos(ſiquidẽ contra charitatem
1.Cor.13, omnia in malam partem vertentes) in me nil aliud q̃ odium incito
inuidiamq; conflo: nimiꝝ,qui omnia in ſe dictum putant,q̃d me di
cere vel neceſſitas cogit,vel veritas compellit. Abſit procul tam ſim
à meo officio alienus, vt adfectui malim q̃ iudicio inſeruire, cui hoc
eſt à deo iniunctum, vt clamem non ceſſans,prædicẽ verbum,inſtẽ
Eſaie.58 oportunè,ĩportunè arguã, obſecrẽ , in omni patiẽtia & doctrina,
2.Tim.4 opus Euangeliſtæ impleam,cuius pro loco & tempore loqui eſt ve
ritatem & tueri,pro ea,neceſſitate inſtante,etiamnum oppetere mortem. Cuius(inquam)
eſt,ad nullius hominis perſonæ acceptionẽ,neq; in amorẽ neq; in odium prædicare, quod
alioqui eſſet abuti Euangelio,quod pacẽ prædicat & veritatem dñi,æternaliter manẽtem.
Pſal.118 Deberent iſti ideoq; meam,qua fungor,perſonam conſiderare,cuius eſt(ex ſententia Pau-
1,Cor.10 li)non quærere quod ſibi vtile eſt,ſed q̃d multis,vt ſalui fiant. Quod niſi & ipſe verbo & fa-
cto facerem,qũo verus eſſem verbi dei diſpenſator? Quum vtiq; ſtuderem vni quærere,al-
teri auferre,hunc amare,illum vero odire & offendere. Quod profecto tantum velim à me
abeſſe,quantum à vero falſum: nempe,qui eſſem Chriſti ſeruus,qui eſſe & haberi toto pe-
Gal,1 ctore deſiderio,quũ adhuc(vt apoſtolus ait)hominibus placerem. Quanq̃ placere cupiam
2,Cor,12 omnibus,ac non vni aut alteri tantum,non in meam vel in alterius tantum vtilitatem, ſed
(iuxta Paulum) in veſtri omnium ædificationẽ,& inprimis in gloriam Ieſu Chriſti: nimi
1,Tim,2, rum ,quos,vt deus,quem nihil latet,æquè omnes ſyncero chriſtianoq; amore proſequor,
Philip,1, quos & omnes ſaluos fieri opto(teſtis eſt mihi deus)& eſſe,in viſceribus Ieſu Chriſti,& hoc
oro,vt charitas veſtra magis ac magis abundet in omni ſcientia,& in omi ſenſu, vt probe-
tis potiora,vt ſitis ſynceri & ſine offenſa in diem Chriſti: Et maxime illi,qui adeo in me de
ſiniſtro affectu ſunt ſuſpitioſi,opinantes quicquid corripiendo dixero,in ſe dictum eſſe,q̃d
quam

Digitized by Google

quàm falſum ſit,ſentient ſperauerim aliquando,ad ſe ſuamq́; mentem olim reuerſuri.
B ¶Doleāt & ipſi potius tam nihil vſpiam nunc in fide noſtra & religione,adeoq́; vniuerſali
Eccleſiæ ritu inueniri,quod aliquot nunc annis nõ ſit & contra dei voluntatem, & publicam
& priuatam hominum pacem,concordiam,tranquillitatemq́; per ſchiſmaticos homines cõ-
taminari,corrumpiq́; cœptũ,quod tamen iã olim tot ſeculis,à tot doctiſſimis, ſanctiſſimiſq́;
viris,vnà cũ tota catholica eccleſia,fuit receptũ & approbatũ.Iſtis ergo aduerſarij noſtri po-
tius bono zelo indignẽtur,qui eò me pepulerunt,vt propter veritatẽ mihi concitem odium
qui alioqui obſequio mihi amicos poteram cõparare.Sed ſciant illi Socratem cum Ariſtotele
meum eſſe amicũ,amicũ vero eſſe maiorem veritatẽ,quam paratus ſum & hodie in dei Opt.
C gloriam,eiuſq́; diui Albani martyris honorem tueri. ¶Quũ igitur ſancta eccleſia nobis hãc
diem vel ideo præ cæteris habere feſtam voluerit,vt in ea deuotam memoriam ageremus di-
ui Albani martyris,qui pro tuenda & propaganda fide catholica ſanguinem effudit ſuum, vt
& ipſum in virtutibus quaſi eius exemplo ducti ſequeremur,& eius apud deum patrocinium
nobis ſuffragaretur, per dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ, quem ille ad mortẽ vſq; ſequutus
eſt,quemadmodũ(deo fauẽte)cras latius proſequemur:Et quia nõ minimus eſt inter eos ſan
ctos,quos ſancta mater Eccleſia hactenus facere miracula adfirmauit,eoſq́; pro loco & tẽpo-
re perinde atq; patronos inuocandos nobis credendũ pie cenſuit,idq́; ipſum multis nunc ſe-
culis paſſim ab omnibus orthodoxis pie ſit creditũ & adſertum.Porrò econtrario in nouiſſi-
mis iſtis diebus,neſcio q̃ ſpũ aliq̃t illecti,negãt & ſanctos miraculis pollere,q̃ vtiq; ſubſannãt.
Itẽq; negãt ipſos ,quos dicere ſanctos ex approbatione Eccleſiæ nõ dubitamus,aliquo modo
D implorandos. ¶Sane contra eos potenter inſurgit propheta Max.in themate noſtro. Sci-
tote(inquiens)quoniã mirificauit dominus ſanctũ ſuum,dominus exaudiet me,cũ clamaue-
ro ad eum.In prima nimirũ parte palam innuit,eum,qui ſanctus eſt,dominũ.ſ.deum Maxi.
mirificaſſe.Quid vero mirificare aliud,q̃ illum miraculis ſanctũ oſtendere? In ſecunda vero
parte,non modo vult ad aliquẽ ſanctum clamandum,ſed & clamantem à deo exauditum iri.
Quid hoc teſtimonio euidentius,verius,ac maius? At(inquiunt)ſcripturam detorques aliò,
quoniã hunc verſum Eccleſia de Chriſto cenſuit intelligendũ,qui ſolus eſt ſanctus,& ſanctus
ſanctorũ,vt eſt in Daniele.Quibus ego . Et eadẽ Eccleſia eundẽ verſum,de vnoquoq; ſancto Daniel.9
vtpote in deo viuente,poſt Chriſtũ cenſuit accipiendũ.Cur ergo in vno q̃ in altero eidẽ ma-
luit fidem adhibere? An non ſtandum eſt Eccleſiæ? Vtiq; ſtandũ,quando(teſte apoſtolo)ipſa 1.Tim.3
ſit firmamentũ & columna veritatis:nempe,quæ ſpiritum ſanctum perpetuũ nacta ſit inſtru- Mat.18
ctorem.Hinc Ieſus dominus noſter eũ iuſſit habendũ vti æthnicũ,qui Eccleſiam non audiret
id eſt,ei non pareret.Verũ enimuero,vt apud infirmos ac ſimplices clarius probem,ſanctos Micheæ.2
& poteſtate à deo vel hoc tẽpore(quoniã manus domini nondũ eſt abbreuiata)poſſe facere Eſaię.59
miracula,& ijs deũ illos mirificaſſe,ſcripturas & ipſa facta ſum adducturus.
E ¶Conſtat aũt quæ Chriſtus ſuis olim dixit diſcipulis eadẽ omnibus, qui ipſum vt deum &
magiſtrũ ſequuntur,dixiſſe,vel Chriſto dicente.Quod autẽ vobis dico,oĩbus dico. Chriſtus Marc.13
vero palã ad illos dixit.Euntes autẽ prædicate dicentes,Quia appropinquabit regnum cœ- Mat.10
lorũ,infirmos curate,mortuos ſuſcitate,leproſos mundate,dæmones eijcite.Et rurſus.Signa Marc.16
autẽ eos,qui crediderint hæc ſequent.In nomine meo dæmonia eijcient,linguis loquent no Lucæ.10
uis,ſerpẽtes tollent,& ſi mortiferũ quid biberint,non eis nocebit.Super ægros manus impo-
nent,& bene habebũt.Et alio in loco.Amen amen dico vobis,q credit in me,opera q̃ ego fa- Iohan.14
cio & ipſe faciet,& maiora horũ faciet.His igitur verbis,quis nõ videt Chriſtũ verũ deum &
hominẽ,in ſe credẽtibus faciendi poteſtatẽ miracula tradidiſſe? An vero re ipſa iſthæc illi fe-
cerint,teſtimonio ſunt apoſtolorũ acta,vbi ſcribitur.Multa quoq; prodigia & ſigna p apl'os Actorũ.2
in Hieruſalem fiebant,& metus erat magnus in vniuerſis.Sic deinde Petrus,ſolo dicto,In no
mine Ieſu Chriſti Nazareni,ſurge & ambula,fecit firmiter ambulare eũ,q claudus erat ex vte- Actorũ.3
ro matris,q quotidie portabat ad portã templi,quæ ſpecioſa dicebat,vt eleemoſynas peteret Actorũ.5
Et paulo poſt.Per manus autẽ apoſtolorũ fiebant ſigna & prodigia multa in plebe.Sic & Ste Actorũ.6
phanus prothomartyr plenus gratia & fortitudĩe,faciebat prodigia & ſigna magna in popu
lo.Sic ad Petri vmbrã omnes infirmi,quacunq; ægritudine laborãtes, qui ea tangebant,ſa- Actorũ.5
nitati reſtituebantur.Id quod vtiq; maioris eſt,q̃ q multi à tactu fimbriæ veſtimentorũ Chri
ſti ſunt ſanati , vt eſt apud Marcũ:nempe vt verificetur dictũ Chriſti apud Iohannẽ,Et ma- Marc.6
iora horũ faciet.Quid nunc impij rident,quũ dicitur à ſanctis miracula fieri,quando vidẽt & Iohan.14
audiunt teſtes tot ſanctiſſimas ſcripturas,& tot ſanctiſſima exempla? At proficientes in peius
dicunt,apoſtoli fuere illi,non itidem de alijs ſanctis,qui illos ætate ſunt ſequuti.Quibus ego,
imò Chriſtus oĩbus,qui in eum credunt,hanc poteſtatem faciẽdi miracula tradidit,vti pau
lo ante oſtenſum eſt.Et certe infiniti poſt apl'os, martyres & cõfeſſores,viri , itemq́; ſanctæ
mulieres innumerabilia miracula operati ſunt,vt nemo pius negat ex hiſtorijs,quas æque Ec
cleſia recepit,vti & Euangelia ſuo iudicio approbauit.

¶Et reuera,q negat & nūc per ſctōs fieri miracula,negat Chrm eē deū,& dei adeò om̄i- F
Esaie.59 potētiam,q̄ proinde nūc ceſſarit,ſitq́ manus eius abbreuiata,cōtra q̄d reclamāt prophetę.
Michæ.2 Præterea negare nūc fieri miracula p ſanctos,qd aliud eſt,q̄ totā fidē in Chrm abrogare,
& deū ipſum ſua gloria,adeoq́ ipſos diuos Chri promiſſione quaſi indignos priuare,& ho
mines ipſos deniq́ chriſtianos beſtijs ſimillimos reddere, vnde tandē nemo ſit aliq̄d bonū
opaturus propter deū,quē eſſe homo negabit? Fiūt em̄ miracula,vt deus p illa glorificetur,
ad teſtificandā eius maieſtatē,& potētiam ſuā ſemp eē,ipſomet deo teſtificāte,q in Exodo
Exod.14. ait.Perſequet̄ vos,& glorificabor in Pharaone.ſ.miraculis in ipm p te acturus.Hinc Moy-
ſes inqt.Cantemus dn̄o,glorioſe em̄ magnificatus ē,equum & aſſeſſorē deiecit in mare.Et
Exodi.15 ſcriptura(ſcdm Paulū)dicit Pharaoni.Quia in hoc ipm excitaui te,vt oſtēdam in te virtu-
Roma.9 tem meā,& vt annuntiet̄ nomē meū in vniuerſa terra.Ita ſanè diuinus pſaltes verè cōcinit
Exod.9 deū in ſanctis ſuis mirabilē,& in illis eē glorioſum catholica cōcinit eccleſia. Sic Chrus mi-
Pſal.64. Johan.11. raculoſe Lazaꝝ in ſepulchro quatriduanū ſuſcitauit,vt filius dei.ſ.ipſe,inde glorificaretur.
Galat.1 Hinc & Paulus inqt.In me deum glorificabant. Ex ijs & alijs hoc genus multis pſpicuū e-
uadit,eū negare deū vel eius om̄ipotentiā,(ſine qua deus eſſe nequit)qui miracula negat in
ſanctis,qui ſunt pinde dei organa ad operandū miracula.Negat & fidē in Chrm & eius er
ga ſanctos promiſſionē,ſiquidē miracula potiſſimū fiunt ad aſtruendā fidē in Chriſtū, vel
ad teſtificandū illū vel alium Chriſti eſſe.Id q̄d patet ex ijs Iudæoꝝ verbis . Quod ergo tu fa
Johan.2. cis ſignū , vt videamus & credamus tibi? Sic & Chrūs ait. Niſi ſigna & prodigia videritis,
Johan.4 non creditis.Hinc & Euangeliſta. Multa quidē(inquit)& alia ſigna fecit Ieſus, in cōſpectu
Johan.20 diſcipuloꝝ ſuoꝝ,quæ nō ſunt ſcripta in libro hoc.Hæc aūt ſcripta ſunt,vt credatis , quia Ie
ſus eſt filius dei,& vt credētes vitā habeatis in nomine eius.Sic q̄q́ Paulus etiamnū volens
2.Cor.12 ſe adfirmare Chri eſſe apoſtolum veꝝ. Tametſi(inquit)nihil ſum,ſigna tn̄ apoſtolatus mei
Hebræ.2 fcā ſunt ſup vos in oī patiētia, in ſignis & pdigijs & virtutibus.Cōſtat igit̄ miracula fieri à
deo per ſanctos,vt primū deus,miraculoꝝ author,inde glorificetur,& æternaliter potens
oſtendatur,imò vt & in Chriſtū,ꝙ fuerit verus dei filius,credatur.Deinde vt eos nobis ,vti
verè ſuos,approbet ac cōmendet. ¶Eapropter opus eſſet illis,qui nūc aliam nobis fidem G
adfingere ſatagunt,ſeq́ ex ſpū ſancto loqui gloriātur, poteſtate miraculoꝝ, q̄ certe hacte-
nus nulla p ipſos omnino nec vidimus nec ſenſimus.Nobis vero priſtinæ fidei,& adeò reli-
gionis chriſtianę profeſſoribus,nullo opus eſt miraculo:quippe,q̄d fides noſtra ſat ſuperq́
per miracula Chriſti & apoſtoloꝝ,hocq́ genus martyꝝ,ſit probata & corroborata : nimi
rum,ꝙ arbuſta,quū primū plantantur,irrigatiōibus indigent,radicem vero vbi egerint &
vixerint,ijs nō indigent: quanq̄ ad cōſolationē fideliū,& eorum qui ſunt paulo infirmio-
res,& pij tn̄,poſteris q̄q́ & ijs noſtris temporibus , facta ſint & fiant miracula. Curioſis aūt
& incredulis,qui noſtro æuo nihil nō miraculoꝝ ludibrio habēt,vbi à deo vel à nobis mira
Luc.16 cula poſtularint,recte reſpondebitur p Chrm adeoq́ per nos.Habetis Moyſen & prophe
Matt.13. tas,audiant illos.Si Moyſen & prophetas non audiūt,neq́ ſi quis ex mortuis reſurrexerit,
Matt.12 credent.Siquidē Chriſtus alias nō multas virtutes fecerit propter incredulos . Qui & alibi
inquit.Gn̄atio mala & adultera ſignū q̄rit,& nō dabitur ei, niſi ſignū Ionæ prophetæ.

¶Quid multis? Occurrerent penè ſexcenta ex ſanctis literis loca,quibus abundē probat̄, H
vere p deū fieri in ſanctis ſuis miracula, ijsq́ fidē adhibere oportere, Et nedū in vita,ſed &
poſt mortē.Et nō modo per corpora,ſed & per ea,quæ ſanctis adhæſere dū vixerunt. Cō-
4.Reg.13 ſtat ſanè cadauer mortuū à tactu corporis defuncti Helizęi reuixiſſe.Et diuus ille Auguſti-
Auguſt. nus teſtis ſine cōtrouerſia locupletiſſimus,permulta refert miracula ſuo tēpore ad memori-
de ciui.dei lib.22.ca.8. am reliquiaſq́ beati prothomartyris Stephani in Affrica eſſe facta.Et diuus Ambroſius in
vita S.Agnetis,ad illius tumulum (ſcribit) fuiſſe ſanatam Conſtantini Roma. Imp. filiam
Conſtantiam,adhuc tunc infidelem,& multos deniq́ alios lætaliter ægrotos ſanitati reſti
tutos.Sileo interim,quæ certa fide à maioribus audiuimus, & q̄ ipſi ijs noſtris oculis vidi-
mus,penes ſepulchra alioꝝ pie in Chriſto defunctorum. Ex quibus haud ſanè minimus eſt
diuus martyr Albanus ,huius inclytæ eccleſiæ pręcipuus tutelaris & patronus. Cuius à deo
miracula vti valde multa ſunt,ita & veriſſima & omnibus penè notiſſima.

¶Quibus apertò oſtenditur,quā fuerit tam in vita deo charus, q̄ & poſt mortē dilectus, I
quē & ſuo nomine nobis honorabilē eſſe voluit,& ſe p nos in illo,nō ſecus atq́ p Galathas
in Paulo,glorificatum iri. ¶Et illum deniq́ pro loco & tēpore merito implorādum,p- K
inde ac confratrem noſtrum,qui nobiſcum(teſte Paulo)in vnico corpore noſtro Chriſto,
1.Cor.12 membrum eſt,& mēbra obligentur ex diuino præcepto,mutuo pro ſe orare, ad obfirmā-
1.Cor.13. dam augēdamq́ charitatē,quæ(vt Paulus teſtatur)nec hic nec alias excidit. Ita Paulus cu-
Roma.15 pit orationibus Romanoꝝ apud deum adiuuari. Sic & pro Petro incarcerato ſine inter-
Acto.12 miſſione fiebant ad deū orationes.Etem̄ fides catholica habet, orationibus tam in Chriſto
defunctoꝝ,quā adhuc viuentiū nos poſſe adiuuari.Id qa nuper multis diſputaui,non puto
hic ne-

Digitized by Google

hic neceſſariũ,maxime ob temporis breuitatẽ,pluribus agundum,quãdo præſertim nulli nõ 2.para. 32
vel parum in ſacris literis exercitato conſtet,Ezechiam regem,cũ omnibus ſuis Hieroſolymi 4.Reg 19
tanis interceſſione Dauidis dudũ defuncti,exauditũ à deo.Conſtet item & Hieremiã prophe 2.mach.15
tã,tunc longo ante tẽpore in domino defunctũ,pro Iuda Machabæo deũ ſalutariter oraſſe.
L ¶Sic & propheta hodie in themate noſtro adfirmat,ſe exauditũ iri à dño,ſe(inquam) clamaturũ ad ſanctũ.Idcirco hoc ipſum proloquiũ fortaſſis videri poteſt,non imprudẽter huc allatũ,quo in primis monemur,ad debito modo honorandũ diuũ martyrẽ Albanũ,quem & Chrũs tot dotibus honorauit,quẽ & dignũ duxit,vt ſuo noĩe,non tantum cõtumelias, ſed & mortẽ ipſam patereẽ,in quẽ & vltra ſuã gratiã oſtendit,illũq́ꝫ ſibi eſſe gratũ,quod vel eius reliquias & exuuias(ꝙ vobis notũ eſſe non dubitauerim)miris prodigĳs aliquando illuſtrarit, quas & nulli nõ pio homini velim eſſe venerabiles,ꝙ in ĳs ille aliquãdo habitarit,quem deus
tantopere dilexit,vt & in illo per ſuam gratiam in hoc ſeculo inhabitauerit:ſiquidẽ(Paulo te 1.Cor.6
ſte)corpora ipſa,ſpũs ſancti in ipſis habitantis,ſunt & fuere tẽplum.Hinc non vanũ quis pu-
tet,ab illis aliquando emanare hoĩbus oleo ſancto,vel quouis alio modo auxilia, quũ ex rupe Exodi.17
olim,& firmo ſaxo,aqua in deſerto (deo volẽte)populo Iudaico proſilierit.Et ſitienti quoqꝫ Nume.20
Samſoni,ex maxilla aſini aquæ fluxerint. Iudic.15

¶HOMILIA LXXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Iohan.12. Qui amat animam ſuam, perdet eam.

In feriis diui Albani martyris.

A DICI plane nequit,q̃ modis omnibus,quamq́ꝫ in nullo non loco,paternè Chriſtus dominus noſter,ad eam vitam nos ducere trahereq́ꝫ
ſatagit,ad quã nos conditos vere ſcit,ac vult habere eam beatitudi- Matt.5
nem,quæ copioſa ſit omnium bonoꝝ laborum, dolorum paſſionũ,
& in hoc ſeculo tribulationũ, anguſtiarumq́ꝫ merces:nimirũ in qua 1.Cor.2
deus ipſe(apoſtolo teſte)ĳs,qui diligunt ſe præparauit, quod oculus
non vidit,nec auris audiuit,nec in cor hominis aſcẽdit,certe vbi hoc Roma.8
ipſum & tantum eſt felicitatis ac gloriæ,vt huius ſeculi paſſiones, vel quamlibet amaræ & acerbæ,non vllo modo condignæ ad illud ha-
beri ſoleant. Sane vbi hæc illa eſt patria,in qua æterna eſt vita,ſine Iacobi.1.
tranſmutatiõe,ſine viciſſitudinis obumbratione.Vita (inquã) ſine dolore & luctu,veꝝ oĩm Apoca.21
bonorum plenitudo.Ad quam vtiqꝫ vitã,vt inde peccatis noſtris expulſi aliquando poſtlimi Iohan.3
nio reſtitueremur,Chrũs Ieſus è cœlo ſola in nos miſericordia ineffabili ꝓmotus deſcẽdit,ho Philip.2
mo incarnatus,& ad omnia vt hõ ſine peccato cõuerſatus eſt,viã nobis ad eam ad patriamq́ꝫ nobiliſſimã,tam verbo q̃ exemplo demonſtrans,ſimulq́ꝫ anxie præmonens, quæ ab ea illuc
B nos via ſeducere poſſint. ¶Quia vero ille certo ſciebat nihil eſſe,quod ad eã vitã beatã perueniendi iter nobis magis præcluderet & interciperet,q̃ nimia bonoꝝ temporaliũ cupido,
& illicitus voluptatũ amor,vt patet aliàs de diuite,qui difficile ingreditur in regnũ cœloꝝ,& Mat.19
patet alibi de cœna magna,proinde ſi vnq̃ aliàs ab eo illicito amore nos dehortaẽ,profecto Marc.10
hoc ipſum in primis agit in hodierno Euangelio,& quidẽ adeo,vt putet propter eam beatitu Lucæ.18
dinem,ipſam deniqꝫ animã perdendã.Qui(inquiẽs)amat animã ſuã,perdet eam.Id q̊d apud Lucæ.14
alium Euangeliſtam euidentius affirmãs & iuxta exponens.Qui,inquit,voluerit animã ſuam Matt.16
ſaluam facere,perdet eã.Cæterum,quia hic locus penè cõmunis pleriſqꝫ videtur intellectui Marci.8
non percõmodus,verũ à ſenſu cõmuni alienus:Siquidẽ quomodo perdet quis animã ſuam,ſi Lucæ.9
eam amare debet,& ea ꝑcipue ſit perfruitura beatitudine æterna,& quã deus(vt ait ſcriptura) 2 Reg.14
non vult perire,& in primis ꝙ apoſtolus dixerit.Nemo vnq̃ odit carnẽ ſuã? Si non odit, er- Ephes.5
go nec perdet.Si carnem nõ perdet,igitur nec animã,quæ corpore longe eſt ꝑtioſior, quam Matt.16
ideoq́ꝫ dñs alibi toti mundo ꝑtulit.Quid eñ,ingens,prodeſt homini,ſi mundũ vniuerſum lu Marc.8
cretur,animæ vero ſuæ detrimentũ patiaẽ? Certe ſi proximũ noſtrũ æque atqꝫ nos diligere Matt.22
debemus,non eſt qn & animã noſtrã,q̃ vita eſt,diligamus,Et quã propheta q̊qꝫ monet vt ſal Marc.12
uemus.Quia ergo,inquã,hic Euãgelĳ locus ꝑinde à ſenſu cõi videẽ abhorrere,meaꝝ arbitror Hier.48
eſſe partiũ,paucis oſtẽdere,q̊d in rei veritate ille ſibi locus velit,q̃ tandẽ oſtẽſo,Chriſti Ieſu do
C ctrinæ fructus ſuccedat locupletiſſimus. ¶Et ſane vis cõſiſtit,partim ĩ verbo amare,partim in verbo ꝑdere,q̊d & in malã & in bonã partẽ accipi ſolet.In malam amat qs animã ſuam iudicio carnaliũ hominũ,quando qs illi indulget delicĳs,voluptatibus,& oĩbus hoc genus carnis deſiderĳs,faciẽs illi,q̃ ſenſualitati placẽt,& q̃ hæc tꝑalia ſapiũt.Certe q eo pacto animã ſuã in hoc mundo amat,perinde atqꝫ ſi puerum mater nimis indulgens,eam in alio mundo per-
det,id eſt,damnabit:argumento diuitis Euangelici,q cum ſibi vberes fructus ager attuliſſet, Lucæ.12
& cogitaret intra ſe,dicẽs.Quid faciã,quũ nõ habeo,quo cõgregẽ fructus meos? Dixit.Hoc

faciam, deſtruã horrea mea, & maiora faciã, & illuc cõgregabo om̃ia, quæ nata ſunt mihi,
& bona mea, vt dicã aniæ meæ. Anima habes multa bona poſita in annos plurimos, requi
eſce, comede, bibe, epulare. Quid aũt illi deus? Nimirũ dixit. O ſtulte hac nocte animã tuã
repetũt à te. Quæ aũt paraſti, cuius erũt? Sic eſt qui ſibi theſaurizat, & nõ eſt in deum diues.
Lucæ.16. Vides ergo quõo is diues animã ſuã perdidit, qm̃ hic illicite eã in tẽporalibus amauit? Sic ani
Sapiẽ.2. mam ſuã amauit diues ille Epulo, qui indies ſplendidè epulabat, de quo nuper. Sic quoq; a-
mant animas ſuas, qui dicũt. Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt hoc erimus tanq̃ non fueri-
mus. Venite ergo fruamur bonis q̃ ſunt, & vtamur creatura tanq̃ in iuuẽtute celeriter vbi-
q; relinquamus ſigna lætitiæ noſtræ, qm̃ hæc eſt pars nr̃a, & hæc eſt ſors noſtra. Sed qd ad
illos ait deus? Hæc cogitauerũt & errauerunt. Excæcauit eñ eos malicia eorũ, & neſcierũt
ſacramenta dei, neq; mercedem ſperauerunt iuſtitiæ, nec iudicarunt honorẽ animarũ ſan-
ctarum. Quoniam deus creauit hoĩem interminabilẽ, & ad imaginẽ ſimilitudinis ſuæ fecit
illum. Inuidia autem diaboli mors intrauit in orbem terrarũ. Imitãtur aũt illum qui ſunt ex
parte illius. Sic eteñ illi animas ſuas, quas hic terrenis bonis amarũt perdiderunt. Ita quoq;
1.Cor.15 amãt animas ſuas, qui apud apoſtolũ dicunt, & apud prophetã. Manducemus & bibamus,
Eſaiæ.22 cras enim moriemur. Sed quid ad illos inquit apoſtolus? Nolite ſeduci. Corrumpũt mores
et.56. bonos, colloquia mala. Euigilate iuſti, & nolite peccare. Ignorantiã eñ dei quidã habent.
Q.d. Quia in deũ illi nõ credunt, & animas ſuas ijs mundanis voluptatibus amant, ideo eas
perdent in alio ſeculo. Certè ad hunc modũ nec Chriſtus animas noſtras, nec apoſtoli ſan
ctiq; dei animas ſuas amarũt. ¶Hæc proinde expoſitio, vti eſt bona & notabilis in ſuo q-
dem loco & tẽpore, ita ad propoſitũ minus apta. Siquidẽ Chr̃s hoc pacto nõ videt eſſe lo- D
quutus. Eſt itaq; alio modo amare animã, quũ quis iuxta communẽ ſenſum carnaliũ eã p-
dit. i. omnia hac propter Chriſtũ & eius amorẽ facit, quæ ſenſualitati carnis ac vitæ carnali
repugnãt, detrahendo illi omnes tã mundi q̃ carnis voluptates, delitias, illecebraſq;, ipſam
1.Cor.9. corripiens, in ſeruitutemq; ieiunio, vigilijs, oratõibus, pijs ſtudijs ac opibus, redigens, cru-
cem ſuã illi apponens, vt ſenſui carniq; dominetur. Sanè hoc pacto, qui animã ſuã vere ſpi
ritualiter propter Chriſtũ & æternã beatitudinẽ cõſequendã amat, videt eam vulgi carna-
lis opinione perdere, nihilq; habere, quãuis eam maxime amet, q̃ per hmõi correptiones,
eam breuibus hic voluptatibus priuet, vt alias perpetuis delitijs cum deo perfrui poſſit. Sic
hodie hortat Chrũs, vt qui animã ſuã vere amet, eam perdet. i. hic nihili faciat quo ad tem-
Matt.16 porales voluptates, illã ab ijs coercens. Id q̃d idem aperto ſubindicat. Qui (inquiens) odit a
Marci.8 nimã ſuã in hoc mundo, cuſtodit eam in vitã æternã. Et clarius alibi. Qui eñ voluerit ani-
Luc.9. mam ſuã ſaluare. i. qui vere eam amat, perdet eã. ſ. detrahendo illi huius mundi bona tẽpo-
Heb.12. ralia & voluptuoſa. Qui enim perdiderit animam ſuã propter me, inueniet eam. ſ. in vita
Prouer.3 æterna, quæ alioqui æternaliter damnaret. Ita alibi apoſtolus dicit. Eum diligi à dño, qui
ab eo caſtigatur flagellaturq;, & eum patrẽ diligere filiũ, qui ipſum corrigit.
¶Ita hic erit Euangelij ſenſus. Qui amat animã ſuam. i. vere, q̃d ad ſpiritualia, pdet eam E
ſcilicet in p̃ſenti, nõ formidans ſuſtinere mala vitæ præſentis propter Chr̃m. i. propter vi-
tam æternã. Siquidẽ morte videtur anima perdi, qm̃ à corpore ſeparatur. Sic eteñ pro no-
mine Chriſti apoſtolus animã ſuã amauit & perdidit, qñ dixit. Sed quæ mihi fuerunt lucra
Philip.3. hæc arbitratus ſum ꝓpter Chr̃m detrimẽta. Veruntñ exiſtimo om̃ia detrimentũ eſſe, pro-
pter eminentẽ ſcientiã Ieſu Chriſti dñi mei, propter quẽ om̃ia detrimentũ feci, & arbitror
vt ſtercora, vt Chriſtũ lucrifaciã, vt & inueniar in illo. Sic apl̃i oẽs animas ſuas amarunt &
1.Cor.4. propter Chr̃m perdiderũt, qñ (vt Paulus ſcribit) à deo nouiſſimi miſſi tanq̃ morti deſtina-
ti fuere, ſpectaculũ facti mũdo, & angelis & hoĩbus. Stulti, infirmi, ignobiles propter Chri-
ſtũ, qui in horã eſuriẽtes & ſitiẽtes colaphis ſunt cæſi, inſtabiles, manibuſq; operati ſunt, q-
bus maledictũ fuit, ipſi aũt bñdixerunt, perſequutionẽ paſſi ſuſtinuere, blaſphemati obſecra
runt, qui deniq; tanq̃ purgamentũ huius mũdi facti ſunt, oĩm peripſima. Illi (inquã) domi-
Actor.5. num Ieſum imitati, animas ſuas amarunt & pdiderunt. ſ. in hoc mundo corporaliter, q (vt
Eſaiæ.51 patet in actis) gaudẽtes iuerũt à coſpectu concilij, qm̃ digni habiti eſſent pro noĩe Ieſu con-
Matt.19 tumeliã pati. Illi (inquã) animas ſuas amarunt & pdiderunt, qui dicere potuerũt. Ecce nos
Lucæ.22. reliquimus om̃ia, & ſequuti ſumus te. Quid ergo erit nobis? Certe illi amarunt animas ſuas
Mat.24 & pdiderunt, qui propter nomen Ieſu in tribulationẽ traditi occiſi ſunt, & om̃ibus genti-
Marc.13 bus odio habiti. Etiãnum illi vere animas ſuas amarũt, & iuxta admonitionem Ieſu Chriſti
Lucæ.21. perdiderunt, q propter iuſtitiã p̃ſequutionẽ paſſi ſunt, q propter Chriſtũ ludibria verbera-
Heb.11 q; experti, inſup & vincula, & (vt Paulus ait) carceres paſſi, lapidati ſunt, tentati ſunt, in oc-
ciſione gladij mortui ſunt, in vita amore fidei egẽtes, anguſtiati, afflicti, quibus mũdus nõ
erat dignus: nimirũ oẽs teſtimonio fidei ꝓbati. ¶Ex q̃rũ nũero fuiſſe, nemo vnq̃ dubitat, di F
uum martyrẽ Albanũ, cui hodierna dies ẽ feſta, p̃celſi apud deũ meriti, qui profecto dignus
fuit habitus, vt pro nomine Ieſu Chriſti, proq; fide chriſtiana contumelias vnà cum ſæua
morte

Digitized by Google

morte pertulerit, proindeq́ꝫ in eoꝝ diuoꝝ martyꝝ cathalogũ verè recteq́ꝫ relatus, qui pro
teſtamẽto dei ſua corpa tradiderũt, & in ſanguine agni lauerunt ſtolas ſuas. Qui(inquam) Apoca.22
tradiderunt corpa ſua propter deũ ad ſupplicia, & meruerunt habere coronas perpetuas. Sapiæ.5
Ille(inquã) diuus martyr in eoꝝ eſt numero apud deum repertus, qui (vt ſanctæ literæ te-
ſtantur) ſteterunt in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe anguſtiauerunt, & qui abſtule-
runt labores eoꝝ. Qui ad illos olim in ſupremo iudicio, præ timore horribili perturbati, di
cent. Hi ſunt, q̃s habuimus aliquando in deriſum, & in ſimilitudinẽ improperij, nos inſen-
ſati vitam illoꝝ æſtimabamus inſaniã, & finem illoꝝ ſine honore. Ecce quomodo com-
putati ſunt inter filios dei, & inter ſctõs ſors illoꝝ eſt? Ergo errauimus à via veritatis, laſſati
ſumus in via iniquitatis & perditionis. Quid nobis profuit ſuperbia? aut diuitiarum iactã-
tia quid contulit nobis? Inter illos(inquam) vere eſt ſanctus martyr Albanus: nempe qui
(vt veridica narrat hiſtoria) tempore Honorij regis impijſſimi Perſarum, orta Carthagi
ne inter Chriſtianos & Arrianos altercatione, diuina prouidẽtia in hanc inclytã vrbem
Moguntiam mirifice aduectus, aliq̃t diebus confidenter dei verbũ prædicauit. Qui ob hoc
ab aduerſarijs deprehenſus, gladio eſt decollatus. Quod(deo miraculoſe operãte) ſtatim ꝓ-
prijs manibus cõplectens, illuc deportauit, vbi nũc(propitio dño) corpus eius vnà cũ capi-
te requieſcit, iam inde tot & tãtis miraculis & prodigijs choruſcãs, vt nõ dubitamus eũ veꝝ Geneſ.15
Chriſti diſcipulũ, martyrẽ, ac apoſtolũ extitiſſe: nẽpe, q aliunde huc peregrinus & aduena
nõ ſecus atq; Abraham de Vr Chaldæoꝝ de vltimis finibus terræ, diuina prouidentia ordi Marc.16
nante, miſſus & profectus, fidẽ Chr̃i vbiq; cõſtanter ꝑdicauit, dño cooperante, & ſermonẽ
mirabiliter cõfirmante, ſignis ſequẽtibus, id q̃d veroꝝ fuit apoſtoloꝝ. Martyr nimiꝝ fuit
verus, qui cõſtantiſſimus veridicusq́ꝫ teſtis, Chr̃o adeoq́ꝫ ſanctiſſimæ trinitati, fideiq́ꝫ nr̃æ
teſtimoniũ dedit, verbo cũ viueret, & facto quũ duriſſimã mortẽ pro nomine Ieſu, adeoq́ꝫ
pro veritate & iuſtitia mortẽ ſubiret. Vnde ſubſequit̃ & illũ veꝝ Chriſti diſcipulũ fuiſſe, q
adeò in om̃ibus optimi magiſtri, qualis eſt Chr̃s, imitatus eſt doctrinam: nempe, qui vt ani
mam ſuã Chr̃o in vitã æternã cuſtodiret & ſaluaret, eam ꝑdidit, vtpote vita pro noĩe Ieſu
exutus, & ꝑinde granum frumenti mortificatũ, fructũ attulit, animas hominũ deo ab erro Matt.16
ribus Arrianoꝝ lucratus. Verus(inquã) Chriſti fuit diſcipulus, qui iuxta magiſtri ſui prçce- Marci.8
ptum, relictis om̃ibus, q̃ poſſedit, exulq́ꝫ factus, crucem ſuã baiulauit, ipſumq́ꝫ eſt ſequutus. Lucæ.14
Quõ crucẽ baiulauit ſuã? Qm̃ carnes macerauerit, eiusq́; cõcupiſcẽtias repræſſerit, & deni-
G q; animã ſuã odiuerit. i. vitã ſuã temporalẽ propter deũ contẽnens, ſe pro fide eiuſdẽ morti
lubens expoſuerit. ¶ Salutariter ergo dies hæc in tanti viri memoriã nobis eſt feſtus, in q̃
deum ip̃m glorificamus, qui nobis in ſui nominis gloriã eundẽ dedit paſtorẽ & patronum. Pſal.150.
Et ſanè nõ minus religioſe q̃ vtiliter ſacroſancta eccleſia huius martyris diẽ nobis ſolẽnem
eſſe voluit: nimiꝝ, in qua deũ Max. in hoc eius ſancto(admonẽte propheta) laudaremus, &
proinde glorificaremus, qui talẽ poteſtatẽ & dignitatẽ diuo Albano dedit, q eius noĩe mi-
racula fecit, & dignus cõtumeliã pati habitus eſt. Præterea, vt & ipſi memoriã illius agẽtes,
eius exẽplo ad oẽs virtutes ſalutaresq́; operationes incitaremur, incitati & ipſi pariter cum
illo Chr̃m ꝑinde atq; veri diſcipuli ſequeremur, animas nr̃as verè q̃ ad ſpũalia amaremus,
& ꝑderemus, cruces nr̃as baiulantes poſt Chr̃m iremus, illi q̃q́ꝫ tandẽ martyres, reipſa po-
ſtulãte, eſſemus. Quos nos fore nõ dubitamus, vbi mãdata Chr̃i faciẽtes, & huius mũdi bo-
na habẽtes tanq̃ nõ habẽtes, Chr̃o bonis actibus teſtimonium ꝓhibuerimus, om̃esq́ꝫ actus
noſtros ſcd̃m Euangeliũ direxerimus. Hoc etenĩ eſt, crucẽ ſuã baiulare, & animã amare &
perdere: qñquidẽ crux dñi nõ illa tm̃ dicat̃, quæ paſſionis tp̃e ligni affixione cõſtruit̃, ſed &
illa, quæ totius vitæ curriculo cunctaꝝ diſciplinaꝝ virtutibus adaptat̃, de qua omnino cru Matt.16
ce loquutus fuiſſe credit̃ Chr̃us. Qui vult(inqens) venire poſt me, tollat crucẽ ſuã, & ſequat̃ Marci.8
me. De qua & dixiſſe credit̃ Paulus: Mihi aũt (inqens) abſit gloriari, niſi in cruce dñi nr̃i Ie- Galatt.6
ſu Chr̃i, ꝑ quẽ mihi mũdus crucifixus eſt, & ego mũdo. Quo indubie dicto nõ intelligit cru
cem, ligni. ſ. patibulũ, ſed vitę virtutisq́ꝫ ꝓpoſitũ. Sanè Paulus quũ hęc ſcriberet, nõ fuit cru
cifixus in patibulo ligni, ſed maceratõe carnis, & ſenſualitatis ſuppreſſiõe. Quo modo plæ Apoc.14.
riq; ſanctiſſimi martyres ſequuti ſunt Chr̃m, & tamen in patibulo non crucifixi: Cuiuſmo
di ſunt virgines in Apocalypſi, quæ agnũ ſequunt̃. Sic & ipſi vere futuri ſumus Chriſti mar Matt.15
tyres, eiusq́; & noſtrã crucẽ baiulabimus, qñ iuxta Euangeliũ vixerimus, ſcd̃m quod viue- Lucę 8
mus, vbi in corde bono & optimo(iuxta Ieſu Chriſti præceptũ) verbũ dei audierimus & re
tinuerimus, fructum. i. bona opera, in patientia adferentes. Quod fiet, quando animas no-
ſtras amauerimus vere, easq́ꝫ pro Chriſto perdiderimus in vitã æternam cuſtodientes.

HOMILIA LXXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Lucæ 1. Quisputas pueriſte erit?

In ferijs diui Johannis Baptiſte.

Digitized by Google

EORVM QVI IOHANNIS BAPTISTAE MEMO- A
rabili natiuitati interfuere, quæſtio eſt hæc: Quis putas puer iſte erit?
Nimirum quod eius futuram magnitudinem ex his, quę circa natiuitatem euene-
runt, indubiè præſagiebant. Sed quę præſagio anſam dedere? Vnde per-
moti ad exclamandum illi ſunt impulſi? Quis putas puer iſte erit? Certè
ex admiranda ipſius ſolennique annuntiatione natiuitatis. Siquidem Iohannes
ab eodem angelo, quo Chriſtus Ieſus mundi ſaluator dei Max. filius, à Gabrie
le. ſ. naſciturus eſt annuntiatus. Ille enim miſſus ad Zachariam patrem in tem-
Lucæ.1. plo, inquit: Ne timeas Zacharia, quoniam exaudita eſt deprecatio tua, & vxor
tua Eliſabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannem, & erit
gaudium tibi & exultatio, & multi in eius natiuitate gaudebunt. Cui Zacharias: Vnde hoc ſciam?
Ego enim ſum ſenex, & vxor mea processit in diebus ſuis (erat enim ſterilis) Reſpondit angelus, di-
cens: Ego ſum Gabriel, qui aſto ante deum, & miſſus ſum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare. Et ecce
eris tacens, & non poteris loqui, vſque in diem, quo hæc fiant, quoniam non credidiſti verbis meis, quæ imple-
buntur in tempore ſuo. Hæc ſanè vna eſt cauſa, quare vicini cœpere augurari, de magnitudine pueri fu-
tura: ſiquidem cuius eſſet annuntiata natiuitas æquè vt Chriſti natiuitas, & fortè ſolennior, quia in die
propitiationis feſta, & loco etiamnum facta excellentiore, quoniam in templo Solomonis, quum iam Zacha
rias (erat enim ſacerdos) ſacerdotio fungeretur, quę & notiore quoque miraculo fuerit: nempè omni
populi multitudine foris aſtante, hora incenſi quę mutum ipſum agnorunt. Adeò enim vſque Chriſtus
dominus ſuum præcurſorem Iohannem honorare dignatus eſt, argumento vt & is nobis ſummè eſſet ve-
nerandus. ¶ Fuere & noti ex huius ſanctificatione: quippe quem Chriſtus præſentia ſua in vtero vſque B
adeò ſanctificarit, vt in eius aduentu infans adhuc, clauſus in vtero pindeque futurus propheta exul
tarit, quaſi præcurſionis ſuæ officium inchoarit, quaſi etiam inter matris viſcera iam clamarit: Ecce agnus
Iohan.1 dei, Ecce qui tollit peccata mundi. Vnde & mater ipſa Eliſabeth ſpiritu ſancto repleta fuit. O verè magnus
futurus, qui nondum natus prophetat, domini aduentum agnoſcit, quem quia voce ſalutare non potuit, ex-
ultando egit, quod potuit. Rectè ergo de ipſo deus, quod de Hieremia, dicere videri queat. Antequam
Hier.1 exires de vulua ſanctificaui te. Qua etenim ſanctificatione ita illum gratia & ſpiritu ſancto re-
pletum credimus, vt peccare mortaliter haud potuerit, qui tamen ſibi non confidens, ne ſal-
tem leui famine vitam macularet, ciuium turmas fugit. ¶ Permoti fuere & mirabili nomencla C
tura, Iohannes, à deo & angelo impoſita, prius Zachariæ familiæ cognationique incognita. No
men autem perſonæ ad omnia congruum. Quid enim Iohannes ſonat? Nimirum in quo eſt gratia. In Iohanne autem non
Lucæ.1. modo gratia fuit, ſed gratiæ plenitudo: quippe, qui (Euangelio teſte) ex vtero adhuc matris ſuę, ſpiritu ſan-
cto repletus fuerit. Adeò certè gratia plenum eius nomen fuit, vt eius nuncupatio patri pietatem, muto
loquelam, populo reddidit ſacerdotem. Merito (inquam) Baptiſta domini vocatus eſt hoc nomine gra
tioſo, qui primus omnium gratiam, id eſt, remiſſionem peccatorum, & gratiæ collationem prædicauit, tempuſque gra
Eſaiæ.40 tiæ primus inchoauit, exclamans in deſerto. Parate viam domini, rectas facite ſemitas eius. Ita qui-
Matt.3 dem optimè huic tantoque viro hoc nomen conuenit, de quo & ipſe merito per prophetam gloriatur. At-
Marci.1 tendite (inquiens) populi de longè, dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus eſt no-
Eſa.49 minis mei. Cauſa igitur & tam rari admirabiliſque nominis, vicinos exclamare coegit. Quis putas puer
iſte erit? Denique & cauſa fuit miraculoſa Zachariæ oris (quod dudum fuerat mutum) reſeratio, &
vtriuſque parentum de puero vaticinium. Rectè igitur admirabundi quærebant. Quis putas puer iſte
erit? Et merito (inquam) demirati de pueri magnitudine præſagierunt, quum vel Euangeliſta di-
cat manum, id eſt, poteſtatem miraculoſam, domini cum eo fuiſſe. Id quod indubiè pueri excellentiam
præſignificabat. ¶ Hinc ſi illi quærebant: Quis putas puer iſte erit? quæremus & nos an tan D
ta miracula in huius natiuitate futurę magnitudinis præſagia, ſubſecuta ſit tanta pueri virtus &
Matth.11 eminentia? Quantus igitur & qualis obſecro factus eſt puer ille? Reſpondet angelus: Coram domino
Mar.1 magnus erit. Quantus (inquam) fuit puer ille? Propheta? Reſpondet Chriſtus: Vtique propheta, &
Lucæ.1 quidem plus quam propheta. Quantus fuit puer iſte? Angelus fuit (reſpondet dominus) de quo Malachi-
Malac.3 as: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Quantus fuit
puer iſte? Tantus (ait Chriſtus) vt maior inter natos mulierum non ſurrexerit. ¶ Quas ob res tantus? E
Propter victus parcimoniam, quia nec vinum, nec ſiceram, nec quod aliquo modo hominem opplere poſ-
Lucæ.1. ſit, bibit. Herbis victitauit & locuſtis melleque ſylueſtri. Item propter vitæ auſteritatem & inopiam
Matth.3 & pœniæ rigorem, qui non byſſo & purpura & ſerico aut oloſerico, ſed veſtimento de pilis came
lorum, circaque lumbos ſuos zona pellicea accinctus fuit, propter efficaces prædicationes, quibus multos
Matth.3 filiorum Iſrael ad dominum deum ipſorum conuertit, in deſerto clamans: Pœnitentiam agite, appropinquabit
Lucæ.3 enim regnum cœlorum. Propter ſermonis veritatem & candorem: ſiquidem qui ad Phariſæos dicere au-
ſus fuit. Progenies viperarum, quis monſtrauit vobis fugere à ventura ira? Facite ergo fructus
Matth.3 dignos pœniæ. Et ne velitis dicere intra vos: Patrem habemus Abraham, dico enim vobis, quo-
niam potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Propter prophetiæ certitudi-
nem, Nempe qui, qui Chriſtum (vt cæteri prophetæ) non ſolum præuidit futurum, ſed & digito demon-
ſtrauit,

Digitized by Google

ſtrauit, dicens. Ecce agnus dei, Ecce q tollit peccata mundi. Et alias ait. Venit(.ſ. Chriſtus) Johan. 1.
fortior me poſt me, cuius nō ſum dignus, pcūbens ſoluere corrigiā calciamētoꝝ eius. Ego Mat. 3
baptizaui aqua, ille vero baptizabit vos ſpū ſctō. Nimiꝝ, etſi eſſet vir ſanctiſſimus, iuxtaq; Lucæ. 3
deo gratiſſimus, plurimiſq; diuinis dotibus pditus, tñ intelligēs quātū ſcelus eēt, hoīem vē-
dicare ſibi gloriā dei, aut hoīem in hominē ſalutis pſidiū collocare, palā apud oēs pdicabat,
dicēs. Nō is ſum.ſ. Meſſias, quē vos me eē ſuſpicamini. Fuit & ille magnus ppter vitæ mo-
rūq; clariſſimū exēplar, q ōmibus erat Idæa & ſpeculū. Hinc de eo Chrs. Ille(inqt) Iohānes Johan. 5.
erat lucerna ardēs & lucēs, q teſtimoniū phibuit veritati. Hic em̄(ait Euangeliſta) venit in Johā. 1
teſtimoniū, vt teſtimoniū phiberet de lumine, vt oēs crederēt p illū. Magnus erat propter
officiū, quo dignabat Ieſum Chrm, cui pcurrebat, in Iordane, deū & dñm ſuū, atq; redem-
ptorē nrm baptizare, cū tāto nimiꝝ tremore & reuerētia, vt primus oīm ſanctiſſimā trini- Mat. 3
tatē palam adnotauerit: Nempe cœlis apertis ſpm̄ ſctm̄ in ſpecie colūbæ deſcendentē vi- Matt. 3
dens, vocēq; patris ęterni dicētis audiēs. Hic eſt filius meus dilectus, in q mihi cōplacui. Ma
gnus q̄q; erat propter ſoliditatē fidei & cōſtantiæ, cuius à Chro teſtimonium accepit. Qui
(cū ad Iohannē perinde atq; vnicū pphetā & penè Meſſiam, oīnis Iudæa occurreret) dixit. Matt. 11
Quid exiſtis in deſertū videre? arundinē vēto agitatā? q.d. Ad aliquem, q poſſit vel timore Luc. 7
vel fauore vel ambitione, à veritate, cui teſtimonium is phibet, declinare? Minimè. Et ſanè
magn⁹ fuit in oīni virtutū gñe, q in ipſo ſingulæ & omneis fuiſſe, vt in hoīe ſanctificato, cre-
dūtur. Tā profecto magnus fuit Iohannes, vt ſuę magnitudinis oēm intellectualē naturam
meritus eſt habere teſtē, quæ illū cōmēdauit. Siquidē deus ipſe Chrs dñs ait. Inter natos mu
lierū, nō ſurrexit maior Iohā. Bapt. Et angelus inqt. Erit em̄ magnus corā dño. Et homo & Matt. 11.
is quidē inimicus.ſ. Herodes. Sciebat eū virū ſanctū, & metuebat eum. Cōmendat deniq; à Luc. 1
veteribus ijſdemq; orthodoxis doctoribus. Ex qbus Chryſoſtomus illū ſcholā virtutū ap- Marci. 6
pellat. Et recte quidē, quū Chrs eundē ob ſanctā cōuerſationē appellauerit lucernā arden- Johan. 5.
tem & lucentē. Et reuera veriſſime hodie interrogarūt vicini in eius natiuitate, Quisputas
puer erit iſte? q.d. Haud dubie magnus, vel vtiq; maximus. Et nos q̄q; hodie q̄remus. Quis
nā Iohānes nūc in cœlo? Patriarcha(inquā) quia apl'oꝝ in pdicando pr, pœnitētiæ baptiſ-
mū & fructū primus pdicans. Itē apl'us, de q dicit. Fuit homo miſſus à deo. Itē martyr, quia Johan. 1.
F ab Herode decollatus, p veritate & iuſtitia. ¶ Porrò quū diuus Iohā. Bapt. tāta fuerit vi- Marci. 6
tæ ſanctimonia, tantiſq; inclaruerit virtutibus: Nimiꝝ, q prophetię ſpū intra matris vteꝝ
impletus, inter natos mulieꝝ ſe maiorē nō habuerit, Quur tā non mō arctā degit vitā more
pęnitētis, ſed & ab iniqs in carcerē miſſus, p puellæ ſaltu capite trūcatus, p vſu turpiū mor
tuus fuit? Nunqd qui in vtero ſctificatus fuit, quicq̄ tāta pœnitētia indigū, in vita cōmiſit?
Nū in cibo peccauit, q locuſtas ſolūmodo & mel ſilueſtre edit? Nū cōuerſatōe quenq̄ offen-
dit, q de hæremo nō receſſit? Quid obſecro cauſæ? Sanè nō ignorauit vir ſctiſſimus, eos vel Lucæ. 17.
ſeruos inutiles eē, qui, qd deberēt facerēt, ideoq; ſe, gratia dei adiutāte, additurū, qd in dei p-
cipue gloriā, vel in ſuā, vel alioꝝ ſalutē aliqñ eēt ceſſuꝝ: Siquidē credi æquū ſit, & ſctōꝝ me
rita, q illi ex dei gratia meriti ſunt, alijs q̄q; cōicari, & ex ijs alios iuuari. Hinc Dauid. Parti- Pſal. 118
ceps(inqt) ego ſum oīm timētiū te. Quū em̄ fideles oēs vnū corpus ſimus, & ſinguli alter al- Roma. 12
terius mēbra, nō incōueniēs eſt, bonū vnius alteri cōicari: queadmodū Chri paſſiōis virtus
tanq̄ capitis, oībus mēbris cōicari ſolet. Sic em̄ pie credimus & ſctōꝝ merita, deo ita grata
habēte, nobis ſuffragari, vt cōpleāt ī nobis, q alioqui nobis deficiūt. Quare apl'us ad Coloſſ.
ait. Nūc em̄ gaudeo in paſſiōibus meis p vobis, & adipleo ea, q deſunt paſſionū Chri in car Coloſſ. 1.
ne mea p corpe eius, qd ē eccl'ia. Etſi nō ambigēdū ſit, neminē eē, cui non cumulatius pmiū
in cœlo deus largiat, q hic in terris meruerit: nēpe, qd(apl'o teſte) nō ſint huius mundi ad eā Roma. 8.
gloriā, q alias in nobis reuelabit, cōdigne paſſiones: eē tñ haud paucos, q lōge grauiores ęrū
nas ptulerūt, q ad ſuoꝝ delictoꝝ expiationē ſuffeciſſent. Quoꝝ ex nūero, nemo eſt pius, q
nō adfirmet, fuiſſet Iohā. Bapt. Chriſti pcurſorē, quē vt ſcimus in vtero ſanctificatū, ita ſine
læthali culpa fuiſſe fatebimur. Cuius vtiq; ærūnas & cruciatus puto fuiſſe p ſatisfactione & p
meritis, nec euaneſcere in aera: Siquidē deus ipe benigniſſimus, q mala nra ſemp vertit in
bonū, nō patiet hāc ſatisfactionē oīno pire, ſed ī aliquā haud dubie cōuertit vtilitatē, maxi-
me qa ſcriptura dicit. Reddet de⁹ mercedē laboꝝ ſctōꝝ ſuoꝝ. Et Paulus. Vnuſquiſq;(ait) Sapie. 10
propriā mercedē accipiet, ſcdm ſuū laborē. Qd certe pibit, ſi nec eis, pinde bonis, neq; cæ- 1. Cor. 3
teris, vtpote indigētibus, pfuerit quicq̄. Et qa illi ſuæ ſatisfactiōis fructū, nullis deſtinarūt
pſonis certū, ideo ſit, vt in cōmune ceſſerit eccleſiæ totius emolumētū, quaſi in cōis eccleſię
theſaurū, vt inde repēdat, qcqd cæteris ex iuſta ſatisfactiōe defuerit. Id qd clare pſpicuū ſit
ex Chro, qui p pctōribus ſanguinē ſuū fudit, & amariſſimā ppeſſus ē mortē, vt nobis pctā
remitterent, nec tñ ob id ſuæ paſſiōis pmio fruſtratus eſt ipſe: qm̄ is ppter hoc(teſte apl'o, à
deo exaltatus ſit, illiq; nomen donatū, qd eſt ſup oīne nomen. Sic forte nō perperā quis di-
cet, ad eum q̄q; finem Chriſti pcurſorē hic tot ærumnas, & mortē deniq; fuiſſe perpeſſum. Philip. 2

¶ Nouit

1. Pet. 4 ¶Nouit etiamnũ vir ille verè magnus & coram deo iuſtus atq; rectus, vix iuſtũ quidẽ ſalua G
Acto. 14 ri, q̃d & Petrus ſenſit: q̃niquidẽ Deo Max. ita viſum ſit, vt oĩbus vł quælibet iuſtis eſſet eundũ in
æternã gloriam ꝑ multas tribulatões, ꝑſecutões, & mala tꝑalia, ſine q̃bus cœleſtia & æternalia
1. Pet. 2 bona haberi nequeũt, bonis tꝑalibus incõparabilr meliora. Sic ſanè neminẽ tradit Scriptura
Lucæ. 24 cœlum intrare, citra tẽporales tribulatões & paſſiones. Cuius Chr̃us ipſe deus & hõ innocẽtiſſi
mus, q nunq̃ pc̃m fecit, nec in eius ore dolus fuit, teſtimoniũ eſt atq; inſtructo. Qui ad diſcipu
los in Emauntem euntes ait: Nónne ſic oportuit pati Chriſtum, & ita ĩtrare in gloriam ſuam? H
Eam igiẗ ob cauſam fortaſſis & Iohannem Baptiſtam tam oportuit pati. ¶Cui & tertia ac
cedit, quũ em̃ ipſe typus eẽt pœnĩæ alijs, idemq; ad pœnĩam & ad fructus. i. opa, dignos pœnĩa
admoneret, iuſtũ erat, vt ipſe in victu & amictu, & in hoc genus alijs pręſtaret, quod cęteris vti
Matt. 23 pręceptor pręſcribebat, ne eẽt ꝑ Chr̃m dñm, veꝝ & vnicũ magiſtrũ reprehendendus cũ ſcri
Marc. 12. bis & Phariſæis, q dicebant & non faciebant, oneraq; grauia alligabant & importabilia, & im
Lucę. 11 ponebant in humeros hoĩm, quæ digito ſuo mouere noluerunt. Id quod q̃ dedeceat doctores
& prędicatores, Apoſtolus haud obſcurè oſtẽdit. Sed caſtigo (inquiẽs) corpus meũ, & in ſerui
1. Cor. 9 tutẽ redigo, ne fortè cũ alijs ꝑdicauerim, ipſe reprobus efficiar. Et rectè nimiꝝ, imitatus Ieſum
Acto 1 magiſtrũ ſuum, q (vt Lucas ſcribit) cœpit facere & docere. Quẽ & verè ſecutus diuus eius prę-
curſor Iohannes pœnĩæ opa prędicans, ea etiamnũ in ſeipſo diligẽter obſeruauit, vſus tali ve-
ſtitu, cibo, potuq;, q decebat eum, q prędicabat pœnĩam, & q futurus erat alijs pœnĩæ typus I
atq; forma. ¶Etem̃ veſtitus vilis & contemptus, monſtrabat mũdi ſuiq; ipſius contemptũ
& tranſactæ vitæ diſplicẽtiam, aſperitas, fugam deliciaꝝ. Pelliceã zona circa renes, arctã cõti
nẽtię cuſtodiam. Cibus facilis & neglectus, gulę frenũ, Aquę potus oĩmodam ſobrietatẽ. Quę
ꝑfectò oĩa valde ſunt neceſſaria vere reſipiſcẽtibus, & regnũ cœloꝝ introire geſtiẽtibus. ſ. vt
ſtudeant contempto calcatoq; mũdo, nõ corpus ꝑcioſis & curioſis ornatũ habere veſtibus, ſed
animũ non ſolũ humanis virtutibus, ſed multiformibus gratijs & chariſmatibus. Voluptates
mũdi non quęrant, ſed veras cœli delicias, nõ cibos q ſaginant corpus, ſed q paſcũt aĩam. Nõ
vinũ corruptibile, ſed amorẽ incorruptibilẽ, cœleſtemq; ambroſiam, quę nihil aliud ſpiret, q̃
q̃d diuinũ eſt, & nullo alterius deſiderio, q̃ vnius ſolius boni, q̃d omne ſupeminet bonum, in-
ebriẽt. Hæc & ſingula & vniuerſa prętẽdebat vita & doctrina Baptiſtę pręconis. Hęc mone-
bat pęnitẽtes Chr̃i Ieſu vita & doctrina. Hęc (inquam) & Apłoꝝ vita ac doctrinę, adeoq; oĩm
martyrum, & eoꝝ, q cum Chr̃o requieſcunt, ſerio pœnitẽtibus neceſſaria docuere. Hinc vi-
des, q̃ iniquè nunc doceant Apoſtatæ, ppło oĩm illecebraꝝ voluptatumq; habenas laxantes,
crapulam & gulam omnẽ ſuadẽtes, contra Apłm, quẽ falſo ſe docere & ſequi iactitant, q ſerio
Roma. 14 admodũ docet, regnũ dei nõ eẽ eſcam & potũ, q vbiq; fidelr dehortaẗ à comeſſatõibus & ebri
Roma. 13. etatibus, à cubilibus & impudicitijs, ad frugalitatẽ, & ſobrietatẽ, & caſtitatem, & pudicitiam. k
¶At (inquiũt) non eſt opus tali ac tanta pœnĩa ꝓ pc̃is noſtris, ꝓ q̃bus Chr̃us eſt paſſus, q
& ideo ſanguinẽ ſuũ effudit. Quibus ego: Paſſus vtiq; ẽ Chr̃us ꝓ pc̃is cõmiſſis & quę facimus.
Matt. 12. Non ſanè vt pro illis non velit pœnitẽdum. i. ſatisfaciẽdum, q de minimo quoq; verbo ocio-
ſo iubet aliquando reddẽdam rõnem. Paſſus vtiq; eſt, ſuaq; nobis paſſione pœnam, quæ aliq̃ñ
erat æternalis, vł qualibet etiam tunc pœna accedente ante paſſionẽ, nobis fecit temporalem,
culpa plęrumq; tamẽ & pœna prorſus remiſſa, vbiq; tanta ſit pœnĩa acceſſura. Quod niſi veꝝ
eſſet, Chr̃us (quod nephas ſit vł cogitare q̃dem) ad peccandum nos prouocaſſet, paſſus, vt ma
Romanõ. 3 la faceremus. Id quod (iuxta Paulum) dicere ſit falſum & impium. Sanè ſuffecerit peccatori, vt
deum propter Chr̃i paſſionem iam ita habeat pium & propitium, vt mox conuerſus, pecca-
toꝝ remiſſionẽ poſſit impetrare, & ꝑ Dei grãm paucis luere, quod alioqui fuerat perpetuo
luendum. Sic etem̃ Chr̃us vbiq; docet, & cum eo oẽs Apoſtoli & doctores quiq; Chr̃ianiſſimi.
Quoꝝ oĩm ſñiam Petrus ijs verbis declarat, Chr̃o igiẗ paſſo in carne, & vos eadem cogitatõe
1. Petr. 4 armamini, quia qui paſſus eſt in carne, deſijt à peccatis, vt non iam deſiderijs hominum, ſed
voluntate dei quod reliquũ eſt, viuat temporis. Sufficit em̃ præteritũ tempus ad voluntatem
Roma. 8. gentiũ conſummandam ijs, qui ambulauerunt in luxurijs, deſiderijs, vinolentijs, comeſſatõi-
1. Cor. 6. bus, potatõibus, ebrietatibus, & illicitis Idoloꝝ cultibus, & ſequiẗ aliàs Paulus. Quid multa?
Mich. 7. Certè conſtat baptiſmo propter virtutẽ Chr̃i paſſionis omne deleri pc̃m, in quo ſi denuo
Ezech. 36 poſt baptiſmũ ceciderimus pœnĩa opus eſt, quæ in digno exeat fructus, cuiuſmodi ꝑ vitã ſu-
Acto. 20 am diuus Iohannes Baptiſta demonſtrauit & prædicauit. Sic & Paulus adfirmat in Actis, ſe gẽ
tibus annuntiaſſe, quatenus pœnĩam agerent, & conuerterenẗ ad deũ, dignã pœnĩa opera fa
Roma. 6. cientes. En non ſatis fuit eis reſipiſcere, perq; fidem ad deũ conuerti, niſi digna pœnĩæ opa ſi-
mul accumularẽt. Id q̃d idem euidẽtius declarans. Sicut (inq̃t) exhibuiſtis mẽbra veſtra ſerui-
re immunditiæ, & iniq̃tati ad iniq̃tatẽ, ita exhibete mẽbra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctifica-
tionẽ. i. quo ſordes peccatoꝝ contraxiſtis ardentiori ſtudio, iam non minori debetis eaſdem
euellere. Vides ergo q̃ñ ijs pro q̃bus etiã Chr̃us paſſus erat, & q baptizati erant, opus fuit pœ
nitentiæ fructibus, quoniam in pc̃ã relapſi fuere? Et verè q̃dem, alioq paſſio Chr̃i ad peccan-

dum

Digitized by Google

dum dediſſet facilitatis anſam, q́ ſolū pœnitentibus gratiā genuit. Eſt vtiq; Chrūs pro omnibus paſſus, qui & (quantum in ſe eſt) oēs homines vult ſaluos fieri. Oēs, inquā, qui ſe ſalute dignos reddūt, quiq; dignos ſe faciunt virtute paſſionis Chriſti: Siquidē multi ſunt vocati, pauci vero electi. Electi. i. digni nō ſunt peccatores, q à cœna magna ſe excuſarūt per peccata. Vides igiť eatenus prodeſſe Chri paſſionē, quatenus ipſi volumus, & quatenus à pctīs cauemus, & de illis pœnīam agimus? Nō itaq; dicere ſufficit, Chrs pro me paſſus eſt, pctm̄ me nō condēnat, ad beatitudinē ſum vocatus, nihil timeo. Veꝝ nō audis dicere Petrū. Satagite vt p bona opa, certā vocationē veſtrā & electionē faciatis? Vnde facile ē colligere, nec ipſos moraliter bonos, ſi ſunt à bonis opibus ocioſi, ſaluos fieri: ſiquidē nō expediat malum duntaxat vitare, ſed quidē vitare & bonū operari. Hinc Paulus vel q̄libet de ſua electione certus, nihil eoꝝ, quæ ad ſalutē cōſequendā attinēt, opeꝝ obmiſit. Quēadmodū enī ſub dei præ deſtinatōe cadit, quenpiā eſſe ſaluandū, ita etiā cadūt media, qbus is ſalutē eſt cōſequuturus, vtpote bonis operibus. Id q̄d vt in multis aliꝭ eſt agnoſcere, ita inprimis in diuo Iohanne Baptiſta, qui etſi (q̄d auditū eſt) omnibus eſſet natis mulieꝝ ſanctitate maior: nimiꝝ in vtero matris ſanctificatus, fructus tñ pœnīa dignos & verbo & re ipſa præſtitit.

1. Timo. 2 / Matt. 22 / Luce. 14 / 2. Petri. 1 / Pſal. 36 / 1. Cor. 9

L ¶ Sic proinde (frēs chariſſimi) deus ille Max. adeo hic cruciat q̄s amat, quid alias paſſuri ſunt q̄s dānat? Equidē video nos in illo tā excellēter ſancto viro plurimū admoneri, q́ nobis nō blandiamur, dicētes: Nō opus ē bonis opibus, Chrs p nobis paſſus eſt, qui nos nō eſt dānaturus. Nos (inquā) q dei Opt. p Chrm adoptione filiꝭ ſumus facti & cū Chro hæredes. Sanè rñdeo, ſi mali erimus, exorient, q in locū noſtroꝝ veniēt, & locū, q in cœna adhuc vacat, implebūt: qñquidē deus potens ſit (diuo Iohanne Bapt. teſte) de lapidibus ſibi ſuſcitare filios. Iam enī ſecuris ad radicē arboris eſt poſita, qm̄ om̄is arbor, quæ non facit fructū bonū excidet, & in ignē mittet. Operemur igiť bona opera, ne excidamur, qui p arborē ſignificamur, diui Iohannis Bapt. exēplo admoniti. Quē ſi quis imitatus fuerit, recte etiā de ipſo q̄retur, Quis putas puer iſte erit? ſ. in æterna beatitudine.

Roma. 8. / 1. Cor. 12 / Hebre. 4 / Luce. 14 / Matt. 3.

HOMILIA LXXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matth. 16. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam.

In feriis diuorum apoſtoloꝝ Petri et Pauli.

A IESVS CHRISTVS, qui in mundū venerat, vt in ſe credentes vitam ęternā haberēt, haud neſcius, quā apud vulgus varia de ſe eſſet opinio, quæ ne errori, vt ſolet, anſam vel apud ſuos præberet, ipſos interrogauit, nō quia vel dubitaſſet, vel ignoraſſet (ignorare nō poteſt, quē nihil latet) vel addiſceret (qm̄ dei ſapiētia, & theſaurus erat, in q̄ oēs ſcientiæ fuere) ſed vt eos veritatē inſtrueret, errorē ab ipſis & ab hoībus cæteris eliminaret p reſponſionē eoꝝ, deniq; vt eis merēdi occaſionē daret, & nos fideli eoꝝ cōfeſſione ſolidaret in fide, itē vt fidē illoꝝ per ſequentē approbationē, & in ipſis promiſſionē fortius cōfirmaret, diſſidiumq; ipſoꝝ & populoꝝ cōfirmando oſtenderet. Exploraturus aūt diſcipuloꝝ fidē, prius vulgi ſentētiam interrogauit. Quoniā eos in fide cōfirmaturus, prius opiniones & errores alioꝝ à mētibus eoꝝ remouere voluit, vt veritatē eos melius informaret, quēadmodū & Euangelicū addecet doctorem cuius eſt, vt primū errores deſtruat, quo melius poſſit aſtruere veritatē. Interrogauit, inquā diſcipulos ſuos, q & erāt reſponſuri, argumēto. Eccleſiæ præpoſitos, q̄s cōmuni vocabulo, prælatos dicimus, reddituros de fide ſubditoꝝ rationē vti alias Petrus innuit.

Iohan. 3. / Iohan. 14 / Iohā vlt. / Coloſſ. 2.

B ¶ Interrogauit aūt ſcite & humiliter diſcipulos. Nimiꝝ, q iam pauloante accepta poteſtate eiiciendoꝝ dæmonioꝝ, & gratia ſanationum, & Euangelicæ p̄dicatōis, ad varia loca profecti fuerant, vbi varios de dño rumores, & varias opiniones, & oēs quidē falſas audierant. Interrogauit igitur illos, dicēs: Quē dicunt hoīes eſſe filiū hoīs? Aiunt, aliꝭ Iohannem Bapt. ſic enim ſuſpicati ſunt Herodiani, q Iohannē à morte putabant reſurrexiſſe, aliꝭ Heliam, quod is raptus eſſet, & ideo nūc ſuſpicabantur illū apparere iuxta prophetiā Malach. aliꝭ Hieremiā, quod is typum gereret Chriſti, quodq; de illo dictū eſſet, Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & reges, vt euellas & diſſipes, & plantes, quæ vere erāt in Chro complenda. His auditis Ieſus, vt certiorē aliquā & ſublimiorē eliceret profeſſionem. Vos, inqt, quos oportet me ex tot ſermonibus meis auditis, ex tot miraculis cōſpectis rectius noſſe, quē me eſſe dicitis? Hic Simon Petrus, vt erat amātiſſimus Ieſu, tanquā futurus apl̄ici ordinis princeps, vti os oīm & caput, omniū nomine reſpōdet. Tu es ille Chrs filius dei viui. Nō ſuſpitionē proferens, ſed certa & indubitata ſententia profitens, illum eſſe Meſſiam à prophetis pro-

1. Petri. 3. / Matt. 14 / Malac. 4 / Hiere. 1

Digitized by Google

tis promiſſum,ſingulari quodam amore filiũ dei.Qua tam alacri,tam ſolida,tamq́ſublimi ꝓ
feſſione Ieſus delectatus(profeſſus eñ eſt veritatẽ diuinæ & in eodem ſuppoſito humanæ na-
turæ,id eſt,veꝝ deũ,quin dei viui filiũ,& hoĩem,qa Chr̃m,id ẽ,vnctũ)beatus es(inqt)Symon
fili Iohannis,iſtam vocẽ non tibi ſuppeditauit caro & ſanguis,id eſt,humanus adfectus,ſed pa
Lucæ.10 Matt.11, ter cœleſtis afflatu ſecreto ſuggeſſit animo.Nullus eñ dignus ſentit de filio,niſi patris inſtin-
ctu,q ſolus nouit filiũ.Atq; ego viciſſim ne me gratis tam magnifico teſtimonio ornaris,dico
tibi,qa tu mihi dixiſti:Tu es Chriſtus filius dei viui,& ego dico tibi,non ſermone caſſo,& nul
Pſalm.32 lum opus habente,ſed dico tibi, quia meum dixiſſe,feciſſe eſt.
Pſal.148 ¶Quia tu es Petrus,& ſuꝑ hanc petram ædificabo Eccleſiã meã.Hæc ſanè ſunt verba Chri C
ſti multò mellitiſſima,& longè clariſſima,qbus tamen à nouis iſtis ſchiſmaticis tantũ eſt addi
tum veneni & fellis, tantumq́ caliginis, vt planè dices,vix aliunde in ſacroſanctam Eccleſiã
plus eſſe vel veneni vel erroris enatũ.Atq verbis Chriſti alia non eſt tanti veneni culpa & oc-
caſio,q̃ quę ſpecioſiſſimis eſt floribus,vnde apes mel dulciſſimũ colligũt,aranei vero virus pe
ſtilentiſſimũ exugũt,nec alia tantæ caliginis cauſa,q̃ quæ eſt ſplendidiſſimo ſoli,vnde ſanè viden-
tibus accedit ſplendor,lippiẽtibus vero caligo & lippitudo.Eteñ inter tot tamq́ varios,q ha
ctenus fuerunt hæreticos,nemo fuit q non ex Euangelio baſim doctrinę ſuæ ſtatuiſſet,nõ ver
bis dei prętextũ,& illicẽ veneni ſui feciſſet,nec fuit q ſe non colore Euangelicæ veritatis,& fu
co pietatis vulgo imperito venditaſſet,nimiꝝ alius ventris commodo,alius ambitõe,alius ſpe
quęſtus,alius rei nouitate,alius ſuꝑbia, alius indignatõe, alius odio & inuidia, alius deniq́ alio
humano carnaliq́ affectu impulſus,ſchiſma attẽtauit,ac interim à capite mẽbra nequiter diſ-
cindere ſatagens,paſſim vociferans & exclamans,ſcriptura,ſcriptura: verbũ dei,verbũ dei,id
Pſal.118, qđ ait victuꝝ,& iuxta Prophetam manſuꝝ in æternũ.Perinde qs Chr̃ianus contra nitat, ad-
uerſus q̊d is maximè nitit,q ſenſu ſuo & ſpũ ſuꝑbiæ tranſuerſum actus Eccleſiam dei deuia, &
pertinaci doctrina ſcindere ac turbare molit.Hoc eteñ genus hoĩes ita imperitæ multitudini
optimos quoſq́ hactenus traducũt,quaſi pro ſua ſnĩa ſcripturas vł ſoli habeant,non etiam al-
tera pars quæ ſtat pro Eccleſia.Eqdem eſſe par oĩno conceſſerim,vt ſola diuinæ ſcripturæ au-
thoritas ſuperet oĩm mortaliũ ſuffragia, veꝝ vbi iſti clamant, ſcriptura, ſcriptura, veluti hoc
loco factitarũt,de ſcripturis non eſt controuerſia,quandoqdem vtraq; pars eandem ſcriptu-
ram amplectetur ac veneretur,cæterum de ſenſu ſcripturæ altercatio ſit.
1.Timo.3 ¶Ad quem qdem ſcripturæ ſenſum eruendũ,ꝓinde germanũ & veꝝ, primus ſempꝑ fuit lo- D
cus(vt conſtat)Eccleſię,vti veritatis columnæ,cui adſideat nunq̃ non ſpũs ſanctus,proximus
huic locus merito fuit probatis in Eccleſia authoribus,& ſcripturaꝝ interꝑt bus,vtpote, q &
ingenio,& eruditõe valuerunt,quos etiam plerũq́ vitæ ſanctimonia commẽdauit.Qui ſi in re
aliqua inter ſe variarẽt,ſaniori,& quæ veriſimilioribus niteret rõnibus, parti ſtandũ putabat,
vł certe ꝑfectis argumẽtis oſtẽdendũ,cur vnus aut alter vera doceret,ac tot Eccleſiæ doctores
tot Academiæ,tot concilia,& tot pontifices cæcutiſſent: maximè, quũ ſcriptura vtriq; eſſet
parti cõmunis,Sin hic aut alter ſe à ſpũ doceri diceret, ꝑfectò deſiderari, ſpm̃ illum ſuũ pro-
1.Iohã.4 bari.Siqdem Apl̃us id voluiſſet,qm̃ omni ſpiritui non ſit credendũ,quũ & cacodęmon aliquo
2.Cor.11, ties in Angelũ vł bonũ ſe transfigurare ſoleat.Hinc etiam nõ ſunt audiẽdi,q à nobis ſtipulant
ne qd requiramus aut recipiamus præter ſacras ſcripturas-ita tamen,vt ipſis concedamus, vt
eas ſoli interpretent,ſubmotis oĩbus alijs,vł quàmlibet eruditõe, integritate, ingenio, ſancti-
monia probatis,vtpote,q non habeant ſpm̃, ſed ſunt imperiti, impij, cæci,ſacrilegi,blaſphe-
mi,inſani,& planè ab omni mente alienati,q tamẽ alieniſſimi re ipſa ab omni imperitia,cæci-
tate,ſacrilegio,impietate,blaſphemia,inſaniaq́ arguuntur.Non eſt igit,vt hoc loco ad hmõi
verſipelle genus hoĩm ſim acceſſurus,nempè à veritate alienum,proculq́ à ſcopo deerrans.
Cuius eñ quæſo,conſcia ſalua,cum ijs,vł mihi,vł vobis putem ſtandũ, qui tam affectuoſi,vel
inter ſe mutuo in ſua dogmata iurarunt? Inde nullo modo diſceſſuri, vł quod nec inter ipſos,
L.3.§.idem oque.ff.de teſtib. nec eoꝝ ſinguli inter ſe conſtanter idem ſapiũt,quũ iure ſciam rejciendũ teſtẽ domeſticum q
& variat teſtimonioq́ eſt inconſtans. Cuiuſmodi ſunt iſti, q̊d res ipſa nunc nuſquã non aper-
tius q̃ dici poſſit,loquit.Haud ſanè(inquam)eſt,vt cum iſtis in ſnĩam ſim iturus,q hoc ſibi ſu-
munt in ſacris lr̃is explicandis,quod alijs non ꝑmittũt,& alioꝝ dicta ſolent exibilare, quũ ſua
loco oraculi velint habenda,nobis occludẽtes omnẽ exitũ,ſibi vero tot patere cuniculos: ni-
mirum,q glorioſe clamitant, deponite quicquid armaturæ ſuppeditant orthodoxi veteres,
Theologoꝝ ſcholæ,authoritas concilioꝝ & pontificũ,conſenſus tot ſeculoꝝ, ac totius popu
li Chr̃iani.Nihil recipimus,niſi ſcripturas,ſed ſic,vt penes nos ſolos ſit certa authoritas inter-
pretandi,nempe dicẽtes:Hoc ſenſit ſpũs ſanctus,q̊d adferunt alij,vł quàmlibet magni,quàmli
bet multi à ſpũ Sathanæ,& ab alienata mente profectũ eſt, ſiqdem q̊d orthodoxi docuerũt,
quod authoritas Eccleſię præſcripſit,q̊d populus Chr̃ianus ſuſcepit,q̊d ſcholæ defendunt,ex-
itiale venenũ eſt ſathanæ,q̊d nos docemus,ſpũs eſt vitæ.Credite,in ſcripturis nihil prorſus eſt
obſcuritatis,vel quod egeat iudice,vt aut omnes cæcutiant,nos non excutimus. Nam conſcij
nobis

Digitized by Google

nobis ſumus, nos habere ſpiritũ Chr̃i, quo poſſimus de oĩbus iudicare, nemo de nobis. Nolu-
mus iudiciũ, ſed requirimus obſequiũ, neq; quenq̃, vel tantillũ moueat multitudo, magnitu-
do, latitudo, profunditas, miracula, ſanctitas, eccleſiæ ſanctoꝝ, oẽs perierunt, ſi ſenſerũt vt ſcri
pſerunt, niſi qui forte reſipuerũt ante vltimũ vitę diem. Qui noſtris probationibus diffidunt,
aut carent ſenſu cõmuni, aut blaſphemiã cõmittunt in ſpiritũ ſanctũ, & Chriſtianiſmum ſub-
uertunt. Atqui ſi eiuſmodi leges receperimus, apud iſtos plane erit victoria. E diuerſo etiam-
num poſtulãt, ne quid fidamus veteribus orthodoxis, qđ ſæpenumero inter ſe varient, quum
inter eos paucos pene ad oĩa non conueniat, & volũt vt nihilo ſecius credamus ſuis dogma-
tibus, & maxime quũ indies noua expectemus. Quid ergo agendũ? iſtis nõ paucis in hodier-
næ diei diſputatione adiungemus vtiq;, ſi vel minutiſſimis argumẽtis cõſtaret penes eos eſſe
veritatẽ. Veꝝ quia videmus rẽ longe aliter habere, cogimur, & quidem ſponte prouocamur
adhærere veritati, quæ hactenus hac in re, quã paulo poſt tractabimus, manſit, & in æternum
manebit penes illa præclara domus dei lumina, in quibus tot excellentes ingenio viri, ſic ex-
ercitati in diuina philoſophia, tũ Græci, quibus ꝓcipue ſemꝑ fuit authoritas in tractandis ſa-
cris literis, tũ Latini Græcoꝝ æmuli, & in ĳs tot vitæ ſanctimonia cõmendati, nonnulli etiam
martyrio ſanguinis præclari, quoꝝ memoria toti populo Chriſtiano ſemper fuit in hunc vſ-
q; diem ſacroſancta, tot Epiſcopi, tot ſummi pontifices, quoꝝ ſententia tam longa ſeculorũ
ſerie recepta, comprobataq́; fuit, tandẽ & publico eccleſiæ decreto confirmata. Addiderim⁹
ĳs conſentiens omnium Academiarũ iudicium, addiderimus renouatam theologoꝝ & eccle
ſiæ cenſuam, deniq; tam longã temporis præſcriptionẽ. His omnibus accedent clariſſimæ in
partem noſtram ſcripturæ, quibus, deo authore, obfirmati, rem ipſam ordiemur. Et ſane ex
themate noſtro tria potiſſimum nobis dicenda occurrunt.

E ¶Primum, Quid ſit Chriſti eccleſia, deinde ſuper quod ſit ædificata fundamentũ, poſtre-
mo, an neceſſum ſit vt in ea habeatur, qui primas perinde loco Chriſti teneat.

F ¶Principio ſciendũ, eccleſiam eſſe idẽ, quod cõgregatio. Hæc aũt eſt vel maloꝝ, qui in vno Pſalm. 25
perinde cõuenticulo cõſpirantes cõgregantur, de qua propheta. Odiui eccleſiam malignã-
tium, & cũ impĳs non ſedebo. De hac fortaſſis ad finẽ aliqua ſumus dicturi, ſiquidẽ Chrũs hãc
excludens, inquit: Aedificabo eccleſiam meã, quæ eſt tota fidelium & in Chriſto regenitorũ Johan. 5
congregatio, & corpus Chriſti myſticum, Nempe, cuius (apoſtolo teſte) Chriſtus caput eſt, Ephes. 4
quandoquidẽ deus pater dedit Chriſtum caput ſuper omnẽ eccleſiam, de qua in apoſtolorũ Actoꝝ. 12
actis: Miſit Herodes rex manus, vt affligeret quoſdam de eccleſia. Et aliàs: Et facta eſt magna Actorũ. 8
perſequutio in eccleſia. Hæc eſt illa munda ac ſancta eccleſia, pretioſo Chriſti dilecti ſponſi
ſanguine mundata, & ab omni peccati inquinamento ſanctificata iuxta Paulũ, qui ait: Viri di Ephes. 5
ligite vxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illã ſan-
ctifcaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiã,
non habentẽ maculã aut rugam, vt ſit ſancta & immaculata.

G ¶Hanc igitur non confuſam quandã & indigeſtam congeriem, ſed ordinatiſſimã Chriſti-
anorũ congregationem, quæ recto vocabulo Eccleſia nuncupatur, Chriſtus ſuper petrã, quę
in ipſo Petro fuit, profeſſio, vtpote illa magnifica, & ſic conſequenti ordine, vel ideo ſe ſuper
Petrum dicit ædificatuꝝ, quoniã eam à Petro exordium ſumere voluit, & ab ipſo per ſucceſ-
ſiones continuas ad finem vſq; ſeculi perdurare. De qua idẽ videtur loquutus, Amen, inquiẽs,
dico vobis, quia non pręteribit generatio hæc, id eſt, eccleſia, donec omnia fiant. Conſtat ſa- Mat. 24
ne pontifices ſummos, qui Petrum eccleſiæ principem ſequuti ſunt vti vicarĳ, ſemper alterũ Marc. 13
poſt alterũ hactenus in eccleſia ſucceſſiſſe, nec interruptam fuiſſe cõtinuam huius ſucceſſionis Lucæ. 21
progreſſionem ad hunc vſq; diem. Magna nimirũ dei prouidentia factũ eſt, vt Petrus in ea
mundi parte ſedẽ firmaret ſuã, vnde continua nobis & interrupta pontificum & ſacerdotum
ſucceſſio eſſet propagãda, quum interim cęterorum apoſtoloꝝ ſedes iam videmus vacuas,
aut certe non habere legitimos ſucceſſores. Nec eñ Paulo, nec Iohanni, nec Iacobo, ſed ſoli
Petro ſua ſucceſſio permanſit incolumis. Ideo recte Chriſtus in pręmiũ & retributionẽ tan-
tę in Petro profeſſiõis fidei, hãc ſuam eccleſiam ſuper Petrũ ſe dicit ædificatuꝝ, vtpote ita fir-
mam, ita conſtantẽ & immobilẽ ſe illam ſtabilituꝝ, vt eius ſucceſſionem in fide Chriſti (quam
Petrus cõfeſſus, propterea petra dici meruit) nullę portę inferi, id eſt, nulli neq; tyranni, neq;
hęretici, neq; machinę demũ vllę diabolicę hactenus infringere & pręualere potuerint, nimi-
rũ, quod in firma fide Petri cõſtantiſſime ſtetit, & ita quidẽ incõcuſſa ſtetit hęc petra, propter Eſaiæ. 8
fidei in Chriſtũ conſtantiã, vt plane dici queat petra offenſionis & ſcandali, vt eſt apud Eſaiã 1. Petri. 2
& Petrũ ipſum, quũ ad eã tot ſint colliſi hactenus hęretici, totq́; inferoꝝ portę perfractę. & cũ
H ſcandalo lęſę collidẽtur & tandẽ huius tẽporis ſchiſmatici. ¶Recte igitur atq; veriſſime di-
citur, Chriſtus eccleſiam ſuã ędificaſſe ſuper Petrũ, id eſt, ſuper petram, Petrus eñ eſt petra,
id eſt, ſaxũ, quod cognomen illi à domino Ieſu inditũ eſt, quia pręalĳs cõſtanter verã petrã,
quę eſt Chriſtus Ieſus, erat cõfeſſurus & ſit confeſſus, id quod ſole clarius Chriſti verba innuũt

Ille em̄,inquit,Et ego dico tibi,tu es Petrus,id eſt,ſaxum ſolidū,& ſuper hanc petram ædificabo eccleſiā meā,quod & ante præuiderat,quando primū illi id nominis imponeret.Cū em̄ Petrus diuina reuelatione inſtructus,dixiſſet:Ego dico,q̄a tu es Chriſtus filius dei viui.Chriſtus perinde delectatus tā mirifica reſponſione & profeſſiōe(vtiq; erat profeſſio mirifica,quā
Iohan.1. ſolus pater reuelarat,eratq; procul dubio rara,quę vel ſola profitebatur,Chriſtū vnicum eſſe filium ex patre natum,non ſic profitebatur Nathanael,qui dicit,Rabbi,tu es filius dei)ſubiunxit,Et ego dico tibi,quia meum dixiſſe & feciſſe eſt,Quia tu es Petrus,& ſuper hanc petram id eſt,ſuper te,in quo eſt tanta de me fides,ædificabo eccleſiam meam.Sic itaq; iuxta metaphoram petræ recte dicitur ei,Tu es ille Petrus,id eſt petra,ſuper quā ædificabo eccleſiā meam.Q.d.Quia ergo Petre me tam mirifico & magnifico,veroq; titulo,vtpote,quod ſim ve-
Lucæ.22 re filius dei viui,ornaueris,& ipſe verā,eamq; hanc conſtantē in me habes fidem,quæ etiam,quia pro te orabo,nunquā deficiet,illud è regione & quidem efficaciter affirmo,te verè Petrum eſſe,hoc eſt,ſolidum lapidē,non huc aut illuc vacillantem varijs opinionibus vulgi,& ſuper hoc ſaxū tuæ profeſſionis ſuperſtruā eccleſiam meā,quæ & ipſa,cuius caput,id eſt,initiū es,in tua de me profeſſione māſura,tam erit communita.ſ.propter veram in me fidei profeſſionem,vt nullæ vires tartarei hæreticorū regni illam expugnare valeant.Quod certe vſq; adeo videmus diuina prouidētia eſſe verū,vt ab naſcēte catholica eccleſia,fidē Petri atq; eius adeo ſedem nemo hactenus expugnare potuerit,manſeritq; illa vel ſola incolumis,& in fide conſtans.Vnde factū ſcimus,vt quoties Romanam eccleſiam dicimus(quæ Petri eſt)Chriſtianā plane eccleſiam intelligamus:quippe,quod ea aliarum mater,vel ſola adhuc retineat fidē,quā Petrus habuit,vtpote quæ credat Chriſtum eſſe filium dei viui,à qua nimirum fide pene omnes aliæ aliorū apoſtolorum eccleſiæ defecerunt & apoſtatarunt.Quis enim ignorat,q̄ fuerit olim eccleſia per totū diſperſa orbē,vniuerſumq; genus hominū perinde complexa,eamq;
Marc.16 Pſalm.18 ob cauſam catholica,id eſt,vniuerſalis dici cepta,quum omni creaturæ apoſtoli prædicarint,
Roma.10 eorumq; ſonus in omnē terram exierit,& verba eorum in fines orbis terræ.Quis,inquam,etiam ignorat quàm nūc eccleſia alijs in tam extremum orbis angulū,adeoq; ſit in anguſtum redacta:nimirū,quod(proh dolor)immanis illa beſtia Mahumetus totam Aſiam & Aphricā atq; per magnam Europæ partem abſtulerit,& ſacrilego illo ritu ſuo ab eccleſia auulſerit,cui(nephandum)noui nunc ſchiſmatici accedūt,quos vtinam deus ſua benignitate inde aliquando ſit retracturus,id quod ex animo velim.

¶Quod ijs proinde tanquā re ipſa,& facto(quod dici adſolet)patere puto q̄ recte Chrūs ſuam eccleſiā ſuper Petrū,id eſt,ſolidam petrā ſe pollicitus ſit ædificaturū,quū ea,cui ille præfuit,vel ſola adhuc ſtet quaſi petra in fide immobilis,aduerſus quam portæ inferi hactenus non præualuerunt,nec vnquā præualebunt,Chriſti Ieſu verbo in æternum manēte.Dicam⁹ ergo etiam ſentētia & cenſura omnium eorū,qui hæc in hodierno Euangelio verba ſunt ad hæc tēpora vſq; interpretati,quorū pleriq; etiam martyrio propter fidem Chriſti ſunt coronati:illorum,inquam,ſentētia,& in primis authoritate Chriſti verborum,Et ego dico tibi,q̄a tu es Petrus,& ſuper hāc petram ædificabo eccleſiam meā,dicamus & cōfiteamur Chriſtū eccleſiam ſuā ſuper Petrū vel propterea ædificaſſe,quod in eo vera fuit profeſſio,ipſumq; Petrū eſſe,dicique Chriſti eccleſiæ vel ideo fundamentum,quod hic exordium eccleſiæ Chriſti fue-
Mat.24 rit,& ab eodem illa profluxerit,veluti à ſummo & ſupremo poſt Chriſtum capite,à quo cer-
Mar.13 te promanarit Chriſtianorū(qui iam ſunt,quiq; poſt hac futuri ſunt)generatio,cuius & ſuc-
Lucæ.21 ceſſio perpetuabitur,finem nullum habitura,quamdiu ſeculum hoc durauerit.Quum cernimus Chriſtianos è ſacerdotibus naſci,ſacerdotes autē ex Epiſcopis,Epiſcopos quoq; ab ipſo ſummo pontifice(quoties neceſſe fuerit)propagari,ſed & ipſum deniq;,qui iā ſummus eſt ab ipſo Petro per ſucceſſionē,quæ nullis dæmonū inſidijs hactenus interrumpi potuerit,rectiſſi-
1.Cor.10 ma quadā linea deſcēdiſſe. ¶Nec interim obſtabit quod apoſtolus Chriſtū eſſe petrā inter- K
Exod.17 pretatus ſit,Bibebāt autē,inquiens,de ſpiritali cōſequente eos petra.Petra autē erat Chriſtus quaſi quis dicat modo Chriſtus ſuper ſe,id eſt,idem ſuper idē ædificaſſe.

¶Nec itē obſtabit,quod idē apoſtolus alibi Chriſtū vocet fundamentū.Fundamentū,in- L
1.Cor.3 quiens,aliud nemo poteſt ponere præter id quod poſitū eſt,quod eſt Chrūs Ieſus.Sane reſpōderim,non eſſe abſurdū,vt res inter ſe nonnunquā diuerſæ,idē cognomen recipiant,diuerſis quidē rationibus.Nonne em̄ Chrūs mundi lux dicitur,vel ipſo apud Euangeliſtā teſte,quum
Iohan.8 ait,Ego ſum lux mundi,qui ſequitur me,non ambulat in tenebris.Et aliàs idē ſuos diſcipu-
Matt.5 los dicit eſſe lucē mundi,Vos,inquiēs,eſtis lux mundi,ſic luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bona. ¶Chriſtus lux erat,vtiq; vera & naturalis,Apoſtoli vero cō- M
Iohan.1. municatione & imitatione.Hinc Euangeliſta Iohannē Baptiſtā nō dicit fuiſſe lucē,ſed Chriſtum,de quo ille teſtimonium eſſet perhibiturus,quum tamen Chriſtus ipſum Iohannem Ba-
Iohan.5 ptiſtam paulo poſt lucernam appellet ardentem & lucentem.Erat etenim Chriſtus lux mundi,illuminans natura,ipſaq; lucis ſubſtantia.Iohannes vero Baptiſta vnà cum apoſtolis lux

erat

Digitized by Google

erat mundi, temporaliter à deo illuminata, & aliunde quidem ſuſcepta. lux, inquam, nõ eſſen
tiali bono, ſed accidentali dono. Sic licet vnus ſolus ſit & creditur deus, homines tamen Chri-
ſtus deos vnà cum propheta vocauit, eſſeq́ affirmauit. Nonne, inquiẽs, ſcriptũ eſt in lege ve- Deute. 6
ſtra, quia ego dixi dij eſtis. Si illos dixit deos, ad quos ſermo dei factus eſt, & non poteſt ſolui Pſalm. 81 Johan. 10
ſcriptura, vos dicitis, quia blaſphemas, quia dixi filius dei ſum? Natura vtiq; deus eſt deus, ho-
mines vero participatione. Sicut Chriſtus natura dei filius eſt, homo vero dei eſt filius ado- Johan. 1.
ptione, adeoq́ ex aqua & ſpiritu regeneratus. Sic vtiq; Simon petra vocatus eſt, quia in petrã Galat. 4
Chriſtum diuinitus credidit, qui ob id eccleſiæ petra eſt, quod primus in nationibus fidei fun Ephes. 1.
damenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem, moleq́
contineat. Sic ergo petra dicitur Petrus pro deuotione, petra autẽ pro virtute dominus nun
cupatur. hinc rectè conſortium meretur nominis, qui conſortium meretur & operis. In eadẽ
enim domo Petrus fundamentum poſuit, Petrus plantat, dominus incrementum dat, domi- 1 Cor. 3.
nus irriguum ſubminiſtrat. Ita nimirum & Chriſtus ſit eccleſiæ fundamentum ſimul & Pe-
trus, diuerſo ſane reſpectu. Et ſic dixit Chriſtus, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, id eſt, cum Ephes. 2.
ego ſim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, ego fundamentũ præ-
ter quod nemo poteſt aliud ponere, tamen tu quoq; petra es, quia mea virtute ſolidaris, vt
quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia. Sic certe Petrus
dicitur eccleſiæ fundamẽtum, quoniã prima initia fidei poſuerit, Chriſtoq́ primo fundamen
to quaſi primarius lapis adhæſerit, Chriſtus autẽ fundamentum ex ſe & propria virtute & ſta
bilitate nuncupatur & eſt. Id quod ex hoc Pauli facile intelligemus, Ergo iam non eſtis hoſ-
pites & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctoꝝ & domeſtici dei ſuperædificati ſuper fundamentum Ephes. 2
apoſtoloꝝ & prophetaꝝ ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu, in quo omnis ædificatio
conſtructa creſcit in templum ſanctum in domino. Sit ergo Petrus authoritate lucidiſſimæ
ſcripturæ illa quidẽ Petra & quidẽ ſecundaria, ſuper quã dominus ſuam eccleſiam ædificauit,
aduerſus quam portæ inferi non præualebunt.

N ¶Nec obſtabit tandẽ Petrum vel ideo non talem eſſe petram, vtpote firmam, contra quã
portæ inferi non præualeant, ſiquidẽ diabolus contra Petrum præualuerit, quãdo dominus
dixit ei, Vade retro Satana, ſcandalum es mihi, quia non ſapis ea, quæ dei ſunt, ſed quæ homi- Mat. 16
num. Reſpondeo, hãc eccleſiam, cõtra quam portæ inferi, &c. potius quidẽ referri ad eccleſiã
meam q̃ ad petram, quum relatiuum proximius reſpiciat, aduerſus vtiq; eccleſiam, vti proba
uimus, portæ hactenus non præualuere, nec vnquã præualebunt. Eſto præterea eam clauſu-
lam referas ad petram, quæ Petrus erat futurus, nihil tamen impedit, quin petra ſit futuræ ec-
cleſiæ, quæ tũc non erat, quando Petro dominus hoc ipſum dixit, quum hauddubie prudens
lector conſideret, illam beatitudinem ac poteſtatem in futuro promiſſam, non in præſenti
datam, quam ſi ſtatim dediſſet ei, nunquã in eo prauę confeſſionis error inueniſſet locum. Sed
certe licet diabolus Petrum in tam ardenti erga Chriſtum adfectu tentarit, à fide tamen non
receſſit, nec vnquã vel tum receſſurus, quãdo eſſet eccleſiæ naſcentis petra & fundamentum,
quando aliàs ad illum dominus ait: Simon ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triti- Lucæ. 22
cum. Ego autem rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua, & tu aliquãdo conuerſus, confirma fra
tres tuos. Q. d. Etſi paululum agitandus ſis, habes tamen reconditum fidei ſemẽ, quamuis de-
iecerit folia ſpiritus tentatoris, viget tamen radix. Petit ergo Satanas te lædere, tanquam in-
uidens tibi de mea dilectione, & licet ipſe pro te patrẽ orauerim, tu tamen delinques. Poſtq̃
vero, me negato, ploraueris ac pœnitueris, corrobora cæteros, quũ te principẽ apoſtolorum
deputarim, hoc ſane te decet, qui mecũ robur es & petra eccleſiæ, & ſimul fundamentum atq; Pſal. 75
mihi coadiutor, quemadmodum Moyſi olim Aaron. Solutum igitur eſt & hoc obiectum, ſi- Exod. 24
quidem Satanas nõ ita contra Petrum præualuerit, vt tempore, quãdo inciperet eſſe petra &
fundamẽtum eccleſiæ, vt vel tantillum à fide in Chriſtum defeciſſet, quum pro ipſo Chriſtus
orarit. Inſuper finge portas inferorum aduerſus vel Petrum vel eius ſucceſſores aliquãdo prę-
ualuiſſe, quomodo cernimus quotidie in tãtam Chriſtianorum multitudinem, qui tamen ſe
fidem habere confitẽtur, præualere dæmones, certe præualerent non in Petri aut eius ſucceſ-
ſorum poteſtatem à deo traditam, ſed plane in homines, quatenus homines ſunt. Si dixeris,
omnino portas inferorum aduerſus eccleſiæ fidem nõ præualere, propterea clauſulam & por
tæ inferi, &c. in fidem proinde eccleſiæ petram rectius quadrare. Reſpõderim, ideoq́ portas
inferorum non præualere cõtra fidem eccleſiæ, quoniam aduerſus eccleſiæ ſucceſſionem non
præualeat, quippe quod eccleſia ſemper perdurat in fide, quoniam generatio & ſucceſſio ma-
nans à Petro perpetuabitur. Scire vtiq; peruelim, vbi maneat eccleſiæ fides, quam iſti petram
ſuper quam eccleſia ſit fundata, eſſe dicunt, niſi in hominum mẽtibus. Profecto non poteſt
ſeorſum manere fides, ex qua pẽdeat eccleſia. Quam tamẽ ſi ſeorſum manere putant, quid ali-
ud tandem erit eccleſia, niſi quædam Platonis idæa, & fortaſſis idæa animali longe monſtru-
oſior? quum ibi videantur eccleſiam eſſe dicere, vbi non eſt, & eſſe vbi non videatur, nempe,

Digitized by Google

quæ occulta ſit nec oſtendi poſſit. Et erit deniq; eccleſia iſtorum paradoxis vera Chimæra, de qua quid cornicentur, quo tendant, quid ſibi velint, ipſimet neſciunt.

O ¶Stet ergo hæc immobilis concluſio, tam ſanctiſſimorum, doctiſſimorumq́; interpretū, q̄ ſacrarum ſcripturarum euidentiſſima authoritate, itemq́; veritate corroborata. ſ. per petram intelligi Petrum, & ſuper hunc rite Chriſtum eccleſiam ſuam ædificaſſe. Et eccleſiā eſſe ordinatiſſimam Chriſtianorum congregationem, varijs ordinibus & gradibus adornatam, adeoq́; per eccleſiam intelligi à Petro Chriſtianoꝝ promanationem, aduerſus quam inferoꝝ portæ nullis neq; violentiſſimis tyrannoꝝ infeſtationibus, neq; acerrimis hæreticorum argutijs, neq; vlla Satanæ malignitate ſunt præualituræ.

P ¶Cuius ſane eccleſiæ (quod tertio loco nos dicturos recepimus) Chriſtus paulo poſt hinc ad cœlum abiturus ſua in terris vice primatem atq; vicarium, vnáq; fundatorem & fundamentum conſtituit Petrum, apoſtolorum principem: nempe, quum ipſe Chriſtus ſe paſtorē (Iohan. 10) vocans, eam poſtea functionem paſtoralem vni Petro poſt ſuam reſurrectionem, & (Ioh. 1. vlt.) præſentibus reliquis commiſerit ter, dicens: Paſce oues meas. Nimirū intelligens pientiſſimus ſeruator, (Sapiē. 11) idéq; deus ſapientiſſimus, qui (vt ſcriptura dicit) omnia in ſapientia fecit, & pondere vniuerſa diſpoſuit, malam eſſe in omnium congregatione pluralitatem principum, vnóq; opus eſſe paſtore, ſi & vnum ouile eſſe debeat. Si hoc ipſum in paruis initijs cenſuit, quid non aucto grege cenſendum eſſet illi? Certe non poteſt ſine primate vicarióq; ſummo vel nunc eccleſia eſſe & regi, ratione ipſa adeóq; natura teſtante. Quid videmus comparari, vt nulla inueniatur vel quantulacunq; multitudo, quæ ſuo careat duce atq; primario, ad quē perinde atq; ad caput & principium, quæ in multitudine ſunt, referuntur. Sic rex eſt vnus in apibus, & dux vnus in gregibus, & rector in armentis vnus. Sic & in arboribus multi ramoꝝ ordines omnes ab vnitate radicis proficiſcuntur, & in animātibus multa quoq; mēbra vno reguntur capite. Sic & in repub. quamuis non perperā inſtituta, vnus eſt plerunq; ad quē totius reipub. adminiſtratio refertur. Quid multa? nimirum ad vnitatem omnia tendūt. Quamobrē à ratione ſunt & à ſenſu cōmuni alieni, qui hactenus ſchiſmatici Chriſtianā eccleſiam poſſe primatu carere cauillati ſunt, corpus ſine capite confingentes. Sane Chriſto dei vnigenito filio ſapiētiſſimo viſum eſt & opportunū & neceſſariū, vt & eccleſia ſua, quæ in eum multitudo eſt credentium, (Ephe. 4) caput ſua vice aliquod haberet, inibiq́; ordo teneretur, ſine quo nihil ſibi conſtare poſſit. Chriſto, inquā, viſum eſt (quod ex Paulo quoq; colligimus) in eccleſia varios eſſe gradus & ordines oportere, nō modo ſacerdotes, verūetiā Epiſcopos, & ſummū etiā ipſum pontificē, & q̄ vnus vice capitis toti præſideret eccleſiæ, tribus quidē potiſſimū rationibus.

Q ¶Prima, quoties lites emergerent de rebus fidei, & quoties incideret de ſcripturarū ſenſu cōtrouerſia, vt aliquē ſupremum iudicē haberemus, cuius iudicio ſtaretur. Sic & in ſynagoga, (Deute. 17) eccleſiæ vmbra, præfuit vnus, q̄ & princeps ſacerdotum dicebatur, ſub quo multi gradus & ordines fuerunt, qui, ſi quid erat difficile & ambiguū, diſſoluebat, cui neceſſario erat parēdum Si ergo deus ſynagogę vmbræ prouidit, eccleſiæ ſuæ (pro qua & ſanguinem proprium fudit) nullū ad controuerſias dirimendas (quas tamē innumeras fore præſciuit) dereliquit iudicē? Abſit, imò aperto conſtabit, diuina prouidētia eſſe conſtitutū, vt vnus ad tēpus in eccleſia ſacerdos ſit & vice Chriſti ad tēpus iudex, cui ſi ſecundū diuina magiſteria obtēperaretur nullæ hæreſes, nulla ſchiſmata, nulláq; intra eccleſiā nata diſſidia diu durarent. Eapropter & inter apoſtolos, in ſimilitudine honoris, quædā fuit poteſtatis diſcretio, & quū par eſſet oīm electio, vni tamē datū eſt, vt cæteris præemineret. Sic & diuinitus ordinatū arbitramur, vt & Epiſcopoꝝ eſſet diſtinctio, ne oēs ſibi omnia vendicarent, ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorū inter fratres haberetur prima ſententia. Et rurſus, quidā in maioribus vrbibus cōſtituti, ſolicitudinē ſuſciperent ampliorē, per quos ad vnā Petri ſedem, catholicæ eccleſiæ cura conflueret. Et ſic primatus neceſſitas oritur ex ratione.

R ¶Secunda, quū neceſſitas aliquādo vrgeat, vt generalia cōcilia celebrarentur, per quēdam ceu principē (cuius mādato cæteri ſunt pariturí) cōuocari facilius poſſit Epiſcopoꝝ ſynodus (Actoꝝ. 15) nā alioqui fortaſſis acceſſiti nō accederet, & ſic rebelles fierēt catholicæ eccleſiæ, quā referunt generalia cōcilia primū ab apoſtolis vel ideo, volēte deo Max. inſtituta & coacta, quoniā quū eſſet non modo difficile, ſed & impoſſibile ferme, vt in vnū locū tota eccleſia cōueniret, verū ſufficeret, vt ſi quid ardui in eccleſia ſuboriret ſuperiores, & (vt ita dixerim) principaliores viri ex omnibus & ſingulis Chriſtianis prouincijs cōgregarētur, rem, qua de eſſet cōtrouerſia, inuocato in primis diuino p̄ſidio, definituri, & quod ita definiret, ſinguli vſq; adeo obſeruare obligarētur, perinde atq; corā palamq́; adfuiſſent. Sic quū in Antiochia propter circūciſionē diſſidia eſſent oborta, nō tota ciuitas Hieroſolymā proficiſcebatur, cęterū tranſmittebat illuc Paulū & Barnabā noīe totius vniuerſitatis. Nihilominus tamē quicqd illic decretū erat, non ſolū à Chriſtianis Antiochenicis, ſed & ab ijs, q̄ erāt in Syria, in Cicilia, quiq; aliàs agebāt ſuſcipiebatur, nec ſecus atq; alij oēs adfuiſſent magna veneratione obſeruabat, nimiꝝ, quod ca-

tholicę

Digitized by Google

tholicæ eccleſiæ, quæ per cõciliũ repreſentatur, decretũ habebatur, Si em̃ generali concilio ſecure credi nõ poſſet, cuius obſecro authoritati credendũ putaremus? Nũ vni aut alteri hære tico? Nequaquã. Quũ alioqui vacillaret oĩm Chriſtianoꝝ fides, ſi propter quaslibet phantaſticas hæreticoꝝ opiniones (quæ nunquã non inſurgere cõſueuerunt in eccleſia) nouis quoti die dogmatibus imbueremur, & vniuſcuiuſq; ſomnijs credendũ magis eſſet q̃ pontifici cum vniuerſo cõcilio. Hinc certe in eccleſia ad cogendũ, neceſſitate vrgẽte, cõciliũ, neceſſarius eſt quiſpiã primas, Chriſti vicẽ gerens, q & neceſſarius eſt ex hac ratione. Tertia, propter contumaces reprimẽdos, & maxime, quũ inter ſe diſſentiant Epiſcopi, neceſſaria eſt capitis vnitas, q̃ ſtudeat eos ad cõcordiã reducere, ne fautoribus hincinde multiplicatis, puſilla principio lis in pnitioſum tandẽ ſchiſma prorũpat, id quod accidiſſe aliquoties cõpertũ eſt. Vide igitur q̃ maligne, q̃q; pernicioſe hactenus nõnulli ſint nugati, q Chriſtianũ orbẽ primatu poſſe carere cõtra dei Opt. Max. ſapientiſſ. inſtitutũ, contra totius eccleſiæ, & omniũ prouinciaꝝ atq; ciuitatũ rempub. imò cõtra omniũ creaturaꝝ animataꝝ naturã confuſius, q̃ exprimi poſſit, diſputarunt. Sane viſum eſt Chriſto Opt. Max. valde opportunũ & neceſſariũ, vt inde cœlum aſcẽſurus cõſtitueret, q vices ſuas in eccleſia ſua, & deniq; omniũ curã perinde, vt caput & primas gereret, cæteriſq; authoritate & poteſtate multo præemineret, quo duce & vicario ſucceſſione quadã ꝑpetuo eadẽ eccleſia in fide, pace, tranquillitateq; gubernaret ac imbueretur. At quẽ rectius & verius eiuſdẽ vicariũ & præſidẽ fuiſſe remur, q̃ diuũ Petrum, cui tot prærogatiuæ præ alijs oĩbus apoſtolis in Euãgelio à Chriſto traditæ, & tot deniq; in actis apoſtolicis priuilegia primatũ deferre certo videtur?

S ¶ Diuum Petrũ (& non minus Romanũ pontificẽ, Petri ſucceſſorem) Chriſti eſſe vicarium, & ſuper oẽs vniuerſi orbis eccleſias, primatem inſtitutũ, totiuſq; eccleſiæ eſſe caput, atq; patrũ patrem (id quod vetuſtũ notat adhuc vocabulum, pa, pa, id eſt, papa, quaſi pa, pater, & pa, patrum) teſtatur vnanimis tam Græcorum q̃ Latinorum ſacræ ſcripturæ interpretũ, & patrum deniq; omniũ orthodoxoꝝ, qui ſpectatiſſimi ſunt, conſenſus. Et nec quidẽ citra rationẽ, quum videam eidẽ Petro tanquã optimo apoſtolorũ principi, & capiti totius eccleſiæ curam & adminiſtrationẽ à Chriſto deferri tot ſanctiſſimas prærogatiuas literis ſacris obfirmatas. Siquidẽ, Chriſtũ voluiſſe Petrum maiori q̃ cæteros authoritate (quamuis illi cum reliquis apoſtolis quantum ad remiſſionem peccatorum, parem eſſe poteſtatẽ non negarim) pollere, ſuumq; vicarium in terris eum conſtituiſſe, vnàq; ei totius eccleſiæ curã commiſiſſe pariter & adminiſtrationẽ, argumento eſt euidentiſſimo.

T ¶ In primis, Primo, quod ei præ cæteris cognomentũ ex ſeipſo petitum adhibuerit. Secundo, quia illum in ordine primum conſtituerit, vtcunq; vocatione primus non eſſet, ſed frater Andreas. Tertio, quod cum illum Chriſtus eſſet vocaturus, ad eum vel ſolum dixit (erat enim Petrus piſcator) duc in altum. Qui contra, In verbo tuo laxabo rhete. Et paulo poſt idẽ, Noli timere ex hoc, iam eris homines capiens. An non primarium hunc apoſtolum tam ſpeciali verbo ſignificauit? vtiq;. Quod propediem, deo fortunante, latius pertractabimus ſuo loco. Quarto, quod ſuper ipſum eccleſiã ſuam ædificandã pollicitus ſit. Quinto, quoniam illi regni cœloꝝ claues ſingulariter tradiderit. Sexto, quia illum ſibi ſolum in didragmate ſoluendo adiunxerit. Septimo, quod pro ſolo Petro, ne is in fide deficeret, orauerit, quatenus ipſe cõuerſus, cõfirmaret cæteros. Octauo, ꝙ illi ſoli ſingulariter, & prius q̃ cæteris ſuam iuſſerit per mulieres denuntiare reſurrectionẽ. Nono, quia illum ſimili ſecum mortis genere, quia vterq; crucifixus eſt, obire voluerit. Decimo, quoniã Petrus, qui cum Iohanne ad monumentũ cucurrit primus, vtcunq; Iohãnes præueniendo primus in monumentũ proſpexit, Chriſti monumentũ eſt ingreſſus. Sic em̃ primus Chriſti locũ intrauit, qui poſt Chriſtũ primus erat in eccleſia futurus. Vndecimo, quia Chriſtus præ cęteris Petro nominatim ſuaꝝ ouium curam, & quidẽ non negligẽter, ſed ingenti ſtudio & apparatu cõmiſerit. Duodecimo, ꝙ poſt hæc omnia ſingulariter ei dixerit Chriſtus, Sequere me. Quo quidẽ verbo ſignificat Petri quædã præ cęteris in ſequela Chriſti prępminẽtia, vel Chryſoſtomo teſte, quũ idem repetiuerit, dicens: Tu me ſequere. Videat modo & penſitet lector ſtudioſus haſce Petri prærogatiuas, ſane inueniet Chriſtum vni Petro prę cęteris tot inſignia incaſſum non contuliſſe, veꝝ prædotaſſe illũ ante alios, quoniã ipſe vicarius eius eſſet futurus, & toti eccleſię ceu princeps & caput ꝑficiedꝰ

Mat. 16 / Marci. 3 / Luc. 6. 5 / Matt. 10 / mat. 16. 17 / Lucæ. 22 / Marc. 16 / Iohan. 20 / Iohã. vlt.

V ¶ Hactenus Petrũ ex Euangelio, & ex ijs, quę ante Chriſti aſcenſionẽ vſu euenere, eccleſiæ primatẽ oſtendimus, modo & paulo poſt ex actis apoſtoloꝝ, adeoq; ex ijs, quę poſt Chriſti aſcenſionẽ acciderũt, idipſum agemus. Et ſane inuenimus & illic eundẽ cęteris maiori authoritate pollere. Primo, ꝙ in electione diui Matthię pro cõtione loquutus ſit ad multitudinem cui placuit ratũ habere, quod Petrus hortaret. Secundo, ꝙ & idem vti alioꝝ princeps cõpletis diebus pentecoſtes contentionẽ habuerit ad multitudinẽ miraculi tũ nouitate confluentẽ ac ſtupeſcentẽ, cui fidẽ Chriſti adeo pſuaſit, vt ipſa hora conuerſa ſint circiter tria millia. Tertio, quoniã & idẽ occaſione claudi, quem ipſe in noĩe Ieſu ſanarat, tertiam ad Iudęos habuerit orationẽ, qua & ex eis cõuerterit quinq; millia. Sanarat, inquã, claudũ, quũ tamen & Iohãnes

Acto. 2 / Acto. 2 / Acto. 3

 adeſſet,

Actoꝝ. 5 adeſſet. Erat aũt primũ ab apoſtolis miraculũ poſt Chriſti reſurrectionem. Quarto, ꝙ is tãq̃
alioꝝ caput in fraudulentiã Ananiæ & Saphiræ, & ſolus & vnus ita ſeueriter animaduerterit,
vt ad eius verbũ vterq;, alter poſt alteꝝ (facto tamẽ horaꝝ triũ interuallo) celeriter interierit
Actorũ. 5 Vides ne q̃ eximia præ cæteris in Petro fuerit poteſtas? Quinto, ꝙ & ſi alij q̃q; apoſtoli, mul-
ta ſigna, prodigiaq́; palã æderent in populo, de ſolo tamẽ Petro ſcriptura noïatim hactenus
expreſſit, inquiẽs: Per manus apoſtoloꝝ fiebãt ſigna & prodigia in plebe multa, & ad Pe-
trũ oẽs ſpecialiter deferebantur infirmi tanq̃ ad alijs priorẽ. Cæteri apoſtoli p manus impo-
ſitionẽ, Petrus vero per ſuã ipſius vmbrã: illi confuſim & indiſtinctim, hic vero ſolus & no-
minatim. Illi deniq; (quũ plures eſſent) plurimos, at Petrus ſeorſum oẽs, quotquot ex vicinis
Actoꝝ 11. vrbibus, ad eũ ſanandi cauſa cõfluxerant, curauit. Sexto, ꝙ ille in mentis exceſſu viderit cœlũ
apertũ, atq; inde vas quoddã velut lintheũ magnũ, quatuor initijs alligatũ, ſubmitti ẽ cœlo in
terrã, in quo erant oïa quadrupedia terræ, beſtiæq́; & reptilia, & volatilia cœli. Et facta ẽ vox
ad eũ, Surge Petre, occide & manduca. Qua nimiꝝ viſione Petrus admonebat etiã gentes in-
Actoꝝ. 25 corporare Chriſto. Argumento nimiꝝ, eſſe Petrũ totius eccleſiæ caput, cui ſic iubebatur, vt
etiã gentes in eccleſiã reciperet, corporiq́; Chriſti adunaret. Septimo, ꝙ cum diu poſt hac ob
ſubortã quæſtionẽ ſup obſeruatione legaliũ habita fuiſſent comitia, in qbus Petrus, vt prin-
ceps & caput cæteroꝝ ſuã ſententiã primus dixiſſe refertur, quippe ꝙ gentibus ad Chriſti fi-
dem cõuerſis nõ eſſet hoc iugũ imponendũ, & maxime, quũ per ipſius verba (deo ſic eũ prę cæ
teris ad hoc muneris eligente) gentes aliquæ credidiſſent, ſanctũq́; (ſimiliter vt Iudæi) recepiſ-
ſent. Octauo, cũ poſt annos tres Hieroſolymam veniſſet Paulus, Petri viſendi gratia, & apud
Galat. 1. eundẽ mãſiſſet dies quindecim, quod Paulus in ea epl'a, qua cæteris apoſtolis ſuã authoritatẽ
æquare nititur, ſcripſerit ſe, vtiq; honoris gr'a Hieroſolymã veniſſe, vt videret Petrũ, vtpote
apl'oꝝ principẽ, & iã titulo paſſim proclamatũ, qui cũ & quindecim dies mãſit. Ita ex ijs tot
locis, partim ex Euãgelio, partim ex actis apl'oꝝ deprõptis certo certius edocti credamus di-
uũ Petrũ fuiſſe principẽ, & totius eccleſiæ caput, accedẽte demũ vnanimi cõſenſu eccleſiæ p-
cerũ, & eoꝝ quidẽ orthodoxoꝝ interpretũ, qbus iure malimus, quã vni aut alteri hæretico fi
dẽ noſtrã obſtringere, qm̃ & illi ſentẽtiã ſuã ſcripturis aſtruũt, de qbus ſuo loco, ſicubi neceſſi
tas poſtularit. ¶ Interim contra nos, aduerſumq́; ſcripturas à nobis nõ huc detortas, ſed in-
Matt. 20 genue accerſitas non faciet, quod Chriſtus dixerit, qui maior eſt inter vos, fiat ſicut minor, X
Marc. 10
Lucæ. 22 & qui prior eſſe vult, ſit ſeruus veſter. Nimirum, quaſi hoc verbo Chriſtus nollet aliquẽ inter
diſcipulos in ſua eccleſia alijs authoritate pollere. Quandoquidẽ is aliquẽ fore authoritate ma
iorem non negat, ſed approbat potius, quippe quod inibi docuerit, quẽ in modum is ſe gere-
ret, qui maior inter eos eſſet futurus, vtpote animo humilis, & oïbus ad miſericordiã obuius,
cuiuſmodi ſpeciatim fore ſignificauit Petrũ, quum ille mox cõuerſus dixerit, Simõ Simon, ec
ce Satanas expetiuit vos, vt cribraret, ſicut triticũ, ego autẽ pro te rogaui, vt non deficiat fides
tua. Et tu aliquãdo conuerſus, confirma fratres tuos. ſ. ipſis authoritate maior, quẽ vel prętere-
ea labi permittam, vt tua culpa & infirmitate diſcas, qualiter alijs miſereri debeas, paſtor oïm
Matt. 18 futurus, qui fratri peccanti in die, non modo ſepties, ſed ſepties ſeptuagies indulgebis.
Lucæ. 17 ¶ Nec obſtabit, quod ille Matthiam nõ elegerit, qui fuit ſorte electus. Etenim conſtat Pe- Y
trũ totius tum rei geſtæ præcipuũ fuiſſe authorẽ (ſed omniũ prælatoꝝ exemplo) ne ſuo ſen-
Actorũ. 1. ſui nimis videretur inniti, ſuũq́; affectũ ſequi, voluit ſorte negotiũ agi, quatenus in eo nullus
eſſet humano affectui locus, ſed diuinitus dũtaxat fieri crederet, eſſetq́; hoc ipſum futuris ſuc-
ceſſoribus vera inſtructio in eligẽdo eccleſiæ primate. ¶ Nec obſtat, quod ab oïbus ſimul
apoſtolis, nõ à Petro ſolo ſeptẽ fuerint inſtituti miniſtri, quos diaconos vocamus, q̃nquidem
res nõ tam ardua erat, quin à quolibet Epiſcopo geri potuerit. Deinde apoſtoli nõ elegerunt,
ſed id negotij vniuerſæ diſcipuloꝝ multitudini permiſerũt, & recte quidẽ multitudini, inter
quã murmur enatũ fuerat, permiſerunt, ne ſi forte quiſq̃ paꝝ diligens huic officio præficeret,
amplioris in ipſos apl'os murmuris inde ſurgeret occaſio. Nec id alia ratione recenſet Lucas,
q̃ vt nobis conſtaret, Stephanũ & Philippũ ex numero ſeptẽ diaconoꝝ fuiſſe. Nec ſane Petri Z
authoritati hoc obfuit, cui claruit maiora fuiſſe reſeruata. ¶ Nec obſtat, ꝙ nõ ſolus manum
Petrus impoſuit, ſed cum eo cæteri vnà. Nimiꝝ quod factũ ſit, vt quò plures eſſent compreca
tores qui manus imponerẽt, hoc copioſior in electos deſcenſura gratia ſeparetur.
¶ Nec deniq; obſtabit, ꝙ Petrus in Samariam per apl'os fuerat miſſus, quaſi ob id authori- &
Actorũ. 8 tate cæteris par aut minor, imò propterea maior apparet authoritas, ꝙ miſſus fuit perinde alijs
clarior & grauior in re vehemẽter ardua cõtra Simonẽ quendã, qui gẽtẽ illã miris præſtigijs
illuſerat, in qua alius paꝝ vel nihil proficere putabatur, præter Petrum, fuit proinde præſentia
Petri neceſſaria, cui comes adiungebatur Iohannes, quũ p hoſce duos ſpũs ſctũs p̃cipue hacte
nus fuerat operatus. Nũ ſi vel Max. pontifex, vel imp. ad comitia futura venturus eſſet, pro-
pterea minor haberet? Imò authoritas & huius & iſtius augeret, quũ negotij moles p̃ſentiam
tantæ poteſtatis expoſceret. Sic nimiꝝ & magnitudo Petri magis inde innotuit, maxĩe ꝙ à
Philippo

Digitized by Google

Philippo prius inibi baptizati, ꝓtinus vt in eos manus impoſuit Petrus, ſpiritum ſanctum ac ceperunt, id qđ Philippus alioqui ſctiſſimus, & ſpũ plenus pręſtare haud valuit, quũ & Petrus inſignẽ illũ Magũ Symonẽ pecunia cupientẽ emere donũ ſpũs ſancti, ita repreſſerit, vt etiam adegerit ad veniã implorãdã. Nihil igiť eſt, qđ impediat, ꝙ minus Petrus ſit illa petra, ſup quã Chřus ſuã Eccleſiã ędificauit, & ꝙ minus eius ille ſit Eccleſię primas & vicarius, & ꝑ ſequelã ea particularis eccleſia, in q̃ ſuã Petrus habuit cathedrã, quã fuiſſe & eẽ ſemperq́ꝫ futurã credimus Romanã eccleſiã, mř ſit & caput oĩm eccleſiaꝝ: vñ q deficiũt, ſchiſmatici ſunt, ordinẽ à Petro cęptũ, & vſq; ad hoc tp̄s ꝑ traducẽ ſuccedentiũ pontificũ perturbãtes, ordinẽ ſibi citra originẽ vendicãtes, & corpus ſine capite ꝓfitentes. Qui tñ aſſerunt ſe ſedẽ Petri vſurpare, cuius traditionẽ ſupbius corrumpũt: nimiꝝ peſtilẽtiæ cathedrã erigẽtes, vbi in cõſilio impioꝝ abeunt, & in via peccatoꝝ ſtare malunt, quã cũ fratribus habitare in vnũ, vtpote oĩs diſſidiĵ fauiſſores. Pſal. 132.
Quos velim magnopẽ cauere, ne in manus dñi horrẽdas cadant, quũ cõſtat illũ in eos, q inſeparabile vnitatis ſacrm ſcindere moliunť ſchiſmaq́ꝫ faciũt, aĩaduertiſſe, q indignatus eſt omni ſemini Iſrael, eoſq́ꝫ demolitus, & in direptionẽ dedit, donec eos abĩjceret à facie ſua, qm̃ diſſipatus ſit Iſrael à domo Dauid, & conſtituerunt ſibi regem Hieroboam filium Nabath adeoq́ꝫ 3. Reg. 12.
in eos ẽ indignatus, q ſchiſma fecerãt, vt hõ, q ad Hieroboã, vt ei pc̄tã ſua exprobraret, futuramq́ꝫ vltionẽ ꝑdiceret, panẽ apud illos edere & aquam bibere vetareť, q nõ obſecutus ſtatim 1. Cor. 14
inde regrediẽs, ĩpetu leonis ac morſu in itinere necatꝰ moriť, quã vero horrẽda fuerit in Chorẽ, Dathan, atq; Abiron, q aduerſus Aaronẽ & Moyſen ſchiſmatici erãt, diuina vltio, aliàs copioſe diximus. Id qđ vľ ideò hic memorandũ puelim, vt q tam temerè tamq́ꝫ leuiter, ſupbeq́ꝫ Num. 16
ab vnitate eccleſię deſciuerũt, habeãt vñ poſſint ſui pnicioſi conatus admoneri, admonitiq́ꝫ ad Gene. 6
vnicã Arcã ſalubriter redire. Quod faxit Deus Max. pacis ac vnitatis author, Amen.

HOMILIA XC. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, LVCAE .1. Et beata quæ credidiſti, qm̃ pficienť in te, quæ dicta ſunt tibi à dño.

In vigilia viſitationis diuę deiparę virginis Mariæ.

A NON EXIGVVM Hoc eſt aduerſum diuæ Deiparæ virginis Mariæ inimicos ſummæ eiuſdẽ beatitudinis vnaq́ꝫ verę ſctitatis & alteꝝ qdẽ teſtimoniũ, vtpote ꝑfectũ ex veridico ore beatę Eliſabethę: q̃ ſanè nõ poterat non eẽ teſtis integerrima, & omni (qđ dici adſolet) exceptione maior, tum qa cũ cõiuge ſuo Zacharia iuſta fuerit ante deũ incedẽs in oĩbus mandatis & iuſtificatõibus dñi irrephenſibilř. Tum qa Lucæ. 1
& ſpũ ſui filĵ, q ex vtero matris ſpũ ſancto repletus fuiſſe tradiť, ſimul Hiere. 1
repleta fuerit. Quo nimiꝝ ſpũ plena vates eſt in genere ſuo facta oĩm maxima. Quandoqdem acta ſpũ, qui prophetarum eſt, ſimul & de præterito & de præſenti & de futuro prophetizauit.

B ¶ Præteritum qdem vaticinata eſt, quũ Mariã angeli promiſſionibus credidiſſe cognorit. Et beata (inquiẽs) quæ credidiſti. Reſponderat qdem Maria angelo ſalutanti: Ecce ancilla dñi fiat mihi ſcđm verbũ tuũ. Vaticinata deinde eſt de pſenti: Vnde mihi hoc (inquiens) vt veniat mater dñi mei ad me? Matrẽ eam Meſſiæ confitẽs, matrẽ Dei & regis ſui, & ſe oĩno ex ſe eſſe indignã, vt à tanta viſiteť ſublimitate. Quo etiã loco & hoc diuinitatis eſt intelligere, ꝙ quũ dixit Eliſabetha: Et bñdictus fructus vẽtris tui, accipi beatiſſimã virginẽ Mariam, non more aliaꝝ Dei filiũ in vtero habuiſſe, quũ in cæteris fœtus etiã maſculus, citra quadrageſimũ diem animatus nõ crediť. Atqui illa primo menſe, q erat ſextus Iohannis, audiĵt id: Benedictus fructus vẽtris tui. Tunc ergo erat pfectus, neq; eñ ſpũs ſanctus, q erat artifex, vlla ad hoc diuinũ opus mora ĩdigebat. Quin etiã Iohãnes adhuc ĩ vtero clauſus, dñm ſuũ agnouit, etiã virgineis latebris occultatũ. Prophetizauit deniq; Eliſabetha de futuro. Et beata (inquiẽs) quæ credidiſti, qm̃ pficienť in te, quæ dicta ſunt tibi à dño. Quibus vtiq; verbis cõfirmat, quę à ſpũ ſancto per angelũ fuerant promiſſa, dicẽs pficienda, quæ dicta ꝑ angelũ ſint, ideoq́ꝫ beata, quæ verbis fuerit angelicis minimè incredula. Quæ vero erant adhuc futura? Nimiꝝ ꝙ eſſet paritura filium, quem vocaret Ieſum, q magnus futurus eſſet, & filius altiſſimi vocandus, cui daturus eſſet Deus regnum Dauid patris ſui, & regnaturus ſup domum Iacob in æternũ, & regni eius non eſſet futurus finis. Quia igiť iam aliqua facta erant, ſiqdem conceperat ex ſpũ ſancto & obumbratõe virtutis altiſſimi, ideo dicit: Perficienť in te, quæ dicta ſunt & cætera.

C ¶ Meritò igitur tam ſancta mulier, iuſta & recta, ſpiritu infantis ſui repleta, vates adeoq́ꝫ maxima, hoc tribuit beatitudinis glorioſæ virgini Mariæ, quam vel antea eodem afflata ſpiritu dixerit benedictam inter mulieres, dictum à ſpiritu ſancto angelicum confirmans. Nam & ille eandem ſalutans dixerat: Aue gratia plena, dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Lucæ. 1

Digitized by Google

Daniel.9 O verè virgo gratia plena, quę rectè verbum benedictiõis audiuit, quę eum tulit, q ſanctus ſan
Eſaie.53 ctorũ eſt, q Dei Max. filius, idemq́ꝫ eius ventris fructus, atqꝫ adeò verus homo pctm̃ non fecit,
1. Pet.2 nec dolus in eius ore fuit: quum aliàs mulier, q̃ pctm̃ intulit mundo, qd aliud audiuit, q̃ maledi
Gene.3 ctionis verbũ. Multiplicabo ærumnas tuas? Quid ergo, q̃ erat paritura mundo grãm, gaudiũ,
ſalutem audire debuit, niſi benedictiõis verbum. Benedicta tu inter mulieres. Porrò vt illa fuit
vniuerſalis mali initiũ, ex ſeipſa facta ſe inferior, & afflatu maligni, in hoc maledicta plus q̃ cæ
teræ mulieres. Sic iſta non fuit ex ſe, ſed ſupra ſe, & Dei dono inter mulieres totius boni, toti-
usq́ꝫ grã initium, in hoc benedicta plus q̃ cæteræ mulieres. O verè benedicta, & qdem inter
om̃es mulieres Maria, qm̃ Chr̃m corpore & aĩo geſſerit, q abſolute & ſimplr̃ benedictus ẽ, qm̃
abſolutè & ſimplr̃ oĩs boni initiũ eſt, vl̃ & Adam potius nobis initiũ mali, q̃ Eua fuiſſe credit.
Et ſic ſanè intelligendũ eſt id. Benedicta tu in mulieribus, & bñdicta tu inter mulieres, & plus
q̃ cæteræ mulieres. Et q̃ aliarũ mulierũ ſemp fuit repleta grã, adeò vt ſemper dñm ſecum ha-
buerit, vt & ipſa ſingularis virgo, quæ quũ ab angelo ſalutabat, oĩm mulierũ quæ ſunt, quæ fue
runt, quæq́ꝫ futuræ ſunt, prę uentõe benedictiõis & grã erat ſanctiſſima, & deniqꝫ beatior om̃i-
Apoca.19 bus, ꝙ illi credidit, eundemq́ꝫ in vtero ſuo ſelectiſſimo portarit, q ſolus ſanctus, idemq́ꝫ ſolus
1. Timo.6 eſt beatus, idemq́ꝫ ſolus bonus, vnde qcqd eſt vſpiã ſctitatis, beatitudĩs, bonitatiſq́ꝫ, tanq̃ à pa
Lucę.18 tre luminum deſcendit? Nunqd ergo non beata eſt Maria, quæ (iuxta dictum Eliſabethæ) an
Iaco.1. gelo credidit, & quæ ille dixit, in ea affatim ſint pfecta, id eſt, quę mater Ieſu, mundi totius dñi
atqꝫ redemptoris mater facta fuerit. ¶Sed audio hic argutos obijcere, non verè Eliſabethã D
dicere diuam Mariam, vl̃ ideò btãm eſſe, qm̃ crediderit angelo cõceptionẽ & partũ ſaluatoris
denuntiãti, quũ & ipſa dubio reſponſo, dubiaq́ꝫ qſtione ad angelum vſa ſit, qua & Zacharias.
Lucę.1. Hic enim ad angelum dixit. Vnde hoc ſciam? Ego em̃ ſenex ſum, & vxor mea pceſſit in die
bus ſuis. Hæc vero in ſermone angeli turbata, cogitãs q̃lis eẽt ſalutatio, ad eundẽ angelũ, ait:
Qũo fiet iſtud, qm̃ virum nõ cognoſco? Certè (inquiũt arguti) vtraqꝫ pſona videt verbo ange
li pinde atqꝫ impoſſibili eſſe incredula, quum vtraqꝫ impoſſibilitatis rõnem adijcit. Cur ergo
Zacharias, q̃niam non credidit, ſilentio condemnatus eſt: ſiqdem obmutuerit vſqꝫ ad diem
circũciſionis pueri Iohannis? Maria vero adeò ſancti ſpũs infuſione exultarit, vt hymnum lon
gè reſonantiſſimũ cecinerit. Magnificat aĩa mea dñm? Falſo proinde (aiunt) Eliſabeth Mari-
am dixit crediſſe, & iniuſte Zachariam incredulitatis punitum. ¶Equidem vero reſpon E
derim è regione, Eliſabetham verè dixiſſe, Zachariam quoqꝫ iuſte fuiſſe ſilentio condemna-
tum, idq́ꝫ ipſum vtrumq́ꝫ veritatis eſſe teſtimoniũ, ꝙ angelo Maria crediderit, non etiam Za
Heb.6 charias. Non em̃ potuit inibi quicquàm falſo fieri, quum totum à Deo authore (qui verax eſt
Romañ.3 idemq́ꝫ iuſtus) factũ ſit. Nec Euangeliſta potuit ſcribẽdo errare, q ſpũ ſancto dictante ſcripſit.
Pſal.7 Quid igit? Tam (inquam) Zachariæ reſponſum abeſt verborũ contextu à reſponſo Mariæ, q̃
& ipſo ſenſu, q plane diuerſus eſt ex diuerſis verbis. Zacharias inqt ad angelum: Vnde hoc ſci
am? Maria vero: Quomodo fiet iſtud, q̃niam virum non cognoſco? Zacharias qdem incre-
dulus ſignum petit ab angelo, interrogans: vnde hoc ſciam, quum mea & meæ vxoris ætas ſuſ
cipiendæ proli non ſit accommoda? Hinc angelus reſpondet: Signum habes: qa ecce eris ta-
cens, & non poteris loqui, vſqꝫ in diem quo hæc fiant, pro eo, ꝙ non credidiſti verbis meis, q̃
implebunt in tpe ſuo. Vtiqꝫ Zacharias, q̃modo id ſciam quærens, de effectu dubitat. Maria
autem: Quomodo (inquiens) id fiet, de effectu non dubitauit, ſed qualitatem ipſius quæſiuit &
modum effectus. Hæc iam de negotio tractat, ille adhuc denũtio dubitat. Negat qdem ille ſe
credere, qui negat ſcire, & quaſi fidei adhuc quærit authorem. Illa ſe facere profitet, nec dubi-
tat eſſe faciendũ qđ quomodo fieri poſſit, inquirit. Proinde non eadem reſponſio Mariæ, quæ
Zachariæ, ideò non eadẽ pœna. ¶Inſuper neqꝫ nõ credere Maria, neqꝫ tam temere debuit F
vſurpare diuĩa. Neqꝫ em̃ facile erat ſcire myſterium, abſconditũ à ſeculis in dño, q̃d nec ſupe
riores poteſtates ſcire potuerunt. Et tamen non fidem rennit, non officium refutauit, ſed ac-
commodauit affectum, ſpopondit obſequium. Sane interrogans: Quomodo fiet iſtud, quoni
Eſa.53 am virũ non cognoſco? Incredibilis qdẽ & inaudita generatio ante audiri debuit, vt crederet.
Eſai.7 Virginẽ parere, diuini eſt ſignũ myſterij nõ humani. Legerat haud dubie Maria pphetã, di-
centẽ. Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filiũ. Legerat (inquã) ideò credidit futurũ, ſed q̃-
modo fieret, ante non legerat. Non em̃ quemadmodũ fieret, vel prophetæ tanto fuerat reue-
latum. Tantũ em̃ myſteriũ non hoĩs fuit, ſed angeli ore promendum. Hodie em̃ primũ audit,
Spũs ſanctus ſupueniet in te, & audit, & credit. ¶Quum inqt Maria: Ecce ancilla dñi, fiat G
mihi ſecundũ verbũ tuũ. Quod profectò reſponſum non fide modo, ſed & ſanctiſſima humili-
tate pleniſſimũ eſt. Quàmuis em̃ acceperat ſe futurã matrẽ Meſſiæ, regis, filij altiſſimi, non ta-
men reſpondit: Ecce futura mater Meſſiæ, mater filij altiſſimi, mater regis æterni, ſed ait:
Ecce ancilla domini, Ecce ſerua domini. O quàm vere magna fides cum tanta humili-
tate, quæ indiuidua eſt fidei ſoror, quæ adeò nihil ſibi (vt decet vere fidentem) vel meri-
ti, vel gratiæ vendicat, ſed totum diuinæ bonitati, totumq́ue diuinæ virtuti adſcribit.

Credo

Digitized by Google

Credo(inquiens)quod promittis,quum & ipſum per os Eſaiæ dictum eſſe meminerim,vt vir 1.Corin.4
go concipiat,ac pariat filium, nec dubito quin poſſit deus omnia quæ velit, nec fallet in pro-
miſſis ſuis.Quod ſi ita illi viſum eſt,me puellam olim infimam,ad huius myſterij miniſteriũ de
ligere,nihil eſt,q̃d hinc mihi tribuam, quod ſcio ex immenſa mihi grã largiri. En me tantum
offero ancillam dño,cui ſemel dicata ſum,paratam ad omne obſequiũ,non eſt quod diffitear,
quum Dei Max.dicere ſit facere.O mira fides,O inaudita fides de re tam grandi:nimirũ de ea Pſal.118.
generatiõe,quã Propheta exclamat inenarrabilem,quam nullus vnq̃ enarrare poſſit. Veriſſi- Eſa.53
mè igitur ſancta Eliſabetha hodie dixit ad diuam Deiparam virginẽ Mariam. Et beata quæ
credidiſti,quoniam perficientur ea quæ dicta ſunt tibi à domino.Ex quibus demum verbis
H collige fidei virtutem & incomparabilem præſtantiam.

¶Primo q̃dem,ꝙ propter(etiã illam,qua deo credimus)fidem beati nuncupamur.Id q̃d
aliàs dñs adſeuerãs.Quia(inq̃t)vidiſti me Thoma,credidiſti:beati q̃ non viderunt & credide- Iohan.20
rũt.Qua ſnĩa nos ſpecialiter ſignificati ſumus,q̃ eum quẽ carne non vidimus,mẽte retinemus,
ſi tamen fidem noſtrã operibus ſeq̃mur. Vere enĩ credit, q̃ exercet operãdo,q̃d credit:id q̃d
verè eſt credere,iuxta dictũ dñi.Quod aũt in bonã terram cecidit,hi ſunt,q̃ in corde bono & Matt.13.
optimo audiẽtes verbum retinẽt, & fructum adferunt in patientia. Qui aliàs ab ipſo domino Mar.4
verè dicuntur audire dei verbum,& cuſtodire illud.Cuiuſmodi fuit diua Maria,quemadmo- Lucæ.8
I dum cras(deo fauente)latius agemus. Qui & hic colligendum putamus. Lucæ.11

¶Secũdo,Infelices eſſe vel q̃ ad vltionẽ diuinã,eandemꝙ temporalẽ,incredulos,q̃ nõ cre- Lucæ.1
dũt dei verbo.Hic ad Zachariã cõſtat dictũ.Et ecce eris tacẽs,pro eo q̃d nõ credidiſti verbis Num.20
meis.Sic quoq; dñs dixit ad Moyſen & Aaraonẽ: Quia nõ credidiſtis mihi, vt ſanctificaretis
me corã filijs Iſrael,nõ introducetis hos pplõs in terrã, quã dabo vobis. Et Paulus quoq;,eos Hebræ.3
(inq̃t)non intraſſe in requiẽ ſuã,q̃ increduli fuerũt.Si ergo in illos,q̃ vel ob cauſam,quæ tandẽ
in gloriam Dei Max.erat ceſſura,non crediderũt vel angeloꝝ(loco tamẽ Dei loquentiũ)ver-
bo,vſq; adeò ſeueriter animaduerſum eſt, q̃ putemus ſerio in eos aliq̃d animaduertendũ, qui
nunc Euãgelio,id eſt,dei verbo non credũt,hoc ipm vel negligentes,vel vt fictũ apud ſe falſò
& impiè opinantes? Certè in eos diuus Petrus acriter exclamat.Quis(inquiẽs)finis eoꝝ,q̃ nõ 1.Pet.4
credũt Dei Euãgelio? Non aũt illi credũt,q̃ labijs ipſum deferunt, corde aũt & opere procul
abſunt,arbitrantes nihil fortaſſis,quod illud monet,aliq̃n futuꝝ. Ideoꝙ ſecuri nihil non mali
licẽtioſius q̃dem perpetrant ad morem Sodomitaꝝ,q̃ & ipſi dñi verbo,quo illis pœnia denũ- Mat.24
tiabat & interitus,increduli,pindeꝙ ſecuri edebant & bibebant,emebant & vendebant,plan Lucæ.17
tabant & ædificabãt,vſq; in diem,qua exijt Loth à Sodomis,& pluit ignẽ & ſulphur de cœlo
& oẽs pdidit. Et ad morẽ(inquam)eoꝝ, q̃ in diebus Noe edebant & bibebant, vxores duce-
bant,& ad nuptias dabant,vſq; in diem,qua introiuit Noe in archã, & venit diluuiũ & pdidit
oẽs? Caueãt(obſecro)increduli verbo Dei,q̃ ad pœniam hortant,ne & ipſi ſuæ incredulitatis
pœnã vel horribiliorẽ luant. Nam & malum q̃d Deus nobis futuꝝ minat, æquè certò futuꝝ ẽ
atq; ſi q̃d boni,pmittit,vel q̃libet apud nos ĩpoſſibile. Vñ & ex dicto Eliſabethę colligẽdũ eſt.

k ¶Tertio,nihil tam difficile,nihilꝙ tam eſſe impoſſibile,q̃d verè credenti non poſſet eue- Mar.9
nire.Id q̃d Chrũs alibi teſtat:Omnia(inquiẽs)poſſibilia ſunt credenti.ſ.Dei verbo,q̃ & per fi- Marci.11
dem ſecula eſſe apta intelligimus iuxta Apſm: Fide pplus Iſraeliticus mare rubrũ,tanq̃ per ari- Heb.11
dam terrã tranſijt.Fide & ipſa Sara ſterilis virtutẽ in conceptiõe ſeminis accepit, etiã præter tẽ- Exo.15
pus ætatis,q̃niam fidelẽ credidit eẽ eum,q̃ repromiſerat. Sic & fide mirabiliter longeꝙ ſupra Gene.21
& præter naturã glorioſiſſima virgo Maria Dei æterni filiũ,incorrupta virginitate concepit
& peperit. Propterea hodie ad eam veriſſime exclamat diua Eliſabetha. Et beata quæ credidi
ſti.ſ.angeli verbo,quoniam in te perficient, quæ dicta ſunt tibi à domino.

HOMILIA NONAGESIMAPRIMA DE EO QVOD SCRI ptum eſt:Luc.1. Exurgens aũt Maria,abijt in mõtana cũ feſtinatiõe in ciuitatem Iuda.& intrauit domũ Zachariæ,& ſalutauit Eliſabeth,&c.

In ferijs viſitatiõis diuę Deiparę virginis Marię

A SI(vt credi par eſt & æquum)pia mater Eccleſia vel hac quoq; ratio-
ne, aliquot nobis dies quorundam ſanctoꝝ feſtos eſſe voluit ac de-
mandauit,vt in his in vnum conuenientes locum,qui dei eſt domus
orationiſq; templum,eos decenti laude proſequamur,in quibus de-
us ipſe ſe laudandum cenſuit, illoſq; laudantes ſimul ſimus ipſorum
in omni virtute imitatores(quum vtiq; illorum virtutes in die ſolen
nitatis eorum,noſtræ mentis oculis obijciuntur)nimirum,quod vir
tuoſa ſanctaꝙ diuoꝝ opera perinde faces ſint quædam ſacræ,nos ad Eccl.44
æmulationem,ſequendoſq; eorum mores, ſuo ardore ſuccendentes
pulchri-

Digitized by Google

pulchritudine allicienteſq́;, & ſic nobis inde ſpeculum ſint virtutum & operationum, vnde demum intelligamus pariter qua via & ratione & actione deo grati, cœlum & ipſi ſimus conſenſuri. Si (inquam) vel ideo Eccleſia nobis quorundam ſanctorum dies cenſuit eſſe ſolennes, vt recordatiõe & memoria virtutum illorum & ipſi reddamur virtuoſi, ſimulq́; deum in ſanctis ſuis
Pſal. 150 (iuxta Dauidem) laudemus & glorificemus, haud ſanè ſcio cuius ſancti dies & commemoratio nobis eẽ debuerit ſolennior celebriorq́; aut haberi poſſit ad oẽm rationem virtuoſæ beatæq́; actionis indipiſcendam efficacior, quàm quæ eſt diuæ Deiparæ virgini Mariæ ab eadem Eccleſia ſtatuta & dedicata. Nempè, quod ea ſupbenedicta virgo & mater omnibus ſit hymnis, & canticis diligẽtius extollenda, dignisq́; ſanè muneribus honoranda, quæ vel ob hoc vnum omnibus eſt honore omni dignior, quod ſola mater Dei ſit facta, vnde ſui nullam aliquando ſimilem habuit nec habet, nec vllo tempore habitura.

¶Cuius de laudibus vel ex parte nemo pro meritis vel quàmlibet ingenioſus, vel quàmlibet eruditus, vel quàmlibet deniq; facundus eloquensq́; dicere poteſt. Tam profectò illa digna ẽ B
Ecci. 43 laudari, vel qualibet laudatiõe, vt laudare illam nullus ſufficiat. De qua vel ſapiens ille meritò dixiſſe (paucis tamẽ verbis mutatis) videri queat. Multa dicimus & deficimus verbis, conſummatio autem ſermonum ipſa eſt. Glorificantes dominam quantumcunq; poterimus, ſuperualebit adhuc & admirabilis magnificentia illius. Benedicentes dominam illam quantũ poteſtis, maior eſt enim omni laude. Nec hoc putarim plus æquo dictũ, aut vel pietati vel religioni ve-
Matt. 25 rè eſſe diſſonum, quando dubium non ſit, quin totũ ad gloriam Christi laudis attineat, quicquid dignè genitrici ſuæ impẽſum fuerit & ritè exhibitũ, quũ ille ipſe dñs dixerit, ſibi ipſi fieri, quod vel minimis factũ fuerit. Quàm vero nobis illius memoria ad oẽm virtutẽ amplectendã cõducere valeat, nemo pius eſt, qui nõ videat. Quandoquidẽ quod hęc ipſa ſanctiſſima virgo, quæ gratia plena fuerit, & quacum dñs habitarit, apudq́; eundẽ gratiam inuenerit, nõ potuit nõ eẽ oĩm virtutũ pleniſſima, vt etiã me-
Zach. 4 rito virtutũ oĩm exẽplar lucidiſſimũ dici debuerit, quæ vtiq; (vt ẽ apud Zachariã) gratiam gratiæ exæquauit, gratiam vtiq; donorum gratia virtutũ, in qua fuit ſapientia, intellectus, cõſiliũ, fortitudo, timor, ſcientia, pietas, quarum quilibet perinde per modũ primæ .i. citra pugnã & ad alios vſus cũ merito habuit. Id quod ſcripturas diligẽter percurrẽti facile patebit. Nõ quis dubitat in ea fuiſſe oĩm virtutũ genera, in qua ſeptẽ ſpũs ſancti dona fuere? Quũ in iis indubiè eẽ intelligitur, quicquid vel virtus ẽ vel ad virtutẽ attinet. Et ſanè huius facit periculũ meę homilię proœmiũ, quod vnà cũ euãgelio, quatenus tempus ſuffert, deo auſpice videamus. ¶Pauca nimirum ſunt verba & multa, ſi & voces & ſenſus cõſideraueris. Nec dubitabis de iis proferre, quod de Apocalypſi Hieronymus adſeruit, quæ tot habet ſacra, quot verba. Sic & proloquiũ noſtrum cõplectitur totidẽ Christianas eaſdẽq́; morales doctrinas, quot verba: Exurgẽs (inquit C
Euãgeliſta) Maria in diebus illis. Quid eſt exurgẽs Maria, niſi itineri ſe accingẽs? Abiit in mõtana cũ feſtinatiõe. Neq; de ſocietate eſt ambigẽdũ, abiit proculdubio comitata, quibus oportuit, cuius etiã ſemper cuſtodes erãt angeli, quibus cognata ẽ virginitas, & qui nunquam ſimiliorẽ habuerãt quam eam, quam habebãt dñam & ſe gratia ſuperiorem. Societatẽ ergo (& ſi Lucas non ſcripſerit) intelligendã tamen reliquit ex profectiõe, per longa etiã terrę promiſſiõis ſpacia, ad montana. ſ. Iudææ, quò abiuit paululũ deflectẽdo ad meridiẽ, vt in domũ veniret Zacharię, quã paulò citra Bethleẽ ſitã fuiſſe perhibẽt. Quã vbi intrauit virgo deo fęta, ſalutauit Eliſabeth cognatã ſuã. Quàm fuerit fęlix hęc ſalutatio, & dei benedictiõe plena, Lucas abũde indicat. Poſtquam angelus abſcõdita narraſſet, & vt fides aſtrueretur, exẽplo fœminæ ſterilis cõceptũ virginis nũtiauit. Ipſa vero Maria (inquit Lucas) exurgẽs. ſ. ab oratione & loco contẽplatiõis, quæ præuia fuit opibus, haud perinde incredula de oraculo, nec vti de nuntio incerta, nec velut de exemplo dubitãs, ſed pro voto perinde læta, pro officio religioſa, præ gaudio feſtina. Exurgẽs perexit in montana cũ feſtinatiõe, nõ à publico virginitatis pudore, nõ ab ſtudio aſperitate montiũ, nõ ab officio prolixitate itineris retardata abiit: ad eruditionẽ mulieribus, vt & ipſæ ſedulitatẽ exhibeãt prægnãtibus cognatis. Abiit cũ feſtinatiõe, nimirum neſcit tarda molimina ſpũs ſancti gratia. Et rurſus ad eruditionẽ virginũ, ne ipſæ in plateis demorentur, nec aliquos in publico miſceãt ſermones, ne alioqui modũ loquẽdi progrediantur, ne quid indecori ſermo reſonet: Siquidem ſpeculũ mentis plerũq́; in verbis refulgeat. Eſt & in hoc magno ornamento iuniori ætati verecũdia, quæ certè generoſa fuit in diua virgine Maria. Quæ abiit in ciuitatẽ Iudæ, & intrauit in domũ Zachariæ, & ſalutauit Eliſabeth. Et rurſus aliud ẽ mulieribus documentũ, in primisq́; virginibus, vt quę ex Maria didicerũt pudorẽ, diſcãt & hũilitatẽ. Maria quidẽ propinqua venit ad proximã, iunior ad ſeniorẽ, quã & prior ſalutauit. Decet enim virginẽ, vt quo ſit caſtior, hoc ſit humilior, ſciat deferre ſenioribus honorẽ, vt ſit magiſtra humilitatis, in qua eſt profeſſio caſtitatis, quæ & comitem habeat pietatẽ. Sic Maria vtcunq; ſuperior venit ad inferiorẽ Eliſabeth, Christus ad Iohãnẽ. Salutauit (inquit) Maria Eliſabeth. O mira & rara ſalutatio, vbi vtriuſq; ex mutua gratulatiõe creuit felicitas, exuberauit ſpũs diuinus. Maria fontem oĩm ſpiritualium dotiũ ſecũ ferebat in vtero, ſuiq́; fętus adflatu, iam tota ſpirabat deum. Exultauit infans in vtero, ſaluatoris aduentum, perinde cognoſcens. Vides igitur quàm magna & multa in paruis paucisq́; verbis ſit ad morales politicasq́; virtutes (quas vtiq;

Euãge-

Euangelium non extinguit, neq; nihili pendit) eruditio. Nunc & deinde experiamur quãtum 1. Timo. 3 et. 4
in eo ſit verboꝝ contextu, quo ad myſticas doctrinas exemplar.

D ¶Primo qdẽ quũ ait Euãgeliſta: Exurgẽs, monemur vt ipſi ſurgamus à torpore deſidię à Roma. 12
deſiderijs terrenis nos elongemus, in qbus demorando dormiuimus. Vnde Apoſtolus: Hora 2. Cor. 8
(inqt) eſt iam nos de ſomno ſurgere, abijciamus opera tenebraꝝ, & induamur arma lucis, ſic Roma. 13
vt in die honeſte ambulemus. Non in comeſſatõibus & cętera. Et carnis curam non feceritis Gala. 5.
in deſiderijs. Idem: Surge q dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Ephe. 5.

E ¶Scundo: Abijt Maria in montana, vt & nos in altiorem vitam, appetendo cœleſtia, ten- Coloſſ. 3.
damus & tranſeamus. Vnde Apoſtolus: Igitur (ait) ſi conſurrexiſtis cum Chriſto, quę ſurſum
ſunt, quærite: vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum ſunt, ſapite: non quæ ſup ter-
ram. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cũ Chriſto in deo. Mortificate ergo mẽ-
bra vr̃a, quæ ſunt ſup terrã, fornicationẽ, immũditiã, libidinẽ, concupiſcẽtiã malã & auaritiã.

F ¶Tertio: Feſtinauit Maria, vt & nos ad bona opera acceleremus, omnem moram (quæ pa- Gala. 6
ratis etianũ ſemp nocet) pręſcindamus, cogitantes breue eẽ tempus, in quo operari poſſimus, Iohan. 9
maximè qa ignoramus, qua ſit dominus hora venturus. Sane nota eſt euangelica parabola de
quinq; fatuis virginibus, quæ moram faciẽtes, cœlum ingredi nequiuerũt, qbus clamantibus: Matt. 25
Domine, domine, aperi nobis, reſpõſum eſt: Amen dico vobis, neſcio vos. Hinc dominus ait:
Vigilate itaq;, quia neſcitis diem neq; horam. Quod & Sapiens ſenſit, quum dicit: Non tardes
conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempo Eccl. 5
re vindictę diſperdet te. Et Chr̃us denuo: Me oportet (inqt) opari opa eius, qui miſit me, do- Iohan. 9.
nec dies eſt: Venit nox, quando nemo poteſt operari. Et Paulus ſequit. Dum tempus (inqui- Gala. 6
ens) habemus, operemur bonum ad omnes.

G ¶Quarto, venit Maria in ciuitatem Iuda, Quid Iuda? Eſt confitens. Monemur, vt & ipſi Matth. 6
ingrediamur ad templum, ad clauſum cordis cubiculũ, laudantes & confitentes dominum hy Ephe. 5
mnis confeſſionis & laudis. Hinc Paulus: Impleamini (inquit) ſpiritu ſancto, loquentes vobis
ipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritalibus. Et Sapiens ait: Date nomini eius magnifi- Eccl. 39
centiam, & confitemini illi voce labiorum veſtrorum, & in canticis labioꝝ & citharis. Et Pro Pſal. 34.
pheta: Confitebor tibi in Eccleſia magna.

H ¶Quinto: intrauit Maria in domũ Zachariæ: Quid eſt Zacharias? Id eſt, memorans dñi.
Hinc & nos ſine vanis cogitatõibus memores eẽ dñi debemus, & eius mandatoꝝ ad faciendũ
ea. Sic monenſ filij Iſrael, vt recordenſ omnium mandatoꝝ dñi, nec cogitationes ſuas ſequan Nũ. 15
tur, ſed magis memores pceptoꝝ domini faciant ea, ſintq; ſancti deo ſuo. Hinc dicit Scriptu-
ra: quoniam Tobias memor fuit domini in toto corde ſuo, dedit illi deus gratiam. Qui mori- Tobiæ. 1.
turus, inquit ad filium ſuum. Omnibus autem diebus vitæ tuæ, in memoria habeto deum, & Tobię. 4
caue ne peccato aliquando conſentias, & prætermittas præcepta dei noſtri.

I ¶Sexto: Maria ſalutauit Eliſabetham. Quid eſt Eliſabeth? Eſt dei mei ſaturitas. Et nos q̃-
q; ſalutemus Eliſabeth, mundi vanitates ſpernentes, vnicam noſtram ſaturitatem in ſolo deo
ſtatuamus, qui ſolus deſiderium noſtrum in bonis replet, vt canit Propheta. Hinc Apoſtolus Pſal. 102.
monet, ne perficiamus deſideria carnis. Qui aliàs ait: Deus autem meus impleat deſiderium ve Gala. 5
ſtrum ſcd̃m diuitias ſuas. Sic ſanè Maria totum ſuum deſiderium in deo Max. habuit. Exulta- Phil. 4.
uit (inquiens) ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Vtinam & ipſi omnes eandem, vti oĩm virtu-
tum normam, & ſtellam ardentem imitaremur, vt & cor noſtrum in deo ipſo totum ſuum re-
ponat deſiderium, id quod ad cœleſtia vnicum eſt iter.

HOMILIA NONAGESIMASECVNDA DE EO QVOD ſcriptum eſt: Ruth. 4. Vt hæc ſit exemplum virtutis in Ephrata, & habet celebre nomen in Bethleem.

In vigilia aſſumptionis diuę Deipare virginis Mariæ.

A QVVM (qđ aliàs & qdẽ multoties copioſe tractauimus) Eccl'ia ſctã
vl ideò potiſſimũ memoriã diuoꝝ ſuis diebus in anno agẽdũ iſtituit,
vt audiẽtes ſacroſctãs ipoꝝ theologicasq; virtutes, eoꝝ adeoq; chri
facilius reddamur imitatores. Nimiꝝ ſacris lr̃is admoniti, qbus ſcri
ptũ ẽ: Hãc aũt tẽtationẽ. ſ. cęcitatis, ideo pmiſit dñs euenire illi, vt po Tobiæ. 2
ſteris daref exemplũ patiẽtiæ eius, ſicut & ſancti Iob. Sic Chr̃us alibi
ſuos diſcipl'os cõſolaturus, allegat pphetas demortuos, q & ipſi eẽnt Matth. 5
pſecutionẽ paſſi. Et Iacobus ait: Exemplũ accipite frẽs, terrens exi-
tus mali longanimitatis & laboris & patiẽtiæ prophetas, qui loqu- Iaco. 5
ti ſunt in nomine domini. Ecce beatificamus eos, qui ſuſtinuerunt.

Suffe-

Digitized by Google

Sufferentiam Iob audiſtis:& finem domini vidiſtis, quoniam miſericors eſt dñs & miſerator.
Hebræ.6 Et Paulus ait: Veꝝ efficiamini imitatores eoꝝ, q fide & patientia hæreditabũt promiſſiones.
Roma,15 Qui & alio in loco ſcribit: Rogo vos imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chr̃i. Quũ(inquam)
1.Cor.4.11 Eccleſia hmõi ſanctoꝝ memoriam inſtituit, cur non vl̃ frequẽtiſſimam debuiſſet inſtituere di
uæ Mariæ virginis memoriam? Quæ tanto oĩbus ſanctis pręſtat virtutũ eminẽtia, quanto ipſa
vnica ſit, quã ſibi deus ex vniuerſis matrẽ ſelegit, quæ primã ſimilẽ viſa nõ eſt, nec habere ſeq̃n
tem, quæ ſola ſine exemplo placuit Chr̃o Dei Opt. filio vnico. Quæ(inquam) adeò vſq; excel
luit virtutibus, vt merito toti muliebri ſexui facta ſit virtutũ omnium ſpeculum, proindeq́; ex
ſacris literis merito ac iuſtè videntur in eam deſumpta mei thematis verba.

¶ Vt hæc ſit exemplũ virtutis in Effrata, & habeat celebre nomen in Bethleem. Quæ ſanè B
verba q̃ ſint rectè in diuam virginẽ Mariam citata, videbimus, vbi hiſtoria, ex qua ea ſunt ver
ba recepta, à nobis fuerit breuiter enarrata, qua habet, in diebus vnius iudicis (qñ iudices p̃-
erãt) factam eẽ famẽ in terra Iuda, abiiſſeq́; hoiem de Bethleem Iuda, vt peregrinaret in regio
ne Moabitide(quæ Gentiliũ fuit) cũ vxore ſua, ac duobus liberis. Hoiem fuiſſe appellatũ Eli-
melech, & vxorẽ eius Noemim, alteꝝq́; filiũ Maalonẽ, & alteꝝ Chelionẽ: Effrateos de Beth-
leem Iuda, hoſce ingreſſos regionẽ Moabitidẽ, moratos ibi fuiſſe. Et mortuũ eſſe demũ Eli-
melech Noemi maritum, remanſiſſeq́; ipſam cum duobus filiis, illos duxiſſe vxores Moabi-
tidas, quaꝝ vni nomẽ Orpha, alteri Ruth filiæ (vt aliqui volunt) Eglon regis Moab, mãſiſſeq́;
ibidẽ decẽ annis, mortuos deinde ambos filios, Maalonẽ videlicet & Chelionẽ, remanſiſſeq́;
mulierẽ orbatam duobus liberis ac marito, poſtea ſurrexiſſe, & in patriam Iuda prexiſſe cum
vtraq; nuru ſua. Quo cũ veniſſet, reuerſam eẽ Orpham manẽte Ruth, ſuæq́; ſocrui fideliter ad-
hærẽte. Quæ cũ pulchra eẽt eademq́; puella & virtuoſa, cœptam eẽ ardẽter amari à Booz, vi-
ri Elimelech cõiugis demortui Noemi cõſanguineo, hoie potẽte & magnaꝝ opum, quẽ cũ vi
ciſſim illa(deoſita ordinãte) amaret, facile ſubſecutã fuiſſe deſponſationẽ, præcipuè ꝙ propin-
quitas accederet inter vtramq́; pſonã. Porrò cũ ageret deſponſatõis ſolẽnitas, palam coramq́;
Booz maioribus natu & vniuerſo populo dixiſſe: Teſtes vos eſtis hodie, ꝙ poſſederim oĩa, q̃
fuere Elimelech & Chelion & Maalon, tradẽte Noemi, & Ruth Moabitidẽ vxorem ſumpſe
rim, vt ſuſcitẽ nomẽ defuncti in hæreditate ſua ne vocabulũ eius de familia ſua ac fratribus &
pp̃lo deleat. Vos(inqt) huius rei teſtes eſtis. Reſpondiſſe omnẽ pp̃lm, q erat in porta, & maio-
res natu. Nos teſtes ſumus: Faciat dñs hanc mulierẽ ſicut Rachel & Lyam, quæ ædificauerunt
Gene.29 domũ Iſrael, vt ſit exẽplũ virtutis in Effrata, & habeat celebre nomẽ i Bethleẽ &c. Tuliſſe igit
Booz Ruth & accepiſſe vxorẽ, ingreſſumq́; ad eam, & dediſſe illi dñm vt conciperet & pare-
ret filiũ, in cuius natiuitate congratulata ſit tota vicinia. Hæc ex libro Ruth: Hæc eſt illa Ruth
pulcherrima, in qua mirabile contigit illud, ꝙ cõpugnantibus inter ſe duabus legis diuinæ ſen
Deu.7.23 tentiis, ipſa in ſalutẽ euaſit. Qñquidẽ lex dicit: Ammonites & Moabites etiã poſt decimã gñá-
tionẽ nõ intrabũt Eccleſiã dñi in æternũ, qa noluerũt vobis occurrere cũ pane & aqua in via,
Deute.25 qñ egreſſi eſtis de Aegypto. Et lex dicit: Si fuerit mortuus vir abſq; liberis, vxorẽ defuncti fra
ter eius vl̃ propinquus accipiet, & ſuſcitabit ſemẽ fratris ſui. Itaq; lex ipſa, quæ damnabat eam,
qm̃ Moabitidis erat, ſuffragabat illi, vt acciperet eam Booz, qm̃ vxor ꝓpinqui fuerat, & tali-
ter nõ ſolũ intrauit Eccleſiã dñi, veꝝ etiã principalẽ obtinet memoriam in Eccleſia dñi, ita vt
ſemẽ quod ex ea ſuſcitatũ eſt, ſtatim ſcd̃a gñatione generaret Dauid, pricipẽ & regẽ Eccleſiæ
dñi. Siqdem Obed ex ea generatus genuit Ieſſe, Ieſſe aũt genuit Dauid regẽ. Sic ſanè, qm̃ Ruth
ꝓ merito fidei ſuę nupſit Booz, qa deos pr̃m ſuoꝝ repulit, & deũ viuentẽ elegit. Sic Booz pro
merito fidei ſuę illã accepit vxorẽ, vt ex cõiugio tali ſanctificato genus regale naſceret.

¶ Ex quo ſanè mirabili negotio, nemo ẽ reꝝ diuinaꝝ adeò expers, q ignoret q̃ merito con C
ueniat diuæ virgini Mariæ cũ Ruth. Hæc enĩ & ſi lege ꝓhiberet ingredi Eccl̃iam, tñ fide mo-
rũq́; nobilitate eandẽ intrare meruit. Sic q̃ diffinitõem legis exceſſit, īter maiores dñici gñis cõ
Eſaiæ.16 putari meruit, nõ ꝓpter corpis ſed ob cognationẽ mẽtis electa, in q̃ & Eſaiæ vaticinium ẽ im
pletũ: Emitte agnũ dñi, dñatorẽ terrę de petra deſerti ad montẽ filię Syon. Fuit ergo Ruth cer
tiſſima figura deiparę virginis Marię, tũ ꝙ & ipſa Maria ſola fide meruit, natura repugnante,
Ephe.1.5 mr̃ fieri eius, q caput ẽ Eccleſię, Ieſu Chr̃i(inquã) nr̃i ſeruatoris, cępitq́; nobis eẽ ſuo partu in ſa
Coloſſ.1 lutẽ, adfirmante Eliſabetha ſctã. Et btã, q̃ credidiſti, qm̃ pficient ea, q̃ dicta ſunt tibi à dño. Tũ
Lucæ.1. ſcd̃o, ꝙ adeò pares in vtraq; fuere virtutes, q̃ tantę in vtraq; fuerũt, vt vtraq; habita ſit virtutis
exemplar in pp̃lo, & qdem in Effrata. i. in abundãtia. Effrata enĩ abũdans ẽ, & etiã in Bethleẽ
celebre habet nomẽ. i. in domo refectõis. Siqdẽ vtraq; ſuaꝝ ſplẽdore virtutũ alios affecerit, re-
fecerit, pmoueritq́;, q̃uis hoc magis Maria q̃ Ruth, quo veritas figura eſt maior.

¶ Fuit aũt Ruth præcipuè (vt ex libro de ea tradit) puella timẽs deũ, q̃d relicta Idololatria & D
patria, deũ veꝝ ęternumq́; coluerit. Fuit fidelis, quæ fide contra legẽ nupſerit Booz. Fuit hu-
milis, quæ etiam parem ſe fecerit meſſoribus, ſpicas in agro colligens. Fuit negotioſa, ꝙ etiam
cum cæteris longè minoribus ipſa ruſticos labores in agro exercuerit, ne eſſet ocioſa. Fuit ho-
neſta &

Digitized by Google

neſta & pudica, quũ oẽs ſui corporis partes diligẽter tectas cuſtodierit, ſeq; viro nõ voluptatis grã, ſed vt genus in noĩe ſeruaret, marito copulauit. Fuit gratioſa, quũ tãtã viri Booz tãtã grãtiã meruerit, vt illi vxor facta ſit, q̃ ab eo audijt. Benedicta es à dño filia. Noli metuere, qa quicquid dixeris mihi, faciã tibi. Scit eñ omnis populus, q habitat intra portas vrbis meæ mulierẽ te eſſe virtutis. Fuit & grata mihi in humilitate, qñ reſpondit ad Booz, & cadẽs in faciẽ, dixit: Vnde mihi hoc dñe, vt inuenirẽ grãm ante oculos tuos, & noſſe me dignareris peregrinã mulierẽ, dignatusq; es me cõſolari, & loqui ac cor ancillæ tuæ, q̃ nõ ſum ſimilis vnius puellarũ tuarũ? Mirabilis fuit partu & felix: ſiquidẽ q̃ ex viro ſene, natura ætatis repugnãte, peperit filium noĩe Obed patrẽ Ieſſe, vnde genitus eſt rex Dauid. Hæ eñ ſunt generationes Phares. Phares genuit Eſrom, Eſrom genuit Aram, Arã genuit Aminadab, Aminadab genuit Naaſom, Naaſon genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed ex Ruth, Obed genuit Ieſſe, Ieſſe genuit Dauid regẽ. Matth.1

E ¶ Modo videamus q̃ diuæ virgini cũ Ruth cõueniat. Et ſane fuit Maria timens deũ, q relictis parentibus adeoq; toto mundo, trina adhuc in tẽplũ oblata deo ſe totã vouerit, inibiq; tam caſte, ſancte vixerit, vt eius vitã, nullus vnq̃ plene laudare potuit, quæ à nona diei hora ad primã facem quotidie bibliacos lectitauit libros, profuitq; plus vni virgunculæ lectio ad beatitudinem & decus, q̃ oĩbus ſapientibus oẽs bibliothecæ: nimirũ, qa vere deum timuerit, veluti heri diffuſius diximus. Fuit Maria fidelis, quæ (vt diximus) ſola fide, intacto pudore, non modo lege, ſed & natura, rationeq; ſtupente, filiũ dei cõcepit, vtpote homo deũ, creatura creatorẽ, ancilla dñm, filia patrẽ, quẽadmodum ſuo loco (ſi deus dederit) latius dicemus. At q̃ humilior Maria? Quæ iam ex oĩbus ab æterno electa, dei æterni, regis regũ, dñi dominantiũ, mater, ad angelũ reſpondens, ſe non dominã, nõ reginã, non deã, ſed humili vocabulo, humilem ancillã vocauit. Id quod ipſa humillime proſequitur apud cognatã Eliſabethã, inter alia inquiens. Quia reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ, &c. Depoſuit potẽtes de ſede, & exaltauit humiles. Fuit Maria negotioſa, quippe (vt heri ſatis deduximus) q̃ ab hora tertia placato iã antea diuino numine, ad meridiẽ lanificio vacarit, & mox à cibo, q illi parciſſimus fuit, reliquũ diei diuinarũ rerũ lectiõibus applicarit. Fuit & Maria & pudica & honeſta, q̃ etſi ſuę caſtitatis optimè cõſcia, turbata tñ ex ſalutatiõe angeli, dixit ad angelũ: Q̃ło fiet iſtud, qñ virũ nõ cognoſco? q.d. Etſi ſis angel⁹, tñ q virũ cognoſcã ex ĩpoſſibilib⁹ cernit. Quę ãt Maria gratioſior? Ad quã angel⁹ ex dei mãdato dixit. Aue grã plena. Et rurſus. Ne timeas Maria inueniſti eñ grãm apud deũ. Quę etſi bñdicta iter oẽs mulieres, regũ regis, dñorũ dñi, adeoq; dei Max. mr, ad angelũ dixit. Ecce ancilla dñi, &c. Q̃d aũt mirabilis fuerit Maria & ptu felix, ex verbis angeli claret, q inqt. Ecce cõcipies ĩ vtero & paries filiũ, & vocabis nomẽ eius Ieſum. Hic erit magn⁹, & filius altiſſimi vocabit, Et dabit illi dñs deus ſedẽ Dauid pr̃is eius, & regnabit in domo Iacob in æternũ, & regni eius nõ erit finis. Huius partus tã fuit mirabilis, vt de eo ꝑpheta dixerit. Gñationẽ eius qs enarrabit? Quẽ & oẽs, q de eo audierũt mirati ſunt, vti ſuo tpe latius docebim⁹. Quæ aũt partu felicior & lætior q̃ Maria? Quũ de eo partu angelus ad paſtores dixerit. Ecce euãgelizo vobis gaudiũ magnũ, q̃d erit omni pplo, qa natus eſt hodie vobis ſaluator, q eſt Chrs dñs in ciuitate Dauid, de q̃ pariter ſuo deinde loco. Lucæ.1 Lucæ.1 Eſaiæ.7 Lucæ.1 Mich.4 Eſaiæ.53 Lucæ.2

F ¶ Nũc vero ijs, q̃ hactenus diximus, pio corde repetitis, qs nõ profiteaẽ recte dictũ in diuã virginem Mariã, vt hæc ſit exẽplũ virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomẽ in Bethlehẽ, q̃ prima fœĩarũ ſeruãdæ virginitatis votũ vouit, ſe glorioſum munus deo obtulit, virtutibus ornata, deo prę oĩbus placuit, viuẽdiq; oĩbus, & maxime ſexui fœmineo, exẽplũ reliquit? Si nũc ipſa virtutis eſt exẽplũ, certe eã oportet imitemur in ipſius virtutibus, cuius gratia aliquod exemplum dicitur ac proponitur, vt in eo agenda perinde atq; in ſpeculo videantur.

¶ HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, 2. Corin.12 Scio hominẽ in Chriſto, ſiue in corpore, ſiue extra corpus, neſcio, deus ſcit, raptum huiuſmodi in tertium cœlum.

In feriis adſumptiõis deipare virginis Marie.

A HERI diximus, q̃ ex cauſa ab apoſtolis & in canonicis ſcriptis, adeo nihil vel parũ oĩno de diuæ virginis Mariæ vita & laudibus ſcriptũ ſit: nimirũ de qua, poſtq̃ eã dñs in cruce diſcipulo, quem amauit, reuerenter cõmendauit, inquiens, Ecce mater tua, &c. nihil reperitur præterq̃ q Lucas in apoſtolorũ actis cõmemorat, dicẽs: Hi oẽs erãt perſeuerãtes vnanimiter in oratione cũ Maria mr̃e Ieſu. Adeo (inquã) parũ de ea ſcriptũ eſt in canonicis libris, vt de eius obitu, deq; in cœlũ adſumptiõe (cui hæc dies ſacra eſt) ne verbũ qdẽ ſcriptũ inueniat. Vnde factũ, vt nõ inter paucos & eos etiã ſctiſſimos pie aliqñ dubitatũ ſit, Vtrũ hæc illa digniſſ. virgo mortẽ obierit vt alij hoĩes Johan.19 Actor.1

 & eius

& eius ſola anima cœlũ aſcẽderit, an mortua & reſuſcitata, aĩa & corpe incorrupto in cœ-
lum adſumpta ſit, tã certe hac de re lõga annoꝝ ſerie q̃ſitũ eſt, vt ſacroſancta eccleſia de eius
corporali aſſumptõe potius elegerit aliquãdiu pie dubitare, quam aliqd temere definire, q̃
illã vtiq; credit in cœlũ adſumptã, veꝝ an aĩa & corpe vel ideo pie dubitat, q̃d in Canoni-
cis ſcripturis planè nihil, vñ veritas poſſet elici, ꝓditũ reperiat. Quę ꝓinde merito cũ vno-
1. Cor. 12 q̃q; ſuo mẽbro fideli, cũ diuo Paulo thema meũ dicere põt. ¶ Scio hoĩem in Chr̃o, ſiue in B
corpe ſiue extra corpꝰ, neſcio, deus ſcit, raptũ hmõi ad tertiũ cœlũ. Paulus em̃ vt in dei glo-
riã & ad veritatẽ cõtra pſeudoapl̃os cõſirmãdã vere gloriaret Corinthĳs, vtcũq; inuitꝰ, nar
rat qũo ipe diuĩa diſpoſitõe raptꝰ ſit vſq; ĩ tertiũ cęlũ, & hinc rurſum in paradiſum, ac vtro-
biq; audierit verba q̃dã ineffabilia, q̃ nõ ſit fas loq, ac ſe neſcire an eo raptꝰ ſit in corpe an ex
tra corpus, ſcire tñ ſe raptũ in cęlũ. Si tãtę fidei apl̃us de eo, q̃d ipe exptus ẽ nihil ꝓrſus adſir
mare voluerit, q̃to minus & nos adfirmemus de eo, q̃d nec audiuimus neq; vidimus neq; li
teris ꝓditũ eſt, Cuiuſmodi ẽ, an diua virgo Maria aĩa & corpe ſimul, & qũo alioqui in cęlũ
ſit adſumpta? An nõ ſatius fuerit pie cum Paulo dicere. Scio hoĩem in Chr̃o ſiue in corpore
ſiue extra corpus, neſcio, deus ſit, raptũ hmõi in tertiũ cœlũ? Qñquidẽ plane credẽdũ ſit, eã
in cęlũ adſumptã, ſed in quẽ modũ ſanè dubitãdũ ꝓpter ſilẽtiũ de ea re ſctãꝝ lr̃aꝝ, q̃ in Ca-
none ſunt, ſine qbus vt ꝓrſus erubuerim alqd adſeuerare, ita ab ĳs, qui apl̃os ſecuti ſunt, q
in eã rẽ plurima ſcriptitarũt, nõ vbiq; diſſentire velim. ¶ Eapropter q̃d ſcripturis nequi- C
mus, rõnibus à ſcripturis nõ diſſonis conabimur, vt qd potiſſimũ in hoc de virginis Mariæ
adſumptõe negocio ſit credẽdũ, vñ q̃d aliqñ pie dubitatũ eſt ꝓpter ſcripturę defectũ, ratõe
non ĩpia tãdẽ poſſit ac debuerit credi. Q̃d vt claꝝ fiat. Primo dicemꝰ an ipa diua virgo mor
tua viua ve in cęlũ ſumpta ſit. Scd̃o, an mortua & reſuſcitata corpe & aĩa ſimul adſumpta.
Tertio, quẽadmodũ mortẽ obierit, & q̃ apparatu credi poſſit adſumpta, vñ tãdẽ ad hodier
nũ Euãgeliũ deueniemus piã adhortationẽ habituri. ¶ Et ſanè credi opter diuã virginẽ fu- D
Heb. 9 iſſe defunctã corpe, qñquidẽ (Paulo teſte) oĩbus hoĩbus ſtatutũ ſit ſemel mori, & in Adã qui-
1. Cor. 15 dẽ oẽs moriant, nec poſſit q̃d ſeminat viuificari, niſi priꝰ moriat. Vñ & ſapiẽs ait. A muliere
Eccle. 25. fctm̃ eſt initiũ pc̃tĩ, & ꝑ illã oẽs morimur: q̃ꝝ mors adeò approbat neceſſaria, vt ꝯẽs quidẽ
ab Adamo ꝓthoplaſto vel q̃libet ſc̃ĩ mortui ſint ac corpibus exuti, & in nouiſſimo die cor
4. Reg. 2. poraliter reſurrecturi. Nec obſtat, q̃d de Helia tradit, quẽ viuũ in igneo curru ſcriptura di-
cit in cęlũ euectũ, qñquidẽ recepta fides teneat, illũ iã adhuc viuẽtẽ q interim ſolũmõ in Ie-
ſu Chr̃i cõgreſſu viſus ẽ, hũanis gẽtibus teſtis olim & vindex futurꝰ. Præterea & cõſona eſt
Matt. 17 / Luc. 10 doctoꝝ opinio, Heliã nõ in cęlũ Empyreũ, ſed in paradyſum terreſtrẽ fuiſſe trãſlatũ, quò &
Geneſ. 5. Enoch, antea ẽ trãſlatus, vñ circa ſinẽ mũdi vterq; ſit futurus & ꝑdicaturꝰ cõtra ꝑfidiã An-
tichr̃i. Hinc credi neceſſum ẽ diuã virginẽ vere recteq; fuiſſe corpe exutã. ¶ Cęteꝝ, an fue- E
rit actutũ virtute diuina ad vitã reſuſcitata, corpi aĩa readiũcta, nec difficilis ẽ reſpõſio, qua
poſſit pie credi eãdẽ reſuſcitatã, corpeq; incorrupto vnà cũ aĩa in cęlũ adſumptã fuiſſe. Pri-
mo, q̃ multi catholici doctores ĳdeq; ſc̃tiſſimi adeoq; antiqui, vt apl̃oꝝ tpibus oĩno ꝓxi-
mi fuerint, idẽ adſeuerãt, q̃ꝝ ex numero eſt Dionyſius ille Areopagita Pauli diſcipulus: Itẽ
Iohã. Damaſcenus, itẽq; S. Germanus Cõſtãtinopolitanꝰ archiep̃s, itẽ Hieronymus & Au
guſtinus, & plęriq; alĳ, q̃s hic recẽſere nõ vacat. Scd̃o, qñ Chr̃i carnẽ oportuit à corruptõe
Pſalm. 15. alienã eſſe iuxta ſcripturã. Nec dabis ſanctũ tuũ videre corruptionẽ, q̃ de Chr̃o exponens
Actor. 2. Petrus ait. Neq; caro eius vidit corruptionẽ, ita & Mariæ carnẽ iuſte oportuit manere in-
Johan. 1. corruptã, vñ ſuã carnẽ Ieſus adſumpſit, quũ verbũ caro factũ ẽ, q̃ mõ caro Ieſu, caro ẽ Ma-
riæ, & vtriuſq; natura, quãtũ ad vnitatẽ corpalis naturæ, eſt vna. Sic nimiꝝ credi pium eſt.
Mariã corpe & aĩa in cęlũ adſumptã. Tertio, quũ Maria Chr̃i tabernaculum & thalamus
Luc. 1 / Mat. 1 portãdo pariendoq; fuerit, certe tãtus theſaurꝰ nullibi dignius q̃ in cęlo adſeruat, quũ Chr̃s
Johan. 12. alibi ſuis miniſtris dixerit. Vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit. Et alias. Pr̃ volo, vt vbi
Johan. 17 ſum ego, & illi ſint mecũ. At, oro, q̃s maior Chr̃i atq; verior miniſter virgine Maria, q̃ hũc
Matt. 2. in vtero geſſit, partũq; ꝑfuſum & aluit & fouit, in ꝑſepio reclinauit, fugiens in Aegyptũ ab-
Johan. 19 ſcõdit, & oẽm infantiã eius ꝓſequuta ẽ vſq; ad crucẽ, à cuius nõ receſſit ſectatu? Quarto, Si
Daniel. 3. elegit diuina volũtas inter igniũ flãmas pueroꝝ veſtimẽta ſeruare illeſa, cur abnuat in ma-
Jonę. 2 tre ꝓpria, q̃d elegit in veſte aliena? Quũ inſup diuina mĩa Ionã in vẽtre ceti incorruptũ ſer-
Danie. 14 uare voluerit, cur nõ gratia ſeruaſſet Mariã incorruptã? Et ſi Daniel eſt in deſperatiſſima fa
Mat. 27 me leonũ ſeruatus, nõ ſeruãda erat Maria, tãtis meritis dignitatum donata? Abſit. Quinto,
Luc. 9. Si non deſunt, qui adfirmant in ĳs, qui cum Chriſto reſurrexerunt, perpetuam reſurre-
Johã. vlt. ctionem iam eſſe cõpletã: Et ſunt qui credũt cuſtodẽ diuæ virginis Iohannẽ etiã glorifica-
ta carne gaudere cũ Chr̃o, eo dicẽte. Sic volo eũ manere, cur id nõ magis credendum eſt de
Exod. 20 matre ſaluatoris? Alioqui q dixiſſet. Honora patrẽ & matrẽ, Et nõ veni ſoluere legẽ ſed ad-
Matt. 20 / Marci. 7 implere, ſi nõ ſup oẽs in reſurrectione matrẽ honoraſſet? Præterea, Si deus multoꝝ ſan-
ctoꝝ corpora, veluti diuoꝝ Petri & Iacobi, ac Catharinæ, tã glorioſe venerabilia reddidit

tamq;

Digitized by Google

tamq; ſublimi honore decorauit,ad q̃ & vniuerſus mūdus cū deuotione properat,quur nō
eundem vel etiā maiorē honorē deferret matris ſuæ corpori,ſi ipſum in terra eſſe dicatur? Cer
te Chrūs matrē cōtempſiſſet. Atqui hoc ipſum in terra nō reperitur,in cœlū ergo glorificatū
eſſe adſumptū pie credi debet. Quod olim Iuuenalis archiepiſcopus Hieroſolymitanus in ſy-
nodo,quæ fuit Calcedoniæ,ad S. Germanū Cōſtantinopolitanū archiepm loquēs adſirma-
uit,q ait ſe ex antiquis hiſtorijs reperiſſe corpus diuæ Mariæ in gloriā eſſe trāſlatū,ſolaſq; ve-
ſtes in monumēto māſiſſe,quas pſul tandē Iuuenalis Cōſtantinopolim trāſmiſſas in tēplū,tūc
diuæ virgini dicatū,collocauit,Damaſceno teſte, q adiurat ſe hoc nō proprio capite finxiſſe,
ſed ea poſuiſſe,q̃ vehemēti ſtudio lectionis eoꝝ didicerit,q veriſſima traditiōe à prioribus ac
ceperūt. Quos eccleſia ſequuta,Chriſtianaq; pietas pro certo tenet,corpus huius virginis fu-
iſſe poſt obitū cœlo illatū,q̃d oportuit ſane oīs eſſe corruptiōis immune,nullaq; humana la-
be cōtactū. Nec vero vlla(q̃d ſatis cōſtat)eius ſepulchri veſtigia extāt in terris,ſepultiūe cor-
poris memoria, q̃ pioꝝ opinioni repugnet. Et ita ſane ſi de ſcripturis canonicis de adſump-
tione diuæ Mariæ in cœlū requiſitus fueris,nō impie themate nr̄o reſpōdebis. Scio hominē
in Chr̄o,ſiue in corpore,ſiue extra corpus,neſcio,deus ſcit,raptū hm̄ōi in tertiū cœlū. Sin pias
inſpexeris à nobis memoratas rationes,rurſus nō impie reſpōdebis. Crediderim nō illibēter,
diuā Mariā fuiſſe in hominē defunctā,ſed paulo poſt reſuſcitatā cū aīa & carne glorificata in
cœlū ſup oēs angeloꝝ choros adſumptā,& nunc & ſemp cū filio ſuo vnigenito gaudere. Dionyſi.
F ¶Refert autem Dionyſius,Pauli diſcipulus,circa obitum virginis ſe & apoſtolos conueniſ- li. de diui.
ſe,vnumquēq; prout potuit,in dei laudem habuiſſe orationē,interimq; cœleſtes hierarchias nominib.
adſtetiſſe infinitæ virtutis. Id quod libellus quidā diuo Iohanni Euangeliſtæ,ſed (vt opinor)
apographicè adſcriptus,teſtatur. Quo ſimiliter exprimitur exhibita virgini à deo conſolatio
apoſtoloꝝ congregatio,ſine dolore conſummatio, ſepulturæ in valle Ioſaphat præparatio,
exequialis deuotio,Chriſti & totius curiæ cœleſtis obuiatio,Iudæoꝝ pſequutio, miraculoꝝ
in omni cauſa decente choruſcatio,in anima ſimul & corpore adſumptio,quę vel ſingula vnà
cū diuo Hieronymo pie fuiſſe facta crediderim,quum à fide nō abhorreāt. Siquidē eius rei ſit
euidentiſſima figura in ſcripturis de tranſlatione arcæ. Abijt eñ Dauid & abduxit arcam dei 2. Regū. 6
de domo Obededom in ciuitate Dauid cū gaudio,& erant cum Dauid ſeptem chori,& victi-
ma vituli. Sequitur. Porrò Dauid,& omnis domus Iſrael,ducebant arcam teſtamenti domini
in iubilo,& in clangore buccinæ. Sane arca eſt diua virgo,in qua poſitum fuit verum Manna Iohan. 6
Chriſtus. Obededom eſt præſens mundus,id eſt,ſeruus ſanguinis,vnde Maria fuit tranſlata.
Dauid Chriſtus,qui dux fuit in diua virgine transferenda . Septem chori,ſunt ſeptem chori
ſanctoꝝ,angeli,patriarchæ,prophetæ , martyres, confeſſores , virgines,innocentes. Modo
quis vnq̃ cogitare ſuffecerit,aut quæ lingua proferet,q̃ glorioſe hodie regina mundi proceſſe
rit,quanto deuotionis affectu tota in eius occurſum cœleſtiū legionum prodierit multitudo?
Quantis ad thronum canticis ſit deducta,q̃ placido vultu,q̃ ſerena facie,q̃ diuinis amplexib⁹
G à filio ſit ſuſcepta,& ſuper omnē creaturam honorificentiſſime exaltata?
¶Dubitandum vtiq; nō eſt,quin Chriſtus ipſe dn̄s per ſe totus feſtiuus occurrerit,& cum Exod. 20
gaudio eā ſecū in throno collocarit,q alioqui nō impleſſet,q̃d in lege mādauit. Honora patrē
tuū & matrē tuā. Vtiq; dubitari haud ſane debet,qn(vt eccleſia pie credit)ad eandē ſuā glo- Cant. 1
rioſam matrē hoc ex Cāticis depromſerit. Veni electa mea,& ponā in te thronū meū,qa cō- Pſal. 56
cupiui ſpeciē tuā. Cui illa è diuerſo. Paratū cor meū dn̄e,paratū cor meū. Deinde,q cū Ieſu ve Sapiē. 3
nerunt. Hæc eſt,q̃ neſciuit thorū in delicto,habebit fructū in refectione animaꝝ ſanctarum.
Rurſus Chriſtus,cantor cantoꝝ. Veni de Lybano ſponſa,veni coronaberis. Nec,inquā, du- Can. 4
bitandū eſt,qn Chr̄s,verus ille Solomon,imò vel(teſte ipſo)plus q̃ Solomon,qa rex regū,do Matt. 12
minus dominantiū,ſurrexerit in occurſum matris ſuæ,adorarit q; eā,& ſederit ſup thronū ſuū Lucæ. 11.
poſitusq; fuerit thronus matri regis,q̃ ſedit ad dexterā eius,dixitq; ei petitionē vnā paruulā. 3. Regū. 2
Ego deprecor à te,ne cōfundas faciē meā. Et dixit rex: Pete mater mea,neq; eñ phas eſt,vt
auertā faciē tuā. Solomon eſt pacificus,qualis fuit Chriſtus,mater Solomonis Berſabee,i. pu-
teus ſeptē fluminum,& eſt Maria,in qua fuerunt ſeptē gratiæ,ſeptē dona ſpūs ſancti. O q̃ ve Lucæ. 1.
re potuit illa glorioſa virgo illud apud Lucam de ſe dicere, Quia reſpexit humilitatē ancillæ
ſuæ,Ecce eñ ex hoc beatā me dicent omnes generationes. O felix,o nobile caſtellū Maria ſi-
mulq; Martha(ſic eñ eccleſia hodie te p Euāgeliū celebrat)q̃d quum hoc in ſeculo ſuſcepiſti
hoſpitio p virginalē cōceptū & partū & laborē,hodie rurſus in ſuū te caſtellū,omni gloria &
maieſtate plenum ,ſuſcepit,teq; ſup choros angeloꝝ exaltauit,tuumq; in bonis deſiderium
repleuit,vbi vides deum facie ad faciē,gaudeſq; cum filio in æternū. Hæc eſt illa optima pars, Lucæ. 10
quā elegiſti optima Maria,quæ(teſtante Euangelio) nunq̃ abs te auferet. Iam demū,fratres
in dn̄o chariſſimi,deuotius apud vos recolligite,quantis laudum preconijs hæc illa dei mater
atq; noſtra, nunquā non ſit extollenda,quam tam gratioſe,tamq; glorioſe ſublimauit Chri-
ſtus dominus noſter. Recolligite,inquā, quid nobis agundum,vt & ipſi tā bonæ partis ſim⁹

Digitized by Google

poſt hãc miſeriaꝝ vallẽ participes, hoc eſt, ſi velimus in eandẽ cœli mãſionẽ locari? Nil ꝑfe
cto aliud, q̃ vt nos hic dñm Ieſum in noſtrũ caſtellũ, id eſt cor, hoſpitio, bona fide, virtuoſa-
q; cõtemplatõe & actione ſuſcipiamus: Siquidẽ paꝝ ſit audiſſe virginẽ glorioſam ad cęlos
adſumptã, niſi & ipſi nitamur ad cœlũ eleuari: Qđ equidẽ fore nõ putarim, niſi ſaluatorem
Luc. 11. prius ꝑ obſeruationẽ eius mãdatoꝝ nobiſcũ habeamus, qm̃ (vt Chr̃s ait) qui nõ eſt cũ Chri
ſto, cõtra ipm̃ eſt, & q non colligit cũ ipſo, diſpergit. Qđ ne fiat, Chr̃m diuæ Mariæ exẽplo
bonis operibus, inſtarq; Marthæ hoſpitio recipiamus. Id q̃d & interceſſione virginis atq;
matris Mariæ facilius fiet: nẽpe, cui Chrũs filius, verus Solomon, nihil plane ſit negaturus.

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Heſter 8. Noua lux oriri viſa eſt, gaudiũ honor & tripudium
In vigilia natiuit. diue deipare virginis Marie.

NEMO pius eſt, qui vel poſſit vel debuerit dubitare quicq̃d vbiq; A
eſt veræ laudis in diuã virginẽ Mariã merito referri, qñ ea vel ſola
& vnica ſit, q̃ ſine exemplo dño Ieſu Chr̃o placuit, q̃ nec parem ha
buit, nec vnq̃ eſt habitura, quũ ſemel deũ & hoĩem, illeſa virginita-
Roma. 6 te, genuerit, qui, vt vltra nõ moritur, vltra aliunde non eſt naſcitu-
Mala. 4. rus, quæ quia Chr̃m, iuſtitiæ ſolẽ, (iuxta prophetam) peperit, adeo
om̃i eſt laude digna, vt fuerit excellentius à prophetis quidem pr̨e-
nuntiata, à patriarchis ritè figuris & ænigmatibus ꝓſignata ab euã
geliſtis exhibita & mõſtrata, ab angelo venerabiliter & officioſiſ-
ſime ſalutata: Hinc nemo dubitet, & in eius laudem trãſferri poſſe
noſtri proloquij verba. ¶ Noua lux oriri viſa eſt, gaudium, honor & tripudium, qui alio- B
qui olim de nobiliſſima ſimulq; pulcherrima Heſter dicta, in diuæ virginis Mariæ natiuita
tatem, quæ hodierna die recolit, perinde atq; figuratiua accõmodari poſſunt. Quis em̃ tam
ſcriptur̨e, figuraꝝ tam indoctus, qui ignoret per Heſter rectè figuratã fuiſſe diuã Mariam
deiparam? & thema ꝓfatum noſtꝝ om̃i ex parte eiuſdem virginis natiuitati ritè quadrari?
adeoq; om̃ia inibi conuenire, vt vel illa diuæ virginis inimicos, in ſe trahere queant? Quid
em̃, quæſo, In pulcherrima Heſter fuit, q̃d idẽ nõ veriſſime de diua virgine adfirmari haud
debeat & valeat? Pulchram nimis & facie decoram fuiſſe Heſter ſcriptura teſtatur, eandẽq;
pudoroſam, humilem, timoroſam, fidelem ac conſtantem mediatricem pro populo Iuda-
ico apud Aſuerum regem, diademate coronatã. ¶ Modo quæſiuerim, quæ vnq̃ Maria C
virgine pulchrior? ad quam vti ſponſam ſuã atq; matrẽ Chriſtus per ſcripturã dicit. Tota
Cantic. 4 pulchra es amica mea, & macula nõ eſt in te. Quæ virgine Maria timoroſior? nempe, quæ
etſi nullius ſibi criminis, etiam minimi, conſcia, ſalutatione tamen angelica audita, turbata
Luc̨. 1 in ſermone angeli adeò cogitabat, qualis eſſet ſalutatio, vt ad ipſam angelus dixerit. Ne ti-
meas Maria, inueniſti em̃ gratiam apud deum. Quæ autem ea pudoroſior, quæ virginita-
tem perpetuam profeſſa, verecundiſſime ad angelum ait: Quomodo fiet iſtud, quoniã virũ
non cognoſco. Quæ virgine Maria humilior? quum ipſa tametſi iam ex angeli teſtimonio
certa, ſe futurã eſſe deiparã, humili corde & ore dixit ad angelũ. Ecce ancilla domini. Non,
Apoca. 19 inquit: Ecce hera, dña, regina, dux, princeps, quãuis iam ex fide & reipſa mater eſſet domi-
1. Tim. 6. ni dominantiũ, regis regum, ducum ducis, principis principum. Quæ diua virgine fidelior
& conſtantior, quæ tp̃e paſſionis & amariſſim̨e mortis vnigeniti filij Ieſu Chriſti inter cu-
Johan. 19 neos Iudæoꝝ perfidoꝝ intrepida ſequuta eſt vſq; ad crucẽ filiũ dilectũ, ſaluatorem? quãuis
Sopho. 1. vt propheta ꝑdixerat, eius animã doloris gladius partrãſierit. Quæ etiã Maria virgine cer-
Zacha. 14 tius coronata, ad quã (vt nuper diximus) in cœlos anima & corpore adſumptã, Chriſtus in
Luc̨. 2 ſcriptura dixit. Veni de libano ſponſa mea, veni de libano, veni, coronaberis? An verè hæc
Cantic. 4
Matt. 12 ipſa apud filiũ pro nobis intercedat, dubium nõ eſt, quãdo veri ſit Solomonis mater, cuius
Luc̨. 11 faciem ille nequaq̃ ſit auerſurus, nec quidem fas eſt, quẽadmodũ ſuperioribus diebus abun-
de oſtendimus. ¶ Eſto igitur virgo Maria nobis vera eademq; inclyta, pulcherrima, pu- D
doroſa, humilis, timoroſa, fidelis, conſtans, mediatrix & coronata, in quam rectiſſime qua-
drat hiſtoria thematis. Legit quidẽ Heſter, q̃ figura eſt diuæ virginis, obtinuiſſe reuocatio-
nem ſentẽtiæ cõtra Iudæos latæ ab Aſuero rege pèr procurationẽ Aman proditoris: qñq-
dem Iudæi oẽs vna die erãt interficiendi, pẽdebatq; publicũ in ſuis mandatum. Sed Heſter
ingreſſa ad regẽ inuenit gratiã corã eo. Rex deinde, oſtenſa in ſignũ clemẽtiæ virga aurea
mãdatum ꝑ om̃es ꝓuintias reuocatoriũ dedit, vnde Iudæis noua lux oriri viſa eſt gaudium
& honor & tripudiũ. Nũc quæritur, qs verus fuerit Aſuerus? Nimiꝝ deus Max. quoniam
Aſuerus beatitudo (quæ deus eſt) interpretetur. Iuxta illud ſaluatoris. Hæc eſt aũt vita æter
Johan. 17 na, vt cognoſcãt te ſolum deum veꝝ, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtũ. Aman vero iniquus eſt,
quo

quo ſignificatur diabolus,cuius iniquitate & inuidia mors in orbem terrarũ intrauit.Hic em̃ Sapien.2
ſua nequitia contra omnes Iudæos,imò contra totum humanum genus in protoplaſto,in ſpe
cie ſerpentis,qui callidior cunctis fuit animantibus,chirographum quod contra nos erat,vt Geneſ.3
ex Paulo accipemus,procurauit,primosq́ parentes noſtros.Vnde omnes Iudæi,imò omnes Coloſſ.2
gentes originẽ trahunt,in eam tranſgreſſionẽ ſeduxit,vt natura,teſte apoſtolo,nati ſint filij Epheſ.2
iræ,mortisq́ (iuxta eũdem)obnoxiæ factæ:quum per vnum hominem peccatum in mundũ Roma.5
intrauit,& per peccatum mors.Cuius ſane ſententiæ vigor durauit,donec Heſter(quę inter-
pretatur eleuata in populis & præparata in tempore)venit,id eſt,virgo Maria:nimirũ eleua-
ta ſuper omnem puram creaturam,à totaq́ trinitate ab æterno præparata & ordinata,vt eſ-
ſet filij dei vnigeniti mater.Quam etenim Heſter,id eſt,Mariam vſq́ adeo rex Aſſuerus,id eſt Lucæ.1
deus Max.ſupra omnes mulieres adamauit,tamq́ illi fuit propicius & fauorabilis,vt ei p Ga-
brielem archangelum hanc inauditam ſalutationem perferri iuſſerit.Aua gratia plena, domi
nus tecũ,benedicta tu in mulieribus.Ne timeas Maria,inueniſti em̃ grãm apud deum.Hinc
eius amore motus & ſingulari in humanũ genus miſericordia pellectus,præfatum conde̅- Coloſſ.2
nationis edictũ in tempore gratię reuocauit,id quod & apl̃us ſatis euidenter innuit.Donans
(inquiens)vobis omnia delicta,delens,quod aduerſus nos erat chirographum decreti,quod
erat contrariũ nobis.Vnde tandẽ exortũ eſt in tenebris lumen,Ingreſſa per natiuitatẽ ab ho
neſtiſſimis parentibus Ioachim & Anna virgine Maria in hunc mundũ,Vnde profecto cun-
ctis hominibus iam antea per peccata in tenebris & in vmbra mortis ſedentibus viſa eſt lux Lucæ.1
E oriri noua,honor,gaudiũ,& tripudium. ¶O vere lux noua viſa eſt in huius virginis natali-
tio oriri.Quæ,inquã,lux noua?Diua,inquã,virgo Maria,quæ ſuo tandẽ partu nobis protu- Iohan.1
lit Chriſtũ Ieſum,ſplendidiſſimã illam lucẽ,quæ illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc
mundũ.Qua ſane noua luce viſa locus fuit prophetiæ,qua prædictũ fuit,populus gentiũ;qui
ambulabat in tenebris,vidit lucẽ magnã,habitãtibus in regione vmbræ mortis,lux orta ẽ eis Eſaie.9
F ¶Quamobrem catholica eccleſia in huius viginis natiuitate deuota cõcinit.Stella Maria
maris hodie proceſſit ad ortum.Cernere diuinum lumen,gaudete fideles,Lumen,inquã,vir
ginẽ Mariã omni gratia illum inatã,ſuisq́ virtutibus,hominibus,dum in terris fuit,lucentem
tanq̃ auroram prodeuntẽ in mundũ,quæ ſolẽ iuſtitiæ effudit.Quo etiam factũ,vt hodie vtra-
q́ tam militans q̃ triumphans eccleſia in huius quoq́ virginis natalitio admirabunda excla-
mat per ſcripturã.Quæ eſt,inquiens,iſta,q̃ progreditur quaſi aurora conſurgens,pulchra vt Cant.6
luna,electa vt ſol.Merito aurora,Maria,quæ hodie ante lucidi veriq́ ſolis exortum proceſ-
ſit,quam ſequutus eſt Chriſtus ſol iuſtitiæ,& verũ mundi lumen,quod humano generi hor-
rẽdis in tenebris obuerſanti feliciter illuxit,quod cæcutientibus infulſit mentibus hominũ,&
G poſt diuturnam caliginẽ cœlitus ortum,noſtris oculis apparuit. ¶Iuſte igitur & hodie Ma
ria per corporalem natiuitatẽ oĩbus hoĩbus viſa eſt oriri lux,quæ verã de ſe lucẽ protulit:&
quidẽ noua lux,quippe,cuius alia lux ſimilis non fuit,nec alia futura,quũ ea ſit de qua dicit ſcri
ptura:Creauit dñs nouum ſuper terrã,fœmina circumdabit virum.Cui aũt,quæſo,homini Hiere.31
in tantæ lucis exortu non ſimul viſus eſt oriri honor?quo deinde ortus eſt ille,cui(ſecundum 1.Timo.1
apoſtolum)ſoli honor eſt & gloria.Et reuera honor ſuboriri viſus eſt,nata glorioſa virgine
Maria,quæ adeo in omni virtutum genere honorabilis fuit,vt eccleſia hodie concinat.Nati-
uitas eſt hodie ſanctæ Mariæ virginis,cuius vita inclyta cunctas illuſtrat eccleſias. Eſt igitur
hæc inclyta virgo Heſter decus & honor omnium virginũ & mulierũ,Vnde hæ quicquid vſ-
piam eſt aut fuit virtutũ perinde atq́ ex luciſſima Idæa colligere queant.In cuius virginis
ortu oriri quoq́ viſum eſt humano generi gaudiũ & tripudium,quoniam in eo per natiuita-
tẽ Mariæ deleri primũ cœpit diaboli contra nos chirographũ,totiusq́ humanæ ſalutis naſci
exordium:quandoquidẽ impoſſibile fuerit,vt humani generis redẽptio fieret,niſi dei filius
de virgine naſceretur,ita etiã neceſſariũ fuerat,vt virgo,ex qua verbũ fieret,naſceretur.
H ¶Nonne igitur oĩbus hodie viſum oriri eſt gaudiũ & tripudium,quum hac ſacratiſſima die
illa nobis genita ſit,ſine qua naſciturus non erat Ieſus Chriſtus,qui nos olim captiuos à carce
re redemit,mortuos à morte æterna exemit,perditos reſtituit,exules de exilio miſeriæ ad pa
triam æternæ beatitudinis reduxit,& cæcos vera fide ad veram viam pacis illuminauit.Certe
omnibus in hac natiuitate ſuborta eſt noua lux,honor & gaudium.Vnde & eccleſia canit.Na
tiuitas tua dei genitrix virgo,gaudium annuntiauit vniuerſo mundo,Ex te enim ortus eſt ſol
iuſtitiæ,Chriſtus,noſter deus,qui ſoluens maledictionem,dedit benedictionem,& confun-
dẽs mortem,donauit nobis vitam ſempiternam.

¶HOMILIA XCV. DE EO QVOD ECCLESIA CANIT, Hodie nata eſt virgo Maria ex progenie Dauid Alleluia

In ferijs natiuit. diue deipare virginis Marie.

Digitized by Google

QVANTO gaudio ſimulq́; tripudio hæc ſit dies, qua nata eſt diua A
virgo Maria, toti humano gñi celebrãda, heri in delubro eidẽ vir-
gini ſacro, ita multis oſtẽdimus, vt idipſm nũc minus putẽ repeten-
dum, qñ non dubitẽ ab illis, qui cõtioni nr̃æ interfuerũt, alĳs quoq;
qui abſuere, aut fuiſſe cõmunicatũ aut eſſe adhuc cõicandũ, ideóq;
in hac noſtra Homilia, quã breuẽ eſſe volumus, duo dũtaxat, & q-
dem primo in dei Opt. Ieſu Chriſti gloriã, in quẽ conſtat cõferri,
quicquid in eius matrem adeóq; in om̃es eius fratres.i. qui patris
æterni voluntatẽ faciunt, vel laudis vel vituperĳ cõfertur, & dein-
Matt.25 de cõtra eos, qui tãtæ virginis laudibus, nullis nõ technis detrahere
hactenus moliti ſunt, acturi ſumus. ¶ Et ſanè primo excrucior, eoſq́; qui ſola temeritate B
leuitateq́; ducti citra omnẽ cauſam laudibus diuæ virginis detrahunt demiror: nẽpe in cu-
ius alioqui honorẽ eandẽ virginẽ deus Max. adeò honorauit, vt eã ab æterno ex om̃ibus di
Prouer.8. gnã ſelegerit, q̃ Ieſu Chriſti, filĳ ſui vnigeniti, mũdi ſaluatoris mr̃ eſſet, vñ ipſamet humili-
ter p ſcripturas gloriatur, dicẽs. Dñs poſſedit me ab initio viarũ ſuarũ, anteq̃ quicq̃ faceret à
principio, ab æterno ordinata ſum, quã & archãgelus glorioſa ſalutatõe veneratus eſt, in-
Lucę.1 quiens. Aue Maria gratia plena, dñs tecũ, benedicta tu in mulieribus, quã prophetæ ſancti
pdicẽdo glorificarunt. Eſaias quidẽ ait, Egredief virga de radice Ieſſe. Et idem, Ecce virgo
Eſaiæ.11. cõcipiet & pariet filium. Item quã patriarchæ figuris pſignarunt. Siquidẽ de qua Ezechiel
Eſaiæ.7. ait: Porta hæc clauſa erit, & nõ aperietur, & vir nõ trãſiet per eã, qm̃ dñs deus Iſrael ingreſ-
Ezec.44 ſus eſt per eã, eritq́; clauſa principi. Et qd per rubũ, quẽ Moyſes viderat, typice ſignificatũ
Exodi.3 eſt, niſi beata virgo Maria, q̃ per ſui cõtemptũ humilis, per virtutũ exercitiũ aſpera contra
mollitiem, viridis p fidẽ, florida per caſtitatẽ fuit? Dño itaq; apparente in rubo, flãma rubũ
Lucę.1 nõ leſit, & filio dei carnẽ in virgine ſumẽte, obumbrãte ſpũs ſancti gratia, pudor virginalis
illeſus pmanſit. Ideoq́; Moyſes admirabundus dixit. Vadã & videbo viſionẽ hãc magnã.
Exodi.3 Quã & Euãgeliſtæ exhibuerũt & monſtrarũt. Siquidẽ Iohãnes in Apocalypſi inquit. Et ſi-
Apoca.12 gnum magnum apparuit in cœlo. Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus eius, & in capite
Cantic.6 eius corona duodecim ſtellarũ, quę & terribilis caſtrorum ordinata figuraf acies in canticis:
Geneſ.3. qm̃ terribilis fuit dæmonibus, q̃d ſuæ ptãtis pede cõtriuerit caput ſerpentis, & totam mali-
Cantic.6 gnorũ ſpirituũ cateruã tanq̃ cœleſtiũ acies caſtrorũ profligat, atq; in trepidã fugã cõuertit.
De qua & Solomon in perſona, vtriuſq; eccleſiæ cecinit. Quæ eſt iſta, quæ progredif, quaſi
aurora cõſurgens, pulchra vt luna, electa vt ſol, aurora, inquã, virgo Maria nominaf, nam
depulſa & ignorãtiæ & vitiorũ nocte, ad veri ſolis ortũ ſuo ſplendore puenit. Luna vero, q̃ a
nobis in caligine noctis huius mũdi oberrãtibus ſuũ lumen benigniter impendit. Item ſol,
quod totũ mundũ ſuarũ virtutũ & gratiæ fulgore illuminat.

¶ Cum igif tãta ſit huius virginis ſublimitas, vt eã deus Max. electione ſingulari honora- C
rit, ora prophetica deſignarint, Solomonis cantica cecinerint, Patriarcharũ figuræ pſigna-
Lucæ.11. rint, Euãgeliſtæ monſtrarint, Euãgelica vox ſalutãdo venerata ſit, & demũ Eliſabethæ, al-
teriuſq́; mulieris præconia beatã prædicarint. Sanè excrucior nedum demiror, quid tãta in
illam beatiſſimã ſimulq́; Opt. virginẽ inſania & impietate debachati ſint, vt perfricta fron-
te eandem neſcio quã ancillã impudẽti ore nuncuparint, cuius laudum præconia ne audi-
re quidem potuerunt: obĳcientes videlicet, eã vel nolle laudari vel nulla eſſe laude dignam
qm̃ ſcriptura nihil aut parũ de eius vita, eiuſq́; laude cõmemoret. Verum enimuerò, qua ſit
ipſm cauſa factũ, & quãto ſit ideo diua virgo Maria laude dignior, nuper multis rationibus
& ſcripturis diſputauimus. ¶ Præterea, quid dicẽt Oſores ad Melchiſedech, de cuius ne- D
Heb.7 q; vita neq; morte ſcriptura aliquid habet: nẽpe quem Paulus ſine patre, ſine matre, ſine ge
nealogia fuiſſe, neq; initiũ dierũ, neq; finẽ vitæ habuiſſe adfirmat? Nunqd ille propterea in-
Pſal.109. glorius apud nos eſt & olim habẽdus? Nequaq̃, quũ ille adeo filio dei fuerit adſimilatus, vt
Geneſ.14 dei mãſerit ſacerdos in æternũ, nã & Chriſtus ſacerdos factus eſt ſecũdum ordinẽ Melchi-
ſedech, quũ hic, vt ſcriptura teſtatur, rex Salem, proferẽs panẽ & vinũ ſacerdos dei altiſſimi
fuerit. Sic ſanè non ideo diua Maria ingloria eſt cenſenda, q̃d de eius vita eiuſq́; laude parũ
dicat ſcriptura, quæ tamen (ſi acutius & religioſius ipſa accipiatur) paucis plurima de ea re-
ferat, quẽadmodum & nuper recenſuimus. In nouo quidẽ teſtamẽto ſimplicibus apertiſq́;
Eſaiæ.11. ſinè fuco verbis, In veteri aũt teſt. figuris & trãslatitĳs typis. Sicuti hodie eccleſia catholica
illã ipſam virginem celeberrimã fuiſſe ex regali progenie, vtpote ex ſemine Ieſſe & Daui-
dis natã decantat, inſtructa prophetæ teſtimonio dicentis. Egredietur virga de radice Ieſ-
ſe, & flos de radice eius aſcendet, vbi certe nomine virgæ, ſacratiſſima virgo, & noĩe floris,
dñs noſter Ieſus Chr̃s accipiẽdus ẽ, q̃ ex regali progenie exorta refulget, ac de ſtirpe Dauid
nata. Virgula, inquam, floris, qm̃ ex ea flos ille ſuauiſſimus prodĳt, cuius odore bono, totus
mũdus ad vitã reuocatus eſt. ¶ Nec eſt, q̃d in hoc vel in alio, q̃d ab eccleſia aliunde in hu- E

ius vir-

Digitized by Google

ius virginis vel alterius ſancti vitã, mores atq; decorem trãſlatũ eſt, perinde falſum ſiue erro
neum cauillari attentent, q̃ſi in alium ſenſum retortum, quã ſit primo prolatum, id q̃d ec-
cleſia inprimis de btã virgine facere ẽ ſolita, &c. Siquidẽ reſpondendum eſt, hoc erroris & Iohan.14
falſi in eccleſiã reijci nequaq̃ poſſe, quũ ea in negocio fidei, religionis, pietatiſq́; errare ne- Matt.28
queat, quæ & Chriſtũ, viã, ſemitã, vitã, veritatemq́; ſecũ vſq; ad cõſumationẽ ſeculi habeat, 1.Timo.3
& ſpiritum ſanctũ perpetuũ nacta ſit inſtructorẽ, quã propterea apl'us firmamentum & co
lumnã veritatis appellat, cuius iudicio ſi nõ acquieuerim⁹, forte nec euãgelio, quo vtimur,
acquieſcẽdum erit, quod illius cenſura perinde iuſtũ, verum, rectumq́; eſt iudicatum. Hinc Actoꝝ.15
(& merito quidem) tanta ſemper fuit eccleſiæ authoritas, vt eius ſententiæ etiã in ijs, quoꝝ
ratio non eſt percepta, obtemperãdum ſtandumq́; ſerio cenſuerũt. Sileo in ijs typicis ſcri-
pturis, quæ ab eccleſia à primo ſenſu, quo primũ ſcriptæ ſunt, ad aliũ depromptæ ſunt ſen-
ſum, quæ vtpote tam apertam tamq́; conformem & piam illius continent habitudinem &
affinitatem ad illud, quo de primum illæ ſunt conſcriptæ, quemadmodum eſt hæc in Eſaia
ſcriptura. Egredietur de radice Ieſſe virga, & flos de radice eius aſcendet, nimirum q̃ pro- Eſaiæ.11
ſus cõueniat diuæ virgini Mariæ, quæ virga gracilis humilitate, & regia dignitate, flexibi-
lis pietate, flos aũt ipſe Chriſtus propter puritatẽ intelligitur: quippe, qui ſine omni labe à Eſaiæ.53
ſpiritu ſancto conceptus ſineq́; peccato à perpetua virgine natus eſt, & qui peccatum non 1.Petri.2
fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius, nec in eo, vt Iohãnes ait, pctm̃ fuit. 1.Iohan.3

F ¶ Et ſanè niſi eiuſmodi eccleſiæ ſcripturaꝝ trãſlationes atq; typos admiſerimus, parum
vel nihil de Chriſto, ſeruatore noſtro Meſſia, deq́; eccleſia fidei habebimus, quũ vel potiſſi-
mum Chriſtũ verũ illum Meſſiam in lege olim promiſſum credidimus eundẽq́; dei filium,
fatemur, qm̃ in eum ſcripturæ de Meſſia traditæ cõquadrent, quibus & ille ſemetipſum a-
deoq́; eius Apoſtoli ipſum eiuſmodi eſſe probarũt, qm̃ ſcripturæ in eo cõueniſſent, imple-
tæq́; eſſent. Id q̃d & verũ eſt idemq́; rectũ, qm̃ hæc omnia. ſ. antiquitus acta illis in figura cõ
tingebãt, quæ & vmbra fuerũt bonoꝝ futuroꝝ, quæ quidẽ vmbra trãſiit, veritate ingreſſa. 1.Cor.10

G ¶ Sic etenĩ rectiſſime cõtra om̃es aduerſarios hodie catholica eccleſia diuã Mariã ex regia Heb.10
ſtirpe prognatã canit inquiens. Regali ex progenie Maria exorta refulget, ex ſemine, in-
quã, Dauid regis, qui à Ieſſe progenitus proceſſit, ita, vt pie ac vere eccleſia hoc Eſaiæ vſur-
parit. Egredief virga de radice Ieſſe. Id quod & eadem eccleſia probãdum duxit hodierno
Matthæi Euãgeliſtæ Euãgelio, quod in huius virginis regium ortũ rite legendũ inſtituit.

H ¶ At inquiunt iſti, hoc ipſum Euãgelium nihil ad regiã diuæ Mariæ natiuitatẽ compro-
bandã facit, quum in eo nõ Mariæ, ſed Chriſti generatio deſcribitur ex ſemine Dauid, vn-
de Ioſeph, Chriſti Ieſu pater, Mariæ coniunx originem traxit.

I ¶ Quibus reſponderim, id Euãgelij plurimũ ad Mariæ generationẽ facere quãdoqdem
Ioſeph viro diua virgo vere deſponſata fuerit. vnde conſtet eandem de eadem tribu regia, Mat.1
de qua Ioſeph, originẽ traxiſſe, qm̃ mulier viro alterius tribus nubere nõ potuerit, quando Luc.1
ad ipſam pertineret hæreditas paterna. Et ſic inibi colligitur, non fuiſſe cõſuetudinis, vt in
mulierum generationibus ordo texeretur, deindeq́; ex vna tribu fuiſſe, Ioſeph & Mariam,
vnde ex lege eam accipere coactus fuerit, vti propinquã. Id quod luculenter ex numeroꝝ Nume.36
libro deducitur, in quo Moyſes ait. Nubãt quibus volunt, tãtum vt ſuæ tribus hominibus,
ne cõmiſceatur poſſeſſio filioꝝ Iſrael de tribu in tribum. Om̃es enim viri ducent vxores de
tribu & cognatione ſua, & cunctæ fœminæ de eadem tribu Maritos accipient, vt hęreditas
permaneat in familijs, nec ſibi miſceãtur tribus, ſed ita maneãt, vt à domino ſeparatæ ſunt.
Sic etenim credimus & Mariam fuiſſe in cognatione Dauid regis, quoniam eius ſcripturis
credimus, quæ vtrũq; dicunt & Chriſtum ex ſemine Dauid ſecundum carnem, & eius ma-
trem Mariam, non cum viro concumbendo, ſed virginem. Quũ itaq́; virgo Maria Ioachi
mo patri vnica eſſet, viro ſuæ tribus, qui erat Ioſeph, ex lege nubere coacta fuit. Cuius nati
uitatis modum eſt videre ex Cronicis Bedæ, & in quodã libello, quem ſe Hieronymus ad-
huc adoleſcentulus legiſſe teſtatur, & aliquoto poſt tempore rogatum tranſcripſiſſe. Equi-
dem hic & in præſentia ſuffecerit rationibus & veridicis ſcripturis probatum, diuam vir-
ginem cõtra omnes impios ſuos inimicos ex regia ſtirpe natam eſſe, ideoq́; vere eccleſiam
hodie canere.

K ¶ Hodie nata eſt virgo Maria ex progenie Dauid alleluia, quod non proinde canit, quia
referat ex nobili ſtirpe quenpiam naſci, quum apud deum nulla ſit perſonarum acceptio, Actoꝝ.10
quum & Chriſtus deus & homo pauperculos ſibi rudeſq́; piſcatores coadiutores ac fratres
ſelegerit, verum, vt ſua veritati contra pſeudopræcones, defenſio apud ſimpliciores nõ de-
eſſet, quibus illi diu multumq́; imponere vel ideo moliti ſunt, vt falſo perſuaſa diuæ virgi-
nis ignobilitate, Chriſto denique ſeruatori noſtro adeoq́; fidei chriſtianę ſua derogaretur
authoritas, quam catholica eccleſia hodie lætabunda decãtat, dicens: Hodie nata eſt virgo
Maria ex progenie Dauid, Alleluia.

Digitized by Google

HOMILIA XCVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, PRI. MA chabæoꝝ.1. Nos vero pugnabimus pro aïabus noſtris & legibus noſtris.

In ferijs diui Mauricij contra turcas

1.Mac.3.

QVONIAM VT Nuper oſtendimus, plurima ſcripturaꝝ loca ex A
ſuo primo ſenſu vł ideò rectè & concinnè in aliũ deinde ſenſum trāſ-
ferri ꝗunt, ꝗa magna vtrobiꝗ; accedat affinitas neſcio ſanè ꝗd cōcin
ni⁹ & aptius in diuũ Mauriciũ fortiſſimũ Chr̄i athletā, cui hæc dies ſa
crā eſt, depromi poſſit, ꝙ̄ hæc verba. Nos vero pugnabimus ꝓ aīa-
bus noſtris & legibus noſtris, quæ alioqui de fortiſſimo Iuda Macha
bæo ſcripta ſunt. Quia etem̄ inter noui teſtamēti p̄res & veteris ma-
gna eſt cognatio affinitasꝗ; virtutũ, iiſdēꝗ; bonoꝝ opeꝝ ꝗbus enī
tuiſſe legunt pleriꝗ; antiq, veri dei cultores & ꝗ ſub lege euāgelica in-
ſigni vitę ſanctimonia reſplēduerũt, certi ob eā virtutũ germanitatē
& officij dignitatisꝗ; in dei miniſterio idētitatē, ꝗs iure improbauerit ea quę in vet. teſt. vł de
Abrahamo vł de Ioſeph, vł de Moyſe, vł de Araone, vł de Dauide, vł de hoc genus alio ꝗpiā
antiꝗ p̄re, eoꝗ; viro ſctō tradita ſunt, accōmodari ad illuſtres ſctitate viros nouę legis, ſingula
ri aliꝗ virtute cũ priſcis illis p̄ribus conſpirātes? Nulli ꝓfectò recta rōne nitēti abſurda videri
debet, aut īepta hæc laudis priſcoꝝ ad recētiores applicatio atꝗ; traductio. ¶Id ꝗd vt aleas B
ita hodie in primis puto locũ hr̄e, qñ ꝙ fortiſſim⁹ ille dux Iudas Machabęus ad ſuos fr̄es, adeo-
ꝗ; ad ſuos cōmilitones dixit, dixiſſe fingo diuũ Mauriciũ ad ſuos in bello cōmilitones, cōſona
fretus vtrobiꝗ; rei vicinitate. Quēadmodũ em̄ mortuo Matathia, ſacerdote ſummo ī Hierl̄m
Iudas filius eius, ꝗ vocabatur Machabęus, militię pricēps ab ip̄o p̄re cōſtitutus ſurrexit aduer-
ſus Seronē principē exercitus Syrię (erat em̄ is à rege Antiocho copiaꝝ Impator electus) ꝗ Iu
dęos partim coegerat ad Idololatriā, ꝑtim coacturus quēadmodũ inquā aduerſus illũ Seronē
Iudas Machabęus ſurrexit ꝓ tuēdis ſuis, ꝗ ob metũ validiſſimi exercitus, à maioꝝ ritu defi-
cere, vt aliꝗ & ꝗdē infiniti iā añ defecerāt, moliebāt, idēꝗ; ad illos forti aīo & cōſolatorio dixit:
Nō timeatis cōtra tā fortē gētiũ multitudinē pugnare in paucis militibus: facile em̄ eſt cōcludi
m̄ltos in manu paucoꝝ, & nō ē dr̄ia in cōſpectu dei cęli liberare in m̄ltis & in paucis, qm̄ nō in
multitudine exercitus victoria belli, ſed de cęlo fortitudo ē. Ipſi veniũt ad nos in multitudine
cōtumaci & ſupba, vt diſperdāt nos & vxores nr̄as & filios nr̄os, & vt ſpoliēt nos. Nos vero pu
gnabimus ꝓ aīabus nr̄is, & legibus nr̄is, & ip̄e dn̄s cōteret eos añ faciē nr̄am. Eſtote ergo ęmu
latores legis, & date aīas vr̄as ꝓ teſtamēto p̄rm, & memētote opeꝝ p̄rm, quę fecerũt in gene-
ratōibus ſuis. Qua ſanè verboꝝ virtute illos vſꝗ; adeò cōfirmauit, vt nō modo cōtra inimicos
vnà ſecũ aīoſe iuerint, ſed & mirifica potiti victoria tandē in ritu ſuo veteri vſꝗ; in ſęuiſſimā
mortē durauerint, quũ inter alios Machabæi ſeptē fr̄es, ab vna m̄re Machabęa geniti, ob p̄-
naꝝ traditionũ obſeruantiā, ab Antiocho rege ſęuiſſimo in Antiochia martyrij gl̄ia coronati C
ſint cũ m̄re ſua, atꝗ; ſepulti cũ magna veneratōe ibi quieſcũt. ¶Ita nimiꝝ (vt deueniamus ad
cōparationē) cũ Galli exercerēt exercitũ in Romanos, colligeretꝗ; dux Aegypti, vñ ſocij diui
Mauricij fuere ex Thebis ciuitate, vnde legio Thebanoꝝ dicta, exercitum, eſſetꝗ; in eo diuus
Mauricius, legionis dux ac princeps, cētꝗ; eius milites coacturus tyrānus ip̄e Maximianus ad
adorandũ Idola, adꝗ; deſerendā fidē, adeoꝗ; in eos, ꝗ dijs gētiliũ ſacrificare recuſarũt, ſęuiret,
vt decimũ quēꝗ; decollari iuſſerit. Quos vbi gaudentes, vnũ añ alteꝝ ad martyriũ feſtinare di
uus & īclytus dux Mauricius vidēs, ait ad eos: Cōgratulor vobis, ꝗa ꝓ fide Chr̄i oēs mori para
ti eſtis. Et deinde ad reſiduos adhuc ſupſtites cōuerſus, ne vł minis vł tormētoꝝ terrore defice
rēt, aīoſo nimiꝝ corde hortatus eſt. Nunc ergo ò filij inquiēs (ita em̄ dixiſſe nō impiè credit)
æmulatores eſtote legis, & date aīas vr̄as ꝓ teſtamēto p̄rm, & memētote opeꝝ p̄rm, quę fece
rũt in ſuis generatōibus, & accipietis gl̄iam magnā & nomē ęternũ. Ne timueritis: nos em̄ pu
gnabimus ꝓ aīabus nr̄is & ꝓ legibus nr̄is. Qua ſanè adhortatōe vſꝗ; adeò vniuerſos cōſolatus
eſt, vt vſꝗ; in mortē cōſtantiſſimi pſeuerauerint, anteꝗ̄ legē euangelicā adeoꝗ; ipſam fidē de-
ſererent, ad Imperatorē impiũ, dicentes: Imperator milites tui ſumus, ſerui aũt Chr̄i, tibi debe
mus militiā, illi innocentiā, oīa eius noīe tormēta ſubire parati ſumus, & ab eius fide nunꝗ̄ diſ-
cedemus. Quod audiēs Imperator impius admoto exercitu, oēs, paucis euadētibus, martyres
dn̄o cōſecrauit. Vñ cuilibet vł l̄ris ſacris mediocriter exercitato patet, ꝙ̄ rectè quāꝗ; cōcīnè ab D
ore Iudę Machabęi ad diuũ Mauriciũ, īclytũ Thebanę legiōis ducē deprōpta ſint nr̄i thematis
verba. ſ. nos vero pugnabimus ꝓ aīab⁹ nr̄is & legibus nr̄is. ¶Quibus ꝓculdubio verbis vł hac
potiſſimũ tēpeſtate rectiſſime ē vſurus ꝗlibet Chr̄ianus ꝑlat⁹ ad ſuũ ppl̄m ſubditũ, cui⁹ ip̄e dux
eſt atꝗ; rector, ingruētibus paſſim tot tāꝗ; crudelibus tyrānis atꝗ; inimicis, ꝗ ip̄m Chriſtianũ
ppl̄m ab eoꝝ legib⁹. i. mādatis à Chr̄o Opt. datis, adeoꝗ; à vera religiōe veteriꝗ; ecclię ritu, nō
ſec⁹ atꝗ; Antioch⁹ Machabęos, Maximian⁹ꝗ; Thebanos athletas ad fidē ꝑuerſā; ſupſtitionēꝗ;
deteſtan

Digitized by Google

deteſtãdam inſidijs & armis cogere neqter ſatagũt. Aduerſus q̃s licebit vnicuiq; plato ſuos
admonere & dicere. Nũc ergo o filij æmulatores eſtote legis, & date aĩas vr̃as p̃ teſtamento
E patrũ, & q̃ ſequunt̃ reliq. ¶ At q̃ ſunt tot tãq; ipſi tyrãni q̃ hac potiſſimũ tẽpeſtate nos adori-
unt? Tres ſunt. Diabolus, Caro atq; mũdus. Sanè ij tres nr̃æ ſalutis iimiciſſimi, mille modis
conant̃ nos à vera fide & religiõe alio ſeducere, nec quieſcũt p̃ diẽ nec p̃ noctẽ. De diabolo 1. Petri. 5
quidẽ admonẽs Petrus ait, Sobrij eſtote & vigilate, q̃a aduerſarius vr̃ diabolus tanq̃ leo ru-
giẽs circuit, q̃rens quẽ deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Et ap̃ſus q̃q;, Induite vos, inquit, Ephe. 6.
armaturã dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in
oĩbus p̃fecti ſtare. In oĩbus ſumẽtes ſcutũ fidei, in q̃ poſſitis oĩa tela neq̃ſſimi ignea extingue
re, & gladiũ ſp̃us, q̃d ẽ verbũ dei, p̃ oẽm orõnẽ & obſecrationẽ, orãtes oĩ tp̃e in ſp̃ũ. Et Iac.
ait. Subditi ergo eſtote deo, reſiſtite ãt diabolo & fugiet à vobis. Appropinquate deo, & ap Jacobi. 4
propinq̃bit vobis. De carne vero inimica, q̃ nil aliud ẽ q̃ carnalis illa & ſenſualis in nobis cõ Galatt. 5
cupiſcẽtia ad ea, q̃ carni placẽt, p̃uocãs, ap̃ſus ait. Caro em̃ cõcupiſcit aduerſus ſp̃m, ſp̃us aũt
aduerſus carnẽ. Hęc em̃ ſibi inuicẽ aduerſant̃, vt nõ q̃cũq; vultis illa faciatis. Idẽ alio in loco Ephe. 6.
Nõ em̃, inq̃t, nobis tm̃ ẽ colluctatio aduerſus carnẽ & ſanguinẽ. Hinc Iaco. ait. V ñ bella & Jacobi. 4
lites ĩ vobis? Nõne ex cõcupiſcẽtijs vr̃is q̃ militãt in mẽbris vr̃is. Quę carnis ſunt tela? Eius
ſunt op̃a. Quę? Sũt ſcd̃m Paulũ, fornicatio, imũditia, ſupbia, ira, iuidia, ebrietas, comeſſatio Galatt. 5
ĩpudicitia, hocq; genus vicia reliq, q̃bus nos caro à ſp̃ũ retrahit, & dãnatõi idololatrięq; de-
dit. Quib⁹ modo armis iſthęc carnis deſideria repellunt̃? Cõtrarijs inquã, virtutib⁹, vtpote
caſtitate mũditia, hũilitate, benignitate, charitate, ſobrietate, abſtinentia, pudicitia, & hoc
gen⁹ virtutibus alijs, ita vt ſp̃e oppoſita ſe mutuo vincãt. At, q̃ris, q̃lis aut q̃s ẽ mũdus, q̃ non
eſt aduerſari⁹ & tyrãnus? Certe mũdi appellatõe ſc̃tã ſcriptura nõ aliud itelligit, q̃ homines Johan. 15
ſecularia deſideria, resq; mũdanas ac plane carnales vitioſasq; ſectãtes. Sic Chr̃s inq̃t. Si mũ Jacobi. 4
dus vos odit, ſcitote, q̃a me priorẽ vobis odio habuit. Et Iac. Amicitia huius mũdi, inimica 2. Johã. 5
eſt deo. Et q̃cũq; vult amicus eẽ huius mũdi, inimicus dei cõſtituit̃. Et Iohã. ait. Totus mun
dus in maligno poſitus ẽ. Sũt ergo mũdus oẽs vulgo p̃ctõres, & ſpecialiter ſchiſmatici apo
ſtatęq; quẽadmodũ p̃fidi turcæ, q̃ plane modis oĩbus ſunt fugiendi & fugandi, vbi nos ſuis
blãdimẽtis carnalibusq; ſuis dogmatibus, vel armis etiãnũ à vero dei cultu atq; religiõe ve-
teri retrahere moliũtur, p̃textu quidẽ pietatis oẽm iniquitatẽ occultãtes, alieniſſima q̃q; ab
Euãgelio tradẽtes, qui p̃pterea vt p̃ lætale æternę mortis venenũ ſunt fugiẽdi. Hinc ap̃ſus.
Nolite, inq̃t, cõformari huic ſeculo, ſed reformamini in nouitate ſenſus vr̃i, vt p̃betis, q̃ ſit Roma. 12
volũtas dei bona, & bñplacẽs & p̃fecta. Q̃d aũt vere p̃ mundũ intelligant̃ turcę & q̃q; peſſi-
mi ſchiſmatici ac hæretici, qui hac p̃ſertim miſera tẽpeſtate ad illos in om̃i cõuerſatõe de-
ficiunt, teſtimonio eſt Euãgeliſta, inquiẽs. Chariſſimi, nolite om̃i ſp̃ui credere, ſed probate
ſp̃us ſi ex deo ſint, q̃m multi pſeudo prophetæ exierũt in mundũ. Ipſi de mũdo. i. de carnali 1. Johã. 4
F deſiderio ſunt, ideo de mũdo loquunt̃, & mũdus eos audit. ¶ Cũ ijs ideo tã nõ debemus
& in eoꝝ ritus cõſentire, vt etiã cõtra eos mortẽ ſubire nõ refugiamus, pugnaturi p̃ ania-
bus nr̃is, q̃s iſti p̃dere ſtudẽt, proq; legibus nr̃is, q̃s ijdẽ delere moliunt̃, ſuasq; ĩpudẽtiſſimas
& maxime diabolicas obſeruãtias p̃nitioſe intrudere. Quibus anq̃ cõſentiam⁹ longe ſatius
eſt duriſſimã oppetere mortẽ, & cũ fortiſſimo Iuda Machabęo dicere. Accingimini & eſto 1. Mac. 3.
te filij potẽtes, & eſtote parati in mane, vt pugnetis aduerſus natõẽs has, q̃ cõuenerũt diſper
dere nos, & ſc̃tã nr̃a, q̃m melius eſt nos mori in bello, quã videre mala gentis nr̃æ & ſc̃toꝝ.
Sicut aũt fuerit volũtas in cœlo, ſic fiat. Nec timẽda ẽ multitudo, quũ ex ea nõ venit belli vi-
ctoria, ſed de cœlo ẽ fortitudo. In cõſpectu em̃ dei nõ eſt differentia liberare in multis & in
paucis. Id q̃d vt alias ita nup̃ in inclytiſſimo nr̃o Imp. Carolo. V. aduerſum Gallos, qui ĩ va
lidiſſimo & nũeroſiſſimo erãt exercitu apud Mediolanũ. Sileo ĩ hac turcaꝝ ſentina, vbi vix
decimus q̃ſq; vir bellicoſus ẽ, ſed plęriq; oẽs molles, effęminati, vitioſi, & ex oĩs natõis exter
G næ fæce coacti atq; ſua natura & origine nihil alieni. Id q̃d vt clarius fiat. ¶ Sciẽdũ velim,
duo eſſe infideliũ gñа, q̃ populũ chr̃ianũ maximis detrimẽtis atq; ærũnis adfecerũt, q̃tidieq;
adficiũt Turcaꝝ. ſ. & Sarracęnoꝝ. Sũt ãt Sarracęni appellati à Saraca, parte Arabiæ populi
poſt Nabathęos, q̃s nũc appellamus, q̃bus Aegypt⁹ paret & Syria & Paleſtina oẽs penè ſer
ui venales ſimul cũ Sultano trãs mare, nec ex vna quapiã empti natõe. Sed alij ſunt Sauro-
matę, alij Sarmatę, alij Gothi, alij Alani. Nõnulli Græci, plęriq; Illirici, & alij ex alia gẽte ac
H lingua, q̃ primo vi coacti à p̃ria religione ritúq; defecere. ¶ Ab ijs haud admodũ diſſimi-
les Turcę, appellati à Turcia, regiõe Aſiæ, q̃ eſt tertia pars orbis terraꝝ, populi, q̃ primũ fu-
gitiui Scytaꝝ ſerui ex horrẽtibus illis cautibus, vaſti caucaſi ĩ Perſida ſeſe ac Mediã mẽdici
& famelici receperũt, nulla deinde ſua ſed chr̃ianoꝝ pecunia, cõducto peregrino milite &
eo quidẽ nõ admodũ multo, & cõtinua dep̃datõe bellãdiq; aſſiduitate eo puecti, nũc nemi-
ne (vt ita dixerim) repugnãte intra ſynũ Adriaticũ nõ ita longe ab Italia, aliasq; ab Hunga
ria, Carinthia, Schlauoniaq; conſederint, quin ſi velint ad paucas horas eo ſint traiecturi,
Germa-

Digitized by Google

Germanis deinde proximi. Videmus em̄ hac tempeſtate, per noſtroꝝ peccatoꝝ demerita,
noſtroꝝq; ſocordiam, negligentiam, diſcordiamq;, vniuerſam ferè Aſiam à Phœnecibus &
Mœdis ad Helleſpontū vſq; Turcaꝝ tyrannidi parere. In Europa vero Calipolim & Cherro
neſum primo: deinde totā propè Thraciā occupāt Turcæ, Myſos, Macedones, Theſſalos oēs
Boetios, vniuerſam Grętiā, Aetolos, Epyrotas, Illyricos, ad intimā vſq; Dalmatiā oīa prēmūt
teterrima ſeruitute, inſulæ penè oēs, q̄ à ſinu Adriatico ad mare Ponticū iacēt, vaſtatę iā planè
& deſolatę ſunt, & nō mō nō quieſcūt aut vlla ex parte remittunt efferatę beluę, ſed ꝗtidie ma
gis atq; magis, vt ſunt p̄dę & cędis auidi, nūc Gętas, q trās Iſtrū īcolūt, nūc (proh dolor) in Hū
garos intimos īpetū faciūt, certè eo aſſiduitate latrocināndi ꝑuenti, vt reliqs ferè oībus poſt ter-
ga ſuperatis Chrīanis proximi ſint in accolas Germanos, qbus ꝓfectò ꝑinde atq; ad ſuppliciū
poſtremis illi deberēt nō eē nō maximo terrori & odio, quū ipſis ſit Turcis nihil crudelius, ni-
hil durius, nihil ſpurcitius, nihil abomīabilius. Qn̄quidē cōſtet iſtos hoībus Chrīanis & ſacer-
dotibus nō ꝓ colonibus & Lyxis dumtaxat, ſed ꝓ iumētis etiā vti. His vehunt, his arāt, his fo
diūt, his abiectiſſima exercēt oīa erubeſcēdaq; miniſteria. ¶Quod ſi q ſe hoīes & Chrīanos re I
miniſcētes minus ęquo aīo īdignitatē tulerit, cōtinuo torquent ꝑ extremos corpis cruciatus,
decoriāt, verubus ſuffigunt, ſecant, rota īſuunt ꝑ acerbiſſimas mēbroꝝ oīm fractiōes. Id ꝗd hi
ſtatim agunt vbi locū quēpiā bello occupāt. Sanè notius eſt, q̄ vt dici poſſit, nihil illis eē cru-
delius, qn̄quidē illi deuictis vſpiā Chrīanis vel bello vel dolo, matronas ſtuprāt, virgines ra-
piunt, ſanctimoniales fœdāt, adoleſcētes trucidāt, pueris ad turpitudinē abutunt, infantes ma
tronaꝝ gremijs ad cędē & cruorē abſtrahunt, prægnātes demū fœminas vnà cum fœtibus in-
terimunt, & planè nihil inibi crudelitatis obmittunt. Quid templa ſacra recenſeam? quæ ſuis
abominatōibus polluunt, qd diuoꝝ ſtatuas, quas in fruſta diuidunt? Quid Chrī ſaluatoris no-
ſtri, eiuſq; genitricis imagines, quas non ſolū pedibus turpiſſimè conculcant, veꝝ etiam luto
deturpant & ſtercore. Hæc nimiꝝ & alia multo plura Turcas in maximū Chrīani nomīs ob-
probrium feciſſe cōpertiſſimū eſt in Thracia, Macedonia, Achaia, Myſia, maximè Conſtanti
nopoli & aliàs, & nuperrimè Budæ. in regia Hungariæ regis ſede, vbi Chrīanos partim truci-
darunt, partim acerbiſſimę ſeruitutis iugo ſubiugarunt, bonis inde ereptis oībus, adeò ꝗd etiā
nullius fuerint & ſint pietatis memores. ¶Nec mirum q Ieſum Chrm̄, Dei vnigenitum K
negant, illius ſanctiſſimam & euangelicam legem exoſi, Mahometi peſſimi dogma vnà cum
Sarracenis turpiter æmulantes qbus permittit (vtpote populis ſomno & luxuriæ deditis rudi
dibus & imperitis) omne libidinis & voluptatis genus, vinum autem prohibet, ne animaduer
tant in Mahometo morbum comitialem, à vino deriuantem, quo laborauit Mahometus,
quē & Sarraceni & Turcæ vtrūq; flagitioſiſſimū & impiū hoīem, ꝑinde atq; numē adorant,
illiq; tēpla & diuīos honores ſtatuerūt. ¶Fuit aūt Mahometus, vt paucis plurima dicā, Cy- L
renaico gn̄e natus anno à natali Chrīano. 626. nulla parentū claritudine cognitus, nullis opi-
bus, ſolus prorſus & nullaꝝ viriū, nulloꝝq; neruoꝝ: puer admodū captus à Sarracenis, venijt
Abdimonepli mercatori. Qui cū careret filijs cępit primo Mahometū liberalius tractare q̄ re
factū, vt eius mercatoris filius diceret, q ſimulator diſſimulatorq; verſutus, rapax, & impurus,
omniq; flagitio obnoxius vbi adoleuit & tanq̄ mercatoris filius camelos cū mercibus ꝑ Aegy-
ptū ageret & Syriā & Palęſtinā perq; alios peregrinos locos, vſus tā Iudęoꝝ q̄ Chrīanoꝝ cō-
ſuetudine & vetus & nouū teſta. mira cōfuſiōe deprauauit. Acumē em̄ īgenij in anīo facinoro
ſo peiorē in partē oīa vertit Qui cū miniſterio mercatoris fidē falleret, redditusq; eēt cōtinuis
furtis oībus ſuſpectus, & ex obſcuro ſeruo factus inſignis latro (fuit em̄ aſpectu fęrus, voce terri
bilis, robore gladiatorius) breui tibi tpis curriculo ſceleris ſui multos ſocios acqſiuit, & oībus
admirabilis viduā locupletē Gardigenā vxorē duxit, q cū deinde morbo comitiali, quē ex nī
mia vinoſitate ac intēperantia acquiſierat, homo verſutus ac perditus ſæpe caderet vt ea infa
mia ſe purgaret, finxit propterea id ſibi accidere, qm̄ ſplēdorē angeli, quē ad ſe à deo miſſum
cōmētandi gr̄a, venire mētiebat, ferre nō poſſet, nō eē qdē morbū comitialē ſed extaſim. Vn
de factū, vt hō furcifer vxoris opibus elatus ad īmaniora facinora aīm cōuerterit, ac ſuo depra
uato īgenio ad oēm audaciā prōptus & Sergij Matthęi flagitioſiſſimi monachi dolo cōfirma-
tus in tā breui apud oēs Arabes exiſtīatōem venit (modo ſe Iudæū, mō Chrīanū ſimulās, quū
nihil oīo ſani ſaperet) vt maximus dei nūtius, maximuſq; ꝓpheta vulgo haberet. Cū em̄ colū
bam, quàm ſpm̄ ſanctum latro callidiſſimus eſſe, q ſecum loqueret, iactitabat, aſſuefeciſſet in
aure ſua paſci, ac thaurum quendam ex occulto eius audita altiore voce ad ſe feſtinare, &
Algoranū cornibus alligatū, ſic em̄ legi, quā ſectatoribus ſuis tradidit, nomē erat, cęteraſq; q̄s
ip̄e an̄ cū Sergio cōpoſuerat, fallaciſſimas ſcripturas ſibi veluti deferre, & in ſuas manus à qbus
ſolis pabulū cape didiciſſet tāq̄ deponere facile ꝑſuaſit hoībus vētri & ſomno deditis ſuos oēs
peſtiferos īpuroſq; cogitatus, adeò vt paulopoſt tā à Sarracenis q̄ à Turcis loco numīs ſit cul
tus non tam ſuperſtitōe ductis q̄ illecebris & diſſolutiore contra Euangeliū viuendi licentia,
quam ille vt rudes ppl̄os ſibi totos cōiungeret & cōiuratos redderet, callidus veterator ꝑmiſit
donec

donec lautus apud eos euaſerit tyrãnus, vt iã auderet, nõ latrocinijs ſolũ ſed aperto Marte aduerſus Romanũ imperiũ adeoq́; contra oẽs chriſtianos arma capere. Cuius ductu & eius aſſeclę Sarracæni atq; Turcę vſq; in hodiernũ diẽ vſq; adeò totã proſequunt chr̄ianitatẽ, vt niſi diuina benignitate à chr̄ianis prĩcipibus occurrat, verẽdũ ſit, ne breui tp̄e tota potiant Europa, cuius iã maiore quidẽ p̄te inſolẽtiſſime potiunt, nulla habita neq; virtutis neq; pie-
M tatis nec religionis ratõe. Interimq́; ad om̄e vitioꝝ genus impune ꝓcliui. ¶Quis ideoq́; tã male chr̄ianus tãq; à virtute alienus, qui nõ totis viribus vl̄ ſe ab iſtis ꝑfidiſſimis fidei chr̄ianæ hoſtibus defendat vel eoſdẽ eminus repellere ſatagat, quũ apto videat, iſtos ipſos impios hoſtes tã impiè in deũ, in ſaluatorẽ nr̄m, in Chr̄m Opt. adeoq́; in oẽs eius ſanctos ſęuire? Quũ em̄ illi chr̄ianis ꝑ oẽm iniuriæ cõtumeliã nocent, cui (q̄ſo) demũ nocent? Nõne imortali deo? Nõne humani gn̄is ſaluatori? Nõne Chr̄o dn̄o nr̄o, & redẽptori nr̄o? Nõne oĩbus ſanctis, qui nobiſcũ in Chr̄o mẽbra ſunt? Quibus aũt iniurijs, cõtumelijs, vexis, & q̄ crudeliter, q̄ duriter q̄ ſpurcide, q̄ abominabiliter chriſtianos adhuc hodierna die ꝑſequãtur, nec ſcripto nec voce cõſequor. Norũt miſerrimi populi, q hactenus iſtoꝝ ſunt crudelitatẽ ex-
N perti, & qui q̄tidie miſere experiunt, auxiliũ à nobis ſedulo poſcentes. ¶Oh miſerã, o infelicẽ cõditionẽ chr̄ianæ religionis? Hæc o vos chr̄iani ꝓceres auditis? hęc ſcitis? hęc ſentitis? hæc miti aĩo fieri patimini? Interim voſmetipſos interneciuo odio, itеſtinoq́; gladio ꝑſequimini atq; cõfoditis, vſq; adeo mutuo ſęuiſtis, vt tm̄ de vr̄o ſanguine, vel in ſolis, nuper ruſticis iſtis tumultibus infeliciter deperijt, quãtũ nũc ad fugãdos oẽs Turcas ſufficeret.
O ¶Expergiſcimini tãdẽ exꝑgiſcimini tãdẽ o vos vere chr̄iani prĩcipes ac ppl̄i, tãto malo vl̄ ferro ip̄o atq; igni obuiã ſtrenue itote, in noĩe Ieſu facile tã peſtiferos iĩmicos deuicturi: nẽpe q iſtis lõge p̄ſtatis, quũ ſint ip̄ij, ꝑfidi, gregarij, vulgares, effęminati, molles & ad oẽ ſcelerũ genus deditiſſimi, q ſola multitudine ſua freti, chr̄ianoꝝq́; diſcordia atq; negligẽtia cõfiſi tm̄ hactenus ꝑpetrarũt: nõ vtiq; poſthac tã victorioſi, vbi in eos vera in Chr̄m fide ſtre-
P nui milites ꝓceſſeritis, mutuo, vnus ad alteꝝ, dicentes cũ Iuda Machabęo. ¶Nos vero pu-
Q gnabimus pro animabus nr̄is & pro legibus nr̄is. ¶At, inquiũt, noui & ꝑfidi Turcæ (nouos appello Turcas, qui nuꝑ à veteri eaq; chr̄iana religione in om̄i gn̄e voluptatũ, licentiæ, libidinũ ad leges Turcicas defecerũt & apoſtatarũt, adeoq́; nõnulli ex capitibus inſanierũt, vt nõ dubitarint Turcas inclitiſſimo nr̄o Imp. Carolo. V. vere catholico regi adeoq́; oĩbus prĩcipibus chr̄ianus virtute & fide neq̄ter ĩpudẽterq́; p̄ferre) at, inquã, aiũt noui iſti Turcæ ꝑfidi, nõ eẽ pugnãdũ neq; p̄liãdũ aduerſum Turcas. ¶Primũ, q̄d deus ꝑ illos iniq̄tates nr̄as
R viſitet. ¶Scd̄o, qm̄ nihil hactenus ꝓſperi cõtra Turcas ſit geſtũ à chr̄ianis, Itaq; nobis orõ-
S nibus potius deũ eſſe ꝓpiciũ reddẽdũ. ¶Rn̄derim breuiter, fateri nos q̄dẽ, q̄d ꝑ Turcas deus pc̄tã nr̄a & maxime hoc tp̄e viſitet, qm̄ videt nos modicę eẽ fidei, & ad om̄e malũ quã antea eſſe ꝓcliuiores, nõ tñ ideo nõ eſſe cõtra Turcas p̄liandũ, alioq fruſtra nobis deũ ex terra me- Eccle.38.
dicinã creaſſe, nobiſq́; ſcripturas medicũ ꝓpter neceſſitatẽ honorãdũ ſuadere cõtra morbos & peſtes, q̄bus etiã deus, ſicut & ꝑ famẽ & cariſtiã, teſte ſcriptura, viſitat pc̄tã nr̄a. Qua 2.Reg.24
ratõe, nec medicoꝝ ope, nec agricolaꝝ induſtria vti liceret, nec vti itẽ liceret bello aduerſus carnis fomitẽ, q vtiq; (quẽadmodũ paſſim ex Paulo docemur) nobis à deo ꝓpter pc̄m̄ datus ẽ, quũ ſit tyrãnus ad nr̄m exercitiũ à deo p̄miſſus, q in pęnã pc̄ĩ indefinẽter aduerſus ſpiritũ nr̄m gerit bellũ. Hic ap̄lus ſpũ hortat, fc̄tã carnis mortificare. Pręterea, ſi (vt ex Iohãne Roma.8.
Bap. doctrina, quã militibus p̄ſcripſit, docemur) poſſeſſiões nr̄as bello cõtra chr̄ianos defen Lucę.3
dere lz, cur nõ aduerſus infideles eaſdẽ, imò & fidẽ nr̄az adeoq́; Chr̄i honorẽ, aĩaſq́; defen-
T dere liceret. ¶Scd̄o, q̄d aiũt nihil hacten⁹ eſſe ꝓſperi geſtũ cõtra Turcas, ſed eos eſſe ĩperio inde auctos, ideoq́; nõ eſſe p̄liandũ in Turcas. Rn̄deo primũ, nõ eẽ veꝝ, q̄d cõtra eos nihil feliciter, deo authore, geſſerint chr̄iani, q̄d clariſſime patet ex hiſtoricis recẽtioribus, de q̄bus nũc ob tp̄is breuitatẽ ſiluerim, alias, ſicubi opus fuerit, dictur⁹. Id q̄d adeo veꝝ eſt, vt niſi vel Amirati vel Mahumeti vel Othomano fuiſſet à chr̄ianis ꝓſpere occurſum (deo opem ferẽ-
V te) de re chriſtiana iã pridẽ penitus fuiſſet actũ, q̄d vel paulo ſapiẽtioribus patet. ¶Inſuꝑ nõ ſequeret propterea, nõ licere Chriſtianis cũ Turcis cõgredi, vel deũ Opt. nobis aduerſari belloq́; noſtro cõtra Turcas, qm̄ nihil hactenus ꝓſpere chriſtianis ſucceſſiſſet: q̄ñquidem cõſtet, filijs Iſrael à deo cõſultũ, quatenus aduerſum tribus Beniamin p̄liarentur, ob memo- Iudic.20.
rabile ſcelus in vxorẽ cuiuſdã Læuitæ, ipſam tñ tribũ bis aut ter cõtra filios Iſrael p̄ualuiſſe, quibus tamen pręliari nõ modo licuit, ſed cõſultum erat. Infelicitas igitur aut felicitas belli, non ſemper inde ſequitur, quod vel illis aut iſtis liceret aut non liceret cõgredi, verum eandem infelicitatem vel plærunq; ſemper euenire per iuſtam à deo vindictam vel ex noſtra negligentia deſidiaq́;, qua hoſtes aliquando præliari permittuntur, vel quia libidinibus deditti diuina cotemnimus, ideoq́; deum vindicem habemus, vel quia de ſucceſſibus ſuperbi, viribus ꝓprijs potius q̄ deo aſcribimus, ingrati quidẽ. Quibus ex cauſis ſæpe etiam Hebræi in iuſtiſſimis aliàs bellis ſuccubuerunt, vt in biblijs paſſim eſt legere. Sic & has ob cauſas

Chriſtiani

Digitized by Google

Chriſtiani aliquoties à Turcis ſunt ſuperati, Sanè ſic Conſtantinopolis(olim Biſantiũ dicta)p
Mahumete capta fuit,& nup Rhodos, dũ cęteri Chriani nullã vrbi opẽ ferre curaſt. Sic ſub Vr
bano militũ luxus & libido, q̃ abuſi ſunt in offendiculũ Chriani nois, multaꝝ cladiũ fuit occa-
ſio. Ingratitudo vero & in ꝓſperitate ſupbia Iohãnẽ Huniadem poſt clariſſimas de Mahume
te victorias, in pniciẽ adduxit. Remotis vero ijs cauſis nunq̃ aduerſus Turcas nõ feliciter dimi
catũ eſt, vſq; adeò, vt immẽſas eoꝝ copias exigua Chrianoꝝ manus diuinitus adiuta ſępius fu-
gauit ac fudit. ¶ Vnde valeãt, q nolint Chrianos ꝓliari aduerſum Turcas, nimiꝝ q eo pacto, X
prio ſe eẽ turcaꝝ ſocios & aſſeclas arguũt ſeq; à nobis timẽt mulctatũ iri. Scdo dei gloriã nõ cu
rare. Tertio, fidẽ noſtrã ſibi ludibrio haberi. Itemq; nra bona ab iſtis velle ereptũ iri. Siqdẽ pu
gnandũ eſt cõtra Turcas ꝓ Chri Ieſu gloria, proq; fide nra tuẽda, defendẽdiſq; bonis noſtris q̃
illi nobis vi & armis eripere conanf. ¶ Nec interim eoꝝ multitudo ẽ timẽda, vnde nõ ſed à Y
cœlo eſt victoria. Ipſi enĩ(vt inqt Iudas Machabęus) veniũt ad nos in multitudĩe cõtumaci &
ſupba, vt diſpdãt nos & vxores nras, & filios nros, & vt ſpoliẽt nos, ad ſupprimẽdas leges no-
ſtras à deo æterno veroq; latas. Nos vero pugnabimus ꝓ aĩabus noſtris & legibus nris & ipſe
1. Mac. 2, dñs cõteret eos ante faciẽ noſtrã: vos ãt nõ timueritis eos. At potius dicetis cũ glorioſo princi-
pe Mathathia. Etſi oẽs gẽtes regi Antiocho .i. Turcæ obediũt, vt deſcendãt vnuſqſq; à ſerui-
2. Theſſ. 2 tute legis patrũ ſuoꝝ & cõſentiãt mãdatis eius, nos & filij nri, & frẽs nri obediemus legi patrũ
Acto. 16, noſtroꝝ: memores q̃d Aplus monuit: Frẽs(inquiẽs) ſtate & tenete traditões, q̃s didiciſtis ſiue
p ſermonẽ ſiue p eplam, q & aliàs tradidit fratribus cuſtodire dogmata q̃ erãt decreta ab aplis
& ſenioribus. ꝓpitius ſit nobis deus, nõ eſt nobis vtile relinq̃re legẽ & iuſtitias Dei. Ad q̃s cum
Iuda fortiſſimo inuictiſſimus ille noſter Imp. ideq; rex verè catholicus Carolus. V. exclamat:
Accingimini & eſtote filij potẽtes, & eſtote parati in mane, vt pugnetis aduerſus natões has q̃
cõuenerũt diſperdere nos, & ſctã nra, qm melius eſt nos mori in bello q̃ videre mala gẽtis nræ
& ſanctoꝝ. Sicut aũt fuerit volũtas in cœlo, ſic fiat. Et nũc clamemus in cœlũ, & miſerebiſ no-
ſtri dñs, & memor erit teſtamẽti prm noſtroꝝ, & cõteret exercitũ iſtũ ante faciẽ noſtrã hodie
& ſciẽt oẽs gẽtes, q a eſt deus, q redimat & liberet Chrianos. Id q̃d certò fiet, vbi prio ante de-
um pctã noſtra cũ humilitate cõfeſſi fuerimus. Scdo ab illo ſupplici oꝛone adiutoriũ petiueri
mus. Tertio, vbi firma fide fraternaq; cõcordia & eo ſolo aĩo ad bellũ ꝓceſſerimus, vt velimus
dei gloriã ac publicã Chrianã orbis ſalutẽ tueri. Quarto, ſi Impator belli prudẽs fuerit & aĩo-
ſus, qñquidẽ pluris ſit exercitꝰ ceruoꝝ, q leonẽ habet ducẽ, q̃ leonũ q ducẽ habet ceruũ. Quin
to, ſi milites fuerint deũ timẽtes, fideles & aĩoſi in obediẽtia. Si deniq; cõfidenter dixerint: In
noĩe Ieſu Nazareni Dei Opt. vnigeniti pugnabimus ꝓ aĩabus nris & legibus noſtris.

HOMILIA XCVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST MATTH. 18. Dico enĩ vobis, q a angeli eoꝝ ſemp vidẽt faciẽ pris mei, q in cœlis eſt.

In ferijs diui Michaelis archangeli

TANTA, frẽs in Chro Ieſu dilectiſſimi, huius eſt diei, q̃ diuis ange- A
lis ſacra ẽ, ſolẽnitas, quantã vix aliquẽ puto verbis cõſecutuꝝ niſi q ſa
nè itellexerit, q̃ ſit angeloꝝ cõditio. Ad quã qdẽ explanandã nõnulli
vſq; adeò laborarũt, vt ſe ſuaq; potius ingenia inibi ſupaſſe q̃ã pplm
cui ſcriptitarũt, imbuiſſe credanf, interim oſtẽtatores potius (q̃d cũ
pace dictũ velim) q̃ doctores, nimiꝝ nõ ſatis memores eius, q̃d Apls
Roma. 12 gentiũ doctor monuit, ne plus ſapiamus, q̃ oportet ſapere, ſed vt ſa-
piamus ad ſobrietatẽ, ſcdm q̃d vnicuiq; deus ſuã grãm largitus ẽ. Sa
nè plurima ſunt in rebus diuinis ſupra hoĩm intellectũ, q̃ perinde al-
Eccl. 3, tiora intellectu nro ſcriptura ꝓhibet curioſius pſcrutari, quoꝝ ſuſpi
prouer. 25 cio nos ſupplãtet, & in vanitate ſenſus detineat: qñquidẽ vt & ipſa ſcriptura aliàs dicit, q ſcruta
tor eſt curioſus, ſuoq; ingenio diuina metiri cupiẽs, à gloria maieſtatis opprimiſ: haud ſecus
atq; excellẽtia lucis obtundit oculũ, ſic excellẽtia diuinæ maieſtatis & eoꝝ, q̃ iſthuc attinẽt, cu
iuſmodi eſt angeloꝝ cõditio, excęcat inueſtigatoris intellectũ, ita vt vel prorſus erret vl æque
Eccl. 3, parum atq; ante intelligat. Inſuper ait ſcriptura: Incaſſum nos velle oculis noſtris videre, no-
ſtroq; ingenio cognoſcere, q̃ oculis ſunt abſcõdita, & itellectu nõ cognoſcibilia: quales certè
Eſa. 64 ſunt angeli: qñ cõſtet ex themate nro ipſos diuina pſentia & viſione btõs eẽ, ac iugiter lætari
1. Cor. 2 in bonis dñi, q̃ vt Propheta cũ Paulo dicit: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs
aſcẽdit, q̃ nec hoĩ loq cõuenit, imò q̃ eloq hõ nõ poſſit. ¶ Ne igiſ aduerſus Apli adeoq; cõtra B
ſacræ ſcripturæ pſcriptũ q cq̃ adoriamur nihil de ijs, q̃ vl intellectu ſunt difficillima vl cogni-
tu inutilia diſputaturi ſumus, veꝝ ea dũtaxat in medium allaturi, quę apertis ſcripturis de an-
gelica conditõe tradunf, quę ęquè vobis ſcitu ſunt neceſſaria quàm cognitu magnopẽ ꝓficua.
Et ſanè quatenus poterimus, breuiter dicemus, q d angelus ſit, & q̃ multi ſint angeli, & q̃d eoꝝ
officiũ

officium ad quidve à deo creati ſint. De qbus vbi pro loco & tpe diſſeruerimus aliqua, q̃tum
ſufferet breuitas tẽporis, adijciemus de materia ſcandali, à quo Euãgeliũ tantopere monet ca
C uendũ. ¶ Igitur velim initio ſciendũ, angelũ eſſe creaturã, eandẽq; ſubſtantiã incorpoream
intellectualẽ, ſemp mobilẽ, arbitrio liberã, deo miniſtrantẽ, gratia, nõ natura immortalẽ. Cre Geneſ. 1.
aturã, qa à deo creatus, ſiquidẽ deus omnia creauit, cœlũ & terrã & mare, & oĩa quæ ĩ eis ſunt Apoca. 10
Quicquid igitur citra deũ in reꝝ vniuerſitate ſubſiſtit, creatum eſt ſiue creatura. Ex oppoſito
increatũ eſt, quod ſubſiſtit quidẽ, non tamẽ à nihilo ad eſſe perductũ. Et id ſane ſoli deo con- Hebræ. 13
uenit. Is eñ (teſte Paulo) qm̃ deus eſt, oĩa creauit. Hinc Malachias. Nunquid non pater vnus Malac. 2
omniũ noſtꝝ? Nunquid non deus vnus creauit nos? quare deũ Iudith ſancta vocat, dñm to- Judith. 9
tius creaturæ, ergo & angeli, q & ſubſtãtia eſt incorporea, qm̃ ſpũs, ſecundũ prophetã, dicen Pſal. 103
tẽ: Qui facit angelos ſuos ſpũs. Spũs autẽ (inquit Chriſtus) carnẽ & oſſa, quibus cõſtituiſ cor- Luce. 24
pus, non habet. Atq; intellectualis eſt angelus, qm̃ intelligit, q̃ accipit à deo mandata, q̃ ad ho
minẽ, & rurſus ab hoc ad illũ defert. Deus eñ (vt canit propheta) angelis ſuis mãdauit de ho- Pſalm. 90
mine, qui & ſemp mobilis eſt citra fatigationem, ideoq; ignis à Dauide dictus, q natura mobi- Pſal. 103
lis eſt. Dauid eñ ait: Qui facis angelos tuos ſpũs, & miniſtros tuos ignẽ vrentẽ, vtpote quia vt
ignis ſemp mobiles, tũ qa ardent charitate, qua ſunt efficaces ad executionẽ volũtatis diuinæ.
Vnde ij aliquoties leguntſ ſub ſpecie ignis apparuiſſe, vti Moyſi in rubo ardenti, q tñ angelus Exodi. 3
ibi dñs vocatur, qm̃ dñi perſonã repreſentarit. Itẽ & Heliæ in ſua tranſlatione, q̃ miniſterio an 4. Reg. 2
geloꝝ facta, apparuit currus igneus, & equi ignei. In circuitu quoq; Heleſæi apparuit mons 4. Reg. 6
plenus equorum & curruũ igneorum. Itemq; angelus dei miniſter eſt, teſte propheta, qui & Pſal. 103
facit angelos ſuos miniſtros. Cui accedit aplus, Nonne, inquiens de angelis, oẽs ſunt admini- Hebræ. 1
ſtratorij ſpũs in miniſteriũ miſſi propter eos, qui hæreditatẽ capiunt ſalutis? qui ideoq; aliàs Matt. 4
Chriſto in deſerto, quũ eſſet à diabolo tentatus, adminiſtrarunt. Eſt autẽ angelus nõ natura, Marci. 1.
ſed gratia immortalis, qm̃ creatura, quæ & in aliquibus vtpote in lucifero & in cõplicibus ſuis Eſaie. 14
peccarit. Vnde natura mors erat conſequutura, quam tamen gratia diuina inde fugat. Qui &
idẽ angelus arbitrio liber intelligitur, qm̃ peccare & non potuerit, quod ex eo accipitur, qm̃
aliqui per ſuperbiam peccauerint, aliqui nõ. Hinc in Apocalypſi traditur factũ eſſe magnum Apoca. 12
præliũ in cœlo. Michaelẽ & angelos eius præliatos cũ dracone, & draconẽ pugnaſſe & ange-
los eius, & nõ valuiſſe, neq; locũ inuentũ eſſe eoꝝ amplius in cœlo. Et proiectũ eſſe draconem
illũ magnũ, ſerpentẽ antiquũ, q vocaſ diabolus & Satanas, q ſeducit vniuerſum orbẽ, & pro-
iectũ eſſe in terrã & angelos eius cũ illo miſſos, Iohannẽq; audiſſe vocẽ magnã in cœlo, dicen
tẽ. Nũc facta eſt ſalus & virtus & regnũ dei noſtri & poteſtas Chri eius, qa proiectus eſt accu
ſator fratrũ nroꝝ, qui accuſabat eos ante cõſpectũ dei nri die ac nocte. Intelligiſ aũt p draonẽ
illũ pcipuus ille angelus, q cæteris fuit princeps ac author apoſtaſiæ, diſceſſionisq; à deo, & cũ Luce. 10
illis cœlo exturbatus tanq̃ fulgur in terrã cecidit lucifer. Nõ aũt intelligas illud pliũ fuiſſe cor-
porale, cũ angeli corpore careãt, ſed ſpũale, qd in volũtatũ repugnãtia cõſiſtit. Quãdoquidẽ
Michael perinde princeps militiæ & ſui cõuerterũt ſe ad deũ & ab eo glorificationem humilr
expectauerũt. Lucifer aũt cũ ſuis ſequacibus à deo ſe auertit, cupiẽs virtute propria ſibi colla-
D ta ad gloriã puenire, dicẽs, vt eſt apud Eſaiã, Aſcendã in cœlũ, ſimilis ero altiſſimo.

¶ Ex ijs primũ habes angelos eſſe ſimplicis eſſentiæ, pſonalis diſcretionis, memoriæ, intel- Eſaie. 14
ligẽtiæ, volũtatis, & liberi arbitrij, ac p grãm immortales. ¶ Sunt aũt & angeli numero infi Daniel. 7
niti, Id qd propheta inſinuat, numeꝝ definitũ, eundẽq; tã numeroſum pro infinito ponẽs de
angelis. Millia milliũ miniſtrabãt ei, & decies centena millia aſſiſtebãt ei. Quã etiãnũ infinitã
multitudinẽ ſatis ſubinnuit Chrs, alibi ad Petrũ dicens: Cõuerte gladiũ tuũ in locũ ſuum. An Mat. 26
putas, qa nõ poſſum rogare patrẽ meum, & exhibebit mihi modo plus q̃ duodecim legiones
angeloꝝ. Modo liquet legionẽ ſex millibus ſex centis ſexagintaq; ſex hominũ conſtare, ſicq;
duodecim legiones angeloꝝ ſeptuaginta millia excedere: vtiq; & ibi intelligimus numerum
determinatum pro indeterminato poſitum ex more ſcripturæ, Et ſane infinitã eſſe angeloꝝ
multitudinẽ, conſonum eſt rationi, nẽpe cum vniuerſæ creaturæ ad dei honorem ſint factæ,
merito maior debet eſſe multitudo creaturæ, quæ deum cognoſcit & laudat, q̃ creaturæ, quæ
hæc nõ habet. Cæteꝝ & ſi nobis angeli ſunt innumerabiles, ipſi tamen à diuo Dionyſio Areo
pagita traduntur contineri nouem ordinibus, & ordines tribus hierarchijs compleri. Ordinẽ
ſcias dici, multitudinem cœleſtium ſpirituum, qui inter ſe aliquo munere gratiæ adſimilãtur,
& in naturalium donoꝝ participatione conueniunt. Hierarchiã vero eſſe diuinum ordinẽ &
ſcientiam & actionẽ dei formæ, quantum poſſibile eſt ſimilantẽ & ad inditas & illuminatio-
nes proportionabiliter in dei ſimilitudinem aſcendentẽ. Et ſic accipimus ſingulis hierarchijs
tres contineri angelorum ordines. Sic, vt angelicoꝝ ſpirituũ diſtinctio ſit in tres hierarchi-
as, & cuiuſcũq; adhuc hierarchiæ diſtributio in tres ordines, ita vt in inferiore hierarchia ſint
angeli, archangeli, virtutes. In ſecunda, poteſtates, principatus, dominationes. In tertia, thro
ni, Cherubin, atq; Seraphin. Angelos autem eſſe & archangelos nullus locus ſacræ ſcripturæ

& non

non abunde teſtatur, vbi vtrorũq; ſit frequentiſſima mentio. De quatuor ait Paulus. Quoniã
Coloſſ. 1. in ipſo condita ſunt vniuerſa in cœlis & in terra viſibilia & inuiſibilia. Siue throni, ſiue domi-
Epheſi. 1. nationes, ſiue principatus, ſiue poteſtates, omnia per ipſum & in ipſo creata ſunt. Idem ad
Epheſios. Et conſtituens, inquit, ad dexteram ſuam. In cœleſtibus ſupra omnem principatũ
& poteſtatem & virtutem, & dominationem. De Seraphim ait Eſaias. Vidi dominum ſeden
tem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, & plena erit domus à maieſtate eius, & ea quæ ſub ip-
Eſaie. 6 ſo erant, replebant templum. Seraphim ſtabant ſuper illud, & clamabant alter ad alterum &
dicebant, Sanctus, ſanctus, ſanctus dominus deus exercituum. Idem de Cherubin. Domine
Eſaie. 37 exercituum, deus Iſrael, qui ſedes ſuper Cherubin, tu es deus ſolus omnium regnorum terræ,
Pſalm. 17 tu feciſti cœlum & terram. Et Dauid. Et aſcendit, inquit, ſuper Cherubin & volauit ſuper pẽ-
nas ventorum. Præterea hic numerus chororum angelorum notatus eſt per prophetam nouẽ
nominibus pretioſorum lapidum, quũ ait, Omnis lapis pretioſus operimentũ tuũ, ſardius, topa-
ſius, atq; iaſpis, criſolitus, onix, & berillus, ſaphirus, carbunculus, & ſmaragdus. Nõ eſt igitur
dubitandũ de choris & angelorum hierarchijs, quin ſint, de quorum diſtinctionibus, functionibus,
& officijs ac denominationibus totũ quod eſt cognitu dignũ, ſi quis plura legere anhelat ab-
unde deprompturus eſt ex beato patre Dionyſio in libro, cui titulus eſt, de cœleſti hierar-
Pſal. 130 chia, nos hic ædificare non oſtentare cupimus, non etiam ambulare in mirabilibus ſupra nos
Dauidem imitantes. ¶ Poſtremo tamen ſciendum peruelim, angelum dici nuntiũ, & nomẽ E
eſſe officij, non naturæ, ſemper enim angelum eſſe ſpiritum, ſed cum mittitur angelum vocari.
Pſal. 103 Vnde colligi poteſt, angelos eſſe à deo ex eius immenſa bonitate creatos, vt ubi adſiſtant &
Hebræ. 1. mandata hominibus perferant, & hominibus ipſis adminiſtrant. Id quod prophetæ teſtimo
nio probatur, qui ait, Qui facis angelos tuos ſpũs, miniſtros tuos ignem vrentẽ. Et apoſtolus.
Roma. 1. Nõne, inquit, omnes ſunt adminiſtratorij ſpũs? Sane quũ Chriſtus multoties æterna nobis
tradidit ad intelligendum per tẽporalia, & Paulus inquit, Inuiſibilia enim ipſius à creatura mun
di per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoq; eius virtus & diuinitas,
fortaſſis de angelis cognitio & diſtributio temporali exemplo facilius intelligetur. Et ſic quẽ
admodum princeps quiſpiã temporalis in triplici ordine miniſtros habet, quorum primi ei ſem
per adſiſtunt, omniaq; agenda ab ipſo ſine medio percipiunt. Secundi regis voluntatẽ à pri-
mis cognitã decernunt, præcipiunt, & quõ executio fiat, ordinant. Tertij ordinata ꝑ medios
executioni particulari demãdãt. Et ſic primi deo adſiſtũt: Secũdi ſpiritibus ꝑſunt: Tertij ho-
minibus. Sic, inquã, pariter, q̃ i prima ſunt hierarchia, deo ſemꝑ adſiſtũt, In ſecunda ſpritibus
Daniel. 7 ꝑſunt, In tertia hoĩbus. Quod vero angeli deo adſiſtunt, teſtaſ propheta. Millia milliũ, inqui-
Pſalm 83 ens, miniſtrabant ei, & decies millies centena millia adſiſtebant ei. Sunt enim ij, canente Daui-
de, qui in domo dñi beati habitant, & laudant ipſum in ſecula ſeculorum. Cum & idem aliàs
Pſal. 102 cecinit. Benedicite domino omnes virtutes eius, miniſtri eius, qui facitis voluntatẽ eius. Cõ-
mune nanq; ſupernorum ſpirituum omniũ (quęcunq; conficiunt ordinẽ) eſt officium, aſſidua,
Hebræ. 1. ſempiternaq; laude diuinã maieſtatẽ celebrare, qui etiamnũ interim hominũ ſunt miniſtri at
q; cuſtodes (teſte apl̃o) qui ait: Nõne oẽs ſunt adminiſtratorij ſpũs in miniſteriũ miſſi propter
eos, q̃ hæreditatẽ capiunt ſalutis? Quod vtrunq; Chrs hodie in Euãgelio cõfirmãs, inq̃t. Dico
enim vobis, q̃a angeli eorum ſemꝑ vident faciẽ patris mei, q̃ in cœlis eſt. Et licet ipſi angelici ſpũs
ad exteriora mittanſ officia, ad populorum, regnorũq; moderatiõnẽ, & ſingulorum hoĩm cuſto-
diã, propter hæc tñ miniſteria, & munia, q̃ foris exequunſ, nõ deſiſtunt à cõtinua dei cõtẽpla
tione ac viſione: neq; enim adminiſtratio rerum externarum, impedimento eſt eorum contem-
plationi, neq; cõtemplatio adminiſtrationi. Quod ex verbis domini noſtri in Euangelio de
angelis, paruulorum cuſtodibus, liquido conſtat. Sic pari prope modo etſi Chrs in cœlo eſt, ni-
hilo ſecius tñ cõuincif eſſe in ſacramẽto altaris euchariſtiæ. ¶ At q̃ris, In q̃bus nobis angeli F
deo diſponẽte, miniſtrãt? Reſpõdeo, quanq̃ multiplex angelorum circa nos miniſteriũ ex ſcri-
pturis dignoſcif, idẽ tñ in genere duplex eſt. Illi enim nos cuſtodiunt & dirigũt. Id q̃d prophe-
Pſalm. 90 ta vno verſu cõprehẽdẽs, inquit: Angelis ſuis deus mãdauit de te, vt cuſtodiãt te in oĩbus vijs
Pſal. 34 tuis. In manibus portabũt te, ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Cuſtodiũt, inquã, & defen-
dunt nos cõtra inſidias inimicorum noſtrorum, ne aduerſus nos ꝑualeãt, q̃ ſiũt tanq̃ puluis añ faciẽ
Epheſi. 6 vẽti, & angelus dñi coartat eos. Eſt aũt nobis, vt ait apl̃s, nõ ſolũ colluctatio aduerſus carnẽ &
& ſanguinẽ, ſed aduerſus mũdi principes & ptãtes, aduerſus mũdi rectores tenebrarum harum, cõ
tra nequitias ſpũales in cœleſtibus. In q̃bus quidẽ verbis tres notanſ ꝑtinaciſſimi hoſtes, q̃ nunq̃
Iob. 7 nõ adeo nobis aduerſanſ, vt, Iob affirmãte, Militia ſit vita hoĩs ſup terrã. Profecto graui mul-
tiplicíq; inimicorum periculo moleſtamur. Intus enim de nr̃o nos impugnat lubrica caro, quam
Roma. 7 deponere nõ poſſumus, ſed cogimur circũferre adeo, vt apl̃us dixerit. Video aliã legẽ in mẽ-
bris meis, repugnãtẽ legi mẽtis meæ, & captiuantẽ me in legẽ peccati. Infelix ego hõ, q̃s me li
berabit de corpore mortis huius? Gratia dei ꝑ Ieſum Chriſtũ dñm noſtrum. Semp enim aduerſus
Galat. 5 ſpm̃ cõcupiſcit caro, Cui accedit vanus hic mũdus ac doloſus, q̃ nos foris ſuis blandicijs & ter-
roribus

Digitized by Google

rotibus inuadit. Cuius ſi quis vult eſſe amicus, mox dei inimicus cõſtituit. Demũ adiũgit ſe in 1 Johã. 4
tus & foris diabolus, mille artibus inſidiãs ad deuincẽdũ nos protendẽs. Ille quidẽ, vt inqt Pe 1. Petri. 5
trus, tanq̃ leo rugiens circuit, q̃rens quẽ deuoret. Inter q̃s ſane hoſtes vita mortaliũ tuta non
eſſet, niſi per dei miſericordiã poteſtas angelica mox ab ingreſſu vitæ nos defenderet, q̃ certe
in hac laborioſa huius vitæ militia nobis eſt ad certandũ ſocia, vt fortes certare poſſimus, qui- 2. Tim. 2
bus alioqui corona nõ eſſet futura, quoniam non coronabitur, niſi qui legitime certauerit. In
qua quidẽ cuſtodia & defenſione & poſt eã angeli nos dirigunt & ducunt ſecuro tramite atq; Tobiæ. 5
tuto per omniũ inimicoꝶ inſidias: quod de filio Tobiæ patet, quem angelus temporaliter in Geneſ. 16
via direxit. Reducentes eñi angeli ab errore nos dirigunt, vt liquet de Agar ad dominã ſuam
per angelum reducta. Itẽq; & de Lazaro, qui cum moreretur, ab angelis eſt ĩ ſinum Abrahæ Lucæ. 16
portatus. Et in Exodo legitur: Ecce mitto angelum meum, qui te cuſtodiat in via, & inducet Exodi. 23
in terram, quam promiſi patribus veſtris. Quis modo, vt tandem ſumus finituri, tam ingra-
A tus, non tantum deo, qui tantos nobis ex ſua incomparabili bonitate cuſtodes in ſubſidiũ de-
putauit, cui alioqui ob infinita beneficia omnia debemus, cui noſmetipſos, & id quod ſumus Lucæ. 15
totum debemus, ſed & angelis ipſis, qui non omnes gratiarũ actiones in illos ſumma humili-
tate velit impendere? Angelis, inquam, noſtris bonis, qui tam immenſa dilectione nos cuſto
diunt, defendunt, dirigunt, ducunt, & in verã patriam reducunt, tam de nobis ſolliciti in ſum-
mo amore, vt ipſis ſit gaudium in cœlis ſuper vno peccatore pœnitentiã agente. Quis deniq;
tam eſt rationis & honeſtatis omnis expers, qui hodierna ſolennitate non omni honore, glo
ria & reuerentia tam corde q̃ ore angelos venerari reuererìq; contendat, quos audiuit in tan
to eſſe dignitatis atq; officiȷ faſtigio, tantóq; nobis eſſe maiores & nobiliores, vtcũq; à deo no
bis ſint cuſtodes atq; miniſtri? Nos quidẽ ſumus mortales, illi immortales, nos ſumus corpo-
rei & cõpoſiti, illi ſpirituales & ſimplices, nos terreni, illi cœleſtes, nos velut puluis & cinis
tenebroſi, illi ſtellis clariores, & deniq; tã magni, tam nobiles, tam digni ſunt angeli, vt vel
ideo Chriſtus hodie nolit contemni & ſcandalizari paruulos, quoniam tam excellentes, tam-
q; præcelſos, tamq; inclytos habeant cuſtodes, vtpote angelos, qui etſi in iſtorum humiliũ mi
niſterio ſint, ſemper tamen in cœlis patris æterni faciem vident, quo nihil optatius, nihilq;
G maius excogitari queat? ¶ Caueamus igitur, fratres dilectiſſimi, ne iſtos paruulos temere, ſu
perbeq; vel quouis modo contemnẽtes & ſcandalizantes non modo angelos, ſed & deum
Max. offendamus, qui tam horrendam pœnam minatur illis, qui huiuſmodi puſillos ſcanda-
lizando contemnunt. Eos autem ſcandalizat, qui coram eis ſcandalum perpetrat. Scandalũ
vero eſt offendiculum quo quis deterior fit, in malum vel ruinam cadens. Illi igitur ſcandali-
zant paruulos, qui illis dicto factoue, quatenus in ſe eſt, occaſionem ruinæ præbent vel pec-
cati, id eſt qui vel loquũtur vel agunt, vnde iſti fiunt, deinde vel quo ad facta vel verba vel co
gitationes deteriores, qui alioqui ad id malũ factum vel verbum vel cogitatum nõ habuiſſent
occaſionem, ideoq; fortaſſis ab eo manſiſſent boni ac innocentes. Et ẽ omne ſcãdalum tam
actiuum ſiue alienum, q̃ paſſiuum ſiue proprium ſummopere vitandum, à quo tam voluit eẽ 1. Cor. 8
apoſtolus vbiq; alienus, vt anteq̃ carnes manducando eſſet ſcandalizaturus fratrem ſuum, po
tius nollet manducare in æternum carnes, quam tamen aliàs ex Euangelio iuſte comedere Roma. 14
poſſet, quandoquidem, vt idem aliàs ait, licet omnia mũda ſint & bona, vtpote à deo ad vſum
noſtrum creata, malum tamen eſt homini, qui per offendiculum mãducat. Idem adeo voluit 2. Cor. 2
vitare ſcandalum, vt veritatem non indiſcriminatim loqui cenſuerit, qui inter perfectos ſo-
lummodo ſapientiã docuerit, ne ſubtiliora docens, imperfectos læderet. Sic aliàs idẽ innuit, 1. Cor. 6. 9
plerunq; aliqua eſſe obmittenda, quæ tametſi ex ſe liceat, & dicere potius, quæ expediant.
H ¶ Hinc Chriſtus hodie terribili etiam pœna ſuos diſcipulos à ſcãdalo retrahit, inquiẽs: No
lite altercari de primatu honoris, quia ex hoc puſillos & paruulos ſcandalizabitis & perdetis.
Quod anteq̃ quis faciat, melius ſibi foret, vt grauiſſima pœna (quæ per molam aſinariam in-
telligitur) vitam temporalem finiret: ſane eligibilius eſſe, temporaliter affligi q̃ æternaliter
cruciari. Scandalizando eñi plerunq; ſemper tam qui ſcandalizat q̃ qui ſcandalizatur, perdi-
tur. Hinc dominus metaphoram inducit de manu abſcindẽda & oculo eruendo propter ſcan
dalum: qua ſane per membra neceſſaria intelligit nobis perſonas coniunctiſſimas, & maxi-
me commodas & neceſſarias, à quibus potius debemus omnino ſeparari, anteq̃ mutuo ſcan-
dalizemur. Nunq̃ eñi ſine peccato eſt ſcandalizatio vel ab alterutra parte. Eapropter maxi-
me monet Chriſtus, ne quoquo modo contemnamus paruulos, quos adeo magni fecerit, vt
eorũ angeli patris ſui faciẽ vidẽt. Puſilli aũt ſunt & paruuli, qui adhuc in fide ſunt infimi ac ru-
des & ſimplices, necdum ſatis roborati, qui facile ad illicita malis exemplis prouocantur &
ſcandalizantur, Non etiam perfecti & in virtute conſummati, qui etſi viderint vel audierint
vł paſſi fuerint malum, non tamen facile à fide & veritate declinant, nec ex dicto vł facto ma
lo alterius in peccatum ruunt, quia (vt eſt in prouerbiȷs) non contriſtabit iuſtum, quicquid ei Prouer. 12
acciderit. Admoniti igitur caueamus, ne eiuſmodi puſillos cõtemnamus, quos certe contem-

neremus, ſi eoꝝ nõ haberemus rationẽ, hoc vel illud aut loquẽtes aut agẽtes, quoꝝ tñ tantam
habuit deus rationẽ, vt illis ſicuti maximis cuſtodes deputarit angelos, q ſemꝑ diuinã faciẽ in
Apoca. 12 cœlo vident, quos hodie ſumma animi gratitudine in dei Max. gloriã veneremur, in primiſ-
Dan. c. 12 qꝫ beatũ Michaelẽ, cuius noĩe hæc dies inſcribitur, q perinde alioꝝ dux, luciferꝝ expulit, q cõ
Theſſa. 4 tra Antichriſtũ conſurget, qui deniqꝫ aduentum Chriſti in tuba ad iudiciũ preconizabit, quã-
do deus ſecundum opera vniuſcuiuſqꝫ eſt daturus, malis ignem æternum, bonis vero regnũ
patris cœleſtis.

¶HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 5 Lucæ. 6. Gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cœlis.

In ferijs omnium ſanctorum.

TAMETSI de huius diei, quæ oĩbus ſanctis in vniuerſum dicata A
eſt, recta, ſalutariqꝫ inſtitutione nemo vere pius iuſte dubitare poſ-
ſit aut debeat: nẽpe, ꝙ eã inſtituerit Chriſtiana eccleſia, q̃ nihil ma-
1. Timo. 3 le credit nec impie inſtituiſſe, qm̃ in ea Chrs ꝑpetuo ſit, ipſaqꝫ veri-
tatis colũna à ſpũ ſancto authore regit & gubernat, propter infir-
mos tñ & imbecilles tũ ſubinde propter ſchiſmaticos, q nihil nõ re-
prehẽdendũ putãt, quod ab eccleſia eſt inſtitutũ, & aliqt cẽtenis an
nis pie obſeruatum & cõprobatum, nõ grauabor breuiter ſubijcere
cauſam, qua eccleſia ꝓmota hãc ſolennẽ diẽ inſtituit. Etſane, quum
Eccl. 44 ſcriptura mãdet, vt viros glorioſos laudemus, velitqꝫ populos ipſo-
rum ſapientiã narraturos, & eoꝝ laudẽ eccleſiã nuntiaturã, ad cuius robur & exẽplũ ipſamet
ſcriptura procedẽs ꝑ pleroſqꝫ ſatagit cõmẽdare, ipſorũqꝫ virtutes extollere, ſiquidẽ laude ꝓſe
quat Noe à iuſtitia, Abrahamũ à fide, Moyſen à lenitate, hocqꝫ genus reliquos ex ordine lau-
dans, ſingulos à ſingulis virtutibus, interimqꝫ nõ ſilens qd & q̃tũ deus Max. vnicuiqꝫ propter
tot & tam ſanctas virtutes dederit, exqꝫ eius miſericordia largitus ſit, quur mõ eccleſia videri
Sapiẽ. 4 poſſit impie inſtituiſſe ſanctoꝝ dies anniuerſarios, in qbus pie ac ſobrie vitæ illoꝝ laudarẽtur
& recenſerent? & quidẽ vel maxime, q̃d æterna ſapiẽtia dixerit, pulchrã eſſe caſtã generatio-
nẽ cũ claritate, quippe cuius memoria ſit immortalis & nota apud deũ & homines. Iam vero
ſi eccleſia non aliquã faceret annuatim piam de ſanctis mentionẽ, prorſus ipſoꝝ memoria de
leretur, quo vtiqꝫ pacto dictũ ſapiẽtiæ nõ verificaretur. Ipſos aũt ſanctos primo ideo laudam⁹
& veneramur, ne videamur ingrati, & minus amare, quos Chrũs ipſe tantopere amauit & ve
neratus eſt, qbus tantã contulit grãm, vt dignos ſe vitaqꝫ æterna reddidit, nec poteſt non eſſe
gratũ, quod illos in eius nomine, amoreqꝫ collaudamus. In quibus ipſe potiſſimum amatur &
Mat. 25 laudatur: ſiquidem quod ipſi factũ ſit, quod ſuis ſit vel minimis, authore vel ipſomet Chriſto:
qm̃ Chriſto benefeciſſe perhibent, q vel infirmis vel eſurientibus vel nudis vel peregrinis vel
hoc genus alijs, bene vel male fecerint. Secũdo propter nos, propterqꝫ noſtrã fidẽ cõfirmãdã,
conſolationẽ erigendã, virtutem inſtruendã: nempe, quos habemus tanq̃ exempla, ſpecula,
Roma. 15 veſtigia, quæ imitemur. Quãdoquidẽ, inquit apoſtolus, omnia quæ ſcripta ſunt, ſ. vel de deo,
vel cœlo, vel Chriſto, vel ſanctis vtiqꝫ ſcripta ſunt ad noſtrã doctrinã, vt per patientiã & con
ſolationẽ ſcripturaꝝ, ſpem habeamus. Quid enĩ, quæſo, vel crederemus, vel ageremus, vel eſ-
ſemus, aut tandẽ futuri ſi nihil de Chriſto vel diceret vel ſcriberet? Vtiqꝫ beſtijs perq̃ ſimillimi
Roma. 10 & plane increduli & mortui hic peccatis, alias æterna pœna. Quærit enĩ Paulus, Quomodo
inuocabunt, in quẽ non crediderunt? aut quomodo credẽt ei, quem nõ audierunt? Quomo-
do aũt credent ſine ꝑdicãte? Sic ſi nõ nobis Chrs vel in ſcripturis, vel ſermonibus proponeret
neqꝫ in eum tandem crederemus, neqꝫ imitaremur. ¶At, inquis, hunc imitari lubet, nõ autẽ B
ſanctos Chriſtianos. Recte, inquam, imitaberis Chriſtum vti primũ & principalẽ authorem,
Iohan. 13 vtpote, viam verã ad æternã beatitudinẽ, qui de ſe dicit, Exẽplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ
feci ego, ita & vos faciatis. Porrò ſanctos Chriſtianos viuendo ſequimur, vti ꝑdeceſſores no-
ſtros, & perinde eos qui Chriſtũ viã verã primo ſequuti ſunt, & nõ defraudati, & quoꝝ exem
plo docemur admodũ eſſe poſſibile, ſeruare Chriſti ꝑcepta, illũqꝫ ad oĩa imitari, quũ tot ante
nos ipſum ſequuti ſint. Inſuper Chriſtũ, nihil falſo ſuis ſequacibus promiſiſſe, cũ audimus ex
ſcripturis tot & ex omni genere homines ſanctos Chriſtum imitando tantum beatitudinis,
gloriæ, gaudij, poſt hanc vitam adeptos: per quos hauddubie ipſi tribulati in hoc mundo cõ
ſolamur, & ad perſeuerandũ in omnibus propter Chriſtũ cõfortamur. Id quod adeo veꝝ eſt,
Matt. 5 pieqꝫ credendũ, vt Chrũs ipſe ſeruator ac dñs nr̃ ad cõſolandũ ſuos diſcipulos, recẽſet, allegat-
qꝫ eos ſanctos, q obierũt, inquiẽs. Sic enĩ perſequuti ſunt prophetas, q fuerant ante vos. Cer-
te hoc dicit exẽplo cõſolationis. Magnã enĩ accipit hõ cõſolationẽ in tribulatiõe poſitus, dũ
recordat paſſiones alioꝝ, à qbus exẽplũ patiẽtiæ accipit. Sic Chriſtum imatatus ait Iacobus:
Exẽplũ

Digitized by Google

Exemplũ accipite fratres, terrẽs exitus mali & longanimitatis & laboris & patiẽtiæ prophe-tas, q loquuti ſunt in noĩe dñi. Ecce beatificamus eos, q ſuſtinuerũt. Sufferẽtiã Iob audiſtis, & finẽ dñi vidiſtis, qm̃ miſericors eſt dñs & miſerator. Sic & apl̃us alibi ſe Timotheo allegat in exẽplũ cõſtãtiæ, dicẽs: Quales pſequutiones ſuſtinui, & ex oĩbus eripuit me dñs, Et oẽs q vo-lunt viuere in Chr̃o Ieſu, pſequutionẽ patinẽ. Sic venerãdus ille pont. Max. in vet. teſt. Ma-tathias ſuos filios cõtra hoſtiũ perſequutiões cõſolaturus, ait. Nũc ergo o filij æmulatores eſto te legis, & date aĩas veſtras pro teſtamẽto patrũ, & memẽtote opeꝝ patrũ, q̃ fecerũt in gene-rationibus ſuis, & accipietis gloriã magnã, & nomẽ æternũ. Abrahã nõne in tẽtatione inuen tus eſt fidelis, & reputatũ eſt ei ad iuſtitiã? Ioſeph in tẽpore anguſtiæ ſuæ cuſtodiuit mãdatũ, & factus eſt dñs Aegypti? Ieſus dũ impleuit verbũ, factus eſt dux Iſrael. Dauid in ſua miſericor dia, cõſequutus eſt ſedẽ regni in ſecula. Helias dũ zelat zelũ legis, translatus eſt in cœlũ. Ana-nias & Azarias & Miſael credẽtes liberati ſunt de flãma. Daniel in ſua ſimplicitate liberatus eſt de ore leonũ. Et ita, inquit, cogitate per generationẽ & generationẽ, qa oẽs qui ſperant in eũ, nõ infirmanẽ. Sic ſancta Iudith ſuos cõtra hoſtes cõſolatura, inquit: Vos preſbyteri in po pulo dei, erigite corda eoꝝ, vt memores ſint, qa tentati ſunt patres noſtri, vt probarenẽ, ſi ve-re colerẽt deũ ſuũ. Memores eſſe debent, qũo pater noſter Abrahã tẽtatus eſt, & p multas tri-bulationes probatus, & dei amicus effectus. Sic Iſaac, ſic Iacob, ſic Moyſes, & oẽs qui placue-runt deo, p multas tribulationes tranſierunt fideles. Sic ſcriptura aliàs dicit, Propterea deũ cæ citate Tobiã ſeniorẽ tentaſſe, vt poſteris darẽ exemplum patiẽtiæ eius, ſicut & ſancti Iob. Sic hoꝝ oĩm & in primis Chr̃i exẽplo eccleſia ſctã inſtructa & admonita anniuerſarios in anno inſtituit, vt quidem in vniuerſum dies, in quibus venerabilis agitur memoria omniũ eorum, qui hic Chriſtũ ſequuti in Chriſto mortui ſunt, & nunc cũ eo viuentes: nimiꝝ, vt per ipſorũ memoriã & in ipſis nõ tantũ deo rẽ gratiſſimã & glorioſam faceremus, quũ eos, q eius ſunt, & ipſum in ſuis honorificaremus, verũetiã, vt eoꝝ in omni virtutũ genere ſimiles redderemur, ſane vt q illoꝝ merita & virtutes religioſa charitate colerem⁹, veneraremur, admiraremurq̃ & eoꝝ glorias frequẽti laude colloqueremur, eoꝝ etiã mores ſctõs atq; iuſtitiã imitaremur: ſic quidẽ, vt quos delectarẽt ſanctoꝝ merita, delectare deberẽt pãria circa cultũ dei obſequia. Sic, inquã, vt qui illos laudaremus, nos quoq; laudabiles redderemus, & qui ſanctoꝝ merita admiraremur, mirabiles & ipſi vitæ ſanctimonia efficeremur. Si eñ propterea iuſtos, fideleſ-q̃ diligimus, quod in ipſis iuſtitiã, fidẽq; ſuſpicimus, poſſimus & nos quoq; eẽ, quod ſunt, ſi fa cimus, q̃d ipſi fecerũt. Et ſane dei gratia nobis difficile nõ erit imitari, q̃d illi geſſerũt: quũ ſine exẽplo ab ipſis tã glorioſa geſta intelligimus: nẽpe qui nõ alioꝝ æmuli fuerint, ſed æmulandę virtutis ſeipſos nobis exemplũ præbuerint, ita nimirũ, vt nos ex ipſis ſic alij ex nobis profice-rent, hocq̃ pacto Chriſtus in ſuis ſemp in eccleſia laudaretur, vnde tandẽ ſi illoꝝ, qui bene vi uendo Chriſti crucẽ ſequuti ſunt ſimiles redditi audiremus & Chriſtũ ad nos dicere.

C ¶Gaudete & exultate, qm̃ merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Quod vbi audierimus, certo beati futuri ſumus, ita tñ, vt tales ſimus, quales illi, quoꝝ hodie memoria agiẽ, fuerũt. Quos p-cul dubio eiuſmodi fuiſſe credimus, cuiuſmodi dñs hodie beatos eſſe adſirmat octo beatorũ genera apud duos Euãgeliſtas recenſens, quoꝝ, quatenus deus ſuã nobis gratiã cõceſſerit, & ſeriem & conditionẽ paucis videbimus, vt ſubinde Euangeliũ ipſum vel rudioribus omnino pateat. Beatitudinẽ promittũt oẽs, qui ſe doctores ſapiẽtiæ promittunt. Beatitudinẽ oẽs expe tunt, cuiuſcũq; ſtatus ſunt aut conditionis. Sed qbus in rebus ſita ſit hoĩs felicitas, ingens inter philoſophos eſt certamen, ingẽs in vita mortaliũ error. Hinc Chr̃s deus & hõ doctor verus, ideq̃ vnicus magiſter ſua explicãs paradoxa, ſed veriſſima, docet, quibus in rebus vera felici-tas, adeoq̃ ipſa beatitudo ſempiterna ſita ſit. Et ſane ab ea ordiẽ, q̃ oĩm eſt virtutũ parẽs, ſine qua nemo veræ doctrinæ capax eſſe poteſt, Hinc eã primã poſuit, vt cæteræ oẽs ſequerentur vti magiſtrã. At q̃ ſunt iſtæ beatitudines, aut res, in qbus cõſiſtit beatitudo? Sunt, paupertas, manſuetudo, triſtitia, eſuries, miſericordia, munditia, pax, tribulatio ex perſequutione. Hinc

D Chriſtus inquit ad diſcipulos & ad nos omnes. ¶Beati pauperes, quoniã ipſorum eſt regnũ cœlorum. Qui pauperes? Sane pauperes ſunt & mali & boni. Occurrit dñs, dicens: Beati pau peres ſpiritu, id eſt, qui vitijs pauperes, freti innocentia ſua, freti deo, freti præmijs futuri ſecu-li, tranquillo pectore cõtemnũt ea, q̃ ſunt huius mũdi, & ſequunẽ bona cœleſtia, & ſi habent hæc bona tẽporalia, in ea finẽ nõ ponũt, ſed (iuxta apl̃m) vtẽtes hoc mũdo ſunt tãq̃ nõ vtẽtes q deniq; nihil de ſe magni ſentiẽtes, ſed humiles nõ inflanẽ, nec extollunẽ mẽte carnis ſuæ. Sic Chr̃us pauper fuit, q cũ diues eſſet propter nos factus eſt pauper. Sic pauper fuit, glorioſa vir-go Maria, quã dixit, Quia reſpexit humilitatẽ ancillæ ſuæ. Sic pauper fuit Paulus, q (vt ipſe de ſe ſcribit) ea, quæ ſibi lucra eſſe poterant propter Chriſtũ arbitratus eſt, vt ſtercora & detrimẽ ta. Pauper fuit & ille cũ omnibus ſuis fratribus, & eũ ſequentibus, qui dixit, Ecce nos reliqui-mus oĩa, & ſecuti ſumus te. Sic etenim diuites quoq; eſſe poſſunt pauperes, ĩdẽq; beati, & pau peres etiãnũ huius mundi pauperes eſſe poſſunt nõ beati. Multos vtiq; rei familiaris tenuitas

Iacob. 5
2. Tim. 3
1. macha. 2
Iudith. 8
Tobiæ. 2
1. Cor. 7.
Philip. 2
2. Cor. 8
Lucæ. 1.
Philip. 3
Matt. 19
Marc. 10
Lucæ. 18

generis humilitas, cõditionis obſcuritas, fortunæ aduerſitas, reddit abiectos & humiles, ſibiq́
Lucæ.16 diſplicẽtes, q & ipſi vere paupes ſunt, ĩdeq́ beati, ſi q̃ vocat fortuna, ſequant̃ aĩo. Sicut Laza
Iob.1. rus mẽdicus, Sicut Iob, ſiq̃dẽ vera paupertas in aĩo ſit ipſa humilitas. Nõ qd ꝓderit carere ſe-
Mat.11. cularibus, niſi adſit & mãſuetudo, Nã qui ſequunt̃ viã rectã, ſequunt̃ vtiq́ illũ, qui ait: Diſcite
Pſal.141. à me, quia mitis ſum & humilis corde. Hinc Chriſtus dicit. ¶Beati mites, quia ipſi poſſide- E
bunt terram.ſ. viuentium, de qua propheta: Portio mea domine in terra viuentiũ. Qui mi-
tes? qui nulli vim faciũt, qui læſi facile cõdonant iniuriã, qui malũt rem perdere q̃ contendere
& pluris faciunt quietã paupertatem, q̃ rixoſas diuitias, qui deniq́ mitigant affectus ſuos, vt
Pſalm.4 non iraſcantur, aut irati non peccent, iuxta prophetam: Iraſcimini & nolite peccare: ſiquidẽ
aliquando pulchrius & ſalutarius ſit, cohibere & tẽperare iracundiã q̃ omnino non iraſci. Sic
Pſalm.37 mitis fuit Chrũs, qui de ſe per prophetã dicit. Ego tanq̃ ſurdus nõ audiebã, & ſicut mutus nõ
Eſaiæ.53 aperiẽs os ſuũ. Et factus ſum ſicut hõ non audiẽs, & nõ habens in ore ſuo redargutiones. De
quo & Eſaias: Sicut ouis ad occiſionẽ ducetur, & quaſi agnus corã tondẽte ſe obmuteſcet, &
1.Cor.4 nõ aperiet os ſuũ. Mites fuerũt & apoſtoli, q apud Paulũ dicũt, Maledicimur & bñdicimus,
blaſphemamur & obſecramus. Sic & ipſe Paulus fuit mitis, quũ ad Corint. ſcripſit. Quid vul-
1.Cor.4 tis? In virga veniã ad vos, an in charitate & ſpũ mãſuetudinis? Et tũ q̃dẽ, cũ daret hæreticum
in paſſionẽ carnis, vt ſpũs in die iudicij eẽt ſaluus. Sequit̃ dñs, inquiẽs, ¶Beati, q lugẽt, qm̃ ip F
1.Cor.4 ſi cõſolabunt̃. Qui ſunt lugẽtes? qui ſua pctã & alioꝝ deflẽt, & ſe arguunt, & qui ſpretis huius
1.Cor.15 mundi voluptatibus in lachrymis, in vigilijs, in ieiunijs & ærumnis vitã tranſigunt. Sic luxit
Lucæ.7 apſus, quũ inquit, Quia nõ ſum dignus vocari apſus, q̃a pſequutus ſum eccleſiã. Luxit & Chri
Mat.26 ſtus, qñ ſup ciuitatẽ Hieruſalẽ fleuit. Luxit & Magdalena, qñ lachrymis cœpit rigare pedes
Marc.14 Ieſu Chriſti. Luxit & Petrus, qñ Chriſtũ negans, & egreſſus foras fleuit amare. Hi quidẽ penè
Lucæ.22 oẽs vel beati fuere, quia hic cõſolati ſint p peccatoꝝ remiſſionẽ ex grã, aliàs p gaudiũ in cœle
Apo.7.21 ſti patria, vbi neq́ eſt dolor, neq́ clamor, neq́ luctus, ſed æternalis lætitia. Qui nũc pctã depo
ſuerũt, mores tẽperarũt, delicta defleuerũt, eſurire incipiũt iuſtitiã. Hinc Chrs ait ¶Beati q eſu G
Iohan.6 riunt & ſitiũt iuſtitiã. Qui ſitiũt iuſtitiam? q famẽ & ſitim hanc à rebus corporeis & perituris
trãſferunt ad expetendã iuſtitiã euangelicã, Qui, inquã, eſuriũt illũ panẽ, quẽ qui edit, viuet in
æternũ. Qui, inquã, eſuriunt Chriſtũ, verã ipſam iuſtitiã, qua per fidẽ & bona opera iuſtifica-
Pſal.41. mur, qui propterea indies magis atq́ magis cupiũt iuſti fieri. Sic iuſtitiã eſurijt Dauid, inqui-
ens. Queadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquaꝝ, ita deſiderat aĩa mea ad te deus. Sitiuit
Roma.7 aĩa mea ad te deũ, fontẽ viuũ. Eſurijt & Paulus iuſtitiã, quãdo exclamauit, infelix ego homo,
quis me liberabit de corpore mortis huius. Et alibi. Deſideriũ habens diſſolui & eſſe cũ Chri-
Philip.1. ſto. Sic certe oẽs ſancti, quoꝝ memoria hodie celebratur, eſuriunt verã illã iuſtitiã, vt quidem
Pſalm.16 mortem ſubire non dubitarint, vt ea illa ſaturarent̃, qui vtiq́ ſaturati ſunt ĩ æterna patria, de
qua ſaturitate propheta concinit, inquiẽs. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Ibi eñ ſancti (ait
Apocal.7 Apocalypſis) nõ eſurient neq́ ſitient amplius, quippe diuina fruitione repleti. Sequitur, Chri
ſtus inquiens. ¶Beati miſericordes. Qui miſericordes? qui pro charitate fraterna alienã mi H
ſeriam ſuã eſſe ducunt, qui proximi malis indoleſcunt, qui calamitatibus aliorum illachrymã
tur, qui de ſuo paſcunt egentẽ, veſtiunt nudũ, monent errantẽ, docent ignorantẽ, condonãt
peccanti. In ſumma, qui quicquid habẽt dotis, id alijs ſubleuãdis ac refocillandis impendunt.
Lucæ.10 Talis miſericors fuit Samaritanus ille euangelicus. Miſericors fuit rex, qui ſeruo donarat de-
Mat.18 cem millia talentoꝝ. Miſericors fuit Paulus, quũ ait. Supportantes inuicem, & donantes vo-
Epheſ.4 Coloſſ.3 biſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet q̃relam, ſicut & dñs donauit vobis, ita & vos. Vtiq́
Roma.9 ille fuit miſericors, qui pro fratribus à Chriſto anathema eſſe voluit. Miſericors fuit & Tobi-
as, q vſq́adeo pauperibus & mortuis cõdoluit. Fuere & miſericordes, quoꝝ hodie memoriã
Roma.8 agimus: qui & apud deũ in cœleſti patria cõſecuti ſunt miſericordiã, quũ illã inibi adepti ſunt
gloriã, ad quã huius tẽporis paſſiones cõdignæ nõ ſunt. Sequitur, Chriſtus dicens.
¶Beati qui ſunt mundo corde. Qui ſunt mundo corde? quibus cor eſt ab inquinamẽtis om I
Pſal.50 nibus puꝝ & illibatũ, q̃s nõ arguit pctõꝝ cõſciẽtia, qualẽ ſe fieri optat Dauid, dicẽs. Cor mun
Luc.1 Actorũ.6 dũ crea in me deus. Mundo corde fuit Maria deipara, in qua grẽ plena nõ fuit macula, ſed to
ta pulchra. Fuit & corde mũdo Stephanus, grã plenus & fortitudine. Fuit & Paulus corde mũ
1.Cor.4 do, qui de ſe dicere potuit. Nihil eñ mihi conſcius ſum. Fuere proculdubio omnes apoſtoli
Actorũ.2 mundo corde, quoniã ſpiritu ſancto repleti Chriſtũ hic à facie ad faciem, deĩq́ ipſum hic per
1.Cor.13 ſpeculũ in ænigmate per fidẽ viderũt, quẽ nunc à facie ad faciẽ, vident: quo (vt propheta di-
cit) nemo ibit, niſi qui innocẽs manibus eſt & mundo corde. Sequit̃ Chrũs. ¶Beati pacifici. K
Pſalm.23 Qui ſunt pacifici? qui paci & tranquillitati faciendæ, reformãdæ, conſeruandæq́ ſiue in ſe ſi-
ue in alijs inuigilant: qui, inquam, primo in corde ſuo, deinde & inter fratres diſſidentes faci-
unt pacem, qui, inquam, omnes animi ſui motus componentes & ſubijcientes rationi, carna-
leſq́ cõcupiſcentias edomitas habẽt & faciũt, non eñ prodeſt alios pacari p nos, cũ in aĩa no-
ſtra ſunt bella vitiorum. Sic pacificus fuit Dauid, qui de ſe dicere potuit. Cum ijs, qui oderunt

pacem

Digitized by Google

pacem, eram pacificus. Pacificus fuit Apoſtolus, quum ait: Si fieri poteſt, quod ex vobis eſt, cũ Roma. 12
omnibus hominibus pacem habentes. Pacifici fuere Apoſtoli, qui iuxta Chriſti præceptum
inde abierunt, vbi pax eorũ non fuit acceptata, ne locũ darent bello & litigio. Quare beati ſunt Matt. 10 Mar. 6
pacifici: q̃a (reſpondit Chr̃us) Filij dei vocabunt. Si filij, ergo hæredes vtpote Dei, cohæredes Lucæ. 9
autem Chriſti, cuius hæreditatis? Aeternę glorię. Sic Paulus ait: Nullum peccatorem habere Ephe. 5
hæreditatem in regno cœlorũ. Et Petrus ſcribit: Quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem 1. Petri. 3.
hæreditatis poſſideatis.

L ¶Sequit Chriſtus inquiens: Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam. Qui patiuntur propter iuſtitiam? qui propter quancunq; virtutem, pietatem, veritatem, beneuolentiam hocq; genus virtutes pias, vtpote amore Chriſti vel propter aliquam dei cauſam, vel à ſuis, vel alienis, vel in corpore, vel in fama, vel in bonis temporalibus, aut per plagas, aut per detractiones patiunt perſecutionem. Quo pacto perſecutus eſt Chriſtus, teſtimonio Prophetæ, dicentis: Quia odio habuerũt me gratis. Sic perſecuti ſunt apoſtoli & martyres quiq; ſanctiſſimi, q de ſeipſis in pſalmis dicunt ad Chriſtũ: Quia propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis. Sed in his omnibus ſuperamus propter eum, q dilexit nos. Quibus & Chriſtus teſtimoniũ dedit, inquiens: Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum. Quare beati ſunt? Quia ipſorũ eſt regnum cœlorum, quos ſe inibi vidiſſe ait Apocalypſis: Siqdem infinitos & ſine numero, qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine agni. Et ſanè notabiliter adfirmat Chriſtus beatos, qui propter iuſtitiam patiuntur, non propter ſcelera & iniquitates ſuas, veluti malefici, latrones, & hæretici. Quomodo Petrus nolit nos pati, inquiens: Nemo veſtrum patiat, quaſi homicida, aut fur, aut maledicus. Quàmuis tamẽ ſint, qui propter peccata ſua patiunt, & beati fiant, non tamen, quia propter peccata patiuntur, ſed quia deus illis petentibus peccatorũ remiſſionem largitur ex miſericordia propter paſſionem. Ad cuius fidem Apoſtolus ait: Dum iudicamur autem à domino corripimur vt non cum hoc mundo damnemur. Sic latro in cruce beatus eſt factus, & plerìq; alij peccatores, & Dauid quoq;, non qdem ex peccatis, ſed ex miſericordia.

Pſal. 118 Johan. 15 Pſal. 43. Roma. 8. Joh 15. 16. Apoca. 7. 1. Pet. 4 1. Cor. 11. Lucæ. 23

M ¶Sequitur Chriſtus perinde atq; declarans octauam beatitudinem, inquiens: Beati eſtis cũ maledixerint vobis homines, & perſecuti vos fuerint &c. Qui autem beati ſunt hoc modo, & quibus maledicit hoc modo? Quibus blaſphematis falſo & mendaciter & qdem propter Deum blaſphemat & maledicit. Et ideò ait Chriſtus: Mentientes propter me. Vnde excipiuntur mali homines, quibus obijciunt ſua crimina, quàmuis id à Chriſtiano homine alienum eſſe debet. Ita ſanè falſo blaſphematum eſt Chriſto, quum illi perfidi Iudæi obiecerint, quoniam dæmonium haberet, quoniam dixiſſet ſe templum in triduo ædificaturũ & alia, quæ ex odio manantia erant falſiſſima. Cui & falſo obijciebatur, quod eſſet potator, ſeductorq;. Sic Apoſtolis maledictum eſt, quum vt Paulus innuit per infamiam habiti ſunt vti ſeductores & voraces & cætera. At illi Ieſu Chriſti verborum hodie memores, ibant gaudentes à conſpectu concilij, quoniam digni habiti ſunt, pro nomine Ieſu contumeliam pati.

Johan. 8. Mat. 26 Mat. 11 2. Cor. 6. Acto. 5

N ¶Sic ſanè & ipſi illos in exemplo imitantes propter deum libenter malorũ probra & crimina in nos falſo obiecta feramus, nec deploremus noſipſos, vt afflictos, vt exploſos, vt infames, quin potius ob hæc ipſa, vti Apoſtoli fecerunt, gaudeamus & exultemus, quod quo magis illi ſæuierint pſeq̃ndo, hoc magis nobis creſcit, & accumulat p̃mium in cœlis, à deo nobis repoſitum. Illorũ malum procul dubio Deus vertet in bonum noſtrum, damna in lucrũ, ignominiam in æternum veramq; gloriam. Crimina ac probra falſa in titulos & Eulogia verę pietatis, execrationem in laudes, & gratulationes tam apud homines q̃ apud deum. Moneo (inquam) fratres chariſſimi, vt & ipſi conemur eſſe ac fieri beati, vtiq; ex his octo rebus, ex q̃bus futura eſt (Chriſto teſte) vera beatitudo, nec horreamus ab his, quàmuis abhorrentes ſint ab omni opinione, qui mundo videntur admodum ſapere. Simus memores omni hora verè dictum ab Apoſtolis, nos oportere per multas tribulationes intrare in regnum dei, quod non in eſca & potu ſitũ eſt, & oẽs qui volũt piè viuere in Chriſto Ieſu perſecutionẽ pati oportere: ſiqdem anguſta, id eſt, tribulatoria, dura, artaq; ſit via, id eſt, vita quæ ducit ad veram æternamq; vitam. Id quod ex hodierno Euangelio facile cognoſcitur, quam & pauci ambulant, quam tamen & Apoſtoli tranſierunt & ſancti omnes, quorũ hodie agitur memoria, & ante ipſos quidem conſtat Chriſtum eſſe paſſum, & ſic per anguſtiam & paſſionem intraſſe gloriã ſuam, exemplo quod omnes ſequi oportet, qui cum eo eſſe velint.

Acto. 14 Roma 14 2. Tim. 3. Matt. 7. Lucæ. 13 Lucę. 24

O ¶Nec mirum adeò duriter quenq; eo peruenire, quum (vt ſcribit Paulus) non ſint condignæ paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Id quod Chriſtus hodie apertò inſinuat, præmio nos ad veram beatitudinem, vtcunq; noſtro iudicio difficillimam, inuitans, quando ait: Gaudete & exultate, ſcilicet animo & corpore, ſcilicet quum talia pꝑeſſi fueritis, & tales futuri, quales dixi beatos, q̃m merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Roma 8.

Digitized by Google

Matth.6 ¶Quomodo copioſa? id eſt, nunq̃ deficiens, & omnia merita omnium ſuperans, non viſi- P
bilis, non tranſitoria, non finita, quam vt Chr̃us ait: Neq; erugo, & tinea demolitura, nec fures
Matt.19 ſunt effoſſuri. Quõ copioſa eſt merces? In cẽtuplo (inquam) maior meritis & laboribus, Chr̃o
Marc.10 adfirmante: Amen dico vobis, q̃d vos q̃ ſecuti eſtis me in regeneratiõe &c. Et oĩs q̃ reliquerit
Luc.18. domũ, vł frẽs, aut ſorores, aut patrẽ, aut matrẽ, aut vxorẽ, aut filios, aut agros ꝓpter nomen me
Gene.15 um, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Rectè igit̃ Chr̃us hodie dicit: Copioſa
eſt merces. Qui & alibi ipſe Deus dixerit: Ego ſum merces tua magna nimis. Quæ eſt illa mer-
ces? Deus eſt vt audis, q̃ certè adeò magnus eſt, adeò copioſus & latus, vt rectè diuus Philip-
Johan.14 pus interrogarit: Dñe oſtende nobis patrẽ, & ſufficit nobis. Quum (obſecro) magnũ eſt præ-
mium ꝓ tot in hoc ſeculo laboribus & paſſionibus? Tam magnũ, tam copioſum, tamq́; pretio
1.Cor.2. ſum, vt nullis poſſit verbis explicari, nec à quopiam vel concipi, vel intelligi (teſte Paulo) qui
ait: Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcendit, quæ præparauit Deus
his, qui diligunt illum, nobis autem reuelauit Deus per ſpiritum ſuum.

¶Sed vbi erit hæc merces? In cœlis, ait Chr̃us, vbi eſt ſummũ bonum, Deus in quo eſt con- Q
gregatio oĩm bonoꝝ, quæ vł excogitari vł optari poſſint. Ab illo eñ & in eo & per eum ſunt
Apoca.7. omnia, vbi (teſte Apocalypſi) nec amplius eſuriemus, nec ſitiemus, neq; cadet ſup nos ſol, neq;
vllus æſtus, neq; erit nobis dolor, neq; luctus, neq; clamor, ſed dies ſine nocte, claritas ſine
tenebris, ſcientia ſine ignorantia, lætitia ſine mœrore, & gaudium æternale, indeficiensq́;.
Sed quando perfruemur ea mercede? Vtiq; partim mox vbi aĩa è corpore migrauerit, plena
poſt reſurrectionem in vltimo vniuerſaliq́; iudicio, quando corpori per reſurrectionem car-
nis aĩa denuo coadunabit. Certum eñ eſt & vera fide indubitatũ, aĩas in Chr̃o à corpori-
bus emigrantes ſtatim ad cœlum euolaturas, ibiq́; mercede ꝓmiſſa vſuras, alioqui nimiꝝ fal-
Johan.12. ſo Chr̃s dixiſſet: Et vbi ſum ego, illic & miniſter meus erit. Male etiam Petrus ſcripſiſſet: Non
2.Petr.3 tardabit (inquiẽs) dñs ꝓmiſſionẽ ſuam, ſicut q̃dam exiſtimant. Male optaſſet Paulus tantopꝫ
Phil.1. diſſolui, & eſſe cum Chr̃o. Fruſtra quoq; & falſo Chr̃us ſuos hodie fuiſſet conſolatus, inquiẽs:
Gaudete & exultate, q̃a merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Sed certè oẽs bene & vere dixerũt
& ſcripſerunt. Chriſtusq́; verè eſt conſolatus. Errant aũt impiè, q̃ garriunt animas in cœlum
non peruenturas niſi exacto vltimo iudicio, ſed eas manſuras, neſcio quo in loco. Et ſi locus in
1.Theſſ.4 ſcripturis fortè offendat, quo videret innui ſanctos non illicò in cœlis eſſe, proculdubiò intel-
liges quo ad corpus, quod in cœlo non erit, niſi adiunctum poſt reſurrectionem aniæ, quem-
admodũ latè alias & ſanctiſſimis ſcripturis & rõnibus oſtendimus contra hæreticos, à quibus
alieni, credamus, Chriſto ipſiſſimæ veritati, Apoſtolis, ſcripturis, ratõibus, naturæ deniq; ipſi,
Hebr.10 quæ aduerſum iſtos militat. Imò cũ Paulo admoneo, ne amittatis confidentiam veſtram, quæ
magnam habet remunerationem, ſiqdem faciam vobis neceſſaria ſit, vt voluntatem dei faci
entes reportetis promiſſionem, quam ſine dubio reportarunt omnes, q̃ hoc in ſeculo tam bo-
na q̃ mala propter deum ſuſq́; deq́; tulerunt, memores hoc eius, quod ad ipſos hodie dñs ait:
Gaudete & exultate, qm̃ merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Quod ſi & in vera fide ſuſtinebi-
2.Timo.2 mus, certè (Paulo teſte) conregnabimus, & ſic non modo hic ꝑ fidem lætabimur & exultabi-
mus de tam magnifica mercede ꝓmiſſa, ſed lætabimur & exultabimus ꝑpetuo citra finem in
cœlis, ea copioſa per Chr̃m mercede promiſſa in Chriſto perfruuentes.

HOMILIA NONAGESIMANONA DE EO QVOD SCRI-ptum eſt: Lucæ. 12. Et vos eſtote parati: quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet.

In ferijs diui Martini.

NON POTEST ALIVD AGERE DOMINVS IESVS A
quàm quod pientiſſimus quiſq; pater in ſuos filios. Ille enim quos o-
mni labore & ſtudio à lubrico ætatis iuuentutis ad annos diſcretiõis
(quam vocãt) educauit, eoſdem nõn ſolum ſedulo monet vt ſine labe
ſe conſeruent, verumetiam ad omnem ſe honeſtatem vitæ pręparẽt.
Idq́; ipſum maximè hortatur peregrè abiturus, vt venturus inueniat
illos ad votum compoſitos. Sic ſanè Chriſtus dominus, ac pater no-
ſter multò clementiſſimus nos ſuos filios, q̃s vt omnes amariſſima ſua
paſſione à morte & à peccato redemit, redemptos vult ſubinde imma
Apoca.21. culatos fore, aut certe maculatos repurgatum iri per pœniam: quo nos tandem expurgatos,
pinde atq; ſuos filiolos ad cœleſtẽ patriã, vñ ꝓpter pc̃tã ꝓtruſi ſumus, alacriter reducere poſ
ſit, q̃ nihil coinquinatũ aut abominationẽ faciens, intrare pt̃. Cuius igit̃ voluntatẽ vt ardentius
amplecteremur, nos terrore ſui aduẽtus ꝓmouet, inquiẽs: Et vos eſtote parati, q̃a qua hora nõ
putatis filius hoĩs veniet. Quæ ſane verba, totius Euãgelij cõcluſio triũ nos admonent.

¶Primo

Digitized by Google

B ❡Primo de certitudine dñi aduentus,qui duplex in ſcriptura tradit.Primus in obitu vniuſ Lucæ.12
cuiuſq; hoïs,tunc eñ dñs vnicuiq; talis apparebit, qualis q morit,fuerit:de q aduentu habes de
auaro aliàs in Euangelio,q,quum ſibi fructus tẽporales excreuiſſent, dixit: Deſtruam horrea
mea,& maiora faciam,& illuc congregabo oïa,quæ nata ſunt mihi,& bona mea,& dicã anïæ
meæ.Anima habes multa bona poſita in annos plurimos,requieſce,comede,bibe,epulare.Di
xit aũt illi Deus:Stulte,hac nocte aïam tuã repetũt à te.Et ſanè hõ talis erit iudicandus, qualis
in morte inuenit.Inſup vt certiſſimus eſt ille dñi aduentus, ita mors vniuſcuiuſq; quod futura 2.Reg.14
ſit,certiſſima eſt.Hinc Scriptura:Omnes morimur,& quaſi aquæ dilabimur in terrã,quæ non Eccl.2.
reuertunt. Et Eccleſiaſtes ait: Cuncta ſubiacent vanitati,& oïa pergunt ad vnũ locũ,de terra Hebre.9.
facta ſunt,& in terram pariter reuertunt.Sic Apl'us inqt:Statutũ eſt hoïbus ſemel mori.Et q- Eccl.25.
dem propter pctm primi parentis(teſte Eccliaſtico)dicente: A muliere initiũ factũ eſt pecca Roma.5.
ti,& p illam oẽs morimur.Non eñ poterat deus mentiri,quum diceret:In quacũq; die eñ co Gene.2.
mederis ex eo,morte morieris.ſ.temporali & ęterna.Vnde prorſus indoleo,nos non recor-
dari mortis adeò certè:nimirũ q adeò de ea nihil cogitamus, quũ experientia doceat, nos oẽs
morituros,q ſi corde perciperemus morte digna non perpetraremus,nec peccaremus. Alter
dñi aduentus erit poſt huius ſeculi conſummationẽ,quando veniet iudicaturus viuos & mor-
tuos,iuxta ſingulorũ merita & demerita. De quo in Actis Aplicis: Hic Ieſus qui adſumptus ẽ Acto.1.
à vobis in cœlum,ſic veniet,quemadmodũ vidiſtis eum euntẽ in cœlum.De quo ipſe Chrus: Matt.16
Filius hoïs venturus eſt in glia patris ſui,cum angelis ſuis,& tunc reddet vnicuiq; ſcdm ope- Lucæ.2.
ra eius.Et apud Lucam: Tunc videbunt filiũ hoïs venientẽ in nube cum poteſtate magna, &
maieſtate.Et in Apocalypſi:Ecce venio citò,& merces mea mecum eſt, reddere vnicuiq; ſe-
C cundum opera ſua.Sic & Paulus. ❡Secundo, ſine peccato apparebit oïbus expectantibus. Apoca.22
Et Chrus pariter de vtroq; videt hodie loqui ſuo aduentu, quorũ vtrũq; vt certiſſimũ futurũ, Heb.9
ita incertiſſimũ nobis quo momento vterq; ſit,adſeuerat.Siqdem nihil ſit morte certius,& ni
D hil hora mortis incertius. ❡Et hoc eſt ſcdm qd ex themate noſtro colligit,vtpote,Horam
mortis & nouiſſimi iudicij oïbus eſſe incertam.Certò qdem nos ſcimus morituros,at qũo, qñ
vbi, planè neſcim'. Hinc Eccliaſtes ait:Neſcit homo finẽ ſuũ ſed ſicut piſces capiunt hamo,& Eccl.9
aues laqueo comphendunt,ſic capiunt hoïes in tpe malo,cum eis extemplo ſuperuenerit.Dñi
aũt aduentũ prorſus eſſe ad iudiciũ nobis incertũ,Dñs hodie palam arguit. Idemq; aliàs facit, Mat.24
inquiens:De die aũt illa & hora.ſ.extremi iudicij nemo ſcit,neq; angeli cœlorũ, niſi pater ſo- Lucæ.17
lus.Qui & alibi diſcipulis de tempore reſtituendo interrogantibus,reſpondens ait:Non eſt ve Acto.1
ſtrum noſſe tempora vl' momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate. Sic Apl'us ſubſequens 1.Theſſ.4
ſcribit:Ipſi eñ diligenter ſcitis,qa dies dñi,ſicut fur in nocte ita veniet.Cum eñ dixerint pax 2.Petri.3.
& ſecuritas,tunc repentinus ei ſupueniet interitus. Et Petrus: Adueniet aũt dies dñi vt fur,in Apoca.3.
quo cœli magno impetu tranſient.Et Apocalypſis in perſona Chri, Si ergo non vigilaueris,
veniam ad te tanq̃ fur,& neſcies qua hora veniam ad te. Vnde ſatis patet eam iudicij mortiſq;
diem eſſe nobis voluiſſe Deum omnino incertam, & quidem non ſine cauſa,quæ perinde atq;
E ❡Tertiũ ex themate noſtro colligit.ſ. vt eo nos diligentius & cautius ad huiuſmodi aduentũ
præpararemus,vt parati cũ eo ad æternã vitã ſimus ingreſſuri,mercede illa, de qua nuper, per
fruituri æternaliter. Ad quam præparationem Chrus exemplo furis,& bonorũ temporalium
pollicere conat:quo oſtendit,propterea nobis diem iudicij adeoq; mortis nobis eſſe incertã,
vt quemadmodũ mors ſemp eſſet nobis ſuſpecta & timenda,ne nos incautos comprehendat,
ſic ſemper nos deberemus bene operari,vt bene diſpoſiti omni hora, beneq; veſtiti inuenire-
mur,veſtiti nuptias illas perpetuas intraturi.Idq; à nobis maximè conandum, quod hæc ipſa
dies mortis & iudicij,dies ſit illa,in qua ſalus noſtra vera eademq; æterna pendet & vertit, cui
nihil in precio reſpondere poſſit.Si modo paterfamilias, id eſt, quilibet homo moriturus, ſi
horam de aduentu furis,ſemper ſuſpectam haberet,ſemper vigilaret,ne ipſe fur ex domo tem
poralia & ſecularia bona auferret, neúe vel ipſum corpus perderet,quanto magis idem pa-
terfamilias,quũ horam mortis & iudicij ſemper habet ſuſpectam vigilare debet, ne fur,id eſt,
inopinata & mala mors(quæ peccatorũ eſt)auferat ipſa æternalia ſpũaliaq;, & adeò ipſam ani- Pſal.33
mam,quæ adeò,teſte Chro, precioſa eſt, vt homo pro ea non poſſit inuenire permutationẽ. Mat.16
Quid modo prodeſt homini,quærit Chriſtus,ſi mundum vniuerſum lucraretur,animæ vero Mar.8.
ſuæ detrimentum pateretur?Igitur hodie,quia mundus fallax ſit,vita breuis,finis dubius, ex- Lucę.9
itus horribilis, Iudex terribilis, pœna interminabilis, hortante, monenteq; domino noſtro
vigilemus,ſemperq; ſoliciti ſimus, vt tam in prima vigilia, id eſt, puerili ætate, & in ſecunda
vigilia,id eſt, iuuenili ætate, tamq; in tertia, id eſt, virili, ſeniliq; ætate vſq; ad finem vigiles,
& demum in morte parati inueniamur.
F ❡At qũo(inquis) paremur? Siqdem nos ex Chri mandato lumbos nr̃os cingamus, lucer-
naſq; ardẽtes in manibus habeamus. Quid eſt lumbos cingere? Vtiq;:Nos coercere ab omi li
bidine tam anïæ & corporis tamq; rerũ temporaliũ,illis parciter & pinde, vt Apl'us ſcribit, non
vti.Lũ-

Digitized by Google

vti. Lumbi eñ ſunt corpis pars, vnde libido emanat. Sunt aũt lumbi etiã mẽtis, vtpote volun
1. Cor. 7. Matt. 15 tas & intellectus, vnde procedunt mala deſideria, malæq́ꝫ cogitões. Debemus itaqꝫ lumbos eē
1. Pet. 1 præcincti, id eſt, caſti & reꝝ tẽporaliũ nequaq̃ cupidi. Id q̃d Petrus ſatis declarat, dicẽs: Pro-
pter quod ſuccincti lumbos mẽtis vr̃æ ſobrij, pfecti ſperate in eam, quæ offerť vobis grãm in
reuelatõe Ieſu Chr̃i. Quid ergo eſt, habere lucernas ardẽtes? Eſt habere rectã veramq́ꝫ in operi
Luce 11 bus intentionẽ: ſiqdem Chr̃o interprete, lucerna corpis eſt oculus, oculus vero lumẽ, quod in
nobis eſt, id eſt, mens. Vult ergo Chr̃us, vt caſti ſimus, aſpernãtes hæc mundana, & qdem nõ
Ephe. 6. fictè, vt hypocritæ faciũt, ſed verè & recta intentõe, id ẽ, ppter deũ, quẽ expectamus ventuꝝ
ad æternas nuptias, eoq́ꝫ nos introductuꝝ. Id q̃d euidẽter Apl̃us arguit: State ergo (inquiens)
ſuccincti lumbos veſtros in veritate. Monet præterea Chr̃us, vt habeamus lucernas ardẽtes,
id ẽ, bona opa, quę & recta intentõe proximis luceãt in om̃i charitate ad inſtructionẽ. Sic aliàs
per lampades qnqꝫ virginum ſapientum intelligit bona opera in fide, qbus caruerunt fatuæ.
Matt. 25 ¶ Id tametſi hodie præcipiť oĩbus hoĩbus, pręcipuè tñ ſacerdotibus eoꝝq́ꝫ maximè præla- G
tis, q in Apl̃oꝝ locum ſucceſſerũt. Illi eteñ, qa alioꝝ ſunt duces & paſtores, lucernas debent ha
bere. ſ. lucentes & ardẽtes, id eſt, fidei opa, dogmataq́ꝫ non ſibi tantũmodo, ſed alijs vti ſpecula
Matt. 5 & exempla, qbus eos in om̃i fide & caſtitate ducãt ad viã ſalutis. Quod monet Chr̃us. Sic luce
Coloſſ. 4. at (inquiẽs) lux vr̃a corã hoĩbus, vt videãt opa vr̃a bona, & glorificẽt pr̃em vr̃m, q in cœlis eſt.
1. Theſſ. 4 1. Timo. 3 Sic & Paulus ait: In ſapĩa ambulate ad eos, qui foris ſunt, tp̃s redimẽtes. Et rurſus: Vt honeſtè
ambuletis ad eos, q foris ſunt. Et iteꝝ: Oportet aũt & illũ teſtimoniũ habere bonũ ab his, q fo
Tit. 2 ris ſunt, vt nõ in opprobriũ incidat, & laqueũ diaboli. Idẽ ad Titũ: In oĩbꝰ teip̃m præbe exẽplũ
bonoꝝ opeꝝ in doctrina, in integritate, in grauitate. Verbũ ſanè irrep̃henſibile, vt is, q ex ad-
Iohan. 9 uerſo eſt, vereať, nihil habẽs malũ dicere de vobis. Sic certè Chr̃us docuit & fecit, q ipſo teſte,
Quàmdiu fuit in mundo, fuit lux mundi, quę illuminat omnẽ hoĩem venientẽ in hũc mundũ.
Iohan. 5. Matth. 5 Sic Iohannes Baptiſta à dño lucerna eſt ardẽs & lucẽs appellatus. Sic & Apl̃i lux mũdi, q̃s dñs
iuſſit ſuã lucẽ nequaq̃ ponere ſub modio, ſed ſup cãdelabrũ. i. ſua ſalutaria verba atqꝫ opa palã
facere, exemplo alijs. Id q̃d q̃ ſtudioſe illi factitarũt, ex ipoꝝ actis, deq́ꝫ ipſis hiſtorijs paſſim eſt
colligere. ¶ Illos inter alios præcipuè imitatus eſt diuus Antiſtes Martinus, huius inclytæ
Eccleſiæ Moguntineñ. ſingularis patronus & tutelaris, in cuius ſanctæ vitæ memoriã, & æter H
nale teſtimoniũ Eccleſia ſancta, veritatis colũna, Euangeliũ pauloante à nobis recitatũ inſti-
tuit legendũ & prædicandũ hac die, quæ illi ſacra eſt & dicata, qua præſul ille ſanctus oĩbus hu
ius Eccleſię Chr̃ianis præcipuè prælatis haud ſecus atqꝫ ſpeculũ foret exhibendus, vnde infor
1. Cor. 4. maremur, vt queadmodũ ipſe Chr̃i fuit imitator, ſic & ipſi eſſemus, veluti Paulus hortať ſuos
1. Cor. 11. inquiens: Rogo vos imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chr̃i. Sic aliàs: Cupimus vos fieri eoꝝ,
Heb. 6 qui fide & patientia hæreditabũt pmiſſiones. Hac nimiꝝ rõne Eccleſia nobis ĩſtituit aliquot
dies, qbus eoꝝ diuoꝝ memoriam in nr̃am vtilitatem & in Chr̃i Ieſu gloriam haberemus, quẽ-
admodũ ſingulariter Eccleſia Moguntina ſibi elegit diuum Martinũ tutelarẽ, patronũ, præla
tũ, quẽ imitareť, ſicut ip̃e Chr̃m imitatus eſt. Et rectè qdem, qm̃ non poſſit nõ imitari Chr̃m
q imitať S. Martinũ, q tam ad oĩa ſummi dei legẽ ſeruauit eiuſq́ꝫ Euangeliũ non modo ſynce-
riter prædicauit, ſed & impleuit, vt ex veriſſima de illo hiſtoria palam eſt cognoſcere.
¶ Vnde accepimus diuum Martinũ ex Sibaria, Pannonioꝝ oppido oriundũ & Hungariæ I
ſcd̃m carnẽ filiũ, in Italia iuueniles tranſegiſſe annos, militiã exercuiſſe ſub Iuliano Cæſare. In
Gallia vero adultã & prouectã vixiſſe ætatẽ & tanta paſſim & maxime apud Pictauos & Tu-
ronos vitæ ſanctimonia refulſiſſe, vt cũ certatim à multis eccl̃ijs Gallicanis in Ep̃m poſtulareť
expetireturq́ꝫ, Turonẽſis tandẽ vrbis inuitus ac renitẽs pręſul diuino nutu delectus fuerit. Vbi
vt antea ſemp hodierni Euangelij memor lumbos ſuos cinxit. i. relictis iamdudũ oĩbus pater-
nis bonis in pauperes, relicta oĩm reꝝ adeoq́ꝫ corpis libidine recta nimiꝝ intentõe (qa ppter
deũ) ardẽtes in manu lucernas. i. bona exempla atqꝫ fidei virtutumq́ꝫ dogmata ppl̃o ſuo exhi
buit, vt multa millia hoĩm tanq̃ fidelis ſeruus ſua immaculatã imitatõe dño Ieſu lucratus eſt, q-
Heb. 13 bus cum veluti Chr̃ianus præpoſitus, q ſe pro aĩabus ſui ppl̃i rõnem reddituꝝ cogitabat, lum
bis accinctus ardẽtiq́ꝫ lucerna ornatus. ſ. in omni vitæ caſtimonia fide recta, charitate frater-
na dñm ſuum Ieſum Chr̃m à nuptijs reuertentẽ expectauit: quẽ vtiqꝫ dñs oĩbus & ſingulis vi-
gilijs ſine ſomno inuentũ ad ęternas illas nuptias duxit, illumq́ꝫ inibi diſcumbere fecit, id ẽ, re-
tributionem illi dedit, quum conceſſerit illi requieſcere in regno cœleſti, perpetuo frui æter-
na claritate ſanctiſſimæ Trinitatis. Admonens nos illius exemplo, vt & ipſi ſine intermiſſio-
ne vigilemus, & nos cauti in omni caſtimonia & charitate præparemus, inſcij qua hora do-
minus ſit venturus, animamq́ꝫ noſtram morte reuocaturus.
¶ Atqꝫ vtinam ſanctiſſimum illum præſulem verè imitarentur omnes præſules & prælati, K
ſtarentq́ꝫ pro ſe atqꝫ ſuis præcincti lumbos, adornatiq́ꝫ lucernis ardentibus, qbus populo ſuo
viam imitationis ſanctæ, bonæ conuerſationis exemplar præmonſtrarent, memores, ad hoc
oneris ſe vocare ſuos, quibus nominantur titulos.

¶ Ponti

L ¶Pontifices quidem appellari ſolent à ponte faciẽdo, nimirũ qui ſuis ſanctis moribus, do-
ctrinis, exemplisq́ꝫ ꝑpl'o indocto pons ſint & ſemita trans huius mũdi pelagus ad littus æter-
M næ ſecuritatis. ¶Vocant̃ ijdemq́ꝫ Epi.i. ſupintendẽtes: qppe ꝙ debẽt ſupintẽdere, vigilare
N gerere curã, atq́ꝫ conſideratione in eorũ ſalute, qbus præficiunt̃. ¶Sic & illi Antiſtites dicun
tur, vt q quanto cæteris ante ſtant authoritate & dignitate, tanto etiã debent ſuis ſubiectis an-
O te ſtare virtutibus & diſciplinis. ¶Qui & prę ſules dicunt̃, vt alijs pinde atq́ꝫ cuſtodes pſideãt
Quæ qdem nomẽclaturæ ex Paulo latiſſimè accipiunt̃. Proinde moneo, recordent̃, quales ac 1. Timo. 3
quanti ſint, & qd ſe deceat, ne titulares & non operarij ſint prælati. Recordabunt̃ haud dubiè, Titum 1.
vbi eius, q̃d Ap'lus monet, memores fuerint. Ille ẽm ait ad Hebræos: Obedite præpoſitis vr̃is, Hebrę. 13
& ſubiacete eis. Ipſi ẽm puigilant, quaſi rõnem pro aĩabus veſtris reddituri, vt cũ gaudio hoc
faciant, & non gementes. Hinc eſt, vt & populus ipſe ex diuino præcepto (veluti nuper diffu- Roma. 13.
ſe oſtendimus) illis ſuis prælatis atq́ꝫ ſacerdotibus ſubſidia præſtare obligant̃, ſiue hæc ipſa de-
cimas ſiue cenſus ſiue quouis alio nõie appellemus. Sanè veritas dñi manet in æternum, verita-
te autẽ cauet̃, vt operarius ſua mercede dignus eſt, quum & dñs ordinauit, Paulo ſcribẽte his 1. Cor. 9.
qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.

HOMILIA C. DE EO QVOD ECCLESIA DICIT AC CA-
nit: Recolamus virginis virtutis grata primordia.

In ferijs diue deipare virginis Marie Præſentationis.

A VERBA SVNT Sacroſanctæ Eccleſiæ Catholicæ, cui æq̃ua cum Ephe. 1. & Coloſſ. 1.
Chr̃o, q eius eſt caput, fides debet̃: nempe in qua Chr̃us ſe perpetuo Mat. 28.
manſurũ adfirmauit, neq́ꝫ illã in errorẽ fidei labi ſe pmiſſurũ pollici- Luce. 22
tus eſt, quã proinde Ap'lus veritatis columnam & firmamentũ dixit, 1. Timo. 3
quũ itaq́ꝫ hæc ipſa Eccleſia hodie nos hortet̃, iubeatq́ꝫ, vt recolamus
virginis virtutis grata primordia, nemo nr̃m eẽ debet q nõ dei adeo
ꝙ ſuiipſius vero ãmore illi obſequi ex animo velit, ſecũ diligẽter re-
petiturus primordia virtutis virginis infantulæ. Cuius virginis? Ma-
riæ reſponderim, Deiparæ benedictæ, quæ nimirũ Chr̃i noſtri ſaluta-
toris mater vna oĩm tulit virginalis appellatõis decus. Eſtq́ꝫ ita & piè
& ſanctæ cõparatum, vt vbi nomẽ virginis, vox cœlo grata, inferis inuiſa, gentibus popula-
ris, ore effert̃, hic Annæ filia Chr̃i parens noĩari, nec vlla virginũ alia intelligat̃. Sicut & eius fi-
lio, dño noſtro Ieſu Chr̃o contigit pioꝝ oĩm conſenſu, vt redemptor ſit mundi, ſit & ſaluator
dictus, quum ſeruatorẽ, vindicem, adſertorẽ elegantius dicere potuiſſet humana pietas. Huius
(inquam) matris virginisq́ꝫ. ſ. Mariæ virtutis grata primordia recolamus. Quare grata? Quo-
niã ad vitã noſtrã, maximeq́ꝫ iuuenilẽ ętatẽ inſtruendã nr̃amq́ꝫ ſalutẽ per Chr̃m pręcipuè ac-
quiſitam tuendã & conſeruandã maximè cõducant: ſiqdem (teſte Eccleſia) vt cras, deo conce-
dente, latius dicemus, qcqd hæc ſanctiſſima virgo egerit, forma eſt virtutis, & doctrina ſp̃us,
& cauſa ſalutis. Sed cuius virtutis primordia recolamus? Facile reſponderimus, timoris Dei:
quandoqdem Eccleſia paulopoſt verba noſtri thematis dixerit: Fulget ſap̃ia in paruula. ſ. Ma-
ria. Sapiæ vtiq́ꝫ erat (vt ex vera huius feſti diei hiſtoria accipimus) q̃d ipſa Deipara virgo Ma-
ria cœli decus, ſpes labentium, trima adhuc teneraq́ꝫ admodum ætate ab honeſtis parentibus
ſuis cum oblatõibus ad templũ ducta quindecim gradus (quum in monte templum eſſet) ſi-
ne adiutorio alicuius ita conſcenderit, ac ſi ætatis perfectæ iam eſſet, & pfecta oblatõe cũ alijs
virginibus inibi remanſerit, ſeq́ꝫ totã deo caſtã vouerit, ac manciparit: nimirũ tam inde à pri-
ma luce ad horam tertiam diei precari ſolita, inde ad meridiẽ honeſtè & ingenuè puellare ali-
quod opus obire, atq́ꝫ id ſeriũ & conducibile, mox reliquũ diei diuinaꝝ lraꝝ lectioni ſedulo
impendiſſe conſueta, ita vt cum ritè ſanctèq́ꝫ cœleſtia curaret, humana non omnino deſpice-
ret Marthæ & ſororis vtrumq́ꝫ munus complexa. Quid (obſecro) hæc tota diurna ratio aliud Luce. 10
quàm Sapientia, & quidem vera illa ſapientia, quæ nihil aliud eſt quàm rerum diuinarum &
humanarum ſcientia? & quæ in ſe omnes complectitur virtutes, vt ex libro Sapientiæ intelli- Sapiæ. 7
gimus. At vnde venit primitus illa ſapientia. Nimirũ ex timore dei, qui non modo virtus eſt, Prouer. 1. et. 9.
vtpote cœleſtis, ſed omnis virtutis primordium, dicente Scriptura: Timor domini principi- Eccl. 19
um ſapientiæ. Et rurſus: Da locum timori altiſſimi, quia omnis ſapientia timor Dei. Cicero li
B ¶Quid eſt timor? Authore Cicerone, eſt metus mali appropinquãtis. Quid eſt timor Dei? bro q̃rto
Eſt ſanè ꝓpter deũ pc̃ti vitatio & boni opatio, & ex verbis Tobię. 4. colligimus: Et eſt timor Tuſcu.
vnus ſeruilis, alter vero filialis appellatus. Ille quũ qs malo pęnę deterritus à pc̃õ abſtinet deo 1. Regũ. 2.
inhęrẽs: nẽpe, quẽ nouit ꝓ ſua iuſtitia certò ſe damnaturũ, quũ ſit q iuſtificet ac mortificet, & Matt. 10.
hoc quidẽ etiã ex verbis ſaluatoris, q ait: Et nolite timere eos, q occidũt corpus, aĩam aũt non Lucæ. 12.
poſſunt

Lucæ.23 pñt occidere, ſed potius timere eũ, qui pt & aĩam & corpus pdere in gehennã. Sic & latro ad latronẽ ſiniſtrũ dixit. Neq; tu times deũ, q in eadẽ dñatione es. Sic ille igit timor & ſi ſalutaris ſit, adeoq; vt Chrũs eo ipſo ſæpiſſime nos à peccãdo ad ſe dehortet, non tñ ꝓpriè, ſed quidem extrinſecus & impropriè, & non ſecus ad ſapiam verã trahit, quàm puer ad ſapiam humanam diſponit, in eaq; proficit timendo magiſtrum, quo citius & gratius perueniret timore filiali. Qui nihil aliud eſt q̃ quo qs malo culpæ, qđ timet, à pctõ auerſus Deo adhęret, vtpote humiliter abhorrẽs Deũ offendere, grãm pdere, culpã in eũ cõmittere, q ſuus ſit creator, oĩpotẽs, pater pientiſſimus, nutritor liberaliſſimus, redẽptor benigniſſimus, Deus miſericordiſſimus, vñ oĩa habet, ſine q̃ eẽ nõ poſſit. Ille (inquã) Dei ẽ verus ſalutariſq; timor, cũ charitate cõiunctus,
Eccl.1 ſapiæ diuiæ atq; humanę initiũ, hic timor Dei filialis fuit diuę Deiparę virginis Marię primor
Prouer.15 diũ ad illã diuinã ſapiam. Hic ẽ timor ille Dei, q (vt ait Scriptura) pctm̃ nõ modo expellit, ſed à
Eccl.1 pctõ declinare facit, ſine q̃ nemo põt iuſtificari. Hic eſt Dei timor, q (Scriptura teſte) dat gloriã, gloriationẽ, lætitiã, & coronã exultatõis, cor delectat, lętitiã & gaudiũ in lõgitudine dierũ
Psal.33 pręſtat. Hunc timorẽ hñtibus (teſte Propheta) nõ eſt inopia, & bene erit (vt Sapiẽs inqt) in ex-
Eccl.1 tremis, q in die defunctõis ſuæ benedicet: qñquidẽ virgine Maria teſte, Deũ timẽtibus miſe-
Lucæ.1 ricordia eſt de ꝓgenie in ꝓgeniẽ. Hic eſt ille Dei timor, q̃ Deus Max. dignatus eſt hãc ipſam virginẽ vnigeniti filij ſui ſeligere matrẽ. ¶ Ad hunc igit vtrũq; timorẽ (qm̃ vterq; ſil eẽ põt, C
ita tñ vt timor filialis alterũ pinde atq; pricipalis pcedat) hortat natura, ſcriptura, exemplũq;. Natura qdem, qua monemur timere eũ, cuius viribus atq; ptãti ſumus ſubiecti. Sic dicit Eccle
Eccl.1 ſiaſticus: Vnus eſt altiſſimus creator oĩm, oĩpotẽs, & rex potẽs, & metuẽdus, ſedẽs ſup thronũ
Deu.6.10 illius, & dominãs rex. Scriptura: Dñm deũ tuũ timebis, & illi ſoli ſeruies. Et aliàs: Timete dñm
Apoca.15 & date illi timorẽ. Exemplũ deniq; ſctiſſimi pris Tobiæ, q paulopoſt moriturus, cũ faceret iã
Tobiæ.4 perinde ſuũ teſtamentũ dixit ad filiũ. Noli timere fili mi, pauperẽ quidẽ vitã gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deũ, & receſſerimus ab omni pctõ, & fecerimus bene. Sic & exemplũ diuæ virginis, quæ nobis hodie in primis tanq̃ Idæa & ſpeculũ ꝓponit, vt quę timore dei adeò plena fuerit, adeoq; in ipſa ĩfantili ætate, vt in puella adhuc grã radiarit & in paruula fulſerit ſapia: nos quoq; Deũ imitatõe ipſius timeamus, quo & ille ſuã nobis grãm veràq;
Psalm.33 ſapiam largiri dignet. ¶ Atq; vtinã hodie parẽtes optimi quiq; ſuos filios ante oĩa & in te- D
Tobiæ.4 nera qdem ætate inſtruerẽt in timore dñi, dicerẽtq; cum ſancto Propheta: Venite filij, audite me, timorẽ dñi docebo vos. Itemq; cũ ſancto pre Tobia: Nolite timere filij mei, pauperẽ quidem vitã gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deũ, & receſſerimus eius amore à pctõ & fecerimus bene, qm̃ timẽtibus Deũ nõ eſt inopia, & q Deũ timẽt, beati ſunt & ſapiẽ-
Sapiæ.6 tes, & q ſoli rectè & in ppetuum regnãt, regeſq; ſunt populi. Sanè inqt Scriptura: Si delectamini ſedibus & ſceptris, ò reges populi, diligite ſapiam, diligite lumẽ ſapiæ oẽs qui pęſtis populis. Multitudo qdem ſapientiũ ſanitas eſt orbis terrarũ, & rex ſapiẽs populi ſtabilimentũ eſt. Verũ ſapiam nõ habebitis, niſi ante oĩa timueritis Deũ. Sapia eñi à timore dñi, tanq̃ arbor à
Tobiæ.1 radice incipit. Sunt aũt filij ab ĩfantia docendi timorẽ dñi, veluti de Tobia ſcribit, qđ is ex vxore ſua filiũ genuerit, illiq; nomẽ ſuũ impoſuerit, ac eum ab ĩfantia timere Deũ docuerit, abſti
Tobiæ.2 nereq; ab omni pctõ. Id qđ & ipſemet adeò à iuuentute effecit, vt cũ ab infantia ſua ſemp deũ
Tobiæ 11 timuerit, & mandata eius cuſtodierit nõ eſt contriſtatus cõtra deũ, qđ plaga cęcitatis euenerit ſibi, ſed ĩmobilis in Dei timore pmanſit, agẽs grãs deo oĩbus diebus vitæ ſuæ. Hinc meritus ẽ
Tobi.vlt. illuminationẽ planè mirificã, q & propterea vitã ſuã reliquã in gaudio egit, & cũ bono profectu dei timoris in pace vidit filios nepotũ ſuorũ, in dño feliciter defunctus: quẽ quia filius ſecutus ẽ, felix atq; diues cũ bona ſenectute vidit filios filiorũ ſuorũ, oĩſq; eius cognatio & gñatio in bona vita, & in sctã cõuerſatõe pmanſit, ita vt accepti eſſent tam deo q̃ hoĩbus & cunctis habitantibus terrã. Quare? Quia in timore dei parẽtes ſuos ſecuti à pueritia fuerant. Vos itaq; chariſſimi patres atq; matres, ſi vos filioſq; vr̃os cupitis hic in vera grã & gloria viuere: deindeq; feliciter decedere, beatitudineq; æterna perfrui, conemini, vt ipſi in timore dei ambuletis, filioſq; veſtros ad timorẽ dei ſedulo ꝓuocetis, hocq; ipm faciatis mox ab infantia, exemplo ſanctiſſimorũ parentũ diuæ virginis, quæ cũ à ſpũ ſancto ꝓculdubio illuſtrata, tum à parẽtibus optime inſtituta, trima adhuc domũ dei in timore & deuotõe hodie conſcẽdit, ſeq; totã cultui diuino in ppetua virginitate deuouit, vnde Deus Max. eam dignatus ẽ habere filij ſui vnigeniti matrẽ, noſtræ ſalutis ĩſtrumẽtale exordiũ, quæ (vt diximus) quicqd vnq̃ egit, virtutis eſt forma & doctrina ſpũs & cauſa ſalutis. Huius itaq; diuæ virginis hodie ex admonitõe Eccleſiæ, inclyta ac miranda laudum præconia infantilis ætatis merita, virtutiſq; grata primordia recolamus, in qua puella adhuc radiauit gratia, & in paruula fulſit ſapientia, quam imitari concedat nobis Deus omnipotens.

FINIS PRIMAE CENTVRIAE HOMILIARUM NAUSEAE.

FINIS PRIMAE CENTVRIAE HOMI-
liarum Nauſeæ.

¶Frederici
c

FREDERICI NAVSEAE BLANCICAMPIANI SECVNDA EVANGELICAE VERITATIS, HOMILIARVM CENTVRIA

atq;(vt ſequitur) eiuſdem Homilia prima, de eo quod ſcriptũ eſt Zachariæ.9. Matth.21. Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi manſuetus.

Dominica prima Aduentus.

A DE ADMIRABILI EODEMQVE IN PRIMIS SA-
lutari Ieſu Chriſti Opt. Max. dei filij, totius humani generis ſaluato-
ris in hunc mundum aduentu, cuius catholica eccleſia hodie ex inſti-
tuto apoſtolico memoriam præcipue agit, verba habiturus, nonnul-
la,& quidem ſcitu homini Chriſtiano magnopere digna, ſimulq́; ne-
ceſſaria præmittam, vnde ſacroſanctum Euangelium, quod eccleſia
B hodie pia inſtitutione, eademq́; non nuper recepta conſuetudine,
legit ac canit, perſpicuum ſit euaſurum. ¶Atq; ſanè principio ſci-
endum velim, duplicem Ieſu Chriſti aduentum in hunc mundum, ſa-
cris literis complecti. Vnum qui præterijt, quo Chriſtus huc ad ſaluã
dum humanum genus venit. Alterum, qui futurus eſt, quo idipſum illud genus iudicandum ve Zacha.9.
niet. De illo ſcriptura: Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi manſuetus. Et rurſus in nouo Johã.16.
inſtrumento: Exiui à patre, & veni in mundum. De quo quidem aduentu paulopoſt plura,
quandoquidem de eo noſter ſit ſermo cęptus. De altero identidem ſcriptura ait: Aſpiciebam Dan.7
in viſione noctis, & ecce in nubibus cœli, quaſi filius hominis veniebat: Et rurſus in nouo teſta
mẽto: Hic Ieſus, qui adſumptus eſt à vobis in cœlum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum Acto.1.
euntem in cœlum. De hoc pariter aduentu, dominica proximè futura nonnihil (deo authore)
C in medium ſum laturus. ¶Verum enimuero circa primum domini Ieſu aduentum, duo duxe
rim ſcienda. Primum: Cur Chriſtus ex cœlis in mundum venerit. Id quod non parum multos
putauerim latere. Secundum: An omnes homines, vel optimi quiq; ante Chriſti aduentum, à
cœleſti paradiſo excluſi in lymbo, quem vocant, detenti fuerint, quo de non vulgaris apud
pleroſq; dudum agitata eſt quæſtio. Sanè (vt ad primum reuocemur) res altius, & tamẽ paucis
D eſt repetenda. ¶Proditum eſt ſcripturis, poſtq̃ deus ille Opt. Max. ſua duntaxat bonitate p- Gen.1
motus, cœlum & terram adeoq́; ipſos angelos, quorum pulcherrimus erat lucifer, creaſſet, &
hi momento penè oculi ſuperbia elati, nimirum deo (vt eſt apud Prophetam) cupidi æqua- Eſa.14
les fieri, è cœlo ad inferos eſſent à deo Max. vindice protruſi, paulopoſt illum eundem deum
Opt. hominem perinde atq; angelorum ruinam ſuppleturum condidiſſe, ſimulq́; in volupta-
tis paradiſum collocaſſe, futurum & ipſum immortalem, æternæq́; beatitudinis participem, ſi Gene.2
is à ligno vetito, quod in medio paradiſi erat, abſtineret. A ligno, inquam, ſcientiæ boni ac
mali. Cæterum eueſtigio diabolum inuidia ductum homini tantum bonum, quo ille propter Gene.3
peccatum perpetuo fuerat priuatus, inuidiſſe inſidiasq́; tetendiſſe, quo illum aduerſus deum
ſuo peccato prouocaret, & eo ipſo peccato à deo auerſi, & ipſi inſtar ſui (quod penè factum ẽ)
à paradiſo protruderentur: nimirum, illum ſubornaſſe callidiſſimũ ſerpentem, qui tunc rectè
ingreſſus ſit, caputq́; virgineum habuerit, in hũc deceptorem intraſſe, mulieremq́; Euam ſub-
dolis admodum verbis contra deum ita pellexiſſe, vt illa primum peccato inobedientiæ ſe-
ducta, non modo dei mandato neglecto, à ligno vetito ipſa comederit, ſed & Adamũ maritũ
ad idem peccatum miſerè attraxerit. Hinc deum Max. iuſtitia permotum ſerio ſuccenſuiſſe,
atq; interim iratum vtroſq; prothoplaſtos, non modo à paradiſo ſubmouiſſe, ſemper pœnã
pro ſcelere luituros, verumetiam totum humanum genus ita dãnaſſe, vt ab eo tempore nul-
lus hominum deinceps, vel quàmlibet bonus ac probus, cœlum ingrederetur, verum ad lym-
bum deſcenderet: ſane peccato primorũ parentum hanc ipſam pœnam exigente: quippe quũ
hoc peccatum fuerit originis, adeoq́; ipſius naturæ, reatum eius in poſteros fuiſſe rectè tranſla
tum, eoq́; pacto vniuerſos homines pctõ vnius, irę filios fuiſſe factos reatuiq́; obnoxios. Id q̊d
& Apoſtolus commonſtrans ait: Sicut per vnum hominem peccatum in hũc mundum intra- Roma.5.
uit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt, in quo omnes peccaue-
runt. Et regnauit mors etiam in eos, qui non peccauerunt, in ſimilitudinẽ præuaricatõis Adæ,
qui eſt forma futuri. Et rurſus: Et eramus natura filij iræ, ſicut & cæteri. Et aliàs ſcriptura inqt: Ephe.2.
A muliere initiũ factũ eſt peccati, & per illam omnes morimur. Reuera interim ſic habẽte, ad- Eccl.25.
firmat ſcriptura, neminem prorſus cęlum ingredi potuiſſe, ſed vnumquẽq; vel quàmlibet mo
raliter bonum ad inferos deſcendere coactum, nec inuentum, qui quemq̃ inde eripuiſſet, eiu Luc.1
lantibus interea apud inferos, & in terra degentibus, in tenebris & in vmbra mortis ſedenti- 2.Cor.4.
bus. Porrò deum Max. patrem (vt Apſi verbo vtar) miſericordiarũ, dñm totius conſolatio-

nis ſua nimirum bonitate & clementia compunctum, clementer noſtræ damnationis ſtatum
reſpexiſſe, & nos per ſemetipſm liberare decreuiſſe, atq; in ſuę miſericordiæ ſimul'q; pacis ſignū
Gen. 8 miniſterio colūbæ oliuam miſiſſe, quæ tam apud inferos q̃ in terris adhuc habitātibus, adeo'q;
toti humano generi futuram pacem prætēderet. ¶ Quanq̃ iam antea corā diuina ipſius ma- E
ieſtate ingens fuiſſe inter veritatem, quæ ſecum iuſtitiam habuit, & miſericordiam, quæ ſecū
pacem habuit controuerſia ſubindice in hunc fermè modū, iuſtitiam pro ſe & identidem mi
Pſal. 101 ſericordiam ſupplicaſſe. Siqdem dei miſericordiam dixiſſe. Eget diuina miſeratione creatura
Gene. 2 rationalis: nempe miſera, valde'q; miſerabilis, venit tp̄s miſerendi. Econtrario veritatem oc-
curriſſe. Quæſo domine impleri quod dixiſti. Totus moriaf Adam, cū omnibus qui erunt in
eo, quoniam præuaricando pomū vetitum guſtauerit. Rurſus miſericordiam: Vt qd me dn̄e
Job. 10 feciſti? Nouit veritas, me perijſſe, ſi nunq̃ miſereris. Item veritatem. Si ſententiam prædictam
Pſal. 110 præuaricator euaſerit, perijt veritas tua, nec eſt (iuxta ſcripturas) in æternum manſura. At tan-
dem eiuſmodi controuerſiam fuiſſe à patre ad filium miſſam, coram'q; illo tam iuſtitiam quā
miſericordiam prædicta pariter recenſuiſſe. Verum non fuiſſe viſum, in quem modum veri-
tas vnà cū miſericordia, circa hominem ſimul conſeruari poſſet: ſcriptam fuiſſe in hæc verba
ſententiam. Hæc dicit: Perij ſi Adam non moriatur. Et hæc dicit: Perij ſi is miſericordiam nō
conſequatur. Fiat mors bona, & habeat vter'q; quod poſtulat, vt & Adam moriatur, & miſe-
ricordiam conſequatur. Placuit omnibus verbum ſapientiæ admirantibus, vt Adam morere
Pſal. 33 tur, idem'q; miſericordiam conſequeretur. Cæterum quærentibus illis, qui eſſet mors bona,
Pſal. 115 auditu alioqui horribilis? Eſſe reſponſum, mortem peccatorū peſſimam, ſed ſanctorum eſſe
pretioſam, vitæ'q; ianuam. Inueniatur ergo, qui ex charitate moriatur, non obnoxius morti,
quo modo mors non poſſit tenere innoxium, ſed fit factura in ea foramen, per quod redempti
tranſeant. Placuit & idem ſermo. Verum quia nemo talis à iuſtitia in cœlo, nec à miſericor-
dia in terris inueniri potuerit, qui innocens eſſet, ſimul'q; ſufficientem haberet charitatem, lu-
Pſal. 13 gentibus interim iuſtitia & miſericordia, tandem ſeorſum pacem vtraſq; cōſolantem dixiſſe.
Neſcitis, haud eſſe q faciat bonum, non eſſe vſq; ad vnū? Qui dedit cōſilium, ſcilicet Chriſtus
dei filius, ferat auxilium. ¶ Atq; ſic deum miſericordia illectum, ſententiæ locum dediſſe, il- F
lum'q; mox ſuperna miſeratione nō deſtitiſſe, homines incitare ad bonum per occultos inſtin
ctus, nec diſtuliſſe hominem errabundum ad pœnitentiam reuocare, ſpem veniæ exhibens p
repromiſſum filij ſui aduentum: quandoquidem, qui ne forte per ignorantiam & ingratitudi-
nem tanta ſua dignatio, noſtræ ſaluti foret inefficax, in quinq; huius ſeculi ætatibus, p patriar
chas, iudices, ſacerdotes, reges, & prophetas, ab Abel iuſto vſq; ad Iohannem Baptiſtam, filij
Heb. 1. ſui aduentum prænuntiare, repromittere, præfigurare (vt & Apoſtolus ad Hebræos teſtatur)
Joban. 5. non ceſſauerit, quando & de Chriſto Moyſes ſcripſerit, vt per multa milia tempoꝝ & annoꝝ
(fermè enim quinq; milibus & ducentis annis genus humanum miſerabiliter iacuit, quum in-
terim nullus homo, propter peccatū primi hominis ad æternam beatitudinem aſcēdere qui-
uerit) magnis & varijs multiplicatis'q; oraculis, intelligentias noſtras ad fidem erigeret viua'q;
deſideria inflammaret. Ille etenī inter alia hoc Hieremiæ in conſolationē & ſpem dinuntiari
Hie. 23 iuſſit: Ecce dies veniūt dicit dn̄s, & ſuſcitabo Dauid germē iuſtū, & regnabit rex & ſapiēs erit:
& faciet iudiciū & iuſtitiam in terra. In diebus illis ſaluabif Iuda, & Iſrahel habitabit confiden
Eſai. 11 ter. Et hoc quoq; Eſaiæ: Egredietur virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcendet, & re-
Eſa. 7 quieſcet ſuper eū ſpūs domini. Et pauloante: Ecce virgo concipiet & pariet filiū, & vocabif
Mich. 5. nomen eius Emanuel. Et hoc Michęę: Et tu Bethleem terra Iuda, nequaq̃ minima es in prin-
cipibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Iſrahel. ¶ Quàm vero interea G
tanto, inquam, tempore antiqui patres, idem'q; pij, Chriſti in carne aduentum concupierint.
Luc. 2 Symeon ille timoratus hoc ſuo cantico declarauit, inquiens: Nunc dimittis ſeruum tuum do-
mine, ſecundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, &c. Sanè pe-
tit ille à deo corporeis abſolui clauſtris, & placida pace obdormire cum patribus ſuis, quo-
niam mundi ſaluatorem (quod ſummopere efflagitarat) oculis ſuis conſpexerit. Eius etiam-
Luc. 10 nū teſtis eſt dominus noſter: Beati, inquiens, oculi qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vo-
bis, quòd multi reges & prophetæ voluerunt videre, quæ vos videtis, & non viderunt. Deſi-
derium illud de Chriſti aduentu ſuum, ipſimet antiqui patres, tam viuentes quàm mortui,
vtcunq; in Abrahæ ſinu conſtituti, ac certi in perpetuæ lucis regionem ſe demum ituros, lon
gas tamen moras dilationis eiuſdem dominici aduentus pertęſi, ardentibus admodum votis
oſtenderunt, haſce lachrymoſas preces, tam pro ſe quàm pro toto humano genere (cuius
apud deum legatione fungebantur) in auribus diuinæ maieſtatis effundentes: Emitte agnum
Eſa 16 domine, dominatorem terræ, de petra deſerti ad montem filiæ Sion. Et rurſus: Vtinam dirū-
Eſa. 64. peres cœlos, & deſcenderes. Et rurſus: Rorate cœli deſuper, & nubes pluant iuſtum, aperiatur
Eſa. 45. terra, & germinet ſaluatorē. Et alio in loco: Domine deus virtutum conuerte nos, & oſten-
Pſal. 79 de faciem tuam, & ſalui erimus. Et aliàs: Oſtende nobis domine miſericordiam tuam, & ſalu-
Pſal. 84.

H tare tuū da nobis. ¶Tradit mō ſcriptura deū illū adueniente tēporis plenitudine ſua ſuccenſum miſericordia, ſtatim hoc nuntiū euangelicū, quo in themate noſtro vſi ſumus, prophetā Galat. 4
pronuntiare iuſſiſſe. Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi manſuetus. Et ſimiliter ad Ga- Zacha. 9
brielē archangelum: Vade dic filiæ Sion, id eſt, Mariæ virgini. Adorna thalamū tuū, & ſuſci- Lucæ. 1
pe regem. Ecce concipies in vtero & paries filiū, & vocabis nomen eius Ieſum. Hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabitur, & reliqua ſuo loco recenſenda. Sic proinde ſtatim ſimul atq; virgo Maria verbis angeli credidit, conſenſitq́;, veniſſe dei verbū, Ieſum. ſ. qui vocat Chriſtus, in virginalē vterū, inibiq́;, ſpū ſancto authore, natura admirante conceptū eſſe, eoq́; pa-
I cto plane impletū Zachariæ oraculum, noſtrū proloquium. ¶Vnde ſecundū allegoriam partim (quandoquidē hodiernū euangelium, quo ad hiſtoriā, die palmarū legi quoq; ſoleat) pri- Geneſ. 22
mo ſumma dei Max. in humanā animā (quæ allegorice per filiam Sion itelligitur, quū alioqui Hieruſalem ſit, filia perinde Sion montis, qui illi adiunctus, haud ſecus atq; filia à matre protegitur) tam pietas q̄ dilectio arguitur. Et merito quidē, quum eam creauerit & creet. Secundo
Chriſti Ieſu venientis potētia atq; gloria, in verbo, rex tuus, Et recte quidem, quia ipſe eſt de Pſalm. 23
quo ſcribitur. Dominus virtutū, ipſe eſt rex gloriæ. Et rurſum: Gloriā regni tui dicent, & po Pſal. 144
tentiā tuā loquentur. Tertio Chriſti venientis vtilitas & cauſa in verbo, venit tibi, id eſt, ad ſa Eſaiæ. 53 Luc. 1
lutē & vtilitatem tuam. Et verè ait enim ſcriptura. Dominus rex noſter ipſe veniet & ſalua- 1. Timo. 1
bit nos. Et aliàs: Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuū à peccatis eorum. Et apoſtolus: Fidelis ſermo, ait, & dignus omni acceptione, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundū, peccatores
ſaluos facere. Sed de hoc ſuo tēpore latius. Quarto oſtenditur, miranda Ieſu Chriſti tā in ad- Hiere. 11
uentu ſuo p̄terito q̄ in vita ipſius humilitas & clemētia, in verbo, manſuetus. Cuius ipſe de ſe Matt. 11
dat teſtimoniū, inquiēs. Ego quaſi agnus māſuetus. Et rurſus: Diſcite à me, q̄a mitis ſum & hu Matt. 8
milis corde. Idēq; pauper venit: nimirū, qui nō habuit, quò reclinaret caput ſuū. Veluti etiam Luc. 9
K aliàs locupletius teſtabimur. ¶Poſtremo ex iis oībus colligit mirabilitas ſimulq́; bñficientia Chriſti aduētus, & merito deplangēdus antiquorū patrū ante illū aduentū luctus, vnaq́; ingens noſtri oīm ſalus, quā ſequi debet plurima ex corde gratitudo. Quid, obſecro, mirabilius Philip. 2
& ſalutarius, q̄ ꝙ ille (Paulo dicēte) q cū in forma dei eſſet, nō rapinā arbitratus eſt, eſſe ſe æqualē deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formā ſerui accipiēs, in ſimilitudinē hoīm factus, & habitu inuētus vt homo, humiliauit ſemetipſum, factus obediēs vſq; ad mortē, mortem autē crucis? Quid, inquā, luctuoſius eo plāctu, quo ad deū clamarūt veteres patres, quēadmodū paulo ante diximus? Quid, inquā, admirabilius ſimul atq; bñficientius ea innouatione, q̄ in Ieſu Chriſti aduētu in carnē facta ē? Tū etem̄ oīa innouata ſunt tam mirabiliter q̄ ſalutariter, creator &
creatura, angelica pariter & humana. Creator em̄, apud quē (Iacob teſte) nō eſt trāſmutatio, Iacobi. 1
nec viciſſitudinis obumbratio, etſi æternus ab æterno, factus eſt in tpe nouus hō, hominūq́; li
berator. Innouatus eſt hō, qm̄ (vt Paulus ſcribit) ꝑ Chriſti aduētū deletū eſt chirographū pec Colloſſ. 2
cati, deleta q̄q; eſt protoplaſtorū culpa, reformata eſt natura, hūanitas q̄q; exaltata eſt & in-
nouata ſup naturā angelicā: quādoquidē verbū nō angelicā (aplo teſte) ſed humanā naturā aſ Heb. 2
ſumpſerit. Angelicus q̄q; lapſus, hoīm redēptione eſt reſtauratus, nimirū cuius redēptio angelicæ fuit ruinæ reſtauratio. Adeo quidē, vt eo tpe vera ſit facta viſi diui Euāgeliſtæ, de qua ille
ait: Et vidi cœlū nouū, & terrā nouā. Et paulo poſt: Dixit ſedēs in throno, Ecce noua facio Apoca. 21
oīa: Quū & ipſe, qui innouatus eſt, aſſumens quod nō erat, manēs quod erat, nouo, gratioſo,
L admirandoq́; ſuo aduentu in carnē, omnia (vt diximus) tam immutauit q̄ innouauit. ¶Vñ in conſuetudinem ante multa tēpora receptam, multiſq́; tēporibus ad hanc vſq; diem à catholica eccleſia religioſe obſeruatā abiit, vt in hoc ſacro domini aduentu, qui eccleſiis vel præſunt vel earū ſunt miniſtri, & quidē aliis in exemplū ſuas immutant cū luctu veſtes, nēpe, vt earum immutatione recordatio prædictæ Ieſu Chriſti immutationis mentē noſtrā facilius, ardentiuſq́; ſubeat, eaq́; ſubeunte, & ipſi abiecta peccatorū vetuſtate virtutibus, boniſq́; operibus im
mutemur, innouemurq́;, iuxta verbū Pauli, quo ille præcipiens inquit. Deponite vos ſecun- Epheſi. 4
dū priſtinā conuerſationē, veterē hominē, qui corrumpit ſecundū deſideria erroris. Renouamini aūt ſpū mentis veſtræ, & induite nouū hominē, qui ſecundū deum creatus eſt in iuſtitia,
& ſanctitate veritatis. Et rurſum: Expoliantes vos veterē hominē cum actibus ſuis, & indu- Colloſſ. 3
entes nouū, eum, qui renouatur in agnitionē ſecundum imaginē eius, qui creauit vos. Quod ni fecerimus, Chriſtus ſua gratia ſpiritualiter (de quo ſuo aduentu ille aliàs ait. Ad eum venie-
mus, & apud eum manſionē faciemus. Et ſcriptura alibi: Si moram fecerit, expecta eum, quia Iohā. 14 Abacuc 2
veniens veniet, & nō tardabit) ad nos venire dedignabitur, quippe quod nouus mentē pecca Matt. 9
tis veterem atq; ſqualentē ingredi non ſoleat, eo ipſo dicente: Non mittūt vinū nouū in vtres Luc. 5
veteres, nec commiſſuram panni rudis in veſtimentum vetus. Quis eſt vinum? Certe Chriſtus,
de quo ſcriptura: Guttur eius vinum optimum, quo non niſi chariſſimi inebriantur. Quis pā Canti. 5 et 8
nus eſt? Idem inquam. Alioqui hodie Apoſtolus non diceret. Induimini dominum Ieſum Roma. 13

Digitized by Google

Chriſtum. ¶ Hanc igitur ſalutarem, eandemq́; ſpiritualem innouationẽ, veſtes in aduẽtu mu- M
tatæ admonent, quæ vel ideo pullatæ ſunt & nigræ, vt ſimul in memoriã reducant mœſtiſſi-
mũ illũ antiquoꝝ patrũ ante Ieſu Chriſti aduentũ mœrorẽ, luctũ, planctũq́;, q color (vt plu-
rimũ) mœroris argumentũ, Nec tantũ, vt nobis eundẽ luctũ, & caſum primoꝝ parentũ miſe-
rabilẽ in mentẽ feruentius reducãt, Verũ vt ex illius caſus atq; planctus recordatiõe magis at-
q; monemur, quãta nobis Chrũs ſuo aduẽtu grãm largitus ſit, ſimulq́; inde ad deuotas illi gra-
tiaꝝ actiones habendas & agẽdas moueamur, impellamur, cogamurq́;, ſiquidẽ magis mouẽt
bona, maloꝝ repetitiõe, queadmodũ & ecõtrario natura cõparatũ videmus. Sic aliãs deus in-
Deute.16 quit: Septẽ diebus comedes abſq; fermẽto afflictiõis panẽ, qm̃ in pauore egreſſus es Ægyptũ,
vt memineris diei egreſſiõis tuæ de Aegypto oĩbus diebus vitæ tuæ. Si inibi deus hmõi cibi
cerimonijs memoriale eẽ voluerit Iudæis, tã captiuitatis q̃ redẽptionis Aegyptiacæ, vt hinc
gratiores eſſent pro tãto bñficio ipſis à deo collato, quur, obſecro, ipſi ex inſtitutiõe catholi-
cæ eccleſiæ veſtiũ & hoc genus reꝝ aliaꝝ cerimonijs nõ auderemus habere memoriale æter-
næ tã dãnationis q̃ redẽptiõis, vt inde pmoti ad gratiaꝝ actionẽ ſimus, vt debemus, pronio-
Mat.24 res pro tãto bñficio, nobis à Chr̃o p ipſius aduẽtũ collato? Nos ipſi, inquã, q (Chr̃o olim pro-
phetãte) in charitate adeo refriguimus, q̃s vix totus (vt ita dixerim) Aethna paruper ſubcali-
dos redderet, quosq́; vix leonis cuiuſq; rugiẽtiſſimi clamor pmoueret & excitaret. Faceſſant
Nume.15 igiť & valeãt, vt mereñ Schiſmatici, hoc genus pias cerimonias tã neglectui q̃ deriſui haben-
tes. Deriſuri nimiꝝ alioqui deũ Max. ſapiẽtiſſimũ, q ad Moyſen dixit: Loquere filijs Iſrael, &
dices ad eos, vt faciãt ſibi fimbrias p angulos q̃tuor pallioꝝ, ponẽtes in eis vittas hiacinctinas,
quã cũ viderint, recordenť oĩm mãdatoꝝ dñi, nec ſequanť cogitatiões ſuas, ſed magis memo-
res pceptoꝝ dñi faciãt ea, ſintq́; ſancti deo ſuo. Siluerim reliq̃s illud genus pijſſimas cerimo-
nias, quas ille iſtis ad deuotionẽ excitandã ſæpenũero pſcripſit. Quod nõ ideo dixerim, q ve-
lim Iudæoꝝ quaſcũq; cerimonias à nobis identidẽ obſeruatũ iri: veꝝ q nolim aliqd dãnan-
dũ, q̃d pietati nõ nocet, nec Chr̃i derogat authoritati, etſi hoc ip̃m Iudæis q̃q; viſum ſit cõmu-
ne: Nihil quidẽ veteris teſtamẽti in nouo reijciť, pter q̃d Ieſu Chriſti, quoq̃ modo authoritati
derogare poſſit. Alioqui etiã ſchiſmatici hoc dñi dictũ dãnabũt pinde cõtra pietatẽ. Væ tibi
Matt.11 Corozaim, væ tibi Bethſaida, qa ſi in Tyro & Sydone factæ eſſent virtutes, q̃ factæ ſunt ĩ vo-
bis, olim in cilicio & cinere pœnitẽtiã egiſſent. Quo ſane dicto Chr̃s cerimonias ad pœniten-
tiã & deuotionẽ hortaň, tantũ abeſt vt improbet, vt etiã ſubiuuat, illos, ad q̃s loquiť, pœniten-
tiã facere debere in cilicio & cinere, q vtiq; mos, ab illis pio aĩo receptus, à nõ paucis Chriſtia-
nis pro loco & tẽpore ſalutariter obſeruať. Sin iſti Barrabæ ſedicioſi pinde ſtultũ ſubſannant
hmõi pullatũ vel reliquũ hoc genus cerimonialẽ veſtitũ. Atqui neceſſum erit ſubſannare d ũũ
Matt.3 dñi pcurſorẽ, quo inter natos mulieꝝ nõ ſurrexit maior, q (vt ex euãgelio claret) veſte pilis ca-
meloꝝ ſarcta amictus, pelliceaq́; zona circa lũbos accinctus fuit. Quid, obſecro, vir in vtero
matris ſanctificatus hoc ſibi habitu voluit? Nimiꝝ vt oſtẽderet ſe pctã totius gñis hũani defle-
re, nobisq́; plangẽdi, mœrẽdiq́; formulã pſcribere. ¶ Sed qd hæc cõmemoro, quũ hũc ritũ in- N
finiti pene hoĩes, tã veteris q̃ noui teſtamẽti, & quidẽ apud deũ ſanctiſſimi, cõſeruarint, quos
Nume.16 ſchiſmatici iſti impuris labijs inceſſere nõ vereňt? Nimiꝝ pœnã ſuo tẽpore cũ Chore, Datha-
ne, & Abirone hocq; genus alijs ſeditioſis hoĩbus accepturi. Cũ q̃bus ne & ipſi condẽnemur
abſorbeamurq́; induti vel quacunq; veſte (modo cũ eccleſia ſancta cõueniamus) eius, quo an-
tiqui patres affecti fuere, doloris memores ita quidẽ ſimus, vt tã intus q̃ foris innouati, admi-
rabilis Chriſti bñficij recordemur, ad verã deo gratiaꝝ actionẽ, ardentius prouocati. Quod
ſane faciemus, vbi & nos cũ illis ipſis patribus deuote exclamauerimus: Nimiꝝ peccatoꝝ in-
Psal.79 terim vinculis rurſus vincti. Dñe deus virtutũ cõuerte nos, & oſtẽde faciẽ tuã & ſalui erimus.
Cur aũt id nõ fecerimus? Et ad dei filiũ pces tã aſſiduas, affectuoſasq́; effunderemus, vt diuriſſi-
me expectatus poſt tantã morã tandẽ veniat in mundũ, & naturã humanã à captiuitate dæ-
monis, à carcere peccati, à tenebris erroꝝ ſua viſitatione gratioſa liberet, qui vtiq; arctius q̃
iſti iacemus cõſtricti, nec minus q̃ illi, imò magis gratia indigemus. Equidẽ vero non poſſum
& ipſe cũ diuo Bernhardo in memetipſo nõ cõpungi & confundi, ardorẽ deſiderij patrũ ſuſ-
pirantiũ Chriſti in carne pſentiã cogitans, q̃bus, vel certe paucis, nõ tantũ ingerit gaudiũ gra-
tiæ huius exhibitio, quantũ ſanctis veteribus deſideriũ promiſſio ingeſſit. Qui, inquã, tam ſu-
Mat.24 mus gelidi & Scythica glacie frigidiores, neq; cœleſtis in cordibus noſtri percipimus amoris
ſcintillã. Quid, inquã, aliud auguror futuꝝ noſtris tpibus, q̃bus (vt Chr̃s teſtaň) multoꝝ iniqui-
Apocal.3 tas abũdauit, charitas aũt refriguit: Niſi q̃d ipſe in Apocalypſi cõminaň, vtpote timẽdum ne
euomemur de ore dñi, q̃d ipſe dñs auertat? Auertet aũt vbi ad eũ toto deſiderio grãm eius po-
ſtulauerimus, quo patres, vel q̃libet olim ſancti, in lymbo illius aduẽtũ expoſtularũt. ¶ Porrò O
apud nõnullos male Chriſtianos in q̃ſtionẽ venit. An oẽs ab Adamo poſteri vſq; ad Chriſti
paſſionẽ (in q̃ eius cœpit cõpleri aduẽtus) à paradiſo ſecluſi fuerint in lymbo, quem Iudæi ap-
pellant

Digitized by Google

pellant ſuburbiũ paradiſi? Veritatẽ ſequẽs reſponderim, Oẽs fuiſſe eouſq; à loco beatitudinis
excluſos: nimirũ ob pctm̃ primi parẽtis originalis, qđ quia totius eſt generis ac naturæ, in oẽs
poſteros trãſiuit. Vnde nemo ꝑ naturã (vt alio tpe docebimus) fuit immunis. Quod Apl'us at Roma. 5
teſtatur, inquiẽs: Propterea ſicut ꝑ vnũ hoiem pctm̃ in mundũ intrauit, & ꝑ pctm̃ mors, ita &
in oẽs hoies mors pertrãſiit, in quo oẽs peccauerũt. Et Eſaias dudũ ante: Pater tuus primus Eſaię 43
peccauit, & interpretes tui ꝓuaricati ſunt in me. Et prophani principes ſanctos, & dedi inter-
emptiõi Iacob, & Iſrael in blaſphemiã. Si (vt eſt) oẽs peccauerũt, ideo nullus paradiſum ingre
di potuit: quippe quo nihil coinquinatũ intrare poſſit. Fuiſſe excluſos, propterea eſt ſcriptu- Geneſ. 3
ra, inquiens: Eiecitq; Adã, & collocauit ante paradiſum voluptatis Cherubin, & flammeum
gladiũ atq; verſatilẽ, ad cuſtodiendã viã ligni vitæ. Fuiſſe aũt eoſdẽ in lymbo cõſtitutos, pro-
pheta ſubindicat inquiẽs ad Chriſtũ: Tu aũt in ſanguĩe teſtamẽti tui, emiſiſti vinctos de lacu. Zacha. 9
Siquidẽ redẽptione è loco ad aliũ locũ, qui inibi inferior, infernus eſſe haud potuit, quum illic
ſint æternaliter dãnati, nec aliqua ſit inde redẽptio. In lymbo deniq; extra cœlũ oẽs, vel quã-
libet iuſtos, fuiſſe vſq; ad Chriſti aduentũ detẽtos, ſcriptura adſeuerat, dicẽs: Tu ibis. ſ. Abra-
hã cũ tuis ad patres in pace. Si ad patres ſuos, ergo nõ iuit ad cœlũ, quo nõ ingrediunt Idola-
træ, cuiuſmodi multi patres Abrahami fuere. Vnde ſubſequẽs eſt, Abrahamũ alioſq; patriar
chas, licet poſt mortẽ in inferno nõ fuerint, vbi locus eſt dãnatorũ ꝑpetuò, nõ tñ aſcendiſſe in
cœlũ, quod beatorũ eſt locus, ſed fuiſſe in inferno loco nõ pœnali, ſed in quo quidẽ loco, in q̃
viſione caruerunt, pœnã tñ gehennæ haudquaq̃ ſenſiſſe: nẽpe de beatitudine futura obtinen
da certos, vtpote cũ Chriſto poſt paſſionẽ in cœlũ aſcenſuros (ap'lo ſcribẽte) Aſcendẽs Chrs
in altũ, captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoibus. Qui primus oĩm iter ad cœlũ docuit, eo Ephe ſ. 4
primus oĩm ingreſſus, vt ait propheta. Pandens iter ante eos. Nec interim obſtat dicere, Se-
qui inde, deũ eſſe iniuſtũ, nec reddere (vt ſcriptura docet) vnicuiq; ſecundũ opera, quãdoqui-
dẽ quũ ij, quos ipſemet iuſtos & ſanctos appellauit, vti Moyſen, Abrahamũ, Iacob, hocq; ge-
nus alij, ex iuſtitia dei cœlũ oportuiſſet ingredi, & neqeaq̃ tanto tpe ſecludi. Quãdoquidẽ quũ
ij (vti dictũ eſt) ꝑ originẽ à pctõ originali tranſlaticiã nõ fuerint immunes, ritè diuina tamen
in eis iuſtitia ſaluata eſt, quãuis illos nõ ilicò poſt mortẽ ad gloriã receperit, ſed in lymbo de-
tinuerit, quoad illud primi parẽtis pctm̃, introituſq; regni cœleſtis impedimentũ inde deri-
uatũ, abunde Chriſti ſanguine tolleret. Bene proinde cũ Abrahamo, Iſaac, & Iacob, vel quo-
libet iuſto egit clemẽs diuinitas, ꝙ ille à paradiſo excluſus, nõ etiã inferni cruciebat ignibus,
ſed in pace collocatus, illũ expectauerit legiſlatorẽ, qui veniẽs benedictionẽ daret, vt videret
deus deorũ in Sion. Quicqd eñi fidelis ſeruitij deo quilibet iuſtus obtulit, tantũ erat ad cõpa- Pſalm. 83
rationẽ eius laudis & glorificationis, quã hõ cõditus, in paradiſo ſuo debuerat creatori, quan
tũ ſi cõpares centũ denarios decẽ millibus talẽtis. Vnde ergo pctm̃ redimeret? Id quod dñs ꝑ
eũ, qui deſcẽderat ab Hieruſalẽ in Hiericho & incidit inter latrones, notauit. Sed de hoc ne-
gotio aliàs forte opportunius, deo volente, differemus.

¶HOMILIA SECVNDA, DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matthæi. 24. Marci. 13. Lucæ. 21. Et tunc videbunt filium hominis venientem in
nube, cum poteſtate magna, & maieſtate, &c.

Dominica ſecunda Aduentus.

A ONFIRMAT CHRISTVS HISCE VERBIS, QVOD
nuper diximus, duplicẽ videlicet eſſe ſuũ in hunc mundũ aduẽtum,
quorum vnus prætérijt, alter eſt venturus, de illo nuper, de hoc ali-
qua hodie, deo dante, ſumus dicturi. Nec minus interim, ille idẽ Iu-
dæos impudẽtis erroris hoc verborũ contextu cõuincit: nempe qui
vnũ dũtaxat contendant eſſe Meſſiæ aduentũ, eumq; nõ prætérijſſe,
ſed futurũ: permoti nimirũ, ꝙ ſcriptura paſſim de vtroq; aduentu in
futuro tẽpore loquat. Cæterũ vide, obſecro, q̃ recte in iſtos dici que- Matt. 22
at, hoc ſaluatoris: Erratis, neſciẽtes ſcripturas, neq; virtutẽ dei. Quis, Marc. 12
obſecro, maior error, q̃ propterea dici & eſſe vnicũ Meſſiæ aduẽtũ,
quia ſanctæ literæ vbiq; in futuro loquant? Cur aliter debuiſſent loqui tũ, qñ vterq; futurus
erat? Quæ ſi modo loquerent, nõne in ꝓterito tpe de primo aduẽtu eſſent loquuturæ? Procul
dubio. Loquẽtibus olim ſcripturis, vtiq; vterq; aduẽtus erat futurus, atqui tamen ille q erat
ad ſaluandũ, propinquior, q̃ qui erat & erit ad iudicandũ. Cuius hodie eccleſia memoriã agit
ex ſacroſancto Euãgelio. Vnde iſti, ſi nõ eſſent vel Marpeſia caute induratiores, vnica ratiõe
intelligere ſuum poſſent errorem. Quandoquidem ſcriptura etſi loquatur de Chriſti aduen-
tu futuro, non tamen ſimul, ſed modo de vno, modo de alio, & varia quidem diuerſitate, di-

uerſaq; forma, diuerſoq; effectu. Porrò Meſſias in ſuo primo aduentu in forma maxime man
Eſaie.42 Matt.12 ſueta & humili prænunciatur venturus. Siquidem Eſaias ait: Calamum contritum non con-
Zacha.9 teret, & linum fumigans non extinguet. Et Zacharias: Ecce rex tuus venit pauper, & equitās
Danie.9 ſuper aſinam. Itemq; Daniel: Hebdomadæ abbreuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper vr
bem ſanctam tuam, vt conſumatur præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur ini-
quitas, & adducatur iuſtitia ſempiterna, &c. Vnde liquet, primum illum Chriſti aduentum
fuiſſe (vt eſſe debuit) manſuetū, humilē, pauperem, pacificum, itemq; ad peccata delēdum atq;
ſaluandum adeo ipſum mundum: veluti proxime oſtendimus, oſtenſuri, deo volente, paulo-
poſt pluribus. ¶ Verum enimuero alterum Chriſti aduentum, quem & nos Chriſtiani fu- B
turum credimus, nequaquā fore eiuſmodi, ſed plane auſterum, tremendum, ſuperbum, opu-
lentum, bellicum, itemq; ad peccata puniendum, adeoq; totum mundum iudicandum. Id
Zach. vl. quod ex Zacharia claret. Erit deus rex ſuper omnem terram, in die illa erit dominus vnus, &
nomen eius vnum. Et ex Zophonia, qui ait: Tunc reddam populis labium electum, vt vo-
Sopho.3 cent omnes in nomine domini, & ſeruiant in humero vno. Et ex Eſaia: Dominus ad iudici-
Eſaie.3 Danie.7 um veniet cum ſenioribus populi ſui & principibus eius. Et ex Daniele, qui inquit: Aſpicie-
bam, & quaſi filius hominis veniebat, & vſq; ad antiquum dierum peruenit, & in conſpectu
eius obtulerunt eum, & dedit ei poteſtatem & honorem & regnum eius, quod non corrum-
Mat.26 petur. Et Chriſtus alibi: Veruntamen, inquit, dico vobis, ammodo videbitis filium hominis
Marc.14 ſedentem à dextris virtutis dei, & venientem in nubibus cœli. Idem hodie quoq; ait: Et tunc
Lucæ.22 videbunt filium hominis venientem in nube cum poteſtate magna & maieſtate. Vnde per-
uicaciſſimi quiq; Iudæi euidenter poſſent colligere, non vnum dumtaxat, ſed duplicem eſſe
Chriſti aduentum, ex forma quidem vtriuſq; diuerſa, effectuq; amborum diuerſo. Siquidem
qui præteriit humilis fuerit & obſcurus, qui vero futurus eſt glorioſus erit, idemq; tremēdus.
Mat.24 Ille quoad ſaluandum mundū, hic ad iudicandum. Ille quidem pene latens ob humilitatē, hic
Lucæ.17 adeo omnibus patens, vt de eo Chriſtus dixerit. Sicut enim fulgur exit ab oriente, & patet
Eſaie.5 vſq; in occidentem, ita erit & aduentus filii hominis.

¶ Eiuſmodi vero futura, ipſum ſecundū Chriſti aduentū arguunt, quæ illū ſunt præceſſura tā C
à longe q̄ à propinquo, quæ concomitatura, & quæ deniq; ſequutura ſunt. Quæ vel ſingula
Chriſtiano ſcire plurimū profuerit, ideoq; paucis recēſenda. ¶ Secundū illū Chriſti aduen D
Mat.24 tū præcedet. ¶ Primo, Pſeudoapoſtolorum multitudo, dicente dño: Et multi pſeudoprophe E
2.Petri.2 tæ ſurgēt & multos ſeducent. Et erūt (inquit Petrus) qui introducēt ſectas perditionis, & mul
ti ſequētur eorum luxurias, per quas via veritatis blaſphemabiť, & in auaritia fictis verbis de vo
bis negotiabunť. ¶ Secūdo, abūdabit iniquitas, & refrigeſcet multorum charitas, odioq; ſe mu F
Mat.24 tuo hoīes habebūt, teſte dño, quē apl'us ſequens, ait: Hoc aūt ſcio, q in nouiſſimis diebus inſta
2.Tim.3 bunt tēpora periculoſa, & erūt hoīes ſeipſos amantes, id eſt carnales, elati, ſuperbi, parētibus
inobediētes, ingrati, criminatores, incōtinentes, proditores, proterui, tumidi, voluptatumq;
magis q̄ dei amatores, habētes ſpeciē quidē pietatis, virtutē aūt eius abnegātes. Et Iudas ait:
Qm̄ in nouiſſimis tēporibus veniēt illuſores, ſecūdū deſideria ſua ambulātes in impietatibus.
¶ Tertio, Præliorum & bellorum frequentia, Chriſto dicēte: Cū audieritis prælia & ſeditiones, no
Lucæ.21 lite timere, Surget eīm gens cōtra gentē, & regnū aduerſus regnū. ¶ Quarto, famis, peſtilē- G
tiæ, terræq; motuū frequētia, Chriſto rurſus dicēte: Et erūt peſtiletiæ, & fames, terræq; mo-
Mat.24 tus p loca. ¶ Quinto, Diſceſſio à Romano imperio, adeoq; ab eccleſia Romana. Vnde apl's: H
Mat.15 2.Theſſ.2 Ne quis vos ſeducat vllo modo. Quoniā niſi venerit diſceſſio primū, dies dñi nō inſtabit. Et
1.Tim.4 rurſus: Quia in nouiſſimis tēporibus diſcedent quidā à fide, attendētes ſpiritibus erroris & do
ctrinis dæmoniorum in hypocriſi. ¶ Sexto, Mira Antichriſti perſequutio & ſeductio, qui cū I
pſeudoapl'is ſuis, perq̄ plurimā Chriſtianorum partē ſeducet, partim callida pſuaſiōe, partim
2.Theſſ.2 miraculorum opatione, partim bonorum largitiōe, partim tormētorum exhibitiōe. Hinc apl'us: Ne
qs (inqt) vos ſeducat vllo mō, qm̄ niſi venerit diſceſſio primū, & reuelatus fuerit hō peccati, fi
lius pditionis, q aduerſať & extolliť ſupra omne, q̄d diciť deus, aut quod coliť, ita vt in templo
dei ſedeat, oſtendēs ſe tanq̄ ſit deus. Cuius aduentus erit ſecundū operationē Satanæ, in omni
virtute & ſignis & prodigiis mendacibus, & in omni ſeductione iniquitatis, iis qui pereunt,
eo q charitatē veritatis nō receperūt, vt ſalui fierent. Et tunc ſane primū (iuxta dictū domi-
Mat.24 ni) tanta erit tribulatio, quanta non fuit ab initio mundi vſq; huc, nec futura maior. Nimirum
tanto erit Chriſtianorum ab Antichriſto & ſuis perſequutio, vt niſi propter electos illi dies ab-
4.Reg.2 Mala.4 breuiarenť, nemo ſaluus fieret. Id quod etiamnū ex Apocalypſi eſt intelligere. Ita in cōſola-
Geneſ.5 tionē & reconuerſionē (vt ita dicā) eorū, qui ſeducti ſunt, à deo mittentur Helias & Enoch:
Eccl.44 quos Zacharias duas oliuas, Iohannes duo candelabra vocat, q (vt ex Daniele conjicitur) tri
Hebræ.11 bus annis cum dimidio inſtar Chriſti, amicti ſaccis, pœnitentiā oſtendent & prædicabūt paſ-
Zacha.4 ſim contra Antichriſti dogmata impia, ſignis clari atq; virtutibus, Quos demū Antichrūs in
Apoca.11 Dan.7.9 Hierl'm occidet, occiſis trib⁹ diebus & noctib⁹ cū dimidia die, in terrorē oīm ſine ſepultura in

Digitized by Google

plateis iacebunt. Poſt dies aūt tres, & dimidiū reſurgētes in cœlum volabunt in nube. Anti-
chriſtus vero, q aliàs ſæuiēdo regnaturus eſt, annos tres cū dimidio (totidē eñ ex Daniele col
ligimus) qntodecimo die poſt mortē illoꝝ, & ipſe peribit: nimiꝝ (teſte Apl'o) quem dñs Ieſus 2. Theſſ. 2
ſpū oris ſui iterficiet, & deſtruet illuſtratōe aduētus ſui, de quo noſter hodie ē ſermo. Quo in-
terfecto, nō ſtatim vēturus eſt dñs ad iudiciū, ſed cōceſſurus eſt deus Opt. aliq̄t dies ad refrige
riū ſanctoꝝ, & ad pœniam ſubuerſoꝝ. Id q̊d ex verbis Ieſu fortaſſis facile pcipit, quū dicit. Vi Mat. 24.
dete ne turbemini. Oportet eñ hæc fieri, ſed nondū eſt finis. Ecce prędixi vobis. Et tunc prę
K dicabit Euangeliū in toto mundo. ¶Quantū vero ſpaciū interea vſq; ad finē mundi futu-
rum ſit, nemo vnquā nouit, affirmāte dño, q ait: De die aūt illa & hora nemo ſcit, neq; angeli Mat. 24.
cœloꝝ, niſi pater ſolus. Sicut aūt in diebus Noe, ita erit & aduentus filij hoīs. Similiter ſicut fa- Luce. 17.
ctum eſt in diebus Loth, ita quoq; erit dñi aduētus, q̄nquidē q̄n tūc hoīes non putabant iram 1. Pet. 3
dei ſup ſe venturā, hæc ipſa ſubito, illis non opinantibus, veniebat & pdebat. Sic & filius hoīs
veniet in ſecundo aduētu: quia (inq̄t Chriſtus) qua hora non putabitis filius hoīs vēturus eſt. Mat. 24
Sicut eñ (ait Paulus) fur in nocte veniet, ita & dies domini erit. Cum eñ dixerint, pax & ſecu- 1. Theſſ. 5
ritas, tunc repentinus eis ſupueniet interitus. Sic & dñs in Apocalypſi ait: Si ergo non vigila- Apoca. 3
L ueris, veniā ad te tanq̄ fur, & neſcies, qua hora veniam ad te. ¶Cæteꝝ, frēs in dño dilectiſſi-
mi, qa oculari pene teſtimonio videmus oīa adeſſe, firmeq; præterijſſe, quæ iuxta ſcripturā te
ſtimonia iam audita nobis portēdunt in foribus eſſe ſcdm dñi aduētum. Obſecro, oremus vt
& is nobis aduētus, vti primus, ſit mitis & manſuetus, q alioqui tam glorioſus q̄ horrendus tra-
dit futurus: quandoquidē ait Propheta: Dies illa, ſcilicet futuri dñi aduētus & iudicij, dies erit Sopho. 1.
iræ, dies tribulatōis, anguſtiæ, dies calamitatis & miſeriæ, dies magna & amara valde. Id quod
ex iis, quæ venturum dominum penè (vel potius præcedent) concomitabuntur.
M ¶Quoꝝ erit primū, Solis & lunæ ſtellarūq; obſcuratio, & in colorē ſanguineū terribilis mu-
tatio. Vnde Iohelis: Sol conuertet in tenebras, & luna in ſanguinē. Et Apocaly. Sol factus eſt Iohel. 2
niger, tanq̄ ſaccus cilicinus, & luna tota facta eſt ſicut ſanguis, & ſtellæ de cœlo cęciderunt ſup Apoca. 6.
terrā. Et Chrūs quoq; dixit: Sol obſcurabit, & luna non dabit lucē ſuā, & ſtellæ cadēt de cęlo. Mat. 24.
N ¶Secundū, hominū preſſura præ confuſione ſonitus maris & fluctuū, areſcentibus homini
bus præ timore, & propter expectationē, quæ toti orbi ſupueniet. Sanè iuxta Dauidē, mira- Pſalm̄ 92
biles tunc erūt elationes maris, & vociferabit tūc denuo & finaliter, quod Chriſtus dixit: Erit Mat. 24
tunc tribulatio, qualis non fuit ab initio mundi vſq; modo, neq; fiet. Et quod Daniel dixit: Ve Daniel. 10
niet tale tēpus, quale non fuit, ex quo gentes cœperunt eſſe. Siquidē (vt ex Euangelio colligi
poteſt) vniuerſa quatuor genera creaturaꝝ turbari videbunt, Cœleſtiū, vt ſolis & lunæ, Ter-
reſtriū, qa aquaꝝ & fluctuū. Rationaliū, quoniam hominū areſcentiū. Intellectualiū, id eſt, vir
tutum cœloꝝ, quæ mouebunt quodam motu admirationis, conſpicientes inuſitatos, & prę-
O ter ordinē naturæ effectus accidere. ¶Quo facto (ait Petrus) elementa calore ſoluentur, ter- 2. Pet. 3
raq;, & quæ in ipſa ſunt opera exurent, ſimulq; magno īpetu cœli tranſient: nimiꝝ q ardentes
ſoluent, & elementa ignis ardore tabeſcent. Hoc igit igni perinde atq; olim diluuio omnibus
conſumptis, ilicò (teſte Apoſtolo) ipſe dñs in iuſſu, & in voce archangeli, & in tuba dei deſcē- 1. Theſſ. 4
det de cœlo, & mortui reſurgent omnes. Omnes, inquam, in momēto, in ictu oculi, in nouiſſi 1. Coꝛ. 15
ma tuba reſurgemus. Canet eñ tuba, & mortui reſurgēt incorrupti. Iteꝝq; (vt patet ex Euan-
gelio) omnes videbūt filiū hominis, venientē in nube cum poteſtate magna & maieſtate. Ve- Acto. 10
niet enim à deo iudex viuoꝝ & mortuoꝝ, ad vallem Ioſaphat, quo (vt ait Propheta) congre Iohel. 3
gabit omnes gentes, & diſceptabit cū eis. Veniet, inquam, dñs cum omnibus millibus ſanctis Eſa. 3
ſuis facere iudiciū contra omnes, redarguere omnes impios, de omnibus opibus & impietati-
bus eoꝝ, & de omnibus duris, quæ locuti ſunt contra eum peccatores impij. Erit aūt iudiciū 2. Coꝛ. 5.
illud, in quo omnia vel ſecretiſſima cordiū pandent, & referent, & vndequaq; tremēdum ſcili
cet malis. Supra qdem in aëre, iratus iudex, ſubtus, patens infernus, intus, conſcientia remor
dens. Extra, mundus ardens, à dextris peccata accuſantia, à ſiniſtris, infinita dæmonia ter-
rentia. Circa boni angeli in infernum pellentes, & mali ad ipſum trahentes, Chriſto teſtē, qui Mat 13
ait: Sic erit in conſummatione ſeculi. Exibunt angeli, & ſeparabunt malos de medio iuſtoꝝ, & Apo. 22
P mittēt eos in caminū ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dentiū. ¶Apparebitāt filius hoīs, id eſt,
Chrūs in forma humana, vtpote ea qua in cœlū quondā aſcēdit, vt claret in actis aplicis, & ipſe-
met teſtat apud Euangeliſtā, inquiēs: Et tūc apparebit ſignū filij hoīs in cœlo: nimiꝝ nō vul- Acto. 1
nera ſolū & reliq̄ mortis ſuę inſignia, ſed & mortē illā exprobratiſſimā oñdens, vt Iudęoꝝ alio Mat. 24
rūq; inuerecūdiā cōfutet. Et ſic cruce viſa cōſiderabūt, q mortuo eo nihil pfecerūt, & qm cru
cifixerūt eū, quē adorari oportebat. Et tūc indubie tps illud vltimū erit calamitatis & miſeriæ Sopho. 1.
nullius prorſus miæ, ſed totius iuſtitiæ. In q̊ reprobis tā terribilis apparebit, vt dicturi ſint mō
tibus & petris ſi adeſſent. Cadite ſup nos, & abſcōdite nos à facie ſedētis ſupra thronū, & ab ira Luce. 23.
agni. Id quod & Chriſtus innuit, inquiēs: Et plangent omnes tribus terræ. Mat. 24

Digitized by Google

Apoca 1 ¶Feretur autem (Euangeliſta ſcribente) tandem ſententia pro bonis in hunc modum. Ve- Q
Mat.25 nite benedicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione mundi: Eſuriui,
enim & cætera. Et ſic tandem (Apoſtolo teſte) ſemper erunt cum Domino. In malos vero
1.Theſſ.4 hæc erit ſententia: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & an
Lucæ.13 gelis eius. Eſuriui enim & cætera. Sin dixerint: Domine, quando vidimus te eſurientem. Re-
Matt.25 ſpondebit Dominus: Amen dico vobis, quàmdiu non feciſtis vni de minimis ijs, nec mihi fe-
Iohā.5. ciſtis. Et ibunt ij in ſupplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam.

¶Et ſic (vt quandoque regrediamur, vnde ſumus digreſſi) ſolidiſſima ſcripturarum veritate, R
Iudæi & eorum complices perfidiſſimi erroris conuincuntur, & apparet duplicem Chriſti
aduentum eſſe, eum qui præterijt humilem, & manſuetum, eum qui futurus eſt, ſupra quàm di-
ci poſſit glorioſum & terribilem, iſtoſque ſe pernicioſe credere, damnandoſque certò, niſi reſi-
Eſa.53 piſcant. Siquidem meminiſſe debuerint, non oportuiſſe Chriſtum venire primum bellica po-
tentia ad remittendum peccata & ſaluandos homines, ſed potius in humilitate & patientia,
paſſurum duriſſima. Nec quidem opus fuit ad remittendum pctā, delendumque iniquitates bel
lis corporeis, quæ ſunt extra animam, in quorum tumultu credunt Chriſtum venturum Iudæi.
Rectè autem quæ ſcripturæ bellica narrant, ſecundo aduentui (de quo diximus) applicabunt
quandoquidem, in quo Chriſtus non venturus eſt, vti paſſurus ab iniquis, ſed potius vt iudex
Pſal.109 iuſtiſſimus & fortiſſimus, ad puniendū omnes ſibi rebelles, cū Antichriſto duce eorum, quemad
Hebr.10 modū forè multis oſtendimus. Tunc Chriſtus ponet ſub pedes inimicos ſuos ſcabellū, & no-
ua omnia erunt. ¶Supereſt modo, quoniam Chriſtus non modo ſuos diſcipulos, ſed & (vt S
eſt apud Euangeliſtam) nos omnes ſæpenumero terrore eius aduentus ad benefaciendū ad-
Luc.21 monet: quippe quod inibi vnicuique ſecundū opera eius tribuetur, vt & ipſe cum Chriſto Ieſu vos
Apo.22 toto pectore admoneam, inquiens: Chariſſimi vigilate & orate, quia qua hora non putabitis
dominus veniet: & cum eo merces pro vnoquoque. Attendite (inquam) vobis ne forte grauen-
tur corda veſtra crapula & ebrietate & curis huius vitæ, & ſuperueniat in vos repentina illa
1.Iohan.2 dies. Nimirum ventura in omnes, qui ſedent ſuper faciem omnis terræ. Hocque maximè, quod videtis
omnia, quæ propinquam hanc eſſe diem portendūt, partim tranſacta eſſe, partim nunc adeſſe
& propediem imminent, adeoque vt certū ſit, hāc diem paulopoſt venturam, ſed quando & quàm
Roma.4 cito nemo ſcit, quia repentina. Sanè (vt Apoſtolus ait) quemadmodū omnia quæ deus pro-
Titum.1 miſit futura, iam impleta ſunt partim, implebunt & reliqua omnia. Non enim poteſt deus mē
Mat.24 tiri, nec verbū ipſius fieri irritū, quandoquidem cœlū & terra tranſibunt, verba autem eius non
Mat.5. tranſibunt, imò de ijs, ne iota quidem. Et profectò non eſt nobiſipſis blandiendū, perinde atque
procul hinc ſit hæc illa aduentus dies, & quaſi non ventura. Id quod & iſti, qui Noe & Loth tē-
1.Pet 3 poribus opinabant, ſed perditi: quandoquidem dominus (ait Petrus) non tardabit ſuam pro
2.Pet.3 miſſionem, ſed nobis apparet paulò tardior, propter eius patientiam, qua neminē vult pe-
Gen.6.19 rire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Quod & tempore Noë & Loth faciebat, verum eorum
Roma.2. qui noluerunt reſipiſcere, nec pœnitere, ipſe deus tarditatem ſuam, pœnæ grauitate compē-
ſauit. Hunc Paulus hortat, ne & ipſi toties moniti diuitias eius bonitatis & patientiæ & longa-
nimitatis contēnamus, verum memores ſumus, benignitatē dei nos ad pœnitentiam reducere.

¶Ea propter, chariſſimi fratres, ad cor veſtrum tandem redite, mementote hodierni tam T
tremendi Euangelij, cuius timore dominus nititur nos ad ſe amandum prouocare, qui amo-
Lucæ.21 re iuſtitiæ flecti nolumus. Vigilate (inquiens) & ego cum eo, omni tempore orantes, vt di-
gni habeamini fugere iſta omnia, quæ futura ſunt, & ſtare ante filiū hominis. Itaque fratres mei
1.Cor.15 dilecti (inquit Apoſtolus) ſtabiles eſtote & immobiles, abundantes in omni ope domini, ſem-
per ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in domino.

HOMILIA TERTIA, DE EO QVOD SCRIptum eſt: Matthæi.11. Lucæ.7. Tu es, qui venturus es, an alium expectamus?

Dominica tertia aduentus.

APPROBAT HAEC DIVI IOHANNIS, DOMINI PRAE- A
curſoris ſanctiſſimi, quæſtio quod diximus, decreta videlicet iam humani ge-
neris à deo redemptione, mox illum ipſum deum maximum aliquot mille an-
nos per patriarchas, iudices, ſacerdotes, reges, & prophetas, ab Abel iuſto vſque
ad Iohannem Baptiſtam, filij ſui aduentū oraculis & figuris, multipharium mul
Heb.1. tiſque modis (teſte Apoſtolo) prænūtiaſſe. Hinc Iohan. hodie quærit: Tu es, qui vē
turus es, an aliū expectamus? q. d. Es ne ipſe ille Meſſias, qui dudū nobis à deo pr̄e ad liberandū
nos ꝓmiſſus, & tot ſeculis vēturus tāque multipharia̅ ꝑdicatus ē? Itēque hac q̄ſtiōe ſubindicat de-
ſideratiſſima̅ de Chr̄o vēturo expectatione̅, inquiēs: Que̅ expectamus. f. tantopē ac tāto tpe.
Aduen

Digitized by Google

Aduentum vero Ieſu Chriſti antiquis patribus fuiſſe magnopere deſideratum, inter alia non
paꝝ multa ſcripturaꝝ teſtimonia, hoc ſaluatoris noſtri dictũ occurrit. Abraham pater veſter Iohã.8
exultauit, vt videret diem meũ, vidit, & gauiſus eſt. Occurrit & hoc Iacob patriarchæ. Salu- Gene. 49
tare tuũ expectabo domine. Salutare qdem latinè, Hebraicè Ieſus eſt. Itemq́ꝫ hoc Moyſis. Si Matth.1.
inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi temetipſum, vt videam te. Et hoc Iohannis Exo.33.
hodie. Tu es q venturus eſt, an aliũ expectamus? Hoc nimiꝛ interrogauit, vtrũ ipſe eſſet Meſ- Iohã.4.
ſias, id eſt, Chriſtus, q vtiqꝫ expectabatur venturus, ita vt mulier quoqꝫ Samaritana dixiſſe le-
gitur. Scio qa Meſſias venit, q dicit Chriſtus. Cum ergo venerit, ille nobis omnia annũtiabit.
Vnde bipharjam à pleriſqꝫ queri ſolet. Primo, quũ deus ab æterno maximeq́ꝫ decreta huma-
ni generis redemptione miſericors fuerit, cur tantiſper filiũ ſuũ in hunc mundũ mittere diſtu-
lerit? Deinde cur Iohannes, quis Chriſtus eſſet, quæſierit, perinde ignorant, q tamen Pro-
pheta fuit, & qdem propheta longè maior? Ex qbus & tertia fluit quæſtio, quid in ſe habue-
rit, aut voluerit Chriſti reſponſum, quando ille prorſus obſcurè ad rogata reſpõdiſſe videat.

B ¶ Primo ſanè quæſitui breuiter puto reſpondendũ. Sapientiam ipſam & dei benignitatem
hac filij ſui ſalutiferi aduentus mora, nos capaciores ſuæ vocationis effeciſſe. Siqdem qđ mul-
tis ſignis, ac multis vocibus, multiſq́ꝫ myſterijs, per tot fuerat ſecula nuntiatũ, in ijs euangelij
diebus non eſſet ambiguũ, ſicq́ꝫ ſaluatoris natiuitas tanto conſtantiorem in nobis gigneret fi-
dem, quanto prædicatio eius, & antiquior præceſſiſſet & crebrior. Hinc Propheta ait: Si mo- Abac.2
ram fecerit, expecta illũ, quia veniens veniet, & non tardabit. Ecce q incredulus eſt, non erit
recta anima eius in ſemetipſo, iuſtus aũt in fide ſua viuet. Vnde monemur, ne increduli ſimus
de vltimo eius aduentu, quo de nuper multa: quanq̃ is tardior nobis videat propter nos (vt ait
Petrus) quoꝝ deus nullũ vult perditũ, ſed omnes ſaluatũ iri. Debet ſanè nobis fides per eiuſmo 2.Pet.3
di moram fieri tam conſtantior quàm probatior: debemus & eſſe memores eorum, quæ du- 1.Timo.2
dum deus non promiſit, ſed & ſeruauit, qui & reliqua proculdubio ſeruauit, hocq́ꝫ pacto ſem-
per manere in timore dei. Nec aliqs nr̃m ſit dicturus, qđ aliàs malus ſeruus dixit in corde ſuo. Mat.24.
Moram facit dñs venire, & cœpit propterea conſeruos ſuos percutere, & manducare, & bibe
re cum ebrijs: nimirum, quem dñs in illa die, qua eum non ſperat venire, & hora, qua ignorat,
diuidet, partemq́ꝫ eius ponet cum hypocritis. Illic erit fletus & ſtridor dentium.

C ¶ Præterea diſtulit Chriſtus venire, vt homo prorſus cognoſceret ſe lege naturali & ſcripta
ſaluari non potuiſſe, id q̃d fortaſſis alioqui negaſſet, ſuperfluumq́ꝫ fuiſſe Chriſti aduentũ credi-
diſſet. Cæteꝝ comperto ſe aliter ſaluari nõ potuiſſe, qn omnes ad inferos deſcenderint, tandẽ
data eſt fides virtuti fidei, Chriſtusq́ꝫ vnicus idemq́ꝫ verus totius mundi ſeruator credi cœptus,
& tp̃s miſerendi vtile, q̃d prius venire non fuit neceſſe: ſiqdem medicina ſp̃ualis non proſit ci Gala 4
tra adfectũ recipientis. Et hoc eſt, quod Apoſtolus paſſim & clarè ad Galatas docet, inquiens: 1.Timo.2
At vbi venit plenitudo temporis, miſit deus filiũ ſuũ, factũ ex muliere, factũ ſub lege, vt eos q
ſub lege erant, redimeret. Idem ad Epheſios ait: Gratia eñ eſtis ſaluati p fidem, & hoc nõ ex Ephe.2.
vobis. Dei eñ donũ eſt nõ ex opibus, vt ne qs glorief. Hinc eſt ꝙ tardauerit venire Chriſtus.

D ¶ Quanq̃ ſi rectius attẽderimus, deus ille Max. non nouo conſilio, nec ſera miſeratõe rebus
humanis conſuluit, ſed à conſtitutione mundi, vnam eandemq́ꝫ omnibus cauſam ſalutis inſti-
tuit: ſiquidem gratia dei, qua ſemper ſanctoꝝ vniuerſitas eſt iuſtificata, Chriſto ſit naſcẽte au
cta, non cœpta, ſicq́ꝫ ſacramentũ ſalutis humanæ in nulla vnq̃ antiqtate ceſſarit: nimiꝛ, quod
prædicarunt Ap̃li, hoc prædixerũt futuꝝ prophetæ. Sic nõ ſero impletũ ẽ, quòd ſemp eſt cre
ditũ. Hoc quidẽ ſacramentũ ſalutis ac pietatis, tam potens fuit etiam in ſuis ſignificationibus,
vt non minus adepti ſint, q illud crediderunt promiſſum, q̃ qui ſuſcepere donatũ. Id q̃d Ap̃lus Gala.3
arguẽs ait: Prius q̃ aũt veniret fides, ſub lege cuſtodiebamur, concluſi in eam fidẽ, quæ reuelan
da erat. Eſt eñ eadem in nouo & veteri teſtamento fides, ſed quæ erat in veteri figuris velata,
in nouo Chriſto nato reuelata, quippe quòd lex ip̃a vmbram bonorum futurorum habuerit.

E ¶ Nec ſanè profuiſſet Chr̃m poſterius q̃ venit venire, ne fides & ſpes ex ꝓmiſſa incarnatõe Heb.10
perijſſent. Si eñ tardaſſet venire, quotidie homĩes decreuiſſent & tepuiſſent: qñquidẽ ſpes (vt
ait ſcriptura) quæ differtur affligit animam. Et ſic ſperamus ſolutum eſſe primum quæſitum. Prou.13

F ¶ Succedit ſcd̃m, quare Iohannes à Chr̃o quæſierit? Reſpõdeo: Non vtiqꝫ ꝙ vel de Chr̃o du
bitaſſet vel Chr̃m ignoraſſet. Ob cuius præſentiã dudũ in vtero matris exultarat, & ei deinde Luce.1.
ad baptiſmũ veniẽti dixerat. Et tu venis ad me &c. Ad quẽ q̃ꝫ vocẽ p̃ris audierat in baptiſmo. Mat.3.
Hic eſt filius meus, in q̃ mihi cõplacui. Quẽ deniqꝫ digito demõſtrarat, dicẽs: Ecce agnus dei, Mar.1
ecce q tollit pct̃ã mũdi. Qui etiã ꝓ fide Chr̃i & iuſtitia in carcere poſitus, paratus erat mortem Iohan.1
ſubire. Nec ꝙ dubitarit. An is eſſet moriturus, quem ſciebat hominem natum: quandoquidẽ Mar.6
hoc reijcitur in eo, quod dixit: Ecce agnus dei & cætera: quo is crucẽ diuulgat, nec enim aliter
quàm per crucem peccatum mundi abſtulit. Inſuper quomodo ignoraret maior Propheta,
quod minor eo ſciuit? Eſaias qdem dixit, Sicut ouis ad occiſionem ductus eſt. Quid multa? Eſa.53

Arbitra

Digitized by Google

Arbitramur eum, qui venturum vt præcurſor nuntiauit, conſitentem vt Prophetam agnouiſſe, adeuntem vt confeſſorē eſſe veneratū, eiuſq́ʒ abūdanti ſcientię errorem non obrepſiſſe. Nec par credi putamus, ſpūs ſancti grām in carcere poſito defuiſſe, cū Aplīs virtutis ſuę lumē erat in carcere poſitis miniſtraturus. ¶ Igit̄ queadmodū ſaluator iterrogat vbi ſit Lazarus poſitus, vt q locū ſepulchri indicarēt, ſaltē ſic pararent̄ ad fidē, vt viderēt mortuū reſurgentū. Sic & Iohānes ab Herode interficiēdus, diſcipulos ſuos rogatū mittit ad Chrm, vt hac occaſione vidētes ſigna & virtutes crederēt in eū, & magiſtro interrogāte ſibi addiſcerēt. Hoc (inquā) faciēs, vt cōfirmaret ſuoꝝ animos, & immodicā de ſe ſuſpitionē cū fide aboleret. Etenī ſi ipſe negaſſet ſe Chrm eē, & repetiſſet, q̄d ſępe iam dixerat, Ieſum eē Meſſiā, diſcipuli modeſtiæ tribuiſſent, & hoc magnificētius de illo ſenſuri, quo magis ſeſe deieciſſet. Sciebat āt Ieſum ipm melius huic imbecillitati medicatuꝝ. Qd̄ vero diſcipuli Iohānes prę nimia in ſuū magiſtrū ſuſpitione aliqd aduerſus dn̄m habuerint mordacitatis innuit, q̄d ſupra dixerūt. Quare nos & phariſæi ieiunamus frequēter, diſcipuli aūt tui nō ieiunāt? Et Chrūs paulopoſt ſubindicat, inquiēs: Et btūs, q nō fuerit ſcādalizatus in me: Nimiꝝ in internūtios pcutiēs, in ipſos ſcandalizatos, quanq̄ eoꝝ dubitationē nō diuulgarit, & ſoli eoꝝ conſcīæ reliquerit, redargutionē eoꝝ latēter inducēs. Et hoc pacto (vt tandē cōcludamus) ſicut pr̄ moriturus, ſi viderit filios ſuos bonis moribus ornatos, omniq́ʒ prudētia pfectos, quaſi ſecurus morit̄, nihil de cętero timens de illis. Sic & Iohānes volebat diſcipulos ſuos pfectos videre in chro, vt iocūdius moreret̄. Aut (q̄d fore magis cōgruit) q̄ſi pędagogus alienos filios, q̄s ad tps acceperat vt erudiret eruditos volebat Chro reddere, quaſi ꝑprio patri ipſoꝝ. Ideoq́ʒ Iohānes interrogauit p diſcipulos ſuos, non vt accipiēs reſpōſum à Chro audiret & diſceret, ſed vt miſſi diſcipuli oculis ſuis viderēt opa eius & crederēt, exemplū relinquēs oībus patribuſfamilias, vt morietes ꝑcipue ꝓuiderēt filijs ſuis in ijs, quę ad ſalutē animæ ptinēt, veluti nup ex Tobia oñdimus. ¶ Sequit̄ modo tertiū quęſitū cur Chrūs tam obſcurè videat̄ rn̄diſſe ad interrogata, quū nō rn̄deat ſe eē Meſſiā, nec item negēt? Reſpōderim, Chrm q ſumma ē dei pris ſapia, in quo fuere oīm ſciaꝝ theſauri, ſapiēter & modeſtè, ſatiſq́ʒ ad rogata rn̄diſſe: nimiꝝ, q nō fuerit ignarus, certius eē teſtimoniū, q̄d à factis ꝓficiſcit̄, q̄ à verbis, præſertim ſi qs ſibi ſit teſtis. Nihil qdem primū rn̄dit, ſed in illoꝝ conſpectu multis æditis ꝓdigijs, nouis & iauditis, ſanans ægrotos &c. ait illis: Nihil opus ē, vt de me quis ſim ꝓnuntiē, tm̄ ite & renūtiate Iohāni, quæ veſtris oculis vidiſtis, & veſtris auribus audiſtis &c. iterim ſubindicās, ea eē illa de ſe teſtimonia, quæ mirabilia olim ꝓpheta hortatus ē ab anima nr̄a ſcrutāda: vtpote duobus teſtimonijs deitatē ſatis ſuperq́ʒ patere, nimiꝝ altero mirandoꝝ opeꝝ, altero approbatōis declaratōiſq́ʒ ſcripturaꝝ. Ipſe eñ dei filius nō contētus teſtimonio Iohānis, ait alibi: Vos miſiſtis ad Iohānē, & ille teſtimoniū phibuit veritati. Ego aūt teſtimoniū ab hoīe nō accipio. Et rurſus: Ego aūt habeo teſtimoniū maius Iohāne. Opera eñ q̄ dedit mihi pr̄, vt pficiā ea, ipſa opa, q̄ ego facio, teſtimoniū phibēt de me, qa pater me miſit. Nēpe ea opa, q̄ nō ſunt oīm, ſed quę ſunt Chri, id eſt, talia opa, qualia nemo alius facere potuit, niſi ſolus Chrūs filius dei, qualia erāt à ꝓphetis ꝓnūtiata p Chrm faciēda, q̄ à Chro numerant̄ in cōtextu. ¶ Etenī is dicit: Ipſa opa, q̄ ego facio, teſtimoniū phibēt de me. Vñ ſi mihi nō creditis, vel opibus credite. Conferte opa, quę in me vidiſtis, cū ꝓphetaꝝ oraculis, q̄ legiſtis, vt & me illū, de q̄ dixerūt, eſſe cognoſcatis. Etenī cęcos illumino, ſurdis aures aperio, mutos reddo loquētes, claudos reſtauro, vt impleat̄ illud Eſaiæ: Puſillanimes cōfortamini, & nolite timere. Ecce deus noſter vltionē adducet retributōis, deus ipſe veniet, & ſaluabit nos. Tunc aperient̄ oculi cęcoꝝ, & ſurdoꝝ aures patebūt. Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus, & apta erit lingua mutoꝝ. Leproſos mūdo, vt impleat̄ hoc eiuſdē. Languores nr̄os ipſe tulit, cuius liuore ſanati ſumus. Mortuos reſuſcito, vt impleat̄: Viuēt mortui, & interfecti mei reſurgēt. Pauperes euāgelizant̄, vt impleat̄: Euāgelizare, vel ad annūtiandū, pauperibus miſit me, vt mederer contritis corde, & prædicarē captiuis indulgentiā, & clauſis apertionē. ¶ Hinc Chrūs reſpōdet artificioſo ſyllogiſmo, inquiēs: Qui operat̄ opa, oēm naturę facultatē excedentia, & quę ꝓphetę ꝓdixerūt de Chro, ille nō pōt nō eē Chrūs. Sed (vt videtis) ego talia operor. Sum igit̄ Chrūs. Et ſubdens ait: Beatus q in me non fuerit ſcandalizatus, latenter ſine contumelia diſcipulos Iohānis, vitij incredulitatis & mordacitatis arguens. ¶ Ex qbus oībus (vt oībus ſua ſit Homiliæ noſtræ vtilitas) collige. ¶ Primo, Ieſum, vel ideo cognitum eſſe veꝝ Meſſiam, id eſt, Chriſtum dei filiū, quia ſupra naturā miracula peregerit, (ipſo teſte) q ait: Si opera nō feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatū non haberent. Teſtant̄ idemq́ʒ Iudæi, dicentes: Quod ergo tu facis, ſignū, vt videmus, & credamus tibi? Chriſtū aūt eiuſmodi feciſſe, teſtat̄ Nicodemus princeps Iudæoꝝ. Scimus (inquiens) quia à deo veniſti magiſter. Nemo eñ poteſt hæc ſigna facere, quę tu facis, niſi fuerit deus cum eo. Hinc turba alibi exclamat, vidēs Ieſum tot millia hoīm pauiſſe quinq́ʒ panibus & duobus piſcibus. Quia hic eſt vere Propheta, qui venturus eſt in mundum, id eſt, Meſſias ad ſaluandum nos.

¶ Scdo

Marginalia (left): Iohā.11 — Matth.9 — Mar.2 — Tobię.4 — 1.Cor.1 — Coloſſ.2 — Lucæ.7 — Pſal.118 — Iohan.5 — Iohā.14 — Eſa.35 — Eſa.53 — Eſa.26 — Eſa.61 — Iohan.15 — Iohan.2 — Iohan.3 — Iohan.6

Marginalia (right): G — H — I — K — L — M

Digitized by Google

N ¶Secundo collige. Ieſum vel ideo probari Meſſiam verum fuiſſe, ꝙ in ipſo fuerint cõpleta,
quæ de Meſſia per prophetas dudũ fuerant prædicta. Vnde dominus ad Iudæos. Scrutami Iohan. 5.
ni ſcripturas, quia vos putatis in ipſis vitam habere æternam, & illę ſunt, quæ teſtimoniũ
perhibent de me. Et rurſus. Nolite putare, quia ego vos accuſaturus ſum apud patrem, eſt
qui accuſat vos Moyſes, in quo vos ſperatis. Si enim crederetis Moyſi, crederetis forſan &
mihi. De me enim ille ſcripſit, Si autem illius literis non creditis, quomodo verbis meis cre
detis? Sic alias inquit. Quoniam neceſſe eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, Lucæ. 24
& prophetis, & pſalmis de me. Quum igitur omnia, quæ erat facturus Meſſias, ſcripturis
tradita ſunt, vel teſtibus ipſis Iudæis, & ea Chriſtus omnia fecit, in eoq́; omnia ſunt imple-
ta, ſubſequitur non eſſe fortius aduerſum incredulos argumentum, verum adueniſſe Meſ-
ſiam, quàm ꝙ in Ieſu fuerint omnia impleta, quæ de Chriſto ſcripta ſunt. Quod & paſſim 1. Cor. 15
apoſtoli factitarunt, vt claret apud apoſtolũ, & in Actis apoſtolicis. Hoc ipſum ꝗq; Chri- Actor. 5
ſtus hodie pro ſe facit, vtcunq; obſcurius. Nõ enim dicit ſe eſſe palam Chriſtũ, immò ſæpe Marc. 8
prohibuit ſuis diſcipulis, ne ſe dicerent eſſe Chriſtum, inter cæteras cauſas nobis exemplũ
O præbens. ¶Et tertio colligendũ, ne quis fruſtra vaneq́; aut ſcandaloſé ſe iactitet cõmen-
detq́;. Hinc Paulus ait: Qui autem gloriatur, in domino glorietur. Non eñ qui ſeipſum cõ- 1. Cor. 1
mendat, ille probatus eſt, ſed quem deus commendat. Gloriari autem in approbationem 2. Cor. 10
diuinæ gloriæ, adeoq́; veritatis comprobandæ, publicæq́; vtilitatis promouendæ exẽplo Hiere. 9.
Pauli in eodem alioq́; loco, prohibitum nõ eſt, nec in malam partem vertendum, ſed deo, Iohan. 5
P qui cordium eſt ſcrutator, cõmmittendum. ¶Quarto collige, quia Chriſtus antea factis 2. Cor. 11
reſpõdet quàm verbis, prælatos ac quoſq́; optimos regentes, ea q̃ facere volunt alios, debe-
re facto ſimul exhibere & verbo, vt ſic bono exemplo alijs luceant. Ita alibi Euangeliſta de
domino ait: Cępit Ieſus facere & docere. Hinc Paulus ad Timotheum. Nemo adoleſcenti- Actor. 1
am tuam contemnat, ſed exemplo eſto fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, 1. Tim. 4
in fide, & caſtitate. Hoc enim faciens, & teipſum ſaluũ facies, & eos, qui te audiunt. Sic idem
ad Corinthios. Sed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo, ne forte cum alijs præ-
dicauerim, ipſe reprobus efficiar. Non autem debent prælati ſequi ſcribas & phariſæos, & 1. Cor. 9
qui ſedebant ſuper cathedram Moyſi: nempe qui dicebant, & non faciebant. Alligabant Mat. 23.
onera grauia & importabilia, & imponebant in humeros hominum, digito autem ſuo no- Lucæ. 11
lebant ea mouere. Attamen etſi qui ſunt eiuſmodi prælati, eorum tamen Chriſtus dicta & Marc. 12
Q doctrinas, pręcipit amplecti à populo, non etiam opera. ¶Hic tamen nolim mihi à quo-
piam ſuſurrare mea verba retorqueri in hunc vel illum prælatum, ſed quidẽ in omnes, qui
Chriſtiana monitione indigent, ſiquidem qui hac in parte non quidẽ ob vitę ſanctimoniã
quam in me ſcio nullam, ſed ob officij regulam non minus puto me omnibus ad ſalutem
docẽdam eſſe obligatum quàm Paulum, quippe qui me, & debitorem exiſtimo Græcis & Roma. 1
barbaris, ſapientibus & inſipientibus, &c. neq; enim debet eſſe perſonarum acceptor, qui Acto. 10
loco eſt eius, qui perſonarum non eſt acceptor. Addiderim & quemcunque patremfami-
lias & non modo eum, qui in aliquo cõſtitutus eſt officio vel dignitate dici prælatum, quã-
do & ille ſuis filijs præfertur, quibus æque in omni virtutum genere tenetur præeſſe atqúe
epiſcopus ſuo populo. Hinc apoſtolus: Et vos inquit patres nolite ad iracundiam prouoca Ephe. 6
R re filios veſtros, ſed educate illos in diſciplina & correctione domini ſiquidem deus etiam Col. 3.
vnicuiq; de proximo ſuo mandarit. Verbum enim dei non eſt alligatum. ¶Quinto col. Eccle. 3
quum Chriſtus ſine nominatione alicuius perſonæ dixit, beatus, qui in me non ſcandaliza- Eccle. 17
tus fuerit, &c. ipſum modeſte ſubtaxaſſe inuidiam diſcipulorum Iohannis, ſed ſic, vt nec a- 2. Tim. 2
pud turbam pudeſcerent, ſed taciti ſecum agnoſcerent vitium ſuum tẽperato modis om̃i-
bus reſponſo, vt illorũ affectioni potius mederetur quàm traduceret, nobis exemplo, vt ho
mines citra infamiæ notam corripiamus, eos nõ publice traducentes. Sic Chriſtus ait: Si au Mat. 18.
tem peccauerit in te frater tuus, vade corripe eum inter te & ipſum ſolum. Et ſapiẽs: Corri Lucæ. 17
pe proximum antequàm commineris. Et Paulus, fratres, etſi pręoccupatus fuerit homo in Eccle. 19
aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, hũc inſtruite in ſpiritu lenitatis, cõſiderans teipſum, Gal. 6
ne & tu tenteris. Et hoc eſt verum, vbi peccantes admonitioni acquieuerint, nam alias in 1. Tim. 5.
conſpectu duorum aut trium ſunt caſtigandi. Hinc apoſtolus, peccantes, inquit, corã om̃i-
bus argue, vt cæteri timorem habeant, ſine tamen præiudicio hæc cuſtodias, nihil faciens
in alteram partem declinando. Atq; vtinam omnes huic admonitioni eſſemus obediẽtes:
ſanè haud diceremus. Tu es qui venturus eſt, &c. nimirum quem ſciremus dudum veniſſe
ad nos, qui ijſce ſalutaribus doctrinis ac præceptis viam nobis dedit ad ſe ipſum & ad ſui-
ipſius agnitionem, quæ ipſa eſt beatitudo.

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA QVARTA DE EO QVOD SCRIPTVM EST IOhannis primo. Lucæ. 3. ex Eſaia. 40. Dirigite viam domini.

Dominica quarta Aduentus.

EX EVANGELIIS NVPER RECITATIS CATHOlica eccleſia ſolidiſſimis ſacrarum ſcripturarum teſtimoniis oſtendit A
Matt.11. duplicem Ieſu Chriſti in hunc mundum corporalem aduentū, quorum altero, qui præteriit, ad ſaluandum totum humanum genus diu multum'q; antea peccatis illigatum venit, altero autem Chriſtus ad
Matt.21. Luc.21 idem genus iudicandum venturus eſt: docuit perinde recte credi, Chriſtum in carne veniſſe, eundem'q; reuerſurum in ſumma maieſtate & poteſtate, vtpote iudicē viuorum & mortuorum. Iudæos igitur
Act.10 reliquos'q; omnes infideles minimè excuſatum iri de incredulitate ſecundi aduentus, nec item primi aduentus, quem præteriiſſe veriſſi-
Mat. 21. mū diui Iohannis Baptiſtæ teſtimonium approbat: Iohannis dico præcurſoris, viri tam præſtantis, vt inter vniuerſos, quos vlla fœmina produxit in lucem, non fuerit illo maior, quē etiā Iudæi ob ipſius præſtantiam, qa de inclyta proſapia Zachariæ magni ſacerdotis, quia miraculoſe natus, quia maxime auſterus in vita, quia procul à conuerſatione hominum in eremo fuerit, penè Chriſtum credidiſſent, ad quem proinde magnificam legationem tranſmiſerunt. B
¶ Ita nimirū eccleſia ex hodierno euangelio, adiunctis tribus præcedentibus, ſummatim oſtendere vult, illum. ſ. Ieſum, cuius natiuitatem ipſo fauente paulopoſt celebraturi ſumus, eē mundi ſaluatorem, quem ab initio ſeculi, pater cœleſtis mundo deſignauit, in figuris propheticis'q; multipharium promiſit. Ita, inquam, in hodierno euangelio oīm prophetarū terminum
Matth.11 Luc.16 & limitem adducit Iohannem, ſanè plusq̄ prophetam, cuius teſtimonium nimis eſt efficax, & omni expectatione maius, quoniam, vt diximus, mirabiliter conceptus, mirabiliter natus, mirabiliter'q; ſupra hoīem conuerſatus ſit. Cuius fama p oēs Iudææ partes adeo diuulgata, tanti'q; ille à populo æſtimatus fuit, propter vitæ auſteritatem, ac miraculoſam eius natiuitatem vt nō ſine cauſa à Iudæis Chriſtus credit⁹ fuerit. Vnde non plebei nec indocti, ſed ſacerdotes & leuitæ ex phariſæis, legis & prophetarum non ignari, miſſi ſunt, vt interrogarent eum, ſi Meſſias eſſet, dicentes: Tu quis es, &c. Ille vero firmus, conſtans, verax idem'q; humilis, in ſe ſubſiſtens, ne humana opinione raperetur inaniter ſupra ſe, vt veritatem loquens membrum fieret veritatis, cuius nomē fallaciter nō vſurparet, profeſſus eſt, ſe non eſſe Chriſtum, eccleſiæ ſponſum, ſed amicum ſponſi, præcurſorem domini, vocem verbi. Ego ſum, inquiens, vox cla-
Matt.11. mantis in deſerto. Et vere quidem, de quo pater cœleſtis ad Chriſtum per Prophetam dixe-
Malac.3. rat. Ecce ego mitto angelum meum, ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Ille
Johā.1 quidem homo erat miſſus à deo, vt teſtimonium præberet de vero lumine, vt omnes crederēt per illū. Non erat ille lux, ſed vt teſtimoniū phiberet de lumine. ¶ Sed quale erat obſecro C
Iohannis de Ieſu teſtimonium? Hoc nimirum. Medius veſtrum ſtetit, quem vos neſcitis, qui
Matth.3 non in aqua tantum, ſed in ſpiritu ſancto baptizans, peccata remittit, hic eſt qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus eſt, prælatione ſcilicet & dignitate, ante me erat, quantum ad perſonam, quem natiuitatis ſuę tempora non coanguſtant, nam qui per matrem in tpe naſcitur, à
Heb.13 Joā.1 patre eſt ſine tempore generatus. Vnde Apoſtolus: Chriſtus heri & hodie ipſe & in ſecula ſe
Matth.3 culorū. Cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigia calciamenti: Ecce agnus dei, ecce
Mar.1 qui tollit peccata mundi, ſuper quem vidi ſpiritum deſcendentem, quaſi columbam de cœlo,
Luce.3 & manſit ſup eum, hic eſt qui baptizat in ſpū ſancto, quia hic eſt filius dei, nempe ad quem pa
Matt.17 ter deus dixit, hic eſt filius meus dilectus in quo mihi complacui, hunc audite. Hactenus de teſtimonio Iohannis de Chriſto, quod merito tanti eſt, vt contra id nihil planè ſit excipiendum quippe ab eo dictū, qui (vt nuper oſtendimus) à Chriſto approbatus eſt optimus teſtis. in tanto præſertim ſalutis negotio, quoniam conſtans, ſanctus, clarus, doctus, (quia angelus) & plus q̄ propheta, verax'q; fuerit. Non eſt igit, quod vel hodie infideles Iudæi reiiciant teſtimonia eius, qui omnes eas habuit conditiones, quas bonus teſtis legitimo iure debet habere, & præcipue, cui ipſimet tantum fidei hodie tribuerunt, vt etiam de ipſo teſtimonium requiſierunt, parati etiam ei de ſeipſo credere. Ipſe vero Iohannes, & ſi tanta apud omnes eſſet authoritate, vt ſi voluiſſet, reputari & haberi poterat Chriſtus, noluit tamen non ſolum Chriſtus, ſed nec Helias, nec Propheta alius reputari. ¶ Nimirum non arrogans ſed humillimus contra eos, q D
ſe non modo de genere, de'q; ſcientia, & authoritate plerunq; iactitant, ſed ſeipſos longè maiores q̄ ſunt mentiuntur, haud ſiſes diui Iohannis, oīm pſtantiſſimi, q hodie, ne miſſi fruſtra redirent, de ſe reſpondit humillime, inquiens: Ego vox, non quidem in perſona & corpore, ſed in omni officio & ſimilitudine: vox, inquam, verbi & Chriſti per me clamantis in deſerto, id eſt,
Eſaię.40 qui ille ſum, quem dudum Eſaias prædixit in deſerto Iudęæ clamaturum, vt homines ad Chri

ſti aduē-

Digitized by Google

E ſti aduentum ſe præpararent. ¶Dirigite viã domini. In quibus quidem verbis propheta ter-
tium, ſed eum quidem ſpiritualem Chriſti aduentum in mundum, id eſt, in hominem, qui in
mundo eſt, pulchre ſubindicat, & recte quidem: Quandoquidem Chriſtus adhuc quotidie in
mundum venire dicitur, quando lumine gratiæ ſuæ venit, ſua, inquam, clementia, prouiden Iohã.14.
tia, pietate & miſericordia, de quo quidem aduentu ait ipſe: Ad eum veniemus, & apud eum Abacuc.2
manſionem faciemus. Et ſcriptura aliàs: Si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet 1.Cor.3
& non tardabit. Locus autẽ vel mundus, quò is venire debet, eſt cor humanum, de quo apo- 2.Cor.6.
ſtolus: Vos eſtis templum dei viui, ſicut dicit dominus, quoniã habitabo in illis. Et iterũ. An
non cognoſcitis voſmetipſos, quia Chriſtus Ieſus in vobis eſt, niſi reprobi ſitis. In vobis dicit
hauddubie, quin ſecũdũ animam. De hoc Chriſti aduentu non minus debemus, imò longe
magis eſſe ardentes ac cupidi q̃ olim de corporeo in hunc mundum aduentu patres ſanctiſſi-
mi fuere, quũ nihil proſit Chriſtum carnaliter venire, niſi & ſpiritualiter per gratiam ſuam &
illuſtrationem ſpiritus ſancti veniat: qui tamen eo pacto venire nequit, nobis nolentibus, Iohan 1
quàmuis vel quãlibet ad nos venire ſatagit, & licet ipſe vera ſit lux omnẽ hoiẽm, venientẽ in
hunc mundum, ipſo teſte, in Apocaly. dicente: Ego ſto, & ad oſtium pulſo. Si quis audierit Apo.3
vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum. Pulſat autem dominus cor noſtrũ,
& indicat ſe velle intrare, quoties nos ſuæ in nos pietatis noſtrorumq́; peccatorũ & reuerſio-
nis ad virtutes bonaq́; opera hortatur, monetq́; nunc exemplis, nunc ſcripturis, nunc præce-
ptis, nunc infirmitatibus, nunc tribulationibus, nunc proſperis, nunc aduerſis rebus, nũc per
viuos prædicatores, hocq́; genus varijs vocibus. Quarum ſi vnam aut alteram audierimus nõ
obduremus, Apoſtolo poſt Dauidem hortante, corda noſtra, alioqui & ipſi in requiem ipſi- Heb.3
us non ſumus ingreſſuri. Et ſanè nequit Chriſtus æterni patris ſplendor cor noſtrum ingredi Pſal.94
ſi ipſi id clauſerimus, & viam eò non præparauerimus, quo dominus ingrediatur, in quo non Hebræ.1
dominus, ſed nos ſumus culpandi, quemadmodum clauſis feneſtris non culpa eſt ſolis, ſi do-
mum non intrat, qui procul dubio ſit ingreſſurus, vbi viam ingrediendi paratam inuenerit.
F ¶Appropinquante igitur ſacroſancta dominicæ natiuitatis die euangelica lectione hodier-
na inſtruimur, quomodo illi viam ad domum noſtram præparemus, vt ingreſſus inibi habi-
G tet. ¶Ad cuius præparationem ex dicto prophetæ adeoq́; ipſius Iohannis eſſe opus facile
doceamur. Primo, fideli diligentiq́; prædicatore, qui & ipſe ſit vox, id eſt, clamet in deſerto, id
eſt, apud homines à gratia dei deſertos, & à virtute alienos iuxta Prophetam: Clama, ne ceſ- Eſa.58
ſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annũtia populo meo ſcelera eorum, & domui Iacob pec
cata eorum. Et iuxta Paulum ad Timotheum: Teſtificor coram deo & Ieſu Chriſto, qui iudi- 2.Tim.4
caturus ẽ viuos & mortuos, & per aduentũ ipſius, & regnum eius, prædica verbum, inſta op-
portunè, importune argue, obſecra, increpa, in om̃i patientia & doctrina. Erit enim tempus
quũ ſanam doctrinam non ſuſtinebunt, ſed ad ſua deſideria coaceruabunt ſibi magiſtros pru-
rientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas aũt conuertentur. Tu vero
H vigila, in omnibus labora, opus fac Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple, ſobrius eſto. ¶Se-
cũdo opus eſt ſana doctrina, & ſcriptura, teſte Apoſtolo, diuinitus inſpirata, quæ vtilis eſt ad 2.Tim.3.
docendum, ad arguendũ, ad corripiendũ, ad erudiendũ in iuſtitia, vt perfectus ſit homo dei
ad omne opus bonum inſtructus. Hæc eſt illa doctrina & ſapientia ſecundum Iacobum, quæ Iaco.3
eſt pudica, pacifica, modeſta, ſuadibilis, bonis conſentiens, plena miſericordia, & fructibus bo
nis, iudicans ſine ſimulatione. Cuiuſmodi fuit doctrina Iohannis Baptiſtæ clamãtis: Parate
viam domini rectas facite in ſolitudine ſemitas dei noſtri, omnis vallis exaltabitur, & omnis
I mons & collis humiliabitur. Et erunt praua in directa, & aſpera in vias planas. ¶Tertio,
opus eſt doctrinæ interpretatione, quæ ſit ad populi ædificationem. Hinc Apoſtolus ait: Et 1.Cor.14
vnus interpretetur, ita vt omnia ad ædificationem, id eſt, honeſte & ſecundum ordinem fiant
in vobis, ne quis idiota cũ ſancto Eunucho dico: quomodo poſſim intelligere, ſi non eſt, qui Acto.8
mihi oſtenderit? Videamus ergo quomodo interpretetur doctrina Iohannis, qua nos monet
K præparationis viæ Ieſu venturi ad nos. ¶Quid ergo, inquam, eſt præparare viam domini,
rectasq́; facere ſemitas eius? niſi implere præcepta domini, quæ ſanè implentur, vbi deũ ex
totis viribus & proximos ſicut noſipſos dilexerimus, dicente domino: In his duobus manda-
tis pendet vniuerſa lex & prophetæ. Et Apoſtolus ait: Qui diligit proximũ legem impleuit. Matt.22
Hinc Dauid orat, dicens: Vias tuas domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. Eas ãt Roma.13
vias & ſemitas rectius parabimus in ſolitudine, id eſt, in mundanorũ & temporaliũ elongatio Pſal.13
ne & abſtructione, ne per colles deuias mũdanæ delectationis contingat oberrare & vias dia-
bolo parare. Id quod clarè teſtatur dominus, inquiens: Nemo mittens manum ſuam ad ara- Luce.9
trum, & aſpiciens retro, aptus eſt regno dei. Quod figuraliter in vxore Loth monſtratur, quę Gene.19
retroſpiciens, priuata eſt ſalute, & verſa in ſtatuam ſalis. Debemus itaq; deſerere nimiam bo-
norũ temporaliũ cupiditatem, perinde atq; obſtaculũ, quo Chriſtus impeditus in cor noſtrũ
ingredi nequit. Et hoc totũ doctrinæ, quo Iohannes ait: Parate viam dñi, &c. quid aliud de-

B niq;

Pſal.36 niq; eſt,q̃ quod ipſe alio nomine quaſi interpres vocat pœnitentiam? Pœnitentia vero quid
Luc.3 eſt,niſi iuxta Prophetã declinare à malo & facere bonũ, qd̃ fit cum deũ recte dilexerimus, &
proximũ ſicut noſipſos.Id qd̃ Iohannes expreſſit quadã interpretatione,inquiens:Pœniten-
tiam agite,id eſt,fructus dignos pœnitentiæ facite, q vtiq; fructus in duobus mandatis, in dei
ſcilicet ac proximi dilectione conſiſtit:Quod Iohannes arguens,inq̃t: Qd̃ conſtitutũ eſt vo-
Eccl.7 bis,faciatis:Qui habet duas tunicas det nõ habenti,& q habet eſcas,ſimiliter faciat:nimirũ cõ-
Matt.25 mendans primo dei timorem, q nobis in ſcriptura cõſtitutus eſt. Itemq; opera miſericordiæ, à
domino aliàs cõmendata,hanc vero ſanctæ doctrinæ interp̃tationem,adeoq; ſalutarem pœ-
nitentiam,vt populus citius & melius ſuſcipiat,ſequit̃. ¶Quarto,vt ſit aliqua forma, & quaſi L
amuſſis ad fructus pœniæ, id eſt, ad declinandũ à malo,& faciendũ bonũ, quæ qdem debet
in primis eſſe in ipſo prædicatore,quaſi lux quædam, quæ præcedens cęteris viam monſtret,
Matt.5 pręcipiente Chriſto.Sic luceat lux veſtra corã hominibus,vt videãt opera veſtra bona,& glo
1.Tim.4 rificẽt patrem veſtrũ,q in cœlis eſt.Sic Ap̃ls hortat̃ Timotheũ,vt ſe in oĩ virtute pp̃lo ſuo ex-
1.Cor.9 emplũ prębeat:nimirũ,ne q alijs prędicet,ipſe(vt nuper diximus)reprobus efficiat̃. Modo qs
hoc ipſum euidentius arguit Iohanne Baptiſta, q verè eundemq; Opt.verbi dei pręconem,&
prędicatorem pp̃lo ſe exhibuit, quem optimus quiſq; diuini verbi pręco ita ſequi ſtudeat, vt
Matth.3 ſit,qualis ille fuit. ¶Nihil enim aliud Iohannes Baptiſta vir in vtero ſanctificatus,ab omniq; M
Mar.1 labe imunis ſibi ſuo habitu & victu geſtuq; voluit,q̃ prędicatoribus bonis ſine hypocriſi pręſcribere formã.Sanè q(vt ipſe)deberent hr̃e,veſtitũ vilem è pilis camelorũ,id eſt,mũdi, ſui ipſius,vitęq; tanſactę cõtemptũ & diſplicentiam.Item aſperitatem,id eſt,fugã deliciarũ. Item pelliceã zonã circa renes,id eſt,arctã continentię cuſtodiã.Item cibũ locuſtarũ,id eſt,cibi neglectum & gulę frenũ.Itemq; poſtremo aquę potũ,id eſt,ſobrietatem. Hæc certè omnia p̃tendebat Iohannes,vti valde neceſſaria verè reſipiſcentibus,& ad quos deberet appropinquare re-
Acto.1 gnum dei,id eſt, Chriſtus dñs p ſuam grãm,inprimiſq; ab his acceptandã, qui reliquos docẽt
Iohan.13 ex officio,vt poſſit de ipſis quoq; verificari illud quod de Ieſu Lucas dixit: Cœpit Ieſus facere
Matt.13 & docere. Et vt ipſi cum Chr̃o ad pp̃lm dicere queant. Exemplũ dedimus vobis, vt quemad-
Matt.25 modũ nos fecimus,ita & vos faciatis. Vnde debet ſequi. ¶Quinto,opus eſſe ad p̃parationem N
Luc.10 viæ dñi obſequente pp̃lo,admonente Chr̃o:Qui habet aures audiendi,audiat:verũ nõ mõ audiat,ſed & faciat,ne dicat̃ in eũ,pp̃ls hic labijs me honorat, cor ãt eorũ lõgè eſt à me.Dicit em̃ dñs: Hoc fac & viues, nõ dicit tantum audi, ſed fac & ope compleas, hoc em̃ eſt tollere crucẽ, & ſequi dominum,hoc eſt,viam dñi p̃parare,& ſemitas rectas facere, vt dominus in cor noſtrum ſine impedimento intrare poſſit.Quod vt facilius impetretur, ſæpe cum eccleſia deuotè clamandum eſt. ¶Conſcientias noſtras quæſumus dñe,viſitando purifica,vt veniens dñs O
noſter Ieſus Chriſtus filius tuus cum oĩbus ſanctis paratam ſibi in nobis inueniat manſionem. Qui tecum &c. Et rurſus: Excita quæſumus dñe potentiam tuam & veni,& magna nobis virtute ſuccurras,p auxilium gratiæ tuæ,quod peccata noſtra p̃pediunt,indulgentia tuæ,p̃pitiationis acceleret, q em̃ conſpicis,qd̃ ex noſtra prauitate affligimur, cõcede p̃pitius vt ex tua
2.Par.20 viſitatõe cõſolemur &c. Quod vbi pio corde orauimus,haud dubie dñs dicturus eſt Iudæa &
Iohan.20 Hier̃lm nolite timere. Cras egrediemini,& dñs erit vobiſcum. Conſtãtes eſtote, videbitis au
Mat.28. xilium dñi ſup vos,dicetq; Chr̃us: Veniemus em̃ & apud vos manſionem faciemus, erimuſq; vobiſcum vſq; ad conſummationem ſeculi oĩbus diebus.

HOMILIA QVINTA, DE EO QVOD SCRIPTUM eſt:Lucæ.11.Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum,quod erit omni populo.

In ferijs dominicæ natiuitatis.

Pſal.80 ILLVXIT NOBIS FRATRES IN DOMINO CHAriſſimi,dies illa ſolẽnitatis,in qua hortante Dauide,ſumẽdi ſunt pſalmi,danda tympana,recipienda pſalteria cum cythara,& buccinan- A
Luc.2 dum eſt in tuba,quandoquidem dies illa,dies eſt lætitiæ,nõ vni tantum nationi,ſed toti orbi cõicatæ.Siquidem hodie natus ſit ſaluator
Matth.1 qui eſt Chr̃us dñs,in ciuitate Dauid. Sanè, inquam, hodie natus eſt Ieſus,quod ſaluator eſt,interprete Matthæo: Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorũ. At quomodo natus eſt? Ver-
Iohan.1 bum, inquam, caro factum eſt, quod erat in principio apud deum, quoniã deus ipſum erat,& qdem in principio æterno, quo omnia fa-
Eſa.40. cta ſunt, ſine q̃ nihil factũ ẽ qd̃ platũ nõ deſinit, ſed manet in æternũ,nõ tranſitorium ſed æter
Pſal 118 num,non factum à deo patre,ſed genitum,non ſolum genitum,ſed vnigenitum. Vnum quippe verbum deus pater genuit de ſeipſo,per quod oĩa creauit ex nihilo,Illud verbum de deo

deus ẽ,

Digitized by Google

deus eſt, de creato recreator eſt. Hoc & à Maria virgine primogenitũ, ante q̃d nullũ, vnigeni
tum in ſubſtantia diuinitatis, ſed primogenitũ in ſuſceptione humanitatis. Quo nato, inquit Iohan. 8
angelus, nolite timere, ſed vniuerſi gaudete, quoniã natus eſt Chriſtus dominus, id eſt, ſalutis
veſtræ author, vitæ reparator. Gaudete, inquiens, quia illuxit dies redemptionis nouæ, repa Lucæ. 1.
rationis antiquæ, felicitatis æternæ. Hæc eſt illa dies, quam ardenter videre deſiderauit Abra
ham, Siquidem hæc ſit illa dies, in qua tandem venit per incarnationem mirificam, quem diu
multũq; cœli expectarunt, terrę deſiderarũt, inferiq; exoptarunt, vt is angelorum ruinã repa
raret, ſedentes in tenebris & in vmbra mortis illuminaret, captos de lacu erueret. Is inquam
venit hodie, qui eſt Ieſus Chriſtus, dominus noſter, lumen illud, quod in tenebris exortũ eſt,
lux illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, veritas, via, atq; vita. Pſal. 11b
Venit, inquam, & vere hodie venit, quem prophetica carmina, Sibyllinæ voces, æthnica ora Iohan. 1
cula, tam manifeſto prædixerunt euentu, vt in nouo & incredibili pene myſterio, cuius ne hu Iohan. 14
mana quidem mens eſt capax, nihil ſit eorum, quæ fide continentur, cui libentius accedat hu
mana pietas. Cui hodie teſtimonio ſunt tempus, locus natiuitatis, angelus, itemq; paſtores.

B ¶ Abſit igitur fratres chariſſimi, aut timeamus aut triſtemur hodie, quibus natalis eſt vitæ,
quæ conſumpto mortalitatis timore, ingerit nobis de promiſſa æternitate lætitiam. A qua
ſane lætitia nemo eſt excludendus, quum cõmunis omnium natus ſit ſaluator, adfirmãte an- Lucæ. 2
gelo. Nolite timere, Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnũ, quod erit omni populo.

C ¶ Nec interim obſtat induratorum Iudæorum obiectio, qua iſti moliuntur adſeuerare, ſibi
& in ſuam dumtaxat ſalutem Meſſiam venire, quem veniſſe impiè negant, & nos qui ex nu-
mero gentilium fuimus, ab illius ſalute ſecludunt ſcripturis male retortis. Primo ex veteri te-
ſtamento apud Eſaiam: Ecce tenebræ operient terram, & caligo populos, ſuper te autem Eſaiæ. 2
orietur dominus, & gloria eius in te videbitur. Et rurſus: In die illa, ſcilicet tempore Meſſiæ, Eſaiæ. 4
erit germen domini in magnificentia, & gloria & fructus terræ ſublimis, & exultatio ijs, qui
ſaluandi fuerint de Iſrahel. In nouo teſtamento Chriſtus ait: Non ſum miſſus niſi ad oues, quę Matt. 15
perierunt domus Iſrahel. Vnde, inquiunt, claret Meſſiam non vobis, ſed Iudæis tantum veni- Lucæ. 1
re ſalutarem, nempe, qui & Iudæis patribus fuerit promiſſus, Zacharia teſte. Ille enim ait: Ad
faciendam miſericordiam cum patribus noſtris, & memorari teſtamenti ſui ſancti. Benedi-
ctus dominus deus Iſrahel, quia viſitauit & fecit redemptionem plebis ſuæ. Hinc & Chriſtus:
In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorũ ne intraueritis, ſed potius ite ad Matt. 10
oues, quæ perierunt, domus Iſrahel.

D ¶ Reſpondeo, Iſraheliticos non tantum dici eos, qui ſecundum carnem de Iſrahel venerunt,
ſed & eos, & quidem potius, qui vera fide ipſum ſequũtur, deum verum colentes, etiam ſi nõ
ab Iſrahel ſeu Iacob deſcendunt carnaliter. Id patet ex eo loco Eſaiæ, in quo agitur de mul- Eſai. 44
tiplicatione populi Iſrahel per vocationem gentium ad fidem, quæ per effuſionem ſpiritus
ſancti facta ẽ, de qua dicit: Effundam ſpiritũ meum ſuper ſemen tuum, &c. & germinabunt
inter herbas quaſi ſalices iuxta fluẽtes aquas. Et quum paulo poſt dicitur: Et hic ſcribet in ma
nu ſua domino. Q. d. Iſte etſi nõ poterit dicere, domini ego ſum, nec etiam vocari nomine Ia-
cob, eo modo, quo alius, qui Iſraheliticus eſt ſecundum carnẽ, ſcribet tamen manũ ſuam do-
mino. ſ. adhærendo ei per operationem, Hinc dicit: Et in nomine Iſrahel cognominabitur.
Q. d. Iſte, qui per operationẽ debet dici eſſe dñi, etiã nomẽ Iſrael meret per quondã aſſimula-
tionẽ ſeu cognominationẽ, ſic patet vocabulo Iſrael in ſcripturis etiã venire illũ, q nõ carnis
propagatione, ſed ſimulatiõe operationis deſcẽdit. Quod Chrũs tanq̃ optimus interpres in Lucæ. 19
Zachæo gentili oſtẽdit, inquiens de Zachæo: Quia hodie ſalus huic domui facta eſt, eo ꝙ &
ipſe ſit filius Abrahæ. ſ. nõ ſtirpe, ſed fide. Hinc vbi Iſraelis ſit mẽtio tam qui ab Iſrael per car
nem deſcendunt q̃ qui illum bona operatione ſequũtur, intelligi debent, quibus iuxta Chri-
ſtus fuit ſaluator. Vnde in alijs quoq; ſcripturis liquet per Chriſtũ Meſſiam non modo Iudai-
cum, ſed & aliũ populũ diſperſum fuiſſe ſaluandum. Siquidẽ Iacob patriarcha, qui primus de
Chriſto vaticinatus eſt, ait: Donec veniat, qui mittẽdus eſt, qui eſt expectatio gentiũ. Idem Gene. 49
rurſus: Radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes expectabunt. Ezechiel: Et Eſaiæ. 9
congregabuntur gentes multæ in die illa, & erunt mihi in populum. Rurſus Eſaias: Dedi te Ezech. 1
in lucem gentium, vt ſalus ſit mea vſq; ad extremũ terræ. Et Dauid: Lætamini gentes cum Pſal. 116
plebe eius. Eſaias. Erit radix Ieſſe, & qui exurget regere gentes, in eũ gentes ſperabunt. Hinc Eſaiæ. 11
Symeon in nouo teſtamento: Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum, quod paraſti ante faciẽ Lucæ. 2
omniũ populorũ, lumen ad reuelationẽ gentiũ, & gloriã plebis tui Iſrael. Q̃d vero Chr̃s dixe-
rit, ſe nõ miſſum niſi ad oues Iſrael, quæ perierũt. Ideoq; prohibuerit diſcipulis, ne irent in vias
gentium, &c. Reſpondeo, Chriſtum hoc voluiſſe, ſe primo, & (vt ita dixerim) præcipue præ-
dicatorem & miraculorum operatorem fuiſſe miſſum populo Iſraelitico ſecũdũ carnẽ, quo-
niam antiquis Iudaicis patribus facta fuerit promiſſio, illis tamen fidem reſpuentibus fore ſe

Roma.15 quoq; gentibus ſaluatorẽ. Id quod grauiter arguit apoſtolus, inquiẽs: dico em̃ Chriſtũ Ieſum, miniſtrum fuiſſe circũciſionis propter veritatẽ dei ad cõfirmãdas promiſſiones patrũ gentes aũt ſup miſericordia honorare deũ. Porrò licet ſalus Iudæorũ & gẽtium fuerit ſimpliciter p viã gratiæ, quãtum tñ ad Iudæos videri penè ſolet debita: ſiquidẽ ad dei veritatẽ pertineat, impleri pmiſſa patribus Iudæorũ facta in lege & prophetis, q̃ ſolũ patribus Iu-

Psal.47 dæorũ data fuerat, vnde propheta. Nõ fecit taliter om̃i nationi, & iudicia ſua nõ manifeſtauit eis. Sic ſanè ſalus gẽtiũ malus eſt p viã miſericordiæ, quia licet lex & prophetæ loquerẽtur de eadẽ ad fidẽ Chriſti vocatione, non tamen patribus eorũ data fuit lex neq; prophetiæ. Ex quibus etiãnum claret, Chriſtũ præcedẽte autoritate ſubindicaſſe, ſe primo & principaliter miſſum Iudæis pinde atq; apoſtolũ quibus & nõ gentilibus, niſi in caſu ex ſpeciali cauſa in propria pſona pdicauit, & miracula fecit, argumẽto, eccleſia in fide gentium fuiſſe

Johan.4 fundãdam, vti & alias Chriſtus indicat. Sic & apoſtoli phibebant pdicare gẽtibus, quũ breue adhuc eſſet tẽpus ad Chriſti paſſionẽ, congruũ erat, vt Chriſtũ primo prædicarẽt Iudæis, qbus erat promiſſus pcipuè. Illis aũt ex maiore parte in infidelitate remanẽtibus irent ad prædicandũ gentibus, hinc ad eos Chriſtus poſt ſuã paſſionẽ ait. Eũtes ergo docete omnes

Matt.28 gentes, baptizantes eos in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti. Quod Aplus & Barnabas alibi repetẽtes inquiũt, vobis oportebat primũ loq verbũ dei, ſed qm̃ repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gẽtes. Sic em̃ nob pcepit dñs. ¶ Ex qbus E omibus cõcludas, primo lucẽ Chriſti adeoq; eius ſalutẽ nõ modo fuiſſe extendendam ad

Esaie.42 Iudæos ſed & vſq; ad extremũ terræ & alias nationes, alioqui deũ fuiſſe acceptorẽ pſonarũ,
Leuiti.19 ſi confitẽtes ei corde, ore & opibus ad ſaluandũ haud ſuſcepiſſet. Hinc Paulus dicit. Iuſtitia
Actorum.10 aũt dei p fidẽ Ieſu Chriſti in om̃es & ſup omnes, q credunt in eũ. Nõ em̃ eſt diſtinctio, oẽs
Roma.2 enim peccauerũt, & egent gloria dei. An Iudæorũ deus tantũ? Nonne & gentiũ? imò & gẽ-
Roma.3 tium. Quãdoquidẽ vnus eſt deus, qui iuſtificat circũciſionẽ ex fide, & pputium per fidem. Igitur veriſſimè hodie ab angelo dictũ eſt. Ecce em̃ euangelizo vobis gaudiũ magnum, qd erit om̃i populo. ſ. tam Iudæo q̃ gentili. Nemo ſanè ab hmõi gaudij participatõe ſecernit, vna cũctis lætitiæ cõis eſt ratio, quia dñs nr̃ peccati mortiſq; deſtructor, ſicut nullũ à reatu liberũ reperit, ita liberãdis om̃ibus venit. Exultet ſanctus, qa appropinquat ad palmã. Gau-

Gal.4 deat peccator, quia inuitat ad veniã. Animet gẽtilis, qa vocat ad vitã. Dei em̃ filius ſecundũ plenitudinẽ tpis, quã diuini cõſilij inſcrutabilis altitudo diſpoſuit, reconciliandã autori ſuo naturã gñis adſumpſit humani, vt inuentor mortis diabolus p ipſam, quã vicerat, vinceretur. ¶ Nũc quid rectius hodie ſumus acturi, fratres dilectiſſimi, q̃ vt eamus feſtinãter vſq; F Bethleem, id eſt, ad cœleſtẽ domũ, quæ eſt cor noſtrũ, vna cũ paſtoribus, viſuri hoc verbũ,

1.Cor.3. quod caro factũ eſt, id eſt, Ieſum ſaluatorẽ noſtrũ. Quo viſo ſimus itidẽ reuerſuri, deũ in oĩ-
2.Cor.6 bus quæ audiuimus & fide vidimus glorificaturi & laudaturi. Quem certè videbimus, ſi vti paſtores illi feſtinauerimus. ſ. fide & virtute, fuerimuſq; vt illi ſimplices, pauperes, humiles contemptibileſq;, Nõ em̃ poterit is, quũ infans ab alijs videri aut inueniri, quam à puris & ſimplicibus, quam à pauperibus quũ ipſe pauper fuerit, quam ab humilibus & contẽptibilibus, quũ ipſe humilimus in præſepio iacuerit, Et ſanè talis eſt, qualẽ non poſſimus timere ad accedẽdũ, qualis nõ erit in ſecũdo ſuo aduẽtu, ¶ At obſecro, qualẽ hodie in primo ſuo G aduentu ipſum videbimus aut inueniemus. Ingrediamur in Bethleem, id eſt, cor noſtrum pia deuotione, & cõtemplatione deuota. Et inueniemus eũ, videbimuſq; Ieſum non ſecus atq; eũ, qui ſit mox ab infantia nr̃ ſaluator, qui ſuo exẽplo infans adhuc nobis viã ſalutis oñdere ſatagit: nempe, q nihil penes ſe habet, qd nõ magnopere ad æternã ſalutẽ conducat.

¶ Primo ipſum inueniẽmus in Bethleem, in exiguo caſtello, nimirũ documẽto, Neminẽ H

Roma.10 de terrena patria gloriari debere. Aplus, nõ eſt inqt diſtinctio Iudæi & Græci, omnis, q in-
Gal.3 uocarit nomẽ dñi ſaluus erit. ¶ Secũdo nõ in domo ſua, ſed peregrinũ i via natũ, documẽ I
Johan.18 to, ſuũ regnũ nõ eſſe de hoc mũdo, ſic & noſtrã nõ eſſe hic domũ, ſed cœlũ, quo ipſe ſit via.
2.Cor.5 Paulus, Audiẽtes igit & ſciẽtes, qm̃ dũ ſumus in hoc corpe, peregrinamur à dño. Et rurſus,
Hebr.13. Nõ em̃ habemus hic manentẽ ciuitatẽ, ſed futurã inquirimus, id eſt, cœleſtẽ, q̃ non eſt manufacta. ¶ Tertio, iacentẽ in diuerſorio, argumẽto, nos habere non debere palatia ſed diuerſoria, vt ſimus memores, nos om̃i momẽto eẽ mutabiles & nõ manere cõſtãtes, quẽad- K

Job.14. modũ, q ſunt in diuerſorio, nõ pſtant. Iob, Homo natus de muliere, q̃ſi flos egredit & cõte-
Psal.101 ritur, & fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodẽ ſtatu pmanet. Dauid, Dies mei ſicut vmbra declinauerũt, & ego ſicut fenũ arui, Tu aũt dñe in æternum pmanes. ¶ Quarto in ſtabulo ia- L centẽ, documẽto, vt vitemus curioſitatẽ ædificiorũ mũdiq; gloriã, ppheta. Niſi dñs ædificauerit domũ, inuanũ laborauerũt q ędificãt eã. Nã vt ſapiens ait, vnus ędificãs & vnꝰ de-

Psal.126. ſtruens, qd prodeſt illis niſi labor. Hinc Iohãnes. Nolite, inqt, diligere mundũ, neq; ea, quæ
Eccle.34
1.Johan.2 in mundo ſunt. Tranſibit em̃ mundus & concupiſcẽtia eius. Hei q̃ vere, vbi obſecro, nunc ſunt

Digitized by Google

ſunt magnifica ædificia Babiloniæ & Hieruſalē ſplendida atria Troiæ atq; Romæ & alia- 1. Johan. 2
rum excellentiſſimaꝝ ciuitatū. Nihil tā ſplendide tamq́; magnifice ędificatum, q̄d ætas &
M cōditio tēporis nō diruat, vti palam eſt videre. ¶Quinto, paruulū inueniemus, documē-
to, vt nos magnos & pfectos efficeret, & ipſi nobis p humilitatē eſſemus parui: Paulus, frēs
nolite effici pueri ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote, ſenſibus aūt pfecti eſtote. Hinc Chrs:
N Quicūq; humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte, hic eſt maior in regno cœloꝝ. ¶Sexto, infir- 1. Cor. 14 Matt. 18
mū, vt nos ad bona opa fortes efficeret, Sic Paulus dicit, Quod infirmū eſt dei, fortius ē ho-
O minibus, & ipſe dn̄s eſt circūdatus infirmitate, vt & ipē infirmis cōdolere poſſit. ¶Septi- 1. Cor. 1 Heb. 5
mo, pauperē, vt nos ſua īopia ditaret, & ne qſq̄ ſe ob diuitias extolleret aut in ipſis cōfideret
Apl̄us. Scitis em̄ gratiā dn̄i nr̄i Ieſu Chr̄i, qm̄ ꝓpter vos egenꝰ factus ē, cū eēt diues, vt illius 1. Cor. 8
inopia vos diuites eētis. Et alio ī loco. Nihil eī intulimꝰ in hūc mūdū, haud dubiū qa nec au
ferre q̄d poſſimus. Habētes aūt alimēta & qbus tegamur, his cōtenti ſimus. Nā q volunt di 1. Tim. 6
uites fieri, incidūt ī tētationē & laqueū diaboli, & deſideria multa & nociua, q̄ mergūt hoīes 1. Tim. 6.
in interitū & perditionē. Radix em̄ omniū maloꝝ eſt cupiditas, Et ſcriptura ait. Qui con-
P fidit in diuitijs ſuis corruet, nec proderūt illi in die vltionis. Et Chriſtus dicit, fallatiā diui- Prouer. 11
tiaꝝ ſuffocare verbū dei, illudq́; infructiferū reddere. ¶Octauo, pannis inuolutū, vt nos Matt. 13
à laqueis mortis abſolueret, qm̄, ait Apl̄us, nūc ſoluti ſumus à lege mortis, In qua detineba-
Q mur, ita vt ſeruiamus in nouitate ſpūs, & nō in vetuſtate literæ. ¶Nono, manibus & pe- Roma. 7
dibus ligatū, vt manus nr̄æ ad bn̄ operādum & pedes ad viā pacis dirigant. Hinc Zachari-
as. Illuminare ijs, qui in tn̄bris & in vmbra mortis ſedēt, ad dirigēdos pedes nr̄os in viā pa-
R cis. ¶Decimo in ꝑſepio poſitum, documento, vt lectos delicatos ſperneremus, illicq́; cor Luc. 1
S noſtrū manſionē ꝑparemus, iuxta ſcripturā, fili, ꝑbe cor tuū mihi ¶Vndecimo in ꝑſepio
reclinatū, vt nos q̄ſi ſancta aīalia carnis ſuæ frumēto reficeret, & vt cibus eēt iumētoꝝ, quæ Prou. 23
nos ſumus facti ꝓpter pc̄tm̄, dicēte ſcriptura. Homo cū in honore eſſet, nō intellexit, com Pſal. 48
T paratus eſt iumentis inſipiētibus & ſimilis factus eſt illis, ideoq́; dn̄s factus eſt fęnū q̄d eſt ci-
bus iumētoꝝ, qa verbū caro factū eſt, & caro fęnū, & cibus facta. ¶Duodecimo in diuer Johā. 6
ſorio, indigentē loco, vt nobis in cœlo multas māſiones pararet. Sic ſanè ſi ad hūc modum Eſaię. 40
hodie Chr̄m infantulū q̄ſiuerimus, inuenerimus, viderimusq́;, ꝓcul dubio reuertemur glo Johan. 14
rificātes & laudātes deū in om̄ibus, q̄ audiuimus & vidimus, ſumusq́; dicturi. Aeternæ mi-
ſericorsq́; deus nos tibi infinitas humillimasq́; gr̄as habemus & agimus, q̄d nos filij tui, dn̄i
nr̄i Ieſu Chriſti natiuitate à diabolica captiuitate liberaſti, regnūq́; cœloꝝ aperuiſti.

HOMILIA SEXTA DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Lucæ. 2. Poſtquā conſumati ſunt dies octo, vt circūcideretur puer, vocatum eſt nomen eius Ieſus.

In ferijs dominice Circumciſionis.

A ADEST ET ALTERA NOBIS, FRATRES DI-
lectiſſimi, dies & feſta totoq́; æuo venerabilis eadēq́; ſolēnis: qppe
quę non modo vnius ſacræ rei memoriam affert, ſed trium planè
rerum ſanctimonia differtaꝝ. Primo qdem hodie recolimus, die,
ſcilicet octaua, diē natiuitatis Ieſu Chriſti, id q̄d in euangelio tāgit
poſtq̄ cōſumati ſunt dies octo, &c. hocq́; ideo, vt hodie à nobis im
pleri poſſit, q̄d tum neglexmus, quū tantū nobis ea in die bonæ ſa
lutis effulſerit, quātū nulla līgua exprimere ſufficiat. Dies em̄ illa,
dies fuit redēptionis noſtræ prima, qua, autore Apl̄o, facti ſumus
per fidē filij dei: qua deus Max. ſua benignitate & humanitate Ieſu Gal. 3
Chriſti filij, noſtri dei ſaluatoris, non ex operibus iuſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum Tit. 3
ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, vt iuſtificati gratia ipſius heredes ſimus ſecundū ſpem
vitæ æternæ in Chriſto Ieſu dn̄o noſtro. Cui & hodie & poſtea gratias omnibus modis a-
gere obligamur. Cuius, vt diximus, hæc dies potiſſimū & primo eſt ab eccleſia celebrari cę
B pta. ¶Secundo, vt nobis frequentiſſima ſit memoria ſanctiſſimi nominis Ieſu hodie ex
veteri inſtituto impoſiti, vt patet ex Euangelio. Nempe, quod illud eſt nomen ſine q̄ ſal-
uus fieri nemo poteſt, quum, vt Petrus ait. Non ſit aliud nomen ſub cœlo datum homini- Actoꝝ. 4
bus, in quo oportet nos ſaluos fieri, quod & ex ſe ſaluatorem, angelo interprete, ſignificat. Matth. 1
In quo nomine, Apoſtolo adſirmante, omne genu flectitur, cęleſtium, terreſtrium & infer Roma. 14
norum, & omnis lingua confitetur, quia dominus Ieſus Chriſtus in gloria dei patris eſt. Philip. 2
Hoc igitur nomen in ſempiterna nobis ſit memoria atque veneratione. Cui hæc dies ſa-
cra eſt.

Digitized by Google

¶Tertio, vt Chriſti Ieſu ſaluatoris circumciſionis cum gratiarum actione memores ſimus, C
quoniam in ea primũ primo ſuũ pro nobis ſanguinem in noſtram redemptionem effuderit,
Nobisq́ documentũ ſpiritualis circũciſionis reliquerit, vt quemadmodũ olim in veteri teſta-
mento carnaliter ſcd̃m corpus circũciſi ſint, ita & nos mente ſcd̃m carnalia deſideria circũci-
damur, vitia à nobis abijciamus carnalia, vti iſti per circũciſionẽ pręputij carnem abijciebant.
Roma. 2. Hinc Apoſtolus: Non eñ ait, q in manifeſto Iudæus eſt, neq́ quę in manifeſto in carne eſt cir
Gala. 5 cũciſio, ſed q in abſcondito Iudæus eſt, & circũciſio cordis in ſpũ, non litera: cuius laus non ex D
Eſa. 53 hominibus, ſed ex deo. ¶Quũ aũt (vt conſtat) circũciſio hoc olim fecit, quod nunc facit ba-
1. Pet. 2 ptiſmus, q originale delet peccatum, planè ſequit Chr̃m non propter ſe fuiſſe circũciſum, q ſi-
ne virili ſemine conceptus & omni abſq́ labe ex virgine puriſſima natus, peccatum non fecit
nec inuentus eſt in ore eius dolus, ſed fuiſſe circũciſum. Primo, vt verę circũciſionis documen
tũ relinqueret. Et ita ſecundo legem magis adimpleret q̃ vel diminueret, vel ſolueret, q aliàs,
Mat. 5. inqt: Nolite putare, quoniam veni ſoluere legẽ aut prophetas, non veni ſoluere, ſed adimple-
re. Lex prohibet carnalia, ego mentalia quoq́. Mandat fieri corpalia, ego fieri volo etiamnũ
mentalia, debet eñ iuſtitia veſtra plus abundare q̃ ſcribarũ & phariſæorũ. Sufficiebat Iudęos
& veteres circũcidi carne, ego aũt mea circũciſione doceo mẽte oportere circũcidi, id eſt, pec
cata amouere & ſuccidere, & paulopoſt baptiſmo, nunc aũt circumcidor, quoniam lex conci-
Gene. 17 pit vt infans octo dierũ circumcidatur. Et maſculus cuius præputij caro circumciſa non fue-
Gala. 4 rit, peribit de populis ſuis: ſic enim qui lege ſubijcior ex obedientia vos ab onere legis libero,
hocq́ meo ſanguine pretioſo ago, quo mediator dei patris & hominum vnicus omnes ho-
Iohã. 10 mines patri reconciliem, adeoq́ ipſos homines vniuerſos ad vnitatem redigam, vt vnus ſim
paſtor vnius ouilis: qui (vt de me Apoſtolus meus ſcripſit) pax veſtra ſim, qui tam vos, q gen-
tiles fuiſtis quàm Iudæos in ſeruanda lege per effuſionem virtutemq́ ſanguinis mei hodie ef-
fuſi vnum effeci, amboſq́ non modo patri cœleſti reconciliaui, ſed & vos vna eccleſia, vna
fide, vno baptiſmate pares feci, & concordes reddidi, vt deinde vnanimes ad ſalutem vnicam
Gala. 5 perueniretis. Hoc autem Chriſtum feciſſe, & quidem hodie cœpiſſe, Apoſtolus teſtatur, in-
quiens: Quicunq́ enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum iduiſtis. Non enim ẽ, neq́ Iudęus
neq́ Græcus: non eſt ſeruus, neq́ liber: non eſt maſculus, neq́ fœmina. Omnis enim vos vnũ
Ephe. 2 eſtis in Chriſto Ieſu. Et aliàs: Ille enim veniens euangelizauit pacem vobis, qui longè fuiſtis,
Ephe 4 & pacem ijs, q propè qm̃ per ipm̃ habemus acceſſum ambo in vno ſpiritu ad patrẽ, cui nos Ie
ſus vtroſq́ vnũ fecit, reconciliauitq́ ambos in vno corpore. Et paulopoſt: Vnus eſt dñs, vna fi
des, vnũ baptiſma. Vnus deus & pater oĩm, q ſuper omnes, & per oĩa, & in omnibus nobis.
Debet igit hæc dies omnium eſſe maxime venerabilis, vel ideo: Quòd Chriſtus hodie primũ,
inter deum patrem & nos q antea iræ eramus filij, tum inter nos omnes, & ſingulos concor-
Ephe. 2 diam ſuo ſanguine, qui virtus eſt baptiſmi, ſanciuit, noſq́ fratres concordes effecit.
Sap. 11 ¶Porrò, in quęſtionem venit, quum deus omnia in ſapientia, ratione, & menſura fecit, cur E
hac die maluit hæc tanta nobis bona tam abundè conferre, quæ quidem dies, prima eſt Ianua-
rij & initium noui anni? Ad quod, ſi ſecretiora ſcripturarum loca ſcrutati fuerimus, facile of-
fendemus, hanc ob rationem ipſum tanta fuiſſe nobis largitum. vt primo, ſe verũ eſſe Ianum
oſtenderet, à quo cęptus eſt dici menſis Ianuarij primus (quem falſo alium eſſe deum mentiti
ſunt priſci illi Aethnici, vt eſt apud Macrobium) nempe eum verum eſſe Ianum bifrontem,
Macrobi us li. 1. ca. 6 qui præteria ſciat & futura ijſq́ prouiderit maturè, quippe qui ſuperorum atq́ inferorum de-
us, vniuerſa climata maieſtate ſua complectatur, cuncta componens, eademq́ regens, aquæ
Puerb. 8. terræq́ vim ac naturam grauem atq́ pronam in profundum dilabentem, ignis atq́ animæ le
uem immenſum in ſublimem fugientem copulans circundato cœlo & cætera. Et rectè quidẽ
Apoca. 1. 2. 22 ipſe talis eſt, qui de ſeipſo ait: Ego ſum Apha & ω, principium & finis, primus & nouiſſimus:
quandoquidm ipſe omnium ſit rerum principium & finis, origo & finis oĩm, quod oĩa cœpe-
rit, omniaq́ claudat. Ipſe enim eſt principium omnium effectuum, & finis ad quem omnia
Puerb. 16 ordinantur. Operatus eſt autem in ineunte primo die anni Ianuarij menſis, & innouo, vt
oſtenderet ſe illud eſſe nouum, de quo Propheta: Creauit Dominus nouum ſuper terram. Fœ
Hiere. 31 mina circumdabit virum. Sanè nouum fuit, quod Dei Maximi verbum eſt caro factum, &
Iohan. 1 Deus homo. Ille (inquam) vti primus dies anni, qui eſt hodiernus, vetera repulit, ſcilicet ve-
tuſtatem nouæ legis antiquæ adeoq́ duræ, & noua incepit, id eſt, miſericordem & gratioſam
Euangelij legem introduxit, & vtraque vnum fecit, & ad concordiam reduxit, adeò vt ipſe
de ſe dixerit. Ecce noua facio omnia. Exemplo quidem vt & ipſi eſſemus noui, ſcilicet à ve-
Apo. 21 tuſtate peccatorum. vt ad ipſum nouum, ſcilicet ſalutem, viam, vitamq́ veniremus, hortantę
Coloſſ. 3 Paulo: Expoliantes vos veterem hominem cũ actibus ſuis, & induentes nouum, eum q reno-
uat in agnitionem ſecundum imaginem eius, q creauit vos. ¶Igit (vt aliqñ in altũ veniamus) F
Chriſtus Ieſus, nouus homo, idemq́ verus Ianus, præterita ſciens, futura noſcens, vetera &
noua

Digitized by Google

noua coniungẽs,hodie ſuo nouo ſanguine nos per concordiã oẽs nouos & quidẽ in princi
pio noui anni reddere ſategit,vt doceret,ſi & ipſi noui eſſe vellemus & manere in vera vitæ
nouitate,mox initio anni,id eſt,ætatis nr̃æ circũcideremur,ita vt ex nouo principio,nouũ ſe
queretur mediũ,nouusq́;,id eſt,felix finis.Plerunq; eñ ex bono initio bonũ ſequitur medi-
um,& finis bonus. Eapropter fratres chariſſimi, ſalutari Chriſti exemplo admoniti,vete-
remq́; hactenus ſeruantes morem,præſertim quũ videmus tam omnia his annis fuiſſe in ma-
lo medio tanq̃ malo fine,hauddubie,quia malum fuit principium, vnde ſequuta eſt omnium
malorum vetuſtas.Eapropter,inquã,quia magnopere indigemus nouitate vitæ,adeoq́; mo
rum omniũ,cogitemus & ipſi hodie,vt hunc nouũ animũ in aliquo bono nouo,id eſt, princi
pio inchoemus.Id quod ſcio pleroſq; ſibi à me collatũ iri petere.Illis autẽ quid aliud q̃ hoc cũ Act.3
diuo Petro reſponderim,inquiens: Argentum & aurum non eſt mihi,quod autem habeo
hoc tibi do.In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula.Surge,inquam,à veteribus Roma.6
peccatis,ambula in nouitate virtutum,Apoſtolo dicente:Vt quomodo Chriſtus reſurrexit
à mortuis per gloriã patris,ita & nos in nouitate vitæ ambulemus.Id quod fiet ſi acceptaue-
rimus hoc ipſum nouũ,quo Chriſtus hodie annũ,id eſt tẽpus nouæ legis incepit,ſed & nos
deo patri reconciliauit,adeoq́; oẽs æque vnũ effecit,vt apud illũ iam inde non eſt gentilis, Coloſſ.3
G nec Iudæus,nec circunciſio,nec præputiũ,nec barbarus,nec Scytha, nec ſeruus,nec liber,ſed
oĩa in oĩbus Chriſtus.¶Sed quod eſt illud nouum? Sane concordia eſt,qua ille gentiles Iu-
dæis & ediuerſo coniunxit & vnũ fecit ad ſalutẽ tam tẽporalẽ q̃ æternalẽ,adeo proficuã,vt ſi
cut Chriſtus ab ea ſalutẽ noſtrã exorſus eſt,ita ipſa in omni re & tẽpore primum eſſe debet.
Hæc proinde concordia ſit nobis oĩbus loco noui anni quẽ dicunt.Sed quid eſt concordia?
Eſt vnus idemque mutuus multorum, qui alioqui ſunt ſtatu diuerſi, in vita moribusque
animus.Qualis fuit Chriſtianis in eccleſia ineunte,de quibus ſcribitur:Multitudinis autẽ cre- Actoꝝ.4
dentiũ erat cor vnũ & anima vna,nec quiſquã eoꝝ,quæ poſſidebat, aliquid ſuũ eſſe dicebat,
ſed erant illis oĩa cõmunia,Id quod olim promiſerat ſe daturꝰ deus,dicens: Et dabo eis cor Hiere.32
H vnũ & viam vnã,vt timeant me vniuerſis diebus,& bene ſit eis & filijs eorum poſt eos.¶Ad
hanc igitur concordiam primo nos hortatur vtilitas, vtpote, quod deus velit concordibus
I & eorum filijs bene.¶Secundo natura,quũ oẽs ex vno ſumus patre fratres,quos decet eſſe Matt.23
K concordes,Hinc propheta:Ecce q̃ bonũ & q̃ iocundũ habitare fratres in vnũ.¶Tertio Malac.2 Pſal.132
ratio naturalis,qua videmus etiã illa inanimata in ſuo genere cõcordiã tenere,vt ſunt ſydera
& elementa & angelicæ creaturæ,quæ vtiq; deus vti cætera creauit ad concordiã,ſingula in
ſuis officijs,Hinc Sapiens ait:Sed oĩa in menſura,& numero,& pondere diſpoſuiſti.Et Bal Sapiẽ.11.
dath Suites dixit.Poteſtas & terror apud eũ,qui facit concordiã in ſublimibus ſuis. Iob.25
L ¶Quarto,quod res ſit deo ſingulariter grata & accepta concordia,Vnde ſcriptura:In tribus pla Eccle.25
citum eſt ſpiritui meo,quæ ſunt probata coram deo & hominibus. Concordia fratrum &
M amor proximorum,vir & mulier ſibi bene conſentientes.¶Quinto,Status noſter,qui Chri-
ſtianus eſſe debet,& nos ſumus Chriſtiani,id eſt Chriſti Ieſu diſcipuli & filij,quando nos mu-
tuo dilexerimus.Id quod ex concordia,quæ nutrit amorẽ,oritur.Quare Chriſtus ait:In hoc Iohan.13
cognoſcent oẽs,quia diſcipuli mei eſtis,ſi dilectionẽ habueritis ad inuicem. Ita nimirum
initio eccleſiæ diſcipulorũ vnum erat cor & vna anima.Eapropter Chriſtus cœleſtem pa- Actoꝝ.4
trem orauit,inquiens:Rogo pater non modo pro eis,ſed pro ijs etiam,qui credituri ſunt,vt Iohan.17
ſint vnum,ſicut & nos vnum ſumus,vt ſint conſumati in vnum, & cognoſcat mundus, quia
tu me miſiſti,& dilexiſti eos,ſicut & tu me dilexiſti.Q.d.(authore Chryſoſtomo)Nihil enim
ita ſcandalizat oẽs,vt ab inuicem diuidi & concordiam amittere,quod credentes fiant vnũ
hoc ædificat ad fidem.Si enim altercantur, non dicentur pacifici magiſtri eſſe diſcipuli,me
N vero non exiſtente pacifico, non confitebuntur à te miſſum. ¶Sexto ſcriptura hortatur, Philip.2
Apoſtolus eñ ait:Implete gaudiũ meum,vt idem ſapiatis,eandem charitatem habentes,vna Ephesi.4
nimes,idipſum ſentientes.Nihil per contentionem neq; per inanem gloriam &c.Et alio in
O loco.Soliciti ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis.¶Septimo neceſſitas cõcordiæ,quo-
niam ſine ea nihil ſibi conſtare poteſt,nec aliquid durare.Sicut eñ (vt ait Hiſtoricus)concor- Sal. in
dia paruæ res creſcunt,ſic diſcordia maximæ dilabuntur.Hinc Micipſa rex ait ad filios Ad- Iug.
herbalem & Ihemſalem:Non exercitus,neq; theſauri præſidia ſunt regni,verum amici,&c.
Quis autẽ amicior q̃ frater fratri,Aut quem alienũ fidum inuenies,ſi tuis hoſtis fueris. Equi-
dem ego vobis regnum trado firmũ,ſi boni eritis,ſi mali,imbecillum.Et recte quidem,vtcũ-
q; ab æthnico dictum,veritas tamen vſq;adeo eſt & ſemper amplectenda ,vt vere licet ad-
firmare,ſine concordia ad bene beateq́; viuendum regi non poſſe regnum, neq; regionem,
neq; ciuitatem, neq; pagum', neq; villam, nec vllam vel quamlibet exiguam rempublicam
dicente domino noſtro:Omne regnũ in ſe diuiſum,deſolabitur,&c.Et omnis ciuitas vel do Matt.12
mus diuiſa contra ſe,non ſtabit.Quod vti à ſumma dictum eſt veritate, ita veriſſimum Lucæ.11.
eſt.Et quidem probatum ex infinitis exemplis tam fideliũ q̃ prophanoꝝ hominũ,Nõne q̃ſo
diſcor-

Digitized by Google

Gene. 4 diſcordia duorum fratrum Caini & Abelis cauſa fuit, vt aucto deinde hominũ ſcelere aquarum inundatio auctores culpæ, & qui autoribus acceſſere, cum vniuerſa terra obruit? Nonne patris Noe ira, qua egit Cham filium in exilium, dedit cauſam, vt nũquàm iam inde, humanum genus ſemel immerſum erroribus à ſe ipſo diſſidere deſtitit? Nonne Solomon, reliquit filio Roboe magnum & opulentum regnum, cæterum domeſtica diſcordia diuiſum iam inde in peius abijt, grauibusq́ inteſtinis cladibus acciſum eo venit, vt finitimis omnibus fuerit ludibrio? Nonne & Dauid rex à filio, regio ſolio, vrbe deiectus, coactus eſt cum ſuis hoſtiliter dimicare, regnumq́ ignominioſa fuga, & Abſolonis cęde deformatum, nõ tam humana eſt receptum q̃ cœli prouidentia? Nonne filij Ariſtoboli Iudæorum regis & fratris Hircani, dum inter ſe de regno hoſtiliter diſceptant, regnum & vrbem, in qua nati erant, perdiderunt, & quod maximũ eſt, auguſtiſſimum templum, quod in vrbe fuit, bello prophanatum eſt, magnaq́ ex parte dirutũ. Nec eo bello, quo Hieroſolyma, orientis olim clariſſima, exciſa ſunt, æque aliud funeſtum fuit ciuitati, quàm Eleazari, & cæterorum ducum diſcordia, quorum diſſidium non minus obſeſſam multitudinem intus afflixit q̃ foris Romanus hoſtis. ¶ Superuacuum ſit interim (puto) memorare quoties & quibus in locis validiſſimi exercitus ſunt aut deleti, aut male habiti ſuorum ducum diſcordia. Ex quorum numero fuiſſe & Germanos noſtros non poſſum non ſupra quàm dici poteſt dolere, q̃ niſi deinde concordes fuerint, vereor ne ſimiles eorum, quos recenſuimus, ſint futuri, & quidẽ hanc ob rem peiores ac miſeriores aethnicis. Illi enim ſentiẽtes vbiq́ tanta Concordiæ cõmoda, illã ſibi deã ſtatuerunt eiq́ tẽpla, vt eſt apud T. Liuiũ & Iuuenalẽ, dedicarunt, quatenus ipſa fortunã augeret, ac diſcordiã repelleret omnis mali authorẽ. Cuius & gratia eandem in vexillo ſub ſpecie ciconiæ (quẽadmodum paulopoſt dicemus) ad bellum ituri ferebant, vt ſemper in memoria haberent opt. deã Concordiam. ¶ Quam quanti priſci fecerint, argumẽto eſt Apologus ille Menenij Agrippæ, qui orta Romæ ſeuiſſima inter patres & plebem ſeditione miſſus ad plebem furibundã orator priſco illo dicendi & horrido modo nihil aliud q̃ hoc narraſſe fertur. Tempore, quo in homine, non (vt nunc) omnia in vnũ conſentiebant, ſed ſingulis membris, ſuum cuiq́ conſilium, ſuus ſermo fuerat, indignatas reliquas partes, ſua cura, ſuo labore, ac miniſterio ventri omnia quæri, ventrem in medio quietum, nihil aliud q̃ datis voluptatibus frui, conſpiraſſe inde, ne manus ad os cibũ ferrẽt, nec os acciperet datum, nec dentes conficerent, hac ira dum fame ventrem domare vellẽt, ipſa vna membra, totumq́ corpus ad extremam tabem veniſſe, inde apparuiſſe vẽtris ſ q́ haud ſegne miniſterium eſſe, nec magis ali, q̃ alere eum, retentę in omnes corporis partes hunc, quo viuimus, vigemusq́, diuiſum pariter in venas, maturũ cõfecto cibo ſanguinem. Sic quidem ſimilem eſſe inteſtinæ corporis ſeditionem iram plebis in patres, nec eſſe poſſibile, illam rectè facturam q̃q̃ niſi locum daret cõcordiæ, cuius ductu omnes æquè viuerent tam diuites q̃ pauperes, nec inutiles eſſe magiſtratus vtcunq́ viderentur ſuperflui & otio deditι: nempè, omnino ad rẽpublicã feliciter regendam opus foret, &c. flexiſſe hoc modo mentes hominum. Agi deinde de cõcordia cęptum, ceſſumq́ in cõditiones, vt plebi ſui magiſtratus eſſent ſacroſancti. Quid obſecro ab Aethnico viro in lumine naturæ vel pulchrius vel verius, quo is euidẽter arguit q̃ male cędat inter membra corporis diſcordia, & q̃ bene omnia gerantur duce concordia Quis autem inficias ibit hoc ipſum à deo omnium bonorum largitore infuſum, quum vndecunq́ ſacris etiam literis ſit conſonũ. Apoſtolus enim ait. Nunc autem multa quidem membra vnum per baptiſma in Chriſto corpus ſumus. Et poſuit deus mẽbra, vnum quodq́ in corpore ſicut voluit. Quod ſi oĩa eſſent vnum membrum, vbi corpus? Non autẽ poteſt oculus dicere manui, opera tua non indigeo, aut iterum caput pedibus, non eſtis mihi neceſſarij. Sed multo magis q̃ vidẽtur membra corporis infirmiora eſſe, neceſſariora ſunt. Et quæ putamus ignobiliora membra eſſe corporis, his honorem abundantiorem circundamus. Sed deus tẽperauit corpus ei, cui deerat abundantiorem honorẽ tribuendo, vt non ſit ſchiſma in corpore, ſed inidipſum p̃ inuicem ſolicita ſunt membra. Eapropter obſecro vos fratres, ait idem, per nomen domini noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. ¶ Modo dilectiſſimi fratres, ſi tanti eſt cõcordia tanq́ ad bene beateq́ viuendum hic & alias neceſſaria, vt ſine ipſa prorſus nihil ſibi recte conſtare poſſit, quã etiam propterea Chriſtus nobis noui anni, adeoq́ omniũ actuũ noſtrorũ eſſe voluit principiũ, qua primum nos deo reconciliauit nosq́ ex omni natione & gẽte quaſi vnum fecit, quis nõ ex animo diſcere cupiat, q̃ concordiam veram efficiant, quæ ſanè neceſſarium ẽ ſcire, oẽs, qui & ſe & ſuos feliciter velint gubernare. Quapropter paucis expediamus, dicẽtes. ¶ Cõcordia dictionẽ tribus cõſtare ſyllabis, quarum ſingulæ tres continent literas. Tres ſyllabæ tres notant, inter q̃s debet eẽ concordia, tres literæ docẽt quid in quolibet trium ad concordiam faciẽdam & tuendam neceſſum ſit tam ad ſe quàm ad alia duo. Prima ſyllaba con, deo, ſecunda cor, ſuperioribus,

Marginal notes: Gene. 9 | 3. Reg 11. 12. | 2. Reg. 17 | Joseph. li 14 | Joſep. in An. lib. 7 | P | Iuue. ſa. 1 Tit. Li. lib. 9 | Q | Ti. Li. li. 2. de vrbe cond. | Roma. 12 1. Cor. 12 Ephe. 4 | 1. Cor. 1. | R | S

T rioribus, Tertia, dia, inferioribus adſignatur. ¶Si igitur verã habere voluerimus concordiã,
Debemus ante omnia habere ſyllabã con, id eſt, colere deũ, illũq́ꝫ timere, Oĩa illi aſcribere, illi
quicq̃d ſumus & quicq̃d habemus, acceptũ ferre, Noſtra nõ q̃rere, ſed q̃ ſunt Ieſu Chriſti, &
q̃ oĩm ſunt, neminẽ ſe alteri perinde viliori ꝓferre, ſed cogitare nos oẽs eſſe ſub Chriſto vero
domino, qui noſtrũ ſit caput, & ipſi eius in vno corpore membra, ex quibus tandẽ eueniet, vt Tobiæ 4
V nemo velit ab altero quaſi à fratre ſuo diſcordare. ¶Hinc Tobias ad filiũ, Noli timere fili mi
pauperẽ quidẽ vitã gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus deũ & receſſerimus ab Tobiæ. 1
omni peccato, & fecerimus bñ, qui & filiũ ab infantia timere deũ docuit. Et ſcriptura, q̃ timet Eccleſ. 6
deũ, habebit æque amicitiã bonã. Et rurſus. Dñm deũ tuũ timebis, & illi ſoli ſeruies. Paulus: Deute. 10
Nõ quod ſufficientes ſimus aliq̃d à nobis quaſi ex nobis cogitare, ſed ſufficiẽtia nr̃a ex deo eſt, 2. Coꝛ. 3
qui eſt ſolus beatus & ſolus potẽs rex regũ & dñs dominãtiũ. Hinc vos, q̃a pares fratres, cum 1. Timo. 6
omni humilitate & mãſuetudine, cũ patiẽtia ſupportãtes inuicẽ in charitate. Et rurſus. Cha- Epheſ. 4
ritatẽ fraternitatis inuicẽ diligẽtes, honore inuicẽ præueniẽtes. Nihil ꝑ contentionẽ neq; ꝑ Roma. 12
inanẽ gloriã, ſed in humilitate ſuperiores ſibi inuicẽ arbitrantes, nõ quæ ſua ſunt ſinguli cõſi- Philip. 2
derantes, ſed ea, quæ ſunt alioꝝ, ſicut Chriſtus fecit, quem imitemini. Eſtote inuicem miſeri- Galat. 6
cordes. Alter alterius onera portate. Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, cũ nihil ſit, ipſe ſe ſe-
ducit. Hæc quo ad deũ Max. & generatim ad oẽs hoĩes cuiuſcunq; ſtatus, ad cõcordiæ funda-
X menta ſunt neceſſaria. ¶Deinde ſyllaba, cor, cõplectitur ſuperiores, tã eccleſiaſticos q̃ ſecu
lares, quos deus dñs noſter Ieſus Chriſtus toto corde, & quidem adeo voluit pro ſalute reip.
Chriſ. eſſe cõcordes, quod ille ſe eis exemplũ indiuiduæ cõcordiæ ꝓbuerit: quippe q̃ ſecũdum Matt. 1.
ordinẽ Melchiſedech in ſua pſona vnica ex vtraq; ſcd̃m carnẽ tribu ſumm⁹ & ſacerdos & rex Hebræ. 7
factus eſt, eaq́ꝫ nõ in ſe tantũ, ſed & in ſuo corꝑe myſtico, Chriano corpore, cuius ipſe caput ẽ, Apoc. 1. 5
adeo cõmiſcuit, vt in ſcriptura quotq̃t ad vitã ſunt ꝓdeſtinati, reges & ſacerdotes noĩarit. Ini- 1. Petri. 2
que igit̃ agũt, q̃ eos trahũt in diſcordiã, q̃s deus oĩno cõcordes eẽ voluit. Maleq́ꝫ hõ ſeparare
molit̃, q̃s deus cõiunxit, imò q̃ talia agũt, reip. Chriſ. ſunt deſtructores lõge nociuiſſimi. Sane
Y vtriſq́ꝫ opus eſt (teſte aplo) ad ædificationẽ eccleſiæ, & ſalutẽ populi. ¶Quẽ tũc habebũt ſu Hebræ. 13
periores cõcordẽ ſecũ, vbi fecerint, ꝙ literæ ſyllabæ cor, ꝓ ſe ferũt. i. quũ correxerint paternè 1. Theſſ. 5
malos, idẽq́ꝫ ornauerint bonos, rebelles ſuppreſſerint. Apl̃s, rogamus fr̃es, corripite iquietos
Et iteꝝ, Quod ſi nõ obedierit verbo nr̃o ꝑ epl̃am hũc notate, & nõ cõmiſceamini cũ illo vt cõ 2. Theſſ. 3
Z fundat̃, ſed corripite vt fratrẽ, ſicut & Chr̃s fratrẽ corripiẽdũ docuit. ¶Ornent aũt & dili-
gãt bonos, vt boni maneãt, prouocati, quũ viderint ſe malis in diligẽdo & ꝓmio ꝓferri: q̃ñ qui Prouer. 14
dẽ & ſapiẽs cẽſuit malos ante bonos iacere, & viꝝ bonũ debere eẽ ſup ſtultũ. Qđ vbi fit, ſæpe-
nũero mali reddunt̃ boni, & boni meliores, quũ videãt locũ eſſe virtuti & honorẽ: ſiquidẽ ho 1. Theſſ. 5
nos alit virtutes. Hinc Paulus ait, cõſolamini puſillanimes. q. d. fouete eos, vt videãt eẽ diſcri-
men inter ꝓbos & improbos. Hinc Ioſippũ pr̃ Iſrael q̃a eũ in ſenectute genuiſſet, & bonus eẽt Geneſ. 37
præ cæteris oĩbus filijs dilexit: exẽplũ relinquẽs bonis ꝓlatis, vt cõſimili mõ ꝓbos ꝓ cæteris fo
& ueant ſine aliquo humano affectu. ¶Deinũ ſupprimãt rebelles & inobediẽtes, q̃m cæteris
& reip. nocẽt. Quãdoquidẽ ait ſcriptura. Et auferẽs malũ de medio tui, vt audiẽtes cæteri ti- Deute. 16
morẽ habeant, & nequaq̃ audeant talia facere. Et apl̃us. Peccantes corã oĩbus argue, vt cæteri 1. Tim. 5
timorẽ habeãt, hæcq́ꝫ cuſtodias ſine ꝓiudicio, nihil faciẽs in alterã partẽ declinãdo. In chamo
& freno maxillas eoꝝ cõſtringe, qui nõ approximãt ad te. Et iteꝝ ſcriptura. Qui aũt ſuperbi- Pſalm. 31
erit, nolẽs obedire ſacerdotis imperio, ex decreto iudicis, morief̃ homo ille, & auferes malum Deute. 17
de Iſrael, cunctusq́ꝫ populus audiens, timebit vt nullus deinceps intumeſcat ſuperbia. Et hoc
loco velim admonitos, omnes poteſtates, præſertim ſeculares, vt meminerint, quur poteſta-
tem à deo receperint, quur gladium ferant: nimirum dei miniſtri, Vindices in iram ei, qui ma Roma. 13
lum agit. Caueant ne ſint pigriores & tardiores ad puniendum malos q̃ oporteat, memores
eius, quod Caiphas dixit, Melius eſt, vt vnus moriatur quàm tota gens pereat, memores eius, Iohan. 11.
quod ait ſcriptura. Maledictus qui facit opus domini fraudulenter, & maledictus, qui prohi- Hier. 48
bet gladium ſuum à ſanguine. Studeant igitur ſuperiores, perditos ſubiectos requirere, abie- Ezec. 34
ctos reducere, confractos alligare, infirmos conſolidare, incorrigibilesq́ꝫ iuxta delictum pu-
A nire. ¶Ipſi vero inferiores tenebunt ſuas partes per ſyllabam, dia, id eſt, diſciplinam ſuſ-
cipiant, iuſſa capeſſant, & amari malint à poteſtatibus quàm odio haberi, & in ſe deſcen
dant, memores huius dicti apoſtolici. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, Roma. 13
quia dei ordinationi reſiſtit, qui poteſtati reſiſtit. Meminerint eos eſſe (Paulo teſte) qui perui-
gilant quaſi rationem pro animabus eorum redditur. Hinc ait. Obedite præpoſitis veſtris & Hebræ. 13
ſubiacete illis. Et alibi inquit. Fili mi, noli negligere diſciplinam domini, neque fatigeris, dum Hebræ. 12
ab eo argueris. Caſtigat enim dominus, quem diligit, flagellat omnem filium, quem recipit.
Meminerint, inquam, obedientiam deo q̃ victimam eſſe gratiorem. Vnde & ipſe Chrũs, do 1. Reg. 15
minus noſter, licet deus eſſet, idẽq́ꝫ rex regum, parentibus, Euãgeliſta ſcribente, ſubditus fuit. Lucæ. 2
Conentur igitur, vt diligant ſuos ſuperiores & ipſi mutuo diligentur, ſiquidem ait Chriſtus. Iohan. 14

Prouer. 8 Qui diligit me, diligetur à patre meo. Et ego diligam eum. Et Sapiens. Ego diligentes me diligo. ¶Hæc ſunt, fratres, quæ ad cõcordiã parandã & tuendã multo maxime proficua B ſunt: quippe quæ à priſcis illis gentilibus propterea credita eſt dea, q̃d videretur reipublicæ ſaluti rerũ eſſe omnium maxime vtilis & neceſſaria, proindeq́ ſub imagine ciconię coli, cępta, quod eas cõditiones haberet hæc auis, quæ cõcordiã pariunt. Siquidẽ ciconiæ aues pe- Pli. lib. 10 ca. 23. grinæ, gratæ hoſpitæ ex Aſia vel aliundè abiturę, nullã poſt ſe relinquunt niſi ſeruã & captiuam, nouiſſimã lacerãt & abeunt, in volatu liburnicarũ more roſtrato impetu ferũtur, facilius ita cõſcindentes aera, quàm ſi recta fronte impellerent. &c. colla imponunt pręcedentibus, feſſos duces à tergo recipiunt, nidos eoſdem repetunt. Genitricũ ſenectam inuicẽ edu- Iu. Sat. cant. Quæ & nidos repetentes amore materno pullos ſalutãt. Vnde Satyricus: Quæq́ ſalutato crepitat concordia nido. Hinc iterũ atq; iterũ cognoſcere eſt, quanti ſit concordia, quæ & æthnicis ſola experientia rerũ magiſtra bonitatẽ eius expertis haberi dea eſt cœpta. Et reuera diuina res eſt cõcordia, adeoq́; noua, vt Chriſtus dñs noſter nouus hodie homo idemq́ ab æterno deus ea vſus ſit nouiſſime ad reconciliationẽ humani generis in ſuo ſanguine nouo, quo & nouũ annũ incepit, vt poſito bono & nouo principio oĩa bene & nouiter, id eſt, integre eſſent ſucceſſura. ¶Quamobrem, fratres amãtiſſimi, hoc tm̃ nouum C in Chriſti memoriã, noſtriq́; omnium ſalutẽ hodie alacri aĩo, vice (vt aiũt) noui anni ſuſcipiamus, quum idipſum vtilitas commẽdet, natura approbet, ratio dictet, deo Max. pplaceat, ſtatũ noſtrũ Chriſtianũ deceat, ſcriptura ſuadeat, neceſſitas cogat, vt bene beateq́; poſſimus viuere tam in hoc q̃ in altero ſeculo. Niſi eñ concordes fuerimus, actum erit de nobis, deq́; rebus noſtris oĩbus. Sin concordes, certo qui nunc pauperes videmur, breui ſumus futuri diuites. Si igitur, fratres, irritatione quorundã peſſimorũ hominũ hactenus vel Ephe. 4 Coloſſ. 3. antea diſcordes fuimus, mutuoq́; vel ob quãcunq; cauſam offenſi hodie, hortãte apoſtolo, inuicem ſimus benigni, miſericordes, donãtes inuicẽ, ſicut & deus in Chriſto donauit nobis. Supportãtes inuicẽ, ſi quis aduerſus aliquẽ habet quærelã. Et ſuper oĩa habeamus cha- 1. Cor. 12 ritatem, quod eſt vinculũ perfectionis, & pax Chriſti exultet in cordibus noſtris, in qua & hodie vocati ſumus in vno corpe mẽbra. Simus itaq; mutuo pro nobis ſoliciti, vt ſi q̃d patitur vnũ membrũ, cõpatiantur & omnia membra. Prouidentesq́; bona nõ tãtum coram Roma. 12 deo ſed etiã corã oĩbus hominibus. Si fieri poteſt, q̃d ex vobis eſt, cũ oĩbus hominibus pacẽ habentes. Non noſmetipſos defendẽtes, ſed date locũ iræ. Scriptũ eſt enim, Mihi vin- Deute. 32 dictam & ego retribuã dicit dñs. Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis cõgeres ſuper caput eius. Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Quo facto, non dubitabimus de concordia nobiſcum feliciter manſura, imò de Ieſu Chriſto dño noſtro, qui vera eſt cõcordia ideq́; pax æterna in cœleſti patria.

HOMILIA VII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matthæi ſeptimo. Vbi eſt, qui natus eſt rex Iudęorum.

In feriis Epiphanie.

HODIERNAE diei maieſtatẽ & ſanctitatẽ nomenclatura ipſius palam arguit. Siquidem vocet ab eccleſia dies Epiphaniæ, id ẽ, A dies apparitĩois, ſeu manifeſtationis. φαινω quidẽ manifeſto ẽ. Hoc aũt ideo, q̃a dñs noſter ſaluator hodie apparuit in tenebris. Neq; id ſolũ, quãdo per ſtellã Magis eſt declaratus, verumetiã quãdo in Matt. 3. Marci. 1. Iordane baptizatus eſt à Iohãne, facta eſt eius manifeſtatio per vocem paternã, & ſpiritũ ſanctũ in columbæ ſpecie. Et q̃n in nuptijs mutauit aquã in vinũ, & facta eſt diuinitatis oſtenſio, & manifeſtauit (inquit Euangeliſta) gloriã ſuã. Licet eñ Chriſtus olim natus Joban. 2. eſſet ex Maria & triginta annorũ expleſſet ætatẽ, tamen ignoraba- Matt. 3. Matt. 17 tur à mundo, eo tẽpore cognitus eſt, quo ad Iohan. Bapt. vt in Iordane baptizaretur, aduenit, & vox de cœlo patris, intonãtis audita eſt, hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. Quẽ pater de cœlis monſtrarat voce, hũc ſpiritus ſanctus verſus in columbam, & ſuper caput illius ſedens tactu q̃q; ipſo voluit demonſtrare, ne quis alius dei filius putaretur ex populo. Quæ quidem duo poſtrema myſteria ſcilicet baptizatio & aquæ in vinũ mutatio, eodẽ die (quo à tribus regibus adoratus eſt) diuerſis tamẽ annis. ſ. XXX. & interiecto multi tẽporis interuallo, peracta fuiſſe memorãtur. Et debet ſanè hæc dies præcipuè nobis eſſe venerãda & gaudio plena, nobis, inquã, qui gẽtiles fuimus, in Magis hodie pariter gẽtilibus ſignati. Sicut eñ dñs Ieſus die natiuitatis ſuæ in perſona paſtorũ Iudæis apparuit, ex quibus admodũ pauci fidẽ receperũt adeoq́; dei verbũ, Ita nimirũ hodie apparuit gẽtibus, quæ eccleſiam impleuerũt: ſiquidem in ſtellæ fulgore dei gratia, & in tribus Magis vocatio

gentium

gentiū præceſſerit. Ipſi eīm Magi primitiæ gentiū fuerunt, & *gentes in Chriſtū credituras ſi*gnarunt. In qbus hodie ad Ieſum nuper natū venientibus hoc Eſaiæ impletū eſt, Filij tui de lō- Eſaiæ. 9
ge venient, & ambulabūt gentes in lumine tuo, & reges in ſplendore ortus tui. Qui fuerunt fi- Ephesi. 2
lij, qui à longe venerunt? Nimirum nos, filij quondam iræ propter primorū parentum pecca
ta. Longe vtiq; fuimus propter idolatriam, cui ſeruiebamus, à Hieruſalē, id eſt, à viſione pa- Pſal. 118
cis, quā notat Hieruſalē. In quos recte videt dixiſſe propheta. Appropinquauerūt iniquitati, Deute. 10
à lege aūt tua lōge facti ſunt. A qua lege? Qua pcipit, dn̄m deum tuū timebis, illiq; ſoli ſeruies.
At qūo facti ſumus ab hac lege lōge? Quod (teſte Paulo) in vanitate ſenſus nr̄i ambulauimus, Ephes. 4
tenebris obſcuratū habētes intellectū, alienatiq; à vita dei p ignorantiā, q̄ fuit ī nobis propter Roma. 1.
cæcitatē cordis nr̄i, adeo longe fuimus, vt plane mutaueramus gloriā incorruptibilis dei, in ſi
militudinē imaginis corruptibilis hoīs, & volucrū & quadrupedū & ſerpentū, q, inquā, com
mutaueramus veritatē dei in mendaciū, & coluimus & ſeruiuimus creaturæ potius q̄ creato
ri, q propterea, qm̄ deū habere in notitia nolebam⁹, traditi in reprobū ſenſum, faciebam⁹ ea,
q̄ nō cōueniūt, repleti omni malitia & iniq̄tate. Nō aūt tales erāt lōge Iudæi tunc, ſed ꝓpe, qui
vnū deū coluerūt & cognouerūt. Nos igit hodie ab ea lōginquitate erroris in pſona triū Ma Nume. 24
gorū venimus & ambulauimus in lumine. ſ. ſtellæ, q̄ fuit Chr̄s, de q̄ Balaam. Orietſ ſtella ex Ia Matt. 2
cob, & cōſurget virga de Iſrael, & pcutiet duces Moab. Sane fuit Chr̄s ſecūdū carnē ex ſtirpe
Iacob. Et lumen ſtellæ, eiuſq; lucis, q̄ ſuæ gratiæ & doctrinæ radijs illuminat omnē hominē Iohan. 1.
venientē in hunc mundū. Nō eīm fuit hæc ſtella naturalis, ſed diuina, quoniā non noſtris me-
ritis, quæ nulla fuerunt, ſed ex mera miſericordia nos duxit & illuminauit, & vſq; ad Hieruſa-
lem, id eſt, ad viſionē pacis æternæ, quæ eſt Chriſtus, direxit. In quo deo patri ſumus recōci-
liati eius benedictæ incarnatiōis myſterio, vnūq; facti ſumus, q longe fuimus, p ipſum illis, q
prope fuerunt, nobis nunc facti remotiores. Id quod ad literā arguit ap̄ſus, inquiens. Gratia Roma. 11.
eſtis ſaluati per fidē, & hoc nō ex vobis. Dei eīm donū eſt, nō ex operibus, vt ne quis glorietur. Ephesi. 2
Sine eīm pœnitentia ſunt dona & vocatio dei. Propter quod memores eſtote, quod aliquādo
vos, qui gentes eratis in carne, qui dicebamini ꝑputiū, eratis illo in tp̄e ſine Chr̄o, alienati à cō
uerſatione Iſrael, & hoſpites teſtamentorū promiſſionis, ſpem nō habentes, & ſine deo in hoc
mundo. Nunc autem in Chriſto Ieſu, vos, qui aliqn̄ eratis longe, facti eſtis prope in ſanguine
Chriſti. Ipſe eīm eſt pax nr̄a, qui fecit vtraq; vnū, vt duos cōdat in ſemetipſo in vno nouo ho-
mine, faciens pacē, vt reconciliet ambos in vno corpore, deo. Et veniēs euāgelizauit pacem
vobis, q longe fuiſtis, & pacē ijs, q prope, qm̄ per ipm̄ habemus acceſſum ambo in vno ſpū ad
patrē. Qui ambo? Duo. ſ. parietes, vno lapide angulari cōiuncti, Iudæi. ſ. & gētiles, cœleſti pa
B tri Chr̄o lapide recōciliati. Siquidē Iudæi & Gentiles p ipſum facti ſint vnū, qbus fidei vnitas,
vnū indidit noīs Chriſtiani vocabulū. ¶ Ad lapidē igit angularē vterq; paries hodie venit,
verū angulum vnitas fecit. Horū duorū parietū vnus adductus eſt, qn̄ (vt dixi) paſtorib⁹ Iudęis
Chriſtū natū angelus nūtiauit, alter paries adductus eſt, qn̄ Gētilibus Magis, nouū ſydus appa
ruit. Illi fuerunt primitiæ Iudæorū, iſti facti ſunt primitiæ Gentiū, illi de proximo adducti, iſti
de longe reducti, & in lumine cœli ac terræ regē inuenerunt, quē quæſiuerunt, de quo arden
ter interrogarunt, dicentes: Vbi eſt, q natus eſt rex Iudæorū. Et recte hic triumphalis titulus, Iohan. 19
à Iudęis poſtea reprobatus (noli ſcribere, rex Iudæorū) à Magis hodie nūtiat, à ſcriptura poſt-
modū eſt cōfirmatus (quod ſcripſi, ſcripſi) Ipſe eīm Chriſtus eſt, nō modo Iudæorū, ſed rex re-
gū, dn̄s dominantiū, de quo propheta cecinerat: Et tu Bethlehē, terra Iuda, nequaq̄ minima Miche. 5
es, in principibus Iuda. Ex te eīm exiet dux, q regat populū meū Iſrael. Et alius: Ipſe reget nos Pſal. 47
in ſecula. At vbi inuenerunt ipſum? In Bethlehem, in domo panis, id eſt, ſaturitatis: ſatur enim
eſt, qui cum Chriſto eſt, ille eīm eſt verus cibus noſter, quē qui comederit, non eſuriet, ipſo te-
ſte, in æternum. At cuius adiutorio Bethlehem venerunt? Sane auxilio luminis ſtellæ, id eſt, Iohan. 6
Chriſti, adeoq; fidei ipſius Chriſtianæ, quam ipſi admirabili profecto myſterio ſignificantes
Chriſto infantulo, ea obtulerunt munera, quæ corām palāmq; Chriſtum eſſe verum deū &
hominem arguerunt. Aurum quippe regiam maieſtatem, thus deum & ſacerdotem, myrrha Matt. 5
hominem mortalē ſubindicauit. O mirandæ fidei lumen Magorum, de qua vtiq; fide nō fal- Lucæ. 7
ſo dicere Chriſtus potuit. Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Iſrael. Nōne eſt fi-
des vel incomparabilis? Quod viri tam magni tamq; opulenti, à longe venientes puerulum
tam viriliter indutum, cum paupercula matre, & in loco abiecto, ſine ſocietate, ſine familia, ſi-
ne omni ornatu, ſine regiæ dignitatis inſigni inuentum, procidentes, tam mente q̄ corpore
humiliter adorant in carne deum verum, honorant vt regem, hominemq; agnoſcunt. O ve- Matt. 7
re digni Magi, qui quod quæſierunt, inuenerunt. Iuxta verbum pueri. Quærite. ſ. vera fide, & Lucæ. 11.
inuenietis. ſ. hic per gratiam & alibi re ipſa. ſ. Ieſum Chriſtum regem Iudæorum: imò cœli ter Roma. 11.
ræq; regem ac dominum: & fiet Chriſti verbo locus: dico autem vobis quod multi ab orien- Matt. 8
te & occidente venient, & recumbent cum Abraham, Iſaac & Iacob in regno cœlorum. Filij
autem regni eijcientur in tenebras exteriores.

Digitized by Google

HOMILIA VIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. LV. II.

Hæc proceſſerat in diebus multis, & vixerat cũ viro ſuo annis ſeptẽ à virginitate ſua, & hæc vidua vſq; ad annos octuagintaquatuor.

Dominica infra octauas dominicæ natiuitatis.

ARBITROR omnino diuinitus hoc nobis hodie offerri Euãgelium, q̃ inter cætera tam multa q̃ ſeria dicta hæc ſe offert ſcriptura, A
2.Tim.3. quæ, apoſtolo ſcribẽte, diuinitus inſpirata ſancto Euãgeliſtæ: vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt pfectus ſit homo dei ad om̃e opus bonũ inſtructus. Quæ iſthæc eſt ſcriptura? quæ Annã propheti ſſam, filiã Pha-
Eſaiæ.5. nuelis de tribu Aſer deſcribit, prout thema noſtrũ habet. Quos arguit? qui, vt eſt apud Eſaiã, dicũt malũ bonũ, & bonũ malũ, ponẽtes, tenebras lucẽ, & lucẽ tenebras, ponentes amarũ dulce, & dulce
2.Tim.3. amarũ. Qui ſunt tales? qui authore Paulo, hoĩes criminatores & incontinẽtes. Voluptatũ magis ſunt q̃ dei amatores, ſpeciẽ quidẽ habẽtes pietatis, virtutem aũt eius abnegantes, qui penetrant domos, & captiuas ducũt mulierculas, oneratas peccatis, quæ ducũtur varijs deſiderijs, ſemper diſcentes nunq̃ ad ſcientiã veritatis peruenientes, qui, quemadmodũ Iamnes & Mambres reſtiterunt Moyſi, ita & ij reſiſtunt veritati, hoĩes
Mat 7. corrupti mente, reprobi circa fidem, q̃s hic Paulus monet vitandos, Et Chriſtus alibi, inq-
Luc.6. ens. Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, qui voluptuoſis ſuis dogmatibus trahunt homines ad latã viam, quæ ducit ad perditionem, quam multi ambulãt: ſiquidem plærīq; omnes ad malum voluptatis
Gene.8 ſimus proniores. Et qui tandem quæſo tales ſunt? qui nouiſſimis iſtis temporibus, autho-
2.Cor.4. re Paulo, ſuborti ſunt, magiſtri prurientes auribus, qui à bonis operibus & moribus homines perinde nihil ad vitam æternam conducentibus, auocant, qui oportunè & importune tanquàm omnis fidei atq; virtutis inimiciſſimi ſunt arguendi, quoniam contra doctrinam diuinam, naturam, rationem, conſuetudinemque docent, quum dominus Ieſus inter mille conſimilia loca: Qui facit volũtatem patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum
Matt.7 cœlorum. Qui audit verba mea, & faciet ea, aſſimilabitur viro ſapienti, qui ædificauit domũ
Pſal.36 ſuam ſupra petram, quæ nulla tempeſtate inſtãte ſit caſura. Verba domini ſunt, Dauide di-
Johan.5. cente. Declinare à malo & facere bonum. Alioqui ait Chriſtus, venit hora, in qua om̃es qui in monumentis ſunt audient vocem filij dei, & procedent, qui bona fecerũt in reſurrectionem vitæ, qui vero mala egerũt in reſurrectionem iudicij. Et hodie Anna ſanctitatis à bonis operibus ſcilicet continuis ieiunijs & orationibus ita commendat, vt vel ideo à deo digna fuerit facta, vt & prophetaret omniũq; redẽptorem nũtiaret & videret. Arguẽdi ſunt itaq; vt peſſimi reip. corruptores, & omnis honeſtæ vitæ occiſores, qui quocunq; modo bona opera eleuant, blacterantes fruſtra à nobis fieri ieiunia & orationes, quando omnino aduerſentur ſcripturæ Euangelij diuinitus inſpiratæ, quæ ideo iſtos corripit, & q̃dem.

¶ Secũdo iſtos arguit, quod ipſi omnes chriſtianæ religionis ſtatus, non modo impiè tãquàm ima in ſumma, & ſumma in ima, & mala in bona, & bona in mala confundunt, ſed & prorſus deteſtantur & prophanant, quos tamen vel æthnici ſolo naturæ lumine per dei pmiſſionem ducti ſeruarunt & ſingulos in ſe commendarunt. At qui ſunt iſti ſtatus, poſt q̃s alij non reperiuntur? Sunt ſtatus virginum, coniugatorum, viduarũq;, quos illi iuxta ſuam reprobam mentem tam nequiter ad libidinem confundunt, vt nullum ex eis permittãt incontaminatum, ſed ſuum cuiq; honorem meritumq; prorſus detrahũt, nimirum qui om̃is in rep. malitiæ authores, & in deum eiuſq; ſapientiſſimam inſtitutionem præuaricatores ſtatus iam enumeratos potius contendant diabolicos eſſe quàm diuinos. Iſti enim virginitatem eſſe impoſſibilem ſeruatu, proindeq; eligẽdum magis coniugium quàm cælibatum, imò à quo omnes penè prouocant, matrimonium à numero ſacramentorũ excludũt, quaſi non ſatis dignum. Viduas quaſi non bene agentes, quia viduæ manent, ad ſecũdas nuptias alliciunt. Sed quàm impiè & impudenter docent, & quàm ſint acriter corripiendi. B

¶ Primo hodie teſtatur Euangelium de Anna Phanuel filia, in qua vel vna fœmina om̃es iſti ſtatus vſq; adeò commendantur, vt quiſq; eorum in cauſa apud deum fuerit, quur ille huic mulieri eam gratiam cõtulerit, quod præ cæteris propheti ſſa Chriſtũ redemptorem denuntiarit & viderit, teſtatur itemq; quemlibet ſtatum in ſe eſſe laudabilem deoq; gratũ, & non facta vnius ad alterum collatione, neutrum eſſe altero meliorem, facta vero collatiõe virginitatem hoc magis eſſe coniugio præferẽdam, quo magis natura & ordine præcedit. C

¶ Secundo, vt dictis fiat palã fides, omiſſo nunc coniugij tractatu, de quo propediẽ multa, ali- D

ta, ali-

Digitized by Google

ta,aliqua de virginitate dicemus,de qua quicquid dixerimus,& de viduitate accipi volumus, quoniam vna alteri vel ideo ſit cognata,quod in vtraqꝫ ſit continentia opus, prout videbimus. Et ſane,vt breuiſſime omnia & ad veram ſalutem omnium intelligi queant, videndum primo erit,quid ſit vera virginitas. Deinde quàm ſit laudanda. An merito quis virginitatem, vtpote ſcripturis conſonam,obſeruet. Tertio,an præferatur coniugio. Quarto, an virginitas ſeruari poſſit? Quinto,quibus medijs haberi poſſit ac conſeruari vel vſqꝫ ad finem vitæ vel ſaltem recte vſqꝫ ad annos nubiles,vt virgo deinde feliciter contrahere, felicius in coniugio viuere, feliciſſime coniugium finire queat.

E ¶Initio igitur ſciendum peruelim, virginitatem eſſe incorruptam & Chriſtianam à tā animi quàm corporis libidine vel libidinoſo adtactu continentiam, vtriqꝫ ſexui communē, rationis tamen capaci: quandoquidem ipſa propoſito indigeat. Quàm vero hæc ipſa ſit laudabilis,deóqꝫ grata, oſtendit hodiernum Euangelium à virginitate primum cōmendans Annam: oſtendit exemplum Chriſti,qui ex virgine natus,virgo & ipſe vnà cum matre permanſit: oſtendit præcipua gratia,quæ ob virginitatē hominibus ſanctis præ cæteris à deo collata intelligitur. (Mat. 1. 2) Helias & Heliſæus,quia virgines,prophetæ ſoli omnium, qui ſalutarem Chriſti ortum præceſſerunt,mortuos ſuſcitarunt. (3. Reg. 17) Ioſeph,quia ſermone & vita caſtus,ſpiritu ſancto,ad interpretandum ſomnia,repletus eſt,& alter poſt regem Pharaonem in regno factus apud Aegyptios. (Gene. 41) Iohannes Zachariæ filius,quia caſtus & virgo,meruit Chriſti eſſe præcurſor & baptiſta,ſimulqꝫ maior quàm propheta haberi. (Matt. 3; Marc. 1) Paulus,quia virgo,vas electionis & doctor gentium effectus eſt. (Lucæ. 3) Iohannes Euangeliſta,quia virgo,meruit eſſe cuſtos deiparæ virginis Mariæ. (Iohan. 19) Maria,quia virgo,imò fulgentiſſima virginum Idæa ex vniuerſis electa eſt,quę foret mater Ieſu Chriſti, dei Max. vnigeniti. Sileo interim,inter alios caſtimoniæ commendatos ex viris,Iacobum Adelphoteum, Anium Aegyptium, Amatorem Antiſiodorenſem, Iulianum Antiochænum, Vandonem abbatem, Leonem pontificem, Benedictum abbatem, Iohannem Anachoretam, Arſemum abbatem, Pionem monachum, Vrſinum Nurſiæ preſbyterum,hocqꝫ genus alios. Item ex mulieribus, Iuditham, quia vidua caſta, Holophernem (quem recte quis Cacodæmonem credat) interfecit. (Iudith. 13) Suſanna,quia caſta,à falſis teſtibus mirabiliter eſt vindicata. (Danie. 13) Anna hodie Phanuelis filia, quia vidua caſta, Chriſtum nuperrime ortum videre, viſum agnoſcere, agnitum adorare meruit. (Lucæ. 8) Sileo reliquas virgines, vti Catharinam, Barbaram, Agnetem, Dorotheam, idqꝫ genus aliàs, quarum virginitas fuit deo gratiſſima. Quid multis? Tanti eſt virginitas, vt Abimelechus ſacerdos olim panem cerimonia conſecratum, neque Dauidi eſurienti, neque his, qui cum Dauide erant, daturus fuerat, niſi prius exploratum habuiſſet, mundos fuiſſe eos ab omni mulierum congreſſu. (1. Reg. 22) Sic Iohel propheta ratus eſt ieiunium & fletum nihil prodeſſe contra excidium, quod Chaldæis imminebat, niſi à caſtis fieret, tanti virtutem vnam inſignis fecit propheta. (Iohelis. 2) Cui adeo ſuccedit Paulus, vt exiſtimet ſolam virginem cogitare ſalutariter, quæ dei ſunt. (1. Cor. 7) Inde facile accipimus eos, qui velint diuina & ſalutaria vel docere vel doceri, parum vł nihil acturos, niſi in ſuo ſint ſtatu caſti.

F ¶Quam igitur caſtitatem, virginitatemqꝫ, quia non modo ſanctiſſimi homines etiam perpetuo ſeruarunt, ſed & Chriſtus rex ille & doctor ſummus, qui omnium virtutum exemplar fuit omnibus, cuius vita nihil fuit, vnquam in terra ſanctius, ex virgine naſci voluerit, & ipſe in certa permanſerit perpetuaqꝫ virginitate, ſequitur recte poſſe ſeruari perpetuam virginitatem, neque diſſonam eſſe ſcripturis, quæ tot homines virginitatis apud deū commendant.

G ¶Nec obſtat, quod dictum ſit, Creſcite & multiplicamini, &c. Quia idipſum intelligitur ante tempus Euangelij, & tunc maxime, quando genus humanum ſatis non erat multiplicatum & propagatum, quia tum ſemper melius erat coniugium, imò maledictus erat maledictione opprobrij temporalis, qui non relinqueret ſemen. (Gene. 1) Quanquam audiuimus fuiſſe, qui deo volente, virgines perpetui permanſerunt. Virgines enim fuiſſe, Abelum, Heliam, Heliſæum, Melchiſedech, & alios intelligimus. (Gene. 4) Tempore vero Euangelij ſemper licuit & licebit tenere virginitatem, non modo exemplis eorum, quos recenſuimus, ſed quia Chriſtus approbat & in arbitrium ponit virginitatem, ait enim: Et ſunt eunuchi, qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum. (Matt. 19; Marc. 10)

H ¶Sic ſane conſtat, virginitatem non modo licite poſſe ſeruari, ſed & deo admodum eſſe gratam, imò, quæ in ſuo ſtatu coniugio præferri poſſit. (Lucæ. 18)

I ¶Primo, quia deus virginibus eam gratiam, vt patuit, largitus ſit, quam coniugatis non cōtulit, niſi forte in ſpeciali priuilegio.

K ¶Secundo, ratione, qua liquet, vbi acrius eſt certamen & clarior victoria, ibi inſignius dari pmiū. (Ephesi. 4) Virginitas difficilius habet certamen contra carnē & ſanguinē, cui hæc ppetuo reluctat & pclariorē de hoſte refert victoriam, tropheumqꝫ nobilius. Merito igit celebriore digna eſt triumpho, & in atrijs cœleſtibus ſublimiore munerāda pmio q̄ coniugiū caſtū. Id q̄d corroborat Apocalypſis adſirmans, ſe vidiſſe emptos de terra, primitias deo & agno, quia cū (Apoc. 14)

mulieribus non ſunt coinquinati, ſed permanſerunt virgines, canunt canticū nouum ante
Apoc.14. thronum dei, quod nemo alius cantare poteſt, & ſequūtur agnum, quocūq; ierit. Sic & dñs
Eſaiæ.56 in Eſaia promittit Eunuchis ſpiritualibus, ſe daturū locum in muris ſuis, & nomen melius
præ filijs & filiabus, nomen, inquā, ſempiternū, quod nō peribit. Item alia ratiōe, quū certè
1.Cor.7 melius ſit, cogitare quæ dei ſunt quàm hominis, ſed virgo, inqt Paulus, quæ dei ſunt cogitat, ſed nupta quæ mundi ſunt, & quomodo placeat viro. Quibus vtique verbis ſubindicat, cœlibatum & continentiam tam in viro quàm muliere, magnam præbere facultatem obſecrandi dñm ſine impedimento, totoq; mētis affectu adherendi deo.

1.Cor.7 ¶Tertio cōſilio. Et primo apl'i, cōſulentis, Dico aūt non nuptis & viduis, bonū eſt illis ſi ſic permāſerint, ſicut & ego, q̃s volo omēs eſſe ſicut meipſum. Et item: Qui ſtatuit in corde ſuo firmus, ſeruare virginē ſuā bene facit. Et qui matrimonio iungit virginē ſuā, bene facit L
& qui non iungit, melius facit. Et item, cui vult nubat, tantū in domino. Beatior autem erit ſi ſic permanſerit ſecūdum meum conſilium. Secūdo conſilio Chriſti conſulentis. Qui pōt
Matt.19 Matt.10 capere. ſ. verbum virginitatis, capiat. Quo vtiq; verbo hortat ad virginitatē perinde atq; ad rem cœlo dignam & maxime prætioſam. Q. d. Verbū eſt nobile idem'q; prætioſum factum, virginitas, ideoq; capiat quicunq; poteſt, quocūq; modo & conatu, &c. Non autem dehortatur ab ea, quaſi à re nobis impoſſibili.

¶Nec obſtat dicere, quod ea ſolis naturæ viribus obtineri non poſſit à nobis, dicēte Sa-
Sapiæ.8 lomone. Nō poteſt q̃s eſſe cōtinens, niſi deus det. Reſpondeo, Si ſola dicerent eſſe ſita in noſtra poteſtate, q̃ ex nobis & virtute naturali p̄ſtare poſſimus, nō eſſet impletio mandatorū M
dei, in nobis collocata, q̃d illa ſolis naturę viribus innixa integre exequi non poſſimus, teſte
Johan.15 dño. Sine me nihil poteſtis facere, poterit aūt optime ſeruari, dei gratia adiutante, teſte dño
Heb.12. 2.Cori.12 ad Paulū, qui & ipſe conquerebatur de virginitatis cōtinendæ difficultate. Sufficit tibi gra-
Jacobi.1 tia mea. Quam certe dabit dñs rogatus, modo ipſi nobis nō deſimus. Si q̃s enim ait Iacobus indiget ſapiētia, poſtulet à deo, qui dat omnibus affluenter, & nō improperat, & dabit ei, idē
Marci.11. eſt de caſtitate, q̃d de ſapiētia. Teſtat & Chriſtus, dicēs. Omnia quæcūq; orantes petitis, credite q̃a recipietis, & euenient vobis. Et rurſus: Petite, & dabitur vobis. Omnis enim q̃ pe-
1.Cor.10 tit, accipit: Quandoq̃dem, inquit Paulus, fidelis eſt deus, qui non patietur vos tentari ſupra id q̃d poteſtis, ſed faciet etiā cū tentatione prouentū, vt poſſitis ſuſtinere. Sic ſane, q̃d vide-
Marc.10 2.Cor.3. tur impoſſibile & difficillimum ex ſe ipſo homini, redditur eidem ex deo poſſibile: q̃niam non ſumus ſufficientes ex nobis ad tam arduam virtutem capeſſendam, ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. Cuius gratia plæriq; omnes, q̃s receſſuimus, feliciſſime ſeruarūt virginitatē, non vt impoſſibilem ſed vt difficilem, alioqui nullus eorum continens fuiſſet, mētireturq;
Hiere.16 ſcriptura, quod nephas ſit credere. Alioqui etiam deus male prohibuiſſet pro loco & tēpore Hieremiæ, ne vxorem duceret. De quo hæretici nullam hactenus fecerūt mentionem.

¶Abſit igitur abſit, vt vel tantillum ſtemus cum infenſiſſimis hoſtibus tam eximij à deo doni, ſcilicet virginitatis, imò ipſius procul hinc ſubmotis, virginitatē toto pectore exoſculemur & corpore tueamur, & quidem vel ideo, vt, iuxta apoſtolū, deo hoc magis place- N
Matt.13 re, & quæ eius ſunt cogitare poſſimus, & quia à deo ſit conſulta, & diuino apoſtolicoq; cōſilio approbata atq; commendata, & etiam q̃m ipſa eſt prætioſa margarita, niueo candore
Matt.22 præfulgens, eximiaq; præ cæteris, quæ corporis cupiditates refrenant & compeſcunt, virtutibus, quòd item angelicam & propemodum cœleſtem reddat hominis vitam in terris, atq; ſupernæ illius puritatis, quæ in ciuitate ſancta Hieruſalem ſine macula enitet, omnino æmulam. Virgo proinde oculos attollat humo generoſa, atq; defigat in cœleſtia tabernacula, vbi Chriſtus virginū ſponſus eſt, ad dextrā dei ſedens, quē cupiat in virginali puritate imitari, vbi & regina virginum, ſanctiſſima dei mater & virgo perpetua, virginali corona adornata refulget. Hoſce, inquam, duos duces, Ieſum & Mariam in puritate ſequi ſtudeat, vt nuptijs valere poſſit, oret, vt hac inclyta virtute, deo, qui ſanctus eſt ſanctorum, propinquior & perinde deiformis fiat, q̃m, teſte ſapiente. Incorruptio facit eſſe proximū deo. Nō
Sapiæ.6 autem ita virgo debet deijcere animum, humiq; deprimere, vt poſthabitis tædis iugalibus hanc amplectatur tam præclaram virtutem, quia ei ſic viſum ſit viuere, cum poſſit nubere, vt ſit pro ratione volūtas, vt garriunt impij, & quia tædio ſint matrimonij onera, canit enī de ſe virgo quælibet ſancta. Regnum mundi & omnem ornatū ſeculi contempſi, propter amorem domini mei Ieſu Chriſti. ¶Hæc itaq; conſideratio eſt Primum, quo virginitas O
acquiritur & continetur, vt ſcilicet deus pro gratia conſeruationis, & amor ad cœleſtē puritatem, ita ter, id eſt, iterum atq; iterum cum Paulo oret, & cū ſapiente dicat. Nō poſſum
2.Cor.12 Sapiæ.8 eſſe continens domine deus, niſi dederis, adiuua infirmitatem meam.

Pſal.118. ¶Secundum, ab infantia à vanis huiuſmodi rebus auerſio, iuxta prophetā. Auerte ocu- P
1.Cor.15 los ne videant vanitatem. ¶Tertium, deuitatio impudicorū verborum. Siquidem, cor- Q
rumpunt mores bonos, colloquia mala. ¶Quartum, fuga mali conſortij admonēte apo- R
ſtolo.

Digitized by Google

ſtolo. Denuntiamus autem vobis fratres, in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtra- 2.Theſſ.5 Pſal.17
hatis vos ab omni fratre ambulante inordinate. Inquit enim Dauid, cum ſancto ſanctus e- Eccle.13
ris, cum peruerſo peruerteris. Et qui tangit picem coinquinabitur ab ea. Luc.21

S ¶Quintum, Abſtinentia cibi & potus voluptuoſi. Dominus anim ait: Attendite vobis, Ephe.5
ne forte grauent corda veſtra in crupula & ebrietate. Et apoſtolus: Nolite inebriari vino, Daniel.1 Luc.1
in quo eſt luxuria. Sic virgo Helias in deſerto à coruis panibus ſolis paſcitur, Daniel tãtum
leguminibus, Iohan. Bapt. vtitur loco cibi locuſtis, pro potu latice, qui & vinũ & ſiceram
non bibit. Hinc Comicus, vtcunꝗ prophanus, ait. Sine Cerere & Baccho friget Venus.

T ¶Sextũ neglectus cultus, Hinc Paulus: Habentes aũt alimenta & quibus tegamur, his cõ- 1.Tim.6.
tenti ſimus: ſiquidem omnis ſuperfluitas cultus eſt contra naturã, quæ paucis eſt contenta.
Eapropter diues Epulo in Euangelio videtur reprehendi, quia purpura & byſſo induebat. Luc.16
Hinc protoplaſti è paradyſo eiecti, folijs verend[...] exerũt, crudiſꝗ pellibus humeris amitie Geneſ.3.
bãtur. Ioh. Bap. veſte amict⁹ cameloꝝ ſetis cõte[x]ta, ſcorteaꝗ zona cinctus erat. Chr̃o regi Marci.1 Matt.3.
ſummo vnica veſtis arte ineffabili contexta verius q̃ ſarcta fuit. Sileo interim huius apl̃os Luc.3
& patres reliq̃s, heremitas, Anachoretaſꝗ. Quare caueãt parẽtes ne ſuas virgines indecen- Iohan.19
tius auro, argẽto, margaritis, veſtimẽtiſꝗ ſericeis exornet. V ñ ille in ſuperbiã incidũt, quæ Matt.27
virginitatis eſt inimiciſſima, q̃ procul abeſſe debet, & adeſſe humilitas, virginitatis comes Luc.23
tam neceſſaria, vt ſine ea eſſe nequeat. Cuius exemplũ eſt videre in glorioſiſſima & humilli- Luc.1
ma virgine Maria, q̃ mater & filia regis regũ dixit: Ecce ancilla dñi. Videant igit parentes
ne ad ſuaꝝ virginũ teneraꝝ vitia cõniueant, & cũ Heli ſacerdote ad adultoꝝ vitia cõniuen

V te, ſerio puniantur. ¶Septimũ, rarus egreſſus, ſiq̃dem virgo raro debet egredi, nec niſi co
mitata comite ſancto, cuius ſermo, ĩceſſus, habitus virtutũ doctrina ſit, ne cũ Dina filia Liç Gene.34.
videat mulieres alienę religionis & in luxuriã incidat ſpecie etiam bonitatis, q̊niam venena
non dantur, niſi melle circũlita, & vitia non decipiũt, niſi ſub ſpecie virtutũ. Ideoꝗ ſapiẽter Luc.1
de virgine Maria ſcribitur. Manſit autem Maria cum illa, quaſi menſibus tribus, & reuerſa
eſt in domũ ſuam æquè feſtinans, vt feſtinanter venerat.

X ¶Octauũ, deteſtatio otij. Multam enim, inquit ſcriptura, malitiã docuit otioſitas. Hinc Eccle.33.
deus ad Hieruſalem. Hæc fuit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis & a-
bundantia, & otium ipſius & filiaꝝ eius. Hinc apoſtoli à prædicando aliq̃n exempti vel in- Ezech.16
terea piſcati ſunt vel aliud opati, & ſatius eẽrati agere aliq̃d, quàm nihil agere. Sic Paulus fu Actor.18
nes texuit, Lucas pinxit, deipara Maria vel orando numini vel lanificio, vel lectioni vaca-
bat, quam ſequuta Eliſabetha illuſtris & regia mulier lanã ab oratiõe carpſit, aut texuit, aut
aliud aliquid bona operata eſt, ne per otiũ & quietem ſibi tempus elaberetur, nullam maio
rem iacturam arbitrata, quàm temporis, in quo ſita eſt villicationis ratio, quam Euangeli-
ca celebrat hiſtoria. Sic diua Cecilia domo patricia orta ſedulo hiſtoriæ Euangelicæ librũ
aut legit aut in gremio habuit obuolutũ, vt ſemper præſto eſſet, quo poſſet exerceri & ſalua
ri verbo & facto. Sic & Marcella, ſic & Syluia Ruffina & plæreꝗ aliæ nobiliſſimæ & ſan-
ctiſſimæ virgines ac matronæ factitarunt, à parentibus ſuis ad eum modũ inſtructæ. Quas
vtinam velint ſequi noſtri temporis parentes, ſuaſꝗ filias ab otio, omnium vitiorum occa
ſione, deterrere, eaſꝗ docere & monere, vt deo die ac nocte orationibus inſeruiãt, oratio-
nibus lectio ſuccedat, & econtrario, colum teneant, fuſum rotent, ſtamina pollice ducant,
telas bombicum contexant, ſericum vellera & aurum in fila ſuo loco & tempore lenteſcen
tes, diuinoſꝗ codices pio animo legant, & non tam multa legant quàm quę vtilia ſunt: ad-
ſpernentes maledica & hæretica & apocripha: Et ſic quæꝗ vel vitent vel capeſſent ſecun-
dum oportunitatem temporis, perſonæ lociꝗ: Id quod locus & tempus docebũt.

Y ¶Nonam raritas loquendi. Siquidem plurimi loquendo in peccatum inciderint, tacẽ-
do vix vlli. Hinc Dauid orat. Pone domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ la Pſal.140.
bijs meis. Sit ergo, ait Iacobus, Homo velox ad audiendum, & tardus ad loquendum. Hinc Iacobi.1
Paulus viduas (quæ virginibus comparantur) corrigit & increpat, quod non ſolum otioſæ 1.Tim.5.
ſed & verboſæ & curioſæ eẽnt, loquẽtes quæ nõ oportet. Id q̃d admodum horrendum eſt
malum & graue, quod quis ore ſuo cõdemnetur. Etenim ſi pro otioſo verbo reddet vnuſ-
quiſꝗ rationem, quanto magis pro verbo impuritatis & turpitudinis & mendacij, quod ra Matt.12
ro deeſt in multiloquio. Grauiora enim ſunt verba præcipitatõis quàm otioſa. Proponat
igitur virgo ſibi hoc Dauidicum ſilentium, dicens: Dixi cuſtodiam vias meas, vt non delin Pſal.38.
quam in lingua mea.

Z ¶Poſtremũ, timor & cautio de amittẽda virginitate, tũ q̃d hęc ipſa inclyta virt⁹ ſemel a-
miſſa nullo pacto reparari poſſit, dicẽte ꝓpheta. Virgo Iſrael ꝓiecta ẽ in terrã, nullus eſt q Amos.5.
ſuſcitet eam, tũ q̊cunꝗ modo amittit extra matrimonium, ſemꝑ peccatur in deũ mortali-
ter, adfirmante domino. Ego aũt dico vobis, q̃a omnis, q viderit mulierẽ ad concupiſcen-
dum eam, iam mechatus eſt eã in corde ſuo. Mechari autem eſt contra dei præceptum, cui Matt.5 Iacobi.2

 qui

qui non paret, mortem ſibi acquirit, tum deniq; virgo corrupta tam apud Deum q̄ hoīes op-
Gene.34 probrioſa, pindeq; infamis & qdem vſq; adeò reddit, vt ſctūs Iacob, pculdubio Deo diſponē
te filiā ſuā Sichemo filio Emor principis terræ Salem, in terra Chanaan, nō modo recuſauerit locare mr̄imonio, qa ipſam ſtuprarat, ſed & cū filijs ſuis totam vrbē deuaſtauit in vltionē
filiæ ac ſororis ſtupratæ, q & vrbe deuaſtata, oues, armēta, aſinos, & oīa quæ erant in agris &
domibus depopulatus eſt, paruulos & vxores eoꝝ captiuas duxit: nimiꝝ, quod filia & ſorore
Sichem quaſi ſcorto abuſus fuiſſet.

¶Ex quo vel vnico & qdem ſerio & horribili exemplo deniq; ex oībus quæ dicta ſunt, eſt A
colligere, q̄ ſit generoſa virtus virginitas, quam deus tot pręclaris donis dotauit, vnde tot bona cœleſtia, & terreſtria emanēt, quam tot ſanctiſſimi hoīes tantope obſeruarūt. Cuius corruptores adeò ſunt mulctati, quæ deniq; tam difficile tot q; remedijs acquirit & tuet. Quibus acceptatis ab ea quæ virgo eſſe velit, non dubiū erit, quin ſalutariter continebit. Sin fuerit hiſce
1.Cor.7. ſeruatis, quæ nolit, aut non poſſit continere, ea conſilio Apoſtoli, cui vult, nubat, tantū in domino. Nubet autem in domino, quum fuerit in coniugio tanq̄ non nupta, id eſt, vt ad nihil aliud contraxerit, quàm ppter quod matrimonium eſt à Deo inſtitutum, de quo ſuo etiam loco aliqua dicemus. Hic obiter monentes, hęc quæ hactenus docuimus tam pertinere ad viros q̄ mulieres, ſiquidē vtriq; poſſint continere. Itemq; tam de ijs, qui volunt vel perpetuo (qui veri ſunt virgines aureola digni) vel ad tempus nubilæ ætatis continere. Itemq; de virginibus intactis q̄ tactis, cuiuſmodi ſunt viduæ, quæ virgines ſunt: qa à Venere guſtata, ſicut illæ ab eadē nō guſtata cōtinēt, & ſunt pſtantiores inter eas, quæ maius aduerſus carnē bellū ſuſtinēt.

¶Hinc valeant, q contra tot ſanctiſſimas ſcripturas, contra tot ſanctiſſimoꝝ hoīm exempla, contra tot bona virginitati à Deo collata virginitatem non modo poſthabent coniugio, quod ne ipſum venerantur, ſed & impudentiſſimē denigrant, nimirum obſcœni, mœchi, fornicatores, adulteri, hocq; genus homines Cynici. B

Gala.3 ¶Quis aūt in iſtos non cum Paulo diceret. O inſenſati Galatæ, qs vos faſcinauit non obe- C
Gala.1. dire veritati? Ante quoꝝ oculos Chrūs Ieſus pſcriptus eſt, & in vobis crucifixus? Cur tam citò transferimini in aliud Euangeliū, quod non eſt aliud, niſi ſunt aliqui, q vos conturbant, & volunt conuertere Euangelium Ieſu Chri, Anathema ſit, q vobis prædicauerit aliud Euangeliū, præter id quod accepiſtis. Cęteꝝ audi optime auditor, an non verè hodie Symeon vati
Johan.3. cinatus ſit de Chro poſito in ruinam multoꝝ, & in ſignum cui contradicet. Quibus poſitus
Num.21. eſt in ruinam? Nimirum q ſigno, id eſt, Chro, q verum fuit in cruce ſignum, qd longè plus ſanauit, quàm æneus ſerpens, q à Moyſe ſignum erigebatur, contradicunt? Quomodo contradicunt? Ipſius verba vel prorſus negantes, vel in peruerſum ſenſum interpretantes. Quomo-
Roma.8. do Chrūs iſtis eſt in ruinam? Sanè ſicut calor luto, Sol lippis, Tyriaca venenatis, flos araneo.
Eſa.6. Sicut eīm ſunt (Paulo ſcribente) qbus omnia cooperantur in bonum, ſic ſunt (vt erant Iudęi indurati & odioſi) qbus propter malam peruerſæ voluntatis, diſpoſitionem omnia vel optima cooperantur in malum. De quibus Propheta: Excęca cor populi huius, & aures eius aggraua, ne forte audiat auribus & cætera. Iſti ſunt, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, faci-
Pſal.1 untq; ex die noctem, bona opera negantes, vſq; adeò hodie commendata. Caueamus igitur fratres chariſſimi, ne (velut Propheta dehortatur) ſimus abituri in conſilio impiorum, & in via peccatorum nō ſtemus, nec in cathedra peſtilentiæ ſedeamus, quibus alioqui Chriſtus ruina eſſet, verum conabimur, vt idem nobis ſit reſurrectio, quales erimus, quando cum Anna Phanuelis virgines, coniuges, viduæ erimus, è templo non diſcedentes, ſed Deo die ac nocte ieiunijs, & obſecrationibus, hocq; genus alijs pijs operibus inſeruientes, Deo confitentes, & de eo omnibus, qui expectant redemptionē, loquentes, vt & de vnoquoq; dici poſſit. Hæc proceſſerat, in diebus multis, & vixerat cum viro ſuo annis ſeptem à virginitate ſua, & hæc vidua vſq; ad annos octogintaquatuor. Faxit Deus.

FINIS.

HOMILIA NONA DE EO, QVOD SCRIptum eſt: Lucæ vndecimo: Et erat ſubditus illis.

Dn̄ica infra octauas Epiphanie.

QVIS TAM AB OMNI SENSV COMMVNI ALIENVS, A
tamq; rudis idemq; ſtupidus, ſimul ac omnis virtutis inimicus, qui ex verbis noſtri proloquij non et admiretur & imbuatur, ſe cum attentius euoluēs, quis hodie dicatur fuiſſe ſubditus, & quibus? Paruit ſanè Chriſtus Ieſus Mariæ & Ioſippo parētibus pauperculis, & planè humillimis creaturis. Quis obſecro ſubditus fuit tam exiguis creaturis? Reſpondet deus pater: Hic eſt filius meus dilectus, in

Digitized by Google

ctus,in quo mihi bene cõplacui. Quis oro ſubditus fuit,o Angele,Reſpondet ille. Magnus Matt.3
eſt & filius altiſſimi vocatus? Dic Michæa: Eſt,cui dñs deus,ſedẽ Dauid cõtulit,vñ ille pro- Marci.1.
ceſſit,& regnabit in domo Iacob in æternũ,& regni eius non erit finis. Quis ſubditus erat? Luc.1 Mich.4
Reſpondet Apocalypſis,q eſt rex regũ & dñs dominantiũ. Quis ſubditus erat? Reſpondet
Eſaias,cuius gloria pleni ſunt cœli & terra. Dic Daniel quis fuit ſubditus? Cui in cœlo mi- Apoca.19
niſtrant millia milliũ,& decies centies centena millia adſiſtũt. Dic Dauid,qs erat ſubditus? Eſaiæ.6. Daniel.7
Cuius eſt terra & plenitudo eius,orbis terrarũ & vniuerſi,qui habitãt in eo,rex gloriæ,do- Pſal.23
minus virtutũ,dominus fortis & potens. Dic Iudith,quis erat ſubditus? Deus cœlorũ,crea-
tor omnium,& dominus totius creaturæ. Dic Paule,quis erat ſubditus? In cuius nomine Iudith.9
omne genu flectitur cœleſtiũ,terreſtriũ ac infernorũ: Dic eccleſia, quis erat ſubditus? Quẽ Philip.2.
terra,pontus,æthera,colũt,adorant,prædicant. Cui ſol & luna & omnia deſeruiũt per tẽ-
pora,quem nuper tres Magi procidentes regem eũdemq́ꝫ deum,certis muneribus confeſſi
adorauerũt. Ille,inquam,dominus dominantiũ,creator oĩm hodie ſubditus fuit paupercu Lucæ.2.
lis ſuis parentibus ,hominibus,adeoq́ꝫ miſellis creaturis,q deniqꝫ vſqꝫ adeo patri ſuo cœle-
ſti(vti hodie) obediens fuit , vt ob noſtrã ſalutem nõ dubitauit turpiſſimã crucis mortem Philip.2.
B ſubire. ¶At quare obſecro ille,qui eſt imago dei inuiſibilis, primogenitus oĩs creaturæ, Coloſſ.1
qm in ipſo cõdita ſunt vniuerſa in cœlis & in terra,viſibilia & inuiſibilia,ſiue throni,ſiue do
minationes,ſiue principatus,ſiue poteſtates,oĩa per ipm & in ipſo creata ſunt. Et ipſe eſt
ante oẽs,& oĩa in ipſo cõſtãt,primatũ in oĩbus tenens. At qre, inquã, dñs ille ſummus,
adeo humilibus parẽtibus obedire dignatus eſt? Tãtamq́ꝫ de ſe in parẽtes ſuos obedientiã
perſcribi tam diligẽter voluit? Quandoqdem ait apſtolus. Quæcũqꝫ ſcripta ſunt, ad noſtrã
doctrinã ſcripta ſunt. Age,igit,quare rex ſummus ideq́ꝫ dñs Max. etiã humillimis parenti- Roma.15
bus obedire adeo voluit? Nimirũ,vt q vita erat & via, viã verã beatãq́ꝫ vitã nos inſtrueret,
qui cępit facere & docere,vt eius tota actio vel à puero eſſet inſtructio noſtra,ipſo dicente. Iohan.14 Actorũ.1.
Exemplũ dedi vobis,vt quemadmodũ ego feci,ita & vos faciatis. Voluit ſanè Chrs ſum- Iohan.13
mus ideq́ꝫ vnicus magiſter in ſe ipſo nobis palam oſtẽdere,q̃ ſibi ſit grata obedientia: vt po Roma.5
te omni victima gratior,& quàm ſit ea opus ad cõcordiã, qua recõciliamur deo & homini- 1.Reg.15.
bus. Quia ideoq́ꝫ p inobedientiã ab æterna ſalute cecidimus,p eandẽ ad vitã peruenire de-
bemus. Eius certe exẽplũ obediẽtiæ & humilitatis Chrs nobis pbuit & oſtẽdit, dũ ipſe im-
perator mũdi,& cui mũdus ſubiectus eſt,parẽtibus ſuis & eorũ imperio humiliter ſubdi di-
C gnatus eſt. ¶Admonemur hic ſubditi,vt ſubditi eſſe non dedignemur,ſiqdem Chrs dñs
& deus noſter omnibus prælat⁹,ſubditus fieri non ſit dedignatus. Et profecto miret homo
vl filij benigniſſimã dignationẽ ,vl matris excellẽtiſſimã dignitatẽ. Vtrinqꝫ ſtupor, vtrũqꝫ
miraculũ,qd fœminæ deus obtemperet,humilitas abſqꝫ exemplo,quod à fœmina deo pręcipitur,ſublimitas ſine ſocio. Diſce ergo ,inqt Bernardus,o homo obedire,diſce terra ſub-
di,diſce puluis obtẽperare,erubeſce cinis. Deus ſe humiliat, tu te exaltas. Deus ſe homini-
bus ſubdit,& tu dominari geſtis hominibus,tuo te pponis authori. Quoties em̃ hominibus
præeſſe deſidero,toties deũ meum præire contendo,& tũc nõ verè ſapio, q̃ dei ſunt. ¶Ad
D obedientiã verò parentum & ſuperiorũ(nã & hi loco habentur parentum)filij inuitantur à
natura,qua videmus etiam bruta animalia in omni obediẽtia curã ſuorum parentum gere
re. Siqdem apes ſuum regem cum omni reuerẽtia ſequũtur. Vnde Vergilius. Magniſq́ꝫ a- Virg.4. Georg.
gitant ſub legibus æuũ. Præterea regẽ nõ ſic Aegyptus,& ingẽs Lydia,nec populi Partho-
rũ,aut Mędus Hydaſpes obſeruãt,rege incolumi mens oĩbus vna eſt. Ille operũ cuſtos,illũ
admirant,& omnes circũſtant fremitu denſo,ſtipantq́ꝫ frequẽtes. Et ſæpe attollũt hume-
ris, & corpa bello obiectant,pulchrãq́ꝫ petũt per vulnera mortẽ. Sic & grues ferunt ſuis pa Pli.lib.10. cap.23
rentibus depilatis dare vitæ neceſſaria,qad ſuccreſcant pili. Sic & Elephas à quopiã è fouea Pli.lib.8.
E redemptus ſuo iam deinde domeſticus redemptori efficit obediẽs & ſubiectus. ¶Inuitant ca.1.et 4.
F & filij ad obedientiam à ſcriptura dicente. Filij obedite parentibus veſtris. ¶Ab exẽplo,ho Ephes.6
die qdem Chriſti,qui fuit ſubditus ſuis parẽtibus. Sic filij Noe cõſtruẽtes archã, quũ is à cæ Coloſſ.3.
teris haberet delyrus,ſemper patri in officio fuere,& ad oĩe ſenis imperiũ pati. Sic filij Iſra Geneſ.6.
helis vſqꝫ adeo patrẽ ſenẽ reueriti ſunt,vt profeſſi apud Ioſyppũ ſint,aut ſibi ppetuo exulã- Gene.44
dũ,aut fratrẽ,cuius ſuppliciũ depcabantur,ſeni reſtituendũ eſſe. Iſaachus adeo patri Abra-
hamo obediẽs fuit,vt in agni ſpeciẽ ſe patri immolandum præbuit. Et ſanè dubitari queat, Geneſ.22
paterna ne pietas magis deo placuerit,an filij obſequiũ? Qđ vero filij Dauidis pri obedierit
argumento eſt,quod ille extremo vitæ tempore,Solomonem puerum adhuc, & adulterio 3.Re.1.12
conceptũ,regem declarauit,quum plures filij adeſſent grandes natu, & prudentia non vul- 1.Para.23
gari,verũ ij nõ modo non patri iuerũt obuiã,ſed eius volũtatẽ(ceu oraculũ)ſecuti,nihil etiã
poſt ſenis interitũ mutare ſunt auſi. Sic ſeptẽ filij matri Machabeæ vſqꝫ adeo obediuerunt, 2.mach.7
vt citius mortẽ oppeterent,quàm à maiorũ pietate declinarẽt. Cuius vocẽ & imperiũ reue-
ueriti,vn⁹ poſt aliũ ſeſe morti deuouerũt,ſatius rati ſe priuari vita,q̃ mri nõ parere,honeſta
& vtilia

Digitized by Google

& vtilia præcipienti. Atq; vtinam hoſce ſequerenſ filij noſtræ ætatis in vera ipſa religione vel
teneda vl' ſtēda, hauddubiū, quin à deo benediceren̄t. Nam & illi ad obedientiam inuitantur.
Eccl'3, ¶ A benedictōe & vtilitate. Ait em̄ ſcriptura: Qui honorat pr̄em ſuū vita viuet lōgiore. Et G
Exod.20, rurſus: Honora pr̄em tuū & mr̄em tuā, vt ſis lōgæuus ſup terrā. Et rurſus: Honora pr̄em tuū &
Eccl.3, mr̄em tuā & ſupueniet tibi bn̄dictio. ſ. reꝝ ſpūaliū & tpaliū. Sic pauloan̄ mēorati à deo oēs fue
re benedicti, variaſq; ab ipſo receperūt benedictōes & gr̄as, quas & nūc filij recipe poſſent, obe
Deute.21, diēdo parētibus. Ad quā etiā obediētiā cogi deberēt ex ſerio dn̄i præcepto, quo caueſ vt q in-
1.Reg.15, obediēs cōtumaciter ſit parētibus, ab eis accuſatus corā iudice, dilapideſ à pplo. Hinc Achor
Gene.19 ꝑpter inobediētiā lapidatus tradiſ. Sic duo generi Loth, qa illi nō obedierūt, in damnatōis lo
Geneſ.3 cum corruerūt. Sic qa ꝓthoplaſti deo pr̄i nō obedierūt, ꝑpetuo ſunt exilio cū omni poſterita
Gene 9, te dānati. Sic Noe intēpeſtiuū & ſtolidū filij riſum ꝑpetuo mulctauit exilio. Quid multis? Nul
lus penè eſt ſanctaꝝ ſcripturaꝝ locus, in q̄ nō maximopẽ cōmendareſ filioꝝ & ſeruoꝝ obedi-
entia, in quo nō fieret ꝓmiſſio benedictōis ipſis obediētibus, maledictōis aūt inobedientibus.
¶ Studeāt igiſ exhibere parētibus filij debitā obediētiā, quę eſt. ¶ Primo, illos verbo & H
Eccl'3 facto honorare, humilr̄ alloqui, ſupportare, nō irritare, nō ꝓbroſos reddere, vitia illoꝝ tege-
re. Vnde Scriptura: Fili ſuſcipe ſenectam patris tui, & nō cōtriſtes eū in omni ſua vita. Et ſi de-
1.Timo.5 fecerit, veniā da, & nō ſpernas eū. ¶ Scd̄o illos quacūq; in neceſſitate ſuſtētare & alere, & iu- I
Matt.15 uare. Hinc Paulus: Filij reddite vicē parētibus, hoc em̄ acceptū eſt corā deo, vicē reddimus, cū
nutrimus eos. Vnde Chr̄us reꝑhendit phariſæos, q inducebant filios ad vouendū oblationes
in templo, q̄niam interim parentes in neceſſitate neglexerunt, dicens: Irritū feciſtis mandatū
Exo.20 Dei propter traditiones veſtras, ſecundum illud: Honora patrem & matrem.
¶ Quatenus aūt filij debeant obedire parentibus, Hodie Chr̄us ſuo docet exemplo, nimiꝝ K
quatenus deo in primis, quod eius eſt, deferaſ, nec in eo, q̄d eſt euidēter cōtra deū, vel cōtra fi-
lioꝝ ſalutem parentibus eſt obediendū, ſed humiliter & modeſte reſpondendū cum Petro &
Acto.5 alij Apoſtolis. Deo magis oportet obedire, q̄ hoībus. Ne Deus dicat, quod Adæ dixit: Pro eo,
Gene.3 quòd obediſti voci vxoris tuæ plus q̄ meę, maledicta terra in opere tuo. Certè in eo (inquam)
caſu reſpondendū eſt cum puero Chr̄o hodie. Neſciebatis, qa in ijs, quæ patris mei ſunt, opor
tet me eſſe. Quo eq̄dem verbo neſcierim, q̄d poſſet pulchrius, prudentius, fortiuſq; reſponde
ri ad quoſcūq;, q nos à bono ad malum, vel à diuinis rebus vti maioribus ad humanas res vti
minores, vel ſolicitare conanſ, vel vi ꝑtrahere moliunſ. Si itaq; fili chariſſime, tibi à quopiā di
Sapiæ.3 ctum fuerit, vti eſt in ſcriptura de voluptuoſo hoīe: Veni fruamur bonis, quæ ſunt. Vtamur
creatura in iuuentute celeriter, vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, veni implebimus
Lucę.2 ſpolijs domus noſtras, fortem mitte nobiſcū, marſupiū ſit vnum oīm noſtrum. Tu reſponde.
Neſcis, quia in ijs, quæ patris mei ſunt, oportet me eſſe. Sic (vt ad propoſitum redeamus)
diſcant hic boni filij ita præ oībus cæteris obedire parētibus & cōplacere, vt deū ſummū pa-
rentē præferant. Et parētes quoq; ita filioꝝ obedientiā, ac ſolatia quærere debēt, vt tamē eos
Ephe.6, à Dei obſequijs non retardent, ſed (iuxta Ap̄li pręceptū) illos educēt in diſciplina & correptio
Pſal.31 ne domini, vt ij per diſciplinā aſſueſcant ipſa obedientia: quandoquidem In Chamo & freno
1.Regū.4 ſunt trahendi, qui ſua ſponte nolint approximare. ſ. ad virtutem, ne filiorum malitia in paren
tibus, ſicut cum Heli factum legimus, à Deo puniatur,
¶ Si igiſ parentes ſibi obediētes parare filios ſategerint, dent operam, illos in virginali ca- L
ſtitate contineant. Nihil em̄ æquè ab obedientia ſancta retrahit filios atq; luxuria: qppe quæ
facit obedire carni & ſenſui, q̄bus q obedit non parentibus, ſed peccatis & iniq̄tatibus obedit.
Roma.6 Hinc Apoſtolus: Non regnet pc̄m in mortali corpore vr̄o, vt obediatis concupiſcētijs eius.
Cum igiſ (ò virgo) ſit aliq̄s, q te à virginitate perinde atq; re ſeruatu impoſſibili (vt perperam
nonnulli agunt) retrahere coneſ. Cum Chr̄o reſponde. Neſcis qa in ijs, quæ patris mei ſunt,
oportet me eſſe? apud quē (vt ipſe Chr̄us dn̄s ait) oīa ſunt poſſibilia, quæ apud hoīes impoſſi-
Matt.19 bilia videnſ, ſiq̄dem facilius ſit camelum tranſire ꝑ foramē acus quàm diuitē intrare in regnū
Marc.10 cœloꝝ. Vnde diſcipuli mirati dixerūt: Quis ergo poterit ſaluus eſſe? Quaſi dicerēt: Impoſſibi-
le ergo, vt diues homo cœlū ingredi poſſit. Eſt q̄dem apud hoīes ipoſſibile, ſed nō apud deū.
Cur idem nō intelligam quoq; de virginitate continēda? de qua Chr̄us nunq̄ nec aliq̄s Ap̄lus
dixit, facilius eſſe intrare camelum ꝑ acus foramē, q̄ vt aliq̄s contineat. Poterit certè q̄s conti-
nere, & q̄dem facile dn̄o dante. ſ. grām, quā ꝓculdubio dabit, ſi (vt nup diximus) ipſam petiue-
rimus eiq; nō deerimus. Cui nō defuturi erūt, ſeruaturi virginitatē, ſi cuſtodierint ex aīo cōſi-
Heb.12 lia, quæ nup obiterq; cōicauimus de virginitate acq̄renda & tenenda, ad quā Chr̄us & Ap̄lus
conſuluerūt, non vti ad rem impoſſibilem, ſed perinde rarā & charā, quam etiam pleriq; mor
talium perpetuo ſeruarunt, poteruntq; deinceps ſeruare, ſi ſe gr̄æ fecerint compotes, deū ob-
ſeruantes, quoniam manus dn̄i hauddum ſit abbreuiata. Modo obediamus mutuo, ipſamq;
optatam in omni caſtitate concordiam amplectamur, vt & ipſi cū Ieſu puero tam ꝑficiamus
ſapiā & gratia apud deum & hoīes quàm ætate creſcamus.

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA X. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 2. Vocatus eſt aũt & Ieſus & diſcipuli eius ad nuptias.

Dominica prima poſt octauas Epiphanie.

A ARBITROR hoc hodiernũ Euãgeliũ nobis ſat ſuffragij laturum
cõtra oẽs hæreticos, qui vel cõiugiũ, vti prorſus malum, dãnarunt
quales fuere Tatiani & Martiani, dicentes, coniugatos ſaluari non
poſſe, qui vel ipſum frigide laudãt. i. clam nihilipendunt, quo ſuis
malitijs verſutius prætexãt. Cuiuſmodi ſunt, qui hactenus primo
virginitatem perinde vt impoſſibilem proindeq́ꝫ deo minus acce-
ptam vel ideo neglexerũt, vt etiã contra eccleſiæ conſuetudinẽ ma
trimoniũ contrahere poſſent, ſuæ turpi libidini ſatisfacturi, qui de-
inde ita frigide laudarũt matrimonium, vt ipſum ab eccleſię sacra-
mentis eximerent, nimirũ, quo poſſent libidinẽ ſuã in prima cõiu-
ge perteſi in alia etiamnũ vxore experiri, & quidem impunes, nemine repugnãte. Conſtat
ſane noſtra nunc tempeſtate (quod auditu indignum eſt) plæroſq́ꝫ Monachos & ſacerdo- 1. Timo. 4
tes apoſtatas non modo contra eccleſiæ catholicæ morem vxores duxiſſe, ſed ductas, poſt- 1. Cor. 5.
quàm cum ijs voluptuoſam eandemq́ꝫ rabidã ſuam libidinem, cõſumptis interim ac ſurre-
ptis vxorũ rebus, explerunt, reliquiſſe & alias contra omnia iura tam diuina quàm humana
ſubduxiſſe, Nicolaitarũ hæreticorũ perquàm ſimillimos. Sed quid hæc? quum etiam iſti ad
nephandum ſuum factũ, alios homines publicis ſermonibus pelliciãt. Quos peſſimos reip.
chriſtianæ corruptores ſi diutius laturi ſumus, quantum malorum ſubſequuturũ ſit ſuo lo-
co fortaſſis aperiemus, quod nũc pijs & honeſtis hominibus cogitãdum relinquimus: In-
terim nequaquàm ſilentio inuoluturi, quæ ad matrimonium rerũ intelligendum neceſſaria
ſunt, ſuffragante ad hæc hodierni Euangelij lectione, Nuptias pertractante, ſiquidẽ idem Gloſſ. tit.
ſint vi vocabulorũ nuptiæ, matrimonium, coniugiũ & conſortium. Quorũ ſingulis & vni- ff. de ritu.
uerſis cltra diſcrimen vtemur in docendo. Et vt rem compẽdio quodam, breuitate tẽporis nup.
cogente, perſtringamus & vt omnia facilius memoria contineantur, hũc ſeruabimus ordi- L. in eo iu
nem. Primo quidem dicemus quid ſit coniugiũ ſeu matrimoniũ. Secũdo, quando, & quare, re. §. Hoc
& à quo ſit inſtitutũ. Tertio, an ſit ſacramentũ eccleſiæ. Quarto, q̄ ſit res ſancta matrimoni- caput. ff.
um. Poſtremo, quo modo ipſum ſanctę & ad ſalutẽ tam temporalẽ quàm æternam ſeruari de ri. nup.
B queat. ¶ Initio igitur ſciendum eſt, Matrimonium à LL. doctoribus definiri poſt Imp. L. 1. ff. de
Iuſti. legitimã viri & mulieris coniunctionẽ, indiuiduã cõſuetudinẽ vitæ retinẽtem, diui- ritu nupt.
ni & humani iuris cõicationẽ. Hæc matrimonij definitio conformis eſt & offirmata ſacris Iuſti. de
C ſcripturis. Siquidem ¶ Legitimã dicit definitio, nimirũ ne fiat cõiunctio contra leges. i. par. pot. §
in ijs, quæ impediunt matrimonium, quæ hoc metro complectũtur, error, cõditio, votum, nuptię.
cognatio, crimẽ, cultus, diſparitas, vis, ordo, ligamẽ, honeſtas. Si ſis affinis, ſi forte coire ne-
quibis. Hæc socianda vetant connubia, facta retractant. Eiuſmodi vero in matrimonio fa
ciendo eſſe ſeruãda haud obſcure oſtendit ex eo, ꝙd dicit Laban, Nõ eſt in loco noſtro con- Gene. 29.
ſuetudinis, vt minores ante tradamus ad nuptias. Si tñ valuit conſuetudo in re citra diſcri-
men, quãto magis valebit ĩ eo ab eccleſia cõſtituto, ꝙd multũ habet diſcriminis, ſed de hoc
D alias. ¶ Dicit viri & mulieris. &c. ad oſtendendũ, oẽm aliã copulationẽ in vna vel diuerſa Le. 18. 20.
ſpecie eſſe deteſtandã, veluti ex ſcriptura conſtat. vñ &. LL. imperiales aliter ſe copulantes Roma. 1
vltimo ſupplicio mulctandos iubent. Deinde quoq́ꝫ dr̃ viri & mulieris. &c. Sanè qm̃ nunq̃
neq́ꝫ iure naturali neq́ꝫ humano licuit fœminæ vt haberet plures viros, nec deus vnq̃ diſpẽ
ſauit, nec vlli viro licuit habere plures vxores: niſi dei diſpẽſatione, q̄ ratiõe nõ caruit, ſiqdẽ Gene. 2.
vxores habuerit Abrahã duas, Iacob q̃tuor. Dauid plures, etſi cõcubinæ (ꝙd ĩ dubiũ vocari Galat. 4.
poſſit) vocentur, vt eo pacto, diuinus cultus, qui ſolũ in ijs patribus eorũq́ꝫ familia cõſerua- Gene. 30.
batur cæteris ad idolatriã declinantibus, dilataretur, tũ ad deſignandũ eccleſiæ myſteria, q-
bus cõſtaret, Chriſtũ ſibi eccleſiã deſponſaturũ nõ ſolũ vnã vnitate fidei & dilectionis, ſed
plures reſpectu diuerſitatis locorũ & rituũ: quãdoquidẽ tam Iudæi q̃ Gentiles ad fidem ſint
vocati & cõuerſi Paulo teſte, & nunc ꝙq́ꝫ alios habet ritus eccleſia orientalis q̃ occidentalis. Roma. 3
Quia vero, & maxime in noua lege ceſſarunt eæ rationes, ceſſauit & permiſſio. Et quidẽ iu- Ephe. 2.
re Euangelij, quo ait Chriſtus, propter hoc relinquet homo patrẽ & matrem, & adherebit Matt. 19
vxori ſuę, & erunt duo in carne vna, nõ dixit tres vel plures ſed duo, nec dixit vxoribus, ſed Matt. 5.
vxori. Præterea, ſi quis dimiſerit vxorem ſuam ob fornicationem, & aliam duxerit, mecha L. Ea q̃
tur, nec aliam ducere poteſt, fortius ipſa retenta. Sic & humano iure infames ſunt, & mul- de donat.
ctandi iure plærumque municipali vltimo ſupplicio qui ſic duxerint quod in facto vidi- ãn nup.
mus. Vnde liquet, quàm male egerint Apoſtatę bigami, & quæ pœna iſtos iure maneat.

Habere

1. Cor. 7. Habere aũt plures vxores diuerſo tpe, ſemp licuit mortua priore, & ędiuerſo. Vnde Aplus:
Geneſ. 25 Mortuo viro, cui vult, nubat, tm̃ in dño. Sic Abrahã decrepitus Sarra mortua duxit Ceturã.
Tobiæ. 6 Et ſecũdæ quoq; & tertiæ & aliquotæ plures nuptiæ diuerſis tpibus nullo iure ꝓhibenſ, quũ & Anna virginis Mariæ mater ſuccidaneo tpe tres habuerit viros. Sic iunior Tobias duxit,
Matt. 22 angelo ſuadente Sarã, filiã viri Raguelis de tribu Iuda, quę prius ſeptẽ viros habuerat. Hinc
Marc. 12 & Chrũs non rephendit eam, quæ ſeptẽ viros ſucceſſorio tpe habuerat, ſed corripit Iudæos, interrogantes, cuius hæc ipſa mulier ex ſeptẽ viris eſſet poſt reſurrectionẽ carnis, quandoquidem omnes eandẽ habere nequirẽt. Dicit in definitiõe, ¶Coniũctionẽ, nẽpe conſenſuum p verba expreſſoꝝ etiam ſine copula corpoꝝ, q̃ addit perinde atq; ad ſignificationẽ pfectiõis. E
Leuit. 20. Sic in Scriptura dñs ait Moyſi. Si qs ſponſam alterius in agro oppreſſerit, morte moriaſ, qa vxorem alterius violauit. Hinc Euangeliſta, rectè vocat Mariam, vtcunq; dũtaxat ſponſam,
Matth. 1 Ioſephi coniugẽ: ſiqdem illi fideli coniugio ambo parẽtes Chri potuerint dici & eſſe, non ſolum illa mater, verũetiam ille pater eius, ſicut & coniunx matris eius, vterq; mẽte nõ carne, quũ
L. 2. C. de nuptialis concubitus ibidẽ nõ fuerit, qa in carne pc̃i fieri non poſſit ſine pudenda concupiſcẽ
ſecũ. Nup. tia carnis, q̃ accidit ex peccato, ſine quo iure concipi voluit, q futurus erat ſine peccato. Vnde
27. q. 2. C. legibus quoq; Imp. caueſ, vt ſponſa lugeat mortẽ ſponſi tanq; viri ſui. Quare etiam qs ſpõſam
Si quis. fratris ſui ducere ꝓhibeſ, quoniam ſponſa ſit conſenſu animi vera vxor. ¶Diciſ, Indiuiduã F vitæ conſuetudinẽ &c. q̃d coniugati ſola morte diuidi poſſunt & ſeparari. Mortuo em̃ (inqt
1. Cor. 7. Paulus) viro, mulier à lege viri eſt ſoluta. Alioqui vir & vxor, ſi ſemel coniugali ſibi affectu adhæſerint, vlterius abinuicem diſcedere nõ valent. Vnde Apoſtolus: His autem, q matrimonio iuncti ſunt, præcipio non ego ſed dominus, vxorem à viro non diſcedere, nec pñt inuicẽ
Mat. 19 fraudari mutuo debito niſi cum conſenſu ad tempus, vt vacent orationi. Dominus enim iam antea dixerat. Non legiſtis, quia q fecit hoĩem ab initio, maſculum & fœminam fecit eos. Propter q̃d & dimittet homo patrem & matrẽ, & adhęrebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Itaq; iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo deus coniunxit, homo non ſeparet. Quaſi diceret: vxorem dimittens aut ſeparans peccat contra naturam, quia vna caro diuidiſ, & contra legem, quoniam deo copulante & iubente non diuidi, vxor dimittiſ, accedit quod neutra perſonæ hoc poſſit, quum ſuæ non ſit poteſtatis, dicente Apoſtolo: Mulier ſui corporis poteſtatem nõ habet, ſed vir. Silr aũt & vir ſui corporis poteſtatem non habet ſed mulier. Dicunſ vir & vxor vnum tam ꝓpter coniunctionẽ quam ꝓpter originẽ fœminæ, quæ de maſculi latere
Acto. 5 creata eſt, tum etiam ob carnalem & licitam tamẽ dilectionẽ, qua ſe mutuo diligunt, quemadmodum qui ſe ſpiritualiter diligunt vna anima dicunſ. Vnde aliàs: Omniũ credentiũ erat cor
Matt. 5, vnũ & aĩa vna. Habebunt ergo coniugati indiuiduã vitæ conſuetudinẽ, id eſt, ſe non ſeparent:
et 19 Qui em̃ (inqt Chrs) dimiſerat vxorẽ ſuam (niſi ob fornicationẽ) & aliam duxerit, mœchaſ, &
Deute. 24 qui dimiſſam duxerit mœchaſ. Nec licet dare libellum repudij eodem teſte: q̃niam ab initio nõ ſic fuit, q̃d Moyſes quondam ob duritiam cordis Iudęoꝝ pmiſit Iudęis, ne videlicet in ſuas cõiuges ꝓpter deſideria ad alias homicidia ppetrarent. Quod aũt pmittimus, nolentes indulgemus, qa malam voluntatẽ hoĩm ad plenũ prohibere non poſſumus. Permiſit ergo Moyſes coactus Iudæis facere mala, ne facerẽt peiora, in quo nõ dei iuſtitiam ipſis demonſtrauit, ſed à pc̃õ abſtulit culpã peccãdi, vt q̃ſi ſcdm legem agẽtibus iſtis, pc̃m ipſoꝝ nõ videreſ eẽ pc̃m.
¶Ex qbus mõ licebit colligere q̃ impiè hactenus nõnulli Apoſtatæ egerint & docuerint, G
L. nulli. ff dimiſſis vxoribus alias ſupinduxerunt. Iure tñ & lege ipſa cenſente aliquoties ſeparanſ coniu
de diuort. ges ex certis & arduis cauſis quoad thoꝝ, q tñ altero viuẽte contrahere nequeunt: ſiqdem ex
L. cõſenſu primo cõiugali conſenſu ſemp ſint coniuncti. De quo latiſſimè aliàs docuimus.
C. eodem ¶Diciſ quoq; in definitõe cõicationẽ iuris humani & diuini &c. humani ideò, qa mulier ef- H
L. exigere ficiſ eius ſori, cuius eſt vir vti Cæſareis cautũ eſt legibus. Diuini adeò, quoniam contrahere de-
ff. de iudic. bent, q eiuſdem ſunt religionis. Non em̃ debet virgo nubere hęretico, quẽadmodũ caueſ tam
28. q. 1. C. Pont. q̃ Imp. legibus. Sanè inqt conciliũ Agathẽſe. Non oꝫ cũ hoĩbus hæreticis miſcere cõnu
Non ops. bia, vl & filios & filias dare, ſed poti⁹ accipe, ſi tñ ſe ꝓfitenſ Chrianos eẽ futuros & catholicos.
L. nequis. Et hoc põt videri Eccleſia inſtituiſſe, ne infidelis fidelẽ ad hæreſim pnicioſam trahere poſſit:
L. Nemo & rectè qdem admonita ſacris lrĩs. In qbus in vet. teſta. dñs inhibet, ne cõtrahanſ cõnubia cũ
c. de iudęis
Deute. 7. alienigenis mulieribus, nimiꝝ ne p eas filij Iſrael traherenſ ad Idololatriã. Neq; (inqt dñs) ſociabis cũ eis cõiugia. Filiã tuam nõ dabis filio eius, nec filiam illius gẽtis accipies filio tuo, qa ſe-
1. Eſdre. 10 ducet filiũ tuũ, ne ſequaſ me, vt magis ſeruiet dijs alienis. Sic Eſdras vir ſanctus iuſſit abijci vxo
2. Eſdrę. 9 res alienigenas cũ filijs Iſrael fidelibus. Qui ait: Vos iniquè feciſtis, collocando in vobis matrimoniũ vxores alienigenas, vt adderetis ad pc̃ã Iſrael. Et nũc date cõfeſſionẽ & magnificẽtiã dño deo pr̃m noſtroꝝ, & pficite voluntatẽ ipſius, & diſcedite à gẽtibus terræ, & ab vxoribus
Ruth. 1. 4 alienigenis. Hinc Booz Iſraeliticus nequaq̃ duxiſſet Ruth Moabitidẽ vxorẽ, niſi relicta gẽtili-
1. Cor. 7 tate ad cultũ vnius dei cõuerſam. ¶Nec interim obſtabit, q̃d Aplus videaſ cõceſſiſſe, vt fide- I
lis cũ infideli cohabitet in cõiugio, data infideli licentia, ſi is voluerit, diſcedẽdi, ne tñ fidelis ſe-

quatur

Digitized by Google

quatur infidelē. Quia reſpondeo, ex Pauli verbis euidenter colligi, hoc ipſum cōceſſiſſe & in-
tellexiſſe de tēpore naſcētis eccleſiæ, qñ tā de Iudæis q̄ de gētibus multi cōuertebant ad fidem
Chriſti, qñ, inquā, & ſpes erat, vt per fidelē pſonā infidelis ad fidē cōuerteret verāq; religionē
& maxime de gētilibus, obſtinatis paulopoſt Iudæis, Nō aūt ipſum conceſſiſſe alio vel hoc in
primis tēpore, quo videmus tā Iudæos q̄ gētiles cōtra fidē Chriſti obſtinatos eſſe, veriſimi- Geneſ. 8
liusq; habere ex ſupradictis (quia ad malū omnes proniores ſunt, & pauciſſimi ſint qui velint Matt. 8
crucem accipere, & Chriſtū per anguſtā viam & portā ſequi) fidelē peruerti per infidelē. Vn
de catholica eccleſia optime pmota, cauit ne impares religione mutuo cōtraherent, & maxi-
mè Chriſtiani cū hæreticis, de quibus ſemel & iterū admonitis nulla eſt reuertendi ſpes, imò
qui obſtinatiſſimi ſuis phaleratis ſuaſionibus, voluptuoſiſq; dogmatibus citius peruertunt &
ſeducūt, à qbus vt caueant Chriſtiani tanq̄ à leproſis, anhelitu inficiētibus, ſingulariter hortat Tit. 3
apl'us. Hæreticū, inquiens, hominē poſt vnā & alterā correptionē deuita, ſciens, qa ſubuerſus
eſt, proprioq; iudicio condēnatus. Et alio in loco. Mali aūt hoīes. ſ. hæretici & ſeductores p- 2. Tim. 3
K ficiunt in peius, errātes & in errorē mittentes, quorū ſermo vt cancer ſerpit. ¶Ex qbus ſa- 2. Tim. 2
tis claret q̄ dehortatus ſi Paulus à coniugio hæreticorū, quū ab ijs voluerit cauendū oībus Chri
ſtianis, longe magis cōiugio, in quo facile peruertunt hæretici. Adde apl'um de cohabitatio-
ne infideliū magis dicere de indulgētia & permiſſione q̄ præcepto, quū ait. Nā cæteris dico,
ego, non dñs. Imò & illum voluiſſe, neminem in coniugio ſequi hominem hæreticū diſcedē-
tem, niſi qui per reuelationē à deo ſciret ſe poſſe hæreticū vel infidelem cōuertere ad verā reli-
gionē. Id quod pene (imò prorſus in hæretico) impoſſibile putat futurū, inquiens. Vnde enim
ſcis mulier, ſi virum ſaluū facies? Aut vnde ſcis vir, ſi mulierē ſaluam facies? Niſi vnicuiq; ſi-
cut dimiſit deus? Reliqua ſuo quoq; tēpore & loco dabimus. Quæ hactenus dicta ſunt, arbi-
tramur ſufficere pro expoſitione matrimonij, de cuius nūc inſtitutione dicturi ſumus.

L ¶Et ſcias deum Max. inſtituiſſe matrimoniū, & quidem. Primo ante peccatū in paradiſo,
& quidem in obſequium humani generis propagandi, vt ipſum vſq; ad finē mundi genera- Geneſ. 2
tione ipſa duraret, quādo. ſ. mulierē in adiutorium viri. ſ. ad ſpeciem humanā multiplicādam
de coſta ipſius dormientis deus formauit, & dixit eis: Creſcite & multiplicamini. Adam vero
dicentē. Hoc nunc os ex oſſibus meis. Quæ quidē verba protulit à deo inſpiratus, vt intellige-
ret matrimoniū à deo inſtitutū. Et tunc ſanè matrimoniū dūtaxat erat in officiū. ſ. procrean- Geneſ. 4
di: Nulla eñ cōcupiſcētia vrgebant, nec tñ Adā cognouit Euā, niſi eiectus de paradiſo in ter-
rā iſtā habitabilem, quæ propter benedictionem dei. ſ. creſcite, &c. repleta eſt. Quia aūt pro-
pter multiplicatā hominū iniquitatem, deus, totum genus humanū, dempto Noe cū familia Geneſ. 7
ipſius, diluuio deleſſet, hocq; ceſſante paucitas eſſet hominū. Tū. Secundo, deus Max. ſua mo
tus miſericordia poſt peccatū extra paradiſum inſtituit matrimonium, tum in officium multi-
plicādi humani generis, inquiens benedicendo ad Noen & eius familiā, Creſcite & multipli- Geneſ. 9
camini, & replete terrā, &c. quod vtiq; factū eſt. Nā ex filijs Sem impleta eſt Aſia: ex filijs Ia
phet Europa, & ex filijs Cham Aphrica, &, inquā, inſtituit, quàm in remediū vulneris pecca- Geneſ. 10
ti contra concupiſcentiam, ſcribente Paulo. Propter fornicationē. ſ. vitandam vnuſquiſq; ſuā
habeat vxorem. Quo nimirum dicto apoſtolus oſtendit, quamcunq; libidinem quocunq; 1. Cor. 7
modo factā, eſſe cōtra deū, & ſic peccatum mortale, id quod, ne qs luxuriando cadat, vult po
tius trahendum eſſe matrimonium. Et hæc de inſtitutione matrimonij, quod ipſe Chriſtus
dominus omniū Chriſtianorū author, vnde omnia ſacramenta ſuā recipiunt virtutem, non
modo cōfirmauit in nouo teſt. ſed & ſacramentū eccleſiæ effecit, inquiens. Qui fecit hominē
ab initio, maſculū & fœminā fecit eos, Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrē & matrem mat. 19
& adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Itaq; iā nō ſunt duo, ſed vna caro. Quos er Marc. 10
go deus cōiunxit hō non ſeparet. ¶An vero ſacramentū ſit, & quidē eccleſiæ Chriſtianæ, Geneſ. 2
M videbimus, vbi prius intellexerimus, quid ſit ſacramentū eccleſiæ. Eſt aūt ipſum ſacræ rei ſi- Epheſ. 5
gnū, virtute interim diuina grām elargiens: nēpe in quo ſub tegumento viſibiliū rerū virtus
diuina ſecretius ſalutē operatur, efficiens quod figurat: Baptiſmus eñ, q ſit immerſiōe aquæ, à
peccatis lotionē ſignat, grām cōcupiſcētiæ carnalis diminuēdæ, luminis fidei habēdi pbens,
queadmodū ſuo tpe, deo volēte, dicemus: nihil moraturi, quin erroris cōuincemus ſchiſmati-
cos, neſcio q̄ portētuoſa eructātes de baptiſmo, ſicut & de matrimonio. Id qd q̄ falſo in ordi-
nē à ſacramentis eccleſiæ redegerint, patet ex defunctionis ab eccleſia receptæ dilucidatione.

N ¶Etenim matrimoniū eſſe eccleſiæ ſacramentum. Primo liquet authoritate omniū docto-
rum orthodoxorū tā vita q̄ doctrina illuſtrium, qbus citra ſcripturæ authoritatē nemo ſapiēs
reluctat. Secūdo, authoritate eccleſiæ catholicæ, q̄ ipm inter eccleſiæ ſacramēta recenſet, cui 1. Timo. 3
proculdubio credendū eſt, quū teſte aplo, veritatis ſit colūna & firmamētum. Cuius authori-
tati innixa eſt omnis euangelica veritas, imò totius ſacræ ſcripturæ firmitas, huic igitur tuto
contra hæreticos ſtandum cenſemus. Eſſe vero matrimonium ſimpliciter ſacramentū cōſtat
qa ipſum eſt ſanctiſſimæ rei ſignū. ſ. cōiunctiōis Chriſti ſpōſi cū ſpōſa eccleſia. Vnde apl'us, lo

Digitized by Google

Ephes. 5 quens de matrimonio, ait: Sacramentũ hoc magnũ eſt. Ego autẽ dico in Chriſto & in eccleſia
Nec audiendus eſt hæreſiarcha, qui dicit, per hoc quod Paulus ſubiungit, In Chriſto & eccle
ſia, ipſum excludere à matrimonio ſacramẽti cognomẽ: Nã alioqui ſi quis diceret. Baptiſmus
ſacramentũ magnũ eẽ in expiatione à peccato originali, tolleret à baptiſmo ſacramẽti ratio-
nẽ. Siquidẽ apl'us dixit. Ego aũt dico in Chriſto & in eccleſia, vt rationẽ aperiat magni. Q. d.
Cõiunctio viri & fœiæ ſacramẽtũ eſt magnũ, qa in Chr̃o & in eccleſia, qd magnũ figurat. Cõ
ſequit̃ propterea, cõiugiũ magnũ eſſe ſacramentũ in Chr̃o & eccleſia, igit̃ connubiũ eſt. Sane
pronomẽ illud demõſtrat cõiunctionẽ viri & fœminæ, de qua iãiam Paulus dixerat. Eſt ita-
q; clariſſima apoſtoli ſnĩa, Cõiunctio ſiue adhæſio viri & vxoris in carne vna (quã appellam'
matrimoniũ) eſt ſacramentũ magnũ in hoc quod eſt ſignum cõiunctionis Chriſti & eccleſię
Johan. 3 Eſſe aũt inter Chriſtũ & eccleſiã coniunctionẽ eã, quæ perinde eſt inter ſponſum & ſpõſam.
Matt. 9 Chriſtus ipſe ſubindicat, dicẽs. Qui habet ſponſam, ſpõſus eſt, de ſeipſo loquẽs. Et rurſus. Nũ-
Marci. 2 quid poſſunt filij ſpõſi lugere, q̃diu cũ illis eſt ſpõſus? Ipſe Chr̃s ſe ſpõſum intelligẽs, filios ſpõ
ſi ſuos diſcipulos, adeoq́; oẽs Chriſtianos, qui cõgregati in eccleſiã ſunt, intelligẽdos innuit.
Ephes. 5 Eſt autẽ eccleſia Chr̃i ſpõſa ex oĩbus gentibus cõgregata, illi integritate mẽtis, ꝑfectione cha
ritatis, vnitate catholicæ fidei, cõcordia pacis copulata eſt: hãc ſibi ſpõſam ille in thalami vte-
Psalm. 18 ri virginalis ſibi ſociauit, & ꝓtio ſui ſanguinis redemit ac mundauit. Hinc propheta. Tanquã
Osee. 2 ſponſus procedens de thalamo ſuo, eandemq́; ſibi per fidem cõſummauit apud aliũ prophe-
Apoca. 21 tã, inquiens. Deſponſabo te mihi in fide. Vnde Apocalypſis habet. Vidi ſanctã ciuitatẽ Hie-
ruſalẽ nouã, deſcendẽtẽ de cœlo, à deo paratã, ſicut ſponſam ornatã viro ſuo. Et audiui vocẽ
magnã de throno dicẽtẽ. Ecce tabernaculũ dei cũ hoĩbus, & habitabit cũ eis: Quo certe in lo
2. Cor. 11. co de nuptijs ſponſæ & agni frequẽs ſit mentio. Et Chriſtus pariter in Euangelio paſſim nu-
ptiarum meminit. Et apl'us ait. Aemulor eñ vos dei æmulatione. Deſpondi eñ vos vni viro
virginẽ caſtã exhibere Chr̃o. Ex qbus huc vſq; memoratis (trãſeo reliqua, q̃ adduci poſſent)
colligimus, q̃ pie & vere apl'us cõtra impios matrimonij detractores ſcripſerit, ipſum coniu-
giũ non modo ſacramentũ eſſe magnũ oſtendẽs, quod magnã & occultã rẽ & ſanctam repre
ſentet. ſ. Chriſti & eccleſiæ per fidẽ copulationẽ, ſed & eã ꝑ ſe ferat cõiunctionẽ ineffabilẽ, qua
Johan. 1. Chr̃s in vtero virginis, cooperatore ſpũ ſancto, verbũ caro factũ eſt, ſeq́; humanæ naturæ per
adſumptionẽ humanitatis cõiunxit, deus homo factus, & ſic hõ deus, ideq́; Chr̃s deus. Imò &
eã figurat ſanctã cõiunctionẽ, qua ſibi Chr̃s deus animã vniuſcuiuſq; iuſti p ſpũales gr̃æ influ-
xum cõiungit. ¶ Nec hõ idiota magnifaciat, quod quidã in eo loco apoſtoli nõ ſacramentũ O
ſed myſteriũ verterũt; quandoquidẽ idẽ ſit vtrũq;, quãuis hoc Græcũ, illud Latinũ: ſignificat
eñ vtrunq; rem aliquã ſacrã, adeoq́; occultã. Hinc rem non ſine ſacramento vel myſterio fie-
ri dicimus, quæ occulta aliqua ſacrorum ratione proficiſcitur. Hinc non ſine myſterio apud
Chriſtianos vir & vxor indiuidualiter cõiunguntur, quoniã in ea cõiunctione triplex illa ſu-
pradicta cõiunctio diuina figuretur. Et ſic profecto nullũ eſt eccleſiæ ſacramentũ, quod non
idẽ ſit & myſterium ſiue archanũ, vtpote, quod ſub ſenſibili ſigno abditam cõtineat grãm, &
inuiſibilem eandemq́; ſecreto operetur. quãuis ob rudiores, qui plerunq; literæ plurimũ inhæ
rent, cenſuerim tutius eundem fuiſſe locũ vertendum latina dictione ſacramentũ, perinde at-
q; apud oẽs trita, adeoq́; recepta, vt quoties auditur matrimoniũ eſſe ſacramentũ, toties ipm
intelligitur eccleſiæ ſacramentũ eſſe, q̃d ſecretã & recõditã habeat diſpenſationẽ, id eſt, quod
(vt alia eccleſiæ ſacramẽta) virtutẽ & grãm à deo diſpenſatã & collatã conferat. Id quod à ſim
plicioribus non ilicò intelligitur in dictione myſterio, vtpote ab eccleſia in hac re minus vſi-
tato: Cuius ſane cauſa diuus Hieronymus Græcæ linguæ doctiſſimus, maluit fortaſſis ſacr̃m
q̃ myſteriũ, quod Græcũ eſt, vertere & legere, ne imbecilles redderet dubios in eo, quod certũ
ſit. ſ. matrimonium ſacramentum non præſtare gratiam. Quemadmodum perperam cõten-
dunt ſchiſmatici, qui poſt q̃ erroris ſunt teſtimonio ſcripturæ conuicti, qñ dixerunt, coniugiũ
nõ eſſe ſacramentũ, e veſtigio, vt ſunt, vt ventus, inſtabiles, adfirmare ipſum cõiugiũ eſſe co-
acti, negant ipſum non eſſe ſacramentũ, in quo, hoc ipſum ſuſcipientibus aliqua conferatur
gratia, nec nuptias in hoc à deo inſtitutas, vt eſſent propriæ gratiæ ſignum. Contra quos etſi
alio in loco pluribus non contẽnendis, vt quidã adfirmant, diſputauimus, hic tamen nõ gra-
uabimur aliqua in mediũ afferre, qbus minus adulti facile ad credendũ induci poterunt in ſa-
cramento matrimonij grãm conferri. Et quidẽ. ¶ Primo, ꝙ eccleſia catholica quondam P
concilio Florentino, ſedente Eugenio quarto repreſentata finierit, matrimonij ſacramẽtum
comitari gratiam neceſſario, obice remoto, quæ illud in ſacramẽtoꝝ numero recenſet nouæ
legis, quoꝝ ſeptem ſunt, Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema vnctio,
Ordo & Matrimoniũ. Abſit igit̃ nõ ſtandum putemus cum eccleſia, veritatis columna.
1. Timo. 3 ¶ Secundo, niſi hoc eſſet, ſacramenta nouæ legis nihil diſtarent à ſacramentis vet. legis, quæ Q
eadem concilij determinatione teſte, gratiam (vt eius vtar verbo) non cauſabant, ſed eam ſo-
lum per paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant. Atqui hæc noſtra ſacramẽta & continẽt

grãm

Digitized by Google

gratiam & ipſam digne ſuſcipientibus conferunt. Eſſet aũt abſurdũ & cõtra ſcripturã dicere.
Nouã legẽ. ſ. gratiæ, nihil habere diſcriminis in hoc à veteri lege, in quo oĩa futuræ erãt veri- 1. Cor. 10
tatis figura, q̃ nunc à veritate ꝑ Chriſtũ, quaſi à ſole vmbra eſt depulſa, dicẽte apl'o. Hæc autẽ Coloſſ. 2
oĩa in figura cõtingebãt illis. Et aliàs, q̃ ſunt vmbra futuroꝝ. Idẽ ad Hebr. Vmbrã enĩ habens Hebręo. 10
lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum. Sic ſanctiſſimi ſacramẽti Euchariſtiæ
figura fuit immolatio ipſius Iſaac, deſtinata & propoſita ab Abrahamo patre ſuo, quæ typũ
geſſit immolationis Ieſu Chriſti in cruce, à deo patre nobis exhibitæ. Sic & immolatio agni Geneſ. 22
paſchalis, facta à populo Iſraelitico Aegyptũ egreſſuro, figura fuit oblationis ipſius Chriſti Exodi. 12
in cruce, cuius memoria potiſſimũ per hoc recolitur myſteriũ. Sic & Manna de cœlo datum, Exodi. 16
eidem populo quadraginta annis in deſerto figura fuit corporis Chriſti, veri Mannæ, quo ꝑ-
inde viatico refecti præſentis vitæ curſum tranſigamus & terram promiſſionis deniq; ſubea-
mus. Sic & ſacrificium Melchiſedech, Dauide teſte, quod fiebat pane & vino, figura fuit ſacri- Geneſ. 14
ficij veri Melchiſedech Ieſu Chriſti, qui & ipſo vero pane & vino: nimirum corpore & ſan- Pſal. 109
guine ſuo ſacrificauit, ſacrificandumq; inſtituit per ſuos apoſtolos & eorum ſucceſſores, vt fi- Hebræ. 7
at idipſum ſacrificium, canente propheta, in æternum, & ipſe Chriſtus miniſterio illorum ſa- Matt. 26
cerdos eſſet in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Sane ea fuere omnia vetera, quæ Mar. 14
(apoſtolo teſte) tranſierunt, facta in Chriſto, quæ ipſa eſt veritas, omnia ſunt noua, ideoq́; à Lucæ. 22
veteribus plurimum diſcreta. Id quod vides maxime intelligendum de ſacramentis nouæ le- 1. Cor. 11. 2. Cor. 5
gis, ex quorum eſt numero matrimonij ſacramentum, in quo, vt in alijs, gratia communica- Eſaię. 43
R tur, vel. ¶Tertio, etſi non prorſus de verbo ad verbum ex ſcripturis colligi poſſit, gratiã in Apoca. 21
coniugio virtute diuina conferri aduerſus tergiuerſatores & calumniatores, colligi tñ poteſt
ex intellectu vero ſcripturaꝝ. Siquidẽ conſtet fornicationẽ omnẽ vel quãlibet ſimplicẽ ex le- Deute. 23
ge diuina eſſe peccatũ, dicente ſcriptura. Nõ erit meretrix de filiabus Iſrael, neq; ſcortator de Tobiæ. 4
filijs Iſrael. Et Tobias: Attende tibi, inquit, à fornicatione. Et Paulus: Fugite fornicatiõem. 1. Cor. 6

¶Certe magna confertur gratia in ſacramento matrimonio coniugatis, quod huius virtu- 1. Timo. 7
te fornicatio prius ad mortem modo coniugatis fit in remediũ licita. Hoc aũt ita eſſe arguit
Paulus, Propter fornicationẽ autẽ, inquiens, vnuſquiſq; ſuã vxorẽ habeat, & vnaquæq; ſuum
S virũ habeat. ¶Deinde neminẽ latet, hominẽ corpore ſimul & ſpiritu cõſtare, hinc deũ, quũ Geneſ. 2
dixit benedicendo, Creſcite & multiplicamini, homini etiã infudiſſe grãm ſpiritalẽ, vt creſce
rent & multiplicarent virtutibus & operibus bonis, ita vt per eam quoq; grãm, q̃ in matrimo Hebræ. 13
nio requirunt, facilius cõiugati, operari poſſint. Id q̃d apl'us notare videt, qñ dicit, Honorabi-
le cõiugiũ, & thorũ immaculatũ: ſiquidẽ nihil carere macula poſſit, ſi gratia careat, igit ſi tho-
rus immaculatus eſt cõiugium, ipſum gratia comitatur, quam deus ſua benignitate coniugio
iungere curat, vt coniuges fidẽ matrimonij & reliqua eius bona ſeruare facilius valeant: quod
etenim experientia reꝝ magiſtra quotidie docet. Raro enĩ vel nunq̃ inter fornicatores (ſi mo
do fides inter prophanos amatores vocari queat) videmus tãtiſper durare, vt in cõiugatis, vel
quãlibet mutuo amore ardeãt. ¶Et rurſus, quũ iudicio oĩm theologoꝝ ſacramẽta nouæ le
gis efficiãt, quod figurãt, nõ dubiũ eſt, cõtrahẽtibus cõferri grãm ꝑ hoc ſacramẽtũ, q̃ ad vni-
tatẽ Chri & eccleſiæ attinẽt, id q̃d eis maxime neceſſariũ eſt, vt ſic carnalibus & terrenis intẽ-
dant, vt interim à Chro & eccleſia nõ diſiungant: q̃d minime extra ſtatum cõiugij fieri queat, 1. Cor. 7
T qñquidẽ ex Paulo, quaſi cõſtat poſſe cõiuges ea q̃ & dñi & q̃ ſunt mũdi, cogitare. ¶Præter-
ea, quũ (eodẽ teſte) ſanctificatus ſit vir infidelis ꝑ mulierẽ fidelẽ, videri adſolet, cõiugiũ tale, ꝓ-
pter accedentẽ alterius fidẽ plus ſanctitatis habere q̃ prius, hocq; fieri ꝑ grãm ſacr̃m talẽ, quæ
ante baptiſmũ omniũ ſacramentoꝝ ianuã ad infidelẽ coniugẽ ingredi haud quiuit. ¶Inſup
magna eſt gratia in hoc ſacramẽto, qua ſciat vnuſquiſq; vas ſuũ, id eſt, vxorẽ poſſidere in ho- 1. Theſ. 4
norẽ, nõ in paſſione deſiderij, ſicut gẽtes, q̃ ignorãt deũ. Itẽq; vt vir ſit ſua vxore contentus,
vel quãlibet deformi, eamq́; honeſte cognoſcat. ¶Demũ & hæc non cenſeri potuerit exi-
gua gratia, qua vterq; cõiugiũ ſibi ad ea q̃ neceſſaria ſunt vitę cõmodius prouidere poteſt, quã
ſi vterq; eſſet priuatus, Id quod videmus in ea domo, q̃ vel viro vel muliere caret. Hinc vel ꝓ- Geneſ. 2
pter hoc etiã recte videtur à deo homini prothoplaſto adiuncta mulier in adiutorium, quã-
do (vt ait ſcriptura) væ ſit homini ſoli, quoniã cũ ceciderit, non habeat ſubleuantem ſe. Eccleſi. 4

¶Poſtremũ, & hoc quoq; grãm nõ inepte quis dixerit, quod ex cõſanguinitate & affinita-
te vtriuſq; cõiugũ multa ſubſequant cõmoda, ſiquidẽ amicitiæ multiplicatio & charitatis at-
V q; cõcordiæ in plures hoĩes dilatatio ex matrimonio ſubnaſcat: ſane numeroſius ſe porrigit
charitas, quũ quis aliũ habeat patrẽ, aliũ ſoceꝝ. ¶Et vt ſemel finiamus, quis in eo ſacramen
to facile negabit grãm cõferri, quod Chrũs dñs, vnde oĩs oĩm ſacramentoꝝ virtus emanat,
ſua ſuæq; matris ꝑſentia nõ modo commendauit, ſed & prodigioſo munere honeſtauit, haud Iohan. 2
alias ſuoꝝ miraculoꝝ initiũ auſpicatus. ¶Ex quibus ſane vniuerſis, q̃ & aliàs de virginitate
diximus, nemo non, niſi à ſenſu cõmuni alienus, colligit, ita eſſe laudandã virginitatẽ, vt inte-
rim coniugio ſua ſit laus & commendatio, & quod ſuum eſt, vnicuiq; tribuatur, quum vterq;

tam virginũ q̃ coniugatorũ ſtatus deo pro loco, tẽpore, perſonaq́ꝫ ſit æque gratus, & adſit ſua
vtriq́ꝫ à deo ſalus. Modo igitur collatione facta, quia bona ſit caſtitas coniugalis, melior con-
tinentia vidualis, optima perfectio viginalis, ad probandũ omnẽ graduũ electionẽ, ad diſcer
Lucæ.1 nendumq́ꝫ meritũ ſingulorũ, ſcimus ex immaculato virginis vtero Chriſtũ voluiſſe naſci, à p
Lucæ.2 phetico Annæ viduæ ore mox natũ benedici, à nuptiarũ celebrationibus adhuc iuuenẽ inuita
Iohan.2 ri, ſuaq́ꝫ pſentia & matris & diſcipulorũ coniuges honorare. Cæterum etſi ex aliquibus cauſis
quas nuper recenſuimus, conſtet, ſtatum coniugalem cæteris eſſe inferiorem, poteſt tamen &
ille cæteris etiamnũ cenſeri ſuperior, vel ideo, quod tam magnũ ſit ſacramentũ, vnde illi con-
iunguntur, matrimonium, vt cæteris præſtet, quæ in terris, hoc autẽ à deo & primũ omnium
in paradiſo ſit inſtitutũ, cætera ad remedium, hoc ad conſortium felicitatis, cætera naturæ col
lapſæ ſunt adhibita, vnũ illud cõditæ datũ eſt, & quidẽ ab eo, à quo & vitã accepimus & redẽ-
pti ſumus, quod & diuina ſua pſentia & operatiõe vel ideo ſanctificare dignatus eſt, vt illi vir
tutẽ propriam infunderet & omnibus venerabile redderet, idemq́ꝫ ſanctum. Valeant eapro-
pter qui idipſum vel tantillum vituperant vel ſuggillant, quod tam in loco ſancto deus & ad
tot bona, vt audiuimus, inſtituit, ac ſanctificauit, natura ſanciuit, ratio ſuadet, diuinæ pariter
& humanæ literæ laudant, omnium gentium conſenſus approbat, & quod tot ſanctiſſimi ho
mines amplexati ſunt. Id quod nobis Chriſtianis hoc debet magis eſſe ſanctum, quod ſacra-
mentum eſt eccleſiæ, & hoc quidem magnum ob rem magnam, quam in Chriſto & eccleſia ſi
gnat, quemadmodum paulo ante diſſeruimus. Nec eſt quod latius illud conemur in pręſentia
extollere, quod tot excellentiſſima teſtimonia extollunt, vnde etiam non defuere, qui in eius
laudem encomia non contemnenda perſcripſerunt, ſua inibi ingenia, quoniam argumẽtum
copioſum habuerunt, more oratorio non parum exercentes. ¶Igitur ſupereſt vt doceamꝰ X
quia ratione atq́ꝫ via ad tam ſacroſanctum eccleſiæ ſacramentum perueniri poſſit, ne eo in-
greſſis tanti ſacramenti ſanctitas magis nocumento ſit futura q̃ commodo. Quod fieri ſolet,
quoties peccatores in loco ſancto ſibi ſtandum putant, quum rite ſtare nequeant in loco ſan-
Exodi.3 cto niſi ſancti, dicente domino ad Ioſue & ad Moyſen. Non appropinquas huc, ſolue calcia-
Ioſue.5 mentum de pedibus tuis, locus eñ in quo ſtas, terra ſancta eſt. Quàm eñ periculo ſit plenum
indigne nuptias amplecti, tamq́ꝫ venerabile ſacramentum citra ſanctitatem ſuſcipere, nõ ob-
Tobiæ.3 ſcure intelligimus in ſeptem maritis Saræ filiæ Raguelis in Rages ciuitate Mœdorũ, quos oẽs
dæmonium, nomine Aſmodeus, occidit, mox vt ingreſſi ſunt ad ſponſam: nimirum, vt hiſto
ria docet, indigni coniugio tanto. Id quod certe & nunc fieri poſſe non dubitamus, quũ hoc
ſacramentũ tam ſanctæ ſit rei ſignum vnionis. ſ. Chriſti & eccleſiæ, tamq́ꝫ gratijs plenũ, vt for
1.Cor.11. taſſis ad eum, qui panẽ in nuptijs Chriſtianis comedere velit, nõ abſurde dici queat, quod apo
ſtolus de ſacratiſſimo pane corporis Chriſti olim dixit. Probet aũt ſeipſum homo, & ſic de
pane illo edat, & de calice bibat. Qui eñ manducat & bibit indigne, iudiciũ ſibi manducat &
bibit, non dijudicãs corpus dñi. ſ. quod ex Chriſto, vti capite & eccleſia ceu mẽbris coaduna
tum nuptijs, repreſentatur. Certe cõtracturi debent magnopere cauere, ne perperã nuptias
attentẽt, haud dubitãtes, pleroſq́ꝫ ex ijs, q́ indignos ſe tãto ſacro reddiderũt, infirmari, pleroſ-
q́ꝫ dormire, pleroſq́ꝫ nõ capere fructus & bona matrimonij: Debẽt, inquã, eſſe nõ immemores
Mat.19 ex ea indignitate & inter cõiuges & prolẽ pariter pacẽ aut nihil prorſus ſibi feliciter cõſtare,
1.Cor.7 nec debẽt ſine iuſta deliberatiõe ad tantũ ſacramentũ accedere, vnde, niſi morte interuenien
te, diſcedere nequeunt. ¶Quãobrem operæpretiũ cenſemus, vt paucis pro tempore aga- Y
mus, qũo ſit ad hoc digniſſimũ ſacramentum digne accedendum, digneq́ꝫ in eo manendum
ipſumq́ꝫ ſalutariter ad omnia finiendum. Quo facto ad veras tandem, eaſq́ꝫ cœleſtes nuptias
peruenire tute valeamus. In principio proinde, qui digne vt ad bñ beateq́ꝫ viuẽdũ nuptias ha
bere optat is, liber primũ ab ijs, q̃ matrimoniũ ex conſtitutione eccleſiæ impediũt, virginem
pro virili tandẽ q̃rat, qualẽ nuper deſcripſimus. Qua inuenta, ſequatur ordinẽ & conditionẽ
hodierni Euangelij nuptiarũ. ¶Primo curet ſuas nuptias fieri in Chana Galilææ, id eſt, i ze
lo dñi exercituũ (ita eñ interpretaẜ Chana) id eſt, curet nuptias habere nõ libidinoſa volupta
te carnis, ſed deſiderio volũtatis dei, legiſq́ꝫ diuinæ implẽdæ, poſitæ ad ſuſcipiendã prolẽ du-
ctus, quæ ſubinde deũ agnoſcat, cuius ordinatione ſuſcepta fuerit, legemq́ꝫ & voluntatẽ eius
1.Cor.10 ſimiliter obſeruet & cuſtodiat. Hoc eñ (vt apl's ait) eſt in dño nubere, ad cuius gloriã (eodem
Tobiæ.6 teſte) omnia fieri debent. Hoc eſt quod angelus Raphael Tobiã monuit & docuit, Accipies,
inquiẽs, virginẽ cum timore dñi, amore filiorũ magis q̃ libidine ductus, vt in ſemine Abrahæ
. ſ. Chriſto, benedictionẽ in filijs cõſequeris. Illi vero (cuiuſmodi fuere ſeptem viri, quos Sara
prius habuit) qui cõiugiũ ita ſuſcipiunt, vt deũ à ſe & ſua mẽte excutiant, & ſuæ libidini ita va
cent, ſicut equus & mulus, q̃bus nõ eſt intellectus, habet poteſtatẽ ſuper eos dæmonium.
Pſalm.31. ¶Secundo habita tã ſancta ad nuptias contrahẽdas intentione, vterq́ꝫ cõtrahẽs in cubicu- Z
lũ ſuũ eat, tribus diebus oret, queadmodũ Sara fecit in ſua oratione deuotiſſima, vt deus eas,
quas ſit vterq́ꝫ initurus, nuptias velit eſſe fauſtas atq́ꝫ felices. Id quod etiamnũ faciẽt priuſq̃ ſibi

mutuo

Digitized by Google

mutuo reddant debitũ,iuxta angeli conſiliũ,quod Tobiæ ꝓbuit,vt à ſponſa abſtineret in cubiculo tribus diebus & noctibus,interim vterq; oraret,vt benedictionẽ cõiugij à deo conſequeretur,& filij procreent incolumes.Sane tres noctes ſunt tres partes pœnitẽtiæ,contritio, cõfeſſio,ſatisfactio,qbus nox peccatoꝝ fugat,quas velim ꝓcedere omnẽ matrimonij cõtractũ,interq; eas cũ Tobia & Sara orandũ,Domine deus patrũ noſtroꝝ,bñdicant te cœli, terræ,mareq; & fontes & flumina & oẽs creaturæ tuæ,q̃ in eis ſunt. Tu feciſti Adã de limo terræ dediſtiq; ei adiutoriũ Euã. Et nũc dñe tu ſcis,qa nõ luxuriæ cã accipio ſororẽ meã cõiugẽ,ſed ſola poſteritatis dilectiõe,in qua bñdicaf nomen tuũ in ſecula ſeculoꝝ. Miſerere nobis domine(hæc ſunt verba Saræ)miſerere nobis,& cõſeneſcamus ambo pariter ſani. Hactenus Tobias cũ ſua Sara,quẽ vtinã & quiq; opt.ſequerenf in nuptijs cõtrahendis & cõtractis, memores & ſe eſſe filios nõ modo ſanctoꝝ,ſed ſanctos ſanctoꝝ.ſ.Chriſti,q eos ſibi filios nõ ex ſanguine neq; voluptate carnis,ſed ſua miſericordia p fidẽ fecit,q nõ poſſunt ita cõiũgi,ſicut gẽtes q̃ ignorant deũ. Præparẽt itaq; cõtracturi ſe modis oĩbus,vt ſacramẽti grẽ eſſe queãt participes,q̃ certe in peccatis detẽtis haud cõmunicaf. Si eñ,ait Eſaias,mundamini,q fertis vaſa dñi,multo magis mũdari debuerint,q ſuſcipiũt tã ſanctũ ſacramentũ,q̃d tã multiplicis gratiæ vas eſt. Hæc pro ſyncera in vos charitate obiter dixerim, perinde atq; non minus Chriſtiana q̃ magnopere ad bene beateq; viuendũ in cõiugio neceſſaria, qbus cũ velim & ſeruatũ iri q̃ ex laudabili vniuſcuiuſq; eccleſiæ cõſuetudine obſeruari cõſueuerũt,qbus obmiſſis nuptiæ peſſum ſint ituræ. Ea aũt facile videnf originẽ bonã ſuſcepiſſe ab antiquis patribus ſanctis vti videre eſt apud Tobiã. Siquidẽ(ait ſcriptura)Raguel apprehẽdens dexterã filiæ ſuæ,dextræ Tobiæ tradidit,dicẽs:Deus Abrahã,& deus Iſaac,& deus Iacob vobiſcũ ſit,& ipſe cõiungat vos,impleatq; bñdictionẽ in vobis. Et accepta charta, fecerũt cõſcriptionem cõiugij. Et poſt hoc epulati ſunt,benedicẽtes deũ. Hæc nimiꝝ factitarũt veteres, Quid igitur ipſi faciemus,q à Chriſto dño noſtro longe clarius & euidentius ad hmõi negotia inſtituti ſum⁹? Sed prohdolor,nihil pene videmus in ſanctiſſima nr̃a religione, q̃d hac ꝑſertim tẽpeſtate per voluptuoſos,carnaleſq; iſtos apoſtatas nõ ſit vel prophanatũ vel corrũpi cœptũ qui hauddubie propterea aliquando ſuã mercedem ſunt recepturi,qui vtiq; tanquam veræ religionis corruptores & ſacriligi,eſſent à poteſtatibus puniẽdi,vt ſua deo gloria,reipublicæq; Chriſt.tranquillitas reſtitueretur,hactenus per iſtos ferme extincta,vel certe extingui cœpta. In quos,niſi ſerio fuerit animaduerſum,nõ aliam videbimus Germaniam noſtrã dudũ pacatiſſimã q̃ futurã Babyloniã,in qua nihil ſibi conſtabit cõfuſo paſſim in oĩbus rebus,ordine, ſine quo nihil,niſi ſempiternus horror eſſe poterit. Id quod pleraq; Germaniæ loca hucuſq; propter pernitioſam hæreſim experta ſunt,forte magis expertura,q̃d deus auertat. Videmus,inquã, ductu iſtoꝝ nebulonũ,vſq; adeo publicæ nuptiaꝝ eſſe honeſtati detractũ,vt plane ſine diſcrimine peſſimi quiq; haud ſecus ac ad rem aliquam prorſus prophanã accurrãt,vtpote ſine dei timore,ſine ſacramẽti reuerẽtia,ſine confeſſione,cũ omni laſciuia,quoꝝ certe tanto grauiora ſunt peccata,quãto in lege noua ſacramentum illud eſt maioris gratiæ ex diuina miſericordia collatiuũ. Sed faxit deus,vt q̃ ſui ſunt honoris & nr̃æ ſalutis decẽtius & rectius amplectemur, quo nihil in præſentia magis exopto.

A ¶Cæteꝝ,vt eo regrediamur,vnde digreſſi ſum⁹,ſubſequens erit. Tertio,vt quæ diximus,ſingulis in ſuo ordine obſeruatis,in nuptijs præſtò ſint, mater Ieſu Maria,Chriſtus Ieſus dominus,diſcipuli quoq; eius,id eſt,vt in nuptijs adſint tria matrimonij bona,vtpote fides,caſtitas coniugalis,quæ per Mariam caſtiſſimam virginẽ ſignatur. Sacramentum indiuiduitatis.ſ.coniunctionis diuinitatis & humanitatis in Chr̃o vel Chriſti & eccleſiæ,quod per Chriſtum verum ſponſum,qui hodie nuptijs interfuit, ſignificatur. Proles ſuſcipienda & educanda in fide Chriſti, quæ ſignificatur per Chriſti diſcipulos, nam & ij fidẽ docuerunt,qua deo ſumus deſponſati & ad nuptias æternas vocati. Porrò, vt hæc tria nuptijs adſint, aliqua diligenter ſunt & notanda & ſeruanda.

B ¶Initio igitur ſciẽdũ ad fidem matrimonij caſtitatis ante omnia requiri,ne alteruter coniugum adulteret,dicente apoſtolo: Vnuſquiſq; ſuam vxorem habeat,& vnaquæq; virum ſuum Et ſcriptura: Propter hoc relinquet homo patrẽ & matrem ſuã,& adhærebit vxori ſuæ.ſ.nõ alteri. Hinc cõmendatur Anna illa Euãgelica,quòd cũ viro ſuo annis ſeptẽ à virginitate ſua manſerat. Et certe videtur alioqui adulterium naturæ repugnare,qua didicimus aĩalia pleraq; ratiõis expertia.ſ.columbas,turtures, hocq; genus alia neſcire adulteria veluti à Plinio eſt ſcriptũ. Hinc iure diuino mœchus & adulter à ſupremo ſupplicio.ſ.lapidationis ſunt adficiẽdi. Quod & ius ciuile longe ſeuerius ſubſequitur,nimirũ permittens patri, vt poſſit occidere adulteꝝ ſimul cũ filia, quã habet in poteſtate,in domo tamen ſua vel ſui generi. Quod & marito ꝑmittit non tñ æquo iure. Quanq̃ tutius puniantur ordinario iudicio,ne & reliqui ſui ipſorũ vindices eſſe contendant. Quod tamen vel ideo hic putaui recenſendum,vt vterq; cõiugum cautius & diligentius fidem coniugalis caſtitatis ſeruet,cauendo in primis ab adulterio. Deinde,vt ſeipſos mutuo ament,caſto,non turpi,meretricioq; amore. Quare ait Paulus: Vi-

Tobiæ.3 Tobiæ.8 Iohan.1. Eſaię.52 Tobiæ.7 Mar.16 1.Cor.7 Geneſ.2 Lucæ.2 Leuiti.20 L.patri L.marito ff.Ad.L. iul ſam.de adul. Coloſſ.3

Epheſi.5 Tobiæ.3 ri diligite vxores veſtras,ſicut Chrũs dilexit eccleſiã,dilexit aũt illã,non,qa pulchra corpore,
ſed quod ſit virtute & mente decora. Taliter amauit beata Sara, inquiens ad deum. Virũ au-
tem cum timore tuo,non cum libidine mea conſenſi ſuſcipere. Poſtremo vterqꝫ cum timore
Hebre.13 dei & honeſtate agat opus coniugĳ, memor,q̃ res ſancta per eius actus commixtionem ſigni
1.theſſa.4 ficetur:nempe Chriſti cũ eccleſia,& diuinæ naturæ cum humana in puriſſimo virginis vtero
copula. Quare apoſtolus ait: Honorabile connubiũ in omnibus, & thorus immaculatus. Et
aliãs: Hæc eſt voluntas dei,ſanctificatio veſtra,vt abſtineatis vos à fornicatione,vt ſciat vnuſ-
quiſqꝫ veſtrum vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore,non in paſſione deſiderĳ, ſi-
cut & gentes,quæ ignorant deum. Hæc,hocq́ꝫ genus alia quoad fidem dicta ſunto.

¶ Sacramentũ vero matrimonĳ cuſtoditur,quando neuter cõiugum ab altero ſeparari ve C
lit ingruente vel quamlibet infortunĳ genere:quando,inquam,vterqꝫ ſeruat eam indiuidui-
tatem,quæ eſt Chriſti cum eccleſia & in adſumptione humanæ naturæ. Adeo vſqꝫ enim de-
bent eſſe inſeparabiles,vt non mõ alter ab altero non ſit diſceſſurus,verum vt neuter oret iu-
1.Cor.7 ſto longius ſine conſenſu alterius,verũ reddat debitum pro tẽpore & loco. Hinc apl'us: Nolite
fraudare inuicẽ,niſi forte ex cõſenſu ad tẽpus,vt vacetis orationi,& iterũ reuertimini in idipſũ
ne tentet vos Satanas propter ĩcontinẽtiam veſtram. Vxori vir debitum reddat,ſimiliter au
1.Cor.7 tem & vxor viro. Tam enim inſeparabiliter iuncti ſunt vir & vxor,vt neuter(apl'o teſte)ſui
corporis poteſtatem habeat. Hinc vterqꝫ ſtudere debet, vt alter alteri ſemp fidel'r adhæreat,
vel quãlibet ingenti periculo incidẽte. Quum eñ cõiunctione maris ac fœiæ cõiunctio Chri
ſti cũ eccleſia ſignaſ,oportet figurã ſignificato rñdere. Cõiunctio aũt eccleſiæ & Chr̃i,eſt vni
Can.6 us ad vnã ppetuo habẽdã:qppe vna ſit eccleſia,p vnicã in Cãticis colũbã deſignata, nec vñq̃
Mat.vlt Chr̃s ab eccleſia ſeparaſ eo dicẽte. Ecce vobiſcũ ſum vſqꝫ ad cõſummationẽ ſeculi,imò & nos
1.theſſa.4 vlterius ſemp cũ dño erimus. Sic proinde ſacramẽto matrimonĳ cõiuges ſibi mutuo ſemp &
fidel'r adhæreãt. Cuiuſmodi fuere Iob & eius vxor,q̃ capillis,magno in fœia ornamento,ſeſe
Iob.3 priuauit,vt in ſumma egeſtate languẽti viro ac grauiter affecto mercareſ. Et illũ, quẽ non for
tunarũ amiſſio,non cohors filiorũ ruina,domus obtrita,non vis vlla morbi infringere potue-
rat,pars vna capillorũ coniugi adempta adeo affecit,vt die,quo genitus eſſet, homo alioqui D
patientiſſimus,ſit demũ execratus. ¶ Quæ indiuidua cõſtantia & adhæſio amborũ coniugũ
vt facilior ſit ac maneat fortior,profuerit,ſi vterqꝫ peculiare quoddã ſuũ obſeruat officiũ. Si-
Coloſſ.3 quidẽ vir,docente Paulo,nõ ſit amarus ad vxorẽ,ipſam contẽnens, Verũ illi impartiat hono-
1.Petri.3 Geneſ.18 rẽ,perinde atqꝫ infirmiori vaſculo tanq̃ cohæredi gratiæ vitæ. Sic Abrahamus vxorẽ ſuã Sa
Gen.3 rã vocat ſororẽ,& ipſa illũ appellat dñm. Et Adã, Mulier,inqt,quã dediſti mihi ſociã,non ait
1.Reg.25 ancillã. Ideoq́ꝫ nõ de pede,ſed de latere viri eſt formata. Nõ ſit vir, vt ſtultus Nabal. Vir quoqꝫ
Prouc.28 ſemper ſit in timore dñi,tũ beatus erit, Solomone teſte. Et diligat vxorẽ magis ſpũ q̃ carne,
Apoſtolo ſcribẽte. Ita eñ Chriſtus eccleſiã dilexit. Itẽqꝫ ſemper in labore ſit honeſto nõ vſu-
rario. Ad virũ eñ primo dictũ eſt,in ſudore vultus tui veſceris pane tuo. Homo eñ naſcitur
Gene.3 Iob.5 ad laborem. Hinc propheta ait. Beatus,labores manuũ tuarũ,quia manducabis. Caueat igitur
Pſal.127 vir ſua dilapidet otiando & luxuriãdo,imò(vt præcipit apl'us)magis laboret manibus ſuis,vt
habeat,vt tribuat neceſſitatẽ patienti,& vt filĳs ad vitæ honoriſqꝫ neceſſaria theſaurizet,eo-
2.Cor.12 dem teſte. Demũ prorſus caueat à fornicatione, vnde periculũ mortis emanat, & omnis diſ-
cordia coniugalis & ſiniſtra ſuſpitio zelotypiæ. Hinc ſenior Tobias filiũ ſuũ in primis dehor-
Tobię.4 tatur à fornicatione. ¶ Mulier vero è regione ſit timens deũ in oĩbus,quoniã ipſa(Solomo E
ne dicente)laudabitur. Itẽ oret vt pro ſalute ſua & gloria dei prole fœcundetur, vt Anna Hel
Prouer.31 1.Regũ.1. canæ vxor Samuelem filium prophetã precibus obtinuit,ſterilis tamen citra culpam ſuã nõ
triſtetur,quoniã eiuſmodi mulieres fuere perq̃ plurimæ nõ vulgari ſanctitate. Filĳ etiã multis
Lucę 1. extiterunt perditioni. Itẽ ſit ad omnia & in oĩbus humilis,ſequẽs in hoc glorioſiſſimã mulie-
1.Petri.3 rẽ,virginẽq́ꝫ Mariã. Hinc Petrus,quarum ſit,ait,non extrinſecus capillatura,aut circũdatio au
ri,aut indumenti veſtium cultus,ſed qui abſconditus eſt cordis, homo in incorruptibilitate
quieti & modeſti ſpũs,qui eſt in cõſpectu dei locuples. Sic eñ aliqñ & ſanctæ mulieres, ſperã
1.Petri.3 tes in deo,ornabãt ſe. Itẽqꝫ(quod ex humilitate ſequitur) ſit viro libenter ſubdita,ſicut(teſte
Petro)Sara obediebat Abrahamo,dñm vocans ipſum. Hinc apoſtolus, Mulieres, inquit,vi-
Epheſi.5 ris ſuis ſubditæ ſint ſicut dño,quoniã vir caput eſt mulieris,ſicut Chriſtus caput eſt eccleſię, ip
Coloſſ.3 1.Cor.6 ſe ſaluator corporis eius. Sed ſicut eccleſia ſubiecta eſt Chriſto,ita & mulieres viris ſuis in om-
Prouc.30 nibus. Itemq́ꝫ timeat virũ & ſtudeat qũo illi vere virtuoſeq́ꝫ poſſit placere. Itemq́ꝫ ſit fortis ad
ea,quæ ſunt alicuius ponderis,quẽadmodũ Abigail non curãs vitæ periculũ, oblatis Dauidi
1.Reg.24 muneribus,ab eodem cõtra virum ſuũ ſtolidum Nabal,indignationem deprecata eſt,nempe
quẽ ille occidere ſtatuerat,quod ſuos nuntios iniurĳs adfeciſſet. Itemq́ꝫ domi maneat nõ va-
Prouer.7 gabunda curſitans,à qua multis cauendũ monet Sapiens,& apl'us talem,vti luxuriantẽ repre
1.Tim.5 Gene.34 hendit ad Timotheũ. Huius vitio ſtuprata fuit à Sichem Dina Iacob & Lyæ filia. Itẽqꝫ ſit ne-
Eccle.24 gotioſa,quippe cuius(vt eſt in ſcriptura)digiti fuſum apprehendãt. In quo imitetur beatam
Annam

Annam,vxorē beati Tobiæ ſenioris,de qua dicit ſcriptura:Anna verò vxor eius ibat ad opus
textrinum quotidie,& de labore manuum ſuaꝝ victum,quem conſequi potuiſſet,deferebat. Tobiæ.2
Sanè ſcimus ex nuper dictis, quantam occaſionem ad oīa vitia præbeat otium. Non eñ de-
bet mulier panem ocioſa comedere.Sanè nihil in domo melius vxore bona, quæ (vt ait Sapi- Puerb.vlt.
ens)ſolum à domino præparatur,id eſt,in ſpecialem alicui gratiam datur,cuius meritò vir bea Puerb.19.
tus ab eodem pronuntiat. Sapiens enim mulier ædificat domum,inſipiens vero deſtruit, to- Puerb.14.
tamq; familiā & ſubſtantiam diſperdit, veluti de peſſima Iezabel, vxore Achab regis Iſrahel 3.Re.21
lr̄is ꝑditū eſt. Inſup vxor ſuo tm̄ aīo & corpe adhęreat viro, quę velit potius diſcrimē mortis
ſubire q̄ adulteriū cōmittere,quēadmodū caſta Suſanna cōtra iſtos ſenes iniq̄s fecit. Sūmatim Daniel.13
debet vterq; cōiunx, ſe caſtè & honeſtè hr̄e tam ꝑpter pc̄tm̄ in deū,q̄ ꝑpter ſuam & filioꝝ fa
F mam bonam. ¶Et hæc quoad Mariam & Ieſum.i.quoad ea quæ matrimonij fidē & ſacra
mentū concernunt.Iam deinde de diſcipulis Ieſu.i.prole ipa,ob quam ꝑcipuè mr̄imoniū eſt
commēdabile,pauca ſubijciemus.Qua in parte parētes ambo æque dent opam, vt ꝑ virili co
nent efformare virtuoſos filios,pinde atq; ꝑcioſiſſimū matrimonij theſauꝝ, & vnicū miſeræ
vitæ & ſenectutis ſolatiū,& vnicam parentū gloriā. Hinc Sapiēs: Filius(inqt)ſapiens, lætificat Puerb.10.
patrē,& eius eſt gloria. Primo,igit oīm vterq; parens debet natura qdem filijs ſuis educatio-
nem,vti in brutis videmus vniuerſis. Et hinc ait Aplus: Non eñ debēt filij parētibus theſauri- 2 Cor.12
zare,ſed parētes filijs. Quibus dent victū ad ſuſtentationē nō ad luxuriā. Quod Paulus arguēs 1.Tim 6.
inqt:Habētes aūt alimēta,& qbus tegamur,ijs contēti ſimus. De q̄ plura nup,qn̄ de virginita-
te tuēda nobis eēt ſermo. Deinde illis debet inſtructionē,iubēte ſcriptura: Filij tibi ſunt,erudi Eccl.7
illos,& curua illos à pueritia eoꝝ. Et Paulus ait: Vos pr̄es educate filios vr̄os in diſciplina. In q̄ Ephe.6.
re ſunt in primis erudiēdi? Docet Protoplaſtus Adā,primus omniū parēs, cuius vterq; filius
adeò edoctus eſt cœli numē venerari, ſiqdem hęc diſciplina ſit primaria ſapīa. Obtulit itaq;
hic,q terræ cultor fuit,frugū primitias,alter q paſtor erat,agnos & qcqd eximiū ex toto gre- Gene 4
ge potuit,in holocauſtū dedit. Quē & reliq viri ſancti deinceps pinde vti primū pr̄em in ſuis Tobi.1.4
liberis iſtituēdis ſecuti ſunt,ex illiſq; maxīe Tobias,in q̄ nihil planè video deſiderari,q̄d eſt bo
ni pr̄iſfamilias,ideoq; eū ſępenūero allegauerim vt vobis in re domeſtica paſſim vti fulgēs ſpe
culū occurreret. Is à ſcriptura cōmendat,qm̄ filiū ſuū ab infantia timere deū docuerit,& abſti
nere à pc̄tō, inquiēs,paulopoſt ſe mori crediturus. Audi fili mi verba oris mei, & ea in cor-
de tuo,q̄ſi fundamētū cōſtrue &c. Oībus diebus vitę tuę in mente habeto deū,& caue ne aliqn̄
pc̄tō cōſentias,& ꝑtermittas ꝑcepta dei nr̄i. Pauperē qdē vitā gerimus, ſed mlťa bona habebi
mus,ſi timuerimus deū,& receſſerimus ab om̄i pc̄tō,& fecerimus bn̄. Qua in re Chr̄us dn̄s pri
mus & vnicus oīm pr̄,& doctor ſua nos vita(ipſe eñ eſt vera vita,ſine q̄ nemo viuit beatè)mox Luce.2
ab infantia docuit,qbus filij prio ſint inſtituēdi.ſ.in rebus diuinis,fide vera & bonis opibus: ni Iohan.14
mirꝝ,qui ſtudio,ſapīa,reꝝq; cœleſtiū cura ductus puer parētes reliquit,relicta matre,cui cha
riſſimus fuit,ꝑpinquoꝝq; cōitatu relicto,triduo requiſitus,nō in pueroꝝ cœtibus,ſed in ſapiē
tium viroꝝ conſeſſu,nō puerili intentus luſui,ſed diuinaꝝ reꝝ diſceptationi,non in ꝑphano,
ſed in auguſtiſſimo eſt tēplo repertus,teſtatus oportere ſe nō in ijs eē,q̄ hoīm ſunt,ſed quæ ſui
(q ſe in terrā miſit)pr̄is. Ex huius vnico & ſanctiſſimo exēplo(Eſt eñ vita Chr̄i abſolutiſſima Matt.6.
virtutis Idęa)facile docent parētes,vt ſuos liberos primo in rebus diuinis inſtituāt,eos veram
Chr̄i fidē doceāt,orōnes dn̄icas imbuāt,illoſq; in eis diſciplinis curent erudiendos, qbus ho-
neſtè hic viuere poſſint,& in dei laudem ſuccreſcere. Quo ſanè loco profuerit, vt cognoſcant
pueroꝝ ingenia,ne inuiti tradant artibus,quas ſuſcipere nolint.

G ¶Expedit itaque (ſi commodum fuerit parentibus) aliquot ex ijs tradere ludo literario,vt
inibi ingenuas quoq; liberaleſq; artes ad dei Max.decus,reipublicæ dignitatem & honorē Acto.22
diſcant,vt eorum deinceps prudentia & conſilio reſpublica tutius & rectius poſſit gubernari.
Sic Paulus apoſtolus,ad pedes Gamalielis legem Moyſi & prophetas didiciſſe ſe gloriatur, vt
armatus ſpiritualibus tęlis poſtea doceret confidenter. Qui & ſcribit Timotheum ab infantia 2.Timo.3
ſacris literis eruditum,hortaturq; ad ſtudium lectionis. Tito quoq; præcipit,vt ſcientiam ſcri Titum.1.2.
pturarum haud negligat. Sic Moyſes & Daniel omni ſcientia Aegyptiorum & Chaldæorum Dan.1.2.
eruditi fuerūt. Eſt autem inibi cura adhibenda,ne tam multa legantur quàm vtilia ſunt. Sanè
qualis rerum lectio,talis legentium profectus. Sunt etenim & à pueris diſcendæ ſeculares lite
ræ quo eas ad meliorem vſum adſumant, quandoquidem aliqua diſcuntur, vt non negligan-
tur, aliqua ne ignorentur, aliqua non vt teneantur, ſed vt repudientur. Debent adole-
ſcentes pro tempore ſtudia etiam externa amplecti, non vt ſequantur, ſed vt iudicent at-
que conuincant. Quomodo quiſpiam aduerſus mathematicos velit ſcribere imperitus Ma-
theſeos? Quomodo aduerſus philoſophos diſputet, ſi dogmata philoſophorum ignoret?
Quomodo conuincant hæreticorum ſcripta, ſi quis hæreticorum fallaces diſciplinas neſcit?
Quæ res vt liberis feliciter cædat, curent parentes vt probis iuxta atq; eruditis præcepto-
ribus illos committant, qui eorum non ſecus atq; filiorum curam in delectu diſcendi habeant.

Digitized by Google

Quales vero præceptores Germaniam hiſce annis habuerit pluſquàm notum eſt. Certè ne-
quaꝗ omnes neq; Chr̄ianos, neq; doctos, neq; probos, quū videmus nūc, re ipſa teſtante, oēm
apud nonnullos religionem & fidem, doctrinam & diſcip linam, ꝓbitatem & virtutem pror-
ſus exulare & interire prorſus cœptam. Studia q̄dem l̄raria vniuerſa tam triuialia q̄ reliqua om̄i
no peſſum eunt, nec eſt q ea reſtaurare contendat, ſuccreſcētibus interim pernicioſis dogma-
tibus hereticoꝝ, q ne ſuæ iniq̄tates & technæ latius iuulgenẜ modis oībus ab om̄ibus antiquo
more l̄rarijs ſtudijs dehortanẜ. Et ꝑfectò niſi dent operam Chr̄iani principes ac magiſtratus,
vt priſtina ſtudia eaq; Chr̄iana in priſtinū reſtituanẜ ſtatum, de tota Germania, eiusq; politi-
ca laude prorſus actum erit. Deſpectui interea habitis parentum filijs apud exteriores, quibus
antea barbari iam deinde erimus inſulſiſſimis barbaris tam moribus, q nobiſcum non amplì-
us docenẜ, quàm ſcientijs & ſacris & prophanis, quæ omnino negligunẜ, barbariores, hocq; I
ipſum paucis annis futurum ſentio. Quàm vero poſteri noſtri, re cognita, in huius ętatis prin
cipes, magiſtratusq; propterea ſint inuecturi, nemo eſt, q poſſit non euidenter conſiderare,
vt alias diffuſius tractauimus hanc calamitatē: quam vt ex parte declinent parentes, ſtudeant
ſuos liberos ſanctè & liberaliter erudire, virtutis atq; honeſtatis publicæ cum Dei gloria non
immemores. Memores (inquam) homines bene doctos & literatos fore intra parum tēporis
chariſſimos, quandoq̄dem eoꝝ futura ſit magna penuria. Dehinc ſciant & parētes, non modo
filios eſſe inſtruendos artibus bonis, ſed & ab oībus vitijs ad virtutes dehortandos atq; ipſos
Ephe.6, corrigendos Paulo præcipiente: Educate filios veſtros in omni diſciplina & correptōe dn̄i.
Heb.12 Non em̄ (ait Idem) diligit filiū pater, q ipſum non corrigit. Debent aūt (ait Scriptura) ipſos à
Eccl.7 pueritia incuruare, vt à teneris obedire aſſueſcant, ne rebellione poſt ea indurati, nullo pacto
1.Reg.2.3 flecti poſſint, & redundet deinceps filioꝝ malitia in culpam parentū, veluti de Heli legimus, q
& ſi ſanctus alioqui ſacerdos: q̄a tamen filios ſuos non erudierit in omni diſciplina & corre-
ctione, ſupinus cecidit, & mortuus eſt. Nec ab eo alienum eſt, quod aliàs de Dauide ſcribitur,
2.Reg.13, qui & ipſe ſatis fuit turbatus & punitus à Deo quoniam peccato filij Amon conniuit. Hor-
tanẜ ideoq; omnes ſcripturæ & ſanctoꝝ exempla, ne parentes nimium indulgeāt filijs, veꝝ in
Eccl.7, eas auſteri ſint, & non hilares. In quo tamen velim aliquam rōnem haberi parentibus, vtpote
omnia cum moderamine agentes, ne corripiendo filios ſæueriores ſint quàm oporteat, ne cō-
Ephe.6 tra Pauli præceptum illos ad iracundiam prouocent, ne teneros adhuc, puſillo reddant ani-
mo, vt ſemper deinceps ſint iuſto timidiores etiam ad omnes. Id quod fieri adſolet, quum ri-
gidiores verberibus ſint & plagis ipſi parentes, qui vtiq; plus admonendo quàm verberando
aliquoties proficiunt: quos oportet eſſe memores, non prorſus in ſua eē poteſtate efficere bo
nos pueros ſed & eſſe ipſorum puerorum ad ipſam ſe bonitatem diſponentium, imò eſſe pri-
1. mum Dei miſerentis. Sanè legimus optimum patrem habuiſſe peſſimum filium. Quis enim
4.Regū. ignorat quàm pius & bonus rex fuerit Ezechias, eundem tamen habuiſſe filium longè peſſi-
20.et.21 mum Manaſſen. Sancti fuerunt Iacob & Rachel, & Lya, filij tamen aliqui fuere mali. In mor-
Gene.37 tem Ioſeph fratris coniurantes.

¶ Hinc conſultum eſt coniugibus authoritate ſcripturarum, vt ſi velint habere probos ho H
neſtosq; ad Dei adq; ſuam laudem filios tota deuotōe ſacramentum matrimonij ineant, oran-
tes à Deo maximo eius ſacramenti grām ſibi communicatum iri, qua poſſint hactenus audi-
ta, tria coniugij bona, ſcilicet fidem, ſacramentum, & prolem ad bene beateq; viuendū obti-
nere, quæ certè obtinebūt coniuges ſi nuptias modo, quo diximus, auſpicati fuerint: deindeq;
à peccatis expurgati, ad eaſdem nuptias inuitauerint ſecumq; habuerint caſtiſſimam glorio-
ſiſſimamq; virginē Mariam cū filio vnigenito Ieſu dn̄o noſtro, eiusq; diſcipulos, quos habe-
bunt, qn̄ pro virili habere agereq; curēt, quæ hactenus ex ſacris ſcripturis euidēter docuimus.
Nec interim dubiū erit, quin ſi coniuges ad hūc, quē diximus modū, nuptias hoc in ſeculo ha-
buerint, tandē matrimonij vinculo, morte ipſa naturali ſoluto acturi ſint æternas illas, & iocun
diſſimas in cœlo nuptias, quales hæ, de q̄bus hodie locuti ſumus, figurant, in q̄bus vinū illud tē
Cant.5 poralis iocūditatis deficiet & æternę hilaritatis ſemp manebit, quo (vt eſt in Cāticis) niſi dei cha
riſſimi inebrianẜ. i. læti reddunẜ gaudio, q̄d plenū erit. Hinc illic agentes dicemus: Gaudea-
Apoca.19 mus & exultemus & demus gloriam Deo, q̄a venerūt nuptiæ agni, & vxor eius ꝑparauit ſe, &
beati q ad cœnam nuptiaꝝ eaꝝ, quę ipſius agni erūt, vocati ſunt. Cuius cœnæ vocatōe digni
erūt coniuges, q hic in ſuo coniugio Ieſum, matrē Mariā vnà cū Ieſu, eiusq; diſcipulis habue-
runt, q hodiernę diei nuptijs interfuere, de q̄bus hęc ꝓ loco & tp̄e fortaſſis ſufficiēter &c. Vti-
nam ea ſuſcipianẜ & notenẜ attentione, qua audiſſe videmini.

HOMILIA VNDECIMA DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 8. Marci. 1. Lucæ. 5. Domine, ſi vis, potes me mundare.

Dn̄ica ſecunda poſt octauas Epiphanie.

Recto

A RECTO Nimirum ordine hodiernum Euangelium ſequitur illud,
quod Eccleſia ſtatuit legendū pręcedente proximè dñica. In quo qui
dem Euangelio præcedētis dñicæ, catholica Eccleſia Chřm perinde
atq; ſpōſum ſuū introduxit, q ideò venit in hūc mundū, vt pditā hoīs Iohan.3.
naturam peccatis deformatam mutaret, ſibiq; in ſponſam ſanctifica-
ret Apl'o dicente: Viri diligite vxores veſtras, ſicut & Chřus dilexit Ephe.5.
Eccleſiā, & ſeipm tradidit p ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam la
uacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam Eccleſiam
non habentē maculā, aut rugā, aut aliqd hmōi, ſed vt ſit ſancta & im
maculata. Proinde is ad carnales quoq; nuptias vocari voluit, ſuoꝝq;
ſignoꝝ qbus ſe probarat Eccleſiæ ſponſum & ſaluatorē, inibi initia ordiri. In hac vero hodi-
erna dñica bonum ipſius matrimonij primū. ſ. fidem. ſ. ſponſę ad ſponſum commendat. Per-
inde atq; fundamentū cæteroꝝ bonoꝝ, prolis. ſ. & ſacramenti, ſiqdem vbi fides deficit, pro-
les certa eſſe nequeat, neq; ſacramentū, id eſt, indiuiſibilitas: licet em̄ viro vxorē dimittere, &
è diuerſo propter fornicationem, ſed non aliam ducere vtriſq; viuentibus. Ita nimiꝝ in ſpāli Matt.19
matrimonio animæ & Chři fundamentū eſt fides, qua deficiente, nec ſpes fructificare, ne cha- E. ſignifi.
ritas poterit vnire, imò neutrum ſine fide ſubſiſtere, dicente rurſus Apoſtolo: Sine fide aūt im- de diuoꝛt. Heb.11
poſſibile eſt placere Deo. Credere em̄ oportet accedentē ad Deum: qa eſt, & inquirentibus ſe 1.Mac.2.
remunerator ſit. Quam ſanè fidē Chřus nobis hodie in duabus perſonis commēdat: In lepro- Matt.8.
ſo vtpote, q ſola voluntate Chřm potuiſſe ſaluare confeſſus eſt. Et in Cēturione, q dñm vbiq; Marc.1
potenter eſſe cognouit. Cuius vtriuſq; conditio neceſſaria eſt ad veram fidē, & ad eam, qua Lucę.5.
Deus nos iuſtificat. Qua de quia aliàs in quodam noſtro ſermone nuper ad multoꝝ ſalutem ty
pis etiam excuſo multa, & in alijs quoq; paſſim locis, docuimus, non eſt q̊d hic pluribus, quaſi
Cramben bis coctam repetentes, agamus, hoc vnum ſolum hac in parte iterum monentes.

B ¶Et ſi ſacramentū matrimonij (de quo nuper plurima diſputauimus) cętera ſacramenta ſi
gnificando excedat, cæteris tamē alioqui eſt inferius. Sic & ſtatus coniugalis alios Eccleſiæ ſta
tus non excedit, ſed alijs eſt inferior tripharíam. Siqdem in præmio, q̊d oſtendit dñs de tripli
ci ſemine, veluti alio in loco dicemus: In qua ſnīa catholici omnes doctores ſunt, nec immeri- Matt.13
tò, q̊niam apertò probet in Apocalypſi, virgines tantū habituras in cœlo mercedis, quantum
nec coniuges, nec viduæ: quandoqdem virgines cecinerint coram throno Dei canticū, quod
nemo canere potuit, præter eos, q virgines erant. In conſilio: Dñs qdem non matrimoniū ſed Mat.19.
continentiam conſuluit, inquiens: Qui poteſt capere capiat, vbi laudat, q ſe Eunuchos faciūt.
Et Apl'us ait: De virginibus pręceptū nō habeo, conſiliū aūt do: quum is antea pręmiſerat, bo 1.Coꝛ.7.
nū eſt hoī mulierē nō tāgere. Et mox: Volo āt oēs eē ſicut meipm &c. ſp em̄ inibi virginitatē
coniugio præfert. In exemplo qdem Chři, q vtriq; perfectiſſimū habuit ſtatum, q & in ſe ele- Lucæ.1
git virginitatē, & in benedicta eius matre. In Ioſeph pře nutricio, & Iohanne cuſtode, quē & Matth.1
(vt adſerūt doctores) à nuptijs in Chana Galilææ, pinde atq; ſtatu impfectiore ad virginitatē Iohan.2
vti pfectiorē dñs vocaſſe tradit. Et (vt finiamus) ſicut dānare nuptias hæreſim ſapit Tacianam
& Martianam, ita æquare illas cōtinentiæ, errori fauet Iouiniani & Heluidij. Rectè vtrumq;
extollit, qui vtriq; quod eius eſt, attribuit. De quo nuper multa.

C ¶Supereſt paucis exprimamus qd ſibi Euangelij hodierni, hiſtoria clam voluerit. Intelli-
gimus em̄ in ea latere maiora q̄ qs putet. Sanè illa docet, quę verę ſunt fidei & oſ̄onis exaudien
dæ. Hiſtoria eſt, Chřus de monte deſcēdit. Venit leproſus in humilitate, q proſtratus in terrā,
adorauit dñm. In fide qa dixit: Dñe ſi vis, potes me mundare, q̊ etiamnū verbo ſe prorſus eius
voluntati ſubmiſit: quēadmodū orātes debemus. Hinc dñs ait καθαρίσθητι, id eſt, mūdus eſto.
Myſteriū eſt: Chřus deſcēdit, id eſt, venit: de monte .i. de cœlo, in planiciē .i. in mundū: ſecu-
tæ ſunt turbæ .i. q fidē Chři receperūt. Leproſus .i. pctōres reuertētes, & tales qdem q merean
tur à cōſortio ſanctoꝝ eijci. Quod vero leproſus adorat, pctōris humiliationem. Quod (inqt)
dñe, ſeruitutis agnitionē. Quod ſubijcit: Si vis, voluntati diuinæ ſubmiſſionē. Quod ſubdit, po
tes me mundare, omnimodā in dei ptātefidē. Extenſio manus Ieſu, Chři benignitatē & mīam
Tactus iuſtificationē. Silentiū benefacti, gloriā nō eſſe quærendā. Oſtēſio ſacerdoti, cōfeſſio-
nem. & ritu nouę legis peccati detectionē. Oblatio muneris, teſtimoniū diuini beneficij pce-
pti & grāꝝ actionis ſignū notat. Quæ ſanè oīa (vt ſuo loco partim docuimus, partimq; doce-
bimus) peccatori legitimè iuſtificādo neceſſaria ſunt, veluti ex noſtro nup de fide ſermone fa-
cile intelligi pōt, quē hic (quia typis excuſus eſt) à vobis repetendum velim.

HOMILIA DVODECIMA DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matthæi.8. Marci.4. Lucæ.8. Ipſe vero dormiebat.

Dominica tertia poſt octauas Epiphanie.

Hiſtoria

Digitized by Google

HISTORIA Hodierni Euangelĳ, quemadmodũ & omnia, quę de A
Chr̃o canonicis ſunt libris ꝓdita, ꝑ veritate geſta, aliud ſanè futuꝝ
indicabat ꝙ apertò ſonat. Profectò dubitari nequit interꝑtatõe etiã
oĩm catholicoꝝ expoſitoꝝ, nauẽ illã, de qua Euãgeliũ, Eccleſiã figu
Gene. 6 raſſe, figuratã & olim ꝑ archã Noe inſtar nauis, extra quã nemo ſal-
uari p̃t, quę nauigãtibus Apl̃is & eoꝝ, q in ipoꝝ vices ſucceſſere, dñ̃o
gubernãte, ſpũ ſancto flante ꝑdicatõis verbo vbiqꝫ diſcurrit: ſiqdem
Pſal. 18 In oẽm terrã exiuit ſonus eoꝝ, & in fines orbis terræ verba eoꝝ. In
principio parua ꝓpter paucitatẽ. In medio lata ꝓpter multitudinẽ.
In fine ꝓpter Antichr̃os rurſum & ob fideliũ paucitatẽ anguſta por
tat ſecũ magnũ & inæſtimabile ꝑciũ, quo totũ mundũ. ſ. ſanguine Chr̃i mercata eſt, dicẽte Pe
1. Petri. 1. tro: Sciẽtes ꝙd nõ corruptibilibus auro vl' argẽto redẽpti eſtis de vana vr̃a conuerſatõe pr̃næ
traditõis, ſed ꝑcioſo ſanguine, quaſi agni immaculati Chr̃i & incõtaminati. Mare vero ſeculũ
eſt, ꝙd à diuerſis pc̃tis & varĳs tentatõ. bus velut qbuſdã fluctibus æſtuat, adſerẽte Euangeli-
1. Iohan. 2 ſta. Qm̃ omne ꝙd eſt in mũdo cõcupiſcẽtia carnis eſt, & cõcupiſcẽtia oculoꝝ, & ſupbia vitæ.
Venti ſunt, nequitiæ ſpiritales, & immũdi ſpũs, q miniſterio maloꝝ hoim, vtpote hęreticoꝝ
& ſchiſmaticoꝝ ad naufragiũ Eccleſię ꝑ diuerſas ſeculi tẽtatões velut ꝑ fluctus maris deſæui-
Ephe. 6 unt, eam oppugnaturi & ſubmerſuri. Id ꝙd Apl̃us ait: Induite vos armaturã dei, vt poſſitis ſta-
re aduerſus iſidias diaboli: qm̃ nõ eſt nob̃ colluctatio aduerſus carnẽ & ſanguinẽ, ſed aduerſus
principes & ptãtes, aduerſus mũdi rectores tenebraꝝ haꝝ, cõtra ſpiritalia neqtiæ in cœleſti-
bus. In hãc nauim aſcẽdit Chr̃us ꝑ ſuã humanitatẽ, & cũ ipo diſcipuli eius. i. qui eũ fide & dile-
Pſal. 120 ctione ſequunt. Qui hodie dr̃ dormiĳſſe. ¶Sed qũo (ꝙ̃ſo) ille dormit, q is eſt, de ꝙ Dauid ait: B
Ecce nõ dormitabit, neqꝫ dormiet, q cuſtodit Iſrael? Nõ admodũ quæres, ſi duplicẽ eius, qui
dormiuit, naturã cõſideraueris. Dormiebat corꝑe ſcd̃m humanitatẽ, ſcd̃m quã nulla fecit mi
racula, vigilauit aĩo iuxta ſuã diuinitatẽ, vñ cuncta ꝓdigia & miracula ꝑfecit. Quo ſanè pacto
dormit in ſomnũ, q ppl'm ſuũ vigilia æterna cuſtodit. Dormiuit aũt hodie corporal'r primo,
vt ſuæ humanæ naturæ veritatẽ oñderet, qm̃ ipe in oĩbus miraculis ꝓpter ali qd agere conſue
rit, vnde eius humanitas, & aliquid, vñ diuinitas pateret. Sic cum alias clauſis ianuis ingreſſus
Lucæ. 24 eſſet, cũqꝫ ſuis diſcipulis ſubdubitãtibus loquereť, ait: Quid turbati eſtis, & cogitatões aſcendũt
in corda vr̃a? Videte manus meas & pedes: quia ego ipe ſum. Palpate & videte, quia ſpũs car-
Iohan. 11. nem & oſſa nõ habet, ſicut me videtis habere. Scd̃o vt diſcipuloꝝ fidẽ ꝓbaret, non ꝙd ipe cor
da eoꝝ ignoraret, ſed vt ipi ſeipos agnoſcerẽt: ſicut cũ eſſet Lazaꝝ ſuſcitaturus, dixit. Vbi po
ſuiſtis eũ? nimiꝝ ꝗſiuit, vt audiẽtes venirẽt magiſqꝫ ponderarẽt miraculũ. Sic hodie hoĩes ho
minẽ dormientẽ, Deũ imperantẽ & creaturã obedientẽ admirati ſunt. Tertio vt diſcipuli ma
gis timerẽt & timoroſi auxiliũ à Chr̃o orarẽt. Si eñ Chr̃us vigilaſſet vl' fortè tẽpeſtas facta nõ
fuiſſet vl' nõ timuiſſent, & ſic non rogaſſent. Exẽplo, nimiꝝ, vt quum à Deo affligimur, illius
memores in vera fide & charitate ad eum ꝑinde vnicũ noſtræ ſalutis confugiũ curramus, alio-
qui fortaſſis deſides Dei obliuiſceremur. Id ꝙd patet in Iob & Tobia ſanctiſſimis & patiẽtiſſi-
2. Tim. 12 mis viris, ſic Paulus ꝑ ſatanã ſtimulo carnis diuexatus ter ad dñ̃m clamauit: In argumentũ de-
niqꝫ, vt & ſi oĩa, quæ in nr̃am ſunt ſalutẽ, Deus nobis dare velit, dare tamẽ non vult niſi roga-
Matt. 6. et. 7 tus, quo ipm veꝝ Deũ & creatorẽ, nos vero hoĩes ĩpotẽtes & miſeras creaturas agnoſcamus.
Hinc hodie timẽtes diſcipuli & in ꝑiculo poſiti recurrentes ad Chr̃m, ſalutis authorẽ, clamãt:
O dñe ſalua nos, tu eñ potes, & nos indigemus, quia perimus, & in periculo conſtituti ſumus
Quos tamẽ meritò dñs arguit, dicens: Quid timidi eſtis modicæ fidei? Et iuſtè eos arguit, qui
timuerũt periculũ hñtes ſecũ ſaluatorẽ, ſoliciti de morte, qui ſecũ vitã verã habuerũt. Redar-
guit itaqꝫ duo in ipſis. Animi. ſ. puſillanimitatẽ, qa nõ debebãt timere eo pñte, quẽ viderãt tot
facere miracula, & cui qui adhæret, perire nõ põt. Et fidei modicitatẽ, qm̃ nõ crediderint, eum
Iudith. 9 poſſe tantũ in dormiẽdo, ꝗntũ in vigilãdo, vl' tm̃ in mari quantũ in terra facere, qui terræ erat,
ac maris creator & dñs, qui illũ putabãt neſcire, quid præſto eẽt, & nõ videre, quod agereť, qui
Eccl. 15 16 oĩa nouit, qui oĩa videt, & dormire eum, qui ſemꝑ vigilat. De quo ſcriptura inquit: Ipſe diſcre
Pſal. 33. tor eſt cogitationũ & intentionũ cordis. Et nõ eſt vlla creatura inuiſibilis in cõſpectu eius. Oĩa
Heb. 4 aũt nuda & aperta ſunt oculis eius. Qui & de ſeipo ait: Ego dñs ſcrutãs cor, & probans renes,
Hiere. 17. qui do vnicuiqꝫ ſcd̃m viam ſuam. Id ꝙd Euangeliſta teſte, ſæpius inter Iudæos, quũ in terra cõ
Lucæ. 6. 7 uerſareť, ꝓbauit, quoꝝ cogitatões non modo nouiſſe, ſed & vidiſſe tradiť. Nunc vero & illud
nõ eſt ſurda aure ꝑtereundũ. ¶Quod ſi hodie diſcipuli adeouſqꝫ redarguunť, ꝙd puſillani- C
mi, inqꝫ fide infirmi adhuc pia & deuota mente ad ipm currẽtes, deqꝫ ſomno ſuſcitãtes auxiliũ
in tãto ꝑiculo cõſtituti fide firma expoſtularũt, & quidẽ ſine murmure ſuſcitarũt & rogarunt,
quã putem⁹ aliqñ deus illos ſit acriter correpturus, (q vt nũc ꝓh dolor audim⁹ & videm⁹) ꝑicu
la ꝓpter oĩm pc̃tã ĩminere cõſpiciũt, deũqꝫ ipm nõ ſtatim eiuſmõi mala & ꝑicl'a ſubtollere vi-
dẽtes, e veſtigio nõ tm̃ dicũt deũ Max. ꝓrſus dormire, ſꝫ oĩo vl' ĩpatiẽtes vl' ĩfideles cũ iſtis apud
Prophe

Prophetam pc̄tōribus magno infideliꝗꝫ murmure obganniunt, clamantes: Non videbit dñs, nec intelliget deus Iacob, imò dicunt cū inſipiente: In corde ſuo, nō eſt deus: nimiꝫ conſpicientes pleroſꝗꝫ iuſtoꝝ egere & infirmos eē, flagitioſos & improbos abūdare, & deniꝗꝫ nō virtuti ſuū eē locū, neq; pc̄tō pœnæ malū, qui ꝓpterea aiunt vl deū hoīes nō curare vl hoīm actus neſcire vl ipm̄ prorſus vt mortuū dormire, & pinde nō eē, maximè hac miſera & calamitoſa tēpeſtate, qua nōnulli neq; deū neq; hoīem reuerent, quū vtrūq; negligant, & aiūt: Ipſe deus dormit. i. vl nō curat hęc inferiora vl nō eſt aliqs deus. Iſtos etenī natura primū arguit vt fatuos & ſceleſtos hoīes, qua liquet, nō fieri poſſe, vt opator negligat opis ſui curā, nec deſerit & deſtituit, q̄d ipſe cōdendū putauit &c. Hinc indignatus ꝓpheta regius ad iſtos malè de Deo ſentiētes, inq̄t: Intelligite inſipiētes in pplo, & ſtulti aliq̄n ſapite. Qui plantauit aurē nō audiet, aut q̄ finxit oculū nō cōſiderat, q corripit gētes nō arguit, aut ignoret, q docet hoīem ſciam. Dñs ſcit cogitatōes hoīm, qa vanę ſunt. Et rurſus idem excandeſcēs tāta hoīm iniqtate & malitioſa in Deū Max. iniuria, ad eundē exclamat, dicēs: Vſqꝫquo pc̄tōres dñe: vſqꝫquo pc̄tōres gloriabūtur: Effabunt & loquent iniqtatē, loquent oēs, q operant iniuſtitiā. Populū tuū dñe humiliauerūt, & hæreditatē tuā vexauerūt. Et dixerūt: Nō videbit dñs, nec intelliget deus Iacob. Qui demū rn̄dit, inquiēs: Et reddet illis iniqtatē ipoꝝ, & in malitia diſperdet eos, diſpdet illos dñs Deus noſter. Hinc caueāt leuiſſimi hoīes in Deū iocent, dicentes eum dormire, nec curare, nec videre, nec ſcire actus. Certè non poteſt non ſcire eos, quem nihil latet. Pſal. 93. Pſal. 52. Pſal. 93

D ¶ Cæteꝝ ait qſpiā: Cur ergo dñs in hac Eccl'iaſtica naui, in tātis inimicoꝝ pueríoꝝꝗꝫ hoīm malitijs adeò dormire videt, q ſuſꝗꝫ deꝗꝫ oīa pinde fert, nihil neqꝫ bona neqꝫ mala curans, nec (q̄d qa deus bene poſſit) malū punit, vl ergo ignorat, vl actus maloꝝ hoīm approbat, ſimulꝗꝫ bonos ſuo pſidio tandē deſerit: Abſit vnum aut alteꝝ ex duobus vl cogites ſolum, ſiqdem res longe aliter habeat. Videt ſanè aliqbus dñs in tanta reꝝ turbulentia dormire, ſed nō dormit, qui ſemp vigilat, quāuis in hoīm pc̄tā non illicò p ſua iuſtitia aniaduertat, nec ſtatim bonos à tribulatōe & diuexatōe eripit, nō q̄d ſibi mali tanq̄ bene agerent blandiri debuerint, boniꝗꝫ ſe à Deo derelictos putēt, quū certè idem iuſtus ſit æquè atꝗꝫ miſericors, veꝝ ideo nō actutum eſt in malos vindex & bonoꝝ liberator. Primo, vt hmōi preſſuris & tribulatōibus huius mundi nr̄am fidē & conſtantiam ꝓbet, tentatōeꝗꝫ varia fructū faciat: quandoqdem tentatio ſit periculū fidei, qua maximè neceſſaria eſt, in periculis, quæ qdem eſt victoria, q̄ vincit mundū, id eſt, mūdi picula, fides nr̄a, q̄ abijcit oēm puſillanimitatē & timorē, q ꝓuenit ex īfirmitate fidei Sic Deus ſinit bonos aliq̄n tribulari, pindeꝗꝫ tentari, vt p tentationē conſtātia ꝓbet, qua opus eſt ad ſalutē. Hinc Iudith: Corda (inq̄t) eoꝝ erigite, vt memores ſint, qa tētati ſunt pr̄es nr̄i, vt ꝓbarent, ſi verè colerēt deū ſuū. Memores eē debēt, qūo pr̄ noſter Abraham tentatus eſt, & p multas tribulatōes ꝓbatus, Dei amicus effectus ē. Sic oēs q placuerūt Deo p multas tribulatōes tranſierūt fideles. Eapropter homo nequaq̄ in Deū murmurare debet, vl aliq̄ mō dubitare de eius maieſtate, vbi q̄uis mō tētat, ſed potius eē memor eius, q̄d Petrus ait: Modicū nūc ſi oportet cōtriſtari in varijs tētatōibus, vt ꝓbatio vr̄æ fidei multo pcioſior ſit auro, q̄d p ignē ꝓbat, memor etiā ſcd̄m Apl'm: Tentationē nos nō apphendere niſi humanā: ſiquidē Deus fidelis ſit, qui nō patiet nos tentari ſupra id q̄d poſſumus, ſed faciet etiā cū tentatōe ꝓuentum, vt poſſitis ſuſtinere. Quod vero ſi nobis ſubiectis nequitię ſpiritalis ꝓcellis dñs æquo diutius dormire videbit, & ſi defectionē nr̄am ſubtimebimus, certè hodie monemur, vt ipm̄ quaſi pugiles nautæ gubernatorē excitemus deuoto corde orātes. Salua nos dñe, quia perimus. Exurge, quare obdormis dñe. Exurge & ne repellas ī ſinē. Ille enī iuſtos & pc̄tōres pmit, vt clamēt vt clamātes exaudiant, exauditi Deum glorificēt & admirent, viſo maniſeſto eius potētiæ auxilio. Ipſe vero exurget, & imperabit ventis, id eſt, dæmonibus, qui cōcitant fluctus, id eſt, malos huius mūdi ad mittendū perſecutōes ſanctis, facietꝗꝫ tranquillitatē magnā, pacem Eccl'iæ & ſerenitatē mūdi p ceſſationē tribulatōis conferēdo vl patiētiā tribulatis dando. In hmōi itaꝗꝫ tribulatōibus orandū ē ad dn̄m: Et ne nos īducas in tētationē &c. Et tūc fiet, q̄d Iacobus dicit: Btūs vir, q ſuffert tētationē, qm̄ cū ꝓbatus fuerit, accipiet coronā vitę, quā repromiſit deus diligētibus ſe. 1. Johan. 5. Judith. 8. 1. Pet. 1. 1. Coꝛ. 10. Pſal. 43. Matt. 6. Jaco. 1

E ¶ Abſit igit murmurem' tentati cōtra deū, ne exterminemur vt illi olim, de qbus Iudith dicēs: Illi aūt qui tentatōes nō ſuſceperūt cū timore dñi, & īpatiētiā ſuā, & improperiū murmuratōis ſuę cōtra dn̄m ꝓtulerunt, exterminati ſunt ab exterminatore & à ſerpētibus perierūt. De q̄ & Paulus hortat, inquiēs: Neq; murmurauerítis, ſicut qdā eoꝝ murmurauerūt, & perierūt ab exterminatore. Sic q̄qꝫ nō diffidamus de dei ꝓuidētia, neq; de vera fide Chr̄i dubitemus, etiā ſi eccleſia inimicoꝝ īfeſtatōe laboret, q̄uis tētationū fluctib' pulſet: nēpè quū naufragiū facere nō poſſit, q̄ filiū dei habeat gubernatorē. Licet enī (vt p allegoriā lectio Euāgelij hodierni teſtat) maximi turbines, crudeles fluctus, nauiculā Eccleſiæ obruere nitant, nō tn̄ ſubmerget: quippe quā Chr̄us in hoc mūdi pelago iactandā, ſed nunq̄ obruendā cōſtituerit, in qua ipſemet cū ſuis ſedēs, licet obdormire interdū ſoleat, pc̄tis & puaricatōibus nr̄is, inſurgēsꝗꝫ tēpeſtas excitat, tn̄ concuſſione & pœnia nr̄a, ac tum demū venti, & oīs æſtus conquieſcit. Judith. 8. 1. Coꝛ. 10.

¶ Scd̄o

Digitized by Google

¶Scđo videt dñs ipſis malis dormire, & neſcire, minusq́ꝫ attẽdere, nõ ꝗ iſti ſibi debuerint F
blandiri, ꝑinde atqꝫ boni eẽnt, quũ nõ manifeſto ſupplicio à deo caſtigari videanť: veꝶ, vt ipſi
Sapię.11. mali & impij ad pœniam ꝑueniãt, q̃s nolit, quantũ in ſe eſt perire. Qď ſcriptura teſtať, dicens:
Et.ſ.ò deus miſereris oĩm, q̃a oĩa potes, & diſſimulas pc̃ã hoĩm ꝑpter pœniam. Diligis eñ
oĩa q̃ ſunt, & nihil eoꝶ odiſti q̃ feciſti, neqꝫ eñ odiẽs aliq̃d cõſtituiſti aut feciſti. Qď & Paulus
teſtať, inquiẽs: Ignoras qm̃ benignitas dei ad pœniam te adducit. Sic igiť hodie admonuerim
Roma.2. ¶Primo, ne q̃s pc̃tõr ſibi blandiať in pc̃tis, quaſi vł bene agat vł deus nõ puniat: nempè ad G
quẽ ait Ap̃lus: An diuitias bonitatis eius, & patiẽtiæ, & lõganimitatis contẽnis? Scire eñ de-
Exod.14. bet, ſe vł hic vł alias luituꝶ ꝑ pc̃tis pœnã. Hic alterutrã vł corporalẽ & eã hoc ſæuiorẽ q̃ tar-
Geneſ.7 dior veniat. Queadmodũ deus Pharaonẽ credere nolentẽ, itemq́ꝫ eos q erãt tp̃e Noe & Loth
Gene.19 credere nolẽtes, acerbiſſimè puniuit, ꝓculdubio vt tpal̃r ita & ęternal̃r, q & ipſi negligebãt dei
2.Pet.2 illiusq́ꝫ ꝑconũ admonitões, ſibi in pc̃tis blandiẽtes, ſicut & Chr̃us in Euangelio teſtatũ reliq̃t.
Nec dubiũ eſt, q̃n in hoꝶ filibus ſilia ſit facturus. Sic eñ (inq̃t Petrus) deus angelis peccãtibus
Gene.19 nõ pepercit, nec originali mundo pepercit, ſed octauũ Noe iuſtitiæ ꝑconẽ cuſtodiuit, diluuiũ
mũdo impioꝶ inducẽs, & ciuitates Sodomoꝶ & Gomorrhæoꝶ in cinerẽ redigẽs euerſione
dãnauit: exemplũ eoꝶ, q impiè acturi ſunt, ponẽs. Punit & deus hic pc̃tõres alio mõ, nimiꝶ q
eoꝶ cor ꝑmittit indurari, vt amplius oĩno nihil curẽt pc̃tm̃, nec virtutẽ, beſtiaꝶ ſimillimi, ſe-
ipſos nõ cognoſcẽtes, q nec dignanť nec vellẽt audire veritatẽ, nec q̃q̃ modo à q̃piã in viã me
liorẽ reuocari. Cuiuſmodi ſunt indurati hæretici & hoc genus obſeſſi induratiq́ꝫ pc̃tõres, de q
Roma.1 bus Ap̃lus: Et ſicut nõ ꝓbauerũt deũ habere in notitia, tradidit illos deus in reprobũ ſenſum,
vt faciãt ea, quæ nõ cõueniãt, repletos omi iniq̃tate & malitia &c. Qui cum iuſtitiã dei cogno
uiſſent, nõ intellexerũt, qm̃ q talia agunt, digni ſunt morte, nõ ſolũ qui ea faciũt, ſed etiã q con
ſentiũt faciẽtibus. ¶Eapropter probi nõ debẽt ſcãdalizari, q̃ñ hm̃oi facinoroſos hoĩes aper H
tè nõ videãt à deo & corpal̃r caſtigari, ſatis eñ & ſuperq́ꝫ in ſeipſis hoc, quo dixi, mõ puniunť.
Romañ.2 Vnde ſequiť tertia pœna, cui in alio ſeculo certiſſimè obnoxij erunt, teſtimonio Ap̃li dicẽtis:
Ignoras qm̃ benignitas dei ad pœniam te adducit. Scđm aũt duritiã tuã & impœnitẽs cor the
ſaurizas tibi irã in die iræ, & reuelatõis iuſti iudicij dei, q reddit vnicuiq́ꝫ ſcđm opa eius. Ira eñ
erit & indignatio, tribulatio, & anguſtia in oẽm aĩam hoĩs operãtis malũ. Adde & deũ quoqꝫ
Num.14. illoꝶ pc̃ã etiã in poſteris & filijs filioꝶ ſerio punire in hoc mũdo, dicẽte Scriptura: Qui viſi-
tas pc̃ã pr̃m in filios in tertiã & quartam generationẽ. Hinc bene in cõſolationẽ bonoꝶ dixit
2.Pet.2 Petrus: Nouit deus pios de tentatõe eripere, iniq̃s vero in diem iudicij reſeruare cruciandos.
Daniel.4 Atqꝫ vtinã hi ĩ tp̃e redirẽt cũ ĩſenſato & ſupbo Nabuchodonoſor, deũq́ꝫ cęli & terrę facto ipo
1.Coꝛ.11. glorificarẽt, tpali hic ſupplicio caſtigati, ne cũ hoc mũdo alibi (vt Ap̃lus ait) dãnarenť: horren
Hebię.10 dum eñ eſt manus dei incidere. ¶Scđo & bonos monuerim, ne put ẽt ꝑperam dñm videri I
dormire, ſed vtiqꝫ, vt ipſos ſinat in ſalutẽ tẽtari, vt inde feruẽtiores orent, in fide ꝓbẽturq́ꝫ, me
Roma.8. mores ei⁹, q̃d Paulus ſcribit: Scimus ãt qm̃ diligẽtib⁹ deũ oĩa coopanť ĩ bonũ, his q ſcđm ꝓpo
Eccl.9 ſitum vocati ſunt ſancti. Quàmuis quũ ita vexamur & tribulamur ſatius ſit, vt credam⁹ eiuſmo
Judith.8. di mala ob pc̃ã nr̃a nobis infligi: ſiq̃dem neſciat homo vtrũ amore an odio dignus ſit. Hinc
ꝓfuerit dicere cũ ſancta Iudith. Et nos ergo non vlciſcamur ꝑ his, q̃ patimur, ſed reputantes
pc̃tis nr̃is, hæc ipſa ſupplicia minora eẽ flagella dñi, quaſi ſerui, q corripimur ad emendationẽ
1.Coꝛ.11. & nõ ad perditionẽ nr̃am eueniſſe credamus. Quod Paulus cõfirmãs ait: Quod ſi noſmetipſos
dijudicaremus, nõ vtiqꝫ iudicaremur. Dum iudicamur aũt, à dño corripimur, vt nõ cũ hoc mũ
do damnemur. Sin mõ erunt q (vt dixi) ſe putẽt ꝑinde ſupra vires ſuas tribulatõibus & pelagi
vndis, vẽtis & fluctibus tẽtari, deũq́ꝫ lõgius dormire, nõ deſperẽt, nec diffidãt, nec murmurẽt,
ſed plena fide cũ diſcipulis Ieſu ꝑ pias & deuotas ꝑces, ieiunia, caſtigatõẽs dñm excitẽt orantes:
Salua nos dñe, q̃a perimus, & is hauddubiò maturè ſurget tẽpeſtates tentationũ ſedaturus.

HOMILIA DECIMATERTIA DE EO, QVOD SCRIPTVM eſt. Matth.13. Sinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem.

Dñica quarta poſt octa. Epipha.

APIENTER DOMINVS IESVS Summa æterni patris A
ſapiẽa hodiernũ, ſicut & alia, exponit Euangeliũ, quo parabola nõ oĩ-
bus alioq̃ obuia cõtineť, data hauddubiò ad hoc opa, ne videlꝫ hęre-
tici alioqui contra veꝶ & germanũ ſenſum falſo interpretandi verba
Chr̃i anſam vſurparent. Id quod ſapientiſſimus doctor, ſicubi opus
fuit, ſemp fecit, & maximè loco hoc ſingula penè verba ſua breuiter
exponens. Sanè vult Chr̃us, magiſter ille noſter vnicus, ꝑ hoĩem q ſe
minauit, intelligi filiũ hoĩs, id ẽ, ſeipſm de ſe alias dicentẽ. Homo agri-
Zach.13 cola ego ſum. Per ſemẽ quod ſeminauit bonũ, accipi filios regni. Per
agrum

agrum,mundũ,& ita Chriſtianũ orbẽ. Per homines dormientes,negligenter in ea,q̃ dei ſunt Marc.13
intẽdentes. Hinc idẽ ait: Vigilate,ne cũ venerit,repente inueniat vos dormiẽtes,ſ in ꝓceptis
ſuis. Per hoĩem inimicũ,diabolũ. Per zizania,filios nequã,hæreticos,ĩpios,& oẽm eoꝝ corru
tiponẽ,hæreſim,ĩpietatẽ. Per triticũ ecõtrario hoĩes puros,pios & ſanæ doctrinæ,q̃s ſupra bo
nũ ſemẽ eſt interꝑtatus. Per herbã facere fructũ cœptã,opa tã pioꝝ q̃ hæreticoꝝ,ex q̃bus ap
parent & cognoſcuntur tã Chriſtiani q̃ hæretici,tã boni q̃ mali,Chriſto dicente: A fructib⁹ Matt.7
eoꝝ cognoſcetis eos. Nã omnis arbor bona facit fructus bonos,mala malos. Per ſeruos acce Lucæ.6
dẽtes,cœleſtes poteſtates,angelos,Apľo dicẽte: Nonne oẽs ſunt adminiſtratorij ſpũs? Quos Hebræ.1
intelligendos dñs met innuit,inquiẽs: Exibũt angeli,& ſeparabũt malos de medio iuſtorrum Matt.13
Per patrẽfamilias,Chriſtũ.i.ſeipm̃,quẽ ſupra dixit filiũ hoĩs. Per zizania colligi,eſt ipſa era- Gene.1.8
dicari à tritico.i.malos à bonis tolli. Creſcere eſt viuere. Sic aliàs: Creſcite & multiplicamini, Matt.9
&c. Meſſis aũt ſunt hoĩes,tã boni q̃ mali,& quidẽ etiãnũ collectio ipſa,adeo q̃ hoĩes colligen Lucæ.10
di. Meſſores ſunt angeli,q̃s ſupra dixit ſeruos. Tẽpus meſſis,eſt finis mũdi,in q̃ ꝑdicta fiet col Matt.13
lectio,in q̃ mali colligent in faſciculos ad diuerſa tormẽta ſcd̃m mẽſurã malitiæ ad cõburẽdũ.
B Triticũ cõgregari,eſt ipſos bonos in ipſo horreo.i.in cœlo colligi & vniri. ¶Ceteꝝ,quia
hac in parte dñs ſeruos nolit ire & colligere zizania ante meſſem,ſuboriunt nõnulli,ſibi plus
æquo blandientes ſchiſmatici,& aiunt perinde atq; firma & vera ſñia obfirmati. Ipſos hære-
ticos vel quãlibet peruerſos in hæreſi ſua nequaq̃ gladijs,ignibus ac mortibus è medio tollen
dos,ſed ſeruãdos ſuo iudici,cui pœnas aliq̃n ſint daturi. Hocq; ipſum eſſe q̃d paterfamilias di-
cit ad ſeruos. Sinite vtraq;.ſ.tã zizaniã q̃ triticũ creſcere vſq; ad meſſem. Et iſtoꝝ forte,q in
C hac ſunt opinatione,ſñiæ videtur hodie. ¶Primo arridere ſcriptura hodierni Euangelij. Se
cundo,dñi exemplũ,qui(vt ait Eſaias)ita venturus erat ad docendũ,vt calamũ quaſſatũ nõ cõ Eſaię.42
tereret,& linũ fumigans nõ extingueret,ſic nec principes debere ſæuire in hæreticos vel quã-
libet malos,niſi verbo charitatis. Tertio experientia eccleſiæ,qua conſtet nullum fuiſſe hære
ticum ſupplicio ſupremo vel punitũ vel combuſtũ. Quarto,mos apoſtoloꝝ,quo pariter non
inuenit,vt petijſſent à principibus prophanis hæreticos interfici. Quinto,Eſaiæ dictũ,quo is Eſaiæ.2
ait: Conflabunt gladios ſuos in vomeres,& lanceas ſuas in falces. Sexto,aliud eiuſdẽ dictum, Eſaiæ.11
quo inquit: Nõ occidẽt,& nõ nocebunt in vniuerſo monte ſancto meo. Septimo,q̃d apľus di 1.Coꝛ.11
xit: Oportere hæreſes eſſe,vt qui probati ſint,manifeſti fiant. Octauo,q̃ Chriſtus vnà cum Mat.18
apľo non voluerit vi & igne cogere hoĩes hæreticos,ſed ſolũmodo vitandos & pro æthnicis Tit.3
habẽdos. Hocq; ipſum maxime probari,q̃ Chriſtus increpauerit diſcipulos,ignẽ de cœlo de Lucæ.9
ducere volẽtes,& ciuitatẽ perdere,dicẽs: Neſcitis cuius ſpũs filij ſitis,nõ venit filius hoĩs ani-
mas ꝑdere,ſed ſaluare. Et in huius argumẽtũ dedit cõtra hæreticos gladiũ ſpũs.i.verbum dei.
His quidẽ argumẽtis hæretici pro ſe argutant,dicẽtes. Impie facere poteſtates,tã eccleſiaſti-
cas q̃ ſeculares,q̃d ab hæreticis ſumunt ſuppliciũ,ꝑſertim ſupremũ,ſed Chriſtianius illos fa-
D cturos,vt quẽlibet ad ſuũ votũ ꝑmittãt errare. ¶Sed q̃bus argutijs nõ obſtãtibus dixerim
hæreticos eẽ coercẽdos,& q̃dẽ neceſſitate cogẽte,ſuꝑmo ſupplicio,motus ſane primo,rõne,
qua cõſtat ipſos eẽ malos & facinoroſos,q̃n quidẽ & de ipſis dicat apľus: Mali aũt hoĩes & ſe- 2.Tim.3
ductores ꝓficiũt in peius,errãtes & in errorẽ mittẽtes. Si mõ hm̃oi mali,imò peſſimi hoĩes nõ
punirentur,ſed alij,eſſet vel maxima iniquitas & iniuſtitia,& daretur omnibus peccandi im- Roma.13
punè licentia,ſequereturq; male Paulum aliàs dixiſſe. Poteſtatẽ non ſine cauſa gladium por-
tare,ſed dei eſſe miniſtrũ,vindicem in iram ei,qui malũ agit. Secundo,authoritate Pauli,di- 1.Tim.5
cẽtis: Peccantes corã omnibus argue,vt cæteri timorẽ habeant. Peccant aũt manifeſte hære-
tici,quoniã contra veritatẽ ſcripturæ agunt & ſchiſma & ſeditionẽ ſtruunt,maxime perniti-
oſam. Tertio,authoritate Chriſti,dicẽtis. Impoſſibile eſt vt nõ veniãt ſcãdala. Væ aũt illi,per Lucæ.17
quẽ veniunt,vtilius eſt illi,ſi lapis molaris imponatur circa collũ eius,& proijciat in mare,q̃ Matt.18
vt ſcandalizet vnum de puſillis iſtis. Vides dominũ velle ſubmerſum iri eos,qui ſcandalizent, Marci.9
ne perpetuo damnentur. Quis autẽ(oro)plus ſcandalizat q̃ hæretici? Exẽplo ſunt ſchiſmatici
nr̃æ tẽpeſtatis,q̃ꝝ ductu infirmi pene ad omnẽ infidelitatẽ & irreligionẽ ſeducti ſunt,veluti
palã eſt. Quarto,authoritate apľi,q ait legẽ nõ iuſtis datã,ſed iniuſtis,nõ ſubditis,ĩpijs,homici 1.Timo.1
dis,mẽdacib⁹,piuris,& q ſanæ doctrinæ aduerſant. Sed q̃s nõ ex hoꝝ nũero ſunt hæretici,q̃s Johan.10
Chr̃s aliàs lupos rapaces noĩat,q incedunt in veſtimẽtis ouiũ,q mactãt aĩas,& plerũq;(vt vi-
ſum eſt)corpa? In eos igit poſita eſt lex.i.q̃ illos iuxta delictum coerceat. Quinto,authoritate Deute.17
ſcipturæ veteris teſtamenti,quæ ait: Qui autem ſuperbierit,nolens obedire ſacerdotis im
perio,qui eo tempore miniſtrat domino deo tuo,ex decreto iudicis morietur homo ille,&
auferes malum de Iſrahel,cunctuſq; populus audiens,timebit,vt nullus deinceps intu-
meſcat ſuperbia. Quis hæreticis rebellior,quis ſuperbior,quis contumacior? De quibus Tit.3
Apoſtolus ait. Hæreticum hominimem poſt vnam & ſecundam correptionem deuita,ſci-
ens,quia ſubuerſus eſt,qui eiuſmodi eſt,& delinquit,quum ſit proprio iudicio condẽna
tus: q̃s & alibi vocat elatos,ſuperbos,inobedientes,ſceleſtos,blaſphematores,criminatores, 2.Tim.3

Digitized by Google

1.Cor.5. proteruos,tumidos,&c.Sexto manifeſta authoritate apoſtoli dicentis: Et vos inflati eſtis, & non magis luctũ habuiſtis,vt tollatur de medio veſtro,qui hoc opus fecit.Et circa finem cap.Auferte,inqt,malum ex vobis.Manifeſtè præcipit, vt malus & ſcandaloſus homo tol
1.Cor.5. latur è medio.Septimo ex facto diui Pauli in eodẽ loco,qui eum,qui fornicator erat publicus, congregatis Corinthijs virtute dñi ſathanæ tradidit,in interitũ carnis, vt ſpũs ſaluus eſſet in die domini noſtri Ieſu Chriſti.Octauo ex facto dei omnipotentis (ne putes dictum apoſtoli in hęreticis nõ habere locum)qui ſchiſmaticos Chore Dathan & Abyron cũ omni-
Nume.16 bus eorũ complicibus aduerſum Moyſen & Aaron p os aperientis terræ deglutiẽdos curauit,& oĩa ad eos pertinentia interire,viuentesq; ad infernũ deſcendere fecit. Ex ijs modo vniuerſis & alijs,quę nũc breuitatis cauſa trãſeo,colligitur,q̃d poteſtates iure diuino(q̃d & leges pontificiæ & cæſareæ ſequuntur)in pertinaces rebellesq; hæreticos & ſchiſmaticos ſerio poſſint,& debuerint animaduertere,ſi alioqui incorrigibiles(vt ait Paulus) ſemper in peius proficiunt, errãtesq; alios in errorem contra omnem veritatẽ diuinam in pernitiem animarũ,corporũ,regionũ & ciuitatum mittũt,qui vtiq; debent è medio tolli corporaliter
1.Cor.5. vt ſpiritu viuant alibi,& ſic pœna corporali pœniteant,ne(vt ſolent)alioqui ſe & alios per-
Galat.5 dant;ſiqdem apoſtolus ait,modicum fermẽtum totam maſſam corrumpit: præſertim q̃d
2.Tim.2. huiuſmodi homines mali ſerpant & ſerpendo vt cancer inficiant:ſic putrida caro aliquãdo eſt decidenda ne & integra caro inficiatur & pereat.Quod ſi poteſtates ipſe eiuſmodi malos homines coercere neglexerint,cæperitq; miſero popello per eos noceri,profecto nihil
Hier.48. Geneſ.4 aliud habebũt audire q̃ vocem dei Max.minantis.Maledictus,q facit opus dñi fraudulẽter,
Matt.23 & maledictus,qui prohibet gladiũ ſuũ à ſanguine. Nec dubiũ eſt,quin ſanguis eorũ paupe-
Luc.11. rum,qui poteſtatũ culpa & negligẽtia ſunt perditi & ſeducti,cũ ſanguine iuſti Abel è terra ad cœlum indies & in extremo iudicio vindicta clamet: qñquidem deus per prophetã dicat.Ipſe quidẽ impius in ſua iniquitate morietur,ſanguis aũt eius de manu tua reqram. Ca-
Ezech.3 Hebr.10 ueant igitur poteſtates,ne hoc in caſu incidant in manus dñi,quod ſecũdum apoſtolũ,horrendum eſt,ſintq; veræ poteſtates gladio ſuo in timorẽ malorũ vtentes,& maxime hæreticorum & ſchiſmaticorũ ſeditioſorum de quibus dixi.Sed ait quiſpiã.Iure qdem in eos animaduertendũ non eſt.Imò eſt:Legibus enim humanis ſerio ſunt mulctandi. Diuinis q̃q; iuribus,vt audiuimus corripiẽdi.At rurſus ait aliqs.Habent enim & hæretici pro ſua defenſione iuridica fundamenta,& numero qdem octo vti audiuimus,quibus nõ cenſetur contra eundum.Reſponderim ea fundamẽta eſſe,prætextũ non veritatẽ cõtinentia.Sanè non obſtabunt,qui in iure in hæreticos pertinaces etiã gladio ſit animaduertendũ ex tot ſanctis ſcripturis per me adductis. ¶Reſpondendũ igit eſt ad eorũ fundamẽta.Primo hodiernũ E
Euangelium nolle malos tolli,quando ſine periculo,damno,ſcandaloq; bonorũ fideliumq; tolli nequiuerint.Quod ſit vbi vel mali nõ ſunt ſatis notorij & hæreſeos cõuicti,vel ſi multitudine complicũ, fidei religioniq; eccleſiæ pernitiẽ etiam cædis tumultuariæ facere poſ-
1.Cor.5. ſint.Alioqui,vt apoſtolus fecit,cũ publico fornicatore,&c.aliqui ſunt ab eccleſia ſeparandi,iudicioq; ſeculari relinquẽdi,vt exterminent per mortẽ,ne per eos totũ eccleſiæ corpus
Iohan.11. corrumpat,vt hoc Caiphæ à ſpiritu ſancto dictũ impleatur. Melius eſt,vt vnus moriatur, ne tota gens pereat.Id q̃d approbat hodie Chrũs,dicẽs.Ne forte colligentes zizania eradicetis ſimul cũ eis & triticũ:q.d. Sin vero zizania ſine detrimẽto & perditiõe colligi poſſent, non permitterent creſcere cũ tritico.Secũdo,dñi verbũ apud Eſaiam intelligit de Chriſto
Eſaię.42 qui in hũc mũdum vti agnus manſuetus & miſericors erat venturus, nõ turbulentus & clamoſus,q vocatione ad fidẽ calamũ quaſſatũ,id eſt,populũ gentilẽ varijs erroribus idololatriæ conquaſſatũ non cõtriuit,ſed magis p̃dicatione apoſtolorũ reſarciuit, nec extingit fumigans linum,id eſt,populũ Iudaicũ modicæ poteſtatis contra exercitũ Ro.& parũ adhuc in deũ credentẽ,ſed magis fide p manſuetudinẽ incendit & illuminauit. Tertio. Mentitur ſibi iniqtas contra eccleſiam vet.teſt.(eccleſia eñi dei ſemp fuit ab initio vſq; huc vel in fide de futuri vel p̃ſentis filij dei)qua conſtat ore dehiſcẽtis terræ deuoratos ſchiſmaticos Cho-
Nume.16 re Datan & Abyron,vt ſupra.Deinde nõ modo mentit iniquitas ſed et impietatẽ,infidelitatem,iniuſtitiamq; impingit oĩbus principibus & proceribus eccleſiæ & inprimis Germaniæ,q̃d falſo & iniquè & impiè comburẽdos conſtantiæ curauerint Hæreſiarchas Iohãnem Huſs,Hieronimumq; de Praga,hocq; genus alios quorũ damnationẽ cõtra tot chriſtianos eccleſiæ in cõcilio coadunatæ nequiuerim improbare. Viderint ipſi quid hic reſpondeãt pro hmõi infamia tergenda.Quarto,apoſtolos non potuiſſe à poteſtatibus & principibus emendationem petere,quando tũc ſecundũ prophetę oraculũ prophani ij principes
Pſal.2 aſtiterũt,& in vnũ conuenerũt aduerſus dñm & aduerſus Chriſtũ eius.Quis eñi illorũ apoſtolis pro pietate aduerſus impietatẽ tuliſſet auxiliũ: quum tam ſæui eſſent in apoſtolos,vt
Matt.10 Chriſtus dudũ eos de ijs admonuerat,,inquiens. Tradẽt eñi vos in concilijs & in ſynagogis
Marc.13 vapulabitis,& ante pręſides & reges ſtabitis propter me in teſtimonium illis,&c. & omnis
qui oc

Digitized by Google

qui occiderit vos,arbitretur deo ſe facere obſequiũ.Quãdo vero hoc prophetæ impleri cœ- Lucæ.12
pit.Et adorabũt eũ oẽs reges terræ,oẽs gentes ſeruient illi.ſ.Chriſto deo. Tunc à deo dictum Johan.16
eſt omnibus regibus & poteſtatibus.Et nunc reges intelligite,erudimini qui iudicatis terrã. Pſalm.71
Seruite dño in timore,& exultate ei cũ tremore.Quõ aũt id ij facient,niſi ea, quæ contra dñi
iuſſa fiunt,religioſa ſeueritate ,phibuerint atq; emẽdauerint.Tũ quidẽ veri reges ſunt,quũ le- 4.Reg.18
ges iuſta ꝑcipientes,& contra prohibentes recte ſancient.Sic Ezechias lucos & tẽpla idoloꝝ 4.Reg.23
& illa excelſa,q̃ cõtra dei ꝑcepta fuerãt cõſtructa,deſtruxit.Sic & Ioſias fecit.Sic Darius,ido- Dani.vlt.
lũ fregit,in poteſtatẽ Danieli dando,& inimicos eius leonibus ingerẽdo.Sic & Nabuchodo- Daniel.3
noſor,oẽs in regno ſuo poſitos à blaſphemando deo lege terribili prohibuit.Et recte quidem
tunc deo ſeruiunt reges & in timore in quantũ reges,qñ ea faciũt ad ſeruiendũ illi,q̃ nõ facere
poſſunt niſi reges.Sic & crediderim & Germaniæ principes ſeruiſſe deo,qñ hæreſim Huſſita-
F nã morte etiã Huſſitæ ſuppreſſerũt,q̃ nũc,ſed lõge irreligioſi or,in quibuſdam eſt reſuſcitata. Eſaiæ.2
¶Quinto,verbum Eſaiæ intelligitur vere de Chriſti natiuitatis tempore futuro, quo tanta
erat pax & cõcordia,vt imperante tũc Aug.imp.ſub ꝓſide Cyrino prima ſit ĩ orbe terraꝝ fa- Lucæ.2
cta deſcriptio,quæ antea propter cõtinuas gentiũ & regũ diſcordias & rixas eſſe nõ poterat.
Id q̃d facile ex T.Liuio & Vergilio cõijcere cõuenit.Oraculo igit̃ Eſaiæ nõ interdicit̃,quo mi
G nus de hæreticis,iuſtũ ꝑ ignẽ ſumat̃ ſuppliciũ. ¶Sexto,nihil hoc etiã dictũ facit,quo minus Eſaiæ.11.
hæretici nõ deberẽt affligi:ſiquidẽ quod ad literã intelligat̃ de regulo & aſpide, cæteriſq; ve-
nenatis aut feris animãtibus(de q̃bus ante locutus eſt propheta)Et eſt ſenſus,ijs,qui ſcientiam
habent dñi,nihil poteſt nocere aſpidis aut reguli venenũ,neq; tales regulus aut aſpis occidẽt
q̃diu velint eccleſiæ cohærere,Et adfirmauit Chrs hoc,demũ.At oro,q̃d p regulos & aſpides Marc.16
intelligi magis debeat q̃ hæretici,q virulẽto ſibilo fatuoꝝ & infirmoꝝ aĩos interimunt.
¶Septimo,Paulus nõ loquit̃ de ineuitabili,ſed cõſequẽti neceſſitate,ita dicere volens. Quia 1.Cor.11.
vos mutuo habetis ſciſſuras,ideo oportet eẽ hæreſes,& inde cõſequi,quũ eñ eiuſmodi cõdi-
tiones habetis,neceſſe ẽ etiã vos vſq; ad hæreſes ꝑuenire.Et eſt.q.dicat q̃s,q̃a tãtũ bibis,neceſ
ſum ẽ,vt inebrieris,nõ q̃a ebrietas ꝑ ſe ẽ neceſſaria,ſed q̃ neceſſario ſequat̃ ex tãta bibitiõe.Ex
ea ſane deinde hæreſi ſequit̃ vtiq; vtilitas nõ ꝑ ſeipam,quũ ea ſemp mala ſit,ſed ex parte dei eli
cientis ex hoc bonũ,q tã bonus eſt & oĩpotẽs,vt mala fieri nõ ſineret,niſi ex eis eliceret maio
ra bona,queadmodũ ex martyꝝ paſſione ipſoꝝ patiẽtiã ꝓmio cœleſti dignã elicuit. Sic quĩ-
dẽ dei potẽtia ex hæreſi elicuit primo hoc bonũ,q̃d argumẽtis hæreticoꝝ fideles excitant̃ ad
enixius q̃rendũ,q̃ faciũt pro fide,& q̃runt ea deuotis à deo orõnibus.Secũdo,qm̃ ꝑſequutiõe
hæreticoꝝ,fideles,vt auꝝ in igne probant̃.Sed finge mõ neceſſario eẽ hæreticos,nõ tñ conſe
quitur,ne extirpent̃ iuſte.Licet eñ natura ſuccreſcãt,zizania in agro,debent tñ,quoad fieri
poterit,extirpari,ne tritico noceãt:q̃ etſi cœpta ſunt,extirpari nunq̃ tñ penitus,ſicut nec om
nẽ hæreſim vnq̃ aliquis euellet.Naſcunt̃ quidẽ hæretici ex malo ſemine,q̃d diabolus in agro
eccleſiæ ſeminauit,nec demũ vnq̃ vſq; ad cõſummationẽ ſeculi totaliter extirpari poterunt.
Agãt magiſtratus quicq̃d velint,exurẽt & mactẽt hæreticos,nõ efficiẽt tñ,quin ex eoꝝ cine-
ribus naſcant̃ & alij.Sic nimiꝝ Paulus neq; iubet hæreſes tolli.ſ.prorſus,q̃a p inde impoſſibi-
le,neq; hæreticos ſuo ingenio ꝑmittendos,q̃a & bonos oẽs perderent.Nõ eſt igit̃ quod hære Matt.18
tici propter eã neceſſitatẽ putent ſe debere eſſe impunes:quũ & Chriſtus cenſuerit ſcandalizã Marci.9
tes ſubmerſum iri,quanq̃ idem ille dixerit,neceſſe eſt,vt eueniant ſcandala,ſed væ illi,per quẽ Luce.17
H ea veniunt. ¶Octauo,non fuiſſe hoc cõgruens in primordio naſcentis eccleſiæ, quãdo per
ſtultos cõuertere ſapientes, & per imbelles deus robuſtos ad fidẽ miraculoſe trahi voluerit. 1.Cor.1.
Nũc vero decet,vt ad fidẽ conuerſi,perſtẽt,& ſunt declinãtes & alios nequiter ſeducẽtes,ite-
rũ atq; iteꝝ admoniti tanq̃ cõtagioſa à corpore mẽbra gladio ſecularis poteſtatis,vt ſedicio-
ſi cum Barraba plectendi.Hinc non eſt,quod obijciunt de gladio ſpiritus.ſ.verbo dei,quum Tit.3
ipſi(vt ait Paulus)bis,imò & ſæpius admoniti ſint peruerſi & indurati more oĩm hæreticorũ
idipſum verbũ ad ſuũ libidinem contra ſpiritũ,id eſt,aduerſus omnẽ virtutem & honeſtatem
interpretent̃,& nolint eccleſiæ nec alterius vel quãlibet docti & ſancti iudicio ſtare,ſed rebel
I les & ſedicioſi vlterius ſemp vti cancer ſerpũt,alios perdẽtes. ¶At,inquis,ſunt habẽdi ꝑ ex- 2.Tim.2
cõmunicationẽ vt æthnici & vitãdi,teſtibus Chriſto & ap̃lo.Reſpõderim:Sed ne hãc excõi-
K cationẽ(vt in apto eſt)curãt,quin ſemp in peius ꝓficiãt. ¶At,inq̃s,nõ mortis,ſed leuiori pę
na mulctari deberẽt.Fateor,inquã,omnẽ iuſtitiã leuitate miſericordiæ cõditã eẽ debere,quã
& mixtionẽ maxime promittũt,& hactenus largita ſunt iura põtificia, veꝝ iſti eandem leui-
tatẽ & miſericordiam acceptare renuerunt.Conſtat eñ ex Auguſtino,viro fide digniſſimo,
primũ à ſancto,pijſſimæq; memoriæ Cæſare Theodoſio in oẽs hæreticos fuiſſe legẽ promul-
gatã,q̃ ſingulus q̃ſq; decẽ auri libris mulctaret.Poſt hũc & alios cõſtat grauiores adieciſſe pœ
nas,vt exilij & bonoꝝ oĩm amiſſionẽ,ſperãtes peſtẽ ita hãc reprimi poſſe.Cęteꝝ q̃a cõptũ eſt
cũ magna Chr̃ianoꝝ iactura,Chr̃iq; honore,hæreticos ſupbe cẽſuras ecc̃læ penit⁹ cõtẽnere,
nec reꝝ ſuaꝝ metu amiſſionis commoueri,quippe,q nec deũ nec hoĩem metuant,nec exilio

coerceri, quin literis ſuis hæreſes diſſeminēt, nec carceribus cōtineri, quin & cuſtodes crebro corrūpent, ſicq; fieri, vt iſtorū virus cū ingēte oīm aīarū & corporū clade ī chriſtianos ſerpat, nec aliq̄d interea ꝓficere medicamē, quin totus grex, iſtis ſupſtitibus, adhibita etiā vel qualibet paſtoris cura, ab hereſeos infectione peſtifera ſit ꝑdendus: neceſſariū fuit ob ſalutē fideliū pręſertim ſimpliciū, Chrīq; gloriā eiuſmodi hęreticos ſupplicio mortis auferre, ſicq; multorū experimēta morborū multas coegiſſe medicinas inuenire, & fuiſſe neceſſariū amplecti acerbiora medicaminibus ipſius mitioribus oīno neglectis: & hoc īpleri ꝓphetæ: qa

Psal. 108. noluit. ſ. hæreticus bñdictionē, ideo elongabiť ab eo, quū nec, iuxta eūdē ꝓphetā, intelligere voluerit, vt bñ ageret: Merito igiť ſuo iudicio cōdēnati hęretici vltimū ſubeūt suppliciū

Psal. 35. hoc ip̄m ſacris ſcripturis paulo citatis palā iure & ſctō ꝓbātibus & iubentibus. ¶ Quibus cōſtat falſum allegari nec Chrm nec aplos hmōi ſeueritatē ſeruaſſe, imò, inquam, illos & in minoribus aliqñ fuiſſe multo ſeueriores. Quid em̄ voluit illa ſeuera & terribilis dei Max. in L

Nume. 16 Datan & Abyron & alios ſchiſmaticos aīaduerſio? Quid voluit & Chrī indignatio, q̄ pmotus flagello de funiculis facto cecidit nūmularioss, ac e tēplo fugauit? verſis eorū mēſis & Ca

Matt. 21. thedris? Si is hoc Numularijs, qd nō hæreticis feciſſet, tot animarū necatoribus, q̄s & ipſe tā carè ſuo cruore mercatus eſt & morte amariſſima? Quid apli in vnicū fornicatorē mulcta?

1. Cor. 5. Quid, inquā, apoſtolorū vindicta in Ananiā & Saphyrā, qui ꝓpter fraudē puſillæ pecuniæ

Actor. 5. factā, morte ſubito mulctati ſunt? Certè Chrs & ei⁹ apli ipſo facto ſuis poſteris reliquerūt, vt & ipſi in malos, cauſa cogēte, ſerio, etiā vltimo ſupplicio aīaduertere queāt. ¶ Hinc nō eſt allegare, q̄d idip̄m nō neq; à Chro, neq; à Paulo ſcriptū ſit, q̄ſi propterea poſtea nō licuerit, qa Chrūs & apli non aptò ita corripiendū demandauerint, q̄nquidē ſatis ipſo facto vident pręcepiſſe: quanq̄ & id à diuerſo poſſit obijci. Nec Chrs neq; aplus fures ſuſpēdi iuſſerūt, qui tñ ſuſpendunť: ſiquidē liquet, niſi per leges in furtū animaduerteref, nulla eſſet ciuibus vel alijs tuta ſecuritas. Sic veluti neceſſitas exigit, vt fures furcis adiudicenť, ita & publica ſalus animarū poſcit, vt ignis ſupplicio vitā finiāt hæretici. ¶ Quāuis Chrs vetuerit diſcipulos igne de cœlo miſſo ciuitatē perdere: Siquidē prohibiti ſint à dño diſcipuli, q̄m hoc ip̄m vindicādi ſtudio fieri petierint, nō ob ſalutē animarū, nō aūt ita magiſtratus, qui de hęreticis eo ſolo intuitu ſuppliciū ſumūt, nę multarū animarū ſalus periclitetur, ſic & ipſi cum Chriſto dicere poſſunt. Nō venimus animas perdere, ſed ſaluare p ſuppliciū ab incurſu luporū hæreticorū. ¶ Sed aiūt & boni, licet infirmi, & mali, quur aūt Chrus tantiſper hmōi facinoroſos pmittit impunes, vñ ipſi ſe probos & puros iudicāt, boni aūt ſe à deo negligi, vel certe vtriq; exiſtimāt Chriſtū vel ignorare vel iniquū eſſe vel plus iuſto in naui dormire? Quur ergo adeouſq; dormit, vt nauicula iā prope ſit naufragio obnoxia, quur nō ſurgit, ſua maieſtate ventis & mari imperaturus? Quærentē remitto ad ea, quæ proxima dominica præcedente latius diſputauimus. Nunc ſinamus vtraq; creſcere, hoc eſt malos inter bonos quum illi non poſſint ſine incommodo horum extirpari. M N

HOMILIA XIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matth. 11. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.

Dominica quinta poſt Epiphanie.

3. Reg. 12 HIeroboam rex Iſrael, vt ſui regni populū auerteret à veri dei cultu, in tēplo Hieroſolymitano ſcdm diuinā ſanctionē exhibēdo, cōſtituit duos vitulos aureos in eiuſdē regni ſui finib⁹, vnū in Bethel, & alterū in Dan, ad q̄s adorādos, ꝑtermiſſo deo, cōflueret pplus Iſraeliticus. Sic certe nōnulli vt hoīes à vera religione, & ab oīmi deuotōe auerterēt, libertatē illis chrianā, & euāgelicā haud ſec⁹ atq; duo idola, & vitulos aureos ꝓpoſuerūt, ſpeciē q̄dē honeſti in propatulo ꝑferētes, ſed intus teterrimā occultātes aīarū peſtē, q̄nq̄dē hæc ip̄orū libertas, quā ꝑdicarūt, nihil ſit aliud q̄ duriſſima ſub iugo peccati ſeruit⁹, ex inobediētia cōtra deū & eccleſiā renaſcēs. In q̄ quidē libertate populo adſerēda planè ſequunť eos, q rebellionē excitare moliunť (vt ex rerum ſcriptoribus aīaduerti pōt) in bonū ac legitimū principē, alioſq; ad defectionē ſollicitare, ſe ꝓ libertate ppli, iniq̄ (vt aiūt) principis dñatōe oppreſſi decertare iactitāt, ſuoq; molimine bonū reip. curare, vt hac ſpecie virtutis & vmbra (libertatis. ſ. popularis, & boni publici) īducāt aliorū aīos in ſuas ptes, & in ſuæ factionis cōſortiū pelliciāt. ¶ Sic vtiq; nōnulli libertatē populo ꝓponūt, vtpote laxiorē viuēdi ſine cōſtitutionū eccłaſticarū obſeruatōe licentiā cauſantes eū dura ſeruitute pręmi, & graui iugo indigne onerari, ꝑter Chri legiſlatoris nri inſtitutū. Ad q̄d ſuū iſti ꝓpoſitū allegāt Chri in hodierno Euāgelio dictū. Iugū em̄ meum ſuaue eſt, & onus meū leue, dicētes, ea nimirū ſnīa Chrm nos ab oīm hoim ꝑceptorū ſeruitute ex- A B

tute exemiſſe, adeo ꝙ nos plane liberos eē voluerit, nec viteri⁹ ad aliquā eccleſiſticā, ſiue de ie iunio, ſiue de eſu carniū, ſiue de feſtis dieb⁹ agēdis, ſiue de decimis, ſiue de redditib⁹, aut hoc ge nus redditib⁹ reddēdis cōſtitutionē nos obligatos eē debere. Quā vero nō mō errarint, ſed & miſellæ plebi miſere impoſuerint, inde pateſcit, ꝙ ſub iſta ſpecioſa & deſiderata libertatis nomēclatura nihil aliud ꝗ tetrū occultarint virus, letaleꝗ toxicū, vt homines, alioqui natura ad libertatem proni, eius nomenclaturæ pulchritudine atꝗ imagine capti, imitentur ad iu randum iri ipſorꝫ verba, incautiꝗ ineſcenſ hamo in capturā iacto, & hauriāt exitiale venenū Id ꝙd facillime colligimus ex definitiōe, qua iſti libertatē Chriſtianā Euangelicam definiunt. Eam. ſ. eſſe effrenem viuendi conditionem, ſine lege, ſine regula, ſine freno eccleſiaſticarū con ſtitutionum, vt ferme quicquid libuerit, liceat, hocꝗ velle Chriſtū, quum dicit ſuū eſſe iugum

C ſuaue, & onus quidē leue. ¶ Atqui hac definitione rectius dices libertatē euangelicam eſſe, captiuitatem Babylonicam, & duriſſimā ſeruitutem ſub tyrannide carnis & peccati, quod per eam abducantur homines captiui in ciuitatem diabolicæ confuſionis, carcerēꝗ peccati. Sed abſit eam, quam iſti appellant, euangelicam credamus libertatem, qua nihil ſeruilius & alieni-

D us ab euangelica libertate, quā Chriſtus nobis duplicē acquiſiuit & dedit. Quarꝫ. ¶ Prima eſt, pcti exēptio, qn̄quidē Chr̄s nos ſua morte à pctō mortis redemit, cui prius eramus pinde obligati ſeruiētes, quā vel poſt baptiſmū ſemel aut iterꝫ amiſſam, Chr̄o mediatore, nūc adiu trice dei grā & exercitio virtutū, bonorūꝗ operꝫ cōſequimur in hac vita, qn̄ ſubactis cupidita tibus, deo prōpte ſeruimus & expedite. Quādoquidē pctm̄ nos miſeræ ſubigit ſeruituti, atꝗ in ſeruilē infeliciter detrudit cōditionē, dn̄o dicēte: Qui facit pctm̄, ſeruus eſt peccati. Et Pe- Iohan. 8 trus ait: A quo eīm qs ſuperatus eſt, huius & ſeruus ē. Huic nos olim ſeruituti detētos & obno xios, Chr̄s Euāgelij author liberauit, aplo dicēte: Eramus eīm aliqn̄ & nos ſeruiētes deſiderijs Tit. 3 & voluptatibus varijs, in malitia & inuidia agētes, odibiles, odiētes inuicē. Cū aūt benignitas & hūanitas apparuit ſaluatoris nr̄i, nō ex operibus iuſtitiæ, ꝗ fecimus nos, ſed ſecūdū miſericor- Hebræ. 2 diā ſuā ſaluos nos fecit, p lauacrū regñatiōis & renouatiōis ſpūs ſancti. Et rurſum ad Hebręos Quia ergo pueri cōicauerūt carni & ſanguini, & ipſe ſilr participauit eiſdē, vt p mortē deſtru eret, q habebat mortis imperiū. i. diabolū, & liberaret eos, qui timore mortis p totā vitā ob-

E noxij erāt ſeruituti. ¶ Altera libertas eſt ab onere legis exēptio, quā nobis Chr̄s per ſuaue Iacobi. 1. iugū legis Euangelicæ, quā libertatis legē Iacobus appellat, indulſit. Siquidē lex per Moyſen Iohan. 1. data eſt, gratia & veritas per Chr̄m facta. Quantū vero legis Moſaicæ tā quo ad rigorē iudi cialiū & quo ad cerimonialium multitudinem fuerit iugū & onus, facile animaduertimus ex verbis Petri, dicētis in concilio apoſtolorꝫ. Quid tētatis deum, imponere iugum ſup ceruices Actor. 15 diſcipulorꝫ, quod neꝗ nos neꝗ patres nr̄i portare potuimus. Ab hac vtiꝗ ſeruitute p Ieſum Chriſtū exēpti ſumus, & adepti ineffabilē illā duplicē libertatē quā merito vel Chriſtianā vel Euāgelicā appellamus, cui plane nihil aliud niſi pctm̄ & Moſaicæ legis iugum aduerſat, mini me vero repugnat ſubiectio & obligatio ad ſeruādas leges ſuperiorꝫ, tam eccleſiaſticorꝫ ꝗ ſe cularium, imò ꝗ adiuuat maiorē in modū, redditꝗ firmiorē, veriorē & perfectiorē, vtpote p quā liberamur à Moſaico primū onere, iteꝗ à ſeruitute rebellionis, inobediētiæ, cōtumaciæ,

F pteruiæ, atꝗ cōtēptus ī Eccleſiā ſanctā, & rectores ei⁹. ¶ Ad hāc qdē libratē Chriſtianā, ꝗ eſt peccati & legis Moſaicæ immunitas & nobis ſemel à Chr̄o acquiſitā & donatā oēs ſunt p- nocādi & admonēdi, ne ſint rurſus caſuri in miſerrimā illā veterē ſeruitutē & legis antiquæ & peccati, ne alioqui poſteriora ſint prioribus lōge peiora. Si enim refugiētes coinquinationis mundi in cognitione dn̄i noſtri & ſaluatoris Ieſu Chriſti, ijs rurſus implicati ſuperanſ, facta 2. Petri. 2 ſunt eis poſteriora deteriora prioribus, Melius eīm erat illis, nō cognoſcere viā iuſtitię, ꝗ poſt agnitionē retrorſum cōuerti ab eo, quod illis traditū eſt ſctō mandato. De huiuſmodi igitur peccati legiſꝗ veteris ſeruitute ad hanc Chriſtianā à peccato libertatē dehortandi magnope re ſunt oēs, vt tandē vltimam illam cōſequi poſſint à ſeruitute corruptionis corporis liberta- Gen. 3 tē, cui obnoxij ſumus nos filij Adæ, per hanc legē nobis indictā. Puluis es & in puluerē reuer teris. Ab ea nimirum corporalis corruptiōis ſeruitute dura liberabunſ, qui reſurgēt Chriſti- formes in cōſummatione ſeculi ad gloriā immortalitatis & vitæ ppetuæ, Aplo in hæc verba Roma. 8 teſtāte. Ipſa creatura liberabiſ à ſeruitute corruptionis, in libertatē gloriæ filiorꝫ dei. Qua de libertate plura idē ad Corinthios. Et hoc eſt ꝙd dn̄s ipſe libertatis author hodie ad vtranꝗ li 2. Cor. 3 bertatē, verè Chriſtianam & Euangelicam hiſce ſub verbis hortatur, inquiēs. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris. Iu gum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Quibus quidem verbis oſtēdit.

G ¶ Primo ſe ſolum & vnicum eſſe ſaluatorē, qui à peccatorum oneribus ſaluat, ipſo p prophe tā dicēte. Ego ſum, ego ſum dn̄s, & non eſt abſꝗ me ſaluator. Ego ſum, ego ſum ipſe, q deleo Eſaiæ. 43 iniqtates tuas ꝑpter me, & pctōrꝫ tuorꝫ non recordabor. Hinc ad Ioſeph angelus. Pariet aūt filiū, & vocabis nomē eius Ieſum. Ipſe eīm ſaluū faciet populū ſuū à peccatis eorum: ſiquidem Matt. 1.

Actor.4 Actor.15 eius ſolū ſit ſub cœlo nomen, in q̃ oportet nos ſaluos fieri, vnde ad ipſum ſolū pctōribus eſt cōfugiendū. ¶ Secūdo ſe ſine perſonarum acceptione oēs pctōres & vocare ad ſalutē, & ſal- H
1.Timo.2 uos facere velle, cuiuſmodi ſane pctōres oēs fuimus & ſumus, quū oēs declinauimus, & ſer ui inutiles facti ſumus. Hinc apl̄us ait. Hoc eñ bonū eſt acceptū corā ſaluatore nr̄o deo, qui
1.Timo.1 oēs vult ſaluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Et idē: Fidelis ſermo & oñi acceptiōe
Luc.19 dignus, qa Chr̄s Ieſus venit in hūc mūdū pctōres ſaluos facere, quorum primus ego ſum. Qui & ipſe ſe nō ꝓpter iuſtos ſꝫ pctōres veniſſe alibi teſtat̃. Ideo & idē hodie ait venite. ſ. nō pedibꝰ ſed moribus, nō corpe, ſed fide, venite oēs, q laboratis. ſ. mortales lutea vaſa portantes, quæ
2.Cor.5 faciunt anguſtias. Vnde Paulus: Nā & qui ſumus, inquit, in hoc tabernaculo, ingemiſcimꝰ grauati, eo ꝙ nolumus expoliari. Et alias: Quis me liberabit, de corpe mortis huius? vtiq̃
Zacha.5 Chr̄s, q hodie ait. Venite ad me oēs, q laboratis & onerati eſtis. Qui ſunt tales? Nimirum oēs
Pſal.37 pctōres, quibus graue onus eſt pctm̄: q̃nquidē Zacharias dicit, iniqtatē ſedere ſup talētum plumbi. Et propheta alius inqt. Iniqtates meæ aggrauatæ ſunt ſup me. Sane aſperum eſt iugū & durū ſeruitutis onus, ſubeſſe tēporalibus, ambire terrena, retinere labētia, appetere quidem tranſeūtia, ſed cū tranſeuntibus nolle tranſire: dū eñ contra votū cūcta fugiūt, q̃ prius mentē ex deſiderio adeptōis afflixerant, poſt ex pauore amiſſionis ꝑmūt. Quantū etiam putas pctōr oneratus laboret vel in voluptatibus vt luxurioſus, in cupiditatibus, vt auarus, in dignitatibus, vt ambitioſus? Ad q̃s & hoc genus oēs laborātes & onerati, Dicit Chr̄s: venite. O admirabilis dei nr̄i dignatio. O charitas ineffabilis, o verba dulcia & deifica. Venite ad me, &c. En inuitat inimicos, hortat̃ reos, allicit ingratos. Et quidē oēs indiſcriminatim qui in ſolicitudinibus, q in triſtitijs, q in pctīs eſtis, venite, nō vt expetā noxas, ſed vt ſoluā pctā, nō quia indigeo vr̄a gloria, ſed qm̄ vr̄am deſidero ſalutē. Eqdem nō ſolū vos peccatis exonerabo ſed & vos reficiā, hic ꝑ gratiā, alibi ꝑ gloriā, in oñi vos qete cōſtituā. Venite inquā, ad me, q ſum quies laborātibus, ſubleuatio oneratis refectio famelicis & deficientibus.
¶ Tertio, eū qui ad Chr̄m vult venire & à ſuis laboribus & pctīs ſe liberatū iri, debere ſup I
Matt.19 ſe tollere eius iugū. i. Euāgeliū eiuſq̃ ꝓceptū. Vnde idē inqt: Si vis ad vitā ingredi, ſerua mādata. ſ. decalogi. Et alibi. Hoc fac & viues. Hinc cœlū aſcenſurus, ait ad diſcipulos. Eūtes er
Mat.vl. go docete oñes gētes, baptizate eos in noīe patris, &c. docētes eos ſeruare oīa, quęcūq; mādaui vobis. Errant proinde q dicūt nudā ſufficere fidē ſine operibus ad ſalutē, q̃n apl̄us ipſe
Galat.5 inquit, ſolam eam valere fidem, quæ ꝑ charitatem operat̃. ſ. bona opera. Et hoc eſt, q̃d dn̄s
Ephesi.2 ait: Tollite iugū meū, &c. Per iugū intelligens ſuū Euangeliū, q̃d Iudæos & gentes tanq̃ la-
1.Petri.2 pis angularis duos parietes, in vnitate coniungit, & ſociat. Et hoc ipm quidē eſt iugū amoris & dilectionis, quia hoīes deo cōiungit, iugū crucis ſiue mortificationis, qa carnē ſpiritui ſubijcit, nos ab onere (vt diximus) Moſaicæ legis & peccati liberans, nobiſq; verā libertatē donans, qua nos, apoſtolo teſte, Chriſtus nos liberauit, vñ liberi dicimur & ſumus, nō autē ea libertate, quā hæretici dicūt, quæ molit̃ effreni licentia q̃ſcunq; ab oñibus bonis operibus, ad quæ oēs ſcripturæ hortant̃, & ab oñi obediētia tam verbi q̃ facti ſuperioritatis, facere miſſos. Ad quā inter alia loca Chr̄us hortat̃. Super cathedrā Moyſi ſederūt ſcribæ & pha
Matt.23 riſæi. Oñia ergo, quæcūq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſecūdum opera vero eorum nolite
Marci.12 Luce.11 facere. Dicūt eñ & nō faciūt. Quid q̃d ille vbiq;, etiā ſine neceſſitate, obediens ſemp fuerit.
Roma.13 Itē & Paulus. Oñis aīa, inquit, poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Qui eñ ptāti reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit. Reddite ergo oñibus debita. &c. Nemini quicq̃ debeatis, niſi vt in-
1.Petri.2 uicē diligatis. Et Petrus ait. Subiecti eſtote oñi humanæ creaturæ ꝓpter deū, &c. Et ſanè quialiā Chriſtianā libertatē, vtpote exemptionē à debitis, honoribus, ꝓceptis & bonis ope
2.Petri.2 ribus ſtatuūt ex numero ſunt eorum, qui (vt Petrus ſcribit) in errore cōuerſati, libertatem illis promittētes, cū ipſi ſerui ſint corruptionis, q̃ſi velamē malitiæ habētes libertatē, quū chriſtiani verè liberi, viuāt quaſi liberi, & ſicut ſerui dei, quū iſtorum libertas pali ingens ſit malitiæ velamen & adumbratio, ſub pietatis ꝓtextu in omnē prorumpēs ſceleratè agēdi audatiā: quū hodie multo aliter īſinuat dn̄s nr̄, inqēs: Venite &c. Tollite iugū meū ſup vos. ſ. vt
Ephe.4. ipleatis & in honore habeatis. ¶ Quarto docet humilitatē & māſuetudinē ſui iugi. i. euā- K
Philip.2. gelicæ vitæ & doctrinæ eē fundamentū. Hinc apl̄us hortat̃, obſecro vos, vt digne ambuletis vocatione, q̃ vocati eſtis, cū oñi humilitate & māſuetudine, cū patiētia, ſupportātes inuicem in charitate. Et hoc eſt, q̃d dn̄s hodie ait. Diſcite à me. ſ. verbo & exēplo docēte, quia mitis ſum. ſ. neminē ledēs, humilis, neminē deſpiciēs nec decipiens. q. d. Diſcite à me. ſ. miti, vt & ipſi ſitis mites moribus, vt neminē ledatis, humiles mētibus, vt neminē condēnetis, corde, vt q̃d exterius eſt in opere, ſit & intus in corde, ne lateat ſerpens in ſpecie colūbæ. A me igit̃ diſcite, humiles & mites eſſe, nō potentes, nō glorioſi, nō ſuperbi, non mundū fabricare, nō cūcta viſibilia creare, nō ipſi mūdo miracula facere & mortuos ſuſcitate, ſed qa mitis ſum & humilis corde. Ad hoc eñ (q. d.) formā infirmitatis veſtræ ſuſcepi, viſibilis & deſpectus apparui, cōtumeliarum ludibria, & irriſionū opprobria, paſſionū tormēta ſuſtinui, vt vos non

Digitized by Google

vos nō debere eſſe ſuperbos docerē. Si qs igit magnā fabricā celſitudinis conſtruere ſatagit de fundamēto prius cogitet humilitatis, ita vt q̄ altius eſt collocaturus ędificiū, hoc pfundius fodiat fundamētū. At q̄ peruenturū eſt nr̄i ædificij cacumen, vtiq; vſq; ad cōſpectū dei.
L Siquidē Chrs hodie docet. ¶Quinto pro hmōi iugo ſuo humilitatis, nos habituros requiem aīabus nr̄is. Qui eñ ſe humiliat exaltabit per requiē, quæ hic inchoat, alibi perficit. Non dixit corporū: ſiquidē mādata Chriſti in hoc ſeculo animarū nō corporū ſunt requies. Sic alibi. Hæc, aūt inqt, loquutus ſum vobis, vt in me pacē habeatis, ī hoc mūdo aūt tribulatōes Sic Iohānes ait. Se de cœlo vocē audiſſe dicentē. Beati mortui, q in dño moriunt. Amodo iā dicit ſpūs, vt requieſcāt à laboribus ſuis. Et ne de eo legis Euāgelicæ iugo deterreamur p- Luc. 18 Iohan. 16 Apoc. 14
M docet. ¶Vltimo, Iugū ſuū eſſe ſuaue, & onus leue. i. pceptū Euāgelij ſeruatu eſſe facile, cōtra hæreticos, oggannientes, Chriſtum impoſſibilia pcepiſſe, q̄d falſum eſſe ac erroneū, dñs hodie docet, inquiēs: Iugū meū ſuaue eſt, & onus meū leue. In cuius teſtimoniū dñs olim dixit. Mandatū hoc, q̄d præcipio tibi hodie, nō ſupra te eſt, neq; procul poſitū, nec in cœlo ſitum, vt poſſis dicere, quis noſtrū valet ad cœlū aſcendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atq; opere cōpleamus, neq; trās mare poſitū, vt cauſeris & dicas, qs ē nobis poterit mare transfretare, & illud ad nos vſq; deferre, vt poſſimus audire & facere, q̄d præceptū eſt, ſed iuxta te eſt ſermo valide ī ore tuo, & in corde tuo, vt facias illū. Hoc ſanè ſi ad Chr̄m dicentem retuleris, verū eſt, Siquidē Chrs heri & hodie & in ęternū. Sin ad vet. legē. rurſus verū eſt, Hęc enim, ait Iohannes, eſt charitas dei, mādata vt cuſtodiamus q̄ grauia non ſunt. Deute. 30 1. Iohā. 5.
N ¶Nec obſtat, q̄d Petrus alibi in cōcilio dicit. Nūc ergo, quid tētatis deū, imponere iugū ſuper ceruices diſcipulorū, q̄d neq; nos neq; patres noſtri portare potuimus? Sanè reſpondeo. Ibidem, nō poſſe poni pro difficile: Quandoquidē legis antiquæ cærimonialia & iudicialia (moralia eñ & nos q̄q; ſeruamus) tū propter ſeueritatē & multitudinē ſeruatu difficilia erant, non aūt inobſeruabilia, quēadmodū aliquid intranſibile dici adſolet, q̄d tranſitu difficile ſit, & impoſſibile, difficile & quaſi impoſſibile. Alioqui qūo apoſtoli verbū ſtaret? Fidelis autem deus eſt, qui non patiet vos tentari ſupra id q̄d poteſtis. Hinc hodie ait. Iugū eñ meum ſuaue eſt, & onus meū leue. Et profecto quid nobis graue ille imponit, qui docet vitare omne deſideriū, quod pturbat, omneq; peccatū, quod grauat? Et quid iugo illo ſuauius, quid eo onere leuius, probatiorē fieri, vitijs abſtinere, bonū velle, malum nolle, amare oēs, odiſſe nullos, æterna cōſequi, pſentibus haud capi, nolle inferre alteri, quod ſibi perpeti ſit moleſtū. Id quod vtiq; dñi eſt iugum ſuaue. Actorū 15. L. cū hæ rēo. §. 1. ff. de ſtat. liberis. 1. Cor. 10
O ¶Sed qūo, inqs, ſuaue, quū alias ait. Arcta eſt via, q̄ ducit ad vitā? Reſpondeo, vtiq; illud anguſto initio inchoari ſed proceſſu tēporis ineffabili dulcedine dilectiōis dilatari, ſpeq; futuræ remunerationis, q̄d aſperū eſt, deliniri. Sanè amāti nihil durū, nullus labor difficilis, & nulla eſt pœna niſi inuito, nullus dolor niſi impatienti, nulla crudelitas, niſi meticuloſo: proinde ſancti martyres qui ſupra q̄ dici poſſit, amarunt deum, patientes & intrepidi fuere nullum non tormētum alacri animo ſubierūt, vt in vno apoſtolo ſatis abūde patet, in q̄ & charitas oīa ſuſtinuit. Suaue igit dñi iugū, & eius leue onus. Sed qūo leue? Nimirū, intuitu multitudinis cærimonialiū & ſeueritatis iudicialium antiquæ legis. Matt. 7. Roma. 8. 1. Cor. 13
P ¶Sed qūo leuius, inquis, onus Chriſti, onere veteris legis, quū illic adulteriū, hic cōcupiſcentia, illic homicidiū, hic ira puniatur? Reſpondeo, Legē opera requiſiuiſſe, Euangeliū vero etiam bonam voluntatem, quæ præmium nō amittit. Euāgelium præcipit, q̄ poſſimus, ne. ſ. cōcupiſcamus, hoc in nr̄o (ait Hieronymus) arbitrio eſt. Lex cū voluntatē puniat, punit effectū ne adulteriū facias. Finge in perſequutione aliquā virginē proſtitutā. Hæc in Euangelio, qa voluntate nō peccat, virgo ſuſcipit, in lege quaſi corrupta repudiatur.

HOMILIA XV. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST. Matth. 20. Amice non facio tibi iniuriā, nonne ex denario conueniſti mecum, tolle quod tuum eſt, & vade.

Dominica Septuageſime.

A V M quondā Sedechias rex in Hieruſalē malū corā dño fecerat & fidefragus ī ſuo iuramēto in ipm deū Max. peccarat, dño cōtra Hieruſalē & Iudā iuſte ſucceſo atq; irato, venit iuſto dei iudicio Nabucho. rex Babilonioꝝ ac ipſos Iudęos īdiſcriminatim oēs obſedit, eoſq; captiuauit, atq; vinctos ī miſerā ſeruitutē ab Hieruſalē in Babiloniā abduxit, vbi illi dura detēti captiuitate ſeruitutis, ſua (vt pſalmus meminit) organa ſuſpenderūt, verbaq; lętitię cantionū prſus ſiluerūt, in ſummo luctu & planctu, quaſi plane cōſternati, in annū vſq; ſeptuageſimum inibi degentes. Iuxta prophetam, dicentem. 4. Re. 25 Pſal. 136

Hiere. 25 Pro eo, q̃d nõ audiſtis verba mea, ecce ego mittã & adſumã vniuerſas cognatões aquilõis. Et Nabuchodonoſor regẽ Babylonis ſeruũ meũ, & adducã eos ſup terrã iſtã, & ſup habitatores eius & ſup oẽs natões q̃ in circuitu illius ſunt, & interficiã eos, & ponã eos in ſtuporẽ & in ſibilũ & in ſolitudines ſempiternas, perdãq; ex eis vocẽ gaudij, & vocẽ lætitiæ, vocẽ ſpõſi, vocẽ ſponſæ &c.
Daniel. 9. Annis vero ſeptuaginta (cuius & meminit Daniel) finitis, Deus ipſe dñs tanto Iudæorum luctu ad miſericordiam motus, excitauit Cyrũ regem Perſarum immenſa potentia, quo
Eſaie. 1 duce dimiſſus eſt populus Hebræorum liber redire in natale ſolum, atq; ciuitatem ſuam Hieru-
Hiere. 29 ſalem repetere, illicq; in quiete habitare ex verbo domini, dudum per Prophetam, dicentis: Cum cęperint impleri in Babylone, ſeptuaginta anni, viſitabo vos, & ſuſcitabo vos ſuper vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum iſtum. Ego enim ſcio cogitationes, quas cogito ſuper vos cogitationes pacis, & non afflictiõis, vt dem vobis finem & patientiam, & inuocabitis me & viuetis, & orabitis me, & ego exaudiam vos, quęretis me & inuenietis. Cum quęſieritis me in toto corde veſtro, inueniar à vobis. Et reducam captiuitatem veſtram, & congregabo vos de vniuerſis gentibus, & de cunctis locis ad quæ expuli vos. Et reuerti vos faciam de loco ad quem tranſmigrare vos feci.

1. Cor. 10. Roma. 15 ¶ Cæterũ quũ hęc in veteri teſtamento penè omnia illis in figura contigere: ſintq; (Apoſtolo teſte) ad noſtram ſcripta correptionem, in quos fines ſeculorũ deuenerunt, quid putamus aliud figuraſſe Sedechiam in Hieruſalem, niſi Adam protoplaſtum, quid Hieruſalem niſi
Gene. 3 paradiſum, in qua ille malum coram domino fecit, proindeq; fidefragus (ſiqdẽ ſerpenti q̃ deo magis credidit) à rege Babyloniæ (id eſt huius mundi tyranno, diabolo) captus ab Hieruſalẽ: id eſt, è paradiſo voluptatis eiectus, & abductus eſt in Babylonem, id eſt, in hunc mundum, (qui vtiq; Babylon rectè dicitur, & eſt ob ſummam in eo confuſionem, propterq; peccatorũ inibi horrorem & vitę inordinationem) vbi miſeram pro ſuo peccato ſeruitutẽ cũ tota ſua poſteritate ſeruire debuerit, totam vitam ſuam, quę ſeptuaginta plerũq; ſemp natura finit annis.
Psal. 89. Propheta dicente: Dies annorũ noſtrorũ in ipſis ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus octoginta anni, & amplius eorũ labor & dolor. In hac ſanè Babylone ſi Dei miſericordiã conſequi, Chriſto domino noſtro propitio, q per Cyrum deſignat, voluerimus & ipſam Hieruſalem, vnde expulſi ſumus, redire conati fuerimus, quæ ſurſum noſtra eſt mater repetere, ne-
Gala. 4. ceſſarium eſt vt & ipſi, veluti quondam Hebræi ſuſpendamus organa & cantica noſtra, id eſt, omnia blandimenta mundi, & carnis ſeponamus. Cuius nimirũ miſerę in hoc mundo captiuitatis & ſeruitutis, vt ſemper eſſemus memores, quatenusq; hic pro peccatis eſſet lugendũ & plangendum ſciremus, hoſce hinc ſeptuaginta vſq; ad Paſchatos dies catholica Eccleſia inſtituit, perinde typos ſeptuaginta annorũ, in quibus in luctu & mœrore ſingulariter degeremus, & pœniteremus, ſemotis interim omnibus lætis & voluptuoſis organis, canticis, & indumentis vt ita per ſubtractionem exteriorem iſtorũ etiam intus ſubtraheremus nos ab omni carnali lætitia & voluptate, vt ſic per planctũ pœniæ, tandem per miſericordiam redire poſſemus
Heb. 13 2. Cor. 5 ad illam veram, vnde exulamus Hieruſalem, quandoqdem, inquit Apoſtolus: Non habemus hic manentẽ ciuitatẽ, ſed futuram inquirimus. Scimus enim quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluaſ, quod ędificationẽ ex Deo habemus, domũ non manufactam ſed ęternam in cœlis. Audiẽtes igitur & ſcientes, quoniam dum ſumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus, & non per ſpeciem. Audemus autem & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præſentes eſſe ad dominum. Et ideò contendimus ſiue abſentes ſiue præſentes placere illi.

¶ Sed ô ęterne deus ſi captiui à Babylonijs filij Iſrael terminũ acceperũt annorũ ſeptuaginta C
qbus iuxta ſcripturã, tranſactis redierũt in ſua, cũ inſtauratũ eſt tẽplũ & ciuitas reędificata, qñ finieſ hęc noſtra miſera captiuitas in hac confuſa mũdi Babylone, quę tot annis ptendiſ? Qño reſtaurabiſ nobis illa Hieruſalẽ, ciuitas ſancta. Qñ liberabimur à ſeruitute iſta huius horrẽdæ Babyloniæ in qua nõ mõ nõ pœnitemus, nõ te inuocamus, nõ oramus, non q̃rimus, non organa nec cantica ſuſpendimus, ſed & te tuamq; diuinam maieſtatẽ prorſus negligimus, Hieruſalem ſanctæ obliuiſcimur, ſumma infimis & infima ſummis planè confundimus, teq; atq; tuos
Psal. 13 cœlo & terra nullo non vitiorum ſcelere offendimus. Siquidem Propheta tuo prædicente,
1. Johan. 5 Omnes declinauimus, facti omnes inutiles, nec eſt q faciat bonũ. Eſtq; totus mũdus in mali-
1. Cor. 10 gno poſitus. In ſumma, q̃d dicã ô bone Ieſu: In nos (iuxta Apoſtoli dictũ) fines ſeculorũ deue-
Mat. 24. Mar. 13. nerũt, & nobis illa periculoſa in iſtis nouiſſimis diebus inſtant tẽpora, in qbus planè, te prophe
Lucæ. 21. tante, abundat iniquitas, & charitas multorum refrigeſcit.

¶ Vnde (quæſo) miſericors Deus, de excelſo cœlo tuo, vide, q̃uo te atq; nomẽ tuũ non mõ D
iam impij Turcę & Sarraceni hocq; genus alij infideles pſequunſ, ſed & (dictu horrendum) te
Acto. 11 Chriſtum, redemptorẽ noſtrũ perſequuntur, q à nomine tuo Chriani appellanſ. En amici
Psalm. 37 tui Deus & proximè aduerſus te appropinquant & ſtant, Ecce, domine mi clementiſſime, coniuraſſe videtur contra te vniuerſitas populi Chriſtiani à minimo vſq; ad maximum, à planta

Digitized by Google

planta pedis vſq; ad verticē nō eſt ſanitas vlla. Heu dn̄e, heu domine qn̄ finietur noſtra ſe-
ptuageſima huius confuſæ & horrendæ captiuitatis in Babylonia, vbi adeò nemo eſt q ſe-
deat & fleat & recordetur amiſſæ Syon, & reuerſionis in Hieruſalē, præter Dauid illum ſer
uum tuum ſanctū, qui recte, ſi hac vita adhuc frueretur, hodie ad te proclamare poſſet. Heu Pſal. 119.
mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cedar, multum in-
E cola fuit anima mea. ¶ At fratres chariſſimi, quis veſtrum miretur, quur in hanc lamen-
tationem proripuerim, quando coram palamq; videat, tot & tanta in deū perpetrari ſce-
lera, & quidem impunè, & ab eis, quos ſuo ille prætioſo ſanguine in cruce redemit, à ſuoq; Actor. 11.
nomine in teſtimonium ineffabilis charitatis vocare chriſtianos voluit. Cuius videat adeò
amorem & timorem non dixerim tepere, ſed penitus extingui, vt apud eos perinde apud
mortuos nec beneficia nec flagella illius ad vitæ emendationē ſentiant, & ſi nos introſpexe
rimus, videbimus corruptā eſſe terram corā domino, & terram vſq; adeo iniquitate reple- Geneſ. 6.
tam, vt iuſte nūc, vt tempore Noe, deus in ſua indignatiōe dicere poſſet. Delebo hominem
à facie terræ, ab hoīe vſq; ad aīantia, à reptili vſq; ad volucres cœli. Pœnitet enim me feciſſe
eos. Repleta eſt terra iniquitate à facie eorum, & ego diſperdam eos cū terra. Et ſanè vere-
or modo ſceleratius corrupiſſe oēm ſtatū chriſtianæ religionis viam ſuam, quàm olim tem
pore Noe, quum terra generali diluuio periit, vt à flagitiis mundaretur. Id quod nunc haud Mat. 24
F dubie fieret. Niſi vel. ¶ Primo dominus tūc iuraſſet Noe, ſe in poſterum diluuio nō oēm Luc. 17
carnem perditurum, vel niſi. ¶ Secūdo, vt apoſtolus vult, ille ſua nos bonitate, patientia 2. Petr. 2.
& longanimitate ad pœnitentiā adduceret, qui, Petro ſcribente, patiēter agit propter nos, Roma. 2. 2. Petri. 3
nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiā in hac ſeptuageſima ætatis noſtræ reuerti ac
tandem ad illam cœleſtem Hieruſalem, vnde propter peccatū noſtrū exulamus, redire va-
leamus. Quā vtiq; ſeptuageſimā vitæ noſtræ recte cōplebimus, vbi hodie iuxta Euāgelium
in vinea dn̄i, ad quàm vti in Babyloniā è Hieruſalē miſſi ſumus, otioſi vinitores haud fueri-
mus, ſed vt fideles operarii & mercenarii per opera pœnitentiæ accipere ſtuduerimus dena
rium illū, ex q̄ paterfamilias nobiſcū conuenit & pactus eſt, quē vbi alicui in eius vinea per
illam ſuam ſeptuageſimam laboranti & pœnitenti retribuet ſuæ nimirum & iuſtitiæ & mi
ſericordiæ ſatisfecit, nec eſt, quod is velit aut poſſit murmurare, ad quem ille alioqui ſit di-
cturus. Amice non facio tibi iniuriam. Nonne ex denario cōueniſti mecum? Tolle quod tu
um eſt, & vade. ¶ Ex quibus equidem verbis adiūcta reliqua Euāgelii parte colligamus.
G ¶ Primo deum Opt. nobiſcum ex denario cōueniſſe, quādo pro decalogi obſeruatione
vitam æternam ſe daturum nobis pollicitus eſt, inquiens: Serua mandata mea, & viues. Et Prouer. 7
rurſus: Si autem vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. De quibus in Deuteronomio. Siqui- Matt. 19
dem denarius ſit nummus, decem nūmos valens vſuales, quo ſignificatur prætium pro vſu Deute. 5
& obſeruantia decalogi promiſſum, quod eſt vita æterna, pro qua laboramus. Ideoq; vita
æterna denarius dici cœpta, quod vti hic eſt rotundus ſine principio & fine, ita & vita æter
na. Ad cuius æternitatem deſignādam ait Dauid. Quoniā mille anni ante oculos tuos tanq̄ Pſal. 89.
dies heſterna, quæ præteriit, Et Petrus: Vnum vero hoc, inquit, non lateat vos chariſſimi, 2. Petri. 3
quia vnus dies apud dominum ſicut mille anni, & mille anni ſicut vnus dies. Hinc ſcriptura Sapie. 5
Iuſti autem, ait, in perpetuum viuent, & apud dominum eſt merces eorum. Et dicitur vita
æterna, denarius diurnus, à die, quum dumtaxat in die huius vitæ, ſcilicet gratiæ laboranti
H redditur. Vnde colligitur. ¶ Secūdo, neminem alio in ſeculo, ſed dumtaxat hic poſſe de-
narium vitæ æternæ promereri: ſiquidem alibi non ſit tempus merendi ſed recipiendi, q̄d
quis hic promeruit. Vnde Chriſtus. Me oportet operari opera eius, qui miſit me, donec di Iohan. 9.
es eſt. Venit nox, quando nemo poteſt operari. Et Apoſtolus hortatur, dicens: Bonum au- Galat. 6
tem facientes non deficiamus, tempore enim ſuo metemus non deficientes. Ergo dum tem
pus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei. Sic finito
hoc ſeculo huius ſeptuageſimæ noſtrę, dominus vineæ dicturus eſt procuratori, voca ope-
rarios, & redde illis mercedem ſuam. Vnde colligitur.
I ¶ Tertio, hoc in ſeculo ſemper eſſe tempus merendi in vinea domini, quacunq; etiam ho
minis ætate. Locum eſſe bene agendi & pœnitendi, quacunq; etiam hora diei, id eſt, ætate
ad vineā domini homo veniat operaturus. Hinc ſcriptura: Quacunq; hora peccator inge-
muerit, & auerterit ſe impius ab impietate ſua, & fecerit iuſtitiā & iudiciū, ipſam animam Ezech. 18 Heb. 9
ſuam viuificabit. Quia vero, fratres chariſſimi, nihil certius ſit morte (ſiquidē omnibus ſta-
tutum eſt ſemel mori, nec eſt, qui effugere poſſit) & nihil incertius hora mortis, incipia- Marc. 13
mus iam tandem ſine mora recte omnia operari & pœnitere, poſtpoſita omni procraſti
natione, hortante in hæc verba Eccleſiaſtico. Non tardes conuerti ad dominum, & ne Eccle. 5.
differas de die in diem. Subito enim venit ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.
Et Apoſtolus: Videte, inquit, fratres, quomodo caute ambuletis, nō quaſi inſipientes, ſed Ephe. 5.
vt ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri im-
pruden

Digitized by Google

Johan 12 prudentes ſed intelligentes, quæ ſit voluntas dei. Quæ eſt? Ait Chriſtus ipſe dñs: Adhuc mo-
dicũ in vobis lumen eſt. Ambulate dum lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehẽdant.
Quid eſt in luce ambulare, niſi in hoc tempore gratiæ bene operari & pœnitere, antequàm ve
Lucę 12 niant tenebræ, ſcilicet mortis, in quibus nemo poterit laborare & mereri? Caueamus proin-
de, ne ab ijs tenebris inopinati (vt fieri plerumq; adſolet) comprehendamur, memores eius di
Matt. 25 uitis, qui cum ſe in multos annos in copia diuitiarum ſe victurum putaret, in ea nocte eius ani-
mam repetierunt. In mentem veniant, nobis quoq; imprudentes illæ virgines, quę cum irent
ad emendum oleum in lampadem, id eſt, fidei opera, venit ſponſus, & prudentes virgines,
quæ paratæ erant, intrauerunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua. Et imprudentibus quo-
q; ingredi deinde volentibus dictum eſt: Neſcio vos.

¶ O deflenda vox: Clauſa eſt ianua. O vox nunq̃ ſatis lamentanda. Clauſa eſt ianua? Quæ K
ianua clauſa tum eſt? Nimirum ianua miſericordiæ ad indulgendum, quæ modo omnibus
aperitur. Ianua gratiæ ad merendum, quæ modo omnibus offert. Ianua gloriæ ad intrandũ,
quæ modo omnibus pœnitentibus reſerat. Sane tum ianua clauſa, quæ nunc patet venien-
Mat. 8 tibus ab oriente & occidente, vt recumbant cum Abraham, Iſaac, & Iacob in regno cœlorũ.
Lucæ. 7 Ianua tum erit clauſa, quæ nunc ait: Eum, qui venerit ad me non eijciam foras, quæ nunc in-
Johan. 6 tromittit p pęniam homicidas, publicanos, meretrices, adulteros hocq; genus vel quàmlibet
Johel. 2 graues peccatores: quandoqdem nunc patiẽs eſt dñs & præſtabilis ſup malitiam, tũ vero non
talis q dicet: Clauſa eſt ianua. ſ. pietatis, gratiæ, & miſericordiæ, quæ nũc lachrymis & gemi-
tibus, ſuſpirijs, & p̃cibus pœnitentiũ facile patet. Tum vero nullius pœnia, nullius oratio, nul-
Deute. 9 lius gemitus vltra admittet. Etenim tũ clauſa erit ianua, quæ Aaronẽ poſt Idololatriam re-
2. Regũ. 12 Mat. 26 cepit, quæ Dauidem poſt adulteriũ intromiſit & poſt homicidium, quæ Petrũ poſt trinam ne
Mar. 14 gationem, non ſolum non repulit, ſed claues ſuas ei tradidit. Quæ Matthæum publicanũ in-
Lucæ. 22 gredi paſſa eſt, quæ & peccatricem Magdalenam non eſt dedignata, quæ & latronem in cru-
Matt. 9 Lucæ. 7 ce, vel quàmlibet ſero pœnitentem non excluſit, quę nunc nouiſſimis æquam cum primis dat
Lucæ. 23 mercedem indiſcriminatim ſine acceptõe pſonarũ, quę nunc nr̃m eſſe dicit, q̃d ſuũ eſt, inquiẽs
Acto. 10 tolle, q̃d tuum eſt. ſ. vitam ęternam, & vade. ſ. in gloriam eius Vbi colligitur.

¶ Quarto, ineffabilem ſuperbenigni Dei bonitatem, qui omnes ſaluandos viſitat, vocat, im L
pellit, quoſdam veluti ex pacto, quoſdam promiſſione, quoſdam ſola electione, & exuberanti
voluntatis ſuæ bonitate operantes, ad ſuam qdem gloriam volens ſaluos facere. Nec eſt quod
quiſq̃ poſſit murmurare, quũ ei alioqui reſponſurus ſit. Amice, non facio tibi iniuriam, tolle
quod tuum eſt & vade. Vnde colligitur.

¶ Quinto, Deum æquum & iuſtũ eſſe iudicem & retributorem, vtpote dominus vnicuiq; M
Roma. 2 iuxta opera eius, & ſuam miſericordiam. Eoipſo alibi dicente: Ecce venio citò, & merces mea
Apoca 22 Pſal. 61 mecũ eſt, reddere vnicuiq; ſcd̃m opa eius. Et ad ipm ait Propheta: Duo hęc audiui. Quià pote
ſtas Dei eſt, & tibi dñe miſericordia, quia tu reddis vnicuiq; iuxta opera ſua.

¶ Nec obſtat dicere, iniuſtum videri quod eundem præſtat denariũ ijs, qui paruo tempo- N
re, & ijs qui longo tempore laborarunt, veluti in Euangelio contra patremfamilias murmu-
rabant. Hi nouiſſimi vna fecerunt, & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei &
æſtus. Sanè reſpondit paterfamilias vni in perſona omniũ, dicens: Amice, non facio tibi iniu-
riam. Nónne ex denario conueniſti mecũ? tolle quod tuum eſt, & vade. Eſt profectò hm̃oi re-
tributio iuſta, quoad præcedẽtes, q̃a datur eis preciũ conuentũ, & miſericors, quo ad ſequẽtes,
quod illi pro modico labore æqualem prioribus accipiũt mercedem. Haud igitur iniuſte agit
cum prioribus, ſed miſericorditer diſpenſatur cum vltimis, remunerat primos per iuſtitiam,
Titum. 3 extremos ſecundum ſui bonitatem, & ij ęquale cupiunt pręmiũ, vt oſtendat, iuxta Apoſtolũ,
nos non eſſe ex operibus ſaluatos, ſed dei miſericordia. Siqdem in eius eſt poteſtate, vel damna
re ſcd̃m noſtra demerita, vel ſaluare ſcd̃m eius miãm. Si nos damnat, eius iuſtitiæ, ſi ſaluat, miſe
Roma. 9 ricordiæ adſcribendũ eſt. Ipſe creator eſt, nos vero creatura: volũtati em̃ eius (inqt Paulus) qs
reſiſtit? O homo, tu q es, q reſpondeas deo? Nunqd dicit figmentũ ei, q ſe finxit, qd me feciſti
ſic? An non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere, aliud quidem vas in hono-
rem, aliud vero in contumeliam? Vtiq;: Si hoc? ergo poteſt æqualem dare mercedem diſpa-
ribus labore ſecundum ſuam miſericordiam. Vnde nobis eſt: quicquid ſumus & habemus. Et
Lucæ. 17 quicquid agimus, eſt perinde ſignum gratitudinis. Hinc dominus alibi: Sic (inquit) & vos cum
feceritis omnia, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Serui inutiles ſumus. Quia quod debuimus
facere, fecimus. ¶ Præterea (vt pulchre notat Auguſtinus) iſte vnus denarius, qui omnibus O
dat, eſt vna vita æterna, q̃ ab omnibus percipietur, quæ æqualis erit omnibus, nulli longior,
nulli breuior, quum ęquè omnes ibi viuant: meritorum tamen diuerſitate, fulgebunt alij ma
gis, alij minus, iuxta dominum dicentem: In domo patris mei multæ ſunt manſiones, vtpote,
Johan. 14 in quibus multis honoratur alius alio clarius ſine inuidioſa murmuratione, nõ autem ſine ad-
miratione.

Homi-

Digitized by Google

HOMILIA XVI. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST.
Matth.13.Luc.8.Marc.4. Vobis datū eſt noſſe miſterium regni dei. Cæteris autem in parabolis.

Dominica Sexageſime.

A QVandoqdē ſacroſanctū Euāgeliū,q̄d hodie lectitandū cēſuit eccleſia, à Chr̄o vnico oim̄ ſciētiarꝫ mgr̄o expoſitum eſt, non erit q̄d quis à me eius expoſtulet expoſitionē, quū nō deceat diſcipulū eē ſupra magiſtrū ſuū, ſed ſufficit illi, vt ſit vt mgr̄ ſu⁹. Quo ſanè dicto, & ſi ille itellexerit ſuos diſcipulos debere ꝑferre aio, ſi talia ſubeāt & ferāt probra, & tormēta, & cōuitia q̄ prius ꝓceptor eoꝝ, & dn̄s ꝑtulit, nō tn̄ abſurde & eo referre putarim, q̄ intelligamus nō debere plus velle, aut melius ſapere q̄ eius mgr̄. Id q̄d faceret, qui hoc ipſum conaret exponere, q̄d Chr̄s tantus magiſter expoſuiſſet maxime, q̄d etiam alioqui nemo melius ſua, quàm qui loquutus eſt exponere queat. Quo nimirꝫ expoſitore, eius noie, q exijt ſeminare, venit filius hoīs. i. ip ſemet Chr̄s in mūdum ꝑdicatū veniēs, vtens, poſt & ante q̄q; ſuā aſcenſionē in cœlū, apoſtolis & omibus loco iſtoꝝ ꝑdicatoribus pinde inſtrumēto, quū ipſe interim loqui & ſeminare dicat, q̄m ille iſtis dat os & ſapientiā. Hinc apl̄us: Legatione fungimur ꝑ Chr̄o, tanq̄ deo ꝑ nos exhortāte, & alias: An experimentū queritis eius, qui in me loquitur, Chr̄s. Vnde certe monemur, ne diuinū verbū ex perſona ipſm̄ dicēte æſtimemus, ſed æque atq; ipſum à Chr̄o proferreret, habeamus, modo more chriſtiano proferat, & nō falſo & ꝑuerſo. Sic Chriſtus Qui, inquit, vos audit me audit, & q vos ſpernit, me ſpernit. Quo ſanè pacto etiā mali ſunt audiēdi, verbū ſynceriter denuntiantes, nō aūt eoꝝ vita eſt imitāda. Chriſto referēte. Sup cathedrā Moyſi ſedebūt ſcribæ & phariſæi, omīa q̄cunq; dixerint vobis facite, ſcd̄m opera
Joban.5. Matt.13 2.Cor.5. 2.Cor.5 2.Cori.13 Matt.10 Lucæ.10 Mat.23

B aūt illoꝝ nolite facere, ſiqdem nō ſua dicūt, ſed q̄ dei ſunt, Cæteꝝ, hic oēs corde ꝑcipiant, q̄ peccēt, q indigne dei verbū prædicāt. i. qui nō faciūt ea q̄ dicūt, nimirꝫ dicētes bona, operātes mala ad q̄s deus per Dauidē dicit. Quare tu enarras iuſtitias meas, &c. Arguā te & ſtatuā ſcilicet iniquitatē cōtra faciē tuā. Sanè qui aliter q̄ docēt, faciūt, dicturi olim ſunt ad Chr̄m, Domine dn̄e, nonne in noīe tuo prophetauimus et in noīe tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus. Ad quos econtrario Chr̄us: Nunq̄ noui vos. Diſcedite à me oēs qui operamini iniquitatē. Debet eñ verus Eccleſiaſtes Chriſtū Ieſum, ꝑdicatorem prędicantiū imitari, qui, vt Lucas ſcribit, cœpit facere & docere. Quid ni? Quandoquidem caſtigo, inquit Paulus, corpus meū, & in ſeruitutē redigo, ne forte cum alijs ꝑdicauerim ipſe reprobus efficiar. Hinc idem paternè monet Timotheū dicēs: Nemo adoleſcentiam tuam contemnat, ſed exemplo eſto fideliū in verbo, in cōuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate. Hæc meditare, in ijs eſto, vt profectus tuus manifeſtus ſit in omibus, attende enim tibi & doctrinæ, inſta in illis. Hoc eñ faciens, & teipſum ſaluum facies, & eos qui te audiunt. Ille ergo Chriſti vice eſt, q exijt ſeminare. ſ. verbum dei. Vnde excreſſit fides, tāquàm ex grano ſpica. Quod apoſtolus atteſtans ait. Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbū Chriſti. Terra, inquàm ſeminatur, verbum ſemen eſt, homo, terra ipſa, ad quem alias dictum legimus. Quid ſuperbis terra & cinis? Formauit quidem dominus deus hominem, teſte ſcriptura, de limo terræ, & inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem. Hinc Eccleſiaſtes: De terra facta ſunt, & in terram pariter reuertuntur.
Pſal.49. Matt.7. Actoꝝ.1 1.Cori.9. 1.Tim.4 Roma.10 Eccle.10. Geneſ.2. Eccle.17. Eccl.3

C Quibus ita ꝓmiſſis, facile ſummatim ex Euāgelio colligem⁹, Chr̄m inibi ſignificare multos quidem vndiq; cōfluere ad prædicationem Euangelij, ſed tamen nō in omnibus gigni fructum, id accidere non ex docentis culpa, ſed audientium vitio, nec parem gigni fructum in ijs, qui audirent, ſed vt quiſq; afferret animum à mundanis curis, & cupiditatibus vacuum, eſſeq̄ue quatuor hominum genera verbum dei audiētium varie, primum eorum, qui ſuſq; deque audiunt, & auditum prorſus per aliam aurem demittūt, cecidit enim ſecus viam ſemen, & diabolus rapuit, ne audiētes per fidem ſalui fiant. Et ſunt de numero illorum, de quibus dominus, populus hic labijs me honorat cor aūt eoꝝ longe ē à me, audiūt aūt vere aliq̄d, qui & audiūt & intelligūt. Auditus ē naturę, intelligētię, obediētię, quē triplicē auditum ſubindicauit vnico carmine Dauid. Audi inquiens, filia & vide, & incliua aurē tuā. Et hoc eſt quod alius propheta hortatur. Audite audiētes me. Quod & dn̄s hodie notat, dicēs. Qui habet aures audiendi audiat, &c. i. vere & non naturaliter ſolū audiat verbū meū. Scd̄m eſt eoꝝ, q̄ꝝ cor eſt petricoſum. i. à charitate aridū, audiētes q̄dē verbū dei lætāter, & dimittūt tpe tētationis, ſiq̄dē radicē nō habētes. Sūt ſanè multi audiētes diſputationē cōtra auaritiā vel luxuriā, q adſirmāt ſeculi contēptores vel etiā caſtos eē beatos, ſed vbi ſp̄us cōcupiſcibiles eoꝝ obtutibus ꝓſentant, mox ab eis quicq̄d boni cōceperūt, defluit. Hinc Chr̄s diſcipulos ſuos inueniēs dormiētes & pinde ſuoꝝ verboꝝ immemores, dixit, Surgite, orate, ne intretis i tētationē. Et alias. Bt̄i q audiūt verbū dei & cuſtodiūt illud. Tertiū ē eoꝝ, q etſi dei audiunt
Eſaiæ.29 Matt.15 Marci.7 Pſal.44 Eſaię.55 Mat.26 Mar.14. Luc.22 Johan.11

Digitized by Google

Hiere 2 diũt verbũ ĩtelligũt, amãtq́; tñ maiori cupiditate rerũ mũdanarũ. ſ. diuitiarũ, luxuriȩ, glĩȩ, hono D
Johan. 3 ris pellecti, ipm reijciũt, cupiditatẽ vanã ſeqntes. Ad qs dñs dicere pt: Me dereliqrũt, fontẽ aq
viuȩ, & foderũt ſibi ciſternas diſſipatas, q̃ cõtinere nõ valẽt aqs. Itẽ & hoc: Hoc aũt eſt iudiciũ,
qa lux venit in mundũ, & dilexerunt homines magis tenebras q̃ lucẽ. Atqui null' horũ triũ de
verbo dei habebit fructũ, ſed damnũ potius, habebunt aũt q ſunt de quarto gñe audientiũ, &
ſunt q aure, intellectu, obediẽtiaq́;. i. q in corde bono & optimo audiẽtes verbũ retinẽt, & fru
Lucæ. 2 ctũ afferũt in patiẽtia. Ex quorũ numero hauddubiè fuit diua virgo de qua dr̃. Et mater ei' cõ
ſeruabat oĩa verba hȩc in corde ſuo. In q̃ verbo hodie dñs vult eos tria debere hr̃e, q fructuoſe
audire volunt, & p̃dicare dei verbũ. Primo, vt optimo aĩo ipm prȩdicent & audiant, id eſt, nõ
Matt. 7 vt eo abuti velint, vl' ad fallendũ, ad pperam cõmouendũ, ad illudendũ, vl' ſcandalizandũ, vl'
in hunc modũ aliũ, ſed dũtaxat, vt inde cum alijs, in dei gloriã cȩdat, qđ fiet, vbi amore ſalutis
ſuæ cauſa audient, alioqui & ipſi erũt, quos dñs iubet diſcedere à ſe, quaſi operarios iniqtatis,
ſiqdem q ſunt non aliter atq; olim fuere, qui exorciſtæ tentantes dæmonia adiurarũt in noĩe
Acto. 19 Ieſu, quẽ Paulus prȩdicaret, qbus diabolus deinde eſt dñatus. Ita nimirũ fiet & illis, q verbo dei
Phil. 1. nũc abutentes ex eo vitiorũ operculũ faciũt, in eos ſancte ſcribit Apl's, vti alibi dicturi ſumus
Lucæ. 11 Scđo, vt & illud retineãt. Hinc Chr̃us alibi: Beati q audiunt verbum dei, & cuſtodiũt illud. Et
Johan. 8, rurſus: Si qs ſermonẽ meũ ſeruauerit, mortẽ nõ videbit in æternũ. Tertio, vt nõ mõ ſimpl'r, il-
Matt. 23 lud retinant, ſed fructũ afferant in patiẽtia. i. vt oĩa hmõi carniſq; incõmoda patiẽter ferẽtes
Lucæ. 11 bona opa faciãt, quȩ verȩ fidei inhærent, alioq fruſtra dei verbũ audit. Hinc dñs: Quȩcũq; vo
Mat. 12 bis dixerit, ſeruate & facite. Et rurſum: Docẽtes eos ſeruare oĩa, q̃cũq; mandaui vobis. Siqdẽ
Mat. 28, ait Paulus: Nõ auditores legis iuſtificabunt, ſed factores legis. Sic Iohãnes Baptiſta alibi dixit:
Roma. 2, Omnis arbor, q̃ nõ facit fructũ bonũ, excidet & in ignẽ mittet, ſunt ideò nũc terra bona hoĩes E
Mat. 3 qui verbũ dei verè audiũt, retinẽt, iuxtaq́; illud operant: interimq́; proximorũ mala ȩquanimi
ter tolerãt, q cũ humil'r flagella ſuſcipiũt, poſt flagella ad requiẽ ſublimiter cum gaudio ſuſci-
pient. Hodierni igit Euãgelij parabola docuit nos dñs, q̃ ſtudio ſit accipiẽdus ſermo doctrinȩ
cœleſtis, ſi cupiamus ex eo fructũ exoriri, nobis ſaluti futurũ. Cæterũ qa hȩc hactenus dicta tã
Mar. 4, ſint ſalutaria & neceſſaria ſcitu & factu, diſcipuli pmoti q̃ſierũt ſeorſum (vt ait Marcus) cur hȩc
Mat. 13 tanti momẽti Iudæis loqueret in parabolis. Rñdit ipe hic & in Matthȩo: Vobis datũ eſt noſſe
myſteriũ regni dei, cȩteris aũt nõ, ſed in parabolis: Quia mõ videret pinde iniquũ q̃d aliqbus
ſua vellet eẽ aperta, aliqbus occulta, dñs iniqtatis ſuſpitionẽ ſubmouẽs rñdet: Vt turbȩ. ſ. vidẽ-
tes nõ videãt, & audiẽtes nõ intelligãt. Q. D. datũ eſt vobis. i. volentibus & ſil'r dignis. Hæ eñi
putãt ſe videre & nõ vidẽt & audiũt qdem ſed nõ intelligũt, & qa ſupbè & indignè ſunt hmõi
myſterijs, ideò ipſis ea meritò occulunt, q & ſi, ppterea ſunt infelices, nõ tñ miſerãdi, quanq̃ mi
Eſa 6, ſertimi, nẽpè qui ſciẽtes, volẽtes ſibi accerſunt exitiũ, & reijciũt ſalutẽ. Hoc aũt ita ſe hr̃e, iuſtiſ-
ſimus dñs dicto Eſaiæ oñdit q de ipſis ad hæc loquit verba: Auribus audietis & nõ ĩtelligetis,
& oculis cernetis, & tñ nõ videbitis. Incraſſatũ eſt eñi cor ppl'i huius, & auribus obſurduerũt, &
oculos ſuos occluſerũt, ne qñ videãt oculis & auribus audiãt, cordeq́; intelligant, tandẽq́; re-
uertant ad me, & ſanẽ illos. Ex quibus ſanè oĩbus nõ obſcure ĩtelligimus myſteria perq̃ pluri-
Johan. 16 ma regni cœlorũ. i. eccleſiȩ nõnullos, deo authore, cȩlari debere. Primo ne ſi apertò dicerent, F
puſilli & ĩfirmi inde ob eorũ ſublimitatẽ vl' ſcandalizarent vl' nõ ædificarent. Hinc ait dñs: Ad-
huc habeo vobis multa dicere, quȩ nõ poteſtis portare mõ. Huius argumẽto Apl'us ait: Dei ſa
Heb. 5 pientiã, q̃ abſcõdita eſt, in myſterio loquimur, & qdẽ eã inter pfectos, inter nos aũt niſi Ieſum
Chr̃m, & hũc crucifixũ. Sic alias ĩquit: Perfectorũ eſt ſolidus cibus eorũ, qui p ipa conſuetudĩe
Mat 7 exercitatos hñt ſenſus ad diſcretionẽ boni ac mali. Scđo vt iuſtitiæ norma ſeruet, ne habeãt ea
indigni & inuiti, quibus ĩdigni ſunt, & q̃ reijciũt ſua ſpõte, iuxta pphetȩ dicta pauloañ, ſic dñs
phibuit ſctm̃. i. rem ſacrã diuiniſq; lr̃is obſtruſam dari canibus. i. indignis. Tertio ne (q̃d certũ
Mat. 7 eſt) tã res ſacrȩ pperã, & nõ ad debitã reuerentiã tractarent. Sic Chr̃us iterũ phibet: Margari-
Joſue. 16, tas ante porcos pijci, ne videlicet eas ſuis pedibus cõculcẽt. inquinent. Quarto, ne iſti indigni
pinde Ihebuſȩi ſurreptis illis myſterijs ea deinde puerſe interp̃tãtes in eos, à quibus receperũt,
depugnẽt, veritatẽ adeoq́; dei gloriã hoĩſq; ſalutẽ oppugnantes. Sic dñs ſctm̃ canibus noluit
2. Timo 2 dandũ, ne iſti cõuerſi. ſ. hȩretici, qui ob iſtorũ mordacitatẽ à Chr̃o canes vocant, nos diſrum-
pãt, veluti fecerũt Hymeneus & Philetus, qui à veritate fidei exciderũt. Sic & Alexander æra-
rius verbis Pauli reſtitit multũ, quẽ ideoq́; vitandũ docet: Sic oẽs fecerũt à fide & religiõe apo
2. Tim. 4 ſtatȩ & hȩretici, qui à tpibus Apl'orũ vſq; in hãc diẽ fuere. Quĩto, q̃d ex ijs iã dictis ſubſequit rõ
2 Petri. 2, nibus, ne hmõi malis hoĩbus malus p̃iudiciũ generaret, ſi poſtq̃ nouerint Chr̃i myſteria, contẽ
pſerĩt. Qui eñi intelligit & poſtea ſpernit, grauius punit. Sic Petrus ait: Melius eñi erat illis nõ
Joban. 19 cognoſcere viã iuſtitiȩ, q̃ poſt agnitionẽ retrorſum cõuerti ab eo q̃d illis traditũ eſt ſctõ man-
dato. Illi eñi ſciẽter & temere peccãt, ſuntq́; ſimillimi Iudæ, de q̃ Chr̃us ad Pilatũ: Propterea
Acto. 2 qui me tradidit, maius pctm̃ habet. Sunt eñi & illi pditores & homicidæ, qui (vt eſt in Actis)
Acceperunt legem in diſpoſitõe angelorũ, & nõ cuſtodierunt.

HOMILIA DECIMASEPTIMA, DE EO QVOD SCRIPTVM
eſt: Lucæ.18. Domine, vt videam.

Dominica quinquageſime.

A SANE plurimũ appoſite catholica eccleſia hoc hodierna die Euan
geliũ cenſuit hocq́ꝫ tẽpore legendũ, quo ſuoꝝ filioꝝ calamitatẽ ob
peccata contractã maternè deplangit. Siquidẽ, Gregorio teſte, mi-
racula dñi noſtri Ieſu Chriſti accipienda ſint, vt in veritate credãtur
facta, & tñ per ſignificationẽ nobis aliquid innuant, nẽpe ꝙ opera
eius & per potentiã aliud arguunt, & per myſteriũ aliud loquũtur.
Sic nimiꝝ quis (iuxta hiſtoriã) cæcus iſte, de quo Euangeliũ, fuerit
ignoramus, quẽ vero per myſteriũ ſignificet, haud obſcure intelligi-
mus. Cæcus etenim eſt genus humanũ, quod in parẽte primo, vt eſt Geneſ. 3
in Geneſi, à paradiſi gaudijs expulſum, ſupernæ lucis claritatẽ igno-
rans, dãnationis ſuæ tenebras patitur, ſed tñ per redẽptoris ſui pſentiã illuminaẗ, vt internæ
lucis gaudia iã per deſideriũ videat, atq; in via vitæ boni operis greſſus ponat. Hinc aplus ait: Ephes. 4
Hoc igiẗ dico & teſtificor in dño, vt iã nõ ambuletis ſicut gẽtes ambulãt, in vanitate ſenſus ſui,
tenebris obſcuratũ habẽtes intellectũ, alienati à vita dei p ignorãtiã q̃ eſt illis ꝓpter cæcitatẽ
cordis ipſoꝝ, q deſperãtes ſemetipſos tradiderũt impudicitiæ in operationẽ immũditiæ oĩs
in auaritiã. Atq; hoc ipm genus humanũ à Chr̃o reilluminatũ eſt, qñ is q̃ſi lumẽ (iuxta ꝓphe- Pſal. 111.
tã) in tenebris illuxit. Hinc Petrus, q inquit: De tenebris vos vocabit in admirabile lumẽ ſuũ. 1. Petri. 2
Cæteꝝ, qa mater ſancta eccleſia (q̃d & nuper tractauimus) animaduertẽs ſuos filios ea ipa vo
catiõe tã ſe indignos reddidiſſe, tãq́ꝫ lõge ab eo lumine receſſiſſe, iuxta Petrũ, melius illis fu- 2. Petri. 2
iſſet nõ cognoſcere viã iuſtitiæ .i. Chr̃m ſolẽ & lumẽ iuſtitiæ, q̃ poſt agnitionẽ retrorſum con Mala. 4
uerti ab eo, q̃d illis traditũ eſt ſctõ mãdato, ſiqdẽ, qbus poſteriora ſunt priorib⁹ facta peiora, Matt. 12
& p relapſum pctõres miſerrimi, proindeq́ꝫ vere cæci, ideo eos vult hr̃e añ oculos cæcũ ho- Lucæ. 11.
B diernũ, vt cũ eo illuminari mereanẗ. Et ſane pctõres cęci ſunt, q (vt Chr̃s teſtaẗ) tenebras ipas Johan. 3
pctõꝝ magis dilexerũt q̃ lucẽ, q̃ in mũdũ venit oẽs hoies illuminatura, ea qdẽ luce poſt habi- Johan. 8
ta & relicta, nõ eſt, vt qs vidẽs eẽ poſſit, dño dicẽte. Ego ſum lux mũdi, q ſequiẗ me, nõ ambu
lat in tenebris, ſed habebit lumẽ vitę. q. d. q vero nõ ſequiẗ, cęcus ĩ tenebris ambulat, id q̃d fie
ri ſolet, qñ qs mortale pctm̃ cõmittẽs, mente obcęcaẗ, tenebras magis q̃ lucẽ diligẽs. Hinc ꝓ- Sopho. 1
pheta. Ambulabũt, ait, vt cęci, qa dño peccauerũt. Atq de ſe illi merito hoc prophetę dicere Eſaię. 59
pñt, palpauim⁹ q̃ſi cęci parietẽ, & q̃ſi abſq; oculis attrectauimus, ipegim⁹ meridie q̃ſi in tene-
bris, in caliginoſo q̃ſi mortui, nimiꝝ q̃s, vt Sapĩa dicit, malitia eoꝝ excęcauit. Quoꝝ ex nũero Sapien. 2
qs p̃cipuos eẽ dubitat eos, q hac tẽpeſtate ĩ reb⁹ diuinis, & ĩ ijs q̃ dei gloriã hoiſq́ꝫ ſalutẽ cõcer
nũt, adeo cęcutiũt, vt lucẽ in tñbras .i. ſctã in mala vertere nõ dubitãt, Canonẽ hũc ſacroſctm̃
de q̃ hactenus nr̃ ſermo, ꝓphanũ & diabolicũ, atq; à Chr̃o eiuſq́ꝫ ſctis pr̃ibus inſtitutũ, Anti-
chr̃o, adeoq́ꝫ diabolo eiuſq́ꝫ angelis aſcribere nõ erubeſcũt, nẽpe hauddubie ex ijs, ad q̃s Eſaias
ait, Væ q dicitis malũ bonũ, & bonũ malũ, ponẽtes tñbras lucẽ, & lucẽ tñbras, ponẽtes amarũ Eſaiæ. 5
dulce, & dulce amaꝝ, ij certe qa primũ vt videri volebãt, pſcrutatores & à gloria (ſcriptura re Eccl. 4.2
ferẽte) maieſtatis opp̃ſſi, tãdẽ à ꝓpria temerariaq́ꝫ malitia ꝓrſus ſunt obcęcati. Quos eqdẽ deſ- Sapien. 2
perauerim aliqñ reilluminatũ iri, niſi hodierni Euãgelij cęcũ ꝓ virili ſequanẗ, Illũ aũt ſic debẽt
ſeq. Primo, vt ſedeãt ſecus viã mẽdicãtes .i. de æterna vita cogitãtes, pctã defleãt, & veniam
C ſuoꝝ pctõꝝ humilr̃ petãt, Sic hortaẗ Iudith, inquiẽs, Sed qa patiẽs dñs ẽ, in hoc ipſo pœnitea Judith. 8
mus, & ĩdulgẽtiã eius fuſis lachrymis poſtulem⁹, Sic Petr⁹, abnegato vero lumĩe Chr̃o, egreſ- Mar. 26
ſus foras, fleuit amarè. Secũdo q̃rãt de Ieſu Nazareno, qs ille ſit, vt eũ cognoſcãt, ſiqdẽ ſolus ſit Mar. 14
q (teſtãte Dauide) cęcos lumine ſuę gr̃æ illuminat. Quare ab eodẽ Dauide dictũ eſt ad cæcos Pſal. 145
pctõres, Accedite ad eũ & illuminamini, Sic aliàs Chr̃s, cęcũ illuminatũ à ſe, interrogat dicens: Pſalm. 33
Tu credis ĩ filiũ dei? Qui rñdit: Quis es dñe, vt credã in eũ? Nõ debẽt aũt interrogare de alio Johan. 9
illuminatore, vtpote de hoie, de ꝓprio ingenio, de ſcĩa hũana, deq́ꝫ reb⁹ prophanis alijs. Ter
tio, vbi de illo certi ſunt p interrogationẽ & inſtructionẽ, debẽt ad eũ clamare nõ vti ad purũ
hoiem, ſed vt ad veꝝ deũ, & veꝝ hoiem dicẽtes, Ieſu fili Dauid, miſerere mei, qa filius Dauid,
ideo hõ, qa miſerere, ideo deus, propriũ em̃ eſt dei, miſereri, Vnde Pſaltes. Miſeratiões eius ſu Pſal. 144
p oĩa opa eius. Sic Thomas hac ꝓfeſſiõe clamauit ad Chr̃m, Dñs meus, deus meus. Quarto, ne Johan. 12
taceãt turbis increpãtibus, vt clamare ceſſent, Turbæ aũt increpãtes ſunt tumultus reluctãtiũ
cogitationũ, pctã, dæmonia, inueteratę maloꝝ cõſuetudines, q̃ vel oĩa ſæpe pctõres, ne rede-
ant ad lumẽ vitæ, cõtradicũt & retrahũt & increpãt, alia ob oculos ponẽtia, q̃ caro deſiderat
& mũdus. Hinc aplus ait. Caro em̃ cõcupiſcit aduerſus ſpm̃, ſpũs aũt aduerſus carnẽ. Hæc em̃ Roman. 7
ſibi inuicẽ aduerſanẗ, vt nõ q̃cũq; vultis, illa faciatis. Video aũt aliã legẽ in mẽbris meis repu-
gnãtẽ legi mẽtis meæ, & captiuãtẽ me in lege pcti, q̃ eſt in mẽbris meis, Hæc aũt lex qd aliud
F eſt, q̃

Digitized by Google

1. Petri. 2 Galat. 5 eſt,q̃ carnalia,q̃(teſte Petro)militãt aduerſus animã,retrahũtq́ à vero lumine ac increpãt,ne
clamem⁹. Quæ quidẽ turbæ deſiderioꝝ & pctõꝝ vbi increpãt & impedire voluerint, ne lu-
men à Chr̃o recipiam⁹,ſemp magis atq; magis,& quidẽ citra verecũdiã clamare debem⁹. Ie
Pſal. 118 ſu fili Dauid miſerere mei,ſane magna munera ſunt multis pcibus impetrãda,maxie q̃ à pec-
catoribus lõge eſt ſalus,q ideo intẽtius & frequẽtius clamare debẽt. Sic fiet(q̃d dñs alibi dicit)
Lucæ. 11. vt ſi pſeuerauerimus pulſantes,etſi nõ dabit ille ſurgẽs,eo q̃ amicus eius ſit, propter improbi
tatẽ tñ eius ſurget & dabit illi quotq̃t panes habet neceſſarios,ſiqdẽ pulſanti aperiet. Sic certe D
qa cæcus hodie à clamãdo nõ deſiit,dñm ſiſtit,eũq́ interrogare qd vellet,coegit. Quinto,vt
ſi pctõres dñm ſtantẽ,& pinde p ſuã grãm ĩterrogãtẽ qd velint,ſenſerint, vtpote deuoti pec
cataq́ exoſi,nõ petãt,neq; auꝝ,neq; argẽtũ,neq; fugituros honores,neq; diuitias, neq; potẽ
tias,neq; id genus phana,huius ſeculi phana,ſed petãt cũ cæco,dicẽtes:Dñe, vt videã.i. petãt
liberari à pctis,& in vera veritatis cognitiõe illuminari,vt veꝝ lumẽ Ieſum.i.ſalutẽ recipiãt,
Matt. 6 q̃ petita,cætera q̃.q̃ dabunt. Hinc dñs:Quærite,inquiẽs,primũ regnũ dei & iuſtitiã eius,& hæc
Iohan. 1. Matth. 1 oĩa adjicient vobis. Regnũ dei,qd eſt,niſi Ieſus,q ſalus eſt,via,veritas,& lux omnẽ hoiem illu
Iohan. 14 minãs,hic p grãm,alibi p æternã gloriã. Sic deus ad Solamonẽ petẽtẽ ſibi dari ſapiẽtiã, qua bñ
3. Regũ. 3 ſuũ pplm regere poſſet,dixit. Quia poſtulaſti verbũ hoc,& nõ petiſti tibi dies multos,nec di-
uitias aut aĩas inimicoꝝ tuoꝝ,ſed poſtulaſti tibi ſapiẽtiã ad diſcernẽdũ iudiciũ. Ecce fecit tibi
ſecũdũ ſermones tuos, & dedi tibi cor ſapiẽs & intelligẽs in tãtũ,vt nullus ante ſimilis tui fue-
rit,nec poſt te ſurrecturus ſit. Sed & hæc,q̃ nõ poſtulaſti,dedi tibi diuitias.ſ.& gloriã , vt ne-
Matt. 20 mo fuerit ſimilis tui in regibus cũctis retro diebus. Hinc ad matrẽ filioꝝ Zebedæi, qa gloriã
& regnũ honoris ambitioſe petierat,dñs ait:Neſcitis qd petatis,&c. oſtẽdens nihil aliud petẽ
dũ,q̃ quod cæcus hodie,Dñe,vt videã.ſ.mẽte te Ieſum.i.ſalutẽ recipiã. Quã ſi ex aĩo pctõres
petierint,hocq́ pacto cæcũ hodiernũ imitati fuerint, profecto dñm cogent ſtare, eoſq́ illo
miſericorditer ad ſe adduci iubebit,Qui nimiꝝ ſtat & vocat,qñ trãquillitatẽ mẽtis redditam
dulcedine ſuæ cõtẽplationis vel tenuiter manifeſtat,q prius propter tẽtationes,q̃s in oratiõe E
perpeſſi ſunt,tranſire viſus eſt. Ille aũt qui voce ſiſtitur,inuocãtes in fide exaudiet, dicẽs. Reſ-
pice,id eſt,accipe ſalutẽ & veritatis atq; æternæ claritatis lumen,quia eñi in me ſolum credi-
diſti,meruiſti habere nõ modo corporis,ſed & mentis illuminationẽ,docens interim nemi-
nẽ,qui nõ neglexit pœnitere,de venia cõſequẽda debere deſperare,vt nuper ad longũ diſpu-
tauimus. Ad hunc vero modũ pctõres illuminati,& benigniter à deo exauditi rurſus cęcũ ho
diernũ illuminatũ ſequant.i.dño illuminãti ſunt grati. Quo fiet vbi primũ dñm ſequentur,nõ
Iohan. 2 tã corpore q̃ animo,operãdo.ſ.bona,id quod ẽ dñm ſequi. Hinc Iohãnes:Qui dicit ſe in Chri
Matt. 9 Marci. 8 ſto manere,debet ſicut ille ambulauit,& ipſe ambulare. Et Chr̃s inquit,Si quis vult me ſequi,
Lucæ. 17 deneget ſemetipſum,& tollat crucẽ ſuã,& ſequat me. Crucẽ aũt aſſumere eſt pati vel aĩo quæ
Chr̃s paſſus eſt,tunc qd eñi cõregnabim⁹,cũ cõpatiemur. Secũdo,vt deũ magnificẽt,eiq́ dẽt
Eccle 35 gloriã,totũq́ benefactũ illius miſericordiæ aſcribãt. Vñ Sapiẽs: Bono aĩo gloriã redde deo.
Hiere. 13 Et Hieremias:Date dño deo vr̃o gloriã. Sic propheta inquit : Nõ nobis dñe,ſed nomini tuo
Pſalm 113 da gloriã. Quã ſane gloriã nec aliud deus vti ſuũ propriũ verus author à nobis depoſcit,eo ip-
ſo adfirmãte. Ego dñs,hoc ẽ nomẽ meũ,Gloriã meã alteri nõ dabo. Tertio,vt & alios ad glo
Eſaię 42 Matt. 5 rificãdũ deũ prouocẽt ſuis virtuoſis dei noĩe opibus,id q̃d debem⁹ Chr̃o dicẽte. Sic luceat lux
vr̃a corã hoibus,vt videãt opa vr̃a bona,& glorificẽt patrẽ veſtꝝ q in cœlis ẽ. Hinc Petrus.
1. Petri. 2 Cõuerſationẽ veſtrã,inquiẽs,inter gẽtes habẽtes bonã,vt in eo q̃d detractãt de vobis,tanquã
de malefactoribus,ex bonis operib⁹ vos cõſiderãtes,glorificẽt deũ in die viſitationis.

¶HOMILIA XVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 5. 6.
Nonne & æthnici hoc faciunt?

Feria ſexta poſt cinerum.

Coloſſ. 2 Iohan. 8 Iohan. 1. Lucæ. 1 HRISTVS dñs ſumma dei patris ſapiẽtia,ideq́ in q̃ oẽs ſunt the A
ſauri ſapiẽtiæ & ſciæ,quiq́ ſimul lux mundi,ideo in mũdũ venerat,
vt eos q in tenebris ſedebãt illuminaret fide in ſe vera in primis pœ-
nitẽtiã pro pctis cõmiſſis,facto & verbo & quidẽ ſerio ſuaſit:nimiꝝ
qñ iã nobis in exẽplũ,q̃d imitaremur,q̃draginta dies & noctes ieiu-
Matt. 4 narat,cœpit ilicò pdicare & dicere. Pœnitẽtiã agite, appropinqua-
Iacobi. 2 bit eñi regnũ cœloꝝ. Et ne quis ignoret,q̃ ad pœnitẽtiã requirerẽt
Roma. 1. eueſtigio docuit octo beatitudines.i.bona virtuoſaq́ opera,q̃ ſunt
veræ pœnitẽtiæ fructus. Interimq́ opa & ſigna certiſſima veræ in
Chriſtũ fidei:ſiquidẽ ex q̃ iuſti viuunt.i.ſunt,tales vtiq;,q̃lis eſt ipſa
in eis fides. Cæterum quia bona opera ſunt vel moralia veluti mores ciuiles ſeu politici, quos
& natura ratioq́ adeo ipſa naturalis,deo motore primo dictat,& vitæ quidẽ tpalis,nõ autem
æternæ

Digitized by Google

æternæ cõſonos, vel meritoria opa, cuiuſmodi ſunt, q̃ in vera fide fiunt, adq́ꝫ vitã æternã con
ducũt, ideo Chr̃s dñs, ne quis erret in bonis operibus, ſibiq́ꝫ falſo adblandiat̃ & imponat, nem
pe exiſtimãs opa vel q̃libet moralia ad ſalutẽ æternã cõſequẽdã, ſine quouis alio medio profi
cua atqꝫ ſufficiẽtia, ſatis ſupq́ꝫ in hodierno docet Euãgelio, q̃ ſint vere bona opa, & queadmo
dũ bona opa ab hoĩe fieri poſſint ac debuerint, interimq́ꝫ ſubindicãs q̃ debeãt Chriſtiani in ra
tione ad bene beateq́ꝫ viuendũ æthnicis eſſe ſuperiores & meliores, interrogãs.

B ¶Nonne & æthnici hoc faciũt? Quid faciunt? Vtiqꝫ moraliter bona operant̃: quippe dili-
gunt amicos mutuo, hoĩes mutuo ſalutãt, eleemoſynam faciũt, ieiunãt, ſuſtinẽt, hocq́ꝫ genus
opa alia iuſtitiæ, qm̃ natural'r cõtra malas operatiões ſunt iuſta & bona agunt. Sane legimus Val. lib. 9 cap 13
Xerxem in Abydenis cãpis, quũ partẽ multo maximã orientis ſubiectã haberet oculis, ſub ſi-
gnis ſtantẽ, teſtatus ſe nõ felicitatẽ ſuam flere, ꝙ tot gẽtibus imperare cõtigiſſet, ſed tot hoĩm
ſortẽ, q quum ĩnumeri eſſent, ad breue tẽpus, aut facto, aut alia vi eſſent oĩno defuncturi. Talẽ
quoqꝫ fuiſſe legimus maiorẽ Aphricanũ, Cuius vox illa nota eſt, malle ſe vnũ ciuẽ ſeruare, q̃
mille hoſtes ꝑdere. Sic Cato maior, Cæſare, circa Dyrrachiũ fuſo, quũ cæteri Pompeiani læti
tia exultarẽt ob rem bene geſtã, ſolus Cato Cæſarianoꝝ cadauera intuitus, qñ ciues eſſent, &
fortes alioqui viri, tẽperare lachrymis nõ potuit. Et ſic de hoc genus multis alijs, qui mutuo
amarũt amicos, qui & impenſe ieiunijs, eleemoſynis, cæteriſq́ꝫ opibus bonis ſtuduerunt, q ta-
men nullas in cœlis nec habuerũt nec habituri ſunt mercedẽ, quandoquidẽ qui hoĩbus, non
deo ſuã iuſtitiã factitarũt, q interim putarũt ſibi ſufficere, ſe amicos diligere, ſiquidẽ licere ini-
micos odio habere, & hominibus probari. Atqui Chriſtus veritatis author, imò ipſa veritas
& lumen de lumine, quid recte vereq́ꝫ Chriſtianum oporteat operari in Euangelio hodierno

C docet. ¶Et quidẽ primo, vt nõ modo diligam⁹ amicos, ſed & inimicos nr̃os. Sane qa vter- Leuiti. 19
qꝫ hõ, ideo vterqꝫ proximus & ꝓinde generali dilectiõe diligẽdus, nec aliqd inter eos diſcri- Lucæ. 10
minis eſt faciẽdũ. Sic Paulus ait: Bñdicite ꝑſequẽtibus vos, & nolite maledicere. Si eſurierit ini Roma. 12
micus tuus, ciba illũ: ſi ſitit, potũ da illi. Hoc enĩ faciẽs, carbones ignis cõgeres ſup caput eius.
Nimiꝝ ita erit quãdatenus ꝑfectio dei in hoĩe, qui ſolẽ ſuũ ſine diſcrimine oriri facit ſuper bo
nos & malos, & pluit ſup iuſtos & iniuſtos, & hac ratõe nõ ĩniuſtus ipſe ẽ, licet ĩdiſcriminatim
videat̃ bñfacere tã bonis q̃ malis, & flagellũ vtriſq́ꝫ ĩmittere. Etenĩ oĩa bona deus dat, nõ pro-
pter hoĩes, ſed ex ſua bonitate propter ſctõs. Id q̃d facile ex eius dicto aliàs colligit̃, quo inqt, Mat. 24
Sed propter electos breuiabunt̃ dies illi. ſ. tribulatiõis tãtæ. Et in vet. teſt. de Sodoma & Go- Mar. 13 Lucæ. 21.
morrha, alijſq́ꝫ finitimis ciuitatibus ait. Non interficiã propter viginti. Sic etiamnũ infert de- Geneſ. 18
us flagella propter peccatores, & iuſtos cũ impijs tẽporaliter mulctat. Sic aliàs deus peſtilen-
tia perire voluit tribus diebus & noctibus ſeptuaginta millia viroꝝ propter pctm̃ Dauid, co 2. Reg. 24
ipſo dicẽte: Ego ſum, q peccaui, & ego inique egi, iſti, q oues ſunt, qd fecerũt? Interim tamen
oĩa mala, teſte Paulo, diligẽtibus deũ cooperantur in bonũ. ſ. ſalutis & felicitatis æternæ. Roma. 8

D ¶Porrò deus ita agens in bonis nõ ſeparat peccatores à iuſtis ne deſperẽt, nec in malis iu-
ſtos à peccatoribus, ne glorient̃: præcipue, ꝙ malis bona nõ proſint, qui male viuentes ad ꝓiu
dicium ſuũ percipiunt, nec bonis mala noceant, ſed magis proſint ad iuſtitiæ lucrum. Id qd'
aperto claret in vnico diuite epulone, & Lazaro mẽdico. Et in Tobia & Iob, & deniqꝫ in om Lucæ. 16
nibus ſanctis, qui vtiqꝫ ſi pie viuere in Chriſto voluerint, oportet perſecutionem patiantur. 2. Tim. 3.
Præterea vel ideo deus bona & mala omnibus voluit eẽ communia, vt nec huius bona mũdi Roma. 1.
cupidius appetant̃, q̃ oportet neglectui habere, q̃ etiã malos habere videmus, nec mala turpi-
ter euitant̃, qbus & boni adficiunt̃, interimq́ꝫ ne qs iuxta hæc tẽporalia bona vel mala temere
de hoĩbus iudicet, Id quod aliàs dñs prohibuit, ſed vt illi oĩa ſoli eſſent ſecreta, qui oĩa recte ac
bene fecit, nec eſt, qui ad illum dicere poſſit, quur ita facis? nimiꝝ qui oĩa in ſapientia facit.

E ¶Cæteꝝ, quum hic dicat̃ deum facere ſolẽ ſuũ oriri ſuper iuſtos & iniuſtos, quid apoſtolus
dicit, quoſdam eſſe deo odibiles? id eſt, vtiqꝫ odio habendos inimicos? Reſpondendum exiſti
mauerim, regulã eẽ, qua & oderimus inimicũ propter id, quod in eo malũ eſt. i. iniquitatẽ, de
quo Paulus. Et diligimus inimicũ propter id q̃d in eo bonũ eſt. i. rõnalẽ creaturã ad imaginẽ
dei, adeoq́ꝫ ad æternã beatitudinẽ creatã, de quo hodie Chrũs, q vtiqꝫ docuit, qũo poſſimus
vnũ eundẽq́ꝫ hoĩem & odiſſe propter culpã, & diligere propter naturã. Hinc vehemẽter er-
rant, dicẽtes, deũ in hoc impoſſibilia ꝓcepiſſe, ſicut & in alijs nõnullis. Contra q̃s ipſe alibi ait. Deute. 30
Mãdatũ hoc q̃d ego tibi hodie ꝓcipio nõ ſupra te eſt, neqꝫ procul poſitũ, nec in cœlo ſitum, vt
poſſis dicere, qs noſtrũ valet ad cœlũ aſcẽdere, vt deferat illud ad nos, vt audiam⁹ atqꝫ ope cõ
pleamus, neqꝫ trans mare poſitũ, vt cauſeris & dicas, qs è nobis poterit mare trãſfretare & il-
lud ad nos vſqꝫ deferre, vt poſſimus audire & facere, q̃d ꝓceptũ eſt, ſed iuxta te eſt ſermo valde
in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illũ. Cõſidera q̃d hodie ꝓpoſuerim in cõſpectu tuo vitã &
bonũ, ecõtrario mortẽ & malũ, vt diligas dñm deũ tuũ, & ambules in vijs eius, & cuſtodias mã
data illius. Hinc Chr̃s, iugũ meũ ſuaue eſt, onus meũ leue, &c. Et quidẽ apud deũ oĩa poſſibilia Matt. 11.
ſunt, q̃ carni vident̃ impoſſibilia, ſed aĩæ & intellectui, nõ carni & ſenſui, q̃ ſpũi aduerſat̃, dictũ Marc. 10

eſt. Diligite inimicos veſtros,&c. Aĩa inimicũ diligere põt,nõ aũt caro. Siquidẽ nocet alicui,
& ſi ſentit,odiũ nõ tñ exeq vult,iã ille ſciat,qa caro ſua odit inimicũ,aĩa vero diligit:q̃ tũc ve-
2. Reg. 6 re inimicũ diligit,qñ de eius profectu nõ deijcit,nec de ruina lætat,verũ q̃d ſaluti illius condu
Actorũ. 7 cit pro virili,vt debet,procurat. Sic Dauid dilexit Saul & Abſalonẽ filiũ,inimicos. Sic Chrũs
Lucæ. 23 pro inimicis orauit. Sic Stephanus pro lapidãtibus deꝓcatus eſt. Et Paulus eẽ anathema cupijt
Roma. 9 pro pſequutoribus ſuis. ¶Sed qd dicemus ad aliq̃t viros ſc̃tõs & prophetas, vti Dauidẽ,qui F
Pſal. 108 & imprecati ſunt inimicis mala,plerũq; etiã de illorũ interitu lætati, veluti qñ in Apocalypſi
Apocal. 6 Martyres orãt,vt vindicent,&c. Et ſanguis Abel clamat à terra ad cœlũ pro vindicta? Reſpõ
Geneſ. 4 deo. Poſſe euenire,vt nõ amiſſa charitate & inimici ruina lætificet nos, & rurſum eius gloria
ſine inuidiæ culpa cõtriſtet:quũ & ruente eo,quoſdã bene erigi credimus, & proficiente illo
Exodi. 15 pleroſq; iniuſte opprimi timeamus. Sic populus Iſraeliticus de ſubmerſis Aegyptiacis cõgau
Apocal. 6 det. Et Dauid ſuos inimicos vſq; ad internetionẽ traditos lætat,ſic martyres vindictã petunt
.ſ. iuſtitiæ & miſcdiæ,nõ quidẽ cõtra hoĩes,ſed cõtra regnũ pc̃ti,vt ip̃m euertat,q̃ regnãte tã-
1. Cor. 9 ta ꝑpeſſi ſunt. Id q̃d partim deſtruit correctiõe hoĩm,partim dãnatiõe in pc̃tõ pſeuerantium.
Sic Paulus Stephanũ in ſeipſo vindicauit,dicẽs: Caſtigo corpus meũ,& in ſeruitutẽ redigo. Et
Pſalm. 4 hoc eſt,q̃d ait propheta. Iraſcimini,& nolite peccare. Sic aliqñ viri ſancti inimicis ꝓcati ſunt
mala, quo ſane pacto qd prohibet,ne pfidis & induratis hoĩbus flagella qs à deo imprecet?
Quo tamen loco magnopere eſt ſeruandũ diſcretionis examẽ,ne cũ noſtra odia exequimur,
fallamur ſub ſpecie alienæ vtilitatis: queadmodũ diſcipuli, Iacobus,& Iohãnes,dicẽtes: Domi
Lucæ. 9 ne, vis,dicimus,vt ignis deſcẽdat de cœlo,& cõſumat illos? Qñquidẽ oporteat pẽſare qd de-
beat ruinæ pc̃tõris,& qd iuſtitiæ ferientis. Nã quũ peruerſum quenq̃ oĩpotẽs ꝑcutit, & cõgau-
dendũ eſt iuſtitiæ iudicis,& cõdolendũ miſeriæ pereuntis. Ita procul dubio intelligendũ eſt,
Matt. 11. q̃d Chrs ad patrẽ ait. Cõfiteor tibi pater dñe cœli & terræ, qa abſcondiſti hæc à ſapiẽtibus &
Lucæ. 11. prudẽtibus,& reuelaſti ea paruulis. Ita pater,qm̃ ſic fuit placitũ ante te. Sic idem de Iuda prodi
Matt. 26 tore inquit: Væ autẽ homini illi,per quẽ filius hoĩs tradet. Bonũ erat ei,ſi non natus fuiſſet ho
Marc. 14 mo ille,&c. ¶Secundo,tunc nos vere eſſe dei filios,quũ hæc fecerimus,quæ ipſe facit & nos G
Lucæ. 21 facere præcepit,dicẽte Chriſto: Vos amici mei eſtis,ſi feceritis,quæ ꝑcipio vobis. Sic Chri-
Johan. 15 ſtiani,id eſt,Chriſti ſunt filij,qui ambulant in via ſancta,queadmodũ Chriſtus ambulauit. Re
1. Johã. 2 darguendi igit ſunt,q & hodie prætextu allegati Euangelij,cõfitent Chriſtũ noſſe,factis au-
Tit. 1. tẽ negant: ſiquidẽ qui(teſte ap̃lo) abominabiles ſint & incredibiles,& ad omne opus bonum
Johan. 8 reprobi. Ad quos aliqñ Chriſtus,ſicut olim ad Iudæos, dicet. Si filij Abrahæ eſtis, opa Abra-
hæ facite. Vos ex patre diabolo eſtis,& deſideria patris veſtri vultis facere.

¶Tertio,opera moralr̃ bona vel etiã ab infidelibus facta nõ eẽ pc̃tã,nec in illis peccare ho H
minẽ,veluti quidã hactenus deblacterarũt. Sane cũ diligẽdus ſit amicus,hocq; ip̃m eſt bonum
adeoq; naturæ cõgruũ,nõ male agunt; itaq; æthnici,quũ & amicos mutuo ament,hoĩeſq; ſalu
tent: cæterũ eſſe quidẽ verũ,ea ipſa bona opera nõ eſſe ad vitã æternã meritoria,ſicut nec ea q-
dem,quæ à Chriſtianis & fidelibus fiunt apud deum,ſunt & pura & meritoria, Niſi primo ſi-
ne ſpe lucri temporarij,ſecundo ſine appetitu laudis hoĩm,tertio ſine ſuꝑphua operãtis cõpla
Eſaiæ. 33 centia,citraq; inanem ſuperbiã fiant. Id quod pulchre hodie dñs ſubnotat. Et propheta aliàs
vno carmine cõplectit. Beatus q excutit manus ſuas ab omni munere .ſ. cordis, oris, manꝰ .i. à I
munere cogitationis de gratia populari,& gloriæ ꝑ fauorẽ, præmij ꝑ dationẽ. ¶Quarto,
neminẽ habere mercedẽ in cœlis ex aliquo opere q̃tũ à natura ſolũ procedit, ſed q̃tũ vna ex
charitate dei. Sic amare amãtẽ,quatenus ex ſola prouenit natura, mercedem non meretur in
cœlis,ſed quantum ex charitate in deum vel in hominem propter deum. Cuius gratia ſi ope-
Matt. 19 ra bona fiunt, vere bona ſunt & meritoria,nõ aũt propter aliã cauſam. Sic Chrs alibi cẽtupli-
Marci. 8 cẽ retributionẽ vitãq; æternã ei promittit,q propter eũ,propterq; Euãgeliũ aliqd reliquerit,
Lucæ. 17 nõ propter vel vanã gloriã,vel lucrũ,vel ob hoc genus aliã rationẽ. Meret aũt dilectio amici,
q̃ à natura ſimul & charitate proficiſcit,nõ tñ tantũ,quantũ dilectio inimici,nempe,quæ dif-
ficilior,& cũ maiori conatu bonæ voluntatis,qa purior,& ex motu gratiæ nõ naturæ inclinã
tis,qa liberalior,nõ ex debito meriti ꝓcedentis. ¶Quinto,dilectionẽ nõ valere,niſi ea ope K
ris exhibitione probet,ꝓcipue loco & tẽpore,hinc ſubdit Chrs,bñfacite .ſ. cũ effectu inimicis
1. Johan 3 Sic Iohãnes ait. Filioli mei,nõ diligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate, ſicut & fi-
Jacobi. 2 des ipſa eſt ocioſa & mortua,q̃ eſt ſine operibus fidei,quę ꝑ dilectionẽ operat. ¶Sexto deũ L
Galat. 5 prohibere circa opera bona eadẽq; exteriora hypocriſim .i. vanã gloriã,lucrũ,famã,hocq; ge
nus aliã,ꝓter dei cauſam,qa oĩa in dei honorem & laudem fieri debent,non vt velimus videri
hoĩbus. Vult ſane deus oĩbus modis rationabilibus nunq̃ non honorari,intus & foris ſine ta-
men aliqua iactantia. Quod ipſemet dñs teſtatur inquiens. Sic luceat lux veſtra corã hoĩbus,vt
Matt. 5 videãt opera veſtra bona,& glorificẽt patrẽ vr̃m,q in cœlis ẽ. Nõ eñ ponũt hoĩes lucernam
Marc. 4 ſub modio,ſed ſuper candelabrũ,vt luceat oĩbus qui in domo ſunt. Prouidentes, ait Paulus,
Lucæ. 8 bona nõ tantũ corã deo,ſed corã oĩbus hoĩbus,& coram ijs,qui foris ſunt.
Roma. 12

¶Septimo

¶Septimo, queadmodũ oportet Chriſtianos plura facere bona q̃ æthnicos, ſic ſi minus bo-
M noꝝ fecerit, maiori ſunt culpę obnoxij. Hinc ſubiũgit Chrſ: Nõne & hoc æthnici faciũt. Q.d.
Si æthnici opa bona moralr̃ faciũt, nulla inſtructi fide, ſed ſola naturæ lumine inducti, q̃to ma
gis vos plura facere debetis, q fidẽ accepiſtis & doctrinã verbo & facto intellexiſtis? Siquidẽ Iacob. 4
ſcienti bonũ facere, & nõ facienti, pctm̃ eſt illi, imò (vt Petrus ait) melius erat illi nõ cognoſce 2. Petri. 2
re viã iuſtitiæ, q̃ poſt agnitionẽ retrorſum cõuerti. In q̃d genus hoĩes alibi dñs ſerio exclamat Matt. 11.
dicẽs. Et tu Capharnaũ nunqd vſq; in cœlũ exaltaberis? vſq; in infernũ deſcendes. Quia ſi in Lucæ. 10
Sodomis factæ fuiſſent virtutes, q̃ factæ ſunt in te, forte mãſiſſet vſq; in hãc diẽ. Verũtamẽ di
co vobis, qa terræ Sodomoꝝ remiſſius erit in die iudicij q̃ tibi. Arguit ergo hic Chrſ à mino-
re ad maius. Si hoc vel illud virtutis faciũt æthnici naturæ luminis tm̃ inſtinctu, qd vos q ha-
betis & naturã & rationẽ, & lumine veræ fidei p me, q lux ſum & vita, via, veritas, virtus, eſtis
N edocti & illuſtrati, facietis? vtiq; lõge plura facere deberetis? ¶Videãt ergo hic Euangeliũ
carnales hæretici, q̃lis & q̃ta ipſos maneat pœna, q omnẽ vitæ honeſtatẽ, virtutẽ, charitatem,
& quicqd eſt virtutis & honeſtatis & ordinis, reijciũt, q̃d nec æthnici faciũt, qui ex natura ta-
le quid eẽ agendũ docent. Sileo q̃d in ijs peccatis perpetrãt & peccãt, in qbus æthnici peccare
erubeſcerẽt. Ad quoꝝ priores dñs dicit. Nõne & æthnici hoc faciũt. Ad alios. Nunqd qd tale
& hoc æthnici faciũt? &c. Docemur itaq; ex hodierno Euãgelio operari bona tam moralr̃ &
ciuiliter q̃ & pie & chriſtiane, ſi ea nobis voluerimus futura apud deũ eſſe efficatia.

¶HOMILIA XIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 4.
Marci. 1. Lucæ. 4. Ductus eſt Ieſus in deſertũ à ſpũ, vt tentaretur à diabolo.

Dominica prima quadrageſime.

A QVI cum propheta in oibus operibus dñi meditatur, recte quidem Pſalm. 76
ac pie huius diei Euangeliũ lectitans in eiuſdẽ operibus meditabiť,
ideóq; meditans admirabiť à limine ordinẽ Chri Ieſu factoꝝ, q̃ ſta- Lucæ. 3
tim docere in anno pene ſuæ ætatis trigeſimo incipiẽs fecit, iſq; vel
ideo meditãs admirabiť, quod ſcire pcupiat qd hęc ipſa ſibi facta in
eo ordine ſubſequuta velint. Qñquidẽ nõ neſcius Chrm̃ nos ſuis fa-
ctis verã, æternã, beatãq; vitã docuiſſe, nec fruſtra quicq̃ feciſſe. Sa-
ne (ait Lucas) cœpit Ieſus facere & docere. Et ipſe q̃q; dñs: Exẽplũ, Iohan. 13
inqt, dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Cur er-
go Chrſ à principio ſuoꝝ factoꝝ tali vſus eſt ordine? Quali ordĩe? Matt. 3
Nimiꝝ adfirmãt euãgeliſtę cõcorditer, ipm̃ mox poſt baptiſmũ ſpũs ſcti inſtinctu (nõ em̃ ab Marc. 1.
alio ſpũ duci potuit, quũ ſpũs ſanctus aperto deſcẽderit corporali ſpecie ſicut colũba in ipſum Lucæ. 3
vnde agebať) deſertũ petijſſe, ieiunaſſe, tentatũq; fuiſſe. Qui profecto ordo adeo non pt̃ carere Lucę. 3. 4
rõne, vt etiã in figura olim p ea, q̃ populo Iſraelitico occurrerũt, ſubſignificatus crediť. Illi qui Exod. 14
dem populo ex Aegypto in terrã promiſſiõis trãſituro, primo mare rubrũ, ſecũdo deſertum, Nume. 20
tertio ſitis & fames, quarto hoſtiũ inſultus occurrerũt. Sic Chrſ ex hoc ſeculo in tpe ad cœlũ
reuerſuro ſtatim baptiſmus, deſertũ, eſuriẽs, tẽtatio, hoſtis hũani generis obuenerũt. Nõ vtiq;
citra rationẽ nec ſine ſingulari documẽto, quũ certe oĩs eius iuxta humanitatẽ actio nr̃a ſit in-
ſtructio, q propterea ad nos è cœlo venit, vt ſua nos vita ſctã miraculorũq; virtute, fide ſimul 1. Theſ. 4
atq; moribus illuminaret, ne vt ante q̃ſi gẽtes, q̃ ignorãt deũ, in omni vitioꝝ genere turpiter
ad morẽ beſtiaꝝ viueremus, deindeq; poſt mortẽ hanc tẽporalẽ propter ſcelera & peccata
morti æternæ traderemur, vita. ſ. æterna indigni. Certe dñs Ieſus nihil horum eoq; ordine in
diguit, qui verus deus & homo, vt ait poſt Eſaiam Petrus, peccatũ non fecit, nec eſt inuentus Eſaiæ. 53
dolus in ore eius, neceſſum proinde eſt, vt q̃d fecit nos notet, vtpote nr̃i cauſa factũ, & adeo, 1. Petri. 2
vt apoſtolus ait, qui non nouerat peccatũ, pro nobis peccatũ fecit. i. vt Petrus inquit, peccata 1. Iohan. 3
noſtra pertulit in corpore ſuo ſuper lignum, hoc eſt ea pro nobis peccatoribus fecit, quæ ipſi 2. Cor. 5
peccatores facere debebamus, pœnitentes. ſ. Suſtinuit em̃ cruciatus, labores, ſudores, hocq; 1. Petri. 2
genus paſſiones, quæ noſtris peccatis debebantur. Sic vtiq; Chrũs nõ ſine ratione p̃dicto or-
dine baptizatus deſerta loca petijt, ieiunauit, tẽtariq; voluit, nõ propter ſe, ſed propter nos, vt
nos ſua redẽptione & promiſſiõe dignos faceret, æternæq; vitæ participes redderet.
B ¶Siquidẽ nos ſumus populus Iſraeliticus. i. credẽtes olim propter pctã nr̃i parẽtis primi è
paradiſo in hãc Aegyptũ. i. vallẽ lachrymaꝝ detruſi, q ad terrã promiſſiõis, q̃ patria eſt cœle
ſtis, reuerti nequimus, niſi & nobis ipſis obueniant ea, q̃ & dño eiuſq; pplo Iſraelitico occur-
rerũt. Primo, vt aqua & ſpũ ſctõ baptizemur, mareq; rubrum, quo baptiſmus ſignificabatur, Ioſue. 3
trãſeamus propter pctm̃ originale, Id q̃d olim p prophetã dñs pollicitus, ait: Et effundã ſup Exodi. 14
vos aquã mundã, & mundabimini ab oĩbus inquinamẽtis veſtris, & ab vniuerſis idolis veſtris 1. Cori. 10
mũdabo vos. Hinc Chrſ, Niſi qs renatus fuerit ex aqua & ſpũ ſctõ, nõ pt̃ introire in regnũ dei. Ezech. 36 Iohan. 3

Digitized by Google

Marc. 16 Siquidē q crediderit & baptizabit̄, hic ſaluus erit. Sic apoſtoli eos, q ad fidē cõuerti volebant,
Actorū. 1 Actorū. 2 in primis pro peccatis baptizare ſolebant, vt paſſim in illorū̄ actis eſt videre: nimirū̄, qui idip-
10. 11. 19 ſum à dño poſt reſurrectionē iuſſi fuerāt. Baptizati igitur & à peccato ſanctificati, amoreq̄
dei per baptiſmū in fide accenſi. Secundo, deſertū & ipſi petamus, id eſt, in locū pugnæ atq̄
certaminis, vitam. ſ. deinde aſperam & ab hoībus ſecularibus & voluptuoſis alienam agētes,
Geneſ. 3 Actor. 14 parentū primorū̄ memores, vt quēadmodū illi ex paradiſo propter deliciarū̄ affluentiā fuere
Matt. 7 depulſi, ita nos vitę aſperitate econtrario redituri ſimus, quo nemini licet peruenire p ſpacio-
ſam. i. voluptuoſam viā, dño adhortāte. Intrate p anguſtā portā, qm̄ lata porta & ſpacioſa via
eſt, q̄ ducit ad perditionē, arta vero quæ ducit ad vitā, & pauci eā ambulant. Hinc Paulus. Qui
Roma. 6 em̄, inquit, mortui ſumus peccato, qūo adhuc viuemus cū illo, An ignoratis fratres, qa quicū-
q̄ baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Cõſepulti em̄ ſumus cum
illo p baptiſmū in mortē, vt qūo Chriſtus ſurrexit à mortuis p gloriā patris, ita & nos in no-
uitate vitę ambulemus. Et paulo poſt, vt vltrà nō ſeruiamus pctō. Nō ergo regnet peccatū in
vr̄o mortali corpe, vt obediatis cõcupiſcētijs eius. Sed ſicut exhibuiſtis mēbra vr̄a ſeruire im-
mūditię & iniqtati ad iniquitatē, ita nūc exhibete mēbra vr̄a ſeruire iuſtitię i ſctificationē. Sic
1. Petri. 4 & Petrus. Chr̄o, inquit, igit̄ paſſo in carne, & vos eadē cogitatiōe armamini, qa q paſſus eſt in
carne, deſiit à pctis, vt nō iam deſiderijs hoīm, ſed voluntate dei, quod reliquū eſt, in carne vi-
uat tpis. Sufficit em̄ pteritū tēpus ad voluntatē gentiū cõſumandā ijs, qui ambulauerūt in lu-
2. Petri. 1. xurijs, deſiderijs, vinolentijs, comeſſationibus, potationibus, ebrietatibus & illicitis idolorū
cultibus. Et rurſus. Quapropter frēs magis ſatagite, vt p bona opera certā veſtrā vocationē &
electionē faciatis. Q. d. Nō em̄ ſufficit vos fide p mortē Ieſu Chr̄i in baptiſmo, q̄ſi ſigno quo-
2 Petri. 2 piā veræ à pctō lotionis eſſe mūdatos, niſi eā mūdationē & purgationē bonis, virtuoſiſq̄ ope
ribus cõſeruare ſtudueritis: nā alioqui (vt idē poſtea ſcribit) melius eſſet, vos viā iuſtitiæ non
cognouiſſe, q̄ poſt agnitionē, perinde atq̄ canē (vt eſt in adagio) ad vomitū reuerti, retror-
ſum cõuerti ab eo, quod traditū eſt. ¶ Eapropter, dilectiſſimi fratres, memores eorū̄ & illo- C
1. Cor. 7 rū, quæ apl̄us dicit, quia breue eſt hoc tēpus & caducū, quod aūt in alio ſeculo futurū̄ eſt, æter-
nū eſt, qui vtimur hoc mundo, ſimus tanq̄ nō vtentes. Præterit quidē figura huius mundi, &
1. Iohā. 2 tranſit, vnáq̄ cõcupiſcētia eius. Exeamus itaq̄ è medio, propheta monēte, ipſius exēplo Chri
Eſaię. 52 ſti ſaluatoris, deſertū petētes: hoc eſt mundanis & voluptuoſis & carnalibus rebus poſthabi-
tis, vitā durā, auſterā, volūtarie, nō per hypocriſim inſtituētes, vt quieti à ſtrepitu mūdi meli⁹
deo vacemus, & in mente ſeculū deſerētes, quaſi māna deſerti ſola æterna gaudia eſurire diſca
mus. Id quod futurū̄ ſperamus & credemus, ſi poſt Chriſtū pceptorē noſtrū. Tertio, ieiunaue-
rimus, id eſt, facto & verbo & mēte à vitijs abſtinuerimus, hoc quidē vere eſt ieiunare. Cæte-
rū vix vel nequaq̄ idipſum ieiuniū habebimus, niſi & corporale ieiuniū, q̄d eſt à cibi potuſq̄
Lucæ. 21. abſtinētia vel moderata eorundē ſumptio, habuerimus. Chr̄o apud Lucam dicēte. Attendite
vobis, ne grauent̄ corda veſtra in crapula & ebrietate, qbus per ieiuniū remotū nō dubitētur
Prou. 26 corda & à vitijs purgari. Siquidē dixerit Salomō. Cū defecerint ligna, extinguet̄ ignis. Hinc
eccleſia ad deū orat. Aeterne deus, qui corporali ieiunio vitia cõprimis, &c. Quod & Chr̄us
Matt. 17 Marci. 9 alibi euidētius arguit, dicēs, eſſe quoddā dæmoniorū̄ genus, q̄d niſi oratione & ieiunio eijci nō
poſſit. Vnde Chr̄us quadrageſimale hoc ieiuniū re ipſa ſanciuit, q̄d lex olim & prophetæ ipſo
facto futurū̄ in Chriſtianiſmo pfigurarūt. Qñquidē Moyſes legiſlator, quo fieret accipiēdę le
Exod. 24 gi magis idoneus quadraginta dierū̄ ieiuniū bis obſeruaſſe legit̄. Helias quoq̄ propheta qua-
draginta diebus à cibo abſtinuit, quū ambularet vſq̄ ad mōtē dei Oreb. Quod quidē ieiuniū
3. Reg. 19 poſt Chriſtū catholica eccleſia nec vtiq̄ ſolo Chr̄i exēplo, ſed plane myſterio quodā vſq̄ in
hūc diē ſeruare cēſuit: nimirū̄, quod hoc dierū̄ quadragenario nūero ſuas deo decimas & pri-
mitias, quēadmodū & in lege quondā factitarūt, ſolueremus, vt q nobis metipſis p acceptū an
nū viximus, authori nr̄o nos eius i decimis & primitijs p abſtinētiā mortificaremus. Sane ſunt
in anno tricēti ſexagintaſex dies. Quorū̄ plerūq̄ ſex dierū̄ decima ē trigītaſex, & ne ſex reſidui
remaneāt indecimati, addit̄ vnus, qa minus addi nō pt̄, tres aūt alij ſupadditi ſoluunt̄ pro pri-
mitijs, pro qbus ſimiliter ieiunia quatuor tēporū̄ p tres dies. ¶ Eſt aūt ipſum inter cæteras D
pcipuas cauſas (quas hic trāſeamus) hoc potiſſimū tpe vſq̄ ad dñicā Ieſu Chr̄i paſſionē inſtitu
tū, ne huic ſeculo cõformemur, verū̄ Chr̄i crucis memores ex pcepto Pauli hoīem veterē cru
Epheſ. 4 Coloſſ. 3 cifigamus, carnis curā in cõcupiſcētijs haudquaq̄ facturi. Etem̄ cõgruit, vt q dñi crucifixi paſ
Galat. 5 ſionē celebraturi ſumus, crucē q̄q; noſtrā caſtigatione corporis ſuſcipiam⁹, in eaq̄ pctō mo-
1. Cor. 5 riamur, vt deinceps ad vitā nouā cū Chr̄o, q paſcha eſt noſtrū, reſurgam⁹, in vitā deniq̄ æter
nā p hoc mare rubrū, p hoc deſertū, p hoc ieiunium trāſeamus. Quo vt certo ſimus p hæc tria
tranſituri, neceſſum eſt. Quarto, vt & ipſi in hoc deſerto nos tentari ſuſtineamus, tentatio ni-
Iacobi. 1. bus q̄ Chriſti exemplo & pſidio fortiter reſiſtamus, memores eius, quod Iacobus ſcribit: Bea
Tobię. 12 tus vir, qui ſuffert tentationem, quoniā cum probatus fuerit, accipiet coronā vitæ, quā repro
miſit deus diligētibus ſe. Et ab angelo Tobiæ dictū legimus, qa acceptus eras deo, neceſſe fuit,

vt ten

vt tentatio probaret te, quandoquidem deus ipſe tentatõibus in nobis (teſte Apoſtolo) prouẽtũ facere ſolet, q etiam neminẽ coronat, niſi q legitime in agone tẽtatõis certauerit. Vñ etiã ſatanam colaphizantem à Paulo, hoc ter rogante, auferre noluit, ne is nihil mereretur. 1. Cor. 10. 2. Cor. 12

E ¶Porrò nos hoc in deſerto mundi maximè diu noctuq; tribus vitiorum originibus, veluti & Chrũs olim à diabolo tentamur: ſiquidem Luca teſte, tribus tentatõibus in Chriſto p diabolũ omnis fit conſummata tẽtatio. Id quod & Iohannes teſtat, inquiẽs: Omne quod eſt in mundo concupiſcentia carnis eſt, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ: Id eſt, omnis tẽtatio diabolica, qua dæmon ex deſerto, id eſt, à vita ſancta protrahere conat, fit vel per gulam, vel per auaritiam, vel per ſuperbiam. Quæ qdem tres vitiorum tẽtationes Chriſtus hodie verus Dauid contra Goliam, diabolum. ſ. tribus de torrẽte lapidibus proſtrauit, tribus de lege teſtimonijs vincens, oſtendens, & nos omnes eas tẽtationes vitiorum, vnde cæteræ pendent, certe ipſo adiutante poſſe vincere, ſuperare, ſuppeditareq;. Nimirum gulam ieiunio, auaritiam contemptu rerum mundanarum, ſuperbiam humilitate, memores, hominem non ſolum in pane viuere ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei, regnum Dei non eſſe neq; cibum neq; potum, imò & Chriſtum eſuriſſe, naturam quoq; paucis contẽtam eſſe, quæ nec craſtinũ curat diem de cibo & potu, ſat enim eſſe diuitẽ eum, q in eo, quod habet contẽtus eſt, ſed auarũ ſp egere etiam in eo, qđ habet, & maximè quum (vt Apoſtolus ait) nihil in hunc mundũ attulimus, ita & nihil ex eo feremus, nudi ingreſſi, nudi reuertemur: q & facile erimus humiles contra ſuperbiam, quando recordabimur quales ſimus, vnde venimus & quo ſumus ituri. Creaturæ nimirum ſumus caducæ & fragiles, in nullo ſtatu permanẽtes, nihilq; prorſus ex viribus noſtris valentes ſed omnino à deo pẽdemus. Et verè nemo noſtrum eſt, q non debeat ac poſſit dicere, cum Dauide. Ego autẽ vermis ſum & nõ homo. Ecce (inqt Iob) luna etiam nõ ſplẽdet, & ſtellæ nõ ſunt mundę in conſpectu eius, quanto magis homo putredo, & filius hominis vermis? Qui (inqt pauloante) quaſi putredo conſumẽdus ſum, & quaſi veſtimẽtum qđ comeditur à tinea. Terra ſumus & puluis, quia de terra ſumus & in terram reuertemur oẽs. Hinc Salomon: Et oẽs hoĩes terra & cinis. ſ. ſunt, quũ de terra deus creauit hoĩem. Vnde aliàs: Quid ſupbis terra & cinis? Cum enim morietur homo, hereditabit ſerpẽtes & beſtias & vermes. Et Eccleſiaſtes ait: Cuncta ſubiacẽt vanitati, & oĩa pgunt ad vnũ locũ, de terra facta ſunt, & in terrã pariter reuertunt. Et deinde ait: Et reuertat puluis in terrã ſuã vnde erat, & ſpũs redeat ad Deum, qui dedit illum. Quo certè redire nequit, niſi homo hic baptizatus in deſertum (vt diximus) eat, pęniteat, oret, ieiunet, & deniq; diabolo omni vitiorum genere tẽtanti ad ruinam fortiter reſiſtat, & confidenter cum Propheta ad dñm dicat: In te eripiar à tẽtatione, & in Deo meo tranſgrediar murum, id ẽ, omne inſolẽs prælium ſuperando confringam. Oretq; frequẽter, vt dñs docuit: Et ne nos inducas in tẽtationẽ. Inducitur autẽ quum tẽtatione frangitur, & peccato conſentit. Atqui non conſentiet ſi cum Chro, qui pro eo eſt pugnaturus, contrarijs virtutibus reſiſtet: non enim hominẽ, niſi humana tẽtatio apphẽdit, quoniam deus fidelis, ſupra id quod poſſumus nos tẽtari haud ſinit, ſed faciet etiam cum tẽtatõe prouẽtum, vt ſuſtinere poſſimus, qbus (vt idẽ ad Apoſtolum dixit) eius ſufficit gr̃a, quæ vtiq; nobis petẽtibus non deerit, modo nobipſis non deerimus, quos & in ſuis ille diſcipulis orare hortatus eſt: Orate ne intretis in tentationẽ. Hæc ſunt, fratres in domino chariſſimi, propter quæ Chrũs hodie ductus eſt poſt baptiſmum in deſertum, ieiunauit, tentatusq; eſt à diabolo, vt. ſ. nos doceret ſimulq; contra vitia corroboraret.

Lucæ. 4. 1. Johan. 2 Deuter. 8 Roma. 14 Eccle. 5 1. Timo. 6 Pſalm. 21. Job. 25 Job. 13 Eccli. 17 Eccli. 10. Eccle. 3 Eccle. 12 Pſalm. 17 Matt. 6. Deuter. 8 1. Cor. 10 2. Cor. 12 Marc. 14 Lucæ. 22

HOMILIA VICESIMA DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth. 12. Lucæ. 11. Generatio mala & adultera ſignum quærit.

Feria. iiij. poſt. j. dñicam quadrageſime

A AVDIO NON MODO AB ISTIS, QVI PRISTInam eandemq; Chrianã hactenus religionẽ ſupra quàm dici poteſt hoſtiliter impugnarunt, ſuæq; iam tandem in illam perfidiæ conuicti, omniq; ratione, defenſatõe, excuſatõeq; vera deſtituti ſunt, ſed et ab ijs, qui in ea religione in hanc vſq; horam piè perſeuerant qri, cur deus tãdẽ nõ alıqđ vł ſupplicij vł terroris ſignũ patret, quo illã ipſam religionẽ in ſuo antiq robore vigoreq; tueat, Chrianos in ppoſito cõfortaturus, ſchiſmaticoſq; ab errore in priſtinũ ſtatũ reuocaturus, nẽpe deũ vł olim hoc ipm plerumq; ſemp ad ſe ſuaq; diuina facta approbandum facere conſueſſe, idq; tam ex Chriſti verbis q re ipſa non obſcure patere. Quando quidẽ Chrũs dixerit: Niſi ſigna & pdigia videritis, nõ creditis. Et rurſus: Si opa nõ feciſſem in eis, q nemo alius fecit, pctm nõ haberẽt. Qui & aliàs exprobrat ciuitatibus in qb9 factę erãt pluriẽ Johan. 4. Johan. 15

Digitized by Google

Mat.11 virtutes, quoniam non egiſſent pœnitētiam, fidemq́ʒ ſuſcepiſſent: nimirum quod fides ſignis
2.Cor.12 & virtutibus approbet. Hinc Apl'us ſe Apl'm eſſe probaturus Tametſi (inqt) nihil ſum, ſigna tñ
apoſtolatus mei facta ſunt ſup vos in omni patiētia inſignis & prodigijs & virtutibus. Quo ſa
nè factũ eſt, q̃d Moyſes populũ Dei ex Aegypto à Pharaone liberaturus ad deũ dixit. Nõ cre
Exodi.4. dēt mihi, neqʒ audiēt vocē meā, ſed dicēt, nõ apparuit tibi dñs. Deus eueſtigio illi ſignoꝝ ptā
7.12.13 tem cõtulit, de qbus abũdè in lib. Exodi: Sic Chr'us: Amē amē (inqt) dico vobis, q credit in me
opa quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora hoꝝ faciet. Id q̃d factũ legimus in Euangelio Mar
Mar.vlt. ci, q ait de Apl'is poſt Chr'i in cœlos aſcēſionē. Illi aũt ꝓfecti, prædicauerũt vbiqʒ (dño coope
Acto.2.5. rante) & ſermonem cõfirmante ſequētibus ſignis. Sic & Lucas in Actis Apl'icis: Multa quoqʒ
(inqt) ꝓdigia & ſigna p Apl'os in Hier'lm fiebant. Et poſt ſigna & ꝓdigia multa in plebe p ma
Johan.6 nus Apl'oꝝ fiebant. Sed cur quæſo hoc ipm? Profectò vt ipſa ſigna de fide ſermonem ꝓbarent
1.Cor.1. hoīeſqʒ crederēt. Vnde aliàs ad Ieſum Iudæi: Quod ergo tu facis ſignũ, vt videamus, & creda
mus tibi? Et Apl'us de fide loquēs ait: Qm̃ & Iudæi ſigna petũt, & Græci ſapiam quærũt, &c.

¶Sic & Deus aliàs ſerio in eos anīaduertit, q perperam contra legē fidemúe & religionem B
Exo.32 agebant, quo oſtēderet q̃d de ea eēt lege & fide tenēdum, vt quiqʒ Opt. & mali ſupplicia à deo
anīaduerterēt. Sic olim deus multa millia hoīm occidi ꝑmiſiſſe tradit ob vituli cõflatilis adora
tionē. Sic aliàs Chore ſchiſmaticus Dathan & Abyron cũ oībus ſuis complicibus operti hu
Nume.16. mo, viui in infernum deſcēderunt, qa blaſphemantes dñm, & rebelles contra Moyſen & Aaro
2.Par.21. nem ſuperiores ſuos ſchiſma facere conati fuerāt. Sic Zoas Ochoziæ filius, q cum maioꝝ re
ligionē aſpernatus extrariam eſſet amplexus bello, tradita regibus hoſtibus Gaza, victus tur
2.Par.26 piter, domeſtica tandē fraude miſerè perijt. Sic & rex Ozias veteris ſacroꝝ ritus negligēs, pin
4.Reg.5. deqʒ contēptor lepra infectus regnũ deponere coactus, idemqʒ in numeꝝ ignominioſe eſt re
Acto.5 dactus. Sic in lege noua Annanias & Saphyra vxor morte ſubitanea periere, qa pauculũ pecu
Acto.8 niæ ſubtraxerant: pinde ſectæ ſingularis ꝑcupidi. Sic Petrus dicebat in ꝑditionē debere eſſe
1.Cor.11. pecuniā Symoni, qa donũ dei pecunia poſſideri exiſtimarat. Sic tpe Apl'oꝝ ꝑmulti moriebā
tur, quia ſacr'm Euchariſtiæ irreuerēter tractarant. Sed quid hæc Deus? Certè vt fidē cõfirma
ret, q̃d ij qui hoc genus aliq̃ ꝑpetraſſent cõtra verā fidē, legē, religionēqʒ peccaſſe itelligerent.

¶At cur (inquit) Deus eiuſmodi ſigna noſtro tēpore non ꝑmittit in eos, qui Dei matrem, C
eiuſqʒ ſanctos, eius Eccleſiam, ſacramēta oīa & reliqua, quæ ad fidē religionemqʒ catholicæ
Eccleſiæ ꝑtinēt plus q̃ irreuerēter tractant, nulluſqʒ nõ contumelijs impiè adficiũt, qui vtiqʒ
ſui impij facti memores eiuſmodi ſignis reuocarent, boniqʒ in fide magis atqʒ magis erigeren
tur? Sanè paucis reſponderimus oportere quidē ad firmandā fidē ſigna fieri, hoc ipſum non
modo ex prędictis tot ac tantis ſcripturis & exemplis, verũetiam hac ꝓbari ratione. Sicut eñ
veritas quæ ſubiacet facultati naturali intellectus, p reductionē ad prima principia p ſe nota
declarari, firmariqʒ ſolet. Ita nimiꝝ veritas, quæ naturale lumē intellectus tranſcēdit, cuiuſmo
di eſt doctrina fidei catholicæ, q̃d eo attinet declarari firmariqʒ debet per opa miraculoſa ſo
li Deo poſſibilia, quæ vbi ad teſtimoniũ eius doctrinæ fiũt, ſat ſuperqʒ ipſius declarata eſt veri
Tim.1. tas: quandoquidem Deus, qui verax eſt, omniſqʒ veritas ab eo, qui prima eſt veritas, falſitatis
1.Cor.2 eſſe teſtis nequit. Hinc Apoſtolus ait: Sermo meus & prædicatio mea non in pſuaſibilibus hu
manæ ſapiæ verbis ſed in oſtēſione ſpũs & virtutis, vt fides veſtra non ſit in ſapia hoīm, ſed in
Mar.vlt virtute Dei. Hinc fidē Chr'ianam Apl'i ſubſequētibus ſignis, quoꝝ poteſtatē Chr'us contulit,
confirmauerunt. Porro non prætereundũ eſſe cenſuerim, ſignis eſſe opus ad firmandam fidē,
veꝝ eſſe, de ea quidē fide, quæ tum nouiſſima inciperet, nõ de ea, quæ tot ſit annis & tpibus ad
hęc vſqʒ tēpora tanta multitudīe ſignoꝝ, miraculoꝝ, prodigioꝝqʒ obfirmata vereqʒ oñſa, cu
iuſmodi ē fides Chriſtiana, adeoqʒ eius religio priſtina. Id quod non modo ex irrefragabili
bus digniſqʒ notatu ſcripturis exempliſqʒ prædictis, ſed & ex clariſſimis Pauli verbis eſt intel
Heb.2. ligere. Qui. ſ. lex vel fides Chr'i cũ initiũ accepiſſet enarrandi per dñm ab eis, qui audierunt in
nos cõfirmata ē, cõteſtāte deo ſignis & portētis & varijs virtutibus & ſpũs ſc'ti diſtributõibus
ſcd'm ſuā volũtatē. Hinc qa Chr'iani hæc ipſa ſigna & ꝓdigia ꝓpter fidē facta, partim viderũt,
partim ſcripturis contenta memoriæqʒ prodita legerunt, quotidieqʒ illa legi diciqʒ audiunt,
ſintqʒ ea propter nos (Apl'o teſte) & ad noſtram inſtructionem correptionemqʒ facta & ſcri
1.Cor.10. pta, non debent de ijs, quæ hactenus fidei fuerunt Chriſtianæ, à Deo ſigna fieri expoſtulare:
Deute.6. nempe, qui tentatores Dei verè cenſentur, quales eſſe haud debent, quum ſcriptum ſit. Non
Matth.3 tentabis dominum Deum tuum. Hinc eſt quod Deus omnipotens iſtis etiam petentibus ho
die ad libitum ipſorum, ſignum facere recuſat, quoniam antea ſigna intellexerant, audierant
ſcripta, oculiſqʒ ſuis aliquot viderant, licet dederit feceritqʒ, ne de ignorantia ſe excuſarent, ſi
gnum. Ad eos verè indignatus, inquiens.

¶Generatio mala & adultera ſignum quærit & cętera. Quo ſermone proculdubio Deus D
& in hoc tempore vtitur ad Chriſtianos, qui quum fidem ipſam infinitis penè ſignis adeoqʒ
priſtinam religionē probatam ſcientes, audientes, legentes ſigna adhuc quærunt, cum ſcribis
& pha-

Digitized by Google

& phariſæis dicentes: Magiſter, volumus à te ſigna videre. Quibus quidem dominus, non in
eo, quod fortè volebant, condeſcendit ſigno, ratione quidem.

E ¶Prima, quũ prius audierant, viderantq́ ſigna, nõ fuiſſent credituri ꝓpter adhuc aliquod
ſignũ, & ſic deus ꝓpter incredulitatẽ quorundã ſignũ ſpeciale non facit apud quærẽtes ſigna
vñ ait Euangeliſta: Et non fecit ibi. ſ. in pña ſua, virtutes multas ꝓpter incredulitatẽ illorum. Matt. 13

F ¶Scda, quum q ſcripta habẽt, fidem cum recenſione ſignoꝝ docẽtia, non eſt, quòd ſpecia
lia ſigna petant, qbus æquè vt ſcriptis non crederẽt. Hinc diuiti Epuloni prodigioſe aliquot
ex mortuis ad frẽs ſuos mitti, petẽti Abtaham in perſona dei reſpondit. Si Moyſen & ꝓphe- Luc. 16
G tas nõ audiũt, neq; ſi qs ex mortuis reſurrexit credẽt. ¶Tertia, qa tales ĩcreduli ſignis ĩdigni Matt. 12,
ſunt. Hinc hodie Chriſtus phariſæis & ſcribis denegat de cœlo ſignum, quod ipſi (vt exprimit Johan. 2.
alius Euangeliſta) petebant, ſed dat ſignũ de profundo inferni, diſcipulis vero cœleſte in mon Matt. 17
H te Tabur clarificatus. ¶Quarta, ob ingratitudinẽ petẽtium, qm prioribus ſignis & factis ſe Marc. 9,
ingratos reddiderunt. Sic hodie. Q. D. multa beneficia vobis exhibui, nihil hoꝝ vos allexit Luc. 9,
ad venerandũ meam virtutẽ, quam cognoſcetis p pœnã, qñ ciuitatẽ vrãm in terram videbitis Mat. 12
ꝓiectam. Interim ſermonẽ de reſurrectiõe interponẽs, proq́ ſigno figurã fert in mediũ, vt ve Johan. 2,
ritas credaf. Sic quũ alibi Iudæi dicerẽt ad Ieſum: Quod ergo tu facis ſignũ, vt videamus, & cre Johan. 6,
damus tibi? Chriſtus aliquod iuxta libidinem eorum ſignum fecit ipſis ingratis eorum, quæ Jonæ 1,
dudum mirificè à Deo, qui Chriſtus eſt, acceperant in Aegypto, in mari rubro, & in deſerto.

I ¶Quinta, q̃d plerũq; petunf ſigna de ijs, quę re ipſa & qdem apertiſſimè ſine miraculo ali- Erod. 10, vſq; ad ca. 15
quo cognoſci pñt qualia ſint. Sic Chrus, qñ ſua virtute ſolus & vnicus, inermis oẽs ementes &
vendentes vnà cum mercibus eijceret, interrogatus. Quod ſignum oſtendis nobis, qa hęc fa- Johan. 2
cis? nullum apertũ voluit facere ſignum ipſis, qbus ſatis conſtaret eum talia bene & qdem di-
uina virtute facere. Sic non opus eſt, vt Deus ſignis noſtri tẽporis hęreſim oſtẽdat eẽ malam,
quã malam eẽ conſtet ex ijs, quę docet. Vnde oĩs in Deũ laus, oẽſq; apud hoĩes reuerẽtia, ho-
neſtaſq; ſupprimif. id q̃d dei nõ eſt, nec à deo eẽ põt, vñ oĩs honor, & virtus, pax, & charitas.

K ¶Sexta, quod hęc ipſa ſigna eẽnt vl' qualiacunq; & quàmlibet cœleſtia ſi nũc fierẽt (vt cer
tò fierẽt) vl' riderenf, vl' ſpernerenf ſine aliqua emẽdatione, ipſis, q ea petijſſent, in maius prę- Exo. 14
iudicium eẽnt futura. Id quod aperto conſtat in Pharaone indurato. Hinc ſequif rectè Chri- Roma. 9.
ſtum hodie dictuꝝ hęc verba. Generatio mala & adultera ſignũ quærit & cętera, in eos Chrĩa
nos qui tot ſcripturis & miraculis fidẽ, chrĩanamq́ religionẽ pdocti iam demũ de ea fide pro-
banda ſigna petunt: qbus vtiq; Chrus nõ ad votũ, cœleſte dat ſignũ, quũ ſint mala generatio,
& adultera. Siqdem mala, q̃d ingrati, immemores, neglectoreſq; eoꝝ, quæ ille partim ipſis
vidẽtibus, partim in ſcripturis ꝓdita patrauit, adultera: quia vera relicta Eccleſia, ſponſa Chri
vnica neglecta, alteri ſe iungũt, caputq́ Chrm à corpe, quod eſt Eccleſia, temerè ſeiungunt.
Ideoq́ ad eos poſtulãtes: Magiſter volumus à te ſignũ videre idẽ dñs & magiſter verè rñdet.

L ¶O vos ficti Chriani, me nomie ꝓfitẽtes, facto negantes, generatio mala & adultera, quia Titum. 1,
increduli, leues, indigni, ingrati, improbi, ſimulq́ veſtræ pditõis maioris auidi: ſignum à me
non dabitur vobis niſi ſignum Ionæ Prophetæ, id eſt, nullum cœleſte ſignũ, quod non mere-
mini, ſed terrenum & infernale dabif vobis, ſi nõ credideritis. Sanè ſuffecerit ſignũ Ionæ, quo
habetis me veꝝ eẽ deũ, cuius manus hauddum eſt abbreuiata, qui ſapiẽs ſum & iuſtus, nullum Eſa. 59
relinquo bonũ irremuneratũ, nullumq́ malũ impunitũ, viſitans ſcelera hoĩm vſq; in quartam
generationẽ, quiq́ iudiciũ meũ loco & tẽpore ſuo ſapiẽter & vtil'r facere noui. Suffecerit vo- Exo. 20
bis habere ſignum Ionæ, id eſt, terreſtre, quo ſatis (niſi teſtis oĩno indurati) ĩtelligere poteſtis
eos male egiſſe qui & Eccleſiam meam eiuſq́ miniſtros, templa, ſacramẽta, & reliqua, quę ad
religionẽ attinẽt, oppugnare, exterminareq́ moliebanf, quoꝝ ꝓinde mlta millia, p manu par
ua haud ſecus atq; Chore, Dathan, & Abyron ſchiſmaticos exterminandos vltimoq́ ſuppli- Nume. 16
cio ita puniẽdos curaui, vt interim quoq; periculum pœnæ & ſupplicij ſenſerint, tam ſacerdo
tes, quàm plebei, quoꝝ vtrorumq́ peccatoꝝ cauſa tantam pmiſi cladem, qui & interim ob in-
dignam tractationem corporis & ſanguinis mei paucos intra dies multa millia vniuerſali paſ- 1. Cor. 11
ſim peſtilentia è medio ſuſtuli, famem interim rebus omnibus abundè creſcentibus non con-
temnendam, bellaq́ horrenda & interneciua & inteſtina immittens, quibus vtiq; tribus per-
inde præcipuis pœnis ac ſupplicijs iam olim peccatores mulctare & affligere ſoleo: maiora 2. Re. 24.
M immiſſurus, niſi pœnitentiam egeritis. ¶Nec interim vobis ad blandimini, quod indi-
ſcriminatim caſtigo & quidem non omnes. Quandoquidem (q̃d Petrus me doctore ſcripſit) 2. Petri. 2
iudicium iam olim meum non ceſſat, & pditio eoꝝ non dormitat, q eñi angelis peccantibus Eſaię. 14.
nõ peperci, ſed rudẽtibus inferni detractos in tartaꝝ tradidi cruciandos, originaliq́ mũdo in Gene. 19
diluuio nõ perperci, q & Sodomitas & Gomorrhitas in cinerẽ in exemplũ eoꝝ, q acturi impiè Gene. 7
ſunt, redegi, ille idẽ adhuc verax, iuſtus, & potẽs, pios de tẽtatiõe noui eripere, iniquos vero in
diem iudicij reſeruare cruciandos, magis aũt eos, q poſt carnẽ in cõcupiſcẽtia ĩmunditiæ am
bulãt, dãnationẽq́ cõtẽnũt, audaces, ſibi placẽtes ſectas nõ metuũt ĩtroducere, blaſphemãtes.

Hic eñi

Digitized by Google

Hic enim pro mea diuina ſapientia & iuſtitia aliquos caſtigo, tam malis temporalibus quàm tẽporali morte, vt homines agnoſcãt me de ipſis, adeoq́ꝫ de oĩbus, quę in terra agunt, habere
1.Cor.11, prouidẽtiam, aliquos in alio ſeculo cruciandos reſeruo, vt & extremo iudicio aliqd puniendum
Romanõ.2 dum reſeruet. Id qđ per Apoſtolũ vobis fieri notũ curaui, quiq́ꝫ interea p eundẽ Apoſtolũ vos admonẽdos duxi, ne contẽnatis meæ bonitatis, patientiæ, longanimitatis diuitias, qui ignoratis quod benignitas mea vos ad pœnitẽtiam adducere ſatagit. Quam ſanè benignitatẽ
Matt.12 poſt tot mea ſigna vetera & noua, itemq́ꝫ poſt ſcripta & monita ſi contempſeritis, petẽtes ꝗ
Ionæ.3 alia ſigna haud crediderìtis certò ad vos dicam: Viri Niniuitæ ſurgẽt in iudicio vobiſcum, &
3.Regū.10 condẽnabunt vos, q pœnitẽtiam egerunt in prædicatione Ionæ: Et ecce pluſquàm Ionas hic &c. Hæc hactenus Chrũs dñs noſter. ¶Eapropter chariſſimi frẽs, conuertimini & pœnite N
Heb.2 mini, precipue alioꝝ periculo cauti, nolite eſſe increduli ſed creduli, non poſtulantes alia vobis fieri ſigna, quoꝝ vobis infinita ſunt dudũ facta, quotidieq́ꝫ fiunt: Eſtote (obſecro) inter alia poſt hodiernũ Euangelium memores Apſ̃ici dicti huius. Propterea abundãtius oportet nos obſeruare ea, quæ audiuimus, ne forte pefluamus. Si eñ qui per angelos dictus eſt ſermo, factus eſt firmus, & ſi omnis præuaricatio & inobediẽtia accepit iuſtã mercedis retributionem, qũo nos effugiemus, ſi tantã neglexerimus ſalutẽ, quę nobis deò conteſtãte tot ſignis & portẽtis & varijs virtutibus eſt cõfirmata. Ne poſtulemus (quęſo) cũ pſidis & leuibus Iudæis. Magiſter volumus à te ſignũ videre: alioq erimus cũ illis mala generatio & adultera, ſiquidẽ è Chriſto regno diſcedẽtes aliò, qbus ſi quæ Chriſtus docuit multis ad nos p Apoſtolos ſcriptis fecerimus non aliò quàm in cœleſte Chriſti regnum ingreſſuri ſumus.

HOMILIA VICESIMAPRIMA DE EO, QVOD SCRIPTVM eſt: Iohan. 5. Ecce ſanus factus es, noli peccare, ne deterius tibi aliqd contingat.

Feria. vj. poſt dñicam. j. quadrageſime.

HIEROSOLYMIS IN EA Parte vrbis, quæ προβατικη, probatica, id eſt, ouilla, ſiue peculialis dicebatꝰ ab ouibus & pecudibus, A
quę adducebanꝰ ad ſacrificium, erat lauacrum natatoriũ (id enim ſignificat κολυμβήθρα) qđ hebraicè Betheſda, id eſt, domus defluxionis, ab aquis illuc defluẽtibus dicebaꝰ, quinq; porticus habẽs, in quibus iacebant infirmi, expectantes donec aqua turbari, æſtuareq́ꝫ videreꝰ. Nam diuino indultu, angelus dñi certo tpe deſcẽdebat prout diuinę placebat ꝓuidentiæ in aquam. Et q poſt turbationem aquæ, primus diuina prouidẽtia deſcẽdebat in aquam, à quacũq; infirmitate detinereꝰ, ſanabaꝰ, ſiue id angelus faceret, ſiue p angelũ, aut ſine angelo ea virtus quę eſt oĩm virtute ſuperior. In vna aũt illaꝝ porticuũ iacebat in grabato quidam languẽs triginta & octo annos infirmitate detẽtus. Quẽ dñs Ieſus, quũ ipſum ſponte miſericorditerq; ſanarat, non minus paterne quàm ſalutariter hortatur, dicens.

¶Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliqd contingat. ¶Qua qđ moni B
Ezech.36 tione, quũ huius diei Euangeliũ certo contineat figuram myſticumq́ꝫ intellectũ, indubiè dñs noſter quẽcũq; hominẽ peccatorẽ poſt baptiſmũ, poſtq́ꝫ pctõrum indulgentiam alloquiꝰ, admonẽs, ne baptiſmo q rectè p ouilẽ piſcinam ſignificaꝰ, quũ & ipſe aĩam ſanet, lotus atq; ſanatus, ſuorumq́ꝫ peccatorum veniam gratioſe nactus rurſum peccet, ne ipſi quid deterius contingat. In qua (inquam) paterna ſalutariq́ꝫ adhortatione Chriſtus Ieſus ſummus doctor.

Nume.12, ¶Primo, docet plęrũq́ꝫ pctm̃ (quod eſt omne qđ fit contra Dei præceptũ cogitatõe, ver C
2.Par.26 bo & facto) eſſe cauſam ægritudinis etiamnũ corporalis. Sic quia Maria ſoror Moyſi murmurando contra Moyſen peccarat, lepra quaſi nix cãduit. Sic & Ozias, qa ꝓpter deſpectũ ritus
2.Par.16, ſacroꝝ peccarat, factus eſt & ipe leproſus. Iteq́ꝫ rex Aza qa Prophetã Anani in Cyppũ pedibus ligatũ miſerat, dolore pedũ vehemẽtiſſimo laborare cœpit, quo & morbo obſtinatus perijt vtcũq; antea bonus. Sic ob pctm̃ Dauid mlta millia hoĩm ĩfirmata perierũt peſtilentia. Sic
1.Cor.11, qui tẽpore Apoſtoloꝝ venerabile ſacramẽtum Euchariſtiæ irreuerẽter tractantes vehementer peccarant, partim facti ſunt infirmi & imbecilles, partim mortui & quidẽ non pauci. Neceſſum itaq; fuerit, vt q ægroti in ſanitatem reſtitui velint, à pctõ deſiſtant, deq́ꝫ eo lamẽtenꝰ, alioqui cauſa manẽte, manſurus eſt & effectus, manẽte quidẽ crapula manet & libido ipſa.

Roma.9, ¶Scđo docet dñs, Eſſe in arbitrio hoĩs velle peccare vł nõ peccare, in pctõ manere vł reſur D
2.Cor.12 gere. In eius tamen ꝓprijs viribus reſurgẽdi nĩæ ſed in dei miſerẽtis eẽ ptãte, quę humilr pe
Heb.12 tita à deo daꝰ. Hinc dñs hodie ait ad languentẽ peccatorẽ. Vis ſanari? Et deinde, noli iam amplius peccare. Ad quid eñ rogaſſet de voluntate ægroti, ſi ad ſanandũ ꝓpriũ nõ habuiſſet arbitriũ? Cur ꝓhibuiſſet deinde pctm̃, ſi in arbitrio eius nõ fuiſſet peccare & non peccare? Hinc ab Auguſtino dici ſolebat. Qui creauit te ſine te, nõ iuſtificabit te ſine te. Cæteꝝ eſſe in homĩe

merum

Digitized by Google

merum arbitrium ad peccandum, vel non peccandum euidenter ſcriptura teſtatur, inquiens: Mandatum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, & cætera. Conſidera, q̄d hodie propoſuerim in conſpectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortem & malū, vt diligas dominum deum tuum, & ambules in vijs eius, & cuſtodias mandata illius, & viuas. Et rurſus: Deus ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui. Adiecit mandata & pręcepta ſua. Si volueris mandata conſeruare, conſeruabunt te. Appoſuit tibi aquam & ignē, ad qđ volueris porrige manū tuā. Ante hoīem vita & mors, bonū & malū. Quod placuerit ei dabūt illi &c. Et ſanè oīs rō pſuadet liberū arbitriū eē. Qđ ſi homo nō haberet, fruſtra deus in vtroq; teſta. nobis tot & tanta partim ſeruare pcepiſſet, partim ne faceremus inhibuiſſet, aut qd nos ppter pctā puniret iniquus iudex, quū vitare pctā, nō poſſit eē volūtatis noſtræ. Deute. 30 Eccl. 15

E ¶ Atqui infinitæ ſunt ſcripturę quibus apertò, & quidem rectè, liberum arbitrium ſtatuit. In qua minimè ſunt contrariæ, quæ videntur illud negare.

F ¶ Nimirū, quæ nihil aliud q̄ hoc volunt addi tēperaturæ vt homo totā ſalutē ſuam diuinæ gr̄æ ferre debeat acceptam, quū perpuſillū ſit, q̄d hic agit liberū arbitriū, & hoc ipm̄, q̄d agere poteſt, ſit diuinæ gratiæ, q primū condidit liberū arbitrium: deinde liberauit etiam ac ſanguit. Et ſanè ſunt eiuſmodi negatiuæ pinde ſcripturæ eam ob cauſam, ne homo, q oīa vuult ex arbitrio ſuo, gloriabundus oīa bona ſibi & nō deo pperam aſcriberet. Contra quē Apl'us: Quid autem habes (inqt) q̄d nō accepiſti? Si aūt accepiſti, qd gloriaris quaſi nō acceperis? Conſtat igit deū homini tradidiſſe ad bonū & malū liberā voluntatē, ſed eius ad bonū voluntatis implēdæ facultatē ſibi adeoq; ſuæ gratię ſeruaſſe, quæ humili petitōe eſt obtinēda. Id q̄d Chr̄us manifeſtè hodie innuit: Interrogans ppterea ægrotū peccatorē, an ſanus fieri velit, vt ſanationē petat, interim ſubindicās eē in arbitrio ipſius velle & nō velle ſanitatē, at eam nō poſſe ex ſeipſo, ſed ex gr̄a diuīa habere, quū rogatus negare nolit. Vnde Apl'us: Nam velle adiacet mihi, perficere āt bonū, non inuenio. Hoc aūt ipſum velle Deus ad opus deducit ſua gr̄a, eodē Apoſtolo dicente: Deus eſt em̄, q operat in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Qđ (vt dixit) clarē demonſtrauit in hodierno Euāgelio: Hinc Deo nulla eſt trbuēda culpa, quū punimur ob peccata, gratia neglecta quæ petentibus, non deeſt modo ipſi nobis haud deſimus. Hinc idē ait: Contemplantes, ne quis deſit gratiæ Dei. Petite igitur & accipietis, ab eo qui mitis & miſericors omnes homines vult ſaluos fieri, eoq; hodie hortatur ægrotum quemlibet. 1. Cor. 4 Roma. 7. Phil. 2 Heb. 12 Matt. 7, Luc. 11 1. Timo. 2

G ¶ Tertio, docet Chr̄us peccatorē recidiuantē in peccata manere maiorē pœnā. Quod & alias ait, de pctōre mūdato & recidiuante: Et fiūt nouiſſima hoīs illius peiora prioribus: ſiqdē (qđ Petrus ſcribit) Melius erat illi nō cognoſcere viam iuſtitiæ, qūā poſt agnitionē retrorſum conuerti. Hinc dn̄s mulierculam ab adulterio ſolitam hortat, dicēs: Vade, & iam amplius noli peccare & cętera. Nec mirū, habet em̄ hoc natura, vt vulnus, cui ſimile eſt peccatū, cū rem vnde ſcit ex vulnerati negligētia pœnis q̄ antea habet, ſic & pctōr propter in pctā recidiuationē pœnis habes ſupliciū expectare: qa Deo, q pctm̄ remiſit: ingratus, qa diabolus p pctm̄ reingrediens hoīem fortius conſtringit, timens, ne, vt antea ſuis euadat laqueis, qa conſueſcit deinde peccare, peccatumq; ex conſuetudine pro nihilo habetur, & vel ideò recidiuans grauius, vel hic vl' alibi punit, quoniam per quod ſupplicio factus non ſit melior, iuſtè vt inſenſibilis d ereliquo quaſiq; contemptor ad maius ducitur tormentum. Matt. 12, 2 Petri. 2, Johan. 8

H ¶ Vnde frēs dilectiſſimi: quia attēto hiſtorię myſterio hic lāguidus homo, idēq; in aīa infirmus nos miſeros pctōres deſignat, q poſt verā illā piſcinā probaticā. ſ. baptiſmū virtute paſſionis Ieſu Chr̄i ſumus mūdati & ſanati in varia pctā, nō attento eo, qđ phibitū nobis ſit, ne amplius peccaremus, recidiuauimus, rurſuſq; pctis obuoluti lauemur, denuo & reſanemur oportet. Interrogati itaq; à diuino quodā gr̄æ diuinę ſpiramine an velimus ſanari, certè meritò reſpōdebimus cū hodierno lāguido. Dn̄e, hoīem nō habeo, vt cū turbata fuerit aqua, mittat me in piſcinā. i. dn̄e nō ē hō, q me denuo poſſit lauare vt ſaner. Siqdē tu ſolus es, qui pctā dimittis propter temetipm̄, tu ſolus es, qui mortificas & viuificas, deducis ad inferos & reducis. O dn̄e miſerere noſtri, ſana anīas noſtras, quia peccauimus tibi ſoli, & malū corā te fecimus, tu qui ſolus potes & vales. Ah recordare dn̄e mię tuæ immēſæ, cui ppriū eſt miſereri, de q̄ Propheta dixit. Quia ppitiat oībus iniquitatibus tuis. qui ſanat oēs iniquitates tuas. Qui redemit de interitu vitā tuam. Miſerator & miſericors dn̄s, lōganimis & multū miſericors. Nō in ppetuū iraſcet, neq; in ętern ū cōminabit &c. Huius obſecramus pmiſſionis, te volēte, p Prophetā p̄dictæ memor ſis, noſq; clemēter exaudiēs laua & ſana &c. Quo ita verè dicto hauddubiè dn̄s ad vnūquēq; nr̄m dicet: Surge, tolle grabatū tuū & ambula, qui vtiq; ſine ipſius p̄ſidio ad vitā meritoriā ſurgere nō poteramus. Hinc dicit: Chr̄s ſurge. i. me miſerante de pctō recede, hoc em̄ ipm̄ tibi miſericorditer remitto: tolle grabatū. i. p pctō illo tuo onus pœniæ porta, relicta in peccato delectabili cōſuetudine. Et ambula. ſ. in bono & de bono in melius, deq; virtute in virtutē procede iuxta Prophetā: Declina à malo & fac bonum. Ecce em̄ iam factus es ſanus, noli deinceps peccare, ne aliquid deterius tibi contingat &c. Iohe. 5 Titum. 3, Marci. 2 Lucæ. 5 1. Re. 2, Pſal. 40, et. 50, Pſal. 102 Pſal. 36

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA VICESIMASECVNDA DE EO, QVOD SCRIptum eſt: Matthæi.15. Marci.7. Miſereri mei domine fili Dauid, filia mea malè à dæmonio vexatur.

Dñica ſecunda quadrageſime.

HAEC VERBA Potiſſimũ fuiſſe, in cauſa videri poſſunt ac debent, propter A
quæ Euangeliſta Matthęus mulierẽ illã Chananitidẽ, de qua in Euangelio, admiratõe dignam vnica vocula, ecce, nobis demonſtrauit, & admirandam non vtiq; ſolo in ſeipa, ſed & in nobis, quos hæc ipa & notaſſe & præfiguraſſe certò viſa eſt. Siqdem (id qd ſatis mille ex locis ſanctaꝝ ſcripturaꝝ conſtat) quocũq; loco & tpe ſcriptura hanc ipam dictiunculam, ecce, vſurpat, vbiq; & ſemp ea eſt alicuius admirandæ, vl' præteritæ vl' pręſentis vl' futuræ rei ſignificatiua & nota, nec opus eſt, vt aliquem ex ſcripturis locũ adſciſcamus, quũ nullus penè locus ea vacet verbulo, quo aliud in ore Prophetaꝝ, Chri, Apoſtoloꝝ, Euangeliſtarumq; non fuit, nec eſt frequẽtius. At ꝗ obcæcati iſti Apoſtatę non aĩaduerterint, notius eſt ꝗ vt dici poſſit, at (vt videre ẽ) experiunt, aĩaduertũtq; nunc indies magis atq; magis, qd hoc inſignè planeq; venerandũ verbulũ, ecce, iſtis hoĩbus præfiguret, ac portẽdat: non vtiq; qd in muliercula illa Chananæa ſubindicauit, quę vtcunq;
Marc.7 gẽtilis Syrophenißa, vt ait Marcus, gñe, mox vt audiuit de Chr̃o latere volẽte, ne vl' ipe in id
Matt.10 peccaret, qd ſuis ꝓhibuerat, in viam gentiũ ne abieritis, venit ꝓ filia ſua ægrota, dñm oratura relictis finibus ſuis, qñqdẽ ex Iudęa expulſi fuerant Chananęi, ne Iudęos puerterẽt, vtpote qd Iudaicę religionis hoſtes eſſent, Idoloꝝ cultores, qbus cũ illicita eſſet Iudęis cõuerſatio vitæ. Et ecce (ait Euãgeliſta) ex illis Chananæis immundis, mulier Chananęa à finibus illis egreſſa, clamauit, dicẽs ei: Miſerere mei dñe fili Dauid, filia mea male à dæmonio vexatur, & cætera. B

¶Sed cur quæſo Opt. Euangeliſta: Ecce dicis, mulierẽ nobis illã admiratõe dignam ſubſignificans. Cur (inquam) hęc ipa qbuſq; de cauſis miranda fuit? Admiranda ait Euãgeliſta multis ſanè modis. C ¶Primo, ob ingens in Chriſtum deſideriũ, quo & ſi Chananęa Iudęis quaſi abominabilis nõ verita eſt adire Ieſum Nazarenũ Iudęum, cũ eoq; loqui. D ¶Scđo, ob eius prudẽtiã, qua gnauiter egreſſa à ſuis finibus, vt Ieſum accedere poſſet, nec iuit ad hoĩes ſeductores, nõ ad Iacobũ vl' Petrũ, ſed ſuſcepit in ſe pœniæ patrociniũ & ſola cucurrit ad dominũ.

¶Tertio, ꝓter integritatẽ, qm̃ maximi ęſtimauerit, quẽ pfidi Iudęi multiphariam, vtcũq; E
falſe & inuidioſe, flocciſaciebant. ¶Quarto, ob demirandã ipſius veramq; fidẽ, qua mulier F
pinde vt Euangeliſta præclarè & confidẽter veꝝ deũ & veꝝ hoĩem Ieſum confeſſa eſt, à quo filiã ſuã certò credidit ſanatũ iri, Deũ qualem credidit, dñm vocans, hoĩem vero filium Dauid appellans, vnde Chr̃m Iudæis ꝓmiſſum deſcendere audierat, deitatẽ Chr̃i & diſpenſationẽ annuntians & euangelizans. Sanè confeſſa dominationẽ & incarnationẽ eius. Miſerere mei, inquiẽs, fili Dauid. Vnde. ¶Quinto, ob bonã conſciam ipſius dicẽtis: Miſerere mei. Q. D. cõſcia mihi nullius boni operis, nec alicuius rectæ vitæ fiduciæ ad tuã ſolũmodo miam cõfugio, in qua ineffabilẽ ſcio eſſe ſalutem. O præclara oro, qua nec Demoſthenes, nec Cicero, nec ſi q fuit alius orator maior, præclariorem efficatioremq; efficere potuiſſet. Sane continet hęc ipſa oro immenſum benignitatis beneuolẽtiæq; pelagus, vbi eñ miſericordia poſtulaf, ibi vniuerſa cõprehẽſa ſunt bona. ¶Sexto, ꝓpter cõpoſitã eius narrationẽ, qua dño breuiter totum enarrat dolorẽ cũ aggeratõe doloris inquiens: Filia mea, nõ ancilla, nõ extranea, ſed filia, quod eſt mihi grauius, malè vexaf, non quocũq; dolore, ſed à dæmonio, quod eſt periculoſius. G H

¶Septimo, ꝓpter ſalutarẽ impudentiã, qm̃ nõ tegit vulnera medico, nec cęlat morbi, quo I
premif, magnitudinẽ & qualitatẽ, ſanari cupida. ¶Octauo, ob cõſtantẽ inſtantiã, qua & ſi K
repulſam paſſa etiã Aploꝝ interceßione reiecta, iteꝝ inſtetit, adorãdo Ieſum, clamat: Dñe adiuua me. Primo, filiũ Dauid, deinde dñm vocat, demũ deũ adorauit. Nõ eñ (inqt) roga vl' depcare deũ, ſed dñe adiuua me: hoc eſt filiã meã, vtpote alterius calamitatẽ ſuã ducẽs, nec minus in ſeipſa vehemẽter dolet. Q. d. reſpõdeo. Si hactenus nõ fui, modo tñ eſſe volo ouis dei, in huiuſq; ſignũ adoro te vti ouis paſtorẽ. Ideoq; dñe adiuua me, ſicut paſtor adiuuat ouẽ ſuã debilem & infirmã, ſiqdem ſim ouis illa cẽteſima ac pdita, & p te veꝝ paſtorẽ reduci cupio ad ouile tuũ ¶Nono, ꝓpter cernuã ipſius humilitatẽ, nimiꝝ quæ & ſi à dño prorſus videref deſpi L
Lucæ.15. ci, vocata vtpote nõ filia Iſrael, ſed diaboli, nõ pane digna, ſed vel furfure ſuillo, & qdem carnis immunda, qa Idololatra, oĩa tamẽ humillimè cõceßit ac ſuffert, dicẽs: Etiã dñe. Nam & catelli &c. magis ſe humilians catellũ, nõ canẽ ſe vocans. Q. d. Ah dñe veꝝ dicis, canis ſum. Canem me vocas, canis tuus eẽ volo, ergo me canẽ tuũ nutri, qa nõ poſſum relinquere mẽſam dñi mei. Atqui dñi canes nõ expellunf, imò expulſi p vnam portã, redeũt p aliam. Si igif canis ſum tuus haud me expelles, & ſi expellis me à te, ꝓtinus redibo ad te, quia aliũ nõ habeo dñm nec habere volo. Panẽ nõ peto integrũ ſed modicã micã, id eſt, portiunculã ſaltẽ tuæ largitatis. Vnde & ſi nobis nõ vis facere miracula ſicut Iudęis varia, ſaltem precor fac vnum, ſana filiam meam.

Et hoc

Digitized by Google

Et hoc quidē nō in dignitate mea,q̄ nulla eſt,ſed in tuā tantūmodo miſericordiā cōfidēs, gra-
M tiā tuā peto. ¶Decimo,propter patiētiſſimā æquanimitatē,ſiquidē q̄ omni inuidia caruit:
quū eīm dn̄s Iudæos,filios,illa ipſos appellat dn̄os,canis vocata,noīat ſe catellū,adeo nō doluit
de inimicoꝶ laudibus vt illoꝶ titulos ampliarit,de ſuo nō moleſtata conuitio,ſed magis atq;
magis hūiliata:dn̄s eīm ipſam canē, iſta catellū,ille panē,hęc menſam dicit.Hinc eſt chariſſimi
auditores,quur Euāgeliſta nobis illā Chananitidē mulierculā demirandam ſignificarit,dicēs
Ecce,id eſt,o hō habēs aures audiēdi, audi,vide,attēde,intellige,mulier eīm Chananæa egreſ-
ſa de finibus ſuis modo,quo ſequitur ad Ieſum venit,clamās: Miſerere mei dn̄e,fili Dauid &c.
Admiranda in ſe propter rationes præmemoratas,admiranda propter ſignificationē, ſigni-
ficationiſq; ſalutarē inſtructionē,quā illa Chananæa mulier vnicuiq; hodie perinde ſpeculo
quodā exhibet.Sane primo ſub perſona mulieris Chananitidis eccleſiæ fides, patiētia,humi-
litas ſignificatur.Fides,qua credit ſanari poſſe filiā ſuā,patientia,qua totiens cōtempta p̄cibꝰ
perſeuerat,humilitas,qua ſe nō canibus,ſed catulis cōparat.Scio me,inquiēs,filioꝶ panē non
mereri,nec integros capere cibos poſſe,nec ſedere ad menſam cū patre,ſed cōtenta ſum reli-
N quijs catuloꝶ,vt p humilitatē micaꝶ ad panis integri veniā magnitudinē. ¶Secundo hæc
Chananæa mulier rep̄ſentat ſimulq; inſtruit vnāquāq; animā peccatricē,q̄ Chananæa immū- Thren.3
da à Iudæa.i.terra promiſſionis eſt depulſa.Vnde Hieremias in pſona p̄ctōris.Et repulſa eſt Gen.3
aīa mea,oblitus ſum bonoꝶ.Hæc mulier Chananæa,aīa peccatrix filiā habet male ſanā, con
ſciētiā vitioꝶ ſorde pollutā,q̄ propterea male à dæmone vitioꝶ ſuggeſtore vexaſ:vnde apo 1.Tim.4
ſtolus p̄cōꝶ cōſcientiā appellat cauteriatā,ferro.ſ.ignito p̄cōꝶ exuſtā,&c.Hinc bñ dicit Sa Eccle.13
lomon.Bona eſt ſubſtātia,cui nō eſt p̄cm̄ in cōſcientia. ¶Hāc filiā ſi mater Chananæa aīa
ſanari cupit,vt certo cupere debet,quū ſit vna pene eadēq; ſecum ipſa filia debet. ¶Primo à
ſuoꝶ p̄cōꝶ finibus ſe p pœnitētiā auertere,& à cauſis & occaſionibus diſcedere & exire. In-
de Eſaias:Recedite,recedite,exite inde,pollutū nolite tāgere. Exite de medio eiꝰ,&c.Q̄d Sa Eſaiæ 52
piēs ſentit,dicēs,fuge à via maloꝶ,ne trāſeas p illā,declina & deſere eā Auerte pedē tuū à malo Prouer.4
O Et Dauid,auerte oc'los ne videāt vanitatē. ¶Secūdo,dūtaxat ad Chr̄m ſummo deſiderio cur Pſalm.118
rat,nō ad hominē,nec ī hoīem cōfidēs. Memor eius,q̄d dicit,maledictus hō,q cōfidit in hoīe Hiere.17
At(vt aliàs ſcribit)bonū eſt cōfidere in dn̄o,q̄ cōfidere in hoīe,bonū eſt ſperare in dn̄o, q̄ ſpe- Pſal.117
rare in principibus.Ille eīm vnicus eſt medicus,quo opus eſt male valentibus:qui ſolus illumi Matt.9
nat cæcos,ſanat cōtritos corde,erigit eliſos,ſoluitq; cōpeditos.ſ.vinculo dæmonis. ¶Ter- Marci.2
tio,debet illū maximi facere,nimiꝶ vti veꝶ deū,nec vt Iudæi & Græci negligere,q̄ꝶ illis Ie Luc.5
ſus crucifixus ſcandalū,ijs ſtultitia habebaſ,quū tñ vtriſq; vocatis dei ſit virtus & dei ſapiētia, Pſal.145 146
qui oīa bene fecit. ¶Quarto,in illū vere vti veꝶ deū credere,q ſolus(vt eſt in Euāgelio)pec 1.Cor.1. Marci.7
cata remittere poſſit.Vnde de ſeipſo ait:Ego ſum,ego ſum dn̄s,& non eſt abſq; me ſaluator. Eſaię.43
P ¶Quinto,audacter accedere ſine timore repulſę,memor,q̄ ille ſit,q propter peccatores ve Luc.5
nit,qui omnes vult ſaluos fieri,qui de ſeipſo ait:Venite ad me omnes qui laboratis & onerati Iohan.3 1.Timo.2
eſtis,& ego reficiam vos.Omne quod venit ad me,non eijciam foras.¶ Sexto,non in ſe, Matt.11
quum miſera ſit peccatrix,ſed in ſolā dei miſericordiā confidere. Siquidem ait ſcriptura. Per Iohan.6
miſericordiā & fidem purganſ peccata.Hinc dn̄s de ſeipſo: Ego ſum,ego ſum qui deleo ini- Proue.15
quitates tuas propter me,& peccatoꝶ tuoꝶ nō recordabor.Recte igiſ dicet aīa peccatrix ad Eſaiæ.43
eū. Miſerere mei dn̄e,&c. ¶Septimo,breuiter enarret dolorē,dicente dn̄o: Orantes, nolite
multū loqui,ſicut æthnici faciūt.Nolite eis adſimilari.Scit eīm pater veſter,q̄d opus ſit vobis, Matt.6
anteq̄ petatis eū.Sic eīm vos orabitis.Pater noſter,&c.& hodie cū Chananæa.O dn̄e,miſere- Luc.11
Q re mei,&c.vel ad hoc genus modū. ¶Octauo,morbū ſine verecūdia, medico.i.deo vel qui
eius eſt loco peccata detegere & cōfiteri.Iuſtus quidē,id eſt,qui vult iuſtificaſ ſuip̄ſius prior Proue.18
eſt accuſator.Quod & mulier Chananæa ſeruat,dicēs. Filia mea male vexaſ à dæmonio,qua-
litatē & morbi cōditionem depromens.Cuius formā & regulā propheta p̄ſcribens,inquit.
Delictū meū cognitū tibi feci,& iniuſtitiā meā non abſcondi.Dixi confitebor aduerſum me Pſalm.31
iniuſtitiā meā dn̄o,& tu remiſiſti iniquitatē peccati mei.Vnde aliàs ait Euāgeliū.Tūc exibat
ad eū Hieroſolyma,& oīs Iudæa,& oīs regio circa Iordanē,& baptizabanſ ab eo in Iordane, Matt.3 Marci.1
cōfitētes p̄cā ſua.Sic & in actis ap̄loꝶ.Multiq; credētiū veniebāt cōfitētes & annuntiantes Actoꝶ.19
actus ſuos.ſ.Paulo,&c.Quā legē ſane ſalutarē & vere Chriſtianā catholica eccleſia in hāc vſ-
q; diē obſeruat,vtcūq; illā pſeudoapoſtoli propria ſua temeritate contra ſcripturas oīno ab-
rogauerint,vt ſibi & ſuis hoc eſſet peccandi maior licentia & impunitas,quibus nihil nō pec-
R care impune hactenus licuit. ¶Nono, viſa perinde deſpecta ſe magnopere humiliet,me-
mor prophetæ,dicētis.Reſpexit in orationē humiliū,& non ſpreuit precem eorum.Et aliàs. Pſal.101
Oratio humiliantis ſe,nubes penetrat. ¶Decimo,patienter perſeueret, vt conſtantia ſa- Eccleſ.35
lutem operetur.Qui enim,ait dominus, perſeuerauerit in finem,ſaluus erit.Sic aliàs amicus mat.10.24 Luc.11.
paterfamilias amico in nocte venienti non propter amicitiā,ſed propter petitionis pſeueran
tiā, panes quoſq; neceſſarios tradidit.Vñ ap̄lus.Patiētia,inq̄t,vobis neceſſaria ē,vt volūtatē Hebræ.10

G dei ſa

Digitized by Google

dei facientes, reportetis ꝓmiſſionē. Quā quia hodie mulier Chananæa habuit & cōſtanter in fide omnis perſeuerauit, à dn̄o audiri meruit. Fiat tibi ſicut vis. Et ſanata eſt filia eius ex illa hora: nimirum ex mīa Chriſti propter fidei conſtantiam plus q̄ petijt adepta. Sic haud dubie anima quæq; peccatrix vna cū filia ſua conſcientia, à dæmone vexata ſanabit, ſi huius (vt docuimus) in facto mulieris emula fuerit, & ad Ieſum Chr̄m vnicū ſaluatorē clamarit. O dn̄e miſerere mei, fili Dauid, quia filia mea male à dæmone vexatur.

HOMILIA XXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matth. 20. Marc. 10. Non ita erit inter vos.

Feria quarta poſt dn̄icā ſecundā Quadrageſime.

CHRISTVS Dominus noſter appropinquāte paſſione ſua eius myſteriū ſolis diſcipulis ſuis ſecreto denuntiat, quia ſemper prętioſior theſaurus in melioribus vaſis includit, at paſſio Chriſti eſt prętioſior theſaurus, quo à morte ſumus redempti. Hinc Petrus: Scientes, quod nō corruptibilibus auro vel argento redempti eſtis de vana veſtra cōuerſatione paternæ traditōis, ſed prætioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chriſti & incontaminati. Nec eſt, q̄ maiores deo gratias obligamur q̄ propter eius paſſionem, quā vel ideo toties ſuis diſcipulis vti dignis inculcat (alij em̄ viri forte ob infirmitatem fidei turbati fuiſſent, mulieres vero propter molliorē ſuæ naturæ defeciſſent) ne ſi viderēt improuiſam eā paſſionē in Chriſto ſcandalizarētur ꝑpter perſequutionē & crucis ignominiā, putātes ipm̄ ſolū eſſe hominē. Id q̄d ꝑdictio & volūtaria ad paſſionē acceleratio remouet, ſiquidē poſſe mori hoīs, velle aūt mori nō eſt. Hinc dn̄s alibi. Hæc loquutus ſum vobis, vt nō ſcādalizemini. Et vt cū venerit hora eoꝝ, reminiſcamini, q̄a ego dixi vobis. Ceteꝝ, q̄a dudū Chr̄s & aliq̄ties de ſuo regno loquutus fuerat, maxime ad Petrū alias loquēs. Cū ſederit filius hoīs in ſede maieſtatis ſuę, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Iſrael. Et q̄a eius iā ſpecimen glorioſum viderāt in mōte ſctō, ideo quadā humana ambitōe ducti Iacobus & Iohānes vna cū matre matrē ſubornāt, vt petat locū ſibi ꝑ cęteris eminētiorē in regno Chr̄i, q̄d mox futurū putabāt poſt eius reſurrectionē, q̄d & fortaſſis de regno aliq̄ mūdano intelligere poterāt. Ieſus autē, q & deus hoīm cogitatōes & corda nouit r̄ndens vſq; ad verba mei thematis. ¶ Primo docet, plęrūq; hoīem neſcire q̄d ſibi à deo petat, & aliq̄ties ſibi petere rē minus ſalutarē, ideoq; eā nō obtinere. Proīde alias vult vt in noīe ſuo petamus. ſ. Ieſus, q̄d ſaluator ē, vt petamus ſalutē, quā ſe dare ꝓmittit. Sic Iohannes ait. Et hęc eſt fiducia, quā habemus ad deū, q̄a q̄dcūq; petierimus, ſcd̄m volūtatē eius audit nos. Q̄d vero hō neſcit q̄d petat, teſtat apl̄us, dicēs: Nā q̄d oremus ſicut opꝫt, neſcimus. Qui aūt ſcrutat corda, ſcit q̄d deſideret ſpūs, q̄a ſecundū deū poſtulat ꝓ ſctis. Hinc quia mr̄ vna cū filijs, nō mō petebat, q̄d neſciuit, ſed & incongrue & ea q̄ nō ſemꝑ ſunt ad ſalutē, ideo Chr̄s denegauit. Sed q̄d petijt? vtiq; ꝓmiū ſine merito & ante laborē, dicēs: Dic vt ſedeāt, quū hauddū laboraſſent, Itē petijt ex lege carnis honorē & dignitatē, credēs, q̄a ſui duo filij eſſent cōſobrini, ꝑpterea eos debere cęteris ꝑferri, Itēq; petijt (more oīm matrū) diuitias & honores, nō ſemꝑ ſalutares. Vn̄ Chr̄s denegans petitionē eo tp̄e. ¶ Scd̄o docet, neminē dignū fore q̄etis nec hic nec alibi ſine labore & conatu, debere q̄dē pᵒ laborē reqē & mercedē pᵒ labores. Id q̄d nuꝑ de labore ī vinea dn̄i ſatis deduximus. Et in Apoca. ſcribit. Et audiui vocē de cœlo dicentē. Scribe beati mortui, q in dn̄o moriuntur. Ammodo iā dicit ſpūs, vt requieſcāt à laboribus ſuis. Sic apl̄us. Si tn̄, inq̄t, cōpatimur, vt & cōglorificemur. Qui & ideo hortat Timotheū, inquiēs: Labora ſicut bonus miles Chriſti Ieſu. Nā & qui certat in agone, nō coronabit, niſi qui legitime certauerit. Si ſuſtinebimus & cōregnabimus. Et alibi idē. Nā & cū eſſemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, q̄m ſi quis nō vult operari, nec māducet. Caueant igit, ne q petūt honores & dignitates vel hoc genus alia ſine labore ꝓuio, q nec merito ꝓmouent, at peccāt eligētes eiuſmodi hoīes. ¶ Tertio docet, dignitatē, honorē, ꝑlaturā vel mercedē nulli à deo datum iri iuxta cōſanguinitatē carnis: nēpe, qui ꝑſonaꝝ acceptor nō eſt. Qui ꝑpterea alias dicit. Qui fecerit volūtatē dei, hic ē frater meus, & ſoror mea, & mr̄ mea, demōſtrās eos, q in circuitu eius ſedebāt, ait. Ecce mr̄ mea, & fr̄es mei: nimiꝝ ſignificās, nihil alicui deberi propter ius ſanguinis, ſed ex gr̄a ſcd̄m q̄d q̄s laboret iuxta dei volūtatē. In q̄ ſingulariter monet, ne quis reiectis alijs ꝑſertim bonis, dignis, virtuoſis cōſanguineū & maxime indignū eligat ad aliquā dignitatē vel ꝑlationē, vn̄ reſp. ſit peritura. Id q̄d aperto videmus ꝑcipue in eccleſiaſticis ꝑſonis. Et eſt in patrū & Pont. decretis abunde ꝑſcriptū. Sanè, ait diuus Hieronymus, Moyſes amicus dei, cui facie ad faciē loquutus ē, potuit vtiq; ſucceſſores principatus filios ſuos

Margin notes: 1. Petri. 1. — Iohan. 16 — Matt. 19 — Lucæ. 22. — Matt. 17 — Marci. 9 — Luc. 9. — Pſalm. 7. — Apoca. 11. — Iohan 14 — Iohan. 15 — 1. Iohan 5 — Roma. 8. — Apoc. 14. — Roma. 8. — 2. Tim 2. — 2. Theſſ. 3 — Acto. 10. — Matt. 12. — Marci. 3. — Lucæ 8 — Tit. de el. lec in aut. et 8. q. 1 ca — Moyſes. — Margin letters: A, B, C

ſuos facere,& poſteris propriã relinquere dignitatẽ,ſed extraneus de alia tribu eligit Ieſus, id Deut. vlt.
eſt,Ioſue,q erat de tribu Ephraim,Moyſes vero de tribu Leui. Nimiꝝ,vt ſciremus,principa 7.q.1.c.
tũ in populo nõ ſanguini deferendũ eſſe,ſed vitæ. At nũc cernimus plurimos hãc rẽ bñficio fa denicꝗ
cere,vt nõ q̃rant eas in eccleſiaſticas colũnas erigere,q̃s plus cognoſcãt eccleſiæ ꝓdeſſe,ſed q̃s
vel ipſi amãt,vel q̃ꝝ ſunt obſequijs deliniti,vel pro q̃bus maioꝝ quiſpiã orarit,& vt deterio-
ra taceã,q vt clerici fierẽt,muneribus ĩpetrãt. Quod ne fiat,totũ Chr̃s hodie prohibuit, Vnde L. Vnica
& leges Ciuiles cauẽt,ne ſit in ſecularibus ꝑtãtibus ſucceſſio,q̃ maxime obeſt, quum ſucceſſor C. vt oẽs
plerũqꝫ in natura anteceſſoris malitiã ſequat. Nec obſtat,q̃d Dauid in vita Solomonẽ,& Pe- tã ciuiles,
trus Clemẽtẽ inſtituerit ſucceſſorẽ,q̃nquidẽ idiꝑm inſtinctu ſpũs ſancti factum ſit,ꝑſertim in q̃ mil. iud
D ſucceſſoribus moꝝ & virtutũ vitæ cõmẽdatiſſimis in cõſpectu populi probatis. ¶Quarto 3. Regũ.1.
docet,ne petam⁹ hęc mũdi bona.ſ.pulchritudinẽ,robur,potẽtiã,diuitias,honores, hocꝗ ge 8.q.1.c.ſi
nus alia,niſi forte cũ deuota cõditiõe ſi ſint in dei laudẽ & in noſtrã ſalutẽ,&c. q̃nquidẽ q̃d illa Petrus.
plurimis fuerint ad ſummã pernicię & ꝑditionẽ. Sic apl̃us ait. Nã q volũt diuites fieri, incidũt 1. Tim. 6
in tentationẽ & in laqueũ diaboli,& deſideria multa inutilia & nociua,q̃ mergunt hoĩes in in-
teritũ & perditionẽ. Radix em̃ oĩm maloꝝ eſt cupiditas,quã quidẽ appetẽtes errauerũt à fide
& inſeruerũt ſe doloribus multis. Tu aũt o hõ dei hæc fuge.ſ.q̃a & cætera talia ſunt, q̃d expe-
rientia reꝝ magiſtra docet. Sic inquit Eccleſiaſticus, multi tyrãni ſederunt in throno,& inſu- Eccle. 11
ſpicabilis portauit diadema. Multi potẽtes oppreſſi ſunt valde,& glorioſi traditi ſunt in ma-
nus alteroꝝ. Quod & Iuuenalis Satyricus,& is q̃dẽ æthnicus,monuit,ne hmõi propter peri- Iuuenal.
E cula eoꝝ peteremus. ¶Quinto nõ eẽ Chr̃ianoꝝ ꝑlatoꝝ,vt ſuis ſubditis tyrãnice dñent,ſed ſatyra. 10
ſe illis benignos & humiles verbo & facto exhibere,ſeꝗ interim arbitrari cæteris nõ eſſe, nec
meliores,niſi ſeruitute & officio, hocꝗ Chr̃s ſuo exẽplo probat,dicẽs ſe nõ veniſſe vt miniſtra Roma. 13
ret ſibi,ſed vt miniſtraret. Sic & oĩs ꝑlatus, teſte Paulo, dei ẽ miniſter,bono hoĩ ad bonũ,malo
ad malũ & vindictã. Qui & ideo ꝑlatus dr̃,ꝙ ſubditis ĩ magiſterio virtutũ ꝑferat,& bonorum
moꝝ exẽplo,ꝙ q nõ ſequat,ab eo ſit puniẽdus,q facit,cõmẽdãdus. Qui & ita ſe humil̃r gerat Iohan. 13
vt poſſit ad ſuos cũ Chr̃o dicere. Exẽplũ dedi vobis,vt queadmodũ ego feci,ita & vos faciatis
Debet vtiqꝫ oĩs ꝑlatus tã eccleſiaſticus q̃ ſecularis,hoc eẽ humilior in omni ope,q̃ ſtatu eſt &
officio maior ante alios,nõ aũt ex ſupbia in ſuos vti tyrannus ſæuire quaſi ipſe nõ habeat dñm
ſupra ſe,nec ſibi aliquid videri in oculis ſuis, perinde atqꝫ ambitioſus. Vnde alibi Chrũs. Nam Luc. 9
F qui, inquit, minor eſt inter vos oẽs, hic maior eſt. ¶Errant autẽ vehementer & ſeditioſe,q
ex ijs Chriſti verbis hactenus voluerũt approbare populo ſimplici,huicꝗ ad libidinẽ rebelli-
onis ĩponere, Inter eccleſiaſticos nõ debere eẽ etiã in officio & ſtatu aliquã vel maioritatẽ vel
ꝑeminẽtiã & ſuperioritatẽ,ſed oẽs ſacerdotes cõditiõe etiã exteriore debere eſſe citra ordinẽ
æquales. Errãt inquã. ¶Primo,ꝙ hæc Chr̃i verba,quia bonoꝝ ſunt moꝝ,nõ mõ ad eccle-
ſiaſticos,ſed & ad oẽs ꝑlatos vel ſeculares attineant,quia & ipſi Chr̃iani eẽ volũt, quibus hoc Matt. 13
pacto dñatio & tyrãnis in ſubditos cõcederet,nec ꝑciperet eis humilitas,q̃ oĩbus regnũ cœlo
rũ ingreſſuris magnopere neceſſaria eſt,dicente Chr̃o. Amen dico vobis,niſi cõuerſi fueritis, Matt. 18
& efficiamini ſicut paruuli,nõ intrabitis in regnũ cœloꝝ. Sunt itaqꝫ hodierni Euangelij ver- Marci. 9
ba ad oẽs referẽda ꝑlatos,quib⁹ oĩbus pro inſtructiõe loquit Chr̃s,eo dicẽte. Quod vobis di- Marci. 13
G co, oĩbus dico. ¶Secũdo,peruertunt geminũ Chr̃i verboꝝ ſenſum,qui eſt,ꝙ qui cæteris in
ſtatu vel officio velit eſſe ſuperior & prior,is mẽte debet & humilitate eſſe minor.i. humilior
ſeꝗ ſubditis nõ ſuperbo aĩo ꝑferre,& q̃ſi honorẽ & ꝑlationẽ ambire. Et hoc eſt q̃d ait, Qui-
cunqꝫ voluerit ĩter vos primus eẽ, erit ſeruus veſter.ſ.miniſtrãdo virtutes,& ea quæ ſpũaliter
ædificãt populũ. Sane nõ prohibet quẽpiã fieri & eẽ cæteris priorẽ in ſtatu & officio,ſed ꝑci-
pit,vt qui maior ſit forinſecus in officio & ſtatu,in aĩo ſit erga oẽs humilior & benignior,&
qui oĩa iuxta officiũ libẽter inſeruire velit. Ad aĩam em̃ hęc,nõ ad corpus ſunt referẽda,quib⁹
ſolũmodo ſuperioribus cõmendat humilitas & adimit ſuperbia & ambitio, nõ autẽ prohibet
maioritatẽ & ſuperioritatẽ,quã & deus voluit cõmendari in natura,qua videm⁹ etiã in inani
matis ſuperioritatẽ eẽ,vnũꝗ alteri ꝑire officio,ſperas ſperis,planetas planetis,grui gruẽ,cer- Iohã. vlt.
uũ ceruis,apẽ apibus,hoĩem hoĩbus. Sic Petro dr̃ ter,paſce oues meas.ſ.q̃ſi cæteris officio pri 1. Theſ. 5
or. Sic apl̃us ait. Rogamus autẽ vos frẽs,vt noueritis eos,qui laborãt inter vos,& ꝑſunt vobis
in dño,& monẽt vos,vt habeatis illos abundãtius in charitate ꝓpter opus illoꝝ,& pacẽ ha- Hebię. 13
bete cũ eis. Et rurſum. Obedite ꝑpoſitis vr̃is & ſubiacete eis, Ipſi eñ puigilãt,q̃ſi rõnẽ ꝓ aĩabus
vr̃is reddituri,vt cũ gaudio hoc faciũt,& nõ gemẽtes. Sic ad Timot. idẽ. Qui bñ ꝑſunt ꝑſbyte 1. Timo. 5
ri,duplici honore digni habent,maxĩe,qui laborãt in verbo & doctrina. Si nũc nõ eſt,nec eſſe
debet ꝑlatio ĩter eccl̃aſticos,cur Paulus noĩat illos ꝑpoſitos,& cur dicit eoſdẽ ꝑeſſe? Sed errãt
hic cõtra humanã & diuinã inſtitutionẽ,qua etiã Iacob frater maior Eſau,minori iuſſus ẽ ſer Gene. 25
uire &c. Atqui ſedicioſi illi Chorei & Dathanei ſic moliunt ſumma imis,& ima ſummis cõfun Roma. 9
H dere,vt ipſi iterim citra etiã naturę ordinẽ dñari poſſint,q̃d cęteris negãt. ¶Sexto docet,ꝑla
tũ tãto ſuis ꝑcedere laborib⁹,q̃to dignitate & ꝑeminentia & ob cauſam ſalutis ſuoꝝ etiã vitã

pro loco & tp̄e exponere. Siqdē ait Chr̄s: Bonus paſtor ponit animā ſuā ꝑ oībus. Ita miniſe
Joban.10 debere aliquē velle honorē, niſi cū onere & labore. Et tūc em̄ dicit ap̄lus. Si quis ep̄atū deſi-
1.Timo.3 derat, bonū opus deſiderat. q. d. deſiderat em̄ ſalutē pp̄lo ſe ſpeculaturū, illiq́ꝫ diligēter ad ſa
lutē pr̄ęeē. Atqui vereor, ne nūc prius emolumētū, pompā, gloriā, voluptatē q̄ ep̄atū & la-
borē deſiderāt plati. Qui ſi ambitioſe deſiderauerint nō ſalutis cōis grā ꝑlaturā, ad eos Chr̄s
dicet. Poteſtis bibere calicē, quē ego bibiturus ſum, tūc poteritis mecū eē paſtores in regno
meo. ſ. Eccl̄ię. Sin āt ambire volueritis, nō poteritis, qa hoc mūdanoꝝ, īter vos nō erit ita.

HOMILIA XXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Matth. 21. Marc. 12. Lucæ 20. Malos male perdet, & vineā ſuā locabit alijs agri
colis, qui reddent ei fructum temporibus ſuis, &c.

Feria vi. poſt dominicā ſecūdam Quadrageſime.

DVBIVM Nō eſt, quin tota huius hodierni Euāgelij parabola in A
Iudęos tp̄e, q̄ à dn̄o dicta eſt, referēda fuerit, arguente hoc ip̄m cōte-
xtu eiuſdē, dicēte. Ideo dico vobis, quia auferet à vobis regnū dei, &
dabit gēti, facieti fructus eius. Et paulopoſt. Et cū audiſſent princi-
pes ſacerdotū & phariſæi parabolas eius, cognouerūt q̄d de ipſis di-
Eſaię.5 ceret, &c. Sic igit hō pr̄familias, vt nup diximus, in typo deus pr̄ eſt,
Hiere.2 qui mundū & oīa in eo, vt pr̄ domū, regit. Vinea, regnum veteris le
Pſal.120. gis, ſic deus ꝑ prophetā ait. Ego aūt plātaui te vineā electā. ſ. domus
Iſrael, gens Hebręa. Sepes cuſtodia diuina. Vñ pſal. Nō dormitabit
neqꝫ dormiet, q cuſtodit Iſrael. Torcular lex vetus, q̄ exprimebat ſe-
Roma.7. cernebatq́ꝫ puꝝ ab īpuro. Siquidē (vt ait ap̄lus) pcc̄m nō noui niſi ꝑ legē turris, ſc̄tā ciuitas,
Hiere.27 ſanctūq́ꝫ tēplū. Serui primi miſſi, pphetę priores, de Chr̄o pphetātes. Agricolę, principes
2.Par.18. gētis Hebręoꝝ, ſiue terrenę ſiue ſacerdotalis functiōis, vt pōtifices, ſcribę & phariſei, q prio
3.Re vlt. rum pphetaꝝ q̄ſdā ceciderūt, vt Hieremiā & Michęā, q̄ſdā occiderūt, vt Eſaiā & Nabuth,
2.Par.24 Et q̄ſdā lapidauerūt, vt Zachariā. Serui ſcd̄o miſſi, pphetę poſteriores, q̄s ſimilr̄ male habu-
3.Reg.21. erūt, vt Iohā. Bapt. quē interfecerūt. Filius poſtremo miſſus, Chr̄s dn̄s. De q̄ dixerūt. Hic eſt
2.mach.7 terrę heres, &c. Si dimittimus eū, ſic oēs credēt in eū, & venient Romani, & tollēt locū nr̄m
Joban.11. & gentē noſtrā. Et dixerunt. Venite occidamus eū, &c. Expedit vobis, vt vnus moriał hō
Heb.11 pro pp̄lo, & nō tota gēs pereat. Et app̄henſum eū iecerūt extra vineā, qñ extra ciuitatē eum
crucifixerūt. Quos ꝑpterea dn̄s vti malos male pdidit, vineāq́ꝫ alijs locauit, &c. qñ deuaſta
Heb.11 ta ē Hieruſalē à Tito Veſpaſiano, &c. Sic dn̄s q̄dāmō parabolę ænigma retegēs, amplius id
Pſal.117 ita euenturū detexit, quū ait. Nunq̄ legiſtis in ſcripturis. Lapidē quē reprobauerūt, &c. La
2.Petri.2 pis ē Chr̄s. Aedificātes, pricipes ſacerdotū, ſcribę & phariſei, q eū reprobauerūt. Fc̄tus ē in
caput anguli, cū fc̄tus ē caput regni dei, caput eccl̄iæ, caput tēpli ſp̄ualis, vtrūq́ꝫ parietē & Iu
dęoꝝ & gētiū cōnectēs. Et hoc nō caſu, ſed diuinitus à dn̄o fc̄m eſt. Hactenꝰ q̄uo ad Iudę-
os, & ſic penè hiſtoricè parabola referri debuerit. ¶ Quę qdē parabola haud dubiè myſte- B
rio q̄dā de eccl̄ia ad hūc fermè modū exponi pt̄. Pr̄familias equē ē Chr̄s dn̄s, q vineā. i. ec-
Ephe.5. cleſiā ſuo ſanguīe redēptā & formatā plātauit. Vñ ap̄lus. Sicut & Chr̄s dilexit eccleſiā, & ſe
ip̄m tradidit ꝑ ea, vt illā ſc̄tificaret. Sic idē ait. Ego plātaui, Apollo rigauit, ſed deus incre-
1.Cor.3 mētū dedit. ſ. eccl̄ię plātatę. Itaq́ꝫ neqꝫ q plātat ē aliqd, neqꝫ q rigat, ſed q incremētū dat de-
us. Circūdedit ei. ſ. eccl̄iæ ſepē, Euāgelicā doctrinā vel angelicā cuſtodiā. Adeo qdē eccl̄ia
euāgelio ſepił & cuſtodił, vt ei nemo inimicoꝝ nocere poſſit neqꝫ reſiſtere, Chr̄o dicente.
Luc.21 Ego ei dabo voƀ os & ſapiaꝫ, cui nō poterūt reſiſtere & cōtradicere oēs aduerſarij eiꝰ. Et fo
dit in ea torcular crucē & martyꝝ patiētiā, vñ fidei cōſtātia & corroboratio ē exp̄ſſa. Hinc
Paul. Sed & gloriamur ī tribulatōibus. Sciētes, q̄d tribulatio patiētiā opał, patiētia āt ꝓba-
Roma.5. tionē, ꝓbatio vero ſpem. Spes āt nō cōfundit. Et ędificauit in medio eiꝰ turrim. i. fidē, q̄ ſe
eccl̄ia cōtra hoſtes defendit. Vñ ap̄lus. In oībus, inquit, ſumētes ſcutū fidei, in q̄ poſſitis oīa
Ephe.6 tela nequiſſimi ignea extīguere. Et locauit eā agricolis. i. chr̄ianis, inquiēs, vt ſupra. Ite ī vi-
Luc.22 neā meā & laborate. ſ. in fide ꝑ bona opa, q cquid iuſtum fuerit, dabo vobis, &c. Et peregre
Matt.20 ꝓfectus ē, nō vtiq́ꝫ loci īmutatōe, quū vbiq́ꝫ ſit, ſed qa agricolis, hoc ē vinitoribꝰ liberū arbi
Eccle 15 triū reliq̄rit, ip̄eq́ꝫ cœlos aſcēderit, qui nobiſcū ē vſq́ꝫ ad cōſumationē ſeculi. Et miſit ſeruos
Actoꝝ 5 . ſ. paſtores, ap̄los, doctoresq́ꝫ ad accipiēdū cū labore fructus. Et ip̄e, ait Paulus, Dedit q̄ſdā
Eccle.15 quidē ap̄los, q̄ſdā aūt pphetas, aliās vero euāgeliſtas, alios aūt paſtores & doctores in ędifi-
Actoꝝ 1. cationē corpis Chr̄i, donec occurramꝰ oēs in vnitate fidei & agnitōis filij dei. Hoſce enim,
Matt.28 Chr̄o ip̄o teſte, miſit vt fructū plurimū adferāt, veꝝ ij alios trucidarūt & alios ceciderūt. Id
Ephe.4 q̄d illis Ieſus antea miſſurus dixerat. Ecce ego mitto vos, ſicut oues ī medio lupoꝝ. Tradēt
Joban.15 em̄ vos in cōcilijs & ſynagogis, flagellabūt vos, &c. Abſq́ꝫ ſynagogis faciēt vos. Sanè hoc ē
Matt.10
Actoꝝ.5
veris

Digitized by Google

veris Euãgeliſtis factũ & q̃tidie ſi nõ facto fit, ipſo ſaltẽ aĩo & verbo, Vnde in ꝑſona oĩm euã- Eſaie. 53
gelizãtiũ propheta cũ aplõ ait: Quia ꝓpter te mortificamur tota die, eſtimati ſum⁹ ſicut oues Roma. 8
occiſionis. Et aliàs, Puto, inq̃t, ꝙ nos deus nouiſſimos oñdit, tanq̃ morti deſtinatos, q̃a ſpe- Pſal. 43
ctaculũ facti ſum⁹ mũdo & angelis & hoĩbus, vſqꝫ in hãc horã & eſurimus & ſitim⁹ & nudi ſu 1. Coꝛ. 4
mus & colaphis cædimur, maledicimur, patimur, blaſphemamur. Nouiſſime aũt mittiť & ip-
ſe Chr̃s inuiſibilr̃ à p̃re. ſ. inſtinctu ad bonũ, innuẽs agricolis, ipſos male facere tã ꝑperã tractã-
tes, veꝝ & illi ipm̃ occidũt & male tractãtes, nihili curãtes, quũ adeo ille in ſuis ſeruis ſicut lo-
quiť, ita occidiť & patiť, eoipſo dicẽte. Qui vos ſpernit, me ſpernit. Nõ em̃ vos eſtis, q̃ loqui- Luce. 10
mini, ſed ſpũs p̃ris vr̃i in vobis loquiť. Hinc Paulus. Itaqꝫ, inq̃t, q̃ hæc ſpernit, nõ hoĩem ſper-
nit, ſed deũ, q̃ etiã dedit ſpm̃ ſuũ ſanctũ in nobis. Idẽ aliàs. An experimentũ q̃ritis eius, q̃ in me
loquiť, Chr̃s. Sic nimiꝝ agricolæ. i. mali Chr̃iani patriſfamilias ſeruos adhuc & ipm̃ filiũ in ſer 1. Theſ. 4
uis ꝑſequunť, deludũt, occidũtqꝫ. Hinc Chr̃s ad Saulũ. Saule Saule, q̃d me ꝑſequeris? quũ tamẽ 1. Coꝛ. 15
Chriſtũ nõ in ꝑſona, ſed q̃ eius erant, ꝑſequebať. Sed q̃d faciet dñs vẽturus vel hic vl̃ alibi iſtis Actoꝛũ. 9
agricolis? Reſpõdẽt ipſi, ſe proprio ore cõdẽnãtes. Malos male ꝑdet, & vineã ſuã locabit alijs
agricolis, q̃ reddẽt ei fructus tp̃ibus ſuis. Et ſic euidẽter patet, agricolas eẽ malos Chr̃ianos, q̃ Hebꝛe. 6
Chriſtũ q̃tidie, q̃tũ in ipſis eſt, crucifigũt: ſiq̃dẽ (teſte Paulo) rurſum crucifigẽtes ſibimetipſis fi
C liũ dei, & oſtẽtui habẽtes. ¶ Ex q̃bus mõ oĩbus bñ acceptis, docemur. Primo, deũ certo Johan. 5
malos ꝑdituꝝ, & plane nihil mali ĩpunitũ relictuꝝ. Vnde ipſe ait. Qui vero mala egerũt, ꝓ- Mat. 25
cedẽt in reſurrectionẽ iudicij. i. (vt idẽ exponit) in ſuppliciũ æternũ. Et Dauid, Iniuſti, inq̃t,
punienť, & ſemẽ impioꝝ peribit. Et Petrus: Nouit deus, ait, pios de tẽtatiõe eripere, iniquos Pſalm. 36
vero in diẽ iudicij reſeruare cruciãdos. Qui tñ patiẽter agit propter vos, nolens aliq̃s perire, 2. Pet. 2. 3
D ſed oẽs ad pœnitẽtiã reuerti. ¶ Secũdo, nõ ſufficere, aliquẽ eẽ agricolã. i. noĩe eẽ Chriſtianũ
& in fide eccleſiæ vel vineæ, ſed vt inibi ſit ac laboret. ſ. ꝑ dilectionẽ, vnde Chr̃s ait: Vos amici Johan. 15
mei eſtis, ſi feceritis, q̃ ego p̃cipio vobis. Et aplõs miſſurus ad p̃dicãdũ, ait: Docẽtes eos ſeruare Mat. vlt
oĩa, q̃cũqꝫ mãdaui vobis. Sic Paulus: Nã in Chr̃o Ieſu neqꝫ circũciſio neqꝫ p̃putiũ aliq̃d valet, Gala. 5. 6
ſed fides, q̃ per charitatẽ operať. Quæ em̃ ſeminauerit hõ, hęc & metet. Bonũ aũt faciẽtes, nõ
deficiamus, tp̃e em̃ ſuo metemus, nõ deficiẽtes. Ergo dum tẽpus habem⁹, operemur bonũ ad
E oẽs: ſiquidẽ (vt eſt in Apoc.) ſolũmõ op̃a ſequunť hoĩes poſt mortẽ vſqꝫ ad tribunal Ieſu Chr̃i Apoc. 14
vbi de oĩbus eſt reddẽda rõ, etiã de minimis, vtpote de q̃libet verbo ocioſo. ¶ Tertio doce Matt. 12
mur, ne q̃s ſibi blãdiať, q̃a Chr̃ianus ſit. ſ. noĩe, q̃ſi q̃a ſit in eccleſia nullo pacto, etiã ſine aliquo
bono op̃e (ſicut nõnulli ꝑditiſſimi pſeudoapoſtoli hactenus deblatterarũt) dãnari nõ poſſit, ſi
quidẽ Chr̃s pro omni pc̃tõ mortuus ſit, q̃dq̃ꝫ abſtulerit totũ. Sane abſtulit, q̃d factũ eſt, q̃d autẽ
ſit, nõ niſi miſericorditer ꝑ ſufficiẽtẽ pœnitẽtiã eſt ablaturus, Chr̃o ipſo dicẽte: Si nõ pœnitẽ-
tiã habueritis, oẽs ſilr̃ peribitis. Sic & Iohã. Bap. ad Iudæos figuralr̃ perinde ad malos Chriſti- Luce. 13
anos ait: Facite ergo fructũ pœnitẽtiæ dignũ. Et ne velitis dicere intra vos, patrẽ habem⁹ A-
brahã. Dico em̃ vobis, q̃m potẽs eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahę. Iã em̃ ſecu- Matt. 3
ris ad radicẽ arboꝝ poſita eſt. Oĩs ergo arbor, q̃ nõ facit fructũ bonũ, excideť, & ĩ ignẽ mitteť. Luc. 3
F ¶ Hinc ergo ſerio nos cohortať aplˀus, ne gloriemur aduerſus Iudæos & incredulos nimiũ
de otioſa fide nobis blãdiẽtes, dicẽs. Quod ſi aliqui ex Ramis. i. Iudæis fracti ſunt, tu aũt cũ ole- Roma. 11
aſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis, & pinguedinis oliuæ factus es. Noli gloriari ad-
uerſum ramos, Noli altũ ſapere, ſed time. Si em̃ deus naturalibus ramis nõ pepercerit, ne forte
nec tibi parcat. Vide ergo bonitatẽ & ſeueritatẽ dei, in eos quidẽ, q̃ ceciderũt, ſeueritatẽ, In te
aũt bonitatẽ dei, ſi ꝑmãſeris in bonitate. Alioquin & tu excideris. Sed & illi ſi nõ ꝑmãſerint in
incredulitate, inſerenť. Potẽs em̃ eſt deus iteꝝ inſerere illos, Nam etſi tu ex naturali exciſus es
oleaſtro, & cõtra naturã inſertus es in bonã oliuã, q̃to magis hi, q̃ ſecũdũ naturã inſerenť ſuæ
oliuæ. Hæc Paulus. Quibus oĩno vult ne gloriemur de fide nr̃a, niſi ei bonitatẽ opeꝝ adiecerĩ
mus, alioqui em̃ & nos vti Iudæi & forte crudelius extra vineã ejiciẽdi, Siq̃dẽ deus malos ma-
le ꝑdet, & vineã ſuã alijs agricolis locabit, q̃ reddẽt ei fructũ tp̃ibus ſuis. Et vere ꝑ malos intel- Tit. 1
ligit verbales, eoſq̃ꝫ male Chriſtianos: q̃ (vt aplˀus ait) cõfitenť deũ noſſe, factis aũt negãt, vtpo Roma. 1
te ad omne opus bonũ reprobi, q̃ dicũt ſe ſapiẽtes, & ſtulti facti ſunt, qui nimiꝝ inexcuſabiles
ſunt. Et cũ cognouiſſent deũ, nõ ſicut deũ glorificauer̃t aut gr̃as egerũt, ſed euanuer̃t in cogi-
tationibus ſuis, & obſcuratũ eſt cor inſipiẽs eoꝝ. Caueamus igiť dilectiſſimi fr̃es, ne ex ijs ma
lis ſimus agricolis, & Chriſtũ ad nos miſſum, vt fructus bonoꝝ opeꝝ afferat, rurſus malefactis
& vitijs crucifigam⁹, q̃d ille male ſit ꝑditurus, vineãq̃ꝫ ſuã alijs locatur⁹, qui ei bona op̃a, q̃ nos
in vinea neglexim⁹, ſunt reddituri. Nõ, inquã, Chriſtũ labijs vane honorem⁹, corde ab illo & Eſaie. 29
ope alieni: Veꝝ ſemꝑ hãc horrẽdã ſniam habeamus ante oculos, tã animi q̃ corporis. Malos Matt. 15
perdet male, & vineã ſuam locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructũ tẽporibus ſuis.

¶ HOMILIA XXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 12. Lu. 11. Marci. 3. Omne regnũ in ſeipſum diuiſum, deſolabiť.

Digitized by Google

Dominica tertia Quadrageſime.

SEntentia eſt aurea,nõ vtiq; de Phœbi ,ſed de Chriſti Ieſu, ſummæ A
2.Cori.3 dei patris ſapiẽtiæ tripode ,ꝓlata,nõ ſolũ atramẽto ,ſed ſpũ dei viui
(vt Aplī verbo vtar)non modo in tabulis lapideis,ſed & in tabulis
cordis carnalibus ſcribẽda,ſed & legẽda & relegẽda :nimirũ quã to
Matt.5. ta veræ pacis,vñ ſumus filij dei,doctrina cõtinet,nulli nõ mortaliũ
ad bene beateq; viuendũ magnoperè neceſſaria, vtilis,ſalutaris:nẽ-
pe q̃ docet,quõ feliciter maneat ac ꝑſeueret in felici ſtatu regio,ciui
tas,villa,dom⁹,& quæq; deniq; hois anima.Sanè docet oẽ regnũ
tam regionis,tã ciuitatis,tã villæ,tã domus,tã animę manſurũ ſtabi
le cõcordia,periturũ vero diſcordia.Id qđ alias latiſſimè diſputaui-
mus.Ait hodie Chr̄s oẽ regnũ in ſe ipm̄ diuiſum.ſ.diſſenſione eorũ,qui in regno ſunt,de-
ſolatũ iri:at ecõtrario illud duraturũ & ædificatũ auctũq; iri,cuius inhabitatores ſint cõſen-
tientes.Id qđ & hiſtoricus aĩaduertens inqt,Paruæ res concordia creſcunt,diſcordia vero
Iu prolo. belli Iugurtini. magnæ dilabunt̄ ac pereunt:Porrò,vt res aperto pateat, ignorandũ nõ eſt. Regnũ eſſe, qđ
habet regem rectorem ve,hocq; ipm̄ in hoc ſeculo triplex inueniri ¶Spirituale,& eſt aĩa, B
Apoc.1.5. de q̃ Apoca.Chriſtus fecit nos regnũ deo patri.Huius rex eſt ſpũs ſanctus,adeoq; ratio ipſa
à ſpũ ſancto ꝑinde emanãs & edocta,q̃ ad optima ſui natura deꝑcat̄.De q̃ rege ꝓpheta.Ipſe
reget nos in ſecula.Huius regis familia eſt ſenſualitas quinq; ſenſuũ, quæ niſi ꝑ obedientiã
regi paruerit,& cũ eo vna fuerit,ſimulq; cõuenerit,regnum ipm̄.ſ.aĩa ſtare nequit, verum
oportet pereat . Diuidit̄ autẽ hoc regnum.i.rex à familia per pctm̄ familiæ.i.ſenſualitatis,
nec poterit niſi per pœnĩam recõciliari,fieriq; cum rege benigno vna,ad quam quidẽ pœ-
nitẽtiam pro vnione mouet̄ familia,nunc metu pœnæ,nunc ſpe veniæ,nunc diuini amo-
ris dulcedine,hocq; genus alio mõ.Ad huius regni vnitatẽ & cõcordiã hortat̄ Paul⁹, dicẽs:
Coloſſ.3. Pax Chriſti exultat in veſtis cordibus,quæ pax inibi erit,quũ,vt idem ait,adfuerit charitas
1.Timo.1. de corde puro,& conſcia bona,fideq; nõ ficta. ¶Eſt & regnũ myſticũ & eſt eccleſia,cu- C
Eſaiæ.33 Roma.12 ius,caput.i.rex,eſt Chriſtus.De quo propheta.Dñs rex noſter ipſe ſaluabit nos.Hinc apo-
ſtolus Multi,inquit,Vnũ corpus in Chr̄o,ſinguli aũt alter alterius mẽbra.Horũ ſanè mem-
Epheſ.1. brorũ tanq̃ vnius regni adeoq; regiæ familiæ Chr̄s eſt rex,i.caput.Apoſtolo eodẽ dicente.
Et ipm̄ dedit caput ſupra omnẽ eccleſiã,quæ eſt corpus ipſius,& plenitudo eius, qui oĩa
Coloſſ.1 in omnibus adimplet̄.Et ad Coloſſenſes ait.Ipſe eſt caput corporis eccleſiæ,qui eſt princi-
1.Cori.1 pium primogenitus ex mortuis,vt ſit in oĩbus ipſe primatũ tenens.Ad huius regni.ſ.fa-
miliæ cũ rege vnitatẽ hortat̄ aplˢus,obſecro,inquiẽs.Vos fratres per nomen dñi Ieſu Chr̄i,
vt idipm̄ dicatis oẽs,& nõ ſint in vobis ſchiſmata.Sitis aũt perfecti in eodẽ ſenſu , & i ea-
1.Cori.12. dem ſcĩa,Et poſt.Sed deus temperauit corpus ei,cui deerrat, abundantiorẽ tribuendo ho
norem,vt nõ ſit ſchiſma in corꝑe,ſed in idipm̄ pro inuicẽ ſollicita ſint mẽbra. Et hoc qui-
dem regnũ ſola cõcordia & vnione ſaluat̄,diuiſione vero deſolat̄. Diſiungit̄ ipm̄ corpus.i.
regnum,quũ à capite diſſentit:diſſentit,q̃ties iuxta caput ſuũ ſibi aliud à Chriſto vel eius in
terra vicario caput cõſtituit.Deſolat̄,inquã,quoad eos,qui ſchiſma faciunt, manẽs in eis ,q
Lucæ.22, idipm̄ pie ſentiunt:ſiquidẽ eccleſia,quantũ ad ſe,nunq̃ deficiet,pro cuius fide Chr̄us roga-
Matt.28 uit ne deficeret,in qua & ipſe vſq; ad cõſumationẽ ſeculi eſt mãſurus.Licet interim ſchiſ-
matici regnũ ſibi faciunt ſpeciale.In q̃ iſti cõtra ſe pugnãt,ideoq; hoc ipſorũ malitiæ & po-
teſtatis regnũ ſtare nequit:quãuis ante finẽ mundi nõ ceſſabit,tum propter diuinæ iuſtitię
1.Cori.11, ordinationẽ,& hoc ad hoĩm exercitationẽ.Oportet eñi vt hæreſes ſint , vt qui probati ſint
manifeſti fiant,tũ propter vaticinia prophetarũ hauddũ impleta,vnde tñ ſtare nequit, ſed
peſſum certo iturũ.De quo, tẽpore ſuo & loco latius. ¶Regnũ eſt & tertiũ, q̊d dicit̄ tem- D
porale,q̊d eſt regionis,territorij,ciuitatis,pagi,domus,&c Rex huius regni eſt q̃libet in q̊li
bet ſuperioritas,in regno rex,in ciuitate & pago magiſtratus,in domo paterfamilias. Re-
gni familia,eſt regia ſcđm vniuſcuiuſq; cõditionẽ,&c.De quo:Solomon ſedit ſuꝑ thronũ,
3.Reg.2 & firmatũ eſt regnũ eius. Et ſanè ſi & hoc ipm̄ regnũ inter ſe diuidit̄, hoc eſt familia à rege
à ſeq; adeo ab ipſa familia,neceſſum eſt deſolet̄,& in tẽpore breui pereat,perit aũt ſi vel to-
tum interijt,vel vtiq; in anguſtũ redigit̄.Id qđ multis ſcripturarũ hiſtoriarũq; locis cõper-
tũ habemus.Quid obſecro Adami ꝓthoplaſti pauloañ ex paradyſo deiecti regnũ deturba-
Gene.4 uit quàm Caimi in fratẽ Abel diſcordia,vñ ea eſt orta cedes & labes,quæ nõ tantum obfuit
penatibus recenti adhuc mundo,conſtitutis inexpiabili cede imbutis , ſed oẽm poſteritatẽ
vſq; ad cataclyſmum in pernitiem traxit.Siquidem intempeſtiuo vnius exilio oblita eſt vi
ta ſuæ originis,archaniq; myſterij expers facta,q̃ ad aquarũ inundatio authores culpæ,& q
authoribus acceſſere,cũ vniuerſa terra obruit.Quid probi Noe familiã diſturbauit,niſi filij
Gene.9 Cham in patrem diſſenſio.Vnde pater iratus illum exulare coegit peperitq; diſſidiũ terris
tenebras

Digitized by Google

tenebras Cimmerijs obſcuriores,quibus humanū genus ſemel immerſum nunq̃ iam inde
deſtitit à ſeipſo diſſidere. Reliq̃t filio Solomon rex moriēs magnū & opulentū regnū,cæte
rum domeſtica diſcordia diuiſum,iam inde in peius abijt,grauiterq́ inteſtinis cladibus ac-
ciſum eo venit,vt finitimis om̄ibus fuerit ludibrio. Quid Dauidis regnū ꝑdidit? Nōne diui- 3.Reg.11. et.12.
ſio? Dauid. Siquidē à filio regio ſolio vrbe deiectus,coactus eſt cū ſuis hoſtiliter dimicare, 2.Reg.17
regnūq́ ignominioſa fuga & Abſolonis cede deformatū nō tam humana eſt receptū q̃ cœ
li prouidētia. Ariſtobolus rex Iudæorū & frater Hircanus inter ſe de regno hoſtiliter dimi- Ioſeph.li 14.
cātes,regnū & vrbē,In q̃ nati erāt,perdiderūt,& q̄d maloꝝ cumulo acceſſit, auguſtiſſimū
tēplū,q̄d in vrbe fuit,bello ꝓphanatū eſt,magnaq́ ex parte dirutū. Hæc nr̄atia. Videamus Statiꝰ in Thebaide.
externa. Nōne & diuiſione vetus Oedipodis regia cecidit & quidē ignominioſe, armauit
dira regni cupiditas Eteoclē & Polynicē frēs,vt alter alteꝝ auito ſolio & patrio deturbaret
nec hactenꝰ malū q̄euit. De ſumma q̄q; rei armis īter illos dimicatū ē. Veꝝ dū ambo vicūt,
vterq; victus ē,mutuis ambo vulneribꝰ cōfoſſi ſe ipſos & regnū prius à p̄re Oedipode rege
Thebanoꝝ ptū, ꝑdiderūt. Sic & Cābyſes Cyri filiꝰ,dū virtutē & robur fr̄is plus nimio odit
capitaliterq́ hinc,quē oderat,inſidiať,nequiſſimis ſeruis fecit aditū ad ſuū abſentis regnum
occupandū fratre ē medio ſublato. Excidit itaq; regno ſua potius q̃ fratris culpa, & dū do- Plutarchus.
meſticā fidem ferre nō poſſet,alienā tulit ꝑfidiā. Sic q̄q; cōuulſa ſunt duo finitima regna ac
grauiter adfecta domeſtico hoc veneno, Ptolemeoꝝ regia in Aegypto & Antiochi ſuceſ-
ſoꝝ in Syria. Atq; vt interim Medos & Perſas omittamus. Quid Hebræoꝝ (vt diximus,) re
gnū,vt vltima hec ſcelera īpietatēq; cōticueri,toties euertit? Nōne ciuiles diſſenſiōes? Ma- Flor.lib.2 et.3.
cedoniū vero īpiū q̄d aliud ꝑdidit q̃ inteſtinæ inimicitiæ? At Lacedomonij q̃ diu Lycurgi
legibus paruerūt,& principatu floruerūt & gloria,cōtēptis vero illis ꝑ priuata cōmoda gu-
bernātes īperiū omiſerūt & gloriā. Quid Athenienſiū ciuitate illuſtrius,q̄d ꝓclarius,q̄d de-
niq; glorioſius,q̄d ſplēdidius,q̄ppe q̃ bonaꝝ artiū inuētrix & parēs,belli fuit ac pacis diſci-
plina,domi foriſq; inſignis dignitate & opibus penè miraculoſa:nōne mox,poſteaq̃ parti-
um ſtudia fouere,factiones cōplecti,peſtiferas emulatōes ambitioneſq; ciuiū alere cœpiſ-
ſet,repēte ac ꝑceps in obſcurā & ſordidā ſeruitutē corruit. De Romanis q̄s eſt, q̄ neſciat e- Flo.lib.4
os alia cauſa nulla q̃ cōtrarijs inter ſe volūtatibus & ſtudijs perijſſe funditus? Nā vbi aliud
velle Plebei,aliud Optimates cœperūt,& alius pp̄lus ſentiret,aliud ſenatus,cū alij plæriq; ſu-
periores firmā florentēq; remp. loco mouerūt,tū & Marius & Sylla radicitus ꝓpemodum
euerterūt,Pompeius & cæſar,quātū in fortuna fuit,interemerūt,& q̄dē ita,vt ex illo Roma
ni īperij faſtigio obſtupēdaq; magnitudine ꝑter nomē vix aliud extet,nil appareat,& illud
quidē quātulūcunq; eſt (q̄d certe perexiguū eſt) nequaq̃ apud Romanos, aut Italos,ſed q̄d
& probro & dedecori maxīo ducēdū eſt,apud exteras & barbaras natōes,& q̄dē apud Ger
maniā,quū tn̄ & hoc q̄d hic eſt,hiſce annis ob ꝑnitioſiſſimā & impijſſimā hæreſim & diui-
ſionē vſq; adeo decreuit,vt & ipm̄ prorſus ad occaſum laboret inclinatū, deus auertat ſua
mia tam exitioſam diſſenſionem,quæ quātum ſit Germaniæ nocitura,exēplo ſunt, Farrina
tæ,Hubertinæ,Gellinæq́ in Italia factiones, quibus Italia ſi nō totā perijt,facta tn̄ eſt om̄i-
bus natōibus ꝑda,captiuitas & mors,natio alioqui,ſi cōcordia ciuili frueret,qua vix ſub cœ
lo ſis inuēturus excellentiorē,vtpote q̃ om̄ibus ad vitā neceſſarijs abundet, &c.

I ¶Vides igitur q̃ vere Chr̄s ſumma veritas dixerit. Om̄e regnū in ſe ipm̄ diuiſum deſolā
bitur. Quo certo arguit,om̄ia in mundo adeoq; ipm̄ mundū ſolo amoris vinculo & cōcor-
dia cōſtare & cōſeruari,at diuturnū fore non poſſe,q̄d odio,q̄d diſcordiæ ſit obnoxiū, q̃ ſit
oīm maloꝝ & miſeriaꝝ dux & cauſa. Ea propter,dilectiſſimi fratres, hodie deuota mentē
Chriſti dictum perpendamus,nobiſq; dictū putemus,vt alieno periculo cauti,ſi q̄ ſunt in-
ter nos priuata domeſticaq; odia,relinq̄mus,memores alioqui & de nr̄o honore,patrio ſo-
lo,noīe,& de omni deniq; tā temporali q̃ æterna beatitudine actū fieri. Q̄d vt facilius effi-
ciatis,neceſſum eſt,vt cōcordiā de qua diximus multa Calēdis Ianuarijs, amplectamini. Roma.13

K ¶Eam aūt habebitis,ſi reddideritis,vt ap̄lus docet,om̄ibus debita,nec alicui quicq̃ debu
eritis,niſi vt inuicē diligatis. Q̄d facietis vbi vos vna eadēq; eſſe vnius corpis mēbra cōſide-
raueritis:q̄ꝝ natura eſt,vt ſi quid patiť vnū mēbrum,cōpatiunť omnia mēbra, ſiue gloriať
vnum membrū,cōgaudēt om̄ia membra. Et ſanè,apoſtolo teſte,vos eſtis corpus Chr̄i,& 2.Cor.12.
mēbra de mēbro. Igiť cū Paulo ꝑ viſcera miſeratōis,oro,vt idem ſapiatis,eādē charitatē ha Philip.2
bentes,vnanimes,id ipm̄ ſentientes. Nihil per cōtentionē neq; per inanē gloriā agētes,ſed
in humilitate ſuperiores ſibi inuicē arbitrantes,nō quæ ſunt ſinguli cōſiderātes,ſed ea quæ
alioꝝ. Q̄d & Chr̄s vſq; adeo fecit,vt cū eſſet in forma dei in ſimilitudinē tn̄ hoīm ad omnia
ſctūs ſe vſq; ad mortē exinaniuit:vtiq; vobis exēplū prebēs,vt & ipſi ad ipm̄ ſinguli ſentire
tis. Nec alter alteꝝ ſuperbe ſperneret perinde melior,ſed vnuſquiſq; ſuo loco & ſtatu con-
tentus,quo dn̄s ipſum ordinauit,nec quiſq̃ putet quaſi minus mēbrū propterea deſpectuꝫ
eſſe,q̄d non alio miniſterio fungatur & officio,memor om̄ia eſſe vnius corporis membra,

1. Cor. 12 quorũ vnumquodq; in corpore deus poſuit, ſicut voluit, vnicuiq; ſuum dediſſe actum, adeò, vt alterũ mẽbrũ æquè altero indigeat, ita vt nõ poſſit oculus dicere manui, opa tua nõ indigeo aut iterũ caput pedibus, nõ eſtis mihi neceſſarij. Sed multo magis, quæ videnť mẽbra corporis infirmiora eẽ, neceſſariora ſunt. Et quæ putamus ignobiliora mẽbra eẽ corporis, his honorẽ abũdantiorẽ circũdamus. Et quę inhoneſta ſunt noſtra, abũdantiorẽ honeſtatẽ hñt. Cæterũ, deus tẽperauit corpus ei, cui deerat, abũdantiorẽ tribuẽdo honorẽ, vt nõ ſit ſchiſma in corpe, ſed idipm ꝓ inuicẽ ſollicita ſint mẽbra. Et in ſumma, ſicut in vno corpe multa mẽbra habem⁹
Roma. 12 oĩa ãt mẽbra nõ eundẽ actũ hñt, ita multi vnum corpus ſumus in Chřo, ſinguli aũt alterius mẽ
Ephes. 4 bra, habẽtes donatões ſcđm grãm, q̃ data ẽ nobis, differẽtes. Ideoq; ne regnũ noſtrũ deſoleť, ſimus inter nos cõcordes, q̃les erimus vbi (vt diximus) qſq; ſuũ operabiť actũ, in eoq; contẽtus fuerit. Caput ipm adeoq; rex ipſe ſupior regat virtute & ſapiã mẽbra illi mẽbra pareant. Sim⁹ mẽores Deũ eẽ noſtri oĩm verũ caput & regẽ, huiuſq; quęlibet in ſuo actu, ad quẽ deus ipſe eũ ſapiẽter ordinauit, eẽ miniſtrum & ſubiectum. Quod niſi cogitauerimus, certè regnum noſtrum diuideť, & ſic in ſeipſum diuiſum deſolabitur.

HOMILIA XXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST MATTHÆI. 15. Marci. 7. Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditionem veſtram.

Feria. iiij. poſt. iij. dñicã quadrageſime

QVANTA FVERIT Hactenus inter nonnullos de traditõibus humanis digladiatio, & q̃ hæc Reipub. Chřianæ vľ apud Germanos nocuerit, q̃ dici põt notius eſt, & ꝑfecto nollẽ nõ tam cũ noſtri oĩm periculo nobis factũ fuiſſe notũ, plus hauddubiè nũc paſſim in Deũ Max. eẽt deuotõis, nec minus interim illi & ijs, q vices eius gerũt, veluti ſunt principes & prælati plus deferreť obediẽtiæ ac reuerẽtiæ, imò & plus eẽt verę pacis, cõcordiæ, necnõ publicę trãquillitatis. Fuere q̃d cõſtat, q voluerũt traditões hoĩm ſeruandas, fuere q reluctati manibus ac pedibus contẽderũt, oẽs humanas traditões ſine diſcrimine à Deo reprobari, ꝓindeq; oĩno nõ ſeruandas, ſed vnicum Dei A
Esa. 29. verbũ, q̃d in euãgelio clare exprimiť, optere ſeruari, ad ſuã adſertionẽ plus q̃ mordicus allegã
Matt. 15 tes hodier.nũ dictũ, ex Eſaia deſumptũ, & à Chřo in ſcribas & phariſæos adcitũ, Sine cauſa colunt me, docẽtes doctrinas & mãdata hoĩm &c. At Chřus iuſtus & æquus iudex oĩmq; cauſarum optimus cẽſor, ideq; dextimus moderator, totã illã iſtorũ digladiationẽ, ſcitè ſimulq; verè ac iuſtè mõ mõ diſcutit, verũetiã componit, interimq; de ea ꝓnuntiat ſnĩamq qua decernit, nec oẽs humanas traditões ſeruari, nec oẽs adſpernari & omitti oportere, verũ eas cum diſcrimine tam amplectẽdas q̃ reijciẽdas, interea neutri partiũ (eſt eñ nullius ꝑſonæ acceptor) ſed
Roma. 2 ſoli ſuæ diuinæ iuſtitiæ æquitatiq; addictus. ¶Primo igiť docet eas hoĩm traditões eẽ ſeruã B
Acto. 10 das, quæ Deo eiuſq; præceptis non aduerſanť, ſed potius alliciunt & cogunt ad illorũ obſer-
1. Theſſ. 2. uantiam. Sic Apoſtolus: Itaq; fratres (ait) ſtate & tenete traditões, quas didiciſtis, ſiue ꝑ ſermo
Acto. 16 nem, ſiue ꝑ epiſtolam noſtram. Et Chriſtus inqt: Sup cathedram Moyſi ſederunt ſcribæ &
Matt. 23 phariſæi, omnia ergo quęcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſcđm opa verò illorũ nolite fa
Mar. 12. cere. Dicunt eñ & non faciunt. Sic idem hodie non docet ſeniorũ traditões infringẽdas, ſed ꝑ
Luc. 41 eas Dei mandata negligere prohibet, phariſæis à contrario reſpondẽs: Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei proter traditionẽ veſtram? nimirum clauo, iuxta adagium, extrudens clauum. ¶Vnde erant vehemẽter. Primo, qui aiunt multam prorſus humanam conſti- C
tutionẽ vľ quãmlibet etiam bonam debere ſeruari, q̃d ſi verum eſſet, vt nõ eſt, fruſtra dñs iam
Roma. 13. dicta dixiſſet, fruſtraq; paſſim Apoſtoli præcepiſſent, vt ſuperioribus obediremus, præpoſitiſq; noſtris (vt nup docui) ſubiaceremus. Et ſanè q̃d Paulus dixiſſet: Oĩs anĩa ptãtibus ſublimioribus ſubdita ſit. Qui eñ poteſtati reſiſtit, Dei ordinatõi reſiſtit, &c. Et paulopoſt: Ideoq; neceſſitati ſubditi eſtote non ſolum propter iram, ſed propter cõſciam. At quõ qs obediet poteſtati, ſi eius vľ legi vľ conſtitutõi ad Reip. vtilitatẽ latæ reluctabiť? Atqui ex iſtorũ paradoxo ſequereť, vt nullũ inter homines eẽt regimẽ, nullus ordo, nulla neq; pax, neq; tranquillitas, ſed omnia confuſione quadam Babylonica in diuerſum irent traherẽturq;. Sed dubium non eſt, natura vel ipſa ante ſcripturas docẽte, falſum eẽ, quod blaterant, fieri non poſſe, vt hominum conſtitutiones ſerueñt cum Euangelio, imò verum eſſe, quaſdam hominum conſtitutões eſſe neceſſarias, quaſdam vtiles: quanq̃ fortè conduceret ex ijs, quæ viderentur vel ſupflue vľ plus æquo onoroſæ, non nullas abrogare. Id q̃d fieri poſſet, quum conſtet, humana plerunq; ſtatuta pro loco, tempore, re, ꝑſonaq; decerni, proinde pñte in rem fieri ſi ſupflua abrogarenť, quopiam iſtorũ ceſſante, pręſertim cum ſecus vtilitas publica ſuadeat.

¶Vbi

D ¶Vbi aūt ſciendū eſt, in rebus nouis cōſtituēdis euidentē eſſe vtilitatē debere, vt recedat L. In reb
ab eo iure, ꝗd diu æquū eſt viſum, eāq; receſſionē nouāq; cōſtitutionē nō fieri niſi ꝑ eos, q̃ꝝ bo. ff. de cō
ex authoritate intereſt & officio ad vitandū in populo cōfuſionē & ſcandalū atq; tumultū. ſtitut.
Siquidē, ait iuriſcōſult⁹, nō eſt ſingulis concedendū, ꝗd ꝑ magiſtratū publice poſſit fieri, ne L. non eſt
occaſio ſit maioris tumultus faciendi. ¶Secūdo errāt dicētes, nullius eſſe hoīs aliquā face- ff. de reg.
E re cōſtitutōem. Id ꝗd refellit hodiernū Euangeliū, in q̃ non reprehendunt, qui fecerūt tradi iur. L. nul
tiones, ſed qui ꝑ illas dei mandatum faciunt irritū. Hominis aūt eſſe cōſtituere aliq̃d, primo lus C. de
teſtant dñi verba in p̄ſenti Euāgelio. Secundo exēplum ſcripturæ, q̃ tradit, dñm deū Iſrael Iudęis.
ad filios Ionadab ꝑ Hieremiā dixiſſe. Pro eo ꝗd obediſtis p̄cepto Ionadab p̄ris veſtri, & cu Hiere. 35
ſtodiſtis oīa mādata eius, & feciſtis vniuerſa, q̃ præcepit vobis, ꝓpterea. Nō deficiet vir
de ſtyrpe Ionadab filij Rechab, ſtans in cōſpectu meo cunctis diebus. Præceperat aūt is pa-
ter ſuis filijs, ne ipſi ipſorūq; filij vſq; in ſempiternū biberēt vinum, ꝗd tñ deus nuſq̄ p̄cepiſ-
ſe legit, niſi ab eo Ionadab, qui vtiq; homo fuit: etſi ꝓhibuerit creaturā maxime bonā. ¶Se-
cundo exēplo apl'oꝝ, qui proculdubio plura, nō principaliter ex dei cōmiſſione nec dño iu
bente p̄ceperunt, quum tñ & ipſi hoīes fuerint, apl'o teſtante ſimul & dicente. Nam cæteris
dico ego nō dñs. Si q̃s frater vxorē habet infidelē, & hæc cōſentit habitare cū illo, nō dimit-
tat illā. Clare hic audis Paulū nō vt dñm, ſed ſe vti hoīem præcipere Corinthijs, qui indu-
bie ad illud p̄ceptum, haud ſecus obſtricti fuere, acſi à deo oretenus habuiſſent, quia bonum
& in remp. futurū. Sic itaq; recte obſeruabimus nr̄oꝝ maioꝝ traditōes, ſi vel ad pietatem, Iacobi. 1
deuotionē, pacem, cōcordiā & deniq; remp. ſimulq; moꝝ honeſtatē faciunt: nimiꝝ ꝓinde Matt. 10
habendæ, acſi à dño latæ ſint, à q̃ ſunt oīa bona, qui ꝑ ipſos loqui p̄latos cenſet, eo ipſo di- Marc. 13
cente. Nō vos eſtis, qui loquimini ſed ſpūs patris vr̄i in vobis loquit. Ideoq; arbitramur tra- Lucæ. 12
ditiones poteſtatū, ſi vtiles ſunt, non niſi ſpū ſancto ſuggeſtore eſſe latas, ꝓindeq; merito à 2. Petri. 1
nobis obſeruandas, hoc ipm fermè Petro ſubindicāte, quū ille ait. Omnē prophetiā ſcriptu
ræ ꝓpriā interp̄tatōe nō fieri, qm̄ nō voluntate humana aliq̃n ſit allata ꝓphetia, ſed ſpū ſan
F cto inſpiratos loquutos eſſe ſctōs dei hoīes. ¶Definimus igit accumulatōe quadā epilogi
oēs hoīm traditōes, q̃ Euāgelio nō cōtradicūt, aut illi nō derogāt recte cū Euāgelio poſſe ac
debere ſeruari, Chr̄o Max. dicente. Hæc oportuit facere. ſ. hūana ſequi ſtatuta, & illa. ſ. diui Matt. 23
na p̄cepta nō obmittere: vtpote quū inter ſe nō diſſidēt, alioqui quō quis duobus poſſet in- Luc. 11
ſeruire dñis? Et ſic video ſuperioribus eſſe obediendū, in oībus ijs p̄ceptis, q̃ ſunt vel iure di- Matt. 6
uino mandata, q̃ vel per ſe vel propter ſe nec bona nec mala ſunt, aut diuina inſtitutiōe, aut Lucæ. 6
propria cuiuſq; profeſſione fixa nō ſunt, vt nō iuſſa quidē licet, vtrūlibet vel admittant, vel
obmittant, iuſſa vero citra culpā nō negligant, ſine crimine nō contemnant. Siquidē ſemꝑ
& vbiq; neglectus culpæ & cōtemptus dānationi obnoxius ſit, qm̄ inde charitas abſit, quā
G ſinguli ſingulis debemus. ¶Scd'o docet Chr̄s hodie eas hoīm traditōes nō obſeruādas, quę Romā. 13
Euāgelio, adeoq; dei mādato quis pacto repugnāt, aut illi detrahunt. Quale fuit, ꝗd ipſe q̃ꝗ 1. Iohan. 3
exemplo contra phariſæos inducit, ꝗd iſti prætextu ꝗdā bono ꝓ ſua auaritia, cupiditate &
queſtu introduxerant, interimq; per id dei mandata facientes irrita: quum tñ humanæ cō-
ſtitutiones non niſi propter dei præceptoꝝ obſeruationē propterq; publicā vtilitatem vel
tuendā vel augendā ferri debent, nō autem ex aliq̃ adfectu humano, repugnāte diuinis mā-
datis, quæ oīibus ſunt humanis cōſtitutōibus p̄ponenda, dicente Petro. Deo magis opor- Acto. 5
tet obedire q̄ hominibus. Qd' niſi q̃s fecerit, auditurus ſit vereor, ꝗd deus ad Adā dixit. Pro
eo, ꝗd obediſti voci vxoris tuæ plus q̄ meæ, maledicta terra in opere tuo. Qñquidē ait pro- Gene. 3
pheta. Declinantes autem in obligationes, adducet dñs cum operātibus iniquitatem. De- Pſal. 124
bent ea propter legiſlatores legē aliquā laturi magnopere curare, ne quid legi diuinę, bonis
moribus, reip. vtilitati cōtrarium cōſtituant. Timendus eſt deus p̄ omibus, ne quid peccet,
quo poſſit nobis indignari, ſemperq; curādum duco, nō quid nobis tm̄, ſed q̃d oīibus pro-
ſit. Apl'o dicente: Nemo ꝗd ſuū eſt, quærat, ſed qd' alterius: quēadmodū & ipſe alias ait ad 1. Cor. 10
Corinthios. Non em̄ quæro, quæ veſtra ſunt, ſed vos. Sic etiānum videre debent, vt nō ſo- 2. Cor. 12
lum ſuis legibus ſtatuant q̃ licet, ſed quæ expediunt, ſunt em̄, q̃ licent, nō etiam expediunt:
atqui oīs à deo eſt ꝑtās, & ab eo nō in deſtructionē, ſed in ædificationē data. Sit igitur nul 2. Cor. 13
la conſtitutio humana, quæ poſſit eſſe diuino p̄cepto cōtraria, ne illam obſeruātes, dominū
dicere audiremus. Et irritum feciſtis mandatū dei, propter traditionem veſtram.
H ¶Tertio docet Chriſtus, nihil prodeſſe ad ſalutē opera exteriora, adeoq; ipſas corpora-
les cęrimonias, niſi adſit & ſpūs atq; cor. i. niſi corde q̃q; fiant, quæ foris rep̄ſentātur, nimi-
rum quæ eatenus ſunt ſalutaria, quatenus cor intus acceſſerit. Cuius proculdubio gr̄a oēs
ſunt cærimonię latæ. Et hoc eſt ꝗd dñs in Eſaia dicit. Populus hic labijs me honorat, cor au Eſaiæ 29
tem eorum longe eſt à me. Sine cauſa autem colunt me docentes doctrinas & mandata ho Matt. 15
minum. Quaſi diceret, Nihil ad ſalutem faciunt humanę traditiones vel quamlibet ſanctæ
appareant, niſi ſub ijs cor ſit ſyncerum & pium, quod ſoli deo faciat, quod foris ſignificatur
Debet

Matt.5. Debet enim ſimul & corpus & ſpūs laborare. Quod facile alibi dn̄s præcipit, dicēs: Niſi iuſtitia
Matt.6 veſtra plus abūdarit q̄ phariſæorum, nō intrabitis in regnū cœlorum. Siquidē phariſæi, verè hypo
critę, putabāt ſatis eē, ſi opa etiam ſine ſpū corporal'r facerēt, at dn̄s, vult etiam ea à nobis ex-
pleri ſpū, quod corpore foris agimus, ne & ipſi ſimus hypocritæ, & ieiunantes, vt hominibus
ſancti appareamus, qbus alioqui apud deum non ſit merces, ſed hic p vanam gloriam vl' quæ-
ſtum recepta. Et ita nimirum innuit dominus, pleraq; omnia cerimonialia olim apud Iudæos à
nobis nunc debere potius ſpūaliter obſeruari, qppe quę ſine ſpū non proſint & corde, vnde p
cedunt bona & mala. Et hoc eſt, quod Chriſtus inqt. Tu cum oraueris intra in cubiculum tu-
Matt.6. um, & clauſo oſtio, ora patrē tuum in abſcondito. Quid eſt ita orare, niſi corde deum orare &
colere, non autem forinſecus ſolum exterioribus cerimonijs ad oſtentationem, vel quæſtum,
velaliam ob cauſam, ſicuti hodie Iudæi factitarunt, hypocriſim aucupantes.

¶ Quarto docet Chr̄us: Eum non rectè aliū accuſare, q ipſemet ſit vl' in pctō maiore culpan I
dus, decere potius, vt is ſe prius emēdet, deindeq; aliū corripiat. Hinc ait ad Iudæos, accuſan-
tes eius diſcipulos. Quare & vos tranſgredimini mandatū Dei, ppter traditionē veſtrā. Q. d.
Matt.6. deberetis qdē vos prio eē à vitio imunes, accuſaturi alios. Qd' ipe aliàs explanat. Hypocrita (in
Lucæ.6. quiēs) eijce primū trabē de oculo tuo, & tūc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui. Qd'
Iohan.8. & abſolutōe adulteræ mulierculæ arguit, ad Iudæos accuſantes, dicēs: Qui ſine pctō eſt veſtrū
primus in illam mittat lapidē: nimirum non excuſauit pctm̄ mulierculæ ſed officiū eius oſtendens,
qui alios vult corrigere vt ipe nō ſit corrigēdus, interimq; damnās ſupbiam, odiū, inuidiam, &
1. Cor.9 alia ob quæ plerūq; corrigēdi potius corrigūt alios. Id qd & ſi in oēs eſt dictū, maximè tamen
in eos, q vti ſcribæ & phariſæi alijs officio & ſtatu præſunt, qd ex Paulo accepimus dicente:
1.Tim.4. Sed caſtigo corpus meū, & in ſeruitutē redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim, ipe reprobus
efficiar. Hinc idē tam paternè hortat' Timotheū, dicēs: Sed exemplo eſto fideliū in verbo, in
conuerſatōe, in charitate, in fide, & caſtitate: nō ignarus ſed optime ſciēs, eum maximè dignū
accuſatōe, q doctrinæ authoritatē habēs, legē tranſgrederet', tum qa præuaricat', q alios corri-
gere debet, tum qa peccans maiori pœna dignus eſt ppter honorē, deniq; qa plus corrumpit
velut in ordine doctoris peccans, vnde ſubditi ſcandalizant', arbitrantes ſibi quoq; licere, qd
Matt.23 ille agit, vl' pctm̄ non eē, quod ille, q ſuperior & doctior maiorq; eſt, ppetrat, quod tamen ar-
Lucę.11 bitrari non deberēt, ſed potius Chr̄m ſequi, dicentē: Omnia quęcunq; dixerint vobis, ſeruate
Mar.12. & facite, ſecundum opera vero eorum nolite facere.

HOMILIA XXVII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST: IOhannis. 4. Qui aūt biberit ex aqua, quā ego dabo ei nō ſitiet in æternum.

Feria. vi. poſt dn̄icam. iij. quadrageſime.

QVIS Satis vnquam huius Euangelij hiſtoriam miretur vel propter A
plurimas ſnīas & doctrinas in ea. ¶ Primo Ieſu Chr̄i humilitatem
1.Tim.6. pluſquā excellentē qua ipe talis ac tātus doctor ſoluſq; ac vnicus ma
giſter, ideōq; cœli ac terrę dn̄s, adeoq; apud oēs virtutis diuinæ oiſq;
apiæ Propheta pclamatus, vnā paupereulā eamq; gētilē mulierē ſi-
mulq; peccatricē, adulterā alioq vl' ſolus & ſine comitatu diſcipulorum
Mat.11 & famulorum haud eſt dedignatus. In q certè facto ſe talē eē, qualem ſe
Iohan.13 verbo alias pnuntiarat, præſtitit, inquiēs: Diſcite à me, qa mitis ſum
Acto.10 & humilis corde, nō pſonarum acceptor: interimq; ad prælatos, dicēs:
Roma.2 Exemplū dedi vobis, vt queadmodū ego feci, ita & vos faciatis. Eſt eīm boni prælati, vt oībus
ſe parem, manſuetū, humilemq; interrogantibus exhibeat, ſeq; hoc humiliorē pferat, quo ſta
Eccl.3 tu eſt altior & maior, dicēte Solomone: Quāto magnus es, humilia te in oībus, & corā deo inue
Eſaie.10. nies grām: ſiquidē ait Eſaias: Sublimes humiliabunt'. Et depoſuit (Maria inqt) deus de ſede po
Lucæ.14. tētes, & exaltauit humiles, de qua quidē humilitate, nup multa. Quam ſanè vl' ideo humilitatē
Lucæ.1 Chr̄i erga paupereulā & Samaritanā demirati ſunt diſcipuli atq; clemētiā, quia cognouerūt ty
pū mulieris. Quid oro mulier deſignauit? Hauddubie (inquā) geſſit typū eccleſię de gētibus fu
turę, de qua adhuc īcredula dn̄s p Eſaiā aliqn̄ dixit: Inuētus ſum à nō quęrētibus me, palā ap-
Roma.10 parui his, qui me nō interrogabant. Qui & de ea olim p Oſeam dixit: Vocabo non plebē meā,
Romanā.9 plebē meam, & nō dilectā: dilectā, & nō miam conſecutā, miam cōſequutā. Qn̄quidē ſic deus
Eſa.49. pr̄ qndā de filio ſuo vnigenito Ieſu Chr̄o ordinarat, ad eū p Eſaiā, dicēs: Poſui te in lucē gētiū,
Acto.13 vt ſis in ſalutē vſq; ad extremū terrę. Hic Paulus & Barnabas apd̄ Iudęos pdicātes, maleq; acce
pti dixerūt, vobis oportebat primū loq verbū dei, ſed qm̄ repellitis illud, & idignos vos iudica
tis ęternę vitę, Ecce cōuertimur ad gētes. Sic enim nobis pcepit dn̄s. His ergo gētibus, qua-
rum mulier Samaritana typus fuit, dn̄s ipſe vltro hodie apparuit, dicens: Da mihi bibere, animi
rum, qui non tam naturalem propter laborem & æſtum more humano ſitim quàm, ſalutem
ſitiebat

ſitiebat, qui ꝑpterea venerat q̃rere & ſaluũ facere, q̃d perierat, venite, inquiens, ad me om̃es Luc.19
qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos. Et iterũ: Si quis ſitit, veniat ad me & bibat. Matt.11
Quid bibat? Aquã illã Ieſu Chriſti viuam, de qua qui bibit, nõ ſitiet in æternũ, & in q̃ futurus Johan.7.
eſt fons aquæ, ſalientis in vitã æternam. ¶ Sed q̃ eſt illa Ieſu Chriſti viua aqua, q̃ de fonte
exit nõ de pluuia in lacunas aut in ciſternas de fluuijs collecta? Eſt, inquam, vera in Chrm fi
des, veraq́; dei cognitio, nulla errorũ caligine obnubilata, q̃ iuſtus viuit, q̃ viuificat, q̃ refrige Abacuc.2
rat, q̃ mouet, quã q habuerit, ĩ eo fit fons aq̃ viuæ ſalientis in vitã æternã. Quia hoc ſpũs ſan- Roma.2
cti donũ, hæc abundãs bonitatis, lucisq́; diuinæ infuſio, nunq̃ deficit, ſed pducit in vitã æter
nam, ſalitq́; ex hoc mundo in regionẽ æthereã, vbi mors nulla, ſed fine fine vita regnat, quẽ
eſt vita æterna, Dicente dño: Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcãt te ſolum deũ verum, & quẽ Johan.17
miſiſti Ieſum Chriſtũ: quẽ vtiq; hic fide cognoſcimus perinde rem ſpeculo. Quãdoquidẽ,
inquit Paulus. Videmus nũc p ſpeculũ in enigmate, tunc aũt facie ad faciem. De hac igitur 1.Cor.13
viua Chri aqua, quã ipſe dat (eſt em̃ Paulo teſte, Fides donũ dei: ſiquidẽ fine pœnia ſunt do- Ephe.2.
na & vocatio dei, Vñ apli dicebãt, Adauge nobis fidẽ. Et vir aliàs, dñe adiuua incredulitatẽ Roma 11.
meã) hodie eſt admirãda illa & ꝑfunda inter Chriſtũ dñm & mulierẽ Samaritanã diſputa- Luc.17
tio. Cuius. ¶ Secundo in huius Euãgelij hiſtoria ꝑfunditatẽ & vtilitatẽ nemo eſt pius q Marci.9
nõ debuerit admirari: nempe q̃ eſt de vera (vt audiuimus) in Chrm fide & dei vera cogni-
tione, Itemq́; inſtructione ſalutari eadẽq́; chriſtiana differta, q̃ nos vnà cum muliere Sama
C ritana ad tria euidenter inducit. ¶ Primo ad cõtemnendũ huius mundi amorẽ: qñ dicit.
Om̃is qui biberit ex aqua hac. ſ. materiali, ſitiet iterũ. Quæ eſt hæc aqua? Congeries bonorũ
mundanorũ. ſ. diuitiarũ, delitiarũ, honorũ, hocq́; genus aliorũ: q̃ ſitimus, q̃ etſi apprehẽdimus
ſitim tñ nõ ſedãt ſed augent. Hæc certe cõparant duabus ſanguiſugis filiabus. ſ. ſuperbiæ &
auaritiæ q̃ ſemper dicũt (vt eſt in prouerbijs) affer, affer, &c. Hinc eſt q̃d Dauid ait, Et ſub- Puerb.30.
ſtãtia mea tanq̃ nihilũ ante te. Veruntñ vniuerſa vanitas, at (vt alio in loco inquit) ſatiabor, Pſal.38.
cũ apparuerit gloria tua. Qñ apparebit? qñ vere deũ à facie ad faciem cognoſcemus in vita Pſal.16
æterna, in qua, vt eſt in Apoca. qui habitãt neq; eſurient neq; ſitient amplius, nimirũ oĩm Apoca.7.
bonorũ abundãtes: quæ igit ſi habere voluerimus, neceſſum eſt vt hãc terrenã bonorũ aquã
cõtemnamus, & petamus cũ Samaritana: dñe, da mihi hãc aquã, vt nõ ſitiã neq; veniã huc
haurire. Cogitemus quàm vani ſint diuites, voluptuoſi, itẽq; tpalia bona q̃ ſint vana. Sæpe
em̃ cui heri nõ ſuffecerat totus mundus, hodie breui cogit eſſe ſepultura cõtentus. Qui heri
theſaurũ de auro collegit, hodie aurũ theſaurũ facit de ipſo. Qui heri corpus ſuũ diuerſis de-
D litijs nutriuit, hodie à vermibus comedit. ¶ Secũdo inducit mulierẽ noſq́; cũ ea, ad deſide
randũ dei amorẽ, qñ inquit. Qui aũt biberit ex aqua, quam ego dabo ei. ſ. de grã ſpũs ſancti,
nõ ſitiet in æternũ. Quã vult petendã, dicẽs. Si ſcires donũ dei, & qs eſt, qui dicit, da mihi bi
bere, tu forſitan petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquã viuã &c. Nõne aũt magnũ dei eſt donũ,
q̃d ipſe, qui ex ſe ipſo ſolus bonus eſt, dignat venire ad nos, fatigat, quieſcit & expectat, vt
veniẽtes ad ſe vltro ꝑuocet ad petendũ, & ſe illis vltro pãdat & donet? Et vtiq; dei donum Apocã.3.
eſt vera in Chrm fides adeoq́; dei cognitio, quũ eius adminiculo & nõ aliter eũ cognoſcere Ephe.2
poſſimus, ipſo dño dicẽte. Nemo pt venire ad me, niſi pr, qui miſit me, traxerit eum. Sic ille Johan.6
nimirũ traxit Petrũ, dicentẽ. Tu es Chrs filius dei viui, vñ ei dicebat. Nõ tibi reuelauit caro Matt.16
& ſanguis, ſed pr meus qui in cœlis eſt. Et trahit vtiq; pr ad filiũ eos, qui ꝑpterea credũt in
filiũ, quia eũ cogitãt prẽm habere deũ, & qui cogitat fideq́; ſentit & ruminat equalẽ eſſe pri
eũ, in quẽ credit, ipm trahit pr ad filiũ. Trahit autẽ volũtatẽ hoĩs pinde ſua queq́; voluptas
trahit, & trahit homo, quũ vt aĩa terrenis delitijs, ita veritate, beatitudine, iuſtitia ſempiter
na trahit delectaturve. Quibus ſi quis trahit iã ſitit aquã illã viuã, quã nõ niſi petendo acci-
pit, Chro hic & alibi teſtãte. Petite & accipietis. Quã qui habuerit. i. vera fide deũ agnorit Lucæ.11
ipmq́; adorarit in ſpũ & veritate, nõ ſitiet in æternũ, Qñquidẽ ſit in eo fons aquæ ſalientis.
qui em̃ fontẽ intra ſe habet ſcaturientẽ ſiti nõ afficit. Sic & qui habet verã in deũ fidẽ, eiuſq́;
verã cognitionẽ amore ſpiritus ſancti repletus nõ ſitit amplius haſce mũdi res appetibiles,
. ſ. diuitias, delitias, voluptates, pompas, &c ſed totus in Chrm dirigit, ducit, trahit & rapit. Actorũ.9
Cuius quia vnicã tãtummodo guttulã hauſerat Saulus, ſtatim factus eſt Paulus, ex lupo ag- Phil.3
nus, in eoq́; extincta om̃is ſuperbia, omniſq́; mundi cupido, Qñ & ipſe ait. Veruntñ exiſti-
mo om̃ia detrimentũ eſſe ꝑpter eminẽtẽ ſciam Ieſu Chri, dñi mei, ꝑpter quẽ oĩa detrimen
tũ feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chrm lucrifaciã. Eius q̃q; aquę vnica gutta potus Matthę Matt.9.
us mox in eo oĩm diuitiarũ, quarũ, quia publicanus erat ditiſſimus, rerũq; caducarũ ſitis ex- Marci.2
tincta eſt, relicta grãdi pecunia Chrm paupertatis magiſtrũ vltro ſequutus eſt, & qui prius Lucæ.5
rapuit aliena, deinde ꝑpria cõtẽpſit. A cuius aquę gutta pota Magdalena peccatrix, oĩs in Lucæ.7
ea luxurię libidiniſq́; ſitis extincta ẽ, & ipa ex cornicula nigra, facta cãdida columba adeoq́;
harũ rerũ ſitim nõ ſitiuit, vt triginta annos in Eremo fuerit, nec interim hoĩem viderit, aut
ipa ab vllo viſa ſit, cibus illi nõ hũanus, ſed cęleſtis, eoq́; ſuauior, q̃ maiore grã datus & acceptus.

Ea poti

Digitized by Google

Matt.19 Ea poti aqua Apoſtoli & eorum imitatores, omnẽ omniũ rerum ſitim extinxerunt: nimirum relictis
Johan. 6 oĩbus ſecuti ſunt Chrm, aliàs dicẽtes p Petrũ: Dñe ad quẽ ibimus? verba vitę æternæ habes. Et
Matt.16 nos credimus & cognouimus, qa tu es Chrus filius dei. Vides ergo q̃d illi aquã viuam .ſ. fidem
& Chri cognitionẽ habuerunt, ideoq́ ſaturati amplius hæc mundana non ſitiuerunt, ſed po-
ti ſunt intus fonte aquæ ſalientis in vitam æternam, quam nunc ſine eſurie ac ſiti fruuntur.

¶Tertio, inducit nos Chrus cum muliere ad ſuprẽmus agnitionẽ: ſiqdem mulier ad Chriſti E
cognitionẽ gradatim puenit, eum primo Iudæum, id eſt, vnius dei cultorẽ, q̃d magnum fuit:
deinde Prophetam, q̃d maius, deniq́ Chrm eſſe (q̃d maximũ fuit) credens, argumẽto hominẽ
Mar4 paulatim gradatimq́ à paruis ad maiora aſcẽdere debere, deũ intellectu. A timore qdem in-
Pſal. 110. ceptum, à pœnia profectum, in charitate nõ ficta finitum. Id q̃d Marcus alibi denotãs ait: VI-
Matt.3. tro terram fructificare. Primo herbam, deinde ſpicam, poſtea plenũ fructũ in ſpica. Sane her-
ba eſt principiũ ſpicę, qa timor dñi, principiũ ſapiæ. Spica vero ſcd̃m, qa delectati in peccatis
Romañ.3 iam deinde timẽtes, ſe debẽt p pœniam affligere, tunc appropinquabit regnũ cœlorum, q̃d eſt
Chrus. Quo comp̃henſo fide vera ſequit̃ fructus fidei & pœniæ, quæ eſt charitas, pinde vera
1.Johã.4 dei cognitio, ſiqdem plenitudo legis ſit charitas. Hinc Euangeliſta: Omnis (inqt) q diligit, ex
deo natus eſt & cognoſcit deũ: quia charitas ex deo eſt. Qui nõ diligit, nõ nouit deũ, q̃niam de
us charitas eſt. At nihil horum habebimus, niſi Chro eiuſq́ verbis crediderimus, ipſo hodie dicẽ
te: Crede mihi. Q.d. alioqui fruſtra à me diſceſveram dei adorationẽ, adeoq́ eius agnitionẽ: ſi
Eſa 7 quidẽ dixerit Propheta: Niſi credideritis, nõ intelligetis ſcd̃m tranſlationẽ ſeptuaginta virorum.
Heb.11 Et Apſus accedentẽ oportet credere: Et ſic q in Chrm credit eam habebit aquam, quæ omnẽ
Johan. 6. æternalr̃ ſitim extinguit, Chro dicente: Qui venit ad me, nõ eſuriet. Et q credit in me, nõ ſitiet
Ephe.2. in æternũ. At qui credit in illũ? vtiq; cui hoc donat̃, quia fides dei donũ eſt. At cui donat̃? Qui
petit. Ait enĩ Chrus: Tu forſan petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquã viuã, id ẽ, fidẽ de deo veram.
Ideoq́ mulier hodie: Dñe (inqt) da mihi hãc aquã, vt nõ ſitiã. Sic & nos iugiter petamus, vt ab
ea aqua in nobis fiat fons aquę illius ſalientis in vitam æternam &c.

HOMILIA XXVIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST: IO hannis.6. Mat 14. Mar.6. Lu.9. Ipſe enĩ ſciebat quid eſſet facturus.

Dñica quarta quadrageſime.

QVVM Duos antea locos ex hodierno Euangelio nõ vulgari eruditõe differ A
tos collegerim, eoſq́ p loco & tpe in cõem oim ſalutẽ vtilitatemq́ pro virili
dudũ tractauerim, iam tertiũ offendo locũ prioribus nõ minore indagatõe di
gnum: nempè nõ pauca notatu digna cõplectentẽ. Hic vero locus eſt verbum
Euangeliſtæ, quo ait: Ipſe enĩ ſciebat, qd eſſet facturus. Sane ſciens Chrus ſuos
ampliore doctrina indigere diſcipulos, cũ ipſis nõ ſimplr̃ ſedit, ſed diligẽter loquẽs eis, eos ad
ſeipm conuertit, fide .ſ. & cognitõe in ſe vera firmaq́. Qui cũ videret multitudinẽ ad ſe maxi-
Johan.14 mam venire, interrogat Philippũ. Quẽ Philippũ? Eum qui poſtea dixit: Oſtende nobis patrẽ
& ſufficit nobis &c. Hunc ergo viſa ppl̃i multitudine interrogauit, inquiẽs: Vnde ememus pa
nes, vt manducẽt ij? ¶Sed quare quęrit dñs? Quia futuri ignarus? Non vtiq; rñdet Euange B
liſta, ſed hoc dicebat, tentans eũ, quid eſſet facturus. Sanè nõ ignorabat id q̃d ab ipo dici debe-
bat, nõ etiã vt ignorata diſceret, iterrogabat. Quã quidẽ ſuſpitionẽ, ne quis iſirmitate locutõis
minorationẽ aliquã ſuſpicaret̃, remouet Euãgeliſta, dicẽs: Hoc aũt dicebat tẽtãs, id ẽ, piculũ fa
ciẽs, eum. Ipſe enĩ ſciebat, qd eſſet facturus. Atqui humano more interrogat, interim nihil ali
Roma.8. ud innuẽs q̃ ſuam certiſſimã ſciam. Et eſt hæc ſimilis interrogatio eius, q̃d de deo Apſus dicit:
Qui ſcrutat̃ corda, ſcit qd deſideret ſpũs. Quo locutõis gñe nõ ignorantiæ, ſed certiſſimæ co-
Mat.18 gnitõis ſcrutationẽ arguit. Sed qd ore interrogat.? ¶Primo, inquam interrogat, vt diſci- C
Mar.9 pulo adhuc rudi, ppriam tarditatẽ oſtẽdat, quã ipe in ſe ppendere nõ valebat. Sic aliàs: quũ di
Lucæ.22. ſcipuli inter eundũ diſputarẽt, qs eorum eſſet maior? & tamẽ nemo eorum auderet dñm interro-
gare, dñs cũ Capharnaum cũ ipſis veniſſet, iterrogabat eos, dicẽs: Quid in via tractabatis? Ni-
mirum interrogãs oñdit, q̃ nihil eſſent oẽs, pindeq́ opus eſſe humilitate, inquiẽs: Si qs vult pri-
Marc.8. mus eſſe, erit oĩm nouiſſimus, & oĩm miniſter. Sic & pauloante ſuos diſcipulos cogitãtes, quũ
in via haberẽt niſi vnũ panẽ, vnde acciperẽt panes, dñs tarditatis arguẽs, quæſiuit. Quid cogi-
tatis, quia panes nõ habetis. Nondũ cognoſcitis nec intelligitis? adhuc cæcatũ habetis cor ve-
Pſal.113 ſtrũ? Oculos habẽtes nõ videtis, & aures habẽtes nõ auditis? Nec recordamini, q̃n quinq́ pa-
Johan.6 nes fregi in qnq; millia, & quot cophinos fragmẽtorum plenos ſuſtuliſtis? Nimirum prio docens
præceptorẽ Chriãnũ minus intelligẽtes debere interrogare, vt cognita illorum inſcitia reſpon
Acto 8 dendo poſſit veritatẽ intrudere atq; perfectius docere. Ita vt Philippus inſtinctu ſpũs audiens
Eunuchũ Aethiopẽ illũ potentẽ Candacis reginæ in curru Caput in Eſaia. III. legentẽ, quæſi-
uit. Putaſnẽ intelligis, quæ legis? Qui ait: Et q̃uo poſſum, ſi nõ aliqs oſtẽderit mihi. Rogauitq́
Philippũ,

Digitized by Google

D Philippū,vt aſcēderet & ſederet ſecū. Sic igit & Philippo interrogāte,ſimulq́ʒ reſpōdēte Eunuchus verā Chriſti fidē eſt pdoctus,ſtatimq́ʒ ex aqua in itinere baptizatus. ¶Secundo,vt interrogādo innuat neminē in verā dei ſcientiā,adeoq́ʒ ad verā ſapientiā puentur,niſi q̄ ſuā primo tarditatē,ignorantiā,ruditatēq́ʒ cognoſcat,depoſitaq́ʒ ſupba de ſeipſo,qui tamen nihil eſt,pſumptione, humilitatē induat,quæ ſola eſt prima & vnica ad accipiendā perfectā ſcientiā,via & methodus. Hinc Dauid. Sapientiā,inqt, pſtans paruulis. Et Iacobus vnà cū Petro ait. Similiter adoleſcētes ſubditi eſtote ſenioribus. Oēs em̄ inuicē humilitatē inſinuate,qa dn̄s ſuperbis reſiſtit,humilibus aūt dat grām. Id quod ipſe dn̄s alibi teſtatur,in ſpū gratulatus ait. Confitebor tibi pater,dn̄e cœli & terræ,quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentib⁹ & reuelaſti ea paruulis. Hinc Paulus,cū prius eſſet de ſe plurimū ſentiēs,propterq́ʒ ſecularē illā ſcientiā,qua abundabat,ſuperbus haudq́ʒ dubio inflatus, elatusq́ʒ, mox ſe cognoſcēs, ſuamq́ʒ paruitatē ppendēs p interrogationēq́ʒ Chri dicētis, Saule Saule qd me pſequeris, ſe humiliās q̄ fuerit dicēs. Dn̄e qd me vis facere? meruit grā ſpūs ſancti adeouſq́ʒ hūiliari,vt factus ſit Chriſto vas electionis,gentiū doctor,eaq́ʒ audire, q̄ homini phas loqui nō ſit,vtpote in tertiū cœlū raptus. Quàm vero is inter oēs claruerit diuinæ ſcientiæ profunditate,ex ipſius eſt epiſtolis cognoſcere apertius q̄ dici queat. At vnde iſthuc? nimirū talis & tātus,qm̄ ſe humiliauit,ſeq́ʒ vbiq́ʒ agnoſcēs,etſi magnus,ſe tn̄ humillimū reputauit,aliàs dicēs. Ego em̄ ſum minimus apoſtolorū,qui nō ſum dignus vocari aplus,qm̄ perſecutus ſum eccleſiā dei. Putaſné hoc ex corde ipſum ſenſiſſe,& facto pſtitiſſe? Vtiq́ʒ,q & ſuos vbiq́ʒ ad humilitatē hortās,Inter alia quodā in loco dicit. Nō alta ſapientes, ſed humilibus cōſentiētes. Nolite eſſe prudētes apud voſmetipſos. Qui propterea & aliàs in rebus altioribus,q̄ ſupra captū ſunt humanū,admonet,vt in captiuitatē redigamus omnē intellectū in obſequiū Chriſti,id eſt,vt in rebus ſcripturarū profundioribus cū ſumma humilitate verbo Chri Ieſu ſimplici obſequētes,ſine ſubtili rationū indagatione credamus:qn̄quidē ſint,q̄ intelligant minime,niſi prius humiliter credant, cuiuſmodi ſunt oīa,q̄ ad verā Chriſti fidem attinet:adeo,q̄ Eſaias dixerit,niſi credideritis,nō intelligetis. Hinc fratres dilectiſſimi,admoniti,noſmetipſos, q̄ vtpote imbecilles ſimus, noſtraq́ʒ ingenia q̄ prorſus cæcutiant, q̄ obtuſa ſint in rebus altioribus cognoſcamus,vt per humilitatē ſciæ diuinæ altitudinē capeſſemus:memores hodiernæ Chri ad Philippū interrogationis Itēq́ʒ memores ſcripturæ,q̄ dicit. Habe fiduciā in dn̄o ex toto corde tuo,& ne innitaris prudētiæ tuæ. Time deū & recede à malo, Ne ſis ſapiēs apud temetipſum. Hæc ſcriptura. Et veriſſime quidē,quū experiētia rerū magiſtra experti ſimus,nihil magis eē cauſam ignauiæ & erroris, q̄ elatā de ſeipſo pſumptionē,qua plerīq́ʒ miſere ſeducti ad extremā vſq́ʒ inſaniā venerunt,

Pſalm. 18 Iacobi. 1. 1 Petri. 5 Matt. 10 Act. 9. 22 Roma. 11. 2. Tim. 1. 2. Cori. 12 1. Cor. 15 Roma. 12 2. Cori. 10 Eſaie. 7 Prouer. 3

E oīs rōnis expertes. ¶Secūdo, Chrs Philippū interrogauit,vt ipſe non mō Philippus, ſed & vniuerſa turba corā palàq́ʒ miraculi magnitudinē videret,intelligeret,deindeq́ʒ vidēdo & intelligēdo crederet,credēs amaret,amāſq́ʒ ſaluus fieret. Magnitudo aūt miraculi euidēter patebat ¶Primo ex inopia Chri & diſcipulorū,q,vt elicit ex verbis Philippi, Ducētos denarios tantūmodo habuerūt. ¶Secūdo, ex paucitate panū & piſciū, qa quinq́ʒ tantūmō panes ordeaceos,& duos piſces habuerūt. ¶Tertio, ex multitudine hoīm, qa diſcubuerūt nūero q̄ſi quinq́ʒ millia virorū, Iuxta cōſuetudinē ſcripturæ,q̄ dūtaxat à viginti annis vſq́ʒ ad quinquaginta nūerat viros ad bellū aptos. Cū haud dubie plures nūero fuere pueri, ſenes ac mulieres, q̄

Numer. 1. Matt. 14

F vt plurimū in Chri verbo audiēdo,officioq́ʒ diuino frequētādo ſunt deuotiores. ¶Quarto ex reſiduorū collectiōe,qm̄ lōge plus collectū ſit,q̄ appoſitū, qa ex quinq́ʒ panibus ordeaceis, duobuſq́ʒ piſcibus ſupfuere duodecim cophini fragmētorū. Hāc igit miraculi magnitudinē voluit Chrs interrogādo fieri oīno & oībus notā:quēadmodū aliàs Lazarū reſuſcitaturus q̄ſiuit, vbi poſuiſtis eū? Nimirū nō ignarus interrogās,ſed vt populū,cui voluit dei gloriā fieri apertā,& inde illū fieri ad ſalutē credulū,ad miraculi magnitudinē prouocaret,quod vtiq́ʒ vel ideo miraculū maximū fuit, qa Lazarus mortuus manibus ac pedibus ligatus,iā quatriduan⁹

Iohan. 11

G iacuerat ſepultus,fœtereq́ʒ iā cœperat. ¶Ex his aūt eſt colligere. Primo, q̄ fuerit dn̄s ipſe nr̄æ ſalutis,q̄ p fidē à deo daī, cupidus,ſolicituſq́ʒ,q oēs hoīes ſaluos vult fieri,& q quod perierat, q̄rere venit:q adeo nihil ſuorū miraculorū latere voluit, quo oēs crederēt in ipm̄, q propter fidē miraculis & doctrinis aſtruēdā,ſimulq́ʒ p fidē ſalutē operādā è cœlo deſcēderat,ipſo dicēte. Sic deus dilexit mūdū,vt filiū ſuū vnigenitū daret,vt oīs q credit in eū,nō pereat,ſed habeat vitā æternā. Nō em̄ miſit deus filiū ſuū in mundū,vt iudicet mundū,ſed vt ſaluet mūdus per

1. Timo. 2 Lucæ. 19 Iohan. 3

H ipſum. ¶Secundo eſt colligere, quod nemo ſe poſſit ſuæ incredulitatis p ignorantiā excuſare, quū nihil, quod ad fidē ſolidā poſſit dirigere, clam fecerit, ſed q̄d palā fecit manifeſtius videri & intelligi voluit, Inde ipſe aliàs ait. Ipſa opera, q̄ ego facio, teſtimoniū perhibēt de me, qa pater miſit me. Et poſtea. Non creditis, quia ego in patre, & pater in me eſt. Alioqui propter opera ipſa credite. Et iterū. Si nō veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatū nō haberēt, nūc autē excuſationē de pctō ſuo nō habēt. Si opera nō feciſſem in eis, q̄ nemo alius fecit, pct̄m nō haberēt. Nunc autē & viderunt & oderunt & me & patrē meū. Hinc eſt dilectiſſimi frēs, quare

Iohan. 5 Iohan. 14 Iohan. 15

Digitized by Google

Chrũs à Philippo interrogauit,nõ vt neſciret,nõ vt diſceret,ſed quo nos inſtrueret verã fidẽ, & verã ſciẽtiã & doctrinã,q fecit & docuit,operat' eſt virtutes,vt ſua ꝙꝗ operatiõe virtutes
Actorũ.1 Johan.13 nos inſtrueret,adeo vt ſemp dicere poſſit ad nos, Oĩs mea actio eſt vſa informatio. Exẽplũ dedi vobis,vt ipm imitaremini.Et hoc eſt,ꝗd prudẽs Euãgeliſta Iohãnes ſublimia à deo perdoctus,ne qs de dñi ſciẽtia ſuſpicaret,dicit.Hoc autẽ dicebat,tentans eũ.Ipſe eñ ſciebat,quid M
Hebręę.4 eſſet facturus. ¶Quo nimiꝶ verbo poſt oĩa alia ille primo declarat Chriſtũ veꝶ deum eſſe, quippe qui nullius rei ignarus etiã futura & intima apertiſſime nouit,de quo apl'us.Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius,oĩa autem nuda & aperta ſunt oculis eius:qui &(vt
Eccleſ.15 Euangeliũ paſſim habet)diſcretor eſt cordiũ & cogitationũ & cordis intentionum.Ipſe eñ, inquit aliàs ſcriptura,agnoſcit omnẽ operã hominis. ¶Secundo,vt tentati à deo per ipſum N in mente de re aliqua magna vel facienda vel depellẽda,noſtris omnino viribus non fidamus incepturi quod nobis videretur,adeoꝗ inniti noſtrę prudẽtię,veꝶ vt perpendamus quàm
Johan.15 Matt.10 Lucę.12. nihil ſit in noſtra poteſtate,ſed totũ eſſe in eo poſitũ,qui dixit:Sine me nihil poteſtis facere,ſine cuius nutu nihil vel tantillũ fit in terra,qui oĩa quo modo fiant,ſapiẽter ordinauit,qui oĩa ſcit anteꝗ ſunt futura,ipſo ad diſcipulos dicẽte.Nõne duo paſſeres aſſe veneunt.Et vnus ex illis nõ cadit ſuper terrã ſine patre veſtro,veſtri capilli capitis ſunt numerati. ¶Cogitemus O igitur à deo tentati,interrogando ne nobiſipſis aliqd in oculis nr̃is videamur vel deficiamus, ſed totũ illi acceptũ feramus,qui ſcit,quid facto ſit opus.In quo euidenter arguunt,qui ꝗ ſibi proponunt aut agũt dei obliti & ſuis vel opibus vel viribus ingenij vel robore populi confiſi prorſus ſe vel deo & hoĩe inuito perfecturos arbitrant:tum nimiꝶ errantes,vt vel ab æthnico
Vergil. 1.Aeneid Prouer.21 poeta corripiant,quũ canit.Heu nihil inuitis phas quemꝗ fidere diuis.Sileo ꝗ reprehẽdant à ſcriptura,quæ dicit.Nõ eſt ſapientia,nõ eſt prudẽtia,nõ eſt cõſilium contra dñm. Equus paratur ad diẽ belli,dñs autẽ ſalutẽ tribuit.Id quod publice teſtatus eſt legis ille doctor Gama-
Actorũ.5 liel,inquiens.Et nunc itaꝗ dico vobis,diſcedite ab hoĩbus iſtis,& ſinite illos.Qm̃ ſi ex hoĩbus cõſiliũ hoc aut opus,diſſoluet.Si vero ex deo eſt,nõ poteritis diſſoluere,ne forte & deo repu-
Esaię.46 gnare videamini.Quod adeo veꝶ eſt de deo,vt & ipſe de ſeipſo p Eſaiã dicit.Recordamini prioris ſeculi,qm̃ ego ſum deus,& nõ eſt vltra deus,nec eſt ſimilis mei,annuntiãs ab exordio nouiſſimũ,& ab initio,ꝗ necdũ facta ſunt,dicẽs:Cõſiliũ meum ſtabit,& oĩs volũtas mea fiet. Quàm igit rectius fecerimus,ſi aliqñ,vti Philippus,interrogati de aliqua re neceſſaria & difficili,vnde emamus panes,vt mãducẽt iſti? Reſpõderimus.Ducẽta denarioꝶ.i.oẽs noſtræ ſubſtãtię & vires non tantillũ ad rẽ ipſam faciunt,vt vnuſquiſꝗ modicũ accipiat.i.vt minimum noſtris viribus & diuitijs fieri queat.Tuũ igit eſt dñe,vt rẽ nobiſcum facias & perficias,qui(vt
Philip.2 apl'us ait)operaris in nobis & velle & perficere pro bona voluntate,tua ergo voluntas in gloriam tuam fiat,vt miraculoſe deus contra hoſtem pateſiat.

¶HOMILIA XXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.19 Da gloriam deo. Nos ſcimus quia hic homo peccator eſt,&c.

Feria quarta poſt quartã dñicam quadrageſime.

DOCEMVR hoc breui verborum compendio ꝗ tetrum & letale venenum A ſæpenumero ſub mellis ſpecie lateat,& ꝗ pernicioſa deceptio ſub ſpecie veritatis,execrãdaꝗ impietas & blaſphemia ſub ꝑtextu veritatis occultetur,ſimulꝗ monemur,ꝗ nõ ſemp correctũ,ideꝗ pium ſubſit pijs ac ſanctis verbis, Itemꝗ ꝗ accurate ſit attendendũ,quo aliquid animo,& à quo ſit homine & in quẽ ſinẽ deniꝗ dictum.Sane breuis eſt hæc verboꝶ ſumma.Da gloriã deo Nos ſcimus,quia hic homo peccator eſt.At hac pia perinde pietate & ſancta increpatione ſumma continetur forinſecus iuſtitia,Intus vero ſumma econtrario iniquitas & blaſphemia, Quid eñ quæſo iuſtius ꝗ in oĩbus deo dare gloriã,vtpote omnis gloriæ vnico authori,pro-
Pſalm.28 Pſal.113 1.Cor.4 1.Corin.1 Johan.15 Philip.2 Roma.11 pheta & hoc ipſum monente & dicente.Afferte dño gloriam & honorem,afferte dño gloriã nomini eius.Et rurſus.Non nobis dñe non nobis,ſed nomini tuo da gloriã.Deus autem noſter in cœlo,omnia quæcunꝗ voluit fecit.Vnde apl'us admonet.Quid autẽ habes quod non accepiſti? Si autẽ accepiſti,quid gloriaris,quaſi non acceperis? Igitur qui gloriatur,in domino glorietur.Ille eñ eſt ſine quo nihil poſſumus facere,qui in nobis operatur velle & perficere: quoniã ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt omnia:Ipſi honor & gloria in ſecula ſeculoꝶ,&c.

¶Pie igitur pinde & iuſte dictũ eſt à Iudęis hodie ad cæcũ illuminatũ,Da gloriã deo. Veꝶ B impiiſſime & iniquiſſime ſub pio verboꝶ ꝑtextu ſenſerunt ac ꝑtẽderũt.Quid prętenderunt? Profecto,vt luce clarius apparet,vt & ipſe illuminatus ſub eo ſancto prætextu vnà cum imperita plebecula Chriſtum peccatorem diceret.Siquidem non auſi fuerũt manifeſte dicere.Nega,quoniam Chriſtus te curauit,ſed ſub prætextu religionis ad hoc eum inducere voluerunt Da gloriam deo.Q.d.Confitere,quia hic nihil eſt operatus.Et vt vehemẽtius prouocarent, & indu

Digitized by Google

& induceret, addiderunt veritati per ſe malignũ maledicũq; mendatiũ, quo facilius deciperẽt Joban. 8
Si, ô perfidiſſimi Iudæi, ſcitis, quia Chriſtus eſt peccator, quur eũ peccati nõ arguiſtis, dicentẽ
Quis ex vobis arguet me de peccato? Atqui peccatum in eo nõ deprehẽdiſtis vnq̃, in quo pec Eſaiæ. 53
catũ fuit nullũ, propheta in hęc verba teſtãte, Eo q iniquitatẽ non fecerit, neq; dolus fuerit in
ore eius. Id q̃d & cæcus hodie illuminatus, vt neq; pateret calũniæ locus, neq; veritatẽ celaret
teſtatus eſt, eũ nõ peccatorẽ, ſed à deo eſſe, inquiẽs. A ſeculo nõ eſt auditũ, q̃ quis aperuit ocu
los cæci nati, Niſi eſſet hic à deo, nõ poſſet facere quicq̃. Senſit ergo à Chr̃o ſimul illuminatus
aĩo & corpore cæcus, q̃ ſubdole Iudæi perfidi ſe pio verbo℞ ptextu ad impiã blaſphemiã in
ducere ac cogere vellẽt, vt & ipſe Chriſtũ negaret. Ve℞ cur hęc tã fideliter, tãq; accurate Euã
I gelista, ſpũ ſancto doctore, pſcripſit? Q̃nquidẽ ait ap̃lus. Quæcũq; ſcripta ſunt, ad noſtrã do Roma. 15
ctrinã ſunt ſcripta. ¶Quid ergo nos his verbis? Da gloriã deo, ſcimus quia hic homo pecca
tor eſt, docere ſategit? Primo docere voluit, vt attendamus, in ijs pſertim, q̃ ſalutẽ aĩæ cõcer
nunt, quo quæq; ſint aĩo dicta. Siquidẽ latitent ſub pijs & religioſis verbis plerũq; impię de
ceptiões. Id q̃d ex Iudęis patet, q per verbũ, Da gloriã deo, nihil aliud ſibi voluerũt, q̃ vt à deo
deq; eius vnigenito Ieſu Chr̃o oĩs gloria ſumeret, ſibiq; contra deũ aſcriberet, quod tamẽ, ne Joban. 12
dolus aperto pateret, ſubobſcure, intermiſto mẽdacio, texerũt. Sic & Iudas Iſcarioth, dicebat
Quare hoc vnguentũ nõ venijt trecẽtis denarijs, & datũ eſt egenis? Nimi℞ ſub ptextu miſe
ricordiæ ſuã ptendens auaritiã, indigne ferens propter odiũ in Chriſtũ, propterq; amorẽ pe
cuniæ, & turpe lucrũ. Id q̃d Iohannes innuit, dicẽs: Dixit aũt hoc, non quia de egenis pertine
bat ad eum, ſed quia fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat. Sic nuper pſeu
doeuangelici, qui prætextu miſericordiæ in pauperes & libertatis in grauatos nihil aliud (vt
ipſo facto, non vulgari diſpendio ſumus experti) q̃ de ſacerdotibus, clericis, principibus, ciui
busq; omnibus bonis prædam & licentiam, nouamq; tyrannidem moliti ſunt: abuſi interim
verbo ſanctiſſimo Euangelij & euangelicæ libertatis, qua ſublatis bonis moribus & ritibus
deſpectisq; dei ſanctis, deinde deum pariter deſpicerent, quomodo iam ſatis re ipſa magisq;
in aĩo deſpiciebant, quod exitus aperto docuit, indiesq;, vt ſpero, clarius docebit.

K ¶Secũdo docet Euãgeliſta, q nõ ſemper ſancti ſint, ſed deceptores pnicioſiſſimi, q ſanctis
verbis ac pijs vtunẽ, quiq; ſanctis titulis apud imperitã multitudinem, ptextu tñ ſimplicitatis
ſuperbiũt: ſiquidẽ & peſſimi plerũq; pia, ſed citra animi rectitudinẽ loquunẽ: Q̃nquidẽ q̃d ſan
ctius p ſe, eo q Caiphas dixit: Vos neſcitis quicq̃, nec cogitatis, Quia expedit vobis, vt vnus
moriatur homo pro populo, & nõ tota gens pereat. Etenim ſc̃tã erat prophetia, q̃m Ieſus nõ
modo pro gente erat moriturus, ſed vt filios dei, q erant diſperſi, in vnũ cõgregaret. At q̃d in Joban. 11.
tentione Caiphæ eo fuit dicto ſceleſtius, q̃ iſte prorſus Chriſtũ voluit extinctũ, vel quãlibet,
vt erat, innocẽtẽ? Ita inq̃t Paulus, Satanas ipſe trãsfigurat ſe in angelũ lucis. Quod ſtatim à cõ 2. Cor. 11.
dito orbe exequutus eſt, quũ ſerpens callidior cunctis animantibus terræ mellifluo verborum
pioq; admodũ tenore ad mulierẽ dixit, Nequaq̃ morte moriemini. Scit eñ deus, q in quocũ Geneſ. 3
q; die comederitis ex eo, aperienẽ oculi vr̃i, & eritis ſicut dij, ſciẽtes bonũ & malũ. Quẽ itaque
(ait ap̃lus) ſequunẽ & miniſtri eius, hæretici. ſ. & pſeudoapoſtoli, operarij ſubdoli, trãsfiguran 2. Cor. 11.
tes ſe in ap̃los Chr̃i, perindeq; ſint miniſtri iuſtitiæ, quũ tñ opa℞ij ſint iniquitatis, ſeducẽtes & 2. Tim. 3
in errorẽ ducẽtes: nẽpe, habẽtes quidẽ ſpeciẽ pietatis, virtutẽ eius abnegãtes, q confitenẽ deũ Tit. 1.
L noſſe, factis aũt negãtes. ¶Tertio docet Euãgeliſta, ne iſtis adſentiamus vel quãlibet blãde,
pieq; loquẽtibus, ve℞ ſtudioſe deuoteq; in omni cõſtantia, vti cæcus hodie, probemus, admo
nẽte Iohãne. Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere, ſed pbate ſpũs, ſi ex deo ſint: q̃m multi 1. Iohã. 4
pſeudoprophetæ exierũt in mũdũ. At quũ difficiles ſint cognitu & pbatu propter ſpẽm bo
ni ſpũs, quem ſe habere pleriq; oẽs glorianẽ, quõ probanẽ & cognoſcunẽ? Reſpondet Chr̃s, à Matt. 7
fructibus. i. operibus eo℞ cognoſcetis eos: ſiquidẽ iſti de ſpinis vuas nõ colligunt, quũ oĩs ar
bor bona fructus bonos, mala generat malos: quũ & ij intus, q̃tũuis foris ſpecie tenusq; euãge
lici, ſubdoli ſint & mali, opari bñ ſancteq; non poſſunt, quũ (vt Paulus ait) hoĩes ſint corrupti 2. Tim. 3
M mẽte, reprobi circa fidẽ, abominabiles & icreduli, & ad omne opus bonũ reprobi. ¶Atq; Tit. 1.
vtinã, fr̃es chariſſimi, iſtos tandẽ Satanas cognoſcatis, q̃s videtis operibus ipſis tã lõge ab euã
gelio abeſſe, q̃℞ lęnificio pſuaſu nõ pauca millia (vt vereor) aĩa℞ perierũt, q̃℞ pditionis iſti ma 2. Cor. 11.
nifeſta cauſa fuerũt, quo℞ tñ finis (teſte ap̃lo) ſecundum opera ipſo℞ certe futurus eſt, quoni 2. Petri. 2
am (ait Petrus) illis iudicium iam olim non ceſſat, & perditio eo℞ non dormitat, qui ſibi pla
centes ſectas nõ metuunt introducere, blaſphemãtes, Chriſtũ diuidẽtes, verbo pietatis adeo
q; Euãgelica dictiõe pperã abutẽtes, oggãniẽtes cũ Iudæis hodie ad cæcã imperitãq; plebe
culã. Da gloriã deo, ſcimus q̃ hic hõ. ſ. Maria, Petrus, Iohãnes, pontifex, Cæſar, pctõr ſit, quũ
interim nihil aliud hoc pio verbo℞ ptextu agunt, q̃ vt Ieſum blaſphemẽt, negẽt, pſequentur,
qui adeo illis, q illius ſunt, in q̃bus ipſe fuit & eſt, perſequanẽ, gloriantes ſe eſſe filios Abrahæ,
Chr̃i, Moyſi, Itẽq; adſerũt ſe eẽ Euãgeliſtas, ep̃os, & Eccleſiaſtes, quũ forte nihil minus ſint, q̃
eiuſmodi: ſiquidẽ opera nõ mentiunẽ, Chriſto ſumma veritate dicente, Si filij Abrahæ eſtis, Joban. 8

Digitized by Google

Matt. 7 opera Abrahę facite. Ad hos aliq̄n Chrs,vbi ſe gloriabunt tractaſſe eius fidē,euāgeliū,nomen
Lucæ 13 &c.dicturus eſt,Quia nunq̄ noui vos. Diſcedite à me operarij iniquitatis. Igit dilectiſſimi frēs,
voſ tā verbo q̄ corde pio & ſyncero,date gloriā deo,dn̄o nr̄o Ieſu Chr̄o,quē ſcimus non eſſe
Marci. 7 peccatorē,ſed deū veꝝ & hoiem,q ſolus bonus oia bn̄ fecit,glorificātes & ipm̄,admonente
Pſal. 150 Dauide,in ſanctis eius,in quibus ille fuit,eſt,eritq̧ in perpetuum.

¶HOMILIA XXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 11. Nonne duodecim ſunt horæ diei?

Feria ſexta poſt quartam dn̄icam quadrageſime.

NVNTIIS à Martha & Magdalena de infirmitate Lazari fratris A
earūdē duaꝝ ſoroꝝ Ieſus reſpōdiſſe tradit. Morbus iſte capitalis nō
eſt,ſed ideo accidere à deo pmiſſus,vt eius occaſione illuſtret gloria
dei,depulſoq̧ huius virtute malo,mutua gloria glorificet filius dei.
Qui etſi ambas ſorores vnà cū fratre Lazaro plurimū,& q̄dē famili-
ariter Lazaꝝ amarit, ipm̄ tn̄ paſſus eſt in morbū atq̧ etiā in mortē
incidere:vtiq̧ ne nobis indignū videret, ſi q̄n boni,veræq̧ pietatis
cultores,huius mūdi calamitatibus affligunt, deo veluti diſſimulāte:
quēadmodū & cū Tobia & Iob actū ſcriptura pdit,vel qa ſic expe-
Tobiæ. 2 Iob. 1. dit ipſis qui patiunt,quoꝝ virtus oporteat,iuxta Paulū,in infirmitate pficiat,q forte aliàs de-
2. Cor. 12 teriores redderent,quoꝝ alioqui tribulatio patiētiā(teſte eodē)operat,patiētia aūt probati-
Roma. 5 onē,pbatio vero ſpem,q̄ deīde nō cōfundit. Tū etiā ideo pati illos pmittit de⁹,qa ad illuſtrā-
dā eius gloriā ſic cōducit:nō ꝙ ille humanis malis ſuā procuret gloriā,ſed ꝙ mala,q̄ nobis iu-
xta cōditiōis humanæ legē,caſuúe obueniūt vel in noſtrā ſalutē vel in ſuā gloriā hoim̄ cauſa
Hebræ. 4 vertere ſoleat. Haud ſane ignorabat morbum amici ſui etiā priuſq̄ nūtiaret,qui oīa nouit,ſed B
ad miraculi futuri magnitudinē diſcipuloꝝ aīos expediebat pparari. ¶Poſtq̄ igit renūtiatū
eſt Ieſu de morbo amici,nō eueſtigio profectus eſt,ſed eodē in loco biduū adhuc cōmoratus,
haud quidē negligēs amici pericula,ſed expectās copioſius argumentū ædendi miraculi, quo
ſimul ipſe paulo poſt moriturus,diſcipuloꝝ adhuc imbecilliū aīos ad ſpem reſurrectiōis eri-
geret. Diſcipulis aūt metu tacētibus,quod nuper elapſus è manibus Iudæoꝝ,in deſerto tuti-
or eſſe videret. Ieſus ait illis. Redeamus in Iudæā. Audito nomīe Iudææ,diſcipuli memores,q̄
eſſet atrox phariſæoꝝ in illū odiū,& quoties ſuſtuliſſent in illū lapides,q̄ties conati fuiſſent illi
manus inijcere,nō ſolū dn̄o metuūt,ſed & ſibiipſis:nēpe,qui nōdū ſpm̄ ſanctū acceperāt,& Ie
ſum hūano q̄dā affectu proſequebant,ipſi q̧q̧ ob imbecillitatē à morte abhorrētes. Dehortā
tes igit à repetēda Iudæa dicūt. Dn̄e,nū excidit tibi,quod an̄ paucos dies illi Iudæi te lapidatu-
ri fuerāt,niſi te ſubduxiſſes? & iteꝝ eo vis proficiſci,aperto temet periculo obijciēs? At Ieſus
ænigmate formidinē illoꝝ cōſolatus eſt,ſignificās nihil metuendū ijs,q Chr̄o adhærēt,q eſt
lux mūdi. Nox em̄ habet inanes formidines,dies neſcit hmōi terrores. Nōne dies,inquit,ha-
bet horas duodecim? Quod ſane dictū vſq̧adeo eſt ænigmaticū, vt nō modo pauci idipſum
intellexerint ex interpretibus hactenus,ſed & nō paꝝ multi inde ſibi erroris anſam acceperūt
quo adſeruerūt:tēporis,qd̄ fit aſtroꝝ reuolutiōe, neceſſitate pleraq̧ oīa ſubijci & ex aſpectu
Lucæ. 24 aſtroꝝ,planetaꝝq̧,q̄s dicunt,hoībus recte q̄ futura ſint bona & mala poſſe prænuntiari, ſic
& Chriſtum pati oportuiſſe ſuo tēpore,non quo ille voluiſſet, ſed quod hora ſyderis depu-
taſſet ac coegiſſet,argumento,Chriſtum hodie dixiſſe. Nōne duodecim horæ diei ſunt. Q.d.
forte non ilicò,neq̧ in prima,neq; in ſecunda,&c. ſed forte vix in vltima diei hora vel in ea q̄
Iohan. 7 mihi deputata eſt ex aſtris,me ſunt interfecturi. Hocq̧ aiunt apertius probari dicto Euange
Iohan. 13 liſtæ,aliàs dicentis. Quærebant ergo eū apprehendere,& nemo miſit in illum manus, qa nō-
dum venerat hora eius. Et rurſus. Ante diē feſtū paſchæ, ſciens Ieſus,quia venit hora eius,vt
tranſeat ex hoc mundo ad patrē. Vides ergo,inquiūt, fato.i.neceſſitati,diſpoſitioniq̧ aſtro-
rum fuiſſe Chriſtū obnoxium ,indeq̧ fieri, vt & aſtra ſequamur, & inde futura prædici poſ-
ſunt. Atqui ego rem puto altius repetendā,ipſamq̧ pro virili admodum quæſtionis determi C
nandā. Qua quidē à multis hoc tēpore quæri audio. ¶An huius mūdi res vi aſtroꝝ gerant?
An inde futura hoībus certo pdici queant? An aſtrorum ſeu ſydeꝝ iudicia, quæ dicunt, recte
Chriſtiani ſequantur. Ad primum reſponderim,dubium nō eſſe,quin ſuus ſit naturalis effe-
ctus aſtris,& à deo in huius mundi reꝝ ſalutem ſapienter ab initio diſpoſitus,veꝝ eius virtu-
te eatenus eas res geri,quatenus ille Opt. qui eiuſmodi effectum diſpoſuit,voluerit. Quando-
Gen. 1. quidē dixit deus(creato iam cœlo & terra)die creationis tertio, Fiant luminaria in firmamen
to cœli,& diuidant diē ac noctē,& ſint in ſigna & tempora & dies & annos,vt luceant in fir-
Hebræ. 10 mamento cœli,& illuminēt terrā,&c. Et ppheta. Qui facit,inq̄t,terrā in fortitudine ſua,ppa
rat orbē in ſapiētia ſua,& prudētia ſua extēdit cœlos,ad vocē ſuā dat multitudinē aquarum in
cœlo

Digitized by Google

cœlo,& eleuat nebulas ab extremitatibus terræ. Fulgura in pluuiã facit,& educit vẽtũ de the- Pſal.134.
ſauris ſuis. Oĩa,q̃cũq; voluit dñs,fecit in cœlo & in terra,in mari,& in oĩbus abyſſis. Ex qbus
ſane duorũ prophetarũ verbis facile videmus,deũ Opt. Max. creaſſe,vti oĩa,ſydera atq; aſtra
vniuerſa,diẽ,noctẽq;,eaq; oĩa ad hoĩs vtilitatẽ:ſiquidẽ viderit eẽ bona,q̃cũq; ipſe creauit. Et Deute. 4
D vt ſcribit in Deute. q̃ creauit in miniſteriũ cũctis gẽtibus. ¶Primo,vt ea hoĩm viſui cõducãt
q̃ eſt directiuus in opibus hũanis,maximeq; ad rerũ cognitionẽ vtilis. ¶Secũdo,q̃ faciunt
viciſſitudinẽ tpis apti ad operandũ,& tpis apti ad quieſcendum:ſiquidẽ hõ cõtinuo laborare
nõ poſſit,ſed vt requiẽ noctis interponat,opus ſit ſomno. Id q̃d diuinus Pſaltes exprimit,di- Pſal. 103
cens. Poſuiſti tenebras & facta eſt nox. Et deinde. Ortus eſt ſol,exibit hõ ad opus ſuum,& ad
operationẽ ſuã vſq; ad veſperã. ¶Tertio,q̃ ex aſtris,adeoq; ex cœli luminaribus hoĩes di-
ſtinguunt diuerſas partes tpis,veris,æſtatis,autũni,& hyemis,in q̃bus varia ordinant & diſ-
E ponunt vſui hũano neceſſaria,veluti q̃tidiana cognouit hactenus experiẽtia. ¶Quarto,q̃
deus illis ad varios in his inferioribus effectus virtutẽ infuderit,hoc ipſumq; ad ſenſus nr̃os,vt ita
dixerim,pati fecerit,ſiquidẽ videm᷑ radios diuerſorũ luminũ habere varios & diuerſos circa in
feriora effectus,ac inde accipi,tã ſereni q̃ pluuioſi tpis ſignificationẽ,opibus hũanis atq; ne-
gotijs aptã,& hoc quidẽ generatim,ita(vt exẽpli cã dicã)ſole exiſtẽte in parte ſeptẽtrionali,
ſeu in ſignis ſeu mẽſibus hmõi calor vigeat & pluuiæ,vt plurimũ diminuunt,econtrarioq; de
meridionalibus. Hinc vulgus dicere ſueuit,hũc eẽ mẽſem calidũ,& alterũ quidẽ tẽperatũ. Præ
tereaq; diei cõditionẽ aliquoties agnoſcere eſt ex ſyderũ mutatiõe. Id q̃d alibi ad Iudæos lo-
quens arguit. Facto,inquiẽs,veſpere,dicitis,ſerenũ erit,rubicundũ eſt eñ cœlũ, Et mane,ho Matt.16
die tẽpeſtas,rutilat eñ triſte cœlũ. Quo de perq̃ plurima Vergilius, Plinius, Aratus,& alij tra Lucæ. 12
diderũt,ſed ꝓphanæ addicti profeſſiõi. Quod etſi, experiẽtia etiã ipſa docẽte,ita & Moyſes
habeat,aperto tñ data opa,exprimere noluit,ne rudi populo,cui ſcripſit,anſam erroris ido-
latriæ pberet,qui alioqui ad idolatrãdũ pronus,cognitis tãtis ſyderũ atq; tpm effectibus,faci-
le aſtra perinde vt idola aĩata,loco dei adoraſſet. Hinc ad illũ Moyſes. Ne forte oculis eleuatis Deute. 4
ad cœlũ,videas ſolẽ & lunam & oĩa aſtra cœli,& errore deceptus adores ea & colas,q̃ creauit
F dñs deus tuus in miniſteriũ cũctis gẽtibus. ¶Quinto,etſi deus illã aſtris ad inferiora hęc vir
tutẽ infuderit,eã tñ pro loco & tpe & cã ſibi reſeruaſſe,q̃ ad arbitriũ ſuũ vti poſſit ac velit,dicẽ Pſalm 73
te propheta. Tuus eſt dies & tua eſt nox,tu fabricatus es aurorã & ſolẽ. Tu feciſti oẽs termi-
nos terræ,æſtatẽ & ver tu plaſmaſti ea. Et poſt. Dante te illis colligẽt,aperiente te manũ tuã, Pſal. 103
oĩa implebunt bonitate. Auertẽte aũt te faciem,turbabunt,auferes ſpm̃ eorũ & deficiẽt,& in
G puluerẽ ſuũ reuertent. Vnde collige. ¶Primo,etſi deus aliq̃t naturales & q̃ſi ꝑpetuos & ſta
biles ita tẽporibus ſuos infuderit effectus,veluti Eclypſes,pluuias,ſiccitates,hocq; genus ali-
às cõditiones,vt ex diſpoſitiõe aſtrorũ agnoſci valeãt vel maxĩe in pñtia,& hoĩes q̃dãmodo
ſibi inde cõſulere queãt,nihil tñ prorſus inde certi haberi,ſiquidẽ q̃d inibi ſemp vel in momẽ
to fieri poſſit,deo authore,tranſmutatio:quod rerũ q̃q; experientia docuit. Huius argumẽto
deus alibi dixit. Sol cõtra Gabaon ne mouearis,& luna cõtra Haylon vallẽ. Steteruntq; ſol & Ioſue. 10
luna,donec vlciſceret ſe gens de inimicis ſuis. Nõne ſcriptũ eſt in lib. iuſtorũ. Stetit itaq; ſol in
medio cœli,& nõ feſtinauit occũbere ſpacio vnius diei. Nõ fuit antea & poſtea tam lõga dies
obediente dño voci hoĩs,& pugnãte pro Iſrael. Si hoc,q̃to magis,iuxta naturã cœli cõditio
mutari pt. Vnde adagiũ. Aura mutabilius. Hinc ſane ſequit,vanũ eſſe,vt quis ſe ſyderũ credat
H vel hmõi ſignis. ¶Secundo,ſi hõ in his,q̃ pene aſtris ſunt à deo naturalia,fallit,quãto magis,
magisq; fallax & ſuꝑſtitioſum eſt iudiciũ in fortuitis,Cuiuſmodi ſunt velle ex aſtris cognoſ-
cere,quando quis debeat inuenire theſaurũ,vel alicunde habere hoc vel illud periculi & diſ-
fortunij:quandoquidem cum virtus corporũ cœleſtium,vt diximus,ſit naturalis,ad vnũ eſt
effectum producendũ determinata,quum natura ad vnũ tendat. Siquidem eiuſmodi effectus
euenire poterunt & nõ euenire,qui & raro eueniunt. Id quod ſat ſuperq; experti ſumus in his,
I qui ſe aſtrologos profitentur. ¶Tertio,longe minus ex ſtellarũ,adeoq; ex ſyderum influen-
tia prædici poſſe,quæ liberi ſunt arbitrij hominis,ſiquidẽ liberum arbitrium facultas volun-
tatis ſit & rationis,rationẽ vero & voluntatẽ nõ eſſe corpus nec actus ſeu potẽtias,affixas or-
ganis corporeis:vnde cum res corporea non poſſit imprimere in rẽ incorporeã, impoſſibile
eſt,actus humanos ſubdi diſpoſitioni neceſſario corporũ cœleſtiũ,adeo q̃ ſint cauſæ ipſorũ ꝑ
ſe,q̃uis diſpoſitiue poſſint inclinare influentię corporũ cœleſtiũ ad actus. Qñquidem ipſa cor
pora cœleſtia imprimunt in corpus humanũ,& per cõſequẽs in potẽtias ſenſitiuas,q̃ corpo-
reis organis ſunt affixæ. Et licet ſenſitiuæ vires vbi ſurgũt paſſiões inclinant ad actus rationẽ
nõ tamẽ cogunt. Porrò,quum potẽtiæ ſenſitiuæ imperio rõnis aptæ ſint ſubijci,conſequitur
hominẽ remanere liberum ad agendum vel nõ agendum ea,etiã ad quæ inclinaret ſenſualitas
ex influentia ſtellarũ & ſyderũ. Adeo,vt & Ptolomæus dicere ſolitus ſit,virũ ſapientem dñari
aſtris.i. paſſiõibus & vitijs,ad q̃ ex cõſtellationibus eẽt inclinatus, nõ vero negari,ad differen
tias corporũ valere afflatus quoſdã ſydereos,nõ aũt voluntates oĩb᷑ ſyderũ poſitiõibus ſubdi.

Digitized by Google

¶Ex quibus definias prorſus eſſe vanũ & ſuperſtitioſum, irreligioſumq́, velle ex cõſtella- K
tione quicq̃ vtpote vel bellũ, vel eius fortunã, vel q̃d aliud, quod dei eſt & rationis, prædicere
quaſi certo euentuꝝ, quũ nihil eo ſit incertius, quũ in dei ſit poteſtate. Quanq̃ hoc fuerit æth-
Satyr. 16 nicis peculiare, notãte Satyrico. Me pauidũ excipiat tyronẽ porta ſecũdo Sydere: plus etenĩ
valet hora benigni, Quàm ſi nos Veneris cõmendet epiſtola Marti. In Chriſtiana vero reli-
c. Sed et illud. gione hæc ipſa ſtellaꝝ & aſtroꝝ cõſideratio, vſq; adeo eſt negligenda, vt qui requirat ſtellaꝝ
26. q. 4 curſus, & ex ijs futuroꝝ euentus rimetur, cæteriſq́ huiuſmodi ſuperſtitionibus implicet ido-
latriæ proximus accedere credatur, Indeq́ factum, & recte quidem, vt aſtronomia naſcente
& creſcente eccleſia olim, in deſuetudinẽ abierit: quia propria curioſitate his nimis intenti ho
Galat. 4 mines, minus, quæ ſaluti animaꝝ conducebant, vacarint. Quo permotus apoſtolus ait. Dies
obſeruatis & menſes & tẽpora & annos. Timeo vobis, ne forte ſine cauſa laborauerint in vo-
Hiere. 10 bis. Sic quoq; dominus per Hieremiam, Iuxta vias, inquit, gentiũ nolite diſcere, & à ſignis cę
Esaię. 47 li nolite metuere, quæ timẽt gentes, q̃a leges populoꝝ vanæ ſunt. Et per Eſaiã quoq; acerri-
me eos qui ex motu aſtroꝝ credunt vel prædicunt, reprehẽdit, vti perditos peccatores, dicẽs
Sapiẽtia tua & ſciẽtia tua hæc decepit te. Veniet ſup te malũ, & neſcies ortũ eius, & irruet ſup
te calamitas, quã nõ poteris expiare. Veniet ſup te repẽte miſeria, quã neſcies. Sta cũ incanta-
toribus tuis, & cũ multitudine maleficoꝝ tuoꝝ, in quibus laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi for-
te quid proſit tibi, aut poſſis fieri fortior. Stent & ſaluent te augures cœli, qui cõtemplabantur
ſydera & ſupputabant mẽſes, vt ex eis annuntiarẽt ventura tibi. Ecce facti ſunt, quaſi ſtipula,
ignis cõbuſſit eos. ¶Hinc vides quàm non ſit modo vanũ, ſed & peccatũ, contra fidẽ in de- L
um veꝝ, indubitato ſequi aſtrologiæ iudicia de futuris euentibus, naturiſq́ reꝝ prædicendis,
eoſq́, qui talia ſequunt, potius errori, quæſtuiq́ & ſcandalo ſtudere q̃ religioni Chriſtianæ,
Iob. 38 cui iſti nõ paꝝ, ſuis illis iudicijs, q̃ practicas vocãt, derogant, etſi vel maxime nõnulli euange-
lico titulo ſuperbiunt. In quos ſatis acerbe, ſimulq́ ironice inuehit ſanctus Iob. Quis eſt, inq-
ens, pluuiæ pater, vel quis genuit ſtillas roris? De cuius vtero egreſſa eſt glacies, & gelu de cœ
lo quis genuit? Nunq̃d cõiungere valebis micãtes ſtellas pleiades, aut gyꝝ arcturi poteris diſ-
ſipare, &c. Nunq̃d noſti ordinẽ cœli, & pones rationẽ eius in terra, &c. Nunq̃d mittes fulgu-
ra & ibunt, & reuertẽtia dicẽt tibi, Adſumus? Quis poſuit in viſceribus hoĩs ſapientiã, vel quis
dedit Gallo intelligẽtiã? Quis enarrabit cœloꝝ rationẽ, & concentũ cœli quis dormire facit?
En q̃ euidenter vir ſancto ſpũ adflatus eos quaſi ſupſtitioſos, vanoſq́ ſubſannãs corripit, qui
vel aſtronomi vel geometræ profundi aeris ſpacia metiri, cœlũ q̃q; & mare numeris include-
re conantur, interim cauſam ſalutis relinquẽtes, & erroris quærẽtes, & incognita pro cogni-
tis (quo nihil à vero eſt alienius) habẽtes, ijſq́ temere adſentiẽtes. Qui, inquã, Genethliaici mi
litia cœli tam caſſo ſupputationum labore ad futurorum euenta fatigantur quàm ſuperſtitio-
ſe & miſere illo abutuntur, qui & vero totius naturæ principe neglecto (cuius ſolius eſt muta
re tẽpora & ætates & transferre regna atq; conſtituere) quoſdam per vices Chronocratoras
inducunt, quibus dant vniuerſi decurſus temporis imperiũ, ac ſi adhuc Saturnũ, Iouem, Mar-
tẽ, Solẽ, Venerẽ, Mercuriũ, & Lunã gentilitio ritu coleremus, nunc hũc, nũc illũ dñm horæ,
anni, tẽpoꝝ vocantes, perinde illoꝝ ſit pacẽ, bella, annonã, ſterilitatẽ, influxũ ſalubrẽ, aut pe-
ſtilentẽ pro ſuo tẽpore diſpenſare. Iſti ſane ſunt, qui ambulãt in magnis & in mirabilibus ſup
ſe, & à deo deiq́ gratia exciderunt, ablactatiq́ ſunt ſicut ablactatus puer à matre ſua, In q̃bus
Psal. 130 impletur oraculũ Dauidis, dicẽtis: Neq; ambulaui in magnis, neq; in mirabilibus ſuper me. Si
non humiliter ſentiebã, ſed exaltaui animã meã. Sicut ablactatus ſup matre ſua, ita retributio
in anima mea. Id eſt, ſi excelſa ſuperbior cogitaui, & nõ omnia à te eſſe ſenſi, ſicut depellit puer
à lacte, ita mihi repende, me abs te, & à gratia tua rejce. Vnde ſatis perſpicuum euadit, Chri-
ſtianum hominẽ non recte ſequi ſydeꝝ ſigna, eorũq́ iudicia, quoniã vana ſint & pleruq́ in-
certa, ſoliq́ deo perſpecta, nec homines vi ſyderum, planetarũq́ neceſſario duci, regiq́, ſed
dei potius prouidentia, qui aſtris veluti ordinatis ad res huius mundi regendas inſtrumentis,
1. Regũ. 2 quibus deus ille Max. nunc hoĩbus felicitatẽ, nunc infelicitatẽ. ſ. plagæ, adeoq́ pœnæ immit-
Sapiẽ. 16 tit. In cuius poteſtate vitæ neciſq́ noſtræ poteſtas eſt, qui mundũ hunc ſuo nutu regit, cui ſci
2. Cor. 5 mus rationẽ reddendã noſtroꝝ actuum, quẽ iudicem futuꝝ nihil prorſus latet. Quẽ Moyſes
Matt. 16 ille intimo quæſiuit affectu, Aegyptiacã illã de virtute aſtroꝝ ſcientiã, quã perdidicerat, de-
Hebrę. 4 trimentũ & ſtultitiã indicans. Sane ait Dauid, ſperet Iſrael in dño, ex hoc nũc & vſq; in ſeculũ
Psal. 130 Quis Iſrael? Numinꝭ credens eſt Iſrael, fideq́ deũ videns, pius eſt Chriſtianus, qui in deum nõ
in aſtra, aſtrorumq́ poteſtatẽ confidere ſperareq́ debet. Quandoquidẽ ait æterna ad ſe ſapi-
Sapiẽ. 11. entia. Omnia in menſura & numero & pondere diſpoſuiſti. Multum enĩ valere tibi ſoli ſupe-
rat ſemper, & virtuti brachij tui quis reſiſtet? Qm̃ tanq̃ momentũ ſtateræ, ſic eſt ante te orbis
terraꝝ, & tanq̃ gutta roris antelucani, qui deſcendit in terrã. Q̃uo aũt poſſet aliquid permane
re, niſi tu voluiſſes, aut quod à te vocatũ non eſſet, conſeruaretur? Parcis aũt oĩbus, quoniã tua
ſunt dñe, qui amas aĩas. Illi ergo demus aſtroꝝ poteſtatem & agnitionẽ, qui eoꝝ eſt creator.

abſq;

Digitized by Google

ab illo regimur & nutrimur, non autem à vi illorum, quorum effectibus Deus pro nutu in ſa-
lutem noſtram ſuamq́ꝫ gloriam vtitur, quum interim ſignorum effectus nos latent.
M ¶Nec obſtat, quod Chriſtus alibi dixit: Iudæos poſſe ſerenitatē & pluuiam ex cœlo rubicū Matt. 16 Lucæ. 12.
do vl' triſti agnoſcere. Hypocritæ faciē cœli & terræ noſtis probare, hoc aūt tēpus, quomodo
N non probatis. Rn̄deas. ¶Primo, aliud eſſe ex ſignis naturalibus cœli, vtpote ex rubedine,
vl' nigredine ab auſtro vl' oriēte &c. præſentibus, cœli naturam cognoſcere, qđ non prohibe
tur, quàmuis & ipm̄ ſæpe Deo authore (vt videmus) aliter vſu venire ſoleat. Aliudq́ꝫ eē, inde fu
tura prognoſticare, quę poſt longum tempus ſint euentura, qđ eēt non modo effectus ſigno
rum ſed ſigna tempoꝝ adeoq́ꝫ cœli ipſius prædicere. Quod vt ſupſtitioſum eſt & vanum, ita
non hominis, Chr̄o dicente: Faciē ergo cœli diiudicare noſtis, ſigna aūt tēpoꝝ non poteſtis. Matt. 16
O ¶Secundo reſpondeas: Haud negari, vt ſupra diximus ſuam eē aſtris virtutē naturalem ſed
eā eē ad ſuos ꝓprios effectus definitā, q etſi vtpote eclypſeos, pluuiaꝝ, ſiccitatū, rōne aſtrolo
gica prædici queant, non tamē vſq; adeò certi, quin virtute Dei variè mutari poſſint, eoſq́ꝫ vſu
potius & longa tēpoꝝ experiētia generatim cognoſci & pronuntiari quàm arte. Id qđ vide
mus in agricolaꝝ regulis, q̄ & ipæ (vt plurimū) fallūt. Et ſi corpora cęleſtia neceſſario agāt, vir
tutē tamē immutandi elemēta & compoſita ex eis ad diuerſas qualitates habēt, vnde ipa cor-
pora humana ad varias etiam infirmitates diſponi ſolēt. Veluti (vt quadamtenus concedam)
ex dominio Martis, quē dicunt, colera accēdit, vnde hō non mōſit ægritudini obnoxius, veꝝ
etiam ad iram prouocat appetitus ſenſitiuus, vnde (vt plurimū) ſequunt lites & diſſenſiones,
quū ſuas multi ſequunt paſſiones, quas tamē (Deo ordinante) ratio ipſa coercere poſſit ac de-
buerit. Quod maximus aſtrologus Ptholemæus in ſuo Centilogio aīaduertēs inquit: Sapiēs
dominabit aſtris, quatenus ratōe ſibi contra huiuſmodi ſiderum effectus prouiderit.
P ¶Vnde nec obſtat qđ Chr̄us hodie dixit: Nónne duodecim ſunt horæ diei? Reſpondeas:
Chr̄m hoc dicto non aſtruere vim tēpoꝝ & aſtrorum eſſe ineuitabilem immutabilemq́ꝫ, ve-
rum oſtendere rem quæ ab homine quaſi certa indicatur, à Deo ſemꝑ poſſe mutari & quacūqꝫ
diei hora, quod vt ſua cuiq́ꝫ horarum ſit à Deo vis, ita & eius variatio per Deum. Et vſus eſt
Chriſtus adagio tunc, ſicut & nunc, apud nos quoqꝫ protrito, volens hominis propoſitum vt
& tempus eſſe variabile, inquiens: Nónne & duodecim ſunt horæ diei? Quaſi diceret: Si vo-
luntatem habebant me tunc lapidandi, modo fortaſſis non facient, quum mutato tēpore poſ-
ſit & mutari voluntas hominis. Sic ipſe ſuos voluit vulgari prouerbio conſolari; ne plus æquo
timerent, dicens: Nónne & duodecim horæ diei ſunt? Quaſi diceret: vt duodecim horæ diei
ſunt, quæ prouidentia definitæ ſunt, & nequaquàm noſtro arbitrio, aut plures, aut pauciores,
aut protractiores, aut contractiores fiunt, ſic & dies, id eſt, tempus præſentiæ meæ ſuper ter-
ram, defunctus ē, nec pro arbitrio hominum augeri aut minui, protelari aut anticipari queat.
Nequaquàm igitur debetis deterreri, quoniam Iudæi mihi diem, id eſt, ſpatium vitæ ex ſua li-
bidine adimere non valent.
Q ¶Hinc & non obſtabit dictum Euangeliſtę, dicentis: Quia nondum venerat hora eius &c. Johan. 7.
Quaſi diceret: nondum eñ dominus mori voluit, non quia dominus ſub fato natus ſit. Id qđ
nec de nobis credendum eſt, quanto minus de illo, per quem facti ſumus. Si igitur hora noſtra
voluntas eſt illius, quanto magis hora illius ſua eſt voluntas. Non ergo horam dixit, qua co-
geretur mori, ſed qua dignaret occidi, quandoquidem non venerat hora, qua voluit permit-
tere ſe capi, non eñ pro voluntate inimicorum ſuorum captus ſit, ſed pro ſua, id eſt, quando
voluit, ſicut de eo cecinit Propheta: Oblatus eſt, quia ipſe voluit. Quod & ipſe de ſeipſo antea Eſa. 53
teſtatus ē. Nemo tollet aīam meā, ſed ego pono eā à memetipſo. Qui nec fato nec ſideri nec ar Johan. 10
bitrio maleuolorum Iudæorū obnoxius ſum & morior, ſed qn̄ voluero, tempuſq́ꝫ mihi à pſe
definitum aduentarit. Sic enim nolite timere, quaſi ex fato & arbitrio Iudęorum mori debeam
quum duas horas habeat duodecim, quę iuxta hominum voluntates ſunt mutabiles ad dei ma Actu. 1.
ximi nutum, quæ ſoli Deo ſunt notæ. Quum & hominum non ſit noſſe tempora & momen-
ta, quæ in ſua poteſtate pater poſuit, non autem in hominis ſcientia. Equidem creator ſum ſi-
derum atqꝫ temporum ex horum motu manantium, quibus ſuos infudi effectus, qbus ꝓ loco
& tempore ad nutum meum, homine inſcio, vtor, adeo quod tota ſiderum vis nō homini, ſed
mihi ſoli certa eſt, quam non homines regunt nec ab illa ij regunt, ſed ego ipſam & per ipſam
homines pro ſapientia mea guberno & cætera.

HOMILIA TRICESIMAPRIMA, DE EO, QVOD SCRIptum eſt Iohannis vndecimo: Domine, ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet mortuus.

Eadem feria ſexta vt ſupra.

INGENS IN Hodierno Euãgelio Marthæ & Magdalenæ dua A
rum ſororꝝ tam in Chr̄m Ieſum deuotio & fides, q̃ in fr̄ēm Lazarꝝ
demortuũ charitas apertè declarat. Qñquidē vtraqꝫ Chr̄o dño fa-
Lucæ,10, miliaris(miſſo pauloante nuntio,& reuerſo Chr̄i dñi aduẽtum denũ
tiante primũ quidē Marthę, q̃ vt aliàs dicit Euangeliũ circa miniſte
riũ frequẽs curam domus geſſit, Maria in luctu domi ſedẽte) ſternē
ti anĩo ad dñm venientē accurrit, ſimulq́ꝫ illum ꝓculdubio venera-
tione ea, quam ſciuit ac potuit exhibita (nõ eñ aut ſciuit, aut potuit
q̃nta erat exhibẽda) ſuſcepit, dicẽs: Dñe, ſi fuiſſes hic, frater meus nõ
eſſet mortuus. Sanè vtriuſqꝫ nõ vulgaris, ſed tñ nõ cõſummata fides
vt ex hoc nõ obſcurè patefit, qđ prorſus crediderunt, ſi Chr̄us præſens fuiſſet, eũ neqꝫ Lazaro
Johan.14 ægrotãti, vti chariſſimo familiari, neqꝫ ſorori petẽti opē fuiſſe negatuꝝ. Imò q mori illo præ-
ſente nõ potuiſſet, quum mors locũ habere nequeat, vbi vita eſt vera. ſ. Chr̄us, de ſeipſo alias di
Johã,5.1. cẽs: Ego ſum via, & veritas, & vita. Hinc Euangeliſta: Et hoc ē (inq̄t) teſtimoniũ, q̄m vitã ęter
nã dedit nobis Deus, & hęc vita in filio eius ē. Qui habet filiũ Dei, habet vitã: q non habet filiũ
Johan.3 Dei, vitã nõ habet. Hęc ille, habet aũt indubiè Dei filiũ, q baptizatus in noīe filij Dei credit, ac
Nume.21 credẽs in illũ vitã habet ęternã, dño dicẽte: Et ſicut Moyſes exaltauit ſerpentē in deſerto, ita
exaltari oportet filiũ hoīs, vt oīs q credit in ip̄m nõ pereat, ſed habeat vitã ęternã. Rectè ergo
hodie duę ſorores dicũt: Dñe ſi fuiſſes hic, frater meus nõ fuiſſet mortuus. q.d. q̄a tu es vita, qua
p̄ſente, mors adeſſe neq̄t &c. Et hęc fuit ingẽs & vera fides. ¶Cęterꝝ qđ Martha adijcit. Sed B
& nũc ſcio, q̄a q̊dcũqꝫ popoſceris à Deo dabit tibi Deus, nõ videt̄ intelligere, q̄d dicat, neqꝫ agē
do, ſed patiẽdo loqui, & q̄ſi nõ hr̄e fidē in Chr̄m cõſummatã, qñquidē hæc dixerit nec deſpe-
Johan 4. rans nec prorſus aīo fidẽs, memor, qđ Chr̄us antea dixerat nuntio, quod Lazari infirmitas ad
Matth.8 mortē nõ eēt. Et reuera videt̄ ſubdubitaſſe, an ęquè Chr̄us abſens & p̄ñs potẽtia valeret: quũ
Lucę.7 vtrinqꝫ ęquè valuit, q & reguli filiũ ſanarat abſens, ad quē ille ęque vt Martha & Magdalena.
in fide defectuoſus dicebat, vt deſcẽderet & ſanaret filiũ ſuũ, incipiebat eñ mori. Vtiqꝫ ſi Chri
ſtum verꝫ eē Deũ crediddiſſet, credidiſſet ip̄m vbiqꝫ p̄ñtem p̄ñtia maieſtatis, dixiſſetq́ꝫ cũ Cẽtu
rione. Tantũ dic verbo, & ſanabit̄ puer meus. Inſup & eæ duę ſorores p̄inde crediderũt Ieſum
alicui vitã à Deo impetrare oportere, quēadmodũ eos, q ſancti fuere, & aliq̄bus mortuis vi-
4. Reg. 4 tam à Deo p̄cati ſunt, quēadmodũ orando ad Deũ puerꝫ filium Sunamitis à morte ſuſcitauit
Acto.9 Helizeus, veluti & Petrus quandã diſcipulã noīe Thabitã, ponẽs genua & adorans Deũ, à mor
te ſuſcitauit, viuamq́ꝫ mulieribus viduis reſtituit. Chr̄us vero nõ ea orãdi forma ſed longe alia,
Mat.11, & q dē ꝓpria ſua virtute diuĩa mortuos ſuſcitauit, nēpe cui eo ip̄o teſtãte, à p̄re oīa tradita ſunt.
Marc.7, Hic de eo al's: Erat eñ docẽs eos ſicut p̄tãtē hñs, & nõ ſicut ſcribę eorꝫ & phariſęi. Et al's: Et ſtu
Marci.1, pebant in doctrina eius, q̄a in p̄tãte erat ſermo illius. Id q̊d ille clarius de ſeipſo arguit, dicẽs:
Lucæ.14
Johan.5, Quæcũqꝫ eñ fecerit ille. ſ. pater, hoc & ſil'r filius facit. Sicut eñ pater ſuſcitat mortuos & viuifi
Matt.28 cat, ſic & filius, quos vult viuificat. Neqꝫ eñ pater iudicat quenq̃, ſed omne iudiciũ dedit filio,
vt oẽs honorificẽt filium, ſicut honorificant patrē. Hinc idē cęlũ petiturus poſt reſurrectionē
ait: Data eſt mihi oīs p̄tãs in cœlo & in terra. Id qđ duæ ſorores non vident̄ ſatis crediddiſſe,
ſed eum p̄inde filiũ minorē à patre eius Deo habere id q̄d apertius arguit Martha, quum ait:
Scio q̄a reſurget in reſurrectōe in nouiſſimo die. Quaſi præſentanea illum reſurrectione non
crederet ſurrecturꝫ. Qđ tamē dñs innuẽs, inq̄t: Reſurget frater tuus. ſ. paulopoſt. Quare: quũ
crediderìs, q̄a ego ſum reſurrectio & vita, qui cum mors eſſe nequit. Aperto oñdit, ſi nõ indi-
gere aliquo adiutorio ad reſuſcitandũ, quũ ip̄e ſit vita. Si vita, ergo non loco, nec alterius p̄tãte
circũcludit̄, ſed vbiqꝫ ex ſe põt ſanare. ¶Nec obſtat, q̄d hodie eleuatis oculis ſuſcitationem C
p̄inde Lazari petierit. Rñdeas poſt alios. Hoc vtiqꝫ nõ feciſſe ip̄m, quia p ſe, qui idē cum Deo
patre ſcd̄m diuinitatē eſt, nõ potuiſſet, aut p̄re minor eēt, verꝫ quo oñderet virtute diuina, &
nõ magica ſeu diabolica hoīes ſuſcitare, vt & ita hoīes īſtrueret, ſeip̄m à Deo p̄re veniſſe, eiuſq́ꝫ
eē filiũ crederẽt, nõ quia oīone tanq̃ minor īdigeret, quũ & quod dixit: Pater grãs ago &c. &
amicis & honore ęqualibus dici poſſit. Qđ ip̄e luculẽter arguit, dicẽs: Ego aũt ſciebã, q̄a ſemp
me audis, ſed propter pp̄l'm, qui circũſtat dixi, vt credant, quia tu me miſiſti. Dñs igit̄ non ſibi
ſed nobis p̄catus eſt, ne Dei filium ignoraremus, ſed credẽtes viuificaremur cum Lazaro.
¶Ille q̄dē ad ꝑfectũ fidei noſtrę locutus ē, haud inops auxilij ſed nos doctrinę inopes. Quos D
itaqꝫ primo hac ſua p̄ce admonuit, vt quæ faceret ſua diuina cũ Deo p̄re potẽtia faceret, indeq́ꝫ
agnoſceremus ip̄m è cœlo miſſum, vt aliàs multis docere conatus ē, quē Iudęi odioſe dęmoniũ
Johan.8, hr̄e dicebãt. ¶Scd̄o, vt ea ip̄a ad Deũ patrē eleuatōe & p̄ce nos īſtrueret, quatenus & ipſi ad E
eius exẽplar ꝑ re aliq̄ petituri oculos cordis ſurſum eleuarem⁹ illoſq́ꝫ à p̄ñtibus rebus memoria
Coloſſ.3, cogitatōibus & intentionibus erigeremus, dicẽte Ap̄lo: Igit̄ ſi cõſurrexiſtis cũ Chr̄o, quæ ſur-
ſum ſunt, quærite, vbi Chr̄us ē in dextera Dei ſedẽs, quæ ſurſum ſunt, ſapite, non quę ſup terrã.
¶Tertio, quod & nos in omni oratōis impletione, deq́ꝫ ſuſcepto beneficio gr̄as deo agere- F
mus ſib-

Digitized by Google

mus,ſubmota eminus ingratitudine,oīm vitioꝝ peſſimo.Hinc Apſtus: Grās agētes ſemp pro Ephes. 5
oībus in noīe dñi nři Ieſu Chři Deo pří. Et rurſus:Sine intermiſſione orate,in oībus grās agite. 1.Theſſ.5
Hęc ē eñ voluntas Dei,in Chřo Ieſu,in oībus vobis.Qđ certè hodie Chřus dñs ſuo exēplo à Luce.17.
nobis exigit. Qui nec in fine tm̃,accepto iam bñficio, nos vult Deo grās agere, ſed & vt ipſe
formā pſtitit in principio orōnis,pro receptis priſtinis bñficijs Deo grās agamus,qñquidē ille
gra̗ꝝ actōe de pteritis ,puocet ad pſtanda bñficia ſequētia facilius. Sic decimus ille ex leproſis
mūdatis,qa reuerſus Chřo grās dedit,ſolus audire meruit. Surge, vade: Quia fides tua te ſaluā
fecit. Sic Iob gratus Deo,qa dixit:Dñs dedit,dñs abſtulit,ſicut dño placuit ita factū ē,ſit nomē Iob.1.et
dñi bñdictū,illi dñs oīa q̃ pri⁹ habuerat,duplicia addidit,&ipē bñdixit nouiſſimis illi⁹ magis q̃ vltimo
principio eius. Vixitq̃ ipē p⁹ flagella. CXL. annis,& vidit filios ſuos,& filios filioꝝ ſuoꝝ vſq̃
ad q̃rtā gñationē,& mortuus ē ſenex,& plenus dieꝝ. Quare? Qm̃ & patiēs Deoq̃ gratus ,p ac
ceptis prioribus bñficijs fuerit. Ad quā & hodie nos gratitudinē Chřus hortať ſuo exēplo in
reſuſcitatōe Lazari,&rectè quidē nec citra cauſam,qñ tota penè hiſtoria huius Euāgelij facile
G nos ſpūalr̃ exprimat. ¶ Sanè Lazarus,latinè à Deo adiutus,pœniæ ē vita,quū in die ſalutis.i.
pœniæ,qñ verus ſol illuxit,auxiliať Deus & adiuuat,dicēte dño:Pœnīam agite,& appropin- Matth.3
quabit regnū cœloꝝ. Sanè ait Propheta: Iuxta eſt dñs ijs,q tribulato ſunt corde. Multæ tribu Pſalm.33
lationes iuſtoꝝ,& de oībus ijs liberabit eos dñs. Adiutor eñ eſt dñs in tribulatōibus &c. Mar
tha vero ,puocans interpťať,& ē vita actiua,in qua homo tam virtutis delectatōe q̃ exēpli bo
ni oſtētatione ad meliora ,puocari debet. Sic Chřus ait: Sic luceat lux vřa corā hoibus, vt vi- Matt.5.
deant opa vřa bona,& glorificēt patrē vřm,q in cœlis eſt. Sic Apſtus ad Timotheū: Exemplo 1.Ti.4.5.
eſto fideliū in verbo,cōuerſatōe,charitate,fide,& caſtitate. Hoc eñ faciēs,& teipm̃ ſaluū facies
& eos q te audiūt. Hęc igiť meditare,in ijs eſto,vt ,pfectus tuus ſit oībus. Et deinde: Vidua eli-
gať nō minus ſexaginta annoꝝ, q̃ fuerit vnius viri vxor,in opibus bonis teſtimoniū hñs &c.ſi
oīne opus bonū ſubſecuta eſt. Maria vero ē illuminata,q̃ ſignať vita contēplatiua,q̃ eſt in vera Acto.15
in deū fide:ſiqdem fide illuminamur,& purificamur à Chřo. Hinc Apſtus ait: Et q nouit corda
H Deus nihil diſcreuit inter nos & illos,fide purificās corda eoꝝ. ¶ Si igiť voluerimus Lazaꝝ,
hoc ē,hoīem ex pctō mortuū iri reſuſcitatū,neceſſum ē,vt ad Ieſum Chřm.ſ.q eſt vita,ſalus &
reſurrectio,duas ſorores,fidē.ſ.& fidei bonā opationē,q̃ ipſa eſt pęnīa,mittamus,orātes: Dñe
ſi fuiſſes.ſ.p grām tuā hic,Lazarus frater meus nō eēt mortuus.ſ.p pctm̃. Nunc āt credo,qa tu
es vita & reſurrectio,rogās interim tua me mīa & gřa viſites,& reſurget frater Lazarus tuo.ſ.
ſolius adiutorio. Et certe Lazarus.ſ.pctōr adiutus Dei gřa viuet.ſ.fide,quū Chři iuſtitiā, q̃ ex Gala.4.
fide & charitate eſt,habuerimus. Id qđ vnico verbo Apſtus innuit,dicēs: Surge q dormis,& ex- Ephe.5
urge à mortuis,& illuminabit te Chřus. Si deinde Lazarus adiutus ē,debet ope pſtare qđ noīe
refert,manere.ſ.in pœnīa cū duabus ſuis ſororibus Maria.i.cum vera fide,& Martha.i.bona
operatōe,quam fides bona certò operať. Adeo vt veꝝ fiat dictum Apſti,quo ait: Exhibete vos Roma.6.
Deo tanq̃ ex mortuis viuētes,& mēbra vřa arma iuſtitiæ Deo. Sicut eñ exhibuiſtis membra
veſtra ſeruire immunditiæ,& iniqtati ad iniquitatē,ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire
iuſtitiæ in ſanctificationē. Qđ ſi fecerimus,cum gaudio dicemus: Dñe, qa hic non eras.ſ. mīa
tua,Lazarus noſter erat mortuus,verū quia tu q es vita & reſurrectio adfuiſti,tua eſt ſolius gřa
ad vitā reſuſcitatus,quē digneris,oramus,vita æterna,hic ſpe & fide, aliaſq̃ re ipſa.

HOMILIA XXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST IOhannis.8. Qui ex Deo eſt,verba Dei audit.

Dominica quinta quadrageſime.

A LTER hic ē poſt priorē anno ſupiore declaratū ex hodierno Euan
gelio locus & tā apud fictos euāgelicos anceps,q̃ apud pios verus &
ſimplex,,ppterq̃ minus adultos explanatiōe īdigus. Ad cuius primi
ītellectū expiſcādū notemus opꝫ. Quēpiā ex deo eē, verbaq̃ dei biſa
riā audire dici. Siqdē natura creatōis vnuſqſq̃ ex deo ſit. Qm̃ de⁹ oīa Gene.1
cęlū & terrā,& q̃ inibi ſunt creauit. De q̃ Apſtus. Qm̃ ex ipō & p ipm̃ Roma 11.
& ī ipō ſunt oīa. Et Euāgeliſta: Oīa(inqt)p ipm̃ facta ſunt,& ſine ipō Iohan.1.
factū ē nihil. Ergo & qſq̃ hoīm. Sed de hoc mō eē ex deo Chřus ho Neem.9.
die nō loquiť,quū turbas Iudęoꝝ & eoꝝ pricipes nō dicit eē ex deo,
ſꝫ qdē ex diabolo.ſ.nō p creationē ſed p imitationē,q vtriq̃ ſcđm naturā ex deo,ſꝫ vitio & pra
ua adfectōe nō ſunt ex deo. Et ſic: Scđo aliqs ex deo eſt gřa ſuſceptōis,q.ſ.regñatione aquę &
ſpūs fidei amore & p cōformitatē volūtatis ex deo ē: de q̃ Euāgeliſta: Quotqt āt receperūt eū,
dedit eis ptātē filios dei fieri,ijs q credūt in noīe ei⁹. Qui nō ex ſanguibus,neq̃ ex volūtate car Iohan.1.
nis,neq̃ ex volūtate viri,ſed ex deo nati ſunt. Siqdē hoīes à deo grām recipiētes,p inde ad diui
nā naturā trahunť,conſortes diuinæ naturæ. Vnde Petrus: Maxima & pcioſa nobis ,pmiſſa do
nauit

Digitized by Google

2.Petri.1. 1.Iohan.3. nauit,vt per hæc efficiamini conſortes diuinæ naturæ. Hinc Iohannes: Videte, qualem chari-
1.Iohã.5. tatẽ dedit nobis pr̃, vt filij Dei noĩemur & ſimus. Et rurſus: Omnis q credit, qm̃ Ieſus eſt Chr̃s,
Iohã.3. ex Deo natus ẽ.ſ.natiuitate ſpũali, de qua Chr̃us ad Nicodemũ: Amẽ amẽ dico tibi, niſi qs re-
natus fuerit ex aqua & ſpũ ſancto, nõ põt introire in regnũ Dei. ¶ Sic vides aliquos vtpote B
oẽs natura, aliquos gr̃a, vtpote Chriſfideles charitate & fide ex Deo eẽ. Sic quoq; audiunt aliq
Matt.13. Dei verba, qui ſolo auditu exteriore ipa admittũt, nullo planè nec diſcẽdi nec faciẽdi ea deſi-
derio, & ſunt, de quoꝝ cordibus (vt ait dñs) diabolus ea verba tollit, ne credẽtes ſalui fiant. Et
ſic oẽs q natura ex Deo ſunt ſiue Iudæi, ſiue Gẽtiles verba Dei audire poſſunt, de qbus tamen
Matt.13. dñs hodie nõ loquiť, ſiquidẽ q ipſi⁹ diaboli eẽ poſſunt, & ſi Dei verba audiãt. Audiũt itẽ & q dẽ
verè verba Dei, q (vt Chr̃us ait) in corde bono & optimo audiẽtes Dei verba retinẽt, & fructũ
adferũt in patiẽtia, & ſic ſunt, q aure cordis & corpis audiunt ea, q̃ audita amant, amata opere
Lucæ.11 ſeruant & implẽt, ſic audiũt q verè p gr̃am ſunt ex Deo, quos Chr̃us beatos pnuntiauit, dicẽs:
Roma.2. Beati q audiunt verbum Dei & cuſtodiunt illud: ſiquidẽ (Paulo ſcribẽte) non auditores legis,
ſed factores iuſtificabunť. Quo modo Iudæi verba Dei nõ audierũt, qa ex Deo non erant.ſ.fi-
de & charitate p gr̃am. Inde ſequi ſolet. Omnis q verè p fidẽ ex Deo eſt, eius verbũ verè audit
& q verè, id ẽ, corde Dei verbũ audit, ex Deo verè eſt.ſ.p gr̃am. Laborandum igitur ẽ, vt quẽ-
admodũ natura ex Deo ſumus, ita & ex illo gr̃a ſimus, Deiq; verba non tam aure corporis, q̃
Matt.10 cordis audiamus. ¶ Sed quæ ſunt Dei verba? Vtiq; quæ ex eius ore, vľ ex ore alterius, Dei C
Pſal.36. tamẽ inſtinctu prolata (ſiquidẽ Chr̃us eiuſq; ſpũs in ſuis loquiť) iuxta Dauidẽ à malo prohi-
Iohan.6. Matt.5. bent, & ad bonũ cohortanť, quæ ſpũs nõ quæ carnis deſiderium ſequunť. Cuiuſmodi eſt: Non
periurabis, reddes ãt iuramẽta tua dño. Itẽ: Diligite inimicos vr̃os, benefacite ĳs, q oderũt vos
Matth.7 &c. Itẽ: Omnia quæcũq; vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis &c. Intrate p angu
Matt.16 ſtam portã, q a lata & ſpatioſa eſt via, quæ ducit ad pditionẽ, & multi ſunt, q intrant eã &c. Et
Mar.8. rurſus: Si quis vult me ſequi, deneget ſemetipm̃, & tollat crucẽ ſuam & ſequať me. Et hoc Apl̃s
Roma.12. Roma.13 Nulli malũ p malo reddẽtes, puidẽtes bona nõ tm̃ corã Deo, ſed corã oĩbus hoĩbus. Et itẽ:
Et carnis curã ne feceritis in deſiderĳs. Hęc em̃ & hoꝝ ſĩlia, q̃ vľ ſimplr̃ ad fidẽ accipiẽdã hor-
Iaco.1. tanť, vľ fidẽ vnà cũ fidei opibus hoĩes, q̃cunq; mõ docẽt, ad Dei gloriã hoĩsq; ędificationẽ Dei
verba dicunť, ſiue ſcriptis Euãgeliſtaꝝ vľ alioꝝ ſunt cõtẽta, quũ cõſtet omẽ bonũ à deo pr̃e eẽ
luminũ &c. ¶ Iã verò cohortamur, vt noſmetipſos pbemus, an verè ex deo ſimus. Ex q̃ nos D
eẽ nõ dubitemus, ſi hęc pdicta Dei verba, & ſi qua ſunt ſĩlia, q̃ cœleſtẽ pr̃iam deſiderare, carnis
deſideria, mundiq; gloriã contẽnere, aliena nõ appetere, ppria largiri docẽt, libẽter cordis
etiã aure audierimus & libẽtius cuſtodierimus.i. ope adimplere ſategerimus, & queadmodũ
Chr̃us ambulauit, ita & nos ambulauerimus. Qualr̃ Iudęi nõ audierũt dei verba, ideò ex deo eẽ
nõ poterãt ſed ex diabolo, cuius carnalia opa faciebãt. Sin vero dei verba adeoq; eius mãdata
audire prorſus cõtẽpſerimus, aut corpali auditu audita neglexerimus, ſcd̃m q̃ illa re ipa facere
nõ ſtuduerimus, cõſtabit, nos ex deo nõ eẽ, iuxta Chr̃i verbũ, quia eius verba verè nõ audimus.
Cauẽdũ itaq; ẽ, ne ſi dei verba nobis grauia ſint auditu & factu, ppter durã viã, & anguſtã por
tã, ad quã hortanť, cũ Iudęis hodie ſimus pſciti ex nr̃o pprio vitioſo arbitrio, ad q̃s & ipe Chr̃s
Iohan.8 ſit aliqñ dicturus. Vos ex deo nõ eſtis, propterea verba dei nõ auditis &c. Sed ex pr̃e diabolo
Iohan.15 1.Iohã.2. eſtis, cuius deſideria facitis. Si filĳ Abrahę eſtis, opa Abrahę facite. Vos amici mei eſtis, ſi fece-
ritis ea, q̃ pcipio vobis. Et ſic Iohãnes ait: Et in hoc ſcimus, qm̃ cognouimus eũ.ſ.deũ, ſi mãda
ta eius obſeruamus. Qui dicit ſe noſſe eũ, & mãdata eius nõ cuſtodit, mẽdax ẽ. Qui em̃ dicit ſe
Gala.4 in Chriſto manere, debet ſicut ille ambulauit, & ipe ambulare. ¶ Quapropter dilectiſſimi E
fr̃es, curabimus p virili p gr̃am diuinã, vt nõ mõ ſimus natura filĳ dei, ſed & fide nõ ficta, q̃ p
charitatẽ operať. Cuiuſmodi erimus ſi dei verba audierimus & cuſtodierimus libẽti aĩo. Sanè
Matt.12. vt audiuimus, vera filiatio p imitationẽ pr̃næ cõditiõis declarať. Id q̃d Chr̃us arguit, inquiẽs:
Quicũq; fecerit voluntatẽ pr̃is mei, qui in cęlis ẽ, ipe meus frater & ſoror & mater ẽ. Hic Apl̃us
Ephe.5. hortať, dicẽs: Eſtote ergo imitatores dei, ſicut filĳ chariſſimi, & ambulate in dilectõe, ſicut &
Chr̃us nos dilexit. Atqui filĳ dei erimus, ſi eius verba (vti diximus) audierimus. Etem̃ licet ver
bi dei auditio ad hoc ppoſitum vt cuſtodiať, per q̃ plurĩas afferat audiẽti vtilitates, ſuo loco &
tpe declarãdas, hęc tñ vľ oĩm ẽ maxĩa, q̃d efficit audiẽtẽ verè filiũ dei, vt ex deo verè eẽ diciq;
Roma.8. poſſit. Sed q̃d excellẽtius, q̃d optatius, q̃d melius q̃ eẽ filiũ dei gr̃a & ſpũ, q̃d verè ẽ eẽ filiũ dei?
Qñquidẽ & is, quũ ſit filius, hęres ſit dei & (vt Paulus ſcribit) cohęres Ieſu Chr̃i, dñi ſimulq; nr̃i
fratris, cui adoptati ſumus à deo pr̃e ad verã hęreditatẽ ſuſcipiẽdã ſalutis ac ęternę vitę, ad hęre
ditatẽ (in quã) capiẽdã, q̃ (vt ait Petrus) ĩcorruptibil' eſt & incõtaminata, & ĩmarceſſibil' in cœ
lis cõſeruata, in quã deus pater nos p reſurrectionẽ dñi nr̃i Ieſu Chr̃i ex mortuis regenerauit,
1.Petr.1 & vocauit, qua vocatõe dignos nos reddet deus, ſi eius verba verè audierimus, id eſt, ope cuſto
2.Petri.1. dierimus. Hinc idẽ Petrus ait: Quapropter fr̃es magis ſatagite, vt p bona opa certã vr̃am voca
tionem & electionem faciatis. Id aũt fiet, vbi filĳ dei eſſe ſtuduerimus. Studebimus aũt, qñ dei
verba audierimus, Chriſto hodie phibente. Qui ex deo eſt verba dei audit &c.

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA XXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: IO hannis. 10. Ego & pater vnum ſumus.

Feria q̄rta poſt dn̄icam. v. quadrageſimę.

A DVBIVM NON EST, QVIN CITRA OMNEM IVSTAM cauſam, ſed ſolo veritatis odio, adeoq; gratis p̄moti Iudæi Chr̄m dominum, vſ vſq; in deſpectiſſimam mortē p̄ſecuti ſint, quēadmodum poſt hodierni Euangelij verba euidēter de ipſo teſtat̄ Propheta in pſona Chriſti, dicēs: Cum ijs qui oderunt pacē, eram pacificus, cum loquebar illis impugnabāt me gratis. Quod ſanè Chriſtus teſtimonium, ſumma veritas huc alias adfert, inquiēs: Si opa non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, pctm̄ non haberēt. Nunc aūt viderunt & oderunt & me & patrē meū. Sed vt adimpleat̄ ſermo, q in lege eorum ſcriptus eſt: Quia odio habuerunt me gratis. Quod & deinde Pilatus iudex alioq, vt videri poterat haud vndequaq; iniquus atteſtatus dicebat: Nullam in eo inuenio cauſam, & lauans manus, ait: Innocēs ego ſum à ſanguine huius iuſti, vos videritis. Sciebat en̄i (inq̄t Euangeliſta) quod p inuidiam tradidiſſent eum. Qd̄ & pœnia compunctus Iudas exclamauit: Peccaui, tradēs ſanguinē iuſtū. Porrò & ſi odio illū apertò nullaq; legitima ducti cauſa pſecuti ſint, iſti tamē forinſecus voluerunt, & quidē à ſimplicioribus videri poterant, ſi illum vſ potiſſimū hac p inde iuſtiſſima cauſa pſequi, morteq; ipſa adficere, quod reus eēt mortis, quia pp̄etraſſet blaſphemiam, quæ committit̄, quum qs homo cum ſit purus, Deum ſe facit, & creatura ſe exhibet creatorē, ſuam deo gloriam detrahēs. Hinc & alibi cum Caiphas, princeps ſacerdotū, ipm̄ dn̄m adiuraſſet, vt ſibi diceret: Si eēt Chriſtus filius dei, illiq; dn̄s rn̄diſſet: Tu dixiſti. Veruntamē dico vobis: Ammodo videbitis filiū hoīs ſedētē à dextris virtutis dei, & venientē in nubibus cœli. Princeps ſacerdotū ſcidit veſtimēta ſua, dicēs: Blaſphemauit. Quid adhuc egemus teſtimonijs? Ecce nunc audiſtis blaſphemiam? Cui iſti: Reus eſt mortis. Siquidē lex dixerit: Qui blaſphemauerit nomē dn̄i, morte moriat̄. Quod illis equū & iuſtum videbat̄, quandoquidē vnus eſſet tantummodo deus, quem crederent, quē colerēt, quē obſeruarēt ex lege, p̄hibēte: Audi Iſrahel, dominus Deus veſter, Deus vnus eſt. Pſalm. 119 Johan. 15 Matt. 27 Matt. 26 Marc. 14 Leuit. 24 Deute. 6

B ¶ At Iudæi odio & inde ſupina obcęcati ignorantia, non voluerūt intelligere, Deū vtiq; in eſſentia eē vnum, & in pſonis trinū, patrē. ſ. filium & ſpm̄ ſanctū, hoſceq; tres non vtiq; eē tres Deos, ſed Deum tantummodo vnum, eiuſdē ſubſtantię atq; naturæ, ſola pſonarum p̄prietate diſtingui, non aūt neq; potētia, neq; magnitudine, nec re aliqua deitati propria diſcerni, ſed prorſus eſſe p naturam & eēntiam omnino rē vnam, dicēte Iohanne: Qm̄ tres ſunt, q teſtimonium dant in cœlo, pr̄, verbum, & ſpūs ſanctus, & ij tres vnum ſunt. Pater quidē ab æterno gignēs, filius à patre ineffabilr̄ genitus, ab vtroq; ſpūs ſanctus p̄cedēs. Quod & Iudęi mox in veſtibulo vet. teſt. quadamtenus intelligere poterant, quū ſcribit̄: In principio creauit Deus cœlum & terram, vbi in Hebræo p deus eſt Heloy, q̄d numeri eſt pl̄is, cuius ſingulare eſt Hely, id quod vti deus ita Heloy, id eſt, dij interp̄tat̄, nō dij natura tres, ſed pſonarum p̄prietate, & ſic dij, id ē, pſonæ diuinæ. En pluralitas pſonarum, quarum vnitas ſimpliciſſima innuit̄ p verbum ſingulare creauit &c. Quam ſanè pſonarum trinitatē poterant etiamnū habere ex alijs p figurā ve. teſt. Qua Abrahę ſtanti in meridie in conualle Mambræ occurrerunt ei tres viri, id ē, angeli, in forma humana, quos tres vidēs, vnum adorauit, dicēs: Dn̄e, ſi īueni gr̄am in oculis tuis, ne trāſeas ſeruū tuū, ſed afferam pauxillū aquæ, & lauent̄ pedes vr̄i, &c. Itē ex Eſaia poterant deū trinū intelligere. dicente: Vidi dominum ſedentē &c. & Seraphin clamantia: Sanctus, ſanctus, ſanctus dn̄s Deus Sabaoth. Ter ſanctus ad innuēdum tres pſonas, in ſingulari dn̄s Deus, ad ſignificandum eēntiæ vnitatē, qa ij tres vnum ſunt. Quarum ſanè pſonarum nomina ipſis in ſcriptura quoq; patefacta ſunt. Spūs nomē, inter alia loca, audierunt in Dauide, dicēte: Emitte ſpiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciē terræ. Et in Iob: Spūs Dei fecit me, & ſpiraculum omnipotētis viuificauit me. Patris & filij nomē apertò ex eodē Dauide audiere, quū dixerat, in pſona patris: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et rurſus: (domino ipſo Ieſu interp̄tante) Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos, ſcabellum pedum tuorum. Quē ipſi Meſſiam non ignorare poterant, in lege promiſſum, vtpote, q in hunc mundum vēturus, illū à pctīs redimeret. De cuius aduētu ex alijs locis, vſ hic vnus ſufficit ex Hieremia, dicēte: Ecce dies veniunt dicit dn̄s, & ſuſcitabo Dauid germē iuſtū, & regnabit rex, & ſapiēs erit, & faciet iudiciū & iuſtitiā. Itēq; ex Michęa, dicēte: Et tu Bethleem terra Iuda, nequaq̄ minima es in prīcipibus Iuda, ex te en̄i exiet dux q regat pp̄lm meū Iſrael. Sileo reliq̄ penē ſexcēta ſcripturę loca, q̄bus de p̄miſſo Chr̄o, alioq Meſſia, ſit nō mō apta mētio, ſed ille vſq; adeò euidēter deſcribit̄ cum ſuis conditōibus & ſignis, vt impoſſibile videat̄ illū nō potuiſſe, p vero Meſſia à Iudęis cognoſci, niſi illi odio fuiſſent tā obcęcati, ob quā q̄dē cęcitatē & dn̄s in eos inuehit̄ dicēs: Faciē cęli diiudicare noſtis, ſigna āt tēporum nō poteſtis. Qd̄ clari⁹ apud Lucā exprimit, īquiēs: Hypocritæ faciē cœli & terrę noſtis p̄bare, hoc āt tp̄s, qūo nō p̄batis? q. d. ſi nimia & vana 1. Johan. 5 Gene. 1 Gene. 18 Eſa. 6 Pſal. 103 Job. 33 Pſal. 2 Pſal. 109 Matt. 22 Hiere. 23 Michę. 5 Matt. 16 Lucæ 12

Digitized by Google

& vana curioſitate poteſtis cœli diſpoſitionem ex eius facie cognoſcere, q̄re nō etiā cognoſci tis (q̄d ſalutare & nō vanū eēt) tp̄s Meſſiæ ex tā manifeſtis ſignis, q̄ de illo paſſim ſcripturę refe- Johan. 5. rūt? Et rurſus: Scrutamini ſcripturas, q̄a vos putatis in ipſis vitam ęternam habere. Et illę ſunt quæ teſtimonium perhibēt de me, & non vultis venire ad me vt vitam habeatis.

¶Chriſtū vero Ieſum fuiſſe verū Dei filium, adeoq̄; p̄miſſum potuiſſe cognoſci Meſſiam p̄ C Gene. 49 redemptione primo ſcripturæ Iudæis teſtabanť, quę apertò verificabanť in dn̄o Ieſu, eum eſſe Chr̄m & non alium. Quę dicūt: Non auferet ſceptrū de Iuda, & dux de fœmore eius, donec ve niat, q̄ mittēdus eſt, & ip̄e erit expectatio gētium. Qūo nō has ſcripturas attēdebant, quū tp̄e Ieſu Nazareni videbant ſceptrū ſublatū de Iuda, Herode alienigena dudū regnū occupante, Eſa. 35 & tunc ſc̄do filio eius regnāte? Qui non attēdebant hoc Eſaiæ: Ecce Deus noſter vltionē ad- ducet, retributōis Deus ipſe veniet & ſaluabit nos. Et tunc aperienť oculi cæcorū, & aures ſur- Matt. 11. dorū patebunt, & tunc ſaliet, ſicut ceruus claudus & apta erit lingua mutorū &c. Hæc aūt facta eē tp̄e dn̄i Dei nr̄i Ieſu Chr̄i & veri Meſſiæ vera fuiſſe argumēta ip̄ſe idē, q̄ mētiri neq̄t, ad diſci pulos Iohānis Baptiſtæ teſtať, dicēs: Euntes, renuntiate Iohāni, q̄ audiſtis & vidiſtis. Cæci vi- Daniel. 9. dent, claudi ambulant, leproſi mundanť, ſurdi audiunt, mortui reſurgūt &c. Sileo ſcripturas in Daniele, & aliàs perq̄ plurimas, Ieſum fuiſſe verū Meſſiam, Deiq̄; filiū. Sc̄do euidēs Dei patris teſtimoniū, Iohanne Baptiſta hoc ip̄m vidēte, & tanq̄ Chr̄i præcurſore oībus alijs reuelante. Johan. 1. Et ecce, inq̄t ille, baptizans in Iordane Ieſum, aperti ſunt ei cœli, & vidit ſp̄m Dei deſcēdentē Mat. 3 Marc. 1. ſicut columbam, & venientē ſup ſe. Et ecce vox de cœlo dicens: Hic eſt filius meus dilectus, in Johan. 1 quo mihi complacui. Quo vl' vno teſtimonio potuerunt intelligere, Ieſum eē verū Dei filium quē & ipſis Iudæis palam coramq̄; hiſce teſtatus eſt verbis. Idē: Ecce agnus Dei, ecce q̄ tollit pc̄tā mundi, hic ē, de q̄ dixi: Poſt me venit vir, q̄ ante me factus ē, q̄ prior me erat, & ego neſci ebā. Cuius nō ſum dignus, vt ſoluā ei⁹ corrigiā calciamēti. Tertio, ne p̄tenderēt myſteriū hūa nitatis inauditū, q̄d ne ip̄m potuiſſent Deū eē cognoſcere, impedimēto fuiſſet, Chr̄us ad hoc ē cœlo miſſus, vt q̄ eum Dei eē filiū crederēt, eius verbis fidē haberēt, nō perirēt, op̄ibus hiſce ſe approbauit eē Deū, qualia nemo niſi Deus facere poſſet. Cuiuſmodi pene ſunt oīa quæ in ſuo Euangelio Iohannes cōplectiť: nimirū deſcribēs ſuū Euangeliū vltimus oīm, vt p̄baret ex tot diuinis op̄ibus, Ieſum eē verū Meſſiam, & Dei filiū. Id q̄d & vbiq̄; & ſemp in Euangelio & ma- Johan. 5. ximè in Iohanne teſtať, inquiēs: Opera eñ, quæ dedit mihi pater, vt p̄ficiam ea, ip̄a op̄a, quæ ego facio, teſtimonium p̄hibēt de me, q̄a pater miſit me. Et q̄ miſit me pater, ip̄e teſtimoniū p̄hibuit de me. Ego veni in noīe patris mei, & non accepiſtis me. Si alius venerit in noīe eius, Johan. 14 illū accipietis. Et rurſus ad diſcipulos. Si op̄a non feciſſem in eis, quę nemo alius fecit, pc̄t̄m nō haberēt. Id q̄d & hodie palam p̄hibet, ſe videlicet quæcūq̄; miracula vt Deū & non vt hoīem facere, argumēto eē op̄a. Quarto, ne dicerēt Ieſum verbis nunq̄ exp̄ſſiſſe ſe verū Dei eē filium, adeoq̄; Chr̄m. ſ. Meſſiam, de quo hodie falſo dicunt ſe cruciari. Chr̄us etiam corā palamq̄; ma nifeſtis verbis in hodierno Euangelio (licet aliàs ſæpenumero) p̄fiteť ſe eē Chr̄m adeoq̄; verū Deum: Primo, inquiēs: Loquor vobis & nō creditis. Quaſi diceret: tamē aperto verbo vbiq̄; dico me eē illum Chr̄m, de quo in lege, ſed vos calumnioſe quærētes haud creditis verbo meo Quod verè dicit. Cum eñ nihil aliud prætēderēt ipſi quàm calumniam, inferreq̄; blaſphemi- am, ſi ſe diceret Deum vl' Chr̄m, quod idem habetur, iſtis aliàs dicētibus: Prohetiza nobis, ſi tu es Chriſtus, filius Dei bn̄dictus. Sc̄do adhuc manifeſtius profiteť verbo tenus ſe Deū eē, dicēs.

¶Ego & pr̄ vnum ſumus, id ē, vna magnitudo, vna p̄tās, vnus Deus. Quo quidē dicto ſe nō D modo Deū eē fateť, ſed ita quidē ſe eē Deū, vt tamē vnus ſit. Et ita ſuū moderans docēdi gratia dictū, vt Iudæi non poſſent prætēdere excuſationē ſimulq̄; dicere. Se vtiq̄; fuiſſe credituros Ie Deuter. 6 ſum eē Deum, niſi lex diceret: Audi Iſrael, dn̄s Deus veſter, Deus vnus eſt. Contra q̄d Chriſtus non facit, dicēs: Ego & pr̄ vnū ſumus. Nimirū arguēs, vnum eē per eēntiam Deū, & ideo vnū dicit, ſed trinū propter p̄ſonas, ideò dicit ſumus in plurali numero. Quo quidē dicto, iſtos ab omni hæreſi, quæ inter eos ſuboriri poterat, exemit, ſimulq̄; à charybdi & à Scylla liberauit. Vnū eñ dicēs, ab Arrio. Sumus vero (inquiēs) à Sabellio hęretico liberauit. Si vnū ergo nō di uerſum, ſi ſumus, ergo pr̄ & filius, duæ. ſ. p̄ſonæ, vnaq̄; eſſentia. Vnū ſanè ſunt pr̄ & filius natu- ra, honore, virtuteq̄;, nec natura eadē pōt velle & facere diuerſa. Nimirū falſo poſuit Sabellius in Deo vnitatē p̄ſonæ, ſicut & eēntiæ, falſum eē probat Chr̄us, dicēs: Ego & pater ſumus. Qui ſc; & pr̄ eēnt vna p̄ſona, ſum dixiſſet, non ſumus. Arrius vero è diuerſo, poſuit diuerſitatē eēn- tiarum ſicut & perſonarum. Quod falſum Chriſtus innuit, inquiēs vnum. Si eñ pr̄ & filius ha- berēt diuerſas naturas ſeu eſſentias, non diceret vnum in neutro ḡne ſed plura. Per ego & pr̄ igitur diſcretio p̄ſonarū, per vnum, eſſentiæ vnitas exprimitur & intelelligitur.

¶Patet ergo ex hodierno Euangelio tam ex op̄ibus Chr̄i, quæ & iſti concedebant vti diui- E na & bona, quā ex eiuſdē verbis, Ieſum eſſe ac tum fuiſſe verum Chr̄m adeoq̄; deum cum pr̄e & ſp̄u ſancto vnū, falſoq̄; p̄pterea ei aſcribi blaſphemiā, quę in eū ſit torquēda, q̄ purus homo ad oīa ſe facit deū, quū certo cōſtaret, Ieſum nō purū eē hominē ſed & ſimul verū Deum vnica

cum pr̄e

Digitized by Google

cum patre diuinitate. Qui etiānum nec eueſtigio reus eſſe poterat blaſphemiæ, etiamſi nō pror Pſalm. 81
ſus euidēter cōſtitiſſet ipſum fuiſſe deū, qñquidē & alio mō. ſ. adoptione & participatiōe ali-
quis hō ſine blaſphemia dici poſſit deus, & dei filius, qm̄ ſcriptura, q̄ pollui nō p̄t, qa à ſpū in-
ſpirata, ad quos dei ſermo factus eſt. Quur ergo is nō dici queat deus, quē ille pater cœleſtis fi-
liū ſanctificauit, & in mūdū miſit? Quod Chr̄s dicit, nō qūo demōſtrat ſe dei filiū eſſe, vti eos,
quos ſcriptura deos appellat, ſed ve℞ ſe eſſe naturaq̄ dei filiū, ideoq̄ ſe immerito criminis à
Iudæis accuſari, quod naturalis dei filius ſe deum, cū & hō ſit, faciat, quū eos, qui hoīes ſunt ſo-
lū, deos lex dixerit. Et ſic plane intelligimus q̄ cæcū & furioſum fuerit cōtra Ieſum Iudæis odi
um, quo permoti illū ob eā appellationē blaſphemiæ accuſabāt, reūq̄ mortis dicebant, quæ
puris hominibus appellatio nequaq̄ obfuiſſet vel tantillū, ſileo, quod propterea fuiſſent blaſ-
phemiæ notati. Oſtendit ergo Chriſtus hodie palā ſe eſſe deū, & vti deum ab omni crimine
immunē, innocētiſſimeq̄ à Iudæis dānari. Iudæos vero propria malitia atq̄ inuidia ob cæca-
tos, merito ſuæ perfidiæ dānandos, ipſoſq̄ nullā prorſus excuſationem de morte Chriſti ha-
bituros, quem videntibus oculis cognoſcere noluerunt.

¶HOMILIA XXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 11
Hoc autē à ſemetipſo non dixit, ſed cū eſſet pontifex anni illius, prophetauit, &c.

Feria ſexta poſt dn̄icam quintā quadrageſime.

A QVOD à multis eſt olim & ijs quidē nō impijs dubitatū. An. ſ. ali-
quis p ſe, quo ad ſuā perſonā malus, recte, vtiliterq̄ exercere poſſit
q̄ ſibi cōpetunt ex officio, rationeq̄ functiōis, qua fungit, eaq̄ æque
vti à bono officiali exercita & ſeruari & prodeſſe queant id à nouis
iſtis ſchiſmaticis oīno negari ſolet, q adſerūt, eū prorſus nō habere
poteſtatē, q malus ſit, neq̄ eius iure legibus aliquē obſtringi. Alle-
gātes hoc Amos: Odi & proieci feſtiuitates vr̄as, & nō capiā odorē Amos. 5
cetuum vr̄o℞, q̄ ſi obtuleritis mihi holocauſtomata & munera vr̄a
nō ſuſcipiā, & vota pinguiū vr̄o℞ nō reſpiciā. Et hoc q̄q̄ ſaluatoris Marc. 12
de vidua in gazophilatiū offerēte. Amē dico vobis, qm̄ vidua hæc paupcula, plus oībus miſit Lucæ. 21
q miſerūt in gazophilatiū. Oēs em̄ ex eo, q̄d abūdabat, illuc miſerūt, hæc vero de penuria ſua,
oīa q̄ habuit, miſit totū victū ſuū. Vides ergo, inquiūt, q̄ dn̄s ipſe merita pſonæ reſpiciēs, cau-
ſas dijudicat, &c. Atq cōtra iſtos, q in hac ſunt opinatiōe, diuus Euāgeliſta hodie manifeſte di
cit. Hoc aūt à ſemetipſo nō dixit. ſ. Caiphas, ſed quū eēt pōtifex anni illius, prophetauit. Quo
B qdē dicto euidēter. ¶Primo docemur, aliquē, etiā indignū, ſua poſſe ptāte ex officio vti, nō
rōne qdē pſonæ, ſed functiōis. Sic em̄ etſi aptò cōſtet Caiphā pōtificē fuiſſe prorſus ſceleratū
ſanguiniſq̄ innocētis auidiſſimū, q & īmodica ambitiōe & auaritia, Ioſepho teſte, pōtificatū
ſymoniacus anni vnius redemerat, hæc tn̄ ſua ipſius pſonalis īprobitas atq̄ malitia ſibi nō no
cuit, quin potuerit ſua functione ſolita vti, quā & reliqui ſequebant. Sic qa ex officio publico
pōtificū erat prophetare, & ipſe erat pōtifex, cœpit & ipſe vel quālibet īprobus prophetare,
nō quidē rōne pſonæ, ſed rōne functiōis, quā, etſi indignus, illo anno adminiſtrabat, & datū
eſt ipſi, vt vice oīm, qbus p̄erat, diceret, Expedit, &c. Hinc ſequi intelligis, ſacramēta & q̄ pu-
blica ſunt & coīa munera à malis etiānū æque atq̄ bonis ſacerdotib⁹ (mō ſint in eccleſia Chri
ana & catholica) poſſe adminiſtrari, ſuāq̄ æque in ſuſcipientibus illā habere virtutē. Qñquidē
inibi nō pſona adminiſtrātis, ſed eius, q dat adminiſtrationē, authoritas cōſideraſ, q̄ totū iſte,
qui malus eſt, agit. Sic q̄s Iudas baptizauit, nō ſunt ite℞ baptizati, qm̄ non poteſtate ſua pro-
pria, ſed à Chr̄o delegata illos baptizauit, nō obſtante illius malitia. In ijs quidē ſemper officij
publici, nō perſonæ priuatæ habenda eſt ratio, qui nō ſuā ijs in rebus, ſed dei fungunt poteſta
te, q̄ vel quæcūq̄ ſit, à ſolo deo eſt, teſte Paulo, data & cōceſſa. Hinc idē inquit. Ego plantaui, Roma. 13
Apollo rigauit, ſed deus incrementū dedit. Itaq̄ neq̄ qui plantat, eſt aliqd, neq̄ qui rigat, ſed 1. Petri. 2
qui incrementū dat, deus. Qui plātat autē & qui rigat, vnum ſunt. Corrigit autē Paulus inibi 1. Cor. 3
Corinthios, q cōtēdebāt de baptizātiū meliore authoritate, dicētes. Ego quidē ſum Pauli, ali-
us, Ego Apollo, &c. quum tn̄ hoīes æque erāt, & miniſtri eius, cui. ſ. Chriſto, credebāt. Con
ſtat igitur malū æque poſſe p̄ſtare atq̄ bonū, ea q̄ ex officio habet: ſiquidē deus ſuam poteſta-
tē æque per malū miniſtrū exerceat atq̄ per bonū. Sic quilibet ſacerdos, vel pſonaliter quāli- Iohan. 20
bet malus, ſeruata eccleſiæ forma, peccata, non ſua, ſed dei virtute atq̄ poteſtate remittit, Mat. 26
C Euchariſtiā cōficit, baptizatq̄. ¶Nec obſtat illud pphetæ Amos, & illud Chr̄i de oblatiōe Mar. 14
viduę & ſi qd ē reliq &c. Quia rn̄derim, eas ipſas ſcripturas ītelligi de pſonis, q̄ nō vt ex offi- Matt. 28
cio, ſed p ſe vel offerūt vel qd agūt, tūc ſane cor pſonæ adeoq̄ ei⁹ volūtatē prorſus accipit de-
us. Præterea, etſi quod publica perſona ratione functiōis & indigna agit, deus, quatenus ad cō
munitatē attinet, acceptat propter fidē eccleſiæ & vniuerſalē poteſtatem, nō tamē eſt, quin is
I qui in-

Digitized by Google

qui indignè agit, plurimum peccet, & quoad ipſum diiudicet voluntas & meritū. Id quod
1. Cor. 3 clare apoſtolus arguit, inquiens. Vnuſquiſq; autem propriā mercedē accipiet ſcđm ſuum
laborem. Vult vtiq; illum deus punire, qui aliquid officij ſui indignè tractat. Ad eum quidē
Pſal. 49. hominem d s increpans ait. Quare tu enarras iuſtitias meas, &c. Arguā te & ſtatuam con-
tra faciem tuam, &c. ¶ Secundo debere nos æquè mali atq; boni prælati iuſſa, quæ ex ſuo D
officio iubet, exequi, illumq; æquè venerari nō ratione eius perſonæ, ſed intuitu eius, cuius
Matt. 10 authoritate. ſ. dei, iubet, qm̄ non ipſe ſed dñs deus in ipſis iubet ac loquit. Vñ Chriſtus ait
Matt. 23 de malis prælatis ad plebem. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſcđm
Marc. 12 opera vero eorꝫ nolite facere. Et idem aliàs: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me
Lucæ. 11. ſpernit. Quare? Quoniā ſpernit in ipſis à deo poteſtatē datam, cui iuxta Paulū qui reſiſtit,
Matt. 10 Luc. 10 dei ordinationi reſiſtit. Hoc vero totum etiam de malis magiſtratibus debere intelligi eui-
Roma. 13. denter docet Petrus, dicens: Serui ſubditi eſtote, in omni timore dominis, non tantum bo
1. Petri. 2 nis & modeſtis, ſed etiam diſcolis: ſiquidem ſubiecti ſimus omni humanæ creaturæ ꝓpter
deum, qui in om̄ibus prælatis ſuam poteſtatē propriam exercet ad vindictam malefacto-
rum laudem vero honorꝫ, &c. Huius memorabile exemplum reliquit diuus apoſtolus, qui
quū contra legem ex mādato ſummi pontificis ꝑcuteretur, & ipſe ignarus perſonæ ponti-
ficis quadamtenus in pontificē murmuraret, ſtatim ſe excuſans humillime dixit. Neſciebā
Actorꝫ 23 fratres, q̃ princeps ē ſacerdotū. Scriptū ē em̄. Principē populi tui nō maledices. Si vir tantꝰ
Exod. 22 tāq; ſctūs adeo pœnituerit, qđ ꝓphano pricipi parꝫ iterlocutꝰ fuerit, qđ putes, q̃ pricipi chri
Deute. 17 ano? Vñ etiānum in lege p̄ceptum legimus. Qui ſuperbierit, nolēs obedire ſacerdotis impe
rio, qui eo tempore miniſtrat dño deo tuo, ex decreto iudicis, morietur homo ille.

¶ Tertio, alicui homini, vtpote pontifici, ſacerdoti, diacono, &c. aliquid doni & gratiæ à E
deo ratione ordinis & characteris infundi, qđ cæteris, nō ordinatis, nequaq̄ infunditur, nec
aliquis præter ordinatū id gratiæ vel poteſtatis habere poteſt. Hodie quidē euidenter argu
it ſanctus Euangeliſta ſolūmodo propter ordinē & ſacramentum pontificatus Caypham,
vtcunq; malum ſacerdotem ꝓphetaſſe, dicens. Hæc aūt à ſemetipſo nō dixit, ſed quum eēt
pontifex anni illius, &c. Hinc eſt, qđ apoſtoli, cū Chriſti vice ſacerdotes & diaconos paſſim
cōſtituerent, cōſtituendis manus impoſuerint, eaq; impoſitiōe virtute diuina illis poteſtatē
& gratiā conferendorꝫ ſacramentorꝫ cōtulerint. Id qđ apoſtolus aperte ad Timotheū oſtē-
1. Tim. 4. dit, dicens. Noli negligere gratiā, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi p prophetiā, cū impoſitiōe
2. Timo. 1 manuū presbyterij. Et iterꝫ. Reſuſcites gratiam, quæ eſt in te, per impoſitionem manuum.
Et ſic nemo poterat exercere ſacerdotij functionem, niſi adhoc ordinatus. Huius argu-
Actorꝫ. 8. mēto, quū Simon ille videret ſpiritū ſanctū non niſi impoſitione manuū apoſtolorꝫ haberi
obtulit illis pecuniā, dicens. Date & mihi hāc poteſtatē, vt cuicūq; impoſuero manus, acci-
piat ſpiritū ſanctum. Sic vere conſtat, viſibili ſigno. ſ. impoſitionis manuū donari gratiam
& ſingularē poteſtatem ijs, qui rite p eccleſiæ præſides in officio paſtorꝫ ordinātur, econ-
trarioq; conſtat, q̃ ſeditioſe & ignauiter nōnulli ſchiſmatici hactenus deblaterarūt, dicen-
tes. Omnes hoīes æquè eſſe & paſſim ſacerdotes & vnicuiq; eſſe chriſtiano poteſtatē tractā-
di ſacramēta & eccleſiæ munia, & quemlibet à q̄libet poſſe ordinari. Quod ſane ex præ di
Titum 1. ctis falſo eſt falſius. Et p̄terea ſi verum eſſet, quur Paulus admonuiſſet Titū, vt is cōſtitueret
Acto 14 per ciuitates p̄b̄ros? Et quid etiānum in Actis Apoſtolicis eſſet dictū de Paulo & collegis e-
ius, quod conſtituiſſent illis per diuerſas eccl'ias p̄byteros? Quid etiam Paulus, cum acciri
Acto. 20. curaſſet Miletū ex Epheſo maiores natu eccleſiæ, inter cætera ipſis conteſtatus eſſet, qđ eos
ſpūs ſanctus poſuerit ep̄os regere eccleſiā dei? Qui ſunt maiores natu vtiq; ſacerdotes? Nō-
ne ſi protinus om̄es, atq; baptizati ſunt, euaderent ſacerdotes, haberentq; indiſcriminatim
tractandi ſacramēta poteſtatem & dare gratiā om̄es poſſent, ſuperuacanea fuiſſet Pauli &
apoſtolorꝫ impoſitio & cōſtitutio? Quid etiamnū Paulus monuiſſet Timotheū, ne omnes
promiſcue aut ſine delectu ad gradus Eccleſiaſticos adſumeret, inquiens. Manus cito nemi
ni impoſueris, &c. Nōne hiſce verbis innuit, ſine manuū epiſcopaliū impoſitione nō con-
1. Timo. 5 ſtitui quempiam ſacerdotē, neq; ſolum ſufficere baptiſmū, ad huius officij rationē obtinen
dam? Sed qđ in re tam clara multis? Docemur & hodie. ¶ Quarto cognoſcere. Quanta F
ſit ſpūs ſancti virtus, quæ etiam à mente mala valuit proferre verba ꝓphetiæ. Quemadmo
dum & ſpūs dñi in ſilueto ſuper Saul, filium Cis peſſimū, & ille prophetauit in medio aliorꝫ
prophetarꝫ. Vñ & adagium dici eſt cœptum. Num & Saul inter prophetas? De eo dici ſo-
1. Reg. 10. litum, qui indoctus doctis adiungit, & qui repente in aliū virum mutatus eſt. Sic vtiq; ſpūs
dei p quos vult, prophetat, ſiue boni ſint ſiue mali, ſiue docti ſiue indocti, ſicuti & ſacerdo-
Hiere 23. tio quādoq; fungūtur ſceleſti, vti ait Hieremias. Propheta nāq; & ſacerdos polluti ſunt. Sic
Nume. 22 hodie & Cayphas ſacerdos & pontifex ſceleſtus, ſymoniacus, ꝓphetauit, ſed neſciens quę,
perinde vt neq; aſina Balaam cum loquuta eſt, quid loqueretur, neſciebat. At intelligentia
Cayphæ (vt ſolet malorꝫ) erat ab oraculi intelligētia prorſus diuerſa. Illa quidem ꝓphana,
peruer-

Digitized by Google

peruerſa & diabolica, quæ voluit Chriſtum innocẽtem perdere, vt Cayphæ & Iudæorum terrena ptãs & põpa maneret. Quę cũ ex malo eẽt ꝓpoſito & ſine bono fũdamẽto & ĩ blãdo falſoq; ꝑtextu prorſus verſa eſt: ſiqdẽ ſublato Chro p mortẽ innocẽtẽ, funditus p Titũ & Veſpaſianũ anno deinde. 42. Iudæoꝝ ptãs vnà cũ regno Iudaico ſublata ẽ, interimq; ꝓphetia p ſe ſctiſſima & diuiniſſ. ſat ſupq; verificata: nimiꝝ qa Chrs nõ ſolũ ꝓ pctis gẽtis Iudaicę credẽtis, ſed adeo totius mũdi paſſus ẽ, dicẽte Euãgeliſta: Et ipſe. ſ. Chrs eſt ꝓpitiatio ꝓ pctis nrĩs, nõ ꝓ nrĩs aũt tm̃, ſed etiã pro totius mũdi. Et ſic ſua ille morte nõ ſolũ redemit oues, q̃ perierunt, domꝰ Iſrael, ad q̃s principalr̃ & in pſona miſſus erat, ſed & eas. ſ. gẽtiles oues diſpſas, q̃s ipm(vt alibi dicit) adducere oportebat, vt vnũ vnius eẽt paſtoris ouile. In q̃ & ſcripturæ de Chro ad Abrahã ꝓphetia facta ẽ vera. In ſemine tuo bñdicenſ oẽs gẽtes terræ: nimiꝝ, in quo(vt aplus ſcribit) omnis noſtra eſt ſalus, benedictio, ſanctificatio, iuſtitia, & redemptio. 1. Iohã. 2 Matt. 15 Lucæ. 19 Iohan. 10 Geneſ. 22 1. Cor. 11

¶HOMILIA XXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 21 Marci. 11. Lucæ. 19. Oſanna filio Dauid, Benedictus qui venit in noĩe domini.

Dominica palmarum.

A Q Vanti hodierna, q̃ palmaꝝ dicit, dies, ab oĩbus pijs hoĩbus ſit habẽda, haud obſcure ſentiet, q expendet, q̃tus olim hac die Chrs corã palamq; vere ſit oſtẽſus & exhibitus. Quantus vero oĩbus tum fuerit declaratus, anno partim ſuperiore oſtẽdimus, interpretatione facti eoꝝ, q Chro Hieroſolyma ingredieti, partim in via ſtãtes ſua veſtimẽta loco auleaꝝ ſubſtrauere, partim antecedẽtes & ſeq̃ntes ramos palmaꝝ & oliuaꝝ ſubiecerũt: nimiꝝ Chrm Ieſum regẽ atq; dñm p ramos oliuaꝝ, vere mitẽ & pacificũ, p ramos palmaꝝ, victorioſum eẽ ſubindicãtes, & hoc ipm ſpũs ſancti hauddubie iſtinctu agẽtes. Quod & in hodiernã vſq; diẽ catholica eccleſia pijs ad hoc cerimonijs in ꝑpetuam rei veriſſimæ memoriã, & in Ieſu Chri Opt. Max. gloriã repſentare ſatagit, facto etiã ipſo exteriore, Chrm vere eẽ dñm atq; regẽ illũ mitẽ & miſericordẽ cõfitẽs, q dixit, Diſcite à me, qa mitis ſum & humilis corde, & pro nobis, vti ouẽ mitẽ & ſilẽtẽ ad occiſionẽ ductus, eſſeq; ipm cõfitẽs regẽ illũ pacificũ, q & in pace naſci, viuere & mori voluit, cuiuſq; in pace locus(vt canit Dauid) factus ſit. Iteq; eundẽ eſſe illũ fortẽ & victorioſum regẽ, q in Apocalypſi leoni cõparatus eſt, de q̃ illa Apoc. vicit, inquit, leo de tribu Iuda. Quis leo? Chrus de tribu Iuda prognatus, morte ſua innocẽte à deuicto hoſte diabolo victor à morte ad vitam redijt, &(iuxta Pauli teſtimoniũ) captiuã duxit ſecũ captiuitatẽ. Talẽ, inquã, & tantũ eccleſia adhuc hodie catholica ſuis cerimonijs nõ ſolũ eſſe Ieſum Chriſtũ cõfitef, ſed & vnũquẽq; admonet, vt & illũ in vera mãſuetudine, pace & animi cõtra diabolũ, mundũ & carnẽ victoria & fortitudine ſequaf, hortãte aplo: Eſtote inuicẽ benigni, miſericordes, donãtes inuicẽ, ſicut & deus in Chro donauit vobis. Eſtote imitatores dei ſicut filij chariſſimi, & ãbulate in dilectione ſicut & Chrs dilexit nos. Et aliàs. Si fieri pt, qđ ex vobis eſt, cũ oĩbus hoĩbus pacẽ habẽtes, Nõ voſmetipſos defendẽtes chariſſimi, ſed date locũ iræ. Scriptũ eſt eñ: Mihi vindictã, & ego retribuã, dicit dominus. Mat. 11. Eſaiæ. 53 Pſalm. 75 Apoca. 5 Epheſ. 4 Eph. 4. 5 Roma. 12 2. Cor. 8 1. Petri. 3 Deu. 32

B ¶Hoc ſibi voluntfrẽs chariſſimi, catholicæ eccleſiæ in die hodierna palmaꝝ & oliuaꝝ, rerumq; cæterarũ cerimoniæ, nihil prorſus abuſionis, ſed omnẽ(vt audiſtis) pietatem ſuadentes, in Chriſti Ieſu memorialẽ gloriã & noſtri omniũ ſalutẽ primitus inſtitutæ, nemini quicq; nocentes. Viderint ideoq; ſibi ſchiſmatici, ne quũ pij eſſe videriq; moliuntur in ſubmouendis eiuſmodi cerimonijs, re ipſa ſe impios maxime probent, Chriſti gloriæ non modo derogantes, ſed perinde ſupprimẽtes illum atq; abnegantes. Atq; vtinã perperdant, quæ anno tranſacto in hanc rem diximus, quum ex eis cerimonijs apertò Chriſti Ieſu gloriæ magnitudinẽ ex parte oſtendimus, partim hodie plauſibili turbæ, Chriſtũ, Hieruſalẽ incedẽtem comitantis cantu oſtenſuri: vtpote.

C ¶Oſanna, filio Dauid, Benedictus qui venit in nomine dñi, oſanna in altiſſimis. Hoc ſane præcoñiũ eſt illud longe reſonantiſſimũ & glorioſiſſimum, quo turbæ bipartitæ, ꝓcedẽtes. ſ. & ſequẽtes, hunc dñi noſtri Ieſu Chriſti hodierna die aduentũ cõmonſtrarunt glorioſum, ipſumq; aduentantẽ glorioſiſſimũ eſſe legatũ approbarũt alta, vnanimi, alacriq; voce filio Dauid occinentes & acclamantes. Benedictus, qui venit in nomĩe dñi, oſianna in excelſis. Hoc eſt, inquam, illud pium, oſianna, quod hodie puerile illud decus Hieroſolymis ingenti honore & publica veneratione occinuit, non minore deuotione, filio Dauid. Cuius Dauid? An eius, qui ꝑuaricatus eſt in Berſabe, qui elatus ſupra ſe populum ſibi ſubditum numerare voluit? Vtiq; eius ſecundũ humanam generationẽ, iuxta illud angeli ad Mariam. Et dabit illi dñs ſedem Dauid patris ſui. De domo eñ Dauid regis Chriſtus deſcendens: ſiquidem de Maria virgine Dauidica, de qua Eſaias. Ecce virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel. Et in pſalmis quoq; eſt, Iurauit dominꝰ Dauid veri- 2. Reg. 11. 2. Re. 24 Luc. 1. Eſaiæ. 7

 tatem,

Digitized by Google

tatem & nõ fruſtrabit eum, de fructu ventris tui ponã ſup ſedẽ tuã: At potius filio eius Da-
Pſal.118 uid acclamarũt, qui, teſte terreno Dauide, in excelſis habitat cœlis, q deus eſt vnus idẽq; oĩ-
Pſal.109. potens & dñs dominãtiũ, de q̃ tẽporaneus ille Dauid. (vt Chr̃us ipſe interp̃tatur) ait: Dixit
dñs dño meo, ſede à dextris meis. Quod nomen huic filio Dauid, cui cãtatũ eſt hodie? Ieſus
Nazarenus, qui dr̃ Chr̃s, Meſſias, q Dauid filius fuit ſcd̃m carnẽ & p̃ſapiã, deiq; Max. fili-
us ſcd̃m æternã illã eãdemq; ineffabilem gñatõem. Cuius eſt æternũ illud verbũ, de q̃ Euã-
Johan.1 geliſta. In principio erat verbũ, &c. Et Chr̃us in Pſal. ait. Dñs dixit ad me, filius meus es tu,
Pſalm. 2. ego hodie genui. Sic q̃q; vox patris de cœlo ad Chr̃m filiũ iam baptizatũ. Hic eſt filius me-
Matth.3 et.17 us dilectus, in q̃ mihi cõplacui. Huic Dauidis ſummi regis in altiſſimis cœlis filio dño nr̃o Ie-
Marci.1. ſu Chriſto nõ modo adulti p̃uectaq; ætate hoĩes ſed & infantes pueruli vſq; adeo acclama
Pſalm.8. runt Chriſto ingredienti, vt plane prophetæ oraculũ ſit adimpletũ. Ex ore infantium & la
ctentium pfeciſti laudem p̃pter inimicos tuos. ¶Quid aũt, q̃uo acclamarunt & occinu- B
erunt huic tãto Dauid filio? Hoſiahna in excelſis. Benedictus q venit in nomine dñi. Græcæ
ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ. Hæc eſt vox talis ac tãtæ à pp̃lo Iudaico laudis in Chr̃m Hieroſolyma
aduentãtem collatæ, q̃lis & quãta nulli vnq̃ alij regi Hebræorũ data eſt, ſed ſoli Chriſto pe-
culiaris erat, & ex ſpũ prophetico, q ſpũs ſanctus eſt, debita. Porrò qd̃ eſt Hoſiahna? vtiq;
Hieronymo teſte, dictio cõpoſita ex verbo Hoſi, q̃d eſt ſalua, & interiectiõe ahna, q̃ inter-
iectio eſt obſecrãtis, adfectũq; dep̃cãtis exprimit, pinde obſecro, ſed cũ ſingulari q̃dã læti-
tiæ energia nõ ſatis effabili. Et ſic erit Hoſiahna. Salua obſecro. Et putauerim hãc ipſam vo-
cem, ad deũ patrẽ rectius referendã, beneq; vouentis ĩprecãtiſq; eſſe, tuncq; id clauſulę filio
Pſal.97 Dauid à verbo Hoſiah, regi. Id qd̃ & apud Hebræos dãdi q̃q; caſui, aut certe q̃d ei reſpõdet
iungi adſolet. Vñ in Pſal. Saluabit ſibi dextera eius. Et ſi σῶζω q̃d eſt ſalua, apud Græcos vti
apud nos, ſalua plærũq; ſemp accuſatiuũ exigat. Vñ facile videmus, turbas hodie dicentes.
Hoſiahna filio Dauid, nihil aliud eſt dicere q̃ o deus ſaluũ fac, obſecro, filiũ Dauid. Saluũ, fac
inquã, tu q es in altiſſimis. Qd̃ vero interp̃s Matthæi & nr̃, reliq̃runt datiuum, dicentes ille.
ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ iſte. Oſanna filio Dauid, nõ perperã feciſſe videñ, quia verbũ retinu-
erũt, illũ depoſcens caſum, aut certe q̃d eius vice fungiẽ. At ſi verbũ illud hebræũ nõ ſeruaſ-
ſent ſed dixiſſent, ſalua, ſiue ſaluũ fac obſecro, vtiq; dtũs in accuſatiuũ mutãdus fuiſſet, dicẽ-
dũq;. Saluũ fac obſecro filiũ Dauid. Et p̃fecto Hoſiahna, populi eſt bona imp̃catio, q̃ (vt no
uo regi ſolet aliq̃n acclamari) bene p̃caẽ Chr̃o, pinde diceret. Salutẽ imperti, fortuna bene,
cõmoda filio Dauid. ſ. Ieſu Nazareno, q (vt diximus) Dauid filius credebaẽ. Haud ſanè vul
gus tũ norat Chr̃m, deũ eſſe ſimul: quãuis ſciebat redimendũ eſſe Iſraelem p hunc Chriſtũ,
tñ ei ſalutẽ precaẽ diuinitus, & vt homini gratulaẽ, acclamat, vt ſeruatorẽ in noĩe dñi veni-
entem. Et hæc quidẽ laus populiq; bona Chriſto Ieſu imp̃catio indubiè ſumpta eſt ex hoc
Pſal.117 Pſalmi. O dñe ſaluũ fac. O dñe bene p̃ſperare. Benedictus qui venit in noĩe dñi, olimq; ille
fuit pſalmus, ſcribente Hieronymo, in Iudaicis ſynagogis q̃tidie in expectatõem vẽturi ſal
uatoris decãtatus, in q̃ nõ minus p̃pheta q̃ hodie populus gratulaẽ, inter cætera clamans.
Hæc dies, quàm fecit dñs, Exultemus & lætemur in ea, &c. Quę quidem, inquã, bona & gra
tulatoria imprecatio tunc turbis & pueris à ſpũ ſancto eſt infuſa, vt ſpm̃ audientes Dauid
in ipſis loquentem, vere intelligerent eum eſſe filiũ Dauid ac vere Meſſiã. Et laudem eſſe ex
Luc.19. Luca cognoſcimus dicente, Cœperunt oẽs turbæ deſcendentiũ, gaudentes laudare deũ.
Accedit ad hoc q̃d interpres nõ vertit Hoſiahna, id q̃d ad Emphaſim p̃tinere dignoſcitur,
vocemq; illã plane eſſe acclamãtis populi triumphalem, p̃ptereaq; bis inſertã hiſtorię Ho-
ſiahna. i. ſalutem imperti filio Dauid. i. cõfirma regnũ eius: ſiquidẽ Lucas & Iohãnes hic vo
culã regis addiderint, q̃m nouus quidã rex feſtiuis iam acclamatõibus excipiẽ, q diaboli re-
gnum deſcindat & deuaſtet, cuius noui regni pinde hodierna die auſpitia deſcribuntur.

¶Sin eſt, qui malit (cui nõ admodũ refragor) dictionẽ Hoſiahna referri ad Chr̃m, opor- C
tet pſuadeat, vulgus ipm̃ habuiſſe & intellexiſſe Chriſtũ eſſe deum: q̃nquidẽ ea vox ſpũs ſan
cti motione facta Chriſtũ vere deũ eſſe ſignificarit. Et fuiſſet ſenſus. Et clamabant filio Da-
uid. Hoſiahna. i. ſalua nos obſecro, in altiſſimis. i. nobis da ſalutem nõ terrenã ſed cœleſtem
Et ſic reuera ſaluare in altiſſimis, dei eſt ſolius. Verum enim vero ratõibus p̃dictis vel etiam
hac ratione potius illa vox Hoſiahna videẽ dirigenda ad patrem, quàm ad filiũ, q̃d omnino
nõ videtur à populo Chriſtus fuiſſe deus creditus, licet Meſſias idẽq; ſaluator, & à deo miſ-
ſus, tum q̃d hodie addidit. Benedictus qui venit in noĩe dñi, &c quod peculiariter apertoq;
Chriſto eſt dictum. In quo vulgus planè fateẽ, hunc Ieſum Nazarenum eſſe Chriſtum, id
eſt, Meſſiã à deo in redemptionẽ Iſrael miſſum. Quod alias mulier dixit: Quia iã non pro-
Johan.4 pter tuã loquelã credimus. Ipſi eñi audiuimus & ſcimus, q̃a hic eſt vere ſaluator mũdi. Et a-
Johan.6. lias Iudæi, qui viderãt in quinq; panibus, duobuſq; piſcibus tantum effeciſſe ſignũ, dicebãt.
Johan.11. Quia hic eſt vere propheta, q̃a venturus eſt in mundũ. Et Martha. Credidi, quia tu es Chr̃s
Matt.16 filius dei viui, qui in hunc mundũ veniſti. At hæc profeſſio non omnium fuit, ſed paucorũ,
quibus

Digitized by Google

quibus non caro, & ſanguis, ſed ſpũs patris reuelauit. Illi ergo Ieſu Nazareno, qui dicit Chrũs, Matt. 16
hodie vulgus lætanter imprecatur, vt ſit benedictus, qm̃ ille ſit, qui venit in nomine dñi. ſ. dei
D Opt. Max. qui illũ ſe miſſurum dudũ promiſerat. ¶Quare benedictus? q̃a benedictus om-
niũ bonoꝝ vbertate pleniſſima & largiſſima, qui eſt benedictio plena. Sane benedicere, non
modo laudare eſt, ſed etiã benefacere & benedictum eſſe, bene accepiſſe. Cuiuſmodi fuit dñs Iohan. 1.
Ieſus, qui eſt æternum dei patris æterni verbum, de quo Euangeliſta. Et verbũ caro factũ eſt,
& habitauit in nobis. Et vidimus gloriã eius, gloriã quaſi vnigeniti à patre, plenũ gratia & ve Coloſſ. 2
ritate. In quo (vt apſus ſcribit) oẽs ſunt theſauri ſapientiæ & ſciæ abſcõditi. Quia ergo dñs Ie-
ſus omnẽ plenitudinẽ bonitatis & veritatis increatæ accepit à patre, vere eſt bñdictus ſecun-
dũ æternã generationẽ. Quia inſup omnẽ gratiã & gratiaꝝ diſtributionem accepit à trinita-
te ſecundũ temporaneã natiuitatẽ bñdictus eſt ſecundum illã, oĩm vbertate muneꝝ creatoꝝ Luc. 2
venit. Hinc in Luca. Puer autẽ creſcebat & cõfortabaẽ, plenus ſapiẽtia, & gratia dei erat in illo
Et rurſus: Ieſus proficiebat ætate & ſapiẽtia & gr̃a apud deũ & hoĩes. Si ergo bñdictus adeo
eſt dñs ab eo, in cuius noĩe. ſ. dei æterni patris venit, recte quoqꝫ & populus hodie illi p̃catus Iohan. 5
eſt, vt ſit bñdictus. i. laudabilis, inclytus, glorioſus, qm̃ nos ſaluare orator à deo miſſus venit, q
& ſua nos morte & cruce ab æterna morte redemit. Merito ergo bñdictus, iugiterq́ꝫ lauda-
tus, dñs Ieſus, Dauid filius, qm̃ venit miſſus diuinitus, rex aſſerturus Iſrael. i. in eum credentes
Eccleſia itaqꝫ catholica tãtæ gr̃æ, miſericordiæ, ſalutis, bñſicentiæq́ꝫ ex aĩo memor.
E ¶Hanc laudẽ, hodie humana voce depromptã, pia inſtitutione perpetuis tp̃ibus añ ſacro-
ſanctũ miſſæ diuinæ ſacrificiũ, celebri, deuotaqꝫ voce decantandã ſtatuit, acclamãs. Oſianna
in excelſis, Benedictus q̃ venit in noĩe dñi, oſianna in excelſis. Quo quidẽ laudis ſolidæ reſo-
nantiſſimo p̄conio, eccleſia ſacrũ dñicæ incarnationis myſterium explicat bipharia. Primo,
quia ſaluatorẽ mundi Chriſtũ eſſe demonſtrat, cũ ſemel & iteꝝ, ad exprimendũ maiorẽ dep̄-
cationis adfectũ dicit Hoſiahna in excelſis. i. ſalua nos obſecro in cœlis, qñquidẽ in terris con
ſummata ſalus & ſuprema haberi nõ poſſit, Chr̃o dicẽte: Hęc loquutus ſum vobis, vt in me pa Iohan. 16
cẽ habeatis, in mundo preſſurã habebitis, ſed cõfidite, ego vici mundũ. Et propheta. Satiabor Pſalm. 16
cum apparuerit gloria tua. Quo etiã verbo cõteſtaẽ eum, cui hanc acclamat laudẽ, eſſe verum Pſalm. 5
deũ, quũ ipſius ſolũ ſit propriũ, æternã & cœleſtẽ dare ſalutẽ: ſiquidẽ ait Dauid. Dñi eſt ſalus. Pſalm. 76
Et iteꝝ. Dñs nr̃, dñs ſaluos faciendi. Geminaẽ etiam propterea hæc vox laudis Hoſiahna, &c.
vt ideo docemur, nõ ſolum orãdum eſſe, animã in cœlo ſaluatũ iri, ſed & corpus noſtrum in
reſurrectione, nouiſſimoq́ꝫ die ſalutis æternę pro ſuo captu & modo particeps fore. Secundo
eccleſia ea voce, addito hymno, Benedictus qui venit in noĩe dñi, teſtaẽ, Chriſtum à deo patre Pſal. 117
eſſe miſſum ad ſalutẽ mundi iuxta prophetaꝝ oracula, illumq́ꝫ prophetæ verſum. O dñe ſal
uum me fac, o dñe bene proſperare, bñdictus qui venit in noĩe dñi, &c. in ipſo iã cõpletum, q
Meſſias ſit verus in lege & in prophetis olim promiſſus, cõpletã q̃qꝫ eſſe hoc Zachariæ. Exul Zacha. 9
ta filia Sion, iubila filia Hieruſalẽ, Ecce rex tuus veniet ſuper aſinam, manſuetus & ſaluator. Id
quod ipſe multoties Iudæis teſtatus eſt, & maxime in Luca, inquiens: Filius hoĩs venit quære Lucæ. 19
re, & ſaluum facere quod perierat. Et Iohannes ait: Pater miſit filium ſuũ, ſaluatorẽ mundi, p̄ 1. Iohã. 4
piciationẽ pro peccatis noſtris, & nos vidimus & teſtificamur, quẽ in mundum miſit, vt viua
mus per eum. Quandoquidem non ſit aliud nomen datum ſub cœlo hoĩbus, in quo oporteat Actoꝝ. 4
nos ſaluos fieri, q̃. ſ. nomen domini Ieſu Chriſti, qui venit nomine dñi. ſ. dei patris ſui æter-
ni, Cui hodie vnanimiter plauſibili voce, teſtibus quatuor Euangeliſtis, à populo Iſraelitico,
F puerilíqꝫ in primis cœtu acclamatũ eſt. Bñdictus q̃ venit in noĩe dñi. ¶Porrò, frẽs dilectiſ-
ſimi, quũ ipſi ſimus Iſrael. i. credẽtes, hodierno Chr̃i aduẽtu tã ad Hierl̃m q̃ ad paſſionẽ, p̄in-
deq́ꝫ p ip̃m atqꝫ regẽ nouũ à tyrãnide diaboli miſericorditer erepti, Chr̃m dñm noſtꝝ ſedu-
lo glorioſe ſua q̃tidie ad nos p̄uidẽtia & miſericordia veniẽti excipiemus, deuotaq́ꝫ gratitudi
ne gratulemur, dicẽtes. Bñdictus, q̃ venit in noĩe dñi, &c. dicẽtes, inquã, in ſignũ gloriæ eius,
noſtræq́ꝫ gratitudinis pro ſalute nobis impartita. Gloria, laus, & honor tibi ſit, rex Chr̃e re-
dẽptor, Cui puerile decus prompſit oſianna piũ. Iſrael es tu rex, Dauidis & inclyta proles, No
mine q̃ in dñi rex bñdicte venis, Cœtus in excelſis te laudat cœlicus oĩs. Et mortalis hõ, & cũ-
cta creata ſimul. Plebs Hebræa tibi cũ palmis obuia venit. Cũ prece, voto, hymnis, adſumus
ecce tibi. Hi placuere tibi, placeat deuotio noſtra, Rex pie, rex clemẽs, cui bona cuncta placẽt
Hi tibi paſſuro ſoluebant munia laudis, Nos tibi regnanti pãgimus ecce melos, Dicentes, Ho-
ſiahna in excelſis, Benedictus qui venit in nomine domini.

¶HOMILIA XXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 26. Lucæ. 22. Marci. 14. 1. Coꝛ. 11. Hoc facite in meam commemorationem.

In feriis cene dominice.

QVoties, dilectiſſimi frēs, ad vos verba de verbo dei facio, interimq́; A
noſtri tēporis hoīmq́; cōditionē cōſidero, toties ex aīo mœſtus in-
1. Cor. 10 gemo & infirmor: nimiꝝ, qui video tā vere q̃ doloroſe nos, qđ Pau
lus ſcribit, de nobis dicere poſſe. Nos ſumus, in q̄s fines ſeculorum
deuenerūt. In q̄ꝝ miſerabile tēpus adeò oīa cumulatim cōueniunt,
quæ Chrs dn̄s nr̄, ſumma veritas ad finē & cōſumationē huius ſecu
Mat. 24 li, ſerio nec minus fideliter futura p̄dixit. Vt eñ in p̄ſentia, horrēda
Marci. 13 per Chriſtianū orbē, bella & prælia vel inter eos, q vel maxime trā-
Luc. 21 quillitatē perinde vt ſumma poſt Chriſtū in terra nobis capita ha-
bere deberent, itemq́; lætales horribilesq́; corpoꝝ ægritudines vel
innumerabiles, itēq́; vel maxime in Germania peſtilentias, itēq́; dirā rabidamq́; famem, &
reliqua hoc genus mala ſileam, qs non euidenter videt, ac intelligit iam hoc ip̄m tēpus ſecu
li nouiſſimū adeſſe, in quo, Chriſto Ieſu prophetante, iniquitas vſq; adeo abundare cœpit,
tamq́; refrigeſcere multoꝝ charitas: vt niſi dei electi eſſent, ſalua caro fieret nulla, quū etiā,
ſi poſſibile eſſet, electi ipſi vitā adhuc agentes ſeduci à fide in Chriſtū vera videātur, qui, in-
quam modo nō ſolum video gentem contra gentē, & regnū contra regnū, ſed vel domum
contra domum, imò & patres in filios, filios in parentes, adeoq́; fratres in fratres crudeliter
cōſurgere conſpicio. Id qđ me vel ideo ſupra quàm dici pōt egre habet, qm̄ ij mutuo à cha-
ritate deſciſcūt, à ſeq́; ipſis pugnant, ſeq́; mutuo hoſtiliter perſequūtur, turpiterq́; in ſe ipſos
æquè atq; in p̄nitioſos, inimicos alienos ſæuiūt, qui nō modo frēs ſunt, q̄a ab vno æternoq́;
deo patre ſunt creati, veꝝ qđ gratia per fidē fratres ſunt, & in dei filios vocati, quos, iuxta
Galat. 6. Paulum, cum ſint domeſtici fidei vel maxime oporteret mutuo eſſe beneficos, mutuūq́; ſibi
bonum cooperari. Quos, inquā, Chriſtus dn̄s noſter idemq́; clemens redēptor, adeo cohor
tatus eſt ad mutuam dilectionē, tamq́; eā ipſis dilectionē fore teſtatus neceſſariā, vt ſine ea
Johan. 13. ne poſſint quidē cognoſci, eos. ſ. eius eſſe diſcipulos, nec re alia ab infidelibus q̃ mutua cha-
ritate diſcerni, inquiēs inter alia. Mādatū nouū do vobis, vt diligatis inuicē, ſicut dilexi vos
Johan. 15 & vos diligatis inuicē. In hoc cognoſcēt oēs, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionē habueritis
ad inuicē. Hoc eſt p̄ceptum meū, vt diligatis inuicē, ſicut dilexi vos. Et rurſus. Hęc mādo vo
bis, vt diligatis inuicē. Sicut dilexit me pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea.
At qūo dilexit nos Chriſtus? Quod vt ipſemet ait, animā ſuā pro nobis tradiderit, qua qui-
dem dilectione maiorē habere pōt nemo. Qđ & referunt apoſtoli in nullo non loco, &c.
1. Cor. 4. ¶ Cuius ſane ineffabilis erga nos ſuos dilectionis ineffabile reliquit poſt ſe argumentum, B
Ephe. 5 teſtimonium, perpetuūq́; memoriale, qđ ſe ip̄m nobis dedit cibū, factus cōuiuiū & cōuiua,
1. Johā. 3. et. 4. Dauide cōcinente. Memoriā fecit mirabiliū ſuoꝝ, miſericors & miſerator dn̄s, eſcam dedit
Pſal. 110. timentibus ſe. Etem̄ Chriſtus dn̄s, hunc auguſtū & ſuperuenerandū Euchariſtię ſacroſan-
ctæ ritū inſtituens, eſcā dedit timentibus ſe, & nos miſeratus, illū reliquit nobis in monumē
tum & recordationē non ſolū ſuæ in cruce pro nobis īmolationis, ſed & ijs, qui eū in timo-
1. Cor. 11. re venerant, amant & colūt, ſeip̄m dedit in cibū, veluti Paulus ait: Hoc facite q̄tienſcūq; bi
betis in meā cōmemorationē. Quotienſcūq; eñ māducabitis panē hunc & calicē bibetis,
mortē dn̄i annūtiabitis, donec veniat, verūetiā ineffabilis in nos charitatis, q̃ ductus pro no
bis amariſſimā crucē mortēq́; turpiſſimā ſubiuit, vn̄ & nobiſcū, vt antea, p̄petuo eſſet ſub ſa
Mat. vlt. cramēto futur⁹, iuxta p̄miſſum ipſi⁹ dicētis. Et ecce ego vobiſcū ſum oīb⁹ dieb⁹, vſq; ad cō
ſumationē ſeculi. Qđ etſi de ea p̄ſentia, qua ſua ptāte, gr̄a, diuinaq́; maieſtate ſemp nobiſcū
eſt, veriſimilius tn̄ videt̃ de ſacramētali p̄ſentia hoc ip̄m intellexiſſe, quū illa priore p̄ſentia
Joban. 6. eum diſcipuli alioquin defuturꝫ nullo tp̄e ſciebant, nō item de ſacramentali p̄ſentia, q̃ vſq;
adeò creditu & intellectu erat difficilis vt multi diſcipuloꝝ ipſius abierīt retro, & iā non cū
Exodi. 16 illo ambulabāt. Chriſtus igit̃ dn̄s noſter vt ¶ Primo ſatisfaceret ſcripturarum figuræ, ſe C
ip̄m nobis dedit eſcā. Sane figura fuit manna, de cœlo datū populo Iſrael q̄draginta annis,
quibus in deſerto ſunt demorati. Chriſto interp̄te, q dicit. Amen amen dico vobis, Non
Jobā. 6. Moyſes dedit vobis panē de cœlo, ſed pater meus dat vobis panem de cœlo veꝝ. Ego ſum
panis vitæ. Patres veſtri manducauerūt manna in deſerto, & mortui ſunt. Hic eſt panis de
cœlo deſcendēs, vt ſi q̄s ex ipſo māducarit nō moriat̃. Vn̄ aperto audimus māna in deſerto
1. Cor. 10. tantū fuiſſe vmbrā & figurā veri mānæ. ſ. corpis Ieſu Chr̄i nobis in cibū dādi, quū & ap̄lus
eā hiſtoriā & rē in figurā eſſe factā ſcribat, quā vtiq; īpleri oportuit. ¶ Secūdo, vt facto ſer
Mat. 24 uaret ap̄lis, quæ p̄miſerat verbis, quæ adeo firma & vera dn̄s eſſe voluit, vt dixerit, cœlum
Marci. 13 Luc. 21 & terra tranſibūt, nō aūt verba mea. Atqui Chriſtus carnē ſuā dare cibū promiſerat, inqui
Joban. 6. ens. Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si quis mēducauerit ex hoc pane, viuet in
æternū. Et panis, quē ego dabo caro mea eſt pro mundi vita. Caro eñ mea vere eſt cibus,
& ſanguis meus verus eſt potus. Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinē in
me manet & ego in illo. Vn̄ ¶ Tertio Chr̄s ſe ip̄m mirabiliter & ineffabiliter nobis eſcā D
dedit,

dedit, vt ſuã nobis oſtenderet charitatem immenſam, q̃ & corporaliter itemq́ ſpiritualiter
nobiſcũ perpetuo eſſe voluit, & quaſi incorporatione vnũ eſſe nobiſcũ, velut charitate fieri
adſolet: ſiquidẽ cõicatione corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti vnũ cum Chriſto pinde non 1. Cor. 10.
ſolum ſed & nos om̃es vnũ corpus efficimur, ap̃lo probãte & dicente. Et panis, quẽ frangi-
mus, nõne participatio corporis dñi eſt? Qm̃ vnus panis & vnũ corpus multi ſumus, om̃es,
qui de vno pane & de vno calice participamus. Hinc Chr̃s dñs, idemq́ redẽptor vnicus nr̃
quo ſuæ in nos ineffabilis charitatis memoriã relinqueret, proq́ ipſius charitate & ip̃m nõ
modo ſed & nos, qui eius eſſe velimus, mutuo redamaremus vnaq́ eius amariſſimæ mortis
memores gratias ageremus, voluit & nobiſcũ etſi corporaliter tñ inuiſibiliter ſub ſacramẽ-
to eſſe pñs, eaq́ cõicatione pinde (vt diximus) vnũ eſſe nobiſcũ, adeoq́ ſuæ maximæ chari-
tatis pignus, arrãq́ poſt ſe relinquere p hoc ineffabile ſacramentũ Euchariſtiæ. Hinc eſt, q̃d Iohan. 13
Iohãnes cœnã hanc vltimã & in ea ſacrã illã ſacroſanctæ Euchariſtiæ inſtitutõem in ſignũ
amoris fuiſſe factã innuerit, quũ ait. Ante diẽ feſtũ paſchę, ſciẽs Ieſus, q̃a venit hora eius, vt
trãſeat ex hoc mũdo ad patrẽ, cũ dilexiſſet ſuos, q erant in mũdo, in finẽ dilexit eos. Et cœ-
na facta, &c. in q̃ hodie reſpõdet Lucas cũ alijs, dicẽs. Chriſtum in hac vltima cœna dixiſſe.
Deſiderio deſideraui hoc Paſcha mãducare vobiſcũ ante patiar, &c. Et paulopoſt. Et acce-
pto pane gratias egit & fregit & dedit eis dicẽs. Hoc eſt corpus meũ, q̃d pro vobis dať. Hoc
E facite in meã cõmemorationẽ. ¶Qũo in meã cõmemorationẽ? vt recordemini quã vos
& adeo oẽs in me credentes dilexerim, q vt præ nimia charitate ſemp vel corporaliter vo- Mat. vlt.
biſcũ eſſem vſq́ ad cõſumationẽ ſeculi, me vobis tradidi eſcã, corpus. ſ. meũ & ſanguinem,
ſub ſpecie tñ panis, adeoq́ ſub ſacramẽto, vt & interim vobis in mentẽ alia veniat maxima
charitas, qua p vobis mortẽ ſubire nequaq̃ dubitaui. Cuiꝰ ſanè mortis & charitatis cũ gra-
tiarũ actione memores eſſe debetis, quotiẽſcumq́ Euchariſtiã ex meo exẽplo & ſtatuto fe-
ceritis tractaueritisq́. Quod ap̃lus cõfirmãs ait, Chriſtũ in ea nocte, qua tradebať, accepiſſe 1. Cor. 11.
panẽ & calicẽ dediſſeq́ ſuis diſcipulis ac dixiſſe. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Quoti-
enſcũq́ eñ manducabitis panẽ hunc & calicẽ bibetis, mortẽ dñi annuntiabitis, donec ve-
niat, &c. Quã igitur paterna in nos dilectione Chr̃s hoc ip̃m ſanctiſſimũ Euchariſtię ſacra-
mentũ inſtituerit nemo eſt pius, qui ex his Chr̃i Pauliq́ verbis & ex ijs quæ ea tã præcedũt
F quàm ſequnť, nõ intelligit. ¶Quũ audit Chriſtũ dñm nr̃m nõ ſolũ ſuã in nos charitatẽ,
quã perpetuã voluit, in eo exhibuiſſe, q̃d noſtrã naturã adſumpſerit, q̃ hoĩes participatione
deos per fidẽ, vt eſt in Iohãne, deos faceret, hocq́ totũ, q̃d de nr̃o adſumpſit, totũ nobis ad Iohã. 1
ſalutẽ dederit, verũ etiã quia corpus ſuũ pro noſtra recõciliatione in ara crucis hoſtiam deo
patri obtulerit, ſanguinẽ ſuũ in pretiũ ſimul & lauacrũ fuderit, vt redẽpti à miſerabili ſerui
tute à peccatis oĩbus mũdaremur. Quocirca vt tãti beneficij iugis in nobis maneret memo
ria, & arctius huius tantæ charitatis immenſitas fideliũ cordibus infigereť, in vltima cœna,
vt eſt in Iohãne, qñ, paſchate cum diſcipulis celebrato, trãſiturus ex hoc mundo erat ad pa- Iohan. 13
trem, corpus ſuũ in cibũ, & ſanguinẽ ſuum in potũ ſub ſpecie panis & vini ſumendũ fideli-
bus reliquit, hoc venerabile Euchariſtiæ ſacramentũ inſtituens, perinde paſſionis ſuæ me-
moriale perpetuũ, figurarũ veterũ impletiuũ, miraculorũ ab ipſo factorũ verè maximum, &
de ſua cõtriſtatis abſentia ſolatiũ ſingulare. Q. d. Nõ relinquã vos orphanos, non q̃a ad vos
veniã, ſed & quia vobiſcũ mea mĩa & gratia ptãteq́ diuina, imò & ſub ſacramẽto corporis Acto 14
G atq́ ſanguinis mei vſq́ ad conſumationẽ ſeculi ero. ¶O admirandã ineffabilis charitatis
dulcedinem, O pretioſum & admirandũ cõuiuium & ſalutiferũ. O excellentiſſimũ ſacra-
mentum, O adorandũ, O venerandũ, colendũ, glorificandũ, precipuis magnificandũ lau-
dibus, dignis pconijs extollendũ, cũctis honorãdum ſtudijs, deuotis pſequendũ obſequijs.
Quid hoc ſacramẽto mirabilius, in q̃ panis & vinũ in corpus Chr̃i & ſanguinẽ vere cõuer-
tuntur, In q̃ Chr̃s pfectus ſub modici panis ſpecie contineť virtute verbi. Accipite, hoc eſt
corpus meũ: qui à Chr̃ifidelibus mãducať, interimq́ nõ lacerať, quinimo diuiſo ſacramẽto
integer ſub qualibet diuiſionis parte pſeuerat. O admirabiliſſimũ ſacramentũ & om̃i dile-
ctione adeo plenũ idemq́ mirabile, vt nihil in eius præconiũ quiſpiã rectius ſit exclamatu-
rus q̃ hoc apoſtoli ad Roma. O altitudo diuitiarũ ſapiẽtiæ & ſcientiæ dei, quàm incõprehẽ- Roma. 11.
ſibilia ſunt iudicia eius & inueſtigabiles viæ eius? Quis eñ cognouit ſenſum dñi, aut qs con-
ſiliarius eius fuit? O verè admirabile ſacramentũ, de q̃ vere dixiſſe videtur Eſaias, inquiens. Eſaiæ 7.
Niſi credideritis, non intelligetis. Quod Chriſtus adfirmãs ait ad Iudæos incredulos de tã- Iohan. 6.
to ſacramento. Sed ſunt quidam ex vobis, qui non credũt. Q. d. Ideo non intelligunt, pro-
ptereaq́ retro ſunt abituri & mecũ nõ ambulabũt, dicentes. Quomodo põt hic nobis carnẽ
ſuã ad manducandũ dare? Durus eſt hic ſermo. Et quis poteſt eũ audire? Et ait Euangeliſta
quid Chriſtus dixiſſet. Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Qui mãdu-
cat meam carnem & bibit meũ ſanguinẽ in me manet & ego in illo, &c. Ex hoc multi diſci
pulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. Petro, quum à Chriſto ro-

Digitized by Google

gati eſſent, an & ipſi vellẽt abire, loco omnium reſpondente: Domine, ad quem ibimus, ver-
ba vitæ æternæ habes? Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Chr̃us filius Dei & c. Quaſi
Heb.1, Pſal.32 diceret: Qui etiam omnia potes verbo q (vt Paulus ſcribit) portas omnia verbo virtutis tuæ,
Pſal.148, quo & cœli firmati ſunt, de quo Dauid: Dixit & facta ſunt.

¶ Et pinde, frẽs chariſſimi, qs hæc Chr̃i & Ap̃loꝝ verba, vt debet, ꝑpendẽs, non ex toto pe- I
ctore indoleat ſimulq; præ zelo charitatis non deteſtet maligni noſtri tp̃is conditionẽ, imò
Matt.26 verius hominũ malignantiũ impiã pfidiã, qua pleriq; Cacodæmone authore, hoc ip̃m Eucha-
Marc.14 riſtiæ ſacr̃m ſanctiſſimũ non modo nõ credunt Chr̃i aptiſſimo verbo, hoc eſt corpus meũ, &
Luc.22 cętera. Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus & cętera, repugnantes, verum
1.Cor.11, Johan.6 etiam omni ſyncera in Chr̃m Ieſum redẽptorẽ ſuũ gratitudine & dilectiõe eminus reiecta id-
ip̃m odioſe, impudẽter, impieq; cõtra oẽs ſcripturas, figuras, rõnes, totiuſq; Eccleſiæ catholi-
cæ ſnĩas blaſphemãt, dãnãt, deteſtanſq;, pedib⁹ ip̃m nõ min⁹ q̃ rabida lĩgua modis nõ dicẽdis
impudẽtiſſimè cõſpurcantes, itemq; conculcantes, interim oĩno immemores tam ſancti Ieſu
Acto.1 Chr̃i in vltima cœna verbi, ex immẽſa dilectiõe ꝓcedentis. Accipite, hoc eſt corpus meũ. Hoc
facite in meam cõmemorationẽ, mortẽq; meam hoc faciẽtes annũtiabitis donec aperto viſi-
biliq; corpore mundũ veniã iudicaturus, q interim ꝓ mea in vos charitate ſub hoc viſibili ſa-
cramẽto Euchariſtię vobiſcũ ſemp ſum futurus pindeq; vobis p ip̃m cõiõne facta incorpatus.

¶ Ah bone, ah optime, ah benigniſſime Ieſu, redẽptor optime, qs tuam in nos pluſq̃ maxi- K
mam patiẽtiam ſatis admirari poteſt, quos tã impunes ad hanc vſq; hoꝝ pmittis in hanc ſan-
ctiſſimã tuam de Euchariſtia inſtitutionem tam nefande debacchari? Eſt hæc noſtra tuæ in-
eloquibilis in nos dilectõis, qua nos vſq; in turpiſſimam mortẽ crucis dilexiſti, memoria? Eſt
Johan.5, hæc immenſoꝝ tuoꝝ in nos beneficioꝝ gratitudo & cõpenſatio? Væ nobis: Væ nobis Ieſu
Matt.16 Roma.2, optime & iuſtiſſime, q omne à patre habes iudiciũ, iuxta opa vnicuiq; iudicaturus, nullum bo-
Apo.22 num irremuneratũ, nullum malum impunitum relicturus, cui etiam de quocunq; verbo otio
ſo reddẽda ſit ratio. Quid obſecro nobiſcũ ages de tanto peccato, ſcelereq; pluſquàm nefan-
1.Cor.11 do, q (Ap̃lo teſte) eos q indignè corpus tuũ manducant, indigneq; ſanguinẽ tuũ bibũt reos eẽ
cenſueris corporis & ſanguinis, & non minori ſupplicio adficiẽdos, q̃ eos q cruci te odio du-
cti adfixerunt & pſecuti ſunt? Qui vt oſtẽderes corporis tui & ſanguinis veritatẽ, & quàm di-
1.Cor.11, gnè vnicuiq; inde eẽt manducandũ, paſſus es in multoꝝ correctionẽ & ſalutem, eos, qui olim
corpus tuum à reliquis materialibus (vt ita dixerim) cibis non dijudicarunt partim infirmari,
partim imbecilles fieri, partim dormire. Nunqd noſtris parces peccatis, niſi nobis emẽdatis?
Sapiæ.11 Haudquaquàm: Scio etenim te illum eſſe, ad quem ſcriptura ait: Et miſereris omnium, quia
omnia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam.

Roma 2, ¶ Hanc igiť dilectiſſimi fratres, ſcripturæ veriſſimã ſnĩam attendẽtes, caueamus, Paulo mo- L
nitore, ne diuitias dñi Ieſu bonitatis & patientiæ & longanimitatis contẽnamus, pœniam de
1.Cor.11, tam nefando ſcelere agamus illi, cui peccauimus, cuius (vt Paulus ait) benignitas nos ad pœnĩ
tẽtiam adducit. A quo vtiq; & iudicabimur & condẽnabimur, ſi noſmetipſos iuxta Pauli ſentẽ
tiam, non dijudicabimus. Nec interim nobis tam ſupinè de Dei in nos patiẽtia blandiamur,
pinde is noſtroꝝ ſceleꝝ immemor, hoc venerabiliſſimũ ſacr̃m indignè tractantes nõ ſit corre
pturus ſuo loco & tpe, qui iuſtus eſt iudex. Quanq̃ quis ignorat haſce diras nunc in Germania
peſtilẽtias, ægritudines, diſſenſiones, ſuppreſſiões, & omnium ſtatuum diminutões, calamita-
1.Cor.11, tes, ac reliqua hoc genus mala penè infinita nec minus horrẽda potiſſimũ nobis à Deo immit
ti, ſi Paulo ſtandũ eſt, vti certè ſtãdũ eſt, ꝑpter indignam nefandamq; multoꝝ tã ſacroſctĩ Eu
chariſtiæ ſacramẽti tractationẽ, qua vix maius ſi nunc inuẽturus in Germania peccatũ vtcũq;
nulla non iniqtate ea ſcateat, quæ nup oĩm penè fuit nationũ facile religioſiſſima? Et profectò
niſi à tanta impietate deſtiterimus, certũ erit nos ſupra quã dici poſſit à Deo correptũ iri. Cu
1.Petr.2 ius (vt Petr⁹ ſcribit) nulla adhuc nec vnq̃ erit ĩpotẽtia, q nouit pios de tẽtatõe liberare, iniqs ve
ro in diem iudicij cruciãdos reſeruare. In quoꝝ numero ne ſimus, neceſſum erit, vt primo oĩm
ab hac pluſq̃ dira & nefanda tractatõe huius ſanctiſſimi ſacramẽti deſiſtamus, pœniam agen-
tes. Id qd futuꝝ ſperauerim. Vbi noſmetipſos probauerimus, de illo pane (vt Paulus vult) mã-
ducaturi, vbi corpus dñi à reliquis cibis dijudicauerimus, dignè idip̃m ſumpturi.

Matt.26 ¶ Ad quod neceſſarium eſt, vt, Primo, credamus ſimplici verbo CHRISTI, hoc eſt, M
Mar.14, corpus meum, eius verum eſſe corpus, quod pro nobis in cruce eſt datum, veluti Euangeli-
Lucæ.22, ſtæ omnes vnanimiter ſcribunt, nullam rationem inde poſcentes, cum Iudæis infidelibus
Johã.6, 1.Cor.11 interrogantes: Quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum? Durus eſt
hic ſermo: Et qs poteſt eum audire, quemadmodum & ſchiſmatici cauillantur licẽtioſius. Qui-
bus negantibus ſimulq; ex nobis quærentibus? Quomodo poteſt ſub ſpecie panis eſſe Chriſti
Marc.9, corpus, & cętera, quid rectius reſpondebimus, q̃ illud cum Eſaia: Si nõ crediderítis non intelli-
Heb.11 getis. Et cũ Chr̃o credẽti oĩa ſunt poſſibilia. Oportet accedentẽ ad deũ credere. Chr̃us Thomę
Johan.20 dixit: Noli eẽ icredul⁹, ſꝫ fidel. Bti ſunt, q crediderĩt & nõ viderĩt. Qđ nõ capim⁹, qđ nõ videm⁹
anioſa

Digitized by Google

animoſa firmet fides, præter reꝝ ordinē. Cur nō Chriſtū pro nobis paſſum in Euchariſtia adoramus, quū ne hāc quidem horā ab om̄ibus quotquot ſunt & fuerunt, vel tantillum eſt adductum, vnde debeamus aut poſſimus recedere ab ea fide, quàm tota eccleſia catholica tot ſeculis & ſeruauit & approbauit, quā & Euāgelicæ & apoſtolicæ literæ tam euidēter perdocent, Chriſtū dixiſſe concorditer, perhibentes. Hoc eſt corpus meū, quod pro vobis datur, nec eſt vel tantilla ſcripturæ mica, qua apertè cōtrariū oſtendi poſſet, vel q̄ diceret, ibi non eſſe corpus dn̄i noſtri Ieſu Chriſti. Accedit q̄d idipm mirifice cōgruat ineffabili dei erga gēnus humanū charitati, q̄d quos redemit ſanguine & corpore filij ſui, illum & eos voluiſſe eiuſdem carne & ſanguine & corpore modo q̄dam ineffabili paſcere, & hæc arcana filij p̄- Mat.24
ſentia, ceu pignore conſolari, donec rediret glorioſus & omnibus conſpicuus. Marci.13

N ¶ Abſit igitur vel tantillum demus cōtra hoc ſacramentū om̄ibus omniū fucatis argutijs, q̄s antea tot ſolidis ſacraꝝ literaꝝ rationibus refutauimus, vt nemo hactenus fuerit, qui mini- 1.Johā.5.
mam ex illis vel impugnare ſolum potuiſſet: nimiꝝ quod veritate nihil ſit fortius, & hæc ſit Marci.9
fides quæ ſemper vincit, & qua omnia, Chriſto dicente, ſunt poſſibilia. Qua ducti plus vni Pſalm.32
verbo prophetæ credimus, dicentis. Dixit & facta ſunt. ſ. cœlum & terra, & omnia quæ in Pſal.148
eis ſunt ex nihilo, q̄ omnium Ariſtotelicoꝝ & Platonicoꝝ & oīm alioꝝ philiſophoꝝ & hæreticoꝝ fucatis, captioſis, doloſis argumentis & axiomatis. Sic & om̄ibus, q̄ vnq̄ poſſint adduci, rationibus apud nos p̄feratur dn̄i verbū. Hoc eſt corpus meū: nec enim fas eſt, vt verbo Act.5.
dei aliqua humana ratio poſſit aut debeat anteferri, maxime, quod, iuxta Petrū, plus oporteat deo credere & obedire quàm hominibus.

O ¶ Nec interim obſtabit dicere. Q̄d Chriſtus in cœlo ſedeat ad dexterā patris, nec citius nobiſcum eſſe q̄ venturus ſit iudicare in ex- Acto 1.
tremo iudicio. Reſponderim, ipſum, qui vbiq; eſt & ſemper, cui nihil eſt impoſſibile, in cœlo cum patre eſſe glorioſum & venturum corpore viſibili ad iudicandum, nobiſcum eſſe fo- Mat.vlt.
reꝗ, vt ipſe teſtatur, vſq; ad conſumationē ſeculi, non viſibili ſed ſacramētali ſub ſpecie panis corpore. Præterea dicant iſti, quō Chriſtus olim verè in terra, verè idemq; fuit in cœlo ipſo dicente. Et nemo aſcendit in cœlum, niſi, qui deſcendit de cœlo. Filius hominis, qui Johā.3
eſt in cœlo? Si hoc credunt, cur non & illud? Quid ſi neutrum, & deniq; prorſus nihil crederent, vt facile ex eorum fructibus eſt elicere? Nec obſtat dicere. Ridiculum videri atq; ſtultum, credere Chriſtum ſub tantilli panis ſpecie poſſe ac debere, latere, contineriq;. Tum nihil ipſum prodeſſe, &c. Reſponderim, ſi ita perrexerint, eos omnino nihil diſtare nec à perfidis Iudæis & olim reprobatis æthnicis, qui hoc pacto nihil noſtræ catholicæ fidei credere debent nec poſſunt: quum, Paulo ſcribente, Totus Chriſtus crucifixus, id ē, tota noſtra de 1.Cor.1
Chriſto fides deque verbo ipſius prædicatio Iudæis fuerit ſcandalum, gentibus autem Actorū.7
ſtultitia. Quis magis oro quàm Paulus deriſus, cum reſurrectionem ipſe Chriſti & mor- Johā.6
tuorum prædicarit? An non & Iudæi ſcandalizati Chriſtum ſtultitiæ arguerunt, quum ſe panem de cœlo & cibum diceret, dicentes murmurando. Nonne hic eſt filius Ioſeph, cuius nos nouimus patrē & matrem? Quomodo ergo dicit hic, quia de cœlo deſcendi? Rati ſunt vtiq; ſtultū, credere deū incarnari, &c. vel aliquem è cœlo ad terrā poſſe eſſe ſimulq; in cœlo? Sanè inquit Paulus. Verbū crucis pereuntibus q̄dē ſtultitia eſt, his aūt qui ſalui fiunt, id eſt, credentibus, dei virtus eſt. Vnde facile colligimus, credendū eſſe ſimpliciter dei verbo, 1.Cor.1
quo dixit, Hoc eſt corpus meū, q̄d pro vobis datur. Hoc facite in meā commemorationem Inde.

P ¶ Secūdo dignè corpus dn̄i ſumpturi, debemus in ſumendo & faciendo eē memores ineffabilis ipſius erga nos amoris, q̄ & pro nobis corpus ſuū in ara crucis tradidit, deindeq; ipſum ſub ſacramēto perinde pignus ac teſtimoniū eius amoris nobis ſpirituale cibū dedit, vt quaſi eiuſdē communione nobis dignaret incorporari, reſq; per participationem huius ſui corpis fieri nobiſcū vna. Id q̄d nō obſcurè colligit ex ap̄lo ad Corinthios, dicēte. 1.Cori.10
Panis quē frangimus, nōne participatio corporis dn̄i eſt? Q̄m vnus panis, & vnum corpus multi ſumus, om̄es, qui de vno pane, & de vno calice participamus. Et reuera non poſſit hic abſurdè credi in hoc auguſtiſſimo ſacramēto Chriſtū à patre fuiſſe ſemel exauditū paulo an- Johan.17
tē petentē. Nō pro eis oro tm̄, ſed & pro eis, q credituri ſunt per verbū eoꝝ in me, vt oēs vnū ſint, ſicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint. Ego in eis, & tu in me, vt ſint cōſumati in vnū, & cognoſcat mundus, quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos, ſicut & me dilexiſti. At, obſecro, hæc illa vnitas adeoq; ineffabilis dilectio filij & patris in nos vbi (ſi verba Apoſtoli bene perpendantur) rectius intelligitur quàm in participatione huius corporis & ſanguinis domini ſacramenti? Vnde

¶ Tertio ad dignā ſuſceptionem ſequitur, vt 1.Cor.10
Q in eius ſuſceptionem ſeruemus veritatem, quæ nobis, vt Paulus ſcribit, in figura quaſiq; in 1.Cor.10
vmbra eſt notata. Primo manducaturi digne, ſimus ſuccincti. ſ. per mentis & corporis caſtitatem. Secundo baculos in manu, id eſt, rectæ fidei firmitatē habeamus. Tertio recti ſtemus, non iteꝝ ad vitia & vitioꝝ lutum inclinantes, vnde cōfeſſione & contritione ſurreximus. Quarto agnū iſtū immaculatū cū amaris lactucis nō aqua coctū, ſed igne aſſatū, id eſt cum

Digitized by Google

F cum amara pro peccatorꝫ contritõe, igniti charitate manducemus. Quinto pedes calceamus,
id ē, adſectus cordiũ in futuris carnalibus deſiderijs cuſtodiamus, & eos ad diligendũ dñm no-
1. Iohan. 3 ſtrum Ieſum cogamus, dimittẽtes, quæ illi ſunt cõtraria, q̃ grata facientes, & (hortante Iohãne)
nõ diligẽtes tãtũ verbo & lingua, ſed ope & veritate, ſicut ipſe nos dilexit, q pro nobis mortuus
eſt, & in eius dilectõis memoriam, hoc nobis ſacramentũ relinquẽs, dixit: Accipite, hoc eſt cor
pus meũ, q̃d pro vobis daſ, hoc facite in meam commemorationẽ. ſ. memores q̃ vos dilexit, q
mortuus pro vobis, cibus quoq; vobis & cõuiuium ſimul & conuiua eſſe volui.

HOMILIA XXXVII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST: Threnorꝫ primo: O vos omnes q tranſitis per viam, attendite & videte, ſi eſt dolor ſimilis, ſicut dolor meus.

In ferijs dñice paraſceues p̄o p̄fatiõe. A

DE INEFFABILI Simulq; ſalutari Ieſu Chriſti dñi ac redempto
ris noſtri paſſiõe nobis hodie (quatenus idem dederit) dicturis, ſtatim
à limine, & q̃dem nõ obiter, hæc occurrerint Chri Ieſu p Prophetã
verba: O vos oẽs q tranſitis p viam, attẽdite & videte, ſi eſt dolor ſi-
milis, ſicut dolor meus &c. haud dubiè eius ſcripturæ verba, quę (vt ē
2. Tim. 3. apud Apl'm) diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docendũ veritatẽ contra
mẽdaces, ad arguẽdum falſitatẽ cõtra Apoſtatas, ad corripiẽdũ pctã
cõtra delinquẽtes, ad erudiẽdum. ſ. pficiẽtes & bonos in iuſtitia, vt
pfecti ſint, ad omne opus bonũ inſtructi. Vnde ſperamus hæc ipſa prę
adſumpta verba nr̃a, & ſi qua inde emanauerit oĩa, vſq; adeò in veſtri
1. Cor. 14 omniũ vtilitatẽ in primiſq; Dei laudẽ ceſſura, vt quadamtenus illis ſtuduiſſe videri poſſimus B
ad vr̃am ædificationẽ, & meritò q̃dem, quũ Deus ille optimus q̃cq̃d eſt ſcripturæ & doctrinæ
nobis in ædificationẽ & nõ in deſtructionẽ vr̃am cõtulerit. ¶Haud ſanè neſcij ſumus, q̃ nu-
per impiè nõnulli hallucinati ſint, impudẽter nec minus impiè deblaterantes incaſſum fieri,
iuxtaq; pperam agi, vt ex catholicæ Eccleſię inſtituto, dñica Ieſu Chri paſſio tantope homini
bus vl' hodierna die à diuini verbi præconibus exhibeaſ & inſigaſ, ſubridẽtes & ſubſannantes
interim piam Chriſideliũ cum Chro olim paſſo cõpaſſionẽ, pinde vti Chriano homini minus
accõmodam & neceſſariam. Porrò & ſi eiuſmodi deplorati hoĩes natura ipſa & rõne facile ſuæ
pſidæ ſtultitiæ, atq; impietatis temerarię, adeò cõuincanſ, vt penè ſanctius & iuſtius ſit ſuo
illos relinquere fatuo errori q̃ eius coarguere: nimirꝫ, q̃d iuxta Apl'm in ſuis cogitatõibus eua-
Roma. 1. nuerint, ſitq; cor eorꝫ inſipiẽs obſcuratũ, q incraſſato eorꝫ corde auribus grauiter audiũt, ocu-
Eſai. 6 los ſuos claudũt, ne quando videant oculis, & auribus audiãt, & corde intelligant & cõuertanſ,
Matt. 13 & ſanenſ, attamẽ q̃a hac in re nõ minus vnà cũ Aplo Græcis & Barbaris, ſapiẽtibus & inſipiẽ-
Acto. 28 tibus debitores ſumus, haud grauabimur, Deo dante, & p iſtis in Dei maximi gloriam in no-
ſtriq; oĩm ſalutẽ paucis rem agere, q̃bus ſi nõ oẽs ſaltẽ aliquot, Deo miſerante, ad ſuam men-
tem ſunt redituri. Nam & ipſi cum Paulo non recuſamus fieri infirmis infirmi, vt infirmos lu
1. Cor. 9. crifaciamus, qui & omnibus omnia fieri cupimus, vt omnes ſalui fiant. Quales certè futuros nõ C
dubitamus, ſi audire non neglexerint quæ verba noſtri thematis aperto habẽt & admonent.
¶O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite & videte, ſi eſt dolor ſimilis, ſicut dolor me
us. Quibus etenim verbis Chriſtus dominus, de quo omnes ſunt ſcripturæ & prophetæ, per
Prophetam Hieremiam perinde atq; in ara crucis pro noſtra ſalute pendẽs, oẽs quotq̃t ſumus
in hac lachrymarum valle homines hortatur. Primo, vt eius attendamus & videamus paſſio-
1. Tim. 2. nem. Secundo, vt qualis ac quanta ſit perpendamus, flebili voce illo dicente: O vos omnes, qui
Lucæ. 19 tranſitis per viam & cętera. Qui tranſeunt per viam? Nimirum omnes homines, quos ille vult
1. Timo. 1 ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire, qui venit ſaluum facere, quod perierat, qui à
Eſa. 53 patre de cœlo miſſus, vt peccatores redimeret, qui peccata noſtra, vt ſcribit Petrus poſt Eſaiã
1. Petr. 2. 3 Hodie pertulit in corpore ſuo ſuper lignum, vt peccatis mortui, iuſtitiæ viuamus, cuius liuo-
re ſanati ſumus. Iſti nimirum ſumus, qui tranſimus per viam domino Ieſu Chriſto in cruce pẽ
2. Cor. 5. dente: quandoquidẽ (Apoſtolo ſcribente) Dum ſumus in hoc corpore, à domino peregrina-
Heb. 11 mur & tranſimus, locum hic manentem non habentes, qui & peregrini ſumus & hoſpites ſup
terram. Nos (inquam) monet hodie dñs, vt ſuæ recordemur paſſionis, nõ quidẽ obiter & pfun
ctoriè ſed ex aĩo ſil' & corpore. Id q̃d ſatis apparet ex verbis dñi, attẽde dicẽtis & vide, q̃ dictio
nes ſunt repẽtinæ, pter admonitõis vehemẽtiam. Sic ſanè Aplus Chri paſſionẽ attẽdit & vi-
dit, quũ ait: Ego em̃ gero ſtigmata dñi Ieſu Chri in corpe meo, q certè adeo ex aĩo ſemp ha-
Gala. 6. buit in memoria tandem paſſionem, vt ad Galatas dicere nõ dubitauit. Mihi autem abſit glo-
1. Cor. 2 riari, niſi in cruce domini noſtri Ieſu, q & ad Corinth. ait: Nõ em̃ iudicaui me ſcire aliq̃d inter
vos niſi

Digitized by Google

vos,niſi Ieſum Chriſtũ,& hũc crucifixum.Ille nimirũ rectè ac verò attendit & vidit, vtpo-
te corde & animo, Chri paſſionẽ, memor doloroſæ vocis Ieſu Chriſti,hodie dicẽtis. O vos
oẽs ,&c. quẽ & ipſi imitari debemus, maxime dño ipſo hortãte & quidẽ nõ fruſtra, ſed ꝓ-
D pter multa. ¶Primo ob naturã cõpaſſionis q̃ monemur, vt mẽbra membris cõpatiamur
quũ Chrs caput noſtrũ & ſic principale ſit mẽbrũ authore apl̃o, qui & ait. Et ſi qd patitur 1.Cori.12.
E vnũ membrũ, cõpatiunt̃ oĩa mẽbra. ¶Secũdo, vt Chriſti Ieſu immenſam ineffabilemq; Iohan.15
erga nos amorẽ agnoſcamus, qui nr̃a cauſa tanta paſſus ſit. Eo ipſo dicẽte. Hoc eſt ꝓceptũ
meũ, vt diligatis inuicẽ, ſicut dilexi vos. Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, quàm vt ani- Iohan.10
mam ſuã ponat pro amicis ſuis. Ego aũt, inquit pauloante, ſum paſtor bonus, & aĩam meã 1.Iohan.3
pono pro ouibus meis. Hinc Euãgeliſta. In hoc cognouimus charitatẽ dei, q̃m ille animam
F ſuã pro nobis poſuit. ¶Tertio, vt tantã eius in nos charitatẽ agnoſcẽtes illi ſimus grati,
id q̃d maxime expoſtulat à nobis: q̃ſi quidẽ gr̃as illi agere debemus, q̃d tot & tanta ꝓ nobis
ſuſtinuerit. Hinc Dauid in ſpũ in pſona vniuſcuiuſq; hoĩs pij ad Chr̃m ait. Quid retribuam
dño, pro oĩbus q̃ retribuit mihi? Calicẽ ſalutaris accipiã, & nomẽ dñi inuocabo. Vota mea Pſal.115.
dño reddã corã oĩni populo ei⁹. Tibi ſacrificabo hoſtiã laudis, & nomẽ dñi inuocabo. Pro- Epheſi.5
pterea apl̃us inq̃t. Gratias agẽtes ſemp pro oĩbus in noĩe dñi nr̃i Ieſu Chri deo & patri. Et 1.Theſſ.5.
alibi. Sine intermiſſione orate, in oĩbus gr̃as agite. Hęc enĩ eſt volũtas dei in Chriſto Ieſu.
G ¶Quarto, vt hoc magis atq; magis vitia deteſtemus, propter q̃ tanta paſſus ſit dñs. Hinc
apl̃us: Sic & Chrs ait, ſemel oblatus eſt ad multoꝝ exhaurieda pc̃tã. Eſaias. Ipſe aũt vulne- Heb.9
H ratus eſt ꝓpter iniq̃tates nr̃as, attritus eſt ꝓpter ſcelera nr̃a. ¶Quinto, ꝓpter eius paſſiõis Eſaiæ.53
vtilitatẽ: nẽpe qua ille nr̃am eſt opatus ſalutẽ, & ad vitam æternã à ppetua morte nos rede-
mit, dicẽte Paulo. Qui dedit ſemetipm pro nobis, vt nos redimeret ab omni pc̃tõ. Et aliàs.
Vnus enĩ deus, vnus & mediator dei & hoĩm hõ Chrs Ieſus, q dedit redẽptõem ſemetipm Titum.2.
I pro oĩbus. Et in Apoca. Q̃m occiſus es, & redemiſti nos deo in ſanguine tuo. ¶Sexto, vt 1.Timo.2
eius paſſionis pie memores, & ipſi facilius toleremus paſſiones huiuſq; mũdi tribulatões &
tentatões. Sic Petrus ait. In hoc enĩ vocati eſtis, q̃a & Chrus paſſus eſt ꝓ nobis, vobis relin- Apoca.5. 1.Petri.2.
quens exemplũ, vt ſequamini veſtigia eius. Et apl̃us. Quia vobis donatũ eſt pro Chro non Philip.2.
K ſolũ vt in eũ credatis, ſed vt etiã pro illo patiamini. ¶Septimo, vt eius tã amare paſſionis
memoria recitatõeq; admoniti, illi cõpatiamur, & cõpatiẽtes, cõregnem⁹. Hinc apl̃us. Ipſe
enĩ ſpũs teſtimoniũ reddit ſpũi nr̃o, q̃d ſumus filij dei. Si aũt filij dei & hęredes, hęredes q̃dẽ Roma.8
dei, cohęredes aũt Chri, ſi t̃n cõpatimur, vt & cõglorificemur. Et ad Timo. Fidelis, inq̃t, ſer- 2.Tim.2.
mo. Nã ſi cõmorati ſumus, & cõuiuemus, ſi ſuſtinebimus & cõregnabimus. Videtis ergo,
chariſſimi frẽs, quã nõ ſit fruſtra, ſed maxime ſalutare ac ꝓficuũ, Ieſu Chri & audire & me-
morare paſſionẽ. Vñ factũ, q̃d tãtopere ad eandẽ paſſionẽ attendendã corde & videndã dñs
per ꝓphetã oẽs, q tranſeunt p viam, inhortatus eſt: nimirũ, q voluerit nos oĩm eoꝝ, q̃ dicta
ſunt, imò & multoꝝ alioꝝ bonoꝝ fieri participes, ſuãq; paſſionẽ in nobis nequaq̃ fruſtra-
tum iri, q̃ certè prorſus fruſtraret̃, ſi minus illi⁹ ex animo eſſemus memores, ſed quidẽ ingra
ti. Nihil ſanè eſt ad faciendã vocationẽ noſtrã certã adeoq; electionẽ ad vitã æternã melius
efficatiuſq; pia de Ieſu Chriſti paſſione recordatõe atq; meditiõe. Sanè, inquã, nihil eſt deo
gratius, nihil ſaluti hoĩs cõducibilius quàm crucẽ dñi baiulare, illiq; portãdo auxiliari p fre-
quentẽ & deuotã in corde recordationẽ & cõpaſſionẽ, p crebrã in ore & ſupplicẽ gratiaꝝ
actionẽ p verã & nõ hypocriticã in corpe flagellationẽ & caſtigationẽ. Ita q̃dẽ, vt ſaluato-
ri nr̃o corde ſimus & ore & opere gratias agẽtes, ita enĩ fiet, vt vere ſimus Chriſtiani, ſi vere
ad hũc modũ dilexerim⁹ Chriſtũ, q & nos ipẽ pariter ſic dilexit, ad quẽ ſic redamãdũ horta 1.Iohan.3
tur Iohãnes, dicens: Filioli mei, nõ diligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate. Ta-
lis ſanè Ieſu Chri dilectio, q̃ vel ſolũ ex pia frequẽtiq; dñicæ paſſionis meditatiõe ſubnaſcit̃,
vera eſt via p quã itur, vera porta, p quã ingredimur ad optatũ finẽ. Quis enĩ ignorat p piã
fructiferamq; Chriſti paſſionẽ, cunctoꝝ nobis ſpiritualiũ bonoꝝ materiã copioſiſſime mi
niſtrari? Vbi enĩ quæſo noſtra eſt gloriatio, vbi ſpes & lætitia nr̃i cordis, niſi in Chriſto Ieſu
vnico & ſummo & verè bono, & in cruce eius, id eſt, in ꝓtioſiſſimo eius paſſionis theſauro,
in quo abſconditi ſunt oẽs theſauri ſapiẽtiæ, ſciẽtiæ, virtutis, cõſolatiõis. Siquidẽ vera dñicę Coloſſ.2.
paſſionis meditatio indoctiſſimũ quẽq; reddit doctiſſimũ, ex imperitis facit magiſtros, ma-
giſtros dico nõ ſciẽtiæ, q̃ inflat, ſed charitatis, q̃ ædificat. Hinc fœlix ille, ijdemq; glorioſiſſi- 1.Cori.8.
mus doctor & apl̃us Paulus, qui in tertiũ raptus cœlũ ea audiuit archana, q̃ homini nõ licet
loqui mellifico q̃dã cordis adfectu Nihil, inq̃t, arbitratus ſum me ſcire inter vos, niſi Ieſum 1.Cori.2.
Chriſtũ, & hũc crucifixũ. O vere excellens ſalutariſq; ſcientia, q̃ nimirũ vniuerſa, q̃ ad ſalu-
tem ſunt neceſſaria, pdocet, mũdi cõtemptũ vbiq; amorẽ vnice pſuadens. Hæc eſt illa emi- Philip.3.
nens ſciẽtia, ꝓpter quam apl̃us oĩa detrimentũ eſſe exiſtimauit & vt ſtercora arbitratus ẽ.
Atq; vtinã, frẽs in dño dilectiſſimi, hanc illã oĩs ſalutis ſciam hodie cũ Paulo pdiſcatis, vt &
quiſq; aliq̃n vr̃m cum illo dicere poſſit. Nihil arbitratus ſum me ſcire inter vos, niſi Ieſum 1.Cor.2

Chriſtum

Digitized by Google

Chriſtum,& hunc crucifixum.Id quod futuꝝ ſpero ſi Ieſu Chriſti dñi Dei noſtri ac vnici redẽptoris amarã paſſionẽ eatenus attẽderitis & videritis,quatenus ipſe in themate noſtro monet,inquiẽs:O vos oẽs,q̃ trãſitis p viã,attẽdite & videte.ſ.corde,verbo & facto,ſi eſt dolor ſiſis ſicut eſt dolor meus. Vult etẽm,vt ſuã ſic meditemur paſſionẽ,vt planè nullam ea maiorẽ vnq̃ nec fuiſſe nec futurã intelligamus. ¶Talẽ vero illam fuiſſe & tantã intelligemus,vbi conſiderauerimus ex anĩo quidẽ.Primo,qd' Chrus dñs In ſua illa paſſione oĩbus ſuis ſit rebus & veſtibus nudatus & ſpoliatus,vt nec interim reliquerint illi fœmoralia,id q̃d nunq̃ alicui,vl' quãlibet malo latroni factũ legimus.Poſtq̃ aũt(ait Euangeliſta)crucifixerũt eum, diuiſerunt veſtimẽta eius,ſortẽ mittẽtes,vt impleret per ,pphetam dictũ &c.Vide igit homo, vt & ipſe crucẽ dñi aſcẽſurus,nudus aſcẽdas,ſeculũ,vti Chrs victurus ſeculi adiumẽta non quæras. Victus eſt Adam,q̃ veſtimẽta quæſiuit,vicit ille,q̃ tegumenta depoſuit. Talis aſcẽdas,qualis es(authore Deo)natura formatus.Talis in paradiſo hõ primus habitauit, talis ad paradiſum homo ſcdus intrauit. ¶Scdo,q̃ fuerit ipſe,turpiter,impudẽterq̃,& pluriſariam deriſus,ſubſannatus,cõtemptus.Siqdem vt latro ſit traditus,captus,ligatus,velatus,conſputus,alapis & colaphis cæſus, veſte alba illuſus, purpura in opprobriũ indutus,ſpina coronatus,arundine ,p ſceptro inſignitus,deriſorie adoratus & ſalutatus rex Iudæoꝝ.Et tot deniq̃ ac tantis illuſionibus,ſcommatis, deriſionibus,contumelijs,iniurijſq̃ affectus,vt credi par ſit, Euangeliſtas tot & tantas breuitatis & turpitudinis cauſa non deſcripſiſſe, nec oẽs niſi in extremo die iudicij patefactũ iri, qñ dñs in gloria maieſtatis ſuę veniet.Adeoq̃ vt & ipſe querulus de ſe p Prophetã dicit.Ego aũt ſum vermis & nõ homo,opprobriũ hoĩm & abiectio plebis. Oẽs vidẽtes me, deriſerunt me, locuti ſunt labijs,& mouerũt caput.Tam ,pfecto deriſus,deſpectus & conſputus ẽ, vt de eo dixerit Eſaias:Non eſt ſpẽs ei neq; decor.Et vidimus eum, & non erat aſpectus, & deſiderauimus eum deſpectũ,& nouiſſimũ viroꝝ. ¶Accedit cumulo irriſionis,verecũdiæ, confuſiõis & ignominiæ.Locus ipſe & tps paſſionis.Vbi quæſo tot & tam nephanda Chrus ptulit? Nimiꝝ in patria, inter cognatos & notos,in Hieruſalẽ, in ciuitate regia & famoſa,& populoſa, extra portam,in loco Caluariæ:loco(inquam)punitõis fœtido,immundo,abiecto,vbi malefactores peſſimi quiq; occidebant,in medio latronũ,in cruce pinde ad ſpectaculum eleuatus, flentibus amicis & inſultantibus ſine compaſſione aliqua inimicis.Quando talia(quęſo)paſſus eſt?In paſchate ſumma vtpote Iudæoꝝ ſolennitate,ad quã non ſolũ ex Iudæa, ſed ex diuerſis gẽtium natõibus maxima cõfluebat multitudo,ea die ad Chri crucifixionẽ haud ſecus atq; ad famoſum ſpectaculũ vndecũq; concurrẽs,cui dñs Ieſus Chrus ludibrio factus eſt & turpi ſpectaculo. ¶Tertio cõſideremus quantã corporis pœnã & afflictionẽ ſuſtinuerit?Et ſanè monet nos hodie thema,dicẽs:ſi eſt dolor ſiſis,ſicut dolor meus &c. vult eñ paſſionẽ ſuam oĩbus oĩm martyꝝ paſſionibus fuiſſe acerbiorẽ,& creditu quidẽ digniſſimũ,quũ eñ caro Chri beatiſſima certò fuerit & mundiſſima & tenerrima,certũ eſt paſſionẽ in ea fuiſſe acerbiſſimã & maximã,quæ etiã ipõ qdẽ facto penè infinita fuit,& prorſus cõtinua,vt veriſſimè de Chro paſſo dici poſſit hoc Eſaiæ:A planta pedis vſq; ad verticẽ,non eſt in eo ſanitas. Hinc de ſeipõ p Prophetam Chrus.Sicut aqua(inqt)effuſus ſum,& diſperſa ſunt oĩa oſſa mea. Factũ eſt cor meũ, tanq̃ cera liqueſcẽs in medio vetris mei. Aruit tanq̃ teſta virtus mea, & lingua mea adhæſit faucibus meis,& in puluerẽ mortis deduxiſti me. Sanè talẽ ipm dñm noſtrũ bñdictum fuiſſe inueniemus, vbi eius à principio paſſiõis modũ conſiderauerimus,cuius nimiꝝ dolor citra aliquã fuit pauſam. Ipſum eñ dñm bñdictũ alius tradit,alius cõphendit,alius ligat,alius ducit,alius ĩpellit,alius exclamat,alius inſurgit,alius vexat,alius circũuoluit,alius interrogat,alius contra eũ falſum teſtimoniũ dicit,alius accuſat,alius deludit, alius blaſphemat, alius in eũ expuit, alius oculos velat,alius in faciẽ cędit,alius colaphizat,alius veſte alba induit,alius ſpernit,alius illũdit,alius ad columnã eũ ducit,alius dũ ducit,pcutit,alius vociferat,alius eũ inſultãter ad vexandũ ſuſcepit,alius in eũ impetũ facit,alius expoliat,alius ligat ad columnã,alius flagellat,alius eũ purpura in cõtumeliã veſtit,alius ſpinis eũ coronat,hęc & hoc genus turpiſſima opprobria & tormẽta nõ ſolũ alius ſed & alij plurimi intulerũt.Sanè ducit ille atq; reducit de iudicio in iudiciũ,de opprobrio in opprobriũ,de ſupplicio in ſuppliciũ,ſpernit & reprobat,voluit & circũflectit huc atq; illuc tanq̃ ſtultus atq; ĩbecillis, imò tanq̃ latro & turpiſſimus malefactor. Aſtãt cõtra eũ ptinaciſſimè pricipes,ſcribę,& phariſæi & millia ppli. Acclamat ab oĩbus vnanimiter & inceſſanter,crucifigat.Crux humeris eius iã fractis & laceratis imponit,in qua crucifigat.Concurrunt vndiq; ciues & aduenę tam maximi q̃ infimi,potatores & luſores,non ad compatiendũ ſed deridendũ.Nemo eſt qui eum recognoſcat,ſed luto & immũditijs eum impetũt & affligũt.Et dũ ſuam portat ignominiam,factus eſt illis in parabolã.Contra eũ loquebant,q̃ ſedebant in porta,& in eũ pſallebãt,q̃ bibebãt vinũ.Impellit & anxiat, trahit & accelerat,ſicq; fatigatus,flagellatus,cruciatus,maceratus,& opprobrijs ſaturatus,nec dat vlla qes, niſi quæ fuit crucifixio & lectus doloris,q̃ certè tãtus fuit, vt & ipſe p Prophetã hodie lamentatus ſit. Intrauerunt aquæ vſq; ad animam,& ſuas in me linguas & manus exacuerunt.

¶Quàm

Margin notes: Matt. 27; Mar. 15; Pſalm. 21; Gene. 2; Pſal. 2[1]; Pſal. 108; Eſa. 53; Lucæ 23; Eſaię 1; Pſal. 21; Pſal. 2; Pſalm. 68; Pſalm. 68. Right margin letters: L, M, N, O.

¶Quàm ergo bene hortatur hodie, inquiens: O vos oẽs, qui tranſitis, &c. Accedit immen
P ſo dolori, quod is tã intolerabilia paſſus ſit, qui (vt omnes docent ſcripturæ) innocens mani- Eſaiæ. 53
bus eſt & mundo corde, qui peccatũ non fecit, nec inuentus eſt dolus in ore eius. Qui fecit cœ Gene. 1
lũ & terrã, mare, & oĩa q̃ in eis ſunt. Qui cuncta creauit, tenet, regit, & protegit. Cui oĩa nuda Hebr. 4
ſunt & aperta, qui vult oẽs homines ſaluos fieri, qui cæcos illuminauit, ſurdos audire fecit, mu Pſalm. 33
tos loqui, claudos fieri rectos, leproſos mundauit, debiles reſtituit, infirmos curauit, mortuos 1 Timo. 2
reſuſcitauit. Et oĩa deniq; bñ fecit: nimirũ ipſe dei filius, deus verus, ſumme potẽs, ſapiens & Marci. 7
Q bonus. ¶Accedit quoq; dolori, quod tam nephanda & crudelia nõ ab extraneis, ſed à ſuis
& domeſticis paſſus ſit, nec à quibuslibet vicinis & notis, ſed à filijs & fratribus, vtiq; à Iudæis,
quos ſæpe filios vocat & fratres, Alibi dicens: Nõ eſt bonũ ſumere panẽ filiorũ & mittere ca- Matt. 15
nibus. Et rurſus ad patrẽ. Narrabo nomẽ tuũ fratribus meis. ſ. Iudæis, ex quibus erat ſecũdum Lucæ. 19
carnẽ. Hinc ipẽ in pſal. Amici mei & proximi mei aduerſus me appropinquauerũt & ſteterũt Pſalm. 21.
Et in Eſaia: Filios enutriui & exaltaui, ipſi aũt ſpreuerũt me. Et in Canticis. Filij matris meæ Pſalm. 37
pugnauerũt cõtra me. Et p prophetã. Qm̃ ſi inimicus meus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vti Eſaiæ. 1.
q;. Et ſi is qui oderat me, ſup me magna locutus fuiſſet, abſcondiſſem me forſan ab eo. Tu ve- Can. 1.
R ro vnanimis, dux meus & notus meus. Qui ſimul dulces mecũ capiebas cibos. ¶Accedit po Pſal. 54
ſtremo, q̃ tam nephãda pro ingratiſſimis peccatoribus ſuſtinuit, dicẽte aplo. Obſecramus p 2. Cor. 5
Chro, recõciliamini deo. Eũ qui nõ nouerat pctm̃, pro nobis pctm̃ fecit, vt nos efficeremur iu
ſtitia dei in ipſo. Siquidẽ ait Petrus, poſt Eſaiã, Peccata nra ipſe ptulit in corpore ſuo ſuper li- 1. Petri. 2
gnũ. Ipſe aũt vulneratus eſt propter iniquitates nras, attritus eſt propter ſcelera nra. Hinc ip Eſaiæ. 53
ſemet ſuorũ impietatẽ, crudelitatẽ, ingratitudinẽ nõ ſine ſummo animi dolore cõſiderãs, ho-
die ait: Popule meus, qd feci tibi, aut in q̃ cõtriſtaui te, rñde mihi. Quia eduxi te de terra Aegy Michę. 6
pti, paraſti crucem ſaluatori tuo. Quia duxi te p deſertũ, q̃draginta annos, & manna cibaui te,
& introduxi te in terrã ſatis optimã, paraſti crucẽ ſaluatori tuo. Quid vltra debui facere tibi, Exodi. 16
& nõ feci? Ego quidẽ plantaui te vineã meã ſpecioſiſſimã, & tu facta es mihi nimis amara: ace Eſaiæ. 5
to nãq; felle mixto ſitim meã potaſti, & lãcea pforaſti latus ſaluatori tuo. ¶Hæc ſane hocq; Hiere. 2
genus alia ſunt, q̃ conferũt ad verã piãq; Ieſu Chri paſſiõis meditationẽ, ad quã hodie hortaẽ
idẽ, inquiẽs: O vos oẽs, q trãſitis p viã, &c. Quæ vt clare & vere ſub oculos veniãt, adeoq; ſub
corda deſcẽdãt, audiẽda eſt veridica de ijs hiſtoria, à q̃tuor Euãgeliſtis cõcorditer, ſpũ ſancto
dictãte, memoriæ prodita, quam, vt ea facilius & memoretur & obſeruetur, iuxta diei partes
diducemus. A primo Completorio (quod dicunt) auſpicaturi.

¶HOMILIA XXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 26. 27. Marci. 14. 15. Lucæ. 22. 23. Iohan. 18. 19.

In feriis dñice paraſceues in paſſione dñi.

M. ¶Circiter horam primam Completorij.

A FACTA cœna (de qua pridie diximus) nouiſſima, Et hymno dicto, Mat. 26
Iohã. Egreſſus eſt Ieſus cũ diſcipulis ſuis trãs torrentẽ Cedron Lu Johan. 18
cas, ſecundũ cõſuetudinẽ in montẽ Oliuarũ. Nau. Locũ à tumultu
hoĩm vacuũ, & ſic orationibus atq; cõtẽplationibus aptũ, dño dicẽ
te: Tu cũ oraueris, intra in cubiculũ tuũ, & clauſo oſtio, ora patrem Matt. 6
tuũ in abſcõdito, & pr̃ tuus, q videt in abſcõdito, reddet tibi. Præ-
terea, vt hoĩs ſalus in horto inciperet, quæ in horto perdita eſt. M.
Venit in villã Gethſemani. I. vbi erat hortus, in quẽ intrauit ipẽ &
diſcipuli eius. Sciebat aũt & Iudas, q tradebat eũ, locũ, qa frequenter
Ieſus cõuenerat illuc cũ diſcipulis ſuis. M. Tunc dixit diſcipulis ſuis. Sedete hic, donec vadam
illuc & orẽ. Et adſumpto Petro & duobus filijs Zebedęi, cœpit cõtriſtari & mœſtus eẽ. N. Pa
uere & tedere. Et ait illis: Triſtis eſt aĩa mea vſq; ad mortẽ. Suſtinete hic & vigilate. N. Timu
it timore naturali & hũano. ſ. mortẽ, nõ fugitiuo: ſiquidẽ oblatus eſt, qa voluit. M. Mecũ. L. Eſaiæ. 53
Et orate, ne intretis in tẽtationẽ. Et ipſe. M. progreſſus puſillũ. L. auulſus eſt ab eis, q̃tũ ia-
ctus eſt lapidis, & poſitis genibus. N. procidit ſup terrã. M. in faciẽ ſuã. N. orabat, vt ſi fieri
poſſet, trãſiret ab eo hora, & dixit: Abba pr̃, Oĩa tibi poſſibilia ſunt. L. Si vis. N. trãſfer calicẽ
hũc à me. Sed nõ q̃d ego volo, ſed q̃d tu. M. Et venit ad diſcipulos ſuos, & inuenit eos dormi-
entes, & dicit Petro. N. Symon dormis? M. Sic nõ potuiſtis vna hora vigilare mecũ, vigilate
& orate, vt nõ intretis in tẽtationẽ. Spũs qdẽ prõptus eſt, caro aũt infirma. Iterũ ſecũdo abijt
& orauit, dicẽs. Pater mi, ſi nõ pt hic calix trãſire, niſi bibã illũ, fiat volũtas tua. Et venit iterũ,
& inuenit eos dormiẽtes. Erãt em̃ oculi eorũ grauati. N. Et ignorabãt qd reſpõderẽt ei. M.
Et relictis illis, abijt iterũ, & orauit tertio eũdẽ ſermonẽ, dicẽs. L. Apparuit aũt illi angelus de
cœlo cõfortãs eũ, & factus in agonia prolixius orauit. Et factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſan-

Digitized by Google

guinis decurrentis in terrā. Et cū ſurrexiſſet ab oratione, & veniſſet ad diſcipulos ſuos. Mr. tertio. L. inuenit eos dormiētes præ triſtitia, & ait illis: Quid dormitis? M. Dormite & requieſcite. Mr. Sufficit. M. Ecce appropinquabit hora, & filius hoīs tradeť in manus pctōꝝ. Surgite eamus. Ecce appropinquabit, qui me tradet. Mr. Ecce, q me tradet, prope eſt. Et adhuc eo loquēte. M. Ecce. Mr. Iudas Iſcarioth vnus de duodecim. I. Et cū accepiſſet cohortē, & à pontificibus & phariſeis miniſtros, venit, &. M. cū eo turba multa miſſi à principibus ſacerdotū, Mr. & ſcribis & ſenioribus, & cū gladiis & lignis. M. & fuſtibus. I. cū laternis, facibus & armis M. Qui aūt tradidit eū, dedit eis ſignū, dicēs: Quēcūq; oſculatus fuero, ipſe eſt, tenete eū. Mr. & ducite eū caute. L. Et antecedebat eos, & appropinquit Ieſu, vt oſcularet eū. M. Et cōfeſtim Mr. cū veniſſet, ſtatim accedēs ad eū, ait. M. Aue Rabbi, & oſculatus ē eū. Dicit illi Ieſus: Amice ad qd veniſti? L. Iuda, oſculo filiū hoīs tradis? I. Ieſus aūt ſciēs oīa, q̃ vētura erāt ſup eum, pceſſit & dixit eis. Quē q̃ritis? Rñderūt ei: Ieſum Nazarenū. Dicit ei Ieſus. Ego ſum. Stabat āt & Iudas, q tradidit eū, cū ipſis. Vt ergo dixit eis, ego ſum, abierūt retrorſum, & ceciderunt in terrā. Iteꝝ ergo interrogauit eos. Quē q̃ritis? Illi aūt dixerunt: Ieſum Nazarenū. Rñdit Ieſus:

Iohan. 17 Dixi vobis, qa ego ſum. Si ergo me q̃ritis, finite hos abire, vt impleret ſermo, quē dixit. Quia q̃s dediſti mihi, nō perdidi ex eis quemq̃. M. Tūc acceſſerūt & manus iniecerunt in Ieſum, & tenuerūt eū. ¶ L. Vidētes aūt ii, qui circa ipſm erāt, qd futuꝝ erat, dixerūt: Dñe ſi pcutimus in gladio? Reſpondēs aūt Ieſus ait. Sinite vſq; huc. I. Simon ergo Petrus. M. vnus ex iis, qui erāt cū Ieſu. I. habēs gladiū. M. extēdens manū. I. eduxit eū, & pcuſſit pōtificis ſeruū, & abſcidit auriculā eius dextrā. Erat aūt nomē ſeruo Malchus. Dicit ergo Ieſus Petro: Mitte gladiū tuū in vaginā. Calicē quē dedit mihi pater, nō vis, vt bibā illū? M. Oēs em̄, q acceperint gladiū, gladio peribūt. An putas, qa nō poſſum rogare patrē meum, & exhibebit mihi plus q̃ duodecim legiones angeloꝝ? Q̄uo ergo implebunť ſcripturæ, qa ſic oportet fieri. L. Et cum tetigiſſet auriculā eius, ſanauit eū. M. In illa hora dixit Ieſus turbis. L. ad eos, q venerāt ad ſe, principes ſacerdotū, & magiſtratus tēpli, & ſeniores. M. Tanq̃ ad latronē exiſtis cū gladiis & fuſtibus cōprehēdere me. L. cū quotidie fuerim vobiſcū in tēplo. M. docens. L. non extendiſtis manus in me. M. & nō me tenuiſtis. L. Sed hæc eſt hora veſtra & ptās tenebrarum. M.

Eſaiæ 53 p al. vbiq; Oēs q̃dē ſcripturæ, de Chriſti paſſione ſcripſerunt. Hoc aūt totū factū eſt, vt implerenť ſcripturæ prophetaꝝ. Tūc diſcipuli oēs, relicto eo, fugierunt. Mr. Adoleſcēs aūt quidā ſequebať eū, amictus ſyndone ſupnudo & tenuerunt eū, at ille reiecto ſyndone, nudus profugit ab eis. I. Cohors āt & tribunꝰ & miniſtri Iudæoꝝ cōprehēderunt Ieſum, & ligauerūt eū, & adduxerunt eū ad Annā primū. Erat em̄ ſocer Caiphæ, q erat pontifex anni illius. Erat aūt Caiphas, qui conſiliū dedit Iudæis, quia expedit vnū hominem mori pro populo. ¶ Sequebať aūt Ieſum Simon Petrus, & alius diſcipulus. Diſcipulus autē

Iohan. 11 ille erat notus pontifici, & intrauit cū Ieſu in atriū pontificis. Petrus aūt ſtabat ad oſtiū foris. Exiuit ergo diſcipulus q erat notus pōtifici, & dixit oſtiariæ, & introduxit Petrū. Dixit ergo Petro ancilla oſtiaria. Nunqd & ex diſcipulis es hoīs iſtius? Dicit ille. Nō ſum. Stabāt aūt ſerui & miniſtri ad prunas, qa frigus erat, & calefaciebāt ſe. Erat aūt cū eis & Petrus, ſtans, calefaciens ſe. L. Quē cū vidiſſet ancilla quædā ſedentē ad lumen, & eū fuiſſet intuita, dixit: Et hic cū illo erat. At ille negauit eū. M. corā oībus, dicens: L. Mulier, nō noui illū. Mr. neq; ſcio, neq; noui qd dicas. Et exiit foras ante atriū & gallus cātauit. ¶ I. Pontifex ergo interrogabat Ieſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina eius. Rñdit ei Ieſus. Ego palā locutus ſum mūdo. Ego ſemp docui in ſynagoga & in tēplo, quo oēs Iudæi cōueniūt, & in occulto locutus ſum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos q audierūt, qd loquutus ſum ipſis. Ecce ii ſciunt, qd dixerim ego. Hæc aūt cū dixiſſet, vnus adſiſtēs miniſtroꝝ, dedit alapā Ieſu, dicēs: Sic reſpōdes pōtifici? Rñdit ei Ieſus. Si male locutus ſum, teſtimoniū perhibe de malo. Si aūt bene, qd me cædis? Et miſit eū Annas ligatū ad Caiphā pontificē. M. principē ſacerdotū, vbi. Mr. cōuenerūt oēs ſacerdotes & ſcribæ. M. & phariſæi. Mr. & ſeniores. ¶ Petrus aūt à lōge ſecutus eſt eum vſq; intro in atriū ſummi ſacerdotis. L. Et accēſo igne in medio atrii, & circūſedentibus illis erat Petrus in medio eoꝝ. M. Exeunte aūt illo ianuā, vidit eū alia ancilla. Et ait iis, q erāt ibi. Et hic erat cū Ieſu Nazareno. L. Et poſt puſillū alius vidēs eū, dixit: Et tu de illis es? I. Dixerunt ergo ei, nunqd & tu ex diſcipulis eius es? Petrus vero ait, L. O hō, non ſum. M. Et iterū negauit eū, cū iuramēto, qa nō noui hoīem. Et poſt puſillū. L. interuallo facto q̃ſi horæ vniꝰ. M. acceſſerūt, q ſtabāt, & dixerūt Petro: Vere & tu ex illis es, nā & loq̃la tua te manifeſtū facit, nā & Galilæus es. I. Dicit ei vnus ex ſeruis pōtificis, cognatus eius, cuius abſcidit auriculā. Nōne ego te vidi in orto cū illo. Iteꝝ ergo negauit Petrus. M. Tūc cœpit. Mr. anathematizare. M. deteſtari & iurare, qa nō nouiſſet hoīem Mr. iſtū, quē dicitis. M. Et cōtinuo. L. adhuc eo loquente. Mr. ſtatim gallus iteꝝ cantauit. L. Et cōuerſus dñs reſpexit Petrū. Et recordatus eſt Petrus verbi dñi. M. Ieſu, quod dixerat, priuſq̃ cantet gallus. Mr. bis, ter me negabis. M. Et egreſſus foras, fleuit amare. ¶ Principes aūt ſacerdotū. Mr. ſummi ſacerdotes, & omne cōſiliū q̃rebant. M. falſum teſtimoniū cōtra Ieſum, vt eū morti traderent, & nō inuenerūt,

cum

cum multi falſi teſtes acceſſiſſent. R. Et cõueniẽtia teſtimonia nõ erãt. M. Nouiſſime autem Iohan. 2
venerũt duo falſi teſtes, & dixerũt, Hic dixit. R. Ego diſſoluã tẽplũ hoc manufactum, & poſt
triduũ aliud nõ manufactũ ædificabo, Et nõ erat cõueniẽs teſtimoniũ illorũ. Exurgẽs aũt ſum
mus ſacerdos in mediũ, interrogauit Ieſum, dicẽs: Nõ rñdes quicq̃ ad ea, q̃ tibi obijciunt ab ijs
M. q̃ iſti aduerſum te teſtificant? Ieſus aũt tacebat. R. & nihil rñdit. M. Et princeps ſacerdo-
tũ ait illi: Adiuro te p deũ viuũ, vt dicas nobis, ſi tu es filius dei. R. bñdicti. M. dixit illi Ieſus,
Tu dixiſti. R. Ego ſum. M. Verũtamẽ dico vobis, Ammodo videbitis filiũ hoĩs ſedẽtẽ à dex
tris virtutis dei, & veniẽtẽ in nubibus cœli. Tũc princeps ſacerdotũ ſcidit veſtimẽta ſua, dicẽs
Blaſphemauit, Quid adhuc egem⁹ teſtibus? Ecce nũc audiſtis blaſphemiã. Quid vobis videt?
R. Qui oẽs cõdẽnauerũt eũ, reũ eẽ mortis. L. Et viri, q tenebãt eũ, illudebãt ei cædentes. M.
Tũc. R. cœperũt quidẽ cõſpuere. M. Expuerũt eñ in faciẽ eius. L. & velauerũt eũ, & pcutie
bãt faciẽ eius. M. & colaphis eũ ceciderũt. Alij aũt palmas in faciẽ eius dederũt, dicẽtes. Pro-
phetiza nobis Chrẽ, qs eſt q te pcuſſit? L. Et alia multa blaſphemãtes dicebãt in eũ. Hæc ha-
ctenus, à primo Completorio, perq; totã noctem vſq; ad mane facta ſunt.

¶ A Matutino tempore.

G ¶ M. Mane aũt facto, cõciliũ inierũt, oẽs principes ſacerdotũ, & ſeniores populi. L. & ſcri
bæ. M. aduerſus Ieſum, vt eũ morti traderẽt. L. Et duxerũt illũ in cõciliũ ſuũ dicẽtes. Si tu es
Chrs, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, nõ creditis mihi. Si autẽ interrogauero, nõ reſpõ-
debitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc autẽ erit filius hoĩs ſedẽs à dextris virtutis dei. Dixerunt
autẽ oẽs, Tu ergo es filius dei. Qui ait. Vos dicitis, quia ego ſum. At illi dixerunt. Quid adhuc
deſideramus teſtimoniũ? Ipſi eñ audiuimus de ore eius. L. Et ſurgens omnis multitudo eorũ
duxerunt illum. M. vinctum. I. à Caipha in prætorium.

¶ A Prima hora diei.

H ¶ M. Et tradiderunt eũ Pontio Pilato pſidi. I. Et ipſi nõ introierunt in ptoriũ, vt nõ conta
minarent, ſed vt mãducarẽt paſcha. Exiuit ergo Pilatus foras ad eos. ¶ M. Tunc videns Iu-
das, qui eũ tradidit, q dãnatus eſſet, pœnitẽtia ductus, retulit triginta argẽteos principibus ſa
cerdotũ & ſenioribus, dicẽs: Peccaui, tradens ſanguinẽ iuſtum. At illi dixerunt. Quid ad nos,
tu videris? Et proiectis argenteis in templo, receſſit, & abiens laqueo ſe ſuſpendit. Principes
autẽ ſacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Non licet eos mittere in carbonã, quia pretiũ
ſanguinis eſt. Conſilio autẽ inito, emerunt ex ipſis agrũ figuli, in ſepulturã peregrinorũ. Pro- Actorũ. 1.
pter hoc vocatus eſt ager ille lingua eorũ, Acheldemach, hoc eſt, ager ſanguinis vſq; in hodi- Hiere. 32
ernũ diẽ. Tunc adimpletũ eſt, q̃d dictũ eſt p Hieremiã prophetã, dicẽtẽ. Et acceperunt trigin Zacha. 11.
ta argẽteos, ptiũ appretiati, quẽ appretiauerũt à filijs Iſrael, & dederũt eos in agrũ figuli, ſicut
I cõſtituit mihi dñs. ¶ Ieſus autẽ ſtetit añ pſidẽ. I. Et dixit. Quã accuſationẽ affertis aduerſus
hoĩem hunc? Rñderunt & dixerunt. Si nõ eẽt hic malefactor, nõ tibi tradidiſſemus eum: Dicit
ergo eis Pilatus Accipite eum vos, & ſecundum legẽ veſtrã iudicate. Dixerunt ergo ei Iudæi:
Nobis nõ licet interficere quemq̃, vt ſermo Ieſu impleret quẽ dixit, ſignificãs, qua morte eẽt Lucæ. 18
moriturus. L. Cœperunt autẽ illũ accuſare, dicentes. Hunc inuenimus ſubuertere gentẽ no-
ſtrã, & prohibentẽ tributa dare Cæſari, & dicẽtẽ ſe Chrm regẽ eſſe. I. Introiuit ergo iterũ in Contra
ptoriũ Pilatus, & vocauit Ieſum, & dixit ei. Tu es rex Iudæorũ? Reſpondit Ieſus, A temetipſo Mat. 22
hoc dicis, an alij dixerunt tibi de me? Rñdit Pilatus, Nunqd Iudæus ſum ego? Gens tua & pon Marc. 12
tifices tui tradiderunt te mihi. Quid feciſti? Rñdit Ieſus, Regnũ meũ nõ ẽ de hoc mundo. Si ex Lucæ. 20
mundo eẽt regnũ meum, miniſtri mei vtiq; decertarẽt, vt nõ traderer Iudæis, nunc autẽ re- Iohan. 4
gnum meũ nõ eſt hinc. Dixit itaq; ei Pilatus. Ergo rex es tu? Rñdit Ieſus, Tu dicis, qa rex ſum
ego. Ego in hoc natus ſum, & ad hoc veni in mundũ, vt teſtimonium phibeã veritati, oĩs q
K eſt ex veritate, audit vocẽ meã. Dicit ei Pilatus. Quid eſt veritas? ¶ Et cum dixiſſet, iterũ ex- Prima
iuit ad Iudæos & dixit eis. Ego nullã inuenio cauſam. L. in hoc hoĩe. At illi inualeſcebãt, di- excuſa.
cẽtes. Cõmouit ppl'm, docẽs p vniuerſam Iudæã, incipiẽs à Galilæa vſq; huc. Pilatus autẽ au
diens Galilæã, interrogauit, ſi hõ Galilæus eſſet. Et vt cognouit, q de Herodis poteſtate eſſet,
remiſit eum ad Herodem, q & ipſe Hieroſolymis erat illis diebus. Herodes autem viſo Ieſu,
gauiſus eſt valde. Erat eñ cupiẽs ex multo tpe videre eũ, eo q audierat multa de eo, & ſpera-
bat ſignum aliq̃d videre ab eo fieri, interrogabat eum multis ſermonibus. At ipſe nihil illi reſ-
pondebat. Stabãt autẽ principes ſacerdotum & ſcribæ cõſtãter accuſantes eum. Spreuit autẽ
illum Herodes cũ exercitu ſuo, & illuſit indutum veſte alba, & remiſit ad Pilatũ, Et facti ſunt
amici Herodes & Pilatus in iſta die, Nã antea inimici erãt ad inuicẽ. Pilatus autẽ vocatis prin
cipibus ſacerdotum & magiſtratibus & plebe dixit ad illos, Obtuliſtis mihi hunc hominem,
quaſi auertentẽ ppl'm, & ecce ego corã vobis interrogans, nullã cauſam inuenio in hoĩe iſto, Secunda
& ijs, in quibus eum accuſatis, ſed neq; Herodes, Nã remiſi vos ad illum, & ecce nihil dignum excuſatio.
L morte actum eſt ei. Emendatum ergo illum dimittã. ¶ Neceſſe autẽ habebat dimittere eis,
per diẽ feſtum vnum. M. vinctum quẽ voluiſſent. R. Quẽcunq; petiſſent. I. Et dicit eis. Eſt

conſuetudo vobis, vt vnũ dimittã in paſcha. M. Habebãt aũt inſignẽ, q dicebat Barrabas. I. Erat autẽ Barrabas latro. L. qui propter ſeditionẽ quandam factã in ciuitate, & homicidium miſſus eſt in carcerẽ. M. Cõgregatis ergo illis, dixit Pilatus: Quẽ vultis dimittã vobis, Barrabã, an Ieſum, qui dicitur Chriſtus? I. Vultis ergo dimittam vobis regem Iudæorũ? M. Sciebat eñ q per inuidiam tradidiſſent eum.

¶ Tertia hora diei.

¶ L. Exclamauit aũt ſimul vniuerſa turba, dicẽs: Tolle hũc & dimitte nobis Barrabã. Iterũ aũt Pilatus loquutus eſt ad eos, volẽs dimittere Ieſum. At illi ſucclamabãt, dicẽtes: Crucifige crucifige eũ. Ille aũt tertio dixit ad illos: Quid eñ mali fecit? Nullã cauſam mortis inuenio in eo. Corripiam ergo eum, & dimittã. I. Tunc apprehendit Pilatus Ieſum & flagellauit. Et milites. M. præſidis ſuſcipientes Ieſum in prætorio. R. duxerunt eũ intro in atrium prætorii. M. Congregauerunt vniuerſam cohortẽ, & exuentes eum chlamydẽ coccineã. I. veſte purpurea circundederunt eum, & milites plectentes coronam de ſpinis, impoſuere capiti eius. M. & arundinem in dextera eius. I. & venerunt ad eũ. M. Et genu flexo ante eum. R. Adorabant eum, & illudebant ei, dicentes: Aue rex Iudæorũ. I. Et dabant ei alapas. M. & expuẽtes. R. conſpuerunt in eum. Et. M. acceperunt arundinem & percutiebant caput eius. I. Exiuit iterũ Pilatus foras, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, vt cognoſcatis, q nullam inuenio in eo cauſam. Exiuit ergo Ieſus portans ſpineam coronam, & purpureum veſtimẽtum Et dicit eis: Ecce homo. Cum ergo vidiſſent eum pontifices & miniſtri, clamauerunt, dicentes: Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos & crucifigite. Ego eñ non in eo inuenio cauſam. Reſponderunt ei Iudæi: Legem habemus, & ſecundum legẽ debet mori, quia filium dei ſe fecit. Cum ergo Pilatus audiſſet hunc ſermonem, magis timuit. Et ingreſſus eſt prætorium iterũ, & dicit ad Ieſum. Vnde es tu? Ieſus autem reſponſum non dedit ei. Dicit ergo Pilatus. Mihi non loqueris? neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te, & poteſtatẽ habeo dimittere te? Reſpondit Ieſus. Non haberes poteſtatẽ aduerſus me vllam, niſi tibi datũ eſſet deſuper. Propterea, qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Et exinde quærebat Pilatus dimittere eum. Iudæi autẽ clamabant, dicentes: Si hunc amittis, non es amicus Cæſaris. Omnis eñ, qui ſe regem facit, contradicit Cæſari. Pilatus autem quum audiſſet hos ſermones adduxit foras Ieſum, & ſedit pro tribunali, in loco, qui dicitur, Lithoſtrotos, Hebraicè autem Gabata. Erat autem paraſceue paſchæ, hora quaſi ſexta. R. hora quaſi tertia. I. Et dicit Iudęis: Ecce rex veſter? Illi autem clamabant. Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus. Regem veſtrum crucifigam. Reſponderunt pontifices. Non habemus regem niſi Cæſarem. R. Et accuſabant eum ſummi ſacerdotes in multis. M. Et cum accuſaretur à principibus ſacerdotum & ſenioribus, nihil reſpondit. R. Pilatus autem rurſum interrogauit eum, dicens. Non reſpõdes quicquã? Vides in quantis te accuſant. M. Non audis, quanta aduerſum te dicunt teſtimonia? Et non reſpondit ei ad vllum verbum. I. Ieſus autem amplius nihil reſpondit, ita vt miraretur Pilatus. M. præſes vehementer. Sedente autem illo pro tribunali, miſit ad eum vxor eius, dicens: Nihil tibi & iuſto illi, multa eñ paſſa ſum hodie per viſum propter eum. R. Et cũ aſcendiſſet turba, cœpit rogare, ſicut ſemper faciebat illis. M. Principes autem ſacerdotum & ſeniores perſuaſerant. R. concitauerunt turbam. M. vt peterent Barrabam, Ieſum vero perderent. Reſpondens autẽ præſes ait illis. Quem vultis vobis de duobus dimitti? At illi dixerunt, Barrabam. Dicit illis Pilatus. Quid ergo faciam de Ieſu, qui dicitur Chriſtus? Dicunt omnes, crucifigatur. Ait illis præſes. Quid eñ mali fecit? At illi magis inſtabant, dicentes. Crucifigatur. L. Inſtabant magnis vocibus poſtulantes, vt crucifigeretur, & inualeſcebant voces eorum. M. Videns autem præſes q nihil proficeret, ſed magis tumultus fieret, accepta aqua, lauit manus coram populo, dicens: Innocens ego ſum à ſanguine huius iuſti, vos videritis. Et reſpondens vniuerſus populus, dixit: Sanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros, Tunc. R. Pilatus volens populo ſatisfacere, adiudicauit fieri petitionem eorum. L. Dimiſit autem illis eum, qui propter ſeditionem miſſus fuit in carcerem. M. Barrabam. L. quem petebãt, Ieſum vero. R. flagellis cæſum. L. tradidit voluntati eorum. R. vt crucifigeretur.

Excuſa. 3 — Excuſa. 4 — Excuſa. 5 — Eſaiæ. 53 — Pſalm. 73 — Excuſa. 6 — Excuſa. 7 — Sententia.

¶ Conſideratio ſententiæ contra Ieſum.

¶ Sane non exprimitur ſentẽtiæ contra Ieſum forma ab Euangeliſtis, quæ tamen (vt & in Euangelio Nicodemi ſcribitur) eſſe talis poterat. Gens tua comprobauit te regem, propterea præcipio te primum flagellari ſecundum principum ſtatuta, deinde in cruce alleuari, &c. O Pilate, o Pilate, o Pilate, quid agis? Cur times, & timore peruerſum iudicas? Ignoras te non ex metu, nec ex aliquo humano adfectu id ſequi oportere, quod conuenit ſequi ex fide eorum quæ probabuntur? At quid iure probatum eſt? Plane nihil. Neſcis contra Ieſum teſtimonia, non fuiſſe conuenientia, ipſoſq; teſtes falſos verba Chriſti apertò corrupiſſe? Nunquid blaſphemus Chriſtus, qui tam verborum q̃ factorum confeſſione filius dei fuit & eſt, quum ad eũ vox patris inſonuerit. Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui? Quid mali

L. Illicitas. 6. veritas. ff. De off. præ. — Matth. 3

Ieſus

Ieſus egit? de quo Iudas deploratus: Peccaui, inquit, tradens ſanguinem iuſtum Prohibuit ne iura dare Cæſari, qui dixit, Date Cæſari quæ ſunt Cæſaris. Quid agis Pilate? Immemor, quod dixiſti, te nullam in eo cauſam inuenire ex omnibus, quibus eum accuſarunt, ſed neq; Herodem? Nonne ſcis quod per inuidiam eum tradiderint? Nonne quæſiſti, quid mali fecit? Cur toties eum dimittere quæſiſti, vtiq; quia nihil cauſæ in ipſum inueniſti? Cur eum vti nocentē impie odioſeq; damnans, de quo dicis, manus lauans, innocens ego ſum à ſanguine huius iuſti? Cur non ſequutus es coniugem, tibi dicentem: Nihil tibi & iuſto illi? At ais regni ipſum affectati accuſarunt, at falſum eſſe didiciſti, idq; non eſſe contra Cæſarem, quum tibi coramq; te Ieſus confeſſus eſt, regnum ſuum, non eſſe hinc nec de hoc mundo. Nonne ad aures tuas peruenit, quod ipſe Ieſus cum cognouiſſet, quia venturi eſſent Iudæi, vt raperent eum, & facerent eum regem, fugit iterū in montē ipſe ſolus? Præterea quid times Cæſarem, vt propterea innocentem morti adiudicas, quem propterea timere debueras, quod relicta omni iuſtitia & æquitate in Cæſaris ipſius legem peccas, qua ille cauet, inquiens. Sanctius eſſe impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare. At tu nocentiſſimo ductus affectu damnas Ieſum aperto & tuo & omnium iudicio innocentiſſimum: qui (teſte propheta) iniquitatē non fecit, neq; dolus in ore eius fuit. O Ieſu benedicte, idemq; dulciſſime domine, quis in hac iniquiſſima aduerſus te ſententia ſatis vnquā dolere poſſit, qua gloria conſpuitur, iuſtitia contemnitur, iudex iudicatur, inoffenſus inculpatur, innocens infamatur, deus blaſphemat, Chriſtus conculcatur, vita occiditur, &c. O Pilate quid agis? quem abſoluis iudicio, crucifigis miniſterio? Audi cæce Iudæe, audi crudelis pagane: Pilatus ipſe fatetur neq; ſe neq; Herodē dignum quid morte in Chriſto reperiſſe, ſed tantum in occidendo vel illudendo innoxio alienę crudelitatis obtemperaſſe clamoribus. O iniquiſſime iudex, o iniuſtiſſima ſententia, & nunquam ſatis deploranda. Ah ah cogita hic homo, volue & reuolue, quomodo innocētiſſimus vt te à iudicio & lamento iuſtæ & æternæ damnationis eriperet, iniuſte propter te iudicio, damnari prælegit? Ecce, quæ non rapuit, pro te ſoluit. Ah quis tam ferreus, tam durus, tam ingratus, qui Ieſu Chriſto innocentiſſimo domino ac ſaluatori propter tam iniuſtam ſentētiam non toto pectore compatiatur? Ah quis ſatis exprimere poſſet, q̄ amici eius, præcipue perturbatiſſima virgo & mater Maria, fleuerint, eiulauerint, clamauerintq;, vbi illam latam ſententiam audierunt. Quàm econtrario maledicti, perfidiq; Iudæi exultauerint, q voti ſint facti compotes, & q̄ eum, qui eſt verus, æternuſq; deus, irriſerint, q̄ in eius mortem accelerauerint, beneficiorum eius & operum immemores, non eius innocētia moti, nec propter ipſius afflictionem, quam in eo viderunt, retracti ſunt? Cogita q̄ miſere, lata ſententia, dominus Ieſus reducitur intus, & ſpoliatur chlamyde & purpura, quibus fuerat ab illis indutus, & adhuc nudo coram eo exiſtenti, vix datur ſibi licentia veſtiendi, tandem veſtimentis ſuis, quibus eum ſpoliarant, reinduerunt eum, vt ductus ad mortem magis cognoſceretur veſte propria quàm aliena. Sequitur enim.

Marci. 15 Lucæ. 3 Pſalmo. 2 Mat. 22 Marc. 12 Lucæ. 20 Iohan. 6 L. Abſenti. ff. de pęnis. Eſaiæ. 53 1. Petri. 2 1. Iohan. 3 Pſal. 86

¶ Sexta hora diei.

P ¶ M. Tunc milites ſuſcipiētes Ieſum in prætorio, & poſt quā illuſerunt ei, exuerūt eum. R. purpura. M. chlamyde coccinea & induerunt eum veſtimentis ſuis. I. Et eduxerunt eū. Et baiulans ſibi crucem, exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum, Hebraice autem Golgatha. M. vt crucifigeretur. L. Et cum ducerent eum, apprehenderunt. M. hominem Cyrenenſem, nomine Symonem. L. venientem de villa. R. patrem Alexādri & Ruffi. M. hunc angariauerunt vt tolleret crucem eius. L. Et impoſuerunt illi crucem portare poſt Ieſum. Sequebatur illum multa turba populi & mulierum, quæ plangebant & lamentabantur eum. Conuerſus autem ad illas Ieſus, dixit: Filiæ Hieruſalem nolite flere ſuper me, ſed ſuper voſipſas flete, & ſuper filios veſtros. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ ſteriles, & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus, cadite ſuper nos, & collibus, operite nos. Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt, in arido, quid fiet. Ducebantur autem & alij duo nequam cum eo, vt interficerentur. M. Et venerunt in locum qui dicitur, Golgatha, quod eſt Caluariæ locus, & dederunt ei vinum. R. myrrhatum. M. bibere cum felle mixtum. Et cum guſtaſſet, noluit bibere. L. Ibi crucifixerunt eum. Et. I. cum eo alios duos. L. latrones. I. hinc & hinc. L. vnum à dextris, alium à ſiniſtris. I. mediū autem Ieſum. R. Et impleta eſt ſcriptura, quæ dicit: Et cum iniquis reputatus eſt. L. Ieſus autē dicebat: Pater, dimitte illis, non em̄ ſciunt quid faciunt. I. Scripſit aūt titulum Pilatus, & poſuit ſuper crucem. M. ſuper caput eius cauſam ipſius ſcriptā. I. Erat autem ſcriptū. M. Hic eſt Ieſus. I. Nazarenus rex Iudæorum. Hunc ergo titulum multi Iudæoꝝ legerunt, Quia prope ciuitatem erat locus, vbi crucifixus eſt Ieſus. Et erat ſcriptum Hebraice, Græce, & Latine. Dicebant ergo Pilato pontifices Iudæoꝝ. Noli ſcribere rex Iudæoꝝ, ſed qa ipſe dixit, rex Q ſum Iudæoꝝ. Rñdit Pilatus. Quod ſcripſi, ſcripſi. ¶ Milites ergo cū crucifixiſſent eū, acceperūt veſtimēta eius, & fecerūt q̄tuor partes, vnicuiq; militi partē & tunicā. Erat aūt tunica

Hieremiæ? Figurata eſt hiſtoria de imolatiōe Iſaac. Gene. 22 Eſa. 54. 2 Oſee. 10 Apoca. 6 Eſaiæ. 53

Digitized by Google

inconſutilis deſuper cõtexta per totũ. Dixerunt ergo ad inuicẽ. Nõ ſcindamus eã, ſed ſortia-
Pſalm. 21. mur de illa, cuius ſit, vt ſcriptura impleretur, dicens: Partiti ſunt veſtimenta mea ſibi, & in ve-
ſtẽ meam miſerunt ſortẽ. Et milites quidẽ hæc fecerunt. M. Et ſedẽtes ſeruabãt eũ.

¶ R. Et pтereũtes blaſphemabãt eũ, mouẽtes capita ſua, & dicẽtes: Vah q deſtruis tẽplũ dei R
& in triduo illud reædificas, ſaluũ fac temetipſum. M. Si filius dei es, deſcende de cruce. Simi
liter & principes ſacerdotũ illudẽtes. R. ad alterutrũ cũ ſcribis & phariſæis dicebãt. Alios ſal
uos fecit, ſeipſum nõ pt ſaluũ facere, Chrũs. M. ſi rex Iſrael eſt, deſcẽdat nũc de cruce. R. vt vi
deamus, & credamus ei. M. Cõfidit in deo, liberet eũ nũc ſi vult, dixit em̃, Quia filius dei ſum.
L. Et ſtabat pplˀus expectãs, & deridebãt eũ principes cũ eis dicẽtes. Alios ſaluos fecit, ſe ſal-
uũ faciat. Si hic eſt Chrs dei electus. Illudebãt aũt ei, & milites accedẽtes & acetũ offerẽtes ei,
& dicẽtes. Si tu es rex Iudæoꝝ, ſaluũ te fac. M. Idipſum aũt & latrones, q crucifixi erãt cum eo
improperabãt ei. R. cõuitiabant ei. L. vnus aũt de ijs, q pepẽdebãt, latronibus blaſphema-
bat eũ, dicẽs: Si tu es Chrũs, ſaluũ fac teipſum & nos. Reſpondẽs aũt alter, increpabat eũ, dicẽs
Neq; tu times deũ, q in eadẽ dãnatione es, & nos quidẽ iuſte, nã digna factis recipimˀ. Hic ve
ro nihil mali geſſit. Et dicebat ad Ieſum, Dñe, memento mei, dũ veneris in regnũ tuũ. Et dixit
Verificata eſt prophetia Simeõis Lucæ. 1. Et tuã ipſius animã pertranſibit gladius. illi Ieſus. Amen dico tibi, hodie mecũ eris in paradiſo. ¶ Stabat autẽ iuxta crucẽ Ieſu mater
eius, & ſoror matris eius Maria Cleophe, & Maria Magdalene. Cũ vidiſſet ergo Ieſus matrẽ,
& diſcipulũ ſtantẽ, quẽ diligebat, dicit matri ſuæ, Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit diſcipu
lo, Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eã diſcipulus in ſuã. M. A ſexta aũt hora tenebræ fa
ctæ ſunt ſuper vniuerſam terram vſq; ad horam nonam. Et obſcuratus eſt ſol.

¶ Hora nona diei.

¶ M. Et circa horã nonã clamauit Ieſus voce magna, Heli Heli Lamazabatani, Hoc eſt deˀ S
meus, deus meus, vt qd dereliquiſti me. Quidã aũt illic ſtantes & audiẽtes, dicebãt: Heliã vo-
cat iſte. Cæteri vero dicebãt: Sine, videamus ſi venit Helias, liberans eũ. R. ad deponendum
eum. I. Poſtea ſciens Ieſus, quia omnia conſumata ſunt, vt conſumaretur ſcriptura, dicit: Si-
tio. Vas autẽ poſitum erat aceto plenum. M. & continuo vnus ex eis acceptã ſpongiã, imple
Pſal. 68. Et dederũt in eſcã meã fel, et in ſiti mea potauerũt me aceto. Apoca. 6 Hebræ. 11. uit aceto. I. hyſſopo circumponẽtes. M. impoſuit arundini. I. obtulit ori eius. M. Et dabat
ei bibere. R. & nõ accepit. M. Et cum guſtaſſet, noluit bibere. I. Cũ ergo accepiſſet Ieſus ace
tũ, dixit: Cõſumatum eſt. M. Ieſus aũt iteꝝ clamans voce magna. L. ait. Pater in manus tuas
cõmendo ſpiritum meũ, & hæc dicens. I. inclinato capite. L. expirauit. I. tradidit ſpiritum

¶ M. Et ecce velũ tẽpli ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo vſq; deorſum. Et terra mota ẽ. T
& petræ ſciſſæ ſunt, Et monumẽta aperta ſunt, & multa corpora ſanctorum quæ dormierunt
ſurrexerunt. Et exeuntes de monumentis poſt reſurrectionẽ eius, venerunt in ſanctam ciuita
tem & apparuerũt multis. Centurio autẽ, & qui cum eo erant cuſtodientes, viſo terræ motu
& ijs quæ fiebant. R. & ꝙ ſic clamans expiraſſet. M. timuerunt valde, dicentes: Vere, filius
dei erat iſte. L. Et Centurio glorificabat deum, dicens: Vere hic homo iuſtus erat. Et omnis
turba eorum, quæ ſimul aderat ad ſpectaculum iſtud, & videbant, quæ fiebant, percutientes
pectora ſua, reuertebantur. ¶ Stabant autẽ omnes noti eius & mulieres. M. multæ à longe, V
quæ ſequutæ erant Ieſum à Galilæa miniſtrãtes ei. R. de longe adſpicientes. L. & hæc viden
tes M. inter quas erant, Maria Magdalenæ & Maria Iacobi. R. minoris, & Ioſeph mater &
Salome. M. & mater filiorum Zebedæi. L. & aliæ multæ, quæ ſimul cum eo aſcenderãt Hie-
roſolymã. ¶ I. Iudæi ergo, qm̃ paraſceue erat, vt non remanerẽt corpora in cruce ſabbato, X
(Erat em̃ magnus dies ille ſabbati) rogauerunt Pilatũ vt frangerent eoꝝ crura & tollerentur.
Venerunt ergo milites, & primi quidẽ fregerunt crura, & alterius, qui crucifixus eſt cum eo.
Ad Ieſum aũt cũ veniſſent, vt viderũt eũ iã mortuũ, nõ fregerunt crura eius, ſed vnus militum
lancea latus eius apẽruit, & continuo exiuit ſanguis & aqua. Et qui vidit, teſtimonium perhi
buit, & verum eſt teſtimoniũ eius. Et ille ſcit, quia vera dicit, vt & vos credatis. Facta ſunt em̃
Exod. 12 Numer. 9 Zacha. 12 hæc, vt ſcriptura impleretur: Os non comminuetis ex eo. Et iterum alia ſcriptura dicit: Vide
bunt, in quem transfixerunt.

¶ Hora Veſperarum.

¶ M. Cũ aũt ſero factũ eẽt. L. ecce vir qdã, noĩe Ioſeph. M. diues. L. q erat. R. nobilis de- Y
curio. L. vir bonus & iuſtus, Hic nõ cõſenſerat cõſilio & actibus eoꝝ, ab Arimathia, ciuitate
Iudææ, q expectabat & ipſe regnũ dei. I. eo ꝙ eſſet diſcipulus Ieſu, occultus aũt propter me-
tũ Iudæoꝝ. M. hic. R. audacter introiuit ad Pilatũ & petijt. I. vt tolleret corpus Ieſu. R. Pi-
latus autẽ mirabat ſi iã obijſſet. Et accerſito Centurione, interrogauit eũ, ſi iã mortuus eẽt. Et
cũ cognouiſſet à Centurione, donauit corpus. M. Iuſſit reddi corpus Ioſeph. R. Ioſeph autẽ
mercatus ſyndonẽ & deponẽs eum, inuoluit ſyndone. I. corpus Ieſu.

¶ Hora vltima Completorij.

Iohan. 3 ¶ I. Venit aũt & Nicodemus, qui venerat ad Ieſum nocte primum, ferens miſturam myr- Z
rhæ & aloes, quaſi libras centum. Acceperunt ergo Ieſum & ligauerunt eum lintheis cum

aromati

aromatibus ſicut mos eſt Iudæis ſepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus eſt, hortus, & in
horto monumentum nouum. R. quod erat exciſum de petra. I. In q̃ nondũ quiſq̃ poſitus
erat. Ibi ergo propter paraſceuen Iudęorum: quia iuxta erat monumentum, poſuerunt Ieſum
M. Et aduoluit ſaxum magnum ad oſtium monumenti, & abijt.
& L. ¶ Et dies erat paraſceues, & ſabbatum illuceſcebat. Subſequutæ aũt mulieres, quæ cum eo
venerant de Galilæa, viderunt monumentum, & quemadmodum poſitum erat corpus eius.
M. Erat autem ibi Maria Magdalenę & altera Maria. R. Ioſeph. M. ſedentes contra ſepulchrum.
L. Et reuertentes parauerunt aromata & vnguenta, & ſabbato quidem ſiluerunt ſecundum mandatum.
M. Altera autem die, quæ eſt poſt Paraſceuen conuenerunt principes
ſacerdotum & phariſæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati ſumus, quia ſeductor iſte di-
xit adhuc viuens, poſt tres dies reſurgam. Iube ergo cuſtodire ſepulchrum vſq; in diem terti-
um, ne fortè veniant diſcipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, ſurrexit à mortuis. Et erit
nouiſſimus error peior priore. Ait illis Pilatus: Habetis cuſtodiam. Ite, cuſtodite ſicut ſcitis. Il-
li autem abeuntes munierunt ſepulchrum, ſignantes lapidem cum cuſtodibus &c.

Et Ad. ptim⁹ h. dñanat. Ieſu. boſt. demp. Bene.

CONCLVSIO PASSIONIS IESV CHRISTI.

¶ Iam igitur demum dilectiſſimi auditores, hiſce omnibus auditis vel quàmlibet indignè
recitatis, conſiderate dominum, dicentem: O vos omnes qui tranſitis per viam, attendite
& videte, ſi eſt dolor ſimilis, ſicut dolor meus. Atqui non attendite ſolum, ſed & com-
patiemini & condolete cum cœleſtibus & terreſtribus creaturis, cum ſole ſcilicet & luna & ter
ra ipſa, quæ mihi vti ſuo creatori condoluerunt mœroremq́ pro mea morte innocenti præ
ſe tulerunt. Videte (inquam) & attendite, condolete & flete, quoniam hæc vel alia hoc genus Iohan. 18
inaudita veſtri cauſa paſſus ſum. Condolete (inquam) & compatiemini, vt dolor veſter, iuxta Iho. 17
promiſſum meum in gaudium vertatur, poſtq́ tenebras ſperetur lux: Scientes (Apoſtolo di- 2. Cor. 1.
cente) quoniam ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis & conſolationis. Sanè qui ſeminant in la- Pſal. 125
chrymis in exultatione metent. Condolete (inquam) natura hortante, qua fit, vt ſi quid pati- 1. Cor. 12.
tur vnum membrum, compatiantur omnia membra. Paſſo igitur Chriſto capite, ſummo mẽ Eccl. 7.
bro, cur non & membra reliqua. Flete cum flentibus. Melius quidem eſt ire ad domum luctus Roma. 8.
quàm ad conuiuij domum. Sanè non conglorificabuntur, niſi qui compatiuntur, nec conre- 2. Timo. 2
gnabunt, niſi qui ſuſtinebunt. Compatientur autem qui ex animo adeoq́ toto corde vident
& attendunt, an ſit dolor ſimilis, cuiuſmodi fuit Ieſu Chriſti domini & ſaluatoris noſtri. Cui
gloria in æternum.

HOMILIA TRICESIMANONA, DE EO, QVOD SCRIptum eſt. 1. Corinthiorum quinto: Etenim paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, Haleluia.

In feriis glorioſiſſime reſurrectionis Ieſu Optimi Maximi.

A ADEST FRATRES IN DOMINO CHARISSIMI,
Lux illa poſt tenebras olim à Iob, perinde ad futura tempora pro- Iob. 17
ſpiciente deſiderata, adeſtq́ lætum matutinum poſt fletum illum
veſpertinum, de quo Propheta: Ad veſperum (inquiens) demorabi- Pſal. 29.
tur fletus, & ad matutinum lætitia. Et reuera adeſt lætitiæ dies poſt
veſperas triſtitiæ. Quæ enim ex morte domini Ieſu redemptoris
omnium eiuſdemq́ cunctorum creatoris heri veſperi adeoq́ pri-
die vniuerſa creata, ſimulq́ omnia elementa maximè mœrere viſa
ſunt, terra mota petris, proq́ ſua natura triſtitiam cum planctu ge-
mituq́ dolere, hodierna die vel iam inde cum Chriſto eodem domi
no atq; creatore ſuo à morte reſurgente congaudere, collętari, exultare, geſtireq́ aperto per-
inde dignoſcuntur, hancq́ diem toto venerabilem æuo approbare videntur, quum Chri-
ſto per reſurrectionem glorioſe triumphanti vel ideo totus mundus applaudere pauereq́ ap-
pareat, quod nunc hyeme fugata, qua ille mœſtus ſine decore ſepultus iacuit, itemq́ veluti ge-
mens inhorruit, hodie in omnibus renaſcens ſuam iocundiorem gratiam ad omnia quaſi in
cõgratulationẽ exhibeat, noſq́ ad eandem lætitiã, gratiã, cõgratulationemq́ prouocans.
Quis enim hoc tempore non videt cœli ſidera quàm antea adfulgere & clarius, & mitius &
benigni⁹? Quis nõ ſentit aerẽ, aquã & ignẽ, atq; terrã: q̃tuor (iquã) elemẽta, q̃ nup eẽ clemẽ-
tiora & tẽperantiora? Nónne & nemora nũc frõdeſcere, prata quoq; & arua quęq́ vireſcere
ſil' & floreſcere, ſumma cũ gr̃a & iucũditate incipiũt. Nóne & volatilia cęli nũc ſonorius & q̃ an
tea lõgè dulcius ſua carmĩa ſingũt, meditantur depromũtq́? Quid de piſcibus? Quid de terræ

quoq; animalibus multa? quum & ea quæq́; iam dignoſcantur fœcundiora, alacriora, viuacio
raq́; eſſe, & quaſi cum domino ſuo reſurgente non modo redire ſed & pro natura ſua & colle-
tari & gaudere, & ſuas quaſi gratias Deo ſuo creatori agere & habere, illiq́; ſuam glorioſam
reſurrectionem prorſus gratulari, adeoqúe hanc ipſius glorioſæ reſurrectionis diem pror-
ſus imò vſqueadeò venerabilem tamq́; ſanctam eſſe futuramq́; perpetuis temporibus teſtari,
vt à nullo vnquàm ſatis poſſit laude extolli, nec quemquàm ſatis de ea ſibi gratulari, in qua ec
cleſia concinit. Cœlum & terra lætantur vel in ipſis quidem creatis inanimatis, quorum exem
Roma.1 plo vł ideo nos quoq; ad laudandum & congratulandum incitamur, quoniam Apoſtolus ait:
Matt.15 Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi per ea, quę facta ſunt, intellecta conſpiciunt. A quo-
rum etiam aliàs exemplo Chriſtus admonet, dicens: Reſpicite volatilia cœli, quoniam non ſe
runt, neq; metunt, & cætera. Et rurſus: Conſiderate lilia agri, quomodo creſcunt &c. Quid ali-
ud prætendit inibi Chriſtus, quàm qui penè ſumus indurati ad Dei iuſtitiam eiusq́; tandem vł
exemplo creaturarum inanimatarum ad collaudandum debemus incitari permoueriq́;? B

Gene.1 ¶ Quum itaq; fratres chariſſimi, etiam Chriſto inibi teſte, illis longè pluris ſimus, quippe
Pſalm 8 quæ vniuerſæ, atteſtante poſt ſcripturam Geneſeos Propheta, in noſtram ſint vtilitatem crea
1. Cor. 9, tæ adeoq́; noſtro ſint vſui & dominio ſubiectæ, ſitq́; (vt Apoſtolus alibi ait) nl̄la de bobus, hoc
Mar.2 eſt de creaturis, niſi quantum propter nos, Deo cura, quinimò & propter nos (vt ait alibi do-
minus) ipſum ſabbatum ſit à domino factum, quod ſanctificare ex prætepto diuino obliga-
mur, cur (obſecro) ipſi minus exemplo aliarum creaturarum hanc diem glorioſæ Chriſti re-
Pſalm.117 ſurrectionis collaudemus, nobisq́; in ea congratulemur, maximè, quod ea ſit, quam ſingulari-
Gene.1 ter Deus feciſſe perhibeatur, Dauide ad morem inhortationis adcinente. Hęc eſt dies, quam fe
Judith.9, cit dñs, exultemus & lætemur in ea: nimirū, & ſi dñs ipſe (vt teſtat̃ ſcriptura) totius ſit lucis & au
Pſalm 73 roræ: dierum (inquam) & noctium fabricator, hanc tamen diē ſingulariter & quaſi ab æterna
Pſalm.88 electione præ cæteris feciſſe dicitur, quod ipſam præ aliis perinde ornatam & decoratam ad-
Pſal. 103, mirabili Chriſti reſurrectionis gloria mirificè inſigniuerit. Quod & catholica Eccleſia à ſpi-
1.Tim. 3, ritu ſancto inſtructa, veritatis iuxta Apoſtolum columna & fundamentum, animaduertens
hodie in ſacræ miſſæ officio alacris & lætabunda in altari canit & ſingularis huius diei lætitiæ
ac laudis rationem reddens, ait. C

¶ Aequum & ſalutare eſt, te quidem domine omni tempore, ſed in hac potiſſimū die glo-
Johan.1 rioſius prædicare, quum paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Ipſe enim verus eſt agnus,
qui abſtulit peccata mundi. Qui mortem noſtram moriendo deſtruxit, & vitam reſurgendo
reparauit. Et ideo cum angelis & archangelis, cum thronis & dominationibus, cumq́; omni
militia cœleſtis exercitus, hymnum gloriæ tuæ canimus, ſine fine dicentes: Sanctus, Sanctus,
1.Cor.5 Sanctus & cætera. Sanè catholica Eccleſia Apoſtolum ſequuta ſtatuit, hodiernam diem vel
ideò cæteris nobis debere eſſe iocundiorem, laudabiliorem, ſolenniorem q́;, quod in ea noſtrū
ſit paſcha Chriſtus immolatus. Qua quidem notabili ſententia Paulus & poſt ipſum Eccleſia. D

¶ Primo vult: Quæcunq; tempore legis antiquæ in figura contigerunt huius ſacræ diei
Heb.10, præſignificatiua, iure huic diei tanquàm veritati & præcipuo exemplari attribui oportere,
vt ad quam typus & vmbra tendebat, eodem Apoſtolo dicente: Vmbram habens lex futuro-
rum non ipſam imaginem rerum. Sic quemadmodum paſcha Iudæorum quondam, quod
erat eſus agni adeoq́; ipſe agnus rei veræ erat memoria & veritatis futuræ figura ita paſcha no
ſtrum, qui eſt Chriſtus immolatus, veritas ipſa olim typico paſchate præſignata, ſimul rei ve
ræ præteritæ eſt memoria, non etiam figura alicuius rei adhuc implendæ & præfiguratio. Id
quod Apoſtolus apertò innuit, dicens: Paſcha noſtrum, ne quis de paſcha Iudæorum putet
hic ſermonem haberi, quod erat agnus legalis atq; figuralis, Moſaico ritu immolatus & man-
ducatus, verum illud paſcha erat ſolum figura veri paſchatos Chriſtianorum, & agnus ille ty-
picus vmbra fuit & imago Chriſti veri agni, ad tollenda mundi peccata in ara crucis oblati, &
in myſterio eius immolationem, vt paulopoſt dicemus, vſq; ad conſumationem ſeculi offeren
di. Sic apertè Apoſtolus de futuro paſchate olim loquens: Et omnes eandem eſcam ſpirita-
1.Cor.10, lem manducauerunt, & omnes eundem potum ſpiritalem biberunt: mox ſubiungit: Hæc au-
Johan.1, tem omnia in figura contingebant illis, de quo Iohannes Baptiſta: Ecce agnus Dei, Ecce qui
tollit peccata mundi. Quemadmodum enim populus Iſraeliticus per eſum agni paſchalis, &
aſperſionem ſanguinis ipſius ad poſtes hoſtij & ſuperliminaria domus, ereptus fuit ab ange-
lo exterminatore & interfectorum primogenitorum Aegypti, inſuper & liberatus à dura
Exo.12 Pharaonis ſeruitute, per egreſſum ab Agypto, vt Exodi hiſtoria perdocet, ita Chriſtianus po
pulus per immolationem veri agni qui abſtulit peccata mundi, liberatus eſt à dæmone vaſta
Johan.1, tore, qui mortis habet imperium, & à grauiſſimo ipſius iugo exemptus, qui per Pharaonem
Heb.2 Aegyptium, vt figuram ſuam & membrum ſuum, deſignatus eſt.
Osee.13, ¶ Secundo Chrm̃ q per agnum paſchalem Iudæorū eſt deſignatus, ea ratōe, ipō tamen hoc E
veriore facto, dici paſcha, qua agnus olim paſchalis. Sanè paſcha q̄d hebraicè dicit̃ phaſe, non
à paſſione

à paſſione nonnulli opinanť, ſed à tranſitu nominať: qa olim Eſu eius notabať tranſitus, quo primũ exterminator vidẽs ſanguinẽ in foribus Iſrahelitaꝝ ꝑtranſijt, & Iudæos non percuſſit. Itemq́ꝫ quo populus Iſraeliticus ex Aegypto verſus terram ſibi ꝓmiſſam ꝑ mare rubrũ, Pharaone cũ omni ſuo exercitu ſubmerſo, tranſijt. Sic etiamnũ paſcha noſtrũ ſolet dici, Chr̄us. ſ. immolatus, tranſitus, nimiꝝ quo Chr̄us ꝑ paſſionẽ à morte ad vitã tranſiuit, nobiſq́ꝫ credẽtibus viam fecit in reſurrectiõe ſua, vt tranſeamus & nos de morte ad vitã, eo ipſo dn̄o dicente: Qui verbum meũ audit, & credit ei, qui miſit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, ſed tranſiet à morte ad vitam. Et Paulus: Si aũt (inqt) mortui ſumus. ſ. peccato cũ Chr̄o, credimus, qa ſimul etiam viuemus cũ illo. Quandoqdem ſicut & Iſraelitæ aſperſione ſanguinis agni paſchalis tuti fuere ab exterminatore, ſicq́ꝫ erepti à Pharaone eiuſq́ꝫ captiuitate mare rubrũ tranſierũt, ita & veri Iſraelitæ, id eſt, Chr̄iani, (Iſrahel qdem credẽs eſt) effuſione ſanguinis Chr̄i agni paſchalis liberati ſunt à malo angelo, & ꝑ mare rubrũ (quo Paulus notat baptiſmũ) id eſt, ꝑ baptiſmũ iuerunt, nunc ſpe tunc re in terram promiſſionis, id eſt, cœleſtẽ patriam liberati à captiuitate Pharaonis, id eſt, diaboli, q morte Chriſti, ſua poteſtate ſpoliatus eſt & omnino ſubmerſus. Iuxta illud dictũ propheticũ: Ero mors tua ô mors, morſus tuus ero inferne. Et Ap̄lus: In qua (ait). ſ. gr̄a ſua, gratificauit nos in dilecto filio ſuo, in quo habemus redemptionẽ per ſanguinẽ eius. Et Petrus: Sciẽtes (inqt) quod non corruptibilibus auro vł argẽto redempti eſtis de vana veſtra conuerſatõe paternæ traditõis, ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chr̄i & incontaminati. Et Ap̄lus: Quia ergo (ait) pueri cõicauerunt carni & ſanguini, & ipſe ſilr̄ participauit eiſdem, vt ꝑ mortẽ deſtrueret eũ, q habebat mortis imperiũ, id eſt, diabolum, & liberaret eos, q timore mortis ꝑ totam vitam obnoxij erant ſeruituti.

Exo.12. Pſal.5. Iohan.5. Roma.6. Exo.12. Hebre.11. 1.Cor.10. Oſee.13. Ephe.1. 1.Pet.1. Heb.2.

F ¶Tertio innuit Eccleſia cũ Paulo Chr̄ianos paſcha edẽtes, debere eorundẽ cũ ſolẽni gaudio & gr̄arum actõe eſſe memores reipſa, quoꝝ Iudæi in ſuo paſchate & re & quaſi ꝑ figuram recordabanť. Porrò Iudæi agnũ comedẽtes debebant cũ lætitia recordari ſuæ redemptõis à captiuitate Pharaonis, duplicisq́ꝫ mirabilis tranſitus, de quo ſupra: Dixit em̄ dn̄s Moyſi in pſona omniũ. Et comedetis. ſ. agnũ ipm̄ feſtinanter. Eſt em̄ phaſe, id ē, trãſitus dn̄i, quoniã tranſibo nocte hac, & cętera. Et habebitis hũc diem monimentũ, & celebrabitis eam ſolennẽ dn̄o in generatõibus veſtris cultu ſempiterno. Et cũ dixerint vobis filij veſtri. Quæ eſt iſta religio? Dicetis eis: Victima dn̄i tranſitus eſt, quando tranſiuit ſup domos filioꝝ Iſrahel in Aegypto, ꝑcutiẽs Aegyptios, domos noſtros liberans. Et egreſſi filij Iſrael fecerunt ſicut pręceperat dn̄s Moyſi & Aaron. Et in ea nocte facta eſt à Deo executio, & liberatis Iudæis pręfectiſq́ꝫ in mare rubrũ incolumibus, Cecinit Moyſes & filij Iſrael dn̄o liberatori carmẽ glorioſum cũ laudatoria commemoratõe miraculoſæ redemptõis, addẽtes ſemp principio & fini (vt claret ex Pſal. 110. & 117.) vocẽ Haleluia, vocẽ (inquam) laudatõe ſimul & gratulatõe lætitiaq́ꝫ plenam. Qua de nuper multa diximus. Sic & Chriſtiani ex Chr̄i inſtitutõe & Apoſtoli, agnum paſchalem comedẽtes & paſcha celebrantes recordari debẽt mirifici tranſitus Ieſu Chr̄i à morte ad vitam æternam, memores cũ gr̄arum actõe mirificæ redemptõis ſuæ, canẽtes dn̄o Ieſu liberatori carmẽ glorioſum cũ additõe in principio & fine Cantici gratulatorij Haleluia, id ē, laudate dn̄m. Sic em̄ admonuit Chr̄us exẽplo & verbo manducaturus agnũ ipm̄ veꝝ paſchalem, & archetypũ, ſe. ſ. ipſum conuiuium & conuiuam, accepit panẽ, gr̄as agẽs, benedixit ac fregit, deditq́ꝫ diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite, hoc eſt corpus meũ, quod ꝓ vobis tradeť. Hoc facite in meam cõmemorationẽ. Quotieſcunq́ꝫ em̄ manducabitis panẽ hunc & calicem bibetis, mortem dn̄i annuntiabitis donec veniat. Et ſic & ad finem hymno dicto, exierunt in montem oliueti: nimiꝝ vt miraculoſa ſubſequereť pro humani generis per effuſionem ſanguinis ſui redemptio. Vnde.

Exo.12. Exo.15. Pſal.110. Pſal.117. Mat.26. Marc.14. Luce.22. 1.Cor.11.

G ¶Quarto vult Paulus in verbo nr̄i prologi, imò Chr̄s dominus, æterna veritas, nos non modo verè ſicut olim Iſraelitas noſtrum paſcha. i. Chr̄m agnum immaculatũ ſub ſpecie panis comedere ſacramentalr̄, ſed & hoc q̃ Iudæos verius, comedere quo longius diſtat veritas à figura, & res à ſignatõe rei, imò quo ſol ab vmbra, eſſeq́ꝫ à nobis in nr̄is gn̄atõibus ꝑpetuo cultu longe maiore deuotõe. ſ. nõ modo cerimonialr̄, ſed ſpũalr̄ q̃ꝗ comedendũ. Et hoc eſt q̄d ipſe apto ait: Etẽ paſcha noſtrũ immolatus eſt Chr̄us. Itaq́ꝫ epulemur nõ in fermẽto veteri, neq́ꝫ in fermẽto malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis. Sanè ꝑ fermentũ (vti & ſcripturæ vtunť) peccatũ intelligẽs, ſine quo vult nos manducare paſcha noſtrũ, ne ſimus alioq corporis & ſanguinis dn̄i rei, indignè ſumẽtes, & ne q̃ꝗ exterminemur ſicut exterminati ſunt, q indignè ſe geſſerũt, circa eſum mannę, q (vt Paulus vult) in figura eoꝝ ſunt puniti, q vt ipſi malè vtunť vero manna. Sicut enim ipſius Chriſti caro oblata eſt, vt azyma ſynceritatis, quia ſine fermento peccati, & tota ſancta fuit, nulloq́ꝫ modo peccati caro, ita & ipſam carnem eandem in cruce oblatam ſine fermento peccati debemus manducare, veluti Iudæi in typo quondam ſignificarunt.

1.Cor.5. 1.Cor.11. 1.Cor.10.

H ¶Hinc videre eſt, quàm iniqui ſint in Chriſti verbum ſchiſmatici, qui contra ſanctiſſimas eaſq́ꝫ penè infinitas ſcripturas earumq́ꝫ rationes contẽdunt, nos nequaquàm verè comedere

Chr̄m

Chriſtum, noſtrum paſcha ſed tantum eius ſignum: qui poſt Chriſti Ieſu verbum & multas ali-
as ſcripturas, tribus iam antea Homilijs à me adductis prorſus conuincuntur hodie mendacij
verbo Apoſtoli vnico. Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus, quem & nos vult ædere mo-
dumq; edendi perdocet. Atqui iſti nihil aliud conantur, quàm ſuppreſſo Chriſtianiſmo, cu-
ius fundamentum eſt & baſis hoc noſtrum paſcha, acceptemus Iudaiſmum, quod eſſet fundi-
Matt. 16 tus extirpare fidem ac Chriſti religionem, contra quam tamen portæ inferi non præualebũt
Lucæ. 22 nimirum pro qua dominus orauit, & in qua ipſe manere ſe promiſit (ſicuti in Euangelio habe
Matt. 28 tur) vſq; ad conſumationem ſeculi, nec interim ceſſare hoc paſcha noſtrum, de quo alibi plu-
ra: Admonitos igitur velim quoſcunq;, vt ab ijs non ſecus caueant quàm à pernicioſiſſimis
fidei religionisq; Chriſtianæ hoſtibus & impugnatoribus, ſeruantes, comedentesq; noſtrum
paſcha, quod eſt verè Chriſtus immolatus. Vnde. ¶Quinto colligitur Apoſtolum ſubin- I
dicare Iudæorum paſcha planè ſic ad Chriſtianorum ſe habere, quemadmodum figura ſe ha
bet ad veritatem, & ad corpus vmbra. Inde neceſſario ſequi, vt illorum paſcha legalis agni ſa-
crificium fuit, ita & noſtrum, hoc eſt Chriſtianorum paſcha, veri agni ſit ſacrificium. Et licet
is verus agnus in cruce pro nobis fuerit immolatus, non tamen in cruce ſed in altari dumta-
xat manducatus. Et agnus item ipſe verus, nempe Chriſtus Ieſus, qui in cruce paſſus fuit, in al-
tari quoq; ſit noſtrum paſcha. Neq; duo tamen paſchata ſunt, aut duo ſacrificia, ſed vnum
paſcha, vnumq; ſacrificium. Quandoquidem alterum alterius eſt repræſentatiuum, quum
in vtroq; verus & idem ſit agnus, ſcilicet Ieſus Chriſtus, qui vt olim in cruce per mortem fuit
immolatus, ita & nunc per myſterium immolatur quotidie: nimirũ, vt apud nos mortis Chri
ſti, modo, quo diximus, quotidie memoria renouetur. Et profectò cum Paulus inquit: Paſcha
noſtrum immolatus eſt Chriſtus: quãdo (obſecro) ſacrificium iſtud ędimus potius quàm vbi
ſumimus Euchariſtiã? Quare & neceſſario ſequit, Euchariſtiæ conſecrationem, verè ſacrifici-
um dici ac eſſe, quum illud olim in cruce factum ſacrificium, Euchariſtiam palam referat. Id
quod & in libro Miſcellaneorum noſtrorum multis rationibus ſcripturarum nuper, Deo au-
thore, oſtendimus, quas licebit huc referre, vt iuxta Pauli præceptum, expurgato ex nobis ve
teri fermento azymi noſtrum paſcha, qui eſt Chriſtus immolatus, epulemur non in fermen-
to veteri, neq; in fermento malitiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & veritatis, Deo li-
beratori noſtro Ieſu Chriſto, qui eſt tranſitus noſter, carmen glorioſum decantantes ac di-
centes: Haleluia.

HOMILIA QVADRAGESIMA, DE EO, QVOD SCRI-ptum eſt Lucæ viceſimoquarto: Nónne ſic oportuit pati Chriſtum & ita intrare in gloriam ſuam.

In ſecundis ferijs paſchatos.

Iohan. 14 CHRISTVS DOMINVS, VERITAS IPSA, IN HO A
dierno Euangelio non obſcure arguit, ſe nihil præter verum eſſe lo-
quutum, adeoq; nihil eorum, quæ loquutus ſit euaneſcere, vt alias di-
Matt. 24 xit: Cœlum & terra tranſibunt, verba autem mea non tranſibunt.
Marc. 13 Cuius hodie teſtimonium præbuit non vulgare. Qui enim vitam ẽn
Matt. 18 terris adhuc agens dixerat: Vbi ſunt duo vel tres congregati in no-
mine meo, ibi ſum in medio eorum, hodie ipſo facto probauit:
nimirum, duobus diſcipulis ex Hieruſalem ad ciuitatem (cui nomen
Emaus) euntibus, deq; ipſo rebusq; diuinis ex animo confabulanti-
bus non aparens modo, ſed inclytus doctor eoſdem inſtruens, iſtis
hoc ipſum euidenter explicans, quod ne dum apud ipſos tunc, ſed & iam inde nõ paucis in du
bium ſit verſum, interimq; quæſitum. Quur Chriſtus dominus, dei Opt. vnigenitus dominus
noſter vſq; adeò paſſus tam turpem crucis mortem ſubierit, quum hoc perinde fruſtra feciſſe
videri ſoleat. Quandoquidem Deus ille omnipotens ſolo nutu ſine filij ſui paſſione mundum
Pſalm. 32 redimere potuerit, quum ſua omnipotẽtia citra medium facere poſſit, quod cum medio facit,
Pſal. 148 dicente Propheta: Omnia quæcunq; voluit, fecit. Quid ergo fruſtra fit pluribus quod fieri po
teſt paucioribus? Sanè Chriſtus ſapientia Dei patris, idemq; verus & ſolus natura magiſter,
ſciens quod non didicit, ei quæſtioni occurrens perinde dicit.

¶Verum quidem eſſe abſolutè & nulla quidem ſuppoſitione facta, quod deus ſua oĩpotẽtiã B
genus humanum à ſuis peccatis citra filij ſui, domini noſtri paſſionem liberare potuerit, quip
Eſaię. 59 pe cuius manus (vt ait Eſaias) non ſit abbreuiata, vt ſaluare nequeat, veruntamen non eſſe, ali-
qua ſuppoſitione poſita, quod tum non potuerit nec debuerit, non tamen ſimpliciter, ſed ex
ſuppoſitionibus, quarũ aliquas Chriſtus apertò hodie ponit, & aliquæ inde eliciuntur. Siquidẽ
neceſſum fuerit Chriſtum pati, mortemq; ſubire.

¶Primo,

C ¶Primo, quod ab æterno Deus pater decreuerit definieritq́; ſe hominem morte filij ſalua- Malac.3
turum, qui de ſe ip̄o inquit: Ego Deus non mutor. Et rurſus in Eſaia: Qm̄ ego ſum Deus, & vl- Eſaię.46
tra me nō eſt Deus. Conſiliū meū ſtabit, & omnis mea voluntas fiet. Et Dauid ait: Conſiliū aūt Pſal.32
dn̄i in æternū manet. At Deū ſtatuiſſe filiū morte ſua hominē eſſe redemptuꝝ, Petrus teſtaſ,
inquiens: Viri Iſraelitæ, audite verba hæc, Ieſum Nazarenū, virū approbatū à Deo in vobis Acto.2
virtutibus & ꝓdigijs & ſignis, quę fecit Deus ꝑ illum in medio veſtri, ſicut ſcitis, hūc definito
cōſilio & præſcia Dei traditū ꝑ manus iniquoꝝ, adfigētes interemiſtis. Et Eſaias: Oblatus eſt Eſaię.53
quia voluit. Quā ſanè voluntatē definitam Chr̄us in Olueto fieri petijt. Qui & ad Petrū pcu-
tientē gladio dicebat: Calicē quē dedit mihi pater, nō vis vt bibā illū? Certè ſignificās ſe paſſu- Iohan.18
rū neceſſitate definitæ à pr̄e volūtatis. Id q̄d latius alibi declarat, dicēs: Et qdē filius hoīs ſcd̄m Lucæ.22
D quod definitū eſt, vadit. ¶Scd̄o, Propter de ip̄o ſcripturaꝝ impletionē, quę nō ſoluēdę ſed
implēdę erant ip̄o dicēte: Filius qdem hoīs vadit, ſicut ſcriptū eſt de illo. Et clarius ad Petrum
ferientē gladio. Qūo ergo (inqt) implebunſ ſcripturæ? Quia ſic oportet fieri. Veꝝ ſcriptura
dicebat: Oblatus eſt, qa ipſe voluit, & nō aperuit os ſuū. Sicut ouis ad occiſionē duceſ, & quaſi Eſa.53
agnus corā tondente ſe obmuteſcet, & non aperiet os ſuū. Ipſe aūt vulneratus ꝓpter iniqtates
nr̄as, attritus eſt ꝓpter ſcelera nr̄a. Et Chr̄us ꝑ ſcripturā: Et ego quaſi agnus māſuetus, q por- Hiere.11
taſ ad victimā. Et nō cognoui, qa cogitauerūt ſup me cōſilia, dicētes: Mittamus lignū in panē
eius, & eradamus eū de terra viuentiū. Sileo interim aliàs & maximè in diuino pſalte ſcriptu- Pſal.21 Pſalm̄.68
E ras de Chr̄i Ieſu paſſione, quas impleri oportuit. ¶Tertio, ꝓpter humanā redēptionē, q̄ fa-
cta eſt Ieſu Chr̄i paſſiōe adeoq́; eius morte, Angelo dicēte: Pariet aūt filiū, & vocabis nomen Mat.1
eius Ieſum. Ipſe eīn ſaluū faciet ppl'm ſuū à pc̄tis eoꝝ. Qd' certè ipſius morte factū eſt, vti ſu- Eſa.53
pra ex Eſaia claret. Et hodie ex verbis diſcipuloꝝ patet. Sic Apl'us ait: Dignus es dn̄e accipere Apo.5
librū & aperire ſignacula eius, qm̄ occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo. Et Paulus: Titū.2
F Qui dedit ſemetipm̄ ꝓ nobis, vt nos redimeret ab oīni iniqtate. ¶Quarto, ꝓpter ipſius. ſ. Ie-
ſu Chr̄i glorioſam exaltationē, ip̄o hodie dicēte: Nōnne ſic oportuit pati Chr̄m, & ita ītrare Lucæ.24
in gloriam ſuam. Hinc Apoſtolus: Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſq; ad mortem, Phil.2
mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod eſt
ſupra omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium, & infer-
norum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei patris.
G ¶Quinto, ꝓpter nr̄i oīm informationē & conſolationē. Nos videlicet, nō ingreſſuros in
cęleſtē gl'iam æternāq́; quietē, niſi paſſiōe & imitatōe ipſius, Petro ſcribēte: In hoc eīn vocati 1.Pet.2
eſtis, qa & Chr̄s paſſus eſt ꝓ nobis, vobis relinquēs exēplū, vt ſequamini veſtigia eius. Sic & Roma.8
Paulus ait: Cohęredes aūt Chr̄i, ſi tn̄ cōpatimur, vt & cōglorificemur. Idē in actis Apl'icis. Qm̄ Acto.14.
H ꝑ multas tribulatōes oportet nos intrare in regnū Dei. ¶Sexto, vt figurę ſacrificioꝝ veritas
rn̄deret, cōueniētior fuit imò neceſſaria Chr̄i paſſio quā ꝑ ſolā miam. Siqdē ſcriptura appellat
Chr̄m redēptorē, in Eſaia dicēs: Veniet ad Syon redemptor. Cæteꝝ redēptio ꝑ ſacrificium Eſa.56.
Deo grata raro vl' nunq̄ facta eſt ſine ſanguīs effuſione, vt ſatis patet ex ſacrificio Noe poſt di- Gene.8
luuiū, Abrahę in filio immolando. Agni paſchalis Iſraelitaꝝ, Moyſi poſt dationē legis in eius Gene.22
cōfirmatione. Sic q̄d & Paulus notat, ſummus ſacerdos intrās ſemel ꝑ anno, in ſc̄tā ſc̄tōꝝ diſtil Exo.12
labat de ſanguine ſacrificioꝝ ſup ꝓpitiatoriū & coram ꝓpitiatorio. Quæ qdem ſacrificia quū Exo.24. Leuit.16.
eſſent ſacrificij Chr̄i figura, & hæc ſanguinis effuſione fiebant, oportuit vt & Chr̄i ſacrificium Hebrę.9.
quaſi res figurata paſſione fieret ſanguiſq́; effuſſione, & ſic eum pati oportuit, & eum intrare in
gloriam ſuam. ſ. cœleſtem non mundanam & vanam.

HOMILIA QVADRAGESIMAPRIMA DE EO QVOD SCRIptū eſt: Lucæ. 24. Et ſic oportebat prædicari in nomine eius pœnīam & remiſſionem peccatoꝝ in oēs gentes, incipiētibus ab Hieroſolymaꝝ.

In tertijs ferijs paſche

A SVMMOPERE NOBIS ESSE Lætandum in hac die paſchatos ob glorioſam Ieſu Chr̄i reſurrectionē, exēplo etiamnū creaturæ inanimatæ ſat ſuperq́; arguiſ: nec qdem illud ſine ratiōe, quæ eius lætitiæ vl' maxima in ipſius vtilitate nunq̄ ſatis ęſtimāda à Chr̄o hodie exprimitur, dicente: Et ſic oportebat Chriſtum pati, & reſurgere à mortuis die tertia, & prædicari in nomine eius pœnīam & remiſſionem peccatoꝝ in omnes gētes. Quo nimiꝝ dicto Chriſtus apertò declarat, quid fructus ſua poſt mortē tertia die reſurrectio nobis attulerit. Vtiq; inæſtimabilem fructum eius ſumus glorioſa reſurrectione conſequuti, quod in ipſius nomine nobis non ſolum pœnīa ſit & pc̄tōrum remiſſio, ſed & oībus toto terraꝝ orbe prædicata & ad finē vſq; ſeculi ꝑdicāda, q̄ ſe deum eē eoꝝ probaret,

Digitized by Google

Matth.9 qui plus ſua ptāte &non delegata remittit peccata, eo ipſo aliàs dicēte: Vt aūt ſciatis, quia filius
Marci.2, hoīs habeat ptātē in terra dimittēdi pctā, ait paralytico: Tibi dico, ſurge. Et in Eſaia ait: Ego
Luce.5 ſum ego ſum ipſe, q deleo iniqtates tuas ꝓpter me. Et quare? Quia (inquā) illi ſoli peccauimus,
Eſa.43 eius mandata ſolius fregimus, q̊d eſt peccare. Eapropter Dauid de pctīs ſuis pœnitēs orabat.
Pſalm.50 Miſerere mei deus ſcd̄m magnam miam tuam &c. & dele iniqtates meas &c. Quia tibi ſoli pec
caui, & malū coram te feci. At ille hanc dimittēdi pctā poteſtatē Apl'is tantūmodo & eorum
Johā. 20, ſucceſſoribus delegauit in cœlū aſcēſurus inquiēs: Accipite ſpm̄ ſanctū. Quoꝝ remiſeritis pec
cata remittunt eis, & quoꝝ retinueritis, retēta ſunt. Et hoc eſt q̊d hodie ait dn̄s, ſe oportuiſſe
Acto.5 mori & reſurgere, vt hoc pacto prędicaret. ſ. p Apl'os remiſſio peccatoꝝ. Qd' & Petrus à Chr̄o
dictū adfirmat, dicēs: Deus pr̄m noſtroꝝ ſuſcitauit Ieſum, quē vos interemiſtis, ſuſpendētes
Ephe.1 in ligno. Hunc principē & ſaluatorē Deus exaltauit dextera ſua ad dandam pœnīam Iſrael &
remiſſionē peccatoꝝ. In quo (vt Apl'us ſcribit) habemus redēptionē p ſanguinē eius, remiſſio
nem peccatoꝝ ſcd̄m diuitias gratiæ eius. ¶ Ad quoꝝ peccatoꝝ? Proculdubio omnium & B
Pſal.102, actualiū & originaliū, quæ & fecimus & facturi ſumus ex ībecillitate naturæ. Qui em̄ (ait Pro-
pheta) ꝓpitiat oībus iniqtatibus tuis, q ſanat oēs īfirmitates tuas &c. Q̄uo miſeret pr̄ filioꝝ,
miſertus eſt dn̄s timētibus ſe, qm̄ ipſe cognouit figmētum noſtrū. Recordatus eſt, qm̄ puluis ſu
Matt.18 mus, homo ſicut fœnū. Dies eius tanq̄ flos agri ſic efflorebit. Hinc Petro roganti, quoties pec-
Lucæ.17, cabit in me frater meus, & dimittā ei? vſq; ſepties? dn̄s rn̄dit: Non dico tibi vſq; ſepties, ſed vſ-
q; ſeptuagies ſepties. Sanè hæc numeroſa pctōrum remiſſio prædicanda eſt. ¶ Sed qbus do C
nata eſt hæc remiſſio & prædicanda. Nunqd vni nationi tm̄? Reſpondet Chr̄us, in oēs gētes,
Roma.2 & vſq; ad fines terræ orbis, in ipm̄ Ieſum Nazarenū credētes, vtpote ſe noīe eius eam habere,
Acto.10 & non ex ſeipſis. Quandoquidē dn̄s Deus acceptor pſonaꝝ non ſit. Et Chr̄us in hunc mūdum
Lucæ 2 miſſus non ſolū Iudæoꝝ, ſed & gētiū fuerit expectatio, & Symone adfirmante: Lumē ad reue
latione gētiū & gloriam plebis Iſrael, q̊d parauit Deus ante faciē oīm ppl'oꝝ. Siquidē Chriſtus
Johan.1 dedit poteſtatē filios Dei fieri oībus, q ipm̄ in fide recipiūt, q credunt in noīe eius. Hinc Apo-
Roma 3, ſtolus: Iuſtitia aūt (inqt) Dei p fidē Ieſu Chr̄i, in oēs & ſup oēs, q credunt in eum. Non em̄ eſt di
Acto.3, et ſtinctio. Omnes em̄ peccauerūt, & egēt gloria Dei. Et Petrus: Vobis em̄ eſt repromiſſio, & fi
5. et.10, lijs veſtris, & oībus q longè ſunt, quoſcūq; aduocauerit dn̄s Deus noſter, q filiū ſuū Chr̄m, do-
minū noſtrū, quē occiderūt ſuſpendētes in ligno, hunc Deus ſuſcitauit tertia die, & dedit eum
manifeſtū fieri nō omni ppl'o, ſed teſtibus præordinatis à Deo, nobis, q manducauimus & bi-
bimus cū illo poſtq̄ reſurrexit à mortuis. Et præcepit nobis prædicare & teſtificari, q̊d ipſe ē,
qui conſtitutus eſt à Deo Iudex viuoꝝ & mortuoꝝ. Huic oēs prophetæ teſtimoniū phibēt,
1.Johan.2 remiſſionē peccatoꝝ accipere p nomē eius, oēs q credunt in eū. Qui (vt Iohannes ſcribit) eſt
ꝓpitiatio ꝓ peccatis noſtris, non pro noſtris aūt tm̄, ſed etiam ꝓ totius mūdi. O admirāda, ò
ineffabilis, ò immenſa ex Ieſu Chr̄i reſurrectōe vtilitas, ò ineſtimabilis fructus in oēs homines
credētes transfuſa. Quæ em̄ (obſecro) illa eſt & tanta vtilitas? Nimiꝝ peccatoꝝ oīm remiſſio.
Pſalm̄ 31, ¶ Quid eſt remiſſio peccatoꝝ? Beatitudo eſt (Dauide dicēte) Beati quoꝝ remiſſæ ſunt iniq- D
tates, & quoꝝ tecta ſunt peccata. Beatus vir cui dn̄s nō imputauit pctm̄. Hęc eſt illa remiſſio
pctōꝝ, hæc beatitudo illa, quę iuſtificatio eſt noſtra, reſurrectōe Ieſu Chr̄i tandē impleta & cō
Roma.4, ſummata, Apl'o ſcribēte: Qui ſuſcitauit Ieſum Chr̄m, dn̄m noſtrū à mortuis, q traditus eſt pro
pter delicta noſtra, & reſurrexit ꝓpter iuſtificationē noſtrā. At qd aliud eſt iuſtificatio q̄ bea-
titudo, quæ eſt à morte ad vitā, & à morte ad veram beatamq; vitā reſurrectio? Eſt vtiq; Ie-
ſu Chr̄i reſurrectio vt noſtra vita & reſurrectio ad vitā, qui in Chr̄o reſurgēte, q reſurgentium
Roma.6, fuit primitiæ, reſurreximus & ipſi tam ſpū vitæ q̄ re ipſa in nouiſſimo die. Qd' Apl'us teſtat, di
cens: Conſepulti em̄ ſumus, cū illo p baptiſmū in mortē, vt quō Chr̄us ſurrexit à mortuis per
gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si aūt mortui ſumus cū illo, credimus,
quia ſimul etiam viuemus cū illo. Sciētes qd' Chr̄us reſurgēs à mortuis, iam nō moritur, mors
vltra illi nō dn̄abit. Et iteꝝ: Non aūt Chr̄us reſurrexit à mortuis primitiæ dormiētium, q̊niā
1.Cor.15, quidē p hoīem mors, & p hoīem reſurrectio mortuoꝝ. Et ſicut in Adam oēs moriunt, ita &
in Chr̄o oēs viuificabunt. Hæc eſt (inquā) illa ineſtimabilis ex Chr̄i reſurrectōe vtilitas, vtpo-
te redēptio, ſalus, iuſtificatio, reſurrectio, vitaq; noſtra, quā dedit Chr̄us à morte reſurgēs per
remiſſionē peccatoꝝ in oēs gētes prædicandā. ¶ At quo medio peccatoꝝ hæc fit remiſſio? E
Roma.4, Nimiꝝ fit p fidelē nomīe Ieſu Chr̄i pœnīam, qua pœnitētes de pctīs noſtris credimus ea ipſa
pctā, hanc ipſam pœnīam Chr̄o miſericorditer & gratioſe ſuſcipiēte, prorſus remitti p Ieſum
dn̄m noſtrū, q traditus eſt propter delicta noſtra, & reſurrexit ꝓpter iuſticationē nr̄am, qui
(inquam) credimus hanc ipſam noſtram pœnīam vl' quàmlibet alioqui magnā nequaq̄ ſuffe-
ciſſe ad remiſſionē pctōꝝ, niſi morte & reſurrectōe Chr̄i interueniēte. Et hoc eſt, qd' dn̄s ho-
die dicit. Et ſic oportebat p̄dicari in noīe eius. ſ. Chr̄i, nō in noīe alicuius hoīs vl' opeꝝ etiā q̄li-
Acto.4 bet moraliter bonoꝝ, q̄ certè nullius eēnt momēti ſine Dei mīa, quā nobis in filio ſuo exhibu-
1.Pet.2 it pr̄, quū (vt Petrus ait) aliud nō ſit nomē ſub cœlo datū hoībus, in q̊ oporteat nos ſaluos fieri.
Hinc

Digitized by Google

Hinc recte veritas ipſa hodie dicit prædicari pœnitentiā in noīe ſuo,& non alterius. Et qui-
dē dicit eā. Primo p̄dicari,& deinde remiſſionē pctoꝝ,nō verbotenus tantū p̄dicari,ſed & ab
ijs,qui volūt ſibi remitti peccata,fieri. Vnde omnis fidei remiſſionisq; peccatoꝝ prædicatio
noui teſtamenti(ſileo vetus teſt.)tam Iohan. Baptiſtæ,q̄ Chriſti & apoſtoloꝝ à pœnitentia
cœpit,quam Chriſtus nomine ſuo pro peccatis noſtris virtute ipſius mortis & reſurrectiōis
vult acceptare miſericorditer,alioqui nullius noīe acceptandā,nec alicui proficuā. Sic Iohan Matt. 3
nes p̄curſor in deſerto Iudææ p̄dicās,dixit: Pœnitentiā agite,appropinquabit eīm regnū cœ- Luc. 3
loꝝ. Et Chrs baptizatus,exq; deſerto veniēs clamauit: Pœnitētiā agite, appropinquabit eīm Matt. 4
regnū cœloꝝ. Qd & apoſtoli clamerūt. Petrus rogatus à Iudæis qd agerēt,vt ſibi fides ad ſa- Marci. 1.
lutē ſubueniret,reſpondit. Pœnitentiā agite,& baptizetur vnuſquiſq; veſtrū in nomine Ieſu Actorū. 2
Chriſti in remiſſionē peccatoꝝ veſtroꝝ,& accipietis donū ſpūs ſancti. Sic & aliàs ſcribit de Marci. 6
oībus apoſtolis. Et exeuntes p̄dicabant,vt pœnitentiā agerēt. Quare? Quia à dn̄o mādatum
ceperant: quoniā nō ſit ſine pœnitentia remiſſio peccatoꝝ,pœnitētibus eīm peccata remit-
tuntur,& hoc gratis,& per grām Ieſu Chriſti. Hoc ſatis claret ex hoc Petri dicto. Ergo & gē Actorū, 11
tibus pœnitentiā dedit deus ad vitam: nēpe ꝙ erant,qui putabant gentilibus minime pro-
deſſe,ſed tantū Iudæis,vnde ſatis liquet fidē non ſuffeciſſe ſine pœnitentia informem,nec fide
ſola informi peccata remiſſum iri,ſed bene ea fide,qua creditur per pœnitentiā nomīe Chri-
ſti,virtuteq; adeo eius paſſionis & reſurrectionis peccata remitti,non etiā ſola pœnitentiæ
per ſe virtute & merito. Hinc euidenter patet remiſſionem fide peccatorum omnino debere Lucæ. 13
præcedere pœnitentiā authoritate omniū ſcripturaꝝ,vel maxime Chriſto dicente. Sed niſi
F pœnitentiā habueritis,oēs ſimiliter peribitis. At inquis. ¶ Quid eſt pœnitētia? Eſt doloro- Matt. 7
ſa ex amore pro peccatis cōtra deū,tā ſpūalis,corporaliſq; ſimul cōtritio & afflictio. Quæ ſit Pſalm. 36
cū reiectis vitijs carnalibus opera ſpūs vitijs cōtraria,q̄ crucis ſunt & duræ viæ ad cœlum am Matt. 21
plectimur. Quod vno verbo propheta expreſſit. Declina à malo & fac bonum, Non vtiq; ſuf- Marc. 11.
ficit reſipiſcere à malo,niſi faciamus bonū,q̄d Chriſtus tum per ficum ſterilē,arguit,cui ma- Lucæ. 13
ledixit,quia ſine fructu ſolum folia habebat,tum per conductos in vinea operarios. Huius au Matt 20
tem definitionis ratio fundat ex Chriſto,dicente. Væ tibi Corozaim,væ tibi Bethſaida,quia Matt. 11.
ſi in Tyro & Sidone factæ eſſent virtutes,quæ factæ ſunt in vobis,olim in cilitio & cinere pœ Lucæ. 10
nitentiam egiſſent. Vnde ſat ſuperq; innuit,pœnitentiam eſſe pro peccatis doloroſam & ani
mi & corporis afflictionem. Sic Dauid,inter alios,qui pœnituerunt,pro peccatis ſuis gemi-
tibus,& lachrymis,ieiunijs & vigilijs,variaq; id genus maceratione,carnem afflixit ſuam,Ali Pſalm̄. 6
bi dicens. Lauabo per ſingulas noctes lectum meum,lachrymis meis ſtratū meū rigabo, tur-
batus eſt à furore oculus meꝰ. Vnde ſole clarius patet,q̄ falſo,q̄q; doloſe,ſimulq; pnitioſe nō-
nulli ijs temporibus docuerint,qui dixerunt,pœnitentiā nihil aliud eſſe,q̄ reſipiſcentiā à car-
nali conuerſatione,ſiquidem, quæ à Græcis dicitur, μετάνοια,id eſt,reſipiſcentia, Et μετανοεῖν
aliud non eſſe,q̄ reſipiſcere & tranſmutari & fieri nouā vitam,quaſi ipſi ſingulari à deo inſtru
cti,interpretandi gratia iam tandem cognoſcant magis q̄ priores patres vita & eruditione,
virtuteq; miraculoꝝ probati,quotquot ante nos ingenti numero præceſſerunt. Illi certe (q̄d
veriſſimum eſt) dixerunt μετάνοιαν eſſe pœnitentiam,& μετανοεῖν,pœnitere,& non ſolum re-
ſipiſcere,ſed vitam inchoare nouam,veteriſq; pœnitere & pro noxis prioribus in ſe ſeuerius
vlciſci: quandoquidem pœnitere ſit,quaſi pœnam tenere,eumq; vere pœnitere & pœnā te-
nere,qui ſemper punit,quod commiſiſſe dolet. Sane oportet pœnitentem non iraſci,neque
ſæuire,ſed conteri, tanquā condemnatum,tanquā non habentem fiduciā,tanquā iudicatum
reum,tanquam ex ſola ſaluari miſericordia debentē,tanquā ingratum erga benefactorem re-
dargutū,tanq̄ reprobū,tanq̄ dignū innumeris ſupplicijs,& nunq̄ ſui peccati obliuiſci,ſed deū
quidē rogare,ne eius velit reminiſci,orareq; impēſius & rogare,diē luctu tranſigere,vigilijs
noctes ac fletibus ducere,tēpus omne lachrymoſis lamētatiōibus occupare,ſtratos ſolo adhæ
rere,cinere ac cilicio volutari & ſordibus,& nihil prorſus ſibi cōfidere,q̄ſi ſatis ſit factū,ſe nō Eccle. 9
poſſe dānari,p̄inde ac certo ſit in grā,q̄nquidē hō neſciat an ſit amore an odio dignus. Et apl̄s 1. Cor. 4
iā fidelis & hauddubie citra pctm̄ ait. Nihil eīm mihi cōſcius ſum,ſed non in hoc iuſtificatus
ſum. Norat vtiq; tātus apl̄us,pœnitentiā nō eſſe reſipiſcētiā ſimplicē,ſed & reſipiſcētiā verbo
& facto cōmōſtrare acerbeq; dolere, Quēadmodū ipſe de ſuo pctō ſp doluit,dicens, Minimꝰ 1. Cor. 15
ſum apoſtolorum,& indignus vocari apoſtolus,quia eccleſiam dei perſequutus ſum, propte 1. Cor. 9
rea caſtigo corpus meum,& in ſeruitutem redigo. Quod & alios vel etiam non peccatores,
ſed lauacro baptiſmi mundatos facere voluit poſt peccatum dudum perpetratū, dicēs. Sicut
exhibuiſtis mēbra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatē,ita exhibete mēbra Roma. 6
veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationē,ſcribens ad Romanos,q vtiq; iā baptizati fidē plene
acceperant,quos tamen re ipſa voluit acerbe pœnitere pro pctīs. Cuius veræ pœnitētiæ Da-
uid vbiq; formā exhibuit,ſanctiſſimus Chriſti præcurſor palam præſtitit, nimirū pœniten- Matt. 3
tiæ prædicator,pilis camelorum veſtitus, zona pellicea cinctus,in deſerto melle & locuſtis Marc. 1.

Digitized by Google

Luc.3. nutritus, aquã dũtaxat bibẽs. Maria q̃q; Magdale. vſq; adeo pœnitẽtiæ cõtulit ſpeculum,
Luc 7. vt ex amore pro pc̃tis tã lachrymata ſit, vt dñi pedes lachrymis rigarit, capillis terſerit, ore
Marc.19 oſculata ſit, vnguẽtoq; vnxerit. Et Petrus apl'orũ princeps, pſ pœnitentium pro vnico ſuo
Lucæ.22. pc̃tõ, recordatus verbi dñi, Egreſſus foras, fleuit amarè. ¶ Illi nimirũ oẽs ſciebãt pœnite- G
Iohan.18 re eſſe pro pc̃tõ valde animo & corpe dolere pindeq; excruciari, & nõ ſimpliciter reſipiſce-
Pſalm 36 re, vt q̃dam errarũt. In quorũ errorẽ, ne incideremus, ſpũs ſanctus omnino cauit puidens, In
Matt.3. diuino pſalte, dicẽs. Declina à malo & fac bonũ. In Iohanne. Facite ergo fructũ dignũ pœ-
Luc.3. Mat.11 nitentiæ. Et in Chriſto. Si in Tiro & Sidone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis,
olim in cilitio & cinere pœnitentiã egiſſent. In Paulo: Redigo corpus meũ in ſeruitutẽ, ca-
Luc.10 Acto.20. ſtigoq; ipm. In eodem. Quãdo adfirmat ſe gentibus annuntiaſſe, quatenus pœnitentiã age-
rent, & couerterent ad deum, digna pœnitentia opera facientes. Vides ergo pœnitentiam
non ſolũ eſſe in declinando malo, ſed in faciendo bonũ, & agere fructum pœnitẽtia dignũ,
cuiuſmodi ſunt, pro amore dei compunctione pc̃tõrũ intus & foris acerbe dolere, carni re-
ſiſtere, vigilare, ieiunare, orare, hocq; genus alia facere. Sanè ſpiritus ſanctus in ijs prædictis
omnibus docuit & verbo, exemploq; p ipſos teſtatus eſt, non ſatis eſſe reſipiſcere, perq; fi-
dem ad deum conuerti, niſi digna pœnitentiæ opera ſimul accumularentur.

¶ De huiuſmodi pœnitẽtia Chr̃s hodie loquit̃, inquiẽs: Sic oportebat prædicari in noĩe H
eius pœnitentiã & remiſſionẽ pc̃tõrũ in oẽs gentes. Quõ in noĩe eius prędicari? quod pro
nobis oĩbus proq; pc̃tis noſtris Chriſtus pœnitentiã egerit & remiſſionẽ pc̃tõrũ fecerit,
non adcurrente aliq̃ noſtro pro pc̃tis dolore, & hoc ſolũ ac prorſus credere, q̃d Chriſtus id
fecerit, nec opus eſſe aliqua noſtra pœnitẽtia vel animi vel corporis, quẽadmodũ aliqui ha-
ctenus ſcriptitarũt & loquuti ſunt? Nequaq̃. Q̃nquidẽ is eſſet intellectus cõtra oẽm omniũ
ſcripturarũ intellectũ, nec ſciret quid eſſet pœnitere, ad q̃d omnes ſcripturæ hortantur, nec
quiſq̃ admoneret ad aliq̃d bonum opus. Præterea quid ſtultius, quàm pdicare, q̃d Chriſtus
reſipuerit pro nobis, vt illi volunt, à quo malo reſipiſcet, qui nil mali fecit? Eſt ergo prædi-
Eſaiæ.53 care pœnitentiã, nomine Ieſu Chriſti. i. dicere. Declinate à malo & facite bonum propter
peccata veſtra cõmiſſa, & hoc noĩe Chriſti, cuius nomine, paſſione, morte, reſurrectiõe, be-
neficio & gratia, & nõ alterius noĩe, hæc ipſa propter pc̃tã veſtra cõtritio, pœnitentia, bo-
na operatio ad veſtrã valebit iuſtificationẽ & ſufficiet noĩe Ieſu Chriſti, qui pro pc̃tis vr̃is
natus, paſſus & deniq; mortuus eſt, vobiſq; adeptus pc̃tõrũ remiſſionẽ, quod ſi credideritis
vitam æternam habebitis. Sanè ſine eius noĩe vel gratia prorſus nulla valet pœnitentia vel
2.Cor.6 actio etiam quamlibet bona. Et hoc eſt, quod apoſtolus confirmãdo perinde ait. Ecce nũc
tempus acceptabile, ecce dies ſalutis nũc: hoc eſt, Iam agite pœnitentiã & habebitis planè
veſtrorũ pc̃tõrũ remiſſionẽ, quam iam noĩe Ieſu Chriſti deus pater acceptat, quæ prius & al-
terius nomine nõ acceptabilis fuit, nec eſt. Igit̃ (vt ipſe ait) nemini dantes vllam offenſio-
nem, vt nõ vituperet̃ miniſteriũ veſtrũ, ſed in oĩbus exhibeamus nos ſicut dei miniſtros.
In multa patiẽtia, in tribulationibus, in neceſſitatibus, in anguſtijs, in plagis, in carceribus,
in ſeditionibus, in laboribus, in vigilijs & ieiunijs, in caſtitate, in ſciẽtia, in longanimitate,
in ſuauitate, in ſpũ ſancto, in charitate nõ ficta, in verbo veritatis, in virtute dei. Et iterum.
Et hoc ſciẽtes tẽpus, quia hora eſt iã nos de ſomno ſurgere. Nũc eñ proprior eſt nr̃a ſalus q̃
Roma.13 cum credidimus. Nox pceſſit, dies autẽ appropinquauit. At q̃d eſt de ſomno ſurgere, niſi à
peccati otio ad bonũ opus declinare & pœnitere iã tempore ſalutis, ſed q̃d aut quõ pœnite-
re? Reſpõdet apl'us. Abijciamus opera tenebrarũ, & induamur arma lucis, ſic vt in die hone-
ſte ambulemus. Nõ in comeſſationibus & ebrietatibus, nõ in cubilibus & impudicitijs, nõ
in cõtentione & ęmulatione, ſed induimini dñm Ieſum Chriſtũ, & carnis curã ne feceritis
in deſiderijs. Hinc Paulus, Gentiũ prædicator recte prædicauit pœnitentiam & remiſſionẽ
pc̃tõrum, ille vere intellexit Chriſti hodie verbum. Sic oportebat prædicari pœnitẽtiam,
& in nomine eius remiſſionem pc̃tõrum in omnes gentes.

HOMILIA XLII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST. Iohã.20. Beati qui non viderunt & crediderunt.

In octaua Paſche.

DVO INTER Penè infinita potiſſimum ex hodierno Euãgelio ſunt haud A
parum diligenter cordi percipienda. Quorum eſt primum.

¶ Mira dei Opt. erga nos clementia: nimirũ quæ dum ſtudioſe indagatur B
ſemp maior atq; maior inuenit̃. Magna vtiq; dei fuit benignitas, q̃d ille ſolũ
ex mĩa ad redimendũ nos filium ſuũ vnigenitũ, dñm nr̃m è cœlo demiſerit,
Titum.3 ac in vtero glorioſe naſci incarnariq; dignatus ſit, Paulo ſcribente. Cũ autem benignitas
& humanitas apparuit ſaluatoris dei, nõ ex operibus iuſtitiæ, quę fecimus nos, ſed ſecundũ
miſeri-

Digitized by Google

miſericordiam ſuã ſaluos nos fecit, vt iuſtificati gratia ipſius hæredes ſimus ſecundũ ſpem vi-
tæ æternæ. Id q̃d Chrũs confirmãs, ait. Sic eñ deus dilexit mundũ, vt filium ſuũ vnigenitũ da- Iohan. 3
ret, vt omnis, qui credit in eũ, non pereat, ſed habeat vitam æternã. Quod Euangeliſta dein-
de repetẽs, inquit. In hoc apparuit charitas dei in nobis, quoniam filium ſuum vnigenitum 1. Iohã. 4
miſit deus in mundum, vt viuamus per eum: non quaſi nos dilexerimus deum, ſed quoniam
ipſe prior dilexit nos, & miſit filium ſuũ propiciationem pro peccatis noſtris. Maior vtiq; be
nignitas, quod eundẽ filium ſuũ pro nobis in mortem crucis turpiſſimã iri traditum non fue- Iohan. 15
rit dedignatus, Chriſto dicente. Maiorem hac dilectionẽ nemo habet, quã, vt animã ſuã po-
nat quis pro amicis ſuis. Quẽ Iohannes ſequitur, dicens. In hoc cognouimus charitatẽ dei, q̃m 1. Iohã. 3
C ille animã ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. ¶ Maxima
vtiq; dei fuit clemẽtia, quod ille dñs noſter Ieſus ſe poſt ſuã reſurrectionẽ à ſuis tractari per-
miſerit pijſſima tractatione: nimirũ non contentus, q̃ nobis ſuis filijs, fratribus, amicis gratiam
ſuã tam copioſe largitus ſit, ſed qui & laborauit, ſategitq́;, vt tantæ gratiæ donũ recipere non
negligeremus, ſed omnino agnoſceremus: quippe, qui poſt mortẽ, poſt reſurrectionẽ, poſt
omnis ſatisfactionis complementum, nimis ſolicite egit, vt ipſius nos acceptaremus beneficia
in noſtramq́; tranſirẽt vtilitatem per firmam & perfectã charitatem. Adeo vt vere per Eſaiã Eſaiæ. 5
dixit. Nunc ergo habitatores Hieruſalem, & viri Iuda, iudicate inter me & vineam meã. Quid
eſt, quod vltra debui facere vineæ meæ, & non feci? Sic igitur ille reſurgens ex mortuis, locũ
ſupremi cœli corpori ſuo glorioſo debitum adſumere quadraginta diebus diſtulit, angelis in
cœlo adſiſtentibus, viſionem ſuæ humanitatis in proprio genere ſubtraxit, vt ſuam reſurre- Actorũ. 1.
ctionẽ, vt ſcribit poſt Lucam Paulus in multis argumentis ſuis diſcipulis nimiũ incredulis de 1. Cor. 15
monſtraret, cicatrices vulnerum ſuorũ nedum videri, ſed & tangi permittens diſcipulis, vt in
eis fidem plantaret & in futuris vſq; ad finem mundi hominibus, omne dubietatis vulnus am
putaret. Et profecto videri non potuerit ſine mira domini diſpẽſatione factum & benignita
te, ſimul ad noſtræ fidei confirmationẽ, quod ipſe poſt reſurrectionẽ anteq̃ cœlos aſcenderet
per dies quadraginta diſcipulis apparuerit, præbueritq́; ſeipſum viuum in multis argumentis
quo reſurrectionis in ſe factæ veritas ſolidaretur in cordibus apoſtolorũ, & ad nos vſq; pro-
tenderetur, vt qui quadraginta horis fuerat pro nobis mortuus, pro hora diem compenſans,
quadraginta diebus manifeſtis indicijs ſe viuere declararet, Quocirca & illis & nobis præſen-
tem ſe fecit, illis in ſpecie, nobis in fide, & quem illi viderunt facie, oculo corporis, nos in literis
videremus ſcripturæ, oculo mentis, & ſic nos quoq; beatificaremur, de quibus hodie dixit.
D Beati qui non viderunt & crediderunt. ¶ In quo quidem verbo dominus. (Et eſt ſecũdum,
in hoc Euangelio, fidei. ſ. cõmendatio) Primo corrigit eos qui tardi ad credendum non niſi
viſis ſignis & auditis rationibus de re credenda credere volunt. Sic hodie increpando ad
Thomam ait. Noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Thomas vero perinde ex obiurgatione domi-
ni perterritus, reſpondet, Dominus meus, & deus meus: vtpote ſimul intus ſuam culpam de-
precans, verboq́; ipſo non minus quàm animo credens, & vere quidem credidit Chriſtum
Ieſum eſſe & hominem & deum, illum, dicens, Dominus meus, hunc, inquiens, Deus meus
poſt lateris tactum optimus theologus duplicem in Ieſu naturam, vnicamq́; hypoſtaſim Lucæ. 24
confeſſus eſt. Sic & increpauit diſcipulos Emautem euntes, dicens: O ſtulti & tardi corde
ad credendũ in omnibus, quæ loquuti ſunt prophetæ. Sic & aliàs ad ſuos diſcipulos corripiẽs, Matt. 17
inquit: O generatio incredula & peruerſa, quouſq; ero vobiſcũ? vſq; quo patiar vos? Sic quia Marc. 9
Zacharias verbo domini incredulus, de ſigno quopiã quærens, obmutuit donec ſit natus fili- Luc. 9
us Iohan. Bapt. vnde Chriſt⁹ plane oſtendit, nos de ijs, quæ ad fidẽ ſuã attinent, nullam neq; Lucæ. 1.
rationem neq; viſionem expoſcere, ſed ſimplici eius verbo adſentiri debere, vtpote conten-
tos ſcripturis, quæ de ea fide ad nos poſteros relictæ ſunt, & in hoc ſcriptæ, vt credamus Euã-
geliſta hodie dicente. Hæc autẽ ſcripta ſunt vt credatis, quia Ieſus eſt filius dei, vt credentes vi Iohan. 20
tam habeatis in nomine eius. Quibus ſi quis non credit, nec etiam rationibus neq; ſignis neq;
viſionibus facile crediturus eſt, Chriſto aliàs teſtante, quum ait. Habent Moyſen & prophe- Lucæ. 16
tas, audiant illos, ſi hos non audiunt, neque, ſi quis ex mortuis reſurrexerit, credent. Et rurſus
alibi. Si eñ crederetis Moyſi, crederetis forſan & mihi, de me eñ ille ſcripſit. Si autem illius Iohan. 5
literis non creditis, quomodo verbis meis credetis? Sic itaq; hortatur dominus, vt increduli
non ſimus, ſed de ſe ſcriptis omnino ſtemus, nullam expoſcentes rationem ſeu viſibilem pro
bationẽ: quandoquidẽ vera & viuifica fides, authore apoſtolo, ſit ſperãdarũ ſubſtãtia rerũ, ar
gumentum non apparentiũ. Qui igitur niſi re oſtenſa ſeu viſo eius argumento credere non Hebræ. 11.
vult, fidei meritũ deperdit: quippe qui citra fidẽ ſit, q̃ ſit habitus mentis, idemq́; voluntarius,
quo inchoatur vita æterna in nobis, faciens intellectum ſponte non apparentibus adſenti-
re, authoritate ſolum diuina adeo innixa: ſane nullus credit niſi volens. Perſuaſus itaq; ſignis
E & rebus recte dici nequit credulus aut fidelis. ¶ Nec obſtat, quòd Thomas à domino
hodie dicatur credere & fidelis eſſe. Quoniam reſpondendum eſt, Thomã aliud vidiſſe & ali-

 udcre-

Digitized by Google

ud crediſdiſſe, qui humanitatē vidit, & deitatē credidit, ꝗ in pñti, niſi ſ ænigmate ꝗdam & ꝗſi
Exodi. 33 per ſpeculū videri nequit, vnde & merito fidelis fuit, eáq́ ob rem beatus dici meret, quãuis
1. Iohã. 4 ideo à dño beatus nõ prædicat, quod experimentũ q̃ſiuerit, ſed ij quidē ab eo dicti ſint beati
1. Cor. 13. qui nõ viderũt & crediderũt, in ꝗ arguit dñs. ¶ Secundo fidei ꝑinde veræ definitionē, in- F
terimq́ fructũ ineffabilem, qui eſt beatitudo: vult eñ fide nos beatos reddi. nimiꝝ, qui nõ
vidimus ipm in ꝑſona, nec verba eius corã palamq́ vidimus, ei tñ & illis ſponte credimus.
Sic & diuã virginē, quæ verbo dñi per angelũ credidit, nec ſignũ ſeu experimentũ rogauit,
Lucę. 1 Eliſabetha beatam pronũtiat dicens. Beata, ꝗ credidiſti, qm̃ oñia in te perficientur, ꝗ tibi à
dño per angelũ dicta ſunt. Ita Chrs hodie: Beati, qui crediderũt, inquit, & nõ viderũt. ſ. me
meaq́ verba corã. Valde eñ nos hoc ſaluatoris dictũ lætificare debuerit. Beati. qui non vi-
derunt & crediderũt, quæ. ſ. de me ſunt. Nimiꝝ ꝗ nos ſpeciatim ſignat, qui eũ, quem carne
Titum. 1. nõ vidimus, mēte tenemus, ſi fidē operibus ſeq̃mur: quum verè credat, q exercet operando
ꝗd credit, & reprobi ſint atq́ abominati increduli iuxta apl'm, qui cõfitent ſe noſſe deũ, fa-
ctis aũt negant, ꝗꝝ quidē fides ſine operibus mortua eſt. ¶ Conſolatur proinde hoc Ieſu G
Iacobi. 2. dictũ. Beati qui nõ viderũt & crediderunt, eos, qui dicunt, vtinã illis fuiſſemus tēporibus &
vidiſſemus Chriſtũ miracula facientē. Cogitēt beatos eſſe eos, qui nõ viderũt eum corã &
abſentē ꝑinde ſcripturis viſum crediderũt: Sciãt igit ipm voluiſſe eos vere btõs, qui ſibi nõ
viſo credũt ꝑ ſcripturas, ꝗ vtiq́ (vt Euãgeliſta ait) ſcriptæ ſunt, vt credamus, q̃ Ieſus eſt fi-
lius dei, & vt credētes vitã habeamus in noĩe eius: ad ꝗs hodie & nõ prorſus ad Thomã dñs
dicit. Beati q nõ viderũt & crediderũt. ¶ Ex ꝗꝝ tñ numero Thomas vel ideo nõ excludi- H
tur, ꝗd is rei nouitatæ inauditæ ſtupefactus diuinæ pietatis diſpenſatõe dubitarit, qui audi-
ta reſurrectiõe dubitauit, dubitãs palpauit, & palpãs credidit, vt à nrĩs cordibus oẽm expel
leret dubitationē, & dũ in magiſtro vulnera palparet carnis, in nobis vulnera ſanaret infi-
delitatis. Huius eñ in nobis incredulitas plus ad fidē q̃ alioꝝ credulitas ꝓfuit, ꝗ mentem no
ſtrã oñi dubitatõe poſtpoſitã in fide ſolidauit, interimq́ nõ mõ fidē noſtrã roborauit, ve-
rũetiã hęreticoꝝ errorē dicētiũ, Ieſum veꝝ corpus nõ habuiſſe, cõuicit & cõfutauit. Suffe-
cit ea propter Thomę ad fidē ꝓpriã vidiſſe, ꝗd viderat, ſed nobis opatus ē, vt tãgeret ꝗd vi-
debat. Merito ergo in eoꝝ ē nũero Thomas, ꝗs Chrs btõs dixit, qui ꝗd nõ viderũt, credide
Marci. 1. rũt. Pęniteamus igit & credamus Euãgelio. i. dei verbo, ꝗd nobis oñe bonũ & veꝝ denũ-
tiat, nec quæramus de ijs, quæ fidei ſunt, rationem & experimentum.

HOMILIA XLIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Iohã. 10. Bonus paſtor animã ſuã dat pro ouibus ſuis.

Dominica prima poſt octauas Paſche.

VIderi põt & recte qdē eccleſia hoc euãgeliũ hodie legi inſtituiſſe vel A
ideo, vt Chri Ieſu in ſuos ineffabilē charitatē & ſingularē curã itēq́
prouidētiã magis atq́ magis argueret: nimiꝝ q nõ cõtētus, ꝗd iu-
Ezec. 34. xta ꝓphetã, oues ſuas req̃ſiuit, & vt paſtor gregē ſuũ viſitauit, ſed
& ꝓuidus memorq́ poſt ſuã aſcenſionē tpis, ne ſuæ deinde oues ſi-
ne vicario aliq paſtore errarent & à lupo rapaci diſpergerētur, illis
ſuo loco ſubpaſtores cõſtituit, Id ꝗd aplus teſtatus ait. Qui deſcēdit
Ephes. 4 ipſe eſt q & aſcēdit ſuꝑ omnes cœlos, vt adipleret oĩa. Et ipſe dedit
ꝗſdã qdē aplos, ꝗſdã aũt ꝓphetas, alios vero Euãgeliſtas, alios autē
paſtores & doctores, ad cõſumationē ſctõꝝ, in opus miniſterij, in
1. Petri. 5. ædificationē corpis Chri. Quoꝝ. ſ. ſubpaſtoꝝ, Chrs, paſtor princeps dr̃ à Petro. Ipſe eñ
primus eſt & vnicus natura paſtor, q ex ſe ſolo ſuas oues. i. nos hoĩes, paſcit & regit quē no
Ezech. 34 et. 37. bis deus pater olim ſe daturꝝ promiſit, inquiēs. Et ſuſcitabo ſuꝑ ea paſtorē vnũ, q paſcat ea.
Ezec. 34. Et rurſus. Et paſtor vnus erit oĩm eoꝝ. ſ. ver⁹, naturaliſq́ & priceps. Qui & ꝓmiſſus & da-
Psal. 78. tus inibi ad nos dicit. Vos aũt greges mei, greges paſcuę meæ, hoĩes eſtis. Hinc & Dauid ad
Psal. 79 eum in ꝑſona noſtri oĩm ait. Nos aũt populus tuus, & oues paſcuæ tuæ, cõfitebimur tibi in
Psalm. 22 ſeculũ. Et paulopoſt. Qui regis Iſrael intēde, qui deducis velut ouem Ioſeph. Sanè is eſt ille
paſtor, à quo ſi quis paſcit & regit, idem nõ poſſit nec eſurire nec errare, adfirmãte prophe-
ta, qui ait. Dñs regit me, & nihil mihi deerit in loco paſcuæ, ibi me collocauit. Super aquam
refectionis educauit me, animã meam cõuertit. Q. d. Dominator & redēptor meus paſcit
& educat me, neq́ vllis priuabor bonis, in paſcuis diuinæ alimentatõis, in quibus ad carpē-
da diuina, ſpũaliaq́ pabula me locauit. Quod & ipſe de ſe ipſo alibi profeſſus inqt. Per me ſi
Iohan. 10 quis introierit ſaluabitur, & ingrediet & egrediet & paſcua inueniet. Et Apoc. Agnus, q in
Apoca. 7. medio throni ē, reget illos, & deducet illos ad vitæ fontem. Pauit ãt verbo dei, ꝗ viuit hõ &
Deuter. 8 Matt. 3 nõ ſolũ in pane. Qd vt ſui ſubpaſtores. ſ. ꝓlati, regētes, p̃res familias, hocq́ genus alij itidem
facere

facere ſatagant ſe hodie proponit, perindeq; dicere velit. Ego ſum paſtor bonus, qui pono animam meam pro ouibus meis, &c. Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Ita nimirum, vt qui paſtor eſſe velit, ſuam pro omnibus animam ponat. Non eſt enim bonus paſtor, niſi qui animam ſuam dat pro ouibus ſuis. Ad quod hortatur Iohannes, dicens. In hoc cognouimus charitatem dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Hoc certe dominus Ieſus fecit, hodie inquiens. Ego ſum paſtor bonus, qui animã meam pro ouibus meis pono. Et aliàs p prophetam. Reliqui, inquit, domũ meam, dimiſi hæreditatem meã, in manus inimicorum meorum, dedi dilectã animam meã. ¶ Atq; vtinam ò Ieſu paſtor bone, tam te ipſa re tui vicarij ſequerentur paſtores, q̃ nomine ipſo. Atqui vereor perpaucos eſſe, qui ſimus, te exemplo vitã corporalem (quæ hic anima appellatur) in ſalutem ouiũ dare parati, quum, ne rem quidẽ damus temporalem pro ipſis. Video, prohdolor, video pauciſſimos eſſe paſtores, at econtrario non parũ multos mercenarios, qui (contra verbũ principis paſtoris) oues potius mactant & perdunt, ſeipſos paſcẽtes, non etiã oues, ſed earum lac comedentes, lanã deglubẽtes. Interim vſq; adeo ouium immemores ac negligentes, vt oues perinde citra paſtorẽ diſperſæ factæ ſint in deuorationem omniũ beſtiarum, id eſt, inimicorum. ſ. diaboli, ſeculi, carnis. Ad quos ideo dñs per prophetã ait, quia voſmetipſos pauiſtis, & non oues meas, ſed & eas dereliquiſtis, ego requiram gregẽ meum de manu eorum, & ceſſare faciam, vt vltra non paſcant gregẽ meũ, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos. Sic & aliàs: Fiat, inquit, cõmoratio eorum deſerta, & nõ ſit qui habitet in ea, Et epiſcopatũ eius accipiat alter &c. Quod ne dñs faciat nobis, neceſſum erit vt ipſum ſequamur, aĩas & ipſi noſtras pro ouibus ponentes, apud eas manentes, lupo veniente. ſ. tyranno, nõ fugientes, ſed in medio ſtantes, eaſq; virga doctrinæ, vitæq; defendentes vſq; ad mortẽ. Quod faciunt, qui pro ſalute ouium ſuarum, omnia, quæ habent. ſ. res, propinq̃s, & perſonã propriã, ſicubi neceſſitas expoſtulet, exponũt. Sic animã ſuã pro ouibus non ponunt, q tẽporalia eis nõ tribuunt, cõſanguineos promoueri faciunt, malis nõ reſiſtunt. Ad q̃d tñ obligant exẽplo Chriſti, veri paſtoris, q propter ſalutẽ omniũ, domũ & familiã. ſ. angelos, hæreditatẽ. ſ. ſubſtantiã cœleſtẽ, & animã ſuã in manus inimicorum reliquit. Qui certe propter vnã pditã ouẽ in deſerto. ſ. hominẽ, reliquit nonagintanouẽ. i. nouẽ choros angelorum, & vt eã inueniret, labores, ærũnas, malaq; huius vitæ momentaneæ infinita paſſus eſt, inter phariſeorũ inſidias & pericula multa, euãgelizans regnũ dei, ciuitates circuiuit, & caſtella, noctes duxit in oratione peruigiles, nec phariſæorum veritus murmur & ſcandalũ, publicanis ſe pbuit affabilẽ, adſerẽs propter malehabẽtes ſe veniſſe in mundũ, ad pœnitẽtes q̃q; paternũ prętendit adfectũ, aptum eis oſtẽdens diuinę miæ ſinũ. ¶ Audite hęc paſtores audite, paſtorẽ principem ſequamini, & ab vno paſtore boni paſtores eẽ diſcite, q̃d ipſe fecit, hoc & vos, ſi neceſſe fuerit facite. Nã & ipſe ait: Exemplũ dedi vobis, vt ipſe feci, ita & vos faciatis, nolite eſſe mercenarij, ſed paſtores, ad q̃s Petrus, primus à Chro vicarius paſtor, inquit. Paſcite qui in vobis eſt, gregem dei, prouidentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundũ deũ, neq; turpis lucri gratia, ſed voluntarie, neq; vt dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex aĩo, vt cũ apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam. Et Paulus ex Mileto Hieroſolyma abiturus, ait. Et nunc ecce ego ſcio, quia amplius non videbitis faciem meam, vos omnes, per quos tranſiui prædicans regnum dei. Quapropter conteſtor vos hodierna die, quia mundus ſum à ſanguine omniũ. Non eñ ſubterfugi, quo minus annuntiarem omne conſiliũ dei vobis. Attendite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos ſpũs ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiam dei, quã acquiſiuit ſanguine ſuo. Ego ſcio quoniã intrabũt poſt diſceſſionẽ meã lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. Et ex vobis ipſis exurgẽt viri loquẽtes peruerſa, vt abducãt diſcipulos poſt ſe. Propter quod vigilate, memoria retinẽtes, q̃m per triennium nocte ac die non ceſſaui cũ lachrymis, monens vnũquemq; veſtrũ. Argentũ & aurũ aut veſtem nullius concupiui, ſicut ipſi ſcitis. Hæc ille. At vnde talia Paulus? Vtiq; à Chriſto principe paſtore edoctus hæc dixit: Hauddubie bonus paſtor, oues ſuas cognoſcens, animamq; ſuã pro ouibus ſæpenumero, varieq; opponens: Non immemor ſe (vt alibi meminit) eſſe ex numero paſtorũ, præpoſitorumúe, quorum eſt, pro ouibus vigilare, quaſi rationẽ pro animabus earum deo olim certò redditurum. Atq; vtinã noſtri temporis paſtores hunc apoſtolũ poſt Chriſtũ tam attendant q̃ debent, haud tũ dubitarem eos gregi ſuo melius attendere. Sin non attenderint, vereor plurimum, ne dominum in ſe ſint ſerio audituri. Væ paſtoribus, qui diſpergunt & dilacerant gregem paſcuæ meæ. Ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum. Quod præcauebunt, vbi habuerint, quæ Chriſtus verus paſtor habuit, de quibus latè anno ſuperiore: Habebunt autem, vbi ſe ita geſſerint verbo & vita, eorum vocem oues mutuo agnoſcant, ipſiq; pro eis animam ponere, ſicubi neceſſariũ fuerit, non neglexerint, Chriſtum paſtorem imitantes. ¶ Nec hoc ipſum dumtaxat eos, qui nomine ipſo ſunt & re paſtores, veluti, regentes reipublicæ ſiue ſeculares, ſiue eccleſiaſticos admonuerim, ſed & vni-

Iohan.13
1.Iohã.3
Hiere.12
B
Ezec.34
Pſal.108
Hiere.12
Lucæ.15
C
Iohan.10
1.Petri.5
Acto.20
Hebr.13
Hiere.23
D

uerſos & ſingulos homines, nam & ij aliquomodo paſtores ſunt omnes, curam de ouibus
1. Tim. 5. habentes & habere debentes, ſi nõ multis, ſaltẽ de ſuis domeſticis. Quãdoquidẽ apl'us inqt.
Eccle. 17. Si quis ſuorũ maxime domeſticorũ curã non habet, fidem negauit, & eſt infideli deterior.
Eccle. 15. Mandauit vnicuiq; dñs de proximo ſuo. Saltem animã ſuã quilibet à dño paſcendam & regendã
ſuſcepit, vñ ſcriptura. Deus ab initio conſtituit hoiem, & reliquit eũ in manu conſilij
ſui, &c. Nec proinde homo nõ paſtor eſt, quia paucorũ aut vnius curam gerat, quũ procul-
dubio pro hac vna oue cõmiſſa. ſ. ſe ipſo, ratio hoc aliqñ diſtrictior exigat, quo minus in alio
Matt. 16. rum cura occupatur, & q̃ ſit anima cæteris rebus pſtantior, p qua nemo dubitet hãc vitam
Marci. 8 corporalem exponere. Hinc dñs. Qui voluerit animã ſuã ſaluam facere, perdet eã. Qui autẽ
Luc. 17 perdiderit animã ſuã propter me, inueniet eam. Quid eñ prodeſt homini, ſi mũdum vniuerſum
lucraret, animæ vero ſuæ detrimentũ patiatur? Aut quã dabit homo commutationem
pro anima ſua? Videat igitur homo, vt animam ſuam. i. vitã pro ſalute animæ ponat,
eiq́; bene præſit, videant parentes & patresfamilias vt familiæ animabus bene pſint, videant
Ezech. 3. rectores reip. maxime, qm̃ tot animarum erũt rei, quot ſuæ cuſtodiæ ſunt datę, illarum
quidem ſanguinem de manu eorũ dñs in nouiſſimo die requiſiturus eſt, quoniam ipſum q
paſtor bonus eſt, non ſint imitati.

HOMILIA XLIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Iohã. 19. Et gaudiũ veſtrum nemo tollet à vobis.

Dominica ſecunda poſt octa. Paſche

Lementiſſimi ac pientiſſimi dñi nr̃i Ieſu Chriſti ad diſcipulos ſuos A
adeoq́; ad nos oẽs in nouiſſima cœna ſunt verba, cõſolatione in
vere pios hoies differta, qbus ille ex hoc mũdo ad patrẽ iturus patris
fideliſſimi functus officio, memorq́; malorũ, q̃ ſui poſt ſuã in cęlos
aſcenſionẽ vſq; ad finẽ ſeculi eſſent paſſuri, ſuos ſimul malorũ pmonuit,
itẽq; ad eorundẽ cõſtantiã cohortatus eſt, inquiẽs. Amen
amen dico vobis, qa plorabitis & flebitis vos, mũdus aũt gaudebit
Vos ãt cõtriſtabimini, ſed triſtitia vr̃a vertet in gaudiũ. Et gaudiũ
vr̃m nemo tollet à vob: nimirũ ſuos i hodierno euãgelio duplicis
triſtitię, duplicisq́; gaudij pmonẽs. Siqdẽ illi, modico tpe triſtes
erãt futuri ex dñi p mortẽ ſepulturã abſentiã, ijdẽq; p' eã triſtitiã modicũ gauiſuri ex glorioſa
eius reſurrectiõe poſtq̃ eundem, vt nuper audiuimus, ſæpenũero leti viderunt, futuri q̃q;
erãt triſtes modico vitæ huius tẽpore poſt illius in cœlũ aſcenſionẽ, ijdẽq; poſt eam triſtitiã
habituri hoc ipm gaudiũ, de q̃ hodie ait. Iterũ aũt videbo vos. ſ. in regno celeſti, & gaudebit
cor vr̃m, inibi. Et gaudiũ veſtrũ nemo tollet à vobis. Quibus ſanè verbis adiuncto & reliq̃
Euãgelij cõtextu dñs Ieſus arguit. ¶ Primo nihil prorſus eſſe in hoc mũdo veri gaudij, ſed B
Iob. 7. ſemp ac vbiq; eſſe merorẽ & dolorem, nimirũ, vt ſciamus, nos hic nõ eſſe ciues ſed aduenas
Iob. 14 & peregrinos, alio ſtatim pfecturos, vtq; hoc citius ad eũ locũ, vñ ſumus depulſi, tẽdamus,
hſce ſeculi rebus ex aĩo neglectis. Id q̃d ipſe dñs adfirmat p Iob, dicens: Militia eſt hominis
vita in terra. Itẽq; homo natus de muliere breui viuens tpe, replet multis miſerijs. Qui quaſi
flos egredit & conterit, & fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodẽ ſtatu pmanet. Et ego inquit
Eccleſ. 1. Eccleſiaſtes fui rex Iſrael in Hieruſalem, & propoſui in animo meo q̃rere & inueſtigare ſa-
et. 2. pienter de oĩbus quæ fiunt ſub ſole. Et vidi, quæ fiunt, & ecce vniuerſa vanitas & afflictio
Iohan. 16 ſpũs. Cuncti dies hominis doloribus & ærumnis pleni ſunt, nec p noctem mente requieſ-
1. Iohan. 2 cit. Et dñs alibi. In mũdo habebitis pſſurã, in me aũt pacẽ. Et hoc eſt, q̃d Iohãnes ait. Omne
Heb. 13. q̃d eſt in mũdo, cõcupiſcẽtia carnis eſt, cõcupiſcẽtia oculorũ, & ſupbia vitæ. Et mũdus trãſit,
& cõcupiſcẽtia eius. Hinc apl'us. Nõ eñ habemus hic manentẽ ciuitatẽ, ſed futurã inqui
2. Cor. 5. rimus. Et iterũ. Scimus eñ, qm̃ ſi terreſtris domus nr̃a huius habitatõis diſſoluat, q̃d ædificationẽ
ex deo habemus, domũ nõ manufactã, ſed æternã in cœlis. Hæc ille. Fruſtra igit, imò
ſtultẽ homo ſibi hac in vita ppetuã ſperat lætitiã, quũ nec minutũ ſibi citra merorẽ promittere
poſſit, deo ſic ordinãte. ¶ Scdo dñs oſtendit, maxime eos, quos diligit, & de numero C
ſunt beatorũ, hoc in ſeculo tribulationẽ & pſequutionẽ paſſuros, nec aliter in cœlũ ingreſſuros.
Actor. 14. Vñ in actis Apl'icis. Qm̃ p multas tribulatões oportet nos intrare in regnũ dei. Et apl'us
2. Tim. 3. Oẽs, inquit, q pie volunt viuere in Chr̃o Ieſu, pſequutionẽ patient. Idẽ rurſus. Fili mi, no
Heb. 12 li negligere diſciplinã dñi, neq; fatigeris, dũ ab eo argueris. Quẽ eñ diligit dñs, caſtigat, flagellat
Prouer. 3 aũt omnem filiũ, quẽ recipit. In diſciplina perſeuerate. Tanq̃ filijs vobis offert ſe deus.
Quis eñ filius, quem nõ corrigit pater? Nemo itaq; exiſtimet ſe à dño haberi odio, quũ
uiderit ſe tribulari, diuexari, anguſtiari, imò memor ſe vel hoc deo eſſe in memoria, Itemq́;
memor hanc eſſe verã ad cœlos viã, quo nec Chriſtus dñs (quo nequaq̃ ſumus meliores) ſi
1. Petri 2. ne paſſione intrare potuit, nobis teſte Petro, exemplum relinquens, vt veſtigia eius imitaremur.

Digitized by Google

remur. Ad q̄d hortať apoſtolus. Curramus, inquiens, ad propoſitū nobis certamen: Aſpici
entes in authorē fidei, & cōſumatorē Ieſum, qui ꝑpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē, confu- Heb.12.
ſione cōtempta atq; in dextera ſedis dei ſedet. Recogitate enī eum, q talē ſuſtinuit à pc̄tōri-
bus, aduerſus ſemetipm̄ cōtradictionē, vt ne defategemini animis veſtris deficientes. Vnde
D ¶ Tertio Chr̄s docet, nobis oīa huius mūdi mala, ſi ea noīe eius patienter ſuſtinuerimus, Luc.21
in verā ſalutē prouentura & vtilitatē. Vñ idē aliàs. In patiētia vr̄a poſſidebitis aīas veſtras. Roma.8.
Et ap̄lus. Scimus aūt, q̄m diligentibus deū oīa cooperanť in bonū, ijs, qui ſecūdum ꝑpoſitū Tobiæ.2
vocati ſunt ſancti. Huius ꝑcipua ſunt exempla, ſcriptura adfirmāte. Tobias & Iob ſanctiſſi- Tobiç et
mi duo viri ijdemq; patientiſſimi, quibus tentatōem deus euenire ꝑmiſit, vt poſteris dareť Iob, vlti.
exemplum patientiæ & cōſolationis, q̄m mala, quæ iſti acerbius perpeſſi ſunt, in magnam
E ſunt deinde vtilitatē cōuerſa. Hinc ¶ Quarto, dn̄s hodie docet, vel ideo nos debere huius
mundi tribulationē patienter & conſtanter ferre, q̄d pro ea modica triſtitia nobis ſit datu-
rus maximum & incōparabile gaudiū, tantoq; maius, quanto diſtat à tēpali res æterna,
inquiens. Vos cōtriſtabimini, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium, q̄d nemo tollet à vo- Heb.12.
bis. i. q̄d erit firmum & immenſum ſimulq; æternale. Hinc ap̄lus. Omnis, inquit, diſciplina
in præſenti quidem videť nō eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea aūt fructum pacatiſſimū exer Roma.8.
citatis per eam reddet iuſtitiæ. Et idem aliàs. Exiſtimo enī, q̄d non ſunt cōdignæ paſſiones 1.Cor.2
huius tp̄is ad futurā gloriā, quæ reuelabiť in nobis. Et iterū alibi. Quod (vt ſcriptum eſt) ocu Eſaiç.64
lus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, q̄ præparauit deus ijs, qui dili- 2.Cor.4.
gunt illum. Nobis aūt reuelauit deus per ſpiritum ſuum. Et iterū. Id enim, q̄d eſt in præſen-
ti momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternę gloriæ
pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis, q̄ videtur, ſed q̄ non videnť. Quæ
enī videnť, temporalia ſunt, quæ aūt non videnť æterna ſunt. Et hoc eſt q̄d dn̄s hodie ad-
firmans inquit. Et gaudiū veſtrum nemo tollet à vobis. Quandoquidem, quos ille ad ſuam
viſionem recipiet, nemo de manu ſua recipere poteſt. Ipſo dicente. Ego vitā æternam do Iohan.10.
eis, & nō peribunt in æternū, & non rapiet eas quiſquis de manu mea. Pater meus, q̄d de-
dit mihi, maius oībus eſt. Et nemo poteſt rapere de manu patris mei. &c. Abſterget enī Apoca.21
deus omnem lachrymā ab oculis eorū, & mors vltra non erit, neq; luctus neq; clamor neq;
F dolor erit vltra. ¶ Ecce igiť, fratres dilectiſſimi, triſtitiā modicā & breuem terminat gau-
dium fine fine. Eſtote ideoq; ſemper memores hodierni Euangelij, q̄d vtiq; pariter ad vos
dictum eſt, patiēter Chriſti nomine huius ſeculi aduerſitates tribulationesq; ſuſtinete, pro
peccatis veſtris & alienis, pro huius mūdi incolatu, & dilatione regni cœleſtis cū Dauide ex Pſalm.119
animo triſtes plorate, & p huius mūdi tribulationes ad æterna cœli gaudia cōtendite, me-
mores ē cōtrario æterni ſupplicij, q̄d æquè, qui hic lætantur & ob huius mūdi tēporalia bo
na plus æquo gaudent, ſunt paſſuri, Chr̄o aliàs dicente in perſona Abraham. Fili recorda- Luc.16
re, q̄a recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nūc autē cōſolatur, tu vero cru
ciaris. Hæc certe ad omnes dixit, qui hic immemores hodierni Euangelij, omnino ſecuri in
omnibus huius ſeculi voluptatibus & delitijs viuūt gaudentes & lætantes, qui proculdubio
dictante iuſtitia, Iuſtis & tribulatis ad vitam æternam euntibus, Chr̄o teſte, ibunt in ſuppli Matt.25
cium æternum, vbi erit pœna ſine termino, & fletus & ſtridor dentium. Vbi illi, ſed fruſtra, matt.8.13.
clamabunt. Errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit nobis. Quid nobis profu 22.24.
it ſuperbia noſtra, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? tranſierunt oīa illa tanq̄
vmbra, & nuntius, præcurrens. In malignitate aūt noſtra conſumpti ſumus, dicentes deo, Sapiç.5.
Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. Quis eſt omnipotens, vt ſeruiamus ei, Iob.21
& quid nobis prodeſt ſi orauerimus eum? Venite ergo & fruamur bonis, quæ ſunt tāquàm Sapiç.2.
in iuuentute celeriter. Vino pretioſo & vnguentis nos impleamus, & non prætereat nos
flos temporis. Vbiq; relinquamus ſigna lætitiæ, quoniam hæc eſt pars noſtra, & hæc ē ſors
noſtra. Quia ex nihilo nati ſumus, & poſt erimus tanq̄ non fuerimus. Hæc illi, &c. Et dein-
de in inferno ſupra quàm dici poſſit anguſtiati ad dn̄m vociferabunt. Pater Abraham mi- Luc.16
ſerere noſtri, & mitte Lazarum, vt intinguat extremū digiti ſui in aquam, & refrigeret lin-
guam noſtram, quia cruciamur in hac flamma. Quibus dominus. Filij recordamini, quia
recepiſtis bona in vita veſtra, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem conſolatur, vos ve-
ro cruciamini, vt impleatur quod dixi ad meos, in vita aduc agens. Vos contriſtabimi-
ni, mundus autem gaudebit, ſed triſtitia veſtra vertetur in gaudium, & gaudium veſtrum
nemo tollet à vobis.

HOMILIA XLV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Iohan.16. Expedit vobis, vt ego vadam.

Dominica tertia poſt octa. Paſche.

Digitized by Google

VERBIS HODIERNI EVANGELII DOMINVS IE A
ſus ad ſuos vſus eſt diſcipulos in illa nouiſſima cœna iam paulopoſt,
hinc ad patrẽ abiturus,nihil planè prætermittẽs,qđ ad ſuoꝝ ſalutẽ
ſit opus:nimiꝝ pientiſſimi p̃ris in filios officio fungẽs, cuius tota in
2.Cor.12 filijs ſaluandis glorificandiſq́ꝫ cura pẽdet,illoꝝ æquè ſalutẽ atqꝫ ſuã
exiſtimans,non tam ſibi q̃ ſuis diu noctuq́ꝫ eſt quicqd eſt honoris,
famæ,ſubſtantiæ theſaurizans,cui nec aliud in voto magis eſſe poſ-
ſit,q̃ ſui illos in omni virtutũ, fortunaꝝq́ꝫ genere futuros eẽ perquã
ſimillimos: qua de cauſa ſemper ſolicitus, nunc illos verbo,nunc
exemplo,nũc promiſſo,nunc præmio paternè cohortaſ,quos & ꝑ-
pterea,etſi chariſſimos habeat,alio diſcendæ virtutis gr̃a mittit, vt apud exteros qđ ſibi deſit
vtq́ꝫ ſe agnoſcant,facilius experianſ.Id quod totum vel multoplus tum alias tum in hodierno
Euangelio Chr̃us pius & miſericors pater ac dñs noſter ſatagit non in ſuos tantũ,q̊s coram pa
lamq́ꝫ & facie ad faciẽ tenuit,diſcipulos ſed & in omnes, qui ipſum ore ac corde confitemur.
Marc.13. Johan.17 Quandoquidem alibi dixerit.Quod vobis dico,oĩbus dico. Et aliàs ad patrẽ orans. Non pro
eis(inqt)autem rogo tantum,ſed & pro eis, q credituri ſunt ꝑ verbum eoꝝ in me. Ex quoꝝ
numero vtinam tam eſſemus ope quàm ſumus nomine.Quos euidenter hodie dominus ipſe
docet,quàm non conducat plerumq́ꝫ, vt filij ſemꝑ in domo paterna ꝑſeuerent, iſtic mollius
voluptuantes,nec aliò diuertentes,vt obliti maternę adulatõis aliquando rectius ad virtutum
Gene.41. culmina ꝑueniant,quo aliter domi blandis voluptatibus irretiti, vel tardius,vel nũquàm, vel
certè cum magna parentũ cura & ſolicitudine ſint ꝑuenturi. Sic Ioſeph à fratribus in Aegy-
Exod.3.4 ptum diuenditus,inibi factus eſt primarius regis Pharaonis pręfectus,appellariq́ꝫ ſaluator mũ
Gene.28. et 29. di cœptus ob ſingularem eius virtutẽ & prouidẽtiam. Sic moyſes in terra Madian alienige-
Geneſ.12 na,factus eſt deinde à Deo dux populi Iſraelitici.Sic Iacob in terram orientalẽ profectus, be
Joſephꝰ. lib.1. nedictionẽ ſibi & ſuis à deo obtinuit. Sic Abrahamꝰ Aegyptũ ingreſſus,cęleſtiũ & humanaꝝ
rerum ſcientiſſimus,breui in eam dignitatẽ venit,vt ne principibus qdem eius ordinis cæde-
ret,cultu & veneratõe,ꝑ quos regi inſinuatus ,non ſolũ domeſtico pudore integre regem co
luit,ſed agrũ etiam,quem coleret,dono accepit.Non eſt igiſ conſultũ parentibus, vt apud ſe
domiq́ꝫ filios foueant indulgẽtius & cõtineant,quos longe vtilius foras,honeſto comite, ſunt
Lucæ.15 delegaturi,vt malum experianſ,miſeriſq́ꝫ ſuccurrere diſcãt, & meliores alioꝝ exemplis red-
diti cum laude reuertanſ.Quibus exemplo ſit filius ille perditus, qui cum malè vixiſſet reuer-
ſus ab extraneis acclamauit:Peccaui pater in cœlum & coram te, cum nõ ſum dignus vocari
filius tuus &c.Ita prius perditus,foris didicit, vt reuerſus ſit melior & ſaluatus. Nec eſt, quod
Tobiæ 5 mater ipſa cũ matre iunioris Tobię propter diſcedentẽ filiũ fleat,dicẽs: Baculũ ſenectutis nr̃ę
tuliſti,& tranſmiſiſti à nobis.Vtinã nunq̃ fuiſſet ipſa pecunia ꝓ qua miſiſti eum.Sufficiebat
nobis paupertas noſtra,vt diuitias computaremus hoc,q̊d videbamus filium noſtrũ.Sed huic
matri dicendũ eſt cum ſeniore Tobia.Noli flere,ſaluus perueniet filius noſter,& ſaluus reuer-
tetur ad nos,& oculi tui videbunt illũ. Credo enim quod angelus Dei bonus comitetur ei, &
bene diſponet omnia,quæ circa eum geruntur, ita vt cum gaudio noſtro reuertaſ ad nos.

¶Id quod totum dictum velim,vt primũ notetur quantũ noceat carnalis ipſa affectio, ſi- B
mulq́ꝫ parentum erga filios indulgẽtia.Secundo,vt reali(vt ita dixerim)hoc exemplo facilius
intelligaſ argumentũ noſtræ Homiliæ,vnà cum toto Euangelio, quod eo quaſi totum referſ,
quo dictum eſt.Expedit vobis,vt ego vadam.Circa quod tria potiſſimũ in quæſtionem ve-
Matt.11. niunt.Primũ cur filius promiſerit alium conſolatorem ſpiritũ ſanctũ, perinde ipſe non ſuffi-
Johã.1 ceret,qui tamen dixit:Venite ad me omnes,qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos.
Secundum,cur non venerit ſpũs ſanctus,niſi filio abeunte? Nunquid filij præſentia ſpũs ſan-
cti pręſentia impediuit, quum tamen contentus ſit manſione pectoris ipſius.Tertium ſi tam
eſt neceſſarius ſpũs ſancti aduẽtus,qbus ſignis deprehẽdiſ ſpũs ſanctus. ¶Ad primũ rñdeas, C
Johan.10 oĩno deũ eſſe trinũ & vnũ,trinũ ꝑſonis, vnũ eſſentia,& triũ eſſe ꝑſonaꝝ vnã eſſentiã vnamq́ꝫ
1.Johã 5. deitatẽ,itẽq́ꝫ vnã opationẽ, quũ tres ſint vnũ, Iohãne dicẽte: Qm̃ tres ſunt q teſtimoniũ dant
in cœlo,pr̃,verbũ & ſpũs ſctũs,& ij tres vnũ ſunt.Hęc ille:Et haꝝ triũ ꝑſonaꝝ,vt vna ẽ deitas
ita vna opatio forinſecus vľ(vt alij dicũt)ad extra:ſiqdẽ opa trinitatis(q̊d Aug.dicere ſolitus
eſt)indiuiſa ſunt.Nec obſtat Chr̃m dixiſſe:Rogabo patrẽ meũ,& aliũ paracletũ dabo vobis.
Johã.14. Rñdeo,qa aliũ in ꝑſona,& aliũ ab hũanitate,quã videtis & auditis,vñ qlibet triũ ad oĩa ſufficit
& tñ,nullus ſine alio,q̊d nullus ſit ſine alio,nec opatur ſine alio.Scriptura tñ vni q̊d nõ alteri tri
buit:nimiꝝ ꝑſonas diſcernẽs:pr̃i authoritas aſcribiſ,qm̃ pricipiũ ſit totius trinitatis, q à nullo
pricipiũ eſt ſine pricipio,vñ filius & ſpũs ſctũs ab ęterno.Itẽ filio redẽptio,qm̃ ipe ſolꝰ hũanita
tẽ adſumpſerit,etſi redẽptionẽ pr̃ & filiꝰ & ſpũs ſctũs fecerit.Itẽ ſpũi ſctõ iuſtificatio,& pctõꝝ
remiſſio,& īterna anĩ cõſolatio,quũ ſit ipe donũ p̃ris,q̊ glorificaſ aĩa in amicitiã dei adſumpta.
Nec daſ donũ illud,qđ eſt gr̃a,ſine ſpũ ſctõ.Siqdẽ donũ ſit amoris ad voluntatẽ ꝑtinẽs,ideoq́ꝫ
ſpiritui ſancto attribuitur.

¶Ad ſcđm

Digitized by Google

D ¶Ad ſcd̃m rñdeas, pſentiã filij nequaq̃ ĩpedire ſpũs ſancti pſentiã, quũ ille ſine prẽ & filio nõ veniat, hinc alias. Si qs diligit me ſermonẽ meũ ſeruabit, & pr̃ meus diliget eũ, & ad eum veniemus, &c. nec vtiq; diuiſibilis vt particulariter dari poſſit. Sed reuera non veniſſet ſpũs ſctũs, niſi filio iã ad patrẽ recepto, tale qdẽ erat diuinũ decretũ, arcanũq; conſiliũ, vt filio dei in mũdo pñte mũdo ſpũs ſe nõ manifeſtaret, & filio dei abſente ſe ſpũs mũdo inſinuaret, tãquã ſpũ ſctõ cũ prẽ manẽte, cũ filius pſens eẽt in mũdo, & filio cũ prẽ itentidẽ manẽte, cum ſpiritus pñtia ſua mũdaret, abũdeq; effunderet in mũdo, nõ qd̃ vnq̃ ſpũs aut filius abſuerit à prẽ, aut pr̃ ab ipſis, ſed hęc myſteria ſunt, vt cũ nobis pñtes nõ adſunt, eos apud patrẽ eẽ intelligamus, & duoꝶ ſimul ex diuino decreto prĩs pſentiã nõ fuiſſe mũdo exhibẽdã. Sanè (vt breuiter dicã) plenitudo ſpũs ſcti nõ erat viſibiliter pręſtanda niſi facta plena reſtauratione deꝑditoꝶ, q̃ fuit cõſumata p dñi aſcẽſionẽ. Siqdẽ ait apl̃us, Aſcendens Chr̃s in altũ, captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoĩbus. Aſcẽdit eñ ſup oẽs cœlos, vt adipleret oĩa. Quia vero diſcipuli nõ erãt diſpoſiti in tãta plenitudine ac donoꝶ cumulo accipere, vt eis totiq; mũdo ſufficeret, qbus pdicare debebãt. Ideo ait. Si nõ abiero. Diſponebant aũt magis p corporalẽ Chr̃i abſentiã, Ideoq; ait. Si aũt abiero, &c. Credi eñ par ẽ, illos corpali Ieſu affectu delectatos & cõuerſatõe, min⁹ curaſſe diuĩa ei⁹ myſteria ĩtelligere, min⁹ etiã in deũ amoris adfectibus ferri, ſ; carnaliter cognouiſſe, carnaliter & dilexiſſe, cõtẽtos cũ eo ſp manere ĩ terris. Id qd̃ claret in Petro dicẽte. Abſit à te dñe, qñ ſe paſſurũ pnũtiaret, eũ retrahere volẽs. Iteq; in trãſfiguratõe. Dñe bonũ eſt nobis hic eſſe. Et in Thoma dicẽte. Vadamus & moriamur cũ illo. Ita nimiꝶ dilexerũt corporalẽ pñtiã, vt ſine illa viuere nõ delectarent. Subtracta autẽ forma hũana iã ad cœleſtia, q̃ caput ſuũ migraſſe cognouerãt, deſiderio aſpirauerũt, Chr̃oq; viſibiliter ſubtracto iã ſpũalia noſſe cœperũt: queadmodũ Paul⁹, qui iã cœperat, ſpũ inqt. Etſi cognouimus ſcd̃m carnẽ Chr̃m, ſed nũc iã nõ nouimus, qm̃ etiã Chr̃i carnẽ iam ſecundũ carnẽ nouit, qa verbũ fct̃m carnẽ ſpũaliter nouit. Sublato ergo dño, vbi theſaurũ ſuũ eẽ cognouerũt, illic & cor ſuũ eẽ deſiderarũt, aplo dicẽte. Igit ſi cõſurrexiſtis cũ Chr̃o, q̃ ſurſum ſunt qrite, vbi Chriſtus eſt, in dextera dei ſedẽs, &c. ¶Et hoc eſt, qd̃ dñs hodie ait. Expedit vobis, qd̃ vadam. ſ. ad patrem. i. proderit vt ſpiritualiter me cognoſcatis, & iã carnaliter me noſſe deſiſtatis, ne verbo carnẽ facto q̃ſi lacte cõtenti ſitis. Si hac carnalẽ dilectionem à vobis abire nõ fecero, nõ eritis digni, vt paracletus veniat ad vos. q̃uſq; eñ de me carnaliter ſentietis, nõ eritis idonei, vt ſpm̃ ſanctũ recipiatis, vt q̃ magis ſpirituales effecti, hoc magis ad cœleſtia in amplectenda mea deitate rapiamini. In tm̃ quidẽ mundus eſt ſpiritus, vt niſi in eo, q̃ omnino ſpiritualis eſt, nulloq; carnali ſolatio ppeditus haud quieſcat. Hinc Paulus. Ideo, inqt, nõ ceſſamus pro vobis orãtes, & poſtulãtes, vt impleamini agnitõe voluntatis eius in oñi ſapiẽtia, & intellectu ſpirituali. Vñ Chr̃s plane docet, queadmodũ ſpũs ſanctus nõ erat dandus in plenitudine gratiaꝶ ante ſuã aſcenſionem, Ita nõ dari inuiſibiliter manente cõſolatione inuiſibili & ſenſuali. Nõ eñ ſe cõpati cõſolationẽ diuinã & ſenſualem ac ſecularẽ. Cauendũ ergo, ne ſi pſentia carnis filij dei impedit ſpũs receptionem, tanto magis carnalis affectus in nobis eandẽ impediat. Nulla ergo niſi à deo petende eſt cõſolatio Vnde, ppheta. Iacta ſup dñm curã tuã, & ipẽ te enutriet, & nõ dabit in æternum fluctuationem iuſto. Abiciamus q̃q; carnales adfectus, ſcientes ex dicto dñi, carnẽ nihil prodeſſe, ſed ſpm̃ viuificare. Cuius gratia expediuit, qd̃ ſe nobis carnali viſione ſubtraxerit, q ſub ſacramento viſibili nobiſcũ eſt inuiſibilis vſq; ad conſumationem ſeculi futurus.

[Right margin: Iohã. 14; Eſaiæ. 4.; Matt. 16; Mat. 17.; Marc. 9.; Luc. 9.; Iohan. 11.; 2. Cor. 5; Matt. 6.; Coloſſ. 3.; Coloſſ. 1.; Pſal. 54.; Iohã. 16; Matt. 28]

HOMILIA XLVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohã. 16. In illo die in nomine meo petetis.

Dominica quarta poſt octa. Paſche.

A QVO dñs noſter Ieſus Chr̃s nihil prorſus obmitteret, qd̃ ad piũ attinet patrẽ, qui à filijs abiturus quæq; optima diſpoſuit, q̃ eis in abſentia erant ad ſalutẽ agenda, vt pr̃ reuerſus ad voluntatẽ ſuã ipſos ſaluos eſſet inuenturus, proinde, inquã, dñs noſter, verus, ideq; pientiſſimus patri, hinc p mortẽ ad patrem ſuũ iturus nobis in terra relictis ea pſcripſit, quæ facto ſunt ad ſalutem omnino opus, qbus obſeruatis ipſe nos paratos ſibi eſt & inuenturus. Et ſanè hodie q̃ſi ſupremũ idemq; oĩm maxime neceſſariũ ad temporalẽ & æternalẽ ſalutẽ pſcripſit. ¶Et qd ẽ eſſe, inquã docet orandũ & quidem, vt alias pariter monet frequenter. Petite, inquiẽs, & accipietis. Et iteꝶ. Petite & dabit vobis, qrite & inuenietis, pulſate & aperiet vobis. Et rurſus. Qm̃ oportet ſemp orare, & non deficere. Et apl̃us ideo ait. Sine intermiſſione orate, in oĩbus gratias agite.

[Right margin: Iohan 16.; Matt. 7.; Luc. 11.; Lucæ. 18.; 1. Theſſ. 5]

B ¶Quare tãtopere orãdũ eſt, tãq; cõtinue? Nimiꝶ, vt cognoſcamus nos nihil eſſe, nec quicq̃ à nobis eẽ, nec haberi, ſed plane totũ qd̃ ſumus, qd̃q; habemus, aliunde pendere. Quando-

Digitized by Google

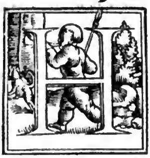
2.Cor.3, Quandoquidem Paulus ait: Non ſufficientes ſumus cogitare aliquid à nobis. ¶Vnde pe- D
Roma.8, tendum? A Deo (inquam) non à creatura, quum iuxta Apoſtolum, omnis ſit creatura vanitati
ſubiecta. A Deo igit ſolo & vnico, indeficiēte & pfecto petēdum eſt, in quo (vt in Actis ſcribi
Acto.17, Iaco.1 tur Aplicis) viuimus & mouemur & ſumus, ille diues eſt in oēs, à quo, ex quo, & in quo ſunt oīa
& ſine ipo eſt nihil. Vnde (ſcribēte Iacobo) omne datū optimū, & omne donū pfectū deſur-
2.Cor.3 ſum eſt deſcendēs à patre luminū, ex quo (inquit Paulus) oīs noſtra ē ſufficiētia. Vnde præſidi
Pſal.120, um petere debemus, qd' & Propheta fecit, dicēs: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet
Matth.6 auxilium mihi. Auxilium meū à domino, qui fecit cœlum & terram. Ille ergo etſi qd' & Chri
Lucæ.12, ſtus alibi adfirmat, planè nouit quid nobis proſit, quodq; & dare vult, non tamē cum meritò
vult dare, niſi petitus, nimirū, quo quum nihil nobis obligef, nec alicuius eſt debitor, oſtendat
ſe noſtrum eſſe dominum & creatorē, interimq; noſtram agnoſcamus humilitatē & inſuffici
Eſaie.46 Phil.2 entiam, de ſeipſo apud Prophetam loquēs: Recordamini prioris ſeculi, qniam ego ſum Deus,
Iohan.15 & non ē vltra Deus. Is nimirū eſt (Aplo teſte) qui in nobis opatur velle & pficere iuxta bonam
voluntatē, ſine quo nihil facere poſſumus, nec ſine eo aliqd habere, qui nec nobis ad aliqd dan
Pſal.99, dum obligaf, ſed qd' largif, ex ſua mera miſericordia & bonitate impartit. Hinc Dauid: Iubila-
te Deo omnis terra, ſeruite domino in lætitia. Scitote quoniam dominus ipſe ē Deus, ipſe fecit
1.Cor.15, nos, & non ipſi nos. Id qd' Apoſtolus vnico arguit verbo, inquiēs: Gratia Dei ſum id, qd' ſum.
Rogandus ē itaq; quū eius ſit cœlū, & terra, & quicqd vtroq; continef, nec aliqd inde niſi ex
mīa nobis debet. ¶At cuius interceſſione petēdum eſt à Deo? Ieſu Chri (inquam) vt ho- E
minis, non vt Dei interuētu à patre orandū eſt, qd' ipſe hodie met ſuo petēdum præcipit no-
1.Tim.2, 1.Iohan.2 mine: quandoquidē ait Paulus: Vnus ē Deus, vnus & mediator Dei & hoīm, homo Chrus Ie-
ſus, q dedit ſemetipm pro oībus redemptionē. Vnde Iohannes: Filioli mei, hæc ſcribo vobis,
Heb.4 vt non peccetis. Sed & ſi qs peccauerit, aduocatum habemus, apud patrē Ieſum Chrm iuſtum
Ille (inquam) verus eſt pro nobis apud Deū interceſſor & pontifex: qui (vt Apoſtolus inqt) po
teſt compati infirmitatibus noſtris, tētatus & p omnia ipſe pro ſimilitudine abſq; peccato.
Ad huius thronum grē cum fiducia adeamus, vt mīam conſequamur, & grām inueniamus in
Matth.1 auxilio opportuno, & obnixè petamus & accipiemus. ¶Quid petamus? Reſpondet Chri- F
ſtus, vt gaudiū noſtrū ſit plenū, id ē, vt nobis ſit vera ſalus, quæ intelligif petēda in nomine Ie
ſu, qd' ſalus eſt, Ieſus qdē ſaluator dicif, quia ſaluauit nos à peccatis. At hoc gaudiū nulli quàm
Pſalm.16 in cœlo plenum eſſe poteſt. Vnde Propheta: Satiabor cum apparuerit gloria tua. In cœlo q-
Iaco.1, Apo.21 dem apud Deum nulla eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio, neq; dolor, neq; lu-
ctus vltra, ſed omnium bonorū abundantia, ſed quæ fiunt ſub ſole cuncta & vniuerſa vanitas,
Eccle.1, & afflictio ſpiritus, ſiquidē tranſit mundus, & concupiſcētia eius. Et homo in eo breui viuens
1.Iohan.2 tēpore multis repletur miſerijs. Qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra,
Iob.14 & nunquàm in eodē ſtatu pmanet. Sic quoq; (inquam) nullum in eo gaudium ē verum & con
ſtans, quum vt ſcribitur, hic gaudij riſus dolore miſcetur, & extrema plerumq; luctus occu-
Puerb.14, Iaco.1 pat. Igif docet Chrus petendum, vt noſtrū ſit plenum gaudium, ſcilicet in cœlo, quod vbi pe
tiuerimus, certè nihil in fide dubitantes accipiemus, haud enim haud dare poteſt, quod Deus
ſe daturum promiſit. Hinc Dominus inquit: Propterea dico vobis, omnia quæcunq; orantes
Mar.11, petitis, credite quod accipietis, & euenient vobis. Sic Iohannes: Et hæc ē fiducia, quam habe-
1.Iohā.5 mus ad Deum, qa quodcunq; petierimus, ſcdm voluntatē eius, audit nos. Quando ſcdm vo-
luntatē eius? quando petimus, vt gaudium noſtrum ſit plenum, & certo quicquid etiam tēpo-
raliū petef, ea petēdum ē conditōe, vt ad illud gaudij proſit. Et ſic profectò vl' dabit quod pe-
timus, vl' quod nouit eē nobis vtilius. ¶At petemus efficacius ſinguli & pauci, aut vniuer- G
ſi & plures? Efficacius (inquam) plures quàm ſinguli & pauci: nimirum qd' adaugeaf inter nos
Matth.6 charitas & fraterna dilectio, nobis toties à Chro inculcata, quæ communis charitas Deum no
Lucæ.11, bis reddit fauorabilē & gratioſum. Hinc eſt, quod Chrus nobis orationē illam dñicam nume-
ro vbiq; multitudinis præſcripſit, dicēs, orate: Pater nr, qui &c. dimitte nobis &c. ad ſignifi-
Iaco.5 candum, vt plures in charitate petamus, vnus pro altero. Vnde Iacobus: Orate pro inuicem,
vt ſaluemini. Multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua. Et certè Deus ille Maximus nos to-
tius vniuerſos & plures quàm ſingulos vult exaudire, Chro dicēte: Iterum dico vobis: quia
ſi duo ex vobis conſenſerint ſup terram de omni re, quacunq; petierint, fiet illis à patre meo,
Matt.18, qui in cœlis eſt. Vbi enim ſunt duo vl' tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorū.
2.Cor.1, Cuius penè Apoſtolus rationē reddit, inquiēs: Qm & adhuc eripiet, adiuuātibus vobis in oro
ne pro nobis, vt ex multarū pſonis facierum eius, quæ in nobis ē, donatōis, p multos grē agan
tur pro nobis. Quaſi diceret: ideò ſpero me orationibus veſtris multorū ereptum iri, quod de-
inde vos multi obligabimini ad gratias agendum Deo. Siquidē quando Deus dat bñficiū ali-
cui ad pces multorū, non ſolū, qui recipit bñficiū, ſed & oēs, quorū oratōibus hoc daf, & plerū-
q; in oim vtilitatē, obliganf. ¶Exaudit itaq; deus facilius pces multorū q̄ vnius, tū pptermu H
tuā multorū charitatē, tum ppter copioſiorē grārū actionē. Vñ & in vet. teſt. quū vellēt quid
magni

Digitized by Google

magni à deo petere, cõuentũ populi totius coegerunt, & rogãtes ſunt exauditi. Et pro Pe- Iohel. 2.
tro q̃q fiebat oratio ab vniuerſa cõgregata eccleſia. Inde p̃motæ recta eccleſia catholica læ- 2. Par. 20
I tanias. i. ſupplicatões q̃tannis fieri ſtatuit, de q̃bus anno ſuperiore multa. ¶ Verũ hoc lo- Actor. 12
co quærit, An & diui, qui cũ deo nũc viuũt, iure à nobis poſſint admoneri, vt & ipſi deũ no-
biſcũ petant, adeoq́ pro nobis orent? Hactenus q̃ falſe nõnulli id ipm negarint, anno trã-
acto abunde partim oſtendimus, partim Chrs hodie ſumma veritas eos aperto mẽdacij cõ-
uincit, dicens. In illo die in noie meo petetis? Quis eſt ille dies in q̃ petent? Eſt, inquã, ſeculũ
futurũ, q̃d etſi, quid ſit æternitas, vix dici tempus poſſit, diem à ſcriptura recipit, de q̃ Petrus 2. Petri. 3
ait. Vnũ vero hoc nõ lateat vos chariſſimi, quia vnus dies apud dñm, ſicut mille anni, & mil
le anni ſicut dies vnus. In illo igit̃ die eſt hora, in qua dñs ſuis non loquitur in parabolis, ſed
palam de ſuo patre annuntiat, nimirũ oĩni velamine retecto eis patrẽ manifeſtãs, & ita non Exodi. 33
in prouerbijs, nõ in ænigmate nõ velatẽ, ſed palã loquens & patrẽ demõſtrãs, quẽ nemo, q̃ Iohã. 5. 6
viuit, niſi fide videre põt, quẽ apertiſſime apli cæteriq́ diui & facie ad faciẽ vident. Q̃d du- 1. Iohã. 4
dũ eſt teſtatus Paulus, videmus nũc, inquiẽs, p̃ ſpeculũ in ænigmate, tunc aũt facie ad faciẽ. 1. Cor. 13.
Nunc cognoſco ex parte, tũc autẽ cognoſcã, ſicut & cognitus ſum. In eo itaq; die & ſeculo
deus iam ſuos videt, ſeq́ aperto eis facie ad faciẽ mõſtrat, q̃rũ ideoq́ cor gaudet, eo gaudio
quod nemo ab eis tollet, quia firmũ, æternũ, ſolidumq́ & verum, quale hoc in mũdo eẽ ne-
quit. Eſt ergo dies ille, in q̃ apoſtoli petent, nõ aliud tẽpus q̃ æternitatis, in altero ſeculo.
K ¶ Sed cui petent apoſtoli in cœlo? Sibi? Nequaquã quum inibi ſint & in eo beatitudinis
ſtatu, vbi nulla re indigent, vbi plenũ eſt gaudiũ, vera ſalus & gloria, de qua oĩnis ẽ oĩm re-
rum ſacietas. Vñ Dauid. Satiabor cũ apparuerit gloria tua: nimirũ ibi nulla eſt tranſmuta- Pſalm. 16
tio, vbi oẽs ſunt vt angeli, non eſurient neq; ſitient amplius, & ab oculis eorũ eſt abſterſa Iacobi. 1.
omnis lachryma. Ideo qui inibi ſunt ſibi plane nihil petũt nec petere poſſunt, quibus nihil Apoca. 7.
deſit. Petunt igitur cũ Ieſu Chriſto hoie, confratre & aduocato noſtro, petuntq́ ipm adeo Matt. 22
verũ in trinitate deũ pro nobis, vt & mutuã erga nos ex p̃cepto dñi obſeruent charitatẽ, quæ
neq; in cœlo, quia nunq̃, excidet. Illic ideoq;, teſte dño hodie, in eo tempore & ſeculo nihil 1. Cor. 13.
petunt in noie Ieſu pro nobis & nobiſcũ, in quo non exaudiantur: quum nõ ſit ſeculum, in
quo aliquid petatur, quod nõ ſit exauditione dignũ, ſed oĩa in dei, & Chriſti filij eius ho-
norem & gloriam petũtur. Quin & ipſorũ tanta eſt apud patrẽ gratia, vt non opus ſit eis, ſi
quid petere velint, vt filius pro eis intercedat, ſed nullo mediatore petentes exaudiant, ob-
tineantq́. Id quod euidenter ijs verbis innuit dñs. Et nõ dico vobis, q̃a ego rogabo patrem
de vobis. Ipſe enim pater amat vos, quia vos me amaſtis, & credidiſtis, quia à patre exiui.
Quandoquidem quos rex aliquis amat, non opus ſit eis, vt filius regis roget pro ipſis, vt à re
ge obtineant petita, & maxime ſi tales ſint, vt nõ niſi patris & filij gloriã & honorem inten
dant, neq; aliquid aliud petere velint aut poſſint. In illo igitur die. ſ. alterius ſeculi peetnt
apoſtoli, adeoq́ oẽs dei ſancti nõ ſibi, nihilo indigẽtibus, ſed nobis. Quod & tribus antea
Homilijs oſtendimus cõtra ſchiſmaticos, qui falſo ſanctorum ſuffragia in futuro ſeculo, &
eorum, qui adhuc viuunt, pro nobis interceſſiones negant, q̃s, & hodiernum Euangelium
cum multis alijs ſcripturis omnino mendatij arguit.

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Marci 16. Adſumptus eſt Ieſus in cœlũ, & ſedet à dextris dei.

In feriis dominice aſcenſionis.

A HANC eſſe, fratres dilectiſſimi, totius lætitiæ atq; iubilatõis diem,
nulliq́ non mortaliũ in Chriſtũ credentiũ ſumma iocunditate p̃- Pſal. 46.
agendam, partim ex Dauide, partim ex Luca facile intelligimus.
Quãdoquidẽ, Dauide concinente, hæc illa ſit dies, in qua dñs Ieſus
deus idemq́ homo temporali æternaq́ morte oĩmq́ huius ſeculi
ærũnarum paſſione pro nobis deuicta plenus felicitate, plenus ma-
ieſtate, plenus deitate cœlos in iubilo & in voce tubæ p̃pria quidẽ
virtute & oĩm primus aſcẽdit, eiuſq́ ẽ magnificẽtia ſup̃ cœlos ele- Pſalm. 8.
uata, & cui⁹ à ſummo cęlo fuit egreſſio, ei⁹ hodie recurſus ad ſum- Pſalm. 18
mũ fuit cęlũ ipſius verbũ plane cõpletum, q̃ vitã adhuc agẽs dixit. Iohan. 3
Et nemo aſcẽdit in cœlũ, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hoĩs, q̃ eſt in cœlo. Et aplus: Qui,
inquit, deſcẽdit, ipſe eſt, & qui aſcẽdit ſup̃ oẽs cœlos. Sic & Lucas, inquã, hãc lætitiæ diem Epheſ. 4
eſſe arguit, dicẽs. Eduxit aũt eos foras in Bethaniã & eleuatis manibus ſuis benedixit eis. Et
factum eſt, dũ benediceret illis, receſſit ab eis, & ferebat̃ in cœlum. Et ipſi adorantes regreſſi Lucæ. vl.
ſunt in Hieruſalem cũ gaudio magno, & erãt ſemper in templo laudantes & benedicentes Actor. 1
deum. Quando proinde illi ſcilicet Apoſtoli cum matre Ieſu reliquiſq́ ſanctis mulieribus, Actor. 1

quas

Digitized by Google

quas adfuiſſe idem aliàs notat, gaudio magno iam viſa & glorioſa aſcenſione perſpecta re die-
rint, qd aliud nobis ſuggerunt, q̃ qd' dudũ Propheta vaticinatus eſt, dñm. ſ. Ieſum in Iubilo &
voce tubæ, id eſt, in angelica Harmonia, eaq̃ ineffabili cœlũ aſcẽdiſſe, hancq̃ nobis diẽ gau-
dia reſurrectiõis dñicæ nequaq̃ terminare ſed plurimũ augere, in eaq̃ magnopẽ nos debere &
Roma 12 ex aĩo lætari, ſimulq̃ exultare & tripudiare. ¶ Primo, ob pceptũ Apli, quo mandat, inquiẽs: B
Gaudete cũ gaudẽtibus, & flete cũ flentibus, & qdẽ maximẽ, qd' ſi qd patit vnũ membrũ, com
1. Cor. 12. patiunt oĩa mẽbra. Siue gloriat vnũ membrũ, congaudẽt oĩa mẽbra. At corpus & mẽbra vni
us corpis ſumus cũ Aplis quiq̃ oẽs in Chrm credẽtes, q(vt dictũ eſt) hodie pter letũ Chri-
ſti ad cœlos aſcenſum gauiſi ſunt. Itemq̃ lætati ſunt ſancti pres longo antea tpe in lymbo de-
Matt. 27 tẽti, qui cum domino (teſte Euangeliſta) reſurgẽtes ſimul aſcenderũt, Paulo poſt Prophetam
Pſalm. 67 Epheſ. 4 aſſerẽte. Chrus aſcendẽs in altũ captiuã duxit captiuitatẽ. Et rurſus: Expolians principatus ac
Coloſſ 2. ptãtes, traduxit confidẽter, palàm illos triumphãs in ſeipſo. Et alius Propheta teſtatus ait. Et
Miche. 2 tranſibit rex eorũ corã eis, & dñs in capite eorũ, ſic & pter illos meritò colletemur. ¶ Scdo, C
qd hec dies anſa fuit datõis donorũ ſpũs ſancti, qbus ad omnẽ ſalutis agnitionẽ veritatisq̃ ſciẽ
Johan. 16 tiam euehi licuit, nec qdẽ alr, Chro prius dicẽte: Sed ego veritatẽ dico vobis, expedit vobis vt
Johel. 2 ego vadã. Si eñi nõ abiero, paracletus nõ veniet ad vos. Si aũt abiero, mittã eũ ad vos, q doce-
bit vos omnẽ veritatẽ, & quæ futura ſunt, annũtiabit vobis. Id qd dudũ p Prophetã pmiſerat
Pſal. 67 inquiẽs: Effundam de ſpũ meo ſup omnẽ terrã. Qd' vtiq̃ niſi aſcẽdiſſet factũ nõ fuiſſet. Et hoc
Ephe. 4. eſt, qd Paulus ait: Chrs aſcendẽs in altũ captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoĩbus. Quę do-
na? Vtiq̃ larga ſeptiformis ipſius chariſmata, quæ regreſſus in cœlũ in totũ orbẽ abundẽ diffu D
Roma. 6. dit. Qua de re ſuo tpe multa. ¶ Tertio, qd queadmodũ (vt Aplus ſcribit) Chrus traditus eſt
pter delicta nra, & reſurrexit pter iuſtificationẽ nram, ita hodie vt eã nram iuſtificationẽ,
id eſt, vt nos ſua gra dignos cœlo redderet, & oĩa quæ ad nram ſalutem ptinẽt, deq̃ ſe ſcripta
Ephe. 4 erãt, adimplerent cœlũ aſcẽderit, Paulo atteſtãte, q ait: Qui deſcẽdit ipe eſt, & q aſcẽdit ſuper
1. Cor. 15 oẽs cœlos, vt adimpleret oĩa. ¶ Quarto, qd queadmodũ Chrus à morte primus reſurgens E
& nos (vt Aplus ſcribit) certò reſurrecturos pbauit, ita q̃q̃ hodie aſcendẽs nos q̃q̃ cœlos aſcẽ
dere teſtatus eſt: nẽpe q præcedẽs viã nobis notã fecit, adeoq̃ in cœlis locũ quietis pparauit.
Miche. 2 Propheta olim prædicẽte. Aſcẽdit, iter pandẽs ante eos, qa etẽm ipe eſt caput nrm, oportet
Johã. 14 & illic eẽ nos eius mẽbra. Qd' ipe dñs teſtat, inquiẽs: Quia vado parare vobis locũ. Et ſi abiero
& pparauero vobis locũ, iterũ venio, & accipio vos ad meipm, vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Ve
nit aũt Chrus ſuos recipiẽs nõ pñtia corporali, qñ illorũ anĩas à corpibus exutas ad btitudinis
locũ euehit, quas in nouiſſimo die vnà cũ corpibus recipiet, vẽturus ad iudicãdũ in ea qdẽ for-
Acto. 1 ma, qua aſcẽdit. Hinc plurimũ & impiẽ errãt, dicẽtes: neminẽ ſanctorũ niſi poſt nouiſſimũ diẽ F
in cœlos venturũ. Id qd contra omnẽ eſt veritatis ſcripturã. ¶ Quinto, nobis hodie lętãdũ
eſt, qd Chrus hodie ppetuus cœperit nobis eẽ apud Deũ prem ſuũ & nrm aduocatus & patro
1. Johan. 2 nus, q tum inde Deus interpellat & vt homo p homĩe interpellat. Sic Iohãnes ait: Filioli mei,
hęc ſcribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & ſi qs peccauerit, aduocatũ habemus apud prem, Ieſum
Roma. 8. Chrm iuſtũ. Et Paulus: Chrus Ieſus, q mortuus eſt, innocẽs, q & reſurrexit, q eſt ad dexteram
Dei, q etiã iterpellat p nobis. Et rurſus: Vnus eñi Deus, vnus & mediator Dei & hoĩm, homo
1. Tim. 2. Chrus Ieſus, q dedit redẽptionẽ ſemetipm p oĩbus. Hic (inquã) dñs Ieſus primũ factus ẽ in cœ
Pſal. 109 lo p nobis apud patrẽ interpellator cœpitq̃ primũ pater eius noĩe peti, qñquidẽ q primũ ho
die ſedere à dextris pris cęperit, ĩeoq̃ Dauid verificatus. Dixit (ĩquiẽs) dñs dño meo, ſede à de G
xtris meis. ¶ At audio hic, quõ ergo Chrus ſedet ad dexterã pris, q à vobis adfirmat eſſe ſub
Johan. 1. ſacro Euchariſtiæ, & qdẽ ſub ſpecie panis & vini cõtineri? Rñdebo: Chrm Deũ & hoĩem, vti
Deũ in principio cũ Deo pre fuiſſe & eẽ vt hoĩem cũ Deo vnitũ hodie primũ cœlos aſcẽdiſſe,
& ad Dei pris dexterã ſedere cœpiſſe, nõ qdẽ vl' corporalr vl' localiter, quũ Deus incõprehẽſi-
bilis incircũq̃ ſcriptus ſit, ſed ſpũs ſup oĩa ſublimis. Verũ ſpiritalis eſt hęc ipſa ſeſſio, & dextera
ſpiritalis, quã nõ hõ carnalis ſed ſpũalis diſcutit. Sanè ſedere ẽ habitare, vt is ſedit tres annos in
Pſal. 28 hac terra. Hinc dr. Et ſedebit dñs rex in æternũ. Sic & dexterã Dei dicimus, ptãtem diuinam,
cuius eſt, in nullo eẽ loco ſolo ſed vbiq̃ totã & nihil aliud ẽ q̃ deus met, q vbiq̃ totus ẽ & in oĩ
Hiere. 23 bus idem. Sic ipe de ſeipſo. Nunqd nõ cœlũ & terrã ego impleboꝰ Sic Dauid in ſpũ inqt: Quo
Pſal. 138. ibo à ſpũ tuo, & quo à facie tua fugiã. Si aſcẽdero in cęlũ tu illic es, ſi deſcẽdero ad ĩfernũ ades.
Si ſumpſero pẽnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etẽm illuc manus tua de
ducet me, & tenebit me dextera tua. Ita Chrus deitati vnitus nõ hodie mõ ad dexterã dei ſe-
dere cœpit, ſed ad illã & in illa vt Deus caro factus ab æterno eſt, & erit q cum pre vnũ eſt, ſic
certò eſt certius, Chrm eſſe ſimul & ſemel in cœlo & terra adeoq̃ in ſacramẽto viſibili inuiſi-
bilis & qdem ſua diuina potẽtia, qua oĩa põt, corpalr vtcũq̃ nõ rõne humana pſuaderi poſſit.
Johan 3 Hic alias in terra adhuc dicebat: Et nemo aſcẽdit in cęlũ, niſi priꝰ deſcẽdit de cęlo, filius hoĩs, q
eſt in cœlo, p vnitatẽ eñi pſonæ, qua vtraq̃ ſubſtãtia vnus eſt Chrus & filius dei, ambulabat in
terra, & idẽ ipſius filius hoĩs manebat in cœlo. Eſt & diuinæ dũtaxat ptãtis iudicare oẽs in die
nouiſſi

Digitized by Google

nouiſſimo, vti apl'us vocat deū omniū iudicē, & Dauid ait, qm̄ deus iudex eſt. Hanc vero poteſtatē deus pater filio Chriſto hodie vti homini primū contulit, ideoq́ʒ hodie iuxta hāc poteſtatē vti hō primū cœpit habere & ad dexterā dei ſedere. i. habitare in ea diuina ptāte & dextera iudicādi in die nouiſſimo viuos & mortuos, quā accepit ipſe hō à deo, vt veniat hō iudicaturus, q venerat primo iudicādus, Luca dicēte: Hic Ieſus, q adſumptus eſt à vobis in cœlū, ſic veniet, quēadmodū vidiſtis eū euntē in cœlū. Sic apl'us, Teſtificor, ait, corā deo & Ieſu Chro, q iudicaturus eſt viuos & mortuos. Sane, ſic dicit, hodie Chriſtus propria virtute adſumptus in cœlum & ſedere in dextera, id eſt, poteſtate dei demū ad iudicandū venturus viſibiliter in maieſtate, qui vſq́ʒ eo inuiſibiliter ſub ſacramento eſt Euchariſtiæ. Hebre. 12 Pſal. 49 Actoꝝ 1. 2. Tim. 4 Mat. 28

¶HOMILIA XLVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohā. 16 Et abſq́ʒ ſynagogis facient vos.

Dominica poſt aſcenſionem.

A QVI huius tēporis hæreſes imitant, ſeq́ʒ Euāgeliū & ad cœlos viam, quò dūtaxat p Euāgeliū peuenit, docere, vel ſoli gloriant, molliſſima queq; & q̄ carni adeoq́ʒ ſenſui, q (vt ſcriptura ait) ab adoleſcētia ſua ad malū pronus eſt, adblādiunt, mox à principio ſuoꝝ ſermonū docēt, in medio ſuadēt, in fineq́ʒ cōcludūt, dicētes, nihil opus eſſe ad vitā æternā cōſequendā tāta reꝝ carnaliū abſtinētia, & tāta corporis caſtigatiōe, tātoq́ʒ diu noctuq́ʒ labore: qn̄quidē ſufficere fidem in Chriſtū, vel ſolā, q morte ſua quæq; pctā nr̄a ſuſtulerit, cœlūq́ʒ nobis aperuerit, ſimulq́ʒ acquiſierit, nec proinde opus eſſe nr̄o conatu, nr̄oq́ʒ tā vehemēti ſtudio in bonis, q̄ appellāt, operibus: nimiꝝ vehemēter cōtra veritatē primo, & cōtra veritatis modū errātes. Gene. 8

B ¶Primo qdē veritas ait, Intrate p anguſtā portā, q̄a lata porta, & ſpacioſa via eſt, q̄ ducit ad pditionē, & multi ſunt, q intrant p eā, Atq́ʒ anguſta porta & arta via eſt, q̄ ducit ad vitā, & pauci ſunt, q inueniunt eā. Hęc illa ab æterno veritas. Cui etiā æthnici, lumine ſolum naturæ incedētes vſq́ʒ adeo adſtipulati ſunt philoſophi, vt dixerint ad virtutē, in qua beatitudinē & ſummā felicitatē collocarunt (q & certe beatitudinis adeoq́ʒ ipſius eſt dei, perinde imago & ſpeculū & cooperimentū & veſtimentū) viam plane eſſe durā, lapidoſam, & arduā, qua niſi ſummis laboribus non poſſet quiſpiam proficiſci, econtrario aūt ad vitia eſſe viam voluptuoſam & delectabilem & blandam qua non multo conatu aliquis eſſet deuenturus. Sic Cicero poſt Prodicum rhetorem apud Xenophontem, tradit Herculem, quū primum pubeſceret, exiiſſe in ſolitudinē, atq́ʒ ibi ſedentem diu ſecū multumq́ʒ dubitaſſe, quū duas cerneret vias, vnā voluptatis, alterā virtutis, vtram ingredi melius eſſet: Sic & Baſilius Magnus ſcribit, &c. Et reuera non eſt niſi laborioſa ad cœlum via. Quod pene poeta videtur ſenſiſſe, canens: Per varios caſus, per tot diſcrimina rerū Tendimus in Latium. Sed quid eſt tendere in Latium: Niſi in patriam promiſſionis, in quā certe (vt ſcribit) per multas tribulationes ingrediendum eſt, & ſummis ac duris laboribus Siquidem via ad beatitudinem anguſta & arcta ſit, adfirmāte Chriſto, ſumma veritate, cōtra quā errāt ſchiſmatici, in eoq́ʒ ſe plane arguunt eſſe Antichroſ. De quibus Petrus ſcribit. Hoc primum, inquiens, ſcientes, quod venient in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores iuxta proprias cōcupiſcētias ambulantes, magiſtri mendaces, qui introducent ſectas perditiōis, & ſuperinducentes ſibi celerem perditionem, & multi ſequentur eorum luxurias, qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ ambulant, dominationēq́ʒ contemnūt, audaces ſibi placentes ſectas non metuunt introducere, per quos via veritatis blaſphemabitur, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur, quæ difficilia intellectu in epiſtolis Pauli ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſoꝝ perditionem deprauant. Hæc ille. Quod q̄ verum nunc reperiatur in nonnullis, plus q̄ notum eſt. Ab iis dehortatur dominus, dicens. Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces. Eſt igit bonorum parentum, vt ab iſtis & ab eoꝝ doctrinis omnino amoueāt ſuos pueros, ſi eos volunt aliquando ad virtutē & ab ea ad vitam æternā peruenturos, quo certe molles & carnales non perueniunt: veluti errātes garriunt contra veritatem. Matt. 7 Luce. 13 Cic. lib. 1. officio. Baſil. ad Nepotes. Uer. li. 1. Aeneid. Actoꝝ 14 2. Pet. 2. 3 Matt. 7 1. Cor. 6

C ¶Secundo, contra veritatis modum docentis viam ad cœlum. Falſus nimiꝝ & erroneus & deceptorius eſt eoꝝ docendi mos ad cœlum, quo primum carnalia, blanda molliaq́ʒ docendo proponunt, nihilominus interim ſummam felicitatē promittētes: ſiquidem longe aliter & verius poſt Chriſtū apoſtoli viam ad beatitudinem docuerint, qui primū, vt oportet, difficilia, horrēda, eademq́ʒ dura propoſuerunt, & eis ſuperatis, blanda, hoc eſt, æterna gaudia veræ quietis & æternæ vitæ promiſerunt dicētes: Pœnitentiam agite, appropinquabit em̄ regnū cœloꝝ. Et Petrus. Pœnitentiā, inqt, agite, & baptizetur vnuſquiſq́ʒ veſtrum in noīe Ieſu Chriſti in remiſſionē pctōꝝ veſtrorum. Matt. 4 Mar. 1. 6

 Et Pau-

Digitized by Google

Actoꝝ.2 Actoꝝ.20 Et Paulus adfirmat ſe gentibus annuntiaſſe, quatenus pœnitentiã agerent, & conuerterentur
ad deũ, digna pœnitẽtiæ opera facientes: nimirum qui verus beatitudinis docẽdæ doctor ſem
Roma.8 per primũ amara & deinde ꝙ dulcia ex illis eſſent euẽtura perdocuit, aliàs dicẽs: Exiſtimo eñ
ꝙ non ſunt condignæ paſſiones huius tẽporis ad futurã gloriã, quæ reuelabiẜ in nobis. Et rur
Hebrę.12 ſus. Omnis autẽ diſciplina in præſenti quidẽ videtur nõ eſſe gaudij, ſed mœroris, poſtea autẽ
fructũ pacatiſſimũ adfert. Sic & Chriſtus alibi, ad diſcipulũ multas poſſeſſiones habentẽ dicit
Matt.19 Marc.10 Si vis ad vitã ingredi, ſerua mandata, &c. Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia, quæ habes
Lucæ.18 & da pauperibus, & habebis theſauꝝ in cœlo, & veni ſequere me. Sane dura proponẽs, dul-
cia poſt illa promittens futura, Innuens rationẽ docendæ virtutis, quæ ducit ad beatitudinem
Cic.1.off. Hanc æthnicus lumine naturæ rationẽ arguit exẽplo Herculis. Cui ſcribit duas fœmines vir-
Diſſimas tutẽ ac voluptatẽ apparuiſſe. Alterã forma quidẽ conſpicua, molliore facie, laſciuis oculis, ſer
gnus ad mone blando. Omnia fauſta faciliaꝗ ad vitæ ſolatia tendentia per otiũ pollicendo, illum de
Nepo. ſe trahere conatam fuiſſe. Alterã vero vultu rigido, ſqualenti mœſtoꝗ ore, magnam fiduciã
Prodicus atꝗ conſtantiã præ ſe tuliſſe, nihil iucundũ, nihil amœnũ oſtendiſſe, ſed mille pericula, labo-
Chius in reſꝗ immenſos, terra, mariꝗ ſubeundos. Prẽmiũ tamẽ hoꝝ immortale, ad extremũ vero mo
Xenophõ nuiſſe Herculẽ ſecuturã, & inter deos collocaturã ſe recepiſſe. Sic & eandẽ virtutis rationem
te.
Verg de docendæ, Pythagoras perbelle per literã græcam ὑψιλον, quæ eſt y expreſſit, quem luculen-
lra Pytha ter, ſimulꝗ grauiter retulit Vergilius hoc carmine: Littera Pythagorę diſcrimine ſecta bicor
goræ ni, Humanæ vitæ ſpeciem præferre videtur. Nam via virtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemꝗ aditum primum ſpectantibus offert, Sed requiem præbet feſſis in vertice ſum-
mo. Molle oſtentat iter via lata, ſed vltima meta Præcipitat captos, voluitꝗ per ardua ſaxa.
Quiſquis eñ duros caſus virtutis amore Vicerit, ille ſibi laudemꝗ decuſꝗ parabit, At qui de-
ſidiam, luxumꝗ ſequetur inertem. Cum fugit oppoſitos incauta mente labores, Turpis, in-
Ver.1.æñ opſꝗ ſimul miſerabile tranſigit æuum. Hæc ille, qui & aliàs introducit Aeneam loquentem.
Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum Tendimus in latium, ſedes vbi fata quietas Oſten-
dunt, illic, phas regna reſurgere Troiæ, Durate & voſmet rebus ſeruate ſecundis. ¶ Si hæc D
æthnici, quid nos Chriſtiani? An non longe magis eã rationẽ vẽ maxime in ſobole noſtra ad
vitã beatã inſtruendã ſequemur, qui tã vbiꝗ habemus Chriſtũ, vnicũ illũ magiſtrum, Vnde
omnis ſcientia & doctrina, & quidẽ hodie exemplo ſuo huiuſmodi vitæ docendæ rationem
tam ſuis diſcipulis ꝙ nobis omnibus præſcribit? Qui eñ ſuæ ſanctæ eccleſiæ, quã ſuo ſangui-
ne redemit, fundator ideꝗ fundamentũ ſuos docendæ ad verã vitã viæ rationẽ docturus pri
mo omniũ proponit, quæ illi peſſima ſint paſſuri noĩe ſuo ad vitã, & quãta illis ſuperatis gau-
dia ſint habituri, ideoꝗ eos debere in tã duris pſeuerare, dicẽs: Et abſꝗ ſynagogis facient vos
.ſ. Iudæi, &c. Eſſe autẽ ἀποσυνάγωγος, id eſt, à ſynagoga alienos & à cõmunione Iudæorũ eie-
ctos, grauiſſima erat omniũ opinione, ignominiæ, & maledictiõis nota, quã vt duriſſimã dñs
ſuis diſcipulis ante ſuã mortẽ propoſuit, ne deficerẽt aliàs nõ admoniti. Cuius quidẽ uerbũ vel
ideo hodierna die loco thematis adſumendũ duximus, vt & admoneremus periculoſæ, igno-
minioſæꝗ notæ, quã nobiſcũ excõmunicatus incurrit, q idẽ eſt hoc tẽpore, q olim erat ἀπο-
συνάγωγος, & hoc quidẽ in maiori periculo detẽtus ꝙ extra ſynagogã eiectus, quo maior eſt ve
ritas, quæ eſt Chriſtiana eccleſia, ꝙ vmbra, quæ fuit ſynagoga eccleſiæ. Sane fuit ſynagoga eo
rũ Iudæoꝝ. qui in vnũ deũ & Chriſtũ aliquando futuꝝ crediderunt coadunatio & cõgregatio
Græcè συνάγωγη, quæ vel ipſa ad hunc modũ eccleſia appellari potuit, ſicut & peſſimi in ſacris
Pſalm.73 literis eſt appellata, & tum eſſe incepta, qñ mundus, adeoꝗ humanũ genus eſſe cœpit, prophe
ta dicente. Memento congregationis tuæ dñe, quã congregaſti ab initio. Siquidẽ prima con
gregationis eccleſiæ fundamenta ſtatim ab initio ſunt poſita: Vnde & aplꝰs ait, Aedificari ec
Ephes.2 cleſiã, nõ ſolũ ſuper aploꝝ fundamenta, ſed & etiã prophetaꝝ. Inter prophetas aũt numeraẜ
Ephes.5 & Adã, qui magnũ myſteriũ prophetauit in Chr̃o, & in eccleſia, dicẽs: Propter hoc relinquet
hõ patrẽ ſuũ & matrẽ ſuã, & adhærebit vxori ſuæ, & erũt ambo in carne vna. Euidẽter eñ de
ijs dictis eius dicit aplꝰs, qa hoc myſteriũ magnũ ſit. Ego aũt dico in Chr̃o & in eccleſia, &c.
Ephes.5 Colloſ.1. Iã vero (qm̃ de illa aliàs forte dicemus) eccleſia eſſe peculialiter intelligiẜ nõ cõfuſa, ſed ordina-
tiſſima fideliũ & in Chr̃o renatoꝝ cõgregatio & cõmunio & cõmunitas, ꝙ myſticũ Chr̃i Ieſu
corpus diciẜ, cuius & ipſe (Paulo ſcribẽte) caput eſt. Hinc excõmunicare, eſt aliquẽ extra illã
eccleſiã, id eſt, Chriſti fideliũ cõmunionẽ collocare, & eijcere, illũꝗ prorſus quaſi putridũ mẽ
brũ à corpore Chr̃i excindere. Id ꝙd fit, quũ delinquẽs ſuperbus, ideꝗ cõtumax ꝑ aplꝰos olim
Iohan.20 nũc vero ꝑ eos, q eccleſiæ ꝓſident, & poteſtatẽ habẽt, nõ ſolũ ſoluẽdi, ſed & ligandi de eccleſia
1.Cor.5 pellitur & pro delicto ſuo à Chriſti corpore ſeparaẜ: nimiꝝ, vt notatus ab oĩbus erubeſcat, &
conuerſo eueniat illi, quod ſequitur, vt ſpiritus ſaluus fiat in die dñi noſtri Ieſu Chriſti, &c.

¶ Quã quidẽ excõmunicationẽ Chriſtus dñs eccleſiæ fundator & caput ſerio ſtatuit & ſan
Matt.18 ciuit, inquiẽs: Si aũt peccauerit in te frater tuus, vade corripe eũ inter te & ipm̃ ſolũ, ſi te audie-
Lucæ.17 rit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos,

vt in

Digitized by Google

vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Quod ſi non audierit eos, dic eccleſiæ
id eſt, præſidi eccleſiæ. Si autẽ eccleſiã nõ audierit, ſit tibi ſicut æthninus & publicanus, id eſt, à
cõmunione & corpore eccleſiæ oĩno ſeparatus & abſciſus. Hac deinde, quod ſatis cõſtat, ſeria
Chr̃i cõſtitutione & ptãte vſus eſt Paulus in Corinthiũ illũ inceſtuoſum, de quo ad Corinth. 1. Cor. 5
ſcribit, inquiẽs: Ego quidẽ abſens corpore, pſens aũt ſpũ iã iudicaui, vt præſens eũ, qui ſic ope-
ratus eſt in noĩe dñi noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vobis & meo ſpũ cũ virtute dñi Ieſu tra-
dere huiuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, vt ſpũs ſaluus ſit in die dñi noſtri Ieſu
Chriſti. Idemq́ apoſtolus excõmunicatione vſus eſt in Hymenæũ & Alexandrum, quos ſe 1. Tim. 1
ait Satanæ tradidiſſe, vt diſcant non blaſphemare. Et ſcias velim, neminẽ debere excõmunica
tione facile vti, nec niſi in eũ, qui in mortali crimine pertinax eſt, & incorrigibilis, nolẽs pare-
re mãdato prælati iuſta præcipiẽtis, nec item debere à quopiam ſubito contra aliquẽ peti ex-
cõmunicationẽ, niſi contra quẽ illa petitur, ſpes ſit, vt excõmunicationis timore ad ſatisfacien
dum velit aut poſſit induci, nam alioqui ſi animo faceret nocendi eius ſaluti, peccaret contra
charitatem proximi, vindictam ex liuore cupiens. Eſſe itaq́ putauerim omnia prius tentan-
da medicamenta, quàm exeratur excõmunicatio, propter grauiſſima & varia damna & ſup-
F plicia, quæ inde certe obueniunt iuſte excõmunicato. ¶Primo quidẽ, ꝙ excommunicatus
quũ ſit à corpore Chriſti, adeóq́ ab ipſo Chriſto, vera, viuificáq́ vite, quaſi palmes abſciſus,
nihil plane ad ſalutẽ ſuã operari poteſt, nec ſpiritu eius vegetari, donec in excommunicatiõe
eſt, in ipſius eſt Satanæ poteſtate ſecundũ Paulum, à quo, permittente deo, vſq́ ad ſummũ in- Johan. 15
teritum diuexari queat. Hinc Chrũs ait. Ego ſum vitis vera, & vos palmites. Sicut palmes nõ
poteſt ferre fructũ à ſemetipſo, niſi manſerit in vite, ſic nec vos, niſi in me manſeritis, quia ſine
me nihil poteſtis facere. Si quis in me non manſerit, mitteť foras ſicut palmes & areſcet, & col
ligent eũ, & in ignẽ mittent & ardet. Palmes vtiq́ exciſus, eſt excõmunicatus.
G ¶Secundo, excõmunicatus, quũ ſit extra eccleſiã, priuatur omni eccleſiæ ſacramẽto, nec ali
cuius capax eſt, niſi prius ſoluatur, quoniã quũ ſacramenta tantũ ſint eccleſiæ, oportet, vt ne- 1. Cor. 5
mo ſit eoꝝ compos, niſi qui eſt in eccleſia, ſed foris ſunt iuxta Paulum excõmunicati, & dicen Mat. 18
H te Chriſto, æthnicoꝝ ſimiles. ¶Tertio, excõmunicatus priuať omni eccleſiæ ſuffragio, nec Pſal. 118
ſit, vt Dauid, omniũ timentiũ deũ particeps: quandoquidẽ, ſcribente aplo, omnes ſimus vnũ Roma. 12
corpus in Chriſto, conſtat membrũ à corpore ſeparatũ, nequaq̃ poſſe partẽ nutrimẽti, quod
per cibũ adſumitur, recipere. Id quod alij malo peccatori per peccatũ à deo, ſicut eſt vnuſqſ-
q́ peccator, ſeparato fieri non adſolet. Quãdoquidẽ is ſit nec viuaciter coniunctus, nec tamẽ
penitus à Chriſto diuiſus, quũ per fidem nonnullã vnionẽ habeat, veluti & mẽbrũ aliquod ex
pers vitæ, quod tñ corpori per neruos & pellẽ cõiungitur, & nonnullo fouetur calore corpo
ris. Hinc cõſtat malis quibuſdã & tamen nõ excõmunicatis bonoꝝ conuerſationẽ & opera-
tionẽ plurimũ profuiſſe, non etiã excõmunicatis. Sicut eñ bonus (vt Iohãnes ſcribit) poteſt 2. Johan. 1
operibus cõmunicare malignis, ita poſſunt viciſſim & mali bonoꝝ operibus aliquouſq́ com-
municare. Sic oratio pro lapidãtibus Stephani, Saulo tñ Chr̃i inimico profuiſſe ad cõuerſio- Actorũ. 7
nẽ creditur. Quinetiã adiumẽto fuiſſe cõſtat cuidã mortuo, ꝙ inter Heliſæi fuerit oſſa ſepultꝰ. 4. Reg. 13
Id q̃d excõmunicatis nunq̃ factũ legimus, q tũ per excõmunicationẽ à totius eccleſiæ corpo-
re abſciſi, ab omni bonoꝝ ſpũalium ope ſeparanť, quos & interim diabolus, cui traditi ſunt, ad
nutũ, deo permittẽte, etiã corporaliter & alioqui varie vexare poteſt. Hinc errant, obganni-
entes excõmunicato, quũ alioqui ſuo ſit pctõ à deo ſeparatus, nihil plus mali q̃ cuipiã alij pec-
catori obuenire, eſſeq́ excõmunicationẽ, niſi ſignũ, quo ſignificať animã eſſe diabolo traditã
& eccleſiæ cõmunione ſpũali priuatã propter eius peccatũ. Nã quid (vt cætera taceã) alioqui
Paulus Corinthiũ excõmunicaſſet, qui (vt liquet) etſi ſpiritualr̃ in ſe mortuus, quũ charitate ca 1. Cor. 5
ruit, erat tñ ante excõmunicationẽ adhuc ꝑ fidẽ eccleſiæ mẽbrũ, & myſtico corpori cõiũctus,
vt Satanas nõ eatenus potuit, quatenus voluit in ipſum ſæuire: ſiquidẽ obſtiterint eccleſiæ pre
ces & opera bona, quoꝝ erat adhuc particeps, quoꝝ deinde nõ erat, qñ fuit excõmunicatus,
ſiquidẽ in ipm̃ Satana ad voluntatẽ ſeuiente. Cui vtiq́ etſi excõmunicatio à Paulo ſit inflicta,
vt eo pacto reſipiſcens in die iudicij ſaluus fieret, maior tñ pœna ſucceſſiſſet, nõ iuſta pœnitu-
dine emundato. Sic pariter legimus bis Satanæ poteſtatẽ in Iudã veniſſe, tũ. ſ. quũ concepit
animũ tradendi Chriſtũ, atq́ iteꝝ qñ buccellã accepit à Chriſto: quũ certe ille nõ dedit Iudæ Lucæ. 22
in animæ eius detrimentũ, ſed potius ut Iudas tanta beneuolentia reſipiſceret. Et tamen acce Johan. 13
pta buccella, mox intrauit in eum. ſ. non emendatũ, neq́ cõpunctũ Satanas ad mali ſui cumu
lũ, ſicut & in quẽcunq́ excõmunicatũ. ¶Quarto, excõmunicatus ſeparať, ſepariq́ debet ꝑ
I poteſtatẽ etiã ſeculare, ſicubi opus fuit, ab omni fideliũ tã viuentiũ quam ſepultoꝝ conſortio, 2. q. 1. mlť. 11. q. 3. Si cut apl̃s.
adeóq́ vt cũ ijs etiam (demptis quibuſdã caſibus à iure notatis) cõuictus. ſ. edẽdi, bibendi, &c.
ab apoſtolo prohibeatur, dicente. Nunc aũt ſcripſi vobis non cõmiſceri. Si is, qui frater nomi- 1. Cor. 5
natur, id eſt (interprete diuo Auguſtino) excommunicatur inter vos eſt fornicator, aut aua-
rus, aut idolis ſeruiens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum huiuſmodi nec cibum ſu-

Digitized by Google

mere,&c. Auferte malum ex vobis. Quare? Reſpondet, neſcitis, quia modicum fermentum
totam maſſam corrumpit? cõparat eũ (& merito) excõmunicatũ veneno, cuius eſt alios infi-
2. Iohã. 1. cere & lædere. Adde, ꝙ excõmunicatus nõ habeat Chriſti doctrinã, qui à Chriſto vt æthni-
cus eſt ſeparatus, illi, ꝑcipiente Iohãne, ne Aue quidẽ dicendũ eſt, nec is in domũ recipiendus.
qui eñ dicit illi aue, cõmunicat operibus eius malignis. ¶Quinto, excõmunicatus, à cœlo ẽ, K
Matt. 18 quouſq; abſoluet, omnino ſeparatus & excluſus, Chr̃o dicente. Quæcũq; ligaueris ſuper terrã
Apocal. 3 erunt ligata in cœlo, id eſt, à Chriſto & à curia cœleſti: etiã iniuſte ligatus, ſed cõtemnẽs, quã-
Iohan. 5 doquidẽ eccleſiæ vinculũ nemo debuerit vel ideo cõtemnere, qm̃ non hõ, ſed Chrũs ligat, qui
Iohan. 20 habet clauẽ. ſ. regni cœloꝝ, claudit & nemo aperit excommunicato, niſi abſoluto hic. Omne
Roma. 13 vtiq; iudiciũ dedit pr̃ filio, à filio totũ eſſe cõmiſſum ſacerdotibus nõ dubitamus, dicẽte. Quæ-
cũq; ligaueritis. Habẽt ꝗq; & mũdi principes vinciẽdi aliquã poteſtatẽ, ſed q̃ in ſolis corpori-
bus vti licet, vinculũ vero, ꝗd ſacerdotibus eſt cõmiſſum, ipſam cõtingit animã, trãſitq; cœ-
los, vt ea, q̃ operati fuerint ſacerdotes deorſum, deus cõfirmet in cœlis, ſummãq; ſeruoꝝ dñs
ipſe corroboret. Sunt itaq; ij perinde tranſlati in cœlũ, & humanã tranſcẽdẽtes naturã, q po-
teſtatẽ acceperũt, quã neq; angelis à deo traditã legimus. ¶Et hæc de excõmunicatiõe, vt L
cõſtet modus ea vtendi, & q̃ ſit ipſa corpori & animæ dãnoſa, vbi fuerit ab excõmunicato ne
glecta. Et ſane cauendũ eſt ſpirituali medico. i. epiſcopo, ne præceps excommunicet & feriat
tã horrendo excõmunicationis gladio. Et maximopere caueat hõ, ne eo gladio feriat. Etenĩ
nihil vſq; adeo eſt metuendũ Chriſtiano, quàm à Chr̃i corpore ſeparari, à quo ſeparatus, eius
Roma. 8 nõ ſit deinde mẽbrũ, ſi membrũ nõ eſt, eius non vegetat ſpũ. Quiſquis autẽ (ait apoſtolus) ſpi-
ritum dei non habet, hic non eſt eius. Modo proinde timenda eſt excõmunicatio, modiſq;
omnibus (vt dictũ eſt) fugiẽda tanq̃ gladius, tanq̃ occiſio, tanq̃ ipſa mors, quæ pertinacẽ pro-
culdubio ſeparat à Chriſto, neq; ſinit eum bonoꝝ eccleſiæ ſpiritualiũ eſſe participem, in ea
moriens, extra eccleſiã, vbi non eſt ſalus, moritur, perpetuis gehennæ cruciatibus adiudican-
dus. Quum itaq; excõmunicatus in tanto vel aĩæ ſolius periculo verſetur, & de vita ſua nemo
certus eſſe poſſit, quis non videt, q̃ ſit metuendum vel ad vnam horam excommunicari? Et
hoc eſt, quod diſcipuli Ieſu hodie, audito verbo. Et abſq; ſynagogis facient vos, &c. adeo q̃ſi
ex maximo periculo & dãno fuerint triſtes ac metuentes: nimiꝝ non neſcij, quod extra ſyna
gogam aliquãdo non fuiſſet ſalus: Quanq̃ tum non erat periculũ vel timor, ſi quis eorũ eijce-
retur ex ſynagoga, quæ iam tum propter incredulitatem Iudæoꝝ dei ſynagoga eſſe deſierat,
Apocal. 2 fieriq; cœpta Satanæ, Vnde apoſtoli inſtructi, deinde ſua ſponte erant exituri aliam & veram
ſynagogam, quæ eſt Chriſti eccleſia, fundaturi, à qua tam foret periculoſum eijci & quidem
periculoſius q̃ olim ex veris ante Chriſtum ſynagogis propelli, quo durius eſt amittere veri-
tatem quàm vmbram.

¶HOMILIA XLIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 14 Ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia, quæcunq; dixero vobis.

In feriis dominicę pentecoſtes.

NON poteſt hæc dies hodierna nõ eſſe vel maxime feſta, eadẽq; ſo- A
lennis omnibus probe Chriſtianis, in qua ineffabilis iteꝝ atq; iterũ
dei maximi patris clementia apparuit: nimiꝝ cui nõ ſatis viſum eſt
ſuũ ad nos, noſtri cauſa filium è cœlo mittere, quos docẽdo ab erro-
ribus reuocaret, moriẽdo redimeret, reſurgẽdo releuaret, aſcẽdẽdo
cõfortaret, & quò illũ ſequuturi eſſemus oſtẽderet, ſed & ſpm̃ ſuum
ſanctũ ſibi coæternũ & ſecũ vnàq; cũ filio cõſubſtantialẽ (q ab vtro-
q; ſimul procedit) ſup eoſdẽ mittere dignatus ſit, q in linguis igneis
ſe illis oſtẽderet & virtutẽ daret. Vnde doctrinã filij fide ſuſceptã te
nere ſine dubio, docere ſine formidine, operari ſine fatigatiõe ſuffice
rent, Ita cuius virtute ſpũs in vtero virginis dei filius vnigenitus verus deus factus eſt homo
Roma. 8 perfectus, eius quoq; beneficio hoĩes effici per adoptionẽ dei filij meruerunt. Sane ſi quis ſpi-
Galat. 4 ritũ Chriſti (inquit apl̃us) non habet, eius nõ eſt. Ille quidem (Luca ſcribẽte) hodie ſuper apl̃os
Actoꝝ. 4. 2 veniens, ſuper ſingulos eoꝝ ſedit, & diuini amoris flamma eorum corda ſuccendit, vt iam in
deum ex toto corde peramantes, illi ſe in omnibus & per omnia eſſe obſequẽtiſſimos ad mor
tem etiam vſq; duriſſimã exhiberent. Linguis quoq; eoꝝ inaudita repleuit, incredibiliq; facũ
dia. Vnde vna lingua & voce perſonantes, auditoribus vel quamlibet barbaris, ſibiq; inuicem
loquendi ratione diſtantiſſimis, haud minus efficaciter q̃ aperte ſuas ſingulis linguas, ſua idio-
mata, patrios ſermones audiendos, intelligendos, retinendoſq; tradiderunt.
Sapiẽ. 1. ¶Eſt igitur hodie illud Sapientiæ impletũ: Spiritus dñi repleuit orbẽ terrarum. Et hoc ꝗd B
Iohelis. 2 cõtinet omnia ſcientiam habet vocis. Et hoc quoq; Iohelis. Et erit, poſt hoc effundã ſpiritũ
meum

meum ſuper omnẽ carnem,& prophetabunt filij veſtri,& filiæ veſtræ. In hac eñ hodierna
quinquageſima, quæ pentecoſte dicitur, poſt reſurrectionẽ dñi die cõpleta, quũ pariter om̃es Actorũ. 1.
eſſent apoſtoli cũ Maria matre Ieſu in eodẽ loco cõgregati (illis quidẽ iã antea erat à dño cœ-
lũ aſcenſuro ꝓceptũ, ne ab Hieroſolymis diſcederẽt, ſed expectarent promiſſionẽ patris: ſiqui Actorũ. 2
dem accepturi eſſent virtutem ſuperuenientis ſpũs ſancti) ſcribit Euangeliſta factũ eſſe ſubito
de cœlo ſonum perinde aduenientis ſpũs vehementis,& repleſſe totam domũ, vbi erant ſe-
dẽtes, apparuiſſe'ꝗ illis diſpartitas linguas,& varijs linguis. ſ. magnalia dei cœpiſſe loqui, pro-
ut ſpiritus ſanctus dederit eloqui illis. Et hoc eſt, quod Chriſtus dominus eius ſpũs promiſſor
& miſſor, hodie ait. Ille. ſ. ſpiritus ſanctus, paracletus vos docebit omnia,& ſuggeret vobis
omnia, quæcunꝗ dixero vobis. Ad ea ſane verba plenius accipienda ſciendum eſt.

D ¶Primo, Spiritum ſanctũ eſſe deum latũ in ſuam eſſentiã per amorem à patre, filio'ꝗ proce
dentem. Deus etem̃ pater amat eſſentiã ſuam, quã & filius eandẽ amat, quæ amoris latio paſ-
ſiue ſumpta, id eſt deum patrem & filiũ latum eſſe ad eſſentiam ſuam per amorẽ vnicum, ſub-
ſtantia eſt, non etiã accidens, ſed dei natura, qa quum non niſi vna ſubſtantia in deo ſit (quod
facit eius infinitas) quicquid eſt in deo, dei eſt natura. Atqui oportet hanc ipſam lationẽ à pa
tris, filijs'ꝗ perſona diſcerni, quum nequeat intelligi, qui fert,& latum eſſe nullo diſtare modo.
Sic intelligimus hoc totum per amorẽ latũ eſſe deum patrem & deum filium in dei ſubſtan-
tiam ſiue eſſentiam, quum habeat conditiones ad perſonæ diuinæ rationem neceſſarias, per-
ſonam eſſe in diuina natura tertiã, ideo recte ſpiritum dici. Primo, à ſpirare, quod eſt ſubtili-
ter officio aeris huc atꝗ illuc ferri, iuxta ſaluatorem dicentem. Spiritus vbi vult ſpirat,& vo- Iohan. 3
cem eius audis, ſed neſcis vnde veniat, aut quo vadat. Si modo ſpiritus interſit ferre, præſer-
tim ſi amor accedit, ſequi conſtat eam, de qua diximus, paſſiuam lationẽ dici ſpiritum. Nã vn
de putes ſuſpirare amantes niſi quia ferre non valentes amatorum abſentiam incaleſcunt deſi-
derio,& ideo refrigerandi cordis gratia, frigidũ aerem ſolito copioſius attrahentes,& iam ca
lefactum emittentes ſuſpirare coguntur. Sic itaꝗ quum ſpirare tandem nihil aliud ſit, ꝙ ore fla
tum emittere vel cauſare, Vnde aliàs ſcriptura. Formauit dominus deus hominẽ de limo ter- Geneſ. 2
ræ,& inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ,& factus eſt homo in animam viuentem. Et
rurſus. Et qui inſpirauit illi animam, quæ operatur,& qui inſufflauit ei ſpiritum vitalem. Sapiẽ. 15
Qua etiamnum ratione putamus hunc ſpiritum ſanctum, de quo ſermo noſter, non eſſe aliud
(vt omnia clarius doceantur) quàm quendam ineffabilem ab ore, corde'ꝗ patris & filij flatum
procedentem, qui nobis non intelligentibus inſufflet, inſpiret, doceat, inſtruat,& quæ ad ſa- Iohan. 20
lutem attinent, reuelet. Vnde Euangeliſta alibi. Hæc quum, inquit, dixiſſet, inſufflauit,& di- 2. Petri. 1.
xit eis. Accipite ſpiritum ſanctum. Ad hunc modum Petrus ſcribit. Sanctos dei homines ſpi-
ritu ſancto inſpiratos eſſe loquutos: quoniam prophetia non voluntate humana aliquando
fuerit allata. Hic vero non erit ſcrutandum de natura eius inſpirationis & inſufflationis, vtpo
te quæ ſit humano ſenſu ac humana ratione incomprehenſibilis. Quis enim generationem fi Eſaię. 53
lij, quis etiam ſpirationem illam ſpiritus enarrare poſſit, quæ propter noſtram hauddubie fra
gilitatem ſimilitudinario perinde exemplo cœpit hoc nomine appellari, quum ijs loquendi
modis plerunꝗ ſemper Chriſtus ſit vſus, vt aliquo modo diuina ipſa per hæc humana intel-
ligeremus, vnde & verbum eſt dictum,& caro factum, vt nobis humanitus loqueretur, quæ Roma. 1.
diuinitus ſunt ineloquibilia, quemadmodum & inuiſibilia, inquit apoſtolus, ipſius à creatura
mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur, ſempiterna quoꝗ eius virtus & diuini-
tas. Sic Chriſtus ferme cœleſtia & quæ dei adeo'ꝗ cœli ſunt omnia nobis conatus eſt ſenſibi-
libus exemplis oſtendere, vt quæ aliquando certò (vt Paulus teſtatur) facie ad faciem ſumus 1. Cor. 13
viſuri, hic ſaltem, quatenus noſtra interſit, per ſpeculum in ænigmate videremus: Nam ſi, in- Iohan. 3
quit Ieſus, terrena dixi vobis,& non creditis, quomodo ſi dixero vobis cœleſtia credetis? Sa-
ne non ſapere queunt elemẽtata ſupra (vt ita dixerim) elementa. Quum autem illuc peruene-
rimus, hoc corporis onere ſoluti, omnia vti ſunt in ſe intelligemus, nec tunc in parabolis lo- 1. Iohã. 4
quetur dominus: quippe, cui, quum apparuerit, ſimiles erimus,& (teſte Iohanne) eum, ſicuti ẽ,

E videbimus. ¶Sic etiam (vt redeamus vnde digreſſi ſumus) hodie ſuffecerit ſcire, Spiritum
ſanctum eſſe deum latum in ſuam eſſentiam per amorem à patre, filio'ꝗ procedentem, dici'ꝗ
potiſſimum propter nos ſpiritum à ſpirando, quod velut incognitus halitus quiſpiam à pa-
tre filio'ꝗ deo, ſubtili mirabili'ꝗ modo procedens, progrediens, aduenienſ'ꝗ nobis, vt ventus
aliquis ſecretiſſimus, maxime'ꝗ ſubtilis pertranſiens ac penetrans inſpiret, ſufflet, immittat'ꝗ
quæ ad ſalutem ſunt neceſſaria,& ſingulis, vt vult, vt oportet, pro loco quidem & tempore & Sapiẽ. 7
perſona quæcunꝗ diſpenſans: ſiquidem ille ſit, adfirmãte ſcriptura, ſpiritus domini ominum 1. Cor. 12
artifex, omnem habens virtutem, omnia proſpiciens, qui (vt apoſtolus ſcribit) idem dominus
& deus operatur omnia in omnibus, alij dans ſermonem ſapientiæ, alij ſermonem ſcientiæ,
alteri fidem, alij gratiam ſanitatum, alij operationem virtutum, alij prophetiam, alij diſcreti-
onem ſpirituum, alij genera linguarum, alij interpretationem ſermonum. Et hæc quidem

omnia operatur vnus atq; idem ſpiritus,diuidēs ſingulis prout vult. Hinc & aliàs ſcribit idem
Roma.12 apoſtolus. Dico enim per gratiam,quæ data eſt mihi,omnibus,qui ſunt inter vos,non plus ſa
pere quàm oportet,ſed ſapere ad ſobrietatem,& vnicuiq;, ſicut deus diuiſit menſuam fidei.
Sicut eñ in vno corpore multa membra habemus,omnia autem membra non eundem actū
Actorū.2 habent,ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto,ſinguli autem alter alterius membra haben
tes donationes ſecundundum gratiam,quæ data eſt nobis,differentes. Ideo & Lucas hodie
ait. Apoſtolos ſpū ſancto repletos varijs linguis loqui cœpiſſe,prout ſpūs ſanctus dedit elo-
qui illis. ¶Vnde plane & ſatis ſuperq; ſatis impletū hodie accipimus,quod Chriſtus in cœ- E
na nouiſſima dixit: παράκλητος autem ſpiritus ſanctus, quem mittet pater in nomine meo,ille
vos docebit omnia,& ſuggeret vobis omnia,quæcunq; dixero vobis,nimirū qui non hodie
Matt.10 tantum per apoſtolos,ſed & deinde per ipſos & alios Chriſtifideles illorū ſucceſſores,quæ ſa
Marc.13 lutis fuere,ſuggeſſit & loquutus eſt & loquuturus,Chriſto dicente. Et cum duxerint vos tra-
Lucæ.12 dentes,nolite præcogitare,quid loquamini,ſed quod datum vobis fuerit,in illa hora id loqua
εἶπον mini. Non eñ vos eſtis,qui loquimini,ſed ſpiritus patris veſtri, qui loquitur in vobis. Quod
vero nonnulli hic malint verbum εἶπον,pro dixi aut dixerim per præteritum,q̃ dixero,per
futurum transferre,quoniā pauciſſima vel prorſus nulla ſuperfuerint à Chriſto ipſis dicenda,
Johan.16 non omnino probo:quandoquidem deinde Chriſtus ad eoſdē euidēter dixerit. Adhuc mul
ta habeo vobis dicere,ſed non poteſtis portare modo. Cū autē venerit ille ſpiritus veritatis,
docebit vos omnē veritatē. Recte igitur(vt hactenus eſt lectū) dixero,putatim legendū. Ita
nimirum,vt deinde ſpiritus ſanctus ſuggeſſiſſe & commemoraſſe intelligatur quæcunq; do-
minus dixerat,ſed obſcuritatis cauſa vel intellectus tarditate commendare memoriæ nō po-
Johā.20 tuerunt. Cuiuſmodi ſunt pleraq; omnia,quæ ab Euangeliſtis ad poſteritatē literis ſunt tra-
et vltimo dita,de quibus Iohannes. Multa quidem,inquit,& alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipu-
lorum ſuorum,quæ non ſunt ſcripta in libro hoc. Et rurſus. Sunt autem alia multa, quæ fecit
Ieſus,quæ ſi ſcribantur per ſingula,nec ipſum arbitror mundum capere poſſe eos, qui ſcriben
di ſunt, libros. ¶Hæc igitur & alia,quæ intellectu difficilia à Chriſto diſcipulis dicta fuere F
ſpiritus ſanctus comprobatur ſuggeſſiſſe & ad memoriam,ſimulq; intellectum retuliſſe, & ab
ijs tandem eodem authore ſcriptis mandata. Quæ vero vel Chriſtus non dixit vti intellectu
difficilima vel dicta literis tamen non omnia tradita,idem ſpiritus ſanctus intelligitur Apo
ſtolos nedum,ſed eorum ſucceſſores,vtpote eccleſiam vere ac recte docuiſſe,hodiernaq; die
docere, docturusq; vſque ad conſumationem ſeculi. Quandoquidem ipſe dominus teſte-
tur ſpiritum ſanctum eatenus à patre,filioq; miſſum, quatenus apud nos in æternum mane-
ret,conſolator eccleſiæ contra hæreſes,futura nobis prædiceret ac annuntiaret,verba Chri-
ſti nobis interpretaretur,noſq; in omnem veritatem duceret, Docturus, inquam, eccleſiam
in cunctis quæ ad fidei neceſſitatē pertinerent,eaq; idē ſemper deus ſpiritus diuerſa pro loco
& tempore & [illegible] ona diſpenſaret:vnde proculdubio factum,quod ob hanc perpetuam ſpi-
1.Timo.3 ritus ſancti præſentiam Paulus ipſam eccleſiam (quæ vt plurimum concilio repreſentatur,)
columnam & firmamentum veritatis appellarit:nimirum quod hoc ſpiritu veritatis tam ſo-
Actorū.15 lide fulciatur,vt nequeat in errores aliquos impingens diutius in eis perſeuerare. Sic ſpiritu
1.Corī.11 ſancto authore vltra hæc,quæ Chriſtus docuit,apoſtoli in Hieroſolymitano Concilio edo-
1.Corī.7 cti decreuerunt,abſtinendum eſſe ab immolatis ſimulachrorum & ſanguine & ſuffocato. Sic
indubie Paulus,ſpiritu ſancto ſuggeſtore, quod dominus non dixit, docet mulierem vela-
to capite orare debere. Et rurſus. Nam cæteris dico, inquit, ego,non dominus. Si quis vxo-
rem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam. Et ſic hoc
genus alia,quæ non leguntur à Chriſto dicta,apoſtolis adeoq; ipſi eccleſiæ à ſpiritu ſancto
creduntur tradita,reuelata & ſuggeſta,quæ haud ſecus ſunt ſeruanda quàm ſi à domino præ-
1.Theſ.4 ſente dicta fuiſſent:quandoquidem ait apoſtolus,qui hæc ſpernit,non hominem ſpernit, ſed
deum,qui etiam dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis.

¶Ex ijs modo perſpicuum euadit,quum peccant in deum,qui ſpernunt & floccifaciūt de- G
creta in Concilio eccleſiæ,quum non aliunde q̃ à ſpiritu ſancto proficiſci & profecta eſſe cō-
probent. Nō eñ ſolū propter apl'os,q tū p̄ſentes erāt,ſed ꝑpter oēs Chr̄ianos,q̄tq̄t eſſent futu
ri(q̃diu militat in terris eccleſia)pollicitationē hāc hodiernā,adeo factā apte intelligimus, vt
Johan.14 expreſſim dixerit. Et ego rogabo patrē & aliū paracletū dabit vobis,vt maneat vobiſcum in
æternū,ſpm̄ veritatis. Propter q̊s maneat in æternū.i.ad cōſumationē ſeculi,quſq; etiā dn̄s ꝑ
Mat.vl. miſit ſe apud eos manſurū. Vtiq; nō propter apl'os ſolū,qui dudū vita defuncti ſunt, ſed pro-
pter eccleſiam ab ijs vſq; ad finem mundi propagandam,inſtruendam,conſumendam. Nam
alioqui quid ageret ſpūs ille,ſi pro loco & tēpore veritatē ad eccleſiæ vtilitatē haud diſpēſaret
quum certe ocioſius eſſe non poſſit,qui ad tantum negotium,tam inclytus,à tam eximijs per-
ſonis, patre videlicet & filio miſſus eſſe non ambigitur, ſed indefeſſus negotium, ob quod
miſſus eſt, agere credendus ſit, maxime, quod eius gratia, & infuſione opus ſit vſque
ad con

ad conſumationem ſeculi pro gubernanda Eccleſia, ad cuius vtilitatẽ Deus (teſte Apoſtolo) Ephe. 4.
quoſdam qdem Apoſtolos, quoſdam vero Prophetas, alios vero Euangeliſtas, alios paſtores & doctores dedit, vtiq; ait Paulus, in opus miniſterij, in ædificationẽ corporis Chri, donec occurramus oẽs in vnitatẽ fidei, in mẽſuram ætatis plenitudinis Chri, vt iam non ſimus paruuli fluctuantes & circũferamur omni vẽto doctrinæ, in neqtia hoĩm, in aſtutia ad circũuentionẽ erroris. Ad hoc igiť, q̃d vſq; ad finẽ ſeculi futuꝝ eſt, Chrũs dñs ſpiritum ſuum miſit: nimirum q vel hæreſi aliqua incũbente vel neceſſitate aliqua cogẽte, ipſam Eccleſiam, quę ab Apoſtolis vti fundamẽtis cœpit, doceret omnia, quæ ipſe dominus vel difficiliora paulò vitam adhuc agens dixit, & quæ difficillima reſeruauit, idem pro loco & tpe ſuggereret, diſpẽſaturus ad ſuum votũ. Id qđ tantũ abeſt, vt Eccleſiæ (quæ vt plurimũ, concilio reprǽſentať) non certò Matt. 18
totũ ſuggerat & infundat, vt Chriſtus etiamnũ aliàs dixerit: Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eoꝝ. Si hoc, quanto igiť magis in medio eſt totius Eccleſiæ, ſimul adunatæ in concilio generali, per ſpm̃ ſuum illam docens omnia, & ſuggeret omnia quæ dixit, & dici vult, docturuſq; omnẽ veritatẽ, credendoꝝ ſcilicet & agẽdoꝝ ad rectam Eccleſiæ ædificationẽ, hocq; non modo Eccleſiæ toti eidemq; ſimul coadunatæ, ſed & ſingulis Acto. 1.
nobis, vti Apoſtolis hodie, faciet, ſi & nos cum Apoſtolis ipſis perſeuerauerimus vnanimiter in oratione, cum Eccleſia deuoti orantes: Deus qui corda fidelium ſancti ſpiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodem ſpiritu recta ſapere, & de eius ſemper conſolatione gaudere. Per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum.

HOMILIA L. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST IOhannis. 13. Qui autem non credit, iam iudicatus eſt.

Feria ſecunda pentecoſtes

A NON EST, QVOD PLERIQVE MIRANTVR CVR Eccleſia hac altera pentecoſtes adeoq; feſta ſpũs ſancti die hoc Euangelium cenſuerit præcipuè legendum: In quo nulla planè fit mẽtio de ſpiritu ſancto. Quibus reſpondendum exiſtimo, hoc ipſum Euangelium vľ ideò rectè in ſingulare prǽconiũ ſpũs ſancti hodie legi, quoniam inibi agatur de ineffabili Dei Opt. Max. erga mundum charitate & dilectione, qua ille ductus proprio filio ſuo, vt Apoſtolus ait: nõ pe Roma. 8.
percit, ſed pro nobis oĩbus tradidit illum. Porrò & ſpũs ſanctus charitas eſt (Iohanne ſcribẽte) Deus charitas eſt, & q manet in c[illegible]tate, in 1. Iohã. 4
deo manet, & deus in eo, & idẽ quoq; charitas adeò [illegible]charitatis, Acto. 2.
amoris & pacis author, vt in die pẽtecoſtes vľ ideò in ſpecie ignis apparuerit, quo intelligeret, ſe intus in cordibus diſcipuloꝝ ardorem charitatis opari, quẽ viſibili ſigno demonſtraret, q & ꝑpterea ignis à dño appellať, dicẽte: Ignẽ veni mittere in terram, & qd volo, niſi vt accẽ- Lucæ. 12
dať? quũ is oẽm in hoĩem potẽs ſit dilectõis verę ac ſanctę pacis ardorẽ vſq; adeò exuſcitare, vt Roma. 8.
nihil terroris eũ, in quo ſit hęc ipſa charitatis fauilla, à charitate dei, vt eſt apud Aplm̃ dimouere poſſit, quo factũ, vt igne charitatis ſpũs ſancti apli ſuccẽſi nihil pęnaꝝ amore Ieſu timuerit Acto. 5.
ſed tã itrepidi añ pręſides & reges ſteterunt, vt aliàs gaudẽtes à cõſpectu cõcilij iuerint, qm̃ digni eẽnt habiti ꝑ noĩe Ieſu contumeliã pati: quẽ ideoq; Paulus deũ pacis & dilectõis vocat, & 2. Cor. 13
alijs adeſſe optat, & Epheſios ſeruare vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis cohortať: nempè, qđ is ſit Ephe. 4.
charitas & pax, & charitatis & pacis infuſor, ſine quo nulla eſt charitas, neq; pax, nec eſſe põt inter litigantes & diſcordes. Hinc (inquam) non immeritò Eccleſiam ſtatuiſſe hoc hodie Euãgelium legendum, in quo de dilectione Dei, quæ ſpũs ſanctus eſt, eiuſq; præcipuus author mẽtio habeť.

B ¶ Præterea, quũ hactenus Eccleſia ea ſtatuit legẽda Euangelia, quæ potiſſimũ de vera in Ieſum Chrm̃ fide diſſeruerunt, & quæ ad humanæ Chriſti Ieſu incarnationis & vitæ diſpenſationẽ attinẽt, docuerunt, hodie actutũ ſubiungit Euangelium, quo contineť ſalus credentium: nempè, qui habent vitam æternam, & diſpẽdium non credẽtium, q nunc ſunt iudicio obnoxij, dicẽte dño: Qui autẽ non credit iam iudicatus eſt. Terribile vtiq; verbum & quo non eſt aliud magis tremendum, & non aliud magis à multis peruerſe vſurpatum.

C ¶ Circa quod fortaſſis paulò ſimplicior quidam ſuſpicatur ſcripturas ſibi contrarias, quarum vnã hodie dicit, Chriſtum non miſſum, vt mundum iudicet, ſed vt mundus ſaluetur per Iohan 3
ipſum. Et alibi: Non veni vt iudicem mundum, ſed vt ſaluificẽ mundum. Altera vero ait: Quo Iohã 12 Pſalm. 95
niam venit. ſ. dñs iudicare terrã. Iudicabit orbẽ terræ in æquitate, & populos in veritate ſua. Et rurſus: Deus aũt annuntiat hominibus, vt omnes vbiq; pęniam agãt, eo q̃d ſtatuit diẽ, in q̃ Acto. 17.
iudicaturus ẽ orbẽ in æqtate in viro, quẽ ſuſcitat à mortuis. Et iteꝝ: Teſtificor corã deo, & Ie 2. Tim. 4.
ſu Chriſto, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos & cętera. Rñdendũ ẽ: Scripturas priores loqui de primo Ieſu Chriſti in hunc mundũ per natiuitatẽ aduentu, quo non iudicaturus, ſed vt ſal-

Digitized by Google

Matt. 1. Acto. 1 uum faceret mundum à peccatis eorum, vnde & Ieſus, id eſt, ſaluator dictus venit. Secundas vero loqui de ſecundo poſt huius ſeculi conſumationem aduentu, quo in ſua maieſtate, vti cœlũ aſcendit, ita in ea forma venturus eſt ſeculum iudicaturus, & vnicuique ſecundum opa eius redJohel. 2 3 diturus, vnde & ſimul ſaluator eſt idemque iuſtus iudex. Iudex (inquam) in ea die, ſecundũ ProMat. 24 phetam, magna & terribili valde, in qua cœli & terra mouebunt. Et apparente iam ſigno filij Marc. 13 hominis in cœlo, plangent omnes tribus terræ, & videbunt filiũ hoïs, venientem in nubibus 1. Theſ. 4 cœli cum virtute multa & maieſtate: nimirum q veniet (ait Apl'us) in iuſſu & in voce archangeli & in tuba Dei ſtrenuus & tremẽdus iudex iudicaturus mundum, quẽ prius vnà ſaluatũ venit.

Marc. 16 Joban. 3 ¶ At (inquis) quem mundum eſt iudicaturus? Incredulum reſpondet Chr'us: Qui em̃ crediderit & baptizatus fuerit, hic ſaluus erit: Perit em̃ duntaxat, q non credit in nomine vnigeniti filij Dei. Ergo inquis (ita enim nunc nonnulli ſibi contra Dei iuſtitiam & veritatẽ blandiuntur) ſolus infidelis, vt eſt Gentilis, Sarracenus, Iudæus, Turcus, hocque genus alius à Chriſtiano nomine alienus iudicabit & cõdẽnabitur, nõ etiam aliqs nomine Chr'ianus vel quãmlibet peccator, modo in Chr'i miam fidat? Atqui reſpondeo, non mõ eum dici infidelẽ & ſine Chr'i fide, q à Chr'i nomine eſt alienus, vti Iudęus, ſed & eum q factis. ſ. malis & improbis, & à Chriſti vita atque mandato alienis Deum Ieſum Chr'm negat, cuiuſmodi ſunt improbæ vitæ Chr'iani, Titum. 1. & quos verbales dixerim non oparios Chr'ianos, de qbus Apl'us: Confitent (inqt) Deum noſſe factis autem negant, cum ſint abominabiles, & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi, Galat. 5 quorum. ſ. infideliũ factis coinqnatæ ſunt mẽs & cõſcia. Vides ergo quod iſtos Paulus non fideles eſſe dicit, quandoqdem hæc ſit vera iuſtificatõis fides, quæ (eodem authore) p dilectionem opatur & in finẽ vſque pſeuerat. Et ſic nimirum licet mali Chr'iani (vt apertius loquar ſimplicioribus) infidelitatis non præcipuè iudicabunt, operum tamen malorum grauiorẽ ſuſtinebũt pœnam 2. Pet. 2. & grauius iudiciũ, Petro dicẽte: Melius em̃ erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt Mat. vl. agnitionem retrorſum conuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mãdato. Sanè inqt dñs: Euntes ergo docete omnes gẽtes, baptizantes eos in noïe pr'is & filij & ſpũs ſancti, docẽtes eos ſeruare oïa, quęcunque mandaui vobis. Non eſt ergo qd aliqs ſibi hodie blandiat confiſus mia, eaque voce abutens dñi, dicentis: Non em̃ miſit Deus filium ſuũ, vt mundũ iudicet, ſed vt ſaluet mundus p ipm &c. Etem̃ hoc de priore locutus eſt aduentu, quo clemens & miſericors dñs remiſſionem oïm peccatorum per baptiſmum primo, & poſtea per pœniam fecit, qui ſi non hoc Roma. 2. pacto feciſſet, vniuerſi ſimul (vt etiam adfirmat Chryſoſtomus) perditi eſſent. Omnes qdem peccauerunt & egent gloria Dei & gr'a. Ne igit quiſpiam crederet ſe impunè peccare, ſubdit de pœna non credẽtis. Qui credit in eum, non iudicat, nõ vtique iudicat ſcd'm hoc quod credit, Matt. 12 Lucæ. 11. ſed operum malorum grauiorem pœnam luet, quum illius nouiſſima ſint prioribus facta peiora, quàmuis verè in eum credat, qui adhæret ei, vt membrum capiti, & ſic non iudicabitur.

¶ Sed rurſus (aiunt) nullũ ideò erit in nouiſſimo die iudiciũ, quando oïs incredulus (vt Dñs hodie ait) ſub quo & malus Chr'ianus contineri ſolet, iam iudicatus eſt, alibi non iudicandus? Reſpondeo, quatuor forè ordines in nouiſſimo iudicio. Electorum qdẽ primũ eorum, q non iudicandi ſed ſimul pinde iudicantes ſaluabunt, vt quorum bona nullis ſunt malis pmixta, veluti fueMatt. 9. re hic pfectè viuẽtes. Ad quos alibi Chr'us: Vos q reliquiſtis oïa, & ſecuti eſtis me, cũ ſederit fiLucæ. 22. lius hoïs in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſup ſedes duodecim, iudicantes duodecim triTobię. 4 bus Iſrael, vtpote approbantes vti adſeſſores ſñiam. Secundum, eorum, qui iudicandi ſaluabunt quorum opera bona aliquot ſunt malis venialibus pmixta, q perinde reſiduis maculis non plenè purgati vitæ maculas lachrymis tergunt, operibus miſericordiæ peccata redimentes. Ad Matt. 25 Lucæ. 3 quos Chriſtus: Eſuriui, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere. Reproborum pariter genus: Primũ eſt eorum q & dñiudicabunt & damnabunt, vti ſunt quorum mala videntur bonis permixta, q Chriſtianæ fidei myſterijs initiati fidei opa negligunt: ſuam fidem adeò Titum. 1. mortuam faciẽtes, vt Apl'us eos (vt pauloante diximus) inter planè incredulos collocauerit, Jaco. 2 vtpote factis Deũ negantes, ad qs dñs: Eſuriui & nõ dediſtis mihi manducare. Sitiui & nõ deMat. 25. diſtis mihi bibere &c. Diſcedite à me maledicti in ignẽ æternũ, q paratus eſt diabolo & angeLuc. 13 lis eius. Bonũ em̃ ingt Iacobus, ſciẽti & nõ faciẽti pctm̃ eſt &c. Scd'm eorum eſt, q nõ propterea Jacob. 4. iudicabunt, quũ iam ſint iudicati ſed damnabunt, de qbus hodie dñs & ſunt, quorum mala nõ reperiunt permixta bonis, vtpote q vel prorſus nõ crediderunt, vel à fide oïno apoſtatarunt, q Roma. 2. em̃ (teſte Apl'o) ſine lege peccauerũt, ſine lege peribũt: ſicut ij (inquam) nõ iudicantis ſñia, ſed Gene. 1 rei natura iudicati: queãdmodũ protoplaſti die, qua de ligno comederũt, mortui ſunt. Atqui Pſalm. 1 infideles impij (ait Propheta) non reſurgent in iudicio ſed tormentum luent: vtpote, qui tenebris infidelitatis prçiudicati non merẽtur argui ab eo, quem deſpexerunt. Quemadmodũ princeps Rempub. regens, aliter punit ciuem interius delinquentem, aliter hoſtem exterius rebellantem. In illo quidem iura ſua conſulit, contra hoſtem vero bella mouet, dignaque eius malitię tormenta retribuit, de malo vero eius. quid lex habeat non requirit, neque em̃ lege perimi neceſſarium eſt, qui lege nunquàm potuit teneri.

¶ Rectè

Digitized by Google

E ¶Rectè igit à dño dictum accepimus, eum q non credit, iam eſſe iudicatum, nec iudicandũ
ſed condemnandũ cum cæteris malefactoribus. ſ. malis Chr̃ianis in ea iudicij die & hora, quã
do libri conſcĩarum aperientur, videbitq́ȝ vnuſquiſqȝ mira celeritate (Deo ita ordinante) oĩa Johan.8
ſua facta, non ſecus atqȝ aliàs Iudæi, Chriſto in terram digito ſcribente, ſua creduntur omnia
ſcelera quaſi ex libro vidiſſe. Quandoquidem ait Paulus: Omnes nos manifeſtari oportet, an- 2.Cor.5
te tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſqȝ propria corporis prout geſſit ſiue bonum ſiue ma- Apoca.3.
lum, tunc quoqȝ (vt ſcripturæ teſtantur) dabit Deus vnicuiqȝ ſecundum eius opera. Et ibunt Matt.25
(domino dicente) mali in ſupplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam. Johan.5

F ¶O iuſtum ſine miſericordia, ò tremendum ſine conſolatõe iudiciũ, malis ex omni qdem
parte ſimul horrendum. Supra quidem videbunt iudicẽ iratum, ſubtus, inferos patentes, intus
conſcĩam remordentem, extra, mundum ardentẽ, à dextris, peccata accuſantia, à ſiniſtris, in-
finita dæmonia terrentia, circa, bonos angelos ad inferna loca depellentes, & malos eò pertra Matt.13
hentes: qui & propterea proculdubio eiugulantes & vlulantes exclamabunt ad montes, &
petras: Cadite ſuper nos, & colles cooperite nos, abſcondite nos, à facie ſedentis ſuper thronũ Lucæ.23.
& ab ira agni. Vos itaqȝ fratres dilectiſſimi, huius Euangelij memores ſæpenumero eius tam Apoca.6.
tremendi iudicij recordamini, nec vobis ſit tanta huius temporis lætitia, quæ à veſtra memo-
ria eius iudicij amaritudinem dimoueat, verum ſcripturam ſequentes, quæ dicit: Recordare
nouiſſima tua & in æternum non peccabis. Eccl.7.

HOMILIA LI. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Iohannis. 10. Per me ſi quis introierit, ſaluabitur.

Feria tertia pentecoſtes

A SERVATOR NOSTER IESVS CHRISTVS VT PRO 1.Timo.3
immenſa ſua erga nos benignitate & clementia eos quos omnes ſaluos
fieri & ad cognitionem veritatis venire voluit, facilius & iucundius Johan.6.
citraq́ȝ inuidiam ſineq́ȝ aliorũ detractione ad ſe, id eſt, ad veram ſalutẽ
quæ erat ipſe, & quidem vehementius alliceret, vſus eſt ſæpenumero
ſermone ſimilitudinario: nimirum modo ſe panem vocans cœleſtem
vnde qui veſceretur, viueret in æternum, modo aquam viuam, vnde Johan.4.
qui biberet conciperet in ſeſe fontem aquæ ſalientis in vitam æternã, Johã 8.9
modo lucem mundi, quæ illuminaret omnium mentes, modo filium Johan.3
ac legatum Dei patris, cui qui fidem haberet, ſalutem æternam conſe- Johan.10
queretur. Id quod & agit hodie vt qui ſe nuper bonum paſtorem certis rationibus appellauit,
nũc oſtiũ ad ouile, & qd tale oſtiũ appellat, quo q ĩgredit ſaluus certo ſit futurus, dicens: Amẽ
amen dico vobis, quia ego ſum oſtium ouium, per me ſi qs introierit, ſaluabitur. Sanè in con
feſſo eſt, appellatione ouium venire homĩes, qui vel in fide ſunt, vel ad eam aliquandò venturi
vocabulo autem ouile intelligi Eccleſiam ipſam adeóq́ȝ congregationem ſaluandorum, vnde Johan.10.
ipſe dominus paulò ſuperius. Et fiet vnum ouile & vnus paſtor, ſiquidem vnum ſit ouile, id eſt, Cant.6.
vna Eccleſia, quę vno eodemq́ȝ ſpiritu ſancto regitur, per vnam illam in ſcripturis columbam Ephe.4.
aperto pręfiguratam & deſignatam, extra quam nemo ſaluari poteſt. Vnus eñ (inqt Paulus)
dñs, vna fides, vnũ baptiſma eſt, eius. ſ. vnius Eccleſiæ adeóq́ȝ ouilis, quo Chr̃us ait ſe hodie eẽ
oſtiũ, p quod ſit ſaluando intrandũ, qa p eum ſi qs fuerit ingreſſus, ſaluaf. Cæterũ q oſtiũ ea
ſit pars domus & ouilis, quę claudit ac aperit, id eſt, qua ingredimur, & qua vl' intrare vel exire Johan.14
phibemur, haud abs re videt, vt doceamus, q̃le ſit oſtiũ Chr̃us, quo (vt ipſe ait) ad ouile intraf, Roma.5.
& (vt Apl'us ſcribit) acceſſum habemus ad grãm in patre cœleſti: quandoqdem, ait ipſe domi-
nus: Nemo venit ad patrẽ niſi p me, ad quẽ & idẽ (eo ipſo teſte) via eſt. Videamus igit quale eſt
hoc oſtiũ, vt & diſcamus quales eſſe debeant & paſtores & oues, q intrent p ipſm, & acceſſum

B habeant ad grãm, qua ſalui ſint ppetuo. ¶Atq inueniemus hoc oſtiũ. ſ. Chr̃m, eſſe veracem
adeóq́ȝ ipſam veritatẽ, non poterunt itaqȝ ingredi mẽdaces. Dñe (quęrit Propheta) qs habita- Pſal.14.
bit in tabernaculo tuo, aut qs requieſcet in monte ſancto tuo? Qui loquit (reſpondet) veritatẽ 1.Cor.1
in corde ſuo, q non egit dolũ in lingua ſua. Oſtiũ hoc eſt, iuſtitia, & nobis (authore Paulo) factũ Pſal.14
iuſtitia, ergo nec iniuſti intrãt. In mõte eñ ſancto inqt Dauid, habitat, q opaf iuſtitiã, iuſtus ãt Johan.3
eſt, q facit iuſtitiã: hoc eñ oſtiũ, porta dñi ẽ illa, in quã (eodẽ Dauide canẽte) iuſti dũtaxat in- Pſalm.114
trabũt. Hoc oſtiũ humile ẽ & mãſuetũ de ſe aliàs inquiẽs: Diſcite à me, qa mitis ſum & humilis Matt.11.
corde. Igit nec p ipſm ſuperbi nec elati nec iracũdi intrant. Supbis qdem deus reſiſtit, humili- Jaco.4
bus aũt dat grãm. Hinc dñs: Amen (inqt) dico vobis, niſi cõuerſi fueritis & efficiamini ſicut par 1.Johã.5.
uuli, nõ intrabitis in regnum cœlorũ, ſanè paruulorũ eſt dei regnum. Eſt oſtium hoc nitidum Mat.18
& purum: ſiquidem cum Chriſtus (Eſaia teſte) iniquitatem non fecerit, neqȝ dolus fuerit in ore Marci.9 et 10
eius. Sic & qs q p hoc ipſm oſtiũ introire voluerit, purus ſit neceſſum ẽ & immaculatus, qñ quidẽ Lucæ.9

Prophe

Pſal.14 Popheta inquit:Domine,qui ingredit ſine macula,habitabit in tabernaculo tuo.In ipm em̄,
Apo.21 ait Apocalypſis,non intrabit aliquid coinquinatũ aut abominationẽ faciens,& mendacium. C
¶Per oſtium igit,q̊d eſt Chrus,veritatis,iuſtitiæ,humilitatis,manſuetudinis,adeoq; puri-
tatis & munditiæ non intrabit,neq; mẽdax,neq; iniuſtus,neq; ſupbus,neq; immundus,ſed q
Mat.22 eſt à vitijs purgatus p bona opa,alioqui oſtiũ non patiet eum intrare,vl certè fruſtra ingreſ-
Lucæ.14 ſum verus paſtor propellet ipſum indignabundus,dicẽs:Amice,quomodo huc intraſti,non
habẽs veſtẽ nuptialẽ,quẽ obmuteſcentẽ iuſſit ligatis manibus & pedibus,mitti in exteriores
tenebras,ibi erit fletus & ſtridor dentiũ.Etem̄ hoc oſtiũ continuo claudit malis,nec ſinit trãſi
re p ſe diſſimiles ſibi.Hoc nimirũ eſt,q̊d & illis quinq; inſipiẽtibus virginibus accidit,quæ qm̄
Origenes oleũ bonorũ operũ in vaſculis ſuis non collegerant, veniẽtes poſt moram,clauſum oſtiũ inue
libro.4.in nerũt.Nec em̄ poterant (inqt Origenes) inſipiẽtes animæ p oſtiũ introire ſapiæ,& acceſſum
Rho.Ep. habere in grãm. ¶Hinc hodie ſeriò monemur,ſi volumus in ouile.ſ.Eccleſiæ,primo mili D
tantis,deinde triũphãtis ingredi,& p oſtiũ qd' eius ẽ propriũ,ſaluari,neceſſum eẽ,vt p oſtium
Johan 13. ipm prius igrediamur tales,q̃le ẽ ipm oſtiũ doctrina & exẽplo,hoc ẽ,Chrm,q oſtiũ eſt,virtu-
Matt.16 tibus imitari,eo ipſo dicente:Exemplum dedi vobis,vt quemadmodum ego feci,ita & vos fa
Marc.8. Lucæ.9. ciatis.Et rurſum:Si quis vult venire poſt me,abneget ſemetipſum,& tollat crucem ſuam & ſe
quatur me.Qui ideoq; ad hunc modum ingreditur idem regredietur & paſcua inueniet,pri-
mo per ſtudium contemplationis,ſecretum oratõis,exercitium boni operis,exemplum bo-
næ actionis,ſecundo ex hoc militante ouili egredietur ingreſſurus ad triumphans ouile,& in-
ueniet paſcua,ſcilicet gaudij & gloriæ,ſanè egrediet ab hac ad gloriam & ęternam vitam,& ſal
Acto.4 uabit ingreſſus p oſtiũ,id eſt,p Chrm,quũ ſolus ſit ille,quo ad patrẽ pueniri poſſit,deputatis
ad hoc medijs opibus bonis,quæ nos ſuo exemplo docuit Chrus.Cuius ſolius nomen ſub cœ
lo datum eſt hominibus,in quo oporteat nos ſaluos fieri.

HOMILIA LII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST IO hannis.3.Tu es magiſter in Iſrael & hæc ignoras?

Dñica ſanctiſſime Trinitatis

SANCTA Nimirũ & nunq̃ ſatis extollenda nobis hæc eſſe dies de- A
buerit,in qua catholica Eccleſia tanq̃ pijſſima mater nos filios ſuos
eam pdocere fidẽ ſatagit,eiusq; fidei nos admonere conat,qua vl ſo-
Lact.li.1. la ſaluamur & ab alijs oĩbus gẽtibus oĩno ſeparamur:nimirũ ſoli fide-
1.inſti.c.4. les & ijdẽ Chriani.Sanè deorũ pluralitatẽ nõ mõ qui legẽ vl veterem
1.Cor.8. vl nouã receperũt Iudæi & Chriani,ſed & gẽtiliũ reprobarũt philo-
ſophi,lumine quaſi ſolo naturæ adiuti haud obſcure ſenſerunt,nihil
planè eẽ idolũ:quod & Aplus adfirmãs ait:Quia nihil eſt idolum in
Acto.17 mũdo,& nullus deus niſi vnus,ex quo oĩa,& nos in illo pater,& vnus
dñs Ieſus Chrus p quẽ oĩa,& nos p ipm.At vnus ille Deus(vt idẽ aliàs
alloquit Athenieñ.)q fecit mundũ,& oĩa,quæ in eo ſunt,cœli & terræ dñs,oĩbus dans vitam,
& inſpirationẽ,& oĩa,fecitq; ex vno omne genus hoĩm,inhabitare ſup vniuerſam faciẽ terræ,
definiẽs ſtatuta tpa,& terminos habitatõis eorũ,in quo viuimus & mouemur & ſumus.Et re-
Deuter.6 cta ẽ illa de vno deo ſnĩa adeoq; fides,quã & deus ipe adfirmat,inquiens:Audi Iſrael,dñs Deus
Eſai.46 veſter,Deus vnus eſt.Et rurſus:Recordamini prioris ſeculi,qm̄ ego ſum Deus,& nõ eſt vltra
Deus,nec eſt ſilis mei,annuntians ab exordio nouiſſimũ,& ab initio quæ futura ſunt,docens:
¶Porro Deũ illũ eẽ vnũ eundemq; eẽ trinũ,vnum.ſ.in eſſentia & trinũ in pſonis vſq;adeo B
nullus niſi pius Chrianus vnq̃ credidit,ſicut & certo indubitatoq; credere debet,vt eius in ſim
plici vnitate trinitatis indiuiduæ credẽdæ difficultate Sabellius olim & Arrius,Chriani antea
nõ cõtemnendi,&(ſi ſcd̃m hoĩem ſenſerimus)doctrina & ingenio excellẽtes,vnà cum ſuis ad
ſectatoribus in pniciosiſſimã hæreſim lapſi,& ab Eccleſia catholica pinde vt palmites ex vite
Johan.15 exciſi in æternũ ignẽ traditi ſunt:nempè,quorũ Sabellius ſublata diuinę vnitatis diſcretõe pſo
nali,eandẽ prorſus dixit eſſe pſonã patris & filij & ſpũs ſancti.Alter vero Arrius,ſubſtantiã di-
uinitatis diuiſit,q aliã & diuerſam poſuit ſubſtantiã patris & filij & ſpũs ſancti:quũ tamẽ neu-
1.Johan.5 ter horũ attenderit. ¶Primo ſcripturã in Iohanne ſcribentẽ:Tres ſunt,q teſtimoniũ dant in
cœlo,pater,verbũ,& ſpũs ſanctus,& ij tres vnũ ſunt,id eſt,nulla prorſus re à ſe inuicẽ niſi p-
Dani 5 ſonarũ pprietate,diſcreti. ¶Scd̃o figurã in Daniele:De tribus digitis vnius manus ſcribẽtis C
in pariete contra faciẽ Balthaſar regis in Babylone,cõuiuãtis cũ ſuis.Nimirũ tres digiti pinde
diſcreti,tres ſunt pſonæ diuinę,pater.ſ.& filius & ſpũs ſanctus,in vna manu,id ẽ,in vna eadẽq;
Eſa.40 deitate,æqualiq; maieſtate & gloria atq; potẽtia,de qbus digitis alibi ſcribit:Quis appẽdit tri
bus digitis molẽ terrę,& librauit in põdere mõtes,& colles in ſtateræ? Vtiq; deus,q vnus idẽq;
eſt in tribus pſonis Deus,vna manus,vna virtus,vna eẽntia mundũ ſuſtẽtat,vt Solomon in p-
uerbijs

Digitized by Google

E uerbijs diſſerit. ¶Tertio creaturã,& ex oibus creaturã ignis, q lucidus eſt, in quo cõſidera- Prouer.8
bis eẽntiam,ſplendorẽ,calorem'q;,neq; eẽntiam ꝓcedentẽ à ſuo ſplẽdore ſed ecõtrario qdẽ,
& calorẽ à ſua eẽntia & ſplẽdore. Ita nimirũ intelliges patrẽ à nullo,filiũ à pr̃e gigni & ſpm̃ ſan
F ctõ ab vtroq; ꝓcedere. Et certẽ hi tres vnũ ſunt, ¶Quũ itaq; poſt hæc humana & terrena ex-
empla hereticus iſte ſiue Arrianus ſiue Sabellianus cũ Nicodemo,q̃uis longẽ diſſimillimo ho-
die à nobis trinitatẽ deitatis in diuina vnitate eadem'q; prorſus ſimplici adſeuerãtibus quęſi-
uerit,dicẽs:Quo poſſunt hęc fieri.ſ.vt vnus ſit Deus idem'q; trinus? Nõnne cum Chr̃o ſummo
nr̃o doctore r̃nderimus rectiſſimè dicẽtes:Tu es magiſter in Iſrael,& hęc ignoras? Erat aũt Ni
codemus ex ꝓcipuo & ſublimiore Iudæorũ ordine,nimirũ phariſæus,& qdẽ Iudęorũ princeps Joban.7
Idem'q;(vt aliàs ſcribit Euãgeliſta) Galilæus,nec improbus,q dixit,ꝓ Ieſu defendẽdo corã Iu-
dæis.Nunqd lex nr̃a iudicat hoiem,niſi prius audierit ab ipſo,& cognouerit qd faciat? q & in ſe Joban.19
pulturã Ieſu Chr̃i attulit mixturã myrrhæ & aloes quaſi libras centũ. Hinc maxima eſt conie
ctura Chr̃m minimè Nicodemi hoc in loco neqtiam,quæ nulla erat,ſed inſipiẽtiam,ruditatẽ
adeo'q; quaſi humanam ſupbiam amaſſe,& formã in negotijs rerũ diuinarũ tractandarũ docu-
iſſe,quũ ait:Tu es magiſter in Iſrael,& hæc ignoras? In quo qdem dicto dñs noſter docet. Jacob.4
G ¶Primo,eum q alijs vt magiſter præeſt docẽdo,humilẽ eẽ oportere:quandoqdem Deus 1.Pet.5
ſupbis reſiſtit,humilibus aũt dat grãm. Sic ipſe dñs ait: Diſcite à me,qa humilis ſum corde. Matt.11
Sic qa idem voluit Nicodemũ naſci de ſpũ,ei q ſibi aliqd eſſe videbat,quũ erat doctor Iudæo-
rum,inſinuat humilitatẽ,dicẽs:Tu es & cętera,quando nemo,niſi humilis,à ſpiritu naſcatur, Roma.2
H & ſola nos de ſpũ naſci faciat humilitas. ¶Scd̃o,magiſtrũ aliorũ ſcire debere,quæ alios do-
cere oportet. Hinc Apoſtolus:Qui ergo alium doces(inqt)teipſum non doces? Et quare? Ni- 1.Pet.3
mirũ,qui(vt Petrus ſcribit) parati ſimus ſemp ad ſatisfactionẽ omni poſcẽti vos rationem de
I ea,quæ in vobis eſt ſpe. ¶Tertio,de ijs quæ ſcitu ad ſalutẽ ſunt neceſſaria,non de ijs,quę ſo
lius ſunt Dei,nec nobis ſcire præcepta,& debere interrogare & pdiſcere conari. Sic Chr̃us ali- Acto.1
bi Apoſtolos altiora quærẽtes,increpat,dicẽs: Non eſt veſtrũ noſſe tẽpora,vł momẽta, quæ Eccl.3
pater poſuit in ſua ptãte,ſed accipietis virtutẽ ſupuenientis ſpũs ſancti in vos. Sic Solomon ait
Altiora te ne quæſieris,& fortiora te ne ſcrutatus fueris,ſed quæ præcepit tibi Deus,illa cogi-
ta ſemp, & in pluribus opibus eius ne fueris curioſus. Et Apoſtolus ait:Dico enim ꝑ gratiam, Roma.12
quæ data eſt mihi,omnibus q ſunt inter vos, non plus ſapere,q̃ oportet ſapere ad ſobrietatẽ,
& vnicuiq; ſicut Deus diuiſit menſuram fidei. Sic hodie Chr̃us cenſuit Iudęos eẽ indignos ſci-
entia cœleſtiũ,q nec terrena,quæ tamẽ ſcire oportuit,credebant,nec intelligere aut potuerũt
aut noluerunt. ¶Quarto,diuina & cœleſtia,& quæ fidei ſunt tum intelligi & ſciri,quũ cre-
dunt,nec prius. Hinc Eſaias:Non intelligetis(inqt)niſi credideritis. Sic Dauid,qa pauloante Esa.7
in præcedẽti Pſalmo dixerat,Placebo dño in regione viuorũ,& qa nõ de regione viſibili diſ-
ſertũ erat,vt clarè ſciẽs,cauſam definitiõis rerũ incertarũ reddit,inquiẽs:Credidi quod eſt quæ
dam viuorũ regio,propter quod locutus ſum,q̃niam placebo in ipſa domino:qa eñ ſpem cer Psal.115
tam indubitatam'q; habui,placiturũ me dño in regione viuorũ, quàm ob cauſam fidẽter ora-
tionẽ fudi. Et rectè quidẽ,quũ fides ſit vna oĩm(teſte Baſilio Magno)quam omniũ Dei verbo
rum ducẽ eſſe oportet,non aũt demonſtratio. Fides qdem ſupra omnẽ rationẽ ſciẽtiarũ diſci
plinarum'ue aĩam ſublimẽ trahit. Fides quoq; non Geometricis, aut neceſſarijs nitit proba-
tionibus. Siqdem hanc vocẽ. In noĩe dñi Ieſu Chr̃i Nazareni ſurge & ambula:continuo ꝑ ſpi Acto.3
ritũ ſanctũ ſubſecutus ẽ effectus. Ex prodigio nanq; diuinitatis vnigeniti manifeſtatio neceſ-
ſaria vidẽtibus eſt orta. Quid(obſecro)ad fidẽ faciẽdam veritatẽ'q; pſuadẽdam vehemẽtius an
dialecticæ propoſitiões ſecũ Symperaſmata cõſequẽtia trahẽtes,an potius tale,tantum'q; oſtẽ
tum ab oĩbus clariſſimẽ viſum,omnem'q; virtutẽ excedẽs? Sed hæc,q̃niam minimè probant,
minimę etiam à plęriſq; credunt,q mundanæ potius ſapiæ,& horũ,quæ ſunt ex arte & diſci-
plina,pſuaſione retinent q̃ prępotẽti & valida ſpũs ſignificatiõe moueant:q nẽpẽ ſpũs ꝑ illorũ
ſimplicitatẽ,qui Deo ſponte cõfidunt,cauſa ſalutis multorũ oñdit. Sanè in quolibet ſtudio,qd
ordine in finẽ ꝓcedit,impoſſibile primorũ ſubiectorũ demonſtratiões inqrere:ſed neceſſe oim
artiũ,quę probatiõe nitunt,principia ſine veſtigatiõe,aut ratiõe poſita,reliqua, quę deinceps ſe
quunt quũ rõne oſtẽdant. Sic & theologiæ myſteriũ ex fide minimè rõnibus probata ædifi-
ciũ q̃rit. Credere ẽ opus inqt Ap̃lus:accedẽtibus ad Deũ,qa eſt,nec contẽdere,qd ẽ:quũ eñ fi Hebr.11
des ſit ſperandarũ ſubſtantia rerũ,argumẽtũ nõ apparẽtiũ,non ẽ,q̃d longè poſita iueſtigemus,
ne inſperata in dubiũ reuocemus,q̃d nequeamus igenio deprehẽdere. Qua in re rectè nos ge
remus,vbi humilitatẽ fuerimus ſecuti Dauidis,dicẽtis:Credidi,ꝓpter q̃d locutus ſum:Ego aũt
humiliatus ſum nimis. Qui eñ mẽte ſeſe humilẽ reddiderit,& cũ ap̃lo dixerit:Ego fr̃es nondũ Phil.3
puto comphẽdiſſe,hic ad altiſſimę cauſæ cognitionẽ facile pueniet,nõ etiã,q Dei ſubſtãtiã ,ꝓ-
prijs igenij viribus attingere ſperat,& q̃tũ aĩo & cogitatiõe comphẽdit,rerũ mẽſurã facit,haud
exiſtimans,q̃d facilius ſit vniuerſum mare(vt ait Baſilius)parua metiri lãce q̃ humana mẽte dei
magnitudinẽ circũſcribere,is qdem facile decipit. Ideo'q; Chr̃us dñs hodie docet.

¶Quinto

Digitized by Google

¶ Quinto, res adeo diuinas, & quæ fidei ſunt, exẽplo potius, creaturarũ quadãtenus agno- L
ſcẽdas q̃ rõne humana definiẽdas: ſic & ipſe p terrena voluit hodie cœleſtia intelligi. Sic idem
vbiq; in euãgelio cœleſtia docet eademq; diuina ꝓpoſitõe parabolarũ humanarũ, & rerũ crea
tarũ. Contra eos q nolunt fieri inſtructionẽ ppl'i exẽplis (vt ita dicã) realibus, vt p illa diuinorũ
Roma.1 futurus eẽ poſſit intellectus: q̃s & Ap'lus euidẽter cõuincit erroris, inquiẽs: Inuiſibilia eñi ipſi-
us. ſ. Dei à creatura mũdi p ea, quæ facta ſunt, intellecta cõſpiciunt, ſempiterna q̃q; eius virtus
& diuinitas. Hinc & ĩexcuſabiles ſunt (eodẽ teſte) q creaturarũ exẽplis, ſanctiſſimã indiuiduãq;
trinitatẽ credere nolũt. Et iſti q̃q; redarguunt, q aiũt interceſſionẽ diuorũ nihil hr̃e ſimilitudinis
Lucæ 18. cũ interceſſione hoĩm in terris, qppe q̃d illi cœleſtes, hi vero ſint homĩes, pinde nulla eẽ queat
inter eos cõformitas. Si ita, male (q̃d abſit) Chr̃us ait: Audite, qd iudex iniq̃tatis dicit: Deus aũt
Lucæ.11. nõ faciet vindictã, electorũ ſuorũ clamantiũ ad ſe die ac nocte, & patiẽtiã habebit in illis. Nõne
hic dñs deũ iudici humano & q̃dẽ iniq̃ cõferre videt? Siſe qd alias, de amico, q panes ab amico
me dia nocte petijt, diſſerẽs. ¶ Sexto docet, eos q alios docẽt, ſubtiliora circa fidei materiã re M
liq̃s vero vtpote vulgares ſimpliciora ſimpl'r ſcire debere. Q̃ñ q̃dẽ illi, q̃ docẽt, iuxta dictũ Pe
1. Pet.3 tri, ſemp parati eẽ debẽt ad ſatiſfactionẽ omni poſcẽti rõnẽ de ea, quę in eis eſt, fide & ſpecie.
Non q̃dẽ rationẽ demõſtratiuã, ſed pſuaſiuã & ſcriptilẽ ad remouendũ fidei impedimẽta, oſtẽ
Lucæ. 18. dentẽ, nihil in fide apud deũ eẽ impoſſibile, apud quẽ nõ eſt impoſſibile omne verbũ. Nec red
Matt.17. Marc 10 dere (inquã) rõnẽ niſi credere, & inſtrui paratis, nõ etiã tẽtantibus ſimulq; deridẽtibus aut indu
Matth.7 ratis, vti hereticis, de q̃bus ait dñs. Nolite ſanctũ dare canibus &c. ¶ Hodie nimirũ increpat N
Nicodemus, q̃d ignorat ea, quę fidei ſunt ſubtiliora, q̃ magiſter ſit in Iſrael, nõ q̃ vnus ex ru-
diore popello, cui ſuffecerit credere ſimpl'r, quæ aptis verbis ſymbolo Ap'lorũ cõtinent, nec q̃-
dẽ eſt obligatus ſubtiliora reſcire, ſed pia mẽte fidẽ Eccl'iæ imitari, & dicere, credo, q̃d cathoi-
ca Eccl'ia credit: nẽpe, quę nr̃i oĩm ẽ mater, ad cuius pceptũ ſeruandũ & ſeq̃ndũ hortat ſcriptu
Prouer.6 ra, dicẽs: Ne dimittas legẽ mr̃is tuæ, liga eam in corde tuo iugiter, & circũda gutturi tuo. Dãna
bilis ergo ppl'us ẽ hęreticos pnicioſe ſequẽs, relicta vera mr̃e Eccl'ia, quæ fundamẽtum ẽ veri-
1. Tim. 3. tatis colũna: credẽs hodie, & ſemp vnũ Deũ in trinitate & trinitatẽ in vnitate venerãs, nõ con-
fundẽs pſonas, neq; ſubſtantiã ſeparans, ſed aliã eẽ pſonã pr̃is, aliã filij, aliã ſpũs ſancti adſerẽs.
Et q̃dẽ pr̃is & filij & ſpũs ſancti, vnã eẽ diuinitatẽ, ęqualẽ gl'iam, coæternã maieſtatẽ. Et in hac
quoq; trinitate, nihil eẽ prius aut poſterius, nihil maius aut minus, ſed totas tres pſonas coęter-
nas ſibi eẽ & coæquales. Ita vt p oĩa, & vnitas in trinitate, & trinitas in vnitate veneranda ſit.
Cuius ſanè trinitatis fidei pſuaſio facile ex ijs, de quibus paulò ſupra haberi põt, ſupra q̃ ſi quis
ſuperſtitioſior rogarit, dicẽs: Quomodo poſſunt hæc fieri? Reſpõſum audient à ſaluatore no
ſtro. Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras?

HOMILIA LIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
2. Regum. 6. Et Dauid & omnis domus Iſrael ducebant archam te
ſtamenti domini in Iubilo, & in clangore buccinæ.

In ferijs ſacroſancti corporis Chriſti.

Pſalm 73 Heb.1. 1. Cor.10. BENEDICTVS Dñs Deus noſter nunc & æternaliter, cuius (vt A
ſcriptura canit: Dies eſt & nox, auroræ & ſolis fabricator, oĩm dierũ
creator & tẽporũ, q (Ap'lo ſcribẽte) multipharia m'tiſq; modis olim
loquens pr̃ibus in ꝓphetis, nouiſſimè vero in diebus iſtis in filio ſuo
dilecto Ieſu Chr̃o locutus ẽ nobis, in q̃s iuxta Paulum, fines ſeculorũ
deuenerũt, & ita q̃dẽ locutus eſt nobis, vt q̃ olim ſancti pr̃es ſub ve-
lamine tanq̃ per vmbrã viderũt, & re ipſa tñ ita videre deſiderarunt,
vt ea figuris repſentare, Deo ordinante, nõ dubitarũt, q̃ ipſi nũc veri
ficata ſine velamine in veritate fidei videmus & repſentamus, ad q̃s
Mat.13 proinde dñs forte meritò dicere poſſit, q̃d olim pſens ad diſcipulos
Lucæ.10 Beati oculi q vidẽt, q̃ vos videtis. Dico eñi vobis, q̃d multi ꝓphetæ & reges voluerũt videre,
quę vos videtis, & nõ viderũt, & audire q̃ auditis & nõ audierunt. Id & ſi aliàs in oĩbus, q̃ ad fi
dẽ Ieſu Chr̃i attinẽt, verũ eẽ apto ĩtelligimus (nimirũ ſciẽtes iam in nouo teſtamẽto (teſte Pau
2 Cor.5. Eſa 43 Apo.21 lo) vetera tranſijſſe, & facta eẽ noua oĩa) iam vero & hodie hoc ipm, inquam, maxime probari
& euidẽter intelligimus & videmus, hãc diẽ agẽtes de qua Chr̃us: Abrahã pater veſter (inq̃t)
Iohan.8 exultauit, vt videret diẽ meũ, vidit & gauiſus ẽ. Hæc eñi eſt dies, in qua memoria agit, immo-
Gene 22. latõis ipſius Iſaac, deſtinatę & ꝓpoſitę ab Abrahã pr̃e ſuo, quę vtiq; typũ geſſit ĩmolatõis Chr̃i
in cruce, à Deo pr̃e nobis exhibitæ. Ad cuius memoriã dñs cohortat, inquiẽs apud ap'lm: Hoc
1. Cor.11. facite in meã cõmemorationẽ. Quotiẽſcũq; eñi mãducabitis panẽ hunc, & calicẽ bibetis mor
tẽ dñi annũtiabitis donec veniat. Benedictus igit dñs deus nr̃, qui oĩm dierũ creator hãc nobis
diẽ præ cæteris dedit eẽ celebrẽ & ſolẽnẽ, in qua figuræ veritatẽ teſtamur ſubſecutã, & hoc q̃q;
nobis

Digitized by Google

B nobis obnixius eſſe iubilãdũ, quo vmbra eſt veritas maior, dignior, efficaciorq̃. ¶Hæc nimirũ eſt dies illa vere ſolennis, olim p̄ diẽ deductionis archæ p̄figurata, de qua in libro regnorũ ſecũdo ſcribit. In qua in figurã huius diei Dauid victor cõtra Philiſtæos glorioſus ſurrexit, & abijt, & vniuerſus pp̄lus, q̄ erat cũ eo de viris Iuda, vt adducerẽt archã dei, ſupra quam inuocatũ eſt nomẽ dñi exercituũ ſedẽtes in Cherubin ſuper eã. Et impoſuerunt archã dei ſuper plauſtrũ nouũ, tuleruntq̃ eũ de domo Aminadab, qui erat in Gabaa. Dauid aũt & oĩs Iſrael ludebant corã dño in oĩbus lignis fabrifactis, & citharis & lyris & tympanis & ſiſtris, & cymbalis. At Oza extendens manũ ad archã, eãq̃ tenens ne calcitrãtibus bobus, eã vehẽtibus rueret, & à dño irato percuſſus obijt ſubito. Dauid aũt accinctus Ephot lineo, percutiebat in organis armigatis, & ſaltabat totis viribus ante dñm, ideq̃ & oĩs domus Iſrael ducebãt archam teſtamẽti dñi in iubilo & in clangore buccinæ. Cæteꝝ Michol filia Saul proſpiciẽs p̄ feneſtrã vidit regẽ Dauid ſubſiliẽtẽ atq̃ ſaltantẽ corã dño, & deſpexit eũ in corde ſuo. Quẽ, archa illata holocauſtis oblatis, partitisq̃ multitudini muneribus pro refectione, dataq̃ per ipſum benedictione, & populo abeunte domũ, illa ipſa Michol deſpiciens, irridensq̃ ait. Quàm glorioſus fuit hodie rex Iſrael diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruoꝝ ſuoꝝ, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus de ſcurris. Dixitq̃ Dauid ad Michol. Viuit dominus, quia ludã ante dominũ, qui elegit me potius q̃ patrem tuũ & quàm omnẽ domũ eius, & præcepit mihi, vt eſſem dux ſup populũ dñi in Iſrael. Et ludã & vilior fiam plus q̃ factus ſum, & ero humilis in oculis meis, & cum ancillis, de quibus locuta es glorioſior apparebo. Igit̃ Michol filia Saul nõ eſt natus filius vſq̃ in diẽ mortis ſuæ. Hæc ſcriptura de deductiõe archæ dñi in iubilo & exultatione. 2. Reg. 6 1. parali. 13

C ¶At modo fratres chariſſimi, quid in archa cõtinebat? Nimiꝝ, ap̄lo adfirmante, manna in vrna aurea, & virga Aaron, quæ fronduerat, & tabulæ teſtamẽti, &c. Manna vero quid figurabat? Vtiq̃ (Chriſto hodie exponente) glorioſum Ieſu Chriſti corpus: quandoquidem Iudæis dicentibus: Patres veſtri manducauerunt manna in deſerto, ſicut ſcriptũ eſt, Panẽ de cœlo dedit eis manducare, Chriſtus econtrario reſponderit. Amẽ amen dico vobis, nõ Moyſes dedit vobis panẽ de cœlo, ſed pr̃ meus dat vobis panẽ de cœlo veꝝ. Panis eñ verus eſt, q̄ de cœlo deſcẽdit, & dat vitã mũdo. Ego ſum panis vitæ. Hic ẽ panis q̄ de cœlo deſcẽdit. Non ſicut mãducauerũt pr̃es vr̃i mãna & mortui ſunt. Qui mãducat hũc panẽ, viuet in æternũ. Hæc ille. Sicut eñ mãna de cœlo datũ fuit pp̄lo Iſrael q̃draginta annis, q̃diu. ſ. demorati ſunt ĩ deſerto, in cibũ vſq̃ ad terrã promiſſiõis, Ita nobis in hac vita peregrinãtibus datũ eſt ſupcœleſte mãna, vt hoc viatico, p̄ſentis vitæ curſum in hoc mũdi deſerto trãſigamus, & terrã deniq̃ p̄miſſionis ſubeamus. Hebr. 9 Iohan. 6 Pſalm. 77 Sapiẽ. 16 Exod. 16

D ¶Igit̃ ſi hæc de mãna & archa, deq̃ illius veneratione oĩa (ap̄lo teſte) in figura nr̃i facta ſunt, ſitq̃ (vt ſatis natura docet, oĩsq̃ ratio ſuadet) veritas longe figura, quæ vti vmbra eſt corporis, nobilior & maior, quur nõ & hodierna die modis oĩbus veritatẽ implere ſtudeamus, quũ illi figuræ decori adeouſq̃ ſtuduerũt. Manna olim Iudæis in cibũ collatũ, ſcriptura teſtãte, in vrna erat aurea, & hic in archa de lignis Sethim, intus & extra & oĩm quidẽ ex parte auro circũtecta, & ob ſingularẽ reuerẽtiã in humeris leuitaꝝ ferri ſolita vniuerſo pp̄lo (rege ipſo Dauide p̄eunte) cõcomitãte & ludente, vtpote corã deo omni virtute, & in cãticis & in citharis & pſalterijs & tympanis, & cymbalis & tubis, corã qua in tabernaculo q̃q̃ iugiter luminaria pẽdebãt. 1. Cor. 10 Exod. 16 Exod. 25 Numer. 7 1. Para. 13 1. paral. 15

E ¶Vnde pie & iuſte, iteq̃ rectiſſime, pixis, quã vel Monſtrantiã & ciboriũ vocãt, in honorẽ Ieſu Chriſti dei Opt. Maxi. veri eiuſdemq̃ cœleſtis mannæ inibi contenti ex materia vel quamlibet pretioſa fieri & potuerit & debuerit, corãq̃ ea ſtatui luminaria, ac ſtato tempore in memoriã memorabiliũ (dñs eñ, ait Dauid, ſuoꝝ mirabiliũ memoriam fecit, eſcam ſe dans timentibus ſe) cũ omni reuerentia deferri, vt hodie vidimus, cunctis hominibus antecedentibus & ſequẽtibus cũ iubilo concinentibus, propheta tam hoc ipſum exemplo præ ſe ferente, quàm hiſce verbis monente. Confitemini domino, & inuocate nomen eius, notas facite in populis adinuentiones eius. Cantate ei & pſallite, & narrate omnia mirabilia eius, Laudate nomen ſanctum eius, lætetur cor quærentium dominum. Lætent̃ cœli & exultet terra. Tonet mare & plenitudo eius, exultent agri, & omnia quæ in eis ſunt. Benedictus dominus deus Iſrael ab æterno vſq̃ in æternũ, & dicat omnis populus Amen, & hymnum deo. Hæc ille in venerationem Mannæ, quod laudans ratus eſt ſe deum laudare & venerari, quanto magis in reuerentiam hodie ſacroſanctæ Euchariſtiæ, Mannæ veriſſimi, corporis. ſ. Ieſu Chriſti domini dei Opt. ſub ſpecie panis vere contenti, Chriſto dicente, hoc eſt corpus meum? Vere enim hic eſt nobiſcum deus, quamuis velatus & abſconditus, qui cœlũ aſcẽdens cõpleuit quod promiſit. Ecce vobiſcũ ſum vſq̃ ad cõſumationẽ ſeculi. Neq̃ eñ (vt ſcriptura teſtat̃) iã eſt aut fuit alia natio tã grandis, q̃ habeat deos appropinquãtes ſibi, ſicut adeſt nobis deus nr̃. Pſal. 110 1. paral. 15 Matt. 26 Mar. 14 Lucæ. 22 Mat. vl. Deute. 4

F ¶Valeant igit̃, valeant, q̄ Chr̃o & eius ſacroſancto Euchariſtiæ ſacramento derogantes, huius diei pias cerimonias (deo etiam inuito) & ſupprimere & irridere conati ſunt, quas hoc agimus quàm Iudæi rectius & iuſtius, quo (vt dixi) veritas magis ab vmbra diſtat: quæ nimirum tum (vt cætera) recte ſunt actæ, ſi cũ exteriori homine interiorem ob-

rem obtulimus,ſi nos totos Ieſu Chriſto in odorē ſuauitatis ſacrificauimus, quēadmodum
ſe ille nobis totū dedit in cibū, & vſq; ad terrā promiſſiōis beatā paſcet ac cibabit. G

¶Caueant prouide caueāt maligni & impij ſchiſmatici,ne quū in hanc ſanctiſſimam ar-
cham adeoq́; in mannam ipſm manus impias,linguasq́; maledicas ponūt,hoc durius q̃ Oza
morte à deo puniant,quo ſunt quàm illo longe crudeliores, quū ille non legat niſi quadam
leui incuria archā tetigiſſe,ſint memores eius,qđ Paulus ī ſumētes indignè hoc manna ſcri
1.Cor.11. bit,dicens.Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles,& dormiunt multi. Caueāt,inquam,
ſchiſmatici,ne hodie pias populi in veneratione ſacroſanctæ Euchariſtiæ cerimonias de-
ridentes cū ſtulta Michol filia Saul à deo mulctati ſine fructu ſint vſq; in diē mortis. In quos
ſubſannatores pius populus cū pio Dauide reſpondeat. Viuit dñs,qa ludam ante dominū,
qui elegit me potius quā patrē tuū & quam omnem domū eius,& pcepit mihi,vt eſſem dux
ſuper populū dñi Iſrael. Et ludam & vilior fiam plus q̃ factus ſum, & ero humilis in oculis
meis,& cum ancillis,de qbus loquuta es glorioſior apparebo.

¶Atq; vtinam non modo plebs ipſa,ſed & adeo totius plebis,quæcūq; ſuperior poteſtas H
honoris in deū Max.hodie & ſemper nō negligens eſſet,imò quàm antea ſtudioſior, ſem-
perq́; memor huius ſanctiſſimi prophetæ & Obededom viri ſanctiſſimi, quoꝝ vtriq; dñs
& eorum toti domui benedixit ob verā & deuotā reuerentiā tractationemq́; archæ, in qua
manna erat,collatam: Nō vtiq; dubitandū,quin & deus tam plebi quàm poteſtati hoc ma-
gis benediceret,q̃ eſt Chriſtus dominus manna Iudęorum ſanctior, dignior & ad oīa ma
ior. Cuius quoq; archam Dauid rex,& omnis domus Iſrael.i.credentium,ducent in iubilo
& in clangore buccinæ.

HOMILIA LIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Lucæ 16. Nunc autem conſolatur,tu vero cruciaris.

Dominica prima poſt octa. Pentecoſtes.

1.Timo.3 QVANDOQVIDEM Catholica Eccleſia,deo authore, veri- A
tatis columna deiq́; Opt. myſterioꝝ & eoꝝ,qui in noſtrā ille con-
tulit ſalutē pro loco & tpe prudentiſſima diſpenſatrix, hactenus q̃
fidei ſunt Chriſtianæ & ad noſtrā imprimis ſalutem neceſſaria, vt-
pote Chriſti Ieſu dei vnigeniti in hūc nr̃i cauſa aduentū, incarna-
tionem,natiuitatem,vitā,paſſionem,mortē,reſurrectionē,aſcen-
ſionem,ſpūs ſancti miſſionem,vnius deitatis indiuiduā trinitatem
perſonaꝝ,angelici panis pparationem,quo non tantū cibamur &
confortamur,ſed etiā ſaginamur,vt ſecuri ambulemus ad beatitu-
dinem Chr̃i incarnati mia nobis debitā & ſi qua eo attinēt fideli-
ter ex Euāgeliſtis,qui hæc ipſa verè ad poſteros tradiderūt, recenſuit, hodierna nimiꝝ die
hæc ipſa ſancta mater eccleſia ſpū ſancto inſtructa animaduertēs, adeo nihil Chriſtū dñm
ſeq́; quæ ex illo ad ſalutē æternā pertinēt obmiſiſſe, vt veriſſime ad nos dicere poſſit. Nunc
Eſaie.5. ergo habitatores Hieruſalē & viri Iuda, Iudicate inter me & vineā. Quid eſt,qđ vltra face-
re debui vineæ meæ,& nō feci? ¶Animaduertens, inquam, eccleſia nihil prorſus reſtare B
quod vel Chr̃s ad ſalutem facere debuit,vel ipſa fideliter recenſere iam demū ad memoriā
1.Timo.2 reuocat,oēs quidem nos ad eandem ſalutē nobis dei miſericordia oblatā eſſe vocatos ſed
paucos tñ electos,deū quoq;,iuxta apoſtolū,nos,quantū in eius antecedente eſt voluntate,
oēs velle ſaluos fieri,ſed tñ non fieri,niſi eos qui ea ſe ſalute p Ieſum à patre per ſuā paſſio-
nem certò acquiſita obſeruatione dei mandatoꝝ,quæ bona ſunt opera, dignos reddūt, &
2.Petri.1 iuxta Petrū,ſuā vocationem & electionem p bona opera certā faciunt,nec à ſancto manda
to,qđ illis in Euangelijs traditū eſt,diſcedunt & in antiqua peccata relabunt: nimiꝝ alioqui
non modo minus cōpotes Chriſti paſſionis,vtpote in priſtino damnatōis cum prothopla-
Eccleſi.15 ſto poſiti,veꝝ,qbus melius erat viā iuſtitiæ nō cognoſcere,ideo ne qui in noſtra manu ex li
bero arbitrio habemus bonum & malū,vitā & mortem;nobis ſalutem æternam tam miſe
ricorditer à Chriſto acquiſitam & oblatā adſpernamur,ad eam ſalutē habendā & retinen-
dam pluriphariā per Euangelioꝝ exhibitionē trahere conat,haud ſecus atq; pia mater fili
os,qs diligit ad viam virtutis,nūc præmijs,nunc pollicitationibus,nunc exemplis,nūc de-
niq; pœnaꝝ minis adducere ſatagit. ¶Ita nimiꝝ hæc ipſa eccleſia in hodierno Euāgelio C
nos ad noſtrā ſalutē adeoq́; ad æternam beatitudinem ex hac lachrymaꝝ valle trahere ſtu
det horribili pœnaꝝ æternaꝝ terrore,quaſi efficaciſſimo medio,quo pctōres à peccatis ad
virtutes,à vitijs ad dei amorē & deniq; ad æternā felicitatem duci valent.

¶Qua in parte primū ſerio veniunt arguendi,pernitioſiſſimi hæretici,qui blanda quadā D
ſed valde

Digitized by Google

ſed valde venenoſa miſericordia omnẽ timorẽ dãnationis & inferoꝝ à pparatiõe pœnitẽtiæ ſemouẽt, iubẽtes, vt eã ſibi ſolo procurẽt amorẽ: quũ tñ pctõr vix alio medio citius ad illã ſalutis effectricẽ charitatẽ trahi, & ad deũ perduci queat: nec certe alia via fortius eo q̃ illo timore quẽ incutit horror inferni, trahimur: Id q̃d infinitis ferme ſcripturaꝝ locis eſt oſtẽdere, & q̃dẽ ex eo, ꝙ Ieſus oĩm clemẽtiſſimus hũc terrorẽ ob oculos poſuerit, ipſis etiã diſcipulis, dicẽs: Lucæ. 12
Timete eũ, q quũ occiderit, habet poteſtatẽ mittere in gehẽnã. Et recte, nimiꝝ: qñ (vt ſcript. Eccleſi. 1.
ait) timor ille pctm̃ expellit, & q ſine timore ẽ, iuſtificari nõ poſſit. Nã, inqt hæc rurſus, ſi nõ in Eccle. 27
timore dñi tenueris te inſtãter, cito ſubuertet dom⁹ tua. Eſt ſane timor initiũ dilectiõis adeoq̃ veræ fidei calcar: Qui em̃ (ait denuo ſcriptura) timẽt dñm, nõ erũt increduli verbo illius, q Eccle. 25 Eccleſi. 2
timẽt, inquirẽt, q̃ beneplacita ſunt ei. Hinc, quũ propheta tã neceſſarij timoris vtilitatẽ cõſpiceret, eũ in ſe nõ mitti ſolũ, ſed & incuti fortiter, & cũ doloris ſenſu vibrari pcat, inquiẽs: Con Pſal. 118 Eccleſi. 7
fige timore tuo carnes meas, à iudicijs em̃ tuis timui. Sic & vnico verbo Solomon nos terrore vult moueri, quũ ait. Recordare nouiſſima tua, & in æternũ nõ peccabis. At q hũc tã ſalutarẽ Roma. 13
timorẽ tollere moliti ſunt, qd aliud, inquam, moliti ſunt, q̃ blãda & læthali illo fauore plebem ipſam, alioqui incõſtantẽ, & obedientiæ impatientẽ, ſibi ad tẽpus adſeclam, & cõtra deũ, & cõtra omnẽ à deo poteſtatẽ, perinde vt beſtiã infrenẽ, reddere rebellẽ, & vitijs deniq; qbuslibet immerſam & obcæcatã tradere gehẽnis cruciatibus, à qbus hodie ſaluator paternẽ conat retrahere, p eorundẽ timorẽ: quo nimiꝝ perinde vt chamo, frenoq̃ nos alioqui duros pctõres à pctõ reflectere, reflexos ad ſe retrahere, retractos in charitate & ſuo fauore dirigere, & hoc Pſalm. 31.
E quidẽ, vt aliàs ſæpenũero ita agit, maxime in hodierno Euãgelio doctrinis tã ad fidẽ verã quã politicã hic virtutẽ delegendã & tuendã magnopere proficuis. Vnde. ¶ Primo colligimus neminẽ habere feliciter poteſtatẽ liberã tẽporalibus bonis, q̃ habet, male vti, veꝝ vnũquẽq; debere illis ad ſuã ſalutẽ, deiq̃ Max. honorẽ, diſpẽſare. Sunt em̃ hæc ipſa talẽta, q̃ hõ. ſ. Chrũs Matt. 25 Lucæ. 16
peregre pfectus vti ſua bona, vt certe ſunt, hoĩbus ideo tradidit, vt nũmularijs cõmitterẽt, dominoq̃ ſibi inde de ſuo vſurã lucrarent: rationẽ poſtea reddituri. Qui ſi de ijs luxurioſe ederint vel biberint vel inebriati fuerint, veniet dñs in die, qua nõ putãt, & diuidet eos, partemq̃ Lucæ. 12
eoꝝ (vt ille ipſe dicit) cũ infidelibus ponet, ſiquidẽ nõ ſua, ſed dñi bona, q̃ꝝ tãtũmodo diſpenſatores fuere, male dilapidarint. Id q̃d hodie diuiti epuloni fecit, quẽ inferni cruciatui tradidit, nõ qa diues, nõ raptor, nõ deceptor, nõ vſurarius, non vlli grauis, ſed qa diuitijs, epulis, veſtimentis, male & illicite in immoderatã pompã, auaritiã, voluptatẽq̃ abuſus ſit, nec ea in pauperes, vt debuerat, & in proximũ ex miſericordia diſpenſarit. Si iſthuc? Quid de nobis, q bona illa tẽporalia plerũq; per phas & nephas cõtra proximi charitatẽ corradimus, corraſa nõ modo nõ in pauperes, ſed in omnẽ vitæ abuſum profundimus, neglecta interim dei & pauperũ cura. Quid deniq; inter oẽs agetur cum clericis, q in omni ſuperbia & voluptate, ludo & alea, ſcortis & equis, neglectis pauperibus, turpiter dilapidant & crapuloſe? An non certo & merito pro mala & iniqua diſpenſatione crudelius & acerbius in inferis q̃ diues ille epulo crucia-
F buntur? ¶ Secundo colligit, difficillime quempiã hic & alibi poſſe ſimul eſſe beatũ, & vtrinq; diuitẽ: quandoquidẽ nemo duobus dñis poſſit æque ſeruire, id eſt, hic bonis tẽporalibus & Matt. 6 Lucæ. 16
alibi deo perfrui. Hinc ſcriptura vbiq; dehortat ab huius mũdi bonis, vt alibi ſimus beati. Nolite, inquit Iohãnes, diligere mundum, neq; ea, q̃ in mundo ſunt. Sic qa diues in vita ſua huius 1. Iohã. 2
mũdi bona dilexit, q̃ hic recepit, aliàs mala pœnaꝝ ſubire coactus eſt. Ita etiãnũ legimus & vi-
G demus pleriſq; hæc tẽporalia fuiſſe & hic & alio in ſeculo dãnationi & diſpẽdio. ¶ Tertio colligit, iudicia hũana plurimũ diſtare à diuinis iudicijs, & niſi deũ vere de nr̃a iuſtitia, poſſe iu Pſal. 74.
dicare. Qui aliàs ait. Ego iuſtitias iudicabo. Sane vbi nr̃a iuſtitia ad examẽ diuinæ iuſtitiæ reducta fuerit, iniuſtitia apparebit, & plerũq; ſordet ĩ cõſpectu iudicis, qd intẽtiõe fulgebat operantis, corã quo nõ modo mala, q̃ cõmiſimus, ſed & bona timeamus noſtra. Et hoc eſt quod Iob. 9
Petrus ait. Et ſi iuſtus quidẽ vix ſaluabit, impius & peccator, vbi parebũt? Itaq; & ij, qui patiũtur ſecundũ voluntatẽ dei, fideli creatori cõmendent aĩas ſuas in benefactis. Et hoc qa homo 1. Petr. 4 Eccleſi. 8
neſcit, an ſit odio vel amore dignus. Hinc & dñs iudicandũ prohibuit, qm̃ cæcutiẽtes ſimus in Luc. 6
iudicãdo, etiã ſi à nobis abſit ſiniſter affectus. Quis em̃ hoĩm nõ hodie diceret iuſtũ hoĩem, q Matt. 7 Marc. 4
ſua cõtẽtus ſubſtãtia, aliena nõ raperet, proximũ nõ deciperet, nulli grauis aut oneroſus eſſet, ſuis ſine grauamĩe pximoꝝ vteret: & tñ diues, q eiuſmodi fuit, in ĩferis ppetuo cruciat, atq; aliud de eo deus q̃ hõ cẽſuit, argumẽto ne nos vel alios ſiniſtro adfectu eẽ corã deo iuſtos iudice
H mus, ſed ſemp ſimus in dei timore q̃ſi iniuſti pctõres. ¶ Quarto colligit, q̃ qs bono hic tpalĩ illicite lætat, illũ alibi cõtrario triſtari & puniri. Diues quidẽ ille epulo pro ſupbis ædibus habuit tartaꝝ, pro delicijs cruciatũ æternũ, pro iocis & cãtionibus perennẽ eiulatũ, pro purpura & byſſo flãmã ignis, pro delicatis cibis & potibus ſitim. Et hoc eſt q̃d ad eũ Abrahã dicit, Fili recordare, qa recipiſti bona ĩ vita tua, & Lazarus ſilr mala. Nũc aũt cõſolat, tu vero cruciaris. Inde inſtruimur, nos nequaq̃ debere q̃ſi propterea felices in bona iſta tpalia confidere, nec de ijs lætari, quãdoquidẽ pluribus ſint diſpendio q̃ æterno gaudio & cõmodo. Vñ apl's. Qui

1.Timo.6 volūt diuites fieri,incidūt in tentationē & in laqueum diaboli,& deſideria multa īutilia &
nociua,q̄ mergūt hoīes in interitū & pditionem. Et de ijs,qui bonis hic abundarūt, ait Iob.
Luc.21 Ducūt in bonis dies ſuos,& in puncto ad inferna deſcendūt. Eā ob cauſam,q̄cūq; in hoc ſe-
culo bn̄ habemus cū nos bn̄ egiſſe recolimus, valde de ipſis ptimeſcamus ,ne conceſſa nobis
Matt.6. proſperitas eorundē remuneratio ſit bonoꝝ iuxta illud. Amē amē dico vobis,qa receperūt
mercedē ſuā:& quū q̄ſlibet paupes nōnulla rephenſibilia ppetrare cōſpicimus: qa fortaſſe
q̄s ſupfluitas tenuiſſimę prauitatis coinqnat, criminis paupertatis purgat. ¶Quinto col.à I
deo nullū bonū manere irremuneratū,neq; aliq̄d malū impunitū ſed ęquū oīm eē iudicem.
Sanè,inqt ſcriptura,In die bonoꝝ ne īmemor ſis maloꝝ,& ī die maloꝝ,ne īmemor ſis bo-
Eccle.11. noꝝ,qm̄ facile ē corā deo in die obitus retribuere vnicuiq; ſcd̄m vias ſuas. Et hæc eadē rur-
Psalm.61 Matt.16 ſus.Quia tu reddis vnicuiq; iuxta opa ſua. Et reuera meritoꝝ aut p̄mia aut ſupplicia poſt
Roma.2. mortē manēt.Hinc apl'us.Q̄d reliquū.Repoſita ē mihi corona iuſtitię,quā reddet mihi dn̄s
Apoc.22. in illa die iuſtus iudex.Id q̄d vno verbo teſtať dn̄s, dicēs. Nolite mirari hoc , qa venit hora,
Johan.5 in qua oēs,qui in monumētis ſunt,audiēt vocē filij dei,& pcedent,q bona fecerūt, in reſur
rectionē vitæ,q vero mala egerūt,in reſurrectionē iudicij. ¶Sexto, Eum,q nō exhibet mi K
Jacobi.2. ſericordiā,indignū eſſe mīa,qui nec illā cōſequeť. Iudiciū em̄(inquit Iacobus) ſine miſeri-
Matt.7. Marc.4 cordia illi, qui nō facit miſericordiā.Siquidē ait Chr̄s,qua mēſura menſi fueritis,ita remeti
Matt.5. etur & vobis.Sic hodie negať miſericordia diuiti,qa ipſe dū viueret,noluit miſereri . Et er-
Luc.6. Exodi.10 go alias dn̄s,ait eſſe miſericordes quidem beatos,quia miſericordiam conſequuntur.
Johan.11. ¶Septimo col.fruſtra fieri miracula ijs,q nec pijs monitis nec ſcripturis ſanctis mouenť, L
Mat.27. vt ſatis ſuperq; liquet ex indurato Pharaone. Ad q̄d ergo profuit pfidis Iudæis ad fidē mira
Ieſu Chriſti reſurrectio? Qui neq; ex Lazaro reſuſcitato vitā ſuā emendarūt . Neq; ex ijs,q
Chr̄o reſurgente reſurrexerūt,& multis apparuere? Sūt & aliæ cauſæ,ob q̄s mali miraculis
indigni ſunt,de quibus alibi multa diximus. ¶Octauo col.pœnā eoꝝ,qui ī inferno ſunt, M
Job.10 eſſe foreq; perpetuā & æternā nec aliquo tempore finiturā,nec inde vllam futuram eſſe re-
Job.7. Esaię.66 demptionem.Ibi em̄,inqt ,Iob nullus eſt ordo,ſed ſempiternus horror inhabitat.Sanè qui
Mat.25. (vt idem ait)deſcendit ad inferos nō aſcendit,nec reuerteť vltra.Et Eſaias inquit. Vermis
Johan.5. eoꝝ non morieť,& ignis eoꝝ non extingueť.Et Chr̄s,ibunt ij,inquit,in ſuppliciū æternū,
Luc.13 iuſti autem in vitā æternā.Et pauloante:Diſcedite,ait,à me maledicti in ignē ęternum,qui
paratus eſt diabolo & angelis eius.Et hoc eſt q̄d hodie dicit Abrahā vice dei. Et in ijs omi-
bus inter nos & vos chaos magnū firmatū eſt,vt q volunt hinc tranſire ad vos ,nō poſſint,
neq; inde huc transmeare.Q.d.Impoſſibile eſt,vt vllo vnq̄ tpe ſis vel per te,vel per aliū ſuſ-
cepturus aliquā vel conſolationē vel redemptionē,quū beati ppetuo ſint hic māſuri in gau
dio,iſthic vero dānati pariter in ſupplicio. ¶At inquit quiſpiā,quū deus ſit vſq; adeo mi- N
ſericors,tāq; ſup oēs clemēs vt paſſim ſcripturæ teſtanť, quur tā eſt ac erit imitis , vt velit p
culpa tēporali pctōri infligere pœnā æternalē ſineq; fine duraturā? Cui paucis eſt occurrē-
Psal.84. dum.Porrò deū æquè eſſe iuſtū atq; miſericorē.Miſericordia em̄, canit ppheta , & veritas
obuiauerūt ſibi,iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.Nec q̄dem ē contra miſericordiā dei, ſed pro
eius iuſtitia,q̄d pctōres impœnitētes p tēporali culpa punit in ppetuū. ¶Primo q̄d qua- O
Gene.3 litas offenſi idipm exigit,mereť quidē pœnā infinitā culpa,q̄ deū,q infinitus.i. ſemp dura-
turus ē,offendit.Id q̄d ex culpa prothoplaſtoꝝ facillime fidē ſuſcipit. ¶Secūdo, q̄d cau- P
Johan.6. ſa,q̄,eſt culpa,q̄ eſt ſemp mā ſura,huius ppetuū pœnæ effectū expoſcit:ſane culpa mortalis
Galat.6 poſt mortē tolli nequit.Quod dn̄s hoc arguit verbo. Venit,inquiēs,nox,qn̄ nemo p̄t opera
ri.Et apl'us,Ergo,inquit,dū tēpus habemus operemur bonū ad oēs.Si ergo alibi nemo po-
terit bonū operari,culpā nequaq̄ aliqn̄ diluet,qn̄ nec miſericordiā ſuā deus tūc ſit exhibitu-
rus,quod hodie innuit euidēter euāgeliū. ¶Tertio,qm̄ pctōr hic voluntate ppetuo pec- Q
Sapiæ.2 cauit,qui ſemp voluiſſet viuere,vt ſemp peccare potuiſſet.Quod vero is pct̄m tandē morte
dimiſit nō eius ex parte,ſed dei,qui facultatē peccādi morte media abſtulit,factū eſt. Dixe-
runt em̄ impij cogitātes apud ſe nō recte.Exiguū & cū tædio eſt tēpus vitæ nr̄æ,& nō eſt re
Sapiæ.3. frigeriū in fine hoīs,non eſt,qui agnitus ſit reuerſus ab inferis.Quia ex nihilo nati ſumus,&
poſt erimus,tanq̄ nō fuerimus,&c. Venite ergo fruamur bonis,q̄ ſunt, &c. Subſequiť im-
pij aūt ſcd̄m quæ cogitauerūt,correptionē habebūt,qui neglexerunt iuſtū, & à dn̄o receſſe
runt.Ad immenſam ideoq; iudicātis iuſtitiā eſt,vt nunq̄ careāt peccati ſupplicio,qui viuē
tes adhuc pctō nunq̄ carere voluerunt. ¶Quarto,quia pctōr ex rationis cōcupiſcibilis er
rore, finitum infimum bonum infinito ſummo bono.i.deo, voluptatē mūdi,& carnis an̄- R
poſuerit:qui ergo ī infinitū errauit,merito & in infinitū punieť. Et hoc eſt,q̄d Chriſtus ali
bi dixit.Hoc eſt aūt iudiciū,quia lux venit in mūdum,& dilexerunt hoīes magis tenebras q̄
Johan.3 Matt.16 lucem.Et rurſus.Quid ait,prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucraretur , animæ vero
Luc.17 ſuæ detrimentum pateretur? ¶Quinto,qm̄ pecator in ſuo æterno peccauit, idem iuſte in S
Marci 8 æterno dei punietur,ſiq̄dē hoīs vita pn̄s ſit ęternum,ſicut alia dei.Hinc Petrus:Nō lauabis
mihi

Digitized by Google

mihi pedes in æternum. Quid, quod etiam hic videmus aliquem plecti morte, cuius crimen,
puta, homicidium fuit temporale, pœna autẽ, quum mors ſeparet eum à vita, in quam nunq̃
T redit, perpetua ſit. ¶Sexto, quia peccator in inferis damnatus perſeuerat non modo mala Pſal 6.113
mente obſtinatus verũ & deum punitorem, iudicem'q; odit & blaſphemat, ideo impœniten Eſaiæ .8
ti nec poſtulanti miſericordiam, præſtari non debet miſericordia ex vera iuſtitia & æquitate.
Hinc de eo Eſaias. Et maledicet regi ſuo & deo ſuo. Et nõ poterit auolare de anguſtia ſua. Pu
nitur ergo iuſte ſemper à deo peccator in inferno, quũ ſit ſemper à deo auerſus & rebellis, &
recte inibi iuxta hodiernũ Euangelium cruciatur, quũ hic bona diaboli, mundi ac carnis rece
V perit. ¶Nec eſt quod quiſquã deum exiſtimet proinde iniquũ iudicem, qui (canente Daui- Pſalm.118
de) iuſtus iudex & fortis, & cuius rectũ eſt iudiciũ, peccatori metitur iuxta eandẽ menſuram, Matt.7
qua is metitur & menſus eſt, nunq̃ ex veris inferis redimendus. Nec eſt quod hæretici cauil- Marc. 4
lentur aliquando damnatorum ſupplicia finiri, & licet poſt multa tempora, tamen terminũ
habere tormenta: retorquentes ad ſuam erronea opinationem aliquot ſcripturarũ loca, quæ
euidenter partim de refrigerio poſt huius mundi ſupplicia, partim poſt purgatorij expiatio-
nem futuro ex ſententia omnium catholicorum accipiũtur, quibus accedit etiamnum lectio
Euangelij hodierna irrefragabilis, nec ſupereſt hoc quidem aliud loco, quàm vt iugi memo-
riæ commendemus, quod Chriſtus hodie dicit. Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua
& Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem conſolatur, tu vero cruciaris.
X ¶Studeamus igitur donec tempus habemus bona ad omnes operari, eſſe'q; in alios miſeri- Galat .6
cordes, vt & ipſi miſericordiam conſequamur: Nos hic opibus noſtris vel quamlibet paucis
egentiũ neceſſitatẽ ſubleuemus, nec ad carnis voluptatem, ſed ad animi pietatẽ vtamur diui-
tijs noſtris, nec amemus, q̃ ad tẽpus delectãt in vita, ſed q̃ pariãt æternã requiẽ. Quod faciem⁹ Lucæ .16
vbi nobis amicos de mãmona iniquitatis fecerimus, vt cũ defecerimus, recipiãt nos in æterna
tabernacula: memores, deũ nõ eſſe iniuſtũ, qui ea, q̃ ſunt ad victũ, inæqualiter nobis diuiſerit.
Sane diuites ſunt illi, vt benignitatis ac fidelis adminiſtrationis præmium accipiant. Hi vero
pauperes, vt patientiæ maxime mercede honorentur, diuitibus'q; ſeſſent ad miſericordiã pro
impetrandis æternis tabernaculis anſa. Siquidem diues ille epulo adhuc viuẽs poterat ſibi ex
miſericordia in Lazaꝝ mendicum cœleſtem patriam redimere: verum quia inde abfuit im-
mitis, durus, immiſericors, ideo ſepultus eſt in inferno, æternaliter inibi cruciandus, nec po-
tuit iſthic neglecto hic benefaciendi tempore miſericordiã conſequi, imò audire coactus A-
braham, dicẽtẽ. Fili recordare, quia recepiſti bona in vita tua, Et Lazarus ſimiliter mala. Nũc
autem cõſolatur, tu vero cruciaris.

¶HOMILIA LV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.20 Lucæ.14. Et cœperunt ſimul ſe omnes excuſare.

Dñica ſecunda poſt octa. penteceſtes.

QVO hodierni Euangelij fructus, qui maximus eſt abſconditus in multos, deo
A authore, tranſeat, operæpretium facere videmur, ſi ſimilitudinem ipſam, quã
habet Euangelium, in apertum ſenſum ſimus reducturi, & quidem de verbo
ad verbũ. Atq; ſane primo ait dñs, fuiſſe hominem quendam. ſ. ſeipſum Ieſum
Chriſtum, verum deum & hominem: nempe verbum æterni patris carnem fa
ctum, qui. ſ. Chriſtus (ſcribit apl'us) cũ in forma dei eſſet, non rapinã arbitratus Iohan .1.
eſt, eſſe ſe æqualẽ deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formã ſerui accipiens, in ſimilitudinẽ hoĩm Philip .2
factus, & habitu inuentus vt hõ, &c. Et ſequiť, Fecit cœnã magnã, id eſt, cœleſtẽ beatitudinẽ, Pſalm.16
magnã. ſ. ob refectionẽ vltimã ſacietatis dulciſſimę, hoc eſt, æternæ gloriæ: q̃, inqt pſalmiſta,
cũ apparuerit, ſatiabimur, de q̃ quidẽ cœna Apocal. Beati, ait Iohãnes, qui ad cœnã nuptiarũ Apoca 19
agni vocati ſunt. Ad quã (ſequiť) vocauit mł'tos, quia oẽs hoĩes, quos (apl'o ſcribẽte) deus vult 1 Timo 2
ſaluos fieri, & ad cognitionẽ veritatis peruenire. Et Chrs q̃q; ait: Venite ad me oẽs, qui labo- Matt. 11
ratis & onerati eſtis & ego reficiã vos. Et hora cœnæ, id eſt, in vltima ætate, tẽpore gratiæ, Roma .13
de qua hora Paulus ſcribit, dicens: Et hoc ſcientes tempus, quia hora eſt iam, nos de ſomno
ſurgere. Nunc eñ propior eſt noſtra ſalus, q̃ quum credidimus. Nox præceſſit, dies autẽ ap-
propinquauit. Abijciamus ergo opera tenebraꝝ, & induamur arma lucis, vt in die honeſte
ambulemus. Porrò etſi hoĩes in alijs q̃q; ante Chriſti aduentũ ætatibus ad cœnã inuitabanť,
ad eã tñ nemo recipiebať, quũ oẽs ad lymbũ deſcẽderent, cõcluſo ad cœnã beatitudinis oſtio,
quod per Chriſtum paſſum, eſt apertum, quum cœlos aſcendens ante nos (vt propheta ait) Michę.2
tranſierit, viam'q; nobis panderit. Ea itaq; cœnæ hora facta, & præparatis per Chriſtũ oĩbus
ad eam cœnam magnã æternæ ſalutis ibidẽ neceſſarijs, miſit ſeruum ſuum, id eſt, apoſtolum
& vnumquemq; fidelem prædicatorem. Dicit enim Paulus. Qui deſcẽdit, ipſe eſt, & qui aſcẽ Epheſ. 4
dit ſup oẽs cœlos, vt adimpleret oĩa. Et ipſe dedit quoſdã apl'os, q̃ſdã aũt pphetas, alios vero

Digitized by Google

Euangeliſtas,alios aũt paſtores & doctores ad cõſumationẽ ſanctoꝝ,in opus miniſterij,in
Iohan. 20 ædificationẽ corporis Chri,donec occurramus oẽs in vnitatẽ fidei, & agnitiõis filij dei.
De quibus alibi dñs.Sicut miſit me inqt,pater,& ego mitto vos.Miſſi vtiq; ſunt oẽs,vt in-
uitatos dicerẽt venire,qm̃ nunc oĩa eſſent parata p Chrm,qbus ad cœnã poſſent venire,
Mar. vl. & eis pfrui. Miſit,inquã,homo ille & deus,ad eos dicẽs.Euntes ergo docete oẽs gẽtes ba-
ptizantes eos in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti,docẽtes eos ſeruare oĩa quæcunq; mãdaui
vobis,appropinquabit eñi regnũ cœloꝝ.Et euntes in mundũ vniuerſum,pdicate Euãge-
liũ oĩ creaturæ.Qui crediderit & baptizatus fuerit,ſaluus erit,q nõ crediderit cõdemnabi
Mar. vl. tur.Illi aũt pfecti,ait Marcus,pdicauerũt vbiq; dño cooperãte, & ſermonem cõfirmãte ſe-
quẽtibus ſignis.Et dixerũt(vt patet in actis aplicis)pœnitentiã agite,& baptizet vnuſqſq; B
Acto. 2. veſtrũ in noĩe Ieſu in remiſſionẽ pctõꝝ veſtroꝝ. ¶Et ſic ſane vocat deus ad cœnã aliqñ
verbo pdicatoꝝ,aliqñ ſcripturaꝝ voce,aliqñ internis inſpiratõibus,Itẽq; rebus mõ proſpe
Apoca. 3. ris,mõ aduerſis. Vñ idẽ alias inqt.Ecce ſto.ſ.verbo pdicatoris,ſcripto pphetaꝝ,immiſſiõe
proſperoꝝ & aduerſoꝝ ad oſtiũ.ſ.cordis tui & animi,& pulſo.i.ſuggero monita mea mul
tipharíã.Si qs audierit vocẽ meã,& aperuerit mihi ianuã,intrabo ad illã,& cœnabo cũ illo
& ipſe mecũ.Ceteꝝ ille ipſe hodie dolẽs conqueriť paucos eſſe electos.i.aio audiẽtes,& fi- C
dei operibus ſe dignos reddẽtes, nimiꝝ ſe oẽs excuſantes. ¶At inqs, quid & qlis eſt ipſa
iſtoꝝ excuſatio? Eſt,inquã,Ieſu Chri per pdicatores,& p ſcripturas monitoꝝ & pceptoꝝ
amore peccati & vitij neglectus & cõtemptus.Et hãc habẽt excuſationẽ,qui(vt ait Chrũs)
Iohan. 3 magis diligũt tenebras.i.peccata,quã lucẽ.i.virtutes & dei pcepta,qui & interim peccata,
perinde opa neceſſaria qdam ptextu veluti bono excuſant,dicentes.Cur nõ villas emamus
quibus indigemus, Cur nõ & boues cõparemus,quibus itidẽ egemus? Cur nõ & vxores,
duceremus,qs & ſcriptura nõ modo cõcedit,ſed & penè mãdat ducere? Et pfecto hoc ipm
prætendẽtes ſe ex ijs eſſe euidenter arguunt,qui pctã ſua defendunt,vt licentioſius peccare
ſub ptextu pietatis valeãt:à quo hoĩm genere Dauid ſe ſubmouendũ voluit deprecãs. Non
declines cor meũ in verba malitiæ,ad excuſandas excuſationes in peccatis.i.nõ ſinas flecti
Pſal. 140 animã meã ad aliquid turpe ppetrandũ,nõ ſinas eã labi ad tutandũ,excuſandũ & defenden
dũ peccatũ ſuũ.Sunt eñi plerĩq; oẽs de numero eoꝝ,de quibus Eſaias,qui dicũt malum bo-
num,& bonum malum,ponentes tenebras lucẽ,& lucẽ tenebras,ponentes amaꝝ dulce,&
Eſaie. 5. dulce amaꝝ.At,inquiunt iſti,nũquid malũ eſt aliquid poſſidere vel agroꝝ,vel boũ, vel du-
cere vxores? Malum,inquã,vtiq; eſt,ijs ita indulgere,vt interim cœleſtia negligimus, qles
fuere qui ſe à nuptijs hodie excuſarũt. ¶Quoꝝ primus ſe excuſans dixit.Villã emi,& ne- D
ceſſe habeo exire,& videre illã:per quem accipimus hoĩem ſuperbum mundiq; amatorem
in quo dignitatũ eſt & dominatõis ambitio,qua obliuiſcimur cœleſtiũ,hinc Iohãnes: No-
1. Iohã. 2. lite,inquit,diligere mundũ,neq; ea,q in mundo ſunt.Secundus ait.Iuga boum emi quinq;
1. Tim. 6. & eo probare illa,&c.per quẽ intelligimus hoĩem auaꝝ & cupidum,rebus terrenis & mun
danis irretitum,qui obcęcatus cœleſtia nequit cogitare.Hinc aplus: Radix,inquit,oĩm ma
Ephe. 5 loꝝ eſt cupiditas,quã quidem appetentes errauerunt à fide,& inſeruerũt ſe doloribus mul-
Coloſſ. 3 tis:nimiꝝ auaritia,aplo teſte,ſimulachroꝝ & idoloꝝ eſt ſeruitus.Et hoc eſt,qd dñs ait. Vi
Luc. 12 dete & cauete ab oĩ auaritia,quia nõ in abundãtia cuiuſq,vita eius eſt ex ijs, q poſſidet. Id
qd de diuite morituro inibi arguit. Tertius dixit. Vxorem duxi,& ideo nõ poſſum venire.
Per quẽ accipimus hoĩem carnalẽ & luxurioſum,delitijs carnis deditũ:qui cũ intellectũ ha
bet ad humanas illecebras vergentẽ,debilis eſt ad agendũ diuina,ideo ad cœnã venire non
Roma. 13 põt.Hinc apoſtolus. Et carnis,inquit,curã ne feceritis in deſiderijs: quãdoquidem anima-
1. Cor. 3. lis.i.carnalis homo,non percipit ea,q ſunt ſpũs dei. Nemo ergo ex ſuperbis,auaris,luxurio
ſis,qui vocati ſunt ad cœnã,guſtabit cœnam:quũ ſinguli magis dilexerint ſuperbiam,aua-
ritiam & luxuriã,vbi ſuam poſuerunt voluptatem & felicitatẽ. ¶Et in ſumma nullus pec E
1. Iohã. 2. cator,etſi vocatus ſit,guſtabit cœnã beatitudinis æternæ:ſiquidem hoc triplici peccatoꝝ,
ſcilicet ſuperboꝝ,auaroꝝ,libidinoſoꝝ genere,oĩs peccator in mũdo intelligiť, Iohanne
Matt. 4 dicente.Qm̃ omne,qd eſt in mũdo,concupiſcentia carnis eſt,& concupiſcentia oculoꝝ &
ſuperbia vitæ .Hinc qñ diabolus in deſerto Chrm ijs tribus peccatis tẽtaſſet, Lucas ipſum
vult omni tentatione peccatoꝝ.ſ.eſſe tentatum,inquiẽs.Et cõſumata omni tentatõe, dia-
Luc. 4 bolus receſſit ab illo vſq; ad tempus.Siquidẽ ad iſta tria vitia perinde pcipua reducũtur oĩa,
à beatitudine cœleſti excludentia,quibus quia hodie ſe inuitati excuſarunt, id eſt,ea magis
quam cœnã,id eſt,fruitionẽ æternæ cœnæ dilexerũt, vitiaq; virtutibus ptulerunt,à cœna
vt indigni ſunt excluſi. ¶Nos ideoq; de medio tollamus, fratres, excuſationes vanas & F
malas,& veniamus ad cœnã. Non nos impediat ſuperbia,nõ teneat curioſitas illicita nec à
deo auertat,nec nos impediat voluptas carnis à voluptate cordis:nec obijciamus huiuſmo
di phaleratas excuſationes,perinde rationabiles,verum eas vtcunq; quaſi neceſſarias abij-
cere & omnino ſpiritualibus poſthabere conemur,quemadmodum hortatur apoſtolus, di

cens:Re-

Digitized by Google

cens.Reliquum eſt,vt & qui habent vxores,tanq̃ non habẽtes ſint, & qui emunt tanq̃ non 1.Cor.7.
vtantur:præterit em̃ figura huius mũdi,hoc eſt,vt huius mũdi rebus moderatè .i .ad vſum
ſolũmõ vitæ neceſſariũ,& ad dei inprimis honorẽ,noſtrãq; ſalutem vtamur:nec in illis no-
ſtram cõſtituamus beatitudinẽ,dei immemores:q̃ nimiꝝ pacto nõ ſimus ex iſtis, qui inui-
tati ſe excuſarũt amore vitioꝝ, q̃ illi magis q̃ cœnã beatitudinis dilexerũt: veꝝ potiꝰ ſimus 2.Cor.8.
inuitati p̃ ſeruũ pauperes,propter q̃s,vt ap̃lus ſcribit,Chr̃s factus eſt pauper cũ diues eſſet,
vt ſua paupertate nos redderet diuites,Itẽq; debiles,q̃bus & nõ ſanis ſed male habẽtibus ve Matt.9.
nit Chr̃s medicus.Item claudi dicẽtes. Compone greſſus noſtros in ſemitis tuis.Item cæci Marci 2
orantes.Illumina oculos noſtros,ne vnq̃ obdormiamus in mortẽ. Quod ſi tales talia feceri Luc.5
mus,nõ nos excuſabimus ſed pœnitentes vocati veniemus & locum in cœna habebimus: Pſal.118
quandoquidẽ deus om̃ipotens & miſericors,q̃s mũdus abijcit, ipſe miſericorditer recipit, Pſalm.12
pœnitẽtia ductos. Ait q̃dem dñs. Nõ veni vocare iuſtos,ſed p̃ctõres ad pœnitẽtiã. Et Pau- Luc.5.
lus q̃q; inq̃t. Fidelis ſermo & omni acceptione dignus,quia Chr̃s venit in hũc mũdum pec 1.Timo.1
catores ſaluos facere,quoꝝ primus ego ſum.

HOMILIA LVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Lucæ 16. Congratulamini mihi,Quia inueni dragmã , quã perdiderã,&c.

Dominica tertia poſt octa. Pentecoſtes.

A SALVATOR noſter Ieſus Chriſtus,quũ paulo ſupra in eodem
Euangeliſta allegare negligentiã,vitare arrogantiã, adſumere de-
uotionem,ſecularibus occupationibus non teneri,caduca nõ prę-
ferre perpetuis docuerit, nũc in hodierno Euãgelio, quia fragilitas
humana in tãto ſeculi lubrico,firmũ tenere veſtigium nequeat(ho Iob.14
mo em̃ nunq̃ in eodem ſtatu permanet,eiuſq; cordis ſenſus & cogi Gene.8
tatio in malũ praua ſunt ab adoleſcẽtia ſua)ideo etiã aduerſus erro-
rem remedia nobis idem ſaluator noſter, bonus medicus demon-
ſtrat,ſpem venię, iudex miſericors haud negat ,hocq; ip̃m duabus
potiſſimum parabolis iucunde & paterne arguit . Quoniam vero
primam earundem parabolaꝝ tranſacto anno tam copioſe à nobis diſputatã à nobis ſpere
mus, vt fruſtra illam putemus repetendã,perinde alterã ex ordine,q̃ eſt de muliere,q̃ drag-
B mam amiſit & inuenit,hodie pro virili, quatenus dederit dñs expoſituri ſumus. ¶Sicuti
igit̃ per hoiem qui ouem amiſſam repererat,Chr̃m Ieſum veꝝ illũ paſtorẽ, q̃ animã ſuam Iohan.10
pro ouibus ſuis poſuit,& p̃ ouem humanũ genus,q̃d ip̃e nõ ip̃m fecit illud, & cuius paſcuæ Pſal.88
iſtud eſt,intelligimus,Ita nimiꝝ q̃ ibi ſignat̃ per paſtorẽ Ieſus Chr̃s dñs & deus noſter ipſe Pſalm.9.
hodie per mulierẽ ſignificat̃,noĩe dei ſapientia,ipſe em̃ dñs Ieſus ,deus eſt & dei æterna ſa- et.99.
pientia.De qua Paulus. Nos aũt inq̃t prædicamus Chriſtũ crucifixũ,Iudæis q̃dem ſcanda-
lum,gentibus aũt ſtultitiã,Ipſis aũt vocatis Iudæis atq; Græcis,Chriſtũ dei virtutẽ & dei ſa 1.Cor.1
pientiã.Eſt aũt illa mulier ſapiẽtia ,in qua deus pater, canente Dauide,om̃ia fecit,quæ iu- Pſal.103.
xta ſcripturã,q̃ñ deus præparabat cœlos,q̃ñ certa lege & gyro vallabat abyſſos , q̃ñ æthera Prouer.8
firmabat ſurſum & librabat fontes aquaꝝ,q̃ñ circũdabat mari terminũ ſuũ,& legem pone-
bat aquis ne trãſirent fines ſuos,quũ appendebat fundamenta terrę,aderat cũ deo p̃re,& cũ
eo erat cũcta cõponens:ſiq̃dẽ ipſa hæc mulier ſapiẽtia dei,hoc eſt verbũ,q̃d in principio e- Iohan.1
rat,& erat apud deũ,& deus erat verbũ,hoc erat in principio apud deũ.Omnia p̃ ip̃m facta
ſunt,& ſine ip̃o factũ eſt nihil.Hęc mulier creauit & habuit decẽ dragmas.i.nũmos.Id ẽ no
uem choros angeloꝝ,& dragmã decimã.i.humanũ genus,q̃d deus ad ſimilitudinẽ & ima- Gene.1
ginem ſuã vel ideo cõdidit,vt electoꝝ nũerus impleret̃.Et ſcitè q̃dẽ homo dragmæ cõfert̃
ſignatæ,quũ & ipſe hõ à deo ad imaginẽ ſuã ſit à principio creatus , ſummi regis formam &
figurã tenens,quẽ Chr̃s dei ſapiẽtia mulier p̃didit,q̃ñ ille peccãdo à ſimilitudine ſui cõdito- Gene.2.
ris receſſit,mortuus ea die,q̃ peccauit. Mulier ſapiẽtia Chr̃s lucernã accẽdit,q̃ñ incarnatiõe et.4?.
ſua & natiuitate lumen exortũ eſt in tenebris,& lux vera,q̃ illuminat oẽm hoiem venientẽ Pſalm.111
in hũc mundũ,dragmã perditã vita & exẽplo doctrinaq; q̃ſiuit. Venit em̃ filius hoĩs quęre- Iohan.1
re & ſaluũ facere,q̃d perierat.Sanè ipſe Chr̃s dei ſapiẽtia mulier domũ noſtrã,cor nr̃m, ſalu Matt.18
taribus monitis & doctrinis vſq; ad mortẽ euertit,donec nos dragmã quæſitã , inuenit,id Luc.19
eſt in vera fide & virtute inuenit,illuminauit,reſtituit ac redemit,q̃ dedit oĩbus eũ recipiẽti Iohan.1
bus poteſtatẽ filios dei fieri,q̃ credũt in noĩe eius. Nobis itaq; inuẽtis. i.redẽptis amicos &
vicinas vocauit,dicẽs. Cõgratulamini mihi,q̃a inueni dragmam quã p̃dideram. Sanè Ieſu
Chr̃i amicę ſunt & vicinę virtutes ſupernæ & angelicæ , Throni,Cherubin & Seraphin,q̃
ideo eiꝰ dicũt̃ amicę & vicinę q̃d ei p̃ gr̃aꝫ cõtinuę viſiõis appropiquãt, ipſiuſq; volũtatẽ exe

Digitized by Google

Pſal. 102. quant, canente Propheta: Bñdicite dño oẽs virtutes eius, miniſtri eius q facitis voluntatẽ eius
Ephe. 4. Ille ergo dñs inuẽta dragma, eas virtutes cœleſtes participes fecit gaudij, q̃s miniſtras diſpẽſa
Pſal. 67. tõis vbiq; fecit: & tũc nimirũ maxĩe eas ad cõgratulandũ vocauit, qñ (vt eſt apud Apl'm) aſcen
Pſalm. 46 dẽs in altũ captiuã duxit captiuitatẽ, aſcẽditq; in iubilo, & in voce tubę, hauddubio dicẽs: Cõ
gratulamini mihi, qa inueni dragmã quam pdiderã. In quo qdem verbo ad lrãm inuit Chrs.
1. Timo. 2 ¶ Primo, immẽſam ſuã in nos charitatẽ, q̃s nõ mõ oẽs vult ſaluos fieri, ſed & ſe de nr̃a ſalute C
Matt. 18 / Ezech. 18 gaudere, aliosq; ſibi gratulari velle, q venit pctõres ſaluos facere, & q̃rere & ſaluũ facere q̃d pe
rierat. ¶ Scdo, nullũ pctõrem vl' q̃libet malũ de venia Dei debere deſperare, qn ille vbiq; ſe D
nobis miſericordẽ exhibet. Qm̃ ait: Nunqd volũtatis meę eſt mors ipſi dicit dñs deus, & nõ vt
Ecci. 15 cõuertat à vijs ſuis & viuat? Et q̃re moriemini domus Iſrael? qa nolo mortẽ moriẽtis, dicit dñs
Pſal. 50. Reuertimini & venite. Sic aliàs ſcriptura: Nõ em̃ (inqt) cõcupiſcit multitudinẽ filiorũ ĩfideliũ
Acto. 9 & inutiliũ. Huius doctrinæ exẽpla ſunt Dauid, Paulus, Mattheus, Magdalena, latro, q̃s cõuer-
Matt. 9. / Lucę. 7 ſos & pœnitẽtes Deus plus q̃ alios dilexit. ¶ Tertio, ne qs pctõres, q vl' cõuerti volũt, vl' cõuer F
Lucæ. 23. ſi ſunt, deſpiciat, pinde nõ poſſent ſaluari cęteris peiores. Sane Chrus, ppter pctõres in hũc ve-
1. Timo. 1. nit mundũ & cũ ijs cõuerſatus ẽ multipharia, q nõ iuſtos vocare venerat. In quorũ tñ cõuerſa-
Matt. 9. tiõe agendũ eſt caute, ne vl' ipſorũ peccatis cõniueamus vl' inficiamur. Siqdem q tetigerit picẽ
Lucæ. 19. inqnabit ab ea. Ecci. 13. Et Apl's. 1. Cor. 5. Corrũpit totã maſſam modicũ fermẽtũ. Nã alioq &
2. Timo. 2 maxime impfectis cauẽdi ſunt pctõres & pcipue heretici, quorũ inqt Aplus: Sermo vt cancer
Exod. 23. ſerpit, alios inficiẽs. Et ſic ſcriptura de hmõi pctõribus ait: De incolis terræ Idololatris nõ ha-
Exod. 34 bitẽt in terra tua, ne fortè peccare te faciant. Et in alio ſequẽti ca. Caue ne vnq̃ cũ habitatori-
2. Theſſ. 3 bus terræ illius iungas amicitias, q̃ tibi ſint in ruinã. Hinc & Paulus ſcribit, inquiẽs: Denuntia-
mus vobis, vt ſubtrahatis vos ab om̃i fratre inordinatè ambulante. Porrò ſolebat dicere Gre-
2. Tim. 3. gorius, diſtrictionẽ debemus vitijs, compaſſionẽ naturæ. Dum vero emẽdatio nõ ſperet, vl' ſi-
mulet, oĩno vitandi ſunt etiã pfectis. Sic & Paulus pcepit Timotheo, nouiſſimi tpis hoĩes cupi
Roma. 12. dos, & elatos vitãdos. Solet em̃ natandi ignarus plerũq; perire, quũ ſubmergi incipiẽtẽ eripe-
re conat. ¶ Quarto, docet Chrus ad vr̃am nos æquè de proximi mei vera ſalute & fortuna, G
atq; de nr̃a debere nos gratulari, ſicut econtrario de ipſius infelicitate triſtari. Siqdem ſcriptũ
Matt. 22 eſt: Dilige proximũ tuũ ſicut teipſm. Vna em̃ eſſe debet ſalus, vnũ cõe periculũ. Ita hodie dicit:
Marci. 12 Congratulamini mihi qa inueni dragmã meã perditã. At nunc (heu heu) Inuidi alterius rebus
Roma. 12 marceſſimus opimis. Id q̃d eſt cõtra naturã vecordi Chrianorũ, q (vt Apl'us ſcribit) multi vnũ
in Chro corpus ſumus, & inuicẽ fraterna mẽbra, ſed mẽbrorũ eſt, vt mutuo ſint ſolicita. Et ſi
1. Cor. 12 quid patiat vnũ membrũ, compatiant & oĩa membra, ſiue gloriat vnũ membrũ, cõgaudeant
& oĩa alia: ſic & nos deberemus, quũ ſum' Chri corpus, & mẽbra de mẽbro. Qd' niſi obſeruaue
rimus denuo atq; iterũ Chrus Dei ſapĩa, mulier illa piẽtiſſima nos amittet pctõ inuidiæ ab ima
gine conditoris noſtri cadẽtes, ipſam deturpantes, quã certè mulier nõ reperiet, niſi adhibito
verbo Dei, q̃d lucerna eſt, & euerſa domo, id ẽ, conſcia cordis ob amiſſam imaginẽ, pturbata
p pœnĩam: quæ nihil aliud eſt quàm in ſe deſcẽdere, ſuaq; pctã cognoſcere præterita, eaq; plã
genda non rurſus perpetrare, & conditori ad mĩam eius ſatisfacere conari. Qd' ſi fecerimus, p
fecto mulier nos quęret & inueniet, Chrus. ſ. dñs, & tandem dicet: Congratulamini mihi, quia
inueni dragmam quam perdideram.

HOMILIA LVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 7. Lu. 6. Eſtote miſericordes ſicut & pr̃ veſter cęleſtis miſericors eſt. &c.

Dñica. iiij. poſt octa. penteCoſtes.

ECVTVRVS SVM, Deo fauẽte, q̃d in prouerbio dici adſolet. A
2. Reg. 24 Inter duo mala minus malũ eſt eligendũ, ſi neutrũ vitari queat. Sic Da
uid quũ ppter pctm̃ ſupbæ deſcriptõis cogeret eligere. Aut ſeptẽ an
nis famẽ in terra ſua, aut tribus mẽſibus fugere aduerſarios ſuos. Aut
certè tribus diebus hr̃e peſtilẽtiã in terra ſua, deliberans elegit, tridua
nam peſtilentiã, pinde ſibi cũ cæteris cõem, inquiẽs: Coartor nimis.
Sed melius eſt, vt incidã in manus dñi, multæ em̃ miæ eius ſunt, quàm
in manus hoĩm. Ita nimirũ inter duo bona melius eſt acceptandum,
1. Cor. 7. quando vtrunq; ſit in optione. Sic Apoſtolus ait: Qui matrimonio
iungit virginem ſuam bene facit, & qui non iungit melius facit. Cui
autem vult, nubat. Beatior autem erit, ſi ſic permanſerit ſecundum meum conſilium, qui vo-
lo omnes vos eſſe ſicut meipſum. Ita & hodie quum Euangelium huius diei bonis ſit & ijs
multis dogmatibus refertum, ex ijs perinde melius, imò aliorum optimum, mihi ſuſcipien-
dum duxi, maxime, quod eo cætera continentur. Quid enim (obſecro) ſcripturas diuinas in-
telligenti ad bene beateq; viuendum excogitari poſſit & melius & ſanctius hoc vnico pcepto,

Digitized by Google

Eſtote miſericordes,ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt? Tã certe bonũ ſumq́ſ ſctm̃
eſt,hoc p̃ceptum,vt interim ſumme etiã ſit neceſſariũ,& adeo hoĩs naturæ congruũ,vt vel
exemplo beſtiarũ ad idipm̃ pelliciamur.Nõne leo,animal nõ minus terribile q̃ generoſum
ſuppliciter proſtratis clemẽter parcit,& vbi ſæuit,in viros prius quàm in fœminas fremit,
infantes nõ niſi magna fame.Credidit Libya intellectũ prouenire ad eos precum. Plinius Plini. lib. 8.ca.16
ſcribit.Captiuã,inquiẽs,certe Getuliæ reducẽ audiui multorũ in ſiluis impetũ à ſe mitiga-
tum alloquio auſæ ſe dicere fœminã profugã,infirmã,ſupplicẽq́ʒ.Hinc nihil ab hoĩe incle-
mentia alienius,nec q̃d ipm̃ à deo magis alienat,vere putat,quũ,ſcriptura teſtãte, dñs deus Deute.4.
noſter deus eſt miſericors.Eoipſo dicẽte.Tunc inuocabis & dñs exaudiet:clamabis, et di- Eſaie.58
cet ecce adſum:quia miſericors ſum dñs deus tuus.Et ideo vt dei Opt.ſimiles ſimus,horta-
B tur hodie Chr̃s,dicens.Eſtote miſericordes,&c. ¶Magna nimirũ pietatis laus,quæ nos
deo primũ conformes reddit,& q̃ſi quædã ſigna ſublimis naturæ nr̃is imprimit animabus.
Deinde & nobis propter pctã filijs iræ deum reddit miſericordẽ,dño aliàs adfirmãte.Beati Matt.5.
miſericordes,qm̃ ipſi miſericordiã cõſequunt.Et Iacobus,Iudiciũ,ait,ſine miſericordia illi Luc.6.
qui nõ facit miſericordiã.Et hoc eſt,q̃d etiã poſt dñm Ieſum tãtopere ad miſericordiã hor Jacobi.2.
tatur apl̃us,inquiens.Eſtote autẽ inuicem benigni,& miſericordes.Et rurſus. Induite vos Ephe.4. Coloſſ.3
ſicut electi dei ſancti & dilecti viſcera miſericordiæ.Quo autem tã eximiã hodie dñi præ-
ceptionẽ ad bene beateq́ʒ viuendum recte amplecti valeamus,principio videre erit, quid
C ſit miſericordia,& q̃uo ea ſit vtẽdum & in quos? ¶Eſt igit miſericordia animi turbatio in
eos,qui p̃ter dignitatem deiecti ſunt,ab illis,qui ſimul pturbatiõe adficiunt,procedẽs.Mi- Lucæ.15.
ſeramur eñ eos,qui ex magnis diuitijs in magnã inciderunt paupertatẽ.Sic aliàs pater filiũ
ſuum nuper perditum & reuertentẽ in magna inopia vidẽs,miſericordia motus eſt, & ac-
currens cecidit ſup collum eius,& oſculatus eſt eum. Miſeramur & eos,qui ex optima cor- Job.2.
poris habitudine in vltimã debilitatem deiecti ſunt.Sic tres amici Iob à longe veniẽtes cõ-
doluerunt Iob vlcerato & ſciſſis veſtibus plorarunt,qm̃ videbãt vehementẽ eius eſſe dolo- Luc.10
rem.Sic Samaritanus miſeratus eſt eũ,qui proficiſcens ab Hieruſalẽ in Hiericho inciderat
in latrones,ſpoliatus & vulneratus pro ſemiuiuo in itinere iacebat.Similiter miſeramur &
eos,qui ex mẽbrorũ pulchritudine p̃ſtantiaq́ʒ forma in tabem ſqualorẽq́ʒ maximã venerũt.
Sic & nos,qui in paradiſi ſtatione nobilitati eramus, ob ruinã poſtea ignobiles & humiles
facti ſumus,deus pro ſua ineffabili clemẽtia mox miſeratus eſt,Adã miſericordiæ voce vo- Gene.3
cans.Adã vbi es? Nõ is,qui cuncta nouit,doceri quærit,ſed noſſe illũ voluit, qualis pro qua
li factus eſſet.Q.d.In quã incidiſti ex tanta ſublimitate ruinã? Ille igit hodie vt ſe imitemur
admonet,dicens.Eſtote miſericordes,&c. ¶Quo nimirũ docet verbo,in q̃s cõuenit eſſe
miſericordem.Vtiq́ʒ in oẽs æquè tam amicos q̃ inimicos , quemadmodũ & pater cœle-
ſtis in oẽs eſt miſericos æquè:nempe,qui vt Chr̃s pauloante dixit,benignus eſt ſuper in- Lucæ.6
gratos & malos,qui & ſolẽ ſuũ oriri facit ſup bonos & malos,& pluit ſup iuſtos & iniuſtos, Matt.5.
& malis fecundæ nõ negat terræ prouentus:imò & mundi ſol ſacrilegos religioſosq́ʒ pari-
D ter illuminat,qui nec interim iniuſtus eſt: ¶Quandoquidem & ſi dat & pluit non tamen
ad eundem finem nec vna ratione:qui bona non dat propter hoĩes,ſed propter ſanctos,ſi-
cut flagella propter peccatores,& in bonis non ſeparat peccatores à iuſtis,ne deſperẽt,nec Matt.25
in malis iuſtos à peccatoribus,ne glorientur,imò,vt ne bona cupidius appetantur,quæ ma
li habere cernuntur,nec mala turpiter euitentur,q̃bus & boni adficiuntur: maxime cũ ma-
lis bona non proſint,qui male viuentes ad p̃iudicium ſuum percipiũt ,nec bonis mala noce
ant,ſed magis proſint ad iuſtitiæ lucrũ, quibus omnia in bonũ cooperantur : quũ bonus bo Roma.8.
nis temporalibus non extollatur,nec malis frangatur:malus autem ideo hmõi felicitate pu
nitur,quia felicitate corrumpitur.Et ſic qui nobis videtur iniquus,eſt æquiſſimus & maxi-
me miſericors:cuius hoc modo in malos benignitas ,ipſos(vt apoſtolus ſcribit)ad pœnitẽ-
tiam adducit,qui propterea dei Opt . diuitias bonitatis & patiẽtiæ & longanimitatis ne- Roma.2.
quaq̃ cõtemnere debent,quũ & ille in die iræ & reuelatõis iuſti iudicij cũcta retribuet, qui Apoca.3
reddit vnicuiq́ʒ ſecundum opera eius.Sic nimirum & homo eſſe miſericors debet , vt pater Matt.16
cœleſtis,in oẽs etiam malos & inimicos,tum,vt illos hac ſua miſericordia & beneuolẽtia
ad pœnitentiam prouocet.Si enim,inq̃t Paulus,eſurierit inimicus tuus , ciba illum, ſi ſitit, Roma.12
potum da illi.Hoc eñ faciens carbones ignis congeres ſuper caput eius,tum vt adſpiciẽtes
beneficia eius,bona,quæ facit,nõ hoĩm aut quæſtus aut alterius rei ſed dei intuitu faciat,q̃-
tenus à deo nõ ab hoĩbus p̃mia cõſequatur:ne alioqui hoc Ieſu dictũ verificet. Amen dico
vobis,q̃a receperunt mercedem ſuã.Sunt ſane plures cauſæ, quæ miſericordiã cõſtituunt,
ſed ſpiritalis miſericordia vniuerſas pręcellit.Nihil eñ terrenũ eam parit,nõ vtilitas, nõ be Matt.6.
neficium,nõ natura,nõ tempus,ſed de cœlo deſcẽdit.Porrò miſericordiã illã verã dũtaxat
exhibere debemus intuitu dei nõ ex aliq̃ hũano affectu,citraq́ʒ diſcrimẽ in malos & bonos.
E ¶At , inquis, nonne inde futurum eſt,vt eo pacto iniqui ſimus,quando nec mali nec
boni

boni haberet ratio? Cui etſi reſponderi poſſit, nequaq̃ hic cõmitti iniquitatem, quum vniuer-
ſalis cauſa miſericordiæ præſtandę ſit Deus, vt illius pręcepto pareaſ, reſpondendũ tamẽ puta
uerim, vł ideò hoc qdem loco nullam eſſe iniquitatem, quod nemo veram poſſit tueri miſeri-
cordiam ſine iuſtitia, quũ vtraq; virtus ſibi ſit ꝑpetua & mutua comes. Ita vt q velit verè ſe eſſe
miſericordem, nihil prorſus tentet detrahere iuſtitiæ, ſed è diuerſo, quũ vtiq; qs æquè ſimul
eſſe poſſit iuſtus atq; miſericors, virtutẽ amplectẽs & vitiũ abhorrẽs & plectẽs. Sanè diſtrictio
nem iuſtitiæ vitijs, compaſſionẽ & mĩam naturæ debemus. Fieri eñ põt, vt iudex à quopiam
vltimũ ſumat ꝓpter ipſius demerita ſuppliciũ, q nihilominus in illũ exhibet aĩo mĩam, quę ani
Lucæ. 19 mi eſt. Sic nemo dubitat, Chr̃m verè fuiſſe miſericordẽ, eundemq; verè iuſtũ, quando ſup Hie
ruſalẽ fleuit, interim eã nihilominus ex iuſto ſuo iudicio īterire ꝑmiſſurus. Sic & iuſtus & miſe
Matt. 26 Marc. 14 ricors fuit, qñ de Iuda dixit: Væ aũt hoĩ illi ꝑ quẽ filius homĩs tradeſ, bonũ erat ei, ſi natus non
Lucæ. 22 fuiſſet homo ille: quẽ nihilominus ex iuſtitia ꝑmiſſurus erat ſuſpenſum iri, vt medius crepare.
Acto. 1 Sic nimiꝝ debemus vni & eidẽ ꝑſonæ iuſtitiam & mĩam, quũ neutra ab altera poſſit ſepara-
Pſal. 114. Hiere. 9. ri, vtcunq; poſſit vtraq; ꝑinde moderari. Ita offendimus paſſim de deo dici: Miſericors dñs &
iuſtus: q de ſeipſo alibi inqt: Ego ſum dñs, q facio mĩam & iudiciũ & iuſtitiam in terra & cęte-
ra. Sanè vbiq; ſcriptura rebus miſerandis dei, Iuſtitiam addit, nos planè erudiẽs, quẽadmodũ
nec mĩa Dei ſine iudicio, neq; iudiciũ ſine mĩa ſit, ſed in dignos vtens miſericordia, ærumnas
quoq; admiſcet, & indicans debilitatis noſtræ rationẽ habet, humanitate magis q̃ æqui com-
pẽſatõe nos plectẽs. Neq; eñ eſt illi miſericordia ſine iudicio, neq; iudiciũ ſine miſericordia.
Ante iudiciũ miſericordiã diligit, & poſt eam ad iudiciũ venit. Hæc eñ inter ſe cõiuncta ſunt
Pſalm. 83 ne mĩa ſola ſecuritatẽ nimiam ac negligentiam pariat. Ne etiam iudiciũ in deſperationẽ dedu
cat. Hinc ille diligit mĩam in ijs, quos pręteritoꝝ pœnitet: diligit item iudicium in ijs, q duro
Eſa. 28 ſunt corde. Vnde eſt, quod Eſaias inqt, ipſum cum iudicio mĩam conſtituiſſe, pondere, nu-
mero & menſura cuiuſlibet merita expendendentem. Quemadmodũ medicus concinnè & le
niter prius purgatorijs & periplaſmatis mollibus tumores ac tubera exiccare contẽdit, vbi ãt
plagam duriorẽ ac reſiſtentẽ viderit, reiecta miſericordia & cura molliore tabidũ & noxiũ fer
ro abſcindit. ¶Sic dominus ſimul diligit, & habet miſericordiam & iudiciũ, quaſi duas ſo- F
rores indiuiduas quas optimus quiſq; iudex habere debet coniũctas, nec cum vni plus faueat,
alteri iniquè detrahat, quũ vtriuſq; eadẽ ſint media conſeruatiua & deſtructiua. Deſtruunt q-
11. q. 3. ca. q̃ruot dem veram iuſtamq; mĩam, quæ iuſtitiam, cuiuſmodi ſunt Timor, quum metu ꝑtãtis alicuius
Iohan. 19 iteꝝ facere vel loqui ꝑtimeſcimus. Id qđ Pilatus ꝑpetrauit. Cupiditas dũ pręmio alicuius ani-
Deute. 10 mũ corrumpimus. Odiũ, quo contra quẽlibet aduerſariũ molimur. Amor, q̃ amicis adficimur
Atq; ab ijs oĩno alienus eẽ debet iudex, & imitari Deũ, q (teſte ſcriptura) ꝑſonã nõ accipit, nec
Deute. 16 munera, facit iudiciũ pupillo & viduę, & amat peregrinũ. Hinc paulopoſt ait: Iudices & magi
ſtros cõſtitues, q iudicẽt ppl'm iuſto iudicio, nec ĩ alterã partẽ declinẽt. Nõ accipies ꝑſonã nec
munera, qa munera excecant oculos ſapientũ, & mutant verba iuſtoꝝ. In q̃s inuehiſ Propheta
Pſal. 8 Miche. 3 inquiẽs: Vſq; quo iudicatis iniqtatẽ, & faciẽ pctõꝝ ſumitis? Iudicate egeno & pupillo. Et Mi-
L. Moſi. chęas: Iudices eius in muneribus iudicabant. Idcirco Syon quaſi ager arabiſ. Hinc iudex, & qſ-
Epheſi. 6. quis in iudicio agit, Deum ſolum & vnicũ ante oculos habere debet, & ad oẽs ꝓpter Deũ ſequi
in ſumma ff. de eo qđ certo, æquitatẽ, quæ eſt iuſtitia dulcore miſericordiæ tẽperata, dicẽte Imp. Iudices ſciant ſe non ma
gis iudicaturos alios q̃ ſe iudicandos, cum etiam ipſis magis q̃ partibus iudiciũ terribile immi-
L. rem nõ nouã c. de iudicijs neat: ſiqdem litigatores cum hoĩbus, ipſi autẽ Deo inſpectore adhibito cauſas ꝓferunt truti-
nandas. Hoc vtiq; ſi ſeruarint, verè miſericordes erunt vti pater cœleſtis, idemq; iuſti.
¶Cæteꝝ quęris, quõ miſericordia & quare exerceri põt ac debet? Reſpondet Chr̃us hodie G
¶Primo, ne qs de proximo temerè iudicet, id ẽ, ne qs in malã vertat partẽ, quæ media ſunt
Pſalm. 7. id eſt, quæ tam in bonam q̃ malam partẽ verti queunt, quoꝝ qa in animo ſunt, ſolus Deus ẽ iu
1. Cor. 13 dex, q renum eſt, & cordiũ ſcrutator: ſunt eñ in dubijs ſemꝑ meliora pręſumẽda: quãdoq dẽ
Iohan. 7 hoc ipm expoſtulet dilectio, radix miſericordiæ: quę (vt Apoſtolus ſcribit) non cogitat malũ
1. Cor. 4. ſed omnia credit. ſ. meliora. Et hoc eſt quod dñs ait: Nolite iudicare ſecundum faciem, ſed iu-
Iob. 29 ſtum. Et Paulus: Nolite ante tempus iudicare, quouſq; veniat dominus. Ideò Iob dicebat: Cau
L. ſp ff. de re. iur. ſam quam neſciebam, diligentiſſimè examinabam: Sin qs in contrarium iuerit, ipſe iudicabi-
L. Cũ ĩ teſt. tur, & eadem qua ipſe, menſura ei remetietur, id eſt, iuxta qualitatem temeritatis in iudicando
ff. de rebus dubijs. habebit qualitatem pœnæ, vt qui per culpam malè iudicat, per pœnam iuſti diuini iudicij ma
la ſuſtinebit, vt iuxta menſuram culpæ ſit menſura pœnæ. Porrò quę manifeſta mala ſunt, &
Matth. 7 contra Deum opera de ijs rectè iudicabimus. Ex fructibus eñ eoꝝ (inqt dñs) eos cognoſce-
tis, quàmuis ſemꝑ Bernardus cenſuerit intentionẽ excuſari debere, ſi opus non poſſit vtpote vł
ignorantiam, vł ſurreptionẽ, vł caſum qſpiã excuſare. ¶Scđo, vt dimittamus iniurias nobis
Ephe. 4. illatas, & quę in nos pctã ſunt. Apłus: Eſtote (aũt inqt) inuicẽ benigni, miſericordes, donantes
Coloſſ. 3 inuicẽ, ſicut & Deus in Chr̃o donauit. Et rurſus: Supportãtes inuicẽ & donantes vobiſmet-
Lucæ. 23. ipſis, ſi quis aduerſus aliquẽ habet quęrelã, ſicut & dñs donauit vobis, ita & vos. Ita Chr̃us, ita
Stepha

Stephanus,ita Paulus ꝑ inimicis orarũt.Niſi em̃ & nos(inqt dñs)dimiſerimus,nec ipſe no Actor.7.
bis dimittet pater cœleſtis pctã nr̃a. ¶Tertio,vt demus & largiamur indigentibus.Hinc Matt.6.
Chriſtus & alias.Veruntñ,inquit,qđ ſupereſt date eleemoſynam,& ecce omia mũda ſunt Luc.11.
vobis.Sanè,inquit Iohãnes,Nõ diligamus verbo,neq; lingua,ſed opere & veritate. Si quis 1.Iohã.3.
habuerit ſubſtãtiã hui⁹ mũdi,& viderit fratrẽ ſuũ neceſſe habere,& clauſerit viſcera ſua ab
H eo,qũo charitas dei manet in eo? ¶Quod ſi dederimus ſiue cõſilio ſiue facto ſiue qcumq;
modo:dicit ſe dñs nobis daturũ.ſ.in vita æterna menſurã bonã.i.beatitudinẽ. ſ. cõfertam
id eſt,plenã,quia ſupra cõdignũ,& coagitatã.i.firmã,quia ſupra deſideratũ, & ſupfluentẽ,
qa ſupcoagitatũ. Quod em̃,inqt Paulus,oculus nõ vidit,nec auris audiuit,nec in cor homi 1.Cor.2.
nis aſcendit,q̃ præparauit deus ꝯs,qui diligũt illũ:nempe,qui ſe nobis retributurũ pro ꝯs,q̃ Matt.19
eius noĩe relinquimus,centuplũ & vitæ æternæ poſſeſſionẽ promiſit.Vñ ſenior Tobias tã Tobię.4.
topere filiũ ad eleemoſynã hortaſ, dicens.Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynã,& noli auerte-
re faciem tuã ab vllo paupere.Ita em̃ fiet,vt nec à te auferaſ facies dñi.Qũo potueris ita eſto
miſericors,ſi multũ tibi fuerit,abundãter tribue,ſi exiguũ tibi fuerit,etiã exiguũ libẽter im-
partiri ſtude. Præmiũ enim bonũ tibi theſaurizas in die neceſſitatis, qm̃ eleemoſyna ab
omni pctõ & à morte liberat,& nõ patietur animã iræ in tenebras.Fiducia magna erit co
ram ſummo deo eleemoſyna omibus facientibus eã.Subſcribit huius ſententiæ propheta,
inquiens.Beatus,qui intelligit,ſup egenũ & pauperem,in die mala liberabit eum dñs. Dñs Psal. 40.
cõſeruet eum,& viuificet eũ,& beatũ faciet eũ in terra,& nõ tradet eum in animã inimico-
I rũ eius.Dñs opem ferat illi ſup lectũ doloris eius,&c. ¶Sequamur igiſ, fratres dilectiſſi-
mi,miſericordiã,vt ſimiles ſimus futuri in cœleſti patria.Deo Opt.Max.qui vtiq; pro eo,
quod eius intuitu(quẽadmodũ omnis fieri debet miſericordia) largiti fuerimus, fideiuſſor
eſt fidedigniſſimus,alibi dicens.Cũ facis cõuiuium,voca pauperes,debiles & cæcos,& clau Lucæ 14.
dos,& beatus eris,qa non habent vnde retribuũt,retribueſ tibi in retributione iuſtoꝝ. Et Matt.25
rurſum.Amen dico vobis,quã diu feciſtis vni de ꝯs fratribus meis minimis, mihi feciſtis.
Nunqd frẽs deũ omĩpotẽtẽ vobis obligari ad reſtitutionẽ nõ vultis? Aut quenq̃ opulẽtium
ciuiũ ſi fideiubeat acceptetis? Deũ aũt pro paupibus fideiubentẽ repudietis? Nequaq̃, quũ
ille diues ſit in oẽs,& retributor certiſſimus oĩm bonoꝝ.Ideoq; eſtote miſericordes, vt pa- Matt.5.
ter veſter miſericors eſt,beati tũ futuri,qm̃ & vos miſericordiam conſequemini.

HOMILIA LVIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST.
Lucæ 5.In verbo aũt tuo laxabo rethe,&c.

Dominica quinta poſt octa. Pentecoſtes.

A PLENVM eſt huius diei Euãgeliũ myſteriꝯs maximis,idemq; ſa
luberrimis doctrinis differtũ,vtcunq; ad literam,vt audiſtis,plane
hiſtoricũ.In quo qdem inprimis eccleſiæ exordiũ eiuſdẽq; proceſ-
B ſus & profectus oſtendiſ ad hũc penè modũ. ¶Stagnũ,alias ma-
re Galileæ vel Tyberiadis, eſt ipſe mũdus, cuius piſces ſunt hoĩes,
qui in hoc mundo,vt prohdolor videre eſt,haud ſecus atq; piſces
in mari tumẽt ꝑ ſuperbiã,feruẽt ꝑ auaritiã,ſpumãt ꝑ luxuriã, qñq-
dem,omẽ,inqt Iohãnes,qđ ẽ in mũdo cõcupiſcẽtia carnis eſt,& cõ 1.Iohã.2.
cupiſcẽtia oculoꝝ,& ſupbia vitæ:Hæc igiſ pctã hocq; gen⁹ alia ad
illa cumulatim relata huius ſunt mũdi maris fluctus,qbus vſq; adeo
fluctuamur ad ſubmerſionẽ,vt in noſtri oĩm perinde pſona Petrus alibi exclamarit ad Ie- Matt.8.
ſum.Dñe,ſalua nos perimus.Ieſus itaq; dei Max.natura filius hoſce interitus periculoſi flu Marci.4
ctus pſpiciens venit:Vtiq;(vt em̃ filius hoĩs qrere & ſaluũ facere,qđ perierat. Veniẽs ãt ec- Luc.8.
cleſiã inſtituere,illãq; ab huius mundi naufragio liberare primũ ſtuduit ſua pdicatõe,ſuoq; 1.Timo.1
verbo diuino atq; ſalutari. Ad qđ audiẽdũ turbę in ipm dñm Ieſum irruerũt,tum qđ tãta illi Luc.19
verbo vis ingenita ſit,aplõ ſcribẽte. Viuus ẽ em̃ ſermo dei, & efficax & penetrabilior omi
gladio ancipiti,& ptingẽs vſq; ad diuiſionẽ animæ ac ſpũs,cõpagum qq; ac medullaꝝ & di Heb.4
ſcretor cogitationũ & intentionũ cordis.Siquidẽ hoc ipm dei verbũ,eodẽ aplõ teſte,ſit ac Ephe.6
voceſ gladius ſpũs,quo virtutes acquirunſ, vitia reſecanſ & amouenſ,ita tñ,vt iuxta Chri
verbũ,qđ de Paulo poſt,qs eo vtaſ,tũ ideo turbæ in Chrm irruerũt,vt eius videndi & audi
endi deſiderio ſaturenſ.Quid ni? Quis em̃ diſceſſiſſet ab eo q huiuſmodi miracula faciebat,
quis noluiſſet ſolã proſpicere faciẽ & os talia loquẽtis? Neq; em̃ in miraculis faciundis ſolũ
admirabilis erat,ſed & viſus eius abundabat plurima gratia,vñ & loquentẽ eũ audiebãt in
ſilẽtio,ſeriem locutionis non irrumpentes. Et hoc eſt, quod alias in eius reſponſo mira- Matt.22
ti obticuerint. Et Philippus illius iucunda facie & ſermonis æloquio ductus magnopere Lucæ.20.
patrem Iohã.14.

Marc.15. patrem videre deſiderauit. Oſtende nobis (inquiens) patrem, & ſufficit nobis. Cui ille: Philip-
Luca.10 pe, q me videt, videt & patrem. Et meritò alibi: Beati (inqt ille) oculi, q vident quę vos videtis.
Dico em̃ vobis, q̃d multi Prophetæ & reges voluere videre, quæ vos videtis, & non viderũt,
& audire quę vos auditis & non audierũt. Verè ergo dicit Euãgeliſta turbas in Ieſum irruiſſe,
vt audirẽt verbũ dei, atq; vtinã tm̃ eius eẽt verbi hodie ſtudiũ, tantaq; oĩm in Ieſum eiuſq; ver
bũ deuotio. ¶Chr̃s itaq; à turba circũſeptus vidit ſecus ſtagnũ duas naues. Quæ fuere in my- C
ſterio naues circũciſionis, id eſt, Iudæoꝝ, & præputij, id eſt, Gentiliũ: q̃nquidẽ Eccleſia fit ex
Iudæis & Gentibus coadunata, quam vidit dñs, q in vtraq; nouit, q ſunt eius, & ad futuræ vi-
tæ tranquillitatẽ quaſi ad littus videndo, miſericorditerq; viſitando prouexit: quandoqdem,
Roma.3. (inqt Paulus) vnus eſt Deus, q iuſtificat circũciſionẽ ex fide, & præputiũ per fidẽ. Iuſtitia Dei
p fidem Ieſu Chri, in omnes & ſup omnes, q credunt in eum. Non enim eſt diſtinctio, omnes
Roma.15 em̃ peccauerunt, & egẽt gloria Dei. Et rurſus: Dico em̃ Chr̃m Ieſum, miniſtrum fuiſſe circũci
ſionis propter veritatẽ Dei, ad confirmandas ꝓmiſſiones pr̃m. Gentes aũt ſup mĩa honorare
Deum. ¶Etſi vtramq; nauim Chr̃s viderit, in vnũ tamen, quæ fuit Symonis, aſcẽdit. Et D
rectè quidẽ in hanc vnam aſcẽderit, qa Petri, id eſt, populi Iſraelitici erat, cuius præcipuè gr̃a
Matt.15 venerat Chr̃s, non aũt principalr̃ propter gentes, eo ip̃o dicẽte: Non ſum miſſus, niſi ad oues
Gala.2 quæ perierunt domus Iſrael. Et rectè dicit̃ hæc nauicula fuiſſe Petri, quũ is Iudęoꝝ pręcipuus
fuerit Ap̃ſus, ſicut Paulus gentiũ, eo ip̃o ita ſcribẽte: Sed econtra cum vidiſſent, quod creditũ ẽ
Roma.15. mihi Euangeliũ præputij, ſicut & Petro circũciſionis: q em̃ operatus eſt Petro in apoſtolatum
circũciſionis, operatus eſt & mihi inter gentes, dexteras dederunt mihi. Et fuit hæc nauicula
non nauis magna, ob penuriam in eam piſciũ, quandoqdem piſcatores, id eſt, prædicatores,
laborantes totam noctẽ, qua ſignificat̃ lex vetus, nihil cœperunt: quum tp̃e vetuſtatis, neq; gẽ
tes, neq; Hebræi ad vitam capi valebant ęternam: quando nõdũ aderat dñs, q verbo præcipe
ret laxare retia, id ẽ, Apoſtolica piſcandi inſtrumẽta, cuiuſmodi ſunt verboꝝ complexiões, &
quaſi qdam oratõis ſinus, & diſputationũ receſſus, ideò retia dici cœpta, eiuſmodi inſtrumẽ-
ta, qm̃ captos vt retia nõ perimere, ſed reſeruare debent, & fluctuantes de infimis ad ſuperna
2.Cor.10 transducere. Hinc Paulus: Nam etſi (inqt) amplius aliqd gloriatus fuero de ptãte noſtra, quam
dedit nobis dñs in ædificationẽ, & nõ in deſtructionẽ vr̃am, non erubeſcam. Atqui piſcatores
vet. legis, etſi hæc inſtrumẽta habuerint totamq; noctẽ laborarint, nihil cœperunt, qa eos ca
Pſal.67 pere piſces, nõ eſt humanæ facũdiæ opus ſed verbi dñi, q (vt ait Propheta) dat verbũ euangeli-
Hier.1 zantibus virtute multa. Qui ait alias ad Hieremiã quaſi ad vnũquẽq; prędicatorẽ, loqui ti-
mentẽ. Ecce dedi verba mea in ore tuo, & ecce cõſtitui te hodie ſup gẽtes, & ſup regna, vt euel
las, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes. ¶In huius & in hoc qdẽ dñi E
verbo Petrus rete ſuũ laxans, tantam piſciũ multitudinẽ cœpit, vt rupto rete, piſcibus tamẽ in
Gala.2 troclusis, vocarit ad ſe in auxiliũ piſcatores, cuiuſmodi fuere q prędicarũt tam Iudæis vti Iaco
Acto.13 bus & Iohannes, q̃ Gẽtibus, vti Paulus & Barnabas, q aliàs inquiũt. Vobis oportebat primũ lo
qui verbũ Dei, ſed qm̃ repellitis illud, & indignos vos iudicatis ęternæ vitæ, Ecce cõuertimur
ad Gẽtes, ſic em̃ nobis præcepit dñs. Audiẽtes aũt Gẽtes gauiſæ ſunt, & glorificabant verbum
dñi, & crediderũt quotquot erant præordinati ad vitam æternam, ij ergo in auxiliũ venere Pe
Gala.2 tro, qm̃ (vt alibi Paulus ſcribit) Hieroſolymam aſcẽderunt, & cũ cæteris Euangeliũ cõtulerũt,
q l' erant Gẽtibus prædicaturi, q vnà cũ Petro ambas nauiculas impleuerũt, & vnam ex Iudęis
& Gẽtibus tam repleruntin verbo dñi plenam, vt penè mergerent̃, quũ rete alterius nauis pri
us rumperet̃. Vñ duo diligẽter ſunt notanda. ¶Primo q̃ ex paruis initijs excreuerit verbo F
Acto.3 dñi Eccleſia, & q̃ Petrus cũ cæteris profecerit ſua prædicatõe, q prima qdem die circiter tria
Marc.16 millia ad fidẽ Chri: dño interim operante, miraculis authoritatẽ cõferẽte, authoritatẽ fidem
monſtrante, fide tam copioſam attrahẽte multitudinẽ, vt olim in Symbolo Nicęno Eccleſia
verè dici cœperit catholica, id ẽ, vl̃is, qm̃ per totũ orbẽ diſperſa vniuerſum aliquando genus
Marc.16 hoĩm complexa ſit: quando .ſ. Ap̃loꝝ voce prædicatũ eſt Euangeliũ omni creaturæ, quando
Pſal.18. itidẽ in omnẽ terram exiuit ſonus eoꝝ, & in fines orbis terrę verba eoꝝ. Id aũt veꝝ eſſe arguit
Roma.10 Paulus, dicẽs: Nunqd nõ audierũt .ſ. verbũ Chri? In omnẽ terram exiuit ſonus eoꝝ &c. Hinc
Eccleſia canit. Te p orbẽ terraꝝ ſancta cõfitet̃ Eccleſia. Sed nunc (proh dolor) immanis illa
mahometica ſecta, quæ & Germaniã nup lætaliter adflauit, totam Aſiam & Aphricam atq; p
magnã Europæ partẽ Chro abſtulit, & ſacrilego ſuo ritu ab Eccleſia reuulſit, vt videat̃ nunc
Eccleſia Chri, peccatis noſtris exigẽtibus, in extremũ orbis angelũ anguſtũq; redacta. Et hoc
eſt quod hic notandum eſt. ¶Scdo, q rete Petri ruperit, piſcibus tñ in tanta multitudine G
manẽtibus, vt ambæ naues penè mergerent̃. Quo nimiꝝ facto ſignificatum eſt, tantam hoĩm
carnalium futuram in Eccleſia multitudinẽ, vt etiam diſruptõe pacis per hæreſes & ſchiſmata
ſcinderet̃, quũ tñ interim dñs piſces, id ẽ, ſuos fideles inter pſequentiũ ſcandala ſeruet, & elabi
nõ ſinit, nec ſinit nauiculã, id ẽ, Eccleſiam Petri impletam, hæreticoꝝ inſidijs & inſultibus ſub-
mergi, ſed bene quaſi dormiẽs ſubmerſione premi & periclitari pmittẽs. Mergi em̃ naues qd
aliud ẽ

Digitized by Google

aliud eſt q̃ homines in hoc ſeculo, ex quo electi per fidẽ fuerãt, moꝝ prauitate relabi. Id quod futurũ ijs vltimis temporibus arguit Chriſtus, dicens: Videte ne quis tunc vos ſeducat. Multi enĩ venient in noĩe meo, dicentes: Ego ſum Chriſtus, & multos ſeducent. Et tũc ſcandalizabuntur multi, & inuicẽ tradent, & odio habebũt inuicẽ. Et multi pſeudoprophetæ ſurgẽt & ſeducẽt multos, & qm̃ abundabit iniquitas, refrigeſcet charitas multoꝝ. Qui aũt pſeuerauerit vſq; in finẽ, hic ſaluus erit. Sequit apſus, inquiẽs. Hoc aũt ſcio, ꝙ in nouiſſimis diebus inſtabũt tpa periculoſa, & erũt hoĩes ſeipſos amãtes, cupidi, elati, ſupbi, blaſphemi, parẽtibus nõ obedientes, ingrati, ſine pace, criminatores, incõtinẽtes, proterui, & voluptatũ magis q̃ dei amatores, habẽtes ſpẽm quidẽ pietatis virtutẽ eius abnegãtes. Et hos deuita, &c. Queadmodũ autẽ Iamnes & Mãbres reſtiterũt Moyſi, ita & ij reſiſtũt veritati, hoĩes corrupti mẽte, reprobi circa fidẽ, ſed vltra nõ proficiẽt. Inſipiẽtia enĩ eoꝝ manifeſta erit oĩbus, ſicut & illoꝝ fuit. Sane inquit & alio in loco apſus. Oportet hæreſes eſſe, vt probenſ boni. Hæc ille. Nõ autẽ vt vnq̃ nauicula ſubmergaſ, quũ Chrs dixerit. Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticũ. Ego autẽ rogaui pro te, vt non deficiat fides tua. Et hoc eſt, quod hodie ait Euãgeliſta, rhete eſſe ruptũ, non tamen piſces exiſſe. Itemq; nauiculã pene mergi cœptum, ſed non ſubmerſam.

Matt. 24 · 1. Tim. 4 · 2. Tim. 3 · 2. Petri 3 · 1. Cor. 11 · Lucæ. 22

I ¶ At hic quæritur, quid agendũ, vt nauicula denuo ad eã multitudinẽ poſſit piſciũ deuenire? Vtiq;, vt piſcator Petrus, & qui eius eſt loco pdicator, in verbo virtutis dñi, rhete, id eſt, prędicãdi munus laxet. In quo verbo? Duc in altũ, & laxate rhetia veſtra in capturam. In quo quidẽ verbo tria intelliguntur ad prædicatorem maxime neceſſaria.

K ¶ Primo, vt rhete cũ naui ducat in altũ, id eſt, vt ſit ſublimis conuerſationis, adeoq; bonæ & cœleſtis. Hinc Paulus: Nemo, inquit, adoleſcentiã tuam contemnat, ſed exẽplo eſto fidelium in verbo, in cõuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate. Hæc meditare, in ijs eſto, vt profectus tuus manifeſtus ſit oĩbus, attẽde enĩ tibi doctrinæq;, inſta in illis. Hoc enĩ facies, & teipſm ſaluũ facies, & eos, q te audiũt. Idẽ aliãs. Nr̃a aũt cõuerſatio in cœlis eſt. Nec interim inficias eo hoc altũ poſſe de profundo diſputationũ intelligi, vt Ambroſius intelligit, nec ſine cauſa ſoli Petro fuiſſe dictũ, duc in altũ, Q. d. ſufficit minoribus ſacerdotibus ſcire pdicare minora. Epĩs vero de rebus maioribus, ſi qua dubia in eccleſia emerſerint, offerri debẽt, vt ea ſoluãt & doceant, quẽadmodũ alibi ex Deuterõ. & actis apoſtolicis cõmonſtrauimus. Equidẽ puto rectius primã expoſitionem accipiendã, qñ omniũ ſit pſbyteroꝝ, vt (iuxta Petrũ) ſemp ſint parati ad ſatiſfactionẽ omni poſcenti eos rationẽ, de ea, quæ in ipſis eſt fide & ſpe.

1. Tim. 4 · Philip. 3 · Deute. 17 · Actor. 15 · 1. Petri 3 · 1. Cor. 12

L ¶ Secundo, vt laxet rhetia. i. vt eius pdicatio & locutio nõ ſit inuoluta, ſed plana. Hinc apſs. Et ego, ait, cũ veniſſem ad vos frẽs, veni nõ in ſublimitate ſermonis aut ſapiẽtiæ, annũtiãs vobis teſtimoniũ Chri. Et ſermo meus, & pdicatio mea, nõ in pſuaſibilibus hũanæ ſapiẽtiæ verbis, ſed in oſtẽſione ſpũs & virtutis, vt fides vr̃a nõ ſit in ſapiẽtia hoĩm, ſed in virtute dei.

M ¶ Tertio, relaxet rhete in capturã. i. vt ſimpliciter Chri gloriã & hoĩs q̃rat ſalutẽ in pdicando, rectaq; intẽtione dei verbũ denũtiet, nõ propter adulationẽ humanã, nõ propter vanam gloriã, nõ propter vtilitatẽ tẽporalẽ, ſed pter hoĩm (vt dixi) ſalutẽ & ædificationẽ. Et hoc eſt, q̃d ait Paulus. Nemo q̃d ſuũ eſt, q̃rat, ſed q̃d alterius: neq; enĩ charitas, q̃ ſua ſunt, q̃rit. Idem ad Corint. Nõ enĩ q̃ro, q̃ veſtra ſunt, ſed vos. Et rurſus ad Galat. An q̃ro hoĩbus placere? Si adhuc hoĩbus placerẽ, Chriſti ſeruus nõ eſſem. Quia igiſ Petrus hoc verbo trimembri rhete laxauit, copioſam piſciũ multitudinẽ cœpit, inquiens: In verbo aũt tuo. ſ. virtutis tuæ, laxabo rhete. Vacua nimiꝝ pſumptio, & humilitas fructuoſa, q nihil ante ceperãt, magnã in verbo dñi cõcludunt piſciũ multitudinẽ. Nõ hoc hũanæ facundiæ opus, ſed ſupernæ vocationis eſt munus, cedunt diſputationes hoĩm, fide plebs ſua credit, vtpote verbo dñi, &c.

1. Cor. 10 · 1. Cor. 13 · 2. Cor. 12 · Gala. 1

¶ HOMILIA LIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 5 Vade prius reconciliari fratri tuo.

Dñica ſexta poſt octa. penteroſtes.

A QVAM puſillos & infirmos contra præceptum domini, ſcandalizauerint his annis, qui dixerunt, nullam eſſe hominis iuſtitiam, nec hominem dici poſſe iuſtum, ſed illũ in omni opere vel qualibet bono nuper ex pſenti Euãgelio nõ ſolũ, ſed multis alijs etiãnum ſcripturis euidẽter oſtẽdimus. Sane diximus, nihil plane ex viribus noſtris proprijs prouenire iuſtitiæ, nec ſua aliquẽ natura dici iuſtũ, prouenire vero ex deo authore, ſine quo nullũ bonũ, q ſolus natura bon⁹ eſt & iuſtus & omnis virtus, quæ iuſtitia hic appellatur: quam ſi gratia diuina adiutante, facimus, ipſe deus ex ſua clementia noſtram appellat, ſicut omnia alia quæ eius ſunt, & nihil plane noſtrum, ſiquidem domini eſt terra, & omnis plenitudo eius. Et apoſtolus quærit. Quid autem habes, quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris, quaſi non accepiſti? At, inquam, licet hoc ita habeat, ſua tamen clementia deus noſtrum appellat, quod per gratiam

1. Cor. 8 · Iohan. 15 · Matt. 19 · Pſalm. 23 · 1. Cor. 4

Pſalm.36 habemus & facimus. Sic hodie ait. Niſi iuſtitia veſtra abūdauerit,&c. Iuſtitia vero hic(vt di-
Eccle.14 xi) vniuerſalis eſt virtus,& eſt declinare à malo & facere bonū. ¶Ad quā hortatur ſapiens, B
1.Tim.6 Ante obitū tuū, inquiēs, operare iuſtitiā, qm̄ nō eſt apud inferos inuenire cibū. Et Paulus. Ho
Galat.6 mo dei ſectare iuſtitiā. Exponēs alibi inquit. Ergo dū tēpus habemus, operemur bonū ad om
nes, maxime aūt ad domeſticos fidei. Et ſic iuſtus recte appellaṫ, qui declinat malū & facit bo
1.Iohan.3 nū, dicēte Iohāne. Filioli, nemo vos ſeducat. Qui facit iuſtitiā, iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus. Sic
Geneſ.6 ſcriptura ait. Noe vir iuſtus atq; perfectus fuit in generationibus ſuis. Sic de Ioſeph ait. Ioſeph
Matt.1 autem vir eius, cū eſſet iuſtus, & nollet eam traducere, voluit occulte dimittere eam. Sed & de
Lucæ.1 Zacharia & Elizabetha ait. Erant autē iuſti ambo ante deum, incedentes in omnibus manda
Lucæ.2 tis & iuſtificationibus dn̄i ſine quærela. Et de Simeone. Et homo iſte iuſtus & timoratus expe
ctans conſolationem Iſrael,&c. Sed quid multis? quū ſatis conſtet ex hoc vno Euangelio, quā
in perniciē plebis & ſuam pſeudographi ſcripturas (teſte Petro) deprauant.
2.Petri.3 ¶Secundo quoq; refelluntur per hodiernū Euangeliū, qui imponētes populo prædicant, C
Chriſtianos plane eſſe liberos & ab omni bono opere & mādato & lege moꝝ & virtutū ex-
emptos: ſiquidē Chriſtū abſtuliſſe oīa peccata, & pro nobis oīa facere. Cæteꝝ cōtra hos euidē
ter eſt Euangeliū, dicens: Niſi iuſtitia veſtra abundauerit plus q̄ ſcribaꝝ,&c. non intrabitis in
regnū cœloꝝ. Hodie quidē (vti videre eſt) dn̄s vetus teſtamentū cōfirmat, cōparationē faciēs
eius ad nouum: plus em̄ & minus eiuſdē generis eſt. Scribaꝝ vero & phariſæoꝝ iuſtitiæ ſunt
Deuter.5 mandata Moyſi: perimpletiones autem illoꝝ mandatoꝝ ſunt mandata Chriſti. Ille em̄ diſci
pulos ſuos adhuc rudes, magiſtris, qui in vet. teſt. erant, vult eſſe meliores, inquiēs, Niſi iuſti-
tia veſtra,&c. Q.d. Niſi quis ſupra legis mandata etiā hæc mea ꝓcepta, quæ apud illos mini-
ma exiſtimabantur, impleuerit, nō intrat in regnum cœloꝝ: qm̄ illa de pœna liberant, quę.ſ.
tranſgreſſoribus legis debetur: non aūt in regnum inducunt, hæc aūt & de pœna liberant, &
in regnum inducunt. Sic ſane conſtat Chriſtianos arctius eſſe ad bona opera & dei manda-
ta eſſe obſtrictos q̄ Iudæos, nec Chriſtū nos abſoluiſſe ab obſeruatione mandatoꝝ moraliū.
Matt.5 Lucæ.16 Id quod ipſe probat, dicens hodie. Niſi iuſtitia veſtra, &c. Et rurſus. Nolite putare, qm̄ veni
ſoluere legē aut prophetas. Nō veni ſoluere, ſed adimplere. Quomodo adimpleret? Vt.ſ. præ-
cepta decalogi nō modo ad ſenſum literæ, vti veteres, ſed & ad ſpiritū prorſus velit ſeruanda.
Exodi.20 Præceptū, Non occides, ſeruabant illi de exteriore occiſione: ſpūs autem & de exteriori & in-
Deute.5 teriore, & omnino de omni amputatione omnis affectus, qui occiſionis præbeat occaſionē,
intelligendū vult. Nā qui mala perturbatione actus, exteriorē cōmittit cædē, cōdemnationi
reus eſt. Et itē, qui alterius cōcupiſcit mortē, internā cædē cōmittēs, incurrit cōdēnationē, ꝑ-
inde atq; is, q cædē cōmittit exteriorē, vt q ſic efferueſcit ira, vt mortē alterius velit. Et vt de
ira, ſic & de odio & inuidia & eiuſmodi adfectibus. Siquidē deus à nobis etiā cogitatuū malo-
rū & adfectuū vult habere rationē. Sic & aliàs ait. Omnis qui viderit mulierem ad concupiſcē
Matt.5 dum eā, iam mœchatus eſt eā in corde ſuo. Sic ait Petrus ad Simonem. Cor tuū non eſt rectū
Actoꝝ.8 coram deo. Pœnitentiā itaq; age, ab hac nequitia tua, & roga deū, ſi forte remittaṫ tibi hæc co
Oſee.4 gitatio cordis tui. Sic deus alibi ait. Et cogitatiōes eius reddā. Id quod adeo dn̄s ſeruare ſe in-
nuit hodie, vt nolit accipiendū munus aliquod, niſi eiuſmodi malis contra proximū adfecti-
bus ſemotis, dicens. Vade prius recōciliari fratri tuo, hauddubie nos oēs appellans fratres, qm̄
de vno patre Adā, & vna Eua matre ſumus geniti, & oēs à deo creati. Vnde propheta. Nun-
Geneſ.2 quid nō pater, inquit, vnus omnium noſtrū? Nunquid nō deus vnus creauit nos? Quare ergo
Malac.2 deſpicit vnuſquiſq; veſtrū fratrē ſuū, violās pactū patrū nr̄oꝝ? Et ideo bene ait Chrūs, Vade
prius recōciliari fratri tuo. In quo quidē verbo & quaſi ex toto Euangelio docemur.
¶Primo, quāto ſtudio concordiā obſeruare tenemur & charitatē, quæ radix eſt cōcordiæ: D
nimiꝝ ſine q̄ nullū velit dn̄s acceptare mun⁹, vl̄ quālibet alioqui magnū & bonū. Hinc ſcriptu
Eccle.25 ra. In trib⁹ placitū eſt ſpiritui meo, q̄ ſunt ꝓbata corā deo & hoībus. Cōcordia fratrū, & amor
Matt.9 proximoꝝ, & vir & mulier ſibi bene cōſentientes. Et Chrūs. Miſericordiam, inquit, volo, &
1.Coꝝ.13 nō ſacrificiū. Et Paulus. Etſi habuero prophetiā, & nouerim myſteria oīa, & omnē ſciētiam,
& ſi habuero omnē fidē, ita vt mōtes transferā, charitatē aūt nō habuero, nihil ſum. Etſi diſtri
buero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas, & ſi dedero corpus meū, ita, vt ardeā, charitatē āt
nō habuero, nihil ſum, & nihil mihi ꝓdeſt. Sic hodie dn̄s ait ſe nō acceptuꝝ munus, niſi prius
ꝓſtita ſit fratri charitas & miſcd̄ia p recōciliationē. Fiet aūt recōciliatio ad delicti q̄litatē, vt-
pote ſi cogitatu offendiſti, cogitatu recōciliare, ſi verbis, recōciliare verbis, Si operibus, recon
Sapiē.11 ciliare operibus. Et hoc eſt, quod aliàs ſcriptura ait. Quia per q̄ peccat quis, per hæc & torque
tur. Si ergo quis ſuū munus deo velit eſſe gratū, debet prius fratri ſuo reconciliari, ſi ille aduer-
Pſal.50 ſus ipſum aliquid habet, id eſt, vt q̄d cōtra eū fecit, ille dimittat ſi ſibi à deo cupit dimiſſum iri,
Roma.12 quod in deū commiſit. Et tunc veniens offerat ad altare munus ſuum. Vbi. ¶Secundo col- E
Philip.4 lige, dominū hic non modo dicere & probare ſpiritualem oblationē, veluti eſt mens contri-
1.Petri.2 ta, deuota oratio, corporis caſtigatio, hocq; genus alia, de qua Dauid, Paulus & Petrus, ſed &
(vti ta

Digitized by Google

(vt ita dixerim) realē oblationē, quā vtiq; ſuis etiā hodie apoſtolis in nouo teſt. & nobis oībus vti rē deo gratā & proximo cōmodā. ſ. ſacerdoti altaris miniſtro cōmēdat. Sic aliās. Nō apparebit ante dn̄m vacuus, ſed offeret vnuſqſq; ſecundū q̄d habuerit iuxta benedictionē dn̄i dei ſui, quā dederit ei. Sic alibi dicit. Nō alligabis os boui triturāti. Per bouē triturantē intelligi ſacerdotē miniſtrantē aptè teſtaſ Paulus, inquiēs: Nūquid de bobus cura eſt deo? An propter nos? Vtiq; hoc dicit. Nā propter nos ſcripta ſunt, qm̄ debet in ſpe, q arat, arare, & q triturat in ſpe fructus percipiēdi. Si nos vobis ſpūalia ſeminauimus, magnū eſt, ſi nos carnalia veſtra metamus? Neſcitis, qm̄ qui in ſacrario operanſ, q̄ de ſacrario ſunt, edūt. Et q altario deſeruiunt, cū altario participāt, Ita & dn̄s ordinauit ijs, q Euangeliū annuntiant, de Euāgelio viuere. Sic etem̄ nemo neget ſuo parętiano, animæq; paſtori ſuas debitas oblationes, maxime tū quod dn̄s ait: Oīs operarius ſua dignus eſt mercede. Et Tobias. Quicūq; tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedē reſtitue, & merces mercenarij tui apud te oino nō remaneat, tum q potēs eſt deus (ait apl̄us) omnē gratiā abundare facere in eo qui dat, vt in oībus ſemp omnem ſufficientiā habēs, abundet in omne opus bonū. Et ſic recte vnuſquiſq; offeret ſacerdoti in altari loco dei munus, quod tū illi erit gratū, quando remiſſis proximo peccatis, odijs, maleuolentijs offeret. Vnde dicit, Vade prius & reconciliari fratri tuo, &c.

Deute. 16
Deute. 25
1. Cor. 9
Matt. 10
Lucæ. 10
Tobię. 4
2. Cor. 9

¶HOMILIA LX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 15 Marci. 8. Quidam enim ex eis de longe venerunt.

Dn̄ica ſeptima poſt octa. penteceſtes.

Mat. 14
Marci. 8
Luc. 9
Iohan. 6

A QVatenus huius diei Euāgeliū diſtet ab eo, q̄d à q̄tuor Euāgeliſtis memoriæ proditū in medio quadrageſimæ legi adſolet, quoad nudam hiſtoriæ ſeriem, prorſus apparet: quādoquidē hic ſint ſeptem, illic quinq; panes, hic plres, vtcūq; parui, piſces, alibi duo, hic ſup terrā, aliās diſcūbunt ſup fœnū, hic quaſi quatuor hoīm millia, alibi quinq; paſcunſ, hic ſeptē cophini, aliās duodecim referti colliguntur ex fragmētis. Præterea q̄tenus in vtroq; diſtet myſteriū ſub hiſtorica ſerie latēs, anno ſuperiore ad longū, & (vt ſpero) nō citra fructū oſtēdimus. In p̄ſentia igiſ in rē fore putamus, vt q̄d ſibi Chr̄s dn̄s in vniuerſum hoc hodierno Euāgelio velit, iuxta myſticā & moralē ſententiā, deo docēte, aperiamus. Pſalm. 71

B ¶Primo proinde ſciendū duxerim, Chriſtū dn̄m p̄ſenti Euāgelio ver̄ probari deū, qui ſolus mirabilia faciēs ſeptē panibus & paucis piſciculis q̄tuor millia ſaciauit, & ver̄ quidē hominē oſtendi, quū vt hō humana perinde fragilitate hoībus famelicis cōpaſſus eſt. Hinc apl̄us: Hoc em̄, inquit, ſentite in vobis, q̄d in Chr̄o Ieſu. Qui cū in forma dei eſſet, nō rapinā arbitratus eſt, eſſe ſe æqualē deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formā ſerui accipiēs, in ſimilitudinē hoīm factus, & habitu inuētus vt hō. Et rurſus. Habētes ergo pontificē magnū, q penetrauit cœlos, Ieſum, filiū dei, teneamus ſpei nr̄æ cōfeſſionē. Nō em̄ habemus pōtificē, q nō poſſit cōpati infirmitatibus nr̄is, tentatū p oīa pro ſimilitudine abſq; pc̄tō Qualē vtiq; ipſe ſemetipm̄ hodie probat, dicēs. Miſereor ſup turbā, &c. In q̄ quidē verbo idē dn̄s Ieſus, q eſt, in quē ſperāt oīm oculi, vt det illis eſcā in tpe opportuno, plane ſuā erga hūanū genus ineffabilē & ppetuā miſericordiā arguit, q vt verbo atq; corpore ſuo ſancto ptioſoq; ſanguine nos paſceret atq; nutriret, è cœlo deſcēdit, hodie dicēs. Miſereor ſup turbā, qa ecce iā triduo ſuſtinēt me, nec habēt q̄d māducent, etſi dimiſero eos ieiunos in domū ſuā, deficient in via, quidā em̄ ex eis de longe venerūt. In qbus etiānū verbis oſtēdiſ. Philip. 2 Hebr. 4 Pſal. 105

C ¶Secūdo, q niſi Chr̄us ſua miſericordia ad nos veniſſet, oēs prorſus defeciſſemus & perijſſemus, ideoq; eius aduētus multo maxime neceſſarius fuerit. Hinc apl̄us. Deus, inqt, qui diues eſt in miſericordia propter nimiā charitatē ſuā, qua dilexit nos, & cū eſſemus mortui pc̄tis, conuiuificauit nos in Chr̄o, cuius grā eſtis ſaluati. Et Chr̄s alibi. Sic deus dilexit mūdū, vt filiū ſuū vnigenitū daret, vt oīs, q credit in eū, nō pereat, ſed habeat vitā æternā: q̄nquidē (vt & aliās ait) venit filius hoīs q̄rere, & ſaluū facere, q̄d perierat. Ephes. 2 Iohan. 3 Lucæ. 19

D ¶Tertio, de' eor̄ miſeretur, q à lōge veniūt, cuiuſmodi ſunt oēs vere pœnitētes, qui propterea dicunſ à longe venire, qm̄ à pc̄tis veniūt, qbus inuoluti longe à deo ſunt, dicēte propheta. Longe à peccatoribus ſalus, quia iuſtificatiōes tuas nō exquiſierunt. Sic & alibi ſcriptura: Longe eſt dn̄s ab impijs. Quos ad ſe appropinquare. ſ. p pœnitētiā hortaſ ipſe, Audite, dicēs, me duro corde, qui longe eſtis à iuſtitia. Prope feci iuſtitiā meā, & nō elongabiſ, & ſalus mea nō morabiſ. Dabo in Sion ſalutē, & in Iſrael gloriā meam. Salus hæc fuit Chr̄us Ieſus, qm̄ à pc̄tis eor̄ ſaluarit, angelo teſte, populū. Qui & ipſe eos, qui longe ſunt, ad ſe p pœnitētiā appropinquare hortaſ, inquiēs: Pœnitētiā agite, appropinq̄bit em̄ regnū cœlor̄. Sic ſane q̄to quiſq; plus in prauo ope errauit, tāto ab oīpotēte deo lōgius receſſit Ita credētes de gētibus de longe venerūt ad Chriſtū, Iudæi vero de prope, qui legis & prophe- Pſal. 118 Prouer. 15 Eſaię. 46 Matt. 1 Matt. 4

Epheſ. 2 tarum erant literis edocti ex illo. Et hoc eſt, q̃d apl̃us ait ad Epheſios. Et veniẽs euãgelizauit pa cẽ vobis, q longe fuiſtis, & pacẽ ijs, q prope, qm̃ per ipm̃ habemus acceſſum ambo in vno ſpũ ad patrẽ. Et vos q aliqñ eratis lõge, facti eſtis prope in ſanguine Chr̃i. Sed heu q̃ multi noſtrũ q olim lauacro regeneratiõis p fidẽ facti eramus prope, nũc adeo effecti ſumus p relapſum in

2. Petri. 2 pctã lõge, vt ſerio nos abhorrere debuerit, q̃d Petrus ſcribit. Si eñ refugiẽtes coinquinatiões mundi in cognitiõe dñi nr̃i & ſaluatoris Ieſu Chr̃i, his rurſus implicati ſuperant, facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius eñ erat illis nõ cognoſcere viã iuſtitiæ, q̃ poſt agnitionẽ retrorſum cõuerti ab eo, q̃d illis traditũ eſt ſancto mãdato. Fiunt ſane hoĩes à deo longe p aliquot peinde dietas: trãſeuntes p primã dietã de mala cogitatiõe in cõſenſum, p ſecundã à cõſenſu ad opus, p tertiã ab opere in cõſuetudinẽ, p quartã de cõſuetudine ad neceſſitatẽ, per quintã de neceſſitate vſq; ad cõtemptũ, & ſic à cõtemptu vſq; ad deſperationẽ, & p illa, niſi il-

Geneſ. 6 los deus miſericorditer reuocet, ibunt ad infernũ. Ita ſe longe fecerũt à deo, q tẽporibus Noe

Geneſ. 18 fuerunt cathacliſmo tandẽ perditi. Ita tranſierũt Sodomitæ, quos deinde ſulphur & ignis de

Exodi. 14 cœlo cõſumpſit. Ita Pharao cũ ſuis ſe longe fecit, tandẽ in mari rubro vſq; ad vnũ deletus. Sic ambulant omnes peccatores, pœnitentiam nõ ſuſcipientes: ad quos dominus ait. Niſi pœni-

Luce. 13 tentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis, ſicut illi decem & octo, ſupra quos cecidit turris

2. Petri. 2 in Siloe, & occidit eos. Si eñ, inquit Petrus de pſeudoprophetis in populo, deus angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni tractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reſeruari, & originali mũdo nõ pepercit: ſed octauũ Noe, iuſtitiæ præconẽ cuſtodiuit diluuiũ mundo impiorum inducẽs, & ciuitates Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerẽ redigens

1. Cor. 10 euerſione dãnauit, exẽplũ eorum, q impie acturi ſunt, ponẽs. Sane, ait apl̃us, hæc oĩa ſcripta ſunt ad correptionẽ noſtrã, in quos fines ſeculorum deuenerũt. ¶ Igitur fr̃es chariſſimi, ne, vt illi pe E petuo dãnemur, neceſſum eſt, vt dei pro pctĩs nr̃is miſericordiã ambiamus, quã certe nõ impetrabimus, niſi. ¶ Quarto, tres dies ſuſtineamus, & à longe ad dominũ veniamus, quẽadmodũ ab illo lõge diſceſſimus p tres dies, quarum vna fuit delectatiõis & cõſenſus, ſecũda operis & cõſuetudinis, tertia neceſſitatis & cõtẽptus. Sic, inquã, triduũ ſuſtineamus dñm, & ipſe dicet: Miſereor ſup turbã, qa ecce nihil habẽt, q̃d mãducent, & iã triduũ me ſuſtinẽt. Erit aũt pri ma dieta ſiue dies declinatiõis à malo ad bonũ in cogitatiõe, ita vt q mala prius cogitauimus,

Prouer. 3 nũc bona cogitemus. Hinc ſcriptura. Habe fiduciã in dño tuo ex toto corde tuo, in oĩbus vijs

Pſal. 37 tuis cogita illum, & ipſe diriget greſſus tuos. Sic Dauid. Qm̃, ait, in te dñe ſperaui, tu exaudies me dñe deus meus, qm̃ iniquitatẽ meã annũtiabo, & cogitabo pro pctõ meo. Secũda eſt locu-

Epheſ. 4 tionis, vt q mala locuti ſumus, bona loquamur. Vnde apl̃us: Oĩs ſermo malus ex ore vr̃o non procedat, ſed ſi qs bonus ad ædificationẽ fidei, vt det grãm audiẽtibus. Taliter loquutus ẽ Iob

Job 1. de quo ſcribit. In omnibus ijs non peccauit Iob labijs ſuis, neq; ſtultum quid contra deum lo

Pſalm. 36 quutus eſt. Tertia operationis. Sic Dauid. Declina à malo & fac bonum. Et Petrus. Quapro-

2. Petri. 1 pter, inquit, fratres ſatagite magis, vt per bona opera certam veſtram vocationẽ & electionẽ faciatis. Hoc triduũ triduanæ dietæ huius, ſi qui peccatores tranſierint, dominũq; tantiſper ſuſtinuerit, pœnitentes erunt & diuinę miſericordiæ propinqui, qm̃ vere pœnitebunt: quũ (ſcri-

Sapiẽ. 11 ptura teſte) per quæ peccat quis, per hæc & torquet, &c. Et contraria contrarijs curantur, ſic per contraria eorum, qbus à deo receſſimus, ad deum reuerti debemus. Id q̃d & Paulus ſenſit, in-

Roma. 6 quiens. Sicut eñ exhibuiſtis mẽbra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita nunc exhibete mẽbra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ. Sic & Eſaias. Auferte malũ co-

Eſaie. 1. gitationum veſtrarum ab oculis meis, quieſcite agere peruerſe, diſcite benefacere. Quærite iudiciũ, ſubuenite oppreſſo, iudicate pupillo, defendite viduã. Si fuerint pctã veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur, & ſi fuerint rubra quaſi vermiculus, velut lana alba erunt. Hæ itaque ſunt tres dietæ, quibus longe à deo recedimus, ſunt quoq; tres dietæ quibus dominũ ſuſtinemus & redimus ad ipſum, vt nos hic verbo atq; doctrina fidei, corporeq; ſuo, alibi diuina ſua viſione reficiat famelicos, de qbus haud dubio miſericordia motus, dicet: Miſereor ſup turbã quia ecce triduum me ſuſtinent, & non habent, vnde manducent, quũ quidã ex eis à longe venerunt. ¶ Ex quibus vtiq; & ex prædictis patet, deũ neminẽ pane vitæ refecturum, niſi qui F à longe veniat, ipſumq; triduum ſuſtineat: nimirum, qui rationẽ ſubiungit, cur turbæ miſereatur vtpote, quia triduum ſuſtinuerit, & à longe venerit. Nec eſt, quod peccator ſibi blandiat, quũ nõ ilicò nec ſemp videt deũ peccati vindicẽ, perinde velit aut cogitare aut dicere, deũ nõ in-

Hebre. 4 tueri pctõres. Cuius oculis oĩa ſunt nuda & aperta. Aut nõ habere puniẽdi poteſtatẽ, quã cer-

Exod. 14 te Aegyptij & alij, de quibus ſupra, expti ſunt. Aut illi pctm̃ nõ diſplicere, quũ deo (vt ait ſcri-

1. Cor. 10 ptura) odio eſt impius & impietas eius. Aut illũ malos & pctõres nunq̃ vel nõ oẽs pctõres pu

Sapi. 14 nire, quũ is ſit q vnicuiq; dat iuxta opa ſua, & qbus toties minat ignẽ æternũ, & fletũ & dentiũ

Apoca. 5 ſtridorẽ, teſtimoniũ in diuite epulone relinquẽs, q & de omni verbo rationẽ eſſe reddendam

Mat. 25 cẽſuit. Etenim deus, inquit Petrus, nouit pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iu-

Luce. 13 dicij reſeruare cruciandos: magis autem eos, qui poſt carnem in concupiſcentia immunditiæ

Luce. 15

2. Petri. 2

ambulãt

ambulant,damnationemq; contēnunt,audaces,ſibi placentes ſectas nō metuūt introducere
blaſphemātes.Quibus iudiciū iam olim nō ceſſat,& perditio eoꝝ nō dormitat.Et hoc eſt,q̄d 1.Cor.15
apl'us tantopere monet,inquiens.Itaq; fratres mei dilecti,ſtabiles eſtote & immobiles,abun-
dantes in omni opere dn̄i,ſemper ſcientes,ꝙ labor veſter nō eſt inanis in dn̄o.Quod vero in
pœna infligenda,aliquos annū,aliquos vero duos,aliquos decem,aliquos viginti,aliquos ve
ro plures & pauciores & plerunq; vſq; ad finē vitæ expectat,non eſt ꝓcipue ob aliā cauſam,q̄
G vt ſuam in illos miſericordiā arguat.Quam quidē miſericordiā exhibet. ¶Primo,quia cō- Ezech.18
uerſionē expectet,de ſe aliàs dicens:Nunquid voluntatis meæ eſt,mors impij,& non magis,
vt conuertatur & viuat? Et ad ipſum ſcriptura.Misereris omniū dn̄e,& nihil odiſti eoꝝ,quæ Sapiē.11.
feciſti,diſſimulans peccata hominū propter pœnitentiā & parcēs illis.Hinc q̄q; Petrus inqt. 2.Petri.3
Deus patienter agit erga nos,nolēs aliquē perire,ſed oēs ad pœnitētiā reuerti:q̄nquidē (Pau- 1.Tim.2
H lo ſcribēte) is velit oēs ſaluos fieri,& ad cognitionē veritatis peruenire. ¶Secūdo,quia ad
cōuerſionē inuitet,inquiens.Conuertimini & agite pœnitētiā ab oībus iniquitatibus veſtris,
& nō erit vobis in ruinā iniquitas.Et quare moriemini domus Iſrael? Quia nolo mortē mo- Ezech.18
rientis.Reuertimini & viuite.Et Chr̄s,Venite,inquit,ad me oēs qui laboratis & onerati eſtis Matt.11.
& ego reficiā vos:ſiquidē aliàs ait.Si cōuerteris,cōuertā te.Inuitat aūt deus ad ſuā miſericor- Hiere.15
diā & pœnitentiā,modo ſcripturis,modo verbis ꝑdicatoꝝ,modo inſpirationibus,modo ad-
I uerſis,modo fortunatis rebus,hocq; genus modis alijs perq̄ plurimis. ¶Tertio,qa peccata
remittēs cōuerſos benigne recipit.De quo Eſaias.Inuocabis,& dn̄s exaudiet.Et Chr̄s.Omne Eſaie.58
q̄d dat mihi pater,ad me veniet,& eū qui venit ad me nō eijciā foras.Ideōq; hodie adfirmās to Iohan.6
tū ait.Miſereor ſuper turbā,qa triduū me expectāt,& quidā ex eis longe venerūt.Quid em̄
aliud vult dicere,q̄ miſericordia moueor in illos,qui pœnitēt & reuertuntur à longe,id eſt,
à peccatis,quibus à me longe receſſerant.Hoc ip̄m probauit in Dauide,pſal.50.In Matthæo
K theolonario.Mat.9.In Maria Magd.Luc.7.In Paulo.Act.9.1.Tim.1. ¶Caueamus igit̄ di-
lectiſſimi frēs,ne inuitati venire renuamus & negligamus,vēturi deinceps ſero,ad quos ille di Prouer.1.
cturus ſit.Vocaui & renuiſtis,expādi manus,& nō fuit qui adſpiceret.Et Chr̄s ad Hierl'm in Mat.23
perſona perinde noſtra.Hieruſalē Hierl'm q̄ occidis prophetas,& lapidas eos,qui ad te miſſi
ſunt,quoties volui cōgregare filios tuos,quēadmodū gallina cōgregat pullos ſuos ſub alas,&
noluiſti.Cuius hauddubie memor apl'us,toto corde monet,ne tantā dei miſericordiā negli-
gamus,dicēs.Qui talia agūt.ſ.peccata ꝑfata,digni ſunt morte,nō ſolū,qui ea faciunt,ſed etiā,
qui cōſentiunt facientibus.Scimus em̄,q̄m iudiciū dei eſt ſecūdū veritatē in eos,qui talia agūt Roma.2
Exiſtimas aūt hoc ô homo,qui iudicas eos,qui talia agūt & facis ea,qa tu effugies iudiciū dei?
An diuitias bonitatis eius & patientiæ & longanimitatis cōtemnis? Ignoras q̄m benignitas
dei ad pœnitentiā te adducit? Secundū aūt duritiā tuā,& impœnitēs cor theſaurizas tibi irā
in die iræ,& reuelationis iuſti iudicij dei,qui reddit vnicuiq; ſecundū opera eius.Quid ſibi ali-
ud vult hiſce verbis apl'us,q̄ quod ille ait.Lento em̄ gradu ad vindictā ſui diuina procedit ira, Vale.li.1.
ſed tarditatē ſupplicij grauitate cōpenſat.Et alius.Raro,ait,antecedentē ſceleſtū deſeruit pe- Hora.li.3
de pœna claudo.Et alius.Vt ſit magna tn̄ certe lenta ira deoꝝ eſt.Sic & alius.Vnde cæteri Ode.2
ſuū cœperūt,ait,cōtemni nūero olympi,haud impune ſinūt ſuperi,ſcelera impia,quanq̄ di- Iu.ſat.13
ſtulerint,culpas hoīm grauiora morant̄ ſupplicia.Id quod illi totū vident̄ mutuaſſe ex ſacris Home.li.4.Iliad.
noſtris ſcripturis,q̄ aiunt in perſona dei.Sin aūt nec ſic obedieritis mihi,addā correptiōes ve Leuit.26
ſtras ſeptuplū propter peccata veſtra,& cōterā ſuperbiā duriciæ veſtræ.Quapropter frēs,ho
dierni Euangelij perpetuo memores expectemus dn̄m (vt diximus) per triduū & veniamus
à longe per pœnitentiam à peccatis,vt ad nos dominus ſit dicturus.Miſereor ſuper turbam,
quia iam triduū me ſuſtinent,& non habent vt manducent,& quidam ex eis de lōge venerūt.

¶HOMILIA LXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,Mat.7
A fructibus eorum cognoſcetis eos.

Dn̄ica octaua poſt octa.penteroſtes.

A QVandoquidē eius ſit,qui alicui viā aliquo monſtrat,vt non mō q̄ &
q̄lis ad locū definitū ſit via indicet,veꝝ vt diligēter anfractus & de-
uia,& q̄ ſunt hoc genus reliqua,q̄ à recto ſeducunt itinere,ꝑſcribat
neceſſum eſt.Hinc Chr̄s dn̄s,q via demōſtrat viā,qa paulo ſupra do Iohan.14
cuerat viā ad cœleſtē patriā,eāq; dixerat eſſe illā,q̄ ſit anguſta & ar-
ta.i.laboribus & ærūnis plena(quia ꝑ multas tribulationes oportet Actor.14
nos ire ad regnū cœloꝝ)paucosq; eā inuenire & ambulare,q̄m ple
riq; oēs dura & aduerſa refugiūt.Hinc,inquā,Chr̄s dn̄s viam nobis
eo mōſtrās,ne iter aliud inde nos ſit auocaturū,in hodierni diei Euā
gelica lectiōe notat eos,q vt ficta & apparētia itinera nos à vero ad

Digitized by Google

cœleſtē patriā itinere ſeducere moliunt,q̄s rectē falſos ꝓphetas appellat,ab illiſq́ magnope
re monet attēdendū,pinde atq́ cognitu ꝓpter veri ſimilitudinē difficillimis. Attēdite, inq̄-
ens,à falſis ꝓphetis,q veniūt ad vos ī veſtimētis ouiū,intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces.

¶A fructib⁹ eoꝝ cognoſcetis eos,&c.ſiquidē bona arbor bonos, mala, fructus gignit ma B
Gene.2 los.Per arborē intelligēs hoīem,q,vt arbor,nō ad ociādū & ad ſterilitatē,ſed ad operādū,fru
Johan.15 ctificādū,& ad fœcūdiā eſt creatus,ſcriptura dicēte.Plantauerat aūt dn̄s deus paradiſum vo-
luptatis à pricipio,in q̄ poſuit hoīem,quē formarat,vt operaret & cuſtodiret illū.Hinc ad diſ-
Marci.8 cipulos ait dn̄s.Ego elegi vos,& poſui vos,vt eatis& fructū adferatis& fructus vr̄ maneat.Et
hoc eſt q̄d ad Chr̄m alibi cæcus illuminādus dixit.Video hoīes velut arbores ambulātes. Ar-
bor vero tū cōmēdat & ſeruat,quū gignit,& q̄dē bonos fructus:q vero malos,in ignē proie-
cta cōburit,ſic & de hoīe intelligas,q vtiq́ ad laborādū bona,nō mala opa creatus ē. Prophe
Pſalm.36 canēte.Declina à malo & fac bonū:Nimiꝝ,inq̄t Chr̄s ad arborē nō fructificātē,ſed ſola folia
Mat.21. habētē.Nunq̄ ex te fruct⁹ naſcat in ſempiternū.De ea vero q̄ male fructificat,ait.Oīs ergo ar
Marci.11. bor,q nō facit fructū bonū,excidet,& ī ignē mittet. ¶Nec ē,ꝙ quiſpiā ſibi ꝓpter dei lōga- C
Lucæ.13
Roma.2 nimitatē blādiat,q̄ſi vel nō excindat vel tarde ſit excidēdus:q̄nquidē(vt ꝓxime diximus) ſua
nos patiētia de⁹ & miſcđia ad pœnitētiā ꝓuocare nitit,qui tn̄ virgā pœnę malo hoī ſp minat
Matt.3 & pſentē tenet,Iohāne Bapt.dicēte.Iā em̄ ſecuris ad radicē arboꝝ poſita ē.Ideoq́ facite fru-
Lucæ.3 ctū dignū pœnitētię. Eapropter dilectiſſ.frēs,ap̄lo monitore,dū tēpus habem⁹,opemur bo-
Galat.6
Lucæ.13 nū ad oēs.Ne nobis ſinam⁹ pterfluere tēpus,ab bn̄ operādū à deo cōceſſum:memores euāgeli
cæ parabolæ,in q̄ cultor vineæ ad dn̄m,qui ficū nō fructificātē voluit excidēdū,inquit.Dn̄e
dimitte illā & hoc anno vſq́ dū fodiā circa illā,& mittā ſtercora,& ſiquidē fecerit fructū.Sin
aūt in futuꝝ,ſuccides eā.Tres anni ſunt pueritia,adoleſcētia,iuuētus,quib⁹ ꝑ otiū cōſumptis,
deus īmēſa ſua mīa aliq̄n adhuc vnū annū addit.ſ.ſenectutis,vt inibi aliquid boni fructus ge-
neret.Sane ait ad ipm̄ ſcriptura.Et miſereris oīm,quia oīa potes,& diſſimulas pc̄tā hoīm pro
Sapiē.11. pter pœnitētiā.Diligis em̄ oīa,q̄ ſunt,& nihil eoꝝ odiſti,q̄ feciſti,nec em̄ odiēs aliquid cōſti
tuiſti aut feciſti.Parcis aūt oībus,q̄ñ tua ſunt dn̄e,qui amas aīas.Nos itaq́ ſtudeam⁹ bn̄ fructi
ficare in opportuno tpe,nequaq̄ pcraſtinātes,quib⁹ adeo mortis locus & tēpus ſunt incerta,
Eccleſi.9 dicēte Eccl'aſtico.Neſcit hō finē ſuū,ſed ſicut piſces capiunt hamo,& aues laqueo,ſic pc̄tōres
in tpe malo.Quia dies dn̄i,ſcribit Paulus,ſicut fur in nocte,ita veniet.Cū em̄ dixerit pax & ſe-
1.Theſſ.5
Mat.24 curitas,tūc repētinus eis ſuperueniet interitus,ſicut dolor ī vtero hn̄tis,& nō effugiēt.Qua em̄,
Apoca.3 inquit Chr̄s,hora nō putabitis,dn̄s vr̄ eſt vēturus,ideo vigilate.Si ergo nō vigilaueris, veniā
2.Petri.3 ad te,tanq̄ fur,& neſcies q̄ hora veniā ad te.Porrò,quia malis fructib⁹ ex paradiſo voluptatis
Johan.5 ſum⁹ expulſi,neceſſum ē,vt bonis fructib⁹ eò redeam⁹,dn̄o loquēte ad Iudæos.Venit hora,
in q̄ oēs,qui ī monumētis ſunt,audiēt vocē filij dei,& ꝓcedēt qui bona fecerūt in reſurrectio-
nē vitæ,qui vero mala egerūt in reſurrectionē iudicij. ¶Atqui attēdēdum eſt ab ijs,qui nos D
ex itinere ad paradiſum ſeducere conant,pinde veri ſint itineris ductores,& tn̄ decipiētes, q̄s
hodie dn̄s vocat falſos ꝓphetas.Et ſunt,qui ſub ſpecie & dulcedine mellis lætale venenū ꝓpi
nāt,delectabilia duris pinde vtilia ad vitā pferētes,ad q̄ alioqui viatores q̄ſi natura ſunt ꝓcliui
Johan.8 nimiꝝ aliud ſentiētes,& aliud demōſtrātes,vt hoc facilius decipiāt, veneno ſub melle occul-
tato.Eoꝝ vero falſoꝝ ꝓphetaꝝ. ¶Prim⁹ eſt diabolus,qui,veritate ipſa teſte,nunq̄ in veri- E
2.Cor.11. tate ſtetit,quia non eſt veritas in eo.Cum loquitur mendaciū,ex proprijs loquitur,quia men
dax eſt & pater eius,qui & ſe(vt ap̄lus ſcribit)in angelum lucis transfigurat,ſua aliàs religioſa
& pia ſpecie(ſicut & quotidie ſuis inſidijs & verſutijs homini illudit & imponit) prothopla-
Geñ.3 ſtos pernicioſe,vt falſus propheta,ex paradiſo auocauit,dicens. Nequaq̄ morte moriemini.
Mat.26 Scit em̄ deus,ꝙ in quocunq́ die comederitis ex eo,aperient oculi veſtri,& eritis ſicut dij,ſciē-
Mar.14
Geñ.8 tes bonū & malū. ¶Secundus eſt caro,quæ infirma ſemper quaſi ſalutariora proponit,quæ F
Johan.3 carnis ſunt,hoc facilius hominē decipiēs,quod alioqui ſenſus & cogitatio humani cordis in
Johan.16 malum prona ſunt ab adleſcentia ſua.Et certe,quod malū eſt,ex carne caro eſt,quæ nihil pro-
Roma.8 deſt.Qui em̄,inquit Paulus,in carne ſunt.ſ.eius ſuaſionibus accedentes,deo placere nequeūt.
Ideoq́ diligenter reluctandū eſt eius ſuggeſtionibus.Semper em̄ caro,ſcribente eodem Pau-
Galat.5 lo,cōcupiſcit aduerſus ſpm̄,ſpūs aūt aduerſus carnē. ¶Tertius eſt mūdus.i.hō mundanus, H
& quicquid ille ſequit.Cuiuſmodi eſt oīs,qui mūdana diligit,carnis voluptatibus indulgens,
eis,quę ſpūs ſunt,oīno relictis,interim ſpeciē virtutis ita intermiſcēs,vt facile nō poſſit dijudi
2.Petri.2 cari an ſit malus.Cuiuſmodi ſunt carnales doctores & mūdani hoīes,qui(& maxīe hac nr̄a tē
peſtate)ſcribēte Petro,magiſtri mēdaces,ſectas pditiōis introducūt,&in auaritia fictis verbis
de hoībus negotiant,& poſt carnē in cōcupiſcētia īmunditiæ ambulāt.Quos poſt Chr̄m etiā
Cap.1. Iudas Thaddæus futuros ad hæc verba pmonuit.Vos aūt chariſſimi,memores eſtote verbo-
rū,q̄ pdicta ſunt ab ap̄lis dn̄i nr̄i Ieſu Chr̄i,qui dicebāt vobis.Q̄m in nouiſſimis tpibus veniēt
Tit.1. illuſores ſecundū deſideria ſua ambulātes in tētatiōibus,qui(ap̄lo authore)cōfitētur noſſe deū
factis autē negāt,cū ſint abominabiles,& ad oīne bonū opus reprobi,& voluptatū amatores,
magis

Digitized by Google

magis q̃ dei, habẽtes ſpeciem quidẽ pietatis, virtutem aũt eius abnegantes. Nam inquit idem 2. Timo.3
alio in loco, eiuſmodi pſeudoapoſtoli ſunt operarij ſubdoli, transfigurantes ſe in Apſos Chri. 2. Cor.11.
Et nõ mirũ. Ipſe em̃ ſatanas trãſfigurat ſe in angelũ lucis. Nõ ẽ ergo magnũ, ſi miniſtri ei⁹ trãſ-
figurent, velut miniſtri iuſtitię, quorũ finis erit ſcdm opa eorũ, de qbus ad vos dñs ait tanq̃ de p-
nicioſiſſimis ad seducẽdũ deceptoribus & hoſtibus. Attẽdite à falſis pphetis, q veniũt ad vos
in veſtimẽtis ouiũ. i. in hypocriſi & in ſpecie ſanctitatis & pietatis, dulcedine & grauitate ver- Acto.20.
borũ, itrinſecus vero ſunt lupi rapaces. i. q Chriãnos iniq̃ ſeductõis morſu dilaniãt & pdere ſtu
dẽt, q ppterea aliud habitu ac ſermõe pmittũt, aliud ope demõſtrãt. Cæterũ qa illi ppter tãtã
boni apparẽtiã cognitu ſunt difficillimi, ne nos q̃ſi melle venenoſo iterficiãt, dicit eos à fructi
H bus. i. opibus eẽ cognoſcẽdos, exẽplo idipm pulchrè pbans. Vnde notandũ. ¶ Primo etſi hõ Pſalm.7.
quoad intima cordis, q̃lis ſit verè à Deo ſolo, q ſcrutator ẽ cordiũ cognoſcat, ipſe tñ etiã ab ho Hiere.17.
mine cognoſci, q̃lis ſit ex opibus cõtinuis q̃at: ſanè neceſſũ ẽ, vt aliqñ (licet aliquãtiſp occultũ
fuerit) pdeat, q̃ cor abũdat: qñquidẽ ex abũdãtia cordis os loquit. Sic q̃lis q̃ſq; eſt talia loquit
I talia operat. ¶ Scdo, ſciendũ hoiem eẽ bonũ, q bona opa pfert, malũ vero q mala operat,
niſi ſubſit hypocriſis, q̃ tñ in tpe emicat. Siqdem (ait Chrũs alibi) ex fructu arbor cognoſcitur. Matt.12.
Progenies viperarũ, quõ poteſtis bona loq, cũ ſitis mali. Bonus hõ de bono theſauro pfert bo Lucæ.6.
na, & malus hõ de malo theſauro pfert mala. Sic fortè q̃d dñs alibi dicit nõ eſſe iudicandũ, nõ Matt.12
intelligit de euidẽter malis, quorũ opa citra cõtrouerſiã mala ſunt: ſed de medijs opibus, q̃ per
ſe & in bonã & in malã partẽ pñt verti, à nobis ſemp in meliorẽ partẽ ſunt vertẽda: q̃ſi chari-
tas idipm exigat, q̃ malũ nõ cogitat. Verũ ſunt (teſte Paulo) opa bona, fructus ſpũs ſancti, chari 1. Cor.13.
tas, gaudiũ, pax, patiẽtia, benignitas, bonitas, lõganimitas, mãſuetudo, fides, modeſtia, cõtinẽ Gala.5
tia, caſtitas. Mala vero ſunt opa, carnis opa, q̃ ſunt (eodẽ teſte) fornicatio, imũditia, ipudicitia,
luxuria, idolorũ ſeruitus &c. Cõtentões, iræ, rixę, diſſentões, ſectę, iuidia, homicidia, ebrietates
cõmeſſatões, & his ſilia, q talia (inqt Paulus) agunt, regnũ Dei nõ cõſequent. Ideoq; ab ijs oino Roma.1.
eſt attẽdendũ vti pnicioſiſſimis pſeudoprophetis & hoſtibus, vtcũq; in folijs. i. verbis plerũq;
k ſancti appareãt, & nunq̃ nõ. Ieſus reboãt ab opibus nõ folijs eorũ ſint agnoſcẽdi. ¶ Tertio,
hoiem ſil' & ſemel nõ poſſe bona & opa mala facere, ſed diſcreta, quũ nemo æquè duobus dñis Iaco.3.
poſſit inſeruire. Hinc Iacobus: Nunqd fons de eodẽ foramine emanat dulcẽ & amarã aquã? Matth.9
Nunqd pt, frẽs mei, ficus vuas facere, aut vitis ficus. Sic neq; ſalſa dulcẽ pt facere aquã. Eſt igit Lucæ.6
ſapiẽtiſſimũ dñi cõſiliũ, vt ituri ad cœlũ p artã & anguſtã viã, caueamus falſos pphetas, ne nos
ſuis blanditijs & ſpeciebus alio ducant, quos ex operibus, quales ſunt cognoſcamus.

HOMILIA LXII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cũ defece ritis recipiant vos in æterna tabernacula.

Dñica. ix. poſt octa. penteco ſtes.

A PLenũ terrore & cõtra terrorẽ cõſilio pñs eſt Euãgeliũ, ideoq; omi tpe memoria
tenendũ. In q̃ quidẽ. ¶ Primo monemur nos oim eorũ q vl' anio vl' corpe poſſi
demus ſolũmõ eẽ miniſtros & nõ dños, villicos & nõ dñatores, q hodie p villi-
cos itelligimur, deus vero p diuitẽ hoiem. Is em̃ ẽ (canẽte ppheta) cuius ẽ terra, Pſalm.23
& oĩs plenitudo eius. Hinc ad illũ idẽ Propheta, oblatis muneribus & in dedica Pſalm.88
tionẽ holocauſtis exclamat: Bñdictus es dñe deus Iſrael, pñs nñi ab ęterno in ęternũ. Tua ẽ dñe 1. Para.27
magnificẽtia, & potẽtia, & gl'ia, atq; victoria & tibi laus. Cũcta em̃ q̃ in cœlo ſunt & in terra,
tua ſunt. Tuę diuitię, tua ẽ gl'ia, tu dñaris oim. In manu tua virtus & potẽtia, in manu tua magni
tudo & iperiũ oim. Tua ſunt oĩa, & q̃ de manu tua accepimus, dedimus tibi. Nos vero ab illo
ſumus hoc in mũdo dũtaxat ordĩati villici, i. miſtri & diſpẽſatores, ſinguli ſingulorũ, ſcdm pl⁹
& minus. Id q̃d Chrũs alibi euidẽtius declarat per hoiem, q peregrè pficiſcẽs, vocauit ſeruos Matt.25
ſuos, & tradidit illis bona ſua. ſ. animi, corpis, fortunæ. Et vni dedit quinq; talẽta, alij ãt duo, Marc.13
alij vero vnũ, vnicuiq; ſcdm ppriã virtutẽ. i. ſcdm q̃d illi ad ſalutẽ poſſit ſufficere & ſcdm vires
diſpẽſare. Et hoc ẽ, q̃d ait Petrus, dicẽs: Vnuſquiſq; ſicut accepit grãm in alterutrũ illã admini 1. Petr.4.
ſtrãtes, ſicut boni diſpẽſatores multiformis grę dei. Hinc ſupbi cõtra deũ loquunt, qui iflati di
cunt. Ego ſum dñs oim mearũ facultatũ, nec quicq̃ alicui debeo. In q̃s Apl'us ſcribit, inquiens:
Quid habes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? 1. Cor.4.
B ¶ Secundo monemur ſerio, vt ea quæ nobis Deus ad diſpenſandum contulit perindeq; cõ-
miſit, rectè diſpẽſemus, in eius. ſ. gloriã, & in nñam proximiq; nñi ſalutẽ diſtribuamus. Sanè ait
Chrũs: Redde villicatõis tuæ rõnem. i. quõ bene vl' male diſpẽſaſti? Rectè ãt nña diſpẽſabimus,
vbi nña bona opera miſericordiæ diſpenſauerimus, de quibus dñs apud Euãgeliſtam: Miſeri-
cordiæ opera exhibent, quũ in pauperes ſeu indigẽtes diſtribuerimus, in q̃s ſi quid contuleri- Matt.25
mus, ſibi vult eſſe collatum Chrũs: Amen (inquiẽs) dico vobis, q̃ diu feciſtis vni de ijs fratribus Lucæ.11.
minimis, mihi feciſtis. Et hoc ẽ, q̃d alias hortat, dicẽs: Verũtñ q̃d ſupeſt: Date eleemoſynã, & Iob.31.

Digitized by Google

Tobiae. 4 ecce oĩa mũda ſunt vobis. Sic Tobias ad filiũ ait: Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynã & noli auer
Matt. 5. tere faciẽ tuã ab vllo paupere. Ita em̃ fiet, vt nec à te auertaſ facies dñi: q̃nquidẽ bẽi miſericor-
des, q̃m m̃ãm conſequenſ: quã vtiq; debemus omni indigẽti ꝓpter charitatẽ, quam oĩbus de
1. Johan. 3 bemus, q̃ nõ ſeruaſ, niſi p m̃iam, dicẽte Iohanne: Qui habuerit ſubſtantiã huius mũdi, & vide-
rit frẽm ſuũ neceſſe hr̃e, & clauſerit viſcera ſua ab eo, q̃uo charitas manet in eo? Filioli mei, non
diligamus verbo neq; lingua, ſed ope & veritate. Et hoc eſt, quod Chr̃us hodie p̃cipit, dicens: C
¶ Facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis, vt cũ defeceritis, recipiãt vos in æterna taber
nacula: p amicos itelliges pauperes, p mãmonã iniq̃tatis. ſ. huius mũdi ſubſtantiã, cuiuſmodi
eſt reꝝ tpaliũ poſſeſſio, q̃ nõ hoc vocaſ noĩe, q̃a detur ipa à Deo ad iniq̃tatẽ vel vt ea debeat p D
iniq̃tatẽ acq̃ri. Verum. ¶ Primo, qd̃ falſa eſt & iniq̃, nõ em̃ pr̃ſtat, q̃d ꝓmittit: nimiꝝ ꝓmit
Eccle. 5 tens ſecuritatẽ, dat timorẽ, ſatietatẽ, dat eſuriẽ, ſtabilitatẽ, dat ſubitã deiectionẽ: ſiq̃dẽ auarus
Juuenalis (vt ait Eccleſiſtes) nunq̃ impleaſ pecunia, & ſemp eget. Creſcit em̃ (inq̃t Iuuenalis) amor num
ſaty. 14 mi, quantũ ipa pecunia creſcit: nec ſaturitas diuitis eũ dormire ſinit. Semp em̃ diues ſubſtãtiæ
pditionẽ timet, ſemperq; curioſus ẽ adcumulare. Quã vero iſtabiles ſint diuitiæ plus notũ eſt,
q̃ dicꝰ queat, ex ditiſſimis q facti ſunt etiã in ipſis poſteris pauperrimi. Hinc rectè Chr̃us hodie
noĩat Mammonã, q̃d (teſte Hieronymo nõ Hebræũ eſt ſed nomẽ Syrũ, apud latinos idem q̃d
Matt. 13 lucrũ vł diuitiæ) iniq̃tatis, id ẽ, falſitatis, quã aliàs appellat fallaciã diuitiaꝝ & deceptionẽ, qd̃ E
Marci. 4
1. Timo. 6 vt diximus, fallit ꝓmiſſum. ¶ Scd̃o, q̃m Mammon opulẽtia occaſio eſt plurimaꝝ iniq̃tatũ
qua & pleriq; iniq̃ abutunſ. Hinc Ap̃lus ait: Nihil em̃ intulimus in hũc mundũ, hauddubiũ q̃a
nec auferre q̃d poſſumus. Habẽtes aũt alimẽta, & q̃bus tegimur, his cõtenti ſumus. Nam q vo
lunt diuites fieri, incidũt in tentationẽ, & in laqueũ diaboli, & deſideria multa inutilia & noci-
Lucæ. 12. ua, quæ mergũt hoĩes in interitũ & pditionẽ. Radix em̃ oĩm maloꝝ eſt cupiditas, quã quidem
Lucæ. 16. appetẽtes errauerũt à fide, & inſeruerũt ſe doloribus multis. Quid em̃ pr̃terq̃ diuitię, pdidit il
lum diuitem, qui propter vberes fructus deſtruebat horrea & maiora faciebat? Quid perdidit
diuitem Epulonẽ, q̃ diuitię q̃ illi ad luxũ præbuere anſam, & q illas malè diſtribuebat, eis abu-
tens. Sanè opes ſunt (vt Baſilius ſcribit) aniaꝝ laqueus, mortis hamus, pc̃ti eſca, belli materia,
p quas equi armanſ & enſes acuunſ. Propter opes (inquam) propinqui cognati naturam ne-
gant, fratres inter ſe digladianſ, loca deſerta graſſatoribus referunſ, mare piratis, ciuitates accu-
Eccle. 10. ſatoribus complenſ. Quis em̃ pater mẽdaciȷ̃? Quis falſæ accuſatoĩs miniſter? Quis piurȷ̃ geni-
Ecci. 10. tor? Nõnne diuitiæ, ac circa diuitias ſtudiũ? ſiquidem (ait Eccleſiaſtes) pecuniæ oĩa obediunt.
Et ideo verè dixit Salomon. Nihil eſt iniquius q̃ amare pecuniam. Hæc em̃ & aĩam ſuam ve-
Pſalm. 36 nialẽ habet, q̃m in vita ſua proiecit intima ſua. ¶ Tertio Mammon iniq̃tatis eſt, quia (vt plu F
rimũ) malè acquiriſ ac vſurpaſ. Hinc Propheta dicit: Melius eſt modicũ iuſto, ſup diuitias pec
catoꝝ multas. Quo quidẽ verbo multas diuitias ſpeciali quodam titulo iniquitate cenſet. Iniq̃
aũt & malè acquirũt, qui iuſtitiæ immemores oẽm dũtaxat curã in hoc impẽdunt, q̃uo acqui-
Ecci. 31 rant, & in hoc oẽ eoꝝ eſt ſtudiũ, q̃uocũq;, qualiacũq; lucra captare, nõ quærũt ſi bñ acquirãt
ſi cũ iuſtitia, nõ ſunt ſoliciti, vt in iudicio Chr̃i inueniant poſſeſſiões eoꝝ cũ iuſtitia q̃ſitæ. Inde G
dictũ eſt: Beatus eſt diues, qui inuẽtus eſt ſine macula. ¶ In quoꝝ quidẽ numero vereor eẽ po
tiſſimũ eos qui fortuna potius quã labore ditanſ. Cuiuſmodi nõnulli ſunt p̃lati, rectores Reip.
principũ à cancellis, ſecretis, ſigillis, notis, libellis, ab officȷ̃s, ab fiſcis, hocq; genus officȷ̃s alȷ̃s.
Itẽq; mercatores, aduocati, iudices, ꝓcuratores, & deniq; oẽs, qui otio potius videnſ ditari q̃
prouer 23. labore, & nõ mõ plus q̃ merenſ, recipiunt, ſed & plęrũq; exactões excogitãt, & p phas & ne-
Roma. 12. phas diteſcunt, oppreſſis p ipſos pauperibus. Interim non memores eius, q̃d dicit: Noli labo- H
1. Cor. 12
1. Cor. 13 rare vt diteris. ¶ Siquidẽ tota reſpublica ſit q̃ſi vnũ corpus, cuius mẽbra ſunt officiales & arti
1. Cor. 10. fices quiq;, & ȷ̃ quidẽ nõ ſuũ ſed qd̃ cõitatis eſt, q̃rere debẽt, aliqui minus ſeruãt charitatẽ, quã
L. 2 ff de æquè debẽt. Charitas quidẽ (teſte Ap̃lo) nõ q̃rit, q̃ ſua ſunt. Idemq; alio in loco hortaſ, inqui-
orig. iur. ens: Nemo q̃d ſuũ eſt, quęrat, ſed q̃d alterius. Sed proh dolor q̃ nõ pauci ſunt nũc vł maxĩe ex
L. 1. ff. q̃d numero p̃dictoꝝ qui in irrecuperabilẽ offenſam proximoꝝ ꝓditoĩbus, delatoĩbus, mẽdacȷ̃s,
cuiuſq; vni inuẽtoĩbus, exactoĩbus, hocq; genus ſceleribus, cõſcia ꝓculdubio q̃nq; reluctãte, diteſcere ſa-
uerſitatis
nomine tagũt, q vtiq; hñt mammonã iniq̃tatis. ¶ At q̃ris: Nũ & ipſis hodie à dño p̃cipiſ, vt faciãt ſi- I
bi amicos de mãmona iniq̃tatis. i. deo eo q̃d malè acq̃rũt? Nequaq̃ de eo rñderim. Sanè pro-
Pſal. 6. derit de ȷ̃s vł ædificare tẽpla vł facere eleemoſynas, q̃nquidẽ eiuſmodi bona malè quęſita, ra
pinæ ſunt, de q̃bus Propheta: Nolite ſperare in iniq̃tate, rapinas nolite cõcupiſcere, quum ne
Lucę. 13 mo etiã ꝓ labore & ſudore recipere debeat, quã q̃d meref ſine proximi aggrauamĩe. Hinc Io
hãnes ad milites inq̃t: Neminẽ cõcutiatis neq; calũniã faciatis, & cõtenti eſtote ſtipẽdȷ̃s vr̃is.
Ecci. 34 Qui ſi dep̃dati fuerint aut alias illicitè rapuerĩt bona, de ȷ̃s rectè eleemoſynas nõ faciẽt, q̃s nec
Job. 27 deꝰ accepto ſit laturꝰ, dicẽte Sapiẽte: Dona iniq̃ꝝ nõ ꝓbat altiſſimꝰ, nec reſpicit in oblatoĩbus
iniq̃ꝝ, nec in mł̃titudine ſacrificioꝝ eoꝝ ꝓpitiabiſ pc̃tis. Vñ & Iob: Quę ẽ ſpes hypocritæ, vt
auare rapiat? Q. d. nullã ſpem hr̃e pñt ſalutis, etſi ex rebus raptis darẽt eleemoſynas. Quid igiſ
de ȷ̃s faciundũ. Reſtituenda (inquã) ſunt ex lege diuina. Sic Zachęus ad Ieſum ait: Ecce dimi
dium

Digitized by Google

diũ bonorum meorum dñe do pauperibus. Et ſi qd aliquẽ defraudaui, reddo q̃druplũ. Quæ enim nõ iuſtè q̃ſiuerunt, eorum non ſunt, ſed illorum q̃ rectè acquirunt diſpenſatores ſunt, aliorum vero reſtitutores. Nec obſtat, q̃d dñs laudarit villicum iniquitatis: quandoquidem ipſum non laudarit, quia fraudarat, aut de fraude largitus fuerat, verum quia in futurum ſibi proſpexerat, q̃d laudis eſt. Aut laudauit, quia prudẽter, id eſt callidè & pperam egerat: & ſic laudauit nõ ſcdm verã cõmendationẽ ſed abuſiue vſurpat, vt cũ dicimus aliquẽ cõmẽdari in mediocribus & differẽtibus rebus, & q̃dammodo mirandos eẽ cõcurſus & acumẽ, quibus vigor mẽtis elicit. Si itaque villicus laudat, quia de illicitis etiã ſibi de futuris proſpexerat, lõgè magis à Deo laudabimur, ſi de licitè acquiſitis nobis cõſuluerimus. At inquis qd ſi aliquis ſola pinde fortuna citra dolũ alicuius ditteſceret? Ex diuitijs ne meritò ſibi amicos faceret? Faceret inquam: Imò de iſtis ſi nõ largiret iniquus eẽt & eius cauſa iã. ¶ Quarto, mammon dr̃ iniquitatis, quia iniquè retinet, qd' vltra neceſſaria vitæ retinetur, nec proximi neceſſitatibus erogat iuxta æquitatẽ, quam vtcũque debitam, proximo nõ ſeruamus hoc pacto, quẽ ſicut nos diligere iubemur. Et hoc ẽ q̃d Iohannes ait: Qui habuerit ſubſtantiam huius mũdi, & viderit frẽm ſuũ neceſſe habere, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quõ charitas Dei manet in eo? ¶ Tertio igit, ne mammon p ſupfluam retentionẽ, iniquũ reddat, ſerio monemur, vt de eo largiamur pinde diſpẽſatores, & quidem memores, ppterea Deũ Opt. Max. & ſanè nõ iniuſtè, ea q̃ ſunt ad victũ inæqualr nobis diuiſiſſe, vt q habẽret, benignitatis, ac fidelis adminiſtratiõis premium acciperẽt. Non vero habẽtes, patiẽtiæ maximæ mercede honorent, & vtrique ſinguli p ſingulos ſaluarent exercitio virtutũ miæ & patiẽtię. Et hoc eſt, qd' dñs ait: Pauperes enim ſemp habebitis vobiſcũ, me aũt nõ ſemp habebitis. Et cũ volueritis, poteſtis illis bñfacere. ¶ Quarto, monemur ad miam, pter ineffabilẽ mercedẽ, quæ eſt, vt, ppter hoc recipiant nos. ſ. poſt mortẽ in æterna tabernacula. i. in cœlũ. Qui recipient? Vtique pauperes & ſancti: quãquidẽ illorum eſt regnũ cœlorum. Et Deus (inqt Iacobus) elegit pauperes in hoc mũdo, diuites in fide, & heredes regni, q̃d repromiſit diligẽtibus ſe. Et ideò ait: Vende oĩa q̃ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cœlo. Et rurſus: Cũ facis (inqt cõuiuiũ) voca pauperes, debiles, claudos, & cęcos, & btũs eris, quia non habẽt retribuere tibi. Retribuet enim tibi in reſurrectione iuſtorum. ¶ Quinto, monemur vt citò largiamur, ideò dicit in pñti facite. Sic ſcriptura ait: Quodcũque pt facere manus tua, inſtãter opare. Et rurſum: Ne dicas amico tuo vade, & cras dabo tibi, cũ ſtatim poſſis dare. ¶ Nõ igit dicas: Cras vl' alio tpe bñfaciã: quãquidem ignores an tantiſper ſis victurus, quum ſemper parata ſit mors, & neſciat homo finem ſuum, ſed ſicut piſces capiunt hamo, & aues laqueo cõprehẽdunt, ſic capiunt hoĩes in tpe malo, cũ eis extẽplo ſupuenerit. Sic ad diuitẽ alias diu viuere, pponentẽ de' ait: Stulte hac nocte aĩam tuã repetẽt à te. ¶ Nec dicas ipſe diues: Nõ ſufficio cũctis dare rogantibus. Cui ego: Lingua hęc loqueris, manu vero falſus deprehẽderis, quæ annulo ſupfluo & gemmis inaniter onerat, quũ ſcriptũ ſit: Diſperſit dedit pauperibus, &c. Et Chr̃us: Qd' ſupeſt, eleemoſynam date, & cętera. Preterea inqt Apl̃us: Non vt alijs ſit remiſſio, vobis aũt tribulatio, ſed ex æqualitate in pſenti tpe, vr̃a abundantia illorum inopiam ſuppleat, vt & illorum abundantia vr̃æ inopiæ ſit ſupplemẽtum: maxime q̃d ille virum iuſtũ derelictũ nõ vidit. ¶ Nec dicas, puidendũ eſt neceſſitati, quæ fortaſſis aliquã ſit coartura. Reſpondeo, iacta cogitatũ tuũ in deũ & ipſe te enutriet: maxime, q̃d phiberis eẽ ſolicitus de craſtino, q enim hactenus te diuitẽ fecit, ditiorẽ ppter eleemoſynas eſt redditurus. Inſup quõ ſcies te futuris indigere, quũ forte nõ eouſque ſis ſupuicturus. ¶ Nec dicas: Neceſſum habeo filijs meis colligere. Cui ego: Faceta auaritię excuſatio. Et filij ppriũ hñt dñm, ppriũque rectorẽ ex alio vitã recipiũt. Nõ ex te tm̃ vitę occaſionẽ expectãt. Et cõiugatis quoque dictũ ẽ. Si vis eẽ pfectus, vẽde oĩa q̃ habes, & da pauperibus. Nunqd oraſti, vt natos ſuſciperes. Addidiſti ne illud? Da liberos vt cã ſint, ne regnũ tuũ adſequar. Nõ tibi cũctis liberis cõiunctior eſt aĩa tua, cui primę, filijs ſcdæ debent partes? Quis ſponſor, qua illi futuri ſint voluntate & pbitate, vt rectè datis relictiſque vtãt? vide ne illis peccãdi materiã relinqs, quũ ſapiẽs dixerit. Vidi ſtultitiã multã & grauẽ. Diuitias in vitiũ eas cuſtodiẽtibus cõuerti. Et iterum: Dimitte ego homĩ poſt me, & qs nouit ſi ſapiẽs aut ſtultus erit? Qui enim inquit Eccle. aceruat ex aĩo ſuo, iniuſtè alijs cõgregat, & in bonis illius alius luxuriabit. Quid tũ? Certè relinquẽs, duplici plectet pęna: nimirum, p ipſius & alterius pctõ. ¶ Nec dicas: Ipſemet paup ſum, nihil dare valeo. Cui ego Certè paup es, qui q̃ auarior, hoc magis ĩdiges, & paup in bonis ſpũalibus pmerẽdis. At ſi verè paup es & ĩops, tibi tñ dico, neminẽ eẽ tã pauperẽ, q miam vl' aĩo vl' facto pſtare nõ poſſit. Cuius argumẽto Chr̃us ait: Quicunque potũ dederit vni ex minimis iſtis calicẽ aquę frigidæ tm̃ in noĩe diſcipuli: Amẽ dico vobis: Non pdet mercedẽ ſuã, vtpote ſignificans, ne quis te excuſet de mia, pinde eam præſtare nõ ſufficiat. Inſup vnuſquiſque iuxta ſuas facultates dare obligatur, dicente Tobia: Si multum tibi fuerit, abundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit etiã exiguum: libẽter impertire ſtude: ſiquidẽ deus iuxta bonã voluntatẽ rependit. ¶ Nec dicas Poſt mortẽ curabo pauperes teſtamẽto aſcribi. Cui. Ego. Tu liberalis & miſericors eris, & frẽs amãs, quã cadauer es, & rerum tuarum nõ dñs vltra, iacẽs & in terram cõuerſus? Dic q̃ mercedẽ tpe expoſces,

Marginal notes: Exodi 22. Lucæ 19. — Matt. 22. 1. Ioh. 3. — K — Matt. 26. Marc. 14. Iohan. 12. — Matth. 5. Iaco. 2. Matt. 19. Mar. 10. Lucæ 14. — L — Eccle. 9. Prouer. 3 — M — Eccle. 9. Lucæ 12. — N — Psalm. 111. 2. Cor. 8. — O — Psalm. 36. Psal. 54. Matt. 6. Lucæ 11. — P — Matt. 19 — Eccle. 1. Eccl. 14. — Q — Matt. 10. Mar. 9. — Tobiæ 4. 2. Cor. 8. — R

Digitized by Google

Gala.6 expoſces, vitę ne an mortis? Non audis tum te amplius non poſſe villicare? Dum em̃ tẽpus (ait Paulus) habemus, operemur bonũ ad oẽs. Sanè nemo poſt vitam pietatis laudẽ pręmiũue capiet, nec tũ eſt tps męrẽdi. Eſto velis ante mortẽ paupibus teſtari, qd mercedis ꝓ eo, qđ non alteri cõcedis, niſi qñ ipſe illo vti neqs? Aut qs exitus tui tpis nũtiabit: quũ tot pręſto ſint etiam tpe mortis ĩſidiæ & pericula? quũ vl' tũc facto teſtamẽto vix qđ futuꝝ voluiſti, implebit: accedentibus, vt ſolent, iniqs teſtamentarijs: q etiam difficulter vnà cum tuis relictis hęredibus ſepulchro te honeſtent, non tui ſed bonorum tuorum temporalium ſtudioſi & memores. Facite igitur fratres ſtatim, vobis amicos de mammona iniqtatis & cætera recordantes, poſt mortem tempus eſſe de villicatione rationis reddendæ non villicandæ, quum omnis tum ſit ſublata villicatio & cætera.

HOMILIA LXIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.19. Quia ſi cognouiſſes & tu. ſ. fleres.

Dñica. x. poſt octa. penteceſtes.

DVORVM IN PRIMIS IN HODIERNO EVANGElio monemur, quæ nunq̃ è memoria noſtra exire debuerint. Primo, nimiꝝ ineffabilis Dei Opt. Max. Ieſu Chri in nos miſericordiæ, qua eoꝝ, q eius piam & obuiam viſitationẽ recipere negligunt, haud ſecus atq; pientiſſimus pater ſuoꝝ dilectiſſimoꝝ filioꝝ, quos æquè ac ſe diligit, ꝑditionẽ ex anio deflet, nimiꝝ vti verus homo, q ſuam erga nos charitatẽ niſi ꝑ aliquod humanũ oſtẽdere non potuit. Non autẽ non potuit de eoꝝ damnatõe dolere, quoꝝ ſalutis gr̃a homo natus & mortuus eſt, quos & ad ſalutem initio creauit, dicente ſcriptura ad ipſum: Diligis em̃ omia, quæ ſunt, & nihil eoꝝ odiſti, quæ feciſti, nec em̃ odiens aliqd conſtituiſti aut feciſti. Parcis oĩbus qm̃ tua ſunt dñe, q amas aĩas. Hinc Apl'us qui (inqt) oẽs hoĩes vult ſaluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire, q dedit redemptionẽ ſemetipm̃ pro oĩbus. Id q̃d ipe alibi teſtatus ait: Et quare moriemini domus Iſrael? Quia nolo mortẽ morientis. Reuertimini & venite. Idemq; rurſus in nouo teſtamẽto, Hieruſalẽ, Hieruſalẽ, quę occidis ꝓphetas & lapidas eos, q ad te miſſi ſunt. Quoties volui cõgregare filios tuos, queadmodũ gallina cõgregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti. ſ. cõgregari. Qđ ibi cõgregare dicit, hoc ſanè loco appellat viſitare. Qui em̃ quos viſitabat eius viſitationẽ nõ erant ſuſcepturi, ex anio deplorat hodie, & qdem maximè, q̃d illi propriam ſuam pœnam adeò certè futuram nec itelligere, nec volunt videre. Viſitat autẽ nos Deus iuxta hodierni Euangelij intellectum, quando quocunq; modo ob oculos nobis ponit noſtra peccata, & ſuam de ijs vltionẽ, atq; minas, ſimulq; propter pœniam habendam diuturniorẽ longanimitatẽ & patiẽtiam ſuã De qua qdem viſitatõe Propheta in pſona Dei. Si iuſtitias meas prophanauerint, & mandata mea non cuſtodierint. Viſitabo in virga iniqtates eoꝝ, & in verberibus peccata eoꝝ. Miſeridiam aũt meã nõ diſpergam ab eo, neq; nocebo in veritate mea. Et alio in loco. Ego q̃s amo arguo & caſtigo. Aemulare ergo & pœniam age. Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo. Si qs audierit vocem meã, & aperuerit mihi ianuã, itrabo ad illũ. Porrò ſi deſpexerimus eiuſmodi piã & paternam ipſius viſitationẽ, tunc ¶ Scđo monemur horrẽdi ſupplicij, q̃d ſumus ſubituri, ſi minus pœniam egerimus, viſitationẽ adſpernẽtes. Certè tã horrendũ, vt & eius cauſa, vt hõ miſericors de alterius malo plurimũ condolẽs ſup Hierl'm hodie deflet, quę id ſupplicij ſit luitura, qđ & pręcauere & cognoſcere debuiſſet, vt potuiſſet. Ad hoc facit dictũ Apl'i, dicẽtis: An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & longanimitatis contẽnis? Ignoras qm̃ benignitas dei ad pœnĩam te adducit. Secundum autẽ duritiam tuam & ĩpœnitẽs cor, theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuelatõis iuſti iudicij Dei, q reddit vnicuiq; ſecundum opera eius. Et ijs qdem, qui ſunt ex cõtentõe, & qui non acquieſcunt ãt veritati, credunt iniquitati, ira & indignatio, tribulatio & anguſtia, in omnem animam hominis, malum operantis. Id quod & ipſe Deus alibi teſtatur, dicens: Ego autem in die vltionis viſitabo & hoc peccatum. Sanè inquit Eſaias: Dominus egredietur de loco ſancto ſuo, vt viſitet iniquitates habitatorum terræ. Hoc vtiq; Apoſtoli & Prophetæ adeoq; ſuum proprium dictum non minus iuſtè quàm ſerio re ipſa probauit & verum reddidit olim in originali mundo, quem propterea vſq; ad Noe eiuſq; familiam cathacliſmo perdidit. In Sodomitis & Gomorrhitanis, quos vnà cum terra & omnibus amantibus iſthic in cinerem ex igne de cœlo redegit, relictis adhuc in hũc diem veſtigijs: exemplũ eoꝝ (inquit Petrus) qui ĩpiè acturi ſunt, ponẽs in ijs quoq;, qui fornicati erant, quoꝝ vna die vigintiquatuor milia clade proſtrauit. In ijs qui eum tentarunt, quos ſerpentibus vltus eſt. In ijs quoque qui contra eum murmurarunt, quos per exterminatorem deleuit. In Pharaone quem cum omni ſuo exercitu vſque ad vnum deleuit. In Chore quoq; & Dathan ſeditioſis, quos cum

Margin notes: Sapie.11 — 1.Tim.2 — Ezech.18 — Mat.23 — Lucæ.13 — Pſalm.88 — Apoca.3 — Roma.2 — Exod.32 — Eſa.26 — Gene.6 — Geneſ.16 — 2.Petr.2 — Nume.25 — Nume.21 — Exodi.14 — Nume.16; marginal letters A, B.

compli

complicibus, terra ſe aperiente, perdidit, qui operti humo omnes viui in infernum deſcende-
runt. Sic in iis, qui in nouo teſtamento indignè ſumpſerunt venerabile ſacramentum altaris, 1. Cor. 11.
quos partim morte, partim ægritudinibus & debilitatõibus ſerio vltus eſt. Et noſtra quoq;
memoria ab hmõi ſupplicium ſumpſit. Sic deniq; vltus ẽ Iudæos, q̃bus hodie minatus ẽ, ipſo
rumq; prædixit calamitatem & perditionem, quæ profectò horrenda dictu & auditu, ſequuta Ioſephus
eſt anno poſt Chriſti paſſionem quadrageſimoſecundo, & anno Veſpaſiani principatus ſe- li. 6 et 7. de
cundo, octauo die menſis Semptembris. Cuius iuſtè hodie calamitatem hodie deflet pius ſal- Iuda. bel.
C uator. ¶Et ſanè quis ſe à lachrymis more humano abſtinere poſſit, corde percipiens tam
inclytæ & amplæ ciuitatis Hieruſalem muris & turribus vſq; ad miraculum redimitę excidi-
um, etenim quæ ſolo fuerit æquata? Quæ nimirum calamitas deploranda propter tempus, q̃-
niam in die azymorum, quando ex lege congregati erant. Propter inteſtinam ſeditionem, qua Ex. 23. 34
etiam amici & conſanguinei mutuo plurimi ſe interfecerunt. Propter peſtilentiam, qua multa Deuter. 5
millia ſunt conſumpta, quæ præ multitudine ſepeliri nequiuerũt. Propter famẽ, qua ſe mutuo
filij & parẽtes comederũt, & viui in ſepuchra deſcẽderunt, quũ & coacti fuerint comedere ſter
cora, fimũ, fœniq; veteris laceramẽta, nec cingulis, calciamẽtis, coreis ſcutis, parcẽtes. Pro-
pter eos, q ſe ad duo millia proprijs vulneribus interfecerunt. Ita nimirum vt ne locus reſtaret
ſepulturæ in ciuitate. Propter deſpectionẽ, qm̃ decẽ ſeptẽ milia de maioribus ętate victa ciui
tate opibus publicis ſunt deputata. Plurimi ſpectaculis paſſim ſunt dati, q ĩfra decimũſextũ an
num venditi ſunt. Propter multitudinẽ interfectorum: ſiqdem vltra eos, q peſtilentia & fame &
mutua cęde perierunt, captorum inuenta ſunt nonaginta ſeptẽ millia, occiſorum vero decies cente
na millia. Hęc Ioſephus: In cuius excidij die verum eſt factum, quod ad paſſionem iturus dixit
Filiæ Hieruſalem, nolite flere ſup me, ſed ſup voſmetipſas flete, & ſup filios veſtros. Non igitur Lucæ. 22
Chriſtus immerito dixit: Quia ſi cognouiſſes & tu & cętera, fleres. Quo verbo, Primũ arguit &
planè paulopoſt tantam calamitatẽ dũtaxat Hieroſolymitanis obueniſſe, quoniam eius viſita
tionem, prophetarum vaticinia, Chriſti doctrinam, nec ſuſcipere, nec audire, nec credere vo- 1. Cor. 10.
D luerunt. ¶Iam vero fratres dilectiſſimi, quum (teſte Apoſtolo) hæc omnia in figura illis cõ Roma. 15
tigerunt, & ſcripta ſunt ad noſtram doctrinam & correptionem, in quos ſeculorum fines de-
uenerunt: Quid de nobis ſperandũ; q (heu dolor, væ nobis) iſtis pene ſumus ad omnia indura
tiores & ſceleratiores, quorum peccata vl' æquamus vl' ſuperamus? Verendum certè, ne ean- Heb. 6
dem ſimus, quàm illi, vel alterius ſeculi æternam pœnam luituri, & tanto horribiliorem, quan
to magis admoniti & edocti. Id quod euidenter Petrus innuit, inquiens: Si eñ q refugientes 2. Pet. 2
coinquinatões mundi in cognitõe dñi noſtri, & ſaluatoris Ieſu Chr̃i, his rurſus implicati ſupe-
rantur, facta ſunt poſteriora deteriora prioribus. Melius eñ erat non cognoſcere viam iuſti-
tiæ, quàm poſt agnitionẽ retrorſum conuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato. 2. Pet 3
Sanè inqt idem in eodẽ loco, ſi Deus illis non pepercit, longè minus nobis. Nec tardabit, vt alij Hebr. 10
qui exiſtimant, ſed patienter agit propter nos, nollens aliquos perire, ſed omnes ad pœniam
E reuerti. ¶Caueamus igitur fratres, ne incidamus in manus dñi, quod horrendũ eſt, ſuſcipia-
mus piam eius viſitationẽ, quam exhibet nunc ſcripturis, nunc verbis, nunc rebus proſperis,
nunc aduerſis: ſimus cauti ex alieno periculo, non negligamus Dei longanimitatem & patien
tiam, qua nos ad pœniam pellicit. Quam vtique non adſpernabimur, quando eius viſita-
tionem cognouerimus, & cum ſuper calamitate Hieruſalem, id eſt, noſtræ animæ fleuerimus.
Atq illius viſitationẽ ſuſcipiemus, quando eius in nos bonitatis recordabimur, illiq; grati fue-
rimus. Bonitas immenſa eſt, qua nos cũ nõ eſſemus, creauit, qua nos perditos quæſiuit, mortu
os viuificauit, captos liberauit, proſcriptos reſtituit, ſuiq; regni hęredes effecit, glorię æternę
participes futuros: q itidem nos q̃tidie nutrit, veſtit, ſuſtẽtat, honorat, tuef, & peccantes ad gra
tiam paternè recipit, & quę ad corpus & aĩam neceſſaria ſunt benignè ſine noſtris meritis, &
largius q̃ ſperari poſſint, impartit. Meritò igitur qſq; noſtrũ hęc & hoc genus bñficia ꝑcipiẽs
cum Dauide toto aĩo dicet: Quid retribuam dño pro oĩbus quę retribuit mihi. Calicẽ ſaluta- Pſalm. 115
ris accipiam, & nomen dñi inuocabo &c. Hæc cũ qs cogitarit, illicò cũ Ieſu hodie flere ĩcipiat, ꝑ Thren. 2.
pter pctã ꝑpetrata, ꝓpterq; ingratitudinẽ, ꝓ tot bonis ſibi exhibitis. Ad quẽ fletum hortaf, q
dicit: Deduc q̃ſi torrẽtẽ lachrymas, ꝑ diem & noctẽ, nõ qeſcat pupilla oculi tui. Et Iudith q̃q; Iudith. 8.
ait. Sed qa patiẽs dñs ẽ, in hoc ipſo pœniteamus, & ĩdulgẽtiã eius fuſis lachrymis poſtulemus.
Non quaſi homo Deus, ſic cõminabif, neq; ſicut filius hoĩs ad iracundiã iſlammabif. Et illi hu-
miliemus ideò aĩas noſtras, & in ſpũ contrito & humiliato ſeruiẽtes illi dicamus flentes dño,
vt ſcd̃m voluntatem ſuam ſic faciat nobiſcũ cito miam ſuam, quandoqdem ait Dauid cor cõ- Pſalm. 50
tritũ & humiliatum Deus non deſpicies. Et alius Propheta: Nunc ergo dicit dñs. Conuertimi
ni ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu & in planctu. Conuertimini ad dñm Deũ ve- Iohel. 2
ſtrum, qa benignus & miſericors eſt, patiens, & multę miæ, & ꝑſtabilis ſuper malitia.
F ¶Et hoc verum eſſe: Deus in multis oſtendit, nimirum in Niniuitis, quorum ciuitas intra qua
draginta dies debebat ſubuerti propter ipſorum ſcelera. Nónne autẽ (vt ait ſcriptura) Deus quia Ionæ. 3
videbat

Digitized by Google

videbat eos de via eoꝝ cōuerſos, plorantes, ac ieiunantes, miſertus eſt ſup malitiam, quam lo-
4. Reg. 20 Eſa. 38 cutus fuerat, vt faceret eis & nō fecit? Nōne ꝑpter fletū Ezechię deus ſua illi mīa vitā ad quin-
decim annos prorogauit, quū mors ei ſubito immineret? Cuius fletus gr̄a ad Eſaiam factus eſt
ſermo dñi. Ruertere & dic Ezechiæ duci populi mei. Hæc dicit dñs Deus pr̄is tui: Audiui oro-
2. Regū. 12 nem tuam, & vidi lachrymam tuam. Et ecce ſanaui te. Ita nimiꝝ fideli planctu ad mīam Dei,
ꝑuenit Dauid ſupbus idē & homicida & adulter: quantū aūt ille fleuerit ipſe teſtimonio eſt, in-
Pſal 6. quiēs: Laboraui in gemitu meo, lauabo p ſingulas noctes lectū meū, lachrymis meis ſtratum
Pſal. 41. meū rigabo. Et rurſus: Fuerūt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Sic qa Magdalena la-
Lucæ. 7 Mat. 26 chrymata eſt de peccatis, Chri͞ſtiq́ pedes ſuis lachrymis terſit, oīm ſuoꝝ peccatoꝝ remiſſionē
Lucæ. 22. nacta eſt, audireq́ meruit dñm dicentē: Fides tua te ſaluam fecit, vade in pace. Ita etiam Petrus
Marc. 14 qm̄ egreſſus foras amarè fleuerit, præ cæteris à Chr̄o reſurgēte conſolatus eſt, adeoq́ charus
Marc. 16 ab illo habitus, vt illi mulieres iuſſerit reſurrectiōis nūtiū deferre, inquiēs: Sed ite dicite diſcipu
lis eius & Petro, qa præcedet vos in Galilæam. Sic quoq; non dubitandum eſt, quin Deus ille
Maximus miſericorditer fideli noſtro pro peccatis noſtris fletu nos ſit in ſuam grām receptu
rus, & ab ea clade liberaturus, quam hodie non modo Hieroſolymitanæ ciuitati, ſed oībus, q
eius viſitatōis tempus cognoſcere negligunt, tam prædicit quàm minaſ. Quam ſanè calamita
tem ſi quis peccator æquè ſibi futuram cogitarit & cognorit, non poterit non cum Chriſto &
ipſe plorare, domino dicente: Quia ſi cognouiſſes & tu &c.

HOMILIA LXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 18. Deus propitius eſto mihi peccatori.

Dñica. xi. poſt octa. penteroſtes.

IVSTITIAM ESSE Aliquam hoīs, eamq́ ad ſalutē conducere A
Matt. 5. inter plurima nup ex verbis dñi oñdimus dicētis: Niſi abūdauerit iu
ſtitia vr̄a plus q̄ ſcribaꝝ & phariſęoꝝ non intrabitis in regnū cęloꝝ.
Et eſſe iuſtitiā hoīs vl̄em virtutē adeoq́ Dei mandatoꝝ operationē
1. Johan. 3 ſīr multis ꝓbauimus, eſſeq́ hinc: qđ Iohannes dixerit: Filioli nemo
vos ſeducat. Qui facit iuſtitiam iuſtus eſt: ſicq́ ſcripturam apto no-
Lucæ. 1 minare iuſtos Zachariam & Elizabetham, Baptiſtæ Iohannis parē-
tes, qm̄ incederēt in oībus mandatis & iuſtificatōibus dñi ſine quęre
la. Porrò q hoc hactenus tpe & in hanc vſq; diē miſero idoctoq́ po
pello imponētes oēm negarēt hoīs iuſtitiam, & eam, ſi qua eſſet, ni-
hil aliud eſſe, q̄ iniquitatē dixerunt, imò & opa quæ ab aliqbus bona appellarenſ, veluti orare,
pſallere, ieiunare, decimare, abſtinere, hocq́ genus alia tam nihil ꝓdeſſe ad ſalutē tamq́ Deo
eſſe ingrata, vt q ea haberet, damnareſ, q minus iuſtificareſ, ſolam qdē fidē iuſtificare & cętera,
hocq́ ipm̄ hodierno ꝓbari Euangelio adſeruerunt. In quo euidēter diceretſ publicanū ab illo
ſcꝫ phariſæo, q multa bona opera feciſſet, & tn̄ damnatus, in domū ſuam iuſtificatū deſcēdiſſe.
Cæteꝝ, eos in primo enormiter erraſſe, nup multis aptis & inconuincibilibus ſcripturis & ra-
tionibus oſtēdimus, ideoq́ hic ne verbū quidem ſumus addituri. In altero vero, vtpote bona
opa nihil prorſus cōferre ad ſalutē, ita (Deo authore) iſtos errare arguemus, vt nemo pius du-
Marci. 12 bitaturus ſit deinde, eos de illoꝝ eē numero, ad quos Chr̄us: Erratis (inqt) neſciētes ſcripturas
2. Pet. 3. quos & Petrus dudū prænotauit, dicēs: Sicut & chariſſimus frater noſter Paulus ſcd̄m datam
ſibi ſapiam ſcripſit vobis, ſicut & in oībus epl̄is loquēs in eis, de ijs, in qbus ſicut quædam diffi-
cilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſoꝝ
Matt. 12 ꝑditionē. ¶ Modo ſciendū opa bona ſpūs, quæ .ſ. ex fide p charitatē ex bono theſauro cor- B
Lucę. 6 Galat. 5 dis fiunt. Cuiuſmodi Apl̄us enumerat, inquiēs: Fructus aūt ſpūs eſt charitas, gaudiū, pax, pati
entia, benignitas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fides, modeſtia, cōtinētia, caſtitas, &c.
Ieiuniū, oratio, decimatio, & quæq́ Dei mandata Opti. In qua qdem deſcriptōe intelligimus,
hoc loco nō eſſe bona opa quæ nō fiunt ex fide, Dei grā, id ē, in quæ & nō in Deū confidimus,
Roma. 14 quæ ſunt vl̄ maximè graꝝ actōes in ſignū gratitudinis Deo. Sic Apl̄us ait: Omne qđ non eſt
ex fide, pc̄tm̄ eſt. Ita hodie opa phariſæi vti mala reijciunſ à Deo, qa extra fidē, quū in illa con
fiderat tanq̄ ex ſe iuſtus. Id qđ à principio Chr̄us oſtēdit. Siqdem ait idem Apl̄us: Gratia eīm
eſtis ſaluati p fidē, & hoc non ex vobis. Dei eīm donū eſt, non ex opibus, vt ne qs glorieſ. Ipſi-
us eīm ſumus factura, creati in Chr̄o Ieſu in opibus bonis, quæ præparauit Deus vt in ijs ambu-
lemus. Veꝝ hæc fides in phariſæo hodie nō fuit, ſiqdem quæ humiliū eſt nō ſupboꝝ: quando
Ephe. 2 ſupbia Dei ſit contēptus, quoties aliqs non Deo ſed ſibi aſcribit bona, quæ facit. Id qđ eſt Dei
negatio. Et ſic etſi iuſtitia hoīem deo approximet, ſi tn̄ adſumet ſupbiam ad infimū deijcit ho
minē, qđ in phariſæo luculenter oſtēdit. Deinde intelligimus, qđ opa quæ bona eē debēt, fie
Gala. 5 ri debēt p charitatē, i. in amore Dei & proximi, non propter hypocriſim, q̄ſiquidē tūc bona. ſ.
merito-

Digitized by Google

meritoria apud deū eſſe nequeunt, cū eius gratia non fiunt, dicente Chriſto: Attendite ne iuſtitiā veſtrā faciatis corā hoīb⁹, vt videamini ab eis, alioqui mercedē nō habebitis apud patrē veſtrū, qui in cœlis eſt. Idemq́ꝫ: Cum ergo facis eleemoſynā, noli tuba canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynagogis & in vicis, vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedē ſuā. Quanta hodie hypocriſis fuerit in hodierno phariſæo verba ipſius plus q̄ euidenter arguunt. Matt. 6

C ¶ Nō ergo opera illius phariſæi bona fuere, id eſt, deo grata, eiq́ꝫ conducibilia, cum quod ea extra fidem fecerit, tum quia in pharaiſmo, interim proximum calumniatus, qui (iuxta ſcripturam) ſuipſius debuerat eſſe accuſator, quemadmodū publicanus, qui ab illo in domum ſuam iuſtificatus deſcēdit. Prouer. 18 Ille nimirum iuſtificatus eſt. Primo, quia humilis ſe dei miſericordiæ totū dediderit, nihil plane de ſe præſumens, hinc auditus & iuſtificatus. Cuius rationem Chriſtus quoq́ꝫ reddit, inquiens: Quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur, & qui ſe humiliat, exaltabitur. Sic propheta inquit. Reſpexit in orationem humilium, & non ſpreuit precem eorum. Psal. 101. Et Maria ait: Depoſuit potentes de ſede & exaltauit humiles. Luc. 1. Secundo, quod ſuipſius accuſator fuerit, peccatum ſuum confitens. Iuſtus enim (ait ſcriptura) in principio accuſator eſt ſui. Prouer. 18 Tertio, quod veniam peccati petierit, dicens: Deus propitius eſto mihi peccatori: vtpote non aliud quàm dei propiciationem petens. Hinc Dauid, Inuocabant dominum, & ipſe exaudiebat eos. Psalm. 98 Hæc quia phariſæus, nec habuit, nec fecit, ideo non fuit iuſtificatus vt publicanus. Ex cuius quidem orationis conditione certò elicimus ea, quæ ad orationem exaudibilem neceſſaria putamus.

D ¶ Primo, quia à longe ille ſteterit, ſignificans orantis timorem de ſuipſius indignitate in conſpectu diuinæ maieſtatis. Luc. 5 Sic Petrus ad genua Ieſu procidens timide exclamauit. Exi à me domine, quí homo peccator ſum: quandoquidem ſe indignum præſentia Chriſti iudicās. Sicut & Centurio ait. Domine, non ſum dignus, vt intres ſub tectū meum. Matt. 8 Secundo, quia nō audebat leuare oculos ſuos, innuens pudorem. Luc. 7 Sic Magdalena ſtetit retro ſecus pedes Ieſu, lachrymisq́ꝫ cœpit rigare pedes eius. Tertio, percuſſit pectus, veram ex animo pœnitentiam pro peccatis inſinuans. Psalm 33 Iuxta enim (inquit propheta) eſt dominus ijs, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſaluabit. Luc. 5 Quarto dicit deus, ſignificans pro peccatis remittendis ad ſolum deum eſſe currendum & clamandum: Psalm 50 qui ſolus eſt, qui peccata remittit, cui ſoli peccatur. Quinto dicit mihi peccatori, arguens peccata eſſe humiliter confitenda. 1. Iohā. 1. Hinc Iohannes. Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. Et ideo Dauid ait. Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi. Psalm. 31. Dixi, confitebor aduerſus me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Hinc filius luxurioſus in gratiam receptus eſt à patre, quoniā Luc. 15 ex animo erratum confitebatur, inquiens. Pater peccaui in cœlum & coràm te, Iam non ſum dignus vocari filius tuus, nimirum confeſſionem cum humilitate agens. Sexto inquit, Eſto, ſignificans deum ex dolore pro peccatis orandum. Hinc Sapiens: Fili, inquit, in tua infirmitate Eccles. 38 non deſpicias te ipſum, ſed ora dominum, & ipſe curabit te, Hinc Dauid: Sana, inquit, animā Psal. 40 meam, quia peccaui tibi. Septimo dicit, propitius, denotans peccatorem à deo peccatorū ſibi remiſſionem debere petere non ex aliquo ſuo vel opere vel merito, quod nullum eſt, ſed ex mera eius gratia & miſericordia: ſiquidem deus nobis noſtra peccata non propter nos ſeu propter noſtra opera, ſed propter ſemetipſum remittit: qui de ſe aliàs ait. Ego ſum, ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor. Esaię 43 Sic orat Daniel. Auertatur, obſecro, ira tua & furor tuus à ciuitate tua Hieruſalē, &c. Daniel 9 Propter peccata enī noſtra, & iniquitates patrum noſtrorum, Hieruſalem & populus tuus in opprobriū ſunt omnibus per circuitum noſtrum. Nunc ergo exaudi deus noſter orationem ſerui tui & preces eius. Propter temetipſum inclina deus meus aurem tuam & audi: aperi oculos tuos, & vide deſolationē noſtrā, & ciuitatē ſup quā inuocatū eſt nomen tuū. Neq́ꝫ enī in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces ante faciē tuā, ſed in miſerationibus tuis multis. Exaudi dn̄e, placare dn̄e, & fac. Nō moreris propter temetipſum. Hęc ſunt, q̄bus diuina miſericordia accedēte publicanus hodie iuſtificatus eſt. Nō aūt iuſtificatus, ꝙ nihil boni fecerat. Nec itidē phariſæus dānatus, ꝙ bona opera fecerat, veꝝ, ꝙ opera, quæ per ſe (quū enī mala nō ſint) bona ſunt ſua gloriatione, cōfidentia, & hypocriſi adeo mala reddiderit, vt ei nihil prorſus profuerint. Ita quidē nō propter neq́ꝫ bona neq́ꝫ mala opera fuit dānatus, ſed q̄a in ſe ſuaq́ꝫ opera bona, quaſi ea ex ſe haberet nō ex deo, nec ad ea eſſet obligatus, cōſiderat, proximumq́ꝫ ſuum, ingerente ſe interim hypocriſi, accuſarat, qui à ſeipſo accuſationem incipere debuerat. Id q̄d manifeſte arguit Euangeliſta, inquiens. Dixit autem .ſ. dominus ad quoſdam, qui in ſe confidebant tanquam iuſti, & adſpernabantur cæteros, &c. Inter quos facile intelligitur fuiſſe hodiernus phariſæus.

E ¶ Et ſic ſane finaliter Chriſtus hodie docuit per phariſæū ex operibus non eſſe gloriandum, ſed humiliter in gratia confidendum, quum nihil nobis ex operibus, niſi per gratiam, perinde debitum debeatur: quandoquidem parentes nihil debent

debēt filijs ꝑpter obedientiā, quā ipſis alioq̃ debēt, filijs aūt debēt parētes ꝑpter obediētiā ſi quicq̃ illis ꝑpter illā ſe daturos ꝓmittūt: Sic licet deus ꝑpter ſeruationē ſuoꝝ mādatoꝝ, nihil nobis ſtrictè debeat: nimiꝝ, ad q̃ alioqui ſumus obſtricti: debet autē nobis, q̄d ꝓmiſit ſe daturū ijs, q̄ eius ſeruāt mādata, ipſo dicēte. Serua mādata mea & viues. Et rurſus ſi volu-
Prouer.7 eris ſeruare mādata, ſeruabūt te. Et iteꝝ. Si vis ad vitā ingredi, ſerua mādata dei. Sic intelli
Eccle.15. Matt.19 gitur, q̄d Chrs ait. Sic & vos, cū feceritis oīa, quę ꝓcepta ſunt vobis, dicite ſerui inutiles, q̄d
Luc.17 debuimus facere fecimus. In q̃ quidē dicto nō reprobant̃ opa bona, ſed ea nobis nō eē meri
Pſalm.113 toria niſi ex gratia, & ita tollit̃ ſupbia & addit̃ humilitas. Et totū dr̄, vt ſua ſit deo oīs gloria, nobis vero humilitas nr̄iq̃, q̄d creaturæ ſumus, cognitio. Quid em̄ hodie ſuperbit phariſæus? quū ꝑſoluerit debitū? quū eo nō ſoluto periculū illi īminiſſet? qui ꝑſoluēs nullā gratiam
1.Cor.9 deo ſed debitū fecit. Ita apl̄us inq̄t. Si Euāgelizauero nō eſt mihi gloria, neceſſitas em̄ mihi eſt, væ mihi ſi nō Euāgelizauero. Sic etiā q̄a ſol obſequit̃, luna obtēperat, angeli ſeruiunt, &
1.Cor.7. nos q̃q; nō à nobis laudē exigamus: quū etſi, q̃ pręcepta ſunt nobis, adhuc ſerui ſumus inuti
1.Petri.1. les. Serui, q̄a pretio empti, inutiles, q̄a dn̄s bonoꝝ nr̄oꝝ nō eget, & nō ſunt cōdignę paſſio-
Pſalm.15 nes huius tp̄is ad futurā gloriā. Petit vtiq; deus à nobis famulatū iure ſeruitij, veꝝ, quia cle-
Roma.8. mēs & bonus ē, honores laborātibus pollicet̃, & ſupeminet ſudoribus ſubiectoꝝ beneuolētiæ magnitudo. Hoc ſi phariſæus hodie cogitaſſet, iuxta illud feciſſet, fuiſſet vel citius vtiq; iuſtificatus, quam publicanus: q̄nquidē hęc ſit hoībus fidei ꝑfectio, ſi oībus, q̃ ſunt ꝓcepta, impletis, imperfectos ſe eē nouerint: quū tam bene operās, q̃ male agēs tandē ſaluādus, neceſſum habeat ꝑ gratiā ſaluari, quę tñ illi perinde debita exhibet̃, hinc vero .ſ. publicano malo ex ſola & ſumma miſericordia, q̃ lachrymis & cōtrito corde, ingentiq̃; dolore peti debet vt petijt hodie publicanus. In q̃ etiānum finaliter docet̃, q̄uo ſint deo dirigēda ꝓcamina, ne ſit infructuoſum orationis negociū: quale nō fuit hodierni publicani, qui ex humilitate per gratiam iuſtificatus ab illo .ſ. phariſæo in domum ſuam deſcendit.

HOMILIA LXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Marc.7. Et ſuſpiciens in cœlum, ingemuit.

Dn̄ica duodecima poſt octa. Penthecoſtes.

INter cætera q̃ ex hodierno Euāgelio digna notatu colligunt̃, q̃ & nos alio in loco ptim recenſuimus, hoc vel maximū eſt, & apprime ſalutare, q̄d in verbo euāgeliſtę dicētis. Et ſuſpiciēs in celū ingemuit, &c. cōtinet̃, nec vnicuiq; obuiū, Ideoq̃; hic aperiendū. Porrò q̄d alioq̃ dn̄s in celū ſuſpiciēs ingemuit, quā vt re ipſa teſtaret̃, q̄d alibi admonet dicēs. Exēplū dedi vobis, vt queadmodū ego feci, ita & A
vos faciatis: nimiꝝ cuius tota hūana actio nr̄a eſt pia inſtructio, q
Iohan.13 & in oībus cū ſalute eſt imitādus, eū em̄ q ſequit̃ haud errare poteſt. Ille vero q̄a hodie ī cęlū ſuſpiciēs ingemuerit inter alia ſubindicauit.

¶Primo cęrimonias q̃ nos pietatis & deuotōis monent, nequaq̃ B
eſſe tollēdas, veꝝ ipſis eē ita vtēdū, vt q̃ foris ꝓ ſe ferūt intus oīno fiāt. Ne alioqui ipe ad nos
Eſaie.29 ſit dicturus. Populus hic me labijs honorat, cor āt lōge eſt à me, tū em̄ vanę ſunt cerimonię
Matt.15 quū nō operant̃ intus, q̄d foris īſinuāt. Vtiles āt ſunt modo, q̃ Chrs ē hodie vſus, vtpote ſuſ-
Marci.7 piciēs in cęlū ingemuit. Sic idē aliàs Lazaꝝ à morte ſuſcitaturus infremuit, ſe ipm̄q̃ pturba-
Iohan.11. uit. Sic idē alibi ad patrē oratur⁹ in facie ꝓcidit genuq̃ flexit: vtiq; inſinuās eiuſmodi ceri
Matt.18 monias, q̃ deuotōis ſunt, nos rectè obſeruare: queadmodū & publican⁹ alibi pectus ſuū ꝑcuſſit, orās: Deus ꝓpicius eſto mihi pc̄tori. ¶Sc̄do, qm̄ Chrs in cęlū aſpexit, docuit, nos nō C
aliūde nr̄m quā à deo, q in cęlis eſt, auxiliū petere debere, atq; illuc oēm nr̄am dirigere intē-
Iohan.11. tionē, nr̄iq̃ cordis eo theſauꝝ erigere. Hinc & ipe alias Lazaꝝ ſuſcitatur⁹ in cęlū q̃q; oculos ſuos eleuauit, orās & dicēs. Pr̄ gr̄as ago tibi, qm̄ audiſti me. Et hoc ē, q̄d ꝓpheta quondā ce-
Pſal.120 cinit, dicēs: Leuaui oculos meos ī mōtes, vn̄ veniet auxiliū mihi. Auxiliū meū à dn̄o, q fecit
Iohan.15 cęlū & terrā. Et rectè nimiꝝ, q̄a ſolus ē, ſine q̃ nihil poſſum⁹, in q̃ ſumus, viuimus & moue-
Actoꝝ.17 mur. ¶Tertio, qm̄ idē ingemuit, docet, quicq̄d nobis opus ē .ſ. ad tā corpis q̃ aīæ ſalutem D
à deo petēdū eſſe deuoto gemitu, maxime, quū petimus ꝑ nr̄is ſeu alioꝝ exceſſibus & erroribus vel deſiderio patrię cęleſtis ſupnę pietatis ꝓſidia īuocam⁹. Sic, qm̄ Dauid olim in gemi
Pſalm.6. tu ſuo laborauit. Dn̄s vocē fletus ei⁹ & depcationē exaudiuit. Iuxta em̄ eſt dn̄s ijs, q tribula
Pſalm.33 to ſunt corde. Sic vtiq; dn̄s ipe hodie ingemuit, nō q̄a ipſi opus fuiſſet cū gemitu aliq̄d petere à pr̄e, q cūcta petētibus dat cū pr̄e, ſed vt gemere nos doceret, & gemēdi exēplū nobis daret. Quāuis interim idē nr̄am ingemuerit cām ſuſpiciēs in ſe ipo ac naturę miſert⁹ hūanę & cōpaſſus miſerię tātaꝝ infirmitatū, in q̃s humanū genus ꝑpter pc̄m̄ incidit. Cuius cā quilibet nr̄m Chri exēplo hodie ſuſpiciēs in cęlū ingemiſcere deberet. Queadmodū alio in loco abūde docuim⁹, vbi & reliq̄, quę ꝓ intellectu hodierni euāgelij cōducūt, copioſe ē inuenire.

Homilia

¶HOMILIA LXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.10
Et viſo illo.ſ.vulnerato, præteriit.ſ.ſacerdos.

Dñica.xiii.poſt octa.penteroſtes.

A PRINCIPIO omnes ex animo velim gratos, vt quæ hodierna die nõ data
quidẽ opera, ſed & Euangelii ipſius materia, adeóq; tempore, rogantibus in-
terim multis deuotis pſonis, cogẽte, dicturus & q̃ nuper, deo duce, me hodie di
ctuꝝ pollicitus ſum, æquo ferant animo, & hoc audiant feruentius quo apud
eos forte, qui ne dum ſe ſtudent emendare, ſed & ad emendationẽ tam priua-
tim q̃ publice hortari dedignantur, odioſiora ſunt futura, memores, quod ea ipſiſſima ſint ve
ritas, quæ (vt eſt apud Comicum poetam) parit odium, qua pleriq; ex ſua malitia ſe cum Pi- Johan. 8
lato interrogante, quid eſt veritas? indignos reddunt. Eam vero ſi Paulo ardentius videbor
efferre, nõ eſt quod ideo moueamini, imò magis recordemini, eam me loqui vel inter omnes
eſſe obligatum, quum apoſtolus præcipiens, inquit: Loquimini veritatem vnuſquiſq; cum Ephe. 4
proximo ſuo. Nec etiamnum durius ſuſpicemini, ſi durius, & quidem in genere & citra alicu-
ius notam & ſugillationem quorundã vitia & peccata attigero: quandoquidem meminerint,
hoc me in veſtri omniũ ſalutem & reformationem, adeóq; in dei Opt. Max. facere gloriam, Eſaię.58
qui ſerio per prophetam præcipiens mihi loquitur in hæc verba. Clama, ne ceſſes, quaſi tuba
exalta vocẽ tuam, & annuntia populo meo ſcelera eoꝝ, & domui Iacob peccata eoꝝ. Et alibi. Ezech 33
Si dicente me ad ipiũ, Impie, morte morieris, & non annuntiaueris, nec loquutus fueris, vt ſe
cuſtodiat impius à via ſua: Ipſe impius in impietate ſua morieẽ, ſanguinẽ autem eius de manu
tua requiram. Hinc Paulus perinde in ſua & in vniuſcuiuſq; p̃dicantis perſona ait. Nam etſi euã 1.Cor.9
gelizauero, non eſt mihi gloria. Neceſſitas eñ mihi incumbit. Væ eñ mihi eſt, ſi non euange
lizauero. Si eñ volens hoc ago, mercedem habeo, ſi autem inuitus, diſpenſatio mihi credita 2.Tim.4
eſt. Et hoc eſt quod idẽ ad Timotheum quaſi ad quemlibet prædicatorem ait. Teſtificor corã
deo & Ieſu Chriſto, q iudicaturus eſt viuos & mortuos, & p aduentũ ipſius & regnũ eius, p̃di-
ca verbũ, inſta opportune, importune argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina.
Ego proinde tot coactus cauſis ipſam veritatẽ minime obſequio ſum celaturus, qui tñ inibi
ita me illã tractare ſperauerim, vt mea à deo poteſtate in ædificationẽ non in deſtructionem 2.Cor.10
B ſim vſurus. ¶Cæteꝝ, vt aliq̃ñ incipiã, qm̃ pleriq; oẽs huius tpis ſchiſmatici, huius diei euan
geliũ in ſacerdotes noui teſt. q̃ſcũq; ita retorquẽt, vt illos vel oẽs velint & quidem hac ſeditio
ſa tẽpeſtate certo & q̃ſi oraculis ꝓphetaꝝ ſignificãtibus, oĩnoq; deletũ iri, adeóq; ipm ſtatum
prorſus interituꝝ vel proculdubio vniuerſos ita eẽ vitioſos, vt facile qs Chr̃ianã illã & priſti-
nã cẽſeat ideo neglectui habẽdã religionẽ, meaꝝ puto eẽ partiũ, vt rñdeã, q̃tenus deus dederit
interrogãtibus. Primo, qd & vñ ſit ſtatus eccl'aſticus, eo ne indigeat Chr̃iana reſp. ſit ne ille (vt
nũc mſti prognoſticanẽ) aliq̃ñ peſſum oĩo iturus, ꝑinde ipius? Secũdo, nũ Chr̃s hodierno euã
gelio p̃cipue voluerit ſacerdotes huius tpis q̃ſi oĩm ita peſſimos declarare, vt recte in eos hoc
ipm euãgeliũ retorq̃ri poſſit. Ad q̃ vbi ꝓ loco & tpe (nõ eñ vbiq; & ſp q̃libet dicere expedit)
C rñſum dedero, finẽ deinde ſum facturus. ¶Initio igiẽ ſciendũ velim, dici ſtatũ eccleſiaſticum
q p̃cipue ad eccleſiã ptinet, & eſſe eoꝝ, q p̃cipue inter cæteros eccleſiæ deſeruiũt, q & ſtatus
ſpiritualis adſolet appellari, qm̃ qui in eoꝝ ſunt ſtatu p̃cipue debẽt, quæ ſpũs ſunt, cogitare &
agere à ſecularibus vtpote negotiis omnino alieni, q̃s modo presbyteros, id eſt, ſeniores, mo
do ſacerdotes vocamus: presbyteros, ꝙ olim propter dignitatem ſacerdotii maiores natu vi-
ta, moribus, doctrináq; probati, ad eccleſiæ miniſteriũ eligebanẽ, teſte ap'lo, de diaconis ita di 1.Timo.3
cente. Et ii autẽ probenẽ primũ, & ſic miniſtrẽt, nullũ crimen habẽtes. Atq; vtinã id ipſum ha
ctenus nõ abiiſſet in deſuetudinẽ. Sic & illos appellamus ſacerdotes à ſacris, ꝙ ſacra deo faciãt
.i. ſacrificent. Vnde ap'lus. Oĩs nanq; pontifex (eſt aũt oĩs pontifex & ſacerdos) ex hoĩbus ad- Hebię.5
ſumptus pro oĩbus cõſtituiẽ in iis, q̃ ſunt ad deũ, vt offerat dona & ſacrificia pro pc̃tis. Quo vł
vnico dicto, ſileo reliqua, retũdunẽ oẽs hæretici, q negãt in eccleſia noui teſt. aliq̃d eẽ ſacrifi-
ciũ: id q̃d alias latiſſime diſputauimꝰ. Dicunẽ igiẽ ſacerdotes eẽ in ſtatu eccleſiaſtico & ſpũali,
ꝙ ſolũmodo ea q̃ ſunt ſpũs, adeóq; in ſalutẽ totius eccleſiæ, cuiuſmodi ſunt virtutes & opera
ſpũs & ſacramẽta cogitare & ſapere debẽt, & in iis perinde atq; miniſtri deſeruire à rebꝰ mũ
danis alieni. Q̃d ap'lus atteſtatus, inq̃t. Sic nos exiſtimet hõ, vt miniſtros Chr̃i, & diſpẽſatores 1.Cor.4
myſterioꝝ dei. Et rurſus. Qui.ſ. Chr̃s & idoneos nos fecit miniſtros noui teſt. Et iteꝝ. Nemi 2.Cor.3
ni dãtes vllã offenſionẽ vt nõ vituperetẽ miniſteriũ nr̃m, ſed in oĩbus exhibeamꝰ noſmetipſos 2 Cor.6
ſicut dei miniſtros. Idẽq; alibi. Nemo militãs deo, implicet ſe negotiis ſecularibꝰ, vt ei placeat
D cui ſe probauit. ¶Inde ſatis perſpicuũ euadit, qd ſit ſtatus eccleſiaſticus, idemq; ſpũalis: ni- 2.Tim.2
miꝝ, q cõſiſtit in rebus dũtaxat eccleſiæ in eiuſdẽ, eodẽq; dei miniſtratõe, Pręterea & hinc pa
tet, cur idẽ ſit ſtatus inſtitutus, & q̃ ſit reipub. Chriſtianæ neceſſarius, quandoquidem ſine eo
corpus Chriſti, quod eſt eccleſia, in rebus ſpiritualibus vegetari non poſſit, nec populus ad cœ Coloſſ.1.

Digitized by Google

Epheſi.4 leſtia adſpirare. Id q̃d Paulus aperto hiſce verbis arguit, dicẽs. Et ipſe dedit q̃ſdã q̃dẽ aplõs,
quoſdã aũt ꝓphetas, alios vero Euãgeliſtas, alios aũt paſtores & doctores ad cõſumationẽ
ſanctoꝝ in opus miniſterij, in ædificationẽ corpis Chri. Et ita nimiꝝ tãti eſt ſtatus Eccle-
ſiaſticus, vt ſine ea nõ poſſit aliq̃ cõſtare religio, nẽpe qui illã ꝑdoceat & foueat. Eſt aũt re-
ligio, q̃ ſuperioris cuiuſdã naturę, quã diuinã vocãt, curã cærimoniãq; affert: nimiꝝ ſciẽtia
reꝝ diuinaꝝ à philoſophis appellata, q̃ nos, qui à deo gñati deo iuſta & debita obſequia de- A
bemus, docet, hũc ſolũ deũ noſſe, hũc ſeq, illiq̃ vinculo pietatis eẽ obſtrictos & ꝑinde reli-
gatos, illiq̃ timorẽ cultũq; deferre. Quã vero id magnopẽ ſit vtile, & quã ſit religio hęc ne-
dũ Chrianis, ſed & oĩbus gẽtibus plane neceſſaria, vel ad felicẽ beatũq̃ huius vitę ſtatũ, ne-
mo eſt, q nõ inde intelligat: qm̃ citra ipam nullũ poſſit cõſtare, neq; regimẽ, neq; regnũ ali-
q̃d, neq; cętũ aliquẽ hoĩem: ſiquidẽ niſi deus pñs potẽſq; humanis interſit rebus ludibrium
eſt, quicquid hõ cogitet, nõ cõſiliũ, teſte ſcriptura, dicente. Nõ eſt ſapiẽtia, nõ eſt prudẽtia,
Proue.21. nõ eſt cõſiliũ cõtra dñm. Equus paraṫ ad diẽ belli, dñs aũt ſalutẽ tribuit: quũ ſine eo nihil fie-
Iohan.15 ri poſſit, conaṫ aũt ſine eo, qui eſt ſine religione. i. dei timore, qui vtiq; fruſtra laborat, iteꝝ
Eccle.27. ſcriptura teſtãte, q̃ ait. Si nõ in timore dñi tenueris tę inſtãter, cito ſubuerteṫ domus tua. Et
ſane maximi cenſemus opt et momenti religionẽ, cura quã (vt diximus) nullus hoĩm cætus
eſſe oporteat, nec poſſit quidẽ, q̃ ſublata, nihil homini relictũ videaṫ reliqui, cur cęlũ ſpectet
vel plus ſapere dici poſſit, q̃ mutũ animal, ſine q̃ hõ ſit velut infrenis equus atq; eo deterior,
q̃ eſt natura ipſius q̃ equi cõtumatior & in vitiũ multo ꝓpenſior. Hæc, inquã, religio eſt illa
qua primũ parta ſunt regna, eadẽq; ſeruata, q̃ demũ ſublata, ſunt eadẽ & amiſſa: q̃ quidẽ vel
ſolũ ipſo cõſeruari ſolet Eccliaſtico ſacerdotaliq; ſtatu. ¶Quo factũ eſt, vt illũ ipm ſtatũ quẽ E
recte ſacerdotiũ appellamus, nõ hõ, nõ angelus, nõ archãgelus, nõ alia aliq̃ creatura, nõ vir-
tus, ſed ipẽ deus Opt. Max. inſtituit, atq; adhuc manẽtẽ in carne, miniſterio ꝓſtitit angelo-
rũ fungi, & quidẽ mox à mũdo recẽter cõdito. Qñquidẽ tũ inceperit Eccleſiaſticus ſtatus,
quũ eſſe cępit religio adeoq; Eccl'ia ipſa, q̃ vtiq;, ſed perinde in vmbra, ab initio humani ge-
neris & ab ipa cõſtitutõe mũdi eẽ cępit, canẽte Dauide. Memẽto cõgregatõis dñe, quã cõ-
Pſal. 73 gregaſti ab initio. Prima etenĩ fundamẽta cõgregatõis eccleſię ſtatim ab initio ſunt poſita.
Vñ & apl'us ait, ædificari eccleſiã nõ ſolũ ſuꝑ apl'oꝝ fundamẽta ſed etiã ꝓphetaꝝ. Inter ꝓ-
Ephe.2. Gene 2 phetas aũt numeraṫ & Adã, q magnũ myſteriũ prophetauit, in Chro & in eccleſia, dicens.
Epheſi.5 Propter hoc relinq̃t hõ patrẽ ſuũ, & matrẽ ſuã, & adherebit vxori ſuę, & erũt ambo ĩ carne
vna. Euidẽter enĩ de ĩis dictis eius dicit apl'us, quia hoc myſteriũ magnũ ſit. Ego aũt dico in
Chro & in Eccleſia. Iã verò ſi tũ ab initio mũdi eccleſiã cępit, cõſequiṫ & Eccleſiaſticũ tum
cępiſſe ſtatũ, ſi is tũ cępit, cęperũt & mox eẽ ſacerdotes: & q̃dem ꝓculdubio, quũ nulla vnq̃
lex vel religio ſine ſacerdotio fuerit, q̃ ꝑ hoc manu teneri ſolet, nec hoc ſine ſacrificio aliq̃n
Ioſephus lib.1. fuit, qñ ſacerdotium à ſacrificio appellari cęptũ ſit. Atqui cõſtat, authore Ioſepho, Cayn &
Gene.4. Abel, ꝓthoplaſtoꝝ filios, oĩm primos in eccleſia fuiſſe ſacerdotes, qm̃ primi oĩm deo vero
viuo ęternoq; ſacrificarũt, qñquidem ꝓthoplaſtus exẽplo memorabili docuerit, q̃ oĩm pri
ma ſit liberis diſciplina inculcãda: q̃d cũ duoꝝ pr̃ eſſet, vterq; ab eo doctus eſt, cœli numen
venerari. Eſt enĩ hęc primaria ſapiẽtia. Obtulit itaq; hic, q terrę cultor fuit, frugũ primitias.
Alter qui paſtor erat, agnos & quicq̃d eximiũ ex toto grege potuit, in holocauſtum dedit.
Quos deinde poſteri eoꝝ ſecuti, nullis ſacris initiati, ſacrificiũ fecere, q̃ad de⁹ ordinatim ſa
Ioſephus lib.3. anti. cerdotiũ conſtituit: q̃d primo (teſte Ioſepho) Aaroni Moyſis fratri tradidit. Vñ legitimum
deinde apud Hebręos fuit, vt nemo diuinũ põtificatũ capere poſſet, niſi Aaron gñe ort⁹ fo-
Exodi.28 ret. His enĩ ſacerdotibus tm̃ ſacris opari licebat, ſicut & in chrianiſmo, qui inde deriuaṫ, ſa-
Pſal.98 Matt.15 cerdotes illi dũtaxat ſacrificiũ factitãt, qui ꝑ epõs diui Petri miniſtros, cui Chrs ſaluator nr̃
Iohan.21 primo ſacerdotiũ cõtulit, ſacris inicianṫ. Cęteꝝ oẽs, qui ab initio mũdi fuere ſacerdotes pla
ne ꝓfigurarũt veluti in vmbra ſacerdotes noui teſtamẽti ceu veritatẽ, quũ & illi in figura &
myſterio & fide eundẽ, quẽ ij, Chr̃m obtulerint, ſacrificiũ crucis adeoq; Chri ſub ſpecie &
Apoca.13 panis & vini aperto rep̃ſentãtes. Et hoc eſt, q̃d in Apoc. dr̃. Quoꝝ nõ ſunt ſcripta noĩa in li
Gene.14. bro vitę agni, qui occiſus ẽ ab origine mũdi. ¶Quã vero ſacerdotes & clericos de⁹ Max. F
diſt.21. ca. Cleros. charos habuerit, & oĩbus eẽ venerabiles, & ſelectos voluerit, hĩc accipias optet, q̃d ille ſibi il
los ꝑinde peculiares & à nemine ledendos cẽſuerit, & clericos ideo appellari à κλῆρος latine
Nume.18. ſors vl' hęreditas, quia de ſorte dñi ſint, vel quia ptẽ dñi habẽt. Hinc dñs ad Aaron. Ego pars
Deute 18 & hęreditas tua, ĩ medio filioꝝ Iſrael. Et alibi ſcriptura. Dñs enĩ ipẽ eſt hęreditas eoꝝ, ſicut
locutus eſt illis. Quos & ab omĩ ꝓphano onere (vt inibi patet) liberos, nec ꝓphanis eẽ ſub-
Pſal.104 iectos nec ab aliq̃ ledi voluit, inquiẽs. Nolite tãgere chriſtos meos, & in ꝓphetis meis, noli-
te malignari. Per chriſtos vtiq; intelligens ſacerdotes, qm̃ inter alios p̃cipue Chri. i. bis ſa-
cro oleo & chriſmate vnganṫ, ac gemina manuũ impoſitõe cõſecranṫ ad Euãgelizãdũ, cęte-
ri vero chriani ſemel tm̃. & quidẽ ad militandũ. Sicut & Chrs ipẽ ſummus ſacerdos vnctus
Luc.4 fuit ad Euãgelizãdũ, de ſeipõ ꝑ prophetã dicens. Spũs dñi ſuꝑ me, ꝓpterea, ꝙ vnxit me ad
Euãgeli-

Digitized by Google

euangelizandũ pauperibus miſit me. Haꝝ proinde (tranſeo quidẽ reliquas) ſcripturaꝝ autho
ritatẽ Chriſtiana pietas ſequuta ſerio ab initio cauit, vt eſſet inuiolabile ſacerdotiũ (quod recte
voces penè ſtatũ eccleſiaſticũ) & qui huic vim feciſſet, pioꝝ cœtu excluderet, pari cura datũ,
vt hic ordo primũ inter hoĩes locũ ſortiret, magiſtratus & reges ſacerdotibus cederent loco,
nulli cogere aut capere fas eſſet, niſi pontificis permiſſio: nec miꝝ, qñ & hoc ipſum æthnici in
ſuis ſacerdotibus ſeruarunt, Valerio in hunc modũ de Romanis antiquis ſcribẽte. Oĩa nanq; Vale. li.1. de ſeruata
poſt religionẽ ponẽda, ſemper noſtra ciuitas duxit, etiã in qbus ſummæ maieſtatis decus con relī. D. L.
ſpici voluit. Quapropter nõ dubitarũt ſacris imperia ſeruire, ita ſe humanaꝝ reꝝ futura regi- Furio Ai
men exiſtimãtia ſi diuinæ potẽtiæ bene & cõſtanter fuiſſent famulata. Id q̃d ſumpſiſſe ille vi- baculo,
detur ex Cicerone pro Milone, dicente. Neq; id quod maximũ eſt, maioꝝ ſapientia, qui ſacra
qui cerimonias, qui auſpicia & ipſi ſanctiſſime coluerũt, & nobis ſuis poſteris prodiderunt.

G ¶Vnde prorſus elicit, eos q hactenus negarũt aliquẽ eſſe eccleſiaſticũ ſeu ſacerdotalẽ ſtatũ,
nec, ſi ſit, ipm eẽ à deo, nec reip. Chriſt. eẽ neceſſariũ cõtẽderũt, ipḿq; ꝓpterea eradicari fun-
ditus debere, nõ mõ in deũ ipm Max. peccarũt, ſed & nullam eẽ vim cœleſtẽ, neq; aliq̃d eẽ nu
mẽ exiſtimãt, q & aliud nihil moliunt & conant q̃ exitiũ nõ mõ Romani imperij, ſed & totius
Chriſtianæ reip. adeóq; fidei interitũ, imò q velint oẽs vt beſtias & more feraꝝ viuẽtes nos
mutua clade & cæde oppreſſum iri. Id q̃d nuper orbis Germanicus periculo nunq̃ ſatis deplo
rando expertus eſt, quũ tot hoĩm millia, à religione quaſi per illos ſoluta dira morte interie-
rint, deo Max. (vt oſtenderet ordinẽ à ſe inſtitutum, & ad cultũ diuinũ neceſſarium odio &
rancore nequaq̃ perditũ iri) corã palãq; permittente, vt ſui ſemper hac in re eſſet ſimillimus, q
(vt nuper oſtendimus) neglectam religionem neq; loco vno neq; tempore graui eſt vltione
vltus, quam & inſigni hoĩm clade crudeliter ſæpenumero vindicauit. ¶Nõ eſt itaq;, quod

H ſchiſmatici ad populũ ipſum rudiorẽ hactenus ſeditioſius, vt ipſi inter amẽtes demũ eſſent ſa
pientes dominatores, clamãtes totũ eccleſiaſticũ ſtatũ perinde vt inutilẽ & diabolicum plane
extinctũ voluerint: qñquidẽ oẽs Chriſtiani ſacerdotes ſint. Nimiꝝ oĩno in eadẽ cã ſimilli- Nume, 16
mi ſedicioſoꝝ Chore, Dathan atq; Abiron. Qui & ipſi alterius dignitatis auidi, & ambicioſi,
ſacerdotiũ plane extinctũ deſiderarũt: quippe q cõtra Moyſen & Aaron ſtãtes dixerũt ad po
pulũ, libertatis, licẽtiæ, nouitatiſq; cupidũ. Sufficiat vobis, ꝙ omnis multitudo ſanctoꝝ eſt, &
in ipſis eſt dñs. Cur eleuamini ſuper populũ dñi? &c. Sic & iſti nũc Chorei aiunt. Quid indige
mus ſtatu eccleſiaſtico, adeóq; ipſo ſacerdotio, quũ ipſi oẽs vel quilibet plebei eſtis ſacerdo- 1. Petri, 2
tes, Petro ad oẽs Chriſtianos ita ſcribente: Vos eſtis genus electũ, regale ſacerdotiũ, gens ſan
cta. Rñdeo, hoc nõ probare oẽs indiſcriminatim eẽ ſacerdotes, alioqui Iudæos oẽs fuiſſe ſacer Exodi, 19
dotes, ad q̃s ipſe deus olim ait. Si audieritis vocẽ meã, & cuſtodieritis pactũ meum, eritis mihi
in peculiũ de cunctis populis, & in regnũ ſacerdotale, & gens ſctã: quũ tñ aperto cõſtet, illos
non oẽs fuiſſe ſacerdotes, ſed neq; reges ipſos, qui tñ vt ſacerdotes vncti fuerãt, munus obijſſe
ſacerdotũ. At q̃d ad Petrũ dicemus? Nõ vtiq; inficiamur, ſingulos de plebe in ſcripturis appel Gen, 8
lari ſacerdotes, ſed niſi metaphoricos, nec mõ, quo preſbyteros. Veꝝ iſtos eo dici ſenſu ſacer Apoca, 5
dotes, quo & reges: qñquidẽ quiſq; ſeipm ſolũ regat, ita & quiſq; ſibi ſoli ſacerdos eſt. Reges 1, Petri, 2
vtiq; oẽs ſunt Chriani ꝑ ſubiectionẽ paſſionũ, & ſacerdotes ꝑ orationis deuotę ſacrificiũ. Sic Pſal, 50
Apocalypſis ait: Feciſti nos deo nr̃o regnũ & ſacerdotes, veluti in Miſcellaneis nr̃is abũde di
ximus. Sũt proinde ſinguli Chriani nõ alijs, ſed ſibi ſolis ſacerdotes, pr̃ſbyteri vero (vt nr̃ hic eſt Actor, 20
ſermo) toti plebi, quã, qa ſacerdotes ſunt, ceu gregẽ paſcãt & regãt, mediãtq; inter Chriſtũ & 1, Petri, 5
plebẽ, vt q̃d à Chr̃o, vel ab eius ſpũ didicerint, ipſi viciſſim plebẽ doceant. Quã ob rẽ, Petrus
Chriſtũ appellat principẽ ſacerdotũ, q paſcãt plebem, vt ipſi q̃q; à Chr̃o paſcunt. Addiderim
iſtiuſmodi ſacerdotibus incumbere pro ſubditoꝝ aĩabus (apl̃o teſte) rationẽ reddere, nõ etiã Hebrę, 13
viciſſim populũ pro preſbyteris rationẽ eſſe reddituꝝ. Præterea presbyteri, quanq̃ ex homi
nibus adſumpti ſunt ſacerdotes, pro hoĩbus tñ cõſtituti ſunt in ijs, q̃ apud deũ agunt, cæterũ Hebrę, 5
nõ ita viciſſim quiq; de plebe presbyteris apud deũ intermediat, & quidẽ presbyteri, qñ cõem
carnis infirmitatẽ cũ plebe circũferũt, debet ipſi tã pro ſuis q̃ pro populi pc̃tis iugiter ĩmola-
re. Quid multis? Nõne apl̃us euidẽter à plebe dirimit ſacerdotiũ, dicẽs? Dei adiutores ſumus, 1. Cor. 3
dei agricultura eſtis, dei ædificatio eſtis: nimiꝝ ſacerdotes vocans adiutores & miniſtros dei,
plebẽ vero ceu terrã, q̃ colit, aut lignea materies, q̃ cõſtruit. Valeãt igit tã impudẽtes ſcriptu
raꝝ deprauatores, ſedicioſe clamitãtes ꝓpterea ſacerdotes, q̃s vulgo & pbr̃os vocamus extir

I pãdos eſſe, quia oẽs æque ſint ſacerdotes. ¶Nec eſt, quod in illos retorqueant hodiernum
Euangelium, quaſi per ſacerdotem inibi à vulnerato prætereuntem Chriſtus ſacerdotes no
ſtri temporis ex inſtituto peſſimos & immiſericordes, proindéq; extirpandos & ſignificaſ-
ſet & declaraſſet: quamuis vtinam ſint qui ſimiles eſſent ſacerdotes & Leuitæ, de quibus
in Euangelio CHRISTVS, qui ſane multo alios per eoſdem, ſacerdotem & Leuitam
intelligit, quàm noſtri temporis ſacerdotes, quos equidem tales vellẽ eſſe, quales forte nõ
ſunt. Vereor nimiꝝ hoc tẽpore illud aliàs, de Chriſto Euãgeliſtę fieri veꝝ. Vidẽs aũt turbas

 miſer-

Digitized by Google

Matt.10 Marci.6 miſertus eſt eis, q̃a erāt vexati & iacētes, ſicut oues, nõ habētes paſtorē. Tũc dicit diſcipulis
Luc.10 ſuis, Meſſis quidē multa, operarij aũt pauci. Rogate ergo dñm meſſis, vt mittat operarios
diſt.4.ca. in meſſem ſuā. Quid ſi iuxta dictũ Chryſoſtomi nũc multi ſint ſacerdotes & pauci? ſiquidē
multi. multi noīe, pauci vero opere: q̃ñquidem pauciſſimi inueniantur, qui q̃d ſunt re ipſa vere im-
plent, vti paulopoſt dicemus. ¶ Porrò nec eſt, q̃d etiā ꝓpter plurimorum totus ſit īteriturus K
Eccleſiaſticus ſtatus, quũ propter tot millia Sodomitarum abominabiliũ deus Sodomā nolu-
Geneſ. 18 erit interiturā, ſed cui ꝓpter decem iuſtos parcere voluerit. Imò nec Chr̃us propter Iudæ
Lucæ.22. Actor. 1. iniquitatē & Petri abnegatõem tolli apoſtolatũ voluerit, Sic nec ꝓpter plurimos malos ſa
cerdotes Eccleſiaſticũ ſtatũ paſſurus eſt interire. Id q̃d ex euãgelio hodierno minīe haberi
queat, cuius quidem hic eſt longe repetitus intellectus. ¶ Legis peritus à Chr̃o edoctus L
quid facto opus eēt ad cœli ingreſſum, & hoc dñi reſpõſo. Tenes, vtpote, q̃d ſit optimũ, ni-
hil ſupeſt, niſi vt p̃ſtes, q̃d intelligis. Id ſi feceris viues, nec eñi cognitio legis dat vitā ſed ob-
ſeruatio, hoc, inquā, reſpõſo tactus, q̃d verba legis teneret, quũ id, q̃d eſſet in lege p̃cipuum,
nõ obſeruaret, q̃ñ tumebat inani gloria, noluit agnoſcere vitiũ, ſed p̄inde q̃ſi iā præſtitiſſet
abunde p̃ceptũ de diligēdo deo q̃ſtionē mouet de ꝓximo, Quis, inquiēs, eſt meus ꝓximus?
quaſi deũ diligeret, qui in ꝓximũ immitis ac maleficus eēt. Iudęi vero ꝓximi nomen fermè
interp̃tabant de ſuę gētis hoībus, exiſtimātes ſibi fas eſſe, odiſſe exteros, nec in hos quicq̃ ſe
debere cõferre bñficij. Dñs itaq; ſciēs animũ hoīs r̃ndit ſimilitudine quadā rem totā myſti-
ca quadā imagine depingēs ac ponēs ab oculos inquit. Hõ quidā deſcēdebat ab Hieruſalem
in Hiericho, &c. ¶ Sanè hõ ille fuit Adā cũ ſuo toto gñe hũano, qui p̃ceptũ dei trāſgreſſus M
Gene.3 deſcēdit, depulſus à Hieruſalē. ſ. cœleſti paradiſo, quæ, ap̃lo ſcribēte, ſurſum eſt m̃r nr̃a. Inci
Galat.4. Iohan.8. dit in latrones. i. diaboli inſidias. Ille eñi, ait dñs alibi, homicida fuit ab initio, ideóq; leo ē iſte
1. Petri. 5 rugiens, humaniq; gñis aduerſarius, qui, vt Petrus ſcribit, circuit, q̃rens, quē deuoret, ad eũ
modũ ſpoliās, impoſitis ſcelerum & plagarum vulneribus, ſtatu innocētię hoīem à Hieruſalem
deſcēdentē in Hiericho. i. in hũc mundũ. Hiericho quidē luna ē, res plane mutabilis, q̃lis eſt
1. Iohã.2. hic mũdus, q̃ nihil incõſtātius & mutabilius: qui trāſit & cõcupiſcētia eius, haud ſecus atq;
Iob.14 1. Cor. 7. luna creſcēs & decreſcēs, & hõ inibi nunq̃ in eodē ſtatu p̄manet. Præterit eñi, ait ap̃lus, figu
ra huius mũdi. Vulneratus itaq; hic hõ à latronibus relictus eſt ſemiuiuus, vitalē adhuc mo-
tũ habens: q̃ñquidem liberum arbitriũ vulnerarũ habuit, q̃d ad ęternā vitā, quā p̄diderat, redi
re nõ ſufficiebat, ideo iacēs ꝓprijs viribus adſurgere nequiuit, vt ad ſe ſanandũ medicũ, ſine
q̃ nihil poterat facere, ſi Chr̃m deũ req̃reret: quũ alius nemo iuuare poſſet: quũ iſthuc trāſi-
ret ſacerdos & viſo vulnerato hoīe p̃teriret, q̃ñquidē ſacerdos ille fuerit Aaron qui trāſiens
ſacrificio nõ potuit ſanare hoīem: Nec etiamnũ Leuita. i. frater eius Moyſes cũ lege ipſa cu
Heb.7 rare potuit vulneratũ, quare & ipſe p̃terijt: ſiquidē ait Paulus, nihil ad p̄fectũ duxit lex, q̃m
Galat. 3. in lege nemo iuſtificari p̃t apud deũ. Ideóq;, neceſſitate inſtāte, iter faciēs illuc Samaritanus
Pſal.126. mīa motus eũ alligauit, &c. Quis fuit Samaritanus. i. cuſtos ille (ita eñi interp̃tatur Samarita-
nus) nimirum Chr̃s, de q̃ propheta. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatē, fruſtra vigilat, q cuſtodit eā.
Pſal.120. Et rurſus. Nõ dormitabit neq; dormiet, qui cuſtodit Iſrael, ſiq̃dem ille paſtor ſit bonus, cu-
Iohan.10 Roma. 5. ius eſt gregē cuſtodire. Ille quidē Ieſus Chr̃s ſola motus mīa ſine nr̃is meritis (ſumus eñi gra
Iohan. 3. tis iuſtificati) deſcēdit de Hieruſalē cœleſti p̄ ſacratiſſimũ vterum diuæ virginis in Hiericho. i.
Roma.8. in hũc mundũ. Ipſo dicēte. Nemo aſcendit in cœlũ, niſi qui deſcendit de cœlo, filius hoīs, q
eſt in cœlo. Adeo eñi deus p̃r dilexit hoīem, vt ꝓprio filio ſuo nõ pepercerit, ſed pro nobis
oībus tradidit illũ. Et is quidē Samaritanus Chr̃s vulneribus nr̃is ex pc̃tõ cõtractis oleũ pie
tatis & vinũ lætitię infundens, & vulnera colligauit. i. pc̃tā cohibuit, infuſo, inquā, oleo cõ-
ſolatõis & ſpei bonæ apud indulgentiā datā ad recõciliatõem pacis, & vino exhortatõis ad
operandũ feruentiſſime in ſpũ: miſcēs lenitatē cũ ſeueritate, q & nos oleo & vino. i. diuinita
Eſaiæ.53 1. Petri.2. te & humanitate ſaluauit. Qui & nos ſuo iumēto. i. carni ſuæ īpoſuit, q̃ñ (vt poſt Eſaiam Pe
trus ait) vere languores nr̃os ipſe portauit, & pc̃tā nr̃a ſup̄ lignũ in corp̄e ſuo, duxitq; in ſta
Iohan.10 bulũ & ouile. i. eccleſiā, curāq; infirmi hoīs multipharīā egit: qui dixit. Alias oues habeo, q̃
nõ ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocē meā audient, & fiet vnũ ouile, &
vnus paſtor. Et tranſacta die prima. ſ. paſſionis, altera die. ſ. reſurrectiõis, protulit, duos de-
narios. i. duo teſtamenta, in quibus eſt lex & prophetæ, vbi promiſſio vitæ p̄ſentis & futu-
ræ, &c. Et dedit ſtabulario. i. vnicuiq; ap̃lo & pio doctori, inquiens: Euntes in mundũ vni-
Matt.28 uerſum, p̄dicate Euãgeliũ oñi creaturæ. Baptizātes oñes gentes in noīe patris & filij & ſpi
Marc.16 Iohã.vlt. ritus ſancti, docētes eos ſeruare oñia q̃cunq; mādaui vobis. Et dicens ſingulis. Curā illius
habe, paſce ouē meā perditā & inuentā, quodcũq; ſuperogaueris, ego cũ rediero reddā tibi.
Erogat aũt apoſtolus vel doctor, q̃ñ quod propter difficultatē, infirmi in euãgelio nõ intel-
1. Cor. 7 ligunt, aut q̃d inibi nõ cõtinet, ſpũ ſancto cooperatore, piè addit, exponit & declarat. Sicu-
1. Cor. 9. ti Paulus ſuperogauit, q̃ñ dixit. De virginibus p̃ceptũ dñi nõ habeo, cõſiliũ aũt do, ſupero-
gauit q̃q; q̃ñ propter infirmos manibus ſuis operatus eſt, cum potuiſſet ex euãgelio viuere.
Sanè

Digitized by Google

Sanè hmôi ſuperogatõem vult deus reddere, qui venturus ad iudiciũ vnicuiq; ſcđm opera eius eſt redditurus. Hac igiť ſimilitudine myſtica dicta interrogat legiſperitũ. Quis horum tri um videť ſibi ꝓximus fuiſſe, illi, qui incidit in latrones. Cui ille: Qui fecit mĩam in illũ. Item Chrus approbãs reſpõſum ait. Vade & tu fac ſimiliter. Qua qdem tota ſimilitudine vna cũ Matt.16

N ſupprema hac clauſula dñs docet. ¶ Primo, Euãgeliũ nõ diſcernere quenpiã propter ſanguinis vel loci ꝓpinquitatẽ, geſtiẽs oib⁹ bñfacere, nullo pſonæ delectu: nimirũ, deũ ſequẽs, apud quẽ nõ eſt pſonarum acceptio. In Chro quidẽ adeoq; fide eius, nõ eſt Iudæus neq; Grecus, nõ eſt ſeruus, neq; liber, nõ eſt maſculus neq; fœmina. ¶ Scđo, illũ eſſe verum ꝓximum qui ſine diſcrimine ei, q indiget, ſubuenit, & q alterius auxilio indiget: qlis certè fuit & eſt Chrs, q pro oibus mortuus eſt, q &, vt Iohãnes ſcribit. Propitiatio ẽ pro pctis nris, nõ pro nris aũt tm, ſed etiã ꝑ totius mũdi. ¶ Tertio, vt & eius exẽplo oibus indigẽtibus eius noĩe bñfaciamus, minime dicẽtes. Nequã eſt, Iudeus eſt, Gẽtilis eſt, qñquidem ſimus, vt idẽ alias ꝑcipit, miſericordes, vt miſericors pr̃ eſt cœleſtis, q ſolẽ ſuũ oriri facit ſup bonos & malos, & pluit ſup iuſtos & iniuſtos. Vbi & Chrs inimicos mãdat à nobis diligẽdos, q in ara crucis ꝑ ſuis inimicis patrẽ orauit. ¶ Quarto, nihil plane ad ſalutẽ facere, fidẽ & legẽ ſcire, & ſcđm legẽ & fidẽ nõ facere, queadmodũ hodiernus phariſeus. Dicit eñ hoc fac & viues, Nõ eñ, inqt aplus, auditores legis iuſti ſunt apud deũ, ſed factores legis iuſtificabunť. Hinc Iacobus ait. Sic loquimini & ſic facite. Et rurſus. Sciẽti igiť bonũ facere, & nõ facienti pctm̃ eſt. Sic etiãnũ inutilis ẽ ſacerdotij dignitas & legis ſcia, niſi qs eã bonis opibus cõfirmet. Sanè, inquit alias dñs. Oĩs, q audit verba mea hec & facit ea, aſſimilabiť viro ſapienti, q edificauit domũ ſuã ſupra petrã, & deſcendit pluuia & venerunt flumina & flauerũt venti, & irruerũt in domũ ſuã, & nõ cecidit. Fundata eñ erat ſupra petrã. Qui vero audit verba mea hec & nõ facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, &c. Hinc de Chro ait Lucas. Cœpit Ieſus facere & docere, &c. Hec ſint, frẽs chariſſimi, q̃ ſibi hoc hodiernũ Chri vult euangeliũ, docens mĩam & bonã in fide opatõem, & maxime ꝑ ſacerdotes exhibendã, q̃ ſotaſſis minus ab illis pſtatur. Nõ etiã (vt nõnulli retorqnt) oñdens Eccleſiaſticũ ſtatũ eſſe ſua qdem natura vitioſum, ꝓindeq; funditus extirpãdum, qui & certò vel hoc tpe prorſus ſit tollendus. ¶ Ceterum quid ſentiã de eius ſtatu & duratõe, quũ plerigq; oẽs hoc tpe illum cõtendãt paulopoſt extinctũ iri, Rñdeo veritate patrona. Eccleſiaſticũ, vł ſi mauis, ſacerdotalẽ ſtatum vti ab initio mundi inſtitutum & cœptũ, ita nõ niſi in fine mundi, q̃ oĩa deſinent, ſub cœlo, ceſſaturum: qñquidẽ illa myſtica corpis & ſanguinis Ieſu Chri ſub ſpecie panis & vini à ſacerdotibus (vñ & nomẽ illi ſibi vendicãt) oblatio dũtaxat facienda ad finẽ ſeculi ſit duratura aplo dicẽte. Hoc facite, qtieſcunq; bibetis, in meã cõmemoratõem. Quotieſcũq; eñ mãducabitis panẽ hunc & calicẽ bibetis, mortẽ dñi annũtiabitis. i. offerẽdo myſtice ipm in cruce oblatũ, annũtiabitis donec veniat. ſ. ad iudicãdũ in cõſumatõe ſeculi. Angelis ad diſcipulos dicẽtibus. Hic Ieſus, q aſſumptus eſt à vobis in cœlũ, ſic veniet, queadmodũ vidiſtis eũ euntẽ in celũ. Et hoc eſt, qđ ipe dñs alibi dixit. Et ecce ego vobiſcũ ſum oĩbus diebus vſq; ad cõſumatõem ſeculi: vtiq; tã maieſtate ſua diuina q̃ ſub ſacramento ſemp pñs, qui alioq niſi ꝑ illã in ſacerdotibus ꝑpetuatõem nõ eſſet ſacerdos in eternũ, vt eñ fore ſcriptura teſtať, ſcđm ordinẽ Melchiſedech. Inſup aplus ait. Et Chrs dedit alios quidẽ aplos, alios vero ꝓphetas, alios aũt Euãgeliſtas, alios aũt paſtores ac doctores. In quẽ finẽ? Ad inſtauratõem, inqt, ſctõrum, in opus adminiſtratõis, in edificatiõem corpis Chri. At qñ id futurum eſt? Qñ inquit, ꝑueniemus oẽs in vnitatẽ fidei, & agnitõis filij dei, in virum pfectũ, in menſurã etatis plene & adultæ Chri. Qñ deſierimus oẽs amplius eſſe pueri, q fluctuamus & circũferamur, quis vento doctrine, ꝑ verſutiã hoĩm, ꝑ aſtutiã, qua nos adoriunť, vt nobis imponãt. Atqui hoc nõ fiet niſi ad finẽ huius ſeculi: Tunc eñ terminabiť tẽpus mœrendi, & ordine cõſequenti ꝓmotio inferiorum, ꝑ ſupiores ad bonũ, & ſic ceſſabũt ſacerdotũ officia vna cũ ſtatu ſuo. Sic & Chrs loqns de ipa eccleſia chriana ait. Amen dico vobis. Nõ pteribit hec gñatio, donec oĩa iſta fiant. At certũ eſt, qdã ex eis, q̃ Chrs tum futura pdixit, hauddũ eueniſſe, vt plegenti illũ locum patet. Preterea teſtamentũ ipm nouũ, qđ hoc Chri Ieſu corpis & ſanguinis ſacrificio eſt cõfirmatum omnĩo nõ deſinať niſi in cõſumatõe ſeculi, ꝓindeq; æternũ vocať, aplo ſcribente. Deus aũt pacis, qui eduxit de mortuis paſtorẽ magnũ ouiũ in ſanguine teſtamenti æterni, dñm nrm Ieſum Chrm, aptet vos in omi bono. Vñ cõſequens eſt, quũ eccleſia nihil aliud ſit, q̃ in Chriſto fidelium cõgregatio. i. qui lauacro regñationis abluti in Chrm credunt, eũq; eſſe, cũ Petro fateñť filiũ dei viui, q in hunc mundũ venit ſaluator, &c. illã minimè ante ſeculi finem deſinere, ſicuti nec fidẽ Chriſti, Chro ad Petrũ dicente. Ego aũt rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua. At qm̃ hoc eſt dñi verbũ eiuſq; veritas, certe in æternũ manebit, & cõpleri certum eſt, dño euidenter adfirmante, quum inquit. Cœlum & terra trãſibunt, verba aũt mea non præteribũt. Qui itaq; qcunq; modo cõſilio vel pacto Eccleſiaſticũ ſtatũ in ſe cõtendũt ante ſeculi cõſumationẽ prorſus interire, hocq; ipm conantur, profecto cum Saulo quondam con-

Roma.2. Acto.10. Galat.3. 2.Cor.5. 1.Iohan.2. Matt.5. Luc.6. Luc.23. Roma.2. Iaco.2,4. Matt.7. Luc.13. Acto.1. O Mat.24. Luc.21. 1.Cor.11. Acto.1. Matt.28. Psal.109. Gene.14. Ephe.4. Mat.24. Heb.13. 2.Cor.5. Matt.16. Lucæ.22. Psalm.118. Mat.24.

Digitized by Google

Acto.9 dam contra ſtimulum calcitrant,quod(dño teſte)duꝝ eſt.Et ſanè fruſtra laborant pro ſua hę
refi adſerēda,quandoqdem nō ē ſapia,nō eſt prudētia,nō eſt conſiliū contra dñm Equus qdē
prouer.21, paratur ad belli diem,dñs aūt ſalutē tribuit. Manebit ergo citra dubiū vſqꝫ ad conſumationē
Matt.8, ſeculi eccleſiaſticus ſtatus vtcūqꝫ cymba eius nutet,nō tñ ſubmergeť vnq̄.¶Nec obſtat primo P
Ezech 34 q̄d multi huius tpis adſerūt ſcripturis ꝓbari eius ſtatus paulopoſt interitū.Et maximè in Eze-
chiele,vbi dñs ait:Ecce egoipſe ſup paſtores, requirā gregē meū de manu eoꝝ,& ceſſare faciā,
vt vltra nō paſcāt gregē meū,nec paſcāt amplius paſtoresſemetipſos.Scđo,qa Eccleſiaſtici ſta
tùs exitiū portendūt nōnulloꝝ hoīm reuelationes ſeu(vt ipſi dicūt)ſomnia & ꝓphetiæ,veluti
nunc paſſim in famoſis ſcripturis & picturis prodeunt.Tertio euidēter nobis nūc in papa Cle
mēte eius noīs ſeptīo turpiter & cū cardinalibus capto patere,&in illius mēbris q̄ꝫ nō paucis.
¶Sanè rñdeo,q hoc contendunt,ſolū ſacris volunt,vt decet,hñdam ſcripturis fidē nequaq̄ Q
Deute.13 hoīm ſomnijs.Præſertim q̄d ſcriptura ait:Non audies verba ꝓphetæ iſtius & ſomniatoris,qa
Ecci.34 tentat vos dñs Deus veſter,vt palàm fiat,vtrū diligatis eum,an nō in toto corde,& in tota aīa
vrā,quū & ſomnia multos errare fecerūt,maximè vbi hmōi ſomnia,vľ ꝓphetiæ ſacris lr̄is re-
luctanť.Deinde nec aliqua ſcriptura vľ minimā facit mētionē de ipſo ſtatu Eccleſiaſtico,pror-
ſus extirpando.Sed vľ minať ſacerdotio vete.teſta. q̄d vtiqꝫ ſuccedēte nouo ceſſare debuit.Id
Heb.8.10 q̄d alibi Aplus euidēter inter alia arguit,dicēs:Dicēdo aūt nouū veterauit prius.Qđ aūt anti-
quať & ſeneſcit ꝓpè interitū eſt,vľ minať tam veteris q̄ noui teſtamēti non qdem ſtatui quo
ad ſe,ſed quoad pſonas ſtatu Eccleſiaſtico & ſacerdotio abutentes. Et ad hunc quidem mo-
dum video p Prophetam ꝓphetaꝝ dominum Ieſum Chriſtum,ſummam Dei patris ſapīam,
& veritatē,aliquando ſtatū Eccleſiaſticū non in ſe,vt vľe eſt (vt ita dixerim) ſed in pſonis eo
abutētibus naufragiū certò paſſuꝝ,ſed minimè prorſus ſubmerſum iri. Eſt aūt hæc eiuſdē dñi
veriſſima prophetia ad eius diſcipulos & quoſcunqꝫ ſacerdotes,illorum ſucceſſores,qua ait:
Matt.5, ¶Vos eſtis ſal terræ.Quod ſi ſal euanuerit,in quo ſalieť?Ad nihilum valet vltra, niſi vt mit R
Marci.9 tať foras,& conculceť ab hominibus.At q ſunt ,ad quos dñs loquiť?Sunt Apli primi ſacerdotes
Lucæ.14, eorumqꝫ ſucceſſores.Qui ſunt ſal terræ,id eſt,hominum:qa & à terra ꝓcreati,& terram amāt.
Gene.2 Quoꝝ ſacerdotes ſunt,& eſſe debēt ſal.Quare?Quoniam vti ſal ad omnē vſum humani gñis
effectū eſt & ea,in qbus ſalitur,ab omni corruptione,fœtore,immunditiaqꝫ & vitio purgat &
conſeruat,ita & ſacerdotes oīm hoīm eſſe debēt vti ſal,vt quaſi ſale ſapiæ,ſciæ,virtutis, & vi-
tæ ſanctæ exemplo hoīes in ſtatu btitudinis & virtutis ſanctę cōſeruēt, humoreſqꝫ illoꝝ car-
naliū opeꝝ exiccēt pctōꝝ vitiorumqꝫ auferāt,putredinē malę cōuerſatōis detergāt & vermē
libidinoſæ cogitatōis interficiant.Id q̄d facile ſubindicant noīa,qbus appellanť illi.ſ. pſbyteri
id eſt,ſeniores.Nimiꝝ vt ſint non tam ætate q̄ virtute & doctrina ſenes. Vnde ad Timotheū
1.Tim.4, Aplus:Nemo adoleſcentiā tuā contēnat,ſed exēplo eſto fideliū in verbo,in cōuerſatōe,in cha
ritate,in fide,in caſtitate.Hęc meditare,in ijs eſto,vt ꝓfectus tuus manifeſtus ſit oībus.Attēde
eñi tibi & doctrīæ,inſta in illľ.Hoc eñi faciēs,teipſm ſaluū facies,& eos q te audiūt. Sacerdotes
Heb.5 vt & ꝓ ſuis & ppli pctis deuotè tā ſacrificiū iuſtitię q̄ deuotę mētis ſacrificēt. Aplo in hęc ver-
ba ſcribēte.Et ꝓpterea qa.ſ.& ipſe ſacerdos īfirmitate ē circūdatus, debet quēadmodū ꝓ pplo
1.Timo.2 ita etiā ꝓ ſemetipſo offerre ꝓ pctis.Et ad Timotheū: Obſecro(inqt)primū oīm fieri obſecra-
tiōes,orones,poſtulatōes,grāꝝ actōes ꝓ oībus hoībus ꝓ regibus & oībus,q in ſublimitate cō
ſtituti ſunt.vt qetā & trāquillā vitā agamus in oī pietate & caſtitate &c.Eccleſiaſtici.i.Eccle-
1.Cor.4, ſiæ miſtri.ſ.in admiſtrādis doctrinis & ſacris,& tēpli miſterijs & laborib⁹,vt bñficiū ſit ꝓ offi
Matt.25 cio.Hinc Paul⁹:Sic nos exiſtimet hō,vt miſtros Chr̄i,& diſpēſatores myſterioꝝ dei.Hic iā q̄-
1.Tim,iiij riť īter diſpēſatores vt fidelis qs īueniať.Diſpēſanda eñi acceperť talēta &c.Hic idē ad Timo.
Tu vigila,in oībus labora,opus fac Euāgeliſtę,miſteriū tuū īple,ſobrius eſto.Spūales,vt eis q̄
ſpūs ſunt,adhęreāt,ſecularia qqꝫ & carnalia declinēt,veluti cauponationē,q̄ſtū,auaritiā,ludū,
venationē,ſymoniā,hocqꝫ genus negotia ſecularia & officia vel q̄libet alijs licita.Et hoc ē,q̄d
2,Tim,2 Aplus ait:Labora ſicut bonus miles Ieſu Chr̄i.Nemo militās deo,īplicat ſe negotijs ſeculari-
bus,vt ei placeat cui ſe ꝓbauit.Hęc ſi ſacerdotes obſeruarint rectè ſal dicunť,& qdē cōdibile,q̄
cōdiāt pplm ſibi cōmiſſum. ¶Euaneſcit āt ſal iſtuc,qñ ſacerdotes ea nō obſeruāt ſed noīe tm̄ S
vano ſacerdotes ſunt,& vita eoꝝ doctrīaqꝫ ad nihilū redacta fuerit,qa pl⁹ facti ſunt aīab⁹ laquei
diaboli,& lupi rapaces q̄ paſtores gregē paſcētes.Si mō(ait dñs)ſal euanuerit ad nihilū valet,
vltra niſi vt mittanť foras.i.vt mittať foras hmōi ſacerdoses.i.à beneficijs & honoribus & di-
gnitatibus,& diuitijs Eccleſiaſticis.Et cōculcenť ab hoībus raptoribus, qui cōculcabunt tam
terribiliter clerum pinde ac eſſent infideles & rabidi,putabūtqꝫ laici ſe ſacrificiū præſtare Deo
in pſecutōe iſtoꝝ,& hoc tā ꝓpter pctā cleri quā etiā ppli,& quidē malis in purificatōem vitioꝝ
1.Cor.11, & bonis in augmētationē virtutū.Et verificabiť hoc Apli,dicētis:Nā oportet & hęreſes eē,vt
& qui ꝓbati ſint manifeſti fiāt in vobis. ¶Cæteꝝ iſtis malis ſacerdotibus ad hūc modū eie- T
ctis,nō ꝓpterea peribit in vniuerſum ſtatus Eccľiaſticus,ſed ſufficienť boni.Vt & hoc ꝓphetę
Pſal.108, veꝝ fiat.Fiat cōmoratio eoꝝ deſerta,& nō ſit qui habiteť in ea. Et epſatum eius accipiat alter.
Et hoc

Digitized by Google

Et hoc q̃q; ſaluatoris ita, dicẽtis. Malos male ꝑdet, & vineã ſuã locabit alijs agricolis, q r
dãt ei fructũ tꝑibus ſuis. Et rurſus. Tollite itaq; talentũ, & date ei, q habet decẽ talenta. N
V eſt igiƭ, vt quiſpiã putet totũ Eccleſiaſticũ ſtatũ añ tempus extirpatũ iri. ¶ Nec etiã pro
pterea blandianƭ ſibi peſſimi quiq; ſacerdotes, q̃ſi ſe deus non ſit eiecturus ꝓpter ſacerdotij
dignitatẽ, imò meminerint, ſe ideóq; citius & vehemẽtius à deo puniẽdos, quũ ille dixerit.
Trãſite ꝑ ciuitatẽ & ꝑcutite. Nõ parcat oculus vr̃, neq; miſeramini ſenẽ, adoleſcẽtulũ, & vir Ezech.
ginẽ & paruulũ & mulieres ĩterficite vſq; ad internitõem. Et à ſanctuario meo incipite. Id
q̃d dudũ minatus ẽ malo ſacerdoti, ingens. Quare tu enarras iuſtitias meas, & adſumis teſta Pſal.49
mẽtũ meũ ꝑ os tuũ? Tu vero odiſti diſciplinã, & ꝓieciſti ſermones meos retrorſum. Arguã
C te & ſtatuã cõtra faciẽ tuã. Nec eſt, inquã, vt blãdianƭ, ſibi ſacerdotes q̃ſi deo cęteris electio- Matt.3
res, ideóq; nõ eijciẽdi, imò meminerĩt verbi Iohã. Bapt. Facite ergo fructũ pœnĩa dignũ, &
ne velitis dicere intra vos, patrẽ habemus Abrahã. Dico eñ vobis, q̃m potẽs eſt deus de la- Lucę.3
pidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahę. Iã eñ ſecuris ad radicẽ arboꝝ poſita eſt. Quid igiƭ aliud
ꝑſidij reſtabit, quã quũ (vt ait Iudith) dñs eſt patiẽs, in hoc ipſo pęniteamus, & indulgẽtiã ei⁹ Judith. 8
fuſis lachrymis poſtulem⁹ cũ ipſis Niniuitis pęnitẽtib⁹ in ieiunio & ſacco. Et qs ſcit, ſi cõuer Jonæ.3
taƭ, & ignoſcat de⁹, & reuertaƭ à furore irę ſuę, & nõ peribim⁹? Et vidit deus opa eoꝝ, q̃a cõ
uerſi ſunt de via ſua mala, & miſert⁹ ẽ ſuꝑ malitiã, quã locut⁹ fuerat, vt faceret eis, & nõ fecit

HOMILIA LXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Lucæ 17. Ite oſtendite vos ſacerdotibus.

Dominica. xiiii. poſt octa. Pentecoſtes.

A DOcemur in hodierno Euãgelio nõ obſcure legẽ veterẽ nõ ſecus Euã
gelij gratiã ꝓceſſiſſe, atq; vmbrã lucẽ, aurorã ſolẽ, figurãq; veritatem Heb.10,
Cui ſubſcribit ap̃lus dicẽs. Lex vmbrã habet futuroꝝ bonoꝝ. ſiqui 1. Coꝛ.10
dem, vt idẽ ait, Oĩa in figura illis cõtingebãt, ſcripta aũt ſunt ꝓpter, Roma.15
vel ad noſtrã eruditõem vel correptõem, ꝑinde atq; media ad finẽ. Johã.1
Lex q̃dem ꝑ Moyſen data eſt, gratia & veritas ꝑ Ieſum Chr̃m fc̃tã Sapię.8,
eſt. Sapĩa eteñ diuia, ſatagens lapſum hoĩem erigere, errãtem redu-
cere, ꝑditũ ſaluare, oĩa egit fortiter & ſuauiter diſpoſuit, vt nouit cõ Johã.3
gruere hoĩ reparãdo. Quia vero ꝑ fidẽ mediatoris ſaluari opꝫtet, iu- 2. Coꝛ.10
xta dictũ eiuſdẽ. Qui nõ credit iã iudicatus eſt. Ipſa aũt, q̃ ſunt credẽ
da nr̃æ intelligentiæ naturalis acumen excedũt, cuius vel ratiõe cum difficultate intellectus
eis adſentit. Eapropter credendoꝝ figuras obumbratas in factis & verbis idem ꝓrogauit,
quo ꝑ hęc intellectus ſuauiter aſſueſceret, & manuduceret ad fidẽ firmã mirabiliũ opeꝝ dei,
ſuã facultatẽ excellentiũ, Eadẽ ratõe ille idẽ medicinalia nouę legis ſacramenta, per q̃ Chr̃i
paſſio in nobis ſupra naturã reꝝ ipſaꝝ ſacramentaliũ ſalutem mirabiliter operaƭ, quę nedũ
credere, ſed eis etiã vti oportet, nõ ſolũ veniens in carne inſtituit, ſed ꝓdici & figurari volu-
it, & ea euidentius, quoꝝ fides difficilior, & vſus magis neceſſarius erat futurus, Cuiuſmodi
ſunt euchariſtia, baptiſmus, pœnĩa, &c. Q̃nquidem ipſe dñs in carne veritatẽ docturus an-
te ſacramentoꝝ inſtitutõem inprimis ipſo facto ꝓuenerit tanq̃ in figura baptiſmũ ſuum ba
ptiſmate Iohannis, q̃ & ipſe baptizari voluit, in eſu paſchalis agni euchariſtiã pœnĩam poſt Luc.3
baptiſmũ iuſtificãdis neceſſariã, q̃ in vet. teſt. ꝑ cõfeſſionẽ ſummi ſacerdotio, poſitis mani- Matt.3.
bus ſuꝑ hircũ emiſſariũ, & ꝓceptũ de leproſis, ſacerdotibus offerẽdis, figuratã ſcim⁹. Quã & Mar.1
ipſe dñs priuſq̃ inſtituit facto ꝓfigurauit, dũ reſuſcitatũ à morte Lazaꝝ diſcipulis ſoluẽdũ cõ Johã.1
miſit, & mũdatis ꝑ eũ leproſis ad ſacerdotũ miſit iudiciũ dicens: Ite oñdite vos ſacerdotibus. Leuiti.16
B ¶ Quo q̃dẽ dicto ĩprimis colligiƭ, ad mũdatõem à ſpũali lepra. i. pc̃tõ, neceſſariã eẽ voca- Leuiti.14
lẽ cõfeſſionẽ in actu vl̃ ad minus in voto ſeu ꝓpoſito: q̃nq̃dẽ decẽ hodie leproſi, ſignificãtes Johan.11
oẽs pc̃tõres decalogi legẽ trãſgredientes, nõ prius q̃ irent, ſe ſacerdotibus oñſuri, ad ꝓceptũ Exodi.20
dñi mũdati ſint. Cõfeſſionẽ vero pc̃tõꝝ probat. ¶ Primo ſcriptura. Siq̃dẽ deus ꝑ Eſaiam Eſaię.43
ait. Narra ſi q̃d habes, vt iuſtificeris.. Et alibi vir ſiue mulier, quũ fecerint ex oĩbus pc̃tis, quę Nume.5,
ſolẽt hoĩbus accidere, & ꝑ negligẽtiã trãſgreſſi fuerint mãdatũ dñi atq; deliq̃rint, cõfitebun
tur pc̃tm̃ ſuũ. Et aliàs. Etſi intellexerit delictũ ſuũ, ꝓnunciet pc̃tm̃, q̃d peccauit. Et alibi. Si Leuiti.5,
peccauerit vnũ aliq̃d de iſtis ꝓnũtiet pc̃tm̃, q̃d peccauit delictũ meũ cognitũ tibi feci, & in-
iuſtitiã meã nõ abſcõdi. Pſal. 31. Et Iacobus. Cõfitemini alterutꝛ peccata veſtra. Jacobi.5
C ¶ Sc̃do neceſſitas, q̃m ſine cõfeſſione nec iuſtificari nec pc̃tõꝝ remiſſioẽ obtinere poſſu-
mus. Hinc Pſal. dixi ꝓnũtiabo aduerſus me iniuſtitiã meã dño, & tu remiſiſti iniq̃tatẽ pc̃ti Pſalm.31.
mei. Et alias. Qui abſcõdit ſcelera, nõ dirigeƭ, qui ãt cõfeſſus fuerit, & reliq̃rit ea, miam cõſe Proue.28
queƭ. Et Iohã. Si cõfiteamur pc̃tã nr̃a, fidelis eſt deus, qui remittit nobis. ¶ Tertio exẽplũ Johã.1
quo legimus & aliàs pc̃tã cõfeſſos eẽ hoĩes. Siquidẽ Matth. ait. Et confitebanƭ populi pc̃tã Matt.3.
ſua. Et in actis ap̃licis. Multiq; credentiũ veniebãt, confitentes & annuntiantes actus ſuos. Actoꝝ.19

¶ Quarto

Digitized by Google

¶Quarto, Ratio. Quũ enĩ præceptũ ſit, vt fructus pœnĩa dignos faciamus, neceſſum ẽ vt pri
cõfiteamur pctã ĩs, qbus diſpẽſatio myſterioꝝ dei cõmittit, vt is pœniam p qntitate pcti
diiũgat, qñquidẽ ſcriptura dicit: Pro mẽſura pcti, & plagaꝝ modus. ¶Quĩto cõiectura ab an-
tiqs. Sane (authore Soſome) tradit in hiſtoria tripartita, antiqtus fuiſſe cõſuetũ, vt pbr qdã ho
neſtę cõuerſatõis, p põtificẽ cõſtitueret, q cęlare deberet ea, q̃ per cõfeſſionẽ à plebe ſibi clancu
lũ detegerent. Vnde cõſtat fuiſſe auricularẽ cõfeſſionẽ. ¶Sexto, authoritate Origenis, Baſilij,
Dionyſij, Cyrilli, Chryſoſtomi, Cypriani, Hieronymi, Ambroſij, Auguſtini, ac cęteroꝝ anti-
.Omis quiſſimoꝝ & ſctiſſimoꝝ prm, q oẽs approbãt & ſcripturis ad nrm modũ teſtant cõfeſſionẽ eẽ
t pœñ.et neceſſariã, piã & Chrianã. ¶Septimo, catholicę Eccleſię authoritas vna cũ vſi & antiqſſima
remiſſ. vbiqꝫ locoꝝ cõſuetudine, q̃ dicit: Omnis vtriuſqꝫ ſexus &c. ¶At ſi qs dixerit eẽ quidẽ illam D
quæ Deo fit, cõfeſſionẽ neceſſariã, nõ aũt auricularẽ & priuatam. Reſpondeo: Nullam prorſus
ſcripturã hoc dicere, ſed eius ſenſum cũ verbis tam pcedẽtibus q̃ ſequẽtibus planè in cõtrariũ
Pſal.136. & pobis facere. Qñquidem cõfeſſio, quæ Deo fit oĩno neceſſaria in primis requirit, quũ bea
1.Cor.10. tus ſit q tenebit & allidet paruulos vł maximè ſuos ad Petrã: Petra aũt erat Chrus. Cæteꝝ niſi
Lucæ.17. & homini eẽt cõfitendũ, qũo illud Chri hodie & ſub lege & ſub grã. Ite & oñdite vos ſacerdo
Iaco.5 tibus, cõſumaret? Qũo illud? Confitemini alterutrũ pctã vra, compleret? Nec hoc aliquis re-
ctè ad oẽs & qdem laicos ſolũ retegerit. Sanè cũ conſtet, vt oĩno vł priuatum vł publicè qs cõ-
fiteat, cur nõ iuſtius ſacerdoti cui nõ pres ſolũ, verũetiã ſcripturæ ſacrę huius muneris functio
Matt.16 nem tribuũt? Igit nemo dicat: Occulte cõfiteor & ago pœniam: nouit Deus, qa in corde ago
et.18, &c. Ego qdem alioqui dixerim. Ergo fruſtra Chrus dixit: Quæcũqꝫ ſolueritis ſup terrã, erũt
Iohan.20 & ſoluta in cœlis? Et illud: Quoꝝ remiſeritis pctã, remittunt eis. Id qd illis dixit, quando inſuf
flauit in eos ſpm ſctũ, nẽpe vt inſinuaret, haud paſſim cuiuis ẽ pprio cõcedi ptãtem hãc, ſed
ĩs dũtaxat, q per Eccleſiam ad hoc munus ſunt inſtituti. Hĩc & hodie dicit: Ite & oſtẽdite vos
ſacerdotibus. ¶Nec eſt, q dixeris inſup. Ad qd opus eſt ſacerdote, quũ Deus pctã remittit? E
Eſaie.44 Iohã.11. Reſpondeo, Deum vł ſolum, cui ſoli peccat, pctã remittere. Eo ipſo p Eſaiã dicente: Ego ſum
q deleo iniqtates tuas ppter me, vtit tamẽ ſacerdote veluti miniſteriali iſtrumẽto ĩ à pctõ ab-
ſolutõe, q non tm oſtẽdit pctõrem ſolutum. Id qd in Lazaro oẽm pctõrem ad grãm redeuntẽ
ſignificante, oſtẽdit: quẽ Chrus ſolus à mortuis ſuſcitauit, ſed Apłis mandauit, vt eum ſolue-
rẽt. Sic pariter ẽ in iuſtificatõe pctõris quẽ pculdubio ſolus deus à morte culpę ĩſuſcitat grãm
ſuã ei reddẽs, ſacerdos tñ eum à cathenis pctõrum, qbus ligatus tenebat, ſoluit. Queãdmodũ
maleſactor à rege vł magiſtratu ipõ in conſilio abſolutus, à cathenis in carcere ſoluẽdus ẽ à re
gis miniſtro, q iſti deinde bona, q̃ prius cõfiſcata fuere, reddit. Sic vtiqꝫ agit ſacerdos, q perin-
de Dei miniſter pctõrẽ à cathenis pctõꝝ ſoluit, & in illius Eccleſiã reducit iſti bona reſtituẽs,
& eoꝝ qbus prius erat priuatus, in Eccleſia bonoꝝ participẽ facit. Cæteráqꝫ quæ eo attinẽt,
agens. Ideoqꝫ valeãt in melius, q hactenus cõfeſſionẽ auricularẽ prorſus voluerint extinctã, q̃
tot modis approbat, & cuius ritus à primordio Eccleſię naſcẽtis ſit vſurpatus, vtpote à Deo
inſtitutus, pinde plurimũ nõ mõ ad ſalutẽ neceſſarius ſed maxime pficuus. ¶Qñquidẽ inter F
plurias cõfeſſiõis priuatę, quã auricularẽ appellãt, vtilitates q̃s nũc ppter tpis breuitatẽ trãſeo.
Iaco.4 ¶Prima ẽ qd' frangẽs ſupbiã inducit humilitatẽ, ſine q̃ iuſtificatio nõ fit. Petro & Iacobo dicẽ
1.Petr.5 tibus: Deus ſupbis reſiſtit humilibus ãt dat grãm. Pctõr qdem ſuipſius accuſator, agnoſcit quã
ipẽ nullus ſit, & quã de nihilo poſſit glłari. Et qd melius q̃ ſeipm agnoſcere? ¶Scđa qd p eam
Pſal.36 homo venit, medio ſacerdote, ad cognitionẽ, qd' & quale ſit hoc vł illud pctm, & qũo in poſte
Pſalm.13. rum poſſit deiurare malum, & facere bonũ. Ne in eo verificet, qd' alias dictũ eſt. Dñm nõ in-
uocarunt, illic trepidauerunt timore, vbi nõ erat timor. ¶Tertia, qd' aufert ab hoĩe, medio ſa-
cerdote informante, ſecuritatẽ, & gſiam de pctis deſperationẽ clemẽtiæ diuinę. Et ſanè vtrũqꝫ
eſt pernicioſiſſimũ, qd' ipẽ prudẽs & pius cõfeſſor conabit refellere. Contra primũ inqt dñs:
Pſalm.51 Quid gloriaris in malitia, qui potẽs es in iniquitate? Dilexiſti oĩa verba pcipitatõis, lingua do-
Matt.12 loſa. Propterea Deus deſtruet te in finẽ, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radi-
Lucæ.12. cem tuam de terra viuentiũ. Deſperatio vero eſt pctm in ſpm ſanctũ quod (teſte dño) nec hic
Gene.4 nec in futuro ſeculo remittit: nec ab aliquo deſperare volente, dicendũ eſt cũ Caymo. Maior
Pſalm.129 eſt iniqtas mea, quã vt veniam merear: ſiqdem falſum ſit, quũ Dauid verè dixerit: Quia apud
dñm mĩa, & copioſa apud eum redẽptio. Et ipẽ redimet Iſrael, ex omnibus iniquitatibus eius.
¶Quarta, quia infirmis ſecurã facit de abſolutõe conſciam, vt credant ſe abſolutos impoſi-
Iohan.20 tione manus ſacerdotũ. Id qd' bonũ & pium eſt, maximè quum is Chrm dixiſſe meminerit.
Quoꝝ remiſeritis pctã &c. ¶Quinta, qd' certò impetrat mĩam p humillimã ſui cõfeſſionẽ, ſcri
prouer.28 ptura dicente: Qui abſcõdit ſcelera ſua nõ diriget, qui aũt cõfeſſus fuerit, & reliquerit ea, mĩam
cõſequet. ¶Sexta, qd' ingerit pudorẽ, quo magna culpę pars, quaſi p pœnã emittit, & pctõres
quoqꝫ ne deinde peccent, retrahit. Et indubiè multa peccata propter confeſſionem dimitten
tur quæ aliàs ſecurè committerentur. Sileo interim, quot malis media confeſſione, obuiam
itur. Id quod magnopere magiſtratus, in melius regere poſſint, animaduertere debent.

¶Septi-

Digitized by Google

¶Septima, q̃d addit per ſacerdotem nõ modo confitenti cõſolationem, exhortationēq́ꝫ
ſed & pro peccatis ſuffragiũ veniæ. Si eñ vniuſcuiuſq́ꝫ hois pro alio aſſidua, teſte Iacobo, Leuiti. 12.
precatio tam prodeſt, q̃tum putes ſacerdotis, cuius eſt quaſi inter hoēm & Chriſtũ media- Iacobi. 5.
toris pro pc̃tõribus orare? Lege alias dicente. Orabitq́ꝫ pro ea ſacerdos, & ſic mundabitur.
Hinc in nouo teſt. Iacobus ait. Infirmat quis in vobis, inducat pbr̃os eccleſiæ, & orẽt ſuper
eum, vnguentes eum oleo in noīe dñi. Et oratio fidei ſaluabit infirmũ & alleuiabit eũ dñs,
Etſi in pc̃tis ſit, remittunt eis. Recte igitur dñs noſter, ſumma veritas hodie ad leproſos di-
cit. Ite, oſtendite vos ſacerdotibus, &c.

HOMILIA LXVIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST.
Luc. 7. Adoleſcens tibi dico, ſurge.

Dominica. xvi. poſt octa. Pentecoſtes.

A D VPLICEM eſſe mortem ſcriptura nõ obſcure paſſim ſubindi- Heb. 9
cat. Corporis & ē aīæ à corpe ſuprema ſeparatio, de qua apoſtolus.
Statutum eſt, inquit, hominibus ſemel mori, poſt hoc aũt iudicium.
Circa eam, q̃ ſunt pio homini vel ſeruanda vel dimittenda ad longũ
anno ſuperiore diſputauimus, nũc, quia in mille propemodum ex-
emplaria ſunt ædita, à nobis nequaq̃ repetenda ſed à vobis potius in
memoriã reuocãda. Eſt & mors ſpũs adeoq́ꝫ ipſius animæ, q̃ prioris Sapie. 5
olim cauſa fuit, Et eſt, miſera & nunq̃ ſatis exploranda animæ ipſius
à dei Max. creatoris oīm gratia, ſeparatio, q̃ vnoquoq́ꝫ pc̃tõ morta- Gene. 2
li contrahit in momento, de qua deus ad Adamũ. In quacũq́ꝫ eñ die
comederis ex eo, morte morieris. Et Iacobus. Vnuſquiſq́ꝫ tentatur à ſua cõcupiſcentia, ab- Iacobi. 1.
ſtractus & illect⁹. Deinde cõcupiſcentia cum cõcepit, parit pc̃tm̃, peccatũ vero cũ cõſuma-
B tum fuerit, generat mortē. ¶Nolite itaq́ꝫ errare, fratres mei dilectiſſimi. Eſt aũt hęc mors
ſpũalis vel ideo corporali collata, qm̃ q̃d facit aīa in corpore, hoc facit deus in aīa: mõ tolle
animã à corpore, mēbra illius vel q̃libet pulchra, erunt deformia & inutilia, ſic ecõtrario tol
le gratiã diuinã ex aīa, totũ plane ſuſtuleris: q̃nquidē homo ſine gratia dei, omnino eſt nul-
lus, ap̃lo dicente. Gratia aũt dei ſum id, q̃d ſum. Et vt oīa plenius accipiant, ſciendũ velim, 1. Cor. 15.
ſpiritualiter mortuũ, vtpote pc̃tõrem vel ideo corporaliter mortuo comparari. Primo, q̃d
vti mortuus priuat vita, nihilq́ꝫ operari p̃t, ita & pc̃tõr priuat vita. ſ. deo, q hoīs eſt vita, vn-
de ſcriptura. Ipſe eſt vita tua & longitudo dierꝫ tuorꝫ: ſiquidem deus eſt, ait Paulus, qui dat Deute. 30
omibus vitã & inſpirationē. In ipſo eñ viuimus & mouemur & ſumus. Et ideo Chr̃s alibi. Actorꝫ. 17
Sine me nihil poteſtis facere. Sine aũt ip̃o peccator eſt, dicẽte Dauide. Longe à pc̃tõribus Johan. 15
ſalus. Hic ad illũ idem. Ne derelinquas me dñe deus meus, ne diſceſſeris à me. Intende in ad- Pſalm. 118
iutoriũ meũ, dñe deus ſalutis meæ. Et rurſus. Ne proiicias me à facie tua, & ſpm̃ ſc̃tm̃ tuum Pſalm. 37
ne auferas à me. Sc̃do vt mortuus priuat dignitate, ita & pc̃tõr, nēpe qui diuinitate aīæ de- Pſal. 50.
poſita, beſtialis efficit, dicente diuino pſalte. Et hõ cum in honore eſſet, nõ intellexit, cõpa-
ratus eſt iumētis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Hinc Eccle. ait. Quis honorificabit Pſal. 48.
ex honorãtem animã ſuã? Tertio mortuus priuatur noīe, ita & pc̃tõr: nimirꝫ qui, ait deus, Eccle. 10
peccauerit mihi, delebo illum de libro vitę. Et rurſum. Memoria iuſti cũ laudibus, & nomē Exodi. 32
impiorꝫ putreſcet: peribit eñ, ait Solomon, nomen impiorꝫ. Et hoc eſt, quod diuitis illius Pſal. 108.
Epulonis in Euãgelio nulla fit nominis mentio. Quarto mortuus priuat omibus poſſeſſio- Prouer. 10
nibus: ſiquidem nihil hinc auferre poſſit, ſed omia relinquere poſt ſe cogat, ita & peccator Eccle. 41
priuatur virtutibus, vtpote meritoriis, quæ ſunt h[illegible]is diuitiæ optimæ. Hinc propheta. Luc. 16
Diuitiæ ſalutis ſapientia & ſciẽtia, timor dñi ipſe eſt theſaurus eius. At iſtis diuitiis priuatur Eſaiæ. 33
peccator, quod Dauid in p̃ſona peccatoris cõquerit, dicens. Inclina dñe aurem tuã, & exau
di me, qm̃ inops & pauper ſum ego. Quinto mortuus priuat omnibus ſuis amicis: q̃nquidē Pſalm. 85
Iob in perſona mortui ait. Fratres meos longe fecit à me. Dereliquerũt me propinqui mei,
& qui me nouerant, obliti ſunt mei, ita nimirꝫ peccator priuat a amicis. i. angelorꝫ cuſtodiis Job. 19
quas reliquit aliquando, ad aliquot effectus, quãdoq́ꝫ angeli donec homo eſt viator, in totũ Eſaiæ. 5.
non diſcedunt. Hinc deus per Eſaiam. Auferam ſepem eius, & erit in direptionē. Cũ ve-
ro hæc & tot mala peccatori, ſpiritualiter mortuo eueniũt, recte dixit propheta: mors pec-
catorum peſſima: nempe quod iſtorum mors ſpiritualis hoc peior corporali ſit, q̃ aīa præ- Pſalm. 33
ſtat corpore, Quam vero præſtat anima corpore, dñs iiſce verbis euidēter oſtēdit, ingens.
Quid eñ prodeſt homini, ſi mundũ vniuerſum lucret, animę vero ſuæ detrimētũ patiatur. Matt. 16
Aut quã dabit hõ cõmutationē pro aīa ſua? Porrò hæc ipſa aīa pc̃tõ ipſo mortificat. i. à deo Marci. 8
ſeparat hic ab illius gratia & alibi (ſi ante mortē corporis temporalem non viuificat) ab eius
æterna, diuina, beataq́ꝫ viſione ad inferos æternales, vbi, teſte domino, fletus & ſtridor erit
dentiũ

Lucæ.16 dentium & dolor tam ęternus quàm ineffabilis,diuite exclamante ad Abraham: Pater Abra
ham miſerere mei, & mitte Lazaꝝ vt intingat extremũ digiti ſui in aquam , vt refrigeret lin-
guam meam,qa crucior in hac flamma &c. ¶Cæteꝝ quęris qd facto opus, vt reuiſicari poſ C
ſit in hac vita aĩa p pctm̃ mortificata? Reſponderim: Neceſſariũ eſſe, vt dñi hodie vocẽ audiat
nõ modo verbo,ſed & facto.i.illi obediat,dicẽte: Adoleſcẽs tibi dico,ſurge. Quid em̃ aliud in
myſterio p adoleſcẽtẽ mortuũ deſignaᷓ,q̃ hõ lętali crimĩe ſoporatus, quũ tot modis homini
naturalr̃ mortuo cõparari poſſit? Cuius mater eſt Eccleſia,credentiũ.ſ.vniuerſitas. Cuius filij
ſunt ſinguli credẽtes. Cuius vnicus filius diciᷓ pctõr,qm̃ hęc illũ,quũ in pctm̃ cadit,æquè dolo
roſe deflet,ac mater naturalis filiũ ſuũ vnicũ morientẽ in quo illius eſt gaudiũ, cõſolatio,& ſa-
lus ſenectutis. Hæc mater Eccleſia,vidua eſt,qm̃ ſui ſponſi.ſ.Ieſu Chr̃i morte redempta eſt, &
Matt.9, Marc.7, donec hoc in mundo peregrinaᷓ à dño,ab eius eſt amplexibus priuata. Sic aliàs dñs inqt: Non
Lucæ.5, poſſunt filij ſponſi lugere,quàm diu cũ illis eſt ſponſus. Veniẽt autẽ dies,cũ auferetᷓ ab eis ſpon
Iaco.1, ſus,& tunc ieiunabũt. Cuius filius vnicus mortuus,extra portã effertᷓ , quũ conſenſus interior
exijt in opus,iamq́ꝫ pctm̃ conſumaᷓ, vt ſupra tetigimus. Moueᷓ dñs mĩa ſup vidua,qñ pro pec
catore flens orat Eccleſia ad Deũ . Tangit loculũ.i.pctõris conſciam , qñ illam admonet ſuoꝝ
pctõrum vl' quolibet modo. Simulq́ꝫ ad illam dicit : Adoleſcẽs tibi dico ſurge. Qđ vtiqꝫ dicit
quũ pctõrem vult à pctõ ſurgere & viuificari,illi eius pctã nunc flagellis, nunc proſperis nũc
aduerſis,nunc verbis,nunc factis,nunc inſpiratõibus interius ob oculos pinde ponẽs. Quẽad
Apoca.2, modũ is ait in Apoca. Aemulare ergo & pęnĩam age. Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo. Si qs audierit D
vocẽ meam,& aperuerit mihi ianuam intrabo ad illũ. ¶Admonet autẽ, Primo dñs vt pec
Pſalm.36 Ephe.5 tor ſurgat.i.ceſſet à peccando. Iuxta hoc Dauidis: Declina malũ & fac bonũ. Et Apl'us: Sur-
Hiere.5, ge q dormis. & exurge à mortuis , & illuminabit te Chr̃us . Hinc Deus oĩpotens p Hieremiã
Ecci.5 ad pctõrem . Si conuerteris,conuertam te. Scđo vt ſurgat adoleſcẽs.i.in adoleſcẽtia.i.cito, nõ
expectans ſenectutẽ,neqꝫ procraſtinet. Hinc Eccle. Ne tardes(inqt)cõuerti ad dñm,& ne dif-
feras de die in diem,ſed age bonum,ſubito em̃ venit ira illius. Hanc vero vocẽ dñi,vt cum effe
ctu duoꝝ in ea præceptoꝝ pctõr audire poſſit,oportet vt portatores loculi ſtent,quoꝝ plę-
rumq́ꝫ ſemp quatuor ſunt. Ita nimiꝝ quatuor ſunt portatores q pctõrem mortuũ deferũt ad
ſepulchrũ pœnæ ĩfernalis.ſ. Spes diuturnioris vitæ, Cõſideratio alienæ culpæ. Pręſumptio di
uinæ mĩæ, adulatio ſocietatis prauæ. Hæc em̃ ſunt quę portãt pctõrem ad tumulũ inferni, ne
audiat vocẽ dñi,dicẽtis: Adoleſcẽs tibi dico ſurge. Quam tum ille rectè audiet, cũ hoſce ſiſtet, E
id ẽ,ceſſare faciet portatores ¶Et qdem Primo vt ſiſtat fiduciã longioris vitę,ne ſperet ſe ha
bere adhuc longũ viuendi tẽpus quo velit pœnitere & ceſſare de pctis, imò exiſtimet mortẽ
Apoca.3, ſtatim præ foribus & ſemp adeſſe,vt ſemp pœniteat,memor dñi dicẽtis. Pœnĩam age,& eſto
1.Theſſ.5 vigilans. Si non vigilaueris veniam ad te tanq̃ fur,& neſcies,qua hora veniã ad te. Ipſi em̃(in-
quit Paulus)diligẽter ſcitis, qa dies dñi,ſicut fur in nocte ita veniet. Cum em̃ dixerint pax & ſe
curitas,tunc repẽtinus eis ſupueniet interitus,ſicut dolor in vtero habẽtis,& non effugiẽt. Sa-
nè multos ſuã vitã ꝓlongantes,mors incerta p̃uenit . Adeo vt diuus Auguſtinus (quẽ & nos
hoc certè loco rectè poſſumus ſequi)in hæc verba exclamare nõ dubitauit. O vita p̃ns quan-
tos decepiſti? quantos ſeduxiſti? quantos excęcaſti? quæ dum fugis,nihil es, dũ videris vmbra
Iob.21, es,dum exaltaris fumus es,dulcis ſtultis,amara ſapiẽtibus,q te amãt,te non cognoſcũt,q te co
Lucæ.12, gnoſcunt,te negligunt. Sed è heu miſeri pctõres ſine cura ducunt(inqt Iob)dies ſuos in bonis
& in puncto ad inferna deſcẽdunt,q vtiqꝫ ſe longius viuere ſperarunt, immemores diuitis in
Euangelio,dicẽtis: Anĩa mea habes plurima bona repoſita,in annos multos,quieſce,comede
bibe &c.epulare. Cui Deus dixit: Stulte hac nocte aĩam tuam repetẽt à te. Quæ aũt paraſti, F
cuius erunt? ¶Scđo ſiſtat conſideratĩnẽ alienę culpę & emẽdet ſuam,ſiqdem errantiũ mul-
Ecci.32 titudo non parit errori patrociniũ. Ita pctõr nõ vitet(vt ait ſcriptura)correptionẽ,nec ſcđm
Mat.16, voluntatẽ ſuam requirat comparationẽ. Scimus etem̃ deum vnicuiqꝫ iuxta opa datuꝝ. Et oẽs
Roma.14 Gene.3 ait Apl'us,ſtabimus ante tribunal Chr̃i. Et vnuſqſq́ꝫ nr̃m pro ſe reddet rõnem Deo . Sic Deus
non pepercit Adæ,vtcunqꝫ p Euam ſociam ſeducto,& ſe excuſanti & dicẽti: Mulier quã de-
2.Cor.5, diſti mihi ſociã dedit mihi de ligno & comedi. Et rurſum Paulus : Omnes em̃ nos manifeſtari
oportet ante tribunal Chr̃i,vt referat vnuſqſqꝫ ꝓpriũ corporis prout geſſit ſiue bonũ ſiue ma
Matt.7, lum. Proderit itaqꝫ iuxta dñi conſilium,vt vnuſqſqꝫ ex ſuo oculo primũ eliciat trabẽ & cętera.
Lucę.6 ¶Tertio,vt ſiſtat præſumptionẽ de diuina mĩa temerariã,iuxta ſcripturã dicentẽ: Ne dixe G
Ecci.5 ris: Peccaui. Et qd mihi accidit triſtẽ? Altiſſimus em̃ eſt patiẽs redditor. De ꝓpitiato pctõ no
li eſſe ſine metu,neqꝫ adijcias pctm̃ ſuper pctm̃,& ne dicas: Miſeratio dñi magna eſt, multitu-
dinis pctõrum meoꝝ miſerebiᷓ. Miſericordia em̃ & ira ab illo cito proximãt,& in peccatores
2.Petr 3 reſpicit ira illius. Hinc Petrus: Non tardat(inqt)dñs ꝓmiſſionẽ ſuã,ſicut quidã exiſtimant,ſed
patiẽter agit ꝓpter vos,nolẽs aliqs perire,ſed oẽs ad pœnĩam reuerti. Et hoc ẽ qđ Apl'us ait.
Roma.2, An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & lõganimitatis cõtẽnis? Ignoras,qm̃ benignitas dei ad
pœnĩam te adducit. Scđm ãt duritiã tuã & impęnitẽs cor theſaurizas tibi irã in die iræ, & re-
uelatõis

Digitized by Google

uelationem iuſti iudicij dei, qui reddit vnicuiq; ſecundum opera eius. Non igitur præſu-
mendũ eſt de miſericordia dei, qui æque iuſtus ẽ atq; miſericors, neq; cũ Iudæis eſt dicẽdũ. Pa
F trẽ habemus Abrahã. Dico eñ vobis, potẽs eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahę. Matt. 3
¶Quarto ſiſtat adulationẽ prauæ ſocietatis, qua nihil peius & nociuius. Solẽt eñ pleruncq; Sapie. 2
mũdani hoĩes peccatoribus adblandiri, dicentes. Exiguũ & cũ tædio eſt tẽpus vitæ noſtrę, &
nõ eſt refrigeriũ in fine hoĩs, & nõ eſt, qui agnitus ſit reuerſus ab inferis, &c. Venite ergo frua-
mur bonis, q̃ ſunt, & vtamur creatura tanq̃ in iuuẽtute celeriter. De qbus ad diſcipulũ dñs. Di
mittite mortuos ſepelire mortuos ſuos. Mortui aũt mortuos ſepeliũt. Cũ pctõres quiq; ſui ſi- Luc. 9
miles nociuo fauore demulcẽt, cõgeſtaq; peſſima adulatiõis mole, ne qua aliqñ ſpe reſurgiẽdi
G potiant, opprimũt. Et aplus ait. Denũtiamus vobis frẽs in noĩe dñi noſtri Ieſu Chriſti, vt ſub- 2. Theſſ. 3
trahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, &c. ¶Hi igitur ſunt quatuor portato-
res peccatorẽ ad inferorũ ſepulchra portantes, quos, ſiſti neceſſum eſt Quibus ſtantibus, pecca
tor auditurus eſt re ipſa dominũ dicentẽ. Surge dico tibi adoleſcens. Laboret propterea pec-
cator, vt pro ſe oret eccleſia, Chr̃i ſpõſa. Aduertat inſpiratiões internas. Suſcipiat admoniti-
ones externas, fugiat portitores, eoſq; ſiſtat, cõfiteat pctã. Adſit propoſitũ emẽdatiõis, & re-
ſuſcitabit eũ dñs, dicẽs. Adoleſcẽs tibi dico, ſurge. Qui ſuſcitatus deinde iugiter deũ timeat, ne
peccet, ne ſibi qd peius accidat, interimq; gratus magnificet deũ, dicẽs: Quia ꝓpheta magnus
ſurrexit in nobis, & qa deus viſitauit plebẽ ſuã. Hoc quidẽ pacto, & ijs aĩaduerſis, inueniemus Iohan. 14
veriſſime Chriſtũ dixiſſe. Ego ſum via, veritas & vita. Via, inquã, ꝙ q̃cũq; dixit ac fecit, docu
mẽta ſunt viæ, q̃ ad vitã ducit. Vñ ipſe ait. Diſcite à me, qa mitis ſum & humilis corde. Hinc Matt. 11.
Lucas ait: Cœpit Ieſus facere & docere, nimirũ cuius tota actio nr̃a ſit inſtructio. Veritas, in- Actorũ. 1.
quã, eſt, ꝙ nõ modo verba ipſius veritatẽ denuntiãt, ſed & facta, qm̃ eius opera prolatæ veri- Matt. 5
tati atteſtant, dño dicẽte. Opera q̃ ego facio teſtimoniũ perhibẽt de me, qa pater me miſit. Vi Geneſ. 15
ta, inquam, quia ipſe merces eſt noſtra. Sicut olim ad Abrahã dixit. Ego ſum merces tua ma- 1. Cor. 1.
gna nimis. Ipſe eñ eſt ſpes nr̃a, ipſe beatitudo veſtra. Siquidẽ hæc eſt vita, inquit ipſe, æterna Iohan. 17
vt cognoſcãt te ſolũ deũ verũ, & quẽ miſiſti Ieſum Chriſtũ. Cũ proinde inſigne ac miraculo
ſum opus à dño factũ euãgelica cõmemoret hiſtoria, reſuſcitationẽ videlicet adoleſcẽtis, filij
viduæ ciuitatis Naim, Ita ipm aĩo capiam⁹, vt nõ ſolũ in eo dei miremur oĩpotẽtiã, ſed ſit no-
bis q̃q; via moralr̃ inſtruẽs, ſit ueritas in fide nos corroborãs, ſit vita ſpem noſtrã ſubleuãs, q̃te
nus vnuſqſq; nr̃m nõ mõ mereat dñi vocẽ audire. Adoleſcẽs tibi dico ſurge, ſed & eã ſeq ipſo
facto, & hic ꝑ grãm reſurgẽs à pctõ cũ ipſo eodẽ dño æternalr̃ viuere poſſit.

¶HOMILIA LXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 14
Ipſe vero apprehenſum ſanauit eum, ac dimiſit.

Dñica. xvii. poſt octa. pentecoſtes.

A SCripturas ſanctas nõ eſſe dũtaxat ad literã, ſed & ad medullã intus
ab eas legente diligenter accipiendas, haud obſcure aliàs Chr̃s dñs
quũ ſe dei filiũ naturalẽ Iudæis pateſieri optaret, corã, paláq; arguit,
dicẽs. Scrutamini ſcripturas. Siquidẽ ait, ſcrutamini. i. nõ ſimplici- Iohan. 5
ter legite & attẽdite, ſed penitius, profundiuſq; capite, voluite ac re
uoluite & admedullã ipſi⁹ vſq; ꝑtingite. Q. d. Tũ eñ inibi vitã inue
nietis adeoq; verũ ſancti ſpũs fructũ. Id q̃d adeo verũ eſt, vt & apl̃s gẽ
tiũ cognoĩe & facto doctor dixerit. Qui. ſ. Chr̃s, & idoneos nos fecit 2. Cor. 3
miniſtros noui teſt. nõ lr̃a, ſed ſpũ. Lr̃a eñ occidit, ſpũs aũt viuificat.
Q̃d & nõ ſolũ in Iudæis, ſed & in nõnullis nr̃i tpis hoĩbus plerũq; ita
verũ eſt, vt ſuꝑ cor eorũ poſitũ ſit velamen: nẽpe, ꝙ plurima ad literã falſo exponãt & intelli-
gant, Petro ſcribẽte, q indocti & inſtabiles ſcripturas ad ſuã ipſorũ perditionẽ deprauãt, plu- 2. Petri. 3
rima ad literã ita frigide pertranſeãt, vt q̃ optima ſunt negligãt, nudo hiſtoriæ cõtextui inhæ
rẽtes. Nec mirũ, quũ modo indiſcriminatim ſacras lr̃as vel quãlibet idiotæ & rudes tractent,
lacerẽt, prophanẽtq;, docere temere ꝓſumẽtes q̃d nũq̃ didicere, nec ſatagẽtes vt addiſcãt, in-
terim vane de ſpũ, neſcio quo (ſine tamen probamento) ſuperbientes. Nequaq̃ memores, q̃d
Paulus apl̃us ad pedes Gamalielis legem Moyſi & prophetas didiciſſe ſe glorietur, vt armatus Actorũ. 22
ſpũalibus telis poſtea doceret cõfidẽter. Nec, inquã, memores, ꝙ Eunuchus ille ſcripturarum Actorũ. 8
ſtudioſiſſimus, & Eſaiã lectitans, rogatuſq; Philippo reſponderit, dicens. Quõ poſſum intel-
ligere, niſi aliquis me docuerit? vt qui nõ cerneret q̃d ſub litera eminẽtius & profundius latuit
Atq; vtinã nr̃i tpis temerarij aliqui hoĩes, pſeudoq; doctores vel huius diei Euangelium in-
tuentes, potius interrogati reſpondiſſent. Quõ poſſumus, niſi aliquis non docuerit? q̃ quod tã
illotis pedibus in tam ſanctis Chriſti verbis bacchati ſint, falſo obgannientes, Chriſtum per
curatum hodie hydropicum, adeoq; per totum Euangelium nihil aliud docuiſſe, quàm ſabba

ta,id eſt,dies feſtos in Chriſtianiſmo nullos eſſe debere,ipſoſq̃ omnino tollendos. At quàm
ſibi iniquitas mentiatur,e veſtigio Chriſtus oſtendit, inquiens. Si licet ſabbato curare? Sane
dicens. Licet arguit iuſtã diebus feſtis bonoꝝ occupationẽ, Dicens curare, ſubindicat,ijſdẽ
diebus rectã maloꝝ vitationẽ. Et ſic ſummus oĩm doctor docet, Licere quidẽ habere ferias,
mõ in ipſis. Primo vitent mala opa,cuiuſmodi ſunt,ludere,crapulari,libidinari,occidere,de-
Amos. 5 trahere,fornicari,hocq̃ genus alia. Quibus ſi ꝗ in ferijs indulget,abſq̃ dubio audire cogũtur,
Eſaiæ. 1 dominũ dicentẽ. Odi & proieci feſtiuitates veſtras. Et rurſus. Sabbata veſtra & neomenias
veſtras odiuit aĩa mea. Secũdo, vt diebus feſtis,occupemur bonis operibus,p̄cipue quæ ſunt
Mat. 25 ſpũs. Cuiuſmodi ſunt opera miſericordiæ,eſurientes paſcere,ſitientes potare, hoſpites colli-
gere,nudos operire,infirmos viſitare,captos cõſolari,errãtes inſtruere & docere. Sic Tobias
pauperes die feſto ad prãdia inuitauit(quod & Chr̃s alibi feciſſe intelligit,quũ diſcipuli puta-
Johan. 13 rent,propterea ipſum Iudæ dixiſſe. Quod facere vis,fac cito,qm̃ Iudas,quũ dies eſſet feſtus,lo
Tobiæ. 2 culos haberet aliquid pro pauperibus emere deberet)mortuoſq̃ ſepeliuit. Sic etiãnũ Iob ſuos
Job. 1 filios die feſto dicit ſanctificaſſe,id eſt,emẽdaſſe,boniſq̃ doctrinis & operibus inſtruxiſſe. In
quoꝝ vtroq̃ ſatis euidenter oſtẽditur,vel ideo etiãnũ dies aliquot feſtos inſtitutos eſſe,vt cor
pora per labores antea diebus operarijs laſſa requieſcãt,vt inde ad eoſdẽ labores fiant,& ro-
buſtiora & alacriora. Vt in ijs amici aliquando expeditius conueniant,quæ in honeſtatẽ ſunt
& vtilitatẽ filioꝝ & alioꝝ conſultantes. Vt & aliquando corpora à ſeruilibus laboribus libera
mundentur, fiantq̃ animi deinde ad omnia liberiores & aptiores. Et vt p̄cipue filij vnà cum
alijs dirigant,prouocenturq̃ ad dei in primis honorẽ & deuotionẽ,eiuſq̃ ſanctoꝝ imitatio-
nem,ne ſemper & dumtaxat ijſce temporalibus,vaniſq̃ rebus inhiant. Et hoc eſt q̃d & Chri
Johan. 15 ſtus,ſabbati dñs,frequentius in ſabbato docuerit,& ad panẽ accipiendũ inuitatus fuerit,& in-
Actoꝝ. 1 firmos,inopeſq̃ ſubleuarit,exemplũ vtiq̃ nobis p̄bens,vt quemadmodũ ipſe fecit,ita & nos
faciamus:quum ijs facere cœperit & docere. ¶Hoc vero ipſum etſi aliàs ſæpe,hodie tamen B
prorſus erudite exequutus eſt:Nimirꝝ,qui in domũ cuiuſdam principis phariſæorum ſabba-
to manducare panẽ inuitatus non modo re ipſa & corporaliter iuxta euangelicæ hiſtoriæ ve
ritatem hydropicum ſanauit & curauit. Verum. ¶Primo,quomodo feriandũ ſit,& qua ex C
Mat. 12 cauſa ipſum ſabbatum(.ſ. neceſſitatis cauſa)infringi poſſit,demonſtrauit. Secundo,ſe quoque
hodierno euangelio typum ſalutarẽ ob oculos ponere ſtuduit. Si quidem longe aliud in my-
ſterio per factum ſuum oſtendere quàm litera habeat, euidenter ſubindicauit: adeo ſane, vt
Roma. 15 recte apoſtolus dixerit: Quæcunq̃ ſcripta ſunt,ad noſtram eſſe doctrinam ſcripta. Quantus
vero huius hodierni Euangelij ſit typus,vbi dilucidatus fuerit,luculenter cõmonſtrabitur: q
Ephes. 6 hoc ſibi vult,& habet Chriſtum per incarnationẽ ſuam introijſſe in domũ phariſæi,id eſt,in
hunc mundũ,qui vere domus eſt principis phariſæorum, rectoris.ſ. tenebraꝝ harꝝ. De quo
Johan. 12 dominus. Venit princeps huius mundi,& in me non inuenit quicq̃. Et profecto recte mun-
dus domui phariſæoꝝ,id eſt,eorum,quæ ſibi apparent aliquid eſſe,cum nihil ſint(cuiuſmodi
phariſæi ſuperbi videri cupiebant)confert & cõparatur,quum adeo in eo omnia ſint appa-
rentia,& vana & tranſitoria,vtcunq̃ magna nobis atq̃ bona videri velint. Siquidẽ inibi om-
1. Johan. 2 nia ſint fluxibilia & peritura,Iohanne dicente. Et mũdus tranſit,& concupiſcentia eius. No-
lite igitur diligere mundũ,& ea quæ ſunt in mundo. Quod & ante ipſum Eccleſiaſtes ſentiẽs,
Eccle. 3 ait. Cuncta ſubiacent vanitati,& omnia pergunt ad vnum locũ. De terra facta ſunt,& in ter-
ram pariter reuertuntur. In hunc igitur mundum Chriſtus intrauit manducare panem in ſab
Exod. 20 bato,id eſt,facere voluntatem patris,quæ eſt ſanctificatio noſtra:hic em̃ eſt cibus eius,vt ve-
1. Theſſ. 4 niens miniſtraret verbi dei panem,in quo & homo viuit,& non in ſolo pane materiali, Ipſo
Deuter. 8 dño dicente. Meus cibus eſt,vt faciam voluntatẽ eius,qui miſit me,vt perficiã opus eius. Hoc
Joh. 4. 6 autẽ eſt opus dei,vt credatis in eum,quẽ miſit ille. Atqui hoc verbo dei fieri oportuit,quo (vt
Pſal. 106 ſcriptura ait)ſanauit mundũ,id eſt hydropicum,qui in mundo eſt. Sanare ſategit, inquã, ho-
1. Johan. 2 die hydropicũ in typo,id eſt,hominem in mundo à præcipuis,vnde cætera deriuantur,pec-
catis.ſ. hominẽ tumentẽ inuidia,auaritia,ſuperbia,Siquidem omne, inquit Iohannes, quod
in mundo eſt,cõcupiſcentia carnis eſt,& concupiſcentia oculoꝝ,& ſuperbia vitæ. Nimirꝝ ijs
tribus vitijs notantur hodie phariſæi,qui fuere inuidi,ꝙ dominũ obſeruarint,vt eum depre-
henderent,Auari, ꝙ in ſabbato in auaritia pecoribus redimendis laborabant,Superbi,quo-
niam primũ in nuptijs locum elegerint. Porrò iſtorum inuidiam, quæ eſt proximi charitati
contraria,ſuorum bonorum multiplicatione,Auaritiam ſanatione hydropici, aquæ ſitis ſe-
datione,Superbiam humilitati virtute contraria ſanauit:vtiq̃ inſtruens nos,vt & ipſi vitia cõ
trarijs virtutibus curemus,ſimiliq̃ modo,quo ipſi,peccata fugamus. ¶Primo quidem in- D
uidiam proximi vincemus,vbi illi,cui tanquã inimico inuidemus,aut forte ipſi nobis inuidet
non modo nihil mali imprecemur verũ benefacere ſtudeamus,Chriſto dicente. Ego autem
dico vobis,diligite inimicos veſtros,benefacite ijs,qui oderunt vos,& orate pro perſequen-
tibus & calumniantibus vos,vt ſitis filij patris veſtri,qui in cœlis eſt,qui ſolem ſuum oriri fa-
cit ſu

Digitized by Google

cit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Et apl'us inquit. Si eſurierit inimicus Matt. 5 Luc. 6
tuus, ciba illum, ſi ſitit, potum da illi. Hoc enim faciens, carbones ignis cōgeres ſuper caput eius. Roma. 12
Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. Id quod Chriſtus hodie facto, pariter & exemplo
perfecit, qui & in cruce patrē pro inimicis orauit. Idem fecerūt apoſtoli, qui per Paulū dicunt Lucæ. 24
Maledicimur & benedicimus. Perſequutionē patimur & ſuſtinemus. Blaſphemamur & obſe Actoru. 7
E cramus. ¶Secundo, auaritiā depellemus, vbi & ipſi ſitim. ſ. hoꝝ tēporaliū ſedauerimus, q̄d 1. Cor. 4
fit, conſideratione anxietatis, quæ cruciat auarū: nēpe quod is ſemper cupit, ſemperq́ habere
ſatagit, & quo plus bibit, hoc magis ſitit. ſ. bona hæc tēporalia. Auarus enim, ait Eccleſiaſtes, nū Eccles. 5
quam implebitur pecunia. Et ſaturitas diuitis non ſinit eum dormire. Quippe qui vel diui-
tias cogitat augere, vel ne amittat anxie laborat, imò facile deſinemus eſſe auari, ſi quod apl'us
ait, ſequuti fuerimus. Nihil enim intulimus in hunc mundū, haud dubium, quin nec auferre quid 1. Tim. 6
poſſimus. Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt
diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & in deſideria multa inutilia, &
nociua, quæ mergunt homines in interitum. Quod & antea Eccleſiaſtes admonuit, dicens: Di Eccles. 5
ues ſicut egreſſus eſt nudus de vtero matris ſuæ, ſic reuertetur, & nihil auferet ſecum de labore
ſuo. Sane innuens q̄ fruſtra laboret auarus de colligendis coarceruandisq́ hiſce bonis tempo
ralibus, quæ omnino vana ſunt & fallacia, nec, ſint vel quālibet magnifica, perpetuo duratu-
ra. Dic enim, obſecro, vbi Babylon illa ciuitas magna & opulenta? de qua Apoca. Cecidit ceci- Apoca. 18
dit Babylon magna, amicta byſſo & purpura, deaurata auro, & lapide pretioſo & margaritis, Rom. 14
quoniā vna hora deſolata eſt. Vbi Niniue, caput regni Salmanaſar & Senacherib? Vbi Hieru
ſalem illa ampliſſima & potentiſſima, paſſim vel ſacris literis celebratiſſima. Nonne vel Chri- Lucæ. 19 Ioſep. ſ. 6
ſto teſte, ſolo tandem æquata eſt? Vbi Troia, de qua Homerus & Maro, cæteriq́ tot & tanta Aeneid. 2
ſcripſerunt? Nonne & ipſa miſere deſolata eſt, poeta canente. Hoſtis habet muros, ruit alto à Aeneid. 3
culmine Troia. Et rurſus. Ceciditq́ ſuperbū Ilium, & omnis humo fumat Neptunia Troia.
Quo Roma mundi illa domina? de qua poeta. Verū, inquit, hæc tantum aliàs inter caput ex- Vergil.
tulit vrbes, Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Cui ſane vrbi Iuppiter ille Vergilia- æn. 1.
nus, Nec dedit metas rerum nec tempora. Sed imperium ſine fine dedit. Nimirum cui adeo ver. 1. æn.
omnis fuit terra ſubiecta, vt domināte Octauiano Aug. deſcriberetur totus orbis. Nonne & Luce. 2
hæc dudū ita periit vt vel vmbra veræ illius & florentis Romæ vix fuerit temporibus diui Au
guſtini, qui toties inter omnia mallebat tria videre & audire, Chriſtum in carne ad faciē, Pau-
lum prædicantem, & Romam florentem & triumphantem. Qualis hæc nunc ſit, facile, qui ſa
piunt, agnoſcunt. Vbi denique quatuor illæ monarchiæ. ſ. Chaldæorum, Perſaꝝ, Græcorū & Daniel. 2
Romanorum? Nonne & ipſę perierunt? Vtiq́. Quaꝝ deuaſtationem Nabuchodonoſor vi-
dit in illa myſtica ſtatua? Quid multis? Corporis, inquit ille, & fortunæ bonoꝝ, vt initiū ſic & Saluſt. in
finis eſt. Omnia quæ orta ſunt, occidunt, & aucta ſeneſcunt. Cœlum quidē & terra tranſibūt, Iug. pro.
& ſic in illis omnia vana, inſtabilia, fallibiliaq́, ideoq́ non tantopere ab auaro petenda.
F ¶Tertio, ſuperbiā vitemus humilitati contrariam, quæ eſt, quum nobiſipſis (qui certe nulli
ſumus, conſideratis, quibus vndecūq́ diſtringimur circumſtantiis) minores efficiamur, & ne
gligimur vel quālibet apud homines hoc in mundo magni reputati, quandoquidē ait ſcriptu Eccleſi. 3
ra. Quanto magnus es, humilia te in omnibus. Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrute-
ris. Id quod facile faciemus, ſi q̄ vtilis ſit humilitas & q̄ econtrario pernicioſa ſuperbia, conſide
rauerimus. Hæc enim (ait ſcriptura) omnis peccati initiū, odibiliſq́ corā deo & hominibus ho-
minē exaltatum hic plerunq́ aliàs ſemper deiicit & cōfundit. Hinc Eccleſiaſticus. Qui tenue- Eccleſ. 10
rit illā. ſ. ſuperbiā, adimplebitur maledictis, & ſubuertet eū in finē. Et ſedes ſuperboꝝ deſtru-
xit deus, eorūq́ memoriā perdidit. Quid enim ex cœlo detruſit Luciferꝝ, angelorum in primis Eſaiæ. 14
pulcherrimū? Nimiꝝ ſuperbia. Ad eum quidē deus per ſcripturā ait. Quomodo cecidiſti de Eſaiæ. 14
cœlo lucifer, qui mane oriebaris. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua, cōcidit cadauer tuum.
Qui dicebas in corde tuo. In cœlū cōſcendam, ſuper aſtra dei, exaltabo ſolium meum, aſcen- Gen. 3
dam ſuper altitudinem montium, ſimilis ero altiſſimo. Quid prothoplaſtos è paradiſo diſtur
bauit in hāc lachrymaꝝ vallē? Vtiq́ ſupbia primū, qm̄ inſtigatiōe ſerpētis, eſſe ceu dii cona-
bantur. Quid in cauſa, q̄ Nabuchodonoſor rex potentiſſimus regnū ſuum potentiſſ. amiſerit,
ipſeq́ ab hominibus fuerit deiectus, & cū beſtiis & feris habitarit, fœnūq́ quaſi bos comede-
rit? Vtiq́ ſuperbia. Quoniā ſe deū haberi voluerit, adorariq́ in ſtatua aurea permiſerit: ſiqui- Dani. 3. 4
dē qui Holopherni pceperat, vt omnes deos terræ exterminaret, videlicet, vt ipſe ſolus dice- Iudith. 3
retur deus ab iis nationibus, quæ potuiſſent Holophernis potentia ſubiugari. Et hoc eſt, q̄d
ipſe tandem, tranſacto ſeptennio, per interceſſionē (Danielis conſilio) eleemoſynaꝝ reſtitu- Danie. 4
tus, dixerit profeſſus. Nunc igitur ego Nabuchodonoſor, laudo & magnifico & glorifico re-
gē cœli, qa oīa opera eius vera, & oēs viæ eius iudicia, & gradientes in ſuperbia pt humiliare.
Et oēs habitatores apud eū in nihilū reputati ſunt. Et ſane qd aliud oēs, de qbus ſupra, huius
mundi ampliſſimas vrbes, potentiſſima imperia, glorioſiſſimos reges ac imp. & potentatus,

 q̄ ſu-

Digitized by Google

Eccle. 10 q̄ ſuperbia, in nihilū redegit. Proinde merito ad ſuperbū vnumquēq; ait Solomon. Quid ſu-
perbis terra & cinis? Cum eñi morietur homo, hæreditabit ſerpētes & beſtias, imò & ſinguli
ſuperbi apud inferos damnati, videntes in cœlo ſaluatos miſere proclamant, dicentes. Quid
Sapi. 5 nobis profuit ſuperbia, aut diuitiarum iactantia, quid contulit nobis? Tranſierunt omnia illa tā-
quā vmbra, & tanq̄ nuntius præcurrens, & tanq̄ nauis, quæ pertranſit fluctuantē aquā, & auis
quæ tranſuolat in aere, &c. Qm̄ ſpes impij eſt tanq̄ lanugo, q̄ à vento tollitur, & tanq̄ ſpuma
gracilis, quæ à procella diſpergit, & tanq̄ fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tanq̄ hoſpitis vni-
us diei prætereuntis, &c. ¶Recte ergo ac vere ſumma hodie veritas dicit. Omnis qui ſe ex- G
altat, humiliabitur. Ideo'q; dānoſa ſuperbia perinde vt mors eſt fugienda. E diuerſo aūt humi-
litas vti vita amplectenda: hæc eñi vel ſola eſt, quæ hominē deiectū, nihil'q; reputatū ſubleuat
Prouer. 29 & exaltat. Hinc ſcriptura. Superbū ſequitur humilitas, & humilē ſpū ſuſcipiet gloria. Et rur-
Eccl. 11 10 ſus. Sapiētia humiliati exaltabit caput illius, & in medio magnatorum cōſedere illū faciet. Sedes
quidē ducum ſuperborum deſtruxit deus, & ſedere fecit mites pro eis. Memoriā ſuperborum per-
2. Regū. 6 didit deus, & reliquit memoriam humiliū ſenſu. Quid Dauidē fecit regē tā magnū, & deo &
Exodi. 3 hoībus gratum? V tiq; quia vilis & humilis ſibi in oculis ſuis fuerit. Quid Moyſen cōſtituit du
cem populi Iſraelitici? Nimirum humilitas, qua permotus ad dominū ait. Quis ſum ego, vt vadā
ad Pharaonem, & educā filios Iſrael de Aegypto? Quur deus Hieremiā in gentibus tantū præ
Hiere. 1. omnibus dedit prophetā? V tiq; propter humilitatē, quandoquidē dixerit. A a a dñe deus.
Ecce neſcio loq, qa puer ego ſum. Quare diua virgo Maria vſq; adeo fuit exaltata, vt ſine exē
plo ſit facta filij dei Max. regis regū, dñi dñantiū mr̄? Propter hūilitatē, q̄ humilime dixit. Ec-
Luc. 1. ce ancilla dñi. Ea ipſa dicēte. Quia reſpexit humilitatē ancillæ, &c. Depoſuit potētes de ſede,
& exaltauit humiles, &c. Qđ & hodie ait Chrs. Et q ſe humiliat, exaltabit. Id qđ typice vel ſic
intelligas, qđ hic dñs dicit, nō ſp in terra fieri adſolet, atq nunq̄ nō in cœlo: nimirum q ſe de me-
1. Petri. 5 ritis eleuat, humiliabit à dño, & qui ſe de bñficijs humiliat, exaltabit ab eo. Et hoc eſt, quod Pe
trus inquit. Humiliamini ſub potēti manu dei. vt vos exaltet in tempore viſitationis.

¶HOMILIA LXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 22
Si ergo Dauid vocat eum dominum, quomodo filius eius eſt?

Dñica. xviii. poſt octa. pentecoſtes.

DVO, quæ non ſecus atq; baſis ſunt Chriſtianiſmi, dñs in hodierno
Euāgelio pſtringit, fidē. ſ. & dilectionē: Duo, inquam, vſq; adeo ſibi A
Galat. 5 mutuo cōiuncta, vt neutrū ſine altero eē poſſit. Qñquidē fides (teſte
Iacobi. 2 apl'o) p dilectionē operet, & qdē ſemp, quū viuifica fides ſine opibus
1. Cor. 13 q̄ per dilectionē ædunt, plane ſit mortua, & adeo vana, vt ne fides
mereat appellari niſi ficta, q̄ dilectiōe pinde ſua (vt ita dixerim) eſſen
tia & aīa careat. Vnde Paulus: Etſi, inqt, habuero pphetiā, & noue-
rim myſteria oīa, & omnē ſciētiā, & ſi habuero omnē fidē, ita vt mō
tes trāsferā, charitatē aūt nō habuero, nihil ſum. Etſi diſtribuero ī ci-
bos pauperum oēs facultates meas: etſi tradidero corpus meū, ita vt ar
deā, charitatē aūt nō habuero, nihil mihi prodeſt. Quare? Quia fides ſit mortua & otioſa ſine
operibus, q̄ neceſſario dilectio & charitas producit. Quid eſt charitas? aut ſi mauis, dilectio?
Eſt vera in rē aliquā bñuolētia? Hinc euāgelica dilectio (de qua hodiernū Euāgeliū, & nos de
ea aliàs, anno quidē ſuperiore latius tractauimus) eſt tota, vniuerſalis'q; hoīs in deū propter ip
ſum & æqualis in proximū vti in ſeipm bñuolētia. Hoc eſt (Chr̄o hodie doctore) qñ hō nulli⁹
priuati cōmodi cā, ſed dei ſola bonitate motus, dñm deū ſuū ex toto corde ſuo, & in tota aīa
ſua, & tota mēte ſua, & proximū ſicut ſeipm diligit, & qdē ppter deū, &c. Ex toto corde in-
quit. i. vt hō oēs cogitatiōes in deū reflectet. In tota aīa, vt oēs affectiōes in deū cōuertat. In to
ta mēte, vt oīs qnq; ſenſus Chr̄o vacēt. Virib⁹ eñi oībus illū & ſup oīa diligere, & nihil niſi p
pter illū amare debem⁹: quē nō amabit ſi vel diabolo vel carni vel mūdo adhæſerit. Ad habē-
dā vero hmōi dilectionē dei opus eſt. ¶Primo, vt diuinorum bñficiorum hō reminiſcat, q̄ vtiq; B
Iacobi. 1. tot & tāta inueniet, vt oīa q̄ habet, ſiue aīæ, ſiue corpis, ſiue fortunæ bona ab illo venire, ſe'q; ha
bere ſit cōfeſſur⁹, Iacobo ſcribēte. Oē datū optimū, & oē donū pfectū de ſurſum ē, deſcēdēs à
1. Cor. 4 pr̄e luminū. Et hoc eſt qđ apl'us ait. Quid aūt habes qđ nō accepiſti? Si aūt accepiſti, qd gloria
ris q̄ſi nō acceperis? Siquidē à deo ſum⁹ creati. Ipſe, ait idē apl'us, oībus dat vitā & inſpirationē
Actor. 17 In ipſo viuim⁹ & mouemur & ſum⁹. Recte igit illū in oībus hō diligere debet, & in oībus, quę
1. Para. 29 habet, illi cū amore & bñuolētia ſeruire, vt poſſit cū Dauide aliàs dicere. Tua ſunt oia dñe, & q̄
de manu tua accepim⁹, debem⁹ tibi, &c. Hinc decimę à deo hoī impoſitæ ſunt, vt hō decimās
deū cognoſcat oīm eē creatorē & datorē, &c. ¶Secūdo, vt diuinā excellētiā conſideret hō: C
Hiere. 29 qñquidē adeo īmēſus ſit deus & omni mūdo incōprehēſibilis, vt ſua maieſtate cœlū & terram
impleat, ipſo p prophetā dicēte. Putas ne deus è vicino ego ſum, & nō deus à lōge? Nunquid
non

Digitized by Google

non cœlū & terrā implebo? Hinc ꝓpheta alibi dicit ſe ab illius facie nuſq̃ neq; in cœlo neque terra neq; mari neq; īferno poſſe abſcōdi, ſed q̄cūq; fugiat, eē illic & deū. ſ. ſua maieſtate p̄ſentē Itaq; ob illā magnitudinē ineffabilē hō illū oībus modis debet diligere, q ne tūc q̄dē ſatis diligit, ſcriptura loquēte. Glorificate dn̄m q̄tū poteſtis, ſupualebit adhuc, q̄a maior eſt oī laude. Pſal. 138 Eccle. 43 Matt. 6 Lucæ. 16

¶ Tertio, vt oīno pct̄m vitet. Nā alioqui nec deo ſeruiet nec illū diliget, quū nemo duobus dn̄is ſeruire poſſit, &c. Hinc Iohānes: Nolite, inq̄t, diligere mundū, neq; ea q̄ in mūdo ſunt. Si qs diligit mūdū, nō eſt charitas pr̄is in eo. Q̄m oīe q̄d eſt in mūdo, cōcupiſcētia carnis eſt, & cōcupiſcētia oculoꝝ, & ſupbia vitæ, &c. Quid aūt ītēdit Iohānes, niſi q̄d q velit vere deū amare, nihil debet illi ꝓponere. Præponit aūt aliq̄d deo, q vel auaritiæ vel ſupbiæ vel voluptati vł vanę glorię vel rebus hoc gen᷒ mūdanis, deſeruit. Sane deus amari à nobis vult ſolus, idēq; ſine cōſortio poſſidere cor nr̄m, ita vt amās ip̄m ꝓpter nullā rē ab eo euelli aliq̄ mō poſſit, ſ̄ cū apl̄o dicere. Quis nos ſeparabit à charitate Chri? Tribulatio an anguſtia, an fames, an nuditas an periculū, an pſecutio, an gladi᷒? Certus em̄ ſum, q̄a neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; pricipatus, neq; virtutes, neq; iſtātia, nec futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; ꝓfunditas neq; creatura aliq̄ poterit nos ſeparare à charitate dei, q̄ eſt in Ieſu dn̄o nr̄o. Ille nimiꝝ q ad ip̄m dicit & cū Paulo, ſicubi res expoſtulat, agit, hic deū ex toto corde ſuo, ex tota aīa, ex tota mēte diligit, idēq; nō p̄t etiā nō diligere, ſicut ſeip̄m proximū, nec diligit deū, q proximū non diligit, Iohāne dicēte. Si qs dixerit, q̄m diligo deū, & fratrē ſuū oderit, mēdax ē. Qui em̄ non diligit fratrē ſuū quē videt, deū quē nō videt, q̄ūo p̄t diligere. Et hoc mādatū habem᷒ à deo, vt Roma. 8 1. Iohā. 2 1. Iohā. 4

C q diligit deū, diligat & fratrē ſuū. ¶ At q̄d ē dilectio ꝓximi? Eſt q̄ illū eadē, q̄ nos, pſeq̄mur bñuolētia, q̄d fieri ſolet, q̄n facim᷒ q̄d Chr̄s alibi p̄cipit. Oīa, q̄cūq; vultis, vt faciāt vobis hoīes & vos facite illis, & ecōtrario. Nimiꝝ hæc ē vera dilectio, q̄ (Iohāne teſte) ē dei mādatoꝝ conſeruatio, ea em̄ eſt vera bñuolētia: q̄ & illa ē dilectio, quā q habet, apl̄o ſcribēte, legē iplebit. Nō em̄ adulterabit, nō occidet, nō furabit, nō falſum teſtimoniū dicet, nō concupiſcat, & ſi q̄d eſt aliud mādatū in hoc verbo inſtauraf, Diliges ꝓximū tuū ſicut teip̄m. Siquidē, inq̄t idē apl̄s, charitas patiēs eſt, benigna ē, nō emulaf, nō agit perperā, nō inflaf, nō eſt ambitioſa, nō quęrit q̄ ſua ſunt, nō irritatur, nō cogitat malū, nō gaudet ſup iniquitate, ſed cōgaudet veritati. Omia ſuffert, oīa credit, oīa ſperat, oīa ſuſtinet, qui em̄ verā habet charitatē, agit iuxta hæc Pauli di Matt. 7 Luc. 6 1 Iohā. 4 Rom. 13 Deuter. 5 1. Cor. 13

D cta, & proximū æque ſecū vult eſſe in gr̄a & amore dei, adeóq; in recta beatitudine. ¶ Quare cōſtat pleroſq; oēs hæreticos (vtcūq; alioqui fortaſſe ſimus oēs pctōres) q de fide gloriant opibus vacui, cū in cōtrariū eunt, nequaq̄ Chriſtianā hr̄e charitatē, ideóq; neq; verā fidē, q̄ p charitatē ſemp operaf. Eſt aūt fides, authore apl̄o, eaꝝ reꝝ, q̄ ſperanf, ſubſtantia, argumentū eorum, quæ non videntur. Sic fides Chriſtiana eſt, quam Petrus habuit, dicens: Tu es Chrūs filius dei viui. Et Martha. Ego credidi, quia tu es Chriſtus filius dei viui, qui in hunc mundum veniſti. Sine hac quidem fide impoſſibile eſt deo placere. Credere em̄ oportet accedentē ad deum, Primo, quia eſt. ſ. deus & idem vnus. Secundo, quia & inquirentibus ſe remunerator ſit. ſ. daturus vitam æternum. Qui hoc credit, primo credit deum patrem æternum ingenitumq;. Secundo, Ieſum Chriſtum, ex ſubſtantia patris dei ante ſecula genitū, & hominē, ex ſubſtantia matris in ſeculo natū, æqualem patri ſecundum diuinitatem (quū ipſe ait: Ego & pater vnum ſumus) minorem patre ſecundum humanitatē, Vnde ipſe ait: Quia pater maior me eſt. In hoc autē deus pater inquirentibus eſt remunerator, quum ſic humano generi per filij ſui humanitatem prouidit. Siquidem, inquit Petrus, non eſt aliud nomen ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. ſ. q̄ Ieſu, vnde & Ieſus, id eſt, ſaluator eſt dictus. Id quod eſt ipſe Chriſtus, inconuincibilis veritas, teſtatur inquiens. Sic em̄ deus dilexit mundū, vt filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitā æternā. Non em̄ miſit deus filium ſuum in mundum vt iudicet mundū, ſed vt ſaluef mundus p ipſum. Et rurſus. Hæc eſt autē vita æterna, vt cognoſcāt te (. ſ. hic p fidē & aliàs in re) ſolum veꝝ deū & quē miſiſti Ieſum Chriſtū. ¶ In quibus quidē verbis nō obſcure accipimus credē Hebræ. 11. Matt. 16 Iohan. 11. Hebræ. 11. Iohan. 10 Iohā. 14 Actorū. 4 Matth. 1 Iohan. 3 Iohan. 17

E dum eſſe, Primo, q̄ vnus ſit verus, idēq; æternus deus in eſſentia. Vnde ſcriptura. Audi Iſrael, dn̄s deus veſter deus vnus eſt. Neq; em̄ eſt alius deus, vel in cœlo, vel in terra, qui poſſet facere opera tua. Secundo, q̄ Chr̄s Ieſus natura quidē deus ſit, patri ad oīa æqualis, vnde ab æterno ineffabiliter natus, tandem quoq; ineffabiliter à ſpiritu ſancto conceptus homo ex vtero diuæ virginis clauſo pudoris archano prodijt. Et quēadmodum (vt ſenſibili vtar manuductione) anima rationalis & caro, vnus eſt homo, ita deus & homo, vnus eſt Chr̄s: non quidem cōuerſione diuinitatis in carnem, ſed humanitatis adſumptione in deum, non vtpote confuſione ſubſtantiæ, ſed vnitate perſonæ: natus nimirum & paſſus pro ſalute noſtra, &c. Qua quidē fide. ſ. vnitionis diuinæ naturæ in ipſo cum humana natura, quia ad æternā vitam opus erat, Deut. 3. 6

F ideo illam operibus varie & potenter pleriſq; ita. ¶ Primo teſtatus eſt Iudæis, vt ſinguli & oēs, niſi timore, odio, ambitione, auaritia, hocq; genus vitijs obcæcati fuiſſent, illū eſſe veꝝ & naturalē dei filiū, adeóq; ip̄m deū cū patre vnū prorſus credere debuiſſent. Id q̄d Chr̄s innuēs,

Digitized by Google

Johan. 5 ait: Ipſa opera, q̄ ego facio, teſtimoniū perhibēt de me, quia pater miſit me. Et rurſus. Opera
Johan. 10 q̄ ego facio in noīe patris mei, hæc teſtimoniū perhibēt de me. Ego & pater vnum ſumus. Et
Johan. 15 denuo. Non credis, q̄a ego in patre, & pr̄ in me eſt. Alioqui propter opa credite. Et rurſus. Si
opera nō feciſſem in eis, q̄ nemo alius fecit, peccatū nō haberēt. Nunc aūt viderunt & oderunt
Johan. 3 & me & patrē meū. Id q̄d & ipſi Iudæi in pſona Nicodemi perinde cōfeſſi ſunt, dicentes. Rab
bi ſcimus quia à deo veniſti magiſter. Nemo eīm pt̄ hæc ſigna facere, q̄ tu facis, niſi fuerit deus
Johan. 11. cū eo. Et rurſus, in die palmarū. Quia hic homo, inquiūt, multa ſigna fecit. Si dimittimus eum
1. Timo. 3 ſic, oēs credent in eū. ſ. q̄ ipſe eſt Meſſias, idemq̄ verus deus. Hoc ſane nō ipſe modo dn̄s, ſed
& apoſtoli diuinis ab illo operibus teſtati ſunt, apl̄o dicente. Vnus eīm deus, vnus & mediator
dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionem ſemetipſum pro oībus. Cu-
Johā. 14 ius teſtimoniū temporibus ſuis cōfirmatū eſt, in quo poſitus ſum ego p̄dicator apoſtolus. Di-
xerat eīm Chrūs adhuc vitā agens. Amen amen dico vobis, qui credit in me, opera, q̄ ego fa-
cio, & ipſe faciet, & maiora horū faciet. ¶ Secundo, teſtimonio ſcripturarū ſe probauit eē ve
Johan. 5 rū deū, quippe q̄ de ipſo dudū ſpū ſancto prolatæ, ſunt teſtatæ, ipſo dicēte. Scrutamini ſcrip-
turas, q̄a vos putatis in ipſis vitā æternā habere. Et illæ ſunt q̄ teſtimoniū perhibēt de me &c.
Et paulo poſt, Nolite putare, q̄a ego accuſaturus ſum vos apud patrē, Eſt q̄ accuſat vos Moy
ſes, in quo vos ſperatis. Si eīm crederetis Moyſi, crederetis forſan & mihi, de me eīm ille ſcrip-
Eſaiæ. 35 ſit. Si aūt illius literis nō creditis, q̄uo verbis meis credetis? Scriptura quidē ait de Chr̄o: Puſil
Matt. 11 lanimes cōfortamini, & nolite timere. Ecce deus veſter vltionē adducet retributiōis, deus ipſe
veniet & ſaluabit nos, tunc aperient̄ oculi cæcorū, & aures ſurdorū patebūt, tunc ſaliet ſicut cer
Eſa. 7 uus, claudus, & aperta erit lingua mutorū, &c. Eadē ſcriptura paulo ante. Ecce virgo conci-
piet & pariet filiū, & vocabit̄ nomen eius Emanuel, quod eſt interpretatū, nobiſcum deus. Et
Pſal. 24 alia. Vias tuas domine oſtende mihi, & ſemitas tuas edoce me, quia tu es deus ſaluator meus.
Et Moyſes ſcripſit de Chriſto, dicens: Non auferetur ſceptrū de Iuda, & dux de fœmore eius,
Gene. 49 donec veniat, qui mittendus eſt, & ipſe erit expectatio gentiū. Idē in perſona dei. Prophetā
Deute. 18 ſuſcitabo eis de medio fratrū ſuorū ſimilem tui, & ponā verba mea in ore eius, loqueturq̄ ad
eos omnia, quæ præcipio ei, qui autē verba, quæ loquet̄ in nomine meo, audire noluerit, ego
Num. 24 vltor exiſtam. Et idem. Orietur ſtella ex Iacob, &c. Quas quidē ſcripturas & alias angelus in
nouo teſt. ſatis aperto approbat interpretando, dicens ad Ioſeph. Noli timere, accipere Ma-
Matth. 1 riam coniugē tuam. Quod eīm in ea natum eſt, de ſpū ſancto eſt. Pariet autem filiū, & voca-
bis nomen eius Ieſum, Ipſe eīm ſaluū faciet populū à peccatis eorū. Hoc aūt totū factū eſt, vt ad-
impleret̄ quod dictū eſt à dn̄o per prophetā dicentē. Ecce virgo in vtero habebit, & pariet fi
Eſa. 7 lium, & vocabitur nomē eius Emanuel, quod eſt interpretatū, nobiſcū deus. Et alibi ad Ma-
Luc. 1 riam. Ne timeas Maria, inueniſti eīm grām apud deū. Ecce cōcipies in vtero & paries filium &
vocabis nomē eius Ieſum, hic erit magnus, & filius altiſſimi vocabit̄, &c. & regni eius nō erit
finis, &c. Sileo innumera alia, tā veteris q̄ noui teſt. ſcripturarum loca, quibus dn̄s Ieſus eſſe ve
rus deus approbatur & vocatur: ſiquidem filius dei ab æterno naturalis. Id quod ipſe hodie.

¶ Tertio probat. ſ. ſe eſſe naturalem dei filium, adeoq̄ vnum cū patre deo deum, & hoc agit
argumentatione ex ſcriptura à ſpiritu ſancto per Dauidem deducta in hunc pene modū. Vos
putatis Chriſtum, qui ſum ego, ſolūmodo naturalem eſſe hoīs filiū, & ex ſtirpe Dauidis geni-
tum, at erratis, quoniā homo ex Maria, Ioſeph coniuge natus vtiq̄ eſt naturalis filius Dauid,
cuius proſapiæ erat promiſſus, ipſo dicēte. Iurauit deus ipſi Dauid in veritate, & nō fruſtrabi-
Pſalm. 131 tur eū. De fructu vētris tui ponā ſup thronū tuū. Et alibi. Suſcitabo ſemen tuū poſt te, qui erit
2. Regū. 7 de vtero tuo, & parabo regnū eius. Hic ædificabit domū nomini meo, & erigā thronum eius
vſq̄ in ſeculū. Et ego ero illi in patrē, & ipſe erit mihi in filiū, & fidē conſequet̄ domus eius, &
regnū eius vſq̄ in ſeculū in cōſpectu meo. In quibus ſane verbis oſtendit deus pater, Chriſtū
& ſuum iuxta diuinitatē & Dauid iuxta humanitatem, naturalem eſſe filium. Id quod & ange
Luc. 1 lus approbat, inquiēs. Hic erit magnus & filius altiſſimi vocabitur, & dabit illi dn̄s deus thro
nū Dauid patris ſui, & regnū Iacob in ſecula, & regni eius nō erit finis. Et hoc eſt quod Euan
Matt. 3 geliſta vere ſcribit, quod cœlis apertis & ſpū ſancto ſuper Chriſtū iā à Iohanne baptizatū deſ
Marci. 1. cendente in ſpecie columbæ, vox de cœlo veniens ad ipſum Chriſtū dicere audita ſit. Hic eſt
Matt. 17 filius meꝰ dilectus, in q̄ mihi cōplacui. Quā quoq̄ vocē ad Chriſtū audiere diſcipuli in mōte
Tabor. Sic & Chrs hodie argumētat̄ inqēs. Vos creditis Meſſiā eē naturalē Dauid filiū, p̄be
creditis propter illius humanitatē, quā ex Maria ex proſapia Dauidis accepit, verū nō modo
illius filius eſt, ſed & verus deus & creator naturalis, hoc quidē ſyllogiſmo. ¶ Qui alicuius ē
dn̄s, eius eſſe filius ſolū carnalis eſſe nequit. Sed Chrūs eſt dn̄s Dauidis, ergo &c. Eo ipſo teſtan
Pſal. 109 te, ſimulq̄ de deo patre loquente: Dixit dominus. ſ. pater deus, domino meo. ſ. Chriſto, ſede
ad dextris meis. Quid igitur ad iſta? Siquidem pſalmus ſit, quem & ipſi de Chriſto eſſe pro
cōfeſſo habetis? Eſt ideoq̄ Chrs filius Dauidis ſecundū carnē & ſic hō, idēq̄ illius dn̄s ſecūdū
diuinita-

Digitized by Google

diuinitatem,& ſic verus Deus,in quo(inqt Paulus) inhabitat omnis plenitudo diuinitatis cor Coloſſ.2.
poralr,q eſt caput oīs pricipatus & ptātis. Qui eſt imago Dei iuiſibilis,primogenitus oīs crea
turę,qm in ipſo cōdita ſunt vniuerſa in cœlis & in terra,viſibilia & inuiſibilia. Siue throni,ſiue
H dñationes,ſiue principatus,ſiue ptātes. Oīa p ipm & in ipſo creata ſunt. Et ipſe eſt añ oēs,& oīa
in ipſo conſtant. ¶Quid ergo dicēt recētiores iſti ijdemq; pſidi Arriani cū Iudæis,q Chrm
fuiſſe filiū Ioſeph nō Dei pris naturalē,ſed eum ſolū,cui ſint credita Dei eloquia adſerunt? Cer
tè nō habebūt,qd præ cōfuſione & malitia rñdebunt: vtcūq; multitudine cōtra Chrm cōſtipa
ti phariſæi & hæretici, vt multitudine(qd & faciūt ſchiſmatici)vincant,q rōne nequeunt: ni-
mis à veritate alieni,q ſe multitudine armant,apud ſe pculdubio,dicētis: Vnus loquat pro oībus,
& oēs loquamur p vnū,vt ſiqdem vicerit,oēs videamur victores,ſi aūt victus fuerit,tunc
plus videat confuſus. Atqui lenis eſt conſolatio,q in ipſo confuſus eſt,qd ab alijs ignorat. In-
terrogans hodie: Magiſter,qd eſt mandatū in lege? magiſtrū vocat, cuius non vult eſſe diſci-
pulus. Simpliciſſimus vtiq; interrogator,& maligniſſimus inſidiator:de magno mādato inter
rogat,q nec minimū obſeruat. Valeāt igit,qui Chrm dñm negāt vel eſſe deū vel hoīem ſimul
naturalē,quē & Deū & hoīem eſſe opera diuina,oīm teſtimonio palàm teſtant,ſanctę ſcriptu
ræ à ſpū ſancto pfectę adſeuerant,ſcripturaꝝ argumēta,& ex ſcriptura rōnes cōuincunt,Dei
patris teſtimoniū corroborat, Apoſtoloꝝ ſcripta & opa planè & vbiq; profitent,vt interim
taceam vlem orthodoxorum Eccleſiam quæ Chriſtum verè Deum credit & prædicat:ſiqui
I dem naturalem Dei patris filium eidē patri ad oīa æqualē. ¶Nec obſtat,qd hæretici velint
illum eſſe Deum,& Dei filium vel Primo,quemadmodū alij iuſti(vtpote Prophetæ & hoc ge Pſal.81
nus ſancti hoīes)ad quos ſermo Dei factus eſt. De qbus ſcriptura: Ego dixi dij eſtis,& filij ex-
celſi oēs. Reſpondeo: Iuſtos qdem hoīes participatōe dici Deos & Dei filios,& eos iudices qm
iudicant ex officio & diuinæ ſunt iuſtitiæ executores: veꝝ hoc pacto Chrus nō eſt neq; Deus,
neq; Dei filius,nec in ipm Pſalmi quadrat verſiculus,quo Chrus alibi vſus eſt pinde à loco mi
nori ad maiorē,quum videlicet illum lapidare Iudæi vellēt,qd is homo ſe filium faceret & ap-
pellaret. Ad quos ait: Nónne ſcriptum eſt in lege veſtra. Quia ego dixi dij eſtis? Si illos dixit Iohan.10
Deos,ad quos ſermo Dei factus eſt,& nō poteſt ſolui ſcriptura: quē pater ſanctificauit,& mi-
ſit in mundū,vos dicitis,qa blaſphemas,qa dixi,filius Dei ſum,quaſi diceret: Si ſcriptura,quæ
ſolui nequit,i. nō eſſe pōt mendax,à Deo ſpū ſancto prolata,eos ob iudicij ptātem(q nihilomi
nus ex eadē ſcriptura,iudices iniqui erant & pctōres)citra blaſphemiam Deos vocat,q neq; à
Deo pre ſunt ſanctificati neq; miſſi,quare nō is multo magis eſt & dicit Deus, q à Deo patre
ſanctificatus eſt & miſſus,qualis.ſ.ego ſum,ad quē vti naturalē filium pater ait: Hic ē filius me- Math.17
us dilectus,in quo mihi bene complacui,ipm audite. Et ſi oculi habuiſſent Iudæi mētis,ex pri
mo verſu aperto intellexiſſent Chrm eſſe natura Deū,& de pſentia Chri ſaluatoris eos in me-
dio dijudicātis,quum pſertim ille mox de ſuis diuinis & patris opibus loqueret,vl nec obſtat.
K ¶Scdo,Ipſum eſſe filium Dei gra,quo oēs ex aqua & ſpū ſancto renati dicunt filij Dei. Ad
quos Iohannes: Videte(ait)qualem charitatē dedit nobis pater, vt filij Dei nominemur & ſi- 1.Iohā.3.
mus. Quotquot eīm Chrm receperunt,dedit eis ptātem filios Dei fieri,qui credunt in nomine Iohan.1
eius. Reſpondeo,credētes ppterea dici & eſſe filios gratiæ,quia prius ppter pctm fuerint filij Ephe.2.
iræ,Aplo alias teſtāte. Cæteꝝ Chrus nunq̄ peccauit nec in pctō,cū de ſpū ſancto ſit,cōceptus Pſalm..
cum cęteri oēs excepto eo peccauimus,canēte Propheta: Omnes declinauerūt ſimul,inutiles Roma.3.
facti ſunt,nō eſt qui faciat bonum vſq; ad vnū. Accedit Eſaias,inquiēs de Chro: Qd iniquita- Eſa.53
tem nō fecerit,neq; dolus fuerit in ore eius. Ipſe autē vulneratus eſt ppter iniquitates noſtras, Ephe.2.
attritus eſt ppter ſcelera noſtra. Nimiꝝ(inqt Paulus)cuius gra p fidē ſumus ſaluati,vl e ē deū. Gala.4
L ¶Tertio adoptōe,quales & Chriani filij Dei dicunt. Qñquidem modo Paulus ait: Qm aūt L.1.l.nec
eſtis filij Dei,miſit Deus ſpm filij in corda vra clamantem,Abba pater. Reſpondeo: Chrm ne- ei.ff.de ad
quaq̄ eſſe Dei filium adoptōe: qñquidē adoptio(vt iuriſconſulti notant) eius ſit: qui ab aliquo doptione.
nō eſt naturalr genitus,nec ex generatōe naturali habet ius ſuccedēdi in hæreditatem, ſed ex Inſtit.de
gratia præordinat,vt habeat ius ſuccedēdi,& ſic filius efficitur illi qui prius ei filius non fuit. adoptōe
Atqui Chriſtus Dei patris naturaliter eſt filius,qui de ſeipſo per Prophetam ait: Dominus di- §.1.& 2 ca.
xit ad me,filius meus es tu,ego hodie genui te. Quod & Apoſtolus ſic intelligit: Chriſtus quo- vnica glo.
que naturaliter habet ius hæreditatis,Deo patre ad ipſum dicente: Poſtula à me,& dabo tibi de cog leg.
gentes hæreditatem tuam,& poſſeſſionem tuam terminos terræ. Id quod & Iudæos intellexiſ Hebr.1.
ſe innuit Chriſtus,quum de eo à patre miſſo dicebant. Hic eſt hæres, venite occidamus eum, Pſalm.2.
& habebimus hereditatē eius. Et hoc eſt,qd Aplus vocat Chrm pris heredē,nos vero Chriſti Matt.21
cohæredes,dicēs: Ipſe ſpūs dat ſpiritui nro teſtimoniū,qd ſumus filij dei. Si filij dei & heredes. Marc.12
Heredes quidē dei,coheredes āt Chri. Nec opus ē,vt p grām factus ſit filius & heres,qui plenus Roma.8.
gra fuit,nunq̄ vero in pctō. Itemq; Chrus ſemp fuit filius,vtpote cum pre coæternus. Patre di
cente ad ipſum: Tecum principiū in die virtutis tuę,in ſplendoribus ſanctoꝝ,ex vtero añ lu- Pſal.109.
ciferꝝ genui te. Et Dauid inquit: In æternū dñe,verbū tuū pmanet in cœlo. Vñ diuinā illā filij Pſalm.118

Digitized by Google

Eſa.53 Ieſu generationẽ inenarrabilẽ miratur Eſaias, dicẽs: Generationem eius qs enarrabit, de quo
Johan.1 Euangeliſta: In principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ, & Deus erat verbũ. Hoc erat in
Johan.8, pricipio apud Deũ. Oia p ipm facta ſunt. Et hoc ẽ, qd' Chrus ait: Amẽ amẽ dico vobis, anteq̃
Abrahã fieret ego ſum. Prçterea qũo pt Chrus eẽ vl' dici Dei pris filius adoptiuus, quũ ipe ſit, p I
Gala.4, quẽ à Deo ſumus adoptati, Aplo dicẽte: At vbi venit plenitudo tpis, miſit Deus filiũ ſuũ factũ
ex muliere, factũ ſub lege, vt eos q ſub lege erãt redimeret, vt adoptionẽ filiorũ reciperemus.
Ephe.1 Et rurſus: Qui.ſ. Deus pr, pdeſtinauit nos in adoptionẽ filiorũ p Ieſum Chrm in ipm ſcdm p- M
poſitũ volũtatis ſuæ, vel ¶ Quarto nõ eſt Chrus naturalis Dei filius, qm multa in ſcripturis illi
attribuunt, q̃ deitati oĩno repugnãt. Rñdeo: In Chro & diuinã & humanã æquè eẽ naturã, &
Phil.2 mõ illi aliqua vt deo, aliq̃ vt homĩ vero rectè attribui. Approbãte Aplo, q ait Qui cũ in forma
Dei eẽt, nõ rapinã arbitratus ẽ, eẽ ſe çqualẽ deo, ſed ſemetipm exinaniuit, formã ſerui accipiẽs,
in ſilitudinẽ hoim factus ẽ, & habitu inuẽtus vt hõ, humiliauit ſemetpm, factus obediẽs vſq; ad
Roma 8, mortẽ, mortẽ aũt crucis: nẽpè q̃d Deus pater, pprio filio ſuo nõ pepercit, ſed p nobis oĩbus tra N
didit illũ. ¶ Eſt igit dñs & ſaluator nr Ieſus Chrus verus hõ, verusq; Dei filius & pprius origi
ne veritate, natitate, naturaq;, nõ adoptõe, nõ nũcupatõe, nõ fictõe, nõ creatõe, nec gr̃ avti nos
adeò qd' rectiſſimè Euãgeliſta dixerit ſpũ ſctõ adflat⁹. Et vidim⁹ gloriã eius gloriã q̃ſi vnigeni
ti à pre, plenũ grã & veritate. Adeoq;(inquã) qd' bene hodie Iudæos cõuicerit & hçreticos, di
cẽs: Quid vobis videt de Chro. Cuius filius ẽ: &c. Si ergo Dauid vocat eũ dñm, qũo filius eius
eſt: Nos igit fr̃es dilectiſſimi, tot modis inſtructi de Chri vtraq; natura, agnoſcamus Chriſtũ
nũc, ex Dauide ſcdm carnẽ verũ hoiem. Ex Deo Deũ, & Dei filiũ, nõ ſolũ ſcdm diuinitatis na
turalis ſed & humanitatis in dextera pris ſedentẽ, cõglorificatum & cõregnantẽ æqualiter cũ
patre, cui æqualis cum patre in æternum eſto gloria.

HOMILIA LXXI. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matthæi.9. Marci.2. Lucæ.5. Videns autẽ Ieſus fidem illorũ, dixit paralytico: Confide fili, remittunt tibi peccata tua.

Dñica.xix. poſt octa. pentecoſtes. A

QVI Noſtro qdem tpe, in q̃d hauddubiè ſeculorũ fines deuenerũt, to
1. Cor.10 tum pinde Chrianiſmũ & inuertere & è medio (qd' dici ſolet) tolle-
1 Tim.3, re ſunt moliti, inter alia q̃ ſalutariter ſunt vl' à Chro vl' eius Aplis vl'
ab Eccleſia veritatis colũna & firmamento, tradita & inſtituta, falſo
& cõtra oẽm Chrianã charitatẽ dixerũt, alterũ p altero, nec poſſe,
nec debere orare: nimirũ vt eo qdẽ pacto vl' in primis derogarẽt ſuã
ſacerdotibus authoritatẽ, quorũ pinde officiũ eſt peculiare, vt p aliis
Jaco.5 orẽt, quã iſti nec alios adfirmarũt p aliis orare poſſe. Cæterũ q̃ ma-
niſeſto & impudẽti errore obcçcati deerrẽt, anno ſupiore vltra alia
ſcripturarũ loca & exempla ex hodierno Euãgelio oñdimus, in quo
Chriſtus dñs nõ mõ alienã orõnem ſed & fidẽ alienã p alio ſuſcepit, ſalutẽ paralytico & corpo
ralẽ & ſpũalẽ æquè impartiẽs, quẽ & à pctõ & à paralyſi prorſus liberauit. Quo qdẽ dñi facto
rectè ac penitus aĩaduerſo facile eſt videre, q̃ ſimul errẽt, q negãt fidẽ patrinorũ adeoq; ipſius
2. Timo.3 Eccleſiç paruulis in baptiſmo quicq̃ pbaſſe, vñ vt ſe planè hçreticos arguãt (quorũ eſt vt cum
ſint mali & ſeductores, pficiãt in peius, errãtes, & in errorẽ mittẽtes) inſolẽti ptinacitate ne-
gant, rectè baptizari paruulos infantes, ideoq; illos aliqñ baptizatos nũc demũ oẽs & ſingulos
neceſſario rebaptizãdos eẽ cõclamãtes. Quam aũt & hoc nimirũ loco à veritate ſunt alieni, q̃
ſcripturarũ ignari, quàm deniq; in Chrm eiusq; Eccleſiã iniurii, & in oẽs demortuos & viuen-
tes adhuc Chriſtianos cõtumelioſi, anteq̃ aperiamus initio prius nonnulla de ſacro baptiſma-
te repetamus, vt quæ dicturi ſumus & rectius & pfectius intelligi queãt. ¶ Eſt igit in primis B
ſciendũ. Baptiſmũ eẽ hoĩs ex aqua & ſpũ ſancto regenerationẽ. Dño hãc definitionẽ confir-
Johan.3 mãte, quũ ait: Niſi qs renatus fuerit ex aqua & ſpũ ſancto, nõ põt introire in regnũ Dei, in qui-
bus ſane verbis. ¶ Primo oñdit neceſſitas baptiſmi, qñquidẽ ſine ipo nemo poſſit ingredi vi
tam æternã, quæ eſt regnũ Dei. Id q̃d dñs euidẽtius alibi arguit, dicẽs: Qui crediderit & bapti-
Mar. vlt. zatus fuerit, ſaluus erit. Non eſt eñi aliud ad ſalutẽ remedium p pctõ originali pter baptiſmũ. C
Ideoq; ille ſumme eſt neceſſarius. ¶ Scdo, quũ dicit ex ſpũ, oñdit hãc regenerationẽ nõ eſſe
corpalẽ, qua ex hoĩe nigro naſceret albus, vel ex paruo magnus, vel vt hoc genus alio mõ, hõ
corpalr naſceret, quẽadmodũ Nicodemus ſentiebat, iquiẽs: Qũo põt hõ renaſci, quũ ſit ſenex.
Johan.3 Nunqd pt hõ in vẽtrẽ mris ſuç iterato itroire & renaſci: at ignorãs hãc regñationẽ eẽ ex ſpũ.i.
Pſal.15, ſpũalem, ſpũ ſancto opatore cõficiundã, ſcriptura dicẽte: Emitte ſpm tuũ & creabunt, & reno
Gen,1, uabis faciẽ terrç. Hinc aliàs ſcribit: Spũs aũt dñi ferebat ſup aq̃s: vtiq; argumẽto baptiſmi in no
ua lege futuri, ſpm ſctm fore genitorẽ & creatorẽ nouç i & p aquã creaturç. Fit eñi tũc noua in
Chriſto

Digitized by Google

Chriſto creatura, quū veteribus (authore Apľo) tranſeuntibus noua fiunt oīa. Quēadmodū eñ 2. Cor. 5.
in natiuitate ſcd̄m carnē ex vtero materno proles in lucē ædit, nouaq́ʒ eſt naturę fœtura, ita ex
ſacro fonte quaſi vtero ſpūali, noua ſoboles ſpū ſctō viuificata, in cœleſtē vitā editur, atqʒ no
ua fit ꝑ huiuſcemodi regenerationē in Chr̄o creatura, nō quidē ſubſtantiæ mutatōe, ſed noua
deū habitudīe ꝑ grām adoptōis & filiationē dei. Sicut eñ antea filij fuimꝰ irę, ita ꝑ baptiſmū fi
lij ſumus gr̄æ, quiq́ʒ filij veteris illius Adæ fuimus, nūc Chr̄i, noui Adæ filij efficimur. Et hoc Ephe. 2.
eſt, ꝙd Paulus ait: Cū aūt benignitas & humanitas apparuit ſaluatoris nr̄i Dei, nō ex opibus iu- Titum. 3
ſtitiæ q̄ fecimus nos, ſed ſcd̄m miam ſuā ſaluos nos fecit, p lauacrū regeneratōis & renouatōis
ſpūs ſcti, quē effudit in nos abūdē ꝑ Ieſum Chr̄m ſaluatorē nr̄m, vt iuſtificati gr̄a ipſius hære- Gene. 1
des ſimus ſcd̄m ſpem vitę ęternę. Sanè cōſtat imaginē illā nr̄am primitus ad Dei imaginē crea
tā, ideoq́ʒ purā & mundā pctō deformē eē redditā, oīnoq́ʒ diſſimilē ſuo pricipio factā, ablutōe
ꝑinde opus hr̄e, q̄ certè fit ipō baptiſmo, ꝙ detergit oīs labes, reformaturq́ʒ ipa humana & pec
catrix natura ad decorē priſtinū & ſui pricipij (dei. ſ.) ſilitudinē, abolitaq́ʒ vetuſtate pcti, nouā
induit vitā virtutis: nō ſecus ac ſi qs faciē hn̄s luto oblitā, & naturę formę gr̄a priuatā, ſi eā aquā
abluerit, priſtinū recuperat vultus decorē. Aut ſi forma ſigilli impſſa auro vľ argēto, immerga
tur luto, fit illa aliena à ſuo archetypo. Et hoc ē, ꝙd Apľus ait: Renouamini āt ſpū mētis vr̄æ, & Ephe. 4
induite nouā hoīem, q ſcd̄m deū creatus ē, in iuſtitia & ſctitate veritatis. Et rurſus: Expoliātes Coloſſ. 3.
vos veterē hoīem cū actibus ſuis, & induētes nouū hoīem, eum q renouat, in agnitōe dei ſcd̄m de cō. d. 4.
imaginē Dei, ſcd̄m imaginē eius, q creauit eū. Inde ē, vt baptizādi ꝑinde ſub cautōe abrenūtia ca. prima,
mus diabolo & oībus ipſius pōpis & opibus, oīmiq́ʒ fornicatiōi diabolicę, hocq́ʒ genus alijs, q̄
arguunt ſolitis ſuis cęrimonijs, q̄ tā ex Chr̄i inſtructōe q̄ ex Eccleſiæ approbata conſuetudine
ſeruant & ſeruari debēt. Vnde & hæc regeneratio oſ̄dit deſignatq́ʒ maximè ꝑ elementū aquā
D per quā. ¶ Tertio oſ̄dit ex verbis Chr̄i materia baptiſmi, q̄ nō niſi aqua elemētalis & natura-
lis eſſe debet, ſine qdem diſcrimine qualis aut vnde ſit, mō ſit ſyncera & cōſecrata. Qn̄quidem
ipſe ſpūs dn̄i inter ipa mūdi primordia, ꝑpterea ſuꝑ aquas tradit latus, vt iam tunc virtutē ſan- Gene. 1
ctificatōis natura aquarū cōciperet. Quas deinde in noua lege Chr̄us ſua adeoq́ʒ pr̄is & ſpūs ſan Mat. 3.
cti virtute, & ꝑſentia diuina & cōſecrauit, & ſuos poſt ſe cōſecrare docuit. Id ꝙd catholica Ec- Marci. 1
cleſia quotannis haud dubiè Chr̄i Apľorumq́ʒ inſtitutōe imbuta religioſe obſeruat, inter alia Iohan. 1
ſuꝑ aqua in baptiſterio vel lauacro ad dn̄m orans: Verè dignū & iuſtū eſt, æquum & ſalutare, de cō. d. 4.
nos tibi ſemꝑ & vbiqʒ grās agere. Dn̄e ſancte pater oīpotens æterne Deus, q inuiſibili potētia c. Nōnne
ſacramētorū tuorū mirabilr̄ operaris effectū. Et licet in tantis myſterijs exequēdis ſimus indi c. quo rpa
gni, tu tn̄ gr̄æ tuæ dona nō deſerens, etiā ad ꝑces noſtras aures tuæ pietatis inclinas. Deus cuius ca. ppřie,
ſpūs ſuꝑ aquas, inter ipa mundi primordia ferebat, vt iam tunc virtutē ſanctificatōis aquarū na
tura cōciperet. Deus q nocentis mundi crimina ꝑ aquas abluēs, regeneratōis ſpeciē in ipa dilu
uij effuſione ſignaſti, vt vnius eiuſdēq́ʒ elemēti miniſterio, & finis eēt vitijs & origo virtutibus
Reſpice dn̄e in faciē Eccleſię tuę, multiplica in ea regeneratōes tuas, q̄ gr̄æ tuæ affluentis īpetu
lętifices ciuitatē tuā, fontēq́ʒ baptiſmatis aperis toto orbe terrarū gētibus īnouādis, vt tuę ma
ieſtatis īperio ſumat vnigeniti tui grām de ſpū ſctō. Cętera q̄ in cōſecratōe aq̄ baptiſmatis ex
Eccleſię īſtituto dicunt breuitatis cā trāſeo, iterim admonēs, nō referre, vbi aut vn̄ aqua ſit ba
ptiſmatis, mō dei verbo cōſecrata ad recipiēdā grām ſpūs ſcti, q dat & dat in tāto myſterio. Et Ephe. 5.
hoc ē, ꝙd Apľs ait: Viri diligite vxores vr̄as, ſicut & Chr̄s dilexit eccleſiā, & ſeipm tradidit ꝑ ea
vt illū ſctificaret mūdās eā lauacro aq̄ in verbo vitę, vt exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiā, nō ha
bentē maculā, aut rugā, aut aliqd hmōi, ſed et vt ſit ſctā & īmaculata. Et meritò ſanè aq̄ huius
ſacri materia à Deo ē electa, ꝙd oīno accōmoda ſit. Quēadmodū ſuapte natura vim habet ab-
luēdi corpa à ſordibus, & ad eum adhibet vſum humanū, ita ſignet exterius īuiſibilē Dei grām
abſtergentē interius maculas pctōrum ab aīa: qn̄quidē baptiſmo deleant oīa pctā. Cuius ꝑin Iohā. 19
de argumentū tanq̄ in arrā tātæ gr̄æ ex demortui Chr̄i Ieſu latere in cruce cōtinuo exiuit ſan
guis & aqua. Aqua qdē baptiſmi fontē, ſanguis ꝑciū nr̄æ redemptōis deſignās. Id vero ipm ꝑ- Ezech. 36
pheta dudū ꝑdixit, in ꝑſona filij hoīs dicēs: Adſumā vos de gētibus & adſpergā ſuꝑ vos aquam
mundā, & mundabimini ab oībus immundicijs vr̄is, & dabo vobis cor nouū & ſpm̄ nouū. Et Michę. 7
alius: Ipſe auertet & miſerebit nr̄i, demerget iniqtates nr̄as, & ꝓijciet in ꝓfundū maris oīa pctā
nr̄a. Eſt & baptiſmus ꝑ diluuiū Noe deſignatus, Petro dicēte: In qua. ſ. archa Noe, pauci, id ē, 1. Petri 3.
octo aīę ſaluę factę ſunt ꝑ aquā. Qđ & vos nūc ſilis formę ſaluos facit baptiſma. Qui propterea Acto. 2
alibi dixit: Pœnitentiam agite, & baptizet vnuſqſqʒ vr̄m in noīe Ieſu Chr̄i in remiſſionē pctōrū ve c. poſt baptiſmum
ſtrorū, & accipietis donū ſpūs ſcti. Hinc ē, qđ baptizatus cādida veſte induit, ad denotādū, qđ de cō. d. 4.
reſtitutus ad īnocentiā Chriſtū īnocentē induerit, vt & deiñ illū in īnocētia ſeruet. Vn̄ Apľus: Roma. 6.
Quicūqʒ (inqt) in Chr̄o baptizati eſtis, Chriſtū induiſtis. Ad qđ monet ſcriptura, dicēs: Omni Eccle. 9
tpe ſint veſtimēta tua cādida. Huius qꝫ baptiſmi q̄tidie monemur ꝑ aſperſionē aquę bn̄dictę
E ¶ Quarto cū Chr̄us ait baptizātes in noīe pr̄is & filij & ſpūs ſancti oſ̄dit, forma ſubſtātialis ba
ptiſmi, q̄ ē baptizatio baptizādi ī noīe īdiuiduę trinitatis. ſ. pr̄is & filij & ſpūs ſcti, Chr̄o dicēte:

Euntes

Mat. vlt. Euntes ergo docẽtes oẽs gẽtes, baptizãtes eos in noĩe pr̃is & filij & ſ. ſc̃ti, docẽtes eos ſeruare
Acto. 2. 10 et. 19 oĩa q̃cũq; mãdaui vobis. Qđ vero in pricipio Eccleſię naſcẽtis, vt ẽ in actis Ap̃licis, baptiſmus
etiãnũ ab ap̃lis datus ẽ in noĩe Ieſu Chr̃i &c. Rñdeo: Idipm̃ cõſilio ſ. ſc̃ti factũ eẽ, illiusq; diſpẽ-
ſatõe. Cuius rõ eſt, q̃d ꝓpterea nomẽ Chr̃i, q̃d tũ Iudęis adhuc erat odioſum & cõtẽptibile, red
Acto. 10. 11 derẽt venerabile & amabile, quũ viderẽt & audirẽt oẽs eius ĩuocatõe ſpm̃ ſc̃tm̃ dari &c. Quo
facto redijt Eccleſia ad formã à Chr̃o ĩſtitutã: ꝑterea nõ aliena fuit hęc diſpẽſatio, quũ & in no
mine Chr̃i tota trinitas ipa diuĩa ſubintelligat: ſiqdẽ Chr̃s latinè ſit vnctus, & ſic in noĩe Chr̃i ĩtel
de cõ. d. 4. ca. in Synodo, ca. a quodam ligat vngens pr̃, filius vnctus, & ipa vnctio ſpũs ſc̃tũs, veꝝ nũc cã ceſſante .ſ. illius deſpectus,
ceſſauit & effectus. ſ. baptizatio in noĩe Chr̃i. Baptizatio. i. lotio fit vl' ꝑ immerſionẽ vl' aſperſi
onẽ vl' vnicã vl' trinã. Per adſperſionẽ credunt baptizaſſe ap̃li. ſ. qñ vna die tria milia hoĩm ba
Acto. 2 ptizarunt tuti authoritate ꝓphetę in ꝑſona Chr̃i, dicẽtis: Adſumã vos de gẽtibus, & adſpergã
Ezech. 36 ſup vos aquã mundã &c. Per effuſionẽ ſeu ĩmerſionẽ credunt baptizaſſe Laurẽtius & Ioſiam,
Iacobus, q modus ẽ cęteris freq̃ntior, ita tñ vt vterq; modus fiat ꝑ ſubtus (vt ita dixerim) aquã
Roma. 6, ad denotandã ſepulturã cũ Chr̃o ꝑ baptiſmũ, dicẽte Ap̃lo: An ignoratis fr̃es: Quia qcunq; ba
ptizati ſumus in Chr̃o Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Cõſepulti eñ ſumus cũ illo ꝑ ba-
ptiſmũ in mortẽ, vt quõ Chr̃us ſurrexit à mortuis ꝑ gl̃iam pr̃is, ita & nos in nouitate vitę am-
bulemus. Sciẽtes, qa vetus hõ nr̃ ſil' crucifixus ẽ, vt deſtruat corpus pc̃ti, vt vltra non ſeruiamus
pc̃tõ. Et hinc eſt q̃d freq̃ntius trina quàm vnica ĩmerſione ſit baptiſmus, ad rep̃ſentandũ typũ
dñicæ ſepulturæ, q̃ triduana fuit, qm̃ die tertia Chr̃us à mortuis reſurrexit, q & typus vnica ꝑt
1. Cor. 11, ſeruari ĩmerſione, ad ſignificãdã Chr̃i mortẽ q̃ vna & triduana fuit. Vbi tñ vbiq; & vſq; adeo ec
cleſiæ ẽ ſeruãda cõſuetudo, vt Ap̃lus cõtra cõtenſioſum nihil aliud cẽſuerit allegandũ ꝑter con
ſuetudinẽ Eccleſiæ, etiã particularis. Hinc ſequit hęreticos & ſchiſmaticos nõ ſatis ordinatim, F
nec ritè prorſus baptizare. ¶ Primo q poſt baptizãdi fidei cõfeſſionẽ in alterius dominium
& ꝑ abrenuntiationẽ alterius poſſeſſoris nõ vtunt exorcizatõe & ex ſuflatõe: qua miniſterio
Acto. 19 ſacerdotis ſpũi ſc̃tõ cedit fugiẽs malign⁹ ſpũs. Et hac ꝑtãtis cõſuetudĩe videt vſi ap̃li, veluti faci
le hîc ĩtelligimus. Qđ cũ Paulus neq̃ ſpũs virtute Chr̃i expuliſſet, tẽtauer̃t qdã de circũeũtibus
Iudęis exorciſtis. i. adiurãtibus, ĩuocare ſup eos, q habebãt ſpũs malos, nomẽ dñi Ieſu, dicẽtes
Adiuro vos ꝑ Ieſum, quẽ p̃dicat Paulus. Cęteꝝ Ap̃li à Chr̃o recepiſſe tradunt, de q̃ alias dęmo
niũ expellẽte ſcribit. Et in ſynagoga erat hõ, hñs dæmoniũ immundũ, & exclamauit voce ma
Marc. 1, gna, dicẽs: Sine qd nobis & tibi Ieſu Nazarene, veniſti ꝑdere nos. Scio te q ſis ſanctus Dei. Et
Lucæ. 4, increpauit illũ Ieſus dicẽs: Obmuteſce & exi ab eo, Et cũ ꝓieciſſet illud dęmoniũ in mediũ exit
ab illo, nihilq; illũ nocuit &c. Quam quidẽ ꝑtãtem eijciẽdi demonia, ipe ſuis diſcipulis & eoꝝ
Mar. 3 16 Lucæ. 10 ſucceſſoribus (Marco teſte) tradidit, aliàs dicẽs: In noĩe meo dęmonia eijciẽt. ¶ Sc̃do, q nõ
ca. Exhuc vtunt linitõe ſalis, q̃ notat gr̃a & ſapĩa ſimulq; p̃ſeruatio à pc̃tõꝝ futuroꝝ putredĩe Ita in figurã
de cõ. d. 4. alibi dictũ eſt. Quicqd obtuleris ſacrificij, ſale cõdies, nec auferes ſal fœderis dei tui de ſacrificio
Leuit. 2, tuo. In om̃i oblatõe afferes ſal. Siqdẽ, inqt ꝓpheta: Qñ nat⁹ es in die ortus tui, nõ eſt p̃ciſus vm
Ezech. 16 bilicus tuus & aqua nõ es lota in ſalutẽ, nec ſale ſalita, ꝑ ſal eñ ſapĩa & p̃ſeruatio intelligi ſolet.
ca. poſtea, de con. d. 4 ¶ Tertio, q ſaliua circa aures & nares nõ vtunt, vt ꝑ ſaliuã typicã & ſacerdotis tactũ ſapĩa & vir
tus diuina ſalutẽ baptizãdi opet, vt aperiant ei nares ad accipiẽdũ odorẽ notitiæ dei, vt aperiã
tur ei aures ad audiendũ mãdata dei, vt aperiant ei ſenſus in ĩtimo corde ad rñdendum mẽtis.
2. Cor. 2, Hinc Ap̃lus: Deo ãt gr̃ãs, q ſemꝑ triũphat nos in Chr̃o Ieſu, & odorẽ notitię ſuæ manifeſtat ꝑ
nos in om̃i loco, qa Chr̃i bonus odor ſumus deo in ijs, q ſalui fiũt, & in ijs q pereunt, Et hoc eſt
Mar. 7 ſacramẽti ſignaculũ receptũ à Chr̃o, q (Euãgeliſta tradẽte) app̃hendẽs oblatũ ſurdũ & mutum
miſit digitos ſuos in auriculã eius, & expuẽs tetigit linguã eius, & ſuſpiciẽs in cęlũ ingemuit, &
ait illi: Effeta, q̃d eſt adaperire. Et ſtatim aptæ ſunt aures eius, & ſolutũ eſt vinculũ linguę eius,
ca. deinde, de cõ. d. 4, & loq̃bat recte. ¶ Quarto, q nõ vtunt vnctõe olei in pectore & ĩter ſcapulas, ad ſignificãdum,
nullas reliquias latẽtis inimici in eos debere reſidere, ſed in fide ſanctę trinitatis mẽtẽ eius con
fortari, & ad bõa opa faciẽda ꝑ Dei grãm roborari. Et hoc ẽ, q̃d Iohãnes ait: Sed vos vnctionẽ
1. Johan. 2 habetis à ſc̃tõ. ¶ Quinto, q nõ vtunt chriſmate in verrice, q̃ ſignificat Chr̃i gr̃a & cõformitas
in mẽte vt baptizatus Chr̃i regni ꝑticeps fiat, & à Chr̃o Chr̃ianus vocari poſſit. Quo noĩe ſe
de cõ. d 4, ca. nullus, primũ notarũt diſcip̃li Ieſu Antiochię, quũ primũ in Chr̃m credẽtes vocarent diſcip̃li, poſtea
Acto. 11 vero Chr̃iani. i. vncti & ſeq̃ntes Chr̃m. i. vnctũ, ſiquidẽ Chr̃os ſit vnctus, quia rex q & antiqui
tus vngi vt ſacerdos (& nũc q̃q;) vngi ſolebat. Vñ & Chr̃iani ſacerdotes dicti ſunt & reges, re-
1. Pet. 2 gale ſacerdotiũ, dicẽte Petro: Vos ãt genus electũ, regale ſacerdotiũ, gẽs ſc̃tã, ꝑpl'us ſc̃tificatõis
2. Cor. 1, Et hoc ẽ, q̃d Ap̃lus inquit: Qui ãt cõfirmat nos vobiſcũ in Chr̃o, & qui vnxit nos deus, & qui
ſignauit nos, & dedit pignus ſpũs in cordibus nr̃is. Hinc mirum q̃d nõnulli nr̃i tp̃is ſe malint
Euangelicos q̃ Chiſtianos appellitari, ac interim chriſma ſacrũ abhorrentes, & velint tamen
eſſe reges & ſacerdotes, quũ adſpernent illud, quo de nomen regis eſt & ſacerdotis. ¶ Sexto, q
nõ vtunt cerei impoſitõe ad ſignificandũ fidei & moꝝ claritudinẽ. Hinc Chriſtus præcepit, di
Lucæ 12 cens: Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris.

¶ Septĩo

Digitized by Google

¶Septimo, qui nō vtunt veſte cādida, de q̄ paulo ſupra. Qui(inquā)baptizātes iis ſeptē ſacramētalibus. ſ. q̄tuor an̄, & tribus poſt baptiſmū nō vtunt ex cōſuetudine Eccleſię ipſo ſacro baptiſmo nō vtunt ritè, nec ē(vt adſolēt ipudētiſſimi hiſtriōes & lenones) qd̄ huius ſigna ſubſannēt, quū vtiq; nō catholicos, nūc ſacerdotes ſed Chr̄m ſed eius Ap̄los, ſed ſcripturas ſacras, vñ illa ſunt(vt audiuimus) deprōpta, ſed & totā ſubſannāt Eccleſiā: nihil planè Chr̄o deferētes, Mat. 3. nec ei⁹ ſacramētis. ¶Octauo q in aq̄ cōſecrata nō baptizāt: nimirū q̄ hęc vł ſola ſit in quā deſcēderit ſpūs ſanctus, virtutis baptiſmalis author. Hinc ſup Chr̄m in baptiſmo deſcēdit ſpūs ſanctus, nimirū vt baptiſmū ſc̄tificaret cū Chr̄o, nulla alioqui prorſus neq; lotiōe neq; ſc̄tificatōe indigēte, q ſolū ſui dñici corpis attactu aquā erat ſc̄tificaturus. ¶Nono, q baptizātes dicunt, Ego baptizo te in noībus pr̄is & filij & ſpūs ſc̄ti: q̄n quidē negēt vnitatē eēntialē ſanctę & indiuiduę trinitatis, quā repn̄tat numerus ſingularis. Errāt igit: Primo, q̄ negant vnitatē trinitatis 1. Johā. 5. cōtra ſcripturā, dicentē: Qm̄ tres ſunt q dāt teſtimoniū in cœlo, pr̄, verbū, & ſpūs ſanctus, & ii Matt. 28 tres vnū ſunt. Sc̄do qa nō ſeruēt formā inſtitutā à Chr̄o dicēte: Eūtes ergo docete oēs gentes

G baptizātes eos in noīe pr̄is & filij & ſpūs ſancti: ſiquidē neq; gręcus neq; latinus cōtextus habeat noībus, ſz noīe. ¶Ex iis mō oībus, q̄ dicta ſunt rn̄ſio ē facilis ad q̄ſtionē, qua ſolet q̄ri. Num rectè baptizent ab hereticis, & ſint ne ab iſtis baptizati rebaptizandi? ¶Sc̄do quęrit, num verè baptizati ſint in Eccleſia pueri adhuc infantes. An ſint, quū adulti fuerint, vt nunc factitant 1. Timo. 3 ſchiſmatici rebaptizādi? Reſpōdeo: Ipſos infantes verè eē baptizatos, & nequaq̄ rebaptizādos Idq; ipm̄ cōprobari. ¶Primo, authoritate Eccleſię catholicę, veritatis columnę & firmamēti q̄ hactenus toto terrarū orbe infantes baptizare iuſſit & baptizauit, haud dubiè à ſpū ſc̄to, q̄ regit, edocta. Sc̄do authoritate oīm catholicorū doctorū, q paruulos docuerūt baptizādos, q̄rū Deute. 32 tāta eſt authoritas, vt ſcriptura dicat: Interroga maiores tuos, & dicēt tibi: Tertio rōne: vt em̄ Coloſſ. 3 Deus(Ap̄lo teſtante) pſonā nō accipit, ſic nec ętatē, cū ſe oībus ad cœleſtis gr̄ę cōſequutionē ęqualitate librata pbeat patrē, cōſeq̄ns, vt nec ipe à baptiſmo pueros velit excludēdos, & qdē Matt. 19 ſuo exemplo, q̄ nec ipe pueros ſua gr̄a, q̄ in baptiſmo cōfert, dedignatus ſit, inquiēs: Sinite par Marci. 10 uulos, & nolite eos phibere ad me venire, taliū em̄ eſt regnū cœlorū. Et cum īpoſuiſſet eis ma Lucæ. 18 nus, abiit inde. Si āt eſt eorū regnū cœlorū, & illuc nemo poſſit niſi renatus ex aqua & ſpū ſc̄to Johan. 3 intrare cōſequit, & pueros renaſci poſſe baptiſmo. Aequalitatē vero diuini muneris eē vnā in 4. Reg. 4 oēs ſiue maiores ſiue minores natu, arguit figura in Heliſęo, cuius oīa mēbra, vtcūq; ingentia, mēbris vel q̄libet exiguis pueri à morte ſuſcitādi ęquabant, argumēto vtiq; pares & ęquales eē hoīes, q̄n à deo ſemel facti ſunt, & poſſit ętatis nr̄ę icremētis corporū ſc̄dm ſeculū, non ſc̄dm Matt 28 deū haberi diſcrimē. Quarto, q̄ Chr̄us iuſſerit oēs gētes baptizādos inquiēs: Eūtes baptizātes oēs gētes, in noīe pr̄is & filij & ſpūs ſc̄ti &c. Cęterū q dicit oēs, neminē excludit. Quīto, qdē ex- 1. Cor. 1. emplo, q̄ habemus Ap̄lm baptizaſſe. Domū. i. totā familiā Stephanę. Et ab eodē Ap̄lo & Syla Acto. 16. baptizatū fuiſſe cuſtodē carceris, & oēm domū eius, vbi nemo excludit, ne infans qdē. Sexto, Hebr. 8 vltimoq; rōne figurali incōuincibili. Si cōſtat, vł Paulo interpte, Moyſe quū cōſumaret taber- Exodi 25 naculū eē dictū. Vide, oīa facito ſc̄dm exēplar, q̄d tibi oñſum ē ī mōte, vtpote vt eēnt vmbra Acto. 7 & figura eorū q̄ ī noua lege futura erāt, & qdē deniq; cōſtat baptiſmū eē(eodē teſte Paulo) ī nu 1. Cor. 10. mero eorū q̄ illis. ſ. Iudęis in figura cōtigerūt. Et cōſtet mō circūciſionē carnalē in vet. teſta. ba Coloſſ. 2 ptiſmū pinde veritatē & circūciſionē ſpūalē pfiguraſſe, Ap̄lo dicente: In q̄. ſ. Chr̄o & circūciſi eſtis circūciſiōe nō manufacta in expoliatōe corpis carnis, ſed ī circūciſiōe Chr̄i cōſepulti ei in baptiſmo &c. Idē te ſalutiferę curatōis auxiliū circūciſio ī lege cōtra originał pc̄ti vulnus agebat, q̄d nūc baptiſmus reuelatę gr̄ę tpe cōſueuit, excepto q̄d hoīes regni cęleſtis ianuā hauddū intrare poterāt, tm̄ in ſinu Abrahę poſt mortē btām reqe cōſolati, ſupnę pacis ingreſſum ſpe felici expectabāt. Atq; cōſtat & in lege infantes, qa octauo die, circūciſos illis q; circūciſionē fu Lucæ. 16. iſſe ſalutarē, q̄re & mō cōuenit & pderit lōgè magis infantulos baptizari in noua lege veritatis Gene. 17

H ¶Primo āt nō obſtabit, pueros nō hr̄e fidē, quū cōſtet econtrario verū baptiſma nō tā ablutōe Acto. 15. corpis quā fide cordis, Petro dicēte: fide mundās corda eorū. Et aliās: Saluos facit baptiſma nō ca. vera de carnis, depoſitio ſordium, ſed etiam conſciæ bonæ interrogatio in Deum. Qua de cauſa & cō. d. 4.

I Chr̄us dixit: Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit. ¶Reſpondeo, paruulos rectè fi- 1. Petr. 3. deles vocari, & in credentium numero poni per ſacramenti virtutē, & offerentiū reſponſionē Marc. 16 nempè qui fidē per verba geſtantium quodammodo confitent, per q; eorundem verba diabo de cō. d. 4. lo, & mundo abrenuntiant, hocq; fieri in ſacramento diuinæ gratiæ, quā ſuæ Eccleſiæ Deus ca. ſtiluo. c. paruuli contulit. Et ſanè paruuli, alio profitente, baptizant, fideleſq; aliorū confeſſione appellant, nō quia mēte, rem ipſam annuunt, ſed quod ipſius rei ſacramētū pcipiunt & fidē p alios confitent, rogati reſpondētes: Credo & c. ſic etiamnū piè recteq; credi, pdeſſe paruulis fidē eorū, à q̄bus cōſecrandi offerunt, Hocq; Eccleſię cōmendari authoritate. Nec mirū videri debet, fidē alienā iis prodeſſe q pter ætatē immaturam p ſe nec corde ad iuſtitiā nec ore poſſunt cōfiteri ad ſalutē, non etiam ex impia voluntate. Nec quidē immerito, quū iure cōſtet, valere fideiuſſionem pro ignorante. Itemq; ignoranti actionem acquiri. Præterea ſuccurrit ratio, qua habemus rectè

Digitized by Google

L. fideiuſ bere ff. de fideiuſ. L. Si a fugo ſo ff. Si certū peta tur c. qris de con. d. 4. c. in eccl'ia. c Exiguo de cō. d. 4. Roma. 4. recte eum liberari per aliū, qui per alium obligat, vel parvuli ex alieno peccato. ſ. originali parentū ad dānatione obligant, ideo aliena etiā fide liberari pñt, & ſic q̄ ex alijs traxerunt pc̄tā in baptiſmo parvulis remittunt, & credunt p alios, q per alios peccarūt, quū oīs rēs p quaſcūq; cauſas contrahit, p eaſdē &c. Alienū vtiq; opus eſt, quū credūt p alios, ſicut alienum opus fuit, quū peccarūt p alteros. ¶ Sic & circūciſio olim, quæ erat ſignaculum fidei iuſtitiæ Dei, quam K
vtiq; tm̄ adulti habere potuerunt, parvulis pfuit, p delendo pc̄tō originali, vtcūq; dūtaxat habuit effectū poſt morte Chri, quū antea cœli ianua fuerit occluſa &c. Et hoc ipm approbans Chrus in nouo teſtamēto hodie de illo ſcribit. Vidēs āt Ieſus, fidē illorū dixit paralytico: Confide fili, remittunt tibi pc̄tā tua. Sanè ait Euangeliſta: illorū. ſ. portantiū & offerentiū paralyticum, non eius. ſ. paralytici tm̄. Hinc Iohannes Ep̄us inqt: Quantū valet apud Deū fides ppria, apud quē ſic valuit aliena vt intus & extra ſanarit hoiem, p ſe vtcūq; loq potentē, quis nec ſua fides fortè ægro defuit, quū per tectū ſubmitti paſſus ſit, alio Euangeliſta ſcribēte: Liquet igit

Matt. 9. Mar. 2. Lucæ. 5. & fidē alienā pueris in baptiſmo & ita & ipſorū q̄q; valere baptiſmū. ¶ Nec obſtat ſcd̄o debere L
& parvulos octauo die baptizari, qñquidē die octaua pueri ſint circūciſi. Rñdeo, diē octauā in Iudæa circūciſiōe carnali obſeruatā, fuiſſe ſacrm̄ in vmbra atq; imagine ante pmiſſum, ſed veniēte Chro in veritate cōpletū. Nam qa octauus dies, idē poſt ſabbatū primus dies futurus erat, q̄ dn̄s reſurgeret & nos viuificaret, & circūciſionē nobis ſpiritalē daret, hic dies octauus. i. poſt ſabbatū primus, & dn̄icus pceſſit in imagine, q̄ ceſſauit poſtmodū ſupueniēte veritate, & data nobis ſpiritali circūciſione. ¶ Ex ijs mō vniuerſis p cōfeſſo habet, puulos, & eos q dē infantes nō mō rectè in fide alioꝝ eē, ſed & ocyus baptizādos, tum vt ſacro baptiſmatis cōtrariæ M

de cō. d. 4. ca. regeneſ rante. Roma 5. & diabolicæ ptātes reprimant, alioq ad nocēdū tā ſpūaliter q̄ corporaliter potētiores, tum ne nō baptizati moriant, obnoxij æternæ dānatōi: ſiqdem Ap̄lus dicat de oībus, quū ait: Igit ſicut p vni⁹ delictū in oēs hoies in cōdēnationē, ſic & p vni⁹ iuſtitiā in oēs hoies in iuſtificationē vitæ. Valebit itaq; baptiſmus vſq; adeo parvulis, vt ſi ante maioris ætatis vſum ex hac vita migrauerint, virtute tāti ſacramēti ab ea cōdēnatōe Chriano adiutorio ſint tuti, Chro illorū fidē in alijs vidēte. Qui vero idipm nō credunt aut nō poſſe fieri rentur, īfideles ſunt, vtcunq; ſacro fidei imbuti, qbus parvuli ſunt multo meliores q̄ etſi fidē nō habeāt in cognitōe, nō ei tñ obicē cō

de cō. d. 4. ca. con ḡo. trariæ cogitatōis opponūt, vnde eius ſacrm̄ ſalubriter pcipiunt, q̄s qui adultos rebaptizāt, aut illi adulti ſe baptizare permittunt peccant, de quorū canonica pœna in decretis catholicæ Eccleſiæ abunde inuenies, quo te remitto.

HOMILIA LXXII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 22. Amicè quomodo intraſti, non habens veſtem nuptialem.

Dn̄ica. xx. poſt octa. pentecoſtes.

POSITA IN Capite proximo parabola de hoīe pr̄efamilias, qui plantarat vineam & ſepe circūdarat ei, foderatq; in ea torcular, turrimq; ædificarat & peregrè pfectus agricolis locarat, q tpe fructuū appropinquāte, ſeruos illuc ad colligendū fructus miſſos, partim ceciderūt, parti occiderūt, ptim lapidauerūt &c. filiūq; deinde miſſum inuidia & auaritia ducti īterfecerūt &c. eaq; (inquā) parabola qm̄ ſaluator noſter futurū oñderet vt reiectis pfidis Iudæis è regno reciperent gentes, nunc aliā adducit parabolā: qua idem oſtendit, q̄d neq; Iudæi pp̄ter infidelitatē, neq; mali Chriani pp̄ter malā operationē ad fidē recepti ſaluent, vtpote q̄s vt æquè oēs voluerit ſaluatū iri, ita quoq; oēs æquè ad fidē & ad eius ſalutē vocarit. Ipſi vero ſua ſe ſponte & vocatōe ad fidē receptione indignos fecerūt. Et ita qdem (q̄d nōnulli falſo negarunt) huius diei Euangelium tam Chrianos quàm non Chrianos pſtringit, rōnem ſubindicans, quare & ij & illi non ſaluentur. A

¶ Cæterū vt hoc ipſum clarius vnicuiq; euadat, paucis & nuda qdem relatione (ſiqdem anno ſuperiore pluribus egerimus) parabolā Euangelij aperiamus. Eſt igit regnum cœlorū ipſa

Dani. 9 Apo. 19. 1. Timo. 6 Eccleſia eiuſq; ſtatus. Cuius homo rex eſt Deus ille Max. vtpote rex regum, & dn̄s dn̄antium, & homo appellari cœptus, noīe, nō natura, ſiītudine, non veritate, q angelorū & hoīm natura dn̄s eſt, beneuolentia pater, in quo multa ſcd̄m paſſibilē naturā hoīm eſſe dicunt, nō quia ipſe paſſibilis ē, ſed qa morigerat paſſibilē naturā. Quàm diu ergo (inqt Origenes) hoīes ſumus, non expediunt nobis diuinæ bonitates Dei, & multitudo miſerationum eius abſcondita apud eum, vt ne noceamur vidētes eam, neceſſe eſt, vt ſiſe ſit regnū Dei homini regi, vt hoībus quaſi homo apud hoīes loquat, & diſpenſet hoīes nō capiētes diſpenſari à Deo, q oīno qdem Deus eſt, & in eo, q̄d loquit per pphetas, & in eo, q̄d diſpenſet hoīes, & tunc ceſſabit regnū cœlorū ſimile eſſe homini, cum ceſſante zelo, & contentōe, & reſiduis paſſionibus & pc̄tis ceſſauerimus

Pſalm. 81 ſcd̄m hoiem ambulare, & digni facti fuerimus audire à deo, Ego dixi dij eſtis, & filij excelſi oēs tam non

Digitized by Google

tam nō agētes talia propter q̄ dicat ad nos,vos aūt ſicut hoīes moriemini.Hinc facile intelli- Johan 10
gimus(q̄d & aliàs docuimus)q̄uo deus in ſcripturis dicat iraſci,pœnitere,auertere vultū,ſede-
re & ſtare,incedere & dormire:q hodie hō rex,fecit filio ſuo.ſ.Ieſu Chr̄o,quē ex vtero diuīo Pſal.109
añ luciferū genuit,ī q̄ ſibi cōplacuit,nuptias.Nuptias,inq̄,illi fecit,qñ ī vtero Mariæ medio illo mat.4.17 Pſalm.18
humanā naturā diuinæ vniuit & copulauit.Vñ ille(canēte Dauide)tanq̄ ſpōſus procedens de
thalamo ſuo,exijt,atq; nuptias illas cōſumauit,qñ ſibi dñs eccleſiā p fidē(vt Oſeas dicit)ſocia- Oſee.2
uit & deſpōſauit,adeo vt ap̄ſus de matrimonio loquēs dixerit.Sacramētū hoc magnū ē.Ego Ephes.5
aūt dico,in Chr̄o & in eccleſia.Inuitauit multos.i.oēs,filij ſui īcarnationē Adæ futurā p̄dixit, Gene.3
ad ſerpētē inquiēs.Inimicitias ponā inter te & mulierē,& ſemē tuū & ſemē illius.Ipſa contē- Geneſ.17
ret caput tuū,& tu inſidiaberis calcaneo eius.Et qñ eādē Abrahæ & ſemē eius promiſit,dicēs:
Statuā pactū meū inter me & te,& inter ſemē tuū poſt te in generatiōibus ſuis fœdere ſempi-
terno,vt ſim deus tuus,& ſeminis tui poſt te.Miſit ad inuitatos primo,primos ſeruos.ſ.p̄phe
tas p̄cedētes ad vocādū ad nuptias.i.fidē,Iudæos,Chr̄o aliàs dicēte:O Hierl̄m Hierl̄m,q̄ occi- Mat.23
dis p̄phetas,& lapidas eos,q ad te miſſi ſunt.Itaq; renuētibus illis,miſit alios ſeruos.ſ.ap̄los in Luc.13 Luc.10
oēm ciuitatē & locū,q̄ ipſe vētur⁹ erat,vt dicerēt parata eē oīa,&c.tauros & altilia,&c.i.ſacrā
eccleſię & doctrinā fidei & ſacrę ſcripturę,ex q̄bus reficit aīa.Vñ nō in ſolo pane,ſed in oī ver Matt.4
bo q̄d p̄cedit ab ore dei viuit hō.Cęterū vocati & īuitati ſpreuerūt venire,nimirū res haſce ter Deuter.8
renas cœleſtib⁹ p̄ponētes,Chr̄o dicēte.Dilexerūt eī magis tñbras q̄ lucē.Itaq; rex.ſ.deus irat⁹ Johan.3
miſit exercit⁹.ſ.Titū & Veſpaſ.Romanos ad p̄dēdū illos homicidas & ſuccēdēdā ciuitatē illo
rū.Qua de re nup m̄tis egim⁹.Et hoc illorū culpa,q ſe p̄pria iniq̄tate nuptijs fecerūt īdignos
Itaq; miſit illos ſeruos ad exit⁹ viarū.i.ad gētes,q̄ ſine lege diuina viuebāt & erāt extra domū
dei,vt q̄ſcūq; inuenirēt,introducerent ad nuptias.i.ad fidē & eccleſiā:Hoc Paulo & Barnaba Actorū.13
alibi teſtātibus,quū ad Iudęos dicebāt.Vobis oportebat primo loq verbū dei,ſed qm̄ repelli-
tis illud,& indignos vos iudicatis æternę vitæ,ecce cōuertimur ad gētes,ſic em̄ p̄cepit nobis
deus.Et illi ſerui tā bonos q̄ malos introduxerunt,q̄bus repletę ſunt nuptię.i.eccleſia,q̄ vtiq; Matt.13
bonos habet & malos,Chr̄o aliàs teſtāte,quū ait:Simile ē regnū cœlorū ſagenę miſſę in mari,
C & ex omni gñe piſciū.ſ.bonorū & malorū cōgregāti,&c. ¶Cōſtat igit q̄d reliquū eſt para-
bolę de Chr̄ianis ītelligi,nō aūt(vt q̄dā falſo exiſtimāt)de prorſus dūtaxat īcredulis.Intrauit
aūt rex & ītrat(p̄pter em̄ certitudinē eorū,q̄ futura ſunt,ī p̄terito,q̄ſi facta ſint,loquit)Primo
in morte vniuſcuiuſq;.Scd̄o,in futuro iudicio,vt videret diſcūbētes.i.vt diſcerneret merita
bonorū in eccl̄a & malorū demerita.Qui vidēs hoīem.i.quēlibet malū Chr̄ianū,ait ad eū.Ami
ce,q̄uo ītraſti,nō habēs veſtē nuptialē.i.fidei,quā ingreſſus es operationē:q̄ ex charitate in fi
de p̄cedit,ille obmutuit.i.ſe excuſare nō potuit.Quē p̄pterea iuſſit dñs ligatū manibus mitti
in exteriores tñbras,&c.nec ex culpa regis vel nuptiarū,ſed eius,q ſe nuptijs īdignū fecit,qñ-
D quidē m̄ti ſunt vocati,ſed pauci electi,&c.his ita p̄miſſis collige. ¶Prīo,deū Max.ex ineffa-
bili ſua bonitate oēs,tā Iudęos q̄ gētiles ad fidē & eius ſalutē vocaſſe,ideoq; īcredulos nullam Roma.1.
poſſe vnq̄ habere excuſationē,q̄ſi nō vocati,fuiſſent excluſi.Deus te,inq̄t Paulus,illis manife-
ſtauit.Inuiſibilia em̄ ipſius à creatura mūdi,p ea,q̄ facta ſunt,ītellecta conſpiciunt,ſempiterna
q̄q; eius virtus & diuinitas,ita vt ſint īexcuſabiles.Quia cū cognouiſſent deū,nō ſicut deū glo
rificauerūt,aut gr̄as egerūt,ſed euanuerūt in cogitatiōib⁹ ſuis,& obſcuratū eſt īſipiēs cor eorū Roma.10
Et hoc ē,q̄d idē ap̄ſ q̄rit,Nunq̄d nō audierūt:Et q̄dē,r̄ndet,In oēm terrā exiuit ſonus eorū, Pſalm 18
& ī fines orbis terrę verba eorū.Hinc dñs ad ap̄los.Eūtes ergo docete oēs gētes.Et ī Marco, Mat.vl. Marc.16
Eūtes,inq̄t,in mūdū vniuerſum,p̄dicate euāgeliū oī creaturę. ¶Scd̄o col.Hęc terrena & ſe-
cularia,etſi neceſſaria pinde videant ad cōmodā vitę ſuſtētationē,vti ſunt,ire ī villā & nego-
tiari,ipſa tñ plus æquo petita & amata.p̄poſitaq; ſp̄ualib⁹,hoīem à vera b̄titudine īpediūt,ſe- Matt.6
cludūtq;.Hinc Chr̄s alibi.Nolite,ait,ſoliciti eē ī craſtinū.Et Ioānes.Nolite,inq̄t,diligere mū- Luc.12
dū,neq; ea,q̄ in mūdo ſunt.Quare:q ea īutilia & nociua,hoīes in īteritū & p̄ditionē mergunt 1.Tim.6
E Ideo ap̄ſ cōſulit & moderat,īquiēs:q vtunt hoc mūdo,ſint tanq̄ q nō vtant. ¶Tertio col.In 1.Cor.7
Iudęorū,q ad fidē venire neglexerūt,locū,veniſſe gētes,& ita illorū excuſationē fuiſſe occaſio
nalr noſtrā receptionē.Hic dñs,Malos male p̄det,& vineā ſuā locabit alijs agricolis,q reddāt Matt.21
ei fructū t̄pibus ſuis.Et hoc ē,q̄d Paul⁹ ait,Sed illorū delictio,ſalus ē gētib⁹.Et illorū delictū di Roma.11.
uitię ſunt mūdi,& diminutio eorū diuitię ſunt gētiū.Hęc ille.Sed de q̄b⁹ gloriādū nō eſt,eodē
ap̄lo dicēte.Noli altū ſape,ſed time.Si eī de⁹ naturalib⁹ ramis nō pepcit,ne forte tibi nō p̄cat
vide ergo bonitatē & ſeueritatē dei,In eos q̄dē,q ceciderūt,ī te āt bonitatē dei,ſi p̄maſeris in
bonitate,alioq & tu excideris.Sicut eī & aliqñ vos nō credidiſtis deo,nunc āt miam cōſecuti
eſtis p̄pt īcredulitatē illorū,ita & iſti nūc nō crediderūt ī veſtrā miam,vt & ipi miam cōſequāt
F ¶Quarto col.eccl̄am tā bonos q̄ malos ī gñe cōplecti chr̄ianos.Id q̄d aptiſſime arguit dñs di- Matt.13
cēs.Sile eſt reg.cœl.i.eccl̄ia,ſagenę miſſę ī mare,& ex oī gñe piſciū cōgregāti. ¶Errant igit Ephes.5
negātes aliquā eſſe viſibilē eccleſiam,& alicubi eſſe,qm̄ oēs ſimus p̄ctōres,hoc pro ſe apoſtoli
allegantes.Mundans.ſ.Chr̄us eā.ſ.eccleſiā lauacro aquæ in verbo vitæ,vt exhiberet ipſe ſibi

glorioſam eccleſiã, nõ habẽtem maculã aut rugã aut aliquid hmõi, ſed vt ſit ſancta & immaculata, &c. Nõ eſt ergo, inquiunt iſti (vt hiſce cuniculis poſſint euitare iuſta ſupplicia eis ab eccleſia infligenda) aliq̃ in terris eccleſia, quũ ſine macula ſint nulli. Atqui iſtis ita occurrendum eſt. Eos quidẽ male intelligere ſcripturas, ſcire igit̃ oportere. ¶ Abſq; pctõ eſſe bipharíã intelligi, q̃ꝝ ſit alteꝝ nunq̃ omnino peccaſſe, alteꝝ peccare deſiiſſe. Si modo velint eũ abſq; pctõ dici, qui nunq̃ peccarit, & ego q̃q; adſentio nullum eſſe abſq; pctõ, quũ omnes homines aliq̃n peccauimus, qui poſtea virtutem ſumus ſequuti. Si verò putent hoĩem eſſe abſq; pctõ, vt negent quenpiã poſt vitia ita ſe ad virtutes referre, vt nunq̃ omnino peccet, falſa iſtoꝝ eſt ſentẽtia. Fieri eñ põt, vt qui antea peccauit, & peccare deſierit, ſine pctõ eſſe dicat̃. Sic & dñs noſter Ieſus Chrs exhibuit ſibi glorioſam eccleſiã, nõ habẽtem maculam, nõ quia Eccleſiaſticus vir nunq̃ habuerit maculã, ſed qui nequaq̃ maculet̃ vltra, nõ habentẽ rugã, non q̃d ruga veteris hominis, in eo aliq̃n non fuerit, ſed q̃d eam habere deſierit, ita q̃d deinde ſit ſancta & immaculata. Ita nimiꝝ eccleſia reputat̃ pura atq; ſyncera, q̃m lauacro regenerationis à primo pctõ lota maculari vltra deſierit, vocaturq; homo abſq; pctõ & immaculatus, quia peccare deſiit. Sanè Chriſtus nos ab omni pctõ lauit, q̃d tunc perpetrauimus, ideo immaculata ſumus eccleſia, qui & deinde fore deberemus ſine ruga. Et ita quoq; aliàs ait apoſtolus. Qui. ſ. deus pater. Elegit nos in ipſo Chriſto, ante mundi cõſtitutionem vt eſſemus ſancti & immaculati in conſpectu eius in charitate. Impoſſibile quidem eſt ad liquidũ purgari eccleſiã, dum in terris eſt, ita vt neq; impius in ea quiſq̃, neq; pctõr reſidere videatur, ſed ſint in ea omnes ſancti & beati, & in quibus nulla prorſus peccati macula non deprehendat̃. Hinc eſt, q̃d ex eccleſia nemo eijcit̃, niſi cuius manifeſtũ eſt pctm̃, Ideoq; nunc col. ¶ Quinto adeo nõ impedire malũ hominem, quin eccleſia ſit eaq; vocet̃ ſancta, vt etiam homo rex hoĩem in eccleſia malum & peruerſum vocet amicum, & hoc tum propter naturã quæ ad dei imaginẽ facta eſt, tum propter fidem informem, ad quã (quũ ſit donum dei) ipm̃ vocauit, & quidem ꝓpter debiti obligatõem nõ etiã abſolutionem, propter nomen non rem. Sic & dñs Iudã appellabat amicũ, inquiens. ¶ Amice ad quid veniſti? Vtiq; improperans ſimulationẽ, ſicut & hodie ille qui ſine fidei operatõe, qua veſtis nuptialis notatur, nuptias. i. eccleſiã erat ingreſſus, amicus noĩatur: ſiquidẽ ſimulatus Chriſtianus. Vnde liquido cõſtat hodie, ꝑ veſtem nuptialẽ charitatẽ ipſam non ſimpliciter fidẽ, ſed vel fidem formatã intelligi, quẽadmodum bonoꝝ opeꝝ ſuppreſſor perperam docet, Imò (vt latius dicam) hoc ex loco docemur, fidem dici quandã informem, eamq; eſſe ꝓinde hypocriſim nulla ſuffultam charitate, ſed ſolo quidem verbo gloriantẽ proindeq; ad ſalutẽ minus ſufficientẽ, quũ & charitatis opeꝝ ſit expers, qua de loquit̃ apoſtolus, inquiẽs. Et ſi habuero omnem fidem, ita vt montem transferã, charitatẽ autem nõ habuero nihil ſum: ſiquidẽ quę fides ſine operibus, quũ ſit otioſa, eſt mortua, nihil planè viuificans. Hãc quidẽ habent mali Chriſtiani, quã ſibi vel ſolã ad ſalutem ſufficere clamitãt, qui (vt ſcribit Paulus) cõfitẽtur deum noſſe, factis aũt negant, quũ ſint abominati incredibiles, & ad oĩe opus bonũ reprobi. Ad q̃s, quũ olim dicturi ſunt. Dñe dñe, nonne in noĩe tuo prophetauimus, & in noĩe tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo virtutes multas fecimus, dicturus eſt dñs. Quia nunq̃ noui vos. Diſcedite à me oẽs, qui operamini iniquitatem. Siquidem nõ oẽs, qui dicit dñe dñe, intrabit in regnũ cœloꝝ, ſed qui facit volũtatem patris mei, qui in cœlis eſt. Ipſe intrabit in regnum cœlorum. Qui hanc informem fidem habent, ij ficti & mali ſunt Chriſtiani, non habentes veſtem nuptialem. ſ. charitatẽ, quæ operit multitudinem pctõꝝ, qui vtcunq; fide informata gloriantes, vacui aũt operibus, ligatis olim manibus & pedibus mittentur in exteriores tenebras, vbi erit fletus & ſtridor dentiũ. Vnde & elicimus quandam fidem dici ¶ Formatam & ex gratia dei iuſtificãtem, & eſt, definitore apl'o, quæ operatur per dilectionẽ, vtpote quę minime otioſa, bonoꝝ eſt opeꝝ ferax, libenterq; in operationes iuſtitiæ prodit, & hæc eſt ſola, qua viuit iuſtus, perq; eam viuificat̃ & iuſtificat̃: quã qui habent & baptizati fuerint, ſalui erunt: q̃nquidem qui ad nuptias vocati ſunt ingreſſi, veſteq; nuptiali veſtiti, qui hic ꝓcepta dñi ex lege & euãgelio collecta ſeruãtes ſibi ex ijs quaſi feſtiuã eandemq; veſtem nuptialem fecerũt, ad q̃s ſub diem nouiſſimũ dicturus eſt Chriſtus. Venite benedicti patres mei, poſſidete paratũ vobis regnum à cõſtitutione mũdi. Eſuriui enim, &c. de ijs ait Apoca. Beati, qui ad cœnam nuptiaꝝ agni ſunt vocati. Illis quidem, vt ait dñs, Chriſtus ꝓcinctus & trãſiens dicumbereq; faciẽs miniſtrabit, quum ad nuptias ſint vocati, ijdemq; ꝑ bonas operationes electi. i. digni. ¶ Ex ijs modo oĩbus patet, eos populo hactenus impoſuiſſe, qui ꝑ veſtẽ nuptialẽ ipſam fidẽ ſimplicẽ intelligi cõtenderũt, indeq; fieri, vt per eum, qui nõ habuit veſtẽ nuptialẽ, intelligantur ſimpliciter infideles & increduli perinde atq; ij ſolũ nõ etiã chriſtiani vel q̃libet mali ſint damnãdi. Ceteꝝ, inquã, per eundẽ non nuptialiter amictũ nequaq̃ intelligi infideles, q̃s vulgo paganos vocãt, tum q̃d, veritate patrona, qui nõ credũt iam iudicati ſunt, tum q̃d qui intrarũt nunq̃ deinde ſint exituri ſed illic per-

Marginalia (left): Ephe.5 · Ephe.1 · Ephe.2 · Matt.26 · 1.Cor.13. · Iacobi 2. · Titum 1. · Matt.7. · Iacobi 5. · Galat.5 · Roma.2. · Hebre.10 · Abacuc.2 · Mat.25. · Apoca.19 · Luc.12

Marginalia (right): G · H · I · K · L

lic ꝑpetuo æternaliterq́ꝫ victuri. Sanè intrabit rex ad vidēdū diſcūbentes. i. ad fidē vocatos Matt. 18
& in eccleſia (vtiqꝫ noīe) exiſtētes ſpecialiter in morte vniuſcuiuſqꝫ, & generaľr in die iudicij Iohan. 9
nouiſſimo, qñ dicet, redde rationē villicatiōis. i. vitæ tuæ, qa iā inde nō villicaberis. i. viues &
opaberis, quū ſit nox, in q̄ nemo poterit opari, atqui tūc erit dies retributiōis, qua dñs reddet Roma. 2
vnicuiqꝫ. ſ. Chriano (ſiquidē infideles ſuā habēt retributionē) ſcđm opa, q̄ vel ſolū demortuos Apoc. 14
illuc ſequunť, de qbus tū cogemur reddere rationē, apľo dicēte. Oēs ei nos manifeſtari opor- 2. Cor. 5
tet, añ tribunal Chri, vt referat vnuſqſqꝫ ꝑpria corporis prout geſſit, ſiue bonū, ſiue malū, red
detq́ꝫ vnuſqſqꝫ pro ſe rationē deo, q ad eū, q hic renatus fidē recepit, eāq́ꝫ veſte nuptiaꝝ. i. fi-
dei nō veſtiūt, nec. ſ. charitate & bona operatione decorauit dicturus ē, Amice, qūo huc. ſ. ad
eccleſiā meā & fidē intraſti, nō habēs. i. agēs, veſtē nuptialē. i. charitatē & ex ea piā opationē?
Cur in vinea nō laboraſti? Cur fidelis noīe nō facto, q mores poſt regenerationē vel nō mu-
taſti, vel veſtē tuā cādidā, eandēq́ꝫ nuptialē in baptiſmo ſumptā malis opibus, ꝑinde ſordida
veſte maculaſti? Nunqd credis te ſaluari, mecūq́ꝫ æternaľr diſcūbere? Nequaq̄, quū ſis infideli
factus deterior, olim negligēs eius, qđ à me iuſſus tibi Petrus ſcripſit, inquiēs. Si em̄ refugiētes 2. Petri. 2
coinquinatiōes mūdi in cognitiōe dñi nři & ſaluatoris Ieſu Chri, ijs rurſum īplicati ſuperanť,
facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. Melius em̄ erat illis nō cognoſcere viā iuſtitiæ,
quā poſt agnitionē retrorſum cōuerti ab eo, q̄d illis traditū eſt ſcō̄ mādato. Nō, inq̄, ſufficit
te ad nuptias eē vocatū, quū eis te electū. i. dignū bonis opibus nō reddidiſti, īmemor Petri di 2. Petri. 1.
cētis. Quapropter frēs hſe magis ſatagite, vt ꝑ bona opa certā veſtrā vocationē & electionē
faciatis. Id q̄d eſt veſtē nuptialē. i. fidei opa, quā nō hñs in exteriores tñbras es mittēdus.

¶HOMILIA LXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohā. 4
Niſi ſigna & prodigia videritis, non creditis.

Dñica. xxi. poſt octa. pentecoſtes.

A QVū deus ille Opt. Max. totius creaturæ dñs, idēq́ꝫ cœli ac terræ creator, rector
cōſeruatorq́ꝫ creaſſet angelos, vt ſibi ſpūs eſſent adminiſtratorij, & illi cū luciſe
ro ſupbiēte peccātes, illinc ad ęternos inferos maxia ex parte lapſi eſſent, ide- Eſaiæ. 14
q́ꝫ in eoꝝ locū ex īmenſa ſua bonitate hoīem vel ideo creaſſet, & quidē ad ima
ginē ſuā, vt ꝑinde cultor diuinæ maieſtatis ꝑpetuo paradiſi gaudio ꝑfrueret,
iſq́ꝫ ſtatim cū in honore eēt, à ſerpēte ſeductus in ſupbiā, cadēs cōtra deū, cui par eſſe cogitabat
peccaſſet, ilicò eū inde in hanc lachrymaꝝ vallē detruſit, vt hic exul, ſuæ tranſgreſſionis me-
mor in perpetuis ærumnis & calamitatibus egre degeret, vtpote & temporali & æternę pœ
næ obnoxius, dicente ad illū dño poſt peccatū perpetratū: Meledicta terra in opere tuo. In la Gene. 3
boribus comedes ex ea cūctis diebus vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes
herbas terræ. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo, donec reuertaris in terrā de q̄ ſumptus es
qa puluis es & in puluerē reuerteris: cūq́ꝫ, inquā, hō in terris propter pcťm originale indies ma Genes. 6
gis ac magis, & ita quidē ſe pctis inuoluerat, vt etiā deū pœnitere cœperat, hominē à ſe crea-
tū, quippe ꝙ is pctōꝝ grauitate & multitudine obcæcatus ſui etiā creatoris plane obliuiſceret
& (Paulo teſte) obſcurato propter pctā corde, mutaret gloriā incorruptibilis dei in ſimilitudi Roma. 1.
nē imaginis corruptibilis hoīs & volucrū & quadrupedū & ſerpentū, nēpe q relicto vero deo Epheſ. 4
creatore & cōſeruatore ſeruiret creaturæ, ſeq́ꝫ totū ab omni diuina gřa alienaret: cœpit nihilo
minus deus ille omnipotēs ex ineffabili ſua bonitate & pietate cogitare de remedio reducēdi
hoīs ex tātis pctōꝝ tenebris, & de aliquo deniqꝫ mō redimēdi illū ab æterna morte & pœna.
Porrò quū, vt & propheta teſtať, & poſt ipm apľus, oēs eſſent ſub pctō, nec eſſet iuſtus quiſq̄, Pſalm. 13
nec intelligēs nec requirēs deū, declinaſſentq́ꝫ oēs, facti inutiles, è cœlo filiū ſuū vnigenitū ſi- Roma. 3
bi ad oīa in deitate parē miſit, qui ex vtero virginis incorruptæ (ꝙ talis partus deceret deū)
homo ineffabili eodēq́ꝫ altiſſimo myſterio naſceretur, qui & adueniente tempore errantem
hominē primo ab errore reduceret, à tenebris vitioꝝ ad lumen ſalutarium virtutum. Secun-
do morte ſua etiānum amariſſima, eademq́ꝫ tēporali illum à perpetua morte liberaret, daretq́ꝫ
modum præcauendi in poſterum peccata, quæ ſemper redamnarent hominem.

B ¶Cæteꝝ, quoniā homines, qui oēs peccato erāt obnoxij, iā diu partiti erāt in Iudæos & gē Genes. 10
tiles, ijq́ꝫ cæci oēs indigerēt illuminatiōe, nō aliunde q̄ à deo ꝑſtanda, eſſentq́ꝫ illi omnes ſuis vi
ribus innixi, ſibiq́ꝫ adeo ipſis prudētes, ſuperbiq́ꝫ, vt vix vellent intelligere ſua peccata, nec cre
dere filium dei. ſ. Ieſum Chriſtum à deo patre, vt obligarentur credere & facere, quod ille for
taſſis eſſet perſuaſurus, conatus eſt ipſe dominus noſter ſuam illis authoritatem & doctrina &
verbo ſimul atqꝫ facto miraculoſo cōprobare, teſtatāq́ꝫ facere: & ſapienter quidē, quoniā Grę
ci, hoc eſt æthnici, inquit apoſtolus, ſapientiā, Iudæi vero ſigna petebant, q̄ vtraqꝫ Chriſtus 1. Cor. 1.
C ad confirmandam de ſe fidem præſtitit. Ex quibus ad hunc modū ꝑmiſſis collige. ¶Primo
Chriſtū dñm ſolū, vnicūq́ꝫ fuiſſe & eſſe, qui hūanū genus à cultu ꝓphano ad diuinū cultū & ex

Digitized by Google

errore ad verã viã, à tenebris ad lumen, à vitijs ad virtutes reduxit, eaq́ꝫ de cauſa pcipue ho
minẽ ineffabiliter natũ, quũ alioqui nemo eſſet, q idipm pſtare ſuffeciſſet. Et hoc eſt, quod
Johã. 1 Euãgeliſta de illo dicit. Erat lux vera, q̃ illuminat omnem hoiem venientẽ in hũc mundũ.
Et ipſe de ſeipſo, Ego ſum, inqt, lux mũdi, qui ſequit̃ me nõ ambulat i tenebris, ſed habebit
Johan. 8. lumen vitæ. Vñ Paulus: Eratis em̃ aliqñ tenebræ, nũc aũt lux in dño. Vt filij lucis ambulate,
Ephe. 5. in om̃i bonitate, iuſtitia & veritate. Surge, qui dormis, & illuminabit te Chr̃s. Et ipſe quoq́ꝫ
ad nos ait. Ambulate dũ lucẽ habetis, vt nõ vos tenebræ cõprehendãt. Vñ Iohã. Et ſcimus,
Johan. 12 qm̃ filius dei venit, & dedit nobis ſenſum, vt cognoſcamus deũ verũ, & ſimus in vero filio e
1. Johã. 5. ius.. ¶ Secundo, Chr̃m vnicũ & ſolũ eſſe noſtrum redemptorẽ, qui nos ſua vita & morte
patri ſuo redemit & recõciliauit. Ipſo dicẽte: Sic deus dilexit mundũ, vt filiũ ſuũ vnigenitũ
Johan. 3 daret, vt om̃is qui credit in eũ nõ pereat, ſed habeat vitã æternã. Et Paulꝰ ait. Iuſtificati gra
Roma. 3. tis per gratiã ipſius p redemptionẽ, quę eſt i Chr̃o Ieſu, quẽ propoſuit deus ꝓpitiatorẽ per
fidẽ in ſanguine ipſius ad oſtenſionẽ iuſtitiæ ſuæ, ꝓpter remiſſionem pcedentiũ delictorũ in
ſuſtentatione dei ad oſtenſionem iuſtitiæ eius in hoc tpe, vt ſit ipſe iuſtus & iuſtificãs eũ, qui
Roma. 5. ex fide ẽ, Ieſu Chr̃i. Idẽ alias. Si em̃ cũ inimici eſſemus, recõciliati ſumus deo p mortem filij
eius, multo magis recõciliati ſalui erimus. ¶ Tertio, eã nobis redẽptiõem fieri inutilẽ per
obliuionẽ purgatiõis veterũ delictorũ. Id q̃d fit, vbi in pc̃tã relabimur, tenebras huius mundi
2. Pet. 1. 2 quàm lucem Euangelij potius ſequentes, dicente Petro. Cæcus eſt & manu tentãs, obliuio
nem accipiens purgatiõis veterũ ſuorũ delictorũ. Si em̃ refugientes coinquinatiões huius mũ
di in cognitione dñi noſtri Ieſu Chr̃i, hijs rurſus implicati ſuperãtur, facta ſunt eis poſteriora
prioribus deteriora. Melius em̃ erat illis, nõ cognoſcere viã iuſtitiæ, quã poſt agnitionẽ re
trorſum cõuerti ab eo, q̃d illis traditum eſt, ſancto mandato. Quapropter fratres magis ſa
tagite, vt per bona opera certã veſtrã vocatiõnẽ & electiõnẽ faciatis. Et hoc eſt, q̃d ille, qui
veſte nuptiali veſtitus nõ fuit, iuſſus eſt mitti in tenebras exteriores, &c. quo nimirũ (vt nu
per diximus) intelligit̃, qui profeſſione & noĩe eſt Chr̃ianus, re vero ipſa planè prophanus.
1. Johã. 2. Sanè qui dicit ſe in Chriſto manere, inquit Iohãnes, debet ſicut ille ambulauit & ipſe ambu
lare. ¶ Quarto, Nos per recidiuationẽ in eadẽ, qua prius, & fortaſſis peiore cõdemnatiõe
eſſe, nec aliter q̃ per verã cordis pœnitentiã mediatore dño noſtro Ieſu Chriſto recõciliari
& reſtitui poſſe, dicẽte Iohãne: Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & ſi qs pec
cauerit, aduocatũ habemus apud patrẽ Ieſum Chr̃m iuſtũ. Et ipſe eſt ꝓpitiatio pro peccatis
1. Johã. 2. nr̃is, nõ pro nr̃is aũt tm̃, ſed etiã pro totius mũdi. Et ſatis quidẽ neceſſario quũ adeo q̃ſi natu
Gene. 8 ra ꝓcliui ſumus ad peccãdũ, fomite adhuc carnis ad pc̃tm̃ prouocãte. Siquidẽ, teſte ſcriptu
ra, ſenſus & cogitatio humani cordis in malũ prona ſunt ab adoleſcẽtia ſua: quãuis nõ pro
pterea fidẽdũ ſit plus nimis in dei miſericordiã, quę potius à nobis fragilitate quadã huma
na lapſis eſt om̃ibus ambienda modis. ¶ Quinto, Chriſtũ, & verbo, hoc eſt, doctrina ſan
cta diuinaq́ꝫ ſuã de ſe fidẽ & authoritatẽ approbare oportuiſſe & approbaſſe, &c. indeq́ꝫ illã
Johan. 15 fuiſſe receptã, eo ipſo dicẽte. Si nõ veniſſem & locutus eſſem eis, pc̃tm̃ nõ haberẽt. Sic alias,
Luc. 4 ſtupebãt in doctrina eius, quia in ptãte erat ſermo ipſius. Et hoc eſt, q̃d alibi Euãgeliſta ait.
Et multo plures crediderũt ꝓpter ſermonẽ eiꝰ. Et mulieri dicebãt, qa nõ propter tuã loq̃
lã credimus. Ipſi em̃ audiuimus & ſcimus, qa hic eſt vere ſaluator mũdi. Hinc miniſtri alias
Johan. 4 ad illũ capiendũ miſſi dicebãt. Nunq̃d ſic locutus eſt hõ, ſicut loquit̃ hic? ¶ Nec qs hac in D
Johan. 7. parte recte obijcit, Apl̃m innuere, fidẽ nõ opus hr̃e ſermone admodũ perito & ornato. Rñ
1. Cor. 2 derim, nõ quidẽ, aplo teſtãte, fidẽ opus habere ſermone, qui ſit tumidus in pſuaſibilibus hu
manæ ſapiẽtiæ verbis, ſed qui ſit in oſtenſione ſpũs & virtutis: nimirũ, vt illa nõ ſit in ſapiẽ
tia hoim, ſed in virtute dei, vtcunq́ꝫ apud mũdanos cõtemptibilis. Ad quẽ quidẽ modũ ait
2. Cor. 11 ipſe aplus. Tametſi iperitus ſermone ſed nõ ſciẽtia: De q̃ idẽ ſermone inqt: Viuus eſt ſermo
Heb. 4 dei & efficax & penetrabilior om̃i gladio ancipiti, & ptingẽs vſq́ꝫ ad diuiſionẽ aĩæ ac ſpũs.
Coloſſ. 4. Eſt aũt talis ſermo, de q̃ idẽ aplus iterũ ait. Sermo veſter ſemp in gratia ſale ſit cõditus: Id eſt
Jacobi. 3. ſit, qui habeat eã ſapientiã, quæ ſcd̃m Iacobũ, eſt deſurſum, vtpote pudica, pacifica, mode
ſta, ſuaſibilis, bonis cõſentiens, plena mĩa & fructibus bonis, iudicãs ſine ſimulatiõe. Eiuſmo
Acto. 2 di ſermone vſus eſt Petrus, q̃ vna eadẽq́ꝫ die prima cõuertit ad fidẽ circiter tria millia hoim
Matt. 22 Similiterq́ꝫ Chr̃s quo ex pſalmo Dauidis ita Iudæis phariſęis eſt locutus, vt nemo ei deinde
reſpõdere verbũ potuit, nec auſus fuit quiſquã ex illa die eũ amplius interrogare. Hmõi q̃q́ꝫ
ſermone vti debuerint & vtuntur om̃es catholici pdicatores, non aũt hæretici ſed longe q
2. Tim. 2. dem cõtrario, & eo ſane, qui vt (apoſtolo teſte) cancer ſerpit: nimirũ nõ ſecus atq́ꝫ ſub mel
lis ſpecie venenũ latẽs. A qbus etem̃ hæreticis ita callide & phaleratè loquẽtibus cauendum
Roma 16 hortat̃ aplus, inquiẽs. Eiuſmodi em̃ Chr̃o dño nr̃o nõ ſeruiũt, ſed ſuo ventri, & p dulces ſer
mones & benedictiões ſeducũt corda innocentiũ. Atqui hmõi ſermone fides Chr̃i nõ indi
1. Cor. 2 get: quũ & aplus ait. Et ego cũ veniſſem ad vos fr̃es veni nõ in ſublimitate ſermonis, &c. ſed
in ſermone, q̃ cõſtat in virtute dei. ſ. ædificãte ad om̃e opus bonũ. Vnde ſubſequitur.

¶ Sexto

Digitized by Google

¶Sexto, poſt diuinũ ſermonẽ corroboraſſe fidẽ de ſe Chriſtũ ſignis & prodigijs, q̃bus hæc
E illa indiguit, quãquidẽ ſicut veritas, q̃ naturali ſubiacet facultati intellectus, declarat eadẽq́ꝫ ꝑ
ad prima principia ꝑ ſe nota, reductionẽ firmat, ita etiãnũ veritas, q̃ naturale lumẽ intellectus
tranſcẽdit, cuiuſmodi nimirũ eſt fidei catholicæ doctrina, & quidẽ quoad ꝓcipuos eius fidei
articulos, ꝑ opa miraculoſa ſoli deo poſſibilia & declarat & firmat. Quũ eñ hæc ipſa miracu- 2 Cor. 10
la fiũt ad teſtimoniũ veritatis illius doctrinæ, declarata eſt eius veritas, quũ vtiq; deus falſitatis
teſtis eẽ nequeat, quũ ĩpoſſibile ſit eũ mẽtiri, q̃ ipſiſſima ẽ veritas. Eiuſmodi igit miraculis fi- Hebræ. 6
des corã principibus & poteſtatib⁹, huiuſq́ꝫ mũdi ſapiẽtib⁹ indiguit, q̃bus & illa ẽ corrobora Johan. 3
ta. Hinc aliàs ad Chrm Iudæi: Q̃d ergo tu ſignũ facis, vt videam⁹ & credam⁹ tibi? Et hoc eſt, Johan. 6
q̃d hodie ait, Niſi ſigna videritis & ꝓdigia, nõ creditis. Si opa nõ feciſſem in eis, q̃ nemo alius
fecit, pctm̃ nõ haberẽt. Chriſtũ vero ſat ſupq́ꝫ fidẽ & authoritatẽ de ſe diuinã oſtẽdiſſe, teſtan
tur Iudæi ſuis verbis, dicẽtes. Chrs cũ venerit, nũquid plura ſigna faciet, q̃ quę hic facit? Et rur Johan. 7
ſum: Quid facim⁹? q̃a hic hõ multa ſigna facit, ſi dimittim⁹ eũ ſic, oẽs credẽt in eũ. Hinc Moy Johan. 11.
ſi ad deũ dicẽti (.ſ. ad Pharaonẽ ituro) Nõ credẽt mihi, neq; audiẽt vocẽ meã, ſed dicẽt, nõ ap Exod. 4
paruit tibi dñs, &c. data eſt à deo faciendi ptãs, vel maxĩa ſigna & ꝓdigia. Sic & de aplis, qui
iã receperãt poteſtatẽ ejciẽdi dæmonia, linguis loq nouis, ſerpẽtes tollere, venenũ ſine nocu-
mẽto bibere, & ægros ĩpoſitiõe manus ſanare, ſcribit. Illi aũt ꝓfecti ꝓdicauerũt vbiq;, dño co Lucæ. 10
operãte, & ſermõe cõfirmãte, ſequẽtibus ſignis. ſ. ad corroboratione ſermõis fidei. ¶Cæte Mar. vlt.
rũ, quorſum hæc? vt tollam⁹ hereticorũ q̃rundã nõ min⁹ ĩpias q̃ leues q̃ſtiones, q̃ quęrũt. Quũ
nũc fides ipſa Chriana, adeoq́ꝫ vetus illa religio tot à nobis (vt dicitis) ĩpugnat & cauillis & cõ
uitijs, ſimulq́ꝫ & cõtumelijs, imò & hoc genus infinitis opprobrijs, quur deus ipſe illã ipſam fi
dẽ, eiuſq́ꝫ religionẽ veterẽ per vos cõtra nos ſignis & prodigijs reapprobat & defendit, & q̃-
F dẽ maxime, quod is hodie ait. Niſi ſigna & prodigia, &c. Reſpondeo. ¶Primo, eos impie
idipſum à nobis exigere, q̃d ab iſtis nouã fidẽ obtrudere moliẽtibus recte iuſteq́ꝫ, imò prorſus
exigẽdũ eſſet, & à nobis haudquaq̃, q veterẽ illã eandẽq́ꝫ verã cõfitemur fidẽ, q̃ ſatis ſuperq́ꝫ
in exordio eccleſiæ, quũ ipſa neceſſario creſcere debuit, miraculis eſt approbata, tũ illis nutriẽ
da, q̃bus nũc nõ indiget, vtpote dudũ ſufficiẽter radicata. Q̃nquidẽ & nos, quũ arbuſta plãta-
mus, tã diu eis aquã infundim⁹, q̃uſq; terra cõualuiſſe videam⁹. At ſi ſemel radicẽ egerint, à ri
gãdo ceſſam⁹. Qui ꝓinde à nobis eius fidei ꝑ miracula ꝓbationẽ exigũt, ſiles ſunt Iudæis perfi
dis, olim à dño, q miraculoſiſſime aliq̃t millia virorũ ſolus vel inermis è tẽplo eiecerat, q̃rẽtib⁹
Q̃d ſignũ oſtẽdis nobis, q̃a hæc facis? q tñ ſigno inaudito tot millia hoĩm ſol⁹ eiecerat. Sunt Luc. 2
&, inquã, ſiles Iudæis de in cruce pẽdẽte proclamãtibus. Alios ſaluos fecit, ſeipſum nõ pt ſaluũ
facere. Si rex Iſrael eſt, deſcẽdat nũc de cruce, & credim⁹ ei: Nimirũ illudẽtibus impie dño, q̃ſi Matt. 27
virtute ſua diuina viuus deſcẽdere nõ poſſet, penes quẽ vitæ eſt, mortiſq́ꝫ poteſtas, q & mor- 1. Regũ. 2
tuos reſuſcitarat, q & Iudæos ad capiendũ ipm ita vnico verbo. Quẽ q̃ritis, iã antea deterrue-
rat, vt oẽs retrorſum abire, & in terrã cadere coacti fuerint. Non eſt igit nephãdis iſtis hoibus
aliter q̃ impio Iudæorũ, quorũ perq̃ ſimillimi ſunt, facto occurrẽdũ. Quos tñ & ſcire velimus.
¶Secũdo, Signa eſſe duplicia adeoq́ꝫ bipharia ſæpenumero à deo fieri. Sunt eñ quæ ſolum-
G modo plerũq; fiunt ad fidei corroborationẽ, ſuntq́ꝫ ꝓinde cœleſtia & rariora, cuiuſmodi fue-
re Lazari reſuſcitatio, Mannæ è cœlo pluitio, Statio ſolis & lunæ, de q̃bus ſcribit in hæc ver- Johan. 11.
ba, Sol cõtra Gabaon ne mouearis, & luna cõtra vallẽ Haylon. Steterũtq́ꝫ ſol & luna in medio Psalm. 77
cœli, & nõ feſtinauit occũbere ſpacio vni⁹ diei, donec vlciſceret ſe gẽs. Porrò, q̃a hęc & hmõi Exodi. 16
ſigna plerũq; hoc tpe efflagitant, nõ q̃dẽ à fidelib⁹, ſed ĩfidelib⁹, & ſane tẽtãdi deũ cã, q̃d vtiq; Josue. 10
diuino iure ꝓhibitũ eſt, ideoq́ꝫ illis fieri negant, tũ ꝓpter eorũ ĩcredulitatẽ & ĩdignitatẽ. Q̃uo
eñ miraculis vel q̃libet magnis credẽt, q nec ſcripturis nec ſignis antea factis credũt? Et hoc
eſt q̃d Abrahã alibi negauit mittere ex mortuis aliquẽ, inquiẽs. Si Moyſen & prophetas non Luc. 16
audiũt, neq; ſi q̃s ex mortuis reſurrexerit, credẽt. Sic Euãgeliſta aliàs de Chro ait. Et non fecit
ibi. ſ. in patria ſua virtutes multas ꝓpter incredulitatẽ illorũ, tũ ꝙ iſti ea ſigna vel quãlibet ma- Matt. 13
gna, nauſifacerẽt, vt exigua ſempq́ꝫ alio retorquerẽt: queadmodũ Pharao cũ ſuis fecit. Et ipſi Exod. 14
Iudæi à Chro ſignũ de cœlo q̃rentes. Ad q̃s ille ait. Generatio mala & adultera ſignũ q̃rit, & Matt. 12
ſignũ nõ dabit ei, niſi ſignũ Ionæ prophetæ. Qui & eo in loco ꝑuerſè in malã partẽ miracula Luc. 11.
Chri ſubuertebãt, dicẽtes. Hic non ejcit dæmones, niſi in Beelzebub principe dæmoniorũ.
H ¶Signa ſunt & alia ꝓinde terrena quotidianioraq́ꝫ, q̃ tã in fidei probationẽ q̃ malorũ corre
ctionẽ & bonorũ cõſolationẽ fieri ſæpenumero cõſueuerũt. Cuiuſmodi fuit, qñ Maria ſoror Nume. 12
Moſis facta ẽ leproſa ꝓpter murmur cõtra fratrẽ Moſen. Et qñ in nouo teſt. mlti ĩfirmabãt, ꝙ 1. Cor. 11.
euchariſtiã ĩdigne ſuſceperãt. Et qñ Ananias cũ vxore ſua Zaphira ꝓpter ꝓtiũ agri occultatũ Actorũ. 5
ſubito añ pedes Petri expirauit. Talia nimirũ ſigna & ꝓdigia ĩ ſe eẽ facta, ĩdieſq́ꝫ fieri negare
haud poſſum⁹. ¶Prĩo, nõne ſignũ peneq́ꝫ ꝓdigiũ fuit, ꝙ tot millia nuꝑ ꝓmiſcuę mltitudis oĩ
apparatu bellico & dolo ĩſtructa, cũ cõtra oẽm & ecclaſticã & ſecularẽ ptãtẽ & murmurabãt
& pugnarẽt, à tã paucis chrianis ꝓ religiõe certãtib⁹ deleta ſint? vtiq; ſignũ erat, q̃d ĩ vet. teſt. Nume. 16

Chore Dathã & Abyrõ cõtra Moyſen & Aarõ ſtãtes & dicẽtes. Sufficiat vob, q̃d oĩs multitu
do ſctõꝝ, & ĩ ipſis ẽ dñs, fuerit cũ tota multitudĩe ĩ infernũ detruſi & à terra horribiliter de
uorati? Nõne & hoc ſignũ, q̃d quũ ſchiſmatici ſe pĩde vno ſpũ vnanimiter ſcribere gloria-
rent ſuũq; de cœlo dogma eſſe iactitarẽt, nũc demũ in tantas & tot ſectas vel inter ſe partiti
ſunt, q̃t ſunt capita, imò, quũ & plæriq; oẽs in ſuis à ſe ſcriptis diſſidẽt? Vtiq; ſignũ erat olim
Gene. 11. q̃n turrim in Babylonia ſuperbius ædificãtes & dicentes. Venite faciamus nobis ciuitatem,
& turrim cuius culmen ptingat vſq; ad cœlũ, & celebremus nomẽ nr̃m anteq̃ diuidamur
in vniuerſas terras ita facti ſunt inter ſe diſſidẽtes vt vnus alterius vocẽ nõ intelligeret, ſicq;
Matt. 15 tũc (vt aliq dicũt) linguaꝝ facta cõfuſio in ſeptuagintaduo idiomata. ¶ Nonne & hoc q̃q;
Marc. 13 ſignum, q̃d & frẽs apud eos à fratribus hoſtiliter diſſidẽt, frigeſcẽte oĩm inter eos charitate
& fidelitate? Vtiq; p ſigno Chrs futuꝝ narrauit, q̃n pdixit hoc tpe fore, vt frater fratrẽ tra-
deret in mortẽ, & pr̃ filiũ, & cõſurrecturos filios in parẽtes. ¶ Nõne & ſignũ, q̃d vbiq; nũc
& quidẽ maxime, vbi Euchariſtia vel ĩpie negaẽ vel tractaẽ, peſtilẽtia incrudeſcit, ĩdies ma-
1. Cor. 11. gis & magis? Vtiq; p ſigno Paulus recẽſet, in gens. Ideo. ſ. q̃a indigne ſumitis Euchariſtiã,
inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. ¶ Nõne & ſignũ, q̃d hæreſis nr̃i I
tpis in ſe ipſam incidit & ſua pinde ſponte deſolaẽ, vtcũq; eius authores ipſam infinitis penè
dolis, fraudibus, inſidijs, inuentõibus, hocq; genus alijs modis in toto orbe erigere diu no-
ctuq; moliti ſint, & veterẽ religionẽ prorſus extinguere? vtiq; p ſigno reputabaẽ, q̃d fidẽ ab
initio ab aplis, hoĩbus inermibus & piſcatoribus pdicatam nemo diſſoluere potuit, & recte
q̃m neq; ſapiẽtia neq; cõſiliũ neq; fortitudo cõtra deũ valet. Sic alias dicebat Gamaliel legis
doctor. Q̃m ſi eſt ex hoĩbus cõſiliũ hoc aut opus, diſſolueẽ, Si vero ex deo ẽ, nõ poteritis diſ-
Proue. 21 ſoluere, ne forte & deo repugnare videamini. Id q̃d & iſti initio ſupbe aduerſus nos allega-
Actoꝝ. 5. bãt. ¶ Nõne & ſignũ iſtud, q̃d iſti, vtcũq; euãgelico glorianẽ titulo, adeo ſint traditi in re K
probã mentẽ: nimiꝝ, vt faciãt ea, q̃ nõ cõueniũt, imò (q̃d mirabilius & pdigioſius eſt) ea ſa
cris ſcripturis, q̃bus ad oĩa abutũtur, q̃ſi q̃dã vitioꝝ opculo defendũt? Certe aplus hoc ipm
Roma. 1 ad Romanos loco horrẽdi pdigij & ſupplicij recenſet: quũ vtiq;, vt idẽ ſcribit aplus ira dei
de cœlo palã fit ſup eos, nimiꝝ, q̃d veritatẽ in iuſtitia detinẽt, q veritatẽ dei in mẽdaciũ ver
Eſaiæ. 4. terũt vſq; adeo, vt iuxta Eſaiã, dicũt malũ bonũ, & bonũ malũ, ponẽtes tñbras lucẽ, & lucẽ
tñbras, ponẽtes amaꝝ dulce, & dulce in amaꝝ. Nõne obſecro hęretici de eoꝝ ſunt nũero, q
Titum. 1. ex verbis Pauli, cõfiteneẽ noſſe deũ, factis aũt negãt, cũ ſint abominati, icredibiles, & ad oĩe
opus bonũ ita reprobi, vt inibi etiã glorienẽ, ad q̃ꝝ ſingulos deus ſat indignabũdus inq̃t q̃d
Pſalm. 51 gloriaris ĩ malitia? &c. ¶ Nõne & ſignũ hoc vr̃ maximũ & tremẽdũ, q̃d vſq; adeo nõnulli L
eoꝝ ſunt vel ex ppria malignitate ĩdurati, vt nec poſſint nec velint ad meliorẽ redire men-
tẽ: quanq̃ ãndicta ſigna, & eoꝝ, q̃ propter breuitatẽ obmitto, ſimilia tã nũero multa q̃ viſu
& horrẽda dictu patẽtibus oculis corã palãq; videãt, ipſiſq; interim repugnãtibus natura,
ratõe, ſcripturaq; & tot q̃q; regibus, pricipbus, populiſq; tã religiõe q̃ probitate ĩ veteri re
ligione ſtãtibus & fortiter cõtra hęreticos pſeuerãtibus? Nonne, inquã, tã impia induratio
Exodi. 10 ſignũ eſt & pdigiũ? Vtiq; aplus cũ ſcriptura p ſigno reputauit, q̃d Pharao adeo induratus
Roma. 9. tot in ſe ſigna nihili fecit. Sed q̃d illi deinde? Nimiꝝ à fluctib' rubri maris ita cũ oĩni ſuo ex-
ercitu Iſrahelitas inſequẽte obrutus ẽ, vt ne vnus q̃dẽ ex eis ſupfuerit. ¶ Sed q̃re iſthęc fra M
tres chariſ? Sanè, vt ſciamus q̃ falſo nugenẽ iſti, quũ inquiũt, deũ nulla nũc facere ſigna, qui
1. Cor. 10 bus fidẽ veterẽ & religionẽ tueaẽ, memores & ea, q̃ Paulo teſte, diximus pdigia illis in figu
ra cõtigiſſe, eſſeq; ſcripta ad correptõem noſtrã, in q̃s fines ſeculoꝝ deuenerũt. Nec tẽtem'
Iohan. 4. deũ, ſigna petẽtes cũ Iudęis de cœlo, ne, vt illi pereamus. Q̃nquidẽ quũ dñs hodie ait. Niſi ſi-
gna & pdigia videritis, nõ creditis, &c. q̃d aliud ſibi vult, q̃ ſupra oĩa mutabilia mentẽ cre-
dẽtis attollere, vt nec ipſa miracula, q̃ q̃uis de mutabilitate corpea fiũt, à fidelibus q̃ri velit, q
Iohã. 20. & alias indignabũdus pinde incredulitatẽ diſcipuloꝝ increpauit, & Thomę ſerio dixit. Et
noli eẽ incredulus ſed fidelis, &c. Quia vidiſti me Thoma credidiſti. Beati, q nõ viderunt &
Lucę. 1 crediderũt. Sic etiãnũ ad Zachariã, q ſignũ petijt dicẽs: Vñ hoc ſciã, ab angelo dictũ eſt. Et
ecce eris tacẽs & nõ poteris loq vſq; in diẽ, q̃ hęc fiãt, p eo, q̃d nõ credidiſti verbis meis, quę
implebunẽ in tpe ſuo. ¶ At q̃ris, q̃d de ſignis terrenis & tã pro fide roborãda, q̃ in pęnã & N
admonitõem maloꝝ obuenire ſolitis? Nũquid vr̃ peti vel optari q̃unt? Rñdeo quidẽ poſſe
optari. Prĩo pro illuſtrãda & teſtificãda diuinæ maieſtatis gloria & iuſtitia, & fine nimiꝝ ſi
4 Reg. 10 niſtro adfectu ad piã iſtoꝝ admonitõem ſalutareq; correctionẽ & reformatõem. Sic Helias
Pſal. 78. ignẽ de cœlo pcatus eſt, qui & deſcẽdit vt pphetę iniuria vindicareẽ. Sic Dauid pcatus eſt
malis & ĩpijs irã dei, effunde, inq̃es, irã tuã in gẽtes, q̃ nõ nouerũt te, & ĩ regna, q̃ nomẽ tuũ
nõ inuocauerũt. Scd̃o peti nõ poſſe neq; debere hũano vel ſiniſtro adfectu pinde ĩ odioſam
& priuatã vindictã. Quo quidẽ mõ videnẽ apli (Beda interpte) à Ieſu petijſſe miraculoſam
vindictã, dicẽtes. Dñe vis dicimus, vt ignis deſcẽdat de cęlo, & cõſumat illos? Ad q̃s dñs cõ-
Lucę. 9 uerſus ait. Neſcitis cuius ſpũs eſtis. Filius hoĩs nõ venit aĩas pdere ſed ſaluare. Siquidẽ ille in
ipſis

ipſis nõ exẽplum ꝓphetę ſancti,ſed ignorãtiã vindicãdi,q̃ adhuc fuit in rudibus aĩaduertẽs
eos nõ amore correctionẽ,ſed odio deſiderare vindictã,rephẽdit. Nimirũ qui dudũ dixerat
mihi vindictã,& ego retribuã. Cuius exẽplo dñs in amara ſua paſſiõe nõ mõ pro horrendis Deute.32
in ſe iniurijs nõ ꝓcatus,ẽ vindictã,quã & ſolo nutu facere poterat,ſed & ꝓ inimicis orauit in-
quiẽs. Pr̃,dimitte illis. Nõ eñ ſciũt q̃d faciũt. Et Stephanus q̃q; ſtrenuus ſui ducis imitator Lucæ.23.
ait. Dñe ne ſtatuas illis hoc pctm̃. Sic olim Moyſes ad deũ,q̃ populũ Iſrael delere voluit, q̃a Actorũ.7.
alienos deos ſibi fecerat,orauit,dicẽs. Cur dñe iraſcit̃ furor tuus cõtra populũ tuũ,quẽ edu- Exodi.32
xiſti de terra Aegypti,in foritudine magna & ĩ manu robuſta, Ne q̃ſo dicãt Aegyptij,calli-
de eduxit eos,vt interficeret in mõtibus,& deleret è terra,quieſcat ira tua,& eſto placabilis
ſup̃ neq̃tia populi tui. Sic q̃q; Abrahã,quũ de⁹ igne de cœlo vellet Sodomã cũ finitimus ci Geneſ.17.
uitatibus exurere. Orauit ad deũ,inq̃ẽs. Nũquid ꝑdes iuſtũ cũ impio? Si fuerint. L. iuſti in
ciuitate peribũt ſimul,& nõ parces loco illi ꝓpter. L. iuſtos,ſi fuerint in eo? Abſit à te,vt rẽ
hãc facias,& occidas iuſtũ cũ impio,fiatq; iuſtus ſicut impius,&c. Sic & ipſi hodierni Euã-
gelij memores nequaq̃ in ſchiſmaticos niſi ob merã dei iuſtitiã & gloriã declarãdã & piam
iſtorũ correctionẽ exercẽdã cupiam⁹ à deo miraculoſam vidictã,ſed petam⁹ potius ſumma
anĩ mãſuetudine vt ip̃e ſuũ illis pctm̃ nõ ſtatuat,ſed auerſa ipſius ira iſtos cõuertat & illumi 1. Cor. 11.
net,aut vt ita à dño corripiant̃,ne cũ hoc mũdo iuxta apl̃i verbũ dãnent̃. Ne ſi odio q̃dã cõ-
moti & ꝑinde infideles & increduli cũ regulo hodie dñm ad nos indignatõe q̃dã dicere au-
diamus. Niſi ſigna & ꝓdigia videritis nõ creditis,imò de tot deq; tantis tã in vet. quã nouo
teſt. ſignis & ꝓdigijs vel ꝑ veridicas ſcripturas certi ſtudeam⁹ inde fieri meliores,& emẽda 1. Cor. 10
ri,memores ea oĩa,aplo teſte,ad nr̃am correptõem eẽ ſcripta ac ĩ figura cõtigiſſe: Ne alioq̃ Roma 14
indurati cũ Pharaone & ip̃i ſup̃mũ experiamur periculũ & ꝓdigiũ. Quia eñ,inq̃t Dauid, Iſ Pſal.77.
raelitę poſt multa acta ꝓdigia adhuc & ip̃i peccarũt,nec crediderũt in dei mirabilib⁹, Ideo
ad nihilũ redegit valde Iſrael. Nec deniq;,dilectiſſ. frẽs,miremur q̃ſi deus ſit neſcius aut dor
miẽs,q̃d nũc nõ dignis ſupplicijs tã ſubito oẽs pctõres puniat,q̃s hauddubie ſuo loco & tp̃e
nõ ꝑmittet ĩpunitos,quũ ip̃e iuxta op̃a vnicuiq; ſit redditur⁹,imò cogitemus, q̃m benigni-
tas ipſius dei,aplo ſcribẽte,ad pœnĩam adducere ſatagit,q̃ ꝓpterea caueamus ne cõtemna- Roma. 2
mus bonitatis eius & patiẽtię & lõganimitatis diuitias, q̃ lẽto quidẽ gradu ad vindictã ſui Valeriu Maxi.
ꝓcedit,ſed tarditatẽ ſupplicij grauitate cõpenſat.

HOMILIA LXXIIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST.
Matth. 18. Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis,&c.

Dñica. xxii. poſt octa. Pentecoſtes.

A NEgarunt hactenus ſchiſmatici argumentũ ab hũanis fieri ad diuina
& hæc nequaq̃ ex illis cognoſci poſſe,quũ nulla ſit ꝓrſus iuxta Ari-
ſtotilẽ infiniti ad infinitũ ꝓportio,nec inibi aliquã eẽ poſſe cõpara-
tionẽ. Cęterũ,opinatõem iſtorũ hodie Chr̃s falſam eẽ oñdit hac ſua
ex Euãgelio cõcluſione. Sic & pr̃ meus cœleſtis faciet vobis, ſi nõ re
miſeritis vnuſq̃ſq; fratri ſuo de cordibus vr̃is,&c. Ex q̃ quidẽ totius
B Euãgelij cõcluſione collige. ¶ Prio recte argumẽtũ fieri poſſe ab
hũanis ad diuina,quãuis nõ oĩno eadẽ ſint & differant hũana à diui-
nis,ne imago fortaſſis à corp̃e,cõparatõe; tñ inibi fieri arguit planè
veritas diuinorũ;q̃ vtiq; à nobis nõ pñt niſi humana q̃dam ꝑ diſpen
ſatõem collatõe intelligi ꝑinde per vmbrã, q̃ alio ĩ ſeculo corꝑibus exuti ꝓrſus intelligem⁹
Et hoc eſt q̃d aplus ait. Qui q̃d notũ eſt dei,manifeſtũ eſt in illis. Deus eñ illis manifeſtauit. Roma. 1
Inuiſibilia eñ ipſi⁹ à creatura mũdi,ꝑ ea, q̃ facta ſunt, intellecta cõſpiciunt̃, ſempiterna q̃q;
eius virtus & diuinitas. Siq̃dẽ vult aplus Romanos olim adhuc gẽtiles oĩno eẽ inexcuſabi-
les,q̃d velint dicere ꝓpterea ſe nõ potuiſſe dei diuinã virtutẽ intelligere,q̃ ſibi fuerit̃ inuiſibi
lis: q̃ñquidẽ inquit idẽ. Attributa dei eñtialia,q̃ à nobis in pñti (ſicut & eius eſſentia) nõ co-
gnoſcunt̃ cognitõe ĩtuitiua, à creatura tñ mũdi. i. ab hoĩe,qui ꝑ exemphaſim creatura dr̃,ꝑ
ea quæ facta ſunt. i. ꝑ creaturas vti cauſa per effectũ cognoſci q̃unt. Et hoc etiã eſt, q̃d alibi 1. Cor. 13
dicit,inquiens. Videmus nũc per ſpeculũ in ænigmate, tunc aũt facie ad faciem. Nunc co-
gnoſco ex parte,tunc aũt cognoſcã,ſicut & cognitus ſum. Videre autem per ſpeculũ, quid
aliud eſt,quam ea quæ ſunt vel fiunt ſupra nos adeoq; in cœlo, humanis exemplis q̃dãmo
do intelligere,quæ alias,vti in ſe ſunt,intelligemus? Sic Chr̃us alibi inquit. Hæc in Prouer- 1. Johã.16
bijs locutus ſum vobis,venit hora,quũ iam nõ in prouerbijs loquar vobis, ſed palam de pa
tre meo anũntiabo vobis. In prouerbijs aũt loqui,quid inibi eſt, quã illa diuina & cœleſtia
humanis parabolis & perinde exemplis declarare,quæ ad eum ſanè modum non opus erit
declarare,quando venit hora ſcilicet temporis in alia vita poſt hanc vitam. Scimus eñ,in-
quit Iohãnes,q̃m cũ apparuerit,ſimiles ei erimus,q̃m videbimus eũ ſicuti eſt. Interim vero

Digitized by Google

hoc onere corporeo grauati neceſſum eſt, vt cœleſtia humanis exemplis & inductionibus
quaſi parabolis ex parte ſaltem audiamus & percipiamus. Cuius quocꝫ ob cauſam filius Dei
vnigenitus ab æterno potiſſimum factus eſt per ineffabilem incarnationem, homo, diciq́ꝫ ver
bum cœptus, quod nobis hominibus & carnalibus mirabili diſpenſatõe homo loquereť, ver-
Johan.1, bumq́ꝫ & Dei voluntatē aperiret, alioq minus intelligibilia. Et hoc eſt q̄d ipſe vbicꝫ de cœleſti
bus & rebus diuinis agēs, humanis & corporeis vtiť exemplis & parabolis q̄bus quaſi ſpeculo
quodam nobis depingit, quę inuiſibilia ſunt & incorporea. Sic hodie ſe facit hominē regem.
Et hoc totũ, qđ alibi vt verus Deus nobiſcũ eſt acturus, exemplo & ænigmate planè huma-
no oſtēdit, vt inde totam eius voluntatē, iuſtitiam, pietatē, & miſericordiam intelligere apert
to quiuimus. Quo vticꝫ vel vnico inter ſexcenta penè exemplo ſat ſuperq́ꝫ pateſcit, diuina, ſe
habere ad hæc humana, ſicut corpus ad figuram & res ad exemplũ, quæ vticꝫ quandã habent
cõformitatē, vtcũcꝫ prorſus eadē non ſint. Hinc male rep̄hendunť, qui ſanctoꝝ interceſſionē
adſeuerantes, ipm̄ dñm Deũ alicui magno regi vł principi conferunt, ad quē facilius ꝑuenitur
medio cuiuſpiã patroni & aduocati. Et profectò ſi q́s ꝓprię conſcius prauitatis humilitateq́ꝫ
nimia depreſſus vereret ſolus ire ad dñm Ieſum, is quēpiã ſanctoꝝ adeat, oretq́ꝫ, ſecũ accedat,
Iaco.5 Matt.18 ꝓcul dubio Chr̄m dñm cum competitore clementē inueniet: ſiq́dem (teſte Iacobo) multũ va
leat dep̄catio iuſti aſſidua. Ipſeq́ꝫ dñs dixerit: Iteꝝ dico vobis, q̄ſi duo ex vobis conſenſerit ſu
per terram de omni re quacũcꝫ petierint, fiet illis à pr̄e meo, q in cœlis eſt. Conſentanea igiť
eſt à rebus humanis ad res diuinas ꝓ intellectu eaꝝ argumentatio, maximè quia Chriſtus ho
die dicat. Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſcꝫ fratri ſuo de cor
dibus veſtris. ¶ Vnde Secundo colligiť: Nos Dei eſſe debitores in decem millibus talentis, q̄
Deuter.5 bus notanť decem præcepta, ad quoꝝ redditionem, id eſt, conſeruationē debemus & obliga-
mur: quandoq̄dem ea nos ſeruare Deus iuſſerit, de q̄bus ad Iſrael Moyſes. Cuſtodite (inquit)
& facite, quę pręcepit dñs Deus. Non declinabitis necꝫ ad dexteram necꝫ ad ſiniſtram, ſed per
viam, quam pręcepit dñs Deus veſter ambulabitis, vt viuatis & bene ſit vobis, & ꝓtelenť di-
Matt.19 es veſtri in terra poſſeſſionis veſtræ. Et dñs Ieſus ait: Si aũt vis vitam ingredi, ſerua mandata.
¶ Tertio colligiť, hominē regē, id ē, Deum, regē regũ & dñm dominantiũ ſuo loco & tem
pore. ſ. iudicij à nobis rõnem exactuꝝ omnium iſtoꝝ decem talentoꝝ, quo . ſ. pacto ea ob-
ſeruauimus bene an male. Huius autem rationis reddendæ forum. ¶ Eſt vnum miſericor- C
diæ & q̄dem in hac vita, vbi iuſtitia Dei oēs cauſas remittit ad miſericordiam, ſiq̄dem quàm-
diu viuimus ꝓ debitis noſtris rõnem coram miſericordia reddere poſſimus. Præparabit enim
Eſa.6, (ait Eſaias) in miſericordia ſolium eius. Et in quacuncꝫ die (ait aliàs ſcriptura) iniquus conuer-
Ezech.15, ſus fuerit, oēs iniquitates eius obliuiſcar. Et hoc eſt q̄d Apoſtolus admonet, dicēs: Adeamus
Heb.4 cũ fiducia ad thronũ gratię eius, vt mi̅am conſequamur. Hanc vero mi̅am gratiæ pro nobis
impetrabimus. Primo, quũ & proximo, q in nos peccauit, ex corde remiſerimus. Vnde Chri-
Matt.6, ſtus alibi. Si em̄ dimiſeritis hoībus peccata eoꝝ, dimittet & vobis pater cœleſtis delicta veſtra.
Matt.15 Si aũt nõ dimiſeritis hoībus, nec pater veſter dimittet vobis pctã veſtra. Hinc beati miſericor
Lucæ.6, des, qm̄ ipſi mi̅am conſequenť: ſiq̄dem inq̄t deinde Iacobus. Sup̄exaltat miſericordia iudiciũ.
Iaco.2 Et iudicium ſine miſericordia illi q non facit mi̅am. Ait etem̄ Chr̄us: In quo iudicio iudicaue-
Matth.7 ritis, iudicabimini, & in q̃ menſura menſi fueritis, remetieť vobis. Sc̄do quũ patiēter ſuſtinueri
Heb.10 mus illatã nobis tribulationē. Hinc Ap̄ľus: Nam & vinctis cõpaſſi eſtis, & rapinã veſtroꝝ bo-
noꝝ cũ gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcētes vos hr̄e meliorē ſubſtãtiã. Nolite itacꝫ amittere cõfi-
dētiã vr̄am, q̃ magnã habet remunerationē. Patiētia em̄ vobis neceſſaria ē, vt volũtatē Dei fa
2.Cor.4, ciētes reportetis repromiſſionē. Ideóq́ꝫ aliàs: Id em̄ (inq̄t) q̄d in pn̄ti eſt momētaneũ & leue tri-
bulatõis nr̄æ, ſupra modũ in ſublimitate æternũ glorię põdus opať in nobis, nõ cõtemplãtibus
Iudith.8 nobis, q̃ videnť, ſed q̃ nõ videnť. Dicemus igiť tribulati cũ inclyta Iudith: Nõ ergo nos vlciſca
mur ꝓ ijs, q̃ patimur, ſed reputãtes pctīs nr̄is, hæc ipſa ſupplicia minora eē, flagella dñi, quaſi
Acto.14, ſerui, q corripimur ad emēdationē, & nõ ad ꝑditionē noſtram īueniſſe credamus. Hæc illa: Et
quidē maximè, quoniam ꝑ multas tribulatões oportet nos intrare in regnũ Dei. Hinc tribula
Coloſſ.3 ti, libenter ſuſtineamus & patiēter ſufferamus, Ap̄ľo dicēte: Induite patiētiã, ſupportantes in-
uicē & donantes vobiſmetipſis, ſi q́s aduerſus aliquē habet quęrelam, ſicut & dñs donauit vo-
bis, ita & vos. Tertio vbi conſtanter orauerimus cũ hodierno debitore, dicētes: Patiētiam ha
Pſal.101, be in me, & oīa reddam tibi. Reſpexit em̄ (ait Dauid) in or̄onem humiliũ, & nõ ſpreuit preces
Pſalm.98 eoꝝ. Idē alibi: Inuocabãt dñm, & ipſe exaudiebat eos, in columna nubis loquebať ad eos. Hinc
Hiere.29 Deus ipſe: Dñs noſter ad pctõres ait: Inuocabitis me & viuetis, & orabitis me, & ego exaudiam
vos, quæretis me & inuenietis. Cum quæſieritis me in toto corde veſtro, inueniar à vobis.
¶ Alteꝝ eſt forũ iuſtitiæ. ſ. in futuro ſeculo, vbi & q̄ſi ſolummõ iuſtitię erit locus, ad quam mi̅a D
Eſa.9, omnes cauſas delegabit. De quo Eſaias: Sup̄ ſoliũ Dauid & ſup̄ regnum eius ſedebit, vt confir
Roma.14 met illud, & corroboret in iudicio, & iuſtitia ammodo & vſcꝫ in ſempiternũ. Et Apoſtolus:
Omnes em̄ ſtabimus ante tribunal Chriſti, & reddet vnuſq́ſcꝫ nr̄m ꝓ ſe rõnē Deo. Et rurſum:
Omnes

Omes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chri, vt referat vnuſqſq propria corpis pro- 2. Cor. 5.
ut geſſit, ſiue bonū ſiue malū. Sane tūc erit illa dies de q Iohe. Dies, iquā, dñi magna & terribi Iohel. 2
lis valde, dies iræ, miſeriæ & calamitatis. Tū em̄ minime aderit miſericordia, quū dūtaxat Roma. 2.
ſentētia feretur iuxta opa, dño dicente. Venit nox qñ nemo pōt operari. Filius em̄ hominis Iohan. 9.
venturus eſt in gloria patris ſui, & tūc reddet vnicuiq ſcdm opera eius. Tūc em̄, ait Apoca. Matt. 16
Beati mortui, qui in dño moriuntur, Amodo iam dicit ſpūs, vt requieſcāt à laboribus ſuis. Apoc. 14.
Opera em̄ illorū ſequūtur illos. Et hoc eſt, qd alias, qui nō habuit veſtem nuptialē, obmutu- Matt. 22
erit interrogatus, qm̄ arguente cōſcientia, nemo habebit in extremo iudicio excuſationē.
Eapropter apoſtolus adhortat, inquiēs. Bonū aūt facientes nō deficiamus, tēpore enim ſuo Galat. 6
metemus nō deficientes. Ergo dū tēpus habemus operemur bonū ad oēs, maxime autem
ad domeſticos fidei. ¶Quarto peccata & peccatorū culpā perinde propter ingratitudi-
nem, remiſſorū peccatorū redire. Quādoquidē rex in hodierno Euāgelio, nequā conſeruū,
cui ante debita remiſit, qa tanti beneficij ingratus alterius noluit miſereri, tortoribus tradi- De penit.
dit pro debitis, q antea debuit. Sic & Gregorio teſte, ſi qd in nos delinquit, ingrati ex corde diſt. 4. ca.
nō dimittimus, & illud rurſus exigit, qd nobis iā per pœnitentiā dimiſſum fuiſſe gaudeba- conſtat
mus, ita videt intelligi poſſe, qd Iacobus ait. Qui in vno offendit, factus eſt oīm reus. Et vi- Iacobi 2.
detur hoc Petri huc attinere. Si em̄ refugientes coinquinatōes mūdi in cognitōe dñi noſtri 2. Petri. 2
& ſaluatoris Ieſu Chriſti, his rurſus implicati ſuperātur, facta ſunt eis poſteriora prioribus
deteriora. Hinc & leges Imp. propter ingratitudinē libertū reuocāt in ſeruitutē, reuocātq L. 2. c. de.
donationē vtcūq legitime factā. Cæterū hac de re anno ſuperiore multa diximus. lib. et cop.

¶Quinto col. Nulli prorſus pctōri vel qlibet magno eſſe deſperandū, qñquidē hodie rex li. In auc.
debitori pcidēti, tā miſericorditer omē debitū remiſit, qui alioqui coactus fuiſſet ſe venū- vt liberti
dari. i. animā, vxorem. i. corpus, filios, id eſt, opera, & oīa q habebat. i. quæcūq etiā tem- de cætero
poralia: ſiquidē hæc omnia amittunt propter pctm̄ mortale. Ipſe tñ ſola miſericordia hæc col. 6. § il
oīa ſeruare meruit. Hinc ipſe dñs ait. Conuertimini ad me in toto corde veſtro in ieiu- lud. 12. q. 2
nio & fletu & in planctu, & ſcindite corda veſtra & nō veſtimēta veſtra. Et cōuertimini ad c. octaua.
dñm deū veſtrū, quia benignus eſt & miſericors, patiēs & multæ miſericordiæ, & præſtabi Iohel. 2
lis ſup malitia. Nec alia re opus eſt pter verā ex corde pœnitentiā, quæ deinde iuſtitiā ope-
ratur. Inde dñs inqt. Si pœnitentiā egerit gens illa peſſima à malo, qd fecit, agā & ego pœni-
tentiā ſup malo qd ei facere cogitabā. Si igit, qd abſit, quis dæmonis inſtigatione deſperare Hiere. 18
vellet, pter peccati magnitudinē, is habet pro remedio Petrū, qui (qd maximū eſt) fidem Matt. 26
negauit, in gratiā tū receptus eſt. Si pter peccati multitudinē, habet Mariā Mag. q habu Lucæ. 22.
it ſeptē dæmonia. i. oīa pctā mortalia, q tū audire meruit. Vade in pace. Si pter pcti turpi Lucæ. 7. 8
tudinē, habet mulierē in adulterio deprehēſam, quæ tñ audire meruit. Vade & noli ampli-
us peccare. Si propter peccati infamiā, habet Matthæū publicè in Theoloneo ſedētem, ad Iohan. 8.
quē tñ dñs dixit, ſequere me. Si pter peccati diuturnitatē, habet latronē, q in malo vſq in Matt. 9.
mortē perſeuerat, audire tñ meruit, hodie mecū eris in paradiſo. Si pter peccati enormi- Marci. 2
tatem, habet Paulū apoſtolū lapidantē Stephanū, de quo tñ dictum eſt. Vas electionis mihi Luc. 5.
eſt iſte. Si propter recidiuationē ſeu peccati iterationē, habet hodie qui debuit decē millia Luc. 23
talenta, habet & dñm dicentē. Nō dico tibi vſq ſepties, ſed vſq ſeptuagies ſepties. Acto. 7.

E ¶Non eſt igitur, qd quiſpiā à ſpei certitudine ſuorū malorū vel qualitate vel quantitate Acto. 9.
frangi velit: qñquidē nec criminis quātitas, nec temporis breuitas, nec vitæ enormitas, nec Matt. 18
horæ extremitas excludit à venia, ſi pfecta fuerit voluntatis mutatio, ſed in ampliſſimos ſi-
nus, mater charitatis filios pdigos ſuſcipit reuertentes: quū ipſe propterea pater clemen-
tiſſimus filiū ſuū propriū tradiderit, q redimeret ſeruos, miſit ſpm̄ ſanctū, q ſeruos adopta-
ret in filios, filiū dedit in pretium redemptōis, ſpiritū ſanctū in priuilegiū adoptionis, ſe to
tum ſeruat in hæreditatem adoptatis. Nemo ideo q de dei pietate diffidat, qa maior eſt dei
miſericordia, q nr̄a miſeria, & quiſquis ad deū toto corde clamauerit, exaudiet illū, quia mi
ſericors eſt. Nec quidē dubitari qat, quin idē electos ſuos in qbuſdā lapſibus cadere pmiſerit
vt alijs in culpa iacētibus, ſi toto ad eū corde conſurgāt ſpem veniæ reddat: quū qui multos
à ſuis iniquitatibus iam ſanatos adſpicimus, nihil aliud præterq ſupernæ miſericordiæ pi-
gnus tenemus, quum, inquā, deus pater in ſigno ad exēplum pœnitētiæ poſuit, eos, qs per
pœnitentiam viuere poſt lapſum fecit. Ego equidē nihil in ijs aliud video, niſi ante oculos

F noſtros poſita ſpei & pœnitentiæ exēpla. ¶Atq certè, Interim moneo ne quis nimium
ſpei inhiet, quum æquè ſit in vana ſpe atq deſperatione periculū, ac vtrobiq homines peri
riclitantur. Inibi igitur ne quis periclitetur in ſpe vana audiat. Ne tardes cōuerti ad domi- Eccleſi. 5.
num, neq differas de die in diem, ſubito enim venit ira illius, & in tempore vindictæ diſp-
dēt te. Item ne quis periclitetur in deſperatione, audiat. In quacunq die iniquus cōuerſus fu Ezech. 18
erit, oēs eius iniquitates obliuiſcar. Itaq, ne deſperando augeamus pctm̄, datus eſt nobis Lucæ. 23.
pœnitētiæ portus, rurſum ne ſperādo augeamus, datus ē nobis dies mortis icert⁹. Sic latro Matt. 24
agnouit

Digitized by Google

agnouit, Petrus negauit. Siquidem in Petro demonſtrat, quenq̃ iuſtũ non de ſe præſumere, in
latrone nõ impiũ cõuerſum deſperare debere. Timeat ergo bonus ne pereat ꝑ ſupbiam, & ma
lus ne deſperet ꝑpter multã malitiã. Et ſanè vtrũq; iuuabit lectio hodierni Euãgelij, vñ the
ma noſtrum ſumptum eſt, Sic & pater meus cœleſtis faciet vobis, &c.

HOMILIA LXXV. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 22. Mar. 12. Lucæ. 20. Cuius eſt imago hęc, & ſuſcriptio.

Dñica. xxiij. poſt octa. pentecoſtes

NE QVID EX TOTO EVANGELIO Nos trãſeat, ſed to A
tum, q̃d inibi ad noſtram inſtructionẽ & ſalutẽ pertinet, apertius in
mediũ prodeat, viſum eſt idipſm paucis pſtringere doctrinis, quæ ex
ſubdola Iudæoꝝ à Chr̃o quæſtione & contraria Ieſu Chr̃i reſpon-
ne, & ea quidem ſapientiſſima, haud obſcurè colligimus. Quarum
¶ Prima eſt, Hypocritam eſſe diciq; eum, q aliud cogitat aliudq; B
loquit: nempè q cum ex animo odit, verbis tamẽ ſe amare præ ſe fert
ſibiq; contrarius eſt, à quo cauendũ eſt haud aliter q̃ à melle, quod ve
neno mixtũ eſt, ad nocendum efficaciſſimo. Et ita qdem dñs hodie
hypocritas vocat phariſæos, quoniam etſi ſummo odio pſequebant
Chriſtum, adeò vt nunq̃ vl toties repulſi, illum inſequi ceſſarẽt, quæſitũ venerunt, dicẽtes: Ma
giſter ſcimus. Vide ſubdolam & puerſam iſtoꝝ appellationẽ, magiſtrũ vocant, cuius diſcipuli
eſſe noluerunt, qui nunq̃ non eius reluctabant verbis & factis, qui nec hodie, vt ab eo diſcerẽt,
ſed vt ipſum in ſermone caperẽt, deindeq; morti deferrẽt, interrogarunt. Id q̃d facile ex cau
ſa, qua ducti quæſierunt, pateſcit. Siqdem quum Iudæa iam cœpiſſet eſſe tributaria Romanis
præfectus eſt ab Auguſto cenſui colligẽdo rex Herodes Antipatris filius, atq; hac de re non
erat eadem omnium ſnĩa. Nonnullis enim indignum videbat, populum Deo ſacrum, pende-
re tributũ principibus Idolatris, q̃ꝝ de numero erãt phariſæi, & q phariſæis adhærebãt. Ecõtra
rio erant, q Cæſari fauentes, dicebant oportere ſolui tributum. Cuius opinionis defenſores
Herodiani dicti ſunt, q̃d Herodes tributi colligẽdi præfectus eſſet. Extiterant aũt pauloante
duo qdam Theudas & Iudas, q tum palàm defenderant Iudæos, populum Deo dicatum, non
debere tributum cuiq̃ prophano principi, velut ſeditioſi, ſupplicio ſunt adfecti. Phariſæi igit
arbitrabant, ſi Chriſtus reſponderet, ſic, oẽs ſibi Iudæos reddituꝝum inimicos. Si non, Præ-
ſentes eẽnt Herodiani, qui hoc illicò aut vlciſcerent ſeuerè, aut vlciſci procurarẽt, vt in Theu-
da & Iuda Galilæo factũ eſt. Cæterũ dñs vt oſtẽderet ſe non fallere illoꝝ inſidioſam blandilo-
quẽtiam, ita tẽperauit reſponſum admirabili ſua ſapia, vt neutri factioni ſe redderet obnoxi-
um, ſed vtramq; moneret, quod magis ad illorum ſalutem attineret. Nimirum inquiẽs: Quid
me tentatis hypocritæ? Oſtẽdite mihi numiſma cenſus. Vnde colligit. ¶ Scdo, dñm Deum,
qui fuit & eſt Chr̃us in æternũ, prorſus nihil latere, ſed illi oĩa, etiam archana pectoris eẽ qua-
ſi ſole aptiora. Vnde Apoſtolus: Et non eſt (inquit) vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius,
Heb. 4 oĩa aũt nuda & apta ſunt oculis eius. Ipſe em (ait Daniel) nouit in tenebris cõſtituta, & lux cũ
Dani. 2 eo eſt. Hinc pudiciſſima olim Suſanna ad Deũ orabat: Deus æterne qui abſconditoꝝ es cogni
Dan. 13 tor, qui noſti oĩa anteq̃ fiant, tu ſcis qm̃ falſum teſtimoniũ tulerũt contra me. Et ecce morior,
cũ nihil hoꝝ fecerim, quæ iſti malicioſe cõpoſuerũt aduerſus me. Hinc non eſt, q̃d pctõres &
malefactores in ſuis malefactis ſibi adblandiant, quaſi ea Deũ aliqñ latere poſſint, quũ nec ho-
Matt. 10 mines diu queant latere, ſuo tẽpore reuelanda, ipſo dño dicẽte: Nihil eſt apertũ, q̃d nõ reue-
Marci. 4 letur, & occultũ q̃d non ſciat, nec factũ eſt occultum, q̃d non veniat in lucẽ. Et hoc eſt, q̃d ſcri
Lucę 8 ptura hortat, dicẽs: Ne fueris hypocrita in conſpectu hominũ, & nõ ſcandalizeris in labijs tuis
Attẽde in illis, ne fortè cadas & adducas animæ tuæ inhonorationẽ, & reuelet Deus abſconſa
tua, & in medio ſynagogę elidat te, qm̃ acceſſiſti maligne ad dñm, & cor tuum plenũ eſt do-
Eccl. 1 lo & fallacia. Sic ipẽ dñs de pctõribus alibi quoq; ait: Vię eoꝝ, non ſunt abſcõditæ à facie mea,
Hiere. 16 Et non fuit occulta iniqtas eoꝝ ab oculis meis. Dño em̃ Deo (inqt Sapiẽs) anteq̃ crearent oĩa,
Eccl. 23 ſunt agnita, ſic & poſt perfectum reſpicit omnia. Oculi enim ipſius circumſpiciunt omnes vi
as hominum & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes.

¶ Tertio colligitur contra Deum, nullum valere conſiliũ, nec aliquam vel quàmlibet aſtu-
tiam ſubtilẽ, ſcriptura dicẽte: Non ẽ ſapia, nõ eſt prudẽtia, nõ eſt cõſiliũ cõtra dñm. Sic alibi ad
Puerb. 21 ſuos collegas dixit Gamaliel: Qm̃ ſi ex hoĩbus cõſiliũ hoc aut opus, diſſoluet, ſi vero ex Deo ẽ,
Acto. 5 nõ poteritis diſſoluere, ne forte & deo repugnare videamini. Hic ad Saulũ dñs: Ego ſum Ieſus
Acto. 9 quẽ tu pſeqris. Duꝝ eſt tibi cõtra ſtimulũ calcitrare. ¶ Quarto colligit: Plęrũq; eũ falli, qui ma
licioſe alios fallere tentat, malaq; conſilia plęrũq; in capita authoꝝ redundare. Iuxta dictum
Pſal. 7 Prophetæ: Lacum aperuit & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit. Sic qui in ligno
hominẽ

Digitized by Google

hominẽ vicit, ipſe in ligno ab homine victus ẽ. Sic & Amon cõſilij auctor cruci affixus eſt, Gene. 3.
quã ille Mardochæo noiatim parauerat. Et leones q̃q; Danieli pepercerũt in caueã deie- Heſter. 6 et. 7
cto, eos vero fere laniarũt, per q̃s erat puer innocens beſtijs expoſitus. Pari quoq; exemplo Daniel. 6
vindicata eſt à calumnia Suſannæ pudicitia. Senes cui capitalẽ noxam inſonti adſtruxerãt Daniel. 13
ſui ſceleris cõuicti, in ſe capitale ſuppliciũ vertere. Sic hodie Iudæi ab ipſa ſapiẽtia ſuſcitati, Matt. 22
eſſet ne cenſus reddendus Cæſari? Apparebat (vt diximus) ſi ad ea, q̃ rogabatur, rite reſpõ-
diſſet, euenire oportere, vt aut impietatis reus fieret, aut maieſtatis. Tũ doctor ille ſummus.
Oſtendite, inquit, mihi numiſma cenſus. Et cuius eſt imago hæc, & ſuperſcriptio? Cæſaris
aiunt. Reddite, inquit, q̃ ſunt Cæſaris cæſari, & q̃ dei deo, &c. Qui em̃ pnitioſe moliti ſunt
decipere & vincere, ipſi ſunt & decepti & cũ confuſione victi, & q̃dẽ in ſe ipſos ſententiam
pronũtiare coacti. Qui em̃ putàbãt ſe nihil Cæſari debere, coacti ſunt ex proprio ſermone
illi debere. Interrogati quidẽ dixerũt imaginẽ eſſe Cæſaris pariter & inſcriptõem: quare &
C numiſma ipm̃. Quo quidẽ reſponſo dñs nõ modo iſtos ſapienter cõfudit ſed & vtrãq; par-
tem monuit ac docuit, q̃d erat ſalutis. ¶ Nimirũ quũ interrogauit pinde ignorãs de ima-
gine numiſmatis, voluit plane p numiſma intelligi, hominẽ, & huius duplicẽ eſſe imaginẽ, Gene. 1
Cæſaris vtpote, & eſt ipm̃ corpus, & q̃d corporis eſt. Et dei, & eſt anima, & q̃d animæ eſt:
ſiquidem homo quaſi nummus à deo percuſſus & factus, & ſcd̃m animã ad ſimilitudinem
ipſius. Quũ igit̃ homo gerat imaginẽ & corporis & animæ, cõſequens eſt, vt & cenſum de-
D beat de corpore & de aïa. Et ſic dñs innuit. ¶ Primo nos & Cæſari. i. ſeculari ſuperiorita
ti vel eis q nobis loco Cæſaris ſeruiũt debere tributũ. ſ. neceſſitatis, honoris & obedientiæ.
aplõ dicẽte. Omnis aïa ptãtibus ſublimioribus ſubdita ſit. Ideoq; neceſſitati ſubditi eſtote, Roma. 13
nõ ſolũ propter irã, ſed etiã propter cõſcientiã. Ideo em̃ & tributa pſtatis. Miniſtri em̃ dei 1. Petri. 2
ſunt, in hoc ipm̃ ſeruiẽtes. Et Petr⁹ inq̃t. Subiecti eſtote om̃i hũanę creaturę ppter deũ, ſiue
regi q̃ſi pcellẽti, ſiue ducibus tanq̃ ab eo miſſis, ad vindictã malefactorũ, laudẽ vero bonorũ.
Subditi, inq̃t, eſtote nõ tm̃ bonis & modeſtis, ſed etiã diſcholis. Quia ſic ẽ volũtas dei, vt be
nefaciẽtes obmuteſcere faciatis ĩprudẽtiũ hoim ignorãtiã: q̃ſi liberi, nõ q̃ſi velamen haben
tes malitiæ libertatẽ, ſed ſicut ſerui dei. Q̃n quidẽ ait Paulus. Nõ eſt ptãs niſi à deo. Itaq; qui Roma. 13
reſiſtit ptãti, dei ordinatõi reſiſtit. Qui aũt reſiſtunt, ipſi ſibi dãnatõem acquirũt. Sic & ipſe Acto. 23.
Paulus, vt verus doctor, qui q̃d docet, etiã pficere debet, alias ignoranter pinde principi ſa
cerdotũ obmurmurãs ſibi ignoſci cupit, inquiẽs. Neſciebã fratres, q̃a princeps eſt ſacerdo- Exod. 22.
tũ. Scriptũ eſt em̃. Principẽ populi tui nõ maledices. Hinc & Chr̃s ipſe nõ legit̃ alicui ptãti
vel q̃libet malæ, tantillũ aut reſtitiſſe aut obmurmuraſſe, imo om̃ibus voluit eſſe obedien-
dũ, dicens. Om̃ia ergo quæcũq; (. ſ. quæ cõtra deum nõ ſunt, alioqui deo magis q̃ hoïbus eſt Matt. 23
obediendũ) dixerint vobis, ſeruate & facite, ſcd̃m opera vero eorũ nolite facere. Quã vero Acto. 5.
male plærũq; ſemp cædat, in ſuperioritatẽ rebellibus aperto arguit vltio in Chore & Da- Nume. 16
E than. ¶ Secũdo innuit q̃q; hodie dñs in themate nr̃o, & nos debitores eſſe deo vel eis, qui
nobis dei loco pſunt, cuiuſmodi ſunt ſacerdotes. Deo vtiq; imaginẽ nr̃æ animæ purã debe
mus, & decimas, & olatões, quippe dei cauſa inſtitutas. Debemus, inquã, & illis obedientiã
& reuerentiã pinde atq; dei vice cõſtitutis. Et hoc eſt, q̃d aplus inquit. Obedite ppoſitis ve Heb. 13.
ſtris, & ſubiacete eis. Ipſi em̃ puigilãt, q̃ſi rationẽ de animabus veſtris reddituri. Et ad Ti- 1. Tim. 5.
motheũ ait. Qui bene pſunt pbr̃i, duplici honore digni habeant̃, maxime, q laborant in ver Deut. 25.
bo & doctrina. Dicit em̃ ſcriptura: Nõ alligabis os boui trituranti, & dignus eſt operarius 1. Cor. 9.
mercede ſua. Neſcitis, q̃m q in ſacrario operãtur, q̃ de ſacrario ſunt, ædũt. Et q altario de-
ſeruiũt, cũ altario participãt. Sanè ſubminiſtrãdũ illis eſt ſimulq; obediendũ haud ſecus at-
q; ipſi dño corã palãq; nobiſcũ cõſtituto. Aplõ iterũ teſtãte, quũ dicit. Scitis, q̃ pręcepta de- 1. Theſſ. 4
derim vobis p dñm Ieſum. Itaq; q hæc ſpernit, nõ hoïem ſpernit, ſed deũ, qui etiam dedit
ſpm̃ ſuũ in nobis. Sic cum murmuraſſet oïs cõgregatio filiorũ Iſrael cõtra Aaronẽ & Moy- Exodi. 16
ſen in ſolitudine, importunè expoſcẽs panẽ & carnes ſibi miniſtrari, rñdit eis Moyſes. Nos
em̃ quid ſumus, q̃a muſſitaſtis cõtra nos? Nec cõtra nos ẽ murmur vr̃m, ſed cõtra dñm. Vñ
ſatis cõſtat, rebellionẽ & cõtumaciã, q̃ in ppoſitos eccleſiaſticos cõmittit̃, etiã in deũ fieri, &
exinde illã graui pctõ obnoxiũ reddere hoïem, triſtiq; ſupplicio mulctandũ. Scriptura ali- Deute. 17
bi ſerio dicẽte. Qui aũt ſupbierit, nolẽs obedire ſacerdotis imperio, q eo tpe miniſtrat dño
deo tuo, ex decreto iudicis morieť homo ille, & auferes malũ de Iſrael, cũctuſq; populus au
F diens timebit, vt nullus deinde intumeſcat ſupbia. ¶ Sapiẽter itaq; ſumma hodie ſapiẽtia
reſpõdit. Cuius eſt imago & inſcriptio? Quaſi diceret. Quia numiſma ipm̃ imaginẽ habet
rerũ temporalium & æternorũ & diuinorũ, itaq; date pro temporalibus Cæſari vel ijs, qui
eius ſunt loco. Pro ſpũalibus deo vel eis, qui dei ſunt loco. i. date vtriq;, quod vtriuſq; eſt, q̃-
niã vterq; dei miniſter ẽ, vtpote date Cæſari tributa, ſacerdoti decimas & oblatiões. Aplõ
ſic interptante, q̃n ait. Reddite ergo om̃ibus debita. Cui tributũ, tributũ: Cui vectigal, vecti
gal: cui timorẽ, timorẽ: cui honorẽ, honorẽ: Nemini quicq̃ debeatis, niſi vt ĩuicẽ diligatis.
¶ Nec

Digitized by Google

¶Nec eſt quod qs curioſius denuo reuocet in dubiū. An decimas liceat pſoluere? Quum eas Eccleſiaſticis quaſi in neceſſariā ſuſtētationē deberi anno ſuperiore ꝓbauimus multis & ſcripturis & rōnibus, & qdem iure diuino. Illuc iam pium lectorē remitto, & quē & hoc vnū moneo, vt meminiſſe velit, tam decimas eſſe pſoluendas, vt etiā ꝓmiſerit ꝓ ſolutōe iſtaꝝ dñs ſingulares retributōes pſoluētibus, quū ait p Prophetā: Inferte omnē decimā in horreū meū, & ſit cibus in domo mea, & ꝓbate me ſup hoc. Si nō aperuero vobis catharactas cœli, & effudero vobis benedictionem vſq; ad abundantiā. Et increpabo pro vobis deuotantem, & nō corrumpet fructum terræ veſtrę, nec erit ſterilis vinea in agro. Reddite igitur quæ Dei ſunt, Deo. Nam eius eſt numiſma & imago. G

Malac.3

HOMILIA LXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.19. Si tetigero tantum veſtimentum eius, ſalua ero.

Dñica. xxiiij. poſt octa. penteroſtes.

IN Hodierno qdem Euāgelio duo nobis proponunt miracula, quæ ſua virtute dñs corporalr eſt opatus. Vnū in termino, quo ab Archiſynagogo rogatus. i. in domo pricipis Iairi. Aliud in ipſa via, qua ambulauit. Atq; nimiꝝ in vtroq; docemur, qd nobis in termino expectandū à Chr̄o. Et qd in via petendū ſit ab ipſo. In termino ad vitam pfectē ſuſcitauit puellā, in via, à ſanguinis pfluuio curauit lāguidam quaꝝ vtraq; periret, niſi dñs auxiliādo ſuccurreret, vt alio tpe fuſius retulimus. A

¶Iam vero ſciendū eſt, p puellā in Euāgelio mortuā ſignificari quēlibet pctōrem, q per abuſum qnq; ſenſuū, & malā inclinationē ſeptē pctōꝝ capitalium trāſgreſſus eſt decalogi præcepta. Et ꝓfectò illi opus eſt, quū per ſe reſurgere nequeat, ſiue p ſe, ſiue p aliū adeat Deū pro ſuæ aīæ liberatōe petēs ac dicēs: Dñe, filia mea mō defuncta eſt, ſed veni impone manū tuā ſup eam, & viuet. Qd ille faciet, qm̄ ſit, penes quē vitæ eſt & mortis ptās, q mortificat & viuificat, de ſe dicens: Ego ſum reſurrectio & vita. Venite ad me omnes, q laboratis & onerati eſtis, ego reficiā vos. Per mulierē vero Emoroiſſam intelligimus myſticè eos, q in pctis dies ſuos vſq; ad finē vitæ ducunt, ſpem in extrema pœnīa ponētes. Qui ſanè agunt periculoſe: qñquidē ſe grauiſſimo periculo cōmittunt, ſic ſe cōmittendo delinquunt, pœnis purgatorij acerrimis ſe exponūt. B

Sapię.16
3.Regū.2
Iobā.11
Matt.11

Vnde duas hinc colligimus doctrinas, quoꝝ ¶Prima eſt, Neminē cupidū ꝓpriæ & æternæ ſalutis, vitæ emendationē debere differre, ſpe veniæ conſequēdæ p pœnīam in extremis. Siqdem difficile ſit, vt tūc ſit vera pœnia, quæ tam ſera venit, qñ cruciatus ligat membra, & dolor ſenſum opprimit, vt vix homo aliqd cogitare valeat. Vſuq; ſic venire ſolet, vt moriēs obliuiſcat ſui, q dum viueret oblitus eſt Dei. Quid multis? Vix tum vera eē poterit pœnia, quū iam peccare nō poſſumus, atq; nos pctā dimittunt, nō nos illa dimittimus. Et hoc eſt, qd ſcriptura monet, inquiēs Non tardes cōuerti ad dñm, & ne differas de die in diem. Subito enī veniet ira illius, & in tpe vindictæ diſperdet te. C

Eccl.5

¶Scda eſt, quanq̄ periculoſa ſit pœniæ vſq; ad extrema dilatio, eum tñ qui ad extrema deductus eſt, ac pœniæ auidus, nequaq̄ deſperare debere. Quod enī plerūq; diffidentia ætatis differt, conſilio maturiore pficit. Et ipſa quoq; pœnīa ſi in extremo vitę aduētu aduenit, ſanat & liberat, vtpote quæ & grām & veniā certò ſit inuētura apud dñm, dicentē: Quacūq; hora pctōr ingemuerit, & egerit pœniam, vita viuet, & non morief. Omniū iniquitatū eius, quas operatus eſt, non recordabor. Ita nimiꝝ multum fuit ſera latronis in cruce pœnia ſed non fuit ſera eius indulgentia. D

Ezech.18.
Lucæ.23.

¶Sed quid ergo eiuſmodi pctōri inueterato agendum eſt? Vtiq; quod hodie egit mulier Emoroiſſa. Primo, fiducialiter dicat de dño Deo. Si tetigero tantum veſtimentum eius, ſaluus ero. Siqdem fides in eum ſit, qua ipſe pctōrem ſaluat. Secundo, tangat veſtimētum illius. Eſt aūt eius veſtimentū charitas, veſtis. ſ. illa nuptialis, qua veſtitus eſt, dum ad deſponſandū ſibi matrē Eccleſiā de gremio pr̄is deſcendit in vteꝝ virginis mr̄is Mariæ. Quā ſane charitatē, quia pfectè habere nequit, ſaltē fimbriā apphendat, qualēcūq; charitatis gradum. Ideoq; pctōr tangat ipſius veſtimētum. i. recogitet ex animo Chr̄i Ieſu charitatis magnitudinē circa ſe exhibitā, quæ damnatōe digniſſimū patiēter expectauit, eiq; in hac finali hora de ſalute ſua cogitare concedit. Vnde magnā ſpem concipiat atq; hāc veſtem non relinquat, ſed oībus alijs pro poſſe excluſis ad diligendum ſuum dilectorem ſe excitet, deq; commiſſis pctis quoad pōt, pęniteat, memor immēnſæ charitatis Ieſu Chriſti, qua ille ſubire non dubitauit mortem duriſſimam, vt peccatorem à morte æterna redimeret, ac morte ſua deſtrueret eum, qui habebat mortis imperium. Atq; ſanè ipſe dñs Ieſus ꝓpitiatio eſt apud patrem pro peccatis vniuſcuiuſq; peccatoris, q propterea in extremis haudquaq̄ debet deſperare ſed confidēter dicere intra ſe. Si tetigero tantum veſtimētum eius. i. ſi ſolummodo dilectioni eius fuero incorporatus ero ſaluus, Amen. E

Oſee.2
Matth.1
Lucæ.1
Heb.2

Homilia

Digitized by Google

¶HOMILIA LXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.19
Zachæe feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere.

In feriis dedicationis templi.

A ADEST fratres chariſſimi, dies dedicatiōis anniuerſaria à nobis nul
la nō lætitia & laude proſequēda, q̄ & nobis hoc deber eſſe deuoti-
or ac lætior quo familiarior eſt. Cæteræ nimirū diuorū ſolēnitates
cum alijs ſunt nobis cōmunes, ſed hæc & huius diei ſolēnitas ita no
bis propria eſt, vt vel neceſſe ſit à nobis eā vel à nemine celebrari.
At, inquis, quur hæc ipſa hodierna dies nobis tantopere eſt venerā
da. & qui nobis hodie q̄ alio quidē tēpore ſolutius eſt gaudendum?
Quandoquidem, reſpondeo, dominus noſter hodie primum Za-
chæo dixerit, vt feſtinanter deſcendat, quia in eius ſit domo manſu
ruscui & à ſe facta ſit primū ſalus. Quis eſt ille Zachæus in Euan-
gelio? Eſt (inquit Euangeliſta) princeps publicanorū diues, & ſtatura puſillus, ob id non po-
tens videre Chriſtum. Hæc nimirū ad literam reſpondet Lucas, aliud ſub typo citra contro-
uerſiam prætendens, quū vtiq; vel ex eo argumento non ſolum vnum illum intellexerit, de
quo Euangelium, Zachæum, ſed & alium quoq;, quoniā & ipſe filius ſit Abrahæ: quādoqui-
dem conſtet Zachæum, de quo Lucas, ſtirpe, non Iudæum nec Abrahæ ex ſanguine filium,
B ſed paganum fuiſſe. ¶Quem ergo Euangeliſta Zachæum alium ſub euangelico Zachæo
prætexuit? Non proculdubio aliū quàm nos, olim hauddū Chriſtianos, qui recte fuimus Za- Roma.1.
chæi, quia vel ideo principes publicanorū, quod idolatræ, tum, vt apoſtolus teſtatur, cōmu
tabamus veritatē dei in mendaciū, & coluimus & ſeruiuimus creaturæ potius q̄ creatori, nec
probauimus deū habere in notitia, tradebamur à deo in reprobū ſenſum, & faciebamus ea, q̄
non conueniunt, repleti omni iniquitate & malitia, ideóq; non ſolū publicani, id eſt, publici Ephes.2.
peccatores, ſed & principes & primarij peccatorū. Eramus & Zachæi in ſtatura parui. ſ. ob
gratiæ paruitatem & malitiæ magnitudinem, quia tunc, eodem apoſtolo ſcribēte, eramus ſi-
ne Chriſto, alienati à conuerſatione Iſrael, & hoſpites teſtamentorum, promiſſionis ſpem nō
habentes, & ſine deo in hoc mundo, & deniq; diuites copia ſcelerum & iniquitatum, & mini-
mi virtute & gratia, vtpote occupatione temporalium & rerum mundanarum prorſus de-
preſſi. Et ſane tales fuimus Zachæi donec Chriſtus tam per ſe quàm per ſuos tranſierit & fide-
li ſua prædicatione iuſſerit nos feſtinanter deſcendere ex arbore Sichomorum, id eſt, per ar-
borem ficus fatuæ, cuiuſmodi Sichomorus interpretatur, qualis eſt fides Chriſti, & Euange
lij prædicatio, apoſtolo dicente. Nos prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis quidē ſcan 1.Cor.1.
dalum, gentibus autem ſtultitiam. Fuimus ergo olim Zachæi eouſq;, donec Chriſtus iuſſerit
nos per fidem deſcendere. Sed quare iuſſit deſcendere? Nimirum, quod ipſe dominus Ieſus
eſſet in domo noſtra manſurus.

C ¶Sed quæ, inquis, eſt domus noſtra, in qua Chriſtus manet? Sane domus noſtra, nos ſu-
mus adeóq; corpora noſtra, & animæ noſtræ. Vnde apoſtolus. Scimus em̄, quoniā ſi terre- 2.Cor.5
ſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluat, quod ædificationē ex deo habemus domum Hebr.3
nō manufactā, ſed æternā in cœlis. Idemq́; alio in loco. Chriſtus vero, inquit, tanq̄ filius in do
mo ſua: quæ domus ſumus nos. Fuimus igitur Zachæi, principes publicanorū, ſtatura puſilli,
& impotentes vidēdi Chriſtū, donec Chriſtus ex ſua mera, ineffabiliq́; pietate & miſericor-
dia iuſſit nos per fidē ſuam deſcendere ad ſe, inquiens, quia hodie oportet me in domo tua, id
eſt, in vobis habitare. ſ. hic per fidem meā & gratiā, de qua manſione ipſe alibi ait. Si quis dili- Iohā.14
git me, ſermonē meum ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & apud eum
faciemus manſionem. Et ſane Chriſtus dominus iuſſit. ſ. ſua gratia & inſpiratione virtuoſa,
vt capeſſeremus fidem, & per ipſam ſibi eſſemus domus & manſio: quandoquidem non no-
ſtra virtute, neq; vi, neq; merito noſtro ad fidem peruenimus, ſed Chriſtus pariter ad eam
gratioſe nos traxit. Ideo Chriſtus alibi. Nemo poteſt venire ad me, niſi pater qui miſit me tra
xerit eum. Hinc aliàs apoſtoli dicunt. Adauge nobis fidem. Sic nimirum tractus fuit Petrus,
dicens: Tu es Chriſtus filius dei viui, Cui dominus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & ſan
guis nō reuelauit tibi, ſed pater meus qui in cœlis eſt. Et pater obſeſſi ait: Dn̄e adiuua incredu Ephes.2
litatem, ſiquidem ait apoſtolus. Gratia enim eſtis ſaluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei Iohan.6
enim donum eſt, non ex operibus, vt ne quis glorietur. Lucæ.17

D ¶Quis igitur hodie non ſummam illam Ieſu Chriſti in nos charitatem & ineffabilem pieta Matt.16 Marci.9
tem veneretur & admiretur, quod ille, qui neq; noſtri, neq; bonorum noſtrorum eget, nos Psalm.15
ad ſe, id eſt, ad noſtram veram ſalutem, quæ ipſe eſt & non alius, ſponte ſua prouocauit, ad ſe

Digitized by Google

Apocal.3 venire iuſſit? Inquiens. Zachæe deſcende feſtinans, quia oportet me hodie manere in domo tua. Et alibi. Ecce ſto ad oſtium & pulſo. Si quis audierit vocẽ meam, deſcendens. ſ. & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo & ipſe mecum. O bone ſaluator, qui inſons cum inſontibus conuerſari non dedignatus es, & fons iuſtitiæ cum auaritia, quæ prauitatis eſt materia, habitare non recuſaſti, qui ingreſſus domum publicanorum nullam ex auaritiæ nebula iniuriam paſſus es, ſed fulgore iuſtitiæ auaritiam deleuiſti. O veriſſime, o fideliſſime medice, quàm vere teſtatus es te non propter bene, ſed ob male habẽtes aduenisſe, quorum profecto vulneribus ita condoluiſti, vt ex nimia charitate in vulneratos nos peccatores fœtidiſſimam ſaniem peccatorum & ægrotorum, quod vtiq; fidelis eſt medici, pati non recuſaſti. O fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum, peccatores ſaluos facere, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire, neq; (vt ait Petrus) aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Venite, inquiens, ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Zachæe feſtinans deſcende, quia oportet me hodie manere in domo tua.

Matt.9 / Marci.2 / Luc.5 / 1.Timo.1 / 1.Tim.2 / 2.Petri.3 / Matt.11

¶Quis te cogit optime ſaluator, ad manendum hodie in domo noſtra? Nimirum ſola illa eximia tua charitas, qua profecto ita pater tuus dilexit mundum, vt te filium ſuum vnigenitum daret, vt omnis qui credat in te, non pereat, ſed habeat vitam æternam, inquiens ad nos: Zachæe deſcende feſtinans, quia oportet me hodie manere in domo tua. O feliciſſima, o lætiſſima dies hodierna, qua primũ dñs in fide nos ſibi ita deſponſauit, vt velit manere in domo noſtra, perinde atq; ſponſus in thalamo ſuo. Sane hodie Iohannes ille in ſua Apocalypſi vidit ciuitatem ſanctam Hieruſalem, nouam deſcendentem de cœlo, à deo paratam tanquam ſponſam ornatam viro ſuo. Quæ eſt illa fratres ciuitas ſancta Hieruſalem, quæ illa ſponſa viro ſuo ornata? Domus eſt, inquam, Zachæi, eius familia, quæ nos fuimus, quum ex iuſſu ſaluatoris per fidem noui & parati perinde vt ſponſa deſcendimus, cum qua manere ſe dixit idem ſaluator ſponſus. Hinc ad nos Apoſtolus. Deſpondi enim vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Sumus & illa Hieruſalem, quæ (propheta canente) ædificatur vt ciuitas, vnione ſcilicet ciuium in fide vna, baptiſmate vno, domino & deo vno. Sumus & illa domus, quã decet ſanctitudo, in qua oportuit Chriſtum hodie manere. E

Iohan.3 / Pſalm.18 / Apoca.21 / Luc.19 / 2 Cor.11 / Pſal.121 / Ephes.4 / Pſal.92

¶O vere decet ſanctitudo eam domum, in qua manere vult, qui eſt ſanctus ſanctorum, qui eſt ſine macula, qui peccatum non fecit, nec dolus in ore eius eſt inuẽtus. ſ. dominus Ieſus Chriſtus. Cuius ſane ſanctitatem Petrus olim ex animo conſiderans in nauicula, in qua & Chriſtus erat exclamans, ait. Exi à me domine, quia homo peccator ſum. Et Centurio quoq; ille. Domine, inquit, non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus, propter quod & indignum iudicaui me, vt ad te venirem, ſed miſi Iudæorum ad te ſeniores. An non fratres cum & Petro & Centurione olim potuiſſemus dicere, quum adhuc idolatræ reprobi, & impij iubebamur deſcendere, vt in domo noſtra Chriſtus maneret? Vtiq;. Sed ipſe dominus piiſſimus ſe ſubmittens, ſua ſponte nos ſibi domum per fidem reddidit ſanctam & ſe dignam, vt per eam fidem in cordibus noſtris (Apoſtolo teſte) habitaret, nimirum (vt ait Petrus) fide purificans corda noſtra. Fide vtiq; non mortua, quæ ſine operibus eſt, ſed quæ, definitore Paulo, per charitatem operatur, qualem Zachæus olim habuit, mox vt audiens Chriſtum ad ſe venire, ſtuduit à malo declinare & facere bonum, inquiens: Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus. Etſi quid aliquem refraudaui, reddo quadruplum. Cui Chriſtus. Hodie ſalus huic domui facta eſt, eo, quod ipſe ſit filius Abrahę. ſ. per fidem: qui & ipſe domini verbo credens, terram, domumq; paternam deſeruit, gaudens videre diem domini, vidit. ſ. fide, & gauiſus eſt. F

Daniel.9 / Eſaiæ.53 / Luc.5 / Matt.8 / Luc.7 / Ephes.3 / Actor.15 / Iacobi.2 / Galat.5 / Pſalm.36 / Geneſ.15 / Iohan.8

¶Sed quorſum hæc, fratres chariſſimi? Eo nimirum, vt cogitemus, quàm & ipſi olim renati pulchra Chriſto domus fuimus, fide purificati & ipſi: quandoquidem domum domini deceat ſanctitudo, quia ipſe ſanctus eſt, nec habitat niſi cum eis, qui ſunt ſancti, nunc vero (quod plurimum ſuſpicor & vereor) coinquinationibus mundi rurſus implicati, & à iuſtitiæ via diſcedentes & à ſancto mandato retrorſum abeuntes, facti ſumus ſpelunca latronum ex domo orationis, in qua minime Chriſtus dignatur inhabitare, immundo iſto ſpiritu eam occupante cum ſeptem ſpiritibus nequioribus ſe, adeo, quod forte poſteriora nobis facta ſunt deteriora. G

2.Petri.2 / Matt.12 / Marci.3 / Luc.11

¶Quid igitur faciemus? Reſipiſcamus oportet per pœnitentiam, ſtudeamus Chriſtum videre tranſeuntem & clamantem. Zachæe feſtinans deſcende, quia oportet me hodie manere in domo tua. Deſcendamus fratres, vt antea per veram fidem, charitate operantẽ, ſtudeamus nos denuo dedicare domum domino noſtro, vt eam ſua gratia hic, & alibi per gloriam inhabitet. Sanctificemus, inquam, ei, qui eſt ſanctus ſanctorum, domum, quam decet ſanctitudo, in hac vtiq; materiali domo domini ſignificata: quæ vel ideo ſuis proprijs cerimonijs dicata eſt domino propria & peculiaris, vt eſſet nobis per ſuas in ipſa cerimonias perinde memoria habendæ in corde noſtro ſanctitudinis. H

¶Etenĩ

Digitized by Google

I ¶Etenim viſibilis iſta domus vtiq; propter nos facta eſt, ad noſtram habitationem, vt in ea nos eſſemus vera domus domino, quem oportet nobiſcum manere. Quando enim domus iſta (quæ vtiq; domus eſt dei, & aula cœli, & locus terribilis, in quo dominus eſt ſua maieſtate) per manus pontificum dedicata eſt domino, propter nos ſine dubio factum eſt, nõ ſolum qui præſentes fuimus, ſed & quicunq; vſq; in finem ſeculi domino ſunt in hoc loco militaturi, in nobis hauddubie ſpiritualiter impleri neceſſe eſt, quæ in parietibus viſibiliter præceſſerũt in dedicatione huius domus. Et quæ ſunt illa? Aſperſio, inſcriptio, inunctio, illuminatio, benedictio, quibus & nos deo debemus dedicare domum, & hiſdem ipſe & nos ſibi dedicabit. Gene. 28

K ¶Primo, Aſpergamur aqua pœnitentiæ per verã cordis confeſſionem & contritionem. Hinc propheta ait. Laua à malitia cor tuũ Hieruſalem, & ſalua fies. Sic Petrus adſperſit ſe foras exiens & amarè flens. Sic Maria Magd. quando lachrymis lauit pedes ſaluatoris. Sic Dauid, quum ait. Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo. Hinc in hac domo ſemper præſto eſt, aqua benedictionis, in ſignum huius ſpiritualis adſperſionis. Hiere. 4 Mat. 26 Marc. 14 Lucæ. 7 Pſalm. 6

¶Secundo, inſcribamus in corda noſtra tanquã in lapidibus legẽ domini, vt eam faciamus; Lex autem domini eſt, vt declinemus à malo & faciamus bonum, vt ſimus de numero beatorum, de quibus propheta. Beati, inquit, qui docti & memores ſunt mandatorum eius, ſed ad faciendũ ea. Alioqui ſcienti bonum & non facienti, peccatũ eſt illi, & ſeruus ſciens voluntatem domini & nõ faciens, plagis vapulabit multis. Hinc in domini domo omnes inſtitutæ ſunt viſibiles cerimoniæ, vt ea inuiſibiliter in corde noſtro re ipſa perficiamus. Pſalm. 36 Pſal. 102 Iacobi. 4 Lucæ. 12

¶Tertio, vngamus nos. ſ. vnctione lenitatis & patientiæ ad deferendam crucis adſperitatem patienter: ſiquidem per patientiã poſſidebimus animas noſtras. Hinc apoſtolus. Per patientiã, inqt, curramus ad ꝓpoſitũ nobis certamen, adſpicientes in authorẽ fidei & conſumatorem Ieſu Chriſti, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem: nimirũ patiens vt ouis, quæ ad victimã ducitur. Lucæ. 21 Hebr. 12 Eſaie. 53

L ¶Quarto, illuminemur. ſ. lumine bonorum operum, vt. ſ. lux noſtra luceat coram hominibus, quatenus videant bona opera, & glorificent patrem, qui in cœlis eſt, prouideamusq; bona, ait Paulus, non ſolũ coram deo, ſed etiam coram hominibus omnibus, nec ponamus lumen bonæ actionis ſub modio, ſed ponamus ſupra candelabrũ, vt inde omnes q in domo ſunt videant, & lumen eiuſmodi ſequantur, ne in tenebris vitiorum ambulent. Hinc in domo domini diu noctuq; lumina incenduntur, vt ſimus memores, quod & noſtra domus peccatoris ita ſuum habeat lumen fidei & charitatis, vt tandem in eam domũ domini ſimus peruenturi, quæ tanta dei claritate illuminatur, vt neq; ſole neq; luna indigeat. Matt. 5 Marc 4 Luc. 8 Roma. 12 2. Cor. 8

M ¶Quinto, vt benedicamus. ſ. deum toto corde noſtro pijs laudibus ipſumq; deuotis inuocemus precibus, ſiquidem domus noſtra, domus etiam domini, quę domus eſt orationis & benedictionis. Hinc propheta hortatur, dicens. Domus Iſrael benedicite domino: nimirum, vt tandem perueniamus ad eam domũ domini, de qua Dauid. Beati, inquit, qui habitant in domo tua domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Ibi eñ ſancti & cœleſtes ſpiritus diu noctuq; ſine intermiſſione benedicunt deum, clamantes: Sanctus, ſanctus, ſanctus dominus deus omnipotens, qui erat, & qui eſt, & qui venturus eſt. Dignus es domine deus noſter accipere gloriam & honorem, & virtutem, quia tu creaſti omia, & propter voluntatem tuam erant & creata ſunt. Sedenti in throno & agno. Benedictio & honor & gloria & poteſtas in ſecula ſeculorum. Pleni ſunt cœli & terra maieſtatis gloriæ tuæ. Hinc & in hac domo domini diu noctuq; dominus deus hymnis & canticis laudatur & benedicitur, & eo omes in ea tendunt cerimoniæ, vt nos admoneant noſtræ interioris domus, quatenus illam eis modis, quos cerimoniæ præfigurant, ſanctificemus, vt in ea dignetur dominus Ieſus manere, illiq; facere ſalutem, vtiq; hic per gratiam ſuam & alibi per gloriam. Apoca. 21 Matt. 21 Marc. 11 Lucæ. 19 Iohan. 2 Pſal. 134 Pſal. 84 Eſaie. 6 Apo. 4. 5

N ¶Vos igitur fratres chariſſimi, hic domino præparabitis domũ, ex veſtra hac terrena domo corporis veſtri, ſpiritualem vt alibi cœleſtem habere poteritis. Felix eñ ille nimiumq; felix, qui cum apoſtolo vere dicere poteſt. Scimus, quia ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, quod ædificationem habemus ex deo domũ non manufactam, ſed æternã in cœlis: quo nimirum non veniemus, niſi hodie cum Zachæo per veram fidem charitate operantem ſanctificationẽ deſcendamus, vt in domo peccatorum noſtri prius dñs habitet per gratiã, vt & æterna eius alibi ſalus detur in æterna domo.

Finis Homiliarum de tempore.

¶Sequuntur Homiliæ de Sanctis eiuſdem Centuriæ.

¶HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 4

At illi continuo relictis rhetibus, ſequuti ſunt eum.

In feriis diui Andree

Digitized by Google

SALVTAREM huius diei inſtitutionẽ plane arguit ſacroſancti A
Euangelij lectio, qua celebratur mirabilis, eadẽq́ʒ ſalutaris diui An-
dreæ ad fidẽ, adeoq́ʒ ad Ieſu Chr̄i apoſtolatum vocatio, Cuius ſane
vocatione nõ obſcure notaſ quid ſit ad Ieſum vocatio, quibusq́ʒ illa
modis in ſalutẽ finalẽ cedat & gloriã. Hodie quidẽ ſubintelligimus
vocationẽ ad fidẽ Ieſu Chr̄i, adeoq́ʒ ad æternã vitã eſſe quandam ad
imitationẽ Ieſu Chr̄i inuitationem, Chr̄o hodie dicẽte. Venite poſt
1. Petri. 2 me, &c. Atqui vocat nos dñs ad fidẽ credẽdorũ, Petro ſcribente. De
1. Theſſ. 2 tenebris. ſ. infidelitatis in admirabile lumẽ ſuũ. ſ. fidei. Ad ſpem æ-
ternorũ. Sic ap̄lus ait. Deus vocauit nos ad æternã gloriam ſuã. ſ. ad
1. Cor. 1. ſperãdũ eã. Ad charitatẽ. Hinc idẽ. Vocati, inqt, eſtis in ſocietatẽ filij eius, vtiq; ꝑ charitatem.
1. Cor. 13 Et hoc eſt q̃d deinde idẽ ait. Nũc aũt manẽt, fides, ſpes, charitas, tria hæc. Ad hæc vero tria oĩs
1. Tim. 2 hõ vocatus eſt à dño, qui (Paulo teſte) oẽs hoĩes vult ſaluos fieri, & ad cognitionẽ veritatis ve
Romañ. 3 nire, quũ eñi oẽs pctõres fuimus, & à deo oẽs declinauimus & facti ſumus inutiles, & ipſe ve-
Pſalm. 13 nit, nõ vt iuſtos, ſed vt pctõres, cuiuſmodi oẽs eramus, vocaret. ſ. ad fidẽ, ſpem, charitatẽ, ſub-
Matt. 9 ſequẽs, vt oẽs ſumus vocati: nec eſt, qui ſe nõ poſſit dicere vocatũ eſſe. ¶ Nec quidẽ ſuffece- B
Marci. 2 rit, vt quiſpiã dicat, Chriſtũ nunq̃ neq́ʒ vidi neq; audiui, quõ igit̃ me vocauit? Reſpõdeo. Vo-
Luc. 5 cationẽ ad illa quadriphariã fieri. Nimirũ, per ꝓdicationes & ſcripturarũ denuntiationes. In
quibus loquit̃ Chriſtus. Et hoc eſt q̃d alibi ipſe ait. Habẽt Moyſen & prophetas, audiant illos
Luc. 16 Vbi profecto loquitur de Moyſi, prophetarũq́ʒ ſcripturis, in q̃bus vult audiri. Siquidẽ, inqt
Paulus, quæcũq́ʒ ſcripta ſunt, ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt, vt per patientiã & cõſolationẽ
Roma. 15 ſcripturarũ ſpem habeamus. Hinc q per pios ꝓdicatores inuitanſ & vocanſ, per Ieſum perin-
de coràm palàmq́ʒ vocari intelliguntur. Non enim (inquit aliàs dñs) vos eſtis, qui loquimini,
Matt. 10 ſed ſpũs patris veſtri, qui loquitur in vobis. Qui vos ſpernit, me ſpernit, & qui vos audit, me
Marc. 13 audit. Proinde alio in loco Paulus. An experimentũ quæritis eius, q in me loquitur, Chriſtus.
Luc. 10 Per internã quoq́ʒ inſpirationẽ, per beneficã largitionẽ, & variã flagellationẽ. Et hoc eſt, q̃d
2. Cor. 13 aliàs ait dñs. Ego ſto ad oſtiũ & pulſo, id eſt voco. ſ. inſpirando, largiendo, mulctãdo. Si q̃s au
Apocal. 3 dierit vocẽ meã, & aperuerit mihi ianuã, intrabo ad illũ. Quis aũt eſt, qui audeat negare ſe nũ-
Roma. 10 q̃, neq́ʒ ꝓdicationẽ, quæ toto terrarũ orbe fuit diuulgata, neq; interna aliqua inſpiratiõe, neq́ʒ
Pſalm. 18 proſperitate, neq́ʒ flagellatione vocatũ? Certe nullus. Eapropter nemo vere dicturus eſt, q̃d
ſuæ perditionis ſit cauſa dñs, q vt oẽs ſaluaret, oẽt vocare venit: quos vſq; adeo ex aĩo voca-
uit, indiesq́ʒ vocat, vt ipſe per prophetã q̃rula voce dicat. Expãdi manus meas tota die ad po
Eſaie. 65 pulũ incredulũ, qui gradit̃ in via nõ bona poſt cogitationes ſuas. Quo etiã pacto dñs dixit ali-
Matt. 23 bi. Hierl̃m Hieruſalẽ, quoties volui cõgregare filios tuos, quẽadmodũ gallina cõgregat pullos
ſuos ſub alas, & noluiſti? Quid etiã aliud idem ꝓtendit ea vocatione, q̃ dicit multos vocatos &
Matt. 22 paucos eſſe electos? Certe nihil aliud q̃ ꝙ ipſi nos ea pia, benignaq́ʒ vocatione dignos nõ faci-
mus, nec recte ſuſcipimus. Ad cuius verã & beatã ſuſceptionẽ & dignationẽ hortatus eſt apo
1. Theſſ. 2 ſtolus, inquiens. Teſtificati ſumus, vt ambularetis digne deo, q vocauit vos in ſuũ regnum & C
2. Theſſ. 1 gloriã. Et ruſſus. In quo oramus ſemp pro vobis, vt dignet̃ vos vocatione ſua deus veſter. Et
Petrus admonet, dicẽs. ¶ Quapropter frẽs magis ſatagite, vt ꝑ bona opera certã veſtrã vo-
2. Petri. 1. cationẽ & electionẽ faciatis. Ex q̃bus aperto claret, in nobis eẽ defectũ, quo minus profit no
bis vocatio ad fidẽ, eiusq́ʒ beatitudinẽ: q̃nquidẽ eã debeamus certã facere ꝑ bona opa. Sed q̃-
bus? Nõ vtiq́ʒ aliis, q̃ quibus hodie diuus Andreas ſuã vocationẽ fecit dignã. Eius proculdu-
bio poſſumus exẽplo & noſtrã dignã reddere vocationẽ. Cuius quidẽ exẽplũ in themate no-
ſtro fit ꝑſpicuũ, in quo Euãgeliſta inqt. At illi. ſ. Petrus & Andreas cõtinuo relictis rhetibus,
ſequuti ſunt eũ. ſ. dñm. In quibus quidẽ verbis colligimus. ¶ Primo, ꝙ Andreas cito & ſine
mora audierit dñm vocantẽ. Sane Petrus & Andreas, audito Iohãne, eius hortatu ſequi cœpe
rant Ieſum. Sed vtroq́ʒ relicto redierãt ad artẽ, qua ſoliti ſunt parare ſibi cibũ, &c. Iã vero cor-
poris intentos neceſſitati Ieſus interpellãs, me, inqt, ſequamini, & à me diſcetis artẽ, certe me-
liorẽ, quã à patre didiciſtis. Nec artẽ tñ deſeretis, ſed in melius cõmutabitis. Agnouerũt vocẽ
eius, cui aliq̃n crediderãt, & cuius humanitatẽ domeſtico colloquio fuerãt experti, ſed addita
voci energia ꝑfecit, vt protinus ad vocẽ vocãtis, nõ ſolũ obliuiſcerent̃ piſciũ, verũetiã rhetia,
vt erãt, relinquerẽt ibi, ac ne domeſticis quidẽ ſalutatis, Ieſum, vt ibi ambulabat, ſequerent̃. Et
mirũ ſane, vt qui nulla adhuc dñm facere miracula viderãt, neq; ab eo quicq̃ de ꝓmio æternæ
Matt. 19 tributionis audierãt, & tñ ad vnũ dñi præceptũ audierunt. ¶ Secundo, ꝙ reliquit rhetia, id
eſt oĩa, quæ huius ſunt mundi, & q̃ ad tẽporalẽ quæſtũ attinẽt. ¶ Tertio, ꝙ ijs mũdanis reli- D
ctis, ſequutus eſt dñm, id eſt, crucẽ eius baiulauit, id eſt, re ipſa & noĩe portauit: nimirũ magi-
Philip. 2 ſtrũ ſuũ, Ieſum Chriſtũ imitatus obediens fuit vſq; ad mortẽ, mortẽ aũt crucis. Andreas enim
genus mortis exprobratiſſimũ ſimul & crudeliſſimũ, propter adſimilationem dñi & magiſtri
ſui ꝓce & ingenio obtinuit, dũ populũ ſe in carcerẽ poſitũ, violenter violare volentem, à ſuo
propoſi-

Digitized by Google

propoſito,exhortatione diligentiſſima cõpeſcuit,& ad conſimilia pro dño ſuſtinẽda animauit. Atq; iam biduo in cruce pendens,oratione feruentiſſima,ne deponeretur,à dño obtinuit Tu es,inquit,magiſter meus Chriſte,quẽ dilexi,quẽ confeſſus ſum,&c.tantũ in hac voce exaudi me,ne permittas me ab impio iudice deponi. ¶Cæterũ quid hæc commemoramus? Vtiq; vt ipſi conemur ad eũ modũ noſtrã vocationẽ facere certã,quo mõ Andreas hodie &
E in ſua vita fecit. ¶Primo,vt vocati mox ac ſine mora audire & ſequi conemur, nõ vanè in vocantis miſericordia cõfiſi.Qui eñ,inquit dñs,mane,id eſt cito vigilauerit ad me, inueniet Prouer.8
me.Et quare mane,id eſt e veſtigio vigilandũ? Ne.ſ.iuxta prophetã,ſi vocẽ eius hodie audie Pſal.94
rit,cor ſuũ obduret,incidens in illud incredulitatis exemplũ eorũ,quibus in ira ſua iurauit dñs Hebr.4
ſi introierunt in requiẽ eius. Non eſt itaq; vocato dicendũ,ait Solomon. Peccaui,& qd mihi Eccle.5
accidit triſte? Altiſſimus eñ eſt patiens redditor.De propiciato pctõ,noli eſſe ſine metu,neq; adijcias peccatũ ſuper peccatũ,& ne dicas. Miſeratio dñi magna eſt, multitudinis peccatorũ meorũ miſerebitur. Miſericordia eñ & ira ab illo cito approximãt, & in peccatores reſpicit ira illius.Non tardes cõuerti ad dñm,& ne differas de die in diẽ.Subito eñ venit ira illius,& in tẽpore vindictæ diſperdet te.Hinc eſt quod apſus ait. An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & longanimitatis cõtemnis? Ignoras,quoniã benignitas dei ad pœnitentiam te adducit? Et Iohan.12
hoc eſt,quod dñs inquit. Ambulate dũ lucem habetis,vt nõ vos tenebræ cõprehendant,venit Iohan.9
eñ nox,in qua nemo poteſt operari. Iam eñ,quæro,quæ ſurcanam propinquior Iudaicæ ca 2.Par.26
ptiuitatis per Salmanaſer & Nabuchodonoſor,niſi q cũ peccaſſent,ad pœnitentiã vocantẽ Hiere.35
dñm per prophetas ſuos mane conſurgentẽ audire noluerũt? Et quid Hieroſolyma perdidit? Nonne,quia non cognouit tẽpus vocationis & viſitationis. Quid ſecluſit à regno cœlorum Lucæ.19
quinq; fatuas virgines? Nonne,quia tardius & audierunt & ſequuti ſunt. Continuo igitur cũ Matt.25
F diuo Andrea audiamus vocantẽ. ¶Secundo,vt cito relinquamus rhetia,id eſt, oĩa hæc tẽporalia,& quæ huius ſunt mundi.Sic in figura ad Abrahã dixit deus. Egredere de terra tua,& de cognatione tua, & de domo patris tui,& veni in terrã,quã monſtrauero tibi.Relinquimꝰ Gene.12
autẽ hæc tẽporalia perfectè,& quidẽ animo & corpore:queadmodũ relinquere iuſſit diſcipu Matt.19
lum dñs, dicens.Si vis perfectus eſſe,vade & vende oĩa quæ habes,& da pauperibus,& habebis theſaurũ in cœlo.Sic omnia hæc tẽporalia reliquit hodie diuus Andreas. Et reliqui apo- Mat.19
ſtoli qui in pſona Petri dixerunt. Ecce nos reliquimus oĩa.Quid ergo erit nobis? Impfectè, animo.ſ.non vero corpore,vtpote habentes ea,quantũ ad neceſſitatẽ,nullã autẽ in eis ſpem, vel auiditatem ponentes,verũ in dei honorẽ & reipub. vtilitatẽ exponẽtes.Hinc Iohãnes ait. 1.Iohan.2
Nolite diligere mundũ, neq; ea quæ in mundo ſunt,ſiquidem tranſit mundus,& concupiſcen 1.Cor.7
tia eius.Id quod apſus interpretatur,inquiens. Et ſint,qui emunt,tanq̃ non poſſidẽtes, & qui Pſalm.61
vtuntur hoc mundo,tanq̃ non vtantur. Et latius exponit propheta,dicens. Nolite ſperare in iniquitate,& rapinas nolite concupiſcere. Diuitiæ ſi adfluant,nolite cor apponere. Sic hæc tẽporalia reliquerunt Dauid,Iob,Abrahã,Tobias,& hoc genus alij.Et ſane omnia huius mũ Matt.6
di bona deo ſunt poſtponenda,nec niſi propter deũ amanda & habenda & exercenda. Alio- Luc.6
qui quõ poteſt quis duobus dominis ſeruire? Sic dñs ait. Qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃ me, Matt.10
&c.nõ eſt me dignus. Hoc quoq; pacto Andreas omnia huius mundi bona reliquit.
G ¶Tertio,vt & ipſi oĩbus relictis ſequamur Chriſtũ.Hinc vbiq; monet ſe ſequendũ,vbi primũ huius mũdi bona perſuaſit relinquere.Sequemur autẽ Chriſtũ,qñ vt ipſe,ita & nos ambu- 1.Iohan.2
lemus. Hinc Iohannes.Qui dicit ſe,inquit,in Chriſto manere,debet ſicut ille ambulauit,& ipſe Io.4.5.6
ambulare. Ambulauit aũt ipſe ſecundũ patris voluntatẽ & eius pcepta,ſic & nos ſecundũ eius pcepta ambulare debemus. Inde ipſe ad apſos. Euntes,inquit,ergo docete oẽs gentes,bapti- Mat.vlt.
zantes eos,in noĩe patris,& filij,& ſpũs ſancti,docentes eos ſeruare,quæcũq; mandaui vobis. Atqui inter ea pcepta eſt & illud pinde maximũ.Si quis vult me ſequi,id eſt,vt ego,ambulare, Matt.19
deneget,id eſt,nihili faciat ſemetipm,& tollat crucẽ ſuã,& ſequaf me. Tollere aũt crucẽ Chri Marc.8
ſti,nõ eſt aliud q̃ propter iuſtitiã adeoq; propter Chriſtũ huius mũdi,diaboli atq; carnis cru- Lucæ.17
ces.i.tribulatiões & afflictiões,vltro ſuſcipere. Et hoc ẽ,qd ait Petrus. In hoc eñ vocati eſtis, 1.Petri.2
qa & Chrs paſſus ẽ pro nobis,vobis relinquẽs exẽplũ,vt ſequamini veſtigia eius:nimirũ me- 2.Tim.3
mores,iuxta aplm. Oẽs,q volũt pie viuere in Chro,pſecutionẽ patiunf.Per multas eñ tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorũ,quũ tñ huius mũdi paſſiones nõ ſint condignæ Actor.14
gloriæ,q alias diligẽtibus deũ reuelabif.Sic Andreas ſane continuo relictis oĩbus,Chriſtum in Roma.8
omnibus vſq; in mortẽ eſt ſequutus, mortem autem crucis,&c.

¶HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Prouerb.8.Necdum erant abyſſi,& ego concepta eram.

In feriis conceptionis diue virginis.

Digitized by Google

DE pia huius diei inſtitutione atq; eius præſtantia & ſolennitate nequaq̃ fra- A
tres dubitabimus, quum in ea iuxta catholicæ eccleſiæ inſtitutũ eius virginis
conceptionem agimus, quæ nobis ſine exemplo vni cũ mater & virgo protu
1.Cor.1. lit Ieſum Chriſtum, indubitatum totius mundi ſaluatorem, qui nobis (apo-
ſtolo teſte) factus eſt ſapientia & iuſtitia & ſanctificatio & redemptio, In quo
vel ſolo redemptore ſine meritis noſtris, quæ nulla fuere, gloriamur. Quę vti-
q; dies hoc à nobis agenda eſt maiore deuotione & ſolennitate cæteris, quo conceptio vir-
ginis prior eſt alijs eiuſdem actis. Quomodo eñ hæc illa virgo, nunquã ſatis laudata, vel naſ-
ci vel præſentari in templum vel adſumi in cœlum potuiſſet, niſi prius concepta fuiſſet? Dies
igitur hæc exultationis & lætitiæ ab omnibus per Chriſtum redemptis, deuotis eſt laudibus
celebranda, quoniam ipſa ſit maxima feſtiuitatum omniũ, In qua cœpit exordium executio-
nis ab initio promiſſæ diuinæ miſerationis. Etenim eius, quæ & hodierna die agitur, con-
Prouer.8 ceptionis ea ipſa ſanctiſſima virgo perinde gloriatur per ſcripturã, adeoq́; per eccleſiã, dicẽs.
Necdum erant abyſſi, & ego concepta eram. Quæ quidem verba ſimul cũ præcedentibus &
ſequentibus dicta ad literam de æterna ſapientia. ſ. Ieſu Chriſto, ab hac virgine ſecundum hu-
manitatem genita, Per allegoriam vero de ipſa virgine leguntur ab eccleſia, quæ in perſona
huius virginis ait. Necdum erant abyſſi, & ego concepta eram. Nec ſane immerito hæc ipſa
verba, vtcunq; originaliter de æterna ſapientia prodita, in eam virginem transferuntur, ob
1.Cor.1. miram conformitatem atq; conſonantiam, quam eadem ſanctiſſima virgo cum æterna ſapi-
entia habet. Quandoquidem ipſa ſit vera filij dei mater, qui virtus eſt & ſapientia, eandem na
turæ identitatem cum ipſo, quatenus homo, eſt ſortita. Abſit igitur quiſquam vel indignum
vel abſurdum indicet, ob hanc conſubſtantialitatem (vt ita dixerim) matris cum filio, ea, quæ
de æterna dei ſapientia primum dicuntur, ſecundo deinde loco & conſequio quodã de ſacro-
ſancta dei matre prędicari? Sicut eñ clara matrum ſtemmata tranſeunt in filios, eademq́; de-
nominatione, qua parentem, etiam ipſos illuſtres reddunt, haud ſecus & inſignes filiorum ti-
tuli, matrem quoq; decorare ſolent. Sic & ipſa diua virgo titulis filij ſui illuſtriſſima ſuo quaſi
iure de filio verba vendicat, inquiens. Necdum erant abyſſi, & ego concepta eram.

¶ Pro quorum iuſta verborum intelligentia in primis ſciendum puto, quid ſit conceptio B
& q̃ ſit hæc ipſa multiplex, & quam ob cauſam dies conceptionis beatæ virginis tanta ſolen-
nitate celebrari cœpta. ¶ Eſt itaq; conceptio (quantum hac parte de ea ſcire expedit) rei ab C
aliquo comprehenſio, vtpote quando res à re apprehenditur, ſimulq́; capitur. Sic cõcipit co
lorem tabula, papyrus atramentum, ſpongia aquam. Et eſt conceptio corporis, quæ corpo-
ralis dicitur, vt cum terra ita in ſe ſemẽ iactum capit, vt iam coaleſcere, radicemq́; agere ſemẽ
incipiat. Sic concipere fœminæ dicuntur, quãdo ſemen virile ipſa matrix (quæ in fœminis eſt
Plinius vtriculus, qui iunctus eſt veſicæ, quæ ad progenerandũ apta eſt) ad fœtum faciendũ capit, id
lib.7.ca.6 quod conceptũ in fœtum exit, quãdo genitura coaluit. Ipſum vero conceptũ (ait *Plinius*) in
vtero die quadrageſimo moueri, ſi mas eſt, incipit, eiq́; anima rationalis poſt quadraginta-
quinq; dies à conceptu numeratos adijcitur. Ipſum vero, ſi fœmina eſt, nonageſimo die mo-
ueri incipit, Cuius eſſe ſignũ ferunt, qm̃ à conceptu decimo die dolores capitis, oculorũ verti-
gines, tenebræq́;, faſtidiũ in cibis, redundatio ſtomachi, indices ſunt hoĩs inchoati. Ad hunc
quoq; modum concepta eſt diua virgo ex ſemine Ioachim patris in vtero ſanctæ Annæ, ſi-
Eſaie.11. ne tamen peccato originali. Hæc eñ eſt virga Ieſſe, in qua nodus nõ fuit peccati venialis, nec
cortex peccati originalis. Quod tradũt non eſſe aliud, q̃ carentiã iuſtitiæ originalis à primo
parẽte cõtracta cũ habendi eã, debito, quæ perſonã ipſam, quæ Adæ eſt *filia*, adſicit debitri-
Romanũ.5 cemq́; reddit. Oẽs quidẽ (intellige iuxta naturæ legẽ) peccauerũt & egent gloria dei. Et ſicut
per vnũ hominẽ intrauit peccatũ in hũc mũdũ, & per peccatũ mors, ita in oẽs hoĩes ꝑtranſiit,
in quo oẽs peccauerunt. A qua tamẽ culpa priuilegio ſingulari exẽpta eſt ſola virgo Maria, q̃
& immunitate pc̃ti cũctos etiã ſc̃tõs anteceſſit, quã vel vnã nulla pc̃ti labes denigrauit. Id qđ
Iob.2.3 in ſpũ Iob cognoſcens, dũ diem originalis culpæ, noctemq́; ſubſequentis ignorantiæ male-
dixiſſet, ait, Obtenebrentur ſtellæ caligine eius, expectet lucẽ, nõ videat, nec ortum ſurgentis
Iohan.8 auroræ. Lux Chrũs eſt, ipſo dicente: Ego ſum lux mũdi. Aurora ſurgentis eſt virgo Maria,
Cant.6 de q̃ Solomon in Cãticis. Quæ eſt iſta, quæ progredit, quaſi aurora cõſurgẽs. Stellæ ſunt ſan-
Danie.12 cti, cæteros doctrina illuminãtes. De qbus Daniel: Qui ad iuſtitiã erudiunt multos, fulgebunt
quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Stellæ ideoq́; obtenebratæ ſunt ab hac nocte originalis
culpæ, q̃ tamẽ nec ſolẽ nec ſurgẽtis auroræ ortũ vidiſſe perhibet, neq; Chriſtũ dñm, nec be-
nedictã eius matrẽ ꝓualuit cõtingere. Quæ propter hmõi perſonalẽ ſanctitatis ꝑſeruationem
in conceptione merito dicere poteſt, Necdũ erãt abyſſi, & ego iã concepta eram: quãdoqui-
dẽ ipſa ante oẽs, nedũ abyſſos, ſed etiã montes concepta ſit, q̃tũ ad ſanctitatẽ ꝑſonalem.
Prouer.8 ¶ Eſt & cõceptio mẽtalis, quæ ad mentẽ transfertur, vel (quod idẽ eſt) ad animũ, & eſt ali- D
cuius rei in animo perinde atq; per Idæam quandã cõprehenſio & ꝓfiguratio & imaginatio,
qua

Digitized by Google

qua ſcilicet ſpeciem alicuius rei in animo concipimus non rem ipſam. Sic dicimus cauſæ ſtatum ab oratore conceptum, quando partes cauſæ in animo ſeriatim in animo diſpoſuit, deinde acturus. Sic quoq; Architectus domum concipit, quando eius in animo formam & qualitatem comprehendit, perindeq; ſi in ſpeculo præuidit, quaſiq; conſtituit. Sub hoc loquendi ſchemate inquit Propheta: Concepit dolorem & peperit iniquitatem. Sic Deus ille Optimus Max. videns ac noſcens omnia antequã ſiant, virginem Mariam concepit, quando eam ante omnes elegit ab æterno, vt ſui filij mater eſſet futura, eamq; tum ab omni labe tam originali q̃ actuali peccato graciose præſeruandam conſtituit, vtpote tempore imaginario in ſuæ diuinę prouidentiæ ordinatione. Et hoc eſt, quod ipſa hodie in perſona Eccleſiæ ait: Necdum erant abyſſi, & ego iam concepta eram. ſ. in mente diuina: nimirum quæ & prioritate dignitatis & principij concepta eſt, ante omnes abyſſos. Abyſſus nanq; principium eſt manantium fontiũ. Pſalm. 7. Eſa. 59 Daniel. 13

E ¶Quandoquidem duos viros ſcriptura nobis commemorat mirabili Dei operatione formatos, Adam. ſ. & Chriſtum: ſiquidem Adam ex limo terræ productus ſit, Chriſtus vero de ſolo matris ſanguine conceptus, quum alij ex viri ſemine concipiantur. Virtutem genitiuam accipit ſemen in alijs fœtibus à maſculo. Sanguis intemeratæ virginis vim ſeminis accepit à Deo &c. de quo ſuo loco. Ipſe enim à ſpiritu ſancto conceptus eſt, & in vtero materno animatus primo momento. Sic quoq; duæ mulieres famigeratę à domino mirabiliter leguntur inſtitutæ & ædificatæ. Eua. ſ. & virgo Maria. Quæ duæ mulieres (diuerſo licet tramite) principia duorum fuere ſeculorum diſſimilium. Eua principium fuit naturalis propagationis oĩm per Adam ſuum maritum, ſecunda principium fuit ſpiritualis regenerationis omnium per Chriſtum ſuum filium. Prima fuit principium tenebrarũ, quia per eam eſt inducta nox ignorantiæ & peccati & in totum quidẽ genus humanum, ſecunda fuit lucis, & gratiæ principium, quoniam per eam venit lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Chriſtus. ſ. ſol iuſtitiæ & author virtutis & gratiæ: quandoquidem gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt. Deinde primam conſtituit ab initio dominus, vt eſſet mater omnium viuentium, omnes concipiens, fouens & pariens in vitam naturalem, nulla tamen morte finiendam. Vnde & Adam nomen vxoris ſuæ vocauit Euam, q̃a eſſet mater cunctorũ viuẽtium. Sed heu & proh dolor, quæ facta eſt viro in adiutorium vitę prolis, ita peccato infecta eſt, vt fieret oĩbus ſuis filijs principiũ mortis, nec ſolum eos, quos genuit, ad mortem ꝑduxit, verũetiam ei de cuius latere formata eſt, occaſio mortis fuit, dum illi mortis guſtum obtulit. Adam itaq; cũ tota ſua poſteritate in ꝓfunda ignorãtiæ pc̃i nocte dormiẽte miſertus ẽ dñs humano gñi, ac de ipſo ſic dormiente ſingulari operatõe, hodierna die formauit nouam mulierem, cuius fœcũditate ſaluari poſſet genus humanũ & in ꝑpetuũ cõſeruari. Cui nomẽ cũ re Maria, Annę filia. Gene. 2 Matth. 1. Luc. 1. Gene. 2 Malac. 4 Iohan. 1 Gene. 3

F ¶En Adam redditur tibi fœmina pro fœmina, humilis ꝓ ſuꝑba, prudẽs ꝓ fatua, quæ ꝓ ligno mortis, guſtũ tibi porrigat vitæ & ꝓ venenoſo cibo illo amaritudinis, dulcedinem pariat fructus æterni. Multa igiť ò Adam (inq̃t Bernardus) verbũ iniquæ accuſatõis in vocẽ gratiarũ actionis: Mulier quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno mortis & comedi. Et dic dñe, mulier quam dediſti mihi, dedit mihi de ligno vitę & comedi, & dulce factũ eſt in ore meo ſuꝑ mel, q̃a in ipſo viuificaſti me. O admirandam & omni honore digniſſimã mulierẽ. O fœminã ſingulariter venerandã, ſuꝑ omnes fœmĩas admirabilẽ, parentũ reparatricẽ, poſterorũ viuificatricẽ à Deo ante omnia mundi elemẽta ab æterno ordinatam, quę meritò de ſe hodie dicit. Necdũ abyſſi erant, & ego iam concepta eram. Rectè igiť catholica Eccleſia nobis hunc diem celebrandũ definiuit: quãdoq̃dem hodie cõmemorare debuerimus ſingularẽ diuę virginis puritatẽ atq; exemptionẽ à labe originalis criminis, quo mõ Chri cõceptio eſt veneranda: deinde & initialis in vtero ſanctificatio ageť. Poſtremo etiamnũ ſingularis ad humanę redemptõis exordiũ ordo celebreť. Cõceptio q̃dem diuę virginis ſingularẽ habuit ad initia nr̃æ redẽptionis ordinẽ, quũ ea ſubſtantię corpulẽtæ à filio Dei, poſtea ꝓ noſtra adſumptõe adſumẽdę formatio fuerit. Quo ſanè mõ futurę matris filij Dei cõceptio fuit quaſi quędam originalis cõceptio Chri. Dies proinde hæc (vt diximus) lætitiæ eſt & exultatõis, qua Deus Max. ſapiẽtia patris æterna, digniſſimũ tabernaculum ſuum (in quo habitare ſingulariter prælegit) ædificare cœpit, dum nõ ſine miraculo, ſacrũ illud & benedictũ virginis corpus, de quo mundiſſima Chriſti caro ſpũs ſancti operatõe formanda erat, in beatę matris Annę viſceribus conceptum eſt. Vnde & ipſa hodie per Solomonem inq̃t: Necdum abyſſi erant, & ego iam cõcepta eram. Prouer. 8

HOMILIA LXXX. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST,

Matthæi. 23. Lucæ. 11. Hieruſalem, Hieruſalem quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te miſſi ſunt.

In ferijs diui Stephani.

Digitized by Google

1.Timo.3 MIRANTVR PLERIQVE CVR CATHOLICA ECclesia, veritatis columna & firmamentũ, hodie diui Stephani prothomartyris obitũ, pinde atq; diem lamẽtabilẽ ob oculos ꝓpoſuerit, quũ A
potius idipſm videret ꝓponendũ, qđ lætitiam nõ q̃d mœrorẽ fuiſſet
Lucæ.2 ꝓuocaturæ: quandoqdem nũc pręcipue agamus diẽ Chri Ieſu, dñi no
Ecci.3 ſtri natalẽ, quę nobis (Angelo teſte) gaudiũ attulit, q̃d omni fuit pplo
futurũ, debebat vtiq; (inquiũt) tẽpori rñdere inſtitutũ, maximè cum
vnũquodq; tps ſuũ habeat actũ. Quæ ergo huius inſtitutæ diei. S.Ste
phani rõ? In promptu qdẽ rõ eſt. Etſi triſtitia, q̃ eſt ſcđm Deũ ad pęni
2.Cor.7 tẽtiam (vt ſcribit Aplus) in ſalutẽ ſtabilẽ opatiua, qualis eſt, q̃ fit de cõ
miſſo delicto vł ob amorẽ eius, quẽ piè diligimus omi die ſit admittẽda: nimirũ q̃ ſpũale poti
us gaudiũ ſit dicenda q̃ triſtitia, qđ ſalutẽ opereť & erga proximũ charitatẽ, q̃ mõ pleriq; pro
defunctis ſuis cõtriſtati fuere, quẽadmodũ & hodie quiſpiã rectè poſſit lamẽtari ob amorẽ di
ui & eiuſdẽ Stephani innocẽtis de cõmiſſo Iudæorũ in Deũ pctõ, quũ & Euangeliſta teſte: Di
Acto.8 ſcipuli dñi, viri timorati ex pio more ſup Stephano magnũ planctũ fecerũt, Eccleſia tñ nõ ea p̃
cipua rõne pmota hanc diẽ illico poſt heſternã Chri natiuitatis diẽ nobis eẽ agendã cenſuit.
¶ Verũ vt Primo ĩpudẽtiſſima & mẽdaciſſima impiorũ ora cõcluderet, noſq; cõtra illos in ve B
ra fide cõfirmaret, vt cõcluderet inquam in mẽdacio impio q̃ nõ vereń blacterare anias poſt
hominũ mortẽ vł cum corpibus pariter mori vł neſcio quo in loco vſq; ad extremũ iudiciũ diẽ
dormiẽtes detineri. Qđ ſanè vtrũq; tam falſum eſt q̃ impiũ. Et qdẽ contra ſacras ſcripturas,
Johan.12, Chrus em̃ dicit: Etſi abiero & p̃parauero vobis locum, iterũ venio. ſ. in morte vr̃a, & accipio
et.14, vos ad meipſm, vt vbi ſum ego, & vos ſitis. Et rurſus: Et vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit.
Lucæ.23 Idẽ ad latronẽ: Amẽ dico tibi, hodie mecũ eris in paradyſo, q̃ vtiq; tũc fuit loco cœli, q̃d clau
2.Corin.5 ſum adhuc erat. Et Paulus ait: Scimus em̃ qm̃ ſi terreſtris domus nr̃a huius habitatõis diſſoluať
Hebre.13 qđ ædificationẽ ex Deo habemus, domũ nõ manufactã, ſed æternã in cœlis. Hinc idẽ ad Phi
Phil.1 lippẽ. inqt: Deſideriũ habens diſſolui, & eẽ cũ Chro. Sic hodie S. Stephanus, qa videret cœlos
Pſalm.10 apertos, & filiũ hoĩs ſtantẽ à dextris virtutis Dei, orauit dicẽs: Dñe Ieſu ſuſcipe ſpm̃ meũ. i. ani
Pſal.102 mã meã. Quo? Vtiq; ad ſe in cœlũ, qđ eſt dñi ſedes. Sãctorũ et em̃ aĩas mox poſt obitũ in cęlo
Lucæ.16, eẽ ꝓbat de Lazaro mẽdico hiſtoria, q fuit in Abrahę ſinu, q tũc fuit loco cœli. Hinc Iohan. in
Apoca.7, Apo. ait: Se in cœlo ante Deũ vidiſſe ſignatos ſigno Dei viui ex oĩ tribu Iſrael, gẽtib⁹ ac pplis,
qui venerũt ex magna tribulatõe, ſtantes ante thronũ, & in cõſpectu agni, amicti ſtolis albis,
Apoca.14 & palmas in manibus ſuis ferẽtes, Deũq; laudantes. Et rectò qdem: Nam alioq ſi aĩæ ſanctorũ
corpe defunctorũ in cœlo nõ eẽnt viuẽtes, qũo verax eẽt Euãgeliſta, inquiẽs: Beati mortui, q
in dño moriuń. Niſi em̃ cũ Deo viuerent, nihil minus eẽnt q̃ beati, quũ beatitudo in vera Dei
viſione cõſiſtat. Quid plura? quũ inter infinita cõtra impios hoc vnicũ Chri Ieſu dictum ſatiſ
Johan.5, faciat, q̃ ille inquit: Amẽ amẽ dico vobis, quia qui verbum meũ audit, & credit ei, qui miſit me,
Johan.11, habet vitã æternã, & in iudiciũ nõ venit, ſed tranſiet à morte ad vitã. Et rurſus: Qui credit in
me, etiam ſi mortuus fuerit, viuet &c. ¶ Nec obſtat, quo impij ſe pretextu quodã obfirmare C
moliuń, qđ vbiq; ſcriptura dicit eos dormire, qui ex hoc ſeculo diſceſſerũt. Sanè reſpõderim
Dormire in ſcripturis plerũq; poni pro mori, & ad corpus nõ ad aĩam vel ideò referri, quòd
veluti qui dormit certò credať ſurgere & facile ſuſcitari e ſomno poſſit, ſic certũ eſt corpus ab
anima ſeparatum ideoq; mortuũ à Deo in nouiſſimo reſuſcitatũ iri, idq; ipſm virtute dei factu
eſſe facillimũ: quẽadmodum ex Euangeliſta eſt intelligere. Poſt hæc dicit eis: Lazarus amicus
noſter dormit, ſed vado vt à ſomno excitem eũ, dixerunt ergo diſcipuli eius. Dñe, ſi dormit,
Johan.11, ſaluus erit. Dixerat aũt (inquit Euãgeliſta) de morte eius, illi aũt putauerũt, quia de ſomni dor
mitõe diceret &c. Siquidẽ dño dormiebat, hoĩbus vero mortuus erat, qui eũ ſuſcitare nõ pote
rant. Nam dñs tãta facilitate excitabat de ſepulchro, quãta tu excitas dormiẽtem de lecto, ſic
1 Cor.11, aplus dixit dormiẽtes, qa eos reſurrecturos pnũtiabat. Quid ãt obſecro aliud itellexeris p mor
1. Theſſ 4 tuũ dormiẽtẽ, q̃ eũ nõ eſſe totũ mortuũ, ſed ex parte tm̃, vtpote q̃ad corpus, aĩa interim ſepa
rata viuẽte, ſicut etiam q dormit anima non eſt priuatus, ſed viuit ipſa interea & aliqñ etiã agit
corpe ipſo dormiẽte. Qđ ex nobis ſomniãtibus intelligi pt, vti ſuo loco volẽte Deo, latius di
Apoca.20 cemus. ¶ Dormire itaq; ſancti dicuń, qa eorũ corpa ad vitã ſcđam ſunt reſuſcitãda. Pręter D
ea q in dño moriuń, dormire feruń, nõ qdem q̃d nihil ſentiãt, aut nihil itelligãt, ſicut ſomno
Phil.1, naturali aĩalia dormiẽtia, quẽadmodũ vrſus in ſpelũca, alioq Paulo mori nõ fuiſſet lucrum &
1 Cor.15, ſtultiſſime Apli & alij ſcti tot tormẽtorũ genera paſſi fuiſſent, ſi p mortẽ ad ſomniũ inerte ſolũ
Apoca.14 modo veniſſent, q & nobis in vita ęſtimať haud ſecus atq; res vaniſſima & beſtialis, ſed dicuń
Acto.8 ideò dormire, qm̃ p mortẽ deinde ęquè atq; hic viuẽtes p ſomnũ à laboribus ſuis requieſcũt &
Apoca.21 pinde in reqe ęterna dormiũt, quũ nõ ſit eis amplius neq; luctus, neq; clamor, ſed nec vllus do
lor. Sic diu⁹ Stephan⁹ hodie in dño obdormiuiſſe tradiť, nõ qa ictus feriẽtiũ aut lapidantiũ mor
tiſq; dolorẽ nõ ſenſerit, aut ipſius aĩa deinde poſt mortẽ corpalẽ dormierit, aut eẽ deſierit, aut
vires ſu

Digitized by Google

vires ſuas amiſerit, quæ vtiq; à corpore, quod prius fuit impedimẽto, liberata ſolus q̃ antea intellexit & ſenſit, veꝝ, qa deinde à laboribus & hmõi paſſionibus requieuerit, in vitã velut dormiẽs in extremo iudicio corpaliter reſuſcitandus. Et niſi huius rei eẽt verus ac pius intellectus fruſtra, imò ſtultè oraſſet, aĩam ſuam ſuſcipi à Ieſu Chr̃o dormientẽ ſeu mortuã, ſed qdem verius poſt hanc mortẽ in cœlo viuentẽ, Dei Ieſu Chr̃i claritatẽ iuxta Chr̃i ꝓmiſſum viſurã. Ait eñ Chr̃us: Pater q̃s dediſti mihi volo, vt vbi ſum ego, & illi ſint mecũ, vt videãt claritatẽ meã, quã dediſti mihi. Et euidẽter ait: vt videãt claritatẽ meã &c. nõ vt credãt, & ſic fide videãt ipſm ſed in ſpecie ꝓpria (teſte Iohanne) q ſcribit: Chariſſimi, nũc filij Dei ſumus, & nondũ apparuit qd eri mus, qm̃ videbimus eum ſicuti ẽ. Siqdem videre Chr̃m hoc mõ fidei ẽ merces, nõ fides. Et ita videre Chr̃m Deũ, eſt ipſm intelligere nõ in ęnigmate ſed facie ad faciẽ in cœlo, q̃d eſt vita beata, Chr̃o dicẽte: Hæc aũt eſt vita æterna, vt cognoſcãt te ſolũ Deũ veꝝ, & quẽ miſiſti Ieſum Chr̃m. Hinc Philippus alibi tantopẽ cupit ſibi oſtẽſum iri Deũ patrẽ, inquiẽs: Dñe oñde nobis patrẽ, & ſufficit nobis &c. Hũc haud dubiè, cœlis aptis, vidit Stephanus Chr̃m Ieſum, filiũ hoĩs ſtantẽ à dextris virtutis Dei, ad quẽ ſnũ ſpm̃. i. aĩam deſiderauit venire, & ad quẽ & certò venit, tum inde verè viuẽs cũ illis, de qbus Propheta: Beati (inqt) q habitãt in domo tua dñe in ſecula ſeculoꝝ laudabũt te: ſiqdẽ ibi ſit Dei ſine ſine laudatio, vbi ẽ Dei plena cognitio, nec illic beatoꝝ aĩæ iacẽt aut mortuę aut dormiẽtes, vbi nec ẽ ſomnus, neq; mors, ſed vita & requies ęterna, in qua poſt laborẽ Stephanus pinde atq; ſuaui requie ſomni ſemp qeſcit, q hodie natus dici potius debet, q̃ mortuus, quũ ab ea vita, quę vmbra ẽ, ad verã vitã redijt, nõ igit dolendũ de eius ẽ corpali morte ſed potius de eius in æternam vitam natiuitate oĩbus gaudendum.

E ¶Cuius ꝓfectò cauſa mater Eccleſia à ſpũ ſancto edocta, mox poſt Chr̃i in terra natiuitatis diẽ diui Stephani mortis corpal' inſtituit diẽ forè agẽdã. Nimiꝝ vt certò ſciremus, Stephanũ & vnũquẽq; in dño hic morientẽ mox ſibi in cœlo in ſalutẽ æternã naſci, ſicut Chr̃us in terra in ſalutẽ toti mũdo natus ẽ, & ſicut heri filius Dei in terra factus ſit filius hoĩs, ſic hodie fieret filius hoĩs in cœlo Dei filius. Et ſicut filius Dei ĩmortalis ẽ cęlo heri in terra factus ſit, ꝑ naturalẽ natiuitatẽ humanã mortalis, ſic filius hoĩs hic natiuitate mortalis naturali, poſt mortẽ in cœlo fieret cœleſti natiuitate immortal', ſed neminẽ in cœlũ eo mõ naſci, niſi q morte & ꝑſecutõe Stephanũ ſequeret', vt ipſe mox & primus oĩm in fide martyꝝ, in nouo teſtamẽto Chr̃m imitatus eſt. Cuius etiã gr̃a illicò mortis eius cõmemoratio diẽ natalẽ Chr̃i ſubſequit': Amẽ amen (ait Chr̃us) dico vobis: Niſi granũ frumẽti cadẽs in terrã mortuũ fuerit, ipſm ſolũ manet. Si aũt mortuũ fuerit, multũ fructũ affert. Et Paulus: Inſipiẽs tu, q̃d ſeminas nõ viuificat', niſi prius moriat'. Sic ſanè q̃ad hominẽ, ſeminat' corpus aĩale, ſurget ſpũale & cœleſte, & hoc vtiq; ꝑ mortẽ. Sicut itẽ heri fide vera ĩtelleximꝰ, Ieſu Chr̃i natĩtate ad brauiũ ęternę btĩtudĩs recipiẽdũ eẽ, ſic hodie (Eccleſia admonẽte) vera fide intelligimus ꝑ mortẽ nos cũ Stephano eã btĩtudinẽ, q̃ eſt

F vera vita, adepturos, nec aliter cũ Deo regnaturos, niſi & cõpatiemur, nec aliter naſcituros ad æternã vitã niſi in Chr̃o ſimus morituri. ¶Cuius nobis hac die diuũ Stephanũ (q ob nomẽ Chr̃i hodie lapidatus ẽ, miſſus ad Iudęos in ſalutẽ) exhibuit exemplũ cõtra impios, q impudẽter vitã in cœlo aĩaꝝ aduerſus oẽs ſcripturas negare haud erubuerũt. Quos ꝓpterea rectè ex euãgelio vocemus Hierl'm illã, q̃ occidit ꝓphetas, & lapidat eos, q miſſi ſunt ad rectè verbũ dei docendũ. An nõ ita? Vtiq;: Nõ eñ vocabulo Hierl'm Chr̃us intelligit ædificia, ſed hoĩes in ea, adeoq; tandẽ ꝓ vniuſcuiuſq; aĩa, & maxĩe, q̃ ſe Deũ ſeq dicit. Hinc dñs ait: Pc̃m peccauit Hieruſalẽ, ꝓpterea inſtabilis facta eſt. Et alibi: Dereliquerũt tẽplũ dñi Dei patrũ ſuoꝝ, & ſeruierũt lutis & ſculptilibus. Et facta ẽ ira dñi cõtra Iudã & Hierl'm. Et aliàs: Vade & clama in auribus Hierl'm. Nõne aũt (obſecro) iſti Hieroſolymitani, q tam contraria Eccleſię docẽt, ꝓphetas & eos q miſſi ſunt ad iformandũ eos, occidũt? Proculdubio. Vt eñ aliqñ corpoꝝ ſunt occiſores, ita ſemp aĩaꝝ. Chr̃o adfirmãte: Amẽ amẽ dico vobis, q nõ intrat ꝑ oſtiũ in ouile ouiũ, ſed aſcẽdit aliũdẽ fur eſt & latro. Fur ãt nõ venit, niſi vt furet', & mactet, ac pdat. Qui nõ intrat ꝑ oſtiũ? Qui veritatẽ abſcõdit, & aliter docet q̃ Chr̃us, veluti ẽ peſſimus quiſq; hęreticus. Quis eñ maior homicida q̃ mẽdax hæreticus, Chr̃o innuẽte: Vos ex pr̃e diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere. Ille homicida erat ab initio, & in veritate nõ ſtetit, quia nõ eſt veritas in eo Cum loquit' mẽdaciũ, ex ꝓprijs loquit', quia mẽdax eſt pr̃ eius. Quis autem maior homicida? vtiq; qui aĩam occidit, & ſuo mẽdacio perit, vt aliàs ex verbis Chr̃i accipit': q̃ñquidẽ homicida ſit, qui odit frẽm ſuũ, odit aũt maxime, qui fratris ſalutẽ ꝑ falſam doctrinam pdit. Hinc Chr̃s dicit de corde exire homicidia & adulteria, oñdens homicidia non ſolũ corpore, ſed aĩo etiam

H ꝑpetrari. ¶Huiuſmodi ergo etiamnũ homicidas Hieroſolymitanos hodie appellat dñs, q̃s haud ſecus atq; Gallina ſuos pullos, ad ſe, id eſt, ad Eccleſiã ſuã, cõgregare ſcripturaꝝ. ſ. tam ꝓphetaꝝ q̃ Apłoꝝ q̃ Euãgelij ſui ſcriptis ſtuduit & vſq; nũc ſtudet. Vide q̃ſo q̃ appoſitè vtat' verbo cõgregare, q̃d eſt diſperſos recolligere ad vnitatẽ. Qui magis ſunt hęreticis diſperſi? Siquidẽ q̃s (vt Chriſtus ait) lupus, id eſt, diabolus, hæreſi ſua æquè diſpergit, atq; oues. Hinc hæretici dicti, quũ hęreſim, id ẽ, ſectã & diſperſionẽ ab Eccleſia ſctã faciãt, & fidei cõtraria doceãt

qui &

Margin notes: Iohan.17 · 1.Iohan.3 · 1.Cor.13 · Iohan.17 · Iohan.14 · Pſalm.83 · Iohan.12 · 1.Cor.15 · 2.Tim.2 · Thren.1 · 2.Par.24 · Hiere.2 · Iohan.10 · Iohan.8 · 1.Iohan.3 · Luce.12 · 1.Iohan.3 · Math.15 · Marc.7 · Iohan.10

Digitized by Google

1. Corin. 1 qui & ſibiipſis & inter ſe, vt plurimũ ſunt, quaſi natura contrarij, quos Paulus dehortatur, inquiens: Rogo vt idipſum dicatis omnes & nõ ſint in vobis ſchiſmata. Quos certè Chriſtus per ſuos nunq̃ nõ paternè ad vnitatem veræ fidei trahere conatur exemplo gallinæ, ſuos pullos diſperſos etiam clamore cõuocātis, quę tantum in filios habet affectũ, vt eorum infirmitate affecta, infirmetur & ipſa, aliſq́ꝫ ſuis filios ꝓtegens, cõtra miluum pugnat, nõ aliter etiam Chriſtus
Titum. 3 ſuos ab hæretico lupo ad ſuam Eccleſiã ducere conat᷑. Quod tamẽ effectu difficillimũ eſt, quũ hæreticis nihil ſit ꝑuicatius, obſtinatius, neq; obduratius, ita vt Ap̄ſus dicit: Hæreticũ hominẽ poſt vnam & alteram correptionẽ deuita, ſciẽs, q͞a ſubuerſus eſt, q eiuſmodi eſt, & delinquit, cũ ſit ꝓprio iudicio cõdemnatus. Nec mirũ ſanè, quũ in eos toties admonitos & reſipiſcere no-
1. Cor. 3 lentes rectè iuſteq́ꝫ Chr̄i Ieſu minæ deuenerint, ſitq́ꝫ domus ipſorum relicta, deſerta. Qũo deſerta? Certè domus eſt cor ipſum, q̃d tum à Deo deſertum relinq̃tur, quando ipſum ꝓpter obſti
Titum. 1, nantiam à ſanctitate, à virtute, à fide, à charitate, à gratia, & ſpiritu, & deniq; ab ipſo Deo, & ab
Romañ 1, omnibus bonis opibus deſtituit, adeò, vt iuxta Paulum ſit reprobũ ad omne opus bonũ. Hæc enim eſt omnium horribiliſſima Dei vltio in omnes hæreticos, vt videlicet, Paulo teſte, tra-
Hiere. 3 dant in reprobam mentẽ, & faciant ea quæ nõ conueniunt. Adde q̃d & ſacris literis tantopere abutantur, vt ex eis doceant, tam abſurda fieri neceſſum eſſe.

2. Petri 3. ¶ Sed hoc eſt q̃d & fuit omniũ hæreticorum peculiare, ſcripturas vtpote (Petro teſte) deprauare, ꝑuerſeq́ꝫ retorquere, ſeq́ꝫ ita exhibere, vt q pietatẽ prætexant, Deumq́ꝫ ſe noſſe fatentur, H
Titum. 1, illumq́ꝫ factis omnino negant, quiq́ꝫ de fide ſemper clamitant, nihil piè credant.

¶ Cuiuſmodi in primis ſunt, q hactenus falſo (vt oſtẽdimus) cauillati ſunt animas ſanctorum I neſcio quo in loco veluti glyres (parcant piæ aures) vſq; ad nouiſſimũ iudicium dormire, nec interim Deum videre. Qui ſanè ipſi propter tam peruerſam in Deum eiuſq́ꝫ ſanctos impietatem, & ob homicidia adeoq́ꝫ ipſarum animarum, amodo Chriſtum nõ videbũt, donec dicant Benedictus q venit in nomine dñi, id eſt, donec pœnitentiam egerint, & cõfeſſi fuerint Chriſtum, id eſt, ipſam veritatẽ ipſiſſimam. Eapropter chariſſimi fratres, quũ Chr̄us adeouſq; minetur ijs, q ſe ab ipſa veritate auertunt, Chriſtumq́ꝫ eos toties tanq̃ miſericorditer viſitantem & cõgregare cupientẽ negligunt, & cõgregari nolunt, quorum ex numero ſunt omnes pc̄tõres
Lucæ. 2 qui ſuis peccatis ſpiritualiter Chriſtum & q eius ſunt, occidunt & lapidant, pœnitentiam oro agant, cum paſtoribus eant in Bethleem, Chriſtum viſuri, ac dicturi, O ſanna filio Dauid, Benedictus qui venit in nomine dñi. Quod ſi fecerint dubium nõ eſt, quin & cum Chriſto erunt qui hodie diui Stephani ſpiritum ſuſcepit, cum eo æternaliter victurum, cui in iudicio nouiſſimo & corpus adiungetur.

HOMILIA LXXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Iohan. 21. Sic eum volo manere donec veniam, Quid ad te?

In ferijs diui Iohannis euangeliſte.

VTINAM HAEC NOBIS DIES ESSET HOC SO- A lemnior quo is, cui hæc ſacra eſt, Chriſto fuit charior, ſiquidem propter Chriſtum omnes ſanctos veneramur, qui quicquid habuere virtutum ab illo tanq̃ à patre luminum & omnium bonorum habue-
Iaco. 1, runt. At quis eſt ille, cui hæc dies dicata eſt? Diuus (inquam) eſt Apoſtolus Iohannes idemq́ꝫ Euangeliſta, Chriſto præ cæteris quodammodo dilectus. ¶ Primo, quod is illum ſuorum ſecretorum parti-
Matt. 17 cipem fecerit, ſiquidem quum vellet in monte Tabur transfigurari, Iohannem ſecum cum Petro & Iacobo recepit. Et eundem recepit
Mar. 5, in reſuſcitatõe puellæ Archiſynagogi, q & in cœna dñi ſuper pectus
Iohã. 13, Iohan. 13 dñi recubuit, cui & ille ſuũ proditorẽ reuelauit. ¶ Sc̄do, q̃niam illi Chr̄us ſuam matrẽ cha-
Iohan. 19 riſſimam cõmendauerit paulopoſt moriens, inquiẽs: Ecce mater tua, q illam ex ea hora in ſuã accepit. ¶ Tertio, q̃d illi multiplicia ſua dona in ædificationẽ Eccleſiæ ſuæ cõtulerit: ſiqui-
Matt. 4, dem, quem ſibi Ap̄lm elegerit vnà cum fratre eius Iacobo. Item ꝓphetam fecerit, quum Apo
Ephe. 4 calypſim adeò profundè tradiderit, vt verè per Prophetiam Aquilæ fuerit adſignatus, q̃niam hic cęteris hoc altius ſcripſerit, quo aquila reliquis auibus volet ſublimius: ſingula quidem verba penè ſingula continent myſteria in Apocalypſi, nemini prorſus non admiranda. Itemq́ꝫ Euangeliſtam illum ſibi & q̄dem eminẽtiorẽ alijs cõſtituerit, q ſolus ſingulariter admodũ artificio Chr̄i Ieſu diuinitatẽ annotauit, & eius ſingulare dedit teſtimoniũ, vt ipſe hodie teſtat᷑, cuius velideò teſtimoniũ fuerit om̄i exceptiõe maius, tum q̃d ex pectore ęternę ſapiẽ oĩa archana hauſerit, tum quod omnibus Chriſti Ieſu miraculis interfuerit, quæ deitatem arguunt. Itemq́ꝫ illum, vtcunq; arte humana illiteratum adeò excellentem doctorem fecit, vt eum Iu-
Acto. 4 dæi vnà cum Petro ſingulariter demirati ſunt, dicente Luca: Videntes autem Petri cõſtantiã

& Iohã

& Iohannis, comperto quod homines eſſent ſine literis & idiotæ admirabantur, qui & ſanctiſſimas tres epiſtolas ſcripſit pro fide Chriſtiana, contra pſeudoapoſtolos maxime efficaces. Itemq; illum ſibi virginem reſeruauit, quem (vt Beda ſentit) in nuptijs Canæ Galilææ à coniugio ad ſtatum virginitatis traxit, vtpote virginem virginis Mariæ cuſtodem. Quàm excellens ſit virginitas inter cætera argumẽto ẽ. Quod ex virgine Chriſtus naſci voluerit, idemq; virgo manere, ad quam ſanè virginitatem, vel quàmlibet acquiſitu & ſeruatu difficilem Chriſtus hortatur, inquiens: Non omnes capiunt hoc verbum, qui poteſt capere, capiat. Et Paulus quoq; virginitatem excellentiſſime extollit, vt ſuo loco (ſi Deus voluerit) latè diſputabimus. ¶Quarto, quòd illum martyrem eſſe voluerit citra martyrij mortem, proindeq; inter martyres referendum. Ipſe em̃ in dolio olei feruentis poſitus euaſit illæſus, innocuumq; hauſit venenum: qui tandem Deo diſponente, annum vndecenteſimum agens frequenti populo in ſcrobem deſcendit ſecundum aram maximam templi, refulſit locus ſubita luce, ſubijtq; tacita religio facti tam incredibilis Epheſinam ciuitatem, quæ maiorem in modum poſtea aucta eſt vbi corpus, nuſquam apparuit. Adijcitur miraculo fontem oleo ſcatentem, ibi repẽte ortum, qui iam inde archano ſacroq; liquore tam longo æuo manare non deſijt. Hinc puto conſtare vel ideò Iohannem à Chriſto peculiariter amatum, quod is martyr ſit ſine martyris obitu. Johan.2 Matt.19 1.Cor.7

B ¶Quo ſanè loco ſciendum arbitror: neminem poſſe citra martyrium, id eſt, paſſionem ingredi cœlum, Apoſtolis alibi dicentibus: Et quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et Paulus ait: Si ſuſtinebimus & conregnabimus. Cuius tam exemplũ quàm teſtimonium Chriſtus reliquit, dicens: Nónne hæc oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam? Hinc ne quis arbitretur ſe minus cœlum ingreſſurum, quia non ſit martyr, mortem paſſus vel paſſurus vt Stephanus, ſciendum velim, Martyrium non eſſe aliud, ꝗ̃ teſtimonium, quo quis Chriſto teſtimonium affert, ipſum eſſe filium Dei Max. per quem ſolum ſumus à morte redempti, morte & reſurrectione ipſius. Quod vtiq; martyrium ſit confeſſione, quæ corde ſit & ore. Corde enim (inquit Apoſtolus) creditur ad iuſtitiam, ore ſit confeſſio ad ſalutem. Qua ſanè confeſſione opus eſt omnibus, qui volunt eſſe cum Chriſto: quandoquidem Chriſtus dixerit: Omnis ergo, qui confitebitur me coram omnibus, confitebor & ego coram patre meo, qui in cœlis eſt. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & eum coram patre meo qui in cœlis eſt. Eſt igitur confeſſio, id eſt, martyrium triplex, id eſt, Acto.14 2.Tim.2 Luce.24 Roma.10 Matth.10

C teſtificatio de Chriſto. ¶Prima quidem ipſo facto, ſed non voluntate, cuiuſmodi fuit puerorum bimorum innocentium, quos odio in Chriſtum occidi iuſſit Herodes, quibus dies craſtina dicata eſt, de quibus Euangeliſta. Illi enim quia pro Chriſto ſunt mortui, meritò paſſionis Chri, quẽ non loq̃ndo ſed moriẽdo ſunt cõfeſſi, coronam martyrij acceperunt, ideoq; ab Eccleſia in chorum martyrum relati, authoritate Apocalypſis, quæ ait eos emptos de terra ex omnibus, primitias Deo & agno, id eſt, de terra humani generis ſublatos, pretioſo ſanguine Chriſti, pro quo paſſi ſunt coronati, vt ſint primitiæ primi fructus martyrum noui teſtamẽti Matt.2 Apoca.14

D ad honorem Dei & Chriſti incarnati. ¶Secunda confeſſio eſt, voluntate & ope ad mortẽ. Cuiuſmodi fuit ſancti Stephani & omniũ Apoſtoloꝝ & omniũ, q rõnis compotes propter fidem Chri deliberata mẽte paſſi ſunt, q (vt tradit̃ in Actis Aplicis) gaudẽtes abierũt à conſpectu cõcilij, qñiam digniti habiti ſunt, ꝓ noĩe Ieſu Chri cõtumeliam pati. Et ij tam nomĩe ꝗ̃ re ſunt martyres, ac aureola (quam dicũt) digni, de qbus Apoca. Hi ſunt (inqt) q venerũt ex magna tribulatione, & lauerunt ſtolas ſuas, & dealbauerunt eas in ſanguine agni. ¶Tertia cõfeſſio eſt, voluntate & nõ ope mortis qualis fuit Iohannis Euangeliſtæ, q etſi in feruẽtis olei doliũ miſſus, à Deo tamẽ ob priuilegiũ virginitatis tutatus euaſit illæſus, ita vt mortẽ martyrij, id eſt, necem violentam non ſubierit. Talis haud dubiò diua virgo fuit, cuius animam tẽpore amariſſimę paſſionis Ieſu Chri filij vnigeniti gladius ob dolorem iuxta Prophetæ vaticinium tranſiuit. Quo nimirum pacto martyres ſunt etiam cõfeſſores, & qdem omnes, q (vt Chriſtus ait) propter nomen Chriſti, hoc eſt propter quãcũq; virtutis amorem, quam amore Chriſti, q ipſiſſima eſt virtus, tutari ſatagunt, perſecutionem patiunt̃. Imò omnes hoc modo martyres dici poſſunt, qui Chriſtum tam verbo quàm facto ſequuntur, eiuſq; mandatis obediunt. Illi enim ſequunrur viam ad Chriſtum, id eſt, ad cœlum, quæ dura eſt & aſpera. Nam illi ſunt de numero eorum, qui crucem ſuam ſuper ſe recipientes Chriſtum ſequuntur, id eſt, qui omnes actus ſuos ſecundum Euangelium dirigunt, quippe bonis actibus mandata Chriſti facientes Chriſto teſtimonium præbent, quo vtiq; modo Paulus erat martyr crucifixus antequàm moreretur, quando ait: Mihi autem abſit gloriari, niſi in cruce domini Ieſu Chriſti, per quem mihi mundus crucifixus eſt & ego mundo, Sanè de cruce vitæ virtutiſq; propoſiti loquens. Eſa.? Acto.5 Apoca.7 Luce.2 Matth.? Matt.10 Luce.8 Marc.? Gala.6

E ¶Ita demum (vt concludamus) martyres quadamtenus dici poſſunt, qui vel carnis deſideria violenter rationeq; ipſa ob Dei amorem frẽnant, qui vel ob iuſtitiam, vel ob aliam virtutem & amore Ieſu Chriſti in vera charitate vel quaſlibet ſuſtinent tribulationes, anguſtias, calamitates, hocq; genus alias perſecutiões: quandoqdem Chriſtus beatos pronũtiarit, qbus

ob ipm

Matt.5. Lucæ.6 ob ipſum fuerit maledictum & quidem mentiendo. Quo in loco excludunt, qui patiunt propter vel furta, vel homicidia, vel veneficia, vel ob hoc genus ſcelera, ſiquidem illi martyres nō ſint, quum non patiunt ob Chriſtū vel vt Chro teſtificarent. Hinc Petrus hortat: Nemo (in-
1.Petri.4 quiens) veſtrum patiat, vt homicida, aut fur, aut maledictus, aut alienorum appetitor, ſed vt
Lucæ.23. Chriānus: quāmuis q ita patiēter & cum contritione de pctō & cōfidētia ad Deum ꝓ peccati remiſſione patiunt, illico poſſint vitam beatam conſequi, quam veri martyres conſequuntur, veluti argumento eſt latro in cruce, inquiēs: Memento mei dñe &c. excluduntur & eo in loco ſchiſmatici & hæretici, qui aliqties, (vt fermè non pauci faciunt) ꝓpter ſuam hæreſim & induratam opinionē & defendendā ſuſtinēt famē, ſitim, eſuriē, tribulationē, mortē deniq;, non
Titum.3 tamē ideo martyres ſunt, ſed eo vehemētius à Deo & ſuo ipoꝝ iudicio damnati, etſi confeſſione nominis Chri occidant, quandoqdem, q extra Eccleſiam ſint, ſtudētes diſcordiæ, cuius tam grauis eſt culpa, vt nulla deleri poſſit paſſione, quū & inibi non ſit charitas, quando inde abij-
Ephe.4 ciat vinculum vnitatis ſpūs & pacis, quo connectit Eccleſia, à qua hæretici ſe diſiungunt, &
Mat.12. Lucæ.12. diſpgunt vt lupi, & cōtra Chrm ſunt, q cōiūgit & colligit. Modo qa hæretici planè ſunt extra
1.Cor.13. charitatem, non poterit non eſſe veriſſimū Pauli dictum, quo ille inquit: Si tradidero corpus meum, vt ardeam ſcilicet pro Chriſto, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodeſt.

¶Ex qbus oībus licet colligere, tria eſſe genera martyꝝ. Primū eoꝝ, qui corpore & animo F mortem ſuſtinuerunt, ſicuti ſanctus Stephanus & alij ipſius ſimiles. Secundū corpore non voluntate, veluti eorum qui ob Chriſtum interficiunt, vtcunq; rationis hauddum capaces, vt fuere innocētes, & qs ob odiū in religionē Chrianam infantes interficit Turca. Tertium eoꝝ qui parati ſunt omnia pati ꝓpter Chri amorē, etiam violentam à tyrannis mortem, etiam ſi mortē eandē perpeſſi non fuerint, ſed alioqui multas tribulatōes, morte tandē naturali defuncti in domino, quemadmodū Iohannes Euangeliſta, cuius hæc dies eſt ſacra, qui etſi mortem violentam ſubijſſe non tradatur, martyr tamē dici poteſt & eſt, quum Chriſti nomine perſecutus ſit, ſiue ſit mortuus ſiue minus, qd authentica ſcriptura admodū euidēter haberi nequit, nec nobis de hoc curioſa eſt habēda diſputatio, innuēte dño, quum ait ad Petrum: Si eum volo manere, qd ad te? ¶Vbi principio auditorē moneo, dictiunculam Græcam hoc in loco ἐὰν, V
Interptari latinè ſi, eſſe'q; conditōis particulam, nō prorſus ſimilitudinis, aut adſertionis. Haberi'q; inde hunc ſenſum. Si eum volo manere, donec veniam, manebit: ſi eum nolo manere donec veniam, nō manebit. Porrò ſi vl' ſic, vl' ſi legeret, non tamē propriè & illico eliceret, Iohannem non fuiſſe mortuū, quando clauſula donec venire multiphariam trahi poſſit. Quis enim
Iohan.14 diceret certò Chrm de eo intelligere aduētu, q dixit: Non relinquam vos orphanos, veniam
Lucæ.12. ad vos, An de eo aduētu quo de locutus eis prius fuerat apud Lucam. Et vos eſtote parati, qa qua hora nō putatis, filius homis veniet? Quod vtiq; videt dixiſſe de ſuo aduentu in morte cu-
Mat.24. iuſq;. An vero de illo, quo ait: Vigilate ergo, quia neſcitis, qua hora dominus veſter venturus ſit. Id qd de vltimo ſuo aduētu dixiſſe videt. Hinc non eſt, qd hoc loco diſputemus multis, an Iohannes Euangeliſta mortuus fuerit an non, an manſurus donec ad iudicandū dñs vēturus
4.Reg.2. ſit, & prædicaturus fidē contra pſidos cum Helia & Enoch, q tranſlati ſunt à dño, reſeruādi ad
Gen.5. Heb.11 eū finē, morituri tamē tandē, ſiquidē ſtatutum ſit, oīno hominē ſemel moritūꝝ. ¶Sed quid
Heb.9 potius agemus? Sanè ex hoc, quod dñs ad Petrum ait: Quid ad te, ſi volo eum manere, donec H
veniam &c. Et ex eo, qd Iohannes deinde pium errorē Apoſtoloꝝ piè corrigit, inquiens: Et non dixit dñs, quia non morit &c. ¶Primo colligimus: Deum Maxi. omnia facere iuxta I
ſuam voluntatem in ſumma ſapientia, cui reſiſtendum non eſt: nempè, qui nouit quo modo &
Iohan.2 tempore & commodo quæq; ſint agenda. Hinc aliàs, ad matrem Mariam ait: Quid & tibi eſt
Eccle.8 mulier? nondum venit hora, &c. Quare Eccleſiaſtes inquit: Quia omne quod voluerit, faciet, & ſermo illius poteſtate plenus eſt. Nec dicere ei quiſquā poteſt, quare ita facis. Melius igi-
Matt.6. tur eſt, vt Dei voluntati oīa committamus, dicētes: Fiat voluntas tua, nec reſiſtamus illi quum hoc vl' illud ab eo ſtatutū eſſe cognouerimus. ¶Secūdo colligimus: Nos nō debere eſſe cu- K
rioſos de ijs, quæ ad nos nō attinēt, aut quæ ſcire noſtra nō interſit, & quæ nos voluit latere de-
Acto.1 us. Sic aliàs dominus ait: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutem ſuperuenientis ſpiritus ſancti in vos.

¶Tertio colligimus, qd ex æquiuocatōe ſignificati in diuerſos intellectus trahi pōt, ſatius L
eſſe, vt ſtet ſimplici verbo, præſertim cū eius ſit generis, de quo dubitare vl' non contra fidē ſit, & non trahendū in controuerſiam, quandoqdem Euangeliū pacis tractet, committēdum ei
2.Timo.2 potius, q idpm verbū locutus eſt. Hinc Apoſtolus ait: Stultas aūt & ſine diſciplina quæſtiones
1.Timo.1. deuita, ſciēs aūt, qa generant lites, quæ magis præſtant deſtructionē quam ædificationē Dei,
Titum.3. quæ eſt in fide. Sic & ad Titū inquit. Stultas aūt quæſtiones deuita & contētiones, ſunt em inutiles & vanæ. Atq; vtinam ſchiſmatici hoc Pauli ſeruaſſent, qui Paulinos ſe gloriant, quū ni-
Coloſſ.2 hil minus ſint q Paulini. ¶Quarto colligimus: Nihil prorſus ex verbis Chri eē multipharia M
Iohan.1. interptandū, qd ſimplr ſit dictū, quū em in Chro oīa fuerit ſapia, imò qui ipa fuit & eſt ſapiētia

dei pris

Digitized by Google

dei patris, qui etiã in ſuis apoſtolis per ſpm̃ ſanctũ loquutus eſt, & ſcripſit, nemini dubium eſt Matt. 10
ſi rem in aliud ſignificatũ voluiſſet intelligendam, alio vſus fuiſſet verbo, qui non ignarus fuit Marc. 13
ſenſuum & verbo℞: quinetiam ſi verbum fuiſſet obſcurum & multiplex illi addidiſſet ſuam Matt. 13
interpretationem, vel per ſuos Euangeliſtas, quemadmodũ in multis locis, & præcipue in parabolis exponendis fecit. Vult autem hic Iohannes, ſi ſimplex & aperta fuiſſet mens Chriſto, quod ipſe non eſſet moriturus, proculdubio idipſum claro & ſuo proprio verbo. ſ. mori expreſſiſſet, idem'q; dixiſſet. Quid ad te, volo vt non moriatur, donec venero ad nouiſſimum iudicium: tametſi Chriſtus hoc potuerit voluiſſe & facere, qui omnia potuit. Euangeliſta tamẽ ſpiritu ſancto inſtructus, voluit, ne Chriſti verba in alium ſenſum trahamus, niſi forte conſtaret per aliam apertam ſcripturam expoſitoriam.

N ¶ Modo ſi Euangeliſta arguit apoſtolos, vtpote non parũ ex Chriſti cõuerſatiõe ſancta & docta imbutos, & corrigit quidẽ, quod interpretãtur iuxta ſuã opinionẽ illud, quod eſt æquiuocum & varium, vtpote, donec veniam, &c. Quàm putes, optime auditor, arguendi ſint, q plane nulli ſunt in comparatione apoſtolo℞, nec ſuam ſcientiã, nec vitam minimo argumento vel ſigno approbarunt, auſi tamen fuere hiſce annis, vulgo imponentes, infinita pene Chriſti verba, temeritate impudenti, apertò aliter exponere quàm Chriſtus ea protulit & intellexit, & quidem ea verba, quæ in ſe in vſu ſunt clara & vniuoca, quæ in alium ſenſum, niſi cum pernicie fidei & impietatis torqueri nequeunt? Ex quibus illud eſt Chriſti.

O ¶ Hoc eſt corpus meum. Vbi, eſt, expoſuerunt pro ſignificat, repreſentat, figurat, Itẽ'q; corpus pro figura corpus. Id quod eſt contra omnem ſcripturã, veritatem, & loquendi conſuetudinem, etiam pueris anniculis pene notum. Adde iſtos, nec aliquem ſcripturæ habere locũ, quo idipſum vel tantillum oſtendi queat, ſola fretri opinione ſua & hæreticorum, quorum eſt 2. Petri. 3
peculiare, inquit Petrus, deprauare in ſuã & aliorum pernitiem, ſcripturas. Abſit autem ſtemus opinioni humanæ, quæ vt plurimum erronea eſt, contra apertiſſimum Chriſti verbum: qui profectò ſimillimi ſunt perfidiſſimorum Iudæo℞, qui falſo exponentes Chriſti verba, clamabant. Quoniam nos audiuimus eum dicentem. Ego diſſoluam templum hoc manufactũ, Matt. 26
& poſt triduum aliud non manufactum ædificabo. Siquidem Chriſtus dixerat. Soluite tem- Mar. 14
plum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Vides quod excitabo, quod corporis eſt dormiẽ Iohan. 2
tis, expoſuerunt pro ædificabo, quod materialis eſt ædificij, Addiderunt alia falſa, vt ſic exaggerarent mendacium ſub ſpecie veritatis, vti & hæretici agunt. Qui cum aliter nos perturbare nequeunt, curioſe quærunt à nobis, Quomodo ergo Chriſti corpus ex pane, & quare non ſub alia ſit forma? Quibus rectè reſpondebimus cum Chriſto & Euangeliſta. Quid ad vos? Scire, quæ dei ſunt, veſtra non intereſt. Sane Chriſtus non dixit, Hoc ſignificat figuram mei corporis: ſed, hoc eſt corpus meum: ſiquidem qui proprium corpus ſuum intellexerit, ideo'q; proprio vſus eſt & trito vocabulo. Sic vt ad peculiarem materiam redeamus, non curioſe hodie quæramus, an Iohannes Euangeliſta mortuus ſit aut non, ſimus contenti Chriſtum cum illo potuiſſe facere ad voluntatem, quamuis non impie credi poſſet, quod vti Enoch ſit tranſlatus: quãdoquidem & Petrus intellexerit ſuæ mortis genus, qui forte rogauit, quo genere Iohannes eſſet moriturus, Chriſtus reſpondit, illum non aliquo ſupplicio, ſed naturali morte & eſſe moriturum. De quo latius ſuo loco.

¶ HOMILIA LXXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, In Canticis eccleſiæ. Filiæ Hierl'm, qd me admiramini? Diuinũ eſt myſteriũ q̃d cernitis.

In feriis purificat. diue deipare virgis Marie.

A QVVM animæ fideles tota cordis deuotiõe multipharia͂ hactenus ſalutarẽ Ieſu Chri filij oĩpotẽtis, eãdẽ'q;, propheta teſte, ineffabilẽ Eſaie. 53
natiuitatẽ tam admiratæ eſſent q̃ ſumma laude veneratæ, cepiſſent & interim miro deuotionis affectu in deũ intentæ, cũ magna nimirum admiratione ſacroſanctã ipſam virginem admirari, ex'q; tanta admiratione quaſi ſtupefactę interrogare. O virgo virginũ, qũo factũ eſt illud, qm̃ nec primã ſimilem viſa es nec habere ſequentem? Id eſt, O virgo virginũ, id eſt, vnica inter oẽs digniſſima virgo, qm̃ Luc. 1.
benedicta inter mulieres, & gratia plena, excellẽs ita cæteras virgines, vt ſol ſplendore ſuo minora ſydera, vt liliũ cæteros flores, vt aurum metalla reliqua. O virgo virginũ, virgo candidiſſima, nulla labefacta ſorte, virgo ſancta corpore & ſpũ, dic nobis qũo ſit iſtud, in quo nec primã ſimilẽ viſa es nec hr̃e ſequẽtẽ, vtpote quod filia patrẽ, quod creatura creatorẽ, factura factorem, plaſma tuum conditorem, & quidem illæſa virginitate tua cõcepiſti & peperiſti, o Maria virginũ gloria, decus & ſplendor dic nobis, qũo ſit iſtud, quod ſacratiſſimi vteri tui anguſtijs cõtineas eũ, quẽ cœli & terra capere 3. Regũ 8

Digitized by Google

3. Reg. 8. non poſſunt: q̄d comprehendas incōprehenſibilem, q̄d capias immenſum & nullis coerci-
tum metis? qm̄ nec primā ſimilem viſa es, nec habere ſequentem: ſiquidē nulla vnq̄ mulier
inuenta ſit ꝑter te, quæ viri neſcia filiū concipiat, quæ virgo ꝑmanens ædat prolem, quę ſi-
ne dolore enixa ſit infantem deū & hoīem, quæ interim es vera parens & virgo ante & in &
poſt partū inuiolata, O virgo virginū quō ſit iſtud? ¶ Reſpōdere tādem ipſa cœpit. Filię, B
Galat. 4. inquiens, Hieruſalem .i. animæ fideles, quæ, Paulo teſte, illam ſupernā Hieruſalem matrem
habent, q̄d me admiramini animo ſuſpirantes, q̄ſi mea virtute factū ſit hoc opus? quid me
obſtupeſcitis, q̄ſi author fuerim & effectrix tanti miraculi? q̄d me ſuſpēſi intuemini, perin
Lucę 1 de ac quippiā contulerim ad hoc inauditū oībus ſeculis & nouum myſteriū? Definite, q̄-
ſo, meipſam demirari, q̄ meā ipſius paruitatē & indignitatē palā angelo teſtata fui, inquiēs:
Ecce ancilla dn̄i, fiat mihi ſcd̄m verbū tuum, quæ & ipſa admirata dixi ad eundem, quō fi-
et iſtud, quia virū non cognoſco, quæ & itidem dixi ad Eliſabetam. Quia reſpexit humilita
tem ancillæ ſuæ, ecce em̄ ex hoc beatā me dicent omnes generatōes. ¶ Definite igit̄ me- C
ipſam admirari, ſimulq́ꝫ q̄rere qui factū ſit hoc ipm̄? verꝫ magnificate mecum potius diui-
nam virtutē, quæ tm̄ confecit opus. Nolite mei admiratione duci ſed ſupercœleſtē prædi-
cate potentiā, quæ hoc ineffabile in me expleuit ſacramentū. Vos tm̄ moueant haꝝ miracu
Lucę 1 la reꝝ, quod à deo peracta ſint & cōſumata. Nā diuinū eſt myſterium hoc, q̄d cernitis, non
humanum. Siquidē q̄d angelo nuntiante cœptū eſt, ſpiritu ſancto in me ſuperueniente ef-
fectum, & virtute altiſſimi mihi obumbrante cōpletum. Illi igit̄ ſoli tota laus & benedictio
eſt tribuenda, qui ſua ſola benignitate, & gratia hoc tm̄ tanq́ꝫ admirādum in me myſteriū
& ſacramentū patefecit. Illum, inquā, admiramini, nō quia quō hoc potuerit aut non eum
decuerit, ſed admiramini .i. pia admiratione magnificate, laudate, glorificate, q̄d tam admi
Geneſ. 3. rabile tanq́ꝫ magnū myſteriū ſola ſua ineffabili miſericordia in me paupercula muliere cō-
munē omniū ſalutem inſtaurarit, q̄ in vna muliere ꝑdita fuit tota. Nō admiramini, inquā,
Pſalm̄. 71. tātum myſteriū, cogitātes, quō ille illud efficere quiuerit, quū ſit ille, qui ſolus mirabilia facit
et. 135. cœlumq́ꝫ & terrā & oīa, quæ in eis ſunt ex nihilo creauit, qui oīa, teſte propheta, quæ vo-
Heſter. 13 luit .i. nutu tm̄ ſuo ꝑfecit, & tam quidē ineloquibili ſapientia, vt ſcriptura teſtāte (quum ple
Eccle. 8 nus ſit poteſtate & ſapiētia) nemo ei dicere poſſit, q̄re ita facis? de quo & rex ille magnus ait
Daniel. 4 apud Danielem. Iuxta voluntatem em̄ ſuā facit tam in virtutibus cœli q̄ in habitatoribus
Marc. 10 terræ, & nō eſt, qui reſiſtat manui eius, & dicat ei, q̄re feciſti? Nō igitur admiramini hoc ſu-
percœleſte myſterium ꝑinde vt deo factu difficile, cui oīa ſunt poſſibilia, ſed nec vti illū nō
decuiſſet idipm̄: q̄nquidem talis decuit partus deū, vt qui citra carnē eſſet & ſimpliciſſimus
& puriſſimus .ſ. Ieſus Chr̄s dei filius, nō ex virili ſemine, ſed myſtico ſpiramine naſcererur,
& ſic miraculo inaudito illuderet eū, qui ſua verſutia nos illuſerat. Hinc ex me virgine pror
Eſaiæ. 7 ſus illibata naſci voluit, q̄ ſimul & prophetæ oraculo ſatisfieret, in q̄ eſt. Ecce virgo cōcipiet
Exodi. 3 & pariet filium, & vocabit̄ nomen eius Emanuel. Itemq́ꝫ vt figuræ de me, de rubo ardente,
quē incombuſtū videbat Moyſes, ſatisfieret, quod nec ipm̄, vtcunq́ꝫ admiratione plenum,
admiremini, ꝑinde vt deo difficile, cui oīa ſunt facillima, in ea ꝓſertim re, cui natura ipſa ſi-
mile quiddā penè videt̄ efficere. Sanè natura liquet, ſolem iſtū ſenſibilem nō pollui, feculen
Mala. 4 ta huius mundi & craſſa corpora ſuo lumine perfundēdo, nec idem ſol vel ardētiſſimus ſuo
radio vitrum penetrās lædit, quō igitur Chr̄s deus verus, teſte propheta, iuſtitiæ ſol, virtu-
Cant. 4 tum ſpeculū, me virginē .ſ. aut læderet, aut inde maculā cōtraheret, quā ſibi ille ad oīa pu-
rificauit, itaq́ꝫ ſanctificauit, vt ad eam dicere nō dubitarit. Tota pulchra es amica mea, & ma
cula ī te nō eſt. Quō igit̄ lux illa deitatis inuiſibilis attingēs vbiq́ꝫ propter ſuā munditiā, ma-
culam ſubiſſet, ſi inferioribus pro ſua dignatiōe corporibus ineffabiliter vniatur? maxime,
quum ille .ſ. Chr̄s ſanctificauerit carnē, quam adſumpſit, ſanctificauerit & vberius virginē
Pſal. 45. ſacrā, ex qua carnē adſumpſit ſuę deitatis p̄ntia, nō ſordē exinde aliquā aut pollutionē ſuſti-
nuerit. ¶ Atqui quærunt rurſus filię Hieruſalem, O virgo virginum, dicentes, quō ſit iſtud, D
quod ipſa templum dei ſanctificatū, In quo nō eſt macula ſed oīs pulchritudo & immacu-
lata virginitas, quæ ante, in & poſt partū manſiſti violata, dic oramus, quō ſit iſtud, q̄d hodie
quaſi vt mulier purificanda ſcd̄m legem Moyſi tēplum vna cum ſanctiſſimo puero Ieſu dn̄o
noſtro ſaluatore ingreſſa, moreq́ꝫ pauperculæ par turturum aut duos pullos columbaꝝ ob-
Leuiti. 12 tuleris, vnū in holocauſtum pro filio, alteꝝ pro peccato iuxta morem legis, q̄ (vt oēs ſcri-
pturæ teſtātur) ſine peccato cōcepiſti & genuiſti, quid igit̄ opus erat hac tua purificatōis ob-
latione? O virgo virginum Maria, quum ſis hortus cōcluſus, & fons ſignatus, omnē mundi
Canti. 4. tiam proferens, ꝑpetua virginitate ſcatere nō deſinens, quumq́ꝫ ſordida purgent̄, purificē-
tur immunda, quumq́ꝫ nihil in te de labe peccati, nihil de corporis ſorde, nihil de membro-
rū interceſſerit debilitate, quur & ad quid oportuit te purgari? Sanè ſcimus purgationē hoc
loco eſſe mulieris pro partu determinato tp̄e à cōmertio hoīm, & cōtactu reꝝ domeſticaꝝ
ſequeſtrationē à lege ꝑditam, munditiæ & inſtaurationis gratia, finiendā corā deo ꝑ ſacri-
ficij ob-

Digitized by Google

ficij oblationem, & ſacerdotis oratione͂, In Leuitica quidem lege, p̄cepit deus mulierem, quæ maſculū pareret, ſeptē cōtinuos dies ab vniuerſa familia & reꝝ oīm cōtactu (niſi aliter neceſſitas impelleret) penitus ſegregari, poſt quos, quaſi maiori ex parte purgatā & viribus inſtauratā, conuictui & cōmertio familiæ reſtitui voluit, quaſi vero nondū plene mundā, neq; ad integrum priſtinis viribus reſtitutā, per trigintatres alios dies pro thori cōmertio, à viro prorſus ſeparatā manere iuſſit. Interim vero oblata deo vel offerenda tangere vetuit, domi'q; manere præcepit. At vbi dies quadrageſimus illuxiſſet domū egredi, & ſtatim ante oſtiū tabernaculi ſe p̄ſentare mandauit, & agnū, ſi ſuppeterent facultates, ſi minus turture͂ aut columbā in holocauſtū pro gratiaꝝ actione de ſuſcepta ſobole, & partus dolore, ac periculo ſuperato ſup altare penitus cremandū tradere. Turture͂ illū aliū vel columbā pro pc̄tō, cōceptus parturitionis, & partus tēpore fortaſſis p̄petrato offerre ſacerdoti cōſtituit, q̄ munus acciperet & ſupplicaret illā priſtinæ mūditiæ viribus'q; reſtitui. Quibus oībus rite pactis, ſacerdos illā in priſtinā reſtitutā declararet, domū'q; dimitteret. Hæc quoad maſculinū genus. Fœminino aūt partui tēpus ad hæc oīa duplo accreſcere cōſtituit, &c. ¶ At o virgo virginū nihil eſt in hac lege, q̄d te ab omi l'abe immune͂ obligare potuerit, ad q̄d ergo oportuit purgari & offerre? ¶ Reſpōdet ipſa, Filiæ Hieruſale͂, q̄d me admiramini, diuinū eīm eſt myſteriū, q̄d cernitis. Cuius rem ſignificatā & latente͂ Euāgeliſta exponet. Tu ergo o veridice Euāgeliſta virgo virginū ad quid purgari voluit? Reſpondet ipſe, Secundū lege͂ Moyſi, id eſt, vt legis ſe obſeruatrice͂ oſtēderet, vt ſicut quæ ſine viro cōcepit, pro legis obſeruantia & ſuſpitionis occaſione tollenda iuxta lege͂ nupſit viro: nimiꝝ Ioſyppo deſponſata. Quæ ad hūc modū nos hodie in multis quaſi virtutū magiſtra inſtruit. ¶ Primo, vt ea q̄ ſupra & p̄ter naturā ſunt & ſoli deo poſſibilia, qualia ſunt fidei Chriſtianæ omnia, potius ſunt pia admiratione in dei Max. gloriā magnificādā, quam ſcrutanda ratione, quæ à nullo homine reddi poteſt. Hinc ap̄lus de huiuſmodi rebus cogitans deuotione magna ad deū exclamat, O altitudo diuitiaꝝ ſapientiæ & ſcientiæ dei, q̄ incōprehenſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles viæ eius? Quis eīm cognouit ſenſum dn̄i. Leuit. 12 Luc. 2 Matth. 1 Roma. 11

¶ Secundo, vt oīa mundi miracula vel q̄ pulchra ſunt aut glorioſa diuinæ maieſtati adſcribamus, vti vero authori: q̄m (vt ap̄lus in eo loco ait) ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt om̄ia, ipſi honor & gloria in ſecula ſeculoꝝ. Sic itaq; pro gloria dei in ijs mirabilibus mundi rebus oībus debet homo dei Max. ſapientiā, maieſtate͂, potentiā, bonitate͂'q; cōſiderare, deinde'q; cū deuota oratione cū propheta clamare. Nō eſt ſimilis tui dn̄e, magnus es tu, & magnū nomen tuū in fortitudine. Quis nō timebit te ô rex gentiū. Tuū eīm eſt decus. Et cū Dauide, Cœli eīm enarrāt gloriā dei, & opera manuū eius annuntiant firmamentū. Et rurſus, Non eſt ſimilis tui in dijs dn̄e, & nō eſt ſecundū opera tua. Quoniā magnus es tu, & facie͂s mirabilia, tu es deus ſolus. Hæc & hm̄oi exclamare deuoto corde, eſt vere deum laudare & cognoſcere. ¶ Tertio, nos etiā debere ea facere, ad q̄ rigore iuris nō ſumus aſtricti, vtpote ad excludendā aliquā ſiniſtrā ſuſpitione͂ vel ſupbiæ vel rebelliōis, vel odij, vel ſcādali, vel hoꝝ ſimilis alicuius. Sic Chriſtus, inq̄t, ſe nō veniſſe vt lege͂ ſolueret, ſed vt impleret, q̄uis lege non obligaret, circūciſus q̄q; & hodie p̄ſentatus, quū neq; circūciſione neq; p̄ſentatione indiguerit. Sic & aliàs vectigal ſoluit, q̄d nō debuit, ne ſcādalizaret. Sic ap̄lus maluit p̄petuo carne nō veſci, q̄ fratre͂ infirmū ſcādalizare. ¶ Quarto, q̄ ſi lege͂ corporale͂ Maria caſtiſſima legi nō addicta vſq; adeo obſeruarit, nos pc̄tōres eande͂ lege͂ in ſpū (ſumus eīm p Chriſtū à veteri lege ſoluti) longe ſtudioſius & feruētius ſeruare debere, quū Chr̄s cū ſua ſc̄tiſſima matre ſuo facto ad hæc nobis potiſſimū fuerit ſpeculū & exēplū. Sic Chr̄s alibi dicit, Exēplū dedi vobis, vt quemadmodū ego feci, ita & vos faciatis. Sic ſane dei ſapiētia, deus nr̄, q̄a decreuerat in lege gr̄æ quadraginta dies pœnitētiæ dedicari, ieiunauit ipſa dies q̄draginta nobis in exēplū, vt & ipſi hoīes ſeruarēt eos quadraginta dies, p quos ieiunijs, eleemoſynis, orationibus, & pietatis ſtudijs Chr̄ianoꝝ aīæ purgarent, & ſe deo p cōfeſſione͂ & ſatisfactione͂ mūdos p̄ſentarēt, ac die q̄drageſimo, die, inquā, reſurrectionis dn̄icæ agnū immaculatū q̄ſi holocauſtū offerēdo comederent. Ne ergo q̄s iuſtus & pc̄tō quāuis immunis ab hac lege purgatoria exēplū crederet, ne q̄s diceret q̄draginta pœnitētiæ dies (q̄a ſine pc̄tō ſum) ſubire nō debeo, q̄a cōſcientia ſecura & munda mihi eſt p confeſſione͂ me ſacerdoti p̄ſentari nō curo, voluit ad noſtrā eruditione͂ ſapiētiſſimus pr̄ & deus nr̄ ſponſam ſuā vel quālibet īmaculatā, dies q̄draginta legalis purgationis explere, voluit etiam cū viro ſuo myſtica munera offerre. Sic fiet ô filiæ Hieruſalem, vt deinceps nō admirabimini me quaſi de dei omnipotentia & ſapientia dubij, ſed admirabimini eius ſapientiā & benignitatem pro vobis hodie per me myſtico pene͂ facto exhibitam. Hiere. 10 Pſalm. 18 Pſal 85 Matt. 5 Matt. 17 1. Cor. 8 1. Cor. 10 Hebr. 10 Roma. 15 Johan. 15 Matt. 4 Marci. 1 Lucæ. 4

¶ HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 1. Aue gratia plena, &c.

In feriis annūtiationis glo. deipare vir. Marie.

 Haud

HAVD ſane pretiũ operę duxerim, vt hodiernæ diei dignitatẽ & A
lætitiã multis agã, q̃n quidẽ idipſum ex argumẽto nr̃i ſermonis pau-
lopoſt habẽdi ſatis aperto arguat, nobis oſtendẽs, hodiernã eẽ diẽ
nobiſq; oĩno habẽdã lætã & dignã, quũ in ea virgo Maria vł ideo
ſit ab om̃i væ .i. maledictione primũ facta & dici cæpta libera, q̃m
gratia fuerit plena. Siqdẽ noua hodie angelo Gabrieli legatio in-
iũcta ſit & nouã virgo ꝓfeſſa virtutẽ nouę ſalutatõis obſeqo hono
rata, veluti thematis verba planè cõmõſtrãt, q̃ ſic habẽt. Aue gra-
tia plena. Verba ſunt archãgeli, & qdẽ duo ſubindicãtia. ¶ Pri- B
mo arguũt, virginẽ Mariã eẽ ab om̃i ꝓrſus imperfectione alienã,
q̃n ad eã dicit Aue .i. ſine væ vt pⁿſſimi doctores hactenus nõ impiè ſunt interꝓtati. Multi-
plex ſanè laudis ꝓconiũ, verbũ aue virgini Mariæ aſcribit, quũ ab eadẽ oẽm defectus iperfe-
ctionẽ elidit. Quę em̃ ſine vę angelico ꝓdicat eloqo, ſemota haud dubiũ ab om̃i probat vitu
perio, neq; em̃ ſine vę dici poterit, cui adiacet, q̃ priuari laudabiliter cupit. Etſi mõ à multi-
plici væ & culpę & penę liberata fuerit aut verius ꝓſeruata de nonnullis tñ dũtaxat hodie, &
quidẽ breuiſſ. ſum dicturus. Siqdẽ filię Euæ incurrebãt aut maledictę ſterilitatis opprobriũ
aut vę triplex p cõcepti prolis puerperiũ. ſ. virginalis corruptõis, pęnalis æditõis, & legalis
irregularitatis. De primo ad pñs dicã. Maria qdẽ virgo libera extitit primo à væ maledictæ
ſterilitatis, q a filiũ peperit, Euãgeliſta dicẽte. Et Maria peperit filiũ ſuũ primogenitũ, & pã-
Lucę. 2 nis eũ inuoluit, &c. Scdo à corruptõis & pudoris, q̃m virgo peperit, añ, in & poſt partũ in-
Eſaiæ. 7 uiolata, iuxta Eſaiæ oraculũ, dicẽs. Ecce virgo concipiet & pariet filiũ. Atqui hæc ipſa diuæ
Mat. 1 virginis fęcunditas & virginitas ita dudũ in teſtimoniũ om̃i exceptõe maius deſignata & ꝓ
Exodi. 34 figurata eſt in tabulis lapideis ſine ſtilo ſcriptis, in manna deſerto ſine ſemine producto, in
Deuter. 8 Aaronis virga germinãte ſine pluuia. Et licet à ſeculo nõ fuerit auditũ, vt aliq̃ ſimul eſſet mr̃
Pſal. 77 Iohan. 6 & virgo, in Maria tñ virgine auditũ eſt ſimulq; veriſſime cõprobatũ. Qđ & ipſa admirãs ait.
Nume. 17. Q̃uo fiet iſtud, q̃m viꝝ nõ cognoſco? Et qd admiraris, inqt angelus, En. Spũs ſanctus ſupue
Lucę. 1 niet in te, & virtus altiſſimi obũbrabit tibi. Et ille nimiꝝ, apud quẽ nõ eſt ipoſſibile om̃e ver
bũ, q lapideas inſcripſit tabulas ſine ſtilo ferreo, ipſe grauidabit te Mariã ſpũ ſctõ. Qui ꝓdu-
xit panẽ in hęremo ſine aratõe, ipſe te virginẽ impꝓgnabit ſine corruptõe. Et q fecit virgã ſi
Eſaiæ. 7. ne pluuia germinare, ipſe te filiã Dauid faciet ſine ſemie gñare, q̃m cõcipies & paries filiũ &c
Aue igit grã plena. ¶ Scđo ex ijs verbis addit pinde rõ, q̃re diua virgo extiterit libera ab oĩ C
vę. Siqdẽ qa fuerit ac ſit grã plena. In q̃ nimiꝝ clauſula, qcqd in laudibus virginis, ꝓferri q̃-
Eccle. 24 at, q̃ ad oĩa priuilegia, grãs, dona ꝑfectiões & munera, plane inſtaurat. Plena vtiq; eſt grã, q̃
ab ĩitio electa fuerat, vt eẽt mr̃ eius, q fons ẽ vitę, & pricipiũ oĩs grãæ & totius creaturę, à q̃ ef
Iohã. 1 fluit vniuerſitas grãꝝ, dec⁹ plenitudine oẽs accepim⁹ gratiã ꝓ grã. Proditũ ſane eſt memo
Acto. 2. 6. rię, i apł'icis actis. Stephanũ plenũ gratia & apł'os ſpũ ſctõ fuiſſe plenos, ſed lõge diſſimiliter
Mariã, vt q̃ ſic grã fuerit plena, vt oĩm ſctõꝝ & angeloꝝ grãs excelluerit. Ad quã vel ideo
Solomõ ille in ſpũ ait. Multę filię cõgregauerũt diuitias, tu ſola ſupg̃reſſa es vniuerſas. Et re
Proue. 31 cte nimiꝝ & vere o Solomõ. Cęteri em̃ ſcti virtutes & grãs particulariter habuerũt, Maria
vero oẽs habuit grãs vniuerſaliter. Cęteri nãq; habuerũt gratiã ſcđm mẽſurã, illa vero ſecũ-
Eccle. 24 dũ totius ſubiecti capacitatẽ, de ſe dicẽs. In me oĩs grã vię & veritatis, in me oĩs ſpes vitæ &
virtutis. Et hoc ẽ, qđ hodie angelus dixit. Aue .i. libera ab oĩ væ. Et q̃re? Q̃m plena gratia.
Lucę. 1 Quare? Quia ecce cõcipies & paries filiũ, &c. Hic erit magnus & filius altiſſimi vocabitur.
¶ Eſt igit, frẽs hodierna dies tã dignitate q̃ lætitię plena, in q̃ diuinę plenitudo miæ ſe ipſaꝫ D
liberaliſſime diffudit ĩ virginẽ Mariã ad toti⁹ hũani gñis gratificatões, gloriã & ſalutẽ. Hęc
eſt lęta & digna dies, in q̃ Mariã virginẽ digniſſ. nõ grã tm̃ accidẽtalis ſed gratia ſubſtãtia-
lis, verbũ pr̃is, fons, origo & dator gratiaꝝ corporaliter repleuit, quũ nedũ mentẽ ſed & be
nedictũ ventrẽ diuinitatis plenitudo corpus ex ea ſumẽs inhabitauit, ac p ipſa gratiã & ve-
ritatẽ in totũ genus humanũ abunde profudit, q̃m & lex p Moyſen data eſt, ſed gratia & ve
Iohã. 1 ritas facta per Ieſum. Vñ merito hodie ad illã, Aue, inqt, gratia plena, &c.

HOMILIA LXXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Galat. 4. Filioli mei, q̃s iteꝝ parturio donec firmet Chr̃s in vobis.

In feriis diui Bonifacij.

NONNE, fratres dilectiſſimi, merito hodiernis temporibus ad Germanos, in A
ſit'q; eos maximè ad illos, qui per pſeudoapoſtolos leuitate potius quadã quã
remplicitate à veteri eademq; vera religione defecerũt, diuus ille Bonifacius,
Galat. 4. ſingularis & præcipuus Moguntinorum tutelaris dicere poſſet (vt & olim di
xit) quod Paulus ille doctor gẽtium, idemq; vas electionis ad Galatas? Cum
enim

Digitized by Google

enim Galathæ Græci, ex Gallis tamen oriundi, ab apoſtolo ipſo Paulo fidẽ Chriſti vere & ſyn Galat. 4
ceriter eſſent edocti, & tẽpore haud multo poſt ex vera Chriſti fide & ab Euangelij gratia ad
legis Moſaicæ ſeruitutem & in Iudaiſmũ prorſus, & quidem ilicò pſeudoapoſtolorum opera
redacti, Id quod facilitatis erat & leuitatis & ſtultitiæ: (quandoquidẽ perperam tam leuiter &
faciliter adſentientes ſubdolis pſeudoapoſtolorum verbis & technis, q velut à Petro & Iaco
bo ſummatibus apoſtolis miſſi, & Pauli authoritatem calumnijs eleuabant, negantes illi fidẽ
habendam, imò potius audiendos, qui apud Petrum & Iacobum verſati fuiſſent, quiq; domi-
num Ieſum vidiſſent: quum Paulus nec vidiſſet Chriſtum, & diſcipulorum dumtaxat diſcipu
lus eſſet non Chriſti.) Paulus falſo ab iſtis calumniatus, ne quos ſemel non ſine labore Chri-
ſto peperiſſet & lucratus eſſet, perderet, & veluti ſpurios atq; nothos effici ſineret, vehemen-
ti & acri oratione (neq; eſt enim vlla quàm ad Galathas epiſtola concitatior) ſalubriq; auſte-
ritate & clementi ſeuitia, ſimul & Galatharum errori medetur, & ſuam adſerit authoritatem
non modo magnam, ſed vel cæterorum apoſtolorũ, qui vel maximi haberentur, authorita-
ti, ſi nõ maiorem ſalutem vtiq; parem, & pſeudoapoſtolorum fraudulentiam aperit, vtpote
qui non ob aliud ſtudebant circuncidi Galathas, niſi vt ſuper hoc gloriarentur, veluti (vt nũc
quidam factitant, qui, vt alicuius momenti habentur, omnia quæ priores non ſine ſpiritus in-
ſtinctu docuere, ad nouos ſuos ritus detorquere moliuntur) huius facinoris authores. Quos
vt Paulus in odium vocet, eoſq; non veros, ſed nouercos eſſe Galatharum oſtendat paren-
tes, ſe autem verum patrem approbet, tanquam dulci appellatione permulceat Galathas in-
ter cætera quaſi corollario quopiam ad eos inquit. Filioli mei, quos iterum parturio, donec
formetur Chriſtus in vobis.

B ¶Nonne fratres chariſſimi, hiſce verbis olim diuus Bonifacius martyr & Epiſcopus ad A-
lemannos, adeoq; ſingulariter ad Moguntinos vti potuiſſet, hacq; tempeſtate vti poſſet?
Poſſet hauddubie, Siquidem ille nobis fuerit, quod apoſtolus Galathis, & quod illi Paulo, nos
ſumus Bonifacio. Tradit quidem veridica de diui Bonifacij vita hiſtoria, quod cum Germa-
ni, in primiſq; Turingij, Bohœmi, Franci, Bauari, Rhenenſ. Haſſij, Friſijq;, & hoc genus Ger-
maniæ ſinitimi populi eſſent à ſede apoſtolica veram Chriſti fidem partim antea perdocti,
partim modo docerentur, cœpiſſentq; perſuaſionibus hæreticorum, quorum vexilliferi hæ-
reſiarchæ erant Clemens & Adalbertus, in priſtinos errores & paganiſmos relabi, à fideq;
priore cum maximo animarum diſpendio deficere, Bonifacius nobili natali Anglus æque
literis ſacris edoctus quàm morum atq; optimarum virtutum ſpecimine ſpectatiſſimus à bea-
to Gregorio, huius nominis ſecundo, diuina prouidentia ad Germanos contra hæreticos, vt
illos Chriſto relucraretur, & ſyncera fide iterum parturiret, miſſus eſt. Qui huc aduentans &
aliquàndiu perſeuerans quàm apud pleroſq; omnes, vti verus fideliſq; apoſtolus profecerit
quatuor annis, argumento eſt inſigne teſtimonium, quod illi re ipſa dedit ſanctus Gregori-
us. Hic enim vbi verbum dei in manibus ſancti viri adeo proſperari intellexiſſet, vt merito
diceretur palmes ille veræ vitis Ieſu Chriſti Euangelicus, qui attulerat exemplo ſimul & do- Iohan. 15
ctrina fructum, vt laboribus, & propter Euangelium Chriſti tribulationibus, ceu verus Chri
ſti martyr purgatus fructuum plus adferret, ad ſe illum magno nimirum deſiderio inuitauit,
ac venientem, vt maiori authoritate prædicaret & corrigeret corrigenda, Epiſcopum ordi-
nauit, nomine mutato veteri, quod illi erat ex inſigni ſua miſericordia Sude Vindefrid, no-
men indidit Bonifacius, non minus & eiuſq; operibus congruũ, quàm olim Iſrael ipſi Iacob.
Ad quem quia dominum facie ad faciem viderat, dominus dicebat. Nequaquam Iacob ap- Geneſ. 32
pellabitur nomen tuum, ſed Iſrahel: quod eſt deum videns. Sic & Bonifacius, quia bene feciſ-
ſet, ſemperq; bene facere ſatageret hoc ſibi inſigne nomen ſuorum benefactorum teſtem me
ruit. Quid enim homo ad miſericordiam pene natus ageret, quàm benefacere? In cuius
non tam ore fuit quàm corde frequens hoc Ieſu CHRISTI verbum. Diligite inimicos ve- Matt. 5 Lucæ. 6
ſtros, benefacite his, qui oderunt vos. Et hoc Pauli quoque. Bonum autem facientes non
deficiamus, tempore enim ſuo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, Gala. 6
operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domeſticos fidei. Hic igitur Epiſcopus
propter merita & virtutes non per ſymoniam ordinatus ad conſumationem cœpti myſte-
rij maiore authoritate reuertitur ad Germanos, eoſq; omnibus, quibus potuit modis Chri-
ſto Ieſu ad veram illam & perpetuam ſalutem confirmare ſtudet, eoq; in officio nihil pla-
ne obmittit, quod boni patris eſt erga filios, quos æque, quantum in ſe eſt, omnes vult fieri 1. Timo. 2
ſaluos, nec quemquam perire: illos nunc blandiendo, nunc pollicendo, nunc caſtigando ad
viam ſalutis ducens, imò trahens.

Id quod Apoſtolus Timotheum admonebat, dicens: Prædica verbum, inſta opportune, im- 2. Tim. 4
portune argue, obſecra, increpa in omni patientia & doctrina. Cuius pcepti apoſtolici Boni-
facius apud Germanos ſuos partim vocandos, partim ad fidem ex lapſu errorum reuocandos Lucæ. 15
ſedulo memor, miſeriæq;, vt bonus paſtor, errantium compaſſus, errantes reduxit, reductos

confortauit, ſeductores clericos atq; rebelles correxit, illos depoſuit: hoſce excõmunicauit iſtos variè, vt ſaluti animarum, more medici periti cõgruere nouerat, eccleſiaſtica cẽſura percelluit, & ita deniq; varijs eſt ad ſalutẽ modis vſus, ſuoq; labore tã non defraudatus, vt .xvi. epiſcopatus ſui anno (teſtis eſt Gregorius Papa tertius) de Germaniæ gẽtibus, exceptis Bauaris, ad centũ millia hominũ animas de paganiſmo nec fortaſſis pauciora millia à relapſu in hæreſim, ad catholicam fidẽ, ac ſanctæ matris eccleſiæ ſinum conuerterit, interimq; adeo hæreticorum & fidei aliorum hoſtium minis & inſidijs, non cedens, vt ſemper vti bonus
Iohan.10 paſtor ſuam pro ouibus animam ponere paratus fuerit, & facto demum ipſo arguit, vtpote ob ſuorum ſalutẽ adeoq; Chriſti noïe in Friſia mortẽ paſſus.

¶Cæterum mortuo interea Gregorio ſecundo audiens Gregorius, qui illi ſucceſſit tertius, de tam fructuoſis beati Bonifacij fidei fructibus palliũ miſit, Archiepiſcopũ ordinauit, & C
Titum.1 vt alios ordinaret, iuxta apoſtolicam doctrinã, epiſcopos, poteſtatem dedit, cui deinde ob ſingularem eius ſanctitatẽ & eruditionẽ Zacharias Papa Moguntiã, quæ prius alteri ſubiecta erat Eccleſiæ, totius Germaniæ Metropolim conſtituit, ſubijciens ei Tungrim, Coloniam, vVormatiam, Spiram, & omes Germaniæ gentes, quas Chriſti lumine per ſuã & laborioſam & vſq; adeo paternã prædicationẽ cognoſcere fecerat, Chriſtoq; genuerat partim, iterumq; partim eidẽ parturiebat, vt ſæpenumero contra pſeudoapoſtolos idẽ, q̃d Paulus ad Galathas, ipſe ad Germanicas gentes dicere cogeretur. Filioli mei, quos iterum parturio donec formetur Chriſtus in vobis. Ex q̃bus ſane apoſtoli verbis colligimus.

¶Primo parentes & filios aliquos dici carnales, aliquos vero ſpirituales. Illos eſſe, qui ex D
Mat.1 carne generant & generantur, cuiuſmodi Euangeliſtæ ponũt, recenſentes omes generatio
Luc 3 nes ab Abraham vſq; ad Dauid, à Dauide vſq; ad tranſmigrationẽ Babylonis, à tranſmigratione Babylonis vſq; ad Chriſtũ, &c. Hoſce autem eſſe, qui mente ex ſpiritu & aqua generant & generantur, quo nimirum pacto patres noſtri ſunt ſpirituales quia ſua nos prædica-
Iohã.3 tione ad fidem ſalutis vocarunt & ad ſpiritualem illã ex ſpiritu & aqua natiuitatẽ duxerunt,
Iohã.1 cuiuſmodi Chriſtus eiuſq; diſcipuli adeoq; omnes, qui nos ad fidem Chriſto Ieſu genuerũt fuere quorum nos in ſpiritu filij ſumus, De quibus in hæc verba Iohannes ſcribit. Quotquot autem receperunt eum dedit eis poteſtatem, filios dei fieri, ijs qui credunt in nomine eius. Qui non ex ſanguinibus neq; ex voluntate carnis neq; ex volũtate viri, ſed ex deo nati ſunt. De quo quidem partu Chriſtum differentem magnopere demiratus eſt Nicodemus, ſpiri-
Iohã.3 tualium adhuc ignarus. Quomodo, inquiens, poteſt homo renaſci cum ſit ſenex? Nunquid poteſt in ventrem matris ſuæ iterato introire & renaſci? Nec quidem abſurde eiuſmodi generantes appellari ſolent parentes, quod vti ipſi filios primum ex ergaſculo corporis ad lucem illam & vitam terrenã, deo operante, producunt, ita illi quoq; homines ex carcere peccatorum animas hominum & ſpiritus ad verã illam lucem & vitam æternæ felicitatis perducunt ſua fidei prædicatione, perinde partu quodam. Ad quod propemodũ alludens Pe-
1.Petri.2 trus ait. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis,
1.Petri.1 vt virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit in admirabile lumen ſuum. Itemq;
1.Cor.4 antea. Beati non ex ſemine corruptibili per verbum dei viui & permanentis in æternũ. Sic hoc ſchemate natiuitatis ad Galathas vtitur apoſtolus, idemq; ad Corinthios, dicens. Non vt confundam vos, hæc ſcribo, ſed vt filios meos chariſſimos moneo. Nam in Chriſto Ieſu
Philip.1 per Euangelium vos genui, id eſt, ex corpore peccati ad mentem virtutis Chriſtianæ reduxi. Idem ad Philemonem. Obſecro te, inquit, pro meo filio, quem genui in vinculis, One-
Iacobi.1. ſymo. Sic Iacob' de omnibus ſcribit Chriſtianis, inquiens. Voluntarie eñ genuit nos verbo veritatis, vt ſimus initium aliquod creaturæ eius. Sic hodie poſt Paulum ad nos ait Bonifacius, Filioli mei, quos iterum parturio, vt Chriſtus reformetur in vobis: qui vtiq; nos Euãgelio genuit, & à peccato ad ſalutẽ conuertit.

¶Secundo col. tum nos verè Chriſti eiuſq; apoſtolorum eſſe filios, vbi Chriſtus in nobis E
Galat.5 formatur quod fit vbi Chriſtus per fidem veram & formatam, quæ per charitatem opera-
Philip.2. tur, in nobis eſt, in nobis, inquam, quærentibus non quæ noſtra, ſed quæ proximorum, ſed
Coloſſ.3 quæ ſunt Ieſu Chriſti, & quærentibus quæ ſurſum ſunt. Vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, & ſapientibus, nõ quæ ſuper terram, ſed quæ ſurſum ſunt, & ita deniq; Chriſtũ diligẽtibus, vt omnia propter ipſum vel q̃libet hic bona pro nihilo habeamus, quemadmodum
Philip.2. Paulus qui dixit. Veruntamen exiſtimo omnia detrimentum eſſe propter eminentem ſcientiam Ieſu Chriſti domini mei, propter quem omnia detrimentũ feci, & arbitror vt ſter-
Titum.1. cora, vt Chriſtũ lucrifaciam, vt & inueniar in illo. In illis vero, qui Chriſtũ verbis tantũ cõfitentur, factis vero negãt, adeo Chriſtus nõ eſt formatus, vt ne eos dignetur habere filios,
Mat.7. quibus olim confitebitur in hæc verba. Diſcedite à me omnes, qui operamini iniquitatem:
Luc.6. quia nunq̃ noui vos: non eñ omes, qui dicit mihi dñe dñe intrabit in regnũ cœlorum, ſed qui facit voluntatẽ patris mei, qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnũ cœlorum. Et hoc eſt, q̃d alibi

ad Iude-

Digitized by Google

ad Iudæos de patre Abrahã glorianteſ, dicebant. Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite. Johan. 8.
Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri vultis facere. Quã vero ne tales eſſemus.
Apoſtoli & eorų̃ ſucceſſores laborarint, arguit vocula parturio: q̃d eſt in pariendo doloroſe,
F vt pariã, laboro. ¶Id ne fecerit diuus Bonifacius erga Germanos parturiẽdos facile cõſta-
bit, ſi conſiderauerimus, quàm omnino nihil obmiſerit, quod in eorų̃ ſalutem erat futurum:
nempe, qui propter eos Chriſto lucrandos paternã ſuã hæreditatem non tam dedit quã to
tam in aliorų̃ vſus profudit, apud mundũ ignobilis factus & exul, quũ eſſet nobiliſſimus & ci Mat. 19.
uis Anglorų̃ ditiſſim⁹, at parẽtes & amicos propter Chriſtũ & nos, natale ſolũ reliquit ac ꝓ Marc. 10
nihilo duxit. Nec corpori ſuo pepercit ſed iſtud etiã in laboribus nimijs pro fratrũ, imò ini- Lucæ. 18.
micorų̃ ſalute expoſuit, adeo quidẽ Chriſtũ ſequut⁹ vt pro ouibus ſuis ſaluãdis mortẽ ſub-
ire haud ſanè dubitauit paſtor bonus. Ita nimirų̃ vt cũ apoſtolo vere dicere potuerit. Cũ li- Johan. 10
ber eſſem ex om̃ibus oĩm me ſeruũ feci, vt plures lucrifacerẽ. Omnibus om̃ia factus, vt omnes 1. Cor. 9.
facerem ſaluos. Ideoq̨ iure ad illos dicere potuit. Filioli mei, q̃s iterų̃ parturio, vt Chr̃s in vo
G bis formet. Vnde col. ¶Tertio ſi, q̃d om̃is teſtat̃ ſcriptura, etiã ſub pœna mortis iubemur
eos, quos carnaliter peperer ũt, parẽtes honorare illisq̨ eſſe grati, quanto magis honorandi Exodi. 20
nobis ſunt, q nos deo ſpũaliter & ſcd̃m mentẽ genuerũt, cuiuſmodi ſunt apoſtoli & om̃es Deuter. 5
qui nos fidei virtutibus erudierunt, tanto nimirum nobis illi debent eſſe chariores & hono Mat. 15.
ratiores, quanto anima præſtat corpore, & quanto ſempiterna tẽporalibus. Quanto aũt a- Marci. 7
nima ſit corpore excellẽtior dñs noſter hiſce facile arguit verbis. Quid em̃ prodeſt homini Ephe. 6
ſi mundũ vniuerſum lucraret̃, animæ vero ſuæ detrimentũ patiat̃, aut quã dabit homo com Matt. 16
mutationẽ pro aĩa ſua? Q. d. nullã. Hinc idẽ alias dixit. Nolite timere eos, q occidũt corpus, Luc. 17
animã aũt nõ poſſunt occidere, ſed potius timete eũ, qui põt & animã & corpus perdere in Marci. 8
H gehennã. ¶Vnde ſequit̃, nos debere eis maximã laudẽ & gratitudinẽ, quorų̃ labore, deo Matt. 10
annuente, animæ nr̃æ ad verã ſalutẽ ſunt eruditæ & perinde partæ atq̨ genitę. Id q̃d apl̃us Luc 12
apertò in hæc verba oſtẽdit, deinde patres quidẽ carnis nr̃æ eruditores habuimus & reuere-
bamur eos: nõ multo magis obtẽperabimus patri ſpirituũ & viuemus? Et illi quidẽ in tẽpo Heb. 12.
re paucorų̃ dierų̃ ſcd̃m voluntatẽ ſuã erudiebant nos, hic aũt ad id, q̃d vtile eſt in recipiendo
I ſanctificationẽ eius. Quod vſq̨ adeo verų̃ eſt idẽq̨ iuſtũ, vt hoc ip̃m etiã natura ipſa æth-
nicos docuerit, qui dixerunt plane deo, parẽtibus, atq̨ præceptoribus reddi nõ poſſe æqui-
ualens, deo, vt creatori, parentibus vt nutritoribus, præceptoribus vt animæ atq̨ corporis
ornatoribus, ſiquidẽ à parentibus haberemus, vt eſſemus: à præceptoribus vt bene eſſemus.
Vnde Fabius ille rethor Quintilianus, diſcipulos id vnũ, inquit, interim admoneo, vt præ- Quintilli
ceptores ſuos non minus q̃ ipſa ſtudia, ament, & parentes eſſe, non quidẽ corporų̃ ſed men- anus lib. 2
tium credãt. Hinc Iuuenalis. Dij maiorų̃ vmbris tenuẽ, & ſine põdere terrã. Spirãteſq̨ cro- cap. 10
cos & in vrna perpetuũ ver, Qui præceptorẽ ſancti voluere parẽtis, Eſſe loco, &c. Iuuenal
K ¶Si tantopere optarũt æthnici ſuis demortuis ꝑceptoribus, quod ab illis vti à parentibus lib. ſa. 7.
eſſent artibus humanis & aliquãdo pernicioſis tamen imbuti, quid nos non faciamus hono
ris in eos, qui diuinis præceptis ita nos informarunt vt deo planè ſimus ad æternã beatitudi
nem geniti? Certẽ illos nullo nõ honore proſequemur oportet, adhortãte ſcriptura, laude- Eccle. 44
mus viros glorioſos, q̃rų̃ corpora in pace ſepulta ſunt. Sapientiã ipſorų̃ narrẽt populi, & lau
dem eorų̃ nunciet eccleſia: merent̃ nimirų̃ laudari, q laudãda fecerũt. In q̃rų̃ numero ꝓculdu
bio inprimis habẽdus erit diuus Bonifacius, q adeo in om̃ibus benefecit, vt æque ſuũ ſibi no
men vendicauit vt ſuũ olim Ioſeph, q ſaluator mũdi paſſim dici cœpit, quia ſua prouidentia
Aegyptũ ſub Pharaone ab inedia & fame præſeruarat, ſic & Bonifacius, q̃d eos, quibus Euã- Geneſ. 41
gelium prædicauit, deo bonos reddidit. Ille igit̃ vt cũctis eſt Germanis magnopere ſynceris
laudibus extollendus, præcipue tamen à vobis Moguntinenſibus, q̃s ſibi ſpeciales filios ele-
git, vobiſcũ cathedralem ſedẽ conſtituens, veſtramq̨ hanc inclytã ciuitatẽ Moguntiã mul
tis gratijs & priuilegijs accumulauit, atq̨ ſup oẽs Germaniæ loca & ciuitates Metropolim
delegit & cõſtituit, idemq̨ vos atq̨ patres veſtros vti verus apoſtolus verbo fidei multo ſa-
ne labore & ſudore iterų̃ parturiuit, donec in eis formaret̃ Chr̃s, qm̃ eos poſt priores à genti
litate conuerſiones multis erroribus irretitos Euangelica ꝓdicatione reduxit, adeo vt vere
ad vos dicit. Filioli mei, quos iterų̃ parturio donec Chriſtus in vobis formetur.
¶Hunc igitur dignis hodie laudibus veneremini, vti parentem & epiſcopũ veſtrũ hono-
L rificetis. ¶Primo quidem deum ipſum in illo ſanctificetis, illi gratias agẽtes, q̃d eũ ſua gra
tia tm̃ virų̃ reddiderit, vtiq̨ illũ in fide & lenitate ipſius ſanctũ faciẽs, & eũ ex om̃i carne eli- Eccle. 45
gẽs, eiq̨ ſtatuit teſtamentũ æternũ, & dedit illi ſacerdotiũ gẽtis & beatificauit illũ in gloria,
&c. Ille nimirų̃ eſt verus ſc̃tõrų̃ honor, q̃ deũ in ſanctis laudare iubemur, vt deus ꝑ eos glorifi
cetur, quẽadmodũ eccleſiæ quondã Iudeæ deũ in Paulo clarificarũt. Sicut em̃ nihil eſt lau-
de dignum in ſanctis, q̃d nõ à ſolo deo authore oĩm bonorų̃ proflueret, ita nihil in illos vere Galat. 1
laudis conferri poteſt, quod in deũ non deferretur, cui ſoli laus & gloria.

Digitized by Google

¶Secundo, vt cuius virtutes admiramur eas pariter ſequi ſtudeamus, ipſosq́; & in ipſis M
Chriſtum imitemur, cuius ſanè cauſa potiſſimum ſanctorum dies feſti ab Eccleſia ſunt inſti-
tuti, vt audientes tum ſanctorum tot pia opera ad conſimilia agenda prouocemur, nec eſt, q̃d
ſancti Dei hoĩes more fideliũ parentũ æquè à nobis haberi velint, quàm vt ſui in bonis virtu-
1 Cor 4.11 tibus æmulatores ſimus. Hinc Apoſtolus in ſua & vniuſcuiuſq; ſancti perſona hortatur Co-
Ephe.5 rinthios, inquiens: Rogo vos, imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Dederunt vtiq; ſe no
Johan.13 bis Dei ſancti ita cum Chriſto in exemplum vt vnuſquiſq; dicere ad nos queat. Exemplũ de-
2.Theſſ.3 di vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Hinc Apoſtolus, non quaſi (ait) habue
Heb.6 rimus poteſtatem, ſed vt noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. Qui & de-
inde admonet, dicens: Cupimus vt non ſegnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui fide
& patientia hæreditabunt promiſſiones. Ex quorum numero fuit diuus Bonifacius tam fide-
lis & patiens, vt mortem ſubiens cœleſtem hæreditatem acquiſiſſe non dubitatur, qui & adeò
Phil.3 nos ſui voluit eſſe, vt boni patris æmulatores, vt & ipſe iure ad nos dicere potuerit cum Apo-
ſtolo: Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Chriſtus in vobis. Imitatores mei
eſtote filij. In quo? Nimirum in bono faciendo, ita vt bonum facientes non deficiamus, tem-
Gala.6 pore enim ſuo metemus non deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad
omnes, maximè autem ad domeſticos fidei. Stabiles eſtote & immobiles, abundantes in omni
opere domini, ſemper ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in domino.

¶Si fratres chariſſimi, ita vt debemus, diuum noſtrũ patronum Bonifacium venerabimur, N
eumq́; vt probi filij ꝓbum patrem imitati fuerimus, non deerit nobis apud Deum pius in no-
ſtris tribulatõibus interceſſor, veſtramq́; hanc nec minus ſuam ciuitatẽ Moguntiã ſub ſummo
principe Chriſto miles facile de inimicis vindicabit: quippe q nunc in cœlo nõ minore erga
vos filios ſuos, quos cum grandi dolore & charitate parturijt, quàm Hieremias olim corpe de
2.Macha functus, in ſuos erit, de quo cũ Iudas Machabęus ſibi & ſuę vrbi ab inimicis formidaret, ſcriptu
bæo.15 ra reſpondit. Hic eſt fratrum amator & populi Iſrael, hic eſt, q multũ orat ꝓ pplo & vniuerſa
ſancta ciuitate Hieremias ꝓpheta Dei. Nec dubitemus Deum ꝓpter diuum Bonifaciũ facturũ
4.Reg.19 quod olim regi Ezechiæ contra eius hoſtẽ, Aſſyrioꝝ regẽ &c. ꝓpter Dauidẽ ſe facere pollici
tus eſt, inquiẽs: Per viam qua venit. ſ. hoſtis reuertet, & ciuitatẽ hanc non ingrediet, dicit dñs:
Protegamq́; vrbem hanc & ſaluabo eam ꝓpter me, & ꝓpter Dauid ſeruum meum.

HOMILIA LXXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Exodi.39. Poſuitq́; eos in lateribus ſuper humeralis in monimentum
filiorum Iſrael, ſicut pręceperat dominus Moyſi &c.

In ferijs diui Albani.

SI FRATRES DILECTISSIMI, PAVLO QVON- A
dam adhuc Saulo, necdum gnaro quid ſe oporteret facere, vtpote
legis tum nouæ adhuc indocto & ex ignorantia acceptis à principe
ſacerdotum epiſtolis in Damaſcũ ad ſynagogas eunti, vt ſi quos in-
ueniſſet huius viæ viros ac mulieres vinctos ꝑduceret in Hieruſalẽ,
à dño dictum ſeriò eſt: Saule, Saule, q̃d me ꝑſequeris? Ego ſum Ieſus
quẽ tu ꝑſequeris. Durũ eſt tibi contra ſtimulũ calcitrare, id ẽ, prorſus
inuanũ laboras, quod me inuito meos ꝑſequi moliris, quanto pute-
mus longè ſerioſius à Deo dici in eos. Durũ eſt vobis &c. q noſtra tẽ
peſtate nõ modo ſanctoꝝ corpora, quę vtiq; domino ita ordinãte,
Apoca.14 dormiunt & requieſcunt, ſed & memoriam eoꝝ ne dum ex tẽplis, quæ vna cum ſtatuis me-
morialibus, quantũ in eis eſt, demoliri ſtudẽt, ſoloq́; æquare conant, ſed & ex libris & calenda
rijs ſeu annalibus eraſam & ſublatam velint, vtpote loco ipſoꝝ diſſimiliũ, vti. SS. Hieronymi,
Ambroſij, Auguſtini, Gregorij, Fabiani, Sebaſtiani, Viti, Laurentij, Albani, & hoc genus alio
rum penè infinitorũ qui ſuam pro Chriſto & in Chriſto vitam finierunt interponentes ſui ſi-
millimos Caym, Cham, Amon, Pilatum, Caypham, Iudam, & illud genus perquàmplurimos
improbos & impios, hauddubiè non aliam ob cauſam, niſi vt impiorum conſortio & moni-
mento tegatur ipſorum iniquitas, quæ per memoriam ſanctorum virorum prorſus detegere
tur & pateret fieretq́; eo pacto ipſorum apud ſimplex vulgus authoritas planè vilis aut poti-
tius euaneſceret: homines (inquam) his improbi & memoria indigni, nolunt aliorum fieri, vl
quàmlibet bonorum memoriam, quum ipſi falſo nihil æquè velint quàm in & poſt mortem
de ſe honorificam haberi mentionem, ſed durum eſt ipſis contra ſtimulum calcitrare, id eſt,
tentare id, quod eſt palàm contra dominum.

¶Primo q̃d ẽ nec ipſi aliquã memoriã habituri ſunt, tum q̃d nõ merent habere bonũ, quod B
alijs inuidẽt. Naturæ q̃dẽ lex ait: Oĩa quæcũq; vultis, vt faciãt vobis hoĩes, & vos facite illis, tũ
quod

Digitized by Google

quod ſcriptura ait de eiuſmodi hominibus. Et diſpereat de terra memoriã eoꝝ. Et rurſus. Matt. 7. Luc. 6
Areſecit deus ex ipſis, & diſperdidit eos, & ceſſare fecit memoriã eoꝝ à terra. Et erunt, inq̃t Tobię. 4
alia ſcriptura, decidentes ſine honore, & in cõtumelia inter mortuos in perpetuũ. Siquidẽ Gal. 5.
ait Dauid. Inimici vero dñi, mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes, quẽadmo- Pſal. 108
dũ fumus deficient. Ita ſanè actum eſſe de om̃ibus hæreticis reꝝ experientia docet, qui vt- Eccle. 10.
cunq; hic ſuperbierũt, vt os ſuũ in cœlum ponere non dubitarint, plæriq; tamen om̃es ma- Sapię. 4. Pſalm. 36
le perierunt, quoꝝ memoria vſq; adeo periit, vt vix nudũ nomen eoꝝ ſuperſit iuxta pro-
phetã dicentẽ. Vidi impiũ ſuperexaltatũ, & eleuatũ ſicut cedros libani. Et tranſiui, & ecce Pſalm. 36
non erat, & quæſiui eũ, & non eſt inuentus locus eius, nõ eſt igitur, quod improbi homines
contra naturã hoĩs æternã memoriã ſperent, quando non modo natura & ſcriptura refra-
gentur ſed & L. L. Imperiales & quidẽ antiquiſſimæ ſerio dãnãt & damnatã perpetuo vo- L. qm̃. C
lunt hæreticoꝝ Apoſtatarũq; memoriã, & adeo quidẽ damnandã volunt, vt eoꝝ etiam li- de epiſco
bros ſerio comburendos iubeant. Non ſunt igitur principes noſtri Chriſtiani, ſi qui ſunt, pis et cleri
tyrannidis incuſandi, quod in hæreticos improbos animaduertunt, eorũq; dogmata incẽ- cis. L. ma
dio conſumi præcipiant, verum nomine pietatis mœrentur laudari, quando inibi duntaxat nicheos. c.
xat Chriſti eiuſq; reipublicæ honorẽ & profectũ deſiderent, nec rem nuper fieri cœptam de hæreti
aut legibus tantummodo ciuilibus cautã agant, veꝝ, quod & imperialibus piiſſimi iidemq; cis. L. qui
priſci eandem effecerint, vtpote eius exemplum ex ſacris literis indepti, quandoquidẽ con- cunq;. §.
ſtet, eos qui Epheſi fidem ſuſceperant, apoſtolo iudice, libros, qui curioſa continuerant, co- oẽs c. de
ram omnibus combuſſiſſe, & computatis prætiis illoꝝ, inuenerunt pecuniã denarioꝝ quin heret. Actoꝝ. 19
quaginta millium. Atq; vtinam tam pium tamq; ſanctũ factũ & exemplum reliqui etiam-
num principes imitati fuiſſent, ah quàm recte conſuluiſſent dei honori adeoq; totius reipu
blicæ commodo, deniq; publicæ honeſtati, quam vel totã iſti ſubuertere conati ſunt. De-
buiſſent vtiq; hoc factitaſſe principes Chriſtiani, quod ratio naturalis atq; virtutis amor fa
cere quondam coegit principes prophanos. Nonne Romani quondã adhuc pagani Oui-
dium, quia vnicam & paulo laſciuiorem de amore ſcripſerat libellum, coegerunt in ponto
exulare? Proh hominum fidem, & nos Germani Chriſtiani tot ſanctis ſcripturis rationi-
bus atq; exemplis admoniti, ſuſtinemus adhuc eos, qui tot famoſiſſimos libellos contra de-
um & eius dilectos, contra reipublicæ ſtatũ, contra omnem honeſtatem in vulgus diſſemi-
nant, quibus & vulgo adulteria & ſacrilegia & incœſtus & hoc genus inaudita vitia atque
ſcelera permittunt & obtrudunt, indigni nimiꝝ vt habeant memoriã, qui &c.

¶Secundo contra ſtimulũ calcitrant vel in hoc, quod moliuntur dei ſanctis memoriam
D ſupprimere impudenter ſtudent, ſiquidẽ quam catholica eccleſia illis habendã cenſuit vti
promeritã, quæ vtiq; cenſuit ducta ſpiritus ſancti gratia, qui illã regit, quæ & ideo colũna
eſt & veritatis firmamentũ. Adde quod & ea catholica eccleſia adhoc permota eſt tam ſcri 1. Timo. 3
ptura quàm diuino exemplo, Adde demũ & vtili ratione & ea quidẽ multiplici. Scriptu-
ra quidẽ ait de iuſto homine. Non recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à gene- Eccle. 39.
ratione in generationẽ. Et Pſalmographus cecinit. In memoria æterna erit iuſtus, ab audi-
tione mala non timebit. Ideoq; eccleſia alibi ad memoriam ſanctorum habendã admonita Pſalm. 111
canit de ſingulis ſanctis. Immortalis eſt enim memoria illius, quoniã & apud deũ nota eſt Sapię. 4
& apud homines. Hinc & Iſraelitæ quondã ex præcepto dñi (vt tradit ſcriptura) in hoc q̊q;
ſanctorum ex vita hac decedentiũ memoriã habere ſolebant, quod quum legatis ſacerdos
pontifexq; leuiticus in ſancta ſanctoꝝ introiret, nomina duodecim tribuũ in rationali de- Exodi. 39
ſcripta inferebat, nimiꝝ, ait ſcriptura, in monimentũ filioꝝ Iſrael, ſicut præceperat domi-
nus Moyſi. Si fratres chariſſimi, ſynagoga ipſa rite ſui tẽporis ſanctoꝝ habuit memoriã,
quare, obſecro, eccleſia non haberet? quæ tãtum eſt hæc ſynagoga eminentior, quo veritas
vmbra, & aurora ſol. Deniq; ſancti noſtri q̃ ſynagogæ hoc conſumatiores, quo teſtamentũ
nouũ veteri eſt perfectius: quandoquidẽ etſi, vt apoſtolus ſcribit, legis antiquæ ſancti teſti- Heb. 11
monio fidei probati ſint, repromiſſionẽ tñ nõ acceperũt, deo pro nobis aliquid melius pro-
uidente, vt non ſine nobis conſumarẽtur.

¶Aſit igitur fratres, cũ om̃i deuotione habeamus memoriã eoꝝ, qui ſuã pro Chriſto &
D in Chriſto vitã ita finierunt, vt alibi cũ Chriſto perpetim viuerent, quoꝝ nomen ſcriptu-
ra vult requirendũ à generatione in generationẽ, ipſorũq; memoriã minime receſſurã. Id
quod deus opt. per Iſraelitas teſtatã nobis eſſe voluit, vt eoꝝ exemplo admoniti, nos pari-
ter ſanctorum haberemus piam memoriã. Maxime quidem quod eius rei ratio ſit tam eui-
dens quàm vtilis. Siquidẽ diuorum cõmemoratio pia eadẽq; ſalutaris ſit

¶Primo, quod per eam illi nobis paratiores ſunt ad auxiliandũ ſua pro nobis apud deum
E & ſaluatorem interceſſione: q̃ñ em̃ ſui amatoribus ſua petitione non ſubuenirent, quum
ſciant etiam iis eſſe benefaciendũ, qui nos oderunt, quanto magis iis, qui diligunt, quando
vtiq; natura deceat redamare amantem, Quod vero iſtis pro nobis orantes deus dignetur Hiere. 15.
exaudi-

Digitized by Google

exaudire ipſe palàm hiſce olim verbis arguit, dicens. Si ſteterint Moyſes & Samuel coram me non eſt anima mea ad populũ iſtum. Id ſanè nõ diceretur eis pro illo tempore, quo in placido Abrahæ ſinu quieuerunt duo illi ſancti patres, ſi & tunc non eſſent orare ſoliti, aut orare non poſſent ꝓ viuentibus. Cur etiam nunc in cœlis nõ orarent, vbi ſciunt quid orandũ ſit in no-
Roma.8. Matt.20 ſtram ſalutẽ, qđ hic plenè nõ potuerunt, Apl'o dicẽte: Nam qd oremus ſicut oportet, neſci-
Marci.10 mus. Id qđ ſatis patuit in filijs Zebedæi cum eoꝝ matre. Et cur nõ orarent, q in eo nũc ſunt in
Johan.16 cœlis die, de quo ad ſuos Chr'us ait: In illo die in noīe meo petetis. Et nõ dico vobis, qa ego rogabo patrẽ de vobis. Cur iam nõ eſſent in cœlo ad orandũ potentiores ante faciẽ Dei ſui, qui tam fuere in terra potẽtes? Preterea ſi dum hic viuerẽt miſerti ſunt pc̃oribus, & orarũt pro eis nũc tanto amplius, quanto verius agnoſcũt miſerias noſtras, orant ꝓ nobis Deũ, qñ & ideò pſ filiũ voluit incarnari, vt futurus inter nos & ſe mediator, noſtram ſciret infirmitatẽ eſſetq́ nobis proinde aduocatus Chr'us homo magis ꝓpitius, veluti Apl'us in hęc ſcribit verba. Omnis
1.Timo.2 Hebre.5 Romañ 8 namq́ pontifex (inquiẽs) ex hoībus adſumptus cõſtituit &c. q cõdolere poſſit, ijs, q ignorant
1.Cor.12. & errant, qm̃ & ipe circũdatus eſt infirmitate. Hinc prius dixerat: Adeamus ergo cum fiducia
2.Corin.3 ad thronum gratiæ eius, vt miam conſequamur & grãm inueniamus in auxilio opportuno. Non eñ habemus pontificẽ, qui nõ poſſit compati infirmitatibus noſtris, tentatum vero per omnia ꝓ ſimilitudine abſq́ pc̃ō. At nõne & tales eius ſunt cõfratres & cooperantes Dei ſancti: quoꝝ beata illa patria charitatẽ nõ immutauit, ſed auxit, ſiqdem charitas nunq̃ excidet. Neq
1.Cor.13. eñ qa impaſſibiles omnino, ideò & incõpaſſibiles facti ſunt, ſed nũc potius induerũt ſibi viſce
Matth.5 ra miſericordiæ, quũ ante fontẽ miſericordiæ exiſtunt, à quo vtiq́ miſericordiã nobis conſe
Hebre.11 quenſ quando & ipſi miſericordes in nos ſunt orando. Adde, quod & ſubeſt, quo vrgenſ per-
Pſal.141 inde ꝓ nobis orare, & de nobis ſint ſoliciti: qa iuxta Apl'm Deus prouidet de nobis ne ſine nobis cõſumenſ. Hinc Propheta: Me expectãt (inqt) iuſti, donec retribuas mihi. Habẽda igif eſt ſanctoꝝ commemoratio, vt eoꝝ erga nos auxiliũ conſideremus & impetremus.

¶ Secundo, vt eoꝝ geſta adeoq́ opera tam virtuoſa & ſancta & propemodum diuina, quæ F
hic geſſerunt, recolẽtes, confuſionem noſtram adſpiciamus, qđ hoīes illi ſimiles nobis fuerint paſſibiles, ex eodem luto formati, ex quo & nos, cur ergo quum q prędeceſſerunt nos, tam mirabiliter ꝓceſſerunt p vias vitę, vt vix homines fuiſſe credanſ, cur (inquam) ergo nos non ſolũ
Heb.12 difficile, ſed impoſſibile credimus, vt faciamus opa, quę illi fecerunt, quando tam nobis vt illis Deus ipe ſua gratia adeſſe velit, modo (vt ait Paulus) grę nos nõ defuerimus. ſ. noſtris peccatis obicẽ ponẽtes, vti ianua ſoli eſt impedimẽto ne ille domus penetralia ingrediaſ. Sanẽ ꝓpter illam humilẽ in nobis cõfuſionẽ ꝓmouẽdam valde ſalutaris eſt, ſanctoꝝ memoria, nimiꝝ vt

¶ Tertio vt hæc ipſa confuſio vt etiam ſolet in rebus vanis aliquando, nobis adducat gloriã G
timorq́ iſte nobis eam generet gratiã, qua & eoꝝ quoꝝ meminerimus, ſanctoꝝ veſtigia imitari conemur, vt & cum ipſis eandem cum Deo vitam eiuſq́ beatitudinem indipiſcamur: memores (inquam) eſſe debemus, vt quemadmodum illi donec in terra verſati ſunt, non declinarint ad dexteram neq́ ſiniſtram, ſed viam regiam tenuerint donec venirẽt ad illũ, qui dicit:
Johan.14 Ego ſum via & veritas &c. & nos pariter ita cõuerſemur, eorumq́ veſtigia ambulantes haud
Eſaię.26. erremus in eis: ſiqdem (ait Propheta) ſemita iuſti ſit recta, ꝑ quam deduxit eum dñs. Et hoc eſt quod venerabilis ille dux ſenex Matathias ad ſuos, appropinquantibus iam hoſtibus impijs,
1.Mach.2 ait: Nunc ergo ò filij, ęmulatores eſtote legis, & date aīas veſtras ꝓ teſtamento patrum, & me-
Heb.11 mẽtote opeꝝ patrum, quę fecerunt in generatōibus ſuis, & accipietis gloriam magnam & nomen æternũ. Et hoc eſt, qđ Apl'us nobis tantam ſanctoꝝ, qui ꝑ fidẽ operati ſunt iuſtitiam, ob
Heb.13 oculos ſeriem ponit, nimiꝝ vt & illos in pari fide & operatiōe pro conſequenda æterna gloria imitemur, q paulopoſt in alio dicit capite: Mementote prępoſitoꝝ veſtroꝝ, q nobis loquuti
1.Cor.11. ſunt verbum Dei, quoꝝ intuẽtes exitum cõuerſatōis, imitamini fidem. Idem & ideò aliàs ait:
Ephe.5 Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Nimiꝝ vero in ſanctis imitamur Chriſtum, eundemq́ in illis laudamus & ſanctificamus, quando cõſiderauerimus, totũ qđ ẽ in ſanctis glorię, laudis, ſanctitatis, ac meriti, ex larga Dei liberalitate, quod illi eum amarint prouenire. Inde eſt fratres quod tunc nobis in anno ſanctoꝝ ſolemnitates catholica Eccleſia inſtituerit, vt in ijs in laudem Dei Opt. ſanctoꝝ memoriam agentes, eoꝝ cõſiderauerimus auxilium, exemplum & confuſionem noſtram, deniq́ et nos futuri fęlices eoꝝ imitatōe. Quare & nobis hodie diui Albani obuerſatur dies feſta, vt memoriam eius agẽtes gaudeamus, ipſum nobis apud Deũ eſſe patronum, confundamur quoq́ tam illi nos eſſe in viuẽdo diſſimiles, vt meritò prouocemur deinde ad imitandum eius veſtigia.

HOMILIA LXXXVI. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ primo: Iohannes eſt nomen eius.

In ferijs diui Johannis Baptiſte.

Cuius

A CVIVS hodie fratres chariſſimi, ſolẽnis in toto terrarũ orbe agitur
memoria, eius eſt nomen Iohãnes. Cuius ſanè noĩs cognoſcẽdi tã
debuerit nobis eſſe om̃ibus cupido, q̃ eſt illud mirabiliter & nõ qui-
dem ab hoĩe ſed à deo impoſitũ. Cum eñ qui puerũ, inquit Euãge-
liſta, venerãt circuncidere vocarẽt eũ noĩe patris ſui Zachariã, reſ- Lucæ. 1.
pondit mater. Nequaq̃, ſed vocabit Iohãnes. Vnde hæc noĩs appel
latio matri Eliſabethæ? Nunqd ex Iudæorũ cõſuetudine? Nequaq̃.
Cum, vt ex verbis vicinorũ hodie intelligimus, non fuerit in more,
pueros vocari noĩbus, quæ in proſapia ipſorũ peculiaria non eſſent,
ſed appellabant plerumq; noĩbus vel parentũ vel cõſanguineorũ, at
nemo erat in cognatione Zachariæ, qui eo vocat⁹ fuiſſet noĩe. Vnde tum matri Eliſabethę
tam rara noĩs appellatio? A marito Zacharia? Nequaq̃: vtpote, qui incredulus dñi verbo de
futura prole per vetulã Eliſabethã cõcipienda & gignenda obmutuerit & ſurduerit nec loq
nec audire niſi puero iam noĩe indito cæperit, iuxta angelum antea dicentem. Ego ſum Ga Lucæ. 1
briel, qui aſto ante deum & miſſus ſum loqui ad te, & hæc tibi Euãgelizare. Et ecce eris ta-
cens, & nõ poteris loqui vſq; in diem, quo hæc fiant, pro eo, quod non credidiſti verbis me
is, quæ implebuntur in tempore ſuo. Hæc ille. Quæ vtiq;, vt prædixit, completa ſunt in die
circumciſionis octaua, impoſito iam puero nomine, tum enim, inquit Euangeliſta, apertũ
eſt illico os eius & lingua eius, & loquebatur benedicens deum, & cętera. Sed vnde tum Eli-
ſabethæ tam noua nominis impoſitio? Non vtiq; niſi à deo ipſo reuelante: quandoquidem
quod nominis tum antea angelus imponendum prænunciarit, ad Zachariam dicens. Ne ti
meas Zacharia: quoniam exaudita eſt deprecatio tua, & vxor tua Eliſabeth pariet tibi fili-
um, & vocabis nomen eius Iohannes, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuita-
te eius gaudebunt: quod & pariter nominis miraculo adfirmauit imponendum Zacharias
pater, mutus poſtulans pugillarẽ ſcripſit.. Iohannes eſt nomen eius?

B ¶ At inquis, quid ſibi hæc ipſa vult mirabilis nominis imponendi prænuntiatio & adſe-
ueratio? Iohannem vtiq; fore magnum, præcelſiq; apud deum meriti. Sanè offendimus e-
os plæroſq; omnes futuros fuiſſe illuſtres & eximios ſingularisq; meriti, quibus à deo nomi
na vel imponebantur vel nuntiabantur, & in quibus ab ipſa teneritate infantiæ virtus re-
fulgere debebat, à principio diuinitus ſumebant nomina, ijs verò qui poſtea debebat ex-
creſcere, nomina poſtea imponebãtur. Sic ab Adã per deũ inditur primæ mulieri nomen Geneſ. 3.
Eua, quia mater eſſet cunctorum viuentium futura. Et Iſmael Abrahæ filius prænuntiaba- Geneſ. 16
tur vocandus nomine Iſmael, quod ille futurus eſſet, qui duodecim duces generaret, & in
magnã gentẽ creſceret. Et dominus quoq; ipſe prædixit Iſaacum fore vocandum nomine Geneſ. 17.
Iſaac, quod ille foret in nationes & reges populorum ex eo, cui quoq; deus eſſet benedictu- Galat. 4.
rus. Et nominis Eſaiæ dominus memor arguit illum hoc nomine Eſaiam vocandũ, quod Eſaię. 49
ille erat futurus propheta eminentiſſimus & dei altiſſimi ſeruus, in quo is eſſet aliquãdo glo
rificandus. Et Eſaias ſaluatoris noſtri nomen longe antea prædixit fore Emanuel. Et ange Eſaiæ. 7.
lus quidem Ieſus: quoniã ille eſſet magnus & filius altiſſimi vocaretur, daretq; illi dominus Mat. 1
deus, ſedem patris Dauid eius, & regnaret in domo Iacob in æternum, & regni eius non eſ- Lucę. 1
ſet finis, qui & populũ ſuum à peccatis ſaluum faceret, Ideo Emanuel, id eſt, nobiſcum deus
& Ieſus, id eſt ſaluator diceretur.

C ¶ Sic quis dubitat & Iohannẽ fore ſingularẽ hominẽ, cuius non ab hoĩe ſed à deo per an-
gelum nomen eſt prædictum? Nemo ſane dubitet, quãdo id ipſum angelus euidenter ex- Lucę. 1
preſſerit, dicens ad Zachariam. Erit enim magnus corã domino. Id quod & nomen ipſum
indicat, quid enim eſt Iohannes aliud quàm in quo eſt gratia vel domini gratia vel cui dona
tum eſt? An ille merito futurus eſt prædictus magnus, in quo eſt domini gratia, & cui à deo
donatum eſt? Certe magnus eſt. Atqui talis fuit Iohannes Baptiſta, tum ex angeli, tũ ex no-
minis quoq; interpretationis teſtimonio.

D ¶ Sed qualis ac quanta illi fuit gratia, aut quid aut quantũ fuit illi à deo donatũ, vt ideo di-
ceretur Iohannes? Ea, inquã, illi donata fuit gratia, quod, veritate teſte, ille fuerit, quo inter
natos mulierũ maior nõ ſurrexit, q inter oẽs choros cœleſtiũ vbiq; mirabiliter magnus & Mat. 11.
(vt verius dixerim) vbiq; maior, in om̃ibus ſingularis, mirabiles ſuper omnes. Sic eñ ille ab Lucę. 7
ortu vitæ ſuæ vſq; ad occaſum cõuerſatus ẽ cũ hoĩbus, vt forma vitæ, morũ informatio ha-
beatur. Quis obſecro ſic glorioſæ vt Iohãnes annuntiatus eſt, cuius conceptũ idẽ angelus, Lucę. 1
qui Ieſu Chriſti dei altiſſimi filij, denũtiauit Mariæ virgini. Quis ita ſpecialiter in vtero ma-
tris ſpiritu ſancto legitur fuiſſe repletus, vt exultando propheta fuerit anteq̃ ederetur? Ecce
enim, inquit, mater Eliſabeth ad Mariã, vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis ex-
ultauit in gaudio infans in vtero meo: nimirũ (vt credi par eſt) ſuum adeſſe præceptorẽ co-
gnoſcẽs. Quis ſic (vt eſt in Euangelio) puer adhuc creuit & cõfortatus ẽ, & puer deſerta pe- Lucę. 1
tijt

Digitized by Google

tiīt inibiq́ꝫ mãſit vſqꝫ in die oſtenſionis ſuæ ad Iſrael? Quis eo ſublimius vnq̃ cõuerſatus eſt?
Matth.3 Marci.1, vtpote qui de pilis cameloꝝ veſtitus zonam habuit pelliceam circa lumbos ſuos, locuſtas, &
Lucæ.1, mel ſylueſtre eſitauit, vinum & ſyceram non bibit, qui deniqꝫ ob eius vitæ auſteritatẽ & ſubli-
mitatẽ dictus eſt Helias, qđ illũ in ſpũ ſanctitatis & innocẽtiæ oĩno pręceſſerit: Cuius rei gra-
Matt.11, tia Chr̃us alibi ad turbas dixit: Quid exiſtis in deſertũ videre hominẽ mollibus veſtitum? Ec-
ce qui mollibus veſtiunť in domibus regum ſunt. Etſi vultis recipere, ipſe eſt Helias, qui ventu
Matth.3 rus eſt. Quis regem gloriæ totius præter Iohannẽ baptizauit? Cui antea vnquàm q̃ Iohanni
Marci.1, reuelata fuit trinitas ſancta? Quis præterea oro primus pœniam & regnum cœloꝝ prædica-
uit, niſi Iohannes? Nunq̃d maior inter natos mulieꝝ ſurrexit Iohanne Baptiſta? Nequaquã.
Nónne meritò eius nomen eſt Iohannes, qui tantis vndecunqꝫ donis, gracijs, atqꝫ virtutibus,
certè pluſquàm humanis ante Deum & homines emicuit? An non rectè eius eſt nomen Iohã
nes, cui ſic ſunt à Deo omnes donatæ gratiæ, vt nullus mortalium iſtis audeat inhiare. Nón-
ne (precor) iuſtè eius eſt nomen Iohannes, qui ſic omnes gratias habuit proprias & dotes ſpe-
ciales, vt interim nihilominus cæterorum ſanctorum communia attigerit?

¶ Si patriarcham in Iohanne quæſieris, ꝑfectò in eo īuenies patriarcharum caput & finem E
Matt.11, Lucæ.16, Chriſto dicente: Omnes enim prophetæ & lex vſqꝫ ad Iohannẽ prophetarunt. Prophetam
Mar.1 quęris? Certè reſpondet dominus pluſquàm Propheta eſt, quum ſit ille, de quo ſcriptum eſt:
Lucę 7 Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te, qui &
Malac.3 venientẽ nuntiauit, & digito demonſtrauit. Si Apoſtolũ, offendes Apoſtoloꝝ primũ & prin
Iohan.1, cipem, vtpote qui primus fuit homo miſſus à Deo, cui nomẽ erat Iohannes, hic venit in teſti-
monium, vt teſtimonium ꝑhiberet de lumine, vt oẽs crederẽt ꝑ illum. Si Euangeliſtam: Inue
Matt.3, Mar.1 nies primũ Euangelij inciſorẽ, prædicantẽ in deſerto regni Euangelium: Pœniam agite, ap-
Lucę.3 propinquabit enĩ regnum cœloꝝ: ſiquidẽ fuerit vox clamantis in deſerto, parate viam dñi,
Eſa.40, rectas facite ſemitas eius Si virginẽ, reperies Iohannẽ virginitatis inſigne ſpeculum, pudicitię
Matt.14 Marci.6 titulum, caſtitatis exemplum. Si martyrẽ, inuenies Iohannẽ, qui & martyꝝ lumẽ inter natiui
tatẽ mortemq́ꝫ Chr̃i cõſtantiſſima forma martyrij reſplenduit, quẽ Herodes miſſo ſpiculato-
Iohã.1 re in carcere miſerè ꝑtruſum miſerabil̃r & innocẽtiſſimè ꝑpter Herodiadẽ decollari iuſſit. Si
confeſſorẽ, inuenies Iohannẽ eſſe cõfeſſum & nõ negaſſe, q dixit: Non ſum ego Chriſtus. Ego
ſum vox in deſerto clamantis &c. ſed ipſe eſt, q poſt me veniet, q ante me factus eſt, cuius ego
non ſum dignus, vt ſoluam eius corrigiam calciamẽti, recte nimiꝝ confeſſus eſt Iohannes, qa
nõ erat Chr̃us, ſed Chr̃i amicus, nõ verbum, ſed vox verbi, nõ dñs, ſed dñi præcurſor, nõ ſpon
Iohã.1 ſus, ſed ſponſi amicus & ſponſæ præparator, neqꝫ erat ille lux, ſed vt teſtimoniũ ꝑhiberet de lu
Iohan.14 mine. ¶ O mira, ô felix gr̃a, quæ in hoc Iohanni collata eſt, qđ eius meruerit eẽ teſtis, q ipſiſſi F
Iohan 5 ma eſt veritas, q vel ipſe tantus eſt teſtis, vt eius fuerit teſtimonio aliud nõ maius. O beatiſſime
teſtis Iohannes. O gratioſiſſime teſtis & meritò Iohannes dici cœptus, q merueris eſſe teſtis
Iohã.1 Iohã.8 ipſius ſplendidiſſimi luminis Ieſu Chr̃i, quod illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mun
dum. Ipſe enĩ lux mundi, quàm q ſequiť non ambulat in tenebris, ſed habebit lumẽ vitæ: quæ
& Iohannẽ lumĩe omnis gratię, virtutis & priuilegij illuminauit, vnde & lucerna dictus eſt Io
Iohan.5 hannes à Chr̃o, quum ait: Ille erat lucerna ardens & lucens. Lucerna (inquam) à Chr̃o illumi-
nata. ſ. tanta taliq́ꝫ gr̃a, vt & inde illi nomen dare voluerit Iohannes, quem nõ pręedicatio ſed
inſpiratio docuit, quẽ repleuit ſpũs in vtero matris ſuæ. ¶ Verè ardẽs & vehemẽter accẽſus, G
quẽ ſic pręoccupauit flamma cœleſtis, vt iam Chr̃i ſentiret aduentũ, qui necdum ſentire pote
Lucę.1, rat vl̃ ſeipſm: quippe nouus ille ignis, q recẽs illapſus ẽ cœlo ꝑ os Gabrielis in aurem intrarat
virginis, & ꝑ matris aurẽ introiuit ad paruulum, vt ab ea hora vas electiõis ſuæ, ſpũs ſanctus im
pleret, & Chr̃o domino pararet lucernam. Fuit ergo iam tum ardens lucerna, ſed interim ad-
Matt.5, Marci.4 huc ſub modio, donec ſuꝑ candelabrũ poneret, & luceret oĩbus, q erant in domo dñi. Illo enĩ
Lucæ.8, in tẽpore ſolum adhuc potuit illuminare modiũ ſuũ, ſoli interim lucere matri, magnũ ei pieta
tis ſacramẽtum reuelans ipſo motu nouæ exultatiõis. Vnde mihi hoc (inquit) vt veniat mater
Lucę.1, dñi mei ad me? Quis tibi indicauit matrẽ dñi mulier ſancta? Vnde noſti? Vt facta eſt (inquit)
vox exultatiõis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Illuminauit ergo
iam tunc modiũ ſuũ ſub quo latebat, ſed quẽ nõ latebat ardẽs lucerna ſub modio, totum paulo
Matt.11, poſt mundũ nouis erat illuſtratura fulgoribus. ¶ Sed q̃uo (inquis) Iohannes ardens lucerna H
Lucę.7 1.Timo.6 erat? Nimiꝝ tripl̃r. ¶ In ſeipſo quidẽ vehemẽte cõuerſatiõis auſteritate: quandoq̃dem venit
Iohannes non manducans nec bibẽs, imò planè nec veſtitus, vtpote in heremo hirſutus veſte
Matth.3 inędia confectus, in q̃ ſolo fuit Ap̃lica ꝑfectio, quæ eſt vt victum & veſtitũ habẽtes, ijs contẽ-
Mar.1 ti ſimus, ſed Iohannes etiam hæc contẽpſit. Ardẽs quoqꝫ erat erga Chr̃m intimo quodam &
Marci.5 pleno feruore deuotiõis inquiẽs: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me &c. qui & ꝑ ve-
Matt.14 Marci.6 ritate Chr̃i mori nõ recuſauit. Ardẽs quoqꝫ erat erga peccantes proximos cõſtantia liberę in-
Eſaię.40 crepatiõis, ad Herodẽ inquiẽs: Non licet tibi hr̃e vxorẽ fratris tuis. Luxit quoqꝫ tripharia m.
Matth.3 Nimiꝝ verbo, qđ nobis verbo ſolẽ iuſtitiæ prædicarit, & q̃uo eo ꝑueniremus docuerit, inqui

enti

ens:Pœniam agite,appropinquabit enĩ regnũ cœloꝝ.Parate viam dñi, rectas facite ſemitas Marci.1.
eius.Digito luxit,ꝙ inde nobis lumen digito demonſtrarit,inquiens:Ecce agnus dei,ecce,q Iohan.1.
tollit peccata mundi.Exemplo deniq; luxit,ſeipſum nobis ad imitationẽ oſtendens & viam
ad peccatoꝝ indulgẽtiam & ſalutis adipiſcendæ:qñquidẽ ille nobis veræ pœnitentiæ formã
& vitæ beatæ normam viuendo ꝓbuerit.Cur enĩ Iohannes in vtero ſanctificatus, adeoq́; ab
omni peccato alienus,tanta degit vitæ auſteritate,non vtiq; propter ſe,ſed propter nos,qui-
bus voluit eſſe verus Iohannes in gratijs demonſtrandis,& vera lucerna in dilucidando viam
pœnitentiæ,& vt verus doctor eſſe,qui alios docturus ipſe primus,quę vult docere,facit.Sic Actorũ.1.
Chriſtus,inquit Lucas,cœpit facere & docere.Et Paulus quoq; ait. Caſtigo corpus meum, 1.Cor.9
& in ſeruitutem redigo,ne forte cum alijs prædicauerim,ipſe reprobus efficiar.Sic & Iohan-
nes veniens admonere pœnitentiam & eius formam,eam in ſeipſo,reipſa,non verbo ſolum
perdocere ſategit.Quare enĩ Iohannes adeo puer deſerta petijt,nimirũ,vt pœnitẽtes quoq;
& nos mundanorum & ciuium turmas,ne inde,contaminaremur,fugeremus. Sane, inquit
ſcriptura,qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea,& qui cõmunicauerit ſuperbo,induet ſup-
biam.Et propheta inquit:Cum peruerſo,peruerteris.Hinc & apoſtolus monet,declinãdum Eccleſi.13 Pſalm.17
omnem fratrem inordinatè ambulantem:atq; vtinã hoc pariter modo parentes agerent cũ 2.Theſſ.3
filijs ſuis,eoſq́; à malorũ cõſortio prohiberent.Sic & Petrus quoq; foras,vt pœniteret,exijſſe Matt.26
traditur.Quare Iohannes tam viliter indutus, vtiq; vt nobis veſtium luxum & apparatum
diſſuaderet,maxime pœnitentibus,ſed eſſemus, vt Paulus ſcribit, contenti victu & amictus 1.Tim.6
memores,veſtes illas pretioſas diuiti illi epuloni male ceſſiſſe,qui quoniã indueretur purpu-
ra & byſſo, mortuus eſt,ſepultus in inferno.Non vtiq; molles veſtes ſunt pœnitentium, ſed Lucæ.16
eorum,qui in aulis principum agunt.Chriſtus quidem de pœnitentibus alibi ait.Væ tibi Co Matt.11.
rozaim,væ tibi Bethſaida,quia ſi in Tyro & Sydone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in Luc.7
vobis,olim in cilicio & cinere pœnitẽtiam egiſſent.Sic Niniuitæ olim pœnitẽtes veſtiti ſunt Ionæ.3
ſaccis à maiore vſq; ad minorẽ,& ipſe quoq; rex ſciſſo ſuo veſtimento,induit ſe ſacco.Quare
Iohannes,neq; vinum,neq; ſiceram bibit,& locuſtas comedit? Hauddubie,vt pœnitentibus
ſuaderet vitare omnia quæ ad peccatũ prouocãt,illiſq́; anſam ꝓbent:cuiuſmodi eſt vinum,in Epheſi.5
quo(vt apoſtolus ait)eſt luxuria,quo & idẽ apoſtolus impleri noluit:res enĩ luxurioſa eſt,vi- Prouer.20
num,imò & omnem crapulam vitare docuit,vti rem animæ & corpori pernicioſam atq; ſi-
mul ignominioſam.Hinc dominus ait.Attendite autẽ vobis,ne forte grauẽtur corda veſtra Lucæ.21
in crapula & ebrietate & curis huius vitæ, & ſuperueniat ſuper vos repentina dies illa.Sane Eſaiæ.5
crapuloſis minatur dominus in Eſaia,dicens:Væ qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectan
dam,& potandum vſq; ad veſperam,vt vino æſtuetis. Eapropter & Ionadab filius Rechab, Hiere.35
filijs ſuis præcepit ne in ſempiternum biberent vinũ:qui propterea obſeruantes præceptũ in
ſtirpe ſua virili nũquã defecere.Veteres igitur quoties pœnitendo ambierunt dei miſericor-
diam,à crapulis abſtinentes,ieiunarunt,facti inde deuoti & religioſi.Vnde Paulus ait. Abij- Roma.13
ciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis,ſic vt in die honeſte ambulemus.Nõ
in comeſſationibus & ebrietatibus,ſed induamini Ieſum Chriſtum, & carnis curam ne deſi-
K deretis. ¶Id quod ſane Iohannes præcurſor re ipſa docuit,qui & ideo non modo factus eſt
nobis Iohannes,id eſt,via ad gratiam & donum dei,neq; ſibi modo factus eſt lucerna ardens
& lucens,ſed & nobis quoq;,vt & ipſi eſſemus ardentes lucernæ.ſ.deuotione ad deum, & lu-
centes.ſ.bonis operibus.ſ.ad proximos iuxta dominum dicentem.Sic luceat lux veſtra corã Matt.5
hominibus,vt videant opera veſtra bona,& glorificent patrem veſtrum,qui in cœlis eſt.Id 1.Tim.4
quod maxime dictum eſt ſacerdotibus & prælatis atq; præpoſitis,qui(Paulo docente)fideli-
bus eſſe debent exemplo in verbo,in conuerſatione,in charitate,in fide,& caſtitate.Non enĩ
ſufficit coram deo,vt nobis dumtaxat ipſis ſimus boni, quales & alijs eſſe debemus in exem- Roma.12
plum ad ædificationem bonis operibus,apoſtolo dicente.Prouidentes bona non tantum co
ram deo,ſed etiam coram omnibus hominibus.Quod & Petrus admonens ait. Conuerſati- 1.Petri.2
onem veſtram inter gentes habentes bonam,vt in eo,quod detractant de vobis tanq̃ de ma-
le factoribus ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent deum in die viſitationis.Ac vti
nam hoc vel ſolum hodie & ſemper corde perciperemus nos Chriſtiani, eheu quàm longe
potus erga noſtros & alienos exemplo proficeremus quàm vel ferro vel igne.Quis enim ob-
ſecro ſubditorum vel infidelium ſataget ad fidem vel noſtram religionem ſe adiungere,vbi
nihil apud nos videt,quod vel veram fidem vel probatam religionem deceat: vtpote quo- Matt.7
rum opera,ex quibus tamen,vt arbor ex fructibus,agnoſcimur,ſunt vel peſſima. Heu heu q̃ Luc.6
diſtamus ab eo cuius nomen eſt Iohannes, qui & erat ardens & lucens lucerna, nimirum ſi-
bi ſaluti & nobis exemplo:quem adeoq; hodie imitari ſtudeamus pœnitentiæ operibus & in
noſtram & aliorum ſalutem,non(vt pleriq; ſolent)in comeſſationibus & ebrietatibus, carni
inſeruientes,ſed ſpiritui adhærentes.

¶HOMILIA LXXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.22. Et tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos.

In feriis duorũ apoſtolorũ Petri ⁊ Pauli.

QVAMVIS ſic nonnulli hac iniqua & tempoꝝ & hominũ condi- A
tione miſericordiã dei cõmendarint, vt interim plane nullum iuſti
tiæ diuinæ reliquerint locũ, & ex miſericordia plane licentiam im-
pune peccandi fecerint, eoq́ꝫ erroris hoĩes miſellos ſeduxerint, vt
putent in ſua peccata deũ pro ſua ineffabili miſericordia nequaquã
animaduerſurũ, exiſtimentq́ꝫ nihil opus eſſe vel cohortari ad confi
Pſal. 114 dentiã in miſericordiã dei, nec dehortari à deſperatione propter ri
Luc. 16 goroſam dei Max. iuſtitiã, abeſſe tamẽ haud ſane opinamur, q no-
runt deũ æque eſſe miſericordẽ atqꝫ iuſtũ, qui ſtricte nimiꝝ de vno
Matt. 12 quoqꝫ villicationis eius, nõ modo de operibus, nec de verbo tãtum
Roma. 2 otioſo, ſed & de cogitationibus q̃qꝫ ſit exacturus rationẽ, illiusq́ꝫ iudiciũ fore, apoſtolo teſte,
Matt. 18 ſecundũ veritatẽ in eos, qui male agunt: qui deniqꝫ vti nihil boni vel hic vel alibi relicturus ſit
irremuneratũ, ita quoqꝫ nihil mali relinquet impunitũ: qui præterea tã velit nos ab omni ma
1. Cor. 4 lo eſſe immunes, vt etiã Paulus non arbitratus eſt ſe eſſe iuſtificatũ, etſi nihil ſibi mali conſcius
Exod. 34 eſſet: vtpote ante quem nemo per ſe innocens ſit vnquã, qui & nolit debitorem peccatorem
Matt. 5 ex carcere exire, vſqꝫ perſoluat vltimum quadrantẽ. Hinc nouiſſimum illũ diem, in quo deus
Iohelis. 2 ſit vnicuiqꝫ iuxta opera iudicaturus, propheta valde magnũ & terribilem fore dicit, & vix eẽ,
qui poſſit ſuſtinere. Ne tamen aliquis ob tam rigoroſam dei Max. iuſtitiã, obq́ꝫ terribile eius
iudicium deſperet, mox introducit dominũ loquentem, & ſuam nobis miſericordiam cõmen
dantem, & ſane dicentem. Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu & in
planctu, & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra. Et ait quoqꝫ propheta. Conuer-
timini ad dñm deũ veſtrũ, quia benignus & miſericors eſt, patiens & multæ miſericordiæ, &
præſtabilis ſuper malitia. Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat & relinquat poſt ſe benedictio-
nem? Certe propheta nõ prorſus blanditur nobis de dei miſericordia, ſed ita loquitur, vt inte
rim ſemper timeamus rigorẽ diuinæ iuſtitiæ, ad quã nemo ſatis eſſe poteſt iuſtus, ideoq́ꝫ om-
Ecclesi. 9 nibus & quidem ſemper & ita timendũ eſt, vt nihil interea de ipſius deſperent miſericordia,
Sapiẽ. 11. ſed accipientes pœnitentiæ propoſitũ, adeoq́ꝫ ipſam pœnitentiam indubitato ſuoꝝ pecca-
Eccle. 1. 2 toꝝ expectent miſericorditer indulgentiã: memores & ipſum deũ Opt. multis & quidẽ ma-
ximis antea peccatoribus pro ſua ineffabili miſericordia peperciſſe, indultuꝝ & ſibi. Qui hoc
modo timens ſperat, non confundetur. ¶Cuius rei gratia, hodierna dies nulli non peccato B
ri, quales forte oẽs ſumus, eſſe debuerit ſalutaris & cõſolatoria: quippe quod in nobis catholi-
ca eccleſia ob oculos in ea ponit eos, in quibus magna nobis eſſe debet de indulgentia pctõꝝ
ſpes & cõfidentia: quandoquidẽ hæc ipſa in mediũ adducit Petrũ & Paulũ, duos ſine contro-
uerſia aplõs vel ſupremos, in quibus licet perſpicere ineffabilẽ dei miſericordiã erga eos, qui
pœnitẽdo illã ipſam dei miſericordiã ambiunt. Quis enĩ ignorat ambos fuiſſe, in quibus, vbi
Roma. 5 (vt apoſtoli verbo & ſenſu vtar) abundauit delictũ, ita ſuperabundauit & gratia. Sane interro
go Paulum, qualis fuerit. Reſpondebit. Ego ſum minimus apoſtoloꝝ, qui non ſum dignus vo
cari apoſtolus, quia perſecutus ſum eccleſiam dei, egoq́ꝫ peccatorum primus, qui prius blaſ-
1. Cor. 15 phemus fui & perſequutor & contumelioſus. Quis, inquit, nõ audiuit quanta mala fecerim ſan
1. Timo. 1 ctis in Hieruſalem: nec ſolum in Hieruſalem, ſed & per totam Iudæã inſaniæ vehebar habenis
vt Chriſti membra, & Chriſtum in ipſis laniarem in terris: plenus vndecunqꝫ minarum & cæ
Actorũ. 9 dis in diſcipulos domini? Quod fratres chariſſimi crudelius peccatũ, q̃ eſſe blaſphemum & eo
rum, quos Chriſtus diligit, adeoq́ꝫ totius eccleſiæ perſequutorem eſſe, & Chriſtum ad occi-
Matt. 2 dendum cũ tyranno Herode quærere? Certe vix aliud ſub cœlo grandius peccatum, ob quod
Matt. 23 & dominus Hieroſolymitanis minatur, inquiens. Hieruſalem Hieruſalem quæ occidis ꝓphe
Luc. 13 tas & lapidas eos, q ad te miſſi ſunt. Ecce relinquet vobis domus veſtra deſerta. Et veniet ſup
vos omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt ſuper terram à ſanguine Abel iuſti vſqꝫ ad ſanguinem
Zachariæ filij Barachiæ, quem occidiſtis inter templum & altare. Ex iſtorum certe numero C
quondã fuit Paulus vel ſuo etiam nũ teſtimonio. ¶Sed quære Petrũ, qualis ipſe fuerit, haud
dubie reſpondebit, Grandiſſimus fui peccator, & quidẽ adeo grandis, vt indubie me deſpera-
tio ſubijſſet, niſi primus omnium à Chriſto poſt eius reſurrectionẽ fuiſſem cõſolatus: q̃ñqui-
Marc. 16 dẽ ait ad mulieres angelus. Sed ite & dicite diſcipulis eius & Petro, qa ꝓcedet vos in Galilæã,
Lucæ 24 ibi eũ videbitis, ſicut dixit vobis. Sed qualis & q̃tus obſecro fuiſti pctõr Petre? Fui, inquã, pec
Matt. 26 cator maximus, qui Chriſto dño, deo, magiſtroq́ꝫ meo, ſummæ veritati temere cõtradixi, quũ
Mar. 14 ꝓdiceret caſum meũ, q deniqꝫ iureiurando & anathematizãdo ipm negaui corã oĩbus. Sed q̃
Lucæ. 22 ſit hoc grande peccatũ, negare .ſ. Chriſtũ corã hoĩbus, verba eiuſdẽ arguũt, q̃ ſunt. Qui nega-
Iohan. 18 uerit.

uerit me corã hoĩbus, negabo & ego eũ corã patre meo, q in cœlis eſt. Et Paulus ait. Si nega- Matt.10
uerimus, & ille negabit nos. Fuit ergo vterq; grauiſſimus peccator, tã Petrus q̃ Paulus. Marci.8 Lucæ.12
D ¶Sed quale, obſecro, Paule, dei in te fuit iudiciũ? Reſpondet. Plane nullũ, qa ab ipſo Chriſto 2.Tim.2
Ieſu, qui venit in hunc mũdũ pctõres ſaluos facere, miſericordiã cõſecutus ſum, nec exiguã mi Lucæ.19
ſericordiã, ſed multo maximã. Nõ eñ is me ſolũ recepit in grãm ſuã, cõdonando mihi pecca Matt.9 1.Timo.1
ta mea, ſed & ſua me ſponte cõuertit, cõuerſum ex oĩbus delegit, vt doctor eſſem gẽtiũ, & vas Actorũ.9
electionis, vt portarẽ nomẽ ipſius corã gentibus & regibus & filijs Iſrael. At quare tantã, bo-
ne Paule, à Chriſto nactus es miſericordiã peccator maximus? qa, inquit, vt in me primo oſtẽ 1.Timo.1
deret Chriſtus Ieſus, omnẽ patientiã ad informationẽ eoꝝ, qui credituri ſunt illi in vitã æter-
E nam. ¶At quæ tua, Petre, pro pctis tuis pœna? Nulla plane inquit, qa eñ de pctõ meo do Mat.26
lui, qa exiens & plorãs dolui, miſericordiã nactus ſum plane ineffabilem, qa eñ ille dñs deus Mat.14
idẽq; magiſter Ieſus Chrũs mihi nõ modo remiſit pctm̃ meũ, ſed & ex pctõre fecit ſibi aplm, Matt.16
nõ infimũ, ſed ſupremũ, vtpote cui ſingulariter claues regni cœloꝝ dederit, cui & ſuas oues cõ Johan.vl.
miſerit, & ſup me vti primũ aplm, ſuã ædificarit eccleſiã. Sed quare Petre tãta tibi à Chro eſt
collata miſericordia? Nimiꝝ, reſpondet, vt cõuerſus, alijs pctõribus, ne deſperẽt, eſſem ſpes, il Lucæ.22
loſq; in ea ſpe cõfortarẽ. Ad me eñ dñs meus ait. Et tu aliqñ cõuerſus, cõfirma frẽs tuos, Id eſt
Sicut ego tuã fidẽ, ne deficiat, orãdo ꝓtexi, ita in infirmiores frẽs ne de venia deſperẽt cõforta
F re memẽto. Ex qbus quidẽ verbis. ¶Primo colligimus, exuberantẽ eſſe dei patientiã, vtpo
te q(vt Petro) aliquoties paratus eſt largiri veniã delicti, anteq̃ ipſum eſt patratũ, vt Petro fe
cit, quẽ in apoſtolico gradu anteq̃ peccauit, reſtituit hiſce verbis, Cõfirma frẽs tuos, ne.ſ. diffi Eſaiæ.65
deret. Et hoc eſt, qd aliàs inqt. Anteq̃ clamẽt, ego exaudiam, adhuc illis loquẽtibus, ego au- Lucæ.24 Actorũ.9
diã. Sic exaudiuit Petrũ, ſic Paulũ, ſic Matthæũ, ſic Corneliũ, ſic Magdalenã, ſic Zachæum, & Matt.9
hoc genus pctõres multos & maximos, qbus perinde indulta ſunt pctã, anteq̃ ipſi petierunt. Actoꝝ.10
Nec ſane ob aliã cauſam, q̃ vt ſuũ nobis deus miſericordiã vel eſſe grandẽ declararet, & ne qs Luc.7
gloriaret quaſi ſuis ꝓcibus & operibus ſolis remiſſionẽ pctõꝝ adeptus eſſet. Gratis eñ, inquit Lucæ.19
aplus, nos ſaluos fecit per grãm ipſius per fidẽ, & hoc nõ ex vobis. Dei eñ donum eſt, non ex Roma.3
operibus, vt ne quis glorietur. Et ſic totã noſtrã ſalutẽ deo debemus & eius gratiæ adſcri- Epheſi.2
bere. Sicut Paulus inquit. Gratia aũt dei ſum id quod ſum, & gratia eius in me vacua non fuit. 1.Coꝛ.15
G ¶Secundo colligimus, nos quia & ipſi ſumus pctõres alijs peccatoribus debere condolere, 1.Johan.1
nõ aũt illudere, eoſq; nõ iudicare & nos iuſtificare, memores ꝙ & nos ſumus miſeri peccato- Exod.34
res, quibus deus nõ ſit indulturus, niſi & ipſi indulſerimus peccata proximoꝝ. Hinc Paulus. Matt.6 Epheſ.4
Eſtote, inquit, inuicẽ benigni, miſericordes, donantes inuicẽ, ſicut & deus in Chriſto dona- Coloſſ.3
uit vobis. Supportantes inuicẽ, & donantes vobiſmetipſis, ſi quis aduerſus aliquẽ habet quæ-
relam. Et rurſus. Hæc aũt fratres transfiguraui in me, & Apollo propter vos, vt in vobis diſ-
catis, ne ſupra q̃ ſcriptũ eſt, vnus aduerſus alteꝝ infletur pro alio. Quis eñ te diſcernit? Itaq; q 1.cor.4.10
ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat. Noli altũ ſapere, ſed time. Conſtat quidẽ, publicanũ ante ip Roma.11 Luc.18
ſum phariſæum deſcendiſſe iuſtificatum in domum. Ideoq; idem aplus alibi prohibet, ne gen Roma.11
tiles iam credentes ſuperbiant cõtra Iudæos incredulos: quandoquidẽ potens ſit deus eos ite
rum inſerere, & illos ex cauſa exſcindere. Cuius argumentum dedit Chriſtus hiſce verbis. A- Matt.21
men dico vobis, quia publicani & meretrices præcedent vos in regno dei. ſ. quia credide-
H runt & pœnituerũt. ¶Tertio colligimus, prælatũ debere eſſe miſericordem in ſubditos im-
becilles, memorem & ſuæ infirmitatis, vt poſſit compati. Sic Paulus, Omnis nanq;, inquit,
pontifex ex hominibus adſumptus pro hominibus conſtituitur in ijs, quæ ſunt ad deum, vt
offerat dona & ſacrificia pro peccatis: qui condolere poſſit ijs, qui ignorant & errant, quoniã
& ipſe circundatus eſt infirmitate, & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita & ꝓ Heb.4.5
ſemetipſo offerre pro peccatis. Hinc, ait idem, habemus Ieſum Chriſtum põtificem, qui poſ-
ſet compati infirmitatibus noſtris, tentatum autem per omnia pro ſimilitudine abſq; pecca-
to. Ad cuius thronum gratiæ adeamus cum fiducia, vt miſericordiam conſequamur.
I ¶Eapropter & nobis Petrum & Paulum ſummos dedit aplos, vt & qui peccatores fuiſſent
maximi in ſe & de ſeipſis diſcerent q̃ late alijs miſereri deberent, vtpote non ſepties, ſed ſep- Matt.18
tuagies ſepties. Et hoc eſt, quod forte non minus ad Paulum q̃ ad Petrum dominus dicit. Et Luc.17
tu aliquando conuerſus, conforta fratres tuos. Quod vero vterq; idipſum exequutus ſit, oſten
dunt vtriuſq; epiſtolæ, omni manſuetudine & miſericordia plenæ. Quorum ille ait. Fidelis 1.Tim.1.2
ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundum peccatores ſal
uos facere, quoꝝ primus ego ſum, vtpote qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitio-
nem veritatis venire: qui aliàs inquit: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur & viuat. Ezech.18
Et Petrus ait. Non tardabit dominus promiſſionem ſuam, ſicut quidam exiſtimant, ſed patiẽ 2.Petri.3
ter agit propter vos, nollens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.
k ¶Quarto, nullum peccatorem vel quamlibet inueteratum vel grauem debere de miſeri-
cordia, etiam in vltimo ſuſpirio deſperare, verum eſſe memorem propterea deum aliquos

[Roma. 5] permiſiſſe cadere, eoſq; iterum erexiſſe, vt nos per eos in bona ſpe pro conſequenda gratia cõfirmaret, vt quia in illis gratia eius abundarit vbi delictum abundauit. Et hoc eſt, quod dominus ait ad Petrum. [1. Timot. 1] Et tu aliquando conuerſus, confirma fratres tuos, vt. ſ. & ipſi non deſperẽt de venia, ſicut te confirmaui. Id quod apertò Paulus hiſce verbis arguit. Sed ideo miſericordiam conſequutus ſum, vt in me primo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem patientiam ad informationem eorum, qui credituri ſunt illi in vitam æternam. Hinc Iohannes admonens, inquit. Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non peccetis. Sed & ſi quis peccarit, aduocatum habemus [1. Johan. 2] apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum. Et ipſe eſt propiciatio pro peccatis noſtris.

¶Quinto colligimus, tum nos certo impetraturos miſericordiam, vbi à via mala noſtra cũ Paulo & Petro per pœnitentiam conuerſi fuerimus, pro peccatis ex animo nos humiliantes. & lachrymantes. Paulus quidem ſumma inquit humilitate, L

Ego enim ſum minimus apoſtolorum, quia non ſum dignus vocari Apoſtolus, qui fui blaſ- [1. Cor. 15] phemus & contumelioſus, & eccleſiam dei perſecutus ſum. Et Petrus, foras egreſſus fleuit a- [Matt. 26] marè. Hinc dominus deus. Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus ve- [Ezech. 18] [Luc. 18] ſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Sic ſe conuertit à via ſua mala publicanus, inquiẽs: [Lucæ. 15] O domine miſerere mihi peccatori. Itemq; filius ille prodigus dicens. O pater peccaui corã te & in cœlum, nec iam dignus ſum vocari filius tuus. Sic & nos fratres chariſſimi, hodie cum [1. Petri. 5] Petro, foras ad locum pœnitẽtiæ exire debemus, & amarè flere. Et cum Paulo humiliari ſub potenti dei manu atq; noſtra confiteri peccata, dicentes. Miſerere noſtri domine, quia blaſphemi, quia cõtumelioſi, qui perſequutores in te fuimus, indigni, vt iam vocemur filij & Chriſtiani tui. Hoc vbi ex animo fecerimus, certo cum iiſdem miſericordiam conſequemur, quan- [1. Johan. 1] doquidem ait Iohannes. Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. M

¶Nec eſt, quod nonnulli obgarriunt, non eſſe in noſtra poteſtate vt conuertamur ad deum [Johan. 15] ſed in deo eam eſſe poteſtatem. Reſpondeo, non eſſe verum, imò etſi citra deum nos aliquid poſſe facere putamus, erroneũ ſit, quia ſine eo nihil poſſumus, pium tamen eſt credere, quod in eo & per gratiam eius omnia poſſumus, cui ſane gratiæ non deſumus, quando ipſa ſemper [Apocal. 3] nobis ſe offert, vt ſplendor ſolis ante feneſtram, vt aperta valua ingrediatur, ſic & gratia diui- [Hiere. 15] na apertionẽ voluntatis noſtræ expectat: in Apocalypſi, domino dicente. Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illũ. Et hoc eſt, quod dominus deus alio in loco contra omnes impios inquit. Si conuerteris, conuertam te. Id quod in diuis apoſtolis Petro & Paulo fecit, qui vbi pœnitendo conuerſi ſunt ad eos & dominus miſericordiam dando conuerſus eſt, ad Petrum, dicens. Et tu conuerſus aliquando, cõfirma fratres tuos.

¶HOMILIA LXXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 1. Et miſericordia eius à progenie in progenies, timẽtibus eum, &c.

In feriis viſitationis diuæ virginis.

HOC eſt aliud carmen ex dulciſſimo & diuiniſſimo illo eodemq; peruulgato cantico, Magnificat, deſumptum, quod inclyta virgo deipara Maria, ex corde, gratia ſancti ſpiritus pleno, eructauit, quũ in humaniſſima viſitatione Eliſabethæ cognatæ ſuæ, cuius feſta hodie toto terrarũ orbe agitur ſolennitas, poſt benignã illius ſalutationem, exultationẽ præcurſoris domini in vtero materno, & ſui honoratiſſimã à ſancta Eliſabetha magnificationẽ, in dei laudem ſacra ora reſoluit, inquiens. Et miſericordia eius à progenie in progenies timentibus eum, &c. totũ ſane, quod per eã operatus eſt dominus, miſericordiæ illius tribuens, quã vſq; adeo extendendo magnificat vt eam eſſe dicat omnibus ipſum timentibus à progenie in progenies. Ad cuius quidẽ carminis Chriſtianũ intellectũ eruendũ magnopere profuerit, paucis præmittere, quid ſit miſericordia, & quomodo deus ipſe ſit miſericors, nunquid eadẽ ſit dei miſericordia quæ hominis, ita nimirũ, vt deinde ad reliqua ſalubrius perueniamus. Scire igitur admodũ conuenit, miſericordiã eſſe quandã alienæ miſeriæ in noſtro corde compaſſionẽ, qua vtiq; ſi poſſumus, ſubuenire compellimur, ita tamen, vt ſi præbeatur miſericordia, iuſtitia conſeruetur, ſiue cũ indigenti tribuitur, ſiue cũ ignoſcitur pœnitenti, quæ tamen prout miſeriã & compaſſionẽ nominat, nõ eſt in deo, ſed vt nominat tranquillam ſine tabe atq; cruciatu bonitatem ſubueniendi [Lucæ. 15] & à miſeria & calamitate liberandi. Eiuſmodi ſane miſericordia fuit in euangelico illo patre, qui filium ſuum prodigum reuerti & pœnitere videns, miſericordia motus fuit, & accurrens

cecidit

ceciddit ſuper collũ eius,& oſculatus eſt eum,&c. Hæc quoq; miſericordia vere fuit in illo pio Lucæ
Samaritano,qui iter faciens venit ſecus eũ,qui ab Hieroſolymis in Hiericho deſcendens inci-
derat in latrones,& deſpoliatus & plagis vulneratus iacuerat ſemimortuus,miſericordia mo
tus & appropinquans,vulnera eius alligauit,infundens oleũ & vinum,& imponens illum in
iumentum ſuum duxit in ſtabulũ,& curam eius gerit. ¶Cæterũ quis,obſecro,ille fuit in ty
po Samaritanus,niſi dñs deus noſter,Ieſus Chrũs,filius æterni dei æternus,cuius nomẽ ſanctũ
eſt,& ipſe potẽs,qui reſpexit humilitatẽ inclytæ virginis Mariæ,& ei magna fecit. Cuius mi
ſericordia eſt à progenie in progenies,timentibus eũ. Ex quibus quidẽ verbis.
B ¶Primo colligimus,deũ Opt. Max. eſſe miſericordẽ,id eſt,noſtræ miſeriæ compatientem
Hinc ad Iſraelitas ait Moyſes. Nouiſſimo autẽ tempore reuerteris ad dominũ deum tuum,& Deute. 4
audies vocẽ eius,quia deus miſericors,dñs deus tuus eſt. Et Pſalm. Ipſe,inquit,eſt miſericors, Pſal. 77
& propicius fiet peccatis eorũ,& non diſperdet eos. Quod vel ipſe de ſemetipſo teſtatur, di- Eſaie. 58
cens. Ecce adſum,quia miſericors ſum dominus deus tuus. Proinde & Eccleſiaſticus ait. Quis Eccleſi. 2
inuocauit eum & deſpexit illum? Quoniã pius & miſericors eſt deus,& remittit in die tribu-
lationis peccata. Et hoc eſt,quod diua virgo hodie magnificando deum dicit. Et miſericor- 2. Cor. 1.
dia eius,&c. Tam ẽm miſericors eſt deus,vt illum apoſtolus patrem miſericordiarũ appellet,
inquiens. Benedictus deus & pater domini noſtri Ieſu Chriſti,pater miſericordiarum,& de-
us totius conſolationis,qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra,vtpote,qui vſq; adeo
eſt ab æterno miſericors,vt ei proprium ſit miſereri & ſemper parcere.
C ¶Porrò oboritur hac in parte duplex quæſtio,quarũ prima eſt,quomodo tã ille eſt miſe-
ricors,vt eius ſit proprium parcere & miſereri,quũ eius iudicia ſint abyſſus multa? de quo & Pſal. 35
propheta canit. Vniuerſæ viæ domini miſericordia & veritas. Non ẽm dicit, vniuerſæ viæ Pſal. 24
eius ſola miſericordia,ſed miſericordia & veritas. ſ. in iudicando: vtpote qui non minus ſit iu
ſtus q̃ miſericors,cui miſericordia & iudiciũ decantatur? Secunda vero q̃ſtio eſt, qua q̃ritur,
quũ multiplex ſit hominis miſeria & tribulatio,ſitq; miſericordia dei noſtræ miſeriæ & tribu Threñ. 3
lationis ſine tñ cruciatu cõpaſſio,ſequi neceſſum eſt,vt & dei miſericordia ſit multiplex,vt & Pſalm. 33
ſcriptura dicit. Miſericordiæ dñi multæ,videlicet,qa multæ tribulationes iuſtorũ, de q̃ (q̃ris)
D miſericordia hodie deũ cõmendat diua virgo? ¶Ad primã reſpondeo q̃ſtionẽ. Etſi vtique
deũ æque iuſtũ & miſericordẽ,ei tamen proprium eſſe miſereri & nõ iudicare,vel ideo,quod
ex ſe ſumit quodãmodo materiã,& velut quoddã ſeminarium miſerendi. Quod vero iudicat
& condẽnat, nos eũ perinde cogimus,vt longe aliter de corde ipſius miſeratio,q̃ animaduer-
ſio procedere videatur. Ideoq; pater miſericordiarũ & nõ iudiciorũ vel vltionũ appellat,non
modo,qa pater videat miſereri potius q̃ indignari,& quẽadmodũ pater filiorũ timentium ſe
ſed eo magis,q miſerendi cauſam & originẽ ſumat ex proprio iudicandi vel vlciſcendi ma- Oſee. 13
gis ex noſtro. Id quod ipſe de ſemetipſo abunde teſtat,inquiens. Perditio tua Iſrael,tantum- Ezech. 18
modo in me auxiliũ tuũ,& deũ abſq; me neſcies. Audiamus & ipſum alibi dicentẽ. Nunquid 1. Timo. 2
voluntatis meæ eſt mors impij,& non magis,vt cõuertatur & viuat? Et hoc eſt,quod apoſto
lus ait. Qui omnes homines vult ſaluos fieri,& ad agnitionẽ veritatis venire. Cui Petrus ſub- 2. Petri. 3
ſcribit,inquiens. Non tardat dominus promiſſionẽ ſuam,ſicut quidã exiſtimant, ſed patien-
ter agit,propter vos nollens aliquos perire,ſed omnes ad pœnitentiam reuerti. Eſt igitur de-
us natura miſericors potius q̃ iuſtus,ea nimirũ (vt diximus) ratione. Inde & virgo Maria, Et
E miſericordia eius. ¶Ad ſecundã quæſtionem reſpondeo,vti multæ ſunt miſeriæ hominũ
& tribulationes,ita quoq; multas eſſe dei miſericordias,verum haſce dñi miſericordias ita in
vnam prorſus coire miſericordiam,vti ex vna miſeria oẽs emanarunt miſeriæ & tribulati-
ones. At vna omniũ & præcipue noſtra fuit miſeria & calamitas,quod in vno Adamo oẽs Roma. 5
peccauimus,& peccando deum offendimus,vnde vniuerſæ ſub cœlo miſeriæ & calamitates Gene. 3
quaſi ex maledictione quapiam (vt eſt in libro Geneſeos) profluxere,quia vero deus Opt. il-
lam præcipuam miſeriam peccati per ſuam in filio ſuo miſericordiam abſtulit, dubium non
eſt,quin & reliquas,quæ corporum ſunt,& animorum miſerias pro loco & tempore ſit abla-
turus: quemadmodum non obſcure intelligimus ex apoſtolo,dicente. Si deus pro nobis,quis
contra nos? Qui etiam proprio filio ſuo non pepercit,ſed pro nobis oĩbus tradidit illum. Roma. 8
Quomodo non etiam cũ illo oĩa nobis donauit? Iam vero facile conſtabit, diuam virginẽ
de ea loqui miſericordia,quam deus per filium ſuum vnigenitũ exercuit,liberans nos à pecca
to,quo æque oẽs eramus perditi,& iræ filij facti. Idemq; auferendo maledictionem, quæ Epheſ. 2
reddidit benedictionẽ in Maria,non eius meritis,ſed per ſuam miſericordiam atq; pietatẽ.
Quod vero de ea hodie miſericordia loquitur,paulo poſt ipſa ſubindicat,dicens. Suſcepit Iſ-
rael puerũ ſuum,recordatus miſericordiæ ſuæ. Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abraham
& ſemini eius. Sane carnalem ſuſcepit Iſrael dominus,benigniterq; recepit in gratiam & mi-
ſericordiã,quoniam ex eo & poſteritate eius ſecundũ carnẽ ex glorioſa virgine Maria natus
eſt Chriſtus. Id quod fuit illa miſericordia, de qua hodie Maria, cuius tum recordatus eſt,

Digitized by Google

quam ſane miſericordiã aliqñ exhibẽdã idẽ promiſit olim Abrahæ, dicens: Quoniã benedi-
Geneſ. 12. Galat. 3 centur in ſemine tuo oẽs cognationes terræ. Semen vtiq; (apl'o teſte) Chriſtũ intelligit, natũ
ex Maria, quæ ex ſemine fuit Abrahæ prognata. De hac igitur dñi miſericordia, qua ille pmo
tus, humanũ genus à pc̃tõ liberauit, diſſerit hodie virgo Maria, inquiẽs. Et miſericordia eius.
Vnde. ¶ Secundo colligimus, miſericordiã dei Opt. quã in filio ſuo Ieſu Chr̃o p ipſius hu- F
manitatẽ erga hoĩes à pc̃tõ liberandos operatus eſt, non vni tantũ generationi, ſed omni ge
Geneſ. 12 nerationi fuiſſe collatã. Id q̃d primũ deus in ſuis verbis futuꝝ promiſit Abrahæ, inquiẽs: In ſe-
mine tuo benedicent oẽs cognationes terræ. Quod & deinde in Ieſu natiuitate arguit ange-
Lucę. 1 lus, dicens. Nolite timere. Ecce eñ euãgelizo vobis gaudiũ magnũ, q̃d erit omni populo, qa
Lucę. 2 natus eſt vobis hodie ſaluator, qui eſt Chr̃s dñs, &c. Quod & deinde Symeon ille iuſtus & ti
moratus cõmonſtrans, inquit: Quia viderũt oculi mei ſalutare tuũ, quod paraſti ante faciem
Eſaię. 42 omniũ populoꝝ. Et alibi pater ad filiũ ait. Dedi te in lucẽ gentiũ, vt ſalus ſit mea, vſq; ad extre
mũ terræ, ſiquidẽ gratuitũ ſit & non debitũ, q̃d eſt miſericordiæ, nõ merito, quã quidẽ largiſ-
ſime deus profudit, nõ ſolũ genti Iudaicæ, quæ peculiariter illũ expectauit, nõ ſolũ vni ætati,
ſed late propagauit, à natione in nationẽ, vſq; ad extremos orbis fines, à ſeculo in ſeculũ, vſq;
ad vltimum huius mundi diem. Et hoc eſt, quod Maria hodie deum magnificans, inquit. Et
miſericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum. Vnde. ¶ Tertio colligimus, Et G
ſi Chriſtus in ſalutem omniũ ſit ex Maria virgine pro ineffabili miſericordia ſua natus, ea ta-
men ſalus dumtaxat profutura eſt & efficax timentibus deũ, non eñ miſeretur deus qualiter-
Lucæ. 15 cunq;, ſed ijs, quos timor eius cõpeſcuit, in qualibet natione: cuiuſmodi ſunt, qui pœnitentia
ducti ad fidem & pœnitentiã (qualis erat filius ille prodigus) conuertuntur: nam qui obſtina-
ti ſunt, incredulitatis vitio clauſerunt ſibi ianuã pietatis. Conſequuntur ideo'q; dumtaxat dei
miſericordiam ſalutis, qui ipſum filiali timore timent, & conſequuntur illam in generatione
iſta, id eſt, in præſenti ſeculo, in futura quoq;, id eſt, in ſeculo futuro. In hoc quidem ſeculo cen
tuplum accipientes, in illo vero multo maiora. Id quod & ipſe de ſe teſtatur, inquiens. Ego
Exod. 20 Deute. 5. ſum dominus deus faciens miſericordiam in millia, ijs qui diligunt me, & cuſtodiunt præce-
Pſal. 84. ta mea. Et Dauid: Veruntamen, inquit, prope timentes eum ſalutare ipſius. Et idem rurſus.
Pſal. 102. Miſericordia aũt domini ab æterno & vſq; in æternum ſuper timentes eum. Sane in omni gẽ
te, quæ timet deum, acceptus eſt illi. Hinc & virgo deipara. Et miſericordia eius à progenie
in progenies, timentibus eum. Vnde. ¶ Quarto colligimus, neminem debere ſibi de miſeri- H
cordia domini blandiri, perinde atq; ſuæ ſit ſalutis omnino ſine omni opere bono ſecurus, ve
rum ſibi ſemper debere timere à dño, veluti qui illum ſemper offenderit, ſit etiam ille ſibi vel
1. Cor. 4. apud ſeipſum quamlibet iuſtus. Ita ſane Paulus nequaquã ſibi blanditus eſt, dicens de ſe. Nihil
eñ mihi cõſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum, qui autem me iudicat, dominus eſt. Hinc
1. Cor. 10 ille deinde hortatur, dicens. Itaq; qui ſe exiſtimat ſtare, videat, ne cadat. Et latius ſcripta alibi.
Ne dixeris, inquit, peccaui, & quid mihi accidit triſte. Altiſſimus eſt eñ patiens redditor, De
Eccl. 5. propiciato peccato noli eſſe ſine metu, neq; adijcias peccatũ ſuper peccatũ, & ne dicas. Miſe
ratio dñi magna eſt, multitudinis peccatorum meoꝝ miſerebitur.

¶ Miſericordia eñ & ira ab illo cito proximant, & in peccatores reſpicit ira illius. Eapro- I
pter periculoſe ſibi conuiuent nonnulli de peccatis ſuis, qui adeo præſumunt, & de deo confi
dunt, quod quandã ſibi licentiam acquirunt peccandi, & ſine pœnitentia expectant veniam,
Iohel. 2 quia credunt quoniam Chriſtiani ſunt, & filij dei ex regeneratione baptiſmatis ſe non poſſe
Matt. 3. damnari, adulantes ſibi eo, quod ſcriptum eſt. Omnis quicunq; inuocauerit nomen domini,
ſaluus erit. Non aduertentes tremendum hoc Iohannis Baptiſtæ dictum. Et ne velitis dicere
Lucæ. 3. intra vos, Patrem habemus Abraham. Dico eñ vobis, quoniã potens eſt deus de lapidibus
iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Nec obſtat Iohelis dictum, quandoquidẽ ille nomen domini in
ſalutem certã inuocet, qui dominum in veritate. ſ. pœnitentiæ ex corde prouenientis inuo-
cat, propheta dicente & interpretante. Prope eſt dominus omnibus inuocantibus eũ, omni-
bus inuocantibus eũ in veritate. Voluntatem timentium ſe faciet, & deprecationem eorum
Pſal. 144 exaudiet, & ſaluos faciet eos. Cuſtodit dñs omnes diligentes ſe, & omnes peccatores diſper-
Matth. 7 det. Non eñ, inquit dominus, qui dicit mihi domine domine (vti male Chriſtiani faciũt) in-
Iohan. 8 trabit in regnũ cœloꝝ, ſed qui facit voluntatẽ patris mei, q in cœlis eſt. Quod & alio in loco
clarius exponit dicens, Si filij Abrahæ eſtis, opera Abrahæ facite. Sic & nos ſi gloriamur, nos
eſſe Chriſtianos, faciamus opera, quæ Chriſtus docuit, & de peccatis pœniteamus, deum'q;
timeamus, & certo tunc miſericordiam eius conſequemur. Siquidem ait diua virgo, Et miſe
ricordia eius à progenie in progenies, timentibus eum, quia enim miſericordia dei nõ in vna
generatione ſed in ſempiternum extenditur à generatione in generationem, vt à progenie
Iudæorum in progenies gentium, vel à progenie præſentiũ in progenies poſteroꝝ, vt nulli
vnq̃ homini ætati negata ſit aut præcluſa, dicente Maria. Et miſericordia eius à progenie in
progenies timentibus eum.

¶ Homi-

HOMILIA LXXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Pſal. 131. Surge domine in requiem tuā, tu & archa ſanctificatōis tuæ.

In ferijs adſumptionis glorioſiſſime virginis Mariæ.

A QVAMVIS DILECTISSIMI FRATRES Hac die ſolēni valde'q; feſta ſimul & ſemel Eccleſia Catholica toto terrarū orbe pia deuotōe agat tā obitus q̄ diuę virginis in cœlū aīa & corpe adſumptionis memoriā, hæc tñ ipſa dies apud plęroſq; oēs, dies Mariæ adſumptōis & nō mortis ſeu obitus appellari obtinuit, tum quòd hæc mors tpalis vita ſit potius q̄ mors appellāda, qm̄ p ipſam (vt & heri oñdimus) in verā, vtpotè æternā vitā naſcimur in Chr̄m credētes, Chr̄o dicēte: Amē amē dico vobis, qa qui verbū meum audit & credit ei, q miſit me, habet vitā æternā, & in iudiciū nō venit, ſed trāſiet à morte in vitā. Et hoc eſt, q̄d Eccleſia ſanctorū ferias, qbus eorū ex hoc mundo diſceſſum agit, nō obitus ſed natalitia nominare ſolet, qm̄ per hāc tpalem mortē ab infinitis huius mundi calamitatibus, piculis, tribulatōibus, hoc'q; genus alijs malis erepti, & ex vmbra vitę liberati ad æternā illā nati ſint vitā, nullo vnq̄ æuo terminandā, in q̄ (Apocalypſi teſte) illa Dei eſt claritas, quæ neq; ſole neq; luna indiget, vt luceāt in ea, nimirū vbi nulla ē nox, vbi q ſunt, neq; eſuriēt, neq; ſitiēt amplius, neq; cadet ſup illos ſol, neq; vllus ęſtus, à quorum oculis Deus oēm lachrymam abſterſit, qbus mors nō erit vltra, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor, ſed illud nimirū. ſ. btītudinis & gaudij, q̄d (vt poſt Eſaiā Paulus dicit) nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoīs aſcēdit. At hęc pſens vita & tpalis, ſi quā ſit miſerijs & malis differta, & quā inconſtās & breuis cogitare voluerimus, ipſa potius ſit vmbra, mors, & crux nūcupāda Iobo illo patiētiſſimo dicēte: Militia eſt vita hoīs ſup terrā, & ſicut dies mercēnarij dies eius. Sicut ceruus deſiderat vmbrā, & ſicut mercenarius pſtolat ſinē opis ſui, ſic & ego habui menſes vacuos, & noctes laborioſas enumeraui mihi. Si dormiero dicā, qñ cōſurgā, & rurſum expectabo veſperā, & replebor doloribus vſq; ad tenebras. Dies mei velocius trāſierunt, q̄ à texēte tela ſuccidit &c. Memēto qa ventus eſt vita mea, & nō reuertet oculus meus, vt videat bona, nec adſpiciat me viſus hoīs. Et hęc rō qua hęc dies diuæ virginis maluit adſumptionis, & pinde nouæ natiuitatis quā mortis titulo appellari, tum vl' maximè q̄d hæc ipſa bñdicta virgo inter oēs hoīes, facillimè citra'q; dolorē obierit, paruo'q; tpis interuallo reſuſcitata mox corpe ſimul & aīa in cœlū ſumma cū iocūditate & gloria ſit adſumpta, adeò q̄d huius excellētis virginis dormitio nō verè dici mors debuerit, ſed trāſmigratio potius & receſſus, vnde & dies

B eius dormitōis, adſumptōis eius dies ab oībus vocari cœpta ē. Qūo vero & vbi mortua ſit heſterno veſperi diximus, nihil inde repetētes. ¶Cæterū audio interim nōnullos opinari, illā

C iuſtè debuiſſe à morte fuiſſe alienā & in cœlo viuam adſumi ſine animæ à corpore diſſolutōe. ¶Prīo, φ hāc ꝓrogatiuā decuerit pſtari mr̄i ab eo, q mr̄em ſp honorādā cēſuit, & pſerti qm̄ eā alijs Maria pculdubio īferioribus cōceſſerit, nimirū, q Enoch viuum tulerit, vt nō apparuerit, Apl'o interp̄tāte, ſimul'q; dicēte: Fide Enoch trāſlatus eſt, ne videret mortē, & nō inueniebat. Imò q & Heliā ꝑ turbinē in cœlū, adeò vt illū Heliſæus vltra nō viderit, igneo curru ſuſcepit. Sic & Iohānes euāgeliſta credit viuus cœlū aſcēdiſſe, quū in ſcrobē deſcendēs, ſubita luce facta nuſq̄ apparuit, fonte mox ſcatere oleo incipiēte. Id q̄d de ipſo videt teſtari dñs, inquiēs: Sic eū

D volo manere donec veniā, qd ad te. Et aliàs: Amē dico vobis, ſunt qdā de hic ſtātibus, qui nō guſtabūt mortē donec videāt filiū hoīs veniētē in regno ſuo. ¶Scđo rōne, q̄ habemus, ob peccatū originis & gñis mortē fuiſſe in pęnā & ſuppliciū à Deo impoſitā. Illo dicēte: In q̄cūq; em̄ die comederis ex eo, morte morieris. Et rurſus ſcriptura ait: A muliere initiū factū ē pctī, & p illā oēs morimur. Et Apl'us: Propterea (inqt) ſicut p vnū hoīem pctm̄ in hūc mūdū intrauit, & p pctm̄ mors, & ita & in oēs mors ptrāſijt, in q oēs peccarūt. Id q̄d tam de morte corpis quàm animæ itelligi ſolet, & rectè qdē, quum ex ſuo pctō neceſſitatē moriēdi tpaliter hō acceperit, vt patet ex ijs ironicis dñi verbis ad Adā: Ecce Adā, q̄ſi vnus ex nobis factus ē ſciēs bonū & malū. Nūc ergo ne fortè mittat manū ſuā, & ſumat etiā de ligno vitę & comedat, & viuat in eternū. At diua virgo iuxta ſcripturā: Sicut liliū inter ſpinas, ſic amica inter filias &c. & ſide q̄q;

E Eccleſię credit ſine oī pctō originali eē cōcepta & nata. Proinde meritò à morte libera. ¶Tertio, φ Chr̄us q mr̄em honorandā & amādā voluit, ſuā mr̄em ab enixis moriēdi doloribus meritò immunē & ſecurā ſeruare debuerit. Rñdens (inquā) dictis nō obſtātibus, Mariā nō tm̄ me

F ritò, ſed neceſſario q̄q; fuiſſe mortuā. ¶Primo quidē neceſſitate cōis naturæ creatæ, qua vniuerſa quæ orta ſunt & aucta neceſſum ſit, vt ſeneſcāt & occidāt, debemus'q; nos oīa nr̄a morti. Sic videmus ſolē orientem & occidentē & lunā augeſcentē & deficientē, mare fluēs & refluēs & planè nihil quod ſtabilē immobilem'q; naturam habeat: ſiquidē Chr̄us dixerit: Cęlū & terra tranſi

Marginal references: Iohan. 5. — Apoca. 21 — Apo. 7. 21. — Eſa. 25 — Hiere. 31 — 1. Cor. 2. — Iob. 7. — Matt. 15 — Mar. 7 — Gene. 5 — Heb. 11 — 4. Reg. 2. — Iohan. 21. — Matt. 16 — Gene. 2 — Eccl. 25 — Roma. 5. — Gene. 3 — Cant. 2 — Matt. 15 — Marci. 7 — Matt. 24 — Marci. 13

Digitized by Google

Eccle.3.9 ra tranſibunt, aſtra de cœlo cadēt, ſol obſcurabit, luna non dabit lumē ſuum. Sic Eccleſiaſtes
inq̄t: Vnus interitus eſt hoīs & iumētorum, & æqua vtriuſq; conditio, ſicut morit homo, ſic &
alia moriunt. Cuncta ſubiacēt vanitati & omnia pgunt ad vnum locū. Nemo eſt, q ſemp vi-
2.Reg.14 uat, & q huius rei habeat fiduciam: ſiquidem omnes morimur, & ſicut aqua dilabimur. Vnde
etiam probari perinde experiētia pōt, extremū huius tpis diem certò futurum, quū oīa videmus
ſeneſcere, & deteriora quā antea fuerūt, fieri incipiāt, īgenia q̄q; hoīm raro meliora, ſed peiora
Iohan.6. ¶ Secundo, neceſſitate ęternę vitę in ſempiterna gloria conſequēdæ, quæ certè niſi morte
Iohan.12 acquiri neq̄t, Chro dicēte: De morte trāſeat ad vitā. Niſi granū frumēti cadens in terra mor G
Luc.24. tuum fuerit, ipm ſolū manet. Et rurſus: Nónne hęc oportuit pati Chrm, & ita intrare in glo-
1.Cor.15 riam ſuam? Hinc aplus: Inſipiēs tu, q̄d ſeminas nō viuificat, niſi prius moriat. Et hoc dico frēs
Heb.9 quia caro & ſanguis regnū Dei poſſidere nō poſſunt, neq; corruptio incorruptelā poſſidebit.
Gene.2 ¶ Tertio, neceſſitate pœnę p pctō originali, pp̄ter q̄d (vt ex Aplo accipimus) ſtatutum eſt
hoībus ſemel mori, poſt hęc āt iudiciū: q̄nquidē Deus ad Prothoplaſtū dixerit: In quacūq; die H
comederis ex eo, morte morieris. ¶ Nec obſtat, q̄d in pctō originali, Maria nō ſit cōcepta,
q̄m hic origo generis nō pſona ſingularis attendit, à qua non pctm ſed ab originali pſona, in I
qua tunc puenit vniuerſum genus humanum, deriuat. Pręterea ex pſonali priuilegio honoris
grā fuit ab eo pctō immunis Maria, ſed quę in grām fiunt in argumentū nō ſunt trahēda. Verum
ſeruari à morte naturali, nō fuiſſet neq; grę neq; honoris, quū pp̄terea cœlo fuiſſet priuata &
ęterna gloria. Nec ſcdo obſtat, q̄d dictū eſt de Helia & Enoch, &c. qa nō viuētes in cœlū ſunt
adſumpti, quaſi nunquàm morituri, ſed in paradiſum ad tempus tranſlati, ſuo quidem tem-
Zacha.4 pore ante extremū diem (vt fides recepta ē) humanis gētibus teſtes & iudices futuri. quemad-
Malac.4 modū alio in loco ex Zacharia & Malachia pphetis oñdimus. Sic q̄q; rñdendū eſt ad loca de
Matt.17 diuo Iohanne: ſiq̄dem legat: Si volo eum ſic manere &c. conditōis potius quàm ſimilitudinis
Mat.24. eſſe particulā, pręterea'q; donec veniā, de alterutro dñi aduentu intelligi poſſe, & ſic idē adhuc
Apoca.3 cū Helia viuus p fide pariter ad finē mūdi eēt vēturus. Quod verò dñs dicit de ijs, q nō guſta-
Matt.17 bunt mortē &c. dudū fuiſſe impletū intelligimus in tribus diſcipulis, q̄bus dñs transfiguratus
Marc.9 in mōte gaudia æternæ repromiſſionis oñdit, q viderūt eū in regno venientē. i. in ea claritate
Luc.19 fulgentē, in qua pacto iudicio ab oībus ſanctis videbit. Inſup per regnū Dei eo in loco accipi
pōt Eccleſia, quā nōnulli diſcipulorum adeò grādęui aliq̄n cōſtructā & cōtra huius mūdi gloriā
erectā cōſpecturi erant, ideoq; cōſolatoria pmiſſione dñs dixit: Sunt q̄dam de his &c. Nec
tertio obſtat, q̄d Chro conueniſſet, ne pp̄ter ſuā in matrē, vt ſolet, charitatē tāto illam mortis
dolore excruciari paſſus eēt. Etenī inquā virginē Mariā ita citra dolorē obijſſe, queadmodū
Gene.3 & ſine dolore ex priuilegio peperit, tum q̄d tā partus q̄ mortis dolor ob pctm originale, q̄ Ma
ria caruit, in maledictū partim pueniat, partim ex dilectiōe, qua corpus cū aīa cōiungit, quorum
vtrūq; in morte ſeparatio hoc eſt doloroſior, q̄ eſt cōſtrictior & coniunctior: queadmodū in
duobus iter faciētibus fieri videmus ob cōtinuā & charā inter eos cōuerſationē, q̄n demū ſepa
rant, ſinguli in ſuū definitū locū euntes: ſic quoq; experimur & in brutis aliq̄n difficilē eſſe ſepa
rationē, & mutationē, vt in turturibus & bobus & equis, q̄s aliq̄n ob diſceſſum charorum lachry-
mari pinde vidimus, inędiaq; pp̄ter dolorē cōfectos. Cæterum iſtū dolorē inter cęteras cauſas,
quę & in alijs hoībus locū habēt, diua virgo minimè habuit, q̄nquidē malignę huius mūdi con
ditionis memor magnopere ob ineffabilē in filiū charitatē ab hoc mortali corpe vſqueadeò ſe
ſolutū iri optauit, vt nihil pp̄terea hr̄e potuerit doloris, verum diſſolui cupiēs pculdubio ſuccla
Pſalm.141 mauit cū Propheta dicēte: Educ de cuſtodia animā meā. Itemq; cū Symeone: Nunc dimittis
Luce.2 dñe ſeruū tuū in pace, qa viderūt &c. Et cū Aplo: Deſiderium habēs & eſſe cum Chro. Et cum
Phil.1. Dauide: Quemadmodū deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat aīa mea ad te Deus.
Pſalm.41 Sitiuit aīa mea ad te Deū fontem viuū, quando veniam & apparebo ante faciē Dei mei. Sanè
ad ſupernā prīam pperāti, & hęc tpalia ſpernēti mora corpis, q̄d aīæ eſt quaſi carcer, omi pœ
Pſal.119 na eſt & carcere grauior. Cuius argumēto Dauid querulus ait: Hei mihi, qa incolatus meus p-
longatus eſt, habitaui cum habitantibus cedar, multum incola fuit anima mea. Si hoc Dauid,
quid Maria, virgo omniū ſanctiſſima, & mater caſtiſſima? quæ ab omni labe immunis non po
tuit non eſſe certiſſima ſuæ in cœlo cum Chro filio beatitudinis, & non tm̄ quoad animā, imò
& quo ad corpus, quod ſciebat paulopoſt, vtpotè intra triduum, à filio ſuo oīpotente reſuſcita
tum, & anīæ denuo cōiunctum iri, & glorificatū ſumma iocūditate ſup choros angelorum verè
adſumendum? ¶ Illam vero benedictam virginem, ſanctiſſimam Deiparam, anima ſimul K
& corpore glorificatam eſſe in cœlum hodie adſumptam approbat.
¶ Primo, catholica Eccleſia ſuo definiens decreto, piè ad hunc fuiſſe modum cœlo delatam L
credens. ¶ Scdo, ſuccurrit ratio ſcripturę, quandoq̄dem Chri caro corruptionē videre non M
Pſalm.15 debuerit, illo ipo p pphetā dicēte: Propter hoc lętatū cor meū, & exultauit lingua mea, inſup
Acto.2 & caro mea requieſcet in ſpe. Qm̄ nō derelinques aīam meā in inferno, nec dabis ſctm̄ tuum vi-
dere corruptionem. At caro Chriſti, Marię fuit caro, vnde ille natus ē: ſiquidē inq̄t Eliſabeth

Benedi

Digitized by Google

Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus vētris tui. Igit & caro virginis Deiparæ cor Lucæ 1.
ruptionē videre debuerit, ſed cum eius anima in cœlum glorificata transferri. Pſalm. 131

N ¶ Tertio ſcriptura ex themate noſtro in pſona Dei patris ad filiū p Prophetam arguit, dicens: Surge dñe. ſ. de ſepulchro cū corpore in requiē tuam. ſ. ęternę glorię & beatitudinis. Tu & archa ſanctificatōis tuæ. Quæ eſt illa archa ſanctificatōis, quæ cum corpore, vti & Chriſtus in requiē cœleſtē ſurgere debet? Diua (inquam) virgo Maria eſt, quam Deus ille Opti. Maxi. in vtero Annæ ſanctificauit, ab omniq́ labe pręſeruauit: nimirū in qua cœleſte manna Chrūs eſſet habiturus. Hinc Propheta: Sanctificauit tabernaculū ſuū altiſſimus. Et hæc illa de ſeipa glo riat, inquiēs: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Et dixit mihi: In Iacob inhabita, & in Iſrael hæreditare, & in electis meis mitte radices. Et rectè qdem, quū iuxta Eccleſiæ ſententiam, Ipa ſit caſtellum, de quo hodie Euāgeliū, in quod Chrūs dñs conceptu ſuo diuino per ſpiritū ſanctum intrauit, nouemq́ menſes inibi natus habitauit, ad cuius pedes vera Maria frequēter deinde ſedens, eius verbū deuotè audiēs. De qua ſcribit: Maria aūt conſeruabat oīa verba hæc, conferēs in corde ſuo. Et rurſus: Et mater eius conſeruabat oīa verba hæc in corde ſuo & cætera. Eapropter ſibi illa optimam partē elegit, q̄a vera fide & contemplatōe nō minus Dei verbū habuit quam ipō mirifico partu. Ideò rectiſſimè in illam transfert ſcriptura, dicens: Surge dñe in requiem tuam, tu & archa ſanctificationis tuæ & cętera.
Pſal. 45. Eccl. 24. Lucæ. 10. Lucę. 2 Lucę. 2

O ¶ O igit inquam, virgo Maria. O (tu) vera archa, quæ vt archam decet, inter omnes fuiſti clauſa, munda, ſecreta, fortis, & firma. Clauſa (inquam) quæ ſerato pudoris clauſtro inuiolata ante & poſt partū genuiſti nobis manna illud cœleſte, q̄d nobis eſt ad ęternam patriam viaticum. De qua Ezechiel: Porta hæc clauſa erit, & non aperietur, & vir non tranſiet p eam, q̄niam dñs Deus Iſrael ingreſſus eſt p eam, eritq́ clauſa principi. Munda (inquam) archa quæ tam ab omni fuiſti labe ſemp immunis & pura, vt verè ad te p Solomonē Deus dixerit: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Secreta (inquam) quæ aurū tuæ caſtitatis tam ſecreto intra te cuſtodiſti, vt audiēs ex te naſciturū filiū in ſermone angeli turbata fueris, & qualis eſſet illa ſalutatio cogitaris. Quō (inquiēs) fiet iſtud q̄niam virum non cognoſco. Fortis (inquam) & firma archa, quæ nuſquàm non à tuo filio dilecto, nec in aduerſis nec in proſperis diſceſſiſti, cum quo adhuc tenello puero, neq́ Herodem tyrannū, cæterosq́ hoſtes inſidiantes, nec cœli inclementiam, neq́ itineris difficultatē, nec regionis aſperitatem, nec hoc genus mala reliqua vetita in Aegyptum iueris & redieris, nec deterrita, quando tibi à Symeone dicebat. Et tuam ipſius animam ptranſibit gladius, tam dico non fuiſti deterrita, vt vel ſola, cæteris trepidè fugiētibus, vſq́ ad mortē cum illo firma & conſtans manſiſti, iuxta crucem fideli & intrepido pectore aſtans. Imò quæ & poſt illius mortem cum eius diſcipulis, qui in domo clauſa propter metum Iudæorum congregati erant, vnanimiter perſeueraſti, donec verè ad te tuumq́ filium dictum eſt à Deo patre. Surge domine in requiem tuam, tu & archa ſanctificationis tuæ: nimirum, quę hodie ſuſcitata & tanto gaudiorum pręconio, tantaq́ gloria & ſolēnitate ad cœlū euecta es, ſuperq́ omnes angelorū choros exaltata, vt verè & iuſtè tota cœleſtis turba & concio angelica obſtupefacta adclamauit, te viſa, dicens: Quæ eſt iſta quæ progreditur quaſi aurora conſurgens. Pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt caſtrorū acies ordinata? Quid quæritis ò cœleſtes exercitus? Hæc eſt (inquam) archa illa ſanctificata à Ieſu domino noſtro, ſupra vos æternaliter exaltata & requiem habitura. Vnde & ipa hodie pio repleta gaudio inquit: Quaſi cedrus exaltata ſum in Lybano, & quaſi cypreſſus in monte Sion &c. Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ in Hiericho & cętera.
Ezec. 44. Canti. 4. Lucę. 1 Matth. 2 Lucæ. 2. Iohan. 19 Iohan. 20 Acto. 1 Canti. 6 Eccl. 24.

P ¶ Gaudeamus igitur fratres dilectiſſimi, totoq́ corde lętemur de tam nobilis archæ exaltatione, ipſamq́ filij Iſrael ſequi ſtudeamus, vt & ipſi in requiem æternam aliquando ſimus ſuſcitandi & adſumendi. Quam vtiq́ ſequentes exaltabimur, vbi & ipſi archa ſimus clauſa, id eſt, caſta, nullo peccato reſerati archa quoq́ ſecreta in omni munditia fideq́ & in bonis operibus firma & fortis, hortante Apoſtolo: Itaq́ fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote & immobiles, abundantes in omni opere domini, ſemper ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in domino. Quare non inanis? Quia & nobis dictum fuiſſe intelligetur vnà cum Chriſto, domino noſtro. Surge domine in requiem tuam, tu & archa ſanctificationis tuæ. Nec quidem citra rationem, quandoquidem ad nos qui lauacro regenerationis ſumus mundati. Paulus dixerit: Neſcitis, quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis? Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos. Hæc ille: Si templum, ergo & archa & cætera.
1. Cor. 15. 1. Corin. 3 1. Cor. 6.

HOMILIA XC. DE EO, QVOD ECCLESIA CANIT, Regali ex progenie Maria exorta refulget.

In ferijs natiuitatis diuę deiparę virginis Mariæ.

Quanti

Digitized by Google

QVANTA ANIMI LAETITIA, QVANTA ETIAM A
laude hodierna nobis dies ſit celebranda, vel ex verbis Eccleſiæ eſt,
haud obſcurè intelligere, quæ in Prologo noſtro ait: Regali ex pro-
Luc.1 genie Maria exorta refulget, quandoqdem hodie nata ſit ex regia
ſtirpe Maria. Si enim, vt Angelo teſte, in Iohannis Baptiſtæ natiui-
tate multos gaudere oportuit, quòd is magnus erat futurus coram
Iohan.16 domino, q & multos filioꝝ Iſrael erat ad dñm Deum ipſoꝝ conuer-
ſurus. Si etiamnũ, vt Chriſto teſte, in genere ſit gaudendũ, qa homo
aliquis in mundum natus ſit, quàm putamus hodie gaudendũ nõ di-
Ioban.1, co multis tantum ſed & toti orbi, in qua non homo quiuis & vulga
ris, non dico, qui dñm prænuntiaſſet ſolum & digito demõſtraſſet, & ad ipſum multos filioꝝ,
Iſrael dumtaxat cõuertiſſet, ſed & homo talis ſit natus, cuius orbis nõ habuit, neq; vnquã eſt ha
bitura ſimilem. Maria. ſ. virgo & mater Deipara, vtpote talis ac tanta, quantam nec cogitare
quiſquàm ſufficit, quæ & omni ſit laude maior & ſuperior. Ideoq; à patriarchis præoptata, à
Prophetis prædicata, in figuris præſignata, à patribus ſanctis diu multumq; expectata, ab An-
Luc.1, gelo ſalutata, ab Euangeliſtis concelebrata, ab Apoſtolis deniq; adamata. Quis eſt hic homo?
Maria (inquam) eſt Annæ filia, gratia plena, & inter omnes mulieres, vel ideò benedicta,
quod hæc ſola & vnica ſine exemplo fœcunda virginitate, natura mirante, ſtupeſcenteq; ra-
Ephe.2, tione Ieſum Chriſtum, Deum & hominem concepit, geſtauit & peperit, vnde ſumus ſaluati,
Deoq; patri, qui filij iræ eramus & perditi, reconciliati & reſtituti. Cuius etenim homnis nun-
quàm ſatis laudate natiuitas meritò præcipuum, & ſingulare gaudium præbet, qui totius ex-
titit humanæ ſalutis erordium.

¶Et (vt quod ſentio aptius edicam) vt Mariæ virginis natiuitate perinde non minus no- B
bis quàm in Ieſu Chriſti natalitio nobis lætandum eſt, vt quod ſine illa eſſe haud potuerit. Si-
cut enim Deus ille optimus maximus ineffabili prouidentia ſuam antequàm homo fieret, ho
Gala.4, minem periturum diabolica machinatione præuidit, ſic etiam redemptionis humanæ conſi-
lium ante ſecula immenſæ pietatis ſuę viſceribus habuit. Et non ſolum quo pacto redimeret
Eſa.7, modum & ordinem in profundiſſima ſapientiæ ſuæ ratione conſtituit, verumetiam quando
Iohan.1, redimeret certum temporis articulum præfiniuit. Sicut ergo impoſſibile erat, vt humani ge-
neris redemptio fieret, niſi Dei filius de virgine naſceretur, ita etiam neceſſarium fuerat, vt vir
go, ex qua verbum caro fieret, naſceretur. Oportuit enim prius ædificari domum in quam
Prouer.9 deſcendens cœleſtis rex habere dignaretur hoſpitium, cuiuſmodi futura eſſe debebat diua vir
go: nimirum illa domus, quam ſibi ſapientia, iuxta ſcripturam ædificauit: excindens ſibi colu-
Pſalm.18, mnas ſeptem, quæ ſeptem ſunt ſpiritus ſancti dona, ſcilicet ſapientia, intellectus, conſilium,
fortitudo, ſcientia, pietas, atq; timor domini, quibus eadem virgo veluti quibuſdam ſuffulta
columnis extructa fuit, vnde quoq; Chriſto efficeretur thalamus, de quo idem vt ſponſus de
thalamo ſuo proceſſurus eſſet.

¶Eapropter fratres dilectiſſimi, ſi tanta hodie virgo taliſq; homo nobis omnibus eſt nata, C
agite hac in die toto animo ſpiritualiter exultemus. Et hoc non quidem citra rationem. Quæ
3. Regũ 8 enim cęteris feſtiuitatibus eſt ſublimior temporꝝ antiqtate, nequaq̃ eſſe debet inferior digni-
2. Para.5 tate. Si enim Solomon quondam cũ Iſraelitico populo in dedicatõe templi ex lapidibus facti,
tam copioſum & magnificũ ſacrificiũ ſolemniter celebrauit, quale quantumq; gaudium Ma-
riæ natiuitas populo Chriſtiano debuerit adferre, in cuius vteꝝ velut ſanctiſſimum templum
Deus ipſe deſcendẽs, & humanã naturã ex ea ſuſcipere, & cũ hoibus dignatus eſt viſibiliter ha-
bitare? Licet enim in illud Solomonis templũ Deus deſcẽdiſſe credẽdus ſit, in hoc tñ rõnabili
ſanctuario, hoc eſt in beatiſſimę virginis vtero multo mirabilius, multoq; felicius dignatus eſt
manere ꝓ nobis. Sanè cõtulit Deus ille oĩpotẽs illi tẽplo Solomonis gloriã ſui aduẽtus, ſed ni-
hil ex eo ſua natura ſuſcepit. In glorioſiſſimę vero virginis Mariæ vteꝝ nõ ſolum dignatus eſt
deſcẽdere, ſed ex eo etiam ſubſtãtiam nr̃æ mortalitatis adſumere. Quãto ergo nr̃i tẽpli maior
eſt dignitas, tãto glorioſior mr̃is dñi debet eẽ ſolẽnitas, & quidẽ in hac die hodierna præcipuè
in qua in hunc nata eſt mundum. Vnde vero & q̃uo hæc ipſa laudatiſſima virgo nata ſit (quod
ſcire res & tempus poſtulant) compendioſiſſimè Eccleſia catholica exprimit hiſce verbis. Re-
gali ex progenie Maria exorta refulget. Quæ quidem verba vt apertius intelligãtur, neceſſum
eſt, vt latius exponantur, indeq; nonnulla altius repetantur ad hunc modum.

¶Ego nimiꝝ ſi à maioribus diuę virginis exordiar, & exiſtimẽ in hac parte, qua terreni ho D
mines, humana tantum ſentientes, maximè commendant extolli debere, nihil profectò apud
Homerum, Heroum illorum catalogum admirabimur, vtpote quod inibi fermè fabuloſa
ſint omnia, quæ vero de glorioſæ virginis proſapia traduntur, veris (vt dici ſolet) ſint ve-
riora, vtpotè in eis repoſita ſcripturis, quæ à ſpiritu veritatis inſpiratæ ſolui nequeant.
Iohan.10 Hæc autem non obſcurè ſubindicant, virginem Mariam non modo eſſe prognatam à pro-
genito

Digitized by Google

genitoribus regibus, imò & natam de quatuordecim patriarchis, de quatuordecim regi- Matth. 1
bus,& de quatuordecim ducibus. Siqdem Matthęus Ieſu Chri generationẽ ſcđm carnem de
ſcripturus ab Abraham incipit, à quo vſq; ad Dauid generatões quatuordecim fuiſſe, quatu-
ordecim.ſ. patriarcharũ iudicum, à Dauide vſq; ad transmigrationẽ Babylonis pariter fuiſſe
generationes quatuordecim.ſ. regum,& à transmigratõe Babylonis vſq; ad Chriſtum gene-
rationes quoq; quatuordecim fuiſſe ſcilicet ſacerdotum ducum, quia modo conſtat Matthæũ Luc. 3
& Lucam ex prædictis generationibus perinde nouiſſimũ fuiſſe natum Ioſeph, virum Mariæ
deſcripſiſſe, dubium non erit,& ab eiſdem generationibus patriarcharũ, regum & ducum fu-
iſſe natam pariter Mariam. Quia enim Ioſeph fuerit Mariæ legalis vir idemq; coniunx, ne-
ceſſum eſt, vt hæc ipſa cum illo ex eadem tribu fuerit, quum mulier non poterat nubere cum
viro alterius tribu, quando ad ipſam pertinebat hæreditas paterna vt in libro Numerorum Num. 36
ſatis patet. Virgo autem Maria fuit vnita Ioachim patri ſuo,& ideò cogebatur ex lege viro
ſuę tribus ſuæ nubere: propter quod & ipſa profecta eſt, cum Ioſeph in Bethleem ciuitatem Luc. 2
Dauid vt profiteretur cum eo.

E ¶Præterea quum ſcriptura paſſim teſtetur, Chrm ex ſemine Dauid duxiſſe originem,& ſit
ipſe Chrus non ex virili ſemine Ioſeph, ſed ex ſola virgine Maria, illæſo clauſtro pudoris, ena-
tus, haud potuit Maria, haud eſſe nata de ſemine Dauid regis. Vnde & Eccleſia permota ho-
die canit: Natiuitas glorioſæ virginis Mariæ ex ſemine Abrahæ orta, de tribu Iuda, clara ex
ſtirpe Dauid. Chriſtum vero dici ex ſemine Dauid natum, eſſeq; ex proſapia filium Dauidis
teſtatur Pſalmus, inquiens: Iurauit dominus Dauid veritatem,& non fruſtrabitur eum, de fru- Pſalm. 131
ctu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Id quod Angelus deinde diuæ virgini expoſuit, di-
cens: Ecce concipies in vtero,& paries filium,& vocabis nomen eius Ieſus. Hic erit magnus, Luc. 1.
& filius altiſſimi vocabitur. Et dabit illi dominus Deus ſedem patris eius Dauidis,& regnabit
in domo Iacob in ęternum,& regni eius non erit finis. Id quod Iudæi intelligentes,& Chriſtũ Matt. 22
tantummodo purum exiſtimantes hominẽ, à Chriſto interrogati, quid ipſis videref de Chri- Luc. 20.
ſto, cuius eſſet filius. Reſponderunt Dauid. Si nunc Chriſtus eſt verè ſecundum carnem Daui-
dis filius, is profectò non eſt, niſi medio aliquo, ſed non vtiq; medio Ioſeph, à cuius minimè
ſemine, ſed virginis Mariæ ſolius eſt natus, proindeq; propter eam filius Dauid appella- Matth. 1
tus. Id verum eſſe teſtatur Angelus, ad Ioſeph inquiens: Ioſeph fili Dauid, noli timere, accipe-
re Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum eſt de ſpiritu ſancto eſt. Cui & Euange-
liſta ſubſcribens, pauloante dicit. Cum eſſet deſponſata mater Ieſu Maria Ioſeph, antequàm
conuenirent, inuenta eſt in vtero, habens de ſpiritu ſancto. Quia igitur Chriſtus verè ſecun-
dum carnem filius eſt regis Dauid, ſequitur eum non poſſe talem eſſe, niſi per Mariam, à qua
ſola natus eſt. Hinc proculdubio motus Euangeliſta poſt recenſionem omnium generatio-
num genealogiæ Chriſti tandem dicit: Iacob autem genuit Ioſeph, virum Mariæ, de qua na-
tus eſt Ieſus qui vocatur Chriſtus: virum Mariæ inquiens, vtiq; vt monſtraret propter Ma-
riam & Ioſeph ipſum in Genealogia poſitum, quando alioqui non fuerit conſuetudinis ſcri-
pturarum, vt in generationibus, mulierum ordo texeretur, deindeq; vt oſtenderet ex vna tri
bu fuiſſe Ioſeph & Mariam, de qua natus eſt Ieſus, dominus & rex regum.

F ¶Qui cũ ſit ſolius Mariæ filius, dubitari neq; q̃n oĩs nobilitas Chriſti ſcđm carnem habu Apoc. 19
erit ortum à virgine benedicta: & quoniam ipſe ſit vltimus rex, vltimus dux, vltimus patriar 1. Timo. 6
cha populi Iudaici, hoc totum habuit à glorioſa virgine Maria. Eſt igitur conſequens, quum Gen. 49.
omnem claritudinem, ingenuitatem, dignitatem,& nobilitatem, quæ in aliquo humano in-
diuiduo eſſe queat ſecundum ſanguinis originem in hac fuiſſe virgine deſcribant Euangeliſtę,
oportere eorum nos teſtimonio eam ipſam virginem præferre omnibus principibus, regi-
nis, imperatoribus,& ducibus orbis totius, cui in nobilitate nunquàm par eſt inuenta, nec vn
quàm inuenitur. Quare & huius memor catholica Eccleſia hodie canit: Regali ex progenie

G Maria exorta refulget. ¶Sed quid, ò fratres chariſſimi, illam nobiliſſimam virginem tan-
topere,& quidem non ſine ſcripturarum exemplis,& ſanè veriſſimè ex eius nobilitate gene-
ris & à generoſis honoribus extollere conor, quum illa vel ſine iſtis propria virtute, quæ ve- Roma. 2.
ra eſt nobilitas, ſatis ſuperq; nobilitet, ſitq; ob eam virtutum nobilitatem vſqueadeò genero- Acto. 10
ſa, vt Eccleſia hodie illam ex regali ortam progenie refulgere dicat, non vtiq; quod ſolum
ſplendore regiæ ſtirpis, vnde prognata eſt, ſed quia ſingulariter virtutum radijs toto terrarũ
orbe vti fulgentiſſimum aſtrum refulgeat.

H ¶Quomodo enim ò beatiſſima virgo (vt ad te ſermo meus rectius conuertatur) non debue Apoc. 12.
ris ac poſſis in cœlo & terra refulgere, quum tu illa ſis in Apocalypſi mulier, quę amicta ſole lu
nam ſub pedibus habet,& in capite eius coronam ſtellarum duodecim ſcilicet eximiarum vir
tutum, quas nuper pro exiguitate mea in te eſſe ſplendidiſſimas, adſerui.

I ¶Quõ etiã non debueris ac potueris refulgere beatiſſima virgo Maria, quũ tu illa ſis vnica Pſal. 44.
in propheta regio regina quæ adſtas à dextris Ieſu Chri, ſolis iuſtitiæ, in veſtitu deaurato, cir Malac. 4

cundata

Digitized by Google

cundata varietate, cuius gloria ab intus, in fimbrijs aureis, circumamicta varietatibus. ſ. virtu tum oĩm ſingulariũ, poſt quam regi cęterę virgines adferunt, & nõ ante te, ſiq̃dem quę ſis virgo virginũ, & oĩm prima, fulgesq́ꝫ virtutũ & grã ꝶ & prærogatiuaꝶ cęteris tanto oĩbus ad oĩa

Eccle. 50 clarius, quanto heſperus cæteris ſtellis, quantoq́ꝫ ſol aſtris alijs minoribus. ¶Quandoq̃dem tu es illa clariſſima virgo, q̃ virtutũ morumq́ꝫ nobilitate nõ aliter fulges inter alias virgines q̃ ſtella matutina in medio nebulæ nimiꝶ quæ ꝓfectò verè ſtella es illa matutina, q̃ nobis in tenebris pctõꝶ & ſceleꝶ carceribus miſerè detẽtis, & planè q̃libet morbo ægris & infirmis Ieſum Chrm, diem illũ iuſtitię, totiusq́ꝫ cõſolatõis & redemptõis poſt elapſam noctẽ tuo virgineo partu ſine exemplo retuliſti, vtpote primũ exorta ex regali ꝓgenie refulgẽs. Cuius vl ſoli us rei gr̃a, palmã pręfers ſingularẽ, nec in terris habes parẽ, nec in cœli curia, & vt ſol luna lucidior, & luna ſideribus, ſic tu clariſſima virgo dignior vniuerſis creaturis. ¶Nõ igit, ò excellẽ L

Vergil. 6 tiſſima virgo aliq̃d te ſatis dignũ dicere poſſum, etſi mihi centũ linguę reſonarẽt, oraq́ꝫ centũ,

Pſalm. 8, eſſetq́ꝫ mihi ferrea vox, oẽs tuaꝶ virtutũ, & laudũ ſpẽs recẽſere nõ ſufficerẽ. Siq̃dem tua magnificẽtia ſup cœlos eleuata ſit, & ſup oẽm terrã gloria tua, ita nimiꝶ, vt nec in cœlo inueniat creatura, q̃ tuã dignè laudare queat magnificẽtiã, nec in terra ſit, q̃ gloriã tuã exprimere vale-

Apoca. 5, at. Nec in cœlo, nec in terra inuẽtus eſt dignus, aperire librũ prærogatiuaꝶ tuaꝶ, & dignè ſoluere ſeptẽ ſignacula eius. Quis enĩ (obſecro) vnq̃ enarrabit plenitudinẽ gr̃æ tuæ, qs aduentum ſpũs ſancti in te, virtutis altiſſimi obumbrationẽ, verbi cõceptionẽ, q̃d ſine grauamine grauida, ſine dolore puerpera, virgo caſta, pariter & mater fœcunda concepiſti & peperiſti.

¶Sanè Maria, multi viri diuitiaꝶ, de ciuitate dñi virtutũ, miſerũt manus ſuas ad hęc fortia, M & tum diuitiaꝶ haꝶ altitudinẽ ad liquidũ cõprehẽdere nõ potuerũt, q̃a inueſtigabiles vię iſtę

Eſa. 38 & inſcrutabilia vniuerſa. Conati ſunt & nõ datũ eſt vltra, dum adhuc ordirent, ſucciſi ſunt. Et ſi tamẽ dignè nullus, qſq́ꝫ tamẽ ꝓ viribus eſt conatus. Quoꝶ tu animũ & voluntatẽ promptã ꝓ facultate, vt ẽs clemẽs & benigna, piè ſemp ſuſcepiſti. Suſcipe igit ò virgo Maria, regina cœli & terræ, noſtri oĩm in tuas laudes conatus, nõ ſinas poni contra faciẽ noſtrã aliq̃d vindictæ, q̃d in gloriã tuã indignè irrupimus, da quęſo deinceps te dignè laudari. Cuius ſp honos, nomenq́ꝫ tuũ, laudesq́ꝫ manebũt, in freta dum fluuij currunt, dum mõtibus vmbræ luſtrabũt, conuexa polus, dum ſydera paſcit. Da (inquam) ò virgo regia, vt te cũ angelis & archangelis, cũ thronis & dñationibus, cumq́ꝫ omni militia cœleſtis exercitus hymnũ gloriæ ſancto ſanctoꝶ canere poſſimus, vt quẽadmodũ illi gloriam tibi hymnũ gloriæ canamus, vt & tecũ aliquando pręſentes in ea ipa gloria ad quam nata es gaudere valeamus, q nũc abſentes gaudemu n q̃ hodie regali ex ꝓgenie exorta tuis virtutibus in cœlo & terra refulges.

HOMILIA XCI. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, DE præſentatione diuæ Deiparæ virginis Mariæ.

In ferijs præſentationis diuę deiparę virginis Mariæ.

LICET FORTASSIS Pauci ante me in hac die feſta Præſenta- A tionis diuę virginis Mariæ ad ppl̃m ſint concionati, tum q̃a de ea pſentatõe fortaſſis pauca ad poſteritatẽ ſcriptis ſunt tradita, tum quia hęc ipa pſentatõis diuę virginis feſtiuitas admodũ ſit recens & noua, & ꝓinde vl vulgi opinione & maximè hæreticoꝶ hoc minus colẽda, quo recentior. Cæteꝶ q̃a nos eius glorioſiſſimę diuę virginis ita velimus eẽ deditiſſimi pręcones vt nõ mõ ſeptẽ in eius laudẽ annuos dies, ſed et, ſi fieri poſſet, totum tp̃s nr̃m ex animo cupiamus collocare, decreuimus, q̃ad lingua ſit ſuo officio vſura, ac q̃ad mẽs fuerit ſana in corpe ſano, nullã planè eiuſdẽ virginis ſolẽnitatẽ nos ptermiſſuros, q̃ nõ aliq̃d in ipſius laudẽ ꝓ virili ſimus ꝓ loco & tpe depromturi. Nec nos hac in parte impediet. ¶Primo, q̃ de q̃buſdam eiuſdẽ virginis feſtiuitatibus paꝶ aut nihil in Euangeli- B cis ſit lr̃is traditũ, q̃nquidẽ ad hoc reſpondendum duximus. Nihil referre, etſi nihil de ſalutari atq́ꝫ non minus miranda diuæ virginis pręſentatione aperto literis Euangelicis ſcriptum ſit, at ſufficere, q̃d de ea nobis Eccleſia catholica tradiderit, quæ in ijs quæ ad fidẽ adeoq́ꝫ ad hoĩs ſalutẽ pertinẽt, parẽ cum Aplicis ſcriptis authoritatẽ habeat, & q̃dem adeò, vt eatenus Euangelio, q̃d nobis Euangeliſtæ literis mandarunt, credendũ ſit, quatenus illud ipa approbauit. Priuſq̃ enĩ diuulgarent Euangelia, & prius etiam q̃ Matthæus, q primus oĩm ſuam de Chro Hebraicis lr̃is hiſtoriã cõtexuit, ad ſcribendũ animũ appuliſſet, fides ipa inter Chrianos feruẽ uentiſſime ſplẽdebat, adeò quòd multitudinis credentiũ, cor eẽt vnũ & aĩa vna. Et virtute ma

Acto. 4 gna redderet Apoſtoli teſtimoniũ reſurrectõis Ieſu Chri dñi nr̃i, adeoq́ꝫ in ipſis, inquam, fer-

Acto. 5 uebat fides, vt gaudẽtes irẽt à cõſpectu cõcilij, q̃m digni habiti eẽnt ꝓ noĩe Ieſu cõtumeliã pati nec ceſ-

Digitized by Google

nec ceſſarent omni die in tẽplo & circa domos docentes, & euangelizantes Ieſum Chriſtum Mat. vi
creſcẽte interim ſupra modũ multitudine credẽtiũ, nulla adhuc Euãgelio ſcripto edocta, ſed
C apłoꝝ verbis tãtũmodo, ꝙ ſignis plerũq; ſemp corroborabanť, fidẽ habẽte. ¶At ob id pri
us eccleſiæ credebať ꝗ Euãgelio ſcripto, ꝙd nullũ tũc erat, id ꝙd & apud antiquos patres obſer
uabať. Namq; (vt cõſtat) anteꝗ Moyſes res geſtas à mundi Geneſi exordiretur in Abel, Noe,
Abraham, & reliquis iuſtis, fides ſancta & immaculata permanſerat. Cæterum Euangelium,
quod & ab eccleſia ipſa probatũ, roboratũq; eſt, ſua poſtea authoritate confirmat eccleſiam,
eiuſq; nobis dignitatẽ oſtendit. Nihil eñ de Chriſti factis, de veteris teſtamẽti firmitate no- Johan. 10
uimus, niſi euangelicæ legis beneficio, in quo vtiq; cõtineť ſancta illa ſcriptura, ꝗ ſolui nequit, Johã. 14
vtpote à Chriſto per ſpiritũ ſanctũ tradita, qui eſt veritas ipſa, non potẽs mẽtiri, qui & ipſe ſuã Mat. vi.
eccleſiã, in qua manſurus eſt vſq; ad cõſumationẽ ſeculi, in oĩbus quæ fidei ſunt & ſalutis non
permittit errare, nimiꝝ, qui propterea poſt ſuam aſcenſionem ſpiritũ ſuũ, ſpiritũ veritatis nõ Jo. 14. 16
modo apoſtolis, in quibus tunc eccleſia erat Chriſtiana, ſed & toti ſuæ poſteræ eccleſiæ miſit,
vt eſſet eam omnẽ veritatẽ docturus, & illi quæ ventura eſſent annuntiaturus. Cui propterea
ſuæ eccleſiæ à ſpũ ſctõ edoctæ non voluit minus ac ſibiipſi credendũ. Nã quicqd ſpũs ſctũs il-
lã perdocet, idẽ vnà ꝑdocet Chrũs, à quo ille ſimulq; à patre, ꝙd docet intus, accepit, Chrõ di- Johan. 16
cente. Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed nõ poteſtis portare mõ. Cũ aũt venerit ille ſpũs
veritatis, ille docebit vos oẽm veritatẽ. Nõ eñ loqueť à ſemetipſo, ſed ꝗcunq; audiet, loqueť,
qa de meo accipiet & annuntiabit vobis. Et ideo, idẽ aliàs ait. Qui vos audit, me audit, & qui Lucæ. 10
D vos ſpernit, me ſpernit. ¶Ex iis modo ſequiť, Si in nouo teſtamẽto credendum neceſſario
eſt Euãgelio Chri, credere neceſſariũ & decretis eccleſiæ, ꝗ Euãgeliũ probauit, & ſubſequitur,
credendũ & oĩa illa quæ ipſa nobis credenda proponit, & vt credita digna approbauit, ex ꝗbꝫ
pariter numero eſt ipſa, quæ de diuæ virginis ſcribitur ꝑſentatione hiſtoria, non multo poſt
E narranda. ¶Ideoq; fratres chariſſimi, non eſt, quod minus hanc diem præſentationis glo-
rioſæ virginis celebraturi ſimus, quia de ea nihil in Euangelio tradatur, quum alioqui nec ſan
ctorum apoſtolorum feſtiuitates nobis erunt ſolennes, quoꝝ plerorumq; nuda dumtaxat ſit
mentio in Euangelio, vtpote quoꝝ vita ab aliis deſcripta eſt, & quia ab eccleſia probata, ideo
F credi ſeruariq; digna. ¶Cæterũ, obiiciunt rurſus alii, & maxime hæretici, quod hæc ſit pręſentationis Mariæ feſtiuitas paulo recentior, vtpote in cuius vigilia vix ante quadraginta an
nos vel paulo minus etiã nuptiæ ſint celebratæ, & proinde non tantopere colenda, nec tanti,
G quanti aliæ feſtiuitates, habenda. Quibus occurrendũ eſt ad hunc modũ. ¶Hic non agi, ne
q; de vino, neq; de caſeo, neq; de moneta, in quibus, vt plurimũ, vetuſtas attenditur, quamuis
nec eædẽ res debuerint abiici propter nouitatem, qm̃ & hæ aliqñ veteraſcent, & veteres fieri
poſſint. At e diuerſo, vt eiuſmodi blaterones ſuis propriis ac ſtultis opinationibus confunda-
mus, ſi (quæſo) nihil noui velint vel quãlibet bonũ recipiendũ, quur ipſi ſuã nobis pctã & hæ
reſin vſq; adeo nouã molianť obtrudere, vt eã natura & ratio adhæreat præ nouitate, quam
continet contra deũ & hominem, malitiæ, vt quæ ſit in multis contra naturã & rationẽ atque
H cõtra naturæ, rationiſq; creatorẽ. ¶Præterea, ſi quid nouiter inſtitutũ eſt aut inſtituať, reii-
ciendũ duxerint, nihil plane erit, quo ſumus ſaluandi, quod merito ſuſcipiamus, quũ oĩa, quæ
nunc vetera ſunt, aliqñ fuere noua. ¶Nonne ad eũ modũ Chriſtus ipſe non eſſet à nobis re-
cipiendus, quia vſq; adeo nouus, vt de ipſo ad vniuerſos hoĩes propheta olim præcinuerit, di- Hiere. 31.
I cens. Quia creauit dñs nouũ ſuper terrã, fœmina circũdabit virũ. ¶Sic quoq; nec nouũ te-
ſtamentũ fuiſſet adſumendũ, quod & ipſum nouũ eſt ac fuit, de quo Chriſtus ad diſcipulos &
ad oẽs prædicatores ait. Ideo omnis ſcriba doctus in regno cœloꝝ, ſimilis eſt homini patri- Matt. 13
familias, qui profert de theſauro ſuo noua & vetera, nimiꝝ per noua intelligens nouũ teſta-
mentũ, quod vnà cũ vet. teſt. prædicatores de theſauro ſpũs ſancti populo in ſalutẽ proferre
debent, quos vtiq; dñs ipſe noui teſtamenti, ſicut olim apoſtolos, miniſtros dedit.

¶Quo ſane pacto neq; ſancti apoſtoli fuiſſent recipiendi, vtpote noui teſt. prædicatores, ve
luti de ſe & aliis apoſtolis Paulus ait. Qui & idoneos nos fecit miſtros noui teſt, nõ lrã, ſed ſpũ. 2. Cor. 3
k ¶Adde demũ, neq; nobis ꝑceptũ charitatis, ꝙd maximũ eſt, nobis eẽt ad eũ modũ recipien
dũ, vtpote qa nouũ, de ꝗ dñs. Mandatũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicẽ, ſicut dilexi vos, vt Johan. 13
& vos diligatis inuicẽ. Sic & Euãgeliſta ait. Iteꝝ mãdatũ nouũ ſcribo vobis, ꝙd veꝝ eſt & in
ipſo & in vobis, qa tñbræ trãſierũt, & veꝝ lumẽ iã lucet. ¶Sed ꝗles, obſecro, vel ꝗbꝫ ſimiles 1. Johan. 2
iudicabitis eiuſmodi hoĩes, qui nulla vera ſuffulti ratione audẽt populo tantopere imponere,
dicentes. Quid ſibi ille cũ noua illa ſolennitate? Q. d. Num ſeruanda eſt, quum vetus non ſit?
Sane prorſus ſunt ſimiles eorũ, qui apoſtolũ, olim Ieſum & reſurrectionẽ annũtiantẽ dicebãt
eſſe nouoꝝ dæmonioꝝ denũtiatorẽ, ad eũ dicẽtes. Poſſumus ſcire, ꝗ eſt hęc noua, ꝗ à te diciť,
doctrina? Noua eñ quædã infers auribus noſtris? Volumus ergo ſcire, quidnam velint hæc Actorũ. 17
eſſe? Sunt & ſimiles Iudæorum, qui videntes olim Chriſtũ tam ſtupenda loqui & facere dice-
bant. Quidnã eſt hoc? Quænam doctrina hæc noua? Siquidẽ & ipſi arbitrabantur propterea Marci. 1.

Digitized by Google

Chriſti doctrinam vel q̃libet ſanctã nõ fore ſuſcipiẽdã, qa noua, vt & hæretici cẽſent nullã ſanctoꝝ eſſe ſeruandã ſolennitatẽ, quæ nouiter ſit inſtituta, ſupinè ignorantes.

¶ Primo nihil plane eo pacto nobis eſſe ſeruandum vel quàmlibet bonũ & ad ſalutẽ tam animæ q̃ corporis cõducens, qñquidẽ nihil ſit, q̃d non aliquid fuerit nouum. L

¶ Secundo ſi ſanctis illis apoſtolis, martyribus & hoc genus nr̃is in eccleſia maioribus tã fuiſſet inuiſa nouitas quàm iſtis ſchiſmaticis, qd nunc eſſet vetus, aut quid haberemus, q̃ ſalus nobis & beatitudo pareretur? ¶ Tertio, qa facile q̃d nunc eſt nouũ, aliqñ vetus fiet ac bene ſapiet iuxta ſcripturã dicentẽ. Vinũ nouũ, amicus nouus veteraſcat, & cum ſuauitate

Eccle. 9. bibes illud. ¶ Quarto nihil vel q̃libet nouũ eſſe ſpernendum, q̃d deuotõem laudis ac venerationis erga deum & ſanctos promouet, imò q̃d eiuſmodi ſit, ſemper inſtituendũ, vt ſemꝑ magis ac magis deuotio laudandi deum & eius diuos excreſcat & augeatur, vtpote q̃d deus ipſe nunq̃ ſatis poſſit laudari, ſcriptura dicente. Multa dicimus & deficimus verbis, cõſumatio aũt ſermonũ ipſe eſt. Glorificãtes dñm, quantumcunq; potuerimus, ſupermanebit adhuc & admirabilis magnificẽtia ipſius. Benedicentes dñm, exaltate illum quantũ poteſtis,

Eccle. 43 maior eſt eñi oñi laude, cuius ſane cã nõ modo ſancta religio cœpit ſed & q̃tidie tum ꝑ deuotas cærimonias aucta eſt & per nouas q̃q; ſolennes dies ſanctoꝝ, vtpote q̃d in ĳs deus ipſe opt, Max. rite ac vere venereť & laudeť, quum ipſi venerãtur & laudãtur, Pſalmiſta in hæc

Pſal. 150 verba hortante. Laudate dñm in ſanctis eius.

¶ Quod ſi res ita habet, quem obſecro ſanctoꝝ iuſtius ſuis ſtatis diebus feſtis veneremur Maria virgine, vt in qua deus maxime laudetur ac veneretur? quũ ipſam veneramur, id q̃d plæriq; eius inimici perfidiſſimi adeóq; oĩm ſanctoꝝ perditiſſimi hoſtes negarũt atq; indurato adhuc corde negant, dicentes, non eſſe ſanctos venerandos ſed ſolum deũ, vnde & per quẽ omnia, cui & ſolũ veneratio debeatur: nimiꝝ falſo arbitrantes mox idẽ eſſe adorationẽ & venerationẽ, quãuis nec ſint ſemꝑ idolatræ impĳ, qui adorẽt, nec ſint impĳ, qui ſanctos dei, & maxime diuã virginẽ & ſuis ſingulariter diebus venerãtur. Siquidẽ de laude & veneratione ſanctoꝝ ſcriptura palã hortetur, inquiẽs. Laudemus viros glorioſos & parẽtes noſtros in gñatione ſua. Corpora ipſoꝝ in pace ſepulta ſunt, & nomen eoꝝ viuet in genera- M

Eccle. 44 tione & generationẽ. Sapientiã ipſoꝝ narrẽt populi, & laudẽ eoꝝ nuntiet eccleſia.

¶ Adorationẽ vero etiã licite haberi poſſe ſanctis dei & nõ ſolũ deo, hinc intelligi queat, q̃d ante illos plæriq; adoraſſe leguntur in ſcriptura. Nonne Iſaac pater iã grandeuus & ſpiritu N

Gene. 27 ſancto plenus benedicens Iacob ait. Det tibi deus de rore cœli, & de pinguedine terre, abũdantiã frumenti & olei, & ſeruiãt tibi populi & adorẽt te tribus. Nonne q̃q; ſanctus ille Io-

Gene. 37 Gene. 42 ſeph per ſomnium vidit ſe quaſi à ſole & luna & vndecim ſtellis. i. à patre & matre atq; fratribus ſuis adorari, id q̃d deinde veꝛe fieri cœpit, qñ à fratribus ꝑ inuidiã venditus in regno Aegypti ſecundus poſt regẽ factus eſt? ¶ Quid modo dicent hæretici? aut qd de ĳs & ad eos dicemus, niſi. ¶ Primo q̃d ad Iudæos ipſe Chriſtus, Erratis neſcientes ſcripturas. Sũt

Matt. 22 eñi procul dubio de ĳs, de quibus Petrus adfirmat, q indocti & inſtabiles ad ſuam ipſoꝝ ꝑ-

Marci 9 ditionẽ ſcripturas deprauant. Quia igiť iſti totius nunc erroris diſſeminatores vſq; adeo ſu-

2. Petri. 3 am deo Max. gloriã per eius ſanctoꝝ eleuationem in falſa & ignaua & ſupina interꝑtatione ſcripturaꝝ & hac ꝑſertim parte ſupprimunt neceſſariũ oĩno eſſe arbitror, veritatẽ ipſis ex lumine ſcripturæ aperire. ¶ Sciendũ igiť, ſacri honoris, ſiue pĳ cultus, quem vno vocabulo adorationẽ dicimus & venerationẽ, tres eẽ ſpecies. ſ. Latriam, Hyperduliã & Duliã.

¶ Latria adoratio ſeu veneratio eſt qua nos ita aliq̃d oĩbus modis honoramus, vt in ipſo & ab ipſo nos totaliter eſſe fateamur, & ſine ipſo tanq̃ ab eo q̃d ſummum eſt, eſſe nihil poſſit, cuiuſmodi eſt ſolus deus, cui ſoli talis Latria adoratio debeť, quo modo vulgariter dici- O

Eccle. 43 mus, adorare anbetten, intellige, vt creatorẽ, vt cõſeruatorẽ noſtrum, qualis vtiq; eſt ſolus deus, cui ſoli ſummus debetur honor, q poteſt vel exprimi vel excogitari vel vltra, vtpote cui nos oẽs creaturæ in cœlo & terra ſummæ obligatõis vinculo adſtringimur, quum ſolus

Actoꝝ. 17 ipſe bonitate ad ſe, omníq; beneficentia ad creaturas ſit eminentiſſimus, à quo & in q̃ omnis eſt

2. Coꝛ. 3. noſtra ſufficiẽtia mediate & immediate, à quo quicq̃d ſumus & habemꝰ recepimus, q ſum-

1. Coꝛ. 4. me eſt adorandus, quia ſummus & ipſe eſt. Hinc lex. Dñm deũ tuũ adorabis & illi ſoli ſerui-

Deute. 6. es, quod dñs repetens ait ad diabolũ, ſc, quũ eſſet creatura adorari cupientẽ. Vade ſathana.

Matt 4. Scriptũ eſt, dñm deum tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies. Quia igiť deus ſummus eſt, ideo ſum-

Marci, 1 me venerandus eſt, q̃d faciemus, vbi eũ dilexerimus iuxta dñi præceptũ. Diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex omĩbus viribus tuis. Q. d. Soli deo, quod

Deute. 6. potes totũ amoris & honoris pro viribus exhibe. Quare? Quia in eo naturæ eminentiſſimæ

Matt. 22 eſt ꝑfectio & beneficentiæ immenſitas, quæ ambo nobis præſtitit & declarauit, qñ ille ꝑ ſuã

Marc. 12 omĩpotentiam, q̃ eſt veritas eminẽtiſſima ex nihilo nos creauit, ꝑ ſuam vero beneficẽtiam

Luc. 10 cõſeruat & auget, cõdonat nobis errata nr̃a, ſimulq; felicitatẽ parat timẽtibus ſe, dignus eſt proinde quẽ ſumme colamus & adoremus, ne ingrati ſimus, q̃d peſſimũ iniuſtitiæ genus ẽ.

Qua-

Digitized by Google

Quare & recte iudicij more & grati animi ſtudio ſolus deus latria colẽdus eſt à nobis, id eſt, Matt. 6
pura mente, ſummo in honore habendus, & amore ſancto ſup omnia eſt proſequẽdus, qa ſo- Luce. 11.
P lus eſt eminentiſſimus & beneficentiſſimus. ¶Quẽ ſane honorẽ ſibi recte exhibemus, quũ
humili corde ac recte eũ adorabimus, dicentes. Pater nr̃, qui es in cœlis, ſanctificetur nomen
tuũ. Adueniat regnũ tuũ, fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Quibus ſane verbis ampliſ-
ſimũ diuæ maieſtatis celſitudinẽ profitemur. Cuius inde beneficentiæ immenſitatẽ pdicam⁹,
& imploramus, cũ dicimus. Panẽ noſtrũ quotidianũ da nobis hodie. Deinde humanã tenuita
tẽ noſtrã & debilitatẽ recognoſcimus, veniã erratis p hęc verba poſtulãtes. Dimitte nobis de
bita nr̃a, ſicut & nos dimittim⁹ debitoribus nr̃is. Vtq; nõ erremus deinde ĩploramus auxiliũ,
dicẽtes. Et ne nos inducas in tẽtationẽ, ſed libera nos à malo. Hæc igit dñica oro totã latriæ
rationẽ cõplectẽs, ad ſolũ deũ, nõ ad aliquẽ eſt hñda ſanctoꝝ, vtpote q̃ veneratio vocatur.
Q ¶Dulia, & eſt, pius quidã honor creaturæ exhibitus cũ patrocinij ĩploratione apud deũ, p
cõſequẽda facilius gr̃a, cui qa hęc ipſa creatura deo chara extitit, q illã tãtopere, tãq; multipha
riã decorauerit, tũ eã venerari dicimur, quũ illius virtutes cũ quadã admiratiõe receſem⁹, eãq;
vt cæteris felicitate, virtute & gratia ſuperiorẽ extollimus, & ſubinde humiles ipſos, vti com
petitores imploramus, id quod ſimplex adoratio dicit, quo modo Iſaac pater benedicẽdo di-
xit fore, vt tribus ipſe Iacob eſſent adoraturæ, & ante eum genua incuruaturi filij matris eius. Geneſ. 33
Sic Iacob ipſe, Lya, Rachel, & Ioſeph, cũ famulis & famulabus ante venientem Eſau incuruati, Geneſ. 42
adoraſſe leguntur. Sic & fratres olim Ioſeph pro frumento in Aegyptũ venientes, ipſum Io-
ſeph adorauerunt, id eſt, incuruati ante Ioſeph precati ſunt & venerati.
R ¶Nec intereſt, qbus in ea veneratione vtamur vel modis, vel cerimonijs, vt ſunt, vel genu-
flexiones, vel ad pectus percuſſiones, vel manuum eleuationes, vel oculoꝝ ſubmiſſiones, vel
preces, vel cantica, vel id genus aliæ cerimoniæ, quæ niſi ſunt ipſius cordis ac deuotionis &
amoris vel adfectus ſigna, quæ prorſus *nihil* impietatis habent etiã in quibuſuis hominibus
ac ſanctis honorandis, modo cordis ipſa & fidei profeſſio ſit recta, ita, vt deũ veneremur ſolũ Iacob. 1.
vti eũ qui ſummus eſt, à quo vt primo datore, omne datũ opt. & omne donũ perfectũ de ſur-
ſum eſt. Sanctos vero ipſos, vt eos veneremur, vnde veluti ab aduocatis vel patronis & pro-
curatoribus nobis poſſit impetrari gratia à deo, vnde ipſis eſt, quicqd habuere vel habẽt, nõ
autẽ quaſi ipſi natura eſſent dij, & per ſe oĩa haberent vel darent, quemadmodum Cornelius Actorũ. 10
adorare & venerari voluit Petrũ, qui ipſum procedentẽ eleuans, inquit. Surge, & ego ipſe ho
mo ſum. Ita & ad Iohannẽ in Apocalypſi adorare volentẽ, angelus dicebat. Vide ne feceris, Apoca. 19
conſeruus tuus ſum, & fratrũ tuoꝝ habentium teſtimonium Ieſu, Deũ adora. Ex quibus con-
ſtat Cornelium & Iohannẽ creaturas (quãuis ignorãter) adorare voluiſſe, illis honorẽ diuinũ
tributuri, non humanũ, qualẽ certe nõ modo ſanctis viuẽtibus in terra, ſed & in cœlo habitan
tibus debemus, aplo dicente. Reddite oĩbus debita, cui tributũ, tributũ, cui vectigal, vectigal, Roma. 13
cui timorẽ, timorẽ, cui honorẽ, honorẽ. Et idẽ paulo ante. Charitatẽ fraternitatis, ait, inuicem Roma. 12
diligẽtes, honore inuicẽ pueniẽtes. Sic ſcriptura ait. Corã cano capite ſurge, & honora per- Leuit. 19
S ſonã ſenis. ¶Si igit viuentes propter venerabilẽ ſenectã & virtutẽ, & ob hoc genus cauſam
venerari non modo poſſumus, ſed & debemus, quanto magis ipſos in cœlo ſanctos, quibus
nulla ẽ macula, & maxime diuam virginẽ etiã hypdulice honorare debem⁹, qm̃ ea ſit, q̃ ſup-
greſſa ſit cũctos, vtpote ſola inter mulieres bñdicta & plena gr̃æ. Eſt aũt illa ſummope inter
oẽs ſctõs venerãda. ¶Qd eã vt maximã miniſtrã in cœlo honorificet deus, Chr̃o dicente. Si
qs mihi miſtrauerit, honorificabit eũ pr̃ meus, q eſt ĩ cœlis. ¶Secũdo, pter pœnã q̃ manet 1. Regũ. 2
nõ honorificãtib⁹ ipſam, vt q & deũ nõ honorificẽt, ſed ĩhonorẽt, cõtra q̃s ſcriptura ĩ dei pſo-
na. Quicũq; honorificauerit me, glorificabo eũ, q cõtẽnũt me, erũt ignobiles. ¶Tertio, q in ea
deũ ipm̃ adeoq; vnigenitũ filiũ ipſius Ieſum Chr̃m honoram⁹, qm̃ dei opt. in ea diuinã ptãtẽ,
miraculoſam opationẽ, ſapiẽtiã, bonitatẽq; memores extollim⁹ & pdicam⁹, quũ qcqd in illa
ſit ab eo p grãm deriuarit. Sic apl's ad Gal. ſcribẽs de credẽtib⁹ in Chr̃m eccleſijs Iudęæ ait. Et Galat. 1.
in me clarificabãt deũ, qñquidẽ honor ſctis exhibit⁹, in ipſoꝝ nõ ſubſiſtit, nec terminat vene-
ratione, ſed cõſequẽter in deũ refert, tẽdit, & pficiſcit, tanq̃ vltimũ ſcopũ & finẽ, vt eo hono-
re nõ tantũ ſancti, ſed & deus in ſctis honoret, & pclara, qua ſancti extollunt, laude, nõ ipſi ſo-
lũ, ſed deus etiã in ipſis laudet, ad hoc propheta hortãte. Laudate dñm in ſanctis eius.
T ¶Quarto, ob ipſius maximas virtutes, q̃ honorẽ vti mercedẽ ſuã poſtulãt, à nobis, quas &
venerãdo ſequi debemus. At quẽ modũ apl's monet, dicẽs: Memẽtote ppoſitoꝝ veſtroꝝ, q Hebre. 13
vobis locuti ſunt verbũ dei, quoꝝ intuẽtes exitũ cõuerſationis imitamini fidẽ. ¶Quãtis ve
ro ac q̃ multis illa ſplẽduerit virtutibus, propter quas illa propter deũ honorãda eſt ſuo loco,
fauente deo, abunde videbimus, tamen agnoſcemus ab eius infantia virtuoſiſſima, quæ hodie
ab eccleſia pie memorata, ad hunc ſe habent modum.

¶Ioachim & Anna parẽtes tã ſanguine q̃ virtute & ſingulari pietate nobiliſſimi coniuges,
quum eſſent ſteriles, & ſcirent illam ſterilitatem à ſolo deo amoueri poſſe, vtpote qui ſolus ſit
X 2 (prophe-

Digitized by Google

Pſalm. 112 propheta teſte, qui facit, vt ſterilis pariat, & diu orba, multitudine filioꝝ mater effecta glorietur, cœperunt aſſidua oratione & deuoto corde orare, vt ille ſub ea quidem conditione
Pſal. 144 ſibi darent prolem, quoniã ipſam deo ipſi eſſent oblaturi & eius ſeruitio mancipaturi, voto ad hoc addito. Quod quũ à deo, qui inuocantibus eũ in veritate prope eſt, impetraſſent, cœ
Nume. 30 piſſentq́ primogenitã filiam Mariam, mox memores ſcripturæ legis, quæ ait. Si quis viro-
Pſalm. 75 rum votum domino vouerit, aut ſe conſtrinxerit iuramento, non faciet irritum verbum ſu-
Eccles. 5 um, ſed omne, quod promiſit, implebit. Et alias. Vouete & reddite dño deo veſtro. Et alias. Si quid vouiſti deo, ne moreris reddere, ſtatim filiã ſuã iam trimã tẽplo dei obtulerunt, vt deo eſſet mancipata. Quod ſanè adeo non modo non eſt reluctata filiola parua & adhuc penè per ætatem infans, vt ad templum portata in nouiſſimo graduum, quoꝝ, quindecim erant, conſtituta, cunctos gradus ſine alicuius adiutorio ita conſcendit, acſi iam ætatis perfectæ eſſet, ibiq́ perfecta oblatione cum alijs virginibus in templo, redeũtibus domum parẽ-
Luce. 2 tibus permanſit, ac quotidie ita in omni ſanctitate proficiens, vt eadem de ipſa quæ de filio ſuo deinde dicebantur, verba merito dici poſſint. Puer autem creſcebat & cõfortabatur plenus ſapientia, & gratia dei erat in illo. ¶O ſancta oblatio, qua virguncula Maria à paren- V
Roma. 12 tibus in templum deo eſt oblata. Vere hæc fuit illa hoſtia de qua apoſtolus, in qua ſe ſanctiſſima virgo hoſtiam viuentem, ſanctam, deo placentem exhibuit, vtpote rationabile obſequium ſuum, quæ vtiq; ſe non confortauit huic ſeculo, probans, quæ eſſet voluntas dei bona & bene placens & perfecta, diu noctuq́ deo & diuinis adhærens.

¶O ſubiectiſſima obedientia, qua ſe virgo ſancta, mater dei futura ſuis parẽtibus ita de- X
Luce. 1 didit, vt non modo deo ad tempus eſſe vellet mancipata, ſed & perpetuam ſuam deo virgi-
1. Reg. 15. nitatem deuouit, viro nunquam nuptura: Nimirum hæc eſt illa obedientia, quæ, teſte ſcriptura melior eſt quàm victimæ. ¶O mira ſapientia quæ in tantilla puella ſupra naturam fulſit, quando ipſa ab ineunte ætate deum timere cœpit ac venerari, Id quod eſt initium ſapientię ſicut ſuo loco abunde docebimus.

Pſal. 110. Prouer. 1. ¶O fœlix & inſignis infantia, per quã, vt ait propheta, deus ſuã laudẽ fecit. Y

Pſalm. 8. ¶O mira redundantia gratiæ, datæ virgini, qua cũcta ſunt fragrãtia & grata ſummo numini, Mens lingua, caro, ſpũs, ſenſus, affectus, actio electã monſtrãt cœlitus in matrẽ dei filio. ¶Quis igit, frẽs chariſſimi, diuã virginẽ nõ præ cæteris veneret, quæ vel mox ab ine- Z
Prouer. 31. unte ætate gratia & virtute, Iuxta ſcripturã, cũctas ſupgreſſa eſt, q̃ nec ſimilẽ habuit nec vnquam habitura parẽ: Quis igit tam glorioſam virginẽ nõ laudet, quũ certũ ſit, totã eius laudem in deũ referri, q̃ illã ſibi ſua gratia tam laudabilẽ fecit: Ita nimiꝝ decuit eã eſſe virginem in om̃ibus mirabilẽ & ſanctam, quæ cum eſſet, ſine exemplo paritura, portatura, alitura, ſuiſq́ vlnis & manibus ſtrictura & tentura, qui in cũctis & ſupra om̃es adeo eſt mirabilis, vt à nullo poſſit excogitari. ¶Num decuiſſet, fratres, hoc nouum, vt dictum, præſentationis fe- A ſtum obmitti, q̃d tantã nobis dat ad omnẽ deuotionem anſam & cauſam: Num obmiſerimus hanc tam pulchram de preſentatione diuæ virginis hiſtoriã, quia in Biblijs non continetur: Nunquid non credamus eccleſiæ illam approbanti, quæ & cauſa eſt, vt ſine controuerſia Euangelio, vt dictũ eſt, credimus: Quis non hodie Mariam ob tam inclytas virtutes veneretur, quando & virtus perinde ſuam mercedem petat laudem: Quis, non, inquã, hodie glorioſam illam & benedictam puellam magnopere veneretur, quæ tantum nobis hodie exemplum ad imitandum exhibuit, & quid nos ageremus, docuit: Quid docuit:

Roma. 12 ¶Primo vt & nos ſicut ipſa, deo offeram⁹ hoſtiã viuẽtẽ, ſanctã, deo placẽtẽ in oĩbus pijs B opibus. ¶Secũdo, & ipſi adeo ſeruaremus & impleremus q̃ deo ſunt dicata vota, vt non modo quæ ipſi vouimus ſed & quæ noſtri parẽtes, ꝑter nos vouerunt, ſtudioſe impleremus.

¶Tertio vt & ipſi inter omnia mox à principio timeremus deum, quod vere ſapientiæ C eſt initium, vtq́ benefaceremus illico in pueritia, nõ expectantes in finem, quando nõ ipſi deſerimus peccata, ſed peccata nos deſerunt, q̃d vereor parui vel nullius ſit futuri meriti.

¶Quarto vt ipſi gratiam nobis à deo collatam in dei laudẽ collocaremus, vt ipſa colloca- E uit. Hæc & hoc genus alia ſaluberrima dogmata feſtiuitas hæc noua perdocet, hæc admonet virginis veneratio. Recolamus proinde virginis inclyta & miranda laudum præconia, infantilis ætatis merita & grata virtutis primordia, vt quemadmodũ ipſa deo fuit præſentata, ſic & nos illi hic per gratiã & alibi per gloriam præſentemur.

HOMILIA XCII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Numeri. viceſimoprimo, Qui percuſſus, aſpexerit eũ, viuet.

In feriis Exaltationis ſancte crucis.

Qui

Digitized by Google

A QVI rem, quæ nõ vnius eſt ſignificationis, vtiliter tractare ſatagũt, eã in ſuas diſſecant partes, quo pateſiat, qua de parte diſputatio ſuſcipiatur, quũ alioqui res multiplex, nõ diuiſa, certò ſit paritura confuſionem, id quod maxime vſu venire ſolet ijs, q ſacras literas indiſcriminatim, vt hac tẽpeſtate pleriq; factitarũt, citraq; alquã diuiſionẽ tractãt. Qđ ne nobis hodie eueniat, tractaturis de negotio crucis ſanctæ, in rẽſore ſperamus, vt primo, qđ ſit crux dicam⁹, vt ſua deinde vobis oĩbus futura ſit certior vtilitas & ſalus. Primo igit crux eſt figura vel ex ligno vl' ex lapide vel q̃uis alia materia ad modũ literæ Hebraicæ T, q̃ Hebræis Tau dicit, Græcis ταῦ Taf, Latinis penè t, q̃ duo facit brachia, vtpote extremitates in tranſuerſum porrectas, deducta, quam Latini furcã & patibulũ appellãt, q̃ dãnati figuntur, à ſimilitudine furcæ ſeu ptic̨e, quẽadmodum fuit lignũ, quo adfixus eſt dominus Ieſus, noſter vnicus redemptor, de quo Euangeliſta Johan.19 Suſceperunt autem Ieſum & eduxerunt eum. Et baiulans ſibi crucem, & exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum. De qua quidem cruce noſter potiſſimũ eſt ſermo futurus. Eſt & crux quæq; paſſio ſiue animi, ſiue corporis & vndecunq; inflicta, & maxime quæ in ligno crucis Matt.10 infligi ſolet à cruciãdo, vnde quæq; cruciatio crux ẽ appellata, quo nimirum pacto à Chriſto Marc.8 dictum eſt, vt quiſq; noſtrum ſuam tollat crucem, & ipſum ſequatur, quoniam paſſio in ligno Lucæ.14 crucis omniũ fuerit habita apud omnes maxima & turpiſſima, cui & ideo perfidi Iudæi dominum Ieſum addixerunt, nimirum non ſcientes, nec amariorem, nec turpiorem mortem & paſſionẽ, vt in ipſis impleretur hoc Sapientiæ. Circũueniamus iuſtum, quoniã inutilis eſt no- Sapien.2 bis, & contrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & infamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Contumelia & tormento interrogemus eũ, morte turpiſſima condemnemus eum. Turpiſſimã mortem, intellexerunt mortem ligni crucis, adeoq; ignominioſam, vt Iudæis olim maledictus haberetur, qui in ligno crucis ſeu in patibulo penderet. Hinc Deute.21. apoſtolus quaſi legis interpres ait. Chriſtus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis Galat.3 maledictum, quia ſcriptum eſt. Maledictus omnis qui pendet in ligno. Idemq; rurſus Chri- Philip.2 ſti mortem in cruce quaſi turpiſſimam ſignificaturus inquit. Qui eñ cum in forma dei eſſet, humiliauit ſeipſum, factus obediens vſq; ad mortem, mortem autem crucis. Q.d. mortẽ turpiſſimam crucis. Quæ ſane crux, id eſt, paſſio Chriſti, toties nobis ante oculos obuerſare debuerit, quoties figura ligni crucis obijcitur oculis noſtris.

B ¶Cuius qđe archetypi exaltatio hodie à catholica eccleſia recte ſctẽq; cõmemorat. Cuius De cõſ.diſt. dilectiſſimi fratres, edicto ex pia obedientia parentes hanc hodiernam diẽ pio corde trãfiga- 3.c.crucis. mus, Ieſuq; Chriſti non modo ſpiritualẽ, ſed & materialẽ, eandemq; lignariã crucẽ, ea qua decet reuerentia veneremur: non, inquã, ipſam ligni creaturã p̃cipue, ſed creatorẽ dñm Ieſum in ea & per eã adoremus, ſicut nõ ſanctos principaliter, ſed in ſanctis deũ, hortante propheta, Pſal.150 veneramur & colimus. Eteñ quicqđ eſt in creaturis vel bonitatis, vel ſanctitatis, vel virtutis Iacobi.1. idipſum à deo eſt totũ cõmunicatione quadã, qua ille creaturas ſuas & bonas & ſanctas reddit ſeq; propterea in illis extolli concupiſcit. Vnde apoſtolus. Quia oĩs, inquit, creatura dei bona 1.Tim.4 eſt. Errant igitur vehemẽter, qui hactenus nulla prorſus obfirmati ſcriptura negarunt ligno ſanctæ crucis aliquam impenſum iri reuerentiam, & huic recte ab eccleſia inuentionis & exaltationis diem aliquando fuiſſe decretam: nempe, qui certò ſe arguunt eſſe ex ijs & eos, de quibus ſummo animi dolore ait apoſtolus. Imitatores mei eſtote fratres, & obſeruate eos, qui ita Philip.3 ambulant, ſicut habetis formam noſtram. Multi eñ ambulant, quos ſæpe dicebã vobis, nunc autẽ & flens dico inimicos crucis Chriſti, quorũ finis interitus, quorũ deus venter, & gloria in

C confuſione ipſorũ, qui terrena ſapiunt. Hæc ille. ¶Quam ideo orauerim vel tantillã adferũt rationẽ vel ſcripturã, qua probẽt nõ eſſe crucẽ Chriſti magnopere colendã & venerandam? Nunqđ, quia ſit creatura & inanimata? Quid dñs mulierculã illã fluxũ ſanguinis patientẽ tãta Hebre.9 veneratione paſſus eſt retro fimbriam veſtimẽti ſui tangere, perindeq; exoſculari? Nonne & hæc creatura inanimata? Et nõ patietur nos exoſculari crucem ſuã ſuo cruore madentẽ? Vti- Matt.9 q; non crucẽ principaliter, ſed Chriſtum in ea oſculamur, eaq; amore ipſius veneramur. Sed Marci.5 Luc.8 quid multa? Si ſanctiſſimus propheta, domini ſcabellum præcipiat adorandũ, dicens: Exalta- Pſal.98. te dominum deũ noſtrum, & adorate ſcabellum pedũ eius, quia ſanctum eſt. Si præterea Eſai- Eſaiæ.60 as alienigenas ait venturos & veſtigia Hieruſalẽ vel ideo adoraturos, quod ſuper ea orta ſit lux. ſ. Ieſus Chriſtus, dicens. Et venient ad te curui filij eorum, & adorabunt veſtigia pedum tuorum omnes, qui detrahebant tibi. Si etiamnũ Moyſes eam terram, in qua rubum inflam- Exodi.3 matum vidit, vſq; adeo venerari à deo ſit iuſſus, vt coactus fuerit ſoluere calciamentum de pedibus ſuis: ſiquidem quod locus, in quo ſtabat, terra erat ſancta. Quid obſecro prohibet debi-

D tã venerationem in laudẽ dei opt. adorare lignũ, adeoq; figurã crucis ſanctæ? ¶Primo, quod ipſum nõ modo dñi ſcabellum fuerit, ſed & totius ſui corporis lectus, in quo (vt ipſe ait) non

Digitized by Google

Matt. 8. habuit, vbi caput ſuũ reclinaret, morte pro nobis naturali inibi obdormiens.
Luc. 9. ¶ Secũdo, q̃d in ea nõ modo veſtigia pedũ Hieruſalẽ ſed & veſtigia pedũ, manuũ adeoq;
Mat. 24 totius corporis dñi ipſius Hieruſalẽ. ſ. Ieſu Chri fuerint, & relicta ſint, Quę inde ab ipſo aliàs ſi-
gnum nũcupaſ filij hoĩs. ¶ Tertio, q̃d ea nõ modo is fuerit locus, in qua terra illa figuralis
ſancta fuerit, ſed & vera illa terra, caro. ſ. de diua virgine ſumpta. ſ. Ieſus Chrus, de q̃ Dauid.
Pſal. 84. Veritas de terra orta eſt. ¶ Quarto, q̃d ea ſignis & miraculis in inuentione à deo ſctã ve-
neratione'q; digna eſt approbata. Sanè proditum legimus, in ea, quam & Hieronymus &
lib. 9. ca. 9 Amb. veridicam eſſe adfirmant, hiſtoria eccleſiaſtica. Conſtãtinũ Imp. memorẽ, quod figu
ra eius crucis, quæ ſibi in aere ab angelo dicente, in hoc ſigno vinces. ſ. Maxentiũ hoſtem tu
um, &c. rutilo colore fuerat demonſtrata, victoriã mirificã ab inimicis obtinuiſſe, & inſtru-
ctum didiciſſe eius crucis archetypũ Hieroſolymis latere, e veſtigio illuc Helenã matrẽ ſuam
verè deuotã miſiſſe q̃ſitum, verã ipſam Ieſu Chriſti crucẽ, quę vbi eius locũ, in q̃ ad ducẽtos
vel circiter annos crux illa latuerat, à Iuda q̃dã, viro capulari extorſiſſet, eſſet'q; ea cum dua-
bus alijs crucibus miro aromatũ odore in ſacræ rei abſq; dubio ſignum reperta, neſcia q̃ Ieſu
eſſet crux, gloriã dei pſtolata phibetur: Et paulopoſt iuuenis demortuus delatus, ſup'q; pri-
mam & ſecundã crucẽ poſitus nõ reuixiſſe, atq; ſup tertiã poſitus ad vitã illico rediſſe: Inde
mirabiliter patuiſſe, eã Chri Ieſu eſſe crucẽ, & vere viuificã & huius partẽ Helenã ſanctam fi
lio Cõſtantino attuliſſe, partẽ vero thecis argenteis adornatã reliquiſſe Hieroſolymis, quẽ-
admodũ in toto orbe Chriſtiano canit. ¶ Quinto, pp̃ter magnã & variã gloriã, quã ſibi
Iohan. 12 inde dñs Ieſus adeptus eſt & q̃ſi glorioſo victorioſo'q; vexillo redemit. Q̃nquidẽ ipſe in cru-
ce exaltatus oĩa ad ſe traxerit, eo ipſo dicente. Et ego ſi exaltatus fuero à terra, oĩa trahã ad
meipſm. Hoc aũt, inqt Euãgeliſta, dicebat, ſignificãs, q̃ morte eſſet moriturus. Q̃d & à ligno
crucis regnauerit deus, diuino pſalte cõcinente. Cõmoueaſ à facie eius vniuerſa terra, dici-
Pſal. 95 te in natiõibus, q̃a dñs regnauit à ligno. Itẽ'q; q̃d (vt aplus ſcribit) patri obediens fuerit vſq;
Philip. 2. ad mortẽ, mortẽ aũt crucis, deus exaltauit illũ, & donauit illi nomen, q̃d eſt ſup oẽ nomen
vt in noĩe Ieſu omne genu flectaſ cœleſtium, terreſtriũ & infernorũ, & oĩs lingua cõfitea-
tur, quia dñs Ieſus Chrs in gloria eſt dei patris, qui & eam crucis ſuæ figurã ante ſe, venturus
Galat. 6 ad iudicandũ glorioſe & in confuſionem. Hinc ſibi Paulus non, niſi in cruce domini noſtri
Mat. 24 Ieſu Chriſti gloriandum duxit. ¶ Sexto propterea, quod Chriſtus dñs ea perinde ſelecto
Eſaiæ. 53 ad noſtrã ſalutarem redemptionẽ vſus ſit inſtrumento, qui ea media, nos ab æterna morte
1. Petri. 2 redemit, dicente Petro. Qui peccata noſtra ipſe ptulit in corpore ſuo ſuper lignũ, vt pecca-
Ephe. 2 tis mortui iuſtitiæ viuamus, cuius liuore ſanati ſumus, qui (vt Paulus ait) p crucẽ interfecit
Coloſſ. 2. inimicitias in ſemetipſo, delẽs chyrographũ decreti, q̃d cõtrarium erat nobis.

¶ Septimo propter inconuincibilẽ virtutẽ & fortitudinẽ, quã deus hoĩbus, nobis p eius
deuotã inſpectionẽ contulit, dudũ præfiguratã. Sane ea eſt ipſa ſignatio Tau. T. inimicorũ
Ezech. 9. crucis pinde præuiã præmittet alias dicens. Et tũc parebit ſignũ filij hoĩs in cœlo q̃ olim (vt
eſt in Ezechiele) in frontibus virorũ gementiũ & dolentiũ ſup cũctis abominatiõibus, quæ
fiebãt in medio Hieruſalẽ, impreſſa fuit, & huius ſignaculi munimento ab interitu & exitio
Nume. 21 liberati fuere, qui illã præferebant. Inſup & crux ipſa adeoq; eius ſignũ illud eſt ſignum ſuper
1. Cor. 10 quo Moyſes in deſerto erexit ſerpentẽ æneũ, quẽ ſuſpenſum in ligno, qcunq; ſunt intuiti,
protinus ab ignitorũ ſerpentium letifero morſu curati ſunt: de q̃ thema nr̃æ Homiliæ. Qui
pcuſſus aſpexerit eũ, viuet. Nec mõ qdem eandẽ virtutẽ, ſed etiã multo maiorẽ (quũ illud fu
it dũtaxat figura & vmbra crucis veræ) dubitamus ineſſe ſigno ſanctæ crucis, qñ Chrus ipſe
Iohã. 3 illud ſignũ vti vmbrã cruci ſuæ cõparauerit, inquiens: Sicut Moyſes exaltauit ſerpentem in
deſerto, ita exaltari oportet filiũ hoĩs, vt oĩs q credit in ipſo nõ pereat, ſed habeat vitã ęter
nã. Porrò ait Rabi Solomõ, Iudaicus interpres, in ſerpente nõ eam fuiſſe virtutẽ ſanãdi, ſed
adſpiciẽtes ſerpentẽ recognouiſſe afflictionẽ illam ſibi iuſte à deo illatã, petentes ab eo mi-
ſericordiã & ipm ſanaſſe eos. Rationẽ vero myſticã fuiſſe Chrs approbat. Siquidẽ ſignum il-
lud, q̃ affixꝰ fuit ſerpens, figurã crucis ſaluatoris ſerpẽtem'q; ipm pfigurarit in cruce Chriſtũ
pendentẽ, cuius intuitu & munimento. ſ. p fidẽ verã'q; deuotõem à morſibus ſathanæ Chri-
ani ſanant, adeoq; oẽs tã viſibiles q̃ inuiſibiles hoſtes fugant, eius'q; inquã, vera intuitõe, quę
nõ tã oculo corpis ſit q̃ per fidẽ & deuotõem mẽtis, depulſos, diabolicis tentatõibus vitã ſibi
Hebr. 12 acquirũt æternã, vti illi tẽporalem. Hinc ad eius figurę crucis, & Chri in ea intuitionẽ horta
tur aplus, dicens. Aſpicientes. ſ. in vr̃is tentatõibus & paſſionibus, in authorẽ fidei & cõſu-
matorẽ Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ, cõfuſione cõtempta atq; in dexte-
ra dei ſedis ſedet. Et q̃re adeo ad inſpectionẽ crucis Chri monet? Nimirũ, vt adſpicientes p-
cuſſi veneno ſerpẽtis. i. diaboli adeo'q; pcti viuamus, cognoſcẽtes nos pctõres iuſte puniri,
1. Cor. 8. pro qbus Chrs in cruce ppeſſus ſit tãta. ¶ Ex cuius deuota intuitione certo ſciẽtia vitæ, q̃
Philip. 3. verba vitæ habet, elicif, quæ eſt illa eminẽs ſciẽtia, nõ ſuperbiæ ſed charitatis & humilitatis
propter quã aplus ait, ſe oĩa vt detrimentũ & ſtercora habuiſſe, vt eam pdiſceret & haberet.

Etenim

Digitized by Google

Etem̃ vera fide & deuotione ſignũ crucis adſpiciens in ea tibi ob oculos cordis obuerſabit Roma 8.
æneus ille ſerpẽs,ſimilitudo quidẽ ſerpentis,ſpeciẽ beſtię habẽs nõ etiã venenũ.i. Chrs Ie Philip. 2.
ſus à pctõ liber in ſimilitudine carnis pcti veniẽs. Illũ,inquã,ſanantẽ ſerpentẽ verbo ſuo p Heb.4.
cuſſus ignitis morſibus ignitorũ ſerpẽtiũ.i.ſeptẽ vitiorũ capitaliũ adſpiciẽs viuet.ſ.vita vir-
tutis & vere felicitatis p virtutẽ ſcientię,quã ex ſerpente viſo hauriet & addiſcet. Siqdem in
crucis ſerpẽte Chro adſpiciens,caput ſerpentis inclinatũ,addiſcet humilitatẽ cõtra ſupbi- Eſaiæ.2
am. Eſaias: Incuruauit ſe hõ,& humiliatus eſt vir. Adſpiciẽs manus pforatas & apertas, ad-
diſcet largitatem cõtra auariciã,ne nrę manus ſint inopibus clauſę. Vñ: Manũ ſuã aperuit Proue.31.
inopi. Adſpiciẽs corpus vulneribus lacerũ,addiſcet duritiẽ cõtra mollicię,ne cũ molle epu- Luc.16
lone dãnet: Neq; em̃ molles,ait apſtus,regnũ dei poſſidebũt. Adſpiciẽs irriſum cõtumelijs & 1.Cor.6.
tñ patientẽ,addiſcet mãſuetudinẽ & patientiã cõtra irã & indignatõem. Apſtus,in mãſue- Ephe.4
tudine cũ patientia ſupportãtes. Adeo em̃ nos mãſuetos & patientes eſſe optẽt iniuriarũ, vt
Chrs dixerit. Sed ſi qs te pcuſſerit in dexterã maxillã tuã,pbe illi & alterã,& qcunq; te anga Matt.5.
riauerit mille paſſus,vade cũ illo & alia duo. Et nolite reſiſtere malo, ſed(vt Paulus ſcribit) Luc.6.
bonũ pro malo reddentes, Nõ voſmetipſos defendẽtes ſed date locũ irę. Scriptũ eſt em̃. Mi Roma.12
hi vindictã,& ego retribuã,dicit dñs. Adſpiciẽs potũ aceto & felle mixto, addiſcet parſimo Deute.32
niã cõtra gulã & crapulã. Vñ ſcriptura,guſta paululũ panis: nimirũ ne cũ Epulone diuite co Iudic.19.
medente ſplẽdidius dãneris. Hinc dñs. Attẽdite,inqt,vobis,ne forte grauent corda veſtra Luc.16
in crapula & ebrietate. A qua vel ideo ſcriptura maxime dehortat, qd in multis eſcis ſit in- Luc.21
firmitas,& auiditas appropinquat vſq; ad cholerã. Propter crapulã multi obierũt, Qui aũt Eccle.37.
abſtinẽs eſt,adijciet vitã. Adſpiciens orãtem p inimicis,addiſcet benignitatẽ cõtra inuidiã
& odiũ. Vñ dñs: Orate p inimicis vřis,& bñfacite illis,q vos oderũt, Itẽq; alio in loco apſtus Mat.5.
Eſtote inuicẽ benigni. Adſpiciens ſerpentẽ capite pendentẽ & nõ iacentẽ,addiſcet nego- Luc.6
ciũ cõtra otiũ & deſidiã,vt & ipſe à ſtratu ſurgat,quũ Chrs nõ habuerit,q reclinaſſet caput ſu Roma.12
ũm. Sic Dauid. Media nocte ſurgebã ad cõfitendũ tibi: ſiqdẽ multã malitiã docuerit otioſi- Ephe.4
tas,quũ & otiũ fuerit Sodomitis prima ruinę & pditõis anſa. Hęc,inquã,eſt illa eminẽs ſci- Pſalm.18.
entia,quã tãtopere apſtus ſibi optabat,vt eius grã poſthabuerit alia oĩa,vt ſolũmõ Chrm & Eccle.33.
eũdem crucifixũ haberet,itelligeret,teneretq;: nempe,q verus ſit in cruce mgr ideq; Gym- Ezech.16
naſiarches,vñ q(vt ppheta ait)erudit,beatus eſt. Hinc eſt,qd tãta ſit virtus in æneo ſerpen- Philip.3.
te.ſ. Chro in cruce,ad quã adſpiciendũ adeo qui pcuſſus eſt veneno diabolicæ tentationis, Pſal.93
admonet à deo,qm̃ qui eo,q diximus,pacto in vera fide & deuotione ipm crucifixũ ſerpen
tem adſpexerit,certo ſit liberãdus & victurus,& deniq; crucẽ ſuã.ſ. totius vitę anguſtiã,a- Matt.10
deoq; pro Chro amarã cõpaſſionem ſuſcepturus ipm ſerpentẽ ſequet. Id qd vere eſt baiulã Marci.8
re,adſpicere,portare vexillum ſanctæ crucis contra oĩm inimicorũ inſidias. Lucæ.14

E ¶Eam ob rem maiores nři vere Chriani tã fuere crucis ſanctæ amatores, vt eius ſignacu
lum nõ modo paſſim in memoriã dñi crucis.i.paſſionis & nřæ meditationis in compitis &
triuijs ponendũ decreuerint,ſed & aliqties pro loco & tpe publicis & ijs pijs ſpectaculis re-
preſentandũ ſtatuerint: pia nimirũ Iſraelitarũ lege admoniti,qd & illi(velut ex ſanctis lite- 2.Eſdr.5
ris accipimus) Schænophegia celebrarint.i.dies & feſta tabernaculorũ,ſcænas cõſtruentes, 1.Mac.10
in quibus ſeptem diebus comedentes repreſentabãt,ſuũ ex Aegypto exitũ per mare rubrũ 2.Mac.1.
& p heremũ mirabilem trãſitũ,memores beneficiorũ dñi,adeoq; mirifice à captiuitate Pha Iohan.7.
raonica redemptõis. Quod & nřos maiores nõ puduit facere pijs ſcænis in piam memoriã
Chriſtianæ p Chriſtũ in cruce ſancta redemptionis,vnde & inprimis idiotæ quaſi ex picto
quodã libro ea,quæ Chrs pro nobis geſſit & paſſus eſt,tenacius acciperẽt,& demũ ad grati-
as deo agendas prouocarent,maxime crucis ſanctæ multarũ virtutũ memores,cuius ſigna-
culo ſint tuti aduerſus dæmonũ inſidias. Quo piè factũ,vt ex inſtitutione apſtorũ(vt dubitã-
dum nõ eſt) ſtatim ab ipſo eccleſiæ primordio populus fidelis ſe ſignaculo ſanctæ crucis ad
ſui munitõem cõtra ſpirituales nequitias ſignare cœperit, idemq; fronti imprimere effor-
mareq; doceri: nec mirũ,qñ hæc ipſa crucis ſanctæ figura vnicũ ſit externũ ſignaculũ & ve-
xillum,q perinde ſymbolo agnoſci queant,qui ſub Chro rege regũ cõtra diabolũ, mũdum
atq; carnem militant,q ſignati ſunt in frontibus ſuis ſerui dei viuentis,quemadmodũ ange
lus habẽs dei viui,vexillum.ſ.crucis,alijs quatuor angelis clamaſſe ſcribitur in Apocalypſi. Apoca.7.
Et illud quoq; ſignum in ſacris benedictionibus & ſacramentorum diſtributionibus ex ri-
tu apoſtolico ab ipſis ſacrorum adminiſtratoribus exhiberi cœptum eſt,& in hoc qq; tem-
pus religioſe ſeruatum. Nec quidem citra meritum & rationem,quando(vt docuimus) vi- Ephe.2.
uificum id ſit ſignum,quo noſtram ſalutem eſt Chriſtus,catholicæ eccleſiæ fundator pari- Coloſſ.1
ter & fundamentũ operatus: cui & propterea in noſtrã ſalutẽ mirabiles contulit virtutes &
vtilitates: nimirũ quod efficaciſſimum foret contra hoſtiles inſultus munimentum,frequẽ-
terq; ideo in vſum adſumendum, vt quod, apoſtolo teſte, Iudæis ſcandalũ erat & gentibus 1.Cor.1
ſtultitia,credentibus in Chriſtum tãto eſſet honoratius & glorioſius,quãto crebrius effor-

Digitized by Google

maretur, & nunquàm crux Chriſti euacuaretur ab impijs, vt certè eius virtus & gloria nunq̃ F
euacuabit. ¶Quàm vero pij Imperatoris ſignaculum ſanctæ crucis (ſi leo crucis eiuſdem ar-
chetypum) venerati ſint & exoſculati glorificarint & adorarint. Hinc eſt accipere, quòd hu-
ius figuræ abuſionem pœna mortis ſeriò cauerint. Quandoquidem extet in hæc verba Impe-
L. i. c. Ne-mini liceat L. vlt. c. de pœnis. ratoris Theodoſij, Valenti. A A. ædictum. Cum ſit nobis cura diligẽs per omnia ſuperni nu-
minis, religionem tueri, ſignũ ſaluatoris Chriſti, nemini licere vel in ſolo vl' in ſilice vl' in mar
moribus humi poſitis inſculpere vel pingere, ſed quocunq; reperitur tolli, grauiſſima pœna
mulctando eos, qui contrariũ ſtatutis noſtris tentauerint, ſpecialiter imperamus. G

¶Atq; vtinam quod facit, inclytus noſter Imperator ſemper Aug. Carolus Quintus hoc
ipſum pijſſimũ ædictum ea qua decet, manu tueref, in hoſtes crucis ſeriò animaduertens, cu-
ius præſidio hactenus tam glorioſe contra ſuperbas inimicorum ceruices victor euaſit, victo
rioſeq; triumphauit, proculdubiò, ita in honore glorioſiſſimę crucis vexillo perrecturus, cun-
ctis crucis inimicis dominabitur. Id quòd omnibus eſto votum pium & felix.

¶Quod vero ad nos attinet, fratres in domino chariſſimi, hodie ob tam ſanctæ crucis arche H
typicę exaltationem toto pectore lętemur & exultemus, quòd eius crucis humilitas facta ſit
noſtra ſublimitas, ſitq; (inquam) Chriſti Ieſu domini noſtri crux, noſtra victoria, illius patibu
Origenes homi. 8. in Matthę. lum, noſter triũphus. Gaudentes inquam (vt & magnus ille Origenes monuit) leuemus hoc
ſignum, in humeris noſtris victoriarum vexilla portemus. Immortale lauacrum portemus in
frontibus noſtris. Cum dæmones viderint, contremiſcent. Qui aurata capitolia ſceptraq; re
Ezech. 9. galia non timent, Chriſti crucem expauent. Inſuper (vt dictum eſt) in Ezechiele Propheta,
quum omnes, qui miſſus fuerat angelus occidiſſet, & interfectio cœpiſſet à ſanctis, illi tantũ-
modo ſoſpites reſeruantur, quos T Tau literæ (id eſt crucis) pictura ſignarat. Celebrantes
proinde fratres dilectiſſimi, hunc diem perpetuo ſolemnẽ, exultemus, & ad crucis ſimilitudi-
nem ſanctas in cœlum leuemus manus. Cum ſic uos dęmones armatos viderint, opprimen-
Exo 17 tur. Memores quando Moyſes erectas ad crucis figuram manus habuerit Amalech hoſtem
ſuccumbere, at quum illius manus paululum conciderint, iſtum inualeſcere rurſus cępiſſe: me-
mores quoq; ſimus & antemnas nauium, velorum cornua ſub figura noſtræ crucis volitare.
Aues etiamnum ipſas, quum in ſublimiora obuoluuntur & pendet extenſis per aera alis, ipſam
crucem imitari. Imò & trophęa ipſa & victorias triumphorum ornatas eſſe cruces. Quas ex ra
tionibus paulòante memoratis non ſolum frontibus ſed & in animabus pariter noſtris habe-
Pſalm. 90 re debemus: vt cum ſic fuerimus armati, calcemus ſuper aſpidem & baſiliſcum in Chriſto Ieſu,
per æneum olim ſerpentem, non venenoſum, deſignato, qui adſpectus ſanat à morſu, id eſt,
lætali tentatione ſerpentum ignitorum, id eſt, cacodæmonum &c.

HOMILIA XCIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 6. Mar. 2. Lucæ. 5. Miſericordiam volo, & non ſacrificium.

In ferijs diui apl'i & euãgeliſte Matthei.

EVANGELIVM Eſt mira in om̃es pctõres vel quàmlibet graues & inue- A
teratos cõſolatõe plenũ. In quo Chr's dñs iterũ atq; iterũ, q̃d aliàs tam paterne
Matth. 11 ꝓmittit, re ipſa approbat: q̃nquidem q aliàs dixerit: Venite ad me oẽs q labora
tis & onerati eſtis, & ego reficiam vos, hodie nõ mõ id ſpernit Matthęum vnũ
ex publicanis, ſed & cũ publicanis & peccatoribus multis diſcumbit familiari-
Matt. 9. terq; conuerſat, eosq; cõtra phariſæos comiter grauiterq; defendit, inquiẽs: Non eſt opus va-
lentibus medico, ſed male habẽtibus, qui miſericordiam volo & non ſacrificium. Ex q̃bus qui-
dem verbis adeoq; ex toto euangelio colligimus. ¶Primo, Chr'm Deũ dñmq; nr'm prorſus
Hiere. 18. nullũ auerſari pctõrem, de pctĩs pœnitentẽ. Hinc ipſe alibi ait: Si aũt impius egerit pœnĩam
ab oĩbus pctĩs ſuis, quę operatus eſt, & cuſtodierit oĩa ꝑcepta mea, & fecerit iuſtitiã & iudiciũ,
vita viuet & nõ morief. Omniũ iniquitatũ eius, quas operatus eſt, nõ recordabor. Cõuertimi-
ni & agite pœnĩam ab oĩbus iniquitatibus veſtris, & nõ erit vobis in ruinã iniq̃tas. ¶Scd'o.
Lucæ. 19 Diuitẽ poſſe æquè vt pauperẽ ſaluari, depoſita diuitiarũ in ſpũ ſaltẽ ſarcina, vt & inde camelus
Acto. 10 per foramẽ acus tranſire queat. Sic Zachæus publicanorũ princeps idemq; diues eſt ſalutem
Mat. 27. adeptus. Sic hodie Matthæus, Sic Cornelius, Sic Ioſeph ab Aromathia, Sic Abraham, Iſaac, Ia
Marci. 15 cob, Iob, hocq; genus alij diuites, qui ſalutem adepti ſunt: quandoquidem diuitiæ non prohi-
Lucæ. 23. beanf, ſed abuſus earũ & in eas cõfidẽtia reprobat. Hinc Dauid: Diuitię ſi adfluãt, nolite cor ap
Iohan. 19 Iob. 1. ponere vt fecit diues in Euangelio & Epulo ipſe ſplẽdidus. Non em̃ diuitię ſunt habẽdæ, quẽ-
Pſalm. 61 admodũ habuit hõ iſte, q nõ poſuit deũ adiutorẽ ſuũ, ſed ſperauit in multitudĩe diuitiarũ ſuarũ,
Pſalm. 51. 1. Timo. 6 & præualuit in vanitate ſua. Ita nec Apl'us q̃dem diuitias ꝓhibuit, nec damnat ſed modum eis
vtẽdi ſignat, dicẽs: Nihil em̃ intulimus in hũc mũdũ, hauddubiũ, q̃a nec auferre q̃d poſſumus.
Habẽtes autẽ alimẽta & q̃bus tegamur, his cõtenti ſimus. Id quod ipſe ꝓinde exponẽs alibi ait:
Et qui

Digitized by Google

Et qui emunt tanq̃ nō poſſidētes,& qui vtunt hoc mūdo,tanq̃ nō vtant. Sic nec Chr̃s diui- 1.Cor.7.
tem negauit in cœlū ingredi poſſe,ſed cū difficultate, dicēs, facilius eſt camelum,&c. Matt.19 Marc.10
B ¶Tertio Chr̄m eſſe vero infirmis medicū,quū idem verus & vnicus ſit ſaluator. Vñ Pſal. Pſal. 106
Miſit verbū ſuū & ſanauit eos. ¶Quarto ,ſacrificiū deo ſine mīa ipſius & proximi nequa-
q̃ eſſe gratū,qui inq̄t. Euntes aūt diſcite q̄d eſt. Miſericordiā volo & non ſacrificiū. Errant
hoc quidē loco vehementer,qui aiūt hoc dicto Chr̄m om̄e voluiſſe ſublatū ſacrificiū vt qui
ſic & . Primo ſuā in cruce futurā oblationē ſubſtuliſſet. Secūdo ſibi cōtrarius fuiſſet, quū ali- Heb.9
C bi dixerit. Et tūc veniēs offeres munus tuū. ¶Quare rn̄derim hac in parte dn̄m nequaq̃ re Mat.5.
ijcere q̄dlibet ſacrificiū,ſed ſacrificiū ſine mīa reſpōdere quidē ip̄m Scribis & Phariſæis,q 1.Petri.2
immiſericordes & ſe iuſtos æſtimātes pctōꝝ & publicanoꝝ cōſortia declinabāt, interimq̄
ſacrificātes putabāt nihilominus ſua eſſe grata deo ſacrificia,in q̄ plurimum eos errare dicit Oſeæ.6.
cōtra ſcripturā, dicētem. Mīam volo & nō ſacrificiū, ſanè ſubindicantē, Sacrificiū ſine mīa
nō prodeſſe. Aut ſtātibus vtriſq; p̄ualere ſacrificio miam. Quoꝝ neutꝝ fuit in iſtis phariſæ-
is,q ſæpenūero faciebāt ſacrificia in tēplo, vt iuſti apparerēt corā populo, miam vero, in q̄
cōſiſtit vera iuſtitia, minime exhibētes. Quos ꝓpterea admonet dn̄s, vt p opa mīæ ſibimet-
ipſis ſupernæ mīæ p̄mia requirāt, & nō cōtēptis paupeꝝ neceſſitatibus p oblationē ſacrifi-
cioꝝ ſe deo placere cōfidāt, ſuū ideoq̄ de mīa exēplū eis ꝓponēs, inq̄t. Nō em̄ veni vocare
iuſtos ſed pctōres. ſ. vt ab iniq̄tate tanq̃ ab egritudine ſalui fiant p pœniam. Arguit deniq;
dn̄s inanē iuſtitiæ iactantiā, quia ſacrificijs ad ſalutē infirmis, mīa erit vniuerſis in lege poſi-
tis neceſſaria, quū oēs peccarāt, & gloria dei indiguere. Ita aūt hoc ꝓphetæ dictū oportere Roma.3.
intelligi oſtendit Chr̄s in Luca dicens. Veruntn̄ quod ſupeſt date eleemoſynā, Et ecce oīa Luc.11.
munda ſunt vobis, loquens cōtra phariſæos immiſericordes & apparēter iuſtos. Sic & ſcri-
ptura. Facere miſericordiā & iudiciū magis placet deo q̃ victimæ. Quod & verba prophe- Prouer.21.
tæ, vnde Chr̄us hodie ſuū adſciuit dictū, plane probant, quæ ad hunc modū leguntur. Quia
miſericordiam volui, & non ſacrificiū, & ſcientiam dei plus q̃ ſacrificium.

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matt.18. Marc.9. Luc.17. Veruntn̄ væ homini illi, per quem ſcandalū venit.

In ferijs diui Michaelis archangeli.

DVO die vno Euāgelia cōcurrunt, & ſanè vtraq; doctrinis ſaluberri
A mis referta. Quoꝝ primū de dn̄ica die. ¶Primo docet terrena hęc Mat.6
debere à nobis cōtemni, ſi ſp̄ūalia & cœleſtia habere voluerimꝰ, quū
ſimul eē nequeāt exēplo, q̄d dn̄s oſtēdit. Huc attinet, quod apl̄us ait. Gala.1
An quęro hoībus placere? Si adhuc hoībus placerē, Chr̄i ſeruus non
eſſem. Et ideo Timotheo ſcribit, inq̄ens. Nemo militās deo, impli- 2.Tim. 2
cat ſe negocijs ſecularibus, vt ei placeat, cui ſe ꝓbauit. Quia vero hæc
ipſa terrena & ſecularia à deo auocāt, docet. Secundo vitandā eſſe ſu
perfluā de rebus ad victū & amictū perinde neceſſarijs curā & ſolici-
tudinē, nempe, q̄ diffidentiā de deo arguit, interimq̄ deo neglecto
plane nihil proficiat, imo omnis noſter vanus eſt labor. Id q̄d grauiter ſubindicat propheta
canens. Niſi dn̄s ædificauerit domum inuanū laborarūt, qui ędificāt eam. Niſi dn̄s cūſtodi- Pſal. 126
erit ciuitatem fruſtra vigilat, qui cuſtodit eam. Debacchantur itaq;, qui noſtro tēpore quaſi
in ſe ipſis poſiti abrogatis diuoꝝ ferijs ita conātur ac moliuntur pinde atq; alioqui eſſent oī-
no perituri, quū interim magis ac magis diffidentes & deſperantes depereant, & rectè qui-
dem, quum nō deo ſed ſuis potius confidāt conatibus & laboribus: immemores eius, quod
ſcriptura dicit. Non eſt ſapientia, non eſt prudētia, non eſt cōſilium cōtra dn̄m. Equus para
tur ad diem belli, dn̄s autem ſalutem tribuit. Sunt aūt contra deū, qui illi nō confidunt quaſi Prouer.21
in ipſis ſitum ſit, quod ad vitæ neceſſitatem requiritur. Id quod, inquit Eccleſiaſtes, vanitas Eccles.1
eſt, & caſſa ſolicitudo mentis. Hinc docet. Tertio dei regnum imprimis quærendum à no-
bis collaborātibus eſſe, Ita vt ſemp deus p̄cipuas & primas habeat partes: quādoquidem ſi- 2.Cor.3.
mus inſufficientes ipſi cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiētia noſtra ex deo ē.
Cuius initio regnū eſt quærendum ſummis votis & deprecatōibus & cōfeſſionibus. Eſt ve
ro regnū dei ipſe deus, qui ſummū bonum eſt, & finis vltimus, quē quæremus, vbi huiusho
norē quæſiuerimus, eiuſq; ſummā perfectionē ita deſiderauerimus, vt ipſe in nobis regnet
vt nos & oīa nr̄a illi pleniſſime ſubijciant, obtēperēt & ſeruiāt. Q̄d faciemus, q̄n & eius iuſti
ciam q̄ſiuerimus: iuſtitia eius ē via pietatis: nimiꝝ illius mādatoꝝ pio in ip̄m amore obſer-
uatio, dimittere, q̄d ille odit, agere q̄d amat & placitū habet. Ita quidē iuſtitiā dei q̄ſierūt Za
charias & Eliſabeth: de quibus ſcribit Euāgeliſta. Erāt aūt iuſti ambo ante deū, incedētes in Luc.1
omnibus mandatis & iuſtificationibus ſine quærela. Ita quoque & nos quæramus deum
& iuſtitiā

Digitized by Google

& iuſtitiam eius, tunc em̄ omnia nobis adijcient.i. conſequent ſine impedimento aliquo. Et
Pſal. 54. hoc ē, qd᷑ ꝑpheta admonet, inquiēs: Iacta cogitatū tuū in dño, & ipſe enutriet te. Et ſanè inqt
Pſal. 36. idem: Iunior fui & ſenui, & nō vidi iuſtū derelictū, nec ſemē ei⁹, q̄rēs panē. Spera in dño, & fac
1. Petri. 5. bonitatē & paſceris in diuitijs eius. Quandoqdem ipſe prudētiſſimus pater nouit, qd nos ſuos fi
Roman. 8 lios hr̄e oporteat, q & pōt opportuno tpe dare eſcā. Ille qdem eſt, in quem monet Petrus, vt
omnem ſolicitudinē ꝑijciamus in eum qm̄ ipſi cura eſt de nobis. Si em̄ inquit Paulus: Ille pro
prio filio ſuo nō pepercit, ſed ꝑ nobis oībus tradidit illum. Quō etiam cum illo nō omnia no-
bis donauit? Q.d. Si em̄ ille maiora dedit.ſ. animā & corpus, qūo nō etiā daturus eſt, q̄ minora
ſcȝ amictū & victū, & q̄ hoc genus ſunt reliqua: q̄ etiamnū creaturis minoribus largit, quas tū
Pſalm. 8. vel vniuerſas ꝑpter nos creauit, eaſq̨ nobis ſubiecit ad nr̄m cōmodū Dauide canēte: Omnia
Pſal. 146 ſubiecisti ſub pedibus eius, oues & boues vniuerſas, inſup & pecora campi. Volucres cœli &
piſces maris &c. Quibus & ipſe dat vitę neceſſaria, eodē canēte Propheta: Qui dat iumētis eſcā
ipſoꝝ, & pullis coruoꝝ inuocātibus eum. Et hoc eſt, qd᷑ dn̄s hodie ait: Nónne vos magis plu
ris eſtis illis? Scit em̄ pr̄ veſter, qa ijs oībus indigetis. Et hoc q̄ ad Euangelium de die hodierna B
dn̄ica. ¶ Scd̄m vero Euangeliū qd᷑ Deo Opt. Max. in cōmemoratione & venerationē an-
geloꝝ legit, in primis docet quanta ſit angeloꝝ dignitas & pręſtantia vl᷑ ideò qd᷑ ij ſemp vi-
dent faciē Dei pr̄is, q in cœlis eſt. In qbus qdem verbis facile colligimus: Angelum nō eē ali-
ud q̄ creaturā, vtpote incorporeā, intellectualē, beatamq̨ nō minus Deo Max. q̄ nobis homi
Iob. 25 nibus in ijs, q̄ ſunt vl᷑ animæ vl᷑ corporis vl᷑ fortunæ deſeruientē, qn̄quidē angeli, quoꝝ infini-
Daniel. 7. tus eſt numerus, cœleſti cultu creatori ſuo in cœleſti pr̄ia adſiſtunt. Vnde Danielis: Millia mi-
Matt. 26 lium miniſtrabāt ei, & decies millies cētena millia adſiſtebant ei. Cui & dn̄s alibi non obſcurè
ſubſcribit inqens: An putas qa nō poſſū rogare patrē meū, & exhibebit mihi mō pl⁹ q̄ duodecī
Heb. 1. legiones angeloꝝ. Sic quoq̨ & nobis (inquam) hoībus deſeruiunt, quoꝝ ſingulariter ſunt mi-
Pſal. 103. niſtri à Deo deputati, dicēte Apl̄o poſt Prophetā: Nónne oēs ſunt adminiſtratorij ſpiritus in
miniſteriū miſſi ꝑpter eos q hæreditatē capiunt ſalutis? Sunt aūt miniſtri, tum qa nos, Deo iu
bente, ab omniū hoſtiū periculis defendere laborant, canēte Propheta: Angelis ſuis mādauit
Pſal. 90 de te, vt cuſtodiant te in oībus vijs tuis. Sic alias: Angelus dn̄i ꝓceſſit caſtra Iſrael, abijtq̨ poſt
eos, & cum eo pariter columna nubis priora dimittēs, poſt tergū ſtetit inter caſtra ipſoꝝ & ca
Exo. 14 4. Reg. 19 ſtra Iſrael. Inde poſtea dixerunt Aegyptij Fugiamus Iſraelē, Dn̄s em̄ pugnat ꝑ eis cōtra nos.
Simile patet in angelo ꝑ Iudæis ꝑcutiēte Sennacherib. Et in angelo deſcendēte in fornacem
Daniel. 3. ignis cum tribus pueris, tum qa nos in via ſalutis & aīę & corpis dirigunt. Vn̄ Propheta: In ma
Pſal. 90. nib⁹ portabūt te, ne fortè offendas ad lapidē pedē tuū. Hic Raphael angel⁹ alibi Tobiā iuniorē
Tobie. 12 reduxit, & duxit ſanū eius parētibus. Sic q̄ȝ angelus ī ſomno Ioſeph apparēs direxit & īſtruxit
Matth. 2 dicēs: Surge & accipe pueꝝ & matrē eius, & fuge in Aegyptū, & eſto ibi vſq̨ dum dicam tibi. C

¶ Hinc liqdo apparet q̄ ſit dignū & iuſtū, vt hæc nobis dies magnopere celebret in venera-
tionē ſanctoꝝ angeloꝝ ꝑpter in ipſos, qa nobis ſeruiunt, & in Deū, q eos in noſtrā vtilitatem
Gene. 1 creauit, gratitudinē. Quis em̄ (obſecro) ſuffecerit Deo Opt. ꝑ tanta clemētia tantaq̨ erga nos
Pſalm. 8 miſeratōe & cura, ſolicitudineq̨ grās agere, cui clemētiſſimo (inquam) dño noſtro non ſatis ē
viſum, omnē corporalē creaturam nobis ex conditōe ſuæ creationis inferiorem noſtro vſui,
noſtræq̨ vtilitati commodaſſe cœlum & terram, elemētaq̨ vniuerſa, & quæ in illis vigent, in
ſalutē noſtram diſpoſuiſſe, niſi etiam ea, quę ſupra nos ſunt, noſtrę vtilitati cogeret deſeruire.
Excellens vtiq̨ ſignū foret clemētiæ, ſi prępotēs Imperator aduenīēti cuipiam hoſpiti ꝓprios
familiares, quanq̄ dignitate minores vl᷑ pares ſeruire mandaret. Longè vero maioris benigni
tatis argumētum eēt, ſi maiores nobiliores & digniores ſuę curię inſiſtētes, minus dignis adue
1. Timo. 6 niētibus cōpelleret miniſtrare. Quantū ergo eſt ac q̄ mirandū, qd᷑ rex vniuerſoꝝ nobis factu
ris ſuis indignis, nō modo inferiores & pares, ſed ſanctos ſui palacij incolas, auxiliatores, de-
fenſores, cuſtodeſq̨ deputauit. Angelicos.ſ. ſpūs longe nos excellētes gratia & natura Nam il
li ſpūales, nos corpales. Illi incorruptibiles & ꝑpetui, nos mortales & caduci. Illi beati ac cœli
ciues, nos vero miſeri & viatores. Et hęc longe dignius admiratōe, qd᷑ eos mox ab ortu natiui
tatis nō mō deputauit ijs, q̄s magni reputamus, ſed & puſillis (dño ipſo teſtāte) quū ait: Videte
ne cōtēnatis vnū ex ijs puſillis. Dico em̄ vobis, qa angeli eoꝝ ſemp vidēt faciē pr̄is mei, qui in
cœlis eſt. ¶ Atqui puſillos vocat, qui nuper in Chr̄o ſunt nati, aut tales, qui ꝑmanēt ſine ꝑfe D
ctu, quaſi nuper nati, & ꝑinde ſimplices, qui à recta fide & viuēdi norma facile ſeduci queunt:
1. Cor. 3. quibus rationabile lac neceſſariū eſt, qui adhuc carnales ſunt, ſicut ait Apl̄us: Et paruuli ſunt in
Heb. 5 Chr̄o, nec capere pn̄t eſcā virilē, interim ſimpl̄r ſentiētes, q̄s adeò charos habet Deus Max. vt
& ipſis ſuos eē voluerit angelos, ideoq̨ minimè ſcādalizādos. Quo ſanè loco ſciendū eſt: Scan
dalū dici in via obicē aliquē, qui greſſum incedētis vl᷑ ſcandētis impedit. Hinc metaphoricos
dici ſcandalū oē vl᷑ verbū vl᷑ factū, quo proximis à bono in malū, vl᷑ à malo in peius ꝑtrahit,
idemq̨ offendit in aīa ſua ad gehennā. Et ſcādalizat, qui vel dicto vel facto cuiq̄ occaſionem
ruinæ & peccati præbet. Et id bifariam fieri adſolet.

¶ Primo,

E ¶Primo quidem actiue, vt quũ quis aliqd ex natura ſua malũ ideoq; ſcãdalizãs dicit aut facit, ideoq; mortaliter peccat. De hoc propheta, Cuſtodi me, inqt, à laqueo, quẽ ſtatuerunt mihi, & à ſcãdalis operãtiũ iniqtatẽ. Exẽpli grã, quũ qs impudice agit vel loquit̃ p̃ntib⁹ vel pueris vel alijs hoc genus hoĩbus, de q̃ Satyricus. Nil dictu fœdũ, viſuq; hęc limina tangat, Intra q̃ puer eſt, pcul hinc, pcul inde puellę Lenonũ, & cãtus pnoctãtis paraſiti. Maxima debet̃ puero reuerẽtia, ſi qd turpe paras, nec tu pueri cõtẽpſeris annos, Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans. Sic caueãt q cęteris pollẽt authoritate, ne qd mali agãt alijs videntibus q̃m hoc magis peccãt, q̃ plures ad peccãdũ ſui exẽplo puocãt: queadmodum lapis ingẽs de mõte cadẽs multos ſecũ lapides ptrahit. Propterea Manaſſes horribiliter ẽ à deo punit⁹, de q̃ deus ad hũc modũ. Quia fecit Manaſſes rex Iuda abominatões iſtas peſſimas ſup oĩa, q̃ fecerũt Ammorrei añ eũ, & peccare etiã fecit Iudã in imundicijs ſuis, ppterea hęc dicit dñs de us Iſrael. Ecce ego inducã mala ſup Hieruſalẽ & Iudã, vt qcũq; audierit, tinneãt ambę aures eius. Sanè q ad hũc peccat modũ & ſe & aliũ dãnat. Hinc ſcriptura. Nõ pecces in multitudine ciuitatis, nec te imittas in populũ, neq; alligas duplicia p̃ctã, nec eñ in vno eris imunis de hoc q̃q; loquit̃ hodie Chr̃s. Quo quidẽ mõ plati male agẽtes ſcãdalizãt. i. ad peccandum pinde puocãt plebẽ, cui debẽt iuxta Paulũ eẽ exẽplo, in fide, verbo cõuerſatõe, charitate & caſtitate. ¶Scd̃o ſcãdalizat paſſiue, vt cũ qs aliqd de ſe prſus bonũ nec in malã partẽ ſua vertẽdũ natura facit aut dicit, q̃d tñ alius ſiniſtre vertẽs ſcãdalizat̃. i. peccãs ſe deteriorẽ facit nimirũ ſua ſponte ſe ſcãdalizãs pinde araneus de flore pulchro venenum colligens, ſcandalizatur ob florem araneus non vitio floris ſcandalizatur, ad hunc modum, qui frequenter in tẽplo orantem vel ſemper ieiunãtẽ vel hoc genus bona intentiõe pura agentem deridet ip̃m fortaſſis hypocritã appellãs. Sic Iudęi Chr̃m dixerũt hr̃e Belzebub, qa ſublimia ageret & diceret, quẽ & potatorẽ vocarũt, qa cũ publicanis hũiliter cõuerſabat̃, hic nõ vñ p cõtrariũ venit ſcãdalũ, peccat, ſed in quẽ venit ſcãdalũ. Qui talis eſt, q̃lem notat Eſaias dicẽs. Væ, q dicitis malũ bonũ, & bonũ malũ, ponẽtes tñbras lucẽ, &c. Quo ſane pacto vbi de veritate ſcãdalũ ſumit̃, vtilius arbitrabant̃ naſci ſcãdalũ pmitti, q̃ veritatẽ relinq. Sic vtiq; Chr̃s non peccauit, vtcũq; Phariſæis ſcãdalũ pinde paſſiuũ fuerit, ingens. Cęci ſunt, & duces eorũ, q̃m quidẽ Phariſæi exigentes ſuarũ traditionũ obſeruationẽ, arbitrabant̃ eas eſſe neceſſarias ad ſalutẽ, ſolasq; ſufficere ſine dei mĩa & gratia, q̃d falſiſſimũ & impium erat: ſiquidem omnes, inquit Paulus, peccauerunt & egent gloria dei. Iuſtificati gratis p gratiã ipſius p redẽptionem, q̃ eſt in Chr̃o Ieſu. Ideoq; nõ debuit Chr̃s ibidẽ nõ reijcere Iudæorũ traditões, vti impias & contra veritatẽ & quidem maxime, q̃d tp̃s id ip̃m exigebat dicere. Sic idẽ ipſe Chr̃s, dñs noſter multis ſcãdalũ fuit & ruina paſſiue, q̃m iſti ſua ſpontanea iniquitate & malitia ſe in illo ſcãdalizarint, in eoq; peccarint, mali & peiores redditi. Id q̃d dudũ deus pſ per Eſaiã fore p̃dixerat, inquiens. Dñm exercituũ ip̃m ſanctificate, ipſe pauor veſter, & ipſe terror veſter, & erit vobis in ſanctificationẽ, in lapidem aũt offenſionis, & petrã ſcãdali duabus domibus Iſrael, & in laqueũ, & in ruinã habitãtibus Hieruſalẽ. Et offendent ex eis plurimi, & cadent & conterentur, & irretientur & capientur. Cuius pphetiã ap̃lus perinde interpres ſequẽs ait. Offenderũt eñ in lapidẽ offenſiõis & petrã ſcãdali, & oĩs q credit in eũ nõ cõfundet̃. Ita & Symeon ad Mariã ait. Ecce poſitus eſt hic in ruinã, &c. Et iterũ ap̃lus ait. Nos aũt p̃dicamus Chr̃m crucifixũ, Iudæis quidem ſcãdalũ, gentibus aũt ſtultitiã. Ipſis aũt vocatis Iudæis atq; Grecis Chr̃m dei virtutẽ, & dei ſapientiã. Quẽ ſequit̃ Petrus, inquiens. Vobis igit̃ honor credentibus, nõ credentibus aũt lapis, quẽ reprobauerũt ædificãtes: hic factus eſt in caput anguli, & lapis offenſionis, & petra ſcãdali, his, qui offendũt verbo, nec credũt in q̃ & poſiti ſunt: de hoc ſcãdalo, & de eo qui ad hunc paſſiue modũ ſcãdalizat, dñs non loquit̃. Cęterũ ſcãdalizat. ¶Tertio paſſiue, cũ qs agit q̃d de ſe fortaſſis licitũ tñ infirmis nõ expedit, vnde & illi ſcandalizantur, q̃s ſe ſcandalizare ſcãdalizans euidenter nouit & intelligit: quemadmodũ qui nr̃o nunc tp̃e cauſa exigente (nã alioqui cum vel temere vel ſuperbe vel friuole vel luxurioſe, vel hoc genus modo faceret, plane peccaret) nõ habita imbecillium ratõe diebus hactẽn⁹ ab ecc̃lia indictis veſceret̃ carnib⁹, ſabbathaq; laborãdo infrigeret: q certe proximum ſcandalizando vel ideo deteriorarit, quod & is eccleſiæ authoritati nihil deinde deferret, & quæq; illius vel quàmlibet ſancta præcepta nihiliſaceret, carniq; & ipſe deinde mallet quàm ſpiritui deſeruire. Quo vtiq; modo grauiter peccaret. Cuius peccati ſcãdalizans, maxime ſe ſcandalizare ſciens, cauſa vtiq; eſſet & anſa, Ideoque gehennæ obnoxius. Et hoc eſt, quod Chriſtus hodie ait. Væ homini illi, per quem venit ſcandalum. Quare væ? Quia ſe & alios condemnaret. Siquidem melius fit, vt ſuſpendatur mola aſinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris, & cætera. id eſt: melius eſſet homini illi mori corporaliter, quàm ex malo ſuo exemplo facere alium ruere in peccatũ mortale: quum ſe & illum damnaret. Et hoc eſt, quod tã ſerio dicit ap̃lus. Quapropter ſi eſca ſcandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternũ, ne fratrẽ meũ ſcãdalizem. At ſi hoc ap̃lus, & qui-

Pſal. 140
Iuuenal. ſat. 14.
4. Reg. 21
Eccle. 7
1. Tim. 4
Mat. 11
Matt. 11
Eſaie. 5.
Mat. 15
Roma. 3.
Eſaie. 8.
Roma. 9.
Zacha. 14
Luc. 2.
1. Cor. 1
1. Petri. 2
Mat. 26.
Marci. 14
Luc. 20
1. Cor. 8.

Digitized by Google

&quidem in eo quod maximè licuit,& quidem apud eos,qui nitebanſ iudaizare,quid reſpon
dent noſtræ tẽpeſtatis Capernitæ carnales,q nulla prorſus cauſa ſed ſola plęrunq; iniqtate,te-
meritate,leuitateq; pmoti ſanctiſſima ieiunia & ſabbatha Eccleſiæ catholicæ cõtra eiuſdẽ lon
giſſimã nec minus ſaluberrimã inſtitutionẽ & cõſuetudinẽ libidinoſius infringunt? Haud du-
1 Corin 10 biò Chriſtus ijs olim eſt minatus,dicens: Væ mundo à ſcandalis. ¶ Cæteꝝ inquiũt iſti: Cur F
nõ vteremur ijs ꝑ arbitrio nr̃o, quæ nobis Apl'us ſcd̃m Chr̃m omnino libera reliqt inquiens:
Omne q̃d in macellũ venit,manducate,nihil interrogãtes ꝑpter conſciam. Imò(inquiũt)idẽ
1.Timo.4 aliàs vocat doctrinas dæmonioꝝ,qbus ꝓhibemur nubere & abſtinere à cibis. Quia(inquiẽs)
in nouiſſimis tpibus diſcedent qdam à fide:attendẽtes ſpiritibus erroris & doctrinis dæmo-
nioꝝ in hypocriſi,loquẽtes mendaciũ & cauteriatã habentiũ ſuã conſciam,ꝓhibentiũ nube-
re,abſtinere à cibis,q̃s Deus creauit ad pcipiendũ cũ gr̃aꝝ actõe fidelibus,& ijs q cognouerũt
veritatẽ. Quia oĩs creatura Dei bona eſt,& nihil reijciendũ,q̃d cũ gr̃aꝝ actõe pcipiť. Id q̃d to
Lucæ.10 tum Chr̃us pinde videť corroborare,dicẽs:In eadẽ aũt domo manete,edẽtes & bibẽtes, quæ
Matt.15 apud illos ſunt,& mãducate,q̃ apponenť vobis. Et alibi:Non q̃d intrat in os, coinquinat ho-
minẽ,ſed q̃d ꝓcedit ex ore &c. Igiť inquiũt nobis licet diebus etiam ab Eccleſia indictis veſci
carnibus. Infringere ſabbatha,ieiuniaq; hoc genus alia,nõ habita alioꝝ vl' infirmoꝝ ratione. G
&c. Cæteꝝ qbus occurrendũ eſt veritate patrocinãte. ¶ Primo: Neq; Chr̃m,neq; Paulũ lo-
qui ita de ꝓhibitõe ciboꝝ,feſtoꝝ,ieiunijs,nuptijsq;,quemadmodũ Eccleſia tenet ac obſeruat.
Sanè Chr̃us vnà cũ Apl'o in eos inuehiť,q arbitrabanť aliq̃s cibos ex ſua natura eẽ malos,illici-
tos & immundos,pindeq; ab ijs tanq̃ animę ſaluti cõtrarijs oĩno eẽ abſtinendũ, haud ſecus ac
Leuit.11 in ijs regnũ Dei pẽderet,mĩa interim Dei reiecta:quẽadmodũ & Iudæi obſeruabãt aliq̃t cibos
Deute.14 ꝓhibitos ex lege,q̃ Chr̃o aduenięte ceſſabãt,ideoq; liciti tandẽ,veꝝ Eccleſia abſtinet à nõnul
2.Coꝛ.5, lis cibis nõ vt natura malis & illicitis(qñquidẽ vidit Deus,q̃ crearat,oĩa eẽ bona)ſed q̃ carnẽ ad
Johan.1, Gene.1 pctm̃ vehemẽtius q̃ alij ꝓuocẽt,ideoq; ijs ideo abſtinet,vt macerata carne feruentius ad Deũ
Daniel.1, ſpũs poſſit ſuſpicere,illũq; expeditius colere & adorare. Sic piè ieiunãs Daniel leguminibus tã
tummodo ꝓ cibo,& aqua ꝓ potu vſus eſt. Cui & ideo Deus grãm & mĩam cõtulit,vt & intel
Nume.6, ligentiã habuerit oĩm viſionũ & ſomnioꝝ. Sic & Nazarẹi ex p̃cepto dñi abſtinebãt ab omni
Hiere.35 vino,& oĩni potu,q inebriat. Sic tota domus Rechabitaꝝ ex p̃cepto pr̃is Ionadab in æternũ
Lucę.1, abſtinuit à vino,fuitq; ꝓpterea à Deo benedicta,vt vir de ſtirpe eius cũctis diebus nõ defece-
rit. Sic Iohãnes Bapt. magnus corã dño fuit, & cõmendatus,q̃niam vinũ & ſycerã nõ biberit.
Roma 14 Hinc eſt q̃d Apl'us ait:Bonũ eſt nõ mãducare carnẽ,& nõ bibere vinũ. Quare vt eius.ſ.abſtinẽ
tia carnalia deſideria deficiãt. Sic carne & hoc genus cibis & potibus Eccleſia ſtatis diebus nõ
prouer.26 vtiť, quia bonũ eſt, ne alioqui eoꝝ luxuria p̃beanť carni ſeminaria libidinis,& incẽtiua vitio-
rum,quę vtiq; reprimanť cauſis,vnde iſta ſubnaſcunť ſemotis. Sapiẽte dicẽte:Cũ defecerint li
gna,extinguiť ignis. Sic Terẽtius ait:Sine Cerere & Baccho,friget Venus. Sic & Eccleſia ſacer
dotibus ꝓhibuit vxores,vt ꝓpter ſacerdotij dignitatẽ caſtius viuãt,Deoq; gratius offerant,&
Gene.2 ſupplicẽt,nõ q̃d inhibeat nuptias vti malas,q̃s Deus mox à mũdo cõdito,& Chr̃us in nouo te-
Matth.5 1.Coꝛ.7, ſtamẽto approbauit,ſed(inquã)inhibuit, vti Paulus alibi dicit ad cõiugatos: Nolite fraudare
inuicẽ,niſi forte ex cõſenſu ad tp̃s,vt vacetis orationi, de vouẽtibus vero cœlibatũ dicit aliàs:
1.Timo.5 Adoleſcẽtiores aũt viduas deuita. Cũ em̃ luxuriatę fuerint, in Chr̃o nubere volũt,habẽtes da
mnationẽ,qa primã fidẽ irritã fecerũt. Rectè itaq; ſacerdotes cõtinẽt ex Eccleſię inſtitutõe à
nuptijs,vt caſte viuãt,nõ vt natura malis,veluti Taciani & Marciani falſo dixerũt. Sicut & Se
ueriani & eucratiani ſemp à vino & carne tanq̃ natura malis abſtinendũ eẽ ꝓhibuerũt. Nõ aũt
Eccleſia Chr̃iana ita eiſdẽ indixit. Imò quæ & abſtinet & ad tp̃s, quę & relaxat inſtãte cauſa,
Matt.12 vtpotè neceſſitatis,ſicut & Chr̃us diſcipulos à ieiunio neceſſitatis,& ſe aliàs ſabbati excuſauit,
Mar.2 Lucæ.6 quẽadmodũ & ep̃i relaxare debẽt. Sic q̊q; eadẽ Eccleſia obſeruat aliq̃t dies feſtos,vt in ijs expe
ditius Deo inſeruiať,& eoꝝ q̃ Dei eiuſq; diuoꝝ ſunt,religioſior fiat memoria. Nõ aũt vti Iu-
dæi obſeruabãt Neomenias & ſabbata,pinde atq; legalia & ad ſalutẽ neceſſaria, q̃ fuerũt vm-
bra noui teſtamẽti,ideoq; in eodẽ nouo teſt. nequaq̃ ad antiquũ morẽ obſeruãda ſunt, ne iu-
Coloſſ.2 daizãtes Chr̃m cũ nouo teſt. negare videremur. Et hoc eſt,q̃d Apl'us ait: Nemo vos iudicet in
cibo aut in potu,aut parte diei feſti,aut Neomenię,aut ſabbatoꝝ quę ſunt vmbra futurorum. H

¶ Qui igiť diebus indictis p̃ter neceſſitatẽ carne veſciť,manualr̃ laborat, hocq; genus aliud
agit,nõ peccat,q̃d res à qbus abſtinet,mala ſit,ſed qa p̃uaricatus eſt p̃ceptũ eccleſię,cui in ijs,q̃
Dei honorẽ & aĩaꝝ ſalutẽ ꝓuocẽt,parendũ eſt,aut erit ſicut Ethnicus,ſcãdalizat igiť q in con
trariũ agit,& væ illi. Nec eſt q̊d dicat,ſibi hoc ip̃m licere,q̊d liberũ ſit. Reſpõderim. ¶ Scd̃o,nõ
Roma.1,13 ſufficere,q̊d aliqd alicui liceat,ſed vt etiã expediat.ſ.ſibi & proximo,cui ſemp charitatẽ debet,
1.Coꝛ.6, cõtra quã agit ſcãdalizamus. Hinc Apl'us: Oĩa mihi licent,ſed nõ oĩa expediũt. Oĩa mihi licẽt,
et 10 ſed oĩa nõ ædificãt. Videte ãt ne forte hæc licẽtia offendiculũ fiat infirmis. Sanè ad ędificatio
1.Coꝛ.8, nẽ proximi oẽs tenemur ex charitate q̃ nõ quęrit,q̃ ſua ſunt. Si em̃(inqt apl's) ꝓpter cibũ tuus
1.Coꝛ.13, Roma.14 frater cõtriſtať,iã nõ ſcd̃m charitatẽ ambulas. Noli cibo tuo illũ pdere, ꝓ q̊ Chr̃us mortuus ẽ.

Omnia

Digitized by Google

Oĩa quidē ſunt munda, ſed malū eſt homini, q per offendiculū manducat. Iudicate ne ponatis offendiculū fratri vel ſcādalū, ex qbus euidēter elicim⁹ etiā licita nobis verti in peccatū, ſi illis vtētes proximū ſcādalizamus. Ideoq; ꝓpter ſcādala plærūq; aliqua facere, aliq̄ dimittere deberi. Vti propter vitandū ſcandalum Paulus in æternum veſci carne noluit, alioqui licita, q & propterea proprijs manibus laborauit, quū ab euangelio viuere potuiſſet, itemq; circundu cere, vt alij ſororem mulierculā noluit, qui & alias propter proximorū charitatem raſus eſt: proculdubio ſuum imitatus magiſtrū Ieſum Chr̄m, qui alias ne ſcandalizaret, tributū pendere nō dedignatus eſt, quū filius & intraneus ad illud obligatus non eſſet: vtiq; nobis exemplū exhibens, ne qs nr̄m alios ſcādalizet etiā in ijs q̄ alioqui ſibi licent: ne ſit auditurus dn̄m dicentem. Væ homini illi per quem venit ſcandalū, &c. 2. Theſſ. 3 1. Cor. 9 Matt. 17 Actor. 21

I ¶Nec dices, Cur væ ei homini ꝑ quem venit ſcandalū, quum, eodē teſte dn̄o, neceſſum ſit vt ſcādala fiant, &c. Reſpondeo. Dictū dn̄i hoc qdem loco nō deſtruere libertatē arbitrij, neq; neceſſitati aliq̄rum rerū ſupponere: ſed q̄d omnino futurū eſt, ꝑdicere: nec ꝓpter hoc fieri, q̄d prædixit, ſed propter hoc prędicere, quia futurū eſt. Nō em̄ loquit̄ de neceſſitate abſoluta ſed ſuppoſitiōis. Nullā ſane neceſſitatē cogere humana corda eſſe iniqua, quæ tamen, qa iniqua ſunt, ſcandala mouent. Quia em̄ dn̄s videt, hoīes tantis malis inniti, nec proponere aliquid boni, dixit, ex conſequentia eorū, quæ videnť neceſſario euenire ſcandala, veluti medicus videns aliquem male vti dieta, inquit, illum neceſſario ægrotare, & ſæpe, multumq; bibentem inebriari. Nec deniq; excuſatur, qui vtiliter ſcandalizat, non em̄ ſecundum vtilitatē, quæ inde prouenit, cuius dominus, qui omnia bona operatur, cauſa eſt, ſed ſecundum exitum, quē ſcandalizans intendit, iudicatur. Ita nimirum bona fuit crucifixio dn̄i noſtri, quum interea puniuntur Iudæi: ſiquidem deus ſemper iudicet ex nequitia peccantium, nō ex euentu cōmodorum inde prouenientiū, quæ ipſe ſolus facit & vtiliter diſponit ex ineffabili bonitate ſua, qui etiā ex malo elicit bonū, ex quibus hactenus ad longum recenſitis, conſtat, q̄ peccet, q̄q; puniendus ſit, qui ſcandalizat, vtpote grauius ſcandalizato, quum hic peccet, ille peccandi anſam præbeat. Eſt em̄ grauius alicui cauſam ꝑbere peccati, quod olim Madianitæ fecerunt, q̄ ipſum vnumqueq; peccare. Nimirū ambulantibus in lege domini Iſraelitis, & cuſtodientibus caſtitatem, ſubornarunt mulieres, quæ eos deciperēt ad peccandum. Præbuerunt ergo cauſam peccandi, &c. Et hoc eſt, quod dn̄s ait ad Moyſen: Vlciſcere prius filios Iſrael de Madianitis, etſi collegeris, ad populū tuū vltimo appones, &c. Iſraelitæ vtiq; pro pc̄ō ſuo vindictā ꝑtulerūt, ſed mediocrē & leuem. Et Madianitæ q̄q; multo vehemētiorē & grauiorē. Vnde cōſtat tā ſcandalizātes q̄ ſcandalizatos à deo propter ſcādalū, vnde peccatū venit, puniri. Nume. 31

K ¶Et hoc eſt q̄d dn̄s hodie nos hortatur, quatenus caueam⁹ à ſcandalizantibus nos, inquiens. Si autē manus tua vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eū & proijce eū abs te, &c. Bonū eſt tibi ad vitā ingredi debilē vel claudū, &c. Sermo eſt metaphoricus, quo dn̄s ſubindicat tā eſſe ſcandalū vitandū, vt etiā ad id euitandū vitare debemus & deſerere eos q nobis haud ſecus atq; chariſſima mēbra ſunt chari, vtpote parētes, frēs, cōſanguineos, hocq; genus, ſiue domeſticos, ſiue extraneos ſocios & amicos vel q̄libet alioq ad hæc tēporalia vtiles. Et erit dn̄i ſenſus. Societas amicorū vel neceſſariorū vel q̄libet viſa vtilis, ꝑſcindēda tn̄ eſt & fugienda, ſi ſit aīæ tuæ ruinæ & ſcandalo: qn̄quidē melius ſit ſine hmōi amicis vł neceſſarijs eſſe in paradiſo, q̄ habere tales, & poſt modū eſſe in inferno. Nihil em̄ eſt contra ſalutem aīæ diligendū, quū dn̄s dicat. Quid em̄ prodeſt homini, ſi mundū vniuerſum lucraret, aīæ vero ſuæ detrimentū patereť? Aut quā dabit homo cōmutationē pro aīa ſua. Præterea & idē dixit. Qui amat patrē aut matrē, aut filiū, aut filiā, &c. plus q̄ me, nō eſt me dignus. Ille autē plus amat illos, q ſcandalizātes ſe patit̄ & ſequit̄. Quapropter dei cauſa, vt ſcandalum vitemus rumpere debemus omnē adfectum carnalem, & ſeparare ipſum à nobis, ſi maiores & potentiores ſumus, ſi minores ſeparemur ab ipſis ſcandalizātibus, & quoad poſſibile & vitemus malā ſocietatē, eius ꝑſertim, qui caſtigari nolit, q̄ nihil nociuius. Sane melius eſt, ſaluū fieri ſolum, q̄ perire cum pluribus. Caueamus & nos ne aliquo modo ſcandalizemus, ſed vitemus, quo ꝑ nos quiſpiā ſcandalizari queat. Si eſt malū in ſe prorſus dimitti debet, vti impudēter aliq̄d vel dicere vel perpetrare. Aut eſt bonū ꝑcepti dimitti nō debet, vti orare & ieiunare, &c. qm̄ pro vitādo alterius pc̄ō, nullus peccare debet. Aut eſt bonū ſuperogationis, veluti etiā eſt bonū mediū, vti corā palāq; cōfidēter ſine tōne loci & tpis verū dicere, &c, tūc nō totaliter, ſed ad tēpus eſt dimittēdū, vbi cōmodior ſit futura occaſio: q̄d eſt boni ꝑdicatoris, quū agat diſpēſatorē, cuius ē, vt dn̄s ait, dn̄i familiæ mēſurā tritici in tēpore dare. Quod ſi qs expleuerit, non audiet dn̄i ad ſe verbū, Væ homini illi, per quē ſcandalum venit. Matt. 10 Matt. 10 Marc. 8 Luc. 9 Mat. 24 Lucæ. 12

¶HOMILIA XCV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 5 Lucæ. 6. Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.

In feriis omnium ſanctorum.

Y Romā

Luc. 2 ROMANI quondã mari,terraq́ꝫ,toto perinde terrarũ orbe poten- A
tiſſimi,vtpote q vniuerſo quidẽ orbi vſq; adeo dñabant,vt Chriſto
Ieſu nato,Cæſare tũc Aug.imp.Rom.ſub Cyrino Syriæ p̃ſide,vni-
uerſus orbis deſcriberet.ſ.Romano impio tributarius,Romani,in-
Saluſt. in prolo. bel. Jug. quã,illi quondã potẽtiſſ.iidẽq; virtutũ amãtiſſimi,authorib' Q.Ma
ximo & P.Scipione apud Saluſtiũ,morituri iubebant ſuas & rerũ quas
p̃clarẽ geſſerãt,imagines,in loco quodã celebri æditioreq́ꝫ erigi,vt
poſteri illas videntes,ad eaſdẽ virtutes,virtutũq́ꝫ laudes prouocarent
vtpote nõ inſcij,exẽpla maxĩe ad vitæ inſtitutionẽ cõducere, q̃d &
illi plane experiebant,cũ vel ſibi ex maiorũ imaginũ intuitu vehemẽtiſſime animũ ad virtutes
accẽdi videbãt,nõ tñ cæreas illas imagines vel figuras pictas tãtã in ſe habere vim,ſed memo
riã rerũ geſtarũ eã flammã egregijs viris in pectore creſcere,neq; prius ſedari q̃ virtus eorũ fa-
mã atq; gloriã adæquarit.Hoc illi natura,vtcũq; prophani,q̃d & lõge religioſius veræ religi-
onis pꝛofeſſores,veri vniuſq; dei cultores Iſraelitæ in antiquo teſt.factitarũt,q quoties mino-
res ad bene beateq́ꝫ agendũ cohortari ſatagebãt maiorũ ſuorũ virtutes,virtutũq́ꝫ laudes,resq́ꝫ
ab illis p̃clare,ſancteq́ꝫ geſtas,q̃ſi ex cathalogo recẽſebãt,memorabãtq́ꝫ.Cuius exẽplũ & teſti
1. Mac. 2 moniũ p̃buit,dux ille vere pius,idẽq; inclytus Matathias,cũ ſuos iam paulo poſt moriturus ad
cõſtantiã in fide cõtra tyrannũ Antiochũ hortabat inquiẽs.Nũc ergo,o filij,æmulatores eſto
Roma. 4 te legis,& date aĩas vr̃as pro teſtamẽto patrũ,& memẽtote operũ patrũ,q̃ fecerũt in gñationi
Gene. 15 bus ſuis,& accipietis gloriã magnã,& nomẽ æternũ.Abrahã nõne in tẽtatiõe inuẽtus eſt fi-
Gene. 39 delis,& reputatũ eſt ei ad iuſtitiã?Ioſeph in tpe Anguſtiæ ſuæ cuſtodiuit mãdatũ,& factus ẽ
Pſal. 105 dñs Aegypti.Phinees pr̃ nr̃ zelãdo zelũ dei,accepit teſtamẽtũ ſacerdotij æterni.Ieſus dũ im-
pleuit verbũ,factus eſt dux in Iſrael.Caleph dũ teſtificat in eccleſia,accepit hæreditatẽ.Dauid
in ſua miſcdia cõſecutus eſt regnũ in ſecula.Helias dũ zelat zelũ legis,raptus eſt in cœlũ.Ana-
Daniel. 3 nias & Azarias & Miſael credẽtes,liberati ſunt de flãma.Daniel in ſua ſimplicitate liberatus
Daniel. 6 eſt de ore leonũ.Et ita cogitate p gñationẽ & gñationẽ,qa oẽs q ſperãt in eũ,nõ infirmãtur,
& à verbis viri pc̃tõris nõ timueritis,qa gloria eius ſtercus & vermis eſt,&c.vos ergo filij con
fortamini & viriliter agite in lege,qa cũ feceritis,q̃ vobis p̃cepta ſunt in lege à dño deo vr̃o in
Judith. 8 ipſa glorioſi eritis.Hæc ille,&c.Huius ſimilis inclyta Iudith,cũ erat tribulatiõibus inimicorũ
obſeſſa,ad ſuos p̃brõs ait.Et nũc frẽs,qm̃ vos,q eſtis p̃bri,in pp̃lo dei,& ex vobis pẽdet aĩa illo
rũ,ad eloquiũ vr̃m corda eorũ erigite,vt memores ſint,qa tẽtati ſunt patres nr̃i,vt pbarent,ſi
vere colerẽt deũ ſuũ.Memores eẽ debẽt,q̃do pr̃ nr̃ Abrahã tẽtatus ẽ,& p multas tribulatiões
pbatus,dei amicus effectus ẽ.Sic Iſaac,ſic Iacob,ſic Moyſes,& oẽs,q placuerũt deo p multas
tribulatiões trãſierũt fideles. ¶Sed q̃rſum hęc,dilectiſſimi in Chr̃o frẽs?Huc nimirũ, vt ag- B
noſcatis q̃ recte,q̃q; vtiliter à nobis Chr̃ianis,eorũ q nos in recta fide & charitate p̃deceſſerũt,
vel annua vel q̃tidiana fiat cõmemoratio.Si eñ(vt audiuim')& prophani ipſi quodã ſimulq́ꝫ
ſancti in vet.teſt.eorũ tãtopere fuere memores,q in vita in rebus gerẽdis p̃clari dudũ obierãt,
nẽpe,vt illorũ virtutes ſuis laudibus,loco mercedis(voluerunt eñ antiqui laudẽ & gloriã p̃ci-
puã virtutis eẽ mercedẽ)nõ defraudarent,earũq; laudes ad ſimilẽ virtutẽ puocarẽt poſteros,
eoſq́ꝫ ad recte beneq́ꝫ viuendũ inſtruerẽt,q̃to magis ipſi Chr̃iani idipſm facere debemus,qui
Matt. 5 hoc illis eẽ debemus religioſiores,quo eſt veritas p̃clarior vmbra.Debemus eñ æthnicis lon
Luc. 6 ge p̃ſtare,Chr̃o aliàs ſubindicante,quũ ait.Et ſi ſalutaueritis frẽs vr̃os tm̃,q̃d amplius facitis?
Nõne æthnici hoc faciũt?Sic etiãnũ nos illis,q in vet.teſt.eẽ debemus pfectiores:quanq̃ eñ
Hebr. 11 (vt apl̃us ſcribit)oẽs teſtimonio fidei pbati ſint,de qbus dixim',repromiſſionẽ tñ nõ accepe-
rũt,deus pro nobis melius aliq̃d prouidẽte,vt nõ ſine nobis cõſumarent. ¶Digna igit & iu
ſta,eadẽq; ſalutaris eſt annua diuorũ feſtiua cõmemoratio ab eccleſia,ſpũ ſcõ authore,inſtitu C
Eccl. 44 ta,ad quã vel ex p̃cepto ſcripturæ tenemur,q̃ ait.Sapiẽtia ipſorũ.ſ.ſanctorũ defunctorũ narrẽt
populi,& laudẽ eorũ nũtiet eccleſia:quorũ corpa in pace ſepulta ſunt,& nomẽ eorũ viuet in gene
rationẽ & gñationẽ,laudemus viros glorioſos,& parẽtes nr̃os in gñatione ſua.Et hoc quidẽ.
¶Primo,vt deus in illis ſuis ſctĩs laudet & glorificet,q ex ſua ĩmẽſa pietate illis ad bñ viuen
dũ & miraculoſe agendũ grãm cõtulit & poteſtatẽ,nec pt vere quiſpiã diuorũ laudari,quin in
Philip. 2 eo p̃cipue laudet deus,totius in illo virtutis & laudis author,q operat velle & pficere.Hinc eſt
Pſal. 150 q̃d Dauid hortat,inquiẽs.Laudate dñm in ſctĩs eius.Et hoc eſt q̃d aliàs Paulus ait.Et ĩ me cla-
Galat. 1 rificabãt deũ.Quare?Ob grãm illi collatã,q audiebãt famã p̃dicatiõis apoſtoli.Et hoc eſt q̃d
Matt. 9 alibi Euãgeliſta ſcribit de ijs,q paralyticũ miraculoſe viderãt à Chr̃o ſanatũ,inquiẽs.Videntes
aũt turbæ,timuerũt & glorificarũt deũ,q dedit poteſtatẽ talẽ hoĩbus.Et ſane honor diuis col
latus,in ipſorũ nõ ſubſiſtit neq; terminat veneratiõe, ſed plane in deũ refert,tẽdit & proficiſ-
cit,pinde atq; in vltimũ ſcopũ & finẽ,queadmodũ & irreuerẽtia,q̃ dei ſanctis irrogat,deo p̃-
Mat. 25 cipue infert,Eo ipſo dicẽte.Amen dico vobis,q̃diu feciſtis vni de ijs fratribus meis minimis,
mihi feciſtis.Qui ſunt frẽs?Vtiq; Chr̃i apoſtoli & martyres,& oẽs deniq; q eius faciũt volun
tatem,

Digitized by Google

tatem, ipſo dicēte: Ecce mr̄ mea & frēs mei. Qui eīm fecerit volūtatē dei, hic frater meus & ſo Matt. 12
ror mea & mr̄ eſt. Sic aliàs ad Saulū adhuc eccleſiæ pſequutorē ait. Saule Saule, qd me pſeque- Marci. 3
ris? Et rurſum. Ego ſum Ieſus Nazarenus, quē tu pſequeris. Vides ergo & gloriā & ignomi- Luc. 8
niā æque Chr̄o fieri, q̄ ſc̄tis fit. Erit igit & æqualis ſc̄tos honorātibus merces, & iniuriātibus vl- Actoꝝ. 9
tio, atq; ijs q vel deū laudāt vel dehoneſtāt, ipſo dicēte. Quicūq; honorificauerit me, glorifi- 1. Regū. 2
E cabo eū: q aūt cōtēnunt me, erūt ignobiles. ¶ Secūdo, iuſta ē diuoꝝ cōmemoratio, φ ea ar-
guit noſtrā in eos gratitudinē & charitatē, quā ex pcepto illis nō aliter atq; adhuc viuentibus 1. Coꝛ. 13
hic debemus: q̄nquidē charitas, authore ap̄lo, nunq̄ excidere debet. Et idē alibi: Nemini qcq̄ Roma. 13
debeatis, niſi vt inuicē diligatis. Nimiꝝ maxīe eā. ſ. charitatē debemus, q hac vita defuncti nūc
in cœlo grati, ſineq; pc̄tis lōge efficacius viuūt, q̄ hoc in mūdo, Ipſiq; iugiter p nobis ſui ama-
toribus orant. Exēplo Oniæ, q ſummus Iudæoꝝ ſacerdos, vir virtute ſpectabilis, tū vita de-
functus, apparuiſſe Iudæ Machabæoꝝ procidēs & orās pro omni pp̄lo Iudæoꝝ, ſilr̄q; viſus
eſt pro pp̄lo orās Hieremias ,ppheta dudū vita defunctus, de q̄ Onias ad Iudā inqt: Hic ē fra- Matt. 15
trū amator, & populi Iſrael, hic ē, q multū orat pro pp̄lo, & vniuerſa ſc̄tā ciuitate. Hinc alibi Hiere. 15
deus ad Hieremiā ait. Si ſteterint Moyſes & Samuel corā me, nō eſt aīa mea ad pp̄lm iſtū. Vñ
eſt, q̄d hoc in Euāgelio Chr̄i nō tā de viuētibus hic, q̄ vita defunctis intelligi debet. Et niſi bre- Mat. 24
uiati fuiſſent dies illi, nō fieret ſalua oīs caro, ſʒ ,ppter electos breuiabunt dies illi. Id q̄d maxīe
hoc fieri tpe crediderim. Propter eīm inenarrabilia ſcelera crediderim prorſus mūdū iteritu-
niſi deus amore electoꝝ ſufferret. Quū & alij ,ppter Chr̄m mortui, Apocā. teſtāte, in cœlo ad Apoca. 6
deū clamēt. Vſq; quo dn̄e ſc̄tūs & verus nō iudicas & nō vindicas ſanguinē nr̄m de ijs, qui ha-
bitāt in terra. Et dictū eſt illis, vt requieſcerēt adhuc tēpus modicū, donec cōpleamur cōſerui
F eoꝝ & frēs eoꝝ, qui interficiendi ſunt & illi. ¶ Tertio, vt eoꝝ exēplo æque Chr̄i veſtigia ſe-
quētes, hic virtuoſe, alibi fœliciter vereq; beate viuere poſſimus, & eatenus in omni cōtra dia- Actoꝛ. 14
bolū, mundū & carnē tētatione cōſtantes eſſe, memores, neminē, niſi tribulationibus & tēta- Matt. 7
tionibus per arctā & anguſtā viā ad æternā vitā puenire poſſe. Ne igit à propoſito itinere ,p-
pter in eo duriciē & arduitatē deſiſtamus & deficiamus, deſperātes in memoriā reuocare de-
bemus dei ſc̄tōs electos, & meminiſſe, q̄ta ipſi amore dei & ,ppter iuſtitiā hic perpeſſi ſunt, &
q̄tā propterea deus illis in cœlo mercedē contulit: vtpote eandē & nobis illū pſtituꝝ, ſi illorū Hebꝛę. 12
imitatores fuerimus. Sic ap̄lus ad Hebræos ſcribit. Ideoq; & nos tantā habētes impoſitā nu-
bē teſtiū. ¶ Deponētes omne pōdus, & circūſtans nos pc̄tm̄ p potētiā curramus ad ,ppoſitū
nobis certamē, adſpiciētes in authorē fidei & cōſumatorē Ieſum, qui ,ppoſito ſibi gaudio ſu-
ſtinuit crucē, cōfuſiōe cōtēpta atq; in dextera ſedis dei ſedet. Recogitate eīm eū, qui talē ſuſti-
nuit à pc̄tōribus aduerſus ſemetipm̄ cōtradictionē, vt ne fatigemini aīs vr̄is deficiētes. Sic ſcri- Tobiæ. 2
ptura dicit, deū propterea tētationē Tobiæ euenire pmiſiſſe, vt poſteris daret exēplū patien-
tiæ eius, ſicut & ſc̄ti Iob. Sic Chr̄s ſuos diſcipulos cōſolaturus, ait. Gaudete & exultate, quoniā Matt. 5
merces vr̄a copioſa ē in cœlis. Sic eīm pſecuti ſunt ,pphetas, qui fuerūt añ vos: nimiꝝ illos cō- Iohan. 15
G memoratiōe eoꝝ ad fidei cōſtātiā & patiētiā in aduerſis cohortās. ¶ Hinc & catholica ec-
cleſia, vt & deū opt. max. in ſc̄tis eius glorificaret, ſeq; gratā atq; ſuā in illos charitatē vere ex-
hiberet, ſimulq; nos illoꝝ exēplo ad verā virtutē, gloriāq;, fidei deniq; cōſtātiā & in aduerſis
patiētiā ,puocaret nō mō particulariū diuoꝝ annuas cōmemoratōes, ſed & oīm in vniuerſum
hodierna die agēdas iſtituit, & quidē eoꝝ, q̄ꝝ aliqui (vt ap̄ls ſcribit) noīe dei diſtēti ſunt, aliqui Hebꝛę. 11
ludibria & verbera expti, aliqui inſup vincula & carceres, aliqui lapidati ſunt, ſecti ſunt, in oc-
ciſiōe gladij mortui ſunt, circūierūt in melotis, in pellibus caprinis, egētes, anguſtiati, afflicti, q
bus dignus nō erat mūdus in ſolitudinibus errātes in mōtibus & ſpelūcis, & ī cauernis tetræ, &
deniq; oēs qui p fidē vicerūt regna, operati ſunt iuſtitiā, adepti ſunt repromiſſiones. ſ. gloriæ
æternæ, q̄ꝝ ineffabilē numeꝝ ſe vidiſſe teſtat Iohānes, dicēs: Poſt hæc vidi turbā magnā, quā Apocal. 7
dinumerare nemo poterat ex oībus gētibus & tribub⁹ & populis & linguis, ſtātes añ thronū
& in cōſpectu agni, amicti ſtolis albis, & palmæ in manib⁹ eoꝝ. Et clamabāt voce magna. Sa-
lus deo nr̄o, qui ſedet ſup thronū & agno. Et paulo poſt, &c. Hi ſunt qui venerūt de tribulati-
one magna & lauerūt ſtolas ſuas, & dealbauerūt eas in ſanguine agni. Ideo ſunt añ thronū dei,
& ſeruiūt ei die ac nocte in tēplo eius, & qui ſedet in throno, habitabit ſup illos. Nō eſuriēt ne-
q; ſitiēt amplius, neq; cadet ſup illos ſol, neq; vllus æſtus, & abſterget deus omnē lachrymam
ab oculis eoꝝ. Hinc recte meritoq; Chr̄s hodie exēplo illoꝝ nos cōſolās, inquit, Beati qui lu-
H gēt, q̄m ipſi cōſolabunt. ¶ At q̄uo aut vbi cōſolabunt? Nimiꝝ p clariſſimā & beatiſſ. dei oī-
potētis viſionē in cœleſti patria, Inibi eīm inquit ap̄ls, Deus erit oīa in oībus. i. vt oībus appa- 1. Coꝛ. 15
reat, φ oīs ptās & dignitas oībus inſit à deo, in q̄ eſt ratio vltimæ beatitudinis. Sane in cœlo,
ait Iohānes, cū deus apparuerit, ſil̄es ei erimus, q̄m videbimus eū ſicuti ē. Et oīs qui habet hāc 1. Iohan. 3
ſpēm in eo, ſc̄tificat ſe, ſicut & ille ſc̄tūs eſt: q̄nquidē, ap̄lo ſcribēte, videm⁹ nūc p ſpeculū ī æni-
gmate, tūc aūt facie ad faciē. Nūc ergo cognoſco ex parte, tūc aūt cognoſcā, ſicut & cognitus
ſum. In deo aūt tale & tantū eſt ac erit æternale gaudiū, q̄le & q̄tū hō nec excogitare neq; ex- 1. Coꝛ. 13

Y 2 primere

Digitized by Google

primere ſuffecerit:nēpe,ꝙ(vt poſt Eſaiā Paulus teſtaſ)oculus nō vidit,nec auris audiuit,nec
Eſaiæ.6. 1.Cor.2. in cor hoīs aſcēdit,q̄ præparauit deus q diligūt illū.De quoꝝ numero ſunt hic lugētes,q inibi
ad eū modū cōſolabunſ:quo etiā modo Lazarus ille in ſinu Abrahæ cōſolatus eſt.De q̄ Abra
Luc.16 hā ad diuitē epulonē.Nunc aūt his cōſolaſ,tu vero cruciaris.Quare?Fili,inquit,recordare,qa
recepiſti bona in vita tua,& Lazarus ſimiliter mala.Nā & ipſe hoc in mundo lugēs fuit,ideo
alibi conſolatus.Id etenim ſuis alibi Chriſtus promiſit,inquiens.Amen amen dico vobis,qa
Iohan.16 plorabitis & flebitis vos,mundus aūt gaudebit.Vos aūt cōtriſtabimini,ſed triſtitia veſtra ver
Luc.6 tetur in gaudiū.Et apud Lucā ait.Beati q nunc fletis,quia ridebitis,id exponens in Matthæo
inquit.Beati qui lugēt,qm̄ ipſi conſolabunſ,de qua re conſolabunſ? De mercede,inquā,quæ
ſanctis eſt copioſa in cœlis?Quæ eſt illa merces?Vtiq; deus ipſe,in quo nihil plane defectus,
Geneſ.15 in quo & per oīa habemus,qui de ſeipſo ad Abrahā.Noli,inquit,timere Abrahā.Ego prote
Sapiē.5 ctor tuus,& merces tua magna nimis.Si igiſ ipſam dat mercedē deus lugentibus,Sapiētia di-
cēte.Iuſti in perpetuū viuent,& apud dn̄m eſt merces eoꝝ. ¶Porrò nō hic lugētes ſunt,qui I
Actorū.5 vel orbitates vel cōtumelias vel dāna deflent,qui potius gaudentes & ridentes eſſe debuerint
cū pijs apoſtolis,q olim(vt eſt in eoꝝ Actis)gaudētes ierūt à cōſpectu cōcilij,qm̄ digni habiti
eſſent pro noīe Ieſu cōtumeliā pati.Cæteꝝ vere lugētes ſunt. ¶Primo,qui pro ſuis pecca-
Iohan.11 tis ac delictis ex aīo merēt,lugent,atq; deflent. Quoꝝ exēplo Chriſtus fleuit Lazaꝝ iā in ſe-
pulchro triduanū:vtiq; ad innuendum debere peccatorē flere,& clamando poſtulare miſeri-
cordiā,vt reſurgere poſſit ad vitā hic gratiæ,aliàs gloriæ.Ita Petrus luxit ac fleuit poſt Ieſu ne
Mat.26 Marc.16 gationē,quare & p̄cipue iuſſit illū poſt reſurrectionē cōſolari per Mariā Magd. Chr̄s.Sic lu-
Lucę.7 xit Maria Mag.qn̄ lachrymis terſit pedes Ieſu,quare & meruit ab illo audire.Fides tua te ſal-
uā fecit,vade in pace,remittuntur tibi pc̄tā tua.Sic Dauid luxit,inquiēs.Laboraui in gemitu
Pſalm.6 meo,lauabo p ſingulas noctes lectū meū,lachrymis meis ſtratū meū rigabo.Inde dicēs: Exau
diuit dn̄s deprecationē meā,dn̄s orationē meā ſuſcepit:qui igiſ ad eū modū lugēt,cōſolabunſ
Pſalm.31. .ſ.de ſpe remiſſionis peccatoꝝ cōcepta,Ideoq; vere beati,propheta dicente.Beati,quoꝝ re- K
miſſæ ſunt iniquitates,& quoꝝ tecta ſunt pc̄tā. ¶Secūdo,vere lugēt,qui propter proximo
Hiere.9 rū & fratrū miſerias atq; pc̄tā lugēt.Sic Hieremias luxit,inquiens:Quis dabit capiti meo aquā
& oculis meis fontē lachrymaꝝ,& plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei.Sic Sa-
1.Reg.16 2.Cor.12 muel multo tp̄e luxit pro pc̄tō Saulis.Sic Paulus defleuit eos q poſt immunditiā nō egerunt
pœnitentiā,ſic ad Corinth.ait.Quis infirmaſ,& ego non infirmor?Quis ſcandalizaſ,& ego
Lucæ.19 nō vror?Sic Chr̄s Hieroſolymitanoꝝ exciſionē defleuit,videns futurā illoꝝ perditionem ob
eoꝝ ſcelera & pc̄tā,à quibus toties illos nixus eſt reuocare.Et ſi oēs,qui ab vno ſumus creato
re & patre frēs,& inuicē mēbra(quoꝝ eſt mutuo gaudere & lætari)hoc debemus pacto lu-
Lucæ.15 gere,videntes defectū veræ lucis in ipſis pc̄tōribus,p̄cipue tn̄ exēplo Chriſti & Pauli lugere
Iohan.2 debēt ſacerdotes,īdēq; p̄lati,q cū ſint paſtores,magis q̄ alij,ouiū ſalutē debēt velle,quēadmo
dū ille pater qui filiū perditū luxit,& eo inuento,lætatus eſt.Ita quidē olim,Inter veſtibulū &
altare plorabāt ſacerdotes,miniſtri dn̄i,dicētes.Parce dn̄e,parce pp̄lo tuo,&c.Atq; vtinā no
ſtri tp̄is ſacerdotes,p̄lati,doctoreſq; mallēt tot aīaꝝ,corpoꝝ,fortunaꝝ amiſſionē deplorare,
q̄ in hui⁹ mūdi bonis lætari,vt cū ap̄lo deniq; dicere queāt.Itaq; frēs mei chariſ.& deſideratiſ.
Philip.4 gaudiū meū,& corona mea,ſic ſtate in dn̄o chariſſimi.Gauiſus aūt ſum in dn̄o vehemēter,qm̄
tandē aliqn̄ refloruiſtis. ¶Tertio,vere lugēt,q huius ſeculi calamitates,iniquitates,ſceleraq; L
Pſal.119 abominabilia & ecōtrario gaudia in cœlo & tripudia ineloquibilia cōſiderātes ex hoc mūdo
emigrare lugēdo exoptāt.Ita luxit Dauid,inquiēs.Hei mihi,qa incolatus meus prolongatus
Pſalm.41 eſt.Quēadmodū deſiderat ceruus ad fontē aquaꝝ,ita deſiderat aīa mea ad te deus.Sitiuit aīa
mea ad deū,fontē viuū,qn̄ veniā & apparebo ante faciē dei.Fuere mihi lachrymę meę panes
Tobię.4 die ac nocte,dū mihi diciſ q̄tidie,vbi ē deus tuus.Sic Tobias ſui tp̄is ſtatū vidēs,luxit,incipiēs
inter cætera orare & dicēs.Expedit eīm mihi mori magis q̄ viuere.Et nūc dn̄e ſecūdū volūta
Philip.2. tē tuā fac mecū,& p̄cipe in pace recipi ſpm̄ meū.Sic Paulus luxit,dicēs.Et qd eligā ignoro,co
hortor aūt ē duobus,deſideriū habēs diſſolui,& eſſe cū Chr̄o.Ita nimiꝝ quiſq; pijſſimus tam
iniquas nr̄i nūc tp̄is cōditiones deflere ex aīo deberet,vt eſſe poſſit in numero illoꝝ beatorū,
quoꝝ hodie memoria agiſ,qui & ipſi olim lugētes in cœlo nūc æternalr̄ cōſolanſ.Quare cha
Hebrę.12 riſſimi frēs lugete & flete,vt luctus veſter in gaudiū aliqn̄ vertaſ,nec deficiatis ob tribulatiōes,
& huius mūdi anguſtias,memores,omnē(teſte ap̄lo)diſciplinā in p̄ſenti quidē videri mœro-
re plenā,poſtea aūt fructū pacatiſſimū exercitatis dn̄m per eā iuſtitiæ redditurū:quippe,qui
hic cōſolabimini per internā delectationē,alibi per æternam glorificationem.

¶HOMILIA XCVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,Luc.12
Vt cum venerit.ſ.dominus & pulſauerit,confeſtim aperiat ei.

In feriis diui Martini.

Iudas

A IVDAS ille Machabæus dux Iudæoꝝ inclytus,cũ haberet cõpertũ 2.Ma.15
aduerſus ſe apparatiſſimo & bellico apparatu iã paulo poſt venturũ
Nicanorem,illũ regis Demetrij Seleuci p̄poſitũ,elephãtoꝝ ducem,
magna nimiꝝ exercitus multitudine, & cũ omni ĩpetu die ſal bati
(ꝙ ab omni negotio abſtinebãt ex p̄cepto Iudęi)bellũ cõmittere,dif
ſiſuſq́ꝫ de ſui populi robore atqꝫ fortitudine(quũ eẽt ipſe Nicanore
viribus belli prorſus inferior)cũ oĩ ſpe dũtaxat auxiliũ ſibi à dño ad-
futuꝝ cõfidebat,ſuoſq́ꝫ ne formidarẽt,aduẽtũ nationũ,hortabaẜ,ve
rũ in mẽte haberẽt adiutoria ſibi antea à deo exhibita, q & proinde
nũc ſperarẽt ab deo Max. adfuturã ſibi victoriã,Interimq́ꝫ adloquebaẜ eos de lege & prophe
tis,illoſq́ꝫ etiã certaminũ,ꝙ prius proſpere geſſerãt,admonebat,eoſq́ꝫ eo quidẽ pacto prom-
ptiores cõſtituit.Quoꝝ animis ita erectis,ſimul oſtẽdebat gentiũ fallacias,iuramẽtorũq́ꝫ p̄ua
ricationes. Et ita nimiꝝ ſingulos armauit,haud quidẽ clipei & haſtæ munitiõe,ſed ſermonibꝰ
optimis & exhortationibus,expoſito digno fide ſomnio,ꝙ vniuerſos reddidit lætos.

B ¶Siquidẽ adſirmabat oĩa,q fuerat ſummus ſacerdos,viꝝ bonũ & benignũ, verecũdũ viſu,
modeſtũ moribꝰ,eloquio decoꝝ,& q à puero in virtutibus exercitatus fuerat,manus ꝓtẽden
tẽ,orare pro oĩ pp̃lo Iudæoꝝ. Poſt hoc apparuiſſe,& aliũ viꝝ,ætate & gloria mirabilẽ,& ma
gni decoris habitudinẽ circa illũ Rñdentẽ vero oĩa dixiſſe. Hic eſt fratrũ amator,& populi Iſ-
rael,hic eſt,q multũ orat pro pp̃lo & vniuerſa ſancta ciuitate Hieremias propheta dei. Exten
diſſe aũt Hieremiã dextrã,& dediſſe Iudæ gladiũ aureũ,dicẽtẽ. Accipe ſanctũ gladiũ ,munus
à deo,in quo deijcies aduerſarios populi mei Iſrael. Hæc ille,&c. Quæ ſecutus ẽ euẽtus nequaq̃
diſpar:q̃n quidẽ aĩs populi eius ꝑ hmõi orationẽ & viſionis expoſitionẽ excitatis,dñoq́ꝫ ꝓ vi-
ctoria inuocato impiũ Nicanorẽ cũ maxima illius exercitus clade proſtrauit ac interfecit,Et
in ſignũ perfectæ à deo ſolo victoriæ caput iſtius occiſum ĩ ſumma arce ciuitatis Hierl̃m ſuſ-
pẽdit ſimulq́ꝫ manũ dextrã,qua cõtra tẽplũ ſanctũ tetẽderat,eius vero linguã particulatim p̄-
C ciſam,auibꝰ comedẽdã dedit. ¶Sed q̃rſum iſthęc,dilectiſſimi frẽs? Nimiꝝ huc,vt nemo nõ
intelligat,quã nõ ſit nuꝑ mos ille ſeruari cœptus,nec ſine exẽplo,ꝙ ſinguli populi ſuos habent
ex diuis vita defunctis tutelares patronos,quiq́ꝫ ſua ex catholicę eccleſię inſtitutione tẽpla ha
bẽt dicata:quũ & Onias & Hieremias,viri ambo ſctĩſſimi dudũ vita defuncti,nõ ſecus atque
ſingulares patroni & defenſores ſua à deo opt. ciuitati Hieroſolymitanæ,eiuſq́ꝫ incolis patro
cinia tã corã palãq́ꝫ,ſineq́ꝫ(ꝙd dici ſolet)cõtrouerſia exhibuerint,ſintq́ꝫ ſatis ſuperq́ꝫ teſtati,li
cere vnicuiqꝫ eccleſiæ ſuũ poſt deũ Max. eiuſq́ꝫ genitricẽ Mariã peculiarẽ habere patronũ,& Iob.5
ad illũ tẽpore opportuno pro ſuffragio apud Chriſtũ impetrãdo cõfugere. Id ꝙd & Iob ap- Eccle.44
probans,inquit. Ad aliquẽ ſanctoꝝ cõuertere,& quidẽ maxime,ꝙd & Noe,qa fuerit vir ꝑfe
ctus & iuſtus in tẽpore iracundiæ factus ſit reconciliatio. At vere q̃ ſit antiqua & venerabilis
& pia illa diuoꝝ peculiaris imploratio,patrociniorũq́ꝫ inſtitutio nõ obſcure intelligimus. Ex
diuo Baſilio ſcriptoꝝ antiquiſſimo,& viro iuxta doctiſſimo atqꝫ ſanctiſſimo Epiſcopo Cæſa
rieñ. qui ſcribens in quadraginta martyres,ait: Hi ſunt,qui noſtrã ſuo tẽplo regionẽ ornant,
noſtrã ꝙq́ꝫ aduerſus inimicos tutelã,vt turres quædã munitæ ſuſcipiũt. Beneficiũ igiẜ hoc frẽs
dilectiſſimi grãm hãc minime deficientẽ ac ſine inuidia ex deo obtinemus,vt paratũ ſit nobis
& eccleſiæ ꝑ hoſce martyres auxiliũ,&c. Sæpe operã dediſtis,ſæpe laboraſtis,vt vnũ pro vo
bis orantẽ inueniretis. Quadraginta ſunt ij,vnã orationis vocẽ emittẽtes. Qui aliqua p̄miẜ an
guſtia,ad hos cõfugiat,q rurſus lætaẜ,hos oret. Hic vt à malis libereẜ,ille vt duret in rebus læ-
tis. Hæc ille,& vt oĩa recte. Sic etiãnũ ex primæuo catholicæ eccleſiæ inſtituto Romana eccle
ſia,cæteraꝝ p̄cipua,ſibi ſingulariter patronos Petrũ & Paulũ,illiſq́ꝫ duo tẽpla immani ampli
tudine,& apparatu viſendo religione ingẽti. Sic ęccleſia Venetiana ſibi diuũ Marcũ tutelarẽ
illiq́ꝫ tẽplũ opulentiſſimũ viſendoq́ꝫ apparatu. Sic Mediolanẽſis eccleſia diuũ Abroſiũ patro-
nũ,illiq́ꝫ tẽplũ pulchrũ & venerabile. Sic inſignis hæc archiep̄alis eccleſia Moguntina ſibi p̄-
cipuũ elegit patronũ diuũ Martinũ,illiq́ꝫ tẽplũ extruxit,& dicauit,nulli neqꝫ magnitudĩe ne-
D qꝫ magnificẽtia,neqꝫ opulẽtia,neqꝫ religione ſecundũ. Et hoc quidẽ maxime. ¶Primo,vt
hæc ipſa Mogũtina eccleſia tẽpore ſuo ſanctũ haberet,quo cõfugeret,cuius(q inſignis eſt per
grãm apud deũ meritis)interceſſione,Chrs̃ eã in eius petitionibus & benignius & ſalutarius
ſit exauditurus. Id aũt eſſe ꝑ illũ ſæpe factũ,multis reꝝ experimẽtis ꝓſpectũ eſt, & exploratũ
in ijs,q neceſſitate aliqua adacti ad huius ſanctiſſimi viri confugerũt ſuffragiũ, & liberati ſunt
ab ea,ꝙ p̄mebanẜ,anguſtia,obtinuerũtq́ꝫ à dño,ꝙd pijs votis ꝑ huius ſancti inuocationẽ poſtu Iohan.14
larũt. Sane in illo Chrs̃ ĩpleuit,ꝙd olim ꝓmiſit,dicẽs. Amẽ amẽ dico vobis,q credit in me, o- Luc.7
pera ꝙ ego facio,& ipſe faciet,& maiora horũ faciet. Siquidẽ vti Chrs̃ ex Euãgelio tres mor- Matt.9
tuos,totidẽ diuus Martinus reſuſcitaſſe legiẜ, Turbã paganoꝝ tumultuantem ſedaſſe, pinum Iohan.11
ruentẽ auertiſſe ſigno crucis,flammas ignis ab incendio ſe opponẽs deleſſe,q & tẽplũ quod-
dã antiquo errore dæmonibus dicatũ,angelico ſuffultus auxilio ſubuertit,bis à duobus paga

nis gladio impetitus ictũ ferientis collo nudo excuſſit, Tueri puellam paralyticã prorſus, vniuerſo populo aſtãte, oĩno reſtituit, q & à quibuſdã dæmonia expulit, lepro ſos mũdauit, febricitãtes, hocq; genus ægrotãtes diuina virtute perq̃ plurimos ſolo perinde verbo ſanauit, & q dẽ adeo per totũ terrarũ orbẽ miraculis inclaruit, vt de eo recte hoc Dauidis dici queat. Et ſcitote, qm̃ mirificauit dñs ſanctũ ſuũ, dñs exaudiet me, cũ clamauero ad eũ. Ideoq; recte illũ ꝓpter piã interceſſionẽ & auxiliarẽ implorationẽ hæc inclyta eccleſia patronũ in primis elegit

Psalm. 4

¶ Secũdo, vt eũ haberet ad bene beateq; viuendũ, perinde exẽplũ, quod in Christo poſſit feliciter, æque atq; veſtigiũ ſequi. Adeo quidẽ ille ad oĩa ſequutus eſt Christũ in omni virtutum genere, vt ad nos merito potuerit cũ apl'o ad Corinth. dicere. Rogo vos imitatores mei eſtote, ſicut & ego Christi. Ad huiuſmodi quidẽ imitationẽ hortat̃ Paulus, dicens. Cupimus autẽ vnũquẽq; veſtrũ eandẽ oſtẽtare ſolicitudinẽ ad expletionẽ ſpei vſq; in finẽ, vt nõ ſegnes efficiamini, verũ imitatores eorũ, q fide & patiẽtia hæreditabũt ꝓmiſſiões. Ex quorũ nũero eſt diu' antiſtes Martin', ſingularis, ideoq; ꝑſentiſſim' patron' nr̃ nẽpe, q tãta adhuc cathecumen' & factus deinde Eps Turonicẽſis vitę morũq; ſctitate, doctrinarũ tã diuinarũ q̃ hũanarũ ꝑſtãtia, tãtaq; fidei cõſtantia in omni verbo & facto, vbiq; & ſemp floruit & ad extremũ vſq; diẽ inculpate & innocẽter vixit, vt propter fidei, pietatis, miſericordiæ, hocq; genus aliarũ virtutum excellentiã fuerit, diciq; paſſim cœperit gemma ſacerdotũ & ꝓſulũ: vtpote inter alios haud ſecus atq; gẽma in fuluo auro ſplendẽs, q & propterea, iuxta apoſtoli ſniam, exẽplo fuit fideliũ in verbo, in cõuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate: q & interim, inquam, fuit illa euangelica lucerna, q̃ nequaq̃ ſub modio poſita, ſed ſup candelabrũ ita fuerit collocata, vt oĩbus, q in Chri domo fuere & ſunt, luxerit, cuiuſq; lux adeo corã hoĩbus ſplẽduit, vt hoĩes eius bona opa vidẽtes, patrẽ, q in cœlis eſt, in eo glorificarint. Vnde grã diuina adiutus inter eos eſt inuẽtus, hoĩes, q lũbos ꝑcincti, lucernasq; ardẽtes in manibus habẽtes dñm ſuũ nõ modo à nuptijs reuertentẽ, expectarit, ſed & venientẽ & pulſantẽ, apta ianua, intromiſerit, ideoq; ſeruus ille fuit beatus, quẽ dñs ita vigilantẽ, vt abiturus ꝑcepit, inuenit, q & ideo nũc & æternalr̃ ꝑcinctus illũ facit diſcũbere & trãſiens ei miniſtrat. ¶ In cuius quidẽ maximũ teſtimoniũ catholica eccleſia hodierna die, diuo Martino ſacra, Euãgeliũ, q̃d audiuim', legendũ inſtituit, vnde noſtrũ thema. Vt cũ venerit dñs & pulſauerit, cõfeſtim aperiãt ei, ſumpſimus, q̃ nõ mõ ſacerdotes, doctores, ꝓſulesq;, ſed & cuiuſcũq; ſexus & ſtatus hoĩes diui Martini imitatores fieri debere cohortant̃ & plane inſtruunt̃, nõ vtiq; crapulis & bibitionibus, à qbus ſctũs ille vir maxime ſemp ieiunus & ſobrius lõge fuit alien', ſed vitę morũq; caſtimonia & ſctitate, queadmodũ ꝑdocet Euãgeliũ. ¶ Cuius qdẽ parabolã, quũ Petrus neſciret ad q̃s eẽt aptõ dicta à dño q̃ ſiuit. Dñe, inquiẽs, ad nos dicis hãc parabolã, an ad oẽs? Cui Chrs nõ ad q̃ſitũ, ſed aliter r̃ndens ait. Quiſputas eſt fidelis diſpẽſator & prudẽs, quẽ cõſtituit dñs ſup familiã ſuã, vt det illis in tẽpore tritici mẽſurã, &c. Quib' vtiq; verbis ita dñs reſpõſum tẽperat, vt ꝑcipue ſignificet eã ad eos attinere, qbus credita eſt diſpenſatio ſermonis euãgelici. Cui conſentiẽs eccleſia hanc ipſam parabolam in feſto diui Martini legendam cenſuit, interim cum Chriſto non negans eandẽ ad oẽs ꝑtinere, quũ vel euidẽter aliàs apud aliũ Euãgeliſtã pinde iterpres dicat. Videte vigilate & orate, neſcitis eñi qñ tp̃s ſit vẽturũ. Sicut hõ, q peregre ꝓfectus, reliqt domũ ſuã, & dedit ſeruis ſuis poteſtatẽ cuiuſq; opis, & ianitori ꝑcepit, vt vigilet. Vigilate ergo, neſcitis eñ qñ dñs dom' veniat, ſero, an media nocte, an gallicãtu, an mane, ne cũ venerit repẽte, inueniat vos dormiẽtes. Qd aũt vobis dico, oĩbus dico, vigilate. Id q̃d & in hodierno Euãgelio deſiderat à nobis. In q̃ quidẽ nos oẽs, q̃s fieri vult ſaluos ĩ hac miſeriarũ & lachrymarũ valle pluripharia triſtes, mœſtos, diuexatosq; in fide ſtabilire conat̃ ꝑ ꝓſtolationẽ futuri iudicij, vel particularis, q̃d eſt in morte vniuſcuiuſq;, vel vniuerſalis, q̃d in fine huius mũdi oĩbus eſt futurũ, vbi fideles, q nũc cõculcant̃ & deprimunt̃, honorabuntur, ab omniq; miſeria & calamitate liberabuntur, Chriſto aliàs dicente. Hæc loquutus ſum vobis, vt in me pacem habebitis, in mundo preſſurã habebitis, ſed cõfidite, ego vici mundũ. Sic alibi ſigna cõſumatiõis huius ſeculi ꝑdicẽs ait. His aũt fieri incipiẽtibus, reſpicite & leuate capita veſtra, qm̃ appropinq̃bit vr̃a redẽptio. Itaq; tali futuri iudicij expectatiõe nos & hodie in fide corroborat, admonẽs, vt ſecure hmõi iudiciũ poſſim' expectare. Quẽ ſecure expectauim', ſi à nuptijs dño redeũti & pulſanti, cõfeſtim aperiamus. ¶ Dñm vero hic intelligimus, ſaluatorẽ Ieſum Chriſtũ, apl'o ſcribẽte. Nobis vnus deus pr̃, ex quo oĩa, & nos in illo, & vnus dñs Ieſus Chrs, ꝑ quẽ oĩa, & nos ꝑ ip̃m, qui ad nuptias iuit, qñ (vt ſcribit̃) adſumptus eſt in cœlũ. Illic ſuis (ipſo teſte) diſpoſiturus regnum, vt ſup menſam ſuã ĩnibi edant & bibãt. ſ. viſione diuina ꝑfruentes, de qbus nuptijs alibi Apocal. Beati qui ad cœnã nuptiarũ agni ſunt vocati. Redibit ille à nuptijs, quãdo in fine ſeculi vẽturus eſt, queadmodũ adſumptus eſt, viuos ac mortuos iudicaturus, vnicuiq; iuxta opera ſententiã & mercedem laturus. Redit & ille, quãdo veniens hominẽ ex hac vita euocat & recipit Ipſe ad diſcipulos dicente. Quia vado parare vobis locũ. Etſi abiero & ꝑparauero vobis locũ, Iterũ venio & accipiã vos ad meip̃m, vt vbi ego ſum, & vos ſitis. Pulſat ãt dñs, qñ nos mortis, adeoq;

Margin notes (left): 1. Co. 4. 11; Hebræ. 6; 1. Tim. 4; Matt. 5; Marc. 4; Luc. 8; Marc. 13; Mat. 24; Lucæ. 12; Iohan. 16; Lucæ. 21; 1. Cor. 8; Actorũ. 1; Luc. 22; Apoca. 19; Matt. 22; Lucæ. 14; Actorũ. 1; Iohan. 14

Margin letters (right): E; F; G; H

Digitized by Google

adeoq́ futuræ vitæ pro bonis,& mortis pro malis admonet ad pœnitentiam agendum & bene operandũ, vt aliqualiter incertitudinẽ mortis agnoſcere queamus. Idq́ agit multipharia͂ vt vel ſimul ei aperiamus: Iam doctorum & prædicatorũ verbis. Sic Eſaias à Deo iuſſus ait Ezechiæ regi: Diſpone domui tuæ, q̄a morieris tu,& nõ viues &c. Sic q̄tidiè monẽt ſcripturæ, & ꝑ eas doctores. Iam collatiõe beneficiorũ. Sic admonuit diuitẽ illũ, cui tñ dedit accreſcere fructus, vt ne horrea q̄dẽ illos accipere ſufficiebãt &c. ad quẽ Deus deinde dixit: O ſtultè hac nocte animã tuã repetũt à te. Quæ aũt paraſti, cuius erũt? Iam flagellorũ illatiõe. Sic Iudith ad ſuos de inimicis dicebat: Et ergo nõ vlciſcamur nos ꝓ ijs, quę patimur, ſed reputãtes peccatis noſtris, hęc ipa ſupplicia minora eẽ, flagella dñi quaſi ſerui, q̄ corripimur ad emendationẽ, & non ad ꝑditionẽ noſtrã eueniſſe credamus. Sic & Apl'us ait: Ideo inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiũt multi. Iam ꝓmiſſione ꝓmiorũ. Sic dicit: Audi, & obſerua vt facias q̄ pręcepit tibi dñs, & bene ſit tibi, & multiplicaberis amplius, ſicut pollicitus eſt dñs Deus pr̃m tuorũ tibi terrã lacte & melle manantẽ. Iam minis tormẽtorũ. Sic dñs alibi narrat hiſtoriã de diuite Epulone in iferis ardẽte. Ideóq́ ſępe minat̃ pc̃toribus poſt hãc vitã locũ iferna lẽ, vbi fletus ſit & ſtridor dentiũ, ignisq́ æternꝰ. Iam verò exẽplo repẽtè & ſubito morientiũ & pereuntiũ, q̄ſe diutius viuere ſperarũt, q̄ minis & admonitõibus antea nihil deferebãt. Quẽadmodũ & Sodomitis actũ eſt, & ſimile dñs de ijs, q̄ Noe tpibus vixerũt, aliàs in exẽplo narrat, qui ſæpe vt pœniterẽt, admoniti de diluuio, comedebãt, bibebãt, nubebãt, vſq́ ad eum diẽ, q̄ intrauit Noe in arcam, & cognouerũt, donec venit diluuiũ, & tulit oẽs, ita erit & aduẽtus filius hoĩs. Similia videmus exẽpla in illis, qui hodie ſani, cras ægroti, poſtridiè, ipſis nõ putantibus, moriuntur.

Eſa. 38
Lucæ. 12
Judith. 8
1. Cor. 11.
Deuter. 6
Lucæ. 16
Matt. 13, 22. 25.
Lucæ. 13.
2. Petri. 2.
Matt. 24
Lucæ. 17.

I ¶ Atq́ vtinã cauti fieremus alieno periculo, ne ſero Phryges ſaperemus. Et hoc ẽ q̄d' dñs ait: Pœniam age: Si nõ vigilaueris, veniã ad te tanq̄ fur, & neſcias, q̄ hora veniã ad te. Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo. Si quis audierit vocẽ meã, & aperuerit mihi ianuã intrabo ad illũ, & cœnabo cũ illo, & ipe mecũ. ſ. hic ꝑ grãm, alibi ꝑ gloriã. Cõfeſtim illi aperimus, q̄ñ oĩbus vanis rebus adiectis, pulſatõibus admonemur, & pœnitentiam agẽtes, timeamus & vigilemus, ne ille (vt ait Apl'us) tanq̄ fur, nihil tale expectantes, nos minimè paratos inueniat & occidat. Ad quã quidem expectationẽ & vigiliam habendã.

K ¶ Primo, docẽte dño: Sint nr̃i lumbi ꝓcincti. i. ab illicitis & malis cogitatõibus ac opibus coartãdi, ſicut diuus Martinus illos ꝓcinxit. Sũt aũt lumbi mẽtis. ſ. volũtas & intellectus, ex quibus ꝓcedũt cogitatões malæ. Sũt & carnis, in quibus viget motus luxuriæ. Et ſic vult dñs nos eẽ tam cogitatõe q̄ operatõe eſſe caſtos & ꝓbos.

Apo. 3.
1. Theſſ. 5
Matt. 15
Marci. 7

L ¶ Scd'o, habeamus in manibus ardẽtes lucernas. i. fidẽ verã & viuidam, quæ ex charitate gignant bona opa, q̄ ſint in manibus nr̃is. i. ita manifeſtè, vt & alijs ad ſalutẽ in Dei gloriã proſint, dño ꝑcipiẽte: Sic luceat lux vr̃a corã hoĩbus, vt videant vr̃a opa bona, & glorificẽt patrẽ vr̃m, qui in cœlis eſt. Et Apl'o etiamnũ hortãte: Prouidẽtes bona nõ tm̃ corã Deo, ſed etiã corã oĩbus hoĩbus. Hoc eñ agẽtes (vt vult idẽ ad Timotheũ) noſipſos ſaluos faciemus, & eos qui nos audiũt: q̄ñ quidẽ ſi dñm ad hũc modum intromiſerimus, & ipe nos intromittet ad cœleſtẽ patriã ſuã, & illic ſe ꝑcinget. i. ad retributionẽ ꝑparabit, & diſcũbere faciet. i. quieſcere dabit, & tranſiẽs nobis miniſtrabit. i. de iudicio ad regnũ rediẽs ſua claritate nos ſatiabit, Dauide dicente: Satiabor quum apparuerit gloria tua.

Gala. 5
Matth. 5
Roma. 12.
2. Cor. 8.
1. Tim 4.
Pſalm. 16

HOMILIA XCVII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 8. Marci. 4. Lucæ. 8. Aſcendente Ieſu in nauiculam &c.

In tpe preſſiõis cõtra quaſcũq; tribulatiões

A E X ANIMO Lætor frẽs chariſſimi, ſupeſſe adhuc, & eos nõ ẽ vulgo quoſlibet, ſed & primores ac pricipes, q̄s ſibi Deus ille Opt. Max. ſua benignitate in Iſrael dereliq̄t, q̄ ſua genua añ Baalã nõ curuarũt, quibus adhuc vera ipa eademq́ Chr̃iana religio cordi ẽ: nimirũ q̄ etſi Dei benignitate ꝑ cęteris ſapiã, potẽtia, authoritate, & hoc genus donis alijs plurimũ valeãt, in ſe tñ atq́ in ſuã ſapiam, potẽtiã & authoritatẽ mĩmè cõfidẽtes in ſuis atq́ ſuorũ tribulatõibus ad ſolũ deũ Opt. Max. qui ſolus oĩa pt̃, cui nemo reſiſtere queat, ſuffugiũt, nequaq̄ alieni à veteribus illis & ijs quidẽ pr̃iſſ. tã vet. q̄ noui teſt. pr̃ibus, qui & ſi pleriq́ eorũ potẽtiſſimi & ſanctiſſimi erãt, nihil tñ (vt rectè cõuenit) ſibi cõfidẽtes ſi qua ꝑmebant anguſtia & tribulatõe ad ſolũ Deũ Opt. cętu coacto cõcurrebãt, inter q̄s nõ infimus erat ſanctus ille ideóq́ verè nobiliſſimus rex Iuda Ioſaphat, qui (vt habet hiſtoria) quũ cognorat maximam multitudinem filiorũ Moab ac Ammonitarũ ac habitatorũ montis Seyr, contra ſe venire, cui reſiſtere non potuit, proceſſionẽ inſtituit ad rogandum dñm, & ieiuniũ indixit. Congregatoq́ Iuda & de vrbibus ſuis venientibus ad deprecandũ dñm, ſtans in medio eorum Ioſaphat ait: Domine Deus patrum noſtrorũ, tu es Deus in cœlo, & dñaberis cunctis regnis gẽtium, in manu tua eſt fortitudo & potẽtia, nec quiſq̄ tibi pt̃ reſiſtere, & cætera. In nobis quidem

3. Reg. 19.
Iob. 9
2. Par. 20.

Digitized by Google

non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos, ſed quum
ignoremus, q̃d agere debeamus, hoc ſolũ habemus reſidui, vt oculos nr̃os dirigamus ad te.
¶Sic & in nouo teſtamẽ. Ap̃li Ieſu Chr̃i, glorioſi (inquam) principes illi terræ, quũ ſentirẽt B
Pſal. 138. ſe ita in maris anguſtijs cõſtitutos, vt ſibi præſentiſſimam mortem imminere viderẽt nõ alio
quàm ad ip̃m dñm Ieſum cõfugere, ab ip̃o p̃ſidiũ ſuppliciter rogitantes ac ſimul dicẽtes: Do
mine ſalua nos, perimus, quemadmodum grauiter recenſet Euangeliſta in paulòante audito
Euangelio, id q̃d eſt in hiſtoria mirabile, in allegoria mirabilius, in informatione atq; doctri
na longè mirabiliſſimũ. ¶Hiſtoria p̃docet dñm Ieſum poſtquàm multa magna & mirabi- C
lia in terris, vt dñm terræ geſſerat, ad mare cum ſuis tranſijſſe, vt & ibidẽ op̃a excellentia de-
monſtraturus, non terræ ſolum, ſed & maris dominum ſe p̃baret nimiꝗ ventis qui horren-
dos motus exagitarũt, atq; mari tumeſcenti ita imperaſſe vt e veſtigio tranquillitas ſit magna
ſubſecuta, q̃d & homines in nauicula tum præſentes admirati ſunt, veluti non obſcurè ſonãt
verba Euangelij. ¶Cuius allegoria facile ſubinſinuat: Nauiculã eſſe Eccleſiã, q̃ vt nauis, in pri D
cipio fuit arcta p̃pter paucos, q̃ in ea fuere, in medio lata p̃pter mĺtos in ea exiſtẽtes, ĩ fine pa
Matt. 24 riter arcta & anguſta p̃pter paucos qui manſuri ſunt in ea circa finẽ, qui nunc adeſt, circaquẽ
Marci. 13 iuxta Chriſti & Apoſtoloꝝ prædictionẽ perquàm plurimũ ab Eccleſia & eius fide diſcedunt
Lucæ. 21. & diſceſſuri ſunt, ſeducti per tot Antichriſtos, q̃ nunc paſſim inſurgunt. Diſcipuli qui domi-
1. Timo. 4 num ſequunt̃ nunc manentes in Eccleſia Chriſtiani, qui in principio naſcentis Eccleſiæ vno
2. Petri. 2 nomine diſcipuli appellati, Antiochiæ primum Chriſtiani vocari ſunt cœpti. Mare ſuper
1. Iohã. 2. Acto. 11 quo nauigat nauis Eccleſia eſt hic mundus p̃pter varia in ip̃o pericula & ob eius inconſtanti-
am, quæ & mari ineſt. Motus magni in hoc mari contra nauiculam & q̃ in ea nauigant, ſunt
infinitæ p̃pemodum tentationes & p̃ſecutiones tam improboꝝ hæreticoꝝ quàm infideliũ
impioꝝ, q̃bus nũquàm nõ Eccleſia ita videt̃ obrui, vt penè putet̃ ſubmerſum iri & deſinere iu
Iohan. 16 xta dñm ad diſcipulos adeoq; ad omnes, q̃ in Eccleſia ſunt dicentẽ: In mundo preſſuram ha-
bebitis, ſed confidite, ego vici mundũ. Dormit Chriſtus in naui, quando ita p̃pter patiẽtiam
bonoꝝ & pœnĩam impioꝝ tribulatõẽs & tentatõẽs p̃mittit, vt quaſi indignabundus nõ mo-
do cenſeat̃ ſuum negare præſidium ſed et prorſus derelinquere ſuam Eccleſiam, & ab ea omni-
Mat. vlt. no abeſſe, in qua tamẽ pollicitus eſt ſe manſuꝝ vſq; ad conſumationẽ ſeculi. ſ. ſua gratia & p̃-
uidentia p̃ ſp̃m ſanctum non ſecus atq; rector ſuam gubernans eccleſiam, alioqui qũo dormit
Pſal. 120. quũ ſit ille, q̃ cuſtodit Iſrael, quẽ Propheta negat dormire & dormitare, de ſe alibi dicẽs: Ego
Cantic. 5 dormio, & cor meũ vigilat, id eſt, facio tanq̃ nõ videns, quũ interim cuncta p̃mittens conſpi-
cio. Sic & Chriſtus, homo & Deus diſcipulis videbat̃ dormire, q̃ tamẽ diuinitate ſemp̃ vigila-
bat. Accedunt diſcipuli, & Chriſtiani, & excitant è ſomno dñm, quando in aduerſitatibus
poſiti ſuam imbecillitatem, & inſufficiẽtiam cõſiderant, & pœnitẽtes à dño grãm & auxilium
petunt, eiuſq; dep̃cant̃ indignationẽ, ne inducant̃ in tentatõẽs, ſed ſe liberet à malo, dicentes
Pſalm. 43 cum Propheta: Exurge quare obdormis domine, exurge, & ne repellas in finem, & hodie cum
Apoſtolis: Domine ſalua nos, perimus. Surgit Chriſtus, & ventis, vt quieſcant, imperat, quan
do noſtri miſertus confortat nos ſua gratia, pacẽ ſuę Eccleſiæ ſalutarem tribuens, quemadmo
dum hodie in mari imperio eius, diſcipuli tranquillitatẽ & pacẽ ſunt cõſecuti teſtante Euan-
gelio, cuius eſt doctrina. ¶Prima nos non debere perturbari ob tentationes, ſi quibus af- E
fligimur, verum eſſe oportere memores hoc in mundo nos non poſſe viuere ſine tentationi-
bus, quoniam Chriſtus dixerit, nos hic preſſuram habituros, quando militia ſit vita hominis
Iohan. 16 ſuper terram, qui vtcunq; breui viuens tempore multis repletur miſerijs, & nunquàm in eo-
Iob. 7. 14. dem ſtatu permanet. Imò & memores debere nos eſſe Deum p̃mittere nobis tentationes, vt
1. Corin. 10 in eis proficiamus, vtpotè quæ multum nobis proſint ad multa, Apoſtolo dicente: ſed faciet
ſcilicet dominus cum tentatione fructum, ſcilicet in vobis. Vel enim Deus permittit tentatio-
nes, vt per eas, ſi patienter ſuſtinuerimus, noſtra peccata, propter quæ illæ permittuntur, hic
1. Corin. 11 luamus, ne alibi condemnemur, velut cum Corinthijs olim egit, vel vt probi probemur ad pa
Roma. 5 tientiam & mereamur maiorem in cœlis mercedem. Siquidem tribulatio (inquit Paulus) pati
Prouer. 3 entiam operat̃, patiẽtia probationem, probatio vero ſpem, ſpes autem non confundit. Hinc
Hebre. 12 ſit, vt quos Deus vti dilectos filios ſuos amat, eos tribulationibus flagellari p̃mittit. Id quod in
Tobię. 12 Tobia patuit, ad quẽ dicebat angelus: Quia acceptus eras deo, neceſſe erat vt tẽtatio p̃baret te
Ita dñs dilectiſſimos ſuos patriarchas & p̃phetas & Ap̃los & oẽs deniq; martyres infinitis fer-
mè p̃miſit aduerſitatibus anguſtiari, dicente beata Iudith: Memores eſtote, q̃a omnes, qui pla
Iudith. 8. cuerunt Deo p̃ multas tribulatõẽs tranſierũt fideles. ¶Errant igit̃, qui idcirco vel colũt do F
minũ, vt tẽporali quiete, & carnis voluptatibus p̃fruant̃, vel murmurant, quaſi nihil mali me-
riti ſint vel quaſi Deus eorum ſit oblitus, imò neminem meminerint potius ſe nõ ad p̃ſentis
Romañ. 8 t̃pis bona factos eſſe Chriſtianos, ſed ad aliud q̃d promiſit in futuro t̃pe, q̃d tñ eſt, vt ad ipſum
nõ ſunt cõdignæ paſſiões huius ſeculi, q̃d vt adipiſcamur, ip̃e dñs p̃mittit nos tribulari varijs tẽ
tatõibus, ad quas ſcriptura vnũquemq; q̃ verè vult dici ac eẽ Chr̃ianus, hortat̃ dicẽs: Fili acce-
dens ad

Digitized by Google

dens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationē. Non Eccl. 2
eſt igit̃ frēs vt ob nr̃as tētationes plus ęquo pturbemur, imò in ſpū glorlemur in tribulatōibus Roman. 5
noſtris ob cauſas præmemoratas, hortante pariformiter Iacobo hiſce verbis: Om̄e gaudiū ex- Iaco. 1.
G iſtimate frēs mei, quū in tentatōes varias incideritis, ſciētes, q̄d ꝓbatio fidei nr̄æ patiētiā ope-
rat̃ &c. ¶Scd̃a: Nos nequaq̄ debere deſperare in tribulatōibus vel q̄libet horrēdis, quaſi do
minus oīno nos ſit derelicturus, quū quia nō ſtatim eripit, ꝓinde prorſus obdormierit, & curā
noſtri non habeat, & quaſi plus q̄ poſſibile ſit patiamur, imò ſimus memores eius, quod Apo- 1. Cor. 10.
ſtolus ait: Tentatio vos nō apprehendat, niſi humana. Fidelis aūt Deus eſt, qui nō patiet̃ vos
tentari ſupra id q̄d poteſtis, ſed faciet etiam cū tentatōe prouentuum, vt poſſitis ſuſtinere. Et
quō faciet ꝓuentum? Expectans benigniſſima voluntate ſua noſtrū agonem, vt ꝓpter longi-
us & acrius contra tentatōes certamen glorioſiorem deinde poſſit reddere mercedē & coro-
H nam ſciens ac volens eum parcè metere q parciter ſeminat, nec coronandum niſi qui legiti- 2. Cor. 9.
mè, id eſt, conſtanter vſq; in ſinē certauerit. ¶Sic ille pr̃iarcham Iacob opinione amarulēta 2. Timo. 2
mortis dilecti filij Ioſeph vigintiquatuor annis affligi ſuſtinuit, quē deinde videntē lætitia ma Gene. 37.
iore affecit. Sic & eius filium Ioſeph ſeruituti & carcere diu tribulari ſuſtinuit, quē poſtea ſub Gene. 40.
Pharaone longè glorioſiorem reddidit & ſublimauit. Sic & Iob in multis anguſtijs plurimum Iob. 1. et
& diu diuexari ſuſtinuit, quē deinceps poſt flagella, reſtitutis duplo oībus per. 40. vitæ annos vltimo
in om̄i quiete & gaudio cōſeruauit. Sic & Tobiam in exilio cęcitate laborare. 14. annis permi- Tobi. 2. 11
ſit, quē tandē ereptū duplicibus gaudijs, ſ. præſentibus & futuris refocillauit. Sic nimirū & ple-
roſq; alios ſibi chariſſimos tribulari aliquanto t̄pe paſſus eſt, q̄s tandē cū maiore lętitia eripuit
iuxta ſcripturam dicentē: Et clamauerūt ad dn̄m quū tribularent̃, de neceſſitatibus eorū libe-
rauit eos. Sic hodie exaudiuit & Apoſtolos eoſq; ex præſentiſſimo maris naufragio eripuit, Pſal. 106.
ſiqdem vt ne ipſi deſperemus, quos & ip̄e dominus eſt liberaturus. Iuxta enim eſt dominus (in-
quit Propheta) ijs, q tribulato ſunt corde, modo clament cū Apoſtolis ad dn̄m: Domine ſalua Pſalm. 33
I nos, quia perimus. Vnde depromitur doctrina in ordine. ¶Tertia, quæ vult nos in om̄ibus
noſtris aduerſitatibus vndecūq; ſurgētibus nō aliò q̄ ad dn̄m fugere debere, nec quàm ab illo 1. Petri 5.
opem ne deficiamus depoſcere. Siqdem ille ſolus poſſit ac velit nos eripere, poſſit, quia domi-
nus omniū potētiſſimus, cui nemo pōt reſiſtere, velit, qa pater noſter, q̄s adeò diligit, vt oēm
nr̄am cauſam putet eē ſuā, vnde ip̄e ad nos oēs, q anguſtia ꝓmimur ait: Venite ad me oēs q la- Matt. 11.
boratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Hinc ad Ioſaphat cū populo ſuo ꝓpter aduerſari- 2. Par. 20.
os hoſtes ingruentes clamantem Propheta iuſſu dei dicebat: Nolite timere nec paueatis hanc
multitudinem. Non em̄ eſt veſtra pugna ſed Dei. Non enim eritis vos, q dimicabitis, ſed cō-
fidenter ſtate, & videbitis auxiliū dn̄i ſup vos. Id q̄d factum eſt, interfectis tandē inter ſe om̄i-
bus inimicis ſine ipſius clade. Et hoc eſt, q̄d Eccleſia t̄pe belli ad dn̄m orat. Da pacē dn̄e in die-
bus noſtris, quia non eſt alius, qui pugnat pro nobis, niſi tu Deus noſter. Sic quia dn̄s in Dauid 2. Reg. 12
orauit, ip̄e eius peccatū tranſtulit, idem'q; rogatus ab eodem ceſſare fecit peſtilētiam. Sic Moy 2. Reg. 24
ſe orante Iſraelitæ feliciter pugnarunt cōtra Amalech. Sic Helias ſuis p̄cibus ad dn̄m pluuiā Exodi. 17
in ſiccitate obtinuit, quū tres annos & ſex menſes nō pluiſſet. Sic p̄cibus Ioſue ſol eouſq; immo 3. Reg. 18
bilis ſtetit, donec ille hoſtes vicerit. Sic Ezechię precatōe vna ſunt nocte centū octoginta mil Ioſue. 10
lia Aſſyriorū diuinitus percuſſa. Sic quū idem ægrotus deprecaret̃, obtinuit vitam ſuam ꝓro- 4. Reg. 19
gare ad q̄ndecim annos. Sic & inter alios ex īmēſo maris periculo liberati ſunt ap̄li, quū ad do Eſa. 38
K minum orauerint dicentes: Salua nos, perimus. ¶In q̄bus verbis tria intelliguntur quæ ad
orationem exaudibilem requiruntur. ¶Primo, vt ſalutem dumtaxat petamus, nec aliud,
ne ſi forte aliud peteremus, non exaudiremur. Hinc Iacobus dicit: Petitis & nō accipitis, eo Iaco. 4
quòd malè petatis. Sæpe enim ignoramus, quid & quomodo oremus, ſed plus nouit, qui cor- Roma. 8.
da ſcrutatur, cui committamus omnem noſtram affectionem, nec aliud ab eo niſi ſalutē peta Matt. 20
mus, quod eſt in noīe Ieſu petere. Vnde ſoluit̃ quęſtio, quare deus aliquando ſanctiſſimos non
iuxta eorum petita exaudiuit, vtpotè meliora daturus. Hinc Apoſtoli dicunt: Salua nos. 2. Cor. 12
L ¶Secundo, vt confidenter oremus, non dubitantes dn̄m velle ac poſſe facere, q̄d bene pe-
timus, quū ip̄e ſe daturū ꝓmiſit. Hinc ip̄e dn̄s inq̄t: Om̄ia quęcūq; petieritis credētes, accipie- Matt. 21.
tis. Et Iacobus: Si q̄s (ait) vr̄m indiget ſap̄ia, poſtulet à Deo, q dat oībus affluēter, & nō impro Iaco. 1.
perat, & dabit̃ ei. Poſtulet aūt in fide nihil hęſitās. Sic Ap̄li aliàs & plęriq; nō fuere exauditi, qa Marci. 9
vacillanter orauerunt, hodie vero exauditi ſunt, quia prorſus crediderunt dn̄m ſe poſſe ac vel-
le iuuare, quàmuis ideò dominus eos modicæ fidei arguit, quod ipſum non tm̄ dormiēdo, vt
Deū, quantū vigilando facere poſſet, opinabant̃. Sed ò veraces diſcipuli, q̄d timetis de pericu
lo, q ſaluatorem vobiſcum habetis? quid ſoliciti eſtis de morte, q vitam penes vos habetis?
M ¶Tertio, vt humiliter oremus, planè confitentes nos eſſe inſufficientes ad adiuuandū nos.
Siquidem reſpiciat dominus in orationem humiliū, & non ſpreuit p̄ces eorū. Sic Iudith dice- Pſalm. 101
bat Deū humiliter orans: Nec ſuperbi ab initio placuere tibi, ſed humiliū & manſuetorū ſemp Iudith. 9
tibi placuit deprecatio. Sic Ioſaphat humiliter deprecans fuit exauditus, dixit enim: In nobis
nō eſt

Digitized by Google

non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus reſiſtere, ſed quum ignoramus, q̃d facere debeamus, hoc
ſolū habemus reſidui, vt oculos nr̃os dirigamus ad te. Sic & hodie diſcipuli, q̃a humiliter deꝓ-
cati ſunt: Salua nos dñe, q̃ perimus, planè ſunt exauditi. ¶ Ita nimirū dilectiſſimi frēs, q̃a vi- N
demus nos iam eē in iſtis periculoſis tp̃ibus, in q̃bus oĩ ex parte tot immaniſſimi hoſtes nos
adoriunt, malignus. ſ. ſpūs, caro & mundus, q̃bus & ipſi impares ſumus, nō potētes reſiſtere, &
quia ob pc̃tā noſtra dñs nr̃ videat dormire, & à nobis ſua gr̃a & ope prorſus diſcedere, & ipſa
nr̃a nauicula. i. Eccleſia motibus tot aduerſitatum, tribulationū, & tentationū ſubmerſum iri
videat, nequaq̃ turbemur, neq; deſperemus, neq; cōtra deū murmuremus, ſed meminerimus
hæc & longè peiora demeruiſſe peccatis noſtris, quæ ita nos delere Deus hic velit, ne alibi da
Heb. 4 mnemur, eapropter in ſumma humilitate, deuotōe, & fide ad ſolum dominū noſtrum Ieſum
Chr̃m adeamus, ip̃m ex indignatōe ad grām excitemus, vt miſericordiā cōſequamur in auxi
lio opportuno, dicētes: Salua nos, q̃a perimus. Quod vbi fecerimus, ip̃e haud dubiè ſurget, im
perabit vētis. i. dęmōibus, q̃ cōcitare fluct⁹. i. pricipes huius mūdi ad ꝑſecutōes eccleſiæ imittē
das, facietq; tranquillitatē adeò magnam ſuæ Eccleſiæ, vt & boni & mali demirabuntur. ſ. de
Heb. 4 eius potētia & miſericordia. ¶ Sed dices, quid fruſtra petimus quaſi vl' deum inſtrueremus O
Matt. 6, quo nobis ſit opus, qui omnia nouit, & q̃ nobis opus eſt, ſcit anteq̃ petimus vl' poſſit de velle
1. Regū 15 in velle, & de affectu vno in alterū moueri, quę nō vt hō mutat & pœnitet, vl' vt auferat aduer-
ſitates & tētatōes hic tēporales vt ſi ꝑniciosas, qui nobis vt vtiles fieri (vt dictum eſt) ꝑmittit?
¶ Reſpondeo, Deū nō nos orare, vt prorſus auferat tribulatōes, ſine quibus cœlum intrare P
Roma. 8 nequimus, ſed vt eas ita mitiget, vt ꝑferre eas poſſimus, ne intremus in tentationē, ſed oēs co-
operent nobis in bonū, nec vt ip̃m inſtruamus, aut moneamus ad bonū nobis dandū, qui ni-
hil vult q̃ bonū dare. Verū inter alia ꝓuide petimus, qd' quēadmodū ille dudum præuidit, &
præordinauit hæc vl' illa certo dare tp̃e, ita etiam præuidit & præordinauit ea ſe nequaq̃ dare
niſi medio orandi & petēdi, alibi dicēs: Petite & dabit vobis, q̃rite & inuenietis &c. oĩs eñ,
Lucæ. 11, qui petit, accipit. Præuidit aūt Deus & vult à nobis neceſſaria rogari, qui tum nō rogatus da-
re poſſet, & aliquando dat, vt orando ip̃m cognoſcamus eſſe vnicū dñm, à quo ſumus & nobis
oĩa ab eo, nos vero prorſus nihil ſine eo, nec eſſe, nec hr̃e ſed oēm noſtram ab ip̃o & in ipſo eē
ſufficiētiam, vtq; inde illi tribuamus vt dño timorē, & ei velut pr̃i nr̃o deferamus amorē, quod
Malac. 1. vl' vtrūq; nec aliud à nobis depoſcit, qd' ſi vtrūq; orando pręſtiterimus. ſ. ip̃m vt dñm noſtrū
timeamus, & vt patrē nr̃m amauerimus, ꝑfectò & ip̃e quęcūq; ſalutariter petiuerimus vel hic
& mox daturus eſt, vel meliora reſeruaturus in vita æterna.

HOMILIA XCVIII. DE EO, QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 16. In mūdo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego vici mundum.

In tempore tribulationum.

GAVDEO FRATRES CHARISSIMI, ME IAM TAN A
dē Deo procurante, eius eſſe voti compotē, quòd ingenti nimirum
deſiderio, & quidem languens diu multūq; deſideraui. Optabam ſa-
nè vt in tanta vbiq; & tam multiplici vndecunq; hoc in mundo hac
tempeſtate preſſura ad Deum confugeremus, inde conſolationem,
& victoriam ſupplicaturi, idq; facturi eſſemus non mō no[...]rū pro-
ximè pręd eceſſorū ſed vl' veteriorū antiqui teſtamēti hominū exem-
plo, nempè quos (vt deinde dicetur) plerūq; ſemper, vbi tribulationi
bus diuexati ſunt, ad Deum ꝓ adiutorio, quod & obtinuerunt, confu
Johan. 16 giſſe legimus. Quòd etem̃ adeò eſt omnibus oppreſſis neceſſarium vt
eò dñs ip̃e noſter & magiſter veritatis hortat, inquiens: In mundo preſſuram habebitis, ſed cō
fidite, ego vici mundū. Quid em̃ hac voce conſolatoria aliud ſubindicat dñs, q̃ vt tribulati ad
ſeip̃m confugiamus, inde victoriā reportaturi. Id qd' facile intelligemus vbi ꝓ loco ipſius ſal-
uatoris verba expoſuerimus. Siquidem in mundo (inquit) preſſurā habebitis. Quid preſſura?
Vtiq; latiore vocabulo. i. tribulatio, anguſtia, tētatio. Quid eſt mundus? Habet ſanè dictio mū
dus in ſcripturis varias ſignificatōes. ¶ Primo, cōperimus mundū dici cœlū & terrā ſimul, vt B
Acto. 17 in actis ait Apl'us: Deus qui fecit mundū, & oĩa quæ in eis ſunt, id ē, Deus, qui fecit mundū. i.
Gene. 1 cœlum & terram, iuxta illud: In principio creauit Deus cœlū & terram. Quo ſanè pacto nō pu
to hac in parte accipi mundū: ſiquidē in cœlo, id ē, firmamēto & ornatu ipſius nihil ſit, nobis
preſſuræ, nec inibi quicq̃ elemētorū ꝓpriè ſuperauit dñs, qm̃ ſuperari ꝓprio haud queat, qd'
careat ſenſu. ¶ Secūdo, offendimus ſumi mundū, ꝓ terreno iſto loco, quē nos hoĩes inhabi
Matt. 16 tamus. Sic accepit dominus in Euangelio, dicens: Quid enim prodeſt homini, ſi mundum
Marci. 8 vniuerſum, id eſt, totam terram, & q̃cq̃d in eo ē, lucraret, animæ vero ſuæ detrimētum patiat?
Lucæ. 9, 1. Corin. 7 In hac pariter ſignificatione ſumpſit Apl'us inquiens: Præterit figura huius mūdi. Et rurſum:
Nihil

Nihil enim intulimus in hunc mundum hauddubium, quin nec auferre quid poſſimus. Habentes autem alimēta, & qbus tegamur, his contēti ſimus. Et ita quoq; accipi pōt hoc in loco, nimirum in quo certū ſit nos pati preſſuram oīm eorꝫ quæ hic aduerſorꝫ nobis obueniūt, quandoqdem hic ſit mundus nihil aliud q̄ vallis lachrymarꝫ & omnis miſeriæ, nobis ob pc̄m̄ prothoplaſti vice exilij, vt hic pœniteremus, deputata, iuxta dn̄i in Geneſeos libro verba. Quia audiſti vocem vxoris tuæ, & comediſti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in ope tuo, in laborihus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ, in ſudore vultus tui, veſceris pane tuo, donec reuertaris in terram, de qua ſumptus es, quia puluis es, & in puluerem reuerteris. Et hoc eſt, quod ait Eccleſiaſtes: Cuncti dies (inquiens) eius doloribus & ærumnis pleni, nec per noctem mente requieſcit. Cui Iob ſubſcribens ait: Homo natus, ſcilicet in hunc mundum, de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſerijs. Qui quaſi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquàm in eodem ſtatu pmanet. Hinc Iohannes: Nolite (inquit) diligere mundum, neq; ea quæ ſunt in mundo, mundus enim tranſit, & concupiſcentia eius. 1. Timo. 6 Gene. 3 Eccle. 2. Iob. 14

C ¶ Vnde dominus haud aliter atq; fidelis pater ſuorꝫ ſolicitus, præmonet diſcipulos tam variæ & tantæ in hoc mundo pinde natura calamitatis, vt illam conſtanter ſuſtineant, memores qđ ipſe hmōi quoq; ꝑpter nos calamitatē ꝑpeſſus ſit, & ſua tamē virtute p mortem vicerit, vtpotè ex hoc mundo p mortē tranſiēs ad patrē, ſic pariter & nos in ipſius virtute eiuſmodi preſſuram certò ſuperaturos p mortē noſtram, ad ipm̄ q eſt pax noſtra, & in quo ſolo quieſcemus, tandē peruenturos, inquiens: In mundo preſſuram habebitis, ſed confidite, ego ſcilicet caput vr̄m vici mundū, ita quaſi diceret: & vos membra p me morte veſtra vincetis. Hinc Aplus: Non enim (inqt) habemus hic manentem ciuitatē, ſed futuram inquirimus. Et iterum: Scimus (inqt) quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitatōis diſſoluaꝰ, qđ ædificationē ex Deo habemus, domū non manufactam, ſed æternam in cœlis. Cuius etenim memoria, & fiducia per Chriſtum feliciter poſſumus ſuperare preſſuram huius mundi. Hebre. 13 2. Cor. 5.

¶ Tertio, mundū inuenimus accipi ꝓ hominibus, q ſunt habitatores huius terreni mundi, & maxime ꝓ ijs, q hunc mundum, & quę in eo ſunt omnia diligunt, quos vocant ſcripturæ, mundanos ab amore huius mundi, & eorꝫ quæ ſunt huius tranſitorij mundi neglectis æternis, & cœleſtibus. Mundus autem & quæ eius ſunt plerumq; ſemp ſunt diuitiæ, potentatus, vanæ gloriæ, & in vniuerſum omnes tam carnis quàm ſeculi huiuſce voluptates & illecebræ, quibus plerīq; omnes mundani indulgent: ſiquidem, inqt Iohannes: Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ quæ non eſt ex patre, ſed ex mundo. Hæc ille, quemadmodum omnes ſunt mūdani homines, q veniunt appellatione mundi, quo modo accepit Iohannes, dicēs. Et ipſe eſt propitiatio ꝓ peccatis noſtris nō pro noſtris aūt tantum, ſed etiam pro totius mundi. Et idē rurſus: Chariſſimi nolite omni ſpiritui credere, ſed ꝓbate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt, q̄niam multi pſeudoprophetæ exierunt in mundū, qui quū ſunt de mundo, ideò de mūdo loquunꝰ, & mūdus audit eos. Ita q̄q; accepit Euangeliſta alibi, dicēs: In mūdo erat. ſ. Chrus, & mundus p ipſum factus eſt, & mūdus eū nō cgnouit. Ita hoc pariter loco accipit dominus, inquiens pręmonēdo ſuos de malorꝫ mūdanorumq; hominum pſecutōe. In mundo, id eſt, ab hominibus mūdanis habebitis preſſuram. Nec immeritò ait nos à mundano homine, q mundus dicit, preſſuram habituros, quum is mundus, q mūdanus homo eſt, nō poſſit neq; bene velle neq; facere, quum (vt Iohannes ſcribit) totus ſit in maligno poſitus. Sicut enim aſſidua ſit carnis contra ſpiritum cōcertatio, & perſecutio, ſic ſedula eſt concertatio mundani hominis, qui carni indulget, & ex carne mundi eſt, contra ſpiritualem hominem, caro quidem ſemper aduerſatur ſpiritui, vt Belial Chriſto, & mundus cœlo. Ideoq; rectè ſuos præmonet de huius mundi preſſura, vt ſuo exemplo illum ſuperent: quippe q̄d eam ipſe vicerit, qui & eandem preſſuram dum viueret, ꝑpeſſus ſit, alias inquiens: Si mūdus vos odit, ſcitote, quia me priorem vobis odio habuit. Quia enim de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Mementote ſermonis mei, quem ego dixi vobis. Non eſt ſeruus maior domino ſuo. Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur. Hæc locutus ſum vobis, vt non ſcandalizemini. Abſq; ſynagogis faciēt vos, ſed venit hora, vt omīs qui interficit vos, arbitretur obſequiū ſe præſtare Deo. Sed hæc locutus ſum vobis, vt cum venerit hora eorꝫ reminiſcamini, quia ego dixi vobis. In mundo preſſuram habebitis, vos plorabitis & flebitis, mundus autem, id eſt, mundanus homo gaudebit. 1. Iohan. 2 1. Iohā. 4. Iohan. 1. 1. Iohā. 5. Gala. 5 Iohan. 15 Iohan. 16

D ¶ Sit ne fratres chariſſimi, hæc Chriſti ſuper nos, vtcunque peccatores, prædictio, non eſt, quod multis oſtendam argumentis, quum in nos, non dico in hac vrbe tantum, ſed in omnes paſſim, vbi vbi ſunt, Chriſtianos tanta omni ex loco pręmat, & anguſtiet huius mundi tam terreni huius loci, quàm hominis mali preſſuræ copia, vt tantum non ſuperſit tempus, quo vel partem illius ſaltem ſatis ſim enarraturus. Quis enim (obſecro) non videt modo, quanta vbiq; penè Chriſtiani premuntur, inędia, peſtilentia, & belli rabie: quæ (quòd

Digitized by Google

quæ (quòd maximè dolendum eſt) ſęuit inter ipſos Chriſtianos, qui (proh dolor) paruo tẽporis ſpacio ſe nõ alieno ſed ꝓprio gladio ad aliquot cẽtena millia crudeliter occiderũt, & penè ob priuatã & nõ ob Rempub. Quis interim receſeat quàm paſſim miſellus populus pondere plus æquo grauat, & quaſi ad medullã vſq; eò emungit, quo ſe atq; ſuos ſuſtẽtare debuerit, interim rebus oĩbus in mercatu aſcendẽtibus. An nõ hęc emunctio preſſura eſt? Quis deniq; nõ abhorret dicere, quantis nos vndiq; inſidijs, dolis, machinatõibus, cõſilijs, bellis, & prælijs, hocq; genus malis plus q̃ deteſtãdis diu noctuq; adoriunt, & adoriri mille artibus adeò nõ tantũ Turcę ſed domeſtici inimici moliunt, vt dicas eos nihil planè aliud conari q̃ noſtri citra diſcrimen oĩm extremũ exitium, velintq; opti. quoſq; cum peſſimis qbuſq; planè extinctos, religione interea veteri eademq; pia & Chriſtiana plus q̃ neglecta. Nunq̃ nõ verè ad nos æquè atq; ad diſcipulos ſuos dixit dñs: In hoc mundo preſſurã habebitis? An nõ hæc iam ingruit preſſura, de qua idem in nos pręd ixit futura, inquiẽs: Audituri eſtis pręlia, & opiniones pręliorum, videte ne turbemini. Cõſurget enim gens cõtra gentẽ, & regnũ cõtra regnũ, & erunt peſtilentiæ & fames, & terræmotus p loca. Quid obſecro horum nõ abundè nunc eſt præ foribus. Sed qd tum? Oportet (ait dñs) hæc fieri ſed nondũ eſt finis. Hæc aũt ſunt initia dolorum. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis nõ fuit ab initio mundi vſq; mõ neq; fiet. Et ꝓfectò frẽs chariſſimi, niſi abbreuiarent dies illi tantæ tribulatõis, nõ fieret ſalua omnis caro, ſed ꝓpter electos crediderim, dño teſte, eos breuiatum iri. Id qd' & hactenus, Deo miſerante, factũ planè puto. Cęterum quid poſt hęc in tanta imminente preſſura ſperãdum? qñ iam pauci fortaſſis reperiunt electi in terra, vt in hęc noſtra ſecula dixiſſe videri q̃t Propheta: Corrupti ſunt, & abominabiles ſunt facti in ſtudijs ſuis, nõ eſt q faciat bonum, nõ eſt vſq; ad vnum. Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, nõ eſt q faciat bonũ, nõ eſt vſq; ad vnũ. Id qd' hiſce nouiſſimis tpibus futurum Dñs pręd ixit, inquiens: Quoniam abundauit iniquitas, refrigeſcet charitas multorum.

Matt.24 Marci.13 Luce.21 Psalm.13 Mat.24

¶ Quid igit agẽdum frẽs chariſſimi: In tanta oĩm anguſtiarum preſſura, nullis pręſertim, vt timendũ eſt, pſentibus electis, q pro nobis intercedant? Nunqd eam pecunijs, diuitijs, armiſue amouebimus? Nequaq̃ cum in eorum nõ ſit ptãte. Qui enim ait ſcriptura: confidit in diuitijs ſuis corruet. Sanè parat ad diem belli equus, Dñs aũt tribuit ſalutẽ. Dñs dicit nõ homo, nec qd' hominis eſt, ſiqdem maledictus q cõfidit in hoĩe, & ponit carnẽ brachiũ ſuũ. Quid ergo? Reſpõdet dñs: Confidite. ſ. in me. Id qd' ſequẽs notat clauſula. Quia ego vici mundũ. Quid eſt confidite? vt depcemur à dño omnino illam preſſurã? Nequaq̃ ſed pcemur ne ab ea vincamur deficientes in animis noſtris, memores, qd' hęc ipſa nobis vel euenerit in exercitium virtutis & augmentum meriti in Dei gloriã, veluti factũ ſcimus cum Tobia & Iob, & multis alijs bonis hominibus, quos æquè ſemp vti ſuos tribulatõibus in exercitiũ virtutis caſtigat. Hinc Apl'us ait: Non ſolum aũt ſed & gloriamur in tribulatõibus, ſcientes, qd' tribulatio patientiã operat, patiẽtia aũt ꝓbationẽ, ꝓbatio vero ſpem. Spes aũt nõ cõfundit. Sic Iacobus: Omne gaudiũ exiſtimate frẽs mei, cum tentatões varias incideritis, ſciẽtes qd' ꝓbatio fidei veſtræ patientiã operatur. Atq; ſola patiẽtia poſſidebimus animas nr̃as. Vel ergo vt plerũq; ſemp preſſura obuenerit ob pctã nr̃a, quæ hmõi tribulatione & preſſura Deus puniẽda cenſet. Ideoq; minus depcanda eſt ea preſſura, ſed orandũ potius ne ab ea ſuperemur, in tentatiõe inducẽdi. Verumvt eam & hunc mundũ vincere poſſimus, vt ipſe dñs. ſ. patiẽter vicit ad ſalutẽ noſtram. Hinc ipſe dñs orare docuit: Et ne nos inducas in tentationẽ, nõ aũt nõ ſines nos tentari, qa hæc obfuiſſet, quũ ſine tentatione nemo poſſit neq; ſibi neq; Deo ꝓbari, ſine vero ꝓbatõe nemo vita ęterna dignus eſt. E

Prouer.11 Hiere.17 Roman.5 Iacob.1

¶ Sed qd ais exorabimus, vt ſuperemus hunc mundũ & eius, qua pmimur, preſſuram? Reſpõdet dñs: Confidite, qa ego vici mundum. At quõ nos pctores in ipſm cõfidamus de impetratõe eius, qd' nõ meriti ſumus, quũ noſtris peccatis quotidie malè meremur, & Deus pctores nõ exaudit? Reſpõde, cõfidamus. F

¶ Primo. i. credamus in dño. ſ. eum ſolum eſſe, qui nos põt cõſeruare & victores facere in oĩbus, q & oĩa etiam peſſima huius mundi grauamina nobis potẽs ſit vertere in bonũ, ſine vero ipſo nos nihil planè poſſe. Ille qdem inqt Apl'us: Beatus & ſolus potẽs eſt, rex regum & dñs dominantiũ, q operat velle & facere, cuius eſt conſilium & equitas, prudẽtia & fortitudo. Sic Paulus fiduciã (inqt) talẽ habemus p Chr̃m ad Deũ nõ qd' inſufficiẽtes ſimus cogitare aliqd à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra eſt ex deo In illum ergo ſolum & nõ in nr̃as, vl' alicuius hoĩs vires cõfidamus, q ſolus põt nos ex omni pſſura liberare vl' certè eum in noſtrã vertere ſalutẽ. G

Roma.8 Iohan.15 1.Timo.6 Prouer.8 2.Cor.3

¶ Scdo cõfidamus in eo. i. credamus firmiter illum, tum certò nos liberaturum & cõſeruaturum, & omnẽ huius mundi preſſurã verſurum in vtilitatẽ nr̃am, ſi verè crediderimus. i. ſi nõ mõ verbotenus crediderimus, ſed & fidei opa fecerimus. i. eius, q in cęlis eſt, voluntatẽ fecerimus. Non enim (eo aliàs teſte) omnis q dicit mihi, dñe dñe, intrabit in regnũ cœlorum, ſed q facit voluntatẽ patris mei, q in cœlis eſt &c. Eam aũt voluntatẽ faciemus, vbi reſipuerimus à peccatis noſtris & de ijs pœniam pijs opibus fecerimus. Idipſm faciẽtes haud dubitabimus, quin vera & efficax noſtra ſit confidẽtia in dño, qui p eam certò nos liberabit & conſeruabit, alioqui minimè, Propheta dicẽte: Niſi cõuerſi fueritis gladium H

Matt.7 Luce.6 Psalm.7

dium

dium ſuũ vibrabit, arcũ ſuũ tetendit & parauit illũ. Et dñs alibi. Conuertimini igitur & agite Pſalm̃. 7 Ezech. 18
pœnitentiã ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Huius eſt
rei memorabile exemplum, quo habemus. Et ſi à Iona ex præcepto domini dictũ fuerat Ni- Jonę. 1. 2. 3
niuitis, quorum malitia grandis coram domino aſcenderat. Adhuc quadraginta dies, & Nini
ue ſubuertetur, quia tamen Niniuitæ vnà cum rege ſuo minis domini crediderunt, cœperũt-
q; agere pœnitentiam pro peccatis in ieiunio & cinere, veſtiti ſaccis à maiore vſq; ad mino-
rem, ab omni luxu abſtinentes ad diuinam rogarint miſericordiam, dicentes. Quis ſcit ſi con
uertatur & ignoſcat deus, & reuertatur à furore iræ ſuæ, & non peribimus. Sane, ait ſcriptu-
ra, vidit deus opera eorum, quia conuerſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt ſuper malitiam,
quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit. Argumentum inde eſt plusq̃ firmum, à deo
nos nequaq̃ exauditum iri, niſi reſipiſcentes pœnitentiam egerimus de peccatis, quæ (vt in- Eſaiæ. 59
quit Eſaias) diuiſerunt inter nos & deum noſtrum, abſconderuntq; faciem eius à nobis ne ex-
audiat, ſiquidem peccatores impœnitentes deus non exaudit. Alioqui ſi peccata relinquen- Iohan. 9
tes de ipſis pœnitentiam fecerimus, videbimus, eodem teſte Eſaia, non eſſe abbreuiatam Iohelis. 2
manum domini, vt ſaluare nequeat, neq; aggrauatam eſſe aurem eius, vt non exaudiat, quan
doquidem benignus & miſericors ſit dominus, patiens & multæ miſericordiæ, & præſtabilis
ſuper malitia: qui aliàs ad nos clamat. Conuertimini ad me in toto corde veſtro in ieiunio &
fletu & planctu, & ſcindite corda veſtra. Id eſt. In hoc mundo preſſuram habebitis, ſed confi-
dite. ſ. fide & fidei in me operibus, quia ego vici mundum.

I ¶Supereſt proinde fratres, vt tantis anguſtiati calamitatibus in domino confidamus, id eſt
ad deum ipſum ſolum & vnicum liberatorem confugiamus, ab eo & non aliunde victoriam
petamus, à ſceleribus noſtris ceſſantes, plorantes & dicentes. Domine non ſecundum pecca-
ta noſtra facias nobis, neq; ſecundum iniquitates noſtras retribuas nobis. Ne memineris ini- Pſal. 78
quitatum noſtrarum antiquarum cito anticipent nos miſericordiæ tuæ, quia pauperes facti
ſumus nimis. Adiuua nos deus ſalutaris noſter, & propter gloriam nominis tui domine libe-
ra nos, Et propicius eſto peccatis noſtris propter nomen ſanctum tuum. Ne forte dicant in
gentibus, vbi eſt deus eorum? Quod ſi ad hunc toto corde modum confiſi domino fuerimus,
non dubitemus ipſum pro ſua ineffabili miſericordia, quamlibet in hoc mundo, & maxime
hoc tempore preſſuram nobis in bonum plane verſurum, nec nos aliquo modo derelicturũ, Roma. 8
nec inde quicquam nobis timendum putabimus. Si enim, inquit apoſtolus, deus pro nobis,
quis contra nos? Et Dauid, Nam etſi, inquit, ambulauero in medio vmbræ mortis, non time- Pſalm̃. 22
bo mala, quoniam tu mecum es. Idem rurſus. In deo ſperaui, non timebo, quid faciat mihi ca- Pſalm. 55
ro. Qui enim, ait idem, confidit in domino ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum Pſal. 124
qui habitat in Hieruſalem. Ille enim ad eum modum confidens eſt, qui habitat in adiutorio al Pſalm̃ 90
tiſſimi, in protectione dei cœli commorabitur. Et hoc eſt quod dominus ait. In hoc mundo
preſſuram habebitis, confidite, quia ego vici mundum. Id eſt, mundus magnis tumultibus
coorietur in vos, quemadmodum nunc in me cooritur. Sed magno ſitis animo, memores, q;
ego vici mundum. Ex me ſumetis exemplum, à me ſperabitis auxilium. Vincetis & vos, ſed
per me, veſtrapte quidem natura imbecilles, ſed meo ſpiritu fortes & inuicti futuri, quũ tem-
pus & res poſtulabunt.

¶HOMILIA XCIX. DE EO, QVOD LEGITVR Matth. 8 Marci. 1. Lucæ. 4. Surgens Ieſus de ſynagoga, &c.

Tempore epidimie ſeu mortis ſubitanee. &c.

A NECESSVM eſt fratres chariſſimi, ſi vel manum domini aduer- Exodi. 10
ſum nos hoc tempore nõ credimus vel illã pręſentem non expaueſ-
cimus, om̃i ſimus Pharaone induratiores. Si eñ manum domini ac-
cipimus eſſe vindictam, qua ille iuſte aduerſus ſe peccata in homiẽs Deute. 32
vindicat certis quibuſdam malis, dicens de ſeipſo. Mea eſt vltio & Exodi. 32
ego tribuam, atq; ego in die vltionis viſitabo & hoc peccatũ eorũ,
neſcio ſane quibus vnq̃ q̃ hiſce temporibus euidẽtius ſenſerit orbis
Chriſtianus manum domini. i. vindictã: nempe propter huius pec
cata? quando ille nos euidenter viſitet tribus præcipuis & cæteris
longe horribilibus malis. ſ. bello, fame, peſtilentia, quibus à mundo
condito vſque in hæc tempora non vſus eſt, niſi ſumme læſus, atque peccatis noſtris of- Ezech. 7
fenſus, alibi inquiens. Ecce venit tempus, appropinquauit dies. Ira mea ſuper vniuer-
ſum populum. Gladius foris, peſtis & fames intrinſecus: qui in agro eſt, gladio morietur,

& qui in ciuitate peſtilentia & fame deuorabuntur. Omnes trepidi, vnuſquiſq; in iniquitate ſua. Rex lugebit, & principes induent mœrore, & manus populi terræ cõturbabuntur, ſecundum viã eoꝝ faciam eis. Et ſcient, q̃a ego dñs. An non hæc peſſima mala tria aduerſum nos ita paſſim ſæuiunt, vt magis & immitius vnq̃ ſæuiſſe vix cõperta ſint, nec quidem vno in loco, ſed toto penè terraꝝ orbe incrudeſcãt & adeo, vt rectè quis cũ propheta ad deũ exclamare debuerit ac poſſit. Quo ibo à ſpiritu tuo, & q̃ à facie tua fugiã? Si aſcendero in cœlũ
Pſal. 138 tu illic es, ſi deſcendero ad infernũ, ades. Si adſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etẽm illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Quod in ſuis aduerſitatibus aĩaduertens Tobias ad deum exclamabat. Magnus es dñe in æternũ, & in
Tobię. 13 omnia ſecula regnũ tuum, & nõ eſt, qui aufugiat manũ tuam. Id q̃d vnuſquiſq; nr̃m vel hoc tempore ad illũ dicere nõ immerito poſſit. ¶ Nam quo q̃s nũc ſit fugiturus, vt dñi manũ B
poſſit effugere? quum non ſit neq; natio aliqua neq; regnum aliq̃d, neq; ciuitas neq; pagus, vbi nõ ſit aliqua ex parte ſæuiens vel bellum vel peſtis vel ſamis, vel oĩa ſimul & quidem ad ſummũ? Quod eñ bellum maius vnq̃ quàm q̃d nunc à crudeliſſimo hoſte Turca, Senacherib altero vel certe truculentiore aduerſus Chriſtianũ orbem geri incipitur? Quæ fames alicubi magis q̄ quæ nuper incepit horrenda, vt q̃ prꝍter oĩm opinionẽ in ſumma omniũ reꝝ abundantia ſic cœperit, vt nõ poſſit nõ cenſeri ſingularis à deo cõtra nos plaga. De epidimia vero, quã vulgo Anglicum ſudorẽ nominant, nõ eſt, q̃d multis agam, quũ ea crudelius non aliud inuentũ ſit, tum quia volare nõ ſerpere videat̃, tum quia vitã corripiat, tã ſubito vt non lues mortifera ſolum, ſed & mors ipſa appellari poſſit: vtpote, quæ (vt apoſtoli verbo vtar) nõ ſecus atq; fur in nocte hoĩem ſine reſpectu perſonæ inuadit. Et cũ dicunt homines, iam ſibi cõmodè valere videntes, pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperuenit interitus,
1. Theſſ. 5 ſicut dolor in vtero habentis, & nõ effugiunt. Id vel totũ ita eſſe nõ obſcure intelliget, q ſecum diligenter q̃uo res paſſim habet, cõſiderabit. ¶ Iam vero fratres, ſi horrendũ ſit, apo- C
Heb. 10. ſtolo teſte, incidere in manus dei viuentis, In q̃s ipſi plæriq; oẽs ob pc̃tã nr̃a merito vel incidimus vel breui (q̃d deus auertat) caſuri ſumus, qm̃ nõ ſumme expaueſcimus in tanta prꝍſertim nr̃a duritia, qui tot antea modis tum gratioſe tũ indignabunde nr̃oꝝ pc̃tõꝝ admoniti nec adhuc ceſſare incipimus nec vitæ noſtræ adeoq; moꝝ noſtroꝝ emendatõem para-
1. Para. 21 mus? Si eñ rex Dauid olim vno vel altero ſuo pc̃tõ cogeret̃ ſibi vnũ ex tribus malis optare in vindictã aut. ſ. vel ſeptem annis in terra ſua famem vel tribus menſibus hoſtiũ aduerſus ſe perſequutionẽ aut certe tribus diebus in terra ſua peſtilentiã, Si, inquã, rex Dauid ex animo expauit, q̃d vnum ex tribus malis ſubire cogeretur, inquiens ad Gad prophetã, coartor nimis. Quanto verius & rectius ipſi dicemus, ex aĩo lamentãtes. Coartamur vndiq; nimis?
3. Re. 24. vt quibus nõ datũ ſit vnã vel alterã ex tribus optare plagam, ſed qui oĩbus ad ſummũ vſq; D
oĩ ex parte anguſtiamur. ¶ Nec miꝝ, vtpote q̃d iuſto dei ſit iudicio, atq; ſic fore dudum à Chriſti, ipſiſſima veritate ꝓdictum ſit. Quia eñ oĩ noſtro tp̃e charitas refriguit & abundat cõtra deum & ſanctos iniq̃tas, qui hactenus nr̃is inauditis ſceleribus deũ & benedictã eius genitricem adeoq; oĩs ipſius electos tã mortuos q̄ viuentes, imò & totã ſacroſanctã eius eccleſiã, huiuſq; veneranda ſacramenta deſpectui habuimus, ac ſic oĩ honeſtate & virtute neglecta viuere cœpimus, vt horrendũ plane ſit dictu & auditu, nõ debuit deus Max. nõ oĩbus & crudeliſſimis plagis in nos animaduertere in ĳſce nouiſſimis diebus. In q̃s iu-
1. Cor. 10. xta Paulũ miſerè peruenimus ex verbo dñi dicentis. Et qm̃ abundabit iniquitas, refrigeſcet multoꝝ charitas. Cõſurget gens in gentẽ, & regnũ in regnum, & erũt peſtilentiæ & fames
Mat. 24 & terræmotus ꝑ loca. Hæc aũt oĩa initia ſunt doloꝝ. An noĩe hæc oĩa hactenus ꝓ foribus
Marc. 13 fuere & indies terribiliora eſſe incipiunt? Ita nimiꝝ: De quibus certe vt in ꝓſentia dicerem
Luc. 21 neceſſitas videat̃ expoſcere, quia tñ breuitas tp̃is de oĩbus me dicere nequaq̃ ſinit, proinde quæ de bello & fame imminente dici queant trãſeo in ꝓſentia dicturus dũtaxat de Ephemera ſeu Epidimia illa noua & inaudita, qua ſupra quàm dici poſſit & quidem propius circundamur. ¶ Atq; ſane non eſt, vt de huius peſtis origine & cauſa multis agamus, quum eius E
natura plusq̄ horrenda demonſtret eam ipſam nõ aliunde nec aliam ob cauſam fieri cœptã quã ob peccata nr̃a q̃bus deum offendimus: q̃ vti ꝓ magnitudine noua ſunt & apud maiores inaudita, ſic & hæc nobis noua eſt lues & inaudita, & q̃ in reꝝ natura nullã hactenus habuerit certã medelã, obq; id longe crudelior alĳs morbis. At q̃d igit̃ dicitis agendũ in tantæ peſtis anguſtia, nunq̃d deſperãdum? Nequaq̃: Siquidẽ reſtet adhuc medicus longe ſapientiſſimus & liberaliſſimus, qui efficaciſſimas aduerſum tantã luem ſit daturus medicinam, & gratis q̃dem, inquiẽs. Qui nõ habetis argentũ, properate, emite & comedite. Venite, emite abſq; argento & abſq; vlla commutatione. Sed quis & qualis eſt ille medicus? Vtiq; poten-
Eſaię. 55 tiſſimus & pĳſſimus. Potentiſſimus, qm̃ vitæ & mortis poteſtatem habet, deducit ad portas
Sapię 16 mortis & reducit: vt qui mortuos viuificat, in cuius ditione cuncta ſunt poſita, & nõ eſt qui
1. Reg. 2
Heſter. 13 eius poſſit voluntati reſiſtere. Eſt &, inquã, pĳſſimus: nimiꝝ ad curandum voluntarius, qm̃
vult

Digitized by Google

vult homines oẽs facere ſaluos,qui de ſuperioribus cœloꝝ regionibus venit ad terras quęre- 1.Timo.2 Lucæ.19
re,& ſaluũ facere quod perierat.Quis tandẽ eſt medicus talis ac tãtus? Eſt,inquam, dominus noſter Ieſus Chriſtus,verbum illud vnicũ & patris cœleſtis æternũ,quod ille ad nos de ſum- Pſal.106
mo cœlo curandi gratia miſit,alibi dicens ad nos omnes tam animo ꝗ corpore laborantes. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis,& ego reficiam vos.Qui hodie imperio nõ Matt.11.
vt homo,ſed vt verus deus,quem agit,ſocrum Simonis à maximis febribus eripuit,imò, qui (teſtantibus Euangeliſtis)omnes qui varijs languoribus detinebantur, impoſita dumtaxat manu,curauit.Ille nimirum medicus omnium ſapientiſſimus & doctiſſimus,apothecam nobis ordinauit ſacram ſcripturam,in qua vniuerſas medicinarum ſpecies compoſuit, quibus curantur male habentes, ad quos ipſe medicus venit,ſuamq́ artem & ſcientiam in hodierno Euangelio euidenter approbauit.Habet autem ille inibi ceu expertiſſimus medicus duplicẽ in genere medicinam,quæ nobis neceſſaria ab ipſo accipienda eſt,ſcilicet, præſeruatiuam & curatiuam.Primo materiam peccantem ſiue infirmitatem diſponentem euacuat atque naturam confortat,quæ vtiq; cautior eſt & magis certa.Secunda vero morbum iam præſentem curat,quæ inualeſcente morbo magis neceſſaria.Eſt igitur à Chriſto optimo medico primũ ſumenda medicina præſeruatiua,qua adhuc corporaliter ſanos vti oportet,priuſquàm infirmitas irruat ad mortem.Deinde etiam iam lætali morbo laborantibus ,ab eodem ſumenda ſunt electuaria,quibus periculum euadere præualebunt.

F ¶Præſeruatiua quidem medicina tribus conſtat.ſ.digeſtiuo,euacuatiuo,& cõfortatiuo.

¶Digeſtiuum in leuibus datur potionibus,& eſt,quod præparat materiam,vt facile poſſit
purgationibus euacuari.Quia vero materia in nobis ad mortem corporis tẽporalem,& ani- Roma.5
mæ perpetuam diſponens,nihil aliud eſt quàm peccatum,quod infirmitatem & mortem in- 1.Cor.15
ducit,quia ſtipendia peccati mors eſt,vt & aliàs abunde docuimus. Et profecto non eſt hæc Roma.6.
lues horrenda,qua nunc premimur,curſui ſyderũ electorum aut maleficio naturæ,ſed aſcri-
benda magis iuſtitiæ diuinæ, correctionem noſtris peccatis condignam ſuffligenti vel ad Leuit.26
emendationem nos paterno flagello impellenti:quamuis ipſe vtatur natura nõnunquã tan-
quam inſtrumento ſuæ iuſtitiæ,qui ſic res miniſtrat,vt ſuas naturas agere ſinat,agitq́ tanquã Deute.28
dominus per famulos ſuos.Iam vero quia nobis nimis tenaciter adhærent peccata,vt vix facile euacuari queant,opus eſt digeſtiuo, quo mollius abijciantur.ſ.peccata noſtra.Id autem nihil aliud eſt quàm attenta meditatio rerum diuinarum,bonorum.ſ.acceptorũ & promiſſo
rum malorum culpæ per nos commiſſorũ & pœnarũ à domino cõminatarũ,quã habuit pro- Pſal.76
pheta,dicens.Meditatus ſum nocte cum corde meo & exercitabar & ſcopebã ſpiritum me-
G um.Huiuſmodi proculdubio habuere qui per Chriſtũ hodie curati ſunt.

¶Euacuatiuũ eſt,quo materia diſconueniens.ſ.peccatũ euacuatur. Et eſt ipſa pœnitentia Hiere.18
qua vel ſola peccatũ remittitur & abigitur,Domino aliàs dicente.Si pœnitentiã egerit gens illa à malo ſuo,quod locutus ſum aduerſus eã,agam & ego pœnitentiã ſup malo, quod cogitaui vt facerẽ ei.Debet autẽ euacuatiuũ obedienter vtcunq; aliqñ amaꝝ.ſ.pillulis & ſyrupis ſumi,ſic & pœnitentia,etſi amara ſit,vtpote quæ conſtat contritione,cõfeſſione & ſatisfactione,adſumi tamen oportet illa amaritudo pœnitentiæ obedienter.Hinc eſt,quod hodie Chriſtus curauerit ſocrum Simonis.Sed quid aliud eſt Simon,niſi obedientia & mœrorem ponẽs
H quibus ad curam animæ opus eſt. ¶Confortatiuum eſt,quo ægrotus partim per naturæ ægritudinem,partim medicinis debilitatus denuo confortatur,vt in ſolida ſtare ſanitatẽ poſſit contra imminentem morbum,& eſt plerunq; quiddam cordiale ac bene conditum: hoc autem in loco nihil aliud quàm virtuoſa actio & exercitatio.Ita nimirum,fratres,vbi medicinali pœnitentia ab animabus veſtris omnẽ peccantem materiam euacuaueritis, ſupereſt, vt cum gaudio bonoꝝ operum exercitatione, orationibus,pijs deſiderijs, verbi dei auditionibus, abſtinentijs, vigilijs, laboribus, eleemoſynarum, tam corporalium, quàm ſpiritualium largitionibus, & cæteris virtutum exercitijs animas veſtras antea infirmas, & nunc pur
gatas, confirmetis,ornetis,confortetiſq́.Ad quod ſane confortatiuum hortatur Apoſto- 1.Cor.15
lus,dicens.Itaq; fratres mei dilecti, ſtabiles eſtote & immobiles, abundantes in omni opere domini, ſemper ſcientes,quod labor veſter non eſt inanis in domino.
Et iterum:Vigilate,inquit,ſtate in fide,viriliter agite & confortamini,omnia enim veſtra in 1.Cor.16
charitate fiant.Et hoc eſt, quod hodie adfirmat Euangeliſta ſocrum Simonis hiſce medicinis curatam continuo ſurrexiſſe & domino & eis, qui cum illo fuere,miniſtraſſe, id eſt,ſe illi bonis operibus exercuiſſe.

I ¶Hæc quoad primã medicinæ partẽ.ſ.præſeruatiuã,qua ſi ex aĩo fideq́ bona vſi fueritis, haud dubiũ qn vos nulla neq; lues,neq; peſtis,neq; mors nocere poſſit, dño atq; ſummo me
dico promittẽte,qui mentiri nequit,nec fallere,quũ ait.Hoc fac & viues.Cæteꝝ qa lues ipſa Lucæ.10
maxime eſt propinqua,itemq́ contagioſa,neceſſum eſt,ilicò vtamini præſeruatiua, reiecta omni mora, quæ in huiuſmodi caſibus ſemper eſt periculoſa,Itaque qui moraretur, expo-

Z 2 neret

Digitized by Google

neret ſe grauiſſimo ſuæ ſalutis periculo, quod qui faceret, ait ſcriptura, in periculo periret.
Eccle. 5 Non igitur, inquit ſcriptura, tardes cõuerti ad dominũ, & ne differas de die in diem. Subito
Eccle. 5 enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Et alia. Quæcumq; facere poteſt
manus tua inſtanter operare, quia nec opus nec ratio nec ſapientia nec ſcientia erunt apud
Eccles. 9 inferos quo tu properas. Et hoc eſt, quod qui cũ domino fuere mox rogarunt medicinam
pro ſocru Simonis, quæ & curata cõtinuo miniſtrauit. Quod ſi & ipſi feceritis proculdubio
curabimini ꝑ prædictam præſeruatiuam domino, vt dixi, promittente, accedente & vario
Jonę. 1. 2 multoꝝ exemplo, qui per illam perſeruati ſunt. Hac nimiꝝ præſeruatiua partim cõualuere
Judit. 7. 8 partimq́; præſeruati ſunt à plaga domini Niniuitæ pœnitentes, qui perituri erãt intra qua-
3. Reg. vl draginta dies. Itemq́; Bethulieñ, qui morti erant proximi, Itemq́; Dauid, qui non modo à
1. Para. 21 graſſante præſeruatus fuit peſtilentia ſed ea medicina fuit peſtilẽtia prorſus repulſa. *Sic* etiã
diuus olim Gregorius ex Roma peſtẽ ſæuiſſimã propulit.

¶Sed quid, dicitis, medicinæ dabit ijs, qui hanc præſeruatiuã non acceperũt dum ſani fue K
re, ſed nunc præuenti mortali infirmitate ſaluari cupiunt? Reſpondeo nec ipſos ſine ſpe ve-
niæ relinquendos. Qui ſe etſi grauiſſimo ſe periculo cõmiſerunt, qui hactenus præſeruatiuã
diſtulere, habent tamen medicinam curatiuã, qua ſaluari poſſunt, & eſt hac in parte ipſa pœ
nitentia vel quàmlibet ſera, melior tamen quam nulla, vtpote qua Ezechias rex olim fuit li
Eſaiæ. 38 beratus, quanq̃ ei diceretur. Diſpone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues. Illi tamen,
4. Re. 20. quia curatiuã pœnitentiæ ſumpſiſſet, quindecim anni ad vitam ipſius ſunt adiecti. *Sic* & ho
die curata eſt ſocrus Simonis, quæ ob validiſſimas febres morti penè deuota fuit. Hinc nulli
vel quàmlibet ægrotanti eſt deſperandum iuxta prouerbium. Dum ſperat ægrotus confi-
dat. ſ. diutius viuere, & venire in dei gratiam. Qui ſi accepta curatiua moritur, eam oportet
mortem temporalem ſibi ducat vitam fore æternam. Cuius exemplum eſt latro in cruce,
omnino ſero curatiuam recipiens, cui morituro tamen à dño dictũ eſt. Amen dico tibi, ho-
die mecũ eris in paradiſo.
Lucæ. 23.
¶Sic proinde, fratres chariſſimi, vt tandem ob anguſtiã temporis concludam de medici- L
na optimi medici, hoc Epilogo quodam dixerim: Quicũq; vel ægrotant vel ægrotare for-
midant pro medicinis optimis, quæ vnq̃ reperiri queant.

¶Primo per à peccatis conuerſionẽ interiorẽ & pœnitẽtiæ ſacramentũ confugiant cum M
ſocru Simonis interceſſione eoꝝ, qui cũ domino ſunt, electoꝝ ad dñm Ieſum, medicũ lon-
Eccle. 38. ge Opt. ſcriptura dicẽte. Fili in infirmitate tua ne deſpicias teipſum, ſed ora dñm, & ipſe cu-
Sapię. 16 rabit te: quandoquidẽ ipſe ſolus ſit, qui vitæ & mortis habet poteſtatẽ. Nec inprimis adcur-
rendũ eſt ad humanos medicos atq; reales (vt ſic dixerim) medelas, vtpote quę nihil ſine do
2. Par. 16 mino poſſunt, imò plærumq; cauſa ſunt mortis dño inprimis non inuocato: quẽadmodum
3. Reg. 15 de rege Aſa ſcriptũ legimus, qui cum vehementiſſimo pedum dolore laborans in infirmita-
te ſua dñm non quæſierat ſed magis in medicoꝝ artẽ confiſus fuerat, miſera morte perijt.
Ideóq; quicquid aliud remedij exhibetur irato & non placato domino ſiue corporalis me-
dicina ſiue fuga nihil proficit ad ſalutarem valetudinẽ. Hinc eſt, quod plærumq; citius alijs
Eſaię. 47 tempore peſtis emoriantur medici, profugi, incluſi & in abditis locis ab hominibus remoti
magis in medicinã humanã quàm diuinã confidentes, ad quos ait deus Max. *Sapientia* tua
& ſcientia tua decepit te. Veniet ſuper te malum, & neſcies ortum eius, & irruet ſuper te ca-
lamitas, quam non poteris expiare. *Stent* & ſaluent te augures cœli, qui contemplabantur
Eſaię. 46 ſydera & ſupputabant menſes. Non eſt, qui ſaluet te. Conſiliũ meum ſtabit, & o͂mis volun-
Deute. 32 tas mea fiet. Videte quod ego ſum ſolus, nec alius præter me. Ego occidã & ego viuere faci-
am. Percutiam & ſanabo, & non eſt, qui de manu mea poſſit eruere. Nemo proinde alio in-
primis quàm ad dominum deum fugiat, ſine cuius gratia & voluntate nullis vel per quàm-
bet corporalem medicinam à morbo ſit euaſurus: quamuis ſit eius tanta miſericordia, vt a-
liquoties peſſimos etiamnũ præſeruet & curet, nimiꝝ vt ipſi vel emendentur vel nõ emen-
dato alibi æternaliter excrucientur.

¶Secundo cũ timore domini & fide in deũ conſtanti quærant materialia, ſi qua ſunt, me N
dicamina & remedia, quibus ſiue per occaſionũ vitationẽ. i. illoꝝ à quibus per contagionẽ
inficimur, ſiue per pigmenta medicinalia vel etiã curatiua poſt infectionẽ curatiua: atq; in-
terim non negligentes eos, qui ſibi ſunt cõmiſſi, nec in neceſſitate corporis vel animæ relin
Matt. 22 quentes proximũ, quẽ æquè atq; nos diligere debemus. Quod vero huiuſmodi qs vti poſſit
Eccle. 18 medelis, arguit ſcriptura, dicens. Ante languorẽ adhibe medicinã, vt quã deus altiſſimus in
Eccle. 38. ſalutem hominis de terra creauerit, atq; eã vir prudens non abhorrebit. *Sic* Tobias ille ſeni
Tobiæ. 6 or curatus eſt à cecitate, corde, felle, & iecore cuiuſdam piſcis, conſilio angeli, q iuniorẽ do-
cuerat filiũ Tobiã eiuſmodi medicamine patrẽ curare. *Sic* Eſaias plaſmauit maſſam ficoꝝ
4. Re. 20. ſuper vulnus Ezechiæ regis Iuda, & ſanatus eſt, qui moriturus erat.
¶Poſtremo, iſtis ad hæc factis ſeriem pleno corde deo ſe obedienter offerat ad viuendũ
& mori-

Digitized by Google

& moriendū, dicentes. Pater in manus tuas cōmendo ſpiritū meū. i. quicquid ſum vel ero in Lucæ. 23
tua poteſtate colloco, fiat voluntas tua. Et ita nimirū, q ſi cōſtaret, q̄d dominus te de hac vita
vocare decreuiſſet, nulla velles quærere remedia, etiamſi per illa (quod tamen fieri nequit) cō
O ſeruari in vita poſſes. ¶Ita, inquam, fratres chariſſimi facietis, atq; per hæc in domino Ieſu 1. theſſ. 4. 5
optimo medico, conſolamini, nec contriſtemini, vt qui vitæ æternæ ſpem non habent, pro-
pter mortem imminentem: memores & oēs indiſcriminatim ante nos eſſe mortuos ac mo- Geneſ. 3
rituros qui futuri ſunt poſt nos, & nos ea natos lege vt ſemel moriamur, morte nimirum mi- Hebræ. 9
nime timenda, ſed alacriter ex animo ſuſcipienda, vtpote quæ cum ſit naturalis & temporalis
& à ſummo domino deo nobis impoſita, nihil mali, ſed omne bonum adferat. Quid enī aliud
eſt mors, quàm exitus de carcere fœtido, finis miſeri in hac valle exilij, depoſitio oneris gra-
uiſſimi, omnium ægritudinum & aduerſitatum terminatio, omnium periculorum euaſio, om
nium malorum conſumptio, omnium vinculorum diſruptio, debiti naturalis ſolutio, reditus
in veram patriam, introitus in æternam gloriam. Hinc pleriq; omnes pij homines cum do- Pſal. 119
mini voluntate mori deſiderarunt. Dauid quidem eiulabat dicens. Hei mihi, quia incolatus
meus prolongatus eſt, &c. multum incola fuit anima mea. Et Tobias: Nunc, inquit, domine Tobiæ. 3
ſecundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi ſpiritum meum. Et Sime- Lucæ. 2
on ille iuſtus. Nunc, ait, dimitte domine ſeruum tuum ſecundum verbum tuum in pace. Et Philip. 1.
Paulus: Cupio, inquit, diſſolui, & eſſe cum Chriſto. Sic pleriq;, inquam, omnes pij homines Pſal. 119
optarunt: haud neſcij, mortem ſanctorum (propheta teſte) pretioſam eſſe in conſpectu domi
ni: quandoquidem beati ſint, cuiuſmodi exiſtimabitis omnes qui in domino moriuntur. San Apoca. 14
ctos vere & hoc loco etiamnū definiuimus eſſe, qui ad hunc, quem hactenus exhibemus, mo-
dum ſe gerunt, qui in domino. i. in vera eius fide & charitate morientes beati ſunt. ſ. ea beati-
tudine gloriæ, qua qui perfruuntur, tanto replentur gaudio, vt nulli poſſint eſſe miſeriæ obno Apocal. 7
xij, vtpote à quorum oculis deus omnē lachrymam abſtergit.

¶HOMILIA C. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 18
Quoniam oportet ſemper orare, &c.

Pro pace tempore belli impetranda.

A QVOD pius idemq; fidelis paterfamilias tempore, quo vel moriturus vel pe
regre ita profecturus eſt, vt vel tarde vel nunquam forte ſit rediturus, facit
cum filijs ſuis, quos æque atque ſe diligit, quum de ſua illos carne, deq; ſuo ſan
guine genuit, idem dominus noſter Ieſus Chriſtus, pius, fidelisq;, haud ſecus Eccleſi. 7
in eccleſia atque paterfamilias in domo ſua gubernās, tempore, quo erat pau
lopoſt moriturus, & hinc ad patrem ſuum tranſiturus, nec in viſibili forma, ni Hebræ. 3
ſi in nouiſſimo die rediturus, fecit cum ſuis diſcipulis, ideoq; nobiſcum omnibus, qui & ipſi, Actorū. 1.
qui in eum vere credimus, eius ſumus diſcipuli, hocq; nomine in exordio olim eccleſiæ voca- Iohan. 13
ti, ſed aliquanto poſt tempore Anthiochiæ primum à Chriſti nomine appellari cœpti, Actorū. 11.
quos ipſe dominus Ieſus æque atque ſe diligit, quoniam verus ipſe deus & homo de ſuo, id eſt
ad imaginem & ſimilitudinem ſuam procreauit, ac deinde proprio ſuo ſanguine per mor- Gene. 1
tem ſuam amariſſimam in arbore crucis à diabolica captiuitate redemit & in veram liberta- Sapien. 2
tem reſtituit. 1. Petri. 1.
B ¶Pius ſane atq; fidelis paterfamilias à ſuis filijs aliò (vt diximus) diſceſſurus, futurorumq; p
uidus inter cætera illis recenſuit, quæ & quanta eis in abſentia ſua ſint obuentura aduerſa,
hæcq; non proinde recenſet, vt deterriti vel deficiant vel deſperent, verum vt ſibi & in alijs Iohan. 16
maiorem habeant fidem, ſi quæ eis prædicit ſic accidere viderint, vtq; ſibi melius de aduerſis,
quæ præſciunt, futura prouideant, conſtantioresq; maneant: ſolent enim, vt plurimum, quæ
præuiſa ſunt minus lædere, faciliusq;, ſi mala ſunt, declinari, atq; idem, inquam, interim pa-
terfamilias, quid eiſdem filijs in eiuſmodi tribulationibus agundum ſit enarrat, docens in pri-
mis vt ſuam tunc ſpem in ſolum deum Opti. Maxi. atque in eum, qui ſolus omnia, idemq; Heſter. 13
contra omnia mala poſſit ita potenter adiutare, vt reſiſtere valeat nemo, ponant, ad eun- Iob. 9
demq; in primis vel ſolum confugiant, non etiam in hominem, qui & ipſe vanitati ſit ſubie-
ctus, confidant, quoniam nulla ſit vera in homine ſub cœlo fides & conſtantia, atq; id ge-
nus reliqua perdocet pius erga filios ſuos paterfamilias.
C ¶ITA quoque, fratres chariſſimi, verus ille, idemq; vnicus, naturà noſter paterfamilias,
dominus Ieſus Chriſtus hinc ad patrem ſuum cœleſtem abiturus, egit: quandoquidem ipſe Pſalmo. 7
futurorum maxime præſcius, adeoq; ſolus cordium ſcrutator, quē nihil latet, quū paulopoſt Hiere. 17
ex hoc mundo eſſet diſceſſurus quæ & quanta nos ſuos filios & diſcipulos eſſent manſura, ſe Apoca. 11.
forma viſibili apud patrem abſente, aduerſa fideliter, interq; cætera, quæ ad aliud tempus Eccleſi. 15 Hebræ. 4

Digitized by Google

forte cōmodius reſeruabimus, enarrare orſus eſt, inquiens.

¶Audituri eſtis ꝓlia & opiniones ꝓlioꝝ, videte ne turbemini. Oportet em̄ hæc fieri, ſed D
Matt.24 nondū ſtatim eſt finis. Cōſurget em̄ gēs in gentē, & regnū in regnū, & erūt peſtilētiæ & fa-
Marc.13 Luc.21 mes & terræ motus ꝑ loca. Hæc aūt oīa initia ſunt doloꝝ. Tūc tradēt vos. ſ. aduerſarij vſi
Johan.16 & falſi fratres in tribulationē & occident vos, & eritis odio oībus gētibus propter nomen
meū. Et tūc ſcandalizabūtur multi & inuicē tradēt & odio habebunt inuicē. Et multi pſeu-
doprophetę ſurgēt & ſeducēt multos, & qm̄ abundabit iniqtas, refrigeſcet charitas multo-
Luc.17 rū. Et ſicut factū eſt in diebus Noe, ita quoq; erit in diebus filij hoīs: Edebāt & bibebāt, vxo-
Gene.7 1.Petri.2 res ducebant & dabantur ad nuptias vſq; in diē, qua intrauit Noe in arcā, & venit diluuiū &
perdidit oēs. Similiter ſicut factū eſt in diebus Loth. Edebāt & bibebāt, emebāt & vende-
Gene.19 bant, plantabāt & ædificabāt: qua die aūt exijt Loth à Sodomis, pluit ignē & ſulphur de cœ-
Johan.16 lo & oēs perdidit. ¶Hæc loquutus ſum vobis vt nō ſcādalizemini. Abſq; Synagogis fa- E
cient vos. Sed venit hora vt oīs, qui interficit vos arbitretur obſequium ſe ꝓſtare deo. Sed
hæc loquutus ſum vobis, vt cū venerit hora eoꝝ reminiſcamini, quia ego dixi vobis. Vide-
te ne turbemini. Veh autē pregnantibus & nutrientibus in illis diebus. Cadēt em̄ in ore gla-
dij & captiui ducentur, ſcilicet mariti & filij eoꝝ in oēs gentes. Videte ne turbemini, & ne
quis vos ſeducat, ſcilicet à fide & religione mea. Erit em̄ tunc tribulatio magna, qualis non
fuit ab initio mundi vſq; modo neq; fiet. Et niſi breuiati fuiſſent dies illi non fieret ſalua oīs
Matt.10 caro, ſed propter electos breuiabuntur dies illi. Qui autem perſeuerauerit vſq; in finem, hic
Daniel.9 ſaluus erit. Cū ergo videritis abominationem deſolationis quæ dicta eſt à Daniele prophe-
ta, ſtantem in loco ſancto, qui legit intelligat.

¶Hæc fratres in dn̄o dilectiſſimi, hactenus Chriſtus dn̄s noſter, ideoq; verus paterfamilias F
nobis filijs ſuis in admonitionē & ꝑparationē noſtri prædixit, q̄ ſic impleri in ſuo tp̄e opor-
tuit, vt eoꝝ veritatē ſerio ipſemet proteſtatus ſit, dicēs. Amen dico vobis, quia non præte-
Mat.24 ribit generatio hæc, donec oīa fiant. Cœlū & terra tranſibunt, verba aūt mea non præte-
ribunt. ¶Cæteꝝ ne tam horrenda tantaꝝ tribulationū, aduerſitatū, anguſtiarumq; rela- G
tione vel deficere vel deſperare poſſemus, illico quid tū ſit pro liberatione tantorum maloꝝ
faciundū in Euangelium pauloante ad verbū audito perdocet. Qualis vero eius ſit in verita-
te intellectus pro loco & tēpore, quatenus deus annuerit paucis oſtendemus.

¶Primo ſanè præfatū ſacroſanctū Euangeliū euidēter arguit, totū tribulationis & angu- H
ſtiæ, q̄d Chriſtus prædixit hactenus, & iā olim cœptū in tēpus, q̄ nos viuimus, referendum
1.Cor.10 adeoq; cōplendū & finiendū eſſe in nobis, vtpote q dubio procul ſumus, in q̄s, apl'o teſte, fi-
nes ſeculoꝝ deuenere, quibus q̄ Chriſtus ꝓdixit ad correptionem ſcripta ſunt. Hinc deinde
ſubſcribit res ipſa, nimiꝝ qui videmus re ipſa adeſſe partim & imminere, partim oīa, q̄rum
dn̄s meminit. An em̄ non experti ſumus & indies magis ac magis experimur horrēdas pe-
ſtilentias, famē & terræ motus terribiles? Nonne & oīu nūc tēpore audimus nō modo ꝓlia
& opiniones ꝓlioꝝ? imò qui præ foribus adeoq; in terris noſtris præſentanea ſunt bella &
prelia, quibus forte crudeliora à mundo condita non fuerint audita.

¶Quid dicamus de regno contra regnū, deq; gente contra gentē? quū videmus nedum I
extera regna, nec modo alienas à ſe gētes diſſidere, ſed bellis (proh dolor) inteſtinis ita ferue-
re regna inter ſe chriſtiana, vt nō poſſit aliq̄n non veꝝ reddi, q̄d veritas ipſa præuaticina-
Matt.12 ta eſt, dicens. Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. At quando maior deteſtabiliorq;
Luc.11 diuiſio, quā quæ noſtris calamitoſis eſt tēporibus. In quibus etiamnū, iuxta Chriſti verbum
ex vna eadēq; ſtirpe prognati non modo in re aliqua vulgari, ſed plane in ſumma. ſ. in fide
& religione mordicitus à ſe vſq; in mortē diſſident, ſeq; mutuo in perniciē tradunt, adeo vt
quis longe magis ſibi nūc à falſis fratribus, quā ab inimicis in aperto cauere habeat.

¶De pſeudoprophetis, pſeudoq; apoſtolis, nō eſt, q̄d dubitemus, quoꝝ iam orbis plenus K
eſt, quibus ſit, vt penè infiniti propter eoꝝ peruerſam vitā & doctrinā in fide & religione
ſcandalizentur & à via veritatis ad peruia æternæ damnationis ſeducētur, vtpote, qui, vt de
2.Petri.3 eis in admonitionē noſtrā vaticinatus eſt dudū poſt Petrū Iudas Taddæus, illuſores in de-
Judę.1 ceptione veniunt, iuxta proprias cōcupiſcētias ambulātes in impietatibus quæſtus cauſa, li-
Acto.20 bertatē promittentes cū ipſi ſerui ſint corruptiōis, pellicientes animas inſtabiles. De q̄bus fi-
deliſſime ep̄os admonuit apoſtolus, inquiens: Attēdite vobis & vniuerſo gregi, in q̄ vos ſpi-
ritus ſanct' poſuit ep̄os regere eccleſiā dei, quā acq̄ſiuit ſanguine ſuo. Ego ſcio, q̄m intrabūt
poſt diſceſſionē meā lupi rapaces in vos, nō parcētes gregi. Et ex vobiſipſis exurgent viri lo-
quentes peruerſa vt abducāt diſcipulos poſt ſe. Quid autē, fratres, hac Pauli prædictione ve-
Acto.20 rius? Nonne pſeudoprophetæ noſtra tempeſtate ſic intrarunt eccleſias in Germania, vt
ſuis carnalibus dogmatibus (quid em̄ ventoſæ plebi aliud quàm placentia, velut olim dixit
Eſaiæ.30 diuinus vates, docendo priuatim publicitusq; obtrudunt?) iuſtam fermè partem earūdem
eccleſiaꝝ ad ſynagogam ſathanæ ſeduxerunt?

¶De odio

Digitized by Google

L ¶De odio aũt q̄ illi vos pſequunt, qd dicem⁹, quũ cõtra Ieſu Chr̃i p̄ceptũ diu noctu'q; nobis
maledicũt palã'q; adfirmãt eũ ſe deo facere obſequiũ, q aliquẽ vr̃m iterficiat? Quor̃ deniq;
inſtigatõe factũ eſt, vt plane oĩbus ea ĩmineat tribulatio, q̄ de dñs, cuius à mũdi exordio ſimi
lis neq; ſit viſa neq; audita: quẽadmodũ dolẽdo nũc ſuo atq; nunq̄ ſatis deplorãdo periculo
vicini nr̃i ſine intermiſſione experiunt, experturi & nos niſi ſua nos gr̃a protegat & foueat
deus Opt. Max. quẽ vtiq; nobis ꝓpter electos adfutur̃ ſperamus. Haud eſt ꝓinde fratres, Gene. 6
q̄d dubitemus, q̄ à dño p̄dicta ſunt, mala in nos oĩno referri ex ĳs, q̄ ſole clarius paſſim nunc Gene. 19
cernim⁹, qbus ĩpa veritas ſubſcribit, poſt pauloañ diſcipulis dicta inq̄ẽs. Vigilate ergo. Qd̄ Luc. 17
aũt vobis dico oĩbus dico quanq̄ vt olim tp̄ibus Noe & Loth, hoĩes plane ĩdurati, q̄ immi- Marci. 13
nẽt pericula nolumus niſi p̄ñtia cognoſcere. ¶Accedit p̄ terea ſingularis illa in Euangelio
parabola de vidua, q̄ ſe de aduerſario vĩdicari petit p iudicẽ in ciuitate iniquũ. Siquidem
¶Iudex ille deũ Max. nõ ex ſimilitudine, ſed (vt paulopoſt euidẽti⁹ declarabimus) ex diſ-
M ſimilitudine notat. ¶Vidua vero, q̄ tot ĳſdẽ'q; aſſiduis p̄cibus ſe vindicari rogitat, eſt ec- Matt. 9.
cleſia. i. nr̃i & oĩm Chr̃ifideliũ cõgregatio, q̄ vt paſſim ex ſcripturis accipimus, eſt ſponſa Marci. 2
Ieſu Chr̃i, cuius q a morte redẽpta & eius nũc eſt amplexibus p ipſius ad cęlos viſibili forma Luc. 5.
adſcenſum priuata, iã'q; ab illo peregrinat in hoc exilio, recte nimir̃ vidua eẽ vocari'q; cœ- Iohan. 3
pit, q̄ zelo iuſtitię petit ſe à deo Opt. vindicare ab aduerſario ſuo, vñ tot & tãta tribulationũ Cantic. 3
anguſtiar̃, ſupplicior̃, tormẽtorũ'q; gñ̃a hacten⁹ eſt ꝑpeſſa, indies'q; patit, paſſura, niſi vin- Apoca. 21
dicet, deinde multo maiora. At qs ¶Aduerſarius eſt iſte? Nimir̃ nõ alius quã Antichriſtus
quẽ nũc vulgo Turcã appellamus, quẽ Chr̃s in Euãgelio abominationẽ deſolatõis appellat
de q̄ dudũ vaticinatus eſt in hęc tp̄a futuro Daniel. dicẽs. Et erit in tẽplo abominatio deſola Daniel. 9
tionis & vſq; ad cõſumationẽ & finẽ pſeuerabit deſolatio. Qd̄ aũt hic dixerim de Turca, nõ
de vno dũtaxat hoĩe, q. ſ. mõ viuit, ſed de vno q̄q; tyrãno cũ ſuis q hũc in regno ſuo vel prę-
ceſſit vel ſubſequit. Qd̄ vero ¶Turca vere ſit aduerſarius viduæ. i. eccleſiæ, vel inde patet,
N q̄d ſimul deo atq; eius eccleſię. i. nobis Chr̃ianis ſupra quã dici põt aduerſat ¶Deo, inquã, Exodi. 20
aduerſat, qm̃ illius p̄ceptis, q̄ decalogo cõtinent, ad oĩa plane repugnat, q impĳ Mahometi Deute. 5
fidẽ ſequẽs & dogma q̄d ille in Alchorano ſuo cõprehendit, cõtra ſc̄tãs ſcripturas obſeruat,
nec vnũ deũ in trinitate nec trinitatẽ in vnitate venerat, q q; Ieſum negat eẽ deũ, nec illi ſuũ
defert honorẽ, illi⁹ crucẽ cũ ſumma ĩdignitate cõſpurcans & ad extremũ pſequẽs, abrogãs
legẽ diuinã, ꝓ libidine ſua ſibi leges figit ac refigit, tyrãnidẽ in ſuos ꝓ iuſtitia exercẽs, nulli
q̄d ſuũ eſt tribuẽs, ſed ſol⁹ dominãs, maſculis & femellis nõ ꝓ inſtituto diuĩo, ſed cõtra illud
ad nefandã ſuã libidinẽ abutens, vt q, lege diuina refragãte vxores habeat, vt Cynici, cões.
In ſumma q vno q̄ſi ĩpetu totã Ieſu Chr̃i fidẽ & religionẽ verbo & facto execrat nulli⁹ neq;
erga deum ne que erga hominem fidei ſeruator. ¶Nobis, inquam, & iſte plusquàm quis
poſſit dicere vel audire aduerſatur, vtpote qui diu noctuque per omne nephas ſola libidi-
noſa ductus dñandi cupiditate nihil aliud q̄ honorẽ, vitã & corp⁹ & deniq; oĩa nr̃a tp̄alia ꝓ-
inde atq; ĩſatiabilis vorago ſitit & pſequit, q̄r̃ cã hacten⁹ bella & p̄lia aduerſus nos nõ min⁹
freq̄ntia q̄ lõge crudeliſſima gerit, In qbus oĩs ſexus, gñ̃is, ętatis, ſtatus'q; pene plures morta
liũ exq̄ſitiſſimis oĩm tormẽtor̃ gñ̃ibus miſerrie ſine oĩ mĩa trucidauit, quã oẽs añ ip̄m chr̃i-
ani noĩs vel q̄libet ĩpĳ tyrãni trucidarũt. Inſup q nec captis & abductis q̄q̄ mõ parcit. Hoĩ-
bus em̃ chr̃ianis & ſacerdotibus, nõ ꝓ calonib⁹ & lyxis dũtaxat, ſed ꝓ iumẽtis etiã vtit. His
vehit, his arat, his fodit, his abiectiſſima exercet & oĩa erubeſcẽda miniſteria. Qd̄ ſi qs ſe ho
minẽ & chr̃ianũ reminiſcẽs min⁹ æquo aĩo indignitatẽ tulerit, cõtinuo torq̄tur p extremos
corpis cruciatus, decoriat ille, veru ſubfigit iſte, alius ſecat, rota alter inſuit per acerbiſſimas
mẽbror̃ oĩm fractiones. Ah miſerã, ah infelicẽ chriſtianæ religiõis cõditionẽ. Proh igitur
mẽdaciũ eor̃ lõge ĩpudẽtiſſimũ, q falſo ogganiũt Turcã par̃ vel nihil diſſentire à nobis, q
nec tantope, vt fama ſit, chriſtianos, maxime q ſua ſe ſponte in iſtius iugũ dedũt, perſequat.
Quos vtiq; cõuincit mẽdacĳ diuturna rer̃ experiẽtia, q̄ plæri'q; oẽs, ad q̄s ille ꝑuenit, nõ ſine
deplorãdo ſuo malo didicerũt, Turcã nihil poſſe cõtra chriſtianos excogitari crudelius, ni-
O hil durius, nihil ſpurcitius, nihil deniq; abominabilius. ¶Atq; adeo iſte crudelis eſt, vt nõ
poſſit, nõ credi eſſe Antichriſtus, tyrannor̃ ille oĩm maximus, q (vt oĩs teſtatur ſcriptura)
tantam ſit aduerſus chriſtianos ſuſcitaturus tribulationem, quãta ab orbe condito vſq; huc
non fuerit, nec futura aliquãdo. ¶Nec eſt, q̄d quiſpiã reuocaturus ſit in dubiũ, an ille An-
tichriſtus ſit, quum nobis tot pro hac ſententia ſubſcribant argumenta, & ea quidem longe
euidentiſſima, quæ prorſus eundem eſſe Antichriſtum arguunt, illi eſſe omnino, quæ fore
Antichriſto ſcripturæ quondam prædixere. ¶Primo quidem Antichriſtus ex aquilone
oriundus traditur iuxta prophetam, dicentem in perſona dei. Ab aquilone pandetur malũ Hiere. 1.
ſuper omnes habitatores terræ. Eſt autem aquilo ventus, quẽ Græci teſtibus Plinio & A. Plin. lib. 2
Gellio, boream dicunt, flans inter Septentrionem ab æſtiua & ſolſtitiali plaga orientis ex ca. 49. A
montibus Scythiæ, quos appellãt hyperboreos, vnde ſuam ducunt originem Turcæ. Gel. lib. 2. ca. 22.

Digitized by Google

Anno em̄ dñi Ieſu Chr̄i. DCCLIIII. regnante apud Frācos Pipino Im̄patore ſub Zacharia
Pont. Max. quū in archiepatu Mogūtino miraculis inclareſceret, Lullus vir ſanctiſſ. S. Bonifa
cij ibidē ſucceſſor, quū iā olim denuo Chr̄iani in Aſia primū adeoq́ꝫ in tota oriētali Eccl̄ia tor
peſcere ad oēm pietatē, deuotionē, religionēq́ꝫ īciperēt atq́ꝫ dormiētibus paſſim ep̄is hęretici
inſurgerēt & dñi tunicā ſcindere molirent, atq́ꝫ veritatē Euāgelij ad ſuā libidinē variè ꝑuerte-
rēt, victitātibus ꝗq́ꝫ īterim prīcipibus, & ꝓceribus in luxu & crapula, q́ꝫ īter ſe ꝓpter priuata
cōmoda diſcordarēt, paꝝ Dei Op. Max. gloriā pēſi hn̄tes, e veſtigio è Scythia Caucaſeos mō
tes egreſſi ſunt Turcę, quiq́ꝫ iuſto dei iudicio & pc̄tis nr̄is exigētibus, haud multo poſt, ꝓcedē
tes nō mō Pontū, & Capadociam ſed et Galliciā, Bythiniā, Lycaoniā, Perſidiā, vtrāq́ꝫ Phry-
giā, Pamphyliā, Ciliciā, Cariā, & hoc genus Aſię regna & regiōes ſibi ſubiugarāt, & à fide Ieſu
Chr̄i coegerūt, quiq́ꝫ Chr̄ianis īteri à peccādo nō ceſſantibꝰ ab eo tp̄e vſq́ꝫ huc ſub iugo ꝑ īma
niſſima bella nō mō ex toto Aſiā & Aphricā, duas orbis partes ſed & iuſtam Europę partē, in
qua nos ſumus, potēter redegerūt, nūc nō prę foribus, ſed in ipſis ędibus nr̄is (ah dolor) plus ꝗ̄
ſęuiter graſſantes. Adeò q̄dē vt nequimus inficiari, qn̄ iam incipiat nobiſcū impleri ꝓphetia
Hiere. 5. dñi, ꝑ Prophetā dicētis: Ecce ego adducā ſuꝑ vos gentē de lōginquo domus Iſrael, gentē ro-
buſtā, gentē antiquā, gentē cuius ignorabis linguā, nec intelliges q̄d loquat. Pharetra eius q̄ſi
ſepulchrū patēs vniuerſi fortes &c. ¶ Sc̄do, Turcā arguit eē Antichr̄m, q̄a aufert, vt Anti- P
Daniel. 9 chr̄us, cū ſuis adhęrētibus hoſtiā & ſacrificiū, veluti nūc huius factitāt ꝓcones Apoſtatæ. Qui
legit, intelligat. ¶ Tertio, quū (vt ſcribit Apl̄us) hō ſit vt filius iniq̄tatis, q̄ aduerſat & extol-
2. Theſſ. 2 lit ſupra om̄e, q̄d dicit Deus aut q̄d colit, ita vt in tēplo Dei. i. vt Paulus exponit, in Eccl̄ia Ieſu
Acto. 12 Chr̄i, ſedeat, oñdens ſe tanꝗ̄ ſit Deus: q̄ppe q̄ ſibi nō ſecus ac Herodes quondā diuinos vſur-
pat titulos & honores, vt ex eius inſcriptōe palā videre eſt, de hoc q̄ nunc ſęuit, in hæc verba.
Apoca. 19 Solymanus rex regū, dn̄s dominantiū Maximus Imperator Bizantij & Trapezūtij &c. qn̄ qui
1. Tim. 6, dē ſolus dn̄s Deus noſter adeoq́ꝫ Ieſus Chr̄us, teſtibus ſacris lr̄is, rex ſit regū & dn̄s dominantiū
qui ſolus habet immortalitatē, & lucē habitat inacceſſibilē &c. Cuiuſmodi ſanè titulū nullus
1. Iohā. 4. vnꝗ̄ Romanus īperator nec aliq̄s Papa ſibi vēdicauit. ¶ Quarto, q̄m̄, q̄dꝰ eſt Antichr̄i, ſoluit
Ieſum. i. negat illū eē Dei filiū, velut pauloante docuimus. ¶ Quarto, q̄a eſt ſerpēs & draco
Apoca. 12, ille antiquus, q̄ (vt eſt in Apocalyp.) è carcere miſſus, ſeducit gētes, quiq́ꝫ cauda ſua. ſ. doli &
potētiæ tertiā partē de cœlo. i. de Eccl̄ia, q̄ cœlo cōparat ſtellaꝝ trahit, qn̄quidem in cœlo. i.
Eccl̄ia ſunt ſtellę viri doctrina & ꝑtāte inſignes, quoꝝ vtiq́ꝫ iſte tertiā. i. magnā partē, partim
crudelitate, ꝑtim ꝑſuaſiōibus ad ſe ſuāq́ꝫ voluptuoſam ſectā ꝑtrahit, vti nuꝑ ꝑ pſeudoapl̄os ſu
Daniel. 9 os euidēter incepit. ¶ Sexto, q̄m̄ iſte iuxta Danielē de Antichr̄o vaticinantē, ſedet in tēplo
. i. in eccl̄ia abominatio deſolatōis. Abominatio ideo, q̄a abominat. i. execrat om̄e, q̄d hacte-
nus à Chr̄ianis in Dei gloriā & ppl̄i deuotionē fieri ſolitū eſt. Idēq́ꝫ (inquā) eſt in tēplo abomi
natio deſolatōis, q̄a ceu ꝑditiſſimus tyrānus in abeūdo & redeūdo ciuitates & pagos vnà cum
ſanctuarijs ferro & igni prorſus diſſipat & deſolat nēpè formidās, ne Chr̄iani renaſcituri ex bo
nis terrę tp̄alibus denuo cōtra ip̄m poſſent inſurgere ſeq́ꝫ à iugo redimere, à q̄bus ita oēm tol-
Hiere. 5, lit ſpem & futurā potētiā iuxta minas Dei Max. ꝑ Prophetā dicētis: Ecce ego adducā ſuꝑ vos
gentē, q̄ comedet ſegetes tuas & panē tuū deuorabit, filios tuos & filias tuas comedet, gregem
tuum & armēta tua, & comedet vineā tuā & ficū tuū, & cōteret vrbes munitas tuas, in q̄bus
Ezech. 6, tu habes fidutiā. Et rurſus ꝑ aliū Prophetā. Et extēdā manū meā ſuꝑ eos, & faciam terrā eoꝝ
deſolatā. ¶ Cum ꝓinde fr̄es in dño chariſſimi, cōtra nos ſine cōtrouerſia, venit Turca iſte, ve Q
rus Antichr̄us malusq́ꝫ, de q̄ in Euangelio aduerſarius, q̄ nihil crudelius, de q̄ tam paternè nos
monet Chr̄us, dicēs: Cū aūt videritis abominationē deſolatōis ſtantē in loco ſancto. i. in eccle
ſia, q̄ legit, intelligat. ſ. adeſſe eā & tantā tribulationē, cuius in magnitudine ſil̄is nō fuit ab exor-
dio mūdi, nec vnꝗ̄ futura, cuius dūtaxat hactenus initia doloꝝ audiuimus, quin vt væ erit prę-
gnātibus vtpotè q̄ñ & beatę dicent vl̄ ideò ſteriles, q̄ genuerunt, q̄a cordolio nō vt aliæ mulie
res adficient ob maritos & filios ꝑtim captos, ꝑtim miſerè crudelr̄q́ꝫ trucidatos, ſuꝑeſt, vt iā de
Matt. 24 mū nobis à tāto tribulationum malo attendamus & caueamus. At qūo inquiunt nōnulli ab
Nume. 23 eiuſmodi periculo nobis cauebimus quaſi velimus aut poſſimus aufugere, quū iuxta veritatē
Malac. 3 hæc fieri ſic oportet, ſitq́ꝫ ipſe Deus immutabilis, de ſe dicēs: Ego em̄ dn̄s & non mutor. Et ali-
Eſa. 46, bi: Conſiliū meū ſtabit, & oīs voluntas mea fiet. Si ergo (inquiunt) hæc fieri oportet, ac Dei ſit
Gene. 50
Iob. 9, voluntas, q̄s eius reſiſtet voluntati? Certè nemo reſpondent. Quibus velim ita reſponſum.

¶ Vtiq́ꝫ Deum in ſua natura, quæ adfectibus caret, prorſus eſſe immutabilem, mutabilis ta- R
men eſt in effectibus, quos ipſe citra ſuiipſius mutationem ſc̄dm varietatē meritoꝝ & demeri
torum hominum fieri ꝑmittit, quandoquidem Deus ſuam ſtatuit voluntatem ſecundum cau
ſam quæ conditionem, & adfirmatiuam & negatiuam admittit, ad quarum vtrumque Deus
ſi quid voluerit mutabilis & immutabilis eſt. Verbi gratia quæro, quę eſt cauſa ob quam Deus
Mat. 24, vult ita contra nos fieri tantam tribulationem? Reſpondet veritas ipſa, quia abūdat iniquitas,
Marc. 13,
Lucæ 21, & refrigeſcit charitas. Donec ergo iniqui manſerimus certum eſt, Deum nequaquàm mutatu-

rum ſu

rum ſuã de tribulatione voluntatẽ, quã omnino fieri oportet. Sic e diuerſo, ſi receſſerimus, ſcilicet pœnitendo à noſtris iniquitatibus, certè vult & ipſe recedere à correptionibus. Quo ſanè vtrobiq;, varia tamen ratione, manet immutabilis in ſeipſo, mutabilis tamen quoad effectum, qui cauſam ſub conditione ſequitur. Siquidem natura comparatum ſit, vt ceſſante cauſa ceſſet effectus, qua & manẽte manet & ille. Manente igitur cauſa peccati, manebit & domini voluntas puniendi propter peccata prorſus immutabilis. Id quod ipſe dominus deus verbo & facto approbat, alias dicens. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo propter quod loquutus ſum aduerſus eam, agam & ego pœnitentiã ſuper malo quod cogitaui, vt facerẽ ei. Quod ſanè verbũ multiplici facto corroborauit, ſed inter perquamplurima in Niniuitis, quorum etſi deus vellet ciuitatem quadraginta diebus ſubuertere, quia tamen ipſe opera eorũ vidit, quia conuerſi ſunt de via ſua mala miſertus eſt ſuper malitiã, quam loquutus fuerat vt faceret eis, & non fecit. Itemq; in rege Ezechia, quẽ etſi dominus ob peccatum omnino mori volebat, oratione tamen illius deuota ad miſericordiam motus eundẽ non modo ſuperſtitem ſeruauit, ſed & ſuper dies illius quindecim annos adiecit. Hinc tã etſi propter peccata noſtra Turca ipſe, idemq; verus AntiChriſtus, deo permittente, prædictam tribulationem nobis ſit illaturus ex domini voluntate, quia tamen eadem voluntas ſit ſub conditione, ſi manſerimus in peccatis, ſanè conſequens eſt illam nos tribulationem poſſe ſubterfugere, vbi à peccãdo ceſſantes fecerimus ea, quæ in hodierno Euangelio Chriſtus nos facere præcipit iuxta parabolã de vidua, quæ ſumus ipſi nos. Luc. 21 Hiere. 18. Ionæ. 3. Eſaiæ. 38

S ¶Primo proinde ab aduerſario Turca tribulati pro auxilio impetrando confugiamus ad deũ, qui vñ omne eſt auxilium, cũ Ioſaphat, dicentes. Domine deus patrũ noſtrorũ, tu es deus in cœlo, & dominaris cunctis regnis gentiũ. In manu tua eſt fortitudo & potẽtia, nec quiſquã tibi poteſt reſiſtere. In nobis quidẽ non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos, ſed quũ ignoremus, quid agere debeamus, hoc ſolũ habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. 2. Par. 20

T ¶Secundo orabimus ad dñm, reconciliata tamen prius inter nos concordia, ſine qua fieri nequit, vt deus nobis remittat peccata noſtra, quibus retentis, non eſt, quod vllo modo ſalutariter aduerſario poſſimus reſiſtere, Chriſto alias dicẽte. Cũ ſtabitis ad orandũ, dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquẽ, vt & pater veſter, qui in cœlis eſt, dimittat vobis peccata veſtra, &c. Non eſt igitur, quod ipſa vidua, quę eſt eccleſia, corpus Ieſu Chriſti, quicq̃ proficiet contra aduerſariũ, ſi à ſe ipſa diffidet, nec corpus ſe defendet, ſi mẽbra ſua à ſe ipſis diſcordant. Neceſſum eſt, vt mẽbra capiti ſe conformẽt & mẽbra in charitate non ficta ſibi conſtent concordẽtq;: quandoquidẽ (vt dictũ eſt) regnũ in ſe diuiſum deſoletur, nec domus ab incẽdio foris liberabitur, quę intus ardet, vbi prius eſt adhibẽda liberatio. Marc. 11 Roma. 12 1. Cor. 12. Matt. 12. Luc. 11.

V ¶Tertio frequẽter orabimus, quoniã multæ & aſſiduæ offenſæ multis indigẽt deprecationibus, ſic eñ fiet, vt ſi deus nõ propter merita, q̃ nulla ſunt, ſaltẽ propter inſtantiã in frequẽti ſupplicatione nos exaudiat, queadmodũ & viduã deniq; iudex iniquitatis exaudiuit. Cui dñs parabolæ aliã ſuo in loco addit parabolã dicẽs. Quis veſtrũ habet amicũ & ibit ad illum media nocte, & dicet illi, Amice cõmoda mihi tres panes, qm̃ amicus meꝰ venit de via ad me, & nõ habeo, q̃d ponã añ illũ, & ille deintus reſpondẽs dicat, noli mihi moleſtus eſſe, iam hoſtiũ clauſum eſt, & pueri mei mecũ ſunt in cubili, nõ poſſum ſurgere & dare tibi. Et ille ſi perſeuerauerit pulſans, dico vobis, & ſi nõ dabit, eo q̃d amicus eius ſit, propter improbitatẽ tamen eius ſurget, & dabit illi, quotquot habet neceſſarios. Et dico ego vobis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur vobis. Hinc in hodierno Euangelio dñs. Oportet ſemper inquit, orare & non deficerere. Quẽ Paulus vt bonus diſcipulus ſequitur, inquiens. Sine intermiſſione orate in oĩbus gratias agite. Qua de re ſuo loco multa diximus. Luc. 11. Matt. 7. 1. Theſſ. 5

X ¶Quarto orabimus deũ, vt nos vindicet ab aduerſario & de ipſius iniurijs, cõuicijs, tormentis & pœnis atq; hoc genus tribulationibus, orabimus, inquã, non vindictã ex odioſo adfectu manantẽ, quã ne optemus prohibemur à dño, dicẽte, nolite reddere malũ pro malo, ſed bonũ pro malo, orate pro inimicis vr̃is & pro pſequentibus vos, queadmodũ noluit olim diſcipulos ignẽ è cœlo petere, &c. verũ orabimus vindictã zelo iuſtitiæ & quadam eiuſdẽ cõpaſſione, cũ dei electis alibi deuoto pectore dicẽtes. Vſq; quo dñe nõ iudicas & vindicas ſanguinẽ nr̃m de ijs, q habitãt in terra: ĳdẽq; cũ propheta orãtes. Effunde iram tuã in gẽtes, q̃ te nõ nouerũt, & in regna, q̃ nomen tuũ nõ inuocarunt. Quo ſane pacto iuſte in dei gloriam & peccatorum aduerſariorum correptionem & infirmorum conſolationem orabimus vindictam à deo: quo nimirũ modo ſæpe leguntur ſancti nõ modo petĳſſe vindictã, ſed & ipſi vindicaſſe ſe ab aduerſarĳs: nimirũ, vt ſic illi dei gloriã & potentiam agnoſcerent, peccare deſinerẽt, deũ nr̃i habere curã faterẽtur, ac inde imbecilles corroborẽtur cõſolati, q ſi deũ ſuis adeſſe conſpicerẽt, qui fortaſſis alioqui ab illo ab eiuſq; fide & religione defecturi fuerant. Sic propheta in perſona eccleſiæ orat pro vindicta ad dñm. Qm̃ ecce, inquit, inimici Matt. 5. Luc. 6. Roma. 12 Luc. 9. Apoca. 6. Pſalm. 78 Pſalm. 82

mici tui ſonuerunt,& qui oderunt te extulerunt caput.Super populum tuum malignauerunt
conſilium,& cogitauerunt aduerſus ſanctos tuos,dixerunt:Venite & diſperdamus eos de gẽ
te,& non memoretur nomen Iſrael vltra & cętera.Deus meus pone illos vt rotam,& ſicut ſti
pulam ante faciem venti.Sicut ignis, qui comburit ſyluam,& ſicut flamma comburens mon-
tes.Ita perſequeris illos in tempeſtate tua,& in ira tua turbabis eos.Imple facies eorum igno-
minia,& quærent nomen tuum domine.Erubeſcant & conturbentur in ſeculum ſeculi & cõ
fundantur & pereant. Et cognoſcant,quia nomen tibi dominus, tu ſolus altiſſimus in omni
terra. ¶Sic ſanè fratres,nemo inficias ibit,Deum Maximum ſuo iuſto aliquoties iudicio Y
tyrannũ contra tam bonos ſimul & malos excitare,vt ita p illũ mali reſipiſcant,vel nõ reſipiſcẽ
tes hic & alibi puniantur,boni patientia exerceantur,ad præmium æternæ beatitudinis ſuaq́
Roma.9 deinde,quando orationibus patientium vindicat,gloria augeatur,reſplendeſcat & appareat,
quemadmodum cum Pharaone fecit,quem ad eum modum excitauit,inquiẽs ad illum: Quia
Exodi.10 in hoc ipſum excitaui te,vt oſtendam in te virtutem meam, & vt annuntietur nomen meum
in vniuerſa terra.Atq́ idem poſtea ad Moyſen de eodem ait:Ingredere ad Pharaonem:Ego
enim induraui cor eius,& ſeruorum illius,vt faciam ſigna hæc in eo,& narres in auribus filij tui
Dani.iiij. & nepotum tuorum, quoties contriuerim Aegyptios, & ſigna fecerim in eis, & ſciatis, quia
ego dominus.Quod & factum eſt.Sic & cum Nabuchodonoſore egit,qui cum diu multumq́
in populum domini ſæuiſſet, eſſetq́ tandem à domino populi ſui miſerante repręſſus,ma-
gnificare in hæc verba Deum cœpit.Nunc igitur ego Nabuchodonoſor laudo & magnifico
& glorifico regem cœli,quia omnia opera eius vera, & omnes viæ eius iudicia & gradientes
in ſuperbia poteſt humiliare. Ita nimirum fratres vbi à domino de Turca aduerſario noſtro
Pſalm.33 vindictam orauerimus rectè,& vſqueadeò iuſtè orabimus,vt proculdubio dominus,qui pro-
pè eſt eis,qui tribulato ſunt corde,& eum inuocantibus in veritate,ſeipſo ad nos hodie dicen-
te,vindictam noſtri ſit facturus. Quid ni? Si enim iudex ille in ciuitate planè iniquus & iniu-
ſtus tandem viduam aſſiduo orantem exaudijt, quanto magis dominus ipſe, qui iudex eſt
omnium æquiſſimus & iuſtiſſimus,imò patiens & multum miſericors,& maximè,qui nos vel
ideò hortatur ad orandum,vt oratus iuſtè velit ac poſſit dare:nimirum qui nos rogando vult
accipere,quod benignè deſiderat impartiri. Nec nobis vnquàm orantibus beneficia denega-
bit, qui vt orantes non deficiamus, ſua pietate inſtigat. Ideoq́ hortamenta ipſius libenter
admittamus,quod enim præcipit velle debemus,nolle ſi ipſe prohiberet. Præterea conſidere
mus,quanta ſit nobis conceſſa felicitas,orationibus fabulari cum Deo, quod deſideramus po-
ſtulare,qui etſi verbis ſilet,tamen beneficijs reſpondet, haud adſpernatur, quod petimus,non
tædet,niſi fortè tacuerimus.

¶Reſtat igitur fratres chariſſimi,vt eo quo nos hodie docemur modo, iugiter humiliterq́ Z
& concorditer oremus dominum, Deum optimũ, vt iam tandem nos in ſuã gloriam adeo-
2.Theſſ.2 q́ in noſtram ſalutem à tam crudeli nos vindicet aduerſario Turca eodemq́ Antichriſto,quẽ
indubiè ex animo rogatus ipſe(vt Paulus adfirmat)ſpiritu oris ſui & deſtruet illuſtratione ad-
Exo.14 uentus ſui,vtpotè potens illum vel vnico nutu ſine medio cum omnibus ſuis perdere,quem-
admodum ſine ferro & igne ſed ſolum ſua manu forti perdidit cum omni exercitu Pharaonẽ,
4.Reg.19 vel medio,vtpotè per contrarium exercitum,vt ſibi viſum fuerit in rem,ceu perdit olim Sen-
nacherib.cui nocte vnica per vnicum angelum percuſſit in caſtris Aſſyriorum cẽtum
octogintaquinq́ millia,ipſo ſcilicet Sennacherib in Niniuen aufugiente, qui &
deinde in templo ſui Idoli cognomento Neſrah gladio à proprijs filijs
ignominioſe interemptus eſt. Id quod facturum ſuo tempore non
dubitamus Turcę, quem citra dubium deniq́ dominus no-
ſter Ieſus Chriſtus illuſtratione ſui aduentus, cunctis
obſtupeſcentibus interficiet.Quo demum in-
terfecto & domino à nobis cum ſua vir-
tute multa & maieſtate viſo reſpi
ciamus, & leuemus capita
noſtra, quoniam ap
propinqua-
bit re-
Lucæ.21. demptio noſtra,quam dignetur nobis miſericorditer concedere,qui ven
turus eſt in nomine domini,qui & benedictus ſit in ſe
cula ſeculorum, Amen.

FINIS SECVEAE CENTVRIAE
Homiliarum Nauſeæ.

Digitized by Google

FRIDERICI NAV-
SEAE BLANCICAMPIANI TERTIA EVAN-
gelicæ veritatis Homiliaꝶ Centuria, atq; (vt ſequit̃) eiuſdē.

HOMILIA I. DE EO QVOD LEGITVR. MATT. XXI. Mar.11. Luc.19. Iohan.12. Cum appropinquaſſent Hieroſolymis. &c.

Dominica prima Aduentus domini.

A CVM MECVM, FRATRES DILECTISSIMI,
diligẽtius repeto, ꝗ̃ quantiſq́; ſuſpirijs & fletibus veteres illi in anti
quo teſt. hoc nimiꝶ aduẽtus dñi tp̃e dies ſuos peregerint, & quãto
deſiderio & ardore dñm ſaluatorẽ, Ieſum Chriſtum, quẽ ſibi in lege Gene.3
mox à mũdo ꝗ́; cõdito promiſſum ſciebãt, peroptauerint, atq; ex Gene.12
petiuerint, certè de nobis om̃ibus ex animo & ſupra quã dici poteſt Gene.48.
dolere occipio, vtpote, cõſpiciẽs oẽm fermè in nobis & erga dei be
neficia gratitudinẽ & deuotionẽ eſſe ſublatã & extinctã. Veteres il-
li, inquã, deuotius & ardentius ſecũ ſine quidem intermiſſione cogi
tantes quãta cũ indignatione propter pctm̃ protoplaſti & quãto ex Ephe.2.
loco eſſent in huius ſeculi exilium protruſi & quanto gaudio priuati, & ꝗ̃ à deo & eius gratia
& cognitiõe alienati, & quã exules hic & in quãtis peccatis indies ac tñbris inuoluti degerẽt
nec eſſet inter mortales, qui eos in gratiã poſſet recõciliare deo patri, viã́q; veritatis docere
& in locũ, vñ erãt ſubmoti, reſtituere, niſi ſolus Ieſus Chrs, q iuſto tardior adueniret, cæpe- Psal. 84.
re dolẽtes & eiulantes, diu noctúq; exclamare. Oſtende nobis dñe miam tuã & ſalutare tuũ Exodi.4.
da nobis. Obſecramus dñe, mitte quẽ miſſurus es. Emitte agnũ dñe, dñatorem de petra de- Eſaiæ.16
ſerti ad montẽ filiæ Sion. Vtinã diſrũperes cœlos & deſcenderes. Rorate cœli deſup, & nu- Eſaiæ.45.
B bes pluãt iuſtũ, aperiat terra & germinet ſaluatorẽ terræ, &c. ¶Quid vero nos aut q̃uo vel
dolemus vel clamamus? Nimiꝶ voluptuamur, ſaltamus, iubilamus in vaniſſimis huius mũ-
di rebus, nihil plane Chriſti aduentus cupidi, adeóq; prorſus ingrati de beneficijs inibi no-
bis miſericorditer exhibitis? ¶Sed dicit aliqs, quid nos cõfers aliquis illis in vet. teſt. Iudę-
C is, qui iuſtè lamentati ſunt, quũ fuerint ꝓpter tranſgreſſionẽ protoplaſti à deo prorſus alie-
nati, captiuitate peccati, ignorãtiæq́; ſic detenti, vt à nemine niſi à Chro potuerint redimi
deóq; patri recõciliari, q proinde merito lugẽtes ſine intermiſſione Chrm aduenire poſtu-
larunt, qbus nondum aduenerat, veꝶ aliud eſt de nobis ſentiendũ, qbus (vt nr̃a tenet fides) Ephe.2.
Chrs ſaluator dudũ aduenit, nosq; patri recõciliauit, à pctõq; abſoluit, viãq; veritatis iuſti-
tiæ ita p Euangeliũ ꝑdocuit, vt alio deinde nobis redẽptore & doctore opus haud ſit, &c.
D ¶Cui reſpõſum ꝑuelim, nobis vtiq; Chrm abſq; vllis meritis nr̃is adueniſſe, nosq; eun-
dẽ, teſtimonio ſcripturaꝶ, à peccati, ignorãtiæq́; p ſanctũ Euãgeliũ liberatos, patri ſuo ꝓr-
ſus pro ꝓcedẽtibus pctis & ita quidẽ recõciliaſſe, vt deinde à pctis abſtineremus: verum nos
plus ꝗ̃ ingrati tantoꝶ beneficioꝶ adeò repeccãdo alienati ſumus à deo atq; ipſius lege & mã
dato, vt magis ꝗ̃ illi nunc recapti ſumus, qbusq; æque vt illis opus eſt redemptore Chriſto, Psalm 118
procul à nobis propter peccatũ per gratiã ſuam abſente, ſiquidẽ longe à peccatoribus ſit ſa-
lus, qua indigni ſunt pctõres, qui vtiq; ſunt vocati, ſed non electi. i. ſua ſponte indigni, qua- Matt.22
les (proh dolor) nos ipſi ſumus. Si enim dixerim⁹, qm̃ pctm̃ nõ habemus, ipſi nos ſeducim⁹, & 1.Johan.1
veritas in nobis non eſt, imò qui maiores ſumus ꝗ̃ illi olim patres in vet. teſt. vtpote qui ſu-
mus, de quibus Sanctus Petrus in hæc verba ſcribit. Si enim refugientes coinquinatões mũ 2.Petri.2
di in cognitõe dñi noſtri, & ſaluatoris Ieſu Chriſti, his rurſus implicati ſuperãtur, facta ſunt
eis poſteriora priorib⁹ peiora. Melius enim erat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, ꝗ̃ poſt
agnitionem retrorſum cõuerti ab eo, quod illis traditũ eſt ſancto mandato.
E ¶Quid ergo, fratres chariſſimi, nobis agendũ? ¶Primo vtiq; & nobis eſt cũ illis anti-
quis patribus ex animo lugendũ, flendũ, dolendũ, clamãdũq́;, & Chrus ex aĩo poſcendus, vt
ſua ad nos gratia redeat, ſuóq; pri nos recõciliet, captos liberet, indoctos illuminet, pctã re
mittat & ſalutẽ deniq; verã impertiat. Cũ matre nr̃a eccleſiæ iugiter ad eundẽ clamemus, Eccle.24
dicẽtes. O ſapientia, ꝗ ex ore altiſſimi prodijſti, veni ad docendum nos viam prudentiæ, O
Adonai & dux domus Iſrael, veni ad redimendũ nos in brachio extento. O radix Ieſſe, ve- Mich.5.
ni ad liberandum nos, iam noli tardare. O clauis Dauid & ſceptrum domus Iſrael, veni & e- Eſaiæ.11.
duc vinctos de domo carceris, ſedentes in tenebris & vmbra mortis. O oriens, ſplendor lu- Apoca.3.
cis æternæ & ſol iuſtitiæ, veni & illumina ſedentes in tenebris & vmbra mortis. O rex Zacha.6
gentium, & deſideratus earum, veni ſalua nos homines, quos de limo formaſti. Agge.2

O Ema-

Digitized by Google

O Emanuel, rex & legifer noſter, expectatio gentium & ſaluator eaꝝ, veni ad ſaluandum nos dñe, Deus noſter. Huiuſmodi ſanè pijs cum Eccleſia exclamatorijs ad Deũ de pctõibus corda noſtra alacrius ſunt excitanda atq; p eas ſedulò Chrũs dñs eſt obſecrãdus, vt iam tandem ſua ad nos grã reuertať, nosq; à captiuitate dæmonis, à carcere peccati, à tenebris erroꝝ ſua viſitatione liberet. ¶Quod vbi deuotè cõtinuoq; fecerimus, pculdubio ipſe miſericordia motus appropinquabit Hieroſolymis. i. ad animas nr̃as q̃ ſunt in myſterio Hieroſolyma & nobis ſuggeri in cõſolationẽ hoc Prophetæ curabit: Dicite filiæ Syon: Ecce rex tuus venit tibi manſuetus, ſcilicet ad te conſeruandum, ſaluandum & redimendũ. Nec q̃dem dubitandũ eſt, quũ ille dixerit, qui eſt veritas, nec potẽs mẽtiri, de ſeipſo ad nos alibi dicẽs: Ecce venio, & merces mea mecũ eſt, reddere vnicuiq; ſcd̃m opa ſua. Hinc ſpũ Dei actus Propheta ait: Ecce apparebit dñs & nõ mentieť. Si moram fecerit, expecta eum, q̃a veniet & nõ tardabit. Et alius q̃dem Propheta inquit: Propè eſt vt veniat tempus, & dies eius non elongabitur. F

Apo. 22
Abacuc. 2

Eſa. 14 ¶Scd̃o interim dum dñs à nobis expectať, debemus ſoluere aſinam & pullũ nr̃m. i. voluntatẽ m[ali]s inueteratam & induratã, & aſinam iuuenẽ, i. voluntatẽ in malũ tentatõe allectã: ſoluere (inquam) vtrũq; aſinũ debemus. ſ. p pœniæ ſacrm, peccati lamentũ, & p mundi contemptũ. Siq̃dem eum ſoluimus, dum mũdo, carni, & diabolo renũtiamus, & ſoli Chr̃o viuere pponimus, eis amorẽ negando, adducimus ad Chr̃m, dũm ad ipſm voluntatis nr̃æ ſubiectione pximamus, dum iugũ dñi ſup nos ſumimus. iugũ præceptoꝝ, quoad aſinam, iugum cõſilioꝝ quoad pullũ, nondũ pctõꝝ iugo ſubditũ. Nec diſſonũ eſt p aſinam & pullũ intelligi hoĩs ſenſualitatẽ & hoĩem q̃dem exteriorẽ, q ſenſualitatẽ vt iumentũ ſequiť. Hinc de hoĩe beſtialiter viuẽte dictũ eſt. Et homo cũ in honore eẽt, nõ intellexit, cõparatus eſt iumẽtis inſipiẽtibus & ſimilis factus eſt illis. Et ita nimiꝝ, ſi volumus Chr̃m ſua ad nos grã venire, neceſſe eſt, exteriorem hominẽ nr̃m à vinculis mundanæ cõuerſatõis ſoluere & ſeſſioni Chr̃i. i. diuino regimini ſubiugare. Diuinũ regimẽ eſt regimẽ ſcd̃m leges & pcepta. Conuerſatio mundana, eſt cõuerſatio ſcd̃m prauas ſeculi cõſuetudines. Quam ſanè doctrinam Apl̃us in hæc verba nobis inſinuat. Frẽs debitores ſumus nõ carni, vt ſcd̃m carnẽ viuamus. Si em̃ ſcd̃m carnẽ vixeritis, moriemini. Si aũt ſpũ, facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et alibi: Quæ igiť ſurſum ſunt, quęrite, vbi Chr̃us eſt in dextera Dei ſedẽs, quæ ſurſum ſunt ſapite, non quæ ſuper terram. G

Pſal. 48

Roman. 8
Coloſſ. 3.

Roma. 15 ¶Tertio, ſupponamus aſino nr̃o diſcipuloꝝ veſtimẽta. i. conſolationẽ ſacraꝝ ſcripturaꝝ, ac verbi Dei, q̃nquidẽ quæ ſcripta ſunt, ad nr̃am doctrinã ſcripta ſunt, vt p patiẽtiã & conſolationẽ ſcripturaꝝ ſpem habeamus. Sicut aũt veſtimẽta tegũt & ſolanť cõtra frigus, ſic & ſanctæ ſcripturæ, quũ ſpem, quę nõ cõfundit, futuroꝝ pmiſſione excitãt & multiplici narratõe beneficioꝝ Dei accendũt charitatẽ, quæ more veſtimẽti operit multitudinem peccatorum. H

Roma. 5.
Iaco. 5
1. Petri. 4

¶Quarto, aduenięti dñ̃o ſubſternemus veſtimẽta noſtra atq; adeò ramos palmaꝝ & oliuaꝝ: id qđ faciemus, vbi amore Ieſu Chriſti de terrena noſtra ſubſtãtia, vtpotè de veſtimẽtis & frumẽtis deq; rebus id genus alijs, largiti fuerimus inopibus & pauperibus, eosq; veſtiuerimus & pauerimus, in q̃bus venit & eſt ipſe Chr̃us, alibi de illis ad nos, dicẽs: Amen dico vobis, quàmdiu feciſtis vni de ijs fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Loquiť aũt eo in loco de operibus miſericordiæ in ipſos eſurięntes, ſitiẽtes, hoſpites, nudos, infirmos, captosq; cõferẽdis. Nec dubiũ, quin ſi q̃d amore Ieſu pauperibus contulerimus, ipſi ſit dñ̃o Ieſu collatũ: q̃nquidẽ Apl̃us dixerit, p hoſpitalitatẽ quoſdam placuiſſe angelis, hoſpitio receptis, veluti de Abrahã & Loth ſacræ tradũt lr̃æ. Et hiſtoriç q̃q; in nouo teſt. ſimilia adfirmãt de diuis Martino & Eliſabetha. I

Matt. 25

Heb. 13
Gen. 18. 19

Matt. 22 ¶Quinto, clamemus & ipſi dicẽtes: O ſanna filio Dauid. Benedictus q venit in noĩe dñi. i. O ſalua nos tu q es in altiſſimis filio. i. pfiliũ Dauid. i. Ieſum Chr̃m, q vtiq; ſcd̃m carnem filius eſt Dauid, vt & Iudæi aliàs à Chr̃o interrogati, cuius filiũ crederẽt eſſe Chr̃m, reſponderunt nimiꝝ pdocti iuramẽto, quo dñs Dauidi iurarat, inquiẽs: De fructu vẽtris tui ponam ſup ſedem tuam. Id qđ fieri veꝝ cœpit, quũ Dei filius, Chr̃us ex Maria virgine Dauidica natus eſt, Iuxta Prophetã, dicentẽ: Ecce virgo cõcipiet & pariet filium, & vocabiť nomẽ eius Emanuel. Et hoc ẽ, qđ angelus ad Mariã ait: Ecce cõcipies in vtero, & paries filiũ, & vocabis nomẽ eius Ieſus. Hic erit magnus & filius altiſſimi vocabiť. Et dabit illi dñs Deus ſedẽ Dauid pr̃is eius, & regnabit in domo Iacob in ęternũ & regni eius nõ erit finis. Per hũc pinde orabimus nos ſaluari à pr̃e, q & ipſe bñdiceť à nobis, qm̃ noĩe pr̃is aduenit, de ſe alibi dicẽs: Ego veni in nomĩe pr̃is mei, & nõ accepiſtis me. Si alius venerit in noĩe ſuo, illũ accipietis. ¶Ad hũc igiť modũ ſi deũ patrẽ noĩe filij pcati fuerimus, haud dubiũ, q̃n nos ſit exauditurꝰ, ipſa veritate dicẽte: Amẽ amẽ dico vobis, ſi q̃d petieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. Atq; ſi ita, pfectò ſua ad nos grã redibit Chr̃us, q ſi nobiſcũ, q̃s cõtra nos? q̃nquidẽ ipſe ſit via, veritas, & vita: via nimiꝝ eſt, q̃a nemo niſi p ipſm venit ad patrẽ. Veritas, q̃a qui fide p ipſm incedit, in tenebris nõ ambulat, nec pt falli nec errare. Vita, qm̃ eſt q iuſtificat & viuificat ad eam vitam, in qua nemo pt neq; deficere neq; mori, de ſe dicẽs: Ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me, etiã ſi mortuus fuerit, viuet, & oĩs qui viuit & credit in me, non morieť in æternum, Amen. k L

Pſalm. 131
Eſa. 7.
Lucæ. 1.
Iohan. 5.
Iohan. 16
Iohã. 14.
Iohan. 11.

¶Homilia

Digitized by Google

¶HOMILIA II. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.24
Lucæ.21. Marci.13. Erunt ſigna in ſole & luna.

Dominica ſecunda aduentus.

A Qvandoquidē ſatis cōſtet, fratres chariſſimi, nos pleroſq; oēs hac ni-
mirū conditione in hāc lachrymaꝝ vallē protruſos, vt hic bene vi-
uendo deū colamus & veneremur, eoq; pacto cōſeruemus vitam in
ſumma beatitudine æternā, quam Chrūs dñs ſua nobis humanitate
olim peccatis primoꝝ parentū perditā, ſic recuperauit, vt ſi volu-
mus ipſi, illā certo ſimus habituri, atq; inibi deū opt. max. in noſtrā
ſalutē & felicitatē laudaturi: Hinc eſt, q̄d ſancta mater eccleſia nihil
æque agit, q̄ vt nos ad bene beateq; viuendū (ſine quo non eſt quod
ſaluari cupimus) modo quo poteſt ac debet, allicit, & prouocat. Et
hoc eſt quod proxima quidē dñica nos ad bene viuendum & ad de
peccatis noſtris pœnitendū cohortari nixa eſt cōmemoratione ineffabilis beneficij dñi dei Ephes. 2
opt. vtpote qui nos ſine vllis meritis noſtris medio vnigeniti filij ſui in grām recepit, qui na- Coloſſ. 1.
tura eramus filij iræ, æterna pœna ob noſtram culpam digni: exiſtimans huiuſmodi beneficio 2. Cor. 5
prorſus ineloquibili nos ad bene agendum debere compelli.

B ¶Iam vero quia rem ſecus cedere animaduertit, modo nititur alio ad virtuoſam vitā per- Matt.16
trahere, nimiꝝ proponēs ſub oculos noſtros ſecundū dñi aduentū, quo (vt teſtantur ſcriptu-
ræ) venturus eſt, non manſuetus rex, ſed vt iudex iuſtiſſimus & rigoroſiſſimus, in veritate &
iuſtitia, vniuerſis ſecundū opera ſua daturus, iuxta Enoch ſeptimū ab Adamo prophetā, dicē- Iudæ.1.
tē. Ecce venit dñs in ſctis millibus ſuis, facere iudiciū cōtra oēs, redarguere oēs impios de om-
nibus opibus, & impietatibus eoꝝ, qbus ipie egerūt, & de oībus duris, q̄ loquuti ſunt cōtra eū
pctōres impij. Atq; recte nimiꝝ eccleſia timorē poſt amorē proponit, vt ſi quē aduenïētis a-
mor nō trahit, q eſt in carne in benignitate & hūanitate, trahat ſaltē aduenturi timor, q eſt in
iuſtitia & æquitate inflexibili & in maieſtate tremenda, ſicut primus fuit in benignitate ineffa
bili. Quàm vero terribilis ſit futura dies, in qua dominus veniet ad finem huius mundi, iudi-
caturus viuos & mortuos, & quantū ſubſequetur peccatores, qui ſine pœnitentia obiere, ſup-
plicium, ſatis ſuperq; arguunt ſigna longe terribiliſſima, quæ præceſſura ſunt eam iudicij &

C aduentus domini diem. ¶Siquidē, vbi dñs paulo poſt venturus eſt, ſol ipſe (quēadmodum
& dominus in Matthæo teſtatur) obſcurabitur & luna non dabit lucē ſuam. Propheta con- Mat.24
corditer cum Chriſto dicente. Sol conuertetur in tenebras, & luna in ſanguinem, antequam
veniet dies dñi magnus & terribilis. Cuiuſmodi ſigna Euangeliſta dudū per diuinā reuelatio- Iobelis.2
nem vidit, inquiens. Sol factus eſt niger tanquā ſaccus cilicinus, & luna tota facta eſt ſicut ſan-
guis: ſiquidē tā ſæua futura ſint dei iudicia, vt ipſum ſol adſpicere nō audebit. Deinde cadent Apoca. 5.
de cœlo ſtellæ, veluti idē quoq; conſpexit Euangeliſta, dicens. Et ſtellæ de cœlo ceciderunt
ſuper terrā. Id q̄d non intelligas, qa ſtellæ de firmamento ſint caſuræ, veꝝ, qa tantæ impreſſi
ones & choruſcatiōes erūt in aere decurrentes ad terrorē maloꝝ, vt à ſimplicioribus hoibus, Pſalm.92
ſtellæ putabunt cadere. Poſt ea tā mirabiles erunt maris aliarūq; aquaꝝ (propheta p̄dicente)
elationes, ſubindicantes longe horribiliora deinceps futura, vt præ timore homines areſcent
qui nō habebunt refugij locum, vtpote quod hæc mala horrenda non vni tantum terræ & re-
gioni, ſed vniuerſo orbi ſint ſuperuentura, & quidem tam tremenda, vt etiā virtutes cœlorū
.i. angeli, vtcunq; innocentes mouebuntur, ac perinde cōtremiſcent. O terribilem, o horren Iobelis.2
dumq; diem, quem tam pauenda prænuntiant? O vere dies illa, dies erit (teſte propheta) iræ,
dies calamitatis & miſeriæ, dies tribulationis & anguſtiæ, dies tenebrarum & caliginis, dies ne Danie. 10
bulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. O vere tempus, quale (vt inquit Daniel) non fuit ex
quo gentes cœperunt eſſe, quoniā tum, inquit Chriſtus, talis ac tanta erit tribulatio, qualis ac Matt.24
quanta ab initio mundi vſq; modo non fuit, neq; fiet.

D ¶Quibus tam erit hæc ipſa dies terribilis? Nimirū peccatoribus. Et quare? Propter horrē-
dā ſententiā æternæ damnationis, quā ipſe dñs eſt laturus, vt quē exactis ſignis videbunt ve-
nientē in nube cū poteſtate magna & maieſtate. In quē vbi inſpexerint, videbunt oēs ſuas q̄ſi
ex libro quopiā iniquitates & earum pœnas infinitas, æternas & ineffabiles, fruſtra ſine inter-
miſſione montibus & petris adclamantes. Cadite ſuper nos, & abſcondite nos à facie ſeden- Eſaiæ. 2
tis ſuper thronū, & ab ira agni, quoniam venit dies magnus, dies iræ. Et quis poterit ſtare? Oſee.10
Non autē ſic diſpoſiti erunt iuſti, qui hic bene egerunt, quiq; hic pœnituere: quoniā intuentes Apoca.6.
Chriſtū ſic venientem, ſtabunt (vt ait ſcriptura) in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe an-
guſtiauerunt, & qui abſtulerunt labores eorum. Ideoq; reſpicientes leuabunt capita ſua, quo- Sapien.5
niā intelligent redemptionē ſuam plane appropinquare, ſuntq; ad ſe dñm dicentē audituri.
Venite benedicti patris mei, poſſidete paratū vobis regnū à cōſtitutione mūdi, vtpote quod Matt.25

ſe hic in operibus miſericordiæ exercuerũt. Proinde in cœleſti patria perpetuo viuent, qbus
Sapiẽ. 5 apud dominũ merces erit copioſa, & cogitatio eorũ apud altiſſimũ. Quos videntes peccato-
res, turbabuntur (inquit ſcriptura) timore horribili, & mirabuntur in ſubitatione inſperatæ
ſalutis, gemẽtes ꝓ anguſtia ſpũs, dicẽtes intra ſe, pœnitentiã agẽtes, & ꝓ anguſtia ſpũs gemen-
tes. Hi ſunt, q̃s aliq̃n habuimus in deriſum, nos inſenſati, vitã illorũ æſtimabam⁹ inſaniã, & fi-
nẽ illorũ ſine honore. Ecce q̃uo cõputati ſunt inter filios dei, & inter ſanctos ſors eſt illorum.
Laſſati ſumus in via iniquitatis & ꝑditionis, &c. Quid nobis profuit ſupbia, aut diuitiarũ iactã
tia q̃d cõtulit nobis? Tranſierũt oĩa illa tanq̃ vmbra, & tanq̃ nũtius ꝑcurrẽs. Hiſce nimirum,
hocq; genus lamẽtis mali in die iudicij pœnitebunt, lugẽtes cũ amariſſimis anguſtijs, ſed ſine
ſpe veniæ. In q̃s ipſe dñs iuſtiſſimus iudex ſententiã irreflexibilem daturus eſt in hæc verba.
Diſcedite à me maledicti in ignem æternũ, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Quæ nimi-
rũ ſententia manebit immobilis & fixa, tranſibitq; prorſus in rem iudicatã, vt quam nulla q̃q;
retractent diuorũ ſuffragia, quum omnes tũ à ianua paradiſi fugient ſancti, qui ſcient tunc tẽ-
Matt. 13 pus adeſſe ſolius iuſtitiæ, nec alicuius miſericordiæ & gratiæ. Eapropter mox (vt ait Chrũs)
Matt. 25 exibunt angeli & ſeparabũt malos de medio iuſtorũ, & mittent eos in caminũ ignis, ibi erit fle
tus & ſtridor dentiũ. Et ita nimirũ cũ ſumma cõfuſione & anguſtia ibunt ij in ſuppliciũ æter-
nũ, iuſti aũt in vitã æternã. ¶ Supereſt igit̃ frẽs, ſi volumus hac vita exacta poſſidere æternã E
& pœnas perpetuas euitare, vt de peccatis, quibus deũ ſine intermiſſione offendimus, hoc ſa-
Galat. 6. cro tempore pœniteamus, & Paulo monitore, dũ tempus habemus, operemur bonum. Ad
quod ſane nos ineffabile præ cæteris, quæ, quũ ſint infinita, tranſeo, permouere debet benefi-
ciũ redẽptoris dei opt. quod nobis in primo ſui filij aduentu miſericorditer præſtitit. Quo ſi
(quod abſit) nõ mouemur, ſaltẽ permoueamur tremendo iudicio, quod in omnes peccatores
futurũ eſt in nouiſſimo die. ¶ Nec blandiamur nobis, quaſi nobis, quia Chriſtiani ſumus, ſi- F
2. Petri. 2 ne pœnitentia ſit indulturus, ſiquidẽ deus angelis olim nõ pepercerit, ſed peccãtes in infernũ
Eſa. 5. 14 tradiderit, profecto nec nobis parcet. ¶ Nec, q̃a forte nõ futura ſint tã in Euangelio horren
da, q̃m deus ſit, qui eiuſmodi fore prædixit, qui nõ mentitur, nec mẽtiri poteſt, ita futurũ iurãs
Hebr. 6 Amen dico vobis, cœlum & terra tranſibunt, verba autẽ mea non tranſibunt.
Mat. 24 ¶ Nec, quia tarde ſint ventura, ſiquidem ita pleriq; de diluuio tẽpore Noe, ita de igne ſul- G
Mat. 24 phureo tempore Loth, ita de excidio Hieroſolymitano tẽpore Titi & Veſpaſiani dicere ſo-
Lucæ. 17 lebant, quæ tamẽ oĩa, ſicuti ꝓdicta fuerant, & dũ adeſſe non putabant, eueniebãt. Sic & abſque
Lucæ. 19 dubio vẽtura ſunt, de q̃bus in Euãgelio dñs, & quidẽ repentino, dum putabimus eſſe pacem
& ſecuritatem. Proinde ille aliàs inq̃t: Vigilate, quia dũ nõ putabitis, dñs venturus eſt. ſ. ad iu-
Marc. 13 dicandum. Imò ſi recte intellexerimus, iam præ foribus eſt finis huius mundi & dies ille iudi-
Luc. 12 cij nouiſſimi, quũ hactenus partim vere vidimus & nunc videmus apparere ſigna diu noctuq;
in firmamẽto, & inundationes aquarũ, de q̃bus in Euãgelio dñs, q̃ recte nequaq̃ (vt ſcribit Pe
1. Pet. 3. 4 trus) tardat ſuã de aduentu ſuo promiſſionem, ſicut quidã exiſtimãt, ſed patiẽter agit propter
nos, nollens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.

¶ HOMILIA III. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 11 Cum audiſſet Iohannes, &c.

Dominica tertia aduentus.

SVNT à quibus in quæſtionẽ venit, & aio fortaſſis haud iniquo, A
quid Chriſtiani, q̃bus veritas allata eſt & vmbra dudũ ablata, ſignis
tãti mœroris & luctus adhuc agimus aduentũ dñi, qui iã diu iuxta fi
dẽ noſtram aduenit? Nunquid Iudaizantes Chriſtũ adhuc in carnẽ
expectamus futurũ? Sed hæc eſt quæſtio paucis & in hunc ſane mo-
dũ ſoluenda. ¶ Statuit eccleſia annua cõmemoratione in luctu &
mœrore aduentũ dñi celebratũ iri tribus potiſſimũ de cauſis. Quarũ
¶ Prima eſt, vt meminerimus quanto luctu & deſiderio veteres B
in antiquo teſt. expetiuerint dñi aduentũ, & q̃ ille nobis fuerit ne-
ceſſarius & ſalutaris, & q̃ bene de nobis fuerit meritus ſuo ad nos ad
uentu dñs Ieſus, vt qui veniens, nos pauperes cõſolatus ſit, captiuos liberauerit, cæcos in via ſa
Luc. 4 lutis illuminauerit, peccatores ſaluauerit iuxta eundẽ, in Luca dicentẽ. Spũs dñi ſuper me, pro
pter quod vnxit me, euangelizare pauperibus miſit me, ſanare cõtritos corde, prædicare ca-
ptiuis remiſſionẽ & cæcis viſum, dimittere cõfractos in remiſſionẽ, ꝓdicare annũ dñi acceptũ
& diem retributionis. ¶ Secũda, vt memores tantorũ de aduẽtu dñi bñficiorũ ipſi dño Ieſu, C
adeoq; deo patri ſimus grati, eius in nos miſericordiã, pietatẽ, grãmq; ꝑcipue deꝑcantes. Siqui
dem ingratitudo peſſime deum habeat. ¶ Tertia, vt cogitantes ꝑ recidiuam in pctã in eo
plane nos eẽ ſtatu, in q̃ antiqui atq; adeo nobis denuo opus eſſe aduẽtu dñi ꝑ grãm ipſius, quẽ
noſtro

Digitized by Google

noſtro pro peccatis, luctu & mœrore, adeoq́; p ſacramentũ pœnitẽtiæ, hoc pſertim ſacro tẽ
pore ambire debemus, cũ eccleſia dicẽtes. O Ieſu Emanuel & ſol iuſtitiæ veni, & noli tardare,
illumina nos ſedẽtes in tenebris & vmbra mortis, & educ nos vinctos de domo carceris. Quẽ
admodũ dñica pcedente diximus. ¶Quarta, vt cogitantes ſimul de altero ipſius adiudican
D dũ & de ſpũali per grãm aduẽtu nos pparemus per verã pœnitentiã, ne tãtus princeps nos in
ueniat imparatos: de qua pparatione dñica proxime futura (deo ſuffragante) dicemus.

¶Quinta, vt hoc tpe aduẽtus dñi audientes, q̃ illũ vere aduenisse teſtant, fides in nobis con
ſtans perſeueret, minime dubitantes, ꝙ venerit, vtpote quod ſupremũ ſit Chriſtianæ fidei,
citra quã nemo ſaluari poſſit. Siquidẽ omnis ſpũs, inquit Iohannes, qui confitetur Ieſum Chri 1. Iohã. 4
ſtũ in carne veniſſe, ex deo eſt. Et omnis ſpũs, qui nõ cõfitetur Ieſum Chriſtũ in carne veniſſe,
ex deo nõ eſt. Et hic eſt ille ſpũs Antichriſti, de q̃ audiſtis, ꝙ venturus ſit, & nũc iã in mundo
eſt. Et nos vidimus & teſtamur, ꝙ pater miſit filiũ ſeruatorẽ mũdi. ¶Ne igit ipſi ſimus An
tichriſtiani, q̃les ſunt Iudæi & hæretici, & eoꝝ dogma ſequẽtes, & ne dubitemus an Chrs ve
nerit, aut velimus aliũ expectare Meſſiã q̃ Ieſum Mariæ virginis filiũ, in lege olim promiſſum
catholica eccleſia quotãnis hodierna aduẽtus dñica nobis ob oculos ponit Euangeliũ, in quo
Ieſus Chrũs dñs noſter pulchra admodũ & fortiſſima ratiocinatione probat, ſe veꝝ eſſe dei
E æterni filiũ, adeoq́; vnicũ illũ in lege promiſſum Meſſiam, & vnicũ mũdi ſeruatorẽ, nec alium
eſſe expectandũ. ¶Ratiocinat aũt in hũc modũ. Quæcũq; ſcriptura diuinitus inſpirata, quę Iohan. 10
ſolui nequit, Meſſiã fore ac eẽ pdicit, is profecto & nõ alius eſt Meſſias & ſaluator mũdi, idẽq;
verus deus & hõ. Sed ſcriptura pdixit eũ fore Meſſiã & mũdi ſaluatorẽ, q cæcos ſit illuminatu Eſaiæ. 17 Eſaiæ. 61
rus, claudis greſſum daturus, leproſos mũdaturus, ſurdis auditũ redditurus, mortuos reſuſcita
turus, &c. Sed Chrs filius ſecundũ carnẽ filius Mariæ virginis Dauidicæ, hmõi (quæ numera
ta ſunt) miracula teſtimonio totius noui teſt. corã palãq; ſua virtute patrauit, ergo ipſe verus
eſt Meſſias ac vnicus mũdi ſeruator, nec alius expectãdus. Maiorẽ nõ eſt q poſſit inficiari, quũ Hebræ. 6
ſcripturæ ſit author & inſpirator deus, adeoq; ſanctus eius ſpũs, qui mentiri non poteſt, nec Nume. 23
vt homo mutari, teſtimonio etiamnũ naturalis rationis. Minor vero (quam dicunt) propoſi
tio ſimulq; cõcluſio tã eſt vera q̃ quæ veriſſima, vt quam etiã perfidi Iudæi vnà cũ alijs infide
libus fateri cogant, quũ & noſtra & patrũ memoria virtute Ieſu Chri per multos eiuſmodi mi
racula facta ſunt, iuxta dominũ dicentẽ. Amen amen dico vobis, q credit ĩ me, opa, q̃ ego fa Iohã. 14
cio, & ipſe faciet, & maiora hoꝝ faciet. Et hoc eſt q̃d idẽ aliàs apud Iudæos cõquerit, dicens. Iohan. 15
Si opera nõ feciſſem in eis, q̃ nemo alius fecit, peccatũ nõ haberent. Nũc aũt viderũt, & ode
runt & me & patrẽ meũ. Et alio in loco. Non creditis, qa ego in patre, & pr̃ in me eſt, alioqui Iohan. 5
propter opa ipſa credite. Opera em̃ q̃ dedit mihi pr̃, vt pficiã ea, ipſa opa, q̃ ego facio, teſtimo
F niũ phibent de me, qa pr̃ miſit me. ¶Scrutamini ſcripturas, qa vos putatis in ipſis vitã æter
nã habere. Et illæ ſunt q̃ teſtimoniũ phibẽt de me. Sed qũo, inquis, ſcripturæ teſtant de Chri
ſto? Nimiꝝ, ꝙ (vt dixi) pdixerũt eũ fore meſſiã verũ in lege promiſſum, q faciat miracula quę
Chrũs fecit, quẽadmodũ hodie remittit ad ea opa & miracula, diſcipulos Iohãnis Bap. quibus
ſimillimi ſunt, q dubitant, fuerit ac ſit ne Meſſias, Mariæ filius, Ieſus? Qui ſemp ſunt ducẽdi ad
hodiernũ Euangeliũ. ¶Nec eſt, quod velint ſcandalizari, & minus credere, ꝙ ipſe ſit dei fi
lius & Meſſias, qa vident illũ æque atq; nos eſſe ærũnis, anguſtijs & morti obnoxiũ, qm̃ ſcire 1. Cor. 1.
debuerint, ita in myſterio eſſe oportere, placuiſſeq; deo p ſtultitiã pdicatiõis ſaluos facere cre
dentes. Magis em̃ attendẽda ſunt miracula q̃ fecit Ieſus, q̃ qualis in pſona apparuit.

¶HOMILIA IIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 1.
Miſerunt Iudæi ab Hieroſolymis, &c.

Dominica quarta aduentus.

A DVO nobis eccleſia in hodierno Euãgelio proponit. ¶Primo, vt
firma nobis in Chro ſit fides & ipm veꝝ vnicũ eẽ Meſſiã & mũdi ſal
uatorẽ credamꝰ, quẽ ab initio ſeculi pr̃ cœleſtis mũdo deſignauit in
figuris, promiſit multipharia in pphetis, proinde aliud teſtimoniũ,
& quidẽ pſonale de Chro pducit, nimiꝝ, vt ſic oĩno nullus de Chri
diuinitate poſſit dubitare. Cõſiſtit em̃ teſtimoniũ oẽ vel ſcripto, q̃d L. 1. ff. de fide inſt.
dicimus inſtrumẽtũ, vel voce, q̃d dicimꝰ proprie teſtẽ pſonalẽ. Quo
rũ vtroq; ſi qs, q̃d adſeuerat, probat, facile nec ĩmerito credit verum
adſeuerare, ad quẽ ſane modũ vtrobiq; Chriſtus pbatus eſt eẽ Meſ
B ſias in lege & prophetis dudũ promiſſus. ¶In proxima em̃ dñica
probatus eſt talis eſſe ſcripto teſtimonio. i. inſtrumẽto veteri prophetaꝝ & patriarchaꝝ, &
duplici nimiꝝ ratiocinatione in hunc modũ. Quũ Ieſus filius Mariæ fecerit ea, quæ nulla pu Eſaiæ 17
ra creatura facere poteſt, hauddubie cõſequens eſt, ipſum eſſe Meſſiã, dei filium. Inſuper qa ea Eſaiæ. 61

Digitized by Google

operatus eſt, quæ venturū Meſſiã prophetæ operaturū ꝓdixere. Hodie vero probaꝉ idem eſſe
teſtimonio vocali & ꝑſonali, vtpote diui Iohannis Bap. nẽpe qui omni eſt exceptione perſo-
narū maior, contra quẽ nil obijci poſſit. ¶Eſt eñ teſtis ille nequaq̃ reijciendus, qui (vt habẽt C
L. 2. ff. de teſtib. LL. Impp.) pollet fide, dignitate, morū grauitate, & inculpata ſanctitate. At quis poſſit eſſe fi-
dei maioris poſt Chriſtũ Iohane, qui quũ ſit plus q̃ propheta, vtpote oĩm prophetarū limes,
Matt. 11. & terminus, mentiri nequit, quũ ex ſpũ ſancto loquaꝉ, cõſtans & firmus, qui & propterea non
eſt arundo, à vẽto agitata, vtpote q nec timore, nec amore, nec alio quouis modo à veritate
Luc. 1. declinarit. Quis vero dignior eodẽ, qui ex nobiliſſimis parẽtibus duxerit originẽ, mirabiliter
cõceptus, idẽq; mirabiliter natus, nec modo prophetarū propheta, vt q Chriſtũ nõ modo fu-
Malac. 3. turū ꝓdixit, ſed ꝑſentẽ vidit, agnouit & demõſtrauit ac baptizauit, ſed & angelus ille adfirma-
Iohan. 1. tus eſt, q miſſus à deo patre fuit, vt filio ſuo vnigenito viã ꝑpararet. Quis morū grauitate &
Matt. 11. ſanctitate maior Iohãne, q̃ (veritate teſte) maior inter natos mulierū nõ ſurrexit, q nec vinum
nec ſicerã bibit, nec niſi locuſtas eſitauit, imò q ob vitæ ſanctitatẽ & auſteritatẽ tãti apud oẽs
p vniuerſam Iudæã habitus eſt, vt eẽ Chrs penè creditus fuerit. ¶Vnde ad ipm ex regia ci- D
uitate, nõ plebeios & indoctos, ſed ſacerdotes & leuitas ex phariſæis, legis & prophetarū gna
ros miſerũt interrogatũ, nũ Meſſias eſſet. Nõ eſt itaq;, q̃d vel tãtillũ de Chro, filio Mariæ du-
bitemus. ¶Secũdo, qm̃ eccleſia ſperat Chriſtũ ſua gr̃a nobis aduẽturū in paulopoſt futura
eius nataliciȷ̃ ſolẽnitate, ideo ad occurrẽdũ tãto regi ac dño & ad ipm digne ſuſcipiẽdũ propo
nit nobis Euãgeliũ, in q̃ agiꝉ de ꝑparatiõe viæ dñi, quã nobis in Iohãne q̃ſi q̃dã ſpeculo ſubȷ̃-
cit, qa & ipſe fuit, ad quẽ ꝑparatũ dñs venit. Cõſiſtit itaq; vera ꝑparatio ad Chriſtũ ſuſcipiẽdũ
¶Primo, in fide recta .i. vt credamus Chriſtũ talẽ, cuius Iohãnes nõ eſt dignus ſoluere cor- E
rigiã calciamẽti .i. adſumptæ mortalitatis cõditionẽ, qa dũ p carnẽ nobis innotuit, q̃ſi calcia-
ta ad nos venit diuinitas. Eſt ergo corrigia calciamẽti, nihil aliud q̃ vnio, q̃ verbũ noſtrã ſibi
naturã vniuit. Ad cuius ſane myſterȷ̃ aperitionẽ Iohãnes indignũ .i. inſufficiẽtẽ ſe cõfiteꝉ. Et
Eſaiæ. 53 recte. Vnde ꝓpheta: Gñationẽ eius qs enarrabit? Porrò, qs cognoſcere poterit, q̃ta dignatio
ſummã maieſtatẽ in tã abiectã fecit deſcẽdere naturã mortalẽ. Si proinde incarnatiõis myſte
riũ tãtus hõ .ſ. plus q̃ propheta cõprehẽdere nõ potuit, q̃to minus nec aliqs alius eſt cõprehen
ſurus: cũ nemo valeat cognoſcere, q̃ta ſit miſcdiæ diuinæ cõdeſcẽſio in hũanæ naturæ adſum
ptione, niſi q diſtantiã nouit creaturæ à deo, q infinitus eſt & incõprehẽſibilis, proinde nunq̃
Iohan. 1. viſus eſt ab aliquo. Credere igiꝉ debemus Chriſtũ pro nobis incarnatũ eẽ verũ deũ, patris ver
bũ & ſimpliciter ac ſumme ac infinite ꝑfectũ ac p hoc in ſua incarnatiõe ſummã miſericordiã
exhibuiſſe. ¶Secũdo, cõſiſtit hæc ꝑparatio in humilitate profunda, ſic vt nemo noſtrũ exi- F
ſtimet ſe eſſe Chriſtũ .i. vt nemo ſibi arroget, q̃d eſt Chri, q̃d facit oĩs ſuperbus & humanę glo
riæ cupidus, q de bonis ſibi à patre cõceſſis & à Chro meritis, quaſi ſuis laudẽ appetit: quũ ſo-
lo merito & gratia Chri dona dei recepimus, q̃ non noſtra, ſed dei ſunt bona, à quo quicquid
ſumus & habemus, pẽdet, imò habẽtes dei dona, nõ tñ niſi p ipm fructificare poſſumus, Paulo
2. Cor. 3 dicẽte. Nõ ſumus ſufficiẽtes aliqd cogitare ex nobis, ſed oĩs noſtra ſufficiẽtia ex deo eſt. Quid
1. Cor. 4 habes q̃d nõ accepiſti? Si aũt accepiſti, qd gloriaris quaſi nõ acceperis. Debemus itaq; humi-
Hebræ. 1. Iohan. 15 liari, atq; omnẽ gloriã & honorẽ referre ad Chriſtũ, q eſt ſplendor gloriæ & figura ſubſtãtiæ
patris, ſine q̃ nihil facere poſſumus: ad quẽ propheta. Oĩa opa nr̃a operatus es. Ad quẽ & ipſi
dicere debemus. Bñdictus dñs deus in donis ſuis. Et iterū. Nõ nobis dñe nõ nobis, ſed nomini
tuo da gloriã. Eiuſmodi humilitatẽ habuit Iohãnes, q qualis eſſet rogatus, negauit ſe eẽ Chri-
ſtũ, Heliã, prophetã. Vere Chrs nõ erat, neq; redẽptor, neq; lux, ſed q de luce teſtimoniũ fer-
ret. Gratiã vero Heliæ & prophetæ donũ, q̃ habebat, nõ ſua, ſed Chri dona eſſe ſciebat, vnde
& ait. Nõ poteſt hõ accipere quicq̃, niſi ei datũ fuerit ẽ cœlo. Hinc noĩat ſe eſſe vocẽ clamãtẽ
in deſerto. Sed qd voce vilius, quũ, qa deſinit eſſe cũ proferꝉ, nihil plane eſt, niſi quædã ema-
natio producẽtis. Ita Iohãnes ſe nihil eſſe in ſe cõfeſſus eſt, ſed tantũ aliquid dei cõſeruantis &
producẽtis, ſignũ aliq̃d & factura de ſe tendẽs ad nihilũ. Huius humilitatem ſequi debemus, ſi
Chriſtũ dominũ & regẽ habitatorẽ habere volumus, qm̃ cũ humilibus eſſe dũtaxat amat.
¶Tertio, hæc ꝑparatio cõſiſtit in perfecta obedientia, q̃ eſt volũtatis diuinæ executio. Hęc G
eſt, qua via noſtra ad dñm dirigiꝉ, & ſemitæ ad deũ noſtrũ diriguntꝉ & rectificanꝉ. Rectificatur
autẽ omne quod ſuæ normæ adæquatur. Norma omnis rectitudinis & iuſtitiæ eſt voluntas
dei, quæ ſemper neceſſario eſt recta, quæ nobis per mandata & conſilia innoteſcit: quam nos
docuit Iohannes in ſeipſo, qui præparaturus viam domino obedienter vixit, baptizauit, cla-
mauit, teſtatuſq; eſt ſe non eſſe niſi vocem clamantis in deſerto. Sic & ipſi eſſe debemus obe-
dientes voluntati diuinæ, vt inde vitam noſtram ita ordinemus & rectificemus, vt etiam ille
1. Petri. 2 ab infidelibus glorificetur: quemadmodũ Petrus monet, inquiens. Conuerſationem veſtram
inter gentes habentes bonam, vt in eo, quod detrectant de vobis tanquã de malefactoribus,
ex bonis operibus vos conſiderantes glorificent deum, vt bene facientes, obmuteſcere facia-
tis imprudentium hominum ignorantiam. Huiuſmodi præparationem ſi habuerimus, in-
dubie

Digitized by Google

dubie nouellus ille rex regum & dominus dominantium Ieſus Chriſtus ad nos veniet, ſuaq́ʒ gratia nobiſcum faciet manſionem.

¶HOMILIA V. DE EO QVOD LEGITVR Lucæ.2 Exijt edictum à Cæſare Auguſto, &c.

In glorioſiſſimis feriis inclyte Jeſu Chriſti Opt. Max. natiuitatis.

A GAudete fratres chariſſimi in dño deo nr̃o, eideḿq́ʒ ex toto aĩo gr̃as agite: qñquidē adſit inclyta & diu deſiderata & expectata glorioſiſſimi Ieſu Chr̃i ſeruatoris Opt. Max. natalicij dies. Dies, inquã, adeſt oĩs lætitiæ & gratiarum actionis. De qua nimirum die non iniuria lætamur, quũ ſit dies illa expectatiſſima, quã ſanctiſſimus patriarcha Abrahã, Johan. 8 pater p fidē noſtri oĩm, videre exultauit, ſibiq́ʒ felix futurus eſt viſus, ſi cõtigiſſet videre diē illã, quã qa p fidē vidit, ex aĩo gauiſus eſt. Ad quã quoqʒ diē, qa Simeon ille iuſtus, ceu cupierat, ſuperuixiſſet, ſibi Luc. 2. adeo lætari viſus eſt, vt diutius in terris agere nõ optauerit, dicens. Nunc dimittis dñe ſeruũ tuũ in pace, qa viderũt oculi mei ſalutare tuũ, q̃d paraſti añ faciē oĩm populorum. Gaudete igif & vos in dño, qm̃ & gaudia nobis cœlitus nũtiant, lætitia imperatur B per angelũ dei dicentē. Nolite timere, Ecce eñ euãgelizo vobis gaudiũ magnũ, q̃d erit omni populo. ¶Sed frẽs, interim gaudẽtes, etiãnũ gratias agite deo Opt. Max. nec immerito. Si eñ ſancti angeli ijdēq́ʒ cœleſtes cõſonis vocibus gloriã deo in altiſſimis modulati ſunt, quãto magis oportet nos hodie eidem gloriã & gratiarum actionē deferre, vtpote quorum ſingulariter intereſt, quoniã nobis illa reddita eſt pax, quæ exuperat omnē ſenſum, quæq́ʒ ꝑponderat vniuerſis mũdi felicitatibus. Nos eñ hodie, qui eramus ad aliq̃t millia annorum filij iræ & indignationis dei Max. fecit filios gratiæ, eidēq́ʒ deo Opt. reconciliauit conciliator dei & hoĩm dñs Ephes. 2 noſter Ieſus Chr̃s, princeps ille veræ pacis, cuius pacis finis haud erit vnq̃, qui nobis hodie, angelo teſte, natus eſt in ciuitate Dauid, quæ Bethlehē eſt. Sed qualis eſt, inquit forte quiſpiã, mediator & princeps pacis ille, qui in ſtabulo naſcitur, in ꝓſepio ponitur, pannis inuoluitur ſicut cæteri, plorat vt cæteri, deniq́ʒ infans iacet vt cæteri conſueuerũt. Ingens plane mediator eſt etiã in ijs oĩbus, quæ ad pacē ſunt, nõ perfunctorie, ſed efficaciter quærẽs. Infans quidē eſt, ſed verbũ infans, cuius ne ipſa quidē infantia tacet. Non ipſe ſolũ pro nobis infans ad patrem clamat, ſed clamant quæ penes ipſum ſunt oĩa. Pro miſericordia & pace à patre nobis impetranda clamat ſtabulũ, clamat ꝓſepe, clamãt lachrymæ, clamant panni, vtpote quibus infans ad cõmouēdã apud patrē pacē & quietē nobis ſtuduit. Siqdē nullo horum ipſe eguit, nihil horũ ipſe propter ſe, ſed magis autē oĩa propter electos fecit, quibus hodie pacē ſimul obtinuit, & eam illos ſuo exemplo ꝑdocuit infans vnius diei, qui deus eſt à ſeculo in ſeculum, quēadmodũm non obſcure idipſum nobis inſinuat euangelica lectio. Quæ quia ſummis myſterijs & doctrinis differta eſt, à nobis per ſingula verba, quatenus per verbum infans mihi infanti fa- C uerit, paulo altius repetenda. ¶Euangeliſta proinde deſcripturus Ieſu Chriſti Opt. noſtri redemptoris natalicium, ab initio tempus ponit, & teſtes, imò & omnes circũſtantias eiuſdē natalicij, quo noſtri omnium facta eſt redemptio. Et recte nimirum. Si eñ conſules & tempora & teſtes, hocq́ʒ genus alia tabulis emptionis pro fide eiuſdem adferenda adſcribunt, q̃to magis illa ipſa adſcribi oportuit tabulis, quibus redemptio noſtri omnium conſignatur. Ait igitur Euangeliſta, Ieſum Chriſtum ex virgine Maria natum ſub Auguſto Im. in diebus, in q bus ille vniuerſum orbē vſq́ʒ adeo pacatũ habuit, vt eundem deſcribi procurauerit. Sed quare ſub Rom. Imp.? Vtiqʒ vt intelligeretur prophetia Iacob patriarchæ, adimpleta in Chriſto, q̃ Gene. 49 habebat, non defecturum ducem de Iuda, nec principem de fœmoribus eius, donec veniret, q mittendus eſſet. Sed quare ſub tanto principe. ſ. Auguſto? Nimirum vt totius orbis, non Auguſtus, ſed q naſcereť infans, verus eſſet dñs. Eius eñ eſt terra & oĩs plenitudo eius, qui ſua Pſalm. 23 maieſtate cœlũ & terrã implet, cuius regni nõ erit finis. Sed quare ſub tã pacato principe? Primo quidē, vt plane puerulus ille Meſſias eſſe intelligereť. In cuius natiuitate prorſus impleren Hiere. 23 tur ſcripturæ de pace admirabili, q̃ futura debebat eſſe in Meſſiæ natiuitate. Orieť eñ, inquit Pſalm. 71. propheta, in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis. Et dominabiť à mari vſq́ʒ ad mare, & à flumine vſq́ʒ ad terminos orbis terrarum. Tanta nimirum vel tũ (alio propheta teſte) erat pax & ſe Eſaiæ. 2 curitas, vt hoĩes gladios in vomeres, lanceas in falces conflauerint, nec leuauerit gladiũ gens cõtra gentē, nec vltra ad ꝓliũ ſe exercuerit. Secũdo, q infans ille Ieſus, vere princeps ille eſſet pacis, de q̃ Eſaias. Qui vel vnicus mediator toti mũdo à deo patre pacē impetraret, quiq́ʒ illũ Eſaiæ. 9. in ſeipſo eidē recõciliaret, ſoluturus in carne ſua oẽs inimicitias, q̃ prius erãt ſupra q̃ poſſent ſa Ephes. 2. tis deplorari. In eo proinde hac die miſericordia & veritas, iuxta prophetæ oraculũ, obuiaue- Pſal. 84

Digitized by Google

runt ſibi, iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, vtpote quæ prius à ſe plurimū diſſenſerūt, factæ ſunt
in principe pacis aīo cōcordes, eſtq́ deus pater ſuæ contra nos indignationis hodie oblitus in
infantulo iſto, de illo dicēs. Hic eſt filius meus dilectus, in q̄ mihi bene cōplacui. Procedit Euā-
geliſta, dicēs. ¶ Euntibus igit hoībus ſingulis in ſuā ciuitatē vt profiterent, aſcendit & Io- D
ſeph à Galilæa in Iudæā, à Nazareth in Bethlehē, ciuitatē Dauid, quū eſſet de domo & familia
Dauid, vt profiteret cū Maria deſpōſata ſibi vxore pgnāte. Sed q̄re & Chrs dn̄s capite vult cē
ſeri & deſcribi? Vtiq; q̄ ille apparet in carne, q electos ſuos aſcriberet in æternitate in librū vi
uētiū. Cuius profecto attēdenda benigna humilitas ſaluatoris, vt q nō ſolū incarnari pro no-
bis, ſed & eo tpe dignatus ſit, q̄ mox natus, cēſui Cæſaris adſcriberet, atq; ob nr̄i liberationē ip
Philip. 2 ſe ſeruitio ſubderet, ſimulq́ nobis humilitatē cōmendās, quā in natiuitate orſus nō niſi mor-
te finiuit, in qua ſemetipſum humiliauit, factus obediēs vſq; ad crucē. Sed quare ad ciuitatem
Bethlehē, quæ Dauidis erat, pergebat Ioſeph? Primo, vt impleret ſcriptura, q̄ Chriſto futurā
Mich. 5 pdixit patriā Bethlehē, inquiēs. Et tu Bethlehē Iuda, nequāq̄ minima es in principibus Iudæ.
Johan. 6 Ex te enim exiet dux, qui reget populum meū Iſrael. Secūdo, q̄ infans ille verus erat panis il-
le, qui de cœlo deſcendit. Vnde qui ederet, non moreret in æternū, q̄re conſentanee naſci vo-
1. Regū. 17 luerit in domo panis, qualis interpretatur Bethlehem. Tertio, quoniam ipſe Ioſeph erat de
domo & familia Dauid, quare & ipſum eo pergere oportuit, quę Dauidis erat, quoniā ibi ille
Pſalm. 31. natus fuerat. Sic quoq; impleri debuit, quod deus olim Dauid iurarat, videlicet, quod aliquā-
do poſiturus eſſet ſuper ſedem ipſius de ventre eius. Id quod & angelus ad Mariam repetit,
Luce. 1. dicens: Ecce concipies & paries in vtero filium, & vocabis nomen eius Ieſus. Et dabit illi do
minus deus ſedē Dauid patris eius. Recte propterea ex Nazareth proficiſcitur ad Bethlehem
Ioſeph. ¶ At quare illū iſthuc Maria comitatur, & quidē grauida per tāti itineris ſpacium, F
vtpote per tres (vt ſic dixerim) dietas, quia totidē à Nazareth diſtat Bethlehē? Nec hoc ipm,
reſpondeo, ſine cauſa, nec fortuitu factum eſt. In primis etenim & illa perrexit eò, etſi adhuc
ſponſa, virgoq́ corpore & animo mūda, vt & ſe teſtaretur eſſe de ſtirpe Dauidica, quæ alio-
qui iiſſet aliō, profeſſura, quāuis illam inde prognatā eſſe, argumento apparet longe euiden-
Eſaiæ. 11. tiſſimo, q̄ † Ioſyppo fuerit deſponſata, qualis eſſe haud poterat, niſi ex ea, qua Ioſeph, proge-
Ioſepho nie originē duxiſſet: quoniā lex diuina præceperat coniugales copulas ex eadē progenie con
Nume. 36 trahendas. Deinde quoq; illuc profecta eſt, vt nobis pberet exēplū pfectæ humilitatis & obe-
Roma. 13 dientiæ, qua (iuxta ſcripturā) omni ſuperioritati obedire debemus. Id q̄d facere non grauabi-
1. Petri. 5 mur, vbi corde perceperimus, q̄ obedienter ſe hodie geſſerit diua virgo: nimirū, quæ etſi de
regia ſuborta ſtirpe, cœli, terræq́ dominū & regem eſſet paritura, quē virginitate illæſa mira
biliter ſupra naturā nuper cōceperat, edicto tamē imperiali humillime obtemperare voluit,
intermit quod tamen, quia prægnās erat & partui vicina, † ſubmouere poterat. Quæ etiānū virgo præ
tere gnās hoc laboris nō detrectauit, non fugitans oculos hominū ſibi bene conſcia, q̄m quod in
Matth. 1 vtero habebat, de ſpū ſancto erat: nec dedignatur virgo regia haberi vxor fabri, q̄ eſſet mūdi
dn̄a, cœliq́ regina futura paulopoſt. ¶ Siquidē, inquit Euāgeliſta, quū dies illic aliquot cō- G
morarent, euolutis legitimis menſibus, quo magis cōſtaret verē hominē eſſe, q naſceret, factū
Sapiē. 18 eſt, vt ipſa virgo Maria pareret filiū ſuū primogenitū, & quidē in media nocte, iuxta ſcripturā
dicentē. Cū eñ quietū ſilentiū cōtinerent oia, & nox in ſuo curſu mediū iter haberet, omnipo
tens ſermo tuus dn̄e exiliens de cœlo à regalibus ſedibus terrā proſiliuit, & quidē in hyeme, in
maxima aeris inclemētia. ¶ Et quare ò Ieſu Chriſte, non eñ fortuitu hæc cōtigere, ſed q̄ ſic
1. Cor. 1 pro tua prudētia elegiſti, q es virtus & dei ſapientia, imò & puer ſciens eligere bonū & repro- H
Eſaiæ. 7. bare malū, cuius eſt hyems & æſtas, dies & nox. Et quare, inquā, quæ moleſtiora ſunt elegiſti?
Pſalm. 73 Vtiq; vt doceres nō niſi per moleſtiā ſalutē æternā obuenire, eſſeq́ ad vitā æternam nociua
oīa, quæ carnē delectāt. ¶ Et peperit, inquit Euāgeliſta, virgo Maria primogenitū, non q̄a
poſt ipſum pepererit aliū, quæ virgo (iuxta Ezechielē) perpetua erat māſura, ſed q̄ nullū an-
Ezec. 44 tea pepererat. Nec eñ poterat hic eſſe, niſi vnigenitus in tēpore, qui vnigenitus erat in æter-
nitate, q & primogenitus erat ſuſceptione humanitatis nobis oībus, quos ſibi ſpū iunctos frēs
Roman. 8 reddidit & hæreditatis æternæ cōſortes, ne ſolus ad patrē veniret, ſed ipſe velut primogeni-
tus, multos fratres ſecū adduceret in ſocietatē æternæ ſalutis. Et quid deinceps virgo Maria?
¶ Nimirū, ait Euangeliſta. Et pannis eū inuoluit, & reclinauit eū in præſepio, cum vt nos I
Eſaiæ. 1. puderet noſtræ infidelitatis & ignauiæ, qui huic nouo tantoq́ regi debitos honores nō im-
tradunt. pendimus, quē tamē bos & aſinus eſſe dn̄m cognouiſſe & honoraſſe † produnt. Iā vero quis
nō miretur & adoret tantum myſterium? Virgo Maria eum in præſepio reclinauit & pan-
nis inuoluit: vtiq; vt manifeſtaretur illæſa virginitate peperiſſe & ſine dolore, atq; multo ali-
ter, q̄ cæteræ mulieres, quæ maledictioni primæ parētis Euæ ſunt obnoxiæ, vt quæ nō indi-
guit famulitio obſtetricū nec aliarū, ſufficiens per ſe primogenitū in præſepio reclinare, &c.
Quis vero dubitat ipſum ab ea prius omni deuotione & reuerentia adoratū, q̄ inuolutum, vt
Luce. 1. quē ex angelo & ſpū ſancto, qui intra ipſam habitabat, didicerat eſſe filiū altiſſimi.

¶ Si rex

Digitized by Google

k ¶Si rex eſt (veluti eſt) ô virgo Maria filius tuus, cur in oppidulo tam paruo & non in regia quadam magnaq́ꝫ ciuitate, ceu eſt Hierl'm, eundem paris, cur in ſtabulo & nõ in regio palatio eundẽ ponis, cur in diuerſorio & nõ in magnificis ędibus, cur in præſepio & nõ in lecto aureo eundẽ reclinas, cur pannis eundẽ & non ſericis purpureiſq́ꝫ tapetis inuoluis?

L ¶En magna Ieſu Chri paupertas & inopia, qa nõ ſolũ nõ habuit domũ ꝓpriã ſuæ natiuitatis, ſed nec in cõmuni diuerſorio potuit habere locũ cõſentaneũ, q præ inopia loci, poſitus eſt in ꝑſepio, vt verificaret, qd' olim forè dixerat. Vt iumentũ factus ſum apud te, & ego ſemp tecum. O mi dñe Ieſu, q̃ verè repręſentas hodie re ipſa, qd' & deinde dixiſti & cõpleſti, inquiens: Pauper ſum ego, & in laboribus à iuuentute mea, vulpes foueas habẽt, volucres cœli nidos, filius aũt hoĩs nõ habuit, vbi caput ſuũ reclinet. In alienis etẽm vbiq́ꝫ fuiſti, q in alueolo virginis nouẽ mẽſibus delituiſti, in vili ꝑſepio miſer iacuiſti, in crucis patibulo nudus pepẽdiſti, in alieno deniq́ꝫ ſepulchro ſepultus. Conſolamini pauperes cõſolamini, qa res vr̃a agit. Bt̃i pauperes ſpũ, qm̃ ipſoꝝ eſt regnũ cœloꝝ. En Chrus primogenitus paupertate nec aliter docuit quemquàm eo pueñtũ iri. ¶Audi & erubeſce ſupbe diues, q totus es in excelſis ciuitatibus & arcibus, ædibus & palacijs, & hoc genus ſtructuris magnificis. Chrus rex regũ & dñs dominantiũ, cuius terra eſt & oĩs eius plenitudo, cuiuſq́ꝫ ſedes cœlũ, imò q cõtinet orbẽ hodie nõ dedignat naſci in humili oppidulo, & qdem in diuerſorio, in ſtabulo, in præſepio: nimiꝝ vt te doceret vitare ſuperbiam & auaritiam ſimulq́ꝫ poſthabere huius mũdi pompas & honores, q̃niam nihil ſunt niſi vanitas, qbus nõ acquirit felicitas vera, ſed amittit. ¶Audi quoq́ꝫ q mollibus lectis, veſtibuſq́ꝫ mollibus & magnificis diu noctuq́ꝫ delectaris, ſtramentaq́ꝫ dura deteſtaris. Nõnne Chrus hodie rex regũ tenerulus adhuc puer, q totũ mundũ vario veſtit ornatu, & deniq́ꝫ veſtit roſas, flores, & lilia pulchrius q̃ vnq̃ in regia ſua Solomon fuit, hodie recũbit in fœtulẽto ſtabulo, in duro pręſepio, in vilibus pannis? Vtiq́ꝫ vt doceret huius mundi voluptatẽ & mollicięẽ vitandã ꝑinde atq́ꝫ rem cęlo ꝑniciosiſſimã. Hiſce ad hũc modũ peractis. ¶En inqt Euangeliſta, angelus dñi apparuit paſtoribus, q in eadẽ regione vigilãtes ſeruarũt vigilias noctis ſup gregẽ ſuũ ad quos ipſe angelus claritate Dei circũdatus ait: Nolite timere: Ecce euangelizo vobis &c. ¶Quid eſt frẽs, ꝙ Euangeliſta tantope paſtoꝝ meminerit? Primo, ꝙ dñs venerit ad cõſolandũ & ditandũ in patria pauperes, quales ſunt paſtores. Scd̃o, qa idem ſimplices, cuiuſmodi ſunt paſtores, amet. Iuxta illud: Et cũ ſimplicibus ſermocinatio eius. Quarto, q̃niam vigilantibus adſit, dicẽs alibi: Qui mane vigilauerit ad me, inueniet me. Quarto vt innueret myſteriũ, ſiqdem ꝑ paſtores ſignificent paſtores nouæ legis, epi, pontifices, & prælati, q̃rum in agro, id eſt, in Eccleſia, officiũ eſt, vt ſup gregẽ ſibi concreditũ vigilent, ne ipm̃ fures & lupi rapaces & qdem ſpirituales in nocte peccati depdent & iugulent. Quibus ſic vigilantibus proculdubio angelus domini ipſe apparebit vt paſtoribus.

Pſalm. Pſalm. 87 Matt. 8. Luca. 9. Matt. 5. Luca. 6 Pſalm. 23 Matth. 6 Luca. 12. Prouer. 3 Prouer. 8

Q ¶Sed quare claritas illum circũfulſit, vt oſtẽderet, eſſe natũ ſolem iuſtitiæ, q eſſet diſcuſſurus mundi tenebras, & illuminaturus eos, q ſederunt in tenebris & in vmbra mortis, vtpotè q erat lux, illuminans omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ. Et eſt hodie oraculum Prophetæ verificatum: Exortum eſt in tenebris lumen rectis, miſericors & miſerator dominus. In cuius etiam argumentum prædixit idem, noctem, in qua Chriſtus eſſet naſciturus, diei lucem habituram, inquiens: Et nox ſicut dies illuminabitur. Et ait angelus. Luca. 2 Pſalm. 111

R ¶Nolite timere. Rectè nimiꝝ ſubiungẽs cauſam: Ecce em̃ Euangelizo vobis gaudiũ magnum, qd' erit omni ppl'o. Quia natus eſt vobis hodie Chrus ſaluator, & dñs in ciuitate Dauid. Vbi nota Euangelij dignitatẽ, quũ id in cœlo à Deo datũ, & nõ niſi angelica voce primũ ꝑdicatũ ſit. Rectè ergo Aplus: Quàm (inqt) ſpecioſi pedes euangelizantiũ pacẽ, euangelizantiũ bona. Seqtur: Euangelizo vobis gaudiũ magnũ. Meritò, qd' em̃ nobis gaudiũ maius excogitari poſſit, quàm cõtigiſſe communem ſaluatorẽ, Chriſtum dominum. In quo ſanè verbo manifeſtat fundamentum & baſis fidei noſtræ, quã docet Euangelium, ſcilicet vt credamus Chriſtum eſſe Deum, quia dominus ſaluator, qualis eſſe niſi Deus poteſt, eundemq́ꝫ hominem, qa Chriſtus, id eſt, vnctus, quoniam omnes reges olim vngi ſolebant. Qua de re alibi plura. Roma. 10 Eſa. 43

S ¶Sequit: Et hoc erit vobis ſignũ: Inuenietis infantẽ, &c. Id qd' (vt habet Euangelica lectio) fecerũt, & vt eis dictũ fuit, inuenerũt. Et interim ſubita eſt facta cũ angelo multitudo cœleſtiũ &c. Ad oſtẽdendũ verè infantulũ eſſe regẽ regũ, q eſſet debellaturus principẽ huius mũdi &c. Et dicentiũ: Gloria in altiſſimis. Innuẽtes primo vniuerſam gloriam ex hoc negotio .ſ. ſalutis nr̃æ ſoli diuinę bonitati nõ neq́ꝫ angeloꝝ, neq́ꝫ hoĩm meritis debere. Scd̃o, ſalutẽ natiuitatis nõ pręcipuè (niſi ad glorificationẽ) angelis ſed hoĩbus, q ea indigebant obueniſſe. Tertio eam ſalutẽ nõ ꝑficere niſi bonę voluntatis hoĩbus. Eſt aũt bona volũtas, velle qd' Deus iubet & nolle qd' ꝓhibet, ad quam ideoq́ꝫ bonam voluntatẽ ptinet iuſtitia, quam habẽtibus ſubuenit ſalus natiuitatis Ieſu Chri. Quarto, ſalutẽ, quæ hoĩbus ex natiuitate dñi parta eſt, eẽ pacẽ .ſ. non carnalẽ ſed ęternalẽ & ſpũalẽ, cuius figura fuit pax ſub Auguſto Impatore, qa tũc Chr̃o nato pax facta eſt inter Deũ & hominẽ, in Gentes & Iudæos, qs in carne ſua Chrus vnum fecit. Ephe. 2

Et hactenus de inclyto & admirabili ortu Ieſu Chriſti. Qui etſi pleriſq; cauſam ignoranti- T
bus videri poſſit abiectiſſimus, plus tamen habuit ſublimitatis, plus potentiæ, plus maieſtatis,
quàm omnes vnquàm habuerunt Cæſares & reges in omnibus ſuis pompis & triũphis, quẽ-
admodum (Deo fauente) in die Epiphaniæ oſtendemus.

¶Quia vero fuerimus paulò fuſiores, paucis quæ dicta ſunt, repetemus ſub breuiuſculis do- V
ctrinis. Quarũ eſt ¶Prima, Ieſum Chriſtũ, verũ Dei filiũ & Meſſiam mundi ex virgine Ma-
ria eſſe verè certeq; natum vt patet ex Euangelio, qđ nihil non ponit, quod illius natiuitati fi-
dem facit, vtpotè qui natus ſit ſub Auguſto Imperatore in Bethleem, in diuerſorio, in nocte te
ſtibus angelis, q mentiri nequeũt, teſtibus ſimplicibus paſtoribus, q fucare nõ poſſunt, qui &
Iohan. 5, rem ſuis ſignis viderũt, Prætereà qđ omnia inibi contigere, quæ de Chriſto naſcituro prædi-
xere Prophetę. Ita nimirũ rectè deinde ad incredulos Iudæos dixit dñs: Scrutamini ſcripturas
quia vos in ipſis putatis habere vitam æternam. Illæ enim ſunt quæ teſtimoniũ phibẽt de me.

Ephe. 2 ¶Secũdo, Chriſtũ nobis ſua natiuitate ſalutẽ peperiſſe à peccatis noſtris, qbus olim mor- X
Hebre. 4 ti eramus addicti, & pacẽ inter Deũ & nos, adeò, quod nũc habemus eum inibi mediatorem,
noſtræ infirmitatis expertum, cui pater nihil negat, quum in eo ſibi bene placuerit.

¶Tertio eam pacẽ dũtaxat pdeſſe hoĩbus bonę volũtatis, cuiuſmodi ſunt, q ita ſuſpiciũt na Y
tũ Chrm̃, ꝙ volũt facere & faciũt, ꝙ ille docet, nolũt qđ ille phibet. Et ſic impijs nulla eſt pax

¶Quarto, nos debere Deo pro tanta pietate, miſericordia, gratia, & tanto beneficio nobis Z
per filium ſuum natum exhibito laudes & gratias cum angelis decantare.

¶Quinto, tum nos Deo pro huiuſmodi gratia nos agere gratias, quũ re ipſa ſequemur, qđ &
paruulus Ieſus in ſua nos ſtatim natiuitate exemplo pdocuit. Et ſunt triplicia, quæ eius ſequi
debemus exemplo. Primo, vt ſimus pauperes cum eo, qui diuitias habere noluit. Secundo, vt
ſimus humiles cum eo, q hodie ſe non ſuperbè oſtentauit, nec vt magnus videri voluit. Tertio
vt dura & aſpera huius mũdi patienter feramus cum eo, q hodie propter nos paſſus eſt frigus,
& duriciem loci & lecti.

¶Sexto, vt hæc tria præ cæteris addiſcant & ſciant paſtores Eccleſiaſtici, ſtatimq; eant do
cturi greges ſuos exẽplo & verbo, quod ſi fecerint, fiet, vt & grex ipſe cum paſtoribus & ange
lis canant, gloria in altiſſimis Deo.

HOMILIA SEXTA, DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ ſecundo: Poſtquàm conſumati ſunt dies octo &c.

In ferijs dñice Circũciſiõis.

DIES HODIERNA FRATRES CHARISSIMI QVAE A
Leuiti. 12, circumciſionis appellari ſolet, qniam in ea dñs Ieſus octiduanus fue-
rit ſcđm legem Moyſi circũciſus, nobis planè eſſe debuerit ſancta &
venerabilis, nec minore ſed pari, qua dies dominicæ natiuitatis, læti-
tia & gratiarũ actione p nos tranſigenda: quandoqdem quod nobis
in illa p angelum ſummo gaudio denuntiatũ eſt, idem hodie verbo,
& facto comprobatũ eſt. In die etenĩ dominici natalicij audiuimus an
gelum non ad paſtores ſolũ ſed ad nos omnes dicentẽ: Nolite time-
Lucæ. 2, re. Ecce enĩ euangelizo vobis gaudiũ magnũ, quod erit omni po-
pulo, qa natus eſt nobis hodie ſaluator, q eſt Chriſtus dñs in ciuitate
Dauid & cętera. Hodie verò dicit Euangeliſta eundem Chriſtũ octauo à natiuitate die eſſe
circũciſum, diciq; cœptum Ieſus. Quod nomen vocatũ ſit ab angelo priuſquàm in vtero con-
ciperet. In qbus ſanè verbis duo facta eſſe intelligimus hodie non parũ magna, quibus & ſal-
uamur & erudimur. ¶Primo quidem domino ſeruatori noſtro, tum adhuc puerulo octi- B
duano nomẽ eſt inditũ Ieſus, ex more Hebræorũ, qui à ſancto patriarcha Abraham incepit.
Ipſe enim quũ primus omniũ circũciſus fuerit ſił cũ circũciſione aliud cœpit habere nomen,
vtpotè qui prius Abram, id ẽ, pater excelſus vocaret, in circũciſione vocari cœptus ſit ob fidei
Gene. 17 meritũ Abraham, id eſt, pater multarũ gentiũ, domino hiſce ad eum verbis loquẽte: Ambula
coram me & eſto pfectus. Ponamq; fœdus meũ inter me & te, & multiplicabo te vehemẽter
nimis, eriſq; pater multarũ gentiũ. Nec vltra vocabit nomen tuum Abram, ſed appellaberis
Abraham, quia patrem multarũ gentiũ conſtitui te. Et hoc eſt pactũ meũ, quod obſeruabitis
inter me & vos & ſemen tuum poſt te. Circumcidet ex vobis omne maſculinum, & circumci-
detis carnem præputij veſtri, vt ſit in ſignũ fœderis inter me & vos. Infans octo dierum circũ-
cidet in vobis, & cætera. Eadem die circũciſus eſt Abram & vocatus Abraham. Ad eũ quip-
Phil. 2 pe modũ dño noſtro hodie impoſitũ eſt nomẽ. Nomen (inquam) tam ſanctũ tamq; glorio-
ſum, vt in eo omne genu flectat cœleſtiũ, terreſtriũ, & infernorũ. Et qđ nomen? Ieſus inquã.
Cuius ſanè nominis gloria & ſanctitas inter alia, quæ tranſeo, indicia.

¶Primo

Digitized by Google

C ¶Primo ſubinſinuat inde, quia ipſum non decuerit primū ab hominibus appellari, neq; ab eis offerri in mūdū, ſed ab excellētiore quadā maiori q; natura, vtpotè ab angelo: nimiṙ Gabriele, q(vt etiam teſtat hodie Euangeliſta)illud nomē priuſq̄ dn̄s in vtero cōciperet appellauit, inquiēs: Ecce cōcipies in vtero & paries filiū, & vocabis nomē eius Ieſus. Eſt ſanè nomen Ieſus primū ab angelo vocatū, nō aūt ſed à deo patre ab æterno impoſitū. Iuxta Eſaiam dicentē: Et vocabit tibi nomē nouum, qd' os domini nominauit. Lucæ. 1. Eſa. 61

D ¶Scđo, qa ſolum ſit nomē illud, qd' eſt vł ideò ſup omne nomē, in quo poſſit homo ſaluari. Non em̄ (inqt Petrus) aliud nomē eſt ſub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri. In quo & ſolum nobis petere debemus, qd' in ſalutē noſtram ſperamus ceſſurum. Siqdem Ieſus ſit ſaluator, id eſt, ille qui ſalutem adfert, vnde & dominus Chriſtus hodie hoc nomine cœpit appellari, qd' illi ab æterno fuerat inditum: qa ſolus ipſe ſit q ſaluat, in cuius ſolo nomine ſalutē obtinere poſſumus de ſeipſo p Eſaiam dicēs: Ego ſum, ego ſum dn̄s, & nō eſt abſq; me ſaluator. In quo & non in alio (ait Petrus) eſt ſalus. Sed à qbus ſaluat? Non tam (inqt Matthæus) à viſibilibus hoſtibus, quàm potius inuiſibilibus, hoc eſt, à peccatis, nō armis pugnando ſed relaxando peccata, ꝑpter quæ æternæ morti eramus obnoxij, à qbus ille nos omnes, qui ſuus ſumus pp̄lus. i. qui in eius nomine, credimus ſaluauit. Ideoq; p angelum eius natiuitatis gaudiū forè prędicebat omi pp̄lo, quia natus eſſet cōis omniū ſaluator, qui oēs in ipm̄ credētes ſaluaret à peccatis. Vnde & non homo tm̄, ſed & verus deus, cuius eſt pctā relaxare, eſſe conuincit Ieſus. Id q̄d Propheta arguēs, illius prædicebat nomen forè Emanuel, qd' eſt nobiſcum Deus, dicens: Ecce virgo cōcipiet & pariet filium, & vocabit nomen eius Emanuel. Rectè nimiṙ hoc eſt, nomen Ieſus, domino Ieſu ab angelo vocatum, qd' ab æterno os domini locutū eſt, vtpotè qui ſit Deus filius, vnicus totius orbis ſaluator & nō alius. Acto. 4 Iohan. 16 Eſa. 43 Acto. 4 Matth. 1 Ephe. 1 Eſa. 45 Lucæ. 2. Eſa. 7. Eſa. 61

E ¶Atq; ſanè fuit hoc nomē Ieſus domino noſtro & antiquum & nouum. Antiquū, dico, quia Ieſus ſit vocatus ſcđm carnē, id eſt, ſaluator, qui erat ſaluator ab ęterno ſcđm diuinitatē. Nouum quoq; erat vł ideò illi, q̄niam hoc cœperit nomine vocari ab ea ꝓprietate, qd' omniū ſit ſaluator. Vnde & ab omnibus ipſe diſcernit, qui vel olim iſto ſunt nomine appellati. Illi em̄ etſi hoc nominis habuerint, nō tm̄ ob vłem ſalutē vt dominus noſter, ſed quia nō ſua ſed huius dn̄i Ieſu virtute ſalutē fortè in aliquo particulari attulerint: qui & ꝓpterea verè typum & figuram eius habuiſſe videri queant, qui futurus eēt omniū ſaluator. Qd' Moyſes ille magnificus longè p Dei ſpm̄ præuidēs, qui ſibi ꝑpararet ſucceſſor & prænoſcēs, q̄d is qui poſt ſe regnum ſuſciperet, maioris ſacramēti miniſter exiſteret, Ieſum cognominauit eum qui prius Auſes parentū fuerat appellatōe vocatus: ſciēs q̄d in huius vocabuli ſacramēto cuiuſdam maioris gloriæ rex, quàm mortalis natura recipit, poneret. Cuiuſmodi futurus erat dominus noſter, de cuius natiuitate in hæc verba loquebat paſtoribus angelus. Nolite timere. Ecce em̄ euangelizo vobis gaudium magnum, q̄d erit omni populo, q̄niam natus eſt nobis hodie ſaluator, q eſt Chriſtus dominus in ciuitate Dauid. Vnde ſatis pateſieri puto, quàm diſtēt illi, qui antiquitus fuere Ieſus appellati, à domino noſtro, q̄niam priores illi Ieſus nulli penè niſi genti ꝓpriæ cogniti ſunt, huius aūt veri Ieſus non ſolum nomē, ſed & poteſtas & regnū p oēs natōes & p vniuerſum terræ orbē diffuſum eſt, nō ſolū cognitōe vocabuli ſed & diuinitatis cultu ac religionis reuerētia conſecratū. In omni nanq; terra, tanq̄ verbū & ſapiā patris tanq̄ Deus & dn̄s Ieſus Chriſtus colit, & adorat, ſicut Buccinator ille Euangelicus de eo teſtat, dicens: Quia in nomine Ieſu omne genu flectit, cœleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteat, quia dominus Ieſus in gloria eſt Dei patris. Et hoc eſt, quod Euangeliſta teſtat illum hodie vocatum eſſe Ieſum: vtiq; vt vł nomine ipſo puer ille teſtaretur ſe nobis id gaudij laturum quod nuper angelus denuntiarat, q̄niam ſaluator ſit, ſuum populū à peccatis ſaluaturus. Et hactenus pe primo ex duobus quæ hodierna ſunt die facta. Neemię 9 Gene. 41 Iudi. 5. Nume. 27 Deute. 31. Philip. 2

F ¶Scđo quoniam hac ſit die dn̄s Ieſus à natiuitate octaua ſcđm legem & cōſuetudinē circūciſus, quiq; primū hodie ſuum ꝓfuderit ſanguinē: ſubindicans duo. ¶Primo, noſtram ſe ſalutē nō niſi ſanguinis ſui effuſione operatuṙ, & ideò ſe nō ſolū in ætate virili, ſed etiam in infantili fundere ſanguinē, & maturæ pati incipere Petro dicēte: Sciētes q̄d nō corruptibilibus auro vł argēto redempti eſtis de vana veſtra conuerſatōe paternæ traditōis, ſed pręcioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chriſti & incontaminati. Cuius ſanè gratiæ à nobis eidem hodie ſunt gratiæ habendæ multò humillimè, q̄niam in hac circūciſione cœperit operari ſalutē noſtram, immaculatū illum pro nobis ſanguinem fundens. Neq; em̄ iam eſt quærere Chriſtianis, quur voluerit dominus Chriſtus circūcidi. Propter hoc etenim circumciſus eſt, propter quod natus, ꝓpter quod paſſus. Nihil horum propter ſe, ſed omnia propter electos. Nec in peccato genitus, nec à peccato circumciſus, nec mortuus eſt pro peccato ſuo, ſed propter delicta noſtra. 1. Petri. 1.

G ¶O admirandam humilitatē, ò excellentiſſimam charitatē & gratiam, q̄d q peccatum non fecit, nec in eius ore dolus fuit, hodie nō eſt dedignatus ſe peccatorem reputari, vtpotè quaſi pro originali pctō circūciſus, à quo prorſus erat immunis, nimiṙ à ſpū ſancto ſine virili ſemīe in vtero caſtiſſimo ſanctiſſ. virgīs ſup naturā cōceptus, in ſuo nup natalitio ipſe, vt ait ꝓpheta: Eſaiæ. 53 Matth. 1 Lucæ. 1.

Mino-

Digitized by Google

Pſalm.8, Minoratus eſt ab angelis Dei filius quod humanam naturam induerit, & ſit habitu inuentus
Heb.2 vt hõ. Hodie vero (q̃d verè ſtupendũ eſt) minoratus ẽ multo minus angelis, qa nõ ſolũ formã
2.Cor.5, hoĩs, ſed formã habet pc̃tõris, & cœpit primũ intelligi, q̃d Apl'us dixit de eo: Eum q nõ noue
rat pc̃tm̃, ꝓ nobis pc̃tm̃ fecit, vt nos efficeremur iuſtitia Dei in ipõ. Qd' vtiq; hodie factum eſt,
Apo.1.22, qñ veluti pc̃tõr ꝓpter nos pc̃tõres circũciſus ẽ, ſanguinẽ ſuũ ꝓ nobis effundẽs, redẽptõis nr̃æ
modũ ſignificãs. ¶Scdo, vt ipſe q eſt Alpha & ω, principiũ & finis oñderet carnalẽ illã circũ- H
Romañ.2 ciſionẽ in ſeipõ habere finẽ, & ſpũale hr̃e exordium, qua deinde vl' ſola opus eẽt oĩbus q ſuę vel
Coloſſ.2 lent eẽ participes ſalutis. Eſt aũt hæc circũciſio nihil aliud q̃ amputatio vitioꝝ & pc̃tõꝝ, quæ
fit cultello pœnĩæ. Sicut em̃ in circũciſione corꝑali fit amputatio ſuꝑfluæ carnis, ſic in circũci-
Matt.15 ſione ſpũali fit amputatio pc̃tõꝝ, quę ſola ſunt homini ſuꝑflua: quũ cætera quæq; in hoĩe ſint
Gene.17, valde bona. Qua ſanè circũciſione q circũciſus nõ fuerit, peribit, nec ei ꝓderit ſalus Ieſu Chr̃i,
ſcriptura dicẽte: Cuius ꝑputij caro circũciſa nõ fuerit, peribit de populo ſuo. Et hoc eſt fratres
chariſſimi, q̃d vobis hodie ex more do & trado, itemq; dono vice Strenæ, pueꝝ Ieſum circũ-
ciſum, vt ſemꝑ recordatõe illius conemini vos circũcidere ſpũali circũciſione, quã ille in ſeipõ
ꝓbauit & ſic demonſtrauit, vt nemini velit niſi ſic circũciſo ſaluator eſſe.

HOMILIA SEPTIMA, DE EO QVOD LEGITVR,
Luc.2. Erat Ioſeph & Maria mater Ieſu mirãtes ſuꝑ his quę dicebant.

Dñica die infra octa. dñice natiuitatis

QVAM NON SIT Vanum, quod ſic vbiq; & ſemper nobis certes omnino & in primis ad ſalutẽ æternam neceſſaria fides incutitur Chr̃iana (quæ eſt vt Ieſum Chr̃m eẽ credamus veꝝ Deũ & hominẽ, eiuſq; documẽta non aliter atq; à Deo tradita ſeruemus) vel inde eſt intelligere, q̃niam Euangeliſtæ ſpũ ac̃ti ſancto nihil æquè nobis ſub oculos ponũt ac ea, qbus ꝓbat hæc ipſa fides. Cuius cauſa ab Euangeliſtis omnia penè, quæ Chriſtus in terris operatus eſt, deſcripta in-
Iohan.20 telligimus ſigna & miracula: nimiꝝ vt ꝑ ipſa ad fidem ꝑducamur, Io
hanne theologo aliàs dicẽte Multa qdẽ alia ſigna fecit Ieſus in cõſpe
ctu diſcipuloꝝ ſuoꝝ, quæ nõ ſunt ſcripta in libro hoc. Hæc aũt ſcri-
Iohan.3, pta ſunt, vt credatis, qa Ieſus eſt filius Dei, & vt credẽtes vitã habeatis in nõie eius. Qui em̃ cre
dit in filiũ, habet vitam æternam, q aũt incredulus eſt filio, nõ videbit vitam, ſed ira Dei ma-
net ſuꝑ eum. Ad quem ſanè modũ, Lucas Euangeliſta aliq̃t recenſet teſtimonia, qbus non ob-
ſcurẽ accipimus verè Chr̃m Ieſum eẽ vnigenitũ Dei filiũ, & Meſſiã in lege ꝓmiſſum quorum
¶Primũ eſt Symeonis ad Mariam ꝓphetia de effectu Chriſti aduẽtus, dicẽtis: Ecce poſi- B
tus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionẽ multoꝝ in Iſrael, & in ſignũ, cui contradicet. Q.d. Hic
filius tuus ꝑ aduentũ ſuũ poſitus eſt, & à Deo ſtatutus & ordinatus in ruinã .ſ. ſuꝑboꝝ ſe ſtare
putantiũ, quoꝝ grauis erit damnatio, q̃niam ſalutẽ ꝑ Chr̃m acquiſitam ſpreuerũt, de qbus ipſe
Iohan.15 ait: Si nõ veniſſem & eis locutus fuiſſem, pc̃tm̃ nõ haberẽt. Et in reſurrectioem multoꝝ .ſ. hu-
Matt.11, miliũ ſe nõ ſtare reputantiũ, q in eum credẽtes reſurrexerũt à peccatis ꝑ eum. De qbus ad pa-
trẽ ipſe, cõfiteor tibi (inqt) dñe pater, qa abſcondiſti hęc à ſapiẽtibus & prudẽtibus, & reuelaſti
ea paruulis. Et dicit ſignanter in Iſrael, q̃niam multi Iudæi à veritate cadẽtes fuerunt excęcati,
& multi prius ſimplices & ignorantes, illuminati. ¶Et ſeqtur poſitus quoq; eſt in ſignũ .ſ. C
fœderis & reconciliatõis inter Deũ & hominẽ. Cui cõtradicet. ¶Primo, ꝑ Iudæos & Paga D
Pſalm.26 nos & Hæreticos ſua infidelitate dño repugnantes. De qbus ipſe: Inſurrexerũt (inqt) in me te-
Hebre.6, ſtes iniqui, & mẽtita eſt ſibi iniqtas. ¶Scdo, ꝑ prauos Chriſtianos, malis opibus ei cõtradi- E
Titum.1, centes & ipm denuo crucifigẽtes: q (vt ſcribit Paulus) cõfitent ſe noſſe Deũ, factis aũt negant.
2.Petri.2 Illis nimiꝝ Chriſtus venit vſqueadeò in ruinam, vt plus q̃ alij damnent. Ex quo ſanè claret Ie-
Eſa.8, ſum eſſe Meſſiam, qa & Propheta aliàs talẽ forè ꝑdixerit in ꝑſona Dei patris, dicens: Dominũ
exercituũ ipm ſanctificate, ipſe pauor veſter, & ipſe terror veſter, & erit vobis in ſanctificatio-
nem, in lapidẽ aũt offenſionis, & petram ſcandali duabus domibus Iſrael. Et in laqueum & in
ruinam habitantibus Hieruſalẽ. Et offendẽt ex eis plurimi, & cadẽt, & conterent, & irretient,
1.Petri.2, & capient. Eſt igit Chriſtus in ruinam poſitus malis, in reſurrectionẽ verò bonis. Petro in hęc
verba exponẽte. Vobis igit honor credentibus, nõ credẽtibus lapis offenſionis & petra ſcan-
dali, q offendũt verbo nec credũt, in quo poſiti ſunt. Quibus Chriſtus eſt offenſio nõ cauſali-
ter ſed occaſionaliter, vtpotẽ qd' illi ſe in ipõ ſua malitia offendunt & damnant. De qbus ſcri-
Sapiæ.2, ptura: Hæc (inqt) cogitauerunt & errauerunt. Excęcauit em̃ illos malitia eoꝝ. Sunt em̃, qbus
Roma.8 omnia cooperant in bonũ, ſunt qbus ꝓpter malam ꝑuerſæ voluntatis diſpoſitionem omnia
etiam bona cooperantur in malum. Sic difformiter Chriſtus non ſecus eſt bonis reſurrectio
& malis ruina, quàm flos ſuauis eſt & odorifer apibus & araneis.

¶Secundũ

Digitized by Google

F ¶Secundum eſt eiuſdem prophetia de dominica paſſione, quæ cum ſcriptura concedat. Si quidem ſcriptura adfirmauerit fore, vt Chriſtus filius Dei pro nobis morte crucis eſſet ſubiturus. Eſaias enim prædixit: Oblatus eſt, quia ipſe voluit, & nõ aperuit os ſuũ. Sicut ouis ad occiſionem ducet, & quaſi agnus coram tondẽte obmuteſcet, & non aperiet os ſuũ. Et ipſius denique aduerſarij per ſcripturã dixerũt: Cõtumelia & tormẽto interrogemus eũ, vt ſciamus reuerentiã eius, & probemus patiẽtiã ipſius. Morte turpiſſima cõdẽnemus eũ. Si enim eſt verus filius dei, ſuſcipiet illũ, & liberabit illũ de manibus cõtrariorum. Illius autem paſſionẽ Symeon hodie prophetizat ſub paſſiõe diuę virginis, inquiẽs: Et tuã ipſius aĩam pertrãſibit gladius. Quibus verbis nõ vult Symeõ virginẽ Mariã aliquãdo pati ferro quod nulla dicit hiſtoria, quũ illã aĩa & corpore hinc ad cœlos ſumptã credimus, preſertim quũ nõ aĩa ſed corpus ferro ſolebat interfici, ſed vult tãtã eius filij futurã paſſionẽ, vt dolor, quẽ ex ea paſſiõe ſit habitura, quaſi gladius quidã ſit eius aĩam cruciaturus: quãquã dẽ tãetſi illa Chriſtum, vtpote dei filiũ ſponte propria mori ſciret, mortẽque ipſam nõ dubitaret eẽ deuictum, ex ſua tamen carne procreatũ nõ ſine ſummi doloris adfectu potuit videre cruciari & cruci-

Esai. 53 | Sapiẽ. 2

G figi. ¶Quis enim dubitat doloris gladiũ pertrãſijſſe aĩam bñdictę matris Marię, quãdo illũ primo captũ & ligatũ audiuit & à Iudæis Caiphæ preſentatũ? quãdo eum in die paraſceues vidit exire, crucẽ portantẽ inter duos latrones, cõſputũ, flagellatũ, & coronatũ ad locũ crucis & turpiſſimę mortis? quãdo eum vidit exui, nudũ & cruci clauis adfigi? quãdo vidit illũ in cruce eleuari, & ab oĩbus paſſim pertereuntibus cõuiciari? Vah, qui deſtruis templũ Dei & in triduo reædificas illud? &c. quãdo audiuit eũ petere bibere, & ipſa illi hauſtũ aquę dare nõ potuerit, ſed datũ fuerit illi vinũ cum felle mixtũ? quãdo vidit illum pro maximo dolore clamantẽ. Deus meus, Deus meus, vt quid me dereliquiſti? quãdo præ magna pœna in cruce magna voce ſpiritum emittere viderit? quãdo poſt mortẽ eius corpus ipſius lancea perforatũ vidit? quãdo corpus Ieſu depoſitũ eſt de cruce, quod in brachia ſua ſuſcepit, oĩa eius vulnera oſculans? Quis (inquam) dubitat, quũ talia & eorum ſimilia mater benedicta vidit, gladiũ doloris aĩam ipſius pertranſijſſe. Iuxta Symeonis hodie prophetiã? Nimirum fuit diua virgo tum plus quam martyr, quæ in anima, parte impaſſibili, adeouſque ſit paſſa: & profectò quos illa pariens dolores effugit, hos tempore paſſionis dominicæ ineffabiliter ſuſtinuit. Et ſequitur hodie.

Matth. 27 | Marci. 15

H ¶Vt reuelarentur ex multis cordibus cogitatiões, vtpote quæ antea fuere occultę dño patiẽte ſunt reuelatę & patefactę. Tum enim patuit malitia ſacerdotũ, odiũ Iudęorum, duritia populi, incõſtãtia Pilati, auaritia Iudę, puſillanimitas Petri, & aliorum Apoſtolorum, & cõſtantia virginis Mariæ, vtpotè immobiliter manentis, quũ & Apoſtoli dubitauerint, vſque dũ viderũt ipſum à mortuis reſurrexiſſe.

I ¶Tertiũ eſt, cõfeſſio Annæ viduę einſdẽque prophetiſſæ, quæ Ieſum eẽ adfirmauit, qui redẽpturus eẽt Iſrael. Eam vero teſtẽ eẽ fidedignam, vt hinc Euangeliſta ſubindicat, quod vidua multo tempore cęlebs vixerit, quod de nobili genere fuerit, quodque frequẽs in tẽplo orauerit, & ieiunauerit, pijs ac bonis opibus maximè dedita. Qua in parte mendacij impij cõuincuntur, qui bona opera, ceu ſunt frequentare tẽpla, inibi orare & canere, ieiunare hocque genus alia ceu inania negligunt, quum tamen per ea meruerit Anna videre Chriſtum & illi benedicere. Sed quid helluones iſti? quum Apoſtolus dixerit bona opera præparaſſe Deum, vt in illis ambulemus. Addiderim nos vocationem & electionem noſtram (Petro teſte) non niſi per opera bona poſſe facere certam.

Ephe. 2 | 2. Petri. 1

k ¶Quartũ eſt, adſeueratio Euãgeliſtę: quũ dicat puerum. ſ. Ieſum creuiſſe & cõfortatũ, plenũ vtpotè ſapiẽtia, in quo & Dei gratia fuit. Id quod profectò certę diuinitatis fuit argumentũ. Alioqui qualis aut quãta poſſet eẽ ſapiẽtia in puero quadraginta nato dies? nimirum puer ille erat, in quo ab inſtãti ſuæ conceptiõis theſauri erãt oẽs ſapiẽtiæ & ſciẽtiæ, & cui ſpiritus gratiæ nõ erat datus ad menſurã. Id quod infans in ſeipſo euidẽter teſtari poterat, niſi more humano ſecum omnia propter nos agi voluiſſet. Ex ijs modo nõ vulgariter patefit Chriſtum eſſe verum Deum & hominem.

Coloſſ. 2 | Iohan. 3.

HOMILIA OCTAVA, DE EO, QVOD LEGITVR, Matthæi ſecundo: Cum natus eſſet Ieſus in Bethleem &c.

In ferijs Epiphanie dñice.

A IOHANNES Euangeliſta ſummus ille idemque verus theologus, quũ mox in ſui Euangelij frontiſpicio non paucam multa & ſanè plus quam admiranda recenſuiſſet argumẽta, quibus Ieſum Chriſtum in tempore ex Maria virgine natum eſſe verum Deũ adeoque Dei filiũ inconuincibiliter probauit, tandem ſeipſum adeorum omnes Apoſtolos, coæ queuos ſuos in teſtimonium Ieſu Chriſti diuinitatis adciuit, inquiens: Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à patre. Q. d. more loquẽdi protrito. Quid multis? Quum ipſi, qui familiariter cum eo. ſ. Ieſu Chriſto viximus, planè vidimus & intelleximus maieſtatem glorioſam diuinitatis ipſius, cognouimusque in eo gloriã, qualis decet eum, qui vnigenitus eſt à patre ab æterno non adoptione, ſed natura, gloriam dico, diuinam illius, planè

Iohã. 1

planè non alio niſi vnigenito filio Dei dignam, vtpotè quantam nec angelis, nec prophetis, nec patriarchis vnq̃ exhibitã eſſe vllus meminit, ſed qua Deus pater vnicũ filiũ ſuũ honeſtare voluit ¶ Sed quorſum hæc fratres? Scio nõ paucos nec indoctos nõnullos ea in parte interrogare, qualis fuerit illa gloria, p quam Apl̃i cognouerunt Chriſtum eſſe vnigenitum Dei filium, quæ non alij vnquàm ſit exhibita? Equidem illorum opinationes tranſiens, etſi non dubitem Apoſtolos per eam gloriam cognouiſſe Ieſum eſſe naturalem filium Dei, quam viderunt in illo in ædendis miraculis, in promenda cœleſti doctrina, in viſione montis Thabor, & id genus ſignis & miraculis, haud tamen eſſe putauerim, qui negent Euangeliſtam & eam intellexiſſe gloriam qua Deus pater illũ mox à tempore conceptionis & natiuitatis illum ipſum filiũ ſuũ ſic glorificauit, vt planè credi potuerit filius non hominis ſolum, ſed & vnà Dei omnipotẽ B
Matth. 1 tis. Nõnne em̃ quæſo dominus Ieſus vt verus Deus tum glorificatus eſt, quum ſpũ ſancto co-
Lucæ. 1. operante de ſolo matris ſanguine cõceptus eſt, & cuius mẽbra & liniamẽta ſimul vno nomine facta ſunt, & cui prima die, primo momẽto cõceptiõis aĩa rõnalis ſimul cum verbi pſona venit ad corpus? ¶ Sunt ne, quæro, hæc parua gloriæ diuinæ indicia? Hæc nimiꝝ gloria ſpecialis eſt & ꝓpria dño Ieſu Chro, nullis ex hoĩe natis hactenus cõceſſa, nulli (inquam) vl̃ Cæſari vel regi, vl̃ quàmlibet magno exhibita: qñquidem ex viri ſemine cõcipiant matres, ipſumq; ſemẽ virtutẽ genitiuã accipiat in alijs fœtibus à maſculo, aſt in cõceptõe Chri, ſanguis intemeratæ virginis vim ſeminis accepit à Deo. Per varias tranſmutatões in alijs fœtibus integri corporis mẽbra & lineamẽta cõſurgunt. Adijcit maſculis fœtibus aĩa rationalis poſt quadraginta C
Lucæ. 2. quinq; dies à cõceptu numeratos. Deinde nõnne glorificatus eſt dñs Ieſus vt verus Deus, quãdo
Eſa. 1. infans in præſepio poſitus etiam à iumẽtis rõnis expertibus aſino. ſ. & boue ceu creator & poſſeſſor oĩm fuit cognitus & adoratus? Nõnne tũ quoq; dñs Ieſus eſt glorificatus vt Deus, qñ cum angelo ipſius natiuitatem annũtiante ſubito facta eſt multitudo cœleſtium exercituum
Pſalm. 23 laudantium Deum & dicentium: Gloria in altiſſimis Deo? Siquidem illi planè teſtati ſint, hũc illum infantem eſſe regem gloriæ dominumq; virtutum.

HOMILIA NONA DE EO QVOD LEGITVR MATTH. ſecundo: Cum natus eſſet Ieſus in Bethleem &c.

In eiſdẽ Epiphanie dñicis ferijs.

IN GLORIOSA NATALITII Chriſtiani die diximus, & ſi pleriſq; videaƭ Ieſu Chri natiuitas oĩm multo deſpectiſſima, ipſam tamẽ (ſi veris indicijs æſtimeƭ) plus habuiſſe ſublimitatis, plus potentiæ, plus maieſtatis, plus gloriæ q̃ oẽs Cæſares, oẽs reges, omneſq; Satrapæ in oĩbus ſuis pompis ac triũphis habuere. Cæteꝝ audio non deeſſe, qs (vt ſunt q vel benedictiſſima repħendunt) hoc, qd̃ diximus peſſimè habuit, ſeq; fateri, qd̃ humillima fuerit dñi natiuitas, ſed negare, qd tm̃ gloriæ in ſe illa habuerit. Si ſeruator (inquiunt) eſt Ieſus, idemq; Chrus, id ẽ, dñs, cur puer infans ex matre natus pannis inuoluiƭ, in præſepio poniƭ? Et vbi apparẽt, quæ illius regiam & diuinam A
maieſtatẽ & gloriã arguũt? ¶ Reſpondeo nihil inibi humile videri, ſub quo nõ lateat miranda quædã gloria, Deo & rege digna, quã & ſe vidiſſe Iohannes Euangeliſta teſtaƭ, dicẽs de hoc B
Iohan. 1. puero infantulo. Et vidimus gloriã eius, gloriã quaſi vnigeniti à patre. i. in eo vidimus gloriã quæ nõ niſi veꝛ Dei vnigenitũ nec aliũ vel quàmlibet eximiũ Imperatorẽ, vl̃ regẽ, vl̃ dñm, vl̃
Eſa. 7. patriarchã, vel prophetã, vl̃ angelum deceat. Sed quæ & qualis illius ſublimitas, potẽtia, maie-
Matth. 1 ſtas & gloria? Nimiꝝ, qd̃ puer ſit idemq; Deus, vtpotè cui nomẽ Emanuel, qd̃ eſt nobiſcum
Eſa. 9. Deus. Paruulus vtiq; puer eſt, ſed cuius factus eſt principatus ſup humeꝝ eius, quiq; vocaƭ admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis. Puer (inquam) eſt & na-
Eſa. 7. tus de matre, ſed quæ virgo, porta nunq̃ neq; reſerata, neq; reſerãda, atq; cuius ſine dolore par-
Ezec. 44 tus fuit. Infans eſt puer, ſed verbũ infans, vtpotè cuius ne infantia qdem taceat, qd̃ in duro ſuo
Matth. 7 diuerſorio, ſtabulo & præſepio clamet, inquiẽs: Intrate p anguſtã portã, quia lata porta & ſpacioſa via eſt, quę ducit ad pditionẽ. Anguſta vero porta & via eſt, quę ducit ad vitã. Infans em̃
Acto. 14. ille clamat, vt mollia & carnalia vitemus, dura vero & aſpera ſuſcipiamus, qm̃ p multas tribulatões oportet nos ingredi in regnũ cœloꝝ. Infans ille pannis inuoluiƭ, ſed q miro modo ſic
Matt. 6. veſtit totũ orbẽ, qualis nõ fuit Solomon in omi gloria ſua. Infans ille poniƭ in pſepio, ſed q De-
Lucæ. 12. us eſt in tẽplo ſuo ſancto, & cuius cœlũ ſedes & terra ſcabellum eſt, de ſe dicẽs: Cœlũ & terram
Pſalm. 10. impleo. Nunqd quæſo tibi humilis & nõ glorioſa videtur Chri natiuitas, imò glorioſa æquè
Pſal. 58. atq; humilis. Glorioſa ꝓpter ſeipſam, humilis ꝓpter nos, vt humilitatẽ nos doceret. Exemplũ
Iere. 23. (inquiẽs) dedi vobis, vt quẽadmodũ ego feci, & vos faciatis. Diſcite à me, qa mitis ſum & hu-
Iohan. 13 milis corde. Vnde Aplus: Hoc em̃ (inqt) ſentite in vobis, quod in Chro Ieſu, Qui cũ in forma
Matt. 11. dei eẽt
Phil. 2.

Digitized by Google

dei eſſet,nõ rapinã arbitratus eſt,eſſe ſe æqualẽ deo,ſed ſemetipſum exinaniuit,formã ſerui ac Philip. 2
C cipiens,in ſimilitudinẽ hoĩm factus,& habitu inuentus vt homo. ¶Si proinde credis vilia, crede mirifica.Si de iis quæ humilitatis ſunt,diſputas,quæ alta ſunt cœleſtia venerare.Si Ieſu infantis diuinã gloriã cognoſcere ſtudes,fac,cauſam ipſius humilitatis diſcutias.Quod ſi feceris,omnino fateare oportet,tantum maieſtatis & gloriæ in natalicio Chriſtiano fuiſſe, quantum non in omnibus pompis & triumphis omnium Cæſarum & regum.Oſtendite mihi, obſecro,præter Chriſtum,qui puer ſit,idẽq; deus ab æterno,natus de virgine,q infans locu- Hiere. 23
tus ſit,quiq; ſua maieſtate cœlũ & terrã impleat? Nõ vtiq; eſt alius,niſi Chrs dñs,q natus eſt nobis ſaluator in Bethlehẽ.Cuius plane diuinam & regiam maieſtatem hodie cœli, id eſt, ſy- Psalm. 18
dera cœleſtia,iuxta prophetam, enarrarunt, adeoq; reges ipſi de vltimis terræ finibus,ſtella præuia venientes,tam cognouerunt, quàm teſtati ſunt teſtimonio Euãgeliſtæ veridici, dicẽtis.Cum natus eſſet Ieſus,&c.In quo nimirum Euangelio Chriſti Ieſu pueri infantis diuina & regia maieſtas,potentia & gloria non ſine noſtra informatione multis plane modis relucet.

D ¶Primo,quoniam ad illum nuper natum tanti viri,vtpote reges,iidemq; ſapientes & quidem à tam longinquo venerint:nimirum,ab oriente.Quod vero ſapientes fuerint, teſtis eſt Euangeliſta,qui eos appellat Magos.Quos vero Græci,philoſophos,nos ſapiẽtes vocamus, Perſæ appellant Magos, & ſunt,qui ſapientia pollent & bonarum ſcientiarum ſtudio ſunt addicti,maxime aſtrologicæ diſciplinæ,cuiuſmodi Perſæ plerunq; ſemper & Chaldæi fuere,ex quibus fuerunt,qui ad Chriſtum nuper natum venerunt.Reges autem eoſdem fuiſſe, teſtis eſt Psalm. 71
propheta,qui de illis iamdudũ prophetizans vocat eos reges,inquiens.Reges Tharſis & inſulæ munera offerunt.Reges Arabum & Saba dona adducent.Et Eſaias quoq; prædixit.Et am- Esaie. 60
bulabunt gentes in lumine tuo.Et reges in ſplendore tui ortus.Fuere nimirum illi tam nomine quàm re reges,vtpote,quod ſimul regno & ſapientia potiti fuerint,quando tum temporis philoſophi & ſapientes regnauerint:quum non poterat potentior eſſe,niſi melior: quare & felices tunc creditæ ſunt reſpub.quæ vel à ſapientibus,vel à ſapientiæ ſtudioſis regebantur Atq; vtinam illa nobiſcum aliquando ſint tempora,nempe aurea.Quod autem à longinquo venerint,conſtat,quia ab oriente.i.de finibus Perſarum, Aethiopum, Mœdorum & Chaldæorum & Arabum,procul à Iudæa diſtantium,propheta ſubinſinuante,quum ait ad Hieru- Esaie. 60
ſalem.Filii tui de longe venient.

E ¶Nonne magna gloria,quod tanti viri à tam longinquis terrarum finibus peruenerunt? Ad cuius quæſo vnquã regis natalicia ſic & tanti viri perrexere? Profecto hæc eſt illa regia Esaie. 60
gloria,quam tantopere gratulatur propheta Hieroſolymis,dicens.Surge illuminare Hieruſalem,quia venit lumen tuum,& gloria domini ſuper te orta eſt,& in te videbitur. Docemur autem,vt illorum exemplo veniamus à longe,id eſt,à dimiſſis peccatis ad Chriſtum quærẽdum Hebre. 4
quærentes apud illũ pro peccatis gratiam,Paulo dicente.Adeamus ergo cũ fiducia ad thronũ gratiæ eius,vt miſericordiam conſequamur,& grãm inueniamus in auxilio opportuno.

F ¶Secundo,apparuit infantis gloria,quod ſtella quædã ſpecialis & vere regia, natiuitatem eius cœlitus,& ipſius locũ declararit,qua duce,reges Hieroſolymã venerũt,Illis ipſis dicentibus.Vbi eſt,qui natus eſt rex Iudæorum? Vidimus enĩ ſtellã eius in oriẽte: quæ nimirum noua & Num. 24
admiranda ſtellæ ſpecies,indicauit ſtellam illã,quam prophetia deſignarat exorituram ex Iacob:quã illi reſciuerunt nuntiam eſſe magni cuiuſdã dei & regis,quoniam aſtronomi erãt & ex Balaam coiectore,q de hmõi ſtella prophetarat,progeniti:q inuento illius ex libris antiquioribus oraculo.ſ.orieť ſtella ex Iacob,&c.intellexerũt myſteriũ Chriſti,ideoq; natũ adire voluerunt:quẽ cognouerũt eſſe regẽ non vulgarẽ quempiã atq; ex numero cæterorum, ſed inſignẽ & incõparabilẽ & plane cœleſtẽ & diuinũ,cuius potentiã, ſapiẽtiã, & bonitatẽ, humanitatẽ maiorẽ,totus orbis eſſet experturus:nẽpe,cuius ortũ & dignitatẽ ſtella à ſeculo prius nõ viſa declararet,nec aliis cõſimilis ſtellis,vt q & in die fulſerit,& ad motũ Magorum ſe mouerit,& ad quietẽ eorum quieuerit:q & à ſeptẽtrionali parte,q eſt Perſidis ad meridiẽ,in q eſt Hierl'm, mouebat.Id qd nulla facit ſtella alia:queadmodũ de eius conditione anno ſuperiore multis diſpu-
G tauimus. ¶Nonne & hæc magna eſt infantis gloria? Vtiq;,de qua & propheta dixit. Cœ- Psal. 18
li enarrant gloriam dei:non talis vnquam ſtella natum ſignificauit regem,vel quamlibet magnum:quam & diuinã fuiſſe & angelicã quandã virtutẽ in figura ſyderis apparentẽ credimus

H ¶Vnde & inſtruimur nos non aliter ad Chriſtũ venturos,niſi eius ſtella.i.virtute ipſius du- Johan. 15
ce,Eo ipſo dicẽte.Sine me nihil poteſtis facere.Quare ad eũ venire cupientes & quid ei gratũ facere optãtes ſemper initio precemur cũ propheta. Deus in adiutoriũ meum intẽde. Domine ad adiuuandum me feſtina.Domine labia mea apperias, & os meum annuntiabit lau- Psalm. 37 Psal. 50
I dem tuam,&c. ¶Tertio,quia viri tanti diuino ſpiritu adflati ad ipſum adorandum venerint,ipſis dicentibus.Et venimus adorare eum.Quod & perfecerũt,dicẽte Euãgeliſta.Et ecce ſtella.quã viderãt in oriente,antecedebat eos,vſq; dũ veniẽs ſtaret ſupra,vbi erat puer.Vidẽtes aũt ſtellã,gauiſi ſunt gaudio magno valde.Et intrãtes domũ,inuenerũt puerum cũ Maria

Digitized by Google

matre eius & procidentes adorauerunt eum. Id q̄d dudū antea prophetarat Dauid, inquiens. Coram illo procident Aethiopes. Et adorabunt eum om̄es reges. Pſalm.71.

¶ Nonne hoc pluſquā regiæ ē maieſtatis & gloriæ? proculdubio, ſiquidē diuinæ dūtaxat gloriæ & maieſtatis, quū ſolum regē regum & dn̄m dominātium deceat, quū ſolus deus ſit adorandus, qualis erat infans ille. ¶ Sed quis hac in parte non admiretur Magoꝶ tam fortitudinem q̄ fidē & Iudæoꝶ impietatem? quam eñ prætexent defenſionē, quum Magi, hoīes cultui idoloꝶ dediti, crediderunt, ipſi vero, vtcunq; prophetaꝶ ſcriptis edocti, manſerunt increduli, ijdemq; Chriſtū vſq; ad mortē perſequuti ſunt, ad quē per tantū ſpatiū Magi venerunt? At ſic impletum eſt, q̄d prædictū eſt p prophetam dicentē. Ecce gentes, quæ te non cognouerūt ad te current. Quod & in illoꝶ propriā condemnationē dn̄s deinde repetiuit, dicens. Dico autem vobis, quod multi ab oriente & occidente venient & recūbent cum Abrahā & Iſaac & Iacob in regno cœloꝶ, filij aūt regni eijcientur in tenebras exteriores. Id q̄d fore hodie arguunt Magi: qui Iudæis propria culpa reiectis, perſonā gentilium deinde ad fidem venientium gerentes, dicunt. Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæoꝶ? Vidimus eñ ſtellā eius, & venimus. ſ. in propria perſona adorare eum. ¶ Sed vnde, quæſo, o Magi tanta vobis audatia? nunquid ignoratis, q̄d quicunq; rege viuente alteꝶ regem pronunciat aut adorat, punitur in ſanguine? ¶ Atq; vnde, o Magi tanta vobis fides, q̄d infantē vt regem veneramini, & vt deū adoratis puerum lactētem, in tuguriolo vili, in vilibus pannis iacentem. Si rex eſt, vbi aula regia, vbi thronus, vbi curiæ regalis frequentia? Nūquid aula eſt ſtabulum, thronus p̄ſepium, curiæ frequētia Ioſeph & Maria? Nonne vos offendit vilis habitatio ſtabuli, nonne pauperes cunæ p̄ſepij, nonne vos pauperis matris p̄ſentia, nō lactentis ſcandalizat infantia? Nunquid fratres chariſſimi (ad vos reſponſurus me cōuerto) ſapiētes vobis videntur facti eſſe inſipientes? Vtiq; & recte nimiꝶ, q̄m qui vult (ait ap̄ſus) eſſe ſapiens, fiat ſtultus, vt vere ſapiens ſit ſcd̄m deum, nō ſcd̄m mundū, q̄m ſapientia huius mundi ſtultitia eſt apud deū. O igitur vere apud deum ſapientes Magi, qui ſic Chriſtū dei virtutem & ſapientiam cognouerūt, quæ eſt vnica & ſola ſcientia, imò & vera vita. O proinde beati terq; beati Magi, q regem futuꝶ cōſiderantes præſentem nō timuere, parati mori pro Chriſto, quem nondū viderāt, qui ante cōſpectum crudeliſſimi regis priuſq̄ Chriſtū viderunt Chriſti ſine formidine facti ſunt, cōfeſſores, dicentes: Vbi natus eſt rex Iudæoꝶ, vidimus eñ ſtellā eius & venimus adorare eum? &c. Quo in loco fratres chariſſimi. K L Deute.6. Matt.4. Eſaie.55 Mat.8 M N 1.Cor.3.

¶ Primo admonemur ſerio ne nobis in eccleſia otioſis, alij in locū nr̄m recipiantur nobis expulſis, quemadmodū Iudæis olim factū eſt, quibus ipſe Iohannes quondā non tantū, ſed & nobis dixit. Facite fructū, pœnitentia dignū. Et ne velitis dicere intra vos, patrem habemus Abrahā. Dico eñ vobis, q̄m potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abraham. Et ap̄ſus quoq; ait. Noli altum ſapere, ſed time. Si eñ deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & ſeueritatem dei. In eos quidē ſeueritatem, qui ceciderunt, in te aūt bonitatem dei, ſi permanſeris in bonitate. Alioquin & tu excideris, &c. Id q̄d ipſe dn̄s alibi cōfirmat, dicens. Malos male perdet, & vineā ſuam locabit alijs agricolis, qui reddāt ei fructum t̄pibus ſuis. ¶ Secundo, vt Chriſtū ceu natura dn̄m & deum veneremur & adoremus cum Magis teſtimonio oīm ſcripturaꝶ, nec alium, quū ſolus ſit vnus adorandus deus in trinitate. ¶ Tertio, ne aliq̄ terrore vel humano adfectu ducti ab eius veneratione, cōfeſſione & adoratione deficiamus, parati etiā eius noīe mori cum Magis, memores eius, q̄d ipſe dn̄s ait. Qui cōfitebitur me corā hominibus, cōfitebor & ego eum corā patre meo, qui in cœlis eſt. Qui aūt negauerit me corā hominibus, negabo & eū coram patre meo, qui in cœlis eſt. Nolite timere eos, qui occidūt corpus, animā autem non poſſunt occidere, ſed potius timete eū, qui poteſt & animā & corpus perdere in gehennā. O Matt.3 Roma.11. Matt.21. Deute.6. Matt.3. Mat.4 P Matt.10

¶ Quarto, ne ſcandalizemur ex vilibus, q̄ de Chriſto ſcripta legimus, verum memores ſimus, q̄d (vt Paulus ſcribit) deo placeat p ſtultitiam p̄dicationis, ſaluos facere credentes. Siquidem quæ ſtulta ſunt mūdi elegit deus, vt cōfundat ſapiētes, & infirma, vt confundat fortia, & ignobilia & cōtēptibilia, & ea q̄ nō ſunt vt ea, q̄ ſunt deſtrueret, vt nō glorietˀ oīs caro in cōſpectu eius. ¶ Vtq; doceret, nihil q̄d placeat huic mundo ptinere ad ſuum regnū, qui & ideo videmus ip̄m non multos ſapientes, nec multos potentes, nec multos nobiles vocaſſe: qui & ideo nuper natus nō primo in vrbibus opulentis, nō in aulis principum, nō cæſaribus, nō regibus, nō præſidibus, nō phariſæis, non ſcribis, non pontificibus, hocq; genus mundi potentatibus & ſapientibus, ſed in Bethleem, in diuerſorio, in ſtabulo, in præſepio, humilibus paſtoribus & hodie ſimplicibus Magis & peccatoribus innoteſcere voluit. Quā ſimplicitatem ipſi arguunt, ſimpliciter quærentes. Vbi eſt, qui natus eſt rex Iudæorum. Vidimus enim ſtellam eius, & venimus adorare eum, &c. Q R

¶ Quarto illius illuceſcit gloria, regia & diuina, quod ipſo adhuc infante dūtaxat per Magos nominato rex Herodes fuerit turbatus vna cum eo omnis Hieroſolyma. S

¶ Nonne

Digitized by Google

¶Nonne id fuit maieſtatis & admirandæ potentiæ, quod cũ nullo alio rege vnq̃ contigiſſe legimus. Quid eñ adeo timet Herodes infantulũ, qui nõ modo inermis ipſe eſt, ſed & q nihil ſecũ habet armoꝝ neq; armatoꝝ, qui nec in mũdo hoc erat regnaturus, cuius regnũ de mun- Iohan. 18
do nõ erat, quẽ nec regno Herodis capere potuiſſet, qui cœlũ & terrã iplet, atq; vbiq; regnat Hiere. 23
T ¶Sed hoc monemur loco, vt timeamus hunc regẽ Chriſtũ, ad patris dexterã iã ſedentẽ, ne nobis in tribunali ſuo aliqñ ſit timendus. Quõ eñ illũ putemus pro tribunali ſedentẽ malis fore formidabilẽ, qui tanto fuit tremori regi impio infans adhuc & matris vbera lambens? Siqdem reges terræ & principes & tribuni & diuites & fortes, ait Apoca. abſcondent ſe corã illo Apocal. 6
venturo ad iudiciũ in ſpeluncis & in petris montiũ. Et dicturi ſunt. Cadite ſuper nos, & abſ-
V condite nos à facie ſedentis ſuper thronũ & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ ipſorum. Et quis poterit ſtare? ¶Quinto, eius eluceſcit gloria plane regia & diuina, quoniam Magi, iidemq; reges intrantes domum, & procidentes, & adorantes, apertis theſauris, munera obtulerint. ſ. aurũ, thus, & myrrham, quibus infantem plane talẽ confeſſi ſunt, qualis fuit, eſt ac erit, vtpote ſummus deus, ſummus rex & ſacerdos homo, qualem certe reges habuere, qui procidentes, illum vt regem venerantur, & vt deum adorant, & qualem corde crediderũt talem muneribus teſtati ſunt, ſinguli tria munera offerentes. ſ. aurum, thus & myrrham. Illi q Mich. 4
dem aurum obtulerunt, quia illuſtrati ſciuerunt puerum eſſe regem regum, cuius regni non Luc. 1.
erit finis, cui ſubditi pendũt aurũ: thus, qm̃ eũdem intellexerunt eſſe deum, cui ex antiquo more thura adolemus, qbus & in oblationibus ſacerdos vtitur, quum eſſet & puer ille ſacerdos in Pſal. 109
æternum ſecundum ordinem Melchiſedech. Itemq; & myrrhã, quoniam & illum pro ſalute Hebræ. 7
hominũ ſciuerunt moriturum: ſiquidem mortuoꝝ corpora myrrha condiunt, vt ſeruentur incorrupta, quoniã myrrha areſacit & exiccat humididatẽ, & nõ ſinit innaſci vermes. Obtu-
X lerunt itaq; reges puero aurũ, vt magno regi, thus, vti vero deo & ſummo ſacerdoti, myrrhã, vt homini pro ſalute oĩm morituro. ¶Nonne quæſo hæc maieſtas, potentia, gloria & ſublimitas, quæ Chriſto in eius natiuitate fuit exhibita? Quis, oro, dñoꝝ vnq̃ tantam habuit in
Y oĩbus ſuis pompis & triumphis potentiã, maieſtatẽ & gloriã? Nullus vtiq;, quandoquidẽ nec fuerit, quem decuiſſet præter Chriſtũ, deum & hominẽ. ¶Supereſt demũ, vt & illius maieſtatẽ venerãtes & euntes ad Bethlehẽ. i. cor noſtrũ domũ panis, vnà cũ Magis illi offeramus. Primo, auꝝ, credẽtes eũ eſſe omniũ regẽ, qui vbiq; regnet. Secũdo, thus, credẽtes eundẽ eẽ verũ deũ & omniũ creatorẽ. Tertio, myrrhã, nõ dubitantes eundẽ hoĩm propter nos eẽ natũ & mortuũ. Atq; hanc fidẽ reipſa teſtemur, offerentes illi, Primo auꝝ dilectionis pia opera producẽtis, qm̃ ipſe pro nr̃a ſalute ſubiit pœnã paſſiõis. Secũdo, thus deuotæ laudis p gratiarum actionẽ. Tertio, myrrhã cõpaſſionis p mortis eius recordationẽ. Præterea offeremus in Bethlehẽ. i. in corde nr̃o, quod domus eſt panis. Primo aurũ. i. rectã fidẽ, ſapientiã & doctrinã. Secũdo, thus. i. deuotã orationẽ, q̃ vt incẽſum veniat in cõſpectũ altiſſimi. Tertio, myrrham. i. amarã pœnitẽtiã pro pctĩs, q̃ cõſiſtit in carnis mortificatiõe & bona opatiõe. Quẽ ſane illationis modũ hodie Magi nobis in myſterio reliquerũt, pſonã noſtri omniũ gerentes.

¶HOMILIA X. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 2. Cum factus, &c.

Dominica infra octa. Epyphanie.

A RVRSVS & in hodierno Euangelio reluceſcit gloria Ieſu Chriſti, pueri ad- Iohan. 1.
huc annos duodecim nati: gloria, inquã, quaſi vnigeniti à patre, quod ſtatim in puerilibus adhuc annis ſic ſuam declarauerit diuinam prudentiam & ſcien- Coloſſ. 2.
tiam, vt ad illam vel ſcribæ doctiſſimi obſtupuerint, neſcii, quod is eſſet puer, in quo omnes theſauri omnis ſcientiæ & ſapientiæ laterent, qui ſolus eſt ac Actorũ. 1.
vnicus magiſter, qui alios docuit, quod ipſe à nullo didicit, quiq; quod docuit Iohan. 13
ipſe prius in ſeipſo ſic perfecit, vt omnis eius actio prorſus ſit facta inſtructio noſtra. In quo quid pueros, quid iuuenes, quidq; ſenes, & in ſumma, quid pleroſq; omnes deceat addiſcere
B eſt, Qui hodie perdocet. ¶Primo, puerum in primis eſſe inſtituendum in iis, quæ dei ſunt, Gene. 4
vt eſt fides in deum vera, & quæ inde procedit operatio. Sic Adam filios, quos duos habuit, Iob. 1.
cœli numen primo docuit venerari, quorum vnus frugum primitias, alter agnos deo in ho- Tobiæ. 1.
locauſtum dedit. Sic Iob doctrina & exemplo liberos ad tolerantiam & quandam animi trãquillitatem inſtruxit. Sic Tobias filium ſuum ab infantia deum timere docuit. Sic Chrũs ho-
C die fuit in iis, quæ patris ſui fuere. ¶Secundo, puerum diebus feſtis non debere proficiſci in tabernas ad ſpectacula vel alio id genus, ſed ad dei templa, atq; ibi audire, q̃ dei ſunt, de q̃ aliàs
D plura docui. ¶Tertio, pueri eẽ, vt primo audiat & nõ intellecta roget, q̃d Chrs hodie fecit. Vnde ſcriptura, In medio magnatoꝝ loqui nõ pſumas, & vbi ſunt ſenes non multũ loq̃ris. In Eccleſ. 32
multis eſto, q̃ſi inſcius, & audi tacẽs ſimul & quærẽs & pro reuerentia, accedet tibi bona gr̃a.

Digitized by Google

¶Quarto pueꝝ non debere ꝑ parentes vel amore ipſoꝝ auocari à rebus diuinis, qm̃ deus E
ſit diligẽdus ſup om̃es, nec illũ parẽtibus poſtponẽdum. Qui enim, inquit ipſe dñs, amat pa
Matt. 10 trem aut matrẽ plusq̃ me, non eſt me dignus. ¶Quinto pueꝝ debere eſſe parẽtibus obe- F
Actoꝝ. 5. dientẽ in om̃ibus, quæ nõ ſunt cõtra deũ, alioqui plus ẽ obediẽdũ deo q̃ hoĩbus. Quãq̃ puer
ipſe cũ om̃i modeſtia refellere debeat, q̃d male iuſſus eſt à parẽtibus, vt Chr̃s hodie fecit, &c.

HOMILIA XI. DE EO QVOD LEGITVR IOHAN vndecimo. Nuptiæ factæ ſunt in Chana Galileæ.

Dominica prima poſt octa. Epiphanie.

CHRISTVS dñs hodie, anno nimiꝝ ætatis ſuæ triceſimoprimo A
gloriã ſuã corã palamq́ꝫ manifeſtauit, q̃ hactenus ab eius pueritia &
adoleſcẽtia nõ ſecus atqꝫ radius ſolis ꝑ nebulas emicuit, ceu vt auro
ra ſolẽ præcedens apparuit. Eam, dico, Chriſtus hodie gloriã ma-
Iohã. 1 nifeſtauit, quã ſe Iohannes vnà cũ cæteris ap̃lis vidiſſe adfirmat, vt-
pote quæ nõ angelũ, nõ patriarchã, non quẽlibet alium, ſed ſolum
planè vnigenitum à patre decuit, quãdoquidẽ ille nutu ſuo nõ ver-
bo naturã creaturæ mutauit, aquã in vinũ conuertẽs, in quo ſe dei
filium, adeóq́ꝫ deũ ipſum, naturæ authorẽ comprobauit. Siquidem
non minoris ſit potẽtiæ, ſola voluntate aquã in vinũ ſubito tranſ-
ſubſtantiaſſe, mutata aquæ ſubſtãtia pariter & natura, quã oĩa de nihilo ſolo verbo creaſſe:
Roma. 4 qm̃ vtrimqꝫ om̃ipotẽtiam exigit in opifice, cui æquè oĩs natura obedit, q vocat ea, quę non
ſunt ſicut ea, q̃ ſunt. Qđ ſolius dei eſſe, nemo eſt, q dubitare poſſit. Et hoc eſt, q̃d ait Euange
Matt. 4 liſta. Hoc fecit initiũ ſignoꝝ Ieſus in Chana Galileæ, & manifeſtauit gloriã ſuã, ſ. diuinã. Et
Mar. 1 Luc. 5. crediderũt in eum diſcipuli eius. ſ. q̃s pauloante poſt egreſſum ex deſerto ſelegerat. Vñ con-
ſtat, Chr̃m vel ideo potiſſimũ hodie feciſſe ſignũ diuinæ virtutis, vt ip̃m diligamus, vt veꝝ
hoĩem & fratrẽ nr̃m, honoremus vt dei filiũ, adoremus vt deũ, ſecurè ei credamus, noſq́ꝫ ei
cõmittamus, vtpote q nos ſaluare põt, quũ ſit deus verus & dei filius, quiq́ꝫ nos ſaluare vult,
quũ ſit vnus tanq̃ ex nobis, verus homo & filius hoĩs non modo vt nos ſaluaret natus, in ſi-
militudinẽ hoĩm factus, & habitu inuentus vt hõ: ſed q & hodie ad nuptias, vt alius hõ inui-
tatus atqꝫ ibi vt hõ conuerſatus eſt, iuxta ſacroſancti Euãgeliꝫ verba, quibus docemur.

¶Nuptias, ſi habẽt cõditiones, quas habuere, de quibus hodie Euãgeliũ facit mentionem B
non modo eſſe licitas, ſed & plane fructuoſas & felices: qñquidẽ qđ licitæ ſint cõtra hæreti-
cos, q eas dãnarũt, argumentũ eſt, q̃d illas hodie dñs ſua ꝑſonali virginis matris ac diſcipu-
loꝝ pñtia honorarit ac ſuoꝝ ſignoꝝ initio cõſecrarit. Ad nuptias vero licitas & ſalutares re-
.1. quiritur. ¶Primo, vt fiãt in Chana Galileæ. i. zelo dñi excercituũ, q̃d Chana ſignificat, vt
Gene. 1 ſic adimpleat pręceptũ eius, q dicit, Creſcite & multiplicamini. Debẽt em̃ in nuptijs cõiun- C
Tobiæ. 8 gi vir & vxor deſiderio volũtatis dei, legiſq́ꝫ diuinæ ĩplendæ. ¶Scđo, vt in nuptijs ſit Ma
ria mater dñi. i. fides caſtitatis. i. opus in eis matrimonij ſit caſtũ, limites conſuetos & legiti-
mos nõ excedẽs, vbi ſe cõiuges, nõ libidinoſo, ſed decẽti amore diligere debẽt. Vñ ap̃lus. Ho
Heb. 13 norabile, inq̃t, cõnubiũ in oĩbus & thorus ĩmaculatus. ¶Tertio debet iſthic eẽ Chr̃s. i. ſa- D
cramentũ, q̃d eſt, fides indiuiduæ ſocietatis, q̃lis eſt indiuidua diuinitatis & humanitatis in
Chr̃o cõiunctio. Nuptiæ em̃ vel ideo ſunt ſacramentũ lõge ſanctiſſimũ, q̃a ſignũ ſunt ſacra
tiſſimę rei. ſ. ſummi bñficij humano gñi à Chr̃o exhibiti. ſ. cõiunctionis Chr̃i & eccleſiæ, q̃
naturã hoĩs in vnitatẽ ſuppoſiti adſumpſit, ſeq́ꝫ tanq̃ ſponſus ſponſę ineffabili charitate fir-
maqꝫ fide cõſociauit. Quã ſanè cõiunctionẽ tã ſp̃ualem q̃ naturalẽ ſignificat cõiunctio ſpi-
Gene. 1 ritualis cõiugũ per amorẽ & cõcẽſum ſiue cõcordiã aĩoꝝ, & per cõmixtionẽ ſexuũ cõiugũ,
Matt. 9 qua efficiunt vna caro. Ideóq́ꝫ vterqꝫ cõiugũ diligere debet alteꝝ nõ ſecus atqꝫ ſe ip̃m, & car
Marc. 10 nẽ ſuã propriã, quã nemo odio habet, & fide q̃dẽ inuiolabili, nõ alteri ſe cõmiſcendo. Hinc
Ephe. 5 ap̃lus: Viri diligite vxores vr̃as, ſicut Chr̃s dilexit eccleſiã & ſe ip̃m tradidit ꝓ ea, vt ip̃am ſan
ctificaret. Propter hoc relinquet hõ patrẽ & matrẽ ſuã & adherebit vxori ſuę, & erũt duo in
Gene. 2 Matt. 19 carne vna. Sacramẽtũ hoc magnũ eſt. Dico ãt vobis in Chr̃o & eccleſia tanq̃. ſ. in ſignifica-
to. Hinc Chr̃us hodie in nuptijs fuit & ſemꝑ eſſe debet, vt hãc rẽ ſacrã ſignificaret & effice-
ret. Hinc ediſcãt cõiuges, quãto timore & honeſtate agendũ ſit opus mr̃imonij cũ ꝑ illã cõ-
mixtionẽ carnalẽ, iſtę puriſſimæ & ĩmaculatæ nuptię ſignificant, q̃bus Chr̃s humanã natu
rã carnaliter adſumẽs eã ſibi deſpõſauit in virginis vtero, de q̃ proceſſit tanq̃ ſpõſus de tha-
Pſalm. 18 lamo. Sed in Tobia, deo dãte, latius. ¶Quarto debẽt inibi eſſe diſcipuli Chr̃i. i. propoſitũ
prolis ex nuptijs ꝓcreandę & in fide Ieſu Chr̃i, quã diſcipuli docuerũt, inſtituẽdę: qñquidẽ E
nuptiæ eſſe debẽt ad legitimã gñis hũani ꝓpagationẽ. Legitima aũt eſt, quũ nõ voluptas vi-
rũ & mulierẽ cõiũgit, ſed deꝰ. Deus vero cõiungit, qñ trahunt deſiderio volũtatis dei, legiſq́ꝫ
diuinæ

Digitized by Google

diuinæ implendæ, poſitæ ad ſuſcipiendã prolẽ, q̃ ſubinde deũ cognoſcat, cuius ordinatione Tobiæ.8
F ſuſcepta fuerit, legemq́ꝫ & voluntatẽ eius ſimiliter obſeruet & cuſtodiat. ¶Quinto, debet Epheſi.5
in nuptijs deficere vinũ.i.oĩs mala libido & luxuria, q̃ eſt in vino. Hęc em̃, inquit ap̃ſus, eſt vo 1.Theſſ.4
luntas dei ſanctificatio veſtra, vt abſtineatis vos à fornicatione, vt ſciat vnuſqſq; veſtrũ vas Roma.12
ſuũ poſſidere in ſanctificatiõe & honore, nõ in paſſione deſiderij ſicut & gentes, q̃ ignorãt deũ Epheſi.5
G De quo in Tobia. ¶Sexto, vt inibi ſint ſex hydriæ.i.quinq; ſenſus cũ vno ſimplici aĩæ ſenſu
q̃ implẽdæ ſunt aqua.ſ.cõpunctionis & pœnitẽtiæ, qua purgenť ſenſus à delictis & p̃ctis bi-
naꝝ vel ternaꝝ metretaꝝ.ſ.delectatiõis, cõſenſus & operis ad rẽ tã ſanctã ſancte ſuſcipiẽdã.
¶Proĩde ad tãtæ rei ſuſceptionẽ, p̃ vero gaudio celebrãtur ſolẽnia cõuiuia, ĩ qbus (qa plerũq;
H fiunt abuſus cũ bibendo tũ crapulãdo, tũ rebus alijs) nõ debẽt nuptiæ fieri. ¶Septimo, non
die ſabbati, ne q̃d diuinis & alijs pijs operibus ſanctificari debet, per abuſus prophaneť & vio-
letur. Sic etſi opus ipſum matrimonij per ſe ſit pium & bonũ, ab eo tamen ap̃ſus feſto tempo
re, vt melius rebus diuinis inſeruiatur, vult abſtinendũ, dicens: Nolite fraudare inuicem, niſi 1.Corin.7
forte ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi. Et hoc eſt, quod hodiernæ nuptiæ nõ in die
ſabbati, ſed tertia die à ſabbato factæ ſunt in Chana Galilææ. Id eſſe verũ vel hinc liquet, quod
Iudæi eiuſmodi cõuiuia celebrari nõ debuerint propter apparatũ, & ea, q̃ in nuptijs fieri ſolẽt Exo.4.20
q̃ ſoluiſſent ſabbatũ. Proinde tertia die à ſabbato, celebratæ videnť illæ nuptiæ, nõ tertia die à Deuter.5
cõgreſſu Nathanaelis, nã in nuptijs diſcipulos habebat. Et quoſnã? niſi quos poſtea fecit apo Matt.12
ſtolos, quos nondũ vocaſſe videť, qñ à Philippo accerſitus eſt. Inde Chriſtus in ſabbato nõ ad Luc.2
nuptias, ſed Hieroſolymã venit, atq; inibi puer adhuc in tẽplo audiuit & interrogauit, q̃d de-
inde vir in ſabbato docuit. Eapropter, vt rebus diuinis, vtpote verbo dei & ſacris melius in- Luc 4.13
ſeruiamus diebus feſtis, expedit, vt cõuiuia nuptiaꝝ nõ in eis, ſed profeſtis diebus agamus, vt 1.Theſſ.5
ſic ex duobus bonis, quod melius eſt, eligamus, & vt nõ modo malũ, ſed & omnẽ mali ſpeciẽ
caueamus. Ad quẽ ſane modũ vbi haſce nuptias carnales celebrauerimus, nõ dubiũ, quin poſt Apoca.19
hanc vitã æternas illas nuptias ſimus celebraturi, ad quas qui p̃ueniunt, beati ſunt, qm̃ ibi non
vinũ hoc terrenũ.ſ.doloris plenũ, ſed optimũ & iocundiſſimũ & pleniſſimum gaudiorum in Pſal.35
fine apponetur, quo omnes replebuntur, nunq̃ deinde defecturo.

¶HOMILIA XXII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.8
Marci.1. Lucæ.5. Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, &c.

Dominica ſecunda poſt octa. Epyphanie.

A DVO nobis in hodierno Euãgelio miracula proponunť vnà cum nõ
parũ multis doctrinis inde eliciendis. Eſt aũt primum miraculũ, cu-
ratio per Chriſtũ leproſi. Secundũ, pueri Centurionis à paralyſi ſana
tio. In quorum vtroq; magna petentium fides deprehenditur, & in
vtrorumq; petentium petitione non vulgaris inſtructio. Siquidem
magna fuerit fides leproſi, qui ſola voluntate dominum ſe ab egritu
dine poſſe curare palam profiteť, Dñe, inquiens, ſi vis, potes me mũ-
dare. Nec minor, imò vel par vel certe maior fides fuit Centurionis
qui omnipotentiæ diuinæ voluntatis nedum præſentia, ſed quæq;
diſtantia ſubiecta fore acclamat, humiliter dicens. Dñe, non ſum di-
B gnus, vt intres ſub tectũ meũ, &c. Ex qbus ſane oĩbus & cum ijs, quæ inibi acta ſunt, nõnullæ
ſuboriuntur doctrinæ, quaꝝ eſt. ¶Prima, nos non aliter poſſe Chriſto eccleſiæ ſponſo co- Johan.1.
pulari, niſi per fidẽ, nec niſi fide in regni filios adoptari: quandoquidẽ ille poteſtatẽ eis dedit,
filios dei fieri, q credũt in noĩe eius. Ideoq; credẽtes, ait Petrus, exultabũt lætitia inenarrabili, 1.Petri.1.
& glorificata, reportantes finẽ fidei, ſalutẽ aĩaꝝ. Hinc hodie vterq; tã leproſus q̃ Centurio ſo
C la fide exaudiri meruit, quoꝝ & nos fidẽ imitari oportet. ¶Secunda, nos debere, quod pe-
timus, ponere in voluntate dei, q melius nouit, q̃d nobis vtile ſit. Cuius volũtas, regula eſt oĩs Roma.8.
bonitatis & iuſtitiæ. Scit em̃, inq̃t ad nos Chr̃s, pr̃ veſter, q̃d opus ſit vobis anteq̃ petatis eum,
Profuerit proinde q̃ media ſunt nõ niſi ſub cõditiõe petamus, cuiuſmodi ſunt bona naturæ & Matt.6
fortunæ. Quæ petẽtes dicemus, ò dñe ſi noſti ſanitatẽ, pulchritudinẽ, ſpecioſitatẽ, diuitias, ſta
tũ p̃latiõis, igenij acumẽ, induſtriã, &c. mihi eẽ vtilia ad ſalutẽ des oro, qm̃ potes, vt cõſequar.
Sic hodie leproſus diuinæ volũtati cõmiſit, vt curaret eũ, dicẽs. Dñe ſi vis, potes me mũdare.i.ſi
p̃ficuũ mihi fore duxeris ad ſalutẽ, q̃d ipſe neſcio. Id ẽ, ſi vis, potes me liberare. Extẽde vt pla Roma.8.
D cet, petamus igiť dño volẽte, q̃d dũ ignoramus, petamus. ¶Tertia, obediendũ eſſe oĩno di-
uinæ legi, nec, quur hoc vel illud ſtatuit, q̃rere. Dñi em̃ eſt terra & plenitudo eius. In eius diti- Pſalm.23
one cũcta ſunt poſita. Suffecerit ſcire, qa ita voluerit & ſtatuerit dñs oĩm, cuius volũtas ſemp Judith.9
& in oĩbus eſt bona, & recta, q̃ oĩa in mẽſura & nũero & põdere diſponit & diſpoſuit cũcta in Sapiẽ.11.
ſapia. Si em̃, inq̃t Iob, ille ſubuertit oĩa vel ĩ vnũ coartauerit, qs cõtradicet ei, vl̃ qs dicere ei p̃t Pſal.103 Job.11.

Digitized by Google

Iob. 11. cur ita facis? Atq; ille nimirū, inquit Eccleſiaſtes, eſt, qui q̄d voluerit, facit, & eius ſermo po-
Eccleſ. 8. teſtate plenus eſt. Nec ei dicere quiſq̄ pōt, quare ita facis? Hinc Paulus, o homo, inquit, tu q
Roma. 9. es, qui reſpondeas deo? Nunqd dicit figmentū ei, qui ſe finxit, quid me feciſti ſic? Quæſiuit
Gene. 3 ſerpens, cur præcepit vobis deus, &c. Aduertit mulier queſtionē, inquiſiuit cauſam & dam-
Luce. 1 nata eſt. Quæſiuit Zacharias & obmutuit. Leproſus hodie nō quæſiuit, cur deberet ſe oſtē-
dere ſacerdotibus ſed obediens curari meruit, qm̄ dn̄s, vt iret, voluit, cuius volūtate cōten-
tus fuit: argumēto, neminē ſaluari ſine obediētia, q̄ vel ſola ſaluat, & ſaluauit hoīem & ange
Roma. 5. lum. Siquidē vnius hominis inobedientia cūctos Adæ filios, cōſtituit iræ filios ſcd̄m legem
cōmunem. Vnius obediētia reparauit totū mundū lapſum in peccatū, & iuſto dei iudicio
condemnatū. Recte igiť Leproſus hodie ſacerdoti ſe oſtēdit, vt obediret, nihil interrogans
de cauſa, ſed cōtentus, q̄a dn̄s iuberet. Nō vtiq; iuſſus, vt ſua p̄ce mūdaret, quē oīnipotēs iam
curauit. Nō vt mundū iudicarent, quē viuorū & mortuorū iudex abſoluit & facti euidentia
mundū oſtendit. Nō vt oblatis donis eos ſuſtētaret ſacerdotes, q̄ ſacerdotio indigni erant,
& cōtra Chriſtū, ſummū ſacerdotē cōſpirauerāt: ſed profecto, vt obediētia legis iam finiē-
Iohan. 2. dæ, obediētia legis Euāgelicæ & æternæ nobis cōmendaret, à qua nemo ſe abſtrahere pōt,
qui ſalutē deſiderat. Hinc Maria alibi in nuptijs Chanæ Galileę ad miniſtros ait. Quodcūq;
dixerit vobis, facite. Q. d. nihil de cauſa interrogate. ¶Quarta, p̄ctōrem, etſi ipſe forti pec E
catorū, propter deū deteſtatione à p̄ctōrū lepra curet, nihilominus & eccleſię deberi in p̄ctō-
rū ſuorū pro loco & tp̄e ſacramētali cōfeſſione recōciliari, qn̄quidē vera pœnitētia ī voto cō
cludat cōfeſſionē. Q̄d in Lazari reſuſcitatōe dn̄s ſubindicauit, quē iam viuificatū ap̄lis ſoluē
Iohan. 11. dū dedit. ¶Quinta, deū ſic eſſe oīpotentē & p̄ntē vbiq;, vt quēadmodū ipſe oīa nouit, ita F
ſolo etiānū verbo & nutu, oīa pōt: nēpe cui⁹ dicere, eſt facere, cuius verbo cœli firmati ſunt.
Pſalm. 32 Qm̄ ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mādauit & creata ſunt. Hinc æthnicus ille magnæ fidei Cē-
Pſal. 148 turio, audiēs hodie Chri miracula, hūc deū vbiq; p̄ntem, vbiq; potentē intellexit, atq; fide ī-
tegra, hūilitate plena p̄ intermedias pſonas p̄ puero ſuo interrogaturus ait. Dn̄e nō ſum di
nus, &c. ſed tm̄ dic verbo & ſanabiť puer meus. Et recte nimirū, q̄a nō eſt īpoſſibile apud de
Luce. 1 um oīne verbū. ¶Quā ſane potentiā ſi ſemp̄ p̄ntem cōſideraremus, hauddubie deū time- G
Heb. 4. remus & corā eo cū oībus humiliaremur, vt q̄ agimus ante oculos ipſius, q̄ oīa cernit, quicq̄
Eccleſ. 11 nihil mali relinquit inultū. Cui de oībus reddēda eſt ratio, qui oīa punire pōt & vult.
Matt. 21 ¶Sexta, nihil q̄d ſalutis eſt, peti à deo poſſe, q̄d nō vera fide obtineať, Chro alias dicente. H
Iacobi. 1. Omia, q̄cunq; petieritis in oratōe credētes accipietis. Et Iacobus, ſi quis, inq̄t, vr̄m indiget
ſapientia, poſtulet à deo, q̄ dat om̄ibus affluenter, poſtulet autē in fide & nihil hęſitet. Hinc
hodie tā Centurio q̄ Leproſus ſuæ petitōis p̄ fidē factus eſt cōpos. ¶Septima, nos debe- I
re attēdere, ne ſi minus, q̄ fidei ſunt nr̄æ, fecerimus à deo & eius ſanctorū cōſortio & ab ęter-
na beatitudine excludamur. Id q̄d Iudęis de ſua religione ſine fructu gloriātib⁹ factū ſcim⁹,
2. Petri. 1. proinde Petrus, frēs, ait, magis ſatagite, vt p̄ bona opa certā veſtrā vocationē & electionē
Iacobi. 2. faciatis. Fides eñ, inquit Iacobus, ſine operibus eſt mortua. Et hoc eſt, q̄d Iohānes Bap. faci
Matt. 3. te, inquit, fructū pœnitentia dignū. Et ne velitis dicere intra vos, patrē habemus Abraham
&c. Quod confirmans Chriſtus ait. Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis regnū dei, & da-
Matt. 21 bitur genti, facienti fructus eius. Idemq̄ hodie inquit, dico aūt vobis, quod multi, &c. Atq;
vtinā huius dicti ſerio ſempq̄ memores eſſemus.

HOMILIA DECIMATERTIA, DE EO QVOD LEGITVR.

Matt. 8. Marc. 4. Luc. 8. Aſcendente Ieſu in nauiculam, &c.

Dominica tertia poſt octa. Epiphanię.

QVAMVIS hodierni Euangelij cōtextus ſub hiſtoria, q̄ plus quàm clara ē, A
tā valde multas q̄ præclaras & ſalutares cōtineat doctrinas, q̄ & ad lōgū tracta
ri poſſent, propter tn̄ tēporis importunitatē & quia hoc anno in æde diui Pe
tri, quū pro aduerſitatibus imminētibus depellendis habebať proceſſio, reue-
rendiſſimo & illuſtriſſimo principe. Archiep̄o nr̄o p̄ñte, eiuſmodi doctrinas
penè oēs tetigimus, in p̄ñtia duas tm̄ dilucidemus, quarū ¶Prima eſt, nos in B
tentationibus, q̄bus in hoc mūdo carere nequimus, nequaq̄ deſperare debere, q̄ſi dn̄s ob pec
cata nr̄a dormiens. i. quaſi nō noſtri curā gerens, nos tribulatos ſit deſerturus, imo fortiter
Pſalm. 33 ſuſtinere & immobiliter in bono pſeuerare, qn̄quidē, ait propheta, iuxta eſt dn̄s ijs, q̄ tribu-
Iohan. 16 lato ſunt corde. Hic alibi dn̄s. In mūdo pſſurā habebitis, ſed cōfidete. Ego vici mūdum. Si-
quidē ait ap̄lus. Fidelis eſt deus, q̄ nō patieť vos tentari ſupra id, q̄d poteſtis, ſed faciet etiam
1. Cor. 10 cū tentatōe prouentū, vt poſſimus ſuſtinere. Sic patriarchā Iacob, opinione mortis filij ſui
Gene. 37. Ioſeph viginti q̄tuor annis adfligi ſuſtinuit, quē poſtea videntem lætitia copioſiore refecit.
Gene. 40 Sic ip̄m Ioſeph ſeruitute & carcere aliquandiu permiſit tribulari, quem poſtea in Aegypto
glorioſius

Digitized by Google

glorioſius exaltauit. Sic Iobũ illum, patientiæ exemplũ, diu ſuſtinuit & multipharia tribulari, quẽ poſt flagella reſtitutis duplo omnibus per. CXL. vitæ annos in omni quiete & gaudio cõſeruauit. Sic & Tobiã in exilio cæcitate annis. XIIII. exanimari permiſit, quẽ deniq; eripuit, ei duplicia gaudia largitus eſt. ¶ Sic itaq; fratres chariſſimi, etſi propter peccata nr̃a proculdubio totus quaſi mundus tanq̃ mare cõtra nos incipiat ebullire, atq; in furorẽ conſurgere. Etſi omes venti & vertigines dæmonũ vndiq; ſæuiant. Etſi om̃is poteſtas maris. i. om̃es principatus & ptãtes mũdi concitent & in timore iracundiæ ſpument. Etſi deniq; ad cœlos vſq; ſe extollãt tempeſtates maris, malignitates, dolos & fremitus ſic cõcitent, vt etiã elementa in nos videantur armari, minitantes bella, peſtem & cariſtiã, nõ tamen eſt, quod plus æquo timeamus, cõtremiſcamus, turbemur, aut deſperemus aut deficiamus, quinimò ſimus ſtabiles, fidem nõ deſeramus, memores deũ ſic nos facere memores noſtrorũ peccatorum, & velle, vt emendemur, ad ſe cõfugiamus veniã ſimul à peccatis & auxiliũ in tribulationibus oportunũ petamus, mallẽtẽ nos hic pati q̃ alibi æternaliter dãnatum iri. Dũ, em̃, inquit apoſtolus, à dño iudicamur, corripimur, ne cũ hoc mundo damnemur. Hinc ſequitur doctrinarũ. ¶ Secunda, vt de noſtris peccatis pœnitentes in omnibus aduerſitatibus, vndecunq; ſurgentibus magna fiducia ad Chr̃m ob peccata noſtra dormientem. i. cõniuentẽ cõfugiamus, ip̃m piis orationibus lachrymis & bonis opibus excitemus, orãtib⁹ ſuccurrat, ne peream⁹: dicẽtes humillime cũ rege Ioſaphat. In nobis dñe nõ eſt tãta fortitudo, vt poſſimus reſiſtere, ſed cũ ignoramus qd agere debeamus, hoc ſolũ habemus reſidui, vt oculos nr̃os dirigamus ad te: q̃nquidẽ ſolus es, q oĩa potes, & cuius volũtati nemo p̃t reſiſtere. Exurge dñe, & ne repellas in finẽ, adiuua nos, & redime nos ꝑpter nomẽ tuũ. Adiuua nos deus ſalutaris nr̃, & propter gloriã noĩs tui libera nos. Et propitius eſto peccatis nr̃is propter nomẽ tuũ, &c. ¶ Quod vbi cũ diſcipulis hodie fecerimus, hauddubiũ, quin ſurgẽs iperabit vẽtis & mari, dæmonibus & mũdi ptãtibus, oẽs mitigabit, q oĩbus iperat, diaboli & tyrãnorũ ſæuitiã reprimet, & eccleſię ſuę pacẽ cõcedet, voce cõſolatoria ad nos dicẽs. Nõ relinquã vos orphanos. Et ecce ego vobiſcũ ſum oĩbus diebus, vſq; ad cõſumationẽ ſeculi, vtpote qui alias in Dauide de vno quoq; tribulato dicit. Cum ipſo ſum in tribulatione, eripiã eũ & glorificabo eum. Cui fit, quod ſuis fit. Vnde ad Saulũ, Saule, inqt, Saule, qd me pſeq̃ris.

(Margin: C; D; E. Job. viii.; 1. Cor. xi.; 2. Par. 20; Psal. 73; Mat. vl.; Psal. 90; Actor. 9.)

HOMILIA XIIII. DE EO QVOD LEGITVR. MAT. XIIII.

Simile factũ eſt regnũ cœlorũ homini, qui ſeminauit, &c.

Dominica quarta poſt octa. Epiphanie.

A QVVM annis paulo p̃teritis dubitaret à multis, an poſſent hæretici è medio tolli, iidemq; ſupplicio ſupremo adfici, equidẽ ex officio ſine aliq̃ ſiniſtro adfectu reſpõdi poſſe, ideq; inter multa alia, q̃ nũc trãſeo, probaui ex hodierno euangelio. Quã ſanè probationẽ, vti firmã & incõuincibilẽ nũc intactã relinq̃, quã nec tpis anguſtia repeti patit: quũ interea nõ vulgaris apud plerosq; oẽs & alia vertat quæſtio, qua quærit, quum iure etiamnũ diuino tam hæretici q̃ id genus improbi alii è medio tolli poſſint à magiſtratibus Chriſtianis, quur illos mulctare B tardunt. ¶ Cui nimirũ reſponſioni antequã reſpõdeatur prius Euãgelii parabola per partes eſt exponenda, vnde tandem p doctrinas inde eliciendas ſua fermè ſponte reſponſio patebit. Regnum cœlorũ eſt ſtatus ipſius eccleſiæ militantis. Homo eſt Chriſtus. Ager eſt eccleſia, vbi ille ſeminauit ſemen bonum, q̃d eſt omnis pius & fidelis homo, adeoq; Catholica doctrina & fides. Homines dormientes, ſunt p̃lati & regentes qui vel inertia torpẽt vel laſciuia reſoluunt vel ignorãtia vel culpa p̃munt. Inimicus ſuperueniens eſt diabolus, q ſemp bonis aduerſat. Qui negligẽtibus ſupioribus ſupſeminauit zizania. i. malos hoĩes & hæreticos ſuis ſuggeſtionibus in medio tritici. i. bonorũ hoĩm, q̃s prius ſemẽ bonũ noĩauit. Accedẽtes ſerui, q̃rentesq; vñ veniãt tot hæretici & eorũ mala dogmata, & nunquid debeãt illos & hæc è medio tollere, ſunt q zelo bono ægrè ferũt tot iprobos hæreticos & eorũ dogmata, minus tñ ſufficiẽtes reſiſtere. Dominus verò eſt ipe deus adeoq; ſaluator noſter Ieſus Chr̃s, qui parabolam loquitur, eamq; deinde ipſemet noſtro modo exponit. Vnde aliquot colli-C guntur notatu digna, quorum eſt ¶ Primum in eccleſia eſſe permiſtos bonos cũ malis & ediuerſo ſicq; fuiſſe ab initio mundi. Id quod alia parabola Chriſtus arguit, dicẽs. Simile eſt regnum cœlorũ ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni genere piſcium congreganti, quam cum impleta eſſet educentes & ſecus littus ſedentes, elegerunt bonos in vaſa ſua, malos autem foras miſerunt. Errant igitur hæretici, dicentes, eccleſiam eſſe dumtaxat bonorum & iuſtorũ, quo ſanè pacto prorſus eſſet incerta eccleſia nec facile ſciri poſſet, quis eſſet in eccleſia: quandoquidem neſciat homo vtrum amore an odio dignus ſit, ſed omnia in futurum ſeruentur incerta. Inſuper ſæpe coram deo peſſimi ſint, qui habentur hic optimi, & è regione,

(Margin: Deute. 17; Deute. 13; Roma. 13; Matt. 13; Eccle. 9)

Digitized by Google

Matt. 21 & ſolus ſit Deus qui qualis quiſq; eſt verè nouit. Vnde dominus ad eos q̃ probi videbant aitr
1. Cor. 4. Amē dico vobis, q̃a publicani & meretrices pręcedēt vos in regno Dei. Ipſe enim pœnitue-
Hebre. 4 runt, vos aūt nō pœnituiſtis. Hinc Ap̃lus vtcūq; coram Deo & hoīe iuſtus dicebat de ſe. Ni-
hil em̄ mihi cōſcius ſum, ſed nō in hoc iuſtificatus ſum. Qui aūt iudicat mē, dñs eſt. ſ. q̃ melius
Eccl. 10 quales ſumus, nouit q̃ nos, cui oīa ſunt ſole clariora. Eſt igit Eccleſia bonoꝝ & maloꝝ hoim.

¶Sc̃do, malos prælatos eſſe cauſam mali populi. Qualis em̄ rector (ait ſcriptura) ciuitatis eſt D
tales & inhabitantes in ea. Sic dormientibus ſuperioribus, nata ſunt zizania, id eſt mali.

¶Tertiū, pręlatos debere eſſe vigilantes. i. nō torpere inertia, reſolui laſciuia, premi ignorā E
tia vl̃ culpa, ne inde ſuboriant mali & bonis noceāt, & ipſi ſint in culpa, à q̃bus Deus meritò pę
Hiere. 48 nam ſit ſumpturus. Hinc Propheta, maledictus, q̃ facit opus dñi fraudulēter & maledictus, qui
Ezechi. 3. ꝓhibet gladiū ſuū à ſanguine. Siqdem Deus ipſe ſanguinē ſubditoꝝ pditoꝝ de manu negligē
33. 34 Heb. 13 tium paſtoꝝ eſt req̃ſiturus. Sūt em̄ illi (ait Ap̃lus) q̃ ꝓ aīabus ſubditoꝝ rōnem ſunt reddituri.

¶Quartū, ꝑlatos & rectores poſſe & debere iprobos & maxīe hęreticos aliq̄diu tolerare. F

¶Primo quando ſine magno periculo & ſchiſmate puniri nequeūt, qđ fit quum multitudo G
Nume. 16 Gene. 18. vel princeps eſt in cauſa, ceu fuit in ſchiſmate Chore & Abyronis & cætera.

Eccl. 23. ¶Sc̃do, quando nō ſatis cōſtet de improbitate & hęreſi, ſiqdem ꝑ ſolā ſuſpitionē, & nudā cō H
Lucæ. 16 iecturā, nemo eſt puniēdus, niſi à Deo, q̃ corda hoim nouit, in iudicio ſuo vnicuiq; daturus ſe-
1. Cor. 4. cundū opa. Vnde Ap̃lus: Itaq; nolite (inq̃t) ante tp̃s iudicare, q̄adusq; veniat dñs, q̃ & illumina
bit abſcōdita tenebraꝝ & manifeſtabit cōſilia cordiū. Hiſce ergo duobus modis monemur,
ne puniamus malos, q̄niam ſimul poſſit & bonis noceri, q̃s Deus in ſuo iudicio rectiſſimè diſ-
cernet & caſtigabit. ¶Sed cur (ais) Deus ita tolerat malos, & ab eis ſinit tribulari bonos? I

2. Petri. 3. ¶Primo (inquā) vt ſi velint, cōuertant, & ꝑ bonos adiuuent. Hinc Petrus: Non tardat (inq̃t) K
Roma. 2. dñs ꝓmiſſionē ſuam, ſicut q̄dam exiſtimāt, ſed patiēter agit ꝓpter vos, nollēs aliq̃s perire, ſed
oēs ad pœniam reuerti. Vnde ad peccantem, ait Ap̃lus: An diuitias bonitatis eius, & patientię,
& longanimitatis contemnis? Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

¶Sc̃do, vt ſic boni cōparatōe eoꝝ plus nitant ad bonū, Deoq; ſint ex animo grati, qđ electi L
2. Timo. 3 ſunt ꝑ grām de numero pereuntiū, qđ tūc ſciēt, vbi nomīe Ieſu libēter patiunt tribulatōes, cu
iuſmodi oēs ſunt, q̃ piè volunt viuere in Chr̃o. ¶Tertio, vt ſic boni ꝓficiāt, & eis merita au M
1. Cor. 11. geant ꝓbatōe bonoꝝ. Sic Ap̃ls ait: Oportet & hęreſes eē, vt & q̃ ꝓbati ſunt, manifeſti fiāt in
vobis. Atq; ita nimirū Deus ꝓ ſua bonitate & ſapīa ſuffert malos inter bonos, vt ſic boni ꝑ eos
purgent, & à pc̄ti rubigine eliminent, atq; exerceant, vt ſic virtus in bonis manifeſtet, adeoq;
ipſi electi in via huius exilij ſegnes nō efficiant, ſed ad pr̃iam ſuā feſtinēt, corā accepturi in ęter
na beatitudine, à q̃bus ſegregent tū mali & collecti in faſciculos ad cōburēdū in ignē mittent.

HOMILIA DECIMAQVINTA DE EO QVOD LEGITVR
Matth. 20. Simile eſt regnū cœloꝝ homini pr̃iſamilias, qui exijt &c.

Dominica Septuageſime.

QVOD HODIE Non ſine luctu agit catholica Eccleſia, ad ip̄m A
multis ante tp̄ibus in veteri teſtamēto in ſe nō ſine mœrore ꝓfigura-
rūt filij Iſrahel. Tradit ſacra ſanè hiſtoria, cū ſuis olim peccatis Deum
4. Reg. 25 offenderant, audijſſe ſibi à Propheta (Deo iubēte) ꝓphetizari in hęc
verba. Trademini in manu hoſtili, & ſeruietis Nabuchodonoſoro ſe
ptuaginta annis. Idq; (vt Prophetaꝝ oīa) factū deniq; veꝝ fuiſſe. Si-
quidē illis ſic in peccādo pſeuerātibus, venit ſummo cū exercitu rex
Babylonioꝝ Nabuchodonoſorus in Iudæā & pp̃lm Iudaicū à Hieru
ſalem ſumma tyrānide in Babylonē captiuū abduxit, atq; eum inibi
ſeptuaginta annis opibus admodū duris adfecit. Ipſe vero populus
Eſdræ. 1. Iudaicus illic miſerè captus, depoſitis lætitiæ veſtimētis, & canticis, ſeptuaginta annis in luctu
& mœrore degit, donec liberatus per Cyrum (q̃ & Chriſtus eſt dictus) à iugo quoq; exem-
ptus Hieroſolymam cum venia redijt: rogatus vero in captiuitate ab hoſtibus, vt caneret ver-
Pſal. 136. ba Cantionum. ſ. vt in Hieroſolymis facere conſueuerant, reſpondiſſe perhibetur. Quomo
do cantabimus canticum domini, in terra aliena? Super flumina Babylonis illic ſedimus & fle
uimus, quum recordaremur Syon. In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus organa noſtra. Ha-
ctens hiſtoria, in figura, quæ hoc habet.

Gala. 4. Gene. 3 ¶Hieruſalem eſt paradiſus, mater illa noſtra ſurſum. Populus Iudaicus eſt humanū genus, B
quod inibi contra Deum in primis parentibus peccauit. Nabuchodonoſorus eſt diabolus, qui
illud ex paradiſo cathenis peccatorum captum, in Babylonem, id eſt, in hunc mūdum, miſeriē
Heb. 11 vallē & cōfuſiōis abduxit. Vbi illud, depoſitis veſtibus & Canticis lętitię peregrinat exul in lu
ctu & mœrore multaꝝ tribulationū & aduerſitatum ſeptuaginta annis. i. toto tp̃e vitæ, quod
numero

Digitized by Google

numero ſeptenario agitur & finitur, ſperans ſe demum exacto vitæ tempore per Chriſtū Pſal.89
Ieſum, qui verus eſt deus, ſe liberatum iri & rediturum, vnde abductum eſt.
C ¶Hinc catholica eccleſia ab hodierna die vſq; ad ſabbathū in albis (q̃d tēpus ſeptuaginta
dies, vñ dici ſeptuageſima cœpit, conplectit) p̄dictā in peccatis captiuitatē ſingulari luctu. ſ.
lugubribus veſtibus & cāticis repſentat, ac interim pro pctīs nr̃is gemit & mœret, ſperans
ſe mediāte Cyro. i. Ieſu Chriſto ex hac cōfuſa Babylone, & ex hoc miſeriaꝝ exilio liberatū
iri, & poſt hanc vitā (quæ natura ſeptuaginta annis plærūq; intercluditur) in verā noſtram Pſal.89
Hieruſalē, quæ cœlū eſt, rediturā. Cuius ſpes vt certa eſſe poſſit, neceſſum eſt, vt ſinguli viua
mus iuxta hodierni Euangelij tenorem. Qui nobis facile per aliquot doctrinas patebit, vbi
D illius parabolā elucidauerimus in hunc modū. ¶Regnū cœloꝝ eſt ſtatus eccleſiæ militā-
tis. Paterfamilias eſt deus. Vinea eſt eccleſia, & eius fides. Operarij ſunt homines ad eccleſiā
& fidem à deo vocati & conducti. Operatio eſt om̄is virtuoſa actio ex fide per charitatē ve-
niens. Conuentio ex diurno denario, eſt merces. ſ. vita æterna, quam deus homini pro hu-
iuſmodi virtuoſa actione, quaſi ex quadam conuentione daturus eſt. Primū mane, eſt tem-
pus à principio mundi vſq; ad Noe, quod continuit. MDCLVI. annos. Hora tertia eſt tē
pus à Noe vſq; ad Abraham, quod. CCCLXXXIX annos cōplexum eſt. Sexta hora eſt tē
pus Ab Abraham vſq; ad Moyſen, quod annos CCC continuit. Hora nona, eſt tempus à
Moyſe vſq; ad Chriſtum, quod annos MDIX continuit. Vndecima hora eſt tēpus à Chr̃o
vſq; in finem mūdi. Sero eſt tempus mortis & vltimi iudicij. Procurator patrisfamilias eſt
Ieſus Chriſtus, qui huc propter procurationem humanæ ſalutis eſt miſſus. Eius vocatio eſt Iohan.5.
iuſſio ad iudicium, de qua ipſe alias, Venit hora, inquit, qñ mortui audient vocem filij dei, & 1. Cor.3. B
qui audierint viuent. Tunc em̄, inquit apoſtolus, vnuſquiſq; propriam mercedem accipiet
ſecundū laborem ſuum. Quæ reliqua ſunt, vnicuiq; obuia ſunt. Ex quibus nunc om̄ibus col
E ligimus aliquot ſalutares doctrinas, quarum. ¶Prima eſt, deū om̄es homines à principio
vſq; ad finē mundi ad ſuam eccleſiā & fidē vocaſſe, proptereaq; om̄es velle fieri ſaluos, q̃sq; Luc.19
non ad perditionem ſed ad æternā beatitudinē creauit, ac vt redeant ex hac Babylonia, ad 1. Timo.2
Hieroſolymā æternam, vnde p peccatū primoꝝ parentū ſunt extruſi. Sap.2.11.
F ¶Secunda, neminē poſſe ad illam ipſam Hieroſolymā redire, niſi per pœnitentiam tribu
lationū & aduerſitatū, quas iuſto iudicio propter peccatū protoplaſti luimus iuxta maledi- Gene.3
ctionē dei, dicētis. In laboribus comedes, & in ſudore vultis tui veſceris pane tuo cūctis die
bus vitæ tuæ, donec reuertaris in terrā, de qua ſumptus es. Vñ in actis ſcribitur. Qm̄ per mul Actor.14
G tas tribulatiōes oportet nos intrare in regnū dei. ¶Tertia, nulli prodeſſe Chriſti fidē ſine
operibus, neceſſum ideoq;, vt eā habeat fidē, quæ p charitatē operet. ſ. opera pietatis & mi- Galat.5
ſericordiæ. Siquidē fides ſine operibus ſit mortua, nō viuificans. Hinc hodie in vinea ope- Iacob.2
rantes remunerātur, veꝝ otioſi redarguunt, & q in vineam dñi laborare tardauerunt. Hinc 2. Tim.2.
apoſtolus, labora, inqt, ſicut bonus miles Chriſti. Qui certat in agone nō coronabit, niſi le-
gitime certauerit. Errāt ergo & ſeducunt ſeipſos, dicētes & arbitrantes, ſe nuda fide ſaluari
H poſſe. Qua de re alias perq̃ plurima diximus. ¶Quarta, nemini viā mœrendi regnū cœlo-
rum claudi, donec p̄ſentis vitæ dies terminet: quādoquidē ad labores vineæ, om̄es cuiuſli-
bet ætatis, etiā qui ad vltimā vitæ horā (quæ per XI. horā intelligitur) puenerint, vocātur.
Nec à vocatiōe ceſſatū eſt, donec veniret ſero p̄ſentis vitæ. i. mors. Hinc dñs per ſcripturā. Ezech.18
Cum. i. qñcunq;, auerterit ſe impius ab impietate ſua, & fecerit iuſtitiā & iudiciū, ipſe ani-
mam ſuā viuificauit. Nō eſt igitur, vt aliquis vel q̃libet peccator inueteratus deſperet, quaſi
diutius æquo expectarit pœnitere. Qūo em̄ deſperet, quū audit dñm om̄i hora & om̄i ætate
ad pœnitentiā vocare, atq; dñs cōuerti volentes ſuſcipit, q̃diu ſpūs in eis eſt. Reliqua, q̃ hic
I quoq; dici queant, ſuo tpe ad longū retulimus. ¶Quinta, ne quis nimiū dei miſericordiæ
confidat, expectando ad craſtinum, & procraſtinando pœnitentiam, perinde diutius vi-
cturus, & quaſi ſatis adhuc reſtet tēpus pœnitendi, imo cogitet ſubito plærūq; adeſſe ſero. i.
mortē, vbi operari nō licebit, ſed p̄mia recipere, iuxta Chriſtū, dicentem. Ambulate dū lu-
cem habetis, vt tenebræ vos nō comprehendant. Venit nox, quando nemo poteſt operari. Iohan.12
Ideoq; fratres chariſſimi, nulla occaſione conuerſionē veſtram in poſteriorem ætatē differ Iohan.9.
re debetis, ſed in timore dñi accelerare. Si em̄ iuſtus de ſua iuſtitia cōſeruanda certitudinem
non habet, apoſtolo dicente. Qui ſtat, videat, ne cadat, quam certitudinē vitæ peccator ſibi 1. Cor.10. C.
promittere poteſt? maxime q̃d Chriſtus ait. Vigilate. i. operamini, qa neſcitis, quando dñs
veniet, ſero, an media nocte, an gallicātu, an mane, ne cū venerit dñs, inuenerit vos dormi Marc.13
entes. Itaq; ſimus memores, q̃d qui venientem XI, id eſt, vltima hora nō reſpuit, ipſam ho-
ram non promiſit XI. Atq; ſit om̄ibus tam iuſtis quàm iniuſtis ſemper horribilis ſententia
dñi dicentis. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Conemur pœnitendo in hoc tēpore ſa-
cro eſſe de numero paucoꝝ, quales non erimus, niſi in dñi timore ſteterimus. Qui em̄, inqt
ſcriptura, in timore dñi ſe non tenuerit, cito ſubuertetur domus ſua. Eccle.27. A

¶Homilia

HOMILIA DECIMASEXTA, DE EO QVOD LEGITVR, Matth.13.Marc.4.Lucæ.8.Cum turba plurima.&c.

Dominica Sexageſime.

QVONIAM Præcedenti dominica vocati ſumus in vineam do- A
mini,vt iſthic fructuoſa opera ꝓducamus:opa(inquam) quæ fructi
ficant in vitam æternã,recte hodierna dñica nobis Euangelium ſub
oculos ponit Eccleſia de verbo Dei diſſerẽs, vnde fructuoſa opera
ſuam accipiunt radicem. Quanti vero hodiernæ diei Euangelij ver-
ba ſint habenda,& quanta animi diligentia & deuotione attenden-
da hinc facile intelligimus:quoniam Chriſtus more optimi orato-
ris,de re ardua dicentis,auditores ſingulariter ad audiendum inhor
tatur,dicens:Qui habet aure audiẽdi,audiat,id eſt,qui quę dicturus
ſum audiet,hortor audiat,nõs ꝑfunctoriè ſed diligentiſſime.i.audiat
Lucæ.2. ea auribus cordis & ſenſibus interioribus,auribus(inquam)intelligẽtiæ,obedientiæ & opera-
tionis:veluti diua virgo audiuit,qua deſcribit Euangeliſta:Maria autem conſeruabat omnia
verba hæc conſerens in corde ſuo. Quo nimirum modo vult Chriſtus,nos audire debere ver-
ba præſentis Euangelij,inquiens:Qui habet aures audiendi,audiat.Quibus ſanè verbis vtitur
plęrumq; ſemper dominus,quum intendit aliquid dicere ſub myſterio,quodq; vtile & arduũ
eſt intellectu indigẽs:quale eſt,q̃d diſputat in hodierno Euangelio. Id enim tantum eſt,vt ſi-
ne ipſo ſaluus eſſe nequeat quiſqàm,nec ad veritatis agnitionem peruenire.Siquidem diſputet
inibi dominus de fructificatione verbi diuini. Verbum autem diuinum quantum ſit, hinc ac-
Hebre.11. cipimus,qđ in ipſo ſit principiũ totius ſpiritualis vitæ & fructus æternæ beatitudinis, adeoq;
fundamentum quoq; & ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ,quod eſt fides,q̃ vtiq; actualr̃,non niſi per
Roma.10 verbũ Dei haberi poteſt.Cũ enim(Apl'o teſte)ſaluus eſſe nequeat,niſi q inuocat nomen dñi:
modo conſtat,illud neminem poſſe inuocare, niſi q credit & fidem habet,quam nemo habet
ſine prædicãte:quandoquidẽ fides ex auditu ſit,auditus autem per verbũ Dei. Ex qbus patet
ſine verbo Dei neminẽ poſſe ſaluari, quum ex eo ſit fides, qua iuſtificamur, & ſine qua nemo
poſſit placere Deo.Cuius proinde arduitatẽ & neceſſitatẽ dominus aperto demonſtrauit,in-
quiens Qui habet aures audiẽdi audiat, quemadmodum ſatis abundè claret in Euangelio ho-
dierno.Quod quoniam ipſemet ſummus omnium doctor & magiſter exponit,non eſt,quod
ipſe mgr̃o me ꝓferã,idipm̃ pariter expoſiturus,q hoc ſolũ admonuerim. ¶Primo,Chr̃m inibi B
ſummatim ſubindicare,multos quidem vndiq; confluere ad prædicationẽ Euangelij, in om-
nibus gigni fructum ſed tamẽ non,idq; accidere non culpa docẽtis,ſed audientiũ vitio,nec pa
rem fructum gigni in ijs,q audiunt,ſed vt quiſq; adfert animũ à mundanis curis,& cupidita-
tibus vacuũ,ita ſermonis auditi maximũ eſſe fructũ. Igit̃ non verè eum prædicatorẽ induce-
mus malũ,cuius verbũ.ſ.Dei non apud oẽs vel m̃tos fructificat:quandoquidẽ ſanctiſſimi nõ
Eſa.53 nunq̃ viri apud auditores induratos paꝝ vel nihil profecerint. Id qđ conquerit̃ Eſaias,dicẽs:
Domine,qs credidit auditui noſtro.Sic(obſecro)qdnam ſanctiſſimi Prophetæ & patriarchæ
Gene.17. cõtinuis fidelibusq; ſuis cõcionibus ꝓfecerunt apud eos, q tẽpore Noe vixerunt, q increduli
Gene.19. fuere donec diluuio vniuerſi perierunt. Quid ꝓfecerunt apud Sodomitas, q increduli fuere,
Matt.24 Lucæ.17 donec igne & ſulphure funditus periere.Quid apud Iudæos olim alij? Quum eoꝝ partim fue
Matt.23 rint effugati,partim flagellati,partim cæſi,partim lapidati,partim aliò mortis genere trucida
ti? Quid deniq; Chriſtus apud Iudæos ꝓfecit? Parum vtiq; vl' planè nihil, hoc ipm̃ alibi con-
Iohan.15 querẽs in hæc verba:Si non veniſſem & locutus fuiſſem eis, pctm̃ non haberẽt.Nunc aũt ex-
cuſationẽ non habẽt de peccato ſuo.Si opa non feciſſem in eis, quę nemo alius fecit,pctm̃ nõ
haberẽt.Nunc aũt viderũt & oderũt,& me & patrẽ meũ. Sed cuius obſecro vitio? Non vtiq;
Chriſti,nõ Prophetaꝝ nec Apl'oꝝ,ſed planè culpa audientiũ,q ſe ex cauſis,quæ recenſent̃ in
Iohan.15. hodierno Euangelio,Dei verbo indignos reddũt. Ad dignam vero & ſalutarẽ eiuſdem ver- C
bi auditionem requiritur. ¶Primo,vt ſit intus, in animo auditoris,ſcilicet ſpiritus ſan-
Pſal.126 ctus,q inſtruat,ſine quo ille nihil facere poteſt.Niſi enim(inqt Proheta)dñs ædificauerit do-
mum,in vanũ laborauerũt,q ædificant eam.Sanè domus, ppl'us Dei eſt, quam domũ domi-
nus ædificat,ſine quo interius operante fruſtra laborant prædicatores foris loquẽtes tanq̃ mi
.Cor.3. niſtri ędificatõis.Deus eñ(ait Apl'us)ſolus eſt q dat incremẽtum ſcilicet verbi. Hinc Moyſes
Deute.32 ppl'o prædicaturus ait:Concreſcat in pluuia doctrina mea,fluat vt ros eloquiũ meũ,quaſi im-
ber ſup herbam,& quaſi ſtellæ ſup gramina. Sic verbi auditor primũ debet exorare gratiam
diuinã. ¶Scđo,vt nõ mõ audiat,ſed in memoria recõdat,nõ aliò vagabundus,vt huc intret D
Pſal.118 & illuc exeat illicò. Sic audiuit ꝓpheta,de ſe dicẽs:In corde meo abſcõdi eloqa tua,vt nõ pec
cẽ tibi.Si eñ verbũ ẽ ſemẽ,ꝑfectò cõſtat,ſemẽ qđ ſeminat̃,niſi ſub terra cõdat̃, ſine fructu ma-
nere.Sic verbũ dei ſine mẽoria auditũ,diabolus tollit,ne audiẽs fructificãdo ſaluet̃,ſed pereat.
Siqui-

Digitized by Google

Siquidem natura didicimus, de eius vita deſperari, qui languente ſtomacho alimenta nõ retinet. Sic æternæ mortis periculũ formidare habet, qui verbũ dei, alimentũ iuſtitiæ in memoria nõ tenet. E ¶Tertio, vt nõ ſtatim ingruentibus tribulatõibus & aduerſitatibus deficiat à verbo dei, quaſi hoc ipm nil ſibi profit, imò adſumat ſibi illud pro cõſolatione & patientia, qm (vt apoſtolus ſcribit) omia ſint ſcripta, vt p patientiã & cõſolationem ſcripturarũ ſpem habeamus. Roma.15. Debet em illud nõ modo cum gaudio audire, ſed & cũ charitate, qua facile omia ſuffert, & ita, vt in eo iuxta prophetã, eloquium dei fiat quaſi argentũ igne examinatũ probatum terræ, purgatũ ſeptuplũ. 1.Cor.13. Psal.11. Non eſt igit verbum dei relinquendũ propter tribulationes, q̃s propter ipm patimur ab illius pſequutoribus, ſed ſequi apl'os, qui quũ paterentur propter dei verbũ & prohiberent id pdicare, gaudentes ibant à conſpectu concilij, qm digni eſſent habiti pro noĩe Ieſu contumeliã pati. F ¶Quarto, vt audiens verbũ dei interim abſtineat à diuitijs & voluptatibus huius mundi, quibus illud nõ ſecus atq; ſemen inter ſpinas ſuffocatur, ne fructificet. Acto.5. Neceſſum eſt, vt qui verſat inter mundi diuitias & voluptates ſemper aliqd amittat de verbo dei, queadmodũ ouis cõuerſans inter ſpinas ſemp ibi aliqd de lana dimittit. G ¶Quinto, vt fructũ in patientia adferat. i. vt prorſus iuxta dei verbũ intentum & tenorẽ agat. Siquidẽ verbum, ſine fructu ſit, quemadmodũ artifex ſine opere artificij. Hinc apoſtolus Iacobus inquit. Eſtote factores verbi, & non auditores tantum, fallẽtes voſmetipſos, &c. Iacobi.1. Factor em operis in facto ſuo beatus erit. Haſce quinq; conditiões dominus apertò ſubindicat in Euangelio.

HOMILIA XVII. DE EO QVOD LEGITVR. LVC. XVIII. Matt.20. Mar.10. Aſſumpſit Ieſus duodecim diſcipulos ſuos, &c.

Dominica Quinquageſime.

A HORRENDVM ſanè eſt idemq; prorſus deplorandum, q̃d etſi deus ille Opt. ſua ſolius bonitate omes hoĩes ad beatitudinẽ creauerit eosq; velit ſaluos fieri vniuerſos, pauci tñ ex eis ſaluent, Chriſto nuper dicente. Sapie.11. Matt.20. Matt.7. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Eſtq; lata porta & ſpacioſa via, quæ ducit ad perditionẽ & multi ſunt, qui intrãt per eam, & ediuerſo anguſta eſt porta & arta via, q ducit ad vitã & pauci, q inueniũt eã. Neq; hoc ad multitudinẽ infideliũ & ad paucitatem credentiũ referendũ putauerim, quinimò prorſus de male Chriſtianis dici putem, quũ & ipſi ſint quadamtenus infideles, vtpote qui deũ verbis noſſe fateantur, factis autem negent, nequaq̃ ad beatitudinẽ futuri, dño dicente. Titum.1. Nõ omis, qui dicit mihi dñe dñe, intrabit in regnũ cœloꝝ, ſed qui facit voluntatẽ patris mei, qui ĩ cœlis eſt, ipſe intrabit in regnũ cœloꝝ. Matt.7. Eheu q̃ pauci ſunt, qui ex Chriſtianis voluntatẽ patris facto faciũt? Ad q̃s olim dicturus eſt dñs. Diſcedite à me omes, qui operamini iniquitatẽ. Adde q̃d male Chriſtiani durius punientur, quã infideles, qui fidem nunq̃ habuere: qñquidem, ille ſeruus, inquit Chrs, qui cognouit voluntatem dñi ſui, & nõ ſe pparauit, & non fecit ſcdm voluntatẽ eius, vapulabit multis, qui autẽ non cognouit & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Lucæ.12. Cui em multũ datum eſt, multũ quæretur ab eo. Indubitato proinde Chriſtus dixit de nobis Chriſtianis. Multi ſunt vocati, ſed pauci electi, vtpote qui ſe indignos faciunt vocatione p mala opera, quũ per bona opera ſuam vocationẽ & electionẽ facere certã deberent, id q̃d (proh dolor) pauciſſimi faciunt. 2.Petri.1.

B ¶Atq; hinc eſt, q̃d mater eccleſia hiſce diebus præcipuè deplãgit caſum primoꝝ parentum, qui ſic in propagine inualuit, vt licet omes hoĩes ad imaginẽ dei facti ſint, vt æternã ſalutem adipiſcatur, pauciſſimi tñ ex plurimis eam nanciſcuntur. Quod dñica ſeptuageſimæ dñs per tremendã illã vocem dñi eccleſia nobis intulit. Multi ſunt vocati, pauci vero electi. Et idem q̃q; dñica ſexageſimæ deſignauit per parabolã, qua dñs inſinuat tm partem ſeminis verbi dei quartam fructificare. Deniq; hoc ipm in hodierno Euangelio ptendit, paucitatem ſaluandoꝝ Chriſtianoꝝ inde oſtendens, q̃d inter multos dũtaxat vnus veꝝ lumen petijt, & hunc in ſua petitione ptereuntium multitudo ſuis increpationibus pturbauit.

C ¶Quis em, obſecro, per cæcũ in Euãgelio alius intelligitur, q̃ peccator conuerti, cupiens? Per increpantes vero qui alij accipiuntur, quã ea, quæ peccatorẽ pœnitere volentem retrahunt? cuiuſmõ ſunt diabolus, caro & mũd', ij nimiꝝ ſunt, q ne q̃d volumus facimus ipediũt. Siquidẽ quũ quis peccator ad Ieſum clamare incipit. i. incipit cõtemnere mundũ, ſpernere cũ ſuis voluptatibus ſeculũ, diſpergere ſua & dare pauperibus (quod vere eſt clamare ad Ieſum) mox increpant præcedentes & ſequẽtes. i. caro, diabolus & mundus. i. malus Chriſtianus, & prohibent factis & verbis, ſuggerẽtes & dicẽtes. Quid inſanis? Nimius es. Demẽtia eſt. Nunquid alij non ſunt Chriſtiani? Quod & ita ſit, vt vix vnus ex plurimis propter varia impe-

Digitized by Google

impedimenta ſaluari poſſit, quod vtiq; lamentatione dignum eſt. Quid ergo agendum aliud
cæco peccatori, illuminari tñ cupiẽti, niſi vt cũ cæco in Euangelio. ¶Primo, clamet & oret D
à Chr̃o, vt ſui miſeraſ, dicẽs: Ieſu fili Dauid, miſereri mei. Clamanti eñ ſe & grãm ſuam nõ ne-
Matt. 11. gabit, q dixit: Venite ad me oẽs, q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos. Nolo eñ mor-
Ezech. 18 tem pctõris, ſed vt cõuertaſ & viuat. ¶Scd̃o, petat, nõ falſas diuitias, nõ terrena dona, nõ fu- E
gitiuos honores, ſed lucẽ. Nec lucẽ illam, quę loco claudiſ, quę cũ tpe finiſ, quę noctiũ interru-
ptione variaſ, quę à nobis cõiter cũ pctõribus cerniſ, ſed petat lucẽ iuſtitiæ, vt oculo mentis vi
Iohan. 18 1. Tim. 6. dere poſſit & cognoſcere, et ſemp quæ iuſta ſunt & placita Deo, vt tandẽ poſſit venire ad eũ,
Apoca. 21. qui vera eſt lux & inhabitat lucẽ inacceſſibilẽ in ea ciuitate, quę nõ eget ſole & luna, vt luceant
inibi: qñquidem claritas Dei illuminet eam, & lucerna eius eſt agnus. ¶Tertio, vt nõ ſinat ſe F
intercipi à turba.ſ. carnis, diaboli, & mũdi ip̃m retrahẽte, clamando pſeueret, ppoſitum ex-
ęquaſ, cœptũ pficiat, memor ſcripturæ, dicẽtis: Ne ſequaris turbam ad faciendũ malum, nec
Exo. 23 in iudicio plurimoꝝ adquieſcas ſniæ, vt à vero deuies. Qd' vbi fecerit & pſeuerauerit, pculdu
biò faciet Chr̃m ſtare, ſibiq;, q̃d petit, miſericorditer largiri, quũ aliàs dixerit: Qui pſeuerauc-
Matt. 10 rit, hic ſaluus erit. Et alibi: Eſto fidelis vſq; ad mortẽ, & dabo tibi coronam vitæ. ¶Quarto, G
Apoca. 2 Pſalm. 83 apertis oculis cordis ac cognitõis lumine iuſtitię iam pficiſcaſ.ſ. de virtute in virtutẽ, atq; ope
re ip̃o ſequaſ Chr̃m cum cæco in hodierno Euangelio. Quo? vtiq; in Hieruſalem.ſ. ęternam.
Qua via? Nimiꝝ p Hiericho.i. p hũc mũdũ &c. vtiq; tribulatõis, p quã dũtaxat illuc venire pt.
q̃niam Chriſtus, q pc̃m non fecit, nõ ſine maximo dolore illuc puenire potuit ſed oportuit,
vt ideò prius crucifigereſ, hodie inquiẽs: Ecce aſcẽdimus Hieroſolymã, & filius hoĩs tradetur,
gentibus & illudeſ, & flagellabiſ, & conſpueſ, & poſtq̃ flagellauerint, occident eum, & tertia
2. Cor. 4. die reſurget. Illuc, pinde pctõr cõuerſus dñm ſequaſ, crucifigaſ in eo filius hoĩs.i. homo verus
Coloſſ. 3 homo carnalis, vt viuat deinde p grãm regeneratõis. Apl̃o hortãte, quũ ait: Semp mortifica-
tionem Chr̃i in corpe noſtro circũferentes, vt & vita Ieſu in corpe noſtro manifeſteſ. Eapro-
pter dilectiſſimi fratres, quũ ppter pctã cęci ſumus, hiſce ſacris diebus cũ cæco in Euangelio
ad dñm tranſeũtes, vt ad agẽda illuminemur, clamemus, atq; deinde cœleſti doctrina illumi-
nati illũ fortiter ſequemur, nõ terreamur ab ijs, q̃ increpãt & impedire volũt, veꝝ nos crucifi-
gamus p abſtinentiã ab oĩbus q̃ carni placẽt, diabolo, & mũdo, vt ſic tpe paſchatos cũ Chriſto
reſurgamus, hic p grãm, & aliàs in Hieroſolymis per gloriam.

HOMILIA DECIMAOCTAVA, DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 5. Lucæ. 6. Audiſtis quia dictum eſt antiquis, &c.

Feria ſexta poſt Cinerum.

QVANDOQVIDEM Hoc ſacrum quadrageſimæ tẽpus ſit, vel A
ideò potiſſimũ ab Eccleſia ſolẽne inſtitutũ, vt vltra Chr̃i imitationẽ
in ieiunando ipſi Chr̃o dño Deo nr̃o, quẽ hactenus noſtris peccatis
multipharià offendimus, reconciliari poſſimus, pinde rectè hodier
na die in frontiſpicio q̃drageſimæ legi ſolet Euangeliũ de vera in p
ximũ dilectõe, quæ baſis eſt & origo verę cũ Deo recõciliatõis. Siq-
dem dilectio cõſiſtit nõ mõ in hoc, q̃d illi.ſ. proximo benefaciamus
ſed & vt illi donemus, q̃d cõtra nos vł ope vł verbo fecit. Qd' niſi fe
cerimus, nõ eſt, q̃d vnq̃ ſperemus nos deo reconciliari, & eius in nos
Matth. 6 grãm nanciſci, dño dicẽte: Si eñ dimiſeritis hoĩbus pctã eoꝝ, dimit
Lucæ. 6. tet & vobis pater veſter cœleſtis delicta vr̃a. Si aũt nõ dimiſeritis hoĩbus, nec pater veſter di-
mittet vobis pctã vr̃a. Et hoc eſt, q̃d hodie dñs ip̃e dicit: Diligite inimicos veſtros & cætera.
¶Quia vero inimicus nobis aliq̃s eẽ queat, primo quia cõtra nos habet rancorẽ & odium, B
pinde primũ dat remediũ, dicẽs: Diligite inimicos vr̃os. Scd̃o, q͂a ore nobis detrahit & ma-
ledicit, hinc ſcd̃m remediũ dat, inquiẽs: Benedicite maledicẽtibus vobis. Tertio q͂a corporal'r
nos lædit. Ideò tertium addit remedium, dicẽs: Benefacite ijs, qui oderunt vos. Proinde ſi vo-
lumus eẽ Chriſti diſcipuli, adeoq; pfecti, debemus iniuriantibus nobis beneficium dare, corde
ipſos diligendo, beneficium oris, pro eis orando, & beneficium operis benefaciẽdo ipſis.
¶Sed inq̃t quiſpiã, qũo nobis Chr̃us tam arctè p̃cipit, vt amemus inimicos noſtros, quũ C
antiquis, q̃bus idem, q nobis eſt Deus, dictũ ſit: Dilige proximũ tuũ, & odio habebis inimicũ?
¶Reſpondeo q̃dem primo, nõ eſſe q̃rendũ de hoc, quũ cõſtet legẽ fuiſſe impfectiõis. Euan- D
Matth. 5 geliũ verò pfectõis, q̃d planè vltra legẽ vult, vt iuſtitia nr̃a plus q̃ ſcribaꝝ & phariſæoꝝ abun
Exo. 20 det. Siq̃dem lex voluerit, ne q̃s re ipſa occidat. Euangeliũ verò addit, ne q̃s etiã alteri iraſcaſ, ſi
Deuter. 5 modo velit intrare regnũ cœloꝝ. ¶Scd̃o, in lege quondã aliqua Iudæis induratis fuiſſe per- E
Deute. 24 miſſa, nõ vt bona, ſed ne peiora facerẽt, quẽadmodũ erat libellus repudij, de q̃ Iudæi ad Chr̃m:
Matt. 19 Quid ergo Moyſes mandauit dari libellũ repudij & dimittere vxorẽ? Ait dominus: Quoniam

Moyſes

Digitized by Google

Moyſes ad duriciā cordis veſtri permiſit vobis dimittere vxores veſtras, ab initio aūt nō erat
ſic. Durities aūt hæc erat, Quū Moyſes videret propter deſideriū coniugū ſecundarū, quæ illis
ditiores vel iuniores vel pulchriores eſſent, primas vxores interfici, aut malā vitā ducere, ma-
luit indulgere diſſidiū ꝗ̄ odia & homicidia perſeuerare. Sed hæc duricies apud nos per verita-
tē euāgelicā eſt mitigata, ideoq́ repudiū nō eſt admiſſum, niſi in caſu, dicēte Chriſto. Ego au Matt. 5
tē dico vobis, quia oīs, qui dimiſerit vxorē ſuā (excepta fornicationis cauſa) facit eā mœchari,
& qui dimiſſam duxerit, adulterat. Mœchus aūt & adultera morte morianť. i. lapidentur. Leuit. 20
F ¶ Tertio, non eſſe vſpiam in lege ſcriptū. Et oderis inimicum tuū, ſed eſſe traditionē phari Iohan. 8. Exodi. 17
ſæorū & ſcribarū, qui idipſum addiderāt, tum quia dñs pceperat filijs Iſrael perſequi inimicos Deute 25
ſuos, & delere Amalech, de ſub cœlo, tū quia dñs pceperat, diliges proximū tuū ſicut teipſum
& diliges amicū tuū, &c. ipſi arguebāt à cōtrario ſenſu, quod debebant odire inimicū, quod
falſum eſt, qm̄ omnis homo ex charitate diligendus eſt, qa ad imaginē dei creatus, & ipſius p
cognitionē & amorē capax. Sin alicubi lex dixerit (quod nō facile crediderim) inimicū oderis
profecto nō eſt vox iubentis iuſto accipiēda, ſed permittētis infirmo. ¶ Cæterū rurſus dicit
aliquis, quō diligamus inimicos? Reſpondeo ex Euāgelio, diligēdi ſunt inimici adfectu, vt il-
lis bona gratiæ & gloriæ optemus, quæ ad ſalutē eorū ſunt, procuremus, atq; indigētibus ipſis
opem noſtrā exhibeamus, miſericordes in eos, apoſtolo dicēte. Si eſurierit inimicus tuus, ciba Roma. 12
illū: ſi ſitit, potū da illi: quēadmodū & Chriſtus in Euangelio docet, inquiens. Benefacite ijs, q
G oderunt vos, &c. Ad dilectionē vero inimici nos permouere debet. ¶ Primo, natura, quā
eandē nobiſcū habet & eidē fortunæ obnoxius eſt. ¶ Secundo, vtilitas, qa ſic charitas illius
erga nos ſubnaſcit̄ & pax, quæ res eſt ſub cœlo lōge optima. Hinc aplus inquit: Hoc eīm faciēs Roma. 12
carbones ignis cōgeres ſup caput eius. ¶ Tertio, qa dñs deus ita pcepit, cuius pceptum ſine
æterno ſupplicio negligi nō poteſt. ¶ Quarto, quia aliter quis deo reconciliari nō pt, cuius
ipſe per peccatū eſt inimicus. Si ergo volumus, vt deus nos redamet, neceſſum eſt, vt prius ini-
micū redamemus, veluti in dñica oratione oramus. ¶ Quinto, exemplū dei ſummi, quū &
ipſe ſuos diligat inimicos. ſ. peccatores, quū eis æque vt bonis largiať ſolē & pluuiam, & alia
H hoc genus neceſſaria. ¶ Sexto, exēplū Chriſti & eius ſanctorū, qui & pro inimicis ſuis oraſſe 1. Reg. 24
leguntur. Dauid quidē Saulo & Abſoloni & Semæi plurimū pepercit & indulſit. Chriſtus in 2. Reg. 18
cruce inquit. Pater ignoſce illis, quia neſciunt, quid faciunt. Stephanus quoq; poſitis genibus 2. Reg. 16
clamauit, dicēs. Dñe ne ſtatuas illis hoc peccatū. Et Paulus. ¶ Vltimo, pclara ipſa merces, q- Luce. 23. Actorū. 7.
niā ſi dilexerimus inimicos noſtros, filij erimus patris altiſſimi, q in cœlis eſt, filij, inquā, p bo- Romañ. 2
nitatis imitationē, p gratię adoptionē, p educationē, p hæreditatis adoptionē. Quę āt maior
eſſe poſſit merces, ꝗ̄ ꝙ terrigenæ efficiamur filij cœleſtis. Si eīm filij, inquit aplus, erimus & hæ Roma. 8.
redes: hæredes quidē dei, cohæredes aūt Chriſti. Amemus igitur fratres chariſſimi inimicos
noſtros propter hmōi mercedē ineffabilē, quæ eſt ipſemet deus, cuius gratia eleemoſynam & Matt. 6
omnia bona opera faciamus, non ob aliquā mercedē temporalē, quæ nec nobis deerit, vbi fe Luce. 12.
cerimus, quæ ille iubet. Quærite, dicēs, primo regnū dei, & poſtea hæc oīa adijcienť vobis.

¶ HOMILIA XIX. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 4 Marci. 1. Lucæ. 4. Ductus eſt Ieſus in deſertum, &c.

Dominica Inuocauit.

A RECTA nimirū ratione nobis dñica hodierna proponitur Euan-
geliū, in quo Euangeliſta deſcribit ingreſſum dñi Ieſu Chriſti in de-
ſertū, atq; quid ille inibi fecerit, donec egreſſo angeli acceſſerint, eiq́
miniſtrauerint. Siquidē hæc ſit prima dñica & caput quadrageſimæ
deuotiſſimi illius temporis, in quo cū animi dolore in memoriā re-
uocare debemus id tēporis, in quo per peccatū ex paradiſo, ea ſumus
expulſi cōditione in huius mundi deſertū, vt per pœnitentiā inde ad
B cū beatitudinis locum, vnde ſumus protruſi, tandem redeamus.
¶ Hinc hodie dñs in Euangelio palā docet, vnde vera incipiat pœ
nitentia, & per quā viā ex hoc deſerto in paradiſum nos ire oporte-
at, vtpote qui dux, viam ipſam primo tranſierit. Atq; ſane ait Euangeliſta in primis, ductus
C eſt Ieſus à ſpū. ſ. ſuo ſancto in deſertum: nempe perdocens. ¶ Primo, vt pœnitere volen-
tes huius mundi cōuerſationē relinquamus, & ſeculi turbas, & eamus in deſertum. i. in locum
pœnitentiæ aptū, ac inibi peccata noſtra defleamus deo in ſecreto. Vnde dñs. Cū oraueris, in Matt. 6
quit, intra in cubiculū tuū, & clauſo oſtio, ora patrē tuū in abſcondito, & pater tuus, q videt in Matth. 3
abſcondito, reddet tibi, Et hoc eſt, quod Iohannes dñi pcurſor, typus pœnitētis, pœnitētiam Luc. 3
in deſerto extra turbas docuit & demonſtrauit, inquiens: Pœnitentiā agite, appropinquabit Matt. 26
e. ſ. regnū cœlorū. Ita q; Petrus pœnitēs de pctō in atrio Caiphæ, nō potuit agere pœnitētiā

ſed foras egreſſus de impiorum concilio, pauidæ negationis ſordes amarè defleuit. Ita & Maria
Luc.7 Magdalena Lazari ſoror pœnitura ſeceſſit in deſertũ, vbi triginta annos demorata, nec ho-
minem vidit, nec ipſa ab vllo viſa eſt. Ita & nos fratres pœnitere volentes, exire debemus in
1.Iohã.5 deſertum & relinquere mũdũ, perinde atq; occaſionẽ lõge maximam, vbi vix quis eſſe poſſit
ſine peccato, quum totus ſit in maligno poſitus ſecundum apoſtolum Iohannẽ, qui propter-
1.Iohan.2 ea hortatur, dicens: Nolite diligere mundũ, neq; ea quæ in mundo ſunt. Quoniã omne, quod
eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum & ſuperbia vitæ.
¶Secundo, ſtudeamus bonis virtutibus, atq; pijs operibus aduerſum peccata, quæ in hoc D
deſertum nos pepulerunt. Atq; ita pugnemus ieiunio & abſtinentia contra gulam, humilita-
te, contra ſuperbiam & ambitionem, parſimonia contra auaritiam. Si quidem gula, ſuperbia,
Gene.3 auaritia tribus capitalibus peccatis Cacodæmon prothoplaſtos ſeduxit à deo ac ſibi adſciuit:
Per gulam enim eos iſte ſeduxit, ſuadens vt de ligno vetito comederent, per ſuperbiam & va-
nam gloriam, dicens. Et eritis ſicut dij. Per auaritiam, inquiens, ſcientes bonum & malum:
quandoquidem auaritia non modo ſit pecuniæ, ſed & altitudinis, quum ſupra modum ſubli-
mitas ambitur. Ita quoq; Chriſtum, ac vnumquemq; Chriſti veſtigia ſequentem, idem ſedu-
cere tentauit per gulam, dicens. Dic vt lapides iſti fiant panes. Per ſuperbiam & vanam glo-
riam. Si filius dei es, mitte te deorſum, per auaritiam, dicens. Hæc omnia tibi dabo.
¶Eapropter fratres, quũ per ea peccata nos ille ſeduxit & vicit, adeoq; à deo ſubmouit, ne E
ceſſum eſt, vt illum cõtrarijs virtutibus vincamus atq; ſic deo reconciliemur, id quod ipſemet
Roma.6. dominus exemplo docuit. Vnde apoſtolus. Sicut enim, inquit, exhibuiſtis membra veſtra ſer-
uire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire
iuſtitiæ in ſanctificationem. Hæc ille. Et recte nimirum quis eiſdem membris pœnitet, qui-
Sapiẽ. 11. bus antea peccauit, ſcriptura dicente. Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur. Sic plerumq;
medici antidotis .i. contraria contrarijs curant. Sic qui guloſus fuit, nunc ieiunet: qui ſuper-
biuit, nunc ſe humiliet: qui auarus vixit, nunc paucis ſit contentus: qui choreas duxit, nũc deo
in orando geniculetur: qui laſciuit loquendo, ille nunc oret, verbaq; ſancta legat, &c. F
¶Tertio, bonis operibus pœnitendo adhærentes fortiter reſiſtamus ſuggeſtionibus dia-
Eccleſi. 2 boli, qui quocunq; bono prætextu, variaq; falſi ſpecie nititur nos ab operibus pœnitentiæ di
ſtrahere, & in antiqua vitia pellicere. Id facienti & ſic tentãti cum Chriſto repugnemus. Hinc
1.Petri.5 ſcriptura: Fili, inquit, accedens ad ſeruitutem dei, ſta in iuſtitia & timore, & præpara animã
tuam ad tentationẽ. Deprime cor tuum & ſuſtine. Et Petrus quoq; ait. Sobrij eſtote & vigila
Iob.7 te, quia aduerſarius veſter diabolus tanquã leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Cui re
ſiſtite fortes in fide. Ideoq; fratres, quoniã hæc vita in hoc mundi deſerto ſit militia & tenta-
tio, atq; ipſe diabolus nunquã quieſcit, ſed quos videt pœnitere, vel pœnitere volentes omni G
modo ab operibus pœnitentiæ ſubmouere molitur, omnino nõ debemus illi conſentire nec
acquieſcere. ¶Proinde ad gulam, ſi nobis ieiunantibus ſuaſerit ob infirmitatem & volu-
Deuter.8 ptatem comedere, dicemus cũ Chriſto. Non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod
procedit de ore dei. Si pellicit ad ſuperbiam, ſuggerens vanam gloriam. Reſpondeamus, ſoli
Pſalm.113 deo deberi gloriã, non nobis, qui ſumus puluis, cinis & vmbra. Nec curemus ſcripturas, quas
vt decipiat, ſuggerit, ſed cogitemus eum illas falſo allegare, deprauare, & detorquere, imò &
2.Petri.3 obmittere quod contra ſe eſt, vt pleriq; omnes eius complices adſolent. Si ſuggerit tentando
auaritiam, vt ſimus ampli & diuites, tẽporalibus rebus ſemper dediti, illi obuiemus, dicentes,
Pſalm.23 Domini eſſe terram & plenitudinẽ eius, qui nobis ſuo etiam nutu bene poſſit prouidere, noſ-
q; debere paucis eſſe cõtentos, quũ natura paucis ſit contenta, apoſtolo dicente. Nihil enim in-
1.Tim.6 tulimus in hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre quid poſſimus. Habentes autem ali H
menta, & quibus tegamur, his contenti ſimus.
¶Hoc eſt fratres chariſſimi, quod Chriſtus hodie in Euangelio ſategit, non vt ipſe aliquo
corum, quæ fecit, indiguerit, qui erat ſine peccato, ſed vt qui docere venerat, exemplo ſuo quod
Iohan.13 ad comparandam ſalutem facere deberemus, inſtrueret, inquiens. Exemplum dedi vobis, vt
queadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Nos proinde hodie ex hoc mundi deſerto, decepti-
onibus & peccatis pleno exeamus, non tam corpore, quàm animo & ſpiritu cũ Chriſto in deſer-
tum ſpirituale .i. in cor noſtrũ ſecretũ, inibi pœniteamus de peccatis præteritis, pijs operibus
contra priora vitia, incumbamus quaſi per ea pro virili ſatisfacturi, & diabolo ad vetera pec-
cata prouocanti & ad malum tentãti viriliter repugnemus atq; contrarijs virtutibus eundem
cũ Chriſto vincamus, vt & ſic angeli accedant, & nobis hic in gratia, alibi in gloria miniſtrẽt.

¶HOMILIA XX. DE EO QVOD LEGITVR Matth.12 Acceſſerunt ad Ieſum ſcribæ & phariſæi, &c.

Feria quarta poſt Inuocauit.

Digitized by Google

A TRIVM maloꝝ in hodierno Euangelio notanẽ Iudæi perfidiſſimi,
à quibus exẽplo Niniuitaꝝ & reginæ Auſtri retrahit nos Chriſtus
dominus. ¶Primo nimiꝝ Iudæi notanẽ pernicioſæ adulationis,
q̃ eſt, quũ quis ſub ſpecie boni decipit, amicè loquẽs, inimicè cogitãs
cuiuſmodi vere Iudæi hodie fuerunt, q Chriſtũ dñm amico noĩe &
reuerẽdo appellãt magiſtrũ, quũ interim peſſime in illũ cogitarunt,
vtpote ſe eundẽ ꝑdituri, ſi quod reſponderet, minus placeret, de q-
bus propheta. Qui loquunẽ, inqt, pacẽ cũ proximo ſuo, mala aũt in
cordibus eoꝝ. Atqui tales oĩno ſunt homicidæ, & ſimillimi eorũ, q Pſalm. 27
volẽtes aliquẽ intoxicare, ſub dulcedine aliqua cibi vel potus ve-
nenũ mortis immittunt, q̃d vtiq; maius eſt malũ, q̃ hominẽ gladio occidere.
B ¶Secũdo, notanẽ ingratitudinis, q̃ eſt benefactoꝝ vel obliuio vel negligẽtia, vẽ nulla regra L. 1. C. de maleficiis.
tificatio: q̃ certe in Iudæis fuiſſe notaẽ, quãdoquidẽ illi ſignũ aliquod à dño fieri voluerint, vt-
pote cœleſte, quũ antea nõ paꝝ multa nec paꝝ magna fecerat, q̃ iſti pro nihilo ſic reputabãt,
vt neq; eis crederent, dicẽtes. Magiſter, volumus à te ſignũ videre. ſ. nõ quodcũq;, ſed de cœ
lo, quaſi nõ poſſent & hæc vti terreſtria calũniari & negligere. Nã qd facturi fuiſſent de ĳs, q̃
de cœlo veniſſent, q ea calũnianẽ & negligunt, q̃ oculis vident, manu tenẽt, vtilitate ſentiunt? Ionæ. 1. 2
Ideo eis vt ingratis, proindeq; indignis ait dominus. Generatio mala & adultera ſignũ querit,
& ſignũ non dabiẽ ei, niſi ſignũ Ionæ prophetæ, id eſt, indigna ſignũ videre diuinũ & cœleſte
ſed terrenũ, & id quidẽ in Iona propheta, q fuit Niniuitis ſignũ verbo, qa viua voce eis ſigni-
ficabat, q̃d perirent, niſi cõuerterenẽ, facto quoq; ſignũ fuit, qm̃ fuerit in ventre ceti tribus die-
bus & noctibus. Vbi & tria fuere ſigna in Chriſto deinde reddita. Abſorptio, & erat ſignum
C mortis, detentio ſepulturæ, exanitio reſurrectionis Chriſti. ¶Tertio, notanẽ induratæ in-
credulitatis, qñquidẽ etſi multa plane ſigna viderãt, q̃ nullus hoĩm facere poterat, In Chriſtũ
tñ, vti in filiũ dei credere noluerũt. Id q̃d dñs alibi cõquærit, dicẽs. Si nõ facio opera patris mei Iohan. 10
nolite credere mihi. Si aũt facio, etſi mihi nõ vultis credere, operibus credite. Et rurſus. Si opa
nõ feciſſem in eis, q̃ nemo alius fecit, peccatũ nõ haberẽt. Nunc aũt & viderunt & oderunt, & Iohan. 15
me & patrẽ meũ. Quia proinde increduli fuere, ideo merito cõdẽnati ſunt. Siquidẽ veritas di Iohan. 3
xerit. Qui autẽ nõ credit, iã iudicatus eſt. Ipſos vero iuſte cõdẽnari, cõdẽnatoſq; eſſe, dñs ho-
D die exẽplo & facto tã Niniuitaꝝ q̃ reginæ auſtri arguit. ¶Et hoc quidẽ quadriphariã. Pri-
mo ex cõparatione populi ad populũ in qua Niniuitæ ibi gẽtiles & Barbari, hic populus dei.
Secundo ex cõparatiõe p̄dicantis ad p̄dicantẽ, qa ibi Ionas propheta, purus hõ, hic Chrs, dñs
prophetaꝝ, deus & hõ. Ibi Ionas peregrinus, hic Chrs cõciuis eoꝝ. Tertio, ex cõparatiõe p̄di
cationis ad p̄dicationẽ, qa ibi Ionas tantũ tribus diebus, hic Chrs tribus annis p̄dicauit. Ibi Io
nas nullũ miraculũ, hic Chrs multa fecit. Quarto, ex cõparatione effectus ad effectum, qa ibi
egerunt pœnitentiã, Iſti vero nõ, ſed etiã addiderũt blaſphemiã. Illi prophetã ſuſceperũt, iſti
dñm ipm̃ repulerũt. Illi neq; in lege inſtructi, neq; prophetis admoniti ad dñm cõuerſi ſunt,
cognoſcẽtes ſuũ pctm̃, iſti & p̄ceptis eruditi legis & ꝓphetaꝝ à dño receſſerũt. Illi, q ſemp fu
erũt populus diaboli, infra tres dies facti ſunt populꝰ dei. Iſti q ſemp videbanẽ pplus dei, infra
E tres dies facti ſunt Chro crucifixo, pplus Satanæ. ¶Recte igiẽ hodie Chrs inqt. Viri Niniui
tæ ſurgẽt in iudicio cũ gñatione iſta, & cõdẽnabũt eã. i. oſtendẽt ex ſuo facto Iudæos recte cõ
dẽnatos & cõdẽnandos. ¶Ne igiẽ, frẽs, nos q̃q; (q̃d abſit) ex facto Niniuitaꝝ & reginæ au-
ſtri longe rectius q̃ Iudæi cõdẽnari poſſimus, vtpote qbus nõ vmbra, ſed veritas ex Euãgelio Hebræ. 10
illuxit, neceſſum eſt. ¶Primo, ne alicui adulemur. i. aliud loquamur q̃ mẽte concepimus. A
quo dehortaẽ aplus, dicẽs. Propter q̃d deponẽtes mendaciũ, loquimini veritatẽ vnuſqſq; cũ Pſalm. 14
proximo ſuo, qm̃ ſumus inuicẽ mẽbra. Et Iacobus. Sic, inquit, loquimini, & ſic facite. Quod Ephe. 4
euidentius exprimit Iohãnes, inquiens. Filioli mei, nõ diligamus verbo neq; lingua, ſed ope- Iacobi. 2
F re & veritate. In hoc cognoſcimus, quoniam ex veritate ſumus. ¶Secũdo, ne ſimus, neque 1. Iohan. 3
deo neq; hoĩbus ingrati, quandoquidẽ vitiũ ſit longe ꝑnicioſiſſimũ ingratitudo, vt q̃ & pri- Gene. 3
mũ hominẽ & angelũ dãnauerit. De deo aũt & de proximo noſtro tũ grati erimus, qñ de ipſis Eſaiæ. 14
bene cogitamus, ac ipſos de bñficĳs honoramus, vicẽ (ſi poſſibile eſt) reddẽtes. Sed de ingra-
titudine memini me aliàs multa dixiſſe. ¶Tertio, ne ſimus dño nro eiuſq; Euãgelio incre-
duli, quaſi q illе p̄teritũ dixit, nõ p̄terĳſſet, vel quod dixit futuꝝ, nõ eueniat in tẽpore. In quo
certe multo eſſemus Iudæis cõdemnabiliores. Hinc Petrus in terrorem Chriſtianoꝝ, inquit, 1. Petri. 4
Quis finis eoꝝ, qui non credunt dei Euangelio? 2. Petri. 3

¶HOMILIA XXI. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohan. 5. Erat dies feſtus Iudæorum, &c.

Feria ſexta poſt Inuocauit.

REcenſet huius diei Euangeliū, q̄uo Chriſtus, verus ab æterno medi- A
Matt. 9 cus, qui malehabentes curare venit, hominē plane valetudinarium
Marci. 2 in die feſto Iudæoꝝ.ſ. ſabbato indignantibus Iudæis curauerit, vt-
Luc. 5 pote quod ipſoꝝ peruerſo iudicio ſabbatum fregiſſet. Iam vero for
taſſis videretur nonnullis à me eſſe dicendū de conditionibus ſabba-
ti, & quatenus ad ipſum obſeruari debuerit nec ne, ac quid inibi me-
rito fieri & negligi poſſit: Quia autē de hoc & de id genus alijs, quæ
hiſce temporibus in controuerſiam venere, ſic locupletanter dixe-
rim, vt plane crambē ſim recocturus, ſi quicq̄ inde repetiuero, Ideo-
q; de ea re in præſentia conſultò tacuerim, quod ad præſens vtilius
ſit dicturus, non meum, ſed quod veſtrum eſt, quæſiturus. B

¶Hinc eſt, quod literam Euangelij. i. hiſtoriam, quæ plus q̄ clara eſt, tranſeam & ſpiritum
ipſum ſim ſuſcepturus. Atq; ſane ſpiritus indicat, hominem iſtum, qui triginta octo annis la-
borauit, non eſſe alium, q̄ peccatorem, peccatis inueteratum, qui ſic peccandi conſuetudine
infirmus eſt, vt quaſi litargicus & amens ſe peccare non ſentit ratione carens, quo nihil deplo
ratius, extrema indigens cura, vtpote morti proximus. C

¶Piſcina vero, de qua Euangelium, profecto eſt ipſa pœnitentia, habēs omnium ſpiritua-
Actorū. 2 lium morborum curatiuam, Petro dicente: Pœnitentiam agite, & accipietis donum ſpiritus
ſancti. In qua ſine dubio omnia perdita & neceſſaria ad vitam æternam reducuntur, per quā
& omnia bona per peccatū mortua, ad meritum vitæ æternæ reuiuiſcunt. Ad quā ſane piſci-
nā, quia aquæ amaritudine horret, non poteſt quiſpiā venire facilius, q̄ per quinq; porticus, q D
nihil aliud ſunt, q̄ quinq; ſalutares cōſiderationes, quæ ad pœnitentiā perducunt & alliciunt,
Prouer. 18 quarum. ¶Prima eſt, cōſideratio reatus proprij, ita vt peccator in ſe tranſeat, ſua peccata fa
teatur, ſe infectum agnoſcat & peccaſſe, offendiſſeq; deum & proximū grauiter, nō ſe excu-
Hiere. 2 ſans, quaſi non peccauerit, ſed bene fecerit, dicens hoc in Eſaiæ. Non ſum pollutus, poſt Balā
Ezech. 36 non ambulaui, imò cogitet (iuxta dictū prophetæ) vias ſuas peſſimas, & diſplicebunt ſibi ini-
quitates ſuæ & ſuper his erubeſcet, ac cū Dauide dicet. Qm̄ iniquitatē ego cognoſco, & pctm̄
Pſalm. 50 meū cōtra me eſt ſemp. Qd̄ cū ex corde dixerit, hauddubie cū eodē dicturus eſt. Dixi confite
Pſalm. 31 bor aduerſum me iniuſtitiā meā dño, & tu remiſiſti ipietatē peccati mei: qñquidē neceſſum ē E
vt veniā petēs, delictū cōfiteaṫ, quū nō ſaneṫ vulneratus, niſi vulnus detegat. ¶Secūda ſeue
Matt. 12 ritatis iudicij, q̄ deus etiā de q̄libet verbo ocioſo poſtulaturus eſt rationē, q & cogitatus eſt iu
Oſee. 4 dicaturus. Siqdē cūcta, inqt Eccl's, q̄ fiunt adducet deus in iudiciū ꝑ omni errato, q vnicuiq;
Eccl's. vl. q̄d meruit, ſine miſcdia reddet. Horribilis ideo erit vox dñi, olim clamaturi. Surgite mortui
Matt. 16 ad iudiciū, q̄ profecto ī auribus pctōris deberet inſonare, ſiue comederet, ſiue biberet, ſiue dor F
Iohan. 5 miret, ſiue vigilaret. ¶Tertia eſt opportunitatis loci & tpis, qñquidē hic eſt tēpus & locus
græ ac miſcdiæ, nō aliàs, dño dicēte. Me oportet operari opa eius, q miſit me, donec dies eſt.
Iohan. 9 Venit nox, qñ nemo pt operari. Et qm̄ (iuxta apl'm) nunc eſt tēpus acceptabile & ſalutis, ideo
2. Cor. 6 hortaṫ alibi, dicēs: Ergo dū tēpus habem⁹, opemur bonū ad oēs. Quæ em̄ hō hic ſeminauerit,
Galat. 6 hæc & aliàs metet. Atq; ſic hō dū viuit, ſequi debet formicā, q̄ (vt habet ſcriptura) quū nō ha-
Prouer. 6 beat ducē, neq; pceptorē, nec principē, parat in æſtate cibū ſibi, & cōgregat in meſſe, q̄d come G
dat in hyeme. ¶Quarta, incertitudinis ꝓprij ſtatus: qñquidē nullus cōi lege certitudinē ha
Eccl's. 9 bere poſſit, vtrū ſit dei odio vel amore dignus, imò ſcit ſe eſſe pctōrē, Iohāne dicēte. Si dixeri-
1. Iohā. 1. mus, qm̄ pctā nō habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis nō eſt. Debet igiṫ vnuſqſq;
pœnitere, vt vel occulta ſibi pctā deleanṫ, dicēs. Delicta qs intelligit, ab occultis meis munda H
Pſalm. 18 me. ¶Quinta eſt certitudinis mortis & incertitudinis tpis mortis, qñquidē nihil certius ſit
morte, nec incertius hora mortis, dño proinde hortāte. Vigilate itaq;, qm̄ neſcitis diem ne-
Lucæ. 12. q; horā, q̄ em̄ hora non putabitis, filius hoīs veniet. Hæ ſunt frēs, qnq; porticus, p q̄s infirmus
.i. pctōr ingredi pt in piſcinā ꝓbaticā, in qbus vel ſolis nec aliter curari pt. Siquidē pctōr poſt
baptiſmū habeat ſolā pœnitētiā, p quā reſtitui pt in integrū, dño dicēte. Niſi pœnitētiā ege-
Lucæ. 13. ritis, oēs peribitis. Ideoq; Petrus admonet, inquiēs. Pœnitemini & cōuertimini, vt deleantur
Actorū. 3 pctā vr̄a. Siquidē, inqt dñs p prophetā, ſi ipius pœnitētiā egerit ab oībus pctis ſuis, vita viuet
Ezech. 18 & nō morieṫ. Hinc nō dubitet pœnitēs ſe ſanari à dño, à q̄ cū ſanatus. i. grām nactus fuerit. Pri
mo curet, ne vltra peccet, quū alioqui peius ſit habiturus: qm̄ frequētia peccādi aggrauet pœ
Pſalm. 36 nā. Secūdo cū hodierno ſanato ambulet de virtute in virtutē, iuxta Dauidē dicēte. Declina à
malo & fac bonū: ſiquidē non ſufficiat malum dimittere, ſed & bonū operari.

¶HOMILIA XXII. DE EO QVOD LEGITVR,
Matth. 15. Egreſſus Ieſus, ſeceſſit, &c.

Dominica Reminiſcere.

Digitized by Google

A VIX putauerim eſſe quenq̃ tã durũ & lapideũ, quẽ nõ ꝓmoueat Euã
gelij hodierni hiſtoria, vtpote, in qua audit tãtopere Chananæã mu
lierculã filiæ ſuæ ſalutẽ petere atq; eandẽ toties à dño, alioqui miſe-
ricordiſſimo, repelli, impetraſſe tñ finaliter q̃d orauit. Atq; ſane hi-
ſtoria plena eſt cõpaſſione, ſimul'q; dictu & auditu pia, ſed pius ma-
gis & mirabilior eſt ipſius ſenſus myſticus, q(vt ſemꝑ)litera ꝓualet,
ideo'q; nunq̃ nõ ſumma fide & diligẽtia q̃rendus & inueſtigãdus, vt
qui plane docet, q̃d Chrũs ſibi voluit, ſimul vtilis & delectabilis, qui
ſemper viuificat, quũ interim litera plerunq;(ꝑcipue cũ male intelli 2. Cor. 3
gat)mortificet. Sane dixi aliàs, & nũc repeto, ſic miracula dñi & no-
ſtri ſaluatoris eſſe accipienda, vt in veritate credantur facta, & tñ per ſignificationẽ nobis ali-
B quid innuant, quandoquidẽ opera eius & per potentiã aliud oſtẽdunt, & per myſteriũ aliud
loquunt. Id q̃d facile ex hodierno perſpicuũ fit Euãgelio. In q̃ nimirũ. ¶Primo, Ieſu Chri-
ſti diuina potẽtia oſtendit, q̃a, vnico verbo, imò quaſi nutu filiã Chananææ obſeſſam curaue
rit. ¶Secũdo, quænã ſit mulier illa Chananæa, eius'q; filia obſeſſa, & q̃uo poſſit ſanari patet
¶Quẽ enĩ eẽ in ſpũ remur mulierẽ illã Chananæã, niſi vnũquẽq; peccatorẽ, ſua pctã agnoſ
cere & de ijs dolere, pœnitere'q; incipiẽtẽ? Et q̃ alia eſt huius mulieris filia, niſi aĩa pctõris, quę
vtiq; in hoc à dęmone vexat, q̃d relicto optimo creatore, peſſimũ ſequit dãnatorẽ, in ſeipam
C ſuã'q; ſalutẽ ꝑniciosiſſime machinans. ¶Tyrus aũt & Sydon Chananæorũ & gẽtilium fuere
vrbes & in ſpũ ipſa ſunt pctã, à q̃rũ finibus muliercula illa Chananæa egreſſa tradit, ſuo plane
D nobis exẽplo oſtendẽs, q̃d facere debeamus, vt vere pœnitẽtes grãm apud dñm inueniamus
atq; ſimul aĩa & corpore ſanemur & in tribulationibus & aduerſitatibus iuuemur. ¶Primo
igit huius mulieris exẽplo docemur, ſi vere pœnitere hoc tẽpore & grãm nanciſci volueri-
mus, nõ ſolũ debemus egredi Tyrũ & Sydonẽ. i. pctã relinq̃re, ſed & ſimul fines eorũ. i. cauſas,
& occaſiones, q̃ ad peccandũ prouocãt. Siquidẽ fines pctõrũ exire, eſt cauſas pctõrũ excinde-
re, & eorũ ſuggeſtiõibus aditũ nõ ꝑbere. Impoſſibile quidẽ eſt, vt à morbo vere cõualeas, niſi
morbi cauſam expellas. Ita nunq̃ pctõr vere pœnitebit, niſi peccãdi occaſionẽ vitet, quũ tũc
(ait ſcriptura) extingui ſoleat ignis, q̃n deficere ſolẽt ligna. Ita vix à peccãdo q̃s erit liber, ni- Prou. 26
ſi fugiat q̃ ipſm ad peccãdũ pellicit, quẽadmodũ neceſſum ſit eũ inq̃nari, q tãgit picẽ. Ita frẽs, 13
ſi q̃s de luxuria vult pœnitere, is abſtineat à vino, in q̃ eſt luxuria. Qui pœniturus ẽ de mœcha Eccleſ. 13
tu, ille auertat oculos, ne videat vanitatẽ. Si q̃s pœnitere voluerit à mẽdacio, is vitet multilo- Epheſi. 5
quiũ, in q̃ raro deeſt mẽdacium. Qui ab induratiõe cordis pœnitere vult, is caueat à crapula & Pſal. 118
ebrietate, dño hortãte, quũ ait. Attẽdite vobis, ne forte grauent corda vr̃a in crapula & ebrie- Prouer. 10
tate. Qui à malitia pœnitere vult, ille vitet malũ cõſortiũ, iuxta ſcripturã dicẽtẽ. Diſcede ab Lucæ. 21
impio & deficiẽt mala abs te. In ſumma, q vere vult pœnitere. i. de cõmiſſis dolere, & à peccã Eccleſi. 7
E di ꝓpoſito vere, nõ ficte diſcedere, neceſſum ẽ, vt pctõrũ occaſiões declinet. ¶Cuius deus fi
gurã nobis ꝑſcribit, nollẽs olim filios Iſrael in terrã ꝓmiſſiõis ituros, inire fœdus cũ habitato- exo. 23. 24
ribus terrę illius, ne. ſ. eos peccare facerẽt, ſi ſeruirẽt dijs eorũ. Sic dñs monet cauere falſos pro Matth. 7
phetas & attẽdere à phariſæorũ fermẽto. Sic apl's hortat, vt ab oĩ fratre inordinate ambulãte 2 Theſſ. 3
nos ſubtraham⁹. Sic Matthæus reliq̃t teloneũ, vt eẽt ſine vſura & deceptiõe. Sic Petrus exiuit Matt. 9
curiã principis, vt foret ab adulatiõe & traditiõe & reliq̃s curialiũ vitijs oĩo ĩmunis. Sic hodie Matt. 26
mulier Chananæa pœnitura reliq̃t, nõ mõ Tyrũ & Sydonẽ. i. pctã, ſ; & fines eorũ. i. occaſiões
ad peccãdũ, vt oſtẽderet nobis verę pœnitẽtię initiũ eẽ, à pctis ceſſare & à pctõrũ occaſioni-
bus recedere. Q̃d & ſinguli hoc tp̃e in primis facere debem⁹, fugiẽtes p q̃ nobis antea nocitũ
eſt, imitãtes bruta aĩalia, q̃ fugiũt ea, ex q̃bus læſionẽ ſenſerũt, nec facile ad ea cõpelli poſſunt.
Atq; ſane, q̃s nõ vitet occaſiões pctõrũ, q̃bus occidit aĩa & corpus, quũ nemo facile ſecũ patiat
F furẽ, traditorẽ, aut fraudulẽtũ aut corporũ aut rerũ ſuarũ inſidiatorẽ. ¶Secũdo, vera fide, fi-
ducia & humilitate ad dñm Ieſum Chriſtũ pro venia & gr̃a clamemus, ſuppliciter orantes, vt
ipſe filius Dauid. i. deus & hõ nr̃æ aĩæ infirmæ miſereat, ac illã ſanet, & in ſuã grãm recipiat. Hebr. 4
Sic hortat nos apl's, dicẽs: Adeamus ergo cũ fiducia ad thronũ gr̃æ eius, vt miſcdiã cõſeq̃mur,
& grãm inueniam⁹ in auxilio opportuno. Et recte nimirũ, quũ ipſe nos oẽs ad ſe venire iuſſe- Matt. 11
rit, dicẽs. Venite ad me oẽs, q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos. Cuius fortaſſis haud
ignara mulier illa Chananęa relictis finibus, primo nõ ad Petrũ nõ ad Iohãnẽ, ſed in primis ad
Chriſtũ, nõ ad riuulũ, ſed ad fontẽ venit, inquiẽs. Miſerere mei fili Dauid, filia mea male à dæ-
G monio vexat. ¶En q̃ta fides, q̃ credit ſanari poſſe filiã ſuã, deũ credẽs illũ & eſſe ſemel homi
nẽ, dicẽs. Miſerere mei fili Dauid. Dñe adiuua me. Dñe, q̃a deus es ipſe. Fili Dauid, quia hõ ſi-
mul ex tribu Dauid prognatus. Quia igit deus es, certe potẽs es me iuuare, quia hõ & filius Da
uid ꝓcul dubio mãſuetudine Dauidica me nõ dedignaberis iuuare. O fili Dauid miſerere mei Pſalm. 131
q̃m miſera ſum, ab oĩbus alioqui derelicta, & in te ſolo mea eſt ſpes, mea cõſolatio, mea fidu-
cia, q ſolus es potẽs me iuuare, Ideo'q; miſerere mei. Nihil ſane poſtulo ex merito, q̃d non ha-

Digitized by Google

bẽo,ſed ſolã tuã efflagito miſericordiã,cuius vbiq; laudaris.Nõ habeo cõſcientiã bonoꝝ operũ,nec recte vitæ fiduciã,ad ſolã tuã cõfugio miſericordiã.Miſerere proinde mei.En modicus ſermo,ſed immẽſum benignitatis pelagus cõtinens.Vbi eñ miſericordia poſtulatur,ibi vniuerſa cõprehenſa ſunt bona,quemadmodũ in hac muliere Chananæa facile oſtendit,quæ plus q̃ voluit impetrauit ſola oratione & remiſſionis cõfidentia ſine auri & argenti oblatione, dicens:Dñe,fili Dauid miſerere mei & adiuua me,qm̃ filia mea male vexat à dæmonio.

¶O mira prudentia mulieris,quæ tã pium & rectũ obſeruat in petendo ordinẽ. Primo q̃dẽ cõfitet ſe miſerã,dicens. Fili Dauid miſerere mei. Deinde infirmã,dicens,Adiuua me dñe. In tertia mẽdicã,ideo inquit,Nã & catelli. Hic vtiq; eſt ordo.Primo fit homo miſer per peccatũ,ſecundo impotens ad reſurgendũ,& tertio mendicus ad releuandũ.Primo nimiꝝ petit gratiã ex ordine remiſſionis,& hæc pertinet ad grãm iuſtificantẽ, In ſecundo gratiã operationis,& hæc ad grãm operantem.In tertio grãm cõſolationis,& hæc ad grãm cõſumantẽ. H

Lucæ.18 ¶Tertio,patienter oremus,& non exauditi ſtatim,non ceſſemus.Oportet eñ ſemp orare, I

Lucæ.11 ait Chrũs,& non ceſſare,exẽplo eius viduæ,quã etiã iudex iniquitatis, propter moleſtiã deniq; exaudiuit. Et exẽplo quoq; eius,q ab amico tres panes nocte comodato petijt,& ſedulitate petitionis longe plures q̃ voluit,accepit.Sic ait Chrũs.Petite,& dabitur vobis : quærite,

Matt.6 & inuenietis:pulſate,& aperietur vobis.Eſt igit,fratres,patienter & ſedulo petendũ, nõ quia dñs neſciat nos indigere,qui ſcit,quo nobis opus eſt,anteq̃ petimus,nõ quia non poſſit dare, quod petimus,qui oĩa poteſt,nõ quia nolit dare,quoniã pater noſter ſit, qui filios ſuos non derelinquit,qui & nos petere vult,verũ vt in nobis excitet fidẽ & deuotionẽ, ſimulq; probet conſtantiã,illãq; ad vtilitatẽ manifeſtet,veluti hodie fecit in muliere Chananæa.

¶An nõ humiliter illa petijt & cõſtanter,q̃ repulſa nõ erubeſcit,ſed importune clamat, dicens. Adiuua me dñe,q̃uis primitus ne verbũ & reſponſum obtinuerit,ſecũdo canibus etiam viliſſimis collata fuerit & pane indigna,qm̃ nõ filia,ſed idolatra,Chřo dicẽte. Nõ eſt bonũ ſumere panẽ filioꝝ & mittere canibus.Cæteꝝ ipſa q̃ magis fuit obiurgata & deſpecta,eo magis humiliata rogauit,dicẽs.Etiã dñe,Nã & catelli edunt de micis,q̃ cadũt de mẽſa ſuoꝝ dñorũ.Q.d.Verũ dicis,mi dñe.Etſi vſq; modo ouis nõ fui,nunc tñ & deĩde ouis dei eſſe volo,in cuius ſignũ procidẽs,adoro te,ſicut ouis paſtorẽ,& ideo dñe adiuua me, ſicut paſtor adiuuat ouẽ ſuã debilẽ & infirmã.Atq; recte canẽ me vocas.Canis tuus eſſe volo,mõ me canẽ tuum enutrias,qa nõ poſſum relinquere mẽſam dñi mei.Dñi quidẽ canes nõ expellunt,etſi expellũtur p vnã portã,ipſi p aliã reuertunt.Si ergo ſum canis,non debes me expellere à te.Nec dñe peto panẽ,ſed micã,niſi filiæ meæ ſalutẽ,quã tu facile,vt dñs micã catellis,dare potes.Non in dignitate mea,ſed tantũ in miſericordia tua cõfidens,grãm tuã peto. Cuius ſane conſtantiã, humilitatẽ & fidẽ dñs agnoſcens ad miſericordiã permotus,plus largitur deniq;,q̃ illa poſtulauit,inquiens.O mulier magna eſt fides tua,fiat tibi ſicut vis. K

¶Magna vtiq; huius fuit mulieris fides,q̃ ſic humilis,ſic conſtans orauerit,& quod petijt ſibi à dño dari crediderit,quæ nõ viderat ab eo mortuũ ſuſcitatũ,nec leproſum mũdatũ,nec prophetas audierat,nec leges meditata fuerat,nec mare diuidi,nec aliquid hoꝝ cõtẽplata,imò & deſpecta viliſſime nõ receſſit, ſed pſeuerauit.Quæ ideoq; à dño verbũ plenũ miſericordiæ audire meruit.Fiat tibi ſicut vis. Q.d.O mulier magna eſt fides tua,magna pugnæ cõſtantia,magna orationis inſtãtia,diutius te clamantẽ nõ ſuſtineo.Miſericordiã petis,miſericordiã tribuo.Omnipotẽtiã cõfiteris,magnalia facio,miſericordiã vis,petitionẽ ſupero.Fiat tibi nedũ vt petis verbo,ſed ſicut vis ĩ aĩo. Qd̃ vtiq; dñs fecit.Siquidẽ mulier petierit filiã curari à dño,& non mõ curat eã dñs,ſed ipſam cõſtituit filię ſuæ medicã.Nõ dixit,ſanet tibi filia tua , ſed fiat tibi ſicut vis,tu eã cura,eſto medica,tibi cõmitto medicamẽtũ,vt ĩponas ei.Volũtas tua curet eã. Voluit eñ ipſa mř,vt ſanaret filiã ſuã,dæmonẽq; fugaret. Et ſanata eſt filia eius ex illa hora.Quapropter,ò hõ pctõr,ſi filiã tuã.i.aĩam ad mortẽ plane infirmã vis ſaluari,fac ocyus relinq̃s Sydonẽ & Tyꝝ.i.pctã & eoꝝ fines.i.cauſas & occaſiões ad peccãdũ,deindeq; ad Ieſum dñm miſc̃diæ cõfugias,illi ſumma humilitate tuã infirmitatẽ detege & cõfitere. Petas nõ ex merito,q̃d nõ habes,ſed ex mera miſericordia ſalutẽ,dicẽs.O Ieſu fili Dauid miſerere mei & adiuua me,qa aĩa mea male vexatur à dæmonio.Nec ceſſes petere,nec dubites q̃ſi nõ poſſit dare,q̃d petis vel nolit,quũ ſit pſ tuus omnipotẽs.Nec dicas,grandia ſunt ſcelera,qd petã? Et qs eſt,inquam, ſine pctõ? At ais L

Eſaię.43 peſſimus ego oĩm? Sufficit,inquã,vt ceſſes peccare & incipias bñfacere. Dic modo,inqt propheta,iniquitates tuas,vt iuſtificeris &c. Cogita hodie mulierẽ.Qualis fuit ipſa? Nimiꝝ Cha

Gene.3 nanæa.i.gẽtilis & diabolica,idolatra,ideoq; cani cõparata. Vetus illa mulier,arma diaboli,q̃ hominẽ ex paradiſo expulit,mater peccati,initiũ iniquitatis,materia pũaricatiõis, infidelitatis,peccatis nata & nutrita,q̃ legẽ ignorauit,nec prophetas legit,nec miracula vidit, confidẽter tamen fines peccatoꝝ egreſſa & dñm petens,plus q̃ petijt, obtinuit.

Matt.9 ¶Ideoq; ſi publican⁹ es,fieri potes cũ Matthæo Euãgeliſta.Si blaſphemus es potes cũ Pau M

Actorũ.9 lo fieri apoſtolus.Si latro es, poteris cum latrone in cruce colonus fieri paradiſi.Si magus es,

poteris

Digitized by Google

poteris cum tribus regibus dominum adorare. Si publicana es & meretrix, potes cum Maria Luce. 23
Magdalena phariſæos præcedere in regno cœlorum. Si prorſus infidelis & Chananæ- Matth. 2
us, & Idolatra es potes hodie cum muliere Chananæa plus ſalutis obtinere, quã petere auſus Luce. 7.
ſis: quandoquidẽ nulla tam magna eſt malitia, quæ pœnĩa nõ ſoluaſ. Hinc tanq̃ principia ma
lignitatũ elegit Chr̃us, vt nemo in finẽ ſemetipſũ deſpiciat, quũ eius mĩa ſit præſtabilis ſupra Iohelis. 2.
noſtras iniqtates, qđ hodie in Chananæa oñdit, cui ianua miſericordiæ ineffabilis aperta eſt,
quam & illa intrauit, cuius veſtigia ex doctrinis noſtris vbi ſecuti fuerimus, non dubitemus,
eandem quoq; nos miſericordiam conſecuturos.

HOMILIA VICESIMATERTIA, DE EO QVOD LEGITVR, Matthæi viceſimo: Aſcendens Ieſus Hieroſolyma &c.

Feria. iiij. poſt Reminiſcere.

A F E IVSTO SIM Longior, ſciendũ duxerim, ex hodierno euan
gelio breuiſſimè tria poſſe colligi. ¶ Primo, nos debere libenter
ſufferre cruces & paſſiones huius mundi, quas neceſſum eſt pati: qñ- Acto. 14
quidem Chr̃us ad paſſionẽ ſuam (teſte Euangelio) volũtarie ꝓceſſit
ac ſine mœrore, vt & in exemplo ipſũ imitaremur. Quis eñ dedigna
retur id quod dñs ipſe ſuſtinuit? quẽadmodũ idem ꝓprijs verbis teſtaſ,
inquiẽs: Non eſt diſcipulus ſup magiſtrũ, nec ſeruus ſup dñm ſuum. Matt. 10
Q. d. Non eſt, qđ aliqs veſtrũ dedigneſ tolerare huius mũdi, ſcanda
la, cõtumelias, iniurias, & huius generis pſequutores, quũ viderit me
eiuſmodi toleraſſe: Quandoquidem dux ipſe oſtendo, quid vtiliter Lucæ. 24
milites ſunt facturi, & melius tolerant, quę ipſe tuli, & maximè quòd ſine eis nemo ſit ingreſſu Hebre. 12
rus in gloriam æternitatis. Ideóq; fratres tribulati quũ fuerimus, ob oculos noſtros ponamus
Chriſtum dominum, principem, ducem, & patrem noſtrum, q ipſe nos præceſſit in tribulatio Iohan. 16
nibus, & vicit, vt & nos ſequamur victores. Eo dicẽte: In mundo preſſurã habebitis, ſed confi 2. Timo. 3
dite, vici mundũ. Q. d. Futuꝝ eſt, vt ipſi q vultis piè viuere, multa mala patiemini, ſed nõ de-
ſperabitis, veꝝ cogitabitis, qa & ipſe talia ꝑpeſſus ſum & vici, in quo & ipſe ſi me ſequamini vin
cetis, pacẽ deinde æternã habituri. Et hoc eſt, quod Apl̃s hortaſ, inquiẽs: Deponẽtes oĩe põ
dus, & circũſtans pctm̃, p patiẽtiã curramus ad ꝓpoſitũ nobis certamẽ, adſpiciẽtes in authorẽ
fidei. & cõſumatorẽ Ieſum, q ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ, cõfuſione cõtempta atq; in
dextera Dei ſedet. Recogitate eũ, q talẽ ſuſtinuit à pctõribus aduerſus ſemetipſũ cõtradictio- Hebre. 12
nẽ, vt ne fatigemini, animis vr̃is deficiẽtes. ¶ Scd̃o colligimus, nullũ debere petere, neq; ſta 2. Timo. 2
tum, neq; honorẽ, niſi labore præuio. Siqdem nemo coronaſ, niſi q legitimè certauerit. Hinc
reprehenſibiles ſunt, qui ad prælaturas & dignitates adſpirant, quũ nihil adhuc vl̃ ſuſtinuerũt,
vl̃ laborarũt prælatõe dignũ, vtpotè qbus ꝓmotis neceſſum ẽ, perire Rempubli. cui ꝓficiunſ.
Vnde Chriſtus hodie increpat ꝓprios conſanguineos, quod petierunt regnare, q nondum
ſeruierant, qui gloriam cœli apppetebant, quum non paſſi fuerant. Siqdem per multas tribu-
lationes oportet nos intrare in regnum Dei, nec poteſt res ardua ſine arduo labore ſatis ho- Acto. 14.
neſtè haberi. Qua de re ſuo loco & tempore plurima dixi. Debent itaq; parentes tenere filios
ſuos in negotijs & laboribus, quum ipſos velint ſubleuatum iri, quoniam dormiendo & ocian
C do rariſſimi diteſcũt aut exaltanſ. ¶ Tertio: Ne cupiamus ambitioſe alijs dominari in digni
tatibus q̃ ſi nobis obtingunt, memores eſſe debemus, alioꝝ nos eſſe miniſtros. Ideóq; nequaq̃ Roma. 13.
ſuperbire, ſed potius humiliari, Chriſto hodie dicente: Quicũq; voluerit inter vos maior fieri,
ſit veſter miniſter &c. Non autem vult, vt nulla ſit ſuperioritas, ſed vt ſuperioritas, de ſuo do-
minio non præſumat, cæteros negligendo, ſed ſe erga cunctos tanq̃ miniſtrum humilem ex-
hibeat. Id quod inter ſe & ſubditos veꝝ comparet amorem, quo nihil pulchrius eſt in regimi
ne: quandoquidem reſpublica amore ſubditorum optimè conſeruari ſoleat. Et hoc eſt, quod Eccl. 3
ait ſcriptura: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo, inuenies gratiam. Et Phil. 2
Apoſtolus: Nihil (inquit) per contentionem, neq; per inanem gloriam facientes, ſed in humi-
litate ſuperiores ſibi inuicẽ arbitrantes, non quę ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ alio
rum. Et hoc eſt, quod dominus hodie: Scitis quia principes gentium dominantur eoꝝ, & qui
maiores ſunt poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos &c.

HOMILIA VICESIMAQVARTA DE EO QVOD LEGITVR Matthæi viceſimoprimo: Homo quidam erat paterfamilias &c.

Feria ſexta poſt Reminiſcere.

PARABOLA, QVA IN Hodierno Euangelio vtitur Chriſtus A
arguit multiphariam Iudęorũ erga Deũ malitiam & ingratitudinem
quandoqdem ij neglecta oĩ Dei bonitate & benignitate nõ modo
eos,qs ille ad informandos ipos in voluntate diuina miſerat,ſed & il-
lius filiũ ꝓpriũ in omniũ ſalutẽ ꝓmiſſum crudelr̃ interfecerũt ac in-
iuſtè,nec toties admoniti benefacere nec pœnitere curarũt, vnde &
è regno cœlorũ.i.ex Eccleſia, merito ſunt exterminati,& in eorũ lo-
Acto.13 cum gẽtiles ſuffecti,Aplo dicẽte ad Iudęos: Vobis oportebat primũ
loqui verbũ Dei,ſed qm̃ repellitis illud,& indignos vos iudicatis ęter
nę vitę:Ecce cõuertimur ad gentes.Sic enĩ nobis pcepit dñs. Id qd'
vt ex hodierno Euangelio clarius fiat,ſumamus ipſius parabolã exponendam, quæ ſic habet.

¶Homo paterfamilias eſt Deus Opt. cœlũ & terrã more prĩsfamilias ſapiẽter regẽs,vinea B
eſt ſynagoga adeoq; Eccl̃ia ipa.Seps ẽ clauſura legis & mãdatorũ. Torcular doctrĩa ꝓphetarũ.
Turris,ẽ tẽplũ in Hierl̃m.Agricolę,ſunt ſacerdotes,phariſęi & ſcribę qbus cõmiſſa fuit cura ſy
nagogę cõſeruãdę in cultu diuino & iuſtitia.Paterfamilias pegrè ꝓfectus ẽ,qñ agricolis & oĩ-
Eccl.15 bus hoibus reliqt liberũ arbitriũ.Iuxta ſcripturã dicentẽ:Deus ab initio cõſtituit hoĩem,& reli
quit eũ in manu cõſilij ſui. Tẽpus accipiẽdi fructus,eſt tps acceptę legis, poſtq̃ agricolę & alij
debeãt bñ agere & fructificare fructus bonorũ operũ.Primi ſerui miſſi fuere ꝓphetę,q p pdica
tionẽ ſuã debebãt eos reducere ad fructũ bonorũ operũ,qs ſcribę & phariſęi variè occiderũt.Iu
Matt.23 Lucæ.13, xta Chr̃m alibi dicentẽ:O Hierl̃m Hierl̃m,q̃ occidis ꝓphetas & lapidas eos,q ad te miſſi ſunt,
qties volui cõgregare filios tuos,quẽadmodũ gallina cõgregat ſuos pullos ſub alas,& noluiſti.
Ecce relinquet vobis domus vr̃a deſerta.Secũdi ſerui miſſi ſunt alij ꝓphetę multiplicati,& qui
Marc.6, proximi añ Chr̃m venere,qs ſilr̃ occiderũt ꝓpter iuſtitiã,veluti Iohannẽ Baptiſtã: Filius pa-
Heb.1, trisfamilias, ẽ ipe dñs nr̃ Ieſus Chr̃us,hęres vniuerſorũ, quẽ extra portã Hierl̃m occiderũt cru-
cifigẽdo.Quia vero Iudæi & maximè phariſęi & ſcribę ſic peccarũt,& adhuc mãſere incredu
li,Deus illos pdidit,atq; vineã, Eccleſiã.ſ.alijs agricolis.i. gẽtibus locauit, vt illi ferrẽt in tpe
fructũ.Atq; ſanè licet Iudæi & præſertim phariſæi tam variè Chr̃m pinde maledictũ & muti-
Psalm.117 lẽ reprobarint,q̃ variè olim in ædificãdo tẽplo Solomonis,lapis qdam reprobatus fuit,& de-
Acto.4 inde tñ nõ caſu ſed diuinitus coaptat' rectiſſimè in caput anguli,quẽadmodũ Chr̃us factus ẽ la
Eſa.28. Ephe.2, pis angularis,iuxta Eſaiã:qa duos parietes.ſ.Iudęos.ĩ vnũ,& gẽtiles cõpularit,vt Paul' ſcribit.

¶Iam vero ex hac parabola colligr̃.Primo,Iudæos ꝓpterea iuſte eẽ pditos, qm̃ iuxta legẽ C
quã à Deo habuerũt,nõ fructificauerũt.i.qd bona opa nõ pfecerũt.Scd̃o, qa nuncios ad ipſos
miſſos audire noluerũt,ſed eos interfecerũt. ¶Vnde Primo ipſi monemur,vt nõ nobiſipſis D
blandiamur,qd ſumus Chr̃iani,habẽtes Euangeliũ gr̃æ,quaſi ꝓpterea nõ damnãdi,verũ ope-
remur iuxta tenorẽ Euangelij,q alioqui pariter ex regno cœlorũ excludemur. Id qd ipe Bapti
ſta pcurſor ſatis ſeriò expſſit,dicẽs:Facite fructũ pœnitẽ dignũ.Et ne velitis dicere iter vos, pa
Matth.3 trẽ habemus Abrahã.Dico enĩ vobis,qm̃ potẽs eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abra
hæ.Iam enĩ ſecuris ad radicẽ arborũ poſita eſt.Omnis ergo arbor,quæ nõ facit fructũ bonum
excidet,& in ignẽ mittet.Id qd deinde Chr̃us admodũ ſeria ſilitudine arguit,dicẽs: Arborẽ fi-
ci habebat qdam plantatã in vinea ſua & venit q̃rens fructũ in ea,& nõ inuenit. Dixit aũt ad cul
torẽ vineæ.Ecce anni tres ſunt,ex quo venio q̃rens fructũ in ficulnea hac,& nõ inuenio.Succi
Lucæ.13, de ergo illam.Vt qd etiã terrã occupat? At ille rñdens dixit:Dñe dimitte illã & hoc anno,vſq;
dum fodiam circa illam & mittã ſtercora,& ſiqdem fecerit fructũ,ſin aũt,in futurũ ſuccides eã.

¶Scd̃o:Monemur, ne ſpernamus & negligamus ꝓpellamusúe eos, q nos ad fructifican- E
dum adq; bene agendũ,ad pœnitendũ hortanr̃ opportunè & importunè:qñquidẽ qui ſic ꝓ-
Matt.10 Lucæ.10, pelleremus Chr̃m,q in eis hortar̃,Chr̃o dicẽte:Quicũq; nõ receperit vos,neq; audierit ſermo
nes vr̃os,exeũtes foras de domo vl' ciuitate,excutite puluerẽ de pedibus vr̃is:Amẽ dico vobis,
tolerabilius erit terrę Sodomorũ & Gomorrhęorũ in die iudicij,quã illi ciuitati.Qui enĩ vos au
1.Theſſ.4 dit,me audit,& q vos ſpernit,me ſpernit.Hinc Paulus de ſuis doctrinis vere ad Theſſalonicen
ſes ait:Itaq; q hęc ſpernit,nõ hominẽ ſpernit,ſed Deũ, q etiam dedit ſpm̃ ſuum ſctm̃ in nobis.

¶Non eſt igitur quod quiſpiam,prædicantiũ malitiam prętẽdat,imò magis attendat,qd & F
cuius mandato monet & pdicat,vtiq; ex Dei præcepto,cui eſt obediendũ,etiamſi verbũ Cay
Matt.23 phas ipe moueret aut verbũ ꝓferret. Et hoc eſt,qd Chr̃us alibi dicit:Sup cathedram Moyſi ſe-
derunt ſcribæ & phariſæi. Oĩa ergo quęcũq; dixerint vobis,ſeruate & facite , ſcd̃m opa vero
eorũ nolite facere. Dicunt enim & non faciunt. Sed vtinam pleriq; omnes ageremus iuxta ea,
quæ docemus prout deberemus,ſi vero velimus eſſe imitatores Chriſti,qui cœpit facere & do
1.Cor.9 cere,Quem recte ſecutus eſt Paulus,tuba illa Euangelica,dicens:Sed caſtigo corpus meum &
in ſeruitutem redigo, ne forte cum alijs prędicauerim,ipe reprobus efficiar.Iam demũ fratres
2.Petri.1, cum Petro Apoſtolorũ hortor:Satagite vt per bona opa certam veſtram vocationẽ & electi
onem faciatis,ne ſimul auferatur à nobis vinea & alijs collocetur.

Homilia

Digitized by Google

HOMILIA VICESIMAQVINTA DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 11. Matth. 12. Mar. 3. Erat Ieſus eijciens dæmonium, &c.

Dominica Oculi.

A QVONIAM Annis proximè præteritis hodierni Euangelij hiſto
riam latiſſimè & qdem ꝓ Eccleſia contra ipſius aduerſarios tracta-
uerimus, & hactenus nondũ audiuerimus, quod in contrarium potu
iſſet obijci, ideoq́ꝫ nunc eandem paucis, readſumemus dicturi dũta-
xat ea, quę in primis ſunt neceſſaria ſcitu, ſimulq́ꝫ ſeruatu vtilia, atqꝫ
ſanè ſciendũ in hodierno Euangelio quatuor potiſſimũ contineri.
Deteſtabilem. ſ. Iudęoꝝ blaſphemiam, excuſationẽ Chriſti manſue
tam, damnabilem perfidoꝝ recidiuam. Acceptam mulierculæ lau-
dationẽ. Ex qbus ſanè quatuor colligemus, Deo iuuante, doctrinas
quæ noſtram conuerſationem planè reddere poſſunt fructuoſam.
B ¶Primo, qdem narrat Euangeliſta deteſtabilẽ inuidiſſimoꝝ Iudæoꝝ blaſphemiã: qñ quidẽ
quũ dñs miſericordiæ ſuæ venas aperuerit ac benigniſſimè in eodẽ homĩe triplex ſanitatis be
neficiũ cõtulerit, qm̃ dæmonẽ expulerit, mutũ loqui fecerit, cæcũ illuminauerit. Vnde & po-
pularis turba in admirationẽ vtiq; laudis excitata eſt, dicẽs: Nónne hic eſt filius Dauid? Perfi- Matt. 12
diſſimi tñ phariſæi & ſcribæ Deo honorẽ ſubtraxerũt, & alij principi dæmonioꝝ attribuerũt,
alij hæc ſigna paruipendentes de cœlo maiora miracula expectabant. Vnde colligitur.
C ¶Prima doctrina, qđ fruſtra illi adhibent exteriora ad emẽdandũ medicamina, q ſeipſum
per bonæ voluntatis ꝓpoſitũ emẽdare nõ conat. Hinc peccatoribus ꝑ Prophetam dicit dñs:
Si cõuerteris conuertar & ſtabis ante faciẽ meam. Et alio in loco: Conuertimini ad me, & cõ- Hiere. 15.
uertar ad vos. Et Paulus: Surge q dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chr̃us. Hinc Zach. 1.
ſi homini ꝑuerſo mille adhibeas medicinas, mille munimẽta cõferas, meliorẽ facere & emẽda Ephe. 5
re nõ poteris, niſi ipſe prius, quod in ſe eſt, ꝓponat & ꝓferat. Quandoqdem malis & peruerſis Romañ. 8
pctõribus, etiã optima ex ipſoꝝ malitia cõuertunt in mala, ſicut viris ſancti ꝓpoſiti etiã peſſi- Ecci. 39
ma in bonum cooperant. Quid enim obſecro ꝓfuere quondã duræ ceruicis ppl'o ſtupẽda in Nume. 20
Aegypto, ac in deſerto collata beneficia, quũ indies facti ſint cõtra dñm ꝓuicatiores? Quid Iu Exodi. 32
dæ qđ in nũero duodecim vocatus, dñi cõtinua pñtia, amicitia, ac familiaritate ſuffultus? quũ Nume. 25
nihilominus eò ꝑuenit malignitatis, vt beneficẽtiſſimũ & miſericordiſſimũ prẽm, dñm & ma- Numer. 21
giſtrũ ſuũ in manus ꝑfidiſſimoꝝ Iudæoꝝ tradiderit. Quid hodie bñficẽtiſſimũ miraculũ ꝓfe 1. Cor. 10.
cit in ꝑfidis phariſæis & ſcribis? Adeò nihil, vt etiã inde à nouo blaſphemare inceperint. Quis
in cauſa? Nimiꝝ nõ dñs, ſed iſtoꝝ ꝑuerſitas, quæ illis etiã optima conuertit in malũ, vti aranei
dulcedinẽ floris in lætale venenũ. Eapropter frẽs, ſi volumus à pctĩs liberari, ac ꝑ pœnĩam cõ-
uerti ad Chr̃m, extrinſecã emẽdationẽ nõ expectemus, ſed ĩcipiamus noſmetipſos corrigere.
D ¶Scđo, attingit Euangeliſta in Euangelio manſuetiſſimã nr̃i ſaluatoris excuſationẽ, qm̃ vt
vidit cogitatõ es eoꝝ malignas, nõ maledictũ ꝓ maledicto reddidit, ſed honorẽ dũtaxat prĩs
defendẽs, nõ ſuũ, dignatus ẽ blaſphemos quatuor ſyllogiſticis rõnibus reducere, q̃s poterat
E ꝓ blaſphemia ꝑpetuo cõdemnare. Ratõ es patẽt in textu. Vnde colligit. ¶Prima doct. nos
debere ea, q̃ proximus in nos cõmittit, patiẽter amore Dei ferre, nec retaliare ſed ei noĩe Ieſu
etiã nõ petẽti donare, chr̃o aliàs dicẽte: Ego dico vob nõ reſiſtite malo, diligite inimicos vr̃os Matth. 5
benefacite ijs, q oderũt vos, & orate ꝓ ꝑſequẽtibꝰ vos. Et Paulus: Nõ vos (ait) defendẽtes cha Lucæ. 6.
riſſimi, ſed date locũ iræ. Scriptũ eſt em̃: Mihi vindictã, & ego retribuã dicit dñs. Et alibi: Do- Roma. 12.
nantes (inqt) inuicẽ ſicut & Deus in Chr̃o donauit vobis. Ita nimiꝝ Apl̃i peſſima quæq́ꝫ ꝑtule Deute. 32
re patient. Et Chr̃us q̃q; cũ malediceret nõ remaledixit. Quinimò cũ Samaritanus culparet, ne Ephe. 4.
verbũ rñdit, ſed nec os ſuũ aperuit cũ flagellaret, coronaret, crucifigeret, imò ꝓ crucifixoribus Iohan. 8.
F orauit. ¶Scđa, quẽadmodũ debemus ea q̃ in ꝑſonã nr̃am fiũt, negligere, ita e diuerſo zelare
debemus de ijs, q̃ cõtra Deũ fiũt, & qſq; ꝓ ſtatu ſuo, vl' facto, vl' verbo Dei honorẽ defendere.
Sic olim prẽs patiẽtes in cõtumelijs ſibi illatis zelauerũt ꝓ Deo. Sic Moſes (q ꝓ ppl'o deleri pe
tijt de libro vitę) ſe ĩterpoſuit, ne ira dñi eos cõſumeret, ipſe tñ ꝓ idolatria cõmiſſa. 23000. mil- Nu. 16. 17.
lia occidit. Sic Phinees zelãs ꝓ dño occidit Zãbri ducẽ, & Cozbi filiã Sur, prĩcipis nobiliſſimi Exod. 32.
Madianitaꝝ, & in hoc placauit dñm, vt auerteret irã à ppl'o. Matathias q̃; zelo legis accenſus Nume. 25
idolatrã in altari trucidauit ſimul & regis nuntium. Et factus eſt ipſe, & filij eius duces populi. 1. Mac. 2.
G ¶Sed heu quàm videmus hodie omnia in contrariũ verſa, quum vel carnis vindicetur iniu
ria, ſolum vniuerſitatis dominum impunè licet offendere crapulando, ludendo, blaſpheman-
do, adulterãdo, idq́ꝫ genus modis alijs, nec eſt qui quæ Dei ſunt corde percipiat, maximè quo-
rum intereſt populum regere, qui etiam leuiſſima hominũ vindicare aliquoties ſolent, at quæ
in deum fiunt iniurias omnino negligunt, quos alibi ipſe deus maledicit, quum à ſanguine ꝓ- Hiere. 48
hibeant gladium, haud dubiè ſuam olim ſęuiſſimam pœnam luituri.

¶Caueãt

Digitized by Google

¶Caueant poteſtates tam Eccleſiaſticæ q̃ ſeculares, ne ita ad peccata contra Deum conni- H
Eccl'a.8 ueant, ſed delicta ꝓ menſura coerceant zelo Dei, memores, qđ ſi citò nõ proferẽ ſnĩa cõtra ma
2 Mac.8 los, abſq; vllo timore filij hoĩm ꝑpetrãt mala. Memores q̃ʒ ſint, ſtatim vltionẽ exhibere pecca
toribus magni beneficij indiciũ eſſe. Quod niſi fecernit poteſtates, certè conuincenẽ & ipſi eẽ
Roman.1 culpabiles. Et ſic (teſte Paulo) nõ ſolum digni ſunt morte, q mala faciunt, ſed etiam q conſen-
tiunt facientibus. Ideoq́; zelatè fortiter ꝓ Deo imitantes Chriſtũ, q hodie nõ paſſus eſt in pa-
trẽ ſuũ iniurias ſed peccantes acriter redarguit. ¶Tertio, Chriſtus hodie tangit damnabilẽ I
Iudæoꝝ & pſidoꝝ recidiuam, q per legẽ datam à dæmonis vexatõe & cultu eius liberati, legis
deinde mãdata tranſgreſſi, & mẽte excæcati periculoſius poſteaq̃ prius à diabolo obſeſſi ſunt.

¶Vnde Prima eſt doctrina, ne conuerſi recidiuemus, ſed ꝑ pœnitẽtiam ſtrenuè bonorum k
opeꝝ exercitio intẽdamus tantoq́; magis, quanto prius neglıgẽtiores fuimus, ne alioqui peio
ra ꝑpter ingratitudinẽ ſimus laturi. Periculoſior ſanè morbus eſt, q redıt renatus ꝑ malã for-
Iohan.5 tè dietã. Hinc dñs alibi ad ægrotũ ſanatũ dicebat: Ecce ſanus factus es, iam noli peccare, ne de-
terius tibi aliqd contingat. Sic hodie ait: Nouiſſima illius hominis fieri peiora prioribus.

¶Quarto, ponit Euangeliſta profeſſionẽ diuinæ laudis factam à muliere contra Iudæoꝝ im L
propeꝛa cæteris negligentibus dicente: Beatus venter qui te portauit. Vnde colligitur.

¶Vltima doctrina, quæ habet, nos poſt pœnitẽtiam incæptam in dei laudibus pſeuerare de- M
bere, veteres ſocietates & oẽs pctõꝝ occaſiones vitantes, at cum ſimplicibus & deuotis, huic
Prouer.3 mundo deſpectis conuerſantes: q̃nquidẽ cũ ſimplicibus ſit ſermocinatio diuinæ ſapiẽtiæ. Et
Prouer.11 volũtas dñi in ijs, q ſimplr ambulant, quũ & Deus ſit q̃rendus in ſimplicitate cordis. Sic beata
Sapiæ.1 illa hodie mulier ex turba fuit, q̃ Chrm̃ tantopꝫ laudauit atq; in eo genitricẽ eius Mariam.

HOMILIA XXVI. DE EO, QVOD LEGITVR, Matth. 15. Acceſſerunt ad Ieſum &c.

Feria.iiij.poſt Oculi.

QVantã ſibi hiſce annis congeriẽ rebelliõis hæretici cõtra ſuperioritatẽ ſuſceperint A
ex hodierno Euãgelio, q̃ voluere, neminẽ obligari ſub pctõ ad ſeruandũ traditões
humanas, ꝑcedẽti tpe multis oſtẽdimus, atq; eos vltra alias ſcripturas ꝑ hodiernũ
Euangeliũ cõfutauimus, vñ nõ eſt, qđ pluribus quã oportet, nũc inſiſtã, breuitati
ſtudẽtes, quæq́; vtiliora ſunt, & ꝓ tpe magis neceſſaria colligẽtes ex eodẽ Euãgelio. Atq; ſanè
¶Primo colligiẽ: Neminẽ rectè aliũ corrigere alicuius vitij, quũ ſit ipſe fortaſſis obnoxius ma- B
Matth.7 iori vitio. Vñ Chrus ad eiuſmodi hoĩem. Qui vides feſtucã in oculo fratris tui, & trabẽ in ocu
Lucæ.6 lis tuis nõ vides. Aut quõ dicis fratri tuo: frater ſine eijciam feſtucã de oculo tuo, & trabes eſt in
oculo tuo. Hypocrita: Eijce primo trabẽ de oculo tuo, & tũc videbis eijcere feſtucam de ocu-
lo fratris tui. Sic hodie culpabiles fuere phariſæi, q culpari voluerũt diſcipulos, quũ ipſi eſſent
eis longè peiores. ¶Scdo colligiẽ: Nos om̃ino & libẽter & obediẽter debere parere man- C
datis ſuperioꝝ vl quàmlibet hoĩm viliũ, modo ea nõ ſint apertò contra Deũ & eius præceptũ,
Acto.5 quia tunc Apoſtoli cũ Petro reſpondẽt, magis eſt obediẽdum Deo q̃ hoĩbus: alioqui ſemp pa
rendũ eſt præceptis noſtroꝝ ſuperioꝝ, q loco ſunt Dei, q & eius vice, in ijs quæ media ſunt, pro
loco & tẽpore leges rectè condũt, deſeruiẽtes ad honorẽ Dei & ſalutẽ hoĩm. Hinc Apoſtolus
Roma.13 ait: Omnis anima ptãtibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt eñ poteſtas niſi à Deo. Quæ aũt
ſunt, à Deo ordinata ſunt. Itaq; q reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui aũt reſiſtũt, ipſi
ſibi damnationẽ acquirũt. Ideoq́; neceſſitati ſubditi eſtote, nõ ſolum ꝑpter iram, ſed etiam ꝑ
pter conſciam. Hinc dñs voluit phariſæos qdẽ ſeruare traditões ſeruoꝝ, mõ ꝑ eas nõ peſſum
1.Tim.4 dediſſent Dei mandatũ. ¶Tertio, cibos quoſdam & potus nos nõ ideò debere vitare, q̃niã D
ex ſui natura mali ſint & nobis dãnabiles, ſed qa incẽtiui & occaſionales ſunt ad pctã, vtpotè
luxuriæ, ebrietati, iræ, hocq́; genus alioꝝ, q̃ vtiq; ſic coinqnant hoĩem, vt eũ gehẽnæ ſubijciãt.
Ephe.5 Sic Aplus ꝓhibet imoderatius bibi vinũ ꝑpter cauẽdã luxuriã, dicẽs: Nolite inebriari vino,
in q̃ eſt luxuria. Vñ nõ defuere in vet. & nouo te. q ꝑpetuo à vino abſtinuere. Atq; ideò rectè
Hiere.35 Lucæ.1 Eccl'ia hoc ieiunij tpe qđ cibaria ꝓhibuit, nõ vt ex ſe mala, ſed qa ꝓuocãt ad mala, ſed prohdo
lor, video nũc eiuſdẽ ꝑcepta prorſus inuerti, & plæroſq; ędere & bibere, q̃ multo magis dãt ad
L.contra, vitia incẽſionẽ q̃ vl lac vl butyꝝ vl ouũ, quũ vtiq; virtute ieiunij voluit Eccl'ia ab om̃i eo abſti
L.fraus ff de legib. nẽdũ, qđ ad peccandũ ꝓuocet. Et ſic faciũt vim & fraudẽ legi. ¶Quarto, hæc exteriora, vt- E
cũq; bona apparẽtia, nihil planè ꝓdeſſe, niſi & bonis ſit animus, atq; nõ nocere, niſi malus ſit
Matt.6. Si ocul' tuus ſim/ plex eſt, to tũ corpus eſt lucidũ. animus, q̃ tñ vl ideò ſtatuunẽ, vt ꝑ ea admoneamur, quõ nos itus eẽ oporteat, in quẽ ſanè vſum
fermè oĩs in eccl'ia cærimõiæ ſunt iſtitutæ. Sic ſuppelliciũ illud cãdidũ, admonet nos cãdidæ caſti
tatis, quã intus Deo debemus. Pullatus verò hic habitus, admonet triſtitiã, & ꝓ pctis pœniam,
quã deo intus debemus. Sic forte olim lotis mãducare manibus, admonebat lotis cõſciẽtijs mã
na eẽ ſumendũ, & caſtè Deo inſeruiendũ. Illotis ãt manibus edere, ꝑ ſe hoĩem nõ coinquinat.

¶Homilia

Digitized by Google

HOMILIA XXVII. DE EO, QVOD LEGITVR, IOhan.6. Matth.14. Marci.6. Lucæ.9. Abijt Ieſus trans mare Galilææ.

Dominica Letare.

A QVOD PIISSIMA QVAEQVE Materfamilias agit cum filijs ſuis duriter laborantibus, & iam deniq; ad medium laboris puenientibus, idem hodie agit ſancta mater Eccleſia cum omnibus ſuis filijs, qui hactenus hoc ſacro eodemq; quadrageſimali tempore duriter in pœnitentia, ſcilicet ieiunando, orando, flendo, eleemoſynaſq; dando ſic laborarũt, vt iam ad mediũ tanti laboris ſcilicet pœnitẽtiæ in hac dominica (quæ medium tenet quadrageſimæ) peruenerunt. Sanè vnaquæq; & eadẽ pijſſima materfamilias, quũ videt filios ſuos ad benè recteq; viuendũ duriter laborare eoſq; nũc ad mediũ vſq; laboris puenisse, ne deficiant ne deſperent de labore adhuc ad finẽ pficiundo, eos incipit conſolari cum de laboris modicitate, vtpotè qui cito ſit ab eis abſoluẽdus, tum de ſplendida & copioſa poſt finitum laborẽ refectione, qua ipſos ſit finaliter largè refectura. Quod filij audiẽtes alacrius labori incumbũt ſpe breuitatis temporis & refectionis & præmij. Ita nimirũ Eccleſia hodie vidẽs ſuos (atq; vtinam ipſi ex eorũ filiorũ numero ſimus) hactenus duriter pœnitẽdo laborare, atq; nũc ad mediũ laboris in medio quadrageſimæ puenisse, ne deficiant, ne deſperẽt, ſed magis ac magis alacriter laborando pergant, eos maternè incipit conſolari, Primo laborũ mitigatõe, & breuitate pœnitẽtiæ. Secundo, delicioſiſſima in patria cœleſti refectione, dicẽs in ſacrificij introitu. Gaudete cum lætitia, q in triſtitia fuiſtis, vt exultetis & ſatiemini ab vberibus conſolationis eius. Quæ qdem duo nobis arguit exhibitione hodierni Euangelij.

B ¶Primo enim arguit pœnitẽtiæ breuitatẽ, oſtendẽs paſcha eſſe proximũ, feſtum ſcilicet Iudæorũ, id ẽ, omniũ, fide Deũ vera confitentiũ, paſcha dico, non qd' paulopoſt futurũ eſt, ſed qd' erit in reſurrectione vltima, quando vere optimi quiq; reſurgẽt, à morte in vitam tranſituri æternam, ſiqdem paſcha ſit tranſitus, quẽ Chriſtus ipſe caput tranſiit primus, vt & nos ſequamur, Apoſtolo dicente: Si enim credimus, qd' Ieſus mortuus eſt, & reſurrexit, ita & Deus eos, q dormierũt per Ieſum adducet cũ eo. Nũc aũt Chriſtus reſurrexit primitiæ dormientiũ. Figurat aũt tẽporale hoc paſcha noſtrũ, id qd' in reſurrectione eſt futurũ. In quo om̃is ceſſabit labor pœnitẽtiæ, quæ conſiſtit in om̃i huius mũdi anguſtia & aduerſitate, quandoqdem q ad id paſchatos pueniẽt, amplius neq; ſitiẽt, neq; eſuriẽt, neq; patient æſtũ, neq; frigus, neq; dolorẽ, neq; gemitũ, quia abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Iohan.5. 1.Theſſ.4 1.Cor.15 Apoca.7.

C Secundo arguit Eccleſia in Euangelio refectionẽ delicioſiſſimam in patria futuram, p miraculoſam quinq; milliũ virorũ de quinq; panibus & duobus piſcibus refectionẽ. De qua qdẽ refectione & eius copia loquit Propheta, dicẽs: Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Atq; nimirũ beati, q inibi reficient, & iuitati ſunt ad cœnam agni. ſ. Ieſu Chriſti. Ille qdem in ea refectione panis erit, de ſe dicẽs: Ego ſum panis viuus, q de cœlo deſcẽdi, q manducat ex hoc pane viuet in æternũ. Propter hoc enĩ ſe dedit diſcipulis, datq; qtidiè Chriſticolis ſe panẽ ſub ſacramenti velamine, qniam daturus eſt ſe nobis panẽ fruendũ in patria, in clariſſima viſione. Atq; ideò de ſacramẽtali pane concinit Eccleſia: O ſacrum conuiuiũ in quo Chriſtus ſumit, &c. futuræ gloriæ nobis pignus dat. Ille pfecto panis tam erit abundans & copioſus, tam ſuauis & delicioſus, vt omnes in vniuerſum beati ſaturent, nec tamẽ panis deficiet ſed pinde abundantior, quoniam vera beatitudo, quæ eſt Deus ipſe, nunq̃ ceſſabit, nunq̃ minuet. Vnde de eo pane ſcriptura ait: Paratum panem de cœlo præſtitiſti omne delectamentum in ſe habentem, & om̃is ſaporis ſuauitatem, quem abſq; vlla penuria comedent, ſed rerum omnium abundantia perfruetur. Hinc & beati, qui id oculis ſpiritualibus videbũt, ſummo gaudio incipiẽt Deũ laudare de tanta æternæ beatitudinis refectione iuxta Prophetam, dicentẽ: Beati q habitant in domo tua dñe, in ſecula ſeculorũ laudabũt te. Hanc ſanè refectionẽ deſignat illa, quam Euangelica celebrat hiſtoria refectio. Ideoq; fratres chariſſimi, qui (vt ſpero vos oẽs de veſtris contra deum peccatis pœnitere) in anguſtijs & tribulationibus multiphariam pœnitetis, gaudete & lætamini in triſtitia & veſtra nolite deficere. Pſalm.16 Apoca.19 Iohan.6. Matt.26 Marc.14 Lucæ.22. 1.Cor.11 Sapi.16 Deuter.8 Pſalm.83

D ¶Primo, quoniam hæc veſtra pœnitẽtia breuis erit, quoniam vita hæc breuis eſt, qui eſtis nunc non dico in medio ſed in fine, quando vbi perſeueraueritis, amplius non dolebitis, nec vltra pœnitebitis ſed in domino ſemper gaudebitis, triſtitia & pœnitentia vertetur in gaudium, à vobis nunquàm auferendum, quum triſtitia hic veſtra ſit breuis & dumtaxat temporalis. Et hoc eſt, quod Apoſtolus ait: Id enim quod in præſenti eſt, momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſuprà modum in ſublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis, quæ videntur ſed quæ non videntur. Quæ enim vident temporalia ſunt, quæ autem non videntur, æterna ſunt. Iaco.4 2.Cor.4

Digitized by Google

¶Secundo, gaudete, qui pœnitetis hic famę & ſiti, laborum magnitudine laſſi, quoniam paulò E
1. Cor. 15, poſt fruemini in æterna p̄fata refectiōe p̄dicta lōge copioſiſſima, qua pfruētes cū omni delecta-
mento nunq̄ deinde neq; ſitietis, neq; eſurietis, q̄niam Deus erit oīa in oībus. In q̄ id erit reſe
1. Cor. 2, ctionis, id ſaporis, id lętitiæ, qđ & quale nec oculus vnq̄ vidit, nec auris audiuit, nec in cor ho-
Eſaie. 64 minis aſcendit. De quo Ap̄lus ad Romanos: Exiſtimo enim (inquit) quod non ſunt condignę
Roma. 8, paſſiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quis igiť tam impa-
tiēs, q nō oīa huius mundi mala ꝑpter tam mercedē copioſam ſit æquo animo laturus, quum
duriſſimos quoſq; labores patimur ꝑpter rem aliquā planè caducam adipiſcendā, & ſitimus,
& eſurimus cōſtantes inibi ꝑpter fortaſſis aliquā exiguā cęnulā? ¶Cæterum, qa vereor ple- F
roſq; pœnitere & triſtari ꝑ peccatis vł nondū cœpiſſe vł deficere & ceſſare, ſupeſt, vt ſi refe-
ctione illa cœleſti voluerint aliqn̄ refici, pœniteant & pſeuerēt iuxta ea, q̄ notanť ſub Euange
lij hodierni verbis. ¶Primo, vt exēplo Chr̄i oculos in cœlū ſubleuēt, inde grām ꝑ peccatis G
Pſalm. 78 ſuis efflagitantes, cū Propheta dicētes: Ne memineris iniqtatū noſtrarum antiquarum, cito antici-
pēt nos miſericordiæ tuę, qa pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos Deus ſalutaris noſter, &
ꝑpter gloriā nōis tui, dn̄e libera nos, & ꝑpitius eſto pc̄tis nr̄is ꝑpter nomē tuū. ¶Scđo, ha- H
1. Timo. 6 beant & paucos panes hordeaceos & piſciculos, i. vtanť vilibus, & q̄ natura dūtaxat exigit, ali
mētis nō delicatis, nō delicioſis, nō exquiſitis ad gulā cibis & potibus vtanť, hn̄tes (Ap̄lo hor-
tante) alimēta & qbus teguntur, cōtenti ſint, quū & natura, q̄ ſolū ſuſtentať, paucis contenta ſit,
memores parſimoniæ Chr̄i & diſcipulorum, q̄ paruo, q̄ vili alimēto fuerint contenti, quū niſi cū
duobus piſcibus quinq; panes habuerint, & eos qdem hordeaceos, i. planè viles, quū hi iumē-
tis magis q̄ hoībus cōueniant. In quo certè nobis deberemus eē verecundia, q hoies viliſſimi,
& nullius plęrūq; frugi nullis niſi delicatis, & exquiſitiſſimis cibarijs veſcimur, quū hodie tam p̄
clari, tam inſignes, tamq; fluctuoſi viri, glorioſi illi terræ principes vnà cū dn̄o ꝓphetarum tam
modicè tamq; viliter ęſitauerit, vtiq; nobis in exemplū, vt & ipſi paucis ac vilibus cōtēti eſſe-
1. Tim. 4, mus. ¶Tertio, vt ijs q̄ habēt, nō veſcunť, niſi prius exemplo Chr̄i benedictōe ꝑ verbū Dei, I
& grārum actionē adhibita. Siqdem (inqt Paulus) qđ ꝑcipiť. ſ. in mēſa cū grārum actione ꝑcipien
dum eſt, qđ ſanctificatur ꝑ verbū Dei & orationē. Sic fiet, vt ea benedictōe, q̄ pauca ſunt & vi
lia, æquè & magis q̄ prętioſa, imò vſq; ad ſaturitatē & bonam corpis & animæ valetudinē nu-
Lucæ. 16, trient, quū interim guloſi aīam & corpus ꝑdunt, cuius teſtimoniū habēt in diuite illo Epulo-
ne, qui q̄tidie veſcebať ſplendidè, q deinde in inferis paſcebať flammis gehēnę. Vnde fideliter
Lucæ. 21, à gula dehortať dn̄s inquiēs: Attēdite aūt vobis, ne forte grauenť corda vr̄a in crapula & ebrie
tate, & ſupueniat in vos repētina dies illa. ¶Quarto, etſi vilia habēt & pauca, de eis tn̄ paupe K
ribus largiri nō negligant, exemplo diſcipulorum, qui hodie iuſſi afferre quinq; panes non mur-
murarūt, quaſi ipſimet famelici eis indigerēt, imò obediētes turbæ ſedēti appoſuerūt, colligen
Lucæ. 11, tes deniq; fragmēta ne perirēt, ſed indigētibus quoq; diſtribuerēt. Sic & quiq; pœnitētes de
Dani. 4, ſuis vł quàmlibet paucis & exiguis eleemoſynas facere debēt, ſiquidē eleemoſyna à pc̄tō mun
Eccl. 3 dat, atq; ip̄m nō ſecus ac ignē aqua delet. ¶Nec interim timere debēt de alimoniorum defectu L
quinimò ſic miſericorditer largiētibus Deus ip̄e, vnde oīa ꝓueniunt, q̄ habēt, ipſis nō ſentiēti
bus, ſub manibus multiplicabit, quēadmodū hodie diſcipulis fecit ſuis, qui è quinq; panibus,
& duobus piſcibus collegerūt duodecim cophinos, ſaturatis interim oībus qui diſcubuerunt,
argumēto liberaliter indigētibus ꝑpter Deum diſtribuētibus, nunq̄ alimēta eē defectura, nec
2. Cor. 9, eleemoſynā hilarē, quemq̄ facere pauperē, ſed ditiorē, vt aliàs nō parum multis exemplis oſtēdi
mus. Hinc Paulus: Vnuſquiſq; (inquit) prout deſtinauit in corde ſuo non ex triſtitia aut ex ne-
ceſſitate. ſ. faciat eleemoſynas. Hilarē eñ datorē diligit Deus, qui potēs eſt, omnē grām abun-
dare facere in vobis, vt in oībus ſemp oēm ſufficiētiam habētes, abundetis in omne opus bo-
num. Qui adminiſtrat ſemē ſeminanti, & panē ad manducandū præſtabit, et multiplicabit ſe-
men vr̄m, & augebit incremēta frugū iuſtitię vr̄æ. Id qđ ſi feceritis fr̄es, nō dubito, quin Deus
ip̄e vos poſt hanc vitā ſit refecturus abundè gloria vitæ æternæ.

HOMILIA XXVIII. DE EO, QVOD LEGITVR,
Iohannis nono: Præteriens Ieſus, & cætera.

Feria. iiij. poſt Letare.

QVONIAM Breue eſt tēpus, & verba Euangelij hodierni ſint nō parum multa. A
In quibus & adiò diuerſa tractantur, vt commodè in partes diduci nequeant.
Ideoq; ip̄a ꝑ breuitate t̄pis, in cōmunē veſtri vtilitatē per breues & quidē pau- B
ciſſimas doctrinas ea ſumus enodaturi, quarum ¶Primo eſt, hominē ꝑpter pec
cata aliq̄ties infirmari. Hoc eñ intelligebant diſcipuli, interrogantes: Quis pec
cauit? ſciebant vtiq; nōnullos ob pc̄tm̄ ægrotare. q̄uis hic, cæcus nō erat ꝑpter
Iohan. 5, pc̄tm̄. Hæc ſanè doctrina patet euidēter ex verbis Chriſti, aliàs ad eum, quē curarat, dicentis:
Ecce

Digitized by Google

Ecce ſanus factus es, iã noli peccare, ne deterius tibi aliquid cõtingat. Ita Moyſi ſoror Maria Iohan. 5
percuſſa fuit lepra, qm̃ peccauerat murmurando cõtra fratrẽ. Et ſic multi alij, quos hic tranſi- Nume. 12
mus, facti ſunt ægroti propter ſua peccata. Atq; ideo, vt ſic emendent & vltra non peccent, 1. Cor. 11.
& vt hic luant peccata, propter quæ alibi forte dãnarentur. Sic apſtus adfirmat Corinthios eẽ
infirmos & imbecilles, quia male tractarant Euchariſtiam, ita tamen, vt ſic temporaliter, nõ
C autem æternaliter corrumperentur, dicens: Dum iudicamur autem, à domino corripimur, vt
nõ cũ hoc mũdo dãnemur. ¶ Secũda, aliqties vnũ pro alterius pctõ, nõ tñ æternalr (niſi pec
cato occaſionẽ dediſſet, vtpote ſi potuerit prohibere & nõ prohibuit) vtpote filiũ ob peccatũ 2. Reg. 12
patris & ediuerſo, & pplm ob pctm̃ rectoris & è regione puniri. Sic filius Dauid ex Berſabee 2. Reg. vl.
mortuus eſt, ob pctm̃ adulterij patris. Et pplus eiuſdẽ ad multa millia ob ipſius pctm̃ peſtilen
tia cõſumptus ẽ. Atq; alias. 36. hoies perierũt ob furtũ Achor in Hiericho. Eapropter vnus al Ioſue. 6
D terũ de pctõ admonere debet, & nemo, pſertim ſi ſua intereſt, cõniuere, q alioqui habet pro cõ Roma. 1.
ſentiẽte, q vel iure diuino punit vt patiẽs. ¶ Tertia, vnũquẽq; debere bene agere & mereri
dũ dies eſt. i. donec viuit, qa poſt mortẽ nõ erit tẽpus merẽdi, ſed recipiẽdi mercedem. Hinc Galat. 6
E hodie, venit nox, ait, qñ nemo pt operari. Proinde Paulus, Dũ tẽpus, inquit, habemus, opere-
mur bonũ ad oẽs. Quæ eñ ſeminauerit hõ, hæc & metet. ¶ Quarta, hominẽ ſpiritualr cæcũ
qualis eſt ois peccator, nõ poſſe illuminari & grãm à deo mereri, niſi lauet in natatoria Syloe Ezech. 36
. i. aqua pœnitẽtiæ. De qua p prophetã dñs. Dabo, inquit, vobis aquã mundã & mũdabimini
ab oibus inquinamẽtis veſtris: qñquidẽ ſola pœnitẽtia poſt naufragiũ virtute paſſionis Chri-
ſti efficaciã habet lauandi pctõres pctõ cæcos, q vel ſola à morte ad vitã, à tenebris ad lucem, Luc. 13
F à pctõ ad iuſtitiã, ab errore ad veritatẽ reducit. Hinc ad pctõres ait dñs. Nã dico vobis, niſi pe
nitentiã habueritis, oẽs ſimul peribitis, ſicut illi decẽ & octo, ſupra qs cecidit turris in Syloe, &
occidit eos. ¶ Quinta, pctõres deũ nõ exaudire. Hinc de pctoribus ait dñs ipſe. Ecce ego in Hiere. 11.
ducã ſup eos mala, de qbus exire nõ poterũt, & clamabũt ad me, & nõ exaudiã eos. Qñquidẽ Eſaie. 59
pctõꝝ iniquitates, teſte pphetа, diuidũt inter eos & deũ, & pctã ipſoꝝ faciẽ eius ab ipſis abſ-
condunt, ne exaudiat. Intellige aũt hic pctõres, q peccãt, nec à peccãdo deſiſtũt, nec veniam
pro pctis petũt, nec ſe emẽdandi propoſitũ habet. Nã q dolẽs de pctõ veniã petit, quiq; pro-
ponit poſthac à pctis abſtinere, is iã nõ de nũero pctõꝝ, ſed pœnitentiũ & qſi iuſtoꝝ reputat Prouer. 18
De cuiuſmodi pctõre & iuſto dicit in ſcriptura. Iuſtus prior ẽ accuſator ſui. Eiuſmodi pecca-
torẽ pœnitentẽ & iuſtificari volentẽ, deus vtiq; exaudit, quẽadmodũ exaudiuit publicanum Lucæ. 18
dicentẽ. Dñe propicius eſto mihi pctõri. Ita qq; exaudiuit Niniuitas, de qbus ſcriptura ſic di- Ionæ. 3
cit. Et vidit deus opera eoꝝ, qa cõuerſi ſunt de via ſua mala, & miſertus eſt ſup malitiã, quã lo
quutus fuerat, vt faceret eis, & nõ fecit. Et hoc eſt quod hodie ex cõmuni omniũ opinione di
G cit, qui cæcus fuit. Scimus autẽ, quia deus nõ exaudit pctõres, ſed q ipm colit & eius facit volũ
tatẽ. Eius aũt eſt volũtas, vt peccare ceſſemus & pœniteamus. ¶ Si proinde frẽs in nřis nos
aduerſitatibus deũ nos volumus exauditũ iri, neceſſum eſt, vt emẽdemur & pœniteamus. Si-
quidẽ alioqui de nobis in pctis pſeuerãtibus & auxiliũ petẽtibus ſerio ſit dicturus. Cũ ieiuna- Hiere. 14. 6.
uerint, nõ exaudiã pces eoꝝ, etſi obtulerint holocauſtomata & victimas, nõ ſuſcipiã ea, quo-
niã gladio & fame & peſte, ego conſumam eos. Quod idem miſericorditer auertat.

¶ HOMILIA XXIX. DE EO QVOD LEGITVR Iohan. 11. Erat quidam languens, Lazarus.

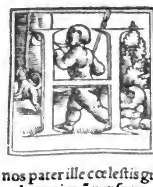
Feria ſexta poſt Letare.

A NE SIM iuſto longior in breui nimiꝝ tẽpore ſciendum duxerim
in Euangelio, qd veſtra audiuit charitas, tria plane deſcribi, ac ex ijs
aliquot recte colligi poſſe. ¶ Primo quidẽ Euãgeliſta deſcribit in
firmitatẽ natura incurabilẽ Lazari, quũ ait, hũc fuiſſe lãguẽtẽ. i. mor
ti proximũ. Lazarus ãt ille vir princeps erat à Bethania, quã dñs ma
B gnopere adamauit, in q ille ſuã miſericordiã, clemẽtiã, pietatẽ, & oĩ
potẽtiã demõſtrauit. Vnde. ¶ Prima colligit doctrina, deũ ſępe p- Prouer. 3
mittere eos pmi aduerſitatibus, qs vehemẽter amat. Hinc Paulus ex Hebre. 12
ſcriptura, mi fili, inqt, noli negligere diſciplinã dñi, neq; fatigeris dũ
ab eo argueris. Quẽ eñ diligit dñs, caſtigat, flagellat aũt oẽm filium Apoca. 4
quẽ recipit. Nec idipm eſt ſignũ reprobatiõis, ſed exercitiũ virtutis. Ipſe nimiꝝ, q eſt ſol iuſti-
tiæ agit more ſolis naturalis. Qui, vt cõſtat, ſi directe ſemp luceret ſup hemiſperiũ nřm ſuo fer
uore terrã tantum deſiccaret, vt ſterilis efficeretur. Ideoq; neceſſarium eſt, vt aliquoties obli-
que ſplendeat. Sic deus ipſe optimus, qui (vt dixi) ſol eſt iuſtitiæ, ſi ſemper lumen proſperita-
tis emitteret, multis eſſet cauſa ſterilitatis & infructuoſitatis, quod opera virtutum non
facerent, ſed & mali efficerentur: quare ille vel bonos, & iuſtos aliquando oblique

per ſubtractionē proſperitatem reſpicit, & in tenebris aduerſitatis ſtare pmittit, vt ſi mortalia nō habent, venialia tñ hic abluant, vel ſi tepidi ſunt, exercitent & ad deū ire cōpellant. Id q̄d in multis experti ſumus, quoꝝ aliqui in rebus ſecundis à deo diſceſſerunt, qui deinde tribulati ſe cognouerūt & ad deū ſunt reuerſi, atq; ſic à pctis cōſeruati ſunt. Vñ apſus ait, ſibi ſtimulū carnis datū, vt ſic colaphizaret, ne magnitudo reuelationū eum extolleret, ac ita in peccatū ſuperbiæ caderet. ¶ Secūdo, deſcribit Euāgeliſta mortē Lazari indubitabilē. In
2.Cor.12 eo, q̄d ait. Vt ergo audiuit, qa infirmabat, &c. vñ col. ¶ Secūda doctrina, neminē vel q̄libet tribulatū vel ægrotantē debere deſperare de vita vel miſeratōe diuina, quinimo fiducialiter ille cōfidat à deo miſerāte ſe ſubito reſtitutū iri poſſe, quē & ſperare oportet, donec ſpi D
Sapię.16 rat. Siquidē dñs ipſe ſit, penes quē vitæ eſt ac mortis ptās, qui ducit ad portas mortis & re-
1.Reg.2. ducit. Et ipſe eſt, qui mortificat & viuificat. Ille nimiꝝ iam omnino deſperatos pter oēm
Lucę.1 expectationem reſtituit, apud quem nō eſt impoſſibile omne verbū. Nonne ille Ezechiam
2.Reg.20 iam morti deſtinatū ſic conſeruauit ſubito, vt quindecim adhuc annis incolumis & ſuper-
Eſaiæ.38 ſtes vixerit? Nonne & alias apoſtolos iam ob tempeſtatē maris morti propemodū deuo-
Matt.8. tos & clamantes: Dñe ſalua nos, perimus, ſubito ſeruauit? Nonne Petrum quoq; ab Herode propter nomen Chriſti incarceratum, vt mox poſt paſcha ab eo ſupplicium ſumeret ſupre-
Actoꝝ.12. mum, ſic inſperato cuſtodibus nō ſentientibus liberauit, vt ereptus exclamaret, dicēs: Nūc ſcio verè, quia miſit dñs angelū ſuum, & eripuit me de manu Herodis & de omī expectatio-
Pſalm.70 ne plebis Iudæoꝝ. Nonne & ſic aliq̄ties clementer & potenter egit cū Dauide, qui id ipſum teſtatus inq̄t de ſe ad illū. Quantas oſtendiſti mihi tribulationes multas & malas, & conuerſus viuificaſti me, & de abyſſis terræ iteꝝ reduxiſti me. Multiplicaſti magnificentiā tuam, & cōuerſus cōſolatus es me. Nonne & ita potenter & miſericorditer hodie egit cū duabus ſororibus Lazari, q̄ de illo ſic deſperarāt, vt eum nō niſi in morte nouiſſima reſurrecturum ſperabāt, dicētes. Ah dñe, ſi hic fuiſſes frater nr̄ non fuiſſet mortuus. Q. d. Nunc vero res oīno acta eſt. Ipſe vero ad eas ait. Ego ſum reſurrectio & vita, qui credit in me, etſi mortuus fuerit viuet. Id quod ipſe in Lazaro ad quatriduum mortuo verius vero reddidit, argumēto de dñi mīa & potentia neminē vel q̄libet apud hoīes deploratū debere deſperare, ſed ad illū orare atq; in eum fortiter cōfidere. ¶ Tertio deſcribit mirabilē Lazari à morte ſuſcitationem, dicens. Vt aūt vidit, vñ col. ¶ Tertia doctrina, dñm nos ſua virtute mirabili adeoq; E diuina in nouiſſima die ſic viuificatuꝝ, vt vnico ipſius verbo quotquot ſumus mortui in mo-
1.Cor.15 mento corpe ſimus & anima (quæ nunq̄ moritur) reſurrecturi, tam ſane facile, vt de ſomno
1.Theſ.4 nunc dormientes voce ſuſcitantis ſurgunt, vñ & mortuos ſcriptura paſſim dormiētes appellat, veluti Chřs hodie Lazaꝝ dormire, mortuū dixit. Ei nimiꝝ dormiebat, qui illum tā facile poterat vnico nutu & verbo viuificare, quā facile nos verbo dormiētem ē ſomno ſuſcitamus. Vñ ipſe alibi dñs. Amen amen dico vobis, qa venit hora & nunc eſt, q̄n mortui audiēt
Johan.5. vocē filij dei, & qui audierint viuent. Et venit hora, in qua oēs qui in monumēto ſunt, audient vocē filij dei, & procedent, qui bona egerūt in reſurrectionē vitæ, qui vero mala egerunt in reſurrectionē iudicij. Hinc frēs de reſurrectione nr̄æ carnis nō dubitetis, quū hodie in huius fidē dñs vnico verbo (Lazare veni foras) Lazaꝝ reſuſcitauit, q iā in ſepulchro q̄tri-
1.Cor.15 duanus erat. Eſtote itaq; ſtabiles & patiētes in oibus tribulatōib⁹, abūdātes in omī ope dñi
Apoca.14 ſemp ſciētes (vt ait apſus) q̄d labor vr̄ non eſt inanis in domino. Sane opera veſtra vos ſequentur, ſcd̄m quæ dñs vobis eſt daturus, ſi bona fuerint, vitam æternā.

HOMILIA XXX. DE EO QVOD LEGITVR IOHAN. nono. Quis ex vobis arguet me de peccato.

Dominica Iudica.

ODIE, fratres chariſſimi, ex inſtitutione S. Eccleſiæ prodeunt A ſanguinolenta regis Ieſu Chriſti vexilla, quibus pro nobis contra diabolum vſq; in mortē pugnauit & deniq; cū triumpho vicit, & fulget crucis myſteriū, quo carne carnis cōditor ſuſpenſus eſt patibulo. Prodeunt quoq; claui quibus cōfixa ſunt viſcera, pedes & manus. Atq; inſup prodit dira lancea, qua eiuſdē regis latus pro nobis in duro certamine mortis vulnerrtū eſt. Atq; nimiꝝ eſt nobis hodierna dies vnà cū ſequentibus diebus ſumma deuotōe peragenda q̄m in ea ſpes noſtra & redemptio & ſalus nr̄a vnica recolit, paſſio ſcilicet Ieſu Chriſti amariſſima & innocentiſſima, qua vel ſola ille
Ephe.1 nos pater ille cœleſtis gratificauit in eodē dño Ieſu Chriſto, dilecto filio ſuo, in q̄ habemus redemptionē per ſanguinē eius, remiſſionēq; peccatoꝝ, quia (vt Petrus ait) nō corruptibili-
1.Petri.1. bus auro & argento redempti ſumus de vana noſtra conuerſatione, qua quondā viximus, ſed pro-

Digitized by Google

ſed proprio ſanguine agni immaculati. Præuenit aũt eccleſia diẽ paſſionis paraſceues, quo in ara crucis, noſtrũ paſcha, Chrũs pro nobis immolatus eſt p hoſce. 14. dies. Quoniã audita Lazari reſuſcitatione in feria ſexta heri facta, ſacerdotũ principes (ſcribit Iohãnes) collecto concilio definierunt dominũ Ieſum interficere, & ab eo die cogitauerunt quomodo eũ interficerent, & per totos ſequentes dies occaſionẽ ſine intermiſſione quæſierũt, quo iniquã ſuam cõcluſionẽ exequerentur, atq; ſic etſi in his diebus dñm Ieſum non facto, tamen occaſione & cõſilio crucifixerũt. Ideoq; rectiſſime hæc dies dñica dici cœpta eſt, dies paſſionis. In qua non ſine cauſa legendũ inſtituit eccleſia Euangeliũ, quod audiſtis. Quandoquidẽ ipſum tractet cau- 1. Cor. 5 Johan. 11
B ſas propinquas, quibus ad paſſionem ille peruenit. Quarum duæ fuerũt. ¶Prima, ex parte Chriſti patientis, quæ fuit honor patris, quẽ reſtituere voluit, quẽ illi ſubtraxerũt, & obedientia ſeruãdæ veritatis & iuſtitiæ, q̃ tũc obticẽda nõ erat, à qua ne diſcederet ſpõte obediẽdo mori maluit, q̃ turpiter fugere. Atq; ſic cõſtat mortis Chriſti cauſam fuiſſe proximã in Chr̃o, innocentiã & p̃dicationis veritatẽ, veluti quatuor paſſim Euãgeliſtæ vnanimiter perdocent.
C ¶Secũda fuit ex parte Iudæorũ pœnã & mortẽ Chr̃o inferẽtiũ, & fuit infidelitas & inuidia procedẽs ex odio veritatis, quã illi audire nec voluerũt nec potuerũt, veluti de ſe ipſimet lõge antea teſtati ſunt, dicẽtes. Circũueniamus ergo iuſtũ, q̃m inutilis eſt nobis, & cõtrarius eſt operibus nr̃is, & improperat nobis pc̃ã legis, & diffamat in nos pc̃ã diſciplinæ nr̃æ. Grauis eſt etiã nobis ad videndũ, q̃m diſſimilis eſt alijs vita illius. Cõtumelia & tormẽto interrogemus eũ, vt ſciamus reuerentiã eius, & probemus patientiã illius. Morte turpiſſima cõdẽnemus eũ. Hæc eſſe vera, Chr̃s ipſe palã eis oſtẽdit in Euãgelio, dicẽs. Quis ex vobis, &c. Vnde. Sapien. 2
D ¶Primo colligit Chr̃m adeo fuiſſe in oĩbus & ad oĩa innocẽtẽ, vt ſuã innocẽtiã nõ dubitarit dare iudicãdã proprijs inimicis, q tñ odio intercepti raro vel nunq̃ de ijs, q̃s pſequunt, recte iudicãt. Proinde ipſe q̃rit. Quis vr̃m, &c. Q̃d profecto alius dicere p̃ter Chr̃m nõ potuit. Q̃m etſi oẽs ſancti cõuenirẽt, q̃d dicere poſſent aliud, q̃ illud: Si dixerim⁹, q pc̃m nõ habem⁹ ipſi nos ſeducim⁹, & veritas in nobis nõ eſt. Solus aũt Chr̃s dicere potuit. Quis vr̃m, &c. Q. d. nõ eſt, q̃d me arguitis de aliq̃ pc̃õ, q̃d in me nõ inuenietis. Cui poſt Eſaiã ſubſcribit Petrus, dicẽs. In hoc eñi vocati eſtis, q &Chr̃s paſſus ẽ pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſeq̃mini veſtigia eius. Qui pc̃m nõ fecit, nec inuẽtus ẽ dolus ĩ ore eius. Solus ergo ipſe fuit ſine pc̃õ, q 1. Johan. 1 Eſaie. 53 1. Petri. 2
E oẽs pc̃õres à pc̃õ iuſtificare venerat. ¶Secũdo, eũ poſſe oĩo cõfidere, ꝙ ſit ex deo. i. in eius gr̃a, q ipſius verbũ audit. Illius aũt verbũ audit, q idipm̃ corporalr̃ audit & viuẽdo cuſtodit, iuxta illud agẽs. Cuiuſmodi auditores beatificat dn̄s, inquiẽs: Beati q audiũt verbũ dei, & cuſtodiunt illud. Et ij ſunt bona terra, vtpote q ſemẽ. i. dei verbũ in corde bono & optimo audientes retinẽt, & fructũ afferũt in patiẽtia. Sic alibi Chr̃s ait, illũ ingredi in regnũ cœlorũ, q audit verba ſua, & facit ea. Hinc Iacobus. Eſtote, inquit, factores verbi, & nõ auditores tantũ, fallentes voſmetipſos. Siquidem factor operis in ſuo facto beatus erit: Ideo qui vult eſſe dei filius, i. in eius gr̃a, is ipſius audiat verbũ. ſ. corde, & impleat facto, q̃d verbo intelligit. Luce. 11 Matt. 13 Marc 4 Luce. 8. Matt. 7 Jacobi. 1
F ¶Tertio, nos debere patiẽter ferre iniurias cõtra nos. Zeloſi aũt eſſe debemus contra iniurias, q̃ deo inferunt. Sic Chrũs hodie, quia vocat Samaritanus, nõ egre fert nec ſe excuſat, negat aũt ſe habere dæmoniũ, vtpote, in quo blaſphemat pater cœleſtis, quæ blaſphemia illi ferenda non erat. De quo nuper latiſſime diſputauimus.
G ¶Quarto, neminẽ debere ſuã quærere gloriã, ſed dei. Siquidem quærit ſuã gloriã, qui quod glorioſum eſt, per ſe facit, vt inde poſſint ab hominibus glorificari, cuiuſmodi erant hypocritæ, qui (vt alibi Chriſtus ait) eleemoſynam daturi ſibi præcinere ſinebãt tuba in ſynagogis & in vicis, vt honorificarentur ab hominibus. Qui vtiq; ſuorũ operũ non aliam habent mercedẽ q̃ vanã iſtã gloriolã, quã ab hominibus ambierunt. Et quid etiam q̃rit homo gloriã in hoc mundo ſuã, q̃m nihil ſit hæc mundi gloria aliud q̃ fumus tranſiens & ventus tumẽs, ad inferos deducẽs. Atq; inſup, ſi q̃d gloria dignũ in hoĩe videat aut ab eo pficí, nõ eius eſt, ſed dei opt. vnde illa venit, Paulo dicẽte ad eum qui gloriatur. Quid habes quod nõ accepiſti: Si aũt accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis: Et rurſus. Qui aũt gloriatur, in dño glorietur. Non eñi ille, qui ſeipſum cõmendat, probatus eſt, ſed quẽ deus cõmendat, qui cũ veniet, illuminabit abſcondita tenebrarũ, & manifeſtabit cõſilia cordiũ, & tunc laus erit vnicuiq; à deo. Et hoc eſt, quod Chrũs hodie vti homo ait. Ego aũt non quæro gloriã meã, eſt qui quærit & iudicat. Si ergo glorifico meipſum, gloria mea nihil eſt. Solus eñ deus eſt, qui poteſt gloriam ſuã quærere abſq; culpa & pc̃õ, alij autẽ non niſi in deo. Et reuera Chrũs ſuã nõ quæſiuit gloriã, q ſemetipſum exinaniuit, formã ſerui accipiẽs. Nõ quæſiuit vllã in mũdo gloriã, nec vllã magnificentiã, qui venit vt illã cõtemnendã doceret, q quod docuit, ipſe ſeruauit, alibi fugiens, quũ erat in regẽ ſeligendus. Qui & Matt. 6 1. Cor. 4 2. Cor. 10 Philip. 2 Actorũ. 1 Johan. 6 Matt. 8
H aliquoties inhibuit glorioſa de ſe prædicari. ¶Quinto, nullũ debere obdurato corde Chriſti doctrinæ & eius verbo contradicere, cũ impugnatione veritatis, quod fruſtra quis agit & pernicioſe. Non cõtradicas verbo veritatis, q̃m, vt ſcriptura alia dicit, veritas ſemper vincit. Qui autẽ Chr̃o & eius verbo cõtradicit, q̃d agit q̃ ꝙ cũ Iudæis tollit lapides, vt Chr̃m lapidet? Marci. 1 Luce. 5 Matt. 17 Marci. 7 Eccleſ. 4 3. Eſdre. 3

Digitized by Google

Veritas em̄ Chriſtus eſt, qui veritatē mentis duritia impugnat, quid aliud quàm Chriſtū la
pidare tentat, quod & Iudæi factitare ſolebant.
¶ Verū ipſe dn̄s ſe abſcondens de templo exiuit, ſignificans, veritatē non pati iacturā, nec I
propterea eſſe victā, quia ad tēpus occultetur vel ſupprimatur, quū vtiq; tandem prodeat.
Sicut vere cū Chriſto factū eſt, quē illi putabant prorſus morte deleſſe, qui poſt mortē reſur
gens toto terrarū orbe fuſius regnare cœpit, & cui prius angulū in Iudæa non fauebant, iam
Iere. 23 coguntur, vt ſinant eū regnare in om̄i terra, qui cœlū & terra implet ſua maieſtate. Quam-
Eſaię. 53 uis hodie loco ceſſerit ſed nō ſine cauſa. ¶ Siquidē, q̄d tempus ſuæ mortis nondū venerat, K
Pſal. 95
Heb. 2 qui deinde ſua ſponte, hora veniente, in manus inimicorū ſe obtulit. Deinde quia nō tale ge
nus mortis elegerat, qui cruci adſigi voluit, vt in ligno per mortē vinceret eū, qui per lignū
homini mortē intulerat. Poſtremo, vt nos doceret, vt locū iræ demus, & vt perſequutorū ac
malorū ſæuitiā quantū ſine periculo fidei fieri poſſit, fugiamus, & iram ſuperbientiū decli-
nemus Chriſti exemplo, quod nobis ſemper eſt imitandū, vt quemadmodū ipſe humilita-
te eſt exaltatus, ſic & nos per eandē exaltemur.

HOMILIA TRICESIMAPRIMA, DE EO QVOD LEGITVR.

Iohan. 10. Facta ſunt encænia in Hieroſolymis.

Feria quarta poſt Iudica.

APpropinquāte tp̄e paſſionis dn̄i nr̄i Ieſu Chriſti, merito nobis ſub A
oculos ponit hodierni Euāgelij lectio, in q̄ plane oſtendit, quā pr-
ſus nullā poſſint vnq̄ Iudæi habere de morte illius excuſatoem, q̄ſi
vellent p̄tendere, ſe illū ignoranter fuiſſe pſequutos, atq; neſciſſe
eū ſibi à deo miſſum Meſſiam: q̄nquidē illi ipm̄ plane ex operibus
potuerint cognoſcere, quēadmodū cōtra illos dn̄s argumento vtit
in hunc ferme modū. Dubitari nequit, quin ille, q facit opa, quę ſo
lus deus, non autem neq; natura neq; creatura, facere pōt, deus ſit
ipſe. Sed opa, quæ vobis teſtibus hactenus feci & adhuc facio, talia
ſunt, qualia nō pōt neq; natura neq; creatura facere ſed ſolus deus,
ergo deus ſum adeóq; eius filius, quē & vos eū eſſe ex opibus noſſe oportuit. Non eſt igit, q̄d
tantoper rogatis, an ſim Chr̄s adeóq; dei filius, quū res ipſa loquat, qualis ſint.
¶ Sed vos nec factis nec dictis meis creditis. Cuius rei nō ſum ego cā, ſed vr̄ animus inſyn B
cerus, minimeq; ſimplex. Qui ſimplici ſunt aio ad morē ſimpliciū ouiū, nulláq; mundi huius
malicia viciato, credūt verbis meis, ac velut oues agnoſcūt boni paſtoris vocē, atq; ego vi-
ciſſim illas, licet hūiles iuxta mūdū pro meis agnoſco. Vos aūt ideo nō agnoſcitis vocē meā
qa nō eſtis de numero ouiū mearū, quarū ſimplicitas docilis ē, quū vos habeatis aīos ambi-
tione turgidos, odio fermētatos, liuore corruptos, auaritia īfectos, varijsq; huius mūdi cupi-
ditatib⁹ viciatos, qbus malis ſi repurgaretis aīos vr̄os, nimirū audiretis & ipſi vocē meā, nec
id gratuito faceretis. Primo qdē vitaretis exitiū, q̄d iminet oībus rebellātibus aduerſus dei
filiū, deinde vitā ęternā cōſeq̄remini. Hic ſrēs penè totius Euāgelij hodierni ſenſus ē. Vn̄ q̄-
uis varia poſſent colligi iuxta varias inibi ſentētias, qa tn̄ ipſa ſupioribus annis quęq; p loco
& tp̄e fuſius egim⁹, nō eſt, vt nūc, q̄ diximus, in tāta pſertim breuitate tp̄is repetam⁹, duo in
terim dūtaxat vna cū vnius q̄ſtionis ſolutione notātes. ¶ Primo Chr̄m fuiſſe ac eſſe verū C
ac vnicū ab ęterno dei patris filiū cū illo vnū. i. ad oīa parē, q̄m palā fecerit, q̄ niſi deus facere
Iudith. 9 pōt, author oīs creaturę & naturę: q̄nquidē cęcos illuminauerit, mutos loquētes reddiderit,
ſurdos audire fecerit, mancos reſtituerit & claudos, leproſos mūdauerit, dęmonia expule-
rit, atq; mortuos deniq; reſuſcitauerit. Ideóq; recte ad Iudæos hodie ait. Si nō facio opa pa-
tris mei, nolite credere mihi. Si aūt facio, etſi mihi non vultis credere, opibus credite, vt co-
gnoſcatis & credatis, qa in me eſt pr̄, & ego in pr̄e. Ego & pr̄ vnū ſumus, vtpote q pr̄e neq;
ſum maior neq; minor, alia tn̄ ab eo pſona, qa filius ego, ipſe vero pr̄ eſt. Atq; recte nimirū,
Matt. 3 quū de ipſo pr̄ dixerit. Hic eſt filius meus dilectus, in q̄ mihi cōplacui, ipm̄ audite. Et ad ipm̄
Marci. 1. in pſalmis. Filius meus es tu, ego hodie genui te: filiū q̄n dicit, intellige natura, nō adoptiōe
Matt. 17 neq; participatōe, neq; nūcupatōe. Ideóq; perperā Iudæi illū blaſphemiæ accuſarunt, quia
Pſalm. 2 ſe vnū cū patre eſſe dixerit, & q̄ſi filiū ſe dei vocauerit, quū ſcriptura nō blaſphema ſit, q̄ ap-
Pſalm. 81 pellat hoīes ſanctos & pphetas deos, ac illis deitatē attribuit participatōe. Dr̄ em̄ deus tripli
Deuter. 6
Pſalm. 81 ci ex cauſa, natura, vt deus oīpotēs, adoptione, vt particeps deitatis, opinione ſeu nūcupa-
Pſal. 95 tione, vt idola & dæmones, vt in Catholicis nr̄is abūde diſputauimus. Si ergo participatōe
deitatis aliq dicunt dij, atq; ijdē nō ſunt blaſphemi, qūo blaſphemus eſt Chr̄s, q̄d ſe filiū dei
noīarit, quū inter multa alia teſtimonia cōſtet, ex diuinis opibus ipm̄ eſſe deū & dei filiū na
turalē. ¶ Scd̄o notemus Iudæos, nullā poſſe de morte Chr̄i habere excuſationē ac ſi illum D
non

Digitized by Google

non cognouiſſent, qñquidē ipſi illū euidēter cognouerint ex operibus, de quibus hodie. Vn- Johan. 15
de de ipſis ait dñs. Si nō veniſſem & loquutus fuiſſem eis, & opera non feciſſem in eis, q̄ nemo
alius fecit, pctm̄ nō haberēt. Nūc aūt excuſationē nō habēt de pctō ſuo, qa viderūt, & oderūt Matt. 21
& me & patrē meū. Atq; illi ſup ſeipſos dedere teſtimoniū, q eū cognouerint, alibi in parabo
la de patrefamilias, q vineā plātarat, dicēs. Hic ē hæres, venite occidam⁹ eū, & habebim⁹ hęre
ditatē eius. Et apprehēſum eiecerūt extra vineā, & occiderūt. Quis erat ille hæres? Vtiq; dñs
Ieſus, quē pr̄ cœleſtis poſt tot interfectos à Iudæis pphetas & patriarchas miſit, inquiēs. Ve-
rebunt filiū meū, &c. Nullā pinde pñt ptēdere ignorātiā de Chr̄o, & ſic nullā q̄q; de eius mor
E te excuſationē habere. ¶Sed qd dicemus ad ſcripturas, q̄ perhibēt illos nō cognouiſſe Chri Lucæ 23
ſtū. Siquidē dñs in cruce orans pro eis, ad patrē dicit: Pater dimitte illis, qa neſciūt, qd faciunt Actorū. 3
Et Petrus q̄q; ad ipſos ait. Et nūc frēs ſcio, quia p ignorantiā feciſtis, ſicut & principes vr̄i. Et 1. Coꝛ. 2
F Paulus q̄q; de illis inquit. Si eñ cognouiſſent, nunq̄ dñm gloriæ crucifixiſſent? ¶Reſpōdeo
q̄uis pleriq; ad hoc adhibeāt rñſum, dicētes, q Chr̄s vnà cū Petro & Paulo intelligat mino-
res ipſos Iudæos, vtpote plebeios, qui vtiq; eū eſſe Chriſtū ignorāt, nō etiā primores. Verum
ipſe ad oēs retulerim, quia æque oēs viderūt diuina Chr̄i miracula, qbus vtiq; cognoſcebatur
nō vt purus hō, ſed vt deus ſimul, adeoq; Meſſias in lege promiſſus. Hinc & populares, quum
vidiſſent miraculū q̄d fecerat Ieſus, paſcēs quinq; panibus hordeaceis & duobus piſcibus qn- Johan. 6
q; millia hoīm clamare cœperūt. Hic eſt vere propheta, q vēturus eſt in mūdū. ¶Eſt igit̄ Matt. 15
G rñdendū, q pleriq; oēs Iudæi Ieſum cognouerint eſſe Chriſtū, & eū qui in lege pmiſſus erat,
myſterium tñ eius, quo filius dei eſt, neſciebāt. Atq; ſic Chr̄s, Petrus, & Paulus loquunt̄. Quan
q̄ in hoc illi culpæ nō excuſantur, tū quia rem impie fecerūt, nō neſcij, tū quia illā ſuā ignoran-
tiā ſibimet illi faciebant ex rancore & odio, quo ſic excæcebant̄, vt neſcierint, nec audire, nec Matt. 13
intelligere veritatē, quēadmodū de eis dudū, teſte Chr̄o, Eſaias pphetauerat, inquiēs. Incraſ- Eſaię. 6
ſatū eſt cor populi huius, & auribus grauiter audierunt, & oēs oculos ſuos clauſerūt, ne qñ vi-
deant oculis, & auribus audiāt, & corde intelligāt, & cōuertant̄, & ſanē eos. Porrò, quē hic co-
gnoſcere noluerunt, alibi in nouiſſimo die venientē ſigno crucis ſuæ, venientē prorſus cū plā-
ctu & inaudito dolore cognoſcēt, ſed ſerò nimis. Et videbunt, inquit Iohānes poſt prophetā, Johan. 19
in quem transfixerunt. Nos itaq; fratres dilectiſſimi, in Chriſtum & Chriſto credamus, nec fi Zacha. 12
dem noſtram malis operibus obfuſcemus, atq; ſic illum denuo, vt ap̄lus ſcribit, crucifigerem⁹ Hebræ. 6
per ſupinā ignorantiam, à cuius culpa nequaq̄ poſſemus excuſari.

¶HOMILIA XXXII. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohannis. 12. Collegerunt pontifices.

Feria ſexta poſt Judica.

A MIraculo de Lazari ſuſcitatione publicato, publicani & phariſæi, qui
pro diuinæ virtutis tā euidēti declaratione Ieſum colere debuerant
& deo gratulari, inuidiæ ſtimulis acti iā ſibi nō tēperāt amplius, cō-
gregati ineunt cōciliū, in quo cōſultant inter ſeſe, qua ratione peri-
culo imminēti poſſit occurri. Conciliū dico, plane malignantiū, de Pſalm. 26
quo dudū dñs p prophetā cōqueſtus, ait. Cōciliū malignantiū obſe-
dit me: vtpote in quo, relicta omni iuſtitia & veritate, ex odio & ran
core cōſuluerunt, qūo ſub ptextu publicæ ſalutis occideret̄ oīs ſalu-
tis author, Ieſus Chr̄s. Siquidē cōſtet, eos ab illo die ſnīam cōfirmaſſe
& antea quidē fuiſſe cædē meditatos, ſed remiſſius, & q̄ſtionē magis
fuiſſe q̄ ſententiā, nunc autē poſtremū iudiciū & firmā ſententiā, quēadmodū ex eoꝝ verbis
plane intelligimus ex hodierni Euangelij lectione. Vnde aliquot colligimus notatu nō indi-
B gna. Quoꝝ eſt. ¶Primum, nihil recte geri poſſe nec ſalutariter cōtra deum & eius veritatē: Proue. 21
quandoquidem ſcriptura dicit. Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium cōtra
dñm. Sic Iudæi cōtra Chriſtum cōſulentes non modo nihil profecerunt, ſed & prorſus ſe per
diderūt, vt quibus ſua euenit ſnīa omnino in cōtrarium. Aiunt eñ, quid facimus, quia hic hō
multa ſigna facit. Si dimittimus eum ſic, omnes credent in eum. Imò ò cæci, ò fatui conſulto-
res, ſi Chriſto credidiſſetis, ſiq; ipſum non occidiſſetis, nec locum, nec gentem amiſiſſetis. Sed
quia Chriſtum occidere non timuerunt, & locum & gentem perdiderunt. Nam & Romani Luc 19
anno poſt domini paſſionem quadrigeſimoſecundo tulerunt eis locum & gentē, expugnan- Joſe. li. 6
do, occidendo, transferendoq;. Atq; ſane qui temporalia perdere timuerunt & æterna non c. 19. lib. 7
cogitauerunt, vtraque amiſerunt. Quid vobis profuit ò inſani Iudæi, quod tantum ſce- cap. 12. 13
lus commiſiſtis? Nunquid quia Chriſto domino, vt docuit, ſeruire noluiſtis, ideo domino ca- Euſebius
ruiſtis? Imò propterea facti eſtis ſerui tyrannorum, per quos conterit contumaciam ve lib. 3. ca. 6
ſtram, per ipſos diſſipat conſilia veſtra, per ipſos retribuit ſcelera veſtra in capita veſtra.

Digitized by Google

Ipſe aũt dñs, quem vos interemiſtis, nõ vos ſeruos, ſed liberos eſſe cupiebat, quãdo dicebat, Johan. 8.
ſi vos filius liberauerit, vere liberi eritis. Vos autem dñm deũ & regẽ, & ipſam verã liberta-
tem non ſolũ repudiaſtis, verumetiã negare cupientes, clamaſtis: Non habemus regem niſi
Cæſarem. Sic plane cõſtat, nihil poſſe agi contra deum impune.

¶ Secundũ col. duo eſſe præcipua. ſ. inuidiam & auaritiã, quæ potiſſimũ peruertunt om̃e C
conſilium & iudicium. Quia eñ pontifices odio mouebãtur contra Chriſtũ ob ipſius gloriã
& veritatem, & qm̃ timebãt ſibi per illius doctrinã nõnihil de ſuo quæſtu & apparatu depe
riturum, ideoq; peruerſiſſime cõtra Chriſtum cõſultarunt, videlicet, vt morti traderet. Si-
quidem in conſilio & iudicio ſequendum ſit, quod iuſtum eſt & veꝝ, ſed iuſtitiã & veritatẽ
Eccle. 37. ne ſuſtinere quidẽ poteſt inuidia, adeoq; queſtus. Hinc ſcriptura, à zelantibus te, inquit, ab-
ſconde conſilium. Hinc principes illi ac proceres, quibus opus eſt conſiliarijs, eos debent à
Exodi. 18 conſilijs habere, qui ſunt veraces & ſynceri, reꝝ temporaliũ contemptores, nõ ſua ſed quæ
alioꝝ ſunt quærentes: qm̃ ſi ſunt inſynceri probis inuidebunt, ſi ſunt quæſtuoſi, ſuã rem, nõ
publicam curabunt, vnde certũ ſit primores ipſos vnà cũ ſua republica perituros, quemad-
modum Iudæoꝝ reſp. hodie cœpit periclitari ex conſilio maloꝝ cõſultoꝝ, quod tale erat.
Chriſtum quidem eſſe morti tradẽdum, quia expediret, vt vnus moreretur pro toto popu
lo, ne tota gens periret. ¶ Sed hoc loco inquis ſcio, videri ſolet conſilium, quod hodie põ- D
tifices & phariſæi, authore Caypha, dederunt, fuiſſe bonũ, iuſtũ & rectum, quãdoquidẽ ex-
pedierit, Chriſtũ mori. ¶ Reſponderim. Quod vtiq; idipſum cõſiliũ ex parte ſpũs ſancti, E
quo authore, ille ipſum protulit, nedũ bonũ ſed optimum fuit. Cuius rationem Euangeliſta
depromit, qm̃ ad ſalutem noſtrã intenderit. Expediebat vtiq; vt moreret Chriſtus, vt ſua
nos morte viuificaret, q morti æternæ ꝑpter peccata obnoxij eramus, filij iræ, nec niſi mor
Roma. 5. te Ieſu Chri viuificãdi, Paulo dicente. Recõciliati ſumus deo ꝑ mortem filij eius, in cuius vi
ta & ſalui erimus. Ex parte itaq; ſpũs ſancti ad noſtrã ſalutẽ intendẽtis, bonũ & optimũ fuit
conſiliũ hodie datum. Sed malum fuit & iniuſtum ex parte cõſultoris. ſ. Caypħ, qm̃ id ma
la intentiõe dederit. Futuꝝ eñ intẽdebat, vt Chriſto ꝑ mortẽ extincto, populus ipſe in ſuis
tẽporalibus maneret, nec venirẽt Romani, ſublaturi gentẽ & locũ & ſic ipſi ꝑſeuerare poſ-
ſent in pompa, auaritia & queſtu. ¶ Ad hoc eñ, vt opus aliqd ſit vere bonũ & iuſtũ ex pte F
facientis ipm̃, opere ꝑtiũ eſt, vt bona fiat intentõe. ſ. vt qa deus ſic voluerit, qa ſic ꝑcepit, in
quo faciẽs nõ ſuã, ſed dei velit ꝑficere voluntatẽ, nec in alterius finaliter quã in dei gloriã. Et
Matt. 6. hoc eſt, qd Chriſtus alibi inquit. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totũ corpus tuũ erit lucidum.
Luc. 11. Si aũt oculus tuus fuerit nequã, totũ corpus tuũ erit tenebroſum. Oculus eſt intẽtio nr̃a, cor-
pus vero om̃e opus nr̃m, qd tũ eſt lucidum. i. bonũ & meritoriũ, qñ operãtis intentio eſt bo
na, quæ ſi mala ẽ & tenebroſa, malũ eſt & opus. Ideoq; nõ qd qſq; facit, ſed q anĩo facit cõſi-
derandũ eſt. Fieri eñ poteſt, qd opus ꝑ ſe optimum, operanti futuꝝ ſit nequaq̃ bonũ, vtpo-
te qñ nõ bona intentione operatus eſt. An nõ bonum eſt, largiri eleemoſynas? vtiq;. Nihil
Matt. 6. tñ inde meret, qui vt videat ab hoĩbus largit. Quid melius eſt q̃ enarrare iuſtitiã dei? Cõtra
Psal. 49 tamen faciem eius ſtatuet deus, qui illam male & ꝑuerſa intentione enarrat. Quid melius,
3 Petri. 1. quid vtilius, qd deniq; ſalutarius prophetia, quã hodie Cayphas protulit. Expedit, dicẽs, vt
vnus moriat, pro toto populo. Et tamen mala & damnoſa fuit Caiphæ cũ oĩbus ipſius ad-
ſtipulatoribus, qa mala intentõe protulerit. Fuit autẽ illi᷒ conſiliũ malũ & iniuſtũ tribus de
cauſis, quaꝝ eſt. ¶ Prima, quia nõ proceſſit ex amore iuſtitiæ ſed liuore vindictæ & ex in- G
uidia, quã plæriq; om̃es habebãt cõtra Chriſtum, qd Pilatus ſciens, noluit à principio aliqd
Matt. 27 duri contra illum ſtatuere. ¶ Secunda, quia nulla iuſta cauſa ſuberat, quur debebat mori, H
Lucæ. 23. Pilato dicente. Obtuliſtis mihi hominẽ quaſi auertentẽ populum, & ecce corã vobis inter-
rogãs nõ inuenio cauſam in eo. Nemo aũt ſine culpa neq; eſt dãnãdus neq; puniend᷒, quũ
L. abſent. etiã L L. Imp. teſtibus: Tolerabilius ſit nocentẽ relinqui ĩpunitũ q̃ punire innocentem.
ff. de pœ ¶ Tertia, qm̃ ſine iuris ordine, q nemo eſt dãnandus, niſi q vel ſit ſponte cõfeſſus vel legi- I
nis. time ꝑ teſtes cõuictus. At nullũ eoꝝ factũ eſt, quũ & Euãgeliſta dicat, teſtificãtium teſtimo-
Marc. 14 nia fuiſſe incõuenientia. Proinde ſententia & cõſultatio Caiphæ pontificis, ex parte ipſius
L. 1. §. Si fuit iniqua & mala, ex parte vero ſpũs ſancti, qui eã per illũ loquutus eſt, æqua & bona. Vn-
ꝗſtionibus. de colligimus aliqt doct. quaꝝ eſt. ¶ Prima, maliciã perſonæ nõ obſtare, quo minus ipſa K
ratione officij & ordinis ꝑſtare poſſit, qd dei eſt. Quis iniquior Caypha qui & Symoniacus
pontificatũ pecunijs redemerat, ipſe tñ, quia pontifex erat, cuius erat prophetare, prophe-
tiam longe optimã protulit, mouente eius labia ſpũ ſancto, nõ autẽ cor. Sic & Iudam cre-
Matt. 10 dimus æquè cũ alijs miracula operatũ, qa ex ordine erat apoſtolico. Vnde plurimum hacte
Marci 6 nus errarunt, qui nihil ordini ſacerdotali tribuerunt & vnctioni, quiq; oẽs æquè dixerunt
Lucæ 9 nos eſſe ſacerdotes, quiq; oẽs poſſemus baptizare, cõicare, cõſecrare, abſoluere, & cętera ſa
cramẽta miniſtrare, quũ certo cõſtet, nõ niſi eos hęc facere poſſe, q ſunt ordinis ſacerdotalis
qbus & dñs hęc ipſa ſolis commiſit, qs ꝑpter illa & nõ laicos eſt alloquutus, vt planè con-

ſtat ex

L ſtat ex Euāgelio. ¶ Secūda doct. Nō oēs eſſe prophetas & iuſtos, q vel ꝓphetias vel iuſta
per ſe faciūt & ꝓferunt, ſed q ſcienter & bona intentōe ꝓphetizāt & faciunt, prophetę ſunt
& iuſti. Siquidē hodie Cayphas prophetizat, & tñ nō propheta, nec bonus. Et Pharao ꝓ- Gene. 41
phetizabat de fertilitate ac ſterilitate, quū eſſet infidelis. Et Nabuchodonoſor de regnis & Daniel. 2
Chr̄o, quū tyrannus eſſet. Et Balaam de Chr̄o, qa ꝓphanus eſſet. Hinc adhibēdū erat ſingu Num. 24.
lare ex diuina inuocatōe iudiciū ſedi apoſtolicæ canonizaturo nōnullos, à nobis vt dei pla-
ne electos honorādos propter miracula, q̄ fecerūt vel hoc genus aliq̄ laudabilia, quū & fieri
pōt, vt peſſimi ſint, q talia egerūt, imò quū & dæmones ipſi p eos in deluſionē ſimplicū potu-
erint, nō tñ bona intentōe, operari. Quos, quū dn̄s olim ad ſe nō eſt recepturus, dicere audi Matt. 7.
emus. Dn̄e, dn̄e nonne in noīe tuo prophetauimus, & in noīe tuo dæmonia eiecimus, & in
noīe tuo multas virtutes fecimus? Ad quos ediuerſo dn̄m dicere audiemus. Nunq̄ noui vos. 2. Cor. 11.
Diſcedite à me oēs, q operamini iniquitatē. Nec mirū, quū & diabolus ipſe, ap̄lo teſte, ſe in
M angelū lucis trāſfigurare poſſit ac cōſueuerit. ¶ Tertia doct. nos debere ea, quę de ſe vera
& bona ſunt, æquè audire à malis atq; bonis, quū ſp̄us ſanctus tā ſit bon⁹ & potēs, vt & poſſit
ac velit aliq̄ties, q̄ ſalutis ſunt, etiā per peſſimos īpartiri. Etſi eñ, q̄ dicūt ſi bona & vera ſunt,
ipſis obſint nō proſint, nobis tñ, qui boni ſumus ꝓpoſiti, in ſalutē operanī virtute ſp̄us ſan- Roma. 8.
cti. Et hoc eſt, q̄d Chr̄s ait. Sup cathedrā Moyſi ſederunt ſcribæ & phariſæi. Om̄ia ergo q̄- Matt. 23
cūq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſcd̄m opera vero eorū nolite facere. Dicūt & nō faciūt.
Debēt āt ſubditi ī hoc facere, q̄d natura ſuadet. Ex terra aurū eligūt & terrā relinquūt, ita &
doctrinā recipiāt & mores deſerāt. Ac inde mouenī, vt potius propter bonos ſacerdotes ve
lint & malos honorare, q̄ propter malos negligere bonos. Melius eſt eñ malis iniuſta p̄ſta-
re, quā bonis iuſta ſubtrahere, argumento huius, neutros adſpernaī ſp̄us ſanctus, q & hodie
ore peſſimi ſacerdotis, nō āt corde locutus ē, ꝓpter officiū, ob q̄d & officialis ipſe ē honorād⁹

HOMILIA XXXIII. DE EO QVOD LEGITVR MAT. XXI.
Marc. 11. Luc. 19. Iohan. 12. Cum appropinquaſſet Ieſus.

Dominica Palmarum.

A ABſit, fratres chariſſimi, hodierna die, hoc'q; tpe triſtemur, vtcunq;
multa paſſim audianī & fiant, q̄ nobis iuxta mundū nō vulgarē de-
berent incutere mœrorē, ſed quis cōtra nos, ſi deus eſt nobiſcū, qui Roma. 8.
hodie tāto ad nos, q ipſi ſumus in ſp̄u Hieruſalē, triūpho & gaudio
venit. Cui⁹ cauſa lętemur oportet nō triſtemur, quū nihil nobis e-
uāgelium hodiernū aliud q̄ ſummū plauſum & gaudiū in Chr̄o Ie-
ſu, rege nr̄o benedicto ꝓponat, nec tñ ſine magna oīm admiratōe.
Res profecto prorſus admirāda, q̄d quum dn̄s toties Hieruſalē in-
trauerit, nunq̄ tñ vel animaliū ſibi adhiberi miniſteria, vł etiā à tur
ba regios ſibi paſſus ſit impēdi honores, imò, qui quū vellent eū fa- Iohan. 6
cere regem, poſt cibationē. 5000. hoīm de quinq; panibus in montē ſolus aufugerit. Appro
pinquante vero paſſionis tpe, tantā ſibi paſſus eſt īpendi gloriā & laudē, quātam vix intelli-
gimus impenſam eſſe vlli vnq̄ regi vel magno q̄libet. Hodie eñ ipſe dn̄s Ieſus ſine aliq̄ fictio
ne à turba rex eſt agnitus, rex eſt aduocatus, rex eſt laudatus ab oībus clamātibus, benedict⁹
qui venit rex in noīe dn̄i, pax in cœlo, & gloria in excelſis, vſq; adeo vt & primores vrbis Hi
eroſolymitani, vtpote ſummi ſacerdotes, phariſæi & legiſperiti obſtupuerint, atq; eius in-
uidentes honori, dn̄o dixerint. Magiſter increpa diſcipulos tuos. Quibus ipſe ait. Dico vo-
B bis, qa ſi ĩ tacuerint, clamabunt lapides. ¶ Porro nō mirabimur tm̄ plauſum, tm̄ honorē,
tm̄ triumphum, vbi ipſius cauſam paulo altius repetiuerim⁹, quempiā principē ac regē ter-
ræ, qui quū poſſit de rebus ablatis repetendis aut cauſa propulſandorū hoīm defenſione ſua 23. q. 3. ca.
vel patriæ vel legū paternarū indicere bellum, indicturus bellū, primo p̄conizandum curat iuſtū bell.
vt quiq; oēs ſibi arma cōtra hoſtē, qui immineat, præparent, Secundo vexilla protēdit, Ter
tio cōtra hoſtem in bellum cum ſuis progreditur. Ita nimirum Chriſtus Ieſus, princeps re- Apoca. 19
gum terræ & dominus dominantium, cōſiderans hominem à ſe creatum per hoſtē ſibi in- 1. Tim. 6.
iuſtum ablatū, & veram illam Hieruſalē. ſ. paradiſum, tam violēter turbatā, ac ſuis inde de-
iectos amore iuſtitiæ, illi indixit bellum, contra eum cum ſuis pugnaturus. Vt autem ſui cer
tiores de futuro bello reddantur ac quid facere debent, agnoſcant, ſtatim vt nobis præpare
mus arma iuſſit per Hieremiam præconem, dicentem. Præparate ſcutum & clipeū, & pro-
cedite ad bellum. Et per Paulum quoq;, dicentem. Induite vos armaturā dei, vt poſſitis reſi Hier. 46
ſtere in die malo, quę nimirum arma ſibi illi per opera pœnitentię vſq; ad dominicam pro- Ephe. 6
xime præcedentem fieri curarunt. Secundo in præfata dominica protendi fecit in om̄i ſuo
regno. i. eccleſia, vexilla illa rubea & ſanguinolenta. ſ. crucem, clauos, coronam & lanceam.

Digitized by Google

Tertio, vtpotè hodie ad bellum procedit hoſtem deuicturus. Officio optimo regis fungens.
¶Siqdem rex quiſpiam bellū intraturus ꝓ animatione militū ſe prius in gloria regia demō- C
ſtrat, ſimulq́ꝫ ꝑdocet quō ipm ſequi debeant, à qbus armis hoſtē ſuperare. Sic & rex regū Chri
ſtus hodie contra hoſtē noſtrū communē proceſſurus, ſe in regia gloria demonſtrauit, ꝑbens
modum victoriæ, & quo pacto ſecum contra hoſtem belligerare debemus, docens iuxta ſpi-
ritum Euangelicę lectionis. Ex qua. ¶Primo audimus, ꝙ Chriſtus in bellū pro nobis con D
tra mundi principē ꝓceſſurus, initio venit ad montē Oliuaꝝ, quæ ſignū ſunt pacis, & per quas
Gene. 8, pax ſignificat̃, docēs non aliter nec aliam ob cauſam eē bellandū, q̃ vt habeat̃ pax. Siqdem bel
Vergil. 8. lum eē debet neceſſitatis, vt liberet Deus à neceſſitate, & conſeruet in pace. Non eñ pax quę-
Aeneidos
Roma. 12, rit̃, vt bellū exerceat̃, ſed bellū gerit̃, vt pax acquirat̃, ita vt mali coerceant̃, & boni ſubleuent̃.
Et hoc eſt, qd' Apoſtolus ait: Si fieri poteſt, q̊d ex vobis eſt, cū omnibus hominibus pacē ha-
bentes. Ita quoq; contra diabolum, mundū & carnē belligerare debemus, vt cū Deo pacē ha-
bere firmam poſſimus, quam illi turbare peccatis moliunt̃. ¶Scd̄o, dicūt Euangeliſtæ, q̊d do E
Matt. 22 minus pręmiſerit duos diſcipulos, qbus ſignificant̃, duo charitatis præcepta, documēto, vt q
Marc. 12, volumus belligerare præmittamus antea charitatē in Deū & proximū, huiusq́ꝫ gratia omnia
agamus, in ijs eñ duobus ꝑceptis pendet lex & Prophetæ. ¶Tertio, narrant Euangeliſtæ vt F
eant diſcipuli in caſtellū, qd' contra eos ſit, intelligēs Hieruſalē, qd' nominat caſtellū non ciui-
tatē, quoniam cū ciuitas ꝓpriè ſit vbi eſt ciuiū vnio, non merebat̃ vltra dici ciuitas, in qua non
erat ciuiū vnitas, ſed multiplex diſcordia armis militiæ contra Chriſtū more caſtelli munita.
Ideoq́ꝫ diſtribuēda, documēto nos non debere belligerare, niſi contra eos, q diſſident, & pacē
Ephe. 4 publicam ꝑturbant, eoſq́ꝫ primum monere, vt concordēt amore Dei & proximi, quū alioqui
ꝑ diſcordiam ſint ꝑdendi, vtpotè quæ regna & imperia deſtruxerit. Hinc Apoſtolus: Obſecro
(inqt) vos, ego vinctus in dño, vt dignè ambuletis vocatōe, qua vocati eſtis cū omni humili-
tate & manſuetudine, cū patiētia ſupportantes in charitate inuicē. Et reuera neq; contra dia-
Lucæ. 11 bolū aliter nobis eſt pugnandū, niſi vt ipe cū ſuis ſit cōcors, noſq́ꝫ ſinat eē in pace, quū ipe oīs
ſit diſcordiæ author, & pacis diſturbator. Vnde & eius regnū eſt confuſum, qñquidē omne re
gnū in ſe diuiſum deſolet̃. ¶Quarto: Iuſſit vt ſoluerēt aſinam alligatam & pullū cū ea, ꝑ aſinā G
intelligēs ſtultitiam, & ꝑ pullū vtiq; laſciuiam, quas bellaturi ꝓ victoria debemus ſoluere. i. cō
fiteri & pœnitere, ac dño adducere. ſ. vt ea nobis remittat ꝑ pœniæ opa, qbus ipe opus habet
non ꝓpter ſuā neceſſitatē, ſed ꝓpter noſtrā ſalutē, quā ex ordinata iuſtitia nobis dare nequit,
Lucæ. 13, niſi eandē ſtultitiā & laſciuiā. i. hoc genus pctōꝝ illecebras, ſoluerimus. i. dimiſerimus, cōfeſſi
fuerimus & pœnituerimus. Dño dicēte: Niſi pœniam feceritis, oēs peribitis. Fruſtra nimirū
pugnabimus contra hoſtes quoſcūq; peccatis irretiti & ligati. Vnde & militantibus mos eſt, H
Zacha. 9 vt initio pugnæ Deū ꝑcent̃ veniā pctōꝝ ꝓ victoria habēda. ¶Quinto, iubet vt dicant filiæ
Syon: Ecce rex venit tuus manſuetus. Quid filia Syon? Vtiq; Hieruſalē, nō illa in Iudæa, ſed
quæ eſt corpore noſtro circūdata, ſcilicet anima. Huic nimiꝝ pro peccatis dolentes & pœni-
tentes dicere, id eſt, eam admonere debemus, ne timeat ſibi à dño, quaſi ipe tyrannus et do-
minus immitis & imiſericors nō ſit indulturus peccata, quandoqdem ipe ſit rex & pater man
ſuetiſſimus & miſericordiſſimus, ideoq́ꝫ Hieroſolyma ingreſſurus ſederit non more principū
huius mundi in curru aureo præfulgēs, nō ſup feruido equo, diſcordiæ & litis amatore, ſed ſup
aſina pacis & tranqllitatis, manſuetudinis & humilitatis amica: nimiꝝ ſubindicans, ne Hieru-
ſalē ipa, id eſt, aīa noſtra nullam in eo timeat tyrannidē vl' crudelitatem, vtpotè qui tam ſit
mitis & miſericors ad remittendū peccata, & dandū gratiam, vt de ſe ex aīo clamare non de-
Matt. 11, ſinat, dicēs: Venite ad me omnes, q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Et diſcite à
me, quia mitis ſum & humilis corde. Atq; verè dixit, quodq́ꝫ dixit hodie facto ipo comproba
Pſal. 145, uit. Nónne quæſo magna humilitas & clemētia dñi noſtri Ieſu Chri, qd' ipe rex regum & dñs
dominantiū, creator & rector cœli & terræ, ac oīm quę inibi ſunt, cuius regnū non eſt de hoc
Lucæ. 1 breui, fragili, ac pereunte mundo, ſed regnū eius oīm populoꝝ, & dñtio eius in generatōe in
Pſal. 144 generationē, regnans in domo Iacob, in æternū, & cuius regni nō erit finis: quod (inquam) ipe
tantus rex hodie tam nullo apparatu, tam vili ornatu, tamq́ꝫ paruo & ruſtico comitatu, ingreſ-
ſus ſit regiam ciuitatē, cuius eſt cœlū & terra, & oīa quæ in eis ſunt. ¶Ingredit̃ ſup ſtulta aſi I
na, ꝓculdubio nō ornata frenis & phalaris aureis, quū eēt in paupeꝝ vſum eundemq́ꝫ publi-
cum deputata, non ſtrata tapetis vl' ſericeis vl' aureis, ſed planè ruſticis diſcipulorum veſtimē-
tis. Nec ipſe quoq; aduenit magna virorum ac militum multitudine, quoniam niſi duo-
decim & quaſi oībus penè piſcatoribus planè hoībus ſimplicibus comitatus. Nec ſit hodie mē
tio aliqua de bombardis, de armis bellicis, de curribus, de tubis de tympanis, deq́ꝫ ijs genus alijs
Iohelis. 2 ad pompam huius mūdi idoneis, vtiq; documēto, qd' ipe ſit rex humilis & mitis & clemēs, nō
aduenięs ꝑditurus ſed ſaluaturus vt tyrannus timeat̃, ſed vt pater diligat̃, quē Hierlm. i. ipa aīa
nr̄a adire nō vereat̃, quaſi nullā poſſit inuenire grām & mīam inuenire apud eum, q benignus
eſt & miſericors, patiēs & multæ miſericordiæ & ꝑſtabilis ſup malitia: qui ſua ſponte aduenit,
vt ſaluet,

Digitized by Google

vt ſaluet, gratiã ſuã quaſi obuijs vlnis offerẽs, id ꝗd hodie ex iuſſu ipſius debemus dicere Hi-
eruſalem ſpũali, q̃ eſt aĩa nr̃a. Deniq; hodie ſuo ingreſſu ꝑdocet dñs, quõ ad ſuos & ad hoſtes
quoq; aduenire debet vnuſquiſq; ſuus ſucceſſor, vtpote princeps Chriſtianus, maxime Ec-
K cleſiaſticꝰ: vtiq; ſimplici & nõ niſi neceſſario ornatu & ſtatui idoneo. ¶Hęc ſunt frẽs, quæ
moraliter ꝑdocet hodie nos facturos Euãgeliũ, ſi cõtra hoſtes tã viſibiles q̃ inuiſibiles victo
ria potiri voluerimus. Quę vbi fecerimus ingredieť hauddubie rex ille mãſuetus in Hieruſa
lem .i. animã noſtrã, cui ipſi occurramus ſumma deuotõe, quiq; ꝓ facultate ſua eũ laudãtes,
aliqui ex nobis illi ſternent veſtimenta in via .i. alimẽta ꝓbeant indigentibus. In q̃bus dñs
eſt, & in ſe vult collatũ, ꝗd illis cõfertur, alibi dicens. Quicq̃d vni ex minimis meis feciſtis mi
hi feciſtis. Aliqui vero cædãt ramos de arboribus .ſ. oliuarꝫ & palmarꝫ .i. eũ ornent alijs bo- Matt. 25
nis ac pijs operibus ad pacẽ & charitatẽ proximorꝫ neceſſarijs. Aliqui vero illum hymnis &
canticis & orationibus collaudent ac orent dicentes. Oſianna filio Dauid. Benedictus q̃ ve-
nis in nomine dñi. Benedictus qui venis in nomine dñi .ſ. patris tui cœleſtis, Ideoq; benedi Roma. 9.
ctus & laudabilis, nõ vt alij benedictus, ſed deus ſup oĩa benedictus in ſecula, qui vt bene-
diceres .i. benefaceres veniſti, quẽ te benedicamus verbis & factis laudamus, magnificamꝰ,
ꝓdicamus, ꝑ quem oĩes tribus terræ benedicunť. Oſianna .i. ſalua nos fili Dauid Ieſu Chri-
L ſte, rex inclyte, rex mãſuete & miſericors ¶Hiſce fratres, & horꝫ modis ſimillibus hodie
ac deinde laudemus regẽ & dñm nr̃m, nobiſcũ cõtra hoſtes q̃ſcunq; pugnantem. Qua ſanè
laude & ipm̃ hodie ꝓſequuti ſunt Iudæi. Quãuis aũt laus illa tãta fuit, quãta nõ exhibita eſt à
cõdito mũdo alicui vel maximo principi, parua tñ pro Chriſti dignitate. Quid em̃ magni-
fecit populus hodie Iudaicus, acclamãs Chr̃m regẽ Iſrael, quũ eis nedũ ſit rex Iſrael, ſed rex
regũ, cœli & terræ. Quid erat, ꝗd benedixerit illũ, vti regẽ hoĩm, qui erat nedũ hominũ, ſed
angelorꝫ rex nec vnius tp̃is, ſed oĩm ſeculorꝫ? Nec modo ſcd̃m carnem filius Dauid, ſed ab
æterno filius altiſſimi, patris, inquã, cœleſtis, qui illum pro nobis cõtra diabolum pugnatu-
rum miſit, in quo & victoriam ſumus adepti pro peccatis tranſactis, adepturi & in eo victo
riam contra ea, in quibus ſumus, peccata, Ideoq; merito hodie illum benedicemus, dicen-
tes. Oſianna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine dñi.

HOMILIA TRICESIMAQVARTA DE EO QVOD LEGITVR, in cœna domini. Iohan. 13.

Ante diem feſtum Paſche.

A GAudete, fratres chariſſimi, gaudete, inquã, in dño deo nr̃o, qm̃ ipſo
duce, trãſiuimus mare, mare rubrũ pœnitẽtię & lachrymarꝫ. Ap-
propinquauimus portui, in ꝗ nr̃ę ſalutis ſacramẽta relucẽt. Gaude
te, q̃a vmbra propulſata ſol illuxit, q̃a veritas apparuit figura ꝑte-
reunte, dies illuxit nocte fugata. Exituris olim ex Aegypto Iudæis Exodi. 12.
per mare rubrũ in terrã promiſſionis, terrã quietis & abundantiæ, Exodi 16.
dñs præcepit, vt renes ſuos accingerent pro maiori expeditione Deute. 8.
viæ, & baculos haberent in manibus peregrini, & agnũ paſchalem Psalm. 77
anniculum igne aſſatum feſtinãter comederent. Id ꝗd illi perfece-
re ac deinde ex Aegypto per mare rubrum ſalui tranſierunt, & ad
terram promiſſionis peruenere per deſertũ, in quo deus nimia motus charitate eos manna
de cœlo pauit, omne in ſe delectamentũ habente.

B ¶Hæc nimirꝫ in vmbra, in figura, in nocte cõtigere. Accedente vero ſole veritate & die Sapię. 16
ante feſtũ paſche, Ieſus qui ſua ſpõte pro nobis offerri voluit, ſciẽs. qui oĩa nouit, q̃a venit 1. Cor. 10
hora eius vt trãſeat ex hoc mũdo, vñ & paſchæ trãſitus eſt, ꝗd tum ꝑ mortẽ in cruce ex hoc Eſaiæ. 53
mundo eſſet ad patrẽ tranſiturus, quũ dilexiſſet ſuos, diſcipulos .ſ. & oẽs Chriſtianos q̃ erãt Heb. 4
in mũdo, in finẽ dilexit eos: q̃ñquidẽ quũ ſciret nos fragiles & infirmos hic nõ ſecus eſſe atq;
peregrinos, quibus nulla eſt hoc in ſeculo firma manſio, & ſe omnino per rubrũ mare mũ-
di huius, periculo & inconſtantia pleni, ad terram promiſſionis, ad quã ipſe præceſſit ꝑ de-
ſerta mortem ipſa tranſituros, ne in via fame deficeremus, nobis nedum præcepit, vt agnũ
paſchalem pro vita æderemus, ſed & eundem nobis præparauit & tradidit dicens. Accipi- Matt. 26
te & manducate. Quid inquã, manducemus & accipiamus? Non dico manna de cœlo ange Marc. 14
licis manibus præparatum, antiquo Hebræorꝫ populo conceſſum in deſerto, ſed ꝗd eſt ſu- Lucæ. 22
pra cœlũ, ſupra angelos, q̃a cœli & angelorꝫ creator ꝓparatꝰ in vtero glorioſæ virginis Ma 1. Cor. 11.
riæ ſpũ ſct̃õ authore. Nõ illud mãna, ꝗd reſeruatũ in diẽ alterꝫ cõputruit & vermibꝰ ſcaturi
ebat, ſed ꝗd mẽtẽ viuificat in ęternũ, & vermes interficit pc̃tõrꝫ. Nõ ꝗd comeſtũ cõuertitur
in ſumentem, ſed manducantem vertit in ſeipſum. Nõ quod corpus nutrit ad mortem, ſed
quod

Johan. 6, quod animam cibat ad vitam immortalem, de eo dicente ipſo dño: Accipite & manducate,
hoc eſt corpus meũ, quod ꝓ vobis tradet. Caro mea verè ẽ cibus, & ſanguis meus verè eſt po
tus. Qui manducat ex hoc pane nõ videbit mortẽ in æternum. Non Moyſes dedit vobis panẽ
de cœlo, ſed pater meus dat vobis panem de cœlo. Ego ſum panis qui de cœlo deſcendi. Qui
manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem habet vitam æternam.

¶Hoc fratres eſt manna, quod dñs tradidit nobis ex hoc mundo ꝑ mortem ad patrẽ breui
ituris, qđ accipiamus, qđ manducemus. Hic eſt agnus paſchalis, q à nobis ꝑ rubrũ mare trãſ-
euntibus feſtinanter, id eſt, ſine aliqua dubitatõe & quęſtione comedẽdus eſt: nõ agnus ille ve
Roma. 6, tus Iudaici populi, q ſumptus abſumit, ſed paſcha nouũ, paſcha noſtrũ, qđ immolatus ẽ Chrus
1. Cor. 5, Agnus (inquam) ille viuus, q dudũ pro nobis occiſus vltra nõ moriturus reuixit. Qui ſemp in
eis, q ipm dignè ſumũt, & viuit, & vitam ſine termino tribuit, ſub ſpecie panis & vini verè cõ-
Matt. 26 tentus. Eo ipo quaſi iuramẽto adfirmante: Accipite & manducate: Hoc eſt corpus meũ, qđ ꝓ
Marc. 14 vobis tradet. Hic eſt ſanguis meus noui teſtamẽti, q pro vobis effundetur.
Lucæ 22, ¶Sed quare accipiamus & ad quid manducemus? ¶Primo, vt tam ſalutari dono cũ gra- C
1. Cor. 11, tiaꝝ actione vtamur, in cuius argumentũ dominus ipe hoc ipm donũ conſecraturus, inſtitu-
turus & daturus oculos ſubleuans egit gratias. nimiꝝ nos ꝑdocẽs, vt & ipſi vteremur tanto do
no cũ gratiaꝝ actione. Atq; ſanè qs tam ingratus, q Deo ſuo ꝓ tam immenſo & eo qdem do-
no non ſummas ageret gratias, qđ vniuerſa diuinæ benignitatis dona excellit, in quo vniuer-
ſa nobis excellẽtiſſima donauit. In eo ſiqdem vera Chriſti caro, anima diuinitaſq; continet.
In quo (inquam) eſt diuinitatis pręſentia, mundi redemptio, peccatoꝝ remiſſio, gratiaꝝ diui-
ſio, virtutũ omniũ aggeratio. Nec mirum, qa omniũ gratiaꝝ & virtutũ fontẽ continet & au-
thorem. Accipimus igit & manducamus vt memores tanti doni gratias agamus.

¶Scđo, vt accipiẽtes, habeamus memoriam ineffabilis Ieſu Chri amoris erga nos, quandoq D
1. Cor. 11, dem notet dñicam quoq; paſſionẽ. Apoſtolo dicẽte: Quotiẽſcunq; manducabitis panẽ hunc
& calicẽ bibetis mortẽ dñi annũtiabitis, donec veniat. Et ipe qꝫ dñs corpus ſuũ tradẽs ait: Hoc
Lucæ. 22, facite in meam cõmemorationẽ. Q. d. Accipite & manducate, hoc eſt corpus meũ. Et accipiẽ
Johan. 15 tes & manducantes recordamini magni mei erga vos amoris, qniam id ſacramentũ memoria
le meæ ꝓ vobis paſſionis, in qua ſingularẽ meam erga vos charitatẽ oſtẽdi. Atq; maiorẽ hac
dilectione nemo habet, quam vt aĩam ſuã ponat qs ꝓ amicis ſuis. O ineffabilis charitas, quum
Romañ. 5 (vt Apoſtolus ſcribit) pro bono forſitan qs audeat mori. Pro iuſto verò vix qs morit, ipe tñ
ſaluator noſter ꝓ nobis ſuis inimicis mori dignatus eſt. O mira, O inaudita charitas erga nos
Ieſu Chriſti. Siquidem illi non ſatis viſum ſit, noſtrum reatum ſua morte ſoluere, niſi etiam me
moriale inſtitueret, quo etiam ipſam ſolutionem contemptam recuperare poſſemus. O inef-
fabilis charitas, qua non ſolum voluit nobis eſſe pater ꝑ creationẽ, frater ꝑ incarnationem, re-
demptor ꝑ pręcij ſolutionẽ, ſed etiam noſtra placuit eẽ ſpiritualis refectio in Euchariſtiæ ſa-
Pſal. 110, cramẽto ad pręmij beatifici prægustationẽ. Vnde veriſſime dudũ cecinit Propheta, dicẽs: Me
moriam fecit mirabiliũ ſuoꝝ miſericors & miſerator dñs, eſcam dedit timẽtibus ſe. Hinc illam
ſanctiſſimã eſcam ſumere debemus in memoriã .ſ. amoris erga nos Ieſu Chri, qa ille ꝓ nobis
peccatoribus mortuus ſit, ac in ipſius memoriam ſe nobis in eſcam contulerit. E

¶Tertio, ꝓpter vtilitatẽ & vtilitatis neceſſitatẽ, qa ſine manducatõe illius, nemo .ſ. mentis
compos, ſaluari poſſit. Ipſiſſima charitate dicẽte: Amen amẽ dico vobis, niſi manducaueritis
Johan. 6, carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitã in vobis. Qui manducat
meam carnẽ & bibit meum ſanguinẽ habet vitam æternã, & ego reſuſcitabo eum in nouiſſi-
mo die. ¶Sed quæris, nunquid æquè omnes participant de corpore Chriſti, nunquid ęquè
omnes iſtam vtilitatem & tanti doni fructus nanciſcuntur. F

¶Reſpõdet Eccleſia: Vtiq; omes accipiũt, & tam mali q̃ boni comedũt, ſorte tñ inæquali vi
tæ vł interitus. Mors eſt malis, vita bonis, & planè diſpar paris ſumptõis exitus. Et planè eadẽ
medicina ritè ꝑparatis ad eã ſuſcipiendã eſt ſalutifera, minus verò diſpoſitis exitialis & morti-
1. Cor. 11 fera. Id Aplus ꝓbans ait: Quicũq; mãducauerit panẽ, & biberit calicẽ dñi indignè, reus erit cor
poris & ſanguinis dñi. Nã q mãducat & bibit indigne, iudiciũ ſibi mãducat & bibit. Et ſubdit
mox idẽ Aplus pœnã eoꝝ, q indigne participarunt de hoc ſanctiſſimo ſacro, dicẽs: qđ ꝓpter
indignã huius tractationẽ multi eoꝝ ſint mortui .ſ. ſubitanea morte, nõnulli facti ſint ægroti
& infirmi, Et ꝓfectò frẽs, arbitror nobis hæc tot & tãta mala, qbus nũc paſſim obruimur, po-
tiſſimũ euenire, qa plus q̃ dici poſſit indigne hoc ſacratiſſimũ myſteriũ tractauimus, & plane
Pſal. 68, verendũ, niſi deſtiterimus, fore, vt duplicata veniãt hęc mala & tpalia & ęterna. Iuxta Prophe
tam dicentẽ: Fiat mẽſa illoꝝ corã ipſis in laqueũ, & in retributionẽ & in ſcandalũ. ¶Quęris G
aũt qũo digne accipiamus, & in ſalutẽ nrãm? Rñdeo Chrm in hodierno Euãgelio ſuo facto fa
cile docere, q̃ ad dignã ſumptionẽ reqrant. Primo nãq; ait Euãgeliſta, ꝙ Chrus ſurrexerit, &
veſtimẽta depoſuerit documẽto, qđ corpus eius mãducaturi à pctĩs ſurgamus & ꝑ verã pœ-
Coloſſ. 3, nitẽtiã (Paulo ſcribẽte) veterẽ hoĩem cũ veſtibus, i. cũ actibus ſuis deponamus & expoliemus.

¶Secũdo

Digitized by Google

H ¶Secundo, quia lintheo ſe pcinxerit, documēto, vt lumbos nros cingamus cingulo fidei
Erit em̄, inquit Eſaias, fides, cinctoriū renū eius. Credendū ſane eſt, nos certo ſumere ſub- Eſaiæ. 11.
ſpeciebus panis & vini verū Chri corpus, qd pro nobis traditū eſt in ara crucis, qđq; indies
toto terrarū orbe in altario ſub myſterio in memoriā paſſionis dnicæ offerri vere. Nec debe- Iohan. 6.
mus, vt increduli Iudæi olim, qrere. Quō pōt hic carnē ſuā dare ad mäducandū? Et quō no-
biſcū eſt, q cœlos aſcendit? Sed comedamus feſtinanter, ſine diutina diſputatiōe, quō id fiat. Eſaiæ. 7.
Id qđ nō intelligemus, niſi antea crediderimus. Ideoq; canit eccleſia, qđ non capis, qđ non
vides, animoſa firmat fides, pter rerū ordinē. Quā ſane habebimus, vbi intellectū nrm̄, apl'o 2. Cor. 10
docente, captiuemus in obſequiū Ieſu Chri. Qđ facile faciemus, vbi aduerterimus eum eſſe
nō modo os veritatis æternæ, ſed & ipſam eſſe veritatē, q dicit. Accipite & manducate, hoc Matt. 26
eſt corpus meū, qđ pro vobis tradet. Hoc facite in meā cōmemoratiōem. Caro mea vere eſt
cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Amen amen dico vobis, niſi mäducaueritis carnē filij
hoīs, & biberitis ſanguinē eius nō habebitis vitā in vobis. Nolite murmurare. Nemo aſcē-
dit in cœlū, niſi q deſcēdit de cœlo, filius hoīs, q eſt in cœlo. Et ecce ego vobiſcū ſum oībus Iohan. 3 Mat. vlt.
I diebus vſq; ad cōſumationē ſeculi. ¶Tertio qđ accepto lintheo pcinxerit ſe vtiq; ad ter-
gendū, ſignificās puritatē corpis, documēto, vt mäducaturi ſimus puri à libidinoſis actib9. 1. Reg. 21.
In cuius exemplū, nō licuit olim neq; Dauidi nec eius miniſtris edere panes ppoſitionis, niſi
cōtinuiſſent ab heri & nudiuſtertius à mulieribus. Quū tñ hic maior ſit panis illo, quāto ma-
K ior eſt ueritas vmbra & figura. ¶Quarto qđ pcubuerit an̄ diſcipulorū pedes, notās humi
litatē, documēto, vt accedamus in hūilitate, recognoſcētes q ſimus indigni tāto dono, inte-
rim donātes ex hūilitate offenſas inimicorū. Quid em̄ o hō, quicūq; es, qd tibi videt de crea- Ephe. 4.
tore tuo? Ecce pronus lauit pedes ſuis diſcipulis, & tu dedignaris cōſuetudine proximi pau
peris, quaſi illo melior. Pondera qſo hodie humilitatē Ieſu Chri, quē oportet imitari. Nō-
ne magna pietas, nōne mira & inaudita humilitas, qđ Chriſtus rex regū, dn̄s dominantiū, Apoca. 19
& filius altiſſimi ante diſcipulos ſuos plane ruſticos & piſcatores venerāda ſua genua flectit 1. Tim. 6.
ac ſanctis manibus lauit illorū pedes, veriſimiliter lutoſos, qm̄ diſcalciati ambulauerint. Hāc Matt. 10
plane inauditā humilitatem cras in exemplo videbitis, vbi prælatus noſter manus noſtras Marci. 6
L deo volente, lauabit. ¶Quinto & poſtremo, qđ iterū reſederit, diſcipulos in varijs erudiēs Luc. 10
ac deinde ad corporis ſui cōſecrationem & participationem proceſſerit, argumēto, vt mā-
ducaturi reſidere debemus per mentis quietem, oīa impertinentia excludentes, apud nos
diligenter meditemur, quis qualis & quantus ſit cibus, quē ſumus recepturi iuxta conſilium
Solomonis, dicentis. Quando ſederis, vt comedas cum principe, diligenter attende, q po- Prouer. 23
ſita ſunt ante faciem tuā? Et quare? Nimirum, vt digne comedatur, & ſi quid eſſet in eo ma-
li, vt & ille hoc ipſum expurget. Et hoc eſt, quod apoſtolus monet, dicēs. Probet homo ſe- 1. Cor. 11.
ipſum, & ſic de pane illo ædat, & de calice bibat. Qui em̄ indignè manducat & bibit, iudici-
um ſibi manducat & bibit? Quare Paule? Quoniam reſpondet, non dijudicat corpus domi
ni. Id eſt, quia accedit & mäducat acſi eſſet materialis quiſpiā panis, & nō diſcernēs hūc pa Iohan. 6
nem ab alijs panibus, quandoquidem hic ſit panis viuus, qui cœlo deſcendit, qui dat mūdo
vitam, quo nec in cœlo nec in terra eſt prætioſius nec nobilius nec maius, quia ipſe deus a-
deoq; filius dei altiſſimi. Eapropter quum peccator, vtcunq; pœnitens, tantam meditatur
dignitatem eius, qui vt cibus eſt ingreſſurus, recte cum humilitate & deuotione cum Centu
rione dicet. Domine non ſum dignus, vt intres ſub tectum meum, ſed tantum dic verbo & Matt. 8.
ſanabitur anima mea. Id quod ſaxit idem, quem ſumpturi ſumus intentione ſalutis æternæ
conſequendæ.

¶HOMILIA TRICESIMAQVINA.

In die Paraſceues ante lectionem dominicæ paſſionis.

A AGimus hodie diem, fratres chariſſimi, luctu & lamento plenā, diem
ſcilicet, in qua dn̄s noſter Ieſus Chrus pro nobis ſuſtinuit mortem
in ara crucis innocentiſſimā & ignominioſiſſimā, vt nos ab eterna Eſaiæ. 53
morte, cui eramus ob peccata nr̄a obnoxij, redimeret, & q (vt Pe- 1. Petri. 2.
trus ſcribit) pctm̄ nō fecit, nec inuētus eſt dolus in ore eius, ille pctā
nr̄a hodie ptulit in corpore ſuo ſup lignū, vt peccatis mortui, iuſti-
tiæ viuamus. Si igitur, ſocij eſſe cupitis lætitiæ & cōſolationis in die 2. Cor. 1.
reſurrectionis Ieſu Chriſti, curabitis & eſſe ſocij in hodierna die
paſſionum eius, compatientes ei. Id quod natura exigit, quā compa-
rari videmus, vt ſi quid patitur vnum membrum compati-
untur omnia membra, fieriquē comperimus, vt capite ægrotante dolent omnia membra.

Quia

Digitized by Google

1. Cor. 12. 6. q. 1. c. Ex merito Quia vero hodie Chriſtus caput noſtrum, vnde omnis noſtra vis et vita, pro nobis ſic dolu-
it, vt ante initium paſſionis in monte Oliueti ex animo dixerit: Triſtis eſt anima mea vſq; ad
Marc. 6 mortem, & quum ſic paſſus fuerit vt nulla in mundo paſſio eius paſſioni poſſit conferri. Ipſo
Marc. 14 dicente p Prophetam: O vos omnes q tranſitis p viam, attendite & videte, ſi eſt dolor ſimilis,
ſicut dolor meus: nimirũ admonẽs, vt ſibi cõpatiamur p deuotã cõpaſſionẽ cum doloroſa me-
ditatione magnitudinis ſuæ paſſionis, rectè cum eo compatiemur. ¶Quũ vero nihil ſit, qđ B
æquè dñs à nobis velit cogitari, atq; ſuã erga nos dilectionẽ, vt & ipſi eũ redamemus, certè ni
hil põt eẽ qđ idem malit, quã vt ſemp ſimus memores dñicæ ſuæ paſſionis p deuotã & ſanctã
meditationẽ: qñquidẽ nullibi illius erga nos charitas magis eluceſcit, q̃ in ipſius p nobis paſ-
Johan. 15 ſione & morte. Nemo eñ (inqt ipẽ) maiorẽ hac dilectõe habet, q̃ vt aĩam ſuã ponat qs p ami
Joh. 10 cis ſuis. Id q̃d ipẽ nõ coactus ſed ſpõtẽ fecit, dicẽs: Ego ſum paſt or bonus & pono aĩam meã p
1. Cor. 11. ouibus meis. In cuius ppetuã memoriam ipẽ ſacrm̃ ſanctiſſimi ſui corporis inſtituit, à nobiſq;
ſumendũ tradidit, Paulo monente in hęc verba: Quotiẽſcũq; manducabitis panẽ hunc, & cali
Gala. 1. cem bibetis, mortẽ dñi annuntiabitis, donec veniat. Id qđ ille adeò diligẽter obſeruauit, vt li-
cet doctiſſimus eſſet, abundantius æmulator exiſtẽs paternarũ traditionũ, & magnitudine re-
2. Cor. 12 uelationũ exaltatus, velut in tertiũ cœlũ raptus archana audiẽs, quę nõ licet homini loqui, non
1. Corin. 2 aliud iudicauit ſe ſcire niſi Chrm̃ Ieſum & hunc crucifixum, nec in alio q̃ in cruce dñi gloriatus
eſt. Et pfectò nullius rei æquè frequẽter mentionẽ fecit in ſuis epiſtolis, atq; paſſionis & mor-
tis Ieſu Chriſti, vtpotè p quam vl'ſolam ille nos patri ſuo reconciliauit. Agite pinde fratres di
lectiſſimi, gloriemur & ipſi in eiuſdẽ paſſione & morte, ſedula nimirũ compaſſione & medita-
tione eorũ quæ pro nobis hac in primis die ſuſtinuit, quæ quatuor Euangeliſtæ ſuis in locis in
hæc, vt ſubſequuntur, verba recenſent. Et hymno dicto, egreſſus eſt Ieſus cum diſcipulis ſuis
trans torrentem Cedron, & cætera.

HOMILIA TRICESIMASEXTA IN CONCLVSIONEM eiuſdem paſſionis dominicæ.

HAEC FRATRES Dilectiſſimi, eſt paſſio dñi noſtri Ieſu Chri- A
ſti iuxta veritatẽ quatuor Euangeliſtarũ, cui (obſecro) corde deuoto
Thren. 1. compatiemini, quũ ipẽ vos tam paternè admonet, dicẽs: O vos oẽs,
qui tranſitis p viam, attẽdite & videte, ſi eſt dolor, ſicut dolor meus.
Compatiemini (inquã) ne vos deteſtari & damnare videanſ creata
inanimata, adeóq; elementa ipa, vtpotè quę vl'cuncta, vt audiuimus
hodie ſuo creatori pinde lugentia ſunt compaſſa. Sol nimirum ob-
ſcuratus eſt, terra tremuit, petræ ſciſſæ ſunt, velum diuiſum eſt tem- B
pli, ſuntq; mortuorũ aperta monumenta. ¶Quis proinde obſecro
tam irreligioſus hodie, qui non compungaſ, quis tam durus vt non
molliatur, quis tam inhumanus, qui non compatiatur, quis tam delicioſus, qui non abſti-
neat, quis tam flagitioſus vt non hac die pœniteat de peccatis ſuis, quorum cauſa ſuus domi-
nus & creator ſubijt mortem om̃ium amariſſimam & ignominioſiſſimam, ſemel vtiq; mortu
1. Petri. 3. us (vt ait Petrus) pro peccatis, iuſtus pro iniuſtis, vt nos offerret Deo, deglutiens mortem, vt
vitæ æternæ hæredes efficeremur, quales tamen non eritis, niſi (vt ait Paulus) compatiemini.
Roma. 8. Compatientes autem confidite, quòd eius conſolationis ſocij in futuro efficiamini. Nec enim
pro ipſo lugentibus piè gloriam ſuam negabit, qui nec Petro flenti, nec Magdalenæ quæren-
Psal. 125. ti & dolenti gloriam reſurrectionis ſuæ occultare voluit. Fieri enim nequit, quin verè dixerit C
Propheta: Qui ſeminant in lachrymis, in exultatione metent. Seminant autem in lachrymis,
qui pœnitentes hodie Chriſto compatiuntur, & quidem: ¶Primo, vt huius paſſionem,
& crucem in corde per deuotam recordationem baiulent. ¶Secundo, in ore per crebram
& deuotam gratiarũ actionẽ. Tertio, in corpore p caſtigationẽ & abſtinentiam ab ijs, quę vo
1. Petri. 2. luptuoſa ſunt & delicioſa, memores quòd hodie dñs Ieſus duriſſima quæq; pro nobis ſuſtinue
rit, quæ & ipſi ſufferre libenter debemus, crucemq; tollere, & ſequi ipſum, Petro dicente: In
hoc enim vocati eſtis, quia & Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſe
quamini veſtigia eius. Si enim fratres, in paſſione illum non ſequemur, nec ſequemur eum
Lucæ. 24 ad gloriam, ad quam nec ipſe niſi per paſſionem venire potuit, ita & nos non niſi per multas
Acto. 14. tribulationes eò venire poſſumus, quò perducat nos dominus Ieſus Chriſtus medio innocen-
tiſſimæ ſuæ paſſionis, Amen.

HOMILIA XXXVII. DE EO, QVOD LEGITVR, Marci. 16. Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & cætera.

In ſacroſanctis ferijs glorioſe et letabunde reſurrectionis domini noſtri Ieſu Chriſti.

Gaudete

GAudete fratres, ſumma deuotione gaudete, qm̄ hæc eſt dies tertia, in
A qua Chrūs dn̄s reſurrexit, ſicut moriturus p̄dixit, factus ſine adiuto- Pſalm. 87
rio inter mortuos, liber. Gaudeamus, inquā, tā illi, q̄ nobis, quoniā 2. Cor. 1.
tam ſibi q̄ nobis reſurrexit, vt ſic qui fuiſſemus ſocij tribulationis, eſ- Apocal. 1.
ſemus & ſocij cōſolationis, vt ſic, queadmodū languente vno mem
bro, langueſcunt & reliqua, ita quoq; gaudente vno membro gau-
derent, & reliqua, quaſi ſimul gaudium participantia. Nec tamen ſi-
cut luctus, ita & gaudiū, ſed abundantius multo magis, quia granū
frumēti, quod ſolū mortificatum eſt in paſſione, multū fructū attu- Iohan. 12
lit in reſurrectione. Solus em̄ mortuus, ſed ſolus minime reſurrexit,
quandoquidē multa, inqt Euangeliſta, corpora ſanctoꝝ, q̄ dormierāt, ſurrexerunt, & exeun
tes de monumentis poſt reſurrectionē eius, venerunt in ſanctā ciuitatē & apparuerūt multis, Matt. 27
quo manifeſtius demōſtrauit, qa in virtute ſuæ reſurrectionis oēs reſurrecturi eſſemus, & q-
dē credētes ad vitā æternā. Scientes em̄, inqt apl'us, qa qui ſuſcitauit Ieſum, & nos cū Ieſu ſuſci Coloſſ. 2.
tabit, q nō modo ſuſcitatus eſt ad gloriā, ſed & nos ipſi in Chr̄o ad eandē gloriā ſuſcitati nūc
in ſpe, reſuſcitandi tandē in re. Siquidē dubitandū nō ſit de cōſortio gloriæ, queadmodū non
eſt dubitandū de cōmunione naturæ. Nos quidē in Chr̄o crucifixi, nos in Chr̄o ſumus mor-
tui, nos in Chr̄o die tertia ſuſcitati. Sicut em̄ ille nobis, Eſaia teſtāte, natus eſt, ita nobis mor- Eſaiæ. 9
tuus, nobis crucifixus, nobiſq; hodierna die reſuſcitatus, immortalis & glorioſus, qm̄, vt ho-
die dicit angelus, ſurrexit, & nō eſt hic. Nō eſt hic, inqt, in monumēto, in hoc mutabili mūdo Roma. 6
B loco vtiq; corruptiōis & imagine mortis. ¶Surrexit & Lazarus cū cæteris à dn̄o adhuc mo Iohan. 11.
rituro ſuſcitatis, ſed hic māſit iteꝝ moriturus. Chr̄s vero hodierna die reſurgēs ex mortuis, iā
nō morit, mors illi vltrà nō dn̄abit. Qđ em̄ mortuus eſt, pctō mortuus eſt ſemel. Qđ aūt viuit,
viuit deo, & q perfecte reſurrexit, nō eſt hic ſecundū legē huius corruptibilis tēporis, præſens Mat. vl.
vero glorificatus ſub venerabili Euchariſtiæ ſacramento omnibus diebus vſq; ad conſum-
mationē ſeculi. ¶Qui & deinde, exacto hoc ſeculo, reformabit corpus noſtrū virtute ſuæ Philip. 3.
reſurrectionis cōfiguratū corpori claritatis ſuæ, vt qui reſurrectionē in ſe oſtēdit, ideo, vt ſic
illā aliqn̄ in nobis eſſet facturus, vt ſe vt caput noſtrū mēbra ſeqremur, q & mortē ſuſcepit, ne
mori timerem⁹, & reſurrexit vt nos reſurgere poſſe cōfidamus, qbus caro erit lōge pulchrius
reformata q̄ olim fuerat in paradiſo cōdita, vtpote quæ etſi mortua nō fuiſſet, ſi nō peccaſſet,
mortalis tn̄ ſemp erat, nimiꝝ elementoꝝ actionibus ſubiecta, q̄ virtute Chr̄i Ieſu reſurrectio-
nis tū per dotes gloriæ oīno erit immortalis, impaſſibilis, ſubtilis, agilis, & clara, pro ſua con- Gene. 3
ſeruatiōe, neq; loco, neq; cibo indigebit. Nec illi tū dicet. Terra es, & in terrā reuerteris, vtpo
C te immortalitate & ſtola glorię nobiliter induta. Idq; totū fiet virtute reſurrectiōis Ieſu Chri Pſal. 117
ſti, q̄ hodie facta eſt. ¶O vere venerāda dies, ò iucunda dies, ò dies tota deſiderabilis, ò dies
plena cōſolatione, q̄ vere (propheta teſte) dn̄s ſingulariter fecit in diebus anni tranſeuntibus
non cōputanda, ſed æternitatis æuo inſcribenda, nobis gloriā æternitatis repromittēs in no-
uiſſimo die reſurrectionis futurā. Quis proinde, fratres chariſſimi, non toto exultaret animo
hac glorioſæ reſurrectionis Ieſu Chriſti die, in qua dn̄s redemptor noſter eum nobis in vita
æterna reparauit ſtatum, in quo finē habitura eſt oīs noſtra aduerſitas & inceptura felicitas,
nullo tēpore finitura. Quis hodie cū Iob in tot huius mūdi tribulationibus, aduerſitatibus, mi Iob. 9
ſerijs, & ærūnis cōſtitutus, nō ſe velit ex aīo cōſolari per reſurrectionē Ieſu Chr̄i, atq; cum illo
aīatus dicere. Scio q redemptor meus viuit, & in nouiſſimo die reſurrecturus ſum, & in carne
mea videbo dn̄m ſaluatorē meum. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo: nimiꝝ nō ignarus,
ſe cū Chriſto ituꝝ in Galilæā, quod trāſitus eſt, à paſſione ad reſurrectionē, à morte ad vitam
à pœna ad gloriam, à corruptione ad incorruptionem, & cum eodem futurum in tanto gau- Eſaię. 64
dio, quantū nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, ſecū eā & tantam 1. Cor. 2
habens gloriā, ad quā nō ſunt cōdignæ paſſiones huius tpis, quā vtiq; pleriq; oēs habituri ſu- Roma. 8
mus virtute Ieſu Chr̄i hodie reſurgentis teſtimonio angelico, ſi fecerimus in ſpiritu ea, quę fa
cto ipſo hodie fecerunt tres Mariæ, iuxta tenorem Euangelij hodierni, adſerentis.
D ¶Primo, q tres Mariæ, mulieres vtiq; religioſæ ſepulto dn̄o, cū licuit operari, i. vſq; ad ſo
lis occaſum vngēta parauerūt, & qa præ anguſtia tpis nō potuerint explere, mox trāſacto ſab
bato, i. occidēte ſole, vt operādi licētia redit, feſtinauerint emere aromata, nimiꝝ vt vngerēt
more Iudæoꝝ corpus Ieſu, vt. ſ. maneret odoriferꝝ, & ne humiditate ſcaturiret: q̄nquidē aro-
mata virtutē habeāt deſiccantē humiditatē corporis, inde corpus incorruptū cōſeruātia, in-
ſciæ Ieſu Chr̄i ad patrē per prophetā, dicētis. Inſup & caro mea requieſcet in ſpe. Qm̄ nō de- Pſalm. 15
relinques animā meā in inferno, nec dabis ſanctū tuū videre corruptionē. Et recte nimiꝝ nō Act. 2
oportuit in ſepulchro putreſcere corpus Ieſu Chr̄i, qđ erat in caſtiſſimo corpore diuæ virgi- Matth. 1
nis & matris Mariæ ſpū ſctō cooperatore citra ſeminis putredinē mirabilr̄ cōceptū & natum Lucæ. 1.
quodq; ille dū viuit, prorſus puꝝ, mūdū & incōtaminatū ſeruarat, indignū proinde ire in ver

Digitized by Google

Eſaię. 18 Actorū. 2 mium,pulueru̅ꝗ diſſipatione̅.Emptis itaꝗ aromatibus,inqt Eua̅geliſta,ꝙ venerūt Chriſtū
reſurgente̅ quærere in monume̅to cu̅ aromatibus valde mane,orto ia̅ ſole,atq; in itinere q̄ſi
uerit qs è monume̅to euolueret lapide̅ q deſup poſitus erat,cuius ipſæ capaces haud erant.

¶Sed qd hæc in myſterio? Profecto monumentū eſt cor noſtrū,in quo Chrūs ſub velami E
ne vult latere,aliàs reuelata facie vide̅dus. Lapis deſup,eſt omne peccatū, quod cor nō ſecus
atq; ſepulchrū lapis claudit,ne inibi conſpici queat Chrūs. Valde mane,eſt cito & ſine mora.
Ortus ſol,eſt diſcuſſio tenebrarū peccati. Sabbatū eſt quies & tranquillitas. Quærere qs reuol
uat lapide̅ à monumento,eſt ex aīo deſiderare à deo ſpū ſancto,vt remiſſo pc̄tō cor illuminet,
vt inibi Chriſtus reſurge̅s videri poſſit. Præcedere in Galilæā Chriſtū,eſt nobis facere tranſi-
tū,q̄d Galilæa notat,in vitā æternā,ad quā nobis ſurrexit,vt ip̄m eo ſequamur. Ex q̄bus mo- F
Eſaiæ. 29 do docemur. ¶Primo,ſi Chriſtū cū gr̄a & gloria inuenire volumus, debemus eū q̄rere in
Matt. 15 monume̅to.i.in corde nr̄o,in nō ficta charitate nec hypocriſi. Ne ipſe dicat, Populus hic la-
biјs me honorat,cor aūt lo̅ge eſt à me. ¶Secūdo,vbi cognouerimus cor nr̄m lapide.i.pc̄tō
Matt. 9 induratū,q̄ramus.i.optemus aromatibus.i.pijs ac odoriferis orationibus qs illū reuoluat, &
Lucæ. 5 certe nō erit,niſi ſolus deus,q ſolus pc̄tm̄ habet reuoluere.i.dimittere,ſolus illuminare, cui ſo
Mat. 26 Lucæ. 7 li peccat,ſine q̄ nihil facere poſſumus. Et certe q̄ſitus dūtaxat re̅mittet pc̄tm̄,que̅admodū ſolo
fletu Petrū & Magdalenā exaudiuit. ¶Tertio,vt q̄ramus eū pijs orationibus & hymnis pę G
nite̅tiæ valde mane.i.cito ſine aliqua mora,nō procraſtinantes,ne morte cita intercipiamur,
Eccl. 5. 14 cuius incerti ſumus. Hinc ſcriptura. Nō tardes co̅uerti ad dn̄m,& ne differas de die in die̅. Sub-
ito em̄ veniet ira illius,& in tp̄e vindictæ diſperdet te,memor eſto,qm̄ mors non tardat.

¶Quarto,vt q̄ram⁹ ſabbato.i.ī pace & q̄ete & ſecuritate ab oībus malis cogitatiōib⁹ ſecluſi H
ita vt nō ſit nob̄ propoſitū repeccādi,quū vtiq; alioq Chr̄s in ſepulchro.i.corde nō inueniat,
in q̄ eſt co̅ſcie̅tia ꝓpter pc̄tā irrequieta. Hanc ſane quiete̅ & pace̅ co̅ſcie̅tiæ optat nobis ap̄l'us
Coloſſ. 3. dice̅s: Et pax Chr̄i exultet in cordibus veſtris,in qua & vocati eſtis in vno corpore.

¶Quinto,ſequemur Chriſtū in Galilæā.i.trāſmigratione̅,quo ipſe nos p̄ceſſit. Id q̄d non I
aliud eſt,q̄ vt eā viā ad patriā eamus,quā Chrūs illuc p̄ceſſit,at Chr̄us illuc p̄ceſſit p paſſione̅,p
tribulatione̅,& deniq; p morte̅,ita & nos nō aliter co̅fidamus eū illuc ſequi poſſe,niſi tribula-
tionibus,aduerſitatibus & paſſiōibus & mortibus. Hinc Petrus ait. In hoc em̄ vocati eſtis,q̄a
Actor. 14 & Chriſtus paſſus eſt pro nobis,vobis relinque̅s exe̅plū,vt ſequamini veſtigia eius,tū em̄,in-
1. Petri. 2 quit Paulus,co̅glorificabimur,vbi co̅patiemur. Si proinde ſic deuotas hodie mulieres imitan
Roma. 8. tes,valde mane ſurrexerimus,& reuoluto lapide.i.pc̄tō per potentiā remoto,orto iam ſole.i.
diſcuſſis vitiorū tenebris,atq; ſic Chriſtū in monume̅to.i.toto corde aromatibus.i.operatio-
ne bonorū operū,odore virtutū,ſuauitateq́; orationū q̄ſiuerimus,Chriſtumq́; cruce noſtra ſe
quemur in Galilæam,haud dubitauerim,quin & ad nos angelus.i.diuinus inſtinctus ſit dictu
rus. Nolite expaueſcere,&c. quaſi quod Chriſtū nunc non corporali viſione videtis,non vl-
tra viuat,imò reſurrexit,& nō eſt hic.ſ.ſpecie viſibili,p̄cedens vos in Galilæam,ibi eū videbi-
1. Cor. 13 tis.ſ.non per ſpeculum in ænigmate vt nunc,ſed facie ad faciem,& ſicuti eſt.ſ.deus & homo,
1. Corin. 5 non mortali,ſed immortali & glorioſo corpore.

¶HOMILIA XXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 24. Duo ex diſcipulis Ieſu ibant ipſa die.

Feria ſecunda paſchatos.

Job. 7. 14 Quamuis pręſens ſit vita prorſus vana & trāſitoria,multiſq́ repleta A
miſerijs & aduerſitatibus,nemo tn̄ eſt,qui non cupiat aut velit na-
tura viuere & quidem diu multumq́. Quia vero & è diuerſo om̄es
quotidiana experientia diſcimus hanc vitā plane nullam nec aliquā
in ea ſolidam eſſe beatitudine̅,ſed hāc oīno reſeruari futuræ, quam
credimus,vitæ,in qua tantū ſit bonorū dilige̅tibus deū p̄paratū,q̄tū
nec oculus vnq̄ vidit,nec auris audiuit,nec in cor hominis aſcendit
Hinc eſt,vt eam nō modo oe̅s quicūq; baptizati ſumus & in Chri-
ſtū credimus,ex aīo deſideramus,in oratiōe dn̄ica pete̅tes ac dicen
Matt. 6 tes. Adueniat regnū tuū.ſ.cœleſte in alia vita,q̄d nobis à te repro-
Lucæ. 11. miſſum & Ieſu Chr̄i filij tui vnigeniti dn̄i nr̄i ſanguine acquiſitū eſt,ſed & ꝓpter ipſam hic oīa
agimus,ſufferentes quicq̄d vſpiā eſt malorū,laboramus,algemus,frigem⁹,eſurimus,ſitimus,&
hoc genus reliquas anguſtias & ærūnas patie̅ter ſuſtinem⁹,ſpera̅tes nos hoc pacto poſt hanc
Roma. 8. trāſitoriā vitā habituros vitā æternā,atq; inibi,Paulo teſte,tantā in nobis reuelatū iri gloriā,
ad quā huius tp̄is paſſiones vel quālibet multæ & magnæ nō ſint co̅dignæ: q̄nquide̅ paſſiones
huius tp̄is æque ſint breues,vt breue eſt te̅pus,ipſa vero gloria in tā aīa nr̄a q̄ corpore nr̄o ve-
re reuelāda nullo ſit tp̄e finitura,que̅admodū nec vita ſeque̅s eſt aliq̄n deſitura,in qua vel vna
dies

Digitized by Google

dies ſicut mille nobiſcũ anni,& mille anni ſicut vna nobiſcũ dies.Iã vero q̃ritur,vnde nobis ſit 2.Petri.3
de ea æterna vita,eiuſq́; æterna gloria fides? Nimirũ,q̃a credimus,nos in nouiſſimo huius ſe-
B culi die corporaliter reſurrecturos. ¶Sed vnde de eiuſmodi reſurrectiõe vltima fides? Nõ vti-
q; aliunde,q̃ ꝙ credimus Chriſtũ ipſm,caput noſtrũ,vere tertia poſt obitũ die reſurrexiſſe,&
ſic nos p ipſm reſurrecturos.Fieri em̃ nequit,quin caput vires q̃q; ſuas trãſfundat in ipſa mem-
bra,q̃ nos ſumus,q virtute capitis cũ eo & reſurgemus & cœlũ aſcendemus,cũ ipſo ſemp vi- Roma.6
cturi.Et hoc eſt q̃d apl̃us ait.Si aũt mortui ſumus cũ Chriſto,credimus,q̃a ſimul etiã viuemus
cũ illo:Sciẽtes,ꝙ Chrũs reſurgẽs à mortuis,iã nõ morit,mors illi vltrà nõ dñabit.Ideóq́;(inqt 1.Theſ.4
idem aliàs)ſi credimus,ꝙ Ieſus mortuus eſt & reſurrexit,ita & deus eos,q dormierũt p Ieſum,
adducet cũ eo.Atq; propterea ſi in hac dũtaxat vita ſperãtes in Chr̃o eſſemus,nec crederem⁹ 1.Cor.15
ipſm reſurrexiſſe,nec nos aliq̃n reſurrecturos,certe eſſemus miſerabiliores õibus hoĩbus: vtpo
te q hic tẽporalia quæq; oblectamẽta deſpiciẽtes alibi nullã haberemus vitã,nec pro labori-
bus & aduerſitatibus aliquã mercedẽ.Sed nũc,inqt Paulus,Chr̃s reſurrexit à mortuis primi-
C tiæ dormientiũ,q̃nquidẽ p hoĩem mors,& p hominẽ reſurrectio mortuorũ. ¶Nũc aũt quia Iohan.11. 1.Cor.15.
hæc ipſa reſurrectio dũtaxat eis ad vitã æternã ſit futura,q illam credunt,ſed aliis ad mortem
æternã,ſiquidẽ oẽs reſurgemus,ſed nõ oẽs immutabimur,ſit vt nõ mõ paſſim apoſtoli ſum-
mopere fidẽ eius reſurrectionis probare ſatagunt,ſed & Chrũs ipſe ea nobis atq; ſuis exhibuit Act.1
argumẽta,quibus illa merito pſuaderi poſſit ac debeat, vtpote q ſe ſuis diſcipulis poſt reſurre
ctionẽ ſuã in multis argumẽtis viuũ videri pbuit p dies quadraginta apparẽs eis,& loquẽs de
regno dei.Ita nimirũ in heſterno Euangelio probata eſt eius reſurrectio p apparitionẽ muli-
eribus factã,cuius & in hodierno Euangelio ſit mentio à duobus diſcipulis Emautem eunti-
bus,qui dicũt,Sed & mulieres quædã ex nr̃is terruerũt nos,q̃ & ante lucẽ fuerũt ad monumẽ-
tũ,& nõ inuẽto corpore eius,venerũt,dicẽtes,ſe etiã viſionẽ angelorũ vidiſſe,q dicũt eũ viue-
re.Sic & in hodierno Euãgelio probat eius reſurrectio,q̃m vere apparuerit duobus diſcipulis
D Emautẽ euntibus,apudq́; eos egit,q̃ ipſum vere viuentẽ teſtata ſunt.Et quidẽ. ¶Primo,ſi
vero viuentem oſtendit ex parte corporis,q̃m oſtendit ſe habere corpus verũ & ſolidum non
aereum nec phantaſticũ,vtpote q̃d potuerit agere,quæ corporis ſunt.Secundo ex parte ani-
mæ,& quidem primo per opera vitæ ſenſitiuæ,quia vidit diſcipulos ſuos,& cũ eis cõfabula-
tus eſt.Secundo,per opera vitæ vegetatiuæ vel nutritiuæ,q̃m cũ diſcipulis ſuis comederit &
biberit,imò & panẽ ſuo more fregerit,ita vt vere potuerit cognoſci idẽ nũero,qui fuit antea,
vtcunq; in alia qualitate.Tertio,per opera vitæ intellectiuæ,q̃m non modo diſcipulis ſuis fu
erit loquutus,ſed & eis ſcripturas,quę eius reſurrectionẽ fore teſtabant,eſt interpretatus,ceu
habet hodiernum Euangelium de duobus diſcipulis peregrinantibus,quibus & ipſe domin⁹
in forma peregrina apparuit,oſtendẽs pleroſq; oẽs,donec in hoc ſunt ſeculo,eſſe peregrinos,
& ſe tanq̃ fideli comite eundo & redeundo in itinere indigere.Atq; nimirũ,inquit ad dñm p Pſal.38
pheta,aduena ego ſum apud te,& peregrin⁹ ſicut oẽs patres mei.Et quare? q̃a,reſpõdet apl̃s, 2.Cor.4
dũ ſumus in corpore hoc,peregrinamur à dño.Nõ em̃ habemus hic manentẽ ciuitatẽ,ſed fu- Hebre.13
E turã inquirimus. ¶Hinc dñs hodie velut peregrinus apparuit peregrinãtibus,nec vult ad-
eſſe & apparere comes in hac peregrinatione mũdi ſua gratia niſi eis q ſpũ faciunt,q̃ peregri-
ni hodierni fecerunt. ¶Primo quidẽ illi fuere duo congregati.i.fuere vnanimes & cõcor-
des & pacifici,ſic & ipſi cõcordes eſſe debemus & pacifici.Hinc apl̃us,Pacẽ,inquit, habete & 2.Cor.13
deus pacis & dilectionis erit vobiſcũ.Siquidẽ Chrũs ipſe promiſerit ſe futurũ in medio eorũ q Matt.18
F vel tres vel duo in noĩe ſuo ſunt cõgregati. ¶Secundo fuere triſtes,vtpote q̃d putarant ſe
Chriſtũ amiſiſſe,ita & nos triſtari pœnitendo debemus,formidãtes,ꝙ noſtris pc̃tis eundem Pſal.118
amiſimus & fugauimus, q̃m longe à peccatoribus eſt ſalus.i.ipſe Ieſus,qui ſaluator eſt.Hæc
nimirũ eſt,Paulo teſte,illa triſtitia ſecundũ deum,q̃ pœnitentiã in ſalutẽ ſtabilẽ operatur. 2.Cor.7
G ¶Tertio,cõfabulati ſunt de deo,adeóq́; de dño Ieſu.Ita & ipſi triſtes in hac peregrinatiõe,
& tribulati de dño cõfabulari debemus.Ita fiet,vt eſt in prouerbio,Cũ de aliquo ſit mentio,
idem plerunq; adeſt vel aderit,ſic & ipſi cum de Chriſto,deq́; rebus illius loquemur,profecto
non procul aberit.Et ſane cõtra huiuſmodi tribulationes non eſt tutius remediũ q̃ loqui de
H deo. ¶Ita fratres,q̃m ſcimus plana nos opus habere pſente in hac peregrinatione Chriſto,
de ſe dicente.Sine me nihil poteſtis facere,neceſſum eſt,vt faciamus,q̃ peregrini hodie fece- Iohan.15
re,vt nobiſcũ ſit.Vtiq; ſi pacifici erimus,ipſe deus pacis nobiſcũ erit,haud ſecus atq; cũ ſuis fi- Matt.5
liis,& ipſe triſtitiã noſtrã vertet in gaudium,quo preſente,nemo triſtis eſſe queat,& ipſe nos
de ſe loquentes confortabit,illuminabit atq; ſic nobis aperiet ſcripturas,vt re ipſa eas intel-
ligamus,quæ vtiq; nobis nil proſunt,niſi opere compleantur.
I ¶Hinc dñs hodie nõ eſt cognitus dũ loqueret,ſed dũ paſtus eſt:argumẽto,fidẽ ſine operi- Iacobi.2
bus mortuã,quia dñm,quẽ diſcipuli nec ex viſione nec ex ſcripturarũ interpretatione & ex-
poſitione cognouerãt,mox vt opere,quod ſcripturæ præcipiunt,perfecere,eũ in fractione
panis cognouerũt.Ita & nos quũ ſic dñs apparuerit nobis ſua gratia,ipſm pñs operib⁹ adeóq; Matt.25

Digitized by Google

ore & corde inuitabimus & rogabimus p ſuos hic ſctōs.i.pauperes, vt nobiſcū maneat, nos
relicturus, qm̄ aduesperaſcit & inclinata ſit iā dies.ſ.ad noctē illā, in q̄ nemo poterit operari.
Iohan. 9 Et profecto inclinata eſt nūc dies, qm̄ oīa plane tēdāt ad interitū, breui futurū. Ideoq; opus eſt
Chriſto, die ipſiſſimo, vt comes fidelis & benignus viam ad patriā monſtret.

¶HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ.14. Stetit Ieſus in medio diſcipulorum ſuorum.

Feria tertia paſchatos.

Psalm. 73 QVI, propheta teſte, noſtrā ſalutem in medio terræ operatus eſt, re- A
Psalm. 18 cte nimirū hodie ſtetit in medio ſuorū diſcipulorū, qui eam ſalutem
Roma. 10 quæ per dn̄i reſurrectionē perinde cōpleta eſt, erant toti mūdo de-
inde prædicaturi. Stetit aūt inter eos, vt ſol inter ſydera, vt eos illu-
minaret. Sicut flos inter lilia, vt eos decoraret. Sicut princeps inter
milites, vt eos roboraret. Sicut pater inter filios, vt eos cōcordaret.
Sicut cor inter membra, vt eos viuificaret. Sicut magiſter inter diſ-
cipulos, vt eos informaret, certioreſq; redderet de ſua apud ipſos
dubia reſurrectione, atq; illi eandē poſtea certiſſimam toto terra- B
rum orbe prædicarent. ¶Quia vero, teſtibus philoſophiæ magi-
ſtris, ad verā cognitionem alicuius facti requiri ſoleant, viſus, tactus, & auditus, ideo ipſe dn̄s ſe
vere reſurgentem & viuum hiſce tribus ſenſibus hodie prorſus approbauit, vtpote qui illos al
loquutus, ſe videri & tangi, palpariq; permiſit, ſimulq; illos audiuerit, atq; cum eis ob maio-
rem certitudinem eſitauerit. Quia enī ſe palpari præbuerit, probauit ſe verum habere corpus
cū præter corpus nihil poſſit palpari. Vn̄ dicit diſcipulis, putantibus ſpiritū videri, palpate &
videte, &c. Quòd autem comederit, probauit ſe viuere, contra mortua, quæ cibum non capi- C
unt. ¶Manducauit autem dominus poſt reſurrectionem, non quaſi cibo indigens, nec qua-
ſi in reſurrectione, quam expectamus, cibis egere ſignificans, ſed vt eo modo naturam corpo
ris reſurgentis adſtrueret, non comedēs ex neceſſitate, ſed poteſtate, vt ſuæ reſurrectiōis ve-
ritatē inſinuaret. Sicut aliter abſorbet aquā terra ſitiens, aliter ſol calēs, illa indigētia, hic potē-
tia. Hinc ob maiorē veritatis reſurrectionis experientiā, reliquit diſcipulis reliquias ex eo, de
quo manducarat, vt viderent, quod vere manducaſſet, vti euidenter exprimit Euangelium.
Id quod ſummatim arguit, quomō dominus de ſua reſurrectione diſcipulos reddiderit certi-
ores. Primo per viſum, dicens. Videte manus & pedes, quia ego ipſe ſum. Secundo, per tactū,
dicēs. Palpate & videte, quia ſpūs carnē & oſſa non habet. Tertio per guſtum, cū dicit. Habe-
tis hic aliquid, &c. Quarto per auditū, dicens. Hæc ſunt verba, &c. Iam vero ne in litera dum-
taxat laboremus, & in nuda fide, operæpretium erit, vt ipſius literæ ſumamus myſterium, vt
ſic diſcamus ſpū facere, quod litera factum re ipſa perdocet.

¶Et ſane videre pedes & manus Chriſti, eſt eius paſſionem meditari, eiuſq; vulnera. Eius D
corpus tangere & palpare, eſt eidem ſe per charitatem copulare. Offerre piſcem aſſatum, eſt
illi nos exhibere corpore caſtigatos per opera pietatis. Ideoq; ſi Chriſtum hodie cum diſcipu
lis vere & cum gaudio reſurgentem & videre & cognoſcere auemus.

¶Primo, meditemur ex animo eius amarā paſſionē, ei cōpatientes & gratias agentes, quo- E
niam, vt nobis reſurrexit, ita nobis quoq; mortuus eſt. Hinc ad eā meditationem nos ipſemet
Threni. 3 hortatur, dicens. Recordare paupertatis & tranſgreſſionis meæ, abſinthij & fellis. Nihil enim
æque placet Chriſto atq; ſuæ paſſionis memoria. Hinc & heri duobus diſcipulis benigniſſi- F
me apparuit, quia de eius paſſione cogitabant & loquebantur. ¶Secundo, illū palpemus.i.
corde & aīo diligamus, quaſiq; vnū cum eo efficiamur. Hinc Iohannes, Nos ergo, inquit, dili-
gamus deū, qm̄ deus prior dilexit nos. Eam vero dilectionē tunc deo exhibebimus, ſi proxi-
mos propter eum dilexerimus illis exhibentes, quæ decent & proſunt. Vnde Iohannes ait. Si
1. Ioha. 4 quis dixerit, qm̄ diligo deū, & fratrē ſuū oderit, mēdax eſt. Qui eī non diligit fratrē ſuū, quē
videt, deū quē non videt, qūo diliget? Et hoc mandatū habemus à deo, vt qui diligit deū, dili
gat & fratrē ſuū. ¶Tertio, offeramus nos quaſi piſces aſſatos.i. caſtigatos corpore p amo- G
tionē & ſubtractionē eorū, quæ corpori placēt, ac ſubinde ad peccandū prouocant. Et hoc
Roma. 6 eſt, q̄d apl̄us ait. Conſepulti eī ſumus cū illo per baptiſmū in mortē, vt qūo Chr̄us ſurrexit à
mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus, proinde, ſicut exhibuiſtis
membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatē, ita nunc exhibete membra ve
ſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Ad hunc modū fratres, ſi obtulerimus dn̄o nos aſſatos
ipſe ſe nobis cognobilem ꝓbet hic per grām & alibi ſic p gloriā, vt procul dubio credētes gau
debimus præ gaudio, quod nobis ex eius erit præſentia, in quo omnia bona ſunt contenta,
quemadmodum & diſcipuli viſo dn̄o gauiſi ſunt.

¶Homilia

¶HOMILIA XL. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 20. Cum eſſet ſero.

In octa. paſche.

A QVAE ſuper hodierni Euangelij verba in vtranq; partem non ſine fructu diſ-
putari queunt, anno ſuperiore ſatis abunde tractauimus, nunc de eis merito ſu
perſedentes, atq; id ſolum propterea in principio monentes, Euangelium hu-
ius diei duas continere domini reſurgentis apparitiones, diuerſo quidem nec
vno factas tempore. ¶Prima, nimirum facta eſt in ipſa die reſurrectionis do
minicæ, dum venientibus duobus diſcipulis ex Emaus in Hieruſalem, inuene
runt illos vndecim, & eos, qui cum ipſis erant, dicentes, quod dñs vere ſurrexit, & apparuit Si Lucæ. 24
moni Petro, quibus & ipſi duo nuntiauerunt, quæ in via & in fractione panis contigerunt. Et
de hac apparitione diximus in tertijs ferijs paſchatos.
B ¶Altera vero apparitio facta eſt poſt octo dies præſente Thoma, dicente Euangeliſta. Et
poſt dies octo iterum erant diſcipuli eius intus, & Thomas cum eis, venit Ieſus ianuis clauſis,
& ſtetit in medio & dixit eis. Pax vobis, &c. Vnde. ¶Primo colligitur Chriſtũ inter cæte-
ra, quæ ex parte ipſius nuper recenſuimus, vel ideo ſemper apparuiſſe & ſtetiſſe in medio diſ-
cipulorum, vt oſtenderet, ſe nõ modo eſſe verum prælatũ, ſed & vt doceret, eum eſſe verum
& bonum ꝑlatum, qui ſic in medio eſt ſuorum ſubditorum, vt æque curet omniũ ſalutem &
vtilitatem, non plus in vnam q̃ in alterã partem inclinans. Sic ad ſummum ſacerdotẽ domi- Deute. 17
nus ait. Nec declinabis ad dextram neq; ad ſiniſtram. Non debet itaq; ꝑlatus acceptor eſſe ꝑ-
ſonarum, ſed plane quod iuſtum eſt ſequi, queadmodũ & dñs ipſe ſummus ꝑlatus, dicente Pe-
tro. In veritate cõperi, quia non eſt acceptor perſonaꝝ deus, ſed in omni gente, qui timet eũ, Actoꝝ. 10
& operaſ iuſtitiã, acceptus eſt illi. Ille ideo ſtetit hodie in medio in formã vniuſcuiuſq; ꝑlati, Leuiti. 19
vt idẽ in medio ſtet ſuoꝝ, æque oĩbus intẽdẽs, memor ſe cũ Paulo Græcis & Barbaris, ſapien Roma. 2.
tibus & inſipientibus, & deniq; oĩbus eſſe debitorẽ, quibus iuxta vniciuiuſq; cõditionẽ adeſſe Romanõ. 1
debet, queadmodũ ſol in medio firmamenti ex æquo oĩbus mundi partibus ſuũ profundit ca
lorẽ. Atq; profecto ꝑlatus in medio ſtans bene oĩa gubernabit, nec aliter. Siquidem columna
C nunq̃ ſuſtinet ædificiũ, ſi ſit ad partem prope parietẽ, & nõ in medio. ¶Secundo, Chriſtum Matt. 5
ſæpe ſuis diſcipulis optare & ꝑcipere pacẽ, vt primo oſtenderet, ſe non eſſe niſi inter pacifi- Pſal. 75
cos, qui eius ſunt filij, qui in eis dumtaxat vult inhabitare, qui pacem & concordiam diligunt,
cuius locus in pace factus eſt. Vnde aplus. Pacẽ habete, & deus pacis & dilectionis erit vobiſ- 2. Coꝛ. 13
cũ. Secundo, vt oſtenderet nullã prorſus cõmunitatẽ & rempub. ſine pace poſſe proficere vel
durare. Siquidẽ vt omne regnũ in ſe diuiſum, deſolaſ, ita pacificũ cõſeruaſ & dilataſ: quũ con- Lucæ. 11.
cordia res paruæ creſcant, magnæ vero dilabanſ. Et hoc eſt, q̃d Chrũs vbiq; ſuis optat & ꝑci- Saluſtiꝰ.
D pit pacẽ, quã & ſuis quilibet ꝑlatus cõmendare debet. ¶Tertio colligiſ ſumma Ieſu Chriſti
clementia, ꝙ ne dũ dominator ipſe oĩm & paſtor optimus de puſillo grege, ſed & de vno ho- Lucæ. 12
mine, itẽq; pro vna aĩa tã fuerit ſolicitus, vt ſeipſum vulnera habentẽ oſtenderit: qui & aliàs Lucæ. 15
relictis nonagintanouem ouibus in deſerto deperditam curioſius quæſiuit: nimirum relin-
quens exemplũ vnicuiq; ꝑlato, quàm debet eſſe ſolicitus de grege ſibi cõmiſſo, ne vel vnicam Hebrę. 13
inde ouiculã perdat, vtpote qui nõ pro ſe tantum, ſed pro omnium ſuoꝝ aĩabus, authore Pau
E lo, redditurus ſit rationẽ, atq; vtinã cum gaudio. ¶Quarto colligitur, verã eſſe fidem de ijs,
quæ non videntur. ſ. nec oculo corporis, nec intellectus, ſed ſolo aſſenſu, aplo dicente. Fides ẽ
ſperandarum ſubſtantia reꝝ, argumentũ non apparentiũ. Hinc vere beati hodie à dño adfir Lucæ. 1.
manſ, qui nõ viderunt & crediderunt. Queadmodũ & beatã eſſe adfirmauit virginem Mariã
Eliſabetha, qm̃ non viſa nec intellecta crediderat, inquiens. Et beata quæ credidiſti, qm̃ perfi
cientur ea, quæ tibi dicta ſunt à dño. Sic quia credidit Abrahã deo ad ſe dicenti. Suſpice cœ- Geneſ. 15
F lũ, & numera ſtellas ſi potes, &c. imputatũ eſt ei ad iuſtitiã. ¶Non eſt igitur, quod deſidera Roma. 4
mus ea, quæ nobis ad ſalutẽ conſequendã, credenda ſunt vel oculis vel ſignis videre. Id quod Galat. 3
inter alios paꝝ feliciter ceſſit Zachariæ, viro alioqui ſanctiſſimo. Ad quẽ angelus. Et ecce eris Lucæ. 1.
inquit, tacens, & nõ poteris loqui vſq; in diẽ, quo hæc fiant pro eo, quod non credidiſti verbis
meis, quæ implebuntur in tẽpore ſuo. Ita nimiꝝ hodie ſatis ſerio dñs benigniſſimus Thomã
dilectum diſcipulum videtur increpare, dicens. Infer digitum tuum & vide manus meas, &
adfer manum tuam & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus. Ad quod ſane verbum, ip-
ſe tremebundus proculdubio, exclamans ait, Dominus meus & deus meus. Q. d. O clemen-
tiſſime domine, meam mihi indulge incredulitatem: quandoquidem nihil nunc dubitauerim
de te viuente, qui vita, reſurrectio es & veritas. Iam certus ſum, confirmo reſurrectionem, ꝓ- Joh. 11. 14
dico immortalitatem. Tu es dominus meus & magiſter meus, ego ſeruus tuus & filius ancillæ
tuæ, Tu deniq; es deus meus, qui me creaſti & pro me carnẽ ſuſcepiſti, quam vt me redimeres
morti tradidiſti, & vt me tecum reſuſcitares, nunc à morte reſurrexiſti. Hæc eſt fides mea, ita

Digitized by Google

ſentio & ita credo. ¶Scias aũt non caſu,ſed diuinæ pietatis diſpenſatione geſtũ eſſe,vt Tho G
mas ille dilectus diſcipulus tunc abeſſet,qui audita reſurrectione dubitaret, dubitãs palparet,
& palpãs crederet,vt à nr̃is cordibus omnẽ dubitationẽ expelleret,& dũ in magiſtro ſuo vul
nera palparet carnis,in nobis vulnera ſanaret infidelitatis,noſtrã fidẽ nõ modo roborans,ſed
& excludens errorẽ hæreticoꝝ,dicentiũ,Ieſum verũ corpus non habuiſſe. Atq; ſic plus nobis
Hebr.11. Thomæ incredulitas q̃ alioꝝ credulitas ad fidem profuit. ¶Sed audio hic quæri,ſi fides eſt H
non apparentiũ,& quomodo dicit Thomas credere, quũ,quod credidit vidit, dñ̃o dicente:
Quia vidiſti me Thoma,credidiſti? Reſpondendum cenſeo,aliud Thomã vidiſſe & palpaſſe
corpore,& aliud corde credidiſſe. Hominẽ eñ̃ ſeu humanitatẽ vidit & tetigit,& deũ ſeu deita
tem,quæ in p̃ſenti videri nequit,credidit,factus profecto excellẽs theologus, antea infidelis,
vtpote qui duplicẽ naturam,vnicamq́; hypoſtaſim Chriſti edifferuerit, Dicendo eñ̃ domi-
nus meus,humanã naturã,cui datũ eſt totius creaturæ dominiũ,dicendo autẽ, deus meus,di-
Iohan.10 uinã,quæ omnia condidit,cõfeſſus eſt. ¶Quinto collige, nos debere ſcriptis,quæ tradunt I
Iohan.16 credẽda,credere,q̃n quidẽ,quæ credẽda ſunt, ideo ſint ſcripta vt credamus,ſ.abſq; alia proba
2.Petri.1. tione. Nec negãda eſt ſcripturæ fides,quũ ſolui nõ poſſit:nimiꝝ à ſpũ ſancto infuſa,Petro di-
cẽte. Nõ volũtate humana allata eſt aliqñ prophetia,ſed ſpũ ſc̃tõ inſpirati loquuti ſunt dei ho
Lucæ.16 mines. Sic Abrahã alibi duriter diuiti apud inferos epuloni,miraculũ pro fide fratrũ expoſtu
lanti,reſpõdit,dicẽs: Habẽt Moyſen & prophetas,quos ſi nõ audiunt,neq; ſi quis ex mortuis
reſurrexerit,credẽt. Nos itaq; fr̃es chariſſimi conemur eẽ ex nũero eoꝝ beatoꝝ,q nõ viderũt
& crediderũt,ſ.ex ſcriptis,quales erimus,vbi q̃ credimus operando exercemus.

¶HOMILIA XLI. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohan.10. Ego ſum paſtor bonus.

Dominica prima poſt octa. paſchatos

BONI nimiꝝ eſt paſtoris,vt alio proficiſcens aliũ loco ſuo ſufficiat A
paſtorem,qui ſuis in abſentia ouibus vtiliter præſit,quod vt cõmo-
dius & certius facere poſſit,formã illi paſtoratus ex ſeipſo oſtendit,
dicẽs, Paſce interim oues meas,quẽadmodũ ipſe illos paui. Ita nimi
1.Petri.5 rum Chriſtus paſtor ſummus,idẽq; princeps hinc paulo poſt in cę-
lum abiturus,ne ſuos,quaſi oues ſine paſtore derelinqueret paſtorẽ
ſuo loco,nõ vnum,ſed multos ſuffecit,ap̃lo alibi ſcribente, illiſq; ſe
Ephe.4 ipſum præbuit in officio paſtoratus exẽplũ,quod eos ſequi oporte
ret,ſi ſibi & ſuis bene præeſſe vellẽt,idq́; facit in hodierno Euange-
lio,inquiẽs. Ego ſum paſtor bonus,&c. ¶In cuius exordio admo- B
Eccleſ.17 nuerim. Primo, Etſi vocabulo paſtoris veniat vnuſquiſq; mortaliũ,q vel vnius vel alterius vl̃
pluriũ hominũ curã ſuſcepit,ceu eſt paterfamilias, ludimagiſtri, artifex,&c. ſiquidẽ dñs vni-
cuiq; de proximo ſuo mandauerit,proprie tñ venit,q in publico regimine cõſtitutus eſt, ſiue
ſit prophanus ſiue eccleſiaſticus,veluti eſt papa,cardinalis,patriarcha,archiepiſcopus, epiſco
pus, Cæſar, rex, dux, princeps, baro, comes, conſul, magiſtratus, hocq́; genus p̃latorum alius,
ad cuiuſmodi Chriſtus hodie loquitur in Euangelio. Secundo quæri ſolet, quam ob rẽ vnuſ-
quiſq; p̃latus vocetur paſtor,quũ eñ̃ ex re plerunq; ſemper nõia imponi cõſueuerunt, neceſ-
ſum eſt, vt & ratio ſubſit, quur ſinguli prælati vocentur paſtores. Reſpondeo recte quæri,&
poſſe quoq; ad hunc modũ reſponderi,quoniã eadem eſſe debeant in p̃lato bono q̃ ſunt in bo
no paſtore. ¶Primo quidẽ boni eſt paſtoris,quũ nomen ſit eminentiæ,vt gregem præcel C
lat, ſicut ille ſit homo rationalis, iſtæ ſunt beſtiæ. Ita boni eſt paſtoris, vt vita & moribus hoc
p̃ſtet ſubditis, quo beſtijs hõ p̃ſtat,debetq́; tantũ actionẽ populi p̃cedere actio p̃lati,quãtum
diſtare ſolet à grege vita paſtoris. Ita eñ̃ in oĩbus recte debet p̃latus loqui & agere, vt poſſit cũ
Iohan.13 Chr̃o ad ſuos dicere. Exẽplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Hinc ad p̃
latos dñs: Sic,inq̃t,luceat lux vr̃a corã hoĩb. vt videãt op̃a vr̃a bona,& glorificẽt patrẽ veſtrũ
Matt.5 q in cœlis eſt. Sed qualis ſit nũc vita quorundã p̃latoꝝ,& q̃uo luceãt moribus,nõ eſt,qđ mul-
tis oſtendã,quũ res ipſa loquat̃. ¶Secũdo,boni eſt paſtoris,quũ ſit nomẽ amoris,vt gregẽ p
potentiã amoris ſic defẽdat, vt nõ dubitet ob ſalutẽ oĩm oppetere mortẽ,Chr̃o hodie dicẽte D
Bonus paſtor aĩam ſuã ponit pro ouib. Sic etiã bonus p̃latus debet ſuos cõtra viſibiles & inui-
ſibiles hoſtes,ſ.hęreticos,tyrãnos,ſceleroſos & dęmones ad mortẽ vſq; defendere,nec fugere
ingruẽtibus lupis. ¶Eheu q̃ multi ſunt,q ſua dũtaxat curãtes,& remiſſi & negligẽtes p̃mit- E
tũt oues ſuas à lupis rapi,diſpergi,vorariq́;:q vtiq; nõ merent̃ dici paſtores,ſed mercenarij,
qui etſi p̃bendas recipiũt & emolumẽta nedũ mente timida fugiũt,ſed & loco & corpore lon
ge à cõmiſſis ouibus abſunt,nullã pro eis curã ſolicitudinis habẽt,de terrenis cõmodis & ho-
noribus lætãtes pereũtibus interim aĩabus ſubditoꝝ,de q̃bus tñ deo Max. in diſtricto iudicio

rationem

rationem ſunt reddituri, qui tum optarent ſe non fuiſſe paſtores hominum, ſed magis comedíſſe ſiliquas porcorum. Quibus proinde dominus minatur væ, inquiens: Væ vobis, non aſcēdiſtis ex aduerſo, neq; vos expoſuiſtis murum pro domo Iſrael, vt ſtaretis in prælio in die domini. Ex aduerſo aſcendere, eſt quibuſlibet poteſtatibus prauæ agentibus libera voce contraire, & eorum peccata (domino iubente) reprehendere. Pro domo domini Iſrael murum ſe opponere, eſt fideles & innocentes contra peruerſorum iniuſtitiam ex iuſtitiæ authoritate citra timorem vindicare, in quorum numero maximè ſunt diuini verbi præcones. Hebræ. 13 Ezech. 13 Eſaiæ. 58

F ¶ Tertio, boni eſt paſtoris, quum ſit nomen ſapientiæ, vt gregem per prudentiam & ſcientiam bene gubernent, ne errent & perdantur. Sic bonus prælatus eſſe debet prudens & doctus, vt ſubditos in omnibus regere poſſit, quæ ad ſalutem ſunt, ne perdantur. Hinc ad prælatos & maximè ſummates Propheta ait: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Id quod Moyſes in perſona vniuſcuiuſq; prælati magnopere optabat, dicens: Prouideat dominus Deus hominem, qui ſit ſuper multitudinem hanc, & poſſit intrare & exire ante eos, & educere & introducere, ne ſit populus domini ſicut oues ſine paſtore. Quod vbi Solomon petijt à Deo longe maiora obtinuit, dicens: Et nunc domine Deus, tu regnare feciſti ſeruum tuum pro Dauid patre meo. Ego autem ſum puer paruulus & ignorans ingreſſum & introitū meum & cętera. Dabis ergo ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit & diſcernere inter bonum & malum. Pſalm. 2. Nume. 27 3. Re. 3. 4.

G ¶ Atq; vtinam quiq; omnes prælati idipſum optarent & diſcerent, vt regere poſſent ſuos ne errore ꝑderentur, at vereor pleroſq; ſubditis eſſe indoctiores & imprudētiores, vtpote q̄bus penè nulla ē amplius rō doctrinę & prudētiæ, ſed potius inuentionis aſtutę, qua diteſcant & ſe non alios iuuent, q̄ vtiq; non cognoſcūt oues ſuas, nec oues ipſos iuxta Chri verbū, ideoq; mercēnarij potius ſunt, q̄ paſtores, q̄ tunc ſuos agnoſcūt vbi eos ꝓ qualitate regūt & inſtruūt.

H ¶ Quarto, boni ē paſtoris, quū ſit nomē ꝓſidētiæ, vt oues verbo & ſi opus fuerit, facto errantes corrigat. Ita bonus prælatus ſuos debet, ſi errant vel malè agunt, primo verbo: deinde, ſi acquieſcere noluerint, verbere corrigere & emēdare, ad ipſum, domino dicēte: Paſce populum tuum in virga tua. Sic ꝑ Prophetam dominus ait: In chamo & fręno maxillas eorū conſtringe qui non approximant ad te. Talis nimirum prælatus erat Paulus ad Corinthios dicens: Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate & manſuetudinis ſpiritu. Sic idē publicum fornicarium, quia fortaſſis admonitioni non acquieuerat, Satanæ in interitum carnis tradidit, vt ſpiritus ſaluus eſſet in die domini noſtri Ieſu Chriſti. Ita etiam faciundum eſt, vnicuiq; prælato & maximè ſeculari, qui propterea gladium portat, vt ſit vindex in iram ei, qui male agit. Sic Chriſtus: Oues quæ ex alio ouili erant, adduxit vario nimirum modo, vt eſſet vnum ouile, ſcilicet Gentilium & Iudæorum & vnus paſtor, ſcilicet omnium Chriſtus. Miche. 2 Pſalm. 31 1. Cor. 4. 1. Cor. 5. Roma. 13. Ephe. 2

I ¶ Quinto, boni eſt paſtoris, quum ſit nomen prouidentiæ cum miſericordia, vt ꝑ clementiam gregi prouideat ne deficiat. ſ. ob defectum paſcuæ tam ſpiritualis, quę eſt verbum Dei, q̄ corporalis, quæ eſt omen, quo alimur & ſuſtentamur. Ita nimirum prælatus bonus debet ſuos paſcere & fouere clementer. Primo, ꝑ paſcuam verbi Dei, in quo viuit homo ad vitam ęternam. Qui enim (ait ſcriptura) miſericordiam habet, docet, & erudit ſicut paſtor gregē ſuum. Secundo, ꝑ paſcuam cibi & alimenti temporalis: nempè prouidēter proſpiciens ne fames in ouili ſuo ſuboriaſ, aut ſi fames eſt, ne fame pereant ſubditi, dans modum, vt alimenta habeant tempore Cariſtiæ. Si enim prælatus debet animam, id eſt, vitam ſuam ponere pro ouibus, quanto magis debet efficere, ne fame moriaſ oues propter defectum cibariorum, quæ pro poſſe illis debet miniſtrare, quod niſi fecerit non paſtor eſt, ſed mercenarius, nec ſuos ſed ſe amans & diligens: Qui enim (inquit Iohannes) habuerit ſubſtantiam huius mundi, & viderit fratrē ſuū, neceſſe hr̄e, & clauſerit viſcera ſua ab eo, quomodo charitas manet in eo? Ita nimirum et olim Ioſeph bonus fuit prælatus ſub Phararaone, qui tēpore fertilitatis diligenter collegit frumēta, quæ tēpore ſterilitatis & famis benigne diſtribuit. Aperuit enim vniuerſa horrea & vendidit Aegyptijs, & alijs. Ita & Chriſtus fuit optimus prælatus, videns alibi turbam eſurire & egere dixit: Miſereor turbæ, q̄a triduo iam perſeuerat mecum, & non habent, quod manducent. Ita & nunc vnuſquiſq; prælatus ſui populi miſereri debet, ne fame pereat, non ſe dumtaxat paſcens, cogitans ſe nihil eſſe ſine populo, qui laborauit & laborat. Quod niſi faceret, vę eſſet ei, dicit enim ad huiuſmodi paſtores dominus: Væ paſtoribus q̄ paſcūt ſemetipſos Lac comedebatis & lana operiebamini, & quod craſſum erat occidebatis, gregē aūt meū non paſcebatis, requiram gregē meum à manu eorū, & ceſſare faciam, vt vltra non paſcant gregem meum, nec paſcant amplius paſtores ſemetipſos. Deuter. 8 Eccl. 18 1. Iohan. 3 Gene. 41. Matt. 15 Ezech. 34

HOMILIA XLII. DE EO, QVOD LEGITVR,
Iohannis decimoſexto: Modicum & iam non videbitis me &c.

Dn̄ica. ij. poſt octa. paſche.

Digitized by Google

HODIERNI EVANGELII VERBA DVABVS QVI A
dem partibus tractanda cenſemus, quandoq̃dem duo ipſoꝝ intelle-
ctus inibi reſideant. Quoꝝ primus eſt literalis idemq́ꝫ hiſtoricus, al
ter verò moralis. Primus præcipuè ad diſcipulos, ſecundus autẽ ad
nos om̃es attinet. Quàm verò ſua primus intellectus indigeat de-
Johan.1 claratione hinc patet, quoniam illi eius rogauerint lucidationem, q
ſecum vl̃ corporaliter præſens habuerint lumẽ illud veꝝ, quod illu-
Johã.8.9 minat omnẽ hoĩem venientẽ in hunc mundũ, de ſe dicens: Ego ſum
lux mundi. Et quàm diu ſum in mũdo, ſum lux mundi. Qui ſequit̃
me nõ ambulat in tenebris. Modo ſi q cum luce morati ſunt illamq́ꝫ
diligẽter ſecuti rogant lucẽ ſibi dari verboꝝ hodierni Euangelij, dicẽtes: Quid eſt hoc, qđ di-
cit nobis, modicũ & non videbitis me, & iteꝝ modicũ & videbitis me, q̃a vado ad patrẽ, neſci
mus q̃d loquit̃, quanto magis ipſi orabimus eoꝝ verboꝝ declarationem, q (vt plurimũ vere-
or) in tenebris peccatoꝝ, relucta luce, cæcutientes ambulamus? Igit̃ auxilio æternæ lucis, ſci-
Johan.16 licet Ieſu Chriſti conemur prædicta verba vel paucis ad hunc ſanè modũ dilucidare. Quum
dñs Ieſus ſe in cœna cũ ſuis diſcipulis vltima paulòpoſt ex hoc mundo ituꝝ ad patrem ſciret,
nec ignarus quàm ex ſuo diſceſſu futuri eſſent mœſti, vtpotè quẽ ſupra quàm dici poſſit dili-
gebant, nihil æquè ſtuduit atq́ꝫ facere, vt bene ferrẽt ſuam ſeparationem. Quia verò plerumq́ꝫ
ſolemus p triſtium auditionem aſſueſieri ad ferendam patientiam, quaſi tæla (quod dici ſolet)
præuiſa minus noceant, proinde dominus aliquoties ſuæ, & ſic tamen apud illos meminit ab-
ſtionis, vt interim quoq́ꝫ eoſdẽ de ſua reuerſione conſolat̃. Sic in hodierno Euangelio fecit,
inquiens. Modicum & iam non videbitis me, & cætera. Quaſi diceret: Fortem animũ adſumi-
te aduerſus tempeſtatẽ imminentem, & in rebus adflictis ſeruate vos. Breue tempus eſt, quod
orbamini conſpectu meo, ſed id longum non erit. Poſt exiguũ enim tẽporis ſpaciũ rurſus red
dar oculis veſtris, vt paulatim aſſueſcatis carere corpis huius conſpectu, qui vobis inutilis eſt.
Nam ad patrẽ redeo, maiora vobis largiturus, vbi vobis conſpicuus eſſe deſiero. Tantus autẽ
mœror occuparat id tẽporis diſcipuloꝝ animos, vt toties iterata nec intelligerẽt, nec memi-
niſſent, dicentes: Quid ſibi vult hic ſermo? Breue tẽpus eſt, quod me non videbitis, & cætera.
Quomodo videbitis eum, q ſe ſubducit ad patrẽ? Aut q̃d ſibi vult hoc breue tempus, quo ſui
vidẽdi copiam nobis adimet? Rurſus aliud breue, quo ſui vidẽdi nobis copiam faciet. Obſcu-
rus eſt hic ſermo, nec intelligimus q̃d loquat̃? Quum tamẽ dñs Ieſus haud obſcurè hiſce ver-
bis indicaret, ſe p mortem & ſepulturam afutuꝝ à conſpectu ſuoꝝ, ſed rurſus poſt triduum
Acto.1, eodẽ quidẽ corpore, ſed iam immortali videndũ eſſe ſuis, vt aliquot dies confirmatis diſcipu-
lorum animis ſeſe reciperet in cœlum. Ieſus proinde intelligẽs, quod haberẽt in animo pcon-
tari ſe, quid ſibi vellet, quod dixiſſet, præuenit illorum interrogationẽ vt (quemadmodũ ſolet)
oñderet ſibi notas eẽ, q̃uis arcanas hoĩm cogitatões, inquiẽs: Rurſum hoc cõturbat animos ve
ſtros, qđ dixerim ad breue tẽpus, &c. ac vtens exemplo mulieris parientis.

¶Vnde non obſcurè patet (vt anno ſuperiore diximus) Euangelij ſenſus moralis, ad nos B
2.Petri.3, omnes attinẽs in hunc q̃dem modũ, ita vt modicũ tẽpus, quò Chriſtus à nobis non videt̃, ſit
totum tẽpus iſtius mortalis vitæ poſt domini aſcenſionẽ pro ætate cuiuſlibet hominis vſq́ꝫ
2.Timo,3 in finẽ mundi, in quo vtiq́ꝫ omnes, qui piè viuere volunt, contriſtantur propter varias in hoc
mundo tribulationes, anguſtias, & perſecutiones, quæ tamen breui deinde, viſo, ad iudicium
2.Timo.3 venturo Chriſto, in gaudium vertetur, quod nemo à pio homine ſit ablaturus. Ex quibus
modo breuiter colligimus.

Acto.14, ¶Primo: Hominẽ vel maximè pium hoc in ſeculo vſq́ꝫ ad vitæ exitũ ſemp forè tribulatũ, C
Job.7.14, & anguſtiatum, nec aliter lætitiam ſempiternæ vitæ poſſe ingredi, adeò qđ verè dixerit Iob:
Militia ẽ vita hoĩs ſup terram. Et homo natus eſt de muliere, breui viuẽs tẽpore, multis reple
tur miſerijs, & nunq̃ in eodẽ ſtatu pmanet. Atq́ꝫ ſanè neq́ꝫ labore, neq́ꝫ ſolicitudine carere pe-
Ephe.6. quẽ cõditio viæ p mediũ hoſtiũ ire cogit. An non p medium hoſtiũ ambulat, q̃ſq́s in huius vi
tæ via gradit̃, in q̃ bellũ gerere neceſſum ẽ, ſpm̃ aduerſus carnẽ intus, aduerſus mũdũ eminus,
periculoſius vero aduerſus principatus & poteſtates, aduerſus mundi rectores tenebratum ha
Plini⁹ in rum. Hinc ob tam periculoſas in hoc mundo tribulationes non modo Aethnici putarunt, vel
pro.libr.7, ſatius eẽ, vt qs non naſceretur vel perq̃ ocyſſimè moreret̃, ſed & idem ſenſit Eccleſiaſtes, di-
Eccle.4, cens: Et laudaui magis mortuos quàm viuẽtes, & feliciorẽ vtroq́ꝫ iudicaui, q necdum natus eſt
nec vidit mala, quæ ſub ſole fiunt. Non eſt igitur hic mundus diligendus, quum ſit vanus, &
vanitate plenus, non exhibens bona quæ promittit, ſed fallit, & ſpiritũ affligit, imò deniq́ꝫ de-
1.Johan.2 ficit, & in ſe confidentem prorſus confundit, prӕterit enim mundus & figura, & eius concu-
piſcentia, quia falſus & inſtabilis.

¶Secundo colligimus, vel ideò nos debere patienter ferre huius ſeculi anguſtias, & in eis D
piè perſeuerantes manere. Primo, quoniam, vt breue eſt hoc tempus, in quo tribulamur, ita
& bre-

& breues ſunt eius tribulationes & anguſtię: quandoquidem (Iob teſte) ventus eſt vita noſtra Iob. 7.
Et homo (vt inqt Propheta) vanitati ſimilis factus eſt, dies eius ſicut vmbra prętereunt. Atq; Pſal. 143
demũ quid eſt (ait Iacobus) vita noſtra, niſi vapor ad modicũ apparẽs, vt patet ex facti euiden Iaco. 4
tia. Quum ꝓinde frẽs, breue quod eſt, penè pro nihilo haberi ſoleat, agite hoc tpe modico pa-
E tienter feramus mala, quæ nos pręmunt, & qdem ¶ Secũdo, q̊niam ꝑ ijs breuibus tribulatio
nibus certò habituri ſimus æternam & immẽſam alibi lætitiam & mercedẽ, & adeò magnam, Roman. 8
vt (Paulo teſte) oẽs huius mundi paſſiones, eiuſmodi futura lætitia & mercede non ſatis ſint di
gnæ, quoniam (vt idem ſcribit) illud quod in prę̨ſenti eſt, momentaneum & leuæ tribulatio- 2. Cor. 4.
nis noſtrę ſuper modum in ſublimitate pondus operatur æternę gloriæ, in qua tantum Deus
ipſum diligentibus præparauit bonum, quantũ non auris audiuit, nec oculus vidit, nec in cor 1. Cor. 2.
hominis aſcendit. Et hoc eſt, quod Chriſtus hodie ad nos omnes, inquit: Vos nunc qdem tri-
ſtitiam habetis, iteꝝ autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrũ & gaudium veſtrum nemo tol
let à vobis. Quaſi diceret: Luctus erit breuis, ſed gaudiũ erit ꝑhenne, nec à quoquàm auferen-
dũ. Si itaq; fratres ꝓpter mercedẽ aliquam hic tẽporalẽ aliquoties peſſima quæq; toleramus,
F & quare non toleremus huius ſeculi mala propter mercedem alibi ineloquibilem.
¶ Tertio colligi: Totam noſtram ꝓ hiſce mũdi laboribus & anguſtijs mercedẽ conſtare in
glorioſa Ieſu Chriſti aliàs viſione. Quia enim (inqt dñs) me iteꝝ videbitis, triſtitia veſtra con- Iohan. 17
uertet in gaudiũ. Et rectè qdem, quũ eñ Philippus verè dixit: Dñe oſtẽde nobis patrẽ, & ſuf-
ficit nobis, & quare non ſufficeret nobis ad omne gaudiũ, videre aliàs Chrm, q idem ſit cum Iohan. 14 Pſal. 16
patre, ipſomet dicẽte: Philippe, q videt me, videt & patrẽ meũ. Et hoc eſt, qd' Propheta dice-
bat: Satiabor dum apparuerit gloria tua. Dei patris gloria quę eſt? Vtiq; Chriſtus, quẽ cũ poſt
hanc vitam videbimus, ꝓculdubio gaudebimus, & gaudiũ noſtrũ nemo auferet: quia æternũ
Ideoq; chariſſimi fratres, quum ſic Deo placet, demęretibus peccatis noſtris, vt ſine intermiſ-
ſione tribulemur, donec viuimus, admoneo, vt errata cognoſcentes, & emendantes patiẽtes
ſimus, non deficientes, nec deſpęrantes. Simus memores breue hoc eſſe tempus, in quo domi
num non videmus, propter quem abſentem tribulamur, ſed quæ tribulatio vtcunq; breuis ſit Apoc. 7. 21
nobis tamen acquiret gaudium æternum, in quo gaudebit cor noſtrum inenarrabili lætitia,
quum abſterget Deus ab oculis noſtris omnem lachrymam, neq; erit luctus, neq; clamor, ne
q; dolor, vtpotè quod tum nec meminerimus quidem præ nimio gaudio preſſuræ, quam per
peſſi ſumus in hoc mundo.

¶ HOMILIA XLIII. DE EO, QVOD LEGITVR, Iohannis decimoſexto: Vado ad eum, qui me miſit, &c.

Dñica. iij. poſt octa. paſche.

A QVAM FVERIT DISCIPVLIS IVCVNDA ET SVAVIS
Dñi Ieſu in terris conuerſatio & q̃ illi fuerint eidem adfecti, vl' inde facile eſt in
telligere, ex hoc: qd' etſi ipſi iam intellexerant non prorſus obſcurè dñm ipſm
per mortem in gloriam Dei patris hinc abituꝝ, fore tamẽ ſecum ſemp domi-
num optabant, mœſti ac triſtes de auditu & dictu illius abitionis, quanq̃ nec
mirũ, qd' illi more humano ipſi dño tantopere fuerint adfecti, quũ eſſet non
modo fons omnis grę, ſed vel gratia ipſa, quò ꝓſente nihil habebant timere de periculo, q̊niam
erat ipſe ſaluator, nihil de morte, qa erat vita, nihil à quopiam homĩe, qa ille Deus erat, nec de-
niq; de aliq̃ defectu, quũ ille eſſet, in q erat omne bonũ, omneq; gaudiũ. Et hoc eſt, qd' alibi do
minus in cęna paulòpoſt abiturus, ad eos dixit: Qñ miſi vos ſine ſacculo & pera & calciamẽtis, Lucæ. 22.
nunqd aliqd defuit vobis? At illi dixerũt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nũc q habet ſacculũ tollat
ſimiliter & perã. Et q non habet, vendat tunicam ſuã & emat gladiũ, incipiẽs Aplis ijſdẽ ꝓdi-
cere ꝑſecutionem quam eſſent in eius abſentia ſic paſſuri, vt quicũq; eos occideret, crediturus
eẽt Deo ſe facere obſequiũ. Id quod illi audientes eumq; receſſurum ꝑcipiẽtes, cœperunt eſſe
adeò triſtes & mę̨ſti, vt planè nullus ex eis rogaret, quò vellet ire? Dñs ꝓinde illos ſua abſentia
mœſtus agnoſcẽs, ne in ipſa ſua triſtitia ſuccumberẽt, paternè conſolatus eſt eos, ꝓmiſſione al
terius paraclæti ſpũs. ſ. ſancti, cuius conſolatõe oĩs eoꝝ triſtitia vertẽda erat in tale gaudiũ, qd'
B deinceps nemo tolleret ab eis, adijciens ſando verba præſentis Euangelij.
¶ Ex cuius ſenſu & verbis (obmiſſis quibus ſcatet, myſteriorum ſacramentis, quæ annis ſu-
C perioribus retulimus.) ¶ Primo colligimus non expedire filijs vt indulgentius apud paren-
tes domini foueantur: nimirum inibi voluptate domeſtica irretiti, nihil malorum experi-
untur, nec ad virtutes capeſſendas ſe erigunt, contenti, vt in quiete, & ſine cura bibant, &
comendant. Sunt ideoq; filij pro loco, & tempore, & perſona peregrè mittendi, vt ibi per-
diſcant, quid ſibi deſit, deinde ſibi & alijs futuri vtiles. Exemplo filij prodigi, qui niſi fo- Lucæ. 15
ris famem & ſitim, & hoc genus malorum expertus fuiſſet ad ſe & ad patris voluntatem
nunq̃

Digitized by Google

nunquàm rediſſet. Et hoc eſt, quod Chriſtus hodie ait ad ſuos: Sed quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia impleuit cor veſtrũ, ſed ego veritatẽ dico vobis, expedit vobis, qđ ego vadam. Si enĩ non abiero paraclętus non veniet ad vos. Si aũt abiero, mitto eum ad vos. Quaſi diceret: Etiã ſi innumeris modis magis triſtitia adficiamini, ego qđ vobis vtile eſt, dico. Nam vos quidẽ velletis ſemp eẽ mecũ, atq hoc nõ eſt expediẽs. Nam ſi ego non abiero, paraclętus non veniet ad vos. Ideoq́ etſi vos meã velletis pręſentiã, nõ obedirẽ vobis, ſed eligerẽ potius, qđ vobis vtile, q̃ pniciosam vobis vrãm voluntatẽ. ¶ Vnde Scđo colligit nos eis, q̃s ex animo diligimus vti diligere oẽs debemus, debere loqui & facere, qđ ipſis eſt vtile, vł & ſimul ſuaue, nõ qđ ſuaue tantũ, ceu faciũt adulatores, q dumtaxat ad venti ſpirationẽ loquunt & agunt, vt captent fauorẽ & priuatũ commodũ. Quod hominũ genus facile omniũ eſt pnicioſiſſimũ maximè cõuerſans cũ principibus. Siqdem & vnicuiq; p loco & tpe dicẽda eſt veritas, vteũq; audita aſperrima, odiũ pariẽs. Qui enĩ corrigit (ait Solomon) hoĩem, gratiã poſtea inueniet apđ eum magis q̃ ille, q per linguæ blandimẽta decipit. Atq; ſanè (vt eadẽ inquit ſcriptura) melior eſt manifeſta correctio quam amor abſcõditus. Meliora ſunt vulnera diligẽtis q̃ fraudulenta oſcula odiẽtis. Et hoc eſt, quod Aplus hortať, dicẽs: Propter qđ deponẽtes mendacium, loquimini veritatẽ, vnuſquiſq; cum proximo ſuo. Proinde ait Chriſtus: Veritatẽ dico vobis, vt ego vadam expedit vobis. Q. d. etſi non libẽter auditis, quod dixerim me abiturũ, dico tamẽ vobis veritatem, id eſt, id loquor qđ vobis vtile eſt, nolens vos mẽdacio ſuauitatis traducere. D

Prouer. 28

Prouer. 27

Ephe. 4

¶ Vnde tertio colligiť, ſi volumus nobis à Chriſto ſpm̃ ſuum ſanctũ dari, atq; ea, quæ ſpiritus ſunt intelligere, neceſſum eſt, vt vltra nõ adficiamur viſibili & mortali Ieſu Chriſti præſentia, id eſt, neceſſum eſt, vt omnem huius mundi conſolationẽ & carnis relinquamus. Nec enim niſi ſpirituales ſpiritualia intelligere quimus. Hinc Apoſtolus: Quæ ſurſum ſunt (inquit) ſapite, non quę ſup terram. Et hoc eſt, qđ dominus ait ad diſcipulos: Si non abiero, paraclętus nõ veniet ad vos. Non hoc dicit, quod eius pręſentia eſſet impedimẽto ſpiritui ſancto, q ſemper cum eo fuit, & idẽ cum ipſo eſt. Quaſi diceret: Si hanc carnalẽ dilectionẽ à vobis abire non fecero, nõ eritis digni, vt paraclętus veniat ad vos: q̃diu enĩ de me carnaliter ſentietis, nõ eritis idonei vt ſpm̃ ſanctũ recipiatis. Diſcipuli enĩ corpali Ieſu Chři adfectu delectati & cõuerſatione, minus curauerunt diuina eius myſteria intelligere, minus etiam in Deũ amoris adfectibus ferri, ſed carnaliter nouerũt, carnalr & dilexerũt, cõtenti cum eo ſemp manere in terris. Adeo enĩ illi eius corporalẽ præſentiam dilexerũt, vt ſine illa nõ delectaret viuere: Vnde minus idonei efficiebanť ad ſuſceptionẽ ſpũs ſancti. Habita enĩ vna cõſolatõe nõ q̃riť alia. Qm̃ igiť diſcipuli delectabanť in pſentia Chři, nõ petebãt, nec deſiderabant aduentũ paracleti, vtpotè q nõ venit ad mentẽ hoĩs niſi vocatus & deſideratus, Sapiẽte dicẽte: Optaui, & datus eſt mihi ſenſus, vocaui, & venit in me ſpũs ſapiæ. Sic ĳdem diſcipuli, ſubtracta humana Ieſu Chři forma iam ad cœleſtia, quò caput ſuum migraſſe cognouerunt, deſiderio adſpirabant. Eam ob rem Chriſtus diſcipulis ſe ſubtraxit corporaliter & viſibiliter, vt eum diſcerẽt amare ſpiritualiter. Et aſcẽdit in cęlũ, vt corda poſt ſe traheret vt dilectio pgeret poſt dilectũ. Ideoq́ frẽs ſi dñi ſpiritum habere voluerimus, Chriſtum ſecundum carnẽ nõ noſcamus, ſed ſcđm ſpm̃ cum Aplo, id ẽ, deponamus huius mundi ſolatia carnalia, & quęramus cõſolationẽ ſpũalẽ & diuinã, q̃ nõ dať admittẽtibus alienam. Tam enĩ mundus eſt ille ſpũs ſanctus, vt in nullo quieſcat, niſi in eo q omnino eſt ſpũalis, nullo carnali ſolacio prępeditus: quando qdem non compatianť ſe conſolatio diuina, & ſenſualis ac ſecularis, quum nulla ſit conuentio Chriſti ad Belial: Nec aliqua participatio iuſtitiæ cũ iniq̃tate, nec ſocietas luci ad tenebras. Fugiamus proinde cõſolationẽ & mundi & carnis, q̃bus vt nutriť amor noſter, ita infirmať amor Dei, q ex omnibus viribus & ſup oĩa eſt diligẽdus. E

1. Cor. 2.

Coloſſ. 3.

Sapiæ. 7

1. Cor. 5.

Sapiæ. 1.

2. Cor. 6.

¶ Quarto colligiť officĳ eẽ ſpũs ſancti, vt mundũ. i. mundanũ hominẽ arguat de pctõ. ſ. infidelitatis, id qđ anthonomaticè & ſpecialr pctm̃ dr: q̃a eo manẽte, cętera manẽt, eo diſcedẽte, cętera remittunť. Et de pctõ. ſ. neglectę iuſtitię, & de pctõ. ſ. cõtẽpti iudicĳ. Et ſicut ſpũs ſanctus olim p diſcipulos mundũ maiorẽ (ad cuius cõuerſionẽ illi erant mittendi) arguit, vt ſic cõuerſus pœniteret, atq; in Chřm crederet, huius iuſtitiã ſequereť. ſ. ipſius mandata ſeruando, iudiciũq́ æternæ dãnatõis timeret, ita ipſe idem ſpũs ſanctus in nobis, qui ſumus mundus minor, noſipſos in conſciã propria de eiſdem peccatis emendando corripit. F

Marc. 6

Pſalm̃. 18

Roma. 10

¶ Vnde Quinto colligiť certiſſimũ eẽ ſignũ pſentię ſpũs ſancti nobiſcũ, arguitio peccati infidelitatis, iniuſtitię, & cõtemptus iudicĳ. i. vbi diſplicuerit nobis infidelitas, neglectus iuſtitiæ, cõtemptus iudicĳ. Si enĩ homo in Chřm credit, & eius iuſtitiã. ſ. bñ & virtuoſe opãdo ſequiť, timens, ne cum ſatana damnetur, certum eſt ſpiritum ſanctum ſalutariter cum eo habitare. G

Roma. 8.

¶ Quoniam pinde frẽs neceſſaria nobis eſt ſpũs ſancti inhabitatio, vtpotè ſine q̃ ſaluari nequeamus, quũ ſi q̃s ſpm̃ Chři nõ habet, hic nõ ẽ eius, firmiter in Chřm credamꝰ, vti in verũ dei filiũ, nřæ ſalutis authorẽ, qm̃ qui nõ credit, dãnať: & iuſtitiã eius. ſ. virtuoſam operationẽ, quã ipſe verbo & facto nobis exhibuit, ſequamur: non enim ingredi portam ad patrem poſſumus intrare, q̃ ipſe intrauit, niſi iuſti, eius mãdata ſeruauerimus atq; ſimul timeamus finale iudiciũ H

vbi ſecũ

Digitized by Google

vbi ſecundum opera quilibet iudicabitur, vbi nullum fugæ prędidium, nulla excuſatio, nullum
de alienis meritis auxiliū, nulla oīno pſonarū acceptio, ſed ſola quę hic fecimus opa, ſequunt. In Apoca.14
ijs certè tribus pctīs, in qbus cætera cōcludunt, ſi nos iudicauerimus, & noſipſos arguēdo, mo
nitore ſpū ſancto, emendauerimus, certū habebimus ſignū pſentiæ ſpūs ſancti, quem hic argu
entem attēdamus, & reformemur ad eius correptionē, vt ibi habeamus eundē nos ſaluantē &
oīa remittentē. Quē ſi neglexerimus ipſi iudiciū ſuū nō negliget, ſed qs hic iudicat ad emenda Eſa.14
tionē alibi iudicabit ad ęternā damnationē. Nec eſt qd nobis blādiamur: qnquidē ſi ſtella ma 2. Petri.2.
tutina nobiliſſima creatura lucifer ipe p neglectu iuſtitiæ piectus eſt ad inferos, & (vt ait Chri
ſtus in Euangelio) iudicatus, cui hominum parcet iudex iuſtiſſimus?

¶HOMILIA XLIIII. DE EO, QVOD LEGITVR, Iohannis decimoſexto: Amen amen dico vobis, &c.

Dñica. iiij. poſt octa. penteceſtes.

A HAVD AMBIGIMVS Chariſſimi fratres, ppter pctm̄ proto
plaſti ſic (ſcriptura teſte) terram à Deo maledici cœptam fuiſſeq̃ ma Gene.3
ledictam, vt iam olim nemo in ea ſit, nec vnq̄ futurus, q huius ſeculi
curis, ſolicitudinibus, anguſtijs, aduerſitatibus, hocq̃ genus miſerijs
careat, verū vnuſquiſq̃, vl' quàmlibet more humano ſingularis, in ſu
dore vultus ſui pane veſcit, donec reuertat in terrā, vnde ſumptus ē.
Idq̃ nō ſit, vt eiuſmōi tribulatōibus, Et eius culpā expiaremus idipm
pctm̄, qd ſolus Chrus teſtimonio ſcripturarū morte ſua ſubſtulit, vt-
potè qd nemo alius potuerit, verū vt ſic agnoſcamus q̄ ſit excellens
Dei Max. noſtri maieſtas, q̄ ſemel offenſa tm̄ exigit ſupplicij: dein-
deq̃ vt ſic caueamus à pctō eiuſmodi, à quo ſemel ſumus redempti. Poſtremo, vt ſic agnoſca
mus q̄ planè ſimus miſeri & inopes, imò prorſus nulli, q nec tantillū noſtris viribus poſſumus
aduerſum eiuſmodi maledictioni reluctari, ſed velimus, nolimus pati coacti iuxta Dei volun-
tatē, cui donec ille vult, parendū eſt. Cuius ſanè volūtas eſt, vt nō mō patiamur hāc primā ma
ledictionē, ſed vt eam patiamur etiā longè duriorē vbi repeccemus, qbus nouiſſima fiūt prio-
ribus deteriora. Atq̃ profectò ſic ſumus planè miſeri & inopes, vt nobis in omnibus deficia- Lucæ.11.
mus, nec in minimis nec maximis ſufficimus vt q (Aplo teſte) nec aliqd ex nobis cogitare qui- 2. Petr.2.
mus, q prorſus pendemus ex alieno adiutorio, q̄ omes indigemus, qm oēs peccauimus in vno 2 Corin.3
hoie qui ſic aduerſitatibus ſemp anguſtiamur, vt niſi aliūde fiat nobis auxiliū, neceſſum ſit nos Roma.5.
deficere & deſperare. Sed vnde (obſecro) in tantis tribulatōibus requiramus auxiliū? Nō vtiq̃ Romanā.8
à creatura, quæ vel oīs vanitati ſubiecta eſt, verū eſt idipm petendū à Deo ſolo, in quo ſolo vi-
uimus, ſumus & mouemur. Hinc ipe dñs noſter Ieſus Chrus à nobis hinc in cœlū receſſurus Acto.17
vnicū contra omnes imminētes aduerſitates commendauit præſidiū. ſ. oronem, quę nihil ali-
ud eſt, q̄ corā Deo expreſſio deſiderij ppter bonū adipiſcendū, vel malū remouendū in forma
B per verbū exterius vl' interius. Quē verò vt petere debeamus, & qūo & qd petēdū ſit planè ac
breuiter dñs pdocet in hodierno Euangelio. Ex q̄ colligit. ¶Prima doctrina, qd vnicū eſt in Judith.8
noſtris aduerſitatibus ad Deū Opt. refugium p oronem: qnquidē ille ſolus ſit, qui omnia pōt, Nume.23
quia dñs omniū & creator, qui & ſolus offendit, quiq̃ dare vult, qa pater miſericordiſſimus, Hebre.6.
qui & pmiſit nō fallit nec mentit. Et hoc eſt, qd ait hodie: Amen amen dico vobis, ſi quid pe-
tieritis prēm in noīe meo, dabit vobis, &c. Et hoc eſt, qd olim Ioſaphat princeps pijſſimus ho 2. Par.20
ſtium multitudine circūdatus ad Deum confugiens, inquit: Domine Deus patrū noſtrorū, tu
es Deus in cœlo, & dominaberis cūctis regnis gentium, in manu tua eſt fortitudo & potētia,
nec quiſq̄ tibi poteſt reſiſtere, &c. In nobis quidē nō eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic mul
C titudini reſiſtere quæ irruit ſup nos. Sed quū ignoremus, qd agere debeamus, hoc ſolum habe
mus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. ¶Scda, vt Deū patrem Opt. petamus in no Mat.3.17
mine Ieſu Chri, filij eius, vt qui ſolus ſit, in q̄ ſibi pater p ſe cōplacuit, & in cæteris p ipſum, cui Marci.1.
nihil negat, quoniam eius fecit voluntatē ſolus. Vnde Iohannes: Filioli mei (inquit) hęc ſcribo Johan.11
vobis, vt nō peccetis. Sed & ſi quis peccauerit, aduocatū habemus apud patrē Ieſum Chrm iu- 1. Johā.2.
ſtū. Et ipe eſt ppitiatio p pctīs nrīs, nō p nrīs āt tm̄, ſed etiā p totius mundi. Inde ſit, vt etſi ec
cleſia aliqd medio alicuius ſctī à Deo orat, idipm tn̄ finalr cōcludens petit ſibi largiri p dñm Ie
ſum Chrm, filiū eius. Adeamus ergo (inquit Aplus) cū fidutia ad thronū grę eius, vt miam cō Heb.4
D ſequamur, & grām inueniamus in auxilio opportuno. ¶Tertia, vt petamus vt nrm ſit gau-
diū plenū, qd nihil eſt q̄ ſalus nrā. i. vt petamus id qd nobis ſaluti eſt, id qd petere eſt in nomie
Ieſus, quod ſignificat ſalus. Quale cum aliquoties non petimus, fit vt ſæpe non exaudimur, ad Matth.4
quos ipſe Deus dicere poteſt. Neſcitis quid petatis? Et Iacobus ait: Petitis, & non accipitis, eo Jaco.4
quod male petatis. Cum enim Deus vult nos fieri ſaluos, id eſt, habere ſalutem, ſubſequens eſt Matt.20 Marc.10

vt nil

Digitized by Google

1. Timo. 2 2. Johā 5 vt nil debeamus, quam quod in noſtram eſt ſalutem. Id ſi petierimus, haud dubiè exaudie-
mur Iohanne dicēte: Et hęc eſt fiducia, quam habemus ad Deū, q̄ quodcūq; petierimus ſcd'm
Matt. 8 voluntatē eius audit nos. In eis igit quæ neſcimus in noſtrā forè ſalutē, voluntas & petitio no
ſtra cōformāda eſt voluntati diuinę, adeoq; Deo ipſi, q anteq̄ petimus nouit, qd nobis vtile ē.
¶Vnde ſuborit nō vulgaris quęſtio, q̄ q̄rit, qd ergo petimus deū, quū ipe ſcit, quę nobis pro E
Eccl. 5 ſunt vl nō, quiq; quę vtilia ſunt, dare vult. Rñdeo, nos à deo nō petere, vt aliqd illi notificemus
Hebr. 4 qui cuncta nouit, anteq̄ fiant & illū nihil latet, ſed ei oīa ſunt nuda & aperta, nec vt alioqui nō
Matth. 5 Lucæ. 6 velit dare, quū etiam aliquoties ex ſua ineffabili mīa, & ſępe indignis det, qbus facit ſeruire ſo- F
Sapiæ. 11 lem & lunam, & pluere, verū ideò nos petere. ¶Primo, q̄niam etſi ſciat, qd nobis vtile ſit, ac
Nume. 16 illud dare velit, nō tñ velit vtiliter dare, niſi medio quodam, qd' ē orō. Siqdem ille oīa agat, vt
2. Reg. 24 plurimū ordine quodam, vtcūq; poſſit vl nutu inordinatim facere. Nutu em̄ etſi is poſſet ho-
2. Reg. 17, 18 mines interficere, pleroſq; tamē omnes ita ſinit mori, vt prius ex cauſis ſecūdis ægrotare inci
piant, & ſic deinceps morbo conficiant. Sic quoq; defectu pluuiaꝝ vl illaꝝ abundantia aliquo
Lucæ. 4 ties cariſtiam inducit & famē, quā tñ ob peccata nr̄a iratus aliquoties nutu inferre pōt in oīm
Jaco. 5 abundātia reꝝ, quas pmittit ſubtus manus noſtras, vt dici ſolet, euaneſcere: queadmodū non
ſine admiratōe & terrore hoc agit tpe in ſignū tam ſuę in nos indignatōis & patiētiæ & admo
nitōis noſtroꝝ delictoꝝ. Alioqui (vt dixi) q̄niam is, q pręuidit & ordinauit hęc vl illa certo ſe
tpe datuꝝ, pręuidit, & ordinauit etiam media, qbus hęc conſequamur. Orōnes, opa merito-
Matt. 6 ria noſtra vl alioꝝ, ꝓpter quę & nō aliter in ſalutē noſtram dare diſpoſuit. Ideoq; hodie dicit:
Lucæ. 11 Amen amen dico vobis, ſi qd petieritis patrē &c. Petite & accipietis. Et alibi: Petite (inqt) &
dabit vobis: quęrite, & inuenietis: pulſate, & aperiet vobis. ¶Scdo, nos à Deo petere, ipſeq; G
Exo 7. 10, nos vult petere, vt ſic eius dominationē & maieſtatē, & noſtram miſeriā & impoſſibilitatem
planè fateamur & agnoſcamus: quam confeſſionem & agnitionem nec aliud à nobis tam co-
gitatiōe quàm verbo & facto exigit. Neceſſaria enim nobis petentes à Deo, confitemur eum
Acto. 17 eſſe ſolum, in quo ſumus, viuimus, & mouemur ac nos ſine ipſo & eius auxilio prorſus eē nihil,
Psalm. 15 nec habere qcq̄, atq; ſimul fatemur, illū nullius eſſe debitorē, & quęcūq;, quę nobis impendat,
ſola voluntate gratuita ac liberatiſſima benignitate largiri, nec ipm noſtris indigere bonis,
ſed nos eius, cuius in hoc ſumma relucet bonitas, q orōne ſupplici cuncta nobis vult donare.
Cum aūt nihil ex nobis cōſumari pōt, niſi ex gratia Dei, neceſſum eſt ut illam ſupplici orōne
impetremus, quam ille rectè rogatus abundè dabit, nec denegabit, q ſolum hominē ſic diſpo
Johan. 15 ſuit, vt virtus illius ſit ipe, vt infirmitatis ſuæ neceſſitate coactus, ſemp neceſſariū habeat domi-
num ſuū ad quē orando cōfugiat, veluti ad eum ſine quo nihil ſumus nec poſſumus, ſine cuius
Matt. 10 voluntate, nec paſſerculus cadit ſup terram, vtpotè qd' qui cuncta potēter creauit, cuncta etiā
Lucæ. 12 potēter & ſapiēter regit, & dare vult ſalutariter non niſi rogatus. ¶Quia vero frēs Deus ille H
Opti. Maxi. quę nobis neceſſaria ſunt nos vult orare, & pręcipuè in tempore tribulatōis, atq;
nunc ea nobis partim adſit, partim talis ingruat qualis & quanta non fuit in memoria hominū
nec eius ſit in noſtra, ſed & in ſolius Dei ptāte liberatio, neceſſum eſt, vt ſuppliciter orando cō
Johe. 2 fugiamus ad Deum, cum Ioſaphat dicētes: In omi tribulatōe & anguſtia noſtra, ſuccurre no-
bis dñe Ieſu Chriſte. Parce dñe, parce ppl'o tuo ne des hęreditatē tuam in pditionē. Miſerere
noſtri, pater omipotens, & miſericors, quos pretioſo ſanguine dñi noſtri Ieſu Chri vnigeniti
filij tui redemiſti. In periculo em̄ mortis exiſtētes, quē quęramus adiutorē dñe, niſi te ſolū, quē
offendimus, qui ꝓpter pctā noſtra iuſtè iraſceris. Et tamē cū neſciamus qd debeamus facere,
hoc ſolū reſidui nobis ē, vt oculos noſtros ad te dirigamus, dicētes: Parce peccatis noſtris dñe,
& ne nos inducas in tentationē, in qua nūc ſumus, ſed libera nos à malo, in nomie filij tui Ieſu
Chri, q̄ ille nos te orare docuit, dicēs: Amē amē dico vobis, ſi qd petieritis patrem meum &c.
¶Igit frēs orabimus, maximè hoc tpe, ad remouendū ſalutariter mala, vtpotè bella, prælia, I
famē, peſtilentiam, hocq; genus mala alia, quę potiſſimū hoc tpe ſuboriunt ob pctā, qbus hoc
tpe voluptuantes frequētius indulgemus, vt (heu dolor) ſatis cōſtat. Vnde & hæc futura heb-
domada, & hęc dies dñica, appellari cœpit, rogationū, vtpotè qd' nunc ſingulariter deus ſit ro
Psal. 102 gandus, vt noſtri miſereat. In cuius diei Euangelio docemur ad orōnem cōfugere, & quō effi
Johan. 4 caciter orare debeamus inſtruimur. ¶Sed in quęſtionē venit, vtrū efficacius oret ſigillatim, K
1. Timo. 2 an cōgregatim? Reſpōdeo, Deū vbiq; & ſigillatim & cōgregatim poſſe orare, ſed vtilius tamē
Psal. 67 cōgregatim. i. in eccleſia. Id qd' in pceſſione, quam dicūt, fieri ſolet, Propheta dicēte: In Eccle
2. Par. 20 ſiis benedicite dño. Ideoq; pij olim hoīes tribulati, & anguſtiati cōgregatōes fecerūt, & pceſſi
Judith. 3 ones, queadmodū de Ioſaphat legimus, & de Iudith. Ad quam pceſſionē in hoc tribulationis
Johelis. 2 tpe, ppheta ex animo & ſeriò hortat. Canite tuba, ſanctificate ieiuniū, vocate cœtū, cōgrega-
te ppl'm, ſanctificate Eccleſiam, coadunate ſenes, congregate paruulos, & ſugentes vbera ma-
tris. Eſt aūt oratio in proceſſione cōgregatoꝝ efficacior & vtilior. ¶Primo, qd' in ſic ſimul L
orantibus attēdit charitas mutua, qua indiget orō, & vbi ea eſt, dñs vult eē præſens. ſ. exaudi-
tione ſua, alibi dicēs: Si duo ex vobis cōſenſerint ſup terram de omni re quā petierint, fiet illis à
p̄re meo

Digitized by Google

patre meo, qui in cœlis eſt. Vbi em̄ duo vel tres congregati ſunt in noīe meo, ibi ego ſum in Matt.18
medio eoꝝ. Siquidē eccleſia ſit cōuentio fideliū charitatis vinculo cōnexoꝝ. Modo ſi vſq; a-
deò placet dn̄o paucoꝝ cōſors oratio, quāto magis multoꝝ cōcordi charitate effuſa?
M ¶Scd̄o q̄d eiuſmodi cōgregatio excitat mutuā ad orandū deuotionē, quæ meref exaudiri. Coloſſ. 3
Prope em̄ eſt dn̄s omibus eū inuocātibus in veritate. Hinc Paulus admonet, dicēs: Cōmouē- Pſal.144
tes voſmetipſos in pſalmis & hymnis & canticis ſpūalibus. ¶Tertio, qm̄ ſi dn̄o grata ſit aſ- Iacobi.5
ſidua iuſti dep̄catio (vt Iacobus ſcribit) quāto magis grata eſt deprecatio multoꝝ iuſtoꝝ, cu-
iuſmodi ſunt vere pœnitētes, quales ſperamus eſſe in magna cōgregatōe. Speramus vel decē Geneſ.18
ſaltem eſſe iuſtos ex om̄i populo propter q̄d dn̄s voluit olim parcere Sodomitis. Quanq̄ inge Pſalm.13
nue nos fateri oportet, vt propheta teſtaf, nos oēs eſſe indignos p̄ctōres, qui om̄es declinaui-
mus & facti ſumus inutiles. Qui etſi om̄ia feciſſemus, quæ nobis p̄cepta ſunt, adhuc t̄n debere- Luc.17
N mus dicere, quia ſerui ſumus inutiles, quoniā fecimus, quæ debuimus. ¶Quarto, q̄d in con- Pſalm.101
gregatōe proceſſionis cōſiſtit, vt plurimū, ſumma orantiū humilitas & fides, q̄bus ad exaudi- Matt.21
tionem opus eſt, q̄ & exaudiri meref. Siquidē deus reſpiciat in orationē humiliū, qui & dicit
ad nos. Om̄ia quæcūq; petieritis in noīe meo credentes, accipietis. Sicut enim alicui, vtpote
principi, procedētes cognoſcimus eū nobis eſſe ſuperiorē, quē per proceſſionem & honora-
mus & ſimul honorātes iram contra nos illius mitigare ſtudemus, vti Iudith tertio ſcribitur.
Sic vtiq; deo proceſſionē faciētes proteſtatōe ſigni S. crucis, q̄d antefer, humiliter cōfitemur
noſtrā miſeriā, indigentiā & iniquitatē atq; ipſius om̄ipotentiā, qui ſolus ſit ſufficiens tollere
omnē noſtrā miſeriā ex gratia remiſſionis peccatoꝝ, quā ambimus humiliter, dicētes. Miſe-
rere miſerere populo tuo Ieſu Chriſte, quem p̄tioſo tuo ſanguine remediſti, &c. 2.Cor.11
O ¶Quinto, q̄d ſic in proceſſione exaudita multitudine, tota multitudo (teſte ap̄ſo) obligetur
deo ad gratiaꝝ actiones rependēdas, q̄s omnino deus à nobis & quidē ſeriò exigit, Cuius gra
tia & ipſe idem ap̄lus à pluribus pro ſe orari voluit, quēadmodū & oratio plurimoꝝ Petro Actor.12
ſubuenit, qm̄ exauditi oēs obligabātur deo gratias agere pro īpetratis petitis. ¶Itaq; cha-
riſſimi frēs, tot ſalutaribus p̄ceptis exemplis, ſcripturis & ratiōibus admoniti, & diuina inſtitu
tione formati, conemur & nūc ex vera pietate deū proceſſionalr̄ p̄cari, vt nr̄i in hac horrēda
fame & cariſtia, vltra alios aduerſitates, q̄ ingruūt, miſereri dignef, & vt nobis etiā peſſima ma
la in bonū velit operari. Nec em̄ dubito qn rogātes patrē in noīe eius, ſit exauditurus, q vtiq;
nos nō tantopere hortaref, vt peteremus, niſi dare vellet, q & pater eſt miſericors & domin'
oīpotens. Vnde vero tāta nūc orbi, p̄ſertim Germaniæ proueniat cariſtia, & qua oratione ab
eadē liberari poſſimus in ea homilia, deo fauēte, reddere ſtudebimus, quā ſumus habituri tp̄e
futuræ proceſſionis, ſi qua modo futura ſit, interim deus noſtri miſereatur.

¶HOMILIA XLV. DE EO QVOD LEGITVR, Marci.16. Recumbentibus vndecim diſcipulis.

In feriis admirādē & glorioſe aſcenſionis domini Ieſu Chriſti Dei Opt.

A ARBITROR fratres chariſſimi, non eſſe opus, vt multis oſtendam, huius diei
quæ dominicæ aſcenſioni ſacra eſt, ſolennitatem & lætitiam, vt quæ omnibus
eſſe poſſit ac debeat nota. Quis em̄ ignoret nobis omnibus hac eſſe die lætan-
dum & venerandam eſſe eandem propter admirandā ipſius gloriam, vtpote,
q̄ ipſa ſit dies, quæ adimplet oēs dn̄i noſtri dominicas dies, ac ſit finis, felixq; Pſalm.18
clauſula totius itinerarij filij dei. Cuius em̄, iuxta prophetæ oraculum, egreſſio
fuit à ſummo cœlo eius, hodie fuit regreſſus ad ſummū eius. Qui & à patre exiuit in hanc la-
chrymarum vallem noſtri cauſa veniens, hodie noſtri cauſa, mundum reliquit, ad patrem re
diens, duxq; nobis ſuis militibus præcedendo viā præparauit, ſimulq; locū inibi reſidendi per Mich.2
petuū, ad nos iam olim dicens. Vado parare vobis locum, etſi abiero & præparauero vobis Iohā.14
locū, iterū veniā & accipiā vos ad meipſum, vt vbi ſum ego & vos ſitis.
B ¶At quo iuit, & vbi eſt? Vtiq; ad cœlū iuit, & in cœlo eſt. Poſtq̄ em̄, inquit Euangeliſta, lo
cutus eſt eis, ſ. diſcipulis, adſumptus eſt in cœlū. Atq; ideo Paulus ait. Qui deſcendit, ipſe eſt,
qui aſcendit ſuper omnes cœlos, vt adimpleret oīa. Vnde deſcendit ſolus, ſed ſolus non aſcē- Epheſ.4
dit. Aſcendens em̄ ipſe in altū, captiuā duxit captiuitatē, quā ex inferis morte ſua victor glo- Pſal.67
rioſe redemit, atq; nos in ſeipſo aſcendere fecit tanquam membra in capite. Vt em̄ in vno ca Roma.5
pite Adamo omnes è paradiſo protruſi in hanc miſeriæ vallem deſcendimus, ita in vno ca-
pite Chriſto omnes in paradiſum longe meliorem aſcendimus.
C ¶Eapropter frēs, quur hodiernā diē nō ſummo gaudio ageremus, dum nr̄a natura olim in
Adam protoplaſto damnata, & in Chriſto in die ſuæ paſſionis patri reconciliata, hac die pa-
radiſo nō terrenæ vnde pulſa eſt, ſed cœleſti & multo meliori in Chriſto reſtituta eſt, & eius

Digitized by Google

Gene.3 magnificentia ſuper cœlos eleuata quæ & hodie iuit in cœlũ immortalis, cui quondã dictũ
eſt. Terra es, & in terrã ibis. Et merito quidẽ hodie totis lætari oportet cordibus, quũ & apo
ſtoli ipſi hodie dño aſcendente ſummo cũ gaudio in Hieruſalẽ ſunt reuerſi, qui antea toties
triſtes erãt, quoties de dñi abijtione audiebãt, nimirũ hodie edocti, quantæ vtilitati & ſaluti
ſibi & oĩbus profutura eſſet aſcenſio Ieſu Chriſti. ¶Per illã em̃ noſtra infirmitas longe D
fœlicius reparata eſt quàm olim in primo parente cecidit. Siqdem Chriſti aſcenſio noſtra
ſit prouectio. Et q̃ proceſſit gloria capitis eo vocat̃ ſpes & corporis. In hac eteñ die nõ ſolũ
paradiſi poſſeſſores firmati ſumus, ſed etiã cœlorũ in Chriſto ſuperna penetrauimus, ampli
ora adepti per ineffabilem Chriſti gratiã quã per diaboli amiſeramus inuidiã. Nã quos vi-
Pſal. 46. rulentus inimicus primi habitaculi felicitate deiecit, eos ſibi concorporatos, dei filius ad pa-
tris dextrã collocauit, ad quam ipſe hodierna die in iubilo virtute propria adſumptus eſt ac
ibi ſedens, cũ patre æquè viuens & regnãs. Cuius ſanè adſcenſionis ac eius virtutis vt digni
reddamur, hoc eſt, vt & ipſi illuc ſimus aſcenſuri neceſſum eſt, vt præcipuè duo, q̃ in Euãge- E
Johan.10 lio hodierno notantur, ſeruemus. ¶Primo vt credamus & Ieſum vere reſurrexiſſe & cœ
los propria virtute aſcẽdiſſe. Id q̃d facile credemus, ſi q̃ hactenus ex ſancta ſcriptura, q̃ ſolui
nequit, teſtimonia adduxi crediderimus. Sed quis vel reſurrectionẽ vł adſcenſionẽ ſit inficiã
as iturus, quũ vtraq; tam ſit euidenter facta, & tot approbata infallibilibus argumentis? Siq-
Actoꝝ.1. dem ſcriptura teſtetur Chr̃m dñm poſt reſurrectionẽ ꝑ quadraginta dies in vera & viſibili
carne decẽ vicibus, non vno nec tẽpore nec loco apparuiſſe. Quinquies em̃ apparuiſſe in die
Mat. vl. reſurrectionis, die octaua, ac deinde in piſcatione ac in monte Galileę, cũ ſuis loquutũ eſſe &
1.Tim.15 Johan.20 comediſſe, qui ſit & viſus & palpatus. Imò ſi Paulo credimus (vt certe credimus) ipſe multo
pluries apparuit: qui adfirmat ſemel pluſq̃. 500, fratribus eundẽ, imò & Iacobo & ſibi appa
ruiſſe: qñquidem ſcriptura nõ oĩa tradiderit, ſed ea dũtaxat, quæ ad fidem in nobis haben
dam, Iohanne teſte, ſufficiunt. Hodie nimirũ bis creditur apparuiſſe.

¶Primo quidẽ in Hieruſalem recumbentibus ac comedentibus vndecim diſcipulis, qñ il F
lis incredulitatẽ exprobrauit, q̃ toties illũ poſt reſurrectionẽ viderant & audierant, nec cre
diderant angelis & mulieribus qui viderãt eum reſurrexiſſe, merito reꝑhendendi, quum to
tus mundus nõ viſurus erat Chriſtum corporali ſpecie, & nihilominus eorũ teſtimonio cre
Marc.16 diturus. Ad quẽ conuertendũ illos miſit, dicens. Ite in orbẽ vniuerſum & prędicate Euange
Pſalm.18. lium oĩ creaturæ .i. omni nationi gentiũ. Qui crediderit & baptizatus, &c. Et cõueſcens
Actoꝝ.1 præcepit eis ne à Hieroſolymis diſcederent, ſed expectarẽt promiſſionẽ patris, quã audiſ-
ſent ꝑ os ſuum .ſ. poſt cœnã vltimã. Et poſt alia q̃q; verba, quæ ad eos vltro citroq; habuit,
præcepit eis, vt exirent de ciuitate in montẽ olyueti, vt inde viderent eum cœlos aſcenden-
tem, q̃ dicto diſparuit ipſe. Illi aũt iuxta eius præceptum illuc egreſſi ſunt, vbi

Pſal.46. ¶Secundo eis apparuit ac ibi corã oĩbus eleuatis manibus & cum iubilo & in voce tu- G
bæ iuxta oraculum prophetæ aſcendit, & in cœlum exhibita benedictione receſſit ab eis. ſ.
Mat. vl. præſentia viſibili & corporali, apud q̃s tñ manſit ꝑſentia inuiſibili maieſtatis. Receſſit, inq̃
Euangeliſta, & videntibus illis eleuatus eſt, & nubes ſuſcepit eum ab oculis eorũ. Eleuatus,
inquã, & latus eſt in cœlum nõ aliena, ſed propria virtute, nedum diuina, ſed & humana iã
glorificata ꝑ dotem agilitatis, ꝑ quam glorificatum corpus obedit ſpiritui quãtum ad loca
lem motum. Eleuatus quidẽ eſt Chriſtus non ab alio ſed à ſeipſo, cuius nutu oĩa alia ſubſi-
ſtunt. Cui nubes, q̃ eum ſuſcepiſſe traditur, nõ adminiculum præbuit, ſed in ſignum appa-
Exod.40 ruit deitatis. Sicut gloria dei Iſrael apparuit ſuꝑ tabernaculum in nube. Et in trãsfiguratiõe
Matt.17 in teſtimonio deitatis nubes lucida obumbrauit eum. Et vox de nube. Hic eſt filius meus di
lectus, in q̃ mihi bñ complacui, ipm̃ audite, qui & in nube (ipſo alibi teſtante) ita reuerſurus
Mat.24 eſt, quemadmodum abijt in maieſtate magna, hodie q̃q; angelis duobus dicentibus. Viri
Galilæi, quid ſtatis, adſpiciẽtes in cœlum, hic Ieſus, qui adſumptus eſt à vobis in cœlum, ſic
veniet quẽadmodum vidiſtis eum euntẽ in cœlũ. Sanè in nube abijt, in nube redibit, vulne
Johan.19 Zacha.12 ra portauit, vulnera reportabit, crucẽ retulit cum triumpho, ſignũ filij hoĩs apparebit in cœ
lo, & ſic, teſte ſcriptura, videbunt qui trãsfixerunt in eum. Atq; vtinam nos eum ita videre
poſſimus reuertentem, vt abeũtem viderunt apoſtoli .ſ. cum gaudio & bñdictione. Siqui-
dem bonis veniet in conſolationẽ, malis vero in mœrorem, bonis in amore, malis vero in
terrore, bonis manſuetus, malis vero indignabundus, malis maledicet, inquiens. Diſcedite
à me maledicti in ignẽ æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Bonis vero bñdi-
Matt.25 cet, inquiens. Venite bñdicti patris mei, poſſidete paratum vobis regnum à conſtitutione
mundi. Eum vero ita videbimus & audiemus, vbi primo crediderimus fide vera.

¶Secundo ſi fidẽ illam ſignis de quibus in Euangelio ſpiritualiter probauerimus, q̃ apo- H
ſtoli tam corporaliter q̃ ſpiritualiter, deo cooperante, ꝑfecerunt. Siquidẽ debemus in noĩe
Matt.17 Ieſu dæmonia eijcere .i. fide, oratione, ieiunio & ſigno crucis dæmonũ, mundi & carnis tẽ-
tatiões repellere. Linguis loqui nouis .i. dimiſſis obloquijs prauis & otioſis dei laudes & ver
ba ſacra

Digitized by Google

ba ſacra reſonare. Serpentes tollere.i.nomini detrahere & detractores reprehendere. Mor- 1.Petri.2
tiferū bibere ſine nocumēto.i.audita cōuitia aure ſurda tranſire & nihili facere, nō recōuitia- Matt.5 Luc.6
ri. Egris manū imponere.i.infirmos verbo & facto cōſolari, & bene loquēdo & operādo ali- Matt.18
os à peccato retrahere, & in bonis ita cōfirmare, vt deinde bene habeāt. Hæc nimirū ſunt ſi- Galat.5
gna vere credentiū, quæ & eos ſequētur, ſiquidē fides talia p charitatē operať. Qualē fidē ſi cū
apoſtolis habuerimus, haud dubiū, quin & ipſi hodie domū redibimus cū gaudio, & cū apo- Lucæ.24
ſtolis in tēplo noſtri cordis laudabimus & benedicemus deū, in oratione perſeuerantes vna- Actoꝝ.1.
nimiter, qui & ſuperuenientē hoc in ſeculo ſuſcipiemus ſpm̄ cōſolationis, viſuri deinde Chri-
ſtum Ieſum cū gaudio, quemadmodū in cœlum abijt.

¶HOMILIA XLVI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.15. Cum venerit paracletus, &c.

Dominica poſt aſcenſionis dominicæ.

A Q Vum ex Chriſti alibi verbis oīno cōſtet, totū q̄d Chrs ore proprio Marci.13
ſuis apoſtolis olim dixit, idē nobis q̄q; oībus dixerit, ſcripto quidē
ad nos lato, q̄n quidem oēs Chriſtiani quondam ſint diſcipuli Ieſu Actoꝝ.11.
nuncupati, dubiū nō eſt, quin & verba hodierni Euangelij nobis il-
le dicta voluerit, quæ proinde nobis haud minus cōſolatoria de-
buerint eſſe atq; olim fuerunt apoſtolis. Duo aūt Chrūs illis dixe-
B rat, q̄bus ipſi maxime cōtriſtati fuerant, q̄ & nos æque contriſtare
poſſunt. ¶Primū quidē, q illi ſcientiā Euangelij, quæ oīm maxi-
ma eſt & excellentiſſima & malis tyrannis odioſiſſima prędicaturi
erāt corā incredulis potētatibus & magiſtratibus, vnde ipſi mœſti erant, quū ſcirent ſe pror-
C ſus eſſe idiotas & illiteratos, pleriſq; oēs ferme piſcatores, q nec literas vnq̄ didicerāt. Actoꝝ.4
¶Secundū q̄d ipſi habituri erāt aduerſarios q eos erāt armis ad mortē vſq; perſequuturi, at 1.Cor.1.
ipſi eſſent omnino inermes, vtpote qui nec arma ferre cōſueuerant, detecto quidem capite &
diſcalciati plerūq; ſemp incedētes, ſubruſtice veſtiti, nec plures q̄ duos habuiſſe gladios legun Matt.10
tur, quū tn̄ interim iuxta hodierni diei Euangeliū ſic erant perſequēdi odio, vt cōſortio hoīm Lucæ.22
haberenť indigni, extraq; ſynagogā eijcerenť, quoꝝ aliquot dilapidarenť, aliquot decollaren
tur, aliquot crucifigerentur, aliquot ſecarentur, aliquot ſuffocarentur, aliquot ſubmergeren- Hebr.11.
tur, aliquot aliter interficerentur. Quos proinde mœſtos, ne prorſus deficerēt, dominus hinc
D abiturus conſolatur miſſione ſui ſancti ſpūs, qui eis erat in vtraq; re ſuppecias laturus.
¶Siquidem cōtra inſcitiā & ignorantiam eoꝝ ipſis erat ſubuenturus, quoniā eſſet ſpūs ve-
ritatis, qui eos erat docturus omnē veritatē, quæ oīm eſt doctrinaꝝ vnica & maxima ſcientia,
quā ſolus ille docet ſpūs, q habet ſcientiā vocis.i.cuiuſlibet dicti.ſ.vel publice vel occulte: ni- Sapiē.1.
mirū ſpūs ſapiētiæ. Illū, dico, ſpm̄ ſuū illis ſe miſſuꝝ promiſit, ne eſſent quaſi indocti prorſus
obſtupeſcētes, inquiēs. Ecce ego mitto vos, ſicut oues in medio lupoꝝ. Ad reges ducemini ꝑ
pter me in teſtimoniū illis & gētibus. Cū aūt tradēt vos, nolite cogitare quō aut q̄d loq̄mini.
Dabiť em̄ vobis in illa hora, q̄d loq̄mini. Nō em̄ vos eſtis, q loq̄mini, ſed ſpūs patris vr̄i, q lo- Matt.10
quiť in vobis. Et ego em̄ dabo vobis os & ſapientiā, cui nō poterūt reſiſtere oēs aduerſarij ve Marci.13
ſtri. Id quod profecto ſeruauit, quū eis ſpm̄ ſanctum, ſpiritū veritatis & oīs ſcientiæ miſit, quo Lucæ.21.
in die pentecoſtes repleti, ſic Ieſu Chriſto p ipſum diſputādo & p̄dicādo, teſtimoniū dederūt, Ac.2.4.5
vt oēs audiētes obſtupuerint, dicētes. Quidnā vult hoc eſſe? nimirū cōperti q hoīes eſſent ſine
literis & idiotæ, q̄s cū prohiberēt magiſtratus, vt tacerēt p̄dicare Ieſum, admirabili fiducia illi
rn̄derunt. Obedire oportet magis deo q̄ hoībus. Nō em̄ poſſumus, q̄ vidimus & audiuim9 nō
loqui. Sed vnde tā ſciētifica (vt ſic dixerim) apłoꝝ teſtificatio? Vtiq; à ſpū veritatis, quē Chrūs
E à patre ſuo procedentē illis miſit, ſubmouēs ab eis omnē mœrorē. ¶Qui & deinde eos erat
ſic cōtra oēs omniū aduerſarioꝝ pſequutiones cōſolaturus & fortificaturus, vt nec minas nec Matt.10
vlla ſupplicia, vtcūq; inermes pertimeſcerēt, nēpe, qui nō deberēt timere eos, q occiderēt cor Lucæ.12
pus, animā aūt nō poſſent occidere, ſed potius deberēt timere eū, q poſſet & corpus & animā
perdere in gehennā. Id q̄d vtiq; cōpletū eſt, q̄n poſt ſpūs ſancti miſſionē p illū Chro teſtimo- Actorū.5
niū phibuerunt, ſteterūtq; ſic poſt accepta verbera fortes & intrepidi, vt plane gaudētes à cō
ſpectu cōcilij iuerint, q̄m digni habiti eſſent pro noīe Ieſu cōtumeliā pati, dicētes. Quia pro- Pſal.43
pter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſiōis. Sed in ijs oībus ſuperamus, Roma.8
ꝑpter eū q dilexit nos. Quis nos ſeparabit à charitate Chri? tribulatio, an anguſtia, an fames,
an nuditas, an periculū, an pſecutio, an gladius? Nulla creatura poterit nos ſeparari à charita-
te dei, q̄ eſt ī Chro Ieſu dn̄o nr̄o. Vnde frēs tāta teſtificatio ī apłis? Nimirū à ſpū ſctō, q & ideo
dici cœpit, paracletus.i.cōſolator, quē illis Chrūs hodie ſe miſſuꝝ promittit ꝑpter informa-
tionē & corroborationē ipſoꝝ, vt poſſint ipſi in illo & ille p ipſos, de eo teſtimoniū phibere.

Digitized by Google

¶Eſt aũt Chriſto teſtimoniũ perhibere nihil aliud q̃ illũ dei & hoïs filiũ verbo & facto cõ B
ſiteri, & ambulare, vt ille ambulauit, q̊d fit vbi eius ꝓceptis obedimus & pie in eo viuimus.
Id q̊d facientes ſtatim habebimus dæmonẽ, mundũ & carnem hoſtes teterrimos, q nos ad
ſummũ ꝑſequenť, cõtra q̊s verbo & facto vſq; in mortẽ ſtemus, cõſolati p ſpiritũ ſanctum,
qui nobis præſtabit animũ & robur, ne deficiamus. Ideoq; tribulati patienter ſufferamus
noïe Ieſu, memores q̊d & ipſe gratis iã olim talia perpeſſus eſt vna cũ oĩbus ſuis diſcipu-
Joh.15.16 lis, dicens. In mundo preſſurã habebitis, ſed cõfidite. Ego vici mundũ, Si mundus vos odit,
ſcitote, qa me priorẽ vobis odio habuit. Si me ꝑſequuti ſunt, & vos ꝑſequenť. Et hæc faciẽt
vobis, qa nõ nouerunt patrẽ neq; me. Sed hæc loquutus ſum vobis, vt cũ venerit hora eoꝝ
Luc.9. reminiſcamini, qa ego dixi vobis. Nos igiť fratres intrepide demus Chr̃o teſtimoniũ, ne ſi
eũ hic erubuerimus & ſermones eius, ipſe nos erubeſcet, vẽturus in maieſtate ſua & patris &
ſanctoꝝ angeloꝝ.

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD LEGITVR.
Iohan.14. Si quis diligit me, &c.

In feriis letabunde dominiceq; Pentecoſtes.

AGimus hodie diem, fratres in dño chariſſimi, tã dignã, tam celſam, A
tam'q; lætam, vt ſi eius vel dignitatẽ, vel celſitudinem, vel lætitiam
enarrare pergam plane me nõ ſolum oratio deficiat, ſed & locus &
tẽpus: qñquidẽ hæc eſt illa dñi dies, q̃ cæteras eiuſdẽ dñi nr̃i dies faci
le oĩes vel ideo ſuperat, qm̃ ipſa ſit q̃ſi cõſumatio & perfectio oĩm
aliarum dñi feſtiuitatum. Siquidẽ hodie fit dies illa quinquageſima
Leuit.25. à dominicæ reſurrectionis die, olim per annũ iubilæũ, q erat quinq̃-
geſimus, deſignata & poſt aſcenſionẽ decima, in qua dñs noſter Ie-
Mar. vl. ſus Chr̃s iam in dextera patris inæquali gloria & maieſtate reſidẽs
vniuerſam noſtræ redemptõis diſpenſationẽ cõſumauit, vtpote in
qua ſuis diſcipulis, vt promiſerat ſpm̃ ſuũ ſanctũ miſit, ſine cuius nimiꝝ miſſione nihil no-
bis profuiſſet eoꝝ, quæ Chr̃s in noſtrã iã antea ſalutẽ fecerat. Oĩa, inquã, quæ nobis Chr̃s
in carne meruit nõ proficerent, niſi per ſpiritũ ſanctũ hæc nobis cõmunicarentur. Id q̊d ex
ipſo quidem effectu perluceſcit. ¶Venit eñ Chriſtus in carnem, liberaturus carnẽ, prædi B
cauit voluntatẽ patris à nobis deinde implendã, miracula fecit ad fidem cõfirmandã, pau-
cos ad prædicandũ diſcipulos collegit, & q̊s iam collegerat, paſſionis timor, quæ mundũ re
Zacha.13. demit, iuxta prophetæ oraculũ, diſperſit, q̊s iteꝝ apparẽs poſt reſurrectionẽ collegit, ſed nõ
Mat.26. Marc.14 ſine eoꝝ timore. Promouit aliquantulũ aſcenſione, vt regrederenť cũ gaudio in Hieruſalẽ,
Actoꝝ.1. ſed cũ trepidatõe, adhuc eñ in cõclaui morabanť. Die vero hodierna cum iam eſſent repleti
ſpiritu ſancto velut ꝑfecti, cõſumati, ignitiq; poſtpoſito oĩi timore in publicum proſiliũt,
pleni donis cariſmatum, Chriſtũ tanta ꝓdicarunt authoritate ac tãta virtute teſtimoniũ re-
ſurrectionis Ieſu Chriſti reddiderũt, & oĩm opeꝝ eius, vt vno quidẽ ſermone tria millia ho
Actoꝝ.3 minũ cõuerſi ſint ad fidẽ, vnde ipſis & oĩbus vere credẽtibus acq̃ſita eſt ſalus & ſanctifica-
tio: nimiꝝ opus ſpũs ſancti vnicũ. Quandoquidẽ in receptione ſummi huius doni tota nr̃a
ſalus perficiať & cõſiſtat, inſinuante hoc ipſm aplõ in hæc verba. Si q̃s ſpiritũ Chriſti non ha
Roma.8. bet, hic nõ eſt eius. Quod ſi ſpũs eius, qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in vobis, viuifi-
cabit & mortalia corpora veſtra propter inhabitantẽ ſpiritũ in vobis. Quicũq; eñ ſpũ dei
aguntur, ĳ filĳ dei ſunt. ¶Atq; nimiꝝ cætera omnia per Chriſtũ nobis ipenſa ſunt ordi- C
1.Theſ.4 nata, vt ſpũ inhabitante ſanctificaremur, quæ ſanctificatio, teſte aplõ, eſt voluntas dei. Cu-
ius cauſa Chrũs ſaluator è cœlo deſcendit, laborauit vſq; ad cõſumationẽ crucis, vt adfixis
Philip.2. cruci peccatis nr̃is purgaremur, ſicq; digna ſancti ſpũs habitatio efficeremur, qui & rurſus
1.Petri.2. in cœlũ aſcẽdit, vt diſpoſitis habitaculis inde mitteret ſpm̃ ſanctũ. Et ſane nihil prodeſſet no
Johan.16 bis vniuerſus Chriſti labor & actio in adſumpta carne exhibita, niſi inhabitãte ſpũ viuifica-
remur. Siquidẽ ſpiritus ſit, q viuificat, caro non prodeſt quicq̃ .ſ. ſine ſpiritu: vtpote qui vel
Johan.6. Pſalm.36 ſol⁹ ſua inhabitatõe vniuerſa cõfert cõmoda ac ad ſalutẽ neceſſaria: nimiꝝ declinare faciẽs
à malo, mundũ .ſ. de pctõ arguens, nec ſolũ arguens, ſed & lachrymaꝝ flumina pœnitẽtibus
Roma.6. quibus abluunť pctã ipſe tribuit, faciẽs nos poſtulare pro nobis gemitibus inenarrabilibus,
Johan.20 imò qui pctã remittit medio ſacerdotis. Qui deniq; facit nos operari bonũ, qñ adiuuat infir
Roma.8. mitatẽ noſtrã multiplici iuuamine, Et vt paucis cõcludã multa, quicq̃d bñficĳ, quicq̃d gra-
tiæ eſt, nõ niſi nobis datur p ſpiritũ ſanctũ, q hodie primitus ſub ſpecie ignis in aplõs noſter
ſaluator miſit, mittẽs & miſſurus in oẽs, q illi, queadmodũ apl̃i, manſionẽ præparant.

¶Hinc dies quidẽ hodierna dies eſt longe digniſſima & maxime ꝓcelſa, imò & lætiſſima D
qm̃ in ea Chriſtus ſummã ſuã in nos charitatẽ cũ gaudio cõmonſtrauit. Nõ eñ ſatis viſum
eſt clemẽtiæ dñi dei nr̃i Ieſu Chriſti, q̊d è ſummo cœli throno ad nos in hoc exilium noſtri
cauſa

Digitized by Google

cauſa venerit, vt nos p̄dicando ab erroribus reuocaret, moriēdo redimeret, reſurgēdo releua
ret, aſcendēdo confortaret, & quo ipſum ſequuturi eſſemus oſtēderet, ſpiritū ſuū ſanctū tertiā
in trinitate perſonā, ſibi coæternam & conſubſtantialem, ſpiritū veritatis & totius cōſolatio
nis mittere voluit, q̄ ſuā ipſius doctrinā fide ſuſceptā tenere ſine dubio, docere ſine formidine
E operari ſine fatigatione ſufficeret. ¶Iā vero chariſſimi frēs, quum tā nobis ad ſalutē ſit opus
p̄ſentia ſpūs ſancti, vt qui ſine ipſo Chri nō ſumus, nec aliquā habere quimus gratiam, quis nō
magnopere cōcupiſcat edoceri ea, per quæ ille ad ſeipſum venire, ſecūq̄ habitare digneē, vt
eius gratia poſſit habere ſanctificationē illā, quæ eſt volūtas dei, ſine qua nihil nobis prodeſt
oīs Chriſti actio? Certe nō arbitror eſſe tā à ratione alienū quemq̄, qui illius p̄ſentiam & coha-
bitationē non magnopere deſideret. Cuius ſane cauſa ſancta eccleſia hodie legendum ſtatuit
F Euangeliū, quod docet, per quæ ſpūs ille ſanctus digneē in nobis habitare. ¶Primo quidem
ſi volumus ſpm̄ ſanctū per ſuam gratiā nobiſcum habitare, ſimulq̄ ad vitā æternam ſanctifi-
cari, neceſſum eſt, vt deū diligamus. ſ. affectu cordis, quod ſit obſeruatione verbi dei, q̄nqui-
dē ſpūs ſanctus eſt ſpūs amoris, dulcis & benignus & veritatis, q̄ in verbo dei eſt. Hinc & ipſe Sapiē. 1.
hodie diſcipulis apparuit in linguis igneis, quoniam per ignem amor ſignificetur & pro amo Iohā. 14
re accipiatur, quo propheta petebat ſuos renes, corq̄ ſuum vri. Iam vero & ipſe ſpiritus ſan- Actoꝝ. 2
ctus non vult habitare niſi in eo, in quo amor eſt dei, quoniam & ipſe ſit amor ille increatus, à Pſal. 25
patre & filio per modum voluntatis ſiue amoris procedens, patrem & filium modo doni cha 1. Iohā. 4
ritatiui vniens ineffabiliter. Ipſe quoq̄ eſt ille ignis amoris, de quo Chriſtus dicit. Ignem ve-
ni mittere in terram. Et quid volo, niſi vt incendat. Ille nimirū ignis eſt, deus noſter cōſumēs. Luc. 12.
O vere ignis conſumēs, qui ſolus ſtipulam peccatoꝝ cremat, choruſcans flammam virtutum Deute. 9
qui ab omni corde torporem frigoris excutit, qui olim ap̄los & martyres non modo ſic luce Hebr. 12
ſua perfudit vt tanq̄ radij ſolis & lampades totum orbem ſuis doctrinis illuminauerint, verū
qui ſic eos accendit in amorē Ieſu Chriſti, vt huius gratia nō pertimuerint, neq̄ frigus, neque Roma. 8
æſtum, neq̄ famem, neq̄ nuditatē, neq̄ periculū, neq̄ perſequutionē, neq̄ gladiū, neq̄ mor- Hebr. 11.
G tē, ſed oīa ſuperarint propter ignē amoris Ieſu Chriſti. ¶Atq̄ vtinā nos hoc igne accenda
mur, velut eccleſia hodie deuotius orās, inq̄t: Veni ſancte ſpūs reple tuoꝝ corda fideliū, & tui
amoris ignē in eis accēde, &c. Qđ ille haud dubie faciet, vbi ſyncero cordis affectu deū dile-
xerimus, q̄d faciemus, vbi eius verbū deuote ſeruauerim⁹, Chr̄o hodie dicēte. Si q̄s diligit me,
ſermonē meū ſeruabit, & pr̄ meus diliget eū, & ad eū veniem⁹ & manſionē apud eū faciemus.
Vtiq̄ primū eſt ſignū amoris, vbi verba illius libēter audim⁹ & ea ſeruam⁹, veluti faciūt boni
filij, q̄ patris libēter audiūt verba & ſeruāt. Si ergo volum⁹ ita ſpūs ſc̄ti dilecti eē filij vt nobiſ- Iohan. 8.
H cū habitet, verba dei audiam⁹. Qui ei ex deo ē, inq̄t Chr̄s, verba dei audit. ¶Secūdo, ſi volu
mus ſpm̄ ſanctū habere cohabitātē cū ſua gr̄a, neceſſum ē, vt deū diligam⁹, nō mō cū ſyncero
cordis affectu, ſed & effectu op̄is p̄ mādatoꝝ obſeruationē, id q̄d eſt vera verboꝝ Chr̄i ob-
ſeruatio: vtpote, q̄n q̄d verba volūt, nos facto ipſo īplemus, q̄d eſt vere deū diligere, quo mo-
do viri illi ſancti apoſtoli & alij deū dilexerūt, q̄ ſic obſeruabāt dei verbū, vt auderēt corā ty- Actoꝝ. 5
rannis, magiſtratibus dicere, magis eſt obediendū deo q̄ hoībus, qui propterea vſq̄ adeo mor
tē nō timebant, vt gaudētes iuerint à cōſpectu concilij: nimirū læti, quod facto poſſent expe- Matt. 10
riri & ſufferre, quod Chriſtus olim verbis docuiſſet & p̄cepiſſet, dicēs, Nolite timere eos, q̄ oc
cidunt corpus, animā aūt nō poſſunt occidere, ſed potius timete eū, q̄ pt̄ & animā & corpus p̄
dere in gehennā. Id ſane verbū ex vera in ip̄m dilectiōe ſic adimplerūt, vt pleriq̄ oēs nō mo-
do duriſſima queq̄, ſed & mortē deniq̄ cū gaudio ſuſtinuerint. Ita frēs diligamus deū & ipſi,
.i. ſic & nos eius mādata & verba ſeruemus, niſi em̄ hoc fecerimus, deū nō diligem⁹, nec nobiſ
cū erit ſpūs ſc̄tūs, Chr̄o dicēte. Si diligitis me, mādata mea ſeruate. Qui habet mādata mea & Iohā. 14
ſeruat ea, ille eſt qui diligit me. ſ. vere & re ipſa. Ad quā dilectionē hortaē Iohannes, inquiens.
Filioli mei nō diligamus verbo neq̄ lingua, ſed opere & veritate. Ideoq̄ fratres hortor vos 1. Iohan. 3
cū diuo ap̄lo Iacobo, Eſtote factores verbi, & non auditores tantum, fallentes voſmetipſos. Iacobi. 1.
I Quod vbi feceritis, veniet ad vos ſpūs ſanctus, vobiſcum habitaturus. ¶Tertio, ſi p̄ſentiam
ſpūs ſancti cupierimus, neceſſum eſt, vt habeamus pacē nobis à Chr̄o relictā, q̄nquidē ſpiritus
ſc̄tūs ē deus pacis & cōcordię, & nō diſſenſiōis. Ad quā pacē hortaē Chr̄s hodie in hoc, quū ait 1. Cor. 14
Pacē meā do vobis, &c. Quæ nimirū pax eſt triplex, de qualibet aūt Chriſtus ſenſit. Siquidem
pax ad deū, ad nos, ad proximū. Pacem habemus ad deum, vbi cauebimus à peccatis, quę vel
ſola faciunt nobis deum inimicum. Ad nos, vbi curauerimus, vt caro obediat rationi ſiue ſpi-
ritui, contra quē illa ſemper belligerat, vt ſic cōſcientia noſtra ſit quieta, nec diſcordet aliquo Matt. 7
ſcrupulo malo. Ad proximum, vbi fecerimus illi q̄ nobis fieri velimus, & non fecerimus illi, q̄
nobis fieri nolimus atq̄ illi noīe Ieſu donemus, quod contra nos perpetrauit. Ad quam tri- Rom. 14
plicē pacē poſt Chriſtum hortaē Paulus, dicēs. Quæ pacis ſunt ſequemur. Obſecro itaq̄ vos Ephes. 4
ego vinctus in dn̄o, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati eſtis cū omni humilitate & mā
ſuetudie, cū patiētia ſupportātes iuicē in charitate, ſoliciti ſeruare vnitatē ſpūs ī vinclo pacis.

Digitized by Google

Hæc tria, frẽs. ſ. ſi dilexerimus p obſeruationẽ verbi & auditionẽ eius & pacẽ ſi habuerimus,
proculdubio veniet ad nos ſpũs ſanctus, nobiſcũ vero exiſtẽs, nos ſic ſua charitate inflãma-
bit, ſic cõſolabit, ſic cõfortabit, vt cor noſtrũ à nullo malo triſtabit, vtcũq; Chr̃o viſibiliter
abſente, cũ p̃re glorioſe exiſtẽte, imò igne amoris ſpũs ſc̃ti inflãmati gaudebim⁹ vel q̃q; du-
riſſima huius mũdi, imò mortẽ ſufferre, vt ſic morte diſſoluti ad vitã ſimus vẽturi æternã, vbi
ille cũ deo patre viuit & regnat in vnitate ſpũs ſancti deus, per om̃ia ſecula ſeculoꝝ.

HOMILIA XLVIII. DE EO QVOD LEGITVR IOHAN. III.
Sic deus dilexit mundum.

Feria ſecunda Pentecoſtes.

CErtũ eſt nedũ ex ſacris literis, ſed ex ratõe ipſa piũ ſyncerũq; amorẽ A
eſſe primũ & ſummũ bonũ & donũ, in q̃ & propter q̃d oĩa alia dona
donãtur. Iã vero qa ſpũs ſanctus amor eſt. ſ. increatus (vt & heri di
ximus) Iohãne dicẽte. Qui nõ diligit, nõ nouit deũ, qa deus chari-
1. Johã. 4 tas eſt, & qa Catholica eccleſia his diebus ſingulariter adorat & ve-
nerat ſpm̃ ſanctũ, & ideo nobis ea ꝓponit Euãgelia, q̃ de dilectiõe
& dono variã faciũt mentionẽ, ceu claret ex hodierno euãgelio. In
cuius ſtatim frontiſpicio agit de dilectione, quũ dr̃ ſic deus dilexit
mundũ, ſtatimq; addit de dono eius dilectiõis. ſ. vt filiũ ſuũ vnige-
nitũ daret, &c. Et reuera dilectio eſt dei, q̃ & in hoc, inq̃t Iohãnes,
apparuit, qm̃ filiũ ſuũ vnigenitũ miſit in mundũ, vt viuamus p ipm̃. Id q̃d tm̃ eſt donũ, vt
eo magis donari nobis haud potuiſſet, ap̃lo dicẽte. Quia etiã proprio filio ſuo nõ pepercit,
Roma. 8. ſed ꝓ nobis oĩbus tradidit illũ. Q̃uo nõ etiã cũ illo oĩa nobis donauit? ¶ Cõplectit aũt p̃ns B
Euãgeliũ duas partes. ¶ In prima oſtẽdit deũ ipm̃ nr̃æ ſalutis eſſe principiũ effectiuũ, vt-
pote q ſolus eſt, q potuit recreare, qui ex infinitate potẽtiæ ſuæ potuit nos creare. Cuius ſo-
lius bonitate creati ſumus & ſaluati, in cuius ptãte mors & vita, qui deducit vſq; ad portas
1. Reg. 2. mortis & reducit: q æquè imò rectius potuiſſet nos dãnare, atq; ſaluare, nec merito fuiſſet à
Sapiẽ. 16 quopiã rep̃hendẽdus: q̃nquidẽ figulus, inquit ap̃lus, ptãtem habet ex eadẽ luti maſſa facere
Roma. 9. aliud quidẽ vas in honorẽ, aliud vero in cõtumeliã. Hinc ſane patet eius in nos bonitas & di
lectio, q̃d qm̃ nos pc̃tõres merito potuiſſet dãnare, tñ ſaluauit & q̃dẽ gratis miſſione p incar
nationẽ filij ſui: quẽ in primo ſuo aduẽtu miſit, nõ vt iudicaret, q̃ facta erãt, ſed vt dimitte-
ret, Chr̃o q̃q; alias dicẽte. Venit filius hoĩs q̃rere & ſaluũ facere, q̃d perierat. Nõ eſt ergo ſa-
Luc. 19 Luc. 9. lus nr̃a alteri q̃ diuinæ miæ & bonitate adſcribẽda, nec dãnatio alteri quã nobis, quũ de⁹ an
1. Timo. 2 tecedẽte volũtate oẽs vult ſaluos fieri. Et hoc eſt, q̃d ipſemet ait. Ex te Iſrael ꝑditio tua, tan-
Oſeæ. 13. tũmodo in me auxiliũ tuũ. ¶ In ſecũda parte oſtẽdit, ſolã incredulitatẽ eſſe impedimen- C
tum nr̃æ ſalutis, q̃nquidẽ qui nõ credit, nõ modo iudicet, ſed iã iudicatus ſit. Eſt aũt incredu
Galat. 5. Titum. 1. lus nõ ſolum ille qui prorſus nihil credit, vt gentilis, ſed & ille q nõ agit quæ fidei ſunt, velu-
ti bona opera, qm̃ vera eſt illa fides, quæ p charitatẽ operat. Qui em̃ verbo ſolum credit, &
fidẽ facto non cõprobat ex eoꝝ eſt numero, qui, teſte Paulo, confitentur ſe noſſe deũ, quem
tamen factis negant. Atq; ſanè ſunt illi, qui magis diligunt tenebras. i. peccata & mala ope-
ra, quam lucem. i. Chriſtum & eius opera, ideoq; iudicium habebunt, ſi minus recte credi-
derint. Caueamus igitur ne facto ſimus increduli, &c.

HOMILIA XLIX. DE EO QVOD LEGITVR.
Iohan. 3. Erat homo ex phariſæis.

In ferijs ſanctiſſime trinitatis.

REM modis om̃ibus altiſſimã Catholica eccleſia nobis hodie cele- A
brandã inſtituit, ac om̃i plane hũano cogitatui imparẽ: nempe ſan
ctiſſimã illã diuinãq; trinitatẽ. Quæ nihil aliud eſt, q̃ deus ipſe in eſ-
ſentia vnus idẽq; in perſonis trinus. Id q̃d habet fides ipſa Catholi-
ca, nimiꝝ, vt vnũ deũ in trinitate credamus & trinitatẽ in vnitate
veneremur. Neq; cõfundentes pſonas, neq; ſubſtantiam ſeparãtes.
Quã ſane fidẽ Catholicã neceſſum ẽ teneat, quicũq; vult ſaluus eſſe
Marc. vl quã niſi quiſq; integrã, inuiolatãq; ſeruauerit, abſq; dubio ingternũ
peribit. ¶ Quã quũ nõ liceat quenpiã ignorare, poſſet ꝑfecto nõ B
Daniel. 13 immerito aliqs dicere, q̃d olim fortis illa Suſanna inter metũ mor-
1. Cori. 14 tis naturalis & diuinæ timorẽ offenſionis agitata dixit. Anguſtiæ mihi ſunt vndiq;. Siquidẽ
Job. 19 ignorare deũ eſt dãnabile, quia, ut ait ap̃lus, ignorãs ignorabit. Q̃uo em̃ põt eſſe ſpes ſalutis

cum

Digitized by Google

cum dei ignorãtia? Cũ nemo poſſit amare, ꝙd neſciat, aut habere, quẽ nõ amauerit.

C ¶Iam vero cõſtat prorſus eſſe difficile, imò pene impoſſibile cognoſcere deũ in hac via,
ſcd̃m ꝙd eſt in ſeipſo, vtpote ꝗ ſic poſuit tenebras latibulũ ſuũ: de ꝗ propheta cõquerit, di- Pſalm. 17
cens. Mirabilis facta eſt ſciẽtia tua ex me, cõfortata eſt, & nõ potero ad eã. Nec miꝝ, q̃nquí Pſal. 139.
dẽ, dicẽte ſcriptura, difficile ęſtimamus, q̃ in terra ſunt, & q̃ in proſpectu ſunt inuenimus cũ
labore, q̃ in cœlis ſunt, aut qs inueſtigabit? Quid igit̃ fratres agundum, ne à deo ignoremur, Sapiæ. 9.
quũ ipm̃ noſcere neq̃amus? Nõ vtiqꝫ, inquã, deſperãdũ eſt. Siquidẽ deus reliqt, q̃tenus à no Roma. 1
bis ſe velit cognoſci, & q̃tenus ipm̃ ſcire poſſimus. Etſi deus ipſe in ſeipſo à nobis nequit ſci-
ri, ꝑ ſimilitudinem tñ cognoſci põt, in qua ſeipm̃ nobis reuelauit. In creaturis eñ ille ſe no-
bis reuelauit, ſed obſcurius, vtpote quaſi per nebulã. Quo perinde modo Moyſi quondã in Exod. 19.
monte in caligine nubis apparuit. Ad quẽ ſane modum, inquit apl̃us, videmus autem nunc
per ſpeculum in ænigmate, tunc autẽ facie ad faciẽ. Atqꝫ nunc cognoſcimus ex parte, tunc 1. Cor. 13.
autem cognoſcemus ſicut & cogniti ſumus. Et profecto nõ modo ſcripturę deum eſſe prę- Roma. 1
dicãt, vtpote in quibus ꝙd notum eſt dei, manifeſtum eſt in illis, ſed & vniuerſa reꝝ natura
illum eſſe ꝑ actus ſuos quodãmodo fatet̃, imo ſcriptura & creatura ab illo condita nõ ſolum
deum eſſe teſtãtur, verumetiã oſtendit quis & qualis ille ſit ꝑ ſimilitudinẽ in ſeipſis arguunt.

D ¶Si eñ deuotius reſpexerimus cœlum & terrã & q̃ in vtroqꝫ & in quem vſu & quãta ſa-
pientia, potentia, bonitate à deo creata ſunt, certè non poſſumus dicere deum eſſe aliud, q̃
illud, quo melius non eſt aliud, rebuſqꝫ cæteris om̃ibus ꝓponẽdum, in quo quicquid eſt bo
nitatis & excellentię pluſq̃ abundè, verè & eſſentialiter (vt ſic dixerim) poſitũ eſt ac reſidet.
Atqꝫ ſanè om̃es, cuiuſcunqꝫ ſectæ fuerunt aut opinionis, deũ naturã excellentiſſimã eſſe cõ-
ſentiunt, qua nihil melius, nihil ſublimius excogitari poſſit. Nec quiſquã inueniri põt, qui
hoc deum credat, ꝙ aliquid eſt melius, quia ipſe ſit ſummũ & vere vnicũ bonum. Vnde, qa
quod ſummum eſt nõ eſſe poteſt, niſi vnũ pleriqꝫ om̃es tam qui legẽ receperunt vt Iudæi & Roma. 11.
Chriſtiani, quã qui ſine lege fuerunt vt gentiles philoſophi pluralitatẽ deoꝝ reprobantes, Actorũ. 7
vnum crediderunt deũ per quẽ & à quo om̃ia ſint, in q̃ ſimus, moueamur, viuamus & ſpe- Iudith. 9
ramus, quemadmodum & paſſim ſcriptura ſancta perdocet.

E ¶Hoc aũt etſi oẽs fatentur, quia tñ hunc ſolum deũ, nec illum ſolitariũ, quia cõſortio triũ
perſonaꝝ in vnitate eſſentię ſcriptura profitetur & ꝓdicat, quidã proinde ſuo innitẽtes ſen
ſui, quãuis ſcripturas vtriuſqꝫ teſtamenti receperint, non capientes in vnitate ſubſtãtiæ ꝑ-
ſonalem diſtinctionẽ, in oppoſitas hæreſes prolapſi ſunt. Quidã eñ eoꝝ tenuerunt eſſentiæ
vnitatẽ & diſtinctionẽ perſonaꝝ negarunt, q̃ꝝ author fuit Sabellius cõtra illud. Tres ſunt, 1. Iohã. 5.
qui teſtimonſum perhibẽt in cœlo pater, verbũ & ſpũs ſanctus. Imo & cõtra illud ſaluato-
ris, dicentis. Cũ venerit paracletus, quẽ ego mittã vobis à patre ſpiritũ veritatis, qui à patre Iohan. 15
procedit. Certe hic ꝑſonaꝝ nominatur diuerſitas. Quidã vero (quoꝝ author fuit Arrius) at
tenderunt perſonaꝝ diſtinctionem & ſciderunt vnitatem ſubſtantię contra illud Iohãnis. 1. Iohã. 5.
Et hi tres vnum ſunt. Et Chriſto alibi dicente. Ego & pater vnum ſumus. Catholica vero Iohan. 10
eccleſia, pro cuius fide dñs orauit ne deficiat, quæ & eſt veritatis columna & firmamentum, Lucæ. 22.
longe aliam, vtpote veriſſimã fidem nobis præſcripſit pro ſalute obtinenda, quæ talis eſt. 1. Timo. 3
Vt credamus patrem & filium & ſpiritum ſanctũ vnum eſſe naturaliter deũ, neqꝫ tñ ipſum
patrem eſſe, qui filius eſt, neqꝫ filium ipſum eſſe, qui pater eſt, neqꝫ ſpiritũ ſanctum, eſſe ꝗ pa
ter eſt & filius. At vnã eſſe & patris & filij & ſpiritus ſancti naturã, eſſentiã & maieſtatẽ, ſed
plane eſſe in vnitate eſſentiæ perſonaꝝ trinitatem, in qua nihil ſit prius aut poſterius, nihil
maius aut minus, ſed totas tres perſonas coeternas ſibi eſſe & coequales. In qua, inquam, nõ
ſit aliud pater, aliud filius, aliud ſpiritus ſanctus, quamuis ſit perſonaliter alius pater, alius fi-
lius, alius ſpiritus ſanctus ratione proprietatis, quam habent ſingulas perſonæ ſingulæ, nimi
rum patris eſt ingenitum eſſe, filium à patre in principio genitum eſſe, ſpiritum ſanctum ab
vtroqꝫ ineffabiliter procedere. Id quod ſuperioribus annis ſimilitudinibus, argumentis ex-
empliſqꝫ, quoad fieri potuit, ſub oculos quodãmodo collocauimus.

F ¶Hæc fratres, eſt fides patriarchaꝝ & prophetaꝝ, figurata in lege naturæ, pronuntiatã
in lege ſcripta, reuelata à Chriſto domino & docta, & ab apoſtolis vſqꝫ in fines orbis terraꝝ
prædicata, à ſanctis martyribus ſanguinis effuſione teſtificata, ab om̃ibus orthodoxis firmi 2. Cor. 10
ter confeſſa. Cui in obſequium captiuemus intellectum noſtrũ, non interrogantes, q̃uo &
quid hoc ipſum in ſeipſo ſit: memores tale eſſe trinitatis myſteriũ, quale mens humana ca-
pere non poteſt, nec oratoria lingua enarrare, vtpote in quo intelligendo lingua deficit ra-
tioqꝫ ſubcumbit, ſed ſola fides comprehendit. Eſaiæ. 7.

G ¶Hoc eñ eſt ipſa ſanctiſſima trinitas, ꝙd cũ dicit̃, dici nõ poteſt. Cum æſtimat̃, æſtimari
nequit, Cũ cõparatur, non põt cõparari. Cũ diffinit̃ ipſa diffinitiõe creſcit, vtpote, ꝙd cœlũ
manu ſua cooperit, pugno oẽm mũdi ambitũ claudit, quẽ totũ oĩa neſciũt & metuẽdo ſciũt
Quid ergo lutũ & vas fictile de creatore diſputat, & ad naturæ ſuæ rationẽ nõ põt ꝑuenire.

At quid curioſe quærit ſcire de myſterio Trinitatis, quod angeli de cęlo ſcire nequeūt. Imò q̄d
ipſi vanitati ſubiecti quærimus ſcire & cognoſcere & ex toto illud, cuius ne opa & iudicia, quę
eſſentiam eius indicare ſolēt in creatura, ſcrutari vllo pacto poſſumus, & quibus quę in terris
ſunt difficili ſunt intellectu, & quō quæ in cœlis ſunt æſtimemus? Cuiuſmodi pfectò eſt ſup-
bum dicta illa Trinitas in diuinis, quę nō mō eſt in cœlis, ſed ſupra oēs cœlos, imò quæ maie-
Hiere.23. ſtate ſua cœlum & terram implet. Quomodo ergo illam in ſeipſa colligemus?

¶Cuius cauſa hodie in die feſto ſanctę Trinitatis legi conſueuit Euangelium, quod cōtinet H
inter Ieſum & Nicodemū diſputationē. In qua quum Nicodemus, vtcūq; magiſter in Iſrael,
paulòantea terrena, de morte Chriſti ſimiliterq; de baptiſmo nō intellexerat, at nihilominus
interim cuperet ſcire cœleſtia. ſ. fortaſſis generationē æternam filij Dei ex patre & ab vtroq;
ſpiritus ſancti pceſſionem à domino increpatus eſt, & audire coactus. Tu es magiſter in Iſrael
& cętera. Si terrena dixi vobis. Vnde inter alia, quæ annis ſupioribus ex hoc Euangelio abun-
dē collegimus, vnicam colligimus nunc doctrinam, quæ eſt talis.

¶Ea quæ prorſus ſunt diuina & ad Deū ſolū nec ad nos neceſſario ptinētia, nos non debere I
Eccl.3. curioſius pſcrutari, ſed admirari cū laude, & credere cū pietate. Scriptura alibi dicēte: Altiora
te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quę pręcepit tibi Deus, illa cogita ſemp. Nō
em̄ eſt tibi neceſſariū ea, quę abſcōdita ſunt videre oculis tuis, quoꝝ ſuſpicio multos ſupplanta
uit, & in vanitate detinuit ſenſus illoꝝ. Sic cū Petrus alibi de morte diui Iohannis, quę deo de-
bet eſſe certa non homini, niſi ei cui ex cauſa reuelat Deus, quęrēs à Chr̄o in hęc verba incre-
Iohan.vl. patus eſt. Si eum volo manere, donec veniam. Quid ad te? Tu me ſequere. Sic & Apl̄i om̄es ab
Actorū.1. eodē ſcire cupiētes finē ſeculi & inſtauratōis regni Iſrahel, increpati ſunt ijſce verbis. Non eſt
veſtrū noſſe tp̄a, vł momēta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutē ſupuenie̅
tis ſpūs ſancti in vos. Sic chariſſimi frēs, & nos digni eſſemus increpatione, ſi hodie vellemus
oīno ſcire naturam & conditionē ſanctæ Trinitatis, vtpotè rem oīno cœleſtē, & ſoli Deo co-
gnobilē, q terrena aliquoties non capimus. Suffecerit igit nos ſcire in vniuerſum & credere,
quod illa nobis reuelauit & expoſuit, nobis verò expoſuit per ſanctam Eccleſiam ſuam quod
diximus, id q̄d tum pfectius intelligemus, quū crediderimus pfectius. Et fiet, q̄d inueſtigari nō
poteſt, nec inueſtigatū eloqui, credi tn̄ pōt, & creditū cū Propheta ab vnoq; pdicari & dici:
Psal.115 Credidi propter quod locutus ſum. Nos proinde credamus, vt ſalui fiamus. Credamus autem
(inquam) vnum Deum in Trinitate, & Trinitatē in vnitate veneremur, quæ & noſtram fidem
augere dignetur & incredulitatem adiuuare. Amen.

¶HOMILIA L. DE EO, QVOD LEGITVR, Iohannis ſexto: Caro mea verè eſt cibus, &c.

In feriis corporis dn̄i noſtri Ieſu Chriſti.

QVVM MOYSES OLIM FILIOS ISRAEL VEL- A
Deut.4,8 let ad amorem Dei Max. & ad illius mandatoꝝ obſeruationē pinde
atq; dux fidelis & pius allicere & puocare incepit, inter alia beneficia
quæ illis paſſim Deus Opt. benigniſſimè contulerat prę cęteris mū-
di natōibus, tandē ſub oculis quoq; eoꝝ ſubijcere beneficiū Manne,
Psalm.77 quo in deſerto paſti à Deo fuerant, inquiēs: Et recordaberis cuncti
Exodi.16 itineris, p quod adduxit te dominus Deus tuus quadraginta annis p
deſertum, vt affligeret te atq; tentaret, & nota fierent, quæ in animo
tuo verſabant, vtrum cuſtodires mandata illius an non. Afflixit te
penuria, & dedit tibi cibum manna, q̄d ignorabas tu & patres tui, vt
oſtenderet tibi, quod non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod egreditur de ore
domini. Nec eſt alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes ſibi, ſicut Deus no
Hebræ.9 ſter adeſt cunctis noſtris obſecrationibus. In cuius diuinæ gratiæ, miſericordiæ & beneuolen
2.Regū.6 tiæ perpetuam memoriam manna ipm deinde in vrna aurea repoſitū & deinceps in archa ſta
1.Para.13 to tempore cum ſummo gaudio, cum canticis & hymnis, adeoq; cum cæteris deuotis cęrimo
nijs circūlatū eſt. ¶Si proinde fratres chariſſimi, Iſraelitæ olim ppter beneficiū mannę cor B
poralis vſqueadeò ſibi Deum eſſe ppinquum rati ſunt ac illi tantope laudē cecinerūt, q̄d nos
meritò facere oportet? vtpotè q̄bus Deus noſter longè ppinquior factus eſt q̄ pp̄lo Iſraeliti-
Baruch 3 co? nimirum, qui non modo humanam indutus carnem in terris viſus ſit, & cum hominibus
conuerſatus, ſed & ſeipſum ineffabiliter nobis in ſalutarem exhibuit potum & cibum, non qui
in noſtram conuertatur ſubſtantiam, ſed qui nos ſibi inſerat, arctius aſtringat, ſuæq; diuinita-
tis participationem nobis intima illa vnione coniunctioneq; cōmunicet, Chriſto hodie dicē
te: Caro mea verè eſt cibus & ſanguis meus & cętera. Atq; ſanè caro Chriſti verum eſt manna
Apocal.2. in abſcondito, vt ſcribit Iohannes, id quod & dominus apertis hodie verbis cōfirmat, inquiēs:
Hic eſt

Digitized by Google

Hic eſt panis qui de cœlo deſcendit. Nõ ſicut manducauerũt patres veſtri manna in deſerto,&c. Inde & apoſtolus adfirmat hoc, de quo ſupra, totũ eſſe in figura factũ. In cuius figuram? 1. Cor. 10 Vtiq; carnis Chriſti, venerabiliſſimi ſacramenti Euchariſtiæ, veri mannę.

C ¶ Eapropter dilectiſſimi fratres, dilectio veſtra hodiernũ diem nõ impiè ex inſtituto eccleſiæ feſtiuis cærimonijs, gaudijs & canticis perornaſtis, pie nimirũ exultaſtis tam iocunda pignoris amoroſi cõſolatione. recte etiamnũ in honorẽ tanti mannæ redoluerunt flores & gramina ſonuerunt cantus & organa, purpura & ꝑtioſa reſplenduerũt veſtimenta, & recte hodie à vobis exhibitũ eſt, quicquid olim Dauid in reductione archæ figuraliter exhibuit, ſig- 2. Reg. 6. niſ nõ diſſimilibus veritati, quã ſignificauit archa. Recte nimirũ hæc, inquã, oĩa facta ſunt à 1 Para. 13 vobis in reuerentiã nobiliſſimi mannæ, ſi modo cũ exteriore hoĩe interiorẽ obtuliſtis, ſi vos totos illi ſacrificaſtis in odorem ſuauitatis. Et vę animis ſiliquis porcorum aſuetis, quibus in tẽpore veritatis & gratiæ, præſente veritate, vacuæ ſunt cærimoniæ & figuræ.

D ¶ Si enim filij Iſrael ſub nube tantum degentes & vmbra futurorum bonorum, id vere de deo dixerunt, quod præſentior (vt ita dicam) ipſis erat, quam quicũq; dij nationum ſuis cultoribus, multò valentiore iure nos Chriſtiani de profuſiſſima Chriſti in nos & indulgẽtiſſima benignitate gratias agentes, decantare deo ex intimo cordis adfectu debemus. Nõ eſt alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes ſibi ſicut deus noſter adeſt nobis. En Emanuel. id eſt, nobiſcum deus, quãuis abſconditus, quamuis velatus, vere tamen de- Eſaiæ. 7 us. Siquidem ſe nobis ille admirabili diſpenſatione & condeſcẽſione videndũ exhibet & Matt. 1 contrectandum, & (quod amplius eſt) pro noſtræ peregrinationis viatico deguſtandum & manducandum, vt nos penitus ſibi inſerat. Habitat item in medio noſtri, & inambulat inter nos admiranda dignatione, ne deficiamus in via, ſocium ſe præbens nobis & ducem huius anfractuoſi itineris, quod magni muneris loco, populo Iſrael ante ꝓmiſerat, ſed id pro- Leuit. 26. miſſum in nobis perfecte compleuit. Neq; id quidem exiguo tempore præſtat, quod adſit nobis, ſed ſecundum pollicitationem ſuam nobiſcum eſt omnibus diebus, vſq; ad conſummationem ſeculi, Mat. vl. & ſecundum ſuæ diuinitatis omnia circumambientem præſentiam, & ſecundum prætioſi corporis & ſanguinis ſui myſterium in ſalutarem cibum animæ, & medicinã efficaciſſimam nobis relictum, approbante ſuis verbis hodie ipſiſſima veritate in Euãgelio.

E Vnde colligimus. ¶ Primo carnem Chriſti vere eſſe cibum non fictum, nõ phantaſticũ, non figuralem ceu hactenus contra ſcripturam nonnulli deblatterarunt. Vnde aliàs ad diſ- Matt. 26 cipulos, accipite, inquit, & manducate. hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur. Et Marc 14 differt ille cibus & potus à reliquis: quandoquidem caro & ſanguis Chriſti reficiunt animã, Lucæ. 22. quæ immortalis eſt, cibus autem corporalis, reficit tantum corpus, quod eſt corruptibile. 1. Cor. 11 Ideoq; omnem effectum, quem cibus & potus materialis facit, quãtum ad vitam corporalem, ſcilicet ſuſtentans, augens, reparans, delectans, hoc totum facit & illud ſacramentũ animæ, quantum ad vitam ſpiritualem. Hinc & appellari cœpit Euchariſtia, id eſt bona gratia quoniam in hoc ſacramento non modo eſt augmentum virtutis & gratiæ, ſed ille totus ſumitur, qui fons eſt totius gratiæ & origo. Et hoc eſt q̄d apoſtolus monet hũc cibum diligẽ- 1 Cor. 11. ter diſcernendum ab alijs, dicens. Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium ſibi manducat & bibit, nõ dijudicans corpus domini. Quare? Quia eſt caro Chriſti vere cibus, &c.

F ¶ Secundo col. Manducantem de carne Chriſti manere in Chriſto: intellige per ſpiritualem manducationem & dilectionem. Siquidem Euchariſtia ſit ſacramentum pietatis, ſignum vnitatis, vinculum charitatis: quæ vniuerſa membra Chriſti corporis vnit capiti & ſi- 1. Cor. 10 bijpſis. Hinc Paulus, Et panis, inquit, quem frangimus, nonne participatio corporis Chriſti eſt? Quoniam vnus panis & vnum corpus multi ſumus, oẽs qui de vno pane & de vno calice participamus. Eapropter, & dñs ſacramentũ Euchariſtiæ in eis rebus commendauit, quæ ad vnũ aliquod redigunt, vtpote ex granis & racemis multis cõficitur panis & vinum confluit. Quod propterea figuratũ eſt per Melchiſedech panẽ & vinũ, quæ ex multis colle- Geneſ. 14 ctis & vnitis conſtant, obtulit. Hinc Synaxis. i. communio dicitur. Quid proinde melius q̃ digne communicare de tãto ſacramento? & quid alicui optatius aut felicius obtingere poſſit, quã quod in Chriſto maneat, & Chriſtus in eo? vt nõ tam ipſe viuat, quam viuat in ipſo

G Chriſtus, vt vnus ſit cũ eo ſpũs. Vnde Chriſtus hodie, &c ¶ Tertio col. Eum, qui manducat panẽ Chriſti. i. eius carnẽ, viuere inæternũ. In quo nimirũ diſcrepat à manna, q̄d olim Iudæi manducarunt, quod nõ vitam æternã, ſed temporalem dũtaxat præſtitit. Nec mirũ, quãdo manna in deſerto dũtaxat figura fuerit huius mannæ cœleſtis, & vitã ſpiritualẽ eandemq; æternã datum iri oportere in hoc ſacramento præfigurarit. Idq; illud nõ eſt impoſſibile, quum enĩ poſſibile fuit ſine meſſe & frumento & alijs huiuſmodi. xl. annis illorũ vitã Pſal. 94 per manna cõſeruare: multo magis nũc cibo ſpũali hoc fieri poterit, cuius illa erant figuræ. 1. Cor. 10 Siquidem manna noſtrum eſt Chriſtus ipſe deus & homo, qui eſt vita æterna & via ad ean- Iohã. 14. dem, qui nos ad illam prouehere dignetur.

Digitized by Google

¶HOMILIA LI. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ decimoſexto: Homo quidam erat diues &c.

Dñica.j. poſt pentecoſtes.

DVO NOBIS Hodierna die ocurrunt, quæ proculdubio deberẽt nos ad amandũ timendumq́ deũ & ad ſpernendum mundum & quę mundi ſunt. nedum prouocare ſed & vehementer cogere. A
¶Primũ eſt appellatio tẽporis qđ hodie incipit, vtpotè quod à ſanctiſſimis illis patribus appellari cœptũ ſit, tẽpus peregrinationis,
1.Reg.14 atq; ideò vt memores ſimus, neq; nos neq; nr̃a hoc in mundo poſſe
Eccl'ſ 2 ſemp aut diu pſeuerare ſed demũ deſinere & aliò pficiſci, quò nihil
Apoca 14 nos ſit ſecutuꝝ præter opa noſtra, quoꝝ bona ad vitam, quoꝝ mala
Iohan.5 ad mortẽ æternam pducẽt. Quam verò vtrobiq́ diſſimilis ſit ſtatus abundè ſatis nec ſine terrore perdocet hodierni Euangelij hiſtoria.
Heb.13 Hinc Apoſtolus: Non enim (inqt) habemus hic manentẽ ciuitatẽ ſed futuram inquirimus; Et
2 Cor.5 oportet nos oẽs manifeſtari ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſqſq; ppria coporis put geſſit ſiue bonũ ſiue malũ. ſ. in hoc peregrinationis tpe. Et hoc eſt, qđ huſuſq; à tpe aduẽtus Eccleſia nobis in Euangelijs, quæ hactenus ſtatis diebus ſunt audita, pppoſuit omnia quę in nr̃am ſalutẽ Deus Opti. Maxi. p filiũ ſuũ Ieſum Chr̃m nobis ita exhibuit, vt nihil ſupſit, quod ipſe in eandẽ ſalutẽ facere poſſet, q nihil obmiſit, veꝝ poſthac rem ipſam in nobis eſſe ac pendere, vt
Oſee.13 videlicet & ipſi cooperemur, quę oportet. Siqdem nemo nunc eſſe poſſit cauſa noſtræ damna
Eſaiæ.5 tionis quàm noſmetipſi. Ad ſingulos enim nunc dicit dominus. Ex te pditio tua Iſrahel, tantummodo in me auxilium tuũ. Quid vltra debui facere tibi, & non feci? Vniuerſis igiť & omnibus præparatis, nihil reſtat, niſi vt in hac peregrinatione viam arripiamus, quatenus parata
Eccli.15 gaudia conſequamur. Siqdem liberi ſumus ceu peregrini, quocunq; libet per libertatem arbitrij ambulare poſſumus. Nobis ipſe clementiſſimus & iuſtiſſimus dominus adiecit mandata, & præcepta ſua. Si voluerimus mandata conſeruare, conſeruabunt nos, quemadmodum idipſum haud obſcurè accipimus ex hodierno Euangelio, quod ¶Secundũ eſt, quò ad Dei B
timorẽ compelli deberemus, vnde inter cętera, quæ alio tẽpore dedimus, dumtaxat duas colligemus doctrinas, quaꝝ ¶Prima eſt, nullũ bonũ manere irremuneratũ, nec vllũ malum ma
Matt.16 Pſalm 7. nere impunitũ, ſiue hic ſiue aliàs, qñquidem Deus ipſe ſit iudex iuſtus, q reddit vnicuiq; ſcđm
Gala.6 opa eius. Atq; ſic certũ eſt (inqt Aplus) vt quæ ſeminat homo, hæc & metet. Ita dominus Lazaro p eius hic cruciatu & patientia reddidit conſolationẽ & quietẽ. Diuiti vero Epuloni pro diuitijs omnium adeò rerum dedit ęgeſtatem, vt non habuerit tantillum aquæ, quò linguam refrigerare potuiſſet, pro veſte purpurea recipiens flammam ppetuam, pro cibo delicato fa
Iaco.2 mem infinibilem, pro familia tartaream ſocietatem, pro tenacitate omnis gratiæ & miſericordiæ denegationem, vt cui iuſtè negata eſt miſericordia, qui miſereri noluit.
¶Non eſt igitur, quod aliquis murmuret contra Deum, quum videt ſibi probos & iuſtos C
Pſal.72 hic pati, improbos vero & iniuſtos voluptuari, & perinde impunes peccare, quandoquidem
Deute.32 relinquat hoc ipſum diuinæ iuſtitiæ & ſapiẽtiæ, quæ nouit quo modo, loco & tempore quiſq;
Roma.12 ſit appremiandus, alibi dicens: Mihi vindictam & ego retribuam. Etſi enim (inquit Valerius)
Valeri.de neg.rel. lento gradu ad vindictam ſui diuina procedit ira, tarditatem tamen ſupplicij grauitate compenſat. ¶Secunda doctrina eſt, neminem poſſe ſimul & ſemel hic & alibi lætari, nec quempiam hic pro voluptate carnali temporalibus his bonis & alibi æternalibus perfrui poſſe, verum qui hic patienter miſeriam tulerunt alibi lætitia gaudebunt, qui verò hic gauiſi ſunt voluptate ad nutum alibi triſtabuntur & cruciabuntur teſtante euidenter hodie Abrahamo qui in perſona Dei Max. ait ad diuitem: Fili recordare: quia recepiſti bona in vita tua, & Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem conſolatur, tu vero cruciaris. Quaſi diceret: Stultè petis, vt hic bonis ad nutum tuum poſſis perfrui, quibus in terra abuſus es. Siquidem iniquũ ſit, vt quis vtriq;
Matth.5 eis queat ſatiari. Dictum enim eſt olim in terris: Beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt
Lucæ.6 regnum cœlorum. Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.
¶Gaudeant igitur pauperes & tribulati in hoc mundo, nec deſperent quaſi à Deo derelicti D
imò ſciant ſe omnino eſſe in memoria dei miſericordis, qui propterea ipſas hic temporaľr ſinit
2.Tim.4 cruciari, vt alibi eos poſſit ęternaľr conſolari, imò ſinguli in ſuis aduerſitatibus dicãt cũ Aplo: Bonũ certamẽ certaui, curſum cõſumaui, fidẽ ſeruaui. In reliq eſt mihi repoſita corona iuſtitię quã reddet mihi dñs, in illa die iuſtus iudex. Ediuerſo timeãt & pœniteãt diuites, qbus hic oĩa ex voto obueniũt, ignari maloꝝ, imemores futuroꝝ, q neceſſum ẽ, credãt, ſi mõ credũt Euãgelio, cui ſi minus credũt, væ ipſis, qm̃ nulla eis relicta ẽ ſpes. Semp meminerint Abrahami, hodie dicentis: Fili recordare, qa recepiſti bona in vita tua, Lazarus verò mala. Ideò hic conſolatur, tu verò cruciaris. O durum, ò tremendũ verbum, maximè his, quos præſentis ſeculi tranſitoria bona,

bona, diuitiæ & honores delectãt. Ad q̃s & horrendũ verbũ dicit alibi dñs. Væ vobis diuiti
bus, qui habetis cõſolationẽ veſtrã. Væ vobis, qui ſaturati eſtis, quia eſurietis. Væ vobis qui Luc.6.
ridetis nũc, quia lugebitis & flebitis. Caueãt oro ipſi, ne pro pręſentibus, quæ amplectũtur,
perpetua perdãt, & pro gaudio momentaneo cruciatus ſuſtineãt ſempiternos.
E ¶Supereſt, proinde, vt neglectis ijs rebus mundanis tendamus ad ſuperna, vt illic ſit cor
noſtrũ, vbi eſt theſaurus noſter, & patria vera, vnde hic exules peregrinamur, q̃bus hic nõ Matt.6.
eſt aliud niſi labor, dolor, afflictioq; ſpũs, atq; nihil oĩ ex pte iucũdũ: q & experiẽtia diſcim⁹ Eccles.2.
vitæ noſtræ breuitatẽ, inſtabilitatẽ & rerũ oĩm mutabilitatẽ & interitũ, quũ mundus tran-
ſeat & cõcupiſcẽtia eius: qui deniq; hodie intelligimus diuinã iuſtitiã, cuilibet prout in hac 1.Johã.2.
vita meruit ſiue in bono ſiue in malo, pœnã vel gaudiũ retribuentem.

HOMILIA LII. DE EO QVOD LEGITVR. Lucæ 14. Homo quidã fecit cœnã magnam.

Dominica ſecunda poſt octa. Pentecoſtes.

A DE tribus ſit mentio in hodierno quidẽ Euãgelio, quorum eſt
¶Primũ cœna magna ad quã vocati ſumus, & eſt æterna nimirũ
beatitudo, q̃ cõſiſtit in iucundiſſima diuinitatis viſione, fruitione & Johan.17
tẽtione, Cœpitq; illa appellari cœna, q̃m vltima ſit hominis refectio
qua vel ſola homo ita ſaturabit̃, vt nihil amplius velit aut poſſit opta
re: quæ & ideo magna dicit̃, quia oĩe ſaciat deſideriũ, vbi omnium
eſt bonorũ ſacietas pfectiſſima, vtpote in qua oĩa ſunt parata, quæ
ad cõſumatiſſimã pertinẽt cœnã. Cuius propterea magnitudinẽ ſo
lus ille pdicet, qui effari poterit, quæ nec oculus vidit nec auris audi- Eſaię 64
uit. Cuiuſmodi eſt Chriſtus dñs, deus & homo, q vel ſolus magnus, 1.Cor.2.
qui & ſolus reficit, & hãc cœnã magnã ſic inſtruxit, vt nihil obmiſerit, quæ ad eã ſunt neceſ-
ſaria, nimirũ gratiæ collationẽ, ſacramentorũ efficaciã, regni apparitionẽ, ſpũs ſancti miſſio
nem, edulij cœleſtis pparationẽ, nec reſtat, niſi vt arripiamus viam & cœnã ingrediamur, Pſalm.16
dignæ cœnaturi, & ſaturãdi cũ propheta dicẽte. Saciabor quũ apparuerit gloria tua. Atq; Apoca.19
ide o o verè beati, qui ad cœnã nuptiarũ agni vocati ſunt, & q venire nõ recuſant, ſeq; eadẽ
B dignos reddunt. ¶Secundũ eñi in Euangelio eſt, numeroſa multitudo ſe excuſantiũ, atq;
habentur ij, qui ad oblata beneficia ſunt ingrati, cuiuſmodi ſunt omnes peccatores & infide
les, qui in Euangelio tribus peccatorũ præcipuorum generibus comprehenduntur: Et ſunt
C in ſumma ¶Superbi qui accipiuntur per eum, qui emit villam. Siquidẽ vere ſuperbi ſint,
qui villam. i. præſidentiam aliquam non accipiunt in commiſſionẽ, ſed emunt vel fauore,
vel obſequio vel pretio vel præce vel minarum terrore, vel promiſſo per ſe vel aliũ. Status
eñi præſidentiæ ſiue ſecularis ſiue ſpiritualis etſi licite ab idoneo acceptari poſſit, nõ tñ emi.
Id q̃d (proh dolor) nunc frequenter fieri adſolet. Hinc raro percõmodi nunc præſunt, quũ
nulla (vt olim) habeatur virtutis & probitatis ratio. Non ingrediuntur ergo cœnam ſuper-
bi, qui per villam ementes intelliguntur.
¶Auari quoq; nõ ingrediuntur ſe excuſantes, qui intelliguntur per eum, qui iuga boum
D quinq; emit: quãdoquidem auari relictis virtutũ lucris perpetuis, in caducis diuitiarũ adqui
ſitionibus delectantur. Et ſit (vt apoſtolus ſcribit) vt q volũt diuites fieri (quales ſunt auari)
incidunt in laqueos diaboli. Ideoq; vocati ad cœnã non veniunt, ſicut nec venient 1.Tim.6.
E ¶Libidinoſi, qui intelligunt̃ per eũ, qui vxorem duxit, q vtiq; ſignificat voluptatũ carna
lium ſectatores. Quãuis eñi bonum ſit cõiugium & thorus immaculatus atq; ad propagan- Heb.13.
dam ſobolem diuina prouidentia inſtitutũ, quia tñ nõnulli per hoc nõ fęcunditatẽ prolis, Gene.2
ſed deſideria expetunt voluptatis, fieri ſolet nõ immerito, vt per rem ſignificet̃ res iniuſta. i. Matt.19
libido. Et ſint excuſantes ſe, q̃m duxerint vxores, q carnalibus ſunt & libidinoſis amoribus Tobiæ.8
ita irretiti, vt carnalia magis curẽt q̃ cœleſtia & ſpiritualia. Cuiuſmodi eſt illa cœna in euã-
gelio magna. Ad quam ceu indigni nõ ingrediuntur, neq; ſuperbi, neq; auari, neq; libidino
ſi atq; hoc genus peccatores alij, qui in ijs tribus accipiunt̃, q̃m eo & cæteri referuntur. Hinc 1.Johan.2
Iohannes, Omne, inquit, quod eſt in mundo aut eſt concupiſcẽtia carnis aut oculorum vel
F ſuperbia vitæ. ¶Tertium in Euangelio eſt, conditio obedientium, qui ad cœnã vocati
& parati fuere, & fuerunt pauperes, debiles, cæci & claudi.
G ¶Ita nimirũ fratres, ſi ad cœnã illã magnã & eam q̃dem longe delicatiſſimã venire, ac ea
perfrui voluerimus, ad quam oĩes ſumus vocati, quos deus oĩes vult ſaluatum iri, quoſq; 1.Timo.2
H per famulos ſuos. i. fideles pdicatores indies vocat neceſſum eſt ¶Primo ne ſimus ex nu-
mero eorũ, q ſe excuſare cœperũt. i. ne ſimus vel ſupbi vel auari vel libidinoſi, vtpote q̃d ne
mo illorũ beatitudinẽ æternæ vitæ ſint poſſeſſuri, q̃ nihil coinquinatum intrat. Apoca.21

¶Secũ-

Digitized by Google

Luc.14.18 ¶Secundo,vt ſumus pauperes.ſ.ſpiritu,& ſunt verè humiles,quoniam illi verè exaltantur I
in gloria,q ſe hic humiliãt. ¶Tertio vt ſimus debiles, idemq́ cęci .i. terrena neſciẽtes cõtra
deũ,quales erimus,quũ ꝓpter deũ hęc inferiora nõ aſpexerimus ſed contẽpſerimus,oĩbus re-
nuntiãtes,quales vult nos alibi eẽ dñs.Cuiuſmodi vtiq́ habentur pro debilibus & cæcis huic
Lucæ.14 mũdo. ¶Quarto ſimus claudi.i. nõ prẹmamur affectu carnali, neſcientes carnẽ & ſpũ vi- k
uentes.Claudi(inquam)illecebroſo carnaliũ affectu, ſed rectæ ratõis vinculo compediti atq́
ſic parati ſimus ad cœnam venire,in qua qui cœnant indubiè beati ſunt: nulla deinde re indi-
gentes,quales nos faciat Deus ipſe,q illa eſt cœna,quam & prẹparauit oĩbus diligẽtibus eũ.

¶HOMILIA LIII. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ decimoquinto: Erant appropinquantes &c.

Dñica.iij.poſt octa.penteroſtes.

QVVM TANTA ESSET Chriſtus g a omnes indiſcrimina A
tim humanitate & manſuetudine,vt planè adeò neminẽ vel ſubmo
ueret vl' faſtidiret,vt ad ſe etiam vniuerſos,q ſua indigebant opera,
Matt.11, benignius inuitaret,dicens: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati
eſtis,& ego reficiam vos &c. & inuenietis requiẽ animabus veſtris.
factũ, eſt vt & ipſi publicani & pctõres ad illũ accedere auſi fuerint,
nõ vt eum obſeruarẽt,qđ peruerſi faciũt,veꝛ vt illũ audirẽt.ſ.ex ꝓ-
poſito emẽdatõis p verbũ ipſius veluti oẽs in pſentia debetis. Quos
Exodi.23 dominus humaniſſimè adeò nõ dedignatus ẽ ſuo adiutorio, vt eos
Deuter.7 etiam deinde conuiuantes habuit,cũ eis manducans & bibẽs. Id qđ
vidẽtes ſcribæ & phariſæi partim faſtu,partim pmoti ſcriptura,quæ dehortať à maloꝛ con-
ſortio,partim quo Chriſto infamiam impingerent,aut ipſius authoritati & nomini deroga-
rẽt, quia cum infamibus conuerſaretur, murmurare cœperunt, dicentes: Quia hic peccato-
res recipit,& manducat cũ illis. Q.d.Hic q nouam quandã ſanctimoniã ꝓfiteť,& cęteris ha-
beť probatior & ſanctior,non vitat maloꝛ cõſortia,ſed notos etiam pctõres admittit ad col-
loquiũ,& adeò nõ fugit congreſſum,vt cibũ etiam cũ illis capiat,nõ cogitans q̊d maloꝛ con-
Pſalm.17, tubernio contamineńť boni,argumẽto nimiꝛ,qđ vel ipe talis nõ ſit,qualis æſtimať,vl' qualis
vult haberi,vl' intra tp̄us talis efficieť,quales ſunt,qbuſcũ conuerſať,iuxta ꝓtritum verbũ,quo
dicũt,qualis vnuſqſq́ eſt, tali conſortio delectať: Cũ bono bonus eris,cum pverſo pverteris. B
¶Igiť dñs hmõi ſcribaꝛ & phariſęoꝛ murmura animaduertẽs, vt illoꝛ inclementẽ faſtũ
penitus eximeret,ſuæq́ apud oẽs famæ cõſuleret,oſtẽderetq́ ſe nihil contra ſcripturam age-
re duabus occurrit parabolis, qbus haud obſcurè rationẽ adfert, cur cũ pctõribus conuerſeť,
nimiꝛ,nõ quia ipſoꝛ vitia vl' amet vl' ea ſequi velit, aut vt alios ſcandalizet, ſed q̊d propterea
Matt.9, aduenerit,vt ſua pia conuerſatõe & ſancta doctrina malos & pctõres emendet, alibi inquiẽs:
Marci.2, Non eñ veni vocare iuſtos, ſed pctõres, nõ eñ egẽt,q ſani ſunt,medico, ſed q malè habẽt,cu
Lucæ.19, iuſmodi ſunt pctõres,in anima ęgrotantes.Hinc venit filius hoĩs,quęrere & ſaluũ facere quod
perierat.Id q̊d fit,pctõre p verbũ ſalutis reſipiſcẽte & pœniam agẽte.Vnde maius eſt gaudiũ C
angelis Dei,q̃ ſup nonagintanouẽ iuſtis q pœnĩa nõ indigẽt. ¶Quẽadmodũ agricola illam
amplius terram amat,q̃ poſt ſpinas vberes fruges ꝓfert,q̃ eam,q̃ nunq̃ ſpinas habuit,& ſemp
Gene.3, fertilẽ meſſem ꝓduxit.Imò quẽadmodũ etiam q habet centũ oues &c.Homo q centũ habuit
oues eſt Chr̄us theantropos,centũ oues ſunt nouẽ angeloꝛ chori & hominũ genus, qđ cum
Johan.1, per pctm̄ amiſit,relictis nonaginta.i. nouẽ angeloꝛ choris in deſerto.i.cœlo q̊d fortè deſer-
tum hic diciť,qa homo ipm peccando deſeruit.vadit quęſitũ humanũ genus,qñ venit incarna
Johan.19 tus,deinde doctrina & paſſione idem reducere ſategit,inuenit, qñ ipm oĩbus conſumatis,re-
Pſal.67, demit,ſup humeros in cruce ſua ponẽs,deinde venit ad domũ cœleſtẽ, qñ cœlos aſcendit ca-
Actoꝛũ.1, ptiuam ſecũ ducẽs captiuitatẽ,ad amicos & vicinos.i.angelos dicẽs: Congratulamini mihi,qa
Ephe.4 inueni ouẽ meam q̃ perierat &c. In quẽ ſenſum facile intelligiť,& altera parabola. Vnde colli-
guntť nõnullę doctrinę,quaꝛ eſt: ¶Prima,Chr̄m nõ ſecus ex cœlo ad nos veniſſe atq́ medi- D
1.Timo.1 cum ad ægrotantes,nimiꝛ vt nos ſaluaret,& cœlo,vñ cecidimus p pctm̄,referret.Hinc Apo
1.Timo.2 ſtolus: Fidelis(inqt)ſermo & oĩ acceptõe dignus,qa Chr̄us Ieſus venit in hunc mundũ, pec
catores ſaluos facere,quoꝛ primus ego ſum, vult eñ Deus ipe ſaluator noſter oẽs hoĩes ſaluos
fieri, et ad agnitionẽ veritatis venire. ¶Scđa: Nullum pctõrem vl' quàmlibet grauẽ debere E
de gr̄a Dei deſperare ꝓpter pctã ſua,quę nõ tam ſunt grauia neq́ numeroſa, quin indulgẽtiã
inueniant,dummõ pctõri diſpliceat peccaſſe: nec pctã iterari ꝓponat, ipaq́ ſibi deſiderat in-
dulgeri.Diſplicet,ſi p arbitrij libertatẽ vellet ſe nõ peccaſſe ꝓpter Deũ. Etiamſi quadam ſen-
ſuali cõplacentia redeat memoria pctõꝛ. Hæc veritas vbi firmiter inhęſerit deſperatio locũ
hr̄e nequit. ¶Eſt aũt deſperatio motus,quo qs de ſua prorſus beatitudine diffidit, cũ contẽ F
ptu diui-

Digitized by Google

ptu diuinæ miſericordiæ, quaſi impotentis vel nolētis peccata ſua dimittere & ſaluare. Ita nimirū Caimus deſperauit, inquiens: Maior eſt iniquitas mea, q̄ vt veniā merear. Deſperauit & Iudas Iſchariotis, dicens: Peccaui, tradēs ſanguinem iuſtum. Et proiectis argenteis in templo, receſſit, & abiens laqueo ſe ſuſpēdit. Sed impie vterq; fecit. Quomō em̄ de ſua quis ſalute deſperet, qui ſe ſaluandū firmiter, ſi ipſe velit, credat? Eū vero ſaluatū iri, qui credit ſe ſaluari ſi velit, argumēto eſt pater filio ſalutem petens, cui dominus dixit. Si potes credere, omnia poſſibilia ſunt credenti. Nec recte peccator alleget, nō eſſe in ſua poteſtate ſaluari, ſed tota ſua ſalus ſita ſit in deo, iuxta id quod dicit deus ad Iſrael. Perditio tua ex te Iſrael, ex me autem auxilium tuū. Siquidē reſpondeo dumtaxat à deo ſaluari peccatorem, qui ſolus remittit peccata, qui ſoli peccatur, ſed ipſe eſt, qui poteſt & vult ſaluare. Ipſum poſſe ſaluare dubiū non eſt, quū ſit, qui mortis & vitę habet poteſtatem, deducēs ad portas mortis & reducens, cuius dicere & velle eſt facere, dixit em̄ & facta ſunt, & omnia, quæcūq; voluit, fecit, cui ſubeſt, cum voluerit, poſſe. Ideoq; quū dominus alibi dixiſſet, apud hominē ſaluari impoſſibile eſt, adiunxit, om̄ia apud deū ſunt poſſibilia. Ideo Paulus, Ego, inquit, peccatorū primus miſericordiā conſequutus ſum, vt in me primo oſtenderet, Chriſtus Ieſus omnē potentiā ad informationē eorum, q cre dituri ſunt illi in vitam æternā. Nonne dn̄s quoq; latronē in cruce, qui vſq; ad extremū peccarat vitæ, ad vnam dūtaxat petitionem. ſ. dn̄e memento mei, dū veneris in regnum tuū ſaluauit? inquiens: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiſo. Quod autē vult ſaluare vnūquēq;, teſtatur ſuis ad peccatorē verbis, dicens: Et quare moriemini domus Iſrael? Quia nolo mortē peccatoris & morientis. Reuertimini & viuite. Cōuertimini & agite pœnitentiam ab oībus iniquitatibus veſtris, & nō erit vobis in ruinā iniquitas. Qui em̄ vellet perditū iri deus, quos ipſe, vt eſſent & viuerent. ſ. æternaliter, creauit, quorū animas amat, de qbus vult in æternū in cœleſti patria laudari? Cuius noīe propheta ſibi petit indulgeri pc̄tā, & ſe ab ipſo ſaluati, inquiēs. Conuertere dn̄e, & eripe animā meā, ſaluum me fac propter miſericordiam tuam. Qm̄ non eſt in morte, qui memor ſit tui, in inferno aūt quis cōfitebitur tibi? Et ſane qūo non vellet ille dare eis ſalutē, ſi modo velit, pro quibus ſuum proprium dedit filiū, ei non parcens? Ideoq; nemo dubitet vel quālibet horrendus peccator de indulgētia ſuorū peccatorū, ſi velit: quū eius ſit ſibi cōuerſio & ſalus tā grata & læta, vt dicat ad angelos. Cōgratulamini, &c. Eapropter ſi aliqn̄ peccatori (q̄d abſit) ſuccurrat deſperatio, murmuretq; inſipiēs cogitatio eius, dicens. Quis es tu, aut quanta eſt illa gloria, quibusūe meritis hanc obtinere ſperas, qui toties, tantopereq; in deū peccaſti, tuāq; ſalutē perdidiſti tua ſponte, reſpondeat dicens. Qui deſperē de eius gratia, qui creauit me vt eſſem, q charitate nimia me adoptauit, q me pœnitentem ſe receptur promiſit, q verax eſt in promiſſione, & potens in exhibitione, licet em̄ ei facere, quod voluerit, cuius miſericordiæ nō eſt nūerus, & charitas ipſius erga me plus q̄ immēſa, imò ineffabilis, vtpote q deus ipſe & omniū ſupremus, propter me viliſſimū peccatorē, & in nihilū redactū, ita ſe exinaniuit & cōdeſcendit, vt venerit & deſcēderit à ſummis ad infima, à gloria ad opprobria, à requie ad laborē, ab abūdātia ad paupertatē, à delicijs ad pœnā, à beatitudine ad miſeriā, ab æternitate ad mortē, & quidē turpiſſimā. ſ. crucis, haud ſane crediderim tā piū meū ſaluatorē, tantā propter me charitatē deperditam velle. Et ſcio cui credidi, & certus

F ſum. ¶ Tertia doctrina, eū, qui perfectus eſt, ita poſſe cōuerſari cū ipſis etiā malis & peccatoribus, vt nō palpādo vel diſſimulando fauere videaſ eorū vitijs, ſed vt eos pia cōuerſatione cōuertat & ad emendationē prouocet, deq; pc̄tis illos arguat. Sic em̄, inqt Chrūs, lux vr̄a luceat corā hoībus, vt videāt opa veſtra bona, & glorificent patrē veſtrum, qui in cœlis eſt. Sic apoſtoli, quia perfecti cōmunione malorū peruerti nō potuerūt, malis ſæpenūero conuerſati ſunt, vtpote q̄rū vitia arguerūt, & eos iuſtos reddiderūt. Sic & Chr̄s cū Matthæo publicano, ſic cū Maria Magdalena peccatrice, ſic cū Zachæo publicano, ſic cū muliere Samaritana, & hodie cū peccatoribus cōmunicaſſe legiſ, vt iuſtos dimitteret, vt q eorū vitia arguit, mores ve

G ro inſtruxit, vt patet ex decurſu Euāgelij. ¶ Atqui nō ita eſt cū imperfectis, qbus ſufficit, vt malis cōpatianſ, eoſq; apud deū orationibus adiuuēt, nedū cōuerſando alios lucrari & cōuertere velint, ab eis ipſi puertanſ & pereāt. Sæpe em̄ ſubmergi incipientē erepturus, dū ipſe neſcit natare, ſeipm̄ perimit cū eo, quē eripere ſtuduit. Hinc ad filios Iſrael dictū eſt, Nō habitent. ſ. idolatræ in terra tua, ne forte peccare te faciant. Et Paulus ad Theſſ. maxime infirmos, denunciamus, inquit, vobis, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante.

H ¶ Quarta, nō deſpiciēdos ita à nobis eſſe peccatores, quaſi de noſtra probitate gloriaremur ceu cæteris meliores, id q̄d foret hypocriſis, quæ prohibita eſt, imò debemus cogitare ne quales ipſi ſunt, nos quoq; tales fore poſſe, & ipſos forte poſſe cōuerti & reſurgere, nos vero cadere, verū ne vel nos reddāt malos, vel vt ipſi ita deſpecti & vitati erubeſcāt, & erubeſcentes reuertanſ & emendenſ, queādmodū nuper ex Tobia docuimus. Sane diſtrictionem, vt ſcribit Gregorius, debemus vitijs, cōpaſſionē naturæ in ipſis pc̄toribus, q ſi ſunt inemēdabiles, oīno ſunt etiā à perfectis vitandi, vt ap̄lus Timotheo aliàs pcepit.

Genes. 4 · Matt. 27 · Marci. 9 · Oſee. 13 · Pſal. 50 · Marci. · Sapiē. 16 · 1. Regū. 2 · Matt. 19 · 1. Timo. 1 · Lucæ. 23 · Ezech. 18 · Sapiē. 11 · Pſalm. 6 · Roma. 8 · Philip. 2 · Matt. 5 · Matt. 9 · Lucæ. 7 · Lucæ. 19 · Iohan. 4 · Exodi. 23 · 2. Theſſ. 3 · Roma. 11 · Matt. 6 · 2. Theſſ. 3 · 2. Tim. 3

Digitized by Google

¶HOMILIA LIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.7. Marci.4. Luc.6. Eſtote miſericordes,&c.

Dñica quarta poſt octa. penteroſtes.

Matt.22 Roma.13 PRæſens Euangelium ad id nos dirigit, q̃d ex duobus,vnde pendet lex & prophetæ,ſecundũ eſt,in quo tota lex pficif,nimirũ ad proxi- A
mi charitatẽ.q em̃,ait aplus,proximũ diligit,legẽ impleuit,ſiquidẽ
plenitudo legis & finis ſit dilectio.Qui em̃ proximũ recte diligit p-
pter deũ,diligit ipm,& ita deũ & ſeipm diligit,& ſic totã dilectionis
Matt.7 Lucæ.6 impleuit legẽ,q̃ eſt,vt deũ modis oĩbus diligamus , & proximũ vt
noſipſos,q̃s ita diligemus,vbi eis fecerimus q̃ nobis fieri ab ipſis ve-
limus,& eis nõ fecerimus,q̃ nec nobis fieri velimus. Ad cuiuſmodi
dilectionẽ proximi iuxta Euangelij ſenſum requirif. ¶Primo,vt B
Iohan.3 proximis,noſtra ope indigẽtibus miſericordiã, quantũ poſſumus,
verbo & facto exhibeamus.Qui em̃,inquit Iohãnes,habuerit ſubſtantiã huius mundi, & viderit
fratrẽ ſuũ neceſſe habere,& claudit viſcera ſua ab eo,qũo charitas dei manet in eo? Filio-
li mei nõ diligamus verbo neq; lingua,ſed opere & veritate.Ad hanc aũt miſericordiã præ-
ſtandã nos attrahere debuerit exemplũ dei Opt.Max.qui in vniuerſos,etiã inimicos miſeri-
cors eſt,ſuã opem plane nulli negans:modo ſi pater cœleſtis alterius naturæ ſine proportio-
ne à nobis diſtans in perfectiõe,nobis miſericors eſt,q̃to magis nos proximo miſericordiam
impẽdere oportet,eiuſdẽ nobiſcum naturæ:nec cõuenit,vt filij à patre degeneremus,ſed de
miſericordia ſuo in loco plura. ¶Secundo, ne male de proximo ſine manifeſtiſſimis teſti- C
1.Cor.4 monijs,nõ aũt leuibus & incertis cõiecturis atq; pſumptionibus iudicemus.Nolite,ait Paulus
ante tẽpus iudicare.i.anteq̃ prorſus cõſtet,iudiciũ facere.Qua in parte notandũ cẽſuerim, q̃-
dã eſſe aperta mala,q̃ ſi q perpetrant,eos recte(nõ tñ iniquo aĩo) iudicamus malos,veluti ſi qs
hæreticos diceret carnales hoĩes,qm̃ apertò doceãt & agãt,q̃ carnis ſunt,de qbus veritas ait:
Matt.7 A fructibus eorũ cognoſcetis eos:mala quidẽ arbor,malos facit fructus,ſi opa hoĩs mala ſunt
apertò,neceſſum eſt,vt hominẽ iudicemus malũ.Quędã vero eſſe media.i.q̃ & in bonã & ma
lã partẽ fieri poſſunt,de qbus,qa ignoramus,quo aĩo.ſ.bono vel malo fiant,nõ recte,neq; ſi-
1.Cor.13 ne pctõ mortali hoĩes iudicemus,vtpote q̃ eſt cõtra proximi charitatẽ,q̃(aplo teſte)malũ nõ
cogitat.Profecto,de malo mihi nõ ſatis certo nequaq̃ aliquẽ iudicarẽ,quẽ vt me diligerẽ, ſed
defenderẽ,ſed excuſarẽ,q̃diu in publicũ nõ prodiret.ſ.p euidẽtia ſigna,ſed qa charitatẽ pdidi
Mat.4.ali. mus,facile alterutrũ iudicam⁹ cõtra pceptũ dñi,hodie dicẽtis,Nolite iudicare,&c.Peccãt igif
q tã proni iudicãt vel ob famã,q̃(vt poeta canit)tã ficti,prauiq; tenax q̃ nuntia veri eſt,& q-
dẽ fallax,iudicãs ſine ſufficiẽti probatiõe vel ob leues ſuſpitiones & cõiecturas,plerũq; falſas,
veluti ſi qs ilicò eũ putet fornicariũ,q cũ muliere parũ proba loquutus ſit,qm̃ potuit eſſe cauſa
colloquẽdi alia,eadẽq; nõ mala,vel ſi qs eũ iudicet eccleſię cõtemptorẽ,q nõdũ facta meridie
interdicto ieiunio,comedat,vt q forte ob ſtomachi laſſitudinẽ veſci cõpulſus ſit,vel ſi qs eũ
Pſal.68 iudicet tyrannũ,q cũ ſæueritate tardius indulget,vt q fortaſſis ſerius indulget zelo diſciplinæ,
& amore iuſtitiæ,quũ ſcriptũ ſit,Zelus domus tuæ comedit me,vel ſi qs eũ iudicet ſuperbũ,q
pauciloquus eſt,vt q forte natura talis eſt vel loqui nõ profit,bonũ em̃ eſt tacere,cũ fari nõ ex-
pedit.Cæterũ,qm̃ ita de proximo iudicare ſit periculo tã plenũ,vt plane iudicef à deo,q iudi-
cat,in rẽ videri ſolet,vt q̃dã cõtra iudicãdi morbũ remedia recenſeã,ſiquidẽ non profit, ſcire
morbũ,niſi cõtra ipm,quo curari queat,remediũ adferaf,at lõge opt.eſt remediũ auulſio radi-
Eccleſ.10 cis morbi,& cauſæ.Iudicare igif volẽs,iuſte videat. ¶Primo,ne facile vnicuiq; de quopiam
(vt ait ſcriptura)& omni verbo credat,q em̃ cito credit,leuis eſt corde,& facile decipif.

¶Secũdo,nõ ſit curioſus inquirẽdi de aliorũ factis,q̃ ad ſe nõ ptinẽt,qñquidẽ in ea inquiſiti- D
one multa audire cõtingit,ex qbus facile ſuſpitio ſuborif,vnde temerariũ ſequif iudiciũ, q̃ ſa-
Prou.24 ne pacto proderit abeſſe à cõſortio detractorũ,q vana loquif iuxta ſcripturã dicẽtẽ.Cũ detra
ctatoribus nõ cõmiſcearis:nimirũ q̃ ipſi peruerſe iudicãt,& iudicare alios peruerſe faciũt.

¶Tertio,nõ ſit hõ inuidus & infenſus,qñquidẽ nihil inuidia vel odio duce poſſit vere iudica E
ri:ſi qs em̃ male ad alterũ afficif,vtpote ipm odiens,ex leuibus ſignis mala de ipſo opinaf,imò
ſæpe illius mala requirit,nõ vt emẽdet,ſed vt infamet,q̃d grande ſcelus eſt,qa infamãs plus q̃
homicida eſt,quũ fama bona nobilior ſit vita.Qui proinde nõ voluerit proximum iudicare,
diſcat eũ prius amare,quẽ cũ amauerit,hauddubiũ defendet,nõ iudicabit. ¶Quarto,ſit ipſe F
Eccleſ.10 bonus & nõ malus in ſeipſo,q em̃ ſe talibus vitijs irretitũ nouit,quaſi propriæ cõſcius malitiæ,
facile de alijs malũ opinaf.Stultus quidẽ,inquit ſcriptura,in viã ambulãs,quũ ipſe ſit inſipiẽs,
oẽs ſtultos æſtimat. ¶Quinto,vt iudicaturus de alijs ſeipm prius iudicet & emẽdet:qui em̃ G
ſemetipm prius nõ iudicat,quid in alio recte iudicet,ignorat.qm̃ aliena merita iudicare ne-
quit,cui cõſcientiæ innocẽtia propriæ nullã iudicij regulã pbet.Hinc ad Iudæos,adulterã ad-
ducẽtes

Digitized by Google

ducentes, aiebat dñs. Qui ſine pc̄tō eſt veſtrũ, primus in illã lapidẽ mittat. i. prius propria cor
rigat, aliena reprehẽſurus, quo tẽdit verbũ dñi in Euãgelio. Quid aũt vides feſtucã, &c.
H ¶Sic ſuaſerim, ſi ſuſpitiones vitare nequimus, qa hoĩes ſumus, à definitiuis tñ & firmis ſentẽ
tijs cõtinere debemus. Et ſi qs ergo futurꝫ, q̄d à dño minaſ, iudiciũ metuit, curet diligẽter di- 1. Cor. 4.
ctas radices euellere, ſeq; magis, quẽ certius cognoſcit, iudicare ſtudeat, & proximũ relinquat Roma. 14
deo, q ſolus hoĩm corda nouit, cuius iudiciũ nõ fallit, ante cuius tribunal oẽs ſtabimus, vt refe 2. Cor. 5
rat vnuſqſq; ꝓpria corpis ꝓut geſſit, ſiue bonũ ſiue malũ, mercedẽ ſecũdũ opa ſua recepturus

¶HOMILIA LV. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 5. Cum turbæ irruerent, &c.

Dñica quinta poſt octa. penthecoſtes.

A IN proximæ dñicæ Euangelio dñs ad opera charitatis & miſericor
diæ nos cohortatus eſt, quibus ambulaſ ad dñm, iuſtitię regẽ, oĩbus
præmia diſtribuentẽ. In hodierno aũt Euangelio idem nos inſtruit
operãdi modũ, quo nr̃a opera ſint deo placita, grata, iuſta, & meri-
toria, hocq; facit myſtico Euãgelij ſenſu. Siquidem hodiernæ diei
Euangeliũ cõtinet hiſtoriã miraculo plenã, q̃ ad literã (vt ſic dixe-
rim) patet, itẽq; cõtinet allegoriã, qua p duas in Euãgelio naues vo-
cationẽ Iudæorꝫ & gentiũ intelligimus, p noctẽ vero vmbrã legis
accipimus, in qua laborãtes nihil vel parꝫ ad ęternã beatitudinẽ cœ
perũt, &c. Annis eñ ſuperioribus eiuſmodi allegoriã ſatis abunde
tractauimus. Ideoq; ad myſticũ ſenſum, quẽ idẽ cõtinet Euãgeliũ, feſtinemus, in qua dñs do-
cet modũ debitũ in operibus nr̃is obſeruandũ, quatenus p̄mio ſint digna æterno. Siquidẽ di-
cit Euangeliũ, ꝙ dñs docturus turbas, intrauit nauiculam Petri, quã paululũ reduci iuſſit, &c. Matt. 16
Nauicula Petri, in q̃ Chr̃s turbã docuit, eſt catholica eccleſia, quã ſup petrã dñs ſe ædificaturꝫ
promiſit, In altũ reducere nauiculã, eſt docere nõ terrena, ſed cœleſtia, nox eſt error cõſcien-
tiæ debitũ finẽ in ſuis opibus nõ intẽdens, In verbo relaxare rhete, eſt à ſomno noctis ſurgere
& iuxta p̄cepta dei facere & docere, & ad hũc ita ſenſum myſticũ colliguntſ aliquæ doctrinæ,
B quarꝫ. ¶Prima eſt, vanã eſſe omnẽ doctrinã & de falſitate ſuſpectã, q̃ ab eccleſia nõ eſt rece 1. Tim. 3
pta & approbata, vtpote q̃ vel ſola eſt colũna veritatis & firmamẽtũ, ex ea proinde fidelis hau
riat doctrinã nõ ex hæreticorꝫ ſynagoga, imò q̃ inde manet prorſus ſuſpectã habeat, quũ ſola Iohan. 14
catholica eccleſia habeat ſpm̃ veritatis, q̃ illã ſic omnẽ docet veritatẽ, vt fides, adeoq; doctri- Lucæ. 22
C na ipſius oĩno ſit ſine defectu, vt pro q̃ Chr̃s alibi orauerit. ¶Secunda, in eccleſia catholica
doceri, nec alia debere doceri q̃ cœleſtia, nõ terrena, cuiuſmodi ſunt, q̃ ſenſualitati & carni ar- Geneſ. 8
ridẽt, veluti carnalia & mollia, ad q̃ alioq natura ꝓniores ſum⁹ ſine doctore. Hinc aplſus ad ca Coloſſ. 3
tholicos. Igiſ ſi cõſurrexiſtis cũ Chr̃o, q̃ ſurſum ſunt q̃rite, vbi Chr̃s eſt in dextera dei ſedẽs, q̃
ſurſum ſunt ſapite, nõ q̃ ſup terrã. Hic facile pateſcit, hęreticos nõ eẽ fideles, cũ & terreni & car
nales ſint & terrena & carnalia dũtaxat docẽt, q (vt ſcribit Petrus) poſt carnẽ in cõcupiſcẽtia 2. Petri. 2
immũditiæ ambulãt, dominationẽq; cõtẽnũt, audaces, ſibi placẽtes ſectas nõ metuunt intro-
ducere, blaſphemãtes, q̄rꝫ multi ſequenſ luxurias, p q̄s via veritatis blaſphemabiſ, & in auari-
tia fictis verbis de vobis negotiabunſ, & ſic (Chr̃o teſte) p latã & voluptuoſam viã, q̃ ducit ad Matt. 7
D perditionẽ, tranſeunt. ¶Tertia, eũ qui operaſ in nocte. i. in ſtatu peccati vel alio q̃ dei noĩe
nihil capere, id eſt, mereri ad vitã æternam, veluti eſt, qui dat eleemoſynas propter hypocri-
ſim vt ab hoĩbus videatur, de quo dominus, Attendite ne iuſtitiam veſtrã faciatis corã homi Matt. 6
nibus, vt videamini ab eis, alioqui mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ veſtrum, qui in cœlis eſt.
De hac nocte dñs, Venit, ait, nox in qua nullus operari p̄t. ſ. meritorie. Eſt aũt oĩs creatura nox Iohan. 9
ex ſe, qa vanitati ſubiecta eſt, & ſolus creator lux eſt. Ego, inquiẽs, ſum lux mũdi, quicũq; hãc Roma. 8.
lucẽ nõ participat, in tenebris ambulat, In ea idcirco luce. i. eius noĩe oĩa nr̃a opa ſunt agenda Iohan. 9
& nõ in ſtatu pc̄ti, in q̄tũ ſtatu pc̄ti, ſiquidẽ pc̄tõres nõ exaudiat deus. Sunt opa in nocte. i. pec
cato facta prorſus pdita quo ad p̄mia æterna, nõ quo ad tẽporalia, ad ea quidẽ valẽt, qa pœnã
vitãt, ad grãm diſponũt, habitũ inducũt, p quẽ adueniẽte gratia augenſ merita. Quapropter
etiã laborandũ eſſe cenſeo in nocte. i. non omittenda opa bona de genere, citra tamen pecca-
tũ, tãetſi nõ procedant ex die gratiæ, ſicq; laborãtes nihil p̄mij in æterna vita mereantur per
E huiuſmodi opera. ¶Quarta, fructuoſiſſima eſſe opera in verbo p̄cipientis dñi facta, in ver-
bo tuo laxabo rhete, verbo præceptiuo. Hæc quidem ſine medio ad regna perducunt, Chri-
ſto dicente. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata. Et rurſus: Qui ſeruat mandata, hic eſt qui Matt. 19
diligit me. Hinc apoſtolis ad prædicandum euntibus, ait. Euntes ergo docete omnes gentes, Iohã. 14
baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti, docentes eos ſeruare, omnia, quæ- Mat. vl.
cunq; mandaui vobis.

¶HOMILIA LVI. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.5. Amen dico vobis, niſi abundauerit,&c.

Dñica ſexta poſt octa. penthecoſtes.

PRæſenti nimirũ Euangelio dñs complectitur normã, quæ eſt totius A
diuini cultus ac religiõis euangelicæ baſis in hũc ſane ſenſum. Ad re
gni cœleſtis introitũ ſola perfecta ſufficiant, nõ etiã imperfecta. Si
quidẽ dei opera ſint perfecta, in cuius regnũ, niſi quod perfectũ eſt
Apoca. 21 Pſal.14 ingredi nequit, Apocalypſi dicente. Nõ intrabit in eã aliquid coin
quinatũ aut abominationẽ faciens,&c. Hinc propheta quærẽs, ait.
Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in mon
te ſancto tuo? Reſpondet ſpũs, Qui ingreditur ſine macula,& ope
ratur iuſtitiã,&c. ¶Eſt aũt iuſtitia, eorũ quæ recte præcepta ſunt B
1.Iohan.3 actio & obſeruatio,& iuſtus, inquit Iohannes, q facit iuſtitiã, cuiuſ
Hebræ.11 modi fuere oẽs dei ſancti, de qbus ad Hebræos aplus. Iuſtitiã perfectã definimus, oẽm actio
nẽ virtuoſam, quæ aĩo fit & foris, eius dumtaxat nomine, à quo omnis eſt iuſtitia,& qui ſolus
Matt.19 Marc.10 eſt natura iuſtus.ſ.dei, de quo Chriſtus. Vnus eſt bonus, deus. Imperfectam vero dicimus iu
Lucæ.18 ſtitiam, virtutis actionem, quæ vel forinſecus ſolum vel non dei nomine, ſed alterius rei cau
ſa fit, vtpote, quando quis eleemoſynas non ex animo, nec in laudem dei, ſed vt videatur, di
ſtribuit. Aut ſi quis abſtinet à manuali (vt ſic dixerim) cæde proximi, interim odio in illum
interneciuo laborans: quæ nimirum iuſtitia recte apparens, dici ſolet, exteriora opera colo
rans, nequaq̃ ad vitam æternam ſufficiens, quum nõ ſit virtus, quia rationi rectæ diſſentanea,
cuiuſmodi quondã habuere Iudæorum phariſæi & ſcribæ: nimirum, falſo credentes, ſola ex
teriora inducere peccatũ, non etiam interiora, qui foris iuſtitiam ſimulabant in factis, vt vel
boni haberentur vel proximos deciperent, quorum coloratæ forinſecus iuſtitiæ nihil in ani
Matt.23 ma reſpondebat, qui propterea à domino ſepulchris dealbatis foris, intus omni ſpurcitia ple
Lucæ.11. nis comparabantur, quum ad eos dicebat. Væ vobis ſcribæ & phariſæi hypocritæ, quia ſimi
les eſtis ſepulchris dealbatis, quæ foris apparent hominibus ſpecioſa, intus vero plena ſunt oſ
ſibus mortuorum & omni ſpurcitia. Sic & vos quidem foris apparetis hominibus iuſti, intus
autem pleni eſtis hypocriſi & iniquitate. Hinc in Euangelio idem vult, vt iuſtitia veſtra.i.no
ſtra bonorũ operum actio abundet plus q̃ iuſtitia ſcribarum & phariſæorũ, quæ alioqui nõ ſit
præſtitura regni introitũ. Ad hoc vero vt noſtra ſit iuſtitia abundans & perfecta requiritur. C
1.Iohan.3 ¶Primo, vt nõ ſolũ foris, ſed & intus.i.recto fiat animo. Sic Iohannes ait. Filioli mei, nõ di
Iohan.4 ligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate. Sic & dñs inquit. Spiritus eſt deus,& eos qui
adorant eum in ſpiritu & veritate, oportet adorare. Igitur non ſufficit ad vitam æternam ab
1.Iohã.2 ſtinere foris à malo vel foris facere quod per ſe iuſtum eſt, niſi & intus abſtineatur,& intus be
ne quid fiat: quandoquidem & animo quis eſſe poſſit homicida, Iohanne dicente. Qui odit
fratrem ſuum, homicida eſt. Hinc nihil merentur apud deum, qui magnã diligentiam faciunt
in compoſitione corporis, in cuſtodia cerimoniarũ, pretioſis eccleſiarũ ornamentis, picturis,
ac ſtructuris, nihil interim de rectificatione cordis curantes. Siquidẽ nõ ſufficiat iuſtitia in re
ligioſa exteriori cõuerſatione, dum mens fuerit ĩmunda, qualis erat ſcribarũ & phariſæorũ, ve
luti triplici exemplo dominus declarat, opera iudicans ſecundũ cor, quod ſi bonum eſt, actio
Matt.15 bona eſt. Sin malum,& actio eſt mala. Hinc dominus ipſe, De corde exeunt cogitationes ma
Eſaie.29 læ,&c. Vnde non ad vitã operantur, qui non ex corde operanſ, cuiuſmodi erat populus, q la
bijs dominũ honorabat, quũ ab illo cor eorũ eſt longe. Inde fieri ſolet, vt nunq̃ aliquid com
miſſum vel obmiſſum per nos vel alios ad culpam imputetur, niſi ad id acceſſerit cor.i.volun
1.Cor.10 Coloſſ.3 tas noſtra, formaliter vel interpretatiue, formaliter conſentiendo. ¶Secundo, vt quicquid D
per ſe boni agimus, dei dumtaxat noĩe, non alterius cauſa agamus, aplo dicente. Omne quod
Matt.6 cunq; facitis in verbo, aut in opere, oĩa in noĩe dñi noſtri Ieſu Chriſti gratias agentes deo &
patri p Ieſum. Sic nihil iuuabat ad vitam phariſæorũ iuſtitia, quũ eã non in dei, ſed in gloriam
ſuã & priuati cõmodi & auaritiæ cã faciebãt. Et hoc eſt, quod Chrs, Tu aũt, ĩquit, cũ oraueris
intra in cubiculũ tuũ,& clauſo oſtio ora patrẽ tuũ in abſcondito,& pater tuus, qui videt in ab
ſcondito, reddet tibi. Eapropter chariſſimi, quicqd acturi ſumus in diuino cultu legẽdo, oran
do, celebrãdo, eccleſiã, ſermones, eleemoſynas frequentando, prius diſcutiamus intentionẽ
cordis, qua rectificata procedamus ad opus. Prius, inquam, meditemur quid, cui,& pro quo
facimus, qbus rectificatis & in deum finaliter ordinatis opus & iuſtum & meritorium produ
1.Tim.4 cemus. Sane verus dei cultus, non conſiſtit in exterioribus, ſed in interioribus pijs voluntatis
adfectionibus. Sic ad Timotheum ait apoſtolus. Exerce te ad pietatem. Nam corporalis ex
ercitatio ad modicum vtilis eſt. Pietas autem ad omnia vtilis, promiſſionem habens vitæ quæ
nunc eſt & futuræ.

¶Homilia

Digitized by Google

¶HOMILIA LVII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.15. Marci.8. Cum turba plurima,&c.

Dñica ſeptima poſt octa. pentecoſtes.

A RECTE nimirum Paulus alibi ſacroſanctum Euangelium Chriſti appellat Coloſſ.4
myſterium Chriſti, petitq́ ſimul Coloſſenſes, vt deū orent, quo idipſum poſ-
ſit manifeſtare. Siquidem nihil pene ſit in Euangelio hiſtoriarum & miracu-
lorum, quod myſterio plenum non videatur & eruditione interim plane diſ-
ſertum, quandoquidē inibi ſit dei ſapientia in myſterio abſcondita, quam idē 1.Cor.2
apoſtolus fideliter perdocuit. Cuiuſmodi eſt huius dominicæ diei Euāgeliū,
B quod æque mirum eſt in hiſtoria atq; in myſterio vtile. Relinquentes igitur, quæ per literam
patet, hiſtoriam videamus myſterij intellectum, qui talis eſt. ¶Deſertum, cuius hic memi-
nit Euangeliſta, proculdubio mundus eſt à deſerendo dictus, quoniam plane à nobis ſit deſe- Hebræ.13
rendus, in quo (teſte Paulo) locum manentem non habemus, ſed alium inquirimus: quamdiu 2.Cor.5
enī ſumus in hoc corpore, peregrinamur à domino, vnde in hanc ſolitudinem propter pec- Gene.3
catum primorū parentum depulſi ſumus, pœnitentiam acturi in deſerto, tanq̄ peregrini, qua-
les ſumus omnes, qui de longe venimus huc. i. à peccatis, quæ longe ſunt à deo, qm̄ longe à Pſal.118
pctōribus ſalus. i. deus, qui vera eſt omnium ſalus. Suſtinemus hic dominū, ad quem adſpira-
mus tres dies, quæ ſunt ingreſſus, progreſſus, egreſſus, vſq; adeo periculis pleni, vt niſi domin9
noſtri miſereatur, impoſſibile ſit in domū noſtram, vnde pulſi ſumus. ſ. cœleſtem patriam, nos
peruenturos. Quis enī ignorat, quanto dolore & periculo naſcimur, quanto labore & ſudo-
re educamur, quanto labore & ſtudio viuimus, quanto dolore & periculo morimur? Quod
Iob ille ſanctus animaduertens, ait. Homo natus de muliere breui viuens tempore, repletur Iob.14
multis miſerijs, qui quaſi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunq̄ in eodem
ſtatu permanet. Accedit, q̄ & nobis in hoc famelico (vt ſic dicā) deſerto tres nobis ſunt conti
C nui, ijdemq́; periculoſiſſimi hoſtes, q nunq̄ nō vitæ, famæ & ſaluti nr̃æ inſidiant. ¶Primus
quidē eſt caro aduerſus ſpm̄ cōcupiſcēs, hoſtis hoc prior, quo magis domeſticus, q adulando Galat.5
nos offendit, venenū ſub melle propinans, quē nec fugere poſſumus, nec fugare, ſed circūfer-
re illū neceſſe eſt, qa alligatus eſt nobis, quē perimere nō licet, ſed cuſtodire neceſſe eſt, pariter
& ſuſtentare: quē vt dñs à ſe auferret apl̃us orabat, quaſi illū ferre non poſſet, nec illū ſine dā- 2.Cor.12
D no tuliſſet, niſi adfuiſſet dei miſericordia & gr̃a. ¶Secūdus eſt p̄ſens ſeculū, q̄d nūc pnicioſa
voluptate, nūc piculoſis diuitijs, nūc vana gloria conat lædere: q̄nquidē omne q̄d eſt ī mūdo, 1.Iohan.2
eſt vl cōcupiſcētia carnis vel oculoꝝ vel vitę ſupbia. Aut enī hō vult defluere voluptate, aut
abūdare diuitijs aut alijs p̄cellere. ¶Tertius hoſtis eſt diabolus, qui tanq̄ leo rugiēs circuit, 1.Petri.5
q̄rens quē deuoret, q nūc aperte & violēter, nūc occulte & faudulēter, ſemp aūt malicioſe &
crudeliter impugnat & pſequit hominē, illū fame. ſ. gr̃æ perempturus. Quod ne fiat, & ne in
E via ieiunij deficiamus neceſſum eſt, vt ¶Primo dñm inuocemus, q̄tenus nr̃i miſereat, dicen-
tes cū apl̃is alibi. Salua nos, qa perimus. Ipſe quidē ſolus eſt, q dat eſcā omni carni, de ſe ad nos Matt.8 Pſal.135
dicēs. Sine me nihil poteſtis facere. Ideoq́; ad ipſum inquit ſcriptura. Qūo poſſet aliqd p̄ma- Iohan.15
nere, niſi tu voluiſſes, aut quod à te vocatū nō eſſet, cōſeruaret? Proinde iacta, ait propheta, co- Sapiē.11.
F gitatum tuū in dominū, & ipſe enutriet te. ¶Secundo, ſuſtineamus dominū per triduū, pa- Pſal.54
tienter contra oēs hoſtes: memores nō coronari quenq̄, niſi qui legitime certauerit, nec dubi-
temus, quin vbi illum in hoc vitæ triduo patiēter ſuſtinuerimus & expectauerimus, ipſe no-
ſtri tandē miſerebit, & auxiliū feret: nec aliter q̄ in patiētia nr̃as aīas poſſidere quimus. Hinc 2.Tim.2
ad nos apl̃us, Nolite, inq̄t, amittere cōfidentiā veſtrā, q̄ magnā habet remunerationē. Patien- Lucæ.21.
tia enī vobis neceſſaria eſt, vt voluntatē dei facientes reportetis repromiſſionē. Expecta igit, Hebræ.10
G dicit proheta, dñm, viriliter age, & cōfortet cor tuū, & ſuſtine dñm. ¶Tertio, vt nobis ī hoc Pſalm.26
deſerto adſint ſeptē panes, qbus in ambulādo Chr̃us dñs miſericorditer nos paſcat, ne perea-
mus alioqui fame gr̃æ. Primus panis eſt verbū dei, in quo & nō in ſolo pane viuit hō, vt ſuo lo- Deuter.8
co diximus, cuius virtute hodie hoīes ieiuni māſere ad triduū ſine aliq̄ materiali cibo. Secun- Matt.4
dus eſt obediētia. Meus enī, inq̄t dñs, eſt cibus, vt faciā volūtatē eius, q miſit me. Tertius eſt, Iohan.4
meditatio ſancta diuinoꝝ bn̄ficioꝝ. Cogitatio enī, ait ſcriptura, ſctā cōſeruabit te, quā & pa- Iohan.6
nē vitæ & intellectus appellat. Quartus eſt, orātis lachryma pro pctīs, vnde propheta. Erant, Eccleſ.15
inq̄t, mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Quintus eſt labor pœnitētiæ, Labores enī, ait Pſalm.41
rurſus idē propheta, manuū tuaꝝ, qa māducabis. Sextus eſt, iocūda ſocialis vnanimitas, Vę enī Pſal.127
homini ſoli, qa cū ceciderit, nō habet ſubleuantē ſe. Septimus ē Euchariſtia. Panis enī, ait dñs, Eccleſ.4
quē ego dabo, caro mea eſt pro mūdi vita. Qui edit ex hoc pane, viuet in æternū. Illis ſeptem Iohan.6
panibus addamus paucos piſciculos, q ſunt ſanctoꝝ exēpla noui & vet. teſt. qui dictos panes
cōdiunt ac ſaporoſos reddūt. Sancti enī dei hoīes nobis vt exemplaria viua, vitam tutā fece-
runt. Præceſſerunt enī nos iuuenes & ſenes, virgines & mares, confeſſores, viduæ, martyres,

Digitized by Google

&c.non ergo pudeat ſequi.Nihil em̃ ex eis incredibile manet vel difficile,ſi ſanctoꝝ patrum exempla aduertantur,qui hęc omnia egerunt,& ita perpetuam refectionem meruerunt,& in via nequaq̃ defecerunt,ſed ad domũ cœleſtem tuto peruenere.

¶HOMILIA LVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.7.Attendite à falſis prophetis,&c.

Dñica octaua poſt octa.pentecoſtes.

INter plurima pericula,q̃bus in hoc mũdi deſerto à via ad domũ di- A
ſtrahimur,facile maximũ eſt,falſoꝝ prophetaꝝ hypocriſis,vt q̃ dif-
ficile poſſit & niſi cũ magna caueri diſcretiõe.Nõ em̃ ꝑnicioſior q̃ ſi-
cta amicitia ꝑnicies,quã in ſe habẽt falſi ꝓphetę,q̃s magnope cauẽ-
dos docet dñs,inquiẽs:Attẽdite à falſis ꝓphetis,&c. ¶Intelligunt B
aũt noĩe falſoꝝ ꝓphetaꝝ q̃cũq; ſub ſpecie honeſtatis,virtutis,bo-
nitatis cuiuſcũq; ad mala ꝑtrahũt,veluti ſunt oĩa,q̃ ſunt vel diaboli,
1.Iohã.5 vľ carnis vel huius mũdi,q totus eſt ĩ maligno poſitus.Quęcũq; pla
cẽt vel diabolo vel carni vel mũdo,vident nobis bona & vtilia,vt-
pote ꝙ ꝑ ſe ferãt quãdã bonitatẽ & vtilitatẽ,quũ interim ſint falſa,
q̃m boni ſpẽm,quã ꝑ ſe ferũt,metiunt,nec q̃d ꝓmittũt,dare pñt,ſed oppoſitũ adferũt.Ne igit
ab hmõi falſis ꝓphetis male ſeducamur,monet dñs vt attẽdam᷒.i.diligẽtẽ habeam᷒ diſcretio
nẽ,q̃ illos agnoſcam᷒.Et intẽdit ipſe dñs tria in ꝑſenti Euãgelio.Prĩo q̃dẽ docet q̃ pacto dig-
noſcam᷒ falſos ꝓphetas.Secũdo,q̃re vitari debẽt.Tertio,obiectionẽ remouet. ¶Primo ni C
mirũ ſciam᷒ falſos eẽ prophetas ea,quũ bona videri voluerũt,q̃ꝝ fructus ſunt mali.Fructus ve
Galat.5 Matth.7 ro mali ab apľo dicunt opa carnis,q̃ ſunt,fornicatio,imũditia,ĩpudicitia,luxuria,idoloꝝ ſer-
uitus,veneficia,inimicitię,cõtẽtiões,ęmulatiões,irę,rixę,diſſenſiões,ſectę,ĩuidia,homicidiũ
ebrietas,comeſſatio,&c.Itaq; ab oĩbus ĩjs diligẽter cauẽdũ eſt,vñ talia ſubſequunt opera.
Galat.5 ¶Scđo caueam᷒ falſos ꝓphetas,q ipſi cũ ſuis q̃q; opibus nos ꝑdũt & dãnãt:q em̃(ait aplus D
Roma.1. in eodẽ loco)talia agũt,regnũ dei nõ cõſequent,imò(vt idẽ aliàs ſcribit)nõ ſolũ,q talia faciũt,
digni ſunt morte,ſed etiã q cõſentiũt facietib᷒.Et hoc ẽ q̃d Chrs ait.Oĩs arbor.i.hõ oĩs,q nõ
facit fructũ,bonũ.ſ.ſed malũ,cuiuſmodi ẽ oĩs falſus ꝓpheta,& q eũ ſequit,excidet & ĩ ignẽ mit
tet,q̃ de ſuo loco plura dixim᷒,nũc nõ repetẽda. ¶Tertio,nõ eſt,ꝙ obijciam᷒ nos eẽ Chria- E
nos,& à Chro ꝑ fidẽ eẽ ſaluatos,minime opibus bonis indigẽtes.Rñdet obijciẽtibus ipſe dñs.
Nõ oĩs q dicit,dñe dñe.i.q verbaľr credit,ĩtrabit in regnũ cœloꝝ,ſed q facit volũtatẽ patris
Iacob.2 mei,q in cęlis ẽ.Vult em̃ eũ eẽ vere Chrianũ,q q̃d credit,ope ĩplet,& fidẽ ſine opibus eẽ mor
Matt.19 tuã,q̃ nequaq̃ poſſit viuificare ad vitã ęternã.Si em̃,inq̃t alibi ad credẽtẽ,vis vitã ingredi,ſer
ua mãdata:imò quiſq̃s fidẽ Chri ſuſcipit ac cõtra doctrinã Chri viuit,duri᷒ iudiciũ expectat.
Lucæ.12 Nã ſeru᷒ ſciẽs volũtatẽ dñi ſui,& nõ faciẽs,vapulabit mltis:Melius em̃ fuiſſet nõ cognouiſſe
2.Petri.2 viã iuſtitię,q̃ poſt agnitionẽ à ſctõ mãdato diſcedere.Vnde & aliàs dñs Iudæis Sodomitas ac
Matt.11. Gomorrhæos anteponit in die iudicij.Chrs quidẽ ſufficiẽter oẽs redemit,ſed efficaciter eos,
qui vere in eũ.i.fide formata credunt.

¶HOMILIA LIX. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ.16.Homo quidam erat diues,&c.

Dñica nona poſt octa.pentecoſtes.

HOrrenda nimiꝝ,chariſſimi,lectio hodierni eſt Euãgelij,vtpote continẽs pa- A
rabolam,nos plane tangentem:qua ſerio monemur,vt quæ à deo habemus in
vſum & non abuſum collocemus,& de eis proximo noſtro tribuamus in ne-
ceſſitate conſtituto,memores haud perituram nobis benignitatem noſtram,
ſed in futurã vitam reponi,quicquid hic impenditur proximo:Hoc ita eſſe ar
guit in hunc modũ parabolæ expoſitio. ¶Homo ille diues,de quo Euange- B
Pſal.23 lium,eſt deus Max.cœli ac terræ,& omniũ quę in eis ſunt creator & dñs,cuius eſt terra & oĩs
Deute.10 plenitudo eius,orbis terraꝝ,& vniuerſi,q habitãt in eo. ¶Villicus eſt vnuſquiſq; hoĩm,qui C
1.Cor.4 quicquid habet,à dño deo habet,cuius nõ eſt dñs neq; poſſeſſor,ſed villicus dũtaxat & diſpẽſa
Pſalm.8 tor,quẽ(propheta teſte)ille paulo minus ab angelis minuit,gloria & honore coronauit eũ,&
cõſtituit eũ ſup opa manuũ ſuaꝝ.ſ.vt ea diſpẽſet.Hic villicus.ſ.hõ,diffamaľ diſſipationis bo-
Geneſ.18 noꝝ dñi ſui,qñ deus recognoſcit,q̃ ille male abuſus ſit bonis ſibi collatis,vtpote in ſuperbiam
in libidinẽ,in gulã,in inuidiã proximi,&c.Quicquid em̃ deus dedit nobis,dedit,vt id in eius
honorẽ & noſtrã ſalutẽ collocemus. ¶Diſſipator ergo eſt bonoꝝ dñi ſui,q bonis dñi ſui ab- D
utitur contra dñi ſui voluntatẽ:non ad dñi ſui honorẽ,ſed & ad propriã ſuã voluntatẽ,& quę
à dño ſuo in vſum vitæ recepit,in vſum culpæ cõuertit,quemadmodũ diues ille fecit epulo,
qui

Digitized by Google

F qui & propterea horribiliter eſt punitus, ac punietur in æternum. ¶Reddere vocatur & co Lucæ. 16.
gitur homo rõnem ſuę villicatõis, quando (vt Aplus ſcribit) ante mortẽ ſuam feriò admonet qđ Roma. 14.
ſtabit ante tribunal Chri Ieſu, ꝓ ſe rõnem Deo redditurus, relaturus ꝓpria corpis ꝓut geſſit, 2. Cor. 5.
ſiue bonũ ſiue malũ, recepturus ſcdm opa ipſius, ꝓ malis æternũ ſupplicium, ꝓ bonis æternum Matt. 16
gaudiũ, quandoqdem tũc amplius villicare nõ poterit, erit eñ nox, in qua nemo poterit ope- Matt. 25
rari ad vitam, qa tpus recipiendi non laborandi erit, nec bene ꝓmerendi: quando nec fodere Iohan. 9.
poterit, & mẽdicare erubeſcit, q eñ nihil hic opatus eſt, fruſtra alibi ſperabit: quandoqdem Matt. 25
virgines vacuę imprudẽter à prudẽtibus mendicauerit, reuerſæ qdem vacuę, quibus interim
G clauſa eſt ianua. ſ. ad regnũ cœlorum. ¶Loquitur intra ſe villicus, quando cogitans q̃ malè oĩbus
ſuis bonis vſus ſit, exitũ ſuum p̃meditans, mox pœnitẽs incipit leuare beneficio ſarcinam pec
catorum vł relaxare debita debitori vł tribuere inopibus copiam, ea quæ ſunt dñi largiẽs, ami-
cos ſibi pauperes concilians, q intercedant apud Deũ, quò ſe recipiat in tabernacula ſua, quẽ-
admodũ dñs arguit p villicũ iniquitatis, qui etſi aduerſus dñm nequiter egerit, eius bona ſic rę
mittens debitoribus, laudatur tamen quod de futuris fuerit prouidus. Ex quibus omnibus.
H ¶Primo monet dñs, ne ſupbiamus in bonis noſtris, quũ adeò nõ ſint noſtra, vt nobis etiam Lucæ. 12.
nolẽtibus, & non putantibus à nobis auferantur, quę nobiſcũ non attulimus, ita nobiſcũ nihil au
ferre poſſumus, quę ſi noſtra eẽnt, nobiſcũ ꝑgerẽt, vt patet de multis, qui ſua bona repẽte ami 1. Timo. 6
ſerũt, pauperes deinde facti. Hinc Paulus: Nihil (inquit) intulimus in hunc mundũ, haud dubi-
I um, quia nec auferre qđ poſſumus. ¶Secundo, vt bonis noſtris nõ malè ſed in Dei honorẽ, Lucæ. 16.
adeoq; in noſtrã & proximi vtilitatẽ vtamur, cuius grã nobis ſunt collata, ne alioqui cũ diuite
k Epulone pdamur. ¶Tertio, ne bene operando expectemus mortẽ, ſed bene agẽdo ꝓuidea
mus de futuris, & añ mortẽ pœniteamus, ac largiamur de bonis dñi noſtri, donec adhuc ſumus
diſpẽſatores. Si eñ huius ſeculi homĩes de bonis iſtis tpalibus, & leuibus, ac cito perituris, adeò
ſunt ſoliciti ac ꝓuidi, quantomagis ꝓuidi eẽ debemus de rebus æternis, quæ iſtis longè præ-
ſtant, & longius q̃ plumbo aurum. Hinc Solomon: Vade (inquit) ad formicam ò piger, & cõſi Prouer. 6
dera vias eius, & diſce ſapiam, quę cũ non habeat ducẽ, nec p̃ceptorem, nec principẽ, parat in
L æſtate cibũ ſuũ ſibi, & congregat in meſſe, qđ comedat. ¶Quarto, vt largiamur hic tpalia
bona pauperibus, vt aliàs ꝓ ipſis Deus nobis largiatur æterna, in ſuaq; nos recipiat tabernacula. Matt. 19
Ipſe eñ & aliàs ꝓmittit nobis ꝓ eis quæ ſuo noĩe reliquimus & elargiti ſumus, hic centuplũ ſe
M redditurum, & alibi vitã ęternã tributurum. ¶Eapropter frẽs chariſſimi, qa vt etiã Paulus ſcribit Gala. 6
Tempus hoc incertũ eſt, & alioqui nulli nõ breue, operemur bonũ ad oẽs, dum tps habemus,
nõ deficiamus, tpe eñ ſuo metemus non deficiẽtes, ꝓperemus erogare de terrenis, & vanis ac
tranſitorijs hiſce facultatibus in pauperes, & parare nobis viaticũ in vitam æternam. Sic eñ fu
turum eſt, vt beneficiorum, quæ geſſerũt alij, nos quoq; reddamur participes, qui illos iuuerimus,
non tamen noſtris, ſed domini opibus, & quæ alioqui multiphariam nobis malę & pernicio-
ſę ſolent eſſe, proderunt nobis ad æternam vitam, & quæ hic collectæ & non in bonum vſum
expoſitæ, inſtrumentum ſunt ad perditionem, allatæ in pauperes nobis fiunt inſtrumentum
ad ſalutẽ æternam. Et hoc eſt, quod Chrus concludẽdo inqt: Et ego vobis dico: Facite vobis
amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis. ſ. moriendo, & hinc migrando, recipiãt
vos in æterna tabernacula.

¶HOMILIA LX. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ. 19. Cum appropinquaret Ieſus Hieroſolymam.

Dñica. x. poſt octa. penteceſtes.

A DVAS Complectitur partes hodierni Euangelij lectio, quarum prima eſt
de viſitatõe Hieroſolymitanæ vrbis, & eius tropologia ad oẽs tam
Eccleſiaſticos q̃ ſeculares attinet. Secunda verò eſt de eiectõe vendẽ
tiũ & ementiũ è tẽplo, & cõcernit in primis Eccleſiaſticos, vt circa fi-
nẽ breuibus docebimus. Ait itaq; Euangeliſta Chrm fleuiſſe ſup Hie- Iohan. 14
ruſalẽ, qm viderit q̃ illi mala futura erant, qa ipa tps ſuæ viſitatõis non
B agnouerit. ¶Sanè in myſterio nos ſumus Hierlm, ciuitas vtiq; Dei,
in qua Deus ſpũaliter vult inhabitare. Tempus noſtrę viſitatõis eſt,
qñ indies nos dñs monet noſtrorum peccatorum, ſuggerens vt pro eis pœ
nitentiam hoc in ſeculo & in præſenti tẽpore agamus, alibi inquiens: Apoca. 3.
Ego ſto ad oſtium & pulſo. i. te viſito. Sed qũo viſitat? Vtiq; quando nos monet p ſcripturas
per prędicationes, p aduerſitates, ægritudines, per proſperitates, hocq; genus alios modos.
C ¶Circundatio & anguſtia inimicorum eſt pœna illa ꝓ pctis aliqñ tpalis ac ſemp æterna, qua
ſi hic pœniam non egerimus, Deus alibi nos eſt puniturus, & qua nos inimici. i. maligni ſpũs 1. Cor. 11.
anguſtiabunt ſine ſine. In conſummatione eñ ſeculi, ait veritas, exibunt angeli, & ſeparabunt

Digitized by Google

Matt. 13 malos de medio iuſtorum,& mittens eos in caminum ignis,ibi erit fletus & ſtridor dentium.
¶Abſcondita ſunt eiuſmodi mala ab oculis noſtris,quando irretiti mundi voluptate & læ D
titia vana, itemq̃ illecebris & rebus tranſitorijs, nec conſiderare,nec corde pcipere volumus
Sapie. 2 ea,vt eorũ ſaltē timore à peccando ceſſemus, pœniām acturi, dicētes nunc forte cũ impijs.
Exiguũ & cũ tędio eſt tp̃s vitæ noſtræ & non eſt refrigeriũ in fine hoĩs,& nõ eſt q agnitus ſit
reuerſus ab inferis. Venite fruamur bonis q̃ ſunt,& relinquamus vbiq; ſigna lætitiæ,q̃niã hæc
eſt pars noſtra. ¶Flet Ieſus ſup nos Hieruſalē, quando ob oculos noſtros obuerſare facit ſu E
Roman. 2 am in nos bonitatē & pietatē,qua nos vult omnes ſaluatũ iri, q̃niam venit nos pctõres ſaluos
1. Timo. 2 facere,quũ nos ſpernimus hanc ipſius ineffabilē miſericordiam: eundē quaſi flentē audientes.
Lucæ. 19 O Hieruſalē ſi & tu cognouiſſes.ſ.mala quæ ob tuam duriciē hic & aliàs paſſurus es,& ipa pro
culdubio fleres,ſed nunc vano obcæcata huius ſeculi gaudio non conſideras, quæ aliquando
ſuſtinebis cũ ſummo luctu tuo & cruciatu. Quum ꝑinde dilectiſſimi frēs, ea quę Iudæis olim
1. Cor. 10 hiſtorialiter,q Chrm̃ & eius monita audire noluerũt,euenere,nobis in figura contigere,agite
cõtemnamus hæc pręſentia,ceſſemus peccare, de peccatis pœniteamus, futura pręuideamus
& diem viſitatõis ante mētis oculos ſemp habeamus,& diem noſtram hic nequaq̃ ſtatuamus
in voluptate carnis,ſed flemus atq; gemamus quę male hic cõmiſimus,memores horribilium
Roma. 15 ſuppliciorũ,quę Iudæi,qa nõ pœnituerũt,ſuſtinuerũt, q longè horribiliora ſuſtinebimus, qa
Romanõ. 2 æterna,nec poſſumus excuſari,quũ oĩa quę ſcripta ſunt de Iudæis, ad noſtram doctrinam ſcri
pta ſint,& nobis non minus imò euidētius q̃ illis exhibita: viſitati audiamus dñm,nõ contēna
mus diuitias bonitatis eius & patiētię & longanimitatis. ¶Secunda lectõis Euangelicę pars F
eſt partim de negotiatoribus in gñe,partim & qdem in myſterio de ſacerdotibus. Et ingreſ-
ſus(inqt Euangeliſta)Ieſus in templũ cœpit eijcere vendētes in illo & emētes &c. Sanè erat in
templo multitudo mercatorũ,q vendebant animalia ritu legis mactāda in hoſtijs vnde diuinis
in templo officijs deuotio abeſſe incipiebat,& adeſſe irreuerētia. Id q̃d tamen ſacerdotes inſti
tuerant,q auaritiæ ſtudētes in porticibus & atrijs tēpli hoſtias cuiuſq; generis vendebant, ne
veniētes victimas non habētes nihil offerrēt,ſi hoſtias pręſto nõ inuenirēt, idq; faciebant,vt
vendita iterũ oblata reciperēt. Et ne pauperes haud ſolũ hoſtias,ſed & vnde emerēt,nõ habē-
tes excuſationē pecuniæ nõ habitæ ꝑtenderēt,poſuerant ibi nũmularios,q mutua ſub cautõe
& ſpe alicuius doni pecuniam darēt,qm̃ manifeſte nõ liceret vſurare eis, q vſurã & Symoniã
eo pacto palliabant. ¶Vnde docemur Primo,nihil negotiatõis neq; ꝓphanæ rei aliqd,ſed G
Eſaie. 56 ſolum quod cædit in Dei gloriam & in hominis ſalutem in templo eſſe agendũ, quippe quod
Hiere. 7 ipm̃ ſit domus orationis,quam iuxta Prophetam: Decet ſanctitudo in longitudine dierum,
Pſalm. 92 vbi peculiarius ſe eſſe ꝓhibuit,q eſt ſanctus ſanctorũ,q & locum vbi eſt eē ſanctũ.i.purum eſſe
Daniel. 9 voluit ab omni re ꝓphana. ¶Secundo,templi locũ, eſſe debere locũ pacis,& non latrocinij, H
vl' offenſionis. Hinc dñs eos nedũ verbis correxit,ſed & verberibus mulctauit, q in domo eius
ſpeluncam latronũ fecerāt, vtpotè q̃d aliquando in vendēdo & emēdo diſſentiētes mutuo ſe
L. 1. ca. de offendebant:id q̃d facere non debuerant. Vnde pij Imperatoris lege capitis decreuere, ne qs
ijs q ad ec ad Eccleſiam confugiēs extrahaſ. Eſt & titulus in iure põtificio,de immunitate Eccleſiarũ,vbi
cleſiam cõ inter alia tit. eodē caueſ,ne qs ex Eccleſia trahaſ,niſi ſit publicus latro, vl' depopulator agrorũ.
fugiunt
L. 1. q. 4. c. Secus faciēs anathema ſit &c. ¶Tertio,vt ſequamur filios ꝓbos,q ciuitatē ingreſſi primum I
definiuit, ſui patris ædes intrant. Sic ipſi locũ aliquē ingrediētes ante oĩa templũ donũ Dei Opti. noſtri
patris ingrediamur, & p orões inibi Deo commēdati ad agēda deniq; negotia ſecedamus.
¶Quarto,vt ſacerdotes nõ mercatõibus,nõ ꝓphanis negotijs intēdant,ſed orõibus vacēt, K
2. Timo. 2 & eis q̃ ſpũs ſunt. Hinc Apl'us: Nemo(inqt) militans Deo, iplicat ſe negotijs ſecularibus,vt ei
Matt. 21 placeat,cui ſe ꝓbauit. ¶Quinto,vt Symoniaci prorſus ex Eccleſia eijcianſ,quaſi planè indi L
Johan. 2 gni ſacerdotio & dignitate Eccleſiaſtica. Vnde q vēdiderũt & emerũt in tēplo colũbas dñs fu
niculo è tēplo eiecit. Per vendētes eñ & emētes colũbas intelligimus Symoniacos,q vendũt
Vel cũpa vl' emũt columbã.i.ſpm̃ ſanctũ. ¶Symoniacos qdē definimus eos,q deliberati vendũt, vel M
ctione emũt & maxīe indigni vl' ꝓcio,vl' ꝓcibus,vl' obſequio aut munere res ſpũales ceu ſunt ſacra vl'
docere,vl' ꝑdicare vl' celebrare miſſam vl' hoc genus aliud vl' res ſpũalibus annexas vt ſunt ſa-
cerdotia vl' beneficia: quandoqdem hęc ipa gratis collata ſint,ideoq; gratis debēt cõferri,& di
Matt. 10 gnis,Chro dicēte: Gratis accepiſtis,gratis date. Sũt aũt Symoniaci in ſuo genere pctõres ma-
ximi & peſſimi. ¶Primo,qa emũt & vendũt tēporali.i.vili ꝓcio rem maximam.i.ſpũalem N
Prouer. 3 quæ omni re tpali præſtat. Vnde Apl'us de ſapiã,quæ res eſt ſpũalis,dicit,q̃d' precioſior eſt cũ-
1. Cor. 9 ctis opibus. Hinc & Apl'us ad Corinthios ait: Si nos vobis ſpũalia ſemiauimus,magnũ ē,ſi nos
carnalia vr̃a metamus. Q.d.nequaq̃. ¶Scd̃o,ꝙ moliunſ hi ſe vl' dare ꝓcio,q̃d' niſi meritis cõpa O
Actor. 8 rari debet. Ideoq; ad Symonē,à q oẽs ſymoniaci vocanſ,Petrus ait: Pecunia tua tecũ ſit in pdi
Matth. 7 tionē,qa donũ Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri. Vnde & põtifices noluerũt ordīes & bñficia
1. Cor. 4 alijs q̃ dignis cõferri,atq; rectè quũ margaritę nõ ſint ꝓijciēdę ante porcos. Et hoc ē,q̃d Apl'us
vocat collatores rerũ ſpũaliũ,diſpēſatores miniſteriorũ dei,ſi q diſpēſat, rectè & debitè & gra
tis diſ-

Digitized by Google

P tis diſpēſat. ¶Tertio, ꝙ planè emūt & vendūt res nō ſuas, ſed omnino alienas, id qđ nō licet L. i. §. ſuſtoſt de furtis
qđ q facit, furtū cōmittit. Solius em̄ Eccleſiæ ſunt, cui gratis ſunt collata, quę & gratis vult cō
Q ferri. ¶Quarto, ꝙ res non mō Eccleſiaſticas vileſcere faciūt, ſed & diſperdūt: id qđ euiden
ter videmus in Eccl'ijs, qbus p̄ſunt Symoniaci .i. indigni, q cum ꝓpter tpalia ſe intruſerūt, nō 1. Timo 5
poſſunt niſi ſua q̄rere. Quare Ap̄lus noluit alicui cito manū imponi .i. noluit niſi dignū & be- c. Nihil
ne ꝓbatum ſumi in presbyterū. Qđ & boni illi pontifices animaduertētes eam ſanciuere cō- c. cū iuxta de electōe.
ſtitutionē, qua dicūt: Nihil eſt, qđ Eccleſiæ Dei magis officiat, q̄ qđ indigni adſumant̄ p̄lati c. graue ni
ad regimē animaꝝ &c. Et iteꝝ alio in loco: Graue (inquiūt) eſt & abſurdū, qđ quidam Eccle- mis de p̄ę
ſiaꝝ prælati cū poſſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica beneficia ꝓmouere, adſumere non ve- bēdis dig
rent̄ indignos, qbus nec morū honeſtas nec l'raꝝ ſcia ſuffragat̄, carnalitatis ſequētes affectum nitatib.
nō iudiciū rōnis: vnde quanta Eccleſijs damna ꝓueniunt, nemo ſanè mētis ignorat. Volētes
igit̄ huic morbo mederi, p̄cipimus vt p̄termiſſis indignis idoneos adſumant, q deo & Eccleſijs
velint & valeant gratū impendere famulatū & cętera. Quoꝝ ꝓfectò peccati grauitatem Deus
ip̄e arguit ex grauitate ſupplicij, quo ꝓpter Symoniacos aduertit. Siqdē legimus in Michæa:
Hieroſolymam pręcipuè non niſi ꝓpter malos & Symoniacos ſacerdotes fuiſſe deſtructam, Michæ 3
de cuius vaſtatōe, de qua & in hodierno Euangelio, Michæas dudū vaticinatus eſt, inquiens: 1. q. 1. cap. in dicens
Propter hoc. ſ. crimē veſtrę Symonię Sion quaſi ager arabit̄, & Hieruſalē quaſi aceruus lapidū Ioſephus
erit, & mons templi in excelſa ſyluaꝝ. Tanta autem fuit eius clades, quanta vix ab aliquo dici libro. 5. 6
vel ſcribi queat, vt ſuo tempore & loco diximus. Symoniam verò cauſam fuiſſe tantæ cladis Euſeb. li.
apertò commonſtrat Chriſtus, q mox poſt prophetiam de futura vrbis euerſione templum 3. ca. 6. 7
eſt ingreſſus, ac inde columbas vendētes & emētes ob auaritiam ſacerdotum eiecit, quaſi in- Iohan. 2.
dignos populo & officio, q ruina eſſent ꝓpter ſuum pc̄m̄ populi & ciuitatis, ꝓ qua fleuerat.
Nec legimus vnq̄ Chriſtum ſeuerius crimen aliquod vindicaſſe, p quod & eos admonuit, vt
iam tandem à ſua ceſſarent auaritia & malitia, vnde futuꝝ eſſet, vt ipſis emendatis emendare-
tur & populus, & ſic viſitati & recognoſcentes poſſent euitare ruinam de qua dixiſſet. Et pro- Chryſoſt.
fectò, vt templum eſt in ciuitate, ita vita ſacerdotum in plebe. Sicut enim (inquit Chryſoſto- Matt. 21.
mus) de templo omne bonum ꝑgredit̄, ita de tēplo quoq; omne malum ꝓcedit. Si em̄ ſacer-
dotiū integrū fuerit, tota Eccleſia floret. Si āt corruptū fuerit, tota fides marcida eſt. Sicut em̄
quum videris arborem pallētibus folijs intelligis, qa vitium habet in radice: ſic quū videris po
pulum indiſciplinatum, ſine dubio cognoſce, quia ſacerdotium eius haud eſt ſanum.

R ¶Quia igit̄, ò ſacerdotes fratres chariſſimi, fortaſſis & noſtro tpe ꝓceſſit iniq̄tas à ſeniori-
bus ob quam & forte potiſſimū non immeritò tot nobis nunc imminēt aduerſa, ſupeſt, vt pri-
mū emendemur, noſq; dignos ſacerdotio efficiamus, vnde futuꝝ ſperamus forè & populum
meliorē. Fieri em̄ nequit, quin ſanato capite, ſanet̄ & corpus, qđ à capite morbum contraxit.
Sin idip̄m manſerit morboſum nō poterit & corpus nō tale manere. Qđ ſi neutrū eſt futuꝝ,
certò futuram timeo cladē in omnes, quæ olim Hieroſolymis pręſto fuit, qa dn̄i admonitionē
& viſitationem ſuſcipere noluerit.

¶HOMILIA LXI. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ. 18. Dixit Ieſus ad quoſdam qui in ſe confidebant &c.

Dn̄ica. xj. poſt octa. penteco ſtes.

A DILIGENTER IN HOC Euangelio dominus, vtcūq; paulò
obſcurius, admonet, vt attendamus à ſuperbia tanq̄ à contagione
multò pernicioſiſſima, vtpotè quæ vel ſola ſit perinde vnicū ijdemq;
ſubtiliſſimum inſtrumentum, quo cacodæmon, mille artifex, bonis
etiam operibus (quæ per ſe Deo grata atq; homini tam ſunt ꝓficua
q̄ neceſſaria) vt pereant, inſidiat̄, idemq; hic frequentius tęlo. ſ. ſup-
biæ attentat, quo cuiuſlibet generis bona inficit, & ne fructū pariāt,
impedit. Ipſe nimiꝝ alijs vitijs eas ſolummō virtutes impetit, qbus
illæ deſtruunt̄, vtpotè ira patiētiā, caſtrimargia abſtinētiā, libido cō
tinentiā, expugnat, p ſupbiā verò (q̄ meritò radix vitioꝝ dici ſolet)
non mō vnam virtutē & ſanctā alioqui actionē ſed & oēs perinde ſimul extinguere conat̄,
B adeoq; ſępenumero extinguit fraudulētus iſte nequā. ¶Id q̄d facile eſt videre in phariſęo, q̄
de huius diei Euāgeliū. Ille etem̄ ſolummō p ſupbiā à diabolo victus eſt, q cæteraꝝ virtutū vi-
as rectas ambulauit. Iuſtus em̄ erat, q quod ſuū non erat, nō appetiuit, qm̄ raptor haud fuerit,
neq; quod alioꝝ erat, retinuit, qa decimas dederit oīm, quæ poſſedit. Continens fuit, qm̄ non
adulterauerit. Temperatus, qa in ſabbato bis ieiunare ſolitus fuerit. De his q̄q; oībus gr̄as ege-
rit Deo. Quid aūt (obſecro) gratitudine rectius eē pōt? Quid pūerſius ingratitudine. Poſuit t̄n Pſal. 139.
iuxta hoc iter (quò ambulabat phariſæus) laqueū ignorantiæ diabolus, q eſt ſuperbia per quā
ita ille

Iaco.2 ita ille pdidit omnia iſth ec bona vno quaſi impetu, vt de hoc veriſſimè dixerit Iacobus: Quicunq; aũt legẽ ſeruauerit, offendat aũt in vno, factus eſt omniũ reus. Ne ꝑinde velut incauti & ignari, etiam in bonis opibus deciperemur ſupbiæ occultam ingeſtionẽ ac repellẽdi modum duoꝝ exemplo hominũ, quoꝝ alter dum ſe ſtare ꝓſumpſit, victus ſuperbia cecidit. Alter ſe cecidiſſe cognoſcẽs ꝑ humilitatẽ exaltatus ipſam calcauit ſupbiam.

¶ Eſt aũt ſuperbia, cum quis ꝓpter bonum quod vel habet vel ſe habere fingit quaſi ex ſuis meritis & non à Deo haberet, contra alios gloriatur, quaſi ipſis melior. C

¶ Sunt etenim ſupbi, qui vel bona à ſemetipſis habere exiſtimant, q̃d nequaq̃ à ſe, ſed à Deo D
2. Corin.3 habẽt, & vſqueadeò, q̃d etiam omnis noſtra eſt à Deo ſufficiẽtia. Hinc ad ſuperbũ ait Aplus:
1. Cor.4. Quid habes, q̃d nõ accepiſti? Si aũt accepiſti, qd gloriaris quaſi non acceperis. Eſt em̃ oẽ da
Iaco.1. tum optimũ, & omne donũ pfectũ deſurſum, deſcendẽs à patre luminũ. Ideoq; contra hanc ſu
Pſalm.113 pbiæ ſpeciẽ dicendũ eſt cũ Propheta: Non nobis dñe nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriã. Et
1. Par.29. rurſus alibi: Tua ẽ dñe magnificẽtia, & potẽtia, & gloria, atq; victoria, & tibi laus. Cũcta em̃ q̃ in cœlo ſunt & in terra, tua ſunt. ¶ Vel ſunt ſupbi, q quę habẽt, ſe ſuis à Deo meritis & nõ ex E
Roma.3. gr̃a habere exiſtimant. In q̃ nimiꝝ errant, q̃niam Aplus ait: Non opibus iuſtitię q̃ fecimus nos
Gala.2. ſed ſcdm ſuam miam ſaluos nos fecit. Quid ergo nõ ex gr̃a ſed ex meritis haberemus, quę nulla
Lucæ.17. fuere, nec ſunt nec futura, niſi ex gratuita ꝓmiſſione, q̃niam dñs inq̃t: Cũ feceritis oĩa, q̃ pręce
Eſa.26 pta ſunt vobis, dicite: ſerui inutiles ſumus. Qd' debuimus facere, fecimus. Et ergo quũ eiuſmodi ſupbiæ ſpecies ſurrepit, dicendũ eſt ad dominũ: Omnia opa noſtra opatus es in nobis dñe.
1. Cor.15. Id quod Apoſtolus animaduertit, dicens: Gratia Dei ſum id, quod ſum, & gratia Dei in me vacua non fuit, ſed abundantius illis omnibus laboraui. Non ego autem ſed gratia Dei mecum.

¶ Vel ſupbi ſunt, q iactant ſe habere, q̃d non habẽt. Id qd' feciſſe Moab credit, de quo Eſaias F
Eſaiæ 13. Audiuimus (inq̃t) ſupbiam Moab, ſupbus ẽ valde. Supbia & arrogãtia eius, plus q̃ virtus eius. Quæ nimiꝝ ſupbiæ ſpẽs, vbi ſe conat menti alicuius intrudere, cogitare ꝓfuerit de eo, quod
Gala.6 Paulus ait: Si quis exiſtimat ſe aliquid eſſe, quum nihil ſit, ipſe ſe ſeducit: opus autem ſuum probet vnuſquiſq;, & ſic in ſemetipſo tantum gloriam habebit, & non in altero.

¶ Vel ſupbi ſunt, q ꝓpter bona quę habẽt vl' faciũt gloriantes æſtimant ſe meliores cęteris, G alios contemnẽtes ac alijs dñari affectantes. Talis vtiq; fuit hodie phariſęus, ſtans .ſ. rigidus in ſupbia dicẽs &c. Cæteꝝ iniquè egit, ideoq; reprobatus adeò, vt ꝑ illam vanam ſuam gloriã & ſupbiam, q̃d ꝑ ſe bonũ erat, ei factũ eſt peſſimũ: quandoq̃dem nemo qd facere debuerit, ſui cõ-
11.q.3.cap. Si quis. mendandi gr̃a, quò minor alius fiat, ne ſi qd boni opis habeat, id ad deformationẽ alterius, & vituperationẽ exerceat, queadmodũ fecit phariſęus in ſummã ſuam ipſius pniciẽ. Hęc deniq; ſpẽs ſupbiæ, ſi ſurrepit, attẽdendũ eſt, ꝙ dicit ſcriptura: Sũt iuſti ac ſapiẽtes & opa eoꝝ in ma-
Eccle.9. nu Dei, & tamẽ neſcit homo, an odio vl' amore dignus ſit, ſed omnia in futuꝝ ſeruant incerta, Cũ em̃ nobis ſurgit complacẽtia acceptoꝝ donoꝝ, ꝓpter quæ nobiſipſis vellemus placere, cogitemus, an verè ſint talia, quę magna apparẽt .i. bona in veritate. Virtutes em̃ verę nõ ſunt,
2. Cor.10. niſi quas gr̃æ gratificantis radix pfert, viuificat, fouet, ac roborat, qa nõ habet aliqd viriditatis
Eſaię.64 ramus boni opis, niſi maneat in radice charitatis. Ita Paulus: Nõ (inq̃t) q ſeipm cõmendat pbatus ẽ, ſed quẽ deus cõmẽdat. Sine em̃ gr̃a gratificãtis, oẽs iuſtitię nr̃æ ſunt q̃ſi pãnus mẽſtruatę.

¶ Prætere a, ſi qd ꝑ ſe boni fecerimus, cogitemus, num & idipm ꝓ bono Deus iudicet & ha- H beat, vtpotè cuius diſtrictũ eſt iudiciũ: q̃nquidẽ ſępe iuſtitia nr̃a ad examẽ diuinę iuſtitię deducta ẽ iniuſtitia, & ſordet in conſpectu diſtricti iudicis, q̃d ſplendet in cõſpectu opantis. Et hoc eſt, ꝙ Propheta ait: Venite & videte opa dñi, q̃niam terribilis in cõſilijs ſup filios hoĩm. Atq;
1. Cor.10. vere monet ille. Nam qs dignè cõſiderare valet, quantus ſup nos ſit terror cõſilioꝝ Dei, q̃n &
prouer.28 alter ex virtutibus in fine tẽdit ad vitia, & alter ex vitijs in virtutibus cõcludit finẽ. Et eſt via, quę videt homini recta, & nouiſſimũ eius ducit ad mortẽ. Quapropter de nulla virtute debemus cõfidere ſed ſub magno timore trepidare, btũs em̃ q ſemp pauidus eſt, & q putamus nos
1. Cor.4. ſtare, videre ne cadamus, vl' quãlibet nobis iuſti. Sic Aplus de ſe dicebat: Nil mihi cõſcius ſum, ſed in hoc nõ iuſtificatus ſum. Qui aũt iudicat me dñs eſt. Itaq; nolite ante tp̃s iudicare, q̃duſq; veniat dñs, qui & illuminabit abſcõdita tenebraꝝ, & manifeſtabit cõſilia cordiũ, & tũc laus erit vnicuiq; à deo. Et rectè nimiꝝ. Sępe em̃ qui ſibi boni videnť, aliàs erũt mali, Et ediuerſo. Hinc
Matt.21 ad Phariſeos alibi dñs: Amẽ (inquit) dico vobis, quia meretrices & publicani ꝑcedẽt vos in regno Dei. Id q̃d hodie exẽplo phariſæi oñdit & publicani. Quis em̃ (oro) audiẽs opa bona phariſęi, & mala publicani, ꝑferret illi iſtũ? Eſt t̃n ait dñs: Amẽ dico vobis, deſcẽdit hic iuſtificatus ab illo. Quo quidẽ exẽplo dehortat planè ne ſupbiamus, & alios quaſi nobis viliores deſpiciamus, nec quicq̃ de nobis ſed ſolũ in diuino adiutorio ꝓſumamus, dicẽtes humiliato corde. Deus eſto ꝓpitius eſto nobis pc̃oribus. Quã ſanè humilitatẽ nos habebimus, vbi ¶ Primo, cõſi- I
2. Cor.3. derauerimus q̃ ꝓrſus nihil ſumus ſine gr̃a dei, vtpotè in q̃ oĩs ẽ nr̃a ſufficiẽtia, ſine q̃ nihil face-
Ioha.15. re poſſumus boni. ¶ Scdo quã ſimus viles, vtpotè puluis & cinis ęquè oẽs, & in puluerẽ redi-
Gene.3 gendi ęquè oẽs. ¶ Tertio q̃ vana ſint & nihil oĩa nr̃a tã fortunæ q̃ naturę bona. Siquidẽ ait k

Eſaias

Digitized by Google

Eſaias:Omnis caro fœnum,& omnis gloria eius quaſi flos fœni.Hinc ad dominum Propheta Eſaie. 40
Domine(inquit)quid eſt homo,q̄a innotuiſti ei,aut filius hominis,q̄a reputas eum.Homo va Pſal. 143.
nitati ſimilis factus eſt,dies eius ſicut vmbra pretereunt.

L ¶Quarto,q̄ etiam opa noſtra bona Deo non ſint grata & digna ad nr̄am ſalutē, niſi ea gra Eſaie.64
tificet ſua gr̄a & dignificet,quandoq̄dē ait Eſaias:Oēs iuſtitię nr̄ę quaſi pannus mēſtruatę,vt- Iob.15
potè in cuius conſpectu,nec cœli(ait Iob)mundi ſint, quanto magis abominabilis & inutilis
homo,q bibit quaſi aquam,iniq̄tatē.Non eſt igit̄ frēs chariſſimi,vt de bonis opibus nr̄is qua-
ſi à nobis bonis,& ex nobis pendētibus gloriemur,ſed oportet gloriemur in Deo,cui ſinguli
nos in principio accuſemus,vti pc̄tōres,cuiuſmodi ſumus,dicētes cū publicano:O Deus eſto
mihi ꝓpitius pc̄tōri.Quaſi diceret:Non attēdas(obſecro)huius mei praui cordis conſilia,de-
le pc̄tā,& ꝓpitius eſto.Nihil in me eſt,vnde tibi placere valeam, & veniam cōſequi debeam,
q̄m corde & corpe,cogitatōibus & opationibus tibi peccaui,& niſi p miam tuam ſaluari non
poſſum.Si q̄d eſt in me boni,aut ſi q̄d boni feci,à te eſt,nec bonū eſt in ſalutē,niſi tu idipm tibi
gratifices.Qđ vt facias,oro miſericors Deus. Atq̄ eſto mihi peccatori ꝓpitius.

¶HOMILIA LXII. DE EO, QVOD LEGITVR,
Marci.7.Exiens Ieſus de finibus Tyri & Sidonis,&c.

Dn̄ica.xii.poſt octa.penteroſtes.

A DVPLEX EST HODIERNI Euangelij in ſumma ſenſus ac
intellectus. ¶Primus ſiquidē eſt literarius,in quo ſanè intelligimus
grande miraculū,qđ ipſe dominus opatus eſt in homine triplici mi-
ſeria laborante,quādoq̄dem eum curauerit, q & ſurdus & mutus eſt
à dæmone obſeſſus erat.In q̄ nimirū miraculo vtriuſq̄ ſuæ naturę ve
ritatē oſtēdit,diuinę.ſ.& humanę,vt fermè in oībus ꝓdigijs arguit.
Quod em̄ hodie gemuerit ſuſpiciēs in cœlum,ꝑinde præſtolans au-
xiliū,hoīs eſt,qđ vero ſolo verbo ægrotū curauerit, dicens imperan
do:Effęta,qđ eſt adaperire,Dei eſt,cuius dicere eſt facere. Eius em̄
verbo, teſte Propheta […]:Cœli firmati ſunt,& ſpiritu oris eius,omnis
virtus eorū.Quoniam ipſe dixit & facta ſunt,ipſe mandauit & creata ſunt. Id qđ & hodie ap- Pſalm̄. 32
probauit,quū ſolo verbo ſurdū audire,mutū loqui,& obſeſſum liberari fecerit,populo cū lau-
dabili plauſu teſtificante,quū ait:Omnia bene fecit,& ſurdos fecit audire, & mutos loqui.Sic
alias ad dominum Centurio ait: Domine,nō ſum dignus,vt intres ſub tectum meum,ſed tan- Matth.8
tum dic,& verbo ſanabitur puer meus.

B ¶Secundus ſenſus eſt plane ſpiritualis, & ꝑinde doctrinis differtus, in quo ſanè ſenſu ille,
quē dn̄s ſanitati miris quidē modis reſtituit,eſt omnis pc̄tōr,q non à naturæ defectu,ſed à ꝓ-
pria culpa & dæmonis eum poſſidētis opatione fit mutus, quando obduratis p diabolum au-
ribus verba vitæ ac cœleſtis patriæ non capit ſed contemnit,fitq̄ idem mutus,quando ad lau
des Dei & ſalutis eloquia ꝓferenda linguam habet ligatam,de quibus Propheta:Os habēt(in- Pſalm̄.113
quit)& non loquent̄,aures habēt & non audiunt. Atq̄ vtinam q ſpiritualiter ſunt muti & ſur-
di,corpaliter etiam eſſent ſurdi & muti,vt ſicut bona audire & loqui contemnunt, ita nec ma
la & venenata colloquia audire, & blaſphemias in Deū & detractionē in proximos ac laſciua
ꝓferre non poſſent in ſeipſos.Minus enim ē malum,ſi non faciētes bonū,ſaltem à malo abſti-
nerēt.Sed nunc duplex eſt malum,negligere bonū & facere malū contra illud Prophetæ:De- Pſalm̄.36
clina à malo & fac bonum.Sed hæc calliditas & fraus eſt Satanæ,vt quos regit,mutos faciat,
ad ſalutis eloquia,& loquaciſſimos ad turpia & ſcandaloſa.Sic ſurdos efficit, ad audiendū ver-
ba Dei,doctrinas ſalutares,ac monitiones pias & fraternas,ſed attētos ad ſcurrilia,vana & ludi
cra & ſupſtitioſa,quo pacto fit,vt ex ſermone vnuſq̄ſq̄ agnoſcat̄, cuius ſit, an Dei vl' diaboli. Iohan. 8.
Iuxta dictū domini dicētis: Qui ex Deo eſt,verba Dei audit, ꝓpterea vos non auditis,quia ex 1. Iohā.4.
Deo non eſtis.Subſequit̄ Iohannes,inquiens: Ipſi de mūdo ſunt,ideò de mundo loquunt̄, &
mundus eos audit,Nos ex Deo ſumus,ideò non audiūt nos. Satagēs verò à ſurditate iſta ſpi-
rituali &(vt ſic dicam)mutuitate liberari curariq̄,neceſſum eſt,agat,quæ dominus hodie cir-
ca curandum ægrum ſeruauit,nobis inſtructionem in ſpiritu tribuens.

C ¶Primo adducat ſe ad eos,q ꝓ ſe orant,mittat(inquā)ꝓ ſe Eccleſiā,vt oret,quā ſe dn̄s audi
turū multipl'r pollicitus eſt.Sic Iacobus: Orate (inq̄t) ꝓ inuicē,vt ſaluemini,q̄a multum valet Iaco.5
oratio iuſti aſſidua.Sic ait Scriptura: Quod Eccleſia ſine intermiſſione orauerit ꝓ Petro incar Actorū.12
cerato,qui & ideò mirabiliter p angelum liberatus euaſit. Et Paulus ad Theſſalonicēſes,fratres
inquit,orate pro nobis,vt ſermo Dei currat,& clarificetur ſicut & apud vos, & vt liberemur 2.Theſſ.3
D ab importunis & malis hominibus. ¶Secundo, ſe abducet à turba,ſcilicet noxia,loquente
& audiēte mala,quam niſi fugiat,nequaq̄ ipſe curari poterit,Quomodo em̄ poteſt lingua ſolui
ad ver,

ad verba ſalutis, vbi iuges reſonant blaſphemiæ, maledictiones, periuria, laſciuiæ & hoc ge-
Eccl.13 nus alia. Qui em̃ tetigerit picẽ, ab ea coinquinat. Eius exemplo Loth non niſi ex vrbe Sodo-
Gene.19, ma fugiens liberandus erat. ¶ Tertio: Immittat digitum Chriſti Dei in aures, id eſt, orando E
Exo.31 capiat gratiam ſpũs ſancti, q Dei digitus dicit, ſine quo nec Ieſus qs dicet. Sic in Exodo legitur
Lucæ.11, Moyſes portaſſe de monte duas tabulas teſtimonij lapideas, ſcriptas digito Dei. Et Chriſtus
in digito Dei aiebat ſe eijcere dæmonia. Id quod agat peccator, quum quæ audiẽdo, intellige
re poteſt, ope pfecit. Hoc em̃ maximè dignũ reddit, intelligere maiora, ſi minora intellecta ad
Mat.25, opus deduxit. Euge enim ſerue bone (ait dominus) quia in paucis fuiſti fidelis, ſupra multa te
conſtituam. ¶ Quarto, expuat, id eſt, quæ malè locutus eſt, vel audijt ſapienter emendet, F
linguamq́ & aures refrænet, à malis colloquijs abſtinens: memor, quod de omni verbo ocio-
Matt.12 ſo oportet reddi rationem, quũ & homo ex verbis ſuis iuſtificabit & condemnabit. Et profe-
1.Cor.15, ctò (inqt Apoſtolus) corrumpunt bonos mores colloquia mala. Hinc ad Epheſios idem ait:
Eph.4.5 Omnis ſermo malus ex ore veſtro non pcedat, ſed ſi qs bonus, ad ædificationem fidei, vt det
grãm audiẽtibus. Omnis igit fornicatio, & immunditia, turpitudo aut ſcurrilitas, nec nomi-
Iaco.1, net in vobis. Et hoc eſt, quod Iacobus dicit: Si enim qs putat ſe religioſum eſſe nõ refrænans
linguam ſuam huius vana eſt religio: quandoquidem lingua eſt vniuerſitas iniquitatis.
¶ Quinto, ſuſpiciẽs in cœlum ingemiſcat. i. corde contrito veniam ſuorum pctõrum à Deo, G
Pſalm.50 qui in cœlis eſt, & non aliunde petat, qm̃iam ipſe ſolus eſt cui peccauit, ſolus, qui remittit pecca
Eſa 43 tum. Sitq́ deinde ibi eius cum Apoſtolo conuerſatio, quærat & ſapiat, quæ ſurſum ſunt, vbi
eſt Chriſtus, in dextera Dei ſedens, qui ſolus ad modum, quo dixi, peccatoris ad laudes diui-
nas reſoluit os & aurem.

¶ HOMILIA LXIII. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ decimo: Beati oculi qui vident & cetera.

Dñica. xiij. poſt octa. penteroſtes.

TRIA POTISSIMVM IN Præſenti docemur Euangelio, q- A
bus & nõ aliter ingredi poſſumus vitam æternam, quam plerique omnes
pinde natura poptamus, ppter quam & vniuerſa huius mundi incõ-
moda patiẽter ſufferre debemus. ¶ Primo nimirum docemur, verã
in hoc mũdo eſſe beatitudinẽ, videre Chr̃m, quẽ Apl̃i videre: id qđ
non aliud eſt, q̃ in illũ adeoq́ in Deũ, q Chr̃us eſt credere, quẽadmo-
Matt.16 dum Apl̃i crediderũt, in pſona Petri ad illũ, dicẽtes. Tu es Chriſtus fi
Iohan.11 lius Dei viui: ſubdit Martha, q in hunc mundũ veniſti. Sicut em̃ ſum-
1.Iohan.3 ma, quę in patria eſt, beatitudo ſimpliciter eſt, videre deũ, ſicuti eſt, in
Iohã.14, ſe viſione fruitiua, dicẽte Philippo: Oſtẽde nobis patrẽ, & ſufficit no
1.Cor.13, bis, ita ſummũ bonũ viæ eſt: videre Deũ p fidẽ, ſicut eſt. i. fide firma cognoſcere Deũ creatorẽ
noſtrũ redemptorẽ ac beatificatorẽ noſtrũ, & vt talem amare, hoc em̃ amore cognoſcere, eſt
beatũ eſſe in ſpe. Sicut videre intuitiuè eſt beatũ eẽ in re, q a p hanc beatitudinẽ puenimus ad
illam. Et hoc eſt, qđ dñs hodie ait ad diſcipulos: Beati oculi, q vident &c. Imò: Beati homines,
quorum oculi vidẽt, quę vos videtis, oculis. ſ. fidei. Qualiter vident, oẽs, qui verè credũt, proinde
1.Iohã.5, beati beatitudine in via, qua pueniunt ad beatitudinẽ in patria. Hinc Iohannes: Hæc ſcribo vo
Iohan.1, bis, vt ſciatis, quoniam vitam habetis æternam, q creditis in nomine filij Dei. In ſpe igit verè
beati ſunt & oculi noſtri, qm̃iam fide vidimus verbũ pro nobis carnẽ factũ, quõ plerique reges
& Prophetæ illũ non viderũt, quàmuis videre poptauerint. ſ. incarnatũ, & ſic cũ hominibus
conuerſantẽ & tanta maieſtate in Euangelio loquentẽ, quoniam ipſi audimus, quum aliqui
eorum quidẽ Chr̃m cognorunt & viderũt, non tñ propè vt nos, ſed à longè, magis. ſ. p ſpeculũ,
1.Cor.13, & in ænigmate quam nos inſpiciẽtes. ¶ O quanta frẽs noſtra eẽ debuerit conſolatio, qđ B
Matt.11 dñs nobis reuelauerit paruulis, qđ abſcondit à mundi ſapiẽtibus, quẽadmodũ & ipſe aliàs Deo
patri ppterea grãs agit. O quantas & ipſi deberemus agere grãs Deo, quod ſua nos grã ex tot
innumeris infidelibus miſericorditer pduxerit ad fidẽ, qua vl ſola tãdẽ verè ad Deũ in pr̃ia ac
cedere poterimus. An nõn & ipſi grãs agamus Deo patri, cum Chr̃o filio dño noſtro dicẽtes:
Matth.11 Confitebimur tibi pater, dñe cœli & terræ, qa abſcondiſti hæc à ſapiẽtibus & prudẽtibus, &
Lucæ.10, reuelaſti ea paruulis. Ita pater, qm̃iam ſic placitũ fuit ante te. Donũ vtique tuũ eſt, qđ credimus.
Ephe.2 Non eſt em̃ (vt Paulus ſcribit) volẽtis, neque currẽtis, ſed tui miſerentis: q olim dixiſti: Miſere-
Roma.9, bor, cui miſertus ſum, & miſericordiam pręſtabo, cui miſerebor. Tibi itaque dñe pater p tanta
Exod.33, tua in nos miſericordia grãs agimus, nõ quas debemus ſed quas poſſumus, quorum digneris de-
fectũ per eandẽ tuam miſericordiã ſupplere. ¶ O chariſſimi fratres, quanta diligẽtia cuſto C
diendũ tm̃ eſt donũ, quo ſolo habere tandẽ quimus æternam in patria beatitudinẽ. O quanta
diligentia oportet cauere, quæ huic ſunt contria, oĩa ne illa. ſ. beatitudo nobis conuertatur ad
æternã

Digitized by Google

æternã miſeriã. Q̄d vtiq; futurũ eſſet, ſi minus grati eſſemus: q̃nquidẽ dãnati ſint, q (Paulo te- Roma. 1.
ſte) cũ cognouiſſent deũ, nõ ſicut deũ glorificarũt, nec grãs egerũt, ſed euanuerũt in cogitatio
nibus ſuis, & obſcuratũ eſt ĩſipiẽs cor eorũ. Quibus ſi ſiles (q̃d abſit) futuri eſſemus, plane, vt in- Matt. 25
utiles eijceremur in exteriores tenebras, vbi eſt fletus & ſtridor dentiũ. Quales ne ſimus, neceſ
ſum eſt, vt teneamus verã, in q̃ cõſiſtit beatitudo, fidẽ, vtpote illã, q̃ p charitatẽ operat̃. ſ. ea q̃ Galat. 5
ſunt dei, nr̃æ atq; proximi ſalutis. Siquidẽ fides ſine opibus ſit mortua, vitã minime in beati- Jacobi. 2
tudine p̃ſtitura, ſine q̃bus plane eſſemus de nũero ĩfideliũ, de q̃bus ap̃lus, q cõfitent̃ noſſe deũ, Tit. 1.
D factis aũt negãt, cũ ſint incredibiles, & ad oẽ opus bonũ reprobi. Et hoc eſt, q̃d ¶Secũdo do
cemur in hodierno Euãgelio, charitatẽ erga deũ & proximũ. Vnde procul dubio ꝓferemus
bona opa, quũ charitas, q̃ eſt cũ fide, nõ poſſit eẽ otioſa, ſed ſemp opus ſuũ erga illũ, in quẽ cre-
dit oſtẽdit. Amabimus aũt deũ, vbi oẽs nr̃os ſenſus & eorũ opationes in laudẽ dei direxerim⁹, Galat. 5
& ab eis, q̃bus deus offendit̃, abſtinuerimus, tũ eñ amici eius erimus, quũ p̃cepta eius ſeruaue- Johã. 15
rimus. Vere eñ credimus in deũ, quũ eũ opibus nr̃is teſtabimur, q̃d ſit bonis opibus, ex chari- Matt. 7
tate in deũ veniẽtib⁹. Proximũ vero diligem⁹, vbi fecerim⁹ illi, q̃ nobis fieri vellem⁹, ac edi- Luc. 6.
uerſo. ¶Proximũ eſſe, q nr̃a ope indiget, ſiue ſit Iudæus, æthnicus, ſiue Chriſtianus.

¶HOMILIA LXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 17. Cum iret Ieſus in Hieruſalem, &c.

Dñica. xiiij. poſt octa. penteroſtes.

A QVum quæ ſcripta ſunt, in noſtrã ſcripta ſint doctrinã, certe nõ poteſt & huius Roma. 15
diei Euangeliũ in noſtrã non eſſe doctrinã ſcriptũ, vtpote q̃d vltra literã, quã
in p̃ſentia trãſimus, in myſterio plenũ, pia ſit inſtructiõe. Sane nõ dubitaueri-
mus, p leprã accipi peccatũ, quo ĩmunda reddit̃ anima, & p leproſos accipi in
vniuerſum pctõres quoſcũq;, q à ſolo deo nõ niſi ad modũ, quo decẽ illi lepro
ſi, q̃bus de Euãgelio, intus in aĩa ſeu ſpũ curari queunt. Id q̃d & vnà cum toto
B Euãgelio aptius & quidẽ ſecundũ ſpiritũ intelligat̃, conabimur rẽ more noſtro pro oĩm ædi-
ficatione quibuſdã agere doctrinis. Quarũ. ¶Prima eſt, Chriſtũ eſſe verũ deũ, vt q ſola volũ
tate, nõ tactu, nec verbo ſanauerit leproſos, q̃s ad ſacerdotes remittẽs in itinere abiens corpo
re, p̃ſens deitate mũdauit. Id q̃d ſolius eſt dei Max. q voluntate ſua ſanat & infirmat, mortifi-
C cat & viuificat, qui/q; oĩa, quæ cũq; voluit, fecit, in cœlo & in terra, & in oĩbus abyſſis: qui/q; di 1. Regũ. 2
xit, & facta ſunt. ſ. oĩa. ¶Secũda, ad mũdationẽ à lepra ſpũali. i. pctõ mortali, neceſſariã eſſe Pſal. 32
ĩn actu vel ad min⁹, vbi nõ eſt actus facultas, in voto ſeu ꝓpoſito vocali, quã nũc dicũt auricu Pſalm. 115
larẽ, cõfeſſiõe: q̃nquidẽ leproſi hodie mũdati nõ fuerint, niſi prius ſe ſacerdotib⁹ oſtẽderẽt: q̃ Pſal. 134
nimirũ oſtẽſio cõfeſſionẽ q̃ſi vmbra in vet. teſt. veritatẽ in nouo teſt. ſignificaſſe ꝓrſus credit̃,
quẽadmodũ alio in loco multis ꝓbauim⁹. Cõfortat doctrinã inter ĩfinita alia, aptò ſcriptura, Eſaię. 43
dicẽs. Narra ſi q̃d habes, vt iuſtificeris. Accedit doctrinæ exẽplũ eorũ, q quũ baptizarent̃ ſimul Matt. 3
cõfeſſi ſunt pctã ſua. Et aliqui eorũ, q credẽtes ad Paulũ venere, & actus ſuos. ſ. malos eidẽ an- Actorũ. 19
nuntiarũt, q̃rũ pleriq; libros curioſitatis, quã ſectati fuerãt, cõbuſſere. Et hoc eſt q̃d ꝓpheta pę Pſalm. 31.
nitẽs ait. Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiã meã dño, & tu remiſiſti ĩpietatẽ pcti mei.
¶Aberrãt igit̃ à vero plurimũ, dicẽtes. Occulte agim⁹ pœnitẽtiã, deo cõfitemur, deus nouit Matt. 16
q̃ in corde agim⁹. Q̃nquidẽ, inquã, ſine cã dixiſſet Chr̃s. Quęcũq; ſolueritis ſup terrã, &c. At Matt. 18
D q; fruſtra Chr̃s Petro claues dediſſet. ¶Tertia, pctm̃ nõ ab abſoluente ſacerdote p̃cipue, ſed Johan. 20
remitti à Chr̃o deo, q ſacerdote ceu inſtrumẽto ĩ teſtimoniũ verę ſolutiõis, q̃d ſacr̃m dr̃, vti ſo
let, quũ hodie leproſi, p q̃s deſignant̃ pctõres, ĩ via prius q̃ ad leuiticos ſacerdotes pꝟenere, mũ
dati ſint: In argumẽtũ, ꝙ pri⁹ emũdati ſint à deo, p̃cipuo pcti remiſſore, de ſe alíàs dicẽte. Ego
ſum, ego ſum ipſe, q deleo pctã tua ꝓpter me. Hinc neq̃q̃ arbitramur hodiernã leproſorũ ad Eſaiæ. 43
ſacerdotes miſſionẽ Chr̃o fuiſſe neceſſariã, p inde iſte ſine ea curare nõ potuiſſet, ſed vtiq; cre-
dim⁹ futuræ ĩ eccl̃a pœnitẽtię, q̃ ſacr̃m ẽ, inſtituẽdę p̃figuratiuã extitiſſe q̃nq̃dẽ lex vmbrã, te Hebrę. 10
ſte ap̃lo, habuerit futurorũ bonorũ, tãq̃ figura veritatẽ, cũ inibi oĩa ĩ figura cõtigerit. Lex ei (in 1. Corĩ. 10
quit Euãge.) p Moſen data ẽ, grã & veritas p Ieſum Chr̃m facta ẽ. Cũ eñ nõ niſi p fidẽ medi- Johan. 1.
atoris ſaluari q̃imus, & credẽdis, q a acumẽ nr̃æ intelligẽtiæ naturalis excedũt, cũ difficultate Johan. 3
aſſentimur, ideo dñs credẽdorũ figuras obũbratas in factis & verbis p̃rogare dignatus eſt, vt p Hebrę. 11.
hæc intellectus ſuauiter aſſueſceret, & ad fidẽ firmã mirabiliũ operũ dei ſuã facultatẽ excellen-
E tiũ manuduceret. ¶Quarta, neminẽ de ſtatu ſuo p̃ſumere debere, ſed quẽlibet ſcd̃m ſtatũ ſuũ
religioſe viuere cõtẽdere. Siq̃dẽ nõ ſit de⁹ acceptor pſonarũ, ſed in oĩ gẽte, q timet eũ & opat̃ Actorũ. 10
iuſtitiã, acceptus ẽ illi. Sic errãt, gloriãtes fruſtra, ſe eẽ Chr̃ianos & baptizatos, cũ nõ, q̃ Chr̃ia-
nos decẽt, agãt, ſimillimi Iudęis olim, ſe filios Abrahę eẽ gloriãtes q̃ſi nõ poſſent dãnari, nec ſi
bi bonis eẽ opib⁹ opus. Ad q̃s Iohãnes Bap. Facite fructũ pœnĩa dignũ. Et ne velitis dicere in Matt. 3
tra vos, patrẽ habem⁹ Abrahã. Dico eĩ vobis, q̃m potẽs ẽ deus de lapidib⁹ iſtis ſuſcitare filios Luc. 3

Digitized by Google

Luc.10 Abrahæ. Hinc & Chriſtus alibi. Nolite, inquit, gaudere, q̄d ſpiritus ſubijciuntur vobis, vidi
Sathanā, ſicut fulgura è cœlo cadentē. Sed gaudete, quia noīa veſtra ſcripta ſint in cœlo. Cu
iuſmodi ſunt qui bene operātur. Videmus hodie domeſticos reprobatos, alienigenā vero
ſaluatum fuiſſe. ¶Quinta, Deo Opt. pro om̄ibus acceptis bonis ſiue ſpiritualibus ſiue cor F
poralibus ſemp eſſe laudes & gratias reddendas, q̄m ingratitudo vitium ſit oīm longe peſſi-
mum, deo & hoībus inuiſum. Ingratitudo quidē, radix toti⁹ mali ſpiritualis, eſt quaſi ventus
deſiccans & vrens om̄e bonum, obſeruans fontē diuinæ miſericordiæ ſuper hoīem, q̄a etiā
& mala mortua iam oriuntur, & viua opera moriunt, & vltra bona nō adipiſcunt. Et ſanè
nihil æquè in filijs gratiæ diſplicet deo atq; ingratitudo, vt q̄ vias gratiæ obſtruit, & vbi fu-
erit illa, iam gratia acceſſum nō inuenit, locum nō habet. E diuerſo autē gratitudo meret be
neficia accipere, accepta retinere, retenta ſibi augere, & maiora ſibi ſuperaddi.

¶Sic hodie dn̄s ingratitudinē in nouem ſanatis leproſis dānauit, & in eo qui gratus fuit, G
munera vlteriora cumulauit. Et ipſi deniq; nouē ingrati, ſanitatem mentis minimè conſe-
quuntur, & ſanitas corporis, quā acceperunt, magis in perniciem eis fuit q̄ ſalutis. Eum ve-
ro, qui rediens ad pedes Ieſu procidit, & gratias agens deū magnificauit, acceptā ſanitatem
cuſtodiuit & maiore dignū dn̄s iudicauit, ea. ſ. qua anima mūdata ſalutem ſequutus eſt ſem
piternā. Ad ipſum em̄ dn̄s ait. Surge, vade, quia fides tua te ſaluum fecit. Fides. ſ. qua credi-
diſti à me cōſequutā tui corporis ſanitatem, q̄d gratitudinis eſt. Si proinde fides ſaluum fe-
cit eum, quē ad agendas ſaluatori & emundatori ſuo gratias inclinauit, ergo perfidia perdi-
dit eos, qui de acceptis beneficijs deo gloriā dare neglexerunt. Ideoq; ſemper debemus &
hominibus, & deo pro beneficijs eſſe grati, Iuxta apoſtolum, dicentē. Gratias ſemper agen
Ephe.5 tes pro om̄ibus in noīe dn̄i noſtri Ieſu Chriſti deo & patri. Ita nunq̄ nō gratus deo fuit pro-
Psal.25 pheta, dicens. Miſericordia tua ante oculos meos. Nimirū iugiter ſibi facit ſubueniri, cui col
latum beneficium ſemper ante oculos exiſtit. Meliora em̄ meretur accipere, qui collatū ſibi
beneficium probatur de corde nō amittere. Nihil vero auget ingrato, ſed q̄d accipit, verti-
tur ei in perniciem, fidelis autem in modico, cenſetur dignus munere ampliore.

HOMILIA LXV. DE EO QVOD LEGITVR.

Matt.6. Luc.12. Nemo pōt duobus dominis ſeruire, &c.

Dominica.xv.poſt octa.Pentecoſtes.

Pſalm.15 QVāquā deus Opt. Max. ꝓpheta q̄q; teſtāte, noſtris nō egeat bonis, A
vt qui ſibi ſolus ab æterno & in æternū ſufficiat, & ipſe ſit om̄e & i eo
omne reponatur bonū, ipſe tn̄ ſerio noſtrū à nobis exigit timorē &
honorem hunc vt pater, qui nos creauit, illum vt dn̄s, qui nos defen
Malac.1 dit & regit, de ſeipſo alias in Malachia dicēs. Si ergo pater ego ſum
vbi eſt honor meus, etſi dn̄s ego ſum, vbi eſt timor meus? Siquidem
filius honoret patrem, & ſeruus dn̄m ſuū. Nec ſane deus vulgariter
à nobis, ſed per om̄ia & ſup om̄ia vult timeri & honorari: q̄nquidē
Act.17 ipſe ſummus ſit ac optimus, vn̄ ſumus, quicq̄d ſum⁹, & à quo, quic-
quid habemus, habemus in noſtrā ſalutē & vtilitatem, In ipſo qui-
dem, qui fecit mundū, & om̄ia, quæ in eo ſunt, qui & cœli ſit ac terræ dn̄s, viuimus, & moue-
mur & ſumus, qui dat om̄ibus vitā & inſpirationē. Qui & propterea ſibi ſoli à nobis & non
alij, vtpote creaturæ, q̄ & ipſa nobiſcū vanitati ſit ſubiecta, ſeruiri vult. i. ſe ita à nobis recō-
Deuter.6 gnoſci & haberi, vti ipm̄ ſolum credamus eē vnde ſimus & om̄ia, q̄ habemus & nō ſint ali-
Matt.4 unde, in quē ſolum cōfidere debemus, & ab eo totum, q̄ indigemus, poſtulare, vt qui om̄ia
Job.1 dat & pro loco & tēpore, vt ſibi placet, aufert. Iob dicente. Nudus egreſſus ſum de vtero ma
tris meæ, & nudus reuertar illuc. Dn̄s dedit, dn̄s abſtulit, ſicut dn̄o placuit, ita factum eſt, ſit
nomen dn̄i benedictum. ¶Quia igitur deus ipſe om̄ipotens noſter & oīm, quæ habemus B
ſit pater ac dn̄s ſummus & opt. Hinc eſt, q̄d ipſe ſuper omnia & per om̄ia quæ intus vel foris
Deuter.6 habemus honorari vult, ſibiq; ſeruiri, ſcriptura illius iuſſu dicente. Diliges dn̄m deum tuum
ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. Qui & noſtri erga ſe timo
ris & honoris adeoq; ſui in nos dominij teſtimoniū requirit de rebus noſtris om̄ibus, quaſi
quandā decimationē, vnde ipm̄ agnoſcamus eſſe vnicū & liberaliſſimum largitorem tā no-
ſtrorū bonorū interiorū q̄ exteriorū, tam corporaliū q̄ ſpiritualium. Et hoc eſt, q̄d ſcriptura
Prouer.3 dicit. Honora dn̄m de tua ſubſtātia. Id q̄d fit decimatione & eleemoſyna. Et Paulus: Exhi
Roma.12 beatis, inquit, corpora veſtra, hoſtiā viuentem, ſanctā deo placentē. Id q̄d fieri adſolet ieiu
Philip.4 nio, ſobrietate, cōtinentia, labore & exercitio pio, &c. Cæterū, quia diabolus nil diu noctuq;
aliud cogitet, conetur q;, quam vt nos à vero deo ad ſe in æternū cruciatum retrahere poſſit,
nec ſciat meliorem eius retractionis modū quàm ſi ſuggerat immodicam harū rerū tempo-
ralium

Digitized by Google

raliũ.ſ.diuitiarꝫ ſolicitudinē,quaſi quēadmodũ illis indigemus,ſic in eiſdē tota nr̄a ſit repoſita ſpes atq; eas nõ aliter q̄ per noſtrã ſolicitudinẽ habere poſſimus. Ex qua tandē nimia pro rebus hiſce tēporalibus ſolicitudine & cura neceſſum ſit oriat᷑, nõ alia q̄ quæ ſoli deo debet᷑,ſeruitus,qua profecto p̄ eiuſmodi immoderatã curã illis oĩno ſeruimus,vt q̄ eas propter ſe & vti vltimũ finẽ,perinde in eis ſit oĩs ſpes nr̄a & ſalus,diligimus,cupide acquirim⁹,auarè retinem⁹ & vt ſerui cuſtodim⁹,haud ſecus atq; illis amiſſis nulla ſupſit nobis vita,nec ſit deus ſolus,ĩ cuius hæ ſint poteſtate,q̄ eas vt pr̄ & dñs ſine nr̄a cura nimia largiat᷑. Id vero qd aliud eſt,q̄ p̄terito deo ſuã auferre ſeruitutẽ,& creaturæ,q̄ propter nos ab illo creata eſt,attribuere? Et hoc eſt q̄d ap̄ſus appellat auaritiã(q̄ nihil eſt aliud q̄ nimia rerꝫ tēporaliũ cura)ſimulachrorꝫ ſeruitutē Coloſſ. 3
Hinc dñs,ne inhiamus hiſce vanis & temporalibus rebus.ſ.diuitijs pene vbiq; dehortat᷑,& in Matt. 6
eo maxime loco,in quo ait. Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra,vbi erugo & tinea de Marc. 10
molit᷑,& vbi fures effodiũt & furant᷑,&c. Iã vero quia ſic cũ peccatore,diabolo ſuggeſtore, cõ Luc. 12
paratũ eſt,vt velit etiã excuſationes in peccatis excuſare,ita ipſe ad excuſandã ſuã nimiã ſolici Pſal. 140
tudinẽ.i.auaritiã diues forte dicturus ſit. Ego ſolicite hæc q̄ro tēporalia,interim deũ nõ neg-
C ligẽs,ſed tã illa q̄ hũc quærã. Cui ſapienter occurrit dñs,dicẽs. ¶ Nemo poteſt ſeruire duobus dñis,&c. Per duos aũt dños ĩtelligit ea,q̄ à ſeipſis ita ſunt cõtraria,vt ſimul eẽ nequeãt,ceu 2. Cor. 6
ſunt,vitia & virtutes,cœleſtia & terreſtria,caro & ſpũs,deus & diabolus. De q̄bus in hæc verba Paulus, Quæ eñi,inq̄t,participatio iuſtitiæ cũ iniquitate,q̄ ſocietas luci ad tenebras? Quæ cõuentio Chr̄i ad Belial? Siquidẽ q̄ ad cõtraria trahũt & cõtraria ſuadeant,adeo vt ſi q̄s ambo velit ſequi,oĩno ſubſequẽs ſit,vt vnũ deſerat,& alteri obtẽperet. Veluti plane cõſtat, hac tẽpeſtate in eis,q̄ ſimul velint amplecti veterẽ religionẽ & hæreſim,q̄ nũc p̄mimur,id q̄d cõmode nequaq̄ fieri p̄t ab iſtis,vtpote ſimillimis populi olim Iſraelitici, q̄ æque dño atq; Baal ſeruire 3. Reg. 18
voluerũt. Ad q̄s,iuxta hodiernũ dñi dictũ,Helias ait. *Vt qd claudicatis in duas partes. Si dñs ẽ deus,ſequimini eũ. Si aũt Baal,ſeq̄mini illũ.* Q.d. Impoſſibile eſt duobus dñis ſeruire, ſed alterũ negligere oportet,& alterꝫ eligere,&c. Vnde Chr̄s hodie q̄ſi declaraturus q̄d dixit, Nõ poteſtis deo ſeruire & mammonæ. Eſt aũt μαμμωνα in ſermone Syriaco.i.diuitiæ. Adeoq; idolũ diuitiarꝫ,vtpote diabolus,qui p̄eſt diuitijs,nõ q̄m in eius ditione ſint diuitiæ,q̄s poſſit dare vel auferre citra dei p̄miſſum,ſed q̄a iſte abutat᷑ illis vti inſtrumẽto veneſico ad decipiendũ & 1. Tim. 6
irretiendũ hoĩes laqueis,q̄s in diuitijs p̄tendit. Etẽi,ait ap̄ſus,q̄ volũt diuites fieri,incidunt in tentationẽ,& in laqueũ diaboli,& in deſideria multa,inutilia & nociua,q̄ mergũt hoĩes in interitũ & p̄ditionẽ. Radix eñ oĩm malorꝫ eſt cupiditas,quã quidã appetẽtes errauerunt à fide, & inſeruerũt ſe multis dolorib⁹. Et hoc eſt q̄d vere dñs ait. Nõ poteſtis deo ſeruire & mãmonę. Siquidẽ q̄d inter ſe pugnẽt,& diuerſa ſuadeãt. Deus ĩperat,vt tua largiaris egẽti,mãmona iubet,vt p̄ fas nefaſq; rapias aliena. Deus ĩperat,vt cõſulas fratri tuo p̄iclitãti,mãmona iubet,
D vt tibi viuas. Deus ĩperat ſobrietatẽ,mãmona luxũ docet. ¶ Cæterꝫ,q̄a adhuc diues auarus auaritię morbũ excuſare poſſet p̄textu neceſſitatis hũanę ac dicere. Quid nobis p̄hibes hæc tẽporalia,q̄bus fami,ſiti,& nuditati cõſulat᷑ oporteat,q̄s nobis dabit alimẽta, veſtimẽta,& hoc genus neceſſaria,ſi min⁹ ea q̄ſiuerim⁹? Rñdet doctor excellẽtiſſ. dñs Chr̄s. Dico vobis,ne ſoliciti ſitis aĩæ vr̄æ,qd mãducetis,&c. Q.d. nõ p̄hibeo,ne laboretis,ne curetis,ne q̄ratis,vt manducetis,ſed ne ſoliciti ſitis qd mãducetis. In q̄bus ſane verbis dñs. ¶ Primo p̄hibet dũtaxat ſolicitã.ſ.ſup̄fluã & vitioſam p̄ t̄palibus reb⁹ ſolicitudinẽ,q̄ mẽtẽ ita ad eiuſmodi rerꝫ amorẽ & q̄ſtũ p̄trahit,q̄ſi in ea oĩs ſit ſalus,q̄ & ĩterim ab æternaliũ ſtudio reuocat,q̄ tñ p̄ oĩbus & primo ſunt q̄rẽda cũ oĩmi ſolicitudine,q̄ſi(q̄d eſt)ſummũ bonũ,ad q̄d creati ſum⁹,veluti in fine dicit,q̄rite primũ regnũ dei,&c. Nõ aũt prohibet dictamẽ rectæ rõnis,q̄d eſt moderata cura vt labore parem⁹ ea,q̄ nobis neceſſaria ſunt,ꝙ ſi fecerim⁹,nequaq̄ deerũt nobis ea,q̄m ipſa tũ
pollicitus ſit,quũ ad vnũquẽq; dixit in p̄ſonã primi parẽtis. In ſudore vultus tui veſceris pane Geneſ. 3
tuo. Nec ẽ deus hõ,vt mẽtiat᷑,ſed eius dicere,ẽ facere. Laborem⁹,vnuſq̄ſq; in ſtatu ſuo,veluti nobis iniunctũ p̄dictis eſt verbis,& certe nihil deerit,q̄d ad vitę neceſſitatẽ p̄derit. Nõ aũt ſolicitudinib⁹ ſp̄ũalib.ſed laborib⁹ corp̄alib⁹ acquirẽdus ẽ panis,q̄ laborãtib⁹ pro p̄mio diligẽ-
tię,deo p̄ſtãte,abũdat,& negligẽtib⁹ pro pęna,deo faciẽte,ſubtrahit᷑. Hinc ap̄ls. Si q̄s,ait,non 2. Theſ. 3
vult op̄ari,nõ mãducet. Et merito beatũ p̄pheta dixit eũ,q̄ mãducat labores manuũ ſuarꝫ.i.
E id q̄d laboribus acq̄ſiuit,q̄ñquidẽ is iuxta primũ dei p̄ceptũ ſe gerat. ¶ Secũdo dñs nõ prohi Pſal. 127
bet,moderatã habere curã,vt mãducemus,ſed prohibet ne ſimus ſoliciti qd mãducemus &c.
p̄hibẽs,ne q̄s ſpreto victu,amictuq; cõi lautiora ſibi req̄rat ſolicitus,vt faciebat diues ille epu Luc. 16
lo,q̄ purpura & byſſo indutus q̄tidie ſplẽdide comẽdebat. Siquidẽ mãducare,bibere ac indui neceſſariũ ſit ad ſuſtẽtationẽ naturę Solicitare vero circa ſumptuoſitatẽ vl̄ delicationẽ,vt q̄dã ex diuitib.male faciũt,ad vitiũ p̄tinet gulę,vanę gl̄ię & auaritię,q̄d dñs p̄hibet,q̄ ad legẽ vult
nos viuere naturę,q̄ minimis ẽ cõtẽta. Et hoc ẽ,q̄d Paulus ait. Nihil ĩtulim⁹ ĩ hũc mũdũ,haud 1. Tim. 6
dubiũ,q̄a nec auferre qd poſſimus. Habẽtes aũt alimẽta & q̄bus tegamur,ijs cõtenti ſimus. Id quod vere dñs ſubindicat in Euangelio hodierno, In quo ſummatim perdocet.

Digitized by Google

Deute.6. Matt.14. Actor.17 ¶Primo vt ſe primum.i.ꝑ omnibus & ſup omnia q̄ramus, pinde illũ vñ ſumus & oĩa nr̃a F
qui ſolus noſtra ſit ſpes & ſalus, Ideoq; ſibi ſoli nõ alicui creaturæ ſeruiamus, nec credamus,
nos illi ac rebus poſſe t̄eporalibus ſimul ſeruire, quũ ipſe ſurſum ad cœleſtia, ille vero deorſum ad terreſtria trahãt. ¶Sc̄do vt q̄bus indigemus nõ aliunde q̄ ab eo petamus. Vñ pro- G
Pſal.54 pheta, Sup dñm, inq̄t, iacta curã tuã, & ipſe te enutriet. Et Petrus, oẽm inq̄t, ſolicitudinẽ ve
1.Petri.5 ſtrã in deum ꝓijcientes, q̄m ipſi cura eſt de vobis. Ille nimiꝝ, ait alibi dñs, pater nr̄, q̄b⁹ nobis
Matt.6. ſit opus anteq̄ petimus, nouit. ¶Tertio, vt q̄ramus & eius iuſtitiã, q̄ eſt via pietatis, ꝑ quã H
itur ad regnũ dei. Eſt aũt via pietatis & iuſtitia regni nihil aliud q̄ obſeruatio eoꝝ, q̄ Chr̃us
docuit. Proinde iuſtitiã regni q̄rit, q in oĩbus agẽdis & dimittẽdis q̄rit ſolicite vtrũ ſic agere
Deute.6. vel dimittere ſit cõforme Chr̃ianæ doctrinę an difforme, & ſc̄dm hoc agit vl̄ ab actiõe ceſſat. Et hoc eſt, q̄d Moyſes ad filios Iſrael dicit. Audi Iſrael & obſerua, vt facias, q̄ pręcepit tibi deus, & bñ ſit tibi, & multipliceris amplius, ſicut pollicitus ẽ dñs deus pr̄m tuoꝝ tibi terrã
lacte & melle manãtẽ. Sic vbi deo ſeruierim⁹, illũ timuerimus, ꝓcepta ei⁹ obſeruauerim⁹ petẽtes, nõ dubitem⁹, quin deus ipſe nobis ſit datur⁹ ea, q̄ nobis ſunt neceſſaria, ſic tñ, vt interim ¶Quarto ſinguli in ſtatu nr̃o laboremus, id q̄d oĩbus ab initio mũdi eſt ꝓceptũ, vñ fa- I
Iob.5. ctũ, vt Iob voluerit, hoĩem natũ eẽ ad laborãdũ, vti auẽ ad volãdũ. Q̄d quũ ſancti illi patres
Abrahã, Iacob, Helias, Ioſeph, Helizeus, hocq; gen⁹ alij cõplures factitarũt, derelicti nunq̄
Pſalm.36 fuere, & q̄dẽ vſq; adeo, vt ꝓpheta vere dixerit. Nunq̄ vidi iuſtũ derelictũ, nec ſemẽ eius q̄rẽs panẽ. Sic pr̃es, ſi & ipſi eos ſeq̄mur, curãq; noſtrã in ſolũ deũ proiecerim⁹, mõ q̄ dixi, nequaq̄ deerit nobis q̄cq̄. Aut em̃ ſuccurret obuia bonoꝝ liberalitas, aut opa manuaria ſuppeditabit, q̄d neceſſitati medeaṫ. Poſtremo ſi nihil hoꝝ fiet, pr̄ nõ deſtituet ſuos, totis animis
inhiãtibus ad cœleſtia, vel nõ ſolicitis hæc leuiora adijciet, q maiora largiṫ dño dicẽte. Quęrite primũ regnũ dei, & iuſtitiã eius, & hęc oĩa adijcientur.ſ. victus & amictus, hocq; genus
alia. Adijcient, inq̄t, nõ dabunṫ, vt diſceremus, q̄ in pñti dãtur, nihil eẽ oĩno, ſi futuroꝝ magnitudini cõparanṫ.q.d. q̄rite tm̃ futura eadẽq; cœleſtia, ſic em̃ optime etiã cõſeq̄mini pñtia. In q̄ ne dubitemus, ſed oĩno credẽtes vacui ſimus ab om̃i t̄paliũ ſupflua ſolicitudine, dñs
adducit tria exẽpla, q̄bus fidẽ nobis facere nitiṫ. ¶Primo arguit à maiori ad minus dicẽs. K
Si em̃ deus ſine vr̃a ſolicitudine dedit vobis animã & corpus, q̄ magna ſunt, quur nõ daret,
victũ & amictũ, minora, q̄bus illa ſuſtinenṫ. Et ſane niſi deus vellet cõſeruare q̄d ẽ, ipm non
creaſſet, q̄a vero ipſe cõſtituit, vt aĩa cibo & corp⁹ indumẽto cõſeruet, ideoq; ipſe vtrũq; tribuit. ¶Sc̄do arguit à minori ad maius aſcendẽs, & ex minore maius ꝑſuadẽs, de cibo.ſ.& M
Pſalm.8. amictu dicẽs. Si em̃ pr̄ vr̄ volatilia cœli tanq̄ minora, ſine eoꝝ ſolicitudie paſcit, quur haud
vos paſceret, ꝓpter q̄s illa creauit? Et ſi aĩalibus miniſtrat ꝓpter vos, q̄uo nõ vobis miniſtret
propter ſeipm, q vos ad ſuã imaginẽ creatos q̄ illa magis amat? Si deniq; veſtit lilia agri tam
pulchre & regie citra ipſoꝝ ſolicitudinẽ, q̄ tñ creata dũtaxat ſunt, vt videanṫ & pereãt, quur
nõ vos ꝓ neceſſitate veſtiret, q̄s creauit & vocauit ad æternæ vitæ beatitudinẽ? ¶Tertio N
arguit à vanitate ſolicitudinis, q̄nq̄uidẽ, vt ipſe pr̄, inq̄t, vobis ſtaturã dat corpis ſine vr̃a ſolicitudine, ſic etiã dat victũ & amictũ. Quis aũt eſt vr̃m, q ſua poſſit ſolicitudine corpi ſuo addere vnũ cubitũ? q.d. nemo, ſed cuiuſq; corpus, ipſo ne recogitãte q̄dẽ ſtatis auctib⁹ creſcit
vſq; ad pſcriptã à deo magnitudinẽ. Proinde, chariſſimi, q vobis nõ ſolicitis facit, vt corpus
vr̃m augeſcit ac roboraṫ, idẽ proſpiciet de victu & amictu citra veſtrã ſolicitudinẽ, q̄ vos à
cura eaꝝ reꝝ auocat, q̄ ſine nr̃a ſolicitudie nõ paranṫ, cuiuſmõ ſunt ęterna & cęleſtia. Non
igiṫ ſitis ſoliciti de t̄palibus ſiue q̄bus nõ viuiṫ. Scit em̃ pr̄ vr̄, q̄d iis indigetis, q & ea daturus
eſt, ſi q̄ vult ſeruaueritis. Quia em̃ pr̄ vr̄ eſt, certe nõ põt nõ velle dare. Et q̄a oĩpotẽs eſt, certe poterit dare, q̄a ſapiẽtiſſimus creator oĩm, certe nõ timendũ erit, quin ipſe oĩbus in t̄pe ſit
prouiſurus. ¶Q̄d vero aliq̄ties patimur penuriã in vitę neceſſarijs, cauſę ſunt non cõtemnẽdæ, q̄ꝝ ¶Prima ẽ, q̄a demeremur pc̄tis nr̃is eã penuriã. Sic deus minaṫ filijs Iſrael, ſi nõ O
Deute 28 Leuiti.26 ſeruarint ſua ꝓcepta & peccauerint. Mittet dñs ſup te famẽ & eſuriẽ. ¶Sc̄da, q̄m in virtu-
2.Cor.11 te nos vult exercere. Ita nimirum deus apl̃os aliq̄ñ ſiti & fame & nuditate laborare ſiuit, non
2.Cor.12 eoꝝ ꝓpoſitũ debilitãs, ſed ex aĩatũ cõfirmãs, virt⁹ em̃ in infirmitate pficiṫ. ¶Tertia, eſt q̄a P
nimiũ auari ſumus, vñ fit quũ ſim⁹ plus æq̄ ſoliciti ne deſint nobis neceſſaria, incipim⁹ diffidere, ꝓpter quã diffidẽtiã de⁹ ſubtrahit, q̄bus eſt opus. Hinc dñs hm̃oi hoĩes vocat modicæ
fidei, eoſq; ſimillimos eẽ adfirmat æthnicis, q vel deũ eſſe nõ credũt, vel curã ſui nõ hr̃e diffidũt de dei pſidijs, & in ijs, q̄ corpis ſunt, felicitatẽ cõſtituẽtes (nihil em̃ de vita futura ſciũt)
magna ſolicitudine parãt, q̄ ad victũ veſtitũq; aut reliq̄ corpis cõmoda faciũt, geſtiunt gaudio, quũ hæc cõtingũt, exanimãtur metu, quũ ijs iminet periculum, diſcruciant mærore ac
1.Petri.5 nõnunq̄ ad laqueũ currũt, quũ hæc eripiunṫ. At nos nõ debemus eſſe tales, q̄ ſcimus deũ eſſe,
nr̃iq; habere curã & eſſe aliã vitã exacta huius t̄pis vita. ¶Quarta, eſt humana ſupfluitas, Q
digni q̄dẽ ſumus, vt q̄rẽtes ſupflua aliq̄ñ careamus neceſſarijs.. Quinta eſt abuſus t̄palium
qui em̃ creatura dei abutiṫ, dignũ eſt, vt aliq̄ñ ei ad neceſſitatẽ tollaṫ, quẽadmodũ nũc (proh
dolor)

Digitized by Google

dolor)pene oĩa vertim⁹ ĩ abuſus,q̃ nob ĩ vſus ſunt à deo tradita. Ideoq̃ meremur & pati eorũ
penuriã. ¶Sexta eſt, ingratitudo, digni nẽpe ſumus priuatiõe bñficiorũ dei, q pro illis ei gra
R ti nõ ſumus. ¶Septima, q̃ nõ credimus deũ nobis pbere tẽporalia, q̃ſi & eſſe à nobis vel ab
illo nobis ex debito dari, ea eñi ſubtrahens oſtẽdit ſe illorũ eſſe dñm & nõ ex nobis, ea nos ha-
bere, Ideoq̃ ppheta recte ad illũ dicebat. Tua ſunt oĩa, & q̃ de manu tua accepim⁹, tibi debe- 1. Par. 29.
mus. Et Iob, Dñs, inq̃t, dedit, dñs abſtulit. Sicut & dño placuit, ita factũ eſt. Sit nomẽ dñi bñ- Iob. 1
dictũ. Illi proculdubio primo regnũ dei & iuſtitiã eius q̃ſiuerũt, proinde deus eis bñdixit, qd'
& nobis faciet, ſi credentes ac confidentes fecerimus, q̃ nobis pcepta ſunt.

¶HOMILIA LXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 7. Ibat Ieſus in ciuitatem, quæ vocatur Naim, &c.

Dñica. xvj. poſt octa. pentecoſtes.

A NEmo dubitet, frẽs chariſſ. quin totũ, q̃d Chrs facto & verbo ad diſcẽ-
dũ pdocuit, ad oẽs referat, q venit vt oẽs ſaluos faceret, & ad viã ve-
ritatis duceret, ipſo aliàs ad diſcipulos dicẽte. Qd aũt vobis dico, oib. Marc. 13
dico, eẽ tñ ediuerſo nemo iſiciat, q̃ ille ſpeciatim ad q̃ſdã ſpeciales p-
ſonas, & pcipue referri voluit. Singulariter eñi inſtruxit platos, quũ Matt. 5.
dixit. Sic luceat lux vr̃a corã hoĩb. vt videãt opa vr̃a bona, & glorifi
cẽt patrẽ veſtrũ, q in cœlis eſt. Satis eñi ſupq̃ nouit q̃ poſſit, vt plati Eccle. 10
ſint boni exẽpli pplo, & q̃ abſit, quũ ſint eidẽ mali exẽpli. Quales eñi
rectores ſunt ciuitatis, tales credunt eẽ, q ab illis regunt. Sic & ſingu Matt. 23
lariter inſtituit plebẽ, qñ dixit, Sup cathedrã Moſi ſederũt ſcribæ & Marc. 12
phariſæi. Oĩa ergo q̃cunq̃ dixerint vobis, ſeruate & facite, ſcd̃m opa vero eorũ nolite facere. Luc. 11
Dicũt eñi & nõ faciũt. Sciebat eñi doctor ſumm⁹ fore ex platis & doctoribus, q ſua vita pplm
eſſent ſcãdalizaturi cõtra propriã doctrinã, q̃ aliud docerẽt & pciperẽt, q̃ facerent, quũ tñ q̃d
verbo pciperẽt, ope deberẽt cõprobare, ne reprobi efficerent. Pplus aũt ipſe, q talia videret, 1. Cor. 9.
nõ deberet ſcãdalizari, ſed potius doctrinã, q̃ in ſe bona ẽ, q̃ vitã eorũ ſequi. Sic & oẽs docuit, Matt. 19
quũ ait. Si vis ingredi vitã, ſerua mãdata. Sic etiãnũ q̃ idẽ paruulus & circa paruulos opatus eſt
paruulos pcipue reſpicit, quãuis idipſm & ſenes, q moribus plerũq̃ pueris adſimilant, inſtruat.
B ¶Sic pariformiter haud dubitemus, quin totũ, q̃d hodie de mortuo corporalr adoleſcente
in Euãgelio agitur, ad oẽs p pctm̃ mortuos, ſpecialiter tñ ad adoleſcẽtes, q vitijs & pctis mor
tui ſunt, referri poſſit. Ad quorũ vnũquẽq̃ dñs clamat. Adoleſcẽs tibi dico, ſurge. Si q̃s adoleſ- Sapie. 10
centũ habet aures audiẽdi, audiat, quoniã vos pcipue alloquit Chrs Ieſus, dñs vitæ & mortis,
pcipiens, vt vnuſquiſq̃ veſtrũ à morte animæ ſurgat. Quanq̃ eñi nunc videamus oẽs pleraſq̃
ætates hoĩm paſſim in gratia propter infinita & ingentia peccata eſſe mortuas, maxime, ta-
men adoleſcentes, ob paruã adhuc rerum experientiã & rationis debilitatẽ plane defunctas
C apertò intelligimus, id q̃d ſumme dolendũ eſt. ¶Quia vero hodie dñs Ieſus adoleſcẽti car-
ne extincto tã ſerio imperauerit, ne morte abſorberet priuſq̃ tumulo illatus fuerat, quãto ma
gis hodie & oĩni hora in ſcripturis vnicuiq̃ adoleſcẽti aĩa defuncto ĩperet vt morte relicta a-
nimæ ad vitã gratię, q̃ eſt virtutũ actio, & ſpũalem redeat, inquiẽs. Tibi dico adoleſcẽs ſurge.
Quis adoleſcẽs? vtiq̃ q ętate iuuenis, laſciuiæ deditus ẽ, atq̃ ſenex moribus adoleſcens. Et q̃re
ſurgat? Nimirũ, ne in pctis lõgiore mora tabeſcẽs pereat, & hic corpe tpaliter & aĩa in futuro
ęternalr, & tumulo infernali inferat, qñquidẽ & hõ aliq̃ties propter pctm̃ tpaliter & æterna- 1 Cori. 11.
liter punit. Qd & Paulus aĩaduertẽs clamat, Surge, inquiẽs, q dormis, & exurge à mortuis, & Ephe. 5
illuminabit te Chrs. Eapropter, ò adoleſcẽs, tibi dico ſurge. i. à peccãdo, caueas ne remoreris
tuã à vita mala cõuerſionẽ, nec ſpe vana ſenilẽ ætatẽ pęnitẽtiæ deputes. Si eñi, vt ait ſcriptura
bonũ eſt viro cũ portauerit iugũ, ab adoleſcẽtia ſua, ita plane malũ, imo peſſimũ eſt, abijcere Treno. 3.
iugũ dñi, q̃d leue & ſuaue eſt, & ſe põdere pctõrũ grauiſſimo onerare. Ideoq̃ ſurge, inquã, ado Matt. 11.
leſcens. i. nõ expectes donec fias ſenex, aut donec ad ſeniũ puenias. At q̃re, inquis, ſurgã ado-
D leſcẽs & nõ ſenex? Rñdeo q̃dẽ. ¶Primo, ppter mortis periculũ, pueniens ſępe ſeniũ, & pri-
uſq̃ pęniæ, tps pfixũ adueniat extinguẽs: qñquidẽ nihil morte certius & hora mortis nihil ſit Iacobi. 4
incertius, quũ tot ſunt vitę pericula, q̃t vitę momẽta, eſtq̃ vita vitro fragilior, vaporeq̃ breui Hora. lib
or, cui neq̃ momẽtũ certe ſit cõfidẽdũ. Hinc Poeta recte cecinit. Puluis & vmbra ſum⁹. Quis 4. ode. 7
ſcit an adijciãt, hodiernę craſtina vitę. Tpa dij ſuperi. Adde, q̃d q veniã craſtinę pęniæ, pmit-
tit, craſtinũ nõ, pmittit, ad te dicẽs. Eſto vigilãs, Si nõ vigilaueris, veniã ad te tanq̃ fur, & neſ- Apoca. 3.
cies, q̃ hora veniã ad te. Id q̃d expertus eſt iprouidus diues, alibi dicẽs. Aĩa habes multa bona
poſita in annos plurimos, requeſce, comede, bibe, epulare. Cui de⁹ dixit. Stulte hac nocte ani- Luc. 12
mã tuã repetũt à te. Tibi igit dico adoleſcẽs ſurge. ¶Scd̃o, ne aſueſcas peccare, vñ cõſuetudo fi
at q̃ſi natura, q̃ à pęnitẽdo te remoret, & te ita capiat, q̃ſi nõ poſſis nõ peccare, veluti ſtulte q-

Prouer.22 dã garriũt. Sanè inqt ſcrip, adoleſcẽs ibit à via ſua, & cũ ſenuerit nõ recedet ab ea. Cui poeta cõſonat. Qui nõ ẽ hodie, cras min⁹ apt⁹ erit. Et ali⁹. Qđ noua teſta capit, inueterata ſapit. Sic vi demus raro diſplicere ſenibus, qđ iuuenes freqntarũt, quis fortaſſis diſpliceat ĩpotẽtia orga nox, qđ neqãt iuueniliter viuere. Id qđ turpiſſimũ eſt. ¶Tertio, qđ interim, quum es in E
Iacobi.4 pctõ abes à dei grã & ades in ptãte diaboli, à q̃ habes omi momẽto expectare tuę aię, vitę, fa
Sapię.14 mę, &c. piculũ. Qui ei, inqt Iacob⁹ amic⁹ ẽẽ voluerit hui⁹ mũdi, ĩimic⁹ dei cõſtituit, qm̃ de⁹ odio habet pctõrẽ. Quãtũ vero dãnũ ſit carere amicitia & grã dei, nemo vnq̃ dicet, qm̃ ille
Roma.6. ſolus ſit, q ſaluare poſſit, & cuius ſolius grã eſt vita ęterna, & ſine q̃ nihil ſumus. ¶Quarto, F
Actor.4
Eſaię. vlt propter pęnã, q̃ tibi neglecta pœnĩa poſt hãc vitã certo futura ẽ, vtpote ineffabilis & nullo vnq̃ termino finiẽda, quũ deinde nullus ſit loc⁹ neq; grę neq; pœnię, nec interceſſiõi ſed ri goroſe iuſtitię, q̃ & de cogitatõibus & de verbis ſuã exactura eſt rõnem & mulctã. Cui⁹ no bis ẽxẽplũ reliqt diues Epulo ĩ inferno, miſerè exclamãs. Pr̃ Abrahã, miſerere mei, & mitte Lazaꝝ, vt intingat extremũ digiti ſui in aquã, vt refrigeret linguã meã, qa crucior in hac
Lucę.16. flãma, &c. Rogo ergo te pr̃, vt mittas eũ in domũ pr̃is mei. Habeo em̃ quinq; frẽs, vt teſtet illis, ne ipſi veniãt, in hũc locũ tormẽtoꝝ. Surge igit ò adoleſcẽs, dico tibi, pœnĩam age dũ tps habes. Tuã offer deo iuuẽtutẽ, ne te in ſenectute pꝑiciat. Memẽto, inquit ſcriptura, crea
Eccleſ.12 toris tui in dieb⁹ iuuẽtutis tuę añquã veniet tps afflictiõis tuę. Aufer irã à corde tuo, & amo ue maliciã à carne tua. Adoleſcẽtia em̃ & voluptas vana ſunt. Surge ait Chr̃s, adoleſcẽs tibi
2.Cor.5. dico, ne expectes tumulari. Cęteꝝ, qui ſurgam, iquis, quũ mea ſpõte nõ poſſim, ſed oĩs mea à deo ſit ſufficiẽtia? Cui ediuerſo rñderim. ¶Prĩo iuxta hodiernũ Euãgeliũ, ores matrem G
Actor.12 tuã viduã. i. eccleſiã, vt Chr̃m ꝓ te oret, cuius olim orõne Petrus à carcere ẽ ereptus. Cũ em̃
Iacobi.5. eccl̃ia in vera ſit fide, certũ eſt, Iacobo ſcribẽte, qđ orõ fidei ſaluabit infirmũ, & alleuiabit eũ dñs, etſi in pctĩs ſit, remittent ei. ¶Scđo, ores Chr̃m, vt accedat & loculũ tãgat. i. rectã fa H
ciat tuã cõſciam, vt tuoꝝ pctõꝝ meminiſſe poſſis, & hr̃e timorẽ. Loculus em̃ cõſcientia eſt male ſecura, in q̃ pctõris aĩa quieſcit, dũ abiecto dei timore, ac formidine futuri iudicij, libe
Prouer.28 re ꝓgredit de pctõ in pctm̃, qui em̃ mẽtis eſt durę, corruit in malũ, beatus vero qui ſemꝑ eſt pauidus. Orãdus ꝓinde eſt Chr̃s, vt accedat & loculũ tãgat, vt cõſcientię timorẽ dei ſugge
Pſalm̃.118 rat. Sic em̃ ꝓpheta orabat. Confige timore tuo carnes meas. Si & ipſe oraueris, indubiè mĩa motus accedet & tãget. Ipſe em̃ oẽm orãtẽ exaudit, q ſuã nulli mĩam negat, qui ꝓpterea ora
Matt.11. ri poſcit, vt exaudiat, inqẽs. Venite ad me oẽs, q laboratis & onerati eſtis, & ego reficiã vos.
Eccle.33. ¶Tertio reſideas. i. nõ otieris, ſed eas de virtute ĩ virtutẽ. Siquidẽ multã maliciã docuerit
Matt.20 otioſitas. Ideoq; dñs vineę eos increpabat, qui tota die otioſi ſtabãt in foro. ¶Quarto in I
cipias loqui. ſ. laudes diuinas, caueasq; ab om̃ malo colloquio iuxta apoſtolum dicentẽ. Oĩs
Ephe.4 ſermo malus ex vr̃o ore nõ procedat, ſed ſi quis bonus ad ędificatõem fidei, vt det gratiã au dientibus. Sic hodie reſuſcitatus reſedit ac loquutus eſt, abſq; dubie vna cum turba deũ ma
Pſalm̃.118 gnificans, de ſuſcepta gratia gratias agens. Quod ſi & ipſe feceris tãdem matri eccleſię ab ſolutione ſacramentali reſtitueris, cuius tandem omnium bonoꝝ particeps eris.

HOMILIA LXVII. DE EO QVOD LEGITVR.

Luc.14. Cũ intraret Ieſus in domũ cuiuſdã principis phariſęoꝝ &c.

Dominica.xvij. poſt octa. pentecoſtes.

AVdiſtis, chariſſimi fratres, qũo Chr̃s ingreſſus ſit domũ principis phariſæoꝝ, A
vtpote inuitatus, vt ibi panem acciperet, veꝝ malicioſe, obſeruatus. ſ. ne quid vel diceret vel faceret qđ illi poſſent reꝑhendere & accuſare eundẽq; tãdem populo odioſum reddere & deniq; vt malefactorẽ punire: nimiꝝ hoĩes puer ſiſſimi & plane obſtinati, qui non verebant pro bono malũ reddere, ꝓ amore odiũ, ꝓ doctrina veritatis blaſphemiã, ꝓ vicioꝝ correctiõe iram & vindictã rependere. Dñm vero ipm̃ è regione nihilominus interim audiſtis, nimio veritatis amore illis bñfeciſſe, vtpote qui eos, vt ſalui fierẽt, ad veritatis & iuſtitię reducere normã cupiẽs er rores eoꝝ reprobauit, maliciã arguit, veritatẽ oñdit & iuſtitiã cõmendauit, ac demũ verbis & factis ſuã illis mĩam, bñuolẽtiã & bñficẽtiã exhibuit. i. Idq; palã hodie in euãgelio agẽs qđ B
differtũ ẽ ſalutarib⁹ doctrinis, q̃ꝝ eſt. ¶Prĩa nos nõ debere mala ꝑ malis reddere, ſʒ ꝑ malis bona, nihil em̃ magis valere ad cõuincendã maloꝝ puerſitatẽ, q̃ vt ĩs bñfaciamus. Hinc ipſe alibi dicit. Diligite inimicos veſtros, & bñfacite ĩs, qui vos oderũt. Hoc em̃, inquit aplus, fa
Matt.5. ciens, carbones ignis cõgeres ſup caput eius. ¶Scđa, in feſtis diebus inerti otio nõ eſſe va
Roma.12 candũ, ſed rebus ĩs, quib⁹ dei gloria innoteſcit, inſiſtendũ. Sic dñs ſabbati, nõ hydropicum C
Luc.13 modo hodie, ſed & pleroſq; alios frequẽter in ſabbato curauit, vtpote mulierẽ. xviij. annis
Iohan.5. curuã, Et paralyticũ iacẽtẽ in porticu piſcinę ꝓbaticæ, & cęcũ natũ, & habentẽ manũ aridã
Iohan.9.
Matt.12. in ſynagoga. Fuere em̃ hmõi curatões ad manifeſtatõem diuinę glorię. ¶Tertia, poſſe in diebus

Digitized by Google

diebus feſtis citra temeritatẽ & eccleſiæ deſpectũ exerceri opa corporalia, q̃ vel ad corporis
vel ad animæ ſalutẽ cõducũt ſine qbus vel corpus cõſeruari nõ poſſet vel dãnũ aliq̊d corpo-
ribus vel rebus nr̃is imminere: qñquidẽ inibi operãtem excuſet vel modicitas, vel neceſſitas
vel pietas: mõ caueat, ne ibidẽ plus voluptas q̃ neceſſitas trãhat, queãdmodũ forte hiſce nr̃is
tpibus male fieri ſolet, in qbus pene nulla eſt ſabbati religio. Sic nimirũ, quum alias phariſæi
murmurarẽt cõtra dñi diſcipulos, q̊d in ſabbato abeũtes p ſata, vellerẽt ſpicas & mãducarẽt, Matt. 12
dñs ipſe eos p neceſſitatem excuſauit, dicens. Nõ legiſtis, qd fecerit Dauid, qñ eſurijt, & qui 1. Reg. 21.
quũ eo erãt, qũo intrauit in domum dei, & panes ꝓpoſitõis comedit, q̊s nõ licebat ei ædere,
neq; ijs, qui cũ eo erãt, niſi ſolis ſacerdotibus. Aut nõ legiſtis in lege: quia ſabbatis ſacerdotes Leui 8. 9
in tẽplo ſabbatũ violãt, & ſine crimine ſunt: Quibus vtiq; verbis p̃tendit Chr̃s neceſſitatem
& pietatẽ, quib9 ſabbata ad crimen nequaq̃ labore etiã corporali & ſeruili violant. Id q̊d &
C hodie in exẽplo de aſino & boue ſatis claret. ¶ Quarta, nihil ad ſalutẽ ꝓdeſſe, ſi quis foris
& quidẽ corporaliter à laborib9 vacet, ac interim vitijs laboret: ſiquidẽ ferię ꝓpterea ſint in
ſtitutæ, vt eas, imò nos in eis ſanctificemus. i. ea agamus, q̃ nos ſctõs mente & corpe reddãt: Deute. 5.
q̊d vt facilius fieri poſſit, data eſt in ferijs à corpalibus laboribus vacatio, vt vz. melius quis
vacare q̊at illis, q̃ ad ſanctificatõem ptinẽt, veluti ſunt, orare, pſallere & dei verbũ audire ac
eleemoſynis intẽdere. Et hoc eſt, q̊d dñs alibi ad filios Iſrael dixit: Dies aũt ſeptimus erit ce- Leuit. 23.
lebrior & ſanctior, nullũq; ſeruile opus facietis in eo. At q̊d magis dr̃ ſeruile opus, quã quum Iohan. 8.
quis ſeruit pctõ, q̊d maxime à deo auertit, Ideoq; idipm maxime ne in ſabbato fiat ꝓhibitũ
eſt, q̊d nũc, proh dolor, freq̃ntius in ferijs fieri ſolet, fortaſſis negligẽtia ſuperiorũ, q ad ipm
aĩaduerſione ſeria interdicere deberẽt, quũ alioq de ferijs nr̃is ad nos dñm dicere audiem9.
Sabbata vr̃a & Neomenias vr̃as odiuit aĩa mea. ¶ Quinta, nos vbiq; debere hũilitatẽ am Eſaiæ. 1
D plecti, tanq̃ eã virtutẽ, q̃ ſolũ exaltari poſſim9 cũ gl̃ia. Cõſiſtit ãt hũilitas. ¶ Primo in ꝓ-
priæ ęſtimatõis annihilatõe, vt quũ qs ſeipm ita cõtẽnit, vt ſeipm plane nihil eẽ reputat, ſed 1. Par. 29.
ſui & oim, q̃ habet, recognoſcit datorẽ eẽ deũ, cuiuſmõi erat diua virgo Maria, q̃ etſi eẽt re-
gina cęli & terrę, vtpote mr̃ ei9, q creauit & regit cęlũ & terrã, ad angelũ tñ dixit, Ecce ancil Luc. 1
la dñi. Et Eliſabetha: Vñ mihi hoc, vt mr̃ dñi veniat ad me: Cuiuſmõi eẽ debem9 oẽs, q qc 1. Cor. 4.
E quid habemus à deo habem9. ¶ Scd̃o, in dignitatũ vilipẽſione, quũ qs virtutibus & donis
quibus p̃ditus ẽ, nõ extollit, ſed totũ illi infundit & integrũ reſtituit, à q̊ oĩe, bonũ fluit. Qua
lis erat, Dauid, inq̃ẽs, Nõ nobis dñe, nõ nobis, ſed noĩ tuo da gloriã. Iteq; Paul9. Ego eĩ ſum Pſal. 113.
F minim9 apl̃orũ, q nõ ſum dign9 vocari apl̃us, gr̃a ãt dei ſum id, q̊d ſum. ¶ Tertio in aliorũ 1. Cor. 15.
ſibi p̃latõe, cũ qs dignior alios tñ ſe minores ſibi p̃fert, vt p̃dicti qdẽ oẽs fecerũt. Et recte qdẽ,
dicẽte ſcriptura. Quãto magnus es, hũilia te in oĩbus, & corã deo iuenies gratiã. Sed qd ali- Eccle. 3
ud ẽ corã deo inuenire gratiã, q̃ q̊d Chr̃s hodie ait. Oĩs, qui ſe hũiliat exaltabit, &c. Quæ ni-
mirũ ſnĩa ꝓrſus infallibilis ẽ in cõſpectu dei, in cui9, iudicio ſupbi abiecti ſunt, & hũiles acce
pti, q̃uis ĩ iudicio hoim maxime malorũ, aliqñ fiat ecõtrario, vt ſupbi ſint in gl̃ia, & hũiles cõ
tẽpti. Etſi tñ in hoc mundo ſupbi exaltent, in inferno tñ hũiliabunt, Et hic hũiles abijciunt,
exaltabunt in cęlo. Proinde, q̊d hic Chr̃s dicit, intelligẽdũ eſt ſcd̃m diuinũ iudiciũ nõ ſcd̃m
humanã cõſuetudinẽ, ſcd̃m quã plures honorẽ cõcupiſcẽtes honorẽ cõſequunt, alij vero ſe
humiliãtes inglorij remanent. Inde fit, vt ſeſſionẽ illã, de qua hodie Chriſtus, nõ de nuptia-
li ſeſſione, q̃ carnem & ſanguinem ſapit intelligamus, ſed de nuptijs ſpũalibus, à quibus ſup- Prouer. 29
bi arcent, ſoli humiles admittunt: ſiquidẽ ſcriptura dicat, humiliem ſpm̃ ſuſcipiet gloria.

HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD LEGITVR
Matth. 22. Phariſæi audientes, quod Ieſus, &c.

Dominica. xviii. poſt octa. pentecoſtes.

A DVAS complectitur partes hodierni Euãgelij lectio, in quibus tota
Chriſtiani hominis profeſſio & religio ad ſalutẽ omnino neceſſaria
ſita eſt. ¶ Prima eſt de vera in Chr̃m fide, quæ eſt, q̊d ipſe ſit natu-
ra deus & homo. Deus quidem ex ſubſtantia patris ante ſecula geni-
tus, & homo ex ſubſtantia matris in ſeculo ex virgine Maria ob no-
ſtram ſalutem natus, paſſus, mortuus, in cœlum ſua virtute eleuatus, Roma. 11.
ſedens ad dexteram patris omnipotentis, cui ad omnia & in om̃ibus
idem pro nobis ſupplicat, vtpote per quem nihil non gratiæ habe-
mus. Siquidem ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſint omnia, cui honor
& gloria in ſecula ſeculorum. ſ. vt vero deo immortali à patre nihil
omnino differente. Qualem quum Phariſæi Chriſtum nõ Meſſiam ſed ſolum eſſe hominẽ
de Dauidica ſtirpe naſciturũ crederẽt, ne pro iuſta cauſa ignorantiã quoq̊ modo p̃tenderent
à Chriſto Ieſu Mariæ ſcd̃m carnẽ (erat aũt virgo Maria de proſapia regis Dauid prognata) Eſaiæ. 11
filio interrogantur, cuius ipſum putarent eſſe filium: vt interrogati ex cõtraria reſpõſione,

vt fieri ſolet,facilius quid opus eſſet creditu, informarentur. Itaq; quũ nihil de generatiõe Ieſu Chriſti ſupra carnem,vt erant carnales & mente craſſi,cogitarent,corripiens eos Chriſtus vltra p centeſimumnonum Pſalmũ, quẽ & ipſi de Chriſto eſſe pro confeſſo habebant, quærit.
Pſal.106 Quomodo ergo Dauid in ſpiritu vocat eum dominum,dicens:Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum? At ipſi ne verbum quidem reſpondere potuerunt, neq; auſus fuit quiſq̃ ex illa die eũ amplius interrogare. B

1.Timo.2 ¶Ipſe verò dñs Ieſus, volẽs omnes ſaluatũ iri, & ad viam veritatis venire, ne illi à ſe indocti abirẽt,ſcripturam quam cõtra iſtos quærendo adlegauit,graphicè declarat: obſcurè qdem &
Acto.2.4, pinde p ænigma ſubindicans(qđ poſt Apoſtolis explicandũ latius ſuo tpe reliquit) ſibi nõ ſolum eẽ naturam humanam,quam videbant,& in quam eẽnt ſæuituri,verũ etiam diuinam,quã vtcunq; ex ipſis factis poterant cogitare,niſi timor,odiũ,ambitio,auaritia,cæteraq; vitia animos eorũ excæcaſſet. Si igiť(ait Chrſus)Dei ſpũs mouet Prophetam,ne diceret:Dixit dominus domino meo,&c.negari haud poteſt, quin dominus primo loco patrem ſignificet, ſcđo loco filium,quẽ intelligunt eẽ Meſſiam,quẽ quũ mouente ſpũ Dauid,vocet dñm ſuum,ipm eſſe Deum ſignificat. Et per hoc:Sede à dextris meis, habere cum patre naturæ conſortiũ, æquũ regnum,paremq; maieſtatem. Quod verò ſubijcit: Donec ponam & cętera, non infirmitatẽ filij,ſed veritatem naturæ ſubindicat:Nam & filius ſubijcit inimicos patri,quia patrem clarifi
Iohan.12, cat ſuper terram. Et ipſa quoq; dictio donec pro infinito ponitur. Quaſi diceret: Sede ſemper & vſq; in ęternũ &c. quandoquidem inimici tui in ſempiternum ſubijcientur pedibus tuis.

¶Et ita nimirũ interrogatio,qua Chrſus hodie q̃ſiuit, nobis tam cõtra nõnullos hæreticos, q̃ Iudæos pficit. Eos em̃,q Chrm̃ eẽ ſolũ hoiẽ cõfitenť,& hũc ventur̃ hoiem ſimplicẽ & ſanctũ virũ adſerunt de genere Dauid interrogemus à Chro docti. Si ſimplex homo eſt,& tantũ filius Dauid,quõ Dauid vocat eum dñm? Nec eſt qđ pfidi illi & planè indurati, ad diluẽdam interrogatõis veritatẽ friuolẽ replicẽt,dicẽtes:Pſalmũ centeſimũnonũ eſſe cõſcriptũ in pſonã vernaculi Abrahæ,cuius filius fuerit Damaſcus Eliezer. Et qđ poſt cędẽ quinq; regũ dñs Deus,dño ſuo Abraham dixerit:Sede à dextris meis &c. Quandoqdem ipſi denuo rogemus,quõ tum dixerit Abrahæ ea,quæ ſequunť,& reſpõdere cogemus, quomodo Abraham ante Luciferum genitus ſit,& quomodo ſacerdos fuerit ſecundum ordinẽ Melchiſedech,pro quo Melchiſedech obtulerit panem & vinum,& à q̃ decimas prædę acceperit. Et hactenus de prima Euangelij parte,quam qa ſuo in loco latiſſimè diſputauimus,haud eſt qđ hic ſimus longiores.

Gala.5 ¶Scđa verò Euangelij pars eſt de vera charitate,p quã fides(teſte Aplo)operať,ſiqdem ſine
Iaco.2 operatõe fides eſt mortua,nec ad ſalutẽ conducit,vti aliàs irrefragabiliter docuimus. Charitas aũt fidei Chrianæ. ¶Vna eſt,qua Deũ dñm ex toto corde,ex tota anima,ex tota mẽte di-
Deut.6 ligimus,qđ fit,quũ quicqđ ſumus,habemus,poſſumus,cogitamus,loquimur,facimus, in Dei
Pſalm.36 laudẽ & gloriam referimus,adeoq; à malo declinamus & facimus bonũ, & nihil quod præcipit negligimus. Nec immeritò ita Deũ diligamus oportet, quoniam qcqđ ſumus, habemus, poſſimus &c.eius ſumus gra & ab eo,quicqđ habemus,recepimus,meritò pinde totũ ad eum
1.Cor.4, referendũ,in quo(vt Paulus ait)viuimus,mouemur,& ſumus. Appellat aũt hoc pceptum dñs
Actorũ.17, primũ & maximũ,vt Deũ ſic diligamus. Primũ,quia dilectio Dei,quam pcipit ad omniũ aliorum pceptorũ obſeruantiã mouere debet,vt ſiue comedamus,ſiue bibamus, ſiue quicqđ aliud
1.Cor.10 faciamus,oĩa ad gloriã Dei referamus. Eſt & maximũ,qa finis,qm̃ finis(inqt Aplus)pcepti eſt
1.Timo.1, charitas. Hoc em̃ p mandatorũ obſeruãtiã intẽdimus,vt amici Dei fiamus,eũq; ſup oĩa diligamus. ¶Altera fidei charitas eſt proximi,qa ſcđm(inqt Chrſus)eſt pceptũ,vt diligamus pro-
Matth.7 ximũ vt noſipſos,id qđ verè faciemus,vbi q̃d nobis boni fieri volumus,idipm quoq; fieri velimus proximo, & quod nobis fieri nolumus,nec proximo fieri velimus. Atq; id(inqt Dñs) mandatum eſt primo ſimile & proximum,quia etiam de dilectiõe boni eſt, licet minoris, &
Gene.1 de dilectõe eius,q ad imaginẽ Dei formatus eſt. Dño deo alibi dicẽte:Faciamus hoiem ad imaginẽ noſtram,& ſilitudinẽ noſtram. Et hæc(inquam)ẽ rõ amandi proximũ perinde ac ſeipm quia Dei imago & ſilitudo eſt,& æquè quoq; vt & ipe quantũ eſt ex natura. Et hoc qdem pacto ex vna eademq; charitate Deũ diligimus & proximũ, ſed Deũ pter Deum,nos verò & proximũ pter Deũ,nec debet quis diligere ſe pter ſe,ſed pter illud q̃ fruẽdũ eſt.ſ.ob deũ.

¶Hæc aũt duo mandata adeò ſunt inſignia,vt ex eis(teſte veritate) tota lex & phetæ pen D
deant. Quicquid em̃ cõtineť,vł figuraliter,vel moraliter in lege,quicquid monitoriè vel commonitoriè,cõdictiuè vel reprobatiuè in Prophetis totũ ad hoc tẽdit, vt introducať charitas, qua diligať Deus & proximus. Quicquid etiam deus homini pmiſit,quicquid pcepit,quiquid prohibuit,ad hoc fecit totum,vt diligeret Deũ ſup omnia. Inſup omnia alia præcepta in illis incluſa ſunt duobus,& in eorũ impletõe implentur. Ideoq; vere ſcripſit Apoſtolus:Plenitudo
Roma.13, legis eſt dilectio. Sane qui vere diligit Deũ,nihil prorſus vult,nec agit,quo Deus poſſit offendi. Sic & dilectio proximi malum non operať. Et ita,qui diligit proximũ(quę dilectio nõ eſt ſine dilectõe Dei)legẽ impleuit,quæ quidem lex decem eſt cõcluſa præceptis decalogi. Sic diligens deũ

Digitized by Google

gens deum, ipm venerat̃, nomen eius inuanū in os ſuū nō adſumit peierādo, deumq́ amā- Deuter. 6
do colit & ſanctificat, in hoc ſabbathū cuſtodit, quiq́ deū diligit, in ipm credit: ſiquidē in-
cognitū diligi nequit. Sic pariformiter qui proximū diligit cætera ſeptē ſecundæ tabulę p̃-
cepta, q̃ ad proximū ordināt, adimplet. Qui eñ diligit proximū nō adulteratur, nō occidit,
nō furatur, nō falſum teſtimoniū dicit, nō cōcupiſcit, & ſi q̃d eſt aliud mādatum in hoc ver
bo inſtaurat̃. Diliges proximū ſicut te ipm. Et ita dilectio. ſ. dei & proximi eſt plenitudo le- Roma. 13
E gis, Ex ijs mō colliges ¶ Primo blaſphemos eſſe in deū pleroſq́ oēs hęreticos, q adſerunt,
deum nobis p̃cepta dediſſe, q̃ tum difficultate, tū multitudine ſeruatu ſint impoſſibilia: qñ-
quidem nulli nō in manu ſit, gratia dei adminiculante, ſeruare duo de charitate p̃cepta. Qui
eñ charitatis p̃cepta tenet, quicquid latet in diuinis ſermonibus tenet. Nū id longum eſt
& difficile pręceptum, Dilige & fac quod vis. Siue taceas, dilectione taceas, ſiue clames, dile-
ctione clames; ſiue iraſceris, dilectione iraſcere, ſiue corrigas ſiue parcas, dilectione corrigas
& parcas. In ſumma: Radix ſit intus dilectionis, & nō poteſt de illa dilectiōe malum proce
dere. Hinc & iſti ipſi blaſphemantes hæretici plane conuincuntur falſitatis & blaſphemiæ Deute. 30
dicto dei omipotentis, alias dicentis. Mandatum hoc, q̃d ego præcipio tibi hodie nō ſupra
te eſt: neq́ procul poſitū, nec in cœlo ſitum, vt poſſis dicere, quis noſtrum valet ad cœlū aſ-
cendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atq́ opere cōpleamus, neq́ trans mare poſitū,
vt cauſeris & dicas, quis è nobis poterit mare trāſfretare, & illud ad nos vſq́ deferre, vt poſ-
ſimus audire & facere, quod præceptum eſt, ſed iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo & in cor-
de tuo, vt facias illum. Conſidera, quod hodie propoſuerim, in conſpectu tuo vitam & bo-
num, & è contrario mortem & malum, vt diligas dominum deum tuum & ambules in vijs
eius, & cuſtodias mandata illius & viuas, &c.

F ¶ *Secundo, quū hodie præcipiatur* nobis, vt diligamus proximū, vt noſipſos, vtrū deceat
& expediat, tempore peſtis, vt à noſtris aufugiamus, atq́ ipſos ex domo noſtra (vt fieri à nō-
nullis ſolet) expellamus quaſi infectionis ſuſpectos ne ab eis inficiamur? Reſpondeo nequa-
G q̃ licere ſed peccatum eſſe mortale, ſi quis contrarium facit. ¶ Primo quia tenemur pro- Matt. 22
ximū, vt nos amare: q̃d eſt, vt ei faciamus q̃d nobis fieri velimus, ac ei non faciamus, q̃d fieri Match. 7.
nobis nolimus, ſed nemo velit infirmitate quenq̃ à ſe fugere vel ſe ab aliq̃ expelli, ergo ni-
mirum ex lege charitatis quilibet in extrema neceſſitate ſubuenire tenetur proximo ſi pōt.
Extremā vero neceſſitatē definimus articulum, in q̃ niſi iuuaretur vita animæ vel corporis
H priuaretur, nec alius eſt præſens iuuare potens & volens. ¶ Secundo qm̃ ſit impium & cō
tra regulā apoſtoli nō condolere miſeriæ proximi, q̃d facit, qui deſerit infirmum vel expel-
lit. Gaudete, inquit apoſtolus, cū gaudentibus, flete cū flentibus. Et alter alterius onera por Romo. 12
I tate, ſic adimplebitis legē Chriſti. ¶ Tertio, quia ille dei charitatē nō habet, qui habet ſub- Galat. 6
ſtantiā huius mūdi, & viderit fratrē ſuū neceſſe habere, & claudit viſcera ſua ab eo. Per ſub- 1. Joban. 3
ſtantiā huius mundi intelligimus nō ſolum bona exteriora, ſed in genere oēm facultatem
K ſubueniēdi proximo. ¶ Quarto q̃d idipſum, ſit deſerere opus miſericordiæ, q̃d qui facit, Matt. 25
dominū olim eſt auditurus. Infirmus fui, & nō viſitaſtis me, &c. Quā diu non feciſtis vni de
minoribus ijs, nec mihi feciſtis. Vnde ſit, q̃d qui hoc modo ſinit mori derelictū, eſt perinde
L eius occiſor, niſi ad oppoſitū quis maiori charitatis vinculo teneretur. ¶ Quinto, adflicto Psal. 68.
nō eſt addenda adflictio, q̃d facit, qui aufugit à ſuis & expellit infirmos. Ad q̃s, qui tale quid
agunt, propheta in p̃ſona dñi ait. Qm̃ quem tu percuſſiſti perſequuti ſunt & ſup dolorē vul-
nerum meoꝝ addiderūt. Auertat dn̄s imprecationē quæ ſequit̃. Appone iniquitatē ſup ini
quitatem eoꝝ, & nō intrent in iuſtitia tua. Deleant̃ de libro viuentiū, & cū iuſtis nō ſcribā-
tur. Id q̃d vel totum inprimis accipiendū eſt de parrochijs, prædicatoribus, prælatis, & hoc
genus alijs, qui alijs præeſſe debent atq́ ſuos in neceſſitate cōſolari & cōfortare: qui ſi in hoc Joban. 10
M caſu fugiunt & relinquunt populum, faciunt. ¶ Primo contra legem, qua præcipitur, q̃d
paſtor bonus tenetur animā ſuam pro ouibus ſuis. ſ. in caſu neceſſitatis ponere, quod niſi fa-
ciat, oues in abſentia diſturbantur & pereunt, imò ſcandalizantur, ſi viderint ſuos prælatos
duntaxat ſecum eſſe tempore fortunæ & nō aduerſitatis, eoſq́ ſolum quærere lanam & nō
N laborem, &c. ¶ Secundo cōtra ordinē, qm̃ magis eſt diligenda anima proximi (qui ſic pe Matt. 16
riclitatur fortaſſis anima & corpore ſimul) quā corpus propriū: quū anima corpore ſit mul- Luc. 12
to p̃cioſior. Qui ergo ſalutē corporis ſui, ſaluti animæ proximi p̃ponit, cōtra legem charita
O tis facit, ceu eſt prælatus fugiēs. ¶ Nec eſt, quod quis velit dicere id ſibi licere, vt defendat
carnem ſuam. ſ. corpus, quam nemo odiſſe debet ſed fouere & nutrire: Quandoquidē reſ- Ephe. 5
pondeo, incertū eſſe num fuga vel expulſione ſeruet corpus ſuum, q̃d fortaſſis æquè ſi mane
ret, ſeruaſſe poſſet. Certe non ſunt permittenda certa pericula proximi, propter incerta pe
ricula ſui, maxime corporis. Nam maiora ſunt pericula certa incertis, cæteris paribus. Sed
periculum proximi in extrema neceſſitate cōſtituti certū eſt, ſi non ſuccurritur. Periculum
vero infectionis & in loco manendi, vbi peſtis ſæuit, ex contagione morboſi non eſt cer-
tum,

Digitized by Google

tum, quum plurimi miniſtrantes eiuſmodi hominibus euadunt illæſi experientia teſte. Igitur
pium eſt atq; iuſtum imò ad ſalutem valde neceſſarium, quod quilibet Chriſtianus, maximè
ꝑlatus, vidẽs ꝓximũ peſte infectũ in ſpũalibus vl' corpalibus extrema neceſſitate deficere tene
tur, ſi poteſt, ſuo miniſterio ſubuenire & ab eo non fugere. Quod qui facit, opus facit miſeri-
cordiæ perfectum & maximè meritorium, & hoc magis, quo magis abhorret ab eo natura.
1. Iohã. 3, Id q̃d q̃libet noſtrum facere debet ex perfecta charitate, quoniam (inq̃t Iohannes) ſi Chriſtus
animam. i. vitam ſuam pro nobis poſuit, et nos debemus animam ꝓ fratribus ponere.

¶HOMILIA LXIX. DE EO, QVOD LEGITVR,
Matth. 9. Mar. 2. Lucę. 5. Aſcendens Ieſus in nauiculam &c.

Dñica. xix. poſt octa. pentecoſtes.

ONTEMPLANTES EA Quæ in hodierno Euangelio à A
tribus deſribuntur Euangeliſtis, inueniemus quæ ſunt magnopere
miranda & diſcẽda tam q̃dem iuxta lr̃am quàm ſcd̃m lr̃æ ſpiritum.
¶Primo nimirũ ſubmiramur, quare nauigio tranſierit mare, q ſic-
Mat. 14, co pede potuiſſet? Vtiq;, non ſemꝑ voluit ſua vti potẽtia, ne incarna
Marci. 6 tionis myſterio noceret, à quo mundani hoĩes longè ſunt alieni, qui
potẽtia, ſi quam habẽt ſemꝑ, veritate verò iuſtitię nunq̃ vti volunt.
Inſuꝑ & ideò Chr̃us nauigio traĩcit, vt nos doceret, naui & ſuffragio
pœniæ poſſe ac debere in ciuitatẽ noſtram. ſ. cœleſtẽ nos ꝑuenire.
Mat. 3. 4 Agite em̃ (inq̃t Chr̃us poſt Iohannẽ) pœnĩam, appropinquabit em̃
1. Iohan. 5 regnum cœlorũ. Sanè pelagus quod nobis eſt transfretandũ, eſt hic mundus in maligno poſi
tus, & ꝓcellis peccatorũ plenus. Ciuitas noſtra, quo nobis eſt nauigandũ eſt cęleſtis paradiſus
Gene. 2. 3, quę noſtra eſt ciuitas, q̃a illic primũ creati & enutriti, quẽadmodũ hodie Capharnaum Euãge
liſtæ appellãt Chr̃i ciuitatẽ, non q̃a inibi natus fuerit, ſed q̃m inibi frequẽter habitauerit & mi
raculis inclaruerit? Cymba, qua illic nauigandũ, eſt pœnia, qua vel ſola ſine naufragio poſt la-
pſum, poſt baptiſmũ, mare peccatorũ ad patriam cœleſtẽ venire quimus, Chr̃o dicente: Niſi
pęnitentiam egeritis, ſimul omnes peribitis, ſicut ille decẽ & octo ſupra quos cecidit turris in
Lucæ. 13, Syloe, & occidit eos. Narrat deinde Marcus, quod cum Ieſus in domum veniſſet, tantam ve-
niſſe ad ipm multitudinẽ vt eius nec domus nec ianua capax fuerit, aduenisse quoq; quatuor,
qui portarunt paralyticum ad ſanandũ, et cum præ multitudine ingredi nequiſſent, tectum
pateſeciſſe, ſubmiſiſſeq; paralyticum in lecto non ſine omnium in Chriſtum fide, atq; ad infir
mum dixiſſe dominum, fili confide, remittuntur tibi peccata tua, & paulòpoſt vnico tantum
verbo ægrotum anima & corpore ſanaſſe.
Apoca. 19 ¶In quo & miranda eſt ingens Ieſu Chriſti humilitas & benignitas, vt q etſi rex eſſet & do- B
1. Timo. 6 minus regum & dominantium, ſimulq; ſummus doctor, hominem tamen deſpectum & debi
lem, totiſq; membrorũ compagibus diſſolutum filium vocarit, quem ſacerdotes ne attingere
quidem dignabanť, documento, eum q eſt dignitate vel officio alijs maior ceteris quoq; ſit pa
riter humilior & erga infimos quoq; benignus iuxta ſcripturam, dicentẽ: Quanto magnus es
Eccl. 3, humilia te in oĩbus & coram Deo inuenies grãm, id eſt, vere & in cœlo exaltaberis.
¶Deniq; mirandum, quod quum paralyticus corporis ſalutem deſiderauerit, Chriſtus au- C
tem de peccatis mentionem habuit, inquiens: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Duo
nimirum pro documento ſubindicans.
¶Primo peccatum hominis plęrumq; eſſe cauſam aduerſę valetudinis, atq; illi paralyſim ex D
Nume. 12, peccato in pœnam accidiſſe. Id quod varia in ſripturis arguunt exempla. Maria quidem ſoror
2. Regũ. 12 Moyſi, q̃m contra frẽm murmurauerat, lepra eſt ꝑcuſſa. Sic ob pc̃tm̃ Dauid, cœpit eius ægro-
tare filius, & mortuus eſt. Atq; ob eius ſuꝑbiã, peſtilẽtia de mane vſq; ad tp̃us cõſtitutũ ex po
2. Reg. 24 pulo à Dan vſq; Berſabeę conſumpſit ſeptuaginta millia virorũ. Sic (teſte Scriptura) Ioras, q̃a
2. Para. 21 receſſerat à via virtutis patris ſui Ioſaphat, & contra Deũ peccarat, ꝑcuſſus eſt à Deo alui lan-
guore inſanabili, ita vt duorũ annorũ circulo egereret etiam viſcera ſua, & longa cõſumptus ta-
2. Par. 16, be in infirmitate peſſima miſerè obierit. Sic & Aſa q̃a peccauerat, vehemẽtiſſimo pedũ dolo-
Eſaię. 38, re cœpit ægrotare. Sic q̃m Ezechias dño ꝑ ingratitudinẽ peccauerat ad mortẽ vſq; ęgrotare
cœpit. Ita nimirũ alibi q̃dam iacuit apud ꝓbaticam piſcinam infirmus & debilis, & claudus tri
Iohan. 4, ginta octo annis, q̃m peccarat, veluti Chr̃us innuit dicẽs: Ecce ſanus factus es, iam noli pecca-
1. Cor. 11, re, ne deterius tibi aliq̃d contingat. Ita plęriq; Corinthiorũ partim ægrotarũt, partim demor-
tui ſunt, quia non dignè venerabile ſacr̃m Euchariſtię cõmunicarant. Ita Herodes quia ſibi ho
norẽ diuinũ vſurparat, vermibus miſerè cruciari cœpit à quibus deniq; cõſumptus miſerabiliť
Actorũ. 12, obijt. Sic hodie quidam paralyſi correptus eſt, quia peccauit, Chr̃o innuente, quũ ait: Confi-
de fili, quia remittunť tibi peccata tua. In quibus verbis & cętera.

¶Scd̃o

E ¶ Secundo ſubindicat, eos qui infirmi ſunt, ſi curari volunt, debere ¶ Primo ſibi remiſ-
ſum iri pctã petere & ea dimittere, quũ eñ pctã morbi cauſa ſint, ſubſequit cauſa deficiente,
effectũ quoq; defectuꝝ. Cũ eñ, inqt ſcriptura, defecerint ligna extinguet ignis, & ſubſurro- Prouer.26
ne ſubtracto, iurgia cõquieſcunt. Sic hodie Chrs tanq̃ expertiſſimus medicus primo remo
uet cauſam morbi, curaturus deinde, vt cauſis debilitatis ablatis ſanitas reſtituatur, & fit illi-
co viſibile ſignũ, vt inuiſibile probet, argumẽto, vt prima ſit cura de ſanãda anima, qua ſana
ta ſanet & corpus. Sed(proh dolor) nos ediuerſo magis ſatagimus de curatiõe corporis quã
animæ, Ideo ſæpe deſtituimur vtroq;, q ſi corporaliter patimur, ſatagimus nociuũ abijce-
re, quũ vero male eſt aiæ, differimus atq; ideo nec à corporis nociuis curamur. Et ſanè pec- De pœ. et remiſ.c. in firmitas.
cant medici, qui curã materialẽ adhibent corpori priuſq̃ cura ſpũalis ſit adhibita aiæ, igno
F rãtes cauſam morbi, ſi videlicet pro pctõ aiæ inflictus ſit corpori. ¶ Qm̃ vero fratres, hãc
quæ nobis pſentanea eſt, luem inauditã nõ aliunde nec aliã ob cauſam q̃ ob infinita & inau-
dita peccata noſtra venire credimus, neceſſum eſt, ſi præterfugere voluerimus, vt inprimis
omnium peccata noſtra relinquamus & de pteritis doleamus, fontẽ maloꝝ abſcindẽtes, &
ceſſabit lues ad ſalutẽ noſtrã, maxime, vt & ſeruemus, quæ dñs imperat paralytico ſanando
per quẽ oĩs infirmus, idemq; peccator ſignatur.

G ¶ Secũdo, vt ante oĩa cõfidat & ſpem de cõſequenda venia & ſanitate, qm̃ ſola fide de- Actoꝝ.15
us ſaluat & purificat. ¶ Tertio ſurgamus à lecto.i. cõſuetudine peccati & ipm tollamus.i.
prorſus pctm̃ deſeramus. Ait eñ Chrus alibi ad ſanatũ. Ecce iã ſanus es factus, noli amplius Johan.4.
peccare, ne qd deterius tibi eueniat, nõ obſcure docẽs, recidiuã magnopere nocere, queãd-
modũ qui à morbo aliq̃ curati denuo male viuẽdo ægrotare incipiũt longe peius quã antea
habent, difficilius & tardius curãdi. Sic qui denuo peccare incipiũt, peius anima & corpore
habere incipiunt, q ſumma difficultate gratiã ſunt adepturi, qm̃ de prima gratia ingrati fu- 2. Petri. 2
erint, q̃rum nouiſſima reddunt peiora prioribus. Proinde q hoc tempore à crudeli illa peſte Matt.12. Luc.11.
ſunt ſaluati videant, vt melius deinde viuãt, & qs deus ab ea hactenus tutos reddidit, agno-
ſcentes ſuam vitã malam ſine mora ſe emendare incipiant, qui alioqui longe ſæuiorẽ in ſe
habebunt dei Max. indignationem.

H ¶ Quarto, eamus. ſ. per bonã operationẽ in domũ noſtrã. ſ. paradiſum & in bonã cõſcië-
tiam, ſegregati à terrenis & carnalibus deſiderijs ipſam deinde purã & mundã cõſeruemus. Pſal.83.
Hæc ſunt, chariſſimi, q̃ nobis ægrotãtibus, vel ægrotare incipientibus, factu ſunt neceſſaria
quæ vbi ex pcepto dñi fecerimus, pculdubio ſalui erim⁹ anima & corpe, atq; audituri Chri-
ſtum dicere ad ſingulos. Cõfide fili, remittunt tibi pctã tua. ſ. propter q̃ es infirmus, quibus
I remiſſis, remittet & dolor tuæ ægritudinis. ¶ O mira clemẽtia, õ ineffabilis miſericordia.
Accepit peccator remiſſionẽ peccatoꝝ ſuoꝝ, quam non petijt, quã nec pceſſit cõfeſſio, nec
meruerat ſatisfactio, nec exegit cõtritio. Corporis ſalutẽ optauit, nõ animæ, & ſalutem cor-
poris & animæ recepit. O vere domine, vita in voluntate tua, vere dicit ſcriptura, te habere Sapie.16
poteſtatem vitæ & mortis, te mortificare & viuificare. Ideoq; ſi decreueris, nos ſaluare ne- 1. Reg.2
mo poterit prohibere, ſi aliud cõtra ſalutẽ noſtrã ac felicitatem decreueris, nemo erit, q au-
deat dicere, quur ita facis. En fratres, quãta Ieſu Chriſti clemẽtia & miſericordia, cui vt de- Judith.7.
rogare ſumma eſt blaſphemia, ſic de ea præſumere ſumma eſt ſtultitia. Poteſt ipſe cuicunq; Pſalm.78
vult & hoc ipm efficaciter dicere, q̃d dixit paralytico, dimittuntur tibi peccata tua, ſed qui-
K cunq; ſine ſuo labore, vel cõtritione, vel confeſſione, vel etiã oratione ſibi hoc dicendo ex-
pectat, nunq̃ ei remittuntur peccata, nec curabitur.

¶ Supereſt igit, vt faciamus, q̃ Chrus paralytico facere pcepit, & inprimis ex aĩo dicam⁹.
Peccauimus dñe cũ patribus nrĩs, iniuſte egimus, iniquitatẽ fecimus, tu q pius es, miſerere
noſtri. Ne memineris iniquitatũ noſtraꝝ antiquaꝝ, cito anticipent nos miſericordię tuæ,
quia pauperes facti ſumus nimis. Adiuua nos deus ſalutaris noſter, & propter gloriã nomi-
nis tui dñe libera nos. Et propicius eſto peccatis noſtris propter nomen tuum.

HOMILIA LXX. DE EO QVOD LEGITVR. Matt.22. Simile factum eſt regnum cœlorum.

Dominica. xx. poſt octa. penthecoſtes.

A Voluens ac reuoluẽs mecũ nõ ſemel, ſed iteꝝ atq; iteꝝ, q̃d paſſim in ſacris lite-
ris & maxime in hodierno Euangelio nobis ſcriptũ eſt, nihil æquè inuenio
atq; veriſſimũ eſſe, q̃d regi⁹ citharędus cõſcius diuinoꝝ ſecretoꝝ deprompſit
ac dulciſſime cecinit, inquiẽs. Vniuerſæ viæ domini miſericordia & veritas, Pſal.24
ſignificans deum æquè eſſe miſericordẽ & iuſtum, eſſe illum æquè miſeran-
tem & ſeuerum vltorem, proinde & alias verè permotus inquit: Miſeri-
cordiam & iudicium cantabo tibi domine. Rectè nimirum ac vere ei decantauit mi- Pſal.100.
ſericordi

Digitized by Google

ſericordiam & iudicium, qui æquè iuſtus eſt atque miſericors, imò cuius omnes viæ miſeri-
2. Cor. 1. cordia ſunt & iudicium ſimul, adeò vt ſimul & ſemel pater ſit miſericordiarum & Deus vltio-
Pſal. 93. num. Etſi enim duæ ſint viæ domini in duobus ipſius aduentibus, quorum vnus eſt miſericor
diæ, alter verò iuſtitiæ, vt qui in natiuitate venerit donare peccata, in nouiſſimo verò die pctã
ſeueriter iudicare & punire, qđ ad iuſtitiam ptinet & veritatē, in ſingulis tamē vijs & aduenti-
bus eius attēdimus ſimul mīam & iuſtitiam: mīam, qua præuenit cuncta bonitate, iuſtitiam &
veritatē, qua cuncta ſub integritate dijudicat. Adeò vt tametſi poteſtas Dei ſemp vel miſeret,
vel iudicet, neq; tamē eius eſt mīa ſine iudicio neq; iudiciū ſine mīa reperit, ſȝ vtraq; ſe mutua B
ſocietate coniungūt. ¶In prima nanq; via, dum incarnari venit, apparuit Dei mīa, & Chri
Titum. 3. ſti humanitas & benignitas, quū inibi non ex opibus noſtris, ſed ſcđm ſuam mīam ſaluos nos
Matt. 24 fecit, fuit & illic iuſtitia, qua p paſſionis amaritudinem debita noſtra pſoluit. Sic & in ſecunda
Marci. 13 via ſecundi ad iudicandū aduētus, quo vēturus eſt in gloria mīam faciet, inquiēs: Venite bene-
Lucæ. 21. dicti patris mei, ſed non ſine iuſtitia & ęquitate, quia fidelibus ſua pmiſſa reſtituet, poſtea ve-
rò iudiciū ſequit, quū dicit: Diſcedite à me maledicti in ignē æternū, quod tamē itidē non fiet
Roma. 9. ſine pietate, qniam poſt multam patiētiam noſcit proferre ſnīam. Addiderim & in ipſa puni-
tione reproboꝝ non deeſſe miſericordiam, quum etſi ſæuiſſimè & æternaliter non tamen tan
Eſa. vlti. tum punientur, quantum ex contemptu bonitatis & potentiæ infinitæ iuſtè punire poſſent. C

¶Quas iuſtitiæ & miſericordiæ vias Euangelij hodierni parabola planè arguit, vtpotè p
curſum humani generis ab exordio p medium vſq; in finē ſine carentē deducēs. Ipſa em Dei
Opt. miſericordiam in inſtructōe nuptialis conuiuij, iudiciū in finali examine, præparationē
ad vtrumq; in vocatoꝝ diuerſa habitudine manifeſtat, ſic habens re ipſa. ¶Rex in Euange D
lio eſt Deus pater, filius cui fecit nuptias, eius eſt vnigenitus ab æterno Ieſus Chriſtus. Nuptiæ
eius eſt incarnatio, qua in thalamo vteri virginalis coniūcta eſt deitati in verbo humana na-
tura, & p hoc Chrō vnita eſt Eccleſia, cuius ille ſponſus eſt & caput. Præparatio eaꝝ nuptiaꝝ
cœpit ab origine humani generis, vtpotè ab initio, figuris, pmiſſis, ac ſignificatōibus. Dehinc
pphetaꝝ prænuntiatōibus ac lineæ generatōes Ieſu Chri ab Adam vſq; ad virginē Mariam E
ordinatōibus præparata, in fine ſeculi, id eſt, in vltima ętate exhibita. ¶Pro deſpōſatōe prā
dium cœleſtis pabuli diſpoſuit cibū doctrinæ, panē vitæ, edulium pprij corporis, nutrimen-
tum gratiæ, potum precioſi ſanguinis & lachrymas deuotionis, ſacramēta quoq; medicinalia
ad purgandū, medendū, reformandū, ſaginandū, quæ vel oīa ſignificant in Euangelio, p thau
ros & altilia. Atq; ille interim ijſce ſic præparatis non ceſſauit, neq; p ſe neq; p ſuos vocare, qui
per ſeruos deſignant, omnes hoīes indiſcriminatim, ppinquos & extraneos cuiuſcūq; lingu̧ę
1. Timo. 2 & natōis, neminē excludēs, q vult oēs homīes ſaluos fieri, & ad nuptias. ſ. conſumatas æternæ
Iohan. 3. beatitudinis p agnitionē veritatis venire. Et hactenus eſt videre immenſam Dei mīam & pa-
tiētiam, quàm pręrogatam dico mīam ſecuta eſt non minor iuſtitia, qua pdidit infideles ve-
nire nolentes, q em non credūt iam iudicati ſunt, quos vt homicidas pdidit & eoꝝ ciuitatem
Iaco. 4 ſuccendit, cuiuſmodi fuere & ſunt Iudæi, diſcernēs quoq; credētes, illos reficiēs, illos ejciens:
1. Petri. 4 quandoqdem q habebunt veſtē nuptialē. i. charitatē, per quam fides operat, quę operit mul-
titudinē peccatoꝝ, de prandio ad cęnam transferet, quæ in cœlo in coniunctōe conſumatur,
reficiēs in tpe, vt ſatiēs in æternitate, carētes ea veſte ejciet in examine finalis iudicij extra lo-
cum beatitudinis, quò indigni ſunt, nec iſthuc admittent, in tenebras exteriores ligatis mani-
bus & pedibus ejciēdi. In quibus ſanè verbis tres ineffabiles damnatoꝝ pœnæ intelliguntur.
In eiectōe eſt ſeparatio à iuſtoꝝ conſortio, in tenebris exterioribus eſt pœna damni, in liga-
tione manuum &c. eſt pœna ſenſus. Hæc de intellectu Euangelicæ parabolæ, vnde breuiter F
1. Timo. 2 colligimus. ¶Primo Deū, nos oēs non ad pditionē, ſed ad beatitudinē creaſſe, quos & omes
Ezech. 18. vult ſaluatum iri, de ſe inquiēs: Nunqd voluntatis meæ eſt mors impij, & non magis, vt con-
uertatur & viuat? ¶Secundo, nobis præſcripſiſſe & præparaſſe omnia, quibus ad beatitu- G
Mat. 19. dinem peruenire valeamus. Hinc alibi Chriſtus: Si vis ingredi vitam, ſerua mandata.

¶Tertio, Deū non eſſe cauſam noſtrę damnatōis ſed noſtrum pprīū arbitriū, quò nolumus H
facere quæ ad beatitudinē ptinent, ſed recuſamus, ſed cōtemnimus venire, vtpotè oēs vocati,
Oſee. 13. ſed pauci electi, id eſt, dignos ſe æterna beatitudine faciētes. Hinc ipſe Deus p Prophetam: Ex
te pditio tua Iſrael, tantummodo in me auxilium tuum. Et aliàs: Teſtes inuoco hodie cœlum,
Deute. 30 & terram, quod propoſuerim vobis vitam & bonum, benedictionem & maledictionem, eli-
Gala. 5 ge ergo vitam, vt & tu viuas. ¶Quarto, non ſufficere ad ſalutē quamlibet fidē, ſed eam dū- I
taxat, quæ per charitatē operat, quam habēt, q ſeruant ea, quæ fidei ſunt, vtpotè pia opera, &
Gala. 5 ſunt fructus ſpūs. Ideoq; Chrus ad diſcipulos, quos prędicatū mittebat, dixit: Euntes ergo do
Mat. vlt. cete omnes gentes, & cętera ſeruare omnia quæcūq; mandaui vobis. Sic hodie ejcit à nuptijs
Chrianus noīe, q fidei charitatē in opibus non coniunxit. ¶Quinto, Deū æquè eſſe iuſtum K
Matt. 16 atq; miſericordē. Ideoq; neminē ſibi debere ad impunitatē blandiri de mīa Dei, q & ipſe ſimul
iuſtus eſt, retribuens vnicuiq; iuxta opa, & neminē quoq; in melius commutatum debere ex-
horrere

Digitized by Google

horrere iudiciũ dei, quia præcedit miſericordia dei. Atq; ſane nec deus in bonitate miſericordiæ perdit iudicij ſeueritatẽ, nec in iudicando cum ſeueritate amittit miſericordiæ bonitatem. Niſi em̃ deus primo per miſericordiam parceret, nõ inueniret, quos per iudicium coronaret, propheta ad ipſum exclamante. Si iniquitates obſeruaueris dñe, quis ſuſtinebit? Cuius diuinę Pſal. 129 miſericordiæ immenſitatem hodierni Euangelij parabola aperit ad bonum alliciẽs, ſimiliter & iuſtitiæ ſeueritatem à negligentiæ noſtræ torpore deterrens. Cõmendatur vtiq; nobis diuina bonitas & miſericordia in nuptiali cõiunctione, cõuiuij inſtitutiõe, noſtra inuitatione, ac multiplici vocatiõe. Seueritas vero diuinæ iuſtitiæ ſubindicaẗ in cõdigna negligentiũ, contemnentiũ & in honorantiũ punitione, queadmodũ videre eſt ex cõtextus intellectu.

¶HOMILIA LXXI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 4. Erat quidam regulus.

Dñica. xxi. poſt octa. pentecoſtes.

A ANNO ab hinc tertio & ſecundo ad longũ explanauimus, q̃ in hodierni diei Euãgelio eſſe poterãt diſputatione digna, & ideo intellectu difficilia, ſimulq; oſtẽdimus mortẽ hãc tẽporalẽ nõ eſſe formidandã, nec vitã à nobis amandã, niſi quatenus in laudem dei cedat. Præterea probauimus fidẽ noſtrã & religionẽ illã veterẽ, quã hactenus tot impugnarũt pfidiſſimi hoſtes, vſq; adeo ſignis & prodigijs vel nr̃a & patrũ memoria eẽ corroboratã in veritate vt nemo niſi plane ſit ĩpius, de minimo eius articulo iure poſſit dubitare, qd' & in nr̃is catholicis abũde docuimus. Supeſt proinde vt hodie breuius eiuſmodi tractemus Euãgelij verba, atq; ea in ſalutẽ oĩm mo-
B re nr̃o, diſcutiamus p aliq̃t doctrinas, quaꝝ. ¶Prima eſt, nos ilicò, vbi ſumus in procinctu lapſus in pct̃m, ad dñm debere cõfugere, vt pſeruemur ab aïæ morte, q̃ per pct̃m inducit. Ita nimiꝝ fecit hodie regulus, q ad dñm medicũ cõfugit, priuſq̃ moreret filius ipſius. Sed quẽ deſignat regulus ille, niſi hominẽ quẽlibet peccatoꝝ illecebris tentatũ, qui rex appellari pt, quia ſummi regis eſt imago & ſimilitudo, tũ quia ſuper oĩa ſumpſit principatũ, tũ quia habet ſibi cõmiſſum regimen aïæ & eius potentiaꝝ & operationũ. Huius filius eſt portio ratiõis inferi- Pſalm. 8
or, q̃ ſemper à ſuperiore regi, eiq; ſicut patri filius obedire debet, quæ vbi nimis ſenſualitati ad- Eccleſ. 15
hærẽs in ijs q̃ carnis ſunt aut mũdi delectaẗ febrili calore periculoſe inflammaẗ, quæ nimirum vbi ſic per ſenſualitatẽ ad cõſentiendũ ſibi trahitur, e veſtigio debemus ad dñm cõfugere, clamãtes. Dñe deſcẽde priuſq̃ moriaẗ filius meus. Id q̃d ſane apl's faciebat, tentatus em̃ à carne, & Satana ſcribit ſe ter rogaſſe dñm, vt diſcederet à ſe ſtimulus carnis ſuæ. Quod & ipſi quoq; 2. Cor. 12
modo tentati faciemus, nõ expectãtes nec differentes, imò memores ſimus tẽtationem & cõcupiſcentiã, vbi cõcipit, pct̃m parere, pct̃m vero, quũ fuerit cõſummatũ, generare mortẽ. Qua Iacobi. 1.
cũ nihil ſit horribilius, feſtinare debemus anteq̃ incipiamus mori. Facilius em̃ eſt curare languidũ, qualis eſt qui iã ad pct̃m tentaẗ, q̃ ſuſcitare mortuũ, qualis eſt peccator.

C ¶Hinc legimus Chriſtũ tres dũtaxat mortuos reſuſcitaſſe, infinitos vero lãguidos curaſſe. Siquidẽ q̃to profundius peccator cadit, tanto minus ſurgere appetit atq; auxiliũ q̃rit, & facilius reſurgit ad pœnitentiã, q ſola volũtate peccauit, q̃ qui etiã opere, quod male voluit, perpetrauit, iuxta ſcripturã, q̃ dicit. Impius quũ in profundũ venerit peccatoꝝ, cõtemnit. Quid ve- Prouer. 18
ro peius & nociuius eo ægroto, qui in infirmitate ſua delectaẗ, ea propemodũ aſſuetus? Quã obſecro ſpem habere poterit medicus de ægrotãte, q nõ curari, ſed ĩfirmari amat? Ideoq; grauiter cecinit poeta. Principijs obſta, ſera eſt medicina medẽtis. Cũ mala p lõgas inualuere mo- Ouid. li. de remẽ. amo.
ras. Eapropter ſentiẽtes nos ad peccãdũ tẽtari mox cõfugiam' ad dñm, dicẽtes. Dñe deſcẽde priuſq̃ moriaẗ filius. i. aïa, me'. Et ſane dñm ad ſingulos audiem' dicere. Vade. i. opare ſcd̃m grãm iã tibi cõceſſam, q filius tuus viuit. Et recte, qm̃ nulli deus negat grãm in tpe opportu-
D no, mõ ne qs ſibi petẽdo deſit. ¶Scd̃a doctrĩa, nos aïa & corpe ęgrotãtes & ad dñm currẽtes Hebre. 11
nõ debere de eius neq; potẽtia neq; benignitate dubitare, ſ; firmiter credere, ipm̃ poſſe ac velle nos ſanare, qm̃ credẽti oĩa poſſibilia. Nec eſt q̃d quiſpiã ſperet ſalutẽ ſine fide, q̃ cã eſt cura- Marci. 9
tionis & ſalutis, etiã in corporal' infirmãtibus, q raro vel nunq̃ curanẗ ab eo medico, de cuius arte dubitãt. Infirmi ergo nõ dubitem' de potẽtia dei in ſaluãdo, quũ ſolus ſit, q habet poteſta- Sapiẽ. 16 1. Regũ. 2
tẽ vitæ & mortis, q mortificat & viuificat, qualẽ ſe hodie in filio reguli approbauit.

¶HOMILIA LXII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 18. Simile eſt regnum cœlorum homini regi, &c.

Dñica. xxii. poſt octa. pentecoſtes.

Digitized by Google

SI vel natura cōparatū eſt, vt oīs humana operatio in finem tendat, A
& ſecundū finis exigentiā omnia ordinantur, cumq; finis ad quem
Roma. 8 homo creatus eſt, vita ſit æterna, hæc quæ non aliud eſt, q̄ clara dei
viſio in cœleſti patria, quo toto deſiderio tendere debemus, & ne-
Johan. 17 mo tamen eo venire poſſit, niſi qui mundus ſit corde, qui vere bea-
Apoca. 21 tus eſt, cuiuſmodi per ſe vix reperiatur, quoniam nec infans vnius
Matt. 5 diei coram deo mundus ſit, nec ſit homo, qui non peccet. Nā quid
2. Para. 6 eſt homo, quærit Iob, vt immaculatus ſit, & vt iuſtus appareat na-
Eccleſ. 7 tus de muliere? Si eñ, ait Iohannes, dixerimus, quoniā peccatū non
Job. 15 habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Etſi dixe-
1. Johā. 1. rimus, quoniā non peccauimus, mendacē facimus eū, & verbū eius non eſt in nobis. Itaq; ne-
ceſſum eſt, vt omnis noſter labor ad hoc tendat, vt à pctō mundemur vt finē noſtrū. i. vitam
æternā conſequamur. At à pctō mundatio fieri nō poteſt, niſi à deo remittatur. Quam ſane re
miſſionē quomō acquiramus huius diei Euangeliū perdocet vnica doctrina, quæ eſt.

¶ Volentē peccatorū ſuoꝝ in deū commiſſoꝝ remiſſionē accipere, neceſſe eſt vt is proxi- B
morū peccata in ſe cōmiſſa propter deū, ex corde remittat. Hanc ſane regulā Chriſtus admo
dū ſeria parabola & apertis ad finē Euangelij verbis probat, qui & aliàs ait. Cū ſtabitis ad orā-
Matt. 6 dum, dimittite ſi quid habetis aduerſus aliquē, vt & pater veſter, q in cœlis eſt, dimittat vobis
Marc. 11. peccata veſtra. Quod ſi vos nō dimiſeritis, nec pater veſter, q in cœlis eſt, dimittet vobis pec-
cata veſtra. Et Paulus inquit, Donantes inuicem, ſicut & Chriſtus donauit vobis. Huic nimi-
Epheſ. 4 rū regulæ diuinæ ſubſcribit lex naturalis, quæ habet. Vt quæcunq; volumus, vt faciant nobis
homines, & nos faciamus illis. Et quæ nobis fieri nolumus, nec alijs faciamus. Quia vero no-
Matth. 7 lumus peccata noſtra nobis ad pœnā reſeruari, ſed volumus ea nobis miſericorditer remitti,
Tobię. 4 eadem lege iuſtum eſt, & nos proximis remittere, quæ lex vtiq; in cordibus noſtris ſcripta eſt
Roma. 1. cui natura conſentimus. Accedit ratio per locū à minore ad maius. Si eñ quod minus videtur
iuſtū, iuſtum eſt, & illud, quod maius. Sed minus videtur iuſtum, maiora peccata dimittere,
quod tamen iuſte deſideramus à deo. Ideoq; è diuerſo, minor patet, quoniam deſideramus no
bis remitti peccata in deum, quæ comparantur ad peccata in proximū, ſicut decem millia ta-
lenta ad centum denarios. Haud ſane, quod præciſe illa ſit proportio, quū longe magis exce-
dat peccatum in deum, peccatum in proximū, adeo vt numerus certus (vt ſępe fieri ſolet) pro
incerto ponatur, quandoquidē dignior eſt creatura creator deus in infinitū. Et hoc eſt quod
1. Regū. 2 Samuel dicebat. Si vir peccauerit in virū placari poterit ei deus, ſed ſi vir peccauerit in deum
quis orabit pro eo? Q. d. oratione placari poteſt deus pro peccato in hominē cōmiſſo, ſed ꝓ
cōmiſſo in deū nullo humano merito, ſed ſola eius miſericordia remitti poteſt.

¶ Cæteꝝ quæri hoc audio loco, quid hic dicit de peccato in deū & hominē, nonne quodli- C
bet peccatū contra deū eſt, quū peccatū nihil aliud ſit q̄ legis diuinæ pręuaricatio, & cœleſtiū
præceptoꝝ inobedientia? Reſpondeo, peccata quædā ſine medio fieri cōtra deum, eaq; ideo
peccata dici in deū, cuiuſmodi ſunt infidelitas, deſperatio, odiū dei, idolatria, blaſphemia, ma
ledictio, periuriū, irreuerentia, totalis auerſio à deo. In ijs deus eſt obiectū vitioſoꝝ actuū: quę
dā vero pctā fieri ſine medio cōtra proximū & cū medio per vilipenſionē contra deū, diciq;
proinde pctā in proximū veluti ſunt pleraq; omnia quæ ſiunt cōtra ſecundæ tabulæ ꝓcepta.
Inſuper hac in parte magis cōparatur peccatū in proximū, q̄tū ad id, q̄d eſt proximi offenſiuū
ad ipſummet vel aliud in quantū dei offenſiuū. In quantū proximi habet ſatisfactionē tempo
ralē, proximi dāno æquiualentē, In quantū vero eſt offenſiuū dei, habet pœnā æternā. Præ-
terea duo in peccato contra proximū attenduntur, quoꝝ vnū, quod maius eſt. ſ. offenſa dei, à
ſolo deo remittitur. Aliud. ſ. offenſa proximi, quod minus eſt, poteſt à proximo remitti. Et
hoc quidem oportet, ſi volumus nobis offenſam dei relaxari.

¶ At, inquis, ſi eſt, vt hæc ex Euangelio doctrina habet, ſubſequit, me oportere oīa remit- D
tere aduerſario, nec quicq̄ quod abſtulit vel rei vel honoris, &c. poſſe nec vi nec iure repetere,
atq; ideoq; ſequi, fruſtra nobis eſſe poſita iudicia forenſia, quibus hactenus orbis quoq; Chri-
ſtianus vbiq; terraꝝ vſus eſt, &c. Reſpondeo, Nullos ita quidē ſcripſiſſe & docuiſſe: nimirum
vt temeraria illa libertate contra omnes ſuperiores & magiſtratus in pernitiem totius eccle-
ſiæ ad carnalia ſua vota abuterentur, atq; illi voluere tolli omnia iudicia, & iuxta primæuæ
eccleſiæ inſtitutum (vt ipſi dicebant) omnia ſibi cum fratribus eſſe cōmunia debere, nec quē-
quam ab altero petere debere quicquam, nec receptum, nec mutuum, ſed perperam ſcripſe-
runt & docuere, nec vlla firmati ſcriptura, qui quoq; ad eum, quo docuere, modum.

¶ Primo, omnem diſcordiam inter fratres diſſeminare moliti ſunt contra Chriſti & apo- E
ſtoli doctrinam. Chriſtus quidem ait. Pacem habete inter vos. Ad quam (vt aliàs abunde do
cui) idem ante & poſt mortem magnopere ſuos cohortatus eſt, nil ex eis tantopere q̄ concor
diam amicam exoptans. Quem apoſtolus ſubſequens, inquit. Si fieri poteſt, quod ex vobis
eſt, cū

Digitized by Google

eſt,cum omnibus pacem habentes.Idem ad Philippẽſ.Nihil,inquit,per contentionem fa- Roma.12 Philip.2
E cietes:ſiquidem(vt idem ſcribit alio in loco)non ſit deus diſſenſionis,ſed pacis,ſicut & in om 1.Cor.14
nibus eccleſiis ſanctorum doceo. ¶Secundo,diſturbari conati ſunt(vt & fecerunt)omnem honeſtatem & ordinem,ſine quibus nil neq; coram deo,neq; corã homine recte geri poteſt. 1.Cor.14
Ideoq; Paulus ait.Omnia honeſte & ſecundum ordinẽ fiant in vobis: qui & proinde cohortatus eſt Theſſalociceñ.vt ſubtraherent ſe ab omni fratre ambulante inordinate. 2.Theſ.4

G ¶Tertio,prætẽdunt falſo dediſſe deũ Opt.Iſrahelitis quondam iudiciorum formam, vtique ad pacem ciuilem inter homines mutuo tuendam. Exodi 18 Sic ipſe Moyſes, deo autore,quum populũ Iudaicũ ex Aegypto duxiſſet cum centurionibus & tribunis ſuis ſapiẽtibus ſedit pro tribunali inter diſceptantes ſententiã laturus & iudicaturus,vt ſua cuiq; iuſtitia tribueret & cõcordia inter ipſos obſeruaret.Qua ex cauſa nobiſcũ frequentantur fora iudicialia,nõ(vt Sciolus ille ſedicioſus ſcribit)vt inde dũtaxat ſe alant rabulæ forenſes,imò illi(quos appellam⁹ iuriſconſultos)æquũ ab iniquo ſeparant,licitum ab illicito diſcernunt,bonos non ſolum metu pœnarum,verum premiorum quoq; exhortatione efficere cupientes. L.1.ff.de inſtic.7 iure.L.iuſtitia ff.vt ſupra Siquidem iuris præcepta ſint,honeſte viuere,alterum non lædere,ius ſuum cuiq; tribuere.Eſt etenim vel lex ciuilis,regula iuſtorum & iniuſtorum,& eorũ quæ natura ciuilia ſunt,præceptrix quidem faciendorum,prohibitrix aũt non faciendorũ. L.Nã,et ff.de lig.

H ¶Quarto,euidenter contra ſeipſos impugnãt apoſtolũ,qui ait.Poteſtate dei eſſe miniſtrũ in bonũ,à malũ faciente timendũ,vt qui nõ ſine cauſa gladiũ portet,vtpote dei miniſter,vindex in irã ei,qui malũ agit. Roma.13 Sed quomõ iudicabit inter diſſentientes de malo,niſi formis iudiciorũ,quibus fora ciuilia hactenus vtuntur,quæ & licita ſunt & omnia neceſſaria ad lites cõponendas & finiendas.

¶Nec eſt, quod.Primo, adſerũt Chriſtũ dicere. Matt.5 Ego autẽ dico vobis,non reſiſtere malo,ſed ſi quis percuſſerit in dexterã maxillam tuã,præbe illi & alterã,& ei qui vult tecũ in iudicio contendere,& tunicã tuam tollere, dimitte ei & pallium,&c.vbi inquiunt ipſi,videtur auferre omne forum ciuile.

I ¶Secundo,adlegant apſm,aiẽs dicentẽ.Iam quidẽ oĩno delictũ eſt in vobis,q iudicia habetis inter vos.Quare nõ magis iniuriã accipitis? 1.Cor.6 Certe dicunt eo in loco apſus adfirmat,Contendere iudicio Chriſtianis haud licere,nec eſſe Chriſtianũ,q litigat,vtpote qui ſemp peccet.

K ¶Tertio,aiunt ſibi ſuffragari hodierni diei Euangelium,quo monemur remittere proximis noſtris.ſ.ſine iudicio,&c.Reſpondeo,quãuis indigni reſponſione videantur eiuſmodi calumniatores verſipelles,quoniã quod ipſi ex aliis deſiderant,minus ſeruãt quiq; ſub melle venenum propinant,& omnes ſcripturas contra ſenſum germanicũ ad deſtructionẽ inuertunt, tamen non grauabor pro loco & tempore huius intellectum negotij paucis oſtendere,id qd vt ſequitur,habet:Pro damno nobis illato triplex malum expeti ſolet.

L ¶Primum eſt,vindicta æterna,quæ nunq̃ eſt aliquo modo petenda, quum fraterna charitate ad ſalutem mutuã cooperari tenemur. Luce 6 Sic Chriſtus ait.Orate pro perſequentibus vos. Iacobi.5 Et Iacobus.Orate,inquit,pro inuicem,vt ſaluemini. ¶Secundũ eſt,vindicta tẽporalis,quæ & peti & non peti poteſt.Peti poteſt ad inimici correctionẽ,vt ſic.ſ.iſte emendetur, & non in ſcelere pereat,vel vt reſpub.conſeruetur,& vt eius exemplo alij à malo , quod perpetrauit iſte,terreantur.Id quod non eſt malũ cupere iniurianti,ſed beneficium. 3.Reg.18 Quo ſane modo Helias multos morte affecit. Actorũ.5 Sic & Petrus curauit,vt ſuis verbis Ananias & vxor eius exanimes ceciderunt. 1.Cor.5 Et apoſtolus eo pacto quendã tradidit in interitum carnis,vt in die iudicij ſaluus fieret ſpiritus.Sic etiamnum pleriq; ſanctorum nonnullos morte propter peccata eorũ punierunt,quo & viuentibus,iuxta ſcripturã,vtilis metus incuteretur,& illis,qui morte puniebãtur,non ipſa mors noceret,ſed peccatũ,quod augeri poſſet,ſi viuerent.Ita pijſſimi quiq; magiſtratus facere poſſunt. Apocal.6 Eo nimirũ pacto ſancti ad deũ clamant pro vindicta peccati, dicentes.Vſquequo dñe non iudicas & vindicas ſanguinẽ noſtrum de ijs, qui habitant in terra? Pſal.78 Et propheta quoq; contra impios exclamans,ait.Effunde iram tuã in gentes,quæ te non nouerunt,& in regna,quæ nomen tuũ non inuocarunt.Quo ſane animo & ipſi nunc vindictam de Turcis recte poſcimus.Peti vindicta temporalis tamẽ non poteſt pro in nos peccato, qñ velimus noſtro iracundo adfectui ſic ſatisfactum iri: Deute.32 quandoquidẽ dominus vetet,inquiens, mihi vindictam,& ego retribuam. Roma.12 Sequitur apſus,dicens.Non voſmetipſos defendentes,ſed date locum iræ. Matt.5 Non debemus itaq; indignatione quadam de fratre in nos peccante vindicare, ſed remittere dei iudicio & eius amore indulgere,qui debemus etiam ijs,qui nos odere,benefacere. Exodi.23 Hinc mandat dñs,Si occurreris boui,dicens,inimici tui,aut aſino erranti reduc ad eũ. Si videris aſinum odientis te,iacentem ſub onere,non pertranſibis,ſed leuabis cum eo. Luce.9 Ad hunc modũ dominus alibi corripit diſcipulos, quum vellent.ſ.non amore correctionis,ſed indignationis quadam deſcendere ignem è cœlo & conſumpturum ciuitatem Samaritanorum,qui illos non receperant hoſpitio.Quo ſane modo Chriſtus hodie vult nos remittere debere,quod in nos peccauit proximus,quũ ipſe quod in ſe peccatũ ſit,remittat.

M ¶Tertiũ eſt,vindicta ſatisfactoria,quæ tũ peti nõ poteſt,quũ petitio vel exactio vergat in

Digitized by Google

deterius.ſ.in impedimentũ ſalutis iniuriãtis aut circũſtantiũ propter ſcandalũ,&c. Sic dimit
tenda eſt ſaltẽ,donec ſcandalũ ſeu ipedimentũ ceſſet. Quo in caſu locũ habet dñi cõſilium de
donando tunicã,auferenti palliũ,& præbendi alterã maxillã percutienti, qa proponẽda eſt
ſalus animæ corporis cõmodo,ordine charitatis. Quãuis idipm ad aim potius referaſ,ita vt
ad pparationẽ cordis,nõ ad oſtẽſionẽ operis pceptũ intelligatur, vtpote,qd Chriſtianus pa- N
tientiſſimus eſſe debeat & ad plura parat⁹ ferenda. Peti qq; põt vindicta & exigi ſatisfacto-
ria bifariã. ¶Primo,quũ nõ exacta ſatisfactio vergeret in licentiã peccãdi iniuriatoris aut
turbationẽ reip. vel in id genus mali aliud;qñq dem nihil ſit infelicius felicitate peccãtium,q
pœnalis nutritur impietas,& mala voluntas velut hoſtis interior roboraſ. Ad hunc qq; modũ
23.q.3 qui poteſt obuiare & perturbare peruerſos,& non facit,nihil eſt aliud q̃ fauere impietati eo-
Roma.1. rum,nec caret ſcrupulo ſocietatis occultę,qui manifeſto facinori deſinit obuiare. Quiq; non
repellit à ſocio iniuriam tam eſt in vitio q̃ ille q facit. Sic Moyſes,quum vidiſſet Hebræũ ab
Exodi.2. Aegyptio iniuriam accipientem,defendit,ita vt Aegyptium ſterneret,atq; in arena abſcon-
deret. Ita Chriſtus quoq; ab eo,qui ſe percuſſit in maxillam exigit rationem,inquiens. Si ma-
Iohan.18 le locutus ſum,teſtimoniũ perhibe de malo:ſi autẽ bene, qd me cędis?

¶Secundo,ſi exactio non vergit in ſalutis perniciem poteſt (ſine tamen indignatione) pro O
dãno, quod acceptũ ẽ,ſatisfactio exigi,non tamen propria,ſed iuris authoritate, quia nemo
Roma.12 ſibi iudex eſſe debet,quandoquidem ſicut debeo deſeruire,quando poſſum,, vtilitati proximi
etiam inimici,ita etiam debeo prouidere indemnitati propriæ,quum non minus debeo dili
Luc.18 gere meipſum q̃ proximũ,quem debeo diligere ſicut meipſum. Sic alias non reprehenditur
vidua,quæ erat in ciuitate,petẽs.ſ. ordine iuris, ſe ab aduerſario vindicari.

¶Nec obſtat,quod ex Paulo male adlegant:quoniã apſus non reprehendit Corinthios,qa P
1.Cor.6 more iudiciario contendãt. Sed primo,quoniã cõtendendo res ſuas cũ ſcandalo & nõ debito
modo petebãt,qa cõtendebãt corã iudicibus infidelibus,quaſi inter ſe nõ eſſent,q poſſent iu
dicare. Secundo,qa etiã aliqua per fraudẽ & iniuſtitiã petebãt,quũ magis iniuriã & fraudẽ pa
ti q̃ facere debuerant. Id quod ſenſum apoſtoli penitius inſpicienti facile patebit. Ita res ha-
bet,fratres chariſſimi,alioqui prorſus quicquid in nos peccauit proximus,remittere debem⁹
exemplo dei Opt. Max. Cur eñi non remitteremus,quod in nos peccatum eſt,qui puluis ſu-
mus & cinis,quum nobis viliſſimis creaturis & mancipiis remittat noſtra peccata longe ma-
xima deus ipſe,qui in infinitũ nobis eſt melior,qui nobis dedit eſſe naturæ vt creator,eſſe gra-
tiæ,vt redemptor, daturus eſſe gloriæ, vt beatificator. Atq; ipſe eſt, qui omnia propter nos
creauit & operatus eſt,nos conſeruans,nutriens,paſcens & in æternitate præmians. Ipſe, in-
quam,eſt ſine quo eſſe nequimus,nec bene eſſe,nec viuere,nec poſt mortem ad vitam immor
talem reſurgere poſſumus. Cuius dona ſine proportione excedunt omnẽ offenſam creaturę.

¶Cum igitur ille talis ac tantus dominus nobis quæ in ipſum peccauimus tam miſericordi- Q
ter remittit,quid eſt,quod tam magni pendamus noſtras & noſtrorum iniurias, vilipenden-
tes interim diuinas offenſas? Quid adeo peruerſe principes aliquando & rectores tam crude-
liter quę in ſe fiunt vlciſcuntur,blaſphemias vero dei deridẽt? Caueamus fratres,offenſam dei
negligamus & noſtram vindicemus,imò peccantibus in nos dimittamus. Quod niſi fecerim⁹
non ſolum de futuris peccatis veniam non merebimur,ſed & præterita,quę nobis dimiſſa cre
debamus,replicabuntur nobis iuſte ad vindictam æternã,quia offendimus eũ,q æternus eſt.

¶HOMILIA LXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.22. Abeuntes pharisæi,concilium inierunt.

Dñica.xxiij.poſt octa.pentecoſtes.

QVi putarunt per mare illud magnum & ſpacioſum, de quo regius A
citharœdus cecinit,ſanctam ſcripturam poſſe intelligi,meo ſane iu
dicio nihil aberrarunt,verum rectiſſime puto illos ſenſiſſe:quando-
quidem vt mare illud magnum ſupra quàm dici poteſt profundum
ſit,ac in illud perquàm plurima intrent flumina,quæ in illo ſe con-
tinent & in tempore illinc denuo exeunt vt terras irrigant,ſic nimi
rum ſacroſancta ſcriptura ſatis ſuperq; profunda eſt ob ſuos,quos
in ſe habet,profundos ſenſus & ob altitudinem ænigmatum & pa-
rabolarum,quæ non cuiuis nec niſi præſente ſpiritu ſancto obuiæ
ſunt. In qua etiamnum ſcriptura ceu in quopiam mari plurima ſunt
flumina,id eſt,diuerſæ ac infinitæ propemodum ſalutares doctrinæ,quæ in tempore per fi-
deles doctores emiſſæ, terras,id eſt,homines de terra conditos irrigant, id eſt,ad bene beate-
Iohan.4 q; viuendum molliunt & imbuunt,vtpote quæ (Chriſto teſte) fluunt de ventre illius,in quo
ſunt

Digitized by Google

ſunt theſauri omnis ſcientiæ & ſapientiæ. Id verum eſſe inter plurimos Euangelij locos arguit vel vnicus hodierni Euangelij locus, vnde etſi tribus annis præteritis non parum multas pro ſalute veſtra collegerim doctrinas, reſtant tamen, quæ hactenus nondum hac in parte auditæ etiam inde colligi queunt, quarum eſt. Johan.7 Coloſſ.2.

B ¶Prima, eum, qui inter eos, qui partes fouent (quod reip. eſt oĩm longe pernitioſſimũ) viuere tuto velit, debere neutri partium, nec verbo, nec facto adulari, ſed vtriq; dicere & facere quod veritas adeoq; iuſtitia vtriq; faciundum perſuadet. Sic enim fiet, vt neutra partium iure poſſit de eo conqueri, quaſi poſthabita. Siquidem veritati contradicendum non ſit, quę, vt ait ſcriptura, ſuper om̃ia vincit. Hinc enatum eſt prouerbiũ, vulgo protritum, quo dicitur. Veritate quenpiam poſſe per orbem vniuerſum ire & redire. In quem ferme intellectũ dominus propterea dicit. Si vos manſeritis in ſermone meo, vere diſcipuli mei eritis, & cognoſcetis veritatẽ, & veritas liberabit vos. ſ. à morte tam temporanea quàm æterna. Quod ipſe tum dixit, in ipſo hodie approbatum eſt. Quum enim Iudæi partes fouentes (quoniam aliqui eorum dicerent Cæſari parendum, aliqui vero non parendum eſſe) ab eis, qui ex lege diuina liberi eẽnt ad ipſum venirent atq; ſubdole rogarent. Num Cæſari dandus eſſet cenſus? Ipſe, qui omnia nouit, idemq; iuſtiſſimus, ſapientiſſimus, veraciſſimusq; neutri partium adulatus ẽ, ſed quod in veritate vtriq; conuenit, reſpondens. Reddite Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & deo, q̃ ſunt dei. Eccleſ.4 3.Eſdr.3 Johan.8. Hebr.4 Eccleſ.1 Pſalm.33

C ¶Secunda, nos non debere propter, q̃ nobis fit, adulationem ab eo, quod rectum eſt diſcedere, nec aures adulatoribus ad nutũ ipſorum vel animum aperire, quaſi nobis ita velimus ex illorum adulatione placere, vt mox eis geri mos debeatur à nobis, vt pleriq; ſolent, quo nihil pernitioſius. Plerunq; enim ſemper fallunt adulatores. Et hoc eſt, quod Eccleſiaſtes ait. Melius eſt à ſapiente corripi, quam ſtultorum adulatione decipi. Siquidem meliora q̃q; ſint vulnera diligentis quàm fraudulenta oſcula odientis. Sic fratres, diſcamus hodie nemini adulatori ad nutum loqui contra id quod iuſtũ eſt, exemplo Chriſti, qui etſi à phariſæis adulatiſſimis (vt ſic dixerim) titulis tentaretur, tantum tamen abſuit, quo illis, quod vellent, reſponderet, vt etiam illos ignominioſo titulo cõpellarit, inquiens. Quid me tentatis hypocritæ? &c. Eccleſ.7 Prouer.27

D ¶Tertia, quod ſi quando tentati fuerimus ab eis, qui volunt occaſionem, & proponunt nobis quaſdam propoſitiones, nõ vt diſcant, ſed vt cauſam accuſationis (quod ſæpe fieri ſolet) contra nos inueniant, nos nec omnino tacere debere nec ſimpliciter reſpondere, ſed cum cogitatu & circumſpectu vt quantum poſſibile nobis fuerit præcidamus occaſionem quærentiũ in nobis occaſionem & doceamus irreprehenſibiliter ea, quæ poſſunt ſaluare volẽtes ſaluari: quemadmodum perbellè Chriſtus hodie erga Iudæos ſe quærentes geſſit. Hinc ſcriptura monet, inq̃ens. Priuſquam audias, ne reſpondeas verbum. Et alia, ne reſpondeas, inq̃t, ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne efficiaris ei ſimilis. Eccl.11. Prouer.26

E ¶Quarta doct. Non propterea nos à iugo poteſtatis temporariæ eſſe exemptos, nobiſq; ad libitũ licere omnia, quoniã ſcriptura nos appellet liberos, libertatẽq; dicat nobis à Chriſto acquiſitam: quandoq̃dem eam nobis libertatem Chriſtus acquiſierit, q̃ ſpiritus eſt: nimirum nihil aliud, quàm triplex illa redemptio, qua ſolus dominus Ieſus, nos, q in ipſum vere credi-

F mus, redemit, propter quam & liberi ſumus & dicimur, quum antea cum alijs eſſemus, vt ſerui plane obſtricti & ligati. ¶Prima quidem libertas eſt, quam nobis Chriſtus acquiſiuit, q̃d ille nos per ſuaue iugum euangelicæ legis ab onere legis Moſaicæ, cui nos Chriſtiani non ſumus addicti, redemit: ſiquidem lex per Moyſen data ſit, gratia autẽ & veritas per Chriſtum Ieſum facta eſt. Hinc Iacobus Euangeliũ vocat legem libertatis, vtpote multo faciliorem lege Moſaica. Quæ tam fuit olim oneroſa, vt de ea Petrus dicere nõ dubitauerit. Quid tentatis deũ, imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum, quod neq; nos neq; patres noſtri portare Matt.11. Johan.1. Jacobi.1. Actor.15

G potuimus. ¶Secũda vero nobis acquiſita p Chriſtũ libertas eſt, qua ille nos à ſeruitute peccati originalis, quo diabolo ſeruiebamus, ſua nos morte ita redemit, vt & interim eius fauente gratia & exercitio virtutũ, bonorũq; operũ in eadẽ libertate manere poſſimus, aut ſi ex ea peccando deciderimus, interceſſione paſſionis eius illam rurſus recuperare quimus. Hinc apoſtolus. Itaq;, inquit, fratres non ſumus ancillæ filij, ſed liberæ, qua libertate nos Chriſtus liberauit. Eapropter ad nos dicit Iohannes: Filioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non peccetis. Sed & ſi quis peccauerit, aduocatum habemus apud patrẽ Ieſum Chriſtũ iuſtũ. Et ipſe eſt propiciatio pro Galat.4.

H peccatis nr̃is, nõ pro noſtris aũt tantũ, ſed etiã pro totius mundi. ¶Tertia aũt libertas eſt, qua nos per glorioſam ſuã mortẽ à ſeruitute corruptionis liberauit in potẽtia liberaturus in reſurrectiõe iuſtorũ re ipſa, cui itaq; corruptioni obnoxij ſumus filij Adæ p hanc nobis legem à deo indictã. Puluis es, & in puluerẽ reuerteris. Siquidẽ virtute & merito Ieſu Chriſti ex pulueribus, in quos nr̃a ſunt corpora morte redacta, in cõſummatiõe ſeculi ad gloriã immortalitatis & vitæ ꝑpetuæ ſumus reſurrecturi Chriſtiformes. Qua de libertate ap̃lus. Ipſa, inq̃t, creatura liberabit à ſeruitute corruptionis in libertatẽ gloriæ filiorũ dei. Oportet em̃ (ait idẽ alio in loco) corruptibile hoc induere incorruptionẽ, & mortale hoc induere immortalitatem. 1.Johan.2 Gene.3 Roma.8. 1.Cor.15

Digitized by Google

¶Huiuſmodi igitur fratres chariſſimi libertate triplici in ſcripturis liberi appellamur Chri I
ſtiani,non ab ea,quæ nos ab omni ſuperioritate,eiuſq́ lege liberos faciat, quam plerięꝫ per-
nicioſiſſime hactenus iactitarunt,vtpote quæ nō eſt aliud q̄ quidlibet audendi licentia,præte
xtu pietatis in omnem prorumpens ſcelerate agendi audaciam,magnū habens malitiæ vela-
men:quæ ideóq; potius eſt ac dici debet duriſſima & teterrima ſeruitus,qua diabolo & mor-
1. Petri. 2 ti æternæ ſeruitur in omni contra deum & ab eo poteſtatem rebellione & ſeditione. *Hinc* ad
eos,qui hoc pacto liberos ſe dicunt,ſcribit Petrus dicens.Subiecti eſtote omni humanæ crea
turæ propter deum,ſiue regi quaſi præcellenti,ſiue ducibus tanquā ab eo miſſis,ad vindictam
malefactorū,laudem vero bonorum.Quia ſic eſt voluntas dei,vt benefacientes obmutesce-
Iohan. 8 re faciatis imprudentium hominū ignorantiam,quaſi liberi,& non quaſi velamen habentes
Deute.26 malitiæ libertatem,ſed ſicut ſerui dei.Ita nimirum liberos ſe putabāt plerięꝫ Iudæorū,qui q̄-
niam dei olim erant populus,arbitrabantur ſe ita liberos eſſe,vt nihil plane Cæſari,qui gen-
tilis erat,deberent.Quibus deinde(vtcunq; malicioſe)rogantibus,Chriſtus reſpondens,om
nem aperit veritatem & iuſtitiā,dicens.Oſtendite mihi numiſma cenſus.Quo viſo,& intelle
cto,quod deſuper eſſet Cæſaris inſcriptio,ait:Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris,Cæſari:& quæ
ſunt dei,deo.Q.d.Quia em̄ inſcriptio numiſmatis arguit vos Cæſari tributarios, ſubſequens
Roma. 13 eſt,vt ab eius exactione & ſubiectiōe liberi non eſtis,ſed ſub eius degere poteſtate,quæ à deo
1. Petri. 5 eſt.Neq; em̄ ex eo,quod quis reddit Cæſari,quæ Cęſaris ſunt,impeditur reddere deo,quę dei
ſunt,ideóq; non eſt Cæſar eius pietatis,quam ipſi prætenditis,occaſione à proprijs defraudan
dus. ¶Quæ nimirum verba & hodiernis temporibus recte reſpondebimus eis,qui animo K
ſatis(vt creditur)iniquo quærunt,quid nobis cum Cæſare? Quid eſt Cæſar? Qui illi merito
parent? Quid illi debemus? Et quare ei debemus,quum ſumus Chriſtiani liberi,nec ſcimus ali
Pſalm. 23 quid eſſe Cæſaris,verum omnia eſſe dei fatemur,iuxta prophetam dicentem:Domini eſt ter
Heſter.13 ra & plenitudo eius.In cuius ditione(vt ait Heſter)cuncta ſunt poſita,qui fecit cœlum & ter-
ram,& quicquid cœli ambitu continetur, qui dominus eſt omnium. Ergo quid ais Cæſari
reddenda? De libertate,quam habemus,abunde dictum eſt,reſtat vt quæ Cæſaris ſunt,breui-
ter dicamus. ¶Atq; ſane ſciendum velim,eſſe quædam quæ ſolus dedit deus,veluti anima L
& ſpiritualia,quæ animæ ſunt,quæ quaſi ſua ille dona propria repetit,de quibus alio in loco
diſputauimus.Eſſe quæ ſibi cum alijs vult eſſe communia,in quibus cooperatores admiſit,ceu
eſt corpus cum exterioribus,quæ perinde communia tam ſibi quàm hominibus reddi con-
ceſſit.Ex eis,quos vti ſuos cooperatores in ijs rebus temporalibus admiſit,primus adeóq; ſu-
premus eſt. ¶Cæſar ipſe,alioqui Imperator dici cœptus.Cæſar autem Iuliorum cogno-
men fuit,quum & ipſe primus fuerit Romanus Imperator,cui ſucceſſit Auguſtus,ab illo & ip M
ſe Cæſar appellatus,vnde demum omnes,qui ei in Rom̄.Imp.ſucceſſere,Cæſares nominari
cœpere,quos proprio nomine Imperatores dicimus.Eſt autem natura ſolus ipſe deus Impe-
Heſter.13 rator,in cuius ſunt ditione poſita cuncta,qui ſic imperat, vt eius imperio & voluntati nullus
Iob. 9 poſſit reſiſtere.Delegatione vero diuina(quoniam deus hæc inferiora per miniſtros vel per
inſtrumenta quædam gubernat)eſt & homo ipſe Imperator per excellentiam ille,qui tenet
monarchiam mundi & præeſt omnibus in tēporalibus, in quibus & omnes illi parere de-
bent,vtpote quem & lex diuina & humana per delegationem dei Max. dominum mundi fa-
tetur,per quem deus ipſe ſuo loco nos & temporalia noſtra vult gubernari.
Siquidem lex diuina in Euangelio Imperatorem Auguſtum non ſecus atq; totius orbis mo-
narcham deſcribit, in perſona Euangeliſtæ,dicens.Factum eſt autem in diebus illis,exijt edi
Lucę.2 ctum à Cæſare Auguſto,vt deſcriberetur orbis.Hæc ille, quibus euidenter oſtendit à lege
etiam diuina Rhomano Imperatori totius orbis eſſe commiſſum in temporalibus imperium
Philip. 2. ſub quo ille verus naſceretur Imperator,Chriſtus,in cuius nomine omne genu.ſ. cœleſtium,
terreſtrium & infernorum flectitur,argumento,vt eius ſit imperium ſine fine & regnum non
Iohan.18 de hoc mundo,ita illius ſit temporale & mundanum,quod ſua ei confirmet natiuitate, cui &
loco ſuo ſit ab omnibus obediendum in temporalibus & ſecularibus.Recte igitur Antoninus
Imperator Rhom̄.in perſona cuiuslibet Imperatoris Rhom̄.in lege humana de ſe ait ad Eu-
L. depre- demonem Nicomedem.Ego quidem mundi dominus,rex autem maris, &c.Scripturæ au-
catio ff. ad tem eiuſmodi dignitatem imperialem fuiſſe arguunt primo in gente Aſſyriorum, vtpote in
legē Rho Nino,Nabuchodonoſoro,Aſuero,& hoc genus alijs.Deinde ī Mœdis & Perſis ſub Cyro &
diā de iac- Dario,& quibuſdam alijs.Deinceps in Græcis,vtpote ſub Alexādro Magno.Demum in Ro
tu. manis,quorum primus fuit Iulius Cæſar,& ab eo ſecundus,Octauianus Auguſtus,ſub quo na
tus eſt Chriſtus,quem ſubſequutus eſt Tiberius,ſub quo idem baptizatus & crucifixus eſt.
¶Quia vero eccleſia conſiderans ſub infidelibus imperatoribus ijſdem æthnicis omnem N
ſublatū iri pietatē & veram religionem cœpit ſine intermiſſiōe in perſona prophetæ ad deū
Pſal.85 orare,vt puero.i.ſeruo ſuo,cuiuſmodi eſt Chriſtianus,qui per fidem veram deo vero ſeruit,
eſſet collaturus, dicens.Reſpice in me,& miſerere mei,da imperium tuum puero tuo,& ſal-

Digitized by Google

unum fac filium ancillæ ſuę. Cuius oratõe Deus permotus ab infidelibus pleno iure tranſtulit ad
Chŕianos, ita vt deinde ex eis ſolis Imperator & Cæſar futurus eēt, qui vel vnus haberet mo-
narchiam vice ſua in tēporalibus mundi, qui & in ijs præeſſet ſolus oĩbus, cui reliqui oēs popu
li & reges quilibet ꝓ ſua conditõe parerēt: nimirũ, cui ipſe ſolus vti tēporario ſuo Vicario, atq;
ſuo in rem noſtram miniſtro imperiũ cõtuliſſet: quandoquidē ſuũ ſit regnum (vt ait Daniel) Daniel. 4
& eius cui det: dat autem ei, cui vult. Illi autem Chriſtianorum primo omnium dedit impe-
O rium, Oroſio & Paulo diacono teſtibus. ¶ Valentiano, qui primus fuit Chŕianus Imperator
cui legitima. ſ. intercapedine & ſeriè tandē ſucceſſit Carolus ille huius noĩs quintus, quo nunc,
diuina benignitate fauēte Imperatore Romano ꝑfruimur: Qui noſter eſt Cæſar & Imperator
id ē, qui Dei grãm monarchiam mundi tenet, ac oĩbus præeſt, Dei ꝓ nobis miniſter, cui pro-
pterea quotquot ſumus ſub cœlo vel eis quos ille nobis pręficit, omnē debemus ſubiectionē
& obedientiam, quḗq; ſic neceſſitas poſtulat, corporibus rebuſq; noſtris oĩbus vel ideò adiu-
uare obſtringimur, iure diuino & naturali, qm̃ à Deo corporũ noſtrorũ & rerũ noſtrarũ tem-
poraliũ oĩm miniſter ſit ac defenſor, eorũ aliqñ coram Deo rõnem redditurus. In cuius ſubie-
ctionis argumētum tributa pręſtamus, vt ſciamus (Apſo teſte) nos ab eius obediētia nõ eſſe li- Hebrę. 13
beros, ſed ſub eius degere poteſtate, qui vicē Dei gerit, ꝑ quē imperat, in quo ipſe excelſus, id ē, Roma. 13.
Deus dominaẗ in regno hoĩm. Huic ergo atq; eiuſdē cuilibet vero ſucceſſori omnes ſub cœlo Prouer. 8
mortales æquè ſubijciēdi ſunt atq; Deo, cuius ſubiectõis ꝓbatio eſt hæc, qđ illi pendũt tribu-
P ta, Deo ſic ordinante. ¶ Et hoc eſt, qđ hodie Chŕus Deus & homo idemq; ſolus rex regum Apoca. 19
& dñs dominantiũ nõ ſolũ ad Iudæos, ſed & ad oēs inquit: Reddite ergo quę ſunt Cęſaris, Cæ- 1. Tim. 6.
ſari, & Deo, quæ Dei ſunt. Quē ſubſequiẗ Apſus, verbis admodũ terribilibus, inquiēs: Qui er- Roma. 13.
go reſiſtit ptãti, Dei ordinationi reſiſtit, qui aũt ipſi ſibi reſiſtũt, dãnationē acquirũt. i. cũ Deo Nume. 16.
tum hoĩbus pœnas dabũt. Id qđ olim horribiliter oſtēſum eſt in Dathan, Abyron, & Chore
quos terra deglutiuit atq; viuos ad inferos ſubtraxit, qm̃ ptãti murmurando reſiſtere moliebã 2. Reg. 24
tur. Caueamus igiẗ chariſſimi frẽs, ne rebelles verbo vel facto Cæſareæ poteſtati incidamus in Hebrę. 10
manus Dei & hoĩm, quod vtrũq; (ſcriptura teſte) horrendum eſt.

¶ HOMILIA LXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 9. Marc. 5. Lucæ. 8. Loquente Ieſu ad turbas, &c.

Dñica. xxiiij. poſt octa. penthecoſtes

A QVEMADMODVM EI QVI Vult ſaluari, neceſſum eſt, vt
in Chriſtum & Chŕo. i. eius verbis, quibus ꝗ opus eſt ad fidē doceẗ,
credat, ita nimirũ fuit neceſſariũ, vt Chŕus ſuis verbis fidem ſignis &
miraculis adſtrueret, quandoquidē quũ ille plerũq; ſemp non carna-
lia, ſed cœleſtia & diuina, quæ ſupra humanũ ſunt captum, docue-
rit, certo opus erat ſignis, quibus tam ſublimes doctrinæ fidem nan-
ciſcerenẗ. Hinc ipſe alibi dñs ait: Niſi ſigna & ꝓdigia videritis, nõ cre Johan 4.
detis. Proinde vix ſe quiſpiam excuſaturus eſt à ſua incredulitate,
qui vel vidit Chŕi opa, vel ea ſanctis ſcripturis approbata, aut legit,
aut audiuit, Chriſto ipſo aliàs dicente: Si opera non feciſſem in eis, Johan. 15
quæ nemo alius fecit, peccatum non haberēt. Vnde fieri non dubitamus, quod hodie ſtatim
poſt admirabiles ad populũ ſermones opa adiunxerit miraculoſa dñs, vt hoc amplius obſtrue
renẗ phariſæi. Narranẗ aũt duo in hodierno Euangelio miracula, quæ corporaľr operatus eſt
dñs, vnũ. ſ. in termino, alterũ in via qua ambulauit. Siquidē in termino, id ē in domo principis Matt. 9.
cognomēto Iayri, filiã eiuſdē duodecim natã annos à morte reſuſcitant. In via verò mulierē Luc. 8
ſanguinis ꝓfluuio duodecim annis laborãtē, ꝗ & fruſtra qcqd habuit in medicos erogarat, cu
rauit. Quia verò tã ꝑ puellã quã fęmellã ſpũaľr aĩa nr̃a morti ꝓpter pctã ꝓxima deſigneẗ, haud
obſcure docemur ſpũaľr, nos vtrobiq; tã in via ꝗ in termino vitæ opus hr̃e auxilio dei Opt. à
ꝗ ſanitatē & vitã bñ opando petamus, qm̃ vtraq; hodie ꝑſona periſſet, niſi dñs auxiliãdo ſuc- Johan. 15.
curriſſet: ſiquidem ſolus ipſe ſit, ſine quo nihil ſumus nec poſſumus, ſed omnis eſt noſtra ab ipſo
ſufficiētia, de ſeipſo ad nos dicēs: Deum abſq; me neſcies, & ſaluator nõ eſt pręter me. Perditio Oſee. 13.
tua ex te Iſrael, tantũmodo in me axiliũ tuũ. Ideóq; rectè ſcriptura monet ægrotantē inquiēs: Eccle. 38
Fili in tua infirmitate non deſpicias teipſum, ſed ora dñm, & ipſe curabit te.
B ¶ Atq; ſanè quàmuis duo miracula de quibus hodie Euangelium, per ſe ſatis ſunt aperta,
modus tamen, qui inibi tam à domino, quàm à petentibus eſt obſeruatus, haud talis vtpotē
qui plenus ſit ſalutarium doctrinarum, quarum hæc eſt.
C ¶ Prima: Nos ſemper et vſq; ad vltimum ſpiritum bene debere operari. Vnde Apoſtolus: 1. Theſſ. 5
Sed ſemper (inquit) quod bonum eſt ſectamini in inuicem, & in omnes: abundantes in omni 1. Cor. 15
opere domini, ſemper ſcientes quod labor veſter non eſt inanis in domino.

¶Secunda, ſi quis vel aĩa vel corpore laborat, ad dominum cum principe ſynagogæ. Iayro clamare debet, dicẽs: Dñe filia mea. i. anima modo defuncta eſt. ſ. pctõ, veni impone manum, ſcilicet gratiæ tuæ & viuet. Atq; vocatus veniet ipſe p grãm puenientẽ, & manũ imponet per grãm cõcomitantẽ, ſicq; fiet, vt anima p grãm cooperantẽ ſit victura: quandoquidem ipſe eſt, inqt Propheta, qui ppitiaſ oĩbus iniqtatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas. D

Pſal. 102.

¶Tertia, Prælatũ vnũquẽq; debere eẽ paratũ ad adiuuandos ſubditos malè habẽtes, vt qties audierit aliquẽ in anima male habere, ſtatim adeſſe debet. Memor ſe aliquando rõnem p animabus illoꝝ reddituꝝ. Sic in exemplo Chr̃us hodie quũ rogatus eſſet à Iayro, vt ad ſuſcitandam filiam ipſius veniret, non moraſ, ſed ſtatim ſurgẽs, ſecutus eſt eum. In quo & mira illius apparet humilitas & manſuetudo, quod rogatus ilicò rogantẽ cœpit ſequi, qđ & vnuſquiſq; prælatoꝝ facere debet, qbus nihil eſt humilitate & manſuetudine pulchrius. E

Hebre. 13

¶Quarta, ſubditos ediuerſo debere actutum parere prælato tanq̃ illi, q pro animabus ſuis, inquit Paulus, puigilet rõnem redditurus. Hinc idem ait Apl̃us: Serui obedite dñis carnalibus cum timore & tremore, in ſimplicitate cordis veſtri ſicut Chriſto, non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placẽtes, ſed vt ſerui Chr̃i faciẽtes voluntatẽ Dei ex animo cum bona voluntate ſeruiẽtes ſicut dño, & non hominibus, ſciẽtes, quoniam vnuſq;ſq; q̃dcũq; fecerit bonum hoc recipiet à domino. Sic hodie dominum ſecuti ſunt diſcipuli obedientes. F

Hebre. 13
Ephe. 6.

¶Quinta, nos debere in humilitate corã Deo & pximo cõfundi p culpa nr̃a: quo nimiꝝ pacto mulier Emoroyſſa hodie retro & à tergo acceſſit, ſe indignã reputans tãgere pedes dñi, vł plenitudinẽ veſtimẽti, q̃ fimbriã dũtaxat veſtimẽti tetigit. ſ. nõ ſolũ tactu corpali ſʒ & fidei deuotiõe, credẽs ex eo ſe tactu ſanatũ iri. Et reuera admiranda eius fuit mulieris fides, q̃ deſperãs de ſalute medicoꝝ, in q̃s oĩa ſua erogauerat bona, intellexit cœleſtẽ adeſſe medicũ, & in eo totam ſuam intẽtionẽ collocauit. Eiuſmodi fidẽ & in humilitate cõfuſionẽ habuit publicanus q̃ʒ, de q̃ ait Euãgeliſta, q ipſe à lõgè ſtãs, nõ auſus fuerit, neq; voluerit oculos leuare ſed pcutiẽs pectus dixerit: Deus ppitius eſto mihi pctõri. Idẽ fecit Centurio, dicẽs: Dñe nõ ſum dignus, vt intres ſub tectũ meum, ſed tantũ dic verbo, & ſanabiſ puer meus. Hoꝝ & ipſi habere debemus cõfuſionẽ, vtpotè quæ (vt ſcriptura teſtaſ) nõ adducit pct̃m ſed gloriam & gratiam. G

Marc. 5.
Lucæ. 8.
Lucæ. 18.
Matth. 8
Eccl. 4

¶Sexta, fidẽ ſalutis duobus cõſtare. ſ. verbo & ope, vt q̃d q̃s ſe credere dicat, facto comprobet. Siquidẽ corde crediſ ad iuſtitiã, ore aũt fit cõfeſſio ad ſalutẽ. Hinc ſola ea fides approbaſ vera, q̃ per charitatẽ operaſ. Ita q̃a mulier credens dixit, acceſſit & tetigit ſaluata eſt. Eapropter Apl̃us adfirmat eos abominabiles & incredulos, qui Deũ noſſe cõfitenſ, factis aũt negant, H

Roma. 10
Gala. 5
Titum. 1.

¶Septima in virtuoſis actibus noſtris non noſtram, ſed Dei laudem nos debere quærere, & prædicare, & cum Propheta dicere: Non nobis dñe nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Sic Chr̃us hodie inquit mulieri, qđ fides ſua ipſam ſanarat, nolẽs ſuæ virtuti, ſed fidei eius ſanitatis beneficiũ arrogare. Non eñ (inquit) ego ſanaui te, ſed fides tua, vt vitandam oſtentationẽ doceat, & fidei meritum extollat, quanq̃ ipſe & nõ fides mulieris eam proprie curarat. I

Pſal. 103

¶Octaua, tam eſſe Chr̃o facile mortuos ſuo tpe ſuſcitare q̃ eſt facile nos à ſomno dormiẽtes excitare. Eapropter mortui in ſacris literis plęrumq; appellari ſolent dormientes. Hinc dñs ait: Recedite, non enim mortua eſt puella, ſed dormit, vtiq; ſibi dormiebat, qui eam nutu poterat viuificare, quum ſit qui mortificat & viuificat. k

Iohan. 11.
1. Regũ. 2

¶Nona: Nos ab eo qđ iuſtum & bonũ eſt, nõ ppterea debere deſiſtere, q̃m inibi à qbuſdã deridemur: quandoquidem nec Chr̃us hodie à bono inchoato deſiſtit, vtcunq; irriſus. L

Matt. 13.

¶Decima, nos nõ debere blaſphemis & irriſoribus ſed fidelibus reuelare myſteria, q honorant ea, ſic dñs hodie dũtaxat diſcipulos pmittit ſecũ intrare ad curationẽ puellæ, neq; tñ oẽs, vt nos ſimul erudiret, euitare inanẽ gloriã, atq; prorſus nihil eẽ faciendũ ad oſtẽtationẽ. Id q̃d ipſe dñs alibi arguẽs, inquit: Te faciẽte eleemoſynã, neſciat ſiniſtra tua qd faciat dextera tua, vt ſit eleemoſyna tua in abſcõdito, & pater tuus, q videt in abſcondito reddet tibi. M

Matth. 6

¶HOMILIA LXXV. DE EO, QVOD LEGITVR, Iohannis ſexto: Cum ſubleuaſſet Ieſus &c.

Dñica. xxv. poſt octa. penteroſtes.

QVANQVAM PLERVMQVE SEMPER INFRA OCTAuas Pentecoſtes & dñicam aduẽtus dñici nõ vltra vigintiquinq; dñicæ dies cõcurrant, qbus & totidem ſingularia Euãgelia in eo tpis ſpacio legi ſoleãt, quia tamẽ hoc anno accidũt dies, quos gręcè Embolymęos vel Emboliſmales, id ẽ, intercalares appellant, euenit, vt hoc nimirum anno vigintiſex dñicę intra id, de quo dixi, tempus occurrunt, quibus totidem deberẽt applicari, & ſingula p loco & tpe Euangelia, quum tñ in eccl̃ia viginti tantũ quinq; ordinata ſint, & ita quidem vt ſemper vltima dominica ſiue proxima ante dominicam aduentus legatur euangelium, qđ paulò- A B C D

Digitized by Google

paulò ante recenſuimus, qđ & in media quadrageſima legi cõſueuit, ſitq; in arbitrio Eccleſia-
ſtis ſiue Concionatoris diuini verbi, qđ voluerit populo recenſere Euangelium, proinde ne
quid tempori detrahat, & ſuis quoq; honor Dei electis aduerſet, nos Euangelium quod alio-
qui in Eccleſia ad proximam dominicam leget, hodie vobis exponẽdum ſuſcepimus vĩ ideò,
vt futura dominica, quæ cõmemorationi admirandæ præſentatõis in templum diuæ Deipa-
ræ virginis dicata eſt, eiuſdem virginis laudũ præconia p̃ virili detonemus, q̃niam ipſius iam
olim præcones vtcunq; indigni fuimus, futuri quoad hoſce ſpiritus rexerit artus. Sumamus
itaq; verba Euangelij & qđ ſit in ſpũ velint, breuiter quatenus annuet Deus, videamus.

B ¶Atq; ſanè ſciendum velim, cibationem quinq; millium viro℞, quam nobis Euangelium
ob oculos ponit, indubie repræſentare refectionẽ æternæ beatitudinis, in qua dñs, vt ipſe aliàs Lucæ.12.
adfirmat, præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & tranſiẽs miniſtrabit illis. Vſqueadeò mini Apoca.7.
ſtrabit, vt qui inibi diſcumbent nõ amplius neq; eſurient, neq; ſitient, vtpotè ſaturati perfruitio-
ne eius gloriæ, de qua Propheta: Satiabor (inq̃t) quum apparuerit gloria tua. Iure igitur, vt eſt Pſalm.16
in Apocalypſi: Beati qui ad cœnam nuptiarum agni, id eſt, ad refectionem æternæ beatitudi- Apoc.19
nis vocati ſunt, quiq; electi, id eſt, ea digni ſunt. Qua nimirum refectione, vt digni efficiamur,
Euangelium ſub myſterio quatuor recenſet, quæ facere habemus: nempè, vt exeamus de ci-
uitatibus in deſertum, dominum audiamus, noſtrarum infirmitatum curam ſuſcipiamus, ſu-
per fœnum diſcumbamus: ſiquidem hæc quatuor videantur re ipſa ſub myſterio feciſſe ho-
mines, qui hodie ad ſaturitatem refecti fuere.

C ¶Primo (inquam) vt & ipſi in æterna beatitudine reficiamur, neceſſum eſt, vt de ciuitatibus
in deſertũ. i. vt per ꝓpoſitum bonũ de voluptatibus, q̃bus plerumq; abundant ciuitates, exea-
mus in deſertũ abſtinẽtiæ, laborumq; pœniæ: Id qđ faciemus, vbi huius mundi vanitatibus
renuntiauerimus, & quæ in eo ſunt cõſtanter cõtempſerimus. Ad qđ hortat̃ Iohannes, dicẽs: 1.Iohã.2.
Nolite diligere mundũ, neq; ea, quæ in mũdo ſunt. Quoniam om̃e qđ eſt in mũdo, cõcupiſcẽ-
tia carnis eſt, & cõcupiſcẽtia oculo℞, & ſuperbia vitæ. Et mũdus tranſit, & cõcupiſcentia eius.
Exeundum igitur nobis eſt cum Chriſto trans mare Galilææ in deſertum. Galilæa quidem
eſt rota vel volubilis, cuiuſmodi profectò mundus eſt, & quicquid in eo viſitur.

D ¶Scđo, audiamus verbũ ſalutis. ſ. auribus firmæ fidei, quo ꝓpoſitum præcõceptũ exequa-
mur. Quo ſanè mõ dñs ſæpe monuit vt q̃ haberẽt aures audiẽdi audirẽt. i. vt nõ ſolum auribus Mat.11.13
corporeis, ſed & animi audirẽt, qđ fit, quũ bona, quæ audimus, ſequi prorſus ꝓponimus, & ea Lucæ.8.
deinde facimus, quales ſunt, q̃ verbi Dei in corde bono & optimo audientes retinẽt, & fructũ Lucę.8
afferunt in patientia. Non enim (inquit Apoſtolus) auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed Roman.2
factores legis iuſtificabuntur. Proinde hortatur diuus Iacobus, inquiens: Eſtote autem facto- Iaco.1.
res verbi, & non auditores tantum, fallentes voſmetipſos.

E ¶Tertio curemur à languoribus pctõ℞, q̃bus ꝑgrauantibus, impoſſibile eſt ꝓcedere ad cõ-
uiuiũ futuræ gloriæ. Sic & de eis, quo℞ alter ad villam. i. ſupbiã, alter ad negotiationẽ. i. auari-
tiam abijt, dñs dicebat. Nuptiæ q̃dem paratæ ſunt, ſed q̃ inuitati erant nõ fuere digni. Procedi- Matt.22
mus aũt ad eiuſmodi cõuiuiũ per opa bona, meritoria ex gr̃a & ex libero arbitrio ꝓcedẽtia, q̃-
niam verò pctõres ſuis delictis inimici dei cõſtituunt̃, ſubſequẽs eſt, vt gr̃a careant, & ſic opera Iaco.4
Deo accepta ꝓducere nequeant. Siquidẽ nunq̃ Deo placeat opus, dum operans diſplicet: quã-
doq̃dem dñs ad Abel prius, deinde ad munera eius reſpexerit. Vnde corollariũ hoc elicitur, Gene.4
nunq̃ Deo placere opus, vel quamlibet p̃ ſe bonũ nec eſſe meritoriũ, ſi q̃ id operat̃ ſit malus. Qđ
(obſecro) opus melius q̃ ꝓpl̃o Dei verbũ annuntiare, eumq; ad iuſtitiam erudire, vtpotè de cu-
ius ꝓdicatoribus, ſcriptura dicat: Qui ad iuſtitiam erudiũt multos, fulgebũt quaſi ſtellæ in ꝑpe-
tuas æternitates. Sed audi q̃d ad pctõrẽ prędicatorẽ dicit dñs: Quare tu enarras iuſtitias meas, Daniel.12
& adſumis teſtamentũ meũ p̃ os tuũ? Arguã te, & ſtatuã cõtra faciẽ tuã. Neceſſum eſt ꝓinde, Pſal.49
vt ante oĩa à peccatis purgemur, ſi ad cibationem æternæ felicitatis ꝑuenire voluerimus.

¶Quarto, vt à peccatis emundati ſup fœnũ recũbamus. i. vt quieti à tumultu paſſionũ qui-
eſcamus. Quid em̃ fœnũ eſt, niſi caro nr̃a iuxta Eſaiam, dicentẽ: Omnis caro fœnũ, & oĩs glo- Eſaie.40
ria eius quaſi flos agri. Iubemur ideoq; ſedere ſup fœnũ nr̃æ carnis, ipſam ſubiugando. ſ. ne ſur- 1.Petri.1.
gendo p̃ mala deſideria pugnet cõtra ſpm̃. Hinc Paulus hortat̃, inquiẽs: Mortificate ergo mẽ- Coloſſ.3.
bra vr̃a quæ ſunt ſup terram. ſ. fornicationẽ immunditiam, libidinẽ, auaritiam &c. Si em̃ ſecũ-
dũ carnẽ vixeritis, moriemini. Si ãt ſpũ carnẽ mortificaueritis, viuetis. ſ. hic p̃ gratiam, alibi p̃ Roma.8.
gloriam, reficiendi ibi vſq; ad ſaturitatem æternæ gloriæ per Chriſtũ, qui verè Propheta ve-
nit in mundum, ad eam refectionem nos inuitaturus.

¶HOMILIA LXXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Geneſis.28. Vere dominus eſt in loco iſto, & ego neſciebam &c.

In ferijs dedicationis templi.

Digitized by Google

TRADIT SCRIPTVRA Poſtq̃ Deus Max. Iudæis feſta taber A
naculoꝝ ſuo tp̄e annuatim & ſuis ꝗdem cerimonijs ſeruari iuſſiſſet,
Deuter.6. eum deinde ſubiunxiſſe in hunc modū. Quū interrogabit te filius tu
us cras, dicēs: Quid ſibi volunt teſtimonia hęc atq; cęrimonię & iu-
dicia, quę pręcepit nobis dn̄s Deus noſter, dices ei: Serui eramus Pha
raonis in Aegypto, & eduxit nos dn̄s de manu forti, fecitq́; ſigna &
ꝓdigia magna & peſſima in Aegypto contra Pharaonē & omnē do
mū illius in conſpectu noſtro, & eduxit nos inde, vt introductis da-
ret terram, quam iurauit patribus noſtris. Pręcepitq́; nobis dominus
vt faciamus oīa legitima hæc, & timeamus dn̄m Deū noſtrum, & be
ne ſit nobis cunctis diebus vitę noſtrę ſicut eſt hodie, eritq́; nobis miſericors .ſ. in futuro, ſi cu-
ſtodierimus & fecerimus oīa pręcepta eius coram Deo noſtro, ſicut mandauit nobis. In qui-
bus ſanè verbis fratres chariſſimi, quid aliud dominus pręcipuè ſubindicauit q̃ cauſas, propter
quas velit aliquot ſingulares ſuo tempore inſtituendas ſolemnitates, feſtasq́; dies, nimirum
¶Primo, vt multipliciū beneficioꝝ Dei memoriam cū grāꝝ actōe innouemus. Scđo, vt per B
hoc ad maiora beneficia pręcipiēda ꝑparemur. Sic etenī ob memoriam liberatōis populi Iſra-
Exodi.13, hel ab Aegyptiaca ſeruitute in manu forti, percuſſis in vniuerſo Aegypto primogenitis, iuſſit
Leuiti.24 dn̄s celebrari ꝑ ſingulos annos feſta paſchalia, ac agnū manducare. Sic & feſta tabernaculoꝝ
ſeruari ꝑcepit. Inde quoq; Eccleſia catholica in nouo teſtamēto ꝑmota, varias in anno ſolēni
tates ſub diuerſis cęrimonijs celebrari Chr̄ianis ſubſtituit, vt & ipſi in diebus eaꝝ ſolēnitatum
planè eſſemus cum grāarum actione memores beneficiorum Dei in eis diebus nobis exhibi-
torum, & deinde ſic grati maiora à Deo beneficia conſequeremur. Sic nimirum inter pluri-
1. Cor. 5, ma alia feſta celebrandum ſtatuit paſcha, quippe vt in eo cum gratiaꝝ actione memores eſſe-
Iohan.1, mus, quomodo tunc temporis Chriſtus dominus & ſaluator noſter, perinde atq; paſcha no-
Oſee.13 ſtrum ꝓ nobis ſit immolatus, ipſeq́; verus & innocēs agnus morte ſua abſtulerit pctā mundi,
quiq́; ſua morte mortē nr̄am deſtruxerit, & reſurrectōe ſua vitam nobis repararit. Eoꝝ ſi (in-
quam) cū grāꝝ actōe eſſemus memores, vt & adhuc, qm̄ quotidie peccando ſpiritualiter mo-
rimur, virtute eius reſurrectionis denuo, & iterum nobis vitam reddere dignaretur & cętera.
¶Sic quoq; eaipſa Eccleſia hodie nobis hoc in loco eē voluit ſolēnitatē, quę dedicatōis tem- C
pli vel domus Dei appellari cōſueuit nō vtiq; citra exemplum neq; ſine cauſa. Siꝗdem conſtet
Gene.28 temploꝝ dedicatōis feſta oīm eſſe multo vetuſtiſſima, Dn̄o enī templa cōſtruxerūt & dedica-
Numer.7 runt viri ſanctiſſimi & ſapiētiſſimi & iuſtiſſimi, Iacob, Moyſes, Solomon, Iudasq́; Machabęus
3. Regū. 8 vt ſcripturæ nō obſcurè ꝓdunt, quę nimiꝝ feſta vſqueadeò Chr̄us nequaq̃ īprobāda cenſuit,
2. Para.5, vt etiam illa pręſentia ſua ſanctificare dignatus ſit. Facta enī (inqt Iohannes Euangeliſta) ſunt
1. Mac.4 Encęnia .i. feſta dedicatōis templi in Hieroſolymis & hyems erat & ambulabat Ieſus in tem-
Iohan.10, plo in porticu Solomonis. Sic (inquā) & hodie nobis ē feſtū dedicatōis huius loci & tēpli & ꝓin
de exēplo ſanctoꝝ patrū ſumma frequētia & veneratiōe frequētandū & cōcelebrandū, ſuisq́;
cęrimonijs & canticis ex animo colendū. Et ſi cauſam huiuſce feſtæ ſolēnitatis quæſieris, faci-
le reſpōderim cum ſancto patriarcha Iacob ꝗa hodie eſt dies, in qua deus dn̄s noſter primū ve
rè cœperit eſſe in hoc loco, qđ ego neſciebam. Quod ſanè reſpōſum adeoq́; thema noſtrum,
vt melius in profectum tuum intelligas, neceſſum eſt, audiamus breuiter hiſtoriam, vnde id
deſumptum eſt, quæ in hunc ſe habet ſenſum. ¶Iacob ꝗdem patriarcha quū ex obedientia D
Gene. 28, patris ꝓgeret ad auunculū pernoctans in campis obdormiuit. Quo in loco dormiēs, vidit in
ſomnis ſcalā ſtantē ſup terram, & cacumē illius tangēs cœlū, angelosq́; Dei aſcendētes & de-
ſcendētes ꝑ eam & dn̄m innixum ſcalæ, dicentē ſibi: Ego ſum dn̄s Deus Abrahā pr̄is tui & De-
us Iſaac. Terra in qua dormis, tibi dabo, & ſemini tuo, eritq́; ſemen tuū quaſi puluis terræ &c.
Cū igif euigilaſſet de ſomno Iacob ait: Verè dn̄s eſt in loco iſto, & ego neſciebā. Pauēsq; q̃ ter
ribilis (inqt) ē locus iſte. Nō eſt hic aliud, niſi domus Dei & porta cœli. Surgēs ergo Iacob ma-
ne tulit lapidē, quē ſuppoſuerat capiti ſuo, & erexit in titulū, fundens oleū deſup, appellauitq́;
2. Para.3, nomē vrbis Bethel &c. & lapis quē erexit domū Dei: nimiꝝ qđ tū viderit ibi fore templū, ꝓ-
ut futuꝝ erat, tū qđ ibi, vt in tēplo, ipſe in ſuo reditu eēt ſacrificaturus & oblaturus munera dn̄o
quē verè cognouit ex oraculo ꝑdicto eē in eo loco, id qđ prius ignorabat, inquiēs: Verè domi
nus eſt in loco iſto & ego neſciebam. ¶Id nimiꝝ Iacob ipſe in ſpū nō mō de eo, ſed & de om̄i E
loco vbi domus Dei eſt, vł cōſtructa, vł cōſtruenda dixit, quę tn̄ Dei peculiariter fieri adſolet
L. ſacra ff. q̄n eidem dedicaf .i. certis quibuſdam cęrimonijs, appropriaf. Eſt enī dedicare nihil aliud q̃ rē
de re. diui. aliquam alicui nō mō peculiarē, ſed & planè ꝓpriam facere, eiusq́; deinde vſum dumtaxat in
illius, cui facta eſt dedicatio, gloriam vtilitatemq́; referre. Hinc dedicatio templi, quando ipſm
prius ꝓphanū vſuiq́; terreno humanoq́; deputatū nūc Deo Opt. Max. vł eius diuis peculiari-
ter, & ita quidem appropriaf, vt deinceps nihil in eo aliud agaf, q̃ quod Dei eſt, & eius diuoꝝ:
q̄nquidem ipſm illud templū iam deinde ſit locus, in quo verè ſit dominus.

¶At audio

Digitized by Google

F ¶At audio hic quęri quomodo recte dixerim cum ſanctiſſimo Iacob patriarcha hoc in lo-
co verò eſſe dñm, pinde ille aliàs haud ſit vel eẽ poſſit? Nónne (inqs) Deus vbiq; eſt? Vtiq;. Siq Hiere. 23
dem Deus ipſe de ſe dicat: Nunqd nõ cœlũ & terram ego impleo? Et Dauid ad illum: Quò ibo Pſal. 138.
(inquit) à ſpũ tuo, & quò à facie tua fugiam? Si aſcẽdero in cœlum, tu illic es, ſi deſcẽdero ad in-
fernum ades. Si ſumpſero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc
G manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. ¶Et quomodo etiam Iacob dicit domi- 3. Reg. 8
num verè eſſe in loco iſto paruo, quum Solomon dixerit. Ergo ne putandũ eſt, quòd vere De
us habitet ſuper terram? Si enim cœlũ & cœli cœlorũ te capere non poſſunt, quanto magis do Actor. 7
mus hęc, quam ædificaui tibi? Cui Apl'us ſubſcribit, dicẽs: Deus q fecit mundũ & oĩa quę in eis
ſunt, hic cœli & terræ cũ ſit dñs, nõ in manufactis tẽplis habitat, q magis cõtinet oĩa, tanq̃ cau
H ſa, dans eis eſſe & conſeruãns. ¶Reſpondeo, Deũ vtiq; ſua diuina maieſtate eſſe vbiq;, non
vt corpus, ſed vt ſpm̃, & ita quidẽ in omni eſſe loco, vt oĩa vniuerſaliter continentem, omniaq;
diſponentẽ, ſed longè tamẽ aliter atq; aliter. Apud homines malos eſſe, præſtantem atq; diſſi
mulantem, apud electos homines, operantẽ & ſeruantẽ, apud ſuperos paſcentẽ & cubantem,
apud inferos arguentẽ & damnantẽ. Itaq; (ſi licet dicere) apud ipios ẽ in diſſimulatõe, quũ eñ
facit ſolẽ ſuũ oriri etiam ſup malos, cũ ipſis eſt in diſſimulatõe, & vbi diſſimulatio eſt, ibi veri-
tas eſſe quaſi non exiſtimat. Apud iuſtos eſt Deus in veritate, apud angelos in felicitate, apud
inferos in feritate ſua & furore ſuo. Sanè vbi idem pluit ſup iuſtos & iniuſtos, pater eſt miſeri- Matth. 5
cordiarũ, expectans homines ad pœniam. Vbi damnat obſtinatos, iudex eſt. Vbi cubat, ſpõ
ſus eſt, & beata anima, quam introduxerit in cubiculũ ſuũ. Hoc aũt in loco templi verè eſt, &
verè dñs eſt, qm̃ in nomine eius nõ duo aut tres hoĩes, ſed multi planè congregati perſeuerãt, Daniel. 7.
ſiquidem hic ſint homines fideles, & angeli ſancti iuxta Iacob viſionẽ, & ſua deniq; dñs pręſen
tia ſub ſacro ſancto Euchariſtiæ ſacro, vbi haud dubiè verè eſt, quum adeſt, exaudiens & ſtans
in medio, qualiter eſt vbi, ſicut hic, in eius nomine multi ſunt congregati: quandoquidem ipſe Matt. 18
ait: Dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſup terram de omni re quacunq; petierint, Iohan. 16
fiet illis à patre meo, qui in cœlis eſt. Vbi eñ ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi
ſum in medio eorũ. Si hoc fratres, quanto magis in medio exaudiens, & vere erit in hoc loco
tẽpli, vbi in noĩe eius tot ſunt homines, ac tot angeli? An non verè ibi eſt vbi ẽ benignus, miſe Iohel. 2
ricorsq;? Vtiq; quum ipſe propriè ſit benignus & miſericors. Ideoq; verè ibi eſt, vbi talis eſt.
I ¶Quod verò Apl'us dicit dñm non habitare in templis manufactis, hoc ſanè vult ipſm non Actor. 17
ibi localiter & corporaliter quaſi alibi non eſſet, contentũ eſſe: quẽadmodũ nonnulli malè opi
nabant, q illum pinde vt corporalẽ & in vno nõ alio loco putarũt adorandũ, contra quos non
modo Paulus, ſed & Chr'us alibi dicit: Mulier crede mihi, quia venit hora quãdo neq; in mon Iohan 4.
te, neq; in Hieroſolymis adorabitis patrẽ. Sed venit hora, & nunc eſt, quando veri adoratores
adorabunt patrẽ in ſpũ, id eſt, non corporaliter vt vos, & in veritate, id eſt, non ſolũ verbo, ſed Eſaiæ. 29
corde. Nam & pater tales quærit, qui adorent eum. Spũs eſt Deus, & eos qui adorant eum in Matt. 15
ſpũ & veritate oportet adorare. Vult eñ Deum vbiq; poſſe adorari, quoniam vbiq; ſit, & non
in vno loco tantum eſſe contentũ: q̃uis verè eſſe dicat in hoc loco tẽpli, quod ibi tot in eius
ſint nomine & angeli & homines congregati, quos iuxta ſuam ineffabilẽ miſericordiam ideò
K citius, quàm alibi vult exaudire: quemadmodum ab illo exorauit Solomon, dicens: ¶Exau- 3. Reg. 8
di orationem domine, quam orat in loco iſto ad te ſeruus tuus, vt exaudias depcationem ſer-
ui tui, & populi tui Iſrael, & q̃dcunq; orauerit in loco iſto, & exaudias in loco habitaculi tui in
cœlo, & cum exaudieris propitius eris. Id quod ipſe dominus ſuis verbis ſe facturum promit-
tit, inquiens: Elegi & ſanctificaui locũ iſtum, vt ſit ibi nomen meũ in ſempiternũ. Et pmaneãt 2. Para. 7
oculi mei, & cor meũ ibi cunctis diebus, & aures meæ erectæ erunt, in oratões eius, qui in iſto
loco adorauerit. Hinc alibi Heliodorus ait: Qui habet in cœlis habitationem viſitator & adiu 2. Mac. 3.
tor eſt loci illius. Et hoc eſt, quòd Deus peculiarius hoc in loco nos orare voluerit, quàm alibi Hiere. 7.
ipſumq; ideò vocaſſe domũ oratõis eſſe domũ ſuam, vtpote in quo vere .ſ. propitius habitet, Eſaiæ. 56
L in quam & ipſe vnà Apoſtoli gratia docendi & orandi ingreſſi ſunt. ¶Ex ijs fratres puto cõ- Matt. 21
ſtare, quàm nobis dies illa eſſe debuerit læta, & quantam Deo in ea gratiarũ actionem exhibe- Marc. 11.
re, & quantam huic loco frequenter reuerentiam impendere, & quo honore ipſum viſitare de- Lucæ. 19.
beamus, vt in quo dominus vere hodie eſſe cœperit, & per fidem in cordibus noſtris pr mum Iohan. 2.
M habitare cum ineffabili gratia. ¶Quid ergo fratres, nos hodie & quomodo hic eſſe debemus Acto. 23.
in quanta reuerentia ſtare in loco iſto, vbi Deus eſt operans & ſeruans, aſcendentes & deſcen-
dentes? Vtiq; ſanctos nos eſſe oportet: quoniam ſi dominus hic vere eſt, idemq; ſanctus eſt
oportet vt ipſi ſancti ſimus, Eo ipſo dicente: Sancti eſtote, quia ego ſanctus ſum dominus Deus Leuit. 19.
veſter. Et præſertim eo in loco qui à domino ſancto ſanctus eſt, vbi nemo niſi cum puritate
exutis calceis ſtare debet, domino ad Moyſen dicente: Nõ appropinques huc, ſolue calciamẽ- Exod. 3
tum de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt. Si igitur fratres, in ſalutem animę
noſtræ hunc templi locum, in quo dominus vere eſt ingredi, & in eo eſſe voluerimus.

¶Primo

Digitized by Google

¶Primo, exuamus de pedibus noſtris calciamenta, id eſt, abijciamus ex animo deſiderium N
Matth.10. rerũ harũ inferiorũ & terrenarũ (quæ p calciamẽta deſignant) & corda ſurſum ad cœlos habea-
2. Timo.2. mus. Hinc Chrũs noluit ſuos Apoſtolos deferre calciamẽta, id ẽ, curas rerũ ſecularium. Qui enĩ
Coloſſ.3. (inqt Paulus) Deo militat, ſe negotijs ſecularibus nõ implicat, ſed vt ei placeat, cui ſe pbauit.
Matth.6. Eapropter idem aliàs ait: Quę ſurſum ſunt quęrite, vbi Chrũs eſt, in dextera Dei ſedẽs, nõ quę
ſup terram ſunt. Et hoc eſt, qđ Chrũs voluit nos orare in cubiculo, oſtio clauſo & abſcondito
id eſt, ſine cura rerũ ſecularium & tpalium, ne mens alibi quàm cum Deo eſſet. ¶Scđo, cũ Iacob O
Lucæ.18. è ſomno ſurgamus, non tñ vt Iacob à virtutibus, ſed à vitijs, & cum publicano aſcẽdamus ad
Ephe.5. hunc tẽpli locũ, à longè obtutis cũ pudore oculis ſtantes oremus in pœniã: Deus ppitius eſto
mihi peccatori. Sic enĩ hortat Apl̃us, dicẽs: Surge q dormis, & exurge à mortuis, & illumina-
bit te Chrũs. ¶Tertio, & ipſi cũ Iacob nos Deo dedicemus, & vboueamus oblatõibus pijs & P
Hebre.13 ſpũalibus maximè, vtpote deuotis ex animo orõnibus, obſequijsq̃ rõnabilibus. De cuiuſmo-
1. Petri.2. di oblatõe ait Paulus: Offeramus ergo hoſtiam laudis ſemp Deo, id eſt, fructũ labiorũ confitẽ-
Pſalm.50 tium nomini eius. Eiuſmodi enĩ hoſtiæ (inqt Petrus) ſunt acceptabiles Deo. Et Dauid ait: Sa-
crificiũ Deo, ſpũs contribulatus, cor contritũ & humiliatũ Deus non deſpicies. Vtpote ſine q
ſacrificio Deus nolit aliud, qđ reale eſt, acceptare: pmiſſo aũt illo. Tunc (inqt Propheta) acce-
ptabis ſacrificiũ iuſtitiæ, oblatões & holocauſta, imponẽt ſup altare tuũ vitulos. ¶Igit frẽs, Q
ſi haſce tres conditões & doctrinas ſeruauerimus, ſancti erimus cum ſancto Deo, q vere eſt in
hoc loco, & vos fortè ignoraſtis. His (inquam) tribus vos conditõibus Deo dedicabitis, q ve-
Iohan.14 rè ita eritis Dei domus, in quo ille ſua grã eſt inhabitaturus, dño dicẽte: Si qs diligit me, ſermo
Hebre.3. nem meũ ſeruabit, & pater meus diliget eum, & ad eũ veniemus, & manſionẽ apud eum facie-
mus. Fęlix igit & verè beatus, q is efficit locus, in quo dñs verè eſt, vti in domo ſua, q ppterea
ſemp ſe ſanctificare debet p hæc tria, quæ recenſuimus. ſ. p veram pœniã & lachrymoſam,
quæ in tẽplo p aquam benedictam ſignat. Per emundationẽ à vitijs ad virtutes ſplendidas &
1. Cor.3. mundas, quæ p incenſa & clara in tẽplo lumina ſignificant, itemq̃ p orõnes & laudes pias ſi-
2. Cor.6. mulq̃ deuotas, quæ p continua in templo cantica inſinuant. ¶Adeò vt & hic realis templi R
locus, eiuſq̃ dedicatio pręcipue nos admoneat, qđ ipſi eſſe templũ debemus, dño Deo dedi-
cati, q vere hoc eſt in loco pius & miſericors, in cœlis verò cũ ſumma & aperta ſuæ maieſtatis
1. Cor.15 gloria, quo cũ deuenerimus vere erimus beati, qñ ipſe Deus, qui eſt beatitudo, oĩa erit in oĩbus
Pſalm.83 nobis. Ideoq̃ Propheta inquit: Beati qui habitant in domo tua dñe, in ſecula ſeculorũ lauda-
bunt te, quod nobis concedat, qui vere eſt dñs in loco iſto.

¶FINIS HOMILIARVM DE TEMPORE TERTIAE CENTV
riæ. ¶Sequuntur Homiliæ de Sanctis Centuriæ eiuſdem.

¶HOMILIA LXXVII. DE EO, QVOD LEGITVR,
Matthæi quarto: Ambulans Ieſus iuxta mare Galilææ &c.

In ferijs diui Andreæ.

1. Cor.4.11 QVONIAM IN HOC DIVORVM Feriæ paſſim in Eccleſia ſunt in- A
Hebre.13 ſtitutæ, vt in eis vitam eorũ & conuerſationẽ ſanctam audiẽtes, inſtituamus &
ipſi vitam ſanctam atq̃ ſic Chrm̃ ſequamur, vt & illi ſunt ſecuti, pfectò iuſte no
bis inſtitutæ ſunt ferię diui Andreæ, qui vt primus oĩm Apoſtolorũ à dño ad
apoſtolatũ vocatus eſt, ita in ſe nobis vere exhibet, qđ Chriano primũ eſt ſer-
uandũ, & ſine quo nullũ opus, vł quamlibet bonũ Deo eſt acceptũ. Sed qđ hoc
eſt inquis? Eſt inquam obediẽtia cũ charitate prorſus coniũcta, & cũ ipſa in ope pio pſeuerãtia.
¶Quàm vere obediẽs fuerit Chro diuus Andreas, eius arguit conuerſionis initiũ. Ait nanq̃ B
Euangeliſta hodie, qđ cum Ieſus ambulaſſet iuxta mare Galilęæ, vocaſſetq̃ Andream vnà cũ
fratre Symone ſe ſequi, qm̃ eẽt ipm factũrus piſcatorẽ hoĩm. i. diuini verbi prędicatorẽ, mox
ſit ſecutus eum: nẽpe relictis retibus & oĩbus quę habuit. Nõnne vera eſt & pfecta obedientia
qđ ille ſic ad vnius iuſſionis vocẽ relictis retibus, parẽtibus, amicis, hocq̃ genus oĩbus ſecutus
eſt vocantẽ, quẽ nulla adhuc vidit facere miracula, nec aliqđ ab eo de pręmio ęternę retribu-
tionis audierat, & tamẽ ad vnũ dñi pręceptũ, hoc, qđ poſſidebat, relicto ſecutus eſt eum, non
diiudicans, nõ hęſitans, nõ ſolicitus vnde veniret, nõ cõſiderans, quonam modo rudis homo,
& ſine lr̃is pdicator fieri poſſet, nihil deniq̃ interrogans ſine omi mora relictis retibus & naui
ſecutus eſt dñm. ¶Vtiq̃ tam ſpontanea & rõnalis, pprię voluntatis, abnegatio vera indubi- C
Matt.16 tataq̃ eſt obediẽtia, vnicuiq̃ ad ſalutẽ neceſſaria. Chro dicẽte: Si qs vult poſt me venire, abne
Marci.8. get ſemetipm, & tollat crucẽ ſuam quotidie, & ſequat me. Id qđ ſine controuerſia ſeruaſſe au-
Lucę.9 dimus diuũ Andream atq̃ ita obediẽtiam cuſtodijſſe cũ oĩbus ſuis conditõibus. ¶Quarũ D
Prima eſt, vt obediat libẽter ſine contradictõe. Ita ait Chrũs: Meus cibus eſt, vt faciam volun
tatem

Digitized by Google

E tatē eius, q me miſit. Sic Saulus obediēs fuit, quū rogauit, dñe, qd me vis facere? Sic hodie An
dreas ſine omni, etiā clādeſtino murmure, paruit voci dñi. ¶Secūda, vt obediat ſine diſcuſ
ſione. Sic deus dixit. Qd p̄cipio tibi, hoc tm̄ facito, ne addas quicq̄, nec minuas. Siqdē pfecta Deute. 12
obediētia nō diſcernit qd vl q̄re p̄cipiat, nullā allegat, neq; excuſationē, neq; ſimulationē p̄tē-
dit, neq; īpoſſibilitatē. Ita nihil horū hodie allegauit diuus Andreas, ſed audita voce Chr̄i ſim
F pliciter ſecutus ē. ¶Tertia, vt obediat hilariter ſine triſtitia: qñ qdē ſerenitas ī vultu, dulcedo Eccl. 35
in ſermonib⁹, multū colorāt obediētiā obſequētis. Vñ ſcriptura, In oī dato hilarē, inqt, fac vul
tū. Sic certe nulla viſa ē in diuo Andrea triſtitia, q lætus dñm ſecutus ē. ¶Quarta, vt obediat Eccleſi. 5
cito & ſine mora. Sic ſcriptura ait. Nō tardes cōuerti ad dñm, & ne differas de die ī diē. Ita ho
G die dr̄, q̄ Andreas ſtatī relictis rhetib⁹, dñm ſit ſecutus. ¶Quinta, vt obediat virilr ſine defe- Iacobi. 2
ctione: qñquidē q offendit ī vno, reus ē factus oīm. Sic filius Tobiæ dicebat. Oīa q̄ p̄cepiſti mi Tobie. 4
hi pr̄, faciā. Et Chr̄s q̄q; factus ē patri obediēs vſq; ad mortē. Ita nimirū in oībus ē ſecutus vo Philip. 2.
lūtatē dñi, vt & ipſe mortē crucis ſubire nō dubitarit. ¶Sexta, vt obediat humiliter ſine ela- Luc. 17
tione, rationabilr ſine offenſiōe. Cū em̄, inqt Chr̄s, feceritis oīa, q̄ p̄cepta ſunt vobis, dicite, ſer Actorū. 5
ui inutiles ſum⁹. Atq; oportet, aiūt apoſtoli, deo magis obedire q̄ hoībus. Sicut em̄ ī poteſtati
bus hūanæ ſocietatis maior ptās minori ab obediēdū p̄ponit, ita deus oībus. Ita nimirū Andre
as relictis oībus. ſ. parentibus & cōſanguineis, dñm ſequutus eſt, iuxta dñm dicētē. Qui amat Matt. 10
H patrē aut matrē plus q̄ me, nō eſt me dignus. ¶Septima, vt obediat, pſeueranter ſine ceſſati- Marci. 8
one. Qui em̄, inquit dñs, perſeuerauerit in finē, hic ſaluus erit. Hinc apl̄us. Bonū aūt, inquit, fa Marc. 10
cientes, non deficiamus, tēpore em̄ ſuo metemus. Et rurſum. Nolite deficere benefacientes. Gala. 6 2. Theſſ. 3

¶Quàm vero diuus Andreas dño ſuo Ieſu Chriſto perſeueranter, & in charitate obediuer-
rit, ſatis ſuperq; declarat & teſtatur de eius vita hiſtoria, in hunc ſenſum habens.

I ¶Andreas poſt Chr̄i aſcenſionē ex ſorte p̄dicatū profectus eſt in Scythiam, deinde ī Acha Pſalm. 18
iam, vbi verbū dei conſtantiſſime p̄dicauit, factusq; eſt ex piſcatore piſcium, piſcator hominū Roma. 10
vt qui totā pene Achaiam Chriſto ad fidem ſuis prædicationibus acquiſiuit. Vnde & Aegeas
procōſul ibi (cuius vxorē quoq; ad fidē conuerterat) quū nollet idolis inſeruire & ſacrificare,
nec Chriſtū negare, iuſſit eum virgis & fuſtibus cædi, & curſum manibus ac pedibus cruci alli-
gari, vt ſic longiorem reciperet cruciatum. Quo ad crucem ducto, cœpit aceruatim populus
acclamare. Innocens ſanguis eius, ſine cauſa damnatur. Quos ipſe inſtanter orauit, ne facerēt
tumultum, neúe ſuum p̄pedirent martyrium, ſimulq; ad dominum deum obſecrans, inquit.
Tu es meus Chriſte, quem dilexi, quem confeſſus ſum, tantum in hac voce exaudi me, ne per-
K mittas me ab īpio iudice deponi. Qd dicēs & crucē aſpiciens, ait. ¶Salue crux, q̄ in corpore
Chr̄i dedicata es, & ex mēbris eius tanq̄ margaritis ornata, ſecurus & gaudēs venio ad te, ita
vt & tu exultās ſuſcipias me, diſcipulū eius, q pepēdit ī te, Amator tuus ſemp fui, & deſideraui
amplecti te. O bona crux, diu deſiderata, ſolicite amata, ſine ītermiſſiōe q̄ſita, & aliqñ cōcupiſ
cēti aīo p̄parata, Accipe me ab hoībus & redde me mgr̄o meo, vt p te me recipiat, q p te me
redemit. Quibus dictis, cruci ē adfixus, in qua biduo pendēs & mirabiliter p̄dicās, plus q̄ vigin
ti millia hoīm ad Chr̄m cōuertit, & in ſummo tādē e cœlo lumine mortē in dño obijt.

L ¶Nōne frēs, mirabilis ac vera diui Andreæ obediētia, q̄ ſic cōiunctā habuit charitatē & pſe-
uerantiā? q recte omni eſt victima melior, vtpote ſine q̄ ſacrificiū deo acceptū non eſt. Hinc Eccleſ. 4
p̄pheta. Ad dñm, ſacrificabo, inqt, tibi volūtarie, & cōfitebor nomini tuo, qm̄ bonū eſt. Ideo Pſalm. 53
Abrahā cōmendat tātopere, q̄ tā volūtarie in tantaq; charitate obediuerit deo, filiū Iſaac ſa- Geneſ. 22
M crificaturus. ¶Quid autē præcipue docemur, exemplo diui Andreæ q̄ obedientiā, ita vt ne Roma. 13
dū deo, ſed & oībus noſtris ſuperioribus, q nobis vice dei cōſtituti ſunt, ſic obediamus, vt quę
cunq; (modo nō ſint cōtra deū) quæ nos facere voluit, ſequamur cum humilitate & charitate,
ſine murmure & contradictione, memores, nullum opus, vel quamlibet per ſe bonū, deo pla
cere, quod non commendat charitas. Hinc apl̄us. Si tradidero, inquit, corpus meum ita vt ar 1. Cor. 13
deam, charitatē autē non habeam, nihil mihi prodeſt. Deniq; obediamus perſeuerāter vſque Matt. 10
in finē, ſcientes neminē ſaluari, niſi eū, q perſeuerat in finem: imò & ſcientes q̄ graue ſit poſt 2. Petri. 2
agnitam veritatē retorſum abire & viuere vanitati.

¶HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR,
Matth. 23. Ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes, &c.

In feriis diui Stephani.

A COncelebramus hodie diē diui Stephani, oīm in nouo teſtamēto electorū vel
ideo facile non infimi, quòd primus omnium in nouo teſt. Ieſu nomen & fidē
ſuo ſanguine tam libenter quàm fortiter approbauit & teſtatus eſt, vt qui fu-
erit Apoſtolorum diſcipulus, gradu & miniſterio eſſe cœperit ipſorū ma-
giſter & primicerius (quod pro Chriſto ſuſtinuit) martyrio, & qui fuerit
Kk ordine

ordine inferior factus ſit primus & pcipuus paſſione, ceu teſtis eſt Lucas in actis apl'icis. Cũ
Acto. 6.7 enĩ, inquit ille, creſcente poſt Chriſti aſcenſionẽ numero diſcipulorum, cœpiſſent Græci. i.
Iudæi, qui nõ in Iudæa, ſed apud gentes nati fuerãt, aduerſus Hebræos murmurare, quod ipſis
non liceret quotidiano miniſterio apl'is ac diſcipulis p viduas ſuas miniſtrare & ſic deſpe-
ctui haberent. Statim (ne vel paruũ in initio diſſidium nocumento foret) duodecim Apl'os
iuſſiſſe, ipſos debere eligere ex om̃i multitudine ſeptem ſpectatæ pbitatis viros, ſpũ plenos
ſctõ ſingulariq; pditos ſapiẽtia, qbus delecturi eſſent ex eorum voluntate idipſum miniſterium
menſæ, vt ſic ipſi deinde hmõi curis leuioribus nõ interpellerent, ſed Euangelio pdicãdo ex
dñi iuſſu expeditius vacarent. Elegerunt itaq; illi ex tota multitudine ſeptẽ ſpectatæ fidei &
probitatis viros, ſtatuuntq; in cõſpectu aplorum, quos ij fuſis ex more pcibus manuũ impoſitiõe
cõfirmarunt atq; eos vocarunt diaconos, quorum erat officiũ, menſæ curã agere, corpuſq; Ieſu
Chriſti dñicum multitudini adminiſtrare, etſi quando vacabat, p miniſterium, pdicare ſermonẽ
Euãgelicum. ¶ Ex quibus ſeptẽ diaconibus, quũ ipſe Stephanus plenus ſpiritu ſctõ, ſapi- B
entia & fortitudine ſic in delegato munere ſe gereret, vt ob inſignẽ morum mãſuetudinẽ gra-
tioſus eẽt apud vniuerſam credentiũ multitudinẽ, & erga rebellãtes Euãgelio fortem & in-
uictũ aĩm pſtaret, adeo vt aplicarum etiã virtutum æmulus in nõie Ieſu, multa magnaq; mira-
cula æderet apud populũ, mox, vt fieri ſolet (eximia enĩ virtus ſemp ad ſe trahit inuidiã) di-
vexari cœptus eſt à diuerſis. Cõtra quos quum ille fortis Athleta victorioſe & ita quidẽ pro fi-
de Ieſu Chri diſputaſſet, vt nemo poſſet eius ſapientiæ reſiſtere & ſpiritui, qui loquebatur p
ipm, quod illi p iuſtitiam nõ potuerunt, vi fecerunt: nimirum victi in rabiem ſunt cõuerſi, ipſumq;
Stephanũ veluti cõuictum & dãnatum blaſphemiæ magno ipetu extra ciuitatem eijciunt,
vt ibi lapidaret. Ille vero cum eo perueniſſet iuxta Ieſu exemplũ intendit oculos in cœlum,
vnde omne petendũ eſt pſidium Chriſtianis, ac in cœlo, quo ſe diduxerat, videt maieſtatẽ
dei, & Ieſum quẽ profitebat, ſtantem à dextris dei. Quod ipſe nõ tacuit (quoniam non oportet ob
hoĩm maliciã ſupprimere gloriã dei,) dicẽs. Ecce video cœlos apertos, & filiũ hoĩs ſtantem
à dextris maieſtatis diuinæ. At iſti obduratis auribus ingenti impetu lapides in eũ iecerũt.
Ipſe autem deũ inuocans ait. Domine Ieſu ſuſcipe ſpiritũ meũ. Et poſitis genubus clamauit
voce magna, inquiens. Domine ne imputes hoc illis in peccatũ. Quo dicto obdormiuit in
domino. Atq; ſic Stephanus ſuo reſpondens nomini (στέφανος enim corona eſt) primus
omnium martyrij coronã meruit & Euãgelici ſacrificij primitias obtulit dño.

¶ In cuius memoriã catholica eccleſia hodie nõ immerito ſtatuit legi Euãgeliũ. In quo do- C
minus dicit, ſe miſſurum ad Iudæos ſapientes, quos illi ſint lapidaturi & occiſuri: quãquidẽ in-
ter illos proculdubio intellexerit diuum Stephanum, qui vere vnus ex ſapientibus fuit, de quo
vel vno legimus, quod fuerit plenus gratia & fortitudine, vtpote cuius in diſputando ſpiri-
Gene. 4. tui & ſapietiæ nullus reſiſtere potuit, qui & ideoq; propter Euangelium lapidatus eſt. Inſu
per & ipſe fuit in nouo teſtamento quod iuſtus ille Abel in veteri teſtamento. Sicut enĩ ille
primus in veteri teſtamento fuit martyr & ex inuidia à proprio fratre occiſus, ſic ille in no-
uo teſtamento primus fuit martyr & ex inuidia à fratribus Iudæis occiſus eſt: quemadmodũ
ſimul cum Luca concordat Euangelium. ¶ In quo ſingulariter monemur, ne perſequa-
mur eos, qui ad nos miſſi nos docent veritatẽ & iuſtitiam, quod ſi fecerimus pœna maneat
nos temporalis & æternalis. ¶ Non eſt autẽ mirandum, fratres, quod eccleſia quaſi minus D
ordinate in hoc lætabundo Ieſu Chriſti natalicio celebrari ſtatuerit diem paſſionis diui Ste
phani, vtpote diem letiſſimis dominici natalis ferijs planè contrarium, nẽpe propter mor-
tem Stephani mœrore plenum. Siquidẽ ¶ Reſpondeo Catholicam eccleſiã feciſſe idipſum
vtili admodum diſpẽſatione, nimirum vt nobis inde fructus dominicæ natiuitatis, velut ex
quadã proſequutione euidẽtius innoteſceret.

¶ Primo quidẽ vt ſciamus Chriſtũ proinde in hunc mundum eſſe natum, vt nos in cœlũ
naſceremur. Cuius teſtimoniũ nobis in ſe ipſo hodie reliquit diuus Stephanus, vtpote qui vi-
dit cœlos apertos & Ieſum inibi ſtantẽ à dextris virtutis dei, ceu laturum ei patriã cœleſtem. E

¶ Secundo, vt ſciamus Chriſtũ propterea filium hominis eſſe factũ, vt ipſi efficeremur fi-
Ioh. 1 lij dei iuxta Iohannẽ, dicentem. In propria venit, & ſui eum nõ receperunt. Quotquot aũt
Roma. 8. receperunt, dedit eis poteſtatẽ filios dei fieri, ijs qui credunt in nõie eius. Si filij, ergo cohere
des, nimirum dei Opt. in regno cœleſti, quod hodie in teſtimonium Stephanus vidit apertum.
Quid autẽ hoc honore ſublimius, vt qui prius eramus filij diaboli, hæredes gehennæ p ſolam
fidẽ fieremus filij dei in cœleſti patria, fratres Ieſu Chriſti & cohæredes, hæredes regni cœ-
leſtis. Nec mirum, ſi homo trãſformatur quodãmodo ad diuinæ naturæ cõſortiũ, cũ verbum
diuinũ heri ſeſe hac gratia demiſerit, vt noſtrã carnẽ, hoc eſt, mortale corpus adſumeret ex
virgine, duo quædam diſſimillima cõiungẽs in ſeſe, deum & hominẽ. Quid humana carne
fragilius aut contemptius? Quid deo ſublimius? ¶ Tertio, vt ſciamus nulli Ieſu Chriſti na F
tiuitatem illam temporalem proficere ad æternam illam & felicem natiuitatem, niſi ei, qui
cum

Digitized by Google

cũ diuo Stephano habuerit ea, ꝙ Chriſtus ſtatim in exordio ſuæ natiuitatis habuit. ſ. paupertatem, humilitatẽ, & patientiã. Quæ nimirũ tria diuus Stephanus habuit. Paupertatem. ſ. quia Actorũ.4
& ſua ante pedes apſtoꝝ proiecit, illoſq; ſecũ oĩa habere cõmunia voluit. Humilitatẽ, qa etſi ꝑ Luc.21
cæteris plenus eſſet grã & fortitudine, alioꝝ tñ miniſter eẽ vel vilior nõ renuit. Patientiã, quia
in ſe cõmiſſa vſq; adeo patienter tulerit, vt etiã pro ſuis percuſſoribus orauerit: qui & ideo ani
G mã ſuã in patientia poſſedit. ſ. in regno cœleſti. ¶Quarto, vt nobis de morte, quę in dño fit
æque lætemur atq; in natiuitate dñi, vtpote cuius fructũ nõ niſi morte experimur, nec fieri ali Apoca.14
ter poſſumus, ꝙ per eam beati. Vnde Apocalyp. Beati mortui, qui in dño moriuntur. Et quare? quoniã ab infinitis huius ſeculi tribulationibus liberati prodeant in regionẽ viuentiũ, vbi Pſal. 114
propheta ſperabat ſe videre bona dñi, veluti certe vident oẽs in dño morientes, à quoꝝ ocu- Apocal.7
lis omnes abſterguntur lachrymæ.

¶HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.21. Dixit Ieſus Petro: Sequere me, &c.

In feriis diui Johannis Euangeliſte.

A COmparari natura videmus, ꝙ eos plerunq; præ cæteris amat dñs, qui amãt & honorant, quos ipſe amat, fieriq; propterea cõperimus, vt qui apud dñm aliquẽ & patronũ habere & gratiã & fauorẽ deſiderant, modis ſtudeant oĩbus ne quos ille amat, offendant, ſed ad oĩa ſtudioſiſſime eis gratificent. Quod ſi ita rem habere didicimus, certe nemo eſt, opinor, mortalium, qui non ex animo aueat gratiam dei Opt. Max. domini dominantium, vtpote ſine cuius gratia omnes plane nihil ſumus, & in vanum omnes laboramus. Id ſi quiſpiam cupit, neceſſum eſt, Iohan.15
vt diligat, quos ille dilexit. Diligit autem omnes, qui, quod ipſe præcepit, ſeruant. Cuiuſmodi inter alios ſunt eius diſcipuli, aliàs dicere non dubitantes. Ecce reliquimus omnia, & ſumus Matt.19
te ſequuti. ſ. facientes, quę voluiſti. Ad quos & ille. Qui, inquit, vos audit, me audit: Et qui vos Matt.10
ſpernit, me ſpernit. Luc.10

B ¶Inter eos autẽ vnicus pene fuit Iohannes Euangeliſta, cui dies hodierna eſt ſacra, quẽ dominus præ cæteris peculiarius amauit, qui & magnopere à nobis eſt diligendus & venerandus, vbi à domino ipſo diligi volumus. Id quod ipſemet, ſuppreſſo tamen ob verecũdiam nomine proprio, hodie in Euangelio teſtatus, ait. Conuerſus Petrus vidit illũ diſcipulum, quem diligebat Ieſus: nẽpe, ſeipſum ſubintelligens. Illũ vero ſuũ amorem dominus erga eundẽ ar-
C guit. ¶Primo, quod ille ipſum penes ſe habuit in negotijs ſerijs & ſecretis, & quidẽ familia- Marci.5
rius: quandoquidem Iohannem ſecũ receperit in ædes archiſynagogi, puellam mirabiliter è Matt.17
morte ſuſcitaturus. Itemq; ad ſuã in monte transfigurationẽ eundem ſuſceperit. Inſuper & Marci.9
illi in cœna domini ſuper ſuo pectore familiarius recumbẽti proditorẽ ſuũ, ſuæq; paſſiõis my Luc.9
ſterium aperuerit. Atq; deniq; eundẽ in montẽ Oliueti adſumpſerit, inibi ſecretius ad patrẽ Iohan.13
oraturus, ſuãq; paſſionẽ ſingulari myſterio incepturus. Mat.26
Mar.14

D ¶Secundo, quod illi altiorẽ alijs præbuerit diuinoꝝ reuelationẽ, vtpote q cæteris oĩbus altius diuina cõſcripſerit: atq; ſolus illã diuinã domini ab æterno generationẽ memoriæ prodiderit, quã reſerare non potuit Eſaias, dicens: Generationem vero eius quis enarrabit? Q.d. Eſaię.53
nullus. Et tamen Iohannes ſingulari ad id gratia plenus, ait: In principio erat verbum, &c. vt i ſic in altiſſima cœloꝝ penetrauit, vt merito credi cœptus ſit aquila illa, quã vidit propheta in ſua viſione ſacra: quod quemadmodum aquila vel ſola volucrum ſublimius volet, fixiſq; in Ezechi.1
ſolem oculis perſiſtit, ſic Iohannes Euangeliſta ſolus omnium altius ingenio volauit, vidẽs in cœlo ſolẽ iuſtitiæ, quem niſi mundo corde videre poſſunt: quales præcipue ſunt virgines, cu- Matt.5
iuſmodi erat Iohannes. Sileo interim Apocalypſim illam, opus Delio natatore dignũ, vtpo- Luc.6
te cuius ſingula verba, ſingula contineant myſteria, quæ niſi in ſupremo die vix ab aliq̃ prorſus exiſtimauerim intellectũ iri. Vbi nimirum vtriuſq; eccleſiæ tam militantis ꝙ triumphantis ſtatũ mirabili inuolucro deſcribit. Vnde facile conſtat, ꝙ illũ dominus dilexerit, cui tãtam diuinorum cognitionem contulit.

E ¶Tertio, qm̃ illi in agone mortis ſuæ matrẽ in cruce pendẽs ceu chariſſimo cõmẽdauerit, vt Iohan.19
in ſuã cuſtodiã ſuſciperet illã, dicẽs ad Iohãnẽ. Ecce mr̃ tua. O felix legatarius, & ex oĩb. vere dilectus, cui ſummus ille teſtator, dñs Ieſus Chr̃s ſuũ in te mirificũ amorẽ oſtenſurus, tam pre-
F tioſum bonũ, tam charũ theſauꝝ, tam raꝝ clinodium. ſ. matrẽ ſuam chariſſimã legauit, cuius tantum eſt pretium, vt eius medio totum genus humanũ redemerit dñs. ¶Quarto, quod illum per pacẽ, non per certamen extortæ paſſionis ex hoc ſeculo migrare voluerit. Quod ipſe in hodierno Euangelio palam teſtatur, dicens ad Petrum, de IOHANNIS exitu rogantẽ, quid ad te, ſi eũ volo manere? Tu me ſequere. Quaſi diceret. Nihil eſt, quod de ipſo ſoliciteris aut anxius ſis & de eius vitæ exitu, nec tuum eſt ſcire, quid de alio ſtatuit in re

Digitized by Google

eiuſmodi deus. Nihil ſane ad te. Sic ipſum Iohannem nolo moriturum violenta per mortem paſſione, ſed occupatum iri in quiete contemplationis, donec, me vocante, hac de vita in aliam transferatur ſuauiter & iucunde. Quod audientes cæteri putarunt hiſce verbis dñm voluiſſe Iohannem, non vt cæteros homines moriturum. In quo tamen errarunt, veluti ſuo loco multis oſtendimus rationibus. Quandoquidem dominus non dixerit, quod non eſſet moriturus, ſed ſi volo eum manere donec veniam, quid ad te? Ideſt. Quid tua intereſt, ſi volo eum expectare abſq; paſſione martyrij, donec eccleſia eius pace firmata, veniã ad eum vocandum & per placidam mortem de hoc ſeculo ad gloriam cœleſtem adſumendum? Quod certè tam non fuit irritũ, vt ipſe etiam ſæuiſſimo tormento mori non potuerit.

¶ Prodit enim hiſtoria. Quum beatus Euangeliſta Iohannes temporibus Domiciani imperatoris Chriſtianorũ pſequutorum longe truculentiſſimi apud vrbem Epheſum à procõſule comprehenſus admoneretur, vt iuxta ædictum imperiale negaret Chriſtum, & à prædicatione ceſſaret, fertur reſpõdiſſe, obedire oportet deo magis q̃ hominibus. Proinde nec Chriſtũ deum meum negabo, nec à pdicatõe noĩs eius quieſcã, donec cõſumem curſum miniſterij, quod ſuſcepi. Quo quidem reſponſo motus procõſul iuſſit eũ velut rebellem Cæſaris in doliũ feruentis olei mergi. Qui ſtatim vt coniectus eſt in illud, velut fortis Athleta vnctus, ita nõ aduſtus de vaſe exijt, vt fuerat à corruptione carnis alienus. Ad quod ſane miraculum ſtupefactus Proconſul voluit eum libertati reddere, quod & feciſſet, niſi timuiſſet Imperatorẽ. Eapropter vt placeret Imp. illũ in Inſulam Patmon proſcripſit, vbi & mire illuſtratus ſcripſit Apocalypſim. Vñ poſt mortẽ Domiciani (q, vt meruerat à Senatu Roma. interfectus eſt) reuocatus Epheſum venit, & cũ gaudio acceptus ad multorũ præces ſuũ cõtra hæreticos Euangeliũ ædidit. Is vero cum Chriſti verbũ ſexagintaocto annis pdicaſſet, ageretq; iam annos nonaginta nouẽ eſſetq; tpis ſuæ mortis à dño certior factus in templũ ſe deferri à diſcipulis ſuis iuſſit. Quò cũ eſſet delatus, habita ad populũ oratõe, vt in fide pſeuerarent & bonis operibus ſtuderent, deſcẽdit frequenti populo in ſcrobẽ ſcdm arã maximã templi, refulſit locus ſubita luce, ſubijtq; tacita religio facti, tãm incredibilis Epheſinã ciuitatem, q̃ maiorẽ in modum poſtea aucta eſt, vbi corpus nuſquã apparuit. Adijcit miraculo fontẽ oleo ſcatentẽ ibi repente ortũ, qui iã inde archano ſacroq; liquore tã longo æuo manare nõ deſiit. Vñ conſtat Iohannẽ Euangeliſtã ſine violenta paſſione feliciter in dño obijſſe iuxta dñi verbũ ad Petrũ. Quid ad te? Si eũ ſic volo manere, donec veniã? Et non mirãdum eſt, quod in hiſce letiſſimis dñi natiuitatis ferijs diui Iohãnis ex hoc ſeculo exitus celebrari ſoleat: quandoquidem eccleſia ſic teſtari voluerit, ſalutem Chriſtiani natalicij nõ ſolùm proficere eis, qui opere & voluntate, ceu diuus Stephanus, ſed & qui voluntate tantum martyres ſunt vbi facultas deſit, ceu fuit diuus Iohannes Euangeliſta, qui etſi morte violenta martyr non fuit, Chriſti tamen ita illi profuit in terram natiuitas, vt ipſe in cœlum natus ſit, vnde & erga eum ſat ſuperq; domini patuit dilectio. Qui proinde à nobis eſt diligendus, vt & dominus nos diligat. Vnde & eccleſia, valde, inquit, honorandus eſt beatus Iohannes, q ſupra pectus domini in cœna recubuit. Ipſum vero diligemus, vbi eius veſtigia ſeqmur, eaq; fecerimus, propter quæ à domino ipſe eſt dilectus. Sed quid iſthuc? redilectio. Siquidem nihil tam naturale, quàm vt rediligamus, qui nos diligunt. Diligemus aũt dominum, vbi eius præcepta ſeruauerimus, quẽadmodum Iohannes indubie ſeruaſſe creditur.

Actor. 5.

Matt. 20

G

HOMILIA LXXX. DE EO QVOD LEGITVR. Iohan. 15. Dixit Ieſus diſcipulis ſuis, Hoc eſt præceptum meum.

In ferijs diui Matthie apoſtoli.

Exodi. 18

CVM Moyſes virtute dei Max. filios Iſrael ex Aegypto p mare rubrum duxiſſet, ſediſſetq; deinde vt dux bonus & iuſtus ſuo populo diſceptanti iuxta pcepta & leges dei iudicaturus ſentẽtiaſq; laturus, venit ad eum Ietro ſacerdos eius cognatus non ſine diuino nutu, dicens. Quid eſt, quod facis in plebe? Cur ſolus ſedes, & omĩs populus præſtolatur de mane vſq; ad veſperã? Cui Moyſes, venit ad me, inquit, populus quærẽs ſniam dei. Cũq; acciderit eis aliq̃ diſceptatio veniũt ad me, vt iudicẽ inter eos, & oſtendã præcepta dei, & leges eius. At ille, Non bonã, reſpondet, rem facis. Stulto labore cõſumeris, & tu & populus iſte, qui tecũ eſt. Vltra vires tuas eſt negociũ. Solus illud non poteris ſuſtinere, ſed audi verba mea & cõſilia, & erit dñs tecum. Eſto tu populo in hijs, q̃ ad deũ pertinẽt, vt referas, q̃ dicunt, ad eum, oſtendaſq; populo cærimonias & ritũ colendi, viãq; per quã ingredi debeant, & opus, q̃d facere debeant. Prouide autem de omĩ plebe, viros ſapientes, & timẽtes deum, in qbus ſit veritas, & q oderint auaritiã, & cõſtitue ex eis tribunos & centuriones, & quinquagenarios & decanos, qui iudicet po A

cet po

Digitized by Google

cent populũ omni tẽpore. Quicquid aũt maius fuerit, referãt ad te, & ipſi minora tantũmo
do iudicẽt, leuiusq; ſit tibi partito in alios onere. Si hoc feceris, ĩplebis ĩperiũ dñi, & ꝑcepta ei⁹ Deute. 1.
poteris ſuſtẽtare, & oĩs hic pp̃lus reuertet ad loca ſua cũ pace. Quẽ ſecutus Moſes elegit aliq̃t
ſtrenuos viros, q dein faciliora tãtũmodo iudicarũt, Moſes vero maiora, q̃ illi ad eũ retulerũt Roma. 15
ſicq; idẽ ſumma ſalute & pace dñi pp̃m gubernauit. Sed q̃rſum iſthæc? vtiq; ad noſtram oĩa
B ſcripta ſunt doctrinã, & Euãgelio & ep̃læ hodiernæ diei cõſona. Siqdẽ. ¶Primo docemur Deuter. 6
in oĩ vniuerſitate opus eẽ vno capite, qd mẽbra ſequunt, ſubq; eo vnanimiter viuãt. Sic vnus ẽ
deus, Sic vnus in orbe papa, ſicut vnus olim ĩ ſynagoga princeps ſacerdotũ, ad quẽ oĩa referẽ- Deute. 17
bant, cui ſub capitis pœna parebat. Sic vnus ĩperator, ſic vnus ĩ apibus dux, &c. ¶Secundo 56. diſt. c. duo ſunt.
idipm caput p ſe q̃q; & q dẽ cauſas magis arduas, vt ſunt q̃ dei gloriã in primis & aĩaꝝ ſalutẽ cõ Deuter. 1.
cernũt, debere audire & diſcutere. Sic Moſes, ſic poſt eũ Ioſue factitarũt. Debet eñ princeps
eẽ vir diligẽs, laborioſus, idẽq; hũanus & affabilis, nec mõ magnatib⁹, ſed & plebeis. Hinc So- 3. Reg. 3
lomon potẽtiſſ. & ſapiẽtiſſ. rex nõ eſt dedignatus audire lites duaꝝ meretricũ, q̃ꝝ altera alte- Luc. 18
rius pueꝝ dormiẽdo occiderat. Sic Chr̃s, ſummus rex & dñs, non eſt dedignatus ſtare ad cla-
morẽ cuiuſdã cæci, quũ vellet ingredi Hiericho, imò & illũ ad ſe iuſſit ducere, quẽ & hũaniter,
qd vellet interrogauit, dicẽs. Quid tibi vis, vt faciã? Sic idẽ aliàs nõ dedignatus ẽ paruulos, in-
quiẽs. Sinite paruulos, & nolite eos ꝓhibere ad me venire. Sic Iunius Zeno legatarius qdã cũ Matt. 19
cauſam vellet decidi ab Imp. Antonino, & hic diceret, vos habetis iudices vr̃os, ait, Rogo dñe Mar. 10
Imp. audias me patiẽter, de legatis, qd ſtatues, q deinde humaniſſime totum negotiũ decidit. Luc. 18
Aſt nũc, ait Eſaias, de principibus, pupillo nõ iudicãt, & cauſa viduæ nõ ingredit ad illos. L. proxie. ff. de his q in teſt. del.
C ¶Tertio principẽ ipm debere ſibi eligere aliq̃t ſubmẽbra, vtpote à cõſilijs, vt minora nego- Eſaiæ. 1.
tia ſic expediãt, ne pp̃lus ipſe ob multitudinẽ, vel negligat vel protrahat. Sic Moſes cũ vide- Deuter. 1.
ret ſibi pp̃m creſcere, ſimulq; negotia, dixit. Non poſſum ſolus ſuſtinere vos, & vr̃a negotia,
põdus & iurgia, date ergo ex vobis viros, vt ponã eos vobis principes, q docebũt vos ſingula Matt. 10
Sic Chr̃s à deo pr̃e ſumm⁹ Imp. nobis ad terrã miſſus, vidẽs turbas, q̃ erudiri ĩdigebãt, nec eẽnt Luc. 10
q laborarẽt, & ſe negotio vix ſufficere ĩtelligeret, inq̃t, Meſſis qdẽ multa, opar ij aũt pauci. Ro Luc. 9
gate ergo dñm meſſis, vt mittat oparios in meſſem ſuã, & mox cõuocatis duodecĩ ap̃lis, dedit
illis virtutẽ & p̃tãtem ſup oĩa dæmonia, & miſit illos ꝑdicare regnũ dei & ſanare infirmos. Et
hoc eſt q̃d in hodierno Euãgelio dicit. Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos, & poſui vos vt
D eatis, & fructũ adferatis. ¶Quarto, vt q vel alijs ꝑeſſe debẽt vel alios regere, vt ꝑlati & regẽ-
tes ſe nõ intrudãt in recturã vel ꝑlaturã, vtpote aut ambitiõe, aut potẽtia, aut fauore, aut pecu
nia, aut hoc genus mõ q̃piã illicito, veꝝ eligãtur, nullo adfectu hũano, nec pſonaꝝ acceptati-
one. Sic Moſes etſi vocaret & eligeret ad ducatũ, egre tñ acceptauit, inquiẽs ad deũ vocãtẽ & Exo. 3. 4
eligẽtẽ. Quis ſum ego, vt vadã ad Pharaonẽ, & educã filios Iſrael de Aegypto? Obſecro dñe,
nõ ſum eloquẽs ab heri & nudiuſtertius, & ex q̃ locutus es ad ſeruũ tuũ, ĩpeditioris & tardioris Hiere. 1.
linguæ ſum. Obſecro dñe, mitte, quẽ miſſurus es. Sic Hieremias, cũ à deo ꝑpheta cõſtitueret,
in gẽtibus inq̃t. A a a, dñe deus. Ecce neſcio loqui, q̃a puer ego ſum. Sic ſane ap̃li nõ ſe in ap̃la-
tũ ĩtruſerũt, ſed Chr̃s eos ſine hũana acceptatiõe elegit & miſit, vt niſi miſſi & electi ꝑdicare nõ Matt. 10
potuiſſent, vt eſt q̃q; intelligere ex hodierno Euãgelio. Sic hodie (vt in actis ap̃licis ſcribit) cũ Marci. 3
Iudas ꝓditor laqueo vitã finijſſet, eſſetq; in locũ eius iuxta ſcripturæ oraculũ alius cõſtituẽdus Luc. 6
nemo ſeptuagintaduoꝝ diſcipuloꝝ ſe intruſit, ſed ipſi duos ex ſe elegerũt. ſ. Ioſeph, qui vo- Roma. 10
cabat Barſabas, & Mathiã. Alibi vero quũ Simon ille ſibi gradũ & grãm apoſtolatus pecu- Actorũ. 1.
nia vellet ab apoſtolis cõparare, Petrus ad eũ ait, Pecunia tua tecũ ſit in pditionẽ, q̃m donũ dei Pſal. 108
exiſtimaſti pecunia poſſederi. Nõ eñ tibi pars neq; ſors in ſermone iſto. Cor eñ tuũ nõ eſt re Actorũ 8
ctũ corã deo. Pœnitentiã itaq; age ab hac nequitia tua, & roga deũ, ſi forte remittat tibi hæc
cogitatio cordis tui. In felle eñ amaritudinis & obligatiõe iniquitatis video te eẽ. Sic & aliàs
filij Zebedæi quũ ambirẽt à Chr̃o primatũ, repulſi ſunt, audiẽtes ſibi à dño dici. Neſcitis quid Mat. 20
E petatis. ¶Quinto, vt non eligant ad regimen vel prælaturam quiuis, ſed idonei. ſ. timentes Mar. 10
deũ, ſapientes, veraces, & nõ auari. Sic Moyſes aiebat ad ſuos. Nõ valeo ſolus negotia vr̃a ſu- Exodi. 18
ſtinere, & pondus & iurgia. Date ex vobis viros ſapiẽtes & gnaros, q̃ꝝ cõuerſatio ſit probata Deuter. 1.
in tribubus vr̃is. Debẽt itaq; eligi timẽtes deũ, q̃m qui deũ nõ timet, improbi ſunt, nec habent
virtutis neq; probitatis rationẽ, quæ tñ à regẽtibus haberi debet erga ſubditos. Item ſapientes Eccleſi. 10
eligi debent, quia ſtulti neſcientes quid facto ſit opus perdunt populum, ideo Solomon ſibi à
deo ſapientiã dari petijt, nõ aſtutiã, nõ dolũ, non verſutiã, q̃ nullius ſunt fundamenti, ſed verã
ſapientiã, inquiens. Et nunc dñe deus, tu regnare feciſti ſeruũ tuũ pro Dauid patre meo, ego 3. Regũ. 3
aũt ſum puer paruulus & ignorãs, &c. Dabis ergo ſeruo tuo cor docile, vt pp̃m tuũ iudicare
poſſit & diſcernere inter bonũ & malũ. Et debẽt eẽ veraces, mẽdaces eñ deo & hoĩbus odibi-
les, quũ ſint veritatis inimici, iuſtitiã nõ fouẽt, ſed optimos q̃ſq; odio hñt, cũ nec veritatẽ audi
re poſſint, quibus nihil neq; principibus, neq; pp̃lo pnitioſius. Itẽq; dñt eẽ, nõ auari, q̃m auari
deſtruunt terram, quia iuſtitiam deſerũt propter vniuerſa, quũ pecunia nunq̃ implent, Nam

Digitized by Google

inquit ſcriptura,q̊d iuſtū eſt iudicate,ſiue ciuis ſit ille ſiue peregrinus,nulla erit diſtātia per-
Deut.1 ſonarū.Ita paruū audietis vt magnū,nec accipietis cuiuſq̄ perſonā ,qa dei iudiciū eſt. Itēq̧
eorū cōuerſatio debet eſſe probata,tū quia alioqui oēs,q probæ ſunt vitæ pſequent̄,quū ipſi
1.Tim.4 ſint improbi,tū vt ſubditis ſint bono exēplo,ſic ad Timotheū Paulus ait.Exēplo eſto fideli
Actorū.6. um in verbo,in cōuerſatione,in charitate,in fide,i caſtitate.Hinc hodie in actis aplicis ſcri-
bitur,q̊d apl'i ſtatuerūt & elegerūt ex oībus viros boni teſtimonij ſeptē,plenos ſpiritu ſctō
& ſapiētia,q diaconi menſis miniſtrarent. Sic hodie q̊q̧ duos ex oībus ſtatuere tā ambos in
oībus virtutibus pſtantes,vt dubitarint,vter melior eſſet & deo magis acceptus,Ideoq̧ ne
aliq̄d hūano adfectui dare viderent̄,quū Ioſeph eēt Chr'i cognatus & de Galilęa natus & co
gnoīe iuſtus,ſortē dederūt,orātes.Tu dn̄e q corda noſti oīm,oſtēde quē elegeris ex ijs duo-
bus vnū accipere locū miniſterij huius & apoſtolatus,de q̊ puaricat' eſt Iudas vt abiret in lo
cum ſuū.Et dederūt ſortes eis.Et cecidit ſors ſup Matthiā,& annumerat' eſt,cū vndecim F
aplis.Ex ijs. ¶Sexto docemur diſſidiā,q̊d eſt inter eligētes,de pſona meliore eligēda,de-
bere,ſimplici ſorte,pmiſſa ad deū oratōe,dirimi,vt ſic oīs vitet̄ ſuſpicio corruptōis, ambitio
nis & adfect':q̄uis pontificia iura maiori partiū velint ſuffragari,q̄ tn̄,vt maior ſit,facile cre
Lucę.1. di poſſit eē corrupta.Sic & Zacharias vtcūq̧ iuſtus an̄ deū,& incedēs in oībus mandatis &
iuſtificatōibus dn̄i ſine q̄rela,ſorte exijt,vt incenſum poneret,atq̧ vtinā iura humana ei di-
uinæ cōſuetudini adhuc ſtarent,pculdubio nō tot ſubreperēt in electiōibus abuſus.

Orige. ſup Ieſu Naue. ca. 18. Homi lia.23. ¶Cęterū,qa inter Theologos,Origenē,Hieronymū,Auguſtinū,Bedā,Ambroſiū,Tho- G
mā,hocq̧ gen' alios doctiſſ.inter ſe nō pſus de natura ſortiū cōuenire videā,& fuerint,qui
de ſorte.i.de re tāta enūtiare pferre metuerint,& ita litē,vt fert̄,ſub iudice deſeruerint,in rē
fore putauerim hac de re paulo latius in pn̄tia diſſerere,vn̄ q̄d virtutis cōtineat̄ in ſortib' ma
nifeſtet̄.Eſt igit̄ ſors idipm,cuius euentu cōſiderato atq̧ ppenſo,q̊d oculebat̄,manifeſtum
ſit,litem dirimens & veritatem explicās.Et ſic ſortiri eſt,ex vario euentu ſeu diſpoſitōe ali-
cuius rei ſenſibilis ppoſite determinare aliq̄d dubij vel incerti.Et ſunt multa ſortium gn̄a,
vt in talorū iactu,in teſſeribus pijciendis,in figuris chartaceis ludo pictis,& q̊cūq̧ prior ad-
uenerit expectādis in eruendis lōgioribus paleis,in oculorū iactu ſup paginis,& hoc genus
alia,quum tn̄ ſortes in hoc cōueniunt om̄es,vt tum eo poſſint noīe appellari,cum eius euen
tu cōſiderato atq̧ ppenſo,q̊d oculebat̄(vt dixi)manifeſtum fiat.Ad tria nihilominus gn̄a fa
cile reducunt̄ de triplici fine pendentia.Qui em̄ ſorte vtitur vel vtitur.

¶Primo diuidendæ rei cuiuſpiā cauſa, ſic milites iſti de incōſutili tunica dn̄i ſortiti ſunt, H
Iohan.19 dicentes.Sortiamur de illa cuius ſit,quemadmodū ipſe dn̄s p prophetā olim prænuntiarat,
Pſalm 21. inquiens, ſup veſtē meā miſerunt ſortem. ¶Scd̄o,ſui alteriuſue cōſulendi gratia , Sic Io- I
Ioſue.7 ſue ſorte inuenit eſſe Achor furē,qui cōtra dn̄i mandatū ſurripuerat ex capta Hiericho pal-
lium coccineū,aurū & argentū,cuius ille furti gratia & ipm,licet ſpōte cōfitentē & reſtituē-
tem corā om̄i Iſraele lapidādū curauit.Sic Nautę ſortibus cōſuluerūt,qs eſſet in cā,ob quam
Ionę.1 tāta in mari tēpeſtas ſuborta fuerat,& cecidit ſors ſup Ionā,nec mētita eſt.Sic q̊q̧ Saul ſor-
te exptus ē,q̊d fili' ſu' Ionathas in cā fuiſſet,cur ea die hoſtes Philiſtęos vīcere nō potuiſſet,
1.Reg.14 qm̄ ille mel comederat. ¶Tertio aut diuinādi gratia,quēadmodū Aman ille apud Aſſuerū K
regē ſortilegus,cū vellet interfectū iri ſua machinatione Iudæos,ſortem miſit in vrnam , vt
Heſt.3.9. inde reſciret,q̄ die & mēſe, ſua de interficiendis Hebręis machinatio eſſet habitura effectū.
Quo nimirū pacto ſpecies eſt diuinatōis ipſa ſors & proinde ſacris literis prohibita.

¶Si modo,vt fit,euentū ſortis expectat à fortuna & caſu quiſpiā titulo vanitatis poſſe ta- L
xari videt̄,qm̄ fortunæ cōfidit,q̄ cōſilio aduerſat̄ & rationi,cuius bn̄ficio cōuenit hoīem gu-
bernari:quāuis ſi ſimpliciter ſemota om̄i curioſitate quiſpiā de re aliqua ſortiat̄,vt cōtrouer
ſiam vitet in re aliqua diuidenda,non putē peccare ipm ,ſiquidē ſanctos illos viros in rebus
dubijs ad dirimēda litigia ſortitos eſſe defendimus,quū interim nihil ſingularis efficacię vel
ptātis fortunę tribuerint,p vtiq̧ nihil habet viriū,niſi deo pmittēte,quū penè nihil ſit fortu
na,ſed cęcus q̄dā & fortuitus caſus,mō abſit mala cā,quæ ad ſortiēdū mouet,veluti eſt cupi
ditas,&c.Sin euentū ſortis qs expectat ex ſpiritali cauſa,cuius vi moueri phātaſia pōt ſortē
mittētis aut trahētis &c.id genus patrare,q̄ ad obſcura ſortibus declarāda cōducūt, pōt ex-
pectare bifariā vel à bono vel maligno ſpū.Si vltimum,certe peccat,qm̄ neceſſum ſit,ineat
cū dæmone fœdus vel cōſtellatōi cœleſti ſe alliget,q̊d ſanè vtrūq̧ impiū eſt & ab Eccleſiaſti
ca veritate cōdemnatum,cui quidem errori rex Babyloniæ obnoxius fuiſſe traditur à pro-
pheta Ezechiele,& inde non alienus fuit Aman proditor ille.Vel à deo vel medio angelorū
ſortis euentū expectat,qui ſi neceſſitate cogente,& in re pia ,nō ad vanitatē nec curioſitatē,
ſed porrectis initio ad deū precibus id agit,nequāq̄ peccat:quandoquidem ſors eo ſit pacto
nequāq̄ res mala,ne quid mali cōtineat,ſed res in humana dubietate diuinā indicans volun-
tatem.Vbi enim ex fide integra & oratione pmiſſa ſors ducitur,ea quæ dei voluntas cōtinet
in occulto,ſors hominibus declarat in manifeſto.

¶Et ad

Digitized by Google

M ¶Et ad hunc quidẽ modũ ſors nõ ſolũ eſt licita in electionibus eoꝝ, qui populo ꝑeſſe de-
bent, ſed ¶Primo eſt pia, qm̃ qui ſortiunt, oratõe ꝑmiſſa, aliud nolint q̃ ea in re dei volun
tatẽ ſcire & ſequi, q. d. nõ noſtra, dñe, ſed tua fiat voluntas. Sic nimiꝝ hodie apl̃i ſancti, quũ
perinde piè dubĳ ſortiti ſunt ſuper eis, q̃s probatiſſimos & penè æquè pares elegerãt, ambi-
guitatem electiõis inter ſe finierũt ſorte, q̃ nihil temeritatis habuit, cuius euentũ moderata
eſt ꝓcatio, quũ & nihil aliud fuerit q̃ diuinæ volũtatis in re dubia pia & neceſſaria declaratio
quã illi magnopere ſcire præcabãtur. Atq; vtinam id moris nõ aboleuiſſet in electiõibus, q̃
N eñi res in eccleſia longe ſalutarius haberet. ¶Secũdo ſors eſt aliqñ neceſſaria, vtpote quæ
O iurgia, vnde alioqui multa mala obueuirent, ſine cõtrouerſia inter diſſidentes cõponit iuxta
ſcripturã, dicentẽ, ſors inter potentes q̃q; diiudicat. ¶Tertia q̃d ſorte oĩs hũani adfectus Prouc. 18
ſuſpitio tollit, quæ vel maxime abeſſe debet in Eccleſiaſticis electionibus, in q̃bus (proh do-
lor) frequẽtius nũc adeſſe ſolet cõtra dictũ apl̃i, dicentis. Ab omni ſpecie mali abſtinete vos. 1. Theſſ. 5
Certè q ſortiunt de electis vtri ſint meliores, neutrius partiũ ꝑſonas, ſed eaꝝ tm̃modo meri
ta trutinare vident. Sic etſi Ioſeph ꝓter cognoĩs cõmendationẽ iuſti, etiam Ieſu propinqui-
tate cõmendaretur, huic tñ ſorte prælatus eſt Matthias: argumento nõ dubio, in deligẽdis
prælatis ac reip. rectoribus, adeò nihil eſſe tribuendũ humanis adfectibus, vt inter pares po
tius illi fauendum ſit, quẽ nihil humanæ rei cõmendat, ne quod ꝑ occaſionẽ eſt factũ, traha-
tur in ꝑnitioſum exẽplum, vt hiſce profecto t̃pibus palam fieri nõ ſine cordolio videmus.
P ¶Quarto, ſors eſt vtilis, qm̃ omnes cohibet diſſidẽtium contradictiones, q̃bꝰ alioqui non Prouc. 18
abſtinerent, Hinc Solomon, contradictiones, ait, comprimit ſors, veluti ceſſare oſtendens
cõtradictiones, vbi mittitur ſors. Hinc nõ potuerim nõ ſubmirari, quur nonnulli, & inpri-
mis canonum pontificiorum expoſitores nolint omnino licere vti ſortibus, quum ad eum,
quo dixi, modum, illarum vſum non videam aliquo prohibitũ iure, nec quidẽ obſtat.
Q ¶Primo dicere, multa quondam ante reuelatam veritatẽ Euangelicam fuiſſe ꝑmiſſa, quę
tẽpore ꝑfectiorum diſciplinæ penitus ſunt eliminata. Copulam nanq; ſacerdotalẽ vel con- Matt. 18
ſanguineorum nulla nec Euangelica nec Apoſtolica nec legali authoritate prohiberi, Ec- 1. Cor. 7.
cleſiaſtica tamen lege penitus interdici. Sic etſi ſortibus nihil mali ineſſe monſtretur, prohi
beri tamen fidelibus ſortium vſum, ne ſub ſpecie diuinatõis ad antiquum idolatriæ cultum
redeant. Reſpondeo, nihil huius rei poſſe timeri in ſortibus, ſi q̃ dixi, inibi interueniãt, ma-
ximè, qua opus eſt, oratione ad deũ ſuppliciter antecedente, quæ (vt inquit ſcriptura) ſortis Prouc. 16
euentum moderatur. Sortes eñ mittuntur in ſinum, ſed à dño temperãtur, qui eñ ſortitur,
modis quibus diximus, dei voluntati non fortunæ nec dæmoni ſe committit.
R ¶Scd̃o nec obſtat dicere, vel ideo in electionibus nõ eſſe locũ ſorti, q̃a poſſit ipſa cadi ſuꝑ
indignũ. Reſpondeo, nihil eius rei fieri poſſe quũ electores recto prius iudicio cũ apl̃icis ho
die probatos elegerint, & ſcire deuota oratione rogauerint, vter ſit dignior ac melior. Siqui
dẽ Chriſtus dixerit, iteꝝ dico vobis, q̃a ſi duo ex vobis cõſenſerint ſuꝑ terrã, de oĩ re, qua- Matt. 18
cunq; petierint, fiet illis à patre meo, qui in cœlis eſt. Vbi eñ ſunt duo vel tres cõgregati in
noĩe meo, ibi ſum in medio eoꝝ. Si eñ in medio, certè electores non errabunt, ſi ꝑſonarum
non erunt acceptatores & Chriſtũ ſequẽtur, quẽ qui ſequentur non erunt in tñbris. Sed ve Iohan. 8.
reor plurimũ, ne hoc tẽpore non Chriſtus, ſed interſit Simon iſte præcibus ſuis atq; pecu-
nĳs, cõſanguineis & potẽtĳs. Solent eñi plerunq; electores palam eligere indignos, de qui-
bus ſi ſortiant, merẽtur ad ſuum nutum habere electum. ſ. malum, ſic deo eoꝝ malitiam pu Iob. 34
niente. Ad quos alibi dicit. Et dabo pueros principes eoꝝ, & effœminati dominabunt eis. Eſaię. 3
Adde nõnunq̃ electores ordinẽ inuertere, qui dudũ corrupti ad nutum ſuũ elegerunt, tan-
dem prætextu deuotionis ſpiritum ſanctum ſuis cærimonĳs inuocant, orantes, vt gratiam
concedat de eligẽdo digno, quum dudũ elegerint indignum. At quid hoc aliud, quã deum Eccle. 10.
irridere? qui & ipſe eos deinde in furore irridebit, omnem ab ipſis ſapiẽtiam auferẽs, vt fiat Pſalm. 2.
demum, vt qualis ſit rector, tales ſint & inhabitatores ciuitatis.
S ¶Tertio nec obſtat dicere, quod ꝑ ſortẽ tentatur deus, quia ſortiẽtes, velint deũ inuiſibi-
liter reuelare meliorẽ, qui tamen ꝑ ſe poſſint eligere meliorẽ & non tentare deũ in eligẽdo.
Reſpõdeo, ſortẽ tunc mitti, quũ inter electos, æquè in virtutibus pares, ſit ambiguitas, q̃ niſi
reuelatore deo commodè dignoſci non poſſit, & timor ſit alioqui, ne obrepat corruptio vl'
diſceptatio, quo nimirum caſu, neceſſitate, inquam, præſente per ſortẽ deus haudquaq̃ tẽ-
tatur, ſed petitur, vt ſuam in re pia voluntatem declaret, id quod vera & licita ſors agit. Cer
tè mihi (vt ſupra retuli) ſors non eſſe aliud videtur, quàm diuini quiddam & præcipui mu-
neris, per quod inſinuatur vtrum deo placeat. Sic & ſortem, qua apoſtoli Mathiam ſelege-
runt, fuiſſe cenſuerim diuini quiddam muneris, per quod illi choro ſacratiſſimo inſinuare-
tur, qui eſſet diuina electione declaratus. Id quod ſua illi oratione arguunt, dicentes. Domi-
ne, homines qui iudicant ex ĳs, quæ cernunt & audiunt, falli poſſunt iudicio, ſed tu domine, Actor. 1.
qui ſolus ĩſpector es cordiũ, ex q̃bus hoĩes verè boni ſunt aut mali, ne graueris aliq̃ ſigno de-

 clarare

Digitized by Google

clarare famulis tuis, vtrũ ex ijs duobus elegeris, vt ĩpleat numeꝝ duodecĩ Apl'oꝝ, ac ſuccedat
in functionẽ tãti muneris, vñ Iudas excidit, abiturus in locũ ſuũ, in quẽ tu illũ nõ ignorabas abi-
tuꝝ, cuius oculos nihil fugit. Et cęcidit ſors ſup Matthiã, ſucceſſitq́; vir optimus in locũ peſſi
mi, nec indignatus ẽ iuſtus ſibi ꝓferri parẽ, nec ſibi placuit Matthias, additus vndecim aplis, tã
ta fuit in illis ſynceritas, q̃ in nobis (heu dolor) plurimũ deſideraſ. Ea igiſ orone deberẽt & nũc
vti ad Deũ dubij electores. ¶ Quarto nõ obſtat, quia poſt Matthiæ electionẽ nõ inuenimus T
Apl'os fuiſſe ſortitos, & ſeptẽ qdẽ diaconos nõ ſorte ſed electõe creatos. Rñdeo, nõ opus eſſe,
tum ſorte, quũ de electis nõ accedit aliq̃ dubitatio, & quoꝝ ꝓbitas iã ſatis ſineq́; cõtrouerſia cõ
ſtet, ſicuti erat de ſeptẽ diaconis, q boni erãt teſtimonij ſpirituq́; ſcto & ſapia pleni, qđ iã inde
ꝓculdubio multis argumẽtis didicerãt. Hiſce ꝓinde modis puto ſatis cõſtare, qd verè de ſor
tium vſu ſit ſentiẽdum, quibus nec pontificia iura video ſatis reluctãri, quæ ſortes nequaquàm
inhiberent, ſi inibi, quibus opus eſt, obſeruarentur, quæ cuiuſmodi ſint, diximus, interim Ec-
cleſiæ catholicæ iudicio libenter nos ſubijcientes.

¶ HOMILIA LXXXI. DE, EO QVOD LEGITVR, Matthæi quinto, Lucæ ſexto: Videns Ieſus turbas &c.

In ferijs diui Bonifacij eccl'ie Mogunt. patroni.

MAXIME Vellẽ frẽs chariſſimi, plęroſq́; oẽs vr̃m, qui inclytę Eccl'ię A
Mogũtinę tanq̃ filij ſpeciales fideli matri eſtis addicti, attẽtius ĩtellige
re, cuius hodie viri ſancti ſolẽnitas apud vos agi ſoleat, voſq́; deinde
diligẽtius pẽſiculari, quanta eidẽ viro ſctõ debeatis, & qd ille à vobis
deſideret aĩaduertere, q̃tenus hæc ipſa hodierna dies nõ ſine ſingulari
fructu vos ſit tranſitura, vtpotè q̃ nõ tam illi, q̃ vobis celebreſ. Hodie
nimiꝝ memoria agiſ diui epi & martyris Bonifacij, hui' inclytę eccl'ię
Mogũtinę patroni lõgè optimi, q vos adeoq́; ꝓdeceſſores vr̃os, dũ in
hac peregrinatõe vixit, ſpeciales filios elegit, ac vobiſcũ cathedralẽ ſe
Gala 4, dẽ cõſtituit, q & maiores vr̃os, ſicut Aplus olim Galatas, iteꝝ parturi
uit, donec in eis formareſ Chr̃us, qm̃ eos poſt priores à gẽtilitate cõuerſiões mltis errorib' irre
titos euãgelica ꝓdicatõe reduxit, ac mltis ĩſup gratijs ac priuilegijs hũc locũ cumulauit, atq́; ſu
ꝑ oẽs Germanię ciuitates metropolim cõſtituit, & ita oĩb' bonis legib' & moribus adornauit,
vt hęc ciuitas nõ ĩmeritò aurea ſit Moguntia vocari cępta, ꝓ cui' deniq́; ſalute poſt mlta noĩe
Ieſu ꝑpeſſa ꝑicula & incõmoda ſanguinẽ ꝓfundere & mortẽ ſubire nõ dubitauit, in cuius teſti
moniũ catholica eccl'ia legẽda ſtatuit in ei' memoriã verba ſaluatoris, qbus adſerit eos eẽ btõs
q ꝑſecutionẽ patiunſ ꝓpter iuſtitiã, & qb' maledicũt hoĩes & ꝑſequunſ & dicũt aduerſuſ ipos
oẽ malũ ꝓpter eũ &c. de q̃ꝝ certè nũero D. Bonifaci' vr̃ patron' fuit. ¶ Ille eñ (teſte hiſtoria B
cũ iã in Mogũtina dioceſi aliq̃t annis fideliſſimè in vinea dñi Sabaoth laboraſſet ac aliq̃t centũ
millia aĩaꝝ ad fidẽ catholicã cõuertiſſet, Arrianãq́; hęreſim, q̃ tunc ĩpiè ꝑ Germaniã paſſim cõ
tra Chr̃ianos ſęuit, ſacraꝝ lr̃aꝝ ꝓſidio cõfutaſſet, ac interim ĩtelligeret ppl'os Friſonũ (q̃s antea
ad catholicã veritatẽ cõuerterat) fallẽte iã diabolo iteꝝ relapſos, ꝓ recuperãdis eis, cõſtituto
prius brõ Lullo ſuę ſedis archiepo, illiq́; toto cõmẽdato ppl'o intrepidus ad Friſones aliq̃t ſecũ
receptis cõſocijs viã arripuit, memor verbi dñi. Nolite timere eos q occidũt corpus, aĩaſ ãt nõ
Matt. 10 Lucæ. 12, pñt occidere, ſed potius timete eũ, q põt & aĩam & corpus ꝑdere in gehẽnã. Cuius ſanè verba
adeò ſeruauit, vt ea ꝓprio ſangĩe ſuo approbauerit, vtpotè p' varias & duriſſimas ꝑſecutões à
furẽte paganoꝝ mltitudĩe trucidatus, & martyrij corona decorat' anno poſt Ieſum natũ. 755.
Cuius ſctitatẽ deus ipe mltiplicib' tã añ, q̃ poſt mortẽ miraclis arguit, q cũ nũc viuit, nõ min'
2 Machabæoꝝ. 8. 15 fidelr deũ ꝓ vr̃a ciuitate orãs, q̃ Onias ſumm' olim ſacerdos & Hieremias ꝓpheta dei ꝓ ciuita
te Hierlm orarũt. Siqdẽ ſcriptura ꝓhibeat pricipi q̃ndã Machabęo, cũ iã eẽt initurus aduerſuſ
hoſtes ꝓliũ, q̃ſi ꝑ ſomniũ Oniã, qui ſummus fuerat ſacerdos, viꝝ bonũ, verecũdũ viſu, modeſtũ
moribus, & eloquio decoꝝ & à puero virtuoſuſ appuiſſe, manus ꝓtẽdentẽ, orãtẽ ꝓ oĩ ppl'o Iu
dęoꝝ. Et poſt hoc q̃ſ appuiſſe aliũ viꝝ ętate & gl'ia mirabilẽ, & magni decoris habitudinẽ circa
illũ. Rñdẽtẽ verò Oniã dixiſſe: Hic ẽ fr̃m amator, & ppl'i Iſrl', hic ẽ, qui mltũ orat ꝓ ppl'o & vni-
uerſa ſctã ciuitate Hieremias ꝓpheta dei. Ita nõ dubitemus, quin & ipe D. Bonifacius ꝓ vr̃a q̃ſ
ciuitate plurimũ hacten' orauerit, ſitq́; deiñ oraturus, fieri eñ neq̃t, vt min' nũc amet, q̃s cũ hic
eẽt, ꝓ cęteris tãtope amauerit, qñquidẽ charitas nũq̃ excidat, ſitq́; in ipis dei electis nũc in cœlo
1. Coꝛ. 11, erga nos q̃ olim in terris mlto cõſumatior. Iã vero frẽs, qs negabit nos ꝑq̃ ꝓluria debere D.
Bonifacio? q nos adeò ꝓ cęteris dilexit, ĩſtituit, adornauitq́;, q & ꝓ nob ſupplicia ꝑtulit, vtpo-
tè q cũ cęteris martyrib' nõ ſibi mõ, ſ; & nobis paſſus ẽ. Sibi qdẽ ad ꝓmiũ, nobis ad exẽplũ fact'
eſt martyr, ſibi ad requiẽ, nobis ad ſalutẽ. Videamus igr̃ (obſecro) quid ac q̃tũ illi debeamus, q
tortus ẽ, vt ſaluaremur, qui carnificẽ ꝑtulit, vt Chr̃m agnoſceremus, qui morti addictus eſt, vt
nos ęterna vita potiremur, quã nobis fore cõtinuo orat. Multũ ꝓfectò multũ illi debemus.

¶ Sed

Digitized by Google

C ¶Sed quid, q̃ritis, ei debemus, ac qd à nobis deſiderat? Nõ aliud, inquã, quã q̃d probi parẽtes à ꝓbis filijs poſt obitũ deſiderãt. Illi vero qd deſiderãt ꝑterq̃ probã imitationẽ? Sic & diuus Bonifacius dũtaxat vt ſingularis nr̃ idemq; ſpiritualis pr̃ deſiderat ſe à nobis imitari, cum apl̃o citra dubiũ ad nos dicẽs. Rogo vos imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. Et hoc eſt, q̃d idẽ apl̃us ait, Cupimus aũt, vt nõ ſegnes efficiamini, veꝝ imitatores eoꝝ, q fide & patiẽtia hæreditabũt ꝓmiſſiones. Et ſane in hoc potiſſimũ diuoꝝ feriæ in eccleſia ſunt inſtitutæ, vt p memoriã ipſoꝝ celebrẽ, eos imitari ſtudeamus. Cæteꝝ in q̃ imitabimur diuum Bonifaciũ? In bñfaciendo inquã: nempe vñ vir dei ſuũ ſibi nomen merito (nec aliter q̃ Iacob olim Iſrael vocatus eſt) vendicauit. Bonifacius eñi interꝑtatur quaſi bñfaciẽs. Siquidẽ Gregorius ille ſecundus. pont. Max. (cuius ille authoritate legatus erat in Germania, vt eã ſuis fidelibus ꝑdicatõibus in fide cõſeruaret & partim ꝓrſus deficientẽ ad verã fidem reduceret) intelligens verbũ dei in manibus viri ſancti proſperari, vt q nõ ſolũ bñdiceret, ſed & bñfaceret, exẽplo vitæ clarus, ad ſe illũ inuitauit ac venientẽ, vt maiori authoritate ꝑdicaret & corrigenda corrigeret, epm̃ ordinauit, noĩe mutato veteri, nouũ, q̃d illius cõgrueret operibus bonis Bonifacius ĩpoſuit, qui antea iuxta linguã Angliæ, vnde vir ſanctus erat oriundus, appellabat. Suſde Vindefrid à ꝓprietate ſuæ cõditionis, id q̃d ſonat, eyn barmhertziger, quippe qui in miæ opibus præcipuè oĩbus bñfecit. In cuius euidentiſſimum q̃q; argumentũ eccleſia die hodierna in eius memoriã ſtatuit legenda Chriſti in Euangelio verba. Beati miſericordes, qm̃ ipſi miãm conſequẽtur. In miſericordia igit̃ imitandus eſt nobis diuus Bonifacius. Eſt autem

D ¶Miſericordia, quædam animi ꝑturbatio, & (vt Auguſtinus docet) alienæ miſeriæ in corde cõpaſſio in eos, qui in aliqua clamitate male habent, ab eo procedẽs, q ſimul ꝑturbatione adficitur. Vñ miſericors, pinde miſerum habẽs cor, & alterius miſeriam quaſi ſuam reputans, deq; malo alterius æquè atq; de ſuo dolens, qui ſi poſſet ſubuenire vellet re ipſa. Sic verè miſericors fuit Samaritanus ille, qui, vt habet hiſtoria, ab Hieruſalem in Hiericho tranſiẽs, ibidẽq; hoĩem à latronibus ſpoliatũ & ad mortẽ vſq; vulneratum videns mĩa motus eſt, & appropinquãs vulnera eius alligauit, & reliqua, q̃ miſericordiæ ſunt, fecit. Sunt aũt opa miſericordiæ corporalia ſeptẽ, & totidẽ q̃q; ſpiritualia, de quibus in Euangelio dñs. Corporalia ſunt, paſcere eſuriẽtem, potare ſitientẽ, veſtire nudũ, recolligere hoſpitem, viſitare infirmũ, redimere captiuum, ſepelire mortuum. Spiritualia vero ſunt, docere ignorantẽ, cõſulere dubitanti, conſolari triſtẽ, corrigere peccantẽ, remittere offendẽti, portare oneroſos, & pro oĩbus orare, In q̃bus ſane vtriſq; miæ opibus adeo ſe exercuit diuus Bonifacius, vt inde (vt ꝑfati ſumus) nomen acceperit, veluti abunde eſt legere in vitæ eius hiſtoria, quã nunc ob tp̃is breuitatẽ tranſeo.

E ¶Obſecrans, vt & in ijs eundẽ & in eo Chr̃m ſedulo imitemini, maximè q̃a virtutũ oĩm maxima, admirabiliſſima, gratiſſimaq; ſit mĩa, qua vel ſola deo poſſumus fieri ſimiles, nec aliter ab ipſo miſericordiã poſt hãc vitã conſequi, niſi prius eandẽ hiſce in terris habuerimus, Iacobo dicente. Iudicium ſine mĩa illi ſiet, qui non facit miam. Cuius rex ille Euangelicus ſerioſum reliquit exemplũ, ad miſericordẽ ſeruum dicens. Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi, quoniã rogaſti me. Nonne ergo oportuit & te miſereri cõſerui tui, ſicut & ego miſertus ſum tui? In tantũ eñ deus bñuolentiæ nr̃æ in omnes delectatur adfectu, vt ſuam miſericordiã ſit ſolũ miſericordibus præſtaturus, quos ideoq; hodie beatos adfirmat, quia ipſi miam cõſequentur. i. non alij. Sine q̃dem mĩa adeò non prodeſt alia quæq; virtus, vt etſi quis charitate ardeat, caſtitate polleat, honeſtate fulgeat, miam nõ mereat̃. Ideoq; dñs ipſe in extremo iudicio rationẽ poſiturus tm̃, oĩbus reliq̃s tacitis, de miſericordiæ opibus diſceptabit. Quã ipſe prius velit nos habere in hoc mũdo in q̃ſcunq; tã amicos q̃ inimicos, noĩe. ſ. ſuo, alibi inquiens. Eſtote miſericordes, ſicut & pr̃ veſter miſericors eſt. ſ. q eſt benignus ſup ingratos & malos, ſolẽ ſuũ oriri faciẽs ſup bonos & malos, & pluens ſup iuſtos & iniuſtos.

F ¶Eapropter frẽs, ſi nobis volumus à deo hic & alibi miam, qua vel ſola ſaluamur, in tẽpore neceſſitatis exhibitũ iri, nobiſq; adfuturã deſiderauerimus diuũ Bonifaciũ, ei⁹ imitemur miam. Si deniq; in tẽpore oportuno volumus à deo eius æterna gloria & beatitudine paſci, potari, veſtiri, hoſpitari, viſitari, redimi & ſepeliri, & deniq; in oĩbus doceri & cõſolari.

G ¶Primo paſcamus eſurientes, Eſaia dicẽte. Frãge eſurienti panẽ tuũ: ſiquidẽ ita paſcet nos deus in æterna patria, viſione ſuæ deitatis, q̃ in omnibus ſaturabimur, Sic Chr̃s alibi, monet pauperes inuitãdos, vt inde alias à deo inuitemur.

¶Scd̃o potemus ſitiẽtes, Si eñ ſitit, ſcriptura ait, inimic⁹ tuus potũ da illi. Ita nimiꝝ deus nos ſua gr̃a & rore pietatis ſuæ potabit.

H ¶Tertio veſtiemus nudũ, Iohãne Bap. hortante, Qui habet duas tunicas. i. ad ſupfluitatẽ, det vnã nõ habẽti, ſic certè de⁹ veſtiet nos ſtola æternæ gloriæ, queadmodũ diuũ Bonifaciũ veſtiuit. Ita nimiꝝ miſericos fuit Iob, qui de ſeipſo dicere potuit. Ab infantia mea creuit mecũ miſeratio, & de vtero m̃ris meæ egreſſa ẽ mecũ. Adfirmat ei ſe nõ buccellã panis ſolũ comediſſe, qn ex ea pupill⁹ q̃q; comederit, nec reliquiſſe pauperẽ nudũ, quẽ nõ cooperuiſſet, ſʒ & ędes ſuas cuilibet iopi ad ſubleuamẽ patuiſſe, ꝓide & bene-

1. Cor. 4. Ephe. 5 Philip. 3. Heb. 6 Gene. 32 Matt. 5. Aug. li. 9. de ciu. dei. Luc. 10 Matt. 25 Iacobi 2. Matt. 18 Matt. 5 Lucæ. 6 Eſaię. 58 Prouer. 25 Lucę. 3 Eccle. 10. Iob. 31

Digitized by Google

& benedictionem in omnibus à Deo meruit. Atq; vtinam illũ ſequatur qlibet diues, eſſetq;
memor ꝓpterea ſe factũ diuitẽ bonorum tẽpaliũ, vt ea pauperibus diſpẽſet nõie Dei ęterni, cuius
1. Par. 29. ſunt. Hinc Dauid ad illũ: Tua ſunt (inqt) oĩa, & quę de manu tua accepimus, dedimus tibi. Sic
diues ille nõ euadet pœnã, cuius auaritia paup fame periȷt, aut ſcandalizatus eſt, imò audiet do
Hebre. 13 minum dicentem: Cur inopẽ non adiuuiſti, de meis quas tibi diſpẽſandas commiſi, opibus?
¶ Quarto peregrinos habemus, Paulo dicẽte: Hoſpitalitatẽ nolite obliuiſci. Per hãc eñ pla I
Geneſ. 19 cuerũt qdam angelis hoſpitio receptis. Ex quorum numero fuere Abrahã & Loth nepos eius, q
Geneſ. 18. rũ hic angelos ſuſcepit hoſpitio & ꝓinde Sodomitana à ſe ſuiſq; ſupplicia detorſit, ille verò dũ
hoſpites qrit, Deũ recepit. Sic & ipſe videas, Chrm forte nõ pauperẽ ſuſcipiẽs. Chrus eñ in
Matt. 25 hoſpite & paupe ẽ, vt olĩ D. Martino appuit, alibi dicẽs: Hoſpes erã &c. Amẽ dico vob, q diu
feciſtis vni de ȷs fribus meis minimis, mihi feciſtis. ¶ Quinto, viſitemus infirmos, viſitãs eñ k
Iob. 5. (ait Iob) ſpẽm tuã. i. hoĩem in infirmitate, nõ peccabis. Et ſcriptura q̃q;: Nõ te pigeat (inqt) vi
Eccl. 7
Iob. 2. ſitare infirmũ, & eos ſolemur, vt amici Iob ad cõſolationẽ venerũt. ¶ Sexto, ad incarceratos L
Hebre. 13 veniamus, ipſos cõſolemur maximè (q̃s nouim⁹ iniuſtè & innocẽter vinctos. Vnde Apſus, me
Tobiæ. 1. mẽtote vinctorum tanq̃ ſimul vincti. ſ. vt redimi poſſint, fideliter laborantes. Sic Tobias ipſe (ait
ſcriptura) ꝓgebat p oẽs, q erãt in captiuitate, & monita ſalutis dabit eis. ¶ Septimo, ſepelia M
mus mortuos, vt idẽ Tobias fecit, quẽadmodũ ſuo loco, dante Deo, dicemus, ꝓbaturi, quõ ſe-
Gala. 6 pelire mortuos ſit opus pietatis, & miæ cõtra impudẽtes hęreticos. Deinde frẽs, eadẽ opa mi-
ſericordię ſpũaliter exerceamus, q̃ facile adimplebimus, vbi alter alterius onera portauerimus
& indigẽtes nr̃o cõſilio, iuuauerimus & ꝓinuicẽ deuotè orauerimus. Qđ vbi fecerimus, quẽ-
admodũ & diuus Bonifacius fecit, cũ ipſo de illorum numero beatorum erimus, q miam cõſequẽt,
p quã ſolã ſaluabimur in ęterna patria, nec aliter niſi p eam diſcipuli dñi eẽ quimus, vtpotè q̃d
Iohan. 13. p eam ſolã dilectio trãſit, quã vbi erga nr̃os ꝓximos habuerimus, diſcipuli dñi erimus, eius mã
datũ ſeruãtes. Ipſo dño ad nos dicẽte: Mãdatũ nouũ do vobis, vt diligatis iuicẽ, ſicut dilexi vos,
vt & vos diligatis iuicẽ, ĩ hoc cognoſcẽt oẽs, qa diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionẽ habueritis ad-
inuicẽ. Ad q̃s vtiq; dicet: Beati miſericordes, qa miam habetis. ſ. apud me &c.

¶ HOMILIA LXXXII. DE EO, QVOD LEGITVR, Lucæ primo: Eliſabeth impletum eſt tempus pariendi &c.

In ferȷs diui Iohannis Baptiſte.

EXTITERE VIRI Non vulgari quondã pietate & ſanctimonia A
in Eccleſia pclari, q teſtati ſunt, ſe nõ prorſus ſcire, qd rectius hac po-
tiſſimũ die dicerẽt, vtpotè multitudine materiæ deterriti, à qbus ipſe
quadamtenus diſcõuenio, qñquidẽ facile ab eo qd potiſſimũ dicã, in-
ſtruor, cuius hodie natalẽ celebramus, nimirum Iohannis, Ieſu Chriſti
dñi nr̃i & ſeruatoris pcurſoris & Baptiſtæ, cuius qa natiuitas gaudio
multis erat futura, & quum ipſe futurus erat magnus virtute & gloria,
certè nil rectius hodie agemus q̃ quod de Iohanne nato gaudebimus
& ipſm ita glorificabimus & laudabimus, vt p eũ Deus ipſe adeoq; dñs
noſter Ieſus glorificet. ¶ Et cur ſanè nõ ex anĩo alacrius lętaremur B
Lucæ. 1. hac die, in qua natus eſt ille, de q̃ ad Zachariam patrẽ archangelus ait: Ne timeas Zacharia, q̃-
niam exaudita eſt deꝑcatio tua, & vxor tua Eliſabeth pariet tibi filiũ, & vocabis nomẽ eius Io
hannẽ, & erit gaudiũ tibi, & exultatio, & multi in eius natiuitate gaudebũt. Et quare gaudebũt
obſecro? Nimirum quod ipſe (angelo teſte) multos filiorum Iſrahel cõuerſurus erat ad dñm deum
Iohan. 5. ipſorum. ſ. vita & doctrina ſua ſancta, qua ſic præ cæteris mirabilr polluit, vt de eo veritas ſum-
Iohan. 1. ma veriſſimè dixerit ad Iudęos: Ille erat lucerna ardẽs & lucẽs, vos aũt noluiſtis ad horã exulta
re in luce eius. Sanè ipſe nõ erat lux (inqt Euangeliſta) ſed vt teſtimoniũ phiberet de lumine. ſ.
Chro, q illuminat hoĩem oẽm, veniẽtẽ in hũc mundũ. Ipſe ãt erat lucerna, à Chro luce illumi-
natus, ardẽs fide & dilectiõe, lucẽs verbo & actiõe, q pmiſſus eſt, vt inimicos Chri cõfunderet, iu
Pſal. 131 xta illud: Paraui lucernã Chro meo, inimicos eius iduã cõfuſione. ¶ Meritò igit frẽs, in ei⁹ gau C
demus natiuitate, in q̃ luctus in gaudiũ, in exultationẽ lamentũ noſcit fore verſum. Cęteri qui
dem & plęriq; oẽs paruuli ab materno vtero ꝓdeunt inter ipſa lucis exordia mœſtis vagitibus
ſolus Iohannes Baptiſta dñi vltra legem naſcentiũ, natiuitatẽ ſuam lætitiæ exultatiõe præue-
Mich. 4. nit. Meritò ꝓinde iterum (inquam) gaudemus frẽs, qm hodie ſingularis ille lucifer, ſolis iuſtitiæ
præcurſor, vox verbi, lucerna verè lucens, mundo ignorantiæ ac peccatorum caligine obcæ-
cato, diem redemptionis & gratiæ, ſicut prædicatione ita natiuitate mirabili nunciauit.
¶ Quis verò ſatis præconia laudum illius prædicet, cuius laus non ſolum in Euangelio, ſed D
1. Cor. 8. & per authorem Euangelȷ. ſ. Chriſtũ longe maxima eſt expreſſa. Ille qdẽ hunc eximȷs laudi-
bus repetitis vicibus cõmendauit, nũc eũ fluctuãtibus in mũdo pplis, nunc patribus præferens
& pphe

Digitized by Google

& prophetis, & nūc cūctis mulieꝝ natis cōteſtans pͤminere, nūc autē trāſcenſis hoībus etiā inter angelos pollere demōſtrat, alibi inquens ad Iudæos: Ad qd exiſtis in deſertū videre, arundinē vento agitatā? Sed qd exiſtis videre hoīem mollibus veſtitū? Ecce q mollibꝰ veſtiuntur, in domibus regū ſunt. Sed qd exiſtis videre, ꝓphetā? Etiā dico vobis, & plusq̄ prophetā. Hic eſt em̄, de q̄ ſcriptū eſt. Ecce ego mitto angelū meū añ faciē tuā, qui ꝓparabit viā tuā ante te. Amen dico vobis, nō ſurrexit inter natos mulieꝝ maior Iohāne Baptiſta. Magnū teſtimoniū fratres, magnus qdem q phibet, & omī exceptōe maior, qa veritas ipſa, qui mentiri nequit, in cuius ore dolus nō fuit vnq̄: magnus ꝗq; ille, cui phibetur, vt q̄ maior inter natos mulieꝝ nō ſurrexit, qualē angelus fore pdixit, dicēs ad Zachariā. Erit em̄ magnus corā dn̄o: corā dn̄o inquit, multi nāq; magni dicunt, ſed corā hoībus, nō corā deo, ſicut hypocritæ, nō ita Iohānes erat magnus, ſed & corā deo & hoībus, Id q̄d & tota vicinitas hodie miraculis ſtupefacta pſenſit, inquiens. Quiſputas. i. q̄ magnus putas iſte puer erit? Q. d. valde magnus erit. Magnus profecto fuit Iohānes. ¶ Primo in ortu, qn̄quidem Iohannē nō voluptas, ſed obſecratio creuerit. Cū em̄ materni vteri viſcera ætatis ſenectute frigeſcerent, & feſſi corpis mēbra fœcunditatis gratiā pdidiſſent, cōtra impoſſibilitatē corpis, cōtra ſterilitatē viſceꝝ, Zachariæ pcibus Heliſabeth vterus intumeſcit, & cōcipit Iohānem non natura, ſed gratia, q & nondū natus etiā prophetat, & adhuc in materni vteri finibus cōſtitutus, aduētū Chri, quia voce nō poterat, gaudijs cōfitet. Dicit em̄ Heliſabet ad. S. Mariā. Simul vt facta eſt vox ſalutatōis tuæ, exultauit in gaudio infans in vtero meo. Exultat em̄ Iohānes anteq̄ naſcit, & priusq̄ mundi oculis habitū recognoſcit, iā ſpiritu mundi dn̄m recognoſcit, adeo q̄d vere illud ad ipm̄ dixiſſe dn̄m credimus. Priusq̄ te formarē in vtero noui te, & priusq̄ exirēs de vulua, *ſanctificaui te*. Id q̄d angelus antea cōfirmarat, dicens. Et ſpiritu ſancto replebit adhuc ex vtero matris ſuæ. Cuius certe magnitudinē, nomen, q̄ vocatus eſt, Iohānes arguit, eſt em̄ Iohānes quaſi dn̄i gratia, vel in q̄ eſt gratia, ſiue cui donatum eſt, aut cui donatio à dn̄o facta eſt, qualis vix alteri q̄ Iohanni exhibita eſt. Quam ꝓpterea rectè de hoc aliàs gloriat noīe, inquiens. Audite inſulæ, & attendite populi de longe. Dn̄s ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus eſt noīs mei. O verè Iohannes vocatus eſt puer ille, qui & gratia plenus extitit, & inauditā eatenus mundo gratiā dei deinde pdicauit, dicens. Ecce agnus dei, ecce qui tollit pc̄tā mundi. Ego vox clamātis in deſerto, dirigite viā dn̄i, ſicut dixit Eſaias ꝓpheta. Medius aūt veſtrū ſtetit, quem vos neſcitis. Ipſe eſt, qui ante me factus eſt, cuius ego nō ſum dignus, vt ſoluā eius corrigiā calciamenti. ¶ Scd̄o magnꝰ fuit Iohānes exercitio vitæ ſanctiſſ. vtpote q etſi ab omī plane pc̄tō eēt immunis, tāta tn̄ vitæ ſanctimonia ſe exercuit, quāta vix alius vnquā. Puer em̄ ne leui ſaltē næuo vitā ſuā cōtaminaret relicto mūdo & vtroq; parente, ait Euāgeliſta, in deſertū ſeceſſit, vbi māſit vſq; in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſrael, in omī quidem vitæ auſteritate, qui pter locuſtas & mel ſiluestre nō æſtauerit, aqua potus, nec vinū nec ſicerā bibens, cilicio de pilis Cameloꝝ veſtitus, zona pellicea pcinctus, ſtrato terraceo vſus. Quid multis? Ita vitæ ſanctimonia & auſteritate facile oēs ſuos pceſſores amicos dei, patriarchas & ꝓphetas excelluit, vt vniuerſus populus exiſtimaret, ne forte ipſe eſſet Chrus, vt qui q̄ Chriſtus ipſe multo auſteriorē vitā degerit, veluti ipſe dn̄s improperabat Iudæis, venit, inquiens, Iohannes nō manducās neq; bibēs & dicunt dæmoniū habet. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicūt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanoꝝ & peccatoꝝ amicus. Et hoc eſt, quod archāgelus illius natiuitatem prænuntians Zachariæ dicit. Erit enim magnus coram domino, & ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Heliæ &c. Et Chriſtus, quid exiſtis, inquit videre, hominem mollibus veſtitum? Ecce qui mollibus veſtiuntur in domibus regum ſunt. Etſi vultis recipere, ipſe eſt Helias, qui venturus eſt. Sane non in perſona, ſed ſpiritu & virtute Helias erat, quē in omnibus p ſeferebat, nam ſicut Helias piloſus & zona pellicea cinctus duriter vixit, ita & Iohannes. ¶ Tertio magnus fuit Iohannes in pdicatiōis verbo, vt qui q̄tuor ad vnguē, quæ ad magnū prædicatorem præcipuè pertinēt, in ſe habuit. ¶ Primo, qm̄ veritatē grauiter docuit. ſ. Chriſtū & quę eius ſunt. ¶ Secūdo qa veritatē cōſtanter nō mutabiliter nec formidoloſe citra pſonæ acceptōem vel vſq; ad mortē docuit cuiꝰ cauſa miſerè ab Herode clādeſtine trucidatus ē, q̄re & Chrs illū nō dixit eē ſimilē arūdini vēto agitatæ, q nūc illud nūc aliud diceret. ¶ Tertio qa nō mollia, nō carnalia, non quæ placēt ſeculo & carni, ſed dura, ſed aſpera, q̄ carni repugnant, pdicauit. ſ. pœnitētię amaros fructꝰ, inqens. Facite fructꝰ, dignos pen̄iæ, & ne cęperitis dicere. Patrē habemꝰ Abrahā. Dico em̄ vobis, qa potēs eſt deꝰ de lapidibꝰ iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Iā em̄ ſecuris ad radicē arboris poſita ē. Omīs ergo arbor nō faciēs fructū bonū excidet, & in ignē mittet. ¶ Quarto qm̄ quę docuit, in ſeipſo alijs ꝓbauit & in exemplū poſuit, vitā planè pœnitētionariā ducēs nō qa ea indiguit, ſed vt eā exēplo ſuo doceret, & facilius pſuaderet. q. d. exēplū dedi vobis, vt queādmodum ego feci, ita & vos faciatis. Hinc illum dominus affirmat fuiſſe lucernam arden-

Matt. 11. Mar. 1 Luc. 7 Malac. 3 Eſaiæ. 53 Matt. 25 Hiere. 1 Luc. 1 Eſaię. 49 Iohan. 1 Eſaię. 40 Luc. 1 Luc. 3 Matt. 11 Luc. 1 Matt. 11 4 Reg. 1 Marci. 3 Matt. 3. Luc. 3 Iohan. 13

Joban. 5, ardentẽ & lucentẽ, vt qui arſerit zelo veritatis & fidei cõſtantia & vitæ auſteritate & ſanctitate
luxerit. Vñ meritò hodie gaudemus, qđ ille natus ſit, q nobis illũ prio voce & digito demõſtra
Joban. 9 uit, à quo & in q̃ totũ eſt gaudiũ nr̃m, quẽ & meritò laudemus, quũ ſit p quẽ Deum poſſumus
glorificare, & coram ipo verè magni fore, vbi eum veluti lucidũ exemplũ imitati fuerimus.
1. Johan. 5 Ecci. 13 ¶Primo, vt & ipſi ne cõtaminemur à mũdo, q totus in maligno poſitus eſt, fugiamus, me- L
1. Cor. 7, mores, qđ qui tetigerit picẽ, inquinabit ab ea. Sin oportet nos eẽ in mũdo, ſimus in eo, vt Pau
1. Johan 2 lus pdocet, vtemur mundo tanq̃ nõ vtentes. i. nõ diligamus mundũ, neq; ea, q̃ in mũdo ſunt.
¶Scđo ſeq̃mur q̃ ſpũalia, q̃ dura, nõ q̃ carnalia, q̃ mollia ſunt, memores, q a ſit arta via, quæ M
Matt. 7, ducit ad vitã, ſpacioſa verò & mollis q̃ ducit ad pditionẽ: nec poſſe beatitudinẽ niſi ſummo la
bore acquiri. ¶Tertio ſimus, vnus cũ altero veraces, à mẽdacijs pnicioſis alieni, Paulo dicẽ N
Ephe. 4, 1, Joban. 3 te: Deponẽtes mendaciũ, loquimini veritatẽ, vnuſq; ſq; cũ proximo ſuo, qm̃ ſumus inuicẽ mẽ-
bra: Filioli mei (inquit Iohannes) non diligamus verbo neq; lingua, ſed opere & veritate.
¶Quarto, nõ obmittamus veritatẽ, ppter vl̃ metũ, vl̃ aliquẽ adfectũ hũanũ. Qui em̃ (inquit O
Prouer. 28 Scriptura) cognoſcit in iudicio faciẽ, non benefacit, iſte & p buccella panis deſerit veritatem.
¶Quinto, vt ſimus in dictis factiſq; nr̃is conſtantes, ne adſimilemur arundini vẽto agitatæ. P
1. Cor. 15 Vnde Apoſtolus: Frẽs mei (inqt) dilecti, ſtabiles eſtote & immobiles in omni opere domini.
¶Sexto, vt bene operando etiam alijs luceamus in exemplũ iuxta dñi verbũ. Sic luceat lux Q
Matth. 5 Roma. 12, veſtra in manibus veſtris coram hominibus, vt videant opera veſtra bona, & glorificent pa-
trem veſtrum, qui eſt in cęlis. Debemus enim (ait Paulus) prouidere bona non tantum coram
Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus.

¶HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth 16. Venit Ieſus in partes Cæſareæ.

In ferijs diuorũ Petri & Pauli

ADMONET QVAE In noſtram pręſcriptam eſt doctrinam, A
Roma. 15 Ecci 44. Pſal. 150, ſcriptura: Frẽs in domino chariſſimi, q̃ viros laudemus glorioſos eo
rumq; laudẽ nũtiet Eccleſia, quorũ in pace ſepulta ſunt corpa, qm̃ in
eis Deus ipe Max. vñ oĩs quã illi habẽt, eſt gloria, vl̃ Dauide cõcinen
Gala. 1 te, collaudet, quemadmodũ in ſe Aplus Deũ clarificaſſe Galatas ſcri
bit: Fieri ſanè nequit, quin totũ laudis & honoris, qđ vl̃ miniſtris vl̃
Apoca. 9, diſcipulis tribuimus, in dñm pcipuè atq; magiſtrũ trãsferat. Hinc &
1. Timo. 6 ipe rex regũ, adeoq; dñs dominantiũ, ideq; vnicus natura magiſter
Matt. 23 Chrus: Amẽ (inqt) dico vobis, q̃ diu feciſtis vni de ijs fratribus meis
Matt 25 minimis, mihi feciſtis. Vñ etiãnũ ſcriptura: Quæ à Deo inſpirata ſol
Johan. 10, Ecci. 44, ui nequit, haud qdem dubitauit, ſe Deũ Opt. laudare in Enocho, in Noemo, in Abrahamo, in
Moyſe, & in id genus viris alijs, q nõ obſcurũ laudis ſuę narrandę nomẽ apud poſteros reliq̃-
rẽ nimirũ, in quorũ laude proculdubiò laus & gloria Dei Opt. qui illos glorificauit, & illi ab eo
Pſalm. 113 oẽm receperũt gloriã, pmicat, cui & vniuerſam ipſi gloriã ſuã acceptã ferũt, in regio Prophe
ta dicẽtes: Nõ nobis dñe, nõ nobis, ſed nomini tuo da gloriã. Si pinde frẽs, hac vl̃ vna rõne ſcri
ptura cẽſuit laudãdos, qui vl̃ in veteri teſtamẽto nõ nihil glorię diuina ſibi virtute corã deo &
Hebre. 12 hoibus peperere, quãto magis (obſecro) collaudabimus eos, qui in nouo teſtamẽto nõ in vm-
bra ſed in veritate glorioſi ſunt vl̃ fuere: vtpote ſine quibus illi, vt Aplus ſcribit: Nõ cõſumabã
Johan. 15 tur, nec repromiſſionẽ accipiebãt, Deo p ijs aliquid melius puidẽte, ad q̃s ipe dñs ſingulariter
ait: Iã nõ dicã vos ſeruos, qm̃ ſeruus ignorat quid faciat dñs eius. Vos aũt dixi amicos, quia oĩa
Matt. 10 q̃cũq; audiui à pr̃e meo, nota feci vobis. Ad q̃s putamus dñm hęc in primis locutũ? Ad Apo
Lucæ. 10, ſtolos vtiq;, q̃s vt ille p̃ cęteris, vt ſui eẽnt futuri ad oẽs mundi partes legati, elegit, ita eos pari-
Pſal. 138 ter p̃ alijs, & vſq; adeò glorioſos reddidit, vt Propheta inſpũ ad dñm ipm dicere nequaq̃ dubi-
tauerit: Mihi aũt nimis honorificati ſunt amici tui Deus, nimis cõfortatus eſt pricipatus eorũ.
Hi pfectò ſunt, q̃s laudare monemur, quia glorioſi fuerint, q̃s dñs ipe Deus ſup alios tantopere
honorificauit. Quorũ equidẽ pcipuos indicauerim Petrũ & Paulũ, quibus hodierna dies toto
Pſalm. 18 Roma 10, terrarũ orbe eſt celeberrima, qđ iuxta Aplm poſt Prophetã: Sonus eorũ in oẽm terrã exiuerit
Marc. 15 qui egreſſi, dño cooperãte, pdicarunt vbiq;, quorũ verba in fines orbis terræ tranſierũt, vt qui
dño Ieſu teſtes fore debuerint ac maiores oĩn exceptõe fuerint, nõ ſolũ Hieroſolymis, verũ etiã
Lucæ. 24 in vniuerſa Iudæa, Samariaq;, deniq; vſq; ad extremũ terrę. Iam verò etſi plęroſq; oẽs Aplos
Actor. 10 parẽ ſanctitatis grãm apud dñm obtinere nõ inficias iuerim, & ęquè oẽs ab illo diligi minus
Johan. 15 negauerim (qm̃ ęquè oẽs ad idẽ in gñe officij ex hoc mũdo ſelegerit, apud ipos alibi dicẽs: Nõ
vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos de mundo, ſimulq; poſui vos, vt eatis & fructũ adferatis, vt
Matt. 19 fructus veſter maneat, qui & illos oẽs adſeſſores ſuos fore in nouiſſimo iudicio conſtituerit, ad
Lucæ. 22, eoſdẽ aliàs inquiẽs: Amẽ dico vobis, qđ vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratõe quũ ſederit fili-
us ho

us hominis in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicãtes duodecim
tribus Iſrael) neſcio tñ, quo ſane pacto Petrus & Paulus ab illo plus alijs videant, ſine tñ inui-
dia (quæ nulla eſt, nec eſſe poteſt inter dei electos) honorificati, ac cæteris eſſe glorioſiores, à
nobis ideoq́ magis decantãdi, qbus & ꝓinde catholica eccleſia diẽ hodiernã peculiarius inſti-
tuit, oĩbusq́ celebrẽ eſſe decreuit, in qua illoꝝ gloria celebrius cũ decora laudatiõe deprecan Pſal. 146
B da eſſet. Quos vt ex aĩo & pro viribus honoremus cohortor, quoniam deus illos præ cæteris
glorificare non eſt dedignatus. ¶Sed quæri audio, quid laudare ſit, itemq́ quid laus hac in
parte & gloria? Laus, inquam, & gloria (ſiquidẽ hoc in loco vtranq́ dictiunculam in eadẽ vir
tute acceperim) virtutis eſt fama non aliunde proueniens, ſed ſuis nixa radicibus. Laudare ve
ro eſt eandem virtutem, laudem & gloriã verbis extollere, & vt rem optimã pro virili imita-
ri. Sic Romani illi priſci ijdemq́ facile glorioſiſſimos ſuos & maiores & anteceſſores, Saluſtio
teſte, ſe laudare prorſus arbitrabantur, quando præclaras eorum virtutes, ac res præclare ge-
ſtas & ſcriptis demandarent, & ſtatuis referrent, ad quarum adſpectum ipſi accenderẽtur, nec
ceſſarent, donec eos virtutibus vel æquarent vel ſuperarent. Id quod vel eccleſia non admo-
dum diuerſa methodo in diuis ipſis, adeoq́ dei electis, qui hinc migrarunt, nos facere monet
adſpectu ſcripturarum & imaginum. Ad quarũ itidem intuitum hodie monemur, collaudare
.i. recenſere & audire virtutes, honoresq́ diuoꝝ apoſtolorum Petri & Pauli, easq́ deinde ar 1. Co. 4. 11
dentius æmulari, vt ſic in illis Chriſti quoq́ ſimus imitatores & præcones. Quod tum paulo Epheſi. 5
facilius, annuẽte deo, faciemus, vbi quibus eos gratijs & virtutibus deus præ cæteris honora-
uit, intellexerimus. Atq́ ſane inter cæteras virtutes & gratias, quas hic conſulto tranſimus, Pe
trum & Paulum Apoſtolos dominus glorificauit.

C ¶Primo, mirabili ſcientia & dei cognitione, qua vterq́ mire ꝑcelluit. Quantam eñ Paulus
ſcientiã & quantã de deo cognitionẽ habuerit, argumẽto ſunt eius, q̃ ad poſteritatẽ trãſmiſit,
ſcripta, q̃ & Petrus ipſe admiratus extollit, inquiens: Ille nimiꝝ dei ſapientiã, quę in myſterio 1. Petri. 3
abſconditur, habuit tam eminentẽ, vt ob eam omnia detrimentum exiſtimauerit, qua etiam, 1. Coꝛ. 2.
vt ipſe ſcribit, omnem, quæ ſe aduerſus dei ſcientiam extollit, altitudinem deſtruere potuit. 2. Coꝛ. 10
Et profecto ſcientiam præcellentẽ habuit Paulus, qui eam non à primo vel ſecundo, ſed à ter 2. Coꝛ. 12
tio cœlo, quo raptus fuit, largiter adportauit, interq́ ſecreta paradiſi meruit ediſcere, quod ne
q́ lingua hominũ loqui poteſt, neq́ quiſquã audire meretur. De diuina vero diui Petri ſcien-
tia atq́ cognitione, quid plura dicam? vt qui in carne poſitus, menſurã carnis egreſſus, Chri- Matt. 16
ſtum Ieſum, viui dei filium vere confitetur, vtranq́ in illo naturam primus exprimens, quum
ait ad eundẽ. Tu es Chriſtus filius dei viui. Id eſt, tu domine hominibꝰ natus es homo, qui in-
cogitabili maieſtate deus es apud deum. Tu es Chriſtus, qui noſtra pro redẽptione ad paſſi-
onem veniens, impaſſibilis permanes apud patrẽ. An non ingens ſcientia & confeſſio, quã &
dominus tantopere effert, dicens, quod eam illi, nõ caro & ſanguis, ſed pater, qui in cœlis eſt, Actoꝛ. 4
reuelauit? Tanta ſane, quantã doctus Plato neſciuit, & quantã Demoſthenes eloquens pror-
ſus ignorauit, quantam iure in illo ſtupuere & mirati ſunt quondam phariſæi, quod is literas
haud didiciſſet: quæ vtiq́ tanta eſt, vt contra illã portæ inferorũ non ſint præualituræ, qua de
ſuo loco plura diximus, ſuper dñi verbis, Tu es Petrus, & ſuper hanc petrã, &c.

D ¶Secundo, dominus vtrunq́ efficaciſſ. inſigniuit prædicatione, quã vterq́ ipſo facto, quẽ- Actoꝛũ. 1.
admodum & Chriſtus, vſq́ adeo probauit, vt vna die Petrus ſua oratione tria millia ad fidem Actoꝛũ. 2
conuertit. Et vere vtriuſq́ lux vitæ & doctrinæ ſic verbo & facto corã hominibus ſplenduit, Matt. 5
vt homines opera ipſorũ bona conſpicientes patrem, qui in cœlis eſt, ſedulo glorificauerint. Apoca 11.
Vnde & ambo non dubie duo ſunt candelabra illa, de quibus in Apocalyp. ſuper quæ lucerna
fidei ſub modio non abſcondenda, exaltata eſt vt luceat, vt lumen, qui ingrediuntur, videãt, Matt. 5
quorum doctrina vniuerſa eſt illuminata eccleſia. Marc. 4

E ¶Tertio, vtrunq́ altiſſ. & digniſſ. in eccleſia officio decorauit dominus, quod vterq́ præ Lucæ. 11.
cæteris ab illo obtinuit, qui Petro vt bono diſpenſatori clauẽ regni cœleſtis dedit, inquiens.
Et ego tibi dico, quia tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiã meã, & portæ in- Matt. 16
feri non præualebunt aduerſus eã. Et tibi dabo claues regni cœloꝝ. Et quodcunq́ ligaueris
ſuper terrã, erit ligatũ & in cœlis, Et quodcunq́ ſolueris ſuper terrã, erit ſolutũ & in cœlis.
Paſce oues meas: Paulo autẽ tanq̃ idoneo doctori eccleſiaſticæ inſtitutionis iniunxit, de eo ad Actoꝛ. 9
Ananiã dicens: Vade, quoniã vas electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meũ corã gẽtibus
& regibus & filijs Iſrael. Eapropter & ipſe non fruſtra, ſed pie gloriatur, adſirmans, ſe à deo ex Roma. 1.
ſuæ matris vtero ſegregatũ, ſeq́ per gratiam ipſius vocatum eſſe, vt filium eius euangelizan- Galat. 1.
do reuelet. Et, quod plus eſt, qa dominus ipſe ſingulos præfecit ſingulis, vt ſic dixerim, ho-
minibus perinde ſingulares apl̃os, ita, vt Petrus Iudæoꝝ, Paulus vero peculiaris eſſet ac habe
retur gentiũ doctor & apl̃us, de ſe, deq́ Petro alibi dicens. Qui operatus eſt Petro in apoſto- Galat. 2
latũ, operatus eſt mihi inter gẽtes. Et ſicut Petro creditũ eſt Euangeliũ circũciſionis, ita & mi
hi Euangeliũ præputij. Inde factum eſt, vt quos Paulus ad ſalutem erudijt, Petrus ſuſcipiat ad

Digitized by Google

quietem. Et quorũ corda Paulus patefecit verborũ doctrina, eorũ animabus Petrus aperiat regna cœlorũ. Ita quidem vterq; clauem à dño accepit, Paulus ſcientiæ, Petrus potentiæ: nimirum, vt ille ſcientiæ theſauros largiretur, hic vt diuitias immortalitatis diſpenſaret. O igit vere beatos apoſtolos, Petrum & Paulũ, quos ſua gratia deus ita dignatus eſt, vt ille fieret de piſcatore doctor & rector, iſte de perſequutore defenſor & magiſter, agnus ex lupo factus. Quis non inibi dei omnipotentis maieſtatem magnopere attollat, qui mirabili inſpiratione docendi gratiam tribuit imperito, & inimicum fecit, quod oderat, amare, & fidem, quam impugnabat, adſerere. Quis etiã non credat magnifuiſſe & meriti eſſe, Petrum apud dominũ ſuum, qui ab illo poſt nauiculæ paruæ remigium, totius eccleſiæ gubernacula recepit? An non Paulus in miniſterio ſui apoſtolatus plurimũ Chriſto placuerit, qui tantum placere potuit perſequutor, vtpote, qui de cœleſtibus in apoſtolatum vocatus eſt, cuius apoſtolatus & ipſe apoſtolus & futurus eccleſiarũ doctor in cœlo conſecratus eſt, quo raptus inter angelos didicit, quod inter homines perdocuit.

Luce. 5 Actorũ. 3 Actorũ. 9 2. Cor. 12

¶ Quarto, dominus vtrũq; ſingulari humilitate & manſuetudine clarificauit: quandoquidẽ etſi vterq; cæteris per paulo añ dicta ſupereminerit, ſumma tñ vterq; fuit humilitate. Quid enim, obſecro, humilius Petro excogitari poſſit, vt qui reſurgente dño, quũ vberes ſuas lachrymas iam exauditas certe cognoſceret, peccatũq; ſuũ trinæ negationis dimiſſum ac triplici cõfeſſione compenſatũ, non tamen à fletu temperauit, ſed ſe adhuc peccatorem reputans, ſe in lachrymis domino ita quotidie diu & noctu, & ſub gallicantu maxime, & adeo mactauit, vt faciẽ perinde aduſtã habuiſſe tradatur. En quãta humilitas? Sed ecce maior vel certe par eiuſdem humilitas, vt qui cũ à Paulo tanq̃ minore, non tantũ coram, ſed & in perpetuã rei memoriam ſcripto culparetur, perinde atq; hypocrita & ſimulator, quod ipſe ſe in Antiochia propter quorundã Iudæorũ aduentũ à gentiliũ communione, quibus prius conuixerat, retraxiſſet, nõ mõ ſuſq; deq; tulit, ſed & Paulũ cõmẽdauit, eius à calũniatoribus ep̃las defendẽs, in quibus ipſe reprehendebatur. En Paulus in epiſtolis ſuis ſcribit Petrũ reprehẽſibilẽ. Petrus vero Paulũ aſſerit in ijs, quæ ſcripſerat, admirandũ. O quanta manſuetudo, ô quanta humilitas, ô quam nullo plane ſeculo nõ memorãda modeſtia: atq; profecto hoc maior eſt, quo maior eſt alijs, in quo illa fuit. Is nimirũ à minore nõ dedignat reprehẽdi, nõ ad memoriã reuocat, q̃ primus in apoſtolatũ vocatus erat, nõ, q̃ regni cœlorũ claues receperat, nõ q̃m ſoluẽdi & ligãdi in terra poteſtatẽ obtinuerat, nõ q̃ in mari pedibus ambularat, nõ q̃ paralyticũ noĩe Ieſu mire erexerat, nõ, q̃ ægros vmbra ſui corporis curarat, nõ q̃ mẽtientes ſolo verbo occiderat, nõ q̃ mortuos oratione ſuſcitarat, nõ q̃ alia maxima paſſim miracula & ita operatus fuerat, vt in eo vel ſolo ſcħnus Chriſti verbũ eſſe impletũ, vt maiora in ip̃m credentes operaturi eſſent miracula. Siquidẽ ad vmbrã Petri, nõ etiã Chriſti infirmos fuiſſe curatos legerimus. At ille tamẽ ne dedignationis verba dedignaret audire, oĩa, quæ acceperat, dona perinde à memoria repulit, vt vnũ fortiter hũilitatis donũ retineret. Eheu q̃ ab illo degeneram⁹, q̃ vnica morũ forma nobis eſſe debuerit. Quotuſquiſq; noſtrũ eſt, qui à minore fratre increpatus, nõ e veſtigio ſtomachet? quũ tñ ad illũ plane nulli ſimus, q̃ nec vllũ aliq̃n ſignũ fecimus. Atq; ſi quis nedũ inferior, ſed par, imò maior dignitate, dũ nobis p̃latus haud ſit, nos reprehenderit, ſtatim intumeſcimus, magnos nos eſſe cogitamus, virtutes nobis ad animũ reuocamus, etiã quas non habemus. Etſi nihil in excuſationẽ p̃tendere q̃imus, nos tñ eius curæ ſubiectos non eſſe, neq; eum nobis p̃fectũ vociferamus, nõnunq̃, quod peius eſt, cõuitia reddimus: obliti eius, q̃ nos rogat Paulus: Obſecro, inquiens, vos ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati eſtis, cũ omni humilitate & manſuetudine, cũ patiẽtia, ſupportãtes inuicẽ in charitate: qui & aliàs cenſuit tacere priorẽ debere, ſi alij reuelatũ eſſet ſedẽti. Cur proinde fratres hũc nobis peculiarẽ doctorẽ, minus imitamur, quũ plane q̃d verbo docuit re ipſa in ſe approbauit, ne reprobus, q̃ alios inſtitueret, efficeret? Huius ſi p̃ceptũ nõ mouet, ſaltẽ, oro, exẽplũ pelliceat, eius vt ipſi Chriſti ſimus in humilitate imitatores. De ipſius autẽ Pauli humilitate quid dicã? quũ ille etſi ita ad pedes Gamalielis legẽ Moyſi & prophetas didiciſſet, vt vas legis & ſanctarum ſcripturarũ quaſi armariũ ab omnibus haberetur, q̃ & deinde in tertiũ raptus cœlũ didicerit, quæ homini nõ fas ſit loqui, ſuũq; à Chriſto Euangeliũ, nõ ab hoĩe acceperit, ſitq; à dño vas electionis dici cœptus, q̃ & philoſophos diſputãdo vicerit, ab Illyrico vſq; Hieroſolyma Euangeliũ repleuerit, miraculis ita pluribus inclaruerit, vt tota eius vita continuũ pene miraculum fuerit, ipſeq; mirabiliter cõuerſus & in cœlo ſuper terrã adhuc in humanis agens longe mirabilius illuminatus alijs plus oĩbus apoſtolis laborarit, proq; Chriſto ferme inenarrabilia tam vitæ q̃ famæ incõmoda pertulerit, imò & de inclyta tribu natus fuerit, ſe tñ minimũ ap̃lorum profitetur, atq; indignũ vocari ap̃lm, & ſe nihil eſſe, ſeq; minus ſufficientẽ aliquid cogitare à ſe, vt q̃ omnia gratiæ dei accepta tulerit, & quod culpæ in ipſo fuit, ſibi imputauit, in alijs bona laudauit, & dũ actus haud laudare potuit, intentionem ſaltẽ excuſauit, ſuaq; mala verbo & ſcripto cõfeſſus eſt, ac ab humilitate propterea nomen adeptus: vt q̃ prius vocaret Saulus, i. abſq;

Johan. vl. Galat. 2 1. Petri 3 Matt. 16 Mat. 14 Acto. 3 Acto. 5 Acto. 9 Iohã. 14 Acto. 5 Ephesi. 4 1. Cor. 14 1. Cor. 9 Ephesi. 5 Philip. 3. Actorũ. 22 2. Cor. 12 Gala. 1. Acto. 9 Actorũ 17 Roma. 15 2 cori. 11. 12 1. Cor. 1. 1. Cor. 11.

G abſq; cõſilio, in cõuerſiõe Paulus.i.paruulus ſiue medicus à ſpũ humilitatis appellari cœptus ẽ.
¶Quinto, quia ſuã vterq; mortẽ diuina reuelatione, ſtato quidẽ tẽpore & loco, cognorit,
quã & vterq; tã libenter q̃ conſtanter nõie Ieſu ſubijt. De ſuæ nimirũ mortis tẽpore Petrus in 2.Petri.1.
quit. Certus ſum, quod velox eſt depoſitio tabernaculi mei, ſecundũ q̃d & dñs nr̃ Ieſus Chr̃s 2.Tim.4
ſignificauit mihi. Et de ſuæ q̃q; mortis ſcientia Paulus ait. Ego iã delibor, & tẽpus reſolutiõis
meæ inſtat, bonũ certamen certaui, curſum cõſummaui, fidẽ ſeruaui. In reliq̃ repoſita eſt mihi
corona iuſtitiæ, quã reddet mihi dñs, in illa die iuſtus iudex. Hæc chariſſ. quinq; ſunt ex mul-
tis alijs, q̃s ob tpis anguſtiã nũc trãſimus, ꝓrogatiuæ & gr̃æ, q̃bus nõ obſcure intelligimꝰ diuos
apl'os, Petrũ & Paulũ alijs oĩbus mirabilr̃ ꝓſtare. Verũ vter ꝓſtet alteri nõ facile dixerim, adeo
in dubia vterq; palma conſtitutus, q̃n potius illos meritis eẽ pares crediderim, q̃s pares fuiſſe
paſſiõe, ſimiliq; fidei cõfeſſiõe & deuotiõe vixiſſe, & ſimul ad eãdẽ martyrij gloriã ꝑueniſſe ac
cipimꝰ. Siq̃dẽ q vna die, vno ĩ loco. ſ. Romę, vno ſub tyrãno. ſ. Nerone paſſi ſint ambo, ſuãq;
doctrinã pio ſanguine & fortiſſ. morte corroborarint & cõſecrarint, veluti illud de vtroq; di
Enſe coronatur Paulus, cruce Petrus, eodem (ſtichon ſatis cõcinnè depromit.
Sub duce, luce, loco, dux Nero, Rhoma locus.

H ¶Cõuicto nãq; (vt ad Timotheũ Dionyſius ſcribit) Simone Mago, Nero ille tyrannorum
longe truculentiſſ. q primus nõi Chriſtiano atrocitatẽ generalis perſequutionis intulit, qua- Iohã.vlt.
ſi p ſanctorũ neces gr̃a extingui poſſet, Principes eccleſiæ trucidari ꝑcepit. Petrũ quidem ceu Actorũ.22
aduenã ex ꝑdictione dñi crucifigi, Paulũ vt Romanũ ciuẽ capite plecti iuſſit. Qui quũ ad cru-
dele ducerent ſpectaculũ, quũ ſeperarent à ſe inuicẽ (q̃a nõ eodẽ in loco Romæ trucidati ſunt)
Paulus in hæc verba Petro valedixiſſe perhibetur. Pax tecum fundamentũ eccleſiarũ & paſtor
ouium & agnorũ Chriſti. Petrus autem Paulo in hæc verba. Vade, inquit, in pace prædicator
bonorũ, mediator & dux ſalutis iuſtorũ. Petrus proinde (vt Maximus memoriæ prodidit) ad
ſupplicij locũ tractus, repulſa mortis formidine, moriendi ordinẽ in acerbiſſ. paſſione q̃rens,
nimiaq; illectus hũilitate crucis æqualitatẽ dñicæ declinauit, ſe verſo crucifixũ iri corpore ef-
flagitãs, vti factũ cõſtat. Paulo aũt iã detruncato, alio in loco (ceu Romæ adhuc ex veſtigijs
eſt videre) lingua eius dulciſſ. nomẽ IeſusChr̃s (q̃d ille ſuis in epl'is tricẽties expͦſſiſſe probatur)
Hebraico idiomate clara voce declamaſſe tradit, eſtq; ad hũc modũ vterq; in dño vita defun-
ctus, idẽq; martyrio coronatus, vna, inquã, die, vt ad Chriſtũ pariter vterq; ꝑueniret, vno in
loco, ne alteri Roma deeſſet, vno ſub ꝑſequutore, vt ęqualis crudelitas vtrũq; cõſtringeret. Et
ita nimirũ vtriq; dies pro merito, locus pro gloria, ꝑſequutor decretus eſt pro virtute. Eſtq;
vel ideo vterq; in vrbe Roma, capite totius orbis, martyrio decoratus, vt vbi caput fuerat ſu
perſtitiõis, illic capita quieſcerẽt ſanctitatis, & vbi gentiũ principes habitabãt, illic eccleſiarũ
principes morarent. Quorũ ſane ingẽs meritũ vel inde colligimus, q̃d quũ dñs, diuo Ambro-
ſio ſubſcribẽte, oriẽtis regionẽ propria illuſtrauerit paſſione, occidẽtis plagã, ne q̃d minꝰ eſſet
vice ſui, apl'orũ principũ ſanguine illuminaſſe dignatus ſit. Et q̃uis illius, vt liquet, paſſio nobis
ad ſalutẽ ſufficiat, horũ tñ etiã martyriũ nobis ad exẽplũ, q̃d imitabimur, profuit, vbi illorũ ꝓ-
I rogatiuas pro virili & recte ſequi conati fuerimus. ¶Primo, verã de deo, adeoq; de eius fi-
lio vnigenito, Ieſu Chr̃o, dño nr̃o fidẽ & agnitionẽ habeamus, ad dñm obnixe ꝑcantes cum
apl'is. Dñe adauge nobis fidẽ. Et cũ lachrymãte patre, vnuſq; noſtrũ dicat. Credo dñe, adiu- Lucæ.17
ua incredulitatẽ meã. ¶Secundo, deũ bonis virtutibus & operibus, verbo, vnaq; facto de- Marci.9
prædicemus corã oĩbus, vt iuxta dñi verbũ, lux nr̃a. ſ. bonorũ operũ, ſic luceat corã hoĩbus, vt Matt.5
vidẽtes opera nr̃a bona, patrẽ, q in cœlis eſt, incipiãt glorificare, veluti in Paulo quondã Ga- Galat.1.
lathæ deũ clarificarũt, maxime, q; non modo bona corã deo, ſed & corã oĩbus hoĩbus proui- Roma.12
dere monemur. ¶Tertio, vt & ipſi mereamur p pœnitentiã à peccatis poteſtate Petri in
terra abſolui, vt ſimus & in cœlo ſoluti, atq; hic cum Paulo vas electionis: quandoquidẽ qui
per fidem in baptiſmo facti ſimus genus electũ, regale ſacerdotium, gens ſancta, pplus acqui- 1.Petri.2
ſitionis. Cuiuſmodi manebimus, vbi iuxta Petri doctrinam ſategerimus per bona opera cer 2.Petri.1.
K tã noſtrã vocationem & electionem facere. ¶Quarto ſimus in nobis humiles ad omnes ho Epheſi.4
mines, cũ patientia ſupportãtes in charitate, non alta ſapientes, memores exaltatũ iri eos, qui
ſe humiliãt, ẽq; diuerſo humiliari, qui ſe exaltãt. Depoſuit quidẽ deus potentes de ſede & ex- Lu.14.18
altauit humiles, idemq; humilibus impartitur grãm, ſuperbis vero reſiſtit. Porrò humiles eri- Lucæ.1.
mus, ſi exemplo Petri peccatorũ noſtrorum memores cũ amaritudine pro eis flere non ceſſa Iacobi.4
uerimus, ſi libenter reprehẽſionẽ noſtri etiã à minoribus ſuſceperimus, ſi exemplo Pauli nos 1.Petr.4
ex animo minimos, quales indubie ſumus, reputauerimus, ſi quicquid in nobis boni eſſe vide Mat.26
tur, gratiæ, & quicquid reprehenſionis nobiſipſis imputauerimus, ſiquidem noſtrum in deo Mar.14.
ſolo auxilium, ex nobis vero noſtra ſit perditio, quum puluis & vmbra ſimus, nihil habentes, 1.Cor.1.
quod non accepimus à deo. Vnius æque omnes conditionis, ab vno quidem deo creati, ab Oſee.13
vno patre geniti, in hanc miſeriæ vallem in peccato nudi omnes delati, omnes vnã fortunæ 1.Cor.4
caſibus obnoxij, mortem deniq; omnes obituri, deo Max. iuſtiſſimo iudici, de minimo etiam 1.Reg.14 Matt.5.

Digitized by Google

Mat. 12 quadrante, adeoq́ de omni verbo otioſo reddituri ſumus, qui ſtabimus oẽs ante tribunal Ie-
Roma. 14 ſu Chri, qui vnicuiq́ ſecundũ opera eſt daturus, tũ ſane intelligimus, q̃ nihil in terra fuimus,
2. Cor. 5 & q̃ nõ iuſte ſuperbiuimus, vnus cõtra aliũ, vbi maior futurus eſt, qui hic deſpectior & humi-
Luc. 16 lior fuit. Cuius argumentũ fide dignũ ob oculos nobis collocat Lazarus medicus ille cũ diui-
te epulone. Demũ cupiamus & petamus pariter nobis diẽ mortis nr̃æ reuelatũ iri, illamq́ nos
poſſe cõſtanter in fide vera, qualiſcũq; illa ſit futura, ſufferre: ſinguli cũ propheta deprecãtes.
Pſalm. 38 Notũ fac mihi dñe finẽ meũ, & numeꝝ dieꝝ meoꝝ quis eſt, vt ſciã, q̃d deſit mihi. Sic fiet, vt
ſperauerim, fratres chariſſ. vt in oĩbus operibus noſtris memoremus nouiſſima noſtra, quod
facientes in æternum (ſcriptura teſtante) non peccabimus. Quod ſi haud peccauerimus, du-
Eccleſi. 7 bio procul futuri ſumus cũ diuis, Petro & Paulo in gloria æternitatis. Id quod faxit deus Opt.
Max. inibi per ſecula ſeculoꝝ viuens & gubernans.

¶HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 20. Marci. 10. Acceſſit ad Ieſum mater filiorum Zebedæi.

In feriis diui Iacobi apoſtoli.

SI glorioſus ille gentiũ doctor: beatus, inquã, ille apl̃us, qui q̃d docuit A
Gala. 1. nõ ab hoĩe, ſed p reuelationẽ Ieſu Chri, nõ ex primo, nõ ex ſecundo,
ſed ex tertio cœlo, à ſummo vtpote indiuiduæ trinitatis throno ha-
Hebr. 13 buit, & p ip̃m nos Chrs dñs admonet, ſimulq́ ſerio iubet, vt eoꝝ me-
minerimus ppoſitoꝝ, q olim, & nũc defuncti, nobis loquuti ſunt ver-
bũ dei, profecto nõ poſſumus nõ ex aĩo meminiſſe diui apl̃i Iacobi,
filij Zebedæi, cõſobrini Ieſu Chri, cui hodierna dies eſt ſacra: qm̃ ip-
ſe adeo ſit pinde pcipuus eoꝝ, qui nos verbũ dei docuere, vt inde ſi-
bi cognomẽ vere vſurpauerit. Euãgeliſta quidẽ Marcus memoriæ
Marci. 3 prodit, q̃d quũ rex ille regũ ac dñs dñantiũ duodecim ſelegiſſet pfe-
ctos, qui veluti fidi ſatellites nunq̃ ab ipſius latere diſcederẽt, vt vbi res euangelica poſtularet
mitteret eos veluti legatos à latere, pdicaturos, q̃ à rege ſuo didiciſſent, ac diuulgaturos p vni-
uerſum terraꝝ orbẽ edicta ſui principis, ac ſibi totũ mũdũ innouaturos, nonnullis p anatho-
maſiã noĩa impoſuit, vt inde cognomẽto noĩs, cæteris haberent in eo excellẽtiores, q̃d cogno-
Matth. 16 men repræſentabat. Siquidẽ Simoni Petrus nomen impoſuit, qm̃ is eſſet præ alijs mirabilr cõ-
1. Cor. 10 feſſurus verã ipſam et immobilẽ petrã, q̃ erat Chrs. Iacobo aũt Zebedæi filio, vnà cũ fratre ei'
Iohãne Euãgeliſtæ nomẽ impoſuit, βοανεργες, videlicet ipſo noĩs pſagio declarãs illũ eximiũ
præ cæteris ſui ſacroſancti Euãgelij fore pdicatorẽ. Siquidẽ Boanerges Syris ſit, filij tonitrui:
Matth. 17 quo nimiꝝ noĩe, non tantũ dñs arguit diuũ Iacobum eſſe, qui ſublimi quod merito in monte
Marci. 9 Tabor eſſet auditurus tonitruũ patris p nubẽ de filio tonãtis. Hic eſt filius meus dilectus, in q̃
Luc. 9 mihi cõplacui, verumetiã fore eundẽ, qui olim ex euangelico monte emiſſurus eſſet in vniuer-
ſum terraꝝ orbẽ euangelicæ pdicationis tonitru, quod omniũ animos cõmoueret & erige-
Pſalm. 18 ret ad ſtudiũ reꝝ cœleſtium, iuxta prophetã dicentẽ. In omnẽ terrã exiuit ſonus eoꝝ, & in fi-
nes orbis terræ verba eoꝝ. Siquidẽ vt tonitru ſonat è ſublimi, ita diuus Iacobus, pdicator pla-
ne euãgelicus, vſq; adeo nihil humile, nihil carnale, ſed cœleſtia oĩa intonuit, vt primus omniũ
apl̃oꝝ mortẽ ſubierit, quia tonitru ſublimis ſuæ pdicationis & regẽ Herodẽ & Iudæoꝝ præſi- B
Actorũ. 12 des deterruerit. ¶Imperãte quidẽ Claudio Imperatore Romæ, miſit rex Herodes Agrippa
Anno domini. 43 manus, vt affligeret quoſdã de eccleſia, & occidit gladio, Iohãnis fratrẽ Iacobũ, qui nuper ex
Hiſpanijs, vbi verbũ dñi pdicarat, in Iudæã & Samariã redijt, q̃ illi in diuiſione apoſtoloꝝ ſor-
Hebr. 13 te obuenerat. Merito proinde illius, Paulo monitore, meminerimus, quia præcipuus ex eis, q C
nobis dei verbum loquuti ſunt, fuerit. ¶Cæteꝝ quomodo, inquis, meminiſſe eoꝝ oportuit?
Reſpondet eodẽ in loco Paulus, vt quoꝝ intuentes exitũ conuerſationis imitemur fidem. Sa-
ne vult apl̃us, vt non modo diui apoſtoli doctrinã & prædicationẽ miremur, ſed & vitæ ex-
empla ſequamur. Et recte nimirũ, quando inter cæteras cauſas, ob quas ſancta mater eccleſia
ſanctoꝝ ſolemnia nobis proponit, hæc non minima eſſe dignoſcitur, vt ſic viua exemplaria
1 Cor. 4. 11. nobis propoſita diligenter imitari curemus, vtpote in quibus & Chriſtũ facilius imitaremur,
Epheſi. 5 quoꝝ ſi imitatores fuerimus, non dubitemus & eſſe Chriſti. Hinc ſæpe Paulus hortatur eos,
Philip. 3 ad quos ſcribit, vt ſui ſint imitatores, vt ipſe Chriſti fuerit. Qui eñ ſanctorum merita religio-
ſa charitate miratur, quiq́ iuſtoꝝ glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores ſanctos,
atq; iuſtitiam imitetur: quoniã quem delectat ſancti alicuius meritũ, delectare debet par circa
cultũ dei obſequiũ: quare aut imitari debet, ſi laudat, aut laudare nõ debet, ſi imitari detrectat.
Vt qui aliũ laudat, ſe laudabilẽ reddat, & qui ſanctoꝝ merita admiraf, mirabilis ipſe vitæ ſan-
ctitate reddat. Nã ſi propterea iuſtos, fideleſq́ diligimus, q̃d in ipſis iuſtitiã, fideq́ ſuſpicimus
poſſumus nos q̃q; eſſe q̃d ſunt, ſi facimus q̃d ipſi fecerũt. Neq; eñ nobis difficile eſſe debet, q̃d
ab ipſis

Digitized by Google

ab ipſis gerit, imitari, dũ ſine ꝑcedẽte exẽplo ab antiquis talia geſta cõſpicimus, vt nõ ipſi alioꝝ æmuli redderent, ſed æmulãdæ virtutis ſeipſos nobis ꝓberẽt exẽplũ, vt dũ nos ex ipſis, & ex nobis alij proficiũt, ſic Chr̃s in ſuis ſemꝑ in eccleſia ſancta laudet. Ita qq; cũ hodie meminerimus diui Iacobi & eoꝝ q̃ fecit, eius q̃q; & eoꝝ, q̃ ſanctè egit, eſſe debemus imitatores.

D ¶Sed ais, qd eũ imitemur, q̃ à Chr̃o, vt culpabilis, hodie vnà cũ fratre & matre redarguit, vt q ignorauerit, qd peteret? Reſpõdeo ſpm̃ ſanctũ ſcripturæ autorẽ, nedũ laudata, ſed & errata ſanctoꝝ aliq̃ties voluiſſe nobis innoteſcere, nõ vt malũ ſeq̃mur, ſed vt cognitũ vitare curemus iuxta Paulũ, dicentẽ: Oĩa probate, & q̃d melius eſt, tenete. Vt itaq; dñs recte viuẽdi ordinẽ nobis ĩ Euãgelio iſinuaret ſequẽdi ait. Calicẽ meũ bibetis, ſedere aũt ad dexterã meã &c. Errabãt em̃ in hoc, ꝙ potius ſublimitatẽ ꝓmioꝝ à dño petebãt q̃ opeꝝ ꝑfectionẽ, quũ tñ adhuc cõſtituti eſſent in via laboris, vnde ad viã laboris, q̃ ad ꝓmiũ retributiõis ꝑtingere poſſent magiſter eos reuocat, iquiẽs: Neſcitis qd petatis. Poteſtis bibere calicẽ, quẽ ego bibitur⁹ ſum? 1.Theſſ.5

E Dicũt ei, Poſſumus. Ait illis. Calicẽ meũ bibetis. ¶In q̃ ſane verbo oſtẽdit diuũ Iacobũ in eo ꝙ calicẽ ſuũ bibit, fuiſſe imitatũ, vt & nos ĩ eo eundẽ imitemur. i. vt & calicẽ, quẽ ipſe bibit, nos bibamus, futuꝝ deinde, vt ad dexterã Chr̃i in vero ſuo cœleſtiq; regno ſedeam⁹ & q̃eſcam⁹.

F ¶Vbi ſciẽdũ, in ſcripturis calicẽ ſumi pro paſſiõe doloꝝ & tribulationũ. Sic ꝓpheta inq̃t: Calicẽ ſalutaris accipiã, ſtatimq; infert, qs ille ſit calix, dicẽs: Pretioſa in cõſpectu dñi mors ſanctoꝝ eius. Sic alibi dñs: Pater ſi poſſibile eſt, trãſeat à me calix iſte. Sic idẽ hodie ait. Calicem meũ. i. paſſionẽ meoꝝ doloꝝ & tribulationũ bibetis. i. ſuſtinebitis. Bibit em̃ ille calicẽ dñi, q eius vnà ſuſtinet paſſionẽ. Paſſionẽ vero dñi nõ ſolũ dicim⁹ ꝑſecutionẽ gẽtiliũ & mortis violẽtæ, ſed & omnẽ violẽtiã, quã noĩe Ieſu & eius iuſtitiæ patimur, cõſtãter certãtes cõtra diabolũ cõtra carnẽ, cõtra mũdũ, cõtra q̃s & Chr̃s cõſtãtiſſime certauit, & à q̃bus vti hõ ſuſtinuit paſſionẽ, & calicẽ bibit. i. paſſionẽ victorioſe ſuſtinuit, qm̃ & ipſe (inq̃t Paulus) eſt tẽtatus ꝑ oĩa ꝓ ſimilitudine abſq; pctõ, quẽ & diabolus multiphariã infeſtãs vincere nequaq̃ potuit, q̃d ipſe dñs ſuis arguẽs verbis, ait. Venit em̃ princeps huius mũdi, & in me nõ habet quicq̃. Pſal.115 Mat.26 Mar.14 Matt.4 Lucæ.4 Hebr.4 Iohã.14

G ¶Ita pariformiter diuus Iacobus dñi ac ducis ſui exẽplũ ſequens, dñi calicẽ. i. eius ſuſtinuit paſſionẽ victorioſe cõtra diabolũ, carnẽ & mũdũ. Id q̃d nomẽ, q̃ vocat⁹ ẽ, teſtat. Iacob em̃ ſupplãtator eſt, qm̃ certãdo glorioſe diabolũ ſupplãtauit. i. deuicit, qñ ab ipſius illuſiõe ꝑ doctrinã euãgelicã ad fidẽ Chr̃i cõuertit Hermoginẽ & Philetũ, ipmq; diabolũ religauit, veluti veridica de ipſo tradit hiſtoria: q & interim in tota vita ſua tã auſtere carnẽ propriã ſupplantauit, domãdo. ſ. & in ſeruitutẽ redigẽdo, mundũq; adeo ſupplãtauit, ipm cõtẽnendo cũ oĩbus põpis ſuis, vt veriſſime rñdiſſe credat hodie interrogatus, an poſſet calicẽ dñi bibere, ſe poſſe q dẽ bibere, q & propterea vere cũ cæteris ap̃lis dicere potuit. Ecce nos reliquim⁹ oĩa, & ſecuti ſumus te. ſ. calicẽ tuũ bibẽdo. Recte quidẽ oĩa ſe reliquiſſe dicit, q diabolo, carni, & mũdo renuntiat, & calicẽ dñi cõtra illos bibit, quẽ niſi quis bibit, cũ Chr̃o aliàs in gloria ſedere nequit: ad eos em̃ dũtaxat, qui calicẽ dñi biberũt, dicit Chr̃s. Amen dico vobis, ꝙ vos qui ſequuti eſtis me, in regeneratiõe cũ ſederit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſuꝑ ſedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Iſrael. Geneſ.27 Matt.19 Matt.19 Lucæ.22

H ¶Nos igit frẽs chariſſ. diuũ Iacobũ ſummo ſtudio imitemur, & calicẽ dñi, vt ipſi bibam⁹, vt deinde cũ eo q̃q; ad dextrã Chr̃i ſedere q̃imus, memores, neminẽ coronari, niſi qui legitime certauerit. ¶Primo contra diabolũ, ipſi prauiſq; eius ſuggeſtiõibus fortiter reluctãdo pugnem⁹, Petro dicẽte. Sobrij eſtote & vigilate, q̃a aduerſarius vr̃ diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit, q̃rẽs, quẽ deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. 2.Tim.2 1.Petri.5 Galat.5

I ¶Secũdo carnẽ noſtrã domem⁹, ſubtrahẽtes illi ea, vñ ſalax & ſuꝑba reddit. Hæc em̃ eſt, q̃ ſemꝑ ſpũi aduerſat, ideoq; armis ſpũalibus. i. virtutib⁹ cõtra eã depugnãdũ eſt. Et hoc eſt q̃d ap̃lus ait. Mortificate mẽbra vr̃a, q̃ ſunt ſuꝑ terrã, fornicationẽ, imunditiã, libidinẽ, cõcupiſcẽtiã malã. Et idẽ aliàs. Frẽs, inq̃t, debitores ſum⁹ nõ carni, vt ſecũdũ carnẽ viuamus, ſi em̃ ſcd̃m carnẽ vixeritis, moriemini, ſi aũt ſpũ facta carnis mortificaueritis, viuetis. Coloſſ.3 Roma.8

K ¶Tertio, vt mundũ cõſtanter cõtemnamus, Iohãne dicẽte. Nolite diligere mundum, neq; ea q̃ in mũdo ſunt. Trãſit em̃ mũdus & cõcupiſcẽtia eius. Si frẽs ita diuũ Iacobũ ſeq̃mur, & cũ eo ſic dñi calicẽ biberimus, certe cũ Chr̃o in gloria ſedebimus, idq; ipſum recte ab eo petemus. 1.Iohan.2

¶HOMILIA LXXXV. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.9. Marci.2. Lucæ.5. Cum tranſiret, &c.

In feriis diui Matthei apoſtoli.

A COmponẽs chariſſimi frẽs hodierni Euãgelij lectionem, tpi & ſtatui nr̃o plane miſerãdo, q̃ viuimus, iuxta doleo & expaueſco: vtpote ꝙ phariſæoꝝ, q̃ꝝ meminit Chr̃s, pleriq; oẽs ſimillimi ſimus, à Matthæo aũt lõge alieni. Sane Matthæũ fuiſſe accepim⁹, ex eoꝝ nũero, q male valẽt, idq; agnoſcũt, ac ideo ſanari à Chr̃o petũt, q̃s & ſaluatũ ille è cœlo venit hodie dicẽs. Nõ eĩ veni vocare iu-

Digitized by Google

Lucæ.18 ſtos,ſed peccatores. Cuiuſmodi fuit publicanus,orãs in populo,q à longe ſtans, verecũdiaq́
peccatorũ cõfuſus nõ audebat oculos ad cœlũ eleuare,ſed pcutiens pectus, aiebat. Deus pro-
Lucæ.18 pitius eſto mihi pcõri. Itẽq; Zachæus,q̃rens Ieſum videre,adinuentũ & hoſpitio exceptum,
Lucæ.23 dicẽs. Ecce dimidiũ bonorũ meorũ dñe do pauperibus,& ſi qd aliquẽ defraudaui,reddo qua-
druplũ. Eiuſmodi q̃q; erat latro in cruce,dicẽs ad alterũ latronẽ & increpãs. Neq; tu times de-
um,qui in eadem damnatione es. Et nos quidem iuſte,nã digna factis recipimus. Hic vero
nihil male geſſit. Et ad Ieſum inquiens. Domine memento mei,quum veneris in regnum tuũ.
1.Timo.1. Talis quoq; erat Paulus,ad Timotheum de ſe ſcribens. Fidelis ſermo & omni acceptione di-
gnus,quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mundũ peccatores ſaluos facere,quorum primus ego
Lucę.7 ſum. Talis q̃q; fuit Magdalena,q̃ ſtans retro pedes Ieſu lachrymis cœpit rigare pedes eius,&
capillis capitis ſui tergebat,& oſculabaẗ pedes eius & vnguẽto vngebat. Hmõi etiãnũ hodie
fuit Matthæus,q publicanus & à Chr̃o vocatus,mox ſe cognoſcẽs peccatorẽ infirmũ,ſequu-
tus eſt ipm̃,tã aiæ q̃ corporis medicũ longe ſupremũ. Cuiuſmodi ſunt oẽs,q vtcunq; pctõres,
ſe tñ pctõres agnoſcũt,pctõrũ pœnitẽt,veniã & curationẽ ex aĩo flagitãtes. ¶Ex quorũ ſa- B
ne nũero nõ eẽ nos,ſed plane ex phariſæorũ apto intelligimus. Siqdẽ phariſæi erãt & ipſi pctõ
res,q etſi male in aĩa valerẽt,ſibi tñ bñ valere videbanẗ,vIderiq; volebãt,eã ob rẽ nec medicũ
nec medicinã requirẽtes,ſed cõtemnẽtes:ad q̃s nõ venit dñs,quẽ nõ cupiũt,vtpote q̃ indigni
ſunt:ad q̃s ipſe,nõ eſt opus,inquit,valẽtibus.i.nõ egere ſe putãtibus medico Chr̃o. Ad quorũ
Apocal.3 quẽlibet angelus in Apocalypſi ait. Dicis,quia diues ſum,& nullius egeo,& neſcis,quia paup
es.i.cæcus & nudus. Cuiuſmodi nimirũ phaſæos video nũc pleroſq; oẽs eſſe,& in triplici qui-
dẽ differẽtia. ¶Aliquos eñ noſtrũ(prohdolor)eſſe aĩaduerto,qui prorſus deũ negare videñ C
Pſalm.13 tur,vel ſi eſt,nr̃i nullã habere curã putãtes cõtra omnẽ oĩm rationẽ,q̃ ſole clarius apud om̃es
terræ nationes & hoĩes,oportere quiddã eſſe primũ,q̃d philoſophi æthnici ens entiũ vocaue
re,vnde cætera ſint oĩa,ac p q̃d exiſtũt reliqua & cõſeruanẗ:id q̃d vel ideo deus appellari cœ-
ptũ eſt,qm̃ ei nihil deſit,ſed oĩa in ſua habeat ptãte,qui & oĩbus oĩa det:quẽadmodũ facile qs
Actorũ 17 intelligit hoc ipm̃ ex apl̃o dicẽte. Deus eſt,q fecit mũdũ,& oĩa q̃ in eo ſunt,cœli & terræ dñs,
nõ indigẽs aliquo,quũ ipſe det oĩbus vitã & inſpirationẽ & oĩa,fecitq; ex vniuerſo omne ge
nus hoĩm. In ipſo viuimus & mouemur & ſumus. Hæc ille. Et ſane deus, quũ ſit artifex oĩm,
1.Petri.5 nihil eſt opis,q̃d ipm̃ poſſit vel latere vel eius eũ nõ habere curã. Vnde Petrus. In eũ.ſ.deũ,in-
quit,omnẽ ſolicitudinẽ veſtrã proijciẽtes,qm̃ ipſi cura eſt de vobis. Cõtra negãtes illud ait p
Pſalm.93 pheta,atq; eos ipſos adloquiẗ in hæc verba. Intelligite inſipiẽtes in pp̃lo,& ſtulti aliqñ ſapite.
Qui plãtauit aurẽ,nõ audiet,aut q finxit oculũ,nõ cõſiderat. Dñs ſcit cogitationes hoĩm,qm̃
Hebrę.4 vanæ ſunt. Hinc recte Paulus, Nõ eſt,inqt,vlla creatura inuiſibilis i cõſpectu eius,oĩa aũt nu-
da & apta ſunt oculis eius. Atq; de cura dei erga hoĩes ait dñs. Nõne duo paſſeres aſſe veneũt?
Matth.10 Lucæ.12 Et vnus ex illis non cadit ſup terrã ſine pr̃e vr̃o,vr̃i aũt capilli capitis oẽs nũerati ſunt. Nolite
ergo timere,multis paſſerib⁹ meliores eſtis vos. ¶Aliq̃s vero nr̃m aĩaduerto eẽ phariſæos, D
Iohan 10 q nec deo credũt,quẽ eẽ putãt,cuiuſmodi ſunt,q nõ habent fidẽ ſcripturæ,q̃ quũ ſit à deo ſpũ
Tit.1. Nume.23 ſctõ,ſolui nequit:ſiquidẽ deus nõ mentiaẗ,nec vt hõ muteẗ,ſitq; ipſe ſpũs ſctũs,veritatis ſpũs,
Iohã.14 omnẽ docẽs veritatẽ:ſcripturã aũt à deo eẽ ſpũ ſctõ,tũ alias,tũ ex hiſce Petri verbis patet. Nõ
2.Petri.1. eñ volũtate hũana allata eſt aliqñ prophetia,ſed ſpũ ſctõ iſpirati loquuti ſunt ſancti dei hoĩes
Eſſe vero,qui nec deo nec ſcripturæ credũt,arguũt multorũ opera,q̃ illi,ſcriptura prohiben-
te agunt,ex fructibus.i.operibus abunde cogniti: quos & ideo apl̃us vocat incredulos, dicẽs.
Tit.1. Confitentur noſſe deũ,factis aũt negant,cũ ſint abominabiles,increduli,& dicto nõ audiẽtes,
& ad omne opus bonũ reprobi. Tales fortaſſe phariſæi increduli fuere frẽs illi quinq; epulo-
Lucæ.16 nis diuitis,de q̃bus ad illũ Abrahã, Habẽt,inquit,Moyſen & prophetas,audiant illos. Si Moy
ſen & prophetas nõ audiũt,neq; ſi quis ex mortuis reſurrexerit,credẽt. Quid,q̃ſo,Moyſes &
prophetæ erãt,q̃ ſcripturæ p Moyſen & prophetas,ſpũ ſancto duce,cõſcriptæ? quibus vtiq;
qui ſuã nõ obſtringunt fidẽ,nec deo nec dei prodigijs obſtringũt,quales, heu dolor,non pa-
rũ multi hoc tẽpore reperiuntur:quanq̃ ſe maxime pro credentibus diuenditant.

¶Aliquos deniq; noſtrũ intelligo eiuſmodi eẽ phariſæos,q nec in deum credũt,q̃les ſunt, E
q ſuã ſalutẽ nõ à deo,ſed à ſapiẽtia,ſcia,ptãte,mãmona,à propria,q̃ nõ eſt,iuſtitia,à ſua actiõe
virtuoſa & hoc genus re alia q̃rũt ac eſſe ſomniãt,quiq; ſuæ ſalutis ſpem nõ in deũ,ſed in ea,q̃
dicta ſunt,vel in eorũ ſimilia collocãt,necnon interim de ſua iuſtitia & ſanitate præſumunt,ſe
male habere ignorantes,aut ſcire nolentes,nec ſe medico indigere arbitrantes,vt quo indi-
gni ſunt,qui nec medicum,nec medicinam requirunt,imò cõtemnunt: quos Chr̃us proinde
atq; ironicè appellat valẽtes,cuiuſmodi illi volebãt videri:inquiens, nõ eſt opus valẽtibus,id
eſt nõ egere ſe putãtibus medico Chriſto. Ad quos vtiq; ipſe non venit,ſed eos declinat,qui
ignorãtes dei iuſtitiã,ſuã volũt aſtruere,q́q; nõ aduenit vocare iuſtos in oculis ſuis: q̃les ſunt
pleriq; omnes de triplici,quem appoſuimus,ordine phariſæi,vt qui nolint vocari,atq; ideo
Pſalm.13 ſunt de ijs,q̃s propheta ait corruptos eẽ & abominabiles factos i ſtudijs ſuis,q nõ faciũt bonũ
nec in-

Digitized by Google

nec intelligant, nec requirant Deum, quiꝗ omnes declinauerunt & inutiles ſunt facti & cętera.

F ¶Sed væ nobis, ô frẽs dilectiſſimi, ſi tales nõ deſiuerimus eẽ, quũ vtiꝗ nulla alioq nobis obuenire ſalus poterit, neꝗ ſpũalis, neꝗ corporalis, qñquidẽ ad nos dñs dicat: Perditio tua ex te Iſrael, tñmodo in me auxiliũ tuum. Et alias: Ego ſum (inqt) ego ſum dñs, & nõ eſt abſꝗ me ſaluator. Hinc verè Petrus dixit: Non eẽ aliud nomen ſub cœlo datum hoibus, in quo oporteat nos fieri ſaluos. ſ. quàm in nomine Ieſu Chri. ſ. Dei & hominis. Oſee.13 Eſaię.43 Acto.4

G ¶Si igit ab eis, qbus nunc maxime & multiphariã, affligimur, tribulatõibus ſaluari voluerimus, oportet nimirũ ne ſimus phariſæi. i. increduli aliquo mõ, ſed credamus Deum eẽ, & qdem (vt Aplus ait) inquirẽtibus remuneratorẽ, fideꝗ adhibeamus ei, adeoꝗ ipſius ſcripturæ, faciẽtes quicqd hæc agendum pcipit, dimittẽtes qđ prohibet, ac deniꝗ oẽm nrãm in eo ſalutẽ poſitam eẽ, nec aliunde peti poſſe atꝗ haberi, ꝗ ab eo. Qualis & Matthæus fuit, cui & in alijs, quę in ipſo fuere, debemus rñdere. Nimirũ vt Chrm nos vocantẽ ilicò ſequamur. ſ. virtuoſis actõibus. Vocat autẽ nos ex Theloneo. i. ex vitioſo ſtatu vitæ, quũ vl' inſpirando vl' prædicando vl' ſcripturis, vel aduerſis, vel pſperis à peccando ad pœnĩam dehortat: de qua vocatõe alibi ait: Ego ſto ad oſtiũ & pulſo: Si qs audierit vocẽ meam, & aperuerit ianuã, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo. Apertio ianuæ fit per libertatẽ arbitrij, remouẽdo obicẽ, & conando ad bonũ. Auditio verò per cõſenſum ad illam. Sane neceſſum eſt, vt in primis nos adeoꝗ nrãm infirmitatẽ vnà cum Matthæo agnoſcamus, q ſe publicanum nominat, ſui ipſius (qđ iuſti eſt) accuſator, atꝗ ſtatim ſurgẽs. ſ. ſurſum ſe à tẽporalibus ad cœleſtia erigẽs, illa linquẽdo, iſta qrendo. Surrexit (inquã) tẽporalia & diuitias relinquẽs, vitia priſtina reſpuẽs, mentẽ ad cœleſtia eleuans. Si frẽs, eiuſmodi cum Matthæo facere curabimus, nõ poterit nõ Chrus nobiſcum eſſe, q venit pctõres ſaluos facere, nõ quoſlibet ſed q ſe cum Matthæo pctõres agnoſcunt, & vocati audiunt, & audientes Chrm bene operando ſequuntur. Hebre.11 Apoca.3 prouer.18

¶HOMILIA LXXXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.18. Mar.9. Lucæ.9. Acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum &c.

In ferijs diui Michaelis.

A IVSTA NIMIRVM DE Cauſa dies hodierna à nobis omnium eſt deuotõe agẽda frẽs: In qua memoriam agit Eccleſia ſanctorũ angelorũ vl' ideò, vt eos debita veneratõe pſequamur, id qđ iuſtum & dignum eſſe non obſcurè intelligimus. Siqdem dignum ſit, vt nobis ſupiores, cuiuſmodi ſunt angeli honoremus, iuſtũ quoꝗ, vt qui nri ſunt defenſores, magnope colamus. Angeli ſanè nobis ſupiores ſunt naturá & ſtatu. Natura qm̃ ſpũales ſiue incorporeæ ſunt ſubſtãtiæ & intellectuales, noſtram humanam infirmitatẽ, corpulẽtam & tenebroſam longè ſuperantes, Propheta in ſpũ ad deum dicẽte: Qui facis angelos tuos ſpũs. At ſpũs (inqt Chrus) carnẽ & oſſa nõ habet. Statu aũt qñiam innocẽtes angeli ſint & beati vt q ſp vidẽt faciẽ patris æterni, q in cęlis eſt: id qđ planè eſt innocẽtium & mundorũ, Chro aliàs innuẽte: quũ dicit: Beati mundo corde, qñiam ipſi Deum videbunt. Quorũ idem mundiciam alibi explicaturus ait: In reſurrectõe em̃ neꝗ nubent, neꝗ nubenť, ſed erunt ſicut angeli in cœlo. In cœlo etenim (ait Iohannes in Apocalypſi) non intrat aliquid coinquinatum, aut abominationem faciens. Pſalm.103 Lucæ.24 Matt.5 Lucę.9 Mat.22 Apoca.21

B ¶Angelos aũt noſtros non mõ eẽ miniſtros, ſed & defenſores partim Aplus, partim Propheta arguit: Ille qdẽ ait ad Hebræos de angelis: Nónne oẽs ſunt adminiſtratorij ſpũs, in miniſteriũ miſſi pter eos q hęreditatẽ capiũt ſalutis? Propheta ãt ad quẽlibet hoiem, & maximè iuſtũ, inqt: Angelis ſuis mandauit de te, vt cuſtodiãt te in oĩbus vijs tuis. In manibus portabũt te, ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Et hoc ẽ, qđ Chrus hodie dicit: Dico em̃ vobis, qa angeli eorũ ſemp vidẽt faciẽ pris mei, q in cœlis ẽ. Et qre dicit eorũ? Ideò nimirũ, ꝗ illis miniſtrãt eoſꝗ cuſtodiũt multiplici ſuffragio ad ſalutaria inſtigantes, à periculis defendẽtes, orõneſꝗ eorũ atꝗ nrãs Deo offerẽtes, quẽadmodũ alio in loco multis ſcripturis oſtendimus. Hebre.1 Pſalm.90 Matt.18

C ¶Atꝗ ſanè tot ſumus vndiꝗ & tam multis expoſiti periculis tam animarũ ꝗ corporũ, vt niſi cõtra illa nos angelica poteſtas defenderet, tuti nõ hora vl' vna eẽ poſſemus. Intus nãꝗ & de noſtro nos impugnat lubrica caro, quã deponere nequimus, ſed circũferre cogimur. Foris blãdicijs & terroribus inuadit nos mundus, à Deo nos alienare ſtudẽs. Pręterea intus & foris artibus mille inſidiať nobis diabolus, tanꝗ leo rugiẽs, quærẽs quẽ deuorare poſſit. Ideoꝗ non mõ inquit Aplus: Nobis colluctatio eſt aduerſus carnẽ & ſanguinẽ, ſed & aduerſus ptãtes & principes, aduerſus mundi rectores tenebrarũ harũ, contra ſpũalia nequitiæ in cœleſtibus. Contra proinde eiuſmodi infeſtiſſimos inimicos angeli ipſi, Deo miſericorditer ordinante, nobis cuſtodiam exhibent & defenſionem. Roma.7 1.Iohã.2 1.Petri.5 Ephes.6

Digitized by Google

¶Igiť ſi tam eximŋ ſunt angeli,ŋdemq́ꝫ tam vigiles & pŋ cuſtodes & defenſores,ꝓfectò di- D
gnitas ipſa & gratitudo requirit,vt illos viciſſim honoremus.Sed quõ? Nimiꝝ vbi intuitu eo-
rum reuerētiam habeamus paruulis, quoꝝ ipſi à Deo , vti & nobis dati ſunt in miniſteriũ iu-
xta hodiernã diei Euangelium.Ex quo aliquot ſalutares colligimus doctrinas. Quarum eſt

¶Prima , nos in nr̃a reputatõe vſqueadeò,fieri debere humiles, vt ſimus vti paruuli , quales E
ſunt,q̃ nihil de ſe magni ſentiẽtes,nec alicui ſe prẹferentes,ſed oĩbus ſe ꝓpter Deũ ſubŋciẽtes,
1.Cor.14 nec alicui adhuc iniqtati obnoxŋ,quales nos eẽ cohortať Apl̃us, dicẽs: Fr̃es nolite pueri ſenſi-
bus effici,ſed malitia paruuli eſtote,ſenſibus aũt pfecti eſtote.Illoꝝ ſanè eſt regnũ cœloꝝ,in q̃
Matt.19 & ipſi maiores ſunt cẹteris.Nõ em̃ prẹcipit nobis dñs,vt ætatẽ habeamus paruuloꝝ ſed inno
centiam,& qđ illi p annos poſſidẽt,nos poſſideamus p induſtriam, vt malicia nõ ſapia paruu-
li ſimus.Q.d.Sicut iſte paruulus,cuius vobis exemplum tribuo,nõ pſeuerat in iracũdia , læſus
nõ meminit,vidẽs pulchrã mulierẽ nõ delectať,nõ aliud cogitat,& aliud loquiť.Sic & vos niſi
talem habueritis innocentiam & puritatẽ animi,regnũ cœloꝝ non poteritis ĩngredi.Paruuli
itaqꝫ ſumus,vbi alicui malum nolumus, curam diuitiaꝝ negligimus , non inſoleſcimus , non
odimus,non mentimur,& hoc genus mala non facimus.

¶Scd̃a,nos debere paruulos.i.hoĩes ſimplices, nullius adhuc mali cõſcios honorare , qm̃ in F
eis Chr̃m honoramus. Eos aũt tũ honoramus, quũ ipſos nõ ſcãdalizamus.Scãdalizamus ãt eos
vbi qd vl' dicimus,vl' facimus q̃ ipſi ſcãdalizanť.i.mali fiũt vl' peiores, quũ alioq mãſiſſent ꝓbi
& boni,pſeuerantes in ſua innocẽtia.Scãdalizat vtiqꝫ ille paruulos, q dicto factóue occaſionẽ
ruinæ illis dederit.Cũ ſcandalũ nihil aliud ſit reipſa,q̃ qđ nos offendiculũ vl' ruinã vl' impactio
Pſal.139, nẽ dicimus,ceu eſt truncus in itinere,q̃ plerũqꝫ offendimur.Sic ſcriptura inqt:Et funes exten-
derũt in laqueũ,iuxta iter ſcandalũ poſuerũt mihi.Sic paruulos ſcandalizãt parẽtes,quũ qd co
ram illis loquunť vl' operanť mali vl' impudici,atqꝫ ipſi id malitiẹ & ĩpudicitiẹ deinde ẹmulanť
vñ alioqui mãſiſſent ĩmunes:Sic nos quoqꝫ eccleſiaſtici ſcãdalizamus laicos,quũ male ipſis vi-
dẽtibus & audiẽtibus vl' loquimur vl' facimus,qđ ipſi deinde etiamnũ agũt,putantes ſibi oĩno
licere, qđ nos agimus, q vita & doctrina ipſis exemplo tam eẽ deberemus , vt ſingulariter ad
Matth.5 nos Chr̃us dixerit.Sic luceat lux veſtra coram hominibus vt videant opa veſtra bona,& glo-
rificẽt patrem veſtrum,q in cœlis eſt . Quia verò(ait dominus)receſſiſtis de via,& ſcandaliza
Malac.2, ſtis plurimos in lege,ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis. Atqꝫ vtinam
hoc percipiamus cordi nos plẹriqꝫ omnes,qui titulotenus appellari ſacerdotes auemus.

¶Tertia,puniẽdos eẽ eos,q ſcãdalizãt,qm̃ expediat,vt ŋ hoc in ſeculo tpaliter punianť,ne G
1.Cor.11, alibi æternal'r cõdemnenť.Dũ em̃(ſcribit Apl̃us)à dño corripimur,fit vt nõ cũ hoc mũdo dã-
nemur.Sic alibi multis oñdimus rõnibus expedire,vt vl' acerbius hic mulctenť indurati hẹreti
1.Cor.5, ci,q ſuo falſo pverſóqꝫ dogmate atqꝫ vitẹ exẽplo tot millia hoĩm ſcãdalizarũt,vt ſic reſipiſcẽ-
tes alio in ſeculo ſaluari poſſint.Ita idẽ Apl̃us alibi fornicariũ publicũ Satanæ in interitũ car-
nis tradidit,vt ſpũs ſaluus eẽt futurus in die dñi nr̃i Ieſu Chr̃i.Hinc Chr̃us hodie expedirẹ ſcan
dalizãti cẽſet,vt ei ſuſpẽdať mola aſinaria in collo eius,& demergať in ꝓfundũ maris . Loquiť
aũt iuxta ritũ ꝓuinciæ,q̃ maioꝝ crimina iſta apud veteres Iudẹos pẹna fuerit,vt facinoroſi in
ꝓfundũ ligati ſaxo demergerenť. ¶Quarta,debere paruulos viſitare eos à q̃ vidẽt ſe ſcãda- H
lizari,ſint etiã ŋ vl' quãlibet ſanguine cõiuncti,q hoc loco p pricipaliora mẽbra intelligunť.ſ.
oculos,manus,pedes,q̃ ſi illos ſcãdalizãt,debẽt à ſe ꝓŋcere.i. fugere ab eis . Nõ em̃ de mẽbris
corpalibus dicit,ſed de amicis,q̃s in ordine neceſſarioꝝ amicoꝝ habemus, nihil em̃ eſt ita no-
ciuũ atqꝫ cõuerſatio mala. Eſt itaqꝫ melius vt ſoli cẹlũ ingrediamur,q̃ vt cũ amicis vl' *maximè*
charis ad inferna ꝓtrudamur:qñquidẽ pœna inibi augeať ex aggregatõe amicoꝝ, id q̃d faci-
Lucæ.16, le ex diuite Epulone intelligimus,q tantope petŋſſe crediť, q̃ ſui pr̃es p Lazaꝝ defunctũ ad-
2.Theſſ.3 monerenť,ne & ipſi in eundẽ pẹnẹ locũ deuenirẽt, vtpotè veritus ſibi ſuã inde pẹnã auctũ iri.
Hãc qdẽ doctrinã euidẽter cõfirmat Paulus,dicẽs: Denũtiamus vobis fr̃es in noĩe dñi nr̃i Ieſu
Chr̃i,vt ſubtrahatis vos ab om̃i fratre,ambulãte inordinatè,& nõ ſcd̃m traditionẽ,quã acce-
piſtis à nobis. ¶Quinta,neminẽ excuſari poſſe peccati,q̃d cõtraxit p ſcãdalũ alterius, quod I
ipſe vl' rõne,vl' ſcriptura,vl' prẹdicatõe malũ eẽ intelligere potuit,ſed vnũquẽqꝫ tã ſcãdalizan
tẽ,q̃ ſcãdalizatũ pẹnẹ eẽ obnoxiũ,quãuis acerbiori ſcãdalizantẽ,q ꝓ ſuo partim, & partim p
alterius,cui fuit peccãdi occaſio pctõ exoluturus ſit pœnã . Siqdẽ ſi nõ(inqt dñs)veniſſem, &
Iohan.15 locutus eis fuiſſem,pctm̃ nõ haberẽt.Nũc aũt excuſationẽ de pctõ nõ habẽt. Venit aũt Chr̃us
& loquiť vnicuiqꝫ,quũ bonũ vl' malũ homini dat intelligere,vel p rõnẽ,vl' ſcripturã,vel p̃dica
Lucæ.10, torẽ,q Chr̃i loco ẽ,eo dicẽte:Qui vos audit,me audit:quiq́ꝫ vos ſpernit,me ſpernit.Ideò Pau-
1.Theſſ.4 lus ait:Nõ hoĩem,ſed Deũ,q hæc ſpernit, & Chr̃m, q in me loquiť. Debet igiť homo eius qui
Roma.14
Matt.23 prædicat verba non opa malè agentiũ ſequi, Chr̃o dicente: Omnia quæcũqꝫ dixerint vobis,
ſeruate & facite,ſcd̃m opera verò eoꝝ nolite facere. Sic etiamnũ nemo pinde ſeductus ſe excu
Gene.3 ſet de pctõ,qm̃ ſuũ onus quiſq́ꝫ portabit.Nihil em̃ ꝓfuit Adæ,qm̃ dixerit ſe p Euã fuiſſe ſedu-
ctum,nec Euæ,quia dixerit ſe per ſerpentem fuiſſe corruptam.

Homilia

¶HOMILIA LXXXVII. DE EO QVOD LEGITVR
Matthęi.5. Lucę.6. Videns Ieſus turbas &c.

In ferijs Omnium ſanctorum.

A QVAM NON VANA Nec nobis irreuerentialis eſſe debeat in-
ſtitutio cõmemoratõis, & veneratõis oĩm ſanctoꝝ, q̄bus hodierna
dies toto terraꝝ orbe ſacra eſt, fortaſſis haud obſcurè hinc reſcire li-
cebit, qđ hęc ip̄a cõmemoratio & veneratio in figura quondã in ve-
teri teſtamẽto ex ordinatõe diuina fuiſſe præſignata videri poſſit, & Exod.39.
in nouo teſtamẽto ip̄a illam vt vmbram veritas ſecuta. Siq̄dem ſcri
ptura habet, põtificẽ olim in ſctã ſanctoꝝ ſemel, in anno intrare ſo-
litũ fuiſſe & ex pręcepto Dei Opt. induiſſe veſtẽ, cui erat ſuperhume
rale, in q̃ arte gemmaria in puro auro ſculpta fuere noĩa filioꝝ Iſrael 1. Cor.10.
iuxta ordinẽ natiuitatis eoꝝ, in monumẽtũ ipſoꝝ. Si frẽs chariſſimi Hebr.10
hęc hocq́ genus oĩa ill' in figura cõtigere, habuereq́ vmbrã dũtaxat futuroꝝ bonoꝝ nõ ip̄am
imaginẽ reꝝ quos arbitremur alios fuiſſe p̄ filios Iſrahel, eorumq́ tribus duodecim figuratos
q̃ omnes eos, q in dño mortui ſunt in vera Chriſti fide, q nunc in cœlis beati à laboribus re-
quieſcũt, quoꝝ nunc copioſam habẽt inibi mercedẽ. Beatiſſimus ſanè theologus Iohannes, Apoca.14
dño dilectus diſcipulus, dum ꝓpter verbũ Dei ac teſtimoniũ Ieſu Chři, inſuperabilemq́ euan
gelizãdi cõſtantiã in Pathmos inſula exilio damnatus omni humano ſolatio deſtitueret, diui
na reuelatõe cõſolatus, ſtatũ Eccleſiæ militantis vidit ſimul & triũphantis. Vidit eñ multitu-
dinẽ pplõꝝ p̄ duodecim Apl'os ad fidẽ conuertendoꝝ ac baptiſmatis charactere ſignandoꝝ, Apoca.7.
quos deſcribit numero duodecim milliũ ſub qualibet tribu Iſrael replicato. Siquidem duode- Gene.35.
cim patriarchæ filij Iſrael, à q̄bus carnaliter peculiaris Deo populus ꝓpagatus eſt, duodecim Exod.19.
figurant Apl'os, à q̄bus p̄ verbi ſeminationẽ Chřianus ppl'us ſpũaliter dño eſt genitus, q dicũ- 1. Petri.2.
tur p̄ ſingulos duodecim millia, id ẽ, plurimi, vt certus numerus ponaĩ pro incerto more ſcri-
pturæ. Poſt hęc aũt & triũphantis Eccleſię cõſolationẽ cõſpiciẽs turbam magnam, quã nemo
dinumerare poterat, vidit: numerati aũt ſunt à Deo, in beatitudine ſtantes ante thronũ diui-
næ maieſtatis p̄ claram viſionẽ diuinę ſimplicitatis in cõſpectu agni, refecti. ſ. exterius Chriſti
humanitate. Amicti albis ſtolis, gloria. ſ. animæ, palmas pfectæ victoriæ in manibus gerẽtes,
magnis charitatis vocibus Deũ laudantes & dicentes: Benedictio, claritas, & ſapĩa, gratiarum
B actio, honor, virtus, fortitudo Deo noſtro in ſecula ſeculoꝝ, Amen.
¶Illi nimiꝝ frẽs, ſunt filij Iſrael. ſ. nõ tam ſcđm carnẽ q̃ ſpũ. Sũt eñ Iſraelitę oẽs (teſte Apl'o) Roma.9.
qui vt Iſrael olim Deũ vera fide vidẽt, filij (inquam) ꝓmiſſionis, quæ. ſ. facta eſt Abrahæ & ſe- Deut.15.
mini eius. ſ. de ęterna vita p̄ fidem in Chřm habenda, quoꝝ ſemel ad minus in anno. ſ. hodier
na die, nomina habere debemus, ſculpta non ſuper humeris, ſed in cordibus noſtris, non in
C materiali ſed auro caſtitatis & charitatis, qua illis vt membra ſumus coniuncti, in monumen-
tum ipſoꝝ. Sed quare? Propter tres nimirum rationes, quarum eſt ¶Prima, vt in memo-
riam reuocemus beatitudinem, quam fide per repromiſſionem adepti ſunt, ea nunc in cœlis
D perfruentes. ¶Secunda, vt eos dignè veneremur.
¶Tertia, vt recognoſcamus qua fide illi adepti ſunt beatitudinẽ, vt & nos eadẽ adipiſcamur
eandẽ. Qualis verò chariſſimi frẽs, ſanctoꝝ filioꝝ Iſrael ſit ac quãta merces & beatitudo ſupq́
Chřus hodie oſtẽdit, quũ adfirmet eoꝝ mercedẽ copioſam eẽ in cœlis. Quę verò ẽ merces illa
ſanctoꝝ? Vtiq́ cœleſtis btitudo, q̃ nihil aliud eſt, q̃ ſtatus bonoꝝ oĩm cõgregatõe pfectus, vt-
potè quẽ quis adeptus nihil vlterius deſiderare quęrat, in q̃ quis habet oĩa quę vult, & nõ malè
vult. Ea ſanè btitudo (inquã) eſt ſtatus p̄ ſe ſufficiẽtiſſimus, q̄a in eo eſt pfectio oĩs boni, qđ eſt
Deus ip̄e in gl'ia ſuę maieſtatis, quẽ ſancti ſuo mõ vidẽt iã aperta facie ad faciẽ nõ in ęnigmate,
quo mõ Apl'i olim videre illũ magnope deſiderarũt, dicẽtes p̄ Philippũ: Dñe, oſtẽde nobis pa Iohã.14
trẽ & ſufficit nobis. Et rectè ait ſufficit: nẽpè quẽ qui videt ſaturaĩ oĩni eo, qđ ab aliq̃ poſſit ap
peti. Qđ & intelligẽs, Propheta inq̄t: Ego aũt in iuſtitia apparebo cõſpectui tuo, ſatiabor quũ Pſalm.16.
appatuerit gl'ia tua. Satiabor. ſ. oĩni & ſummo bono btitudinis. Id qđ oẽs hoĩes naturali q̄dã
cupiditate ardẽtiſſimo appetũt amore, ꝓpter q̄d cętera oĩa agũt opa ſua. De q̃ rectius q̄s excla
met quã vt enarrare ſtudeat. O verè felix & glorioſa ſatietas. O ſcĩm cõuiuiũ. O deſiderabiles
epulæ. Vbi nimiꝝ anxietas nulla, nullũ poterit eẽ faſtidiũ, q̄a ſatietas ſumma & ſummũ inerit
deſideriũ. In q̃ adeſt, quicq̄d verè amari põt, nec aliq̄d deſiderari queat, qđ illic non pfectè ad-
ſit. Atq́ omne qđ ibi eſt, bonũ eſt, & ſummus Deus, ſummũ bonũ: vtpotè Deus oĩa in oĩbus.
Ipſe eñ inibi eſt exiſtẽtibus quęcũq́ honeſtè deſideranĩ. ſ. vita, ſalus, virtus, copia, gl'ia, honor 1. Cor.15.
pax, & ſi qua ſunt bona id genus alia. Nec eſt, qđ coner beatitudinis bonũ explicare, quũ ſua
magnitudine oĩm dicentiũ verba vincat, nec tantũ verba, ſed etiam cogitatus, q̄a (teſte Eſaia) Eſaię.64
à ſeculo nõ audierunt, nec auribus ꝑceperũt. Oculus nõ videt Deus abſq́ te, q̃ pręparaſti expe
ctanti-

Digitized by Google

1.Cor.2, ctantibus te,nec in cor hominis(addit Paulus)aſcendit, verũtamen vidit vnus ſupra ſe in tertium
2.Cor.12 um raptus cœlũ,ſed hominibus loqui non licuit,qa hoībus intelligere non licuit. Cuius vł figuram dũtaxat vidẽtes diſcipuli in monte Tabor oſtẽſione mirabili Ieſu Chr̄i dixerũt ex anio:
Matt.17, Domine bonũ eſt nos hic eē,ſi vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnũ, Moyſi vnũ,& Heliæ
Marc.9, vnũ. Atq; vtinam,ô diſcipuli dilectiſſimi,bonũ eſt illic eē,qa nihil inibi mali, vbi qui habitant
Lucæ.9, neq; eſuriẽt,neq; ſitiẽt,neq; cadet ſup illos ſol,neq; vllus æſtus, qm̄ agnus, q in medio throni
Apoca.7, eſt,reget illos &c. Et abſterget Deus omnẽ lachrymam ab oculis eoꝝ. Inibi(inquam)in beatitudine ſanctoꝝ ē lætitia ſine triſtitia, ſalus ſine dolore, vita ſine labore,lux ſine tenebris, vita ſine morte. Omne bonũ ſine om̄i malo,ibi ſapīa ſine ignorantia, memoria ſine obliuione, intellectus ſine errore,ratio ſine obſcuritate. Ibi iuuẽtus nunq̄ ſeneſcit,ibi color nunq̄ palleſcit, ibi gaudium nunquàm decreſcit, ibi dolor nullus ſentitur, ibi gemitus nunquàm auditur, ibi triſte non videtur,ibi malum non timet, quia ſummum bonum poſſidet ab omnibus, qui illic ſunt ſanctis in dn̄o mortuis,ad q̊s ꝓpterea verè recteq́; dixit ſeruator,dn̄s noſter. Gaudete & exultate,qm̄ merces veſtra copioſa eſt in cęlis. Cur nō gauderẽt & exultarẽt hodie & in æternũ ſancti in cœlo,q tantam ꝑ ſuis laboribus,q̊s hic ſuſtulerẽt,mercedẽ nacti ſunt,in qbus iuxta
Roma.9, Apl̄m,iam eſt reuelata ea gloria,ad quam huius tpis paſſiones non ſunt condignæ?

Iohan.12, ¶Quis verò frẽs,nō meritò hic in terris eos honoret, veneret, ſuſpiciat,q̊s Deus tantope, vt E
dn̄s olim prædixit,honorificat? maximè qđ in ijs Deus ipe, cui laus oīs & ab eo oīs honor eſt,
Eccle.9, collaudet? Si em̄ ꝓhibemur hoīem in vita ſua laudare, qm̄ ſecura non fit laudatio, vbi ne vita
2.Timo.2 ſecura ſiqdẽ neſciat hō vtrũ ſit amore vł odio dignus,nec coronet,niſi q legitimè certauerit,
Matt.10 nec ſaluus ſit,niſi q perſeueret, atq; neſciat quis ſit ꝑſeueraturus eaq́; ratōe coronandus, certè non poſſumus nō ſecurè eos laudare,q nunc in cœlis cũ deo regnant,quoꝝ iam certa victoria eſt,q legitimè certauerũt,q in finem ꝑſeuerarũt,q nō ſua iã viuũt vita ſed dei. Cæteꝝ qd ergo
Iohan.12, quæritis,laus noſtra ſanctis,ł ad qd glorificatio noſtra,ad quid hæc ipa noſtra ſolẽnitas? Quo eis terreni honores,q̊s iuxta veracẽ filij ꝓmiſſionẽ,honorificat pater cœleſtis? Quo eis pręconia noſtra Pleni ſunt nedum omni gloria & honore,ſed & omni bono? Rectè frẽs quęritis & cauſamini. Sancti bonoꝝ noſtroꝝ non egẽt,ſed vt ipſi eos honoremus noſtra vł ideò intereſt,vt eoꝝ memoria & laudatōe ad eandẽ,qua ipſi ꝑfruunt,beatitudinẽ prouocemur & eò ꝑueniamus ijſdẽ gradibus qbus ipſi. Id ꝙ abſq; dubio nemo ē,qui non magnope deſideret, mō ſciat quibus illuc gradibus aſcẽdere poſſit. At eos(inquam)gradus hodie ꝑdiſcamus, agite,ex ſummo doctore & magiſtro Ieſu Chr̄o per verba ſacroſancti Euangelij.

¶Quantæ verò ſit excellẽtiæ,maieſtatis,vtilitatis,& neceſſitatis,nulli non mortaliũ,ad ęter F
Marc.5, nam vitam adſperanti,qđ dn̄s Ieſus hodie ꝑdocet,facile ex eo,q̊ vſus eſt,mō & apparatu, ꝑſpi
Lucę.6 cuũ euadit. Ait em̄ Euangeliographus,qđ quũ Ieſus cōſpiceret, turbam indies magis ac magis denſari,promiſcuis hoīm generibus ſubduxiſſe ſe ab humili loco ad montem: quippe iam ſe cœleſtis philoſophię doctorẽ,& ipa loci celſitudine, nihil ſe plębeũ aut humile ſed ardua cę
Exodi.24 leſtiaq́; tradituꝝ declararit,ſimul Moyſi exemplũ retulerit,qui legẽ proditurus ppl̄o, montẽ aſcẽdiſſe legit. Itaq; ſuperato montis faſtigio conſedit,nō vti feſſus ſed velut ardua quędam ma
Hiere.23 giſq; ſeria docturus,quæ attentũ auditorẽ requirerẽt. Sedit(inquam)ille qui cœlũ & terrã ma
Matth.9 ieſtate ſua implet,vt ad eũ,quẽ ne ipſi quidẽ angeli ſtantẽ attingere poterant, etiam publicani
Marc.2, & pctōres accedant,accedat Maria Magdalena,accedat & latro de cruce. Et cũ ſediſſet,acceſſe
Lucæ.7, rũt ad eũ diſcipuli eius,non tam inceſſu pedũ quàm adfectu cordis & imitatōe virtutũ, & ꝓpi
Lucæ.23, us illũ cinxerunt,ne quid ipſis ſacræ doctrinæ poſſet effluere,quaſi illi, qui poſteà dicturi eẽnt
Matt.10 in lumine,quod ille velut in tenebris & in abſcondito diceret,& audirẽt in aure, qđ prædica-
Lucæ.12, rẽt poſtmodũ ſup tecta. Atq; ſic aperuit os ſuũ,qui prophetaꝝ prius aperuerat ora,quiq́; mul
Hebrę.1, tipharie multiſq́; modis olim locutus fuerat in prophetis,demũ ſuipſius ore locutus eſt, oſq́; ſuũ aperuit, in quo oēs theſauri ſapīæ & ſciæ ſunt reconditi,& docuit eos.ſ. Euangelicæ do-
Coloſſ.2, ctrinæ nondum audita dogmata,atq; vere abſcondita paradoxa, qualia ſe quondam in Pro-
Pſal.77 pheta docturum promiſerat,dicens: Aperiam os meum, eructabo abſcondita à conſtitutione mundi. Et bene quæ docuit,abſcondita & plurimum abhorrentia ab omnium opinione, qui mundo videntur admodum ſapere.

¶Quid enim magis abſconditũ & abhorrẽs à ſenſu humano eodemq́; carnali,q̄ eos eē bea G
tos q ſint pauperes,q lugent,qui ꝑſecutionẽ patiunt? &c. Attamẽ veritas ipa illos eſſe beatos adfirmat,quæ nec falli,nec fallere poteſt,& ipſa eſt, quæ cōtra ſn̄iam omniũ terrenoꝝ philoſophoꝝ paradoxa ſua in publicũ ponit, & veriſſima eſſe ꝓbat, qui ideò miraculis fidem incredibili ſermoni p̄ſtruxit, vt qui virtutẽ ipſius experti eēnt efficacẽ in ſanandis corpoꝝ malis, confiderent & doctrinam eſſe veracẽ,qua mederet morbis animorum.

¶Sed quomodo ais: Beati ſunt,qui pauperes & lugentes ſunt, & perſecutionem patiuntur, H
Apoca.21, quum beatitudo,de qua dixiſti,nihil horum contineat,& beati ſunt ab omni paupertate, luctu & perſecutione alieni,vtpotè à quoꝝ oculis dominus abſterſerit omnem lachrymam,& mors vl-

Digitized by Google

mors vltra non erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor &c. Reſpondeo, ſcripturam ſæpenu-
mero cauſam ab effectu nominare, ſic paupertas ſpũalis hodie beatitudo appellat̃ nõ qḋ ipſa ſit
beatitudo, ſed quam ipſa efficiat, & pauptate beatitudo acquirat̃. Sic beatos appellamus mar-
tyres, q in beatitudine nihil patiunt̃, ſed qa martyrio beatitudinem ſunt conſecuti, q (vt Pau- Hebre.11,
lus ſcribit) omnia huius mundi mala & tormẽta perpeſſi ſunt, non ſuſcipientes redemptionẽ,
vt meliorẽ inuenirẽt reſurrectionẽ. Et hoc eſt, qḋ ſummus doctor hodie enumerat in ſuis pa-
radoxis octo gradus, qbus ad veram beatitudinẽ peruenit̃. Enumerat. ſ. paupertatẽ ſpũs, miti
tatẽ, luctũ, eſuriem iuſtitiæ, miſericordiam, mũdiciam cordis, pacẽ & pſecutionem, qs qui am-
bulant certò beatitudine æterna pfruent̃, cuiuſmodi ſunt quos hodie catholica Eccleſia deuo-
tione ſumma celebrat, quoſq; Chriſtos in numero beatorũ recenſet, dicens.

I ¶Beati pauperes ſpiritu, & ſunt qui ſpirituali voluntate & intentõe. ſ. amore Dei & ob ani-
mæ ſalutem diuitias huius mũdi contemnũt, quales fuere Apoſtoli, q relictis omnibus, ſecuti Matt.19
ſunt Chriſtũ, qbus omnia erant communia, & nullus qd ſuũ eſſe dicebat, quorũ eſt regnum cœ Acto.2
lorũ, vbi nunc plane ſunt diuites nulla re indigi, ſed omnibus diuicijs pleni. O felix permuta- Actor.4
tio q pro vanis & tranſitorijs huius mũdi bonis preciosiſſ. & æterna receperunt.

K ¶Beati mites, & ſunt, q nulli vim faciũt, q læſi facile condonant iniuriam, q malunt rem p-
dere, quàm contendere, q pluris faciũt concordiam & animi tranquillitatem, qbus optabilior
eſt quieta paupertas, quàm rixoſæ diuitiæ, quales inter alios fuere patriarchæ, qui multiplices
iniurias per manſuetudinem vicerũt, qui relinquentes gentẽ & patriam peregrinati ſunt. Sic Nume.12,
Moyſes vtcũq; opprobrijs populi ſui amaricatus, pro eo tamen ſæpe Deũ orauit, ideoq; mi- Exod.32,
tiſſimus appellat̃, talis fuit & Dauid, q tacitis cæteris virtutibus de ſola manſuetudine gloria-
tur, dicens: Memento domine Dauid, & omnis manſuetudinis eius. Propter qḋ ipſe cum alijs Pſal.131,
mitibus poſſident nũc terram, vtpotè illam de qua ipſe manſuetus Propheta dicit: Portio mea Pſal.141
domine, ſit in terra viuentium.

L ¶Beati q lugent, & ſunt qui tam pro ſuis q̃ aliorũ peccatis dolent, quales fuere Petrus & Ma Matt.26
ria Magdalene, itemq; Prophetæ, q dilationẽ redemptõis humanæ & Chriſti (quem prædi- Luce.7.
xere) aduẽtus multiplicatis ſuſpirijs deflerũt, dicentes: Vtinam cœlos dirumperes & deſcẽde- Eſaie.64
res. Excita potẽtiam tuam & veni, vt ſaluos facias nos, q iam conſolant̃. ſ. in eo loco vbi nullus Pſalm.79
eſt mœror, à qbus ſumma lætitia omnis eſt abſterſa lachryma. Apo.21

M ¶Beati q eſuriũt & ſitiũt iuſtitiam, qa ipſi ſaturabunt̃. Et ſunt q firmo ppoſito implere de-
ſiderant in omnibus qḋ iuſtũ eſt, eoq; tendit omnis eorũ conatus, qles fuere martyres cũ Apo Roma.8,
ſtolo, dicẽtes: Quis nos ſeparabit à charitate Chri, an gladius, an mors? Propter te mortifica- Pſal.43,
mur tota die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis &c. Id nimirũ ſiti & eſurie iuſtitiæ fecerunt,
videlicet vt eſſent ſemper magis ac magis iuſti. Ideoq; nũc ſaturati ſunt in æterna gloria, mer- Apoca.14
cedem nacti pro operibus iuſtitiæ, quæ illos ſequuta ſunt.

N ¶Beati miſericordes, & ſunt q opera miſericordiæ ppter Deũ, & quicqd habẽt dotis indi-
gẽtibus ſubleuandis ac refocillandis impendũt, cuiuſmodi fuere pij confeſſores q ſua quæ ha-
buere ſiue ſpũalia ſiue corporalia ex animo partiti ſunt indigẽtibus: ideoq; nunc beati, quoni-
am miſericordiam ſunt conſecuti, quum poſſident regnum ipſis à conſtitutione paratum, in
quo miſericordia Dei centuplũ recipiũt, quod hic impenderunt.

O ¶Beati mũdo corde, & ſunt qs non arguit conſcia peccatorũ, oĩno ab omni carnali deſide- Matt.5
rio & facto abſtracti, qles fuere virgines, q corde & ſpũ ſancti cogitarũt q dñi ſunt, angelicã vi- 1.Cor.7.
tam in carne preter carnẽ ducẽtes, & ſolo ſpõſo, quẽ elegerũt, ſyncero corde ſeruiẽtes & fidẽ
inuiolabilẽ tenẽtes, q nũc cũ angelis faciem patris, q in cœlis eſt, vident, ſeqntes agnũ qcũq; Matt.18
ierit. Siqdem nemo aſcendit in montem domini, aut ſtabit in loco ſancto eius, niſi qui inno- Pſalm.23
cens manibus & mundo ſit corde.

P ¶Beati pacifici, & ſunt q poſt q̃ cupiditatũ oĩm rebellionẽ in anĩo ſuo cõpreſſerũt, ſtudẽt &
inter alios diſſidẽtes ſancire, & cõcordiã nõ ſolũ nõ vlciſcẽtes, ſi qd læſi ſunt à quoq; verũ vltrò
inuitãtes ad pacẽ, à qbus ſunt offenſi. Illi ſunt & vocant̃ iam filij Dei, ſi filij, ergo & hæredes. Roma.8,

Q ¶Beati ſunt, q cũ ſint pacifici, & neminẽ lædũt, tamẽ patiunt̃ vario mõ pſecutionẽ nõ ppter 1.Timo.3
ſcelera, ſed ob iuſtitiam. i. cauſa virtutis cuiuſlibet, cuiuſmodi ſunt oẽs (teſte Aplo) qui volunt
piè viuere in Chriſto, quorũ eſt regnũ cœlorũ, pfruentes illic cũ gaudio & exultatione tam co
pioſa mercede beatitudinis æternæ, quàm explicari nequit, vbi ſunt cũ Chriſto æternaliter vi
uentes, quorum hæc eſt dicata dies, ad quos proculdubio peruenturi ſumus, hoſce octo ad
beatitudinem gradus aſcendentes.

¶HOMILIA LXXXVIII DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ duodecimo: Sint lumbi veſtri præcincti &c.

In ferijs diui Martini.

Si quid

SI QVOD CONSTAT Doctiſſimi quiſq́ vel ideò magnam A
A Gellio lib.3.cap.11 deferũt Homero authoritatẽ & reuerẽtiã, qđ de eius patria ſeptẽ vr
bes Grecię(à Gellio authore)decertãt,quarũ quęlibet ſibi illũ vẽdicet
vt incolã & patronũ ob vnius vł alterius artis & virtutis.ſ.poetices &
oratorię eminẽtiã, quãto iuſtius & rectius pijſſimi quiſq́ vł ideò ma-
gnã deferãt autoritatẽ & reuerẽtiã diuo Martino, pſuli verè eximio
huius inclytę eiuſdẽq́ Metropolitanę Eccleſię Mogũtinæ ſingulari
patrono & tutelari, qm̃ de eius patrocinio nõ mõ ſeptẽ vrbes Grecię
Quintilianus lib.10, cap.1. ſed vł aliq̃t ampliſſimę regiones & regnorũ ditiões, authoribus.S.S.
Ambroſio & Sulpitio alijſq́ veridicis authoribus decertãt, quarũ q̃li
bet ſibi illũ ſingulari quodã adfectu patronũ vẽdicat. Qñquidẽ Hungaria ſibi illũ ex aĩo adſcri
bit, qa ex eius ciuitate Sibaria(quã aliqñ ſummo ꝓpterea gaudio vidimus)ille oriũdus fuit. Atq́
interim eundẽ ſibi vẽdicat Italia, qm̃ inibi iuueniles trãſegerit annos, militiã exercẽs ſub Iu
liano Cęſare. Nec interim minore deſiderio illũ ſibi vẽdicat nõ vna, ſed triplex Gallia.ſ. Belgi-
ca, Celtica, & Aquitanica, quarũ quæq́ pia contentõe certauit, cuius pſul eẽ debeat ille, vtpotè
qui à multis Eccleſijs Gallicanis expetitus fuerit, vt in eis epatũ gereret, verũ ipſe, vt verè humi
lis tm̃ honoris apicẽ eſt adſpernatus, & demũ inuitus ac renitẽs ad Turonẽſis vrbis pſulatũ di-
uino nutu delectus vbi & reliquũ egit vitę & piè in dño defunctus ac ſepultus eſt. Sic & illũ pa
riformiter ſibi vẽdicãt Germani, nõ ob vnã vł alterã virtutẽ, ſed qa diuus Martinus Deo dile- B
Pſalm.4, ctus. ¶Primo, ſit admirandus potẽtia portẽtorũ & miraculorũ & vſqueadeò, vt verè credi
Ecci.44, poſſit eẽ ſingulariterq́ ſanctus ille, de q̃ Propheta: Quẽ dñs mirificauit, cui(vt ait Scriptura) ſi
milis nõ eſt inuẽtus in gloria miraculorũ, in q̃ euidẽter verũ fieri cœpit, qđ ad diſcipulos & ad
Johan.14 eos, q in ipm̃ credũt, dñs dixit: Amẽ amẽ dico vobis, q credit in me, opa q̃ ego facio, & ipſe faci
et, & maiora horũ faciet. Illi etenĩ vſqueadeò diuina virtus adhęſit, vt ei penè oẽs creaturę pa-
ruerint.i. inſenſibilia, vegetabilia, ſenſitiua, homĩes, dęmones, infirmitates, mors, & vita. Cui
etiamnũ Deus poſt Apłos tantã grãm cõtulit, vt tres mortuos(ceu ipſe Chr̃us)reſuſcitauit, in q̃
nõ mõ Prophetis & Apłis verũ etiã Chr̃o par fuit, nõ tñ ſua, ſed illius virtute vſus, q eundẽ in
ſacroſancta Trinitate corã mũdo clarificauit. Cui & virtute Chr̃i Ieſu elemẽta ſæuiẽtia, vtpo
tè ignis, aqua, aer ceſſarũt, adde & vltra infinitos lętales ęgritudines peſtilẽtiales febres, quas il
le potẽtia ſaluatoris eiuſq́ ſanctę crucis ſigno fugauit. Quas ſanè potẽtias vł nr̃is tpibus plęri-
q́ mortaliũ ſenſere, qa pia diui Martini inuocatõe & interceſſiõe ab aquarũ immunditia, igniũ
incẽdijs & aeris grãdinisq́ tẽpeſtate itẽq́ à ſæuiſſima peſtilẽtię lue gracioſe ſunt erepti & libe C
Ecci.46, rati. ¶Hinc nõ dubitamus eum eẽ illũ Moyſen, q dilectus fuit hoĩbus & Deo, cuius memoria
in benedictõe eſt, quẽ ille ſimilẽ fecit in gloria ſanctorũ & magnificauit eũ in timore inimicorũ
& in verbis ſuis mõſtra placauit. Ideoq́ rectè vereq́ de eo hodie canit Eccleſia: O per oĩa lau-
dabilẽ virũ, cuius meritis ab om̃i clade liberant, q ex toto corde q̃runt illũ. Atq́ verè(inquã) p
oĩa laudabilis vir, p quẽ vnũ ſcimus impleta, quę p ſingulos alios ſanctos diuerſa ſunt effecta.
Nõ igit immeritò tot & q dẽ tam amplæ natões & ꝓuinciæ eundẽ ſibi vt peculiarẽ patronũ vẽ
dicare adnitunt ob admirandam ꝓdigiorũ, quæ ille firma in Chr̃m fide opatus eſt, potentiã. D
¶Scdo, qa admirãdus ſit excellẽtia virtutũ, q̃ tam ſunt excellẽtes q̃ infinitę, quas ille non ſe-
Luce.12, cus tum ſibi tum alijs in exemplũ habuit, atq́ lucernas quaſdã ardẽtes in manibus. In cuius te-
ſtimoniũ catholica Eccleſia hodie ſtatuit legi Euangeliũ, in q̃ Chr̃us ſingulariter adloquit pri-
męuos ſeu pcipuos illos ſuos duodecim presbyteros & ſacerdotes, eorũq́ ſucceſſores, ſeriò mo
nẽs, vt ipſorũ lumbi ſint pcincti & in manibus lucernę ardẽtes. Quid verò aliud p lucernas ardẽ
Matth.5 tes intelligemus, q̃ pręclaras virtutes, & bonas operatões, q̃ ſic euidẽter in oĩbus & maximè in
ſacerdotibus, quorũ diuus Martinus nõ aliter atq́ gẽma fuit, corã hoĩbus lucere debẽt, vt earũ
inſpectõe & cõſideratõe hoĩes quaſi ſpeculo & exemplari q̃dam plucido ꝓuocent ad glorifi-
candũ patrẽ, q in cœlis eſt. Quot verò ac quã ardẽtes lucernas.i. virtutes corã palamq́ habue
rit diuus Martinus enarrare nec ſuffecerim, vt cui & facundia deeſt, & quẽ tẽpus deficeret: qñ-
quidẽ quas ne clariſſimi & ſanctiſſimi ſcriptores ſe, vt deberẽt, poſſe dicere adfirmẽt. Atq́ vti-
nam de illiꝰ virtutibus enarrare poſſem, qđ nõ pauci viri & ſancti & docti eloquio dulci edi-
xere. De quorũ numero fuit magnus ille Ambroſius Mediolanẽ. Antiſtes, cuius flores eloquij
hodie p vniuerſam Eccleſiã redolẽt. Beatus Seuerinus Colonieñ. Archiepus. Sanctus Seuerus
Epũs Sulpitius, Poſthumianus atq́ Gallus beatiſſimi viri diſcipuli. Beatus Fulgẽtius Epũs, ſed
& magiſter Alcuuinus. Magni Caroli Imperatoris pceptor lõgè eruditiſſ. Dulci deniq́ ſpũs
ſancti organũ Bernardus, doctor mellifluus Anſelmus Cantuarieñ. Epũs, idq́ genus alij perq̃
plurimi doctrina & virtutibus inſignes. ¶Sed nõ eſt, qđ imbecillitate ingenij & ob tpis bre E
uitatẽ audeã loqui diffuſius de laudibus virtutũ diui Martini, de q̃ in hæc verba ſcribit Poſthu
mianus author veridicus. Ego quoad vixero ſemp monachos Aegypti prędicabo, laudabo
Anachoritas, mirabor Heremitas, Martinũ ſemp excipiã, Non illi audebo, quenq̃ monachorũ
certe

certe non epiſcopoꝝ quempiam comparare. Hoc Aegyptus fatetur, hoc Syria, hoc Aethi-
ops comperit, hoc Indus audiuit, hoc Parthus & Perſia nouerunt, nec ignorat Armenia.
Hæc ille, & vere: quandoquidē cui ſe impares quoqꝫ eſſe fatentur omnes Græciæ ſapientes,
vt qui præcipue in Gallia inter alios confeſſores & martyres vt roſa fulſerit. ſ. præclaris ac pijs
virtutibus. De quarum (quia de omnibus nec locus nec tempus dicere datur) vna & altera di-
cturus ſum, quibus ille max. vt quibuſdam ardentibus lucernis fulſit, quas Chriſtus in præcin
ctione lumborum notat, inquiens. Sint lumbi veſtri præcincti, &c.
E ¶Sane ſciendum duxerim lumbos eſſe in homine, vnde virtus procedit generationis, à
cinctura ad nates procedentes. Atqꝫ eos eſſe duplices. ſ. mentis ſeu cordis vnde generantur
cogitationes, & carnis vnde gignuntur verba & opera. Iam vero lumbos mentis præcingūt, Matt. 15
qui cor coercent, ne malæ inde exeant vel contra deum vel proximum cogitationes, & ſic ha Matt. 5
bent virtutem, cui nomen eſt puritas mentis, qua qui pollent, deum vident. Hanc habuit di-
uus Martinus, vt qui natus adhuc annos decem inuitis parentibus ad eccleſiam confugerit,
ſeqꝫ cathecuminum fieri poſtularit, nec aliud meditatus fuerit præter quod in dei laudem &
proximi ſalutem quoquo modo cedere poſſet, cui ſpiritus ſanctus mirabiliter iam tum ſug- Eccleſi. 3
geſſerat, quod ait ſcriptura. Quæ præcepit tibi deus, illa cogita ſemper. Et quid etiam aliud 1. Cor. 7
cogitaret virgo, qualis ipſe erat, quàm quod domini eſt? Lumbos vero carnis eſſe dicimus &
oris & alterius corporis partis. Quę oris ſunt præcingimus, quum ne male loquatur, os cohi-
bent, id quod maxime fecit ſanctus Martinus, qui creſcens corpore & fide non intra cordis
anguſtias cōtentus, ore ſanctæ trinitatis fidem confeſſus, nunquam aliud ore eructauit, quàm
quod Chriſti, quod pietatis, quod pacis, quod miſericordiæ, quodqꝫ id genus fuit virtutis, non Pſalm. 33
immemor eius, quod propheta cecinerat olim, dicens: Prohibe linguam tuam à malo, & la-
bia tua ne loquantur dolum. Qui alterius ſunt partis. ſ. genitalis lumbos præcingūt, qui ſe iu Matt. 19
xta Euangelium propter regnum cœlorum caſtrant ſe ab omni carnali libidine abſtinentes, Marc. 10
tam animo quàm corpore virgines perpetuo manentes, cuiuſmodi fuit ſanctus Martinus, Luc. 18
adeo caſtitatis ſtudioſus, vt perpetuam virginitatem ſeruauerit, exoſus omnes qui vel ore tā-
tum aliquam præ ſe ferrent impudicitiam. Ad quam ex omni parte conſeruandam ſibi adſo-
ſociauit ſobrietatem & abſtinentiam, caſtitatis genitricem, qua etiam tempore ſuæ militiæ
ſic vſus eſt, vt non miles, ſed monachus putaretur. Epiſcopus vero effectus vno tantum fer-
culo vna contentus die, nec vino nec carnibus, niſi compellente fragilitate, vſus eſt, ſed legu-
minibus, vt Daniel olim, dumtaxat, nō ignarus ex crapula omnem prouenire luxuriam, qui Daniel. 7
quod ſuperfuit, pauperibus exhibuit.
F ¶Haſce nimiꝝ (tranſeo alias) vir ſanctus virtutes. ſ. puritatē cordis, pudicitiā, virginitatē,
caſtitatē & ſobrietatē, abſtinentiāqꝫ nō modo habuit, ſed & eas pbuit alijs in exēplū, quos in
tenebris ignorantiæ nō paſſus eſt viuere, veꝝ illis virtutū dedit ſplendorē viā, quaſi quibuſdā
ardentibus lucernis, expectans dn̄m de nuptijs cœleſtibus in morte redeuntē, q & rediens il-
lum inuenit præcinctū. i. ad moriendū bene præparatum, vt qui ſuæ mortis ex ſingulari dei
gratia præuius accedēte iam tēpore mortis ſuæ, flentibusqꝫ diſcipulis & dicentibus. Cur pa-
ter nos deſeris, aut cui nos deſolatos relinquis. Inuadent eñi gregem tuū lupi rapaces. Ipſe p-
cibus eorū motus: Dn̄e, inquit, ſi adhuc populo tuo ſum neceſſarius, non recuſabo laborem,
fiat voluntas tua, nimiꝝ dubitans pene, quid mallet, quia nec hos deſerere, nec à Chriſto vo-
lebat diutius ſeparari. Proinde quū aliquādiu moleſtia febriū teneret, tandem in cilitio & ci-
nere oculis ac manibus in cœlum intentus, obijt in domino, & qui hic pauper & modicus fue
rat, in ſinu Abrahæ lætus, eſt exceptus, atqꝫ cœlum ingreſſus diues, hymnis honoratus eſt cœ
leſtibus, Imp. Archadio & Honorio ſub annum dn̄i. CCCCXLVIII. vitæ eius. LXXXI.
quē in cœleſti patria Chriſtus ex ſuo promiſſo diſcumbere fecit, & tranſiens ei miniſtrat ſpi-
G ritales delicias, quietem à multis laboribus, & vitā ſine læſione, & conuerſationē diuinā in lu-
mine & regione viuentiū vniuerſo ſancto adfectu adimpletā. ¶Supereſt igitur, frēs dile-
ctiſſimi, vt memores ſimus dn̄m noſtrū abijſſe ad nuptias cœleſtes in ſua ad cœlum aſcenſio-
ne & rediturū in hora mortis, nulli certa, pulſaturum per ægritudines, vigilemus vel in ſecun
da ſaltem vigilia noctis. i. in iuuenta, vel tertia. i. ſenectute, ſi in prima & ſecunda, id eſt, in pu
eritia & iuuentute vigilare neglexìmus, vt aduenìente domino & nos ad mortem vocante
paratos nos inueniat & ex illis ſeruos, quos vigilantes inuenit, quales proculdubio nos eſt in-
uenturus, vbi iuxta exemplum diui Martini, patroni noſtri ſingularis, lumbos noſtros præ-
cinxerimus, & ardentes in manibus noſtris lucernas geſtauerimus. Quales vt ſimus, neceſ- Oſee. 4
H ſum eſt. ¶Primo, vt vanas & prauas obmittamus contra deum, nos & proximum cogita-
tiones, memores deum etiam cogitationes malas ſuo tempore vindicaturū.
¶Secundo, caueamus ab omni malo verbo, hortante Paulo, ne procedat ex ore nr̄o, niſi q Ephe. 4
ſit ad ædificationē fidei & det grām audientibus, deponentes mendaciū, loquentes veritatē
mutuo, qm̄ inuicē mēbra ſum⁹, memores, deo etiā nos rationē aliqn̄ daturos de verbo otioſo Matt. 12
Mm ¶Tertio

Digitized by Google

¶Tertio ſimus & verbo, vnuſquiſq; in ſtatu ſuo, caſti, memores, eos, qui fornicanť cœlū
Heb. 13. nō poſſeſſuros, qm̄, apľo teſte, deus fornicatores & adulteros iudicabit. Quarto ſimus ſobrij
ab om̄i crapula abſtinentes, q̄ vel p̄cipue inter oīa vitia facit obdormire in aduētu dn̄i, & im
paratos inuenire. Hinc quū alias dn̄s de ſuo in morte & in cōſumatione ſeculi aduentu nos
Luc. 21 admoneat, & vt tū vigilemus, deniq; ait. Attendite vobis ne forte grauenť corda vr̄a in cra-
pula & ebrietate, & curis huius vitę, & ſupueniat in vos repentina illa dies. Quinto, vt de eo,
Luc. 11. q̊d aliàs in crapulā cedere poſſet, eleemoſynā demus indigentibus, Chr̄o dicente. Veruntn̄
q̊d ſupeſt, date eleemoſynā, Et ecce oīa munda ſunt vobis. Poſtremo habeamus in manib⁹
ardētes ſemp̄ lucernas. i. alijs ſimus exēplo ad bonā operatōem, vt cæteri p̄ nos nō ſcādali-
Matt. 5. zenť, ſed ad om̄e bonū ędificenť, glorificātes patrē, q in cœlis eſt, ad q̊d obligamur ex dicto
Roma 12. Chriſti & Pauli, dicētis. Prouidētes bona nō tm̄ corā deo, ſed etiā corā hoībus oībus nobis
id facientibus miniſtrabit indubiè Chr̄s in cœleſtibus nuptijs epulas ęternæ beatitudinis.

HOMILIA LXXXIX. DE EO QVOD LEGITVR.

Lucæ. 12. Sint lumbi veſtri præcincti, &c.

In feriis diui Martini.

QVanta diligentia, quātaq; cura nobis aīaduertēda ſit hodierni Euā A
gelij parabola, quātiq; illa pōderis eſſe poſſit Petri apľoꝝ principis
interrogatio declarat, qua. ſ. dn̄m poſt illā ſerio recitatā interroga-
uit, an ad ſe. ſ. apľos duntaxat an vero & ad om̄es hāc diceret para-
bolā. Quia vero dn̄s in Luca nō ſatis apertò reſpōderit Petro, In q̊s
eā parabolā dixerit, obſcurè tn̄ ſubindicauit, ſe illā nō modo ad apo
ſtolos, ſed ad oēs dixiſſe, qn̄quidem quę poſt eā dicturus eſt, ad ſolos
Marc. 13 apľos dicat, p̄cedentia vero ad vniuerſos. Id q̊d in Marco, vbi ean-
dē agit rē, euidētiſſime demonſtrāt, inqens. Quę aūt vobis dico, oī-
bus dico, &c. Hinc oēs indiſcriminatim tā ſeriā habēt parabolā nō
Luc. 11. mō intelligere, ſed & iuxta illā facere: qn̄quidē beati ſint, qui audiūt verbū dei & cuſtodiūt
Lucę. 8 illud. i. qui in corde bono & optimo audientes verbū retinent, & fructū afferunt in patiētia
Roma. 2. Et quidem, ait apľus, nō auditores, ſed factores verbi iuſtificabunť. ¶Primo aūt p̄ hāc E- B
uangelicā parabolā nos admonet ſui futuri aduentus, q̊ꝝ vnus eſt gn̄alis, qn̄ ipſe in ſua ma-
ieſtate in fine huius ſeculi de cœlo veniet iudicaturus viuos & mortuos, & corpi ſimul quod
Mat. 24 hic vel demeruit vel meruit redditurus, de q̊ aduentu ipſe dn̄s ait. Et tunc videbunt filiū ho
Marc. 13
Luc. 21. minis venientem in nubibus cœli cū virtute multa & maieſtate. Et angelus alibi, Hic Ieſus
Actoꝝ. 1 inquit, qui adſumptus eſt à vobis in cœlū, ſic veniet, quemadmodū vidiſtis eū euntem in cę
1. Theſſ. 4 lum. Et Paulus inquit. Qm̄ ipſe dn̄s in iuſſu & in voce archāgeli, & in tuba dei deſcendet de
cœlo, & mortui, qui in Chr̄o ſunt, reſurgent primi. Alter vero aduētus dn̄i eſt, q̊ venit vnū-
quēq; ex hac vita vocaturus & ſumpturus, & eſt vnicuiq; particularis, q̊ de aduentu ſuo ipſe
Johan. 14 ad diſcipulos dicit. Vado parare vobis locū. Etſi abiero & p̄parauero vobis locū, iteꝝ venio
& accipio vos ad meip̄m, vt vbi ſum ego & vos ſitis, de q̊ pariter aduentu ſigillatim & p̄ci-
pue in hodierno loquitur Euāgelio. ¶Secundo monet, vt ſimus ſoliciti & vigiles, de hoc C
ſuo aduentu, qm̄ etſi certus ſit, eius tn̄ tempus omnino nobis eſt incertum, neſciť em̄ an ſit
venturus in prima vigilia. i. in pueritia, an ſecunda. i. in iuuentute, an in tertia vigilia. i. in ſe
Eccles. 9 nectute. Et hoc eſt, quod ſcriptura dicit. Neſcit homo finem ſuū, ſed ſicut piſces capiuntur
hamo, & aues laqueo cōphrehenduntur, ſic capiuntur homines in tp̄e malo, cum eis extem
Marc. 13 plo ſupuenerit. Sic & dn̄s in Marco ait: Vigilate ergo. Neſcitis enim, qn̄ dn̄s domus veniat,
ſerò an media nocte, an gallicantu, an mane, ne cum venerit repente, inueniat vos dormiē-
tes. Et reuera nemo finem ſuæ vitæ nouit, niſi cui deus ſingulariter reuelat. Veluti ſuam ſibi
2. Petri. 1 mortem à deo reuelatam Petrus adfirmat inquiens. Certus ſum, q̊d velox eſt depoſitio ta-
bernaculi mei, ſcd̄m quod & dn̄s noſter Ieſus Chriſtus ſignificauit mihi. Et Paulus q̊q; ſuū
2. Tim. 4 ſciuit aduentū dicens. Tu uero vigilia, in om̄ibus labora, opus fac Euāgeliſtæ, miniſterium
tuū imple, ſobrius eſto. Ego em̄ iam delibor, & tp̄s meæ reſolutionis inſtat. Cuius finis ſciē-
Psal. 38. tiam ſibi à deo dari Dauid orauit, inquiens. Notū fac mihi dn̄e finem meū, et numeꝝ dieꝝ
meoꝝ, quis eſt, vt ſciam, quid deſit mihi. Voluit aūt dn̄s nobis vltimā eſſe horā incertam, vt
quia ſemper nobis eſſet ſuſpecta, ſicuti fur in nocte ita ſemper ad illam nos præparemur.
¶Et hoc eſt quod hodie dn̄s ſerio monet. ¶Tertio, vt ſimus præparati in ſuo aduentu. D
Ephe. 6. Hinc apoſtolus, Propterea accipite armaturā dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in om̄i-
bus perfecti ſtare. ¶Sed queris quur tam ſeriò tamq; paterne nos vbiq; dominus in ſcri- E
ptura monet, vt ſimus vigilātes, & præparati in ſuo in morte noſtra aduentu, Nunquid ma
Psal. 141 lus eius eſt aduentus, quem tantopere viri ſancti deſiderarunt. Dauid quidem ait: Educ de
cuſtodia

Digitized by Google

cuſtodia animã meã. Et aliàs. Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, multum incola Pſal. 119
fuit anima mea. Et Tobias. Et nunc domine, inquit, ſecundũ voluntatẽ tuam fac mecũ, & pręcipe in pace recipi ſpiritum meum. Expedit eñ mihi mori magis q̃ viuere. Et ap̃ſus. Deſiderium, ait, habens diſſolui & eſſe cum Chriſto. ¶ Reſpondeo aduẽtum domini per ſe nequaq̃ nec etiã præparatis, ſed ipſis malis & imparatis & dormientibus eſſe malum & terribilẽ. Tobiæ. 3 Philip. 1.

F ¶ Primo, ꝙ eo adueniente per mortem, homines velint nolint præſentabuntur ante tribunal Ieſu Chriſti reddituri pro ſeipſis rationem de omnibus naturalibus, ſpiritualibus, temporalibus bonis collatis, imò & de peccatis admiſſis & bonis omiſſis, imò, inquam, de vno ſunt quoq; verbo otioſo rationem reddituri: quomodo .ſ. ijs vel illis vſi & abuſi ſint, quomodo hæc fecerint, & quur illa obmiſerint, domino iuſtiſſimo iudice dicente. Redde rationem villicationis tuæ. Hinc Paulus. Omnes eñ, inquit, nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti vt referat vnuſquiſq; propria corporis prout geſſit, ſiue bonum ſiue malum, & quidem vnuſquiſq; pro ſe rationem reddet deo. Dico autem vobis, ait dominus, quoniam omne verbum otioſum, quod loquuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij. Matt. 12 Lucæ 16 Roma. 14 2. Cor. 5 Matt. 12

G ¶ Ah bone deus, quid tum miſerabilius, quid deploratius peccatore, quum viderit ſe tot ſcelerum, tot malarum contra ſe cogitationum, tot loquutionum, tot operationum omnino reum, quẽ & cõſcientia ſua cõdemnabit, nec poterit aliquã inuenire excuſationẽ, q̃nquidem ſua ſpõte deliquerit. Et hoc eſt, q̃d alibi, q nõ habuit veſtẽ nuptialẽ, q̃lis eſt pc̃tõr, obmutuit, rogatus à rege, q̃uo ſine veſte nuptiali intraſſet? O bone deus, quid tunc peccatore ęrumnoſius, tum quia videbit ſibi nullum tempus reſtare, in quo ſe pręparare poſſit, quod nec exoraturus ſit totus mundus: quia aduenit, Iob teſte, terminus. ſ. vt exeat hunc mundum, quem ipſe non poterit præterire, tum quod viderit ſe ab omnibus derelictum, nec eſſe, qui poſſit adiuuare. Siquidem mundus nimium amatus ab ipſo, ei dat pro cadauere cooperiendo ſaccum vilem. Amici conſanguinei vadunt dumtaxat vſq; ad ſepulturam, minime pro eo interceſſuri, quod nequeunt, quia tempus benefaciendi tranſiit, adeſtq; nox, in qua nemo poterit operari. Et hoc eſt, quod Iob in perſona vniuſcuiuſq; iudicandi lamentatur, inquiens. Noti mei quaſi alieni receſſerunt à me, dereliquerunt me propinqui mei, & qui me nouerant, obliti ſunt mei. Inquilini domus meæ & ancillæ meæ, ſicut alienum habuerunt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorum. Abominati ſunt me quondã cõſiliarij mei, & quẽ maxime diligebã, auerſatus eſt à me. Matt. 22 Iob. 14 Iohan. 9 Iob. 19

H ¶ Quid igi᷑, ò miſer pc̃tõr, tantũ in tuas diuitias, in tuas põpas, & alia huius mũdi tẽporalia cõfidis, cũ nihil eoꝝ ſit, q̃d te ſequa᷑, niſi tua bona opa & ea miſcdiæ. Siquidẽ ait Apocal. opa illoꝝ ſequun᷑ illos. ſ. mortuos. ¶ Secũdo, ꝙ poſt redditã rationẽ, horrẽda ſit ſequutura ſnĩa & iuſta, q̃ peccatori tã erit auditu tremẽda, vt in Apoca. cõpara᷑ gladio ex vtraq; pte acuto. Dñs eñ iuſtiſſ. iudex in throno ſedens, dicet terribilibus hiſce verbis. Ego propter te hõ factus ſum, deluſus, cæſus & crucifixus, vbi eſt tantaꝝ iniuriaꝝ fructus, Vbi eſt ſeruitus, quã mihi pro ꝑtio ſanguinis mei debuiſti. Ego ſup gloriã meã te habui, cũ eſſem deus apparẽs hõ, & tu omnẽ rẽ viliſſimã terræ dilexiſti amplius q̃ iuſtitiã meã & fidẽ. Ligatis igi᷑ manibus & pedibus eius, mitte eũ in tenebras exterioces, ibi erit fletus & ſtridor dentium. Apoca. 14 Apoc. 1. 19 Matt. 22

I ¶ O væ, ò dolor, ò erumna, ò anguſtia peccatoris. Væ homini illi, contra quẽ profertur talis ſententia. Melius eñ ei fuiſſet, ſi nõ fuiſſet homo natus ille. O irrefragabilis ſnĩa, à qua appellari nequit, qm̃ à ſuꝑmo iudice lata. Neq; euacuãda p errorẽ ĩtolerabilẽ, qa à iuſtiſſimo iudice lata, nec redimenda vel pecunijs vel amicitijs vel precibus amicoꝝ, tũ eñ quũ ante tribunal Ieſu Chriſti venerimus, neq; Iob, neq; Daniel, neq; Noe rogare poterit pro quopiã, ſed vnũquẽq; onus ſuũ portare oportebit, Vnde tãdẽ (Iob teſte) peccator morti æternæ adiudicatus cũ ineffabili luctu & vlulatu vadet ad terrã tenebroſam & opertã mortis caligine, terrã miſeriæ & tenebraꝝ, vbi vmbra mortis & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat, nec reuertetur, quia ex inferno nulla vnq̃ eſt redemptio. Propter hæc itaq; duo dies aduentus dñi. ſ. mortis noſtræ vnicuiq; tremẽdus eſt, & quidẽ adeo terribilis, vt ideo dixerit ſcriptura. In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua, & in æternũ nõ peccabis. Siquidẽ facile cõtemnit oĩa, qui ſemper ſe cogitat morituꝝ. Contemnet delicias carnis, vtpote q̃ ſit à vermibus cõſumenda, q̃ (iuxta ſcripturã) hæreditabit ſerpentes & vermes. Cõtemnet mundi diuitias & honorificentias, quãdo ſcit ſe eas nõ poſſe ſecũ ferre. Cũ eñ, ait Iob, homo moritur, nihil ſecum adfert, aperit oculos ſuos & nihil inuenit. Recte igitur ac paternè dñs hodie monet, vt vigilemus & nos præparemus, ad ſuũ aduentũ, qui nobis ſit incertus, ne ſi non fuerimus præparati, hæc duo horribilia prædicta ſubituri ſimus. Et apoſtolus ait, Non dormiamus igitur ſicuti & Iob. 10 Eccleſi. 7 Ecci. 10 Iob. 1. 1. Theſſ. 5

K cæteri, ſed vigilemus & ſobrij ſimus. ¶ At inquis, quomodo vigilemus & nos præparemus ne ſit nobis domini aduentus in morte timendus? Reſpondet dominus.

¶ Quarto & docet, vt cingamus lumbos noſtros. ſ. mentis & corporis, mentis vt ſunt voluntas & intellectus, vnde procedunt malæ cogitationes, carnis ſunt & corporis, in quibus viget motus luxuriæ, Vult igitur dominus, vt præparàturi nos cingamus lumbos vtroſque

noſtros.i.vt coherceamus nos ab oĩbus illicitis cogitatõibus & opibus. Vñ Chrs, Attẽdite,
Luc.21 inquit vobis,ne forte grauent corda vr̃a in crapula & ebrietate,& curis huius vitæ & ſupue
niat in vos repentina dies illa. Vigilate itaq; omi tpe orãtes, vt digni habeamini fugere iſta L
om̃ia,q̃ futura ſunt,& ſtare ante filiũ hominis ¶Deinde,ait Chrs,habeamus ardẽtes lucer
nas in manibus noſtris perinde illi, qui expectant dñm ſuũ à nuptijs venientem.i.faciamus
opera bona ex charitate,q̃ lucernæ ardenti cõparat,& alijs bona exẽpla demus,nõ em̃ ſuffi-
cit nos malum vitare,niſi & vitãdo malũ bona faciamus,iuxta prophetã dicentem.Declina
Pſalm.36 malũ & fac bonum.Et hoc eſt,q̃d dñs ait.Sic luceat lux veſtra corã hominibus, vt videant
Matt.5. opera veſtra bona,& glorificent patrem veſtrũ,qui in cœlis eſt. Et apl'us inquit. Prouidẽ-
Roma.12 tes bona non tm̃ corã deo,ſed etiã corã omnibus hominibus. Et rurſus.Itaq; fratres mei di-
1.Cor.15 lecti,ſtabiles eſtote & immobiles,abũdãtes in om̃i opere dñi,ſemp ſcientes,q̃d labor veſter
nõ eſt inanis in dño.Et dñs hodie.Et lucernas habẽtes in manibus veſtris,& vos ſimiles ho
minibus expectãtibus dñm ſuũ à nuptijs veniente,vt cũ venerit & pulſauerit cõfeſtim ape- M
ant ei. ¶Dñs eſt,Chrs Ieſus,qui ad nuptias iuit,qñ aſcendit in cœlũ,ſupernã ſibi multitu-
dinẽ angelorũ nouus homo copulãs.Reuertet,qñ venit nos vocare ex hoc ſeculo, & animã
ſeparare à corpe,pulſat,qñ iam p ęgritudinis moleſtiã,eſſe mortẽ vicinã deſignat,Cõfeſtim
aperimus, qñ hunc cũ amore ſuſcipimus,mori nõ renuẽtes. Aperire em̃ iudici pulſanti nõ
vult,qui mori trepidat pctõr,& eũ,quem cõtempſiſſe ſe meminit, videre iudicẽ formidat.
Qui aũt de ſua ſpe & operatione ſecurus eſt,pulſanti cõfeſtim aperit:quia cũ tps propinquũ
mortis agnouerit,de gloria retributõis hilareſcit,ſcit em̃ ſe eſſe de numero beatorũ, q vigi-
larunt,q̃s dñs pcingens faciet diſcumbere,& trãſiens miniſtratur' eſt illis.i.quibus dñs poſt
1.Cor.15 anxios huius mundi labores daturus eſt requiem, & p huius ſeculi inopia abundantiã oĩm
Apoca.14 bonorũ diuinorũ,in quibus deus erit oĩa. Beati em̃,ait Apoc.qui in dño moriunt. Amodo iã
Apoca.7. dicit ſpũs,vt requieſcãt à laboribus ſuis:vtpote in eo loco exiſtẽtes,vbi nõ eſurient amplius
neq; ſitient,neq; cadet ſup illos ſol neq; vllus æſtus,& abſterget deus oẽm lachrymã ab ocu
lis eorũ. ¶Quo in loco indubiè eſt diuus confeſſor idemq; põtifex Martinus,huius incly- N
tæ eccleſię Mog.patronus tutelaris,cui' hiſtoria dicit,q̃d neq; mori timuit,neq; viuere recu
ſauit,qa poſt mortẽ lętus in ſinu Abrahę ſit exceptus,& q hic paup & modicus fuit cœlũ di-
ues fit ingreſſus ,qñquidẽ hoc in ſeculo vt bonus paſtor nõ modo p ſe,ſed & p grege ſuo ſp
vigilauerit,ſuccinctus.i.caſtus cogitatõibus & opibus,habẽſq; in manib' ſuis ardentes lu
cernas.i.bona opera,quibus & corã deo & hoĩbus illuxit , Ideoq; confeſtim dño veniente
per mortem aperuit,qui nunc facit eum requieſcere in æterna felicitate.

HOMILIA XC. DE EO QVOD LEGITVR. Matth.4. Ambulans Ieſus.

In feriis diui Andree apoſtoli.

AVdio,fratres,pleroſq; fortaſſis,q nuda ſanguinis nobilitate gloriã- A
tur,nõ ęquè ferre q̃d nup de vera nobilitate diſputãs,dixerim nullã
eſſe verã corã deo & homine nobilitatẽ,niſi q̃ à virtute primũ deri-
uarit,ſibiq; virtutẽ habeat ſociã, proinde neminẽ rectè ſe poſſe de
nobilitate ſuorũ maiorũ gloriari, quũ ipſe ſit vitioſus,qñquidẽ ſolũ
virtuoſi vere ſint nobiles,& ideo q̃rundã maiores fuiſſe nobiles à cę
ſaribus teſtimonio etiã inſigniũ & armorũ factos, qm̃ p cęteris vir-
tutibus bonis ac pijs nõ ſibi tm̃,ſed & ſuis ad imitationẽ claruerint.
Ediuerſo pariter audio cõtra illos,q ita ęgreferũt hęc mea de nobili
tate dicta,demirari q̃ſdã nõ ĩprobos plebeios,dicentes.Dictu mirũ
q̃d illi ſtomachant,quia audiũt nobilitatẽ verã à virtute primũ deriuari, quũ eis idipm poti-
us in bonã voluntatem & ſummã lętitiã cedere debuerit,vtpote q̃d nobilitas nobilium,qui
nobis pręferunt,à tã eximia & pulchra radice.ſ.virtute prodierit. Virtute em̃ quid excellẽ-
tius,quid pulchrius: Nonne antiqui illi perhibuere,nihil deo videri ſimilius virtute, vt quæ
ſuo ſplendore deũ nõ aliter imitet,atq; pictura & imago rei rem ipſam: Et nonne tãti vir-
Cice.lib.1 off. Plato de rep. tus eſt,vt ſi oculis cerneretur(velut Cicero & Plato adfirmant)mirabiles in ſe & ardẽtes ex-
citaret amores: Vnde factum,quod pleriq; maximorum philoſophorũ in ea ſummũ bonũ
poſuerint,propter quod habendum & conſeruandum perq̃ plurimi duram mortem ſubire
non veriti ſunt. ¶Quibus pro tẽpore reſpondeo, Verum eſſe,nihil nobilibus ipſis eſſe lau B
dabilius atq; glorioſius eſſe debere & libẽtius ab eis audiri, quàm quod diceretur,ipſam no
bilitatem non aliunde quàm à virtute primum proficiſci, vtpote ab optimã radice, qua nil
pulchrius ſub cœlo eſſe poſſit,ſi forinſecus videri valeret,nempe, cuius imaginatione ducti
duntaxat nonnulli,anteq̃ contra illã facerent,aut eam derelinquerent mori potius voluere.

Legi-

Digitized by Google

Legimus quidẽ, vt primo Punico bello Regulus captus à Pœnis cũ de captiuis cõmutãdis Romam miſſus eſſet, iuraſſetq́ ſe rediturũ, primũ vt venit captiuos reddendos in ſenatu non cenſuit. Deinde quũ retineretur à propinquis & amicis ad ſuppliciũ redire maluit. Quare? ne fal- Cic. lib. i. offi.
leret virtutẽ. ſ. fidẽ hoſti datã? Legimus quoq; Metellũ Numidicũ potius iuiſſe in exilium à Pli. de vi.
chariſſima patria, à ſummis dignitatibus & dilectiſſimis conſanguineis, q̃ vt in legem Agrariã illuſt. Ti.
conſentiret, & ſic, relicta iuſtitia, remp. offenderet, quam rei priuatæ prætulit. Sic quoq; legi- Liuius
mus in ſacris literis, Ionathã potius offenſam patris & ſalutis periculũ ſubiiſſe anteq̃ erga Da- Uale. li. 3
uid deſereret virtutem pietatis. Sic quoq; legimus Ahimalech pro hoſpitalis gratiæ officiis c. 8 de con
necem potius ſui, q̃ proditionẽ fugientis amici ſubire voluiſſe. Sic quoq; diuus Andreas po- ſtantia.
tius crucem amariſſimam pertulit, q̃ à virtute & fide recedere vellet, quanq̃ potuiſſet. Siquidẽ 1. Reg. 22
quũ S. Andreas duceret ad crucẽ, ipſe populus, qui ſanctũ & iuſtũ dolebat iniuſte dãnari, pro- 1. Reg. 20
hibere voluerit, ne puniret, ſed ipſe magis inſtantiſſima prece rogauit, ne prohiberet.

C ¶ Si ergo, dicitis, tanti eſt virtus, vnde nobilitas prouenit, quid cauſæ, quod vulgares illi nõ biles tã ægrè ferunt dici, nobiles nõ eſſe, niſi qui habeãt virtutẽ, quam ipſorũ maiores habẽtes nobilitari meruere. Reſpondeo, inquam, eos, q nobiles eſſe volunt, & interim tñ abhorrẽt dici illos ſolũ eſſe vere nobiles, qui ſint virtuoſi, plurimũ degenerare à parẽtibus ſuis, ipſosq́ plane eſſe vitioſos, nõ abhorrentes virtutẽ (vtpote q̃ nequeat odio haberi, etiã à quãlibet malis) ſed viam, q̃ ducit ad virtutẽ, q̃ cũ ſit dura & ardua (vt ait Maro de litera y Pythagorica) vitio-
rũ vero mollis, pauci ſunt qui eã velint ire, ideóq́ pauci vere nobiles reperiunt. Et hoc eſt, q̃d Matth. 7
Chrũs alibi dicit: Anguſta porta & arcta via eſt, q̃ ducit ad vitã, & pauci ſunt q inueniunt eã.

D ¶ Sed q̃ eſt illa vita & via ad vitã. ſ. totius virtutis & beatitudinis? Reſpondet Chrũs. Ego Iohã. 14.
ſum via, vita & veritas & virtus. Qui ergo nobiles eſſe volunt Cæſares, reges, principes, duces, barones, comites, equites, conſules, ſenatores, & hoc genus alii habeant virtutẽ, quã habebunt vbi ſequent Chriſtũ, in quo eſt oĩs virtus. ¶ Sed ah, ô dñe Ieſu Chriſte, q̃ ſunt pauci, qui te ſe-
quunt, quũ tñ oẽs ad te peruenire velint, ſcientes bene eſſe tecũ, qui es vita vera & quies & vo-
luptas oĩs. Ideóq́ omnes te frui volũt, eſſeq́ tecũ nobiles, ſe filios Abrahã gloriantes, at Abra- Iohan. 8
hæ patris opera negligẽtes, at nõ ita & imitari, cõregnare cupiunt, ſed non cõpati. Sane, inquã, multi ſunt, q Chriſtũ deſiderãt inuenire, nõ tñ q̃rere curant, cupientes cõſequi, ſed nõ &

E ſequi. ¶ Non ita, ô viri de ſanguine nobiles, fuere illi ſancti, nobilesq́ apoſtoli, Petrus & Andreas & alii, qui, vt hodie teſtat Euangeliũ, relictis rhetibus ſequuti ſunt Chriſtũ, alio in loco
ad Chriſtũ ſummũ regẽ & Cæſarẽ vere nobilitantẽ, dicentes. Ecce nos reliquimus oĩa, & ſe- Matt. 19
quuti ſumus te. Quid ergo erit nobis? Quid ergo fratres dedit illis, q eũ in omni virtute ſunt ſe- Marc. 10
quuti? Quæ merces ſequelæ Chri & pro virtute? Nimirũ ille nobilitauit ſequentes ipm, quan- Luce. 18
doquidẽ Chrũs fecerit eos ſenatores claros & principes glorioſos dicens. Amen dico vobis, Matt. 19
q̃ vos, qui ſequuti eſtis me, in regeneratione, cũ ſederit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſuæ, ſede- Luce. 22
bitis & vos ſuper ſedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Iſrael? Nobiles ergo ſenatores fe-
cit Chrs aplos ſuos, q eũ ſunt p virtutẽ ſequuti: & nõ modo nobiles ſenatores, ſed & princi- Pſal. 44
pes glorioſos terræ, de ipſis em̃ canit eccleſia ad dñm. Cõſtitues eos principes ſup omnẽ terrã Pſal. 138
Sũt pfecto ii illi principes, de q̃bus ppheta ad dñm. Mihi, inq̃t, nimis honorificati ſunt amici tui deus, nimis cõfortatus eſt principatus eorũ: vtpote q fortes virtute fidei cõtra vitium in Hebr. 11

F bello vicerũt regna, factiq́ per regias victorias veri reges, non titulares. ¶ Siquidẽ ſola fidei virtute & pietate Petrus regnũ Rom. cũ Antiochia vicit, & ſummo deo lucratus eſt. Andreas Achaiam, Iohannes Epheſum, Iacobus maior Hiſpaniã, Iacobus minor Hieroſolymam, Simon Aegyptũ, Iudas regnũ Perſarũ & Mœdorũ & Armeniæ minoris, Philippus regnum Syriæ, Bartholomæus Licaoniam, Indiã & maiorẽ Armeniã, Thomas Parthos & Bragmãnos, & ſuperiorẽ Indiã, Matthæus Aethiopiam & Macedoniã, Mathias Iudæã, Paulus totã Græ-
ciã ſubiugauit. Et ita quidẽ magna virtute fidei & doctrinæ toto terrarũ orbe bellarũt recto-
resq́ facti ſunt, vt vere pdixerit ppheta de ipſis, inquiens. Cõſtitues eos principes ſup omnẽ Pſal. 44
terrã, vtpote ſolis piis doctrinis & virtutibus principantes & vincentes, regnantesq́ ubiq;, vt
recte de eiſdẽ idẽ propheta cecinerit. In omnẽ terram exiuit ſonus eorũ, & in fines orbis terræ Roma. 10

G verba eorũ. ¶ Qui ergo apoſtoli, tanti, inquã, ſenatores, principes, regesq́, quales obſecro Pſalm. 18
primitus in ſua fuere cõditione, aut quales ex ſanguine ipſorũ parentes obſecro? Nimirũ reſpõdet hodie Euangeliſta, erant em̃ piſcatores, vtpote pauperculi plebei, idẽq́ laborioſi artifices & Mechanici. Quid eos adeo nobilitauit, vt facti ſint ſenatores, principes, reges? Nihil aliud, ait Euangeliſta, q̃ q̃ relictis rhetibus ſequuti ſunt Chriſtũ, facti piſcatores deinde hominũ. Ita qui nobiles eſſe, fieriq́ velint ſenatores, reges, principes, equites, &c. ſtudeant & ipſi rhetibus relictis, id eſt, actibus carnalibus ſemotis, ſeq Chriſtũ per viam virtutis & bonæ operationis, admonẽte propheta. Declina malũ & fac bonũ. i. ſis virtuoſus. Niſi em̃ virtutẽ, q nobiles eſſe voluerint, habuerint, fruſtra de nobilitate ſua, q̃ eſt aliena. ſ. parentum & maiorũ, & quidem non aliter q̃ cornicula iſta, de qua nuper gloriabuntur.

Digitized by Google

¶HOMILIA XCI. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.23. Ecce ego mitto ad vos,&c.

In feriis diui Stephani.

NOn triſtemini fratres,ſed conſolamini,qm̄ heri fuerit Ieſu Chri in- A
fantuli dies natiuitatis, mox hodie ſubſequitur diui Stephani dies
mortis,qm̄ heri fuerit dies ſalutis,hodie dies interitus,qm̄ heri fuerit
dies lętitiæ,hodie eſt dies mœroris. Nõ triſtemini,inquã,frẽs,ſiqui-
1.Timo.3 dem res longe aliter habet q̃ forte nõnulli intelligũt. Nõ eſt hic dierũ
Io.14.16 ſolenniũ ordo ex tpe ſed ex inſtitutõe catholicæ eccleſiæ colũnæ ve
ritatis & à ſpũ ſancto gubernatæ,quẽ à Chro ſponſo ſuo ad regendũ
omia ſapienter ſuſcepit. Sanè latet huius rei itellectus ſub myſterio.
Vtiq; heſterna die celebrauim⁹ natalẽ dñi ſaluatoris nři olim in hũc
mundum geniti,hodie vero cõmemoratõem agimus paſſionis Ste
Actorũ.7 phani prothomartyris,quanq̃ nõ hodie,ſed tertia Auguſti,in q̃ celebratur iuentio eius eo-
dem anno,quum poſt dñi aſcenſionẽ plenus gratia & fortitudine, vt teſtatur ſcriptura, fe-
ciſſet prodigia & ſigna magna in populo & diſputaſſet victor in omni ſapientia contra eos,
Matt.23 qui de ſynagoga erant,lapidatus fuiſſe legitur,in cuius etiamnum memoriam legi hodie ſo
let Euangelium,in quo dominus minatur turbis Iudæorum & principibus ſacerdotũ, quia
miſſos ad ipſos ſapientes & ſcribas,cuiuſmodi Stephanum fuiſſe,ſcriptura adſerit,lapidaue-
rit,ſuper quos ideoq; illius ſanguis ſit venturus. ¶Sed quare dicitis,hanc dierum feſtiuarũ B
feriem inſtituit eccleſia? Non vtiq;,quia dies natalis domini lætitiæ tranſierit,quæ ad finem
Lucę.2 ſeculi vſq; ſit manſura,vtpote in qua exortũ eſt gaudium,quod eſt omni populo.ſ.præteri-
to,p̄ſenti & poſt hac venturo: Nec quia ſit dies mortis viri ſancti lugenda,quæ nihil illi ma-
Tobiæ.3 li attulit,ſed potius ab om̄i malo huius mũdi liberauerit,quã & propterea Tobias ille ſenior
ex animo optabat,dicens. Et nunc dñe ſecundum voluntatem tuam fac mecum,& præcipe
in pace recipi ſpiritum meũ. Expedit em̄ mihi mori magis q̃ viuere: Id quod certe Stepha-
Apoc.14 nus iure ſuo dicere potuit,quoniã beatus,quia in domino mortuus ſit,non dico mortuus,q
interierit,quum(teſte ſcriptura) poſtq̃ poſitis genubus pro inimicis oraſſet,in domino ob-
Actorũ.7 dormierit,non interierit,ſed corpore obdormierit,à ſomno ſub extremũ iudiciũ reſurre-
Pſalm.26 cturus,aĩa vero rectius q̃ hic nunc viuat in regione viuentium,vbi videt bona dñi pro malis C
Pſal.114 qua hic ſuſtinuit,cuius,quã hic habuit,triſtitia plane conuerſa eſt in gaudiũ. ¶At quare
Pſal.141. tandẽ eccleſia hanc feriem feſtiuitatũ inſtituit.ſ.poſt Chriſti lætã natiuitatẽ mox Stephani
Pſalm.115 mœſtã perinde mortẽ celebrandam? Reſpondeo nimirũ. ¶Primo,vt ſciamus ea nos lege
Iohan.16 oẽs eſſe in hunc mundũ natos,vt aliquãdo moriamur,ideoq; hoc exiliũ patienti nos animo
debere ſufferre,moriq; non recuſare dño volente,nec inde mœrere nos debere. Et hoc eſt
1.Theſ.4 quod Paulus ait. Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus,vt nõ cõtriſtemini,ſicut cę
Hebræ.9 teri,q ſpem nõ habẽt:ſiqdẽ ſtatutũ ſit oĩbus hominibus ſemel mori, poſt hoc aũt eẽ iudiciũ
2.Reg.12 Hinc Dauid quondã,mortuo paruulo ſuo,mutata veſte ingreſſus comedit,reſpondẽſq; di-
xit ſeruis. Propter infantẽ,dũ adhuc viueret,ieiunaui & fleui. Dicebã em̄,qs ſcit,an donet eũ
mihi dñs & viuat infans? Nunc qa mortuus eſt,quare ieiuno? Nunqd potero reuocare am-
plius? Ego vadã magis ad eũ,ille vero nõ reuertet ad me.ſ. naturę legẽ implens.
Geneſ.73 ¶Secũdo,vt ſciamus propterea Chriſtũ eſſe de cœlo in hoc mũdo natũ,vt Stephanus & D
Epheſi.2. quiſq; noſtrũ de hoc mũdo naſceremur in cœlũ,q̃d antea nulli patuit,quũ oẽs ad lymbũ pa-
trũ vel q̃libet boni & iuſti deſcẽdere cogerent,filij iræ, qs ſuo patri Chrus per ſuã lætiſſimã
natiuitatẽ recõciliauit,vnde gaudium illud,quod angelis futurũ dixit toti mundo.
¶Tertio vt ſciamus,nulli Chri natiuitatẽ profuturã niſi ei,q & ſimul patit in hac vita,qui E
Actor.14 alioquin cœlos nõ ſit ingreſſurus: q̃quidẽ,apl̃is dicẽtibus, p multas tribulationes oporteat
nos ingredi in regnũ cœlorũ,cuius & ipſe Chrs dux nobis militibus exemplũ reliquit,nõ po
Lucæ.24 tens niſi(vt ipſe ait) p paſſionẽ ſuam ingredi gloriã. Si em̄ inquit Paulus,compatimur vt &
Roma.8. conglorificemur. ¶Quarto vt ſciamus mortẽ iuſtorũ potius eſſe dicendã natiuitatẽ quàm F
mortẽ,qua ex hac vita,quæ eſt adeò incõſtans vt vmbra,breuis vt momentũ oculi & ictus,
2.Petri.3 naſcuntur in eam vitã æternã,in qua mille anni ſunt,quaſi vnus dies nobiſcũ, Petro ſcribẽ-
Pſal 89 te. Vnum vero hoc nõ lateat vos chariſſimi,qa vnus dies apud dñm ſicut mille anni,& mil-
le anni ſicut dies vnus. Id quod ferme querulus teſtat propheta,inquiens. Quoniam oẽs dies
noſtri defecerunt & ſunt quaſi vmbra: quoniã mille anni ante oculos tuos tanq̃ dies heſter-
na,quæ p̄terijt. Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur,dies annorũ noſtrorũ in ipſis ſeptua-
ginta anni. Si aũt in potentatibus octoginta anni, & amplius eorũ labor & dolor. Et ita ni-
mirum fratres,intelligimus hodie,quod mors ſanctorũ potius ſit vita q̃ mors appellanda,&
hæc vita potius mors q̃ vita, tum propter breuiſſimam eius breuitatẽ, quæ quaſi nihil eſt ad
vitam

Digitized by Google

G vitam futuri ſeculi, in qua naſcunt ſancti. ¶ Adde demũ vitam noſtram quaſi eſſe mortẽ pro
pter in finita miſeriaꝝ, tribulationũ, periculoꝝq́ꝫ genera, à qbus nec diu nec noctu tuti ſumus. Iob 7.
Qd' vnico cõquerit verbo ſanctus Iob dicẽs: Militia ẽ vita hoĩs ſup terram. Hõ natus de muli Iob. 14
ere, breui viuẽs tpe, replet multis miſerijs. Qui q̃ſi flos egredit, & cõterit, & fugit velut vmbra
& nunq̃ in eodẽ ſtatu pmanet. At frẽs nõ talis eſt vita æterna, ad quam iuſti p mortẽ illam tẽ-
poralẽ naſcunt, ſed æterna eſt & nõ tranſitoria, vbi Chr̃us eſt, quẽ hodie vidit S. Stephanus,
cœlo aperto, ſtantẽ à dextris virtutis Dei, apud quẽ (inqt Iacobus) nõ eſt tranſmutatio, nec Iaco. 1
viciſſitudinis obumbratio. Vbi q ſunt verè viuunt, vtpotè ab omni miſeria & morte ſecuri, q
neq; eſuriẽt, neq; ſitiẽt amplius, neq; cadet ſup illos ſol, neq; vllus æſtus, à quoꝝ oculis agnus Apocal. 7
Ieſus Chr̃us in medio ſtans throni, omnẽ lachrymam abſterget, in quo hodie Stephanus ob-
dormiuit, nõ obijt, ſed ad vitam æternam media Ieſu natiuitate natus eſt

¶ HOMILIA XCII. DE EO, QVOD LEGITVR, Iohannis viceſimoprimo: Dixit Ieſus Petro.

In ferijs diui Johannis euangeliſte.

A AVDIVIMVS HERI Eccleſiam inter varias ratões, vl' ideò diui Stephani
pthomartyris diei obitũ ilicò poſt diem Ieſu Chr̃i natiuitatis celebrandam in-
ſtituiſſe, vt inde ſciamus neminẽ eius fore natiuitatis ad ſalutẽ compotem, niſi
qui illi compatiat & eum cum diuo Stephano per paſſionẽ ſequat, Paulo dicẽ- Roma 8
te: Ipſe em̃ ſpũs teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quòd ſumus filij Dei. Si aũt
filij Dei, & hæredes: Hæredes qdem Dei, cohęredes aũt Chr̃i, ſi tamẽ compati-
mur, vt & cõglorificemur: ſiqdem (eodẽ teſte) ſocij ſint conſolatõis, q ſocij ſunt paſſ. onis, qd'
& ipſa veritas. ſ. Chr̃us alibi adfirmat, ad filios Zebedæi dicens: Poteſtis bibere calicem, quem Matt. 20
ego bibiturus ſum? Quaſi diceret: Si volueritis mecum ſedere in regno patris mei, oportet vt Marc. 10
me imitemini per paſſionem crucis. Qui (inqt aliàs) vult venire poſt me, ſcilicet, ad locum bea Matt. 16
titudinis, quo ipſe p mortem meam à reſurrectione mea iturus ſum, is abneget ſmetipſum, & Marci. 8
tollat crucem ſuam, & ſequatur me. Luca. 9.

B ¶ Cæteꝝ ne quis hanc Eccleſiæ adeoq́ꝫ Ieſu Chr̃i ſententiam cum dolore ſit laturus, vtpo
tẽ qd' eo pacto vix aliquis poſſit ſaluari, nimiꝝ qui forte martyr fieri haud poſſit violenta no
mine Ieſu morte, vl' forte martyrij grãm nõ habeat, ſtatim ideoq́ꝫ eadẽ Eccleſia ſubiunxit eti-
amnum ſolemnitatẽ diui Iohannis, q nõ violenta morte pprio martyrij genere obijt, quem-
admodũ Chr̃s vtcũq; nõ apertè tamẽ ſubobſcurè arguit hodie, in Euangelio, dicẽs: Si eũ volo
manere donec veniã, qd ad te? Et ſi em̃ ex Gręcis multi fuere (& maximè Georgi9 Trapezõti
us tpe Pij papæ ſecundi) qui adfirmarunt ex hiſce Chr̃i verbis Iohannẽ omnino nõ fuiſſe mor
tuum ſed manſuꝝ ita, donec reuerſurus ſit Chr̃us in fine mundi, vti & Apl̃i intellexerunt, in-
ter quos ſermo exijt: quia diſcipulus ille nõ morit, tamẽ id Chr̃m nõ voluiſſe Euangeliſta ipſe-
met Iohannes refellit, inquiẽs: Et nõ dixit Ieſus, nõ morit, ſed ſi volo eum manere, donec veni
am, quid ad te? Quo quidem verbo Chriſtus arguit.

C ¶ Primo nihil ad nos attinere ſcire, qd ipſe deus in ſua voluntate de nobis ſiue de vno q̃q; alio
diſponat, ſed ſufficere, quæ eius ſit voluntas de eis, quę facere debemus vl' nõ facere ſcire, vt eã
exequamur. Ipſe em̃ quæcũq; p nutu ſuo ſapiẽter diſpẽſat, qd factu vl' obmiſſu ſit neceſſarium Pſalm. 103
optimè nouit, cui, ppterea tuto ſunt oĩa committẽda. Et hoc eſt qd ſcriptura ait: Altiora te ne Eccl. 3
quæſieris, ſed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita ſemp. Nõ eſt em̃ tibi neceſſariũ ea, quæ abſcõ
dita ſunt, videre oculis tuis. Et hinc Chr̃us alibi inqt: Amice, non facio tibi iniuriam? Nónne Matt. 20
ex denario cõueniſti mecũ? Tolle, qd' tuũ eſt, & vade. Volo aũt & huic nouiſſimo dare ſicut ti
bi. Aut nõ licet mihi, qd volo facere? Et Apl̃us inquit: O homo, tu q es, q rñdeas Deo? Nunqd Roma. 9.
dicit figmentũ ei, q ſe finxit, qd me feciſti ſic? Et inde ipſe dñs increpat hodie Petrũ quærentẽ,
quid Iohannes eẽt aut acturus aut q̃ mortis gñe moriturus? Cui idẽ rñdet cõditionalr. Si volo
eum ſic manere qd ad te? Q. d. ſi eum vellẽ vſq; ad finẽ vitę ſuę ſic ſeruatũ iri, vt naturali morte
obiret, quid ad te ptineret, qñquidẽ (ut aliàs dixit) nõ eſt veſtrum noſſe tpa vl' momẽta, quę pa Actoꝝ. 1.
ter poſuit in ſua poteſtate, in quo quidem reſponſo docet.

D ¶ Secundo, Iohannẽ nõ violẽta morte vt peculiarẽ martyrem fuiſſe mortuũ. Id qd' & inſi-
gnis ipſius exitus approbauit. Ille quidẽ vt adfirmat hiſtoria, quũ vndecẽteſimũ annũ ageret,
frequẽti pplo in ſcrobẽ deſcẽdit ſcd̃m aram maximam tẽpli, refulſit locus ſubita luce, ſubijtq́ꝫ
tacita religio facti tam ĩcredibilis Epheſinam ciuitatẽ, quæ maiorẽ in modũ poſtea aucta eſt,
vbi corpus nuſq̃ apparuit, adiungit hiſtoria, qd' Chr̃us ei apparuerit circa finẽ vitæ ſuæ, vocãs
eum ad gloriã. Et inde cõſtat illũ eſſe mortuũ, iuxta legẽ naturæ ſcd̃m quam oĩbus ſtatutũ eſt Hebræ. 9
ſemel mori. At tamen non ſecutus eſt Chr̃m per martyrium mortis, ſed vtcũq; doloris p oleũ
feruens, & multarum tribulationum nomine Ieſu.

Digitized by Google

¶Vnde tertio Chriſtus arguit vnà cum inſtitutõe Eccleſiæ, & eum eſſe diciq; martyrem, q E
& ſi violẽta morte nõ morit, voluntatẽ habet tñ oblata occaſiõe violẽter mori, ꝑ noĩe Ieſu, interim oĩa in eius noĩe tribulationũ & aduerſitatũ genera ſufferẽs, qualis Iohannes fuit, q & ꝑpter Chrm in Pathmon inſulã relegat⁹ fuit, & in dolio olei feruẽtis anguſtiatus, nõ tñ ꝓpterea
Matt.20 Marci.10 mortuus, interim tñ ꝓ eo iudicatus, q Chri calicẽ. ſ. paſſiõis biberit, Chro alibi ad Iohãnem & frẽm eius dicẽte: Calicẽ quidẽ meũ bibetis. Sic vt martyr crucẽ ſuã tollat, & ſequit Chrm oĩs, qui qdcũq; ſibi vl à mũdo vel carne vl dæmone tentatõis accidit, Chri noĩe patiẽter ſuffert. Sic q; magna pars martyrij ẽ, iracũdiã mitigare, libidinẽ fugere, iuſtitiã & veritatẽ, & hoc gen⁹ virtutẽ noĩe Ieſu cuſtodire. ¶Adde & martyriũ qddã eẽ ope ſil & volũtate, vt in S. Stepha- F
no, qddã ope tm, vt in infantibus innocẽtibus. Quoddã volũtate tm vt in Iohãne, q vtiq; nõ
1. Petri.2. tã greſſu corpis, q̃ prõptæ deuotõis adfectu, Chrm ꝑ paſſionẽ ſecutus ẽ. Bibit ergo Iohãnes calicẽ ſalutaris, & ſecutus ẽ dñm, ſicut Petrus, & ſi nõ omĩ mõ ſicut Petrus. Qd em ſic mãſit, vt nõ etiã paſſiõe corporea dñm ſeqret, diuini fuit cõſilij, ſicut ipe ait: Si eũ volo manere donec veniam. Q. d. Vult qdẽ & ipe ſeq, ſed ego ſic volo eũ manere. Sic frẽs, nos oẽs tali gñe martyrij, & crucis ſequi Chrm poſſumus, ad qd Petrus hortat, inquiẽs: In hoc em vocati eſtis, quia & Chriſtus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum vt ſequamini veſtigia eius.

¶HOMILIA XCIII. DE EO, QVOD LEGITVR, MATthæi.23. Dico em vobis, nõ me videbitis amodo donec dicatis, Benedictus, qui venit in nomine domini &c.

In ferijs diui Stephani.

QVAMVIS Nihil planè ſit nec in cœlis neq; in terris, ꝓpter qd Chrus dñs, A
Pſalm.117 Deus nr, q in carne, in fine ſeculoꝝ adeoq; in plenitudine tpis, iuxta Prophetæ oraculũ nobis illuxit, haud eẽ debuerit ab oĩbus creaturis eẽ diciq; bñdictus: nimiꝝ, qd ſua ſolũ bonitate ductus, oĩa, q ſunt vl ſurſum vl deorſum bona crearit
Gene.1 Pſalm.8. nobiſq; oĩa in nrãm vtilitatẽ ſubiecerit, quẽ & ideò angeli benedicunt, laudant, ꝑdicant, adorãtq;, nobis tñ vel ꝓpterea maximè debuerit eẽ diciq; benedictus, qd adeò ipe ex vtero Mariæ ſanctus nõ ocioſe venerit, ſed copioſe diffundit, & nomẽ & grãm
Daniel.9. 1. Cor.1. ſanctitatis: qñquidẽ ab ipo, q eſt ſanctus ſanctoꝝ, & à q oĩs eſt ſanctitas, idẽq; ẽ nra ſanctificatio, ꝓdierit factuſq; ſit Stephan⁹ ſanctus, Iohãnes ſanctus; & ſcti inde etiã nũ innocẽtes. Et ſanè (qd & anno quidẽ ſuperiore attigimus) nõ inutili factũ eſt diſpẽſatõe, vt hæc triplex ſolẽnitas vtpotè S. Stephani, Iohannis, & Innocentũ ilicò natalẽ dñi nri Ieſu Chri comitaret, qñquidẽ ea prorſus factũ accipimus cauſa, vt nõ mõ inter cõtiguas ſolẽnitates deuotio cõtinua ꝑſeueraret, verũetiam, vt & fructus dñicæ natiuitatis inde nobis ꝑinde atq; ex quadã ꝑſecutõe euidẽtius
Lucæ.24 Actoꝝ.14 1. Petri.2. innoteſceret. Natus eſt etem Chrus in mundũ, vt nos in cœlũ naſceremur, q̃ niſi ꝑſecutiõe, cruce & morte venire neqmus, q & ipe dux nr, Chrus dñs nõ niſi paſſiõe denuo natus ẽ, nobis exẽplũ relinqns, vt eius imitaremur veſtigia. Ita nimiꝝ in ijs tribus ſolẽnitatibus haud obſcurè aduertimus triplicẽ ſctitatis ſpẽm, interimq; intelligimus nõ eẽ ꝑter hæc tria ſctõꝝ gña in hoĩbus aliud, nec aliter quẽq; in cœlũ naſci poſſe. ¶Hodie qdẽ in D. Stephano ꝓthomarty B
Actoꝝ.7. re inuenimus martyrij ſil & opus & volũtatẽ de q ſcriptũ ẽ. Et ejciẽtes eũ extra ciuitatẽ, lapida
Actoꝝ.6. bãt &c. & obdormiuit in dño, In cuius teſtimoniũ hodie audiuimus Euãgeliũ, qd meminit eorũ, q ꝓpter verbũ dñi eiecti ſunt extra ſynagogas, deindeq; occiſi, qꝝ de nũero in nouo teſta. primus fuit Stephanus, q plenus gra faciebat ꝓdigia & ſigna magna in pplo, & cũ eo cõtra verbũ dñi diſputãtes nõ poterãt reſiſtere ſapiæ & ſpũi, q loqbat, fuerũtq; ab eo cũ oĩni fiducia redarguti, ꝓpter qd & illi deiñ cordibus ſuis diſſecabant & dẽtibus ſuis in eũ ſtridebũt, faciẽtes agminatim in ipm ĩpetũ donec illũ lapidibus occiderit. Adeò qd D. Stephan⁹ martyr ſit ſctus apud hoĩes, cuius volũtaria paſſio euidẽter appuit in eo vl maxiẽ qd in ipo mortis articlo tã ꝑ pſeqntibus q̃ ꝑ ſeipo ſolicitudinẽ gereret ampliorẽ, vinceretq; in eo ſenſum corporeæ paſſio
Lucæ.24 nis internæ cõpaſſiõis adfect⁹, vt illoꝝ magis ſcelera q̃ ſua vulnera plãgeret, Chrm ducẽ, cuius erat miles cõiuratus & fidelis, imitatus poſitis genubus voce magna clamauit: Dñe ne ſtatuas illis hoc pctm. Inueniemus & cras (Deo volẽte) in D. Iohãne martyrij volũtatẽ ſolã, ſolũ verò opus in pueris innocẽtibus inuenimus, qs Herodes tã iratus q̃ impius, quũ à Magis ſe videret deluſum, oẽs, q erat in Bethlehẽ & in oĩbus finibus eius à bimatu & infra, vtcũq; volũtate & rõ-
Matth.2 Pſalm.115 Matt.20 Marc.10 ne adhuc carẽtes interfici iuſſit. Biberunt haud dubiè ij oẽs calicẽ ſalutaris aut corpe ſil & ſpũ, aut ſolo ſpũ, aut corpe ſolo. Calicẽ quidẽ meũ bibetis ait dñs Iacobo & Iohãni, nec dubitamus quin de calice paſſionis fuerit locutus, quamq̃ qd cras dicemus, ſic manſerit dño diſponente, martyr quidẽ apud angelos, quibus tanq̃ ſpiritualibus creaturis, ſpũalia deuotõis eius ſigna certius innotuerũt. ¶De Innocentũ verò infantiũ martyrij coronis quis dubitabit? Nemo cer- C
Timo.3. 1. Petri.1. tè, niſi q in Chro regnãtos nõ credit iter adoptõis filios numerari. Abſit hoc qſq̃ vl ſaltẽ cogitet. Nã vtiq; Chrs dñs q natus ẽ nobis coæuos ſibi pueros ꝓpter ſe occidi nõ eẽt paſſus, qd nu

tu nimi-

Digitized by Google

tu nimirū prohibere vel ſolo potuiſſet, niſi melius aliq́d eis ꝓuidiſſet, argumēto nimirū apertiſſimo, vt queadmodū cęteris infantib⁹ & tū circūciſio ſine vllo ꝓpriç volūtatis vſu ꝓdeſſet ad ſalutē ſic & nūc baptiſmus (q̄ cū & ꝑ Chr̄o morimur & ſepelimur, quū & circūciſionis loco ſubſtitut⁹ ſit) ſine aliq̄ ꝓpriç volūtatis & fidei vſu ad ſalutē proficeret, ſicut & īfantibus pueris ſuſceptū ꝑ Chr̄o martyriū ſine etiā volūtatis ꝓpriç vſu ſufficit ad ſc̄titatē. Id q̄d adeo verū eſt, vt & ipm̄ ſpūs ſc̄tus, q ꝑ os loquit̄ prophetarū locutus ē, in propheta futurū vaticinat⁹ eſt inquiēs. Vox in rama audita ē, ploratus & vlulat⁹ multus. Rachel plorās filios ſuos, & noluit cōſolari, qa nō ſunt. Quibus vtiq̄ verbis oñdit pueros ipos infantes ſuo martyrio eē adeptos vitā ęternā. Quid em̄ aliud ē. Et noluit cōſolari, qa nō ſunt. Quā, noluit cōſolari de hoc q̄d nō ſunt: ſiq̄dē cur debuerit cōſolari ꝓpter mortē eorū, q̄s ſciebat alibi ꝑpetuo victuros? Nō em̄ nō erāt ij, q mortui putabant̄. In ęternitatis em̄ ꝑfectū per martyrij gloriā efferebant̄. Cōſolatio āt rei amiſſç erat pſtāda nō auctç. ¶ Cōſiderāt hęc hac tēpeſtate Catabaptiſtę, q de ope & volūtate fidei habēdç rixant̄ & hoīes, qa hęretici ſunt, ſeducūt, pretextu q̄dā dicētes, fidē vocalē & volūtariā actualē q̄ ꝓcedere baptiſmū debere, & adhoc Chr̄i verbū falſo adlegātes. Qui crediderit & baptizat⁹ fuerit, ſalu⁹ erit. Atqui inquiūt, pueri, quū volūtate carēt ac rōe, credere nequnt. Sed de hoc nuꝑ iſtis abūde ex ſcripturis incōuincibilibus à nobis eſt rñſum, cui nullus adhuc eorū occurrit. Cęterū hoc vnū hic ab iſtis q̄ro. Si tā argute ex cōſequio Chr̄i verborū arguūt, qa Chr̄s vocabulū credere ꝓpoſuerit baptiſmo, quaſi voluerit oīno fidem vocalē debere baptiſmum ꝓcedere, vñ oſtendāt, idipm̄ voluiſſe Chriſtū? Nequaq̄ oſtendent. Quid deniq̄ dicent, q̄d Chr̄s eo in loco, inq̄t, qui verò nō crediderit, cōdemnabit̄, omittens, qui baptizatus fuerit, &c. Nōne ſi quis velit argutari & cornicari, arguere poſſet, nec quidē inepte, nō opus eſſe baptizari ad ſalutē, ſiquidē expſſio vnius ſit excluſio alterius? Atqui tñ falſum eſt, Ipſa veritate alias dicēte. Niſi quis renat⁹ fuerit ex aqua & ſpū ſc̄tō nō pōt introire in regnū dei. Vides neminē à Chr̄o inibi excludi, nec etiā alicuius inibi eū fidei facere mentoēm. Preterea ſi q̄ſiuerint de fidei merito puerorū. ſ. q̄d, cū non voluntatem non credūt, non habent, ideoq̄ neq̄ recte baptizari neq̄ ſaluari. Ego ediuerſo ab iſtis q̄ro, vbi hodie occiſorū puerorū infantiū apud deum meritū ꝓpter q̄d coronati ſunt martyres? An nō potuit Chr̄s ꝓpter ſe occiſos, etiā ſine merito coronare? Quid de latrone in cruce? Nū ęquū q̄d alijs ꝑmiū dare pt, ij q hora. xi. in vineā admodū ſerò venerūt? Nōne ipſe dn̄s eſt, cui q̄dlibet faciēdi ptās eſt? Nōne & eo pacto dat infantib⁹ hodie Baptizatis coronā fidei, q̄m ꝓpter ipm̄ in fide aliena ſunt baptizati, & i eo renati & mortui? Cęterū ſi negabūt, eos rectè dici nō poſſe fideles, quū actu & volūtate credere nequnt. Quęſiuerim equidē rurſus, qūo verè ſunt īfantes innocētes hodie martyres: i. Ieſu Chr̄i teſtes (grecè q̄dē martyr ē teſtis) quū, vel aplo teſte, corde credit̄ ad iuſtitiā, ore aūt cōfeſſio ad ſalutē. Id q̄d ꝓculdubio infantes facere nō valuerūt, carentes voluntate, ratōe atq̄ eloquio. Et q̄ro, qūo propheta ait ad deū, Ex ore infantiū & lactentium ꝑfeciſti laudē? Qūo laudabāt ore, qui infantes ſunt? Quid multis? Aduertāt hæretici, ita vbiq̄ Chr̄m de fide & baptiſmo loqui, vt neutrū negligat̄, vbi nō videt̄ deeſſe facultas, & vtrūq̄ tñ ſine altero (vbi tñ facultas deeſt) nō modo ad ſalutē, ſed etiā ad ſanctitatē cōferre. Eoq̄ pacto credāt hoſce īfantes trucidatos & noſtros pueros baptizatos planè eſſe dei martyres atq̄ Chriſti fideles, in quibus nec angel⁹ nec homo meritū inuenit, illius tñ ſingularis gratiæ ꝓrogatiua euidentius cōmendet̄. Credātq̄ deniq̄ firmiter, prodeſſe quidē opus ſine voluntate, deficiente facultate, nō aūt cōtra voluntatem præſente facultate, vt vnde ſaluantur infantes, inde magis dānentur fide accedētes. Id quod planè videntur facere Catabaptiſtæ.

Nos igit̄, fratres chariſſimi magis ſimus ſolliciti & timorati, vt agamus gratias benigniſſimo & largiſſimo ſaluatori noſtro, illumq̄ qui venit in noīe dñi, bn̄dicamus, q̄d non otioſe ad nos vel ideo venit, quoniā ipſe humanæ ſalutis occaſiones tam copioſa charitate ꝑquiſiuit, vt in ijs vti in Stephano voluntatē & opus, in ijs, vti in beato Iohāne ſine ope voluntatem, in ijs, vtpote infantibus pueris, etiā ſine volūtate opus ſalutis (in ſacramento pietatis) inuenire lætet̄, qui vult oēs hoīes (. ſ. ſibi nō repugnātes) ſaluos fieri, & ad agnitōem veritatis atq̄ ſui venire. Nō aūt pfidos Iudæos & iſtorū cōplices hęreticos, q̄ppe q ſchiſma in ei⁹ corpore facientes nolūt cōgregari, ſed homicidę animarū ſemꝑ diſpergūt, qui ꝓpterea Chr̄m dñm nō vident neq̄ amodo videbunt, donec dicāt. Benedictus, qui venit, &c.

¶ Sed attēdite obſecro, frēs, quā planè ſibi iſti venenoſi Aranei ꝓpria iniq̄tate vndiq̄ ſibi etiā ex optimis floribus colligūt venena, vt ſua bonitate apes, dulcia mella exugūt. Videte quā veriſſime aplus ille, doctor gētiū puerſam iſtorū naturā depinxit, q de ijs ad Timotheum ſcribēs, ait. Mali āt hoīes & ſeductores ꝓficiūt in pei⁹, errātes & in errorē mittētes. An nō eiuſmodi nr̄o ſunt tpe hoīes, q nō cōtenti, q̄d oībus ſceleribus & vitijs feneſtrā vel maximā hic impunè aperuerint, iam in peiorē errorē lapſi ſceleribus etiā alio pene in ſeculo alio impunitatē perſuadere ſatagunt, Nimirū qui ptāte ſeculari cōniuēte (q̄d & iuſto dei, propter pec-

Margin notes: Gene.17 · Coloss.2 · Matt.2. · Hiere.31 · Treni.1 · Marc.16 · L.1.ff de off. eius. · L. maritus. C. de procur. · L. legata ff de sup. · Iohan.3 · Lucæ.23. · Matt.20 · Roma.10 · Psalm.8. · 1.Timo.2 · Iohan.10 · 2.Tim.3.

Digitized by Google

pter pctã nr̃a,iudicio fieri crediderim)miſero popello imponẽtes ex hoc Euãgelij loco falſiſ-
ſimè arguũt,impios aliqñ ſaluatũ iri,& cõtra oẽm ſcripturaꝝ ſacraꝝ veritatẽ deblaterãt poſt
Orige. in Mat. Homil. 9 dãnatoꝝ cruciatus atq; tormẽta eẽ futura refrigeria. Id'q; adſerunt ꝓbari ex Ieſu verbis, hodie
dicẽtis ¶Dico eñ vobis nõ me videbitis amodò donec dicatis:Bñdict⁹,q venit in noĩe dñi: H
Ecce(inquiũt)dicit eos aliqñ dicturos,bñdictus q venit &c. Qd ſi dicturi ſunt hęc verba,certè
nõ poterũt niſi qñ dñs ſit vẽturus ad iudicãdũ in nouiſſimo ſeclo,nec ea dicere poterũt,niſi de
Eſaiæ,8, nũero fuerit btõꝝ,qñquidẽ dãnati deũ nõ bñdicũt, ſed(Eſaia teſte)blaſphemãt, nõ ergo erũt
ꝑpetuo cruciãdi,neq; impij Iudęi,neq; mali Chr̃iani &c. Hęc iſti:Quibus occurrẽdũ eſt, Chr̃i
verba bipharìã verè intelligi debere. ¶Primo,vt hęc verba:Dico eñ vobis,nõ me videbitis I
amodò,donec dicatis:Bñdictus q venit in noĩe dñi &c.referant ad viſionẽ carnis & corpis Ie-
ſu Chr̃i. Et erit ſenſus. Q.d. Dico eñ vobis,nõ me & faciẽ meã videbitis amodò , ab hoc.ſ.tpe
paſſiõis meę,donec dicatis:Bñdict⁹,q venit &c.i.donec etiã iuiti cõfiteami me eẽ Chr̃m bñdi
ctũ filiũ,à pr̃e miſſu,à ꝓphetis p̃dictũ,q̃d vtiq; fore credim⁹ in aduẽtu claritatis ad iudiciũ. Hic
Actoꝝ.1, eñ Ieſus,dicebãt angeli de Chr̃o cęlũ aſcẽdẽte,q aſſumptus ẽ à vobis in cęlũ,ſic veniet,quẽad-
modũ vidiſtis eũ euẽtẽ in cęlũ. Et Chr̃s q̃ȝ de nouiſſimo die diſſerẽs ait: Et tũc videbũt filiũ hoĩs
Matt.23 Marci.13 veniẽtẽ in nube cũ ptãte magna & maieſtate. Hoc verò etiãnũ ĩtelligi de ipſis Iudęis arguit eui
Lucæ. 21, dẽter Zacharias,in ꝑſona Chr̃i,dicẽs: Et aſpiciẽt ad me, quẽ cõfixerũt. Sanè viſus ẽ vtiq; poſt
Zacha.12, ſuã paſſionẽ à diſciplis & amicis ſuis,nõ etiã ipſis Iudęis Aplo innuẽte,qñ(inqt)tradidi eñ vo-
Iohan.19 bis in primis,q̃d & accepi. Qm̃ Chr̃us mortuus ẽ ꝓ pctis nr̃is ſcd̃m ſcripturas,& qa ſepultus ẽ,
1.Coꝛ.15 & qa reſurrexit tertia die ſcd̃m ſcripturas,& qa viſus ẽ Cœphę,& poſt hoc vndecim. Deinde
viſus ẽ pluſq̃ qngentis fratribus ſil' ex qbus multi manẽt vſq; adhuc,qdã aũt dormierũt. Dein
Actoꝛ.1, de viſus ẽ Iacobo,deinde aplis oĩbus. Nouiſſimè ãt oĩm tanq̃ abortiuo viſus ẽ & mihi. Cui ꝑin
de ſubſcribẽs Lucas,ait: Primũ quidẽ ſermonẽ feci de oĩbus ò Theophile,q̃ cœpit Ieſus facere
& docere vſq; in diẽ qua p̃cipiẽs aplis p ſpm̃ ſctm̃,q̃s elegit, adſumptus eſt. Quibus & p̃buit ſe-
ipm viuũ poſt paſſionẽ ſuã in multis argumẽtis,p dies q̃dragĩta apparẽs eis, & loquẽs de re-
gno Dei. Huic ſanè nr̃æ interp̃tationi videt ſuffragari D. Chryſoſtomus, quũ ſup hoc ait loco:
Per hoc occultè ſcd̃m aduẽtũ ſignificauit,qm̃ tũc oĩno eũ adorabũt. Qd' aũt dicit Amodò ad
tp̃s crucis refert. ¶Scd̃o,vt hęc verba:Amodò nõ videbitis me &c.nõ de viſione corpis,ſed K
mẽtis:nõ de viſiõe carnis,ſed ſpũs ĩtelligant,& referant ad hãc diẽ,q̃ hęc ꝓlocutus ẽ.q̃ fuit dies
añ paſſionẽ quarta:quũ vtiq; illum poſtea rurſus tertia ad ſcd̃a atq; paſſionẽ ingreſſum videre
ſed nõ dixerũt:Bñdictus,q venit &c. Et erit ſenſus. Q.d. Nunq̃ poſthac cognoſcetis me, & qs
ſim,donec cõfiteamini cordibus vr̃is Meſſiã me eẽ, & corde dicatis:Bñdictus q venit in noĩe
dñi. Nõ(inquã)poſt hac me videbitis,quouſq; venerit illud tp̃s,q̃ me vidẽtes oculis fidei,dica-
tis:Bñdictus q venit in noĩe dñi,quẽ nũc calũniamini veniſſe in noĩe Beelzebub. Haud (inq̃)
poſthac me videbitis,niſi cõuerſi pœniam egeritis,& cõfeſſi fueritis ipm eẽ me,de quo ꝓphe-
tæ cecinerũt,filiũ oĩpotẽtis pr̃is,& dicatis pœnitẽtes,meq; Dei filiũ cõfidẽtes, hic ẽ bñdictus,
qui venit in mundũ,p incarnationẽ miſſus à pr̃e. In q̃ vtiq; verbo videt ꝓpemodũ Chr̃us in-
nuere aliq̃t ex impijs Iudæis añ extremũ iudiciũ credituros ſaluatum'q; iri,eoſ'q; tũc,quũ vide-
Romañ.9 rint ſe hactenus deceptos,laudãdo dicturos de Chr̃o Ieſu:Bñdictus q venit in noĩe dñi. Id qd'
Eſaiæ.10, nõ obſcurè dignoſcit approbare p Eſaiã,Aplus dicẽs:Si fuerit numerus filioꝝ Iſrael tanq̃ are-
na maris,reliquię ſaluę fiẽt. Ita qdem Chr̃us,ſumma veritas. Primo hoc in loco ſubindicat Iu
dæis datũ eẽ tp̃s pęniæ eoſ'q; ſua ora cõſpecturos,ſi ipm cõfeſſi dixerint:Benedictus q venit in
noĩe dñi. Secundo,aliquot ex Iudæis ante ſuum aduentũ credituros & ſaluãdos. Id qd' forte in
Aplis,q Iudæi fuere,& alijs dudum eſt completũ. Non aũt docet, nec hic nec aliàs,ipſos poſt
hoc ſeculum damnatos redemptũ iri,aut impioꝝ aliqñ ſupplicia finiri,iſtiſ'q; finitis ſupplicijs
Mat.25, fore refrigeria. ¶Id quod omni ſcripturaꝝ veritati repugnat, & quidẽ maxime Chr̃i ver- L
Eſa.vltio alias.66, bo. Et ibunt .ſ.impij & mali in ſupplicium æternũ, iuſti aũt in vitam æternã. Et hoc eſt quod
Origenes Propheta ſpũ ſancto actus ait de damnatis:Vermis eoꝝ nõ morief. Et ignis eoꝝ nõ extingue
Homil.9 tur. Tranſeo loca reliqua,de qbus alibi:hic ſufficere arbitrans, ſcire oẽs reprobos, q anima ſi-
ſup Mat mul et carne peccauerũt,illic in aĩa & carne pariter ꝑpetuo'q; cruciandos in igne æterno , q
thæi.c.25 1.Timo.2 (Chr̃o teſte)diabolo paratus ẽ & angelis eius,ſicut iuſtis regnũ pr̃is cœleſtis:qñquidẽ deus cle
mẽtiſſimus,quantũ ad ſe,hoĩes,quos oẽs vult ſaluos fieri,& ad veritatis agnitionẽ venire, non
ad ꝑditionẽ , ſed ad vitã & gaudiũ creauit:ſi mõ illi ipm fuerint cõfeſſi, vera fide ,dicẽtes: Be-
nedictus q venit in noĩe dñi. Tunc eñ verbũ Dei benedictũ,& benedicta Dei ſapia veniẽs ve
nit in noĩe Dei patris ſup cor hoĩs,qñ fuerit quis cõuerſus ad Deum. Ergo vt ipm ſemp videre
poſſimus,tota mente cõfiteamur eum eẽ Chr̃m,& ſemp aĩo dicamus: Benedictus q venit in
noĩe dñi.ſ. Chr̃us Deus & dñs noſter,qui ſua clemẽti natiuitate nobis illuxit,nunc & æternali-
ter in cœlo viuens ac regnans,quẽ hodie cęlis apertis,diuus Stephanus à dextris virtutis Dei
ſtantem videns,inuocauit & dixit:Domine Ieſu ſuſcipe ſpm̃ meum,&c. obdormiens deinde
in eodem domino Ieſu,qui eſt benedictus in æternum.

¶Homilia

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD LEGITVR.

Iohã. 21. Hic eſt diſcipulus ille, q teſtimoniũ ꝑhibet de iis & ſcripſit hæc. Et ſcimus, qa verũ eſt teſtimoniũ eius, &c.

In feriis diui Iohannis Euangeliſte.

A QVID de diui Iohannis Euangeliſtæ, cui hęc dicata eſt ab eccleſia dies, exitu pio ſit hoĩ tenẽdũ, anno qdẽ ſuperiore & heri oñdimus aliquot argumẽtis & ſcripturis, qbus in pñtia relictis & omiſſis, hodiernũ de ipo Euãgeliũ breuib⁹ explicemus. In q. ¶Inprimis, quũ ſeipm Iohãnes ſuppſſo noĩe cõmendat, docemur neminẽ debere ſeipm vane cõmẽdare & fruſtra, Solomone dicẽte. Laudet te alienus, & nõ os tuũ, extrane⁹ & nõ labia tua. Si enĩ inqt Chrs, glorifico meipm, gloria mea nihil eſt. Sic apſus. Nõ enĩ, inqt, audemus iſerere aut cõparare nos qbuſdã, qui ſeipſos cõmẽdãt, ſed ipſi in nobis noſmetipſos metiẽtes, & cõparãtes noſmetipſos vobis. Nõ enĩ, q ſeipm cõmẽdat, ille ꝓbatus ẽ, ſed quẽ deus cõmẽdat. Et hoc eſt, q̃d Iohãnes hodie ſe cõmẽdãs nomẽ ſuũ tacet, q & interim. Proue. 27 Iohan. 8. 2. Cor. 10

B ¶Scdo docet, licere, vt aliqs ſeipm modeſtius cõmẽdet, ſi hęc ipa cõmẽdatio ſua ſit vl in dei gloriã vel in audientiũ ſalutẽ vel in veritatis defenſionẽ vel tutelã vel in hoc gen⁹ aliũ finẽ, id q̃d eſt, authore aplo, in dño gloriari. Sic ipſe Paulus vas electiõis alibi ſe & à ſanguiẽ & à multis virtutibus, q̃s multas recenſet, cõmẽdat & in iis gloriaſ. Nã etſi, inqt, amplius aliqd gloriatus fuero de ptãte nr̃a, quã dedit nobis dñs in ędificatiõem & nõ in deſtructionẽ veſtrã, nõ erubeſcã. Nã etſi voluero gloriari, nõ ero inſipiẽs, veritatẽ enĩ dicã. Vbi narrat ſe raptũ in cęlũ, vt maior ſit de ſeipſo fides. Ego enĩ, ad eos inqẽs, à vobis debui cõmẽdari. Nihil enĩ min⁹ feci ab iis, q ſunt ſupra modũ apli. Sic idẽ ad Galat. glorioſe ait ſe, qñ vniſſet Petrus Antiochiã, in faciẽ ei reſtitiſſe, qa repħẽſibilis fuerit. At q̃re Paulus tãtopere ſe cõmẽdat? Vtiq̃ ꝓ veritate tuẽda, ſuaq̃ꝫ authoritate contra aduerſarios adſerẽda, q & alias, vt ſibi Corinthios maiore charitate deuinciret, ſe cõmẽdãs ait. Quia gl̃ia vr̃a ſumus, ſicut & vos nr̃a in die dñi nr̃i Ieſu Chri. Sic hodie Ioh. ſe cõmẽdat, vt ſuã nobis fidẽ peniti⁹ teſtatã faceret, q nos 2. Cor. 11 2. Cor. 10 2. Cor. 12 2. Cor. 11. Galat. 2. 1. Cori. 1

C ¶Tertio docet, Neminẽ ſe debere à vanis his mũdi rebus, ſed à cœleſtibus & ęternis gloriari, Cuiuſmodi eſt amare deũ & amari à deo. Et hoc eſt, q̃d Paulus ait. Quia gloriaſ in dño glorieſ. Sic deus p prophetã. Nõ glorieſ, inqt, ſapiẽs in ſapiẽtia ſua, & nõ glorieſ fortis in fortitudine ſua, & nõ glorieſ diues in diuitiis ſuis, ſed in hoc glorieſ, qui gloriaſ, ſcire & noſſe me, quia ego ſum dñs, q facio miam & iudiciũ, & iuſtitiã in terra. Ita Iohãnes ſeipm hodie cõmendaturus ait, ſe illũ diſcipulũ, quẽ dñs Ieſus dilexit. O veriſſima, ò ſolidiſſima, ò glorioſiſſima laus, gloria, & cõmẽdatio, à dño diligi & amari? Quẽ enĩ diligit dñs i illo & cũ illo ẽ, q deinde ꝓculdubio cũ aplo dicere poterit. Si deus nobiſcũ, qs cõtra nos? Iteq̃ꝫ cũ Dauide. Dñs illuminatio mea, & ſalus mea, quẽ timebo? Dñs ꝓtector vitę meæ, à q̃ trepidabo? Dũ appropiãt ſup me nocẽtes & inimici cõſiſtãt aduerſum me caſtra, nõ timebit cor meũ. Si exurgat aduerſum me ꝓliũ, in hoc ego ſperabo. 2. Cor. 10 Hiere. 9. 1. Iohã. 4. Roma. 9. Pſalm. 26

D ¶At inquis nunqd deus & dñs deus nr̃ Ieſus nos oẽs diligit, q ꝓ oĩbus ex charitate paſſus eſt, ideq̃ꝫ mortu⁹? Sanè r̃nderim, dñm deũ, in q̃tũ eius ſum⁹ creaturę, nos oẽs diligere, q̃s & oẽs vult ꝓpterea ſaluos fieri, ad ſui agnitiõem ꝑuenire, q̃s nullũ creauit ad ꝑditiões. Sic ſapia ait. Diligis ei oĩa q̃ ſunt, & nihil eoꝝ odiſti, q̃ feciſti, nec eĩ odiẽs aliquid cõſtituiſti aut feciſti Parcis qdẽ oĩbus, qm̃ tua ſunt dñe, q amas aĩas. Cęteꝝ ille idẽ q̃tũ ad ſuã ordinatã volũtatẽ, q̃ nihil vult, niſi q̃d iuſtitię ẽ, ſolũ diligit iuſtos, & odit, qui operanſ iniquitatẽ. Sic & natura pr̃ oẽs ſuos filios, q a b ipo ſunt geniti (nõ enĩ põt quis ſuã ꝓpriã carnẽ odiſſe) diligit, ſꝫ odit tñ eos, qui male agũt, nõ odit, inquã, in ipſis pſonã ſed iniquitatẽ. Iohã. 3 Sapię. 11. Pſal. 145 Ephe. 5.

E ¶Rurſus ais. Nõne & dñs Ieſus Petrũ & alios q̃q̃ dilexit apl̃os? Dilexit vtiq̃. Iohãne vel ipſo dicẽte. Añ diẽ feſtũ paſchæ, ſciẽs Ieſus quia venit hora eius, vt trãſeat ex hoc mũdo ad patrẽ, cũ dilexiſſet ſuos, q erãt in mũdo, in finẽ dilexit eos. Ad q̃s & ipſa veritas inquit. Mãdatũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicẽ, ſicut & dilexi vos, & vos diligatis inuicẽ. Sed quid eſt, q̃d Iohannes Euãgeliſta hodie & alibi tãtopere Chri erga ſe amorẽ nobis inſinuat, quaſi ſolus ab eo ſit dilectus? R̃ndeo, qm̃ dñs ſuũ in illũ amorẽ (ſalua tñ doctiorũ ſn̄ia) familiarioribus & fuſioribus ſignis & argumentis oſtẽderit inter q̃ duo (cætera, quia ſuꝑiore anno receſſui, iã relinquo) videnſ in hodierna Euãgelica lectione exprimi, q̃s eſt Iohan. 13 Iohan. 15 Iohan. 13.

F ¶Primũ, q̃d illũ ſine tormento mortis violente martyrẽ eſſe voluit dñs, dicens. Sic eũ volo manere, donec veniã, de q̃ ſuperiore anno abũde diſputauimus.

G ¶Secũdũ, q̃d ipm dñs nõ ſolũ apoſtolatu, q̃d vtiq̃ p ſe quid maximũ eſt, (quũ apoſtolatũ alias primo loco oĩter donatiões Paulus poſuerit) ſed & Euãgeliſtã. i. Euãgeliographũ, & quidẽ nõ protritũ neq̃ vulgarẽ, ſed cęteris longe ꝓfundiorẽ reddiderit: vtpote p faciem aquilæ quondã in Ezechiele ideo pfiguratũ, q̃d vt aquila cæteris auibus oĩbus altius volet, ita Iohã. Euãge. cęteris Euãgeliſtis ꝓfundi⁹ ſcripſerit & altius. Quid enĩ obſecro altius verbo dei, q̃d filius eſt altiſſimi, qui & ſolus eſt altiſſimus? de hoc autem ipſe, vt eſt in altiſſima adeoq̃ꝫ Ephe. 4. Ezech. 10

Digitized by Google

ma adeoq́ʒ in indiuidua Trinitate ſcripſit nō audiēs ſed vidēs, quū ordiēs inquit: In principio erat verbū, & verbū erat apud Deū, & Deus erat verbū. Hoc erat in pricipio apud deū. Oīa per ipſm facta ſunt, & ſine ipſo factū eſt nihil, &c. Quid oro hiſce verbis vł ſubtilius, vel ꝓfundius,
Pli.lib.10 cap.3 vł ſecretius, vł alti⁹. In qbus certe aqla, Iohānē dico, illa generoſiſſima vł ſola oīm auiū.i. Euā geliſtarꝫ in ſolē illū iuſtitię, verbū.ſ. Dei in excelſis cū Deo pr̄e à dextris reſidēs, altius inſpexit, puolans haud ſolū, quę ac itelligi dici pñt, verꝫ etiā ea q̄ ſuperāt oēm itellectū & ſignificationē ſuperuehiť, ineffabiliq́ʒ mētis volatu in arcana vnius oīm principij exaltať, incōprehēſibileq́ʒ ipſius principij & verbi, hoc eſt prīs & filij vnicā ſupſubſtantialitatē purē dignoſcēs, dicēs: In
Acto.9 principio erat verbū: q̄ nimirꝫ vox & orōnis cōpoſitio nec à Platone docto eſt ſcita, neq́ʒ ab
2.Cor.12 eloquēte Demoſthene cognita, imò à ſeculo antea nunq̄ audita. ¶ O acutiſſima, O generoſiſſima aquila, q̄ ipa meritò vocaris Iohānes, qđ latine valet, cui donatū. Cui (obſecro) beate Iohānes theologorꝫ eſt donatū, qđ tibi donatū eſt, abdita videlicet ſummi boni penetrare myſteria, & ea q̄ tibi reuelata & declarata ſunt, humanis mētibus ac ſenſibus intimare? Dic queſo cui talis ac tāta donata eſt grā, qñ oēm viſibilē & inuiſibilē creaturā ſuperaueris, omnē intellectum penetraueris, & deificatus in Deū, te deificantē intraueris. ¶ O beate Paule vas electionis magiſter, ideq́ʒ doctor gentiū raptus es (vt ipe adſeris) in tertiū cœlū & paradyſum, ſed nō es raptus ſup oēe cœlū & paradyſum. Iohānes omne cœlū cōditū, oēmq́ʒ creatā paradyſum, hoc eſt oēm humanā angelicāq́ʒ trāſgrediť naturā. O magiſter (inquā) gētiū Paule, verba audiſti, q̄ nō licet homini loqui. Iohānes intimę veritatis inſpector vltra oēe cœlū, in paradyſo paradyſorꝫ, hoc eſt in cauſa oīm audiuit vnū verbū, p qđ facta ſunt oīa, & licuit ei illud verbū dicere, hoībusq́ʒ ꝑdicare, quantū hoībus ꝑdicari pt̄, ac fiducialr̄ clamat: In principio verbū erat &c. Nō ergo Iohānes erat hō, ſed plus q̄ hō, qñ & ſeipm & oīa q̄ ſunt ſuperauit, q in deū pinde trāſmutatus, veritatis particeps, dñi verbū ſubſiſtere in principio, hoc ē, deū filiū in deo pr̄e ꝓnuntiat. In principio (inquiēs) erat verbū &c. ¶ Verè ergo beate Euāgeliſta ais eum te eē diſcipulū, quē Ieſus dilexit, q & in cœna ſup pectus eius nō ſolū in ſignū ſingularis amoris requieueris, ſed vt inde eluceret ſacrm̄ altiſſimę tuę cōtemplatōis in Deū Chrm̄ Ieſum, quē de Deo añ oīa tpa genitū intellexiſti, dicēs. In pricipio erat verbū &c. Certè ſup eius diuino pectore atq́ʒ ſinu requieuiſti recubuiſtiq́ʒ, vt inde diuinam et eā vocē ſumeres, quā poſtea cunctis ſeculis inauditā emitteres, illic exugēs ęternā Dei prīs ſapiam, ex ore altiſſimi ꝓdeuntē: qñquidē in eo
Coloſſ.2 pectore (teſte Apl'o) oēs theſauri ſapiæ & ſciæ latuerint, q̄s tibi inibi aperuit, quē ideoq́ʒ p̄ cęteris dilexit. Rectè igiť dicis, & eum te eſſe diſcipulū, q hæc.ſ. de verbo dñi in ęternū manēte ſcri
Pſal.118 pſerit, in toto euāgelio tuo deq́ʒ ijs teſtiōniū phibēs. Sanè adfirmātibus legibus, teſtis es oī ex
1.Iohan.1 ceptōe maior, verusq́ʒ hiſtoricus, verè de illis teſtificās, qbus interfuiſti, q̄ & audiſti & vidiſti, teipo aliàs, vt verꝫ addecet teſtē, dicēte: Qđ fuit ab initio, q̄d audiuimus, q̄d vidimus oculis noſtris, q̄d pſpeximus & manus nr̄æ cōtrectauerūt de verbo vitæ, & vita manifeſtata eſt, & vidi
Iohan.1 mus, & teſtamur, & annuntiamus vobis vitā æternā, q̄ erat apud prēm, & apparuit nobis, Qđ vidimus & audiuimus, annuntiamus vobis. Cuius gl'iam vidimus, gl'iam q̄ſi vnigeniti à patre. Meritò ergo ais: Hic eſt diſcipulus ille, qui teſtimonium phibet de ijs, q & hęc ſcripſit, vtpotè qui ea audiuit & vidit in cœlo & terra, qui & ſcis, vt refers, quod eius verum ſit teſtimonium. Recte quidem fratres, eius verum credimus eſſe teſtimonium, qui (vt Iohannes) eam rem, de
Marc.15 qua teſtificať, & audiuit & vidit: ſed qua (quæſo) ſcia rem tam ꝓfundā adeoq́ʒ diuinam oīno
Iohan.15 eē verā ſcire pōť? Nō vtiq́ʒ humana, ſed diuina, q̄ eſt ſpūs ſancti ſcia, ergo nō tam ipſe Iohānes ſciebat (id q̄d & de alijs Euāgeliſtis accipiēdum ē) q̄ ſpūs ſanctus, q eſt ſpūs veritatis, in ipſo ſcie
Phil.2 bat, q.ſ. Iohānes (vt & cęteri Apl'i) ſpūs ſancti inſtrumētum erat, inſtrumētum (inquā) & ſciæ, & eminētis Chr̄i ſciæ, & inſup fidei. Iam verò & ſemp nihil credere debemus inhęſitantius, nihil firmius, nihil pfectius teſtimonio illo, q̄d nobis p ipm̄ ſanctū, & p eminentē illā (vt eā Apl'us vocat) Chr̄i ſciam eſt relictū, ſed & debemus optare hoc ipm ſcire eodē ſpū, quo Euāgeliſta Iohannes de ſe, vt de alio loquēs, dixit: Et ſcimus, qa verꝫ eſt teſtimoniū eius, & reuera alius erat quia ſpūs Dei erat, ipe vero organum eius, & tuba organica.

¶ HOMILIA XCV. DE EO, QVOD LEGITVR, Mat.25. Et q̄ paratę erāt, intrauerūt cū eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua.

In feriis diue Agnetis

Iaco.3 DE VIRGINIBVS Sanctis vel ideò hodiernum legi adſolet Euangeliū, q̄d inibi fit mētio virginū, quas bipartiā idem diſtinguit: nēpe aliquot eē fatuas, quarꝫ videlicet lampades (id eſt, fides) p quinq́ʒ ſenſus bonis opibus nō ſunt ornatæ, quarꝫ vtiq́ʒ fides eſt ocioſa & mortua, nec ad iuſtificationem ſuffectura. Aliquot eē ſapiētes, & ſunt quarꝫ lāpades (.i. fides) p qnq́ʒ ſenſus bonis & pijs operibus ſunt redimitę, ideoq́ʒ & ad iuſtificationē ꝓficuę. Ex quarꝫ nūero fuiſſe diuā Agnetē, cuius

cuius hodierna dies eſt celebris, facile ipſius teſtatur vita. Quādoquidē, ſcriptore diuo Ambroſio, accipimus illā Romæ clariſſimis fuiſſe natalibus ortā, ac decimotertio ſuæ ætatis anno mortē ꝑtuliſſe, & cū ſpōſo ſuo Chr̄o nuptias æternę vitę intraſſe: Nuptias huius mūdi auerſatā, Chr̄m vnicū ſibi ſpōſum delegiſſe. Ab hoīb⁹ ludibrio expoſitā, angelū dn̄i ſui virginei corporis ſolicitū habuiſſe cuſtodē, & roſeo cōſperſam cruore, in ſui ſpōſi thalamū demūītroiſſe, nunq̄ ab eo ſeparādā. In q̄ certe verę fieri cœptū eſt, q̄d ap̄ls tradidit, inquiēs: Elegit Chr̄s hui⁹ mūdi īfirma, vt fortia q̄q; cōfundat, vtpote, q inter cętera potētię ſuę miracula etiā ī ſexu fragili victoriā martyrij cōtulerit, ac hodie ī diua Agnete, tenella adhuc virgūcula, & ſexu & ętate fragili vires tyrānoꝝ & dæmonū ita cōfregerit, vt ī ſummo martyrio ꝑinde viſa ſit lætari, ꝙ ſibi ꝑ noīe Ieſu cōtigerit pati cōtumeliā. In cui⁹ qdē paſſiōe vel ignis ipſe, in quē illa cōiecta fuit, à ſeditioſa & furēte turba, dedit deo honorē: qppe q̄ſi ſentiēs nutū & īperiū ſui factoris, exuſſit īprobos idoloꝝ cultores, & S. Agnetē haud aliter atq; olim tres pueros ī fornace Babylonica, & illæſam & īractā ſeruauit, eius ꝑculdubio vitę ſanctę & caſtę virginitatis argumento, 1.Cor.1. Actorū 5 Daniel.3

B vn̄ & merito īter prudētes virgines illā recēſuit eccleſia. ¶ Ceteꝝ, vt rē in dei gloriā paulo alti⁹ repetam⁹, etſi ſint, q ſimilitudinē decē virginū fatuaꝝ atq; prudētiū ſimplr̄ interp̄tent̄ in virginib⁹, q̄ꝝ aliquę, iuxta ap̄lm, & corpe & mēte ſunt, & qdē vere virgines. Aliæ vero virginitatē corpoꝝ ſolūmō reſeruātes, cogitatiōe aūt deuirginatæ, ſuauē'q; & olētē virginitatis florē libidinoſæ adfectiōis pudore cōtaminatæ amiſerūt. Ideo'q; fatuæ ac aīo nuptæ, q̄ nec bona opa hn̄t, ego tn̄ poſt diuū Hierony. cēſeo hāc ipſam ſimilitudinē ad oē genus hoīm recte referēdā, ad hāc qdē interp̄tationē, vt regnū cœloꝝ, ſit Chr̄i eccleſia. i. fideliū multitudo, in q̄ ſunt virgines aliquę fatuæ. i. fidē hn̄tes, ſceleſtis quinq; ſenſib⁹ corruptā & cōtaminatā & plane fatuā & inutilē, q vtiq; noīe fideles Chr̄iani appellant̄, vt & virgines corruptę vocant̄ virgines. Et licet virginitas. i. Chr̄ianitas (vt ita dixerim) magnū qd ſit, tn̄ ſi ab opibus miſericordiæ ſit deſerta, cū adulteris foras eijciet̄, vt fatua & mortua. Sunt & in eccl̄ia virgines aliquæ prudentes, & ſunt fideles, fidē ſuā bonis opibus decorātes, per q̄ oēs quinq; ſenſus caſtæ. Spōſus vero Chr̄s eſt virgo, cui nos virgines obuiā exim⁹, q̄n (iuxta ꝓphetā) fide deſpōdemur. i. ita copulamur, vt alteri deinde nō ſim⁹ copulādi. Et hoc eſt q̄d ap̄ls ait. Deſpōdi eīn vos vni viro, virginē caſtā exhibere Chr̄o. Quo nimiꝝ dicto plane arguit, virginitatis appellatiōe ſimul & ſemel venire veras & corruptas virgines, ideo'q; addit caſtā, cuiuſmodi ſum⁹ hauddū in fide malis opibus deflorati. 1.Cor.4. 2.Cor.11.

C ¶ Argumēto cōtra hæreticos, & appellatiōe eccleſię Chr̄ianę venire ſimul & ſemel malos & bonos Chr̄ianos, q vſq; ad ſeculi finē inibi mixti victuri ſunt, īterim eccleſia ſuū ꝓpter malos nomē nequaq̄ deſerēte. Id q̄d totū Chr̄s corroborat, cōparās alibi regnū cœloꝝ. i. eccleſiā ſuā, ſagenæ ī mare miſſę, & ex oī gn̄e piſciū cōgregāti. Quā, cū īpleta eēt, educētes, & ſecus littus ſedētes, elegerūt bonos ī vaſa, malos aūt foras miſerunt. Et addit, &c. Sic erit in cōſumatiōe ſeculi. Exibūt angeli, & ſeparabūt malos de medio iuſtoꝝ. Sic & hodie in eccleſia oēs ſum⁹ & dicimur virgines, Chr̄o p fidē cōiunctæ ſpōſæ. Nimiꝝ oēs hn̄tes lāpades. i. fidē, ſed nō oēs in illis oleū. i. bona opa. Eapropter nobis ita dormiētib⁹, in media nocte Matt.13

D fit clamor, Ecce venit ſpōſus, exite obuiā ei. ¶ Atqui dormim⁹. Primo quidē oēs æque, q̄n ſecuri ꝑinde de morte tpali quieſcim⁹, nō opinātes ſpōſum. ſ. Chr̄m adhuc venturū, & nos de hoc mūdo vocaturū. Et nobis ita dormiētibus, in media nocte. i. tpe (vt ait aliàs dn̄s & ap̄ls ipſe) minus opinato, fit clamor. i. vocatio. Exite obuiā ſpōſo. i. de hoc ſeculo ad aliud emigrate Sic ex vita eo clamore vocabat Ezechiā deus, p Eſaiā, dicēs: Diſpone domui tuę, qa morieris tu, & nō viues. Sic q̄q; idē vocauit illū in Euāgelio diuitē, q, abūdātibus illius fructibus, dicebat. Deſtruā horrea mea, & maiora faciā, & illuc cōgregabo oīa, quæ nata ſunt mihi, & bona mea. Et dicā aīæ meę. Aīa habes multa bona poſita in annos plurimos, requieſce, comede, bibe, epulare. Dixit aūt illi deus. Stulte, hac nocte aīam tuā repetūt à te. O terribilis, ò deflēda vocatio, q̄ vereor pleroſq; illius diuitis ſil̄es q̄tidie vocari, q diutius ſe viuere putāt, ſuarū'q; lāpadū ornare craſtināt, morte'q; ꝑuenti nequaq̄ cū Ezechia vlteriorē viuēdi morā īpetrāt: haud ſane memores ipſius Iob dicētis. Breues dies hoīs ſunt, nūerus mēſiū eius apud te eſt. Conſtituiſti terminos eius, q ꝑteriri nō poterūt. Et Ezechias ait. Præciſa eſt velut à texēte vita mea, dū adhuc ordirer ſuccidit me. Poſt mortē vero plane clauſa eſt oīs ianua grāæ & miſericordiæ nec locus aut tēpus tūc eſt emēdi oleū ad lāpades. i. fidē, q̄n quidē inq̄t dn̄s. Venit nox, q̄n nemo p̄t opari. Certe hæc eſt nox, q̄ hic media dicit̄, de q̄ in Euāgelio. Mora aūt faciēte ſponſo, Mat.24 Marc.13 Lucæ.12 1.Theſ.5 Eſaiæ.38 Lucæ.12 Iob.14 Eſaiæ.38 Iohan.9

E dormitauerūt oēs & dormierūt. Media autē nocte clamor factus eſt, &c. ¶ Secūdo, dormimus oēs virgines tā boni tā mali. ſ. ſomno mortis, poſtea reſuſcitandi, Et dormitātibus nobis corpe, nō aīa, interim in media nocte. i. ſubito, & nullo opināte, fiet clamor. Ecce ſponſus venit, exite obuiā ei. ſ. ad iudiciū. De eius eīn aduētu Paulus ſcribēs, ait. Ipſi eīn diligēter ſcitis qa dies dn̄i, ſicut fur in nocte, ita veniet. Cum eīn dixerint pax & ſecuritas, tūc repētinus veniet eis interitus, ſicut dolor in vtero hn̄tis, & nō effugiēt. Et tūc ipſe dn̄s ī iuſſu archāgeli, & in tuba dei deſcēdet de cœlo, & mortui reſurgēt, nimiꝝ boni in reſurrectionē vitę, mali vero Apocal.3 1.Theſ.5 2.Petri.3 1.Theſ.4 1.Cor.15

Digitized by Google

Iohan.5 Ezech.37 iudicij. Canet em̄ tuba,& mortui reſurgēt. Sed qd aut quō canet? hauddubie. Ecce ſpōſus ve
1.Cor.15 nit, Exite obuiā ei.i.ſurgite ad iudiciū. Et tūc(ait dn̄s)oēs q ſunt in monumētis audiēt vocem
Roma 6 filij dei. Sane,inquā,tūc in momēto,in ictu oculi(iuxta Ezechielē)in cāpo pleno oſſibus mor
tuorū,oſſa ad oſſa,& nerui ad neruos colligenf:qa ſurget corpus ſpūale,qd ſeminatū eſt aïale,
& reſurgēs à mortuis,iā nō morief,mors illi vltrà nō dn̄abif. Tūc dico in articulo, in diluculo
Pſal.50 diei illius,veniēte ſpōſo,q tardaſſe videbif,clamor magnus oēs excitabit dormiētes,& clama
Pſalm.111 bit virtute magna & efficaciſſ. Exite dormiētes,& in occurſum iudicis feſtinate. ¶O dn̄e Ie F
ſu Chr̄e,fili dei viui,da in illa hora auditui meo gaudiū & lætitiā,& exultabūt oſſa humiliata.
Nō timeā tūc,q̄ſo,dn̄e ab auditiōe mala,quā auditurę ſunt virgines fatuæ,qbus dictur⁹ es. Ite
Mat.25 maledicti in ignē æternū. O q̄ plāgēt ſe tū oēs tribus terrę. Et dicēt mōtibus,cadite ſup nos,&
Iohelis.2 collibus,operite nos. O dies illa,dies iræ,dies calamitatis & miſeriæ. O dn̄e Ieſu,da me eſſe in
nūero paratarū virginū,qbus dicturus es hāc vocē clamoris. Venite bn̄dicti p̄ris mei,poſſide-
Mat.25 te paratū vobis regnū à cōſtitutiōe mūdi, Venite ad nuptias,qa oīa parata ſunt.ſ.q̄ ad æternā
Matt.22 Lucæ.14 vitā beatitudinis attinēt. Qua qdē voce dicta,q̄ paratæ ſunt,cū ſpōſo intrabūt ad nuptias.ſ.fe
1.Theſ.5 liciſſimę & æternę lætitię & voluptatis, Inibiq̄(teſte ap̄lo)ſemp erūt cū dn̄o. Cæterū redeun-
tibus cū lāpadibus ſine oleo.i.cū fide,ſine bona opatione ab emptiōe fruſtratoria quinq̄ vir
Matth.7 ginibus fatuis,& ingredi conātibus,ianua erit clauſa,q̄ vti iniquitatis opariȷ nequaq̄ ingredi
poterūt,quū ipſis erit ianua ppetuo clauſa. ¶O horrēdū,ô terribile,ô tremēdū verbū & ia- G
nua ē clauſa. Quæ ianua,obſecro,tū erit clauſa? Ianua,inquā,miſcdiæ ad indulgēdū,q̄ mō oï-
bus operaf. Ianua gr̄æ,ad merēdū,q̄ mō oïbus offerf. Ianua gloriæ ad intrādū,q̄ mō oïbus pœ
Matt.8. Lucæ.13 nitētibus reſeraf. Sane tū ea ianua erit clauſa,q̄ nūc patet veniētibus ab oriēte & occidēte,vt
Iohan.6 recūbāt cū Abrahā, Iſaac & Iacob in regno cœlorū. Ianua tū erit clauſa,q̄ nūc ait. Eū,q vene-
Matt.21. rit ad me nō eȷciā foras,q̄ nūc intromittit p pœnitentiā, homicidas,publicanos, meretrices,
Iohelis 2 adulteros,hocq̄ genus reliq̄s vel q̄libet graues pc̄tōres:q̄nquidē multus eſt dn̄s & p̄ſtabilis ſu-
p malitiā. Tū vero nō talis erit,q dicit. Et clauſa ē ianua.ſ.pietatis & miſcdiæ Chr̄i,q̄ nunc la
chrymis,gemitibus,ſuſpiriȷs & p̄cibus pœnitētiū facile patet. Tū aūt nullius pœnitētia,nulli⁹
Deuter.9 2.Reg.11. orō,nullius gemitus amplius admittef. Etem̄ tūc clauſa erit ianua,q̄ Aaronē poſt idolatriā re
Mat.26 cepit,q̄ Dauidē poſt adulteriū intromiſit & poſt homicidiū,q̄ Petrū poſt trinā negationē nō
Matt.18 ſolū nō repulit,ſed claues ſuas eı obſeruādas tradidit,q̄ publicanū Matthæū ingredi paſſa eſt.
Matt.9 Latronē in cruce nō excluſit,q̄ & peccatricē Magdalenā nō eſt dedignata,q̄ tū oïbus virginī
Marci 2 Lucæ 7 bus fatuis.i.malis pc̄tōribus & nō paratis æternalr erit clauſa. ¶Conabimur igif fr̄es dile- H
Lucæ.23 ctiſſimi,nūc p eā ianuā ingredi cū virginibus prudētibus, cuiuſmodi erim⁹,vbi paratæ fueri-
mus. Paratæ aūt erimus,cū acceperim⁹ lāpades.i.vnuſqſq̄ verā fidē in Chr̄m,& eas.ſ.fidem
Galat.5 ornauerim⁹ oleo.ſ.charitatis,p quā fides operaf,ſp diui Petri dicti memores,q̄ ait. Fr̄es igitur
2.Petri.1. magis ſatagite,vt p bona opa certā veſtrā vocationē & electionē faciatis. Nō em̄ ſufficit eſſe
virgines.i.Chr̄ianos,ſed prudētes virgines.i.bonos,& nō tm̄ verbales,ſed oparios Chr̄ianos
Iacobi.2 nec ſufficit habere lāpadē.i.fidē,ſed lāpadē cū oleo.i.fidē cū bono ope:ſiquidē fides ſine opi-
bus mortua ē. Id qd & dn̄s arguit dicēs. Nō oïs q dicit mihi,dn̄e dn̄e,itrabit regnū cœlorū,ſed
Matth.7 q facit volūtatē p̄ris mei,intrabit. Sic ſolūmō virgines paratæ.ſ.fide cū opibus intrabūt nu-
ptiarū ianuā,q̄ cæteris perpetuo clauſa erit.

¶HOMILIA XCVI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.12. Si autē mortuum fuerit, multum fructum affert.

In feriis diui Albani.

HAEC verba, Si autē mortuū fuerit, multū fructū adfert,&c. ¶Primo & p̄- A
cipue referunf in Chriſtū,qui ſeipſm appellat granū:q̄nquidē vti granū ex ter
ra natū rurſus in ea mortificatū renaſcif cū copioſo nimiū fœnore,pro vno
Pſal.84 grano centū reddēs,lāq̄ læta ſeges late campos occupat,& vbere prouentu
regionē ditat. Ita ſane & Chr̄s,veritas ipſa,canēte ,ppheta,de terra orta,vtpo
Matt.12 te ex generoſiſſimo gutta ſanguinis in vtero diuæ virginis,ſpū ſc̄tō cooperato
Deute.32 Ionæ.2 re,mortificata,in terrā proȷcif p ſepulturā,eo ipſo antea teſtāte. Sicut em̄ fuit Ionas in vētre
ceti tribus diebus & tribus noctibus,ſic erit filius hoīs in corde terræ tribus diebus & trib⁹ no
ctibus,at reuiuiſcēs vnicū illud granū,longe plura grana reddidit,fructūq̄ centuplū attulit:ni
miū morte ſua ad fidē æternæ ſalutis trahens plenitudinem gentium, quum prius vix paucos
Iudic.16 trahere potuerit Iudæos,ſitq̄ in eo plane verū fieri cœptū,qd in Sāpſōne olim p̄figuratū vi-
deri queat,qui à Philiſtijm captus,oculiſq̄ priuatus,adductuſq̄ ex carcere inter duas p̄cipuas
colūnas domus ,plenæ virorū & mulierū, Itēq̄ oīm principū Philiſtinorū,vtriuſq̄ ſexus cir-
citer tria millia,app̄hendenſq̄ ambas colūnas,quibus innitebaf domus,alterāq̄ earū dextera
& alterā leua tenēs. Moriaf,inqt,aīa mea cū Philiſtijm. Cōcuſſiſq̄ fortiter colūnis,cecidit do

mus

Digitized by Google

mus ſuper oẽs principes,& cæterã multitudinẽ,q̃ ibi erat,multoq́; plures interfecit moriens,
q̃ antea viuus occiderat,ex ſuiſq́; p hãc ſuã mortẽ plures q̃ viuus ſaluauit.Id q̃d & ex altera p-
te fecit Chriſtus,qui vtiq; morte ſua longe plures q̃ in vita ſaluarit, quod vel ipſe in hodierno
B Euangelio & in verbis,quæ p̃cedunt,demonſtrare prorſus videtur. ¶Hodie em̃ Philippus
& Andreas dñm Ieſum adeuntes,exponunt illi,quoſdã eſſe nõ Iudæos,ſed æthnicos,qui tamẽ
eius videndi deſiderio flagrarent,ſi dignaretur eos admittere.Ieſus aũt vbi cognouit ex diſci-
pulis,æthnicos q̃q; ſui vidẽdi deſiderio teneri,quũ tñ impie ſperneretẽ à phariſæis & ſacerdo-
tibus,hac occaſione cœpit diſcipulis ſuis aperire mortẽ ſuã,& q̃tũ illa fructus eẽt allatura,non Iohan. 12.
ſolũ Iudaicæ gẽti,ſed vniuerſo mũdo:q̃ queadmodũ vnius Lazari ſuſcitati miraculũ nõ ſolũ
Iudæoꝝ plurimos,verũ etiã æthnicos ad amorẽ ſui attraxerat,ita mors ipſius & reſurrectio,
oĩs totius orbis natiõis hoĩes eſſet attractura.Diſcipulis igiẽ exponẽtibus æthnicoꝝ piũ adfe-
ctũ,r̃ndit Ieſus.Audiſtis Iudæos acclamãtes.Bñdictus q venit in noĩe dñi.Videtis gẽtes ſimili
cupiditate accurrere,qm̃ nũc inſtat tẽpus,vt quũ phariſæi credẽt filiũ hoĩs prorſus extinctum
eſſe,tũ maxime glorificeẽ apud vniuerſas orbis natiões.Nouũ gloriæ genus eſt,& noua rõne
C parandũ eſt.Viuus paucos attraxi,mortuus vbi fuero,latius diffundeẽ fama,plures attractura
q̃ attraxerit corporis p̃ſentia. ¶Et ſic dñs ex occaſiõe iſtoꝝ,q eũ videre cupiebãt,annuntiat Roma. 11.
futurã plenitudinẽ gentiũ,de qua aplus ſcribẽs,ait.Nolo eñ vos ignorare frẽs myſteriũ hoc,
vt nõ ſitis vobiſipſis ſapientes,q cæcitas ex parte cõtingit in Iſrael,donec plenitudo gẽtium
intraret.Hæc ille.Promittit etiãnũ Chr̃s hiſce verbis iã adeſſe horã glorificatiõis ſuæ:qua fa- Pſal 107
cta in cœlis,gentes fuerãt crediture ſecũdũ illud.Exaltare ſup cœlos deus,& ſup omnẽ terrã Actoꝝ. 1.
gloria tua.Id q̃d & ille in cœlũ aſcẽſurus futuꝝ p̃dixerat,inquiẽs. Et eritis mihi teſtes in Hie-
ruſalẽ & in omni Iudæa & Samaria,& vſq; ad vltimũ terræ.Quod eſſe factũ aplus poſt p̃phe- Pſal. 18.
tã teſtaẽ,dicens:Et q̃dem in omnẽ terrã exiuit ſonus eoꝝ,& in fines orbis terræ verba eorũ. Roma 10 Actoꝝ. 13
Idemq́; rurſus cum Barnaba alibi.Vobis,inquit,oportebat primũ loqui verbum dei,ſed quo-
niã repelliſtis illud,& indignos vos iudicatis æternæ vitæ,ecce cõuertimur ad gentes.Sic em̃ Mar. vl.
nobis p̃cepit dñs.Ite,dicẽs,in vniuerſum orbem & p̃dicate Euangelium omni creaturæ,&c. Eſaiæ.49
Poſui te in lucem gentiũ,vt ſis in ſalutẽ vſq; ad extremum terræ.Audientes autem gentes,ga-
uiſæ ſunt,& glorificabãt verbum dñi,& crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam
æternã.Diſſeminabaẽ autem verbũ dñi p vniuerſam regionẽ.Et hoc pacto Chr̃s cõgruo ad-
modũ exẽplo oſtendit mortẽ ſuã debere p̃cedere cõuerſionẽ gentiliũ, inquiẽs, niſi granũ fru-
menti mortuũ fuerit,ipm̃ ſolũ manet,quũ autẽ mortuũ fuerit,multũ fruct⁹ adfert.Si,inquã,re-
ipſa granũ nominãs:qñ ex eo fit panis iſte cœleſtis,viuificus,vitalis,q de cœlo deſcẽdit,ex q̃
q mãducauerit,viuet in æternũ.Panis,inquã,ille eſt adeoq́; hoc granũ,Chr̃i caro pro mũdi vi- Iohan. 6
D ta in cruce ſancta mortificata,q̃ multũ fructus attulit. ¶Primo,fructũ remiſſiõis peccatoꝝ, Mat. 26
Chr̃o dicente.Hic eſt ſanguis meus noui teſtamenti,q pro multis effundeẽ in remiſſionẽ pec- Heb. 9.
catoꝝ.Et Paulus inquit,Chr̃s ſemel oblatus eſt ad multoꝝ exhauriẽda peccata.Idemq́; aliàs: Epheſ. 1.
Qui,inquit, p̃deſtinauit nos in adoptionẽ filiorum p Ieſum Chriſtum in ipm̃ ſcd̃m propoſi-
tũ voluntatis ſuæ in laudẽ gloriæ gr̃æ ſuæ,in q̃ gratificauit nos in dilecto filio ſuo,in q̃ habem⁹
E redẽptionẽ p ſanguinẽ,remiſſionẽ pctõꝝ ſcd̃m diuitias gr̃æ eius. ¶Secũdo,fructũ cõuer-
ſionis gentiũ.Ad quas aplus dicit.Propter quod memores eſtote,q̃ aliqñ vos,q gentes eratis Epheſ. 2.
in carne,qui dicebamini p̃putiũ ab ea,q̃ dicit circunciſio in carne manufacta,q eratis in illo tẽ-
pore ſine Chriſto,alienati à cõuerſatione Iſrael,& hoſpites teſtamentoꝝ promiſſionis ſpem
non habentes,& ſine deo in hoc mundo.Nunc aũt in Chr̃o Ieſu,vos,qui aliqñ eratis longe,fa-
cti eſtis prope in ſanguine Chr̃i.Nã & gentibus(ait Petrus)pœnitentiã dedit deus ad vitã.Et Actoꝝ. 11.
(vt Paulus ſcribit)gentes,quæ nõ ſectabanẽ iuſtitiã,apprehenderunt iuſtitiã,iuſtitiã autem,q̃
F eſt ex fide. ¶Tertio,fructũ gloriæ regni cœloꝝ,eo ipſo dicente.Nonne hæc oportuit pati Roma 9.
Chriſtũ,& ſic intrare in gloriã ſuã?qui aſcendẽs,nobis q̃q; quaſi p̃cedens eò viã pandit,cœliq́; Lucæ. 24 Miche. 2
G portas aperuit,quò antea filij iræ intrare nõ poteramus. ¶Vides ergo q̃ vere dixit hodie do- Epheſ. 2.
minus,niſi granũ frumenti mortuũ fuerit,ipm̃ ſolũ manet,mortuũ vero multũ adfert fructus
vtiq; nobis fructũ attulit,cuius tũc ſumus participes ipſo(vt ita dicã)effectu,qñ & ipſi mor-
tui fuerimus,q̃s & aplus alibi granũ appellat,inquiẽs:Inſipiens tu,q̃d ſeminas nõ viuificaẽ,niſi
prius moriaẽ.Et q̃d ſeminas?Nõ corpus,q̃d futuꝝ eſt,ſeminas,ſed nudũ granũ,vtpote triti- 1.Cor.15
ci,aut alicuius cæteroꝝ,deus autem dat illi corpus vt vult.Atqui nos nõ fructificamus nobis,
nec Chr̃i grani fructus nobis proderit,niſi & ipſi moriamur,in terrã proiecti & paſſi.Petro ad-
firmãte,quũ ait.In hoc em̃ vocati eſtis,quia & Chr̃s paſſus eſt pro nobis,vobis relinquẽs ex- 1.Petri.2
emplũ,vt ſequamini veſtigia eius.Et aplus.Quia vobis donatũ eſt pro Chriſto,nõ ſolũ vt in
eũ credatis,ſed vt etiam pro illo patiamini.ſ.mortificando nos.Nam & in nos quoq; dictum Philip. 1.
eſt.Niſi granum mortuum fuerit,ipſum ſolum manet.Q.d.dominus,vos abhorretis à men-
tione mortis,tamen illud pro certiſſimo habete,niſi granum,quod & vos eſtis,proijciatur in
terram,atq; inibi ſepultum putreſcat,mortuumq́; fuerit,nihil ex ſeſe fructus prodit,ſed vnicũ

Digitized by Google

ac ſolū manet. Veꝝ bifariam in ſalutem & fructū mori dicimur. ¶Primo, quum carnem G
noſtram, adeoq́ꝫ carnalia noſtri ſenſus deſideria odimus, deſpicimus, calcamus, totiq́ꝫ nos ab
huius mundi voluptate & concupiſcentia amouemus & ſeparamus, Adamq́ꝫ ipſum veterem,
hominēq́ꝫ illum veterem, qui eſt carnalis appetitus, interficimus bonis virtutibus, ſanctiſq́ꝫ
Roma 6 operibus, id quod apſus peccato mori dicit. Hic idem hortaẜ, dicens. Mortificate ergo mem-
Coloſſ. 3 bra veſtra, q̄ ſunt ſuper terrā, fornicationē, immunditiā, libidinē, cōcupiſcentiā malā & auari-
tiā, propter quæ venit ira dei ſup filios incredulitatis, in qbus & vos ambulaſtis aliqñ cū viue-
retis in illis. Nunc aūt deponite & vos omnē irā, indignationē, malitiā, blaſphemiā, turpē ſer
monē de ore veſtro. Nolite mētiri inuicē, expoliantes vos veterē hoiem cū actibus ſuis & in-
1. Petri. 3 duētes nouū, &c. Induite vos ſicut electi dei ſancti & dilecti viſcera miſcdiæ, benignitatē, hu-
militatē, modeſtiā, patiētiā. Hinc Petrus. Quia &, inqt, Chrs ſemel pro pctis nr̄is mortuus eſt,
Iohan. 12 iuſtus pro iniuſtis, vt nos offerret deo, mortificatos quidē carne, viuificatos aūt ſpū Et hoc eſt
Matt. 16 q̄d Chrs hodie dicit. Qui amat animā ſuā, pdet eā. i. vitā moraſr, ſpūaliterq́ꝫ mortificet. Idem
Marci. 8 q̄q̄ aliàs. Si qs vult venire poſt me, abneget ſemetipm, & tollat crucē ſuā & ſequaẜ me.
Lucæ. 9 ¶Secūdo, morimur & naturaſr ad ſalutē, nec em̄ ad vitā æternā pūenire poſſum⁹, niſi mor H
Hebræ. 9 te ipſa tēporali p̄cedēte, & niſi ea p̄uia fructū vitæ Chri habere nequimus. Sic apſus ſcribit. Sta
1. Cor. 15 tutū eſt hoibus ſemel mori, qm̄ (vt idē ait) caro & ſanguis regnū dei poſſidere nō poſſunt, neq́ꝫ
corruptio incorruptelā poſſidebit. Oportet em̄ hoc corruptibile induere incorruptionē, &
mortale hoc induere immortalitatē, q̄d niſi morte fieri queat, qm̄ nō viuificaẜ ſemē, niſi prius
Iohan. 12 moriaẜ. Id q̄d euidēter Chriſtus hodie teſtatur, dicens. Niſi granū frumenti cadens in terram,
mortuū fuerit, ipm ſolū manet. Si autē mortuū fuerit, multū fructū adfert. Quod ſeriò aiaduer
tens diuus nr̄ Albanus, nō dubitauit noie ſanctæ fidei mori & moraliter & naturaliter, vt cū
Chriſto ſibi & nobis multū fruct⁹. ſ. æternæ gloriæ adipiſceretur.

¶HOMILIA XCVII. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohan. 12. Si quis mihi miniſtrauerit, honorificabit eū pater meus.

In feriis diui Albani.

AVdiſtis, fratres dilectiſſimi, heri atq́ꝫ hodie in lectione euangelica, nullū plane A
granū, quod eſt oīs Chriſto fidelis, fructificaturꝫ. ſ. fructū remiſſionis peccato-
rū & æternæ gloriæ, niſi ipm fuerit mortificatū. ſ. morte vitioꝫ & naturæ: ip-
1. Petri. 2 ſumq́ꝫ Chriſtū nobis reliquiſſe exēplū, vt & eius veſtigia ſequamur, eiuſq́ꝫ in
ea re. ſ. vtraq́ꝫ morte miniſtri ſumus: Id q̄d palā ipſe demonſtrat dicēs. Si quis
miniſtrat mihi, me ſequaẜ: hoc eſt, ſi quis noie & effectu querit eſſe meus mini
ſter, me ſequaẜ. i. imiteẜ, oportet em̄ eū, q miniſtrat ſequi eū cui miniſtrat. Quo nimiꝫ verbo
1. Iohan. 2 euidēter docet Chrs, qs ſuus ſit miniſter, nēpe, qui eū imitaẜ. Imitaẜ aūt Chriſtū & in eo ma-
1. Cor. 10 net, ſcribente Iohanne, qui ambulat ſicut & ille ambulauit. Id q̄d fieri ſolet.
¶Primo, quū quis nō ſua, ſed (vt Paulus ſcribit) q̄ Chri ſunt q̄rit, & propter Chriſtū, nō pri B
Matt. 6 uati alicuius boni gratia facit: ſiquidē nemo ſuū, ſed q̄d eſt alterius, q̄rere debet: ſi em̄ quis pro-
Iohan. 8. pter aliud q̄ſiuerit, mercedē hic recepit ſuā: q̄ñquidē & Chrūs nō ſuā, quā iā habuit, ſed patris
gloriā, adeoq́ꝫ noſtrā ſalutē q̄ſiuerit, ſic & nos eius miniſtri ipſius q̄rere debemus gloriā, ac ad
1. Cor. 10 ipm oīa referre. Et hoc eſt, q̄d apſs ait. Siue ergo māducatis, ſiue bibitis, vel aliud qd facitis, oīa
Coloſſ. 3 in gloriā dei facite. Et rurſus. Omne, inquit, quodcūq́ꝫ facitis, in verbo aut in opere, oīa in no
mine dn̄i noſtri Ieſu Chri, grās agētes deo & patri p ipm. ¶Secūdo, qs miniſtrat Chro, quū C
alicui, qui indiget, noieq́ꝫ Ieſu vel eoꝫ, q eius ſunt, petēti aliqd largiẜ, alteriuſq́ꝫ vtilitatē, reip.
Mat. 25 ſalutē quærit. Hinc ipſe dn̄s. Amē, inquit, dico vobis, q̄diu feciſtis vni de ijs fratribus meis mi
1. Cor. 10 nimis, mihi feciſtis. Quod recte apſus ſe feciſſe (quē & imitari debemus) teſtaẜ, dicens. Sine of-
fenſione eſtote Iudæis & gētibus & eccleſiæ dei, ſicut & ego p oīa omnibus placeo, non quæ-
Matt. 22 rens, quod mihi utile eſt, ſed quod multis, vt ſalui fiant, Hoc ipſum Chriſtus vnico verbo vo-
Marc. 12 luit. Dilige proximū tuū ſicut teipſum. ¶Tertio, quū quis ea, quæ ex gratia dei habet, vel D
Lucæ. 10 animi, vel corporis, vel fortunæ dona, recte diſpenſat. i. quū ijs in dei gloriā bene vtiẜ, fructūq́ꝫ
Mat. 25 multiplicē ex talento ſibi traditū lucraẜ, & nō in terrā fodit, otio turpi marceſcēs, quandoqui-
dē ſimus eoꝫ, q̄ habemus, omniū, nō dn̄i, ſed debitores, famuli, procuratores, adeoq́ꝫ diſpēſato
1. Cor. 4 res. Hinc Paulus ait: Quid aūt habes, q̄d non accepiſti? quādoquidē, canēte propheta, Dn̄i eſt
Pſalm. 23 terra & plenitudo eius. Sic & Petrus inquit. Vnuſquiſq́ꝫ ſicut accepit, granū in alterutrū illā
1. Petri. 4 adminiſtrātes, ſicut boni diſpēſatores multiformes gratiæ dei. Sane nos ſumus illi ſerui de q-
bus eſt illa Euangelij parabola, qua traditur, hominem peregre proficiſcentē vocaſſe ſeruos
Mat. 25 ſuos, & tradidiſſe illis bona ſua, vniq́ꝫ dediſſe quinq́ꝫ talenta, alij duo, alij vero vnum, vnicuiq́ꝫ
Lucæ. 19 ſecundum propriam virtutem. Et quid eſt aliud talentum, q̄ illud bonum gratiæ, quod quis
Marc. 13 à deo nactus eſt? ſecūdum quod apoſtolus ait. Habentes donationes ſecundum gratiam, quæ
Roma. 12
nobis

Digitized by Google

nobis data eſt, differẽtes. In hoc etenĩ dono noſtra eſt villicatio, de qua oportet, dño dicente,
E reddere rationẽ, quo .ſ. pacto ipſam diſpenſauimus. ¶Videamus igiť ne quis noſtrũ iſte ſit Lucæ 16
ſeruus, q talentũ in terrã defodiẽs, otioq́; deditus ad dñm reuertentẽ, & rationẽ, lucrũq; de tꝛ Mat. 25
lẽto indignabũde petentẽ dicebat. Dñe, ſcio, q͂a hõ durus es, metis vbi nõ ſeminaſti, & cõgre-
gas vbi nõ ſparſiſti, & timẽs abij & abſcõdi talentũ meũ in terra. Ecce habes, q̃d tuũ eſt. Reſpõ
dens ad eũ dñs, inq̃t. Serue male & piger, ſciebas, q͂a meto vbi nõ ſemino, & cõgrego vbi non
ſparſi. Oportuit ergo te cõmittere pecuniã meã nũmularijs, & veniẽs ego recepiſſem vtique
q̃d meũ eſt cũ vſura. Tollite itaq; talentũ, & date ei q habet decẽ talenta. Hoc profecto etſi ad
oẽs, ad ſacerdotes tñ maxime dictũ eſt, vt bona gr̃æ fideliter populo in dei gloriã & in ædifi- 1. Cor. 4
cationẽ eccleſiæ diſpẽſent. Hinc ap̃ſus inq̃t. Sic nos exiſtimet hõ, vt miniſtros Chr̃i, & diſpen
ſatores miniſterioꝝ dei. Hic iã quæriť inter diſpẽſatores, vt fidelis q͂s inueniať. Idẽ ad Titum. Tit. 1.
Oportet enĩ ep̃m ſine crimine eſſe ſicut dei diſpenſatorẽ. Huic aũt diſpẽſatori iniunctũ eſt diſ- Mat. 24
penſare, dño dicẽte. Quiſputas eſt fidelis diſpẽſator, quẽ cõſtituit dñs ſup̃ familiã ſuã, vt det illi Lucæ 12
in tp̃e tritici mẽſurã. Beatus ille ſeruus, quẽ cũ venerit dñs, inuenerit ita facientẽ. ¶Quarto,
F dei eſt miniſter oĩs, q eius ſeruat mãdata. Hinc ap̃ſus. Nemini, inq̃t, dantes vllã offenſionẽ, vt 2. Cor. 6
nõ vituperet̃ miniſteriũ noſtrũ, ſed in oĩbus exhibeamus nos ſicut dei miniſtros, in multa pa-
tiẽtia, in tribulatiõibus, in neceſſitatibus & anguſtijs, in plagis, in carceribus, in laborib⁹ & vi Lucæ . 10
gilijs & ieiunijs & cæteris .i. morte ipſa, q̃nquidẽ q Chr̃i verus vult eẽ miniſter, oportet, ſicubi 1. Timo. 5
opusfuerit, moriať, nõ mũdo tantũ, ſed & naturaliter, veluti heri late diſputatũ eſt.
G ¶Cæteꝝ, inq͂s, ſi modo aliquis adeo & quidẽ fideliter Chr̃o etiã vſq; ad naturalẽ mortẽ mi
niſtrauerit, q̃d habebit is aut mercedis aut præmij pro ſuo miniſterio? q̃nquidẽ Chr̃us ipſe di
xerit, Dignus eſt operarius ſua mercede. Et Paulus hortať inquiens. Itaq; fr̃es mei dilecti, ſta-
biles eſtote & immobiles, abundãtes in omni opere dñi, ſemp̃ ſcientes, ꝙ labor veſter, nõ eſt
inanis in dño? Quæ igiť miniſtro Chr̃i pro tanto miniſterio merces? Reſpondet Chr̃s. Si quis
mihi miniſtrauerit, honorificabit eũ pater meus? Q̃uo honorificabit eũ? Nunquid huius vani
mũdi honore, pompa, apparatu? Minime, tũ quod hoc genus honor vanus eſt & tranſitori-
us, ideóq; nullius momẽti, q plures dãnauit q̃ ſaluauit, tũ ꝙ eũ mundi honor nõ decet, cui mun-
dus eſt crucifixus. Quo, obſecro, honore? Nimiꝝ ait Chr̃us, ita meũ miniſtrum & eo honore
ipſum pr̃ meus honorificabit, vt vbi ego ſum, illic & miniſter meus ſit. At vbi eſt Chr̃s? Vtiq; Iohan. 1
in cœlis ad dextrã patris & in eius gloria ſedẽs, vbi eſt hæc ipſa gloria, Dauide teſte, q̃ vnuſ- Actoꝝ. 2
quiſq; ſaturať tanto gaudio, q̃ tũ nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs aſcendit. Pſal. 16.
H ¶O q̃ magnus honor, ideóq; excellẽs p̃miũ pro miniſterio tantillo, eſſe cũ Chr̃o, q cum eſſe 1. Cor. 2
tantopere petijt Paulus, & à corpore peccati diſſolui, cũ quo .ſ. Chr̃o eſſe, eſt eſſe cũ eius patre, Philip. 1.
quẽ videre ſufficit, Philippo teſte, ſine quo nunq̃ eſt bene, cũ quo nuſq̃ eſt male. O excellentẽ Iohan. 14
& ineffabilẽ honorẽ, quo miſer hic hõ, illic efficiť beatus, exhæredatus dei hæres, cohæres au-
tẽ Chr̃i. Honor hic hũanus datur alicui in teſtimoniũ virtutis, à deo in gloria cœleſti in p̃miũ
virtutis. De eo itaq; miniſtro ita à patre honorificato dicit Dauides admirabundus. Quid eſt Pſal. 8
hõ, ꝙ memor es eius, aut filius hoĩs, q͂m viſitas eũ? Minuiſti eũ paulo minus ab angelis, gloria
& honore coronaſti eũ dñe, & cõſtituiſti eũ ſup̃ op̃a manuũ tuaꝝ, &c. In ea nimiꝝ gloria, eo-
I dẽ propheta canẽte, ſancti æternaľr exultabũt. ¶Hinc eſt, q̃d Chr̃us hodie volens nos co-
hortari ad miniſterij laborẽ, nõ maiori p̃mio cenſuit nos cõmouendos q̃ promiſſione huius
honoris, q̃ ſimus poſt mortẽ vbi ipſe ſit .ſ. in cœlũ, quo adſumptus eſt. Q.d. Nõ eſt, q̃d miniſte
riũ tanti veſtri laboris in hoc mũdo perturbet, q̃m pro hoc pater meus vos in cœlo honorifi
cabit: q͂s q͂a cõſortes habui & ſocios afflictionũ, nõ ſeiungã à cõſortio felicitatis, ſed vbicunq;
ego fuero, & miniſter meus erit. Quod ſi quis ſe mihi ſubſequẽtẽ miniſtrũ p̃buerit, hũc pro tẽ-
poris huius malis, proq́; ignominia, q̃ apud hoĩes effectus ẽ, pr̃ æterna felicitate, veraq́; gloria
decorabit, pro mortalitate ĩmortalitatẽ, pro morte vitã, pro tp̃alibus pp̃etua, proq́; mũdo cę
lũ collatur⁹. Agnoſcet enĩ pr̃, nõ me ſolũ, ſed & vnici filij miniſtros q̃q;, & ſimili p̃mio digna-
biť, q͂s ſilia paſſos nouerit. Habet etenĩ p̃ſens afflictio cruciatũ ſuũ, propter hũani corp̃is infir-
mitatẽ, ſed hãc hũanæ naturæ trepidationẽ vincere debet cõſiderata multoꝝ ſalus, cõſiderata
K vitæ perennis felicitas, q̃ breui cruciatu redimunť. Hæc ille. ¶Quoꝝ hauddubio memor di-
uus nr̃ Albanus martyr, cui hæc ẽ dies dicata, q(vt ex hiſtoria veridica recẽſuim⁹) vel ideo ve
rus Chr̃i fuit miniſter, ꝙ eũ ſit in oĩ vitę gñe vſq; adeo ſecut⁹, vt nõ dubitarit, relicta patria Phi-
lipeñ. relictaq́; hęreditate opulẽta ad noſtrã patriã proficiſci, nõ ſua, ſed(vt ap̃ľs) nr̃a .i. noſtrã
ſalutẽ q̃rens ex infelici hæreſi nos Chr̃o diuinis doctrinis redimẽs, miſericordiã oĩbus ĩpartiẽs
& eleemoſynã paup̃ibus, talẽta gr̃æ, donatiõiſq; diuĩæ in dei gloriã & ei⁹ eccľæ fideliſſime diſ
pẽſans, illiuſq; mãdata ſtudioſe obſeruãs, mortẽq; deniq; p̃ fide Chr̃iana, adeoq́; p̃ Chr̃o du-
riſſimã oppetere nõ recuſans: q añ & poſt mortẽ miraculis à deo tã fidelis diſpẽſator approba
tus, tãdẽ ab eodẽ honorificatus ẽ, nimiꝝ in cęlo cũ Chr̃o dño ac mgr̃o ſuo nũc & in pp̃etuum
glorioſe quieſcẽs, poſt laborẽ p̃miũ adeptus, nobiſq; apud Chriſtũ cõtinuus patronus.

¶HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.20. Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum.

In feriis diui Iacobi.

AVdiuimus, fratres chariſſimi, quomodo mater filioꝝ Zebedæi.ſ. Iohannis & A
Iacobi maioris, cuius pcipua hodie agitur memoria, Maria vtpote Salome, du
cta hauddubie nimia, vt fieri ſolet, charitate materna, ſuoꝝ q̃ ſuæ ſalutis (vt ſæ
pe in parentibus fieri videmus) ſtudioſior, futurorum immemor, auiditate fœ
minea petierit præſentia. Siquidem audierat illa paulo ante à domino Ieſu, ꝙ
ipſe poſtquam moreretur, tertia die eſſet reſurrecturus, credens poſt reſurre-
Matt.19 ctionem fore, vt & ipſe in ſuo eſſet regnaturus regno, vbi eius diſcipuli cum eo in ſede maie-
Lucæ.22 ſtatis ſuæ ſedente, ſeſſuri eſſent ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſrahel &c.
Marc.10 Proinde muliebri ſimplicitate & eximia charitate in filios, q vel adhuc imperfecti eam ad pe
tendum induxerant, pellecta cum debita reuerentia adiit dominũ rogans ab eo, vt permittat
filios ſuos aliquando ſedere in regno eius, vnum ad dexteram & alterum ad ſiniſtram. Id eſt,
petebat, vt filij ſui in ſeſſione regni, de qua paulo ſupra, primarum cathedræ habituri eſſent,
ne videlicet ipſis vel Petrus vel alius præferri poſſet. Cui dominus. Neſcitis quid petatis. Po-
teſtis bibere? &c. Nimiꝝ occultorum cognitor non ad verba intercedentis mulieris reſpon-
det, ſed ad conſilia ſuggerentium filiorum. Et licet eorum fortaſſis deſiderium non eſſet ma-
lum, petitio tamen erat incõſiderata, qui propterea etſi impetrare non debebãt, ſimplicitas ta
men petitionis eoꝝ confundi non merebatur, quũ ea de amore dñi naſceretur, proinde ſolã
ignorantiam & inconſideratione͂ reprehendit, dicens: Neſcitis, &c.

¶Quia vero cõſtet dñm ipſum Ieſum perinde vnicũ & maximũ magiſtrũ & doctorem, in B
Coloſſ.2 quo oẽs erant, oĩs ſcientiæ & ſapiẽtiæ theſauri, aliqñ eſſe paſſum ſuos diſcipulos aliqd nõ re-
Matt.23 cte aut dicere aut agere aut cogitare, vt ex illoꝝ culpa occaſione͂ inueniret exponendi regulã
Iohã.3.13 pietatis, vpote ꝙ ſciret errore͂ eoꝝ nõ nocere pſente mgr̃o, & nõ ſolũ in pſenti, ſed etiã in fu-
turo doctrinã eius ædificaturã, ideoq́ꝫ nobis oĩno Chriſti q̃rẽtis & reſpondẽtis verba ſunt diſ C
cutiẽda, qbus ait. Neſcitis, qd petatis, &c. In qbus ſane verbis. ¶Primo colligimus, nos ali-
qñ vel ideo nõ debere petere à deo ſpecialia quædã, qm̃ nobis minus cõſtet, q̃ vtilia ſint ad pe
Roma.8 tẽdũ. Et hoc eſt q̃d apl̃us ait. Nã qd oremus, & ſicut oportet, neſcimus. Qui aũt ſcrutat̃ corda
Iacobi.4 ſcit, quid deſideret ſpũs, q ſecundũ deũ poſtulet pro ſanctis. ¶Secundo, deũ aliqñ, nos ideo D
nõ exaudire, ꝙ minus nobis vtilia petimus, ſcribente in hæc verba Iacobo. Petitis & nõ acci-
pitis, eo ꝙ male petitis. ¶Tertio, qa matri filioꝝ Zebedæi vel proinde fuerit denegata pe- E
titio, qa nõ ſpũalia, nõ cœleſtia, ſed carnalia & mũdana atqꝫ tẽporalia petere videret̃, colligi-
mus, ꝙ ea ſolũmodo petere debemus in gñe q̃ nr̃æ ſunt ſalutis, cuiuſmodi ſunt æterna & cœ-
Io.14.15 leſtia. Et hoc eſt q̃d dñs alibi nos in ſuo noĩe orare docuit, q̃d eſt Ieſus.i.ſalus. Id quod totũ in
oratiõe ſua dominica nobis expreſſit dicens. Pater noſter, &c. Nec dubitabimus ſi fide bona,
Matt.6 quod ſalutis eſt, petimus, vel q̃d cœleſte eſt atqꝫ ſpũale, impetrabimus & illud, q̃d ſeculare eſt
Lucæ.11 atqꝫ tẽporale, dño dicẽte. Quærite primũ regnũ dei & iuſtitiã eius, & hæc oĩa.ſ.tẽporalia &
neceſſaria, adijcient̃ vobis. Cuius euidẽtiſſimũ reliquit exẽplũ in Solomone rege, ad quẽ qa ſa-
3.Regũ.3 pientiã ad regendũ populũ dei, petijſſet, deus ait. Quia poſtulaſti verbũ hoc, & nõ petiſti tibi
dies multos, nec diuitias aut aĩas inimicorũ tuoꝝ, ſed poſtulaſti tibi ſapientiã ad diſcernendũ
iudiciũ. Ecce feci tibi ſecundũ ſermones tuos. Et dedi tibi cor ſapiens & intelligẽs *in tantum*,
vt nullus añ te ſimilis tui fuerit, nec poſt te ſurrectur⁹ ſit. *Sed & ſup hæc*, q̃s nõ poſtulaſti, dedi tibi
diuitias.ſ. & gloriã, vt nemo fuerit ſimilis tui i regib⁹ cũctis retro diebus. Nõ eſt igit̃ frẽs, ꝙ de
ijs tẽporalibus rebus, ceu ſunt diuitiæ, poteſtates, ſcientiæ, robur, pulchritudo, proles, vel hoc
Iudic.16 genus alijs nimiũ ſimus ſoliciti, nõ ſolũ ꝙ ſint vanæ, caducæ & incõſtãtes, ſed & qa nobis, quã
habemus, plerũqꝫ exitio eſſe ſoleant. Quid ſua tandẽ fortitudo profuit Sampſoni? Nõne cau-
ſa eius fuit necis, ꝙ duabus eius fortitudine perfractis colũnis ſe & tria millia hoĩm ſecũ inter-
2.re.14.18 fecit? Quid ſua Abſaloni pulchritudo profuit tandẽ? Nõne propter pulchritudine͂ à mulieri-
bus irretitus ita furijt, vt deinde cõtra patre͂ Dauid bellum gerere nõ erubuerit, in quo demũ
3.Reg.11. miſere ſuſpenſus cæſareis capillis ad quærcum, perijt, ptpote lanceis transfoſſus? Quid etiam
Solomoni ſua nimis magna ſcientia & gloria? Nonne propterea adamatus à mulieribus Moa
bitidis & gentilibus apoſtatauit, eſtq́ꝫ deos alienos ſequutus, idolatra factus.
2.Reg.24 Quid demũqꝫ Dauidi ſua potentia obfuit? Nimiꝝ hæc ipſa illi cauſa fuit, ꝙ ſuperbe deſcribi cu-
rauerit populũ, vnde ita deinde in manus dñi cecidit, vt de mane vſqꝫ ad tẽpus conſtitutũ pe-
ſtilentia amiſerit de ſuo populo ſeptuaginta millia viroꝝ? Quid venerabili ſeni Heli duo fi-
1.Regũ.4 lij? Nimiꝝ illi cauſa ſummi mœroris, adeoq́ꝫ miſeræ mortis fuere, qa eñ ipſe filios ob fornica
tione͂, nõ ſatis ſeriò caſtigarat, mortuis duobus in bello filijs Ofni & Phines, cecidit ipſe de ſella
retrorſum iuxta oſtiũ, & fractis ceruicib⁹ mortu⁹ e͂. Quid eximia illa ſpecioſitas pfuit venuſtæ
Dinæ

Digitized by Google

Dinæ, filiæ Lyæ? Nónne in cauſa fuit, quòd eam ſtuprarit Sichen princeps eius terræ, cuius gra- Gene. 34.
tia pater deinde, duobus arreptis filijs, vrbē principis depopulatus eſt, interfectis in ea oībus
maſculis, cūctiſq; pecoribus abductis? Cogita deinde ethnicos, & dic: Quid pfuit Miſoni ſuū A. Gelli
robur? Certè ppterea miſerè perijt. Quid Seranū pdidit? vtiq; nimij honores. Quid peſſunde lib. 15. ca. 16
dit Craſſos & Popeios. Nōne potētia? Quid Iuliū Cęſarē tribus & viginis vuln⁹ eribtrāſfodit? Val. lib. 9
inuidioſa potētia? Quid Demoſthenē veneno pdidit? Redundās eloqntia. Quid Ciceroni mi-
ſerè arripuit dexteram manū, adeoq; priuauit vita? vtiq; facūdia illa torrēs. Vterq; eñi inqt Iu Iuuena. 10
uenal' perijt eloquio orator. Cur Hānibal ille luſcus & atrox in exilio miſerè obijt? Ob popula
rem gloriā. Sic & illa pdidit Alexandrū illū, cognoīe magnū. Quid Hyppolyto, qd Lucretiæ
mortē attulit turpē, niſi eximia illa pulchritudo? Quid multis? quū tam ſanctoꝝ, q̄ prophano
rum libris cōſtet, nunq̄ ſatis tuto poſſe peti hæc ipſa tēporalia & carnalia, quę aliqñ plus obſunt
q̄ proſunt, quoꝝ ſæpe cū dolore pœnitet impetrantes. Docemur igiť hodie, vt nō illud à Deo
petamus cū matre filioꝝ Zebedæi, qd' nos bonū eſſe iudicamus, ſed orantes in poteſtate Dei Matt. 20
ponamus, vt ad illud exaudiat, qd' ipſe nobis expedire cognoſcit. Illi nimiꝝ pmittamus expē Marc. 14
dere, quū ſciat quid nobis cōueniat, q haud dubiè aptiſſima quæq; vnà cum iocundis eſt datu- Lucæ. 22.
rus vbi primū eius regnū quæſiuerimus adeoq; iuſtitiam eius. Qūo etiam ille (inqt Apl'us) non Matth. 6
omnia nobis donabit, qui pprio filio ſuo nō pepercit, ſed p nobis oībus tradidit illum, cui & Roma. 8.
nos ſumus chariores, quàm ipſi nobis? Petamus igitur ſolummodo ea, quę ſalutaria ſunt: nam
alioqui nihil impetrabimus, niſi vel cum damno noſtro.

G ¶Quarto colligiť: Neminē gloria eſſe dignum & regno, niſi qui prius p gloria & dignitate
regni legitime certauerit ac laborauerit. Præordinauit eñi Deus, q̄ nullus ad regnū perueniat,
niſi benemeritus & dignus fuerit, cuius ipſe de ſe dedit exemplū, inquiēs: Nónne hæc oportuit
pati Chr̄m, & ita intrare in gloriā ſuā? ſiquidē per multas tribulatōes oportet nos intrare in re- Lucæ. 24
gnum Dei. Hinc Apl'us inquit: Nā & qui certat in agone nō coronabiť, niſi qui legitime certa Actoꝝ. 14
uerit. Id qd' hodie apertò arguit dn̄s, ad Iohannē & Iacobū cū matre eoꝝ, dicēs: Poteſtis bibe- 2. Timo. 2
re calicē. i. obire paſſionē, quē ego bibiturus ſum. Q. d. Vos petitis indebito ordine coronari,
& mecū ſedere in regno, qd' futuꝝ ſine præuio labore & meritò eſſe nequit, tum eñi vobis co-
i ronam, & in regno meo daturus ſum ſeſſionē, quum prius decertaueritis. Si igiť ſedere mecū
cupitis, ad calicē. i. paſſionē vos præparabitis, vt quēadmodū ego paſſione martyrij & mortē
p vobis multis ex charitate paſſurus ſum voluntariè, ita & ipſi ex charitate paſſionē martyrij,
& mortē crudelē ppter Deum ſuſtinebitis. Supereſt igiť, vt q poſt me in gl'iam regni mei vo Matt. 10.
luerit venire, vt tollat (vt ego meam) crucem ſuam, & ſequať me. Quod ſanè audiēs à ſummo 16.
magiſtro diſcipulus Iacobus toto nimiꝝ exequi animo conatus eſt, veluti ex vera de eo hiſto- Marci 8
ria (cui & ſacræ lr̄ę ſubſcribunt) ſatis euidēter claret, quę ſub compēdio ita habet. Lucæ. 17.

H ¶Iacobus ille cui hodierna dies eſt ſacra, filius Zebedæi & frater Iohannis Euangeliſtæ, co- Matt 20
i gnomēto maior ad differētiam alterius, eſt vocatus, qa prior altero à Chr̄o vocatus fuit, ma Lucæ. 8.
ioremq; q̄ alter familiaritatē cū eo habuit, vtpotè quē ad ſecreta in mōte Tabor, in mōte Oli- Lucæ. 9.
ti admiſerit, & ad puellæ reſuſcitationē &c. cū ex diuiſione Apl'oꝝ Iudæā & Samariā quaſi ſor Matt. 17.
te obtinuiſſet ac inibi verbū Dei ſeminaſſet, petijt Hiſpanias, vbi cum parꝝ in prędicando p- Marc. 15
ficeret, relictis ibidē duobus de ſuis diſcipulis in Iudæā redijt, vbi cū cōſtanter Euangeliū cōtra Lucæ. 9.
Hermogenē, & eius diſcipulū Phyletū pdicaſſet, excitata aduerſus eum p Abiathar ſeditōe du
ctus eſt ad Herodē Agrippam, & ab eo (vt eſt in actis Apl'icis) gladio Chr̄i noīe decollatus, & Actoꝝ. 12
ita dn̄i calicē cōſtanter bibit, dum ſe ſpōte p Chr̄o ex obediētia morti obtulit, nec cum viuere
potuiſſet, amore vitę pręſentis à Deo receſſit, ſed fortiter mortē ſuſtinuit p veritate fidei, quā
Chr̄us docuit, vñ nō dubitamus eundē nūc ſedere ad dexterā eius, p ſuis cliētibus piè aduocās
qui iuxta dn̄i verbū ſeſſurus eſt cum alijs Apl'is, & iudicaturus duodecim tribus Iſrahel.

I ¶Quàm verò ille ſublimiter prædicauerit Euangeliū eiuſq; fidē, quàmq; ſanctè Chr̄m ſit ſe
cutus in vita, vtrunq; eius arguit & nomē & cognomē. Iacobus quidem, nominatus eſt. i. ſup Gene. 27.
plantator, quoniam diabolum oīs honeſtatis inimicū Deiformi cōuerſatōe, & oīm vitioꝝ euul
ſione, vt patet de Hermogene & Phyleto eius diſcipulo, quos cōuertit, & ſupplantauit, religa-
uit: Supplantauit carnē ppriam, eam domando, & in ſeruitutē redigēdo, mundū ipm cōtem- 1. Coꝛ. 9.
nendo cum omnibus pompis eius. Eſt & cognominatus Boanerges. i. filius tonitrui, quod cæ
teris altius, vt tonitru Chr̄i Euangeliū & fidē toti orbi intonuerit. Quàm vero magnus ſit co- Marci. 3.
ram Deo & hoīe infinita penè & inaudita arguunt miracula, quibus illū adeò cæteris omnibus
admirabilē oſtēdit Deus, vt penè ſingulariter de eo ſis dicturus. Et ſcitote, quoniam mirifica- Pſalm. 4.
uit dn̄s ſanctum ſuum, dn̄s exaudiet me cum clamauero ad eum.

k ¶Reſtat proinde fratres, vt cum eo ſi ad dexteram Chriſti ſedere aliquando deſideramus, 2. Timo. 2
etiam (vt ipſe) Chriſtum ſequamur, Chriſti calicem bibamus. Si enim (inquit Apoſtolus) ſuſti- 2. Coꝛ. 1.
nebimus & conregnabimus. Nec eſt, qd' quis dicat, quō calicē. ſ. paſſionē martyrij cum Chr̄o
& Iacobo bibā, quū Eccleſia nunc pſecutores, vt olim non habeat.

Digitized by Google

¶Reſpõdeo, deficientibus tortoribus gentilibus, bibere poteris calicẽ dñi ab aliis tribus ho- L
ſtibus, diabolo. ſ. carne & mundo: Calicẽ eñ dicimus omnẽ laborẽ, conatũ, & moleſtiam con
Ephe. 6 tra diabolũ, carnẽ & mundũ, adeoq́ꝫ pctã. Nam etſi gẽtiles defecerint, q nos pſequanť, nunqd
ideò prompta voluntas fideliũ debet ſine fructu & ſterilis pmanere? Nequaq̃. In animo nimi
rum radix martyrii eẽ ſolet. Ita ſanè & Iohannẽ Euangeliſtã fore martyrẽ Chrus hodie deſi-
Joh. l. vlt. gnat, dicẽs: Calicẽ quidẽ meũ bibetis. i. martyriũ quidẽ paſſionis obibitis, &c. quũ tñ cõſtet Io
hãnẽ nõ violẽta, ſed naturali morte vitã finiiſſe, at cuius animus martyrio nõ defuit, quẽ tamẽ
Sapiæ. 5 dñs ſic manere voluit. ¶Hinc pſpicuũ euadit. Primo, calicẽ dñi bibi, qñ à pſecutore aliquo M
Hebræ. 11 illata mors ꝓ Chro patiẽter ſuſcipiť, queadmodũ diuus Iacobus hodie vnà cũ cæteris martyri
Roma. 8, bus feciſſe tradiť. ¶Scdo, quũ mens ad paſſionẽ (ſi tps & loca hoc poſtularint) prõpta habeť, N
Coloſſ. 3, ſeu cũ vita martyrio digna geriť: ſicuti & crux nõ illa tm̃ diciť, quæ paſſionis tpe ligni adfixiõe
Pſalm. 43 cõſtruiť, ſed illa, quæ totius vitæ curriculo cunctaꝝ diſciplinaꝝ virtutibus adaptať (ſaluatore
Matt. 16 teſte) quũ ait: Qui vult venire poſt me, tollat crucẽ ſuam, & ſequať me. Quandoqdem liqueat,
Marci. 8 nõ oẽs martyres, q ſecuti ſunt dñm, ligno fuiſſe adfixos, ſed neq; Paulũ, quũ ait: Mihi aũt ab-
Lucæ. 17, ſit &c. qđ dicit, ut intelligamus crucẽ nõ ligni eſſe patibulũ, ſed vitæ virtutiſq́ꝫ ꝓpoſitũ. Itaqꝫ
Galat. 6, omnis Chrianus Chriſtianè & ſcđm Deũ viuẽs, martyr. i. Chri teſtis dici põt. Omnis verò q
voluptate volutať nõ ſcđm Deũ ſed ſcđm carnẽ viuẽdo crucẽ dñi ferre recuſat, neqꝫ dñi calicẽ
Roma. 12, cũ diuo Iacobo vult bibere. Qđ abſit recuſemus, veꝝ potius conemur corpa nr̃a piis ſeruituti
Phil. 4 bus, caſtigatõibus, ieiuniis, & tribulatõibus, iuxta Apli dictũ: Exhibere Deo hoſtiam viuentẽ,
ſanctam, Deo placentẽ, rationabile obſequiũ nr̃m vt interrogati à dño an poſſimus calicẽ ſuũ
bibere, valeamus non modo reſpondere, poſſumus ex animo bibere, ſed & vt poſt mortẽ illã
vel ad dextram vel ſiniſtram ipſius ſedere queamus.

¶HOMILIA XCIX. DE EO, QVOD LEGITVR, Hebræoꝝ primo: Nonne ſunt omnes adminiſtratorii ſpũs.

In feriis diui Michaelis.

NON ARBITROR Chariſſimi fratres, ꝓlixa à nobis hodie opus A
eſſe in hodierni diei Euangeliũ expoſitõe, vt qđ præcedente biennio
idipm ita omni ex parte conatus ſum dilucidare, vt vix ſupereſſe vi-
deam, qđ illuc commodè poſſet conferri. Ideoq́ꝫ ad alia & fortaſſis
æquè Euangelica proceſſurus, nihil aliud priori noſtræ in hodiernæ
diei Euangeliũ interpretationi addam, præter qđ pie in Chro Ieſu
admoneo quamcũqꝫ poteſtatẽ, cui nõ abſqꝫ cauſa à Deo commiſſus
eſt gladius, vt q̃ obligeť animaduertere in eos, q puſillos ſcandalizat,
cõſideret. ¶At puſillos dici eos, q vel nuper in Chro nati ſunt vł ta B
les, qui pmanẽt ſine ꝓfectũ quaſi nuper nati, vł certe ſimpliciores illi
hoĩes, maxime idiotæ, q nõ alte ſed ambulantes ſimplr̃ ꝓcedunt, qui facile pſuaſionibus fuca-
Roma. 15 tis auerti poſſunt à bono ꝓpoſito, quos Aplus paſſim appellat infirmos & imbecillos & patiẽ-
1. Theſſ. 5 ter ſuſtinẽdos, quos & Chrus hodie nequaq̃ vult cõtemnẽdos, vt ꝓ quibus æque natus, paſſus
1. Coꝛ. 8, & mortuus ſit, atqꝫ ꝓ firmis & magnis, eiſq́ꝫ pariter dederit habere angelos vti firmiores. Siq-
dem apud quẽ nulla ſit pſonaꝝ acceptio, ſed in omni gẽte, q timet eũ, & operať iuſtitiam, acce
Actoꝝ. 10 ptus eſt illi. ¶Cuiuſmodi infirmos & puſillos q ſcandalizat morte dignus eſt, vł q peccat & C
Roma. 2, alium peccare qdam mõ cogit. Scandalizat aũt ille iuxta hodiernũ Euangeliũ pperam, qui ex
Epheſ. 6, ſuo malo dicto vł facto data plerũqꝫ opa ad ruinã peccandi trahit, illiq́ꝫ peccandi cauſam pre-
bet, qui eo magis peccat, q̃ maius eſt pctm̃ ad quod ptrahit puſillos, ideoq́ꝫ & iuxta mẽſurã de-
Deute. 25 licti ſcandalizãtes ſunt puniẽdi. Et (vt rem breuiter cũ veritate dicã) ſcandalizat ille, qui cõtra
cõſuetudinẽ & Eccleſiæ preceptũ abſqꝫ neceſſitate diebus interdictis palã carne veſciť: quod
1. Coꝛ. 8, vſqꝫ adeò malũ & ideo vitandũ cẽſuit Aplus, vt mallet in eternũ nõ mãducare carnes anteq̃ fra
trẽ ſuũ ſcãdalizaret. Quid ergo ad hoc & ad Euãgeliũ iſti carnales & voluptuarii Sardanapali.
V tiqꝫ digni ſunt mola aſinaria, & in ꝓfundũ maris demergi. Qui & ſcãdalizarunt puſillos, qđ
Nume. 16, eos ad ſeditionẽ ſanguinariã ſuis ſeditioſis de libertate carnali contõibus ꝓuocarũt. Qua digni
pœna? V tiqꝫ vt viui ſubtus terrã fodianť, queadmodũ ſeditioſi iſti Chore, Dathan, atqꝫ Aby-
ron, eoꝝq́ꝫ cõplices viuẽtes deſcẽderũt in infernũ, qs & terra cũ omi eoꝝ ſubſtantia dirupit &
Deute. 17, deglutiuit. Scandalizarũt & iſti puſillos, qd eos Eccle, & Eccle ſummi ſacerdotis imperio in-
obediẽtes reddiderint, vñ tota Eccłia negligi cepit. Qua ergo pena digni? nimiꝝ morianť ex
decreto iudicis, vt in poſterum diſcant obedire, & non intumeſcant. Merẽtur vtiqꝫ iuxta ſcri
pturam, vt quia & puſillos multos ſcandalizarint non modo, ſed & varie fecerint trucidari, vt
Job. 2 & ipſi multiphariam interficiantur, Scriptura dicente: Pellem pro pelle & cætera. Et hoc eſt,
quod dominus hodie confirmando inquit: Qui autem ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis,
qui in

Digitized by Google

qui in me credunt, expedit ei vt ſuſpendat mola aſinaria in collo eius, & demergat in profundum maris. Et ideò concludens ait: Videte ne cõtemnatis vnũ ex hĳs puſillis. Id q̃d & ſedulò debuerint poteſtates animaduertere, vt ne iſtos cõtemnerẽt, ſed æquè pro ipſis facerent q̃d pro magnis, quos æquè diligere debent, & eis æquè pro defenſione adminiſtrare iuſtitiam contra ſcandalizantes. Siquidem quos tanti Deus æſtimet, vt & eis ſuos contulerit angelos, qui ſemper vident faciem patris, qui eſt in cœlis.

D ¶De q̃bus ſanè angelis vt aliqua depromamus certè dies ipſa hodierna admonet, quę ſub nomine archangeli Michaelis oĩbus ſanctis angelis ab Eccleſia ritè & ideò cũ omni ſolẽnitate eſt dicata, ꝙ hĳ oẽs ſint adminiſtratorĳ ſpũs. Vtpote (authore Paulo) in miniſteriũ miſſi propter eos, qui hęreditatem capiũt ſalutis. In quibus quidem verbis arguit Apoſtolus. Apoca. 12. Hebræ. 1.

E ¶Primo, q̃d ſint angeli: Nimirũ ſpũs, vt q̃ immortales ſint & itellectuales carne & oſſe, Chro aliàs teſte, carentes. Huius teſtis eſt diuinus Pſaltes, dicẽs ad deũ Opt. Dñe Deus meus, magnificatus es vehemẽter, q̃ facis angelos tuos ſpũs, ideoq; partes nõ habẽtes in diuerſis quoq; locis q̃dãmodo ſimul & ſemel eẽ poſſunt, vt q̃ puſillis hic in terris ꝓ cuſtodia ſunt, interim tamẽ ſemp vidẽt patris, q̃ in cœlis eſt, faciẽ, & tamẽ ad eos & ad nos veniũt, q̃a & ad nos ſpeciali pręſentia foras exeunt, & tamẽ ibi ſe vnde receſſerãt p internam cõtemplationẽ ſeruant, neq; enĩ ſic à diuina viſione foras exeunt, vt internę cõtemplatõis gaudĳs priuent. Et hoc eſt, q̃d verbo pręſentis tpis angelus ad Zachariam ait: Ego ſum Gabriel, q̃ adſto ante deũ, & miſſus ſum loqui ad te. Vides ergo q̃d ſimul ſteterit ante Deũ angelus & fuerit ęquè cũ Zacharia. Qua de re, ſuperis fauẽtibus, ſuo loco plura diſputabimus. Iam verò ſcies, q̃ miſerè & imperitè hęretici minus tribuãt, q̃ angelis Ieſu Chro glorificato, vt quẽ, q̃a ſedeat ad dextrã patris, negent ſimul eſſe nobiſcũ poſſe & in ſacro, quũ tamẽ ille ſit, apud quẽ nõ eſt impoſſibile omne verbũ, cur & apud patrẽ & nobiſcũ modo eſſe nequeat, q̃ñ & dudũ aſcẽderat cœlos, quũ ad Paulũ ex Hieroſolymis in Damaſcũ adequitantẽ & ꝓſtratũ diceret: Ego ſum Ieſus, quẽ tu pſequeris. An tũc ad dextrã patris haud ſederit? Faceſſant igit calumniatores iſti ſcripturarũ, quas nõ ſatis perluſtrarunt: q̃nquidẽ angelus fermè ſimul eſſe poſſit, & ſemel in cœlis & terris. Ita & magis Chriſtus, angelorũ creator & dñs, q̃ (vt Paulus ait) tanto melior angelis effectus, quanto differẽtius præ illis nomẽ hęreditauit, vt in cuius noĩe omne genu flectat infernorũ. ſ. & terreſtriũ & cœleſtium. Quorũ cœleſtiũ? Vtiq; angelorũ, quos ſpũs fecit. Sed quales ſpũs? Nimirũ r̃ñdet Aplus. Luce. 1. Pſalm. 103. Luce. 1. Marci. 6. Coloſſ. 3. Heb. 10.12. Luce. 1. Actor. 9. Hebræ. 1. Phil. 2.

F ¶Scdo adminiſtratorios. i. q̃ miniſtrẽt, q̃ ſanè verbo ſubindicat Paulus angelos vl' ideò creatos, vt miniſtrẽt. ¶Primo q̃dem Deo Max. vti regi regũ, dño dominantiũ in exhibẽdo illi laudes & hymnos ꝑpetuo diuinos. Hinc Daniel in viſione inq̃t: Millia milliũ miniſtrabant ei, & decies millies cẽtena millia adſiſtebant ei. Et dñs ipſe de ſe ait: Vbi eras cũ me laudarẽt aſtra matutina, & iubilarẽt oẽs filĳ Dei. Sane ꝑ aſtra matutina & filios Dei angelos intelligẽs. Et in Eſdra ſcriptũ eſt: Exercitus cœli te adorat. Porrò cõmune eſt ſupernorũ ſpirituũ oĩm officiũ aſſiduà ſempiternaq; laude diuinam maieſtatẽ cõcelebrare. Hinc ad illos Propheta: Adorate (inq̃t) eum oẽs angeli eius. Et alio in loco: Laudate eũ oẽs angeli eius, laudate eũ oẽs virtutes eius. Eſt aũt in eorũ hymno hęc vox (teſte Eſaia) laudis: Sãctus, ſanctus, ſanctus dñs Deus exercituũ, plena eſt omnis terra gloria eius. Et in Apocalypſi: Dignus es (inquiũt) dñe Deus noſter accipere gloriam & honorẽ & virtutẽ: q̃a tu creaſti oĩa, & ꝓpter voluntatẽ tuam erãt & creata ſunt. Et hoc eſt, miniſteriũ, q̃d Deo nõ ꝓpter indigentiã (q̃a ipſe ſibi ſufficit, nullius indigẽs) ſed ob dominatõis maieſtatẽ angeli citra finẽ exhibẽt laudando & canendo. 1. Timo. 6. Apoca. 17. Daniel. 7. Iob 38. Neemie. 9. Pſal. 96. Pſal. 148. Eſaie. 6. Apoca. 4.

G ¶Beati ergo, dñe, angeli tui ſancti, qui habitant in domo tua, in ſecula ſeculorũ laudabunt te. O ſpecioſa laus eademq; vere caſta & virginea, quæ non procedit à peccatorũ ſed ab eorũ ore, qui omni ſunt ſydere puriores, vtpote nulla infecta labecula, qui & ideò ſemper vident faciem patris cœleſtis. Dignare igitur domine Deus, nos laudare te quoq; , noſtras obſecramus, iubeas voces cũ angelis tuis admitti ſupplici confeſſione proclamantes: Sanctus, ſanctus ſanctus Deus Sabaoth. Pleni ſunt cœli & terra gloria tua. O ſanna in cœlis. Benedictus qui venit in noĩe dñi ò ſanna in excelſis. Hoc nimirũ & cõſimili laudatõe ſcti angeli iugiter Deo ſunt ſpũs adminiſtratorĳ. Pſalm. 83. Hebræ. 1.

H ¶Secundo & quidem maxime (Paulo teſte) propter nos, miniſtratorĳ ſunt ſpũs, qui hæreditatem ſalutis capere debemus, qui ex regeneratione per fidem facti ſumus filĳ Dei. Eſſe autem veros noſtros miniſtros ipſos angelos Propheta clare hiſce arguit verbis: Angelis ſuis Deus mandauit de te, vt cuſtodiant te in omnibus vĳs tuis. In quibus quidem verbis Propheta oſtendit, nobis angelos eſſe miniſtros præcipue in duobus. Iohan. 1. Pſal. 90.

I ¶Primo, q̃d ab hoſtibus tam viſibilibus q̃ inuiſibilibus nos defendũt, q̃m in manibus ſuis portant noſtram enim vndecunq; multo grauiq; hoſtiũ periculo expoſiti ſumus, vt niſi Deus ille Opt. clementia ſua per cuſtodiam angelicam cuſtodiret & defenderet: ilicò hoſtis contra nos præualeret. Intus namq; (Paulo ſcribente) impugnat lubrica caro, quam deponere nequimus ſed cogimur circũferre nolẽtes & volẽtes, iteq; dormiẽtes & vigilantes. Semp enĩ caro aduerſat ſpũi, & ſpũs carni. Et his ſibi inuicẽ aduerſantibus fit, vt q̃cũq; volumus nõ facim⁹. Roma. 7. Galat. 5.

Et hoc

Digitized by Google

Roma.7. Et hoc eſt, quod Paulus ex animo conquerebatur, inquiens: Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem in me legẽ peccati. Et ſequit: Infelix ego
1. Iohã.4. homo, quis &c. Foris autẽ blandicijs & terroribus inuadit nos mundus. Amicitia huius mundi inimica eſt deo, qui ergo vult eſſe amicus huius ſeculi, inimicus Dei conſtituit. Adde demũ,
1. Petri.5. ꝙ intus & foris artibus mille inſidiaẽ nobis diabolus: qui qdem aduerſarius noſter, tanq̃ leo ru
Ephes.6. giens (ait Petrus) circuit, quærẽs quẽ deuoret. Ideoq; rectè dicit Ap̃lus: Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnẽ & ſanguinẽ, ſed aduerſus poteſtates & principes, aduerſus mũdi rectores tenebrarũ harũ, cõtra ſpũalia nequitiæ in cœleſtibus. Quõ igit inter hos tuta mortaliũ vita
Pſalm.34. eſſet, niſi cõtra hos fortior ptãs, angelica defenderet, vt cui de nobis mandatũ eſt, vt nos defendat. Ipſi eñi (inqt ꝓpheta) dæmones fiant tanq̃ puluis añ faciẽ terræ, & angelus dñi coartãs eos.

¶ Secundo, ſunt nobis miniſtri, qa nos ſolicitè ad ſalutis conſecutionẽ dirigunt, ne offendamur (inquam) nos cautè dirigũt ad ea, quæ nobis ſalutaria exiſtunt. Et hoc eſt, qđ ipſe ange-
Dani.10. lus in Daniele ait: Veni, vt docerem te, quæ ventura ſunt populo in nouiſſimis diebus. Hinc
Gala.3. & Ap̃lus ait: Legẽ Moyſi ordinatam fuiſſe per angelos in manu mediatoris. Et ſanè nos angelus non modo in ſpiritualibus, ſed & ſecularibus defendit, vt ſatis euidenter in Tobiæ filio
Tobiæ.5. declarat, cui angelus eundo & redeundo comes fuit fideliſſimus. Eapropter ad matrẽ eius flentem ſenior Tobias ait: Noli flere. Saluus perueniet filius noſter, & ſaluus reuertet ad nos, & oculi tui videbunt illum. Credo enim quod angelus Dei bonus comitet ei, & bene diſponet omnia, quæ circa eum geruntur, ita vt gaudio reuertatur ad nos.

¶ Quis igit fratres dilectiſſimi, vnq̃ ſatis Dei Opt. Max. clementiam & miſericordiam erga nos exprimet, vt q nõ modo facit ſuos angelos nobis defenſores ſpũs, ſed & pædagogos nr̃os? Quis etiam non ſumma deuotiõe & reuerẽtia illos ipſos angelos, qa noſtri ſunt miniſtri à Deo miſſi, ſemperq; patris in cœlo faciem vident, obſeruet & colet. L

¶ Sanè (inquam) ſanè pdecet & oportet, vt in poſterũ ampliorẽ erga beatos angelos fiduciam habeamus, ac pinde familiarius in oĩ neceſſitate noſtra eorũ inuocemus auxilia, ſed & dignius in eorũ præſentia cõuerſari, & magis ac magis eorũ nobis cõciliare grãm, captare beneuolentiam, exorare clemẽtiam ſtudeamus. Summa nimirũ nobis ſolicitudine opus eſt, vt vitæ ſanctimonia & morũ caſtitate dignos nos exhibeamus eorũ frequẽtia, & eo modo cõuerſemur in cõſpectu angelorũ, ne forte pctis nr̃is & iniqtatibus ſctõs offendamus obtutus. Væ eñi nobis, ſi qñ ꝓuocati pctis nr̃is & negligẽtijs indignos nos iudicauerint pñtia & viſitatiõe ſua, nimirũ aliàs oĩno in periculo hoſtiũ deplorando deſtitutos, q ſolos à Deo habemus ſanctos angelos, quos idem (Ap̃lo teſte) ſpũs adminiſtratorios miſit in miniſteriũ propter nos, qui hereditatem ſalutis capere debemus, ad quam Deus Opt. ſua clementia per cuſtodiam & defenſionem angelorum perducat, Amen.

¶ HOMILIA C. DE EO, QVOD LEGITVR, AD HEbræos.13. Quorũ intuentes exitum cõuerſationis imitamini fidem.

In ferijs Omnium ſanctorum.

QVVM Dominus Deus olim in veteri teſtamẽto (vt tradit ſcriptura) Moyſi in monte ſancto, vbi ille quadraginta diebus & totidẽ no- A
Exod.28. ctibus, cũ dño ſolus fuerat, duas tabulas lapideas & legẽ & mandata, q̃ ipſe dñs ſcripſerat, vt is filios Iſrahel doceret, tradidiſſet, informaſſetq; illũ de tabernaculo ſimul atq; ſanctuario in oĩbus & ad omnia cõſtruẽdo, tandẽ & eundẽ de miniſtris ad cultũ tabernaculi deputãdis, & in primis de ornatu veſtituq; eorũ: maxime ſummi ſacerdotis edocuit, inquiẽs inter cetera ad Moyſen: Sumesq; ad ſuphumerale.ſ. ſacerdotis celebraturi duos lapides onychinos, & iſculpes in eis noĩa filiorũ Iſrael, ſex noĩa in lapide vno, & ſex reliqua in altero, iuxta ordinẽ natiuitatis eorũ & pones in vtroq; latere ſuphumeral, mẽoriale filijs Iſrl. Et portabit Aaron noĩa eorũ corã dño ſup vtrũq; humerũ ob recordationẽ, portabit (inquã) ea ĩ rõnali iudicij ſup
Exod.39. pect⁹ ſuũ, qñ igredieẽ ſanctuariũ, mẽoriale corã dño in ęternũ. Id qđ deiñ Moſes execut⁹ parauit in ſuphumerali duos lapides onychinos aſtrictos & iclusos auro & ſculptos arte gẽmaria noĩbus filiorũ Iſrl, poſuitq; eos in lateribus ſuphumeralis in monimẽtũ filiorũ Iſrl, ſicut pcepe rat dñs. ¶ Sed qrſuſ hęc frẽs chariſſimi? Nimirũ huc, vt itelligatis, quã certo ipſa vmbra, quã ha- B buit vetus teſt. veritatẽ aliqñ ſubſecuturã pſignauerit, & q̃ verè ſynagogã eccleſiã ipſam eiusq; vſum ac ritũ pſcripſerit, & deniq; (inquã) vt intelligatis q̃ verè & rectè nos inſtruẽt in Eccl̃ia,
1. Cor.10. quæ in ſynagoga quondam Iudæis in figura (Paulo ſcribẽte) contigerũt, & Apoſtolũ verè, vt
Roma.15. omnia dixiſſe, quæcunq; ſcripta ſint, ad noſtram doctrinam eſſe ſcripta. Quod ſi ita, nequaquàm dubitabimus, vt quod Iſraelitæ quaſi in figura de memoria filiorum Iſrael ſeruarunt, id nobis

Digitized by Google

nobis, apud quos veritas eſt noui teſtamenti, ritè ſeruari poſſe. Si igit(inquam) Iudæi ex prę-
cepto domini memoriam habuerunt filioꝝ Iſrael, iamdudũ ex hac vita demigrantiũ, quanto Iohan. 14
magis & ipſi veritatẽ, quæ Chr̃us eſt, ſequẽtes, memoriam habemus oĩm ſanctoꝝ eorũdem'q; Apoca. 14
verè beatoꝝ, qui in domino dudum mortui ſunt, q nos in vera fide prædeceſſerunt, vt qui re-
quieſcunt nunc à laboribus ſuis, & quos ſua opera ſequuta ſunt.

C ¶ Et cur(inquam) illos Dei ſanctos nõ æquè in memoria habeamus atq; Iudæi filios Iſrahel
quũ nos viuimus in ſole veritatis: ipſi verò in vmbra figuræ vixerunt? & maximè, qđ ad illoꝝ
memoriam inter multas ſcripturas, quas hic, quũ aliàs recenſuimus, ſilentio tranſeamus seriò
D Ap̃lus hortet, inquiens: ¶ Mementote prępoſitoꝝ veſtroꝝ, q locuti ſunt vobis verbũ Dei.
Quibus vtiq; verbis Paulus piè monet, ne obliuiſcamur eoꝝ qui nos in vera fide & Chr̃iana
doctrina anteceſſerũt, cuiuſmodi nimiꝝ præcipuè fuerunt pij illi patriarchæ, prophetę, Ap̃li,
martyres, confeſſores, virgines, hoc'q; genus electi Dei, q nobis partim verbo & partim facto
nẽpè vti in exemplo p vitam Euangelicam locuti ſunt, qñ quidẽ ipſi certò ſint de numero illo 1. Timo. 5
rum, quos hodie beatos appellat Dñs, vtpotè q pauperes ſpũ fuere, contenti ijs, qbus alerent, Matth. 5
& tegerent, temporalia ſus'q; de'q; habẽtes, qui & mites fuere, patiẽter cædẽtes improbitatibus Lucæ. 6.
in malo nõ reſiſtẽtes, ſed in bono malũ vincẽtes. Item'q; fuere lugẽtes. ſ. pctã alioꝝ, vti Samu Roma. 12
el Saulẽ & Paulus luxit eos, q poſt immũditiam pœniam nõ egerunt, qui & aliàs anathema p Roma. 7.
fratribus eſſe volebat, lugẽtes(inquam) & p miſerijs huius mundi, & p deſiderio cœleſtiũ, ſin- Phil. 3.
guli cum Dauide dicẽtes: Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cũ habitan Pſal. 119.
tibus cedar, multũ fuit incola anima mea. Et rurſus: Quẽadmodum deſiderat ceruus ad fontes Pſalm. 61.
aquaꝝ, ita deſiderat anima mea ad te Deus: qui & eſurierunt iuſtitiam, vt qui ſe nunq̃ ſatis iu- 2. Petri. 1.
ſtos æſtimauerunt, ſed ſemp iuſtitiæ opa adfectarunt, cõſumare: ſatagẽtes, iuxta Petrũ, ſuam Lucæ. 17.
vocationẽ & electionẽ p bona opa certam facere: nõ immemores dñi, dicẽtis: Si & vos feceri-
tis oĩa, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Serui inutiles ſumus, qđ debuimus facere fecimus: qui Roma. 12.
& miſericordes fuere: nimiꝝ malo alterius cõpatiẽtes, cum flentibus flentes, onera alterutrum Matt. 5.
portantes, miſeriæ & paupertati alioꝝ pp̃ter Deum verbo & ope ſubueniẽtes: memores ver Lucæ. 6.
bi dñi: Eſtote miſericordes &c. qui & mundi corde fuerunt, vt qui cum Ap̃lo nullius mali ſibi 1. Cor. 5.
fuerint conſcij, nec tamen interim ſe iuſtificatos putarunt: qui & pacifici fuere, quoniam & in Roma. 12.
corde ſuo primũ, deinde inter fratres diſſidentes pacem fecerunt: vt qui cum hominibus oĩ 1. Petri. 3.
bus, quantum ex ipſis fuit habuerũt, ſemetipſos nõ defendentes ſed locum iræ dantes, deo vin
dictam concedentes: qui & paſſi ſunt propter iuſtitiam. ſ. ob virtutẽ, ob defenſionẽ alioꝝ, ob
pietatem, ob Chriſtum(inquit Apoſtolus) ſpectaculum mundo facti, & tanquàm purgamẽta 1. Cor. 4.
huius mundi, & omniũ peripſima, de ciuitatẽ in ciuitatẽ(veluti leproſi) fugati, in ſolitudinibus Matt. 10.
& cauernis terræ degẽtes, quoꝝ mundus non erat dignus: q & à mundo ad mortẽ vſq; perſe Hebræ. 11
cuti ſunt, paſſi propter Chr̃m falſo omnia opprobrioꝝ & tortoꝝ genera, quoꝝ aliqui diſten
ti, aliqui incarcerati, aliqui lapidati, aliqui ſecti, aliqui ſubmerſi, aliqui combuſti, aliqui ſuſpen- Sapiæ. 5
ſi, aliqui excoriati, aliqui decollati, & occiſi ſunt. Ideo'q; nunc beati, quoniam in cœlis copioſa Apoca. 7.
beatitudinis mercede perfruunt, qui neq; amplius eſuriũt, neq; ſitiunt, neq; æſtuant, neq; fri-
gent, neq; lugent, neq; patiunt, quoꝝ Deus omnem lachrymam àb oculis eoꝝ deterſit, & ipſi
perfruunt eo ac tanto bono felicitatis, quantum nec oculus vnq̃ vidit, nec auris audiuit, nec in
cor hominis aſcendit, & ſic profectò omnis eorum luctus in gaudium eſt conuerſus. Illorum
(inquit Paulus) mementote, qui vobis Dei verbum ſunt locuti: 1. Cor. 15

E ¶ Quare? Reſpondet: Vt quoꝝ exitũ intuemini conuerſatiõis, fidẽ imitamini. Fidelis vtiq; Matt. 16
ſermo & omni acceptione dignus, vt quos ſolemni memoria proſequimur, etiam ſimili con-
uerſatiõe & fide ſequamur. Siquidẽ ait Chriſtus: Qui vult me ſequi, tollat crucẽ ſuam & ſequat
me. Quæ fuit illoꝝ fides? Hæc(inquam) quod in fide in omnibus anguſtijs ad finẽ vſq; perſti
terunt, in nullo bono opere deficientes, ſtantes in magna conſtantia aduerſus eos, qui ſe angu-
ſtiauerunt. Ita & vos fratres ſtabiles eſtote & immobiles &c.

F I N I S.

PRAECLARVM HOC OPVS HOMILIARVM, DOCTIS-
ſimi, præſtantiſſimi'q; viri, Friderici Nauſeæ, diuinarum humanarum'q;
L L. doctoris conſultiſs. (qui & nunc eſt celeberrimus Eccleſiæ
Moguntinæ Eccleſiaſtes) in tres partitum Centurias, hone
ſtus ciuis Petrus Quentell excudebat. Coloniæ, An-
no Domini M. D. XXX. menſe
Auguſto.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Vana sunt o(mn)ia, quae [illegible]
[illegible]

Iste liber emptus est a me Paulo [illegible]
et alligari [illegible] anno 35 [illegible]
Librarie deputatus [illegible] ad [illegible] commoditatem

10 [illegible] terra [illegible]
[illegible] ex [illegible]
20 Labiis me honoravit [illegible]

[illegible] dies [illegible]
[illegible]
[illegible]

Wir sollen all mit fleys [illegible]
Was da vorzeyten geschriben worden in unsere leer allein
[illegible] unser gemuet und [illegible]
Darnach unser hoffnung und [illegible]
Da mit wir unser [illegible] und [illegible] richten
[illegible]
[illegible] anderwerts [illegible]
[illegible]
Sonder hertz [illegible]
Da mit unser [illegible] gott [illegible]
[illegible]
Da mit wir das [illegible] gottes [illegible]
Und [illegible]
Wie wir [illegible] aller [illegible]
Darumb soll sich [illegible] ab [illegible]
[illegible]
Sonder [illegible] anfangen
Da mit die grade gottes [illegible]
[illegible] apostel paulus [illegible]
Das also den [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

Laus deo anno 35
[illegible] 35 [illegible]

Digitized by Google

Vana sunt oia, qua[e] [illegible]
[illegible]

Hic liber emptus est a me Paulo [illegible]
et alligari [illegible] anno 37 [illegible]
[illegible] [illegible] | [illegible] commoditas

10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]

[illegible]
[illegible]

Wer solly all mit flyss [illegible]
Was da verporgen [illegible] worden in unsers [illegible]
[illegible]
Darnach [illegible]
Da [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] gott [illegible]
[illegible]
Da [illegible]
Und das [illegible]
Wer wir [illegible]
Darumb [illegible]
[illegible]
Sonder [illegible]
Da [illegible] gottes [illegible]
[illegible]
Das also [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible] anno 35
[illegible]
anno 35 [illegible]

Digitized by Google

Vana sunt omnia, quae sub sole [illegible]
[illegible] ne [illegible] quam [illegible]

Hic liber emptus est a me Paulo [illegible] et [illegible]
et alligari [illegible] anno 37 Constantie [illegible]
[illegible] deputatus — Ad [illegible] commoditatem

10 [illegible]
11 [illegible]
29 [illegible]

[illegible] dis stuck [illegible]
[illegible]
[illegible]

Wir sollen all mit fleys erkhennen [illegible]
Wie da [illegible] worden [illegible]
[illegible] vnser [illegible] vnd [illegible]
Darnach [illegible] vnnd [illegible]
Da [illegible] vnnser [illegible] vnd [illegible]
[illegible]
[illegible] anderwertz [illegible]
Die [illegible]
Sonnder [illegible]
Da [illegible] gott [illegible]
[illegible]
Da [illegible] das [illegible] gottes [illegible]
Vnnd das [illegible]
Wie wir [illegible] aller [illegible]
Darumb [illegible]
Er [illegible]
Sonnder [illegible] also [illegible]
Da mit [illegible] gnade gottes [illegible]
[illegible] paulo [illegible]
Das also [illegible]

[illegible]
[illegible] ain [illegible] ain [illegible]

Laus [illegible] anno 35
[illegible]
anno 35 [illegible] 1500 [illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Vana sunt ora, quae [illegible]
audiri nec urit, quem [illegible]

Hic liber emptus est a me Paulo [illegible]
et alligari [illegible] anno 3j [illegible]

Liebrarie deputatus — de ferri commodit[illegible]

10 [illegible]
[illegible] ex [illegible]
23 [illegible]

[illegible] die statt [illegible]
[illegible]

Wer süllen all mein pflege [illegible]
Was da verzagen [illegible] werden [illegible]
wie hin unser [illegible] und [illegible]
darnach unser hoffnung und [illegible]
da nu wir unser [illegible] und [illegible]
[illegible] nit [illegible]
[illegible] anderwerk [illegible]
Die [illegible]
Sunder herz [illegible]
Da nu unser [illegible] gott woll [illegible]
Wenn [illegible]
da nu weil das [illegible] gotter wol [illegible]
Und das [illegible]
Wie wir [illegible] allen [illegible]
Darumb [illegible]
[illegible]
Sunder [illegible] also [illegible]
Da mit [illegible] gottes [illegible]
[illegible] Pauli [illegible]
Das also [illegible]

[illegible]
[illegible]

Laus deo a(nn)o 35
[illegible]
a(nn)o 35 [illegible]